Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII JOSEPHI
HIEROSOLYMITANI
SACERDOTIS
Opera qvæ extant omnia,

Nempe

ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRI XX. Sigismundo Gelenio interprete.

DE BELLO JUDAICO LIBRI VII. interprete, Rufino Aqvilejenſi.

LIBER DE VITA SUA cum interpretatione Gelenii.

ADVERSUS APIONEM LIBRI II. cum verſione antiqva à Gelenio emendata, &

DE MACCABÆIS, ſeu de Imperio rationis LIBER cum paraphraſi Eraſmi Roterodami.

ACCEDIT INDEX LOCUPLETISSIMUS.

Juxta editionem Græco-Latinam Genevenſem ad manuſcriptos Palatinæ bibliothecæ Codices caſtigatam, qvæ nunc à pluribus mendis expurgata, & præterea

PROLEGOMENIS
&
APPENDICE
auctior redditur.

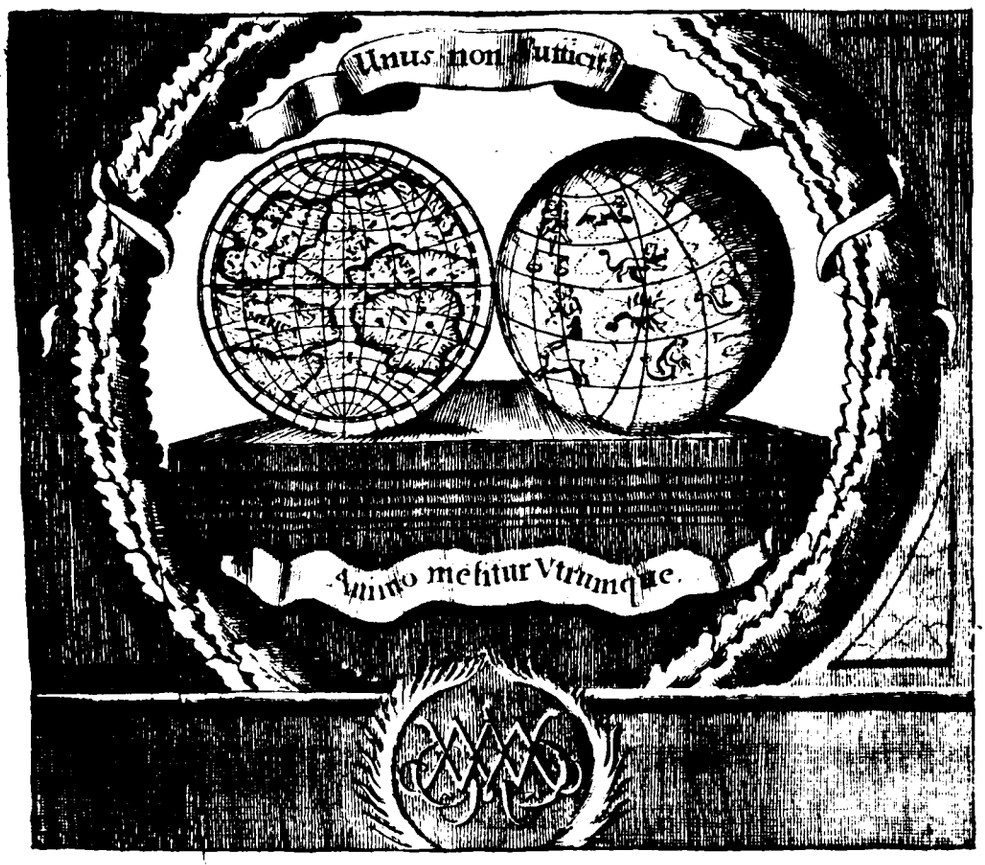

COLONIÆ,
Sumptibus MAURITII GEORGII WEIDMANNI.
ANNO M. DC. XCI.

PATRIBUS REIPUBLICÆ LIPSIENSIS VIRIS

Magnificis, Nobilisſimis, Amplisſimis, Conſultiſſimis, Prudentiſſimis,

PATRONIS SUMMIS.

EX qvo jure civitatis Veſtræ gaudeo, qvo me octo ab hinc annis donatum memini, poſt Dei cultum nil magis curæ mihi cordiqve fuit VIRI MAGNIFICI ATQVE NOBILISSIMI, PATRONI MAXIMI,

qvam

qvam ut libraria mea officina bono publico prodeſſem. Qva in re neqve gravibus impenſis unqvam, neqve indefeſſis laboribus peperci. Teſtari id poterunt Euſebii Cæſarienſis volumina de præparatione & demonſtratione evangelica, Sancti Athanaſii Epiſcopi Alexandrini, Gregorii Nazianzeni, & Dionyſii Halicarnaſſenſis opera, Abarbanelis Judæi in Prophetas majores commentarius, aliiqve Scriptores, qvos cum raritate ſua ſe commendare, & ab eruditis deſiderari intelligerem, ut novis typis impreſſi publicam lucem denuo adſpicerent, curavi, qvamvis ob triſtiſſima belli tempora, & commerciorum qvæ indies in pejus ruunt decrementum inter tot miſerabiles regionum & urbium ruinas, qvibus & dulciſſimam patriam meam antiqvam Nemetum urbem Spiram oppreſſam & pœne ſepultam expertus ſum, tantorum ſumtuum periculum facere minus oportunum videretur. Nunc in eo ſum, ut Imperatoris Juliani opera a doctiſſimo Jeſuita Dionyſio Petavio qvondam Græce & Latine edita cum novis obſervationibus Viri celeberrimi Ezechielis Spanhemii, qvas Literato Orbi gratiſſimas futuras haud temere confido, e bibliopolio meo propediem emittam. Et impoſterum qvoqve, ſi Divina Gratia permittat, optimis qvibusqve libris evulgandis curas meas & facultates impen-

impendere non desistam, certa spe animatus, fore, ut Vos PATRES REIPUBLICÆ OPTIMI, PATRONI MAXIMI, qvod hactenus feciſtis, hos Civis Vestri conatus, & bonas literas juvandi studium summa Vestra benevolentia fovere non cessetis. Hanc fiduciam in me excitarunt magna illa, qvæ in me ab eo tempore, qvo domicilium in Urbe Vestra fixi, contuliſtis beneficia, & singularis affectus, qvo Magnifici Consules WAGNERUS, BORNIUS, STEGERUS, Nobilisſimi Proconsules, alter BORNIUS & FALCKNERUS, Consultisſimus Prætor PLAZIUS, nec non CARP. ZOVIUS, GRÆVIUS, PINCKERUS, BAUDISIUS aliiqve Senatorii Vestri Ordinis Proceres, omnes doctrina & meritis incomparabiles & qvovis elogio majores, tenuitatem meam prosecuti sunt. Vos, Venerandi Justitiæ Sacerdotes, præsidio & patrocinio Vestro rebus meis & fortunis nunqvam defuiſtis, Vos celeberrimi literarum, qvibus ad miraculum excellitis, Fautores officinam meam qvalemcunqve haud raro præsentia Vestra illustrem reddere, & libraria mea supellectile cum privatas Vestras bibliothecas, tum publicam illam locupletare dignati estis, qvæ paucis ab hinc annis a Vobis instituta, & inæstimabili rarisſimorum librorum aliorumqve cimeliorum apparatu subinde aucta inter splen-

didisſima Urbis hujus ornamenta jure ſuo numeratur. Et hanc ipſam bibliothecam Veſtram impræſentiarum Joſephus meus ambit, qvem, ut qvalecunq; gratæmentis monumentum exiſtat, Magnificis Veſtris & Nobiliſſimis Dignitatibus humillime offerre audeo. Vix ediderat ſcripta ſua Flavius Joſephus, cum ea Romani publicæ bibliothecæ honore dignati ſunt. Concedite qvæſo Patroni Summi & novæ huic Joſephi editioni hunc honorem, ut in publica Veſtra Bibliotheca reponatur. Non timebit Joſephus armamentarium, cui Bibliotheca Veſtra incumbit, cum armis non minus qvam literis ſtrenuus fuerit. Deus autem Inclytum Veſtrum Collegium, cum ſplendidiſſimis Familiis & tota Republica ſub Umbra SERENISSIMI AC POTENTISSIMI ELECTORIS noſtri omnibus bonorum incrementis in pace florere jubeat.

Magnificarum, Nobiliſſimarum Ampliſſimarumqve Dignitatum Veſtrarum

Cultor devotiſſimus

MAURITIUS GEORGIUS WEIDMANNUS.

THOMÆ ITTIGII
S. T. L.
ad novam hanc Joſephi editionem
PROLEGOMENA.

UM a pluribus annis multa excellentia ingenia novam Operum Flavii Joſephi editionem parturiverint, neſcio qvo fato factum ſit, ut fœtum animo conceptum & ſæpe jam partui maturum eniti non potuerint. Omnibus enim, qvi utiliſſimo huic labori manum admoverunt, vel morte, anteqvam abſolverent, præventis, vel ob alias cauſas a cœpto revocatis, literatus orbis diuturna exſpectatione ſuſpenſus, & novi Joſephi deſiderio pæne contabeſcens ſpes tandem ſuas & vota per integrum ſeculum deluſa ſenſit. Annus agebatur ſuperioris ſeculi octavus & octogeſimus, cum BONAVENTURA CORNELIUS BERTRAMUS lucubrationes ſuas Franckthalenſes a loco, ubi Geneva relicta tum agebat, ſic appellatas ederet, in qvibus profitebatur, (1.) ſe jam pridem in omnes Joſephi libros notas meditatum, & aliqvando, ſi Deus permitteret, editurum eſſe. Verum doctiſſimo hoc Viro poſt Sexennium Lauſani, qvo a Bernatum republica evocatus fuerat, mortuo, ſimul etiam promiſſæ in Joſephum notæ expirarunt. Hanc jacturam JOSEPHUS JUSTUS SCALIGER abunde reſarturus videbatur. Vix enim admirandum illud opus, qvod theſaurum temporum inſcripſit, in lucem publicam emiſerat,

Multorum curæ in Joſephū fruſtra hactenus promiſſæ & expectatæ.

Bertrami.

Scaligeri.

(1.) Cap. 3. p. 59.

cum pleriqve eruditorum, Casaubono teste, (2.) non dubitarent, qvin Scriptorem sibi cognominem, a pluribus, qvibus hactenus obscuratus fuerat, mendis expurgaturus, doctisqve suis animadversionibus illustraturus esset. Qvos opinio sua minime fefellit, siqvidem Phœnix ille Criticorum, cum jampridem infinita, qvæ a nemine intelligi possent, loca in vulgata Josephi editione animadvertisset, & subinde nonnullis eruendis & restituendis ingenii sui vires impendisset, de hoc etiam nobilissimo Scriptore, Josepho inqvam, dummodo Amicorum ope varias manuscriptorum Codicum Lectiones nanciscipossetse bene meriturum Carolo Labbeo per literas Nonis Februarii A. C. cIↃ IↃc VII. (3.) scriptas indicabat, & morti jam vicinus (4.) ad exeqvendum hoc propositum ætati suæ triennii spatium a supremo rerum humanarum Arbitro superaddi exoptabat. Et profecto non parum lucis & ornamenti Josephi scriptis conciliari potuisset, si illustri Scaligero, qvod animo gestiebat, perficere licuisset. Qvod obscurum nemini esse potest, qvi ejus notas ad fragmenta selecta veterum Græcorum apud Josephum & Eusebium servata, & ejusdem animadversiones ad Eusebii Chronicon legerit. Verum istam Josephi editionem immatura Viri Divini mors rei literariæ invidit, ut Casaubonus alicubi (5.) qveritur, qvem una cum Carolo Labbeo vetustissima Regiæ, qvæ Parisiis est, Bibliothecæ exemplaria ad vulgatam Josephi editionem conferre non piguerat, ut, qvi Scaligero Josephi a librariorum corruptelis vindicandi consilium dederat, pulcherrimos illos conatus etiam qvalicunqve auxilio juvaret. Post Scaligeri mortem parum aberat, qvin ISAACUS CASAUBONUS modo nominatus & nunqvam sine veneratione nominandus palmam in medio relictam occuparet, a qvo sane non pœnitendam Josephi editionem sperare poterant Musarum sacris operantes, cum incomparabilem ejus doctrinam jamdudum in plurimis aliis, qvos ediderat, Scriptoribus Græcis pariter & Latinis ad miraculum usqve probatam

Casaubon.

(2.) Epistol. 496. edit. Græv. (3.) libr. 4. ep. 353. (4.) Conf. Patin. epist. 67. p. 186. edit. Paris.
(5.) Exercit. I. ad Baron. c. 34. n. 99.

tam cognoviſſent. Verum cum neqve ætas, qvæ jam provectior erat, tantæ molis oneri ferendo ſatis valida, neqve loci, ubi extrema vitæ tempora ducebat, conditio peragendo huic negotio ſatis commoda videretur, ut ipſe (6.) *in* epiſtola proximo ante mortem ſuam anno Londini ſcripta judicavit, nihil de Joſepho certa fide promittere auſus eſt. Neqve tamen defuerunt alii, qvi Joſephum edendum & illuſtrandum in ſe ſuſciperent. PETRUS enim CUNÆUS in literis ad Franconem Duyckium, ſeu præfatione libri 3. de Republica Hebræorum commentarios in univerſa Flavii Joſephi Opera polliceri minime dubitavit. Qvem cunctantem & moras excuſantem eloqventiſſimus Buchnerus [7.] & alii Familiares ſerio urgebant, ut ſpem de Joſepho factam qvamprimum expleret, morasqve omnes rumperet, & qvicqvid vinculorum pulcherrimis *iſtis* commentationibus necteretur, prorſus abſcinderet, ne dilata abſolutiſſimi illius operis editione docti multas magnasqve res diutius ignorare cogerentur. Verum ante vivis exceſſit Cunæus, qvam fidem liberaret. Idem SAMUELI PETITO accidit Nemauſenſis eccleſiæ Miniſtro & Theologiæ Profeſſori, Viro neqvaqvam Exiguo, ſed, ut Reineſii judicium noſtrum faciamus, inter Gallorum literatorum maximos numerando, [8.] qvem in nova Joſephi interpretatione, notisqve ad eundem Scriptorem edendis occupatum cum fama paſſim ſpargeret, non mediocriter eo nomine gaudebant, qvotqvot Joſephi ſcriptis bene cupiebant. Nec deerant, qvi laudabile hoc inſtitutum collatis ſuis operis egregie juvarent, in qvorum numero Nicolaus Fabricius Peireſcius, qvi per Lucam Holſtenium variorum locorum collationem cum tribus Codicibus Vaticanis manuſcriptis Petito impetravit [9.] Hugo autem Grotius, qvi hactenus de ea Joſephi parte, qvæ legis præcepta continet, & interpretanda & notis ſuis illuſtranda cogitaverat, cum totius Joſephi editionem a Petito parari intelligeret, ſe qvicqvid poſſet ad eam prompte

Cunæi. Petiti.

(6.) Epiſt. 717. (7.) Part. 1. epiſtol. 176. (8.) Libr. 1. Var. Lect. c. 25. (9.) Conf. Gaſſend. in vit. Peireſc. p. 195.

collaturum datis ad Peireſcium literis ſpopondit. [10.] Qvibus promiſſis an Grotius ſteterit, ignoro. Id tantum ſcio, qvod dum Petiti in Joſephum lucubrationes, qvæ, ut ex Riveti ad Voſſium epiſtola [11.] liqvet, maximo cum ſumtu & labore collectæ ferebantur, multi hiarent, imperfectas nec ad umbilicum perductas moriens reliqverit, & neqve Samuel Sorberius, ad qvem cognationis jure id negotii ſpectare videbatur (erat enim Petiti e ſorore nepos) neqve alius qvisqvam poſthumum illum Petiti fœtum in lucem hactenus produxerit, & omnis de Petiti Joſepho ſpes decollaverit. Poſt Petitum in Joſepho occupatus fuit EMERICUS BIGOTIUS, cui ne idem eveniret, qvod Petito acciderat, Patinus exoptabat. [12.] Nec dubito qvin etiam apud alios & egregia de Bigotio exiſtimatio, & amor boni publici ejusmodi vota expreſſerit. Verum Bigotius telam, quam exorſus fuerat, aliis pertexendam poſtea relinqvere maluit. Dicendum hic etiam foret de JOHANNE HENRICO BOECLERO, inſigni qvondam Argentoratenſis Academiæ ornamento, & Præceptore meo æternum venerando, ſi Godofredi, Spanhemii, Forſtneri, aliorumqve amicorum monitis, qvibus ad Joſephum Autorem ſibi perqvam familiarem illuſtrandum ſolicitabatur, locum aliqvem concedere voluiſſet [13.] ſed multis aliis negotiis diſtractus de toto Joſepho edendo deſperavit, & tantum priora ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας capita peculiari diſſertatione illuſtravit. Progredior ergo ad CHRISTIANUM NOLDIUM, qvi in præfatione hiſtoriæ ſuæ Idumææ non ſolum aliorum, qvi de Joſepho emendando cogitarunt, & in his GERHARDI JOHANNIS VOSSII qvoqve meminit, & præterea poſt Scaligeri, Voſſii & Petiti mortem JOHANNEM COCCEJUM & CHRISTIANUM SCHOTANUM in hunc laborem ſucceſſuros ſperare jubet, ſed ſibimet etiam ipſi ad arduum hoc opus aggrediendum animos non deeſſe ſignificat. At Noldium & ſpes de Coccejo & Schotano fefellit, niſi Schotani bibliothecam hiſtoriæ ſacræ Veteris Teſtamenti ob nonnul-

Bigotii. Boecleri. Noldii. Voſſii. Cocceji. Schotani.

la

(10.) Epiſtol. 1564. (11.) Epiſtol. 362. (12.) Epiſt. 67. (13.) Conf. Wagenſeil. epiſtol. ad Arnold.

la Josephi loca illustrata referre huc velimus, & ipse qvoq; orbi Literato ereptus est, anteqvam, quod pridem animo molitus fuerat, effectum dare posset. Omnes autem, quorum insigne de Josepho bene merendi studium hactenus laudavimus, apparatus copia superavit JOHANNES ANDREAS BOSIUS Lipsiensis, Historices in inclyta Jenensi Academia Professor celeberrimus, cui tam felici esse licuit, ut Augustissimo Imperatore Leopoldo clementissime indulgente ex bibliotheca Vindobonensi insignes qvosdam Josephi codices MSS. emendandis Josephi operibus haud parum profuturos impetraret. Qua de re peculiaris Petri Lambecii ad Serenissimum Augustum, Brunsvicensium & Luneburgensium Principem, qvi publici boni causa apud Imperatorem pro Bosio interceserat, epistola Vindobonæ A. C. cIↃ IↃc LXVI. excusa legitur, in qva Codices illi manuscripti ad Principem Augustum indeqve ad Bosium transmissi breviter delineantur. Erant autem codices illi numero septem, & in his qvatuor Græci, tres reliqui Latini. Primus, ut a Græcis ordiamur, continebat Judaicarum antiquitatum libros 20. abbreviatos & passim interpolatos, & a principio mutilos, qvem codicem Augerius Busbeckius Ferdinandi I. ad Solimanum Turcarum Tyrannum Legatus Constantinopoli sibi comparaverat. Secundus qvem itidem Busbeckius Constantinopoli nactus fuerat, exhibebat historiam belli Judaici a verbis: τρεπόμενοι δ' ἅπαντας διώκει, quæ libro 1. cap. 13. leguntur usq; ad verba: τῷ Καίσαρι θαυμασιώτερον ἔτι τοῖς quæ libri 7. cap. 7. extant. Tertius codex complectebatur antiqvitatum Judaicarum libros 10. priores, & præmissos singulis libris capitum indices, etsi in ipso contextu nullum divisionis librorum in capita indicium compareret, ex qvo divisionis hujus in capita autorem non esse Flavium Josephum, sed singulos libros continenti scriptura primum cohæsisse Lambecius colligebat, qvi primi libri indicem ab his verbis incipere docet: Bosii.

Τάδε ἔνεσιν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ἰωσήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον περὶ τῆς ὅλης πραγματείας.
α΄ ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.
β΄ περὶ τοῦ γένους Ἀδάμ &c.

Pertinuit olim hic codex ad monaſterium qvoddam urbis Conſtantinopolitanæ, qvod dicitur S. Georgii in Manganis, ſeu loco, ubi μάγγανα h.e. machinæ bellicæ cum materiis mechanicis variisqve inſtrumentis ad urbium oppugnationes idoneis aſſervari ſolebant [14.] Deinde venit in manus Dionyſii cujusdam Zazynthii, cujus Pater eum Conſtantinopoli ſibi acqviſiverat. Poſtea eum emtionis jure ſibi vendicavit Johannes Sambucus Maximiliani II. & Rudolphi II. Conſiliarius, a qvo ad Sebaſtianum Tenckna-gelium auguſtiſſimæ bibliothecæ qvondam Præfectum tranſiit, poſt cujus obitum tandem in Cæſaream bibliothecam translatus fuit. Qvartus Codex comprehendebat Joſephi de Maccabæis librum ſub hoc titulo: Μαρτύριον τῶν ἁγίων μακκαβαίων ἐκ τῆς ἰωσήπου ἱστορίας. Eadem de Græcis iſtis Joſephi Codicibus Lambecius (15.) in ſuis de bibliotheca Vindobonenſi commentariis iteravit. Qvintus Codex, ut ad Latinos progrediamur, continebat Antiqvitatum Judaicarum libros 20. & libros 7. de Bello Judaico ex verſione antiqva, qvæ Rufino Aqvilejenſis eccleſiæ Presbytero vulgo tribuitur. Sextus exhibebat librum de Maccabæis ex verſione antiqva hominis cujusdam Chriſtiani, qvi eam paſſim interpolavit. Titulus eſt hujusmodi: Paſſio S. Machabæorum ſecundum Flavium Joſephum. Ipſe autem tractatus ſic incipit: Principium meum Philoſophico qvidem Sermone, ſed Chriſtiano explicabitur ſenſu. Neceſſe eſt enim &c. De Autore verſionis nondum ſibi liqvere ait Lambecius, etſi certo conſtet, qvod perantiqva ſit, & ad indagandam Græci textus ſinceritatem plurimum juvare poſſit. Septimus deniqve Codex epitomen antiqvitatum Judaicarum Flavii Joſephi com-

(14.) Conf. Cang. Conſtantinop. Chriſt. libr. 2. p. 155. & libr. 4. p. 124.
(15.) Tom. VIII. p. 2. 4. 43. & 101.

complectebatur ſub hoc titulo: Incipit liber antiqvitatis Flavii Joſephi Hiſtoriographi. Ipſa epitome hujusmodi habet initium: In principio creavit Deus cœlum & terram, ſed dum terra in adſpectum non veniret, & profunditate tenebrarum celaretur, & ſpiritus Dei deſuper ferebatur, Deus fieri lumen juſſit, qvo facto &c. Uſus vero præterea eſt Boſius duobus Codicibus manuſcriptis bibliothecæ noſtræ Academicæ Paulinæ uno Græco & altero Latino, nec non membranis perantiqvis & emendatiſſimis Gymnaſii Portenſis, & manuſcripto Schleuſingenſi, cujus uſum illuſtri Seckendorffio Heroi de re literaria plurimisqve literatis immortaliter merito acceptum retulit. Acceſſerunt Variæ Lectiones ab Emerico Bigotio ex Regio Pariſienſi Codice & duobus Florentinis excerptæ, qvas Voſſii, Heinſii, Gronovii & Græviimaximorum Belgii Luminum ope feliciter impetravit, item variæ Lectiones ex duobus manuſcriptis bibliothecæ Noribergenſis, qvas Vir venerandæ memoriæ Chriſtophorus Arnoldus ipſi procuravit. Qvid igitur de Joſepho ſperari non poterat, cum ad hæc aliaqve ſubſidia ingenium ſuum & immenſam eruditionem & indefeſſas vigilias afferret clariſſimus ille Polyhiſtor? Verum vitæ ſumma brevis ſpes, qvas inchoaverat, longas intervertit, & Joſepho ad vitam revocando dum incubuit Vir doctiſſimus, vitam ipſe perdidit. Qvo mortuo STEPHANUS LE MOYNE ſeu MONACHIUS ſupererat, leMoyne qvi edendi Joſephi curam in ſe ſuſciperet. Pridem id Vir clariſſimus jam animo ſuo agitaverat, Boſioqve per literas ſignificaverat (16.) Incitabant etſi currentem Samuel Bochartus & alii, optimeqve de eventu paſſim ominabantur eruditi. Audiamus nobiliſſimum Wagenſeilium, qvi in præfatione ad ignea Satanæ tela (17.) cum in cauſam inqviſiviſſet, cur Joſephus eximius & utiliſſimus ſcriptor tam-

(16.) Conf. Boſ. in exercit. ad perioch. Joſeph. c. 1. theſ. 10. (17.) p. 69.

tamdiu desertus jacuerit, nec commentatorem invenerit, etsi publica vota id sæpe flagitarent, & interim alii minoris momenti libri annotationibus, observationibus, castigationibus & commentariis onerarentur, ejus rei hanc causam esse dicit, qvod qvi in Josepho exponendo periculum fecerunt, ad ejus scripta explicanda animum Græcorum Latinorumqve Scriptorum lectione subactum non sufficere, sed alia insuper præsidia & imprimis non mediocrem Talmudicarum Pandectarum cognitionem afferri oportere deprehenderint, qvalia præsidia cum Petito non defuerint, ejus in Josephum commentarios, si extarent, se in precio habiturum asserit, & tandem ista subjicit: Nunc spes & exspectationes nostræ in Stephanum le Moyne conversæ sunt, qvem nihil doctrinæ profundioris latet, qviqve iis adminiculis, qvibus ad Josephum emaculandum, illustrandumqve opus est, abundat, proindeqve huic operi pridem feliciter manum admovit. Qvanta autem fuerit in Monachio Josephi edendi cupiditas, ipse in Prolegomenis suis ad varia sacra satis indicat, ubi refert, qvod, cum ex Rotomagensi ecclesia ad Lugdunensem Academiam vocatus fuisset, plenus Josepho in Belgium venerit, & successus non pœnitendos speraverit, nec infaustis ominibus operis ab aliis toties frustra tentati deterritus fuerit. Meliora ipsi augurabantur explorati lacerti, & humeri pondus ferre non recusantes, & codicum Florentinorum, Parisiensium, Londinensium, Oxoniensium & virorum doctorum variis lectionibus & emendationibus munitæ instructæqve vires oneri graviſſimo non impares videbantur. Recurrebat, ut ipse loqvitur, singulis diebus Josephi memoria, magna semper oculis obversabatur imago, vota, consilia, promissa identidem officium repræsentabant, animus impatiens labo-

res

res peroptabat, & ad carceres ſtans illosqve mordens mapparium ac mappam anhelabat, & admitti, pergere, ſtadium licet longum & difficile decurrere & ſuperare geſtiebat. Verum, dum ſic totus in Ioſephum intentus eſſet, rumor de Ioſepho in Anglia edendo aures ejus perculit, qvem etſi ut falſum contemneret, cum paulo ante in Anglia verſatus nihil plane de Ioſepho typis imprimendo inaudiviſſet, poſtea tamen & freqventibus amicorum literis, & ipſo ſpecimine Anglicanæ editionis oculis oblato certior ea de re factus, amores ſuos, qvos tanto ardore deperibat, e medio ſinu raptos, ut ingenue fatetur, haud levius doluit, qvam ſi *coſtam a latere* avulſam ſentiret. Qvid faceret? Non *in*videndum videbatur Ioſepho, qvod e theatro Scheldoniano cum magno ſplendoris augmento emittendus eſſet. Animum igitur ad alia abduxit, Joſepho tantiſper ſepoſito, donec poſt Anglicanam editionem, ſi non uberrimæ meſſi, ſaltem non ignobili ſpicilegio locus relinqveretur. Qvod ſi Monachio adhuc vita ſupereſſet, non dubium eſt, qvin ad priſtina de Joſepho edendo conſilia rediturus eſſet, ſiqvidem Anglicanæ editionis fama, qva perturbatus Joſephi curam abjecit, in nihilum abiit. Nondum mihi prima illius Anglicanæ editionis a Viro celeberrimi nominis EDUARDO BERNARDO procuratæ folia videre contigit. Qvantum vero ex Amicis cognoſcere licuit, id imprimis ejus inſtitutum fuit, ut ex multis manuſcriptis codicibus varias lectiones textus Græci, & antiqvæ verſionis colligeret, & nonnunqvam animadverſiones ſatis prolixas adderet, in qvibus ex manuſcriptis Arabicis non pauca expoſuit. Verum, uti jam dictum, hanc etiam Ioſephi editionem neſcio qvæ impedimenta remorantur, & Anglorum literæ de ea plane deſperare jubent, qvamvis & Petiti manu exarata ad Joſephum commentaria, & qvæ Boſius ad Joſephum collegerat, aliaqve qvæ ad exornandam hanc

Bernardi.

editionem facere poſſent, magno pretio undiqve conqviſita & redemta fuerint.

Joſephi σωζόμενα.

Optandum utiqve, ut ex tot Eruditi Orbis Atlantibus vel uni Joſephum emendatiorem, qvam hactenus prodiit, & illuſtriorem edere licuiſſet. Neqve tamen diutius ferendum, ut Bibliopolarum officinæ Joſephi ſcriptis plane careant, ne ſingulare Divinæ Providentiæ beneficium negligere videamur, qvæ Joſephi opera ad noſtram usqve ætatem ſervari voluit, abs qvibus multa cognitu haud indigna ſcientiam noſtram fugerent, & imprimis res proximis ante Chriſti adventum annis in eccleſia geſtæ denſiſſimis ignorantiæ tenebris ſepultæ jacerent. Sunt autem iſta Joſephi ſcripta, qvæ in eruditorum manibus verſantur, libri 7. de Bello Judaico, Antiqvitatum Judaicarum libri 20. cum appendice de vita ſua, libri duo contra Apionem, & Panegyricus in Maccabæos. Et hiſtoriam qvidem Belli Judaici, qvod & ipſe miſerabile vidit, & cujus pars magna fuit, Hebraice primum ſcripſit, qvæ editio temporum injuria intercidit. Poſtea eandem Græco ſermone complexus eſt. Tanta autem operis hujus fiducia ipſi fuit, ut illud Imperatoribus Veſpaſiano & Tito, qvorum auſpiciis bellum illud conſummatum fuit, offerre non dubitaverit. Nec ingratum Imperatoribus munus illud fuit. Certè Titus Imperator, ut ipſe Joſephus (18.) teſtatur, ὅπως ὐκ μόνων αὐτῶν ἐβελήθη τὴν γνῶσιν τοῖς ἀνθρώποις ωδοδῶναι τῶν πεφάξεων, ὥςε χαρόξας τῇ ἑαυτῦ χειρὶ τὰ βιβλία δημοσιεῦσαι ωροσέταξεν, qvæ verba Nicephorus in hiſtoria ſua eccleſiaſtica [19.] ita reddit, ut Titum libros iſtos de bello Judaico ſua ipſius manu deſcripſiſſe dicat, idqve Johanni Lango (20.) non improbabile videtur, cum Titus, Svetonio teſte (21.) ſcribendi velocitate vel amanuenſes ſuos ſuperaverit, etſi alias Rufinus in verſione Euſebii hunc Joſephi locum allegantis, & alii verba illa ſic interpretati fuerint, qvaſi Imperator libros illos tantum ſubſcriptione ſua dignatus fuerit, qvam ſententiam Henric9 Valeſius [22] in

Hiſtoria Belli Judaici.

(18.) de vita ſua p. 1026. (19.) libr. 2. c. 18. & libr. 3. c. 11. (20.) in not. ad Nicephor. Tom. 1. edit. Græco-Lat. p. 247. (21.) in Tito c. 3. (22.) ad Euſeb. libr. 3. hiſt. eccleſ. c. 10.

in ſuis ad Euſebium notis priori poſtponendam cenſet. Utramvis eligamus, æſtimare licet, qvanti illam Joſephi lucubrationem Titus habuerit, qvam propria manu vel deſcriptam vel ſubſcriptam δημοσιεύεσθαι h.e. ut Rufinus in Euſebio ſuo interpretatur, publice legi voluit. Accedit honorificum Regis Agrippæ teſtimonium, qvi datis ad Joſephum literis eum πολὺ φιλαλήθεστερον τῶν ταῦτα συγγεγραφότων ἡγεμονικώτερον judicavit (23.) Qvin etiam hos libros bibliothecæ publicæ traditos, & Autorem ob ingenii gloriam Romæ ſtatua donatum Hieronymus memoriæ prodidit, (24.) Euſebium, ut alias in catalogo ſcriptorum eccleſiaſticorum ſolet, hic etiam ſecutus, etſi Euſebius (25.) non ſolum ſeptem illos libros de hiſtoria belli Judaici, ſed generatim τὰς συγγεγραμμένας ἀμφὶ λόγους publico illo honore mactatos aſſerat. Neqve hic omittendum graviſſimum Iſidori Peluſiotæ judicium, qvi in epiſtola ad Adamantium (26.) hanc Joſephi περὶ ἁλώσεως ἱστορίαν θεήλατον appellat, & obſervatu dignum cenſet, qvod homo Hebræus & patriæ ſuæ religionis ſervantiſſimus tragicum gentis Judaicæ excidium literis conſignaverit, ne qvis horrendis illis & omne exemplum ſuperantibus calamitatibus fidem derogaret. Poſt hiſtoriam belli Judaici Joſephus ἀρχαιολογίας i. e. antiqvitatum, ſeu, ut alii loqvi amant, originum Judaicarum libros 20. Romæ compoſuit, Dionyſium forte Halicarnaſſenſem æmulatus, qvi ibidem totidem libros ἀρχαιολογίας Ῥωμαϊκῆς ſeu Antiqvitatum Romanarum Græco ſermone conſcriptos ediderat. In hac archæologia Joſephus Judaicæ gentis hiſtoriam ita perſeqvitur, ut ab ipſa mundi creatione exorſus ad duodecimum usqve Neronis annum progrediatur. Qvo tempore hoc opus elucubraverit, ipſe indicat, cum in fine libri ultimi ſe anno Domitiani decimo tertio, & ætatis ſuæ qvinqvageſimo ſexto ultimam his libris manum impoſuiſſe ſcribit. Memoria autem lapſus videtur Sixtus Senenſis, cum in bibliotheca ſua ſancta (27.)

Antiqvitatum libri.

(23.) Joſeph. de vit. p. 1027. (24.) Catalog. Script. eccl. c. 13. (25.) Lib. 3. hiſtor. eccl. c. 9. (26.) lib. 4. ep. 75. (27.) libr. 4. p. 273.

hos Antiqvitatum libros Hebraica primum lingva a Josepho scriptos asserit, qvod de libris περὶ ἁλώσεως seu de historia belli Judaici, ut ex præfatione ad illos libros colligi potest, non item de archæologia verum est. Eqvidem Vir qvidam doctissimus in notulis, qvas ad græco-latinam Josephi editionem manu sua adscripsit, cum hunc Sixti Senensis errorem notasset, statim seipsum corrigit: imò, ait, ut nunc qvidem existimo, Josephus etiam libros antiqvitatum Hebraice primum exarasse videtur. Id enim manifeste evincit locus lib. 7. c. 11. p. 249. ubi sortitio familiarum Sacerdotalium in hodiernum usqve diem durare legitur, qvod certe de illo tempore necessario intelligendum est, cum Josephus templo nondum everso adhuc Hierosolymis ageret. Græcam enim editionem, posteaqvam Romam migrasset, demū meditatus est. Verum cum Josephus Hebraicæ illius editionis nusqvam meminerit, & tum demum se de antiqvitatibus Judaicis scribendis cogitasse dicat, cum jam historiam belli Judaici contexeret, qvod everso templo factum est, credi vix potest, Josephum Hierosolymis & templo adhuc stante Antiqvitates suas Judaicas Hebraice scripsisse, neqve locus de sortitione familiarum Sacerdotalium id evincit. Si enim in Hebraica, qvæ fingitur, Antiqvitatum editione Josephus scripsit, sortitionem illam in hodiernum usqve diem durare, idqve necessario de tempore, qvod conflagrationem templi antecessit, intelligendum est, cur Josephus in Græca editione, qvam templo pridem in cineres redacto elaboratam, & anno Domitiani decimo tertio, qvi post templi conflagrationem tertius & vigesimus fuit, absolutam fuisse constat, verba ista non mutavit? Atqvi in ea expresse dicit, divi-

sionem

sionem 24. familiarum Sacerdotalium per singulas hebdomadas in liturgiæ officio sibi succedentium ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας duravisse. Nimirum per hodiernum diem non præcise tempus, qvo ista literis tradebat, sed seculum, qvo vivebat, & integrum ætatis suæ curriculum intellexit, vel forte μεσισμὸν illum familiarum Sacerdotalium etiam templo jam everso eatenus adhuc duravisse scribit, qvatenus illarum Familiarum numerus & ordo in recenti omnium memoria viguit, & in Sacerdotum reliqviis nomina ista manserunt, etsi eorum functiones, qvarum gratia divisio illa per sortem facta fuerat, jam cessassent. Ex his autem, qvæ de Josephi Archæologia dicta sunt, etiam de tempore, qvo historiam vitæ suæ in literas retulit, judicari potest. Est enim ea narratio appendix & epilogus Antiqvitatum, ut *ipse Josephus* ad calcem libri 20. testatur, ubi se, anteqvam Antiqvitates finiat, nonnulla de vita sua dicturum Epaphrodito significat, cui etiam in fine opusculi de vita sua totum Ἀρχαιολογίας suæ opus, qvod ipso impellente & stimulos addente pertexuerat, se dedicare scribit. Qvamobrem ipsi errant, qvi Eusebium eo nomine erroris arguunt, qvod, qvæ ex Josephi vita excerpsit, sub ἀρχαιολογίας titulo allegaverit (28.) Et hæc ipsa causa est, cur Labbeus (29.) & alii Josephi librum de vita sua in græco-Latina editione, qvam nova hæc seqvitur, a libris Antiqvitatum avulsam & distractam nollent. Cæterum ad hoc Josephi opusculum remittimus, qvi de ejus prosapia & vitæ genere, & rebus usqve ad sextum & qvinqvagesimum ætatis annum gestis plura cognoscere cupiunt. Post historiam belli Judaici, & Judaicarum Antiqvitatum seu Originum libros, qvibus vitæ suæ curriculum Josephus attexuit, novi operis elaborandi occasionem submini*s*travit Apio Grammaticus Alexandrinus, qvem Tiberius Cæsar cymbalum mundi vocare solebat, cum Plinio judice (30.) publicæ famæ tympanum potius videri potuisset. Cum enim illud mundi cymbalum magno doctrinæ strepitu contra

De vita sua.

Libri contra Apionem

(28.) Lib. 3. c. 10. (29.) in addend. ad Tom. I. de Scriptor. eccles. p. 817. (30.) prolog. histor. natur.

Judaicæ gentis antiqvitatem insonuisset, Josephus gentis suæ vindicias ex ipsis Græcorum monumentis adornavit, & duobus libris, qvi passim περὶ ἀρχαιότητος seu de antiqvitate inscribi solent, cum Moloni & aliis, qvi de Judæorum legibus & institutis falsa qvædam commenti fuerant, respondit, tum imprimis Apionis calumnias tanto profanæ doctrinæ apparatu confutavit, ut magna Hieronymum (31.) hæc legentem admiratio subierit, cum ab homine Hebræo omnes Græcorum bibliothecas tam studiose evolutas animadverteret. De Maccabæis. Supereſt tractatus de imperio rationis, seu panegyricus in Maccabæos, si modo is Josephum Autorem habeat, qvod Eruditorum multos negare Gulielmus Cave (32.) observavit. Eusebius (33.) illud opusculum οὐκ ἀγενὲς σύνταγμα nominat, & vulgò περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ inscribi, & a qvibusdam Μακκαβαϊκὸν appellari scribit. Hieronymus (34.) valde elegantem libellum vocat. Honorius autem Augustodunensis, (35.) Græcum titulum περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, qvem apud Hieronymum invenerat, non satis commode exprimit, cum ait hunc Josephi librum, in qvo Maccabæorum martyria digesta sunt, de potentia inscribi. In Manuscripto qvodam codice Vindobonensi, qvi diversus est ab eo, qvem supra recensuimus, nec in eorum numero fuit, qvi ad Bosium transmissi sunt, titulus est hujusmodi: Ἰωσήπου εἰς τὸ αὐτοκράτορα τῶν παθῶν λογισμὸν εἶναι, ut refert Lambecius (36.) qvi etiam indicat codicem illum tantum usqve ad illa procœmii verba pertingere: τὸ γὰρ ἐπὶ μικροῖς καὶ μεγάλοις παρρησιάζεσθαι ἰσοδύναμόν ἐστι· δι' ἑκατέρα γὰρ ὡσαύτως ὁ νόμος ὑπερφανεῖται, qvæ verba in editis exemplaribus plane desunt, nec in manuscripto Paulinæ nostræ bibliothecæ codice comparent, etsi ille multas integras periodos habeat, qvæ in vulgata editione desiderantur, ut ex appendice novæ hujus editionis manifestum est. Fratres autem illos Maccabæos, qvorum martyrium Josephus in hoc opusculo exposuit, etiam Johannes Chrysostomus, Gre-

(31.) Epistol. ad Magnum. (32.) Histor. liter. scriptor. eccles. p. 22. (33.) lib. 3. c. 10. (34.) in catalog. Script. eccl. c. 13. (35.) libr. 1. de luminaribus eccl. c. 13. (36.) Tom. V. biblioth. Vindob. p. 104.

Gregorius Nazianzenus, Auguſtinus, Gaudentius, Leo Magnus & alii eccleſiæ Doctores ſermonibus ſuis celebrarunt. Sunt forte & alia qvæ Joſephus ſcripſit. Nam in fine libri 20. promittit, ſe, ſi Fata conceſſerint, hiſtoriam belli Judaici & vitæ ſuæ κατὰ τὰ ἑξῆς denuo recenſiturum, & qvatuor inſuper libros de Judæorum opinionibus circa Deum ejusqve eſſentiam, & legum rationes editurum. Qvæ promiſſa Joſephus non implevit, niſi forte hæc monumenta temporum injuria interciderint. Idem dicendum de volumine αἰτιολογιῶν, cujus in limine Antiqvitatum ſuarum meminit. Ejus autem jacturam non admodum dolendam arbitratur Cunæus (37.) & ipſius Joſephi intereſſe putat, qvod perierit, cum ex ſpecimine, qvod libro 1. Antiqvitatum c. 1. legitur, ſatis appareat, Joſephum frigida qvædam myſteria & putidas argutias iſto volumine complexum fuiſſe. Cui conſentiens Bœclerus (38.) opus illud Joſephi ætiologicum nihil aliud fuiſſe præſumit, qvam campum ἀκαιρίας, in qvem plura Judaici pulveris nube obſcurata & corrupta φιλοσοφήματα ſepoſuerit. Sunt etiam, qvi ex Hieronymi præfatione ad librum XI. Commentariorum in Eſaiam colligunt, qvod Joſephus Librum de 70. hebdomadibus Danielis compoſuerit. Cum enim ibi Hieronymus Africanum, Origenem, Euſebium, Clementem Apollinarium, Hippolytum, & Tertullianum commemoraſſet, ſubjungit, Joſephum Porphyriumqve plurima de eadem qvæſtione diſputaſſe. Verum cum Hieronymus non indicet, qvis Joſephus ille fuerit, & ubi qvæſtionem illam tractaverit, incertum plane eſt, an Flavius Joſephus peculiarem tractatum de 70. Danielis hebdomadibus unqvam ediderit. Ad Pſeudepigrapha Joſephi opera pertinet liber περὶ παντὸς, cujus fragmentum in editionis hujus appendice exhibetur, & de qvo plura inferius dicemus.

Scripta a Joſepho promiſſa & deperdita.

Pſeudepigrapha.

*Et*ſi vero genuina Joſephi opera, qvæ ad noſtram usqve ætatem pervenerunt, citius pariter & ſæpius peregrino,

Editiones Joſephi Græcæ.

(37.) Libr. 3. de Republ. Hebr. c. 1. (38.) Exercit. in Fl. Joſeph. p. 439.

no, qvam proprio Græci Sermonis habitu ex officinis typographicis emiſſa fuerint, de Græcis tamen editionibus prius dicere convenit. Primæ editionis Græcæ Aldinæ mentionem facit Cl. Arnoldus in præfatione ad teſtimonium Flavianum, ubi Caſaubonum manu ſua ad hanc editionem ex codicibus Regiis multa annotaſſe, & ſe, dum in Anglia verſaretur, exemplar illud apud Seldenum vidiſſe memorat. Verum cum ipſa Caſauboni verba ſtatim ſubjiciat, in qvibus editio illa Græca cum Pariſienſibus manuſcriptis collata Baſileenſis dicitur, non dubito, qvin Typographi vitio Aldina vocetur prima Joſephi editio Græca, qvæ Arnoldina potius dici debuiſſet. Primus enim fuit Arnoldus Peraxylus Arlenius, qvi Græcum Joſephi textum Baſileæ M D XLIV. typis Hieronymi Frobenii & Nicolai Epiſcopii in lucem publicam eduxit, cum in Diegi Hurtadi Mendozæ Cæſarei tum apud Venetos Legati bibliotheca, qvæ poſtea in Eſcurialenſem tranſiit, [39.] inſignem hunc theſaurum inveniſſet. In qva editione ad emendandos & reſtituendos poſteriores Antiqvitatum libros, cum eos multis in locis depravatos deprehendiſſet, epitomen qvandam Joſephi, qvam Romæ nactus fuerat, adhibuit, & adſcito in partem laboris Sigismundo Gelenio, ut qvam fieri poſſet caſtigatiſſime prodiret, procuravit. In hiſtoria belli Judaici, & cæteris Joſephi ſcriptis minus negotii habuit, cum & ſua exemplaria ſatis accurate ſcripta eſſent, & alia inſuper Johannes Crotus & Petrus Gillius ſuppeditarent, qvorum erga ſe ſtudium & in bonas literas amorem eo nomine collaudat. Græcam hanc editionem poſt annos 67. excepit græco-latina typis Petri de la Roviere A. C. MDCXI. Coloniæ Allobrogum excuſa, qvæ ut emendatior prodiret, manuſcripti qvidam Codices bibliothecæ Palatinæ collati ſunt, qvos in Typographi gratiam a Bibliothecario Jano Grutero Marqvardus Freherus impetravit, etſi jam longius operæ proceſſiſſent, cum iſtæ membranæ ad Rovierium transmitte-

(39.) Conferatur Anton. in biblioth. Hiſp. p. 223.

mitterentur, qvi pollicitus qvidem est, se Virorum qvorundam doctorum notas & varias Lectiones ejus, qvi manuscripta illa Palatina excusit, studio collectas propediem peculiari volumine luce publica donaturum, sed, ut eventus docuit, promissis tantum dives fuit. Ipsa autem Roveriana operum Josephi editio græco-latina sine ulla mutatione A. C. M DC XXXIV. apud Johannem Crispinum iterata fuit. Et præter illas modo recensitas nulla alia vel græca vel græco-latina operum Josephi editio hactenus visa est. LIBER tamen DE MACCABÆIS etiam extra Josephi opera in nonnullis Græcis Bibliorum editionibus tertio Maccabæorum libro subjectus reperitur. Factum id in editione Bibliorum A. C. M D XXVI. Argentinæ typis Wolphianis a Lonicero procurata, qvem tribus Maccabæorum libris librum Iosephi de martyrio septem fratrum Maccabæorum irreligiose attexuisse Morinus (40.) arguit, qvi & plures Bibliorum Græcorum editiones recenset, in qvibus Iosephi de Maccabæis liber apocryphis insertus legitur, nempe duas Basileenses, qvarum una A. C. M D XL. ex Hervagii officina, altera M D L. typis Nicolai Brylingeri prodiit, & Francofurtensem A. C. M D XCVII. typis Wechelianis editam, qvibus addi potest editio Apocryphorum græco-latina Basileæ A. C. M D LXXXII. in lucem publicam emissa, & forte aliæ. Eundem Josephi librum de Maccabæis JOHANNES LLOYDIUS & auctiorem & emendatiorem cum latina interpretatione & notis edidisse perhibetur. (41) Postremo eundem librum FRANCISCUS COMBEFISIUS in novissimo, qvod vocat, Bibliothecæ Patrum auctario græce & latine 1672. Parisiis vulgavit.

Interpretes Josephus varios habuit, qvi ejus scripta ex lingva Græca in Latinam, Germanicam, Hispanicam, Italicam, Gallicam, Anglicam, Belgicam & alias transfuderunt. Ad latinos Interpretes, ut ab his ordiamur, qvodammodo referendus est S. AMBROSIUS Mediolanensis ecclesiæ Interpretes Latini. Ambrosius vel qvisqvis

(40.) Exercit. Bibl. lib. 1. exerc. 9. c. 1. (41.) Conferatur Witte in Diario biographico ad A. C. 1603.

Autor est librorum de excidio Hierosolymitano sub Hegesippi nomine editorũ.

clesiæ Antistes, siqvidem ille Autor sit librorum 5. de excidio Hierosolymitano, qvi sub HEGESIPPI nomine circumferuntur a Jacobo Fabro per Jodocum Badium Ascensium, Godofredo Hittorpio, Laurentio de la Barre, Cornelio Gvalthero & aliis editi, & Patrum qvoqve bibliothecæ inserti. Est enim hoc opus nihil aliud, qvam liberior translatio librorum Josephi de bello Judaico, cui etiam nonnulla ex libris ἀρχαιολογίας admista sunt. Qvod vero hi libri de excidio Hierosolymitano Ambrosium Autorem habeant, etsi multis incredibile videatur, Ludovicus tamen Vives (42.) libros illos sub Ambrosii nomine allegat. Nec alienus est ab hac sententia doctissimus Gronovius (43.) non repugnaturus, si qvis Ambrosium ætate adolescentiori aut in exordio pontificatus sui opus hoc lusisse contendat. Qvam conjecturam & styli cum Ambrosiano convenientia & fides nonnullorum veterum codicum confirmat, qvalis est ille Mediolanensis, qvem Mabillonius (44) literis partim Longobardicis partim Romanis majusculis scriptum memorat. In eo enim liber Egesippi secundus hoc titulo signatur: Incipit secundus. Ambrosius Episcopus de Græco transtulit in Latinum. Qvem Ambrosii ut interpretis titulum etiam nonnullæ Hegesippi editiones præferunt, ut ex Ascensiana & Hittorpiana manifestum est. Qvod autem hi libri Hegesippi tanqvam primarii Autoris nomine vulgo gaudeant, inde factum est, qvod Josephi nomen librariorum vitio corruptum fuerit. Pro Josepho enim sæpe scribi solebat Josepus aut Joseppus, vel etiam Josipus aut Josippus. Unde & in Mediolanensi Hegesippi codice, qvem paulo ante memoravimus, multis foliis libri qvinti in capite paginarum hæc verba appositа leguntur: IOSEPPI LIBER QVINTUS. Ex Iosippo autem in nonnullis exemplaribus levi mutatione Igisippus natus est, ut ex pervetustis membranis, qvæ apud Isaacum Vossium fuerunt, Colome-

(42.) ad Augustinum de Civit. Dei lib. 21. c. 5. (43.) observat. ad Scriptor. eccles. c. 1. p. 6. (44.) Mus. Ital. part. 1. tom. I. p. 14.

lomesius (45.) probavit. Tandem vero Egesippi vel Hegesippi nomen huic operi adhæsit. Cum enim proximo post Apostolos seculo Hegesippus qvidam claruerit, qvi qvinqve libros actuum ecclesiasticorum composuit, ab Eusebio & aliis antiqvis Scriptoribus commendatos, facili errore libris qvinqve de excidio Hierosolymitano Hegesippi nomen assignatum fuit, etsi non ex Hegesippo, sed ex Josippo vel Josepho expressi fuerint. Nonnulli tamen existimant, libris illis de excidio Hierosolymitano Hegesippi nomen non librariorum errore inditum, sed ab Autore sponte adscitum, sive qvod hoc nomen qvoad literarum sonum cum Josippi nomine magnam cognationem haberet, sive ut ex Hegesippi fama operi huic antiqvitatis autoritatem adderet. Interim Hegesippi nomen, undecunq; illud libri de excidio Hierosolymitano sortiti fuerint, multis fraudi fuit, ut Hegesippo Apostolorum temporibus vicino historiam excidii Hierosolymitani tribuerent. In qvorum numero miramur fuisse Casparum Barthium, (46.) qvi, cum multa seqvioris ævi indicia in Hegesippo deprehenderet, qvæ veteris Hegesippi ævo convenire minime possent, hunc scrupulum ita sibi eximebat, ut diceret idem Egesippo contigisse, qvod in Eutropio aliisqve Autoribus factum esse constat, cum jam a multis seculis Monachi id in more habuerint, ut longiora scripta in epitomen redigerent, aut breviora assutis variis laciniis extenderent. Et Egesippi qvidem libros immanibus cumulis ex Rufini Josepho petitis distentos atqve effarctos judicat, de cœtero minime dubitans, qvin priscus Egesippus illorum librorum Autor censeri debeat. Discedit ab hac sententia Gerhardus Johannes Vossius (47.) & qvod mireris, ipse Barthius, qvi alibi (48.) non parvam Monachorum impudentiam fuisse qveritur, qvod Egesippum, qvi hodie extat, cum veteri illo confuderint. Vossius autem dum Barthii sententiam refutat, ad alterum extremum labitur, dum Autorem hujus operis sexcen-

(45.) Paralipom. ad cav. Chartophyl. p. 239. edit. ult. (46.) libr. 46. Adv. c. 4. (47.) libr. 3. de Hist. Lat. p. 707. & de Histor. Græc. libr. 2. c. 14. (48.) libr. 34. Adv. c. 11.

centis & amplius annis Ambrosio juniorem facit. Otium hic nobis fecit doctissimus Gronovius (49.) qvi utramqve sententiam confutavit, & Autorem, qvi sub Hegesippi nomine excidii Hierosolymitani historiam conscripsit, neqve ad tempora Apostolicæ ætati proxima evehendum, neqve ad Scriptores infimæ vetustatis detrudendum, sed sub Theodosii imperio collocandum probavit. Sive autem Ambrosius hujus operis autor sit, sive alius Scriptor Ambrosio coævus, certum est eum Josephi vestigiis sic insistere, ut qvodammodo interpretis vice fungatur. Ea tamen libertate interpretem agit, ut multa de suo admisceat, & subinde non tam Josephum, qvam sui ingenii impetum seqvatur. Unde Scaliger (50.) de Hegesippo ait, qvod sincerum Josephi vas incrustare consveverit. Sanctum qvoqve Hieronymum Josephi opera una cum Papiæ & Polycarpi libris in latinam lingvam transtulisse rumor ad Lucinii Bætici aures tulerat. Verum Hieronymus (51.) respondebat, tantum nec otii sibi fuisse, nec virium, ut tantos Autores pari venustate in alias lingvas exprimere potuerit.

Rufinus. Æqvalis tamen Hieronymi RUFINUS Aqvilejensis Presbyter Josephi Antiqvitates & historiam belli Judaici & duos contra Apionem libros latinitate donasse perhibetur. Unde antiqva illa & vulgata istorum librorum versio in Latinis Josephi editionibus Rufino passim tribuitur. Nec refragantur codices manuscripti, & in his antiqvissimus ille, qvi Mediolani in Ambrosiana bibliotheca extat, laudatus a Burneto in suis epistolis de itinere suo Italico (52.) & Mabillonio (53.) qvi hoc volumen ex charta Ægyptiaca constare, & aliqvot libros Josephi de antiqvitatibus Judaicis continere scribit, & Boschæ qvidem non consentit, qvi ab annis mille trecentis hoc volumen scriptum suspicatur, antiqvissimum tamen illud esse, & ante mille & centum annos exaratum judicat. Num vero recte Rufino versio ἀρχαιολογίας ἰουδαϊκῆς & duorum librorum contra Apionem tribuatur, haut immerito dubitari possit. De libris

ἁλώσεως

(49.) observ. in Script. eccles. c. 1. & 21. (50.) animadvers. ad Euseb. chron. num. 1950. (51.) epistol. 28. (52.) epistol. 2. (53.) Mus. Ital. Tom. I. part. I. p. 12.

αλλότριος minor dubitandi ratio exiſtit. Etſi enim eorum verſio ut ex Caſſiodori divinis lectionibus ſeu inſtitutione divinarum literarum (54) patet, ab aliis Ambroſio, ab aliis Hieronymo, ab aliis Rufino adſcriberetur, vicit tamen ſententia pro Rufino, neq; ſtylus ab aliis Rufini operibus diſcrepat. At cum idem CASSIODORUS ibidem dicat, qvod Joſephi Antiqvitatum libros 22. [intelligit libros viginti ἀρχαιολογίας & duos ἀρχαιότητος contra Apionem] per Amicos ſuos non ſine magno labore latine reddi curaverit, ex eo haud obſcure colligi poteſt, Caſſiodori ævo, qvem integro & amplius ſeculo Rufinus anteceſſit, nullam adhuc illorum Joſephi librorum verſionem extitiſſe. Qvorſum enim amicis ſuis tantum laborem impoſuiſſet, ſi jam olim a Rufino ſuſceptus fuiſſet. Saltem iſtam Rufini verſionem ſilentio prætermiſſurus non fuiſſet, ſi forte illi meliorem & fideliorem ſubſtituere voluiſſet. Fatendum autem eſt, antiqvam Joſephi verſionem tam in hiſtoria belli Judaici qvam in antiqvitatibus & duobus libris, qvibus famoſum illum πλειστονίκην Apionem [55.] ſuperavit, plurimis in locis Græco Joſephi textui parum reſpondere, ſive corruptos codices habuerit Interpres, ſive bonos malo ſenſu corruperit. Κομίζειν ἐπικουρικὸν ſeu adducere auxiliares copias Antiqyo illi interpreti idem eſt ac per Coricum tranſire. (56.) Vicum Emmauntem ſeu Ammauntem Joſephus (57.) ab Hieroſolymis ſtadiis ἑξήκοντα diſſitum dicit, qvod cum Luca (58.) convenit, & parum tamen abfuit, qvin Vir qvidam doctiſſimus, cujus Bochartus (59.) meminit, Lucam falſi argueret, cum apud Latinum Joſephi interpretem triginta ſtadia legiſſet. Alibi antiqvus ille Joſephi interpres χιόνα ſeu nivem per æſtus explicat, ut plura alia hujusmodi taceam, in qvibus interpres Joſephi cum ipſo Joſepho non magis convenit, qvam cum ex bubone, qvem ſupra Agrippæ paulo poſt morituri caput adſtitiſſe Joſephus tradidit, Euſebius

Caſſiodori familiares.

(54.) c. 17. Tom. II. Operum Caſſ. p. 550. edit. Rotomag. (55.) Ita Apio vocatur a Plinio lib. 37. c. 5. Gell. lib. V. c. 14. Clemente Alex. lib. 1. Strom. p. 235. (56.) libr. 14. Antiqu. c. 16. (57.) lib. 7. de Bell. Jud. c. 27. (58.) Luc. XXIV, 13. (59.) Chan. lib. 2. c. 16.

(60.) Angelum formavit. Non est hic prolixe differendi locus, qvalem in aliis Scriptoribus vertendis Rufinus se gesserit. Notum est qvod in Eusebio multa omiserit, multa de suo adjecerit, multa denique pessime reddiderit, ut cum Zachariam Johannis Baptistæ Patrem, cujus Eusebius vel Lugdunenses in sua epistola apud Eusebium obiter meminerant, in Martyrem Lugduni sub Antonino passum transmutavit. Qvali perfidia Origenis scripta tractaverit, non opus est, ut Erasmi (62.) Dallæi, (63.) & aliorum verbis exponamus. Habemus enim confitentem reum, siqvidem ipse Rufinus in præfationibus ad libros περὶ ἀρχῶν, item in præfatione & epilogo Origeniani in epistolam ad Romanos Commentarii non dissimulat, qvantum sibi in Origene interpretando licere existimaverit. Sed, ut ad Josephum redeamus, nec hoc tacendum est, antiqvam versionem interdum saniorem esse, qvam novam, & ipsi Græco, qvalis nunc est, textui præferendam. Unicum libet adducere exemplum. Refert Josephus, qvod Boozus, cum Ruthem ducturus esset, coacto Senatu & adducto Ruthis cognato, qvi eam ducere recusabat mulierem jusserit accedere cognatum suum, & juxta legem calceum ei detrahere, καὶ πτύσαι εἰς τὸ πρόσωπον (64.) Rectius antiqvus interpres in suo exemplari legit: Καὶ πτύσαι εἰς τὸ πρόσωπον. Sic enim vertit: Booz testificans Seniores, jussit mulieri, ut ejus calceamentum solveret juxta legem, & in faciem ejus exspueret. Respexit nimirum Josephus ad legem de fratria ducenda, qvæ extat Deut. XXV, 9. etsi ea ad præsentem causam non spectaret, ut post Drusium Seldenus [65.] observavit. Sed hæc de antiqvioribus Josephi interpretibus dixisse sufficiat. Nunc ad recentiores pergendum, e qvorum numero SIGISMUNDUS GELENIUS libros 20. antiqvitatum nova versione donavit. Cum enim Arnoldus Arlenius in græca sua Josephi editione libros antiqvitatum juxta

Gelenius.

(60.) libr. 2. hist. eccl. c. 10. ubi allegat locum ex Josephi Antiqvit. libr. 19. c. 7. (62.) Prolog. ad Orig. (63.) de script. Ignat. c. 40. & seqv. (64.) Antiqvit. libr. 5. c. 11. (65.) de succession. in bon. defunctor. c. 15.

juxta duos codices ex diverſiſſimis terræ tractibus petitos, qvorum uterqve alterius lacunas explere poterat, ediditſet, non deerant, qvi novam hujus operis interpretationem ad Græcos fontes exactam deſiderarent. Gelenius autem tanto lubentius id operis in ſe ſuſcepit, qvod antiqvitatum libros non perinde ac hiſtoriam Belli Judaici a Rufino verſos animadverteret, ſiqvidem non referrent hominem utriusqve lingvæ peritum, qvalis Rufinus ſeculo ſuo fuit, nec ſtylo libros de bello Judaiço æqvarent. Novo igitur ſtylo hos libros reddidit, & nonnulla a veteri interprete omiſſa ſupplevit. Idem & Joſephi librum de vita ſua in Latinam lingvam transtulit. In hiſtoria autem Belli Judaici & libris contra Apionem veterem verſionem ad Græcum textum caſtigavit, qvod tamen ubivis factum *non eſſe collatio* oſtendit, qvemadmodum etiam nova, qvam fecit, Antiqvitatum verſio, eruditorum cenſuram effugere non potuit, unde Vorſtius (66.) egregiam reipublicæ literariæ navaturum operam judicat, ſi qvis Flavii Joſephi verſionem, in pluribus a Græco textu diſcedentem, ad limam revocaturus eſſet. Joſephi librum de vita ſua Godofridus TILMANNUS Carthuſiæ Pariſienſis Monachus latinè vertit, & typis Michaëlis Fezandat Pariſiis exprimendum dedit, qvod ex Petri Lambecii ad Principem Auguſtum epiſtola didici. Prodiit iſta Tilmanni verſio anno 1548. qvo ipſo anno Gelenius in præfatione ad Joſephi opera Baſileæ ſcribebat, vitam Joſephi nunc primum in præſenti operum ejus editione a Latinis hominibus legi poſſe. Referendus eſſet ad Latinos Joſephi interpretes etiam ERASMUS ROTERODAMUS, ſi tractatum de Maccabæis ex Græco Joſephi textu expreſſiſſet. Verum cum Græcum codicem ad manus non habuerit, e latinis tantum Græca conjectavit, & mutatis nonnullis verſionem illius tractatus antiqvam elegantiori ſtylo reddidit. Eundem tractatum de Maccabæis Lloydius & Combefiſius in Latinum ſermonem traduxerunt, ut alias libelli iſtius translationes, qvæ in nonnullis bibliorum editionibus

Tilmannus.

Erasmus

Lloydius, Combefiſius. Alii

(66.) in notis ad chronologiam R. Dav. Ganz. p. 290.

nec non in nonnullis Josephi editionibus leguntur, taceamus. Sunt autem Latinæ Josephi editiones variæ. Antiqvissima forte est, cui neqve annum neqve locum impressionis adscriptum Bosius (67.) indicat, qvi eam ex liberalitate Curatorum bibliothecæ Rhedigerianæ habuit. An præter Antiqvitates Judaicas plura Josephi opera editio illa complexa fuerit, nescio. Nullus etiam impressionis annus & locus adscriptus est libris septem de Bello Judaico per Platinam castigatis, qvos in suis Typographiæ incunabulis Cornelius a Beughem (68.) memorat. Idem Beughemius (69.) Antiqvitates Josephi Judaicas Venetiis per Ludovicum Cendratam impressas tradit. Aliam Josephi Latinam editionem Venetiis 1486. excusam in bibliotheca sua habuit celeberrimus Heinsius (70) Secuta est apud Venetos alia editio A.C.M CCCC XCIX. qvæ Antiqvitatum libros, historiam de Bello Judaico, & duos libros de antiqvitate Iudæorum contra Apionem præmissis singulorum capitum argumentis exhibuit. (71.) Qvam grata hæc Venetorum opera eruditis fuerit, & qvam avidos emtores Josephus invenerit, ex eo colligere licet, qvod vix triennio elapso nempe M D II. iterum nova Josephi editio Venetiis prodierit. Prodiit illa typis Bernardini Vercellensis, sumtibus Andreæ Asulani. Præmissa est tabula rubricarum, qva singulorum capitum in Antiqvitatibus & historia belli Iudaici argumenta continentur. Et illa qvidem, qvæ ad historiam belli Iudaici spectant, Autorem habent Magistrum Franciscum Macæratam, Ordinis minorum, & ita concepta sunt, ut ferme epitomes instar haberi possint. Addita etiam est epistola Hieronymi Sqvarzafici Alexandrini ad Raynaldum de Novimajo, in qva Josephi libros a Rufino translatos indicat, & Josephi vitam e juratissimis, ut ait, Autoribus elicitam breviter subjungit. Aliam Josephi editionem Venetam, qvæ A.C.MDX lucem adspexit, Reinesius in qvadam ad Adolphum Vorstium epistola, (72.) Mediolanensem, qvæ per Alexandrum Minutianum M D XIII. prodiit, Bosius in sua ad Josephi

Editiones operum Josephi latinæ.

(67.) Exercit. ad perioch. Joseph. (68.) p. 178. (69.) p. 79. (70.) Conf. Catal. Bibl. Heinsianæ fol. 20. (71.) Conf. bibliothecam Fris. p. 233. (72.) epistol. 22.

phi periocham exercitatione,(73.) Parisiensem a Roberto Goullet typis Johannis Barbieri A. C. M D XIV. procuratam Lambecius in sua ad Augustum Principem epistola,(74.) aliam Parisiensem A. C. M D XIX. ex officina Johannis Parvi emissam Possevinus (75.) commemorat. Postea A. C. M D XXIV. Coloniæ in ædibus Eucharii Cervicorni Josephi opera impressa sunt, addito, qvi in prioribus editionibus desideratur, libello de Machabæis per Erasmum recognito. Præmissa est Jacobi Sobii ad Lectorem præfatio, in qva Josephi versionem a Godofredo Hittorpio ad vetustissima Latina exemplaria diligenter recognitam asserit. Græcum enim textum Sobius temporum injuria plane deperditum suspicabatur, nisi forte in Romana *Bibliotheca* latitaret. Additus etiam est index, qvem *Cornelii Lynnichensis* industriæ debemus. Eodem anno M D XXIV. eadem Josephi opera Basileæ Johannes Frobenius excudit, qvi agnoscit, in Colonensi editione, qvæ suam aliqvot mensibus antevertit, loca qvædam non infeliciter restituta, multa tamen in mendis suis adhuc relicta asserit, cum adeo depravatus Josephus fuerit, ut expurgando huic Augiæ stabulo unus Hercules non sufficerit. Qvibus præmissis speciminis gratia loca qvædam indicat, qvæ veterum exemplarium collatione in Basileensi hac editione emendata sunt. Bene sibi consuluisse suam Josephi editionem cum animadverteret Eucharius Cervicornus, distractis primæ editionis exemplaribus, A. C. M D XXXIV. Josephum majori labore & industria recognitum iterum Coloniæ prælo subjecit, additis etiam monumentis, qvæ sub Berosi, Manethonis & Metasthenis nomine Johannes Annius Viterbiensis orbi literato venditavit. Sed hic iterum cum Colonia de Josepho Basilea certavit. Eodem enim anno M D XXXIV. Basileæ ex officina Frobeniana Josephus exiit, Sigismundi Gelenii studio recognitus, qvi Antiqvitatum qvidem interpretationem veterem ob Græcorum Codicum penuriam tantum

(73.) p. 8. (74.) p. 11. (75.) tom. I. apparat. p. 967.

ad vetuſta qvædam exemplaria Latina contulit, hiſtoriam autem Belli Judaici ex duobus Græcis codicibus, qvorum unum Georgius Arminiacus Rutenorum Epiſcopus, alterum Johannes Crotus obtulit, emendavit, & tantundem laboris aut aliqvanto plus in libris contra Apionem adhibuit, ut a legentibus intelligi poſſent. Et hæc editio Baſileæ A. M D XL. repetita fuit, in qva Typographus (76.) monet, librorum de Bello Judaico & contra Apionem exemplaria Græca ex Gallia, Germania & Polonia corrogata fuiſſe, & cum Latinis collata, & in libris contra Apionem circa finem primi, & initium ſecundi libri plusqvam centenos verſus additos fuiſſe, qvi hactenus omiſſi fuerant. Paulo poſt nempe A. M D XLVI. Sebaſtianus Gryphius Joſephi opera tribus voluminibus diſtincta minori forma nempe plagulis in octo folia complicandis publicavit. Et iſtæ qvidem, qvas hactenus recenſui, editiones antiqvam Joſephi verſionem exhibent, de cujus Autoribus ſupra dictum eſt. Anno autem M D XLVIII. Baſileæ nova Antiqvitatum Judaicarum verſio a Sigismundo Gelenio concinnata lucem publicam adſpexit, cui & cœtera Joſephi opera juxta antiqvam verſionem & liber de Maccabæis ex Eraſmi paraphraſi adjuncta fuerunt, & qvi hactenus in Latinis editionibus nondum viſus fuerat, Joſephi liber de vita ſua ab eodem Gelenio in Latinam linguam translatus, qvæ editio Baſileæ A. M D LIV. repetita fuit. Has editiones ſecutæ ſunt duæ Lugdunenſes, qvarum una A. M D LV. altera M D LVII. utraqve apud Gryphium impreſſa, & duæ Baſileenſes, qvarum una A. M D LIX. altera M D LXVII. utraqve ex officina Frobeniana prodiit. Et in priore qvidem Baſileenſi liber de Maccabæis ex Eraſmi Roterodami paraphraſi legitur, qvæ hactenus etiam in aliis Ioſephi editionibus retenta fuerat, in poſteriore autem alia verſio occurrit, cujus hoc eſt initium: diſputaturus de re ad philoſophiæ rationem maxime pertinente num affectibus

(76.) p. 545.

cuibus imperet pia ratio, recte fecero, si vobis, ut Philosophiæ sedulo incumbatis, consuluero. Qvæ Francofurti ad Mœnum A. C. M D LXXX. impensis Sigismundi Feyerabend procurata est editio, figuris exornatur, & singulis foliis chronologiam adscriptam habet, ipsumqve textum doctorum hominum laboribus & vigiliis a pluribus mendis expurgatum pollicetur. Anno M D LXXXII. iterum Basileæ ex Frobeniana officina vulgatus est Iosephus, itidem chronologia & aliis scholiis marginalibus illustratus. Anno M D LXXXVIII. Sigismundus Feyerabend Francofurti Iosephi opera denuo typis imprimi curavit, sed minori forma, & ad commodiorem usum adornata. Anno M D XCIII. Coloniæ apud Iohannem Gymnicum sub monocerote Flavii Iosephi opera iterum latine prodierunt, ut Genevensem anno M D XCV. a Iacobo Stoerio excusam, Francofurtensem anno M DC XVII. vulgatam & alias taceamus. Qvorsum etiam spectant Nicolai Asclepii Barbati periochæ & argumenta librorum 20. de Antiqvitatibus Judaicis & librorum septem de Bello Iudaico singulorum capitum summam singulis tetrastichis complectentia, qvæ una cum Ducum, Iudicum, & Regum populi Israelitici historia per Bartholomæum Stenum conscripta Coloniæ typis hæredum Arnoldi Birckmanni anno M D LXIV. in lucem prodierunt, item compendiosissima Belli Iudaici descriptio, qvam ex Iosepho collegit, & Coloniæ M D LII. edidit Georgius Vicelius, ut alia ejus generis taceamus. Dignus autem omnino Iosephus fuit, qvi non ab eruditis modo Græce & Latine, sed etiam a vulgo in vernaculis variarum gentium linguis legeretur. Et de Germanis qvidem suis hac in causa bene meritus est D. CASPAR HEDIO, qvi anno M D XXXI. Flavii Josephi opera in Germanicam lingvam convertit, & Argentinæ typis Michaelis Meyeri & Balthasaris Bockii primum edidit, anno M D XXXV. & forte sæpius novis typis impressa. Præmissa est explicatio vocabu- Versiones Germanicæ.

lorum lingvæ Hebraicæ, Chaldaicæ, Græcæ & Latinæ, qvæ in Josephi scriptis passim occurrunt. Cui nominum explicationi subjunguntur, qvæ Gulielmus Budæus in libris de Asse & ejus partibus ad loca qvædam in libris Josephi contra Apionem animadvertit. Fatetur autem elegantiori habitu Germanicum suum Josephum legentium oculis se oblaturum fuisse, nisi defectu Græcorum exemplarium, qvæ tum adhuc in bibliothecis latebant, tantum ad Latinos codices conformatus fuisset, qvos adeo corruptos fuisse qveritur, ut non sine magno labore multisqve vigiliis loca qvædam restituere, eorumqve sensum assequi potuerit, qva in re etiam Melchiorem Ambachium, & Wolfgangum Musculum auxilio sibi fuisse non dissimulat. Minime tamen dubitat, qvin improbo suo labore tantum effecerit, ut ex Germanica sua versione Latina exemplaria, si prælo iterum subjicerentur, plurimis in locis emendari possent, ne amplius

mala culmos
Esset rubigo, segnisqve horreret in arvis
Carduus, - - - - -
Lappæqve tribuliqve interqve nitentia culta
Infelix lolium, & steriles dominentur avenæ.

Postea, cum Arnoldi Peraxyli Arlenii studio Græcus Josephus in lucem editus fuisset, Bibliopolæ qvidam Francofurtenses per M. JOHANNEM SPRENGENIUM & ZACHARIAM MUNZERUM ex Græco textu Josephi opera in Germanicam lingvam transferri curarunt, qvorum versionem Johannes Feyerabend Francofurti anno M D LXXXI. prælo iterum commisit, cum primæ editionis, qvæ Georgii Rabi & Cognati cujusdam sui impensis antæ aliqvot annos facta fuerat, exemplaria nulla amplius superesse intelligeret. Neqve hic silentio prætermittendus CONRADUS LAUTERBACHIUS, qvi itidem Flavii Josephi opera, qvæ extant, omnia Germanice reddidit, nihilqve eorum omisit, qvæ Josepho vel ornatum vel lucem afferre poterant.

Ejus

Ejus interpretatio primum Argentorati anno MDLXXIV. iterumqve MDXCV & MDCXI & noviſſime Francofurti MDCLXXVI. lucem publicam adſpexit. Libri ſeptem de Bello Iudaico Francofurti anno MDLII. ſeorſim typis Chriſtophori Egenolfi Germanice prodierunt, qvo interprete, cum editio illa ad manus non ſit, dicere non poſſum. In Hiſpania IOHANNES MARTINUS CORDERO Valentinus, qvi multa veterum & recentiorum Scriptorum monumenta in ſermonem Caſtellæ vernaculum traduxit, Ioſephi qvoqve libros ſeptem de Bello Iudaico poſt veterem, qvæ ei diſplicuit, Catholicorum Regum Chronographi interpretationem Hiſpanice edidit, impreſſos Antverpiæ anno MDLVII. & Madriti anno MDCXVI. Antiqvitates autem Iudaicæ, in eandem lingvam traductæ, una cum vita Ioſephi ab ipſomet conſcripta, & tractatus de imperio rationis ſeu de Maccabæis incerto interprete Antverpiæ anno MDLIV. typis Martini Nucii prodierunt. Hiſpanicæ.

In Italia PETRUS LAURUS Mutinenſis Ioſephi Antiqvitates Iudaicas Italice reddidit, qvas Balthaſar Conſtantini Venetiis anno MDXLIX. ex officina ſua prodire juſſit. FRANCISCUS autem BALDELLUS non Antiqvitates modo, ſed etiam libros de Bello Iudaico, libros duos contra Apionem, & tractatum de imperio rationis in Italicam lingvam convertit, qvæ Baldelli verſio in duos tomos diſtributa itidem Venetiis anno MDLXXXI. lucem publicam adſpexit. Italicæ.

Gallia Flavium Ioſephum in ſua lingva prodeuntem ſæpiſſime conſpexit. Prodiiſſe Ioſephum Gallice anno MCCCCXCII. Cornelius a Beughem in Typographiæ incunabulis tradit, interpretem non addit, & forte ipſe interpres nomen ſuum latere voluit. Inter eos, qvos Gallice Joſephum interpretatos fuiſſe novi, fuit NICOLAUS DE HERBERAY. DOMINUS DES ESSARS, qvi præter alia etiam Joſephi libros ſeptem de Bello Judaico Gallico ſermone expreſſit anno MDLVII. Pariſiis excuſos. Agit de eo Autor, qvi de Eruditis & præcipuis eorundem ſcriptis judicia pluribus tomis hactenus vulgavit, eumqve in Joſepho Gallicæ.

pho vertendo bonas horas melius, qvam in transferendis Amadisi libris collocasse censet (77.) Omnia Josephi opera Gallice interpretatus est FRANCISCUS BURGUNDUS, cujus versio Lugduni apud Johannem Temporalem & postea apud hæredes Jacobi Junti, nec non Parisiis anno M D LXXIII. apud Claudium Micræum prodiit. Hanc Franciſci Burgundi versionem postea correxit JOHANNES LE FRERE DE LA VAL, & hæc Burgundi versio a Frerio Lavallensi ad Græcum textum emendata Parisiis MDLXX. apud Nicolaum Chesneau una cum Latina versione, ita ut una alteri qvoad singulas periodos respondeat, lucem publicam adspexit. Additum est in eadem editione historiæ de bello & excidio Judaico compendium, qvod studio Davidis Kyberi ex Hebraico Josepho Latine concinnatum Franciscus Belleforestus in Gallicam lingvam transtulit (78.) Neqve hic omittendus Antonius Fayus, qvem a Bosio inter Gallicos Josephi interpretes referri video (79.) Nec mirum, qvod qvi Livium Gallici sermonis habitu donavit, Josephum qvoqve, qvem Græcum Livium Hieronymus appellat (80.) eodem honore dignatus fuerit. Verum plerasqve ex his Josephi versionibus etsi a popularibus suis factas Galli parum æstimarunt. Alias enim ob styli barbariem aspernati sunt, alias minus fideliter translatas arguerunt, nonnullas etiam de hæresi suspectas habuerunt, cum in illis phrases qvasdam & loqvendi formulas observare sibi viderentur, qvibus ferendis non essent aures Romanis placitis assvetæ, ut Johannes Gallœsius (81.) in ephemeridibus Eruditorum annotavit, qvi etiam addit GILBERTO GENEBRARDO Josephi versionem felicius cessisse. Cum enim ante ipsum intra qvinqvaginta annorum spatium qvinqve aut sex versiones Josephi Gallicæ prodiissent, postea vel centum anni elapsi sunt, anteqvam qvisqvam de nova versione Josephi cogitaret. Cum igitur tot Interpretibus in unius libri versione defatigatis omnes

jam

(77.) Jugemens de Scavans tom. 3. Sect. 930. (78.) Conf. la Bibliotheque d' Antoine du Verdier p. 368. (79.) exercit. ad Josephi periocham c. 1. p. 12. edit. secund. (80.) epistol. ad Eustoch. de custod. Virginit. c. 15. (81.) Anno 1667. d. 16. Januar.

jam in Genebrardi verſione acqvieſcerent, haud mirum cuiqvam videri poteſt, qvod illi excudendo præla toties deſudaverint. Prodiit enim Pariſiis apud Michaëlem Sonnium anno M D LXXVIII. apud Claudium Rogerium M D LXXXVIII. apud Lucam Bruneau M DC IV. ut alias editiones taceamus. Neq; tamen erroribus ſuis & næviis hæc Genebrardi verſio deſtituitur, qvos paſſim a doctis notari videas. Sane Caſaubonus [82] Geleni & Rufini errores leves eſſe cenſet præ iis, qvos Genebrardus commiſit, qvi tantum ſibi in Joſepho licere exiſtimavit, ut pro voce Cleopatra poſuerit: ceſte chiene, pro vocibus; τὴν ἀυτῆ: il donne a ceſte putain, ex qvo magnam illius Theologi πυρροχίαν arguit, qvam etiam Thuanus [83.] in ejus elogio notavit. Poſtremo ARNOLDUS D'ANDILLY qvatuor & viginti abhinc annis Judaicas Joſephi Antiqvitates Gallice edidit, qvibus poſt biennium etiam hiſtoriam Belli Iudaici, vitam Joſephi ab ipſomet conſcriptam, libros contra Apionem, tractatum de Maccabæis, & Philonis legationem ad Cajum Caligulam adjecit. Cum enim per integrum ſeculi ſpatium lingvæ Gallicæ cultus tantum increviſſet, ut Genebrardi verſio nemini amplius jucunda eſſe poſſet, ſi vel maxime Joſephi ſenſus accurate expreſſiſſet, operæ ſe pretium facturum exiſtimavit, ſi nobiliſſimum ſcriptorem, qvem barbaræ verſiones pæne exoſum reddiderant, novo ornatu genti ſuæ iterum conciliaret. In hac verſione Andillius, ſi Gallœſio in ephemeridibus eruditorum hoc opus commendanti credimus, Joſephum fideliter reddidit, idqve præſtare ut poſſet, varia manuſcripta conſuluit, nec fideliter modo, ſed comte etiam & nitide Joſephum expreſſit, dum Gallicæ lingvæ elegantias ad Græci ſermonis emphaſes tam feliciter applicavit, ut facundia cum Joſepho certare videatur. Imprimis autem iſtos eloqventiæ flores deprehendere licebit in hiſtoria de Bello Iudaico, & maxime in oratione Anani, qvæ libro 4. c. 13.

(82.) Exercit. 1. contra Baron. Sect. 9. n. 8. (83.) libr. 19. hiſt. p. 771.

4. c. 13. extat, nec non in deſcriptione horrendæ famis, qvæ libri 5. cap. 28. legitur. In verſione Antiqvitatum fatetur ſe a Græco textu nonnihil diſſentire circa deſcriptionem tabernaculi & menſæ, in qva ſacri panes repoſiti fuerunt, cum hæc & alia qvædam loca in Græco textu adeo corrupta fuerint, ut ea corrigendi neceſſitas ſibi impoſita fuerit. Hæc Andillii verſio etiam extra Galliam typis commiſſa fuit. Anno enim MDC LXXVI. Bruxellis qvinqve voluminibus diſtincta prodiit. Tria priora volumina complectuntur libros 20. Antiqvitatum, duo poſteriora exhibent Joſephi librum de vita ſua, libros 7. de Bello Judaico, libros duos contra Apionem, tractatum de Maccabæis, in qvo vertendo Andillius non Eraſmi paraphraſin, ut Genebrardus, ſed Græcum textum ſecutus eſt, & deniqve Philonis legationem ad Cajum. Uno volumine, qvod elegantiſſimis figuris æri inciſis exornatum eſt, Andilliana illa Joſephi verſio Amſtelodami anno MDCLXXXI. prodiit. Nondum viderat Andillianam Joſephi verſionem, ut unicum hoc addam, Boſius cum exercitationem ſuam ad periocham Flavii Joſephi prima vice ederet. In altera autem illius exercitationis editione concedit qvidem Andillii verſionem ſermonis elegantia cæteris præſtare, neqve negat Græciæ lepores haud raro in iſta verſione feliciter exprimi, vix tamen credendum cenſet, qvod Andillius manuſcripta Græca conſuluerit, aut qvod hæc verſio majeſtati textus originalis perfecte reſpondeat, etſi Sorbonenſes in approbatione operi præfixa ejus rei fidem facere voluerint. Qvin potius exiſtimat, Andillium Gelenianæ magis verſioni qvam Græco textui inhæſiſſe, ideoqve nonnulla, qvæ Gelenius obſcure interpretatus fuerat, plane omiſiſſe. Qvod judicium aliorum, qvi penitiorem Gallicæ lingvæ cognitionem habent, examini relinqvo. In Anglia THOMAS LODGE Joſephi hiſtoriam Judaicam in patriam ſuam lingvam transtulit, & Oxonii vulgavit, ubi etiam MDC LXXVI. Joſephi opera recognita & emendata juxta elegantiſſimam

Anglicæ.

verſio-

verſionem Andillii in Anglicam lingvam traducta cum locis ſcripturæ parallelis, tabula Geographica Palæſtinæ, aliisqve imaginibus æri inciſis ad illuſtrandam Ioſephi hiſtoriam facientibus prodierunt. In Belgicam lingvam Amſtelodami anno MDCLXXVIII. Flavii Joſephi opera omnia ex Græco Latinoqve recens convertit LAMBERTUS VAN DER Bos, cui editioni annexus eſt Hegeſippus, qvem ex Germanico tranſtulit Simon de Vries. Præfixa ſunt ſingulis libris & capitibus ſummaria, accedunt ducentæ & qvinqvaginta icones æneæ elegantiſſimæ, tabula chronologica indicesqve chronologici & biblici, nondum antea impreſſi. Fortaſſe etiam in aliarum gentium lingvas Joſephi opera tranſierunt. Si Baronio fides adhibenda, (84.) Joſephus etiam in Hebraicam lingvam converſus extat. Refert enim in bibliotheca Vaticana haberi manuſcriptum verſionis illius Hebraicæ codicem, in qvo Judæi Ioſephi de Chriſto teſtimonium abraſerint, cujus ſceleris veſtigia tam manifeſta eſſe ſcribit, ut nulla excuſatio aut defenſio locum habeat. Et qvamvis hanc narrationem Caſaubonus a veritate alienam eſſe ſuſpicetur, (85.) Huetius tamen [86.] adhuc Romæ in Vaticana bibliotheca membranas iſtas videri, & Baronium a mendacio abſolvere aſſerit. Et hanc ipſam Hebraicam Joſephi verſionem etiam illuſtri cuidam Perſonæ Romæ in Vaticana Bibliotheca oſtenſam Wagenſeilius in epiſtola quadam ad Arnoldum memorat. E Judæis R. Schabtai ben Joſeph in libro, qvem Siphte Jeſchenim ſeu labia dormientium inſcripſit, itidem affirmat, Flavii Joſephi antiqvitates cum bello Judaico e Græco in Hebraicum ſermonem converſas fuiſſe, ut ex Actis Eruditorum didici. (87.) Interim nulla verſio Joſephi Hebraica in lucem hactenus producta fuit, niſi qvis Ioſephi Gorionidæ hiſtoriam pro Hebraica Ioſephi verſione habere velit, cum plurimis in locis Ioſephum noſtrum κατὰ πόδα ſecutus fuerit. Edita eſt illa

Belgicæ.

Hebraice.

Joſeph Ben Gorion.

d Ioſe-

(84.) tom. 1. annal. A. C. 34. p. 110. edit. Rom. (85.) exercit. 16. in Baron. Sect. 154. (86.) demonſtrat. evangel. prop. 3. p. 27. (87.) A. C. 1690. p. 302.

Ioſephi, qvi ſe filium Gorionis appellat, hiſtoria Conſtantinopoli A. M. 5250. ſeu anno Chriſti M CCCCXC. iterumqve ibidem A. M. 5270. Chriſti M DX regnante Bajazetho. Qvæ autem anno M DXXIX. Wormatiæ Sebaſtiani Munſteri ſtudio prodiit, breviſſimum tantum eſt Conſtantinopolitanæ editionis compendium, a Iudæo qvodam concinnatum, & a Munſtero Latine redditum. Obſervat autem Morinus, qvi Wormatienſem editionem cum ſecunda Conſtantinopolitana contulit, (88.) Autorem illius compendii nonnulla ex aliis Autoribus addidiſſe, nempe traditionem Talmudicam de tredecim mutationibus, a LXX. Interpretibus in Bibliorum translationem illatis, qvarum nulla mentio extet in editione Conſtantinopolitana, a qua compendium hoc etiam in eo diſcrepat, qvod ſolam Legem a LXX. Interpretibus translatam aſſerat, cum in Conſtantinopolitana editione viginti qvatuor libri translati aſſerantur. Poſt Wormatienſem editionem Munſterus iterum aliam Baſileæ anno M DXLI. vulgavit, qvæ, ut Morinus indicat, a Conſtantinopolitana nihil differt, niſi qvod plus media parte mutilata eſt. Deſunt enim in Munſteriana editione priora duo capita cum tertii capitis non mediocri parte, & cum Conſtantinopolitana editio 97. capitibus conſtet, Munſteriana in capite 63. finitur, adeoqve totam hiſtoriam rebellionis Iudæorum adverſus Romanos, natumqve inde urbis & templi excidium omittit, ut cœteras mediorum capitum mutilationes taceam, in qvibus ut membra divulſa melius cohærerent, Munſterus nonnulla verba ſeu periodos textui aſſuit. Et poſtremam qvidem partem, qvæ de bello Iudaico agit, in Munſteri manuſcripto plane defuiſſe ſuſpicatur Morinus, cum nobilem iſtam Ioſippi partem omiſſurus non fuiſſet, niſi lacerum & extrema ſui parte mancum exemplar habuiſſet. Verum ſi Morinus Munſterianæ editionis titulum inſpexiſſet, legere ibi potuiſſet, Munſterum

(88.) Exercit. bibl. lib. 2. Exerc. 1. c. 3.

ſterum etiam hiſtoriam belli Judaici & excidii Hieroſolymitani Hebraice a Joſippo ſcriptam habuiſſe, quippe quam ſe alio tempore adjecturum lectoribus promittit. Wormatienſi editioni reſpondet ea, quam Baſileæ anno MDLIX. Sebaſtianus Lepuſculus procuravit. Nam & illa compendium tantum continet à Judæo qvodam ex variis Autoribus, ſed maxime e Joſepho Gorionide conflatum & a Munſtero latine redditum. Conſtantinopolitanæ autem editioni conformis eſt Veneta, quam cum mutilata Munſteri editione comparans Scaliger obſervat Munſterianam a folio Venetæ ſeptimo incipere, & in folio nonageſimo ſecundo deſinere, poſtremis ſexaginta tribus foliis plane omiſſis (89.) Integram Conſtantinopolitanam ſeqvuntur etiam Cracovienſis, & qvæ ſuperiore anno prodiit Francofurdienſis, quibus etiam Germanicam typis Hebraicis Tiguri anno MDXLVI. impreſſam, quæ poſtea Amſtelodami anno MDCLXI. cum commentario ejusdem lingvæ prodiit, addere licebit. Qvamvis autem Munſterus Joſephum Gorionis filium cum Flavio noſtro Joſepho eundem fuiſſe contendat, & ipſe quoque Gorionides Joſephi noſtri perſonam ſubinde mentiatur, & ſe bello Judaico interfuiſſe ſimulet, & ſe a Veſpaſiano captum, & poſtea libertate donatum & honorifice habitum referat, aliaqve, qvæ vero Ioſepho contigerunt, ſibi tribuat, Critici tamen nares aliter leones aliter catulos olere prjdem ſenſerunt. Noſter certe Ioſephus, quoties Parentis ſui meminit, ubiqve Matathiæ nusqvam Gorionis Filium ſe nominat, nec probabile eſt Munſteri inventum, qvod hic Ioſephus & Gorionis & Matathiæ Filius dici potuerit, cum Gorionem Patrem agnoverit, Matathiam autem inter majores habuerit. Qvin imo Ioſephus noſter in hiſtoria belli Iudaici (90) a Ioſepho Gorionis Filio aperte ſe diſtinguit. Hebraicus autem ille Ioſephus ſeu Ioſippus neque pro Flavio noſtro Ioſepho, cujus larvam in ſcripto ſuo ſæpius induit, neqve pro Ioſepho Gorionis Filio Ioſe-

(89.) elench. tribæreſ. c. 4. (90.) libr. 2. c. 42. in lat. 25.

phi noſtri coætaneo, a qvo & proprium & paternum nomen mutuatus eſt, haberi poteſt, cum ſe multis ſeculis utroqve juniorem abunde prodiderit, dum Hiſpanos ab Hannibale domitos, Gothorum, & Gallos a Cæſare ſubactos Francorum nomine deſignat, multaqve alia urbium, fluminum & gentium nomina uſurpat, qvæ ævum a Ioſephi ætate remotiſſimum indicant. Præterea etiam Joſephi gravitate plane indignæ ſunt meptiſſimæ & ridiculæ, qvas paſſim nectit, fabulæ, qvalis eſt illa de fundo Tiberis, qvem a Romanis, cum Hieroſolymam a Nabuchodonoſore obſeſſam cognoviſſent, ære ſtratum narrat, ut cæteras mittamus, qvas non ab alio ad Gorionidæ textum aſſutas fuiſſe, omnimoda elegantis ſtyli cum Gorionidæ textu æqvalitas evincit. Similes igitur habent labra lactucas, cum Judæi qvidam hunc Joſephum Gorionis Filium ejusqve Hebraicam hiſtoriam magnis elogiis commendant. Virum ſapientia & prudentia inſignem, juſtumqve & rectum hunc Gorionis Filium Joſephum vocat R. David Ganz, (91.) eumqve ut fidelem Hiſtoricum deprædicat, cum ea, qvæ narrat, ipſe viderit, qvod teſtimonium ab Hebraico Joſippo, qvi Gorionis Filius audire voluit, tam alienum eſt, ut Joſephus de Voiſin in notis ad pugionem fidei (92.) ipſum Flavium noſtrum Joſephum a Ganzio hac laude condecoratum exiſtimaverit, & hoc Ganzii teſtimonium Abarbanelis contra Ioſephum noſtrum calumniis oppoſuerit. Majora ſunt, qvæ de Ioſepho Gorionis Filio & Hebraico ejus opere plenis buccis celebrat R. Abraham Conat (93.) Medicus Conſtantinopolitanus. Dicit enim Virum hunc divinum in libris edendis poſt Regem Salomonem felicis memoriæ omnes antecelluiſſe. Qvin etiam R. Tam in animadverſione, qvam Conſtantinopolitanæ Joſippi editioni adjecit, affirmare non dubitat, omnia iſtius libri verba juſtitiam eſſe, & nullam perverſitatem in eo reperiri, & revera

(91.) in Zemach. David q. 95. (92.) part. 2. c. 3. p. 202. edit. Carpzoviana. (93.) Conf. Munſteri præfat. ad Joſipp. Bahl. 1541.

vera manum Dei ſuper hunc Virum fuiſſe, dum hunc librum componeret, & paululum abeſſe, qvin verba ipſius ſint verba Viri Dei & Prophetæ. (94.) Forte adhuc majoribus elogiis Gorionidem hunc ſuum Judæi exornarent, niſi in hiſtoria Titi a Talmudicis traditionibus diſſenſiſſet. Cum enim Judæi Titum impium vocare ſoleant, & fabulentur, poſt excidium Hieroſolymitanum bibentis nares muſcam introiviſſe, & ipſum cerebrum penetraſſe, ibiqve in pulli columbæ magnitudinem excreviſſe, & pondere duas libras exæqvaſſe, ſeptemqve annis cerebrum ejus corroſiſſe & perfodiſſe, eaqve tandem educta & avolante etiam animam Titi avolaſſe, tantum abeſt, ut tribulibus ſuis Gorionides aſſentiatur, ut potius Titi ſapientiam & juſtitiam commendet, eumqve a culpa vaſtatæ & perditæ Hieroſolymæ abſolvat, cum totum illud malum Hieroſolymæ ob prædones, qvi tum in populo Iſraëlitico fuerunt & propter eorum iniqvitatem contigerit, Titus autem qvicqvid in vaſtatione urbis fecit, preſſus & coactus fecerit.

Recte autem Serarius (95.) Gorionidem cum Flavio noſtro Joſepho comparans notavit, qvod Gorionides obſcurus, incognitus, illaudatusqve e tenebricoſis Judæorum antris non ita pridem proſerpſerit, cum contra Flavii noſtri Joſephi memoria tam illuſtris per plurima ſecula fuerit, ut neminem vel mediocri literarum cognitione tinctum ea fugere potuerit. Qvamvis enim ejus ſcripta apud Judæos in nullo pretio fuerint, qvos ignaviæ in excolendo lingvarum ſtudio & colligendo doctrinæ apparatu ipſe Joſephus (96.) arguit, Gentiles tamen pariter & Chriſtiani Joſephum, licet Judæum, ejusqve opera magni æſtimarunt. Certe Joſephi teſtimoniis paſſim utuntur, & hoc ipſo ſe in Joſephi lectione probe verſatos indicant celeberrimi Scriptores, Juſtinus Martyr, Clemens Alexandrinus, Origenes, Porphyrius, Euſebius, Hieronymus, Theodoretus, Stephanus Byzantius, & alii, qvos omnes nominare nimis

Fragmenta Joſephi

(94.) Conf. Morinus l. c. (95.) triheref. libr. 2. c. 9. (96.) libr. 20. Antiqvit. cap. ult.

nimis longum foret. Fatendum tamen in his esse qvædam, qvæ in hodiernis Josephi editionibus non comparent. Eusebius enim de Jacobo Justo agens (97.) refert Josephum causam excidii Hierosolymitani & calamitatum, qvæ Judæis acciderunt, Jacobi hujus supplicio his verbis imputasse: Ταῦτα δ' συμβέβηκεν Ἰουδαίοις, κατ' ἐκδίκησιν δ' Ἰακώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, ἐπειδήπερ δικαιότατον αὐτὸν ὄντα οἱ Ἰουδαῖοι ἀπέκτειναν, qvæ verba Rufinus ita interpretatur: qvæ omnia acciderunt Judæis pro vindicta Jacobi Justi, qvi erat frater Jesu, qvi dicitur Justus, qvem justissimum & piissimum omnium confessione Virum Judæi interfecerunt. Et hæc Josephum tradidisse asserunt etiam Origenes (98.) Hieronymus (99.) & alii, cum tamen id apud Iosephum hodie non legatur. Etsi enim Iosephus referat, (100.) qvod Ananus Pontifex Secta Sadducæus, homo audax & ingenio ferox post mortem Festi Præsidis, & cum Albinus Festi Successor adhuc in itinere ageret, oportuno hoc, qvod ipsi videbatur, tempore concilium convocaverit, & Iacobum Fratrem Iesu, qvi Christus dicebatur, tanqvam impietatis reum una cum qvibusdam aliis lapidandum tradiderit, idqve factum omnibus bonis, qvotqvot in civitate agerent, vehementer displicuerit, nusqvam tamen expresse dicit, qvod Deus Iacobi hujus supplicium Hierosolymitanæ urbis eversione vindicaverit, ideoqve hunc locum Spencerus (1.) librariorum incuria periisse suspicatur. Fieri tamen etiam potuit, ut eum, qvi primus hac in causa Iosephum testem appellavit, memoria falleret, cujus oscitantia postea & alios oscitantes fecit. Non legitur etiam hodie in Iosepho, qvod Iohannes Baptista vere Propheta fuerit, qvanqvam Hieronymus (2.) id a Iosepho traditum affirmet. Id tantum Iosephus asserit, (3.) apud Iudæos constantem opinionem fuisse, qvod justa Numinis

(97) lib. 2. histor. eccles. c. 23. (98.) libr. 1. contr. Cels. p. 35. & libr. 2. p. 69. item in comment. ad Matth. c. 13. p. 223. edit. Huet. (99.) in Catal. Scriptor. c. 2. & 13. (100.) libr. 20. Antiqv. c. 8. p. 698. (1.) not. ad Orig. contr. Cels. p. 31. (2.) Catalog. c. 13. (3.) Antiqv. libr. 18. c. 7. p. 626.

nis ultione propter Iohannem Baptiſtam Herodis exercitus deletus fuerit. Cum enim, ut Ioſephus addit, vir optimus Iudæos ad pietatis & juſtitiæ ſtudium incitaret, ſimulqve ad baptiſmi lavacrum invitaret, qvod ita demum Deo fore gratum ajebat, ſi animis per juſtitiam prius mundatis & puritatem corporis adderent, veritus Herodes, ne tanta hominis autoritas defectionem aliqvam pararet, ſiquidem plebe doctrinæ hujus avida magni concurſus ad Iohannem fiebant, & populus ejus conſiliis nihil non facturus videbatur, apprehendi illum vinctumque Macheruntem mitti, atque illic occidi imperabat. Porro apud Suidam [4.] longa fabula de Ieſu in locum Sacerdotis cujusdam Iudaici defuncti ſurrogato recenſetur, in qva refertur, Ioſephum in ſuis de Hieroſolymitano excidio commentariis dicere, ὅτι Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ μετὰ τῶν ἱερέων ἠγιάζε, ſeu qvod Ieſus in templo cum Sacerdotibus ſacra fecerit. Et hæc verba a Iudæis ex Ioſepho expuncta putat Huetius, [5.] ego vero hæc verba Ioſepho potius afficta exiſtimaverim, qvod eadem facilitate me probaturum confido, qvam qvod hic locus a Iudæis eraſus fuerit. Aliud fragmentum Ioſephi ab Euſtathio Antiocheno ſervatum cenſet Iſaacus Voſſius [6.] qvod ita ſe habet: ἀπέθανε δ' [ſermo eſt de Harane Abrahami fratre] ἐν τῷ ἐμπυρισμῷ, ᾧ ἐνεπύρισεν Ἀβραὰμ τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ εἰσελθεῖν ἐξελέσθαι αὐτά [7.] Leo Allatius, qvi Euſtathii Antiocheni commentarium in Hexaemeron, ex qvo hæc verba deprompta ſunt, publici juris fecit, Latine ita reddidit: decesſit [Haran] in incendio, qvo Abraham idola Patris ſui conflagravit, [rectius incendit, vel conflagrare fecit] dum illis ut ſubveniret domum eſt ingreſſus. Eqvidem Euſtathius in iſto loco Ioſephi mentionem non facit. Non dubitat tamen Voſſius, qvin hæc verba Euſtathius ex Ioſepho deprompſerit, cum Georgius Syncellus eandem hiſtoriam

(4.) Tom. I. voce Ἰησοῦς p. 1231. (5.) demonſtrat. evangel. p. 27. (6.) de 70. Interpret. c. 12. (7.) Euſtath. in comment. ad Hexaemeron. p. 57.

referens Ioſephum teſtem appellaverit. Et prius qvidem verum eſt. Syncellus enim in chronographia ſua [8.] itidem refert, Haranum, cum Abraham° idolis ignem injeciſſet, ea flammis eripere conatum, incendio extinctum. Verum an Ioſephum ejus rei teſtem citaverit, haud immerito dubitari poteſt. Id enim tantum Syncellus ex Ioſepho ſe mutuari ſcribit, qvod Abrahamus omni ſtudio anniſus fuerit, ut Patrem ſuum a fingendis & colendis idolis averteret. Nihilominus tamen Voſſii ſententia ex eo probabilis videtur, qvod verba qvæ apud Euſtathium de ſepulchro Harani ejusqve liberis proxime præcedunt, eadem ferme ſint, qvæ apud Joſephum in Antiqvitatibus leguntur, (9.) ex qvo colligere licet, Euſtathium ea qvoqve, qvæ de Harani combuſtione narrat, e Joſepho hauſiſſe, qvamvis nec Euſtathius Joſephum nominet, neqve verba illa apud Joſephum hodie legantur. Idem Voſſius (10.) aliud Joſephi fragmentum, qvod in ejus operibus hodie deſideratur, ex Græcorum Patrum catenis adducit, nempe tale: ἄτοπον εἶναι λογισάμενον μεθύοντα λαὸν καὶ σφαγομένην νομοθεσίαν Θεοῦ δέξασθαι. Et forte plura hujusmodi inveniet, cui Græcorum Patrum catenas pervolvere vacabit.

Joſephi de Chriſto teſtimonium.

Mirabitur vero forte qvispiam, qvis Joſepho inter Græcos Patres locus, & ipſe Joſephus mirari poſſit, qvod Se qvoqve Principibus permiſtum agnoſcat Achivis. Sunt enim variæ Græcorum Patrum catenæ, in qvibus Joſephi nomen Græcis Patribus intermiſtum legitur, qvales ſunt catenæ in Geneſin & Lucam, qvas Lambecius in ſuis de Vindobonenſi Bibliotheca commentariis recenſet, (11.) ut alias ſive manuſcriptas ſive editas omittam. Sed qvid mirum, in catenis Patrum legi, qvem in Catalogo ſuo inter eccleſiaſticos ſcriptores retulit Hieronymus, & cujus aliqvam partem Sebaſtianus Caſtalion ipſis Bibliis adjunxit? Enimvero argumentum, qvod Joſephus in ſuis antiqvitatibus tractavit, hanc gratiam apud Chriſtianos facile conciliare ipſi potuit. Acceſſit honorificum de Chriſto teſtimonium,

(8.) pag. 75. & iterum p. 98. (9.) libr. 1. c. 7. (10.) de 70. Interpret. p. 46. (11.) tom. 3. cod. 4. & 42.

monium, qvod in ejus Antiqvitatibus legitur (12.) qvam qvam adhuc ſub judice lis eſt, ſitne illud Ioſephi de Chriſto teſtimonium genuinum, an Ioſepho pia fraude ſuppoſitum, vel ſaltem interpolatum. Ruperti, Snellii, Reineſii, Majoris, Menaſſis, Gronovii, Blondelli, Wheloci, Lanſii, Urſini, Wagenſelii, Bœcleri, Bangii, Fabri, & ſuas ipſius de hoc argumento epiſtolas collegit, & ſimul varia Veterum & Recentiorum de hoc teſtimonio judicia ex eorum ſcriptis exœrpſit & Noribergæ anno MDCLXI. ſub titulo teſtimonii Flaviani vulgavit Chriſtophorus Arnoldus. Præterea peculiaribus diſſertationibus hoc argumentum ventilarunt Boſius, Spanhemius, & Franciſcus de Roye. De eodem ſatis prolixe agunt Huetius (13.) Lambecius (14.) Natalis Alexander, (15.) Iſaacus Voſſius (16.) & alii. Et fatendum qvidem eſt hoc Ioſephi teſtimonium non ſolum in editis & ſcriptis Ioſephi codicibus conſtanter legi, verum etiam ab Euſebio tam in hiſtoria eccleſiaſtica qvam in demonſtratione evangelica Ioſepho tribui. [17.] Poſt Euſebium ejusdem teſtimonii fidem confirmant e Græcis Iſidorus Peluſiota [18.] Sozomenus [19.] Sophronius, qvi Hieronymi catalogum Græco ſtylo reddidit, [20.] Cedrenus, [21.] Suidas, [22.] Zonaras, [23.] Glycas, [24.] Nicephorus, [25.] e Latinis Hegeſippus, [26.] Hieronymus, [27.] ut Rufinum Euſebii interpretem, & plures ſeqventium ſeculorum ſcriptores, qvorum ſuffragia ad rerum ſummam parum conferunt, ſilentio prætermittam. At, ſi vere iſta Ioſephus ſcripſit, mirari ſatis neqveo, qvod antiqvi eccleſiæ Doctores, qvi ex inſtituto Iudæos impugnarunt, telo hoc contra Iudæos uſi non fuerint. Non incognita erant Ioſephi ſcripta Iuſtino Martyri, qvippe qvi in paræneſi ad Græcos Ioſephi Antiqvitates egregie commendat. [28.] Qvid ergo

(12.) libr. 18. antiqvit. c. 4. p. 628. (13.) demonſtrat. Evangel. p. 27. (14.) tom. VIII. bibliothec. Vindobon. p. 5. & ſeqv. (15.) hiſtor. eccl. Vet. Teſtam. tom. 6. diſſert. 10. (16.) de 70. interpr. p. 161. (17.) H. E. lib. 1. c. 11. demonſtrat. lib. 3. c. 5. (18.) libr. 4. epiſt. 225. (19.) libr. 1. c. 1. (20.) tom. 1. Hieronym. edit. Baſil. fol. 123. & 124. (21.) Compend. hiſtor. tom. 2. p. 196. (22.) lexic. tom. 1. p. 1265. (23.) libr. 3. annal. c. 4. tom. 1. edit. ultim. p. 267. (24.) annal. part. 3. p. 234. (25.) libr. 1. c. 39. (26.) libr. 2. de excid. Hieroſol. c. 12. (27.) Catalog. c. 13. (28.) p. 10.

go oportunius fuisset, qvam Tryphoni Judæo Josephum opponere, si Justini ævo illud de Christo testimonium in Josephi Antiqvitatibus lectum fuisset? Tertullianus qvoqve, qvi Josephum Antiqvitatum Judaicarum vernaculum vindicem appellat, (29.) etsi peculiari opere contra Judæos disputet, Josephi tamen de Christo testimonium omittit, qvod sane fieri vix potuisset, si Tertulliani ætate cognitum fuisset. Chrysostomus in orationibus adversus Judæos (30.) Josephum μάρτυρα μάλιστα ἀξιόπιστον appellat, & quid de Daniele scripserit, allegat. Qvi fieri potuit, ut non etiam, qvæ de Christo Josephus scripsit, allegaret? Mitto jam alios, qui contra Judæos scripserunt, & ad Photium Patriarcham Constantinopolitanum venio. Is duabus vicibus in sua bibliotheca de Josephi antiqvitatibus agit, semel codice septuagesimo sexto, & iterum codice ducentesimo trigesimo octavo. Sed neutrobi ἀξιομνημόνευτον illud de Christo testimonium excerpit. Equidem Aubertus Miræus in notis ad Hieronymi catalogum Scriptorum ecclesiasticorum (31.) periocham illam de Christo, qvæ apud Josephum extat, a Photio memorari scribit. Verum memoria hic eum fefellit. Seductus tamen, ut puto, a Miræo Lambecius in epistola ad Principem Augustum inter eos, qui Josephi de Christo testimonium progenuino agnoverunt, etiam Photium numerat. (32.) De qvo errore forte monitus, tantum abest, ut eum retractaverit, ut potius in commentariis ad bibliothecam Vindobonensem (33.) probare conetur, Photium saltem obscuram hujus testimonii mentionem fecisse. Sic enim procedit: Photius in recensione operis alicujus, qvod περὶ παντὸς seu de universo inscriptum fuit, monet, (34.) opus illud a nonnullis Josepho attributum, sed rectius Cajo seu Gajo Romanæ ecclesiæ Presbytero tribuendum esse, cum in eo opere Salvator noster Christus appelletur, & inenarrabilis ejus e Patre generatio accurate describatur. Cum autem postea in recensendis Josephi antiquitatibus, Jesum a Josepho Christum appel-

(29.) in apologet. c. 19. (30.) orat. 3. adv. Judæos p. 114. edit. Hæschel. (31.) cap. 13. p. 7. (32.) pag. 4. (33.) tom. 8. pag. 14. (34.) codix. 48.

appellari animadverteret, ne ſibi contradicere cogeretur, totam Ioſephi periocham excerpere noluit, ſed tantum paſſionis Chriſti mentionem fecit his verbis: κατὰ τοῦτον καὶ τὸ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ἐγεγόνει ΠΑΘΟΣ, ſub hoc [nempe Herode, Tetrarcha Galilææ & Perææ] etiam Salvatoris contigit paſſio. Qvibus verbis ad Ioſephi periocham de Chriſto alludiſtatuit, cum Ioſephus paſſionis Dominicæ nullibi niſi in decantatiſſimo illo teſtimonio meminerit. Verum Lambecius magno conatu magnas nugas agit. Verba enim illa de Domini paſſione Photii ſunt, non Ioſephi, ſiqvidem Photius ea, qvæ ex Ioſepho excerpit, ſuis diſcurſibus illuſtrat, & occaſione Herodis Tetrarchæ obiter addit, qvod Chriſtus ſub iſto Herode paſſus fuerit, quorſum etiam ſpectant, qvæ occaſione Herodis Magni de *Chriſti* Nativitate, & infanticidio Bethlehemitico, & occaſione Agrippæ de Iacobi majoris ſupplicio & Petri captivitate diſſerit, qvæ ſane Photius ex Ioſepho non excerpſit. Certum igitur eſt, altum eſſe de Periocha Ioſephi, quæ Chriſti vitam breviter exponit, in Photii bibliotheca ſilentium, ſive in Photiano exemplari plane defuerit, ſive eam pro adulterina habuerit. Sane librum περὶ πωτὸς etiam hanc ob cauſam Ioſepho abjudicat, qvod Ieſus in eo Chriſtus appelletur. Atqvi in teſtimonio, qvo Joſephus Chriſtum prædicaſſe perhibetur, expreſſe legitur: ὁ χειστὸς ἄτ@ ἦν. Accedit quod Photius in codice 33. ubi de Juſto Tiberienſi agit, hoc commune Judæorum vitium eſſe ſcribit, qvod de Chriſti adventu & miraculis ſileant: Si igitur Photius in Joſepho tam illuſtre Chriſti elogium, qvale hodie legitur, inveniſſet, & pro genuino habuiſſet, dubio procul illud tanqvam aliquid ſingulare, & a communi Judæorum more prorſus alienum obſervaſſet. Ne qvis autem Euſebium ut antiqviorem Photio præferendum exiſtimet, ſuppetiari Photio poteſt Origenes Euſebio antiquior. Is enim clare teſtatur, qvod Joſephus Jeſum pro Chriſto non habuerit. (35.) Si Jeſum pro Chriſto non habuit Joſephus, qvomodo in Antiqvitatibus dicere de Jeſu potuit: χειστὸς ἄ-

τος

(35.) libr. 1. contr. Celſ. & in Matth. p. 223.

τος ἦν. Excipit Vossius, (36.) Origenis verba ita explicari posse, qvod Josephus qvidem crediderit, Jesum fuisse Christum seu Messiam, sed hominem tamen, aut excellentioris naturæ, qvam sit humana, non divinæ. Et hanc sententiam Apostolorum ævo apud Ebionitas & Nazaræos viguisse, qvin etiam Christo etiamnum in terris versante apud multos obtinuisse tradit. Verum Origenes expresse negat, qvod Josephus Jesum pro Messia agnoverit, & ex ipso Josepho constat, qvod Prophetarum de Messia oracula in Vespasiano impleta professus fuerit. Porro si qvis objiciat, Josephum de Præcursore Christi Johanne Baptista, & de discipulo Christi Jacobo nonnulla protulisse, ideoqve boni Historici partes implere non potuisse, si de Christo ipso plane siluerit: libenter concedam, Josephum de Christo non plane siluisse, qvin & hoc concedam, qvod Iosephus de Iesu verba faciens a laudibus ejus non abstinuerit. Neqve enim ex inveterato Iudæorum, qvi hodie vivunt, erga Christum odio de illorum moribus judicandum est, qvibus miracula per Apostolos in Christi nomine qvotidie facta sacrum qvendam horrorem incusserunt. Et qvamvis probari non possit, Iosephum in aula Vespasiani ex conversatione cum T. Flavio Clemente, qvi postea sub Domitiano ob fidem Christianam interfectus est, & cum Flavia Domitilla ob eandem causam in exilium missa, bonam de Cristo opinionem imbibisse, qvæ Ruperti (37.) conjectura fuit, aut qvod Banus Iosephi Præceptor Essenorum sectæ addictus Iohannis Baptistæ sectator fuerit, adeoque de Christo inique sentire non potuerit, ut Vossius arbitratur, qui & ipsum Iohannem Baptistam Essenum fuisse ex cibi & vestitus simplicitate, baptismo, & reliquarum sectarum Iudaicarum odio colligit: (38.) ex iis tamen, quæ de Iohanne Baptista & Iacobo Iosephus retulit, satis, ut opinor, probari potest, falsam esse illorum sententiam, qui Iosephum de Christo contumeliose in suis Antiqvitatibus locutum, & istarum blasphemiarum vice a Christiano qvo-

(36.) de 70. Interpret. p. 164. (37.) epistol. ad Snell. (38.) de 70. Interpret. c. 17. p. 168.

qvopiam insigne hoc Christi elogium substitutum statuunt. Certum qvidem est Pharisæos, quorum placitis se addictum Josephus in vita sua profitetur, plerosqve magno Christi odio flagrasse, at fuerunt etiam inter Pharisæos ab immani illo adversus Christum odio alieni, neqve sic Pharisæis addictus fuit Josephus, ut non subinde eorum mores & facta perstrinxerit. Qvocirca nihil obstat, qvo minus Josephum honorifico aliqvo præconio Christi nomen condecorasse dicamus. Tale tamen illud fuisse minime dubito, qvale decebat hominem Judæum, & qvi τὸ χριστιανικὸν κήρυγμα Theodoreto (39.) teste non amplecteretur. At qvæ hodie apud Josephum de Christo leguntur, ita comparata sunt, ut Christiano magis homini qvam Judæo conveniant, unde & Sozomenus (40.) ex illis concludebat, *Josephum* isto scribentem propemodum clamare, Christum Deum esse. Videns hanc difficultatem Lambecius (41.) in defendenda hac Josephi periocha longe alia via incedit, qvam cæteri qvi hoc Josephi testimonium ut genuinum tuentur. Omnia enim Josephi verba in sinistram partem interpretatur, qvasi non ad Christi elogium, sed potius ad ejusdem vituperium & contemtum spectarent, etsi a Josepho, ut neqve Judæos neqve Christianos neqve Gentiles offenderet, ambiguis phrasibus concepta fuerint. Imprimis autem ea via Josephum solerter usum dicit, ut nihil suis verbis de Christo scribat, sed tantum propriam Christianorum traditionem ex trium Evangelistarum scriptis (Johannes enim Evangelium suum nondum ediderat) & Actis Apostolicis hausiam referat, sed ita tamen, ut phrases, qvas adhibet, ad irrisionem Christianæ fidei torqveri possint. Cum ergo Josephus Jesum Virum sapientem dicit, respicere putat Lambecius Josephum ad loca Math. XIII. 54. & Marc. VI, 2. & tamen ambiguo sensu Christum σοφὸν ἄνδρα appellare, cum vox sapientiæ nonnunqvam etiam in malam partem usurpetur. Deinde cum Io-

e sephus

(39.) Commentar. in Danielem Tom. II. Opp. p. 697. (40.) libr. 1. c. 1. (41.) tom. 8. Bibl. Vindob. p. 22.

ſephus titulum Viri ſapientis ita reſtringit, aut corrigit, ἔδει ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή, ſi modo Virum eum appellare oportet, Lambecius non eam Joſephi mentem fuiſſe putat, qvaſi Chriſtus Deus potius qvam Vir vel Homo dicendus fuerit, qva ratione Apollo Pythius apud Herodotum per oraculi vocem Lycurgum compellavit: (42.)

Δίζω ἦ σε Θεὸν μαντεύομαι, ἠὲ καὶ ἄνδρα
Ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον Θεὸν ἔλπομαι ὦ Λυκόεργε:

qvem ſenſum a Joſephi mente alienum fuiſſe putat, cum Chriſtum ne Prophetam qvidem nedum Deum aut Dei Filium eſſe exiſtimaverit. Qvamobrem ſenſum Joſephi hunc potius fuiſſe exiſtimat: fuit hoc eodem tempore Jeſus ſapiens Vir, ſi modo Virum eum appellare oportet, & non potius phantaſma ſive ſpectrum, ſiqvidem ab ipſis diſcipulis ſuis propter φύσεως naturalem humanæ potentiæ modum excedentes pro tali fuit habitus. Cujus interpretationis rationem confirmat ex Matth. XIV, 26. Marc. VI, 49. Luc. XXIV, 37. Seqventia apud Joſephum verba: ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητής, erat enim mirabilium operum patrator, alludere putat ad verba populi apud Lucam c. V. v. 26. dicentis: εἴδομεν παράδοξα σήμερον. Veretur autem Lambecius, ne hic etiam angvis in herba lateat, & Joſephus forte per ἔργα παράδοξα ἔργα ἄπιστα ſeu incredibilia intellexerit. Porro cum Joſephus Chriſtum fuiſſe dicit διδάσκαλον ἀνθρώπων τῶν σὺν ἡδονῇ τ' ἀληθῆ δεχομένων ſeu Doctorem hominum cum voluptate vera ſuſcipientium, his verbis Chriſtum a Joſepho perſtringi cenſet ut Magiſtrum piſcatorum, publicanorum, mulierculariorum aliorumqve rudium hominum qvævis paradoxa dogmata ſimplici credulitate ſuſcipientium, & cum voluptate tanqvam vera amplectentium. Pro qva interpretatione illuſtranda Ciceronem adducit (43.) qvi aſſerit, fictas qvoqve fabulas, e qvibus utilitas nulla dari poteſt, cum voluptate legi. Seqvitur apud Joſephum:

(42.) libr. 1. c. 66. (43.) libr. 5. de finib.

phum: Καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους πολλοὺς δὲ καὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἐπηγάγετο, qvæ verba Lambecius sic interpretatur: & multos qvidem Judæos multos autem & gentiles sequaces nactus est, nempe Judæos, ut ἀδιαφθόρως adjungit, per prædicationem Evangelii, Gentiles autem, qvorum nomine hic etiam Samaritani comprehenduntur, partim sola curiositate propter famam miraculorum, partim & necessitate propter indigentiam auxilii ultro se offerentes. Qvod autem Josephus addit: ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν CHRISTUS HIC ERAT, a Lambecio sic explicatur, qvasi sensus Josephi fuerit, hunc Jesum ad aliorum, qvi nomen Jesu tanqvam apud Judæos admodum vulgare eodem tempore obtinebant, differentiam Christum vulgo cognominatum fuisse, qvoniam a discipulis & sectatoribus suis promissus Judæis Messias falso credebatur. Proxima Josephi verba ita se habent: καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες, eumqve accusatum a primariis Viris nostris, cum cruci addixisset Pilatus, non tamen cesserunt, qvi ab initio eum audiverunt. Hic Lambecius Josephum respicere putat partim ad qverelam duorum discipulorum Christi, qvi in itinere versus Emmauntem Christum a summis Sacerdotibus & Principibus populi ad supplicium crucis damnatum tristes referebant, partim ad Apostolos & reliqvos discipulos in monte oliveti Christum a mortuis excitatum interrogantes, an hoc tempore regnum Israëlis reparaturus, & solium Davidis recuperaturus esset? Cum autem Josephus ait: οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες, idem exprimi putat, qvod in Actis Apostolorum legitur c. V, 40. πᾶσαν ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι Ἰησοῦν τὸν Χριστόν. Etsi autem verba Josephi bene se habeant, pessimos tamen sensus in illis latere suspicatur. Putat enim Josephum salutiferæ Christi crucifixioni insultare

voluisse, qvasi ea Personæ ac titulo Messiæ, qvi collapsum Israëlis regnum restituere debuisset, minime convenerit, simul & discipulos Christi deridere voluisse, qvod, licet Christum a Pilato crucifixum viderint, nihilominus tamen post mortem tam ignominiosam eum ut Messiam venerari non cessaverint. Observat etiam Josephum aperte hic Judæum se profiteri, cum eos, qvi Christum apud Pilatum accusarunt τοὺς πρώτους παρ' ἡμῖν appellat, & simul callide anniti, ut præcipuam crucifixionis invidiam a Judæis amoveat in Pilatum & Romanos transferat. Pergit Josephus: ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μύρια περὶ αὐτοῦ θαυμάσια εἰρηκότων, apparuit enim iis tertia die iterum vivus, prout divini Prophetæ & hæc & alia multa de ipso miranda prædixerant. Hæc verba Lambecius deprompta a Josepho esse putat ex Marc. XVI, 9. Luc. XXIV, 25. 26. 27. & aliis dictis Evangelicis & Apostolicis, in qvibus Christi resurrectio, & resurgentis apparitiones referuntur, ejusqve gesta Prophetticorum oraculorum collatione confirmantur. Minime tamen Josephi verba ita accipienda esse notat, qvasi ipse vel Christi resurrectionem veram esse vel oracula Prophetarum ad eundem pertinuisse crediderit, cum potius hæc tantum ex Christianorum sententia retulerit, iisqve traditionis suæ probandæ onus reliqverit, lectoribus autem suis in utramqve partem judicandi libertatem concesserit. Idqve ex eo confirmat, qvod Josephus non simpliciter dicat: ἐφάνη πάλιν ζῶν sed ἐφάνη αὐτοῖς, qvasi dixerit: illi vivum apparuisse dicunt, fides sit penes Autores. Tandem Josephus & hoc addit: εἰς τε νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον & nunc etiam Christianorum ab hoc denominatorum non defecit genus. His verbis Lambecius Josephum non modo se Christianorum numero eximere ait, sed etiam mirari, qvod eo tempore, qvo hæc scripsit,

ſcripſit, ullus adhuc Chriſtianorum ſuperfuerit, cum præſertim perſecutio, qvam ſub Nerone Chriſtiani paſſi ſunt, tam gravis fuerit, ut totum Chriſtianorum genus ea extingvi poſſe videretur. Hæc paulo prolixius ex Lambecio excerpere haud gravatus ſum, cum iſti de bibliotheca Vindobonenſi commentarii in paucorum manibus verſentur, & ab aliis, qvi de hac Joſephi periocha ſcripſerunt, hactenus nondum, qvod ſciam, ad examen revocata fuerint. Videntur autem mihi Lambecii interpretationes nimis longe petitæ, & tam coactæ, ut longe ſatius videatur, locum hunc Joſephi ut ſpurium plane rejicere, vel ſaltem interpolatum agnoſcere, qvam hoc modo ut genuinum defendere. Qvis enim temere præſumat, Joſephum, cum Jeſum ſapientem Virum appellat, hoc titulo in ſiniſtram partem uti? Chriſtum ſemel iterumqve a diſcipulis pro ſpectro habitum fuiſſe verum eſt, ſed qvod Joſepho hæc in mentem venerint, cum ſcriberet, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή, perſuadere mihi non poſſum. Et qvalis foret hæc conſeqventia, Chriſtus non tam homo qvam φάντασμα potius ſeu ſpectrum fuit. Multa enim miracula patravit? Rectius hæc Joſephi verba Huetius interpretatur, cum illa κατὰ χρῆμα & oratorio more a Joſepho dicta aſſerit, ut prodigiorum a Jeſu patratorum & beneficiorum in homines collatorum magnitudinem extolleret, ac ſi dixiſſet: tanta Chriſtus geſſit, ut Deo qvam hominibus propior videretur. Cujus explicationis illuſtrandæ gratia Matthiæ Corvini Pannoniæ Regis epitaphium adducit:

Corvini brevis hæc urna eſt, qvem magna fatentur
Facta fuiſſe Deum, fata fuiſſe hominem.

Notamus vero & hoc, in manuſcriptis exemplaribus antiqvæ verſionis, qvæ Rufino tribuitur, verba hæc: εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή plane non reddi, unde non injuria aliqvis ſuſpicari poſſit, verba illa ab aliena manu acceſſiſſe. Sane in codice ante 8. ſecula exarato, qvi penes Voſſium fuit, verba hæc latine expreſſa non erant, ut ipſe atteſtatur. Porro longe aliud eſt libenter vera ſuſcipere, qvod Chriſti diſcipulis

Josephus tribuit, aliud fabulas & qvævis absurda cum voluptate amplecti, qvæ Lambecii explicatio est. Cum autem Josephus ait: ὁ χριστὸς ἔτος ἦν, certum est, qvod Christi nomine Jesum Nazarenum non solum a Jesu Damnei Filio, vel a Jesu Gamalielis Filio & aliis qvi isto tempore hoc nomine gaudebant distinguere voluerit, sed Christi etiam nomine Messiam intelligat. Et cum Josephus quippe Judæus Jesum pro Messia agnoscere non potuerit, non possunt ejus verba aliter interpretari, qvi hoc de Christo testimonium revera a Josepho scriptum contendunt, qvam qvod hæc verba ellipsi vocis λεγόμενος laborent. At Josephus tali ellipsi uti non solebat. Nam Jacobum vocat fratrem Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ (44.) qvemadmodum & Pilatus ad Iudæos dicebat: τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βαραββᾶν, ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; (45.) Malim igitur cum Montacutio (46.) statuere, verba ista ὁ Χριστὸς ἔτος ἦν glossema qvoddam esse & marginalem Christiani cujuspiam lectoris annotationem, Josephi textui postea a librariis insertam. Unde & a Cedreno hoc Josephi testimonium allegante omissa videas. Aut si Christi mentionem Josephus fecit, fortasse his verbis usus est: ὁ Χριστὸς ἔτος εἶναι ἐπιστεύετο. Sic enim Hieronymus videtur legisse, qvi Josephi verba ita exprimit: credebatur esse Christus. Præterea qvoqve non probabile videtur, qvod Josephus crucifixioni Christi insultare, aut Apostolorum fidem in crucifixum irridere voluerit. Qvomodo enim crucifixioni Christi insultare potuit, qvi statim addit eum a mortuis tertia die resurrexisse, qvemadmodum hæc & plura alia Prophetæ prædixerant. Qvæ verba ita sane a Josepho concepta sunt, ut non ex aliena, sed ex sua sententia loqvi videatur. Qvamobrem hæc etiam verba vel Josepho afficta, vel interpolata arbitramur. Postremo & hoc addit Lambecius, qvod Josephus historiam de Paulina qvam Decius Mundus Anubidis personam simulans in templo Isidis stupravit, testimonio suo de Christo non ali-

am

(44.) lib. 20. c. 8. (45.) Matth. XXVII, 17. (46.) in var. lect. ad Euseb. demonstrat. evangel. pag. 2.

am ob causam subjungat, qvam ut Christianorum fidem de Christi conceptione & nativitate tacite suggillaret. Et tamen hoc testimonium Iosephi de Christo summo jure in Iosephi operibus pro pretiosissima & vix æstimabili gemma haberi cupit, cum per illud Sacrorum Bibliorum Novi Testamenti veritas etiam hostili attestatione confirmetur. Si igitur Lambecius hoc Iosephi testimonium tanti æstimat, qvi tamen ex maligno animo & cum maximo Christianæ religionis ludibrio hæc a Iosepho dicta statuit, qvanti hoc testimonium æstimabunt, qvi insigne elogium his Iosephi verbis contineri, & Iosephum vel in confinio Christianæ lucis positum, vel ad confessionem veritatis singulari Dei virtute compulsum asserunt? Sane Abrahamus Wheelocus in epistola ad Arnoldum [47.] totum potius Iosephum e medio & penitus emundo tollendum existimat, qvam ut illam nobilissimam de Christo periocham a Christiana ecclesia tolli patiamur.

Scriptorum Josephi utilitas & autovilas.

Verum cum illam Iosephi periocham adulterinam vel saltem interpolatam esse non levia prodant indicia, & neqve Christiani, qvorum fides certioribus fundamentis innititur, magnopere illo egeant, neqve Iudæi ejus autoritate moveantur, leve damnum erit, si gemma illa adulterina careamus. At Iosepho non æqve carere possumus. Nam non solum libros Veteris Testamenti, historicos egregie illustrat, sed etiam historiam ecclesiasticam Veteris testamenti, qvæ in Sacro Codice integra non extat, continuat, qvo nomine qvantum Josepho debeamus res ipsa clamat, cum e solo pæne Josepho historiam ecclesiasticam Veteris Testamenti qvoad ultimas ejus periodos haurire liceat. Et vel hoc unum pro Josephi commendatione sufficit, etsi longe plura, qvæ nobilissimo huic Scriptori insigne precium conciliant, afferre possem, nisi soli lumen inferre intempestivum foret. Pessime qvidem Historicum optime de posteritate meritum excepit Jacobus Salianus in annalibus ecclesiasticis Veteris

(47.) Conferatur testim. Flavian. p. 221.

Teſtamenti, cum per omnes iſtorum annalium tomos Ioſephi reprehenſio utramqve paginam faciat. Præiverat Saliano Baronius in annalibus eccleſiaſticis novi Teſtamenti, qvippe qvi nullam Joſephi carpendi occaſionem prætermittit. Neqve benignior erga Joſephum eſt Leonis Allatii affectus. Cum enim Scaliger in prolegomenis librorum de emendatione temporum Joſephum diligentiſſimum & φιλαλήθεστατον Scriptorem nominaſſet, & poſtea ſubjunxiſſet: audacter dicimus, non ſolum in rebus Judaicis, ſed etiam in externis tutius illi credi, qvam omnib9 Græcis & Latinis, veriſſime qvidem id a Scaligero dictum cenſet Allatius, (48.) ſed eo tantum reſpectu, qvatenus id audacter ſe dicere pronunciat, cum extremæ audaciæ ſit, hominem denſiſſimis errorum tenebris involutum omnibus Græcis & Latinis Scriptoribus anteferre. Nolo alios recenſere, qvi Joſephum tanqvam Scriptorem futilem & nullius precii traducunt. At nec defuerunt, qvi Sanctorum Patrum veſtigiis inſiſtentes Joſephum fide dignum judicarunt, & maximum veritatis ſtudium in ejus operibus commendarunt. E qvibus Caſaubonus (49.) arbitratur, omnes Joſephi hallucinationes & ἀβλεψίας, ſi in unam ſummam contrahantur, vix centeſimam partem culparum ab Euſebio in chronicis aliisqve ſcriptis commiſſarum æqvaturas eſſe. Et, ut alios Joſephi vindices nunc omittam, nuperrime etiam Antonius Pagi Ord. Min. Convent. S. Franciſci paſſim (50.) Joſephum ab erroribus, qvorum a Baronio poſtulatus fuerat, abſolvit. Inter alia dicit, Joſephum cujus magna fides & eruditio in iis, qvæ narrat, eluceſcit, juſto inclementius a Baronio tractari, ejusqve diligentiam in notatione temporum ſpectatiſſimam in iis qvæ ſine ipſo Euſebius ignoraſſet, ex Euſebio corrigi non poſſe. Fatemur tamen, Joſephum ut hominem, & Judæum inſuper, multis erroribus obnoxium fuiſſe. Unum atqve alterum tantum notabimus. Libro 12. anti-

Joſephi errores & nævi.

(48.) not. ad Euſtath. p. 11. (49.) exercit. 12. ad Baron. p. 170. (50.) Conf. ejus Criticam ad annal. Baron. in apparat. n. 134. & 135. it. ad A. C. 14. n. 3.

antiqvitatum c. 13. Polybium reprehendit, qvod Antiochum Epiphanem ob ſacrilegii conatum periiſſe dicat, cum ſacrilegium voluiſſe non videatur res digna ſupplicio, niſi voluntas iſta perficiatur. Qvam ſententiam ne qvidem in foli foro ſimpliciter tolerari poſſe Rainoldus (51.) animadvertit. Qvamvis enim ob peccata cogitationis neminem pœnam pati Ulpianus pronuntiet, conatus tamen alicujus ſceleris etiam humano judicio vindicatur. Qvanto minus ergo conatus ſacrilegii coram divino tribunali impunis erit? de hac in parte etiam gentiles qvosdam plus vidiſſe qvam Joſephum, & alios Judæos Chriſto coævos, Ludovicus Ferrandus (52.) obſervavit. Nimirum Joſephus, ut Cunæi judicium repetamus (53.) Autor omni laude dignus, & cui poſt *ſacrorum* voluminum Scriptores prima eſſe debet fides, etſi gravitate ſuper cunctos Judæos eminet, tamen haud ubiqve a deliramentis abhorret popularium ſuorum. Adducit Cunæus ejus rei ſpecimen ex hiſtoria Caini, in qvo Joſephus agriculturæ ſtudium, tanqvam ex lucri odore profectum & cum magna terræ injuria conjunctum damnat, unde etiam ejus muneribus per ſacrificium oblatis Deum delectari non potuiſſe ſcribit, cum non ſponte nata ſed *labore* hominis avari veluti pervim producta fuerint. In qva ſententia Joſephum rationem fugiſſe etiam Bœclerus notavit, (54.) qvi præterea Joſephum in hiſtoria creationis & lapſus ſæpius impegiſſe & Moſis verba ob πάλυμα ἰουδαϊκὸν oculis incumbens minus intellecta ad ſeqviores interpretationes deflexiſſe demonſtravit. Porro ad errores Joſephi referenda ſunt, qvæ de arte Dæmones virtute radicis annulo incluſæ per nares extrahendi, & ab obſeſſis profligandi tanqvam ſingulari ſapientiſſimi Regis Salomonis inventô libr. 8. Antiqvit. c. 2. retulit. Radicem autem illam dum alibi deſcribit, (55.) aliam etiam errorem addit, cum ait, Dæmonia eſſe hominum impiorum ſpiritus, qvos vivis immergi, & eos, qvibus ſubventum non fuerit, necare tradit. Qvam opinionem ex Magorum diſciplina hauſtam eſſe

(51.) de apocryph. tom. 2. p. 618. (52.) in Pſalm libr. p. 334. (53.) libr. 5. de Rep. Hebr. p. 573. 574. (54.) exercit. in Fl. Joſeph. (55.) lib. 7. de bell. Judaic. c. 23. vel 25. p. 981.

esse Tertullianus (56.) indicat. Qvamobrem hic Iosepho non magis credendum est, qvam illi Dæmoni puerum sedecim annorum vexanti, qvi Philostrato referente (57.) interrogatus qvis esset, respondebat se esse εἴδωλον ἀνδρὸς, ὃς πολέμῳ ποτὲ ἀπέθανεν, seu idolum viri jamdudum in bello interfecti, qvi uxorem suam vehementer amaverit, sed qvia uxor conjugii jure violato triduo post ejus mortem alteri nupserit, summum erga mulieres odium conceperit, & amorem suum ad hunc puerum transtulerit. Non probandum qvoqve in Iosepho, qvod, cum historiam transitus Israelitarum per mare Erythræum describit, miraculum divinæ potentiæ haud parum extenuet, dum ait, [58.] se hæc recensuisse, ut in sacris codicibus invenerit, & cuilibet liberam sentiendi facultatem permittere, num Dei Voluntate via per mare Israëlitis patuerit, an naturæ sponte, qvemadmodum & Alexandri M. ductu Macedonibus mare Pamphylium cesserit, & aliam viam non habentibus iter illac aperuerit, cum Deus ejus opera ad destruendum Persarum imperium uti vellet. At qvid cum Mose commune habuit Alexander, qvem Strabo libro 14. Pamphyliæ littus observato æstu, & militibus umbilico tenus immissis obliqve legisse & superasse tradit? Qvemadmodum igitur Plutarchus (59.) Gentiles Historicos perstringit, qvod Alexandri iter per mare Pamphyliæ referentes miraculum excitent, qvasi divina aliqva sorte Alexandro mare cessisset, cum tamen ipse Alexander in epistolis suis nullum ejusmodi portentum jactaverit: ita & Iosephum reprehendere licebit, qvod admirandum Israelitarum per mare transitum cum Alexandri per mare Pamphyliæ itinere comparans, tanto plus vero miraculo detraxerit, qvanto magis fictum amplificavit. Observarunt, qvi in Iosephi lectione diligenter versati sunt, qvod etiam de aliis divinis miraculis subdubitanter & frigidius loqvatur, qvam Sacræ Scripturæ autoritas postulet. Historiam enim Ionæ a ceto devorati & post triduum redditi his verbis concludit,

διεξῆλ-

(56.) c. 57. de anima. (57.) libr. 3. de vit. Apollon. c. 12. (58.) l. 2. antiqvit. c. 7. (59.) in Alexand. p. 673.

διεξῆλθον ὅ τὴν περὶ αὐτῶ διήγησιν, ὡς εἶχεν ἀναγεγραμμένην, hæc de eo ſic retulimus ut invenimus in commentariis. (60.) Qvali epiphonemate etiam decimum Antiqvitatum librum concludit, dum ait, ſe hæc, ut invenerit, in literas retuliſſe, & cuilibet integrum relinqvere, ut diverſam, ſi velit, opinionem ſeqvatur. Enimvero nonnunqvam veritatis amorem in Joſepho nimium Gentilibus placendi ſtudium corrupit. Qvorſum & illud referendum, qvod libro 2. contra Apionem ſcribit, [61.] ſupremum Legislatorem aperte Iudæis interdixiſſe, ne Deos ab aliis cultos riderent aut blaſphemarent. Ubi autem Deus hanc legem ſanxit, ne qvisqvam illis malediceret, qvos aliarum gentium opinio Deos confinxit? Reſpexit forte ad legem, qvæ Deos *execrari* vetat. [62.] Verum iſtud edictum non ad Gentilium idola, ſed ad Magiſtratus Dei in terra Vicarios pertinet, ut jam olim Cyrillus Alexandrinus contra Iulianum Apoſtatam oſtendit. [63.] Si vero Ioſephus ad legem de Diis Gentilium ore non memorandis aut nominandis, qvæ Exod. cap. 23. v. 13. legitur, reſpexit, ne ſic qvidem probare poterit, convicia in Deos Gentilium Divina lege prohibita fuiſſe, ut fuſe Seldenus (64.) demonſtravit. Neqve hic diſſimulanda eſt pudenda illa Joſephi adulatio, qva oracula de regno Meſſiæ ad Veſpaſianum applicuit. Cum enim in ſacris literis prædictum fuiſſet, iſtis circiter temporibus qvendam ex Judæorum finibus profectum orbem terrarum imperio potiturum, id in Veſpaſiano implendum dicere Joſephus non dubitavit. (65.) Et toto qvidem oriente vetus illa & conſtans fama percrebuerat, eſſe in fatis, ut eo tempore Judæa profecti rerum potirentur, qvam de Imperatore Romano & imprimis de Veſpaſiano & Tito qvod interpretati fuerint Svetonius, (66.) & Tacitus, (67.) minus mirandum eſt, cum & ipſe Joſephus ſacro illo oraculo Veſpaſianum, qvi apud Judæam Imperator creatus eſt, deſignatum ſcripſerit, (68.) a reliqvis Judæis hic diſſentiens, qvi

(60.) lib. 9. Antiqvit. c. 11. (61.) p. 1077. (62.) Exod. XXII, 28. (63.) libr. 7. contr. Julian. (64.) de jur. nat. & gent. libr. 2. c. 13. (65.) Euſeb. libr. 3. c. 8. Zonar. libr. XI. annal. c. 16. (66.) in Veſpaſ. c. 4. (67.) libr. 5. hiſtor. (68.) libr. 7. de bell. Judaic. c. 12. vel 31. p. 964.

qvi oraculum illud ad ſe ſpectare rati ſe tanto fortius Romanis oppoſuerunt. Non ſatis ergo erat Ioſepho, cum in caſtro Jotapata captus eſſet, imperium Romanum Veſpaſiano prædicere, niſi ipſum etiam terræ marisque & totius humani generis Dominum futurum prædixiſſet. (69.) Rectius autem vulgatum illud toto oriente oraculum de Ieſu noſtro explicari debuiſſe Hegeſippus (70.) & alii notarunt. Sed nolo jam recenſendis Ioſephi erroribus diutius immorari, qvos multos eſſe non diffiteor. Fatendum tamen & illud, multos Ioſepho errores tribui, qvi potius librariis vel interpretibus tribui debuiſſent. Sane numeros in Ioſephi operibus ſcriptorum vitio ſæpe vitiatos deprehendit Conſtantinus L' Empereur [71.] Et nonnunquam Ioſephus ex ipſo Ioſepho corrigi poteſt. Nonnulla enim in libris contra Apionem rectius ſcripta ſunt, qvam in libris Originum ſcripta fuerant, ut Scaliger in notis ad ſelecta fragementa veterum Græcorum uno alteroque exemplo probatum dedit. (72.) Nec defuerunt, qui Ioſephum agraviorum qvorundam errorum culpa liberarent. Qvid freqventius qvam Ioſepho objicere, qvod a Matthæo diſſentiat, dicente, Tetrarcham Herodem Fratris ſui Philippi Conjugem Herodiadem rapuiſſe? Ioſephus enim Herodiadem non Philippi ſed alterius Herodis uxorem fuiſſe dicit. Atqve hinc, ut Sanctis Evangeliſtis veritas ſua conſtet, qvamplurimi Ioſephum ignorantiæ & oblivionis arguunt, & in hac de raptu Herodiadis hiſtoria vel Gorionidem ab Herodum ætate longe remotiſſimum Flavio noſtro Ioſepho in cognoſcenda veritate perſpicaciorem fuiſſe contendunt. Qvamvis autem Ioſephus in hac cauſa etiam a Caſaubono, qvem in aliis graviſſimum ſui vindicem expertus eſt, deſertus fuerit, fuerunt tamen qvi inſanabili huic qvod videbatur, vulneri medicam manum adhiberent. Cum enim Ioſephum in Herodum hiſtoria accuratiſſime verſatum conſtet, non permittendum cenſuerunt, ut in hac Herodiadis hiſtoria mendacii argueretur. Et parum qvidem

(69.) libr. 3. de B. J. c. 27. p. 854. (70.) libr. 5. de excid. Hieroſolym. c. 45. (71.) in notis ad Middoth. c. 4. ſect. 3. p. 145. (72.) p. 9. & 18.

qvidem abfuit, qvin nonnulli ex Joſepho Evangeliſtas corrigere auderent. Legitur enim in Scaligerianis, qvæ Jacobus & Petrus Fratres Puteani ex Scaligeri ore excerpſerunt, veteres Chriſtianos multa in Novo Teſtamento addidiſſe, & forte hic etiam aliqvid mutaſſe. (73.) Verum deſperato iſto remedio non opus eſt, cum non deſit commoda ratio Joſephum cum Evangeliſtis conciliandi, qvæ apud Grotium, (74.) Noldium (75.) & alios videri poterit. Qvantum ad hiſtoriam infanticidii Bethlehemitici attinet a Joſepho omiſſam, Scaliger in prædictis excerptis Chriſtianos potius alicujus additionis ad hiſtoriam Evangelicam, qvam Joſephum alicujus omiſſionis arguere videtur. Voſſius autem in chronologia ſacra, qvam ad mentem veterum Hebræorum & præcipue Joſephi expoſuit, non ſe mirari *dicit*, *qvod* Joſephus infanticidii illius hiſtoriam prætermiſerit, cum poſt tot crudelitatis exempla Hieroſolymis & per totam Palæſtinam edita, poſt ſublatos diverſis ſupplicüis tot filios, uxores, proximos, & amicos non magna res fuiſſe videatur, qvod Herodes unius vici & adhærentis territorii infantes ſuſtulerit, qvorum ſtragem non adeo magnam fuiſſe putat, cum non omnes, ſed mares tantum, & qvi intra bimatum eſſent, cæſi fuerint. Qvod autem Macrobius libr. 2. Saturnal. c. 4. retulit, Imperatorem Auguſtum cum inter pueros, qvos in Syria Herodes Rex Judæorum intra bimatum juſſit interfici, filium qvoq; ejus occiſum audiviſſet, dixiſſe: melius eſt Herodis porcum eſſe qvam filium, id Voſſius merum figmentum eſſe cenſet, cum Herodis filii, qvi a Patre interempti ſunt, omnes adoleſcentiam jam exuerint, ideoqve illud Auguſti ſcomma ad infanticidium Bethlehemiticum non pertineat. Sed eſto, ad fabulas referri debere, qvod inter infantes ab Herode occiſos aliqvis ex Herodis filiis fuerit, omnino tamen mirandum videtur, Macrobium Gentilem de infantibus intra bimatum ab Herode occiſis aliqvid memoraſſe, & Joſephum Judæum, qvi illorum temporum hiſtoriam magna diligentia perſecutus eſt, ſtragem illam Bethlehemiticam ſilentio in-

(73.) p. 177. (74.) annot. ad Matth. (75.) in hiſtor. Idum. p. 204. & ſeq.

volvere, qvæ non unicum tantum vicum, sed etiam totum circumjacens territorium pervasit.

Nova editio Josephi.

Qvamvis autem nonnulla in Josepho sint, qvæ omnem excusationem aut defensionem respuant, cœtera tamen ita comparata sunt, ut avidissimos lectores merito suo semper inverierit. Qvamobrem cum Græco-Latina Josephi exemplaria, qvibus Bibliopolarum officinæ jampridem caruerunt, a plurimis eruditis desiderari animadverteret Vir integerrimus & sumtibus in novas Sanctorum qvorundam Patrum aliorumqve bonorum Autorum editiones hactenus erogatis spectatissimus MAURITIUS GEORGIUS WEIDMANNUS, cœteris in bonos libros meritis & hoc addidit, ut Josephi opera Græco-Latine impensis suis denuo imprimi & novam insuper appendicem adjici curaret. In ista appendice primum exhibetur ARISTEÆ liber de 70. Interpretibus. Cum enim Josephus in suis antiqvitatibus illam Aristeæ narrationem velut in compendio referat, & ipse Aristeas in paucorum manibus versetur, visum fuit operæ pretium, Josephi operibus Aristeam adjungere. Fuit autem Aristeas e Ministris Ptolemæi Philadelphi Regis Ægyptii, quem Hieronymus (76.) Ptolemæi ὑπερασπιστὴν appellat; quam vocem non fideliter interpretatur Hugo Cardinalis, cum ait hoc vocabulo fidelem interpretem notari ab hyper i.e. valde & pistis i.e. fides. Nec minus lepida est altera interpretatio, qva hyperaspistes est Notarius, ab hyper i.e. super & pistan assistens. Utramqve deridet Erasmus, (77.) cum ὑπερασπιστὴς satellitem seu protectorem significet, qvia satellites ἀσπιδῶν seu clypei objectu Regum corpora tegebant. Neqve tamen e vulgari satellitio Aristeas fuit. Andreas enim, qvi una cum Aristea Ptolemæi Regis nomine ad Judæos ablegatus fuit, in literis Regis ad Eleazarum Pontificem Judæorum Ἀρχισωματοφύλακα titulo ornatur. Si igitur etiam Aristeas Regis corporis custodiam habuit, qvod Josephus asserit, [78.] ipse qvoqve inter præcipuos Regii corporis custodes numerandus erit. Sane Ptolemæus &

Appendix Aristeas.

(76.) præfat. in Pentateuchum seu epistol. 104. (77.) Tom. IV. Oper. Hieron. p. 6. (78.) libr. 2. contr. Apion. p. 1064.

us & Andream & Aristeam in magno apud se honore constitutos asserit. Hujus autem Aristeæ & historiæ, qvam composuit de LXX. Interpretibus, præter Josephum & Hieronymum etiam Tertullianus, [79.] Eusebius, [80.] Epiphanius, [81.] Syncellus [82.] & alii meminerunt. Prodiit ille Aristeæ liber a Matthia Palmerio latine redditus Basileæ anno 1536. apud Iohannem Bebelium una cum Olympiodori in Ecclesiasten commentario, & Gregorii Neocæsarienſis in eundem Ecclesiasten metaphrasi. Et hæc Palmerii versio etiam micropresbytico seu syntagmati veterum qvorundam Theologorum, qvod Basileæ anno 1550. Henricus Petri in lucem publicam emisit, nec non Bibliothecæ Patrum (83.) inserta legitur. Sichardus autem cum Palmerii *versionem* minus accuratam deprehenderet, de *nova* adornanda cogitabat, qvod consilium postea mutavit, cum hunc laborem a Matthia Garbitio præoccupatum intelligeret, cujus versionem Basileæ anno 1561. una cum græco Aristeæ textu Oporinus excudit. Postea etiam Iacobus Middendorpius Aristeam ex græcis manuscriptis & latinis codicibus restituit, & commentario suo illustravit, qvæ editio Coloniæ anno 1578. in lucem prodiit. Atqve ut de Germanicis, Italicis & Gallicis versionibus taceam, etiam in Hebraicum sermonem hanc Aristeæ historiam transtulit R. Azarias de Rubeis, qvi hunc Aristeæ tractatum Hadrath Zekenim seu decorem senum inscripsit, & libro Meor Enajim inclusit. (84.) Num vero ista narratio de 70. Interpretibus vere a Ministro qvodam Ptolemæi Philadelphi, qvi Aristeæ nomen gessit, scripta, an ab impostore qvodam sub Aristeæ nomine conficta fuerit, de eo non inter omnes æqve convenit. Alii enim cum Isaaco Vossio (85.) priorem, alii cum Josepho Scaligero (86.) posteriorem sententiam defendunt. Peculiari tractatu paucis abhinc annis hoc argumentum discussit Humfredus Hody, qvi qvidem librum Aristeæ, qvalis

(79.) Apolog. c. 18. (80.) libr. 3. de præparat. evangel. c. 1. & seqv. (81.) de ponder. & mensur. c. 9. & seqv. (82.) chronogr. p. 273. (83.) edit. Paris. tom. 7. Colon. tom. 1. & Lugdun. tom. 2. (84.) Bartolocc. Bibliothec. Rabbin. tom. 1. p. 437. seqv. (85.) de 70. Interpret. c. 4. (86.) ad Chronic. Euseb. p. 133.

hodie ſupereſt, non diverſum eſſe ab eo, ex qvo Joſephus & Euſebius hiſtoriam de 70. Interpretibus retulerunt, ipſam autem hiſtoriam jam ante Joſephi ætatem ſub Ariſteæ nomine a Judæo qvodam confictam eſſe pluribus argumentis demonſtrare contendit. Noſtrum jam non eſt tantas componere lites. Qvæ in appendice Ioſephi noſtri ſeqvuntur notæ ad epitomen Ariſteæ vel Ariſtæi a Joſepho excerptam debentur Juveni non vulgaris induſtriæ & eruditionis JOHANNI ALBERTO FABRICIO, a qvo etiam novam Apocryphorum editionem propediem expectamus. Notas illas, cum & breves ſint, & eruditæ, perlegere nec moleſtum, nec inutile fuerit. Varias lectiones librorum de bello Judaico & libelli de Maccabæis ex manuſcripto bibliothecæ noſtræ Academicæ Paulinæ collegit Excellentiſſimi Bibliothecarii heu nuper defuncti, ſed tamen in Academia noſtra & Orbe toto literato eruditionis fama immortaliter victuri Filius non degener JOACHIMUS FRIDERICUS FELLERUS, qvas Joſephi lectoribus non ingratas fore arbitramur cum illarum collatio locis nonnullis obſcurioribus lucem afferre poſſit. Imprimis autem in libro de imperio rationis manuſcriptus ille codex integris periodis auctior ab editis multum differre deprehenditur, qvod jam ſupra monuimus & ipſa collatio oſtendit. Ejusdem libelli de Maccabæis verſionem novam a Combefiſio elaboratam propterea addere voluimus, qvia Eraſmi paraphraſis ſupra exhibita a Græco textu nimium diſcrepat. Nusqvam enim in græco textu leguntur nomina fratrum Maccabæorum, qvæ Eraſmus in ſua paraphraſi expreſſit neſcio unde hauſta. Neqve in græco textu Ioſephus hæc de Maccabæis ex ſacris Literis ſe accepiſſe dicit, qvod in latinæ paraphraſeos epilogo legitur, ut plura alia taceamus. Unde & in Eraſmum invehitur Combefiſius, qvod nova ſua pro Ioſephi antiqvis venditaverit, & ſub paraphraſeos ſpecie multa infarſerit a Joſephi verbis aliena, diuqve ſibi in votis fuiſſe dicit, ut eruditus qvispiam & græcæ

Notæ ad epitomen Ariſteæ.

Variæ Lectiones ex MSC. Lipſ.

Liber de Maccabæis cum verſione & notis Combefiſii.

græce doctus egregiam hanc Josephi lucubrationem Latine redderet, cum Erasmus in sua paraphrasi sui potius ingenii speculationes, qvam Josephi verba expresserit. Dum autem Combefisius ita se gerit, qvasi nemo hunc tractatum ante se ita interpretatus fuerit, ut latina græcis respondeant, ignorasse videtur, qvod in nonnullis Josephi editionibus nempe in editione Basileensi anni 1567. Coloniensi anni 1593. & qvibusdam aliis non Erasmi paraphrasis, sed alia nescio cujus interpretis versio legatur, qvæ ad græcum textum propius accedit. Initium illius versionis jam supra, ubi de Latinis Josephi editionibus actum est, indicavimus. Præterea in editione apocryphorum Basileensi, qvæ ex Officina Brylingeriana anno 1582. prodiit, adhuc alia versio legitur, quæ sic incipit: Studiosissimum sapientiæ sermonẽ declaraturus. Non est igitur qvod Combefisius, & Andillius Gallicus Josephi interpres qverantur, libelli de Maccabæis nullam aliam interpretationem hactenus extitisse, qvam illam Erasmi paraphrasin. Deprompsimus autem novam, qvam in hac Josephi appendice damus, Combefisii versionem cum ejusdem notis & animadversionibus ad hunc tractatum ex novissimo, qvod vocat, bibliothecæ Patrum Græco-Latinorum auctario, qvod anno 1672. Parisiis vulgatum est. In postremam appendicis partem rejecimus fragmentum ex Josephi paræneſi ad Græcos, qvæ inscribitur de causa universi contra Platonem. Tractatum illum περὶ παντὸς integrum habuit & legit Photius, ut in bibliotheca sua testatur, (87.) ubi refert hunc librum in qvibusdam exemplaribus sic inscriptum: περὶ τῆς τ̃ παντὸς αἰτίας, in aliis περὶ τῆς θ̃ παντὸς οὐσίας. Duos vero libellos fuisse docet, qvibus Autor Platonem secum pugnare docuerit, Alcinoum qvoqve de anima, materia & resurrectione ut absurda & falsa differentem reprehenderit, & Judæorum nationem qvam Græcorum antiqviorem fuisse tradiderit. Dicit autem hunc tractatum ab aliis Josepho, ab aliis Justino Martyri, ab aliis Irenæo adscriptum fu-

Fragmentum ex libro περὶ παντὸς.

(87.) cod. 48.

isse. Ipse autem in eam sententiam inclinat, qvod hic liber a Cajo Presbytero Romano script⁹ fuerit, cum & in τῶν γραφῶν marginalibus Codicis sui Caji nomen adscriptum invenerit, & Cajus in Labyrintho suo se libri de universi natura autorem professus fuerit. Josepho qvo minus hunc tractatum tribuere velit, duas imprimis rationes obstare sibi profitetur, unam qvidem, qvod Autor de homine & anima ita disserat, ut ejus discursus Hebræorum de natura hominis doctrinæ minus convenire videantur; altera vero, qvod de Christo ὡς ἔγνω, hoc est juxta Schottum aptissime, seu ut Tanaqvillus Faber (88.) maluit, ad nostrum ferme modum seu proxime ad Christianorum fidem disseruerit, κλῆσίν τε αὐτὴν ἀναφθεγξόμενος, καὶ τὸν ἐκ πατρὸς ἄφραστον γέννησιν ἀμέμπτως ἀναγράφων, & ipsam Christi appellationem explicans, & inenarrabilem ejus ex Patre generationem describens, qvod a Josepho Judæo alienum esse res ipsa demonstrat. Non defuerunt tamen, qui adhuc Josepho tractatum illum vindicarent. In his Iohannes Zonaras, (89.) cum Iosephi de Christo testimonium adduxisset, subjungit, eundem Iosephum ἐν τῷ πρὸς ἕλληνας λόγῳ, ὃς κατὰ Πλάτωνος ἐπιγέγραπται περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας, seu in oratione ad Græcos, qvæ contra Platonem inscribitur de universi causa Christum ut mundi Iudicem inducere, ejusq; tractatus, ex qvo verba qvædam adducit, etiam Damascenum in suis parallelis meminisse. Et Arnold⁹ Peraxylus Arleni⁹, qvi Iosephi opera Græce primus edidit, non sufficientes rationes a Photio adductas existimat, ob qvas Josepho hoc opus abjudicari debeat, cum Josephus etiam in libris Originum ita de Christo ejusqve operibus & miraculis disserat, ut eundem virum vel hominem vix appellare audeat, & tacito suffragio ejus divinitatem veneretur. Qva de re qvid sentiendum sit, superius ostensum fuit. Promittebat autem idem Arlenius, (90.) se propediem istum tractatum cum Studiosis communicaturum. Sed promissa non servavit. David autem Hœschelius cum Photii bibliothecam Græce ederet & notis illustraret, fragmentum hujus tractatus ex Italia a Maximo Margunio ad se missum notis inseruit, cui etsi Josephi titulum præfixerit,

(88.) part. 1. epistol. pag. 141. (89.) libr. 6. annal. c. 4. (90.) præfat. ad oper. Joseph.

rit, non injuria tamen dubitari posse statuit, an Josephum Autorem habeat, cum a Christiano potius homine scriptum videatur (91.) Post Hœschelium, Stephanus le Moyne in variis suis sacris (92.) fragmentum illud iterum vulgavit, non amplius Josephi, sed Hippolyti nomine signatum. Cum enim anno 1551. non procul ab æde Laurentiana extra muros marmorea Hippolyti statua effoderetur, qvæ postea in Vaticanam bibliothecam translata fuit, præter Hippolyti canonem Paschalem in hac statua repertus fuit librorum ab Hippolyto scriptorum catalogus, in qvo & hoc opus observare licet:

ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ
ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΠΛΑΤΩΝΑ
Η ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ,

Qvamobrem non amplius dubitandum censet Monachius, qvin hoc opus, cujus insigne fragmentum supersit, Hippolyto tribui debeat: Cur autem hoc opus olim a nonnullis Josepho tributum fuerit, duas affert causas. Prima est, qvod Josephus (93.) promiserit, se peculiari opere περὶ ἰδίας Θεοῦ acturum; Altera, qvod qvæ in hoc fragmento de statu & loco animarum separatarum referuntur, cum iis conveniant, qvæ Josephus περὶ τοῦ Ἅιδου tradidit. Possit & tertia addi ex styli æqvalitate, qvam Photius observavit. Addimus & qvartam ex Dodwello (94.) qvi hunc περὶ παντὸς tractatum a Cajo (hunc enim Autorem esse putat, non Hippolytum) ex multis Autoribus & qvidem propriis Autorum verbis collectum fuisse putat, qvemadmodum & Macrobius ipsa Gellii aliorumqve Autorum verba suppressis nominibus describat. Videtur autem ipsi verisimile, Cajum etiam nonnulla ex Josepho in librum istum transcripsisse. Certe Photius indicat autorem illius libri inter alia Judæos Græcis antiquiores demonstrasse. Ea autem quæ de Judaicæ gentis antiqvitate disseruit, commode ex Josephi libris contra Apionem transcribere potuit. Forte etiam ex Josepho hausit, qvæ de mundi opificio breviter disseruit. Nam de hoc etiam argumento Autorem hujus operis tractasse ex Photio discimus. Cum autem ex variis Autoribus hoc opus collectum fuerit, qvorum nomina forte vel ipse Autor, vel librarius qvispiam nonnunqvam in margine notavit, hinc illud opus modo Josepho, modo Justino, modo Irenæo, modo aliis adscriptum fuit. Qvamvis autem Josephus ad calcem suarum antiqvitatum promiserit, se in qvadripartito volumine de sectis Judæorum etiam de Deo ejusqve substantia acturum, opus tamen illud a Josepho non absolutum fuisse Dodwellus suspicatur. Cum enim Epaphroditus anno post editam Josephi ἀρχαιολογίαν proximo, nempe anno Domitiani penultimo, Christi 95. perierit, & Josephus infensissimos e gente sua hostes habuerit, conjicit istos Patroni casum in ipsius qvoqve Josephi perniciem convertisse, adeoqve Josephum Epaphrodito haud diu superstitem fuisse. Cæterum cum fragmentum libri περὶ παντὸς sub Josephi nomine editum olim fuerit, ei in hac appendice operum Josephi locum aliqvem concedere voluimus. Qvod superest, benevolum Lectorem rogamus, ut qvalemcunqve hanc Josephi editionem boni consulat, donec vel novi Bertrami, Scaligeri, Cunæi, Petiti, Bigotii, Bosii, Monachii excitentur, vel Clarissimus Bernardus cum Josepho suo in gratiam redeat.

Scripsi Lipsiæ A. C. 1691. ante nundinas vernales.

(91.) not. ad Phot. bibl. p. 923. (92.) pag. 53. tom. 1. (93.) libr. 20. antiqu. c. ult. (94.) diss. 6. ad Irenæum.

ILLUSTRISSIMO

PRINCIPI FRIDERICO V.

COMITI PALATINO AD RHENUM,

ELECTORALIS DIGNITATIS ET PALATINATUS

hæredi, Bavariæ Duci, &c.

DOMINO MEO CLEMENTISSIMO.

FLAVII Josephi Helleniſtarum Judæorum cum eruditione, tum eloqventia facile principis hiſtorica monumenta prælo meo excuſa, Princeps Illuſtriſſime, ad T. C. humiliter adfero. Sicut enim ſcriptorum eſt quæ honeſta ſunt & ſeculis profutura literis prodere: ita & in immenſo aliorum ſuper alios acervatorum librorũ cumulo typographorum intereſt laudabiles & bonæ frugis ſcriptores in lucem mittere redivivos, & adverſus Zoilos potentium patrocinorum tutelæ committere. multiplex vero mihi cauſa fuit cur ad T. C. noſter confugeret Joſephus: namqve primum tota operis πραγματεία de rebus eſt quæ a Principe cognoſcantur digniſſimis; ipſa nempe mundani Syſtematis divina conſtitutione, humani generis ortu & propagatione, Patriarcharum vita, Moſaica Legislatione, politia Hebraica, monarchiarum, qvæ olim orbem rexerunt, imperio & aliis, qvæ qvatuor millium annorum hiſtoriam implent autoris & eo nomine apud Principes gratioſi, qvod non ex infimis literatorum ſubſelliis ad hæc ſcribenda prodierit terræ filius; ſed ex regio Haſmonæorum ſangvine oriundus, & primaria ſacerdotum inter Judæos familia, cum in adoleſcentia ad miraculum uſqve in literarum ſtudio profeciſſet, juventutem rebus gerendis & bello, qvod cum Romanis geſſere Judæi, internecino exercuit Galilææ præfectus, conſilio & manu æqve promptus, ætate vero provectiori otium Romæ nactus ea literis mandavit, qvæ literarum cognitione & uſu didicerat, vir cæteroqvin Imperatoribus Veſpaſiano, Tito, Domitiano ob præclaras animi dotes acceptiſſimus. Verum acceſſit & alia cauſa cur Joſephum coram T. C. ſiſterem, beneficium qvod tuæ C. debeo, ob manuſcriptorum tuæ electoralis Bibliothecæ codicum Joſephi liberalem uſum, quem annuente primario noſtræ ætatis Philologo Jano Grutero, Bibliothecæ præfecto, impetravit ſingulari ſua humanitate nobiliſſimus & eruditiſſimus JCtus Marquardus Freherus Tuæ C. Conſiliarius. Sed qvia in hoc autore excudendo longius proceſſeram cum membranas conſecutus ſum, & multi aſſidua interpellatione ut qvam primum Joſephum Græce, publici juris iterum facerem efflagitabant, qvod editionis Baſilienſis qvæ ante LXVII. annos unica prodiit, nullum exemplar ſupereſſet; hortantibus ceſſi, qvorundam virorum doctorum notas, & varias lectiones ejus qvi manuſcripta excuſſit ſtudio collectas propediem peculiari volumine editurus. Cum itaque T. C. tuorumqve beneficio ſim adjutus C. T. patrocinio Joſephum hiſtoricum Principe non indignum jure meritoqve dedico, demiſſe rogans ut qvemadmodum Titus Imperat. autorem libros ſuos μεγαλώστως offerentem benigne admiſit, probavit, & Bibliothecæ ſuæ inſeri juſſit; ita Joſephum noſtrum clementi vultu T. C. accipiat; & in ſua perinſigni Bibliotheca quæ nobis calamo exarata exemplaria ſuppeditavit, ut emendatior prodiret, locum obtinere patiatur. Ipſe interim Deum Opt. Max. a qvo eſt omnis antiſtatus in terris, ſupplex orabo ut det T. C. vitam prolixam, Principatum ſecurum, & qvæcunqve boni Principis vota ſunt.

Tuæ Celſitudinis ſervus addictiſſimus

PETRUS ROVERIANUS
Typographus.

DE IO-

DE JOSEPHO, ET EJUS SCRIPTIS VETERUM TESTIMONIA.

EUSEBIUS PAMPHILI ECCLESIASTICÆ historiæ lib. 3. cap. 9.

Ἰώσηπος ματθαίου παῖς, ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεύς. αὐτὸς μὲν ῥωμαίοις πολεμήσας τὰ πρῶτα ἐπὶ τοῖς ὕστερον ἠναγκάσθη συνενεχθεῖσιν ἐξ ἀνάγκης, μάλιστα δὲ τῶν κατ' ἐκεῖνον καιρὸν ἰουδαίων. ὁ δὲ οὐ μόνος τοῖς ἐμοὶ θεσπίσαι, ἀλλὰ καὶ πρὸ ἐμοῦ ῥωμαίοις γέγονεν αὐτὸν ἐπιδοξότατος, ὡς αὐτὸν μὲν ἀναθήσει αὐδραίτης ἕνεκα τῶν ῥωμαίων τιμηθῆναι πολλῶν, τοὺς δὲ αὐτοδιδάκτους αὐτοῦ λόγους βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ἐπὶ δὲ πᾶσιν τὴν ἰουδαϊκὴν ἀρχαιολογίαν ἐν ὅλοις εἴκοσι κατεπιθῆναι συγγράμμασι. τὰ δὲ ἱεροσολυμιτικὰ καὶ αὐτὸν ῥωμαϊκὸν πόλεμον, ἐν ἑπτὰ λόγοις. ἃ δὴ μόνον τῇ Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίῳ φωνῇ ἀποδοθῆναι αὐτὸς ἑαυτοῦ μαρτυρεῖ· ἄξιος γὰρ ὢν ἀληθῆ τὰ λοιπὰ πιστεύεσθαι. ἔστιν δὲ αὐτοῦ φέρεται καὶ δύο ἄξια, δύο, τὰ περὶ τῆς ἰουδαίων ἀρχαιότητος, ἐν οἷς καὶ ἀντιγράφει πρὸς ἀπίωνα τὸν γραμματικὸν καὶ ἰουδαίων πρεσβεύσαντα λέγων πεπίστευται καὶ πρὸς ἄλλους, οἳ διαβάλλειν καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια καὶ ἰουδαίων ἔθνους ἐπιχειρήσαιεν. πεποίηται δὲ καὶ ἄλλο τι ἀγῶνας τῶν ὑπὲρ αὐθρὶ περὶ αὐτοκράτορος λογισμὸν, ὃ τινες μακκαβαϊκὸν ἐπιγράφουσιν. τὰ τῶν ἀγώνων τῶν ὑπὲρ τοῦ θεοῦ καλυμένους μακκαβαϊκοὺς συγγράμμασιν, ὑπὲρ τοῦ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας ἀνδρειωμένων ἐθελοντῶν ἕνεκα. καὶ πρὸς τῷ τέλει δὲ τῆς εἰκοστῆς ἀρχαιολογίας ὑπομιμνήσκει ὁ αὐτὸς, ὡς ἂν παρεπεμφθεὶς ὑπὲρ τοῦ πάθους συγγράψαι βιβλίους καὶ τὰς πατρίους δόξας τῶν ἰουδαίων, περὶ θεοῦ τε καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, ὑπὲρ τῶν νόμων, ἃ μὲν τὰ κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν, ἔξεστι πράττειν, τὰ δὲ κεκωλῦσθαι. καὶ ἄλλα δὲ αὐτοῦ αὐτοδιδάκτως ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μνημονεύει λόγοις.

IOSEPHUS Mattathiæ filius, Sacerdos Hierosolymitanus, non solùm ipse Romanos in initio belli Judaici oppugnavit, sed cæteris præliis postea commissis necessitate coactus interfuit. Hic Josephus non solum apud gentem suam, verùm etiam apud Romanos, Judæorum illius temporis facilè præstantissimus habitus fuit, ita ut tùm statuæ honore in urbe Roma decoraretur, tum libri ab eo industria elaborati confectiqve in bibliothecam, tanqvam monumenta, merito reponerentur. hic verò rerum Judaicarum antiqvitatem in viginti integros libros redegit. historiam item de bello Judaico sua ipsius ætate administrato, septem libris conscripsit. Qvas res non Græco solum sermone, sed patrio etiam se tradidisse, suo ipsius confirmat testimonio. Cui quidem propter reliqvas res verissimè ab eo conscriptas, etiam in hac causa fides jure debet adhiberi. Dicuntur etiam alii duo libri de Judæorum vetustate ab eo accuratius elucubrati: in qvibus non solum contra Apionem grammaticum, qui id temporis in Judæos vehementius suis scriptis invehebatur, verum etiam contra alios qui patria & avita Judaicæ gentis instituta conviciis & ignominia afficere conabantur, strenue disserit. Est præterea aliud opus, non obscurum sanè, aut contemnendum, De ratione sola mentis rectrice, ab eo elaboratum, qvod qvidam Maccabæorum propterea inscribunt, qvod gravia Hebræorum qvorundam certamina, qui virili & magno animo pro vera in Deum religione & pietate mortem oppetierunt (de qvibus in libris qvi vocantur Maccabaici fermo instituitur) in se contineant. Porrò in extremo vigesimo libro de Antiquitate, ille ipse apertè indicat qvo pacto patrias Judæorum sententias & opiniones de Deo, de ejus essentia, & de legibus etiam, qvamobrem essent qvædam ex earum præscripto libera & soluta ad agendum, alia autem vetita & interdicta, quatuor libris complecti instituisset. Itemqve in suis ipsius scriptis alia opera à se studio & industria elaborata memorat.

HIERONYMUS IN LIBRO DE SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS.

IOSEPHUS Mattathiæ filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tiberio filio ejus relictus est. hic Romam veniens, septem libros Judaicæ captivitatis imperatoribus patri filioqve obtulit, qvi & bibliothecæ publicæ traditi sunt, & ob ingenii gloriam statuam qvoqve meruit Romæ. Scripsit autem & alios viginti antiqvitatum libros, ab exordio mundi usqve ad decimum quartum annum Domitiani Cæsaris, & duos ἀρχαιότητος adversus Apionem grammaticum Alexandrinum, qvi sub Caligula legatus missus ex parte

gentilium, contra Philonem etiam librum, vituperationem gentis Judaicæ continentem, scripserat. Alius qvoq; liber ejus qvi inscribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in qvo & Maccabæorum sunt digesta martyria. Hic in decimooctavo Antiquitatum libro, manifestissimè confitetur, propter magnitudinem signorum, Christum a Pharisæis interfectum, & Joannem Baptistam verè prophetam fuisse, & propter interfectionem Jacobi Apostoli, dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum: Eodem tempore fuit Jesus vir sapiens, si tamen virum eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qvi libenter vera suscipiunt: plurimos qvoqve tam de Judæis qvam de Gentibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus. Cumqve invidia nostrorum principum, cruci eum Pilatus addixisset, nihilominus qvi eum primum dilexerant, perseverarunt. Apparuit enim eis tertia die vivens. multa & hæc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo vaticinantibus, & usqve hodie Christianorum gens ab hoc sortita vocabulum non defecit.

IDEM IN EPISTOLA AD MAGNUM ORATOREM ROMANUM.

JOsephus antiqvitatem approbans Judaici populi, duos libros scripsit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta secularia profert testimonia, ut mihi miraculum subeat, qvomodo vir Hebræus, & ab infantia sacris literis eruditus, cunctam Græcorum bibliothecam evolverit.

HERMIAS SOZOMENUS SALAMINIUS HISTORIÆ Ecclesiasticæ libro primo, cap. 1.

JOsephus Mattathiæ filius, vir cum apud Judæos, tum apud Romanos maxima nominis celebritate florens, testis est de vero Dei verbo locupletissimus.

Ἰώσηπος ὁ ματθαθίου ὁ ἱερεὺς, ἀνὴρ ἔν τε τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ ἐν Ῥωμαίοις ἐπιδοξότατος γενόμενος, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς τοῦ περὶ θεοῦ ἀληθοῦς.

EVAGRIUS ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ libro qvinto, cap. 24.

LOngam Josephus scripsit historiam, eamqve refertam utilitate cujusqve generis &c.

Πολλὰ Ἰώσηπος ἔγραψεν ἱστορίαν χρησίμην ἐν ἅπασι πυγχάνουσαν.

PHOTIUS IN BIBLIOTHECA.

LEGI Josephum Judæum, De Judaicæ gentis calamitate atq; interitu. Qvo in libro extremo Hierosolymorum excidium narrat, & Masadæ oppidi: & ante hæc Jotapatorum, in qvo & ipse Josephus captus: Præterea Giscbalorum eversionem, & aliorum Judaicorum munimentorum desolationem. Sunt autem hujus operis libri septem. Candidus illi sermo, qui rationum pondus atqve momentum cum puritate ac jucunditate exprimere possit. In concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam qvum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dextre qvoqve & copiose enthymematis in utramqve partem utitur, sententiasqve, si qvis alius, adhibet. Orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus, eosdemqve mox leniendi, est peritissimus.

ΑΝΕΓΝΩΣΤΗ Ἰώσηπου Ἰουδαίου περὶ τῆς Ἰουδαίων πάθης, ἐν οἷς ἦν τῆς Ἱεροσολύμων ἁλώσεως τὸ πλεῖστον τῶν λόγων ἄλωσις, ἐν ᾗ τε Μασάδας πολίχνης. πρὸ ἧς τούτων, ἦν τῶν Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι δὲ Γισχάλων ἅλωσις· καὶ ἄλλων Ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἐρημία. ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ συγγραμμα, ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸς τὸ φράσαι, καὶ ἀξίωμα λόγου μετ' ὀξυτητος καὶ ἡδονῆς θεῖος ἐκφῆναι. πιθανὸς τὰ πρὸς δημηγορίας, καὶ θαῤῥαλεος, κἂν δεῖ παντοῖα ὁ καιρὸς καλῆ χρῆσασθαι τῷ λόγῳ δεξιὸς καὶ χάριεν ἐνθυμημάτων ἑφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς δέ, ὡς εἴ τις ἄλλος, ἐς πᾶν τὸ λεγῳ ἐπιφῆσαι ἱκανώτατος, καὶ ἐλεῆσαι πάθος, καὶ πεῖσαι δεινότατος.

HIS ACCEDIT JOSEPHUS SCALIGER IN PROLEGOMENIS IN LIBROS DE EMENDATIONE TEMPORUM.

DIligentissimus ἐ φιλαληθέστατος omnium scriptorum Josephus: de qvo nos hoc audacter dicimus, non solum in rebus Judaicis, sed etiam in externis tutius illi credi, qvam omnibus Græcis & Latinis: Itaqve desinat mirari doctus vir, cur tot eruditi, & nos qvoqve, qvi non in illis eruditis, sed hujus scriptoris lectione peregrini non sumus, tantum illi deferamus, cujus fides & eruditio in omnibus elucet.

AUTO-

AUTORES QVORUM POTISSIMUM TESTIMONIO PARTIM COMPROBATO, partim confutato Joſephus hiſtoriæ ſuæ fidem facit.

Acuſilaus Argivus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon hiſtor.
Demetrius Phalereus
Dius hiſtor.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus
Iſidorus
T. Livius
Lyſimachus
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus
Nicolaus Damaſcenus
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Poſidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophraſtus
Thucydides
Timæus
Zopyrion.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον τὴν αἰτίαν τῆς συγγραφῆς, & τὸν σκοπὸν αὐτῆς ἐχον. Κεφ. α
Τίς ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, & ἡ διαταξις τῶν στοιχείων. Κεφ. β
Περὶ ἡλικίας ἀδάμου & τῶν αὐτῷ δέκα ἡλικιῶν τῶν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ. Κεφ. γ
Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, & ὅτι τροπον νῶε & οἱ μετ' αὐτοῦ λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν κατῴκησεν ὀν τῷ σεναὰρ πεδίῳ. Κεφ. δ
Περὶ τοῦ πύργου Βαβυλῶνος, & ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων. Κεφ. ε
Ως οἱ νῶε ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν. Κεφ. ς
Οπ τῶν ἐθνῶν ἕκαστον δοτὸ τῶν οἰκησάντων ἐπωνομάσθη. Κεφ. ζ
Ως ἄβραμος ὁ πατὴρ ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆς χαλδαίων γῆς, κατέσχεν τὸν τότε μὲν χαναναίαν νῦν δὲ ἰουδαίαν λεγομένην. Κεφ. η
Οπ λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον ὑπέστρεψεν ὀπίσω. Κεφ. θ
Η τῶν σοδομιτῶν διαφθορὰ, ἀσυνείαν αὐτοὺς ὑπερβαλόντων. Κεφ. ι
Ως ἄβραμος ὑπὸ τῶν ἀσυνείας ὑπερβαλόντων ἐκράτησεν, καὶ τὸν παίχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ τὴν λείαν ἣν ἔλαβον ἀφῆλεν. Κεφ. ια
Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεστρέψατο χολωθεὶς αὐτοῖς, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον. Κεφ. ιβ
Περὶ ἰσμαήλου τοῦ ἄβραμου παιδὸς, & τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ διαβόων. Κεφ. ιγ
Περὶ ἰσάκου, ὃς ἦν γνήσιος ἄβραμου παῖς. Κεφ. ιδ
Περὶ σάρρας τοῦ ἄβραμου γυναικὸς, & πῶς τὸν βίον κατέστρεψεν. Κεφ. ιε
Ως ἐκ χαστύρας ἄβραμος γαμηθείσης τὸ τραγλοδυτῶν γένος ἐγένετο. Κεφ. ις
Περὶ τῆς ἄβραμου τελευτῆς. Κεφ. ιζ
Περὶ τῶν ἰσάκου υἱῶν, ἡσαύου & ἰακώβου & γενέσεως αὐτῶν & ἀνατροφῆς. Κεφ. ιη
Ιακώβου φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν διὰ τὸν ἀδελφὸν φόβον. Κεφ. ιθ
Ως ἰσάκος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν ἑβρῶνι. Κεφ. κ

HÆC IN PRIMO JOSEPHI ANTIQVITATUM
Judaicarum libro continentur.

Proœmium cauſam ſcriptionis & ſcopum ejus complectens. CAP. I.
Mundi creatio & Elementorum diſpoſitio. CAP. II.
De poſteritate Adami & decem ætatibus uſqve ad diluvium. CAP. III.
De diluvio, & quomodo Noë in arca cum familia ſervatus habitarit in campo Sennaar. CAP. IV.
De turri Babylonica, deque linguarum mutatione. CAP. V.
Qvomodo Noe poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupaverint. CAP. VI.
Qvod gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint. CAP. VII.
Qvomodo Abrahamus generis noſtri autor è Ghaldæorum terra profectus habitavit regionem Chananæam, quæ nunc Judæa dicitur. CAP. VIII.
Quod, fame Chananæam premente, in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro, unde venerat, eſt reverſus. CAP. IX.
Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta. CAP. X.
Qvomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tam captivos quam reliquam prædam victor reduxit. CAP. XI.
Qvomodo Deus Sodomitarum gentem excidit, flagitiis eorum offenſus. CAP. XII.
De Iſmaële Abrahami filio, ejusque poſteris Arabibus. CAP. XIII.
De Iſaco legitimo Abrahami filio. CAP. XIV.
Saræ Abrahami uxoris obitus. CAP. XV.
Quomodo è Chætura Abrahamo nupta Troglodytarum gens provenit. CAP. XVI.
De obitu Abrahami. CAP. XVII.
De Iſaci filiis Eſao & Jacobo, & nativitate eorum. CAP. XVIII.
De Jacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo. CAP. XIX.
Mors Iſaci & ſepultura in Hebrone. CAP. XX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER PRIMUS.

Προοίμιον τῆς αἰτίας τῆς συγγραφῆς καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς περιέχον.

Κεφάλαιον α.

PROOEMIUM CAUSAM SCRIptionis & ſcopum ejus complectens.

CAPUT. I.

ΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βυλομένοις, ἓν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὁρῶ τὴν αἰτίαν οὐκ οὔσαν, ἀλλὰ πολλὰς, καὶ πολλῶν ἀλλήλων διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰρ ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς ἡδομένοις δόξαν, ἐπὶ τοῦτο τῆς πραγματείας τὸ μέρος ἀφικνοῦνται. ἄλλοις δ', οὐκ ἐπὶ τούτοις φέρουσιν, ἀλλὰ τὴν ἀναγραφὴν ἑαυτοῖς συμβῆναι, τῶν ἐν αὐτῇ πόνων καὶ τῆς δυνάμεως ὑπόσης. εἰσὶν δ', οἳ ἔπεισαν ὑπ' αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἀναγκης, οἷς πραττομένοις, παρέτυχον, παῦλαν ποιήσασθαι τῆς ἐλευθερίας, πολλοὺς δὲ χρησίμων μεγάλης πραγμάτων ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, φεύγοντες ψέγειν τὴν περὶ αὐτῶν ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν προειρημένων αἰτιῶν, αἱ πλείσταις δύο καὶ μοι συμβᾶσαι κατέσχον. τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις γενόμενον, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπίδοι, πειραμένοις ἐπιδεῖξαι συναγαγεῖν, διὰ τοὺς ἐν τοῖς γράφουσι λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν. παύτην δὲ τὴν ἐπιχείρησιν ἐπιχειρήσαντι πράγματείαν, νομίζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν ἀκοῆς. μέλλοντι γὰρ πράξειν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἐξαγορεύειν καὶ τὴν διάταξιν τοῦ πολιτεύματος, ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένων γραμμάτων. ἤδη μὲν οὖν καὶ πρότερον διενοήθην ὅτι τὸν πόλεμον ἀναγραφόν δηλώσω, τίνες ἔτι ἐξ ἀρχῆς οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ τίσι χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδεύθεντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς εὐσέβειαν καὶ τὴν ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς, ποσῳ τε πολέμῳ ἐκ μα-

A

Vi ad ſcribendas hiſtorias ſe conferunt, non unam neque eandem ſui propoſiti cauſam habere mihi videntur, ſed plures, easque multum inter ſe differentes. quidam enim oſtentandæ eloquentiæ cauſa, gloriæque ex ea captandæ, ad hoc ſtudiorum genus ſe applicant. alii, quo gratiam illis referrent, quorum res geſtas ſcribendas ſibi ſumpſerunt, nulli labori, quantum in ſe fuit, pepercerunt. Sunt, quos res ipſa compulit, ut, quibus gerendis interfuerant, ea ſcripto complexa in vulgum proderent. nec defuerunt, qui res inſignes cognituque dignas in obſcuro latere non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem utilitatem proferrent. Ex jam dictis cauſis poſtremæ duæ me quoque ad idem permoverunt. Bellum enim, quod cum Romanis habuimus, & res utrinque geſtas, ac demum eventum, quæ omnia præſens ipſe meo periculo didici, narrare coactus ſum propter quosdam, qui ſcriptis ſuis veritatem depravarunt. Præſens verò opus aggreſſus ſum, ratus Græcis omnibus cognitu non injucundum fore. Complectetur enim univerſam noſtræ gentis antiquitatem, formamque reipublicæ, ex Hebraicis literis translatam. Cogitaveram equidem & antea, jam tum, cùm hiſtoriam de bello ſcriberem, docere, unde primum oriundi Judæi, quàm varia fortuna uſi, ſub quali legislatore ad pietatem cæterasque virtutes inſtituti, quibus bellis per tot

B C D

secula gestis inviti ad postremum contra Romanos bellum sint pertracti; sed quoniam prolixius erat hoc argumentum, seorsim illud propriè dicato opere exorsus usque ad finem suum perduxi. Procedente deinde tempore, sicut usu venit his, qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac segnities mihi incessit, tantam materiam in alienam ac peregrinam linguam traducturo: sed fuerunt, qui cupiditate cognoscendi ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cùm omnis generis disciplinarum, tum verò rerum gestarum peritiæ cumprimis avidus, ut qui ipse in maximis negotiis & variis fortunæ casibus versatus, in omnibus eximiam naturæ indolem præ se tulisset, inconcussumque virtutis studium perpetuo retinuisset. Huic igitur morem gerens, assiduo cunctorum utile aliquid ac honestum molientium fautori, cùm me meijam suppuderet, si viderer ignaviam speciosissimo labori anteponere, vires animumque resumpsi: simul hac quoque reputatione non leviter permotus, quod & majores olim nostri exteris sua benigne communicaverunt, & Græcorum nonnulli vehementi res nostras cognoscendi studio flagraverunt. Itaque invenio literis proditum, quod Ptolemæus secundus ejus nominis rex, totus disciplinis colligendisque libris deditus, magnopere contenderit legem nostram, ejusque instituta, & vivendi formam præscriptam, in Græcum eloquium transferri. Eleazarus autem pontificum nostrorum nemini secundus, regi hanc utilitatem non invidit, reclamaturus omnino, nisi consuetudinem haberemus à majoribus acceptam, res bonas & honestas celare neminem. Proinde mihi quoque convenire duxi, ut & pontificis nostri imitarer magnanimitatem: & hodie quoque regis illius multos persimiles putarem, duntaxat quod ad discendi cupiditatem attinet. neque enim totam scripturam occupavit ille, sed legem solam ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc Alexandriam missi fuerant. Sunt autem innumera sacris literis prodita, ut quæ quinque millium annorum historiam in se complectantur, in qua diversi sunt inopinati casus, varia belli fortuna, multa imperatorũ præclara facinora, multæ rerum publicarum mutationes. In universum autem ex hujus potissimum historiæ lectione cognoscere licet, quòd his, qui Dei voluntati obsequuntur, & leges bene latas transgredi verentur, omnia prospere succedant, supra quàm credi possit, & felicitas illis præmium à Deo proponitur. quod si ab illarum diligenti observatione discedant, neque consilia eorum exitum inveniunt, & boni ipsorũ opinione conatus in calamitates immedicabiles desinunt. Quapropter jam nunc lecturos hæc volumina adhortor, ut Deo mentẽ adhibeant, & legislatorem nostrũ

A κρῶς πλεμήσαντις χρόνοις, εἰς τὸν πόλεμον ἄγοντες τοῖς Ῥωμαίοις κατέστησαν. ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ἦν ἡ τῆδε τῆ λόγου βραδυτὴς, καθ' αὑτὴν σκέψιν χωρήσας τῆς ἰδίας αὐτὸς ἀρχαίας καὶ τοῦ πόλεμου τὴν ἀρχὴν συμπεράνας, χρόνῳ ἦ προϊόντι, ὅπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι διεγειρόμενος, εἶκον καὶ μέλλησις ἐμποδὼν ἐγένετο τηλικαύτῃ μετενεγκεῖν γλώττῃ, εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ ξένην διάλεκτον
B σωμήθειαν. ἦσαν δέ τινες οἱ πάνυ τῆς ἱστορίας ἐπ' αὐτὴν με προύπεμπον. καὶ μάλιστα δὴ πάντων Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδέαν παιδείας ἠσκηκὼς, διαφερόντως δὲ χαίρων ἐμπειρίαις πραγμάτων. ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ἐμπλακεὶς πράγμασι καὶ τοχρως πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δὲ θαυμασὴν φύσεως ἐπιδεικνύμενος ἰσχὺν καὶ προαίρεσιν ἀρετῆς ἀμετακίνητον. τοῦτο δὴ πειθόμενος ὡς ἀεὶ τοῖς ἐς χρήσιμον ἢ καλόν τι ἄγουσι
C δυναμένοις συμφιλαλοῦσι, καὶ ἐμοῦ τὸν αἰχμωτὸν ὁρῶντος, εἰ δόξαιμι ξαλυμία πλέον ἢ τοῦ πρὸς τὰ κάλλιστα χαίρειν πόνῳ, προθυμότερον ἐπιβρύσθαι τῇ κατασκευῇ πρὸς τοὺς ὑφ' ἡμῶν λογισμένους ἂν παέργως, πρός τε τὴν ἡμετέρων προγόνων, οἳ μεταδιδόναι τῶν πιστῶν ἤθελον, καὶ πρὸς τῶν Ἑλλήνων, ἔπαινες αὐτῶν γνώναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν. εὗρον πίνω, ὅτι Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεὺς πρὸς παιδείαν καὶ βίβλων συναγωγὴν ἀσπουδάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τὸν ἡμέτερον νόμον,
D καὶ τὴν κατ' αὐτὸν διάταξιν τῆς πολιτείας εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταβαλεῖν. ὁ δὲ τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων ἑβδόμος ἀρετῇ δὲ πρὸς Ἐλεάζαρος τῷ προειρημένῳ βασιλεῖ τούτῳ ἀπολαύσαι τῆς ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησεν, πάντως αἰτησόμενον ἄν, εἰ μὴ πατρίου ἦν ἡμῖν τὸ μηδὲν φθόνου τῶν καλῶν
E μεταδόσθαι, καὶ μαντικὸν δὴ πρέπειν ὑπόμνημα, ἔμοιγε δοκεῖν μιμεῖσθαι τὸ μεγαλόψυχον, τοῦ δὲ βασιλέως πολλοὺς ὁμοίως σπουδάσαι καὶ νῦν ἐπαινοῦσι φιλομαθεῖς. οὐδὲ γὰρ πάσαν συνῆγε ἐφθὴ λαβὼν τὴν ἀναγραφὴν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ ἐν νόμῳ παραδοθέντα οἱ πεμφθέντες ὑπὸ τὴν ἑξήκοντα τῶν Ἀλεξάνδρειαν. μυρίαι δ' εἰσὶ δηλονότι βίβλοι τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ πεντακισχιλίων ἐτῶν ἱστορίας ἐν αὐτοῖς ἐμπεπλεγμένης. καὶ πανταχοῦ μὲν ἐστὶ θρήνων πλέα τὰ
F τοιαῦτα, πολλαὶ γὰρ τύχαι πολέμων, ἐκ φρενῶν ἀνδραγαθίαι, καὶ πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ σπουδαιότατον οὖν μάλιστα τῆς ἂν ἐκ τούτων μάθοι τῆς ἱστορίας ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι τοῖς μὲν θεοῦ γνώμαις κατακολουθοῦσιν, καὶ τὰ καλῶς ὑπειλημμένα μὴ τολμῶσιν παραβαίνειν, πάντα κατ' εὐχὴν πράττειν καὶ πίστεως, καὶ χάριτος καὶ δαιμονίας παρ' αὐτοῦ
G ῥοπῆς. καθ' ὅσον δ' ἂν ἀποστῶσι τῆς τούτων ἀκριβοῦς ὑπομνήσεως, ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρᾶγματα, τρέπεται δὲ εἰς συμφορὰς ἀνηκέστους ὅτι σπουδὴ ἂν εἰς ἀγαθὸν ὁρᾶν ἀποβαίνουσιν. ἤδη τοίνυν τοὺς ἐντυγχάνοντας τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τὸν γνήσιον θεὸν προσέχειν, καὶ δικαιοῦν τὸν ἡμέτε-

μεταμ-

μέτρον νομοθετῆσαι, εἰ τὴν φύσιν ἀξίως αὐτοῦ κατανοήσειεν, καὶ τῇ δυνάμει πεπόνθασι ἀεὶ τὰς πράξεις ἀναπέθεικεν, πάσης καθαρὸν τὸν περὶ αὐτοῦ φυλάξας λόγον τῆς παρ' ἄλλοις ἀφηγήσεως μυθολογίας, καὶ τοι γε ὅσον ἐπὶ μήκει χρόνου καὶ παλαιότητι πάλαι ἔχων ἄδειαν ψευδῶν πλασμάτων. γέγονε γὰρ πρὸ ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον πλῆθος αἰῶνος ἀφ' αὑτῶν οἱ ποιηταὶ τὰς γενέσεις τῶν θεῶν, μήτιγε τὰς ἀνθρώπων πράξεις ἢ τοὺς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐπιμήσειεν. τὸ μὲν οὖν ἀκριβὲς τῶν ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς πρώτων ὁ λόγος καὶ τὴν οἰκείαν τάξιν σημανεῖ, τοῦτο γὰρ διὰ ταύτης ποιήσων τῆς πραγματείας ἐπαγγέλλεται, οὐδὲν προσθεὶς οὐδ' αὖ ἀφελών. ἐπειδὴ δὲ πάντα χρεὼν ἐκ τῆς τοῦ νομοθέτου σοφίας ἡμῖν ἀνηρῆσθαι Μωϋσέως, ἀναγκαῖον βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, ὅπως ἂν μή τινες τῶν ἀναγινωσκόντων διαπορῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος περὶ λόγων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγραφὴν, ὅτι τοσοῦτον φυσιολογίας κεκοινώνηκεν. ἴστον οὖν ὅτι πάντων ἐκεῖνος ἀναγκαιότατον, ἡγήσατο, τῷ τὴν ἑαυτοῦ μέλλοντι βίον οἰκονομήσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθετεῖν, θεὸν πρῶτον φύσιν κατανοῆσαι, καὶ τῶν ἔργων τῶν ἐκείνου θεατὴν τὸν νοούμενον, οὕτω παράδειγμα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι καθ' ὅσον οἷόν τε καὶ πειρᾶσθαι κατακολουθεῖν. οὔτε γὰρ αὐτῷ ποτ' ἂν γένοιτο κοῦφα νοεῖν ἀγαθὸν τὸν νομοθέτην ταύτης ἀποτελεσθησόμενον τῆς θεᾶς, οὔτε τῶν γραφησομένων εἰς ἀρετῆς λόγον οὐδὲν ἀποδέξασθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ πρὸ παντὸς ἑτέρου διδαχθείη, ὅτι πάντων πατήρ τε καὶ δεσπότης ὁ θεὸς ὢν καὶ πάντα ἐπιβλέπων, τοῖς μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς ἔξω δὲ βαίνοντας ἀρετῆς, μεγάλαις περιβάλλει συμφοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεῦσαι βουληθεὶς τὸ παίδευμα τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, τῶν νόμων θέσεως ἐκ διὰ συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἤρξατο τοῖς ἄλλοις ὑφηγεῖσθαι. ἀλλ' ὅτι τὸν θεὸν καὶ τὸν τοῦ κόσμου κατασκευάσαντα τὰς γνώμας αὐτῶν ἀναλαβὼν, καὶ πείσας ὅτι τῶν ὅλης ἔργων τοῦ θεοῦ τὸ κάλλιστον ἐσμὲν ἄνθρωποι, ὅτι πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἔχειν εὐπαρασκεύους ῥᾳδίως ἤδη πρὸς πάντων ἔπεισεν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις ἐπακολουθήσαντες, τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων εἰς τοὺς θεοὺς τὸ λεγόμενον τὴν αἰσχύνην μετέθεσαν, καὶ πολλοὶ ὑπέπεσον εἰς κακίαν τοῖς πονηροῖς ἐδόκουν. ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραιφνῆ καὶ καθαρὰν τὴν ἀρετὴν ἔχοντα τὸν θεὸν ἀποφαίνας, ᾠήθη δεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνης πειρᾶσθαι μεταλαμβάνειν. καὶ τοὺς μὴ ταῦτα φρονοῦντας, μηδὲ πιστεύοντας ἀφθάρτους ἐκόλασεν. πρὸς ταύτην δὲ τὴν ὑπόθεσιν ποιεῖσθαι τὴν ἐξέτασιν, τοὺς ἀναγινωσκομένους φράσαλῶ. φανεῖται γὰρ σκοπουμένοις ὅτως, οὐδὲν ὅτι ἄλογον αὐτοῖς, οὔτε πρὸς τὴν μεγαλειότητα τοῦ θεοῦ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἀναρμοστον. πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων φύσει, συμφωνον ἔχει τὴν διάθεσιν. τὰ μὲν, αἰνιττομένου δὲ νομοθέτου ἀξίως, τοῦ, ἀλληγορεῖντος μὴ σεμ-

probent, si naturam, ut dignum est, consideravit, & virtuti ejus convenientes semper operationes assignavit, puramq; suam narrationem ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conservavit: tametsi quantum ad longitudinem temporis, rerumq; vetustatem attinet, impune poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cum ad tot retro secula etiam poetæ ne Deorum quidem suorum natales, nedum mortaliũ leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accurate suo quæq; ordine docebit, ita ut nos facturos sumus polliciti, neq; subtrahendo quicquam nec addendo. Cæterum quoniam ferme omnia pendent à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem forte cogitatio subeat, qui factum sit, ut quũ operis inscriptiones gestas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionẽ spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur oportet, quod vir ille ante omnia necessarium existimavit, vel vitam suam rectè disposituro, vel aliis leges posituro, ut in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita, consideratis ejus operibus, egregium illud exemplar imitari, quantum in suis viribus est, & sectari conetur. alioquin absq; hac contemplatione neque legislatorem ipsum unquam bonam mentem sibi paraturum, neq; scripta ejus ultlum momentum ad virtutem auditorum allatura, nisi ante omnia discerent, quod Deus, cum sit parens omnium ac Dominus, omniaque contueatur, eis quidem, qui se sectantur, felicem vitam donat: qui autẽ à virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus involvit. Hanc doctrinam cives suos docere volens, non a pactis aut conventis & mutuo circa hæc jure leges est auspicatus, quemadmodum alii solent: sed ad Deum & mundum ab eo conditũ erectos mente, & persuasos, quod in terris pulcherrimum Dei opus simus homines, cum jam ad pietatem haberet obsequentes, facile deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaq; alii legislatores priscas fabulas sequuti, pudenda hominum peccata in deos suos verbis transtulerunt, atq; hoc pacto hominibus malis magnum incitamentum ad malitiã addiderunt. at noster legislator postquam puram virtutem habere Deum docuisset, censuit pro se quemq; adniti oportere, ut in partem ejus aliquam pervenire possit: in eosque, qui neq; sapiunt hæc, neq; credunt, severe admodum animadvertit. Ad hoc igitur præscriptum volo lectorem hæc nostra examinare. namq; sic considerantibus nihil vel absurdum, vel Dei magnificentia indignum esse videbitur. omnia enim summa concinnitate juxta universi naturam sunt disposita, partim ita, ut dignum erat, à legislatore subindicata, partim decentissimis allegoriis

conveſtita: partim etiam diſerte expreſſa, nimirum quæcunque abſque ambagibus erant proferenda: quorum cauſas ſi quis ſingillatim conſiderare vellet, ſublimis inde & valde philoſophica ſpeculatio exoriretur, in aliud tempus differenda. Quod ſi Deus longiorem ætatem conceſſerit, abſolutis, quæ nunc tractamus, ut illa quoque perſcribantur, operam dabimus: nunc ad rerum ſeriem vertemus ſtylum, præmiſſis, quæ Moyſes narrat de mundo condito: ea è ſacris codicibus ita, ut invenimus, transſumpta, in hunc ferme modum ſe habent:

MUNDI CREATIO, ET *Elementorum diſpoſitio.*

CAP. II.

Geneſ. 1. IN principio creavit Deus cœlum & terram. Hæc cum in conſpectum non veniret, alta caligine tecta, ſpiritusque eam ſuperne permearet, lucem Deus fieri juſſit: quæ cum effulſiſſet, conſiderata tota materia, diſcrevit lucem à tenebris: & his nomen impoſuit noctem, illam vero diem appellavit, veſperæ & manè vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidem prima dies extitit, Moyſes autem unam eam dixit. Cujus cauſam poſſem equidem & nunc reddere: ſed quoniam promiſi, me omnium cauſas proprio volumine conſcriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Poſt hæc ſecunda die cœlum univerſitati rerum ſuperimpoſuit, diſcretum à cæteris, & in ſublimi per ſe collocatum, glacieque circumpactum, & humida ac pluvia natura ob terram irroratione juvandam, competenter temperatum. Tertia vero terram ſtatuit, mari undequaque circumfuſam: eademq; die continuo plantæ ſimul & ſemina è terra ſunt exorta. Quarta verò cœlum Sole ac Luna aliisq; ſiderib' exornavit, mandato eis dato, ut ſuo motu & meatu temporum anni revolutionem manifeſte indicarent. Quinta vero die animantia, tum natatilia, tum per ſublime volantia, per altũ perque aërẽ dimiſit, copulata prius & ad congreſſus genituræ cauſa comparata, qvo genus eorũ creſceret ſimul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, maſculo & fœmineo ſexu diſtinctum: in hac vero hominem etiam finxit, atq; ita mundum ſex diebus univerſum, & omnia, quæ mundo continentur, Moyſes facta eſſe dicit: ſeptima autem requieviſſe Deum, & ab operibus ceſſaviſſe, quamobrem etiam nos vacationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam ſabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua ſignificat. Quin etiam naturam interpretari poſt ſeptimam diem Moyſes incepit, de hominis fabricatione in hunc modum diſſerens:

Ανότητος. ὅσα δ' ἐξ ἀθρόας λέγεσθαι συνέφερεν, ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντος. τὰς μὴν βουλομένους καὶ τὰς αἰτίας ἑκάστου σκοπεῖν, πολλὴ γνῶσις ἂν ἡ θεωρία, καὶ λίαν φιλόσοφος. ἰὼ ἐγὼ νῦν ὑπερβαλοῦμαι. δεῖ γὰρ διδόντος ἡμῖν χρόνον, πειράσεσθαι μὴ παύτλαν γράψαι τῶν πραγμάτειαν. τρέψομεν δὴ ἤδη τὸν λόγον ἐπὶ τὰς ἀφηγήσιν τῶν πραγμάτων, μνησθέντες πρότερον ὧν ἔφη τῆς τοῦ κόσμου κατασκευῆς, ἅπερ Μωϋσῆς παῦτα ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὕτως γεγραμμένα, ἔχειν ἔστω.

Τὶς ἡ τοῦ κόσμου σύνεσις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.

Κεφάλαιον β'.

ΕΝ ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. ταύτης ἦν ὄψιν οὔπω ἐρχομένης. ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κρυπτομένης σκότει, πνεῦμα δ' αὐτὴν ἀνωθεν ὑπιόντος, γλυκὺς φῶς ἐκέλευσεν ὁ θεός. καὶ γλυκαίνετο τότε, καταινοήσας τὸ ὑλην ὕλην, διαχωρησε τοῦ φῶς, καὶ τὸ σκότος. καὶ τῷ μὲν ὄνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δὲ ἡμέραν σκάλεσεν, ἑσπέραν τε καὶ ὄρθρον τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν προσαγορεύσας. ἡ μὲν πρώτη ἡμέρα, Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε. τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς μὲν εἰμὶ ἀποδῶναι καὶ νῦν, ἔτι δ' ὑπέχημι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συλλεγράψασθαι δεδώσῃ, εἰς τότε καὶ τὴν αὐτὴν ἑρμηνείαν ἀναβαλλόμενος. μὴ δὴ τοῦτο τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, τὸν ἀέρα πᾶς ὅλοις ὑπιπτήσιν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διακρίνας, καθ' αὑτὸν ἠξίωσε τετάχθαι, κρύσταλλόν τε προσκήξας αὐτῷ καὶ νότον αὐτὸν καὶ ὑετώδη πρὸς τὸ ἀπὸ τῆς θρόσων ὠφέλειαν ἁρμονίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δὲ τρίτῃ, ἵνα τὴν γῆν, ἀναχέας πρὸς αὐτὴν τὴν θάλασσαν, κατ' αὐτὸν ἦν τὴν ἡμέραν δὴ καὶ φυτά τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλεν. τῇ δὲ τετάρτῃ, διακοσμεῖ τὸν ἀέρα ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ πᾶς ἄλλοις ἄστροις, κινήσας αὐτοῖς ὑπισθέλας καὶ δρόμους, οἷς ἂν καὶ τῶν ὡρῶν προφοραὶ φανεραὶ σημήνοιντο. πέμπτη δὲ ἡμέρα, ζῶα τε κατ' αὐτὴν νηκτά τε καὶ μετάρσια, τὰ μὲν κῆ βάθους, τὰ δὲ ἀέρος ἀνῆκεν, σωθησόμενος αὐτὰ κοινωνίᾳ καὶ μιᾷ γονῇ ἕνεκα, καὶ δ' σωαυξάνεσθαι καὶ πολυνάζειν αὐτῶν τὴν φύσιν. τῇ δ' ἑκτῇ ἡμέρᾳ, δημιουργεῖ τὰ τῶν τετραπόδων γένη, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ κτίσας. ἐν ταύτῃ δὴ καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν, καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ τοῖς πάσαις ἡμέραις Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησι γεγενῆσθαι. τῇ δ' ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λόγων ἄσχετον ἀπὸ τῶν ἔργων σχεῖν μαν. ὅθεν καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἀπὸ τῶν πόνων τῇ αὐτὴν ἑορτάζομεν τὴν ἡμέραν, προσαγορεύοντες αὐτὴν σάββατα. δηλοῖ δ' ἀνάπαυσιν τῇ Ἑβραίων διάλεκτον τὸ ὄνομα. καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν μωϋσῆς τὴν ἑβδόμην ἤρξατο περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, λέγων οὕτως, ἔπλασε-

ἔπλασε ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ, καὶ ψυχήν. ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐστὶν Ἄδαμος ἐκλήθη. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ γλῶτταν τὴν Ἑβραίων πυῤῥόν, ἐπειδήπερ ἀπὸ τῆς πυῤῥᾶς γῆς φυραθείσης ἐγένετο. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρθένος καὶ ἀληθινή. παρέστησε δὲ ὁ θεὸς τῷ Ἀδάμῳ πᾶσαν τὴν ζῶσαν θηλεά τε καὶ ἄρσενα ἀποδείξας αὐτῷ. καὶ πᾶσιν ὀνόματα ἔθηκεν, οἷς ἔτι καὶ νῦν καλοῦνται. βλέπων δὲ τὸν Ἀδάμον οὐκ ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς θῆλυ καὶ συνδιαίτησιν, οὐ δὴ καλὸν, ξενίζομενον δὲ ὅτι τοῖς ἄλλοις ζώοις οὕτως ἔχουσιν, μίαν αὐτοῦ κοιμωμένου πλευρὰν ἐξελὼν ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τὴν γυναῖκα, καὶ ὁ Ἀδὰμ προσεχθέσαν αὐτῷ ἐγνώρισεν ἐξ αὐτοῦ γνωρίσας. ἦσαν δὲ καὶ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον καλεῖται γυνή. τὸ δὲ ἐκείνης ὄνομα εὔα καλεῖται, σημαίνει δὲ τοῦτο πάντων τῶν ζώντων μητέρα. φησὶν δὲ τὸν θεὸν καὶ παράδεισον πρὸς τὴν ἀνατολὴν καταφυτεῦσαι παντοίῳ τῷ ἡλόῃ φυτῷ. ἐν τούτοις δέ ἐστιν καὶ τῆς ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ᾧ διαγινώσκεται τί τε ἐστὶ τὸ ἀγαθὸν, καὶ τί τὸ κακόν. εἰς δὴ τὸν τε τὸν κῆπον εἰσαγαγὼν τὸν τε Ἀδάμον καὶ τὴν γυναῖκα, ἐκέλευσεν τῶν φυτῶν ἐπιμελεῖσθαι. ἄρδεται δὲ οὗτος ὁ κῆπος ἐκ τοῦ ἑνὸς ποταμοῦ, πᾶσαν δὲ κύκλῳ τὴν γῆν περιῤῥέοντος, ὃς εἰς τέτταρας μέρη σχίζεται. καὶ ὁ μὲν Φεισὼν ὀνομαζόμενος, σημαίνει δὲ ἑρμηνευθὲν τὸ ὄνομα, ἐπὶ τὴν ἰνδικὴν φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' ἑλλήνων μεγίστης λεγόμενος. εὐφράτης δὲ καὶ τίγρης ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν ἄπεισιν θάλασσαν. καλεῖται δὲ ὁ μὲν εὐφράτης φορά. σημαίνει δὲ ἤτοι σκεδασμὸν ἢ ἄνθος. τίγρης δὲ, δηλαδὴ ἐξ οὗ φράζει τὸ μὴ στενὸν ὀξύ. γεὼν δὲ διὰ αὐτῆς αἰγύπτου ῥέει. δηλοῖ δὲ τὸν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν, ὃν δὴ νεῖλον ἕλληνες προσαγορεύουσιν. ὁ δὴ θεὸς τὸν Ἀδάμον καὶ τὴν γυναῖκα τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐκέλευσε γεύεσθαι, ἀπέχεσθαι δὲ τῆς φρονήσεως ἀπεῖπεν δὲ αὐτοῖς, ἐλεύθερον γενησόμενον. ὁμοφρονούντων δὲ κατ' ἐκεῖνον καιρὸν τῶν ζώων ἁπάντων, ὅθεν συνδιατρίβουσιν τῷ τε Ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ, φυσικῶς μὲν ἔχειν, ἐφ' οἷς αὐτοὺς δεδαιμονήσειν ὤετο, πεπισμένους τοῖς τοῦ θεοῦ προστάγμασιν. οἰόμενος δὲ συμφορᾷ περιπεσοῦσθαι προσκούσαντας, ἀναπείθει κακοήθως τὴν γυναῖκα γεύεσθαι τοῦ φυτοῦ τῆς φρονήσεως, ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τὸ τε τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διάγνωσιν, οὐ χαριζόμενος αὐτοῖς, μακάριον, καὶ μηδὲν ἀπολείποντα τοῦ θείου διάξειν βίον. ἐπαγορεύσασα μὲν οὕτω τὴν γυναῖκα τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ καταφρονήσασαν γενομένην ἢ τοῦ φυτοῦ, καὶ ἡδέσθησαν τὸ ἐδέσμασι, ἐπὶ τὸν Ἀδάμον ἀπέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. ἐπὶ συνίσασιν ἑαυτῶν ἤδη γεγυμνωμένων, καὶ σκέπην ἑαυτοῖς ἐπινοούσιν. τὸ γὰρ φυτὸν ἐζήτουν καὶ διανοίας ὑπῆρχεν. φύλλοις οὖν αὐτὰς συκῆς ἐσκέπασαν. καὶ πῦρ τῆς αἰδοῦς περιβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν δεδαιμονεῖν, ὡς ὧν πρότερον ἐπαισχύνοντο ἐφάντες. τοῦ θεοῦ δὲ εἰς τὸν κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν Ἀδὰμ οὐ πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνιδὼς αὐτῷ τὴν ἀδικίαν, ἐπεχώρει. τὸν δὲ θεὸν ἐξαίνιζεν τὸ πρᾶγμα, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνετο, δι' ἣν πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νῦν φεύγει κἀκείνου καὶ πρὸς τὸ συγγινώσκειν αὐτῷ προσκαίοντι τοῦ τοῦ θεοῦ ἐντολὴν καὶ πρόσταξιν, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, εἶπεν ὁ θεὸς ἔγνωσται σοὶ ὑμῶν, ὅπως βίον δεδαίμονα καὶ κακοῦ παντὸς βιώσεσθε ἀπαθῆ,

A Finxit Deus hominem humo telluris ſumpta, immiſitq; in eum ſpiritum & animam: homo autem hic vocatus eſt Adamus. ſignificat autem hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta terra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo diverſa animalium genera, tam maſculina quam fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoque nominantur. Videns autem Adamum carentem ſocietate & victu fœminæ (nondum enim erat) mirantemq;, quod reliquæ animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta una exempta, mulierem ex ea formavit: moxq; ut eſt adducta, ex ſe productam Adamus agnovit. Iſſa autem Hebræorum lingua vocatur mulier. hujus autē nomen erat Eva, id ſignificat matrem omnium viventium. Narrat præterea Deum hortum ad Orientem plantaſſe omni virenti planta: & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam dignoſceretur bonum à malo. in hunc hortum cum introduxiſſet Deus Adamum cum uxore, juſſit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab uno amne, univerſam in circuitu terram luſtrante, qui in quatuor diverſos alveos finditur. Horum qui Phiſon nominatur (ea vox multitudinem ſignificat) ad terram Indiam delatus, in illud ſe pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autem & Tigris in rubrū mare exeunt: qvorū Euphrates vocatur Phora, id ſignificat vel diſperſionem vel florem. Tigris autē Diglath, quod interpretatur anguſtus ſimul & velox. Geon autem Ægyptum mediam ſecat: id nobis ab Oriente exortū ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Porro Deus Adamum & uxorē de cæteris plantis guſtare juſſit, una arbore ſcientiæ ſolum illis interdixit, præmonitis, ſi attigerint, confeſtim exitium eis affuturum. Cum autem per id tempus nullum eſſet inter animalia diſſidium, & ſerpens familiariter cum Adamo ac uxore degeret, invidebat eis felicitatem venturam, ſi juſſis Dei parere perſeverarent: & ratus, in calamitatem caſuros, ſi mandata neglexiſſent, malitioſe perſuadet mulieri, ut de arbore ſcientiæ guſtaret, aſſeverans, ineſſe ei vim dignoſcendi boni ac mali: de qua ſi guſtaſſent, beatam nihiloque deteriorem quam Deum vitam acturos. atque hoc pacto mulierem ſubvertit, ut mandatum Domini contemneret: quæ, guſtato arboris fructu, ciboque hoc delectata, etiam Adamo uſum ejus perſuaſit. jamque ſe nudos eſſe ſentiebant, & de tegmento ſibi diſpiciebant. arbori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Foliis igitur ficulneis ſeſe texerunt, atque ita convelatis pudendis, videbantur ſibi feliciores, qui inveniſſent, qvo prius carebant. Mox cum Deus in hortum veniſſet, Adamus antea familiariter cum Deo colloqui ſolitus, conſcius ſibi injuſtitiæ ſecedebat. Deus autem miratus cauſam, ſcitabatur, quid ita, prius delectatus ſua conſuetudine, nunc fugitaret ac latitaret. Illo vero tacente præ conſcientia non ſervati præcepti, Deus ita infit: Equidē proſpexerā vobis, qvomodo vitam felicem omnisq; mali expertē viveretis,

Geneſ. 2.

Geneſ. 3.

nulla nova cura in animo solicitati, omnibus quæcunque ad usum ac voluptatem conferunt, sua sponte vobis provenientibus, mea unius providentia citra omnem vestrum laborem aut solicitudinem: quibus fruentes vos neq; senectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quam longissime proferretur. tu vero hanc meam sententiam ludibrio habuisti, mandato meo contemto. non enim propter bonum aliqvod taces, sed propter malam conscientiam: quare & senectus ocyor superveniat, & vita vestra minus sit diuturna. Adamus autem excusabat peccatum, & iram Dei deprecabatur, culpam in uxorem referens, & dicens, ab illa deceptum se peccavisse: at illa serpentem accusabat. Tum Deus muktavit eum, quod muliebri consilio cessisset: terramque nullos posthac fructus sponte proferre jussit: laborantibus autem & opere attritis alia dare, alia negare. Evam autem parturitionibus & hoc genus doloribus castigavit, eo quod ipsa à serpente decepta Adamum eisdem dolis illectum in calamitates conjecisset. quin & serpenti vocem ademit, iratus ob malitiam, qua erga Adamum est usus: venenumq; linguæ ejus indidit, & hostem eorum declaravit: admonuitque, caput ejus plagis impetendum esse, tum quod in hoc pernicies hominis sita sit, tum quod ipsa bestia hoc pacto facillime opprimatur: ad hæc pedibus privatum trahi per terram, ac volvi fecit. His pœnis impositis, Deus Adamum & Evam ex horto in aliam regionem transtulit.

CAP. III.

De posteritate Adami, & decem ætatibus usque diluvium.

Genes. 4. NAti sunt autem eis & filii mares duo, horum prior appellatus est Cain, quod interpretatur acquisitio: Abel autem secundus, ea vox luctum significat. Natæ sunt eis etiam filiæ. Hi fratres suis quisq; studiis intenti erant. Abel justitiam colebat, & omnibus actionibus suis Deum præsentem ratus, virtuti operam dabat. pastoralis autem ejus erat vita. Cain vero, qvum alioqvin etiam pessimus esset, lucrumq; solum spectaret, terram quoq; arare primus excogitavit: ac postremo fratrem etiam interemit tali de causa. Qvum visum eis esset sacrificare Deo, Cain agri & arborum fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Hujus sacrificium Deo fuit acceptius, qvod sponte naturæ genitis constaret, quam ea, quæ homo avarus & industrius per vim quandam à natura extorserat. Ideo Cain ægre ferens, prælatum sibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, &, cadavere ejus abdito, rem clam fore putabat. Qvo cognito, Deus venit ad Cain, rogans de fratre, ubinam esset? multis enim diebus se non vidisse eum, quem reliquo omni tempore cum ipso versari animadvertisset. Tum Cain anxius, nec habens, qvod responderet Deo, primum se qvoque demirari ait, qvi factum sit, qvod frater nusquam compareat. Instante vero Deo, & accuratius inquirente, jam commotior negavit se pædagogum fratris, aut rerum ejus observatorem esse. Tum Deus coar-

Ἀμηδεμιᾷ ξενιζόμενοι τὴν ψυχὴν φροντίδι, πάντων δ' ὑμῖν αὐτομάτων ὅσα πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ ἡδονὴν συντελεῖ χ̄ τὴν ἐμὴν ἀνίοντων πρόνοιαν χωρὶς ὑμετέρου πόνου καὶ ταλαιπωρίας. ὧν παρόντων γήρας τάχιον οὐκ ἂν ἐπέλθοι, καὶ τὸ ζῆν εἰς μακρὸν ἂν ὑμῖν χρόνοι. νῦν δ' εἰς ταυτην μὲ τὴν γνώμην ἐνύβρισας ὠλιγωρήσας τῶν ἐμῶν ἐντολῶν, οὐ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τὴν σιωπὴν ἄγεις, ἀλλ' ὅτι συνειδὼς πονηρὸν. Ἄδαμος δ' ἠπιστεῖτο τὴν ἁμαρτίαν αὐτὸν, καὶ παρεκάλει τὸν θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τὴν γυναῖκα τὸ γεγονὸς αἰτιώμενος, καὶ λέγων ὑπ' αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμαρτάνειν. ἡ δ' οὐ κατηγόρει τὸ ὄφεως. ὁ δὲ θεὸς ἡδονὴν γυναικὸς συμβουλῆς αὐτὸν ἡγούμενον ὑπεύθυνα τιμωρίᾳ, τῷ γὰρ οὐκ ἐπὶ μὴ αὐτῆς τὰ ἑαυτῆς ἀναδώσειν αὐτομάτως εἰπών, πονεῖσθαι δὲ καὶ τοῖς ἔργοις τρυχομένοις, τὸ μὲν παρέχειν, τὸ δὲ οὐκ ἀξιώσειν. ὅθεν ἡ τεκοῦσα καὶ ταῖς ἐξ ὠδίνων ἀλγηδόσιν ἐκόλαζεν, ὅτι τὸν Ἄδαμον οἷς αὐτῷ ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν, τούτοις ὠδαχρυσαμβύῃ συμφορᾷς ὑπέβαλεν. ἀφῄλετο δὲ καὶ τὸν ὄφιν τῆς φωνῆς, ὀργισθεὶς ὅτι κακοηθείᾳ τῇ πρὸς τὸν Ἄδαμον, ἓν ἰὸν ἐντίθησιν τῷ τ γλώττῃ αὐτῷ, πολέμιον ἀποδείξας αὐτῆς, καὶ ὑποσπείρων χ̄ τὰ κεφαλῆς φέρειν τοὺς πλησίον ὡς ἐν σκέψει τοῦτο κακοῦ ὂν πρὸς ἀνθρώπους κειμένοις, καὶ τῆς πλάσεως τοῖς ἀμυνομένοις ἐπιμένοις. πεδῶν τε αὐτὸν ἀποστερήσας, σύρεσθαι χ̄ τ γῆς εἱλκυσμένον ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν θεὸς ταῦτα προστάξας αὐτοῖς πάσχειν, μετῳκίζει τὸν Ἄδαμον καὶ τ Εὔαν ἐκ ὃ κήπου εἰς ἕτερον τόπον.

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ γήρως Ἀδάμου καὶ τῶν αὐτοῦ δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τ̄ κατακλυσμοῦ.

Γίνονται δ' αὐτοῖς καὶ παῖδες ἄρρενες δύο. προσηγορεύθη δ' αὐτῶν, ὁ μὲν πρῶτος, Καΐν. κτῆσιν τοῦτο σημαίνει μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα· Ἄβελος δ', ὁ δεύτερος, σημαίνει δ', πένθος τοῦτο. γενόμενοι δ' αὐτοῖς καὶ θυγατέρες. οἱ μὲν οὖν ἀδελφοὶ ἐχρῶντο τῇ παιδεύσει. Ἄβελος μὲν δὴ ὁ νεώτερος δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο, καὶ πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πραττομένοις παρεῖναι τὸν θεὸν νομίζων, ἀρετὴ προσεῖχετο. ποιμνικὸς δ' ἦν ὁ βίος αὐτοῦ. Καΐν δ', ἅτε ἄλλα τε ἐπηρμένος, καὶ πρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀρόσει ἐπινόησεν πρῶτος. καὶ κτείνει καὶ τ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐκ τοιαύτης αἰτίας. θύσαι τῷ θεῷ δόξαν αὐτῷ, ὁ μὲν Καΐν ἀπὸ τ γεωργίας καὶ τῶν φυτῶν καρπὸν ἐπήνεγκεν. Ἄβελος δ' ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν βοσκημάτων. ὁ θεὸς δ' ταύτῃ μᾶλλον ἤδεται τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις καὶ κ̄ φύσιν γεγονόσιν τιμῶμενος, ἀλλ' οὐχὶ τοῖς κατ' ἐπίνοιαν ἀνθρώπου πολεονεκτοῦσι κ̄ βίαν πεφυκόσιν. ἐνθεν ὁ Καΐν ὠδαξυνθεὶς ἐπὶ τῷ προτετιμῆσθαι τὸν Ἄβελον ὑπὸ τ θεοῦ, κτείνει τὸν ἀδελφόν. καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ δὲ θεὸς σαφὴς τὸ ἔργον ἦλθεν πρὸς τὸν Καΐν, σοῦ τ ἀδελφοῦ πυνθανόμενος, ποῦπου ἂν. πολλῶν γὰρ ἡμερῶν οὐκ εἶδεν αὐτὸν, τὸν ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτοῦ βλέπων αὐτὸν ἀναστρεφόμενον. ὁ δὲ Καΐν ἀπορούμενος, καὶ οὐκ ἔχων ἔτι λέγειν πρὸς τὸν θεὸν, ἀμηχανῶν μὲν καὶ αὐτὸς ἔφασκεν τὸ πρῶτον, ὅτι τ ἀδελφῷ μὴ βλεπομένῳ. παροξυνθεὶς δ' τ θεοῦ λιπαρῶς ἐγκειμένου καὶ πολυπραγμονοῦντος, οὐκ εἶναι παιδαγωγὸς οὐδὲ φύλαξ αὐτοῦ, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραττομένων ἔλεγεν. ὁ δὲ θεὸς πιστεῦσαι ἠλέγχειν ἤδη τὸν

Καΐν

καὶὼ φονέα τοῦ ἀδελφοῦ γενόμενον. καὶ δικαιολογουμένου, εἰ τοῦ ἀνδρὸς ἀγνοεῖς ἐπεῖν τι γέγονεν, ὃν αὐτὸς ἀποκαλέσας τ μὲν ἦν ὅτι τοῦ φόνου τιμωρίας αὐτὸ ἀφέλ, ἱκέσιον τὸ ὑποτελέσαντα· καὶ δι' αὐτῆς ἱκετεύσαντα μὴ λαβεῖν ὁρμὴν ἐπ' αὐτῷ καλεπωτέραν. ἐφοβεῖτ δ' αὐτ ἐπάθει, ἕ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ τιμωρίαν κ τετάσθαι ἀπείλησε γενεάν. κ τ γῆς ἐκείνης αὐτὸν ἐξέβαλλε σὺν τῇ γυναικί. ὃ δ, μὴ θηρίοις ἀλώμενον ἔρημοι δεδιότ; καὶ τὸν ἀποκτ τ πρόσω, ἐκέλευε μηδὲν ὑφορᾶσθαι σκυθρωπὸν ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας, ἀλλ' ἕνεκα ἔ. μηδὲν αὐτῷ ἐκ θηρίων γένοιτο δεινόν, ἀλλ' πάσης ἀδείας χωρεῖν γῆς, καὶ σημεῖον ὑπέβαλεν ὡς γνωριοῦν ἂν ἐφ' ᾧ προστάξειν ἀπόντι. πολλὰ δ' ἐπελθὼν γῆν, ἱδρύε μ τ γυναικὸς κάτω, ἣν δὰ τόπον ἔτω καλούμενον, καὶ αὐτόθι ποιε τ κατοίκησιν, ἔνθα αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο. οὐκ ὀπὶ νεότητ τ κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὐξήσει τῆς κακίας, ἡδονὴν μὲν πᾶσαν ἐκπορίζων αὐτ τῷ σώματι, καὶ μὴν ὕβρεως τῶν παρόντων δεῖ παύτῃ ἔχειν. αὔξων τ οἶκον πολλῶν χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς ἕ βίας, πρὸς ἡδονὴν ἕ λησίων τὰς τυγχάνοντας ἀθροίζων κακῶν, διδάσκαλ αὐτῆς πονηρῶν ὑπῆρχεν ὀπιτηδευμάτων. καὶ τ ἀπραγμοσύνην μὲν ἡ πρόσθεν σωζόντων οἱ ἄνθρωποι μέτρων ὀπιτρέπειν καὶ ταθμῶν μετεποιήσατο, ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τ βίον, ὑπ τ πάντων ἀμαθίας, καὶ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν ἀναγωγήν. ὅρους τε γῆς πρῶτ ἔθετο, καὶ πόλιν ἐδείματο, καὶ τειχεσιν ἰσχύρωσεν εἰς ταὐτὸ συναθροῖσαι τοὺς ἐπιχωρίους καταναγκάσας. καὶ τ πόλιν τ παύτην λπὸ ἐνώσου τ πρωτοτόκου παιδὸς, ἐνῶσαν ἐκάλεσεν. ἐνῶσαν τ ἱαρέδ ἰόντος ἰὼν. ὑπ τ πάντα μαλέληλ, οὗ γενε τ παῖς μαθουσάλας. τοῦ τ λάμεχ, ᾧ παῖδες ὑπῆρξαν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐκ δύο γυναικῶν αὐτοῦ φύντες, σελλᾶς, καὶ ἀδᾶς. πάντων ἰώβηλ μὲν ἐξ ἀδᾶς γεγονὼς, σκηνὰς ἐπήξατο, καὶ ποιμαίαν ἠσκήσεν. ἰουβαλ τ ὁμομήτριος ὢν αὐτῷ, μουσικὴν ἤσκησε καὶ ψαλτήριον καὶ κιθάραν ἐπεύρεσε. τοῦβελ τ ἑτέρας γεγονότων ἰσχὺϊ πάντας ὑπερβάλλων τὰ πολεμικὰ διαπρεπῶς μετῆλθεν, ὑπ τούτων καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν τῷ σώματι ὑπουργίζων, χαλκοῦν τε πρῶτ ἐπεύρεσε, πατρὸς τὰ ἡγητῆρος ἡμῶν νααμᾶς ὀνόματι. ἐπὶ τ ὁ λάμεχ τὰ δύο συμφώνως ἐξεπιτέμνων, ἑώρα δίκην αὐτ ὑφέξοντα τ κάτ ἀδελφοκτονίας, τὸ τ ἑαυτῷ γυναιξὶν ἐπίπονον φανερόν. ἔτι τ ζῶντ ἀδάμου, καίτοι πυκνὰ παραστάντος σωτῆρα ἡμῶν τ ἀδαδοχὴν ἕ μίμησιν, ἄλλον ἄλλα χείρονα πλάττωντα, πρὸς τὰ πολέμου ἔχον ἀκράτως καὶ πρὸς ληστείαν ὡρμήκεσαν. ἀλλ' ὅ ἐκ τῆς ἐκπύρου ἔσχε πρὸς τὸ φονεύειν καὶ ἄλλην ὀπόνοιαν, ἐν θρασεῖ ὑβρίζων κ πολεμικτῶν. ἀδαμ τ ὁ πρῶτ ἐκ γῆς ἠνυσμένος, ἀπαιτεῖ γὰρ ἡ διήγησις τ πρὸς αὐτὸν λόγον, ἀβέλου μὲν ἐσφαγμένου, καΐν τ ἀδελφοκτόνον φόνον πεφευγότος, παιδοποιίας ἐφρόντιζε. καὶ δεινῶς ἔσχεν αὐτ ἡμέρας ἐρως, ἔτη τριακοντα ἤδη κ ἑξακόσια ἡνυκότι τ βίου· πρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἑπτακόσια πολλά. γόνου τ μὲν οὖν παῖδες αὐτῷ, ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ σηθ. ἀλλὰ πρὸ μὲν τῶν ἄλλων, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν, παράσομαι τ μόνα τὰ τῶν ὑπὸ σὴθ γενομένων διελθών. προφὰς γὰρ ἔτ, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κρίνειν δυνάμ δρεπτὸν ἐπιτήδευσε. καὶ ἡμέρ αὐτὸς ἄλλ μιμητὰς αὑτῷ τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. οἱ δὲ πάντες ἀγαθοὶ φύσας,

A guit Cain parricidii, mitari se dicens, qvod negaret se quicquam de fratre scire, quem ipse interemisset. & supplicium quidem qvod cæde commeruerat, ei remittit, sacrificio placatus, ne gravius in supplicem sæviret: sed male ominatus ei, & posteris ipsius, usque septimam progeniem puniturum se est comminatus: & ex illa regione extorrem una cum uxore fecit. Illo autem timente, B ne oberrans in feras incideret, atque ita periret, securum esse jussit, quod ad hoc periculum attinet, & impavide terras peragrare: & signo, ei indito, qvo nosci posset, abire procul jussit. Cain autem multas regiones una cum uxore emensus tandem Naida condidit: id loci nomen est: atq; illic sedem optavit, ubi etiam liberos procreavit. Cæterum tantum abfuit, ut hac castigatione in melius vitam mutaverit, ut pejor etiam sit factus, suis voluptatibus vel cum aliorum injuria indulgens: & facultates domesticas per vim ac rapinas accumulans, accitis undecunque latrociniorum & nequitiæ sociis, magister illis ad facinorosam vitam est effectus. Adhæc simplicem hactenus vivendi rationem, excogitatis mensuris & ponderibus immutavit, pristinamq; sinceritatem & generositatem ignaram talium artium in novam quandam versutiam depravavit. Primus agrorum terminos fixit, urbemque extructam & communitam coactis in unum domesticis & clientibus inhabitandam tradidit. Enosæ nomine impositio ab Enoso liberorum natu maximo. Is Jaredum genuit ex qvo Malalehel, & ex eo deinceps Mathusala est progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit septuaginta & septem, ex duabus susceptos uxoribus, Sella & Ada. Ex his Jobel ex Ada natus, tabernaculis E constructis, pastorali cultu ac victu fuit contentus. Jubal vero germanus ejus musicæ operam dedit, psalteriumq; & citharam invenit. Thobel autem unus ex altera uxore prognatorum viribus excellens rem militarem egregiè tractavit, cujus artibus & opes ampliores, & victum lautiorem sibi comparavit. quin & æreriam primus est commentus, & filiæ factus est pater unius, nomine Naamæ. Porro Lamechus divini juris non F imperitus, videns pœnas se exoluturum parricidii à Caino perpetrati, uxoribus suis hoc indicavit. Cæterum, superstite etiam tum Adamo, Caini soboles sceleratissima evasit, dum posterior qvisq; fit deterior, nec solum imitatur priorum vitia, sed & superat, interim nec à bellis, nec à latrociniis temperando: & qui à cædibo abstinebant, alioquin avare & superbè inter suos vivebant. Adamus autem, qui primus è terra factus, ut ad illum oratio nostra recurrat, postea- G quam Abel esset mactatus, & Cain propter cædem solum vertisset, procreandis liberis operam dedit, quod magno prolis desiderio teneretur, annos jam natus triginta supra ducentos: quibus cum accessissent septingenti, tandem vita defunctus est. ex hujus liberis, quos complures habuit, fuit etiam Sethus. sed quia de aliis longum esset narrare, de solo Setho mentionem faciam. hic à patre educatus, ubi eo ætatis venit, ut jam, quod rectum est, discernere valeret, virtutis studiis se totum dedidit: & cum ipse vir optimus evasisset, etiam nepotes sui similes post se reliquit. qui quoniam erant omnes bona indole præditi,

& patriam absq; seditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt. & sideralem scientiam ac cœlestium rerum cognitionem excogitaverunt. ne autem inventa sua ex hominum notitia dilaberentur, & prius perirent, quam pernoscerentur, scientes Adamum universalem rerum interitum præcecinisse, unum incendio, diluvio alterum, excitatis duabus columnis utriq; sua inventa inscripserunt: ut, si lateritiam diluvio deleri contingeret, lapidea superstes hominibus discendi copiam faceret, & quæ inscripta continebat, spectanda exhiberet. ajunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam, quæ & nostris temporibus extat in terra Syria.

CAP. IV.

De diluvio, & quomodo Noe in arca cum familia servatus habitarit in campo Senaar.

Genes. 5. 6. IN hunc modum per septem generationes perseveraverunt, unum Deum colentes omnium rerum Dominum, semperque virtutis respectum habentes. Procedente dein tempore à patriis institutis degenarunt, neque humana jura servantes, neque Deo consuetos honores persolventes. & qui prius certatim virtutem exercuerant, postea duplo majore studio malitiam consectabantur: atque ita Deum infensum sibi reddiderunt, nam multi angeli Dei cum mulieribus congressi progeniem procreaverunt insolentem, & fiducia roboris omne jus & fas contemnentem: quorum facinora non absimilia his, quæ de gigantibus Græci memorant, posteritati sunt tradita. Noë autem facta eorum molestè & indigne ferens, suadebat, ut in melius voluntates ac opera sua transmutarent: verum cum videret illos sibi non parere, totosque vitiorum dulcedini succumbere, veritus, ne & se & familiam suam interimerent, secedens cum suis in aliam regionem migravit. tum Deus viri justitia delectatus, non ejus solum seculi homines extremæ malitiæ damnavit: sed cum decrevisset, universum humanum genus extinguere, aliudque novum & à vitiis purum instaurare, primum vitam eorum breviore spatio circumscripsit, & abrogata longævitate, intra centum & viginti annos coercuit, dein continentem terram in pelagi faciem transmutavit, atque ita genus illud abolevit universum. Noe autem solus est servatus, divino oraculo viam evadendi & rationem edoctus talem: Arcam quatuor contignationum exstruxit longitudine cubitorum trecentorum, latitudine quinquaginta, patentem in altum cubitos triginta, in eam cum matre liberorum suorum, eorumque conjugibus conscendit: impositus prius, quæ ad vitam sustentandam forent usui, & omne genus animantibus ad seminarium conservandum jugatim pro sexus ratione introductis, & quibusdam ex his septenarium usque numerum. erat autem arca tam tecto quam lateribus firmis contra omnem vim tempestatum, & undarum insultum. In hunc modum servatus est Noe cum familia, gentis successione ab Adamo decimus. nam a Lamecho est genitus, cui pater fuit Mathusala. hic autem Enochi fuit filii Jaredi, Malahelo geniti, qui cum pluribus fratribus ex Cainane prognatus fuerat Enosi filio. Enosus vero Sethi filius erat, Adami nepos. contigit autem hæc vastitas anno ætatis Noe sexcentesimo, mense secundo,

γῆν τε τὴν αὐτῶν ἀσεσίαις κατοικήσαντες, ἀδεεστέρως μηδενὸς αὐτοῖς ἄχρι πλείστης δυσκόλου περιστάντος. σοφίαν τε τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπινόησαν. ὑπὲρ ἣ δὲ μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὸ ἀφάνισμα, μὴ ἣ πρὸ εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθορεῖσαι, στηλογραφοῦσιν ἀφανισμὸν ἀδάμιτον τῶν ὅλων ἐσεσθαι, τὴν μὲν κατ' ἰσχὺν πυρὸς, τὴν ἕτερον δὲ κατὰ βίαν ἐπομβρίαν ὕδατος, στήλας δύο ποιησάμενοι, τὴν μὲν ἐκ πλίνθου, τὴν δὲ ἐπ' ἐσχάρας ἐκ λίθων, ἀμφοτέρας ἐνέγραψαν τὰ ὑπομνήματα. ἵνα καὶ τῆς πλινθίνης ἀφανισθείσης ὑπὸ τὴν ἐπομβρίας ἡ λιθίνη μένουσα παράσχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγχεχαραγμένα δηλοῦσα. καὶ πλινθίναν δὲ ὑπ' αὐτῶν ἀναπεφηνάναι. μένει δ' ἄχρι νῦν δεῦρο κατὰ τὴν συριάδα.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, καὶ ἐν τρισὶν νηχθεὶς σταθοῖς λάρναξι μετὰ τῶν συγγενῶν κατῴκησεν ἐν τῷ σιναρῶ πεδίῳ.

ΚΑΙ ἔστι μὲν ἑπτὰ γενεὰς διέμειναν θεὸν ἡγούμενοι δεσπότην εἶναι τῶν ὅλων καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν ἀπεβλέποντες. ἔπειτα μεθίστανται καὶ χρόνῳ, μεταβάλλοντες πρὸς τὸ χεῖρον ἐκ τῶν πατρίων ἐθισμῶν, μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἐπὶ τοῦ θεῶ παρέχοντες, μήτε δὲ πρὸς ἀνθρώπους δικαίᾳ χαίρουσι λέγειν. ἀλλ' ἓν πρότερον εἶχον τῆς ἀρετῆς ζῆλοσιν, ἀνταλλάσσοντα τῆς κακίας τοῦτ' ἐπιδεικνύμενοι δι' ὧν ἔπραττον. ἔνθεν αὐτοῖς τὸ θεῖον ἐξεπολέμησαν. πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι θεῶ γυναιξὶ συμμιγέντες, ὕβρεις ἐγέννησαν παῖδας, καὶ πάντα ὑπερόπτας καλοῦ, ἅτε τὸ θεῖον τῇ δυνάμει πεποίηκεν. ὅμοια τοῖς ὑπὸ γηγάντων πεπλασθῆναι λεγομένοις ὑφ' ἑλλήνων, καὶ ἔστι δράσεσιν ἀνάδικον. ὁ νῶχος ἣ τοὺς ὑπ' αὐτῶν πεπτωκότας δυσεραίνων καὶ ἀλγηδόνας ἔχων, ἔπειθεν ἐπὶ τὸ κρεῖττον τὰ βουλεύματα καὶ τὰς πράξεις μεταφέρειν. ἐρῶν δὲ οὐκ ἐπείθοντας ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς τῶν κακῶν κεκρατημένους, θέλοντας καὶ μὴ φανίζεσθαι αὐτὸν μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων, καὶ τῶν τούτοις συναίκων, ἐξεχώρησε τῆς γῆς. ὁ ἣ θεὸς τοῦτον μὲν τὰ δικαιοσύνης ἠγάπησε. κατεδίκαζε ἣ οὐκ ἐπὶ μόνον τὰ κακίας, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώπινον τοῦτο δόξαν αὐτοῦ ἀφθεῖραι, καὶ πεῖσαι γένος ἕτερον πατρίοις καθαρὸν ἀπημαμένους αὐτῶν τὸν βίον, ἐπὶ πᾶσιν ἐτῶν οὐδὲ ὅσα πρότερον ἔζων, ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς ἐλάσσω τὸ ἥμισυ μεταβαλὼν. καὶ οἱ μὲν ἄτεως ἀφανίζοντες πάντες νῶχος ἣ σώζει μόνον, ὑποδεμένῳ μηχανὴν αὐτῷ ἐκ πρώτης τοῦ θεοῦ σωτηρίαν τοῦ θεοῦ, τοιάνδε λάρνακα κατασκευάσας, τὸ μῆκος πηχῶν τριακοσίων, πεντήκοντα ἣ τὸ πλάτος, καὶ τριάκοντα βάθος, εἰς πύργην σωτὴρ μητρὸς τῶν παίδων καὶ τῆς τούτων γυναικὸς ἐσέβη, τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ἐπιτηδείως ἐμέλλεν ἐν δέμνιον. ζῶά τε πατρία πρὸς διατήρησιν τοῦ γένους αὐτῶν, ἀρρενά τε καὶ θήλεα συνεισκαλόμενος, ἄλλα τε τούτων ἑπτάπλασίονα τὰ ἀριθμόν. ἦν δὲ ἡ λάρναξ τὸς τε τοίχους καρτερὰ ἐκ τοῦ ὀροφὴν, ὡς μηδαμόθεν ἐπικλύζεσθαι, μηδ' ἠπείλησεν τοῦ ὕδατος βίας. καὶ ὁ νῶχος μὲν οὕτω μετὰ τῶν οἰκείων διατοῦ ἐζωώθη, ἦν δ' αὐτὸς μὲν, ὡσὸ ἀδάμου δέκατος. λαμέχου γὰρ ἦν υἱὸς, οὗ πατὴρ ἦν μαθουσάλας. οὗτος ἣν τοῦ ἐνώχου ἐκ ἰαρέδου, μαλαήλου ἣ ἰαρέδος ἐγένοντο, οἷς ἐκ καΐνου γενόμενος σὺν ἀδελφοῖς πλείοσιν. ἐνώχου ἣ σὴθ υἱὸς ἦν τοῦ ἀδάμου. συνέβη ἣ τοῦτο τὸ πάθος κατὰ τὸν ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη νώχου τὰ ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δευτέρῳ,

δὲ μὴν ὁ καὶ μακεδόνων λεγόμενος μαρσουάνης ὁ καὶ ἔρμιος. οὕτω γὰρ αἰγύπτιοι τὸν ἐναυτὸν ἤσαν διαπεχοντες. μωϋσῆς δὲ τὸν νισὰν ὃς ἐστὶ ξανθικὸς, μῆνα πρῶτον ἔθηκε· ἑορτάς τε ἄγεσθαι, καὶ τὰ πάτρια ἐξ αἰγύπτου τοὺς ἑβραίους διασῴζειν. ἔτος δ' αὖτε καὶ πρὸς ἁπάσας τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν. ἔθηκε μὴν τοῦτο καὶ πράσεις καὶ τὰ ἄλλα διοικήσιν, τὸ πρῶτον κόσμον διαφυλάξαι. τοῦ δὲ ἐπομβρίαν ἄρξασθαι φησὶν ἑβδόμῃ καὶ πεντεκαιδεκάτῃ μηνὸς καὶ ἑκάδι. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐκ τούτου ἀδὰμ ὁ πρῶτος γεγονὼς ἐτῶν ὑπῆρχε διχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἕξ. ἀναγράψαντα δὲ ἃ ἔχουσι τὰ τῆς ἱερᾶς βίβλους, σημειωμένων μὴ πολλῆς ἀκριβείας τῶν τε καὶ τὰς ἡλικίας τῶν ἀδιαφανῶν ἀνδρῶν καὶ τὰς πλάσεις. ἀδὰμ μὲν γὰρ ἐν τριακοσιοστῷ ἤδη καὶ ἑξακοσιοστῷ ἔτει γεγονὼς, πᾶς σὴθ γίνεται. ὃς ἐνακόσια μὲν καὶ τριάκοντα ἐβίωσεν ἔτη. σὴθος δὲ, ἃ πέμπειν καὶ ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἐνώμοσεν ἔνωσον. ὃς δωδεκα ζήσας ἔτη καὶ ἐνακόσια, κάϊνᾶ τῷ παιδὶ τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν ἀποδίδωσι, τεκνώσας αὐτὸν πρὸ ἑκατὸν καὶ ἐνενηκοστὸν ἔτος. ἔτος ἐβίωσεν ἔτη πέντε πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις. κάϊνὰς δὲ βιὺς δέκα καὶ ἐνακόσια, μαλέηλον ἧον ἔχει ἔτει γενόμενον ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ἔτος ὁ μαλέηλος ζήσας πέντε πρὸς ἐνενηκοντα καὶ ὀκτακοσίοις ἐπελεύτησεν ἰάρεδον καταλιπὼν ἧον. ὃς ἔτος ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκοστὸν, καὶ ἑκατοστὸν γεγενημένος, ἐγέννησεν ἔνωχον εἰς δύο καὶ ἑξηκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις βιώσαντα. ἔνωχον δὲ ὁ ἧος ἰάρεδος ἔσχε· γεννηθεὶς πρὸ ἔτη δύο καὶ ἑξηκοστὰ καὶ ἑκατὸν τὰ πατρὸς αὐτῷ τυγχάνοντος. ἔτος ζήσας πέντε καὶ ἑξηκοστὰ πρὸς τοῖς τριακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς τὸ θεῖον, οὗπερ καὶ τελευτήσαντα αὐτὸν ἀναγεγράφασιν. μαθουσάλας δὲ ἐνώχου παῖς καὶ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς ἑβδομηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν, λάμεχον ἧον ἔσχε, ἔτη γεγενῆσθαι δύο καὶ ὀγδοηκοστὰ καὶ ἑπτακόσια. ᾧ τὴν ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς, αὐτὴν καθαρῶν ἐννέα καὶ ἑξηκοστὰ πρὸ ἐνακοσίοις. λάμεχος δὲ ἄρξας ἑπτὰ πρὸ ἐπτακοσίοις ἔτεσι, νῶχον τῶν πραγμάτων ἀποδείκνυσι διάδοχον τοῦ ἧου, ὃς λαμέχῳ ἡγούμενος, δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἰωβηλαῖον ἐνακοσίοις ἔτεσιν ἄρξατο πραγμάτων. ταῦτα σαναγόμενα τὰ ἔτη, τὰ παρεγγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. ἐξεπιζέτω δὲ μηδεὶς τὰς πλάσεις τῶν ἀνδρῶν, τῆς γὰρ αὐτῶν παιδείας καὶ τῆς ἐκείνων ἀπογόνοις συμπαρεξέτεινον τὸν βίον, ἀλλὰ τὰς ἡλικίας αὐτῶν μόνον ἐράτω. Ἐπομβρίσαντος δὲ τοῦ, καὶ ὕσαι ἀρξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡμέρας πεντεκαιδεκάτῃ ὅλας καταφέρεται ὡς ἐπὶ πήχεις πέντε καὶ δέκα τοῦ χωμάτος ὑπερέχον. καὶ ἔστω τὸ αὐτὸν τὰ μὴ ἀφανισθῆναι τελείους φυγῆς ἀφορμὴν ἔχοντας. παυσαμένου δὲ ὑετοῦ, μέλλις ἤρξατο ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ὡς μὲν ἑβδόμῳ, ἰσημερίου δὲ τοῦ ἑβδόμῃ. ἔπειτα τῆς λάρνακος πρὸς ἄκραν τινὰ ὄρους σταθείσης καὶ τοῦ ἀρμένιον, σωτὴς ὁ νῶχος, ἀνοίγει ταύτην. καὶ θεασάμενος γῆν βεβαίαν πρὸ αὐτοῦ, ἐπὶ χερσαίας ἤδη γέγονεν ἐλπίδος, ἠρέμει. ὀλίγας δὲ ὕστερον ἡμέρας μᾶλλον ὑποχωροῦντος δὲ ὕδατος, μεθίησι κόρακα, βουλόμενος μαθεῖν εἰ καὶ τὰλλα τῆς γῆς ἐκλελειμμένου τοῦ δὲ ὕδατος ἀσφαλές ἐστιν ἤδη πρὸς ἔκβασιν. ὁ δὲ πᾶσαν ὑλὴν ἐπιλιμναζομένην πρὸς νῶχον ἐπανῆλθε. μὴ δὲ ἡμέρας ἑπτὰ πρὸς τρὶς αὖθις ἐκπέμπει

A qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marsonane. sic enim Ægyptii distinxerunt annũ. Moses autem Nisan, qui est Xanthicus, mensem primum in suis fastis ordinavit, quod per hunc Hebræos ex Ægypto eduxisset. eundem etiam omnium, quæ ad rem divinam pertinerent, exordium fecit: alioqui, quod ad nundinationes rerum venalium, reliquamq; dispensationem anni attinet, nihil de pristino ritu annotavit. Vim autem imbrium cœpisse ait vigesima septima jam dicti mensis post annum ab Adamo primo homine bis millesimum sexcentesimum quinquagesimum sextum. hoc spatium temporis relatum est in sacros codices, diligenter annotantibus priscis illustrium virorũ tam natales quam obitus. Adæ siquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum esset triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus est: Sethus autem ducentesimo & quinto anno gemuit Enosum. qui dum quinque & nongentis vixisset annis, Cainano filio suo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centesimo nonagesimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan, cum vixisset decem & nongentis annis, Malalehelem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis centesimo septuagesimo. Iste Malalehel, cum vixisset quinq; ac nonaginta & octingentis annis, defunctus est, Jaredum filium derelinquens, quem gemuit, qvum sexaginta duorum & centum esset annorum. cui novem & sexaginta & nongentis annis viventi Enochus filius successit, natus, cum sexaginta duorum & centum annorum pater ejus existeret, qui, exactis trecentis sexaginta quinque annis, discessit ad Deum: unde finis ejus non invenitur esse conscriptus. Matusala autem Enochi filius, quinto ei & centesimo natus anno, Lamechum filium habuit, qvum esset annorum octoginta septem & centum: cui tradidit principatum, quem ipse tenuerat annis nongentis sexaginta & novem. Lamechus autem, cum habuisset principatum annis septingentis & septem, Noe filium suum rebus præfecit: qui de Lamecho natus est, agente annum ætatis secundum & octogesimum supra centesimum. quiq; quinquaginta & nongentis annis rerum administrationi præfuit. Hi anni, in unam summam contracti, supra scriptum tempus conficiunt. Non sunt autem disquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim suis agebant vitam, eamque usq; ad ipsorũ nepotes extendebant: sed natales tantum eorum in hac ratione sunt spectandi. Cæterum Deus, signo dato, imbres emisit: qui, cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua super terram extitit: quæ causa omnem salutem ademit, non habentibus, quo se in tutum reciperent. centesima autem & quinquagesima die, postquam pluere desiit, tandem cœperunt aquæ sidere, mense septimo, vicesimo septimo die mensis. destituta deinde arca in vertice montis cujusdam in Armenia, sentiens hoc Noë, aperuit eam: & videns circa ipsam aliquantulum terræ, meliore spe concepta, paulisper quievit. mox post paucos dies magis recedente aqua, emisit corvum, cupiens cognoscere, si qua alia parte terrarum aquæ decessissent, ut tutò exscendere posset. at ille, comperto, totum adhuc stagnare, ad Noë est reversus. is post septem dies co-

Genes. 7. 8.

lumbam ad explorandum terræ ſtatum emiſit. A quæ cum lutata & frondem olivæ ferens rediſſet, intellecto, terrã a diluvio jam eſſe liberatam, poſtquam alios ſeptem dies exſpectaſſet, animantes ex arca emiſit: & ipſe quoque cum liberis egreſſus, mactatis Deo victimis, epulabatur una cum familia. Apobaterion, id eſt egreſſorium, loco nomen Armeni fecerunt. Hujus autem diluvii & Arcæ meminerunt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores, & in his Beroſus Chaldæus. narrans enim de hoc diluvio ſic fermè ſcribit: Fertur autem & navigii hujus pars in Armenia apud montem Cordyæorum ſupereſſe, & quosdam bitumen inde abraſum ſecum reportare, qvo vice amuleti loci ejus homines uti ſolent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & alii plures quin & Nicolaus Damaſcenus libro nonageſimo C ſexto de his rebus narrat in hæc verba: Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluvii tempore ſervatos ferunt, & quendam arca vectum in hujus vertice hæſiſſe, ac reliquias lignorum ejus longo tempore duraviſſe. qui fortaſſis is fuit, de quo etiam Moſes ſcribit Judæorum legislator.

Geneſ. 8. Noë autem veritus, ne Deus, damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram inundaret, victimis incenſis, precabatur, ut in poſterum priſtinus rerum ordo maneret, & nulla tanta incideret calamitas, per quam univerſum animalium genus in ſalutis periculum adduceretur: utque affectis merito ſupplicio ſceleſtis, parceret innocentibus: quos ipſe ſuperſtites eſſe voluerit, & ſua ſententia abſolverit. alioqui miſeriore conditione ipſos fore & gravius damnatos, ſi non in univerſum incolumes alteri diluvio reſervarentur, & prioris pavorem ac ſpectaculum perpeſſi, & poſterioris exitio deſtinati. orabat igitur, acciperet ſacrificium propitius, neve ullam poſthac tantam iram contra terram conciperet: ut operibus ſuis eam excolerent, &, urbibus exſtructis, feliciter vitam degerent, nullis commodis carentes, quibus ante cataclyſmum fruebantur, & ad extremam ſenectutem longævitatemqve, qvalis majorum fuorum fuerat, pervenientes.

His precibus finitis, Deus juſtitia viri delectatus, votis ejus annuit, negans ſe deletis interitus autorem fuiſſe: ſed ipſos ſibi ſuapte malitia debitas pœnas acciviſſe. Si enim deletos cuperet, nunqvam in hanc vitam eos introducturum fuiſſe. Potius enim eſſe, ne dare qvidem vitam, qvàm eos, qvibus dederis, perdere. ſed continuis, inqvit, contumeliis, qvibus pietatem mihi debitam violabant, coëgerunt me, vindictam de ſe ſumere. non ſum autem poſthac tam iracunde pœnas peccatorum exacturus, præſertim te deprecatore. qvod ſi qvando majores tempeſtates concitavero, cavete, expaveſcatis ob *Geneſ. 9.* vim imbrium. nunqvam enim in poſterum aqvæ terram ſunt inundaturæ. Jubeo tamen, ut ab humana cæde puras manus abſtineatis, &, qvi contra fecerit, ſeverè puniatis. aliorum animalium uſum ad voluntatem ac libitum veſtrum permitto.

τὸ γινῶναι τὰ περὶ τὴν γῆν περιπέμψεν. ὑπανελθούσης δ' πεπλωμμένης ἅμα, καὶ ἰδὼν ἐλαίας κομιζούσης, καὶ μαθὼν τὴν γῆν ἀπολαγμένην δ' κατακλυσμοῦ, μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφῆκεν. αὐτὸς τε μετὰ τῆς γυναικὸς προελθὼν, καὶ θύσας τῷ θεῷ, συνευωχεῖτο τοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριον τὸν τόπον τοῦτον ἀρμένιοι καλοῦσι. ἐκεῖ δ' ἀνασωθείσης τῆς λάρνακος, ἔτι νῦν οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα ἐπιδεικνύουσι. τὸ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνακος μέμνηνται πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγράφοντες, ὧν ἐστι καὶ Βηρωσσὸς ὁ χαλδαῖος, διηγούμενος δ' τὰ περὶ τὸν κατακλυσμὸν, ἔτι που διέξεισι. λέγει δὲ καὶ δ' τοῖς ἐν τῇ ἀρμενίᾳ περὶ τὸ ὄρος τῶν κορδυαίων ἔτι μέρος τι εἶναι, καὶ κομίζειν τινὰς τῆς ἀσφάλτου ἀφαιρουμένους. χρῶνται δ' μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ πρὸς τοὺς ἀποτροπασμούς. μέμνηται δ' τούτων, καὶ ἱερώνυμος ὁ αἰγύπτιος, ὁ τὰ ἀρχαιολογίαν τὴν φοινικὴν συγγεγραφώς. καὶ μνασέας δὲ, καὶ ἄλλοι πολλοί. καὶ νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνὸς, ἐν τῇ ἑκκαιδεκάτῃ καὶ ἑκατῇ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων ὧδε. ἔστιν ὑπὲρ τὴν μινυάδα μέγα ὄρος κατὰ τὴν ἀρμενίαν, βάρις λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας διὰ τὸν κατακλυσμὸν λόγος ἔχει σωθῆναι. καί τινα διὰ λάρνακος ὀχούμενον, διὰ τὴν ἀπορρησιν ὀκτὼ κιβωτῶν, καὶ τὰ λείψανα τῶν ξύλων διὰ πολὺ σωθῆναι. ἐγένετο δ' ἂν ὅτος ὁ τινα καὶ μωϋσῆς ἀναγράψας ὁ τῶν ἰουδαίων νομοθέτης, νῶχος ὁ φοβούμενος μὴ καθ' ἑκάστας ἔτας ἐπικλύζῃ τὴν γῆν ὁ θεὸς φθορὰν ἀνθρώπων κατακλυσμιαίαν, ἱερεῖα καύσας ἐδεῖτο τὸν λοιπὸν τὸν θεὸν διὰ τῆς πρώτης μένειν εὐταξίας, καὶ μηδὲν διὰ παντὸς ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' οὗ κινδυνεύσῃ πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος. ἀλλὰ τιμωρημένους τοὺς πονηροὺς φείσασθαι τῶν δι' ἀρετὴν τιμησαμένων εὐεργέτην, καὶ τὸ δεινὸν διαφυγεῖν κεκελευκότα. κακοδαιμονέστερους γὰρ τούτους ἔσεσθαι ἐκείνων καὶ χεῖρον κατασβεσθέντας, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσωσμένοι, τηρηθεῖεν δ' ἑτέρῳ κατακλυσμῷ, τὸν μὲν πρώτου τὸν φόβον καὶ τὴν ἰσορίαν παθόντες, τοῦ δευτέρου δὲ τὴν ἀπώλειαν, ἀμφοῖν τε οὖν αὐτὸν προσδέχεσθαι τὴν θυσίαν παρεκάλει, καὶ μηδεμίαν ἀργὴν ἔτι τὴν γῆν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως τε τοῖς ἔργοις ταύτην προσλιπαροῦντες, καὶ πόλεις ἀναστήσαντες, εὐδαιμόνως ζῆν ἔχοιεν, καὶ μηδενὸς ὧν καὶ πρὸ τῆς ἐπομβρίας ἀπέλαυσον ὑστερήσειν ἀγαθῶν, εἰς μακρόν τε τὸ γῆρας καὶ βίου μῆκος ὅμοιον τοῖς πάλαι ἐπέρχομένοι. νῶχος δ' ταῦτας ποιησαμένης τὰς ἱκετείας, ὁ θεὸς διὰ διηγορσωίης τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπέδωσεν αὐτῷ τὰς εὐχὰς εἰς τέλος ἄγειν, ὅτι τοὺς διεφθαρμένους λέγων αὐτὸς ἀπολέσαι, κακίας δ' τ' οἰκείαν ταύτην αὐτοὺς προσοφεῖν τὴν δίκην. ὅτ' ἂν εἰ ἡμομένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει παρεσκευάζειν αὐτοὺς εἰς τὸν βίον σῶφρον δ' εἶναι μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς χαρίσασθαι τὸ ζῆν, ἢ δόντα τούτους διαφθείρειν, ἀλλ' οἷς ἐξύβριζον εἰς τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν, τούτοις ἐξεδιάσαντό με ταύτην αὐτοῖς ἀπηχθῆναι τὴν δίκην. παύσομαι δ' λοιπὸν μὴ τοσαύτης ὀργῆς τοὺς τιμωρίας ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν εἰσπραττόμενον, καὶ πολὺ μᾶλλον σοῦ ὧδε καλοῦντος. εἰ δέ ἐπὶ πλέον ποτὲ χειμάσαιμι, μὴ δείσητε τῶν ὄμβρων τὸ μέγεθος. οὐ γὰρ ἔτι τὴν γῆν ἐπικλύσω τὸ ὕδωρ. παρεκελεύσω μέντοι σφαγῆς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, καὶ δράσαντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας. χρῆ-

χεῖσθαι ὑ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι τοῖς ἀ βύλεσθε καὶ τοῖς ὀρείοις ἔχεσι. διατίθεμαι γὰρ ἀπάντων, ὑμᾶς εἶναι πτηνῶν, τῶν τε χερσαίων καὶ νηκτῶν, καὶ ὅσα τ μεμίρασται χώραν ἔχειν καὶ φορᾶν, χωρὶς αἵματος. ἐν τούτῳ γὰρ ἔστιν ἡ ψυχή. σημαίνω ὑ ὑμῖν παῦλαν ἐσομένου πάντα τῆ ἐμῆ τιμῶντα ἱερὰ διατηρεῖν. τόξον γὰρ εἶναι ἐ μὲν παρ' αὐτοῖς σκεῦος ὁρῶμεν. καὶ ὁ μὲν θεὸς ταῦτ' εἰπὼν ὑ ἀνεχώρησε. νῶχος ὑ βιοὺς μ τ ἑπομένων πεντήκοντα καὶ τριακόσια ἔτη, καὶ πάντα τ χρόνον τοῦτον δ' δαιμόνων ἀγαγῶν, παλαιᾶς, ζήσας ἐτῶν δεκὰ μὲν ἑξακοσίων καὶ πεντήκοντα. μηδεὶς ὑ πρὸς τ νῦν βίον, καὶ τ βραχύτητα τῶν ἐτῶν ἀ ζωμβ συμβαλὼν τ τῶν παλαιῶν, ψεύδη νομιζέτω τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα, ταῖ μηδὲ νῦν τοῦτον ἐκ ταῖ βίου ὠφελείαν χρόνον πεκτημένοις, μηδ' ἐκείνοις εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκ τ ζωῆς ἀφίχθαι. οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες καὶ ἐπ' αὐτοῖ ὑ θεοῦ γενόμενοι, καὶ διὰ τὸ τὰς τροφὰς ἀπλουστέρας πρὸς πολυτελεστέραν χρόνον εἶναι, εἰκότως ἐζῶν πολὺ τοσούτων ἐτῶν. ἔπειτα καὶ δι' ἀσκησιν καὶ τιμὴν εὐχρηστίαν ὧν ἐπενόησαν ἀστρονομίας καὶ γεωμετρίας πολὺν ζῶν τ θεὸν αὐτοῖς ὠφέλησε, ἅπερ οὐκ ἂν ἀσφαλῶς αὐτοῖς πρεσβεῦσαι, μὴ ζήσασιν ἑξακοσίους ἐνιαυτούς. διὰ τοσούτων γὰρ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληροῦ. μαρτυροῦσι δέ μου τοῖ λόγοι πάντες οἱ περ' ἑλλήνων καὶ βαρβάρων συγγραψάμενοι τὰς ἀρχαιολογίας. καὶ γὰρ Μανέθων ὁ τ τῶν αἰγυπτίων πραγμάτων ἀναγραφεὺς, Βηρωσσὸς ὁ τ χαλδαϊκὰ συναγαγὼν, καὶ μόχος τε Ἑστιαῖος, καὶ πρὸς αὐτοῖς ὁ αἰγύπτιος ἱερώνυμος, οἱ τὰ φοινικικὰ συντεξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις. ἡσίοδός τε Ἑκαταῖός καὶ ἑλλάνικος, καὶ ἀκουσίλαος, καὶ πρὸς τούτοις Ἔφορος Νικόλαος ἱστοροῦσι τοὺς δεχαίους ζήσαντας ἔτη χίλια. ταῦτ μὲν ἂν τούτων, ὡς ἂν βούλησθε ἢ φίλον, ἔστω σκοπεῖσθωσαν.

A Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium qvam natatilium & eorum, qvæ per sublime feruntur, absqve sangvine: nam in hoc ineſt anima. Arcus cœlestis signum vobis erit ceſſaturæ meæ jaculationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promiſſis Deus abiit. Noë autem cum poſt diluvium supervixiſſet trecentos & qvinqvaginta annos, totumqve hoc tempus feliciter exegiſſet, defunctus eſt, expletis annis in universum nongentis qvinqvaginta. Nec eſt, cur aliqvis præſentem vitam, annorumqve ejus paucitatem cum priſcorum rebus conferendo fidem nobis abroget, aut, qvia nunc eam non peræqvè prorogari videt, conjecturam hinc, de illorum longævitate faciat. Illi enim, Deo chari qvum eſſent, ipſiusqve recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem uterentur, merito per tam multos annos vivebant. Præterea tum propter ſtudium virtutis, tum propter utilitatem inventarum artium, ut Aſtronomiæ, ac Geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus eſt vitam: qvarum certitudinem aſſeqvi non poterant, ſi minus ſexcentis annis vixiſſent. ex tot enim magnus annus conſtat. Atteſtantur autem mihi omnes, qvi Græcas barbaricasve antiqvitates literis prodiderunt. Namqve & Manetho Ægyptiarum rerum ſcriptor, & Beroſus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Heſtiæus, Hieronymus Ægyptius, qvi Phœnicum res proſeqvuti ſunt, nobiſcum conſonant. Heſiodus qvoqve cum Hecatæo, Hellanicus & Acuſilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priſcos illos ad mille annos vitam produxiſſe. De his igitur qvisqve, ut ſibi viſum fuerit, accipiat.

B

C

D

E

Κεφάλαιον έ.

Περὶ τ πύργου Βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων.

CAP. V.

De turri Babylonica, deqve linguarum mutatione.

Οἱ ὑ νῶχε παῖδες, τρεῖς ὄντες, σὴμας, Ἰάφθας, Χάμας, ἐκατὸν ἔτεσιν ἔμπροσθεν τ ἐπομβρίας γεγονότες, πρῶτοι καταβάντες ἀπὸ τῶν ὀρῶν εἰς τὰ πεδία, τ ἐν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο. καὶ τοὺς ἄλλως σφόδρα δεδοικότας διὰ τ κατακλυσμὸν τὰ ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν καταβάσιν, ἐπεισαν θαρσύσαντας μεταβῆναι αὐτῶν ἡδέως καὶ τὸ μὲν πεδίον εἰς ὃ πρῶτον αὐτοὺς κατῴκισαν, καλεῖ σεννάαρ. ἔδ ὑ θεὸς κελεύσαντ αὐτοὺς εἰς πολυανθρωπίαν στέλλειν ἀποικίας (ἵνα μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολλὴν γεωργοῦντες ἀφθονίας ἀπολαύοιεν τ καρπῶν,) ὑπερημαθὲς πεφηκυῖαν τὸ θεῖ, καὶ διὰ τὸ συμφορᾶς ἀπείρους ὄντας, ἦλθεν τ ἁμαρτίας. ἐπεὶ γὰρ ἦν ἀνθρώπων πολὺ πλῆθος, πάλιν ὁ θεὸς αὐτοῖς συνεβούλευε πέμπειν τ ἀποικίαν. οἱ ὑ, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων τ ἀγαθὰ, τ δ' ἰσχὺν αὐτοῖς τῶν εἰκότως αἰτίων τ εὐπραγίας ὑπολαμβάνοντες, οὐκ ἐπείθοντο. μετατίθεσαν ὑ τὸ ἀφηκούειν τῆς θ θεῦ γνώμης καὶ τὸ κατ' ἐπιβουλὴν ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτοὺς παρορμᾶν, ἵνα διαφθείροντες, ἐπιχειρήσειεν γένεσιν. ἐξῆρε ὑ αὐτὸς τοῖς τ ὕβρεσι θ θεῦ καὶ καταφρονητὴν ναβρώδης. ὡς ἡνίκα μὲν ὢν χάμ τ τὸν νῶχε, πλημμελὴς ὑ καὶ κ χείρ γλυκὺς θ, ἔπειθεν αὐτοὺς μὴ τοῦ θεοῦ δίδοσθαι τὸ δι' ἑκόντων δ' δαιμονεῖν, ἀλλὰ τῶν ἰδίων δεξιοῖ παῦτα παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. καὶ προέβη ὑ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα.

TRes verò Noë filii, Semas, Japhetus, & Chamas, centum annis ante diluvium nati, primi, relictis montibus, planiciem habitare cœperunt, & aliis recenti etiam tum cladis memoria pavidis, nec audentibus à celsiore loco deſcendere, idem faciendi autores & exemplum fuere. Campo, qvem primum colere ſunt aggreſſi, nomen eſt Senaar. Cæterum, Deo jubente, ut propagandi multiplicandiqve generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: qvamobrem calamitatibus implicati, offenſum illum errore ſuo ſunt experti. Cùm enim florerent juventutis multitudine, Deus rurſum de colonia deducenda admonebat. Illi verò obliti, ſe ipſius benignitate præſentibus commodis perfrui, totamqve illam felicitatem ſuis viribus acceptam ferentes, dicto ejus non fuerunt obedientes. Et qvod pejus erat, conſilium de coloniis non favorem numinis, ſed inſidias interpretabantur, videlicet, qvo facilius diſperſi poſſent opprimi. Hanc ſuperbiam deiqve contemptum excitavit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filii Noe, vir audax & manu promptus, ſubinde jactans, non deo, ſed propriæ virtuti præſentem felicitatem eos debere: atqve ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat,

F

G

Geneſ. 10.

ratus fore,ut homines ad ſe deficerent a deo,ſi ſe illis ducem præberet,opem ſuam offerens contra novum aliud diluvium intentantem. Turrim enim ſe exædificaturum, excelſiorem, quam quo aqua aſcendere poſſet: & inſuper majorum ſuorum interitum ulturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignavum ratus deo cedere:atque ita ſtructurâ turris occœperunt,nulli labori parcentes, nihilque ſibi ad ſummam induſtriam reliqvum facientes.Cumq; ingens eſſet operarum numerus, ſurgebat opus ſupra quam ſperaverant. Craſſitudo enim erat tanta,ut proceritatem obſcuraret. Struebant autem lateribus coctis,ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væſaniam videns deus delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profeceruntſed diſſidium in eos immiſit, linguis eorum variatis, ita ut diverſitatem ſermonis mutuo ſe non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur,propter confuſam linguam, quæ prius omnibus ex æqvo clara fuerat. Nam Hebræi confuſionem nominant Babel. De turri autem hac,deque lingvis hominum mutatis,meminit & Sibylla his verbis: Cum univerſi homines uno eloquio uterentur, turrim ædificaverunt excelſiſſimam,quaſi ad cœlum per eam aſcenſuri. Dii verò,procellis immiſſis, turrim ſubverterunt, & ſuam cuique linguam dederunt: Quæ cauſa fuit,ut urbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem,qui Senaar in Babylonia nominatur,meminit Heſtiæus hoc modo: Ajunt ſacerdotes cladis ejus ſuperſtites, Enyelii Jovis ſacra ferentes, in Senaar Babyloniæ pervenisſe.

CAP. VI.

Quomodo Noe poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupaverint.

Geneſ. 10. ILlo ex tempore diſperſi ſunt paſſim, propter diverſitatem linguarum coloniis nusquam non deductis,& quo quemque ſors & deus tulit, eam terram cum ſuis occupavit, ut tam maritima quam mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt,qui,conſcenſis navibus,ad inſulas habitandas trajicerent. Porro gentium quædam adhuc ſervant derivatam à ſuis conditoribus appellationem,quædam etiam mutaverunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem ſunt verſæ,Græcis potiſſimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim poſterioribus ſeculis veterem locorum gloriam ſibi uſurpaverunt, dum gentes nominibus ſibi notis inſignivunt, dumque tanquam ad ſuum jus attinerent, mores quoque proprios in illas invehunt.

CAP. VII.

Quod gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint.

Geneſ. 10. ERant autem Noe filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, ut quisque terram aliquam occupaverat.Siquidem Japheto Noe filio filii fuerunt ſeptem.Horum ſedes à Tauro&Amano montibus incipientes,per-

Αμόνως ἔτως νομίζων δποτήσειν τὺς ἀνθρώπους ἀφ' ἑαυτοῦ, εἰ χεώμενος τῇ αὐτῇ δυνάμει διατελοίεν, ἀμυνεῖσθαί τι τὸν θεὸν πάλιν ἐπιόντα τὴν γῆν ἐπικλύσασθαι διανοούμενον. πύργον γὰρ οἰκοδομήσειν ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβλύειν δυνηθείη. μετελεύσεσθαι δ' καὶ τῆς τῶν προγόνων ἀπωλείας. τὸ δὲ πλῆθος πειθόμενον ἀνοήτως θεοῦ καταφρονῆσαι ἐπιθαι, δειλίαν ἡγούμενοι τὸ εἴκειν τῷ θεῷ. καὶ τὸν πύργον ἀκοδόμουν, οὐδὲν ἀπολείποντες αὐτοῖς οὐδὲ πρὸς τὸ ἔργον ἐκπηρῶς ἔχοντες. ἐλάμβανε δ' ἕκαστον ὕψος ἢ προσεδόκησεν ἄν τις εἶναι πολυχειρίας. τὸ μὲν οὖν πάχος ἀνάγκη τοσοῦτον, ὡς εἶναι αὐτὸ μεσοῦσθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. ᾠκοδόμηντο δὲ ἐκ πολλῆς ἐπίτης ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης, ὡς ἂν μὴ διαῤῥέοι. οὕτως δ' μεμηνότας ὁρῶν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἀφανίσαι μὲν ἐκ παντὸς οὐκ ἠθέλησεν. ὅτι μὴ δι' ἅπαντα τῶν πρώτων ἀπολωλότων σωφρονισθῆναι. εἰς ζάλην δ' αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος, καὶ τὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυνέτους εἶναι. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν Βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν τῆ βαβὴ τὴν διάλεκτον πρῶτον ἐναρξοῦς. ἑβραῖοι γὰρ τὴν σύγχυσιν, βαβὴλ καλοῦσι. βαβὴ δ' ὁ πύργος οὗτος καὶ τῆς ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ σιβύλλα, λέγουσα οὕτως. πάντων ὁμοφώνων ὄντων τῶν ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησαν τινες ὑψηλότατον, ὡς δὴ τὸν θεὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ. οἱ δὲ θεοὶ ἀέμους ἐπιπέμψαντες, ἀνέτρεψαν τὸν πύργον, ἑ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τοῦτο βαβυλῶνα σωτὴν κληθῆναι τὴν πόλιν. βαβὴ δ' λεγομένου σεναὰρ, ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ χώρᾳ, μνημονεύει ἑκαταῖος, λέγων οὕτως. τῶν δ' ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὸν δ' ἐνελίᾳ διὸς ἱερώματα λαβόντας, εἰς σεναὰρ τῆς βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

Κεφάλαιον ς'.

Ως οἱ νώχου ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν.

Σκίδναντο δὴ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ἅτε τῆς ἀλλογλωσσίας τὰ διοικίας ποιησάμενοι, πάντα χῆ γῆν ἕκαστος καταλαμβάνοντες ἐντυγχάνουσιν, ἑ οἷς ἐκεῖ αὐτοὺς ἦγεν ὁ θεός. ὡς πληρωθεῖεν πᾶσαν αὐτῶν ἤπειρον μεσόγειον τε καὶ παράλιον. ἐνίοι δ' οἱ καὶ περαιούμενοι ναυσὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. καὶ τῶν ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τὰς ἀπὸ τῶν κτισάντων κλήσεις ἐπωνυμίας. ἔνια δ' καὶ μετέβαλον. ἃ δ' καὶ πρὸς τὸ σαφέστερον ἦναι δοκοῦσι τοῖς παροικοῦσι μετέβαλον ἔλαβον. ἕλληνες δ' εἰσὶν οἱ τούτου καταξιωθέντες ἄρτιοι. ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐπιθήσονται καὶ τὴν παλαιὰν δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ σωφρονεῖν αὐτοῖς, καὶ νόμων θέμενοι πολιτείας ὡς ἂν ἀφ' αὐτῶν γένοιντο.

Κεφάλαιον ζ'.

Οτι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη.

Ησαν δὲ τῶν νώχου παίδων υἱοὶ ὧν ἀπὸ τιμῆ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπιθεῖναι, οἱ γῆν τινα καταλαμβάνοντες. ἰαφὲθ μὲν οὖν ὁ νώχου παῖδος, ἑπτὰ υἱοὶ κατῴκησαν ἀπὸ τοῦ ταύρου καὶ ἀμανοῦ

ἀμάνῳ τῶν ὀρῶν ἀρξάμενοι. καὶ προσῆλθον ἄχρι μὲν A in Asia ad amnem usque Tanaim, in Europa us-
τῆς ἀσίας ἄχρι ποταμοῦ Τανάιδος. ἄχρι δὲ Γαδείρων que Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ:
νήσων, οὐ κατοικημένων ἔτυχον καταλαμβάνοντες, καὶ quo factum est, ut ipsorum nomina gentibus im-
μηδενὸς προκατοικήσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῶν ἐπι- ponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vo-
κλῆσιν ἐνόμασαν. τοὺς μὲν γὰρ νῦν ὑφ' ἑλλήνων γαλά- citant, Gomarenses olim dictos, Gomor condidit.
τας καλουμένους, γομαρεῖς δὲ λεγομένους, γομάρου Magoges vero Magogarum à se denominatos
ἔκτισε. μαγώγης δὲ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μαγώγας ἐνόμα- fuit autor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex aliis
σεν οἵπερ νῦν ἐπὶ σκύθας δὲ ἀπ' αὐτῶν προσηγορευ- Japheti filiis Javane & Mado, ab hoc Madæi de-
μένους. τῶν δὲ Ἰαφέθου παίδων, Ἰαυάνου καὶ Μάδου, scendunt, Græcis Medi nominati: a Javane vero
καὶ μὲν δὴ Μαδαῖοι γίνονται, ἐθνικὸν δὲ τοῖς ἑλλήνων B Jonia, totumque Græcorum genus. Quin & Tho-
μῆδοι κέκληνται. ἀπὸ δὲ Ἰαυάνου Ἰωνία καὶ πάντες belus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi:
ἕλληνες γεγόνασι. κατῴκισε δὲ καὶ Θωβήλους Θω- & Meschini à Mescho autore appellantur. Cap-
βηλοῖ. οἵτινες ἐν τῇσι νῦν ἴβηρες καλοῦνται. καὶ Με- padocum enim appellatio nova est, veteris autē
σαὶ δὲ ἀπὸ μέσχου κτίσαντες. καππαδόκες μὲν vestigium adhuc supereſt. Urbs enim est apud
γὰρ ἄρτι κέκληνται. τῆς δὲ ἀρχαίης αὐτῶν προσηγο- eos hodie qvoque Mazaca, satis indicans intelli-
ρίης σημεῖον δείκνυται. πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς ἔ- gere volenti, hoc priscum fuisse genti nomen.
τι καὶ νῦν Μάζακα, δηλοῦσα τοῖς συνιεῖσι δυνα- Thires autem Thiras de se vocavit, quorum fuit
μένοις οὕτως ποτὲ προσηγορεύθην τὸ ἔθνος. Θείρης C princeps, eos Græci Thracas dicere maluerunt.
δὲ Θήρας μὲν ἐκάλεσεν ὧν ἦρξεν. ἕλληνες δὲ Θρᾷ- Et tot gentes à Japheti filiis sunt institutæ. Go-
κας αὐτοὺς μετωνόμασαν. καὶ τοσαῦτα μὲν ἔθνη ἀπὸ maris autem, trium liberorum parentis, unus fi-
τῶν Ἰαφέθου παίδων κατῳκίσθη. γομάρου δὲ τριῶν lius Aschanaxes originem Aschanaxis dedit, qui
ὧν ἡμεῖς μνημεύομεν, Ἀσχανάξης μὲν Ἀσχανάξας ὤκισεν, οἳ nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhipha-
νῦν ἔτι ἀπὸ τῶν ἑλλήνων καλοῦνται Ῥιφάθαι. tes vero Rhiphatæis, nunc Paphlagonibus: &
Ῥιφάθαιος τοὺς παφλαγόνες λεγομένους. Τυγρα- Thygrammes Thygrammæis, qvos Phrygas
μμὴς Τυγραμμαίους. οἱ δόξαν ἕλλησι Φρύγες ὀνο- Græcis libuit vocare. Javanis item trium filio-
μάσθησαν. Ἰαυάνου δὲ Ἰάφθου, τριῶν αὐτοῦ παίδων rum unus Alisas Alisæis ut originem ita nomen
ἡμεῖς μνημεύομεν, Ἀλισάς μὲν, Ἀλισαίους ἐκάλεσεν ὧν ἦρ- D dedit, qui hodie sunt Æoles: pariq; modo Thar-
χεν. αἰολεῖς δὲ νῦν εἰσι. Ταρσὸς δὲ, Ταρσεῖς. οὕτως γὰρ senſibus Tharsus. Sic enim olim appellabatur
ἐκάλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ Κιλικία. σημεῖον δὲ, Ταρσὸς Cilicia: cujus rei signum est Tarsus urbium ejus
γὰρ παρ' αὐτοῖς τῶν πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται celeberrima cæterarumque princeps. prima no-
μητρόπολις οὖσα, τὸ ταῦ πρὸς τὴν κλῆσιν, ἀντὶ τοῦ minis litera in Tau mutata. Porro Chethimus
θῆτα μεταβαλλόντων. Κέθιμος δὲ, Κεθίμα τὴν νῆσον insulam occupavit, tunc Chethimam, nunc Cy-
ἔσχεν, ἀφ' οὗπερ αὕτη νῦν καλεῖται. καὶ ἀπ' αὐτῆς νῆσοι prum: quo factum est, ut tum insulas omnes, tum
τε πᾶσαι καὶ τὸ πλεῖον τῶν ἀπὸ θαλάσσης, Κεθίμ pleraq; loca maritima Hebræi gentili voce Che-
κατὰ Ἑβραίων ὀνομάζεται. μάρτυς δέμου δ' ἐγὼ λόγου, μία E thim significent. atteſtatur mihi una è Cypriis
τῶν ἐν Κύπρῳ πόλεων, ἰσχύσασα τὴν προσηγορίαν urbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim
Φυλάξαι. Κήτιος γὰρ κατὰ τῶν ἐξελληνισάντων αὐτὴν vocatur ab his, qui in Græcum sonum vocabula
καλεῖται, μὴ δι' οὕτω λήθην φυγοῦσα δ' Κεθίμου τὸ ὄ- detorquent, ne sic quidem abludens a Chethimi
νομα. Ἰαφέθου μὲν παῖδες τε καὶ ἔθνοι, τοσαῦτα ἔχον nomine. Tot gentium fuere principes Japheti fi-
ἔθνη. ὁ δὲ ἴσως ὑφ' ἑλλήνων ἀγνοεῖται, τὸ τοῦ λόγου lii nepotesque. Cæterum, qvod Græci fortassis
προοίμιον πρὸς τὴν ἀφήγησιν ὧν κατέλειπον. τὰ γὰρ ignorant, prius dicam, deinde cœptam narratio-
ὀνόματα λήθην τὸ δ' γραφῆς ἐπέπεσε ἑλλήνισιν πρὸς nem prosequar. Nomina ista decoris causa in
ἡδονὴν τῶν ἐκπυζομένων. ἐγὼ δὲ πρὸς ἐμὲ ὁ F Græcam formam mutari ad aurium voluptatem.
πιστὸς αὐτῶν τυγχάνω. ἀλλ' ἓν τι αὐτῶν σχῆμα καὶ τε- nostrates enim hujusmodi forma non utuntur:
λευτὴ μία, νῶϊ καλοῦσι, νῶε καλεῖ. καὶ τοῦτον τὸν τύπον sed eandem apud nos perpetuo speciem obti-
ἅπαντες τηροῦσι σχήματος. οἱ δὲ Χάμου παῖδες, τὴν nent, nec terminationem variant. Adamus certè
ἀπὸ συρίας καὶ ἀμάνου καὶ Λιβάνου τῶν ὄρεων γῆν κα- nobis Adam vocatur, & Noë, qui Græcis Nochos
τέσχον, ἅπασι πρὸς θαλάσσαν αὐτῆς ἐπιτρέπω καταλα- diceretur, eaque forma nullam variationem ad-
βοῦσιν, ἐς τὰ μέχρι δ' ὠκεανοῦ ἐξιδιωσάμενοι. αἱ μέντοι mittit.
προσηγορίαι, τῶν μὲν καὶ παντελῶς ἐξίτηλοι γεγόνα- Chamæ vero filii Syriam & regionem Amano
σιν. ἐνίων δὲ μεταβάλλουσαι ἐς μεταρρυθμίσιας πρὸς G Libanoque montibus hærentem obtinuerunt,
ἑτέρας δυσγνώστοι τυγχάνουσι. τοσάρων γὰρ χάμιτ παι- quicquid ejus ad mare vergit occupando, &
δῶν γενομένων, χουσαῖον μὲν οὐδὲν ἔλαχεν ὁ χρό- Oceanum usque ditionis terminos proferendo.
νος. αἰθίοπες γὰρ ὧν ἦρξεν ἐπὶ καὶ νῦν ἀπὸ ἑαυτῶν vocabula tamen partim omnino evanuerunt,
τε καὶ τῶν ἐν τῇ ἀσίᾳ πάντων χουσαῖοι καλοῦνται. partim ita depravata sunt in diversum, ut haud
ἐτυπήθη δὲ καὶ μεσραίοις ἡ κατὰ τὴν προσηγορίαν facile agnoscantur. ex quatuor enim Chamæ
μνήμη. τὴν γὰρ αἰγυπτον, μέσρην, καὶ μεσρεῖς liberis Chuso nihil detrimenti tempus attulit.
πᾶς αἰγυπτίους ἅπαντες οἱ περὶ αὐτὴν οἰκοῦντες κα- Æthiopes enim, quibus præfuit, nunc quoque
λοῦμεν. ἔκτισε δὲ καὶ Φούτης τὴν λιβύην, Φού- tam à seipsis, quam ab Asianis omnibus Chu-
τους ἀπ' αὐτοῦ καλέσας τοὺς ἀφρικίους. ἔστι δὲ sæi nominantur. Mesræis etiam sua mansit
καὶ ποταμὸς ἐν τῇ μαυρῶν χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα. appellatio. Ægyptum enim Mesren & Mes-
raeos Ægyptios vocamus, qvotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos
dedit Phutes, de suoque nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine:

& complures apud Græcos hiſtorici ejus mentionem faciunt, ſicut adjacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutavit autem præſens nomen ab uno filiorum Meſræi, qui vocabatur Libys. cur autem Africa ſit dicta, paulo poſt docebimus. Qvartus Chamæ filius Chananæus Judæam nunc vocatam habitavit, gentemque ſuam Chanaan nominavit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chuſus filios ſex. qvorum è numero Sabas Sabæorum author fuit, & Evilas Evilæorum, qui nunc Gætuli appellantur. Sabathes vero Sabathenos, qui Græcis dicuntur Aſtabarri: Sabactas qvoque Sabactenos inſtituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Judas genti Judæorum inter Occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, ſicut jam ante diximus. Meſræi vero filii numero octo, quantum terrarum à Gaza Ægyptum uſque patet, poſſederunt, ſed ſolius Philiſtini nomen ipſius regio ſervavit. Paleſtinam enim Græci ejus portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui ſolus, colonis in Libyam ductis, regionem à ſe denominavit, tum Nethemi, Phæthroſimi, Cheſlœmi, Chephthomi, tam res quam nomina ſunt in obſcuro. Bello enim Æthiopico, de quo ſuo loco dicetur, urbes eorum ſunt everſæ. Chananæo quoque filii fuerunt hi Sidonius, qui & urbem ſibi cognominem condidit in Phœnice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus vero Amathen habitavit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametſi hanc Macedones Epiphaniam ab uno è Regum ſucceſſoribus denominaverunt. Arudæus Aradum inſulam obtinuit, Arucæus Arcen urbem in Libano ſitam. cæterorum ſeptem, Euæi, Chettæi, Jebuſæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergeſæi præter nomina nihil in ſacris codicibus ſupereſt, nam Hebræi urbes eorum exciderunt, quæ clades cauſam habuit hanc:

Geneſ. 9. Poſtquam terra, finito diluvio, in priſtinam naturam eſt reſtituta, Noë cœpit eam colere: quam cum vitibus conſeviſſet, ſuoque tempore vindemiaſſet, invento vini uſu, ſacris prius operatus epulabatur: ebriusq; factus ac ſopore gravatus, parum decore nudatus jacuit, id conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicavit: illi reveriti parentem operuerunt. Senſit hoc Noë, & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem diris devovit, reſpectu ſui ſanguinis, ſed tantum ejus poſteros: quas cum *Geneſ. 11.* cæteri evaſiſſent, Chananæi liberos ultio divina eſt conſecuta. ſed de his rebus dicemus poſtea.

Semæ vero tertio Noæ filio filii fuerunt quinque, qui Aſiam uſque ad Indicum Oceanum incoluerũt, ab Euphrate propagãdæ ditionis initio facto. Nam Elymus poſteros reliquit Elymos, à quibus Perſæ originem traxerunt. Aſſuras urbem Ninum condidit, & ſubditos de ſe Aſſyrios denominavit, quorum opes præ cæteris efloruerunt. Arphaxades eos, qui nunc Chaldæi ſunt, Arphaxadæos nominavit, imperio gentis potitus.

A ὅθεν καὶ τοὺς παλαιοὺς τῶν ἑλλανικῶν ἱστοριογράφων ἔστιν ἰδεῖν μεμνημένους τὴ παρωνύμου τῆς τοτὲ καλουμένης αὐτῶ χώρας, Φύτης λεγομένης. μετέβαλε δὲ ὁ νῦν ἐστιν αὐτῆ ὄνομα, ἀπὸ τῶν μεσραίμου υἱῶν ἑνὸς, λίβυος λεγομένου. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐροῦμεν τὴν αἰτίαν δι' ἣν αὐτὴν καὶ ἄφρικαν προσαγορεύεσθαι συμβέβηκεν. χαναναῖος δὲ τέταρτος ὢν χαμου παῖς, τὴν νῦν ἰουδαίαν καλουμένην οἰκήσας ἀπ' αὐτοῦ τοὺς χαναναίους προσηγόρευσε. γίνονται μὲν παῖδες ἐξ αὐτῶν, χοῦσος μὲν ἐξ. ὧν σαβᾶς μὲν σαβαίους. δίλας δὲ δίλαγας ἔκτισεν, οἱ νῦν γέτουλοι λέγονται. σαβάθης δὲ σαβαθηνούς, ἐνομάζονται, ἀστοβαρρόι παρ' ἕλλησι καλούμενοι καὶ σαβάκτας σαβακτηνούς. ῥωμος δὲ, ῥωμαίους ὤκησε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν ὧν ἰούδας μὲν ἰουδαίους αἰθιοπικὸν ἔθνος τῶν ἑσπερίων οἰκήσας ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε, σαβαίους, σαβᾶ δὲ. ναβρώθης δὲ χοῦσος υἱὸς ἐστομένας τὰ νῦν βαβυλωνίους ἐτυράννησεν, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται. τῶν δὲ μεσραίου παίδων ὀκτὼ ὄντων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ γάζης ἕως αἰγύπτου γῆν κατέσχον. μόνος δὲ φυλιστίνου τὴν ἐπωνυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε. παλαιστίνην γὰρ οἱ ἕλληνες αὐτοῦ τοῦ μέρους καλοῦσι, τῶν δὲ ἄλλων, λουμαίου καὶ ἐναμία καὶ λαβίμου τὸ μόνος κατοικήσαντος ἐν λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος, νεθέμου τε καὶ φαθρεωσίμου καὶ
D χεσλοίμου καὶ χεφθώμου, ὧν τὰ ὀνόματα, ὡδὲ ἔχει μοι. ὁ γὰρ αἰθιοπικὸς πόλεμος, ὃν οὐ δηλώσω μοι ὕστερον, ἀναστάτους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐγένοντο δὲ καὶ χαναναίου παῖδες, σιδώνιος, ὃς καὶ πόλιν ἐπώνυμον ἔκτισεν ἐν φοινίκῃ, σιδῶνα δὲ ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται ἀμάθος δὲ ἀμάθην κατῴκησεν, ἥτις ἔστι καὶ νῦν ἐπὶ μὲν τῶν ἐπιχωρίων ἀμάθη καλουμένη, μακεδόνες δὲ αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν
E ὑστέρων ἐπωνόμασαν. ἀρουδαῖος δὲ ἄρουδον τὴν νῆσον ἔσχεν. ἀρουκαῖος δὲ, ἄρκην τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ. τῶν δὲ ἄλλων ἑπτὰ, λαγοῦ, χετταίου ἰεβουσαίου, ἰδαίου, σινναίου, σαμαραίου, τὴν τῶν ὀνομάτων ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὐδὲν ἔχομεν. ἑβραῖοι γὰρ αὐτῶν ἀνέσησαν τὰς πόλεις ἐκ ταυτης αἰτίας ἐν συμφορᾷ γενομένας. νῶε δὲ μὴ τὴν ἐπιβουλὴν τῆς γῆς καταστροφὴν εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα χωρεῖ, καὶ καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλοις, ἡνίκα δὲ καρπὸς τε
F λεφορηθέντος καλῶς ὥραν ἐτύγχανε, καὶ παρῆν εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύσας ἐν διωχίαις ἦν μεθυσθεὶς γὰρ εἰς ὕπνον καταφέρεται. καὶ γεγυμνωμένος ὡς ἔκκεισμος ἔκειτο. ἰδασάμβος δὲ αὐτοῦ ὁ νεώτατος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιγελῶν δείκνυσιν. οἱ δὲ αἰδεσθέντες τὸν πατέρα ἐκάλυψαν αἰδούμενοι, τοῖς μὲν ἄλλοις πᾶσιν, εὐδαιμονίαν εὐχεται. τοῦ δὲ χάμα, διὰ τὴν συγγνώμην αὐτῷ μὲν ἐκατηράτο. τοῖς δὲ ἐκγόνοις αὐτοῦ. καὶ τ' ἄλλων διαφθαρέντων τὴν ἄραν, τὸς χαναναίους παῖδας μετεσιν ὁ θεός. καὶ ὧδε μὲν τούτων, ἐν τοῖς ἑξῆς ἐρεῖμεν. σημαίνεται δὲ τῶν τρίτων τοῦ νῶε υἱῶν, πέντε γίνονται παῖδες. οἱ τὴν μέχρι τοῦ κατ' ἰνδίαν ὠκεανοῦ κατοικεῖσιν ἀσίαν ἀπὸ εὐφράτου τὴν ἀρχὴν πεποιημένοι. ἔλυμος μὲν γὰρ, ἐλυμαίους περσῶν ὄντας ἀρχηγέτας κατέλειπεν. ἀσσούρας δὲ, νῖνον οἰκίζει πάλιν, καὶ τοὺς ὑπηκόους, ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οὓς μάλιστα εὐδαιμόνησαν. ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νῦν χαλδαίους καλουμένους, ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἄρξας αὐτῶν.

ἀρα-

Ἀραμαίους ᾧ, Ἄραμος ἔσχεν ὡς Ἕλληνες σύρους προσαγορεύουσι. οὓς ᾧ λυδοὺς νῦν καλοῦσι, λουδοὺς ᾧ πάλαι λούδους ἔκτισε. τῶν ᾧ Ἀράμου παίδων τέτταρσιν ὄντων, ἧς μὲν κτίζει τετράχωνίτιν καὶ δαμασκόν. μέσην δὲ ἔσχε τὴν παλαιστίνης καὶ κοίλης συρίας. ἀρμένιον ᾧ ὅτος. καὶ γέθερος βακτριανούς. μῆσας ᾧ, μησαναίους. ὅπερ χαρὰξ ἐν τῇ νῦν καλεῖ). Ἀρφαξάδου ᾧ γαμεῖ παῖς σαλής. τοῦ ᾧ ἕβερος, ἀφ' οὗ τοὺς ἰουδαίους ἕβραίους ἀρχῆθεν ἐκάλουν. ἕβερος ᾧ ἴακτων καὶ φάλεγον ἐγέννησεν. ἐκλήθη ᾧ φάλεγος, ἐπειδὴ κατ' τὸν διαδασμὸν τὴν οἰκήσεως ἔσχε). φαλὲκ γὰρ τὸ μερισμὸν ἑβραῖοι καλοῦσιν. ἰακτὰν ᾧ τῶν ἑβέρου παίδων ἦσαν ἱοὶ, ἑλμόδαδος, σάλεφος, ἀζερμωθὴς, ἰεραὴς, ἐδουράμος, ἄζαλις, δαήλης, ἤβαλος, ἐβημαήλος, σόφας, ὀφὶρης, εὐίλας, ἰώβηλος. ἅτινα ἀπὸ καὶ φίλωνος πεμπτὸν ἰνδικῆς καὶ τῆς πρὸς αὐτὴ συρίας πρὰ κατῴκησαν. ταῦτα μὲν οὖν τῶν σημαινομένων παίδων ἱστορήσω. μετὰ τοῦτο δὲ ἑβραίων τὸν λόγον. φαλέγου γὰρ καὶ ἑβέρου γεγονὼς παῖς ῥαγαῦς τυτὰ ᾧ, σερούγος, ὧν ναχόρης ἦς πάππος). τοῦτο ᾧ θαρρὸς πατὴρ δὲ οὗτος ἀβράμου γίνεται. ὃς δέκατος μὲν ἐστιν ἀπὸ νῶε, δευτέρῳ δὲ καὶ εἰκοστῷ πρὸς διακοσίοις μετὰ τὸν ἐπομβρίαν ἐτέτοκει. θαρρὸς μὲν γὰρ ἑβδομήκοντα πεντὰ τὸ ἄζαμον ναχόρης ᾧ θαρρὸν, εἴκοσιν αὐτὸς καὶ ἑκατὸν ἔτη γεγονὼς ἐτέκνωσε. σερούγιος ᾧ ναχόρης πέντε καὶ, εἶτα δεύτερον καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατοστὸν, ῥαγαῦς ᾧ σερούγιος ἔσχεν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατὸν. ὁ ᾧ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥαγαῦ φάλεγος ἔσχεν. ἕβερος ᾧ, τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν γεννᾷ φάλεγον, γνησθεὶς αὐτὸς τὸν σέλου, τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν. ὃν δὲ φαλὰξάδης ἔτη νεῦσε καὶ πέντε καὶ τριακοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν. σῆμα ᾧ ὡς φαλὰξάδης ἴσῳ, μὴ ἔτη δώδεκα τὸ ἐπομβρίας γνόμενος. ἄβραμος ᾧ ἔσχεν ἀδελφὰς, ναχώρην, καὶ ἀράνην. τούτων ἀράνης μὲν καταλειπὼν υἱὸν λῶτον, καὶ σάραν, καὶ μελχὰν θυγατέρας, ἐν χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει οὔρῃ λεγομένῃ τῶν χαλδαίων. καὶ τάφος αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυται. γαμοῦσι ᾧ τὰς ἀδελφιδᾶς, μελχὰν μὲν, ναχώρης σάραν ᾧ ἄβραμος. θαρρὰς ᾧ μεταναστὰς τὴν χαλδαίαν ἀφ' τὸ δρόμου πέδος, μετοικίζων πάντας εἰς χαρὰν τὴν μεσοποταμίας. ὅπου ᾧ θαρρὰς τελευτήσαντα θάπτουσιν, ἔτη βιώσαντα πέντε καὶ διακόσια. συνεπιγαμεῖ δὲ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον ἐνήνετο μέχρι τὸ μωσέως χρόνου. μετὰ ὃν ὃς ἐπὶ τὸ ζῆν ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, τοῦτ' ἐφάνη ὃς, ὅσα καὶ μωσῆς συνέβη βιῶναι. ναχώρη μὲν οὖν ἐκ τῆς μελχᾶς, ὀκτὼ παῖδες ἐγένοντο, ὖζος, βαὲζος, μαούηλος. ζαχαμος, ἄζαμος, φέλδας, ἰαδέλφας, βαθουήλος. οὗτοι μέν, ναχώρου παῖδες γνήσιοι. ταύσιος δὲ καὶ χάδαμος καὶ παναὸς καὶ μάχας, ἐκ ῥεμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γεγενημένοι. βαθουήλου ᾧ τῶν ναχώρ γνησίων παίδων, γίνεται ῥεβέκκα θυγάτηρ, καὶ λάβαν ὑιός.

A Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui vero Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami vero quatuor liberis Uſes habitator Trachonitidis fuit, Damaſcique conditor. ea ſita eſt Palæſtinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Otrus tenuit, Getheris Bactrianos: Meſas vero Meſanæos: nunc Paſini caſtrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus eſt Sa-
B les, ex hoc Heberus, à quo Judæi Hebræi quondam appellabantur. Porro Heberus Juctam & Phalegum genuit, qui natus eſt, dum habitationes diſtribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis ſonat. Juctæ verò Heberi filio liberi fuerunt, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Iſraes, Edoramus, Uzalis, Daeles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Evilas, Jobelus. Hi à
C Cophene flumine Indiæ ad Aſſyriam uſq; habitant. Hactenus de Semæ progenie ſit dictum; nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus eſt Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores eſt genitus, & ex hoc Tharrus, hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noë, & natus eſt poſt diluvium anno ſecundo ſupra ducenteſimum & nonageſimum. ſiquidem
D Tharrus ſeptuageſimo anno genuit Abrahamum. Nachores, cum eſſet viginti & octo annorum, genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores naſcitur circa annum trigeſimum ſecundum. Ragaus factus eſt Serugi pater, cum eſſet annorum triginta duorum. totidem vero annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & triceſimo ætatis anno genuit Phale-
E gum, ipſe de Sale prognatus annum nato triceſimum: quem Arphaxades genuit quinto & triceſimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus eſt poſt annos duos à diluvio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes, relicto filio Loto, & filiabus Sara & Melcha, in regione Chaldæorum eſt mortuus, in urbe, quæ Ura Chaldæorum vocatur, & ſepulchrum ejus nunc uſque oſtenditur. neptes vero
F ex fratre duxerunt conjuges, Melchan Nachores, Saram Abrahamus. Cæterum cum Tharrus exoſam haberet Chaldæam propter luctum Aranis, omnes ſimul migraverunt Carras Meſopotamiæ, ubi etiam Tharrum defunctum ſepelierunt, anno exactæ vitæ ducenteſimo quinto. Jam enim paulatim ſubtrahebatur de vitæ ſpatiis, uſque ad Moyſis ætatem: poſt quem centum & viginti an-
G norum terminus Deo finitore eſt ſtatutus, quantum temporis & Moyſes ipſe vixit. Itaq; Nachores è Melcha octo filios ſuſcepit, Uxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldam, Jadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filii fuere. nam Thabæum, Gadamum, Tavaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porro Bathuelis unicus e legitimis Nachoris filiis nati ſunt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η.

Ὡς ἄβραμος ὁ πρόγονος ἡμῶν ἐξελθὼν ἐκ τῆς χαλδαίων γῆς κατῴκησεν τὸν τόπον μὲν χαναναίαν, νῦν ᾧ ἰουδαίαν λεγομένην.

CAP. IIX.

Quomodo Abraham generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitavit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Judæa dicitur.

Ἄβραμος δὲ, λῶτον τὸν ἀράνης τοῦ ἀδελφοῦ υἱὸν, τῆς ᾧ γυναικὸς αὐτοῦ σάρρας ἀδελφὸν ἐποιήσατο γνησίου παιδὸς ὄντων. καὶ καταλιπὼν τὴν χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, ἐξ οὗ τοῦ

ABrahamus vero Lotum, Aranis fratris ſui filium, Saræ conjugis ſuæ fratrem, adoptavit, quod germano careret: & cũ jam eſſet annorũ ſeptuaginta quinq; monitus oraculo Chaldæam *Gen. 12. 13.*

terram mutavit Chananæ æquam & ipſe habitavit, & poſteris reliquit: vir ſapiens ex æquo & eloquens, & in conjectando ſagax. Cumque ob virtutem eximiam ſapiens eſſet præ cunctis habitus auſus eſt vulgo receptam de Deo perſuaſionem convellere, & in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicavit, unum eſſe Deum rerum univerſitatis conditorem: de cætero, ſi quid ad felicitatem conferat, non noſtris nobis viribus, ſed illius voluntate contingere. Hoc vero ex terræ ac maris obſervatione colligebat, tum eorum, quæ circa ſolem ac Lunam & reliqua ſidera videbat accidere: eſſe nimirum potentiam quandam, quæ horum curam gerat, & omnia decenter adminiſtret, qua ceſſante, nihil noſtris utilitatibus ſerviturum, cum nihil ſuapte virtute polleat, ſed univerſa omnipotenti ipſius voluntati obſecundent. quapropter huic uni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Qvamobrem cum Chaldæi Meſopotamitæque cæteri contra ſe inſurgerent, conſilium migrandi cœpit, & voluntate ac favore Dei fretus terram Chananæam tenuit: ubi ſedibus poſitis, Deo ſtruxit aram, & hoſtias mactavit. Meminit autem patris noſtri Abrahami Beroſus quoque, non tamen eum nominans, his verbis: poſt diluvium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam juſtitiæ cultor, vir magnus & ſideralis ſcientiæ peritus. Hecatæus vero non meminit tantum obiter, ſed libro in hoc conſcripto res ejus poſteritati tradidit. Nicolaus autem Damaſcenus in quarto hiſtoriarum ſic ſcribit: Abrahamus regnavit apud Damaſcum advena, ut qui cum exercitu venerat e regione ſupra Babylonem ſita, quæ Chaldæorum dicitur, nec ita multo poſt hinc qvoque migrans cum ſuo populo, ſedem tranſtulit in terram tunc Chananæam, nunc vero Judæam nominatam: ejusq; poſteritas ibi crevit in ingentem numerum, qvorum res alibi ſum narraturus. Abrahami vero nomen etiam nunc eſt apud Damaſcenos celebre, & vicus oſtenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

CAP. IX.

Qvod, fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro, unde venerat, eſt reverſus.

Gen. 12. 13. FAme deinde Chananæam terram invadente Abrahamus, audita Ægypti ubertate, proficiſci illuc decrevit, tum ut copiis eorum frueretur, tum ut ſententiam ſacerdotum de divinitate cognoſceret: aut ſecuturus illorum opinionem, ſi modo melior eſſet, aut ipſe rectiora eis comonſtraturus. Cæterum cum & Saram ſecum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne forte ob excellentem uxoris formam à rege interimeretur, artem commentus eſt talem. Fratrem ejus ſe finxit, monita prius, ut ob præſentem neceſſitatem ſimulationi ſuæ ſubſerviat. Ut autem ventum eſt in Ægyptum, id, qvod ſuſpicatus fuerat, evenit:

A κελεύουσιν ὡς τὴν χαναναίαν μεταβῶν. ἐν ᾗ καὶ κατῴκησε, καὶ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπε, θεὸς ὢν σωτήριός τι πρὸς πάντων, καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις, πρός τι ὧν εἰκάσειεν ὁ λόγος. Διὰ τοῦτο καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ μείζω τῶν ἄλλων ἠργμένος, καὶ τὸ πρὸς τὸ θεῖον δόξαν ἰδίᾳ πᾶσι συμβάλλειν ἄνευ, καὶ νικήσας καὶ μεταβαλεῖν ἔγνω. πρῶτος γὰρ ἐν πλήθει θεὸν ἀποφήνασθαι δημιουργὸν τῶν ὅλων ἔνα. τῶν δὲ λοιπῶν, εἰκάζει πρὸς εὐδαιμονίαν σωτηρίαν, καὶ προσαγωγὴν
B τοῦ τύπου παρέχειν ἔκαστον καὶ ὁ κατ' οἰκειότητα ἰσχύειν ἕκαστον τοῦτο, τῆς γῆς καὶ θαλάττης παθήμασι, τοῖς τε πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ πᾶσι τοῖς κατ' οὐρανὸν συμβαίνουσι. δυνάμεως γὰρ αὐτοῖς παρούσης καὶ προνοήσεως τῆς καθ' αὐτοὺς διοικήσεως. ταύτης δὲ ὑστερούσης φανερὸς γίνεσθαι μηδὲν ὄφελος πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συνεργοῦσι καὶ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν δι' ἐλευθερίαν ἰσχὺν ὑπουργεῖν,
C ᾧ καλῶς ἔχειν μένειν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐσεβείαν ἀπονέμειν. διὸ ἅπερ Χαλδαίων τε καὶ τῶν ἄλλων μεσοποταμιτῶν ἐπισπασάντων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δοκιμάσας, καὶ βουλήσει, καὶ βοηθείᾳ δὲ θεοῦ, τὴν χαναναίαν ἔσχε γῆν. ἱδρυθείς τε αὐτόθι βωμὸν ᾠκοδόμησε, καὶ θυσίαν ἐπέλεσε τῷ θεῷ. μνημονεύει δὲ τῶν πατρὸς ἡμῶν ἀβράμου βηρωσσὸς, οὐκ ὀνομάζων λέγων οὕτως. μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν, δεκάτῃ γενεᾷ, ἐν Χαλδαίοις τις δίκαιος ἀνὴρ μέγας καὶ τὰ
D οὐράνια ἐμπειρότατος ἐκαταγος ἦν, ὃς τὸ μεγαλεῖον πλέον τι πεποίηκεν. βιβλίον γὰρ περὶ αὐτοῦ συνταξάμενος κατέλειπε. νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγει οὕτως. ἀβράμης ἐβασίλευσε δαμασκοῦ ἐπήλυς σὺν στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς γῆς τῆς ὑπὲρ βαβυλῶνος χαλδαίων λεγομένης. μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον μεταναστὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς
E χώρας σὺν τῷ σφετέρῳ λαῷ, εἰς τὸ τότε μὲν χαναναίαν λεγομένην, νῦν δὲ ἰουδαίαν μετῴκησε, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου πολλοὶ γενόμενοι, ὡς ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. τὸ δὲ ἀβράμου ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ δαμασκηνῶν, τὸ ὄνομα δοξαζόμενον, καὶ κώμη ἀπ' αὐτοῦ δεικνυμένη, ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὅτι λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ διατρίψας ὀλίγον χρόνον ὑπέστρεψεν ὁπίσω.

F

Λιμοῦ δὲ ὕστερον τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, ἀβράμος αἰγυπτίους εὐδαιμονοῦντας πυθόμενος, διαίρειν πρὸς αὐτοὺς τὴν στρατιὰν ἔγνω, τῆς τε ἐφθονίας τῆς ἐκείνων μεθέξων, καὶ τῶν ἱερέων ἀκροατὴς ἐσόμενος, ὧν λέγοιέν τι περὶ θεῶν. ἢ γὰρ κρείσσοσιν εὑρεθεῖσι καταπαλαθήσων, μεταπεισόμενός τε αὐτοὺς ὅπῃ τι βέλτιον αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν ἐπαγόμενος δὲ καὶ τὴν σέβας,
G καὶ φόβος ἦν τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν αἰγυπτίων, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τῆς γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνῃ ἐπινοήσει τοιαύτῃ. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶναι προσεποιήσατο. καὶ ἐκείνῃ τοῦτο ἐπικερδὲς εἶναι, συμφέρειν γὰρ αὐτῷ, ἐδίδαξεν. ὡς δὲ ἦκον εἰς τὴν αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ ἀβράμῳ καθὼς ἐπενόησε. τὸ γὰρ

τι τὴν καλλονὴν ἐξεβοήθη τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. διὸ καὶ Φαραὼθης ὁ βασιλεὺς τῶν αἰγυπτίων, ἐ τοῖς περὶ αὐτὸν λεγομένοις ἀρκεθεὶς, ἀλλὰ καὶ θεάσασθαι αὐτοῦ δέσιος, εἶτα τι μὲν ἄψασθαι τῆς γυναικὸς, ἐμποδίζει ἡ ἐκ τοῦ θεοῦ ἀποκειμένη ἐπιθυμία, νόσῳ τε καὶ ἄτοπῳ τῶν πραγμάτων. καὶ πυθομένῳ περὶ ἀπαλλαγῆς, καὶ μέσον θεοῦ τὸ δεινὸν αὐτῷ παρέσεσθαι ἀπεφήναντο οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν ἐνυβρίσαι ξένης τὴν γυναῖκα. ὁ δὴ φοβηθεὶς, πρῶτα τὴν γυναῖκα τίς ἐστι καὶ τίνα τὸν ἐπαγόμενον ἐρωτᾷ. πυθόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν, ἄδελφον παρῃτήσατο. νομίζων γὰρ ἀδελφὴν ἀλλ' ἐ γυναῖκα αὐτὸ ποιήσασθαι βουλόμενος, ἀλλ' ἐχ ὑβρίσειν κατ' ἐπιθυμίαν ὡρμημένος. δωρεῖται τε αὐτὸν πολλοῖς χρήμασι, καὶ σωθῆναι αἰγυπτίων τοῖς λογιωτάτοις, τὴν τε ἀρετὴν καὶ τὴν ἐπ' αὐτῇ δόξαν ἑαυτῷ ἐκ τῆς ἐπιφανείας περισωθῆναι ἡγούμενος. τῶν γὰρ αἰγυπτίων διαφόρους ἀσκουμένων ἕξεις, καὶ τὰ παρ' ἀλλήλοις ἐκφαυλιζόντων νόμιμα, καὶ διὰ τὸ δυσμενῶς ἔχειν πρὸς ἀλλήλους, συμβαλεῖν αὐτῶν ἑκάστοις καὶ διαφόρους τοὺς λόγους, ἐ ἐπιοῦσι τοῖς τῶν ἰδίων κενοὺς καὶ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀποφαίνεσθαι. θαυμασθεὶς οὖν ἐν τοῖς αὐτῶν ἐν ταῖς συνουσίαις ὡς συνετώτατος καὶ δεινὸς εἰπεῖν, ἐ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πεῖσαι λέγων περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσειεν διδάσκειν, τὴν τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ περὶ ἀστρονομίαν ἐξεδίδαξεν. πρὸς γὰρ τὴν Ἀβράμου παρουσίαν εἰς αἴγυπτον οἱ αἰγύπτιοι τούτων εἶχον ἀμαθῶς. ἐκ Χαλδαίων γὰρ πρῶτ' ἐπορίσαντο εἰς αἴγυπτον, ὅθεν ἀπῆλθεν καὶ εἰς τοὺς ἕλληνας. ὡς δ' εἰς τὴν χαναναίαν ἀφίκετο, μεμέτρηται πρὸς λῶτον τὴν γῆν. τῶν δὴ νεμόντων αὐτὸν ζωσταζόντων περὶ τῆς χώρας ἐν ᾗ νέμονται, τὴν ἐκλογὴν μέν τι καὶ τὴν αἵρεσιν ἐπιτρέπει τοῦ λώτου. λαβὼν δ' αὐτὸς τὴν τοῦ ἑκόντος καταλελειμμένην ὑπώρειον ᾤκησεν ἐν τῇ ναβρὰ πόλει. παλαιόπολις τί ἐστιν ἕτοιμα ἐπὶ, πρὸ πήχεως τῆς αἰγύπτου λώτου. ἡ τ' πρὸς τὸ πεδίον κειμένη, καὶ πλησμονὴν ὑδάτων ἔχει, ὅθεν ἀπῆλθεν τῆς σοδομιτῶν πόλεως. ἡ τὸ τε μὴ τὴν ἀναθὴν γῆν ἡφάνισεν καὶ βλάστοι καὶ μέσον θεῦ. τὴν αἰτίαν καὶ χώραν σημανῶ.

Κεφάλαιον ι.

Ἡ τῶν σοδομιτῶν διαφθορὰ, ἀσυρίων αὐτοῖς ἐπιστρατευσάντων.

Κατ' ἐκεῖνον δὴ τὸν καιρὸν ἀσυρίων κρατούντων τῆς ἀσίας σοδομίτας λοιδορεῖται τὰ πράγματα, εἴς τε τὸν ἔπειτα ἐπιδεδοκότων αὐτῶν καὶ νεότητα πολλήν. βασιλεῖς τε αὐτοῖς ἐῆσαν πέντε τὸν χώραν, βαλλᾶς, βαρεᾶς, σενάβαρος καὶ συμόβορος, ὅτε βαλᾶν, βασιλικῆς μοίρας ἦ ἦρχον ἕκαστος ἰδίας. ἐπὶ τούτους στρατεύσαντες ἀσύριοι. καὶ μέρη τέσσαρα ποιήσαντες τῆς στρατιᾶς ἐπολιόρκουν αὐτούς. στρατιᾶς δ' ἑκάστης ἰδίᾳ ἐπιστρατηγοῦντος. ἡμένης δὴ μάχης, νικήσαντες οἱ ἀσύριοι φόρον ἐπιτάττουσι τοῖς σοδομιτῶν βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν ἔτη δουλεύοντες καὶ τοὺς ἐπιτεχθέντας αὐτοῖς φόρους πλοῦντες, τὸ δὲ τρισκαιδεκάτῳ ἀπέστησαν. καὶ διαβαίνει στρατὸς ἀσυρίων ἐπ' αὐτούς. στρατηγοῦντων μαρφάδε. ἀρίσχε, χοδολλογομόρου, θαργάλου. οὗτοι τὴν τε συρίαν ἅπασαν διηρπάκεσαν, καὶ τοὺς τῶν γιγάντων ἀπογόνους κατεστρέψαντο. ἡμῖν δὲ κατὰ σόδομα,

A jam enim conjugis pulchritudinem fama divulgaverat: qvamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis ſuis cognoſcere, ac muliere etiam potiri concupivit. Huic malę libidini Deus obſtitit, peſtilentia & ſeditione res regis infeſtans: conſultique de remedio ſacerdotes, quove modo placandum eſſet numen, hanc mali cauſam reſponderunt, quod hoſpitis matrimonio injuriam inferre paraviſſet. Rex territus primum ſcitatur,
B quænam ſit, quiſve ejus comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo ſatisfecit: ſororem ſe putaſſe, non uxorem, & affinitatem contrahere, non injuriam inferre voluiſſe: donatoque magna pecunia poteſtatem fecit congrediendi cum præſtantiſſimo qvoque Ægyptiorum ac doctiſſimo: qvo factum eſt, ut virtutis nomine in maximam exiſtimationem veniret. nam cum ea gens in diverſos ritus & opiniones ſcinderetur, & per mutuum contemptum atque inſectationem infenſis
C inter ſe animis agerent, colliſos inter ſe eorum de religione ſermones & à ſeipſis confutatos vaniſſimos eſſe, nihilque prorſus veritatis habere declaravit: ob has diſſertationes in precio habitus, ut qui magnam tam intelligendi, quam eloquendi docendique facultatem præ ſe ferret, & numerorum ſcientiam & doctrinam ſiderum benigne illis communicavit. nam ante Abrahami
D ad ſe adventum Ægyptii rudes erant hujuſmodi diſciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem pervenerunt. Reverſus inde in Chananæam, agros cum Loto diviſit. orta verò inter opiliones contentione de jure ac terminis paſcuorum, arbitrium & optionem Loto permiſit: ipſe contentus relicta ſibi portione agri ſubmontani, domicilium elegit
E in oppido Hebrone. id ſeptem annis eſt antiquius quam urbs Ægypti Tanis. Loto vero campi ceſſerunt, & planities Jordani fluvio contigua, non longè à Sodomorum urbe: quæ tunc bona & magna, nunc divina ultione ac ira, ut ne veſtigium quidem ſuperſit, eſt deleta: cujus rei cauſa mox ſuo loco dicetur.

CAP. X.

F *Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta.*

EOdem tempore cum Imperium Aſiæ penes Aſſyrios eſſet, & Sodomitarum res tam opibus quam numeroſa juventute florebant, ut à quinque regibus adminiſtrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, fuo quiſq; regno præpoſitus. Hos Aſſyrii bello petierunt, diviſisque quadrifariam copiis
G ſub quatuor imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commiſſo tandem prælio victores Aſſyrii Sodomitarum regibus tributum imperaverunt. cumque per duodecim annos imperata feciſſent, & tributa ſolviſſent, decimotertio defecerunt: quo factum eſt, ut nova in eos Aſſyriorum expeditio fieret, ductu & auſpiciis Marphedis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriam univerſam rapinis vaſtaverunt & gigantum poſteros perdomuerunt. cumq; in agrum Sodomorum eſſet ventum,

Gen. 14.

castrametati sunt in valle puteorum bituminis. tunc enim putei fuerant in eo loco: mox vero Sodomis deletis, lacus ibi, quem à scatenti bitumine Asphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulo post dicemus. cæterum Sodomitæ cum Assyriis congressi, post egregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lotus captivus est abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

CAP. XI.

Quemodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captivos quam reliquam prædam victor reduxit.

Gen. 14. His auditis, Abrahamus tum Loti cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorũ clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properavit: & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Jordanis fontium est nomen) oppressum ex improviso facile superavit. Securi enim & incauti partim in cubilibus inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam se converterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoque luce perurgens, ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto, nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, ut qui cum domestica tricenaria cohorte, & insuper decemocto vernaculis, trium amicorum auxiliis tantum exercitum profligaverit, quotquot autem ex hac clade evadere contigit, cum ignominia domum se receperunt: Abrahamus verò, captivis incolumibus reductis, parta pace, victor ad suos rediit. redeunti rex Sodomitarum usque in locum, quem Campũ regium vocant, gratulabundus occurrit: ubi à Solymæ urbis rege Melchisedeco est exceptus, id nomen interpretatur, rex justus. erat enim revera talis, omnium consensu sacerdotio summi Dei ob justitiam dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocavit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simulque ipsum adhibitum mensæ meritis laudibus extulit, & Deo, cujus favore victoria contigerat, debitos hymnos, ut sua pietate dignum erat, cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex vero Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens solos captivos suæ regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tantum in prædæ partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: Non carebis, inquit, præmio, quod pro tot rebus egregie gestis tibi debetur. Quo respondente. Et quam voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream, (nondũ enim pater factus erat) tũ Deus & filiũ illi est pollicitus, & posteritatẽ ex eo tantã, quæ stellas cœli possit æquare

A στρατοπεδεύουσι πρὸς τῇ κοιλάδι τῇ λεγομένῃ φρέατα ἀσφάλτου. κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν φρέατα ἦν ἐν τῷ τόπῳ, νῦν μὲν οὖν τῆς σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν, ἡ λεγομένη ἀσφαλτίτις. περὶ μὲν οὖν τὴν λίμνης ταύτης, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. τῶν δὲ σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς ἀσσυρίοις καὶ καρτερᾶς τὴν μάχης γενομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ δὲ ἡττηθέντες, φεύγοντες ἦσαν, τοῖς σοδομίταις σύμμαχοι ἐληλυθότες.

B

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς Ἄβραμος ἐπὶ τοὺς ἀσσυρίους ἐξεστράτευσε καὶ νικήσας, καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ τὴν λείαν ἣν ἔλαβον ἀφῆκεν.

C Ἀβράμου δὲ ἀκούσαντος τὴν συμφορὰν αὐτῶν, φύσει τε ἅμα καὶ λώπου συγγενὴς ὢν ἐπεβοήθει, καὶ φίλος καὶ τῶν σοδομιτῶν φίλων ὄντων καὶ γειτνιώντων, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς δοκιμάσας, οὐκ ἀνέμενεν. ἀλλ' ἐπισχὼν καὶ κατὰ πόμπλειον ἐπὶ πέμπτην νύκτα τοὺς ἀσσυρίους καὶ δᾶνον, οὕτως γὰρ ἡ ἑτέρα τῶν ἰορδάνου πεφυκυῖα πηγὴ, καὶ φάραγας πρὶν ἐν ὄπλοις ἡμέραν, τοὺς μὲν ἐν ταῖς κώμαις ὄντας ἀπέκτεινε, μηδὲ ἐπίνοιαν τῆς συμφορᾶς ἐχόντας, οἱ δὲ μήπω πρὸς ὕπνον τετραμμένοι, μάχεσθαι δὲ τῶν μὲν D δὴς ἀδύνατοι ἐφύγον. ἄβραμος δὲ διώκων ἔπεμπε, μέχρι καὶ δευτεραίους σωπλάσιον αὐτοὺς εἰς σωτὰ τῆς δαμασκηνῶν χῆς. ἐπιδείξας, ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πολὺ θεῖ καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖται, συμβέβηκεν, ἀλλὰ τῇ εὐθυμίᾳ τῶν μαχομένων, καὶ τὸ ἡνιοῦχον κρατεῖ πάντως ἀριθμοῦ, τριακοσίους καὶ δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκέτας αὐτοῦ καὶ τρισὶ φίλοις, τοσούτου στρατοῦ συμβοηθήσας. ὑπόσοι δὲ αὐτῶν καὶ διέφυγον, ἀδόξως E ἀνέστρεψαν. ἄβραμος δὲ τοὺς σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους εἰληφὼς ἔτυχον τῶν ἀσσυρίων, καὶ τὸν συγγενῆ λώτον, ἀνέζυξεν μὴ ἐρήμης. ἀπολιπὼν δὲ αὐτῷ ὁ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, εἰς τόπον τινὰ ὃν καλοῦσι πεδίον βασιλικόν. ἔνθα ὁ τῆς σόλυμα πόλεως ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν μελχισεδέκης. σημαίνει δὲ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος. ἦν δὲ τοιοῦτος ὁμολογουμένως διὰ ταύτην αὐτοῦ τὴν αἰτίαν, καὶ ἱερέα γενέσθαι τοῦ θεοῦ τοῦ μέγιστον σόλυμα, ὕστερον κεκλῆσθαι F ἱεροσόλυμα. ἐχορήγησε δὲ οὗτος ὁ μελχισεδέκης τῷ ἀβράμῃ στρατῷ ξένια, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐπιτηδείων παρέσχε. καὶ δὴ καὶ τὴν εὐωχίαν αὐτόν τε ἐπαινέσας ἤρξατο, καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν, ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. ἄβραμος δὲ δίδοντος καὶ τὴν δεκάτην τῆς λείας αὐτῷ προσδέχεται τὴν δόσιν. ὁ δὲ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, τὴν μὲν λείαν ἔχειν ἄβραμον παρεκάλει. τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀπολαβεῖν ἠξίου, ἃς δὴ καὶ τῶν ἀσσυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. ἄβραμος δὲ, οὐκ ἐφη τοῦτο ποιήσειν, ἀλλ' ἂν ἄλλην ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν, πλὴν ὅσα προφθάσαντες οἰκέται αὐτοῦ ἠνέσατο. μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις αὐτοῦ δώσειν τοῖς συστρατευσαμένοις. ἐχώλαινε δὲ ἐπ' ὀλίγον καὶ ἐννηστεύετο, καὶ μακαρίζων ἐπαινέσας δὲ αὐτὸν τὴν ἀρετὴν ὁ θεὸς, ἀλλ' οὐκ ἀπολεῖς φησι μισθοὺς οὓς ἄξιον ἐστιν ἐπὶ τοιαύταις δικαιοσύναις νομίζεσθαι. τὸ δὲ ὑπολαβόντος, καὶ τίς ἂν εἴη χάρις τούτων τῶν μισθῶν, οὐκ ὄντων οἱ διαδέξονται μετ' αὐτὸν, ἐπὶ δὲ τῷ ἄπαις, ὁ θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ γενέσθαι καταγγέλλει, καὶ πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεὰν ὡς ἀστεμφίστου αὐτῷ τοῖς ἄστροις ἐστοχ τὸ ἀριθμόν.

καὶ

κὴ ἐμὴν τεῦξαι ἀκούσας, θυσίαν τῷ θεῷ προσφέρει τῷ θεῷ A
κελεύσαντος αὐτῷ, λαβὼν δὲ ὁ τρόπος τῆς θυσίας τοιοῦτος ἦν· δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ κριὸν ὁμοίως τριετῆ, καὶ τρυγόνα καὶ περιστεράν, κελεύσαντος θεοῦ τῶν ὀρνέων οὐδὲν διελεῖν. εἶτα πρὶν σῆναι τὸν βωμὸν, ἰόντων ἐφ' ἁρπαμάτων, ἐπιθυμίᾳ δ' αἵματος, φωνὴ θεία παρῆν, ὑποσημαίνουσα πονηροὺς αὐτοῖς τοὺς ἐκγόνους γενέσθαι ἐπὶ ἔτη τετρακόσια γλιχομένους τοῦ ἀργυρίου, ἐν οἷς κακωθησομένους B
καὶ κρατήσαντας πολέμῳ τῶν ἐχθρῶν, καὶ κομιουμένους πολλὰ χαναναίων, ἕξειν αὐτῶν τοῦ γοῦ καὶ τὰς πόλεις. Ἀβραμος μὲν κατῴκει πρὸς τῇ ὠγυγίᾳ καλουμένῃ δρυῖ. ἦν δ' Χαναναίοις τὸ χωρίον, ὅ περᾷ τῆς Ἑβρωνίων πόλεως. δυσφορῶν δ' ὁπὶ γυναικὶ μὴ κυούσῃ, ἱκέτευε τὸν θεὸν γονῆ αὐτῷ παῖδος ἄρρενος· ὠλιγωρεῖτο δ' θεοῦ ὁ ἱκέτης αὐτὸν ὠλιγωρεῖτο μόνου, πᾶσι πόλεις ἄπασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὸν ὑπὸ τῆς μεσοποταμίας ἡγεμόνα καὶ παίδων εὐμενέων, σπέρμα C
δ' θεοῦ κελεύσαντος ὑπακοῦσαι μίαν τῶν θεραπαινίδων ἀγαρεῖον ὄνομα, ἣν οὖσαν αἰγυπτίαν, ὡς ἐξ αὐτῆς παιδοποιησομένῳ καὶ γησομένην ἐγκύμονα ἡ θεραπαινὶς, ἐξυβρίζειν εἰς τὸν σπέρμα ἐπολμησε βασιλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας ἐκπεσούσης εἰς τ' ἐκ αὐτῆς τεχθησόμενον. Ἀβραμος δ' αὐτὴν πρὸς αἰκίαν ὠλιγωρίσαντος τῇ σπέρμα, ἀφανισμὸν ἐπενόησεν, ἀχθομένους τὰς παλαιπωρίας. καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευεν οἰκτεῖραι αὐτῆς λαβεῖν. ἐξαπατᾷ δ' ἀγγελος ἐρήμου περιοῦσαν αὐτῷ D
ἄγγελος, κελεύων πρὸς τοὺς δεσπότας ἐπανιέναι. βίου δὲ μείζονος πύξεσθαι σωφρονοῦσαν. καὶ δὲ νῦν εἰς τὸν δεσποσύνην ἀγνώμονα καὶ αὐθάδη γιγνομένην, ἐν τούτοις ἔναγχος τοῖς κακοῖς ὠλιγωροῦσαν μὲν οὐδὲ θεοῦ, καὶ πρεσβυτέρῳ χαιρούσαν, ἐλεγχθεῖσαν ἀπολέσθαι. νοσήσασαν δ' αὐτὴν ἔπεσθαι, γήσεσθαι μητέρα παιδὸς τῆς γῆς ἐκείνης βασιλεύσοντος. πύθοιτο πειθομένη, καὶ ἐπανελθοῦσα E
πρὸς τοὺς δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δ' μετ' οὐ πολὺ ἰσμάηλον, θεόκλυτον ἂν τις εἴποι Ἀγὰρ τὸ εἰσακουσθὲν τὸν θεὸν τῆς ἱκεσίας. Ἀβραμῳ μὲν οὖν ἕκτον ἤδη καὶ ἐνδεκατὸν ἔτος γεγονότι, ὁ προφερηθεὶς ὄνομα θη. εἰς ἔναταν δ' αὐτῷ καὶ ἐνενηκοστὸν παρελθόντι ἐπιφανεὶς ὁ θεὸς, ἀπήγγελεν ὡς παῖς αὐτῷ ἐκ σπέρμας ἔσοιτο. κελεύει δὲ αὐτὸν καλέσαι Ἴσακον, δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντος, καθέξοι τοῦ χαναναίων ἅπασιν ἀπὸ σιδῶνος μέχρις αἰγύπτου. προσετάξε δ' τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος, βαλόμενον μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ συμφερόμενον, ἀφεστηκὸς τὰ αἰδοῖα, ἐν τῇ τοῦτο πιεῖν ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μὴ τὸ γνωσθῆναι. τὴν αἰτίαν δ' τῆς ἀφιστομῆς ἡμῶν ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυθομένῳ δ' Ἀβραμῳ καὶ εἰ ἰσμάηλος εἰς ζήσοι, πολυχρόνιον τε ἀπεφήνατο ἔσεσθαι ὁ θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα. καὶ Ἀβραμος μὲν ὅτι τοὺς δύο ἐχαρίσατο τῷ θεῷ, ἀφεστηκὸς δ' ὠλιγώρημα, καὶ πάντες οἱ παρ' αὐτοῦ, καὶ ὁ παῖς ἰσμάηλος, ἀφ' κατ' ἐκεῖνον τὸν F
ἡμέραν τριακαιδέκατον ἔτος ἔχοντες, αὐτὸς ἐνενηκοστὸν πρὸς τοῖς ἑνὸς δέουσι. G

numero. His auditis, lætus ſacrificium Deo juſſu ipſius obtulit. Porro ſacrificii ritus erat hic: mactatâ juvenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas, ut juſſus fuerat, diviſit, ſolis avibus exceptis. deinde priuſquam erigeretur ara, advolantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum redditur, præmuncians, progeniem ejus malos vicinos per annos quadringentos in Ægypto habituram: quo tempore graviter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, devictiſq; Chananæis regionem eorum & urbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum, quæ vocabatur Ogis. id agri nomen erat non longè ab urbe Hebrone. Cæterum ægre ferens conjugis ſterilitatem, ſupplex a Deo petiit, ut prolem ſibi maſculam largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene ſperare illum juſſit, ut qui non temere Meſopotamiam reliquiſſet, atque inſuper liberos ei non defuturos promiſit. Ibi Sara Dei monitu in thalamum ejus adducit unam famularum nomine Agaren, Ægyptiam genere, quo liberos ſibi ex ea quæreret. & cum uterum ſe gerere ſenſiſſet famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aſpirans, quaſi ad prolem ſuam dominatio perventura eſſet. quapropter cum Abrahamus uxori eam ad pœnam dedidiſſet, decrevit fugere, non ferens afflictionem: Deumq; rogabat, ut ſui miſereretur. Itaq; per deſertum abeunti occurrit angelus jubens, ut ad dominos reverteretur, fore enim eam meliore conditione, modo ſe modeſtè gerat, nunc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere: quod ſi, contemptis Dei juſſis, ulterius pergeret, præſens exitium eam manere ajebat; ſin retro rediret, matrem futuram pueri, qui tandem regno ejus regionis eſſet potiturus. Paruit famula, & reverſa ad dominos, veniam eſt conſecuta: nec ita multo poſt Iſmahelem peperit, ac ſi dicas exoratum, eo qvod Deus preces matris exaudierit: hunc Abrahamus ſextum ſupra octogeſimum annum natus genuit: cum autem nonageſimum nonum attigiſſet, apparuit ei Deus, nuncians, qvod è Sara ſuſcepturus eſſet filium. eum juſſit vocari Iſacum addens prodituras ex eo gentes magnas & reges: easque jure belli occupaturas univerſam Chananæam à Sidone uſque Ægyptum. Juſſit etiam genus ipſius, qvod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circumcidi, idque octava die nativitatis. cauſam verò noſtræ circumciſionis dicam alibi. Conſulenti verò Abrahamo & de Iſmahele, an eſſet victurus, reſponſum eſt, fore longævum ſimul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus, poſteaqvam Deo gratias egiſſet, eveſtigio circumciſus eſt cum tota familia, ſimiliter & Iſmahel, annum tunc agens decimum tertium: ipſe verò pater nonum jam agebat ſupra nonageſimum.

Ex Geneſ. 16.

Ex Geneſ. 16.

Κεφαλαίον ιβ'.

Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεπρέψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offenſus.

Ὑπὸ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν οἱ σοδομῖται πλούτῳ καὶ μεγέθει χρημάτων ὑπερφρονοῦντες εἰς τὸ ἀνθρώπινον ἦσαν ὕβρεως, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῶν παρ' αὐτοῦ ἡμῶν

PEr idē tempus Sodomitæ divitiis & abūdantia pecuniarū elati, tā in homines contumelioſi erant, quam erga Deū impii: quippe qui ne- *Gen. 18. 19.*

que beneficiorum ejus meminerant, & hoſpites averſabantur: deniq; mutuis etiam libidinibus ſeſe inceſtabant. His rebus offenſus Deus, decrevit ſuperbiæ pœnas de illis ſumere, & regionem eorum adeo vaſtam reddere, ut poſthac nec plantas nec fructum ullum produceret. His ita decretis de Sodomis, Abrahamus conſpicatus tres angelos (ſedebat enim ad quercum Mambræ pro foribus domicilii ſui) ratus eſſe hoſpites, aſſurgens ſalutavit eos, rogavitque, ut ad ſe divertentes fruerentur hoſpitio. illis vero annuentibus, jubet panes ex ſimila fieri, & mactatum vitulum ac aſſatum ſub quercu diſcumbentibus appoſuit. at illi viſi ſunt ei comedere, & de uxore quærebant, ubinam eſſet Sara. qvo referente, intus eam eſſe; ajunt ſe aliquanto poſt reverſuros, eamque inventuros jam matrem. muliere autem arridente, & negante fieri poſſe, ut liberos gigneret ipſa nonagenaria, è marito centeſimum annum agente: non ſuſtinuerunt amplius ſimulare: ſed faſſi ſunt ſe Dei eſſe angelos: & qvod miſſi eſſent, unus nunciatum de filio, duo vero ad delendos Sodomitas. Quo audito, Abrahamus indoluit pro iis Sodomitas, & ſurgens deprecatus eſt Deum, ne promiſcue juſtos cũ injuſtis perderet. Deo vero negante, quenquam Sodomitarum eſſe bonum, alioqui, ſi vel decem inter eos eſſent, omnibus remiſſurum fuiſſe pœnam, Abrahamus deſtitit, angeli vero pervenerunt Sodoma. cives autem, cum vidiſſent adoleſcentes forma præſtantes ad Lotum divertiſſe, ad illudendum per vim ætati eorum ſunt verſi. Loto vero ſuadente, continerent ſe, neve in probrum hoſpitum ruerent, ſed hoſpitio ſuo nonnihil honoris haberent: aut ſi temperare ſibi non quirent, filias ſe pro illis eorum libidini exhibiturum; ne ſic quidem parere voluerunt. Deus autem illorum audacia commotus ad iram, ipſos quidem excæcavit, ne in ædes introitum invenire poſſent. cæterum Sodomitarum populum univerſum ad ſupplicium adjudicavit. Lotus autem ab ipſo præmonitus de futuro excidio, diſceſſit inde, aſſumpta etiam uxore & duabus filiabus etiam tum innuptis. ſponſi enim earum monentem de exeundo contempſerant, ut delirum, qui talia diceret. Tum Deus jaculatur telum in urbem, eamque cum ipſis incolis exurit, & agrum qvoque pari devaſtat incendio, quemadmodum mihi jam dictum eſt in commentariis, qvos de bello Judaico prodidi. Cæterum Loti uxor inter abeundum ſubinde ad urbem reſpicens, & curioſius cladem hanc contra mandatum Dei ſpectans, in ſtatuam ſalis eſt verſa. dictum eſt mihi jam & de illa: nam extat hodie qvoque: ipſe vero cum filiabus in parvum quoddam rus evaſit, cui ſoli ignis omnia circumquaque vaſtans pepercit. Id Zoor nunc uſque vocatur, ſic parvum Hebræorum lingua ſignificante. In hac ſolicitudine vitam inopem aliquanti ſper toleravit. puellæ vero univerſum genus humanum extinctũ ratæ, aſtu circumvento parente, cũ inſcio ſunt congreſſæ, curantes, ne totum gen⁹ deficeret. ex hoc congreſſu nati ſũt filii: majori Moab⁹, quaſi dicas è patre: ju-

μῶν ὠφελῶν. εἶναί τε μισόξενοι, καὶ τοὺς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας ἐκτρέπεσθαι. χαλεπλάνας οὖν ὁ θεὸς τούτοις ὁ θεὸς, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑπερηφανίας αὐτοὺς, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν κατασκάψας, καὶ τὴν χώραν ἅπασαν ἀφανίσαι, ὡς μήτε φυτὸν ἔτι, μήτε καρπὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι. ταῦτα τοῦ θεοῦ κελεύσαντος περὶ τῶν σοδομιτῶν, Ἄβραμος θεασάμενος τοὺς ἀγγέλους, ἐκάθητο πρὸς τῇ δρυὶ τῇ μαμβρῇ πρὸ τῆς θύρας τῆς αὐτοῦ αὐλῆς, καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἀπαντήσας τε ἀνέστησε, καὶ παρ' αὐτῷ καθεζομένους παρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ὡς δὲ συῶν ἦν, ἄρτους τε προσέταξεν ἐκ σεμιδάλεως ἡφθῆναι, καὶ μόσχον θύσας, καὶ ὀπήσας, ἐκόμισεν αὐτοῖς πρὸς τῇ δρυὶ κατακειμένοις. οἱ δ', δόξαν αὐτῷ παρέχειν ἐδωδίμων. ἔτι καὶ πρὸς τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῖ ποτ' ἐστὶ τυγχάνουσα ἡ Σάῤῥα. ἐν δὲ εἶπόντος ἔνδον εἶναι, ἦλθον ἐφάσαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ διῤῥήθην αὐτὴν ἤδη μητέρα γεγηθμένοις. τῆς δ' γυναικὸς ἐν τούτῳ μειδιώσης, καὶ ἀδύνατον εἶναι τὴν τεκνοποιίαν ἐπιφύσης; αὐτοῖς μὲν ἐνενήκοντα ἔτη ἐχούσης, ἐκ δὲ ἀνδρὸς ἑκατὸν, ἀκέτι καθέχον λανθάνοντες, ἀλλ' ἐμήνυσαν ἑαυτοὺς ὄντας, ἀγγέλους δὲ θεοῦ, καὶ ὅτι πεμφθείη μὲν ὁ εἷς, σημανῶν περὶ δ παιδὸς, δύο δ', σοδομίτας καθαιρεψόμενοι. ταῦτα ἀκούσας Ἄβραμος, ἤλγησεν ὅτι τοῖς σοδομίταις, καὶ τὸν θεὸν ἀναστὰς ἱκέτευσε φείδεσθαι, μὴ τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς συναπολλύναι τοῖς πονηροῖς. ἐκ δὲ θεοῦ δ' φήσαντος, μηδένα εἶναι τῶν σοδομιτῶν ἀγαθὸν, εἰ γὰ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν συγχωρεῖν ἅπασι τὸ ὀφλὶ τοῖς ἁμαρτήμασι πεμφθείη μὲν ἄβραμος ἡσύχαζεν. οἱ δ' ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν σοδομιτῶν πόλιν. (καὶ ὁ λὼτος αὐτοὺς ὑπὸ ξενίαν παρεκάλει, λίαν γὰ ἦν φίλος τοὺς ξένους φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς τῆς ἐκ ἀβράμου χρηστότητος.) οἱ δ' σοδομίται, θεασάμενοι τοὺς νεανίσκους ἐπὶ πρεπείᾳ τῆς ὄψεως ἁρπαγὰς, καὶ φθορὰς λώτῳ καταχθέντας, ὑπὸ βίαν καὶ ὕβριν αὐτῶν τὸ ὥρας ἐτράποσαν. τοῦ δ' λώτου παραινοῦντος σωφρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν ξένων, ἀλλ' ἐχθὲς αἰδῶ τὸ παρ' αὐτῷ καταγωγῆς, εἰ δ' ἔχουσιν ἀκράτους τὰς ἐπιθυμίας, τὰς θυγατέρας, αὐτοῦ ὑπὲρ ἐκείνων ταῖς ὑπερβυμίας αὐτῶν λέγοντος παρεῖναι, οὐδ' οὕτως ἐπείσθησαν. ὁ δ' θεὸς ἀγανακτήσας αὐτῶν ὑπὲρ τῆς παλαμήμασι, τοὺς μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθῆναι τὸ ἔσοδον τὸ εἰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν. σοδομιτῶν δ' κατέκλυσε πάνδημον ὄλεθρον. λὼτος δ' δ' θεοῦ τὸ μέλλουσαν τῶν σοδομιτῶν ἀπώλειαν αὐτῷ φράσαντος, ἀπηλλάσσετο, τήν τε γυναῖκα σὺν ταῖς θυγατέραις, δύο δ' ἦσαν ἔτι παρθένοι ἀνάλωτοι. οἱ δὲ μνηστῆρες ὑπερεφρόνησαν τὸ ἐξόδου, ληθαίαν ὑπολαβόντες τῆς ὑπὸ τοῦ λώτου λεγομένους. καὶ ὁ θεὸς ἐνσκήψας βέλος εἰς τὴν πόλιν, καὶ συὺν τοῖς οἰκήτορσι κατεπίμπρα καὶ τὴν χώραν ὁμοίως πυρώσας ἀφανίζει, ὡς μοι καὶ πρότερον λελεκται τὰ ἰουδαϊκὰ ἀναγραφὴ πόλεμον. ἡ δ' λώτου γυνὴ ὡδὸν τὴν ἀναχώρησιν εἰς τὴν πόλιν συνεχῶς ἀναστρεφομένη, καὶ πολυπραγμονεῖν τὰ θεῖα αὐτὴ, ἀπηγορδκότος τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιεῖν, εἰς ἅλας ἁλῶν μετεβάλλεν. ἰσχύει καὶ αὐτὴ, ἔτι γὰ καὶ νῦν δραμένη. διαφεύγει δ' αὐτὸς μὲν τῶν θυγατέρων εἰς βραχύτι χωρίον καταφυγὼν, θεσπεσίως ὑπὸ τοῦ πυρός. ζόωρ ἔτι καὶ νῦν λεγόμενον, καλεῖται γὰ ἑβραίοις τὸ ὀλίγον. ἐνταῦθα ὑπὸ τε ἀνθρώπων ἐρημίας, καὶ τροφῆς ἀπορίας παλαιπώρως διῆγε. αἱ δὲ παρθένοι πᾶν ἠφανῆσθαι τὸ ἀνθρώπινον ὑπολαβοῦσαι, τῷ πατρὶ παραπαίζουσι διανοοῦνται λαθεῖν. ἐπιόντι δὲ τοῦτο ὑπὲρ τοῦ μὴ γόνου ἐκλιπεῖν. γίνονται δὲ παῖδες. ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας, μωάβος. ἔτος δ' ἄν τις

λοιὸ

κατὰ πατρός. ἄμμανον δ' ἡ γενεὰ πιέτας. ἡμῖν ἡ ἀπὸ μητρὸς ὀνομασμένη τὸ ὄνομα. κτίζει δ' αὐτῶν, ὁ μὲν μωαβίτας, μέγιστον ἔτι καὶ νῦν ἔθνος. ἀμμανίτας δ' ὁ ἕτερος. συρίας τῆς κοίλης ἐστὶν ἀμφότερα. καὶ λώτῳ μὲν, τοιαύτῃ συνέβη τὴν ἐκ σοδομιτῶν ἀναχώρησιν ἡνέσθαι. Ἄβραμος δ' ἐμετοίκησεν εἰς γέραρα τῆς παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῇ ἐπαγόμενος σχῆμα τῆς σαῤῥᾶς, ὁμοία τοῖς πρὶν ἐπονειδίζετο. διὰ τὸν φόβον. ἀδεδίει γὰρ ἀβιμέλεχον τὸν βασιλέα τῶν ἐπιχωρίων. ὃς καὶ αὐτὸς ἐρασθεὶς τῆς σαῤῥᾶς, φθείρειν ἔμελλε τὸν ἄνδρα. ἐπέσχε δὲ τῆς ἐπιθυμίας ἰσχὺν νόσου χαλεπῆς αὐτῷ περιτεθείσης ἐκ θεοῦ, καὶ τῶν ἰατρῶν αὐτὸν ἀπεγνωκότων, ἐνουθέτησε, ἅναρ ἐρᾷ μηδὲν ἀδικεῖν τὴν ξένην γυναῖκα. καὶ ῥᾴδιον ἀπαθεῖς, φράζει πρὸς τοὺς φίλους ὡς ὁ θεὸς αὐτῷ ταύτῃ ἐπαγάγοι τὴν νόσον ὑπὲρ ἐκδικίας ξένης, φυλάττων ἀνύβριστον αὐτῷ τὴν γυναῖκα. μὴ γὰρ ἀδελφὴν οὖσαν ἐπαγγεῖλαι τὰ παρεῖχεν αὐτὸν ὁμιλῆσαι, νόμῳ αὐτῷ συνοικοῦσαν. ἐπαγγέλλεται τε παρέξειν αὐτὸν ὁμιλῆσαι, τὸ λοιπὸν ἀδεοῦς ἐκείνου περὶ τὴν γυναῖκα γενομένου. ταῦτ' εἰπὼν, μεταπέμπεται τὸν Ἄβραμον, συμβαλόντων τῶν φίλων, καὶ μηδὲν ἔτι περὶ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ὡς πεισθέντα τι τῶν αἰσχρῶν ἐκέλευσε δεδιέναι. θεὸν γὰρ αὐτὸ τοῦτο κηδεῦσαι, καὶ κατὰ τὴν συμμαχίαν τὴν ἐκείνῳ μεμφθῆναι ἀνύβριστον νομίζεσθαι. θεοῦ μάρτυρα ἔστη καὶ τὰ τῆς γυναικὸς σωφρονοῦντα, ἔλεγε μηδ' ἂν ἐρεχθῆναι τὴν δεχθεῖ εἰ γαμετὴν οὖσαν ἠπίστατο. ὡς δὲ ἀδελφὴν ἀγόμενον σφᾶς ἀδικεῖν. ὠφελεῖν δὲ καλεῖ ἀγαθὸν ἔχειν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν θεὸν ὁμολογῆσαι ποιεῖν. παρ' αὐτοῦ τε μόνον βουλόμενον, πᾶσαν ἀφροσύνην ἐκφεύγειν. ἀπειλάς τε προσαρούμενον, πύξεσι πεμπῆσι, καὶ πάντων ὅσων δὴ χρῄζων πρὸς αὐτὸν ἀφίκοιτο. ταῦτ' εἰπόντος, Ἄβραμος ἔπι τὴν συγγνώμην τῆς γυναικὸς ἐψιλώσατο. ἐλεγεν. ἀδελφοῦ γὰρ αὐτὸν εἶναι παῖδα, καὶ δίκαια τοιαύτης ἐπονομάσεως σῶον ἀσφαλῆ τὴν ἐπιθημίου ἐπολαβεῖν. ὅσαπερ ἐπὶ τὸ μηδὲν αἰτίου τῆς νόσου γεγονέναι. προθυμηθῆναι δ' αὐτὸν περὶ τὰ σωτήρια ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν, καὶ παρ' αὐτοῦ μένειν. ἀβιμέλεχος τὴν τε γῆν πρὸς αὐτὸν νέμει καὶ τὰ χρήματα, καὶ σωτήσεται ἀβόλως πολιτεύεσθαι, ἐπερ τὸν Φρέατος πιοῦμεν τὸν ὅρκον, ὃ βηρσάβαν καλοῦσιν. ὅρκιον δὲ Φρέαρ λέγοιτο ἂν. οὕτω δ' ἐπὶ τῇ τῶν ὀπιχωρίων ὠνόμασαν. ἡμέρᾳ δὲ Ἀβράμῳ μετὰ πολὺ καὶ παῖς ἐκ σαῤῥᾶς, ὡς αὐτῷ τὸ θεῖον προεῖπε. ἐν ἴσαακον ὠνόμασε. τοῦτο γελῶτα σημαίνει. ἀμαθύντου τὸ τὴν σαῤῥᾶν μειδιάσαι πεῖσθαι φήσαντος αὐτὴν δὲ θεᾶ, μὴ προσδοκῶσαν ἤδη τηκεδόνι πρεσβυτέραν οὖσαν, τὸν υἱὸν οὕτως ἐκάλεσεν. αὐτὴ μὲν γὰρ ἐνενήκοντα ἔτη εἶχεν. ἑκατὸν δὲ Ἄβραμος. ὀκτὼ δὲ παῖς ἑκατέρων τῷ ὑστάτῳ ἔτει. ἐν δὲ μετ' ὀγδόην ἡμέραν περιτέμνουσι, παῖς ἐκείνου μὴ τοσαύτης ἔθος ἔχουσιν οἱ ἰουδαῖοι ποιεῖσθαι τὰς περιτομάς.

A nioni Ammanus, qvod nomen significat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam nostra ætate, alter vero Ammonitarum; utrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lotus reliquit Sodoma.

Abrahamus autem migravit in Gerara Palæstinæ, Saram ac si sororem secum ducens, eadem arte, qua quondam, nimirum insidiarum metu. timebat enim Abimelechum ejus loci regem: qui & ipse amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus gravis impedivit divinitus immissus: atque ita medicorum ope destitutus, in somnis admonetur, abstineret se ab injuria conjugis hospitis. mox cum meliusculè habere cœpisset, indicat amicis, quod Deus sibi hunc morbum immisisset vindicans jus hospitis, & uxori ejus ab injuria cavens. nō enim sororem esse, sed uxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de consilio amicorum accersitum, securum esse de pudicitia conjugis jubet. Deum enim ejus curam habere, cujus auxilio nihil turpe passam se illi restituere. idque ita esse Deum testabatur, & mulieris conscientiam, ac ne expetiturum quidem eam fuisse, si nuptam esse scivisset. ad hæc rogabat, ut æquo animo in se esset, Deumque propitium redderet. Et sive apud se maneret, nihil ei defore: sive abire mallet, deductores est pollicitus, & omnia, qvorum causa ad ipsum venisset. Hæc locuto Abrahamus nec omnino fictam consanguinitatem ajebat: esse enim fratris filiam: & sine hac simulatione parum tutam peregrinationem credidisse. ac ne morbi quidem causam ei se fuisse excusabat. Quin & salutem regis sibi curæ futuram, & mansurum quoque cum illo libenter. tum rex tam agri quam pecuniarum partem ei cessit: & conditiones pacis bona fide utrinque servandas dixit, fœdere cum eo super puteo quodam icto, qui Bersube vocatur: ea vox juramenti puteum significat: & id nomen & hodie locus servat. Nec ita multo post Abrahamus filium e Sara suscepit, juxta promissa Dei, quem Isacum nominavit. Sic risus Hebræis significatur. siquidem risus Saræ, dum proles ei jam natu grandi præter expectationem promittitur, in causa fuit hujus appellationis. ipsa enim erat nonagenaria, Abrahamus vero annorum centum, ipso anno, qvo Isacus est natus. eum octava mox die circumciduntur, qui mos adhuc Judæis durat, ut post totidem dies circumcisionem celebrent.

Genes. 20.

Gen. 21.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ γγ'.

Περὶ ἰσμαήλου τοῦ Ἀβράμου, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ Ἀράβων.

CAP. XXIII.

De Ismaele Abrahami filio, ejusque posteris Arabibus.

ΑΡάβες δ', μεθ' ἕτερον τεισκαιδέκατον. ἰσμαήλου γὰρ ἐκτίσης αὐτῶν τὸ ἔθνος, Ἀβράμου ἡγεμόνος ἐκ τῆς παλλακῆς, ἐν τούτῳ περιτεμνεσθαι τὸ χρεών, περὶ οὗ τὸν πάντα λόγον ἐκθησόμεθα μετὰ πολλῆς ἀκριβείας. σαῤῥᾶ γὰρ γυνὴ δοῦσα τὴν ἰσμαήλου ἐκ τῆς δούλης αὐτῆς ἀγάρης, τὸ μὲν πρῶτον ἔστεργεν, ὕστερον δὲ ἀπολείπεσθαι

Genes. 21.

Arabes vero post decimumtertium annum id faciunt. Ismahel enim gentis eorū autor Abrahamo è concubina natus, post tantum temporis est circumcisus, de quo jam dicendum. Amabat Sara Ismahelem ab initio, e famula Agare natum, non secus ac si ex se esset genitus. alebatur

enim in ſpem ſucceſſionis. verum poſtquam ipſa Iſacum peperit, non amplius æqvum cenſebat Iſmahelem cum hoc educari: quippe qui natu major, defuncto communi patre injuriam ei facile inferre potuiſſet. Suaſit igitur Abrahamo, ut eum una cum matre aliqvo ablegaret. Ille vero primum non advertebat mentem ad Saræ conſilium, rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerumque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptum: & dato eis utre aquæ ac panibus, juſſit ire, quo eos neceſſitas duceret. & cum defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cumq; nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis, ulterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicavit, & curam educandi pueri habere juſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum vero mulier, meliori ſpe concepta, cum incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam evaſit: Poſtquam autem ad virilem ætatem pervenit, uxorem ei conjunxit Ægyptiam genere, unde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Mæmaſſius, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Jeturus, Napheſus, Calmaſus. hi, quicquid terrarum eſt Euphratem inter & rubrum mare, habitant, Nabatææ nomine regioni indito. Sunt autem hi, a quibus Arabes gentem ſuam ejusque tribus denominaverunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

τῆς ὡς πρὸς ἴδιον ὀνοίας. ἐτρέφετο γὰρ ὑπὸ τῆς ἡγεμονίας ἀναδοχῆ. πυνθανόμενος δ' αὐτὴ τὸν ἴσακον, ὅτι ἡλίου φωτὸς ἀφαιρεθείη τούτῳ τὸν ἰσμαήλον ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν αὐτὸν δυνάμενον τῷ πατρὸς αὐτοῖς ἀποθανόντος. ἔπειθεν οὖν τὸν ἄβραμον εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μὴ τῆς μητρός. ὁ μὲν οὐκ ἀρχὰς ἐποιεῖτο τῆς αὐτοῦ γνώμης οἷς ἡ σύμβουλος ἐπαγγέλλοιτο, πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἶναι παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τῶν ἀναγκαίων ἐκπέμπειν. ὕστερον δὲ, καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἠρέσκετο τοῖς ὑπὸ τῆς σύμβουλος παρακαλουμένοις, πειθεὶς παραδίδου τὸν ἰσμαήλον τῇ μητρὶ, μήπω δὲ αὐτὸς χωρεῖν δυνάμενον, ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένῳ ἐκέλευσεν ἀπέναι, ὁδηγῷ τῇ ἀνάγκῃ χρωμένῳ. ὡς δ' ἀπῆσαν ἐπιλελοιπότος τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ἦσαν. ὕδατος γὰρ ἀπαναίζοντος, ὑπὸ ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρούσης τῆς ψυχῆς ἀφῇ, πρόσω πορρωτέρω. συντυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, παρὸν τὸ φρέαρ ἐμφανίζει κεκαλυμμένον, καὶ κελεύει θαρρεῖν τῆς ἀνατροφῆς τοῦ παιδός. μεγάλα γὰρ αὐτοῖς ἀγαθὰ βεβιμένην ἐκ τῆς ἰσμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' ἐμφορηθεῖσα πίεσι τοῖς προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, διὰ τὸν ἐξ αὐτῶν ἐπιμέλειαν, διαφθορᾶς τοὺς πελασπωμένους. ἀνδρωθέντι δὲ τῷ παιδὶ, γυναῖον ἄγεται, τὸ γένος αἰγύπτιον, ἐνθεν δ' ἦν καὶ αὐτὴ τὸ ἀρχαῖον. ἐξ οὗ παῖδες ἰσμαήλῳ γίνονται δώδεκα πάντες, ναβαιώθης, κήδαρος, ἀβδέηλος, ἠδουμᾶς, μάσαμος, μίμαιος, μάσμηος, χόδαμος, θεμανός, ἰέτουρος, ναφαισος, κάλμανος. οὗτοι πᾶσαν τὴν ἀπὸ Εὐφράτου καὶ καθήκουσαν πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, ναβατηνὴν τὴν χώραν ὠνομάσαντες. εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ τῶν ἀράβων ἔθνος, καὶ τὰς φύλας ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι, διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ ἀβράμου ἀξίωμα.

CAP. XIV.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Geneſ. 22. Iſacum autem Abrahamus ſupramodum amabat, ut unigenitum, & quem in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & benevolentiâ parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quam Deum colens: qvo ſucceſſore omnium fortunarum relicto, Abrahamus haud gravatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis ejus periculum facere Deus, apparuit ei: enumeratiſque omnibus beneficiis in eum collatis, ut victoriam illi de hoſtibus olim conceſſerit, utque præſenti felicitate ſuo favore frueretur, filium Iſacum popoſcit, ut ſacrificium & victimam ſibi offerret. jubebat autem, ut in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem ejus illuſtriorem fore, ſi vel filii ſalutem voluntati divinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quavis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei, per quem omnes viverent, celans uxorem tam Dei mandatum, qvam ſuam de pueri cæde ſententiam, ac ne famulorum quidem ulli rem indicans, ne forte aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ἰσάκου ὡς ἰδίου γνήσιος ἀβράμῳ παῖς.

Ἴσακον δὲ πατὴρ ἄβραμος ὑπερηγάπα μονογενῆ ὄντα, καὶ διὰ γήρως ἐκ θεοῦ δωρεὰν αὐτῷ δοθέντα. προσεκαλεῖτο δὲ εἰς εὔνοιαν, καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων, καὶ αὐτὸς ὁ παῖς ἐπιτηδεύων πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τῆς τε τῶν πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ περὶ τὸν θεὸν θρησκείαν ἐπασκῶν. ἄβραμος τε τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν ἐν μόνῳ τούτῳ ἐᾷ καταλιπὼν, ἐξελθὼν δὲ ζῆν ἐπῄει. τούτῳ μέν τοι ἐκ τοῦ θεοῦ βουλήσιν ἔτυχεν. ὡς δὲ διάπειραν αὐτοῦ βουλόμενος λαβεῖν τῆς περὶ αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἰς εὖ παρεσκευασμένος καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσοι, καὶ τὴν παροῦσαν εὐδαιμονίαν ἐκ τῆς αὐτοῦ ἀπαθοῦς ἔχειν τὸν υἱὸν ἴσακον, ἤτει τοῦτον αὐτῷ θύμα καὶ ἱερεῖον προσαγαγεῖν. σκέλλε δὲ εἰς τὸ μέσον ὄρος ἀναγαγόντα, ὁλοκαυτῶσαι. οὕτως μὲν ἐμφανίσειν τὴν περὶ αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας προτιμήσειε τὸ τῷ θεῷ κεχαρισμένον. ἄβραμος δὲ, ὅτι μηδὲν κρεῖττον ἡγήσεσθαι τοῦ θεοῦ δίκαιον, ἅπαντα δὲ ὑπουργεῖν ὡς ἐκ τῆς ἐκείνου προνοίας ἁπάντων ζώντων, ὑπερηυχάριστον πρὸς τὴν γυναῖκα, τήν τε τοῦ θεοῦ προτροπὴν, καὶ ἃ εἶχεν αὐτὸς γνώμης περὶ τῆς τοῦ παιδὸς σφαγῆς. ἀλλὰ μηδὲ τῶν οἰκετῶν τινὶ δηλώσας, ἐκωλύετο γὰρ ἂν ὑπηρετῆσαι τῷ θεῷ, λαβὼν τὸν ἴσακον

μὴ

καὶ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ἐπιτήδεια A cum duobus servis, impositisq; in asinum rebus
ἐνῶ, ἀπῆι πρὸς τὸ ὄρος. ἓξ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας ad sacrificium necessariis, proficiscebatur ad
συνεδέησαν οἱ οἰκέται. τῇ τρίτῃ δ', ὡς κατόπιν ἤδη montem. ac biduum quidem comitati sunt eum
αὐτοῦ ἦν ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόντας, servi. tertia vero die, cum jam in prospectu esset
μόνος τὸ παιδὸς ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, ἐφ' ὃ mons, relictis aliis in campo, cum solo puero a-
τε ἱερὸν ἐδείδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύεται. ἔφερον scendit in montem, in quo post David templum
δὲ σὺν αὐτῷ ἔσω λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἅπαντα, πλὴν constituit: ferebantque secum, quicquid ad sa-
πυρός. τὸ δ' ἱερεῖον περιῆν τι καὶ εἴποσθεν ἔτος ἄγοντος, crificium pertinet, absque victima. Isaco vero,
ὅτε βωμὸν κατασκευάζοντος, καὶ πυθομένῳ τί καὶ B qui tum vigesimum quintum annum agebat, a-
μέλλει θύειν, ἀρετὴ μὴ παρόντος. ὁ δ', τὸ θεὸν αὐτὸς ram apparante, percontanteque, quidnam mactaturus esset nullam habens hostiam: tum ille,
παρέξειν ἔλεγεν, ὅτε ἱκανὸν καὶ τῶν ὁρωμένων εἰς θύ- Deum daturum, ajebat, qui potens esset hominibus &, quæ non habeant, largiri &, quæ habeant,
σιαν ἄνθρωπος ἐφοδιάζειν, καὶ τὰ ἔντα τῶν ἐπ' adimere, si in illis fiduciam collocent. daturum
αὐτοῖς διαφθειρομένων ἀφελέσθαι. δώσειν οὖν κἀκείνῳ ergo sibi quoque victimam, si quidem propitius
ἱερεῖον, ὅπερ ἅρμοδιος μέλλει τῇ θυσίᾳ ἐφοδιάσειν αὐτός. esset his sacris interventurus. postquam autem,
ὡς δ' ὁ βωμὸς παρεσκευάσθη, καὶ τοὺς ὄζους structa ara, ligna imposuerat, omnibus apparatis,
ἐπενενέχθη, καὶ ἦν εὐτρεπῆ, λέγει πρὸς τὸν υἱόν, ὦ παῖ, C sic infit, Fili, mille votis te expetitum, postquam
μυρίαις ἀρχῆς αἰτησάμενός σε γνήσιόν μοι ἐφόδιον in hanc vitam venisti, summa cura ac sollicitu-
θεὸς ἐπὶ παρῆλθες εἰς τὸν βίον, οὐκ ἔστιν ὅτι μὴ τοῦτο dine educavi, nihil beatius existimans, quam si
τὴν σὴν ἀναστροφὴν ἐφιλοτιμησάμην, ἀφ' ἧς ἐφ' te virum videre daretur, & tandem hæredem
μᾶλλον εὐδαιμονίσειν ὠόμην, ὡς εἰ σὲ ἰδοίμι ἡνδρωμένον, meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo vi-
καὶ τελευτῶν ἀξιόχρεων τῆς ἀρχῆς τὸ ἐμαυτοῦ καταλελείποιμι. ἀλλ' ἐπεὶ θεῷ τι βουλομένῳ σοὶ πατὴρ ἐγνώσθην, καὶ πάλιν τούτῳ δοκοῦντί σοι πατὴρ ἔσομαί σε, sum est, ut te susciperem, ac nunc rursum, ut te ar-
φέρε ἱλαρῶς τὸ καθήκοντος. τῷ θεῷ γὰρ ἐφοδιάζω mittam, fer generose hoc sacrificium. Cedo enim
μοῦ τοῦτο ἀξιοῦντι παρ' ἡμῶν τῆς τιμῆς, αὐτὸν Deo, qui è nobis hunc honorem reposcit, pro per-
ὧν εὐμενὴς γέγονε μοι σωτὴρ καὶ σύμμαχος petuo favore, quo nos belli ac pacis tempore est
πολέμου τε καὶ εἰρήνης. ἐπειδὴ γνήσιος, ἀποθνήσκων, ὦ τέκνον, D prosecutus. Nunc lege naturæ natus cum sis, ut
οὐκ ἂν ζῆν τρόπον, ἀλλ' ὑπὸ πατρὸς ἰδίᾳ θεῷ τῷ πάντων moriaris, non vulgarem habebis vitæ exitum, sed
πατρὶ νόμῳ θυσίας προσπεμπόμενος, ἄξιον à proprio patre patri universorum Deo sacrificio
εἶναί σε κρίναντος αὐτοῦ, μήτε νόσῳ, μήτε πολέμῳ, ritu oblatus, ipso, ut credere par est, indignum te
μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν ἃ συμπίπτειν πέφυκεν censente, qui aut morbo, aut bello, aut alia quapi-
ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ' εὐχῶν δὲ καὶ am humana calamitate de vita decedas: sed inter
ἱερουργίας ἐκείνου ψυχὴν τὴν σὴν προσδεξομένου, καὶ procamina & sacra animam tuam exceptam a-
παρ' αὐτῷ καθιζοντος. ὅση τί μοι εἰς κηδεμόνα καὶ pud se collocabit: ubi memor, cur te potissimum
γηροκόμον, διὰ καὶ σὲ μάλιστα ἀναστρέφομαι, τὸ θεῖον E educaverim, senectutem meam sustentabis, non
ἀντὶ σαυτοῦ παρασχημένος. ἴσασι δ', πατρὸς γὰρ quidem per te ipsum, sed Deum mihi curatorem
ἦν οὐκ ἀπαιτήσεται γνησίου εἶδε τὸ φρόνημα εἶναι, δέ- tuo loco relinquens. tum Isacus haudquaquam
χεται τοὺς ἡδονὴν τοὺς λόγους. καὶ φήσας ὡς ἥδε à tanto parente degener, libenter hæc verba ac-
γενέσθαι τὴν ἀρχὴν ἐν δίκαι, ἀνέθηκε θεῷ καὶ πατρὶ μέλ- cepit, negans se dignum, qui unquam natus esset,
λειν κρίνειν ἀπειθεῖσθαι καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν τοῖς ἀμ- si tam Dei quã patris decreto reluctans, non ala-
φοτέροιν βουλήμασιν ἑτοίμως, ὅτι καὶ μόνα τὰ πατρὸς ταῦτα citer se præberet utriusq; placitis: quandoquidem, etiamsi pater solus ita vellet, nefas esset non
ἐσαεὶ ὠόμην δεῖν τὸ βωμὸν καὶ τὴν σφαγήν. κἂν ἐπράχθη F obsequi, jamq; minimum aberat, quin perpetra-
τὸ ἔργον μὴ κωλύοντος ἐμποδὼν τοῦ θεοῦ. βοᾷ μὲν ὀνο- retur facinus, ni Deus obstitisset. Inclamat enim
μαστὶ τὸν Ἀβραάμιον, ἔγωγε τὸν τοῦ παιδὸς σφαγῆς. οὐ γὰρ nomine Abrahamũ, neci pueri intercedens. non
ἐπιθυμίᾳ αἵματος ἀνθρωπίνου, τὸν σφαγὴν αὐτῷ enim cupidine sanguinis humani, pueri cædem
προσάξαι τοῦ παιδὸς ἔλεγεν, οὐδὲ οὗ πατέρα ἐποίησεν imperasse, neque ut, quem patrem ipse fecerat, li-
αὐτὸν ἀφελέσθαι ποτὲ βουλόμενος μὴ τοιαύτης beris per impietatem orbaret, sed ut probaret e-
ἀσεβείας, ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, jus animum, an etiam talibus jussis pariturus es-
εἰ καὶ τοιούτοις προσταττόμενος ὑπακούοι. μαθὼν δὲ set. nunc cognita ejus promptitudine ac præcel-
αὐτοῦ τὸ πρόθυμον καὶ τὴν ὑστερολογίαν τοῦ θρησκείας, ἥ- lenti pietate, ratum se habere, quicquid illi ha-
δεσθη μὲν οἷς αὐτὸν παρέχειν, οὐκ ὑστερήσειν δ' αὐτὸν G ctenus concesserat, non defuturam autem nec in
ἀεὶ πάσης ἐπιμελείας καὶ χρείας ἀξιοῦντα, ἐσεσθαί posterum suam providentiam, tam ipsi quam e-
τε τὸν ἐξ αὐτοῦ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσεσθαι jus generi. hunc quoque filium longissimo tem-
εὐδαιμονέστατα, πᾶσιν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις ἐφαδώσειν pore victurum, vitaq; feliciter exacta, filiis ger-
μεγάλην ἡγεμονίαν. προεθέλετο τὸ χρηστήριον τοῖς manis & probis magnum principatum relictu-
ἐξ αὐτῶν ἔθνη πολλὰ καὶ πολλῶν ἐπιδώσειν καὶ μνήμην αἰώνιον rum prædixit etiam fore, ut genus eorum in mul-
αὐτῶν ἔσεσθαι τοῖς χρωμένοις. τὴν τε χαναναίαν ὅλως tas gentes cresceret, nec minus opibus quam nu-
καταπιστευθεῖσαν, ζηλωτὸν ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις. mero augeretur: ipsorum etiam autorum ejus
τοῦτό τε θεὸς εἶπεν, κριὸν ἐξ ἀφανοῦς παρήγαγεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας αὐτοῖς σεσωσμένοι, generis memoriã fore sempiternã. regione quo-
que Chananæa bello quæsita, usque ad invidiam
omnium exterarum gentiũ fortunatos fore. Hoc
oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex improviso præsto esse voluit. At illi ex insperato

sibi redditi,auditaq; tantæ felicitatis promissione,mutuo se complectebantur: mactata deinde victima,incolumes ad Saram se receperunt.vixeruntque beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

CAP. XV.

Saræ obitus Abrahami conjugis.

Genes. 23. SAra autem non multo post moritur, cum vixisset annos viginti septem supra centum.Sepulta est in Hebrone, Chananæis publicè jus sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locum quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi cive: ubi monumenta ejus & posterorum sunt exædificata.

CAP. XVI.

Quomodo à Chetura Abrahamo nupta Troglodytarum gens provenit.

Gen.24.25. POst hæc duxit Chæturam,ex qua nati sunt ei filii sex,viri prudentes & industrii, Zembranes, Jazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt,Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Asurus, Luures. Madanis vero fuerunt, Epha, Ophres, Anochus,Ebidas, Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor,occupaveruntque Troglodyticam regionem,& Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet.Fertur etiam,qvod hic Ophres cum exercitu profectus occupavit Libyam, quàm postea nepotes ejus tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam,Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit,propheta,cognomine Malchus, qui ad imitationem Mosis legislatoris Judæorum historiam contexuit,narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens,Aphram,Surim,Japhram. à Suri appellatam Assyriam.Ab Aphra vero & Japhra urbem Aphrem & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militasse contra Antæum.Herculem etiam ex Aphræ filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum,à qvo Sophaces barbari habent nomen.

Isaco autem jam ferme quadragenario Abrahamus pater conjungere volens uxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptem , mittit maximum natu famulorum ad sponsalia, prius accepta fide obligatum.modus vero devinciendi fuit talis:Subditis ab altero alteri manib⁹ sub femora, Deum ita testem invocabant eorũ, quæ destinaverant.Misit etiam dona ad illos,vel rara illic vel nunquam ante visa.Profectus autẽ famulus diuturnum iter faciens,eo qvod difficilis esset transitus per Mesopotamiam , hyeme propter cœni altitudinem,æstate ob aquarum inopiam, ad hæc propter latrocinia, quæ vitari non poterant, nisi à cautis,tandem pervenit ad urbem Carras,& cũ venisset in suburbium,incidit in complures puellas euntes aquatũ:moxq;intra se precatur, si Deo gratæ forent hæ nuptiæ,ut inter illas inveniretur Rebecca,ad quam filio desponsandã Abrahamus

A καὶ πιούτων ἀγαθῶν ἀγγελίας ἀπηγότης, ἠσπάζοντο ἀλλήλους. καὶ θύσαντες, ἀπενόσησαν τοῖς τῶν πατέρων. καὶ δῖπνον εὐδαιμόνως, ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐβουλήθησαν τῷ θεῷ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

Κεφάλαιον ιέ.

Περὶ σάρρας τῆς Ἀβράμου γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

B Καὶ σάρρα μὲν ὁ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει, βιώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. Ἐτάφησαν δ' αὐτὴν ἐν χεβρῶνι, συγχωρούντων μὲν τῶν χαναναίων καὶ δημοσία αὐτῆς τὸν τάφον. Ἀβράμιος δ' ὠνήσαμένου τὸ χωρίον, σίκλων τετρακοσίων, παρ' ἐφρέμου τινὸς ἐκ τῆς χεβρωνος. καὶ τὰ μνημεῖα Ἀβραμίου τε καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ περὶ τούτων κατασκευάσαντα.

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς ἐκ χαιτούρης Ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ τῶν τρωγλοδυτῶν ἔθνος ἐγνωρίσθη.

C Γαμεῖ δ' αὐτὸς χαιτούραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐξ γίνονται, ὧν τε πάντες καρτεροὶ καὶ δεινοὶ σωμένας, ζεμβράνης, ἰαζάρης, μαδάνης, μαδιάνης, λουσυβάκος, σουος. φύονται δ' καὶ τούτοις παῖδες. καὶ σοὺς μὲν, σαβακάνης γίνεται καὶ δαδάνης. τούτοις δ' λατουσιμος, ἄσυρος, λουύρης. μαδάνου δ', ὄφαε, ὤφρης, ἄνοχος, ἐβίδας, ἐλδᾶς. πάντες ἅπασι τοῖς περὶ κύμ τοὺς ἠῶνας ἀβραμος ἀποικιῶν στόλους μηχανᾶται, καὶ τὴν τε τρωγλοδύτην καταλαμβάνουσι, καὶ τῆς δύσεως ἀραβίας ὅσον ἀπὸ τοῦ ἐρυθρᾶν θαλάσσαν καθήκει. λέγεται δ' ὡς ἔτος ὁ ὄφρης, στρατεύσας ἐπὶ τὴν λιβύην, κατέσχεν αὐτὴν, καὶ οἱ ἠῶνοι αὐτοῦ κατοικήσαντες ἐν αὐτῇ τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος, ἄφερναν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δὲ μοι τῷ λόγῳ καὶ ἀλέξανδρος ὁ πολυΐστωρ, λέγων ἔτως. κλεόδημός φησιν ὁ προφήτης ὁ καὶ μαλχος, ὁ ἱστορῶν τὰ περὶ ἰουδαίων, καθὼς καὶ μωυσῆς ἱστορηκεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς χαιτούρας ἀβράμῳ ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί. λέγει δ' αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα ὀνομάζων τρεῖς, ἄφερναν, σουρεὶμ, ἰάφραν. ἀπὸ σουρεὶμ μὲν, τὴν ἀσυρίαν κεκλῆσθαι, ἀπὸ δ' τῶν δύο ἀφράτη καὶ ἰαφρᾶ, πόλιν τε ἀφρὰν καὶ τὴν χώραν ἀφρικαν ὀνομασθῆναι. τούτους γὰρ ἡρακλεῖ συστρατεῦσαι ἐπὶ λιβύην καὶ ἄντιον. γήμαντά τε τὴν ἄφρα F θυγατέρα ἡρακλέα ὑιὸν ποιῆσαι ἐξ αὐτῆς δέδωρον. τούτου δ' γενέσθαι σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους σόφακας λεγέσθαι. ἰσάκῳ δὴ τῷ τεταρακοστῷ ἔτει γεγονότι γυναῖκα γνοῦς ἀγαγέσθαι ὁ πατὴρ ἀβραμος ἐβούλετο παῖδος θυγατέρα ἐξ ἀδελφῆς, τὴν πρεσβύτατον πέμπει τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴ μνηστείαν ἐξουσάμενος μεγάλοις πίστεσι. γίνεται δ' αὐτῷ τάττειν τὸν τρόπον, ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, ἐπικαλοῦνται τὸν θεὸν μάρτυρα τῶν ἐσομένων. ἐπέμπε δ' καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, ἅ τε πω ἄπιστα ἦν ἢ μηδέπω ἐπιχωριάζοντα οὐτος ἀπεχρῆν ἀβραμος χρόνῳ. ἅ τε εἰς χαλεπὴν ὁδεύεσθαι τὴν μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθος, θέρους δ' ὑπὸ ἀνυδρίας, ἐπὶ δὲ καὶ ληστηρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφυγεῖν οὐκ ἐνῆν μὴ προνοήσαντα τούτοις τοῖς ὁδεύουσιν, εἰς πόλιν ἀφικνεῖται καλὴν. καὶ γυμνοῦται ἐν τοῖς προαστίοις, παρθένοις ἐντυγχάνει πολλαῖς, ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσαις. εὔχεται οὖν τῷ θεῷ, ῥιβέκχαν ἐν τῷ παιδὶ ἀβραμος μνηστευ-

μηνυσάμην ἐξαπίσαλλεν, εἰ ἔτι νοοῖ τὸν αὐτὸν μέλλει ὁ γάμος ἔσεσθαι, ἐν ἐκείναις εὑρεθῆναι, γνωσθεῖσα τε αὐτὴ, τῶν μὲν ἄλλων αἰτεῖται τὸν ὑδρευσίων, ἐκείνης δὲ αὐτῷ ὠδαχόσης. καὶ ὁ μὲν ὅτι πάντες οἱ Δαμασκηνοὶ, ὅτι τὸ φρέαρ ὠδαγένεται, καὶ παρεκαλεῖ τὰς παρθένους τὸν αὐτῷ ὠδαχεῖν. τῶν δὲ ἑτέρων μὴ καὶ χρηζουσῶν οἴκαδε κομίζειν, ἀλλ' ἐκείνῳ ὠδαχεῖν. καὶ γὰρ οὐδὲ λαβεῖν ἐνῆν τὸ ὕδωρ, μίαν ἐξ ἁπασῶν ἐκείνης τε τῆς ὥρας τὸν ξένον καταλήψεσθαι δυσκολίας τινός. ἀλλ' οὐ κοινωνήσειν ὥρας ἀνθρώποις αὐτὰς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μεταδιδόασιν λέγουσαν. καὶ παρέχει αὐτῷ φιλοφρόνως. ὁ δὲ, ἐν ἐλπίδι μὲν τῶν ὅλων ἡδόμενος, βουλόμενος δὲ τὴν ἀληθειαν μαθεῖν, ἐπήνει τε τῆς εὐγνώμονος αὐτὴν καὶ τὰ χρηστότητος, ὅτι καὶ μετ' οἰκείας πάνυ ταῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν σὺν ἐφυᾶ. ἐπυθάνετό τε τίνων ἂν εἴη γονέων. καὶ κατύχεται αὐτῆς γνησιον παιδός. καὶ νυμφεύσιμον φησιν ὡς αὐτῇ ἐστὶ κεχαρισμένον εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παῖδας αὐτῷ τεκνοῦσθαι γνησίους. ἡ δὲ, οὐδὲ τούτων ἐφθόνησεν αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ γένος ἀπεσημήνατο. καὶ βεβέκκα μέν φησιν καλοῦμαι. πατὴρ δὲ ἐμοὶ βαθουήλ ἐστιν. ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη τέθνηκεν. λάβαν δὲ ἀδελφὸς ἐστιν ἡμέτερος, ὅτι οἴκου παντὸς σὺν τῇ μητρὶ προνοούμενος, καὶ τῆς ἐμῆς παρθενίας ἐπιμελούμενος. τούτων ἀκροασάμενος, ἐχαρέ τε τοῖς γεγονόσι καὶ τοῖς εἰρημένοις, τὸν θεὸν οὕτως ὁρῶν αὐτῷ τῆς ὁδοῦ σαφῶς συλλαμβανόμενον. καὶ προκομίσας ὅρμισκόν τε καὶ τινας κόσμους ἐς ὑπερφυεῖς φορεῖν παρθένους, ἀνεδίδου τῇ κόρῃ ὅτι τοῦ πιεῖν χάριτος ἀμοιβὴν εἶναι λέγων, καὶ γέρας δίκαιον τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν, ἀγαθὴν ὠδὸν τὰς τοιαύτας παρθένους ἡγουμένῳ. ἠξίωτο παρ' αὐτοῖς καταχθῆναι, ἕως σωτέρων χωρῶν τῆς νυκτὸς αὐτὸν ἀφαιρουμένης, κόσμον τε φέρων γυναικεῖον πολυτελῆ πιστεύειν αὐτὸν σὺν ἀσφαλεστέροις ἔφασκεν, ἢ τούτοις οἷς αὐτῆς ἐπειράθη. τεκμαίρεσθαι δὲ καὶ τῷ τῆς μητρὸς καὶ ἀδελφοῦ φιλανθρωπίαν αὐτῆς ἔλεγεν, ὡς οὐ δυσχεραίνουσιν, ἐπὶ τῆς ὥρᾳ αὐτῷ δεχθῆναι. ὁδὸς γὰρ ἐστὶν βαρὺς, μισθόν τε τῆς ξενίας πλείονας καὶ ἀγαπήσειν ἰδίας χρησάμενος. ἡ δὲ, ὡς μὲν τῆς τῶν γονέων φιλανθρωπίας αὐτῆς, ὀρθῶς εἰκάζειν αὐτὸν εἶπεν, ἐμέμφετο δὲ ὡς μικρολόγους ὑποπτεύουσα, πάντων γὰρ ἀμισθὶ μελήσειν. δηλώσασα μέντοι λαβάνῳ πρότερον ἀδελφῷ, συγχωροῦντος ἄξειν αὐτὸν ἔλεγεν. ὡς δὲ τούτου γνωμένου παρῆσαν τῶν ξένων, τοὺς μὲν καμήλους αὐτῷ ὠδαλαβόντες οἱ λαβάνου θεράποντες, ἐπεμέλουν. αὐτὸς δὲ δειπνήσων ἠγάγετο σὺν αὐτῷ. ἐπεὶ δὲ τὸ δεῖπνον φησὶ πρός τε αὐτὴν καὶ τὴν μητέρα τῆς κόρης ἄβραμος, ἀδέρφου μέν ἐστιν υἱός. συγγνὴς δὲ ὑμέτερος. ναχώρης γὰρ τούτων τῶν παίδων ὁ γοναρχικὸς, ἀδελφὸς δὲ ἀβράμου, ὁμοπάτριος τε καὶ ὁμομήτριος. πέμπει τοίνυν οὗτος πρὸς ὑμᾶς, ἀξιῶν τὴν κόρην ταύτην, παιδὶ τῷ ἑαυτοῦ λαβεῖν πρὸς γάμον, ὃς γνήσιός ἐστιν αὐτῷ, καὶ μόνος. ὅτι τοῖς πᾶσι τεθραμμένος. ᾧ τε μὲν ἐκεῖ γυναικῶν δυνατὸν αὐτῷ τὴν εὐδαιμονεστάτην λαβεῖν, σὺν ἡδίονι ἀγάθαι. τιμῶν δὲ τὸ γένος, τὸν γάμον πολιτεύει τοῦτον. οὐ τὴν αὐτοῦ δὲ τὴν προαίρεσιν μὴ ὑβρίσητε. κεἰ δὴ θεοῦ βούλησιν, τά τε ἄλλα μοι κεἰ τὴν ὁδὸν εὐήντησε, καὶ τὴν παῖδα δὲ τὴν ὑμέτερον οἶκον εὗρον. ἐπεὶ γὰρ πλησίον τῆς πόλεως ἐγένοντο, παρθένους ἰδὼν πολλὰς, ὅτι τὸ φρέαρ ὠδα-

eum miserat: & hoc signo dignosceretur, quod cæteris negantibus, ipsa potum roganti præberet. hæc secum volutans accedit ad puteum, poscens ab eis potum. illis vero causantibus, aquam se non sine labore acquirere, quam domum deferant, non aliis præbeant: una omnium, objurgatis reliquis, negando eas unquam inter homines versatas, quæ ne aqvam quidem impertirent, benigne hospiti potum offert. at ille, certa jam spe de eventu concepta, volens tamen verum cognoscere, collaudata prius virginis indole & benignitate, quæ vel cum sua fatigatione roganti submini strare non gravaretur, scisitatur, ex quibusnam esset parentibus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus, ut eam ex animi sententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos pareret. puella in hoc qvoque ei gratificatura genus suum indicat. Rebecca, inquit, mihi nomen est, pater vero fuit Bathuel. qvo defuncto, Labanus frater meus & domum curat & matrem, meæ quoque virginitatis tutor. His cognitis, homo gaudebat ob ea, quæ sibi acciderant, quæque audivisset: manifesto cernens Deum hoc iter prosperare. prolato deinde monili & aliis quibusdam ornamentis, quibus ætas hæc delectatur, obtulit ea puellæ, dicens, hanc esse gratiam & honorem pro communicato potu, ipsamque dignam, quæ accipiat, cum inter tot virgines bonitas ejus emineat: rogabat etiam, ut ad domesticos ipsius divertere liceat, quandoquidem, nocte jam appetente, ulterius progredi non detur. ferre se mundum muliebrem magni precii, qui nusquam tutior esse possit, quam apud eos, qvorum probitatem jam esset expertus. conjecturam enim se facere ex ipsius moribus, matrem quoque & fratrem pari humanitate esse præditos, neque gravatim hospitem admissuros, præsertim ipsis nec oneri nec sumptui futurum, ad hæc illa, bene eum de parentum humanitate conjectare, sed non recte facere, quod tam illiberales suspicetur. omnia enim sine precio habiturum, indicaturam tamen prius Labano fratri, cujus permissu ipsum adduxeram. quo facto, postquam adduxit hospitem, servi Labani camelos curandos acceperunt, ipse vero ad cœnam eum secum duxit. qua peracta, sic eum & matrem puellæ est allocutus: Abrahamus filius est Tharri, vester autem cognatus. Nachores enim tuorum, matrona, liberorum avus, Abrahami erat frater, eodem patre, eademque matre prognatus. is nunc mittit me ad vos, postulans hanc virginem filio suo conjugem dari, quem legitimum habet unicum, & ad omnium suarum facultatum hæreditatem educatum, cui cum posset opulentissimam quamvis ex ejus regionis fœminis deligere, non est ita visum: sed malens hunc honorem cognationis suæ habere, procurat has nuptias. cujus voluntatem nolite contemnere, divino enim favore præter alia, quæ mihi feliciter in hoc itinere successerunt, & puellam hanc & vestras ædes inveni. propinqvus enim jam oppido, conspicatus multas virgines, puteum petentes, putavi, ut in

hanc inciderem: quod & factum est. has igitur A ἡμερῶν, πύξασθαι εἰς τοῦτο ἐκέλευσεν. ὁ δὴ γέρων. χαίρων οὖν τῷ θείῳ μηνυόμενον ἀπέφαινεν, ὑμεῖς κυρώσατε. καὶ ἄδεσμον μὴ τοιούτῳ ἀπεικάσαι ἀτυχίᾳ, τοῦ κατενεῦσαι τῷ κόρῳ τιμήσατε. εἰ γὰρ, καλὰ μὲν ἐκεῖνος καὶ κεχαρισμένα, τῷ τε γνώμῃ δὲ θεοῦ σωθῆναι, καὶ πέμπουσιν ἐφ' οὓς ἠξίου τὸν γνησιέρα. γαμεῖ τε αὐτὸν ἰσαὰκ, τὰ πραγμάτων εἰς αὐτὸν ἀφικομένων. οἱ γὰρ ὁπὸ τῆς κακοτεχνίας, εἰς τὰς ἀπωλείας ἐξεληλύθησαν.

B

CAR. XVII.
De obitu Abrahami.

Gen. 25. DEfunctus est autem Abrahamus non ita multo post. vir in omni virtute eximius, & pro sua insigni pietate Deo egregie carus. Vixit annos centum septuaginta quinq;, sepultus est in Hebrone juxta uxorem Saram, communi cura filiorum suorum, Isaci & Ismahelis.

Κεφάλαιον κζ'.
Περὶ τῆς ἀβραάμου τελευτῆς.

ΤΕλευτᾷ δὲ καὶ ὁ Ἀβραάμος μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πάσαν ἀρετὴν ἄκρος, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀτυχίας ἀξιώσας ὑπὸ θεοῦ τιμηθείς. ἐβίωσε δὲ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε, πρὸς τοῖς ἑκατόν. καὶ ἐτάφη ἐν Ἑβρῶνι μετὰ τῆς γυναικὸς Σάρρας, ὑπὸ τῶν παίδων ἰσαὰκου καὶ ἰσμαήλου.

C

CAP. XIIX.
De Isaci filiis Esao & Jacobo, & nativitate eorum.

Genes. 25. DEfuncto autem Abrahamo, uxor Isaci gerebat uterum: cujus mole crescente indies, anxius consuluit oraculum. Responsum est, gemellos ei parituram Rebeccam, & ab utroque descensuram gentem autori suo cognominem: & quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo post, sicut prædictum erat, nascuntur ei gemini, quorum grandior è capite ad pedes erat hispidus. minor vero exeuntis ante se calcaneum retinebat. pater autem amabat seniorem Esaum ex re cognomen habentem. E nam Hebræi pilos vocant Seir. Jacobus vero junior à matre amabatur. Fame autem in ea terra grassante, Isacus volens ire in Ægyptum propter ubertatem regionis. pervenit Gerara, Deo sic jubente. rex autem Abimelechus excepit eum, quia hospitii & amicitiæ jus inter eum & Abrahamum intercesserat. cumque hominem initio magna benevolentia prosequeretur, motus invidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Isaco propitium, suumque favorem declarantem, expulit illum. at ille expertus mutatum præ invidia, secessit non longè à Geraris in locum, qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, pastores irruentes aggressi sunt armis opus impedire: sed illo ultro cedente, visi sunt vicisse. mox cum alio loco fodere cœpisset, rursum vi prohibentibus aliis Abimelechi pastoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti consilio meliorem occasionem expectans. qua deinde oblata, rege sponte fodiendi potestatem faciente, puteo Rooboth nomen imposuit, quod significat amplum. è prioribus vero alterũ vocavit Escon, hoc est pugnam: alterũ Syennam, hoc est inimicitiam. Itaq; Isaci potentia cum opibus in dies magis ac magis crescebat. Abimelech autem ratus contra se fortunas Isaci augeri, cum quo parum syncere consuetudinem habuerat, & qui ob simultatis su-

Κεφάλαιον κη'.
Περὶ τῶν ἰσαάκου υἱῶν, ἠσαύ τε καὶ ἰακώβου, καὶ γενέσεως αὐτῶν καὶ διατροφῆς.

ΙΣαάκῳ δὲ μὴ ἡ Ἀβράμου τελευτὴ σκύθει τὸ γήρειον καὶ τῆς χάρας ἐπὶ μεῖζον ὀγκουμένης, ἀγωνιάσας ἀνήρετο τὸν θεόν. φράζει δ' αὐτῷ δίδυμους τέξεσθαι τὴν Ῥεβέκκαν καὶ φερώνυμα ἐσεσθαι τοῖς παισὶν ἔθνη. τὸν δὲ μείζονα πρεσβεύσειν τὸ δοκοῦν ἐλάττονα εἶναι. πίπτειν δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον τὸν πρεσβύτερον ὑπὸ κεφαλῆς ἐπὶ τοὺς πόδας, δασὺν πᾶσιν ἰδεῖν. τὸ δὲ νεώτερον ἔχειν τὸν πτέρναν. ἠρέπτο δὲ ὁ πατὴρ τὸν πρεσβύτερον, ἠσαῦ λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τῆς τριχώσεως. ἑβραῖοι γὰρ τὸ σεὶρ, τρίχωμα λέγουσιν. ἰακώβου δὲ ὁ νεώτερος, τῇ μητρὶ προσφιλὴς ἦν. λιμοῦ δὲ τὴν γῆν καταλαβόντος, ἰσαὰκ δόξαν αὐτῷ χωρεῖν εἰς αἴγυπτον, τῆς χώρας ἀφθονίᾳ ὑπαρχούσης, ἐπὶ γεράρων ἀπῆρε θεοῦ κελεύσαντος. ὑποδέχεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἀβιμέλεχος, κατὰ ξενίαν καὶ φιλίαν τὴν ἀβράμου. καὶ πολλῇ πάνυ προθυμίᾳ χρησάμενος κατ' ἀρχὰς, ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ φθόνου μετέστη πρὸς τὸ πᾶν σκωλύειν. ὁρῶν γὰρ τὸν θεὸν τῷ ἰσαὰκῳ συμπαρόντα, καὶ τοσούτῳ πρὸς αὐτὸν ἀποδεῖ χωρήσαντα, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ δὲ τοιούτῳ πάλιν ἐκ μεταβολῆς τῆς ἀπὸ βασπάνου περιφανὴς ἀβιμέλεχος, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν λεγομένην φάραγγα χωρίον ἐν μακρᾷ γεράροις. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ, πιμένες ἐπιπίπτοντες, εἰς μάχην ἐχώρησαν κωλύοντες τὸ ἔργον. καὶ μὴ βουληθέντος φιλονεικεῖν ἔδοξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσας δ', ὤρυσσεν ἕτερον. καὶ βιασαμένων ἄλλων τινῶν ἀβιμέλεχου πιμένων, καὶ τοῦτο καταλιπὼν, ἀπεχώρησεν, ἀγνώμονι λογισμῷ κτώμενος αὐτῷ τὴν ἄδειαν. ὅτε αὐτομάτου ὑδραγωγέντος αὐτῷ τὴν φρεωρυχίαν ἀνεπικώλυτον, ῥοώδη τὸ φρέαρ ὠνόμασεν. ἐρυθρὸν δὲ ἑρμηνεύεται τὸ ὄνομα. τῶν δὲ πρότερον τὸ μὲν ἔσπον καλεῖται. μάχης ἂν τις αὐτὸ φήσειε. τὸ δὲ δεύτερον, συνέσεως. ἔχθραν δὲ σημαίνει τὸ ὄνομα. ἰσαὰκῳ μὲν οὖν, ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχὺν, ὑπὸ μεγέθους πραγμάτων. ἀβιμέλεχος δὲ, κατ' αὐτοῦ φύσεσθαι νομίζων τὸν ἰσαὰκ, ὑποπτεύων μὲν αὐτὸν καὶ τῆς συνδιαιτήσεως ἠμελημένης, ἐπ' οὐ φανερᾷ

D E F G

ἢ ἐχθρα τῦ ἰσάκου ὑπαρχούσης, δήσας μὴ τῆς παρ-
ὁξυς αὐτῦ φιλίας οὐδὲν ὄφελος ἡγήται, πρὸς ἀμυναν
ὧν ἔπαθεν ἰσάκου τραπέντος, φιλίαν ἄνωθεν ποιεῖται
πρὸς αὐτὸν, ἕνα τῶν γραπτῶν φίλων ἐπαγόμενος.
πάντων δὲ τετυχηκὼς ὧν ἠξίου, διὰ τὴν ἰσάκου χρη-
στηριότητος παρασκάπτου πρεσβυτέραν χάριν εἰς αὐτὸν τι
καὶ τῦ πατρὸς μεγαλομοίρως παρημιῶντος, ἀπῆρεν εἰς
τὰ ἑαυτῦ. τῶν δ' ἰσάκου παίδων, ἡσαῦς, ᾧπερ ὁ μάλι-
στα πατὴρ ἑαυτῷ ἤθελεν, ἐτῶν ἦν παρὰ τεσσαράκοντα γεγονὼς ἔτη, γα-
μεῖ ἄδαν τὴν ἥλωνος, καὶ ἀλιβαμὲν τὴν ἐσεβεώνος
δυναστευόντων ἐν χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας, ἑαυτὸν
ποιήσας τῆς περὶ τὸν γάμον ἐξουσίας κύριον, καὶ μὴ δὲ
τῦ πατρὸς συμβουλὴν ἄμφω. οὐ δὲ γὰρ ἐπέτρεψεν ἰσα-
κος ἐπ' αὐτῷ τῇ γνώμῃ ἡδομένῳ. οὐ γὰρ ἂν αὐτῷ
δι' ἡδονῆς συναίψασθαι συγχύσιαν πρὸς τοὺς ἐπιχω-
ρίους. οὐ βουλόμενος δὲ ἀπρόσκλητος εἶναι τῦ παιδὸς κε-
λεύσαντος ἀφίστασθαι τῶν γυναικῶν, ἔκρινε σιγᾷν, χρόνος ἢ
ὢν, καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἀφανισμὸν, πρόσ-
καλεσάμενος τὸν ἡσαῦ, καὶ τὸ γῆρας εἰπών, ὡς καὶ
δίκαιος τῆς πληρώσεως καὶ τῦ κῦ τὰς ὄψεις παθὼν ἐμ-
ποδὼν ἂν αὐτῷ θεραπεύειν τὸν θεὸν, σκέλδσον ἐξελ-
θὼν θήρας κυνηγέσιον, καὶ θηράσαμενον ὅσα ἂν αὐτῷ
δυνατὸν ᾖ θηρᾶν ὠδοσκεύασον δεῖπνον, ἵνα μοι τὰ-
τὸ ἱκετεύσῃ τὸν θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ συνεργὸν ἅπαντα παρεῖναι τὸν βίον. ἄδηλον μὲν εἶναι λέ-
γων ὁπόσε καὶ τελευτήσειε. περὶ δὲ τούτου ὠδοῦ
κεῖν αὐτῷ βούλεσθαι λέγων τὸν θεὸν τῆς ἀνάγκης
ταῖς ὑπὲρ αὐτῦ ὠδοκεκλημένον. καὶ ἡσαῦς μὲν, ὅτι
τὸ κυνηγέσιον ἐξώρμησεν. ἡ δὲ ῥεβέκκα τὸν θεὸν εἰς
τὴν διάνοιαν ἀξιοῦσα τὴν ἰακώβου ὠδοκαλεῖν, καὶ
ὠδὸ τὴν ἰσάκου γνώμην, σκέλδσεν αὐτὸν ἐλίφους
κατασφάξαντα, δεῖπνον ὠδοσκεύαζεν. ὁ δὲ ἰακω-
βος, ὑπηρετῶν τῇ μητρὶ πάντα παρ' αὐτῆς πεπεισμένος.
ἐπεὶ δ' ἀπεπὸς ἦν τὸ δεῖπνον, ἐλίφου δέρματι τὸν
βραχίονα περιβαλὼν ἵνα πιστεύοιτο ὠδὸ τῷ πατρὶ
διὰ τὴν δασύτητα, ἡσαῦς εἶναι. τὰ γὰρ ἄλλα πάντα
ὢν ὅμοιος, διὰ τοῦτο μόνον διέφερεν.
καὶ φοβηθεὶς, μὴ πρὶν ἡδέως τὰς ἀρὰς ἀρεθεὶς
κακουργῶν εἰς τοιοῦτον παροξύνειν τὸν πατέρα
ποιήσαιτο ταῦτα, προσφέρε τὸ δεῖπνον τῷ πατρί.
καὶ ἰσακος ἐπαγωνιῶν τῷ κῷ τὴν φωνὴν ἰδίαν,
προσκαλεῖται τὸν υἱόν. ὁ δὲ, τὸν βραχίονα περιτε-
ταμένος ὡ τὴν αἰγέαν περιεβέβλητο, ταύτης ἐπι-
φωνῶν, φωνῆς μὲν φησὶ ἰακώβου ὠδοποίησον, κῷ
μὲν τοι τὸ τῆς τριχὸς βάθος, ἡσαῦς εἶναί μοι δοκῆς. καὶ
μηδὲν ὑπολαβὼν κακοῦργον, δεισήσας, τρέπεται εἰς
εὐχὰς πρὸς ὠδοκλησιν τὸ θεῖ. δέσποτα, λέγων, παν-
τὸς αἰῶνος, κῷ δημίουργε τῆς ὅλης ὑσίας. σὺ γὰρ πατρὶ τῷ
ἐμῷ μεγάλως ἰσχὺν περιθήκας ἀγαθῶν, κῷ ἐμὲ τῶν
παρόντων ἠξίωσας, κῷ τοῖς ἐξ ἐμοῦ γινομένοις ὑπέσχου
βοηθὸς διαμενεῖν καὶ δωτὴρ ἀεὶ τῶν χρειττόνων ἔσεσθαι.
τοῦτ' οὖν καὶ βεβαίωσον. καὶ μὴ περίδῃς με διὰ τὴν
παροῦσαν ἀσθένειαν, δι' ἣν καὶ μᾶλλον σου δεόμενον
τυγχάνω. καὶ μοι παῖδα τοῦτον εὐμενῆ σῶσε, καὶ
πάντος ἀπαθῆ κακοῦ διαφύλαττε, δοὺς αὐτῷ βίον
εὐδαίμονα καὶ κτῆσιν ἀγαθῶν, ὅσων σοι δυνάμις πα-
ρέχειν. ποιήσῃς δ' αὐτὸν, φοβερὸν μὲν ἐχθροῖς, φίλοις
δ', ἡμῖν καὶ κεχαρισμένον. ὁ μὲν, νομίζων εἰς ἡσαῦν
ποιεῖσθαι τὰς εὐχὰς, παρεκάλει τὸν θεόν. ἄρτι δὲ πέπαυ-
ται τούτων καὶ παρῆν ἡσαῦς ἀπὸ τῦ θήρας, ὁ δὲ διαμαρτίας

ſpicionem aliquantiſper ſeceſſerat, veritus, ne-
quando apud eum plus recens offenſa quam
priſtinæ amicitiæ memoria valeret, neve injuri-
am acceptam ulciſceretur, profectus ad illum
amicitiam cum eo renovat, uno è ſuis amicis ar-
bitro adhibito. cumqve Iſacus pro naturæ boni-
tate injurias ſuas paternæ amiticiæ libenter do-
naret, voti compos domum eſt reverſus. Alter
autem filiorum Iſaci, in quem pater erat propen-
ſior, quadraginta annos natus, duxit Adam He-
lonis, & Alibamen Eſebeonis, dynaſtarum inter
Chananæos filias, idque autoritate propria, ne
patre quidem conſulto. neque enim ille per-
miſſurus erat, ſi filius ſententiam ipſius expe-
ctaſſet, quippe qui non delectabatur affinitate e-
jus regionis hominum: nolens tamen moleſtus
eſſe filio, jubendo eum: ut mulieres miſſas face-
ret, decrevit rem totam ſilentio transmittere.
Sed cum eſſet ſenex, & viſu orbatus, accito filio,
præfatusq; ætatẽ, per quam, etiamſi cæcitatis ca-
lamitas non acceſſiſſet, non liceret ſibi ampli⁹ Deu-
um ſolito cultu venerari, juſſit eum venatum ire.
Cura, inquit, ut, qvod poteris, capias, & para mi-
hi cœnam: qua ſumpta, precabor Deum, ut tibi
dignetur eſſe auxiliator & adjutor per omnem
vitam tuam. nam vitæ meæ finis quam longe ab-
ſit, incertus ſum: qui prius quam me opprimat,
æqvum eſt, ut meis precibus Deum tibi faciam
propitium. Vadit Eſaus venatum: interim Re-
becca malens Jacobo Deum propitium, etiam
præter Iſaci mentem, jubet eum hœdis jugulatis
cœnam inſtruere. ille obſequitur matri, juſſu
ipſius omnia faciens, cœna vero parata, circum-
volutis hœdino exuvio brachiis, ut, contactis pi-
lis, Eſaus crederetur: nam cætera omnino ſimi-
lis, ut gemellus, hoc ſolo differebat: ſolicitus, ne
mature in malo dolo deprehenſus pro fauſtis
precaminibus diras imprecationes reportaret,
apponebat cœnam patri. at Iſacus ſentiens in
voce non nihil peculiare, advocat filium. illo ve-
ro protendente brachium hœdina pelle ami-
ctum: voce, inquit, propior es Jacobo, attamen
ob piloſitatem Eſaus mihi videris. nec quid-
quam doli ſuſpicans, jam cœnatus ad Deum pre-
cibus invocandum ſe vertit. Domine, inquit,
omnium ſeculorum, & conditor omnium crea-
turarum, tu patri meo maxima bona pollicitus,
etiam mihi præſentem felicitatem es largitus, me-
is quoq; poſteris propitium te fore, & majoribus
beneficiis eos cumulaturum promiſiſti. hic tu-
us favor perpetuus ſit, precor, neve me propter
hanc debilitatem deſpicias, quæ facit, ut magis
etiam ope tua egeam. Serva puerum hunc pro-
pitius, & ab omni calamitate illæſum cuſtodi. da
ei vitam felicem: & poſſeſſionem bonorum, qvæ
in tua ſunt poteſtate. fac eum formidabilem ini-
micis, apud amicos gratioſum. Sic ille Deu-
um invocabat, putans ſe Eſao bene precari.
vix abſolverat preces, cum Eſaus a venatu re-
vertit, & Iſacus, intellecto errore, nihil tamen

est commotus. Esaus vero postulabat, ut sibi quoque sicut fratri faceret. denegante id patre, eo quod omnes preces in Jacobum absumpsisset, lugebat, qvod voti compos non esset. quin & pater mœrore ejus motus, studiis quidem venandi, & robore corporis armorumq; præstantia celebrem fore prædicit, eamq; gloriam tum ipsi tum ejus posteris mansuram sempiternam: servituram tamen fratri.

Cæterum cum Jacobus timeret fratrem, ne pœnas à se exigeret ob circumventum in votis faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit: persuadet enim marito, Jacobo Mesopotamenam uxorem daret, propinquam genere. jam enim etiam Esaus duxerat Basemmathen Ismahelis filiam. Male enim Chananæis volebant Isacus cum suis, priori affinitate offensi, in qvorum gratiam filius Basemmathen duxit, qvam postea magis quam cæteras dilexit.

CAP. XIX.

De Jacobo meto fratris in Mesopotamiam profugo.

Genes. 28. IAcobus autem in Mesopotamiam missus à matre, ducturus avunculi sui Labani filiam, consentiente etiam patre, iter faciebat per Chananæam: cumque simultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam divertere: sed sub dio quiescebat, lapide vice pulvini capiti subjecto. cui dormienti visio talis est oblata. Videre videbatur scalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam species descendentes, supra humanam naturam augustas: & in summa scala Deum manifestè apparentem, & nominatim se his verbis compellantem: Jacobe, cum sis patre bono, & avo ob suam virtutem celebri prognatus non debes præsenti necessitati succumbere, sed meliora potius sperare. Meo præsidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Mesopotamia huc adduxi pulsum à cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior est futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore. eveniet ex tua sententia conjugium, ad qvod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus majorem prolem post se relinquent. his ego terræ hujus imperium dabo, & eorum posteris, qvi repleturi sunt terram omnem & mare, quam latè sol aspicit. tu ne cede ulli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in posterum. hoc oraculum Deus Jacobo reddidit: quo lætus ungit lapidem, in qvo dormienti tanta spes affulsit, & votum Deo facit sacrificaturum se illic, si incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quod post revertens solvit, omnium bonorum suorum decimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: qvod Græcis domicilium Dei significat. Pergens deinde cœptum iter in Mesopotamiam, tandem pervenit Carras,

Gen. 29.

θείαν ἑστίαν καὶ τὴν τῶν ἑλλήνων γλῶτταν. περιὼν δὲ ὅτι τῆς μεσοποταμίας χρόνῳ παρῆν εἰς τὴν χαῤῥάν.

καὶ

Κεφάλαιον ιθ'.

Ιακὼβ φυγὰς εἰς τὴν μεσοποταμίαν, διὰ τὸν εἰς τὸν ἀδελφὸν φόβον.

ΙΑκωβὸς δὲ εἰς τὴν μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς καὶ γάμον τῆς λαβάνου θυγατρὸς ἅμα καὶ ἐκείνης ἀδελφοῦ, πατρεύσαντος ἰσαάκου τὸν γάμον διὰ τὸ πείθεσθαι τοῖς βουλήμασι τῆς γυναικὸς, διὰ τῆς χαναναίας ἐπορεύετο. καὶ διὰ τὸ τοὺς ὁδιτεύοντας μίσος παρ' ἑαυτοῖς μὴ ἔξειν κακόηθες. ὑπαίθριος δὲ ηὐλίζετο, τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπὸ αὐτὸ συμφορουμένοις ὑπτιωθείς. καὶ τοιαύτην τοὺς ὕπνους ὄψιν ὁρᾶ· ὡς δοκεῖν αὐτῷ κλίμακα γῆθεν ἐδόξεν ἐφικνουμένην ἕως οὐρανοῦ βλέπειν, καὶ δι' αὐτῆς ὄψεις κατιούσας, σεμνότερον ἢ κατ' ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας, καὶ τελεώτερον ὑπὲρ αὐτὴν τὴν θεόν, ἐναργῶς αὐτῷ φαινομένην, ὀνόμασί τε καλέσαι, καὶ πεῖσαι τοιούτοις λόγοις· ἰακὼβε, πατρὸς ὄντι σε ἀγαθοῦ, καὶ πάππων δόξαν ἀρετῆς μεγάλης φερομένου, κάμνειν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἐ προσήκει, ἀλλ' ἐλπίζειν τὰ κρείττονα. κατ' ἀφορμὰς γὰρ δέξεταί σε μεγάλων ἀγαθῶν παρουσία, ὡς τὸ πᾶν κατ' ἐμὲ τὴν ἐμὴν ὑπήκουσαν. ἄγραμον τε γὰρ ἐγὼ ἐκ τῆς μεσοποταμίας δεῦρο ἤγαγον ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῶν συγγενῶν, καὶ πατέρα τὸν σὸν δαίμονα ἀπέφηνα, ὧν ἐχθρᾶς πρὸς σὲ καταθήσομαι. διαφέρων οὖν καὶ τούτῳ πρεύου τὴν ὁδὸν, ἐμοὶ πομπῷ χωρούμενος. ἀνυοθήσεταί σοι γάμος, ἐφ' ᾧ ἐπισπούδακας. καὶ γνήσονταί σοι παῖδες ἀγαθοί. τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν, ἀριθμῷ κρείττονα ἔσεσθαι, μείζοσιν ἰσχύσι αὐτῶν καταλιμπάνοντες. οἷς ἐγὼ τὴν τούτης κράτησιν τῆς γῆς δίδωμι καὶ πᾶσι τοῖς αὐτῶν, οἳ πληρώσουσι πᾶσαν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ μηδὲν κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα, μὴ τὸ εὐλαβὲς τὸ πλῆθος τῶν πόνων, ἐμοῦ συμπράττοντος τῶν σοὶ πραχθησομένων ἕνεκα, ἔστι τοῖς νῦν, καὶ πολὺ πλείω ἐν τοῖς ὕστερον. πίστει μὲν οὖν ὁ θεὸς ἰακὼβ παραμυθεῖται. ὁ δὲ, ἀπειλὰς ἠκούσας ὅτι τοῖς ἐωραμένοις καὶ κατηγγελμένοις; φαιδρύνει τε τοὺς λίθους ὡς πλείστων ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προσδοκίας γενομένης. καὶ εὐχὴν ποιεῖ θύσειν ἐπ' αὐτῶν, εἰ κτησάμενος βίον ἀπαθῆ ἐπανίοι. τῷ δὲ θεῷ δεκάτην τῶν πεπισμένων ποιεῖται, ἔτους αὖθις ἀφικόμενος. τιμίου τε κρίνει τὸ χωρίον ὄνομα αὐτῷ βηθὴλ θεμένος. σημαίνει δὲ τοῦτο

καὶ πιμένας ἐν τοῖς ποταστίοις λαβὼν, καὶ παῖδας ἀφήβους καὶ παρθένους, ὑπέρ τινος ἱδρυμένους φρέατος, συνδιέτριβεν αὐτοῖς χρήζων παρ' ὧν τελέους αὐτοῖς ἀφικνοῦμενος· ἀνέκρινεν αὐτοὺς, εἰ τυγχάνοι λάβανός τις παρ' αὐτοῖς ἐὼν ἔτι τυγχάνοντα. οἱ δὲ, πάντες ἐπίστασθαι ἔφασαν, οὐ γὰρ εἶναι τοιοῦτον ὡς τε ἀγνοεῖσθαι. καὶ συμπεριμένειν αὐτοῖς ἠξίουν αὐτὸν, ἕως ἥμαζεν ὅτι μὴ πάρεστι. ὡς δὲ χαρᾶς μεμαθήκεσαν ἀνέκλυστον ὅσα περὶ αὐτῶν ἀκούσας πάθοι. τοῦτο δ' αὐτῶν ἔτι λεγόντων, παρῆν ἡ παῖς σὺν τοῖς ἐπικαπούσι τῶν προβάτων καὶ δεικνύουσι τὸν ἰάκωβον αὐτῇ λέγοντες, ὡς ξένος ἔστι πάρεστι τὰ περὶ τοῦ πατρὸς ἐξ αὐτῆς ἀναπυθανόμενος. ἡ δὲ ἡδέως ἰδοῦσα τὸν νηπιότητος τῇ παρεστία τοῦ ἰακώβου, ἀνέκρινεν αὐτὸν, τίς τε ὢν, κἀπόθεν ἥκοι πρὸς αὐτούς, καὶ τίνος χρείας ἠγμένος. εὐχετᾶτο δ' ἐπ' ἄν δύνατ' αὐτῇ παρέχειν ὧν ἀφικνεῖτο δεόμενος. ἰάκωβος δ' οὐκ ἔτυχε συγγνώμης, ἀλλ' ἐρωτικῆς παιδὸς ἡττηθείς, ἐκπεπληγμένος τε τοῦ καλλους ὁρῶν οὕτως ἔχουσαν, ὡς ὀλίγας τῶν γυναικῶν λεύσσειν. καὶ φησὶ, ἀλλ' ἐμοὶ, πρὸς σε καὶ πατρὸς τοῦ σοῦ ἔστι λάβανι παῖς τυγχάνεις οἰκειότης ἐστὶ προσοῦσα τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς ἡλικίας. ἐκ γὰρ ἀβραὰμ ἀβραὰμ καὶ ναχὼρης ἦσαν ἡμῖν οἱ μὲν βαθουήλου ὁ δὲ πάππος ναχώρου γένετο πατὴρ, ἀβραὰμ δὲ καὶ τῆς ἀβράμου σάρρας, ἰσάκιος ἐμὸς πατήρ. ἐγγύτερον δὲ ἔτι τὸ νεώτερον τοῦ δ' ἡμᾶς τῆς συγγνώμης ὁμήρωμα πρὸς ἀλλήλους ἔχομεν· ῥεβέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ, λαβάνου πατρὸς τοῦ σοῦ ἀδελφὴ, πατρός τε δ' αὐτοῦ καὶ μητρός. ἀνεψιοὶ δὴ ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε καὶ σὺ. καὶ νῦν δεῦρο ἥκω ἀσπασόμενός τε ὑμᾶς, τὰ τῶν πρέπουσαν ἡμῖν συγγένειαν ἀνανεωσόμενος. ἡ δὲ τοῦτο μνήμης ὀπαδὸν φιλεῖ συντυγχάνειν τοῖς νέοις προπίπτουσα· ὡς δὲ παῖς τὰ περὶ τῆς ῥεβέκκας, τὰ τοὺς γονεῖς εὐδοκίμους πεφυκότας αὐτῆς τὸ ὄνομα, τοῦτο τῆς περὶ τὸ πατρὸς δίνοιας ἐνδακνούσης ἡσθεῖσα, περιβάλλει τὸν ἰάκωβον. τὰ κατασπασαμένη, τῶν εὐκταιοτάτων καὶ μεγίστην ἡδονὴν αὐτὸν κομίσαι τὸν πατρὶ καὶ τῆς ὅλης τῆς οἰκίας ἅπασιν ἐλεγεν, ὅλῃ τῇ μνήμῃ τὸ μητρὸς αὐτοῦ κατεμένειν καὶ πρὸς μόνην ταύτην συγγενέσθαι. φανεῖσθαι δ' αὐτῷ πάντες ἀνταξίων ἀγαθῶν. χαρᾶς τε ἐπέλθειν ἤδη πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἐπεσθαι πρὸς αὐτὸ ἠγουμένῃ, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πλέον αὐτὸ βραδύνοντα. ταῦτ' εἰποῦσα παρῆγεν αὐτὸ πρὸς τὸν λάβανον. ὁ γνωρισθεὶς τοῦτο δ' μητρόθεν, αὐτός τε αὐδὴς ἦν ἐν φίλοις ἡρώμενος, κἀκείνοις πολλὴν ἡδονὴν παρεῖχεν ἀδοκήτως ἐπιφανείς. μιᾷ δ' ἐπειτα ἡμέρας ὁ λάβαν χαίρων μᾶλλον ἐπ' αὐτῷ παρῆν μᾶλλον ἢ ὡς τοῦ λόγου δηλώσοντος ἔλεγε. τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν ἀφῖκτο μητρός τε καὶ πατρὸς πρεσβύτας καταλιπὼν, ὁ ἰακὼβ τὰ παρ' αὐτοῦ δεομένης, ἀνεπυνθάνετο. παρεῖχεν γὰρ αὐτῷ ὁ πρὸς ἅπασαν ἀπαμύνειν χρείαν. ἰάκωβος δὲ πᾶσαν τὴν αἰτίαν αὐτῷ διηγεῖτο. λέγων ἐκείνῳ ἡνέσθαι παῖδας διδύμους, αὐτόν τε καὶ ἡσαῦ. ὃν ἐπεὶ τῶν τοῦ πατρὸς δίχα δόλου σφίσι τὰ μητρὸς πρὸς αὐτοῦ ἠνυσμένων, ἀποστῆναι ζητῶν αὐτῶν, ὡς ἀφῃρημένου τῆς θεοῦ τοῦ θεοῦ βασιλείας καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ πατὴρ ἠύξατο. ταύτην τε εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, καὶ κατὰ τὴν τῆς μητρὸς ἐπιταλεῖσαν. πᾶσι τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοῖς τυγχάνουσι, καὶ πολὺ τοῦ κατ' ἐκεῖνον συγγενοῦς ἡ μήτηρ προσλαμβάνει. ἔρυμα δὲ τῆς ἐμῆς φησὶν ἀποδημίας εἶναί τε καὶ τὸν θεὸν πιστούμενον, θαρσεῖν τοῖς παροῦσι.

& cum paſtores offendiſſet in ſuburbio, & adoleſcentes ac puellas ad puteũ quendam ſedentes popoſcit potum. hinc orto ſermone percontatus eſt, an noſſent quendam Labanum ſuum popularem, ſi fortè adhuc ſit ſuperſtes. ajunt omnibus ſibi notum. neque enim talem eſſe, ut ignotus eſſe poſſit. quin & filiam ejus una paſcere, demirarique ſe, qvod nondum adſit, ex ea facile, quæ cuperet, cognoturum. vix hæc verba finierunt, cum puella accedit comitantibus ſuis paſtoribus. ei Jacobum oſtendunt, dicentes hoſpitem de ipſius patre ſciſcitari. quæ puellariter gaviſa Jacobi adventu, rogabat, quiſnam & unde ad eos veniret, & cujus rei cauſa: addens optare ſe, ut poſſent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Jacobus vero non tam cognatione aut hujus affectu, quam inſigni puellæ forma captus obſtupuit, ut qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, ſiquidem Labani es filia, antiquior intercedit neceſſitudo, qvam ſit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filii, ex his Bathuelus tuus avus Nachoris fuit filius: Abrahami vero & Sarræ Aranis filiæ Iſacus meus pater. eſt & propinquior ac recentior neceſſitudo, qua ſumus mutuò devincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui ſoror eſt, eodem patre ac matre genita. itaque conſobrini ſumus ego & tu. & nunc venio ſalutaturus vos, cognationiſque officia, ita ut par eſt, renovaturus. At illa memor eorum, quæ de Rebecca ex patre, ut fit, audierat, ſciensque parentes deſiderare aliquid de ea cognoſcere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum ejus, complexoq; juvene: optatiſſimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliviſcitur, crebram illius mentionem faciens, eumq; nuncium cum quantavis felicitate non permutaret. tum jubet, ut è veſtigio ſe ad patrem ſequatur, neve diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis, adduxit eum ad Labanum: & agnitus ab avunculo, tum ipſe fuit ſecurus jam apud ſuos, tum illis inexpectato adventu magnam voluptatem attulit. Poſt aliquot autem dies Labanus, gaudere ſe quidem ejus præſentia magis, qvam verbis exprimere poſſet, ajebat; rogabat tamen, quamobrem veniſſet, relictis parentibus ætate confectis, & qvi ipſius obſequiis ægrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam ſuam, in quacunque re opus haberet. Jacobus vero totam ei cauſam recenſuit. Iſaco eſſe filios geminos, ſe & Eſaum. eum, qui fraudatus ſit patris fauſta imprecatione, per matris artem in ſe translata, cupere ſe interimere, quaſi raptorem principatus à Deo deſtinati, & reliquorum votorum, paternorum. hanc eſſe cauſam ſui adventus, & mandata matris, præſertim cum omnes ſint inter ſe conſanguinei, ſed propiore gradu mater. Sperare, ſe in rebus anguſtis poſt Deum præſidium maximum in avunculo reperturum.

Labanus contra omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes avos, tum etiam, ut affectum sorori absenti debitum erga ipsum præsentem declararet, velle se eum gregum suorum magistris præficere: & quando ad suos reverti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodum tam propinque cognatum deceat. ad hæc Jacobus, se vero libenter accipere conditionem, quantumvis laboriosam, sed æquum esse mercedis loco sibi dari Rachelis conjugium, quam & ipsius virtutis causa diligeret, & quia ejus opera in tale hospitium sit introductus, amor enim puellæ cogebat eum, hanc mentionem injicere. ibi Labanus ipso vultu lætitiam præferens, ejus petitioni annuit, negans sibi optatiorem generum potuisse contingere: sed opus esse, ut aliquandiu secum maneat. In Chananæam enim non missurum filiam: quin & sororis in tam longinquam regionem nuptum datæ propemodum pœnitere. His assentiente Jacobo, de septem annis est conventum. tot enim voluit servire mercede apud socerum, ut, dato virtutis specimine, magis cognosceretur, quinam vir esset. cæterum elapso præstituto tempore, Labanus epulum nuptiale apparat: noctu vero, non sentiente Jacobo, inducit in thalamum alteram filiam Rachele majorem natu, facieque non admodum liberali. at ille, vino & tenebris fallentibus, congressus est cum ea. luce deinde cognito errore, expostulavit cum Labano. ille veniam petebat necessitati, qua compulsus hoc fecerit. non malitiose, inquit Liam supposui, sed consuetudine regionis hujus cogente nihil tamen hoc oberit Rachelis conjugio, sed dabo eam tibi videnti ac scienti post alterum septennium. Passus est hoc sibi persuaderi Jacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ devinctus: & exacto altero septennio, Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaquam ancillæ, subditæ tamen, sed Liam malè habebat amor mariti, quo sororem prosequebatur, expectabatque post partum se fore in pretio: idque assiduis precibus à Deo contendebat. cumque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominavit, quia sibi miseratione divina contigisset. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto post nascuntur ei tres alii: Simeon, quod significat exorabilem ei fuisse Deum: Levi, quod est firmator societatis: Judas, quod est gratiarum actio. Rachel autem verita, ne propter fœcunditatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, jubet famulam suam Balam cum Jacobo cubare. ex ea nascitur puer nomine Dan, quasi dicas, Dei judicium: & aliquanto post alter nomine Nephthalim, ac si dicas artificiosum: quod mater arte certaverit cum sororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam usa. deducit suam famulam in sui mariti accubitum. ex ea quoque nascitur filius Gadas, fortuitum significante nomine: & post eum Aser, quod sonat

Genes. 30.

A λάβαν ⸫ ἢ καὶ διὰ τοὺς προγόνους ἐπαγγέλλεται πᾶσαν αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας, καὶ διὰ τὴν μητέρα πρὸς ἐῶν τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν διὰ τῆς ἐκείνην σπουδῆς ἐνδείξασθαι καὶ μὴ παρουσίας. παραινῶν τε ἅμα αὐτὸν ἐπιμελητὴν καταστήσειν ἔφασκε καὶ νομίμως τῆς πατρῴων ἀξιώσειν. ⸫ πρὸς τοὺς ἰδίους ἀπαλλάττεσθαι γονεῖς βουλόμενον, μὴ δώρων ἐπανήξειν, καὶ τιμῆς ἧς εἰκὸς ἐστὶ τυχεῖν τὸν οὕτω συγγενῆ. ἰακὼβος δὲ ταῦτα ἀκούσαντος ⸫ καὶ φήσαντος ἡδέως πάντα μᾶλλον ὑπὲρ αὐτοῦ πόνον εἰς ἡδονὴν ὑπομένειν τὴν ἐκείνου. μισθὸν δ' ὑπὲρ τούτου λαβεῖν ἀξιοῖ τὸν ⸫ τὴν ῥάχηλ ⸫ γάμον διὰ τὰ ἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ' αὐτοῦ τυγχάνουσης, καὶ ὑπὲρ διὰ ταύτην ⸫ τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκείωσης ἠρώτα. ὁ δὲ τῆς παιδὸς ἔρως αὐτὸν ἠνάγκασε παρακαλεῖν τοὺς περὶ τούτου λόγους. λάβαν ⸫ ἡδέως τοῦτο ἀκούσας, ὑπισχνεῖται τὸν γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, οὐκ ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν εὐξάμενος ἐλθεῖν. εἰ μέν τοι παρ' αὐτῷ μένοι τινὰ χρόνον, τοῦτο ποιήσειν. εἰς γὰρ ξένους οὐκ ἂν πέμψειν τὴν θυγατέρα. μεταμέλειν γὰρ αὐτῷ καὶ τῆς ἀδελφῆς κήδους σὺν σωφρόνων. ὑπὲρ δὲ ἰακώβου τούτοις συγχωροῦντος ⸫, ἑπτὰ ἐτῶν χρόνον συνῆλθεν. ποιεῖται γὰρ αὐτῷ κέκρισται θητεύσας τὸ πενταετές, ἵνα τῆς ἀρετῆς πεῖραν δώσας, ἐπιγνωσθῇ μᾶλλον τίς εἴη. καὶ προσδεξαμένου τὸν λόγον, λάβαν ⸫ χρόνῳ διελθόντος ⸫, πρὸς πόθεν τὴν διαγωγὴν τ' γάμων. νυκτὸς δ' ἐπιγενομένης, ὑδέν προσηδημένου τοῦ ἰακώβου, ὑπεκλίνει τὴν ἑτέραν τῶν θυγατέρων τὴν πρεσβυτέραν τε τῆς ῥάχηλος, ἧς τὸν ὄψιν οὐκ εὐπρεπῆ. συνελθὼν δ' ἑαυτῷ ⸫ ἐπὶ μὲν ἡμέρας ἦν σκότος, ἐπεὶ μετ' ἡμέραν γνοὺς, ἀδικίαν ἐπεκάλει λάβανι. ὁ δ', συγγνώμην ἠτεῖτο ἐξ ἀνάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα πεποίηκεν. οὐ γὰρ κακουργίαν αὐτοῦ τινὰ ὑπολαβεῖν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζονος ⸫ νενικημένον. τοῦτο μέν τοι γε οὐδὲν ἐμποδίζειν πρὸς τὸν ῥάχηλος γάμον, ἀλλ' ὁρῶντι δώσειν ταύτην μετ' ἄλλου ἐπιταείαν. πείθει δὲ ἰακώβου. οὐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέτρεπε. καὶ διελθούσης ἄλλης ἑπταετίας, τ' ῥαχήλαν παρέλαβεν. ἦσαν δ' ἑκατέρᾳ θεραπαινίδες τὸ πατρὸς δόντος. ζέλφαν μὲν, λίας. ῥάχηλ ⸫, βάλαν. δοῦλαι μὲν οὐδαμῶς, ὑποπεπτωκυῖαι δ' αἰτίας. καὶ τῆς λίας ἠπίστο δεινὸς ὁ περὶ τὴν ἀδελφὴν ἔρως ἀνδρὸς, προσεδόκατο πολλῶν ἡμῶν ἐσομένων τιμίαν ὅπερ καὶ ἐκέτευε τὸν θεὸν διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας παιδὸς ἄρρενος ⸫, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς αὐτὴν ἐπτοημένος ἀνδρὸς, ῥᾳδίην ὀνομάζει τὸν υἱόν. διὸ ὅτι κατ' ἔλεον αὐτῇ θεοῦ ἠρώτο. τοῦτο δὲ σημαίνει τὸ ὄνομα. πεπαύσθαι δ' αὐτῇ καὶ τρεῖς ἑτέροις μετὰ τοῦτον. συμεὼν, ὑποσημαίνει δὲ τὸ ὄνομα, πρόσκλησιν αὐτῇ τὸν θεὸν γεγενέναι. ἔπειτα λευΐ, κοινωνίας οἷον βεβαίωσις. μεθ' ὃν, ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. ῥαχὴλ δ' φθονηθεῖσα μὴ διὰ τ' εὐπαιδίαν τῆς ἀδελφῆς ἧττον ὡς ἂν ὑπὸ μοίρας πεπαῦσθαι, ὑπεκλίνη τὸν ἰακώβου τὴν ἑαυτῆς θεραπαινίδα βάλλαν. γίνεται δ' παιδίον ἐξ αὐτῆς, δᾶν. δηλοῦσι γὰρ τὸν τινες ἔπαινον, ἢ τὴν ἐλλήνων γλῶτταν. καὶ μετ' αὐτὸν νεφθαλὶμ, εὐμηχάνητος οἷον διὰ τὸ ἀντιτεχνᾶσθαι τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὖθ' ὡς λέγει πού, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντιτεχνασαμένη. ὑπεκλίνη γὰρ τὴν αὐτῆς θεραπαινίδα. γίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς ζελφῆς υἱὸς γάδας. τυχαῖον ἄνεσις καλέσασα αὐτὸν, καὶ μετ'

B

C

D

E

F

G

quoque nascitur filius Gadas, fortuitum significante nomine: & post eum Aser, quod sonat

καὶ μετ' αὐτὴν, ἀσύμφορα μανδραγόρας λάχοιτο ἄν, ἐξ ὧν A beatificum, quod mactam fœcunditate ſe Lia
πρὸς ὄκλασιν τῇ λείᾳ προσελάμβανε. ῥουβήλου duceret. Porro cum Rubelus filiorum Liç maxi-
δὲ τὰ πρεσβύτατα τῶν παίδων τῶν ὑὸν λείας, μανδρα- mus mandragoræ mala matri afferret, Rachel,
γόρας μῆλα κομίζοντος τῇ μητρὶ, ῥαχὴλ θεασαμένη hoc viſo, concupivit hunc cibum, partemque à
παρεκάλει μεταδοῦναι, δι' ἐπιθυμίας τὸ βρῶμα ἔχουσα. ſorore precario petiit. Illa vero denegante, ju-
τῆς δ' οὐ πειθομένης, ἀρκεῖσθαι δ' αὐτὴν ἀξιούσης ὅτι τῆς τιμῆς αὐτῇ ἀφέλοιτο τῆς παρὰ τὸν ἄνδρα, ῥαχὴλ πεπαύκυσι τὸν θυμὸν τῆς ἀδελφῆς, ὡς ἀφ' ἑσπέρας αὐτῇ τὸν ἄνδρα ἐλέγχουσαν κοιμησομένου παρ' αὐτῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἐπιοῦσαν. τῆς δὲ προσιεμένης τὴν χάριν, ἰακὼβος συνεκατεύδει τῇ λείᾳ· ῥαχὴλ δὲ χαιρόμενος. πάλιν οὖν γίνονται παῖδες αὐτῇ ἰσσάχαρις μὲν, τὴν μισθῶν τὸν ἐκ μανδραγόρων. ζαβουλὼν δὲ ἰσχύος ἀρρένων δύναμις τῇ πρὸς αὐτόν. θυγάτηρ δὲ δευτέρους δ' ὕστερον καὶ ῥαχὴλ γίνεται ὁ ἰώσηπος υἱός. προσθήκην ἡμῖν σημαίνει τινὸς δηλονότι. τοῦτον ἅπαντα τὸν χρόνον, ἔτη δ' ἑπτὰ ἐγένοντο, ἐποίμαινε τὰ πενθεροῦ μῆλα δ' τοῦτον ἠξίου τὰς γυναῖκας ἀναλαβὼν ἀπαλλάττεσθαι πρὸς αὐτόν. ὃ δὲ πενθερὸς μὴ συγχωρῶν τοῦτο, κρύφα τοῦτο ποιεῖν ἐπένοει. τῶν γυναικῶν οὐκ ἀπεπειρᾶτο, πῶς ἔχοιεν πρὸς τὴν ἀποδημίαν. τῶν δὲ ἐκγόνων τοὺς θεοὺς, ῥαχὴλ καὶ τοὺς τύπους τῶν θεῶν ὃς σέβειν πατρίους ἔθος νομίζων ἦν, συναπελαύνει, συναποδιδράσκει μὴ τῆς ἀδελφῆς, εἴτε ἑκατέρων παῖδες καὶ θεραπαινίδες σὺν τοῖς υἱοῖς, εἴ τι τοιοῦτον κτῆσις αὐτῶν. ἐκαίνετο δὲ ἰακὼβος καὶ τῶν βοσκημάτων τὴν ἡμίσειαν, λαβὰν μὴ προσεγνωκότος. τοὺς δὲ τύπους ἐπιφέρετο τῶν θεῶν ἡ ῥαχὴλ, καταφρονεῖν μὲν τῆς τοιαύτης τιμῆς τῶν θεῶν διδάξαντος αὐτὸν ἰακὼβου, ἵνα δὲ εἰ καταλειφθεῖεν ὑπὸ πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοι τούτοις πρὸς φυγοῦσαν συγγνώμης τυγχάνειν. λάβαν δὲ ἡμέρᾳ μιᾷ γνοὺς τὸν τῆς ἰακώβου ἀναχώρησιν σὺν τῶν θυγατέρων, δεινὸς παθὼν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μὴ δυνάμενος ἐπισχεῖν, καὶ καθ' ἡμέραν ἐδόμῃ ὅπου πόρρω λόφου λαμβάνει πρὸς καθήμενος. ἡ τότε μὲν ἐπιόντα ἰδοῦσα, ἠσύχαζεν. ὄναρ δὲ ὁ θεὸς αὐτῷ ὀφθείς, παρήνεσε λαβόντι τὸν χαλεπὸν σὺν τοῖς θυγατέρας ἠρεμεῖν, καὶ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ὑπὲρ θυμοῦ τολμᾶν. ἀπουδὰς δὲ πρὸς ἰακώβου, αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ συμμαχήσειν, εἰ καταφρονήσας αὐτὸν τῆς ὀλιγότητος χωρήσειε αὐτῷ εἰς μάχης. λάβαν δὲ τοιαύτης αὖτω ἐκ θεοῦ προφήσεως γενομένης, μεθ' ἡμέραν εἰς λόγους τὸν ἰακώβον προσκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐτῷ τὸ ὄναρ, ἐπὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πειθοῖ, ἤρξατο καταλέγειν αὐτῷ, προφέρων ὅτι καὶ πέντε αὐτὸν ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν καὶ πάντων ἄπορον ἐποιήσατο, καὶ ὡς δόμους παῖδων ἀφθονίαν τῆς αὐτοῦ κτήσεως. ἡ δὲ θυγατέρες τὰς ἐμὰς αὐτοῦ ζυγὰ, τοῦ δὲ νοιὸν σου τὴν πρὸς ἡμᾶς τοιαύτης αὐξηθησόμενον λογιζόμενος. σὺ δ', οὔτε τῆς μητρὸς τῆς ἑαυτοῦ τὴν κοινωνίας ἧς εἶχες πρὸς ἐμὲ συγγένειας, ἔτι γυναικῶν ἃς ἔγημας, οὐδὲν ποιησάμενος, ἀδὲ τέκνων ὧν ἐμοὶ πάππος, ἐχθρόν με νόμῳ, πάσῃ μὲν ἄγων τὴν ἐμὴν, θυγατέρας δὲ ἀναπεῖσας ἀποδρᾶναι τὰ γενόμενα, ἱερά πατρῷα βαστάσας οἴκοι φερόμενος, σύν τε τὰ ἐμὰ. τιμηθέντα πρόγονον καὶ ἐμοῦ θρησκείας τῆς αὐτῆς ἐκείνους ἀξιωθέντα. καὶ ταῦτα μηδὲ οἱ πολεμήσαντες τοὺς ἐχθροὺς ἐδάσαντο, ἃ συγγένειά σου καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς ὁμοῦ, θυγατέρων δὲ τῶν ἐμῶν ἀνὴρ, ξένος δὲ καὶ ἑστίου τῆς ἐμῆς οἰκίας γενόμενος ἔδρασας. ταῦτα ἐπόντος λάβανος, ἰακὼβος ἀπελογεῖτο, ducerat. Porro cum Rubelus filiorum Liç maximus mandragoræ mala matri afferret, Rachel, hoc viſo, concupivit hunc cibum, partemque à ſorore precario petiit. Illa vero denegante, jubenteque contentam eſſe, qvod honoris prærogativam apud communem maritum haberet: Rachel mitigatura indignationem ſororis, ait ſe illi virum ceſſuram in ſequentem noctem. quam B gratiam altera libenter accipiente, Jacobus cum Lia cubavit in Rachelis gratiam. Rurſum igitur ei filii naſcuntur: Iſſachares, qvod nomen ſignificat ex mercede natum: & Zabulon, qvod ſignificat pignus benevolentiæ: præterque hos filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Joſephum filium: ea vox ſignificat additamentum. Hoc toto tempore, qvod fuit annorum viginti, paſcuis ſoceri & gregibus præfuit. qvo ex- C acto, æqvum eſſe ajebat, ut cum uxoribus ad ſuos reverteretur. Socero vero non permittente, clam hoc facere cogitabat: pertentabatque animum uxorum, quomodo laturæ eſſent peregrinationem. quibus cum gratum hoc eſſet, Rachel ſigillis etiam deorum patriæ religionis ſublatis, una cum ſorore fugiebat: ſimulque utriusque D liberi & famulæ cum ſuis filiis, aſportatis etiam totis, quantæ erant facultatibus. Adducebat etiam Jacob dimidium pecorum, priusquam Labam reſcire poſſet. ſigilla vero deorum ſecum ferebat Rachel: non quod deos coleret, qvorum contemptum à marito didicerat; ſed ut, ſi forte pater fugientes aſſequeretur, haberet, qvo confugeret, veniam impetratura. Labanus autem E poſt unam diem, cognito Jacobi & filiarum diſceſſu, indignatus perſequebatur eum cum valida manu, & ſeptima demum die deprehendit eos in qvodam colle quiéſcentes: qvumque eſſet diei ſerum, ab omni vi ſe continuit per noctem vero Deus in ſomnis illi viſus vetuit, ne quid in deprehenſum in fuga generum cum filiabus durius præ ira conſuleret: ſed potius fœdus cum eo feriret: neve paucitatem fugientium contemneret, alioqui ſe illis propugnatorem F futurum. Sequenti vero luce Labanus Jacobum ad colloqvium evocat, non diſſimulans oraculum: qvumque ille fidei ejus ſe commiſiſſet, cœpit hominem accuſare, exprobrans, qvod pauperem omniumque egenum ſuſcepiſſet, & de ſuis facultatibus abunde ipſi ſuppeditaſſet. Propterea filias, inquit, tibi conjunxi, putans hoc pacto benevolentiam erga nos tuam fore firmiorem. tu G vero neque matrem tuam & communem ſanguinem, neque uxores apud nos ductas, neque liberos, quorum ego avus ſum, reveritus, non aliter quam hoſtem me tractaſti. rapuiſti mea bona, filiabus, ut parentem fugerent, autor fuiſti; ſacra patria domum tecum portaſti, & apud majores meos, & apud me in ſumma veneratione habita; & quæ vix hoſtis hoſti faceret, tu cognatus, & ſorore nepos, gener, hoſpes ac domeſticus convictor mihi feciſti. Jacobus contra pro ſe afferebat, non ſibi ſoli,

ſed omnibus eſſe innatum patriæ deſiderium, æqvumque, ut poſt tanti temporis moras tandem ad eam revertatur. Qvod verò prædæ, inquit, abactæ crimen objicis, ipſe injuſtitiæ ſub alio judice damnareris. Cum enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conſervatis & auctis debeas, an non iniqvum eſt ægre ferre, qvod partem earum modicam uſurpavimus? certè qvod ad filias attinet, ſcito, non hoc lædendi animo à me factum, ſed caritatis conjugalis hoc eſſe officium. ſeqvuntur igitur non tam me quam ſuos liberos. Hæc pro ſe: retorquebat deinde accuſationem in ipſum, quod avunculus ac ſocer duris mandatis eum per annos viginti vexaverit. & illa quidem, quæ nuptiarum ſpe tulerit, quamvis per ſe gravia, ſibi tamen leviora fuiſſe: quæ vero poſtea ſecuta ſunt, multo graviora, quæ nemo niſi benevolus perferret. Etenim Labanus valde inique Jacobum tractaverat. videns enim eum in omnibus rebus à Deo adjuvari, pollicebatur ei daturum ſe futuros fœtus, modo quicquid album naſceretur, modo quicquid nigrum. cum vero magno numero naſcerentur, quæ Jacobo deſtinata eſſent: non ſervabat fidem in præſens, ſed in proxime ſequentem annum promittebat, quod eſſet ad rem attentior, promittens quidé, eo qvod non ſperaret tantũ proventum, ac mox, ubi provenerat, fallens. ſacras tamen effigies permiſſum eſt inquirere. Rachel autem, cognito, patrem permiſſa poteſtate uti velle, deponit ſigilla in ſarcinam cameli, qua ipſa vectabatur: ſedebatq; deſuper, dicens menſtruis laborare: & Laban deſtitit amplius inquirere, credens filiam ſic affectam non fuiſſe ſacris propius acceſſuram. Poſt hæc offenſæ veniam pollicetur, viciſſim alter amorem filiarum, idque jurejurando ſanciunt. Hoc fœdus ictum eſt ſuper monte qvodam, ubi columnam erexerunt aræ ſpecie: unde Galades colli nomen factum, à quo Galadena terra eſt dicta. Poſt fœdus convivio celebrato, Laban ad ſua rediit. Jacobo autem in Chananæam iter cœptum proſequenti viſiones obveniebant, bonam ſpem in poſterum facientes: cui loco Dei Caſtra nomen indidit. Volens autem ſcire animum fratris erga ſe, præmiſit diligenter cuncta exploraturos, timens eum propter veterem ſuſpicionem: quos ita fratrem juſſit alloqui. Ultro ſe patriam reliquiſſe, ne cum offenſo fratre degeret, nunc credere tantum temporis ſpatium ſatis valere ad reconciliationem, ideoque redire cum uxoribus ac liberis & facultatibus induſtria quæſitis, ut ſe, & quicquid earum haberet, illi dedat, quandoquidem nihil felicius exiſtimet, quam ea, quæ Deus largitus eſt, cum fratre habere communia. His nunciatis, Eſaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cum quater centum armatis. At Jacobus audiens, eum obviam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamen ſervatore fretus providebat pro tempore, ne quid detrimenti acciperet, utque ſuos ab injuria defenderet.

A μὴ μόνῳ πατρίδος ἔρωτα τὸν θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμ-
φύσει, καὶ μὴ τοσοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν αὐτῷ κα-
πελθεῖν εἰς τοὺτλεω ὑπὲρ ἧς λείας ἧς ἐγκαλεῖς φη-
σιν, ἀδικῶν αὐτὸς ἂν διῃρεθείης ἐπ' ἄλλῳ κριτῇ. ὑπὲ-
ρῶν γὰρ ἧς ἐχρῆν σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ'
ἡμῶν καὶ πλείονος αὐξηθείσης, ὑπερπαύτης πῶς οὐ
διαμαρτάνεις τ δικαίων χαλεπαίνων ἐμοὶ οἱ μοίρας
αὐτῆς ὀλίγας λαβόντι ἔχομεν, ἀφεὶ μὴ τοι γε τ θυγα-
τέρων, ἵνα μὴ κατ' ἐμὲ κακουργίαν ἀπαναστήσαντος
B ἀκολουθῶσι, ἀλλὰ κατ' εὔνοιαν δικαίαν λαβ γυναιξὶ
γαμετῆς πρὸς σωφρονοῦντας ἑαυτ συμβεβήκει. ἔστ-
τοι τοίνυν οὐχ ὡς ἐμοὶ τοσοῦτον ὅσον τῆς περὶ ἐαυ-
τῶν. καὶ ταῦτα μὴν ὑπὲρ οὐδὲν ἀδικῶν αὐτὸς ἔλεγ-
χος ἐπανεκάλει ἢ καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο, ὅτι μητρὸς ὢν
ἀδελφὸς τῆς αὐτ, καὶ συζύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας,
ἐπιτάγμασι χαλεποῖς ἐκτενεχώρησεν, ἔτεσιν ἑπτὰ τῶν δεκ-
μὲν ἐν αὐτοῖς καταχών. καὶ τὰ μὴν προφάσει τῶν
C γάμων ὑπ' αὐτ γνωμένα, καὶ περὶ χαλεπὰ κουφότε-
ρα ἔφασκε. χείρω γ', εἰ μὴ τοὺς γάμους, καὶ ἅπερ ἂν ἐ-
χθρὸς ἐφυγε. καὶ γὰρ σφόδρα κακούργως ὁ λάβανος ἐ-
χρήσατο τῷ ἰακώβῳ. ὁρῶν γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν πρὸς ὅτι
τελέως συλλαμβανόμενον, ὑπισχνεῖτο τῶν τεχνισμέ-
νων αὐτῷ παρέξειν ἐφ' ὅτε μὴν ὅτι καὶ γνοιτο λάβοι,
πότ' ἂν τὰ μέλανα τῶν γνωσμένων. πληθυνόντων δ' τῶν
ἐπ' ὀνόματι τῷ ἰακώβου τικτομένων, τοῦτο μὲν εἰς τὸ
πρῶτον οὐκ ἐφύλαττεν πίστιν, εἰς ἔτ δ' παρέχειν ἐπαγ-
D γέλλετο τὸ ἐξῆς, ἀλλὰ τὸ ἐπιφθονεῖν τῷ πλήθει τῆς
κτήσεως, καὶ ἐπαγγελλόμενος μὲν διὰ τὸ δυσέλπιστον
γνώσεως τοσαύτης ψεύδεσθαι δ' ἐπιγνωσόμενος. ἐπεὶ μὲν
τοι τῶν ἱερωμάτων, ἐκέλευεν ἐρεύνας ποιεῖσθαι, δεξα-
μένου δ' λαβάνου τοῦ ἔρευναν, ῥαχήλα πυνθανομένη,
κατατίθησι τοὺς τύπους εἰς τὸν σάγμα τῆς φερούσης
αὐτοῦ καμήλου, ἐκαθέζετο δ' φάσκουσα τοῦ κ' φύσιν
κάθαρσιν αὐτῆς ἐσχολεῖν. καὶ λάβανος μὲν, ἀφίσταται
E τῆς ἐπιπλέον ἐρεύνης, ὡς ἂν οἰηθεὶς τοῦ θυγατέρα μ'
τιοῦτο πάθους τοῖς τύποις ἐπεσελθεῖν. ποιεῖται δ' ὅρ-
κους πρὸς ἰακώβον μηδενὸς αὐτῶν μνησικακήσειν τῶν
γεγονότων. ἀλλὰ καὶτοῦτο ἀγαπήσειν αὐτὸ τὰς θυγα-
τέρας. καὶ τοὺς πίστεις τοὺς ἐπὶ τούτοις ἐποιήσαντο ὑπὲρ
ὄρων τινῶν, ἐφ' οἷς σῆμα ἀνέθεσαν κατὰ ἕωμῆ ἀχῆμα-
ὃ ἦν γαλαάδης λέγεται ὁ ἕωμός. ἀφ' ὃ νῦν γαλαδηνὴ
καλοῦσι τὴν γῆν. ἑστιαθέντων δ' ἐπὶ τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν
λάβανος ἀνέζευξεν. ἰακώβῳ δ' εἰς τὴν χαναναίαν πορεύ-
F ὀντι, φαντάσματα συνετύγχανεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑ-
παγορεύοντα περὶ τῶν εἰς ὕστερον. καὶ τ μὲν τόπον προσ-
αγορεύει, θεοῦ στρατόπεδον. βουλόμενος δ' εἰδέναι τί ὁ
ἀδελφὸς αὐτοῦ φρονεῖ, τοὺς γνωσμένους ἑκατὸν μ' ἐκ
κελεύσας προϋπεμψε, δεδιὼς αὐτὸν διὰ τὴν προτέ-
ραν ὑποψίαν. ἐντέλλατο δ' τοῖς πεμπομένοις λέγειν
πρὸς τ ἡσαῦ. ὅτι νομίσας ἰακὼβ ἄδικον συνδιαιτᾶ-
σθαι αὐτὸ τῇ ὀργῇ τ χώρας ἐκὼν ὑπεξέλθοι. ἐ νῦν τ
G χρόνον ἱκανὸν ἡγεμόνος ἑαυ διὰ λάχητον, ἐπανήκοι, γυ-
ναῖκας τε καὶ παῖδας ἐπαγόμενος μ' δ' ἀνιαθέντος βίᾳ,
μ' τ πρωτότοκον ἑαυτ σκήνωμα θεοῦ διδοὺς, ὅτι κρίνῃ μέ-
γιστον ἀγαθὸν τὸ, τῷ ἀδελφῷ συμμεταλαμβάνειν τῶν
ὑπὸ θεὸν δεδομένων. καὶ οἱ μὲν, ταῦτα ἐδήλουν. ἡσθεὶς δ'
ἀνεχαρὴς γένεται, καὶ τῷ ἀδελφῷ ὑπήντα σὺν ἑκατὸν
τοῖς τετρακοσίοις. καὶ ἰακὼβ πυνθανόμενος ἥκειν αὐ-
τὸν, ὑπαντήσομεν μ' τοσούτων ὁπλιτῶν, ἐν πρό-
φοβος. τῷ μέν τοι θεῷ τ ἐλπίδα τ σωτηρίας ἐπέτρεπε
καὶ πρὸς

καὶ σκηνὰς εἶχεν ὡς τῶν πρόντων ἕκαστος ἂν αὐτὸς ἀ- A
παρὴς σώζοι τοὺς σὺν αὐτῷ κεκτημένους τῶν ἐχθρῶν εἰ ἐ-
πέλοιεν ἀδικεῖν. νέμεσις οὖν τοὺς σὺν αὐτῷ τοὺς μὲν
προὔπεμπε, τοὺς δὲ λειπομένους, ὅσον σκέλλοιεν ἀκο-
λουθῆσαι εἰ βιαιοθεῖεν οἱ προπεμφθέντες ὑπηρε-
μόνου δ' ἀδελφοῦ, καταφυγὼν ἔχοιεν τοὺς ἑπομένους καὶ
τῶν ἀγαπᾶς τοὺς σὺν αὐτῷ τὸν τρόπον, πέμπτῃ πινὰς
ὥρᾳ κομίζοντας παιδελφῷ· παροῦγια δὲ τὰ πεμ-
πόμενα καὶ πλῆθος κτηνῶν πολλῶν, ἃ δὴ πέμπε- B
σθαι λειπομένοις ἔμελλεν ἔσεσθαι ὠφελὸς τὸ σωφρονίζειν
αὐτόν. ἡσυχῇ δὲ οἱ πεμφθέντες ἐκ παρελειμμάτων, ἵνα
συνεχέστερον ἐντυγχάνοντες, πολλοὶ δοκῶσιν, ἀνήσειν δὲ
ἀπὸ τῶν δώρων τῆς ὀργῆς, ἡ παρμένει πεπυρωμένος. ἐ-
πὶ μέν τοι καὶ λέγοις χρηστοῖς ἐμιλεῖν ἔφερτο
πρὸς πεμπομένους. τοῦτο σωσθεὶς παρὰ πᾶσαν τῆς ἡμέ-
ρας νύκτα διαβαινούσης σκύνει τοὺς σὺν αὐτῷ. καὶ χεί-
μαῤῥὸν πνεῦμα λαῖλαπος λεγόμενον παρεβεβηκότων, ἰά- C
κωβος ὑπολελειμμένος φαντάσματι συμπαλαίει τινί,
σκέλους ἔφαπτόμενος τῆς μάχης, σκιᾷ τι
δὲ φαντάσματος, ὃ δὴ καὶ φωνῇ χρῆται καὶ λόγοις
πρὸς αὐτὸν, χαίρειν τε πρὸς τῆς γεγυμνασμένος παραινοῦν,
καὶ μὴ μαχοῦν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἄγγε-
λον νενικηκέναι, καὶ σημεῖον ἡγεῖσθαι τὸ μεγάλων ἀγα-
θῶν ἔσεσθαι, καὶ δὲ μηδέπω τὸ γόμος σκληρὸν αὐτῷ,
μᾶλλον ὑπερπερον πνεῖ ἀνθρώπων τῆς ἰσχύος ἔσεσθαι D
τὸν σκέλους σκέλλειν πεπαλεῖν αὐτὸν ἱκανόν. σημεῖον
δὲ τοῦτο τῆς τῶν ἑβραίων γλώττης, τὸν ἀντιπαλαίοντα
ἄγγελον θεῖον. τοῦτο μὲν τὸν προειλεγμένον, ἰακώβου δεη-
θέντος καὶ αἰσθομένου τὸ ἄγγελον εἶναι θεῖον, ἵνα μοίρας
ἔχοι, συμμίσγειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν φάντασμα
τοῦτ' εἶπον, ἀφανὲς γενέσθαι. ἡδέως δὲ τούτοις ἰακώβος,
φασκούηλον ὠνομάζει τὸν τόπον. σημαίνει δὲ, θεοῦ
πρόσωπον. καὶ ἡμέρου δὲ τοῦ μάχου ἀληθέ-
τος αὐτοῦ τοῦ νεῦρον τὸ πλατὺ, αὐτίκα τε ἀπέχεται E
τῆς τούτου βρώσεως, καὶ δι' ἐκεῖνον ἀφ' ἡμῖν ἐστιν ἐσθί-
διμον. πλησίον δὲ ἦδη τὸν ἀδελφὸν πανδαιμόνιος, κε-
λεύει προϊέναι τῶν γυναικῶν ἑκάστην καθ' αὑτοῦ μό-
τῶν θεραπαινίδων, ἵνα πόῤῥωθεν ἀφορῶεν τὰ ἔργα τῶν
ἀνδρῶν μαχομένων εἰ τάχα θελήσειεν ἡσυχῆ. προσεκύ-
νησε δὲ αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγγὺς αὐτῷ ἡμένου, οὐδὲν
πρὸς αὐτὸ δόλιον φρονοῦντα. καὶ ὁ ἡσυχῆ ἀσπασάμενος
αὐτὸν, ἀνήρετο τῶν παίδων τὸν ὄχλον καὶ τὰς γυναῖ- F
κας. ἠξίου τε τοῦ τὸ πᾶν μαθὼν πρὸς αὐτῶν, καὶ αὐ-
τὸς συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. ἰακώβου δὲ
προφασιζομένου τὸν κόπον τῶν προβάτων, ἀπεχω-
ρησεν εἰς σκηνὰς. ἐπαῦσθαι δὲ ἐπιῶτα τὴν διάπραν, πρόσ-
ταγμα ποιεῖσας τὸ χωρίον ἀπὸ τῆς αὐτοῦ. προχώσεως δα-
σεται. ἰακώβος δὲ ἀφίκετο εἰς τὰς ἐπὶ νῦν σικιμὰς λε-
γομένας. ὅθεν εἰς σίκιμον παρὰ χαναναίων δ' ἐστὶν ἡ G
πόλις. τῶν δὲ σικιμητῶν ἑορτὴν ἀγόντων, θύνα ἡ θυγά-
τηρ ἰακώβου μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ὀψο-
μένη τὸν κόσμον τῶν ἐπιχωρίων γυναικῶν. θεασαμέ-
νου δ' αὐτὴν συχέμις ἐμμόρου τοῦ βασιλέως ἱππος,
φθείρει δὲ ἁρπαγῆς. καὶ λαπτόμενος ἐρωτικῶς ἱκετεύει τὸν πατέρα λαβεῖν αὐτῷ πρὸς γάμον τὴν κόρην. ὁ δὲ πεισθεὶς ἦλθε πρὸς τὸν ἰάκωβον, δεόμενος τοῦ παιδὶ αὐτοῦ συχέμι συζεύξαι θύναν κατὰ νόμον. ἰακώβος δὲ, ὅτ' ἀνεπλέγη ἔχων λάβρα τὸ ἄδικημα τοῦ ἐξαπατήσαντος, οὐκ νόμιμον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν ὑπερθέσθαι αὐτῷ βουλὴν ἀγαγὼν πρὸς ἑαυτὸν παρεκάλει. ἀπῆλθε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἰάκωβον ἐλπίζων παρέξειν τὸν γάμον. ἰάκωβος δὲ δηλώσας τοῖς παρὰ, τὴν τε φθορὰν τῆς ἀδελφῆς, καὶ τοῦ ἐμμόρου τὴν δόσιν,

Distributo igitur agmine, alios præcedere jussit, alios propere subsequi: ut si quis primos aggrederetur, ad sequens agmen haberent refugium: & hoc modo instructis, qui circa se erant, præmittit quosdam ad fratrem cum muneribus. ea constabant jumentis multisq; ac variis quadrupedibus, accipienti placituris propter raritatem. veniebant autem alii post alios, vt crebri occurrentes plures quã pro numero viderentur: & credibile erat donis placatum remissurum iram, si qua adhuc esset reliqua. quin & illud mandatum est præmissis, ut blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem dispositis, noctu movit agmen. Cumque Jobacchum torrentem transissent, Jacobus aliquantum ab agmine relictus incidit in luctam cum spectro, ipse prior lacessitus, eratque superior. exclamat igitur, mactum virtute, qui non quemvis adversarium, sed angelum Dei vicerit: idque illi esse magnæ felicitatis præsagium: genusque ejus nunquam defore, nec ullis unquam humanis viribus posse opprimi. jussitque illum posthac vocari Israelem, qvod Hebræis angelo reluctantem significat. Hæc sunt prædicta Jacobo, id ipsum roganti. Cum enim sensisset angelum esse Dei, precatus est, ut ex eo fatum suum cognoscere liceret. His dictis, spectrum evanuit. Jacobus vero lætus auditis, imposuit loco nomen Phanuel. id significat Dei faciem. sed quia latum nervum inter luctandum læsit, & ipse post eo cibo abstinuit, & nobis illo propter eum vesci non licet. Cognito vero, fratrem jam non longè abesse, jubet uxores procedere per se quamque cum pedisequis, vt e longinquo spectarent pugnam virorũ, si eam frater mallet. ipse propior factus adoravit fratrem, non male de se cogitantem. at Esaus, eo salutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorum: & cum didicisset omnia, volebat eos deducere ad patrem. Jacobo vero excusante lassitudinem jumentorum, reversus est in Seiram. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirsutie sua denominato. Jacobus autem pervenit ad Scenas qvas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus est Sicima, quæ est urbs Chananæorum. & cum esset celebritas apud Sicimitas, Dina unica Jacobi filia venit in urbem ad visendum cultum mulierum ejus regionis. qva visa, Sychemis Emmoris regis filius raptæ stuprum obtulit: & correptus amore patrem suum rogavit, ut puellam uxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Jacobum, rogans, ut filio suo Dinam in matrimonium collocaret. Jacobus vero, qui neque negare poterat propter majestatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi spatium poposcit. Rex, sperans Jacobum assensurum, abiit. Ille vero, indicata filiis injuria sororis, & Emmoris petitione, Genes. 34.

juſſit eos conſultare, qvid facto opus eſſet. major pars hærebat, incerti, quid eſſet agendum. Simeon vero & Levis uterini puellæ fratres tale conſilium inter ſe capiunt. Obſervato feſto die, qvo Sicimitæ voluptati & conviviis operam dabant, invaſis noctu cuſtodibus, ſopitos contrucidant: atque ita facile urbe potiti, mares univerſos interimunt una cum rege ac filio, ſolis parcentes fœminis. qvo facinore citra conſenſum patris perpetrato, ſororem reducunt. Jacobum autem obſtupefactum audacia tanta filiorum, indigneque ferentem, Deus per viſum bono animo eſſe

Geneſ. 35. juſſum, luſtrare tentoria, ſacrificiumque, qvod olim poſt ſomnium illud in profectione Meſopotamena voverat, perſolvere imperat. itaque dum luſtrat, incidit in Labani Deos: neſciverat enim, Rachelem eos furatam. his apud Sicima defoſſis in terram ſub quadam quercu, profectus inde ſacrificavit apud Bethela, ubi ſomnium illud divinum viderat, iter faciens in Meſopotamiam. Progreſſus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam ſepelit, ſolam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam qvum mirum in modum lugeret, infantulum nominavit Benjamin, eo quod doloris cauſa matri fuerit. Atque hic eſt filiorum Jacobi numerus, mares duodecim, fœmina una. ex his octo legitimi, è Lia ſex, duo è Rachele: quatuor vero e pediſequis, e ſingulis duo: qvorum nomina jam dixi.

Inde venit Hebronem in Chananæa ſitam, ubi Iſacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum convictus.

CAP. XX.

Mors Iſaci, & ſepultura in Hebrone.

Gen. 35. REbecca enim jam ante defuncta, Iſacus quoque eam ſequitur, non multo poſt filii reditum: & ſepultus eſt à filiis juxta uxorem in Hebrone, in monumento parentum ſuorum. Fuit autem Iſacus vir Deo charus. & magna providentia dignus ab eo habitus, poſt Abrahamum patrem. valdè longo etiam tempore vixit. Mortuus eſt enim, exactis cum virtute annis octoginta quinque ſupra centum.

ἠξίου βουλεύεσθαι τί δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἠσύχαζον γνώμης ἀπορούντες. συμεὼν δὲ καὶ λεὺις ὁμομήτριοι τῆς κόρης ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους σωτήριαν ποιοῦσί τινα πρᾶξιν. οὔσης ἑορτῆς, καὶ τῶν σικιμητῶν εἰς ἄνεσιν & εὐωχίαν τετραμμένων, νύκτωρ πρώτους ἀπεκαλόντες τοῖς φύλαξι, κτείνουσι κοιμωμένους. & παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀναιροῦσι πάντα ἄρρενα, καὶ τὸν βασιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. φείσονται δὲ τῶν γυναικῶν πρόσαντες δὲ τοῖς τοῦ πατρὸς γνώμης ἐπὶ ἀγνοίᾳ τὸν ἀδελφόν. ἰακὼβ δὲ ἐκπλαγὴς πρὸς τὸ μέγεθος τῶν γεγονότων, & χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς υἱοὺς, ὁ θεὸς φόβους ἐκέλευσε θαῤῥεῖν. ἁγνίσασθαι δὲ τοὺς συνεῖναι, θυσίας ἀποτελεῖν ἃς τὸ πρῶτον ἀπιὼν εἰς τὴν μεσοποταμίαν, ὅτε τῆ ὄψει & ὀνείρου ἤνεγκε. ἁγνίζων οὖν τοὺς ἑπομένους, ἀπτυγχάνει τοῖς λαβάνου θεοῖς. οὐ γὰρ ἠπίστατο ὑπὸ τῆς ῥαχὴλ κλαπέντας. καὶ αὐτὸς ἔκρυψεν ἐν σικίμοις εἰς γῆν, ὑπό τινα δρῦν, ἣν πάρεστι τυγχεῖν, ἐν βεθήλοις ἔθυεν, ὅπου τὰ ὀνείρατα ἐθεάσατο χωρῶν πρότερον ὅτε τῆς μεσοποταμίας. ἐκπεῖθεν δὲ πρεσβῶν ἐπὶ κῶμην τὴν ἐφραθήνην γίνεται, ἐν ᾗδε ῥαχὴλαν ἐκ τόκετοῦ θανοῦσαν θάπτει, μόνην τῶν συγγενῶν τῆς ἐν χεβρῶνι τιμῆς οὐ τυχοῦσαν. πένθησας δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον, βενιαμὶν ἐκάλεσε, ἀλλὰ τὸν ἐπ' αὐτῷ γλωμένον ὀδύνην τῇ μητρί. οὗτοι ἰακὼβ τοιαῦτες οἱ πάντες. ἄῤῥενες μὲν, δώδεκα. θηλεία δὲ, μία, πάντων ὀκτὼ γνήσιοι. ἐκ λείας μὲν ἑξ. δύο δὲ ἐκ ῥαχήλας. τέσσαρες δὲ, ἐκ τῶν θεραπαινίδων, δύο ἑξ ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα προεῖπον. παρῆν δὲ καὶ ἐπὶ τοῦτον ἐπὶ χεβρῶνα πόλιν ἐν χαναναίοις κειμένην. ἐνθεῖ δὲ ἰσαὰκ τὰ διαιτᾶν εἶχε. καὶ βραχέα μὲν ἀλλήλοις συναλγήσασι.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἰσαὰκ τελευτήσας, ἐτάφη ἐν χεβρῶνι.

ΤΗν γὰρ ῥεβέκκαν ἰάκωβος οὐ κατέλαβε ζῶσαν. θνήσκει δὲ ἰσαὰκ ὀλίγῳ μὲν πλεῖστ' ἀφίξεως τὸν υἱοῦ. καὶ ταφῆς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ, ἐν χεβρῶνι. μνημείου προγονικοῦ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντος αὐτοῖς. ἐγήρατο δὲ ἰσαὰκ. ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἠξιωμένος ὑπ' αὐτοῦ μετ' ἀβραμον τὸν πατέρα. πολυχρονιώτατος δέ. βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μὴ ἀρετῆς, ἔτος ἀπέλιπε.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἰσραελῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς ἡσαῦς καὶ ἰάκωβος ἰσαάκου παῖδες ὄντες, διείλαντο τὴν οἴκησιν. καὶ ἡσαῦς μὲν τὴν ἰδουμαίαν κατέσχεν, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν. Κεφ. α.
Ὡς ἰώσηπος ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων, ἐνυπνίων αὐτῷ προδεικνυόντων τὴν μέλλουσαν δόξαν μανίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη. Κεφ. β.
Ὡς αὐτὸς ἅπας εἰς αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ἀφ' ὧν τοὺς αὐτὸν μῖσος, καὶ θυμῷ ἐσπασμένῳ ἐπὶ καὶ λαμπρὸς, τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους. Κεφ. γ.
Ἡ δ' αὖτις αὐτὸ μὴ τῆς θυσίας πίστις τοῦς αὐτὸν μετάβασις, ἀφ' ὧν τὸν θυόμενον λαμόν. Κεφ. δ.
Ὅτι τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν, ἔτη τετρακόσια. Κεφ. ε.
Ὡς μωσέως αὐτοῖς ἡγουμένου, τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον. Κεφ. ς.
Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγεῖν δι' αὐτὴ παρέσχε Κεφ. ζ.

HÆC IN SECUNDO JOSEPHI ANTIQVITATVM JUDAICARUM LIBRO CONTINENTUR.

Quomodo Esaus & Jacobus filii diviserunt habitationem, & quod Esao Idumæa, Jacobo Chananæa contigit. Cap. I.
Quomodo Josephus Jacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ fœlicitatis prænuntia in fratrum invidiam incurrit. Cap. II.
Quomodo Josephus in Ægyptum venditus a fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit. Cap. III.
Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit. Cap. IV.
De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos. Cap. V.
Qvomodo Moyse, duce Ægyptum reliquerunt. Cap. VI.
Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit. Cap. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER SECUNDUS.

CAP. I.

Qvomodo Esau & Jacobus Isaci filii diviserunt habitationem, & qvod Esau Idumæa, Jacobo Chananæa contigit.

DEfuncto autem Isaco, filii partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus, Hebrone fratri concessa, habitavit in Saira, & Idumææ dominatus est à seipso denominatæ. Adomus enim cognominatur ob causam talem. Olim adolescens etiam tum, reversus à venatu, famelicus offendit fratrem coqventem sibi ipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogavit, ut expetitum sibi cibum traderet. at ille, adjuvante fratris fame, jus primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia cessit ei suum jus, interposito jurejurando. Ob ejus cibi colorem à colluforibus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regionem ipsius ditionis est derivatum, qvod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Jaus, Jolamus, & Coreus, eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Asa, Raguelem Mosametha ei peperit, Hos filios habuit Esaus. Aliphazæ item quinque legitimi filii fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Jothamus, Ocanasus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitaverunt Idumææ regionem, quæ Gobolitis dicitur, & eam, quæ de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim late patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cujus partes à primis colonorum inductoribus denominatæ, appellationes eas postea retinuerunt.

Genes. 35.

Genes. 36.

Κεφάλαιον ά.

Πῶς ἡσαῦς καὶ ἰακωβος ἰσάκου παῖδες ὄντες διείλαντο τὴν οἴκησιν, καὶ ἡσαῦς μὲν ἰδουμαίαν κατέχει, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τελευτὴν ἰσάκου τελοῦσιν, οἱ παῖδες αὐτοῦ μερισάμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, ἐχωρίσθησαν. καὶ ἡσαῦς μὲν, τῆς χεβρωνίας πόλεως ἐκχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν σειρᾷ διητᾶτο, καὶ τὴν ἰδουμαίαν ἦρχεν, οὕτω καλέσας τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ. ἄδωμος δ' ἐπονομάζετο, διὰ τοιαύτην αἰτίαν τυχὼν τῆς ἐπικλήσεως. ὅτε γήρας ποτὲ καὶ πόνος δεῖ τὸ κωμῳδούμενον λιμώττων ἐπανῆλθεν, ἐπὶ θοίνῃ ὢν τῆς ἡλικίας. ἐπιτυχὼν δὲ τῷ ἀδελφῷ φακοῦ ἑσπόδακότι πρὸς ἄριστον αὐτῷ ξανθοῦ σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ λίαν δὲ τὸ ἐπὶ μᾶλλον ὀρεχθεὶς, ἠξίου παραχεῖν αὐτῷ πρὸς τροφήν. ὁ δὲ ἀποδώσειν τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ δεδιὼς φαγεῖν, σωμεργῶς χρησάμενος τῇ πείνῃ τὸν ἀδελφὸν ἠνάγκασε. κἀκεῖνος οὕτω δὴ λιμοῦ πρεσχεθεὶς, παραχωρεῖ τῶν πρεσβείων αὐτῷ μεθ' ὅρκων ἐνθεν λίαν τὸ ξανθότητα τοῦ βρώματος, ἀπὸ τῶν ἡλικιωτῶν ἄδωμος καλεῖται καὶ παιδιᾶν ἐπικληθείς. ἄδωμα γὰρ ἐβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι. τὴν δὲ χώραν ὅτως προσηγόρευσεν. ἕλληνες γὰρ αὐτὴν ἐπὶ τὸ σεμνότερον ἰδουμαίαν ὠνόμασαν. γίνεται δὲ καὶ πατὴρ παίδων πέντε τὸν ἀριθμόν. ὧν ἰάϋς μὲν καὶ ἰόλαμος, καὶ κόρηος, ἐκ γυναικὸς μιᾶς ἀλιβάμης τεκνοῦται. τῶν δὲ λοιπῶν, ἀληφάζης μὲν, ἐξ ἄσης. ῥαγουήλος δὲ, ἐκ μοσαμήθης ἐπαρξάντο αὐτῷ γενόντες. καὶ ἡσαῦ μὲν οὐ πλείους παῖδες ἦσαν. ἀλιφάζη δὲ γίνονται γνήσιοι παῖδες πέντε, θήμαν, ὄμηρος, ὄφις ἰώθαμος, ὀκάναζος. ἀμάληκος γὰρ νόθος ἦν ἐκ παλλακῆς αὐτῷ γενόμενος, θαμνάης ὄνομα. ὅτι κατῴκησαν τὴν ἰδουμαίας τὴν γοβολίτην λεγομένην, καὶ τὴν ἀπὸ ἀμαλήκου κληθεῖσαν ἀμαληκίτην. πολλὴ γὰρ ἦν ἡ ἰδουμαία, ὅτε πάσης αὐτὴν ἀπέσωζεν ὄνομα, καὶ τοῖς μέρεσι τοῖς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας διεφύλαξεν.

Qc

Κεφάλαιον β'. A CAP. II.

Ως ἰώσηφ ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνυμένων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

Quomodo Joſephus Jacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futura ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum invidiam incurrit.

Ιακώβῳ δὲ σωθεὶς παρελθὼν εἰς εὐδαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐδὲ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλούτῳ τε γὰρ ὑπερέβαλλε τοὺς ὁμόρους ἀνθρώπους, καὶ παίδων ἀρετῇς ζηλωτὸς καὶ ἀβασκάνητος οὐδενὸς γὰρ ὑστέρουν. ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔργα χειρῶν καὶ πόνων ὑπομονὴν ἦσαν ἄψυχοι, καὶ δεινοὶ σωφρέναι. τοσαύτην δ' ἄρα τὸ θεῖον αὐτοῖς προνοίαν ἔσχε, καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιμέλειαν, ὡς καὶ τῶν λυπηρῶν αὐτῷ δοξάντων τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀγαθῶν προφάσεις, καὶ ποιήσαι τῆς ἐκ Αἰγύπτου τὴν ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεώς αἴτιον αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γενομένους, ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας. ἰώσηπον γὰρ φασὶ τὸν Ἀκχήλας παιδοποιησάμενος ἰακώβου. λέγεται δὲ σώματος εὐγένειαν καὶ ψυχῆς ἀρετὴν, φρονήσει δὲ διαφέρειν, τῶν ἄλλων πολὺ μᾶλλον ὧν ἦν ἠγάπα. πρὸς ὃν ἀδελφῶν, ἡνίκα ἔσπερος ζοφερὴ φθόνον σκίνησε καὶ μῖσος ἦπερ σκοτεινῶν ὀνειράτων, ἃ ἰώσηπος, τῷ τε πατρὶ καὶ τούτοις ἐμήνυσεν, εὐδαιμονίαν καταγγέλλοντα, ζηλοτυπήτων ἄρα τὰ ἀνθρώπων, τοῖς τῶν οἰκειοτάτων εὐπραγίας. αἱ γὰρ ὄψεις, ἃς κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν ἰώσηπος, παιδὸς ἦσαν. σκηπτοῦχος μὲν τὰ ἀδελφῶν φῶτα δ' πατὴρ ἐπὶ συλλογὴν τῶν καρπῶν ὥρας ἀκμάζοντος, ἑρᾶ πολὺ τῶν κατὰ τὴν σωτηρίαν διαφερόντων καὶ τὰς ὕπνους ἑτεροίων ἀφορᾶσθαι ὄψιν. τῷ ὡς ἐγερθεὶς, τοῖς ἀδελφοῖς ὡς κρυπτὸν αὐτῷ τὸ σημαινόμενον ἐξηγεῖτο. λέγων ἰδεῖν ἐπὶ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, τὸ μὲν αὐτοῦ δρᾶγμα πυρῶν ἠρεμεῖν ἐφ' οὗ κατῆγκε τόπου, τὰ δ' ἑκάστων προσρέχοντα προσκυνεῖν αὐτῷ. καὶ μέγεθος πραγμάτων τὸ ὄψιν προσλέγουσιν, καὶ κατ' αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν ἐσομένην τῷ μὲν ἰωσήπῳ, πότων δὲν, ὡς ἂν γνώμεν τὸ ὄναρ αὐτοῖς διασάφησον, ἀρὰς δ' ἐποιήσαντο μηδὲν αὐτῷ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ὑπενόουν, καὶ πρὸς αὐτὸ ἐπὶ μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν. τῷ δὲ ἐπ' αὐτῷ φθόνῳ προσφιλονεικήσαν τὸ θεῖον, δευτέραν ὄψιν ἐπιπέμπει τῷ ἰωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. τὸν γὰρ ἥλιον, ἐδόξε τὴν σελήνην προσκυνεῖν, καὶ τοὺς ἀστέρας τοὺς λοιποὺς ἐπὶ τὴν γῆν καταπίπτειν, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ, μηδὲν προσφθονήσας τῶν ἀδελφῶν κακόηθες ὑφορώμενος, καὶ τούτων προσταγχανόντων, διεσάφησε, καὶ τὸ βάλος σημαῖνον, φράσας προσκαλῶν. ὁ δὲ ἥδη τῷ ἀνειρηκέναι τὸ προῤῥησιν αὐτῷ τῇ μαντείᾳ συλλαβὼν, καὶ μὴ σοφίας οὐκ ἀσκόπως εἰκάσας, ἔχαιρεν ἐπὶ μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις εὐδαιμονίαν γὰρ τῷ παιδὶ καταγγέλλον. καιρὸν ἥξειν δὲ ζῶντες, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπὸ τε τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἔσεσθαι τιμῆς καὶ προσκυνήσεως ἄξιον. τὴν μὲν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον, μητέρα καὶ πατέρα, τὴν μὲν αὐξήσας πάντα καὶ τρέφουσαν δὲ σκοτωθέντος καὶ τὴν ἰσχὺν ὑπηνέγκας εἰκάζων. τοὺς δ' ἀστέρας, τοῖς ἀδελφοῖς τῷ τούτους ἕνδεκα εἶναι, καθ' οὓς τοὺς ἀστέρας, ἀπὸ τε ἡλίου καὶ σελήνης τὴν ἰσχὺν λαμβάνοντας. καὶ ὁ μὲν ἰακώβου, τοιαύτην οὐκ ἀσυνέτως τὴν ὄψεως κρίσιν ἐποιήσατο. τοὺς ἀδελφοὺς δὲ ἰωσήπου, σφόδρα ἐλύπησε τὰ προφρημένα. καὶ διετέθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ μέλλοντι τὰ σημαινόμενα ἀπὸ τῶν ὀνειράτων ἀγαθὰ ἥξειν ἀλλ' οὐκ

IAcobus autem ad tantam felicitatem pervenit, ad quantam vix alius quiſquam. nam & opibus excellebat inter ejus regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conſpicuus. nihil enim eis deerat, ſed induſtrii fuere omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimùl ac prudentia præditi. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cœleſte numen, ut etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, adverſis maximorum bonorum occaſionem præberet, & per ipſum ejusque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præſtrueret ac præmuniret. Joſephum è Rachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi virtutem (erat enim prudentiſſimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & invidiam fratrum in eum provocavit. acceſſerunt ea ſomnia, quæ ſibi viſa patri ac illis indicavit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam conjunctiſſimos ad æmulationem facile concitat. Viſiones autem Joſephi fuere tales. Miſſus cum fratribus à patre ad colligendas fruges meſſis tempore, viſionem vidit, quæ non poterat exiſtimari una ex iſtis vulgaribus, quales in ſomnis obverſari ſolent: eam experrectus fratribus interpretandam narravit, dicens viſum ſibi præterita nocte ſuum tritici manipulum ſtare loco, illorum vero manipulos accurrentes adorare eum: qvod videbatur & amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres qvoque in ejus poteſtate futuros. At illi nihil tale Joſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagium, ipſumque majore etiam odio proſequebantur. Deus autem adverſus eorum invidiam contendens, alteram viſionem Joſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim ſolem cum luna & undecim ſtellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in præſentia fratrum, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicavit, rogans, ut interpretari dignaretur: qvod ei non mediocri fuit voluptati. Præſagium enim ſomnii colligens, & ſapienter eventum conjiciens, gaudebat, eo qvod ingens filio felicitas portendi videretur: eventurum olim tempus, quando tam à parentibus quam à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per ſolem ac lunam patrem & matrem, quod altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porro ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quod numerus non diſcreparet, tũ quia vim à ſole & luna haberent. Et Jacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Joſephi valdè contriſtavit id præſagium, haud aliter quàm ſi alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum qvo pariter omnibus fortunis frui poſſent, tam felicitatis quam generis ſocii:

Gen. 37.

decreverunt que adolescentem tollere: & hoc consilio comprobato, frumentis jam collectis, contulerunt se cum pecoribus in Sicima agrum pascuis percommodum, non præmonito patre. atque ibi pastoritias curas obibant. At ille, nemine a gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filiis solicitus ac mœrens, mittit Josephum ad greges, cogniturum res fratrum, & quid agant, renunciaturum.

CAP. III.

Quomodo Josephus in Ægyptum venditus à fratribus, illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit.

Gen. 37. ILli autem, viso fratre adventante, gavisi sunt, non ob adventum germani à patre missi, sed tanquam inimico in manus suas à Deo tradito: volebantque confestim cum interimere, neque præsentem occasionem elabi sinere. Rubelus autem inter hos natu maximus, videns eos conspirasse, conabatur impetum eorum remorari, docens, quantum facinus molirentur, & quantam invidiâ pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quam hominum judicio eædem hominis vel non cognati, sed longe sceleratius esse, necis fratrem reos deprehendi, quo sublato, etiam in patrem eam injuriam redundaturam, & matrem quoque in luctum ac diram orbitatem conjecturos. hos respicerent, reputantesque, quantam eis calamitatem allatura sit mors filii tum probi tum natu minimi, abstinerent à tam nefario scelere. Deum quin etiam verererentur, spectatorem ac testem consilii contra fratrem initi. hunc si à cœpto desistant, accepturum eorum pœnitentiam atque resipiscentiam: sin pergant, fieri non posse, quin exigat ab eis parricidii pœnas, cum nihil ipsius providentiam latere possit, sive in solitudine admittatur, sive in civitate. Ubicunque enim sint homines, existimandum ibi Deum quoque adesse. Sed & propriam conscientiam post tantum scelus illis adversariam fore, eam nunquam abire, sive bona sit, sive talis, qualis ipsorum foret, si fratrem interfecerint. Addebat, ne læso quidem fas esse germanum occidere. Satius esse, dare veniam amicis, sicubi non feciſſe officium videantur. Josephum vero ne peccasse quidem in filios, cujus ætas miserationem potius mereatur, & illos ipsos tutores ac protectores. Causam etiam cædis facinus eorum gravaturam si videantur ob invidiam futuræ felicitatis ei vitam ademisse, qua felicitate propter cognationem ipsis quoque frui licebat. Debere enim ita existimare, ipsorum esse, quicquid Josepho largitus fuerit, proinde cogitandum eo graviorem fore indignationem Dei, si eum, quem ipse omni bona fortuna dignum judicasset, interimendo, materiam divinæ beneficentiæ subtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans, conabatur eos abterrere a parricidio.

ἀδελφῷ, καὶ ὧν σαυτὸν αὐτῷ ἐκὼς εἰς κοινωνοὺς τ ἡδέσεως ἔτους ἢ τῆς εὐδαιμονίας ἐσομένους. ἀνελεῖν πορμήκεσαν τὸ μειράκιον, & ταύτῃ κυρώσαντες τὴν βουλὴν, ἐπειδὴ τ συγκομιδὴς αὐτοῖς πέρας ἔχειν, ἐπὶ σικιμιῶν τρεφόντες, χώραν δ' εἶναι αὐτῇ βόσκειν ἀγαθὴν δρέμματα καὶ νομὰς εὐτρέφειν, αὐτοὶ τῶν ποιμνίων ἐπιμέλουν, μὴ προσδηλώσαντες τῷ πατρὶ τὴν ἐκείσε ἄφιξιν, ὃ ἦν, τῶν τῆς ἀγνοίας, ἢ τὲ μηδὲν ὑπὸ τ ποιμνίων πρὸς αὐτ ἀφικέσθαι τινα τῶν περὶ τῶν παίδων αὐτῷ τ ἀληθῆς σημαίνειν δυνάμενον, σκυθρωπότερον τὴν περὶ αὐτῶν ὑφ' ἡνίοιαν λαμβάνων, ἢ ἀσφαλὲς ὢν, πέμπει τ ἰωσηπον εἰς τὰ ποίμνια μαθησόμενον τὰ περὶ τῶν ἀδελφῶν, & τὰ πρὸς αὐτοὺς, σημανοῦντα.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἰώσηπος ἔτους εἰς αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διὰ τὸ περὶ αὐτὸν μῖσος, καὶ γνώμονα ἐπισημότατον ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς, τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους.

Οἱ δ' τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἥδησαν μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ, ἢ πατρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρῷ καὶ τοῖς χερσὶν αὐτῶν καὶ θείᾳ βουλήσει παραδεδομένῳ. ἀναιρεῖν τε ἤδη καὶ μὴ τὸν ἐπιόντα ὑπερβαλλόντως ἡμῖν ὥρμηκεσαν. οὓς ὁ δ' αὐτοὺς ῥοιβηλος ἐρῶν ἔχοντας ἐπεσθυμεῖ καὶ πρὸς τὸ πρᾶξιν ὁμονοοῦντας, ἐπαρᾶσθαι καὶ χαίρειν ποιεῖσθαι τὸ μέγεθος & πλημμελήματος, & τὸ ἐπ' αὐτῷ μῖσος. ὡς πονηρὸν μὲν & θεῷ & ἀνθρώποις ἀνόσιον δοκοῦν, & τὸ μὴ συγχωρεῖν ἀνθρώπῳ χειρουργῆσαι φόνον. πολὺ μέν τι μαρώτερον τι, σφαγὴν ἀδελφοῦ δράσαντας ἐφθῆναι τῷ πατρὶ τεθνεῶτι καὶ σωφρονεῖν), & μήτηρ ἐς πένθος καὶ παιδὸς ἀποστέρησιν οὐκ ἀνθρώπινον γινομένῳ νόμῳ συγκαπασάτην. τούτων ἐκ αὐτῶν ὑποδῶ λαβόντας, & τῷ λογισμῷ τῇ θείᾳ) πιθήσεσθαι αὐτοῖς παρὸς ἀφαθοῦ καὶ νεωτάτου ὠφθημένους, ἀπροφάσιστόν & τολμήματος παρεκαλοῦν καὶ τὸν θεὸν δείσαντας ὡς θεατὴς ἅμα καὶ μάρτυρα ἤδη καὶ τ βουλῆς αὐτῶν τῆς ὑπὲρ τ ἀδελφοκτονίας ἀποστῆναι μὲν τῆς πράξεως ἀπαπόησαν μεταβάλλεσθαι καὶ τῇ σωφρονεῖν εἴξαντας. προελθόντας δ' ὑπὲρ τοῦργον οὐκ ἐστιν ὅπως ἀναβάλῃ) τῆς ἀδελφοκτονίας δίκην μέτεισιν αὐτὸς τ πάντα χοῦ παρούσιν ὀργίσιον, καὶ μήτε τ ἐπ' ἐρημίας πραττομένων ὑστεροῦσιν μήτε τῶν καὶ πόλεις. ὅπου γὰρ ἄνθρωπος & ἂν ἢ, χὴ δοκεῖν ἐνεῖναι παρεῖναί τ θεόν. τό τε σωφρονεῖν αὐτοὺς τὸ ἴδιον ἔχειν ἐχθρὸν ὑπὸ τοῖς τολμηθεῖσιν ἐλεγεν, ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοιοῦτον ἐπιὸν αὐτοῖς σωκεῖναι τὸν ἀδελφὸν ἀνελοῦσιν, ἐπὶ ἀποθανάτῳ. προσοίσειν) καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν οὐδὲ ἀδικοῦντα κτείναντες ὅσιον. καλὸν) & τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς οὕτω φίλοις ὑπὲρ ὧν ἁμαρτεῖν ἐδόκουν. ἰώσηπον) ἢ πονηρὸν εἰς αὐτοὺς ἠγνωμονηκότα, ἀφανίσειν. ὧ τὸ τ ἡλικίας ἀσθενὲς μᾶλλον ἐλεοῦν καὶ τ παρ' ὑμῶν αὐτῶν ἐραστίζειν) κηδεμονίαν. ἢ τὰ τῆς ἀναιρέσεως, πολὺ χειρωνα τ πρᾶξιν αὐτῶν τίθησι, διὰ φθόνον τῶν ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῷ τὸ ζῆν ἐξαιρεῖν διεγνωκότων, ὧν τὸ ἴσον ἀπολαύσουσι κοινωνοὶ τῆς αὐτῷ τῆς μετουσίας, οὐκ ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. διὰ γὰρ ἣν αὐτ ὑπολαμβάνειν ὅτι θεὸς ἰωσήπῳ δῶρα προσηκεν αὐτῷ τ ὀργὴν καὶ διὰ τὸ καλῶς ἔχειν, χαλεπωτέρα ἔσεσθαι νομίζειν. ἢ τ ἐπ' αὐτῷ κεκεμένων ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτείναντας ἀφανίσειν) τ θεὸν ἐκ τούτων χαρίσειν) & ὁ μὲν ῥοβηλος ταῦτα λέγων & πρὸς τούτοις ἄλλα, & δεόμενος, ἐπειράτο λύειν τ ἀδελφοκτονίας αὐτοὺς ἀποτρέπειν.

ἐπεὶ

ἐπὶ δὲ οὐδὲν μετριωτέρους τοῦ τῶν λόγων ἐώρα γενομένους, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπὶ τὴν ἀναίρεσιν, συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτοῖς ἑτοιμότερον ποιῆσαι τῷ τρόπῳ τῆς ἀναιρέσεως. Ἐ γὰρ ἀμυνομένους παρεῖναι τὸ πρᾶγμα, πεπεῖσθαι λέγων αὐτούς. ἐπεὶ δὲ κεκράτηκεν ὡς τὸν ἀνελεῖν τὸν ἀδελφὸν, οὐκ ἔσεσθαι σφίσι κακοὺς οἷς νῦν παρανῆ πεπαθέναι. ἐν γὰρ τούτοις εἶναι καὶ τὸ ἔργον ἐφ' ᾧ ἀποθανοῦσιν, οὐ μέντοι πιοῦσιν, ἀλλ' ὡς ἐν λιμένος κυφόμενον. ἦν γὰρ αὐτοῖς, αὐτοχειρίᾳ μὲν μὴ ψυχὴν παῖδα φονεύσαντες ἢ εἰς τὸ φαρμακίμυρον λάκκον, ἕτως ἀποπνιγῆναι ἐάσαι, καὶ τὸ γε μιαιφονῆσαι τὰς χεῖρας αὐτοὺς κερδαίνειν συνωμοσάντων ἢ τούτοις τῶν νεανίσκων, παραλαβὼν ῥοβήλος τὸ μειράκιον, καὶ καλιὰν ἐκδήσας, ἡρέμα καθῆκεν εἰς τὸ λάκκον, καὶ ἱκανῶς ἄνυδρος ἦν. ἡ μὲν τοῦτο ποιήσας, ἀπῆλλάττετο ἢ κατ' ἐπιτηδείων. Ἰούδας ἢ καὶ αὐτὸς ὢν τῶν Ἰακώβου παίδων, ἐμπόρους ἰδὼν ἀραβας ἐξ Ἰσμαηλιτῶν ἰόντας, ἀρώματα καὶ σύραν φορτία κομίζοντας εἰς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Γαλααδηνῆς, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐξ ῥοβήλου τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀνιμήσασι τὸν Ἰώσηπον ἀποπωλῆσαι τοῖς ἄραψι. σκέπτον γὰρ, ὅτι περιττότατον ἡμῖν μόνοις καταπιπτεῖν τοῖς ξένοις, ἑαυτοὺς τε τῷ μιάσματος οὕτως ἀπαλλαγήσεσθαι. δέξαι οὖν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδίδοται τὸν Ἰώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ τοῦ λάκκου μνᾶς ἔχουσι ἑπτακαίδεκα ἐτῶν γεγονότα. ῥοβήλου ἢ, νύκτωρ ἐπὶ τὸ λάκκον ἐλθὼν σῶσαι τοὺς ἀδελφοὺς λαθὼν τὸν Ἰώσηπον ἐγώκει. ἐπεὶ δὲ ἀναλαλημένου μὴ ἐπακούσαι, δείσας μὴ ἐφάμαρκασιν αὐτὸν οἱ τὸν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, καταμέμφεσθαι τοὺς ἀδελφούς. τοῦ δὲ πρᾶξαι αὐτῷ φρασάντων, παύεται ὁ πένθους ὁ ῥοβήλος. ὡς δὲ ταῦτα ἔδει τὸν Ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιπρᾶξαι, τί ποιήσαντες ἂν ἔχω τὸν ἀσυνοίας ψόγον τοῦ πατρὸς ἡμῶν θεὸν ἐξήτουν. καὶ δὴ τὸν χιτωνίσκον, ὃν ἐνεδεδύμενον ἀφῖκτο μὲν πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος, προεμήνυσαν δὲ αὐτῷ ὅτι καθίσαντα εἰς τὸν λάκκον, ἔδοξεν αὐτοῖς ἀγρίαν ἀράξαντα αἵματι τράγου μολύναι, καὶ τῷ πατρὶ δεῖξαι φέροντας, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτῷ φανεὶς διεφθαρμένος. Ἐ τοῦτο ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ἤδη τῶν περὶ τὸν υἱὸν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένον. ἔλεγον ἢ τὸν μὲν Ἰώσηπον οὔτ' ἰδεῖν, οὔτ' εἰ κέχρηται συμφορᾷ μεμαθηκέναι. χιτῶνα ἢ τοῦτον δρᾶν ἡμᾶς μόνον, καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπονοιαν εἶναι, πεπεισμένοις θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἔτι τοῦτον ἐνδεδυμένος εἰκὸς ἦν ἐξελθεῖν. ὁ ἰακώβος ἢ ὅπερ κυφορήσας ὧν ἐλπίσιν ὡς ἠνδραποδισμένον δῆθεν αὐτῷ τὸν παῖδα, τοῦτον μὲν ἀφῆσι τὸν λογισμόν. πίστιν δὲ αὐτοῦ τὸ πλοῦτος ἐναργῆ τὸν χιτῶνα ὑπολαβών, καὶ γὰρ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον ἐκπέμπει πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὡς ὅπερ νεκρῷ τὸ λοιπὸν οὕτως διέκειτο ὅπερ τῷ μειρακίῳ, πενθῶν, καὶ ὡς ἑνὸς παιδὸς ὤν, ἐξ ἄλλων φαμυθείας ἐστερημένος, οὕτως ἐπὶ τῷ κακῷ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν ἐπαίζων ὑπὸ θηρίων ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. ἐκαθέζετο ἢ σακκίον ἐξαψάμενος ἐν τῇ λύπῃ βαρύς, ὡς μηδ' ὑπὸ παίδων παρηγορούντων αὐτῶν ῥᾴον γενέσθαι, μήτε καμνοντα τοῖς πόνοις ἀπαγορεύειν. ἰώσηπον ἢ, πωλούμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνησάμενος πετεφρῆς ἀνὴρ αἰγύπτιος, ὅπερ τῶν Φαραώθ μαγείρων ἐν βασιλέως, εἶχεν ὑπὸ ἀπόνοιᾳ τιμῇ. ἐν παιδίαν τε τὸν ἐλεύθερον ἐπαίδευε, ἐν διαίτῃ χρήσασθαι κρείττονι τῆς ὅπερ δούλῳ πέρας ἐπέτρεπεν. ἐγχειρίζει τε τὸν ἐν οἴκου πρᾶσιν. ὁδὲ, τούτων τε ἀπολαύων, καὶ τῷ δεσπότῃ ἧπερ ἐν πρὸς αὐτὸν, οὐδὲν ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλειπεν.

A Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat, ut saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primum pro virili, sed quandoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum, si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habiturum effectum, leviorem tamen ac minus malum, si ad cædem conferatur. B Satius esse temperare a manibus, & projectum in proximum puteum illic extingui sinere, ut saltem manus puras servarent. In hanc sententiam itum est, abductumque adolescentem Rubelus funе religatum demisit sensim in puteum: erat enim satis siccus. Quo facto, abiit pascua quæsiturus. III. Judas autem unus e Jacobi filiis, conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum e Galadena, profecto jam Rubelo, consilium dedit fratribus, ut extractum Josephum venderent Arabibus, & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros moriturum, & se impollutos permansuros: quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septemdecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens, insciis fratribus servare Josephum voluit. qvo frustra inclamato, suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitoqve, qvid accidisset, lugere desiit. his perpetratis, fratres consultare cœperunt, quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem, tunicam, qua indutus Josephus ad eos venerat, quamqve demittendo in puteum detraxerant, laceratam prius sanguine hircino inficere, atqve ita patri allatam ostendere, ut à feris devoratum putaret. quo facto, venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filii. ajebant autem Josephum quidem neque vidisse se, neqve scire, quid illi acciderit: tunicam tamen hanc invenisse laceram & cruentam. quamobrem suspicari beluarum incursu periisse, si tamen eam indutus domo exiverit. Jacobus autem, qui hactenus levius malum speraverat, captivum aliquo abductum puerum, opinionem hanc jam abjecit, evidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim eam esse, qua indutum miserat: jamque haud aliter quàm extincto se afflictans, lugebat tanquam unicum, aliorum consolationem non admittens, quod nihil dubitaret in itinere à feris devoratum. Sedebat ergo sacco amictus, & neque filii consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Josephum autem de negotiatoribus emptum Perephres vir Ægyptius, qui Pharaothis coquis præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curavit, & victu commodiore quam pro servili conditione uti præcepit: deniqve totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit: *Genes. 39.*

docuitque prudentiam adverſanti fortunæ non ſuccumbere, ſi quis ea legitime, & non ſecundis tantum in rebus utatur. Herilis enim uxor tum dexteritate ejus tum forma in amorem illecta, rataque, ſi rem aperiret, ſe facilius eo potituram, & in parte felicitatis habituram, ſi contingeret ab hera ſe rogari, æſtimans eum magis ex præſenti conditione quam ex immutabili morum generoſitate, concupiſcentiæ detecta, mentionem de concubitu facit. at ille preces ejus repulit, nefas ducens talem ei gratiam referre, quæ cum tam benigni Domini contumelia & injuria conjuncta eſſet. quin & ipſam hortabatur, ut morbo ſuo repugnaret, negans unquam ſe in hac re illi obſequuturum. Deſineret ſperare, quo potiri non liceat: ſic enim fore, ut mala cupiditas facile ſedetur. ſe quidvis potius perpeſſurum, quam ut huic ejus voluntati pareat. quamvis enim adverſari heræ ſervum non deceat, ipſam tamen rei fœditatem reclamare, ne quid tale admittatur. Illam vero repulſa magis etiam accendebat, quod non putaret Joſephum pernegaturum: & non ceſſante morbo, ſecundas illi machinas admovere cogitat. Ergo publico feſto inſtante, cujus celebritatem fœminas quoque frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans ſolitudinem, & ad Joſephum ſollicitandum opportunitatem. quam nacta ſupplex blanditiis talibus eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere, idque vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementiæ, qua cogente, oblita me dominam ad tam abjecta verba deſcendi: ſapies tamen, ſi vel nunc cedes, & prius erratum corriges. ſive enim iterum rogari expectabas, jam facio accuratius etiam quam ante. nam & ægritudinem ad hoc finxi, & feſti lætitiam tuæ conſuetudini poſthabui: ſive prius diffidebas, non tentari te malitioſe, certo argumento colligere potes, quia in eadem voluntate perſto. quare aut præſentem voluptatem elige, & amanti obſequere, majora etiam commoda expectans: aut odium meum & vindictam, ſi meæ gratiæ caſtitatis opinionem præferes. Nihil ea te juvabit, mihi crede, ſi ad maritum te deferam, & de ſtupro me appellatam dicam. quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis majorem fidem habiturus eſt Petephres, quam tuis. ad hæc verba, lacrymasque verborum teſtes, nec miſeratione induci, nec terrore cogi potuit, quo minus perſtaret in ſuo pudicitiæ propoſito: conſtanterque reſtitit intentanti injuſtam afflictionem, malens acerbiſſima quæque ſufferre, qvam oblatis perfrui: non ignarus, juſto ſe dignum ſupplicio, ſi quicquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipſam quoque officii ſui monuit, juriſque conjugalis ac conſuetudinis, jubens hujus majorem habere rationem, quam momentaneæ libidinis: huic enim præſto eſſe pœnitentiam, quæ factum quidem doleat, infectum tamen reddere non poſſit: adeſſe & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi ſuum dedecus:

A ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τῶν ἐν τῷ ἔξω δυσκόλων δυνάμενον, οἷς ἂν παρῇ γνησίως, καὶ μὴ πρὸς τὰς ὑπαγωγὰς τὰς κ' ἡμῶν μένον ἥμερον μόνον. τῆς γὰρ δεσπότου γυναικὸς, ἅμα τε τ' εὐμορφίαν, καὶ τὴν τοῦ τὰς πράξεις αὐτῷ δεξιότητα ἐρωτικῶς ἅμα θείας, καὶ νομιζούσης εἰ προήσθαι αὐτῷ τ' τὸ φανερὸν ῥᾳδίως πείσειν αὐτὴν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, δ' τύχημα ἡγησαμένου τὸ τοῦ δεσπότου αὐτῷ δεηθῆναι, κ' πρὸς τὸ χῆμα τ' τότε δουλείας, ἀλλ' ὑ πρὸς τ τρόπον ἀφορώσης τ' ἐν ᾧ τοῦ μεταβολὴν ὠφελημένου, τὴν τε ἐπιθυμίαν αὐτῷ ποιησούσης καταφανῆ κ' λόγους προσφερούσης σὺν μίξεως, παρέπεμπε τ' ἀξίωσιν, ὑ κρείττας ὅσον εἶναι τοιαύτην αὐτῇ δίδοναι χάριν, ἐν ᾗ δ' πειαμένη καὶ τοσαύτης ἠξιωκότ' τιμῆς, ἀδικίαν σωφρόνειν εἶναι κ' ὕβριν. ἀλλὰ κρατεῖν τὰ δ' πάθους καὶ κεῖνον ὠφελεῖ, τ' ἀπόγνωσιν δ' τύχοις τ' ἐπιθυμίας προσβαλόμενον. ἥδιστον γάρ τε αὐτῇ τοῦτο μὴ παρὸν ἐλπίσας, αὐτὸς τὰ πάντα μᾶλλον ὑπομένειν ἐλεγχῳ, ἢ πρὸς τοῦτο καταπεσὼν ἑαυτῷ. ἐὰ δὲ τῇ δεσποίνῃ δῆλον ὅτι τὰ δεῖ πιεῖν ἐναντίον μηδὲν, ἢ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν πραγμάτων ἀντιλογία πολλὴν ἂν ἔχοι παραίτησιν. τῇ δ' ἐπὶ μᾶλλον ἐπέτεινε τ' ἐρωτᾶν μὴ προσδοκώσῃ τ' ἰώσιμον ἀντιτέχειν. καὶ δεινῶς ὑπὸ δ' κακῶ πλουρικημένη, δευτέρα πάλιν πεῖρα προσεπιθυμεῖ καταρᾶσθαι δ' ἡμοτέλους ἐν ἑορτ' ὀπτασίας, καθ' ἣν εἰς τ' πανήγυριν ἐ γυναῖκες φοιτᾶν νόμιμον ἦν, σκηπτέ) νόσον πρὸς τ' ἄνδρα, δηρωμένη μείωσιν ἐ σχολῆς εἰς τὸ δεηθῆναι δ' ἰώσιμα. καὶ ἡμένης αὐτ' παυτὸς, λιπαρωτέρας ἐπὶ τῶν πρώτων αὖπω προσηνέγκατο λόγους. ὡς καλῶς μὲν ἔχειν αὐτ' μ' τ' ἐξ ἀρχῆς δέησιν ἐξαναι καὶ μηδὲν ἀντειρηκέναι, κατὰ τὸ τοῦ τ' παρακαλοῦσιν ἐν τροπὴν καὶ τ' δ' πάθους ὑφαιρεῖσθαι, ὑφ' ᾧ ῥιαθεὶς δεσποινα οὖσα δ' κατ' αὐτῷ ἀξιώματ' ταπεινωτέραν ἡγεῖσθαι. φρονήσει τε καὶ νῦν ἄμεινον ἐνδοὺς, καὶ τὸ ἐπ' πῖς παρελθοῦσιν ἄγνωμον διορθώσ'). εἰ τε δ' δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο, παύτῳ γεγονέναι καὶ μ' πλέον' ἀπουδῆς, νόσον τε δ' προφασιζούσ' καὶ τῆς ἑορτῆς, καὶ τῆς πανηγύρεως τοῦ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προτιμῆσαι. ἔ τε τοῖς πρώτοις ὑπὸ ἀπιστίας ἀντικρουσε λογισμοῖς, δ' μηδὲ μίαν κακουργίαν εἶναι κρίνῃ συμβολὸν τὸ τοῖς αὐτοῖς ὑπομένειν, προσδοκᾶν τε τ' παρόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν προθέμενον αὐτ' τῷ ἔρωτι, ὁ μᾶλλον ἀπολαύειν, ὑπήκοον ἡγούμενον. ἄμεινον δ' ὁ μῖσος παρ' αὐτ' ἀπεσταφέντα τ' ἀξίωσιν, ὁ δ' χαρίζεσθαι τῇ δεσποίνῃ τ' τ' σωφροσύνης δόκησιν προθέμενον. ἐ γὰρ αὐτὸν τῶ τὸ ὠφελήσειν τραπόντα εἰς κατηγορίαν αὐτ', ὁ καταψευσάμενος πίστιν ὑπὸ τὰνδρί. προσέξειν δ' μᾶλλον πῖς αὐτ' λόγοις πιθομένην, ἢ τοῖς ἐκείνου, καὶν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τ' ἀληθείας φέρον'). ταῦτα λεγούσης τ' γυναικὸς καὶ δακρυούσης, οὔτε οἴκτος αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεισεν, οὔτ' ἀνάγκαι φόβ', ἀλλὰ ταῖς δεήσεσιν ἀντέχειν κ' τοῖς ἀπειλαῖς οὐκ ἐνδέδωκε δείσας παθεῖν ἀδίκως, κ' προμένειν τι τῶν χαλεπωτέρων ἥλετο μᾶλλον, ἢ τῶν παρόντων ἀπολαύειν, χαριζόμενος ἐφ' οἷς ἂν αὐτῷ συνοίδει, δικαίως ἀπολυμένῳ. χαμαί τε αὐτ' προσέμενε, καὶ τ' πρὸς τ' ἄνδρα συμβιώσεως. κ' τέτοις τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ παρούσῃ τ' ἐπιθυμίας ἡδονῇ παρεκάλ. τ' ἐ μὴν κ' μετ' εὐνοίαν ἔχούσης αὐτῆς ἐπ' ὀδύνῃ ἡγησομένῳ, ἐκ ὑπὲ διορθώσ' τ' ἡμαρτημένων, κ' φόβον δ' καπ' φορὰν ἡγεῖσθ, ἐ χάριν δ' λαβεῖν ἀγνοουμένῳ δ' κακοῦ. τ' ἐ πρὸς τ' ἄνδρα κοινωνίας ἀπολαύσειν ἐχούσης ἀκίνδυνον.

ἐ πρὸς

καὶ πρὸς ἔτι πλείω τὴν ἀπὸ Θ σωφροσύνης καὶ πρὸς τὸν θεὸν παῤῥησίαν καὶ πρὸς ἀνθρώπους. καὶ ὡς αὐτὴ μᾶλλον δεσπόσῃ, μύσασα καθαρὰ, καὶ δεσποίνης ἐξουσία χρήσοιτο πρὸς αὐτὸν ἀλλ' οὐ συνεξαμαρτάνοντες αἰδοῖ. πολὺ Θ κρεῖττον εἶναι θαρσεῖν ἐπιγνομένοις, τοῖς εὖ βεβιωμένοις, ἢ δεῖ λανθανούσῃ κακοπραγμα. ταῦτα λέγων καὶ ἐπὶ πλείω πύτους ὁμοια, τὴν τῆς γυναικὸς ὁρμὴν ἐπισχεῖν ἐπειρᾶτο, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ἐπιστρέφειν. ἡ δὲ βιαιότερον εἶχεν τῇ ἀσωδῇ, καὶ ἐπιβαλοῦσα τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν ἀπογνοῦσα τὸ πείθειν ἤλαυνεν. ὡς δ' ἐξέφυγεν ὑπ' ὀργῆς ἰώσηπος, καὶ πρόσκαλιπὼν τὸ ἱμάτιον, κατασχοῦσης αὐτὸν ἐκ πύτυ, ἐξεπήδησε Θ δωματίου, πρὶν δοκεῖν γλυμμὴν μὴ κατεῖπῃ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς ὕβρεως, πρὶν ἀλγῶς ἔχουσι φθάσαι κατασχεῖν πρὸς τ' πεπρᾶχθαι ἐγὼ Θ ἰώσηπος, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τιμωρῆσαι μὲν αὐτὴ δικαίως ὑστερηφανημένην, προλαβεῖν Θ τ' ἀλγοῦσαν, σφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον ἠγήσατο. καὶ κεκαθηστο μὲν καταφὴς καὶ συγκεχυμένη, τ' ὑπὸ τῶν ἁμαρτεῖν τῆς ἐπιθυμίας λύπῃ ὡς ὑπὸ πείρᾳ ἀλαθοῦς πλασαμένη μετ' ὀργῆς. ἐλθόντι Θ τάνδρὶ καὶ πρὸς τὴν ὄψιν παραχθέντι καὶ πυνθανομένῳ τὴν αἰτίαν, τῆς κατηγορίας ἰώσηπον κατήρξατο, καὶ τὸν θαλαμηπόλον εἶπεν ἄνερ, ἢ πονηρὸν δοῦλον κοίτην μιᾶναι τὴν σὴν ἐπιβεβούλευται κόλασον. ὃς, οὔθ' οἷς ἐπὶ τὸν ἡμέτερον οἶκον ἀφίκετο μνησθεὶς ἐσωφρόνησεν, οὔθ' ὧν ἐκ τῆς σῆς χρηστότητος ἔτυχεν. ἀλλ' ἀχάριστος ὢν ἐν ἐμοὶ πάντα παρέσχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπιβουλεύσειν ὑβρίσαι γάμον τὸν σὸν, καὶ ταῦτα ἐν ἑορτῇ τῇ σῇ ἀπουσίαν σῶν φυλάξας, ὡς ὅσα καὶ μέτοχος ἐδόκει πρότερον ἀφ' ὧν ἐκ σοῦ φόβον ἠρέμει καὶ κατέφυσε χρηστὸς εἶναι. τοιοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὴν καὶ ὑπὲρ ἐλπίδας εἰς πλεῖω παρελθεῖν ἐποίησεν. ὡς δέον, ὦ τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν καὶ τῆς οἰκονομίαν λαβεῖν ἐγκρατῆ, καὶ τῶν πρεσβυτέρων οἰκετῶν προτιμηθέντα τούτων ὑπὸ τῆς σῆς ψαύειν γυναικός. παυσαμένη Θ τῶν λόγων, ἐπιδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, ὡς ὅτ' ἐπεχείρει βιάσασθαι καταλιπὸν αὐτὸ πρὸς φεύγοντος αὐτὴ Θ μήτε δακρύσῃ τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε Θ εἶδεν ἀπιστεῖν ἔχοι, τῷ τι πρὸς αὐτὸν ἐρωτι πλέον νέμων. ὑπὸ μὲν τὴν τῆς ἀληθείας ἔκπυσιν οὐκ ἐτρέπετο. δοὺς Θ σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ, πονηρὸν δ' εἶναι καταγνόντας τὸν ἰώσηπον, τὸν μὲν εἰς τὸν τῶν κακούργων εἱρκτὸν ἐνέβαλεν. ὑπὸ δὲ τῇ γυναικὶ καὶ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα καὶ σωφροσύνῃ αὐτῆς μαρτυρῶν. ἰώσηπος μὲν οὖν πάντα ἐπὶ τῷ θεῷ ποιούμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, οὐδ' εἰς ἀπολογίαν οὐδ' ἐπ' ἀνελέγκτῳ τῶν γεγονότων δήλωσιν ἐτράπη. τὰ δέσμια Θ καὶ τὸν ἀναγκαῖον σιγῶν ἐπῆλθεν, ἀμείνονα ἐπάδων τῶν δεδωκότων θαῤῥῶν, τὸν τὴν αἰτίαν τ' συμφορᾶς ἔτ' ἀλήθειαν εἰδότα θεὸν, ἃ πεῖραν τ' προθυμίας ὤφλε λαμβάνων. ὁ γὰρ δεσμοφύλαξ τὴν ὑπεμέλειαν καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ καταγνοὺς ἐν οἷς ταῖς αὐτ', καὶ τὸ ἀξίωμα τ' μορφῆς, ὑπανίστη τῶν δεσμῶν, καὶ τὸ δεινὸν ἐλαφρότερον ἐποίει· διαίτῃ Θ χρήσασθαι κρείττονι δεσμωτῶν ἐπέτρεπε. τῶν Θ ἐν ταῖς αὐταῖς ὄντων, ὁπότε παύσαιτο τῆς πρὸς τὰ ἔργα πελαστρείας, εἰς ὁμιλίαν εἶα φιλικὴν κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς τρεπομένων, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς κατεκρίθησαν ἀναπυνθανομένων, οἰνοχόῳ τῷ βασιλέως καὶ σφόδρα δ' αὐτῷ τιμωμένῳ, κατ' ὀργὴν ὁ θεμένῳ καὶ συναλαφέρων τῷ ἰώσηπῳ τὰς πόδας,

A at conjugalem consuetudinem & voluptatem habere securam, & conscientiæ fiduciam tam apud Deum quam apud homines. quin & conducibilius esse, si impolluta manens habeat se herili jure subditum, potius quam flagitii communis conscium. satius enim esse conscientia recte factorum, quam peccati latebris fidere. his & aliis similibus verbis mulieris impetum retundere conabatur, eamque à prava affectione ad rationis arbitrium revocare. at illa vehementius in-
B stabat, & cum verbis nihil proficeret, injectis manibus hominem ad obsequium cogere nitebatur. Ibi vero Josephus intemperias mulieris ulterius non ferens, relicta etiam interula, ex qua retinebatur, prosilit è cubiculo. Illa partim repulsæ dolore, partim metu, ne suam petulantiam
C maritus cognosceret, decrevit prior Josephum also deferre, & hoc pacto vindictam de eo sumere, dignum muliebri astutia rata, si accusationem præoccuparet. itaque sedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob frustratam libidinem, esse indignationem tentatæ pudicitiæ simulans. Marito autem reverso, & ad hunc aspectum turbato, causamque scitante, Ne vivas, inquit, marite, ni sceleatum servum, cubile tuum vio-
D lare conatum, digna pœna mulctaveris, oblitum & qualis in ædes nostras venerit, & quanta benevolentia sit à te complexus: qui ingratissimus habendus, ni omnibus modis frugi se approbaret, ne a conjugio quidem tuo injuriam abstinuit: idque die festo, observata absentia tua, ut facile apparet, modestiam, quam prius præ se ferebat, ab herili metu, non ab indole recta profectam.
E Quod ut auderet, à te præter spem ac meritum indulgente corruptus est. videns enim omnia tua bona fidei ac dispensationi suæ credita, grandioribusque conservis se præpositum, æquum putavit uxorem quoque tuam attrectare. & ut verbis fidem astrueret, protulit tunicam, quasi in colluctatione relictam. Petephres autem victus oratione ac lacrymis mulieris, & conjugis amori plus æquo tribuens, omissa ampliore veritatis in-
F quisitione, collaudata prius uxoris fide, audacis facinoris Josephum damnatum in maleficorum carcerem conjecit: ob uxorisque pudicitiam magis sibi placebat, testis jam compertæ ipsius honestatis. Josephus autem innocentiam suam Deo committens, neque se defendere curavit, neque rem ita, ut gesta erat, indicare: sed vinculorum necessitatem tacitus ferens, una spe consolabatur, nimirum potentiorem esse Deum his,
G qui se vinxerant, cujus providentiam confestim est expertus. Custos enim carceris tum fidem ejus ac diligentiam in absolvendis operum pensis considerans, tum formæ dignitatem, solvit eum à vinculis, eamque miseriam aliquanto leviorem reddidit: victu etiam commodiore quam reliquos vinctos uti permisit. Cæterum his, qui in eodem erant ergastulo, quoties labor intermitteretur, confabulantibus, ita ut solent miseriarum socii, & inter se causam damnationis percontantibus, pincerna quidam

IV. *Genes. 40.*

regi charus, per iram ab illo ad compedes damnatus, familiaritatem cum Josepho contraxit:

& quia prudentem existimavit, visum somnium ei exposuit, orans, indicaret, si quod subesset præsagium, deplorans suum infortunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somnils divinitus turbaretur. Ajebat enim se in somnis vidisse trium palmitum vitis uvas è singulis enatas pendere grandes jam & vindemiæ tempestivas, easque se exprimere, subdente rege phialam. Colatum deinde mustum se obtulisse regi, illumque libenter bibisse. Narrato hoc somnio, rogabat, ut, si quid scientiæ datum à Deo haberet, interpres visionis esse dignaretur. Ille vero bono animo hominem esse jubet, & expectare intra triduum solutionem à vinculis, rege ipsius ministerium requirente, ad quod ei denuo sit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum usum afferre, quandoquidem, eo conciliante, fides ac amicitia inter ipsos sanciatur, & inimicitiæ dissolvantur, adhæc molestiæ mœroresque usu ejus discutiantur, pro quibus lætitia succedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expressum accepisse regem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriæ hujus remissionem intra tot dies, ex qvot palmitibus fructum vindemiasti in somniis. Tu vero memento mei, postquam eventus hanc faustam prædictionem non falsam approbaverit: & jam liber ne despexeris nos in hac miseria, in qua relinquimur, te ad prænuntiatam hanc felicitatem discedente. neque enim sontes in hæc vincula fumus compulsi, sed ob virtutem ac modestiam quasi malefici punimur, quod potiorem habuerimus honorem domus, in qua versabamur, & ejus, qui nos huc contrusit, quam propriam voluptatem. Atque ita pincerna, ut par erat, lætus hoc interpretamento eventū expectabat. Alius vero quidam servus pistoribus regiis præpositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fausta Josephi interpretatione spe concepta, quia & ipse somnium viderat, rogat eum, quidnam sibi quoque præteritæ noctis visio portenderet: erat autem hujusmodi: Tria canistra, inquit, supra caput bajulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & variis eduliis, qualia regibus apparari solent. Devolantes autem alites absumpsisse omnia, ipso licet arcente, nihil deterritas. His dictis simile priori præsagium expectabat. Tum Josephus, conjectura somnii facta, præfatusque, qvod mallet ei lætiora prænuntiare, quam quæ somnium portenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipsi supereſſe. Hoc enim significare canistra. tertia vero cruci suffixum ab alitibus devorandum, quas à se arcere non posset. Nec aliter evenit utrisque, quam ut Josephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somniis diem rex natalitium epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit: pincernam vinculis exemptum ministerio pristino restituit. Josephum autem post biennii tempus, in miseria carceris exactum, nihil interim ab ingrato pincerna adjutum, Deus eripuit, tali via ad libertatem præ-

A σωτηρίαν αὐτῷ μᾶλλον ἐλπίσαι. καὶ σωτήριόν οἱ αὐτὸν ἔδοξεν εὔχεσθαι, ἵνα εἰδείη τὰ μέλλοντα δηλοῦν, εἴ τι σημαίνει, μεμφόμενος ὅτι τῆς ἐκ τοῦ βασιλέως κακοῖς ἐπὶ τὸ θεῖον αὐτὸν καὶ τὰς ἐκ τῶν ἐνυπνίων φροντίδας παρεῖδεν. ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν κατὰ πρὸ αὐτοῦ τρεῖς ὕπνους, τρεῖς κλήματος ἀμπέλου βότρυς ἐξ ἑκάστου ἀκμαιοτάτους μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς τρυγητὸν ὡραίους, καὶ τοὺς αὐτοὺς ἀποθλίβειν εἰς φιάλην ἐπέχοντος τοῦ βασιλέως. διηγησάμενος τὸ τῆς γλεύκους, δόξαν τῷ βασιλεῖ σπεῖσαι, καὶ κεκραμένον δεξασθαι κεχαρισμένως. τὸ μὲν οὖν ὁραθὲν ἐνυπνίον ἐδήλου τοιοῦτον ἔκβασιν δ' εἶπε μοίρας σωτήριον. φράζειν αὐτῷ τὴν παρεμφέρειαν τοῦ ὄψεως. ὁ δ' ἀπορεῖν τε παρεκάλει, καὶ πρὸς δοκὰς ἐν τρισὶν ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τῶν δεσμῶν, καὶ βασιλέως πομπὴν ποιήσαντος αὐτὸν εἰς ἀξίωσιν, καὶ πάλιν εἰς ταύτην αὐτὸν ἐπανήξειν. καρπὸν γὰρ ἐκμάσσειν ἄμπελον ἐπ' ἀγαθῷ ἀνθρώποις ὠφελεῖν, ὅσα αὐτῷ τε σπένδεται, καὶ πίνειν ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμηρεύει, διαλύων μὲν ἔχθρας, τὰ πάλαι δὲ καὶ νῦν λύπας ἐξαίρεων τοῖς προσφερομένοις αὐτῷ, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἀποφέρων. ἔτον δὲν φῆς ἐκ τριῶν ἀποθλίβεσθαι βοτρύων, χρῆσιν τοῖς σοῖς πρεσβεύσαι τὰ βασιλέα. καλεῖ τοίνυν ἄδειαν σοι τὸ ὄψον γεγονέναι, καὶ προμηνύσαι ἄφεσιν τῆς παρούσης ἀνάγκης, ἐν τοσαύταις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τὸ καρπὸν ἐτεύξησας καὶ τοὺς ὕπνους. μέμνησο μέν τοι τούτων πειραθεὶς δὲ προκατάγγελλαντος σοι τὰ ἀσφαλῆ. καὶ ἡγοῦμαι ἐν ἐξουσίᾳ, μὴ προϊδοῦ ἡμᾶς ἐν οἷς καταλείψεις, πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπερχόμενος. οὐδὲ γὰρ ἐξαμαρτόντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετὴ ἕνεκα καὶ σωφροσύνης τοῦ τῶν κακούργων ἐπομένου κατεκείσθημεν, οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τὸ πρὸ ἡμᾶς ἐργασάμενον ὕβρισαν ἀπολαύσαντες. τοῦ μὲν ἐν οἰνοχόου χαίρειν καὶ τὸ εἰκὸς ἀκούσαντι τοιαύτης τοῦ ὀνείρου ἐξηγήσεως ἐπῆρχε, καὶ προμηνύειν τὰ δεδηλωμένα τοῦ πλείστην. δοῦλος δέ τις ὑπὸ τῶν σιτοποιῶν στεγανὸν τοῦ βασιλέως, συνδεδεμένος τῷ οἰνοχόῳ, τοιαύτην πεπραγμένα δ' ἐνόπτρου τοῦ ὄψεως ἐκείνου τὴν ἀποφασιν εὐελπις ὢν, καὶ αὐτὸς ἑναρ ἰδεῖν τι δεδραμένος, ἠξίωσε τὸν ἰδόντα, φράσαι τι καὶ κείνῳ δηλοῦν. βάλλει τε ἀρχὴ περιθέουσης νυκτὸς ὀφθῆναι οἱ τοιαῦτα, τρία φησὶ κανᾶ φέρειν ὑπὲρ κεφαλῆς ἔδοξα. δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δὲ τρίτον ὄψων τε καὶ παντοίων βρωμάτων οἷα βασιλεῦσι σκευάζεται. καταπτάμενοι δ' οἰωνοὶ ἅπαντα δαπανῶσιν μηδένα λόγον αὐτοῖς ποιούμενοι δεσποσύνης. καὶ ὁ μὲν ὁμοίαν τοῦ προρρήσεως ἔσεσθαι τῇ τοῦ οἰνοχόου προσδόκα. ὁ δ' ἰώσηπος, συμβαλὼν τὰ λεχθέντα τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔφη, ὡς ἐβούλετ' ἂν ἀγαθῶν ἑρμηνεὺς αὐτῷ γενόμενος, καὶ ἀκριβῶν τὸ ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγει. δύο τοὺς πάσους ἔτι δ' ἔχειν αὐτὸν ἡμέρας. τὸ γὰρ κανᾶ τέλειον σημαίνει. τῇ τρίτῃ δ' αὐτὸν ἀναστήσαντα βορᾶν ἔσεσθαι τοῖς πετεινοῖς ἀδεῶς ἀμύνειν ἑαυτῷ δυναμένου. ὁ δὴ ταῦτα τέλος ὅμοιον οἷος ὁ ἰώσηπος εἶπεν, ἀμφοτέρους ἔλαβε. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ προειρημένῃ, γενέθλιον πάντων ὁ βασιλεύς, τὸν μὲν ὑπὲρ τῶν σιτοποιῶν ἀνεσταύρωσεν. τὸν δ' οἰνοχόον τῶν δεσμῶν ἀπολύσας, ὑπὲρ τῆς αὐτῆς ὑπηρεσίας κατέστησεν. ἰώσηπον δ' διετὴ χρόνον τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου μνήμην τῶν προειρημένων ὠφελούμενον, ὁ θεὸς ἀπέλυσε τῆς ἀρχῆς, τοιαύτην αὐτῷ τὴν ἀπαλλαγὴν μηχανησάμενος.

νυκτὸς μιᾶς. Φαραὼθης ὁ βασιλεὺς, ἅμα τῇ αὐτῇ ἐαυτῷ ἐν
ἑκατέρᾳ τῶν ὄψεων ἐνυπνίων θεασάμενος δύο, καὶ μετ' αὐτῶν τὴν
ἑκατέρας ἐξήγησιν, ταύτης μὲν ἠμνημόνευσε, τῶν δ' ὀνειράτων κατέσχεν, ἀχθόμενος ὅτι τοῖς ἑωραμένοις. καὶ
γὰρ ἐδόκει σκυθρωπὰ ταῦτα αὐτῷ. καὶ συνεχάλει μεθ' ἡμέραν ἀνεμνήσθη τοὺς λογιωτάτους, χρῄζων μαθεῖν τῶν
ἀνειράτων τὴν κρίσιν. λοιπορούντων δὲ σκιαὶ, ἐπὶ μᾶλλον ὁ βασιλεὺς ἐταράττετο. τὸν δ' οἰνοχόον ἐρωτᾷ τε Φαραώθ τλεὺ σύγχυσιν, ἅτε ἄρχειν μνήμην ποιεῖσθαι ἰωσήπου, B
καὶ τῆς περὶ τὰ ἐνυπνίατων σοφίσεως. καὶ παραγενόμενον ἐμήνυσεν αὐτῷ τὸν ἰώσηπον, τλεί τε ὄψιν ἐν αὐτῷ εἶδεν ἐν
τῇ εἱρκτῇ καὶ τὸ ἀποβὰν σκῆψιν Φράσαντος, ὅτι τε σταυρωθείη καὶ τλεὶ αὐτῷ ἡμέραν ὁ ἄρτι τῶν σιτοποιῶν, καὶ κίνημα τοῦτο συμβαίνειν ἐξήγησιν ὀνείρατος ἰωσήπου παρασχόντος. δεδέσθαι δὲ τὸν μὲν ἅτε πεπροῦς ὁ ἄρτι τῶν
μαγείρων, ὡς δοῦλον. λέγειν δὲ αὐτὸν ἑβραίων ἐκ ὀλίγους εἶναι χρῆσις ἅμα καὶ τῶν πατρὸς δόξης. τοῦτον οὖν μετα- C
πεμψάμενος, καὶ μὴ λίαν τῶν ἄρτι κακοπραγιῶν αὐτὸν καταγνοὺς, μαθήσῃ τε ἅτε τῶν ὀνειράτων σοι δηλώσειε. κελεύσας δὲ βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτὸν τῶν ἰωσήπου φράζοντα, τὰ μὲν ἤκουσιν ἀγνοῦντες, τὰ κεκελευσμένοις πειθόμενοι μὴ μελλήσαντες, καὶ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως. ὁ δ', τὰ δεξιᾶς αὐτὸν λαβόμενος, ὠνεανίσκε
φησὶν. οὐ γάρ μοι νεὸς ἄρτι, καὶ σωφρονεῖν ἱκανώτατος,
ἅτε εἰκότα τὰ μὴ μεμαρτυρημένα. τὰ αὐτὰ ἀγαθῶν ὢν
ἐπίστευε μεγαλοδώρους, ἀξίωσον φράσαι σοι μοι καὶ τοὺς D
ὑπὸς ἑωραμένων ὄψεις πρόθηλῶσι. βάλλε μὴν δέ σε μηδὲν ὑποστελλόμενον φόβῳ, κολακείᾳ ψεύδῃ λέγω,
καὶ τὸ πρὸς ἡδονὴν, ἀλλ' ἀληθὲς σκυθρωπότερον ἢ ἔνδοξα
δὲ ἅτε ποταμὸν βαδίζων βόας ἰδεῖν διτραφεῖς ἅμα
καὶ μεγάθει διαφερούσας ἑπτὰ τὸ ἀριθμὸν, λοιπὸν δὲ νεάμασι χωρεῖν ἄρτι τὸ ἕλος. ἄλλας δ' ταύτης τὸν ἀριθμὸν
ἐκ τῆς πλησίας ἐκ τοῦ ἕλους ἐπαναστῆσαι, λίαν κατισχνωμένας ἐδόσας ἰδεῖν αἰσθάνεσθαι. αἱ κατεσθίουσαι τὰς διτραφεῖς καὶ μεγάλας, οὐδὲν ὠφελοῦντο χαλεπῶς ἅτε δὲ E
λιμῷ πεπεισμένας. μὴ δ' ταύτην τλεὶ ὄψιν διεγερθεὶς
ἐκ τοῦ ὕπνου, καὶ πεπαραγμένος, καὶ τί ποτε εἴη τὸ φάντασμα παρ' ἑαυτῷ, σκοπῶν κατεφέρομαι καὶ πάλιν εἰς
ὕπνον, καὶ δεύτερον ἐναρ ἑρᾷ, πολὺ δὲ πρότερα θαυμασιώτερον, ἐμὲ καὶ μᾶλλον ἐκφοβεῖ καὶ παράττει. στάχυας
ἑπτὰ ἐκ ῥίζης ἑνὸς φυέντας, καρηβαρέντας
ἤδη καὶ κεκλιμένους ἅτε δὲ καρπῷ, ἐς δ' πρὸς ἀμητὸν
ὥρας. καὶ τέτταρας ἑτέρους ἑπτὰ στάχυας πλησίον λιφερουῦντας καὶ ἀσθενεῖς ἅτε ἀδροσίας, οἱ δαπανᾶν καὶ κατ- F
θέειν τὰς ὡραίους τραπέντας, ἐκπλῆξαί μοι παρέσχον.
ἰώσηπος δ' ἅτε ὑπολαβὼν. ἐνυπνίου μὲν ἕνὸς ἑπτὰ ὦ βασιλεῦ,
καθάπερ σε δοκεῖ μορφοῖς ἐφθεῖς, μίαν καὶ τλεὶ αὐτλεῖ
δύσιν μιᾶς τελοῦσιν ἔτεσι μόνοις. τὰ πρὸ δὲ τοὺς βόας ἰδεῖν,
ζῶον ἐπ' ἀρότρου πονεῖν γεγυημένον, ἅτε τὸ χειρόνων
κατεσθιόμενος, καὶ οἱ στάχυες ἅτε τῶν ἐλατόνων δαπανώμενοι, λιμὸν αὖ σημαίνει καὶ ἀκαρπίαν ὅτι τοσαῦτα προ- G
παναγγέλλουσιν ἔτη, τοῖς ἰδοῦσι πρότερον δύσομένοις, ἐς
ὃν τὰ τούτων εὐφορίαν τὰ ἐτῶν ἅτε τὰ μὴ τοσοῦτον
ἀριθμὸν ἴσων ἀφορίας ἀναλωθῆναι. χρὴ δ' ἡ αὐτὰς
τῶν ἀνεγκρίσεων σφόδρα δυσκατόρθωτος. σημεῖον γὰρ, αἱ
γὰρ κατισχνωμέναι βόες δαπανήσασαι τὰς πρεσβύτερας,
ἐν ἴσχνοις κατεφθήναι. ὁ μὲν τοι θεὸς, οὐκ ἐπὶ τῷ λυπεῖν,
τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προδείκνυσιν. ἀλλ' ὅπως
προγνώσεσθε, καὶ φθορᾶς σωθέντες πόνων τὰς πείρας

A structa. Pharaothes rex cùm eadem nocte in somniis duas visiones vidisset, pariterque interpretationem earum: hanc oblitus, sola somnia retinuit, nihil lætum, ut conjicere poterat, significantia: convocatisque prima luce doctissimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis vero nihil explicantibus, tanto magis rex turbabatur. Quo viso, pincernam subit recordatio Josephi, ejusque in hoc genus conjecturis prudentiæ: & adito rege, indicavit ei de Josepho, & de visione in carcere agenti sibi oblata, ejusque eventu juxta illius interpretationem: quodque eadem die pistorum præpositus cruci suffixus tanto magis fidem prædictionibus ejus astruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cujus esset servus. ipsum autem dicere, apud Hebræos se genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, evocari jubeto, neve contempseris hominem propter præsentem miseriam: clare enim significata somniorum ex eo discere poteris. Confestim igitur accersitum rex, manuque apprehensum comiter his verbis alloquitur: Bone juvenis, quandoquidem te prudentem indicio famuli mei cognovi, enarra somniorum meorum præsagia, quemadmodum & illi enarrasti, rem gratissimam mihi facturus, cave autem vel metu quicquam suppriмas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, sed vera omnia, etiamsi fortasse non admodum læta. Visus sum mihi secundum flumen inambulare, videreque boves bene pastas & bene magnas numero septem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obviam eis factas, vehementer extenuatas macie ac visu fœdas, quæ cum devorassent septem illas saginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, misere à fame vexatæ. Post hanc visionem experrectus è somno turbatusq; dum mecum agito, quidnam sibi velint species per somnum obversatæ, obrepente sensim sopore gravatus iterum obdormivi: iterumque somnium vidi priore prodigiosius, qvod me magis etiam turbat ac terret. Spicas septem videbam ab una radice enatas, fruge gravatas & vertice pronas, messique jam maturas: juxta quas totidem alias spicas languidas & præ roris inopia deficientibus similes: quæ cum illas alteras ingentes ac pulchras absumpsissent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Josephus: Somnium hoc, Rex, duplici licet specie visum, unum tamen & eundem eventū significat. Namq; & boves animal aratro & labori natum, visæ ab exilioribus devorari, & spicæ à deterioribus absumptæ, famem Ægypto & sterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quot priores ubertatis felicitatem: horumque fertilitatem à totidem sequentium sterilitate absumendam. huic inopiæ non facile videtur prospicere & occurrere: id qvod inde conjicio, quia macræ boves, devoratis pinguibus, satiari non potuerunt. Sed ista Deus, non ut terreat & contristet, prænunciat hominibus: sed ut præmoniti sibi provideant, quo levius imminenti malo

premantur. tu ergo, si uberioris temporis proventus repositueris ac dispensaveris, insequentem penuriam Ægyptus non sentiet. Cumque rex admiratus Josephi prudentiam & sapientiam percontaretur, quonam modo esset in futurum prospiciendum ubertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura sterilitas: monuit & consuluit Ægyptiis utendum parsimonia,&,qvod præsenti usui supereſſet, ad futuram necessitatem reservandum. suasit etiam, ut, indicta professione frumenti,aratores juberet id in horrea condere, & quantum sat esset,& non amplius, populo distribueret. ibi rex,tam consilio quam interpretatione Josephi collaudatis,ipsum huic dispensationi præficit, jubetque providere, quæcunque putaret in rem esse vel ipsius regis vel populi: præfatus neminem sibi videri magis idoneum ad hoc consilium exequendum,quam ipsum ejus authorem. qua potestate à rege auctus, accepto etiam anulo regis signatorio, & jure purpuræ gestandæ,in sella curuli sublimis per Ægyptum circumvectabatur, frumentumque comportabat,tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & sementem sufficeret, nemine sciente causam, cur hoc faceret. Trigesimum jam ætatis annum exegerat, in summo apud regem honore habitus,& ob incredibilem prudentiam Psonthomphanechus ab eo cognominatus, quod occultorum inventorem significat: sed & conjugium nactus est honoratissimum. Duxit enim rege connubium hoc procurante, virginem Petephræ Heliopolitani sacerdotis filiam, cui nomen erat Asanethe:ex qua & liberos genuit ante agrorum sterilitatem. ex his major dictus est Manasses, qvo nomine significatur oblivio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris oblivionem: junior vero Ephræmes, qvod redditum significat, eo qvod majorum suorum libertati restitutus esset. Ægyptum autem juxta Josephi interpretamentum, septennio per divitem affluentiam exacto, octavus annus fame infestabat, & quia malum improvisum erat, promiscua multitudo graviter laborans ad fores regiæ confluebat. Rex Josephum accersit,qui mox frumenta dividendo servator populi citra controversiam extitit. nec solum ejus regionis hominibus forum aperuit, sed etiam exteris,existimans universum genus hominum inter se cognatum, & in rebus angustis fortunatiorum ope sublevari dignum. Et quoniam eadem calamitas & Chananæam & reliquas orbis regiones premebat, Jacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, cum cognovisset, quod & exteris eo foro uti liceret, solo Benjamine retento,quem è Rachele susceperat,uterinum Josephi fratrem. Qui postquam in Ægyptum pervenere, Josephum accedunt, mercatum sibi permitti rogantes. nihil enim nisi ex ipsius sententia gerebatur. nam tum demum regem coluisse proderat, sine Josephi quidem gratia negligeretur. Ille, agnitis fratribus, nihil tum minus quam de se cogitantibus, quod adolescens ab

A τῶν καταγγελμένων. σὺ τοίνυν παμβασιλεῦ τὸν χρόνον τὸν ἐπὶ τοῦ πρώτου χρόνου γεννήσαντα, παντὸς ἀνεπαισθήτου αἰγυπτίοις τὴν ἐπελθοῦσαν συμφοράν. θαυμάσαντος δὲ βασιλέως τὴν φρόνησιν, καὶ τὴν σοφίαν τοῦ ἰωσήπου, καὶ πυθομένου τίνα καὶ τρόπον ἂν προοικονομήσειεν ἐν τοῖς τῆς εὐετηρίας καιροῖς τὰ περιττὰ μὴ τοιούτου, ὡς ἂν ἐλαφροτέρα γένοιτο τὴ τῆς ἀφορίας, ὑπετίθετο. καὶ συνεβούλευεν φειδὼ ποιεῖσθαι τῶν ἀγαθῶν καὶ μὴ κατὰ περιουσίαν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς αἰγυπτίοις ἐπιτρέπειν. ἀλλ' ὅσον ἂν ἀναλώσουσιν ἐκ περισσοῦ, ταῦτα τηρεῖν εἰς τὸν τῆς ἐνδείας καιρόν. ἀποτίθεσθαί τε παρῄνει λαμβάνοντα τὸν σῖτον τῶν γεωργῶν, τὰ δ' ἀρκῆ μόνον εἰς ἀρτοφορίαν χορηγοῦντα. φαεσώθης δ' ἀμφοτέρων θαυμάσας ἰώσηπον, τῆς τε κρίσεως & ἀνέσεως, & τῆς συμβουλίας, αὐτῷ τὴν οἰκονομίαν παραδίδωσιν ὡς τε πράττειν ἃ καὶ τῇ παλήθει τ' αἰγυπτίων καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέροντα ἐπιτελαμβάνοι, τὸν ἐξουρόντα τὴν δ' πράγματος ὁδόν, καὶ προστάτην ἀρίστην αὐτῆς ἐπιλαβόντα γνήσιον. ὁ δ', ταύτης αὐτῷ τῆς ἐξουσίας ὑπὸ δ βασιλέως δοθείσης, σφραγῖδί τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ, καὶ πορφύραν ἐνδύεσθαι. ἁρματ' τε ἐπὶ ἀπίσης ἐλαυνόμενον ἐφ' ἅρματος, ἦγε τὸν σῖτον ὠνούμενος τῶν γεωργῶν, τὸν ἀρκοῦντα πρὸς τε σπόρον καὶ ἀρτοφορίαν ἑκάστοις ἀποδιδοὺς, μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰτίαν ὑφ' ἧς ταῦτα ἐπράττετο. τεσσαρακοστὸν δ' ἔτος ἤδη τῆς ἡλικίας αὐτῷ διεληλύθει, καὶ τιμῆς ἁπάσης ἀπέλαυε παρὰ δ βασιλέως. καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν, ψονθομφάνηχον, ἀποδῶν αὐτῷ πρὸς τὸ προσῆκον τῆς συνέσεως. σημαίνει γὰρ τὸ ὄνομα, κρυπτῶν εὑρετήν. γαμεῖται καὶ γάμον ἀξιολογώτατον. ἄγεται γὰρ πετεφροῦ θυγατέρα τῶν ἐν ἡλιουπόλει ἱερέων, συμπεράναντος αὐτὸ δ βασιλέως, ἐπ' παρθένον ἀσενὲθ τὸν ὄνομα. ἐκ ταύτης δ' καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸ τῆς ἀκαρπίας. μανασσῆς μὲν πρεσβύτερος. σημαίνει δ' ἐπιλησθὲν, διὰ δαιμονήσαντα λήθην διὰ τῶν ἀποτυχημάτων. ὁ δ' νεώτερος, ἐφραιμῆς. ἀποδιδοὺς δ' τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ ἀποδοθεῖναι αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν προγόνων. τὴν δὲ αἰγύπτου κατὰ τὸν ἰώσηπον τῶν ὀνειράτων ἐξήγησιν, μακαριστὸς ἐπὶ ἑπτὰ διαγούσης, λιμὸς ἤπτετο τῶν ὀγδόῳ ἔτει. διὰ τὸ μὴ προσηδημένους ἐπίστασθαι τὸ κακὸν, πανάθυμοι χαλεπῶς ἐπ' αὐτοῦ πάντες εἰς τὰς δ βασιλέως θύρας συνήρεον. ὁ δ', ἰώσηπον ἐκάλει, κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδοτο, γνησιωτάτου σωτῆρ' ὁμολογούμενος δ πλήθους. κατὰ τὴν ἀγορὰν οὐ τοῖς ἐγχωρίοις πρᾶξιν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ἐνεῖδεν παρεῖναι, πάντας ἀνθρώπους κατὰ συγγένειαν οἰκείως ἐπιχωρίους τυγχάνειν ἰώσηπον θεῷ τῶν δαιμονίᾳ χρωμένων. πέμπει δ' καὶ ἰακώβου τοὺς χαναναίας δεινῶς ἐκπεπεισχωμένους, πίστις γὰρ ἦψατο τοῖς ἠπείρου τὸ δεινὸν, τοὺς υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὴν αἴγυπτον ἀνησομένους σῖτον, πεπυσμένος ἐφεῖσθαι τὴν ἀγορὰν καὶ ξένοις. μόνον δ' κατέσχε βενιαμὶν, συγγαχήλας αὐτῷ γεγονότα, ὁμομήτριον δ' τῷ ἰωσήπῳ, οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν αἴγυπτον ἐλθόντες, συνετύγχανον τῷ ἰωσήπῳ χρήζοντες ἀγορᾶς. οὐδὲν γὰρ ἦν ὃ μὴ κατὰ γνώμην ἐπράττετο τῆς ἐκείνου. καὶ γὰρ τὸ συμφέρον τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἐγίνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε καὶ τῆς ἰωσήπου τιμῆς ὑπεμελήθη. ὁ δ', γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς οὐδὲν ὑποπτεύοντας περὶ αὐτῷ, διὰ τὸ μειρακιῶδες μὲν

αὐτὸν

αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, εἰς ὅτο ἦ προελθεῖν τῆς ἡλικίας
Ε τῶν χαραγμάτων ἐπιλαγμένων ἀγνώριστος αὐτοῖς
ἦσαν, τοῦ μὲν μέλλοντος ἀξιώματος οὐδὲ εἰς ὑπόνοιαν ἐλ-
θεῖν αὐτοῖς δυναμένοις, διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης
περὶ τῶν ὅλων. τὸν τε γὰρ σῖτον αὐτοῖς οὐκ ἀποδίδοσθαι,
κατασκόπους τε τῶν βασιλέως πραγμάτων ἐλέγχειν ἤκειν.
Ε πολλαχόθεν μὲν αὐτὸς συμπλεκθῆναι, προφασίζε-
σθαι δὲ συγγένειαν. ἀδύνατα γὰρ εἶναι δυνατὸν ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοσού-
τους παῖδας καὶ μορφὰς ἴσους ὑπάρχειν· σκεπτομένοις δὲ
δυσκόλου καὶ βασιλεῦσιν οὔσης τὴν τοιαύτης παιδοτρο-
φίας. ὑστερεῖν δὲ γνῶναι τὸν πατέρα, Ε τὰ συμβε-
βηκότα αὐτῷ μὴ τὴν ἰδίαν ἀπαλλαγήν, πεῦσθαι ἐπιτα-
χύνειν, μαθεῖν τε βουλόμενος Ε περὶ τοῦ βενιαμὶν τὸν ἀδελ-
φόν. ἐδεδοίκει γὰρ μὴ καὶ κεῖνον ἐμοίρασαν οἷς εἰς αὐτὸν ἐπλη-
μμέλησαν εἶεν ἀποσκυδασμοὶ δ' ἦσαν. οἱ δὲ ἤσθησαν ἐν πα-
ρόντι Ε φόβῳ, καὶ κίνδυνον τὸν μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρ-
τῆσθαι νομίζοντες, καὶ μηδὲν ὧν τοῦ ἀδελφοῦ καὶ νοῦν
λαμβάνοντες. καταστάντες τε πρὸς τὰς αἰτίας ἀπελο-C
γοῦντο· ῥουβήλου προηγορουμένου, ὃς ἐπὶ πρεσβύτατος
αὐτῶν. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, οὐ κατ' ἀδικίαν δεῦρο ἥλθομεν,
οὐδὲ κακουργήσοντες τὰ βασιλέως πράγματα· σωθῆ-
ναι δὲ χρήζοντες, Ε καταφυγεῖν τῶν σπανιόντων τὴν χώ-
ραν ἡμῶν κακῶν, τὴν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν ἐπαν-
λαβόντες, ἣν οὐκ ἐπὶ πολίταις μόνον τοῖς αὑτῶν, ἀλλὰ Ε ξένοις
ἡκούσθη τοῖς ἀγοραῖς δ' σίτου πρατθεικέναι, πόσου τὸ
σῶζεσθαι τοῖς δεομένοις παρέχειν διεγνωκότας. ὅτι δὲ D
ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοινὸν ἡμῖν αἷμα, φανερὸν καὶ τῆς
μορφῆς τὸ οἰκεῖον καὶ μὴ πάνυ παρηλλαγμένον ποιεῖ·
πατὴρ δ' ἔστιν ἡμῖν, ἰακωβ ἀνὴρ ἑβραῖος. ᾧ γεγόμεθα
δώδεκα παῖδες ἐκ γυναικῶν τεττάρων, ὧν πάντων πα-
ρόντων, ἦμεν εὐδαίμονες. ἀποθανόντος δ' ἑνὸς τῶν ἀ-
δελφῶν ἰωσήπου, τὰ πράγματα ἡμῖν ὑπὸ τὸ χεῖρον με-
τέβαλεν. ὅτε γὰρ πατὴρ, μακρὸν ἐπ' αὐτῷ πένθος εἴρηται.
καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῷ τεθνηκότι συμφορᾶς, καὶ τῆς
δ' παρόντος ταλαιπωρίας, κακοπαθοῦμεν, ἥκομέν τε E
νῦν ἐπ' ἀγαθῷ τινι, τήν τε δ' πατρὸς ὑπομέλειαν καὶ
τὸν κ' τὸν οἶκον παρόντα, βενιαμὶν τὸν νεωτάτῳ τῶν ἀ-
δελφῶν πεπιστευκότες. δύνασαι δὲ πέμψας εἰς τὸν ἡμέ-
τερον οἶκον μαθεῖν, εἰ τι ψεῦδές ἐστιν τῶν λεγομένων. καὶ
ῥουβήλου μὲν τοιούτοις ἐπειράτο πείθειν τὸν ἰωσήπον
περὶ αὑτῶν τὰ ἀμείνω φρονοῦντα. ὁ δὲ τὸν ἰάκωβ ζῶντα
μαθὼν, καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐκ ἀπολωλότα, τότε μὲν εἰς
τὸν ἰσχυρὸν αὐτοὺς ὡς ὑπὸ χολῆς βασανίσων ἐνέβα- F
λεν. τῇ δ' τρίτῃ τ' ἡμερῶν παραγαγὼν αὐτοὺς, ἐπεὶ φη-
σὶ διϊσχυρίζεσθε, μήτ' ὑπὸ κακουργίας τῶν βασιλέως ἥ-
κειν πραγμάτων, εἶναί τε ἀδελφοὶ, καὶ πατρὸς οὗ λέ-
γετε, πιστὸν μὲ τοῦθ' οὕτως ἔχειν, εἰ καταλείποντε
μὲν ἐξ αὐτῶν ἕνα παρ' ἐμοὶ μηδὲν ὑβριστικὸν πεισό-
μενον, ἀποκομίσαντες δ' τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πά-
λιν ἔλθητε πρός με, τὸν ἀδελφὸν ὃν, καταλιπόντα ἐκεῖ
φατὲ μεθ' ἑαυτῶν ἄγοντες. ὅτο γὰρ ἔσεσθαι πίστωμα τ' ἀ- G
ληθείας. οἱ δ' ἐν μείζοσι κακοῖς ὄντες, ἐκλαυσέν τε καὶ συν-
εχῶς πρὸς ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τὴν ἰωσήπου συμφο-
ράν, ὡς δίκα τε κατ' ἐκεῖνον βουληθέντα τιμωρῆσθαι αὐ-
τοὺς δ' θεὸς τούτοις περιέπεσεν. ῥουβήλος δ' πολὺς ἦν ὑπὸ
τοῖς παροῦσιν αὐτοῖς τ' μετανοίας, ἐξ ἧς ὄφελος ἐδόκει ἰωσήπῳ
γίνεσθαι. φέρειν δ' αὐτοὺς πᾶν ὅτι καὶ πάθοιεν, κατ' ἐκ-
δικίαν ἐκείνου δρῶντας αὐτὰ δ' θεῷ, καρτερῶς ἠξίου. πεῦ-
σθαι δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ἡγεμόνι τὸν ἰωσήπον
τὴν γλῶτταν τῆς αὐτῶν σωτηρίας. κατήφεια δ' πάντας
εἶχε πρὸς τοὺς ῥουβήλου λόγους, καὶ τῶν πραγμάτων

Aeis diſtractus jam per ætatem faciei lineamenta
mutaverat, ac de tanta dignitate ne ſuſpicari
quidem poterant. tentare eos decrevit, qvali
mente eſſent præditi. nam & frumenti emendi
poteſtatem eis negavit, & pro ſpeculatoribus
comprehendi voluit, dicens conveniſſe è diver-
ſis regionibus, & cognationem ſimulare. qvi e-
nim fieri poſſet, ut vir privatus tot jam inſignes
filios educaverit, quæ felicitas vel regibus rarò
contingeret. Id faciebat, ut de patre cognoſce-
ret, qvove in ſtatu per ſuam abſentiam res ejus
interim fuerint, quidve de Benjamine ſit factum.
ſolicitus enim erat, ne & eum, quemadmodum
ſe de medio ſuſtulerint. at illos magnus pavor
occupat, imminens periculum reputantes, & fru-
ſtra ſe tantum iter emenſos exiſtimantes: cum-
que crimen amoliendum viderent, Rubelus na-
tu maximus ſic communem cauſam agere cœpit.
Nos neque ſpeculatum huc venimus, neqve re-
gi damnum aliqvod allaturi: ſed dira fames, cu-
jus effugium quærimus, venire huc compulit
fretos veſtra humanitate, quos non civibus ſolis,
ſed exteris qvoque, ſalutem vobis debituris, fru-
mentum venale propoſuiſſe audivimus. Qvod
autem fratres ſimus & ex eodem ſangvine, vel
facies noſtræ argumento ſunt, non admodum
inter ſe variantes. Pater nobis eſt Jacobus, vir
Hebræus, qui nos duodecim è qvatuor mulie-
ribus ſuſcepit, qui donec omnes eſſent incolu-
mes, res noſtræ ſatis proſperæ fuerunt. Cæterum
uno, cui Joſepho fuit nomen, abſumpto, domeſti-
cæ fortunæ in pejo labi cœperunt. Pater in perpe-
tuo luctu eſt, cujus lamentatio non minus nos af-
ficit, quam olim ſua viſſimi fratris immaturus in-
teritus. nunc frumentatum venimus, patris cura
Benjamini natu minimo commiſſa. Hæc ita eſ-
ſe, potes aliquo ad noſtram domum miſſo cogno-
ſcere. Hæc Rubelus pro ſe ac fratribus, quo fal-
ſam Joſepho ſuſpicionem eximeret, qui, cognito
patrem ac fratrem eſſe incolumes, jubet eos in-
cludi in carcerem, quaſi per otium quæſtioni
admoturus. Poſt triduum deinde productis,
quoniam, inquit, aſſeveratis vos in detrimen-
tum regis ac regni non veniſſe, fratreſque eſſe
ex patre, quem nominaſtis, facietis mihi fidem,
hæc ita ſe habere, ſi, relicto interim uno ex vobis
apud me nihil durius paſſuro, cum frumento ad
patrem profecti, rurſum ad me revertamini,
adducentes vobiſcum fratrem, quem ajebatis illic relictum eſſe: hoc enim erit argumentum
vos nihil fingere. His verbis perculſi, ratiq; jam
extremam calamitatem inſtare, lamentabantur,
fortunam ſuam, crebro jactantes, adeſſe diras ul-
trices fratris per ſummam immanitatem oppreſ-
ſi. Rubelus inſuper increpabat feram & inuti-
lem eorum pœnitentiam, fortiter ferenda ma-
la dictitans, quæ Deus innocentiæ vindex in
impios fratres immitteret. Talibus ſe invicem
alloquebantur, credentes linguæ Hebraæ gna-
rum intereſſe neminem: mœrebantque omnes
tacti verbis Rubeli, & ſcelus perpetratum da-

mnabant, ac si non ipsi essent autores facinoris, cui tum justissimam pœnam à Deo judicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Josephus, dissimulare fratrem ulterius non valens, qvòd lacrymæ jam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo post reversus, retento Simeone, qui interim obses esset, dum fratres ad se redirent, frumentum emere permissos abire jussit, quum priùs uni è suis mandasset, ut pecunia, quam pro frumento attulerant, clàm in sarcinas indita, potestatem abeundi eis faceret. peregit mandata famulus. Jacobi verò filii reversi in Chananæam, renuntiaverunt patri, quicquid eis in Ægypto acciderat, & quod pro speculatoribus regni fuerint comprehensi: quumque dicerent fratres se esse, & undecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud præsidem, donec Benjamin illuc profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabantqve, ut pater nihil solicitus juvenem cum eis mitteret. Jacobo vero filiorum factum displicuit, & cum ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte durius putabat etiam Benjamine privari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiosqve suos dedente, ut si quid Benjamini accidisset in itinere, in illos avus sæviret, Jacobo, ut assentiret, persuaderi potuit. at illos, quid agendum, incertos magis etiam terruit pecunia reperta in saccis frumentariis. Cæterùm deficiente jam tritico, urgente fame, compulsus Jacobus deliberavit Benjaminem unà cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reverti, nisi servato pacto. Cumqve indies major necessitas incumberet, & filii rogare non desinerent, adhuc tamen hæsitabat. Tandem Judas vir natura vehemens cœpit liberius arguere patrem, qvòd nimis de fratre solicitus esset. cui nihil præter voluntatem Dei posset accidere sive foris sive domi. se verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam unicum à Pharaothe præsidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Benjaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptiis occidatur. crederet Deo salutem filii: se certè aut eum salvum reducturum, aut illic una periturum. ac tum demum Jacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti pretium: addit & dona ferenda Josepho ex proventu Chananææ, balaninum unguentum, stacten, terebinthum & mel: atqué ita, multis utrinqve fusis lacrymis, à patre digrediuntur, sene miserè timente saluti filiorum, illis contrà solicitis, ne per suam absentiam mœrori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi subsistit, illi in Ægyptum tendentes præsentem tristitiam spe melioris fortunæ leniebant. quo postquam est perventum, apud Josephum divertunt, non parum soliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum ab-

Gen. 43.

A μετέμελ(Θ), ὡς εἰκὸς αὐτῶν ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἔκρινον τὸν θεὸν κολάζεσθαι. βλέπων δ' οὕτως ἀμηχανοῦντας αὐτοὺς ὑπεξῆλθε, καὶ μὴ ἐκλόμενος τοῖς ἀδελφοῖς φανείς, ἀναχωρεῖ, καὶ διαλείπων, πάλιν ἦκε πρὸς αὐτούς. καὶ σημεῖόν τι κατασχὼν ὅμηρον τῆς ἐπανόδου τῶν ἀδελφῶν, ἀφιεμένους μεταλαβόντας τῆς ἀγορασίας τοῦ σίτου, προστάττει ἀπιέναι, κελεύσας τὸν ὑπηρέτην, ἀργύριον ὃ πρὸς τὴν ὠνὴν

B εἶεν δοῦναι σίτου κεκομισμένοις, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐμβαλεῖν, ἀπολύειν κἀκεῖνο κομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ ἐπιτεταλμένα ἔπραττεν. οἱ δ' Ἰακώβου παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὴν Χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κατ' Αἴγυπτον αὐτοῖς συμπεσόντα, καὶ ὅτι κατάσκοποι δόξειεν ἀφῖχθαι δ' Βασιλέως. καὶ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶναι καὶ τὸν ἑνδέκατον οἴκοι καταλιπεῖν σῶον παρὰ τῷ πατρὶ ἀπιστηθεῖεν, ὡς κατα-

C λελειμμένου τι σημεῖον σῶον παρὰ τῷ γραπτῷ μέχρι βεβαιώσεως αὐτοῖς ἀπιὼν πίστις αὐτῷ τῶν εἰρημένων παρ' αὐτῶν γένηται, ἠξίουν τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοῖς τὸν νεανίσκον. Ἰακώβῳ δ' οὐδὲν ἤρεσκε τῶν τοῖς υἱοῖς πεπραγμένων. καὶ πρὸς τὸ σημεῖον(Θ) δ' κατοχλεῖν, λυπηρῶς εἶχε. καὶ λυπηρῶς φέρων, ἔπεμπεν ἡγεῖτο, πρεσβεύειν τε τὸν Βενιαμῖν. καὶ ὁ μὲν πατὴρ ἀδεῶς

D ῥοῦβηλον δεομένῳ καὶ πρὸς αὐτὸν παῖδας ἀντιδιδόντος, ἵν' εἴη παῖς τοῖς Βενιαμῖς καὶ τοῦ ἀποδημίαν ἀπαντεύσειεν αὐτοὺς ὁ πάππος, πείθεται τοῖς λόγοις. οἱ δ', ἤπορουν ὅπῃ τοῖς κακοῖς, καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἐπέφερε παράγγελμα, σακκίοις δ' σίτου κατακεκρυμμένοις εὑρεθέν. ἔδ(Θ) σίτου κομισθέντος ὑπ' αὐτῶν ὄπιθεν πίπτοντες, τὸ λυπεῖν μᾶλλον ἀπορούμενοι, βιαζομένης αὐτὸν τ' ἀνάγκης, ὁ Ἰακώβου σκέμματι ἐγίνωσκε τὸν Βενιαμῖν, μὴ τῶν ἀδελφῶν. οὐ γὰρ ἐᾶν αὐτοῖς εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν, μὴ μὴ τῶν ἐπαγγελμένων ἀπερχομένοις. καὶ δ' παῖδες αὖθις χεῖροι(Θ) καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένης, καὶ τῶν ἐπάναγκες

E δεομένων σῖτον ἔχειν ὅτι χρήσαιτο πρὸς παρουσίαν. Ἰούδας δ', τἄλλα τ' φύσιν ἀνδρὸς χρησιμοῦ πρὸς αὐτ' παρρησία πρὸς τὸν ἀδελφοῦ δεδοικέναι, καὶ δὲ τάχιον δι' ὑπονοίας λαμβάνειν. πεσχηκὼς δ' οὐδὲν τῶν πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὧν μὴ παρεῖχεν ὁ θεός, τοῦτο δ' συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ' αὐτῷ μένοντι. φανερὰν δ' οὕτως ἀπώλειαν αὐτ' μὴ καταδικάζειν, μηδὲ τὸν ἐκ φαρμάκου τ' τροφῆς δι-

F πλασίαν αὐτὸς ἀφαιρεῖσθαι ἀλόγως πρὸ δ' παιδὸς φροντίζοντα. φροντίζειν δ' καὶ τ' σημείωσις σωτηρίας, μὴ φειδόμενον τῆς Βενιαμῖν ἀποδημίας ἐκεῖνο(Θ) ἀπολῆται. πιστεύσας δ' πρὸς αὐτὸν τῷ θεῷ φθεγγόμενος, καὶ αὐτῷ, ὡς ἢ σῶον ἐπανάξειν(Θ) τὸν υἱὸν αὐτῷ, ἢ συγκαταφθερεῖν(Θ) ἅμα ἐκείνῳ τὸν βίον. πειθοῦς Ἰακώβ(Θ) παρεδίδου τὸν Βενιαμῖν, καὶ τ' τιμὴν δ' σίτου διπλασίονα, τ' τε φθὰς τοῖς χαναναίοις γινομένων τὸ τε τ' βαλάνου μέρον καὶ σάκτης τερέβινθον τε καὶ μέλι δωρεὰς ἱκανὰς κομίζειν. πολλὰ δ' ἐν φθᾷ δ' πατρὸς ὅπῃ τῇ τῶν παίδων ἐξόδῳ δάκρυα κἀκείνων αὖτ'. ὁ μὲν δὴ τοὺς υἱοὺς εἰ κομιεῖ σῶας ἐκ τ' ἀποδημίας ἐφρόντιζεν. εἰ δ', οἱ τ' πατέρα καταλάβοιεν ἐρρωμένον καὶ μηδὲν ὑπ' τ' ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακωθέντα. ἢ μερίσιον δ' αὐτοῖς ἐνόθη τὸ πένθος. καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης κοπωθείς, ὑπέμενεν. οἱ δ', ἐχώρουν τὴν ἐπ' Αἴγυπτον, μὴ κρείττοι(Θ) ἐλπίδ(Θ) τὴν ὅπῃ τοῖς παροῦσιν λύπαις ἰώμενοι. ὡς δ' ἦλθον εἰς τὴν Αἴγυπτον, καταγόντας μὲν φθᾷ τὸν ἰώσηπον. φέ-

(Θ) δὲ αὐτοὺς οὐκ ὀ τυχὸν διετάραξε μὴ περὶ τῆς δ' σίτου

non parum soliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum ab-

σίτου τιμῆς ἐγκλήματα λάβωσιν ὡς αὐτοί τι κακουργήσαντες. καὶ πρὸς τὸν ταμίαν Ἰωσήπου πολλὴν ἀπολογίαν ἐποιοῦντο. κατ' οἶκόν τι φάσκοντες εὑρεῖν ἐν τοῖς σακκίοις τὸ ἀργύριον, ὃ καὶ νῦν ἦκειν ἐπανάγοντας αὐτὸ τάδε. ὁ δὲ μηδοπωοῦν εἰδέναι φάσκοντες, ἀνήκουστον ἡδέως. λύειν τε τὰ συμβεβηκότα ἀπέλυσεν σωφρονοῦντας τοῖς ἀδελφοῖς. ἐλθόντας δὲ ἐν πάτῳ καὶ Ἰωσήπου λύτε τὰ θεραπεύοντα Βασιλέως, τά τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, καὶ προσκυνοῦσι τὸν πατέρα, ἐλέγον ὅπη κατελάβοιεν αὐτὸν ἐρρωμένον. ὁ δὲ μαθὼν ἀφίκοιτο τὸν Βενιαμὶν, ἔστιν ὃ νεώτερος ἀδελφὸς αὐτῶν, καὶ πάλαι ἐπόθει αὐτὸν ἰδεῖν. τῶν δὲ φησάντων, τὸν μὲν ὄντα πάντων ἐκείνων νεώτατον, ὡς δὲ παῖδες ἀκούσαντες εἰς δάκρυα, μεθῆκεν μὴ δεῖσθαι καταφανῆς εἶναι τοῖς ἀδελφοῖς. ὅτι δεινόν τι αὐτοὺς προσλαμβάνει, καὶ κατακλίνον οὕτως εἰς καὶ πρὸς τὸν πατέρα. πάντες δὲ αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος δεξιούμενος, διαλαμβάνοντας μοίρας τῶν αὐτῷ παρακειμένων τὸν Βενιαμὶν ἐτίμα. ὅπη δὲ μὴ τὸ δεῖπνον εἰς ὕπνον ἐτράπετο, κελεύει τὸν ταμίαν τὸν τε σῖτον αὐτοῖς δοῦναι μετρηθέντα, καὶ τὸν τιμὸν πάλιν ἐγκρύψαι τοῖς σάκκοις. εἰς δὲ τὸ Βενιαμὶν φορτίον, καὶ τὸν φιάλην ἀργυροῦν ᾧ πίνων ἔχαιρε, βαλεῖν καταλιπεῖν. ἐπεὶ δὲ ταῦτα, ἀφῆκεν ἅμα βουλόμενος τὰ ἀδελφῶν λαβεῖν, πατρὸς πέρι βεβηκότος τοῦ Βενιαμὶν κλοπῆς ἐναγόμενον καὶ δοκοῦντα κατδυσεβεῖν. ἢ καταλαβόντες ὡς οὐδὲν αὐτοὶ κακουργήσαντες, ἅπασι πρὸς τὸν πατέρα πεποιῆσθαι δοκοῦσι τὴν ἐπιχείρημα, μεθ' ἡμέραν οὐδὲν πόνων εἰδότες οἱ δὲ ἰσκαδὲ πεδὰς, ἀπέσειον ἀπειληφότες τὸν σεμεῖνα, καὶ ἐπαλῆ χαρᾷ χαίροντες, ὅπη τε τούτῳ, κἀπὶ τοῦ Βενιαμὶν ἀνακομίζειν τοῦ πατρὸς καθὼς ὑπεσχέτο. ἐλελαυκότες δὲ αὐτοὺς ἱππεῖς ἄγοντες τὸν οἰκέτην ὃς ἐφείπετο τοῦ δὲ Βενιαμὶν φορτίῳ τὸν σκύφον. παρεχθέντος δὲ ὑπὸ τῆς ἀδικήτου τῶν ἱππέων ἐξόδου, καὶ τὴν αἰτίαν πυθόμενοι δίκαιον ἐᾶν ἄνδρας ἐλληλύθασιν οἱ μικρὸν ἐμπροσθεν τιμῆς καὶ ξενίας τετυχηκόσιν αὐτῶν ὧν δὲ δέσποτα, κακίστους ἀποκάλουσι, δι' μηδ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὰν ξενίαν καὶ τὰν φιλοφροσύνην Ἰωσήπου λαβόντες σὺν ἀκινησίᾳ εἰς αὐτὸν ἀδικοῦμεν ἐκ τοσούτου σκύφου ὦ φιλοτησίας αὐτοῖς προύπεμψε ἀράμενοι φέροιεν, κέρδος ἀδικεῖ τὰν τι πρὸς Ἰώσηπον φιλίαν, τὸν τε ἑαυτοῦ σωτῆρα κίνδυνον ἐν δευτέρῳ θέμενοι πεποιῆσθαι τι οὖν αὐτοὺς ὑφεῖξεν ἡσυχάσειν ἐκ λαβόντας τὸν ἴχνη, οὐδ' ἀποθέοντας ἐκ τῆς κλοπῆς, καὶ τὸν ἀρχινεύμονα οἰκέτην διελαθεῖν. συνῆνεσάν τε τοῦτο τὸ παραινοῦντες εἶναι, ὡς οὐκ εἰδότες, γνώσεσθαι μὴν τοὺς καλεομένους ταύτῃ. καὶ πόθεν καὶ πόσα τούτων εἰς αὐτοὺς λέγων ὁ οἰκέτης, ἐνύβριζεν. οἱ δὲ, ἀπὸ ἀγνοίας τὸν φθόνον αὐτοὺς ἐκλοιδορεῖν ὅπη τῆς λεγομένους, καὶ τὴν καταφρόνησιν τὸν οἰκέτην ἐθαύμαζον, τολμῶντα αἰτίαν ὑποφέρειν ἀνδράσιν, οἳ μηδὲ τὸ σῖτον τιμὴν ἐν τοῖς σακκοῖς αὐτῶν εὑρεθέντων κατέχειν. ἀλλὰ σκόμισιν μηδ' εἰς εἶδος τὸ πραχθὲν, τοσοῦτον ὑποδεεῖν τὴν γνώμην κακουργῆσαι. τῆς μὲν τοι γε ὀργῆσεως ἀξιοπρεπῶς ἀπολαβόντες τὸν ἐρεύναν, ἐκέλευον πάντη χρῆσθαι ἂν εὑρεθῇ τοῖς ὑφηρημένοις, ἅπαντας κολάζειν. οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς συνειδέναι, ἥκειν παρρησίαν ὡς εὐθύνειν ἐκόντων. οἱ δὲ, τὸν ἔρευναν μὲν ἠξίωσαν ποιεῖσθαι. τὸν μέν τοι τιμωρίαν ἑνὸς ἔφασκον εἶναι τοῦ τὸν κλοπὴν εὑρεθέντα. πεπείσθαι. τὸν δὲ ζήτησιν ποιούμενοι, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ἐκπεπληχθῆναι τὸν

A stulerint: quod mox apud Josephi dispensatorem diligenter excusaverunt, dicentes, pecuniam domi repertam in frumento, dum saccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent. illo vero negante, se unquam eam pecuniam desiderasse, liberati hoc metu securiores esse cœperunt. moxque Simeon jam liber inter fratres versari est permissus. Interea Josepho ab officio reverso, dona ei offerunt, & scitanti de patre, bene
B valere, ajunt. tum ille, cognito Benjaminem superesse, quem inter eos videbat, percontatur, an is esset frater natu minimus: & audito, quod is esset, hoc tantum effatus, Deum universis rebus providere, secessit, nolens ab eis adverti lachrymas, quas ulterius continere non poterat. Acceptos deinde convivio jussit ordine, quo apud
C patrem solebant, discumbere: cumque omnes comiter haberet, duplicibus partibus Benjaminem honorabat.

Post cœnam autem illis jam cubantibus, jubet VI.
D dispensatorem frumentum admetiri, quod Genes. 44.
asportaturi erant, & precium rursus in saccis abscondere: in Benjaminis vero sarcinam cyphum argenteum, quo ipse præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat, volens experiri fratrum animum, essentne ad futuri Benjamini reo furti, an illo relicto, ac si maleficium hoc nihil ad se attineret, ad patrem reverterentur. quæ ubi facta sunt, ut imperatum erat, prima luce omnium signari filii Jacobi proficiscuntur, assumpto Simeone, læti tam hujus restitutione, quam Benjaminis reditu, quem patri se reducturos fidem dederant. & ecce agmen equitum repente illos
E circumvenit, inter quos erat famulus, qui cyphum in sarcinam indiderat. illis vero turbatis inopinato incursu, & rogantibus, cur irruerent in viros, quos paulo ante honore hospitii dignati fuerint: Ægyptii contra sceleratos inclamabant, qui hujus ipsius beneficii, Josephique comitatis immemores, ausi sint pro talibus meritis injuriam reponere. daturosque furti pœnas, minitabantur. non fefellisse enim eos Deum, licet
F ad tempus ministrum mensæ fefellerint. & nunc rogitare, satisne sani essent, quasi vero nesciant statim se ad pœnam rapiendos. his & similibus verbis famulus præ cæteris insultabat. at illi, ut qui nihil de dolo compositi sciebant, convicia-bantur ei, demirari se hominis intemperiæ temere objicientis furti crimen eis viris, qui ne
G frumenti quidem pretium in saccis inventum retinuerint, sed secum reportaverint, cum nullus de ea pecunia præter ipsos sciret: tantum abesse, ut, data opera, damnum inferre vellent: certiorem tamen rati inquisitionem quam negationem, jubent eos scrutari sarcinas: nec recusabant universi pœnas dare, si unus aliquis ex ipsis in furto deprehenderetur. tanta erat securitas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquisitionis, supplicium tamen solius fore, penes quem furtum inventum fuerit. Inquisitionem deinde aggressi, omniumq; ordine sarcinas scrutati, postremo ad Benjaminem veniunt,

non qvod nescirent in ejus sacco latere cyphum, sed ut accurate officium facere viderentur. itaque cæteri jam securi de se, de uno Benjamine adhuc nonnihil erant soliciti. sperabant tamen, ne ipsum quidem in maleficio deprehendendum, adeo ut jam liberius indignarentur persecutoribus, per quorum importunitatem stetisset, ne bonam partem itineris jam confectam haberent: ut vero Benjaminis sarcinam scrutati scyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuo versi, tum fratrem deflebant mox furti supplicium daturum, tum suam ipsorum vicem, qui fidem de Benjaminis salute parenti datam præsenti casu fallere cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, qvod, cum maxime evasisse omnia pericula videbantur, fortunæ invidia pervenerint in tantam calamitatem. atque hujus tam fratris quam parentis infortunii se autores fatebantur, qui invitum ac reluctantem ad puerum simul mittendum precibus importunis compulissent. Et equites quidem comprehensum Benjaminem ducebant secum ad Josephum, sequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns, fratre in carcerem contruso, cæteros lugubri habitu adstare, Itane, inquit, sceleſtissimi omnium, vel meam humanitatem vel Dei providentiam contempsistis, ut tam nefarium facinus contra hospitem ac benefactorem vestrum auderetis? at illi vicarios se pro Benjamine ad supplicium offerebant: rursumque Josephi crebra mentio, felicem eum, qui morte à vitæ calamitatibus sit exemptus, si tamen esset mortuus: qvod si vivat, qui dignus sit habitus, ob cujus injuriam Deus tam severe in ipsos vindicaret. patris quoque se pestem esse & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec desinebat Rubelus denuo illis scelus eorum exprobrare. Josephus vero negabat se alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus unius pueri supplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam insontium æqvum esse, neque illos alieni peccati pœnas persolvere. abirent, quo vellent, se curaturum, ut tutum iter facere liceat. his verbis graviter ictos, cæteros præ dolore vox defecit; Judas vero, qui patri adolescentem mittere persuaserat, vir alioquin etiam strenuus decrevit se pro fratris salute periculo objicere. Fatemur, inquit, Præses, graviter a nobis peccatum, suppliciumque commeritos, quod parati sumus omnes luere, licet non omnium sit culpa, sed unius natu minimi. sed quamvis salutem ejus pene pro deplorata habeamus, unica tamen effugii spes in clementia tua bonitateque superest. quamobrem oramus, ut non tam nostri commissi rationem habeas, quam tuæ naturæ, & in hac causa non indignationem justam sed nativam tuam bonitatem in consilium adhibeas: iramque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis juxta ac parvis rebus succumbere solent. dispice, qvæso, num ex tua dignitate sit eos occidere, qui ipsi se dedunt ad pœnam, & salutem nonnisi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primùm tuæ benignitati sunt

A ἔρδιναν, ὅτι τὸν ἀλάστατον Βενιαμὶν ἦκον. ἐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι εἰς τὸ ἐκείνου σακκίον τὸν σκύφον ἐναπεκρυφότες, ἀλλ' ἀκριβῆ τὴν ζήτησιν ποιεῖσθαι βουλόμενοι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τὰ καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι δεινοῦ ἐν τῇ πρὸς τὸν Βενιαμὶν φροντίδι τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐταράττοντο δ', ὡς οὐδ' ἐν ἐκείνῳ τῆς κακουργίας ἀνερευνωμένης, ἐκκακίζειν τε τοὺς ὑπηδιώξαντας, ὡς ἐμποδίζοντας αὐτοῖς τὴν ὁδὸν δυναμένοις ἤδη πρεπεκφέναι. ὡς δὲ τὸ τοῦ Βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους ἅμα πάντες ἐτράπησαν. καὶ τὰς στολὰς ἀποκαταρρήξαντες, ἐκλαίον τε τὸν ἀδελφὸν ὡς τῇ μελλούσῃ κολάσει τῆς κλοπῆς, αὐτούς τε ἀλαψυσαμένους τὸν πατέρα πρὸς τῆς Βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέτεινε δὲ τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ, δόξαντας ἤδη ἀλαφυγεῖν τὰ σκυθρωπὰ ἀλαφροπαθεῖν. τῶν δὲ πρὸς τὸν ἀδελφὸν κακῶν, καὶ τῆς τοῦ πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης αὐτοῖς αἰτίους ἐλεγον βιασαμένους ἄκοντα τὸν πατέρα συναποστεῖλαι. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς, ὡς λαβόντες τὸν Βενιαμὶν, ἦγον πρὸς ἰώσηπον καὶ τῶν ἀδελφῶν ἑπομένων. ὁ δ', τὸν μὲν ἰδίαν ἐν φυλακῇ, πᾶς δ' πενθήμοις ὀχήμασι, τί δήφησιν ὦ κάκιστοι φρονήσαντες ἢ πρὸς τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ πρὸς θεοῦ τῆς προνοίας, τοιαῦτα πεάτειν εἰς ξενιτείαν καὶ ξένον ἐτολμήσατε; τῶν δὲ ὡς δώσοντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ὅτι τὸ σῶς ἔσεσθαι Βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἰώσηπος ἀναμιμνησκομένων. κἀκεῖνον ἀποκαλούντων μακαριώτερον, εἰ μὴ πέθνηκεν ὅτι τῶν κῆ τὸν βίον ἀπηλλακται σκυθρωπῶν. εἰ δὲ ζῇεσιν, ὅτι τῆς ὡς θεοῦ κατ' αὐτῶν ἐκδικίας τυγχάνει. λεγόντων δὲ αὐτοὺς ἀλιτηρίους θεοῦ ὅτι τῇ λύπῃ ἰὼ ἐπ' ἐκείνῳ μέλει νῦν ἔχει καὶ τῷ ὄντι Βενιαμὶν πρεσθήσουσι. πολὺς δ' ἰὼ κἀνταῦθα ὁ ῥοῦβηλος, αὐτῶν καθαπτόμενος. ἰώσηπος δὲ τοὺς μὲν ἀπολύουτος, οὐδὲν γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι δ' μόνῃ τῇ θεοῦ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος. οὔτε γὰρ τὸ τὸν ἀπολύειν ἅμα τοὺς εὐδὲν ἐξαμαρτόντας σῶφρον ἔλεγεν ὅτι συγκολάζειν ἐκείνους τοῦ τῷ κλοπεῖ ἐνοχασμένου. βαδίζειν δὲ παρεῖναι ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου. τοὺς μὲν ἄλλους, ἐκπλήξις ἔλαβε καὶ πρὸς τὸ πᾶν ἀφωνία. ἰούδας δ' ὁ καὶ τὸν πατέρα πείσας ἐκπέμψαι τὸ μειράκιον, καὶ πάλλα θρασήμιος ὢν ἀνὴρ, ὥσπερ τῆς παιδελφοῦ σωτηρίας ἐκείνῳ ὡς θαλέσθαι. καὶ δεινὰ μὲν εἶπεν ὦ σράτηγε πεπολεμηκαμὲν εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἄξια, καὶ δ' κόλασιν ὑποσχεῖν ἅπασας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡμῶν ἀλλ' ἑνὸς δ' νεωτάτου γέγονεν. ὅμως δὲ ἀπεγνωκέσιν ἡμῖν τὴν δι' αὐτὸ σωτηρίαν, ἐλπὶς ὑπολέλειπται ὡς τὰ ἀπὸ χρηστότητος ἐγγυομένη τῷ δ κινδύνου φυγεῖν. καὶ νῦν μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀφορῶν, μὴ δὲ τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τὸ σοῦ δ' φύσιν, καὶ τὸ ἀρετῇ σύμβουλον ποιησάμενος ἀντὶ τῆς ὀργῆς, ᾗ οἱ πάλλα μικροὶ πρὸς ἰσχὺν λαμβάνουσι σὺ ἐπὶ τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πᾶς τυχοῦσιν αὐτῇ χρώμενος, ᾗ πρὸς αὐτῷ μεγαλόφρων. καὶ μὴ νικηθῇς ὑπ' αὐτῆς ὥστε ἀποκτεῖναι τοὺς οὐδ' αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἐπὶ τῆς σωτηρίας ἀντιποιουμένους, ἀλλὰ θεοῦ λαβὼν αὐτῷ ἀξιοῦντας. καὶ γὰρ οὐδὲ νῦν πρῶτον αὐτῷ ἡμῖν παρεῖχες. ἀλλὰ τάχιον ἐλθοῦσιν ὅτι τὴν ἀγορὰν τοῦ σίτου, καὶ τὰ

τὴν ἐπιμέλειαν τῆς τροφῆς ἐχαρίσω, δοὺς ἀποκομίζειν καὶ τοῖς οἰκείοις ὅσα κινδυνεύοντας αὐτοὺς σῶσαι λιμῷ διαφθαρῆναι ποιήσωσι. διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ μὴ δοῦναι τὰ ἐπιτήδεια τοῖς ἀναγκαίοις, ἢ μὴ καλέσαντα δόξαντας ἁμαρτεῖν καὶ δεῖν τὴν ἐργασίαν τὴν διὰ τοῦ λαμπρὰν ἡμερίζειν φθονήσαντας. ἡ δ' αὐτὴ χάρις, ἀλλ' ὁμῶς τοι τροπῇ διαφέρει. σώσεις γὰρ ἐκ τῶν ἐπιφερομένων, καὶ ψυχὰς ἃς ἐπὶ τοῦ λιμοῦ καμεῖν οὐκ ἔπεισας τῇσι ἑαυτοῦ δωρεαῖς, ὡς ἴσως μᾶλλον ἅμα καὶ μέγα δοκοῦσί τι ψυχὰς ἡμῖν καὶ σῶμα δοῦναι δι' ἐνδείας ὑπερημένοις, οἶμαί τι τὸν θεὸν, αἰτίαν σωφρονεῖν βουλόμενον, ἐκ τοιαύτης ἐπιδείξειν ἂν καὶ τοῖς ἀρετὴν ἐπείνοις, ἡμᾶς ἐκ τούτου πειρήσας συμφορᾶς. ἅπερ καὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων συγγνώσκων φανῆναι τοῖς ἐθέλουσιν, ἀλλὰ μὴ τοὺς μόνους τοὺς καὶ ἄλλως πεσόντας δεομένους ἐπικουρίας φιλανθρώπου δοκῇς. ὡς μέγα μὲν καὶ τὸ παῦσαι πενίας εὖ καθεζομένους εἰς χρείαν, ἡμερωνικώτερον δὲ σῶσαι τοὺς ἐκ τῶν εἰς ἑαυτὸν ἐπαλημμένων δίκαιον ἐφείλησας. ἐπεὶ τό γε σὸν μικρῶν ζημιωμάτων, ἀφεῖναι τοὺς παλημμελήσαντας ἔπαρον ἐνέγκαι πᾶς ἂν ἐφοδεύσει, τό γε τοιοῦτον ἀέργητον, καιρὸν τὸ ζῆν εὐθύμως τῇ καλαστῇ γένεσιν τῶν ἡδικημένων, θεοῦ φύσει πρόσθεσιν. καὶ ἔγωγε εἰ μὴ πατὴρ ἡμῖν ἦν ὡς ἐπὶ παίδων ἀποβολῇ παλαιτωρεῖ διὰ τῆς ἐπιεικείας πλάστης ἐπιδεικνύμενος, οὐκ ἂν τόγε καθ' ἡμᾶς ἕνεκα τοῦ τῆς σωτηρίας λόγου ἐποιησάμην, εἰ μὴ ὅσον τῷ σῷ χαριζόμενος ἤθει σώζειν αὐτῷ καλῶς ἔχοντι. καὶ τούτους εἰ λυπήσεται πεπονθότων οὐκ ἔχοντες, παρέχομεν ἂν αὐτοὺς πεποιθότας ὅτι καὶ ἐλεήσας. νῦν δὲ, εἰ γὰρ ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ καὶ νέοι καὶ μὴ πολλῶν τοῦ βίου ἀπολελαυκότες πεπονθότες ἐσμὲν, τὸ γ' οὖν πατρὸς λογιζόμενοι καὶ τὸ γῆρας οἰκτείροντες τὸ ἐκείνου, παῦσαι σοι τὰς δεήσεις προσφερόμενον, καὶ παραιτούμεθα ψυχὰς ἑαυτῶν ἃς σοι τὸ ἡμέτερον κακούργημα τοῦ τιμωρίαν παρέδωκεν. ὃς οὔτε πονηρὸς αὐτὸς, οὔτε τοιούτους ἐποιήσατο, ἀλλὰ χρηστὸς ὢν, καὶ πεφυκὼς τοιούτων οὐχὶ δίκαιος. καὶ νῦν μὲν ἀποδημοῦντα, τοῖς ὑπὲρ ἡμῶν φρονοῦσι κακοπαθεῖ. πυνθάνεται δ' ἀπολωλότας, καὶ τὴν αἰτίαν, ὑπονοεῖ δὲ τοῦτο πολὺ μᾶλλον τὸν βίον καταλιπεῖν. καὶ τὸ ἄδοξον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας καταφροῦς ὀφθήσεται διαχρησάμενον, καὶ κακὸν αὐτῷ ποιήσει τὴν ἐκ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγὴν, πρὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς κακὰ αὐτὸν εἰς ἀναισθησίαν μεταναγεῖν. ἡνόμηκα· σοὶ δὲ τούτῳ τῶν λογισμῶν, εἰ καὶ ἡ κακία σε παρέξει πῶν ἡ ἡμετέρα, τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χάρισαι πατρί. καὶ δυνηθήτω πλέον ὁ θεὸς ἐκεῖνον ἔχειν, τῆς ἡμετέρας πονηρίας. καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ διαφθαρὲν, καὶ πενθηκόμενον ἡμῶν ἀπολουμένων οἰκτείρειεν, καὶ πατέρων ὄνομα τούτῳ χαριζόμενος. ἔστω δωρεά. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὸν φύσεως τιμῶς καὶ αὐτοῦ θέλοις, ἀπολαύων μὲν ἤδη τῆς εὐσεβείας, ἀπολαύσῃ δ' ἐπ' αὐτῇ φυλαχθησόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τὸ πάντων πατρὸς, εἰς ὃν τῆς κοινωνίας καὶ αὐτὸν τοῦ ὀνόματος εὐσεβὴς δόξεις τοῦ ἡμετέρου πατρὸς οἰκτον λαβὼν, ἐφ' οἷς πέπονθεν ὁ θεὸς τοῦτ' ἔχοντα ἐξουσίαν ἀφελόμενος. ἐν σοὶ δὲ παρέχειν ἡμῖν ὁ θεὸς τοῦτ' ἔχοντα ἐξουσίαν ἀφε-

A acceptam laturi. ne committas, ut illud beneficium tibi pereat, dum fame ereptis, & frumento liberaliter adjutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi potestatem fecisti. Ejusdem enim bonitatis est, servare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam invidisse visa est. eadem planè gratia est, diverso modo collata. Servabis enim, quos pavisti, & vitam, quam præ fame deficere non es passus, denuo donabis, quo commendabilior sit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quin etiam Deum ipsum existimo tibi hanc virtutis exercendæ materiam suppeditare: ut appareat te proprias quoque offensas benefaciendi voluntati posthabere, & non in solos innoxios egenos liberalem esse. Quantumvis enim magna laus est opem ferre in rebus angustis, non minus tamen principem ornat clementia, præsertim in causa, quæ ad ipsius injuriam privatim attinet. Si enim parva peccata remittentes merita laus sequitur, quid in capitali crimine iram cohibuisse, an non divinæ clementiæ proximum videri debet? Quod nisi Josephi interitu compertum haberem, quam molestè ferat pater orbari filiis, non adeo pro salute nostra laborarem, nisi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: &, si non haberemus, quibus mors nostra luctum aç mœrorem sit allatura, æquo animo supplicium perferremus. Nunc vero quando non tam nostri nos miseret, tametsi juvenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus: quam parentis miseri, ætate curisq; confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, supplicio per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certe vir bonus est, nosque, ut similes essemus, genuit, dignus, qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob nostram absentiam curis ac mœrore discruciatur. quod si talem nostri interitus nuncium acceperit, simulque ejus causam, non sustinebit amplius vivere: nostræ mortis infamia illius mortem approperabit, hoc ipso infeliciorem, quia, ne nostri dedecoris rumorem sentiret, è vivis excessisse videbitur. His igitur perpensis, tametsi ad justam indignationem hoc scelere permotus, patri tamen vindictæ gratiam facito: & plus illius miseratio apud te valeat, quam nostra iniquitas. Defer hoc honoris senectuti ejus, quæ si nobis orbetur, superstes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipsi patris vocabulo, quod tibi jam contigit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipsum honorabis hac pietate propter commune nomen, si te calamitatis senis patris miseret, quem orbatum manere est credibile. Nunc tuum est, quæ nobis Deus dedit, cum jure possis non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte similem ei fieri.

Cum enim tantundem ad utrumlibet valeas, præstat bene facere quam male, & potestate contentum sui juris non meminisse, sed tantum ad servandos homines potentiam tibi datam existimare, & quo pluribus salutem dederis, hoc teipsum illustriorem fore; potes autem, fratri erroris venia data, nos omnes servare. neque incolumes esse possumus nisi hoc incolumi, neque domum absque hoc ad patrem redire licet, sed hic ferendum est, quicquid frater tulerit. neque enim aliam gratiam à te, Præses, petimus, si hanc non impetramus, quam ut nos eodem afficias supplicio, non secus ac sceleris socios. hoc enim satius fuerit, quam si præ mœrore nobis ipsi manus inferamus. Non addam juvenem esse, & per ætatem nondum satis sapere & talibus non gravatim veniam dari solere: sed hic finem dicendi faciam, ut sive damnemur, mihi imputetur non satis diligenter huic causæ patrocinato: sive absolvamur, in solidum hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati debeamus, cujus laudi hoc quoque accedet, quod non solum nos servaveris, sed plura etiam, quam nos ipsi in causa nostra, quæ pro nobis faciant, videris. Sive igitur plectere vis hunc, me vicario ad supplicium accepto, patri eum remittito. Sive ad servitium addicere mavis, ego tuis ministeriis magis sum idoneus, & ad utrumvis, ut vides, magis paratus. His dictis, Judas promptus ad quidvis pro fratris salute libenter subeundum, accidens Josepho ad pedes, quantum in se erat, mollire ac placare iram conatur. parique modo & cæteri prosternuntur, pro Benjamine sese offerentes. Josephus autem pietate victus & jam ægrè personam irati sustinens, ablegat alios, qui tum aderant, ut sine arbitris à fratribus agnoscerentur, cumque soli essent, aperit seipsum & infit: *Genes. 45.* Pietatem vestram & amorem, quo fratrem prosequimini non laudare non possum, quem majorem comperio, quam expectaram, conjecturam faciens ex his, quæ mihi olim acciderunt: in hoc enim hæc omnia feci, ut fraternæ benevolentiæ caperem experimentum. cujus quoniam egregium specimen edidistis, ne illud quidem in me commissum vestræ naturæ imputare libet, sed Dei potius voluntati totum ascribo, qui vobis in præsentia commoda procuravit, & majora est largiturus, si nobis propitius favorem suum non subtraxerit, quando igitur & patris incolumitatem optatam magis quam speratam cognovi, & vos tales, quales cupiebam, erga fratrem comperi, libenter injuriæ olim mihi factæ obliviscor, malens vobis ut ministris divinæ providentiæ in hoc tempus communi nostræ utilitati prospicientis gratiam habere, quam vestræ, ut tum videri poterat, malitiæ meminisse. Vos quoque temporis illius immemores jubeo bono animo esse, & mali consilii bonum eventum libenter ferre, neque pudore præteriti erroris quicquam contristari. quid est enim, cur vos male habeat iniquæ quondam vestræ sententiæ pœnitentia, quam frustratam esse jam videtis? Læti igitur hac divina dispensatione ite feli-

A λέσθαι δοῦναι, καὶ μηδὲν ἐκείνου διαφέρειν τῇ χάριτι. τῆς δὲ ἐπ' ἀμφότερα δυνάμεως πεπιστευμένος, καλὸν παύτῳ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὑπάρχειν δοκεῖ. καὶ παρὸν καὶ ἀπολαύειν τῆς μὲν κατ' ἔτος ἐξουσίας ὡς μὴ δι' ὑπαρχούσης, ὑπολαμβάνειν, μέγιστον δ' ὑπεροράφθαι τὸ σώζειν ἐπιλαμβάνεσθαι καὶ ἴσως τοῖς πλείοσι τοῦ παρέχειν μᾶλλον αὐτὸ φαίνεσθαι διδόντα. σὺ δ' πάντας ἡμᾶς σώσεις τὸν ἀδελφῷ συγγνοὺς, ἀνθ' ὧν ἠτύχηκεν. ἀδὲ γὰρ ἡμῖν βιώσιμα, πατρὶ κολάζεσθαι, ὡς γε τοῖς τὸν πατέρα μὴ ἔξειν ἀνασωθῆναι μόνοις, ἀλλ' ἐνθάδε δεῖ κοινωνῆσαι τῆς αὐτῆς καταφορᾶς τοῦ βίου. καὶ πρόσθεν δεηθέντα φράτηρ κατακείναντος τὸν ἀδελφοὶ ἡμῶν ὑποδυνεῖν, συγκολάσαι τ' ἡμᾶς ὡς τὸ ἀδίκημα τοὺς κεκοινωνηκότας. ἀξιώσαμεν ἡμεῖς ὡς ἐπὶ λύπῃ τεθνηκότος ἑαυτὸν ἀνελεῖν ἀλλοίως, ἀλλ' ὁμοίως αὐτῷ πενθοῦντας ὑποδυνεῖν ἅπαντας. καὶ ἔτι μὴν καὶ ἑκὼν ὢν ἡμάρτηκα, μήπω τι φρενῶν ἐνεργοῦντος, ἕως ἀνδρῶπινον τῆς παύσεως συγγνώμην νέμεσθαι, καταλιπὼν παύσασθαι παραυτίκα λέγειν. ἵν' εἰ μὲν κατακείνας ἡμῶν, τὸ μὴ λεχθὲν δόξῃ βέβαια φέρειν ὡς τὸ σκυθρωπότερον ἡμᾶς. εἰ δ' ἀπλοῦς καὶ κἀκεῖνα τῇ σαυτοῦ χρηστότητι σωιδῶν ἀπιψηφίζῃ νομοθέτης, ἀ σώσας μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ἂν δικαστὴς μᾶλλον φανούμεθα τυχεῖν χαριζόμενος καὶ πλέον ἡμῶν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας νήσας σωτηρίας. εἰ τ' σὺ κτείνειν αὐτὸν θέλεις, ἐμὲ τιμωρησάμενος ἀντὶ τούτου, τῷ πατρὶ τόνδ' ἀπόπεμψον. εἰ δὲ καθέξειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ πρὸς πᾶς χρείας σοι ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων, ὡς ὁρᾷς, πρὸς ἑκάτερον τῶν παθῶν ὑπάρχων. ἰούδας μὲν οὖν πάνθ' ὑπομένειν ὑπὲρ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρίας ἑτοίμως ἔχων, ῥίπτει πρὸς τῶν ἰωσὴφ ποδῶν ἑαυτόν, εἴπως σκληλάξειε τὸν ὀργὴν αὐτοῦ καταπεσὼν ἀγωνιζόμενος. πρόσθεν δὲ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες καὶ πρὸ ἰούδα δόντες ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῆς βενιαμὶν ψυχῆς ἀπολουμένους. ὁ δ' ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους, καὶ μηκέτι δυνάμενος τὸν τῆς ὀργῆς φέρειν ὑπόκρισιν, κελεύει μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς πιθῇ φανερὸν. ἀναχωρησάντων δ', πεῖ γνώριμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ φησίν. τὸ μὲν δέος ὑμᾶς καὶ ἀνοίας τὸ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν, ἐπαινῶ καὶ κρείττονας ἢ προσεδόκων ἐκ τῶν πρὸς ἐμὲ βεβουλευμένων εὑρίσκω, πάντα ταῦτα ποιήσας ἐπὶ τοιούτοις τὸ ὑμέτερας φιλαδελφίας. φύσει δὲ πρὸς ἐμὲ νομίζω πονηρούς γεγονέναι, θεὸ δὲ βουλῇ τῷ πονηρῷ πεπραγματευμένῳ τῶν ἀγαθῶν ὑπολαυσιν, καὶ τῷ ἐς ὕστερον ἂν εὐμενὴς ἡμῖν φαινομένῃ. πατρόθεν ἐν σωτηρίαν ἐγνωκὼς ἀδὲ ἐλπιθέντων, καὶ πιστοὺς ὑμᾶς ὁρῶν πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἀδ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁμαρτεῖν ἐπιμνημονεύω. παύσομαι δὲ τῆς ἐπ' αὐτοῖς μισοπονηρίας, καὶ ὡς σωματίοις τῶν τῷ θεῷ βεβουλευμένων εἰς τὰ παρόντα χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς τε βούλομαι καὶ αὐτοὺς λήθειν ἐκείνων λαθόντας ἡδέως μᾶλλον, τῆς τε ἀβουλίας εἰς πιστὸν ἐλθούσης τέλος μὴ δυσφορῶν αἰσχυνομένους ὅτι πρὸς ἡμαρτημένους. μὴ οὖν δόξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ' ἐμοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονηράν, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ μετάνοια τῷ γε μὴ προχωρῆσαι τὰ βεβουλευμένα. χαίροντες οὖν ἐπὶ τοῖς ἐκ θεοῦ γεγονόσιν, ἅπτε ταῦτα δηλώσοντες τῷ πατρὶ, μὴ καὶ τοῖς ὑπὲρ ὑμῶν φρον-

male habeat iniquæ quondam vestræ sententiæ

φροντίσω ἀναλωθείς ζημιώσῃ μὴ τὸ κάλλιστον τῆς εὐ-
δαιμονίας πρὸ ἐμοῦ ἐλθὼν τοῖς ἐμοῖς καὶ μεταλα-
βὼν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ἀπολαύσῃ. αὐτὸν ἤδη τοῦτον,
καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέκνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγ-
γένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες ἐνταῦθα μετοικίζεσθε. οὐ γὰρ
ἀπόδημους ἐναγεῖς τῶν ἀγαθῶν δεῖ τῶν ἡμετέρων τοὺς
ἐμοὶ φιλτάτους, ἄλλως τε καὶ ἓξ λιμοῦ λοιπὸν ἐπι-
μενούσης ἐνιαυτούς. ταῦτ' εἰπὼν ἰώσηπος, περιβάλ-
λεται τοὺς ἀδελφούς. οἱ δὲ ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ, τὸ B
δὲ ἐπ' αὐτοῖς βεβουλευμένον πεμφθέν ἐν αὐτοῖς ἀπο-
λιπεῖν ἐδόκει τὸ ἄγνωμον τοῦ ἀδελφοῦ. καὶ τότε μὲν
ἦσαν ἐν ἀνιᾳ. βασιλεὺς δὲ ἀκούσας ἥκοντας παρὰ
ἰωσήπου τοὺς ἀδελφούς, ἤσθη τε μεγάλως, καὶ ὡς ἐπ'
οἰκείοις δι' ἃς ἀγαθῶν, παρεῖχεν αὐτοῖς ἁμάξας σίτου
πλήρεις, καὶ ἄργυρον καὶ χρυσὸν ἀποκομίζειν τῷ
πατρί. λαβόντας δὲ πολὺν ὧν παρὰ τοῦ, πολὺ μὲν τῷ
πατρὶ φέρειν, τὰ δὲ αὐτοῖ δωρεὰς ἔχειν ἕκαστος ἰδίας C
πολλῶν ἐξωμόνου βενιαμὶν παρ' αὐτοῦ ἀπέσειν. ὡς
δὲ ἀφικνοῦνται τῶν παίδων ἰακώβου τε εἰς τὸν ἰώσηπον
ἐμαθεν, ὅτι μὴ μόνον ἐκ τοῦ θανάτου διαπέφευγώς
εἰη ἀλλὰ καὶ ζῇ μετὰ λαμπρᾶς εὐδαι-
μονίας βασιλεῖ συνδιάγων τοῦ αἰγύπτου, καὶ τοῦ ἅπασαν χεδὸν ἐγκεχειρισμένος αὐτῷ ἐπιμέλειαν, ἄπιστα μὲν ἐδόκει τῶν ἐπηγγελμένων, λογιζόμενος
τῇ ἐκ τοῦ μεγαλουργίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν,
εἰ καὶ τοῦ μεταξὺ χρόνου διέλειπεν. ὥρμητο δὲ εὐθὺς D
πρὸς τὸν ἰώσηπον.

Κεφάλαιον δ'.

*Ἡ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς ψυχρᾶς πίστις, πρὸς αὐ-
τὸν μετάβασις, καὶ τὸν ψυχόμενον λιμόν.*

Ὡς δὲ κατέσχεν ἤδη τὸ ὄρυκτον φρέαρ, θύσας αὐτό-
θι τοῦ θεοῦ, καὶ φοβούμενος μὴ τὴν εὐδαιμονίαν
τὴν ἐν αἰγύπτῳ, τῶν παίδων ἐμφιλοχωρησάν-
των τῇ εἰκόσῃ τῇ ἐν αὐτῇ, μὴ ἐκ ἐπὶ τὴν χαναναίαν
οὐκέτι μεταβῶσιν κατέχωσιν αὐτὴν ὡς ὁ θεὸς ἐπ-
ηγγειλάμενος, ἅμα τε μὴ δίχα βουλήσεως θεοῦ μετοι-
κήσεως τῆς εἰς αἴγυπτον ἀφόδου μεταθεμένῃ τὸ ζῆν αὐτοῦ, E
πρὸς δὲ τούτοις δεδιὼς μὴ προεξέλθῃ τοῦ βίου πρὶν
ἰδεῖν ἰώσηπον ὀφθαλμούς, καταφέρεται ὄφρων
ἑαυτοῦ τὸν λογισμὸν εἰς ὕπνον. ἐπιστὰς ὁ θεὸς
αὐτῷ, καὶ δὶς ὀνόμασι καλέσας, πυθομένου τίς
εἴη. ἀλλ' οὐ δίκαιον εἶπεν ἰακώβῳ θεὸν ἀγνοῆσαι τὸ F
ἀεὶ ὠφελοῦντα καὶ βοηθοῦντα προγόνοις τε τοῖς σοῖς, καὶ
μετ' αὐτοὺς σοὶ ὑπάρχοντα. στρουθίου τι γάρ σοι τῆς δε-
χῆς ἐπὶ τὸ πατρὸς, ἐγὼ παρεῖχον. κἀμοὶ εὐνοιαν,
εἰς τὴν μεσοποταμίαν μόνον σταλεὶς, γάμων τε ἀγα-
θῶν ἔτυχες, καὶ παίδων ἐπαγόμενος πλῆθος, καὶ χρημά-
των εὐπορίας. παρέμεινά τε σοι ὑγιὴς πᾶσι τῇ ἐμῇ προ-
νοίᾳ, καὶ ὃν ἀπολωλεκέναι τῶν ἡμῶν ἐδόκεις ἰώσηπον, τοῦτον
εἰς ἀπόλαυσιν μείζονων ἀγαθῶν ἤγαγον, καὶ τῆς αἰγύπτου G
κύριον ὡς ὀλίγῳ διαφέρειν βασιλέως ἐποίησα. ἵνα τε
καὶ τοῦτό τι παντὸς ἡγεμονικοῦ ἔσῃ, καὶ βίᾳ σοι τελοῦντ
ἐκ χειρὸς ἡμῖν ὑποχείρια πρόβηλα. καὶ μακρὸν
αἰῶνα τῶν σῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ καταγγέλ-
λων, καταιγίσων τι αὐτοῖς εἰς τὸ γλῶ τοῦ ἐπέχηκα. τού-
τῳ θαρσήσας τοῦ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰς τὴν αἴγυ-
πτον σὺν τοῖς υἱοῖς καὶ παισὶ τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο.

Aces patri hæc renuntiaturi, ne forte, illo consumpto immodica de vobis ſolicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priusquam ille in conſpectum meum veniat, & horum bonorum fiat particeps. quamobrem & ipſum & uxores ac liberos veſtros totamque cognationem aſſumentes migrare vos huc volo. Non enim decet mihi chariſſimos ab hac mea felicitate abeſſe, præſertim fame quinq; adhuc annis duratura. Hæc locutus complectitur fratres; illi vero in lachrymis erant ac mœrore, tanto majore pœnitentia, quod in tam bonum fratrem peccaviſſent. mox convivium eſt ſecutum. Rex autem, cognito fratrum Joſephi adventu, quaſi ſibi ipſi aliquid boni accidiſſet, lætatus eſt, donavitque eis currus onuſtos frumento & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda. qui, pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in ſingulos donatis, ſed præcipuis Benjamini, reverſi ſunt ad ſuos.

Jacobus autem poſtquam ex filiis ſtatum Joſephi cognovit, quod non ſolum mortem effugit, quam tamdiu luxerat, ſed etiam in ſplendida fortuna vivit cum rege adminiſtrans Ægyptum & pene totam illius regionis gubernationem commiſſam habens, facile iſta credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga ſe favorem, tametſi aliquantiſper, ut videbatur, intermiſſum: nec diu moratus iter aggreſſus eſt ad Joſephum properans. VII.

CAP. IV.

Quemodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit.

UT vero ventum eſt ad puteum juramenti, oblato Deo ſacrificio, cum timeret, ne, filiis propter ubertatē Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis, poſteritas ſua non rediret in Chananæā occupatura eam juxta promiſſa Dei: neve, inconſulto Deo migratione præſenti facta, genus ipſius clade aliqua feriretur: ad hæc, ne forte ipſe, antequam Joſephum aſpicere contingat, ex hac vita eximatur: talia volutanti in animo & ſomno gravato Deus per viſionem aſtitit, eumque bis nominatim inclamavit. Quo rogante, quiſnam eſſet, an non agnoſcis, inquit, Jacobe, Deum perpetuum tam tuum quam tuorum majorum protectorem ſimul & auxiliatorem? qui contra patris tui propoſitum principem familiæ te conſtitui, & cum ſolus in Meſopotamiam profectus eſſes, effeci, ut conjugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus: incolumem etiam progeniem tuam ſervavi, & quem amiſiſſe videbaris Joſephum, ad tam ſublime dignitatis faſtigium evexi, ut non multum à rege Ægypti differat. Nunc quoque in hoc veni, ut me ducem hujus itineris habeas, utque tibi prænunciem inter manus Joſephi te e vita exiturum, & poſteritatem tuam per multa ſecula potentem fore ſimul & illuſtrem, occupaturamque terram, cujus ditionem ei ſum pollicitus. Hoc ſomnio fretus eo libentius in Ægyptum cum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in univerſum ſeptuaginta. *Geneſ. 46.*

Eorum nomina cum sint duriora, non eram adscripturus, nisi propter quosdam, qui nos Ægyptios contendunt esse, non Mesopotamenos. Ergo Jacobi filii fuere duodecim, ex quibus Josephus jam antea venerat. recensendi sunt nunc reliqui, cum sua quisque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filii, Anoches, Phalles, Essaron, Charmius. Simeonis sex, Jumilus, Jaminus, Puthodus, Jachemus, Zoar, Saar. Levis quoque tres fuerunt, Gelsemis, Caathus, Mararis. Judæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filii Pharæ Esron & Amyrus. Issacharæ quatuor, Thulas, Phuras, Jobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Janel. & hoc quidem genus e Lia, quæ secum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis autem filii fuerunt duo, qvorum alter Josephus filios habuit Manassem & Ephræmen. alteri vero Benjamini fuerunt decem, Bolossus, Baccharis, Asabel, Gela, Nemanes, Ises, Aros, Nomphthis, Optais, Sarodus. isti quatuordecim superioribus additi, fiunt numero quadraginta septem. & legitimum quidem Jacobi genus hoc fuit. è Bala vero famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem qvatuor sequebantur filii, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus: Dano vero unicus erat filius nomine Usis. his ad jam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Asserus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula. ex his Gadem sequebantur filii septem, Zophonias, Ugis, Sunis, Zabros, Ærines, Erodes, Ariel. Asserum vero una filia, & mares numero sex, qvorum nomina Jomnes, Essus, Jubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adjectis ad prædictos quinquaginta quatuor, supra dictus numerus completur, annumerato etiam Jacobo. Josephus autem, cognito patrem adventare (etenim Judas præcurrens id significaverat) profectus obviam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum abfuit, quin expiraret. sed Josephus eum refovit, quamvis & ipse præ gaudio periclitaretur, non tamen æque ac pater. deinde jusso eo, paulatim progredi, ipse, assumptis quinque fratribus, properavit ad regem, nunciaturus adesse cum familia Jacobum. quo audito, lætus ille percontatus est Josephum, quibusnam studiis potissimum delectarentur. ait, pastoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idqve eo consilio respondit, ne forte distraherentur, sed ut una degentes curam patris haberent: cum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interveniret, si circa eadem cum illis studia versarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut pascua curare. Jacobo autem salutatum ad regem perducto, post faustas ominationes acceptas rogavit eum Pharao, quantum temporis vixisset. & cum audisset, triginta supra centum annos natum, admiratus est hominem tam longævum.

Genes. 47.

χρόνον. τοῦ δ' ἑκατὸν ἔτη καὶ τεμάχοντα χρονίαν φήσαντος, ἐθαύμασε τοῦ μήκους τῆς ζωῆς τὸ ἰάκωβον

ἐπαν-

ἦσαν δ' οἱ πάντες ἑξηκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλῶσαι τούτων, ὄχ ἑκουσίας ἄν, καὶ μᾶλλον διὰ τὴν δυσκολίαν αὐτῶν ἵνα μὴ τι ὠφελήσειε τοῖς ὄχ Ἑλλησὶ λέγειν ἡμᾶς ὄκ τ' Μεσοποταμίους ἀλλ' αἰγυπτίους εἶναι, ἀναγκαῖον ἦν ἡμῖν μνημονεῦσαι τῶν ὀνομάτων. ἰακώβῳ μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα. τούτων ἰώσηπος ἤδη πρόσθεν εἰρήκει. τοὺς δὲ μετ' αὐτὸν καὶ τοὺς ἐκ τούτων γεγονότας δηλώσομεν. ῥουβήλου μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, ἀνώχης, φάλλης, ἐσσάρων, χάρμιος. συμεὼν δὲ ἓξ. ἰεμουήλος, ἰάμινος, πούθος, ἰαχήνος, σόαρος, σαιάρος τρεῖς ἢ λαὸς γίγνεσθαι φησὶν ἡμῖν ἡλοσεμις, κάαθος, μεραρίος. ἰούδα δὲ παῖδες ἦσαν τρεῖς, σαλᾶς, Φαρὲς, ζάρας. οἱ δὲ δύο γενόμενοι ἐκ Φαρέσου, ἔσρων καὶ ἄμαρος. ἰσσάχαρος δὲ τέσσαρες, θουλας, Φρουρᾶς, ἰώβος, σαμάρων. τρεῖς δὲ ζαβουλὼν ἦγεν υἱοὺς, σαράδον, ἤλωνα, ἰαήλεον. τὸ μὲν τὸ ἐκ λείας ὄνομα, καὶ μητρὸς αὐτῆς δείνα. τρεῖς οὗτοι καὶ τριάκοντα. βαχήλας παῖδες ἦσαν δύο. τούτων ἰωσηπος μὲν γέγενηται υἱὸς, μανασσῆς καὶ ἐφράμης. βενιαμὶν δὲ τοὺς ἑπτὰ δέκα, βολοσσῆς, βακχαρὴς, ἀσσάβηλος, γήλας, ναμιανῆς, ἴσης, ἀρὼς, νομφθαὶς, ἐπλαὶς, πέροδος. οὗτοι τεσσαρες καὶ δέκα πρὸς τοὺς πρότερον κατειλεγμένους, οἷς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα γίνονται τὸν ἀριθμόν. ἡ δὲ μήτηρ ἰακώβου γένος τοῦτο ἐκ Βάλας δ' αὐτῷ γενομένας τῆς βαχήλας θεραπαινίδος, δὰνος, καὶ νεφθαλὶς. ὧν τέσσαρες ἔσαν παῖδες, ἑλιήνος, γεμμὴς, σάρις τε, ἑ ἔλλιμος. δάνῳ μὲν μονογενὲς ἦν παιδίον, οὖσις. τούτων προσγινομένων τοῖς προειρημένοις, πεντήκοντα καὶ τέσσαρες πληροῦσιν ἀριθμόν. γάδης δ', καὶ ἄσηρος, ἐκ ζελφᾶς μὲν ἦσαν. ἡ λίας δὲ αὐτὴ θεραπαινίς. παῖδες δ' ἑπτὰ, γάδης μὲν, ἑπτὰ ζοφωνίαν, οὖγιν, σουνὶν, ζάβρων, ἀηρίνλιν, ἐρωήδην, δρίηλον. ἀσσήρου δὲ τέσσαρες· πλὴν θυγατρὸς, καὶ ἄρσενες ἀριθμὸν ἓξ, οἷς ὀνόματα, ἰώμνης, ἦσσους, ἰούβης, βάρις, ἄβαρός τε καὶ μελμιήλος. τούτων ἑνδεκα ὄντων ἑ προτεθειμένων τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ τέσσαρσι ὁ προειρημένος ἀριθμὸς πληροῦται, μὴ συγκαταλεγμένου αὐτοῖς ἰακώβου. μαθὼν δ' ἰώσηπος ὠφθαλμωμένου τὸν πατέρα, καὶ δὴ προλαβὼν ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τὰ ἀφίξιν, ἐσπουδάκει καὶ καθ' ἡρώων πόλιν αὐτῷ συνεβαλεῖν. ὑπ' αὐτοῦ τῆς χαρᾶς ἀπροσδοκήτου τε καὶ μεγάλης ἡδομένης, μικροῦ δεῖν ἐξέλιπεν. ἀλλ' ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν ἰώσηπος. οὐδ' αὐτὸς μὲν πρᾶτῆσαι δυνηθεὶς, ὡς μὴ παντὸς πάθους ὑφ' ἡδονῆς. οὐ μέν τοι πρὸ αὐτὸν τρέπων τὸν πατέρα γενόμενος ἦγεν τοὺς πάντας, ἔστειλε τὸν μὲν ἡρέμα κελεύσας ἑδύειν, αὐτὸς δ' ὠφθαλμῶν πέντε τῶν ἀδελφῶν ἐπέσπετο πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ ὠφθαλμωμένον μὲ τὸν ἡγούμενον τὸν ἰακώβου. ὁ δ' τοῦτο χαίρων ἤκουσε, καὶ τὸν ἰώσηπον ἐκέλευσεν αὐτῷ λέγειν, τίνι βίῳ διατρῖβοντες, ὡς αὐτοῖς διατελοῦσι τὸν ἅπαντα χρόνον. ὁ δὲ, ποιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ προσανέχειν, τὸν μὴ διαζεύγνυσθαι, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας ἅπαντα μελέτην τοῦ πατρὸς ποιούμενοι, τότε τοῖς αἰγυπτίοις ἦναι προσφιλεῖς, μηδὲν πρᾶττοντας τ' αὐτῶν ἐκείνοις. αἰγυπτίοις γὰρ ἀπαρημένοις ἦν θεῖον νομὰς ἀναφέρεσθαι. ἡ δ' ἰακώβου ὠφθαλμωμένη πρὸς τ' βασιλέα, καὶ διατιθεμένη τι, ἑ κατυχομένη περὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ. ὁ Φαραὼ ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς ἔτη

κάντ⊙ δ', ὡς ἥδιστα τῶν πρεσγόνων ἔτι βεβιωκώς
ἔτη, παρεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μ' τῶν τέκνων ἐν ἡλιου-
πόλει. ἐν ταύτῃ γὰρ καὶ οἱ ποιμένες αὐτοῦ τὰς νομὰς
εἶχον. ὁ δὲ λιμὸς τοῖς αἰγυπτίοις ἐπετείνετο, καὶ τὸ δει-
νὸν ἀπροϊδέστερον ἦν καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μήτε
τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπάρδοντ⊙, οὐ γὰρ ἀνέβαινε,
μήτε ὑετ⊙ τοῦ θεοῦ. πρόνοιάν τε μηδεμίαν ἑαυτῶν
ἐκ ἀγροίας πεποιημένων, καὶ τοῦ ἰωσήπου τὸν σῖτον
δι' χρήματων αὐτοῖς διδόντ⊙. ὡς δὲ παῦται αὐτοῖς
ἀπέλειπε, τῶν βοσκημάτων ἐωνοῦντο τὸν σῖτον καὶ τῶν
ἀνδραπόδων. οἷς ἦ κ γῆ τις ἦν, μοίρα ταύτην παρεχώ-
ρουν ἀντὶ τιμῆς τροφῆς. οὕτως τε ἡ βασιλέως πάσης
αὐτῶν τῆς οὐσίας κυρίου γενομένου μετωκίσθη-
σαν ἄλλ⊙ ἀλλαχόσε, ὅπως βεβαία γένηται τοῦ βα-
σιλέως τῆς χώρας τούτων ἡ κτῆσις. πλὴν τ' ἱερέων. τού-
τοις γὰρ ἔμεινε ἡ χώρα αὐτῶν. ἐδούλευ τ' αὐτῶν οὐ τὰ
σώματα μόνον τὸ δεινόν, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας, καὶ τὸ
λοιπὸν εἰς ἀρχήματα τῆς τροφῆς εὐπορίαν αὐτοὺς κατη-
νάγκασε. λωφήσαντ⊙ δὲ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ
τὴν γῆν θηβαΐτος κ ταύτης τοὺς καρποὺς ἀφθόνως
ἐκφερούσης, ἐνόησε⊙ εἰς ἐκάστην ὠφελημένη⊙ πο-
λὺ, καὶ συλλέγων ἐν αὐταῖς τὸ πλῆθος, τὴν τε γῆν αὐ-
τοῖς ἐκείνων ὠφελημένοις βασιλεὺς ἔχθ ἐδύ-
ναται, καὶ καρποῦσθ μόνοις εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο κ κτῆ-
μα ἴδιον ἡγουμένοις φιλεργεῖν παρεκάλ, τὴν πεμπτην
τῶν καρπῶν τῷ βασιλεῖ τελοῦντας ὑπὲρ τ χώρας ἧς
δίδοσαν αὐτοῖς ἅπασαν αὖθ. τοὺς δὲ παρ' ἐλπίδα κυρίως
τ γῆς καθιεμένους χαράτε ἐλάμβανε, καὶ ὑφίσαντο
τὰ πράγματα. καὶ τοῦτο τῷ τρόπῳ τό τε ἀξίωμα τὸ
παρὰ τοῖς αἰγυπτίοις αὐτῷ μεῖζον ὁ ἰώσηπ⊙ ἀπερ-
γάζετο, καὶ πλέον τὴν εὔνοιαν τοῦ βασιλέως ὠφλ
αὐτῶν. ὅτε τὸ τελεῖν τὴν πέμπτην τῶν καρπῶν
νεμ⊙ ἕμεσε μέχρι τῶν ὕστερον βασιλέων. ἰάκωβ⊙
ἦ ἑπτὰ καὶ δέκατον ἔτ⊙ ἐν αἰγύπτῳ διατρίψας, καὶ
νέσῳ χρησάμενος, παρόντων αὐτῷ τ υἱῶν ἀπέθανεν, ἐ-
πευξάμενος, τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, τ προφητῶν αὐ-
τοῖς κ προφητείαν πῶς μέλλει τῶν ἑκατ' γενεὰς αὐ-
τῶν ἑκάστῃ κατοικεῖν τὴν χαναναίαν. τοῦτο δὴ κ πολ-
λοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο. ἰωσήπου δὲ ἐγκώμιον δι-
εξελθών, ὅτι μὴ, μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ κ
πλέον χρηστὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο δωρησάμενος αὐτοὺς
ἀγαθοῖς οἷς δὲ εὐεργέτας πίνες ἠμέψαντο, προσέταξε
τοῖς ἰδίοις παισὶν ἵνα δ ἰωσήπου παῖδας ἐφραίμιόν κ
μανασσῆν εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν προσῶσ διαιρήσοιμι
μετ' αὐτῶν τὴν χαναναίαν, ὡς ὕστερον εὑροῦμεν.
ἔζησε μὲν τοι κ ταῦτα τριῶν δέοντα πεντήκοντα κ ἑκα-
τὸν μηδενὸς μὲν τῶν προγόνων ἀπολειφθεὶς ἐπ' ἀρετῇ
δ θεῷ, τυχὼν ἦ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν τοσούτοις ἀ-
γαθοῖς γενόμενον. ἰωσήπ⊙ ἦ συγχωρήσαντος αὐτῷ τὸ
βασιλέως, τ τοῦ πατρὸς νεκρὸν εἰς χεβρῶνα κομίσας,
ἐκεῖ θάπτει πολυτελῶς. τῶν ἦ ἀδελφῶν οὐ βουλομένων
αὐτῷ συνεπισπέσθαι, δέ⊙ γὰρ αὐτοὺς ἔχε μὴ τεθνηκό-
τος αὐτοῖς τοῦ πατρὸς τιμωρήσαιτο τῆς εἰς αὐτὸν ἐπι-
βουλῆς, σὺν ἐπ ὄντ⊙ ὡ χαρίζοιτο τοῦ πρὸς αὐτοὺς
μετ' αὐτοῦ, μηδὲν ὑφορᾶσθαι πεισθεὶ μὴ ἦ ἔχειν αὐτὸν
δι' φόβους. ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν
ἐχαρίσατο, καὶ πᾶσι πρὸς αὐτοὺς αὐτουδῆ χρώ-
μενος σὺν ἀπέλειπε. τελευτᾷ δὲ ἔτ⊙, ἐτῶν βιώσας
ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμάσι⊙ τοῦ ἀρετῇ γνώμῃ⊙,

A cumque ille adjeciſſet majores ſuos longioris ætatis fuiſſe, juſſit eum cum filiis degere in Heliopoli, ubi etiam regii paſtores habebant paſcua. Fames autem creſcebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agros rigante, non enim aſcendebat, neque ullis de cœlo pluviis: ad hæc gravius erat malum, quia vulgo improviſum, qui nihil parati habebat, neque Joſephus
B frumentum dabat, niſi numerata pecunia, quæ poſtquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus vero agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum regi decidebant. cumque ad hunc modum omnes eorum poſſeſſiones in jus regis deveniſſent, alius alio migrabant, qvo certius eſſet regium dominium. ſoli ſacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. poſtremo hæc neceſſitas adeo non
C corpora ſolum, ſed & animos gentis in ſervitutem redegit, ut nihil turpe putarent, qvo victus utcunque parari poſſet. poſtquam autem ceſſavit fames, &, rigante flumine, terra ad priſtinam fertilitatem rediit, Joſephus regionis urbes obeundo, convocata per ſingulas multitudine, agrorum, qvos regi ceſſerant, uſumfructum illis reſtituit, & adhortatus, ut non ſecus quam pro-
D prios colerent, juſſit quintam partem fructuum regi pendere, quæ ei jure dominii deberetur. qui læti inſperata reſtitutione agrorum culturam ſtrenue aggrediebantur, atque hoc pacto tum Joſephi autoritas, tum gentis erga regem benevolentia non mediocriter crevit: & jus quintæ partis frugum etiam penes regum poſteros ac ſucceſſores permanſit.

Jacobus autem cum decimum ſeptimum an- VIII.
E num in Ægypto exegiſſet, inter manus filiorum *Geneſ. 48.*
vitam finivit, precatus eis prius proſperitatem 49. 50.
& abundantiam, & vaticinatus, qvod ſingulorum poſteri in partem poſſeſſionis Chananææ terræ eſſent perventuri, id qvod factum eſt aliquanto poſt tempore. præterea collaudato Joſepho, qvod oblitus injuriarum plura fratribus bona contulerit, quam vel benefactoribus deberentur, mandavit ſuis filiis, ut Joſephi filios E-
F phræmen & Manaſſen in ſuum numerum admitterent diviſuri ſorte Chananæam, quemadmodum poſtea dicetur. poſtremo rogavit, ut in Hebrone ſepeliretur. Mortuus eſt autem cum vixiſſet annos centumquinquaginta minus tribus, ex majoribus ſuis nulli pietate ſecundus, cujus digna præmia Dei benignitate eſt conſecutus. Joſephus vero, permittente rege deportatum patris corpus in Hebronem magnifice ſe-
G pelivit. cæterum fratribus recuſantibus cum eo reverti, quod timerent, ne defuncto patre, in ſe vindicaret, cum non amplius eſſet, in cujus gratiam datum veniam ſperarent, juſſit eos, poſito metu, nihil mali ſuſpicari: & reductis ſecum magnas poſſeſſiones largitus eſt, nec unqvam eos ſumma benevolentia proſeqvi deſtitit. Moritur autem & ipſe centeſimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negotiis prudens, & poteſtate bene uſus: quibus artibus factum eſt, ut neque externum genus, neque calamitas, de qua diximus,

quicquam offeceriт, qvo minus ad ſummam dignitatem eveheretur. Reliqui etiam fratres, vita feliciter exacta, in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filii & nepotes in Hebronem relata ſepeliverunt. Joſephi autem oſſa poſtea translata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adjuratis prius mandaverat. Sed & hoc & alia hujus populi geſta narraturi, dicemus prius cauſam, propter quam ex Ægypto exiverunt.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos.

IX. *Exod. 1.* ÆGyptii gens delicata & ad laborem ſegnis voluptatibus ſolum & captandis undecunque lucris dedita, male volebat Hebræis, quod per invidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat. videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimaverunt: & cum jam Joſephi beneficiorum memoriam tempus oblitteraſſet, regnumque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere ſunt juſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis aſſuefcere. atque in hunc modum per quadringentos annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus, ut Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contra omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam exeo genere hominum, quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorumque prædictionibus multum tribuit, prænunciat regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam, res Ægyptiorum olim graviter afflicturum, Iſraelitas contra evecturum, ſi modo ad ætatem adultam pervenerit. nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne ævum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen projectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſervare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat, ne obſtetrices ob cognationem edictum regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam, ſi quis clam ſervare fœtus auderet, ut cum tota familia tolleretur. Gravis fuit hæc calamitas non eo ſolum, quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

καὶ λογισμῷ πάντα διοικῶν, ἔτλα ἐξουσίαν παμμέγιστος. ὁ δὴ καὶ τῆς τοιαύτης δαίμονίας αἴτιον αὐτῷ ἔφασαν τοῖς αἰγυπτίοις, ἀλλαχόθεν ἥκοντι καὶ μὴ τοιαύτης καταπεφευγόσι μεθ' ἧς παρεῖχεν. πολλοὶ δ' αὐτῶν καὶ ἀδελφοὶ ζήσαντες δαίμονίας δὴ τὸ αἰώνιον. ἔτι τούτων μὲν τὰ σώματα κομίσαντες μετὰ χρόνον αὐτῶν οἱ ἔκγονοι καὶ οἱ παῖδες, ἔθαψαν ἐν χεβρωνι τῇ πρὸς ἰωσήπου ὀσᾶ ὕστερον ὅτε μετανέστησαν ἐκ τῆς αἰγύπτου οἱ ἑβραῖοι εἰς τὴν χαναναίαν σκέψασθαι. οὕτως γὰρ αὐτοὺς ὁ ἰωσηπος ἐξώρκωσε. τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔσχε, καὶ τίσι πόνοις κατέτησαν τῆς χαναναίας, σημανῶ προδιηγησάμενος. τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον.

Κεφάλαιον ε.

Ὡσει τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

Αἰγυπτίοις τρυφερὸς καὶ ῥᾳδίμοις οὖσι πρὸς πόνους, καὶ τῶν παρ' ἄλλων ἡδονῶν ἥττοσι, καὶ δὴ καὶ τῆς κατὰ φιλοκέρδειαν, συνέβη δεινῶς πρὸς τοὺς ἑβραίους διατεθεῖναι καὶ φθόνον τῆς δαίμονίας. ἐρρώντις γὰρ τὸ ἑβραϊκὸν τῶν ἰσραηλιτῶν γένος ἀκμάζον, καὶ διαρρεῖ καὶ πρὸς τὰ πονεῖν ἐπιφυὲς πολὺν χρημάτων ἤδη λαμπρούς, καθ' αὐτῶν αὔξεσθαι τούτους ὑπελάμβανον. ὧν τ' ἦσαν εὖ ὑπὸ ἰωσήπου τετυχηκότες, διὰ χρόνου μῆκος λήθῃ λαβόντες, καὶ τῆς βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μεταπεσούσης, δεινῶς ἐνύβριζον τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ παλαιπωρίαις αὐτοὺς ποικίλαις ἐπέκοπτον. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διωρυχὰς πολλὰς αὐτοῖς κατέτασσον διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι τῇ πόλει, καὶ χώματα, ὅπως ἂν ἔχοιεν τὸν ποταμὸν μὴ λιμνάζειν εἰς ἐκείνων ἐπεκβαίνοντα. πυραμίδας τε ἀνοικοδομουμένας ἐξέτεινον ἡμῶν τὸ ἔθνος, ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις ῥωννύεσθαι. καὶ τετρακοσίων μὲν ἐτῶν χρόνον ἐπ' αὐτοῖς διέτεινον τὰς παλαιπωρίας ἀντιφιλονεικοῦντα γὰρ, οἱ μὲν αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς ἰσραηλίτας ἐβούλοντο. οἱ δ', ἅτε κρείττους φαίνεσθαι τῶν ἐπιταγμάτων. ὧν τούτοις ὄντων αὐτῶν τοῖς πράγμασιν, αἴτια μάλλον ἀπροσδόκητα τὴν ἀφανισμὸν ἔθνους ἡμῶν τοὺς αἰγυπτίους ἐπενέγνετο τοιαῦτα. τῶν ἱερογραμματέων τις, καὶ γὰρ ἦσαν οἱ περὶ τὰ ἀληθεῖα εἰπεῖν, ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ παῖδά τινα τῶν ἰσραηλίτων κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, ἐξ ἀπαιτεινώσεως μὲν τῶν αἰγυπτίων ἡγεμονίαν. αὐξήσει δὲ τοὺς ἰσραηλίτας, τεκμήρεις. ἀρετῇ τε πάντας ὑπερβαλεῖ καὶ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται. δείσας ὁ βασιλεὺς, καὶ γνώμῃ τῶν ἐκείνῳ κεκλοφότων πᾶν τὸ ἡμῶν ἔθνος ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν εἰς τὸ ποταμὸν ἐκβολὰς διαφθείρειν. ἐφύλαττον τε τὰς ὀδύνας τῶν ἑβραίων γυναικῶν, καὶ τὰς τοκετὰς αὐτῶν φυλάττειν τὰς αἰγυπτίων μόνας ὑπὸ δὲ τούτων ἐκέλευον αὐτὰς μιγείσας αἷς διαγενέσεων ἔμελλον μὴ φονεύσειν τὸ βασιλέως βούλημα. τοὺς μὲν τοιαῦτα φρονοῦντας τὰ πεσσόμενα, καὶ σώζειν λάθρα πολυπραγμονοῦντας τι τύχοι, τούτους ἀναιρεῖσθαι τῇ γλώσσῃ πρόσταξε. δηνὸν δὲ τοῖς ὑπομένουσι τὸ πλῆθος, ἃ καὶ παίδων ἀπεστέροντο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν ὑπουργεῖν τῶν γενομένων. ἀλλὰ καὶ ἡ θήλεια τῶν ἡμῶν αὐτῶν ἀπολείψεως φθειρομένων μὲν τῶν πικτομένων, αὐτὰν δὲ ἀλλυ-

λυθησομένων, καλεσαλὼ αὐτῆς καὶ ὀυσωθαμύθην A & ipsis parentibus non multo post erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti
ἐπὶ τὴν συμφοράν. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ κατηφεῖς· ἂν ἐδεῖς τὸ τῆ θεῆ γνώμης ἐδὲ μυρίας ἰσχυρᾶς ὅτι τούτῳ μηχανησάμενος. ὅτε γὰρ παῖς ὢν ἀνεγίνωσκεν ὁ ἱερογραμματεὺς, περὶ ἧς ἔφθασε λαθὼν τὸν τῆ βασιλέως φύλακα, καὶ ἀληθῆς ἐπὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ γνωσθεὶς ὁ περιπὼν δύρεθη. ἀμαράμης, τῶν εὐγενεστάτων ἐν τοῖς ἑβραίοις, δεδιὼς ὑπὲρ τῆ παντὸς ἔθνους μὴ ἀπολέσθαι τῆς ὑπὸ τροφησομένης νεότητος ὀλιγανθρωπίαν, καὶ B χαλεπῶς ἐφ' ἑαυτῷ φέρων, σκύθρωπὸν γὰρ αὐτῷ τὸ γύναιον, ἐν ἀμηχάνοις ἦν. καὶ πρὸς ἱκετείαν τῆ θεῆ τρέπεται, ἐν ἀδάκρυσι δὲ ἐκτὸν ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθρώπων μηδὲν τῆς εἰς αὐτὸν θρησκείας ἐν ἀγνοήσαντων. δεῖσθαί τε ἀπαλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνου ἐμάχοντο τὸν καιρὸν καὶ τῆς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῆ ἰδίους αὐτῶν ἐλπίδος. ὁ δὲ θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν ἱκετείαν ὑπνώσας C δὲ, φίλτατα τοὺς ὕπνους αὐτῷ καὶ μήτε ὀπτανεύσειν αὐτὸν τῶν μελλόντων παρεκάλεσε. τὴν τε δόξαν αὐτῆ ἔλεγε διὰ μνήμην ἔχειν. καὶ τὴν ὑπὲρ πάντας ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἤδη μὲν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν διωρησάμενος τὸ πλῆθος τοσοῦτον πληθος αὐτοὺς ἐξ ὀλίγων. καὶ Ἄβραμον μὲν μόνον ἐκ τῆς μεσοποταμίας εἰς τὴν χαναναίαν πορευόμενον διαθεῖναι, τά τε ἄλλα ἐ τῆς γυναικὸς αὐτῷ πρὸς γονὴν ἀκάρπως ἐχούσης πρότερον, ἔπειτα καὶ τὴν αὐτῷ D βέλτιον ἀγαθῆς πρὸς ὃν ἠρημένης τεκνῶσαι παῖδας. καὶ καταλιπεῖν μὲν, ἰσμαηλὸν καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ τὰ ἀράβων χώραν, τοὺς δὲ ἐκ χασπύρας τὴν τρωγλοδύτιν, ἰσαάκιον δὲ τὴν χαναναίαν. ὅσους τε πολέμων καὶ τὴν ἐμὴν φῆσιν συμμαχίαν ἐυδαιμόνησε, κἂν ἀσεβεῖς εἶναι δέξητε καὶ διὰ μνήμης ἔχοντες. ἰάκωβον δὲ, ἐ τοῖς αὐτοῖς ὁμοφύλοις γνώριμον εἶναι συμβέβηκεν, ὅτι τε μεγέθει τῆς εὐδαιμονίας μεθ' ἧς ἐβίωσε, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτοῦ κατέλειπεν. οὐ μὴ ἑβδομήκοντα τῶν πάντων εἰς αἴγυπτον ἀφικομένου, ὑπὲρ ἑξήκοντά που μυριάδες ἤδη E γεγόνασιν. νῦν δὲ μοι ἅ κοινῆ συμφέροντος ὑμῶν ἴστε πεφρονήμενον, ἐ τῆς σῆς δ' ἐκλείας. ὁ παῖς γὰρ ὅτ', ἅ τὴν ἥλιον αἰγύπτιοι δεδίστες κατέκρυψαν ἀπολλύναι τὰ ἐξ ἰσραηλιτῶν τὸ πέμφιμα, οὓς ἔσχεν. καὶ λήσεται μὴ τὰς ἐπ' ὀλέθρῳ φθορᾷ φυλάσσοντας. τραφεὶς δὲ παρὰ δόξαν, τὸ μὴ ἑβραῖον ἦμαρ τὸ παρ' αἰγυπτίοις ἀναγκῆς ἀπολύσει. μὴ μὴν δὲ ἐφ' ὅσον μένει χρόνον τὸ σύμπαντες τύξεται φθορᾶ ἀνθρώπους, οὐχ ἑβραίους μόνον, ἀλλὰ καὶ φθορᾷ τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμὲ δὲ τὸ χαριζόμενος F σοί τε καὶ τοῖς ἐκ σοῦ γεγονόσιν. ἔσχε δὲ αὐτῷ καὶ ὁ ἀδελφὸς τοιοῦτος, ὡς τε τὴν ἐμὴν ἔχειν ἱερωσύνην, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ διὰ παντὸς δ' χρόνου. τοιοῦτα τῆς ἐνύπνου αὐτῷ δηλωσάσης, ἀνεγερθεὶς ὁ ἀμαράμης, ἐδήλου τῇ ἰωαχεβέλ. γυνὴ δ' ἦν αὐτοῦ. καὶ τὸ θεῖον ἐπὶ μεῖζον διὰ τὴν ἐ ἐνείρου προφήτην αὐτοῖς σωθῆναι. οὐδ' ὡς πρὸς παιδὸς μόνον ἐλαθεῖς ἦσαν, ἀλλὰ ἐ ὡς ὑπὲρ μεγάθη τοσαύτης εὐδαιμονίας ἐσομένης. τοῖς μὲν τοι περικατηγχελμένοις ὑπὸ θεοῦ, G φησὶν ὁ πικετὸς παρεῖχε λαθοῦσι τοὺς φύλακας διὰ τὴν τῶ ὠδίνων ὑπόκρισιν, ἐ τὸ μὴ βιαίας αὐτῇ τοσαύτας ἐσεσθαι τὰς ἀλγηδόνας. καὶ τρεῖς μὲν μῆνας παρ' αὐτοῖς τρέφουσι, λανθάνοντες. ἔπειτα δείσαντες ἁμαρτεῖν μὴ καταφωρᾶς γένηται καὶ πεσὼν ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτός τε ὀπολεῖται μ' ἅ παιδίου, καὶ ἅ θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσειεν.

& ipsis parentibus non multo post erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed nemo potest Dei voluntati resistere, etiamsi infinitas artes in hoc commiscatur. nam & puer, de quo sacrorum scriba prædixerat, elusis regiis observatoribus, clam fuit educatus, & vatem non fuisse vanum eventus rei comprobavit. Amarames Hebræus vir inter suos nobilis, solicitus tum publico periculo, ne gens defectu juventutis ad nihilum redigeretur tum privatim, qvod domi prægnantem uxorem haberet, inopia consilii laborabat; & ad implorandum divinum præsidium conversus orabat, ut tandem miseraretur homines, à quibus unis perpetuo cultus fuerit: daretque finem præsentis afflictionis, quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus supplicis ad misericordiam flexus, astitit ei per somnum, jussitque in futurum bene sperare. Memorem se esse pietatis eorum à majoribus acceptæ, nec ipsis defutura præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinem auxisse: suo favore Abrahamum solum è Mesopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex uxore antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones reliquisse, Ismaheli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Isaco Chananæam. Res etiam bello meis auspiciis feliciter ab eo gestas nunquam sine impietatis & ingratitudinis nota non meminisse potestis. Jacobi vero nomen etiam apud exteras gentes celebre est, tum ob eam felicitatem, in qua ipse vixit, tum ob eam, quæ posteris ejus quasi hæreditario jure obtigit: qui à septuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi jam ad sexcentorum millium numerum creverunt. nunc quoque scito, mihi cordi esse & publicam vestram incolumitatem, & privatim tuam gloriam. puer enim iste cujus nativitatis metu Ægyptii fœtus vestros ad necem damnaverunt, tibi nascetur. hic neque deprehendetur ab observatoribus, & postquam evaserit præter opinionem, educatores nactus, suo tempore Hebræos ex Ægyptia servitute liberabit, memoriamque sempiternam hoc præclaro facinore consequetur non apud suos tantum, sed & apud exteros, me istud beneficium in te tuosque posteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus sit meo sacerdotio ipse & posteri ejus in omne ævum. His per visionem cognitis, Amarames experrectus narravit hoc Jochabeli uxori, quæ res utrisque solicitudinem auxit. jam enim non puero tantum timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas intercideret. sed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile est enixa, ut observatores fefellerit, nihil sentientes eorum, quæ in vulgaribus puerperiis sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clam nutrierunt. deinde Amarames veritus, ne, re deprehensa, iram regis incurreret, ac mox & ipse una cum puero sublatus è medio promissionem Dei faceret irritam,

Exod. 2.

maluit ſalutem filii totam ipſius providentiæ committere: ratus etiamſi puer lateret, qvod tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo vivere, non ejus tantùm, ſed & ſuo. De Deo vero certam ſpem habebat, proviſurum, ut oraculi veritatem eventus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitaverunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commode capere poterat, bitumineque illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerum: atque ita in fiumen projecti ſalutem divinæ providentiæ commiſerunt. in hunc modum cum à flumine deferretur, Mariame infantuli ſoror juſſu matris ex adverſo per ripam deſcendebat, obſervatura, qvo tandem papyraceum illud vas deportaretur à flumine. Hic vero manifeſtiſſimè Deus declaravit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eosque, qui propter utilitatem ſuam aut ſecuritatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet utantur diligentia, ſæpe tamen voti compotes non fieri: rurſum, qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: qvod & in hoc puero videre licet. Erat filia regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis, conſpicata vas fluitans, miſſis natatoribus jubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. qvo, ut juſſum erat, allato, mire placuit puer, quod eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim favore Deus Moyſen proſecutus eſt, ut eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter ejus nativitatem reliqvos quoque Hebræos perdendos decreverant. Itaque jubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. qvo non admittente mammam, ſed adverſante, idque cum alia poſt aliam adduceretur. Mariame, quaſi non data opera, ſed fortuito ad ſpectandum interveniſſet, Nihil agis, inquit, regina, dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quod ſi Hebræam aliquam accerſeres, tum forte popularis mammam admitteret. cumque recte monere videretur puella, juſſa eſt ipſa hoc negotium exequi & lactantem quampiam adducere: ac mox uſa permiſſa poteſtate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus, qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mammillæ viſus eſt: &, rogante regina, mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia projectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aqvam Ægyptii vocant, Mo, yſes vero ſervatos. quare compoſita voce ex utrisque nomen infanti fuit inditum, qui deinde citra controverſiam prudentiſſimus Hebræorum evaſit, ita ut Deus jam ante prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater ejus Cathi, hic vero Levis, & Levis Jacobi, qui ex Iſaco erat prognatus, hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur. & quicquid ageret, nova quadam indole

Ἐγὼ μᾶλλον ὅτι τούτῳ πιθήσεσθαι τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ τροφὴν. τὸ τε λήσεσθαι πεπιστευκὼς, τοῦτο δ' ἦν ἄδηλον, ἐναπκινδυνεύειν, ἀεὶ τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως τρεφομένῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ. τὸν δὲ θεὸν ἡγεῖτο πᾶσαν ἐκπεφεύξεσθαι ἀσφάλειαν ὑπὲρ οὗ μηδὲν ψεῦδος ἦν εἰρημένων. ταῦτα κρίναντες, μηχανῶνται τὸ λέγμα βίβλινον ἐμφερὲς τῇ καλάσκῃ κοιτίδι, μέγεθος αὐτῇ πιήσαντες αὔταρκες εἰς τὸ μετ' εὐρυχωρείας ἐναπκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ, τῷ μὲν ὕδατι τοῦ λοιποῦ τῶν λέγματος ἀποφράττειν εἴσοδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν, ἐνθέσθαι τὸ παιδίον. καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες, ἔασαν ἐπὶ τῷ θεοῦ τοῦ σωτηρίαν αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ὠθεῖ λαθεῖν ἔφερε. μαριάμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς, ἀντιπαρῆξεν, ὅπου φερόμενον χωρήσοι τὸ λέγμα. ἔνθα δὲ διέδυ ὁ θεὸς μηδὲν μὲν τοῦ ἀνθρωπίνου σώσειν, πᾶν δ' ὅτι κατὰ βουλὴν θείαν πεπρᾶχθαι αὐτοπελοῦς ἀγαθοῦ τυγχάνον. ἓ δ' ἁμαρτάνοντας μὲν τοὺς ὑπὲρ ἰδίας ὠφελείας καὶ ἀσφαλείας ἄλλων κατακρίνοντας ὕλεθρον καὶ πολλῇ σπουδῇ πρᾶττοντας ἀπολλύειν. σωζομένους δ' ἐκ τοῦ φανεροῦ καὶ κατὰ δόξαν ἐκ μέσου τῶν κακῶν διεσκομένους τοῦ ἀσφαλείαν τοὺς κινδυνεύοντας τῇ θεοῦ γνώμῃ. τοιοῦτον γάρ τι καὶ τὸν παῖδα τοῦτον ἡμῖν μέλλον ἐμφανίζειν τοῦ ἰσχὺν τοῦ θεοῦ. θερμουθὶς γοῦν θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παίζουσα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, καὶ φερόμενον ἐπὶ τοῦ ῥεύματος θεασαμένη τὸ λέγμα, κολυμβητὰς ἐκπέμπει, κελεύσασα τὴν κοιτίδα πρὸς αὐτὴν ἐκκομίσαι. παραγενομένων δὲ τῶν ὅπη τούτῳ ἐκελεύσθη μὴ τῆς κοιτίδος ἰδούσα τὸ παιδίον, ἐπερηγάπησε, μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους. τοσαύτη γὰρ ὁ θεὸς πρὸς μωυσῆν ἐχρήσατο σπουδῇ, ὡς ἐπὶ πάντων τῶν κατεψηφισμένων ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ μέσην καὶ τῶν ἄλλων ἐκ τοῦ ἑβραίων μέλλειν ἀπώλειαν ποιῆσαι τροφῆς καὶ ὅπη μελεῖσθαι ἀξιωθῆναι. κελεύει τι γύναιον ἡ θερμουθὶς ἀχθῆναι, παρεῖναι τῷ παιδίῳ. μὴ προσιεμένου δ' αὐτοῦ τοῦ μαλλον, ἀλλ' ἀποστρεφόντος, κἀκεῖνο ὅπη πολλῶν πιπτόντος, ἡ μαριάμη θαρσήσασα τοῖς γινομένοις, ἐφ' ὡς τι ἐκ θαρσαλέας δοκεῖν, ἀλλὰ κατ' εὐλάβειαν, ἔφη μάτην ὦ βασίλισσα ταύτας ὅπη τροφὴ τοῦ παιδὸς μεταπέμπῃ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδεὶ πρὸς αὐτὸν συγγένειαν ἔχουσιν. εἰ μέν τοί τινα τῶν ἑβραίδων γυναικῶν ἀφίκηται ποιήσεως τάχα ἂν προσοίτο μαλλον ὁμοφύλου. δόξασα καλῶς λέγειν ἐκέλευεν ταύτ' αὐτὸν ἐκπορίσαι, κατὰ τῶν γαλουχησόντων τινὰ μεταλθεῖν. ἡ δὲ παραυτὴν ἐξουσίας λαβομένη, παρεῖσα ἄγουσα τὴν μητέρα μηδενὶ γινωσκομένου. κατὰ τὸ παιδίον ἀσμένως πρὸς προσφύεσθαι τῇ θηλῇ. καὶ δεηθείσης τε τῆς βασιλίδος, πιστεύεται τοῦ τροφοῦ τὰ παιδία πρὸς τὸ πᾶν. ἓ αὐτῷ τὴν ὀπίκλησιν ταύτην κατὰ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντι. τὸ γὰρ ὕδωρ, μῶ οἱ αἰγύπτιοι καλοῦσι. ὕσης δ', τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. συνθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν προσηγορίαν αὐτῷ ταύτην τίθενται. καὶ τοῦ ὁμολογεμένως κατὰ τοῦ τὰ θεοῦ προρρήσιν φρονήσει ἑβραίων ἄριστος, ἄβραμος γὰρ αὐτῷ πατὴρ ἕβδομος. ἀμαραμοῦ μὲν γὰρ αὐτῷ τοῦ πάππος. κάθυ δὲ ὁ πατὴρ. ὁ δὲ λάβι. καὶ λευὶ τοῦ ἰακώβου, ὃς τοῦ ἰσαάκου γνώριμος. ἀβράμου δὲ ἕκτῳ τοῦ. σαφέσεις δ' ἐκ τοῦ τὴν ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῷ, ἔδειξε ταύτης μέτρα πολὺ κρείττω κατὰ προσδοκίαν διεδήκνυε ταύτης τὴν εὐφυΐαν ἐν ταῖς παιδιαῖς.

καὶ

res magnas olim gerendas præ se ferebat. Post tertium vero annum ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit: nemo enim erat adeo tetricus, ut, visa Moysis pulchritudine, non obstupefieret: & perlæpe accidebat, ut dum gestatur ac circumfertur, obvios quosque in se converteret, ita ut, relictis seriis negotiis, mallent præcellentis ejus formæ oculos pascere. Tanta erat puerilis gratia, ut invitis hominibus ab hoc spectaculo discederent. quo factum est, ut Thermuthis hunc sibi filium adoptaverit, cum alioqvin germanis liberis careret: allatumque patri ostentabat, dicens de successore se cogitare, etiamsi Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educavi non minus indole quam pulchritudine divina excellentem, quem Nilus ipse in sinum meum tradidisse videri potest, quem decrevi adoptare mihi filium, tibi vero in principatu ac imperio successorem. & cum dicto patri infantem in manus imposuit. at ille postquam acceptum ad pectus appressisset, filiæ gratificaturus comiter diadema suum ejus capiti imposuit. Moyses vero capiti pueriliter detractum prolabi in humum passus, pedibus etiam calcavit, id qvod mox ominosum est visum. & regno nihil boni portendere. moxque ille sacrorum scriba, qui nativitatem ejus Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerum volebat, vociferans: Rex puer iste, per cujus necem nobis securitatem Deus pollicetur, vaticinium jam confirmavit, insultando tuo regno & diadema calcando. Hoc interempto, tam Ægyptiis metum quam Hebræis spem & fiduciam adime. Thermuthis vero confestim eum eripit, rege quoque non invito, cui Deus talem animum indiderat, Moysis saluti providens. itaque educabatur quam accuratissime. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem suo generi sperabant, Ægyptiis vero suspecta erat hæc educatio. sed cum nemo extaret vel è cognatis regiis vel ex aliis optimatibus, qui, etiamsi Moyses sublatus esset, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda, abstinuerunt ab ejus cæde.

X. Itaque sic natus, & sic educatus, postquam adolevit, brevi suæ virtutis specimen edidit, & quantum momenti vel suis vel Ægyptiis esset allaturus, occasionem nactus talem. Æthiopes, qui supra Ægyptum incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum injuria conjunctam ulturi: mox prælio commisso, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulsi retro ad suos se receperunt, quo successu elati Æthiopes fugientibus instabant, & ignavum rati, si fortuna non uterentur, concepta spe subjugandæ Ægypti, latè eam populabantur: degustataque prædæ dulcedine, non temperantes sibi ad majora audenda accendebantur. cumque vicinas regiones pervagantibus nemo cum armis obviam iret, pergebant ulterius Memphim usque & mare, nulla civitate resistere valente. Quibus calamitatibus Ægyptii pressi,

mittunt, qui remedium ab oraculis petant. cum- A σμοὺς αἰγύπτιοι καὶ μαντείας πέμπουσι. συμβουλεύσαν-
que responsum esset, Hebræum in auxilium ad- τος δ' αὐτοῖς ἐξ ἱεροῦ συμμαχῶ χρῆσθαι τῷ ἑβραίῳ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα ὁ δὲ ἀρχὴν
vocandum, rex à filia postulat Moysen, qui uni- τὸν μωϋσῆν, στρατηγὸν αὐτῷ ψηφισάμενον. ἡ δὲ ὅρκους
versis copiis cum imperio præsit. paruit illa, sed πιοῦσα μόλις ὡς τὸν μηδὲν ἀδικοῦντα κακὸν, ἐξαπέδωκεν. ἀντὶ μεγάλης μὲν ἐργασίας κινδύνου τὴν
prius rege jurejurando obstricto, nihil in perni- συμμαχίαν. κακίζουσι δὲ τοὺς ἱερέας εἰ κτῆνος προσα-
ciem juvenis machinaturum, pro magno hoc γορεύσαντες αὐτὸν ὡς πολέμιον, οὐκ ἠδοῦντο νῦν χρή-
auxilium imputans, & sacerdotibus probro dans, ζοντες αὐτοῦ τῆς ἀτιμούμενος. μωϋσῆς δὲ, ὑπό τε τῆς
quod non puderet nunc ejus opem implorare, B γερμούθιδος ἐξαχληθεὶς, καὶ ὑπὸ βασιλέως, ἡδέως προσεδέχετο τὸ ἔργον. ἔχαιρον δὲ οἱ ἱερογραμ-
quem prius ut hostem occidendum esse monue- ματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν. αἰγυπτίων μὲν, ὡς τὸν
rint ac jusserint. Moyses vero Thermutidis si- πολέμιον τῇ σκέψει κρατήσαντες λύσειν, καὶ τὸν μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ καταιρήσοιμεν. οἱ δὲ τῶν
mul ac regis rogatu libenter hoc negotium sus- ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς ἐσομένου τοὺς αἰγυπτίους
cipit. qvod factum gentis utriusque vatibus διὰ τὸ μωϋσῆν αὐτῶν στρατηγεῖν. ἐξ ἧς φάσεως πεῖν
lætitiam attulit. Ægyptii post partam ejus vir- ἤ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔφοδον αὐτῶν, τὸν στρατὸν
tute de Æthiopibus victoriam, occasionem sibi C ἀναλαβόντα ἦλθε, οὐ διὰ ξηροῦ ποταμοῦ ποιησάμενον τὴν
per dolum tollendi non defore sperabant: contra ἐλασίαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἵνα τῆς αὐτῶν σωμέσεως θαυμασιὸν ἐπίδειξιν ἐποήσατο. τῆς γὰρ γῆς χαλε-
Hebræi, Moyse copiis præposito, adfore sibi fa- πῆς οὔσης ὁδευθεῖσα διὰ πλῆθος ἑρπετῶν (πάμφο-
cultatem evadendi ex Ægyptia servitute. Ille ρώτατον γάρ ἐστιν, ὡς καὶ παρ' ἄλλοις πύτων οὐκ
vero volens hostem opprimere, priusquam de ὄντα μόνη τρέφειν, δυνάμεί τε καὶ κακίᾳ τῇ τῆς ὄψεως
adventu suo cognosceret, non per fluminis ri- D ἀσυήθει διαφέροντα, τινὰ δ' αὐτῶν ἐστι καὶ πτερωτὰ, ὡς λαθόντα μὲν λυπηρῶς κακουργεῖν, καὶ μὴ προσδο-
pam, sed per interiora terræ expeditionem fecit. κήτους ἀδικεῖν ὑπερπτῆ γινόμενα) νοῦν πρὸς ἀσφά-
qua in re satis declaravit, quantum ingenio pol- λειαν καὶ ἀλαθῆ περίαν τὸ στρατύματος στρατήγημα θαυμασίων. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ
leret ac prudentia. cum enim hoc iter difficile βύβλου κατασκάσας, καὶ πλήσωσας ἰβέων, ἐκόμιζε. πολεμιώτατον δ' ἐστιν ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῶον. φεύ-
esset præ multitudine serpentum (nam hic tra- γουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἀφιγμένοις καθάπερ ὑπὸ ἐλάφων ἁρπαζόμενοι καταπίνονται. χειροήθεις
ctus plurimos gignit, aliquot etiam genera, δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μένον τὸ τῶν ὄφεων γέ-
quæ nusquam alibi reperiuntur, noxios omnes E νος ἄχρι. καὶ σὺ μὲν τούτων, παρίημι νῦν χρῆσθαι, οὐκ ἀγνοουμένων τῶν ἑλλήνων τῇ ἰδιότητι τοῦ ζώου. ὡς
& ipso aspectu horrendos, & in his quosdam vo- ἐμοὶ δοκεῖ τὴν γῆν ἐκβαλεῖν τὸν θηροτρόφον, τούτοις ἀπε-
lucres, ut non solum humi latentes insidientur, μάχετο, τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεῖς αὐτοῖς, καὶ πρεσπολεμούσας χρωμένοις. τῶν μὲν οὖν ὁδεύσας τὴν
sed & sublimes ex improviso noceant) commen- πρόσω, οὐδὲ πρόσωθεν παρεῖν τοῖς αἰθίοψι. καὶ
tus est ad securum iter exercitus stratagema συμβαλὼν αὐτοῖς κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων ἃς
dignum admiratione. vasa enim plexilia non εἶχον ἐπὶ τοὺς αἰγυπτίους, ἀφαιρεῖται. τὰς τε πόλεις
pauca è papyro in arcæ formam fieri curavit, αὐτῶν ἐπὶ πολὺ καταστρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῶν αὐ-
quæ completa ibibus secum deferebat. est au- F τόθι ἐπεσάπετο. καὶ τῆς διὰ μωϋσῆν ἐπαγωγίας γευσάμενοι τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα παντὸς ἔτι
tem hoc animal infestissimum serpentum generi. μᾶλλον ἐπεφάλετο. καὶ τὴν διὰ μωϋσῆν ἐπαγωγίας
quapropter fugitant earum insectationem, & in- γευσάμενοι τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα παντὸς ἔτι
ter fugiendum sicut à cervis retracti devoran- μᾶλλον ἐπεφάλετο. καὶ τὴν διὰ μωϋσῆν ἐπαγωγίας
tur: sunt autem mansuetæ alites, & contra solos γευσάμενοι τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα παντὸς ἔτι
serpentes feroces. de quibus nunc desino plura, μᾶλλον ἐπεφάλετο. καὶ τὴν διὰ μωϋσῆν ἐπαγωγίας
utpote apud Græcos non incognitis. postquam γευσάμενοι τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα παντὸς ἔτι
igitur ventum est in terram venenosis bestiolis μᾶλλον ἐπεφάλετο. καὶ τὴν διὰ μωϋσῆν ἐπαγωγίας
scatentem, ibes illis immisit, quarum bona opera γευσάμενοι τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα παντὸς ἔτι
usus, itinere impune peracto, nec opinos Æthio- μᾶλλον ἐπεφάλετο. καὶ τὴν διὰ μωϋσῆν ἐπαγωγίας
pes invasit: commissoque prælio, fusos ac fuga- γευσάμενοι τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα παντὸς ἔτι
tos, & spe occupandæ Ægypti frustratos retro in μᾶλλον ἐπεφάλετο. καὶ τὴν διὰ μωϋσῆν ἐπαγωγίας
suam regionem compulit. nec hoc contentus γευσάμενοι τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα παντὸς ἔτι
oppida illorum evertebat, & ubique magna cæ- μᾶλλον ἐπεφάλετο. καὶ τὴν διὰ μωϋσῆν ἐπαγωγίας
des hostium patrabatur. quo factum est, ut post γευσάμενοι τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα παντὸς ἔτι
hæc auspiciis Moysis feliciter gesta tantam ala- μᾶλλον ἐπεφάλετο. καὶ τὴν διὰ μωϋσῆν ἐπαγωγίας
critatem exercitus præ se ferret, ut nihil non la- γευσάμενοι τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα παντὸς ἔτι
boris toleraturus videretur, jamque aut excidi- μᾶλλον ἐπεφάλετο. καὶ τὴν διὰ μωϋσῆν ἐπαγωγίας
um aut captivitas Æthiopibus immineret. ad ul- γευσάμενοι τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα παντὸς ἔτι
timum compulsi in Saba regiam ejus gentis, G μᾶλλον ἐπεφάλετο. καὶ τὴν διὰ μωϋσῆν ἐπαγωγίας
quam postea Cambyses Persarum rex de sororis γευσάμενοι τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα παντὸς ἔτι
suæ nomine Meroen appellavit, obsidione sunt μᾶλλον ἐπεφάλετο. καὶ τὴν διὰ μωϋσῆν ἐπαγωγίας
cincti. erat autem pene inexpugnabilis, utpote γευσάμενοι τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα παντὸς ἔτι
Nilo circumquaq; cincta, accedentibus ad ejus μᾶλλον ἐπεφάλετο. καὶ τὴν διὰ μωϋσῆν ἐπαγωγίας
munitionem & aliis fluviis Astapo & Astoborra, γευσάμενοι τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα παντὸς ἔτι
qui objectu suo difficiliorem trajectum facerent. μᾶλλον ἐπεφάλετο. καὶ τὴν διὰ μωϋσῆν ἐπαγωγίας
itaque sita in insula, & muro valido inclusa, non γευσάμενοι τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα παντὸς ἔτι
fluminibus tantum arcebat hostem, sed & aggeri- μᾶλλον ἐπεφάλετο. καὶ τὴν διὰ μωϋσῆν ἐπαγωγίας
bus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inun- γευσάμενοι τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα παντὸς ἔτι
dationes prohibendas instructi, ad hoc quoq; tũ μᾶλλον ἐπεφάλετο. καὶ τὴν διὰ μωϋσῆν ἐπαγωγίας
proderant, qvod hosti etiam post superata flumina aditum ad urbem oppugnandum negabant.

Φέρον

φέροντι τάτευ ἀηδῶς τὸ μωῦσῆ τὸ δ' στρατεύματος ἀγόμου, ὡς χέρας γὰρ εἶχε ἐπάλμων ἁπάντων οἱ πολέμιοι, συμβαίνει τι τοιοῦτον. θάρβις θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη τὸν μωῦσῆν παλησίον τοῖς τείχεσι προάγοντα τὸν στρατὸν καὶ μαχόμενον γενναίως ὑποστησαμένη, καὶ τῆς δυνάμεως τῶν ἐγχειρήσεων θαυμάζεται, καὶ τῆς τε αἰχμαλώτοις αὐτὸν ἀπεγνωκόσιν ἤδη τοῦ ὅλου θέρους, τῆς δυσελπίας ὑπολαμβάνουσι, καὶ τῆς ἀθρόως ἐπιχείσης ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτῶν καταρθωθεῖσιν τῶν τε τῶν ὅλων κινδύνων, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν αὐτῆ. καὶ αὔξοντος δ' ἐπὶ πολὺ, πέμπει πρὸς αὐτὸν τῶν φίλτατων τοὺς πιστοτάτους διαλεγομένη τοῦ γάμου. ὑποδεξαμένου δ' τὸν λόγον ὅτι τῷ παραδώσει τὴν πόλιν, καὶ ποιησαμένου πίστεις ἐνόρκους ἢ μὴν ἄξεσθαι γυναῖκα, καὶ κρατήσαντα τῆς πόλεως μὴ πρόσεσθαι τοῖς ἐναντίοις, φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ μὴν τὴν ἀνάψασαν τῶν αἰθιόπων ὀχλαγωγήσας τῷ θεῷ, σωτηρίαν τὸν γάμον μωῦσῆς, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἀπήγαγεν τοῖς ἑαυτῶν. οἱ δ' ἐξ ὧν ἐσώζοντο τοῦ μωῦσέως, μισοῦντα πάντων πρὸς αὐτὸν ἀνελάμβανον, καὶ ἱερεμπτοῦ ἀπόντος τὰ κατ' αὐτὸ βουλεύματα ἠξίουν. τοιούτοις μὲν μὴ λάθρᾳ τοῦ δυσαγωγὰν νεωτερίσειεν κατὰ τῶν ἀρχόντων, διδάσκοντες δὲ τὸν βασιλέα τοῦ τῆς φάσεως, ἤδη καὶ καθ' αὐτὸν μὲν ἔχε τοῦ δ' πράγματος ὄντως, τοῦ τε φθόνου τῆς μωῦσέως στρατηγίας, καὶ τοῦ δέους τὰ πεπραγμένα, ἐπισχεθεὶς τοῦ τῶν ἱερογραμματέων, εἴ τι λοιπὸν ἐγχειρεῖν τῇ μωῦσέως ἀναιρήσοντες ἢ τῶν θηβαίων λαθὼν ἐπάξουσιν. καὶ τῶν ἐδῶν φυλαττομένων, πομπὴν λάθρᾳ τῆς ἐρήμου τὸν δρόμον, καὶ ἔφην λοιπὸν ἐπόψεσθαι μηκέτι λαβεῖν τοὺς ἐχθρούς. ἐπεὶ δὲ τε ὧν τροφῆς ἀπηλλάττετο τῇ καρτερίᾳ καταφρονῶν. ἐπεί τε πόλιν μαδιηνῶν ἀφικόμενος πρὸς τῇ μὲν ἐρυθρᾷ θαλάττῃ κειμένῃ, ἐπώνυμον ἧνος τῶν ἐξ Ἀβραμιου γεγενημένων ἐκ χαιτούρας ἰῶν καθεσθεὶς ἐπὶ τινος φρέατος, ἐκ δ' κόπου καὶ τῆς παλαιπωρίας ἠρέμει μεσημβρίας οὔσης οὐ πόρρω τῆς πόλεως. ἐνταῦθα αὐτῷ συμβαίνει καὶ πάλις ἐκ διαίτης τῶν αὐτόθι συνήσαν τοῦ ἀρετῆ αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμὴν ἔδωκεν. τῶν γὰρ χαλκῶν δυσυδρῶν ὄντων, προκαταλαμβάνουσι οἱ ποιμένες τὰ φρέατα, ὅπως μὴ ἐξαναλωμένου δ' ὕδατος τοῦ τ' ἄλλων, ἀπανίζοι ποτ' δ' τὰ θρέμματα. προάγουσιν οὖν ἐπὶ τὸ φρέαρ ἑπτὰ παρθένοι ἀδελφαί, θυγατέρες ἱερέως, καὶ πολλῆς ἠξιωμένου τιμῆς ὑπὸ τοῖς ἐπιχωρίοις. αἱ τῶν τε πατρὸς ποιμνίων ἐπιμελούμεναι διὰ τὸ ταύτῃ ὑπεργίαν ἔναγες καὶ γυναιξὶν ἐπιχωρίοις ὑπὸ τοῖς τροφοδόταις, φθάσασαι τὰ ἀντλητικὰ ἐκ δ' φρέατος ἀνασπάσασαι ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις ταῖς δεξαμέναις, αἱ πρὸς ἐκδοχὴν δ' ὕδατος ἐγεγένηντο. ἐπισχόντων δ' ποιμένων, καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους ὡς αὐτοὶ δ' ὕδατος κρατεῖν, μωῦσῆς δεινὸν ἡγησάμενος ἔναγες ἐπιδεῖν ἀδικουμένας τὰς κόρας, καὶ τὴν βίαν τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐάσας κρείττονα γίνεσθαι τοῦ τῶν παρθένων δικαίου, τοὺς μὲν ἔρξεν πλεονεκτεῖν ἐθέλοντας, ταῖς δὲ παρέσχεν τὴν δέουσαν βοήθειαν. αἱ δὲ ἐλθοῦσαι παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα, τήν τε ὕβριν τῶν ποιμένων αὐτῷ δηλοῦσαι, καὶ τὴν ἐπικουρίαν τὸ ξένου. παρεκάλουν τε μὴ μακρύνειν αὐτῷ ἡνίαν τὴν εὐπιΐαν μὴ δ' ἀμοιβῆς ὑστεροῦσαν. ὁ δὲ, τὰς τε παῖδας ἀπο-

A Hic cum Moyſes deſidere exercitum otioſum ægre ferret, hoſte non audente manus conſerere, interim tale quiddam accidit. erat Æthiopum regi filia nomine Tharbis: hæc Moyſen mœnibus exercitum admoventem & egregiè dimicantem conſpicata, virtutemque viri admirata, qui & Ægyptiorum fortunam labantem in integrum reſtituiſſet, & Æthiopas modo victores in
B extremum periculum adduxiſſet, vehementi ejus amore eſt correpta: quo in dies creſcente, mittit ad eum è ſervis fidiſſimos conjugium ſuum offerens. aſſenſit ille, hac conditione jurejurando firmata, poſt urbem ſibi traditam ducturum ſe eam uxorem: ac mox dicta factum ſequitur. Sævitum eſt nihilominus in hoſtem, & actis Deo gratiis nuptiisque celebratis, Ægyptiorum exercitus victor domum eſt reductus.
C illi vero, accepta ſalute, odium pro gratia Moyſi repoſuerunt, & majoribus ſtudiis inſidias contra eum machinabantur: ſuſpicatique, ne, rebus feliciter geſtis, elatus res novas in Ægypto moliretur, apud regem eum cædis accuſaverunt. jam enim & ipſe ſuſpectum hominem habere cœperat, partim invidia motus ob bellum fortiter ac prudenter adminiſtratum, partim
D etiam metu alicujus cladis, ſollicitantibus huc & irritantibus indefinenter ſcribis ac ſacrificis. Ut jam Moyſes minimo minus abeſſet à pernicie, opprimendus dubio procul, niſi rem olfaciens in ipſo temporis articulo ſe clam ſubduxiſſet. & cum vias obſervari intelligeret, per ſolitudines fugam arripuit, qua evaſurum inimici minime ſuſpicabantur: & quamvis alimenta nusquam inveniret, inediam patientia ſuperabat.
E cumque ad urbem Madienam perveniſſet in rubri maris litore ſitam, denominatam ab uno ex Abrahami & Cheturæ filiis, ſedens ad quendam puteum laſſitudinem ex laborioſo itinere contractam recreabat. Erat enim tempus meridianum, & urbem jam in proſpectu habebat. Hoc loco ei negotium incidit natum ex incolarum vivendi ratione, per quod & virtutem ſuam declaravit, & melioris fortunæ occaſionem
F invenit. cum enim rea regio laboret aquarum inopia, paſtores operam dabant, ut primi puteos occuparent, ne forte, exhauſta aqua ab aliis, ipſorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum ſeptem virgines ſorores, Raguelis ſacerdotis filiæ, qui in magno honore ab ejus loci habitatoribus habebantur: quæ patris
G gregum curam gerentes, id qvod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hauſta aqua, quantum ſatis videbatur, gregibus eam potandam in lacunas ad hunc uſum factas diffundunt. cumque paſtores ſuperveniſſent, & repellendo puellas aquam ſibi uſurparent, Moyſes iniqvum ratus non ferre opem injuriam patientibus virginibus, &, ſe inſpectante, vim virorum plus pollere quam jus puellarum, abactis

XI.

uſurpatoribus, auxilium eis ita, ut decebat, præbuit. at illæ, accepto beneficio, poſtquam ad patrem venerunt, & paſtorum injuriam, & quomodo ab hoſpite adjutæ fuerint, ei retulerunt: rogabantq;, ne illi hoc

beneficium periret. tum ille, collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, jussit, ut Moysen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui ubi venit, indicavit ei, quomodo ex filiabus cognovisset de auxilio, quod eis tulerat, & virtutem ejus admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum ajebat. relaturum enim se gratiam, non modo parem, sed aliquanto majorem. deinde adoptato in filium unam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim universa barbarorum possessio constabat, curatorem eum ac dominum constituit. Hanc
XII. fortunam Moyses nactus apud Jetheglæum,
Exod. 3. quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto vero post, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum. abundabat enim herba, eo quod, vulgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cum tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit, postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audivit: quibus & audaciam ejus taxavit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper, ut quam longissime à flammis abscederet: & contentus quidem sit hac visione; non indignus ea propter suam ac majorum suorum virtutem habitus, cæterum ulterius nihil curiose inquirat. prædixit etiam, quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines, divino favore assistente: jussitque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua ejus gentis dominatione. Etenim habitaturi sunt, inquit, terram illam, quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona ejus percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac, memineris, ut, eductis Hebræis ex Ægypto, in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moyses vero tam visis quam auditis territus infit, Potentiæ quidem tuæ, Domine, quem & ego veneror & majores mei coluerunt, non sum tam insanus, ut parere dubitem: attamen non intelligo, qvomodo vir privatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero, ut, relicta terra, quam nunc habitant, me ducem sequantur; vel, etiamsi persuasero, qvomodo Pharaothes sit cogendus, ut illos exire permittat, quorum opera & labore constat Ægyptiorum felicitas. Deus autem jussit illum securum esse de toto hoc negotio, se illi nunqvam non adfuturum pollicitus, & sive verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, sive operibus, virium satis additurum. mox jussit,

A δέξατο τῆς πρὸς τὸν εὐεργετηκότα εὐνοίας, καὶ τὸν μισθὸν εἰς ὄψιν σκέλδειν ἀγαγεῖν αὐτῷ τυχόμενον χάριτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν τῷ πρὸς τῶν θυγατέρων ἀπισημαινεν αὐτῷ μαρτυρίαν ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων, οὐκ εἰς ἀνασθήτους εὐεργεσιῶν καταθέσθαι τῷ θείῳ φύσιν ἔλεγεν, ἀλλ' ἱκανοὺς ἐκτίσαι χάριν, καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέτρον τῆς δόσεως. ποιεῖται δ' αὐτὸν υἱόν, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων πρὸς γάμον δίδωσιν. τῶν τε θρεμμάτων, ὅσα τούτοις μὲν ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἦν τοῖς βαρβάροις, ἀποδείκνυσιν ἐπιμελητὴν καὶ δεσπότην. καὶ μισοῦσι μὲν τοιούτων τυχὼν πρᾶξιν ἐξεγλαίνου, τέτταρα δὲ μόνα ἐπικλήσει τῷ ῥαγουήλου, δίδωσιν αὐτοῖς ποιμαίνειν τὰ βοσκήματα. χρόνου δ' ὕστερον νέμων, ἐπὶ τὸ σινᾶῖον καλούμενον ὄρος ἦλθε πολύνιον. τοῦτο δ' ἔστιν ὑψηλότατον τῶν ταύτῃ ὀρῶν, πρὸς νομὰς ἄριστον ἁπάσης φυομένης πόας, καὶ διὰ τὸ δόξαν ἔχειν ἐνδιατρίβειν αὐτῷ τὸ θεῖον οὐ κατενεμηθείσης πρότερον, οὐ τολμόντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων. ἔνθα δὴ καὶ πρᾶς αὐτῷ συντυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ θάμνου βάτου νεμόμενον, τῷ πρὸς αὐτὸν χλόῃ τό τε ἄνθος αὐτοῦ παρῆλθεν ἀβλαβές, καὶ τῶν ἐγκάρπων κλάδων οὐδὲν ἠφάνισεν, καίτοι τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δὲ καὶ αὐτῷ μὲν ἐδόκησε τῷ ὄψει παράδοξον θεωμένῳ. καταπλαγεὶς δ' ἔτι μᾶλλον, φωνῇ τῇ πυρὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνόματι καλέσαντος αὐτὸν καὶ ποιησαμένου λόγους, οἷς τότε θαρσῶν αὐτὸς τολμήσαντ' παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφίκτο δίχα τοῦ εἶναι θεῖον, ἐσήμηνεν, καὶ συνεβούλευεν τῆς φλογὸς πορρωτάτω χωρεῖν. καὶ ἀρκεῖσθαι μὲν οἷς ἐώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν τούτοις πρόσω περαιτέρω. προηγόρευεν δὲ τῷ ἐσομένῳ αὐτῷ δόξαν, καὶ τιμὴν πρὸς ἀνθρώπων τοῦ θεοῦ συμπαρόντος. καὶ θαρρούντα σκέλδειν εἰς τὸν αἰγυπτίου ἀπέναντι, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, καὶ τῆς ὑβρεως τῆς σκέθ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι φησὶ ταύτην δ' ἀβραμος οἰκήσεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος. καὶ τῶν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σου καὶ τῆς σῆς σωφροσύνης αὐτοὺς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μέν τοι τοὺς ἑβραίους σκ τῆς γῆς αἰγύπτου, θυσίας σκέλδειν ἐχαριστηρίους ἀφικομένους εἰς ἐκεῖνον σκπελέσαι τὸν τόπον. τοιαῦτα μὲν σκ τοῦ πυρὸς προσλυτεῖται. μισοῦσι δ' σκεπτωλημμένῳ οἷς ἔδει καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δυνάμει μὲν ἀπρεπῆ, ἔφη, τῇ σῇ δέσποτα, εἰ αὐτός τε θρησκεύω καὶ προγόνοις οἶδα φανερὰν γνωμένῳ, μανιωδέστερον δ' κ τῷ ἐμαυτ φρόνησιν ἡγοῦμαι. πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος ὑπαρχῶν, ἢ πείσω λόγοις τοὺς οἰκείους ἀφέντας εἰ ἄρτι κατοικοῦσι γῆν ἑπεσθαί μοι, πρὸς εἰ αὐτοὺς ἡγοῦμαι. κἂν ἐκεῖνοι πεισθῶσιν, πῶς ἂν βιασαίμεθα φαραὼθ ἐπιτρέψαι τῷ ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τὴν οἰκείαν αὔξησιν ὁ δυναμοσύνην. ὁ δ' θεὸς αὐτῷ πρὸς πάντων συνεβούλευε θαρρεῖν ἀσφαλῆ αὐτὸς παρέσεσθαι. ἐὰν δεῖ μὲν λόγων πείθω παρέξειν, ἐὰν δ' ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. σκέλδειν δ' τῷ βακτηρίαν ἐπὶ τῷ γῆν

γῆν ἀφέντα πάλιν ὧν ἐκομίσατο λαμβάνειν. καὶ πιόντος αὐτοῦ, δράκων ἔρπει, καὶ συνειλούμενος ἀνεμέδων, ὡς διώκοντι ἔοικε, μετέωρον τὴν κεφαλὴν ἐπανέτεινεν. εἶτα πάλιν βακτηρία γίνεται. μὴ τοῦτο ἡ καθέναι τὴν δεξιὰν εἰς τὸν κόλπον ἐκέλευσεν. ἐξαναδούσης δὲ λευκὴν καὶ πάσης τῆς χρόας ὁμοίαν ἀπεδίδου. εἶτ' εἰς τὸ σκάφος κελευσθεὶς ἐμβὰς καὶ ἀπόπλους ὕδατος λαβὼν ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἐκχέαι, ἐρᾶν τὴν χρόαν αἱματώδη ἐποίησεν. ἐπιστρατεύοντα δὲ ἤδη τούτοις, θαῤῥεῖν παρεκάλεσε, καὶ βοηθὸν εὐδέναι μέγιστον αὐτῷ συνεσόμενον, καὶ σημείοις ἐκ τοῦ πιστεύεσθαι ὑφ' ἁπάντων, ὅτι πεμφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντα κατὰ τὰς ἐμὰς ἐντολὰς ποιεῖς. κελεύων μηδὲν ἔτι μελλήσαντα ἀπιέναι εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπειγόμενον, καὶ μὴ τελοῦντα τὸν χρόνον, τάλαιπωρίαν τοῖς Ἑβραίοις ἐκ δουλείας κακοπαθοῦσιν. μωϋσῆς δὲ οὐκ ἴσην ἀπιστίαν ὡς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον ἰατὴς τοιούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκροατὴς γνώμων, δίξα μὲν ἀπῆν, καὶ πειρᾶσθαι ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν ἀφθόνῳ δεηθεὶς, ἐπιτρέπει μηδὲ ὀνόματος αὐτῷ γένεσιν τοῦ ἰδίου φθονῆσαι, φωνῆς δὲ αὐτῷ μετεχούσης καὶ ὄψεως ἔτι, καὶ τὴν εὐσεβῆ ἀκοὴν ἐπῆναι, καὶ ὄνομα αὐτὸν παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς παρακαλῶν. καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημῆναι τὴν ἑαυτοῦ εὐσέβειαν, εἰ ἄρα πρότερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν, πρὸς ἐμὲ μόνον ἔχοις εἰπεῖν. μωϋσῆς μὲν τὸ σημεῖον ταῦτα, εἰ ἄρα μόνον Ἀγαπητὸς δὲ ὅπως δεηθεὶς συνεπέσχεν. ἐξ ὧν ἁπάντων τελέαν τῆς ἀληθείας τὴν πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸν θεὸν ἀμφὶ τῷ ἔχειν πίστιν, πρὸς τὰ οἰκεῖα σώζειν ἤλπιζεν, καὶ τοὺς αἰγυπτίους κακοῖς ἐνδεδαλεῖν. καὶ πυθόμενος τὸν τῶν αἰγυπτίων τεθνάναι βασιλέα Φαραώθην, ἐδ' ἃ τῷ αὐτὸς ἔφυγε, δεῖπνα ῥαγουήλου συγχωρῆσαι καὶ ὠφέλειαν αὐτὰ τῶν συγγενῶν εἰς αἴγυπτον ἀπελθεῖν, καὶ ὠφελαίων τὸν σπέφωρα, ἣν γαμαμήκη ἐ ῥαγουὴλ θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας γήρου καὶ ἐλεάζαρον, ὠρμημένον εἰς τὴν αἴγυπτον. τῶν δὲ ὀνομάτων τούτων γήρσων μὲν σημαίνει κατ' ἐβραίων διάλεκτον, ὅτι εἰς ξένην γῆν. ἐλεάζαρος δὲ, συμμάχου τοῦ πατρώου θεοῦ χρησάμενον αὐτὸν αἰγυπτίους διαφυγεῖν. γνωμόνων δὲ αὐτῶν πλησίον τῶν ὁρῶν ὁ ἀδελφὸς ἀαρὼν ἀπαντήσας ἐκ θεοῦ κελεύσαντος, πρὸς ὃν δὴ ποιησόμενος τὰς ἐν τῷ ὄρει συντυχίας καὶ τοῦ θεοῦ τὰς ἐντολάς. πρησπόμενοι δὲ αὐτὸν ἀπαντιάζουσιν ἐβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ μεμαθηκότες, οἷς μωϋσῆς τῶν σημείων, ἃ παρὰ τοῦ θεοῦ, παρέσχεν τὴν ὄψιν. οἱ δὲ ἐπ' ἐκπλήξεως τῶν ὑφ' ἑαυτοῦ δόξαν αὐτοῖς γνωμόνων ἀνεθάρσουν, καὶ πρὸς τῶν ὅλων ἦσαν ἐλπίδες ὡς θεοῦ προνοήσοντος τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ καταπεσθεὶς ἔσχεν ἤδη τοὺς ἑβραίους ὁ μωϋσῆς, καὶ οἷς ἂν κελεύσῃ τούτους ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἱερεῖς, ὑφ' ἑαυτὸν παρεῖναι τοὺς τὸν βασιλέα τὴν ἡμετέραν νεῶν παρειληφότα. καὶ ὅσα τε ὠφελήσειεν αἰγυπτίους εἰς αἰσθησιν καταφρονουμένους, καὶ ἁρπαζομένης αὐτῶν τῆς χώρας ἐδήλου, ῥᾳστώνης τε πόνοις χρησάμενος ὡς τὰ οἰκεῖα. τοὺς δὲ κινδύνων ὅτι τούτοις ἐπ' αὐτῷ ἀμοιβὰς ἡ δικαία κομιζόμενος ἀνεδίδρασκεν.

A ut, virga in terram projecta, fidem promiſſorum acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in ſpiras ſe convolvens caput erigebat, quaſi repugnaturus, ſi quis inſequeretur: ac mox denuo in virgam eſt mutatus. poſt hoc manum in ſinum mittere juſſus, cum paruiſſet, albam & colore calci ſimilem exemit, quæ mox in priſtinum colorem rediit, juſſus deinde aquam è propinquo hauſtam humi effundere, vidit in colorem ſanguineum verſam. Ad hæc ſtupentem, ut confidat, hortatur, cum ſciat maximum ſibi adjutorē affore. utque apud omnes his prodigiis utendo fidem illis faciat à Deo ſe miſſum, ejusque juſſu omnia facere. iret ſine cunctatione, & feſtinus in Ægyptum properaret, neque die neque nocte iter intermittendo, neve diu tempus terendo longiorem Hebræis ſervitutem & afflictionem Credderet. Moyſes autem nihil amplius dubitans de promiſſionibus, quarum certitudinem, tot argumentis auditis & viſis, ſatis colligebat, precatus, ut eandem potentiam in Ægypto, cum exerta opus fuerit, experiretur: ſupplex illud etiam rogabat, ut quem conſpectu ac colloquio ſuo dignatus fuerat, ei nomen quoque ſuum volens ac libens indicaret, ut rem divinam illi aliquando facturus nominatim eum ad ſacrificium invocare poſſet. tum Deus aperit ei ſuum nomen, nunquam antea hominum ulli auditum aut cognitum, qvod mihi eloquî nec jus nec fas eſſe arbitror. Moyſi vero non tunc tantum, ſed qvotiescunque opus eſſet, talium prodigiorum facultas aderat, atque ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate, deque Dei adjutoris favore, magnam ſpem concepit, fore, ut tandem ſui liberarentur, & Ægyptii inſigni aliqua clade afficerentur. Cumq; cognoviſſet Pharaothen Ægyptiorū regem, ſub quo ipſe fugerat, eſſe defunctum, à Raguele commeatum rogat, ut, ſalva ejus pace, ac gratia liceat ſibi in Ægyptum ob publicā cognatorum ac tribulium ſuorum utilitatem proficiſci, quo impetrato & aſſumpta, quam ibi duxerat Raguelis filia, liberiſque communibus, Gerſo & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit: qvorum nominum prius peregrinum ſignificat, poſterius Dei auxilium, qvod divina ope inſidias Ægyptiorum evaſiſſet. cumque jam non longe à limitibus abeſſent. Aaron frater venit obviam, Deo ſic jubente: cui mox indicavit, quicquid in monte viderat, & omnia mandata, quæ divinitus illic acceperat. mox ulterius progreſſus obvios invenit præſtantiſſimos quosq; Hebræorum, qui adventum ejus præſenſerant: & mox, ne quid amplius de fide Moyſis dubitarent, prodigia divinæ voluntati atteſtantia ſunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem viſis, attoniti ſperare jam cœperunt, providentiam Dei ſecuritati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obſequentiores nactus Hebræos, & in poteſtate ipſius ſe futuros pollicentes, accenſos nimirum libertatis amore, ad novum regem ſe confert. Ibi, poſteaquam commemoraſſet operam ſuam, pro Ægyptiis contra Æthiopas contemptim agros eorum vaſtantes navatam, laboresque exhauſtos, dum non aliter quam pro ſuis popularibus bellum adminiſtraret, adjicit maximam gratiam pro tot beneficiis ſibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum re-

XIII.

Exod. 5. 7.

gi aperit, nec non prodigia, quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæsitationem posuerit, singillatim enumerat. addit deinde preces, ne per incredulitatem Dei decretis obstaculo esse velit, cæterum cum à rege contemptim audiri se animadverteret, exhibet illi specimen prodigiorum, quæ in Sina viderat. Rex vero iratus sceleratum eum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitivus, nunc magicis præstigiis instructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere se quoque sacerdotes, qui eadem ostenta repræsentare nossent, non minus peritos hujusmodi artium: nec esse, cur se Moyses jactare debeat, quasi solus divina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem, quasi supra mortalem conditionem positus, se venditet: confestimque cum & ipsi suas virgas projecissent, in dracones sunt versæ. Tum Moyses nihil his motus, ne ipse quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen; quæ ego operor, tanto præstantiora esse ajo, quam istorum magiam, quanto intervallo res divinæ humanas post se relinqvunt. jamque manifeste declarabo non esse hæc præstigias veritatis specie parum cautis imponentes, sed ipsissimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, jubens, ut fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas, quæ draconum specie reptabant, unam post aliam aggressa omnes ad unam devoravit. ac mox in pristinam speciem reversam Moyses rursum sustulit. Rex autem ad indignationem magis quam admirationem hoc facto commotus, cum nihil acturum respondisset, neque quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori, qui Hebræis erat præpositus, ut de labore nihil eis remittat, sed gravioribus etiam quam antea operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere solitus, posthac id facere desit: sed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus conduplicaturus. Moyses autem neque minis regis à proposito detorrebatur, neque assiduis suorum querelis, ut à cœpto desisteret, vel minimum flectebatur: sed obfirmato contra utrumq; animo, in hoc totus erat, ut suos in optatissimam libertatem restitueret. Itaque denuo regem accedit, suadens, ut dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo sacrificaturos. hoc enim ipsum jussisse, nec posse quenquam ejus voluntati resistere. quapropter dandam operam, ne favorem ejus contemnere videatur, utque populo potestatem exeundi faciat, ne forte contra moliendo posthac culpam in se transferat, si quid ipsi tale acciderit, qualia Dei voluntate resistentibus evenire solent. Nam necessario calamitates eos comprehendere, qui divinam iram in se provocaverint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non posse evitare Ægyptios, etiamsi Hebræos regionem eorum exire contingat, nisi hanc profectionem bona pace ipsorum impetraverint.

Exod. 6.

τί τι χῦ τὸ σημαῖον ἔρ☉ αὐτῷ συμπτύχοντα, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ φωνὰς καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν ἔτ☉ αὐτῷ προσπέιζων ἐπ' αὐτῷ δεχθέντα σημεῖα καθ' ἕκαστον ἐξετίθετο. παρεκάλει τε μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἵστασθαι τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. χλδ. ἀσσυρ☉ ὁ δὲ βασιλεὺς μωϋσῆς ἔργῳ παρεῖχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ χῦ τὸ σημαῖον ὀρ☉ ῥώμενα. ὁ δὲ, ἀγανακτήσας πονηρὸν μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει, καὶ πρόσφατον φυγόντα τλεὺ παρ' αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νεωστὶ ἐξ ἀπιστίας αὐτῷ τλεὺ ἄφοξιν πεποιημένον, καὶ περιουσίαις καὶ μεγέθεσι καταπλήττειν ἐπιχειροῦντα. καὶ ταῦτ' ἅμα λέγων, τοὺς ἱερεῖς τοὺς αὐτοὺς ὄψεις αὐτῷ θαυμαστὰς ὁρᾶν, ὡς αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τλεὺ θείων τούτων ἐπιστημῶν, καὶ ἔτι μὴ μόν☉ ἔμπειρ☉ ὢν αὐτὸς εἰς θεῶν δύναμ. τὸ γλθ' αὐτῷ δοκοῦν ἀναφέρων, πόθεν ἢ παρ' ἀπροσδοκήτους ἐπαύρεσις. καὶ θαύμασιον βακτηρίας δράκοντος ἦσαν. μωϋσῆς δ' οὐ καταπλαγεὶς, ἀλλ' αὐτὸς μὲν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, τῆς αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ. τοιῶν μὲν τοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ πραττόμενα τῆς τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ἐσῳ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω δὲ, οὐ χῦ φαντάσιον καὶ πλάνου τῆς ἀληθοῦς δόξης τιμὰ, χῦ δὲ θεοῦ προνοίαν καὶ δύναμιν φανερόμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ὅτι τῆς γῆς τλεὺ βακτηρίαν, κελεύσας αὐτῷ εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἡδέ ἐπείθετο καὶ τὰς τῶν αἰγυπτίων βακτηρίας οἱ δράκοντες ἐδόκουν ἐσθίειν κατηφθίεν, μέχρι πίσας ἀνήλωσεν. εἶτ' εἰς τὸ αὐτὸς σχῆμα μετεπεισθεῖσαν κομίζεται μωϋσῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐδέν τι μᾶλλον τούτῳ πραχθέντι καταπλήττεται. προσορμηθεὶς δὲ καὶ μηδὲν αὐτῷ προχώρησιν ἐπὶ τῶν κατ' αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητ☉, κελεύει τὸν ὅπι τῶν ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς ἄνεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τοῖς προτέροις κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δὲ, ἄχυρον αὐτοῖς παρέχων εἰς τλὺ πλινθείαν προτέρου οὐκέτι παρεῖχεν. ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὅλη τοῖς ἔργοις πλαμπωρεῖν ἐκέλευ, νυκτὸς δ' συναγαγεῖν τὸ ἄχυρον, καὶ τῷ δεινοῦ ἀπαλασίου αὐτοῖς καὶ τῆς πλαμπωρίας δι' ἐκείνων χαλεπωτέρας γιγνομένης. ὁ δ' οὔτι προὸς τὸν τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἐκαμνεν, οὔτι προὸς τὰς τῶν ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου. τλὺ τι ψαχλεῖ ἀθροισθεὶς μόν☉ προὸς ἑκάτερον. ὅλη τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐπιτείνειν τλὺ ἐλευθερίαν ὑπῆρχεν. καὶ παρελθὼν μόν☉ προὸς τὸν βασιλέα ἔπειθεν αὐτὸν ἀπολῦσαι τοὺς ἑβραίους ὅλη τὸ σημαῖον ὀρ☉, ἐκεῖ θύσοντας τῷ θεῷ, οὕτω γὰρ αὐτὸν κελεύειν, καὶ μηδὲν ἀνατραπῆναι οἷς ἐκεῖν☉ βούλεται. τλὺ δὲ μόνοις αὐτῷ πᾶσι τοῖς μόνοις συγχωρεῖν αὐτοῖς τλὺ ἔξοδον, μὴ καὶ λάθῃ τούτων κωλυτὴς ῥώμῃ☉ αὐτὸν ἀφιλοσοφίαν πρόχειρον ὄσοι παιδεῖαν εἶχον τὸν ἀντιπράττοντα θεοῦ προσκέχυσαν. τοῖς δὲ χάλαζαν αὐτοῖς κινήσασι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύσεως τὰ δεινὰ ἐπῆγε τοῖς, ἔτι ἀὴρ φίλος, ἔτι γενεὰ τέκνων χῦ φύσις, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντας πολέμια. προφητεύεται τε τέτων αἰγυπτίους ἔφασκεν, μὴ δ' καὶ τῶν ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

τὸ δὲ Βασιλέως ἐκφαυλίζοντος τοὺς μωϋσέως λόγους, καὶ μηδεμίαν ὅλως προσιέμενον, πάντα τοὺς αἰγυπτίους κατελάμβανεν. ὧν ἕκαστον ἐκθήσομαι, ἅμα τε τὸ μὴ πρότερον τοῖς συμβάντα τό τε τοῖς αἰγυπτίοις εἰς πεῖραν ἐλθεῖν, καὶ ἅμα τὸ βέλεσι μωϋσέως μηδὲν ἂν προσθεῖναι αὐτοῖς ψεῦσμάμενον ὑποδεῖξαι. καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις, μαθοῦσιν φυλάττεσθαι αὐτὰ τοῦτο ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστῆσαι τὸ θεῖον, μήδ' εἰς ὀργὴν προκαλέσασθαι ἀμυνόμενον τῆς ἀδικίας αὐτούς. ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης ἀεὶ κελεύσαντος, εὑρὼν, πίνεσθαί τε μὴ δυναμένοις, καὶ πηγὰς ἑτέρας ὑδάτων οὐκ ἔχουσιν. οὐχὶ ὃ τὸν νέον μέντοι τοῦτον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πειρωμένοις ἀλγήματα καὶ πικρὰν ὀδύνην προσέφερεν. τοῦτο δὲ τοῦτο μόνοις αἰγυπτίοις, ἑβραίοις δὲ γλυκὺς καὶ πότιμος, καὶ μηδὲν τῇ φύσει παραλλαγμένος. πρὸς οὖν τὸ παράδοξον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ δείσας μὴ τῶν αἰγυπτίων, συνεχώρει τοῖς ἑβραίοις ἀπιέναι. καὶ τοῦ κακοῦ λωφήσαντος, πάλιν τὸν γνώμην μετέβαλεν, οὐκ ἐπιτρέπων τὴν ἔξοδον αὐτοῖς. ἐδὲ θεὸς ἀγανακτοῦντος καὶ μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς συμφορᾶς, οὐκ ἐπ σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλλοις τοῖς αἰγυπτίοις ἐπιφέρει πληγάς. βατράχων πλῆθος ἀπειρον τὴν γῆν αὐτῶν ἐπέβησεν. μεσοῦ δ' τούτων καὶ ὁ ποταμὸς ὅν, ὡς ἀναιμομένους τε πολὺν τῶν ζώων ἔχοντα, κεκακωμένον λαμβάνων, ἀναπνησόντων καὶ συναφθειρομένων τῷ ὕδατι. ἦτε χώρα μεστὴ κακῶν ὅλως ἦν ἰλύος, γλοιώδων τε καὶ ἀποπνιγόντων, πάς τε κατ' οἶκον αὐτῶν ἅμα πᾶσι φανίζον ἐν βρωτοῖς ἐμεστόμενοι καὶ ποτοῖς, καὶ τὰς εὐνὰς αὐτῶν ἐπιπολάζοντες. ὡς τε χαλεπὴ ὅλως καὶ δυσωδὴς ἀποθνησκόντων τῶν βατράχων καὶ ἐν αὐτῇ διεφθαρμένων. ἐπὶ δὲ τούτων τῶν κακῶν ἐλαυνομένων τῶν αἰγυπτίων, τὸν μωϋσῆν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς αἰχέδζ τοὺς ἑβραίους λαβόντα καὶ ὡδοιπόρημα ἅτ' εἰπόντος. ἠφάνισε τῶν βατράχων τὸ πλῆθος, καὶ ἦτε γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέστησεν. φαραώθης δὲ ἅμα τοῦ πάθους ἀπήλλακτο ἡ γῆ, καὶ τῆς αἰτίας ἐπελέλησε, καὶ τοὺς ἑβραίους κατεῖχεν. καὶ ὥσπερ πολεπόνων παθημάτων φύσις βουλόμενος μαθεῖν οὐκ ἐπ ἐφίει τοῖς περὶ τὸν μωϋσῆν τὴν ἔξοδον, φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει τοιούτῳ αὐτοῖς ἐπιτρέπων. πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ περιβολῇ μετέπεσε τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ἀπάτην. φθειρῶν γὰρ τοῖς αἰγυπτίοις ἐξέλιψεν ἄπειρόν τι πλῆθος ἔνδον ἀναδιδομένων, ὑφ' ὧν κακοὶ κακῶς ἀπώλλυντο, μή τε λουτροῖς μή τε χρίσεσι φαρμάκων ἅμα φθείραι τὸ ῥώμος αὐτῶν δυναμένοι. καὶ πρὸς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς περιπεσὼν, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸν ὄλεθρον τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν αἰχμὴν δὲ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡμίσους ὑπὸ φαυλότητος ἐμαγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς μὲν γὰρ ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τὴν ἔξοδον, καὶ πρὸς ὅτι δ' πάντας λωφήσαντος, τέκνα καὶ γυναῖκας ὁμηρεύσαντος αὐτῶν κατελιπεῖν αὐτοὺς, ἠξίου προσεξαγαγεῖν δὴ τὸ θεῖον νομίσας ἀπαιτήσειν αὐτὸ τὸ πρόσωπον, ὥσπερ μωϋσέως, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ πιμωρῆσαι τὸ αἰγύπτιον ὑπὲρ τῶν ἑβραίων. θηρίων γὰρ παντοίων καὶ πολυτρόπων ὧν εἰς ὅλην οὐδεὶς ἀπωλειτήκει, πρότερον τὴν χώραν αὐτῶν ἐνέπλησεν. ὑφ' ὧν αὐτοί τε ἀπώλλυντο,

A Rege vero nihili faciente verba Moyſis, neque vel tantillum ad ejus preces advertente, graviſſima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ ſingulatim recenſebo tum propter eorum novitatem, tũ ut eo magis appareat nõ vanas fuiſſe vatis noſtri prædictiones: poſtremo quia hominũ intereſt talia cogноſcere. quo magis ea caveant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoveri ſolet. Primum amnis ſanguineis fluentis pro- *Exod. 7.*
B labens, ad potus inopiam eos redegit, cùm præterea nullum fontem habeant, nec coloris tantum id erat vitium, ſed ſi quis ſiti coactus guſtaret, confeſtim acri dolore corripiebatur: eratque talis Ægyptiis ſolis, Hebræis vero dulcis ac potabilis, & omnino priſtinam naturam retinens. quo miraculo rex inops conſilii, timens incolumitati gentis, permiſit Hebræos abire. cumque
C malum ceſſaſſet, rurſum ad priſtinam mentem rediit, ſententiam ſuam revocans. Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet ſapere, aliam plagam Ægypto *Exod. 8. 9.*
infligit. Ranarum vis immenſa terram eorum populabatur, refertus erat & fluvius, ut aqua inde non niſi ſanie harum vitiata hauriri poſſet, immorientibus earum pleriſque & imputre-
D ſcentibus. plena erat & terra turpi limo, ex quo enaſcebantur, rurſusque in eundem reſolvebantur: quin & domeſticum victum fœdabant in eſculentis atque potulentis nusquam non repertæ: & in cubilibus quoque paſſim oberrantes: ita ut omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cum exagitarentur Ægyptii, rex jubet Moyſen cum Hebræis abire,
E quo velit: & quamprimum hoc dixit, evanuerunt ranæ, terraque ſimul & flumen in priſtinam naturam ſunt reſtituta. vix dum hoc malum ceſſaverat, cum Pharaothes denuo mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit: &, quaſi aliarum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum, quem prius conceſſerat timore magis compulſus quam ex animi ſui ſententia. Rurſum igitur Deus alia clade in hominem fraF dulentum vindicat. pediculorum enim magna vis è corporibus Ægyptiorum ſcatebat, à quibus mali malè perdebantur, neque lavacris neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes. Qua nova peſte turbatus rex, & non magis ipſo periculo quam ejus fœditate ac turpitudine territus, nequam cum eſſet, ægre
G dimidiata ex parte reſipuit. Hebræis enim exire permiſſis, ac mox malo ceſſante, liberos & uxores reditus obſides ab eis exigebat. quo facto, magis etiam Deum exaſperat, putans ſe providentiam ejus circumvenire poſſe, quaſi Moyſes & non potius Deus pœnas de Ægyptiis Hebræorum oppreſſoribus ſumeret. Varias ergo & multiformes beſtiolarum ſpecies immittit, quales nemo ante eam diem unquã viderat, tan-

ta copia, ut tota regio malo hoc repleretur: præ quarum frequentia & homines plurimi extinguebãtur, & terra nullo pacto coli poterat: & qui præsentaneum exitium evadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebantur. Rege vero ne tum quidem resipiscente, ut voluntati divinæ cederet, sed mulieres quidem, cum viris dimittente, pueros vero retinere volente, non defuerunt Deo variæ prioribus etiam graviores pœnæ, quibus ob regis malitiam in universam gentem severe animadverteret: sed, exulceratis intus in cute corporibus, miserabilem in modum non mediocris numerus absumebatur. Et cum ne sic quidem rex respiceret, grando nunquam ante in Ægyptio cœlo visa, tunc vero major quam apud alios hiberno tempore, aut in septentrionali regione, vere jam adulto, superne ruens omnes eorum fructus contrivit: & si quid intactum grando reliquit, nubes locustarum supervenientes ita absumpserunt, ut fructuum colligendorum spes Ægyptiis omnibus omnino sit adempta. Quod si rex stultus tantum, & non etiam malus fuisset, poterat vel jam dictis cladibus admonitus resipiscere, ut tandem de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet. at Pharaothes, tametsi non ita insaniebat, ut causam non intelligeret, tamen tanta malitia pectus ejus obsederat, ut adduci nullo modo posset, quin Deo quasi per contentionem repugnare, & in publica commoda sciens volensque peccare pergeret. itaque tandem Hebræis pueros etiam una cum mulieribus concedit, sed jussis, ut bona sua Ægyptiis tanquam prædam relinquerent, eo qvod ipsorum bonis nihil post tot calamitates superesse conquerebantur. Moyse vero negante, æqvum postulari, alioqui non habituros, unde sacrificarent, atque hac controversia diutius durante, tam densæ tenebræ omnisque luminis expertes Ægyptiis sunt circumfusæ, ut prospectu in universum privati alii alio casu absumerentur, illo quoque metu imminente, ne forte penitus ab ea caligine absorberentur. deinde his discussis, post tres dies actotidem noctes, cum nondum flecteretur Pharaothes, ut liberum exitum permitteret, his verbis cum Moyse aggreditur: Quousque repugnabis Dei voluntati, qui omnino vult ac jubet Hebræos dimitti, nec est aliud præter hoc remedium, adversus mala, quibus affligimini. Rex v. irate ferens hanc dicendi libertatem, minatus est eum capite plectendum, si posthac de hac re molestus esse pergeret. Respondit Moyses, se non amplius hac de causa verba facturum, sed ipsum cum optimatibus Ægyptiis ultro Hebræos rogaturum, ut quamprimum inde proficiscantur. atque his dictis abiit. Deus autem cum decrevisset adhuc una plaga ictos Ægyptios cogere ad dimittendos Hebræos, jussit Moysen edicere populo, ut paratum habeant sacrificium,

Exod. 10. 11, 12.

καὶ ἡ γῆ τῆς ὀπιμελείας τῆς ἀπὸ τῶν γεωργῶν ἀπέστρεπτο. εἰ δέτι ⸂ διέφυγε τλεῖν ὑπ' ἐκείνοις ἀπώλειαν, νόσῳ τῇ ⸂ τῶν ἀνθρώπων ὑπομιμένοντων ἐδαπανᾶτο. τὸ δ' ἦ Φαραώθου μηδ' ὅτως ἴσχοντ⸂ τῆς τοῦ θείου βουλήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας σὺν ἀπαίρειν τοῖς ἀνδράσιν ἀξιοῦντος, καταλιπεῖν δὲ τοὺς παῖδας, σὺν ἠπόρει τὸ θεῖον τλεῖν πονηρίαν αὐτὸ, πλείοσι κακοῖς καὶ μείζοσιν ἐνδεδημηκόσι μετερχόμενον βασανίσαι. ἀλλὰ γὰ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκοῦντο τὰ σώματα τῶν ἐντὸς διαφθειρομένων, καὶ τὸ πλῆθος τῶν αἰγυπτίων ὅτως ἀπωλλυτο. μηδ' ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς πληγῆς σωφρονιζομένου τοῦ βασιλέως, χάλαζα μετὰ σφοδρὸν ⸂ κατ' αἰγυπτον ἀέρος τοῦτο πεπνυκότ⸂, μὴ ὁμοία τῇ παρ' ἄλλοις ἄρα χειμῶν⸂ καπούσῃ, μείζων δὲ τῆς ἀπὸ τοῖς τὰ βόρεια καὶ τλεῖν ἄρκτον νεμομένοις ἔαρ⸂ ἀκμάζοντ⸂ καταπεχθεῖσα, τοὺς καρποὺς αὐτῶν κατέκλασεν. ἔστεπε φύλον ἀκρίδων ὀπινέμεται τλεῖν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταβλαβεῖσαν αὐτοῖς, ὥστε πᾶς ἀκρὶς πάσας τοῖς αἰγυπτίοις τὰς ἀπὸ τῆς γῆς τῶν καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι. ἤρκει μὲν οὖν τὸν διχανοπορίας ἀνέητον καὶ τὰ προειρημένα τῶν κακῶν εἰς σωφρονεῖν καὶ ξυμφέροντ⸂ τλεῖν ὀπινοιᾶν ὠφελῆσαι. Φαραώθης δὲ οὐ πω τῦν ἀπὸ ἀφροσυνῆς, ἴσον ὑπὸ κακίας, οὐδόμενο⸂ τῆς αἰτίας, ὅμως ἀντεφιλονείκει τῷ θεῷ, καὶ τοῦ πρέπον⸂ ἑκὼν προδότης ἐγίνετο. καὶ κελεύει μὲν τὸν λαὸν, μετὰ τῶν γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τοὺς ἑβραίους. τὴν δὲ λείαν αὐτῆς καταλιπεῖν ἐφθαρμένης αὐτῆς τῆς οἰκείας. τὰ δὲ μωϋσέως οὐχὶ δίκαια φάσαντ⸂ αὐτὸν ἀξιοῖ. δεῖν γὰ αὐτοὺς τῷ θεῷ τὰς θυσίας ἐκ τῆς λείας ἐπενεγκεῖν. καὶ τρεσόμενον διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τοῦ χρέους, σκότ⸂ βαθὺ καὶ φέγγους ἄμοιρον ἐπέχεσθαι τῆς αἰγυπτίοις, ὑφ' οὗ τὰς τε ὄψεις ὑποπλεομένους ὑπὸ παχύτητ⸂ οἰκτρῶς τε ἀποθνήσκειν, σωτέσαμεν καὶ δεδιέναι μὴ καταπαθῶσιν ὑπὸ τοῦ νέφους. ἔπα πύπυ διασκεδαθέντ⸂ μὴ τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, ὡς οὐ μεπνόει τοῖς τλεῖν ἔξοδον τῶν ἑβραίων ὁ Φαραώθης, προελθὼν ὁ μωϋσῆς φησίν. ἄχρι πότε ἀπειθεῖς τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ; κελεύει γὰ ἔτ⸂ ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους, καὶ σὺν ἔστιν ἑτέρως ἀπαλλαγεῖαν τῶν κακῶν ὑμᾶς μὴ ποιοῦντας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐρεθισθεὶς ὅτι τοῖς προειρημένοις ἠπείλησεν αὐτὸ τλῶ κεφαλῶ ἀποτιμεῖν, εἰ πάλιν προσ πύτων ἐνοχλῶν αὐτῷ προσέλθοι. μωϋσῆς ⸗ αὐτὸς σὺκ ἐπ' πιησεσθαι προσ τούτων λέγους, ἔφησεν. αὐτὸν δὲ ἐκεῖνον σὺν καὶ τοῖς πρώτοις τῶν αἰγυπτίων παρακαλέσειν τοὺς ἑβραίους ἀπελθεῖν. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' ἐτῶν ἀπαλλάσσεται. ὁ δὲ θεὸς δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τοὺς αἰγυπτίους καταναγκάσειν ἀπολῦσαι τοὺς ἑβραίους, ἐκέλδσε μωϋσεῖ προαγγεῖλαι τῷ λαῷ θυσίαν ἐπίμηλον ἔχειν, παρασκδσομένους τῇ τεσσαρδεκάτῃ τοῦ ξανθικοῦ μῆνος εἰς τλῶ πασαρεσκαιδεκάτλω. ὃς προ⸗ μὲν αἰγυπτίοις Φαρμυθὶ καλεῖται, ἑβραίοις δὲ παρ' ἑβραίοις. μακεδόνες δ' αὐτὸν ξανθικὸν προσαγορδουσιν. ἀπάγειν τοὺς ἑβραίους πάντα ὑποπομιζομένους. καὶ ὁ μὲν ἐπίμηλος ἔχων ἤδη τοὺς ἑβραίους πρὸς τ' ἔξοδον, καὶ διατάξας εἰς φρατρείας, ἐν αὐτῷ σωεῖχεν. ἐνστάσης ⸗ τῆς πασαρεσκαιδεκάτης, πάντες πρὸς ἔξοδον ἔχοντες, ἦσαν. καὶ

præparatum tertiadecima Xanthici mensis in quartamdecimam, qui apud Ægyptios Pharmuthi vocatur, idem Hebræis Nisan, & Macedonibus Xanthicus: utque ipse Hebræos educat omnia sua secum portantes. ille vero instructos prius ad profectionem, & per sodalitia distributos in uno loco continebat.

καὶ τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἥγιζον, ὑσσώπου κόμας ἀναλαβόντες. καὶ διεπήσαντες, τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἐκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι. ὅθεν νυνὶ ἔτι κατὰ τὸ ἔθος οὕτως θύομεν, τὴν διαβατήριον πάσχα καλοῦντες. σημαίνει δὲ ὑπερβασία, διὰ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ θεὸς αὐτοὺς ὑπερβὰς αἰγυπτίους ἐπαίσκηψεν τὴν νόσον. ἡ γὰρ φθορὰ τῶν πρωτοτόκων κατ' ἐκείνην ἔπεσε τὴν νύκτα τοῖς αἰγυπτίοις, ὡς συνελθόντας πολλοὺς τῶν περὶ τὸ βασίλειον διαστωμένων τῷ Φαραώθῃ συμβουλεύειν λαλύειν τοὺς Ἑβραίους. καὶ μωυσῆν καλέσας ἐκεῖνος ἀπέναι παρεστάζετο, εἰ τῆς χώρας ἐξέλθοιεν παυσάμενοι τὴν αἰγυπτίων κακοπαθοῦσαν ἐπολαβών. δώροις τε τοὺς Ἑβραίους ἐτίμων, οἱ μὲν ὡς ἐπὶ τάχιον ἐξελθεῖν αὐτοὺς καὶ τῆς λατνιακῆς παύσεσθαι. καὶ οἱ μὲν, ἔξιόντων κλαιόντων καὶ μετανοούντων, ὅτι χρήσαιντο χαλεπῶς αὐτοῖς τῶν αἰγυπτίων. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο κατὰ λητὼς πόλιν ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τοῦ πελουσιώτου μὲν ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, καμβύσου καταφθείραντος τὴν αἴγυπτον. σωτήμως δὲ πεπεμμένοι τὴν ὁδὸν εἰς βεελσεφῶντα χωρίον τετάχαι παρὰ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. μηδενὸς δὲ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπιτηδείων διὰ τὴν ἐρημίαν, πεφυραμένους τοὺς ἄλευρα καὶ πεπηγότι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἄρτοις διετρέφοντο. καὶ πάντας ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας ἐχρήσαντο. πρὸς πλείονα μὲν οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς αἰγύπτου ἐπεφέροντο, καὶ ταύτην τὴν τροφὴν ταμιευόμενοι, ἐς πρὸς ἀναγκαῖα ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῇ χρώμενοι. ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε ἐνδείας ἑορτὴν ἀγομεν ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, τὴν τῶν ἀζύμων λεγομένην. τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῶν μεταναστευσάντων γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἐπεπόνθει οὐκ εὐκαταμέτρητον τὸν. οἱ δὲ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

A illuceſcente vero quartadecima. omnes ad exitum animati ſacrificabant, ſanguine domos luſtrabant, aſperſas hyſſopo: &, peracta cœna, reliquias carnium exuſſerunt tanquam exituri. unde nunc quoque ſolemne manet nobis idem ſacrificium, qui feſtivitatem vocamus paſcha. id tranſitum ſignificat, eo qvod Deus illa die præteritis illæſis Hebræis, Ægyptios morbo percuſſit. nam peſtis illa nocte abſumpſit primogenita Ægyptiorum, ut agminatim ad regiam concurreretur à proximis, vociferantibus non amplius detinendos Hebræos. tum rex, accito Moyſe, mandat, ut abeant, ratus poſt eorum exitum regionem ceſſantibus calamitatibus ſublevandam. donis etiam Hebræos honorabant, alii qvo celerius diſcederent, alii propter vicinitatis conſuetudinem. atque hoc pacto exitum eſt, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per Latopolim tunc deſertam: Babylon enim poſt eo loco eſt condita, Cambyſe Ægyptum vaſtante. cumque abeuntes iter ſtrenue continuarent, tertia die pervenerunt Beelſephontem ad rubrum mare ſitam. cumque nihil per viam invenirent propter ſolitudinem, macerata farina & modico calore in panis ſpeciem ſolidata ſe ſuſtentabant; quo victu per triginta dies ſunt uſi. neque enim plus commeatus Ægypto extulerant, atque eum ipſum parce diſpenſabant ad neceſſitatem magis quam ad ſatietatem. quapropter in memoriam ejus inopiæ feſta per octo dies celebramus, quos vocamus azymorum. cæterum multitudo migrantium una cum liberis & uxoribus vix erat numerabilis, qui vero militarem ætatem habebant, ſexcentorum millium numerum explebant.

Κεφάλαιον ς'.
Ὡς μωυσέως αὐτοῖς ἡγουμένου τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον.

CAP. VI.
Quomodo, Moyſe duce, Ægyptum reliquerunt.

Κατέλιπον δὲ τὴν αἴγυπτον, μηνὶ ξανθικῷ, πεμπτῇ καὶ δεκάτῃ τῆς σελήνης, καὶ ἔτη τριακόσια καὶ πεντακόσια ἢ τὸν πρόγονον ἡμῶν ἄβραμον εἰς τὴν χαναναίαν ἐλθεῖν. τῆς δὲ ἰακώβου μεταναστάσεως εἰς τὴν αἴγυπτον γενομένης, διακοσίοις πρὸς τοῖς δεκαπέντε ἐνιαυτοῖς ὕστερον, μωυσῆ δὲ γεγόνει μὲν ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη. ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀαρὼν τρισὶ πρεσβύτερος. ἐπεκόμιζον δὲ καὶ τὰ τοῦ ἰωσήπου ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκείνου τοῖς ἰδίοις αὐτὸς κελεύσαντος. αἰγύπτιοι δὲ ὅτι τοῖς ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετενόουν. καὶ ὃ βασιλέως δεινῶς φέροντος, εἰς τὴν ταραχὴν ὃ μωϋσέως τούτων γεγονότων ἐπ' αὐτοὺς, ἐγνώκεσαν ἀπέναι καὶ λαβόντες ὅπλα καὶ ἅρμα πολλὰ, ἐδίωκον ὡς ἐπαναξόντες αὐτοὺς, εἰ καταλάβοιεν καὶ δὴ ἔκειτ' αὐτοὺς ἐντεύξεσθαι τοῦ θεοῦ, τὴν δὲ ἔξοδον αὐτοῖς γεγενέναι. κρατήσειν δὲ ῥᾳδίως αὐτῶν ὑπέλαβον, ἀποτάλων τε ὄντων καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοιπορίας πεποτωμένων. παρ' ἕκαστον δὲ ἀναπνεῖν νομίζοντες ἡ χωρήσαν ἐπαισθάνεσθαι τὸ δίωξιν, καὶ τοι χαλεπῆς ἅμα ὁδεύσαντες γῆς, καὶ στρατιώταις μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστος τοῦτο τοὺς ἑβραίους ἀπήγαγεν, ἵν' εἰ μετανοήσαντες οἱ αἰγύπτιοι διώκειν ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τῆς παρανομίας καὶ παραβάσεως τῶν ὁμολογημένων ἔχοιεν.

Reliquerunt autem Ægyptum menſe Xanthico, luna quintadecima, anno quadringenteſimo trigeſimo, poſtquam Abraham pater noſter in Chananæam venit: & poſt Jacobi migrationem in Ægyptum anno ducenteſimo decimoquinto. Moyſes vero annum tunc agebat octuageſimum, & frater ejus Aaron triennio erat major. deferebant etiam ſecum oſſa Joſephi, ita ut filiis ſuis mandaverat. Ægyptios autem pœnituit, quòd Hebræos dimiſiſſent: cumque rex præ cæteris hanc rem ægre ferret, totum præſtigiis Moyſis imputans, decretū eſt, ut in eos irruerent. & correptis armis reliquoque apparatu, perſequebantur, retracturi, ſi poſſent aſſequi. non enim timendum, ne Deus offendatur, cum jam ſemel exitus illis ſit conceſſus. ſperabant etiam facile ſe in poteſtatem redacturos inermes & de via laſſos. itaque obvium quemque rogantes, qua tenderent, raptim inſequebantur, tametſi per viam difficilem non ſolum exercitibus, ſed expeditis quoque viatoribus. Moyſes autem hac Hebræos ideo duxit, ut ſi pœnas malitiæ violatique pacti perſolverent:

Exod. 12.

XIV.

Ægyptii, mutata ſententia, perſequi eos vellent,

neve Palæstini, qvos ob veterem simultatem in-
fensos habebat, ex hac profectione certiores fie-
ri possent. est enim illorum regio Ægypto con-
termina. quapropter, omissa via, quæ in Palæsti-
Exod. 14. nam ducit, per desertum via dispendiosa ac dif-
ficili voluit Chananæam invadere: obiterque
juxta Dei mandata in montem Sina populum sa-
crificaturum adducere. sed ubi ad rubrum mare
perventum est, ecce, Ægyptiorum multitudo
circumfusa in arctum eos compellit. aderant e-
nim septingenti currus cum equitum quinqua-
ginta millibus, & ducenta millia scutatorum pe-
ditum, hi vias omnes obsederant, quibus effugi-
um Hebræis patere poterat, inter rupes & mare
concluſis, quo loco mons præ aspretis invius ad
littus usque procurrit. atque ita ne fugæ quidem
spe relicta, Hebræos mare inter & montem ob-
sidione premebant, oppositis armatis, qua exitus
in campos aperiebatur. in hac locorum iniqui-
tate concluſi, cum nec obsidionem præ inopia
tolerare, nec exitum ad fugam invenire possent,
nec arma adessent, etiamsi maxime pugnare cu-
perent, nihil superesse videbant, nisi rut turpi de-
ditione saluti consulerent: qvo factum est, ut
Moysen incusarent, obliti prodigiorum, quibus
libertatem eis Deus significaverat: minimum-
que aberat, quin, propheta lapidato, contemptis-
que per incredulitatem pollicitationibus, dedi-
tione in priſinam servitutem redirent. nam &
lamentis mulierum ac puerorum exasperabantur, nihil nisi perniciem expectantium, cum es-
sent rupibus & mari & armatis circumcirca cin-
cti, nec ulla spes effugii relinqveretur. Moyses
autem, efferata licet contra se turba, nulli suc-
cumbens difficultati, non cessabat eis prospicere,
Deo fretus, qvem post tot libertatis præsagia
probabile non erat permissurum, ut aut delerentur, aut in potestatem inimicorum relaberentur, cumque medius in concione constitis-
set, sic ad eos verba fecit: Si homo aliquis res
vestras bene ac prudenter hactenus adminis-
trasset, oportebat & in posterum similem ejus
curam & diligentiam expectare; nunc postquam
Deus ipse gubernandos vos suscepit, quantæ in-
saniæ fuerit ejus opem non sperare, qui per me
ultro vobis præstitit, quicquid ad vestram salu-
tem ac libertatem conferre videbatur, imo hæc
ipsa difficultas & angustia magis vos ad sperar-
dum accendere debuerat. ipse enim vos in ar-
ctum hunc locum concludi voluit, ut ex tanta
necessitate præter vestram æque ac hostium opi-
nionem servaret, atque in hunc modum declara-
ret non solum potentiam suam, sed favorem
etiam, qvo vos perpetuo prosequitur. non
enim in parvis rebus Deus propitius au-
xilium afferre solet, sed cum potissimum,
quando spei supereſt minimum. ergo hujus ope
freti, qui potest & ex parvis magna facere, & ho-
rum potentiam debilem reddere, ne terrea-
mini Ægyptiorum apparatu, neque propter fu-
gam mari & montibus impeditam animum despondete. potest enim Deus & hos in planitiem & mare
in terram vertere.

Καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ παλαιστίνους δυσμενῶς ἔχοντας καὶ πολλαὶ
ἀπέχθειαν σύσσωσιν ἐβουλήθη λαν γένναν ἀπερ-
χόμενος. ὁμορος γάρ ἐστιν τῆ τῶν αἰγυπτίων χώρα. καὶ
ἀφ' ἧς τὰ, τλεῖ μὲν ἄλγουσιν εἰς τλεῖ παλαιστίνλεῖ ὁσι ἀ-
πήγαγε τὸν λαόν. ἀλλὰ ἀφ' ἧς ἐρήμου πολλεῖ ἀνύσειε
ὁδὸν καὶ καιροπαθήσειε ἐβουλεῖτο εἰς τλεῖ χανα-
ναίαν, ἐπ' ὄρ ἀφ' ἧς τὰς ἐντολὰς τὰ θεῦ κελεύσαντ
ἀγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸ σινᾶϊον ὄρος ὁπῶ πρῶτον θυ-
σίας. καταλαβόντες δὲ τοὺς ἑβραίους αἰγύπτιοι εἰς μά-
χην παρεσκεύαζοντο, καὶ σαφῶς ἑωρῶσιν αὐτοὺς ὑπὸ πο-
λυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον ἐξαπόσια μὲν αὐτῶν ἅρμα-
τα ἔπτα τε σὺν ἱππεῦσι πεντακισμυρίοις, καὶ πεζῶν μυ-
ριάδες ἦσαν εἴκοσι. τὰς τε ὁδοὺς ἀπεφράγνυσαν αἷς
φεύξεσθαι τοὺς ἑβραίους ὑπελάμβανον, μεταξὺ χρη-
μνῶν αὐτοῖς ἀπροσβάτων καὶ τῆ θαλάττης ἀπολαμβά-
νοντες. πλοῖα γὰρ εἰς αὐτλεῖ ὄρος ὑπὸ τραχύτητος ὁδὸς
ἄπορον. καὶ φυγῆς ἀπολαμβανόμενοι τοιαρσιῶ ἐν τῆ
παρεμβολῆ τῆ πρὸς θαλάτταν ὄρεσι τοὺς ἑβραίους ἀ-
πέφραττον τῷ στρατοπέδῳ καὶ στόμα ἐφιδρυσάμενοι, ὅ-
πως τλεῖ εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὺς αἱρήμενοι.
μήτ' οὖν ὑπομένειν πολιορκουμένοις τρόπω ἀφ' τλεῖ
ἐνδεια τ' ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς ἐλπίδα
ὁρῶντες, ὅπλων τε παντὸς ἐνδεῖς ὄντες εἰ καὶ μάχεσθαι δόξειεν
αὐτοῖς, ἐν ἐλπίδι δὲ πάντα ἀπωλείας καθιστήκεσαν εἰ
μὴ μεταβάλοιντο ἑαυτοὺς τοῖς αἰγυπτίοις ἐθελησίους.
καὶ τὸν μωϋσλεῖ ἠτιῶντο, πάντων ὑπὲλελησμένοι τῶν σὺν
θεῦ πρὸς τλεῖ ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γεγονότων,
ὡς καὶ τὸν προφήτλω παρορμῶντα καὶ τλεῖ σωτηρίαν αὐ-
τοῖς ἐπαγγελλόμενον, ὑπὸ ἀπιστίας λίθοις ἐθελῆσαι
βαλεῖν. μεταβολήν τε σφᾶς τοῖς αἰγυπτίοις διεγνω-
κέναι. πλῆθος τε λεῖ καὶ ὀδυρμὸς γυναικῶν καὶ παίδων πρὸ
ὀφθαλμῶν ἐχόντων τὸν ὀλεθρον, ὄρεσι καὶ θαλάττη πε-
κλεισμένων καὶ πολεμίοις καὶ φυγλεῖ ἀδαμῆ ὄν τέ-
των ὑπενοῆντο. μωϋσῆς δὲ καὶ τοῖς ἀχριῶντα πρὸς
αὐτὸ πλῆθος, ὅτ' αὐτὸς ἐνέκαμνε τῆ πρὸς αὐτοὺς
προνοίᾳ, καὶ τῷ θεῷ καταφρόνῃ. τε τι ἄλλα πρὸς τλεῖ
ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα προῆκται παρεσκεύαστος, καὶ μηδὲ
τὰ αὐτοὺς ἑαυτοὺς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς ἡμομένους ἢ δου-
λεύειν ἢ ἀποθνῆσκειν. καὶ φῶς ἐν μέσοις, οὐδὲ ἀνθρώπους
εἶπεν καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένους πρὸς ἡμᾶς
δίκαιον λεῖ ἀπιστεῖν, ὡς οὐχ ὁμοίοις ἐσομένοις πρὸς τὰ
μέλλοντα τῆς δὲ θεᾶ καὶ ὑπογινώσκειν ὑμᾶς προνοίας,
μανίας ἔργον ἂν εἴη, παρ' ἃ πάνθ' ὑμῖν ἀπήντηκεν, ὅσα δὲ
ἐμοῦ πρὸς σωτηρίαν καὶ τλεῖ ἀπαλλαγὴν τ' δουλείας,
ἃ δὲ προσδοκῶσιν ὑπῆρχετο. μᾶλλον δὲ χρεῖ ἐν ἀπόροις
γεγυμνεμένους βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν θεόν. ἃ δὲ καὶ τὸ καὶ εἰς
ταυτλω ἡμᾶς προκεκλῆσθαι τὴν δυσχωρίαν ἔργον, ἵν' ἐξ
ἀμηχάνων ὅτι ἐπ' αὐτοῖ νομίζεται σωτηρίαν ἔχειν οὕτ'
οἱ πολέμιοι, ὁ ἐκ τούτων φυσάμενος τλεῖ τι ἰσχυῶ ὑπε-
δέξηται τὴν ἑαυτῆ καὶ τλεῖ ἡμᾶς προνοιαν. ἃ γὰρ
ὑπὸ μικροῖς τὸ θεῖον τὴν ἑαυτοῦ συμμαχίαν ὅσαν εὔνοιαν
δίδωσιν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἀνθρωπίνλεῖ ἐλπίδα μὴ βλέπειν
πρὸς τὸ κρεῖττον παρῆσαν. ἔστιν τοίνυν βοηθῶ πεπισ-
κότες, ᾧ δύναμις καὶ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, καὶ τῶν
τηλικούτων ἀσθενειαν καταφρονῆσαι, μὴ καθοπλισθῆ-
ναι τλεῖ αἰγυπτίων παρασκευήν. μηδ' ὅτι θαλασσα
καθορᾶτε ὑμῖν, ὄρεσι φυγῆς ὁδὸν ἃ παρέχουσα, ἀφ' τὰ τ'
ἀπογινώσκειν τ' σωτηρίας. ῥᾴστον γὰρ ἂν καὶ ταῦτ' ὑμῖν
πεδία ἃ θεὰ θελήσαντ καὶ γῆ τὸ πέλαγ.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ.

De τῇ θαλάσσῃ τῆς ἐρυθρᾶς διωκομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀναχωρῆσαι, φυγεῖν δὲ αὐτῆς παρέχειν.

Τοσαῦτα εἰπὼν ἤλαυνε τοὺς ἐπὶ τὴν θάλατταν τὴν αἰγυπτίαν ὁρῶντας. ἐν ὑφ' ὀδόντων, καὶ τῇ πόνῳ παλαιπωρημένους τῆς διώξεως, εἰς τὸν ὑστεραίαν τὸν μάχιμον ὑπερβάλλειν ἀλλήλους, καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ δὲ ὁ μωσῆς τῇ αἰγυπτίων μανίᾳ ἐγγὺς ἐγένετο, καθὼς τὸν βακτηρίαν θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐπάλξεις λέγων. οἶδε αὐτὸς μὲν αἰγυπτίους ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τῶν παρόντων, οὔτε κατὰ βούλευσιν οὔτε κατ' ἐπίνοιαν ἐστὶν ἀνθρωπίνην. ἀλλ' ἤδη τι πάντως σωτήριον χρατῷ τῇ σῇ τὸν σὸν βούλησιν ἀφεῖναι τὸν αἴγυπτον σὺν ἐστὶ σκοπεῖν. ἡμεῖς παλλὰν ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὸν σὸν μόνου καταφεύγομεν. καὶ ἐπὶ σῷ τῆς σῆς προνοίας ἔλθοι ἐξαρπάσαι τῆς αἰγυπτίων ἐργῆς ἡμᾶς δυνάμενον ἀφορῶμεν. ἀφίκοιτο ὁ τῶν παντοχέως τὸν σὸν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν. καὶ τὸν λαὸν ἐπὶ ἀνελπιστίας καταπεπληκότα πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάγειν εἰς εὐθυμίαν, καὶ τὸ τῆς σωτηρίας ἱλαρόν. ἐν σοὶ γὰρ ἀλλοτρίοις δ' ἐσμὲν τοῖς παροῦσι. ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θάλασσα, σὸν δὲ τὸ ἀβατὸν ἡμᾶς ὄρος. ὡς ἀνοιχθῆναι μὲν τοῦτο σοῦ κελεύσαντος, ἠπειρῶδες γένεσθαι δὲ καὶ τὸ πέλαγος. ἔνεστι δὲ ἡμῖν διαπεράσαι καὶ διὰ ἀέρος, δόξαν ἀφεῖσι τῇ σῇ τοῦτον ἡμᾶς σωζεσθαι τὸν τρόπον. τοσαῦτα δεηθέντος τοῦ τῇ βακτηρίᾳ τὸν θάλασσαν. ἡ δὲ ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀνέκοπη, καὶ εἰς ἑαυτὸν ὑποχωρήσασα, γυμνὸν ἀφῆκε τὴν γῆν ὁδὸν ἐρυθραίοις εἶναι καὶ φυγήν. μωσῆς δὲ ὁρῶν τὴν ὀπτασίαν ἐν θεῷ. καὶ τὸ πέλαγος ἀναχωρῆσαν αὐτοῖ τὴν ἰδίας ἡγεμόνα, πρῶτος ἐνέβαινεν αὐτῇ καὶ τοὺς ἑβραίους ἐκέλευεν ἕπεσθαι. λόγῳ θείας ὁδοῦ πεμπομένους τὸν πρόνοιαν, καὶ τὸν κινδύνων τῶν παρόντων πολεμίων ἡδομένους καὶ χάριν ἔχοντας, λόγῳ τὴν ὠφέλειαν ἔτους ἐξ αὐτῆς σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν. τῶν δὲ τοῦ ἐκείνων αὐτῶν ἀλλ' ἐμένων μὴ ἀνοήτως, ὡς συμπεριφέρονται αὐτοῖς τῷ θεῷ, μείνεσθαι μὲν αὐτοὺς αἰγυπτίους τὸ πρῶτον ἐδόκουν ὡς ἐπὶ πεζὸν ὁλέθρου ἐρμωμένους. ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλαξεῖς ἐπὶ τὸ πολὺ πεφυκεχοφότας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυχερὲς ἀπαντῆσαν, διώκειν ὡρμήκεσαν αὐτοὺς, ὡς καὶ κείνους ἠρεμήσαντος τὸ πελάγους. καὶ παρελθόντες τὸν ἵππον καταβαίνουσιν ἑβραίοις δὲ καθοπλιζομένοις, καὶ τὸν χρόνον εἰς τοῦτο τρέβοντας ἐφθασαν εἰς τὴν ἀντιπέραν γῆν ἀπαθεῖς σκευωρίας. ὅθεν ὁ ἱεροσολεωτέρους συνέβαλεν πρὸς τὸν δίωξιν ὡς ὁδὸν ὁδὸ αὐτῶν πεπομένων εἶναι. αἰγύπτιοι δ' ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν ἑβραίοις γεγομένου, ἀλλ' ἀχὶ κοινὸν ἐμβαίνοντες, καὶ μέχρι σωτηρίας τῶν κεκινδυνευκότων πεπομένου, ἀλλ' οὐ χὶ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὡρμημένοις, χρῆσθ' θέλουσιν. ὡς οὖν ὁ τῶν αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, ὅπλιχεῖται πάλιν ἡ θάλασσα καὶ ἀβιαπαλαμβάνει ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατιῶσα τοὺς αἰγυπτίους, ὄμβροι τε ἀπ' ὀράνου κατέβαινον καὶ βρονταὶ σπληροὶ προεξαπομένης ἀστραπῆς, καὶ κεραυνοὶ κατηνέχθησαν, ὅλως δ' οὐδὲν ἦν τῶν ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ μῆνιν θεῦ συμπεπτόντων ἀνθρώποις ὃ μὴ τότε συνῆλθεν. ἐσθὺς αὐτοὺς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβεν. καὶ οἱ μὲν ἔτως ἀπώλοντο πάντες ὡς μηδ' ἄγγελον τὴ συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμένοις ὑποσπέσθαι.

CAP. VII.

Quomodo mare ſciſſum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit.

HÆc effatus ad mare eos, Ægyptiis ſpectantibus, ducebat. Habentes enim eos ſub oculis, quod eſſent perſequendo defatigati, pugnam in ſequentem diem differre conſultius putabant. ut vero ad extremum littus ventum eſt, tum Moyſes, ſumpta virga, Deum in auxilium ſupplex invocat, dicens: Tu, domine, ſcis ipſe, quod nec viribus nec artibus humanis ullum hinc nobis patet effugium: ſupereſt, ut ipſe ſalutem huic populo expedias, qui, Ægypto relicta, huc eſt delatus, tuam voluntatem tuamque fidem ſecutus. ad te ſolum omni alia ſpe, omni conſilio deſtituti confugimus: ad tuam tantum providentiam reſpicimus, quæ ſola nos iratis Ægyptiis eripere poteſt. ſuccurre igitur propere, & potentiam tuam exere, & populum jam conclamatæ ſalutis ad fiduciam & ſpem excita, in difficultatibus conſtituti ſumus, ſed noſtris, non tuis. tuum eſt, Domine, hoc mare, tuus & mons, qui nos claudit: & hic poteſt, te jubente, aperiri, & illud in terram verti. poſſumus & per aerem ſublimes effugere, ſi ita nos ſervari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repente ſciſſum, & retrorſum ſe recipiens, nudum ſolum Hebræis ad fugam capeſſendam relinquit. Moyſes autem videns adeſſe Deum, & mare de ſuo ſolo ceſſiſſe, primus progreditur, hortatus Hebræos, ut alacriter ſequantur per viam divinitus datam, & læti, præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem ſalutis rationem tam ſubito exortam. illis vero impigre ſubſequentibus, nimirum divina ope fretis, Ægyptii primum inſanire eos putabant, in manifeſtam perniciem ruentes. poſtquam vero viderunt eos longe proceſſiſſe, & impune abſq; omni impedimento iter facere, impetu facto, perſequi eos cœperunt, quaſi & ipſi tutum per mare iter habituri: &, præmiſſis equitibus, a littore deſcendebant: jamque in adverſum littus evaſerant Hebræi, hoſtibus a tergo relictis, quos armis graves ipſa etiam miraculi novitas non nihil eſt remorata: ſed cum incolumes illos terram tenere viderent, ſibi quoque eundem eventum pollicebantur. Verum fefellit eos hæc opinio, neſcientes non quorumvis talem viam eſſe, ſed Hebræorum tantum, & fugientibus tantum ad ſalutem patere, non hoſtibus, qui eos perdendi animo inſectarentur. ergo cum jam univerſus exercitus introgreſſus eſſet, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus involvit, ventis etiam eodem impellentibus: acceſſerunt & imbres de cœlo, & aſpera tonitrua fulguribus ſimul intermicantibus fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum, quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti ſolent: nam & nox eos caliginoſa nimis ac tenebroſa comprehendit. atque ita totus ille exercitus eſt deletus, ut ne nuncius quidem cladis domum revertere-

tur. Hebræi vero vix ſui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata ſalute concepto, accedente huc etiam hoſtium interitu, quo major eſſet libertatis ſecuritas, nemine ſuperſtite, qui eos in ſervitutem vindicare cuperet, & Deo ex profeſſo illis auxilium ſubmittente: quapropter tum ſua ſalute, tum inimicorum ſupplicio læti magis, quam ulli antehac homines, in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyſes carmen laudes Dei & ob præſentem favorem gratiarum actiones continens hexametro verſu
Exod. 8.9. compoſuit. Hæc ego, ut in ſacris codicibus inveni, ita ſigillatim conſcripſi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, ſi priſcis hominibus & ad malitiam etiam tum rudibus, de ſalute periclitantibus, via per mare patuit, ſive Dei voluntate, ſive naturæ ſponte: quandoquidem heri & nudiuſtertius Alexandri ductu Macedonibus Pamphylium mare ceſſit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cum Deus ejus opera ad deſtruendum Perſarum imperium uti decreviſſet: id quod omnes teſtantur, qui res geſtas illius regis ſcripto prodiderunt. Sed de his, ut cuique libet, ita ſentiat. Poſtera vero die, cum æſtus & ventus arma Ægyptiorum in littus expuliſſet, in quo tum Hebræi caſtra poſuerant, Moyſes id quoque divina providentia factum interpretatus, ne poſthac inermes eſſent, collecta viritim diſtribuit: atque ita jam probe munitos ad Sina montem duxit, ſacrificaturus ibi Deo, & munera pro ſalute populi oblaturus, quemadmodum juſſum eſſe jam ante dictum eſt.

A ψου. τοὺς δ' ἑβραίους ἐδὲ καπεχῶν ἦν ὅτι τῇ χαρᾷ τ῀ ὥρᾳ δόξῃ σωτηρίας καὶ τῇ τ῀ πολεμίων ἀπωλείᾳ, βεβαίως νομίζοντας, ἠλευθερῶσθαι τῶν ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων, ⸂τὸν θεὸν οὕτως εὐαργῶς ἐχοντας βοηθοῦντα. ⸃οἱ μὲν αὐτοί τε τὸν κίνδυνον φεύγοντες, ⸂καὶ πεσόντι πολὺ ἐχθροὺς ὁπλίζοντες κεκοσμημένους, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύοντες τῶν πρόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν ⸃καὶ παιδιαῖς ὅλην τὴν νύκτα. ⸂καὶ μωϋσῆς ᾠδὴν εἰς τ῀ θεὸν ἐγκώμιόν τε καὶ τ῀ εὐμοιρίας εὐχαριστείαν πρεσχούσαν, ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ συνεπήξατο. ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εὗρον ἐν τοῖς ἱεραῖς βίβλοις, ἔτως ἕκαστον τούτων παρέδωκα. ἐξουσίαν δ' ἔχει μηδεὶς ἐδὲ λόγον τὸ πρόσδοξον, ἢ ἀνεχαίοις ἀνθρώποις ⸂καὶ πονηρίας ἀπείροις εὑρεθῆ σωτηρίας ὁδὸς καὶ λῃ θαλάσσης, ἔτε χ῀ βούλησιν θεοῦ, ἔτε κατ' αὐτόματον, ἔσθ' ὅτε καὶ τοῖς τὸν ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τῆς μακεδονίας χθὲς καὶ πρώϊον γεγονόσιν ⸃ἀνεχώρησεν τὸ πάμφυλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλην οὐκ ἔχουσιν, παρέσχεν τῷ δι' αὐτ῀ καταλύσαι τὴν περσῶν ἡγεμονίαν ⸂καὶ θεοῦ θελήσαντ῀. καὶ ἅπαντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενοι. ταῦτα μὲν ἔν τούτων ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ λαμβανέτω. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῶν αἰγυπτίων πεσόντα τῷ στρατοπέδῳ τ῀ ἑβραίων ὑπὸ ῥᾳ καὶ τῆς βίας ⸂τ῀ πνεύματ῀ ἐπ' ἐκεῖνο ὁπλιδούσης, ὁ μωϋσῆς ⸃τοῦτο ἐκάσας τῇ τοῦ θεῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδὲ ὅπλων ὦσιν ἄπειροι, συναγαγὼν ⸃πάντας διεπάσας τοὺς ἑβραίους, ἦγεν ἐπὶ τὸ σινάιον ὄρος θύσων ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σῶτρα τῆς πληθύ῀ ἀποδώσων καθὼς αὐτῷ καὶ προεῖπεν.

B

C

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱερῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς μωσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου ἐπὶ τὸ σινᾶιον ὄρος ἐξήγαγεν. Κεφ. α.
Περὶ τῆς τῶν ἀμαλεκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσα ἐκ τῶν πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο. Κεφ. β.
Πῶς σαμιζάδαι ῥαγουήλου τοῦ γαμβροῦ μωσῆ ἐδωκεν. Κεφ. γ.
Πῶς μωσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς τῶν δέκα λογῶν πλάκας, τὰ κατ' αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. δ.
Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωσῆς ἐπήνεγκε σὺν τῇ λοιπῇ μεταφερομένην καὶ ἐγκρυπτομένην. Κεφ. ε.
Περὶ τῆς κιβωτοῦ, ἐν ᾗ μωσῆς τὰς νομικὰς πλακὰς ἐναπέθηκεν. Κεφ. ς.
Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ θυμιατηρίων τῶν ἐν τῇ σκηνῇ. Κεφ. ζ.
Περὶ τῶν τε ἱερέων καὶ ἀρχιερέως κοσμισμοῦ. Κεφ. η.
Περὶ τῶν ἀκάρων ἐκφορᾶς, καὶ ἃ τινα τοῖς ἑορταῖς καὶ ἱερουργίαις νενόμισται. Κεφ. θ.
Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ ἀφέσεως ἁμαρτημάτων. Κεφ. ι.
Νόμοι καθ' ἕνα τῶν πλημμελούντων. Κεφ. ια.
Σπονδαὶ καὶ μανιτείαι, δι' ὧν ἐπορεύοντο, καὶ τῶν σφαγιαζομένων κόλασις. Κεφ. ιβ.
Περὶ κατασκόπων οἳ ἐξαπεσταλησαν τὴν χαναναίαν γῆν, καὶ ἀπειλῆσαι τοὺς ἰουδαίους ἐξέφερον. Κεφ. ιγ.

HÆC IN JOSEPHI TERTIO ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRO CONTINENTUR.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. Cap. I.
De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda, quæ Iſraelitis inde obtigit. Cap. II.
Raguelis conſilium, quod genero ſuo Moyſi dedit. Cap. III.
Moyſes, conſcenſo Sina monte, acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. Cap. IV.
De tabernaculo per Moyſem in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portatilis referebat. Cap. V.
De arca, in qua tabulas legis Moyſes collocavit. Cap. VI.
De menſa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi. Cap. VII.
De pontificiali ac ſacerdotali ornatu. Cap. VIII.
De Aaronis ſacerdotio, & quæ leges ad feſta ac ſacrificia ſpectent. Cap. IX.
Leges de ſacrificiis & purificationibus. Cap. X.
Leges belli & conſuetudines. Cap. XI.
Seditio contra Moyſem propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna. Cap. XII.
De ſpeculatoribus, qui, explorata Chananæorum regione, reverſi Iſraelitis terrorem hoſtium incuſſerunt. Cap. XIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Tertius.

CAP. I.

Qvemodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.

RECENTEM hanc lætitiam ex inſperato acceptæ ſalutis offuſcavit nonnihil itineris moleſtia, quo per deſerta in Sina montem ducebantur: qvod emetienda eſſet regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus idonea. erat enim tota ſqualida, & nihil omnino humoris habens, unde fructus provenire ſolent. talem autem viam neceſſario ſunt ingreſſi, cum aliam non poſſent: deferebantque ſecum aquam, priuſquam deſertum intrarent, hauſtam, duce ita præmonente. qva abſumpta, puteos magno labore propter duritiem terræ fodientes aquabantur: ac ne ſic quidem vel ſatis bonam, vel qvantum ſufficeret, inveniebant. in hunc modum iter facientes perveniunt prima veſpera in locum quendam, cui propter aquas vitioſas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo ſignificante: ibique laſſis de via, & commeatu quoque jam abſumpto, inopiam ſentire incipientibus, divertere placuit. invitabat ad manendum puteus forte repertus, qui tametſi tantis copiis non poſſet ſufficere, nonnihil tamen ſolatii propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progreſſu ſe inventuros, hæc ipſa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini ſolum, ſed & ne jumento quidem. Moyſes autem videns eis animum cecidiſſe, nec habens, quod diceret, non enim erat res cum hoſte, quem virtute repellere poſſet, ſed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex æquo periclitabantur, ægre expediebat conſilium, populi miſeriam ad proprium infortunium referens. ad hunc unum enim concurrebant, mulierculæ infan-

Exod. 15.

Κεφάλαιον ά.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου πρὸς τὸ σινᾶϊον ὄρος ἐξήγαγεν.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΥ μὲν τῆς ἐξαίφνης σωτηρίας ἔτους γλυκυθείσης, δεινῶς ἐλυπεῖ πάλιν αὐτοὺς ἀγομένους διὰ τὸ σινᾶϊον ὄρος ἡ χώρα πλέως οὖσα ἐρήμου, καὶ τῶν πρὸς τροφὴν αὐτοῖς ἀπροσπόριστον, ἀνανέμεσθαι μὲν καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔσχατον. καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τὴν παρασκευὴν ἐνδεῆ, ἀλλὰ μηδ' ἄλλο τι τῶν ζώων ἱκανὴν ἔχουσαν. ψαφαρὰ γὰρ ἐστι καὶ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς οὐδὲν, ἔστι καὶ φυτοῦ παρεῖναι δύναμιν. τοιαύτην δ' ἔσεσθαι τὴν χώραν ἐξ ἀνάγκης ἐδόκουν, ἑτέραν ἀπιόντες οὐκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δ' ἐκ τῆς παρόδου πεπερασμένῃ ὕδωρ ἐκ φρεατογοῦ κεκελευσμένοι. καὶ τούτου δαπανηθέντες, ἐκφρέατων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν, σπάνιον μὲν συλλεγόμενον τῆς γῆς καὶ τὸ ὁρισθὲν μόλις ἀποκρῖνον ἀλλ' ἐπιμόνως λίαν, καὶ ἔτως ἦν αἰνιον ἀφικνεῖσθαι τοῦτον ἐδεύοντες τὸν τρόπον πρὸ δείλης ἐφίασιν εἰς μάρατην, ἔτως ἀπὸ τοῦ ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες. μάρα γὰρ ἡ πικρία λέγεται. καὶ αὐτόθι πεπαλαιωρημένοι τῇ συνεχεῖ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῇ τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ, καὶ γὰρ τοῦ αὐτοῖς τελέως ἀπηλειπτο, καπέκειτο. φρέαρ γὰρ ἓν, ὃ δὴ καὶ μᾶλλον ἔμενον, ἀσθενὲς αὐτὸ μὲν ἐξαρκεῖν δυνάμενον πεντήκοντα στρατῷ, βεβαρκίαν μέν τοι παρεῖχον αὐτοῖς εὐθυμίαν, ἐν ἐπίνοιαις ἔχουσι τὰς χωρίους, καὶ γὰρ ἤκουεν ἀπὸ τῶν ἐξανευρίσκοντων μηδὲν ἔμπροσθεν βαδίζοντι εὑρήσειν πικρὸν ἢ ἐπίνοιο τὸ ὕδωρ καὶ ἄπορον ἅπαν, οὐκ ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον. ἐρῶν δ' ὁ μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους καὶ δεδιὸς πάραγμα τὸ ἀναπόληκτον, οὐ γὰρ ἐχθρὸς ἦν στρατὸς, ὡς τι τοῦ βιαζομένου τῆς ἀνάγκης ἀποτάξαι τὸ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ διαφθείρετο πᾶν ἡμιφόρων πλῆθος τὸ καὶ γυναικῶν ὄχλου ἀσθενέστερον, τῆς ἐπείνων διδασκαλίας ἐν χαλεπωτέροις ἦν, τὸ συμφορᾶν τὴν ἁπάντων ἰδίαν αὐτοῦ ποιούμενος. καὶ γὰρ οὐδ' ἐπ' ἄλλον τινὰ συνέτρεχον, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀντιβολοῦντες γύναια

παρὰ μὲν τοῦ θεοῦ τὴν πίστιν, αὐτὸς δ' ἄνθρωπος τοῦτο ἐνόμιζον, μὴ
θεωρῶν, αὐτὸς ἐπιμελόμενος αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σω-
τηρίας. ἱκετεύσαντος οὖν τοῦ Μωσέως τὸν θεὸν, μεταβαλὼν τὸ
ὕδωρ ἐκ τῆς πικρότητος κακίας καὶ ποτιμον αὐτοῖς ἀπερ-
γάσατο. καὶ κελεύσαντος αὐτῷ τοῦ θεοῦ χάριν, λαβὼν ξύλον
τινὰ ὁ τυχὸν ἐν τοῖς ἐρείπιοις ἔκειτο, διαιρᾷ μέσον,
καὶ τῷ μήκει τοῦ παντὸς ἐπιμερίζει, εἶτα εἰς μέσον
εἰς τὸ φρέαρ, ἔπειθε τοὺς ἐφεστῶτας τὸν θεὸν ἐπήκοον δοὺς
τῆς δεήσεως γενόμενον, καὶ ὑποχείριον τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πα-
ρέξειν οἷον διατιμωμένοις, πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κελευόμενα
μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργοῦσιν. ἐρωμένων
δ' αὐτῶν τὸ καὶ ποιούντων ἂν μεταβάλλοι τὸ ὕδωρ, κε-
λεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ ὄντας ἐξαντλεῖν, λέγων τὸ
ὑπολειπόμενον ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς προσεχνεωθέντος
τοῦ πόνου. καὶ οἱ μὲν ἐπόνουν, τὸ δὲ ὑπὸ τῶν συνεχῶν
πληγῶν γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον
ἦν. ἄραντες δ' ἐκεῖθεν εἰς ἰλιὺν ἀφικνοῦνται, πρόρρωθεν
μὲν ἀναβλέψαντες ὁρᾶσθαι. καὶ γὰρ φοινικόφυτος ἦν. πλησιά-
ζοντες δ' ἀπελέγχεται πίνημα. καὶ γὰρ οἱ φοίνικες ὄντες οὐ
πλείους ἑβδομήκοντα δυσωχρίᾳ τὸ ἦσον καὶ χαμαὶ ζηλοῦ-
σι. τὸ δ' ὕδατος δυσπορίαν ψαφαρᾷ καὶ πάντως ὄντες χωρίῳ, ἔτι
γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν δώδεκα οὐσῶν τὸν ἀριθμὸν νοτερὸν πα-
ρεῖχε ἀρδευτὸν αὐτοῖς δι' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ
δυναμένων ἐκβλύειν μηδὲ ἀναχεῖν, ἰκμάδες ἦσαν
ἐλάχισται. ἀρυσαμένοις τοῦ ψάμμου τυθὲν ἀπόπατον.
κἀντεῦθεν ἔλαιζον ἔλαιον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον δ' ἐστὶν
ἐκτὸς ἢ λαμπρὸν εἶναι. παρὸν τε φέρειν ἐν ἀθενῆ τὸ
δόμα. διὰ τὴν ἀπάνθρωπον τῆς ἐξ ὕδατος εἰς ὃ τι ἀφορμῆς καὶ
ἐπιβλήσεως. εἶχον οἱ ἐν αἰτίᾳ τὸν στρατηγὸν, καὶ κατα-
βοῶντες αὐτοῦ, τοῦ παντελοῦς ἀπορίαν καὶ τοῦ πόνου τὸ κακῶν
ἀπαίτιον παρεχόμενον λέγοντες. τριακοστὸν γὰρ ὁδεύοντες ἡ-
μέραν, ὅσα μὲν ἐκ Φέροντο πάντα ἦσαν ἀναλωκότες.
μηδὲν δ' ἐντυγχάνοντες δυσέλπιδες ἦσαν περὶ τῶν
ἄλλων. πρὸς δὲ τῷ παρόντι κακῷ τοῦ λιμοῦ ἔντος,
καὶ ἐν μνήμῃ ὄντες τῶν ἀπηργμένων αὐτοῖς ἐκ τοῦ θεοῦ
καὶ τῆς Μωϋσέως ἀρετῆς καὶ συμπότου κωλυόμενοι, δι'
ὀργῆς τὸν στρατηγὸν εἶχον, καὶ λίθοις βαλεῖν αὐτὸν ὡρ-
μηκότων ὡς αἰτιώτατον τῆς ἐν ποσὶν συμφορᾶς. ὁδὸν
οὖν ἀνηρθισμένου δὲ πλήθους ἐπὶ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν
κεκινημένου τοῦ θεοῦ θαῤῥοῦντος, καὶ τῷ στωικότι τῆς περὶ
τοὺς ἐμφόβους προνοίας, παρίησιν εἰς μέσους ἐκκα-
θίσταται ἐπὶ τοῖς χώμασι ἐπὶ τοῖς λίθοις ἐχόντων. ὁρμᾷ
τε κεχαρισμένος ὢν, καὶ πλήθεσιν ὁμιλῶν πιθανώ-
τατος, κατεπαύσατο ῥᾳδίως τῆς ὀργῆς μὴ τῶν παρόντων
αὐτοὺς δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τῶν ἐμ-
προσθεν εὐεργεσιῶν ὠφελημάτων. μηδ' ὅτι νῦν πονοῦν-
τες, τῆς Αἰγύπτου σκύβαλον τοὺς ἐν θεοῦ χάριτας ἐκ δω-
ρεᾶς ἐν μεγάλων καὶ ἐκ ῥᾳδίου ἐτύχομεν ἡγούμε-
νον. προσδοκᾶν δὲ καὶ τῆς παρούσης ἀπολλαγὴν ἀμ-
ηχανίας ἐκ τῆς ἐν θεοῦ κηδεμονίας. ὃν εἰκὸς δοκι-
μάζοντα τοῦ ἀρετὴν αὐτῶν, πῶς τε καρτερίας ἔχουσιν
καὶ μνήμης τῶν προηργμένων, εἰμὴ πρὸς ἑκάτερα ἠγοιν-
το. Αἰγύπτου ἐκ ποσὶν κακὰ γεγονέναι αὐτοὺς τοῖς ἄρα χα-
λεπὸς. ἐλέγχεσθαι δὲ αὐτοὺς ὀκνήσαντας, ἔτι πρὸ τοῦ
ἐπομένου οὔτε πρὸ τοῦ μνήμην τῶν εὐ γεγονότων, ἔτ-
τας μὲν ἐν θεῷ καὶ τῆς ἐκείνου γνώμης καθ' ὃν ἐκλε-
λάμπεσθαι τὸ ἀγνῶτον καταφρονήσας, ἔτως δὲ πρὸς αὐτ
τὸ ἐπιτρέπειν αὐτὸ Αἰγυπτίοις καὶ τοῦτο μηδὲν αὐτοὺς
Αἰγυπτιάσαι μῶν ὧν ἔπασχε τὴν παρεῖναι κατ' ἐπι-

tibus opem implorantes, viri vero mulieribus, A
ne se despiceret, utq; salutis remedium aliquod
quæreret, ad preces igitur versus orat, ut Deus,
mutata aqua, ex vitiosa potabilem reddat: quo
annuente hanc gratiam, arripit frustum ligni
forte ibi jacens, & medium per longitudinem
scissum in aquam mittens, docet Hebræos Deum
exauditis precibus, pollicitum daturum se a-
quam desiderantibus, si gnaviter jussa perage-
rent. quibus rogantibus, quid facto opus sit, ut
aqua mutetur. jubet robustissimum quemque
certatim puteum exhaurire, dicens, majore par-
te evacuata, reliquum potabile fore. quo facto, B
aqua agitatione continua puriot reddita, potum
jam non aspernandum multitudini exhibuit.
Hinc castris motis, pervenerunt Ilym, agrum, ut
primo aspectu è longinquo videbatur, non ma-
lum, ferebat enim palmas. ut vero propius est C
ventum, fefellit omnium expectationem. palmæ
enim non plures erant quam septuaginta, eæque
non admodum proceræ propter loci ariditatem.
nam ne a fontibus quidem rigabantur, qui duo-
decimo loco erant, sed non ita largi, ut emissis
rivulis humiditatem terræ submini strarent, quare
ad egerendam harenam versi in nullas venas
incidere poterant, & si quid modicum distillaret, D
fossione turbatum inutile ad potum reddebatur.
arbores quoque non multum fructum ferebant
propter eandem aquarum inopiam. quamobrem
exortum est murmur multitudinis contra du-
ctorem, omnem miseriæ suæ causam in unum il-
lum conferentis. triginta enim dierum itinere
confecto, commeatum omnem, quem secum ex- *Exod. 16.*
tulerant jam absumptum desiderabant, & cum
nihil alimentorum in terra deserta invenirent,
minimum à desperatione aberant: atque ita, præ- E
sente egestate, præteritorum tam Dei quam
Moysis beneficiorum memoriam excutiente, in
iram concitati, videbantur jamjam, correptis fa-
xis, in imperatorem suum invasuri, autorem in-
teritus sibi clamitantes. at ille irritatam multitu-
dinem & tam acriter in se concitatam animad-
vertens, fretus Deo & conscientia rei bona fide F
administratæ, prodit in medios vociferantes &
saxa intentantes. cumque singularem quandam
gratiam in vultu præferret, popularique facun-
dia cum primis polleret, exorsus est iram eorum
mitigare, obsecrans, ne in præsentem necessita-
tem intenti omnium præteritorum beneficiorum
memoriam abjicerent: utque à difficultate tunc
premente animum ad Dei gratiam ac dona ver- G
terent, quibus toties præter opinionem cumula-
ti fuissent, nunc quoque expectarent eum bonum
exitum procuraturum, quem verisimile sit ad
probandam eorum fortitudinem, patientiam &
gratitudinem, utq; appareat, præteritane an præ-
sentia plus apud eos possint, hanc rerum angusti-
am immisisse. cavendum igitur, ne ob intoleran-
tiam atq; ingratitudinem divino favore indigni
deprehendantur, qui & voluntatem ipsius, quam
ministrum ejus iniquis odiis persequantur, præ-

secuti Ægyptum reliquissent, contemnant, & se
sertim cum hactenus in nullo eorum, quæ Dei jussu gerenda susceperat, deceptos se queri possint.

Enumerat deinde ſingillatim. qvomodo afflicti fuerint Ægyptii, dum eos contra Dei voluntatem detinere conarentur: qvomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipſis vero dulce fuerit ac potabile. quomodo ita, refluo mari, locum eis & viam ad effugium cedente, ipſi quidem per eam evadentes ſalutem ſint conſecuti inimicos vero internecione deletos inſpectaverint: & quomodo in eam usque diem inermes, Deo præbente, armorum quoque copiam ſibi comparaverint: tum quoties ex ipſis interitus faucibus eos præter omnium opinionem incolumes Deus eripuerit, qui cum ſemper ſit omnipotens, ne tum quidem de ipſius providentia deſperandum. qvamobrem æqvo animo ferenda omnia, cogitandumque non eſſe ferum auxilium, quantumvis differatur, qvod, rebus adhuc integris, accipitur. & ſic exiſtimandum, non contemni à Deo ſua pericula, ſed fortitudinem explorari ac libertatis amorem, ut videat, utrum ejus cupidine & ciborum & aquarum inopiam ſuſtinere valeant, an potius more pecudum dominis in ſuum uſum paſcentibus ſervire malint. Se quidem non tam ſibi privatim timere, cui cæſo injuſtè nihil mali accidere poſſit: quam ipſorum incolumitati, ſi per iſtam lapidationem facta & conſilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad ſaniorem mentem reduxit, & jam ad facinus armatis ſaxa de manibus excuſſit. ſed quoniam intelligebat, non de nihilo concitatos, ad preces & ſupplicationes confugit: &, conſcenſa quadam ſpecula, opem Dei rebus per inopiam afflictis depoſcebat, in cujus ſolius manibus ſalus populi repoſita eſſet: utque propitius veniam daret populo duris rebus exaſperato, & propter hoc more humano ab officio decedenti. Deus vero curæ ſibi populum fore pollicetur, & opem, quam peterent, jamjam affuturam. His impetratis, Moyſes deſcendit ad multitudinem: illi vero animadvertentes promiſſionibus divinis lætum, & ipſi, poſito mœrore, vultus hilares ſumpſerunt. tum ille ſtans in medio concionis, ait ſe præſenti neceſſitati à Deo remedium afferre, nec ita multo poſt magna vis coturnicum, qvod genus avium præ cæteris Arabicus ſinus alit, ſuperato interjacente mari longo volatu feſſarum, qui alioquin etiam non eſt ſublimis, in Hebræos defertur. illi vero cibos divinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopiæ quærebant: & Moyſes rurſum ad ſupplicationes vertitur, ob auxilium à Deo promiſſum ſimul atque exhibitum: qui ad hunc modum paſtis alia mox alimenta demiſit. nam interim dum Moyſes precabundus palmas attollit, ros de cœlo delabitur: qui cum manibus ejus hærens concreviſſet, ſuſpicatus ille hanc quoque alimoniam à Deo demitti, deguſtat: lætusq; re comperta, turbam ignaram & putantem, hiberna tempeſtate ningere, monet opinione falli, nec vulgarem rorem de cœlo deſcendere, ſed alimoniam, quæ ope alia deſtitutos periculo famis eximeret: ac mox prægustatam offert, ut experto crederent. illi vero ad ejus exemplum novo cibo læti fruebantur, qui ſuavitate ad mellis dulcedinem accedebat, aſpe-

A λὴν δ' ἀπ' αὐτῶν κελεύσεν. καταριθμησάμενος δ' ἐν πάσῃ, ὡς τὰ φθαρέντα αἰγύπτιοι κατίχνη αὐτὸς ὧδε τ' δ' ἀπ' ἐγώ-
μην βιαζόμενοι. καὶ πίνα τρόπον ὁ αὐτὸς ποταμὸς, ἐκεί-
νοις μὲν αἷμα καὶ ἄπορος, αὐτοῖς δ' πότιμος καὶ γλυκύς.
πῶς τε ἀφ' θαλάσσης ἀναφυγούσης αὐτοῖς παρέχωπε-
τω, καὶ τ' ὁδὸν ἀπελθόντες αὐτῇ ταύτῃ σωθέντας μὲν
αὐτοὺς, τοὺς δ' ἐχθροὺς ἀπόδοντες ἀπολωλότας. ὅπ τε ἀπα-
νίζοντας ὅπλων εἰς ἀπορίαν ὁ θεὸς καὶ τούτων κατασκή-
B σαντες. τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς αὐτὸν τῶν ἀφθαρήτων
δόξαν γεγονέναι. σώσαι ὁ θεὸς ἐκ φθαλόγου, καὶ ὡς δυ-
νάμις αὐτῶν μὴ ὑπογενέσθαι μηδὲ νῦν αὐτὸ τῶν πρό-
νοιαν. ἀλλ' ἀοργήτως φέρειν λογιζομένους μὲν τὴν
ἀπορίαν μηδὲ βεβαίαν γίνεσθαι, εἰ μὴ παραυτίκα,
εἰ μὴ πρὸ πινὸς πειρασθήναι δυσκόλου πάρεσιν. ἡγου-
μένους δ' ὁ κατ' ὀλιγωρίαν μέλλειν τ' τὸν θεὸν, ἀλλ' ὅπι
πείρα τῆς ἀνδρείας αὐτ καὶ τ' φέρειν τ' ἐλευθερίαν ἡδονῆς.
ἵνα μάθοι πότερον ποτὲ τροφῆς ἀπορίαν καὶ ἀπάνιν ὕ-
C δατος ὑπερ αὐτῆς ἐστ ἐνεσκεῖν ἕτοιμοι. ἢ δουλείαν μᾶλ-
λον ἀγαπᾶτι καθ' πιρ τὰ βοσκήματα τῆς κρατεῖσιν ἐ
τῆς πρὸς τὰς σκεύων ὑπηρεσίας ἀφθόνως τρεφομέ-
νοις. δεδιέναι δ' λοιπὸν ὀχ ἅτως ὑπερ τ ἑαυτῶ σωτη-
ρίας. πίστας γὰρ οὐδὲν καπὲν ἀδίκως ὀστοβανών. ἀλλ'
ὑπερ αὐτῶν μὴ δι' ὧν ἐπ' αὐτ βάλλουσι λίθων δ' θεῶ
καθαιρόμενον νομιοθῶσιν. ἅτως αὖ ἐπραΰνει αὐτοὺς καὶ τ'
μὲν τ' βαλεῖν ὁρμῆς ἐπέσχεν, καὶ εἰς μετάνοιαν ὧν ἐμελ-
D λον ὁρᾶν ἔτοιμ' ψεν. παθὼν δ' σὺν ἀλόγως αὐτὸς λέγ τ'
ἀναγκαῖον τοῦτο νομίσας, ἔγνω δεῖν ἐφ' ἱκετείαν δ' θεὸν καὶ
φθόκλησιν ἐλθεῖν. καὶ ἀναβὰς ὅπι πινα σκοπιὰν ἤτ'
πόρον πινὰ τῷ λαῷ καὶ τ' ἐνδείας ἀπαλλαγήν. ἐν αὐτῷ
γὰρ εἶναι τ' σωτηρίαν αὐτ'. ἐ σὺν ἐν ἄλλῳ. σωγνώσκειν
δ' τοῖς νῦν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὑπὸ δ' λαῦ πραττομένοις
φύσ δυσαρέστου καὶ φιλαυτίου δ' τῶν ἀνθρώπων ἐν οἷς
ἂν ἀτυχῇ γίνους ὄντος. ὁ δ' θεὸς προνοήσειν τι ἐπαγγέλ-
λεται ἐ παρέξειν ἀφορμὴν ἐκ ζητῆσιν. μαύσης δ' δ' θεῦ
E ταῦτ' ἀκούσας, καταβαίνῃ πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ', ὡς εἶ-
δον καὶ τοῖς ἐπαγγελίαις τοῖς ὧδ δ' θεῦ γεγηθότες,
μετέβαλλον ἐκ τ καταφρόνας ὅπι τὸ ἱλαρώτερον. ἐ σὺν
ἐκείνοις ἐν μέσοις, ἤκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς ὧδὰ τὰ
θεῦ τ' ἐκ τῶν ἐνεσκηκότων ὄπλων ἀπαλλαγήν. ἐ μετ'
ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, τρέφ δ' τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ἥδιστ
ἕτερον ὑπερβάθιος κόλπος, ἐρίπλα δ' τοῦ μεταξὺ θαλάσ-
σαν ὑπερελθὸν, καὶ ὑπὸ κόπ τ' ἅμα τῆς πτήσεως ἐ
F πρόσγειον μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐν, καταφέρεσθαι εἰς τοὺς
ἑῴους. οἱ δ' συλλαμβάνοντες ὡς τροφὴν αὐτοῖς δ' θεῦ,
πρότερ μηχανησαμένῳ τοῦ ἐνδειαν ἴσχυσ. καὶ μαύσης
ἐπ' εὐχὰς τρέπ δ' τοῦ θεοῦ ταχεῖαν καὶ ὧδ τ' ὑπόσχεσιν
ποιησαμένῳ τὴν ὑπικουρίαν. εὐθὺς δ' μὲ τοῦ
πρώτου ἀφορμὴν τῆς τροφῆς καὶ δευτέραν αὐτοῖς κα-
πέπεμπεν ὁ θεός. ἀνέχοντος γὰρ δ' μαύσεως τὰς χεῖρας
ὑπὸ τὰς εὐχὰς, δρόσος κατ' ἐνέχθη. καὶ ἐπιπηγνυμέ-
G νης τὰς χερσὶν μαύσης ὑπονοήσας καὶ τούτου εἰς τρο-
φὴν ἥκειν αὐτοῖς ὧδὰ δ' θεοῦ, γεύσας τ', καὶ ἡδεῖς
δ' πλήθους ἀγνοοῦντος καὶ νομίζοντος νίφεσθ. ἐ τῆς
ὥρας εἶναι δ' ἔτους τὸ γινόμενον, ἀνεδίδασκεν οὐ καὶ τοῦ
σκεύων ὑπόληψιν αὐτ' ἐξαιρῶν καταφέρεσθ τοῦ ὄρνε-
σιν. ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ αὐτ καὶ διατροφῇ. καὶ χαυόμε-
νος τοῦτ' αὐτοῖς παρέχε πιστεύειν. οἱ δ' μιμούμενοι τὸν
πρωτηγὸν ἥδοντο τῷ βρώματι. μέλιτι δὲ ἐοικὸς τοῦ γλυ-
κύτητα

ting ningere, monet opinione falli, nec vulgarem rorem de cœlo deſcendere, ſed alimoniam, quæ ope alia deſtitutos periculo famis eximeret: ac mox prægustatam offert, ut experto crederent. illi vero ad ejus exemplum novo cibo læti fruebantur, qui ſuavitate ad mellis dulcedinem accedebat, aſpe-

κύτητα καὶ τλεὺ ἡδονλεὺ ἐμφερές. ὅμοιον δὲ τῇ τῶν ἀ- A
ρωμάτων βδέλλῃ. τὸ δὲ μέγεθ⊖ τῷ κορίανδρου
σπέρματι. [illegible] συλλογλεῖ λίαν αὐτὸ ἑαυτοῦ ἕκα-
στος. [illegible] ἐξ ἴσου ἀσσαρώνα, τοῦτο δ'
ἦν [illegible] τκάσλεω ἡμέραν τολλέγειν. ὡς οὐκ ἄπο-
λαυστος αὐτοῖς τοῦ βρώματ⊖ ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις
[illegible] λαμβάνειν, δι' ἀλλλεὺ τῶν δυνατωτέρων
[illegible] αὐτῶν περὶ τλεὺ ἀναίρεσιν. οἱ μέν τι πλέον
ὑπερβεβλημένοι μέτρ⊖ συναγαγόντες οὐδὲν περισ- B
σὸν εἶχον· ὁ δὲ κακοπαθήσας. ἀσσάρων⊖ γὰρ οὐδὲν
πλέον εὗρισκον. ὃ δ' ἐπολοφ⊖ντ⊖ εἰς τλεὺ θεῖον
ἄκρον, ὅπως οὐδεμία λεὺ διαφθαρέντος ὑπό τι σκωλη-
κῶν καὶ πικρίας οὕτω θεῖον λεὺ τὸ βρῶμα καὶ ἀδόκη-
τον ἀμιγὲς ἦ τοῖς ταύτλεω νεμομένοις τλεὺ ἐκ τῶν ἄλ-
λων ἀσορίαν. ἔτι ἦ καὶ νῦν ἔστ⊖ πᾶς ἑκεῖν⊖ ὁ τόπ⊖,
ἐν ᾧ πᾶς καὶ τότε μωυσῆ χαμόθρυον τὸ θεῖον κατε-
πέμψατο τλεὺ Δ[illegible]τεροφλεῦ. καλοῦσι ἦ ἑβραῖοι τὸ βρῶμα C
τῦτο μάννα. τὸ γὰ μᾶν, ἐπερώτησις κ' τλὶ ἡμετέραν
Δ[illegible]λέκτον, τί τῦτ' ἔστιν ἀναπρίνουσι. καὶ οἱ μὲν χαίρον-
τες ὅτι τῆς ἀπ' οὐρανοῦ πεμφθῆσιν αὐτοῖς διεπέ-
λασε. τῇ δὲ τροφῇ ταύτῃ ποσαράκοντα ἔτεσιν ἐχρή-
σαντ⊖ δεῖον χρόνον ἤσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὡς δ' ἐκεῖθεν
ἀφικνοῦντ⊖ ῥαφιδεὶν ἦκον παλαισπαρηγέντες τὸν δι-
ψῶντ⊖ ἔχοντον, ἔν τε ταῖς πρότερον ἡμέραις πιδαξιν
ὀλίγας ἐπευγχάνοντες, κ' τότε παντάπασι ἄνυδρον δεί-
σαντες τλεὺ γλεῦ ἐν κακοῖς ἦσαν, καὶ πάλιν δι' ὀργῆς D
τὸν μισθλεὺ ἐποιοῦντο. ὁ δὲ, τλεὺ ἐρημλεὺ δ' πλήθους
ὄντ⊖ μᾶλλον ἐκλίνας, ὅτι λιτὸς τρέπεται δ' θεοῦ,
ἀφθονωτέρων ὡς τροφλεὺ αὐτοῖς ἔδωκεν δεομένοις,
οὕτως καὶ πόσιν ὕδατος ἀφθονεστέρου δεομένοις, καὶ τῆς
ἐπιτροφῆς χάριτος πρὸ μὲν παρόντος οὐδέν. ὀδ' εἰς μα-
κρὰν τλεὺ δαπρεσβείαν ἐκάλλετο, τῷ ἦ μωυσῆ παρέξειν
ὑπερφυᾶ πηγὴν, κ' πλήθ⊖ ὕδατος, ἔθεν ἀ προσδο-
κήσειν. καὶ κελεύει τῷ βάκλῳ πλῆξαντα τὴν πέτραν, E
λεὺ εἴσω αὐτόθι ὠθρωκημένῃλεω, παρ' αὐτῆς λαμβά-
νειν τὴν ἀπεμίαν ὧν δέον. φροντίζειν γὰ καὶ ὅ μὴ σω
τῶν μηδ' ἐργασίαν τὸ πόθεν αὐτοῖς φανλεῦσαι. καὶ μωυ-
σῆς αὐτὸ λαλεῦ πρὸς ὃ θεὸς ὠθρώπεται πρὸς τὸν
λαὸν, προειμένοντα καὶ εἰς αὐτὸν ἀφορᾶν τε. κ' γὰ ἤδη
καὶ ἐθεώρων αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ἑρμώμενον. ὡς δ'
ἦκεν, ἀπαλύνει αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης τὸν θεὸν
ἔλεῳ καὶ κεχαρῆσθαι σωτῆρα οὐδ' ἐλπισθέντα, ἐκ
τῆς πέτρας πατρὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθ' λέγων. τῶν ἦ F
πρὸς τὴν ἀκολεὺ κατεπλαγέντων, εἰ ἀπό τι δ' δίψους
καὶ τῆς ὁδοιπορίας πεπαλαιπωρημένοις ἀνάγκη γέγο-
νε κόπῳ τὴν πέτραν, ὁ μωυσῆς πλήσσει τε τῇ βακτη-
ρίᾳ, ἐ χαράσσ⊖ ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέστα-
τον. οἱ δὲ τοῦ ὠθρωπίνῳ δ' γενόντ⊖ καταπλάγησαν
ἐ πρὸς τὴν ὄψιν ἤδη τὸ δίψος αὐτ' ἔληθε. ἐ πίνουσιν
ἡδὺ καὶ γλυκύτατον ἅμα, καὶ οἷον ἂν εἴη θεῦ τὸ δῶρον
δόντες. τόν τε σὺ μωυσῆν ἐθαύμαζον οὕτως ὑπὸ τοῦ
θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίας ἡμέρωντο τὴν δ' θεὸν πε- G
ρὶ αὐτοὺς προνοιαν. δηλοῖ ἦ ἐν τοῖ ἱερῷ ἀνακειμένη
γραφή, τ' θεὸν μωυσῆ προεπῶν οὕτως ἐκ τῆς πέτρας
ἀναδοθησεσθαι ὕδωρ.

ctu vero ad aromatis ſimilitudinem, quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri ſemini ſimilis: eumque pro ſe quisque certatim colligebant. ſed mox edicto admonentur, ut ex æqvo aſſaronis menſuram qvotidie colligerent: non enim defore hoc cibi genus. qvod eo factum eſt, ne infirmioribus deeſſet, dum robuſtiores per avaritiam plus ſatis colligunt. quod ſi quis, contempto edicto, ultra præſcriptum modum collegiſſet, plus defatigatus nihilo plus habebat quam cæteri. quicquid enim ultra aſſaronem ſequenti die ſupererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptū: adeo divinus & incredibilis erat hic cibus: cujus hæc natura eſt, ut qui hunc habet, alium non deſideret. Quin & noſtris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Moyſis gratiam Deus id alimentum demiſit. hoc Hebræi manna vocant. nam hæc vox man in noſtra vernacula eſt percontativa, quid hoc eſt? interrogans. atque ita perpetuum gaudium ac ſecuritatem per hunc cibum ſunt adepti, qvo per annos quadraginta deinceps ſunt ſuſtentati: tantum enim temporis in deſerto hæſerunt. Sed ex loco, in qvo hæc primum contigerunt, caſtris motis, poſtquam in Raphidim pervenerunt, extrema jam ſiti laborabatur, eo qvod & præcedentibus diebus raros fontes invenire datum eſt, & tunc in regionem omnino aquis carentem inciderunt. Rurſum igitur Moyſen increcebantur. ille vero, declinato aliquantiſper turbæ furore, ad deprecandum vertitur, rogans, ut qui cibum in egeſtate dederat, nunc potum qvoq; in extrema neceſſitate largiretur tantum non ſiti deficientibus, quandoquidem ſolus cibus in hoc rerum ſtatu nihil proderat. Deus vero nihil cunctatus promittit Moyſi daturum ſe fontem & aquarum abundantiam, unde minime ſperarent: jubetque, ut virga feriens petram in conſpectu ſitam, inde peteret ea, quæ deſiderabant. velle ſe, ut per otium & abſque labore potum adipiſcantur. His acceptis a Deo, Moyſes revertitur ad populum præſtolantem & intentis oculis ſe ſpectantem. jam enim videbant a ſpecula deſcendentem. qui poſtquam reverſus eſt, ait Deum eos ex hac etiam neceſſitate liberaturum, & inſperato modo ſalutem largiturum, fluvio de petra illa prorumpente. qvo audito territis, ſi laſſitudine ac ſiti enectis petra eſſet excidenda, Moyſes ferit eam virga, quæ veſtigio dehiſcens aquam evomuit copioſiſſimam ſimul ac limpidiſſimam. illi vero inopinato ſpectaculo attoniti, vel aſpectu ipſo recreabantur: moxque magna cum voluptate bibebant, quod eſſet dulcis & qualem divinitus datam eſſe conveniebat. quapropter & Moyſen plurimi faciebant, quem Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio, quas poterant, per ſacrificia gratias referebant. Teſtantur autem ſacræ literæ in templo dedicatæ, qvod Deus Moyſi prædixerit petram ex ſe aquam profluentem eſſe edituram.

CAP. II.

De Amalecitarum & sociorum clade, & præda, quæ Israelitis inde obtigit.

Κεφάλαιον β.

Περὶ τῆς τῶν ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσην ἐκ τῶν πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο.

II. *Exod. 17.*

HEbræorum autem fama longè lateque divulgata, rumoribusque de his per omnes gentes circumquaque sparsis, non mediocris metus accolas ejus regionis occupavit. & missis ultro citroq; legationibus, adhortabantur se invicem, ut aut arcerent, aut delerent etiam, si modo pollent, adventantem multitudinem. præcipui vero hujus expeditionis instigatores erant, qui Gobolitidem regionem & urbem Petram incolunt, vocanturque Amalecitæ, inter eas gentes pugnacissimi. horum reges & se invicem & finitimos ad Hebraicum bellum concitabant, externum exercitum, Ægyptiorum fugitivos, perniciem sibi struere dictitantes: quos non oportere contemni, sed priusquam vires eorum augeantur uberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipsorum cessatione concepta, priores bellum aggrediantur, tuto posse opprimi, consultiusque esse in deserto eorum conatus ulcisci, quam expectare, dum urbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim esse prudentium, initiis adversariorum potentiæ quam primum obstare, nec expectare, dum quotidianis successibus in majus augeatur, & potius curare, ne in discrimen veniant, quam ut periculo eximantur. Post hujusmodi legationes decretum est communi consilio, ut Hebræos adorti prælio repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moyses, quam motum aliquem indigenarum: ergo cum videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improviso & imparato cum instructissimo hoste confligendum erat, hortatur, ut Dei sententia freti, cujus auspiciis libertatem servituti prætulissent, nihil aliud quam victoriam cogitarent: neve reputarent, qvod armis, pecuniis, commeatu & aliis hujusmodi præsidiis sint inferiores: sed cum Deum pro se contra hostes stantem habeant, tales animos conciperent, ac si humanis etiam opibus essent longe superiores. nec ignorare illos, quantus sit adjutor, toties in gravioribus malis expertos. hunc & hostibus esse infensum, & Hebræis propitium: eumque favorem satis declaratum, dum famem ac sitim prodigiose ab eis depellit, dum mari & monte inclusis insperatum effugium expedit. adhæc tanto magis ad victoriam aspirandum, quod post hanc nihil sint desideraturi eorum, quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, convocatisque tribunis & optimatibus, universos & singulos hortatur, juniores quidem, ut grandiorum dicto audiant; hos vero, ut omnes imperatoris sui nutus observent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, sperabant hanc pugnam miseriæ finem allaturam, & ultro Moysen rogabant, ut se confestim in hostem duceret, neve intempestiva cunctatione alacritatem militum hebetaret.

Τοῦ δὴ τῶν ἑβραίων ἐνόματος, ἤδη πολλὴ καὶ πάντας ἀφῖκτο λόγου, καὶ δεῖσαι αὐτῶν λόγῳ φοιτῶντος, ἐν φόβῳ σωεῖχεν ὁ μικρῷ πρὸς ὁπηχωρίους ἔθνει. καὶ πρεσβεύσαντες πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν καὶ πειρᾶσθαι τοὺς ἄνδρας ἀφορμὴν εὑρεῖν ἐπύγχανον δὲ οἱ πρὸς τοῦτο ἐναγοντες, οἵ τε τὴν γοβολίτιν, καὶ τὴν πέτραν κατοικοῦντες, οὓς καλεῖσθαι μὲν ἀμαληκίτας, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς, ἀλλήλους τε καὶ τοὺς πλησίον ὁπὸ τὸν πρὸς ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν, φρατὸν ἀλλόφυλον καὶ τῆς αἰγυπτίων ἀποδράντα δουλείας ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες, ὃν οὐ καλῶς ἔχειν περιορᾶν, ἀλλὰ πρὶν ἰσχὺν καὶ πυρὸς θῆναι εἰς ὑπερβολήν, καὶ αὐτοὺς τῆς πρὸς ἡμᾶς κατάρξαι μάχης διαπεπραγμένους τοῦ μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν, κατιδεῖν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, δῆλον αὐτοὺς καὶ πρὸς τῆς ἐρημίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πεπραχθέντων ἀπαπτώτους. ἀλλ' οὐχ ἅτως ἔσεσθαι τοῖς πολεσιν ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ὁπεβάλλωσιν τὰς χεῖρας. οἱ δὲ ἐρχομένου δυνάμιν ἐχθρῶν πειρώμενοι κατιδεῖν ἀγαθὸν σωτῆναι μᾶλλον, ἢ οἱ πρόκοψασαν μείζω κωλύοντες ἡδέως. οἱ μὲν γὰρ ἐθέλουσι νεμεσᾶν, οἱ δὲ οὐδεμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ' αὐτῶν εὖσι ἡδέως. πειρᾶται τῆς πλησιοχώρους καὶ πρὸς ἀλλήλους πρεσβεύομαι χωρεῖν τοῖς ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην. μωυσῆ δὲ οὐδὲν προσδοκῶντι πόλεμον, ἀπορίαν δ' παρεῖχεν ἐνεπεσεῖν τὸ τῶν ὁπηχωρίων ἐπαρόντων ὁπὶ τ μάχην ἤδη καὶ κινδυνώδους δέον, ἐρεύξει χαλεπῶς τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος. ἐν ἀπορίᾳ μὲν οὖν ἀπάντων, μέλλων ὁ πολέμιος ἀνθρώπους τοὺς πᾶσι καλῶς ἐξηπισμένους. θαμυθίας οὖν ὁ μωυσῆς ἦρχετο, καὶ θαρρεῖν παρεκάλει τῇ δὲ θεῷ πεπιστευκότας, ὑφ' ἧς εἰς τὸν ἐλευθερίαν ἠγμένοι, καταπεπολεμωκότας τοὺς πρὸ αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθισαμένους. ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῶν χρήσιμα πλοῦτον, καὶ πάντων ἀπροσδεές, ὅπλων, χρημάτων, τροφῆς, τῶν ἄλλων ὧν παρόντων ἐκ πεπειρῆσθαι πολεμοῦσιν ἀνθρώποι, κεῖνοι γὰρ ἐν τῇ θεοῦ συμμαχίᾳ πεῖσαι αὐτοῖς παρεῖναι. τὸ δὲ τῶν ἐναντίων ὀλίγον ἀνόπλον ἀθενές, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων οἵοις αὐτοῖς σωισθεν οὖσιν κινδύνου βουλεμένου θεοῦ. εὐδένας δ' οἷς θ' ὑπήκουεν ἐκ πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινοτέρων ὑπὸ πολέμου. τὸ μὲν γὰρ δύναμις πρὸς ἀνθρώπους, ἃ δ' ὧν αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν οὐκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς διὰ τὸν μένειν τὸν θεὸν νενικηκώς. νυνὶ δὴ ἡδέως παρεκάλει προθυμεῖσθαι πάντας, ὡς τ' ἀπάντων ὑπερβολὰς αὐτοῖς ἐν τῇ κρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν κειμένης. καὶ μωυσῆς μὲν τοσοῦτος παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λέγων, συγκαλῶν τούς τε φυλάρχας καὶ τῶν ἐν πόλει καθ' ἑκάστους τε καὶ σὺν ἀλλήλοις. τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις. τοὺς δ', ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. οἱ δ' ἦσαν ὁπὶ τὸν κινδυνον τοῖς ψυχαῖς ἡγεμένοι. καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἐπίμονος ἔχοντες ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαι τῶν κακῶν, καὶ τὸν μωυσῆν σκέλλον ἄγειν αὐτοὺς ὁπὶ τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, ὡς τῆς ἀναβολῆς ἐμποδίζουσης τὴν προθυμίαν αὐτῶν.

τὸ δ'

ἐκ τῆς πόλεως ὁ Μωυσῆς ἐκλεξάμενος πᾶν τὸ μάχιμον, ἐπιτρέπει τῷ Ἰησοῦ τῷ Ναυῆ τὸν στρατὸν ἐξαγαγεῖν· αὐτὸς δὲ ἅμα τῷ Ἀαρὼν καὶ τῷ Ὡρ ἐπὶ τὸν λόφον ἀνέβη τὸν ὑπὲρ τὴν πόλιν κείμενον. ἦν δὲ ἡ θέα τοῖς ἀνδράσιν ἐπιφανής, καὶ τὸ ὄρος ἐκ πάντων εὐπρόσοδον. ἐπὶ τοῦτο τοίνυν ἀναβὰς ὁ Μωυσῆς τὰς χεῖρας ἐξέτεινε, καὶ τὸν Ἀαρὼν καὶ τὸν Ὡρ ἐκέλευσε τὸ αὐτὸ ποιεῖν· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἐκράτουν οἱ Ἑβραῖοι τῶν Ἀμαληκιτῶν, ἐφ' ὅσον ἐκεῖνος τὰς χεῖρας ἐξέτεινεν· ἐπεὶ δὲ ἐκοπίασεν, ἐκάθισεν ἐπὶ λίθου, καὶ τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὤμους ἀναβιβασάμενοι ὁ Ἀαρὼν καὶ ὁ Ὡρ ἐκράτουν τῶν πολεμίων. ἐπεὶ δὲ ἡ νὺξ ἐπέλαβε, καὶ τὸ στράτευμα τῶν Ἑβραίων ἐκράτησε τῶν Ἀμαληκιτῶν, ἐπὶ τὸν Μωυσῆν ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ τὰ γεγενημένα διηγήσατο. ὁ δὲ ἐπαινέσας αὐτὸν καὶ τοὺς στρατιώτας, ἐκέλευσε τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἄριστον λαβόντας ἐπὶ τὸν λόφον ἀναβῆναι μετὰ τῶν ὅπλων· ἔφη γὰρ ἐκεῖ τὸν θεὸν αὐτοῖς δώσειν τὴν νίκην. ἐποίησαν ταῦτα οἱ Ἑβραῖοι, καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὸν λόφον ἐθεάσαντο τοὺς πολεμίους ἐν τῷ πεδίῳ τεταγμένους. ἐπεὶ δὲ ἐσάλπιγξεν ὁ Μωυσῆς, ἐπῆλθον τοῖς πολεμίοις, καὶ συμβαλόντες ἐνίκησαν. ἐπεὶ δὲ ἐνίκησαν, ἐδίωκον τοὺς φεύγοντας, καὶ πολλοὺς ἀπέκτειναν. ἐπεὶ δὲ ἐκοπίασαν, ἐπανῆλθον πρὸς τὸν Μωυσῆν, καὶ τὰ σκῦλα τῶν πολεμίων ἔλαβον. ἐπεὶ δὲ ἐσκότασεν, ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν τῷ πεδίῳ. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐπὶ τὸν λόφον ἀναβάντες, καὶ τὰ σκῦλα τῶν πολεμίων λαβόντες, ἐπανῆλθον πρὸς τὸν Μωυσῆν. ὁ δὲ ἐπαινέσας αὐτοὺς καὶ τὸν Ἰησοῦν

adeoque incruenta fuit hæc victoria, ut ne unus quidem ex Hebræis desideraretur, cum hostilium cadaverum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram Deo VICTORI posuit: prædixitque internecione delendos Amalecitas, ut ne unus quidem ejus generis relinquatur, quod Hebræos ultro armis aggressi essent, idque in deserto & inopia laborantes. postremo ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacessentem fortiter rejectum magna clade affecerunt: post quod, per dies aliquot festis epiniciis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant. jam enim creverat armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense, postquam ex Ægypto moverant, ad montem Sina pervenerunt, in quo Moyses visionem ardentis rubi viderat, ut jam ante commemoravimus.

A ἀριστῦσι τὶ πρὰς ἰδίδου, καὶ τὸν γραπηλὸν ἱστιῶ ἐγκωμιάζειν, μαρτυρούμενον ἐφ' οἷς ἐπραξεν ὑπὸ παντὸς τοῦ γραῦ. ἀπῆρανεν δ' ἐβραίων μὲν οὐδεὶς. τῶν δὲ πολεμίων ὅσους οὐδὲ ἀριθμῷ γνῶναι δυνατὸν ἰδεῖν. θύσας δὲ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύσατο νικητήριον εἰρομάσας τὸ θεῖον, προεφήτευέ τε πανωλεθρίαν πᾶσι ἀμαληκίταις ἀπολεμήσειν, δὲ μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθήσεσθαι οἷς αὐθις, ἀφ' ὧν τοὺς ἑβραίους ἐπεστράτευσαν, καὶ ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῇ, καὶ πολλαπορημένους. τέλ τε στρατηγὸν ἐνωχίαις ἀνελάμβανεν. καὶ ταύτην μὲν τὴν μάχην πρώτην μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς κατὰ πολέμησιν αὐτῶν μὴ τὸ αἰγύπτιον ἡμοιένλιν ἔξοδον, ἔτος ὑπελέμησαν. ἐπεὶ δὲ τῶν ὑπατικῶν ἑορτὴν ὁ μωυσῆς ἤγαγε, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς ἑβραίους μὴ τὴ μάχῃ προῆγε συστρατευομένους. πολὺ δ' ἰσχὺν ἤδη τὸ στρατιωτικὸν αὐτῆς. καὶ προϊὼν κατ' ὀλίγον ἐν τρισμυρίοις μὴ τὸ ἐξ αἰγύπτου κίνησιν παρῆν ὅλῃ τὸ συνοῦσον ἔρος, ἐν ᾧ καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα σωτηρίων προεμηνάμην.

B

C

CAP. III.

Raguelis consilium, quod genero suo Moysi dedit.

III. CUm autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque pervenisset, gratulabundus occurrit, Moysen & Sepphoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus soceri adventu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum, qui flagrationem illæsus evaserat. dum vero multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis, assumpto & Raguele, laudes divinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis carminibus prosequebantur, cujus virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque privatim multa in populi laudem, multa in Moysis ejus servatoris cecinit, cujus auspiciis tot viri boni ac fortes regerentur.

Exod. 18.

D

E

Κεφάλαιον γ'.

Πόσας συμβελὰς ῥαγουήλ τῷ γαμβρῷ μωυσῇ ἔδωκεν.

Καὶ ῥαγουήλ ὁ πενθερὸς τοῦ αὐτοῦ πυθανόμενος εὐτυχίαν, ὡσμένως ἀκήκοε, τέλ τε μωυσῆν καὶ τὸ σεπφώρου δεχόμενος καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν. ἦδε δὲ ὁ μωυσῆς ὅλῃ τῇ τοῦ πενθεροῦ ἀφίξει. καὶ θύσας ἐνωχεῖ τὸ πλῆθος τοῦ γαμβροῦ πλησίον, ὃς ἀλλαπεφεύγει τοὺς πυρὰς τὴν φλόγωσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος κατὰ συγγένειαν ὡς ἕκαστοι τῆς δωχίας μετελάμβανον. ἀαρὼν δὲ σὺν τοῖς παροῦσι ῥαγουήλον προσλαβόμενος ὕμνησε τὸν θεὸν, ὡς τὸ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον, καὶ πειθὴν χαρισάμενον, καὶ τὸν στρατηγὸν δι' ἐμοῦ ὡς κατ' ἀρετὴν ἁπάντων αὐτοῖς καὶ νοῦν ἀπηντηκότων. καὶ ῥαγουήλος πολλὰ μὲν ἐγκώμια τοῦ πλήθους ἐποιεῖτο, ἔπαινε δὲ τὸν μωυσῆν τῆς ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῶν φίλων ἀνδραγαθίας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ διασάμενος ὁ ῥαγουήλ τὸν μωυσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα (διέλυε γὰρ τὰς δίκας τῶν δεομένων πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων, καὶ μένον ἐν τῷ δικαίου τυχεῖν ἡγουμένων, εἰ διαιτητὴς αὐτοῖς ἔτος γένοιτο, καὶ ὥρᾳ τοῖς ἡτημένοις κοῦφον ἐδόκει τὸ λεπτόθυμον, καὶ δικαιοσύνῃ ἀπλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν) τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετῇ ζηλῶσι τὸ στρατηγῷ χαρίζεσθαι. παυσάμενον δὲ χρόνου ὥρᾳ λαβὼν, καὶ συμμοιρώσας ἀνεδίδαξεν ἃ χρὴ ποιεῖν. καὶ συνεβάλλετο τῆς μὲν ἐπὶ τοῖς ἡτημένοις παλαιπωρίας ἑτέροις σκῆψαι. αὐτὸς δὲ τῶν μειζόνων καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ πλήθους ἔχοι τὸν πρόνοιαν αὐτόν. δικάσαι μὲν γὰρ ἀγαθοὺς καὶ ἄλλους ἑβραίων εὑρεθήναι. φρονιμωτάτων δὲ πολιτῶν μυριάδων σωτηρίας, οὐκ ἄλλον τινὰ δύνασθαι, μὴ μωυσῆν ἡγούμενον. ἀγαθανόμενος σὺν τῇ ἀρετῇ φησὶν αὐτὸν καὶ θεοῦ γίγνεσθαι ἐπὶ τὸν λαὸν ἐπανῆκον τοῦ θεοῦ σώζειν, τὸ μὲν τὰ γκλημάτων διαιτᾶν ἐπιτρέψον αὐτοῖς πειθαρχεῖν καὶ ἐπ' ἀλλήλων. σὺ δὲ πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ κατίσχων σεαυτὸν ἀπαλλάξεις τῶν εἰς ἀν τὸ πλῆθος ἀπαλλάξεως τῆς νῦν δυσερείας. ὑποδήκας δὲ τοὺς ἐμοὺς τῶν ἀνθρωπείων χρησόμενος, τὸν σραὸν ἐξεπάσῃς ἀκλεῶς καὶ κατὰ μυρίους πύτων κεκερμένους ἄρχοντας δοτοδεύσεις. εἶτα κατὰ χιλίους. διαιρήσεις δὲ μετ' αὐτοὺς εἰς πενηκοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατόν.

εἶτ'

Sequenti autem die Raguel, videns Moysen multitudine negotiorum obrui (finiebat enim lites, quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus, & alio arbitro jus suum tenere se posse non existimantibus, & his etiam, qui causam sub tali judice perdebant, æquo animo sententiam ferentibus) tunc quidem siluit, neminem volens impedire, quo minus justitia viri frueretur. ubi vero tandem à negotiorum tumultu absolutum vidit, seductum seorsum, quid facto opus esset, docuit: consuluitque, ut minores causas aliis cognoscendas cederet, ipse vero tantum reipublicæ negotia tractaret, non deesse enim Hebræis & alios dijudicandis litibus idoneos: curam vero tot millium salutis sustinere posse neminem, nisi Moysi similem. itaque cum non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt usui, tibi ipse parcens, permitte aliis, ut ipsi inter se lites ex jure dirimant, tu vero divino tantum cultui deditus esto, quo facilius populum e præsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili consuluerim, ut, lustratis ac recensitis copiis, eas in dena millia distribuas, singulis hujusmodi legionibus suos duces præficiendo: easque rursum in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiaris,

IV.

F

G

A itemque in manipulos triginta & viginti & decem commilitonum: tum deinde ita distinctis præfectos imponas, singulis appellatione à numero subditorum militum indita. Judices autem viros virtute ac justitia præstantes populi suffragiis creabis, qui de controversiis eorum decernant, & si forte quid gravius inciderit, ejus cognitionem ad te relegent. atque hoc pacto

B neque Hebræorum quisquam suo jure fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum colens favorem ejus propensiorem exercitui conciliabis. Hoc Raguelis consilium Moyses libenter admisit, fecitque, quicquid ille monuerat, non sibi hoc commentum usurpans, neque autorem ejus celans, sed pro concione populo indicans, cujus hoc inventum fuerit. Quin & in libris suis Ragueli ascribit inventionem ordinum militarium

C ac judiciorum, malens dignos sua laude non fraudare, quam fibi alienum decus usurpare, ut hinc quoque virtutem ipsius conjicere liceat: de qua suis locis sæpe nobis dicendum erit. Interea dum his locis populus hæret, Moyses pro concione ait se ire in montem Sina collocuturum cum Deo, & aliquid utile eis inde reportaturum: jubetque, ut ipsi interim in propinquo

D castra metentur, vicinfores Deo futuri.

CAP. IV.

Moyses, confenso Sina monte, accepta à Deo decem præceptorum tabulis ad populum redit.

VI. HIs dictis, ascendit Sina montem omnium regionis ejus celsissimum, & ob nimiam altitudinem cautesque præruptas non ascensus tantum hominum, sed aspectus quoque ipsos

E defatigantem, ut non immerito propter numen incolens religiosus haberetur. Hebræi vero, juxta mandatum prophetæ motis castris, radices montis occupant, suspensi animis, qvidnam boni ita ut prromiserat, esset è Deo reportaturus: atque interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, cassitatem servantes tum in

F cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum per triduum, sicut jussi fuerant, & assiduis precibus Deum solicitantes, ut propitius Moysem excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam bene ac feliciter degendam conducibile foret. interim & victu sumptuosiore utebantur, & ornatu splendidiore una cum uxoribus ac liberis excolebantur: atque in hunc

G modum duabus diebus inter epulas exactis, appetente jam tertia nubes primum præter solitum supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria, quam late patebant, contegens, reliqvum cœlum circumquaque clara serenitate obtinente: procellæ deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebro micantia terrebant, fulminaque elisa significabant Moysen ex sententia cum Deo propitio convenisse. Hæc lecturi, ut cuique placuerit accipiant, mihi certe fas non fuit discedere ab illis, quæ in sacra historia conscripta habentur.

Cæterum Hebræi, visa insolita tempestate, ejusque horrendo strepitu amnes feriente, supra modum turbabantur. nam & rei novitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, quod crebro Deus eum inviseret. quamobrem continebant se intra tabernacula mœsti, putantes actum de salute Moysis, &, illo per iram Dei sublato, se quoque simile exitium manere. In tali rerum statu, ecce tibi, Moyses exultans lætitia, vultuque ipso animum gaudio gestientem præferens. quo conspecto, repente metus omnis abiit, inque locum ejus spes magni alicujus boni successit: nam & aër ad ejus adventum pristinam serenitatem recepit. Mox igitur concionem advocat, audituram, quæ mandata à Deo referat. quam ubi convenisse animadvertit, è superiore loco, ut ab universis audiretur, in hunc modum est affatus: Viri Hebræi, Deus optimus maximus, quem admodum nunquam antea vota nostra est asper natus, ita hoc quoque tempore me legatum vestrum benignissime excepit, & jam in castra vestra præsens ac propitius adest, præscripturus vobis vivendi rationem, qua nulla beatior ne cogitari quidem potest. quare per ipsum perque ejus magnifica opera vos obsecro, ne contemnatis, quæ vobis dicturus sum, meam mediocritatem intuentes, quodque humanam linguam audituri estis; sed expendentes mandatorum bonitatem ac utilitatem, agnoscite ejus majestatem, qui, ut vestra commoda provehat, me internuncio ad vos uti non est dedignatus. Non enim Moyses Amaramæ & Jochabelis filius, sed is, qui pro vestra salute Nilum sanguineis fluentis labefecit, & Ægyptiorum contumaciam tam variis calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis munivit, qui omnium egenis cibos cœlitus excogitavit, qui potum desiderantibus è petra scatere jussit, a quo Adamus terræ ac maris usum fructum accepit, per quem Noe diluvium effugit, per quem Abrahamus nostri generis autor ex errone possessor Chananææ terræ est factus, per quem Isacus, confectis senio parentibus, est natus, per quem Jacobus duodecim honestissimis filiis est ornatus, per quem Josephus in Ægyptiorum præsidem evasit; is, inquam, vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud sum, quam tanti numinis interpres. ea vobis sacrosancta erunt, & conjugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam agetis, fruentes terra fertili, mari tranquillo, progenie juxta naturæ leges felici, eritisque hostibus vestris semper formidolosi. ego enim cum Deo coram collocutus, immortalem ejus vocem audivi: adeo illi cordi estis vos & generis vestri incolumitas. His dictis, adducit populum cum liberis & conjugibus, ut Deum loquentem eis audiant, &, quid agendum, docentem, ne dicta minus auctoritatis haberent, si per humanam linguam in animos eorum illaberentur. itaque omnes audiebant vocem è sublimi descendentem, ut nemo non intelligeret. Præcepta autem, quæ Moyses duabus tabulis inscripta reliquit, non est fas totidem verbis evulgare, sententias tantum eorum indicabimus. Docet enim nos

Exod. 20. *Primum præceptum, Deum esse unum, & hunc solum colendum.*

Secundum, Nullius animalis simulacrum adorandum.

τοὺς μὲν οὖν ἐβραίους τὰ τε ὁρώμενα, καὶ ὁ τῆς ἀκοῆς
περιβάλλων ψόφος δεινῶς ἐκάρασσεν. ἀήθους τε γὰρ
ἦσαν αὐτῶν. καὶ ὁ περὶ τοῦ ὄρους λεγόμενος λόγος,
ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτῴντος τοῦ θεοῦ, σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξεπλήττειν. κατεῖχον δ' αὐτοὺς ἐν ταῖς
σκηναῖς ἀχθόμενοι, καὶ τὸν τε μισθὸν ἀπολωλέναι
νομίζοντες ἐπὶ ὀργῇ τοῦ θεοῦ, καὶ σφᾶς αὐτῶν ὁμοίως
περιδεῶντες. ἔτω δ' αὐτῶν διακειμένων θαρρύνει
μωνὸς χαίρων τὴ μέγα φρονῶν. ὀφθεὶς τε ἐν αὐτοῖς
ἀπαλλάσσει δείσαντας αὐτούς, καὶ σφᾶς τῶν μελλόντων
κρείττονας ἐπὶ θεῖ πρὸς ἐλπίδας, εὐθέως τε καὶ παρὰ
τοῦ θεοῦ λόγῳ πολλῶν καὶ μυστικῶν θαυμάτων
ὄντας, ἐπὶ τούτοις σιωπᾶν τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἀκουσόμενον ἐκάλει. οἱ δὲ θεὸς ἐπὶ τοὺς αὐτὸν. καὶ συνελθόντων εἰς δὴ ὑψηλοῦ τινος ὄρους ἔμελλον ἀκούσεσθαι. ὁ μὲν θεὸς ἐπὶ τῷ ἐβραίοις καθάπερ καὶ πρότερον, διὰ μέσης προσεδέξατό με. καὶ βίον τε ὑμῖν δίδωμι καὶ πολιτικὸς κόσμον ἐπαγορεύοντα, περάσι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ παρακελεύσιον. πρὸς γοῦν αὐτοῦ καὶ τῶν ἔργων. ἃ δὲ ἐκείνων ἡμῖν ἤδη πέπραχται, μὴ κατακρίνητε τῶν λεγομένων, εἰς ἐμὲ τὸν λέγοντα ἀφορῶντες, μηδὲ ὅτι γλῶττα τοῦτο ἀνθρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγεται δ' ἀφ' ἑαυτοῦ αὐτῶν καταφρονήσητε. θαρρεῖσθε καὶ τὸ μέγεθος τοῦ πνεύματος, ᾗ ὅτι συμφέρουσι τῇ ἡμετέρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντες εἰπεῖν. ἐγὼ μανίας ὁ ἀναίσχυντος ἢ ἀκαταλήπτου ἵρος, ἀλλ' ὁ τῶν πάντων ἀναγκάσας ἡμᾶς τῶν ὑμῶν ῥιλάνθρωπον καὶ μεγάλους δαιμόνας κακοῖς τὸ αἰσχρὸν φρόνημα, ὁ Δὶς θαλάσσης ὁδὸν ἡμῖν θαρραλέων. ὁ καὶ τὸν προφῆτον ἐξ ἐρασμίου μηχανησάμενος ἐλθεῖν δεησόμενος, ἵνα τὸν ἐκ πέτρας ἀναβλύσαι ἀπαυσίζουσιν, δι' ὃν ἄδαμος τε δοτὴρ γῆς τε καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δι' ὃν νῶε ἐκ τῆς ἐπομβρίας διέφυγε, δι' ὃν ἄβραμος ὁ ἡμέτερος σπόρος ἐξ ἀλλότρου τῶν χαναναίων κατέσχε γῆν, δι' ὃν ἰσαακος γηρευσὶς ἐτύχθη γονεῦσι, δι' ὃν ἰακώβου δώδεκα παίδων ἀρεταὶ εἰκοσπήθη, δι' ὃν ἰώσηπος ἐξεκαθάρθη τῆς αἰγυπτίων δυνάμεως, ἔτος ὑμῖν τάδε χαρίζεσθαι τοὺς λόγους δι' ἑρμηνέως ἐμοῦ. σεβάσμιοι δ' ὑμῖν ἡνέσθωσαν καὶ τέκνων πεμπαχηπόροι καὶ γυναικῶν, δι' ἃ μένα γὰρ βίον τοῦτοις ἐπόμενοι, καὶ γῆς δοτὴν λαβόντες καρπίμου, ἢ θαλάσσης ἀσφαλείᾳ, καὶ τέκνων γονῆς εὐφυοτεκνουμένων. ἢ πολεμίους ἔσεσθε φοβεροί. τοῦ θεοῦ γὰρ ἐς ὄψιν ἐλθεῖν, ἀκροατὴς ἀφθάρτου φωνῆς ἠξιώθητε. ἔτως ἐκεῖνον ἐγὼ ὑμῶν καὶ τῆς τέτε μέλλ' ἀγαθοποιῆς. πεῖτ' ἐπαινῶν, προσάγει τὸν λαὸν γαυσεῖν ὑμᾶς καὶ τέκνοις εἰς ἀκρόασιν τοῦ θεοῦ λεγομένου πρὸς αὐτοὺς ἵνα τῶν πραχθέντων, ἵνα μὴ βλάβεσι τῶν λεγομένων ἡ ἀξίωσις ἐπὶ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀδήλων εἰς γνῶσιν αὐτοῖς παραδιδομένη. πάντες τε ἤκουον φωνῆς ὑψόθεν παραδηλομένης εἰς ἀπαντας εἰς ἀφυγεῖν μηδένα. καὶ λογεῖον εἰς μονωτὸν ἐν ταῖς δυοῖν πλαξὶν γεγραμμένοις καταλιπεῖν. οὓς δ' ἡμεῖς ἐστὶν ἡμῖν λεχθὲν φανερῶς πρὸς λαζεῖν, τοὺς δυνάμεις αὐτῶν δηλώσομεν.

Δεδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι θεὸς ἐστὶν εἷς, καὶ τοῦτον σέβεσθαι μόνον.

Ὁ δὲ δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζώου ποιεῖσθαι πρὸς προσκυνῆσιν.

Ο πρώ-

Ὁ τρίτος ἦν, Μὴ μάτην φαύλων τῶν ἀνθρώπων. *Tertium, Non temere jurandum.*

Ὁ τέταρτος ἦν, Τὰς ἑβδομάδας ἀναπαυομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου. *Quartum, Septimi diei feriæ nullo opere profanandæ.*

Ὁ πέμπτος ἦν, Γονεῖς τιμᾶν. *Quintum, Parentes honorandos.*

Ὁ ἕκτος ἦν, Ἀπὸ παντὸς φόνου. *Sextum, à cæde abstinendum.*

Ὁ ἕβδομος ἦν, Μὴ μοιχεύειν. *Septimum, Non adulterandum.*

Ὁ ὄγδοος ἦν, Μὴ κλέπτειν ὅλως. *Octavum, Non committendum furtum.*

Ὁ ἔνατος ἦν, Μὴ ψευδομαρτυρεῖν. *Nonum, Non deponendum falsum testimonium.*

Ὁ δέκατος ἦν, Μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμεῖν λαμβάνειν. *Decimum, Nihil alienum concupiscendum.*

Ταῦτα μὲν πλῆθος ἀκροασάμενον αὐτοῦ θεοῦ ὡς ἐν μακροῖς διαλέξεσι χαίρον ὅτι τοῖς ἀγαθοποιοῦσιν ἕπεται συλλόγοις διαλυθὲν. ἐπεὶ δὲ ἐξῆς φοιτῶντες ὅτι τὰ σκηνὰ αὐτοῖς ὡς ἀπὸ θεοῦ νομίζειν. ὁ δὲ τὰ πλείω περὶ τῶν ὅλων, ἃ ἂν πραχθεῖη τρόπον μᾶλλον χρόνοις, ὧν μηδὲν ἄμοιρον χρὴ ἢ πλείονος τῶν νόμων εἰς ἕτερα ἀναθεῖναι, ἰδίαν περὶ αὐτῶν ποιούμενος ἀπόθεσιν τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων ὁ μωυσῆς τὸ σύνεδρον ὄρος ἀνὰ πεντήκοντα τοὺς ἐπιφανεστάτους ἢ αὐτῶν ἐπαίρεται τὴν ἄνοδον. ἐν χρόνῳ δὲ παραπλησίᾳ δὴ ἡμέρας διέτριψεν ἀπ' αὐτοῦ τοὺς Ἑβραίους, μή τι μωυσῆς πάθοι. καὶ τὸ τῶν ἡμερῶν τέλος ἦν ὃ ἔτος ἐλύπησεν αὐτοὺς, ὡς τὸν μωυσῆν ἀπολωλεκώς. καὶ δὴ τοῖς ἀνθρώποις ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίοις ὠμοῖς ἔδοξεν ὅτι πρὸς αὐτὸ ἀπεχθῶς ἦσαν διακείμενοι τὸ ψῆφον φέρον. τὸ δὲ, πρὸς τὸ θεῖον ἀναφέρειν. τοὺς δὲ σώφρονας καὶ μηδὲν ἕτερον τὸ λεγόμενον λαμβάνοντας ἰδίαν, καὶ τὸ θηρίοις ἀνθρώποις ἡγουμένους, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ αὐτὸ μεταζῆναι διὰ τὸν πρόσθεν ἀρετὴν, πρέπειν ἔχειν ὅτῳ ὁ λογισμὸς ἐπίκειται. ἡσυχῇ δὲ καὶ κηδεμόνος ὑπολαμβάνοντες τὸν θεὸν ἂν ἄλλῳ δύναιντο σφίσιν λυπηρόν, ἔτι τὸ ὑπονοεῖν αὐτοὺς εἶναι πρόσθεν ἀνδρὸς, οὔτε μὴ λυπεῖσθαι καὶ καταφρονεῖν τὰ παρόντα τὸ ἐπιδόν σφισὶ ἐμφρόνως μεταλαμβάνειν παραμένειν πρόσωπον. ἤδη δὲ πολλῶν ἡμερῶν διεληλυθυῖαν, καὶ πολλῶν νυκτῶν, πολλῶν τῶν ἀνθρώποις νενομισμένων γεγενημένων ἐπέπληστο τὸ στρατὸν ἐπιφανείς, καὶ τὸν θεὸν ἔχειν, ὡς εἶχε περὶ αὐτῶν ἀπόδηλον. τὸν τε πρὸς τὸ εὐδαιμονήσειν πλεῖστον μῆνα, λέγων αὐτὸν καὶ πάντας ὑπολήψεσθαι τὰς ἡμέρας καὶ σκηνὰν ἂν βούλῃ ἡμᾶς αὐτῷ, ὡς ἂν κάτωθι πρὸς αὐτοὺς ἐπιφοιτῶμεν, ὅπως καὶ μεταβαίνοντες ἀλλαχοῦ πανταχοῦ περιφέρωμεν, καὶ μηκέτι δεώμεθα τοῦ ὄρους τὸ σπάνιον αὐτὸ, μᾶλλον αὐτοῖς ἐπιφοιτῶν συσκιᾷ ὡδὶ συγχάνων τοῖς ὑμετέροις εὐχαῖς. ἡνίκα δὲ ἡ σκηνὴ μέτρους τὸ καὶ κατασκευὴ, οἷς αὐτὸς ὑπέδειξεν, ὑμῶν δὲ οὐκ ἔνεστιν ἐχόντων πρὸς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς ἐπιδίδωσιν, ἐγγεγραμμένας ἐχούσας τοὺς δέκα λόγους, ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. ἦν δὲ ἐπὶ τῇ χειρὶ τοῦ θεοῦ. οἱ δὲ χαίροντες οἷς τε εἶδον καὶ οἷς ἤκουον τοῦ στρατηγοῦ, τῆς τε δυνάμεως αὐτῶν ἀπορίᾳ οὐ καταλείποντο. ἀλλ' ἐπέφερον ἄργυρόν τε καὶ χρυσὸν, καὶ χαλκὸν ὕλας τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν ὑπὸ σήψεως παθεῖν δυνάμενα. αἰγίους τε τρίχας καὶ δορὰς κριῶν, τὰς μὲν ὑακινθίνῳ βεβαμμένας, τὰς δὲ πορφυρίνῳ καὶ κοκκίνῳ διπλῷ, καὶ βύσσον κεκλωσμένην. ἐπὶ δὲ τούτοις ἀργύρου τε καὶ χαλκοῦ τὰς βάσεις, καὶ ξύλα ἀκακίας ἀθάνατα, καὶ λίθους ἐμπρέπειν ἔχοντας τῇ ἐσθῆτι τοῦ ἀρχιερέως. ἐπὶ δὲ τούτοις ἐλαίου τε καὶ θυμιάματος ἡδίστου τὴν σύνθεσιν. ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπιδίδωσιν αὐτοῖς τὸν τῆς σκηνῆς τύπον, καὶ τὰ σκεύη πάντα ἃ χρὴ ἐν αὐτῇ τίθεσθαι. ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπιδίδωσιν αὐτοῖς τὸν τῆς σκηνῆς τύπον, καὶ τὰ σκεύη πάντα ἃ χρὴ ἐν αὐτῇ τίθεσθαι.

Hæc ubi multitudo læta ex ipso Deo, sicut Moyses prædixerat, audivit, dimissa est concio. Sequentibus autem diebus sæpius ad ducis tentoriũ ventitantes postulabant, ut etiam leges eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quove modo agendum esset per idem tempus præscripsit, sicut suo loco dicetur, sed majorem legum partem in aliud tempus differo, privatim de his commentaturus. Eodem fere tempore Moyses rursum in Sina montem ascendit, prælmonito ante populo: nam & spectare eos ascensionem suam voluit. cumque diutius moraretur, per quadraginta enim dies abfuit, cœperunt soliciti esse, ne quid gravius illi accidisset. neque in tot ærumnis aliud quicquam eos sic contristavit, ut interitus Moysis opinio. variabant enim rumores, dum alii devoratum à bestiis jactant, maxime qui minus eum amabant; alii raptum à Deo videri malunt. qui vero prudentiores erant, inter utramque sententiam anciptes, quod alterum ab humanis casibus non alienum, alterum viri illius virtuti convenientius videbant, ipsius sortem satis æquo animo ferebant: suam autem vicem dolebant, qvod tali præside ac patrono essent orbati, qvalem alium inveniri credebant impossibile: & neque solicitudo sperare eos sinebat, neque, spe adempta, non dolere poterant. ac ne castra movere quidem audebant, reditum expectare jussi. tandem, quadraginta diebus totidemque noctibus elapsis, revertitur, nullo interim humano alimento degustato: adventuque suo tota castra ingenti gaudio replevit, divinam providentiam illis adesse significans, & rationem bene ac beatè vivendi se per eos dies didicisse: postulareque Deum, ut tabernaculum ei faciant, quo descenderet, qvoties placeret, quod etiam migrantes secum circumferre possent, ut non sit opus amplius in Sina ascendere, sed interviſitans crebro & tantum non cohabitans præsto sit votis eorum ac deprecationibus. mensuram quoque & formam tabernaculi sibi præmonstratam, nihilque supereſſe, nisi ut ad ejus fabricam quam primum se accingerent. His dictis, profert duas tabulas continentes decem præcepta inscripta, in singulis quina. erat autem Dei manus ea scriptura. Illi vero præsentia sermoneque Moysis læti pro se quisque certatim ad structuram tabernaculi conferebant, aurum, argentum cuprum, materiam ligneam elegantem & contra partim hyacinthina partim punicea tinctura, cutem firmam, pilos caprarum, & ovium pelles

Exod. 25.

Exod. 24.

Exod. 36.

Exod. 35.

qvasdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore infectas. adhæc lanas eisdem coloribus tinctas, & linum byssinum, lapillos qvoqve pretiosos, qui ad ornatum auro includi solent, atque insuper vim magnam odoramentorum. nam hujusmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio templo & portatili differebat. ergo posteaquam istæ species ambitiose sunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quam pro domesticis facultatibus, architectos operi propheta præficit ex mandato Dei, sed tales ut non alii deligendi fuerint, etiamsi populi suffragiis res commissa fuisset. Eorum nomina etiam nunc in sacris codicibus extant: Beselel ex tribu Judæ, Uronis filius & Mariammes, quæ erat ducis soror: & Eliabus Isamachi, tribus Danidis. plebs autem tanta alacritate operam & impensam offerebat, ut edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non esse opus pluribus: ita enim fabricatoribus est visum, atque ita structuram tabernaculi aggrediuntur, Moyse & mensuram & magnitudinem designante, sicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum, quantum instrumentum capere deberet ad usum sacrificiorum & sacrorum ministerium, ritè ac ordinatè præscribente. nec minor fuit largitio mulierum circa vestes sacerdotales & cætera, quæ vel ad tabernaculi ornamentum, vel ad divinum cultum attinere videbantur.

Exod. 36.

CAP. V.

De tabernaculo per Moysen in terra deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat.

Exod. 36.

OMnibus autem paratis, & vasis aureis, æramentis ac textilibus, Moyses, indicto festo & sacrificio pro cujusque opibus, tabernaculum erigit hoc modo: Atrium primo dimensus latitudine quinquaginta cubitorum, longitudine centum, vallos æreos statuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos, & in postico latere denos. In uno quoque inerant anuli, & capitella argentea, bases vero auratæ mucronatæ, imæ hastæ similes, ex ære factæ & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clavis æreis cubitalibus humi confixi singulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebant. Linteum deinde byssinum mollissimum circumtendebatur à capitellis ad bases dependens, totumque eum locum sepiens, ut nihil a pariete differre videretur. atque hoc modo se habebant septi tria latera. quartum vero latus quinquaginta item cubitorum totius operis erat frons, cujus janua viginti cubita patebat, utrinque habens geminatos vallos instar postium. ex argento hi quoque constabant præter bases, quæ erant æneæ. ab utroque autem latere stabant tres valli bene firmati. erant autem & illi linteo è byssо contexto circumducti. ad januam vero pendebat velum viginti cubita longum, & quinque altum ex purpura byssoque & hyacintho contextum

VII.

τὰς δὲ φοίνικι. αἱ δ᾽, πορφύρας ἄνθος, ἕπειται δὲ λαμπραὶ παρέχον τὴν χρόαν. ἑρμά τε πῖς πεσειρημένους ἄνθεσι μεμολυσμένα, καὶ λίνου βύσσον. λίθους τε ἐς ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καθιερωμένους, ἀνθρώπου κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ θυμιαμάτων τε πολὺ ὄχλος συνέφερον. οὐ γὰρ τοιαύτης ὕλης κατασκεύαζεν τὸν σκηνάν. ἡ δ᾽ οὐδὲν μεταφερομένου καὶ συμπεπτωκότος διέφερεν. τούτων οὖν ὁ προφήτης συγκομισθέντων ἑκάστου καὶ πολὺ δύναμιν φιλοτιμησαμένου, τοὺς ἐπιτεκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησιν κατ᾽ ἐντολὴν θεοῦ, οὓς καὶ τὸ πλῆθος ἂν ἐπελέξατο τῆς ἐξουσίας ἐπ᾽ αὐτὰ ἡγουμένης. τὰ δ᾽ ὀνόματα αὐτῶν, ἃ γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, ταῦτα λέγω βασιλεὺς μὲν οὖν ἐκ τῆς τ᾽ ἰούδα φυλῆς, ὡς δ᾽ μαριάμμης τ᾽ ἀδελφῆς αὐτοῦ. ἐλιάβης δ᾽ ἰσαμάχου δανιδ᾽ φυλῆς. τὸ δ᾽ πλῆθος οὕτως ἦν πρόθυμος τοῖς ἐγχειρουμένοις ἔργοις, ὥς τε μονωσῆς ἀνῆρχεν αὐτούς, ἀποκηρύξαι δεῖν τοὺς ὄχλους. τοῦτο γὰρ οἱ δημιουργοὶ πεσειρηκέναι ἐχώρουν σφᾶς ἐπὶ τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν, ἡ μονωσῆς αὐτοὺς ἐκάλει πρὸς τῶν μετρων τ᾽ τοῦ θεοῦ τοῦ θεοῦ καὶ μεγέθους ὅπως τε δεῖ σκῆνη χωρεῖν τὴν ἀναδιδασκόμενος πρὸς τοῦ θεοῦ. ἐφιλοτιμοῦντο δ᾽ καὶ αἱ γυναῖκες πρός τε στολὰς ἱερατικὰς καὶ πρός τε ἄλλα ὅσων ἐχρῆζεν τὸ ἔργον, κόσμον τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ θεοῦ.

Κεφάλαιον ε᾽.

Περὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μωυσῆς ἐπίσης ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ ὅδεν ναῷ μεταφερομένῳ διέφερεν.

ΠΑντων δ᾽ ἑτοίμων γεγυμνένων χρυσίου τε καὶ χαλκοῦ, καὶ τῶν ὑφαντῶν, πρόσειπεν ἑορτὴν μωυσῆς θυσίας, καὶ τὴν ἑκάστου δύναμιν, ἵνα τὴν σκηνὴν πρῶτον μὲν αὐλὴν ἄριον διαμετρησάμενος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα πήχεων, ἑκατὸν δ᾽ τὸ μῆκος, κάμακας ἑξήκοντα χαλκέας πεντεπήχεις τὸ ὕψος, καθ᾽ ἑτέραν πλευράν, εἴκοσι τῶν ὀπισθίων. δέκα δ᾽ τῶν ἐν πλάτει κειμένων τῆς κατόψεως. μέσοι δ᾽ τῶν καμάκων ἑκάστη πεφύκασιν. κιονόκρανα μὲν ἀργυρᾶ, βάσις δ᾽ ξυστὰ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς. χαλκὴ δ᾽ ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρεισμέναι. ἐξῆπτο δ᾽ τῶν κάμακων καλῶδια τοῦ ὄχλου ἦλοι χαλκέων πηχέων τὸ μέγεθος ἐνδεδεμένα. οἱ καθ᾽ ἑκάστου κάμακα παρέντες κρίκοι ἐδάφους ἀκίνητον τὴν βίαν ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἐμελλον παρέξειν. σινδὼν δ᾽ ἐκ βύσσου μαλακωτάτη ἀλλ᾽ πασῶν ἐπῆν δὲ τὸ κιονοκράνου κατοῦσα μέχρι τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη, περιφράττουσα ἅπαν τὸ χωρίον, ὡς ἂν μηδὲν δοκεῖν τεῖχους διαφέρειν. καὶ οὗτος μὲν ἦν ὁ τρεῖς, πλευραὶ δ᾽ περιβόλου. τὸ δ᾽ πτάρτης πλευρῶν, πεντήκοντα γὰρ οὖσι πήχεων ἡ ἑτέρα μέτρων δ᾽ πάντες ἦν εἴκοσι μὲν πήχεις ἀνεῳγυῖαι κατ᾽ πύλας, ἐν αἷς ἀνὰ δύο κάμακες ἐξήκεσαν κατ᾽ μίμησιν πυλώνων. ὕλη δ᾽ αὐτῆς ἀργυροῦ τοῦ ὑπερχαλκωμένου πάρεξ τ᾽ βάσεων. χαλκαὶ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ πυλῶνος τρεῖς κάμακες ἦσαν ἑστῶσαι, οἷς πυλοῦχοι ἐμβεβήκεισαν ἐρημένοι. καὶ κατ᾽ αὐτῶν δὲ βύσσινον ὕφος συνδεσμοῦ τοῦ εἰρημένου. τὸ δ᾽ κατ᾽ τὰς πύλας μῆκος μὲν ὄντος πηχέων εἴκοσι, πέντε δ᾽ βάθους, ὕφος τοῦ πορφύρας φοίνικος σὺν ὑακίνθῳ, καὶ βύσσῳ πεποιημένον,

πολ-

ἀλλῶν αὐτῷ σωμάτων ἐόντων καὶ ποικίλων ὁπόσα μὴ ζῶα ἐξέτυπε ἐν τῇ φάσι. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν περιεστὸς ἦν ἐκ χαλκοῦ, ὁμοίαν αὐτῷ ἔχον τὴν κρηπίδα παρεχόμενον. ἐξ οὗ τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν, καὶ τοὺς πόδας καθαίρειν ἔμελλεν. καὶ ὁ μὲν δὴ αἰθέριος περίβολος ἔστω τοιοῦτον. ὁ δὲ σκηνὴν ἵδρυσεν αὐτὸς μέσον. πρὸς μεσημβρίαν μὲν οὖν τὰς ἀνατολὰς, ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν ἀνιὼν, ἀφῇ τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς, ἦν πήχεις ἑπτάκις τριάκοντα. τὸ δὲ εὖρος ἦν δὶς δέκα δύο οἱ πήχεις. καὶ ὁ μὲν ἕτερος τῶν τοίχων νότιος ἦν, ὁδὶ ἑσπέρας δὲ βορέαν ἐπετέτραπτο. κατὰ δὲ αὐτῆς ἡ δύσις καταλήγει. ἀνίστατο δὲ αὐτὸς ἐφ' ὅσον περισσεύει τὸ εὖρος. κίονες δὲ ἦσαν ἐκάστου πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι. περιέκειντο μὲν τὸ σχῆμα εἰρασμένοι. εἰς δὲ πήχεος πάχεος τὸ ἥμισυ. τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δὲ αὐτοῖς ἦσαν ἠκισκαλκευμέναι περιέκειντο χρυσοῦ, λεπὶς τὸ τῶν ἔνδοθεν καὶ τῶν ἐκτὸς μέρος ἑκάτερον δὲ αὐτῶν ἑκάστῳ περισσοῖσιν γρόφιγξι, ἐλλαμβάνουσι κατὰ δύο βάσεων. αὗται δὲ χρυσαῖ μὲν ἦσαν, δὲ ἑκατέρα τέτταρα περισσεῖα, δεχομένη τὸν γρόφιγγα. ἦν δὲ κατὰ δύσιν τοίχου κίονες μὲν ἓξ ἦσαν. ἐπῆσαν δὲ ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες ὡς τὸ μεμιμῆσθαι τῶν ἁρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶναι τοῖχον αὐτῶν τὸν ἀπέλεσιν χρυσέαν τοῦτο ἔνδοθεν καὶ τὰ ἐκτός. ἀνελόγει δὲ τῶν κιόνων ὁ ἀριθμὸς, εἴκοσι γὰρ ἦσαν, καὶ παρῆκεν πλάτος τρίτον αὐτοῦ μέρος ἕκαστος αὐτῶν, ὡς τὸ συμπληροῦσθαι τοὺς τριάκοντα πήχεις ὑπὸ αὐτῶν. καὶ ἦν τὸν ὄπισθεν τοῖχον ἐνέα γὰρ πήχεις οἱ ἐξ κίονες παρεχόντες συναπελήγοντες, αὖ ἑτέρους πεποιῶντο κίονας ἐκ πηχῶν πεντεμεμορίων, οὓς ἐγγωνίους ἔθεσαν, ὄπισθε τοῖς μέρεσι προσκεκλιμένους, ἕκαστος δὲ τῶν κιόνων κρίκον εἶχε χρυσοῦν καὶ τὸ ἐξωμέτωπον περόνη, ὡς ἂν ῥίζωσι τὸν ὑπερκαλεγμένος κατὰ τοῖχον πρὸς ἀλλήλους περικειμένοι τῷ πρόσθεν. καὶ δι' αὐτῶν ἐπέχρυσοι παραλλήλους σκυτάλιδες ἑλαυνόμεναι πέντε πήχεως ἑκάστης τὸ μῆκος, συνδεσμοῦσιν ἦσαν τῶν κιόνων ἐμβαινούσης καὶ παραλλήλου σκυτάλιδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τοῖχον τοῦ σκηνώματος ποιοῦσιν τρόπον δεδηλωμένον. κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν μέσα φάλαγξ ἦν ἀπὸ πάντων ἴσους τῶν κιόνων, ἐφ' ἓξ ἑστήκασιν πάλαι δὲ πλαστὰς τὰς σκυτάλιδων ἑκατέρου τοίχου τῶν ὀπισθίων, κρατοῦσαι σφᾶς ἀνωθεν γλυφοῖς τοῦ ἄκρου ἐξ ἀργύρου συνελθόντες. τοῦτο μέν τι πρὸς τὸ μὴ ὑπὸ ἀνέμων κρημνίζεσθαι, μήτ' ἄλλης αἰτίας, τῷ σκηνῷ συνῆκεν. ἀλλ' ἀκίνητον αὐτῷ τὸ ἕρμα πολλῇ φυλάξειν ἔμελλεν. ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη, μὴ δέκα πήχεις ἡρμοσμένους ἐκ δ' μυχοῦ τοσαύτας ἴσης κίονας, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίως ἐκκειμένους, ἀφειστήκεσαν ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δὲ ἐνδοτέρω ἐν αὐτῶν ἄδυτον ἦν, τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνῆκε. τῷ μέν τοι ἀφ' ἑστίας τρίτῳ τῷ τοῦ αὐτῷ τῆς σκηνῆς πρὸς μίμησιν τῆς τῶν ὅλων φύσεως σκεύασεν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον ὡς οὐρανὸς ἂν εἴη τῷ θεῷ. οἱ δ' ἔξοσι πήχεες ὡς περὶ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμον ἀνθρώποις, οὕτως τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπετέτραπτο. κατὰ μέτωπον δὲ ἐξ οὗ τῷ εἴσοδον ἦσαν πεποιημένοι, κίονες ἕξησαν χρυσοῦς χαλκείαις βάσεσιν ἐφεστῶτες πέντε τὸν ἀριθμόν. κατεπεπάτητο δὲ τῶν σκηνῶν ὕφεσι βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ὑακίνθου καὶ φοινικοῦ

A varie picturatum, exceptis animantium formis. intra januas autem erat aſperſorium æneum, baſi ex eadem materia ſuperpoſitum, unde ſacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum ſeptum atrii ſe habuit. Tabernaculum autem ſtatuit in ejus medio verſum ad Orientem, ut ſol ſurgens radios in illud mitteret: eratque longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat auſtralis, alter ad ſeptemtriones obverſus. tergum ad occidentem ſpectabat, attollebaturque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erantque tabulæ ligneæ vicenæ ex utroque latere, qvadrangulæ, craſſitudine quatuor digitorum, latitudine unius & dimidii cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & ſingulis tabulis inerant cardines bini immiſſi per duas baſes, quæ erant argenteæ, & in ſuis foraminibus tabularum cardines ſuſcipiebant. Parietis vero Occidentalis tabulæ ſex erant, intus & extra deauratæ, inter ſe omnes ita compaginatæ, ut unus paries eſſe videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicinæ, quarum latitudo habebat menſuram unius & dimidii cubiti, craſſitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. poſterioris vero parietis novem cubitos ſex tabulæ faciebant: quibus conjunctæ ſunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito fectæ, quas angulares poſuerunt ad inſtar majorum tabularum. Singulæ vero tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, velut quibusdam radicibus confixos per ordinem, ad invicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati vectes immiſſi, ſinguli cubitorum quinque, tabulas conjungebant: intrabatque caput vectis uniuscujusque in alio capite, in modum pyxidis: & poſt tergum parietum in longitudine poſitorum, unus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per uncinos utriusque parietis latera continebantur, in caſtrationibus factis & immiſſis ad invicem. atque ita cautum eſt tabernaculo contra ventorum vim aliosve impetus, ut ſecurum & immobile conſiſteret. Intus autem diviſa in tres partes longitudine, poſt decem cubita intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadē materia factæ, ſimilibꝰ baſibus impoſitæ, paribus intervallis per transverſum diſſitæ: ultra has fuit adytum, reliqvum vero tabernaculi ſacerdotibus patebat. atq; hæc tabernaculi trifariam diviſio, univerſitatis naturam referebat. nam tertia pars, quæ intra quatuor columnas continebatur, ſacerdotibus inacceſſa cœlum Dei quodammodo repræſentabat: viginti vero cubitorum ſpatium, tanquam mare & terra hominibus inacceſſibilis, ſolis ſacerdotibus concedebatur: à fronte vero, qva aditus patebat, columnas ſtatuerunt quinq; æreis baſſibus innixas. poſt hæc vela ſunt per tabernaculum expanſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo coloribus diſtincta. horum primum

cubita decem quaqua versum patebat: qvod per columnas est distentum, quæ aditum à reliquo spatio disparabant, & à conspectu hominum excludebant. totumq; hoc fanum vocabatur sanctum, adytum verò ultra quatuor columnas situm dicebatur sanctum sanctorum. fuitque hoc linteum omnis generis floribus, quæ terra fert aliisque ornamentis picturatum, exceptis tantum animantium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura priori par, circa ingressum sitas quinque columnas tegebat: qvod à summo ad dimidium columnarum pendens, ibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic pene contiguum erat aliud velum magnitudine par, sed è lino contextum, anulis, à funiculo per transversum pendens, qvod aliquando adducebatur, aliquando festis præcipue diebus reductum populi prospectum admittebat. reliquis diebus, & maxime parum serenis, objectu suo picturatum illud velum a tempestatibus protegebat. unde mos mansit etiam post templum exædificatum, ut velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulæa quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenum octonum cum uncinis aureis, qui contiguorum anulis ita inserebantur, ut coaptata unum viderentur: quæ extensa fanum superne obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus uno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetasmata undecim æque lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis eadem subtilitate, qua illa è lana, contexta: quæ tegmine suo usque terram fusa instar thalami exhibebant, uno à fronte prominente, qvod in hunc usum supra denarium numerum erat adnexum. hæc rursus ab aliis è pellibus consutis contra æstus ac pluviarum injuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quam si cælum quis contueretur. cæterum cilicia & pellicea vela ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempestates objecta.

Exod. 36.

CAP. VI.

De arca, in qua tabulas legis Moyses collocavit.

VI. *Exod. 37.* TAbernaculo autem hunc in modum constituto, etiam arcam Deo sacram inferunt è materie natura valida & ab omni carie inviolabili. hæc vernacula nostra lingua dicitur Heoron, figura tali: longitudo ejus erat quinque palmorum, altitudo vero & latitudo trium palmorum, eratque intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex utroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati utrinque trajecti, ut, quoties opus esset, quocunque transportari posset.

βαφῆς συγκεχραμμένοις. καὶ πέταται μὲν ἐπὶ πήχων δέκα πανταχόθεν, ὡς κατεπτάνυσαν τοὺς κίονας, οἱ διαιροῦντες τὸν νεὼν, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῶν ἀπολάμβανον. καὶ ἔστιν ἐπὶ τοσοῦτο αὐτὸ μηδενὶ κατόπιν. καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς ἅγιον ἐκαλεῖτο. τὸ δὲ ἄβατον τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων ἅγια τῶν ἁγίων. ὡράϊον δὲ τὸ φάρος ἄνθεσι παντοίοις ὅσα γῆθεν ἀνέρχεται διαπεποικιλμένον, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι ἐνυφασμένον, ἀετόσμους ἐνίας ἐμέλλον, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον δὲ τούτῳ τὸ μεγέθει καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ χροᾷ ὡσαύτως πρὸς ἐπὶ ταῖς εἰσόδοις πέντε κίονας ὑπεβάλλετο κατὰ γωνίαν ἑκάστου κίονος, κρίκοις κατέχοντος αὐτὸ ἀπὸ κορυφῆς ἄχρι ἡμίσους ἑκάστου κίονος. τὸ δὲ λοιπὸν εἴσοδον ἀνεῖτο τοῖς ἱερεῦσιν εἰσοδυομένοις, ὑπὲρ δὲ πύπτου λίνεον ἴσου μεγέθει φάρος, ἐφελκόμενον ἀπὸ κάλων ὑπηωρημένων, τοῖς κρίκοις τοῖς τε ὑφεῖ καὶ τοῖς κάλῳ διακονουμένων, ὡς ἔστι τὸ σκεπτάνυσθαι καὶ συνελκόμενον ἐξαίφνης κατὰ γωνίαν ἐμπίπτον τοῦτ' ἐστόμωσεν ὡς τὸ καθεσθέντας, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ὑπισήμοις ἡμέραις. κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς καὶ μάλιστ' ὅταν ἡ νιφετώδης ὠσπεπτάνυμένον, στυγνὸν ἐποίει τὸ σκότος ἐκ τῶν ἐμμάτων ὕφος. ὅθεν δὴ παρέμεινέ τι ἔθος καὶ τὸν ναὸν ὡκοδομημένων ἡμῶν, ὡς τὸ τὸν σινδόνα πίστω τοιούτῳ ὡσεικάσθαι ταῖς εἰσόδοις. δώδεκα δὲ ἄλλα φάρη πηχῶν τὸ πλάτος πεντήκοντα, τὸ δὲ μῆκος ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, χρυσέαις ἔχοντα γλυφὰς ἐπισωαφῆ ἡλύσεις τε καὶ ἀρρενωπὸν συνείλεκτο, ὡς ἓν εἶναι δοκεῖν. εἰσὶ δὲ ὑπερῃωρημένα ἑξήκοντα, τὸν ἐφυπερθεν ἐσκιάζειν, καὶ τῶν πτυχῶν τοὺς κατὰ πλευρὰν καὶ κατόπιν ἐσωτάτους, ἀπὸ τῆς ἴσον πήχυν ἀπέχοντα. ἴσαι δὲ τῷ πλάτει καὶ ἄλλαι σινδόνες, μία πλείους τὸ ἀριθμὸν, τὸ δὲ μῆκος ὑπερβάλλουσαι τριάκοντα πήχεσι πρὸς ἥδησαν. ὑφασμέναι δὲ ἐκ τριχῶν ὁμοίως κατὰ λεπτουργίαν τοῖς ἐκ τῶν ἐρίων πεπιημέναις, ἐπέπαντο μέχρι τῆς κεχυμέναι, κατὰ ῥύμας ἀετώματι ὡδαπλήσιον, καὶ παρέδα παρεῖχον, ἐνδεκάτῳ φάρεσιν εἰς τέλος παρειλημμένῳ. ἄλλαι δὲ ἐπάνω τούτων σκεδιφθέρων κατασκευασμέναι ὑπερέκειντο. σκέπη καὶ βοήθεια τῶν φαινομένων ἐν τοῖς καύμασιν, ὁπότε ὑετὸς εἴη γεγενημένος. πολλὴ δ' ἔκπληξις ἐλάμβανεν τοὺς πρόσωθεν θεωμένους. τὸν γὰρ χροᾶν τοῖς καὶ τὸν ἀέρα συμβαίνουσιν ἄδην ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ δὲ ἐκ τοῦ τείχους τῶν διφθέρων πεπιημέναι καπίσαι ὁμοίως τῷ ὠσεὶ τὰς πύλας ὑφάσμασι, τό τε καῦμα καὶ τὸ λοιπὸν τῶν ὄμβρων ὕδωρ ἀπομαχόμεναι. καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοῦτον πήγνυ τὸν τρόπον.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ ἣν ἡ μωυσῆς τοὺς νομικοὺς πλάκας ἐγκατέθετο.

Γίνεται δὲ καὶ κιβωτὸς τῷ θεῷ ξύλων ἰσχυρῶν τὴν φύσιν, καὶ σῆψιν πυθέων ἀδιαφθόρων. ἡ δὲ ἑώρων μὲν καλεῖται καὶ τὴν ἡμετέραν γλῶτταν. ἡ δὲ κατασκευὴ, τοιαύτη τις ἦν. μῆκος μὲν ἦν αὐτῇ πέντε πηχῶν. τὸ δὲ εὖρος καὶ τὸ βάθος τριῶν πηχῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ δὲ πάντοθεν καὶ τὰ ἔξωθεν περιελήλατο πᾶσα ὡς ἀποκεκρύφθαι τὴν ξύλωσιν. πρόσοψιν τε χρυσοῦς τὸ ἐπίθεμα περιελαμβανόμενον εἶχεν θαυμαστῶς, ἐπανθαχόθεν ἴσον ἦν, κατ' ἀμφότερα μέρη ἔχουσα τὴν ἁρμονίαν λυμαινόμενον. καθ' ἕτερον δὲ τεῖχον τῶν ὑπομηκεστέρων κρίκοι περήσαν χρυσοῖ δύο δ' πάντες διήκοντος ξύλου. καὶ δι' αὐτῶν σκυτάλιδες ἐπῆσαν καθ' ἑκάτερον τοίχων, ὡς ἂν ἐπ' αὐτῶν ὁπότε δέοιτο κινεῖσθαι.

καὶ ἱδρυτὸν. ἐπὶ γὰρ ὑποζυγίοις ἐκομίζετο, ἀλλ' ὤμοις τῶν ἱερέων ἐφέρετο. τῶν δὲ ἐπὶ θέματι αὐτῆς ἦσαν πρόσωπα δύο. χερουβεὶμ μὲν αὐτοὺς ἑβραῖοι καλοῦσιν. ζῶα δ' ἐστὶ πτερωτὰ μορφὰς δ' ἔδεσι τῶν ἀνθρώπων εἰωρασμένων οὐδαμόθεν. μωυσῆς γὰρ φησὶν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ τοιαύτας εἰκόνας. ταύτῃ τὰς δύο πλάκας ἐν αἷς τοὺς δέκα λόγους συγγεγράφθαι συμβέβηκεν, ἀνὰ πέντε μὲν εἰς ἑκατέραν ἀνὰ δύο ἥ τε ἥμισυ καὶ μέτωπον, ἐγκατέθετο καὶ ταύτην ἐν τῷ ἀδύτῳ καθιδρύσιν.

A neque enim à jumentis vehebatur, sed sacerdotum humeris transferebatur. operculo autem ejus impositæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubes appellant, ea sunt animantia volucria nova specie, nec unquam cuiquam hominum visa: quæ Moyses in Dei solio viderat figurata. in hanc arcam reposuit tabulas decem præcepta continentes, in utraque quina, & in singulis paginis duo cum dimidio, ipsamque arcam intra adytum recondidit. B

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμῶν τῶν ἐν τῇ σκηνῇ.

CAP. VII.

De mensa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi.

ΕΝ δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύσαντο δελφικαῖς οὐ διαφορὸν κατασκευήν. τὸ μὲν μῆκος ἦν δύο πηχῶν τὸ δὲ πλάτος, ἐνὸς πήχεως, τὸ δὲ ὕψος τριῶν παλαιστῶν. ἡσαν δὲ αὐτῇ πόδες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τῶν κάτω πελέως ἀπηρτισμένοι, οἷς δοκοὶ περιῆσαν τοῖς κλίνεσιν ἐμφερεῖς. τὸ δὲ πρὸς αὐτοῖς ἀνατεῖνον τετράγωνον τῇ ἐργασίᾳ. κοιλαίνει δὲ καθ' ἕκαστον πλευρὸν, κοιλαίνουσι δὲ ὡς κατὰ παλαιστὴν τὸ ἔδαφος, ἔλικος περιηκούσης τό τε ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος. ἔστι δὲ σώματος καθ' ἕκαστον τῶν ποδῶν καὶ ταύτῃ ἐλήλατο κρίκος. εἰς ἀπωθεῖν δ' ὅπη θέματος, δι' ὧν ἔσεσθαι στελεοὶ χρυσοῖ ξύλου τοῦ νέφρινον ὄντες ἐξαίρεσιν. κοιλῶν δὲ ἔχει ἐπ' αὐτῆς τοὺς κρίκους κοινωθῆναι. ἐδὲ δὲ ἐστὶν διὰ μέσης, ἀλλὰ πρὶν σωληθῆναι εἰς τὸ ἄπωθεν, εἰς περονίδας τοῦ ἀρχαίου πλάστου τῆς. ἐὰν ἡ μὲν ἐς τὸ προσεχὲς ἐμβαίνει τῆς τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τὸ πόδα, καὶ τούτους τοὺς ὁδοὺς ἐκομίζετο, ὅπῃ ταύτης ἐνίησι. τὸ δὲ ἐν τῷ ναῷ πεφυκυῖαν πρὸς ἄρκτον ἀπέχουσα δ' μυχοῦ, διεστᾶσιν ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους καὶ ἐξ ἐπ' ἀλλήλοις κειμένους καθαροὺς πάνυ, καὶ ἀλεύρου ἐκ δύο ἀσσαρίων. ἐστὶ μέτρον ἑβραίων ἐπτὰ κοτύλας ἀττικὰς ἔχει. ἐστᾶσι δὲ τῶν ἄρτων ἐπίκειντο φιάλαι δύο, χρυσοῦ λεπτοῦ πλήρεις. μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ, πάλιν οἱ ἄλλοι ἐκομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῇ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν σαββάτῳ. τὴν γὰρ ἑβδόμην ἡμέραν σάββατα καλοῦμεν. τὴν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς παῦτ' ἐπενοήθησαν, ἐν ἑτέροις ἐροῦμεν. κεῖται δὲ τῆς τραπέζης τοῦ πρὸς μεσημβρίαν πεφυκυίᾳ τοίχῳ πλησίον ἴσου λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη, μεγέθους οὐδὲν ἔχουσα μνᾶς ἑκατόν. ἑβραῖοι μὲν καλοῦσιν κίγχαρες. εἰς δὲ τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενον γλῶσσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίηται δὲ σφαῖρα, κρίνα σὺν ῥοΐσκοις καὶ κρατηρίδιοις, ἑβδομήκοντα δὴ τὰ πάντα, ἐξ ὧν ἀπὸ μιᾶς βάσεως συνεστηκὼς ὕψος, πεποίηντος αὐτὴν συγκειμένην εἰς μοίρας εἰς ἴσας τοὺς πλανήτας καὶ τὸν ἥλιον καταυέμουσιν. ἀπαρτίζει δὲ εἰς ἑπτὰ κεφαλὰς, κατ' ἀλλήλας ἐν στίχῳ διακειμένας. λύχνοι δ' ἐπιφέρονται αὐτῇς ἑπτὰ κατὰ μίαν, τῶν πλανήτων τὸν ἡλιώδη μιμούμενοι. ὁρῶσι δὲ εἴς τε τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν λοξῶς αὐτὸ κειμένης. μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς τραπέζης ἔνδον ὡς περίπου θυματήριον, ξυλίνου μὲν ἐξ ὅλης τοῦ πρώτου σκεύη μὴ ἀπομόνα. στερεὰ δὲ ἐλήλατο αὐτῷ λεπὶς, πάχυν μὲν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην τὸ πλάτος. ὕψος δὲ διπλάσιον. ἐπῆν δὲ ἐχάλκωτο χρυσοῦ ἀνεκῶς, ἔχουσι δὲ γωνίαν ἑκάστην στέφανον. καὶ τοῦτον δὲ ἐκ περιόδευσι χρυσοῦν, ᾧ καὶ κρίκοι καὶ σκυτάλιδες περίεισιν αἷς δὲ αἱ ὁδοὶ ἐπὶ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο δὲ καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς βωμὸς χάλκεος ἐπόξυλος καὶ αὐτὸς, πλευρὰν πέντε πήχεσιν ἑκάστην ἐκμεμετρημένος.

IN fano autem mensam collocavit Delphicis non absimilem, longitudine duum cubitorum latitudine unius, altitudine palmorum trium. eam sustinebant pedes dimidia sui parte inferiore per omnia pedibus similes, quales lectis Dorienses addere solent: sed superne quadrangulares erant. habebatque circumquaque labrum quatuor digitis tam inferne quam superne prominens. & per singulos pedes inerant anuli fere circa summum pedem: adhibebanturque utrinque duo ceu manubria è ligno firmissimo deaurata, quæ non per circulum utrumque ut vectes trajiciebantur, sed fibulato morsu mensæ labrum superne, inferne pedis anulũ comprehendendo, facultatem transferendi, qvocunque opus esset, præbebant. hæc solebat deponi in fano versus Septentrionalem parietem non longè ab adyto, & in ea disponebantur duodecim panes non fermentati, seni è regione sibi duobus ordinibus oppositi, mundissimi confecti è farina duorum assaronum, quæ mensura Hebræorum septem cotylas Atticas continet. super panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. post septem vero dies alii panes inferebantur, festo, quod nos vocamus sabbatum: cujus ritus causa alias est a nobis indicanda. Ex adverso mensæ propius meridianum parietem situm erat candelabrum ex auro fusile, sed non solido, pondo minarum centum. hoc pondus Hebræi cincharas, Græci talentum sua lingua nominant: eratq; distinctum globulis, liliis, malis punicis, craterculis ab una basi in altum assurgentibus, in septem ramos diffissis juxta numerum solis & reliquorum planetarum. exibat autem in septem capita ordine inter sese respondentia: quibus imponebantur septem lucernæ secundum totidem planetarum numerum: respiciuntque ad Orientem & Meridiem, candelabro oblique posito. inter hoc & mensam, ut dixi, sita erat arula suffumigatoria, & ipsa è ligno imputribili, sed solida lamina circumquaq; contecta, cubitali in quadrum latitudine, altitudine vero dupla. super qua stabat foculus corona aurea circumquaq; cinctus: cui anuli inerant cum fuis vectibus, quo per viã à sacerdotibus deportari posset. Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia, hæc quoque lignea, laminis æreis intecta, in qvadrum qvinq; cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata,

cratem pro foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra, quicquid ignitum ſuperne decidebat, qvod baſis nulla ſubeſſet, ad aram vero præſto erant infundibula & phialæ thuribulaque & crateres cum inſtrumento alio rei divinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro puriſſimo.

Exod.38.

CAP. IIX.

De pontificali ac ſacerdotali ornatu.

XI. *Exod.39.* ET tabernaculum quidem cum paratu ſuo ſic ſe habebat. nunc reſtat dicendũ de veſtitu tam reliquorum ſacerdotum, quos illi chaneas vocant, quam pontificis, quem anabarchem nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes; ac primum de vulgo ſacerdotum: Sacerdos ſacris operaturus purus juxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaſen, quem vocant induitur: quaſi dicas conſtrictorium. eſt autem ſubligar circa verenda, conſutum è byſſo retorto: in quod pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas braccas, atque ita circum illa conſtringunt. ſuper hoc induit linteam interulam byſſinam è duplicata tela confectam, chetomene noſtris vocatur, ſignificatque ea vox lineam. linum enim vocamus cheton. id indumentum eſt tunica talaris corpori aſtricta, habens manicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulo axillis inferius zona lata digitos quatuor intus inani, ita contexta, ut ſerpentis exuvium videri poſſit. floribus etiam picturatur punicis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen vero è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atque iterum circa pectus revoluta ad talos usque defluit, tantiſper dum ſacerdotes à ſacris feriantur: idque ad ornatum conferre videtur: cum vero ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento, ſuper humerum lævum rejicitur: hanc zonam Moyſes nominavit abaneth, nos, vocabulo a Babyloniis mutuato, emiam dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nusquam ſinuatur. habetque circa collum amplam aperturam, cujus oræ uncinis à pectore & à tergo committuntur: maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput comprehendentem, ſed paulo plus quam medium. hic vocatur maſnaemphthes. eſt autem tali paratu, ut videatur vitta linea ſæpe in orbem replicata & conſuta, qvam ſuperne alia tela integit usque ad frontem deſcendens, & per ſuperficiem verticis ſuturarum deformitatem occultans. hic adaptatur accurate, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum qvidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex vero utitur qu dem etiam hoc, nihil eorum, quæ enumeravimus, omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam noſtrates methir nominant: aſtringitque eam zona coloribus ſupradictæ ſimili, niſi qvod auro intertexta.

A τὸ δ' ὕψος τριὰ, ὁμοίως τοῦ χρυσοῦ κεκοσμημένος, χαλκείας λέπιον ἐχήσκημένος, δικτύῳ τὴν ἐχάραν ἐμφερής. ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ἀπὸ τ ἐχάρας πῦρ καταφερόμενον, τ βάσεως ἀφαπτὸς ὂν κατοκειμένης. ἀπῆκτο δ' ἐπὶ θάτερα τὰ βωμῷ οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυΐσκοις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεπίηται, χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν. καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοιαύτη τε λέγ καὶ τὰ περὶ αὐτ σκεύη.

B

Κεφάλαιον ή.

Περὶ τ τῶν τε ἱερέων καὶ τ ἀρχιερέως σχῆματ.

Γίνονται δ' αἱ τῶν ἱερουργῶν στολαὶ, πᾶσι τε τοῖς ἄλλοις, οὓς χαναίας καλοῦσι, & δὴ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν ἀναβαθάχην προσαγορεύουσι. σημαίνει δ' ἀρχιερέα. τ μὲν οὖν τῶν ἄλλων στολὴν τοιαύτην εἶναι συμβέβηκεν. ὅταν δ' προσίῃ τοῖς ἱερουργίοις ὁ ἱερεὺς ἡγνικὼς λοῦ ὁ νόμος ἅγνιαν προσαγορεύει, πρῶτον μὲν περιῆπται τ μαναχασὴ λεγόμενον. βύσσου δ' σωμακτήρα μὲν δηλοῖ. ἀφάσμα δ' ἐστὶ περὶ τὰ αἰδοῖα ῥαπτὸν ἐκ βύσσου κλωστῆς εἰργασμένον, ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν ὥσπερ ἀναξυρίδας. ὑποτίμνει δ' ὑπὲρ ἥμισυ, καὶ πλατύτητα ἄχρι τ λαγόνος περὶ αὐτὰ λοῦ ὑποφέγγει. ὀθόνη δ' τοῦτο λινοῦν ἔνδυμα ὀπαλὴς φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. χεθὴμ δὲ καλεῖται. λίνεον τοῦτο σημαίνει. χεθὴν γὰρ τὸ λινὸν ἡμεῖς καλοῦμεν. ἐστὶ δὲ τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν περιηρεθισμένος τῷ σώματι, & ταῖς χερσὶν περὶ πῆς βραχίοσιν καταφερόμενος, ὃν ὀθόνιζώνην δὲ καλοῦσι δέσμος ὀλίγον τ μασχάλης ὑπὲρ ἄνω τ ζώνην περιάγοντες πλατεῖαν ὡς εἰς πόσαρας δακτύλους. ἀμφιέννυσι δ' ὑφασμένην ὡς τι λεβηνίδα δοκεῖν ὄφεως. ἄνθη δ' εἰς αὐτ ἐνύφανται φοινικᾶ καὶ πορφύρα μ ὑακίνθου καὶ βύσσου πεποικιλμένα. σημαίνει δ' ἐστὶ μὲν βύσσος. κλαβὲς τ ἀρχαῖ τ ἐλίξεως καὶ στίφνον, καὶ περιελίττουσι πάλιν δεῖ. καὶ κέχυται μὲν πολὺ μέχρι καὶ τ σφυρῶν, ἕως ἂ μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ. ὅτε γὰρ ὑπέρπεται ἕτως ἔχει τοῖς ἔρωσι καλῶς. ὅταν δ' αὖ θύειν περὶ τὰς θυσίας δέῃ καὶ θλακοπεῖν, ὅπως μὴ κινδυνος ἐμποδίζηται τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ὀπὶ τὸ λαιὸν ὠμοφορεῖ. μανυσῆς μὲν ὑπ' ἀβανὴθ αὐτ ἐκάλεσεν. ἡμεῖς δ' ὡς Βαβυλωνίων μεμαθηκότες, ἐμίαν αὐτ καλοῦμεν, ἔτως γὰρ προσαγορεύ περὶ αὐτῆς. ἔτος ὁ χιτὼν καλεῖται μὲν ὑδαμόθεν. λαγαρὸν δ' παρέχων τ βροχωτῆρα δ' αὐχένος, ἀρπιδοειδὲς σὺν τ ὠὰς, & τ καὶ στίφνων καὶ μετάφρενον, ἠρτημένας ἀναθεῖ. ὑπὲρ ἑκάτερα καπυλῆδα μασαβαζανὴς καλεῖ. ὑπὲρ δ' τ κεφαλῆς φορεῖ πῖλον ἄκωνον. ὑφιπτύμενον ὡς πᾶσαν αὐτ, ἀλλ' ἐπιλέγον ὑπερβέβηκότα μέσης. καλεῖ μὲν μασναεμφθῆς. τῇ δ' καπασκιδῇ τοιοῦτος ἐστὶν ὡς στεφάνη δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος λιναίου ταινία πεπιημένη πυχεία. καὶ γὰρ ἐπιπλοτύμβον ῥάπτει πολλάκις. ἔπειτα σινδὼν ἄνωθεν αὐτ ἐκπεπλέκει διήκουσι μέχρι μετώπου, τήν τε ῥαφὴν τῆς ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτ ἄκρον καλύπτουσι, καὶ ὅλως τ κρανίῳ γιγνομένη ὀθόνιον. ἥρμοσται δ' ἀκριβῶς ὡς ἂν μὴ πνεύσαντος περὶ τ ἱερουργίαν. καὶτοίαμὲν ἐστὶν ἡ τῶν πολλῶν ἱερέων στολὴ, δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ πολλαπλασίως οὐδὲν τῶν προειρημένων. ἐπενδυσάμενος δ' ἐξ ὑακίνθου πεποιημένον χιτῶνα, ποδήρη δ' ἐστὶ καὶ ἔτος, μανθὲρ καλεῖται τ τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, ζώνῃ περισφίγγεται βάμμασιν οἷς ἡ πέτεσον ἐνύθη ὑακινθοποικιλμένῃ χρυσοῦ συνυφασμένου.

C

D

E

F

G

χρ

καὶ πέζαν δὲ αὐτῇ περιέβαλλον ὑσσινοειδῶν ῥοιῶν τῷ τῶν κυανῶν φοινικῷ βεβαμμένων, ἀπηρτισμένων, καὶ κωδωνίοις χρυσοῖς καὶ πολλοῖς διατιθέασι τὴν ὑπεροχήν, ὡς τι μέσον διατελαμβάνειν δυοῖν τινοῖν ῥοιοῖν καὶ κωδωνίων. ἔστι δὲ ὁ χιτὼν οὗτος οὐκ ἐκ δυοῖν τμημάτων ὡς τὰ ῥάκη τὰ τῶν ὤμων ἔχειν καὶ τὰ ἐφ' ἑκάτερα πλάγια, ἀλλὰ καὶ μῆκος ἐξυφασμένα πρὸς τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μεταφρένιον. πέζα δὲ αὐτῷ περιέκειτο, ὑπὲρ δὲ μὴ διολισθάνειν τῆς τομῆς τὸ ὑπερέχον. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι αἱ χεῖρες διήργηνται χιτὼν ἐστίν. ἐπὶ δὲ τούτοις τρίτον ἐνδύεται τὸν λεγόμενον ἐφῳδήν, ἑλληνικῇ δὲ ἐπωμίδι προσεοικότα. γίνεται δὲ τοῦτον τὸν τρόπον. ὑφασθεὶς διὰ βάθους χυαῦν ἐκ παντὸς χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσοῦ συμπεπλεγμένου περίπυκτον τὸ στέρνον τὸ μέσον καταλιμπάνει, χειρίσιν τε ἠσκημένον καὶ τὰ πάντ' ἄχρηστα χιτῶνα ποιημένον. τῷ δὲ λαχόντι δ' ἐνδύματος σώμασι περίτμημα ἀπὸ παλαιστῆς τὸ μέγεθος, χρυσῷ τε καὶ τοῖς αὐτοῖς τὴν ἐφῳδὴν βάμμασι διαπεποίκιλται. ἐσθῆτα μὲν καλεῖται. σημαίνει δὲ τοῦτο τὸ ἑλληνικὸν γλῶττων λόγιον. πληροῖ δ' ἀκριβῶς δ' ἐφῳδὸν ὑπερυφαίνοντες καὶ σῆθος ἐξέλιπον. ἐνοῦται δὲ τοῦ κρίκοις χρυσοῖς αὐτῷ τε καὶ γωνίαις ἑκάστῃ, κἀκείνῳ ἴσοις προσηκοινωμένοις βάμμασιν ὑακάθου, ὃ διαληφθέντος εἰς τὸν πρὸς ἀλλήλους καταδέσιν τοῖς κρίκοις. πρὸς δὲ τὸ μὴ χαλαρὸν εἶναι τὸ ἐν μέσῳ τῶν κρίκων καταλιμπανόμενον, φακὸν αὐτῷ ἡμάσιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν. περιπῆγε δὲ τὸν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο καὶ τῶν ὤμων ἑκάτερον τὸ λοιπὸν ἐπ' αὐτοῖς διάθεσιν χρύσεον ἔχοντες, πρὸς τὸ τῆς περονίσεως διατίθεσιν εἶναι. ἐγλέχρασται δὲ πύτοις, τῶν ἰακώβου παίδων τὰ ὀνόματα γράμμασιν διαχωρίοις γλώσσης τῇ ἡμετέρᾳ, καὶ ἓξ τῶν λίθων ἑκατέρωθεν. οἱ πρεσβύτεροι δὲ ἐπὶ καὶ ὤμου τὸν δεξιόν. ἐπίασιν δὲ καὶ τὸν ἐσθῆτα λίθοι δώδεκα, μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντες, οὐκ τητὸς ἀνθρώποις κόσμος διὰ τιμῆς ὑπερβολὴν ἔντες. οὗτοι μέν τοι καὶ σίχον τρεῖς, ἐπὶ τεσσάρων διαχείμενοι γραμμῶν ἐνησκημένοι τοῦ ὑφ. χρυσὸς δὲ αὐτοὺς σκωλεύεχεται τὰς ἐλάκας ἐστραθεὶς τοῦ ὑφ πρὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν οὕτως πεποιημένον. καὶ ἡ μὲν πρώτη τριὰς ἦτι, σαρδόνυξ, τοπάζιος, σμάραγδος. ἡ δευτέρα δὲ ἀνθρακα παρέχεται καὶ ἰάσπιν καὶ σάπφειρον. τῆς δὲ τρίτης λίγυρίον μὲν ἄρχει, ἕπεται δὲ ἀμέθυστος, ἀχάτης δ' τρίτος, ἔναται δὲ ταῖς πᾶσι. τετάρτη δ' στίχου χρυσόλιθος μὲν πρώτην, μετὰ δ' αὐτὸν ὄνυξ, εἶτα βήρυλλος, τελευταῖος. γράμματα δ' ἐπετμήθη πᾶσι τῶν ἰακώβου υἱῶν οὓς καὶ φυλάρχους νομίζομεν, ἑκάστου τῶν λίθων σώματι τετυπωμένου καθ' τάξιν, ἐν ἕκαστον αὐτῶν ἡλικίαν συμβεβηκεν. τῶν οὖν κρίκων ἀσθενῶν ὄντων καθ' αὑτοὺς ἐπεγκεῖν τι βάρος τῶν λίθων, ἑτέρους δύο κρίκους μείζονας τῇ τε ἑαυτοῦ καὶ ἐσθῆτος, ἧπερ ἄνωθεν πρὸς τὸν τράχηλον ἐμβεβηκότας τοῦ ὑφάσματος πιοῦσι, δεξομένους αὐλοὺς εἰργασμένας, αἳ συνῆπτον κατ' ἄκρον τὸ ὤμων σειραῖς ἐκ χρυσοῦ πεπλεγμένας συναπτούσας. ὧν τὸ ἄκρον ἀνεστραμμένον, αὐτόθεν κρίκῳ περεχόντι τῆς νεφαίας πέζης δ' ἐφῴδου, καὶ τοῦτο λῶν ἀσφάλειαν τοῦ ἐσθῆτος, πρὸς τὸ μὴ διῤῥεῖν. ζώνη δ' τοῦ ἐσθῆτος περιεβέβλητο βάμμασιν οἷς περὶτον μετὰ χρυσίου περιφερὴς,

A cæterum ima veſtis ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto, à quo tintinabula aurea ſic dependebant, ut medium eſſet quodque malum punicum inter duo tintinabula ſitum, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc tunica non conſtat è duobus ſegmentis, ut ſuturas habeat in humeris ac lateribus; ſed unica tela in longum contexta aperturam in ſummo habet non transverſam, ſed in longum deſcendentem à tergo & ante uſque ad medium pectus: cui decoris cauſa aſſuta eſt fimbria, ne ſciſſura appareat. eodem modo, qua manus exeruntur, eſt ſciſſa. Super hanc tertiam etiamnum induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus, auro intermixto, ita contexitur, ut circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, maniculis quoque ita extantibus, ut plane tunica appareat. lacunæ vero inſeritur fruſtum amplitudine palmi, auro eisdemque coloribus, quibus ephodes, variegatum. id vocatur eſſen, ac ſi dicas rationale: qvod ita quadrat, ut ad amuſſim ſpatium illud circa pectus a texente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina, &, nequid inter circulos hiet, filo hyacinthino futuram explente. in utroque autem humero ſinguli ſardonyches auro inclusi fibularum vice epomidem adnectunt: his inſculpta ſunt Jacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtratis, in utroque lapide ſena, ita ut ſeniores dextrum humerum obtineant. quin & eſſenem ipſum duodecim geminæ diſtingvunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precium incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerant, conſertæ coronulis aureis ita, ut excidere non poſſent: in primo ordine ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in ſecundo carbunculus, jaſpis ſapphirus: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates: in qvarto chryſolithus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Jacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine, quo olim ſinguli nati fuerant. cum autem per ſe illi, quos diximus, anuli ſint infirmi, nec poſſint pondus gemmarum ſuſtinere; alios duos majores in extremitate rationali, quæ reſpicit ad collum, eminentes à textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quasdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum ſummitas aſcendens reducitur poſt tergum, & circulo, qvi eſt à tergo, in epomidis fimbria connectitur: id qvod præcipue ſuſtinet ephodem, ne quo pacto defluere poſſit. eſſeni autem aſſuta erat zona jam dictis coloribus & auro diſtincta,

quæ totum complexa rursumque supra futuram nodata, deorsum propendere sinebatur. omnes autem fimbriæ quibusdam oris fistulosis utrinque includebantur. Porro pileo, quali cæteri sacerdotes, utebatur: super quem extabat alius consutilis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qva spectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba, quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum herbarios hyoscyamus. quod si quis aut vitam aliquando non satis animadvertit, aut nomine tenus auditam de facie non novit, huic etiam describere eam non gravabor. herba est tres palmos sæpe in altitudinem excedens, napo similem radicem habens: vix enim hac parte est alia similior: folia vero apio. hæc è ramis emittit calyculum ipsis inhærentem, vestiturque tunica quadam, qvam exuit, fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem est, quantus articulus minimi digiti, circumferentiâ habens crateri similem. quod ipsum clarius faciam propter ignorantes. ima sui parte circa fundum dimidiato globo est rotunditate similis, mox in processu paulatim coarctatur, donec in extremitate rursum dilatatus in labrum exeat, mali punici umbilico incisuris simile, cui operculum orbiculare inhæret, quasi de industria tornatum eminentes habens incisuras, quas dixi, ut in malo punico, aculeatas & in acutos mucrones desinentes. continet autem sub operculo fructum per totum calyculum, herbæ sideritidis semini similem. florem vero fort, qvi papaveris videri possit. ejusmodi corona ab occipitio circum tempora utraque procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiebant; sed ceu lorum qvoddam latum aureum, quod sacris characteribus Dei nomen incisum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari succurrit, quomodo homines odio nos prosequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam; quasi per impietatem numen contemnamus, quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si quis tabernaculi fabricam contempletur, & sacerdotis ornatum, & vasa, quibus inter sacrificandum utimur, comperiet legislatorem nostrum divinum quendam virum fuisse & falso nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræsentatam quodammodo universitatis rerum naturam invenire licet, si quis non otiose, sed prudenter singula consideret. Nam & tabernaculum longitudine triginta cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat. hæc enim ab omnibus promiscue calcantur; tertiam vero partem soli Deo adsignavit, eo quod cœlum hominibus sit inaccessibile. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significavit in duodecim menses divisum.

A ἡ ἐπιδυόμενος, δέσμη πάλιν ὑπὸ τῇ βάσει, καὶ κατεκεκραμένα τῷ. τοὺς δὲ βυσσίνους χιτῶνας ἐμφερεῖς καθ' ἑκάτερον ἄκρον σκιλαβοῦσιν πάντας ἐμπεριέχουσιν αὐτῷ. πίλος ἦν ἐπὶ μὲν ὁ καὶ αὐτὸς ὑφάσματος ὑακινθίνου περιπεπλεγμένος τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν. ὑπὲρ αὐτὸν δὲ στεφάνη μέση ἑτέρα ἐξ ὑακίνθου πεποικιλμένος. περιεχέτην δὲ στέφανοι χρύσεοι, ὑπὸ τριττοῖς κεχαλκευμένοι. ἐπῆλλε δ' ἐπ' αὐτοῖς κάλυξ χρύσεος, τῇ δαυχάρῳ βοτάνῃ παρ' ἡμῖν λεγομένῃ ὁπομεμιμημένος. ὑπὸς ἦν κύπελλον ἐλλήνιον οἱ πρὸς τιμὰς ῥιζῶν ἑκατέρων ἔχοντες περιφερὲς ἔχουσι. εἰ δέ τις ἡ θεασάμενος τὴν βοτάνην ἀμαθία τότε ἀγνοεῖ τὴν φύσιν αὐτῆς, ἢ τὴν κλῆσιν ὑπισχνέομαι. σὺν ἰδίοις ἀναγραφήσεται, τοῖς οὕτω δὴ ἔχουσι σημανῶ τὴν τροπὴν τῶν. βοτάνη μὲν ἐστὶν ὑπὲρ τρεῖς ἀνθρώπους πολλάκις αὐξανομένη τὸ ὕψος, τὴν ἡ ῥίζαν ἐμφερὴς βουνιάδι. ταύτῃ γὰρ ἐκάν ἀμαρτεῖν τις εἰκάζων αὐτὴν τῷ φύλλα τοῖς δύζώμοις. ἐκ μὲν τοι τῶν κλάδων ἐκφύει κάλυκα B ὑποκοίλῳ κλωνὶ ὑπέρη δ' αὐτὸν ἐλύτρου, ἐφ' ὃ ἀποκρίνεται καθ' αὑτὸ πρὸς τὸν καρπὸν μεταβάλλειν ἠργμένης. ὁ δὲ κάλυξ μεγάθους ἐστὶ σκυπαλίδος μικρᾶς δακτύλου, κρατῆρι δ' ἐμφερὴς τὴν ὑπεγραφὴν σημανῶ δ' καὶ τοῦτο τοῖς οὐ μεμαθηκόσι. σφαῖρις εἰς δύο μέρη τετμημένης ὑπὸ τοῦ πυθμένος, τὴν ἐπίπαν πρὸς ἔχει φόμβῳ, ὑπὸ ῥίζης ὑπέφερε. ἐστὶ σπονδὴ κατ' ἀλήθειαν ὑποπολιωνίσιος δ' ὑπερῶς τῆς ὑποχωρήσεως, ἀνάγκαιος πάλιν ἠρέμα κῆ χάλῳ ἐμοίως ὀμφαλῷ ῥοιᾶς τετμημένῃ. σπέρμα δ' αὐτοῦ ἡμισφαίριον περιαπέφυκε. κατηλεῶς δ' ἂν εἴποι τις πεπυλμένον, ὑπερφυεστάτας ἔχον τὰς ὑπομὰς ὡς εἶναι τῇ ῥοιᾷ ὑπὸ πλησίον βλαστάνειν, ἀκαλήφαδες καὶ ὡς ἐξῦ παντελῶς ἀπολαμβύσας τὸ ἄκρον. φυλάσσει δ' ὅπῃ τοῦ σπέρματος τὸν καρπὸν ἀλαπαντὸς τὸ κάλυκος, ὅταν βιστάνης ἀπέρμασι τῆς σπονδείου ὅμοιον. ἀφίησιν δ' ἄιθος τὸ τῶν μήκωνος πλασσομένων ὑπωπῷ ὁμοιότατον δοκεῖν ἐμφερὲς εἶναι. ἐκ πέπυ μὲν σέφανος ὑπεχάλκευται ὅσον ὑπὸ ὦτα ἑκάτερον τῶν κροτάφων. τὸ δ' μέτωπον, ἡ μὲν ἐφελὶς ὑπὸ ἵππων, λεγέσθω δ' οὕτως ὁ κάλυξ. τελαμὼν δ' ἐστὶ χρύσεος, ὃς ἱεροῖς γράμμασι τοῦ θεοῦ τὴν C ὑποκειμένην σπίπτυμμένος ἐστί. καὶ τοιοῦτος μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἐστὶ κόσμος. θαυμάσειε δ' ἄν τις τῶν ἀνθρώπων τὴν ὑπὲρ ἡμᾶς ἀπέχθειαν, ὡς ὡς σκαυλιζόντων ἡμῶν τὸ θεῖον ὅπερ αὐτοὶ σέβειν ὑποκείμενοι ἀλαζονείαν ἐγκεῖσθαι. εἰ γάρ τις τῆς σκευῆς κατανοήσειε τὴν πῆξιν, καὶ τοῦ ἱερέως ὁδοὶ τὴν στολὴν, τὰ σκεύη ὡς ὑπὲρ ἱερουργίαν χρώμεθα, τὸν νομοθέτην δ' ἱερὸν θεῶν ἄνδρα, καὶ ματαίως ἡμᾶς ὑπὸ τῶν ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἑκάστου γὰρ τούτων, ὡς ὑπομίμησιν καὶ ἀλαζονείαν τῶν ὅλων, D πῆξις ἀφθόνως ἔθελε καὶ μὴ σωφρόνως σκοπεῖν, δ' ῥηθὲν γένοιτο. τὴν τε γὰρ σκευὴν τριάκοντα πηχῶν οὔσαν, νομεὺς εἰς τρία, καὶ δύο μέρη πᾶσιν ἀνεῖς τοῖς ἱερεῦσιν, ὥσπερ βέβηλον τινὰ καὶ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ὑπεσημήνατο. καὶ γὰρ ταῦτα πᾶσιν ἐστὶν ἐπίβατα. τὴν δὲ τρίτην μοῖραν, μόνῳ, ὡς ἐγράψε τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὸν καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνεπίβατον εἶναι ἀνθρώποις. ἔστι τε τῇ τραπέζῃ τοὺς δώδεκα θεοὺς ἄρτους, ὑποσημήνατο τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μῆνας διῃρημένον.

τὴν δὲ

A & cum candelabrum è ſeptuaginta partibus compoſuit, duodecim ſignis per quæ planetæ ferruntur, ſubindicavit: & per ſeptem lucernas impoſitas totidem planetarum curſum. vela quoque e quatuor coloribus contexta elementorum naturam deſignant. nam byſſus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus provenit: purpura vero mare, eo qvod conchylii cruore ſit fucata: B aërem vero hyacinthus repræſentare videtur: ſicut puniceus color ignem. quin & pontificis tunica cum ſit lintea, terram ſimiliter ſignificat: hyacinthus vero polum, per mala punica fulgetra referens, ſicut tonitru per tintinabulorum ſtrepitum: epomis etiam univerſi hujus naturam indicat è quatuor coloribus contexta, quibus aurum acceſſit, ſicut ego interpretor, propter adjunctam rebus omnibus lucem. eſſen quoque in ejus medio eſt inſertus, non aliter quam terra medium mundi locum obtinet. C Zona item, qua cingitur, Oceani ſimilitudinem habet, qui univerſa circumplectitur. duo præterea ſardonyches, in veſtitu pontificis pro fibulis additi, ſolis & lunæ ſignificationem habent. gemmarum etiam duodenarium ſive ad menſes retuleris, ſive ad parem partium numerum ejus circuli, quem Græci zodiacum vocant, nequaquam à vera conjectura aberraveris, pileus item cæli ſignificatio videtur eſſe, cum ſit ex hyacintho confectus: alioqui non ſuſtineret Dei nomen: & corona illuſtratur aurea propter ſplendorem, quo maxime Deus delectatur. atque hæc in hunc modum interpretati ſumus per occaſionem, ne latentem in his legislatoris ſapientiam ultro diſſimulare videremur.

D

Κεφάλαιον ί.

CAP. X.

E

De Aaronis ſacerdotio, & leges quæ ad feſta ac ſacrificia ſpectant.

XII.

HIs ita peractis, priusquam dedicarentur, apparuit Deus Moyſi, juſſitque, ut ſacerdotium Aaroni fratri ſuo conferret, ea virtute prædito, ut merito præ cæteris ejus ratio habenda videretur. qui, advocata concione, recenſuit virtutes illius, & quam ſtudioſus eſſet publicorum commodorum, pro quibus toties in ſalutis etiam diſcrimen venire non dubitaſſet. Cumque omnes dicta ejus comprobarent, & favorem Aaronis vultibus ipſis præ ſe ferrent. Viri, inquit, Iſraelitæ, opera jam ſunt abſoluta, qualia vel Deus popoſcit, vel noſtræ facultates præſtare valuerunt: & quoniam ſcitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante omnia proſpiciendum eſt, quis ſit idoneus ſacerdotio, qui ſacra curet, & pro vobis vota faciat. quod ſi res arbitrii mei fuiſſet, mihi ipſi honorem hunc adjudicaſſem, tum quod ita natura comparatum ſit, ut quisque ſibi optime velit, tum quod mihi conſcius ſim laborum pro republica ſuſceptorum, quibus tale præmium jure meo repoſcere poſſem. Nunc Deus ipſe, cujus eſt ſacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decrevit, eique ſui calculi prærogativam contulit, ut qui juſtitia in toto populo præmineat: cui jam ante voſiem ſacratam & curam ſacrorum altarisque ſui deſtinavit. is pro vobis vota faciet apud Deum,

Exod. 28. 29. 30. 40.

F

G

eo libentius exauditurum, qvod & jam ante in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis, quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobavit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filii quatuor, Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum jussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ, in qua suffitus fieret, aliorumqve vasorum impendere, ut hæc dum in itinere transportantur, neque pulvere neque pluvia aut alia quacumque injuria lædi possent. Post hæc convocato populo imperavit, ut rursum contribuerent viritim dimidium sicum. sicus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. et illi sine mora paruerunt. quorũ numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebantque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra usque ad annũ quinquagesimum: quod mox in usus tabernaculi est insumptum deinde & tabernaculum & sacerdotes lustravit in hunc modum: myrrhæ electæ sicos quingentos, ireos tantundem, cinnamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa jussit macerari in olei olivarum hin: mensuræ nomen est, quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte unguentariorum decoctis, factum est unguentum suavissimum: qvo & sacerdotes, & totum tabernaculum ungens purificavit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda pretiosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere, ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas servare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Porro omnibus jam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beselel & Eliabus. nam & aliorum inventa excoluerunt, & ipsi multa de novo invenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beselel. insumptumque est huic fabricæ tempus mensium septem: qvo transacto, primus annus ab exitu ex Ægypto est expletus. Initio vero sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebræorum Nisan, novilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statimque Deus indicavit gratum sibi esse & non supervacaneum laborem Hebræorum, præsentem se fano suo hunc in modum declarans: cum cælum esset alias serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta, quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis, ut aspectũ humanum transmitteret:

Exod. 37.

Exod. 45.

A ἡδέως ἀκουσόμενον, ὅτι κήδεται ἡμῶν τοῦ ὑμετέρου, καὶ ὧν ἂν ἀνδρὸς ὃν αὐτὸν ἐπελέξατο γνωμίνας προσδέχεται ταύτας. ἑβραῖοι δὲ ἡρέσκοντο τοῖς λεγομένοις, καὶ συνήνουν τῇ τοῦ θεοῦ χειροτονίᾳ. λαὼ δὲ ἀαρὼν ἀδελφός τε τοῦ ἡγουμένου καὶ προφητεύων, καὶ τιμῆ

B μαρος. ὅσα δὲ τῶν περὶ τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν ἔτι προσδεόμενα ἦν πρὸς τελείαν, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρσην σκεπασθῆναι τῆς τε σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ θυμιατηρίου καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι, ὅπως μὴ τῶν ὑστέρων μηδὲν μήτε κωμῳδῆται. τότε πάλιν ἀθροίσας πάλιν εἰσφορὰν αὐτοῖς προστάξεν εἰσφέρειν, σίκλου τὸ ἥμισυ καθ' ἕκαστον. ὁ δὲ σίκλος νόμισμα

C ἑβραίων ὧν ἀττικαῖς δέκα δραχμαῖς ἴσαται. οἱ δ' ἐπίμως ὑπήκουον εἰς ἐκέλευε μωσῆς. καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσφερόντων εὗρεν ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον τῶν ἐλαττόνων εἰ δώδεκα ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γενέσεως. τοῦ δὲ συνηθροισμένου εἰς τὰς περὶ τὴν σκηνὴν χρείας ἀνάλωσαν. ἦσαν δὲ καὶ τὴν σκευὴν καὶ τοὺς ἱερεῖς τοιούτῳ πλούτῳ αὐτῶν τὴν κατασκευήν. σμύρνης ἀπλέκτου σίκλους πεντακοσίους, καὶ

D ἴρεως ἴσους. κιναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἐστὶ δὲ καὶ τοῦτο εἶδος θυμιάματος, ἡμίσειαν τῶν προτέρων ὅλην κεκομμένα δύσειν σίκλοσιν. ἐλαίου δὲ ἐλαττόνου ἓν, μέτρον δ' ἐστὶ τοῦτο ὀπτικὸν, δύο χόας ἀττικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκεύασιν τέχνῃ μυρεψῶν χρίσμα διαφέρειαν. κατέπεσε τοῦτο λαβὼν αὐτὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ πᾶσαν τὴν σκευὴν χρίων ἁγιάζει. τότε θυμίαμα, πολλὰ δ' ἐστὶ

E τοῦτο καὶ ποικίλα τῇ τοῦ σκευοῦ ὀπτὸν χρυσοῦ θυμιατηρίου, μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνέφερετο. ὧν οὐδ' ἀλέγω τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δι' ἐχθος ἡμῖν τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δὲ τῆς ἡμέρας πρὶν τε ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευε. ἐλαιόν τε ἁγίσαντας φυλάσσειν εἰς τοὺς λύχνους. ὧν τοὺς μὲν τρεῖς ὅλη τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἐδεῖ τοῦ θεοῦ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν. τοὺς δὲ λοιποὺς πρὸς τὴν ἑσπέραν ἀνάπτοντας. ἁπάντων δὲ ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξαν

F ἄθλοις τῶν δημιουργῶν βεσέηλός τε καὶ ἐλιάβος. τὰ δὲ ἐξευρημένων τοῖς προτέροις, αὐτοὶ προεθυμήθησαν ἀμείνονα προστεχειράσασθαι, λαβεῖν τε ὅπλοισιν ὧν πρότερον ἡγοῦντο τὴν κατασκευὴν ἱκανώτατοι. τούτων μὲν τοι βεσέηλον σωφίᾳ κεκοσμῆσθαι τὸν κράτιστον. ὁ δὲ πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον διῆλθεν μηνῶν ἑπτά. καὶ

G μὴν τοῦτ' ἀφ' οὗ τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον, ἐνιαυτὸς αὐτοῖς πρῶτος ἐπληροῦτο. ἐχομένου δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους, μηνὶ ξανθικῷ τῷ μακεδόνας, νισὰν δὲ ἑβραίους, νουμηνίᾳ τῇ σκευῇ ἀφιεροῦσι, καὶ πάντ' ὅσα περὶ αὐτὴν σκεύη μοι δεδήλωται. ἐπέδειξε δὲ αὐτὸν ὁ θεὸς ἡδέως τῷ ἔργῳ τῶν ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ὑπερφανείᾳ τῆς χρήσεως, ἀλλ' ἐπιξενώθη καὶ κατεσκήνωσε τῷ ναῷ τούτῳ, τῇ δὲ παρουσίαν οὕτως ἐποίησεν. ἡ μὲν οὐρανὸς καθαρὸς ἦν, ὑπὲρ δὲ τὴν σκευὴν μόνην ἤχλυσεν, οὐδὲ βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ περιλαβὼν αὐτὴν, ὡς τι εἶναι δόξαι χειμέριον, οὐδὲ μὴν λεπτῷ οὕτως, ὡς τι τὴν ἔνδον ἰσχύσαι τι δι' αὐτοῦ καταμηνῦσαι·

ἡδέως

jucundusq; ros distillabat ab ea, præsentiæ Dei fidem populo astruens. Moyses autem, distributis prius in fabricatores tanti operis pro cujusque merito præmiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi juxta præscriptum, taurum & arietem, hædumque pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri soleant, dicam, dum de sacrificiis tractabo, & quæ victimæ solidæ tradantur conflagrationi, & quæ juxta legem in epulas cedant. Deinde sanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum ejus aspersit, purificans eos fontanis aquis ac unguento, ut Dei fierent sacerdotes. atque hoc modo per septem dies ipsos & vestes eorum curabat: tabernaculum item & ejus vasa unguento, sicut jam dixi, confecto; & sanguine taurorum & arietum alternis diebus juxta genus suum mactatorum. octava autem die festum indixit, & sacrificare unumquemque pro facultatibus imperavit. at illi dicto parentes certatim & ambitiose victimas offerebant. quibus super aram impositis, subito sponte sua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inspectante populo, omnia flamma absumpsit. Per idem tempus accidit Aaroni quædam calamitas, paterno animo gravis, quam tamen generose pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non sine Dei voluntate factum. Ex quatuor filiis, qvos dixi, seniores duo Nabadus & Abius, cum in aram intulissent victimas, non juxta præscriptum Moysi, sed quales antea solebant, combusti sunt, flamma in eos conversa, & vultus ac pectora eorum depascente: nec succurri potuit, quin ita occumberent. Moyses autem jussit patrem eorum ac fratres, sublata cadavera extra castra deferre, atque ibi honorifice sepelire: totusque populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: solos fratres ac patrem Moyses voluit à mœrore abstinere, & potiorem Dei honorem, quam suam tristitiam habere. jam enim sacrum amictum Aaron gestabat. Cæterum Moyses, recusatis omnibus à populo sibi oblatis, totus cultui divino erat deditus: & in Sina quidem non amplius ascendebat, sed in tabernaculum ventitans oracula, quoties opus erat, à Deo referebat cultu & habitu privati hominis uti perseverans, neque quicquam præter reipublicæ curam præ aliis sibi vindicans. Leges præterea scribebat & vivendi rationem, quam servantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter pacateqve vivere: atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam autem & de illis legibus suo loco, nunc illud succurrit, qvod in mentione sacerdotalis ornatus omissum non oportuit. nam ea vestis omnem sub prophetiæ prætextu impostrarum occasionem ademit his, qui illa utebantur: liberumq; Deo vel adesse sacerdotib. vel non, omnibus & popularib. demonstravit, & exteris, si qui forte huic spectaculo interveniret.

Levit. 8.

Levit. 9.

Levit. 10.

Ex lapillis enim, qvos pontifex in humeris ge- A
stabat (sardonyches erant, qvorum naturam
nulli non notam narrare supervacuum puto)
micabat alter, qvoties litatum esset, is, qvi dex-
trum humerum occupabat: tantumqve ful-
gorem emittebat, ut procul etiam intuentibus
conspiceretur. Idqve præter naturam suam &
consuetudinem: qvod certè admirationem me-
retur apud omnes, nisi si qui ex contemptu reli- B
gionis sapientiæ opinionem aucupantur. Sed
mirabilius est, qvod nunc dicturus sum: per duo-
decim gemmas, qvas in pectore pontifex insutas
esseni gestat, in bello victoriam prænunciare Deus
solebat. nam prius, qvàm exercitus se move-
ret, tantus fulgor ex eis emicabat, ut toti populo
facilè innotesceret, adesse Deum, opemqve & au-
xilium suum invocantibus esse allaturum. qva-
propter Græci, qvotqvot à nostra religione non C
abhorrent, cum hoc miraculum pro compertissi-
mo habeant, ita ut negari non possit; essena vo-
cant λόγιον, hoc est oraculum. Desint tam essen
quam sardonyx fulgorem emittere annis ducen-
tis ante, qvam hæc commentaremur, irato Deo
propter legum suarum prævaricationem: de qvo
alias opportunius dicetur. nunc cœptam narra-
tionem deinceps prosequar. Tabernaculo de- D
dicato, & omnibus, qvæcunqve ad sacerdotalem
ordinem pertinebant, ritè peractis, populus,
Deo in castrorum contubernium recepto, lætus
ad hymnos & sacrificia se convertit, non aliter
quam omnibus jam malis averruncatis, & o-
mnia prospera in posterum sperantes, donaque
Deo tam privatim quam publicè per singulas
tribus offerebant. Principes enim tribuum bini E
Num. 7. de suo conferentes plaustrum cum duobus bu-
bus contribuebant, ut sex plaustra tabernaculo
per viam devehendo inservirent: & præter hoc
unusquisque eorum obtulit phialam & trulleum
& acerram. hæc decem daricos valebat, eratque
odoramentis referta. trulleum vero & phiala,
utraque simul ducentos siclos pendebant, sed
phiala seorsim tantum septuaginta. hæc farina F
erant plena, oleo subacta, quali ad altare in sacri-
ficiis utebantur. præterea vitulum & arietem,
cum agno anniculo in holocaustum, & hircum,
pro peccatis. adhæc obtulit unusquisque prin-
cipum alias victimas, quæ salutares vocabantur,
per singulos dies boves duos & quinque arietes
cum agnis anniculis & hædis. atque ita per duo-
decim continuos dies sacrificaverunt, qualibet
die unus. Moyses autem non amplius in Sina G
monte, sed tabernaculum introgressus, consule-
bat Deum de rebus agendis, & de ferendis legi-
bus: quas meliores, quam ut ad hominem auto-
rem referri debeant, posteritas multis seculis
servavit, divinitus datas credens: adeo ut eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob necessitatem
violare fas putarent. sed de his nunc desino, proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

τῶν γὰρ λίθων οὓς ἐπὶ τῶν ὤμων φέρειν τὸν ἀρχιερέα
ἐστάλην, (σαρδόνυχες ἦσαν, καὶ σημαίνειν αὐτῶν
τὴν φύσιν ἡγοῦμαι πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγ-
μένων) σωτῆρα λάμπειν, ὁπόταν ταῖς ἱερουργίαις
ὁ θεὸς παρῇ τὸν ἕτερον τὸν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ τῶν ὤμων πε-
πορπημένον, αὐγῆς ἀποπηδώσης καὶ τοῖς πρόσωθεν
φαινομένης, οὐ παρέργου παύτης ὑπαρχούσης τοῦ λί-
θου. θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς μὴ τὴν ἀφθό-
νητον ἐπ' ἐκφαυλισμοῦ τῶν θείων ἠσκηκόσιν. ὃ δ' ἔστι τού-
του θαυμαστότερον ἐρῶ. μέλλει γὰρ τῶν δώδεκα λίθων
οὓς κατ' ἕτερον ὁ ἀρχιερεὺς ἐνηρμένους τοῦ ἐσθῆτος
φορεῖ, νίκην μέλλεσι πολεμεῖν προμηνύειν ὁ θεός.
πρώην γὰρ ἀπαστράψαν ἀπ' αὐτῶν αὐγὴ, μήπω τῆς
τροπῆς κεκινημένης, ὡς τοῦ σαλπίσαι παντὶ γνώριμον
εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν θεὸν εἰς τὴν θυσίαν. ὅθεν
ἔλλιμνες οἱ τὰ ἡμέτερα τιμῶντες ἔθη μέχρι τοῦ μηδὲν ἐν-
πλέγειν δυνάσθαι πίστις, τὸν ἐσθῆτα λόγιον καλοῦσιν.
ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅτι ἐσθὴς καὶ σαρδόνυξ καὶ λάμπων
ἔτι δισχιλίοις ὕστερον ἢ ταύτην ἐμὲ συνθεῖναι
τοῖς χρόνοις, διὰ θεοῦ δυσχεράναντος ἐπὶ τῇ παραβάσει
τῶν νόμων, περὶ ὧν ἐρούμην ἀκριβέστερον. τρέψομαι
δὲ πάλιν ἐπὶ τὸν ἐξῆς λόγον. καθιερωμένης γὰρ ἤδη τῆς
σκηνῆς, καὶ διακοσμηθέντων τῶν περὶ τὰς ἱερεῖς,
ὅτι παλήσας ὁμόσκηνον αὐτὸν τὸν θεὸν ἔσεσθαι,
καὶ τρέπεται πρὸς θυσίας τε καὶ εὐπείσεις, ὡς ἄπασαν
ἤδη κατοῦ προσδοκίαν ἀπεωσμένον, καὶ περὶ τῶν
μελλόντων ὡς ἀμεινόνων ἐπιθυμοῦντες. δωρεὰς τε τοῦ
θεοῦ τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δὲ καθ' ἰδίαν αἰτεῖ θεσθαι κατ'
φυλάς. οἵ τε γὰρ φύλαρχοι κατ' δύο συνελθόντες, ἅμα-
ξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν· ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὐτὰ
κατὰ τὰ σκηνὰ ἐν τοῖς ἐφοδιασίοις. πρὸς τούτοις
ἕκας ὁ φιάλην τε κομίζει, καὶ τρυβλίον, καὶ θυίσκλα-
τὰ μὲν δισχιλίους δέκα δυναμένω, καὶ πλήρη θυμια-
μάτων. τὸ δὲ τρυβλίον καὶ ἡ φιάλη, ἑξήκοντα δὲ λοῦ, σί-
κλους μὲν αἱ δύο ἑβδομήκοντα. εἰς δὲ τὰ φιά-
λην ἑξαμήκοντα μόνοι δεδαπάνηνται. πλήρεις δὲ ἦσαν
ἀλεύρων ἐλαίῳ πεφυραμένων εἰς ἐπὶ τὰ βωμὸν
χρῶνται πρὸς τὰς ἱερουργίας. μόσχον καὶ κριὸν σὺν
ἀρνίοις ἐτησίοις ὁλομελῆ καυθησόμενα, καὶ σὺν αὐ-
τοῖς χίμαρόν τε θῦσι περὶ ἁμαρτημάτων.
προσῆγε δὲ τῶν ἀρχόντων ἑκάς καθ' ἑτέρας θυσίας
σωτηρίους λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βό-
ας, καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἐτησίοις καὶ ἐρίφοις.
οὕτω μὲν δὴ ἔθυσιν ἐπ' ἡμέρας δώδεκα κατ' πᾶσαν ἡ-
μέραν ἑνός. μωυσῆς δ' οὐκ ἐτ' ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ σι-
νᾶον ὄρος εἰς τὰ σκηνὰ εἰσιὼν, ἀνεκοινᾶτο τὰ περὶ
τοῦ θεοῦ περί τε τῶν πρακτέων καὶ τῶν νόμων τῆς
συντάξεως. οὓς κρείττονας ἢ κατ' σωφρονίζειν ἀνθρωπίνην
ὄντας, εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα σωζεσθαι φυλα-
χθέντας, δωρεὰν εἶναι δόξαντος τοῦ θεοῦ. εἰς μήτ' ἐν εἰ-
ρήνῃ τινὰ τρυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην
ἐξορκίους παραβαίνειν τινὰ τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲν
τούτων, παύομαι λέγων, ἑτέραν ἐξαιτῶν ἐπὶ τοῖς
συντεθεῖσαν περὶ τῶν νόμων.

Κεφά-

Κεφάλαιον ί. A CAP. X.

Περὶ θυσιῶν καὶ καθαρμῶν. *Leges de ſacrificiis & purificationibus.*

Νῦν δ' ὀλίγων τινῶν μνημονεύσομεν, τῶν ἐφ' ἱερουργίας καὶ ἱερουργουμένων. καὶ γὰρ τὸν λόγον περὶ θυσιῶν ἐξενεγκεῖν συμβέβηκε. δύο μὲν γὰρ τρόπων ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν ἰδιωτῶν, ἡ δὲ δήμου σωτηλούμενον, καὶ δύο γίνονται τρόποι. τῆς μὲν ὁλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον. καὶ πῦρ καὶ πᾶν καὶ πᾶν τοιοῦτον ἔλαβεν. ἡ δὲ, B ὅταν τις τι ἐξ ἑκατὸν εὐχῆς ἕνεκα θύῃ τῶν τεθυμένων ἢ τῆς πρώτης. εἶτα ἰδιώτης ὁλοκαυτῶ ἢ τῆς πρώτης. εἶτα ἰδιώτης ὁλοκαυτῶ, βοῦν δὲ ἄρσενα καὶ ἔμφορον. ταῦτα μὲν ἑκάτερα. τοὺς ἐφ' ἑκάτερα θύειν καὶ τεσσάρακοντας, ἄρρενα ἢ ὁλόκληρα πάντα. σφάξαντων δὲ τούτων, τὸν κύκλον περιτεύχουσι τοῦ βωμοῦ οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαροποιοῦσι καὶ ἁλίζουσι. καὶ πίσσητες ἁλὸς ἐπὶ τὸν βωμὸν ἄρτι ξύλων ἤδη πεπληρωμένον, καὶ πύρος C ἅψαντες τοὺς μηροὺς τῶν ἱερείων. καὶ τὰ κῶλα νηδύν καὶ τὰ ἀνερρωσμένα, τοῖς ἄλλοις καθαγιαθησόμενα ἐπιθέντες, τοῖς δοραῖς τῶν ἱερείων λαμβάνουσιν. ὁλοκαυτώσεως τρόπος ἐστὶν οὗτος. τοῖς δὲ ἄλλους θυσίας ἀπτελοῦντες, τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα ὁλόκληρα ἢ ταῦτα καὶ τῶν ἑπτετῶν πρόβατα μόνα θηλέσι συνδυαζόμενα. θύσαντες προσιόντων μὲν αἵματι τὸν βωμόν. τοὺς δὲ νεφροὺς καὶ τὸν ἀπταλοῦν καὶ πᾶν τὸ πιμελὲς, σὺν D τοῖς ἤπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς τοῖν ὠσὶν ἢ λοιπὸν τοῦ βωμοῦ. τὸ δὲ σῶμα καὶ τοῖν κνήμοιν ἔχουσι τοῖς ἱερεῦσι φαγόντες, ἐπὶ δύο ἡμέρας τοῖς τοῖς καταλειπομένοις τῶν κρεῶν. ἃ δ' ἂν περισσεύσῃ, κατακαίουσι. θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτιῶν τοῦ προειρημένου τρόπου τῶν χαριστηρίων ἱερουργίας. οἱ δ' ἀδύνατοι πρόβατον τὸ πρόσωπον ἢ τρυγόνας δύο. ὧν τὸ μὲν, ὁλοκαύτωμα τοῦ θεοῦ. τὸ δὲ, τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶμα E ἀνεκδότερον δὲ τῆς θυσίας τῶνδε τῶν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐροῦμεν. ὁ μὲν γὰρ κατ' ἄγνοιαν ἁμαρτάνων, ἄρνα καὶ ἔμφορον θήλειαν τῶν αὐτῶν προσφέρει. καὶ τοῦ μὲν αἵματι δεύει τὸν βωμὸν οὐχ εἰς τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τοῖς ἐξοχοῖς καὶ τοῖς τε νεφροὺς καὶ τὸν ἄλλον πιμελῆ λοβὸν ἤπατος, ἀποφέρουσι τοῦ βωμοῦ. οἱ δὲ ἱερεῖς τὰ δοραὶ ἀποφέροντες καὶ τὰ κρέα ἐν σκηνῇ F φαγόντες τῆς ἡμέρας ἐν τοῦ ἱεροῦ. ὁ γὰρ νόμος εἰς τὴν ἄλλην οὐ καταλιπεῖν σφι ἐᾷ. ὁ δ' ἁμαρτὼν μόνος, ἑαυτοῦ ἱερεύσας καὶ μηδένα ἔχων τὸν ἐλέγξοντα, κριὸν θύει, καὶ ταῦτα καλέσαντος, καὶ τὰ κρέα κατὰ τὸ ἱερὸν ὁμοίως τοῖς ἀνημέρου σιτοῦνται. οἱ δ' ἄρχοντες ἐφ' οἷς ἡμαρτάνουσιν ὁκτώμοιροι ταῦτα μὲν κομίζουσι τοῖς ἰδιώταις. ἐὰν δὲ ἁλόντες ὦσι τῶν τεσσάρων ἡμάτων, ταῦτα μὲν ἀφέντες. νομος δὲ τοῖς ἰδιωτικοῖς καὶ τοῖς δημοσίαις θυσίαις, καὶ ἄλλον ἀποφέρεσθαι καθαρώτατον μὲν ἀσταφίδος μέτρον. κριὸν δὲ δυοῖν, ταύρου δὲ τριῶν καθαγιάζουσιν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ μεμαγμένων ἐλαίῳ. κομίζεται δὲ καὶ ἔλαιον ἐκ τῶν πλησίον, ἐπὶ μὲν βοὸς εἵνος ἥμισυ. ἐπὶ δὲ κριοῦ, μοῖρα τρίτη τοῦ μέτρου, καὶ πυρῶν μέτρου τοῦ ἐν λόγῳ. ὁ δὲ ἐν μέτρου δέχεται ἑβδόμων.

NUnc paucas tantum commemorabo, quæ ad purificationes & ſacrificia pertinent: quandoqvidem in ſacrificiorum mentionem incidimus. Duo ſunt ſacrificiorum genera, privatum & publicum. horum utrumque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni abſumitur, qvod ideo vocatur holocautoma. aut pro gratiarum actione perſolvitur, & in epulum ſacrum facientium vertitur. De priore prius ſum dicturus. Vir privatus holocautoma facturus mactat bovem, agnum & hædum: & hos quidem anniculos, bovem vero licet mactare etiam grandiorem. Sed opus eſt, ut ſint omnia maſcula, quæ ſolida concremantur. his jugulatis, ſacerdotes aram circumquaque ſanguine horum tingunt: deinde mundata membratim diſſecant, & ſale conſperſa in aram imponunt, ſtrue lignorum jam ardente. deinde pedes & inteſtina omnia diligenter primum repurgata ad reliqvum acervum adjiciunt: tergora vero ſacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Qvum vero pro gratiarum actione ſacrificant, eorundem generum animalia mactant, ſed quæ vitio careant, & anniculis ſint majora, & maſcula fœminis copulata. his jugulatis, primum ſanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra jecoris, & inſuper caudam agni aræ inferunt. pectore vero ac dextro crure ſacerdotibus conceſſo, reliqvis carnibus per biduum epulum inſtruunt, & quæ ſuperfuerint, igni comburunt. idem ritus ſervatur & in ſacrificio pro peccatis. Sed qui victimas majores non habent, par columbarum, aut turturum offerunt, qvarum altera fit holocautoma, altera ſacerdotibus in cibum datur. Accuratius autem de his in libro de ſacrificiis diſſeremus. Nam qui per ignorantiam peccavit, agnum & hædum fœminam ejusdem ætatis offert: ſacerdosque ſanguine non, ut ante, aram, ſed cornua ejus ſola imbuit: renesque & reliquam pinguedinem cum fibra jecoris in aram inferunt. Sacerdotes vero tollunt ſibi & pelles & carnes eadem die abſumendas in fano. nam lex vetat quicquam in poſteram diem reliqvum facere. Qvi autem ſciens peccavit, nemine conſcio arietem offert, lege ita jubente: cujus carnes in fano ſimiliter ſacerdotes eadem die conſumunt. Principes qvoqve, cum pro peccato ſacrificant, eadem quæ plebeji offerunt, hac tantum differentia, qvod victimas adducunt taurum & hædum maſculum. Jubet etiam lex, ut tam in privatis quam in publicis ſacrificiis farina afferatur puriſſima, cum agno aſſaronis menſura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc conſecrant in altari oleo ſubactam. nam & oleum ſacrificantes afferunt, cum bove hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam,

ea est mensura prisca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qvá oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non sacrificans ex voto similam offert, ejus primitias pugillum unum in aram conjicit. reliqvum ejus sacerdotes in cibum sumunt, aut coctum: nam oleo subigitur, aut panibus inde confectis. quantumcunque autem sacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal una cum genitrice, & alias quoque non nisi octavo à partu die admittit. Fiunt & alia sacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de causâ, in quibus liba cum victimis insumuntur, ex quibus nihil in posteram diem relinqui fas est, sacerdotibus quoque partem suam inde sumentibus.

Num. 28. 29. Publicis vero impensis lex jubet quotidie agnũ anniculum mactari mane ac vesperè. septima autem quaque die duos jugulant, eodem modo sacrificantes: & novilunio præter quotidianas victimas duos boves cum agnis anniculis septem, & arietem: hædum vero pro peccato, si quid forte per oblivionem omissum fuerit. Septimo item mense, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter jam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant, & hædum pro peccatis. decima deinde luna ejusdem mensis jejunant usque ad vesperam: sacrificantque eadem die taurum & arietes duos & agnos septem: & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter vivus extra fines in desertum emittitur, in quem, si quid mali propter peccata populo immineat, avertatur. alterum vero in suburbanum in locum purissimum edoctum cum ipsa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo simul exuritur taurus, non à populo adductus, sed sumptu pontificis. quo mactato, & sanguine ejus simul & hædi in fanum illato, aspergit digito tectum septies, totiesque pavimentum, rursusque toties interiora fani circum altare: reliqvum deinde circum altare majus, quod est sub divo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra jecoris inferunt altari: pontifexque adjicit arietem de suo, solidum Deo conflagraturum. Ejusdem mensis decima quinta tempore jam in hibernum vergente, tabernacula compingere jubentur per singulas familias contra ventura frigora, quæ annus senescens afferre solet. quin & in patria tandem constituti, accedere in eam urbem, qvam propter templum caput regionis sint habituri, & octo dies festos ducere, victimasque Deo solidas incendere, & simul pro gratiarum actione sacrificare manibus interim gestantes ramos myrti, salicis & palmæ, ex quibus mala per sæx dependeant. prima die sacrificium debet esse holocautoma ex tredecim bubus, & agnis uno pluribus, & arietibus duobus addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum una cum hædo mactatur, sed per singulos dies unum de numero boum detrahunt, donec ad septenarium perveniatur.

Exod. 23. *Levit.* 23. *Deut.* 31.

δώματα ἢ δύο χόας ἀττικούς· ταῦτα δ' αὐτὸ μέτρον τοῦ ἐλαίου καὶ οἴνου παρέχουσιν· ἀπάρχονται δὲ τοῦ βωμοῦ τὸν οἶνον. ἐὰν δέ τις θυσίαν οὐκ ἀπὸ προβάτων ἐπιτύχῃ κατ' εὐχὴν σεμίδαλιν, ταύτης ἀπάρχεται μίαν ὀβελίσκην τοῦ βωμοῦ δράκα, τῷ δὲ λοιπῷ οἱ ἱερεῖς πρὸς τροφὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἐψηθέντα, ἢ ἄρτων. ἱερεῖα δὲ καταναλίσκεται ὁλόκαυστα· ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῷον αὐθημερὸν μετὰ γεννήσεως· ἐπὶ πλεῖστον δὲ ἄλλως δὲ πρὶν ὀγδόην ἡμέραν γενέσθαι διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τῶν νόσων ἀλεξητήριοι, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς πέμματα συνιερεῖα ἀναλίσκεται. ὧν εἰς τέλος ὑστέρων οὐδὲν ἐξὸν καταλιπεῖν ἐστὶ νόμιμον. τῶν ἱερέων ἴδιον λαγχάνοντων. ἐκ δὲ τῶν δημοσίου ἀναλωμάτων νόμος ἐστὶν ἄρνα καθ' ἑβδομάδα θύειν ἡμέραν σφάττοντας τῶν αὐτῶν, δεχομένης τὰ ἡμέρας ἑβδόμης. κατὰ δὲ ἑβδόμαν ἡμέραν ἤτοι ταῦρον παλαιὸν, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερουργοῦντες. τῇ δὲ νεμηνία πρὸς τὰς καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελοῦσιν. ἑβδόμῃ δὲ βοῦς σὺν ἀρνάσιν ἑπτὰ, καὶ κριὸν, ἱερεῖον δὲ ἐπὶ ἁμαρτήσεσιν ἀμαρτάδων, ἐπὶ κατὰ λήθην γένοιτο. τῇ δ' ἑβδόμῃ μηνὶ ὃν μακεδόνες ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, πρωθέντες τοῖς ἐρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, θύουσι, καὶ ἕτερον ἱερεῖον ἁμαρτάδων. δεκάτῃ δὲ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ σελήνην νηστεύουσι ἕως ἑσπέρας, θύσιν δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρον τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ἕτερον ἁμαρτάδων ἱερεῖον. προσάγουσι δὲ δύο πρὸς τούτοις ἱερεῖα· ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν ἔρημον ἐρημίαν κέμπτουσι, διὰ τετραπάσμους καὶ φθαίστης δὲ πληθοῦς πάντες ἕτερα ἁμαρτημάτων ἐξόμνυσι. τὸν δ' ἐν τοῖς προαστίοις εἰς καθαρώτατον ἄγοντες χωρίον, αὐτοῦ θύουσι αὐτῇ καύσει τῇ δορᾷ μηδὲν ὅλως καθαίροντες. συγκαταπαίεται δὲ ταύρῳ, οὐκ ἐκ δήμου προσαχθείς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων ὁ ἀρχιερεύς παρέχοντος. ὁ δὲ σφαγεὺς, εἰς κομίσας εἰς τὸν ναὸν αἷματος ἅμα ἑνὸς ἱερέως, βαίνει τοῦ δακτύλου τὸν ὄροφον ἑπτάκις, ὁ δ' αὐτὸς καὶ τὸ ἔδαφος, τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν καὶ πρὸς τὸν χρύσεον βωμὸν, καὶ τὰ λοιπὰ, πρὸς τοῦ μείζονος κομίσας εἰς τὸ ἔξω θεῖον. πρὸς τούτοις τὰς ἐξοχὰς καὶ τοὺς νεφροὺς, καὶ τὴν πιμελὴν σὺν τοῦ λοβοῦ ὁ ἱερεὺς, ἀποφέρουσι τοῦ βωμοῦ. παρέχεται δὲ ἑκάστοτε ὁ ἀρχιερεὺς, ὁλοκαυτωσιν τοῦ θεῷ. τῇ δὲ πέμπτῃ ὁ αὐτὸς μηνὸς καὶ δεκάτῃ, πρεσβυτέρου τὸ λοιπὸν ὁ καιρὸς πρὸς τὴν χειμέριον ὥραν, σκηνὰς πήγνυσθαι κελεύει κατ' οἰκίαν ἑκάστην, τὸ κρύος ὑφορμένους ἐπὶ φυλακῇ ὁ ἔτους. ὅταν τι πατρίδων ἀποτύχοιεν, ὡς γινομένους εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν ἣν ἁγ. τὸν ναὸν μητρόπολιν ἔχουσιν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἑορτὴν ἄγοντας, ὁλοκαυτοῦσί τε καὶ θύουσι τῷ θεῷ τότε χαριστήρια φέροντες ἐν ταῖς χερσὶν εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν κράδῃ φοίνικος πεπληγμένην, ὁ μέλλει ὁ τῆς πρεσβείας ἀποφαίνειν δὲ τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν τῆς ὁλοκαυτώσεως εἰς θυσίαν, ἐκ τριῶν ἑβδόμων καὶ δέκα βοῶν, ἑβδομήκοντα, ἑβδομήκοντα κριῶν δύο, καὶ ὡσαύτως ἀμαρτιῶν ἐρίφου ἑνός· τὰς δ' ἑξῆς ἡμέρας ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν ἀρνῶν καὶ τῶν κριῶν σὺν καὶ τοῦ ἐρίφου, θυσιάζεται

A Octavo die feriantur ab omni opere, mactantque, sicut diximus, vitulum & arietem & agnos septem, & pro peccatis hædum. Atque hæ sunt Hebræis cerimoniæ tabernaculorum, a majoribus acceptæ. Mense autem Xanthico, qui nostris Nisan vocatur, & annum exorditur, luna quartadecima, sole arietem obtinente quando- quidem hoc mense ab Ægyptiaca servitute liberati sumus, sacrificium, quod tunc exeuntes *Exod. 12. 13. 23. Levit. 23. Num. 9. Deut. 16.*
B feciſſe diximus, pascha nominatum, quotannis instaurare lege jubemur: celebramusque id per sodalitia, nihil e victimis in sequentem diem relinquentes, quæ est quintadecima, & azymorum festivitatis prima. nam hoc festum priori continenter succedit, duratque dies septem, per quos panibus non fermentatis vescuntur: & per singulos dies tauri jugulantur duo, aries u-
C nus, agni septem. hæc holocautoma fiunt, additurque hædus pro peccatis in quotidianum epulum sacerdotibus. Secunda azymorum die, *Levit. 1.* quæ est mensis hujus decimasexta, frugibus demessis & hactenus intactis incipiunt frui: æquumque rati Deum hujus ubertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum: Spicarum manipu-
D lum ignitorrent, hordeum deinde pinsunt, atque ita in alicæ modum fracti assaronem ad aram offerunt: inde pugillo uno in eam injecto, reliqvum sacerdotum usui cedit: & ex eo licitum fit publicas ac privatas messes metere. primitiarum tempore agnus in holocaustum Deo mactatur. Post paschale sacrum elapsis septem septimanis, hoc est, quadraginta novem diebus, quinquagesima, quam à numero asartha He-
E braei vocant, offerunt Deo panem è farinæ triticeæ duobus assaronibus cum fermento confectum, mactantque agnos duos: hæc oblata mox in cœnam sacerdotibus apponuntur, & eadem die sic, ut nihil supersit, absumuntur. cæterum holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hædisque pro peccato duobus. Nullum autem festum ducitur
F absque holocautomate & laborum vacatione, sed in omnibus omnino hæc duo lex observari jubet: & post sacrificium in epulis degunt. ex publico præbetur panis non fermentatus ex farinæ assaronibus viginti quatuor. coqvuntur autem bini pridie sabbati: & sabbato mane proponuntur in sacra mensa, duobus ordinibus seni ex adverso sese respicientes: atque ita cum duobus lancibus thure plenis permanent usque in
G proxime sequens sabbatum. tunc demum alli pro illis recentes supponuntur, & hi priores sacerdotibus in cibum dantur: thus item igne adoletur, quo ad holocautomata uti solent, & pro eo quoq; aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de suo quotidie bis offert Deo farinã oleo maceratam, & modica coctura duratam:

τῶν, καὶ δὶς ἑκάστης τῶν πιῶν, ἄλφιτον ἐλαίῳ μεμιγμένον, καὶ πτισσὸς ἑψήσει βραχέα.

eſtque demenſum ejus farinæ aſſaron unus, hujus dimidium mane, tantundem veſpere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem alias diligentius explicabimus. Cæterum *Levit. 8.* *Num. 3.* Moyſes tribum Leviticam à cætero populo exemptam, ut Deo ſacrandam, fontanis aquis perennibus & ſolenni ſacrificio purgavit: eique tabernaculum cum ſacris vaſis ſartum tectum curandum commiſit, jubens, ut ad præſcripta ſacerdotum ſacrum miniſterium capeſſerent: atque eo tempore ſacri & Deo dicati ſunt habiti. Poſt hæc animalia diſcrevit, quæ ad cibum eſſent pura, & quibus veſci non liceret: de quibus aliquando per occaſionem diſſeremus, quam ob cauſam aliorum eſum permiſerit, aliorum interdixerit. Sanguinis certe ideo vetuit, quod hunc animam & ſpiritum putaret: neque animalis non occiſi carnem ad cibum conceſſit. *Lev. 7.17.* ad hæc reticuli & adipis caprini, ovilli & bubuli abſtinentiam indixit. Ejecit etiam è cœtu & *Levit. 12.13* *14.15.* conſuetudine hominum leproſos, & ſeminis profluvio laborantes: mulieres etiam, quæ naturaliter purgantur, verſari inter homines vetuit, nec niſi poſt ſeptimam diem puras haberi voluit. eum quoque, qui cadaver curaſſet, per totidem dies à cœtu arcuit. ſi quis autem ultra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, ſacrificare jubetur agnas duas: quarum alteram ſanctificare oportet, alteram ſacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonorroico ſacrificari mos eſt. qui vero per ſomnum genituram emiſit, ſi ſe mergat in aquam frigidam, ut ſolet fieri poſt legitimæ uxoris congreſſum, pro puro habetur. Leproſos autem in perpetuū relegavit, tanquam nihil a cadavere differentes. quod ſi quis priſtinam valetudinē à Deo precibus impetraverit, & in cutem ſanitatis color redierit, hic variis ſacrificiis Deo gratitudinem ſuā atteſtatur, de quibus alias dicemus. Quo magis ridenda eſt illorum fabula, qui dicunt, Moyſem propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxiſſe. Niſi enim vanus ille rumor eſſet, numquam Moyſes in ſuam ignominiam talem legem tuliſſet, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipſum reclamaturum: præſertim qvum inter multas gentes leproſi verſentur, & in pretio ſint: & adeo nec relegentur, nec contemptim habeantur, ut & in expeditionibus militares dignitates, & in adminiſtratione reipublicæ civiles illis committantur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, ſi tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem ſibi parentem eas leges ſtatueret, quæ ipſi honorem potius quam detrimentum afferrent? Qua re manifeſtum fit, qvod hæc per invidiam de nobis fingantur. Moyſes enim purus ipſe & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor eſſe voluit. Sed hæc quiſq; ita, ut libitū fuerit, accipiat.

καὶ ὃς μὲν ἐστιν ἀσσάρων ἓξ ἀλεύρου. πύτου δὲ τὸ μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δεῖλης ὀπτήσει τῷ μέλι. τὸν μὲν οὖν τῶν θυτῶν λόγον, ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν. ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν εἰρῆσθαι. μωυσῆς δὲ τὴν λευϊτικὴν φυλὴν ἐκ τῆς ἄλλης τοῦ λαοῦ κοινωνίας ὑφεῖλετο καὶ ἱερὰν ἐσκήψατο, ἤγνισε παγαίοις ὕδασι καὶ ἀενάοις, καὶ θυσίαις ἃς ὅπη τοῖς τοιούτοις νομίμοις παρέχονται τοῖς θεοῖς. τὴν τε σκηνὴν αὐτῷ καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερὰ, καὶ τ' ἄλλα ὅσα περὶ σκηνὴν τὴν σκηνῆς ἐπιτήδεια, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγουμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωσι, ἤδη γὰρ τῷ θεῷ καθιέρωντο. καὶ αὖθις τῶν ζώων ἃ διεκρινεν ἔφασκεν ὅτα τρέφοντο, καὶ οὓς οὐ θέμις ἀπεχόμενοι βρωτέλθαι. αὖθις ὧν ἐν οἷς ἂν ἡμῖν ἀφορμὴ τῆς γραφῆς γίνηται, διελοῦμεθα, τὰς αἰτίας ἐφ' ἃς καθεῖς, τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἠθέλησεν εἶναι, τῶν δὲ πεφύκασιν ἀπέχεσθαι. αἷμα μὲν οὖν οἱ πάντες εἰς τροφὴν ἀπηγόρευσαν τῷ ζώντι, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων, καὶ κρεῶν τὸ τοῦ νεκροῦ καὶ θνήσματος ζώου τῶν βρωτῶν διεκώλυσεν. ὀλίγοις τε καὶ στατῷ αἰγὸς καὶ πρόβατος, καὶ τῶν βοῶν, ἀπέχεσθαι πεφεῖκεν. ἀπήλασε δὲ τῆς πόλεως, καὶ πολὺ λέπρα τε σώματα κακωθέντας. καὶ τοὺς αὖθις τῶν γονέων ῥεομένους, καὶ τὰς γυναῖκας ὅσαις ἡ τῶν κατὰ φύσιν ἐκκρίσεις ὄπιοι, μετίησιν ὡρος ἡμέρας ἑβδόμου. μεθ' ἣν ὡς ἤδη καθαρὰς, ἐνδημεῖν ἐφίησιν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν, μὴ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸν δ' ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι, δύσιν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὴν μὲν ἑτέραν, καθαγίζειν δεῖ. τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ θύουσι καὶ περὶ ἧς τὴν γονὴν ῥεομένου. ὃς δ' ἂν μὴ τοὺς ὕπνους δόσπερ εἶναι γονὰς, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς μὴ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν ἔξουσίαν ἔχει. τοὺς δὲ λεπροὺς, εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, μήθ' συνδιαιτωμένους, καὶ νεκροῦ μηδὲν διαφέροντας. ἂν δέ τις ἐξιπεύσας τὸν θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τὴν ἐρρωμένην κομίσηται χρόαν, ὁ δὴ πίστις παντελὴς ἀμοιβὴν θυσίας τῷ θεῷ, ὧν ὕστερον ἐρῶμεν. ὅθεν καὶ καταγελάσειέ τις τῶν λεγόντων μωυσῆν λέπρᾳ κεκακωμένον, αὐτόν τε ἀπ' αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ ἐκπεσόντων μετ' αὐτοῦ τῶν τὴν αἰτίαν ἡγησαμένων εἰς τὴν χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ δὲ τοῦτο ἦν ἀληθὲς, οὐκ ἂν μωυσῆς ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ἀτιμίᾳ τοιαῦτα ἐνομοθέτησεν, εἰς ἄλογον ἂν αὐτὸν καὶ ἑτέρων ἐναγουμένων αἰτιαθησόμενον. καὶ τοῦτο μὲν ἀλλοῖς ἐθνεσιν ὄντων λεπρῶν, οὐ τιμῆς ἀπολαυόντων, καὶ ἀμέτοχον ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπολλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ στρατείας στρατευομένους, καὶ τοὺς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων εἰσιέναι. ὡς τ' οὐδὲν κωλύει καὶ μωυσῆν, εἰ τοιοῦτο τινὶ συμπεπόνθει θεῖ τὴν χρόαν ἰδεῖν, τοῦ σὺν αὐτῷ πλήθει κρύψαι ἂν νομοθετήσαι θεῖ αὐτὸν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδεμίαν τοιαύτην ὀφλεῖν ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς παῦτα μὲν θεῖ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας στρεφόμενοι. μωυσῆς δ' αὐτῶν καθαρὸς ὢν ἐκ καθαρῶν τῆς ἐμοφύλοις, θεῖ τῶν νενοσηκότων ἐνομοθέτει, κατὰ τιμὴν τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ θεῖ μὲν ταῦτα ἑκάστῳ ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπεῖτω.

τὰς δ'

Cæterum puerperas fanum introgredi vetuit, XIV.
aut ſacris intereſſe usquè in quadrageſimum
diem, ſi fœtus ſit maſculus; ſi fœmina ſit,
duplum ejus temporis præ[fi]nitum. Ac ne poſt
præſtitutum quidem terminum intrent absque
victimis, quæ partim Deo, partim ſacerdotibus
cedunt. Qvod ſi quis adulterii ſuſpicionem de *Num. 5.*
uxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ aſſaronem, & immiſſo ex ea pugillo ſuper altare, quod
reliqvum eſt, ſacerdotibus ſuccendum datur.
Deinde aliquis ſacerdotum ſtatuit mulierem ad
portam, qvæ eſt obverſa ad fanum: & inſcripto
primum Dei nomine in membrana, defert ei
jusjurandum cum imprecatione, ut ſi pudicitiam læſiſſet, luxato crure dextro & ventre diſrupto, miſere moriatur: ſin autem præ amore nimio, & præ zelotypia maritus ad iniquam ſuſpicionem ſit commotus, decimo menſe infantem
maſculum pariat. peracto juramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & ſumpto è fano pulvere humi collecto, atque in
poculum aſperſo, ebibendum porrigit. mulier
vero ſi injuſte eſt delata, prægnans facta mature
& feliciter enitur. qvod ſi & conjugalem fidem
& Deum jurisjurandi teſtem fefellit, turpiter
moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute invadente. Hæc ſunt, quæ Moyſes genti ſuæ
de ſacrificiis ac purificationibus præſcripſit. Leges autem tulit tales: Adulterium in univerſum prohibuit, ratus conjugum ſummam felicitatem, ſi fides ac pudicitia ſervetur, & reipublicæ quoque intereſſe, ut liberi legitimi proveniant. Item inceſtum cum matre, aut noverca, *Exod. 22.*
cum amita aut matertera, cum ſorore nuruve, *Deut. 17.*
omneſque tales coitus ut nefarios damnavit, ve- *Levit. 18.*
tuit & cum muliere menſtruum fluxum patiente congredi & cum brutis: damnavit etiam eos, *20. 21. 29.*
qui ex formoſis maribus turpem voluptatem cap- *Levit. 21.*
tarent: & qui contra feciſſet, capitalem pœnam
inflixit. Sacerdotes autem duplo caſtiores eſſe
voluit. hos enim non ſolum prædictis legibus,
ſicut reliqvos, teneri juſſit, ſed etiam non quamvis fœminam in conjugalem thorum admittere,
non quæ corpore quæſtum feciſſet, non ſervam
aut captivam, neque cauponariam aut ſtabulariam, neqve à priore marito quacunque de cauſa repudiatam. Pontifici vero ne viduam quidem permiſit, quod tamen cæteris ſacerdotibus
liberum reliquit: ſed ſolum virginem ducere
conceſſit, eamque ſervare. Idem nec ad mortuum ſinitur accedere, cum tamen cæteris eſt
licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Iidem jubentur ſimplices eſſe, omnique fuco carere. Quicunque è ſacerdotibus
integer corpore non eſſet, partem quidem ſuam
cum cæteris accipere ſinitur, ſed ad altare aſcendere, & fanum intrare prohibetur. Nec
ſolum in ſacris obeundis puros eſſe oportet,
ſed vitam etiam irreprehenſibilem præſtare,

quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo utuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & abſtinentiam à vino quoque interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omnigve vitio carentes. Hæc ſunt, quæ Moyſes jam tunc vitæ ſuæ tempore obſervanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipſe licet in deſerto degens, Chananæam terram tandem adeptus proſpexit. Septimo quoque anno remiſſionem agris dedit, intactosque aratro & plantatione eſſe juſſit, quemadmodum jam ante populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. quæ vero per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe, & promiſcui uſus juſſit, & neque indigenam neque advenam ab eis fructibus colligendis arceri: idemque obſervari poſt ſeptimam annorum ſeptimanam, quū numerus quinquaginta conficit: vocaturque Hebræis quinquageſimus quisque annus Jobelus: in quo & debitoribus fœnus remittitur, & ſervi manumittuntur, qui contribules cum eſſent, legem aliquam violaverint, & ſupplicii vice in ſervitutem vindicati fuerint. Agri qvoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum: Inſtante Jobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conveniunt venditor agri & emptor, computatisque fructibus ac expenſis in agrum factis, ſi fructus majores fuiſſe comperiantur, recipit agrum venditor. quod ſi expenſæ majores fuerint, hoc, quod deeſt, recipiens emptor poſſeſſionem alteri cedit. ſin utraque paria fuerint, poſſeſſio ad veteres dominos revertitur. idem jus eſt in domos, quæ in vicis non munitis venduntur; diverſum vero de illis, quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim, ante annum elapſum reddita pecunia, domum recipere: quod ſi integer annus interim abiverit, emptori poſſeſſionis jus confirmatur. Has leges Moyſes in caſtris in Sina populo tradendas accepit à Deo, moxque literis mandatas ad poſteros etiam obſervandas transmiſit.

Levit. 25.

CAP. XI.

Leges belli & conſuetudines.

XV. *Num. 1.* LEgibus ad hunc modum digeſtis, ad rei militaris curam animum advertit, de bellis futuris jam tum cogitans. indicit igitur cenſum tribuum, excepta Levitica: ejusque cura principibus demandata, numerum eorum, qui militari ætate eſſent, ad ſe referri jubet. Levitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capita ſexcenta millia eorum, qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigeſimo uſque quinquageſimum, & ſuper hunc numerum trecenta millia ſexcenta & quinquaginta. Pro Levi autem allegit inter autores tribuum Manaſſen Joſephi filium, & Ephræmen pro Joſepho. Hos enim Jacobus in adoptionem a Joſepho impetraverat, ſicut ſupra diximus. Compacto igitur tabernaculo, in medium caſtrorum illud receperunt, tribus tribus per latera ſingula tendentibus, inter qvas viæ intercedebant.

Num. 2. 3. 4.

καὶ διὰ τούτων τῶν αἰτίων οἱ τῶν ἱερατικῶν γεγραμμένοι προσιόντες, ἀμεμπτοί τε ὑπὸ πάντα καθήκουσι καὶ νηφάλιοι, πίνοντες οἶνον ἕως οὗ τὴν χολὴν ἔχωσι πεπαυμένην. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα, ἵνα μὴ μηδὲν λελωβημένα. ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ τῶν ζωῆς χρόνον τῆς αὐτοῦ φυόμενα μωυσῆς παρέδωκε. τῶν δ' αὖθις καὶ περ ὄπι τῆς ἐρημίας διατεταγμένος, προεγνώκεσαν, ὡς ὅπως ἐπιόντες τὴν χαναναίαν κατοικίσωσι παῖδες παισίν. ἐν ἑβδόμῳ ἔτους ἄνεσιν δίδωσι τῇ γῇ, λύσιν τε χρεῶν καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτὸς ἑβδόμης ἡμέρας τὴν λύσιν τῶν ἔργων ἐποιεῖτο ἀνάπαυσιν. ὅτι τῶν αὐτομάτως ἀναδιδόντων λύσις τῆς γῆς, κοινὴν εἶναι πᾶσι τὴν χρῆσιν τὴν χρῆσιν, τῶν τε ἐπιχωρίων καὶ τῶν ἀλλοεθνῶν, μηδὲν ἐξ αὐτῶν κωλύοντας. ποιεῖν δὲ καὶ τοῦτο μέχρις ἑβδόμου ἐτῶν ἑπτὰ μεάδα. ταῦτα πεντηκοστὸν μὲν ἔτος ἐστὶν ἔτος τὸ πᾶν. λήγει δὲ ὑπὸ ἑορτῶν ὁ πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς ἁπάντων. ἐν ᾧ οὔτε χρεῶν τῶν δανείων διπολύονται οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται. οὓς ἔντας φύλους καὶ συγγενεῖς τῶν νομίμων, τὴν χρείαν τῆς δουλείας σχολάσαι ἡγήσατο δεῖν ἐνδεχομένους. παραδίδωσι δὲ καὶ τοὺς ἀγροὺς τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν κατοικήσασι τὸν τρόπον. ἐκπεσόντος δ' ἰωβήλου, ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τοὔνομα, συνέρχονται ἔτι δὲ ἐνδόμυχον τὸ χωρίον καὶ ὁ πρίαμενος. καὶ λογισάμενοι τοὺς καρποὺς, καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας χρημάτων, τῶν μὲν καρπῶν πλεονάζειν εὑρεθέντων, συγκρίνεται τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμενος. ἢ δ' ἀναλώματος, ἐλαττουμένου, ἀπολαμβάνει τὸν ἐπιβεβλημένον καταβαλὼν τὸ ἰσχυούμενον, ἐξίσταται τῆς κτήσεως. ἴσων δὲ συναριθμουμένων τῶν τε καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς καὶ πρότερον νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὅπι τῆς οἰκίας νόμιμον ἰσχύειν ἠθέλησε τοῖς μὴ κώμαις περιφράγμοις. πωλεῖ γὰρ τῶν ἐν τῇ πόλει περιφράγμων, ἐγγιστέρω ἑτέρως. εἰ μὲν γὰρ πρὸ ἐνιαυτοῦ πληρωθήναι τὸν ἐνιαυτὸν, καταβάλλει τὸ ἀργύριον ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι. εἰ δὲ πλήρες ἐνιαυτὸν ἔτος, βεβαιοῖ τὴν κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. παύεται γὰρ ἐπιὼν τὸν νόμον, ὅθ' ὑπὸ τὸ σύναλον ἐνιαυτὸν ἥκει τὴν γραφήν, ἐξέμαθε δ' ὑπὸ θεοῦ, καὶ τοῖς ἑβραίοις γεγραμμένον ἀποδίδωσιν.

Κεφάλαιον ια'.

Νόμοι καὶ ἤδη περὶ τὰ πολεμικά.

ΕΠειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν εἶχεν εὐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν δ' γραπτῷ τὸ λοιπὸν ἐτράπη, τὰ πολεμικὰ ἤδη κατὰ νοῦν ἔχων ἀπιέναι. προστάσσει δὴ τοῖς φυλάρχοις τάξειν τῆς λοιπῆς φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν σκοπεῖν τῶν γραπτῶν ἀνδρῶν δυναμένων. ἱεροὶ γὰρ ἦσαν οἱ λευῖται καὶ πόνων ἀπαλεῖς. γνωρίζεσθαι δὲ τῆς ἐξετάσεως ἀρξαμένης μυριάδες ἑξήκοντα τῶν ὀπλίτευειν δυναμένων, ἀπὸ τῶν εἰκοσιέτων ἐπὶ τοὺς πεντήκοντα, καὶ τρισχίλιοι ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα, ἀντὶ δὲ λευῖ, καταλέγει τοὺς φυλάρχους, μανασσεῖ τὸν ἰωσήφου παῖδα, καὶ ἐφραίμιον ἀντὶ ἰωσήπου. δέησις γὰρ ἦν αὐτῷ ἰακὼβ πρὸς ἰώσηπον, πιστοὺς αὐτῷ σφᾶς ἔχειν τοὺς παῖδας ὡς καὶ πρότερον. πηγνύντες δὲ τὴν σκηνὴν, μέσην ἀπέλαμβανον τριῶν φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην σφᾶς σκηνοῦσθαι, ὁδοὶ διὰ μέσων ἐπέτεινον καὶ

A Forum quoq; rerum venalium est propositum, & merces suo quæque loco dispositæ: aderantque opifices omnium artium in suis officinis, ut plane civitas videretur, huc atq; illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima sacerdotes occupabant, ac deinceps Levitæ. Eorum (nã & hi seorsum sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octoginta, maribus tantum, & qui trigesimum à nativitate diem excederent, in hunc censum venientibus. Et quan- *Num. 9.*
B diu nubes super tabernaculum perseverabat, tantisper, velut præsente Deo, castra eodem loco manebant: quoties vero se alio movebat, tum etiam ipsi migrabant. Invenit autem & buccinæ speciem ex argento factæ talem: Canna erat *Num. 10.*
tibia paulo crassior, longitudine paulo minus cubitali, cujus os tantum patebat, quantum ad
C inflandum sufficeret, desinebatque in extremitatem campanulæ simílem, quemadmodum tuba. Asosra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum una plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad consultandum de republica excibantur: utrisque vero clangentibus universus populus convocabatur. Quoties vero tabernaculum moveretur, hic modus servabatur: Primo signo canente, qui
D in Orientali parte castrorum tendebant, excitabantur: secundo vero, qvi à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus præcedentes, & alias sex pone sequentes. Levitæ vero tabernaculum circumdabant. Ad tertium autem signum pars castrorum meridionalis movebatur & ad quartum septentrionalis.
E His buccinis utebantur etiam in sacrificiis, in quibus victimas cædi mos est, tam sabbatis quam cæteris diebus. Tunc etiam primum pascha solennibus victimis est celebratum ex eo tempore, quo in libertatem vindicati Ægyptiorum dominationem effugerant.

CAP. XII.

Seditio contra Moysem propter egestatem, & seditiosorum pœna.

F NON multo post à Sina monte castra mo- XVI.
ventur: & post aliquot mansiones, de qui- *Num. 11.*
bus dicemus, ventum est ad locum, qui dicitur Iseremoth: ubi denuo populus seditionibus agitari cœpit, & laboriosæ peregrinationis culpam in Moysem conferre. Illius suasu se reliquisse regionem fertilissimam, & nunc non solum ejus
G ubertate carere, verum etiam pro sperata felicitate in extremis miseriis huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & si manna quoque aliquo casu deficiat, procul dubio fame interituros. His addebant multa convitia, quæ in virum optime meritum passim jactabantur. exortus est interim unus è populo, qui admonitos præteritorum Moysis beneficiorum bonam spem habere hortabatur, ne tum quidem opem divinam frustra requisituros. Vulgus autem, his verbis vehementius concitatum, magis ac magis contra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita desperatos, jubet æquo animo esse, pollicendo, se quamvis gravibus contumeliis immerito petitum, copias tamen carnium eis exhibiturum, non in unũ tantum diem, sed in plures etiam. Illis vero credere nolentibus, quodã etiam rogante, unde tot hominum millibus providere posset:

Deus, inquit, & ego, quantumvis male apud vos audientes, nunquam tamen desinemus vestri curam gerere: idque brevi estis visuri. Vix hæc dixerat, cum tota castra coturnicibus complentur, quas acervatim venabantur. Deus tamen non multo post in Hebræorum insolentiam ac maledicta animadvertit, non paucis è populo desideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo casu inditum retinet, vocaturque Cabrothaba, quasi dicas concupiscentiæ monumenta.

ὁ θεὸς, εἶπε, κἀγὼ, καί τι κακῶν ἀκούοντες παρ' ὑμῶν, οὐκ ἂν ἀποτρίψαιμι κάμνοντες ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τάχ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσεσθε. ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πίμπλαται τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, καὶ ἠθροίζοντο αὐτοὺς θηρεύοντες. ὁ μὲν τοι θεὸς οὐκ εἰς μακρὰν μετέρχεται τοὺς ἐφ' αὑτὸν θρασυνομένους καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται παρ' αὐτοῖς, ὅ ἐστι Παθυμίας μνημεῖα.

CAP. XIII.

De speculatoribus, qui, explorata Chananæorum regione, reversi Israelitis terrorem hostium incusserunt.

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ τῶν κατασκόπων, οἱ ἐξερευνήσαντες τὴν Χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τοὺς Ἰσραηλίτας ἐξεφόβησαν.

XVII. *Num. 13. 14.* MOyses autem, posteaquam abductos inde adduxisset in locum humanæ habitationi parum aptum, non longe à finibus Chananæorum situm, qui dicitur Fauces, in concionem populum advocat. Cumque in mediis constitisset, Duo bona, inquit, Deus nobis dare decrevit, libertatem & felicis terræ possessionem: quorum alterum ex ipsius munificentia jam habetis, alterum quoque mox habituri. Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeo nulla civitas, nullusve rex nos arcebit, ut ne universa quidem gens, collatis in unum viribus, efficere hoc valeat. Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neque enim sine prælio regione sua nobis sunt cessuri, sed post magna certamina victoriæ præmium erit. ante omnia mittendi sunt speculatores, qui & terræ ubertatem, & habitatorum potentiam explorent. Nos vero in primis concordiæ studere oportet, & Deum adjutorem ac auxiliatorem nostrum debito cultu prosequi. Hæc ubi locutus est, populus, collaudato Moysis consilio, exploratores eligit, duodecim nobilissimos, ex unaquaque tribu unum. qui exorsi à partibus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananæorum regionem perlustraverant, donec ad Amathen urbem & Libanum montem pervenirent: exploratæque terræ simul & incolarum natura, reversi sunt ad suos, quadraginta diebus in hoc negotium insumptis. Et fructuum quidem pulchritudo, qvorum specimen erat allatum, ubertasque regionis quam audiebant, animos multitudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contra deterrebantur à narrantibus difficilem fore ejus acquisitionem, quod flumina superanda essent magna ac profunda, & montes ardui transcendendi, & urbes mœnibus firmissimis cingantur. Apud Hebronem vero etiam gigantum progeniem se reperisse ajebant, atque ita exploratores cum omnia majora apud Chananæos invenissent, quam quæ hactenus post exitum ex Ægypto viderant, suo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleverunt. Qui ex eorum narratione impossibile rati talem terram acquirere, soluta concione domum reversi cum uxoribus & liberis lamentabantur, dicentes, Deum verbis tantū multa polliceri, re autem omnino nihil auxilii præstare. rursumq; Moysem incusantes, in eum simul & fratrē ejus Aaronem pontificē vociferabantur: atq; ita totam noctem inquieti exegerunt, in utrumq; convicia jactando. mane vero ad concionem concurrunt hoc animo, ut, lapidatis Moyse ac fratre, in Ægyptū retro, unde venerant, reverteretur.

Ἀναγαγὼν δὴ αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ μεσίτης εἰς τὸν καλουμένην Φάραγγα παλαιστοῦσαν τοῖς Χαναναίων ὁρίοις καὶ χαλεπὸν ἐνδιατρῖψαι, εἰς ἐκκλησίαν εἴθροιζε παρὰ πλῆθος. καὶ καιρὸς, δύο φησὶ κρείττονα ἡμῖν ἐκ θεοῦ φθάσειν ἀγαθὰ, ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμονος, τὸ μὲν ἤδη δόντος ἔχετε, τὸ δὲ ἤδη λήψεσθε. χαναναίων γὰρ ἐπὶ τοῖς ὅροις καθήμεθα. καὶ κωλύσει τὸ λοιπὸν ἅπαντας οὐ μόνον οὐ βασιλεὺς ἢ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πᾶν εἰθροισθὲν αὐτῶν ἔθνος. ὥρασκαλαζόμεθα σὺν θεῷ τὸ ἔργον. οὐ γὰρ ἀμαχητὶ παραχωρήσουσιν ἡμῖν ὧν γῆς, ἀλλὰ μεγάλοις αὐτῶν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες. πέμψωμεν δὴ κατασκόπους, οἵτινες τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσουσι, καὶ πόση δύναμις αὐτῆς. πρὸ γὰρ πάντων ὁμονοῶμεν, καὶ τὸν θεὸν ὃς ἐστιν ἐπὶ πᾶσιν ἡμῶν βοηθὸς καὶ σύμμαχος, ἀξίᾳ τιμῇ ἔχωμεν. μοναύλου δὲ τούτου ἐόντος, τὸ πλῆθος αὐτὸν νομαῖς ἀμείβεται. καὶ κατασκόπους αἱρεῖται δώδεκα τῶν γνωρίμων τινὰ, ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα. οἱ διελθόντες ἀπὸ τῆς πρὸς ἀφίδακτον τὴν Χαναναίων ἅπασαν, ἐπί τε Ἀμαθῆ πόλιν καὶ λίβανον ἀφικνοῦνται τὸ ὄρος. καὶ τήν τε τῆς γῆς φύσιν, καὶ τὴν τῶν ἐνοικούντων ἀνθρώπων ἐξιχνιάσαντες περίεσαν, τεσσαράκοντα ἡμέρας εἰς πᾶν καταναλώσαντες τὸ ἔργον. ἐπῆν καὶ καρπὸς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομιζόντες τῇ τε τούτων ὑπερβολῇ καὶ τῷ πλήθει τῶν ἀνθρώπων ἃ τὴν γῆν ἔχειν διηγεῖτο, πολεμίων ἐπαίροντες τὸ πλῆθος, φοβοῦντες πάλιν αὖτε, τὴν τῆς κτήσεως λύπην. ποταμοὺς τε διαβῆναι λέγοντες ἀδυνάτους ὑπὸ μεγέθους ἅμα καὶ βάθους, καὶ ὄρη ἀμήχανα τοῖς διοδεύουσι, καὶ πόλεις χάρτερὰς τειχεσι καὶ προβόλων ὀχυρότητι. ἔνθε χειρῶνι καὶ τῶν γιγάντων ἔφασκον τὸν διαγενοῦς κατάλαβεῖν. καὶ οἱ μὲν κατασκοποι τεθαμένοι πάντων οἷς μὴ τὸ ἔξοδον τὰ ἀπ' αἰγύπτου ἐνέσχον, μείζω τὰ κατ' τὴν χαναναίαν, αὐτοὶ τὰ κατασκεπλήσαν, καὶ τὸ πλῆθος οὕτως ἔχειν ἐπῆρόν τε. οἱ δ' ἄπορον ἐξ ὧν ἠκροάσαντο τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπολαμβάνον, καὶ ἀφαλωθέντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ὀλοφυρόμενοι δίηγον, ὡς ἐδὲν ἔργα τὸν θεὸν βοηθοῦντα, λέγω δὲ μόνα ὑπισχνούμενον. καὶ τὸ μωσῆν πάλιν ἠτιῶντο, καὶ κατεβόων αὐτοῦ, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀαρὼν τὸν ἀρχιερέως. καὶ πονηρὸν μὲν καὶ μὴ τὸν εἰς τοὺς ἄνδρας βλασφημίαν, ἀφίεσαν τὴν νύκτα πᾶσαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συντρέχουσι, δι' ἔννοιας ἔχοντες καταλεύσαντες τὸν τε μωσῆν καὶ τὸν ἀαρὼν, ἐπὶ τὴν αἴγυπτον ὑποστρέφειν.

Qvem

τῶν ἢ κατασκόπων ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυήχου υἱὸς φυλῆς ἐ- A Quem eventum metuentes duo è ſpeculatori-
φραιμίτου, καὶ χάλεβος τοῦ ἰεφοννὲ φυλῆς, φοβηθέντες. bus, Jeſus Navech filius ex tribu Ephræmitide
χωροῦσιν εἰς μέσους. καὶ τὸ πλῆθος κατέσχον θαρσεῖν δεό- & Chaleb ex tribu Judæ, procedunt in medium,
μενοι. καὶ μήτε ψευδολογίαν καταφέρειν θεὸν, μήτε & populum compeſcunt, orantes, ut bona ſpe
πιστεύω τισὶ σὺν δι᾽ μὴ ταῖς ληθῆ τῶν χαναναίων εἰρη- ſint. neve Deum inſimulent mendacii, temere
κόσι καταπλήξαι μόνοις, ἀλλὰ τοῖς ὅτι τὴν εὐδαιμο- fidem habentes quibuſdam, qui, vanis ſermoni-
νίαν καὶ τὴν κτῆσιν αὐτοὺς τῶν ἀγαθῶν παρορμῶσιν. οὔτε bus de rebus Chananæorum vulgatis, multitu-
γὰρ τῶν ὀρῶν τὸ μέγεθος, ὅτε τῶν ποταμῶν τὸ βάθος, τοῖς dinem credulam territarent: quin potius eos ſe-
δρᾶσιν ἡσκημένοις ἐμποδὼν στήσεσθαι πρὸς τὰ ἔργα. καὶ B querentur, qui illis regionem tam felicem acqui-
τοῦτο θεὸν συμπροθυμεῖσθαι καὶ συστρατηγοῦντος rendi autores ac duces ſe præberent. neque e-
αὐτῶν. ὡμολόγουν οὖν ἐφάσκον ὅτι τοὺς πολεμίους, μηδὲν ἔ- nim montium magnitudinem, neque amnium
χοντας δι᾽ ἀσθένειαν, ἡμέτερα τῷ θεῷ πεποιημένους profunditatem obſtaturam viris fortiter rem ge-
ὁδηγοῦντος ἡμῶν ἑπόμενοι. οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες ἐπεχεί- rere paratis, præſertim auſpice Deo, & pro illis in
ρουν τὴν ὀργὴν καταπραΰνειν τοῦ θεοῦ. μωυσῆς δὲ καὶ acie præliaturo. Ite, inquiunt, poſito omni ti-
ἀαρὼν, πεσόντες ὅτι τὴν γῆν, τὸν θεὸν ἱκέτευον, οὐχ ὑπὲρ τῆς more alacres, Deoque freti, qua vos ducemus
ἑαυτῶν σωτηρίας, ἀλλ᾽ ὅπως τὴν ἀμαθίας παύσῃ τὸ πλῆ- ſequimini. Talibus verbis conabantur ſedare
θος, καὶ καταστήσῃ τοῦ ἀφόβου αὐτῶν, ὑπὸ τὴν ἀμη- C tumultuantem populum: Moyſes interim & Aa-
χανίας δὲ παραστάντος αὐτοῖς πάθους ὑπεραγομένου. ron procidentes in faciem ſupplicabant Deo, non
παρὰ δὲ ἡ νεφέλη καὶ στᾶσα ὑπὲρ τὸ σκηνοῦν, ἐσήμαινε pro ſua ſalute, ſed ut inſanientem multitudinem
τοῦ θεοῦ φαίνεσθαι θεόν. μωυσῆς δὲ θαρσήσας, πάρεισιν ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus &
ὅτι τὸ πλῆθος καὶ τὸν θεὸν ἐθήλυνε κινηθὲν ὑπὸ τῆς ὕβρεως inſtantibus neceſſitatibus turbatam: cum ſubito
αὐτῶν λήψεσθαι τιμωρίαν, οὐκ ἀξίαν μὲν τῶν ἐξημαρ- nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præ-
τημένων, οἵαν δὲ οἱ πατέρες ὅτι νέα θεσία τοῖς τέκνοις ὅτι ſentem Deum ſignificat.
φέρουσι. παρελθὼν δὲ εἰς τὴν σκηνὴν αὐτὸς, καὶ περὶ τῆς Quo viſo, Moyſes animatus infert ſe in tur- XVIII.
μελλούσης ὑπ᾽ αὐτῶν ἀπωλείας ὀκνηλοῦντος, τὸν θεὸν D bam, & ultro pœnam eis à Deo tanta inſolentia
ὑπομηνῆσαι μὲν ὅσα παθόντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ πηλίκων εὐερ- provocato minatur, non tamen quantam pecca-
γεσιῶν μεταλαβόντες, ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν ἐφάνησαν. ὅτι ti enormitas merebatur, ſed qualis eſſe ſolet pa-
τοι νῦν τῇ τῶν κατασκόπων ὑπαχθέντες θηλεία ταῖς terna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſ-
ἐκείνων λόγους ἀληθεστέρους τοῦ ὑποσχέσεως ἡγήσαντο τοῦ ſo, & internecionem populi cum lachrymis de-
αὐτοῦ. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, σὺν ἀποστολῇ μὲν ἅπαντα precanti, commemoraſſe Deum, quot & quantis
τὰ ἐξ αἰφνιδίου τὸ ἦθος αὐτῶν, ὃ πάντων μάλλον beneficiis affecti ingrati eſſe pergerent, & quod
ἀνθρώπων ἔχει διὰ τιμῆς. τὴν μὲν τοι χαναναίαν ἐ παρέξει γὰρ αὐτοῖς λαβεῖν, οὐδὲ τὰ σὺν αὐτῷ δαιμόνια. ἀ- nunc ſpeculatorum ignavia ſeducti, eorum ver-
νεσίας δὲ πεισθέντες καὶ ἀποπλοκὰς ὅτι τὴν ἐρημίας ἐπ᾽ ἔτη τεσ- E bis plus veritatis ineſſe putarent, quam ſuis pro-
σαράκοντα καταβιῶναι, τὴν ὠδαμονίας πυλεῖν ταύτην miſſionibus. quamobrem non deleturum qui-
ἐκτίνοντας. παῖδες μὲν τοι τοῖς ἡμετέροις ὠδαδώσειν τὴν dem totum illud, quod cæteris mortalibus omni-
γῆν ὑπέσχετο. καὶκείνους τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ bus prætuliſſet: attamen terram Chananæam e-
ἀκρασίας ἐφθονήσατε μεταχεῖν, πεισθέντας θεατότας. παῦ- jusque ubertatem illis non conceſſurum ſed ſine
σαι δὲ μανίσεως καὶ τοῦ θεοῦ γνώμῃ διαλεχθέντος, ἐν lare & ſine urbe in deſerto quadraginta annis
λύπῃ καὶ συμφορᾷ τὸ πλῆθος ἐγένετο. καὶ τὸν μωυσῆν παρε- erraturos, quo peccati pœnas exſolvant. Liberis
κάλει καταλλακτὴν αὐτῶν γενέσθαι πρὸς τὸν θεὸν, καὶ τῆς tamen eorum terram illam daturum, eosq; com-
ἁμαρτίας τῆς καὶ τοῦ ἐρημίαν ἀπαλλάξαντα, πόλεις F modorum, quibus patres ſe per intemperantiam
αὐτοῖς ὠδαχεῖν. ὁ δὲ ὡς ἔφασκεν τὸν θεὸν πρὸς αὐτοὺς indignos redderent, dominos eſſe conſtitutu-
ἕτερα προσοισθαι. μὴ γὰρ καὶ κεφότητα προσαχθῆναι rum. His denunciationibus vulgus attonitum,
τὸν θεὸν ἀνθρωπίνην εἰς τοῦ ὀργοῦ τὸ πρὸς αὐτούς. ἀλλὰ totum ſe mœſtitiæ dedidit, Moyſemque obſe-
γνώμῃ καταψηφισαμένου αὐτῶν. οὐ δεῖν ἀπιστεῖν εἰ crabant, ut deprecaretur Deum, quo reconcilia-
μανίας εἰς ἀνὴρ ὢν, τοσούτους μυριάδας ὀργιζομένας tus, peccatisque condonatis, urbes hoſtiles eis
ἐπαύσει, καὶ μετήγαγεν εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ θεὸς traderet. Ille vero negabat Deum laturum tali-
σπουδαιρῶν, ἡδέως τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος bus ſe tentari precibus. Non enim temere aut
παρεσκεύαζε. καὶ πολλάκις ὠδηκούσαντες, ἀσύμ- humano more ad hanc indignationem eſſe com-
φορα αὐτοῖς τοῦ ἀπειθεῖν ἐπεγνωσαν ὑπὸ δὲ συμφο- G motum, ſed juſtam hanc ſententiam protuliſſe.
ρᾶς ἔπεισεν. θαυμαστὸς ἦν τῆς δρετῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ τὸ ἰ- Non eſt autem incredibile Moyſem unicum vi-
σχυρὸν τοῦ σὺν δι᾽ πιστευόμενον θεῖον ἂν εἶπεν, ὑπὲρ ὃν rum innumera pene hominum millia concitata
ἔζη χρόνον ὑπῆρξε μόνον. ἀλλὰ καὶ νῦν ἔστιν οὐδεὶς ἐ- ſedaviſſe, quandoquidem Deus illi præſens pla-
θέλων ὃς οὐχὶ καθάπερ παρόντος αὐτοῦ καὶ κολάσεως cabiliorem faciebat multitudinem, ſæpe jam ſuo
ἂν σκυθρωπῇ, πειθαρχεῖ τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ νομοθετηθεῖ- malo expertam, conducibilius eſſe non repugna-
σι καὶ λαθὼν δύναιτο. καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα re divinæ voluntati: & alioquin etiam vir ille
τεκμήρια, τῆς ὑπὲρ ἄνθρωπον αὐτοῦ δυνάμεως ἔστιν, digniſſimus eſt admiratione, tum ob ſingularem
virtutem, tum ob fidem non tantum à ſeculi
ſui hominibus, ſed à poſteris etiam impetra-
tam: qvandoquidem hodie quoque nemo eſt Hebræorum, quin, etiamſi latere poſſit, quaſi præ-
ſentem revereatur, & quaſi pœnas exacturum, ſi quid præter decorum ab ipſo præſcriptum geſſe-
rit. Autoritatis ejus pluſquam humanæ argumenta ſunt plurima, & in his illud non minimum,

quod quidam ex regionibus ultra Euphratem sitis ad honorem nostri templi quatuor mensum iter magno sumptu, nec sine periculo emensi, sacrificioque peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de victima consequi, existente aliqua causa, cur per leges nostras id minus liceret. Et quidam ne sacro quidem facto, alii semiperfecto sacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire permissi, re infecta rediverunt, malentes Moysis legibus quam suo proposito obsequi: idque nemine redarguente, nisi propria conscientia. Tantum valet semel concepta de hoc viro opinio, ut major homine habeatur, qui leges à Deo acceptas hominibus tradidisse creditur. Nuper etiam non longè ante Judaicum bellum principatu Claudii, pontificatum apud nos Ismaele obtinente, cum tam valida fames regionem nostram premeret, ut assaron quatuor drachmis veniret, & in festivitate azymorum allati essent cori septuaginta, hoc est medimni Siculi triginta & unus, Attici vero quadraginta & unus: nemo tamen sacerdotum ausus est micam unam inde comedere, tanta egestate premente, legem tantum & iram divinam veritus, quæ in occulta etiam peccata graviter animadvertere solet. Qvare non est, cur aliqvis miretur, quæ illo tempore sunt gesta: quandoquidem etiam scripta posteris ab illo relicta tantam vim & autoritatem obtinent, ut vel inimici nostri fateantur, qvod talem vivendi rationem Deus per Moysem instituerit. Sed de his quisque, ut videbitur, sentiat.

ἤδη δέ τινες καὶ τῶν ὑπὲρ τὸν Εὐφράτην, μέλλων ὁδὸν τοσαύτην ἐλθόντες καὶ τιμὴν δ' παρ' ἡμῖν ἱερεῖ μὴ πολλῶν κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες, οὐκ ἴσχυσαν τῶν ἱερείων μεταλαβεῖν μωυσέως ἀπηγορευκότος, δι' τινὰ τῶν οὐ νομιζομένων, οὐδ' ἐκ τῶν πατρίων ἡμῖν αὐτοῖς τοῖς συντυχόντος. καὶ οἱ μὲν, μηδὲ θύσαντες, οἱ δ' ἡμιεργεῖς τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δ' οὐδ' ἐχθὲς εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν δυνηθέντες, ἀπίασιν ὑπακούσαντες μωυσέως προστάγμασι μᾶλλον, ἢ πεῖσαι τὰ κατὰ βούλησιν τὴν ἑαυτῶν παρημιῶντες, καὶ τὸν ἐλέγξοντα ἐπὶ τούτων αὐτοὺς, οὐ δεδιότες, ἀλλὰ μόνον τὸ συνειδὸς ὑφορώμενοι. οὕτως ἡ νομοθεσία τοῦ θεοῦ δοκοῦσα τὸν ἄνδρα πεπίστευκε τῆς αὐτοῦ φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι, οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ δὲ τὸν πολέμου μικρὸν ἔμπροσθεν κλαυδίου ῥωμαίων ἄρχοντος, ἰσμαήλου τοῦ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τὴν χώραν ἡμῶν καταλαβόντος ὡς τοσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν ἀσσυρῶνα, κομισθέντος ἀλλάβρα τῇ ἑορτῇ τῶν ἀζύμων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα (μέδιμνοι δ' οὗτοι σικελοὶ μὲν εἰσὶν εἷς καὶ τριάκοντα, ἀττικοὶ δὲ τεσσαράκοντα καὶ εἷς) οὐδεὶς ἐτόλμησε τῶν ἱερέων κρύμνον ἓν φαγεῖν, τοσαύτης λιμοῦ τὴν χεῖρα κατεχούσης, δεδιὼς τὸν νόμον καὶ τὴν ὀργὴν, ἣν καὶ ὀλίγοι ἀνεξέλεγκτοι ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὥστε οὐ δεῖ θαυμάζειν εἰ τῶν τότε πεπραγμένων, ὑπὸ μέχρι καὶ νῦν τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ μωυσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τὴν πολιτείαν ἡμῖν ὁ καταστησάμενος ἐστὶ θεὸς, διὰ μωυσέως καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐκείνου. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐς αὖθις τινὶ δοκεῖ διαλέγεσθαι.

TAΔE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστορίων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἑβραίων ἀρχὴ τῆς μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧττα. Κεφ. α.
Στάσις κατὰ καὶ ἐπὶ μωυσέως καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ περὶ τῆς ἱερωσύνης. Κεφ. β.
Ὡς αἱ μὲν τῆς στάσεως καταρξάντες διεφθάρησαν ὑπὸ βέλους θεοῦ, τιμὴ δ' ἱερωσύνου ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατίσχει καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ. Κεφ. γ.
Τὰ συμβάντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι δυοῖν δέοντα τεσσαράκοντα. Κεφ. δ.
Ὡς ἀρχὴν λαβόντες οἱ ἀμορραίων βασιλῆς νικήσαντες μωυσῆς, καὶ τὴν χώραν ἅπασαν αὐτῶν διεφθαρκὼς, κατεμέρισεν αὐτὴν τοῖς χωρὶς δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμίσει τῶν ἑβραίων. Κεφ. ε.
Περὶ βαλαάμου τοῦ μάντεως. Κεφ. ϛ.
Ὡς δὴ μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐκράτησαν αὐτῶν. Κεφ. ζ.
Ἡ μωυσέως τελευτὴ, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. Κεφ. η.

HÆC IN QVARTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Hebræorum, inſcio Moyſe, cum Chananæis pugna & cædes. Cap. I.
Seditio per Corem adverſus Moyſem & fratrem propter ſacerdotium excitata. Cap. II.
Quomodo, ſeditionis conciatoribus divina ultione extinctis, ſacerdotium Aaroni & filiis eſt confirmatum. Cap. III.
Quæ Hebræis in deſerto per annos duos de quadraginta obvenerunt. Cap. IV.
Quomodo Moyſes devicit Sechonem & Ogem Amoræorum reges, delevitque eorum copias, & in ſortem dedit eorum regionem duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ. Cap. V.
De Balamo vate. Cap. VI.
De victoria Hebræorum adverſus Madianitas. Cap. VII.
Moyſis leges, & quomodo ex hominibus eſt ſublatus. Cap. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Qvartus.

CAP. I.

Hebræorum, tæscio Moyse, cum Chananæis pugna & clades.

I. *Num. 14.* HEbræos autē, duram vitā in deserto agentes, & multis miseriis afflictos, nihil pejus habuit, quam qvod Deus non sinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec jam amplius Moysen audire volebant, quiescere jubentem, rati etiam sine illius auspiciis victoriam de hoste se posse obtinere: accusabantque eūm, quasi hoc tantum agentem, ut in magna inopia constituti, semper ab illius consiliis penderent: & omnino pugnare decreverunt, auxilium Dei sibi pollicentes, non tam Moysis respectu, quam quod in ejus tutela jam inde à majoribus essent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc qvoque, si rem strenue gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi virium adversus eas gentes, etiam si Moyses Deum abipsis alienare conetur: omninoqve expedire sibi, ut arbitratu suo potius rem gerant, quam pro excussa Ægyptiorum servitute Moysis tyrannidem suscipiant, ejusque libidini seducti pareant, jactantis divina colloquia, quibus, ut Deo præ cæteris carus, de rebus gerendis præmoneatur: quasi vero non omnes ex æquo Abrahæ essent posteri, ut unus singulari gratia præscientiam futurorum divinitus habere debeat. Prudentium esse, ut, contempta unius hominis arrogantia, Deo potius promissori credentes, ad acquirendā eam regionem se expediant, neq; diutius sub Dei prætextu verba sibi dari sinant. Cogitandum de præsenti inopia, quam loca deserta graviorem in dies reddant, &, ductore Deo, manus cū Chananæis quamprimum conserendas, nec amplius assensum legislatoris exspectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neq; feroci eorum impetu

Κεφάλαιον ά.

Ἑβραίων δίχα τ μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧτα.

ΕΒΡΑΙΟΥΣ δ' ὁ κ τλεῦ ἐρημίαν βίον ἀπηδὴς καὶ χαλεπὸς ὢν, ἐπόνει, καὶ κωλύοντος θ θεῦ τῶν χαναναίων πεῖραν λαμβάνειν. οὐ γὰρ ἠξίουν τῆς μωυσέως παραινέσεως λέγοις ἠρεμεῖν, ἀλλὰ καὶ δίχα τ παρ' ἐκείνε βοηθείας κρατήσειν αὐτοὶ τῶν πολεμίων νομίσαντες, κατηγόρουν μὲν αὐτε, καὶ πραγματεύεσθαι μέχρι αὐτοὺς δοκοῦσιν ἀεὶ τῆς ἐξ αὐτε βοηθείας δέονται. πολεμεῖν δ' τοῖς χαναναίοις ἀρμήκεσαν, λέγοντες τὸν θεὸν ἐκ μωυσῆ χαριζόμενον ἐπικουρῆν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῆ κηδόμενον αὐτῶν θ εὐθὺς ἀφ' τοὺς προγόνους ὧν ἐπετέτευκε. καὶ ἀφ' τλεῦ αὐτῶν ἀρετὴν, πρότερόν τι ὠφελῆσαν τλεῦ ἐλευθερίαν καὶ νῦν βουλόμενος σῴζειν, ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον, εἶναί τε καὶ κατ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τῶν ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτῶν μωυσῆς ἐθελήσῃ τ θεὸν, ὅλως τι συμφέρειν αὐτοῖς τὸ τὼτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίροντας ὅτι τῆς παρ' αἰγυπτίων ἐξελθεῖν ὕβρεως, μωσεῖ τυράννου ἀνέχεσθαι, καὶ ζέειν πρὸς τ τούτε βούλησιν ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτῷ προσθήλαι φῶσι τῶν ἡμετέρων κ τ πρὸς αὐτὸν εὐνοιαν, ὡς οὐχ ἁπάντων ὄντων ἐκ τῆς Ἀβραάμ γλεαὶ ὄντων, ἀλλ' αὐτὸν ἕνα ὄντα θ θεοῦ παρεχηκότ, ἵν τὰ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τε μέλλοντα, παρ' αὐτε μανθάνοντα. δόξειν τε σωφρονεῖν ἔφασαν εἰ τῆς ἀλαζονείας αὐτε καταγνόντες, καὶ τῷ θεῷ πιστεύσαντες κτήσεσθαι γλεᾶν ἧς αὐτοῖς ὑπέσχηται θελήσασιν, ἀλλὰ μὴ τῷ ἀφ' τλεῦ αἰτίαν ταύτην ἐπ' ὀνόματι θ θεῦ κωλύοντι προσχεῖν. τ ἀπορίαν οὖν λογιζόμενοι, ᾗ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπὶ ταύτην αὐτοῖς χεῖρα σωθῆναι ἔναγε δοκεῖν, ὅτι τλεῦ πρὸς τοὺς χαναναίους μάχην ἧκον ὡρμημένοι, τὸν θεὸν προσποιούμενοι στρατηγὸν, ἀλλ' οὐχὶ τλεῦ φῶτ θ νομοθέτε συνεργίαν προσμένοντες. ὡς οὖν ταῦτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἔχειν ἐκρίναν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μὲν οὐ κατὰ πόλε-

τὰ παλαίσματα αὐτῶν τὴν ἔφοδον, οὐδὲ τὴν πληθὺν, ἧν- A neque immensa multitudine perterriti, irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæsa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis dejecit pejora metuentis, cogitantisque ab irato numine immissam esse, eo qvod non expectato oraculo, ad pugnam prorupissent. Moyses autem videns tum suos accepta clade consternatos, tum B hostem victoria recenti elatum, veritus, ne præsenti successu non contentus majora moliretur, decrevit copias retro in desertum reducere. Cumque populus posthac in ducis potestate se fore polliceretur, malo admonitus, nihil absque ipsius consilio prospere cessurum, motis castris, itum est in desertum hoc animo, ut non prius C contra Chananæos pugnam capesserent, quam signo divinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti usu venit, maxime rebus adversis, ut difficiles se moderatoribus præbeant, ita Judæis etiam idem accidit. Qvum enim essent numero sexcenta millia, & vel in secunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis in egestate ac infortunio tam in se invicem quam in imperatorem suum exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, qvantam nec apud Græcos nec apud Barbaros unqvam fuisse accepimus. qvæ res dubio procul in extremum jam periculum delatos perdidisset, ni Moyses oblitus acceptæ injuriæ, qvod minimum abfuit, quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abjecit, sed, tametsi contumelioſos non solum erga legis latorem, verum etiam in mandata divina per Moysem accepta, liberavit tamen è perniciosissima seditione, cujus absque sua providentia non nisi tristissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum, ea sedata, Moyses rem administraverit, nunc dicemus, causa ejus primum exposita.

CAP. II.

Seditio per Corem adversus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata.

II. COres, vir genere & qpibus inter Hebræos clarus, & populari quadam facundia præditus, videns Moysem in celso dignitatis constitutum, molestè ac invidenter id ferebat. Cum enim esset ex eadem tribu & cognatione, iniqvum censebat, se illi posthaberi, & divitiis pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multaque in illum apud contribules Levitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dictitans, nec diutiq ferendam, Moysem ambitiosis artibus sub prætextu cujusdam divinitatis cum aliorum injuria suæ tantum gloriæ studere: & nuper præter jus & fas sacerdotium absque populi suffragio fratri Aaroni dedisse, & alias dignitates, quasi tyrannide arrepta, pro libidine distribuere. Gravem hanc esse injuriam, quod ita latenter se in dominationem insinuet, ut priusquam sentiri possit, populi libertas opprima-

Num. 16.

tur. Qui enim principatu ſe dignum ſibi ſit conſcius, eum volente ac perſuaſo populo ſine vi ad tale faſtigium aſpirare. Qui vero bonis artibus eo pervenire deſperent, à vi quidem abſtinere, ne bonitatis ac honeſtatis opinionem amittant, ſed technis malitioſis ad id conſequendum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è republica eſſe, priusquam è clancularijs inſidiatoribus aperti hoſtes evadant. Qvam enim rationem Moyſem afferre poſſe, cur Aaroni potiſſimum & filiis ſacerdotium dederit. Si enim ex Levitica tribu alicui honor is ex divina voluntate deberetur, ſe merito fuiſſe præferendum, genere Moyſi parem, ætate atque opibus potiorem. qvod ſi antiquiſſimæ tribus ratio haberetur, optimo jure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendam, Dathamo, Abironi, & Phalao, divitiis juxta ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens reipublicæ curam habere, revera hoc tantum agens, ut, concitato populo, pontificatum invaderet. Nec diu ſe intra unam tribum hæ criminationes continuerunt, verum ſparſus paulatim rumor, dum quiſque auditis de ſuo aliquid addit, totis jam caſtris pervagabatur: breviqve eo res devenit, ut ducenti quinquaginta è primatibus factionem Coræ ſequerentur, qui omnes operam dabant, ut ſacerdotium fratri Moyſis ademptum in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat, ut ad lapides conclamaretur: concurrebatque incondita multitudo in concionem, ubi ſtans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è ſervitute eximendum, cui ſub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim, ſi ipſe eſſet ſacerdotis electo, aliquem dignum fuiſſe ad hunc honorem provecturum, non eum, qui multis eſſet merito poſthabendus: vel ſi Aaroni eum dare decreviſſet, populi ſuffragio potius quam fratris beneficio fuiſſe daturum. Moyſes autem, qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum, nequaquam expavit: ſed fretus conſcientia rei bene adminiſtratæ, & ſciens fratrem electione Dei perveniſſe ad ſacerdotium non ſua gratia, prodiit in concionem: & qvoniam non erat imperitus artium, quibus vulgus tractandum eſt, ad Corem verſus elata voce, Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel unus quivis ex iſtis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imo ne reliquam quidem concionem contemno, etiam ſi vobis divitiis & cæteris dotibus non ſint conferendi. Nam nec Aaron ideo ſacerdotio potitur, quia ditior: Tu enim ampliores, quam uterq; noſtrum, facultates poſſides: neque quia nobilior. Commune enim univerſis genus nobis Deus voluit, cujus eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus, quod aliis debebatur, fratri contuli. Niſi enim jus & fas præ oculis habuiſſem, nequaquam oblitus mei, dediſſem alteri: cum nemo ſit mihi me ipſo propinquior, & mihi non minus quam illi bene velim.

A ὅτι μὴ μόνον ἄκοντας μὴ ἂν συμβαίνῃ τῆς βασιλείας τὸν ἰσχυὸν ἀφαιρεῖσθαι. ὃς τις γὰρ αὐτῷ συνοίδεν ὄντι λαβεῖν ἀξίῳ, πειθοῖ τυγχάνειν αὐτὸν καὶ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θρασυνόμενον. οἷς δ' ἄπορον ἐκ δικαίου τιμᾶσθαι, βίαν μὲν ἀφεῖσθαι βουλόμενοι δοκεῖν εὐσεβοῦσι, τέχνῃ δὲ εἶναι κακουργοῦσι δυνατοί. συμφέρειν δὲ τὴν πόλιν θεῖναι τοὺς τοιούτους ἐπὶ λανθάνειν οἰομένους κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐπαναστάσεως, φανεροὺς ἔχειν
B πολεμίους. τίνα γὰρ ἂν λόγον ἀποδοῦναι δυνάμενος μωυσῆς, ἀαρῶνι καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μὲν γὰρ τῆς λευϊτικῆς φυλῆς τὴν τιμὴν ὁ θεὸς τινὶ θεσμοθετεῖν ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγχάνει. ἦμεν μὲν ὁ αὐτὸς ὢν μωυσεῖ, πλούτῳ δ' ἢ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. εἰδὲ τῇ πρεσβυτάτῃ τῶν φυλῶν, εἰκότως ἂν ἡ ῥουβηλου τὴν τιμὴν ἔχοι, λαμβανόντων αὐτὴν δαθάμου καὶ ἀβιαράμου καὶ φαλαιοῦς. πρεσβύτατοι γὰρ
C οὗτοι τῶν ταύτην τὴν φυλὴν νεμομένων, καὶ δυνατοὶ χρημάτων θεωσίᾳ. ἐβούλετο μὲν ταῦτα λέγων ὁ κορῆς, ὑπὸ κοινὸν πρόσχημα δοκεῖν. ἔργῳ δ' εἰς ἑαυτὸν ἐπράγματεύετο τὴν θεὸν δ' πλῆθους τιμὴν μεταθεῖναι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοηθῶς, μετ' ὀλίγον πέρας τοῖς φυλέταις ἔλεγε. πρόϊόντος δ' εἰς τοὺς πλείονας κατ' ὀλίγον δ' λόγου, καὶ τῶν ἀκροωμένων πρὸς πλειόνων τῆς κατ' ἀαρῶνος διαβολῆς, ἀναπιμπλάται τούτων ἅπας ὁ στρατός. ἦσαν δὲ οἱ συνιστάμενοι
D τῷ κορῇ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι τῶν πρώτων ἀνδρῶν, παραδόντες ἀφελέσθαι τὴν ἱερωσύνην τὸν μωυσέως ἀδελφόν, καὶ ἔστιν αὐτὸν ἀπιμεῖν. ἀνηρέθιστο δ' ὁ τὸ πλῆθος, καὶ βάλλειν τὸν μωυσεῖ ὡρμήκεσαν, ὅς τε σκληρίαν ἀκόσμως μὲν θορύβου καὶ παραχῆς συνελέγοντο. καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς δ' θεοῦ πάντες ἐβόων δώκειν τὸν τύραννον ἐκ τῆς ἀπ' αὐτοῦ δουλείας ἀπαλλάξαι τὸ πλῆθος, τῇ δ' θεοῦ προφάσει βίαια προστάγματα κελεύοντος. τὸν γὰρ θεὸν ἔσπερ αὐτὸς ἐᾷ ὁ τὸν ἱερασόμενον
E σκλεγόμενος, τὸν ἄξιον ἂν εἰς τιμὴν προήγεν, ἰσχὺς τοῦς πολλῶν ἀσθενέστερος ταύτην φέροντα προνέμεσθαι κέρδος τι προχρῆν ἀαρῶνι ταύτην, ἐπὶ τοῦ πλήθει πεποιῆσθαι τὸν δοσιν ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τἀδελφῷ καταλείπειν. μωυσῆς δ' τὴν κορὲ διαβολὴν οὐκ ἠγνόει προϊδών, καὶ τὸν λαὸν παροξυνόμενον ἰδών, οὐκ ἐδεισεν. ἀλλὰ θαῤῥῶν εἰς πρὸ τῶν πραγμάτων καλῶς ἐβεβούλευτο, καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς κατ' τὸν δ' θεὸν προαίρεσιν τῆς ἱερωσύνης
F τυχόντα, ἀλλ' ὑπ' τοῦ αὐτοῦ χάριν, ἦλθεν εἰς τ' ἐκκλησίαν. καὶ πρὸς μὲν τὸ πλῆθος ὀλίγα ἐπιβαίνατο λέγων. πρὸς δ' τὸν κορῆ βοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν καὶ κατ' ἄλλα καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν δ' φύσις, ἐμοί φησιν ὦ κόρη, σὺ καὶ τούτων ἕκαστος, ἀποδήλου δ' τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄνδρας, τιμῆς ἄξιοι δοκεῖτε. καὶ τὸν ὅμιλον δ' πάντα τῆς ἐμοίας οὐκ ἀποστερῶ τιμῆς, κἂν ὑστερῶσιν ὧν ὑμεῖς οὐκ πλεῖστα καὶ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχετε. κ' νῦν ἀαρῶνι τὴν ἱερωσύνην οὐκ ἐπειδὴ πλείστου πρόσκε. σὺ γὰρ κ' ἀμφοτέρους ἡμᾶς μεγάθ' χρημάτων ὑπερβάλλεις. ἀ μὲν ἀδ' ἀλήθεια. κοινὸν γὰρ ἡμῖν ἔστ' ἐπίσην ὁ θεὸς, τὸν αὐτὸν δοὺς πρόπατορα. ἀδὲ διὰ φιλαδελφίαν, ὁ δικαίους ἂν ἕτερος ἔχετ' τοῦτο. φέρων ἐδωκα τἀδελφῷ. κ' γὰρ εἰ μὴ φροντίζων δ' θεὸν κ' τ' νέμων τὴν τιμὴν ἐχαριζόμην, οὐκ ἂν ἐμαυτῷ παρεῖς δοῦναι περέχον ἑτέρῳ συγγενέστερ' ὢν ἐμαυτῷ τἀδελφῷ καὶ πρὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ πρὸς ἐκεῖνον διακείμεν'.

καὶ

καὶ γὰρ οὔτε σιωπὴν ἐῶν τῆς κινδύνους ἐμαυτὸν ἐπιφέρειν τοῖς ἐκ θεοῦ δωρεᾶς, ἄλλῳ τινὶ ἂν διὰ ταύτην δικαιοσύνην χαρίζεσθαι. ἀλλ' ἐγώ τε χρείττων ἢ κακουργῆσαι, εἴτε θεὸς οὐκ ἂν ὑπεῖδεν ἑαυτὸν καταφρονούμενον. τὸ δ' ὑμᾶς ἀγνοοῦντας, ὅτι καὶ πιστεύοντες αὐτῷ χαρίζεσθε. ἀλλ' αὐτὸς ἐπιλεξάμενος τὸν ἱερωσόμενον αὐτῷ, τῆς τε τοῦτο αἰτίας ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν. ἐμοὶ μὲν ἐξ ἐμοῦ χάριτος λαβών, ἀλλὰ καὶ κρίσιν θεοῦ, καταστήσας αὐτὸν εἰς μέσον ἐπιδικάσιμον τοῖς βουλομένοις, οὐ τῷ προκριθεὶς ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ἐπιτραπῆναι, καὶ δι' ἐμοῦ συγχωρηθῆναι ταῦτ' αὐτῆς ἀπαλλάττειν, ἐσόμενον. τοῦτο μέρος ἔχειν τὸ μὴ στασιάζοντας ὑμᾶς ὁρᾶν, καί τι μὴ τῶν ὑμετέρων γνώμῃ αὐτὸ τυγχάνειν. ὁ γὰρ εὐδοκεῖ ὁ θεός, οὐκ ἠμαρτανόμην τοῦτο καὶ βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. ταῦτ' ἂν καὶ τὸ μὴ ἀσεβεῖς παρέχοντες ἐκείνου τῷ τιμῶν ἀσεβεῖς. καὶ πάλιν ἀξιοῦντες ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, καὶ τῷ ἀσφάλειαν τῷ ἐπ' αὐτῇ βεβαιοῦντ' ἡμῖν δι' θεοῦ, κατασκευάσειν δ' λόγιον. κρίνει τοίνυν πάλιν αὐτὸς, τίνας βούλεται τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῷ θυσίας ἐπιτελεῖν, καὶ προσεύχεσθαι τῆς εὐσεβείας. ἅπαντα γὰρ καρδίᾳ ἐφίεμενον τῆς τιμῆς, τῷ ἐξουσίαν δ' τινὶ προσήκειν ταύτῃ ἀφελέσθαι τὸν θεόν. τῆς οὖν σώσεως καὶ τῆς ἀληθοῦς παραχῆς, παύσασθε. πρωὶ γὰρ ὅσοι τῆς ἱερωσύνης ἀντιποιεῖσθε κρείττονα ἕκαστος ἡμιατήριον οἴεσθαι σῶν θυμιαμάτων καὶ πῦρ παρέστε. καὶ σὺ δὲ κορὲ, προσχωρήσας τῷ κρίνοντι τοῦ θεοῦ, τῷ ὀπὶ πύτοις αὐτοῦ μὴ ψηφοφορίαν, ἀλλὰ καὶ μὴ σαυτὸν ποιεῖ τοῦ θεοῦ κρείττονα. προσήκειν γὰρ κἀμοὶ τοῦτο οὕτως ἐμοὶ δ' ἱερεύς. ἀνεμέσητον δ' ὑμῖν καὶ ἀαρῶνα παραδέξασθαι συγκληθέντα, ἡγουμένου μὲν ὄντα δ' αὐτοῦ. μηδὲν γὰρ μεμφθῆναι τοῖς προτῷ τοῦ ἱερωσύνου πεπραγμένοις διαμάρτυρα καὶ συμμίσητε συνελθόντες ἐν φανερῷ παντὶ τοῦ λαοῦ. καὶ συμμαρτύρων ὑμῶν, ἃ ἂν τῷ θυσίαν ἥδιον κρίνοι ὁ θεός, ἵνα ὑμῖν ἱερεὺς κεχαρισμένος τῆς ἐπὶ ταδελφῷ ἀληθοῦς κεχαρισμένος τῷ τιμῷ αὐτοῦ ἐνόμφος. πᾶσι μανσίως εἶναι, παύεσθαι καὶ παραχῆς τὸ πλῆθος, καὶ τῆς εἰς μανσῖον ὑποψίας. ἐπαινέσαν δὲ τοῖς εἰρημένοις, καὶ γὰρ ἦν καὶ ἔδοκει χρηστὰ τοῦ λαοῦ. τότε μὲν οὖν διαλῦσαι τὸν σύλλογον.

Κεφάλαιον γ'.

Ως οἱ μὲν τῆς σώσεως καπήρξαντες, διεφθάρησαν καὶ ἔβλαψαν δὲ θεῦ, τῷ δ' ἱερωσύνῃ ἀαρὼν ὁ μανσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ.

Τῇ δ' ὑστέρᾳ συνῆλθον εἰς τῷ ἐκκλησίαν, παρατευξόμενοι τῇ θυσίᾳ, & τῇ δι' αὐτῆς κρίσει τῶν περὶ τῆς ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. συνέβαινε δ' ἅπαν θορυβοῦσθαι τῷ ἐκκλησίαν, μετεώρου δ' πλήθους ὑπὸ τὸ ἐλπίσι τῶν ἐσομένων. καὶ τῶν μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ μανσῆς ἐλεγχθείη κακουργῶν. τῶν δὲ φρονίμων, εἰ πραγμάτων ἀπαλλαγείσαν & παραχῆς. ἐδεδίεσαν γὰρ, μὴ δ' σώσεως προϊούσης ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κόσμ' τ' καταστάσεως. ὁ δὴ πᾶς ὅμιλ' φύσει χαίρων τῇ καταβοᾶν τῶν ἐν πόλει, & πρὸς ὅτι ἔτυχεν, πρὸς δ' τι τὴν γνώμην τρέπων ἐθορύβει. πέμψας δὲ καὶ μανσῆς πρὸς δάθαμον καὶ δι' ἁβειρῶν ὑπηρετὰς, ἐκέλευσεν ἥκειν κ' τὰ συγκείμενα, rumoribus circumferebatur. Moyſes autem, miſſis ad Dathamum & Abironem viatoribus,

A & alioqui qualis erat prudentiæ, me violati juris reum facere & hujus facinoris præmium alteri cedere? Verum & à mea probitate abſit tale ſcelus, neque Deus ſuſtinuiſſet aut ſe contemni, aut vos ignorare, qvid illi gratiſſimum facturi eſſetis. Ipſe ſacerdotem ſibi elegit, ipſe ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licet non meo beneficio, ſed divina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depoſitum B veſtris ſuffragiis committere, nullam prærogativam poſtulans ex eo, qvod hactenus eo ſit legitime functus, ut qui, omni ambitione poſita, maluit vos ſine ſeditione videre, tametſi veſtris etiam calculis ante jam comprobatus. neque enim Dei voluntatem in hoc læſimus, qvod veſtrum etiam aſſenſum accedere voluimus. ſed qvod ille ultro detulit, ſalva pietate recuſare non licuit: C quemadmodum & illud æqvum eſt, ut qvi ſemel dedit, ſuum donum ratum ac perpetuum efficiat. Quamobrem judicabit denuo, qvem velit pro vobis ſacra facere, & pietatis veſtræ antiſtitem eſſe. Iniquiſſimum enim fuerit, Corem per ambitionem obſtare, quo minus liberam electionem ſui ſacerdotis habeat. Nihil eſt igitur, quod ſeditionibus turbemini, quantum ad hanc cauD ſam attinet. Cras mane cum ſua quiſque acerra & igne ac odoramentis adeſto. Tu vero Cores, cede Deo, & calculum ejus expecta, neque majorem, quam Deus habeat, autoritatem tibi arroga: ſed tu qvoque inter cæteros hujus honoris competitores judicandus adeſto. nec video, cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui jam in hac functione irreprehenſibile ſui ſpecimen dedit. Ubi vero conveneritis, E coram toto populo ſuffitum facitote, & cujus ſacrificium acceptius Deo fuerit, cum mea quoque autoritate confirmabo, meque ab hac calumnia collatæ per privatam gratiam in fratrem ſummæ dignitatis exolvam. His auditis, turba & tumultuari ſimul, & male ſuſpicari de Moyſe deſtitit: & inſuper conſilium ejus collaudavit tanquam è republica futurum: atqve ita concio dimittitur.

F

CAP. III.

Quomodo, ſeditionis concitatoribus divina ultione extinctis, ſacerdotium Aaroni & filiis eſt confirmatum.

POſtera vero die reditur in concionem, ut ſacro facto intereſſent divino judicio, per *Num. 10.* quod competitorum certamen erat dirimendum: eratque nonnihil tumultus, multitudine G ſuſpenſa ad eventus expectationem, qvibusdam Moyſen in ordinem redigi cupientibus; qui vero prudentiores erant, ſeditionum finem exoptantibus, timebant enim, ne actum eſſet de republica, ſi ulterius ſeditio procederet. multitudo quoque natura novarum rerum cupida, & ad obloquendum magiſtratibus prona, omnibus

jussit, ut ad condictum venirent sacris interfu-
turi. postqvam autem negaverunt se obtempe-
raturos, neque diutius passuros Moysi potenti-
am artibus malis quæsitam in populo augeri: his
renunciatis assumptisque aliquot præstantiori-
bus, non est dedignatus ad contumacem Datha-
mi factionem venire, sequentibus se libenter,
quos jusserat. Tum Dathamus cum suis, audito
Moysen cum primatibus ad se adventare, pro-
gressi cum liberis & uxoribus ante tabernacula,
expectabant, quidnam acturus esset. aderant eti-
am satellites, qui arcerent eum, si quid vi agere
vellet. ille vero jam propior, sublatis in cœlum
manibus, & elata voce, ut à tota multitudine ex-
audiri posset, Domine, inquit, cæli & terræ ac
maris, ut qui mihi testis es fide dignissimus, quod
quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui
miserátus res Hebræorum, perpetuus adjutor
mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis
omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: qua-
propter non dedignaberis rei veritatem, atque
istorum ingratitudinem in medium proferre.
Nosti sanè exactè & illa, quæ nativitatem meam
præcesserunt, visa nimirum non audita: nunc
in illis rebus testimonio tuo me subleva, quas
isti cum non ignorent, male suspicari ta-
men non verentur. Ego cum vitam agerem
quietam, id quod mea virtute & tua voluntate
Raguelisque soceri beneficio consecutus eram,
tamen relictis ejus voluptatibus & commodis,
meipsum totum dedidi ærumnis pro isto populo
perferendis: & primum pro libertate eorum,
nunc vero pro salute promptissimè magnos la-
bores suscepi. Nunc ergo quoniam in suspicio-
nem veni hominibus, qui mea cura ac provident-
tia tot mala incolumes evaserunt, tu, qui in igne
illo ad montem Sina mihi apparuisti, & tua voce
spectaculoque illorum prodigiorum me digna-
tus es, qui in Ægypto legatione tuo nomine me
fungi voluisti, qui, Ægyptiorum opibus afflictis,
servitutem eorum effugere concessisti, & Pha-
raotis potentiam succumbere mihi fecisti, qui i-
gnaris viæ per mare medium iter aperuisti, cu-
jus postea fluctibus Ægyptios involvisti, qui
inermes armis munivisti, qui ex vitiosis fontibus
potabiles reddidisti, & potum nobis inopia labo-
rantibus è petra produxisti, cibumque in terra
non invenientibus à mari attulisti, è cælo deni-
que nunquam ante auditum es largitus, qui le-
gibus ac institutis rem nostram ornasti, adesto
mihi, Domine, judex omnium ac testis incorru-
ptissimus, quod neque munera à quoquam He-
bræorum, favorem meum contra justitiam ca-
ptante, admisi, neque pauperem, bonam cau-
sam habentem, propter adversarium divitem
perdere litem sum passus, & nunc republica sin-
cerissimè administrata, in suspicionem culpæ,
à qua sum alienissimus, venio, quasi fratri ob
privatum affectum, & non tua voluntate, sacer-
dotium tuum contulerim: ostende, qvod omnia
tua providentia dispensantur, & nihil fortuitis
casibus, sed tua voluntate ad effectum pervenit:

καὶ πειθομένων τῷ ἱερουργίαν. ὡς δ' οὔτε ὑπακούσαι
τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ μωυσῆν οὐ πείσεσθαι καὶ
ἅ λαὸς πάντος ἐκ κακουργίας αὐξανόμενον, ἀκούσας
τὰ παρ' αὐτῶν ὁ μωυσῆς, ἀκολουθῆν αὐτῷ τοὺς πρεσβύ-
τους ἀξιώσας, ἀπῆει πρὸς τοὺς περὶ δαθάμην οὐχ ἡγε-
μόνος εἶναι δεινὸν βαδίζων πρὸς τοὺς ὑπεναντιουμένους. οἱ δ' οὐδὲν ἀντεπόντες ἠκολούθουν. οἱ δὲ περὶ δα-
θάμην πυθόμενοι τὸν μωυσῆν μὴ τῶν ἀξιολόγων τῆς
πλήθους πρὸς αὐτοὺς προσαγόμενον, προελθόντες
γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις πρὸ τῶν σκηνῶν, ἀπέβλεπον
τί καὶ μέλλει ποιεῖν ὁ μωυσῆς. οἱ τε θεραπεύοντες ἦσαν
περὶ αὐτοὺς ὡς εἰ βίαν τινὰ προσφέροι μωυσῆς ἀμυ-
νόμενοι. ὁ δὲ πλησίον γιγόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν ἀ-
έρανὸν ἀνάσχων, γενόμενος ἐκβοήσας ὡς ἀκουσθῆναι πάσῃ
τῇ πλήθει γιγέδαι. δέσποτα, φησὶ, τῶν ἐπ' ἀέρανῷ τε
καὶ γῆς καὶ θαλάσσης. σὺ γὰρ ἐμοὶ τῶν ὑπ' ἐμὲ πε-
πραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμῃ τῇ σῇ
γίνεται τὰ πάντα, καὶ στρατιὰς μεγάλας ἐξεπόρισας,
οἵκτιν ὃν πᾶσι δεινοῖς ἑβραίων πιεσάμενος. ἐλθέ μοι
τούτων ἀκροατὴς τῶν λόγων, σε γὰρ οὐτε πρατόμενον,
ὅτε νοσηθὲν λανθάνει. ὡς τ' οὐδὲ φθονησὰς μοι τῆς ἀ-
ληθείας, τῷ τούτων ἀχαριστίαν ὑπερσχεθεν θέμενος.
τὰ μὲν οὖν πρεσβύτερα τῆς ἐμῆς ἡμέρας, αὐτὸς
οἶσθ' ἀκριβέστερον, οὐκ ἀκοῇ μαθὼν, ὄψει δὲ αὐτὰς πα-
ρὼν γινομένας. ἃ δὲ ὑπὸ τούτων καὶ τοῦ ὑπισχνέμενοι
σαφῶς, ἀδίκως ὑπονοοῦσι, τούτων μοι γενοῦ μάρτυς. ἐ-
γὼ βίον ἀπράγμονα καταστησάμενος, ἀνδραγαθίᾳ μὲν
ἐμῇ, σῇ δὲ βουλῇ, καὶ τοῦ γαμβρίου μοι Ῥαγουήλου πε-
ρὶ τοῦτο καταλιπόντος, ἀφεὶς τὰ ἐκείνων δόσιμα τῶν
ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐπέδωκα τοῖς ὑπὲρ τούτων πολεμι-
ωτέροις. ἔστερον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν,
νῦν δ' ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μεγάλους ὑπέστην πόνους, οἷς
πάντ' ἐπονῶ τύμον ἀντιπάξας προθύμον. νῦν οὖν ἐ-
πεὶ κακουργεῖν ὑπώπτευμαι παρ' ἀνθρώποις, εἰς ὅσ' ἐ-
μῶν καμάτων ὑπάρχει τὸ πίστευμα, εἰκότως ἂν αὐ-
τὸς ὁ τὸ πῦρ σκήνει μοι φήνας καὶ τὸ σινᾶον, καὶ τῆς αὐ-
τῆς φωνῆς ἀκροατὴν ποιησάμενος, καὶ θεατὴν πρά-
ξεων ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν σκήπτρου ὁ τύπος ποιήσας, ὁ κελεύ-
σας ἐπ' αἰγύπτου στεῖλαι, καὶ τῷ σῷ γνώμῃ πόν-
τος ἐμφανίσαι, ὁ τὴν αἰγυπτίων δύναμιν σείσας,
καὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν δουλείας δρασμὸν ἡμῖν πορίσας,
καὶ μικροτέραν ἐμὲ τοῦ Φαραώθου ποιήσας ἡγεμο-
νίαν, ὁ γὴν ἡμῖν ἀμαθῶς ἔχουσι τῶν ὁδῶν ποιήσας τὸ
πέλαγος καὶ τὴν ἀναπεκομμένην θάλασσαν τῆς αἰ-
γυπτίων ὑπικυμένας ἐλέθρους, ὁ γυμνοῖς οὖσι, τὴν ἐξ
ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος, ὁ ποτίμως ἡμῖν δια-
φθαρμένας πηγὰς ξεύσας πόσιμους ἀποσκευάσας, καὶ πέτρας
ὑποροῦσιν ἡμῖν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ποτὸν μηχανησάμε-
νος, ὁ τῶν γῆθεν ὑποροῦντας εἰς τροφὴν ἀφορώσας
πρὸς θάλασσαν, ὁ καὶ ἀπ' οὐρανῦ τροφὴν κατα-
πέμψας οὐ πρότερον ἐστερημένοις, ὁ νόμων ὑπόνοιαν ἡ-
μῖν ὑποθέμενος, καὶ ἀφαίρεσιν πολιτείας, ἐλθὲ δέσποτα
τῶν ὅλων δικαστὴς μου καὶ μάρτυς ἀδωροδόκητος. ὡς
οὔτε δωρεὰν ἐγὼ παρ' ἑβραίων τινὸς καὶ ἃ δικαίᾳ πρόσ-
κεισθαι, οὔτε πλούτου κατέκρυπτα πενίαν νικᾶν δυνα-
μένου, ἀλλ' ὑπὲ βλάβῃ ἃ κοινᾶ πολιτευσάμενος, εἰς ἀλ-
λοτριωτάτας τῶν ἐμῶν ὑπαιτιευμάτων ὑπονοίας πά-
ρειμι, ὡς ἀχὶ σῷ κελεύσαντος ἀδελφῷ ὅδε τὶ ἱερωσύνῃ,
ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάριν. φάσκων ἢ καὶ νῦν ὅτι πάντα σῇ
προνοίᾳ διοικεῖται, καὶ μηδὲν αὐτομάτως. ἀλλὰ καὶ
βουλήσιν βραβεύομεν τῷ σὴν, εἰς πέλος ἐρχεται.

ὑπ

ἐπὶ τῇ Φαραὼ τῶν Ἑβραίων ὑποντων μεταλλοῦ Δα-
θαμὴλ & Ἀβειρὼν ἐπιτίλει, ὃς σοῦ καταδικάζουσιν ἀγνωσθη-
σόμενος, ὡς τὰ ἐμὰ τύχης νικωμένου. πιθοῖς γὰρ φανε-
ρὰ τοῖς ἐπ' αὐτοὺς δόλοις, οὕτω μεμελετῶσιν κατὰ τῆς
σῆς δόξης, μὴ κοινῶς ἐκ τοῦ ζῆν αὐτοὺς μεταστήσας, μὴ
κατὰ τὸ δοκοῦν τοῖς ἀνθρώποις ἐξελληλυθότας τοῦ
βίου φανέντας νόμου. ἀλλὰ χάνει σοὶ αὐτοὺς ἅμα τῇ
γῇ καὶ τοῖς ὑπάρχουσιν, ἵνα πατρῴοις γλυφῇ. τοῦτο γὰρ
ἐπιδοὺς ἂν ἰσχὺς ἅπασι ἤθεσι τοῦ καὶ διδασκαλία,
φρονήσεως δὲ ὡς τοὺς ταῦτα πιστεύειν σοὶ δο-
κοῦντας αὐχὴ ὁσία. ἀγνοηθείη γὰρ ἂν οὕτως, ἀγαθὸς
ὢν σὺ θεοσεβὴς. εἰ δὲ ἀληθεῖς πεπείσμεθα
κατ' ἐμοῦ λόγους, τοὺς μὲν ἀπαθεῖς ἀπὸ παντὸς
φόβου κακοῦ. ὂν δὲ ἐπηρεάσμεθα ὄλεθρον αὐτοῖς,
τοῖς ἐπ' ἐμοί. ἐπ' ἐμὲ δίκλει ἐπιφερόμενος ὧδε
ἐπ' ἐμὲ ἀδικηθεὶς θελήσαντος λαοῦ, ἐκ λοιποῦ βρα-
χέος ἐπιόντος καὶ ἐρημίαν σῶζε τὴν πολιτῶν ἐπιμέλειαν
ἐπιδεικνύμενος, ἀπεχθῆ τηρῶν αὐτοῖς καὶ ἀκοι-
νώνητον τῶν ἡμαρτηκότων κολάσεως. σὺ γὰρ αὐτὸς οἶ-
δας ἄξιον ὑπὲρ τῶν ἐκείνων κακίας κοινῇ πάντας
ὀφλεῖν τιμωρίαν ἐκτίνειν. ταῦτα εἰπὼν ἐδάκρυ-
σεν, ἡ δὲ αἰφνίδιον ἡ γῆ σάλου δὲ ἀπ' αὐτὴ κι-
νηθεῖσα ὑπὲρ ἐξ ἀνέμου βίας σαλευομένου κύματος,
ἐπῆλθε ὁ λαός. πατάγου δὲ σκληροῦ βαρύτο-
νος ἐκ τῶν ἐκείνων σκιδνᾶς, σωλῆνα ἡ γῆ, καὶ πᾶν θ'
ὅσον ἐπ' αὐτοὺς ἦν, ὑπήνεγκεν εἰς αὐτὸν. ἠφανισμέ-
νους δὲ αὐτοὺς ὡς μηδ' ὀφθεῖσαι τινὰς γνῶναι, σωπῇ
μὲν ἡ γῆς τὸ μὲν ἐκείνοις κεχηνὸς καὶ καθίσαπο,
πάθοι δὲ τι τῶν περιημμένων φανερὰν εἶναι
ἀπωλείαν· οἱ μὲν οὕτως ἀπώλοντο, δείξεις δ' ἰσχύος
θεοῦ ἐγένοντο. εὑρέθη δ' ἄνδρας, ἃ μένον τὴν συμφορᾶς
ἐκείνης καθ' αὐτὸν ἔσης ἀξίας οὐκ ἦν, ἀλλ' ὅτι καὶ
ἐπιγνόντων ἐφήνησαν οἱ συγγενεῖς. τῶν γὰρ σω-
θέντων ἐκλαθόμενοι, πρὸς τὸν ὄλεθρον ἐκ συμβεβη-
κότος ἐπιόντα τῷ κρίσιν, καὶ νομίζοντες ὡς ἀληθεύ-
σαντα τοὺς περὶ δαθαμὴλ, ἐδ' ἐλυποῦντο.
καλεῖ τοὺς περὶ τῆς ἱεροσυλίας ἀμιλλωμέ-
νους τῶν ἱερέων δοκιμασίαν, ἵν' ἃ προσδέχηται τὴ
θεὸς ἥδιον, ἐκεῖνος ἢ κεχειροτονημένος. σω-
θέντων δὲ πεντήκοντα καὶ διακοσίων ἀνδρῶν, οἱ καὶ διὰ
πλείστων ἀρετῶν ἐπιμῶντο ὧδε τὸ λαῷ, ἐ διὰ τὸ αὐ-
τοῦ ἢ καινότης ὑπερεβάλλοντο, προσῆλθον καὶ ἀρῶν καὶ
καπῆς. ἃ μὲν τῆς σκιδνᾶς πάντες καθηγιάζον ὅτι τοῖς
θυμιατηρίοις, ὅσα κομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε δὲ πῦρ
παῦτον ἔσω ἐδὲ χειροποίητον ἰσχῦσε τις ἐδὲ γῆθεν
ἀναδοθὲν καὶ ὑπορρομὴν κύματος, ὅτι καὶ βίαν πνεύ-
ματος, ὕλης φύσεως αὐτὸ ὧδε τρεῖς αὐτομάτως ἐξ-
εφάνη. ἀλλ' ὑπὸν θεοῦ κελεύσαντος ἀφθεῖν λαμ-
πρὸν ἐ φλογωδέστατον. ἀφ' ἃ πάντες, οἵ τε Δαθαισοὶ καὶ
οἱ πεντήκοντα καὶ κορὲ ἄξωτες ἐπ' αὐτοὺς, ἐφθάρησαν
οὐ ἐ τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γενέναι. θεισάζει δὲ
μόνος Ἀαρὼν, μηδὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς βλαβείς, τά τ' ἄλλα ἐ-
σωθεὶς ἐσκήμην ἀπεκλύσατο. μωυσῆς δὲ ἑτέρων ἀπω-
λείαν, βουλόμενος τοῦ τιμωρίαν αὐτῶν μνήμην
ἐκφυλάξαι, καὶ τοὺς αὐθις ἐσομένους αὐτοῦ μα-
θεῖν, ἐκέλευεν ἐλεάζαρον τὸν Ἀαρὼν υἱὸν τὰ θυ-
μιατήρια αὐτῶν ὧδε τὸν χάλκεον καθ' ἕδραν βω-
μὸν, ὅσων ὑπόμνησις ἔτι τοῖς αὐθις ὧν ἔπαθον, καὶ

A & qvod res Hebræorum cordi tibi ſint, juſta in Dathamum & Abironem animadverſione declara, qui te ſtupidum faciunt, meis impoſturis circumveniri jactantes facies autem manifeſtam adverſus inſanos gloriæ tuæ detractores vindictam, ſi non communi more intereant, ne quis nihil niſi humanum paſſos exiſtimet, ſed terra, quam indigni calcant, dehiſcens cum familiis & B facultatibus eos abſorbeat; hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum poſteris ſtatuetur, ne quis ſecus, quam pium eſt, de tua majeſtate ſentire audeat: & meum miniſterium ex tua ſententia eſſe comprobabitur. Qvod ſi vera ſunt crimina, quæ in me congerunt, tum in meum caput diræ vertant, illis, qvos execratus ſum, incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudi- C nem in pace, concordia, & mandatorum tuorum cuſtodia ſerva intactam & expertam ſupplicii ſceleratis hominibus debiti: qvandoqvidem alienum eſt a tua juſtitia, illorum pœnas immeritam Iſraelitarum turbam dependere. Hæc cum lachrymis effato, terra horrendum repente contremuit, & undante ſuperficie, non ſecus quam pelagus vento fluctuans, univerſum populum terruit: immani mox ſonitu eliſo, qua ſe- D ditioſi tendebant, ſolum ſubſidit, & eodem momento omnes ad unum abſorbet: ſublatisque in hunc modum profanis, hiatus ille ita rurſum clauditur, ut ne veſtigium quidem ejus ſupereſſet. Hic finis ſeditioſæ factionis, illuſtre argumentum, divinæ providentiæ ſimul & potentiæ, fuitque hic caſus eo miſerabilior, qvod adeo nemo ne propinqvorum quidem aut cognatorum E eos eſt miſeratus, ut totus, quantus erat populus, anteactorum oblitus, lætis acclamationibus Dei ſententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, ut peſtem ac perniciem popularium exiſtimaret. Poſt Dathamum cum ſuis extinctum Moyſes pontificatus æmulos convocat, Deo denuo commiſſurus electionem, ut ei ſit ratum ſacerdotium, cujus ſacrificium Deo gratiſſimum F apparuerit. Itaque conveniunt ducenti quinquaginta viri ſummo in precio ſemper apud populares habiti, tum quod à majoribus omni virtute præclaris oriundi eſſent, tum quod ipſi nequaquam degenerarent: cumque his procedunt & Aaron & Cores: deinde ſtante ante Dei tabernaculum adolebant acerris odoramenta, quæ ſecum attulerant: cum ſubito tantus ignis effulſit, quantum nec homines ipſi unquam excitaverunt, nec in terris ſponte ardentibus, nec in ſylG vis per æſtum auſtri flatu colliſis & attritis excitatum viderunt, ſed qualis divinitus accendi poterat fulgentiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus: cujus vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta una cum Core ita ſunt abſumpti, ut ne cadaverũ qvidem reliquiæ comparerent: ſolus Aaron ſuperfuit illæſus, ut manifeſtum eſſet divinitus coortum hoc incendium. His ita abſumptis, Moyſes, volens perpetuam ejus ſupplicii memoriam ad poſteros tradi, ut & illis non ignoraretur, juſſit Eleazarum Aaronis filium acerras eorũ affixas altari æreo conſecrare, ut hoc monumento omnes terrerentur, qui cæleſte

numen humanis dolis putant circumveniri posse.

CAP. IV.

Qua Hebræis in deserto per annos duosdequadraginta obvenerunt.

Num. 17. POst tam evidens argumentum cum jam satis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, sed divino judicio sacerdotium ad Aaronem perveniſſe, sine ulla controversia post hac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu cessatum est à seditione, imo pene gravior priore est insecuta. nam ex talibus causis ortum habuit, ut facile apparet, longo tempore duraturam. Cum enim semel animos hominum occupasset hæc persuasio, nihil sine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moysis ista facere. huic igitur imputabant omnia tanquam non peccatorum odio Deus sæviret, sed à Moyse solicitatus: atque ferebant, qvod non solum impune tot optimatum morte populum mulctasset, sed præmium etiam auferret confirmatum jam fratris pontificatum: quandoquidem nemo posthac eum affectaturus erat, cum aliis id malè cessisse videret. adhæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes, ut superbæ & nimiæ Moysis potestati modum aliquem statueret. facile enim hoc illi esse. Tum ille maturè sentiens excitari turbas, veritus, ne qui rursum res novas molirentur, unde magnum aliquod malum accidere posset, concionem advocari jubet. &, auditis postulatis, nihil respondens, ne magis irritarentur, hoc tantum principibus tribuum mandavit, ut virgas afferrent tribuum nominibus inscriptas. ejus enim fore sacerdotium, in cujus virga Deus signum ostenderit. qvod ubi placuit, inscriptas attulerunt, cum alii, tum Aaron, inscriptam habens in sua Leviticam. eas Moyses acceptas in Dei tabernaculum deposuit. sequenti vero die omnes protulit, quæ facilè agnoscebantur, qvod essent & à principibus qui attulerant, & a cætero populo notatæ: videbantque alias eadem specie manere, qua erant pridie, cum eas Moyses acciperet, ex Aaronis vero ramos & germina esse exorta, & quod magis mirum amygdala matura, qvod virga ex hoc genus ligno constaret. hac novitate spectaculi vulgus attonitum, omissis odiis, qvibus tam Moysem qvam Aaronem prosequebatur, totum in admirationem divini judicii versum, amplius Deo repugnare desiit, ratumque Aaroni sacerdotium esse voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus, nemine posthac contradicente, fuit pontifex. & Hebræorum populus longis seditionibo agitatus hoc modo ad quietem tandem pervenit. Moyses autem posteaquam Leviticam tribum divino cultui dicatam, immunem à militia fecisset, ne forte in parandis ad vitam necessariis occupati, negligentius sacra tractarent, mandavit, ut post armis ac Dei favore quæsitam Chananæam ex oppidis ejus quadragintaocto bona & pulchra Levitis distribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duum millium cubitorum, & insuper à toto populo de-

III. Num. 18. 35. Levit. 14. 18. & 26.

Κεφάλαιον δ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

ΚΑὶ ἀαρὼν μὲν, οὐκ ἐπὶ τῇ μωυσέως χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει φανερᾷ γνωσθείσῃ, μετὰ τῶν ἤδη βεβαίως ἀπειλαμβάνετο τιμῆς. τὸν μὲν γοῦν οὐδὲ οὕτως σωφρονεῖν παύσασθαι, πολλῷ δὲ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύειν χαλεπωτέραν. ἐλάμβανε δὲ τῆς ὀργῆς τὸ χεῖρον πρόφασιν αἰτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέπω λήξειν· τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον ὑφεθήσεσθαι. οἱ γὰρ ἄνθρωποι πεπιστευκότες ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίκαια τοῦ θεοῦ προνοίᾳ, οὐκ ἐβούλοντο τοῦτο χωρὶς τῆς εἰς μωυσέα χάριτος τοῦ θεοῦ πεπρᾶχθαι. κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τῷ ἐγγὺς τοῦ θεοῦ γίνεσθαι πεπεῖσθαι, οὐχ οὕτως ἀφ' ὧν αὐτὸς ἐπολαθέντων ἀδικίαν, ὡς μωυσέως πράγματα παρεσχηκότος. καὶ τὰς μὲν διαφθορὰς μηδὲν ἐξαμαρτάνοντας, ἢ ὅτι σὺν τῷ θεῷ θρησκείαν εἶπον διδάσκειν. τῶν τοιούτων ἀνδρῶν ὀλεθρίων καὶ πάντων ἀρίστων ἐξημειωκότα τὸν λαὸν πρὸς τὸ μηδεμίαν ὑποχὴν δίκην ἐπὶ καὶ τῷ ἱερωσύνῃ ἀναμφίλεκτον τὸν ἀδελφῷ παραχεῖν. οὐδ' ἕνα γοῦν ἐτ' αὐτῆς ἄλλον ἀντιποιήσασθαι καὶ τοὺς πρώτους ὁρῶντα κακῶς ἀπολωλότας. ἔτι γε μὴν καὶ τῶν τῶν οἰκείων τοῖς διαφθαρεῖσι δέησις ἐγίνετο πολλὴ τοῦ πλήθους μειῶσαί τι τῆς μωυσέως μεγαλαυχίας. ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τοῦτ' εἶναι. μωυσῆς δ', καὶ γὰρ ἐκ πολλοῦ σωφρονίσαι μέλλων ἠκροᾶτο τοῦ ὄχλου, δείσας μή τι νεωτερήσωσι πάλιν, καὶ χλωπήν τι μέγα καὶ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν. καὶ προεῖπεν ἠκροᾶτο εἰς ἀπολογίαν οὐ καθιζόμενος, ἵνα μὴ παρεξύνῃ τὸ πλῆθος. αὐτὸς δὲ μόνον τοῖς φυλάρχοις προσεπών, κομίζειν τὰς τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ἐπιγεγραμμένα. λήψεσθαι γὰρ ἐκείνου τὸν ἱερωσύνην, οὗπερ ἂν ὁ θεὸς ἐπιση μείνῃ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν εἶναι, κομίζουσιν, οἱ μὲν ἄλλοι τῶν ἀρῶν, ἐπιγράψαντες λόγια ἐν τῇ βακτηρίᾳ. ἐπὶ τούτοις μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ θεοῦ κατέθηκε. τῇ δ' ἐπιούσῃ προελθόντος τοὺς βακτηρίας γνώριμοι δ' ἦσαν τῶν τότε ἀνδρῶν καταμεμνημένων αὐτὰς, οἱ περ ἐκόμιζον, καὶ τὸ πλῆθος. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' ἃς περ αὐτὰς χήματος μωυσῆς παρέλαβεν, ἐπὶ τούτου μεμενηκυίας εὗρε. ἐκ δὲ τῆς ἀαρῶνος, βλαστούς τε ἐκλάδους ἀναφυούσης ἑωρᾶν, καὶ καρπὸν ὡραῖον, ἀμύγδαλα δηλονότι, ἐκ τούτου τοῦ ξύλου τὴν βακτηρίας κατασκευασμένης, ἐκπλαγῆναι δὴ ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς θέας, εἰ καί τι διὰ μίσους τοῦ μωυσῆ καὶ ἀαρὼν, ἀφέντες τὸ θαυμάζειν ἤρξαντο τοῦ θεοῦ ὡς αὐτὰ κρίσιν, καὶ τὰ λοιπὸν ἐπευφορούντες τοῖς δεδογμένοις τῷ θεῷ σωφρονεῖν ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν, τοῖς αὐτοῦ θεοῦ χειροτονήσαντος, βεβαίως ἔσχε τὴν τιμήν. ἡ δὲ τῶν ἑβραίων φύσις πολλὰ ἀκμάσασα χρόνον, τότε ἐπαύσατο τὴν τρόπον. μωυσῆς δ' ἐπεὶ πολέμῳ καὶ γραπτὰς ἡ τῶν λοιπῶν ἀφεῖτο φυλὴ, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τῶν εἰς τὸν βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τοῦ ἱεροῦ, καὶ βάλησιν τοῦ θεοῦ τὴν χαναναίαν κτησομένους τοὺς ἑβραίους, ἐκέλευε κατανεῖμαι τοῖς λοιποῖς ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀγαθὰς καὶ καλὰς. τὴν τε περὶ αὐτὰς γῆς διαφέρουσας εἰς δισχιλίους πήχεις ἀπὸ τῶν τειχῶν αὐτοῖς εἶναι. καὶ πρὸς τούτοις ἓξ τὸν λαὸν ἐξέ-

ταξε

τῆς τῶν ἐπιτηδείων καρπῶν δεκάτην αὐτοῖς τε τοῖς λευίταις, καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ ἑκάστη τῶν δώδεκα πληθύνει λαμβάνει, ταῦτ' ἐστίν. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμην εἰπεῖν καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἰδίᾳ τῶν δώδεκα πάντων γινέσθαι, δηλῶσαι. τῶν μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων, τρισκαίδεκα προεχειρίσατο τοὺς λεβίτας αὐτοῖς προστάξαι. καὶ τὰς δεκάτας ἃς ἑκάστη τῶν δώδεκα φυλῶν παρὰ τοῦ λαοῦ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκάτην αὐτοῖς ἀποτελεῖν. ἔτι δὲ ἀπαρχὰς τὸν λαὸν δίκαιον τοῦ θεοῦ πάντων τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων καρπῶν ἀποφέρειν. καὶ τῶν τετραπόδων ὅσα τῶν εἰς τὰς θυσίας νενομισμένων τὸ πρωτόγονον ἄρσεν ἡ καταθῦσαι θεῷ χρὴ τοῖς ἱερεῦσιν, ὡς τε αὐτοὺς παρεῖναι σὺν τῇ ἰδίᾳ οἰκίᾳ ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τῶν δ' οὐ νενομισμένων ἐσθίειν παρ' αὐτοῖς κατὰ τοὺς πατρίους νόμους, τοῖς δεσπόταις τὸν τοκάδος σίκλου καὶ ἥμισυ αὐτοῖς ἀποφέρειν, ἀνθρώπου δὲ πρωτοτόκου πέντε σίκλους. εἶναι δὲ ἀπαρχὰς αὐτοῖς καὶ τῆς τῶν προβάτων κουρᾶς. τοὺς τε πτίλοντας τὸν οἶνον καὶ ἀρτοπωλουμένους, τῶν πεμμάτων αὐτοῖς τινὰ χαρίζεσθαι. ὅσοι δ' ἂν αὐτοὺς καθιερῶσιν ὑπὲρ χιλιὼ πεπαυμένοι, ναζαραίους δὲ καλοῦσιν, κομῶντες καὶ οἶνον οὐ προσφερόμενοι, τούτων ὅταν τὰς τρίχας ἀφιερῶσιν ἅμα θυσίαν τε θρέψαι τοὺς κούρεας νέμεσθαι τοὺς τοὺς ἱερέας. καὶ οἱ κορβᾶν αὐτοὺς ὀνομάσαντες τοῦ θεοῦ, δῶρον ἢ τοῦτο σημαίνει καὶ ἀλλοίων γλῶτται, βουλομένους ἀφίεσθαι τῆς λειτουργίας τοὺς ἱερεῦσι καταβαλλόντας ἀργύριον, γυναῖκα μὲν τριάκοντα σίκλους, ἄνδρα δὲ πεντήκοντα. ὅσοι δ' ἂν ἐνδεέστερα τῶν ὡρισμένων ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι ταῦτ' εἰς τούτων ὡς βούλονται δοκιμάσαι. εἶναι δὲ καὶ τοῖς κατ' οἶκον θύουσιν ἐναγχίας ἕνεκα τῆς αὐτῶν ἀλλὰ μὴ θρεπτικῆς ἀναγκαῖον νομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἔνυστρόν τε καὶ χελιόνιον καὶ τὸν δεξιὸν βραχίονα ἀπὸ ἱματος. καὶ τοῖς μὲν ἱερεῦσι μονοῖς τοσαῦτα παρέχειν, ἃ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν, ἐμπεφανῆσαι ἐπιτηδεύσει. πάντων δὲ τοῖς ἱερεῦσι τελουμένων, κοινωνεῖν διέταξε καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ θυγατέρας καὶ γυναῖκας, ἐξεῖναι τῶν ὑπὲρ ἁμαρτημάτων προφερομένων θυσιῶν. ταύτας γὰρ ἐν τῷ ἱερῷ μόνοι δαπανῶσιν οἱ ἄῤῥενες τῶν ἱερέων αὐθημερόν. ὡς δ' ταῦτα μὴ τῷ φύσιν μονοῦς διέπειν, ἄρας μὴ πάσης τῆς στρατιᾶς, ἀλλὰ τοὺς τῆς ἰδουμαίας ὅρους ἦλθε, καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα τῶν ἰδουμαίων πέμψας, ἠξίου ὁδὸν αὐτῷ παρασχεῖν ἐγγυᾶσθαι τε αὐτὸς ἐθέλοι λαβεῖν, ὑπὲρ ὧν μηδὲν ἀδικηθήσεσθαι, δώσειν ὁμολογῶν, ἀγοράσαντι τῷ στρατῷ χορηγίαν, κἂν πιεῖν ὕδατος αὐτοῖς κελεύσῃ καταβαλεῖν. ὁ δ' οἷς ἐπεστέλλετο μονοῦς σὺν ὁπλίτου μόνῳ, ἀπαντήσας τὴν ὁδὸν, ἐνστῆναι τῷ στρατιᾷ. ἀγανακτήσαντος δὲ μονοῦς καὶ κωλύσαντος αὐτοὺς εἰ πολεμίοις βία παρεισιέναι. καὶ μονοῦς ἄρχειν δὲ μάχης ἐπιβάλλεται ὁ θεὸς χειμάῤῥουν, τὴν δύναμιν ὑπαναγαγὼν ἀφ' ἧς ἐρήμου ἐκπεραίνων. τότε δὴ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μαριάμνην τελευτᾷ βίου καταλαμβάνει, πεντηκοστὸν ἔτος πεπληρωκότα, ἀφ' οὗ τὴν αἴγυπτον κατέλιπε. μηνὸς δ' ξανθικοῦ νουμηνία καὶ σελήνου. ἐτάφη δ' αὐτὴν δημοσίᾳ πολυτελῶς, ὑπέρ τινος ὄρους, ὃ καλοῦσι, σεὶν. καὶ πενθήσασα ὅπη τριάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν, ἐκαθήρε μονοῦς τούτῳ τῷ τρόπῳ. μόχθον ἠλέησε. δεύτερον μὲν καὶ γεωργίας ἄπειρον, ὁλοκληρον δὲ ξανθικῷ πᾶσιν, μικρὸν ἄποθεν τοῦ στρατοπέδου παράγων εἰς χωρίον καθαρώτατον,

Acimas annui fructus exegit, Levitis simul ac sacerdotibus conferendas: atque hi posthac ejus tribus solennes reditus fuere. Nunc dicendum, quæ sint sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis, jussit, ut Levitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo qvotannis acceptarum decimas penderent: præterea ut populus Deo primitias omnium fructuum è terra provenientium offerret, & ex quadrupedibus, quæ mactare fas est, primogenitum, si masculum fuerit, sacrificandum sacerdotibus adducat, ut eo cum familia vescantur in urbe sacra, pro eis vero, quibus patria lex vesci vetat, dominus fœtus siclum cum dimidio dependat, pro homine vero primogenito quinque siclos, deberi eis etiam primitias tonsuræ ovium. & qui panes coquant, liba aliqvot eis præbere. Qui vero ex vo- *Num. 6.*
to se consecrant, Nazaræi dicti, capillum alentes, & vinum non gustantes, cum capillum consecrant, victimas eorum sacerdotibus cedere. Item qui Corban seipsos nominant, hoc est Dei donum, si velint a ministerio, ad quod se ultro obligaverunt, dimitti, sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta siclos, virum quinquaginta, qui vero tantum pecuniæ non habuerint, hos sacerdotum arbitrio relinquendos. quin &, si quis domi mactet ad privatum epulum, non ob cultum divinum, offerendum tamen sacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrum. Tantum est, quod sacerdotibus Moyses attribuit, præterque quicquid pro peccatis populus offert, ut in proxime præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam uxores quam filias & famulos etiam participes esse voluit, exceptis, quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano soli sacerdotio fungentes mares eodem die absumunt. His ita post seditionem dis- *Num. 20.*
positis, castra movit, & cum omnibus copiis ad Idumeæ fines pervenit: legatis primum ad regem præmissis, petebat ab eo tantum liberum transitum, paratus ipsius arbitrio fidem dare, sine cujusquam injuria iter se facturum: præterea forum rerum venalium suis exhiberi poscebat, persoluturus etiam aquæ precium, si rex ita juberet. ille vero, legatis re infecta dimissis, negatoque transitu, armatus cum exercitu est obviam profectus, prohibiturus Moysem, si vi viam aperire conaretur, at propheta, consulto prius oraculo, & Deo non permittente, ut ipse pugnæ principium faceret, retrorsum abduxit exercitum, per desertum iter facturus. Eodem tempore sorori ejus Mariammæ ultimus vitæ dies advenit, quadragesimo anno, ex quo Ægyptum reliquerat, mensis Xantici luna prima: sepultaque est publico sumptu magnifice, super quodam monte, qui appellatur Sein: & post menstruum luctum lustravit Moyses populum hunc in modum: Juvencam laboris & *Num. 19.*
aratri expertem colore toto corpore rufam,

paulum ante caſtra productam pontifex in loco purissimo mactavit, & sanguinem septies digito aspersit versus Dei tabernaculum. deinde solida juvenca, ita ut procubuit, cum pelle ac intestinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem injiciunt, simulque hyssopum & lanam cocco tinctam. hujus cinerem universum vir purus ac castus collectum reponit in locum purissimum: & quotquot posthac funesti purificatione opus habebant, paulum hujus cineris in fontanam immittentes, & hyssopi ramulum intingentes, aspergebant se die tertia & septima: quo facto, pro puris posthac habebantur. & hunc lustrandi morem etiam in terra belli sorte qvæsita servari præcepit. Cæterum funesto exercitu ita, ut dixi, lustrato, per desertum cum eo pergens Arabiam petiit. Cumque venisset in agrum urbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelsum, quo ager clauditur, Aaron conscendit, præmonitus à Moyse, qvod esset moriturus: & in conspectu totius exercitus, stans in loco acclivi, exuitam pontificiam stolam Eleazaro filio tradidit, ad quem jure ætatis successio pertinebat. atq; ita, spectante populo, moritur, eodem ipso anno, quo sororem amisit, anno ætatis centesimo vigesimo tertio. dies mortis ejus incidit in primam lunam mensis, qui Athenienſibus hecatombæon dicitur, Macedonibus Ious, Hebræis sabba. Luxit eum populus diebus triginta, & luctu finito, Moysis ductu pervenit ad fluvium, qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, desertum medium pererrans, in Asphaltitem lacum influit, Moabitas ab Amorææis disterminans. estque hæc regio frugifera, & fructus, quantum satis est, incolis suppeditat. ad ejus regem Sehonem misit legatos Moyses, qui transitum per regnum peterent, fidem daturus, qvod sine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: sed persoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiamsi potum aquæ sine precio dare gravarentur. Sehon vero, negato transitu, & armato suorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus, si Hebræi fluvium transire conarentur.

Num. 20.

IV.

Num. 21.

CAP. V.

Qvomodo Moyses devicit Sehonem & Ogem Amoraorum reges, deleritque eorum copias.

Num. 22.

MOyses autem, postquam intellexit Amoræos hostilem in se animum gerere, haud ferendum contemptum ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, otio simul & egestate facile adduci posse, ut pristinos tumultus ac seditiones renovarent, occasionem eis adimere volens, consuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo vero annuente, & victoriam insuper pollicente, magnopere hac spe animatus, militem quoque fiducia complet, clamitans adesse tempus, quo pugnandi cupiditatem exsatiarent, auspice Deo, & quo sponte jam propenderent, autoritate sua compellente. at illi permissa potestate læti, arma corripiunt & vestigio instructa acie ad hostem properant.

ὁ ἀρχιερεὺς ἐθυσέ τι καὶ δ αἵματος ἑπτάκις ἔρανε τοῦ δεκτικοῦ ἀπέκρυς τῆς σκηνῆς τῷ θεοῦ ἐστραμμένης εἰς ἔχει ὅλης τῆς δαμαλίδος σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς, ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσσωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον. συναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τὴν τέφραν ἁγνὸς ἀνὴρ καὶ τίθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοῖς οὖν δεῖ νεκροῦ μεμιασμένοις τῆς τέφρας ἀλίγον εἰς πηγὴν ἐνιέντες καὶ ὕσσωπον, βαπτίσαντες τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν ἐρρύηναν τρίτῃ τε καὶ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τῶν δὲ καταλθόντων εἰς τοὺς κληρυχίους τρισσοὺς ἔπεμπε ποιεῖν. μὴ δὲ τλεῦ ὅτι τῇ πένθει τῆς ἀδελφῆς τῆς στρατηγοῦ καὶ ἱερέως τοιαύτῃ ἐμωμήθη, ἀπῆγε τλεῦ δύναμιν διὰ τῆς ἐρήμου καὶ τῆς Ἀραβίας ἐλθὼν δὲ εἰς χωρίον, ὃ μητρόπολιν αὐτῶν οἱ ἄριστοι νενομίκασι, πέτραν μὲν ἄρκιλες λεγομένην, πέτραν δὲ νεῦ ὀνομαζομένην, ὀρεσιν ὑψηλοῦ περέχον ὄρους αὐτὴ, ἀναβὰς ἀφορᾷ εἰς αὐτὸ, μανούσης αὐτῷ θείας ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἱματίου δὲ τὴν στρατηγίαν ἐρῶντος, καὶ παντὸς δὲ λεῦ τὸ χωρίον, ἀναδὺς ὁ τλεῦ ἀρχιερατικὴν στολὴν, ᾗ ἐφόδους αὐτὴν ἐλεάζαρος ἀρὼν τὸν παῖδα, πρὸς ἓν ἅπασι τὴν ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη φέρουσα, θνήσκει, ἐπιλήθους εἰς αὐτὸν ἁμαρτόντος. τὸν μὲν αὐτὸν τελευτήσαντα ἔτει, ᾧ καὶ τλεῦ ἀδελφὴν ἀπέβαλε. βιοὺς δὲ ἔτη πεντε, τρία πρὸς τοῖς ἑκατόν. ἐστενάχησε δὲ αὐτὸν σὺν λεῦ νομικῶν, μᾶλλον δὲ πάντων ἀνθρώπων, καλούμενοι, λαοὶ δὲ πανδήμει, σαββὰ δὲ παρ' ἑβραίοις. πένθος δ' ἐστὶ αὐτοῖς ὁ λαοῦ τριακονθήμερον ἄγοντος, ἀπὸ τοῦ ἐλώφησεν, ἀναλαβὼν στρατὸν ἤγεν μανούσης τὸ στρατὸν, πορεῖα δὲ ποιεῖται δρυμῶν. ὃς ἐκ τῶν τῆς ἀραβίας ὀρῶν ἁρμώμενος, καὶ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων, εἰς τλεῦ ἀσφαλτίτην λίμνην ἐκδίδωσι, διορίζων τλεῦ τε μωαβίτην καὶ ἀμορραῖον. γῆ δ' αὐτὴ καρποφόρος ἐστὶ καὶ θρέψαι ἀνθρώπων ἱκανὴ τοὺς περ' αὐτοῖς ἀγαθοῖς ἱκανὴ τρέφειν. πρὸς οὖν σίχωνα τὸν βασιλεύοντα τῆς χώρας ταύτης, ἀπέστειλε μανούης τὸ στρατὸ δεδοναιόδον ἐφ' οἷς ἂν θελήσῃ πίστιν, μὴ τι μηδὲν ἀδικηθῆναι, μήτε τὴν χῶραν μήτε τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν σίχωνι ἐκβατῇ. τοῦτε χρῆται τὸ ἀγορᾶν χρῆσθαι πρὸς τὰ ἐπιτήδεια λυσιτελές, εἰ δὲ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πιπράσκειν σίχωνι ἐθέλοιεν. σίχων δ' ἀρνεῖται μὴ ἐπαλίζει τὸν ἰδιῶτον στρατὸν, καὶ τοὺς ἑβραίους ἀμβαίνειν τὸ ἀγνῶτα κωλύειν ἐπιμένοντας λεῦ.

Κεφάλαιον ε.

Ως σιχῶνα καὶ ὤγην τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μανούης καὶ τλεῦ στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν ἀμφοτέρους, κατεκληρώσεν αὐτῶν τλεῦ χώραν δυσὶ φυλαῖς ἡμίσειαν τῶν ἑβραίων.

MΑνούης δ' ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τὸν ἀμορραίων ἀμφοτέρους, ἐπεὶ μὴ φέρονται μὴ ἀνεχόμενος δεῖν ἔγνω, καὶ τοὺς ἑβραίους τῆς ἀπραξίας καὶ τῆς δι' αὐτλεῦ ἀπορίας, ὑφ' ἧς σωσίπατρον τι πρότερον αὐτοὺς συνέπεισε, καὶ τότε δυσκόλως ἔχον ἀπολλάξαι ἀμφοτέρους, ἤρετο τὸν θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτοῖς δίδωσι. τοῦ δὲ θεοῦ, καὶ νίκην ὑποσημαίναντος, αὐτὸς μαχουμένους ἔχε πρὸς τὸν ἀγῶνα. καὶ τοὺς στρατιώτας παρώρμα νῦν αὐτοὺς ἀξιῶν τοῦ πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαῦσαι, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' ἧς ἐπιθυμοῦσιν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς παντοίας ἀναλαβόντες, ὡς θεὸς ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον.

ὁ

ἰδὲ Ἀμορραῖος ὅτι ἔτ' ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις αὐτοῖς, ἀλλ' αὐτός τε ἐκπλαγεὶς τοὺς Ἑβραίους, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ περίφοβος ἐπὶ σφίσιν αὐτοῖς εὐτυχεῖν εἶναι δοκοῦσα, τότ' ἀπελέγχθη καὶ φοβημένη. τέως μὲν οὖν σιωπῇ καὶ μόλις ἀνασχόμενοι ἀντιστάσεως καὶ δέξασθαι τοὺς Ἑβραίους, τρέπονται, τοῦτο ἑαυτοῖς σωτηρίαν ἐπιλαβόντες, ἢ τὸ μάχεσθαι παρεῖχεν. ἐπαίρουσι γὰρ τῇ πόλει οὔσης ὀχυρᾶς, παρ' ὧν οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος εἰς τοῦτο διεφθάρησαν. Ἑβραῖοι γὰρ, ὡς ἐνόησαν αὐτοὺς εὐθὺς ἴδιον ἐκίνουν, καὶ παραλύσαντες αὐτῶν τὸν κόσμον εἰς φόβον κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν ἀποβαλόντες ἔφευγον ἀνὰ τῶν πόλεων. οἱ δ', πρὸς τέλος διώκειν οὐκ ἐκαμνον. ἀλλ' οἷς παρατυγχάνοιεν πρόσπτωτα καταπατοῦντες πρόσω ἐώμουν. καὶ σφενδονᾶν τε ἄφεισι τυχόντες καὶ πεζοὶ τοῖς ἐκηβόλοις δεξιοὶ χρῆσθαι πρὸς τέλος ὁπλίταις ἀσυντάκτοις ἐπιόντες, κοῦφοι πρὸς τὸ διώκειν ὄντες μετίεσαν τοὺς πολεμίους. καὶ τοὺς παρρωτέρω τῶν συλληφθέντων γεγονότας σφενδόναις καὶ τοῖς βέλεσι κατελάμβανον. ὅσοις τε σὺν ὅπλοις ἦν πολύς, καὶ τραυμασιν ἐπόνουν οἱ διωκόμενοι ἐκάμνον ὑπὸ δίψης μᾶλλον, ἢ τινί τῶν πολεμίων. ἦν γὰρ ὥρα θέρους μέν. ἐπιθυμίᾳ δὲ πάντα ὑπὸ τῶν πολεμίων παρεχόντας, καὶ ὅσον συνεστραμμένοι ἔφυγον ἀπειλοῦντες ἔβαλλον. ἐπάντας αὐτοὺς ἀκοντίοις ἅμα καὶ τοξεύοντες διέφθειραν. ἀποθνήσκει δ' αὐτῶν ἐν στιχῶν ὁ βασιλεύς. Ἑβραῖοι δὲ νεκροὺς ἐσκύλευον ἔλαφα ἔλαβον, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐκ γῆς ἔσχον μετὰ τῶν καρπῶν ἀπηρχούσης. καὶ διεξῆει πᾶσι ἀδεῶς τὸ στράτευμα, πρόνομοι χρώμενοι, ἁλισκομένων τῶν πολεμίων. οὐδὲν γὰρ ἦν τούτων ἐμπόδιον, τῇ μάχῃ πᾶν ὁπλωλότος. ἀμορραίοις μὲν οὖν τοιοῦτο πάθος κατέλαβεν, ἅτε φρονήσαι δεινοὺς, ἅτε ἀγαθοὺς καὶ ἔργων γεγονότας. Ἑβραῖοι δὲ τὴν ἐκείνων γῆν παρελάμβανον. ἔστι δὲ χωρίον τριῶν μεταξὺ ποταμῶν κειμένη, ὅμοιον τῇ νήσῳ τὴν φύσιν ἀπάρχον, ἧς μὲν ἀρκτῷ καὶ μεσημβρίᾳ ὁρίζοντος ἀκτὰς αὐτὸ, ἰόβακχος δὲ τὰ ἑσπέρια αὐτοῦ πλύδραν ποιεῖ φέροντος, ὃς εἰς τὸ μεσόγειον πλαμὸν ἐκβάλλων ἐκείνῳ τὸ ὄνόματος μεταδίδωσι. τὰ μὲν τοι γε πρὸς τῇ δύσει τοῦ χωρίου τοιοῦτον ἐπιδάνος ἔτως οὐ ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἐπιπίπτουσι τοῖς Ἰσραηλίταις ὤγης ὁ τῆς γαλαδινῆς καὶ γαυλανίτιδος βασιλεὺς γράτων ἄγων, ἐπ' αὐδόνων μὲν ὡς ἐπὶ συμμαχίαν τὴν σιχωνος φίλῳ τυγχάνοντες, ὧν ἦν ἐκείνου ἤδη πεφαλωλότος, καὶ ἔτως ἐγνω τοῖς Ἑβραίοις εἰς μάχην ἐλθεῖν, πεπεισμένος τε νομίζων, καὶ τῆς ἀρετῆς ἀμέτρως ἐλόμενος λαβεῖν. ἁμαρτὼν δὴ τῆς ἐλπίδος, αὐτός τε ἀποθνήσκει τῇ μάχῃ, καὶ συμπας ὁ στρατὸς αὐτοῦ διαφθείρεται. μωυσῆς δὲ τὸν ποταμὸν ἰάβοκον περάσας μέρος, διεξῆει τῆς ὤγυ βασιλείας τὰς τε πόλεις καταπορθῶν, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ δὲ πολὺ διέφερον πάντων τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ δὲ ἀρετὴν γῆς καὶ πλήθος χρημάτων. ὤγης δ', μέγεθός τε καὶ κάλλος ἦν, οἷον ὀλίγοις σφόδρα. ἦν δὲ καὶ χεῖρα βραχὺς αἰτῆσαι, ὡς ἴσα τε τῶν ἔργων εἶναι τὰ μεγέθους ἕνεκα δυσεργασίας πολυεκτήμασι. τὸν δ' ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ τὸ μέγεθος ἐτεκμηριώσαντο κλίνην αὐτοῦ λαβόντες ἐν βασιλείοις τῆς πόλεως τῶν βασιλείων τῶν ἀμμανίτιδος, τῇ μὲν πλάτει σιδηρᾶν, σιδηρᾶν δὲ ἦν πηχῶν τὸ εὖρος, μῆκος δὲ τεσσάρων καὶ πηχῶν μείζονα. τότε τοίνυν πᾶσι αὐτοῖς, οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς Ἑβραίοις ἐπέδωκε τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς ἀρχηγὸν ἀποδεικνὺς ὑπῆρξε. καὶ γὰρ πόλεις ἑξήκοντα, λαμπρῶς πάνυ τετειχισμένας καὶ τελείως ἐκείνῳ παρέλαβον.

A Amoræus contra, ut vidit adventantes, oblitus
priſtinæ ferociæ, tum ipſe eſt territus, tum milites
animos, quos ante viſum hoſtem præ ſe ferebant,
præ timore demiſerunt. Itaque vix primo con-
flictu excepto, terga vertunt, in ſola fuga ſpem
ſalutis reponentes, confidebant enim munitis
urbibus, quæ tamen nihil prorſus eis profue-
runt. Nam Hebræi ut primum animadverterunt
B hoſtes cedere, acriter inſtiterunt, turbatisque
eorum ordinibus, in extremam formidinem illos
conjecerunt. Jamque totis campis ſparſi, effuſo
curſu alii alias urbes petebant. nec alteri perſe-
quendo fatigantur, imperfectam victoriam re-
linquere nolentes, ſed cum eſſent funditores
optimi, & ejus pugnæ generis, qvod omni telo-
rum genere eminus geritur, in primis periti, &
C expeditiores, quam ut armis gravarentur, aut
pedibus fugatos aſſequebantur, aut gladiis &
jaculis, ſi qvos celeriores timor fecerat. Itaque
magna ſtrages editur: & ſi qui effugerant, cum
vulneribus & ſiti conflictabantur. erat enim
æſtas. Cumque deſiderio potus ad fluvium
agmine magno ferrentur, ab inſequentibus cir-
cumventi, eminus ſagittis ac jaculis ſunt con-
D fixi: & inter cæteros Sehon rex cecidit. Hebræi v.
cæſos ſpoliabant, prædas agebant, magna rerum
copia fruebantur, qvod fructus nondum ex agris
collecti eſſent. & milites totam regionem percur-
rebant, impune diripiendo, captivosque abdu-
cendo. nemo enim reſiſtebat, robore ejus regio-
nis in pugna abſumpto. Talis clades Amoræis
accidit, qui nec conſilio prudenter, nec armis
E fortiter ſunt uſi. Hebræi vero terram eam occu-
paverunt, inter tres amnes inſulæ modo ſitam.
Nam Arnonis ripæ meridionale ejus latus ter-
minant, Jobachus vero ſeptentrionale, qui in
Jordanem influens nomen amittit: Occidentalis
tractus Jordane amne alluitur. In hoc rerum
ſtatu exoritur Iſraelitis novus hoſtis, Oges Gala-
dinæ & Gaulanitidis regionum rex, in auxilium
Sehonis amici & ſocii veniens: cujus res qvum
F jam perditas videret, nihilominus victoriam
ſperans, virtutis ſuorum ac hoſtium periculum
facere decrevit. Qua ſpe fruſtratus & ipſe in
prælio periit, & exercitus ad unum eſt deletus.
Moyſes vero, Jobaccho fluvio ſuperato, regnum
Ogis ingreſſus urbem unam poſt aliam ſubver-
tebat, habitatores internecione vaſtans, qui
omnes ejus terræ homines divitiis & agrorum
G fertilitate ſuperabant. Oges etiam, vir heroica
ſpecie corporis, ne viribus quidem ac virtute
fuit inferior: cujus roboris & ſtaturæ argumen-
tum exſtabat in expugnata regia urbe Ammani-
tidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus
quatuor cubitorum latitudine, novem longitu-
dine. Hujus viri caſum non ſolum præſens He-
bræorum felicitas eſt inſecuta, ſed in futurum
etiam majorum ſucceſſuum illis cauſa eſt facta.

Sexaginta enim oppida egregiè munita de ejus ditione ceperunt, & ex præda tam privatim quam publice sunt locupletati. Post hæc Moyses castra Jordanem versus movet, & campum magnum è regione Hierichuntis. ea est urbs copiosa, palmis abundans, & balsamum ferens. Jamque in tantum creverant Israelitarum animi, ut nihil magis quam pugnas ac prælia cuperent: & Moyses utendum hac promptitudine suorum ratus, vi- B ctimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epuloque exercitui dato, partem ejus armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit, urbesque gentis ejus expugnandas, cujus belli origo talem causam habuit:

CAP. IV.

De Balamo vate.

Num. 22. 23. 24. BAlacus Moabitarum rex habens veterem C amicitiam & societatem cum Madianitis, cum res Israelitarum in tantum crescere videret, cœpit etiam de suo regno esse solicitus. Nesciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquam ulterius præter Chananæam usurpare appetant: atque ita non satis consulte de rebus novis cogitavit, & bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successu non est ausus, obstare tamen volens, ne D ulterius procederent, legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam ultra Euphratem, nobilem in eis locis vatem, & sibi amicum, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quemque, rogantes, ut veniret ad se, & diris imprecationibus Israelitas devoveret. Vates, legatis comiter exceptis, & hospitali mensæ adhibitis, consuluit Deum, quæ sit ejus de Madianitarum postulatis E sententia. qui cum vetaret illis obsequi, reversus ad eos, ait, sibi non deesse voluntatem illis gratificandi, sed obstare Deum, cujus beneficio debeat gloriam ex veris hactenus prædictionibus comparatam. nam exercitum illum, quem ipsi execratum velint, esse Deo longè carissimum. deditque consilium, ut ob hanc causam ad Israelitas profecti, pacem cum illis quibuscunq; con- F ditionibus facerent. his dictis, legationem dimisit. at Madianitæ, Balaco maximis precibus urgente, eadem de re denuo legatos mittunt ad Balamum: qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus vero offensus jubet, ut legatis assentiatur. is ratus Deum hæc serio jubere, cum legatis proficiscitur. inter eundum autem, cum ventum esset in viam quandam angustam inter G duas macerias sitam, occurrit ei Angelus: quo animadverso, asina, qua vehebatur, declinans appressit eum ad alterum septum, nihilque movebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis: cumque nec angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret, tandem procumbens, Deo sic volente, humana voce Balamum incusat, quod nunquam antehac læsus sæviret in se, non intelligens Deum prohibere, quo minus, quibus cuperet, obsequatur.

καὶ λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντας ἐπόρισεν. μωυσῆς μὲν οὖν στρατοπεδεύει, ἀγαγὼν τὴν δύναμιν ἐπὶ τὸν ἰορδάνην κατὰ τὸ μέγα πεδίον ἱερειχοῦντος ἀντικρυς. πόλις δ' ἐστὶν εὐδαίμων αὕτη, φοίνικας τε φέρουσα ἀγαθοὺς καὶ βάλσαμον νεμομένη. ἤρχοντο δὲ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ ἰσραηλῖται, καὶ τῶν πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπιθυμίαν ὑπερέτεινον. ὁ μωυσῆς, ὁλόγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια πρῶτον τῷ θεῷ, καὶ τὸν λαὸν εὐωχήσας, μέρος τῶν ὁπλιτῶν ἐξέπεμψε, δεισώσοντας τῷ μαδιανίτῃ γῆν. καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐκπολιορκήσοντας. ἔδοξε δὲ ἐκπολεμηθῆναι πρὸς αὐτοὺς, αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ βαλαάμου τοῦ μάντεως, καὶ πατρὶς αὐτῷ τίς ἐστιν.

ΒΆλακος ὁ τῶν μωαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ πατρῴας οὔσης καὶ συμμαχίας πρὸς μαδιανίτας, ἐπεὶ τοὺς ἰσραηλίτας ποιοῦντο φυομένους ἐώρᾳ, καὶ πρὸς τῶν αὐτοῦ πραγμάτων λίαν εὐλαβῆς ὢν. καὶ γὰρ οὐδὲ πίστευε γῆθεν ἄλλῳ πολυπραγμονεῖν τοὺς ἑβραίους ἀπηγορεύκοτος τοῦ θεοῦ κτήσασθαι τὴν χαναναίων, καὶ ῥᾴδιον ἡ φρονήματος ἐγχειρῆσαι ἔγνω τοῖς λόγοις. καὶ πολεμεῖν μὲν ὅπως ταῖς εὐπραγίαις θρασύνοιτο τὸ τῆς κακοπραγίας κατειλημμένος οὐκ ἔκρινε, κωλύσαι δὲ εἰδύνατο ῥᾳθύμως μεγάλους λογιζόμενος, πρεσβεύσας πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ γὰρ τῆς ἀπὸ εὐφράτου βάλαμος, μάντις ἄριστος τὰ πάτρια, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐπιτηδείως ἔχων, πέμπουσι μετὰ τῶν βαλάκου πρέσβεων ἄνδρας παρ' αὐτοῦ ἀξιολόγων, προσκαλέσοντας τὸν μάντιν ἐλθεῖν, ὅπως ἂν ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν ἰσραηλιτῶν δρᾶς πίηται. προσηγμένους δὲ πρὸς πρέσβεις, δέχεται ξενίᾳ φιλοφρόνως. καὶ δειπνήσας, ἀνέκρινε τὸν θεὸν βαλαάμου τίς ἐστιν αὕτη ἐφ' οἷς μαδιανίταις προσκαλοῦσι. τοῦ δ' ἐμποδὼν εἶναι φήσαντος, ἀφικνεῖται πρὸς τοὺς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τῶν ἰδίων ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς ἃ δέον τυχεῖν. τὸν δὲ θεὸν ἀντιλέγειν αὐτοῦ τῇ προαιρέσει δηλῶν. ὃς αὐτὸν ἐπὶ τούτοις κλέος δι' ἀληθείαν καὶ τῶν παύτης προφήτην ἀγαγοι. τὸν γὰρ στρατὸν ᾧ καταρασόμενον αὐτὸν ἐλθεῖν προσκαλοῦσι, δι' εὐνοίας εἶναι τοῦ θεοῦ. συμβουλεύει, ἀφεῖναι παύτῃ τῶν αἰτίαν παρ' αὐτοὺς χωρεῖν, τῷ ἐχθρὰν τῷ πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας καταλυσαμένους. οἱ τοὺς μὲν πρέσβεις παῦται ἐστῶν ἀπέλυσε, μαδιανίταις δὲ βαλάκου σφόδρα ἐγκειμένοις, καὶ δέησιν λαμβάνουσι προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν βάλαμον. κἀκεῖνος βουλόμενος χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἀνῄρετο τὸν θεόν. ὁ δὲ καὶ τῆς πείρας δυσχεράνας, κελεύει μηδὲν ἀντιλέγειν τοῖς πρέσβεσι. ὁ δ' ὑπολαβὼν ἀπιέναι ταῦτα τὸν θεὸν κεκελευκέναι σιωπᾷ τοῖς πρέσβεσι. καὶ δὲ τὴν ὁδὸν, ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ, καπί τι τῶν στενῶν χωρίων προκαλημμένου αἱμάτιας δυοῖν, ἦ ὄνος ἐφ' ἧς ὁ βάλαμος ὀχεῖτο σωθεῖσα τὸ θεῖον πνεύματος ὑπαντῶντος ἀπέκλινε τὸν βάλαμον πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θριγκῶν ἀναισθήτως ἔχουσι τῶν πληγῶν, ἃς ὁ βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ κακοπαθῶν τῇ θλάσει τῇ πρὸς τὸ θριγκόν. ὡς δ' ἐγκειμένην τὸ ἀγγέλου ἦν ὄνος τυπτομένην ὤκλασε, καὶ βαλοῦσιν θεὸς φωνὴν ἀνθρωπίνην λαβοῦσα, κατημέμφετο τὸν βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ τοῖς πρότερον μαλακοῖς μηδὲν ἔχοντα εἰκαλεῖν αὐτῇ, νῦν δὲ πληγὰς ἐπιφέρῃ, μὴ σωεὶς ὅτι νεῦ καὶ θεοῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς ἔπεσθαι. ὑπηρετεῖν ἠρνεῖτο. παρατ-

παρεπομένου δ' αὐτῷ Διὸς τοῦ τῆς ὁδοῦ φωνῇ ἀν- A Hoc prodigioſo aſinæ ſermone dum ille turba-
θρωπίνῃ οὔσῃ, ἐπιφανεὶς ὁ ἄγγελος ἐναργὴς ἐκο-
λάζει τὸν παλαιὸν, ὡς οὐχὶ ὑπὲρ κτήνους ὄντος αὐτοῦ, τοῦ
ὁδὸν αὐτῷ Διὶ κωλύοντος ὃν ἀεὶ γνώμῃ δὲ θεῷ ἐνο-
μίζεν. καταδείσας ὁ Βάλαμος, οἷός τε ἦν ἀναστρέ-
φειν, ἀλλὰ θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὴν προκειμένην παρῴ-
μησεν, προσέξας ὅτι ὡς ἂν αὐτὸς κρίνοι αὐτῷ πρά-
σσειν, τὰ παραγγέλλειν ὁ μὲν ταῦτα ὑπὸ θεοῦ κελεύσεται,
ἦλθε πρὸς Βάλακον. δεξαμένου δ' αὐτὸν ὑπὸ βασιλέως B exceptusque à rege honorificentiſſimè, voluit
ὑπερφυῶς ἡδέως προσαχθεὶς ὅπῃ τι τῶν ὁρῶν σκέψαιτο
πρὸς τὸ τῶν Ἑβραίων ἔθνος στρατόπεδον. Βάλακος δ' αὐτὸς
ἀφικνεῖται τὸ μαντεῖον σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοπό-
μπως ἀγόμενος εἰς ὄρος ὄπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ἔκει-
το ὑπὸ στρατόπεδον σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. καταδὼν
δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν, βωμοὺς τε καὶ σκηλύσειν ἑπτὰ δεί-
μασε τὸν βασιλέα, καὶ ποιοῦντος ταῦρους καὶ κριοὺς
ὁλοκαυτῶν ἐθύετο, μὴ τροπὴν ἰδεῖν ἐπὶ μαντικῇ. ὁ δ'
ὡς φησιν. ἄρτι ὁ δαίμων ὦ ὁ θεός τι δίδωσι μεγέθη C ctat victimas, ut victoriam præſagire poſſet. de-
κτήσιν ἀγαθῶν καὶ σύμμαχον εἰς ἅπαν ἡ ἡμέρα τοῦ
ἑαυτὸν ποιήσασα ἐπιδείκνυσιν, ὡς οὐδὲν ἔστιν ἀνθρωπεῖον
ἔθνος, οὗ μὴ κατ' ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ἐπιτηδευμάτων
ἀμείνων καὶ καθαρῶν τρόπος ὑμεῖς ἀμείνους κεκτή-
σεσθαι, καὶ παῖδ' βελτίονι αὐτῶν ταῦτα καταλείψειν,
θεοῦ μόνους ὑμᾶς ἀνθρώπους ἐφορῶντος, καὶ ὅσην ἂν
γῆν ἅπαντα διδαιμονέστατοι τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐνε-
μήσονται. ὦ τι σοὶ ἐφ' οἷς ὑμᾶς αὐτὸς ἔστειλε κα-
θίζειν, δοῦλοι ἀεὶ πᾶσιν ὑμετέροις. καὶ ὃ σοὶ D sole feliciſſimi ſitis, proſpicit. quamobrem obtine-
αὐτῶν πλέους ἐμπλησθήσεται πόσου ἡ γῆ καὶ θάλασσα.
ἀρκέσει δὲ τῷ κόσμῳ σοὶ χῶν ἑκάστη γῆ τῶν ἐφ' ὑ-
μῶν ἑτέρου γένους οἰκήτορας. θαυμάζει τοίνυν ὁ μα-
κάριος στρατὸς ὅτι ποσοῦτος ἐξ ἑνὸς πατρὸς γέγονατ.
ἀλλὰ τῷ ὑμῶν ὀλίγων ἡ χαλεπαίνα χωρήσει γῆ. τοῦ
δ' ἑκουμένου οἰκητέον σοὶ αὐτοῦ ὕστ' προκειμέ-
νου ὑμῖν, καὶ τὸ πλῆθος ὑμεῖς ἔστε νήσοις καὶ κατ' ἤ-
πειρον βιωτώσετε, ὅσον ἐστὶν οὐδ' ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν οὐ-
ρανῷ πολύτιμος ὢν οὖσιν, οὐκ ἀπωρεῖσθαι τὸ θεῖον ἀφθο-
νίαν μὴ πάντων ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χορηγῶν, νίκην
δὲ καὶ κράτος ἐν πολέμῳ. πᾶσιν ἐχθροῖς ἐρᾶν δ' ἔσεσθε
ὑμᾶς πολέμου λάβοι, ἢ θρασυνθεῖεν ὡς τι εἰς ὕπαλα
ἥξειν ὑμετέρας χώρας ἐλθεῖν. ἢ γὰρ ἂν ὑποστρέψαι ἐπὶ ὁ
ναυφόρος, οὐδ' ὡς τι παῖδας ἀφρένας καὶ γυναῖκας. F esſe patietur in pace, & in bello virtutem viris
ποσοῦτον ὑμῖν ἀνδρείας τὸ θεῖον ἐκ θεᾶς προνοίας ἀνή-
ρηται, ὥ καὶ τὰ θεσπιὰ μειοῦν ἰσχύς, καὶ τὰ λοίσθια
δίδοται. καὶ ὁ μὲν πιαίνων ἐπιθειάζειν οὐκ ὢν ἐν ἑαυτοῦ,
τοῦ θεοῦ πνεύματι προὸς αὐτὸν κεκινημένος. ὁ δ' ὁ Βα-
λακὸν δυσχεραίνοντος, καὶ φθεγξαίνειν αὐτὸν τοὺς σκη-
νοὺς ἐφ' οἷς αὐτὸν αὖτις μεγάλων λάβοι δωρεῶν φθο-
τῶν πυμάχων ἐπικαλουμένου. ἐλθόντος γὰρ ἐπὶ κατα-
ρᾷ τῶν πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακα-
ρίζειν τοὺς φάσκειν ἀνθρώπων. τοῦ Βαλὰκ φησὶ, G gne ferente, & pacta non ſervare clamitante, li-
σεῖ τῶν ἐλῶν λογίζῃ καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶναί τι πρᾶ-
τῶν ποιοῦντων σιγᾶν ἢ λέγειν ὅταν ἡμᾶς τὸ θεοῦ λάβῃ
πνεῦμα; φωνὰς γὰρ ἃς βούλεται τότε καὶ λόγους ἐρεῖ
ἡμῶν εἰδότων ἀφίησιν. ἐγὼ δὲ μέμνημαι μὰ ὧν τι σὺ καὶ
μαλιστα δεηθεὶς ἐνταυθοῖ με προθύμως ἠκολού-
θησα, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἄφιξιν ἐποιησάμην. ἐὰ τί μοι δὲ εὐ-
χῆς μηδὲν ἀδικήσας σου τὸ ἐπιθυμίαν. κρείσσων δὲ ὁ θεὸς
ὢν ἐγὼ χαρίζεσθαι δεηθέντι, σοὶ τῶν ἀνθρωπείων
παρ' ἑαυτοῦ λαμβάνων, ὡς μὴ πᾶν ὅπερ ὑπαγορεύῃ
huntati tuæ morem gererem. Sed potentior eſt Deus quam mea voluntas, qui contra Dei voluntatem

ad gratiam hominum loqui proposueram quam primum enim nostrum pectus subintrat, nihil amplius nostrum ibi remanet. ego certe nihil in horum laudem dicere in animo habui, nec, quæ Deus eorum generi dare decrevit, commemoranda putavi: sed numen illis propitium, qvod gentis felicitati studet ac gloriæ, pro destinatis hæc verba mihi subdidit: Nunc age, quando animus est tibi atque Madianitis rem gratam facere, quorum preces me non decet non admittere, alias aras erigamus & sacra instauremus, si forte Deum flectere possim, ut execrationibus hoc genus hominum devovere liceat. Cumque Balacus id fieri permisisset, ac ne iterato quidem sacro potestatem devovendi impetravisset, collapsus in faciem pronus prædicebat, qvicquid eventurum esset regibus & civitatibus clarissimis, quarum quædam nondum conditæ videntur: quæ vero extant, earum res terra marique gestæ ita prædictionibus respondebunt usque ad nostram memoriam, ut facilis sit conjectura, reliqvum etiam ejus oraculi non vanum fuisse eventum aliquando comprobaturum. Balacus autem ægrè ferens expectationem frustratam, sine honore vatem ablegat. ille domum repetens, cum jam Euphratem attigisset, accito Balaco & prin-
Num. 25. cipibus Madianitarum, Balace, inquit, vosque Madianitæ, quandoquidem necesse est, ut vel præter Dei voluntatem vobis obsequar, Hebræorum quidem genus nunqvam est interiturum, nec bello, aut pestilentia fameque, aut alio casu delebitur. Deus enim curam habet ejus gentis à malis servandæ, ne quando talis clades incidat, qua universi de medio tollantur. interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quam ante florebunt, castigatione tali ad sanitatem revocati. quapropter si brevem victoriam de illis consequi quæritis, hoc consilio voti compotes efficiam. Filiarum formosissimas, quæ pulchritudine sua mentes eorum expugnare possint, quantum fieri potest, cultas ac ornatas mittite, ut circum castra obversentur, & juvenibus complexus expetentibus faciles se præbeant: ubi vero cupidine captos viderint, subito se proripiant. cumque rogatæ fuerint, ut maneant, non annuant nisi persvasis, ut relictis patriis legibus & cultu Dei, à quo illas acceperunt, Madianitarum & Moabitarum deos venerentur. sic enim Deum iratum sibi reddent. Post hæc monita abiit. Madianitis autem ita, ut moniti fuerant, filias mittentibus Hebræorum juvenes pulchritudine puellarum capiuntur: & in colloqvium venientes rogant, ne sibi voluptatem ex earum pulchritudine capere invideant, neve consuetudinem eorum aversentur. Illæ libenter & verba juvenum & complexus admittunt: jamq; blanditiis illectos, & cupidine ferventes relinquere parant. tum illi tristes mulierũ discessu, precibus instant, ne se relinquant, sed futuræ conjuges & omnium facultatũ Dominæ apud illos maneant. hæc promissa juret-

A τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι δ' τ ἐκείνε βούλησιν. οὐδεν γὰρ ἐν ἡμῖν ἔτι φήσαντος εἰσελθεῖν ἐκείνου ἡμέτερον. ἐγὼ μοῦν τὸν ςρατὸν τοῦτον, οὔτ' ἐπαινέσαι προεθέμην, οὔτ' ἐφ' οἷς τὸ ἔθνος αὐτῶν ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμακάνισεν διελθεῖν. ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς ἔτι ὢν, καὶ ἀποδοῦναι αὐτοῖς δαίμονα βίον κλέος αἰώνιον ὠφελῆσαι, ἐμοὶ τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ἐπέθετο. νῦν δ', χαρίζεσθαι γὰρ αὖτε σοὶ δεῖ καὶ σπουδῆς ἕνεκα μοι καὶ μαδιανίταις, ὧν ἀπωσασθαι μοι τὴν ἀξίωσιν σὐκ ἔοικε, θῦσαι
B βωμούς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας πρὶν ὠφελῆσαι δυνηθῆναι ἀπαρτίσωμεν, εἴ πως ἔσοιτο τὸν θεὸν διαπρέψαι μοι τοὺς ἀνθρώπους αἰτῆσαι ἐνδύσαι. συγχωρήσαντος δ' τ Βαλάκου, δῆς μὲν πρώτιστα τὸ θεῖον σὐκ ἐπένευσε, τὰς δ' τῶν ἱερατικῶν ἀρὰς. πεσὼν δ' ἐπὶ σῶμα πᾶν προὔλεγεν ὅσα τε βασιλεῦσιν ἔσται καὶ ὅσα πόλεσι τῆς ἀξιολογωτάτης, ὧν ἐνίας δ' οἰκείαν τὴν σωτηρίαν τ ἔχειν, εἴ τι καὶ
C προὔπαρχεν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις γνώμην τοῖς ἀνθρώποις ἀπὸ γῆς ἢ θαλάσσης εἰς μνήμην τ ἐμὸν. ἐξ ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων ὁποῖον ἐκεῖνος προεῖπε, πεπαίδευται ἄντις ἐπὶ ἔσοιτο προς τὸ μέλλον. Βάλακος δ' ἀγανακτήσας ὅτι τοῦ μὴ καταράτους ἡγεῖσθαι τοὺς ἱερατικοὺς, ἀπεπέμπετ' τὸν Βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. ὁ δ' ἀπὸν ἤδη καὶ πρὸ τοῦ περαιοῦσθαι τ Εὐφράτην γνώμενος, τόν τε Βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ
D τοὺς ἄρχοντας τ Μαδιανιτῶν, Βάλακε φησὶ, Σ τ Μαδιανιτῶν οἱ παρόντες. χρὴ γάρ με καὶ προθυμίαν ἔλησιν τὴν θεῷ χαρίσασθαι ὑμῖν. τὸ μὲν Ἑβραίων ἔθνος σὐκ ἂν ὄλεθρος παντελὴς καταλάβοι, ὅτ' ἐν πολέμῳ, ὅτ' ἐν λοιμῷ, καὶ αὖ τῶν ἀεὶ γῆς καρπῶν, οὔτ' ἄλλη τις αἰτία παράλογος ἀφθείρειε. προνοία γάρ ἐστιν αὐτὸ τοῦ θεῷ σώζειν ἀεὶ τοῦ παντὸς κακοῦ, Σ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς ἐάσαι πιθὸν πάθος ἐλθεῖν, ὑφ' ὃ Σ ἀπόλοιντο πάντες,
E συμπέσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ προς ὀλίγον, ὑφ' ὧν παπεινοῦσθαι δοκοῦντες μᾶλλον ἀνθήσουσιν ὅτι φόβῳ τῶν ἐπαγόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας. ὑμεῖς δ' εἰ νίκης τινὰ προς βραχὺν καιρὸν κατ' αὐτῶν κερδάναι θέλετε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς τοιῦτα ποιήσαντες. τῶν θυγατέρων τὰς μάλιστα ἐπιτερπεῖς, καὶ βιάσασθαι Σ νικῆσαι τ τῶν ἐρώντων σωφροσύνῃ ἱκανὰς ἀπὸ τοῦ κάλλους, ἀσκήσαντες τ εὐμορφίαν αὐτ ὅτι τὸ μᾶλλον εὐπρεπὲς,
F πέμψαι πλησίον ἰσομένας δ' ἐκείνων στρατοπέδου, καὶ δεομένοις συνεῖναι τοῖς νεανίσις αὐτῶν προσάξαι. ἐπισὰν δ' ἡ χειρωμένης ὁρῶσι τῆς ἐπιθυμίας, καταλεπτῶσαι. καὶ πρὸς παλαιοτάτων μέτρον μὴ προτρέσθαι ἐπιδυέτωσαν, πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς ἀφέντας τοὺς πατρίους νόμους, καὶ τ τούτοις αὐτοῖς θέμενον τιμᾶν θεὸν, τὸν μαδιανιτ καὶμωαβιτῶν σέβεσθαι. ὅτως γὰρ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὀργισθήσεσθαι. καὶ ὁ μὲν τοῦθ' ὑποθέμενος
G αὐτοῖς ὤχετο. τῶν δ' μαδιανιτῶν πεμφάντων τὰς θυγατέρας κ τῶν ὁμοίων παρεῖναι, οἱ τ Ἑβραίων ἀλίσκονται νέοι τ ἐυπρεπείας αὐτῶν. καὶ προαγομένων εἰς λόγους αὐτῶν, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τ τῆ κάλλει αὐτῶν ἀπολαύσεως, μηδ' ἐκ τῆς τ πλησιάζειν συνηθείας. αἱ δ' ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, συνῆσαν αὐτοῖς. ὑποδησάμεναι δ' αὐτοὺς τὸ προς αὐτὰς ἔρωτι, Σ τ ἐπιθυμίας ἀκμαζούσης, τοῖς ἀπαλλαγὴν ἐγίνοντο. τοὺς δ' ἀθυμία δεινὴ προς τ ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν καταλαβοῦσα, λιπαρεῖν τε ἐπέκειντο μὴ σφᾶς καταλιπεῖν. ἀλλὰ γαμετὰς αὐτ ἐσομένας αὐτοῖς μένειν ἢ δέεσθαι ἀποδειχθησομένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ὀμνύντες ἔλεγον καὶ

θεὸν

θεὸν μάρτυρα ὧν ἐπιόντες ἐποιοῦντο τὸν ὅμνυμι, δακρύοντες τε ἅμα καὶ ἐπιβοώμενοι ἐλεεινοὺς τῆς γυναικὶ κατασκλάζοντες εἶναι αὐτοί· ὡς δὲ ἐδεδουλωμένους αὐτοὺς κατεῖδον, καὶ τελέως ὑπὸ τῆ σωφροσύνῃ ἐχομένους, ἤρξαντο πρὸς αὐτοὺς λέγειν· ἡμῖν ὦ κράτιστοι νέων, οἰκοθεν ἐστὶ πατρῷα καὶ κτῆσις ἀρκούντων ἄφθονος, καὶ ἡ παρὰ τῶν γονέων καὶ τῶν οἰκείων εὔνοια καὶ σπουδή. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν τοιοῦτον ἐνθάδε διήκουσας ἡμᾶς εἰς ἐμπορίαν ἥκοιμεν, ἀλλ' ἐμπροσθούμενα τῷ σώματι τὴν ὑμετέραν ἀξίωσιν. ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ δικαίους ὑπολαβόντας, τοιούτοις ὑμᾶς τιμῆσαι ξενίοις δεόμενοι ἐπείσθημεν. καὶ νῦν, ἐπεὶ φατὲ πρὸς ἡμᾶς φιλοσόφως ἔχειν καὶ λυπεῖσθαι μελλόντων ἀναχωρεῖν, ἀλλ' αὖ τῇ δεήσει ὑμῶν ὑποστρεφόμεθα. πίστιν δὲ διοίσας λαβοῦσαι τὴν μόνιμον ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθῆναι, ἀγαπησόμεθα τὸν μετ' ὑμῶν βίον ὡς γαμετῇ συζῶσαι. δέος γὰρ, μὴ καὶ κόρον τὴν ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἐπειτ' ὑβρίσητε καὶ ἀτίμως ἀποπέμψητε πρὸς τοὺς γονεῖς συγγνώσκειν τι ταῦτα φυλαττόμενοι ἡξίουν. τὴν δὲ λεχὼ βέλτιον πίστιν δώσειν ὁμολογούντων, καὶ πρὸς μηδὲν ἀντιλεγόντων ὑπὸ δὲ πρὸς αὐτοὺς πάλιν. ἐπὶ τούτοις ὑμῖν ἔφασαν εἶναι δοκεῖν, τοῖς δ' ἔθεσι καὶ τῷ βίῳ πρὸς ἅπαντας ἀλλοιώσεσθαι χρῆναι, ὡς καὶ τοὺς τροφεῖς ὑμῶν ἰδιοτρόπους εἶναι· ἢ τὰ ποτὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις ἀνάγκη βαλλομένους ἡμῖν οἰνοικεῖν, ἢ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν, ἢ οὐκ ἂν ἄλλο γένοιτο πλὴν μέγα τῆς ἔχθρας τι πρὸς τῇ διοίσει φατὲ πρὸς ἡμᾶς ἢ τὴν ἐσθῆτος, ἢ τὸ τοὺς αὐτοὺς θεοὺς σεβεῖν. μέμψασθαι δ' οὐδεὶς εἰς ἡμᾶς εἰς λεχὼ ἀφίξεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς προτρέπεσθε. ἢ ταῦτα τῶν μὲν ἡμετέρων κοινῶν ὄντων πρὸς ἅπαντας, τὰ δ' ὑμέτερα πρὸς μηδένα τοιοῦτον τυγχάνοντος. δεῖν οὖν αὐτοῖς ἔλεγον ἢ ταῦτα πᾶσιν ἡγητέον ἢ ζητεῖν ἄλλην οἰκουμένην ἐν ᾗ βιώσεσθε μόνοι καὶ τοὺς ἰδίους νόμους. οἱ δὲ ὑπὸ τῆ πρὸς αὐτὰς ἔρωτος καλλίστα λέγεσθαι ταῦτα ὑπολαβόντες, καὶ παραδόντες αὐτοὺς εἰς ἃ προσκαλοῦσι, πατρῷα τὰ πάτρια, θεοὺς τε πολίτας εἶναι νομίσαντες, καὶ ζῆν αὐτοὺς κατὰ νόμον τὸν ἐπιχωρίων τοῖς καθηρυσαμένοις προθέμενοι, ξενικοῖς τε βρώμασιν ἔχαιρον, καὶ πάντες εἰς ἡδονὴν τὰ γυναικῶν ἦλθε πανδαιτίαν οἷς ὁ νόμος αὐτῶν σκέλδεσι πιοῦσιν διεπόλουν. ὡς δὲ πάντες ἤδη τῇ στρατῇ τὸ ἁβρανομίαν χαρᾶ τῶν νέων, καὶ σφίσιν αὐτοῖς πολὺ χεῖρον τὸ σωφρονεῖν ἐμπεσὸν, καὶ κίνδυνον παντοίους τῶν ἰδίων ἐθισμῶν ἀπωλείας. ἅπαξ γὰρ τὸ νέον γευσάμενον ξενικῶν ἐθισμῶν ἀπωλείας διεφορεῖτο. εἴ τινες τῶν πρώτων ἀνδρῶν ἁβρανεῖν δρεπτοὶ φανεῖς ἦσαν, σωδιεφθείροντο. καὶ Ζαμβρίας ὁ τοῦ συμεωνίδου ἡγούμενος φυλῆς, χορὰ σφῶν μαδιανίτιδι ἄρου θυγατρὶ τῶν σκεύη δυνατώτατος ἀνδρὸς κελεύσαντος τὸ γυναικὸς πρὸ τῶν μωσῆ δοχθέντων τὸ πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ ἡγησόμενον, ἐθηρεύετο αὐτίκα οὐ θύων τὰ πάτρια καὶ γάμον ἠγμένος ἀλλόφυλον. ἐν τούτοις δ' ὄντων τῶν πραγμάτων, δείσας μωσῆς μὴ χεῖρον τι συναγάγῃ εἰς ἐκκλησίαν τὸν λαὸν, οὐδενὸς μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνομα, μὴ βουλόμενος εἰς ἀπόνοιαν περιστῆσαι τοὺς ἐκ τῆ λαθραίων μεμαθηκόσι δίκαια μέμφεσθαι. ἔλεγε δὲ, ὡς οὐκ ἄξια δρᾶν οὔτ' αὐτῶν οὔτε πατέρων τῇ ἡδονῇ περιτιμῶντας τὸ θεοῦ, καὶ ὃ κρεῖττον βιοῦ. προσῆκον δ' εἰς ἔτι καὶ καλῶς ἂν αὐτοὺς ἔχοι μεταβαλέσθαι,

A jurando confirmabant. Deum teſtem invocando, & lachrymas fundendo, quo magis eas ad miſerationem flecterent. tum illæ poſtquam omnino captos & conſuetudine ſua devinctos animadverterunt, ſic reſpondent: Optimi juvenes, non deſunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domeſticorum affectus: neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut for-
B mam corporis nundinaturæ preces veſtras admiſimus: ſed perſuaſæ viros eſſe bonos, hac hoſpitali gratia non dedignatæ, qua vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amaræ vos & abitionem noſtram moleſte ferre aſſeveratis, ne has quidem preces averſabimur. quare ſi benevolentiæ conjugalis fidem dederitis, quæ ſola nobis ſatisfacere poteſt, libenter vobiſcũ, ut legitimæ nuptæ con-
C victuræ ſumus. veremur n., ne, libidine exſatiata, cũ injuria & contumelia nos retro ad parentes noſtros ablegetis: cui noſtræ ſolicitudini verſiã vos dare æqvum poſtulamus. Illis vero quolibet modo fidem daturos ſe pollicentibus, & nihil præ amore nimio recuſantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab o-
D mnibus aliis diverſiſſimos, ut cibis etiam propriis veſtro more utamini, nec potum cum aliis communem ſuſtineatis, neceſſe eſt, ſi vultis nobiſcum vitam degere, deos noſtros colatis: neque enim alio argumento perſuadebitis amorem iſtum vos non fingere, niſi eosdem nobiſcum deos adoretis. Nec abſurdum fuerit aut vitio vertendum, ſi terræ, in quam veniſtis, peculiares
E deos colere malitis: præſertim cum noſtri per omnes regiones honorentur, veſtrum nemo præter vos cultu dignetur aut ceremoniis. Aut igitur cæterorum more vobis eſt vivendum, aut aſius orbis quærendus, ubi ſoli juxta veſtra inſtituta vitam agatis. At illi cupidine cæci dicta earum comprobant, & quo trahebantur ſequentes, à religione patrum deſciſcunt: & plures deos credere inducti, ſacra illis ejus gentis ritu faci-
F unt: cibis quoque indifferenter utebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legem faciebant: ut jam tota caſtra juvenum impietas invaderet, & ſeditio priore pejor gliſceret, & avita religio in extremum periculum deduceretur. juventus enim, guſtatis ſemel peregrinis moribus, inexplebiliter in eos ferebatur: & ſi qui nobilitate à majoribus accepta præcellebant, una cum re-
G liqua turba corrumpebantur. Zambrias etiam Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Uri filia gentis ejus dynaſtæ, juſſus ab uxore, & contemptis in ejus gratiam Moyſis placitis, alieno ritu ſacrificabat, & alienigena conjuge non diſſimulanter ſe oblectabat. In hoc rerum ſtatu Moyſes veritus, ne gravius aliquid ſequeretur, advocata concione, neminem quidem nominatim accuſavit, nolens in deſperationem adducere eos, qui tantiſper dum latere ſe putant, ad ſanitatem reduci poterant: ſed dicebat rem indignam, nec ipſis nec majoribus eorum decoram, quod voluptatem pluris, quam Deum & religionem facerent. Expedire illis, ut dum tempus eſt, reſipiſcant, & non legum con-

temptu, ſed compeſcendis pravis cupiditatibus fortes viros declarent. abſurdum præterea dicebat, quod cum in deſerto modeſte vixiſſent, nunc in bona regione ita baccharentur: & quæ per inopiam quæſiverant, nunc per affluentiam perditum irent. Talibus dictis conabatur juventutem corrigere, & ad ſaniorem mentem reducere. Tum Zambrias inſurgens: Tu, inquit, Moyſes, tuis legibus utere, quibus jam longo uſu robur addidiſti: quod ni feciſſes, ſæpe jam pœnas dediſſes, & tuo malo non eſſe Hebræis imponendum didiciſſes. me certe nunquam ad tua tyrannica juſſa obſtrictum habebis, neque enim aliud hactenus, quam ſub legis ac religionis prætextu nobis ſervitutem, tibi principatum malitioſis artibus adſtruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum ſunt, & ſub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca ſervitute fuerit gravius, in quemvis tuis legibus pro tuo libitu animadvertere, cum ipſe multo dignior ſis, qui puniaris, quandoquidem abrogatis, quæ omnium conſenſus approbat, plus tua quam cæterorum mortaliũ placita valere poſtulas. ego, quæ nunc facio, quia benefacta judico, ne fateri quidem in hoc cœtu gravabor, mulierculã alienigenam me duxiſſe. audis à meipſo mea facta, ut ab ingenuo. neq; enim latere cupio. Sacra etiam diis facio præter conſuetum, quia id æquum cenſeo, ex multis mihi veritatem quærere, & non ſicut ſub tyrannide vivere, de unius tantum fiducia pendentem. nemo mihi rem gratam fecerit, qui in rebus meis meipſo plus arbitrii habere voluerit. Hæc Zambria pro ſe & quibusdam ſui ſimilibus afferente, populus quietus expectabat, quonam audacia hæc eſſet evaſura, maxime qvod videret legislatorem amplius nolle contendere, ne hominem inſolentem irritatiorem redderet. verebatur enim, ne plures talis in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atque ita tum concio diſſolvitur. ac fortaſſe ulterius malum hoc ſerpſiſſet, ni Zambrias mature ſublatus eſſet talem ob cauſam, Phinees tum aliis rebus, tum patris dignitate, juventutis facile princeps, Eleazari pontificis filius, & Moyſem magnum patruum habens, ægerrime tulit Zambriæ contumaciam: cujus impunitate ne legum contemptus creſceret, vindicare in flagitioſos decrevit, non ignarus, qvod exempla primatum in utramvis partem plurimum valeant. Cumque tanto eſſet animi & corporis robore, ut non temere aliquid arduum aggrederetur, qvod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit, & eodem ictu ipſum unà cum Chosbi transfigit. quo exemplo juventus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accenſa, certatim in ejusdem criminis reos facit impetum, & bonam illorum partem ferro conficiunt, reliquos inſecuta peſtis ſuſtulit, per iram numinis inflicta, & ne illis quidem pepercit, qui, cum jure cognationis talem ſuorum petulantiam cohibere deberent, aut diſſimulare aut accendere etiam maluerunt:

A τὴν ἀνδρίαν ἐπολαμβάνουσιν οὐκ ἐν τῷ βιάζεσθαι τοὺς νόμους, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ ἔχειν τὰς ἐπιθυμίας εἶναι. πρὸς τούτοις ἦδη λόγον ἔφασκε σωφρονήσαντας αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἐρήμου, νῦν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας παροινεῖν, μηδὲ τὰ κτηθέντα διὰ τῆς εὐδίας διὰ ὑπερβολὴν αὐτῶν ἀπολέσθαι. ἐκ μὲν τούτων λέγων, ἐπειρᾶτο τοὺς νέους ἐπανορθοῦν, καὶ εἰς μετάνοιαν ἄγειν ὧν ἐπράττον. ἀναιρεῖ δὲ μετ' αὐτὸν Ζαμβρίαν, ἀλλὰ σὺ μέν, εἶπεν, ὦ μωB σῆ, χρῶ νόμοις, οἷς αὐτὸς ἐσωφρόνησας ἐκ τῆς σωτηρίας τούτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρεσχημένους. ἐπεὶ μὴ τοῦτον αὐτῶν ἔχοντων τὸ τρόπον, πολλάκις ἂν ἤδη κεκολασμένος ἔγνως ἂν σὺκ ἀνωφελῶς ἐβραίους. ἐμὲ δ' οὐκ ἂν ἀκολουθοῦν οἷς σὺ προστάττεις τυραννικῶς λάβοις. ἐγὼ γὰρ ἄλλό τι μέχρι νῦν ἢ προχείμασι νόμων καὶ δι' ἐκείνου δουλείαν μὲν ἡμῖν ἐρχομένην σαυτῷ κακουργεῖς, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ ἐκ τοῦ βίου αὐτεξούσιον. ἐν τῶν ἐλευθέρων ἐσμὲν καὶ δεσπότου οὐκ ἐχόντων. χαλεC πώτερος δ' ἂν ἦν ὁ αἰγυπτίων ἐβραίοις γένοιτο πιμωρεῖν ἀξιῶν καὶ τοὺς νόμους τοὺς ἑκάστῳ πρὸς τὸ κεχαρισμένον αὐτῷ ποιῆσαι. πολλοῦ δ' ἂν δικαιότερον αὐτὸς τιμωρείαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφανίσας προηρημένος, ἐκ τοῦ τὰ ἁπάντων δόξης ἰσχυρὰν τὰ ἐαυτοῦ κατασκευάσαι. ἃ γὰρ πράττω, ταῦτα καὶ μνήD μονας ἀγαθοὺς, ταῦτ' ἐπειτα πρὸς αὐτῶν ὁμολογεῖν ἐν τούτοις οὐκ ὀκνήσαιμι, γνοὺς τε ξενικὴν ὡς φῆς ἠγαμηκὼς παρ' ἐμαυτοῦ γὰρ ἀκούεις τὰς ἐμὰς πράξεις ὡς πυρ' ἐλευθέρου. καὶ γὰρ οὐδὲ λαθεῖν προαιρούμην. θύω τε θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζεται, δίκαιον ἡγούμενος παρὰ πολλῶν ἐμαυτοῦ πραγματεύεσθαι τὰ ἀληθέστατα, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐν τυραννίδι ζῆν τὸ ὅλον ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα καὶ βίου παντὸς ἀνηρτημένον. χαίρειν δ' ἂν οὐδεὶς κυριώτερον αὐτῷ εἰ ὧν πράξασι γνώμης τὰ ἐμῆς ἀποφαινόμενος. τῷ δὲ Ζαμβρίᾳ ταῦτα πρὸς ὧν αὐτὸς τε ἡδέως καὶ τῶν ἄλλωνE τινες ἐπῄνουν, ὁ μὲν λαὸς ἡσύχαζε, φόβῳ τε δὲ μέλλοντας, καὶ τὸν νομοθέτην ἐρῶν μὴ παραστήσῃ τὰ δόξαντα αὐτῷ πραγαγεῖν ἐκ τῆς ἀντικρὺς διαμαχῆς θελήσαντα. πρεῖσσον γὰρ μὴ πολλοὶ τῶν λόγων ἀσελγοῦς αὐτῷ μιμηταὶ γένωνται παράξωσι τὸ πλῆθος. καὶ διαλύει μὲν οὖν τοὺς σύλλογος. προελθεῖν δ' ἂν οὐ πολὺ ἢ δι' κακοῦ πεῖρα μὴ φθάσαντα Ζαμβρίᾳ πλάσῃ ἐκ τοιαύτης αἰτίας. Φινεὲς ἀνὴρ τἆλλα τῶν νεωτέρων κρείττων, καὶ τῷ δὲ πατρὸς ἀξιώματι τοὺς F ἡλικιώτας ὑπερέχων, ἐλεαζάρου γὰρ δὲ ἀρχιερέως υἱὸς ἦν, μωυσέως δ' ἀδελφῆς υἱός, πρόθυμος τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ δὲ Ζαμβρίᾳ, καὶ πρὶν ἰσχυροτέραν γνώσῃ τὴν ὕβριν ὑπὸ τὰ δικαίως, ἔργῳ τὰ δίκην αὐτῶν ἐπαραξάσῃ διαγνοὺς, καὶ κωλύσας διαδοῦναι τὴν ῥᾳθυμίαν εἰς πλείονας τῶν δέκα φυλῶν οὐ κολαζομένων. τολμῇ καὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνδρεία πρόσθεν ἐπιχωρίου, ὡς μὴ πρότερον εἰ τινι συσκιᾷ τῶν δεινῶν ἀπαλλαγῆσαι G πρὶν ἢ κατεγωνίσατο καὶ νίκην τὰ ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν, ἐπὶ τὰ δὲ Ζαμβρίᾳ σκηνὴν ὡρμημένος αὐτὸν τε πεσόντα τῇ δορυφορίᾳ καὶ τὴν χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς ἀντιπαίσῃσι ἐὰν καὶ δι' φιλοκαλεῖν μιμηταὶ γένωνται τὰ Φινεέσου τόλμης, ἀνῆρον τοὺς ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις Ζαμβρὶ τὴν αἰτίαν εἰληφότας. ἐπόλλυνται μὲν οὖν καὶ ἐπὶ τὰ τούτων ἀνδραγαθίας πολλοὶ τῶν παρανομησάντων, ἐφθάρησαν δὲ πάντες ἐν ὀλίγῳ πάντα ἐνοσηφάντες αὐτοῖς δὲ θεοῦ τὰ νέον. ὅσοι τε συγγενεῖς ὄντες κωλύειν δέον ἐξώτρυνον αὐτοὺς ἐπὶ ταῦτα,

ἀδι-

ἀπέχειν τοῦ θεοῦ δοκοῦντες ἀπέθνησκον. ἀπέλιπεν A nec prius deſtitit, quam quatuordecim millia virorum deſiderarentur. Hanc ob rem Moyſes in Madianitas concitus, ad gentem internecione delendam exercitum miſit, de qua expeditione mox narrabimus, poſtquam, quod omiſſum ante non oportuit, dixerimus. Balamus ille, qui, à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc faceret, à Deo eſt prohibitus, nihilo ſecius tamen tale hoſtibus conſilium dedit, quo effectum eſt, ut, quibusdam infectis prava opinione, pene totius populi religio ſit corrupta: hunc, inquam, Balamum tanto honore dignatus eſt Propheta, ut oracula ejus ſuis literis inſeruerit: cumque nihil vetaret, quin ea pro ſuis ederet, nec ullo teſte id factum ejus coargui poſſet, maluit eum debita apud poſteros memoria non fraudare. Sed hæc quisque, ut libuerit, ita conſideret. Moyſes autem, ut dicere cœperam, in Madianitas miſit exercitum duodecim millium, ſingulis tribubus mille militibus imperatis: eisq; copiis Phineem præfecit, cujus opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulo ante memoravimus. *Num. 31.*

CAP. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo à Moyſe duabus cum dimidiata tribubus conceſſa.

MAdianitæ vero, intellecto hoſtium adventu, & quod jam non longe abeſſent, & ipſi copias in unum contrahunt, & qua in regionem ſuam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, præſto erant, impetus eorum pro viribus propulſaturi. Sed mox primo congreſſu tanta multitudo Madianitarum eſt cæſa, ut numerus cadaverum iniri non poſſet, ne regibus quidem ſervatis. Hi fuere Ochus, Sures, Robeas, Ubes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria urbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta. quam Græci Petram vocare malunt. Fuſis hoſtibus, Hebræi regionem ſunt populati, prædas abigendo, & incolas una cum mulieribus interimendo, ſolis parcentes virginibus: hoc enim Phinees a Moyſe mandatum acceperat. qui, reducto incolumi ac illæſo exercitu, prædam quoque memorabilem retulit, boum quinquaginta duo millia, & inſuper ſexaginta ſeptem, aſinorum ſexaginta millia, vaſorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domeſtica ſupellectile utebantur. Etenim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abductæ ſunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moyſes autem partitus prædam, quinquageſimam ejus partem Eleazaro dedit & ſacerdotibus, & Levitis alterius quinquageſimam: reliqvum vero populo diſtribuit. quo factum eſt, ut deinde ſuaviter viverent, opibus virtute quæſitis, otium quoq; ad fruendum nacti. Moyſes autem jam admodum ſenex Jeſum deſignavit, qui ſibi in Prophetæ & ducis (ſi opus foret) muniis ſuccederet, Deo ita jubente, ut hunc principatus ſucceſſorem faceret. *Num. 27. Deut. 3.*

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ὑπὸ μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες ἐκράτησαν αὐτῶν.

ΜΑδιανῖται δὲ προθυμούμενοι τὸν στρατηγὸν ὑπὸ σφᾶς ἐλαύνοντα, καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἠθροίζοντό τε καὶ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας ἢ προσδέχοντο τοὺς πολεμίους ἀσφαλιούμενοι, ὡειέμενον αὐτούς. ἐλθόντων δὲ σὺν ὁλκῇ πλήθους, πρῶτα μὲν μαδιανιτῶν πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ ἱερωμὲν κρεῖττον, οἱ τε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε δὲ ἦσαν, ὄχος τε καὶ σοῦρης, ἔπι δὲ ῥοβέης τε καὶ οὔβης. πέμπτος δὲ ῥέκεμος, ἀφ' οὗπερ ἐπώνυμος τὸ πρὶν ἀξίωμα τῆς ἀράβων ἔχουσι γῆς. καὶ μέχρι νῦν ὑπὸ πάντες τὰ ἀραβίων κτήσαντες βασιλέως τὸ ὄνομα ἀρεκέμη καλοῦσι, πέτρα παρ' ἕλλησι λεγομένη. τραπόντων δὲ τῶν πολεμίων, οἱ ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν. καὶ πολλὰ λείαν λαβόντες καὶ τὰς οἰκέτιδας γυναῖκα ἀμαδιαφθόρους, μόνας τὰς παρθένους καταλιπόντες, τοῦτο μωυσέως φινεὲς κελεύσαντος. ὃς ἦκεν ἄγων τὸν στρατὸν εἰσαῦθις καὶ λείαν ἄφθονον. βοῦς μὲν γὰρ δισχιλίους καὶ πεντακισμυρίας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ὄνους δὲ ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ δὲ καὶ ἀργύρου ἀπείρου πλῆθος καταπασκλῆς ἢ κατ' οἶκον ἐχρῶντο. ἐτρυφῶν δὲ δαιμονίως, καὶ ἀβροδιαίτοις σφίσιν ἐτύγχανον χρώμενοι. ἐλαμβάνοντο δὲ καὶ παρθένοι, ὡσεὶ δισχιλίας καὶ τεσσαρακοντα μωυσῆς δὲ μερίσας τὴν λείαν, τὸ πεντηκοστὸν ἐλεαζάρῳ δίδωσι, καὶ τοῖς ἱερεῦσι. λαβὼν δὲ τῆς ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν μέρος. τὴν δὲ λοιπὴν, νέμει τοῖς λαοῖς. καὶ δοὺς τὸν λοιπὸν δαιμόνως ἀφθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς ἐπ' ἀρετῆς γεγυμνωμένοις, ὑπὸ μηδενὸς δὲ σκηθρωπῷ τούτῳ δεσπόζειν ἐμποδίζομένοις. μωυσῆς δὲ γεραιὸς ἤδη τυγχάνων, διαδοχον ἑαυτῷ ἰησοῦν καθίστησι ὑπό τε τῆς προφητείας, καὶ στρατηγὸν εἶναι δεήσειε γιγνόμενον, κελεύσαντος καὶ τοῦ θεοῦ πάντα τὴν προσοῦσαν διατρέψαι τῶν πραγμάτων.

Cap. VII.

Quemadmodum Madianitæ ab Hebræis victi, & à quibus regnum Amoritarum occupatum.

Madianitæ autem, cupientes ducem, qui jam ad ſe veniret, & qui prope eſſet, ſuum facere, & ad fines, quos hoſtes tenturos ſperabant, præſidio munire, ſe colligebant. Quibus cum magna multitudine venientibus, primum Madianitarum multitudo ingens, & numerum ſuperans, & reges eorum omnes. Quinque autem erant, Ochus, Sures, Robeas, Ubes, & Recemus, à quo nomen primum dignitatis Arabum regibus, qui Arabiæ totius imperium tenent, Arecemes dicitur, Græcis Petra. Hoſtibus fugatis, Hebræi regionem eorum vaſtarunt. Et cum multa præda, & mulieribus, quæ non corruptæ erant, præter virgines, quas Phineus, qui exercitui præerat, occidi juſſerat, reverſi ſunt. Magnus enim numerus pecorum, boum viginti quinque millia, & ſeptuaginta, aſinorum ſexaginta millia, auri & argenti infinita pondera, quibus in domeſtica ſupellectile utebantur. Luxu enim & deliciis, quibus abundabant, ſe oblectabant. Capiebantur & virgines circiter quadraginta duo millia. Moyſes autem præda partita, quinquageſimam partem Eleazaro dedit, & ſacerdotibus. Et ex altera parte quinquageſimam ſumens, reliqua populo diſtribuit. Quo facto, cum ſuaviter viverent, & bonis, quæ virtute quæſierant, & otio, quod nullus tyrannus, qui ſervitutem imponeret, impediret, abundarent, Moyſes, qui jam ætate confectus erat, Jeſum ſibi ſucceſſorem facit, & prophetia, & quod eum ducem exercitus futurum ſciret, & ut, ſi quid ei opus eſſet, ſuo conſilio juvaret, & Deo jubente, ut omnia, quæ ad ſe pertinerent, ei traderet.

Erat enim totius divini atque humani juris peritissimus, Moyse præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia
Num. 23. Manassitis numero pecudum & aliis rebus abundantes de communi consilio rogant Moysem, ut sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quæ non multo ante bello capta fuerat. esse enim pascuis uberem. Ille vero suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignaviæ prætexere, convitio viros excipit, meticulosos simulatores dictitans: Velle eos in otio luxuque terram communi marte quæsitam possidere, & nolle, arma cum cætero exercitu ferentes, terram ultra Jordanem à Deo promissam capere, devictis gentibus, quas ille pro hostibus haberi jusserat. Qui videntes eum iratum, ne merito irasci videretur, respondent se neque per ignaviam pericula, neque per desidiam labores fugere, sed hoc tantum agere, ut, præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratosque se agebant, si oppida ad tutelam liberorum & conjugum ac facultatum, ipso dante, acciperent, reliqvum exercitum armatos, quocunque ducerentur, sequi, & communibus militare auspiciis. Tum Moyses, comprobata eorum voluntate, advocatoque Eleazaro pontifice & Jesu, cæterisque magistratibus, concedit illis Amoritidem, hac conditione, ut simul cum cognato populo adversus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia confecta fuerint, atque hoc pacto, accepto, quod petierunt, & extructis munitis oppidis, liberos & uxores atque impedimenta in illis de-
Num 35. Deut. 4. 19. ponunt. Moyses qvoque in eadem regione de-
Jos. 20. cem urbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus asylа sancivit, illis tantum profutura, qui, cæde non sponte commissa, eo confugissent. statuitque talibus exilii tempus, tantisper dum pontifex viveret, sub quo cedes accidit. post cujus obitum redire in patriam permisit. Exilii vero tempore licere cuivis è cognatis, interemti homicidam impune occidere, duntaxat extra urbem refugii deprehensum: idque jus solis cognatis esse voluit, aliis non item. Cæterum oppida refugii fuerunt hæc: ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Bataneade Gaulademan, & post captam Chananæam totidem ex Leviticis oppidis jussu Moysis destinata sunt, ut hoc genus exulibus refugium & habitationem præbe-
Num. 27. 36. rent. Eodem tempore, cum defunctus esset qui-
dam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantum sexus relictis, tribules ejus, viri insignes, Moysem consulunt, an filiarum ejus in divisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribum elocari, sortem in sua tribu relinquerent. atque hac occasione instituit, ut cuique tribui suæ sortes perpetuo manerent. Qvumque jam de quadragesimo
VI. *Deut. 4.* essent, advocata concione ad Jordanem, eo

ὁ δὴ ἰησοῦς, πᾶσιν ἐπιτιμήσειν τοῖς πρὸς τοὺς νόμους παρθένων, καὶ τὸ θεῖον μωυσέως ἐκδιδάξαι. καὶν τούτῳ δύο φυλαὶ γάδ τε καὶ ῥουβήλου καὶ τῆς μανασσίτιδος ἡμισεία, πλήθει τετραπόδων διαφέρουσαι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν μωυσέα ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν ἀμορίτιν δοῦναι χώραν, δορίκτητον οὖσαν. ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήμασι τρέφειν. ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐτοὺς δεδιέναι τὸν πρὸς χαναναίους μάχιμον, πρόφασιν ὑπεπῆναι τὴν τῶν βοσκημάτων ἐπιμέλειαν ῥᾳθυμίας, κακίσας τε ἀπεκάλει, καὶ δειλίας ἐγκήμονα προέφασιν ἐπινοήσαντας. αὐτοὺς μὲν βουλεύσασθαι τεύξεσθαι δοκοῦντας πάντων τεταλαιπωρηκότων ὑπὲρ ἧς κτήσασθαι τὴν αἰτουμένην ὑπ' αὐτῶν γῆν. μὴ θέλειν δὲ σωπαραμένους τὰ ἐπίλοιπα ἀγώνων, γῆν ἣν λήψεσθαι αὐτοῖς τὸν ἰορδάνην ὁ θεὸς δώσειν ὑπερέχοντας παντὶ λαῷ κατασρεψαμένους οὓς ἐκέλευ. ἀπέδειξεν ἡμῖν πολεμίους. οἱ δ' ἐρῶντες ὀργίζομὸν αὐτὸν καὶ δικαίως ἠρεθίσθαι πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ὑπολαβόντες, ἀπολογοῦντο, μὴ διὰ φόβον κινδύνων, μηδὲ διὰ τὴν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν πεπεῖσθαι τὴν αἴτησιν. ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ἐπιτηδείοις καταλιπόντες, εὔζωνοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας χωρεῖν δύναιντο. ἑτοίμους τε ἔλεγον αὐτοὺς κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως αὐτὸ διδόντ' σωαπεῖναι τῷ στρατῷ. καὶ μωυσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἐπιλέκτους πάντας, συνεχώρει τὴν ἀμορίτιν αὐτοῖς ὅπῃ τῷ συμμαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν ὡς καταστήσωνται τὰ πάντα. λαβόντες σὺν ὅπῃ τούτοις τὴν χώραν, καὶ κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἄλλα ὅσα συμβουλεύειν μέλλουσιν αὐτοῖς ἐν ἀμφίλα δ' πονεῖν ἀπέλθοντο εἰς αὐτάς. οἰκοδομεῖ δὲ καὶ μωυσῆς τὰς δέκα πόλεις τὰς ἐς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα γλυφομένας. ὧν τρεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἑκουσίως φόνῳ φεύγουσιν. καὶ χρόνον ἔταξεν ἐνιαυτὸν τῆς φυγῆς τὸν αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ ἐφ' ᾧ δράσας τὶς τὸν φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν συγχωρεῖ πολλάκις ἀπελθεῖν κατ' ὁδόν, ἐχόντων ἐξουσίαν τῶν δ' πεφονευμένου συγγενῶν κτεῖναι, εἰ λάβοιεν ἐκτὸς τῶν ὅρων τῆς πόλεως, εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα, ἑτέρῳ δ' οὐκ ἐπιτρέπω. αἱ δὲ πόλεις αἱ πρὸς τοῖς φυγαῖς ὑποδεδεγμέναι ἦσαν αἵδε. βόσορα μὲν, ὅπῃ τῆς ὅρους τῆς ἀραβίας. ἀρίμανον δ' τὰ γαλαδηνῶν γῆς, καὶ γαυλαδημὰν δ' ἐν τῇ βαταναιάδι. κτησαμένων δ' αὐτῶν δ' τὴν χαναναίων γῆν, πρὸς ἑτέραις πόλεις ἐμέλλον ἀνατίθησθαι τῶν λευιτῶν πόλεων, τοῖς φυγάσιν εἰς κατοικισμὸν μωυσέως διατείλαντος. μωυσῆς δ' προσελθόντων αὐτῷ τῶν πρώτων τ' μανασσίτιδος φυλῆς καὶ δηλούντων ὡς πεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ὄνομα, παῖδας μὲν ἀπολιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μέντοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησι, εἰ μὲν μέλλοιτ' τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, μὴ δ' κλῆρος πρὸς αὐτὰς ἀπεῖναι. εἰ δ' ἐξ ἄλλης γαμοῖντο τοῦ φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ πατρῴᾳ φυλῇ καταλιπεῖν. ὃ τότε μένειν ἑκάστου τ' κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διετάξατο. τῇ δ' πεντηκοστὰ ἐτῶν τριάκοντα δ' ἡμέρας συμπεπληρωμένων, μωυσῆς ἐκκλησίαν, ὅπῃ τὴν ἰορδάνην διαβασόμενον, ὅπερ νῦν πόλις ἐστὶν ἀβιλὴ, φοι-

A

B

C

D

E

F

G

migrationis anno triginta tantum dies superloco, ubi nunc oppidum Abila visitur, agrum

φανὲν ἦν δὲ ἐπὶ τοῦ χωρίου, συναθροίσας τὸν λαὸν ἅπαντα, λέγει τοιάδε.

A habens palmetis consitum, ubi populum omnem præsto vidit in hunc modum verba fecit: *Deut. 4.*

Κεφάλαιον ἡ.

Ἡ μωσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

CAP. IIX.

Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus.

Ἄνδρες συστρατιῶται, καὶ τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ ταλαιπωρίας. ἐπεὶ τῷ θεῷ δοκεῖ ἤδη καὶ ἑξήκοντα ἐτῶν ἥκειν καὶ ἑκατὸν λαὸν ἐμὸν δεῖ με ἐκ τοῦ ἀπελθεῖν, καὶ τῶν πέραν τοῦ Ἰορδάνου πραχθησομένων οὐ μέλλω βοηθὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος κωλυόμενος ὑπὸ θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμενος μηδὲν νῦν ἐγκαταλιπεῖν τοῦ μὲν ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας εὐδαιμονίας σπουδάσαι. ἀλλ' ἀΐδιόν τε ὑμῖν πραγματεύσασθαι τῶν ἀγαθῶν κατάλειψιν, καὶ μνήμην ἐμαυτοῦ ἀμώμητον ὑμῶν ἐν ἀφθονίᾳ τῶν κρειττόνων. φέρε οὖν ἐπισκεψάμενοι ἐν τέτῳ ὑμᾶς τὴν εὐδαιμονήσετε, καὶ παρὰ τοῖς αὐτῶν καταλείπητε κτῆσιν ἀγαθῶν ἀΐδιον ὧδε θέμενοι, ἅτοιμος ἀπέλθω τὸν βίον. πιστεύσατε δ' ἄξιός εἰμι, διά τε τὸν ἕτερον ὑπὲρ ὑμῶν φιλοπονίας, καὶ διὰ τὸ τὰς ψυχὰς ὅπως τελευτῇ γινομένας μετ' ἀρετῆς πάσης ὑμᾶς ὁρᾶν. ὦ παῖδες Ἰσραήλου, μία πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθῶν κτήσεως αἰτία, θεὸς εὐμενής. μόνοις γὰρ ἔστιν δοῦναί τε τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελέσθαι τῶν ἁμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανὸς ὢν παρέχεσθαι ἑαυτὸν, οἵους αὐτὸς τε βούλεται καὶ ἐγὼ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ σαφῶς ἐξεπισάμενος παρασκευάζω, οὓς ἂν ὄντας μακαρίσει καὶ ζηλωτοὺς πᾶσι ἀτυχήσαντι οὐ πάνυ ῥᾴδιον. ἀλλ' ὧν τι νῦν ὑμῖν ἔστιν ἀγαθῶν ἢ κτῆσις βεβαία μένει, τῶν τε ἀπόντων παρεῖναι ἕξεται τὴν παρουσίαν. μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ θεὸς βούλεται ἐπεσθαι, πάντας ἀποδέχεσθε. καὶ μή τι νομίμων τῶν παρόντων ἄλλῳ προτιμήσητε διάταξιν, μήτ' ἐπιτάξῃς ἢ νῦν ἔξεστιν ἔχειν. καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον μεταστήσεσθε τρόπον. πάντα δὲ πράττοντες, ἀλκιμώτατοι μάχης διενεγκεῖν ἁπάντων ἔσεσθε, καὶ μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν ἀνάλωτοι. θεοῦ γὰρ παρόντος ὑμῖν βοηθοῦ, πάντων ἀνεφρενῶν εὔλογον. τῆς δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα κεῖται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις. αὐτή γε πρῶτον ἀγαθῶν τὸ πρόσθισιν ἐστίν. ἔπειτα καὶ τἄλλα τῶν ἄλλων χαρίζεται ῥᾳστώνην. ὡς καὶ πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν ζηλωτοῖς αὐτῇ μαχάρισον ποιῆται τὸν βίον, καὶ τῶν ἀλλοφύλων πολέων δοξαζομένους καὶ ὧδε τοῖς αὖθις τοῦ εὐκλείαν ὑμῖν ἐπάρξαι. ταῦτα δ' ἂν ἐφικέσθαι δυνηθείητε, εἰ τῶν νόμων, οὓς ἐπαγορεύσαντός μοι θεοῦ συνεπαξάμενοι, κατὰ κοινὰ φύλακες γένησθε, καὶ μελετῶντες τὸ σωφρονεῖν αὐτῶν. ἄπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ἅτε τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, ὧδε θέμενος ὑμᾶς νόμῳ τε σωφροσύνης καὶ πάσῃ τῆς πολιτείας καὶ τῆς τῶν στρατηγῶν ἀρετῆς, οἷς πείθεσθαι ἔξουσιν ὑμῶν ἅ συμφέροντα. θεός τε ὁ μέχρι νῦν ἡγεμονεύσας ὑμῶν καθ' οὓς βούλησιν κἀγὼ χρήσιμος ὑμῖν ἐγνώσθην, οὐ μέχρι τοῦ δεῦρο ὑμῶν ἐπιμελησόμενος τοῦ αὐτοῦ τρόπου. ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐτοὶ βούλεσθε χρόνον τοῦτον ἔχειν προστάτην ἐν τοῖς τῆς ἀρετῆς πατροδόμασι μένοντες, τοσοῦτον αὐτῷ χρήσεσθαι τῇ προμηθείᾳ, γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγησόντας ἀρίστας, οἷς εὐπορήσει, τοῦ εὐδαιμονίαν ἕξετε, ὁ δεξιερὸς Ἐλεάζαρος, καὶ Ἰησοῦς, ἥ τε γερουσία καὶ οἱ τῶν φυλῶν, ὧν ἀκροᾶσθε μὴ χαλεπῶς, γινώσκοντες ὅτι πάντες οἱ ἄρξεσθαι καλῶς εὐθύτατοι καὶ ἄρχειν ἴσασιν παραλαβόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτό-

Viri commilitones, & longi laboris socii, quoniam Deus ita vult, & ætas centum & viginti annorum exacta postulat, ut ex hac vita discedam, & rebus ultra Jordanem gerendis interesse meo Deo non est visum, æqvũ duxi, ut quantum ad vestram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data provideam, ut pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, ubi prius, in quo tam vestra quam posterorum beatitudo consistat, indicaverimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mercor, vel quod antehac vestris commodis indesinenter serviens nunquam vos fefelli, vel quod anima prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa melior redditur. Filii Israelis, una omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis, quales ipse postulat, qualesve ego ex ipsius sententia instituo, nunquam non macti virtute, æmulandique omnibus eritis: sed &, quæ jam contigerunt bona, erunt perpetua, & quod deest, brevi consequemini. Tantum voluntati divinæ obsequimini, & mandatis ejus pareţe: & neque legibus per me latis alias præponite, neqve in religione per contemptum quicquam novate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis. nam, auxiliante Deo, minæ omnes facile contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimum præmium: deinde per hanc cætera bona facile parantur: qua inter vos invicem utentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hæc vobis sunt speranda, si leges monitu Dei, me perferente, scriptas nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac usum nunquam non meditemini. Ego vero commodis vestris lætus discedo, vosque pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autem, sub cujus ductu hactenus egissis, & cujus favori debetis, quicquid utilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quamdiu ipsum & pietatem colueritis, tam diu sub ejus præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt, qui vobis optima monita suggerant, quibus parentes beati eritis, nimirum pontifex Eleazarus & Jesus, & senatus ac primates tribuum, quibus cavete vos difficiles præbeatis, scientes, qvod, qui bene parere novit, etiam bene imperaturus est, ubi ad potestatem pervenerit;

neve in hoc libertatem ſitam exiſtimetis, ſi mandatis principum obmurmuraveritis. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis: à quo vitio ſi vos in poſterum ſervaveritis, res veſtras in meliore ſtatu videbitis. Abſit autem, ut ita in hos exaſperemini, quemadmodum aliquoties in me incanduiſtis. meminiſtis enim, quod ſæpius à vobis de ſalute periclitatus ſum quam ab hoſtibus. qvod non exprobrandi cauſa dico: nolim enim vos hac commemoratione in exitu vitæ contriſtatos relinquere, qui etiam tunc æquo animo vos tuli: ſed ut admoniti in poſterum ſapiatis, id quod in veſtram etiam rem futurum eſt. & ne in præpoſitos contumelioſi ſitis, elati opum affluentia, quibus, trajecto Jordane & occupata Chananæa, potiemini. alioqui, ſi per has inſolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini, Deum fautorem nequaquam eſtis habituri, quem ſi veſtro merito inimicum vobis reddideritis, & terram virtute partam oppreſſi ab hoſtibus per ſummam ignominiam amittetis, & per totum, quam late patet, orbem diſperſi ſervitute veſtra terras ac maria replebitis. quo ſi ventum fuerit, jam fruſtra pœnitebit patrias leges non ſervaſſe. quare quo minus periculi ſit, ne illas violetis, poſt victoriam neminem hoſtium ſupereſſe patimini: idque rebus veſtris conducibilius exiſtimate, ne cum illis viventes ad ſimilia ſtudia prolapſi patriam inſtitutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa, quotquot habent ad unum tolli jubeo, ferroque & flammis ita deleri, ut etiã memoria eorum omnis aboleatur. Sic enim bona veſtra tutius conſervabitis. Verum, ne per ignorantiam meliorum natura veſtra in deterius depravetur, Deo jubente, & leges conſcripſi, & formam adminiſtrationis rerum tam publicarum quam privatarum, à quibus ſi nusquam diſcedatis, mortalium omnium feliciſſimi eritis. Hæc loqvutus tradit eis codicem, leges ſcriptas & inſtituta bene vivendi continentem. Illi vero ſolvebantur in lacrymas, & jam tum deſiderio ducis mœrebant: memoresque, quanta pericula pertuliſſet, quamque alacriter ſalutem ipſorum procurayiſſet, & de futuro ſoliciti, qvod non eſſent talem principem habituri, ac ne Deum quidem æque propitium: Moyſe non amplius deprecatore: tum pœnitentes eorum, quæ in deſerto perfuorem contra illum commiſerant, graviſſime dolebant, ita ut totus populus lacrymans nullam conſolationem admitteret. Moyſes vero ſolabatur eos, & jubens à lacrymis deſiſtere, ad leges accipiendas hortabatur. atque ita tum concio eſt diſſoluta. Nunc, priusquam ad reliqua tranſitum faciam, operæ precium duxi, leges talis latoris majeſtate ac virtute dignas hic inſerere, qvo lector cognoſcat, qualia ſint noſtra jam inde à priſcis ſeculis inſtituta. Extant autẽ omnia, quæ ille vir ſcripſit, ut nihil ornato cauſa liceat affingere: ſeriem tantum novavimus, & leges, quas ille ſparſim, ut quamque à Deo retulerat,

A τὼ τι ἐλευθερίαν ἡγεῖσθε μὴ τὸ πειθαναγκεῖν οἷς ἂν ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες πείθειν ἀξιώσουσιν. νυνὶ μὲν γὰρ ἐν τῷ τοὺς εὐεργέτας ὑβρίζειν ἐν τούτῳ τὴν παῤῥησίαν τίθεσθε. ὁ δὴ τοῦ λοιποῦ φυλαττομένοις ὑμῖν ἄμεινον ἕξει τὰ πράγματα. μηδὲ τὸν ἴσον δηλονότι τούτοις ὀργὴν ποτὲ λαμβάνειν, ἣ κατ' ἐμοῦ πολλάκις ἐπλημμήσατε χρήσθαι. γινώσκειν γὰρ ὡς πολυπλάκις κινδύνοις ἐφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν πολεμίων. ταῦτα δ' οὐκ ὀνειδίζων ὑμᾶς προσθήσω. οὐ γὰρ ἐπ' ἐξόδου βλαβῆ δυσχεραίνοντας καταλιπεῖν ἠξίουν εἰς ἀνάμνησιν φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἔπαθον αὐτὸς ἡμῶν ἐν ὀργῇ γενόμενος. ἀλλ' ὡς τὰ σωφρονήσοντας ὑμᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτὸ τοῦτ' ἀσφαλὲς εἶναι, καὶ μηδὲν εἰς τοὺς προεσηκότας ἐξυβρίσαι. λέγω τοίνυν, ὃς ὑμῖν πολὺς λέγεσθαι τὸν Ἰορδάνην, καὶ τὴν χαναναίαν κτησαμένοις προσήσεται. ἐπεὶ προαχθέντες εἰς καταφρόνησιν τοῦ αὐτὸ καὶ τῆς ἀρετῆς ὀλιγωρίαν, ἀπολεῖτε καὶ τὴν θεοῦ εὔνοιαν τὴν πρὸς ὑμᾶς. μισήσαντες γὰρ τὸν ἐχθρὸν τὴν τιμὴν αὐτῷ κτᾶσθε κεκτημένοις ὕστερον τῶν πολεμίων αὐθις ἀφαιρεθήσεσθε μὴ μεγίστων ἐνιδόν. καὶ σκεδασθέντες λέγω τῆς οἰκουμένης πᾶσαν ἐμπλήσετε τὴν γῆν καὶ θάλασσαν τῆς αὐτῶν δουλείας. ἔσεσθαι δ' ὑμῖν τούτων πεῖραν λαμβάνουσιν ἀνωφελὴς ἡ μετάνοια, καὶ ἡ τῶν οὐ φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βούλεσθε τούτοις ὑμῶν, τῶν πολεμίων μηδένας ὑπολείπεσθε κρατήσαντες αὐτῶν. ἀλλὰ πάντας ἀπολλύναι κρεῖττον συμφέρει, ἵνα μὴ ζώντων θεραπευόμενοι τῆς ἐκείνων ἐπιτηδεύσεως, λέγω δὴ τὴν πατρίαν πολιτείαν. ἔτι δὲ καὶ βωμοὺς καὶ ἄλση καὶ νεὼς ὅπουσ' ἂν ἔχοιεν, καταῤῥίπτειν παραινῶ καὶ δαπανᾶν πυρὶ τὸ θράσος αὐτῶν καὶ τὴν μνήμην. βεβαίαν γὰρ ἂν οὕτως ὑμῖν μένον ὑπάρξειν ἢ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφάλειαν. ἵνα δὲ μὴ διαμαθόντες κρείττονες ἡ φύσις ὑμῶν πρὸς τὸ χεῖρον ἀποκλίσῃ, σεσωφρονηκὰ ὑμῖν καὶ νόμους, ἐξ ὧν ἐμοί τε καὶ θεῷ, καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον φυλάξαντες, πάντων εὐδαιμονέστατοι κριθήσεσθε. ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους, καὶ τὴν λέξιν τῆς πολιτείας ἀναγεγραμμένην. οἱ δὲ ἐδάκρυόν τε καὶ πολλὴν θρηνῳδίαν ἐποιοῦντο διὰ στρατηγοῦ. μεμνημένοι τε ὧν κινδυνεύσαντες καὶ προσδυμηθέντες τῆς περὶ αὐτῶν σωτηρίας, καὶ δυσελπιστοῦντες περὶ τῶν μελλόντων ὡς οὐκ ἐσομένης ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἤτιόν τε διὰ θεοῦ προνοηθεὶς ἐν τῷ μωυσῆν ἕναν τὸν προκαλούμενον, ὧν τε ἐπὶ τῆς ἐρήμου μετ' ὀργῆς ἐμελήσαν αὐτῷ μεταμεμελημένοι, ἤλγουν. ὡς ἅπαντα τὰ λαὸν εἰς δάκρυα προπίπτοντα κρείττων καὶ τῆς ἐκ λόγου παρηγορίας τὸ ἐπ' αὐτῶν παῦσαι πάθος. μωυσῆς δ' αὐτοὺς παρηγόρει, καὶ δακρύων αὐτὸν ἄξιον ἐπολαμβάνειν ἀπαγων αὐτοὺς λοιπὸν τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. καὶ τότε μὲν οὕτω διελύθησαν. βούλομαι δὲ τὰ πολιτείαν πρότερον εἰπὼν, τὰ τε μωυσέως ἀξιώματα τῇ ἀρετῇ ἀναλεγεῖσαν, καὶ μαθεῖν παρέξων δι' αὐτὸ τοὺς ἐντυγχάνοντας, εἶτα τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρχῆθεν ἑῶ, ἕως ὅτε τὴν τῶν ἄλλων πρόπαππον διήγησιν γράψασθαι. μωυσῆς δ' ὡς σκεῦος καταλιπεῖν, οὐδὲν ἡμῶν ὅτι καλλωπισμῷ προσθέντων, οὐδ' ὅτι μὴ καταλέλοιπε μοῦσης. νενεωτέρωσε δ' ἡμῖν τὸ κατ' ἐκεῖνον καταλειφθὲν γράψαντα, καὶ ὡς ἕκαστόν τι θεοῦ πύθοιτο.

τού-

τούτους γράμματα μάλιστα ἡμῖν ἐπιμελῶς προσῆκε μνήμης ἕνεκα τῶν ὁμοφύλων ἐντυγχανόντων τηρεῖσθαι μέλλειν, ὡς διημαρτηκόσι γράψαντες. ἐχθὲς οὖν τινες τῶν προσήκοντας ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. οὓς δὴ κοινοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν καὶ ὅλως, τούτους ἐπανελθεῖν μέλλον εἰς τὴν περὶ ἐθῶν καὶ αἰτίων διάθεσιν, ἣν συλλαμβάνομένου θεοῦ μὴ παύσεσθαι ἡμῖν τὴν πραγματείαν συντάξασι προσήκει. ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ Χαναναίων γῇ κτησόμενοι, καὶ χώραν ἐπιφανῆ τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε τὰ λοιπὰ κτίσαντες προσοικήσωμεν, παῦσαι πιστεύσαντες τῷ θεῷ τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἕξειν. ἔστω πόλις ἐν μιᾷ τῆς Χαναναίων γῆς ἐν τῷ καλλίστῳ, καὶ ἣν ἂν χρηστὴν φανῇ, ἣν ἂν ὁ θεὸς αὐτὸς ἐξ ἁπασῶν ἐξέλητα. καὶ νεὼς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς ἐκ λίθων μὴ κατεργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συναγομένων. οἱ κοινάμαπτι χρειῶντες ἀνέρχεσθαι καὶ καταίρειν πρὸς τὴν θέαν. ἡδὺ δὴ τοῦτο καὶ θεοῦ ἔστω μὴ διὰ βαθμίδων, ἀλλὰ προσχώματος ἀπὸ πεπανοῦς ἠρμόσθαι. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει μηδὲν τούτων ἔστω, μήτε νεὼς ἔστω. θεὸς γὰρ εἷς ἐστι, καὶ τὸ ἔθνος ἕν. Ὁ δὲ βλασφημήσας θεὸν, κατακεκρεμάσθω δι' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως ἐν ἀφανεῖ θαπτέσθω. ἐπερχέσθωσαν δὲ εἰς τὸν ἀποφαινόντα πόλιν ἀνὰ πάντα ἔτους οἱ ἐκ τῶν πρώτων τῆς γῆς ἧς ἂν ἀρχιερατεύσωσιν, ὅπως τῷ θεῷ τῶν μὲν γεγενημένων ἀπολογήσωνται, καὶ περὶ τῶν εἰς τὸ μέλλον προκαλέσωσι, καὶ συνδιαχρώμενοι ἀλλήλοις καὶ συνδιδόντες προσφιλῶς καλὸν γὰρ εἶναι μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους τοὺς ὁμοφύλους καὶ τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας ἐπιτηδευμάτων. τοῦτο δὲ ἐκ μὲν τῆς αὐτῆς παιδείας αὐτοῖς ὑπάρξει, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μεμελημένων ἐκατέροις. ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μάστους, ἀλλοφύλους αὐτοὺς νομοθετοῦσι. Ἐγὼ δὲ καὶ δεκάτην τῶν καρπῶν ἐξαίρεσιν ἡμῖν, χωρὶς ἧς διατάττετε τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις δίδοσθαι. ἢ πωλεῖσθω μὲν ἀπὸ τῶν ποτηρίων, εἰς δὲ τὰς δώρων χρείας ἀναλίσκεσθω ὑπὸ τῶν ἱερέων αὐτῶν τοῖς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον εἶναι, τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ἣν ὁ θεὸς αὐτοῖς κτήσιον παρέχηται, ὅπῃ πρὴ τὰ δεδομένα ἀπολαύειν. Ἐκ μισθοῦ γυναικὸς ἡταιρηκυίας θυσίαν μὴ τελεῖν. ἥδιστον γὰρ μηδενὶ τῶν ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ θεῖον. χείρων δ' ἐκ ἂν εἴη τῆς ὅπῃ τις σώματος αἰσχύνης. Ὁμοίως μηδ' ἂν ἐπ' ὀχεύσει κυνὸς ἢ τινος ἑρπετικοῦ, ἢ μιαινόντων φύλακα, λάβοι τις μισθὸν, ἐκ τούτου θύειν τῷ θεῷ. Βλασφημείτω δὲ μηδεὶς θεοὺς, οὓς πόλεις ἄλλας νομίζουσι. Μὴ συνεπιφερέσθω ξενικὰ, μηδ' ἂν ἐπωνομασμένον ἢ τινι τῶν θεῶν, κεκμηλὸν λαμβάνειν. μηδεὶς ἐξ ὑμῶν καλῶς τὸν ἐξ ἐρίου καὶ λινοῦ στολὴν φορείτω. τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις τοῦτον ἀποδέδεικται. Συνελθόντων δὲ τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ὅπῃ τῆς ἱερείας δι' ἐτῶν ἑπτὰ, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνεστώσης, ὁ ἀρχιερεὺς ὅπῃ βήματος ὑψηλοῦ στάθείς, ἀφ' οὗ ἥδιστα ἐξάκουσθῆναι, ἀναγινωσκέτω τοὺς νόμους πᾶσι. καὶ μήτε γυνὴ, μήτε παῖδες ἱερεάδων ἐπικωλυέτωσαν τοῦ ἀκούειν. ἀλλὰ μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ τῆς ψυχαῖς ἐγγραφέντας αὐτοὺς καὶ τὴν μνήμην φυλαχθῆναι, μηδὲ ποτὲ ἐξαλειφθῆναι δυναμένους.

scripsit, nos generatim in suos ordines digessimus: qua de re lector admonendus erat, ne, si quis forte ex contribulibus in hæc nostra inciderit, calumniam temere struat, quasi parum sincere scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges, quæ ad publicam institutionem, ritusque gentiles pertinent; quæ vero ad privatam consuetudinem aut contractus vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis, Deo favente, scribere est animus. Postquam, acquisita Chananæa terra, urbibusque conditis, victoriæ fructus securi carpere cœperitis, hæc mandata observando rem Deo gratam facietis, & partã felicitatem constabilietis. Urbs sacra sit una in regione Chananæa, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit unum, & altare unum ex lapidibus non politis, sed collectitiis constructum, qui inducti tectorio, decoram & mundam speciem præ se ferant: ascensusque fit ad illud non per gradus, sed terra leniter per acclive aggesta: in alia vero urbe nec altare sit ullum, neque templum. Deus enim unus est, & Hebræorum genus unum. Qui convitium Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat, deinde ignominiose & obscure sepeliatur. In sacram urbem & templum ter in anno conventus fiat Hebræorum ex universa eorum ditione, ut Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conversationes ac convivia mutuam benevolentiam alant. Expedit enim, ut inter se noscantur, quibus idem est genus, quique eisdem studiis delectantur. Id vere ex hujusmodi congressibus facile contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contra qui nunquam conveniunt, eos alieniissimos à se invicem esse oportet. Sint præterea decimæ fructuum seorsum ab illis, quæ sacerdotibus ac Levitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra urbe insumatur in sacrificia & convivia. Æquum enim est ex proventu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum injuria conjunctum: neque major est turpitudo, quam quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Diis alienis nemo male loquatur. Fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta utatur, est enim solorum sacerdotum. Septimo quoq; anno, quando per Scenopegiæ festa apud sanctam urbem sacrorum causa convenitur, pontifex è sublimi suggesto, unde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neque mulieres neque pueri ab auscultando arceantur, imo ne mancipium quidem. Nam bonum est, ut inscriptam in animis nunquam delendam memoria retineant.

Levit.4.
Deut. 16.
Deut. 18.
Exod.21.
Deut. 5.

sic enim minus peccabunt, non ignari, quid sit in lege decretum. Leges etiam vim majorem obtinebunt in delinquentium conscientiis, dum sua placita, minis interpositis, in auditorum animas infigunt: ita ut nunquam non legis voluntas intus obversetur, & quantas pœnas contemptus ejus incurrat. Pueri etiam ante omnia leges edi-
Deut. 6. scant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, ineunte die, & cum itur cubitum, commemoranda summi Dei beneficia, quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æqvum enim est gratias agere, quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus favorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachiis ostentanda, &, quæ potentiam ejus ac beneficentiam indicant, circumferenda sunt inscripta in capite & brachio, ut undiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & justitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Levitica. Quibus judicandi sors obtigit in suis civitatibus, summo in honore habeantur, ut, præsentibus illis, nec convitiari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, ut assueti homines revereri, ad pietatem quoque assuefiant, & tanto longius a contemptu numinis absint. Judicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pecuniis esse corruptos, aut manifeste coargui possint, non recte decrevisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu judicare, & justitiam omnibus aliis rebus anteponere. Hæc enim injuria in Dei contumeliam recidit, quasi vero is infirmior sit habendus, quam illi, quorum potentiæ metu præter jus fertur calculus. nam Dei potentia est justitia. Ergo qui in magnatum gratiam prævaricatur, potentiores illos quam Deum facit. Qvod si judices nesciant de negotio ad se delato pronunciare: sicut interdum accidit, in sanctam urbem integram causam relegent: tum vero pontifex & propheta una cum senatu, quod
Deut. 19. visum fuerit, decernant. Uni testi fides non habeatur, sed tribus, aut ad minimum duobus, quorum testimonium vita anteacta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter levitatem ac temeritatem ejus generis. Neque servum hominem testem esse liceat, propter animos degeneres: probabile enim est, aut lucri causa aut præ metu non verum testimonium deposituros. Qvod si cui falso testi creditum fuerit, isque postea falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturus erat, si gravante hoc testimonio condemnatus fuisset. Homicidio in aliquo agro commisso,
Deut. 21. si autor nusquam compareat, neque suspicio sit, a quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura, propositis indici præmiis,

A οὕτως γὰρ καὶ οὐδὲ ἁμαρτήσονται μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τῶν ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων, οἱ τοὺς νόμους πολλαχοῦ πρὸς ἁμαρτάνοντας ἄξουσι παρρησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ πείσονται, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγραφάντων διὰ τῆς ἀκοῆς, ἃ κελεύουσιν. ὥς τι εἶναι διὰ παντὸς ἔνδον παρ' αὐτοῖς τοῦ τεθεωρῆσθαι αὐτῶν, ἧς ὀλιγωρήσαντες ἡδήσονται, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς αἴτιοι γενόμενοι. Μανθανέτωσαν δ' καὶ οἱ παῖδες πρώτους τοὺς
B νόμους μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς εὐδαιμονίας αἴτιον. Δὶς δ' ἑκάστης ἡμέρας ἐρχομένης τε τῆς αὐτῆς, καὶ ὅταν τοῦ ὕπνου ὥρα τρέπῃ, μαρτυρῶν τῷ θεῷ τὰς δωρεὰς ἃς ἀπαλλαγέντων αὐτοῖς ἐκ τῆς αἰγυπτίων γῆς παρέσχε, δικαίας οὔσης φύσει τῆς εὐχαριστίας, καὶ ἡμερῶσης ἐπ' ἀμοιβῇ μὴν τῶν ἤδη γεγενότων, ὅτι δὲ πρόνοιαν τῶν ἐσομένων. Ἀπογράφειν δὲ καὶ τοὺς θυρώμασιν αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν ἐπῆρξησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἐν τε
C βραχίοσιν ἑκάστων διαφαίνειν. ὅσα τε τοῦ ἰσχυὸς ἀπομνημονεύειν δυνάμει τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ πρὸς αὐτοὺς εὐνοίαν φέρειν ἐγγεγραμμένα ἔν τε τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖς βραχίοσιν, ὡς τοῦ λέπειν παντὶ χθὲς τὸ πρὸς αὐτοὺς πρόσημον τοῦ θεοῦ. Ἀρχέθωσαν δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν ἄνδρες ἑπτά. οἱ καὶ τοῦ δρετοῦ καὶ τοῦ περὶ τὸ δίκαιον αὐτουδὴν προσηκότες. Ἑκάστῃ δὲ ἀρχῇ δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τῶν λευιτῶν φυλῆς.
D Ἐσέσθωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες τῆς πόλεσιν ἐν ἀσφαλεστάτῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἑκόντων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί τισιν ἐξεῖναι τῆς πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώμασι τῶν ἀνθρώπων αἰδοῦς αὐτῶν διαλαβεστέρους, ὡς τι δεῖ μὴ καταφρονεῖν ἀσφαλοῦς. Οἱ δὲ δικάζοντες δὲ [illegible] ἀδικεῖσθαι κύριοι τοῦ δόξαντος αὐτοῖς ἐσέσθωσαν, πλὴν εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τοὺς αὐτοὺς δηλαδὴ διαφθορᾶς δικαίου ἐνδείξητε, ἢ ἄλλου τινὰ αἰτίαν προφέροι καθ' ἣν οὐ καλῶς ἐλέγχει αὐτοὺς ἀποφαινομένους. ἔτι γὰρ κέρδει χαριζομένους ἔστ' ἀξιώματι προσῆκε φανερὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ θεὸς ἂν ἔτως δόξειε καταφρονεῖσθαι, ἐὰν ἀσθενέστερος ἐκείνων οἷς ἂν
F τις χρῆται φόβου ἰσχυροῦ προσνείμῃ τῷ ψήφου κενεᾶς. ὃ γὰρ θεοῦ ἰσχύς ἐστι τὸ δίκαιον. τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, ἐκείνως ὃ θεοῦ δυνατωτέρους ποιῇ. Ἀνὸ οἱ δικάζειν μὴ νοῦσοι τοῦ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ἐξητασμένων ἀπροφάσεις, συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀκέραιον ἀναπεμπέτωσαν τοῦ δίκαιον εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν. καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἱερεὺς καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἡ γερουσία, ἐὰν τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν. Εἰς δὲ μὴ πιστεύεσθω μάρτυς, ἀλλὰ τρεῖς, ἢ τὸ πλεῖστον, δύο. ὧν τὴν μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὰ προβεβουλευμένα. γυναικῶν δὲ μὴ ἑνὸς μαρτυρίαν διὰ κουφότητα ἐν θράσει ἔχοντος ἀκούειν. μαρτυρείτωσαν δὲ μή τι δοῦλοι διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀγωγιαν. οὐδὲ ἢ διὰ κέρδος εἰκὸς, ἢ διὰ φόβον μὴ πιθανὴν μαρτυρῆσαι. Ἂν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πιστευθῇ, παχέτω ταῦτα ἐλεγχθεὶς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς παθεῖν ἔμελλεν. Ἂν δὲ πεφευγότος φόνου ἐν τινι χώρᾳ μὴ διείσηται ὁ θράσας, μήθ' ὑπονοῆται τις ὡς διὰ μίσος ἀποκτείνειν, ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μὴ πολλῆς ἀσφαλοῦς μηνυτοῦ προθέμενοι

μηδενὸς

μηδενὸς δὲ τῶν τοιούτων μεμυόντος, εἰς ἀρχεῖα τῶν πό- A qvod si nullus existat index, magistratus oppi-
λεων τῶν πλησίον τῆ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπεχθὴ, καὶ dorum vicinorum agro, in qvo cædes est facta, &
ἡ γερουσία συνελθόντες, μετρείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου senatus convenientes, metiantur à loco, in quo
οὗ κεῖται ὁ νεκρὸς τῇ χώρᾳ. ἡ δ' ἂν ᾖ πλησιέστε- jacet cadaver: & quod fuerit proximum oppidum
ρα πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, πρεσβύτεροι δάμαλιν, ejus oppidani emptam juvencam & adductam in
καὶ κεκμήκοντες ὑπὸ φάραγγα καὶ ἀνεπτημένον δρυτῷ tesqua nec sementi nec plantationi idonea, ner-
καὶ φυτῶν χωρίον, τοὺς τένοντας κοψάτωσαν τῆς βοός, vis cervicis abscissis, cædant, & ablutis manibus
καὶ χερνίβας ἐλόμενοι ὑπὲρ κεφαλῆς τῆς βοὸς οἱ ἱε- supra caput juvencæ sacerdotes & Levitæ ac se-
ρεῖς καὶ οἱ λεύται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκεί- B natus illius oppidi, puras se manus ab ea cæde
νης, καθαρὰς ἀναδησάσθωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ἀ- habere, proclament, eamque nec feciisse se, nec
πὸ τοῦ φόνου. καὶ μήτε δρᾶσαι, μήτε δρωμένων πα- dum fieret, interfuisse. invocentque Deum, ut
ρεστηκέναι. ὑπικαλεῖσθαι δ' ἵλεω τὸν θεὸν, καὶ μηκέτι propitius factus nunquam posthac in ea regione
τοιοῦτον δεινὸν συμβῆναι τῇ γῇ πέρας. Ἀεὶ μὲν οὖν tale malum accidere permittat. Optimum qui-
ἀριστοκρατία μὲν αὐτὴ κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὴν βίος, καὶ μὴ λά- dem est optimatum regimen, & in sic administra-
βοι πόθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύτην σπεύ- ta republica vivere, nec est, cur aliam ejus spe-
δοιτε, τοὺς νόμους ἔχοντες θεατὰς, κατ' αὐτοὺς ἕκα- ciem concupiscatis: sed præstat, ut hac contenti
στα πράττοντες. ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν εἶναι. Βασιλέως C in legum & vestra ipsorum potestate sitis. Satis
δ' εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῶν, ἔστω μὲν οὗτος ἐμφυλος, enim est, Deum habere præsidem. Attamen si *Deut.17.*
φύσιν δ' αὐτῷ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, regis vos cupido cœperit, nemo sit nisi vestri
ἀμίκτους ἔστω. ὃς δ' ἂν χωρὶς τοῦ τοὺς μὲν νόμους generis & sanguinis, & cui justitia sit cordi cum
καὶ τὸν θεὸν τὰ πλείονα ἢ φρονεῖν, πεισθήτω δὲ, cæteris virtutibus. Is quisquis fuerit, plus legi-
μηδὲν δίκαιον ἀχρεῖον, ἢ τῆς τῶν γερουσιαστῶν γνώ- bus & Deo quam suæ sapientiæ tribuat, nihilque
μης· γάμους τε μὴ πολλοὺς χρώμενος, μηδὲ πολυ- præter pontificis ac senatus sententiam faciat:
θρύλητα χρήματα, μηδ' ἵππων. ὧν αὐτῷ ὡδὶ γνω- nec multas alat uxores, aut pecuniis equisve
μένων, ὑπερφανὴς ἂν τῶν νόμων εἴη. κωλυέσθω plurimis gaudeat: quarum rerum copia facile
δ' εἰ τινων τι διὰ σπουδῆς ἔχοι γίνεσθαι D contemptor legum posset evadere. & si talibus
φέρον ὑμῖν δυνατώτερον. Ὅρους γῆς μὴ ἐξέσω κι- studiis plus æquo fuerit deditus, obstandum est,
νεῖν, μήτε οἰκείας, μὴ πάλαι ὁρίας πρὸς οὓς ἔστιν ἡμῖν ne potentior fiat quam rebus vestris expedit.
ἐρίδιον. Φυλατέον δ' ὥσπερ θεοῦ ψῆφον βέβαιον Terminos terræ movere non est fas, nec propriæ, *Deut. 19.*
εἰς αἰῶνα καμμένειν ἀναιρεῖν ὡς πλεῖστον ἐπιόντα καὶ nec alienæ, dummodo pacatæ: sed religiose ca-
φεύγειν γειτόνων ὀκνηρότερον τοὺς ὁρίους. μὴ γὰρ μακρὰν εἶναι δ' vendum, ut tanquam Dei calculus in æternum
ἀπὸ τούτων τὰ μέγιστα τῶν κακῶν, τοὺς τῶν ὅρων μετακινοῦντας. fixus maneat: quod hæc præcipua causa sit bello-
Γῆν δ' ἐφυτευσάμενος πρὸ ἐτῶν πέντε ἀμπέλων ἂν καρπὸν rum & seditionum, si avaritia certis terminis non
κάλλιστα φυτὰ, μήτι τῷ θεῷ ἀπαρχὰς ἐπιφέρειν δεῖ· E circumscribatur. Facile enim legum præscripta
φερέτω, μήτ' αὐτὸς χρήσῃ, οὐ γὰρ καιρὸν τόπον ἔχει transilit, qui terminis cupiditatem suam cohiberi non patitur. Qui terram plantaverit, si plantæ *Levit. 25.*
αὐτῷ ἐνοχλοῦσα βιαστέον δὲ τῆς φύσεως ἀώρους ante quartum annum fructum protulerint, nec
μήτε τῷ θεῷ ἁρμόζειν, μήτ' αὐτῷ τῷ δεσπότῃ χρῆσθαι. Deo primitias inde offerre oportet, nec in pro-
τῷ δὲ πέμπτῳ τρυγάτω πᾶν τὸ γιγνόμενον, τότε prium usum convertere; intempestivus enim est
γὰρ ὥριον εἶναι, καὶ σωτηρίους εἰς τὸν ἱερὰν πόλιν κο- talis fructus: quicquid autem præmaturè à natu-
μιζέτω, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ δ' ἄλλου καρποῦ μὴ τῶν ra extorquetur, ejus usus nec Deo convenit, nec
φίλων δαιτυμόνων ἀναλισκέτω, καὶ μετ' ἐορτῶν F domino. quarto vero anno colligat, quicquid
καὶ χορείων γυναικῶν. πέμπτου δ' ἔτους, κύριον jam tempestivum, & in sanctam urbem deferat,
ὄντα τὰ φυτὰ καρποῦσθαι. Τὸν ἀμπέλους καταφυτεύ- & cum reliqui proventus decimis in conviviis
σαντα μὴ ἀπείρων. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ τρεφειν τὰ τοιαῦτα τὰ φυ- cum amicis consumat, & cum pupillis ac viduis.
τὰ, καὶ τῶν ἐξ ἀρότρου πόνων ἀπηλλάχθαι. Βουσὶν ἀ- quinto demum anno arbitratu suo fructus colli-
ροτὸν γῆν, καὶ μηδὲν τῶν ἑτέρων ζώων σὺν αὐτοῖς gat. Agrum vitibus consitum ne semines. suffi-
ὑπὸ ζυγὸν ἄγοντας, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν ἕκαστον, καὶ cit enim, quod hanc plantam nutriat, nec opus
κέρως πεπαῦσθαι τὸν ἄροτρον. εἶναι δὲ καθαρώτατα σπέρ- est ut & aratro vexetur. Bubus aranda est terra
ματα καὶ ἀνεπίμικτα, καὶ μὴ σπανίου καὶ τρία σπείρειν. nec aliud animal cum eis subjugandum, sed ejus-
οὐ γὰρ τῇ τῶν ἀνομοίων κοινωνίᾳ χαίρειν τὸν φύ- dem semper generis sub idem jugum agenda.
σιν. Μὴ δ' ἐπιτρέπειν ἐπιμιγνύναι ὅσα μὴ συγγενῆ. δεῖ γὰρ G Semina quoque debent esse pura & impermixta
ἐκ τούτου, μὴ διαβῇ καὶ μέχρι τῶν ἀνθρώπων ἡ πρὸς nec duum simul aut trium generum sunt semi-
τὰ ἀμφύλου ἀτιμία, τὸν ἐχθρὸν ἀπὸ τῶν ὠδὶ τὰ μι- nanda. abhorret enim natura communionem
κρὰ καὶ τὰ φαῦλα πρότερον λαβοῦσα. Δεῖ δ' μη- dissimilium. Neque diversi generis jumentorum
δὲν εἶναι τούτων συγκεχωρημένον, ἐξ οὗ κ' μίμησιν coitus sunt admittendi. verendum enim ne hoc
ὠφέλητο τῶν κατὰ τὴν πολιτείαν ἔσεσθαι. exemplo & ad homines contemptus generis sui
ἀλλ' ὡς οὐ πρὸς τῶν τυχόντων μέλει τοῖς νόμοις perveniat, ut solent à minimis principiis
ἐκδοθῆναι τοῦ κατ' αὐτοὺς ἁμάρτημα. res in pejus proficere. Cavendum est au-

tem magnopere, ne quid ejusmodi permittatur, ex cujus imitatione mores publici depravari possint. quapropter ne levia quidem leges dissimulant, dum officio suo nusquam deesse cupiunt.

Deut. 24. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant, ut hæc tanquam à fortuna objecta in usum suũ convertant & alimoniam. De vindemia qvoque racemuli relinquantur pauperibus: similiter de olivetorum fructu nonnihil, ut sit egenis, qvod colligant, quandoquidem de suo non possunt. non enim tantum ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisque suis tantum commodis provideat, sed inopum quoque
Deut. 25. rationem habeat. Nec bubus in area triturantibus os obligandum est. non enim æqvum est vetare laboris socios, quo minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi, ut tanquam propriis se satient; & sive indigenæ sint, sive exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt; auferre vero secum non liceat. Neque vindemiantes vetent obvios degustare ex his, quæ ad torcular deferunt: iniqvum enim fuerit de bonis à Deo concessis invidere tantillum concupiscentibus, præsertim qvum id anni tempus sit fertilissimum, & juxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, ut sumant, hortentur; Israelitas quidem ut socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere: advenas vero hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, ut his soli fruamur, sed ut de nostro alios etiam honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas favorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id, qvod ipsis superest, benigne cum illis communicant. Qui vero contra fecerit, plagas una minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem hanc pœnam sustineat, eo quod, cum esset ingenuus, lucro serviens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est, ut cum ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis: & Dei benignitate amplas facultates consecuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Ultra duas decimas, quas quotannis pendere jam jussi, alteram Levitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoque anno est conferenda, quæ in egenas viduas & pupillos distri-
Deut. 26. buatur. E fructibus primos proventus in templum deferant, & pro accepta terra, quæ eos tulit, Deo gratiis actis, & sacrificiis juxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia ubi quis perfecerit, & utrasque decimas, tum quæ Levitis debentur, tum quæ epulis, attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat, qvod ab Ægyptiorum gravi servitute liberatis terram uberem & amplam fruendã dederit:

A Αμῶντας ἢ καὶ σωαιροῦντας τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσθαι. καταλιπεῖν δέ τινα Ϛ τῶν δραγμάτων τοῖς βίου στανίζουσιν ἔρημον εἶναι Ϛ εὕρημα πρὸς ἀλφιτοφλεύμοιος ἢ Ϛ τῆς τρύγης ὁπολιπεῖν τοὺς ὀπιφυλλίδας τοῖς πένησι. καὶ ἐλαιώνων παρεῖναί τι τῶ καρπῶ πρὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων σὺκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. οὐ τοσαύτη γὰρ σὺν τῆς ἐπ' ἀκριβοῦς αὐτῶν συλλογῆς ἀναιρεῖται τοῖς δεομένοις ὠφέλεια, ὅση χάρις σὺν τῶν δεο-
B μένων ἔλθει. τότε θεῖον τὶ λῶ προθυμότερον εἰς τὸ ἐκτροφὴν τῶν καρπῶν ἀπεργάσηται, μὴ τῶ καθ' αὐτοὺς μόνους λυσιτελοῦς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀλφιτοφῆς λόγον ἐχόντων. Μὴ δὲ βοῶν ὀπὸ τρίβοιεν τοὺς στάχυας, δεσθεῖν τὰ στόματα ὀπὸ τῆς ἄλωνος. οὐ γὰρ ἐνοχὴ δίκαιον ἄργειν τοὺς συνεργάσαμένους τῶ καρπῶ, καὶ σὺ τὸ λῶ ὠφέλειαν αὐτὸ πονήσαντας. Μὴ δὲ ἐ-
C πωρώσας ἀκμαζούσης κωλύειν ἀπέδεσθαι τοὺς ἐδῶ βαδίζοντας, ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ὀπαρτᾶσθαι ἐμπαλαῖς, κἂν ἐγχωμοι τυγχάνωσι κἂν ξένοι, χαίροντας ὀπὸ τῶ παρέχειν αὐτοῖς τ' ὠφελείας μεταλαμβάνειν, ὀπιφέρειν δὲ αὐτοῖς μηδὲν ἐξέσω. μηδὲ τρυγῶντας ὧν εἰς τοὺς λήνους κομίζουσιν εἰρωτᾶσαι τοὺς ἐπαυτάζοντας ἐπιθύειν. ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν ἃ κατὰ
D βούλησιν θεῶ παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς ὀπιθυμοῦσιν αὐτῶν μεταλαμβάνειν, τῆς ὥρας Ϛ ἀκμῆ τε οὔσης καὶ ἀποδύσους ἀπειλῆσθαι, ὡς τοῦ θεοῦ κεχαρισμένον ἂν εἴη. κἂν ὑπ' αἰσχύνης τινὰς ὀκνοῦντας ἅψασθαι λαβὼν ὁ νομοθέτης παρακαλέτωσαν, ὄντας μὲν ἰσοπολίτους
E ὡς κοινωνοὺς Ϛ θεσπότας ἀλφιτοφλεύμοιος, ἀφεγμένους δὲ ἀλλαχόθεν ἀνθρώπους ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντας ὧν ὁ θεὸς καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχει. ἀναλώματος γὰρ οὐχ ἡγητέον ὅσα τις κῆ χρησιμότητα περίεστιν ἀνθρώπω λαμβάνειν Ϛ θεοῦ τοῖς ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν χορηγοῦντος σὺκ ὀπὶ τὸ καιροῦσθαι μόνον, ἀλλὰ Ϛ τὸ διδόναι φιλοτίμως, καὶ βελεμνᾶν τοῦ
F τρόπω τούτω τοῖς ἰδίοις σεβεῖν τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν εὐνοιαν, καὶ τοῖς χορηγίαν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζοντας, ὅτι πολλοῦ Ϛ σεβιόντος αὐτοῖς κἀκείνους μεταδιδόντων. Ο ἢ ὠφελὰ ταῦτα ποιήσας, πληγὰς μιᾶ λειπούσας τεσσαράκοντα τοῦ δημοσίου σκύτη λαβὼν τιμωρίαν ταύτην αἰσχίστην ἐλεύθερος ὑποφερέτω. ὅτι τοῦ κέρδους ἀτυλώσας, ὕβρισε τὸ ἀξίωμα.
G καλῶς γὰρ ὑμῖν ἔχει πεπονθόσι ἐν αἰγύπτω συμφορῶν, καὶ καὶ τοῖς ἐρημίαν, σεσοιαν τῶν ἐν τοῖς ἐμοῖς ὑποτεταγμένων ποιεῖσθαι. καὶ τυχόντας ἀπείρου ἐξ ἐλέου σεσοιας τοῦ θεοῦ, τοῖς αὐτοῖς ταύτοις ἐξ ὁμοίου πάθους ἀναμερίζειν τοῖς δεομένοις. Τὰς δεκάτας τὰς δυσὶν, ἃς ἔτους ἑκάστου σεσῆσθαι τελεῖν, τὴν μὲν τοῖς λεβίταις, τοῖ δ' ἑτέραν σεσὸς τὰς ὑποχίας, τρίτην σεσὸς αὐτοῖς καὶ τὸ ἔτος τρίτον συμφέρειν εἰς ἀναιρέσιν τῶν ἀπαντιζόντων, γυναιξὶ τε χήραις Ϛ πᾶσιν
H ὀρφανοῖς. Τῶν δ' ἀφορίων ὅτι Ϛ πρῶτον ἑκάστου τοκάδος, εἰς τὸ ἱερὸν κομίζεσθαι. Ϛ τὸν θεὸν ὑποφερῆς τῆς ἐσεγκαμένης αὐτοῖ γῆς ἣν αὐτοῖς κτήσασθαι σεσερέχειν ὁλοσχερῶς, θυσίας ἃς ὁ νόμος αὐτοῖς ὀπιφέρειν κελεύει ὀπιτελέσαντας, τούτων τὰ σεσταλέντα τοῖς ἱερεῦσι διδόσθαι. ἐπεὶ δ' ἂν ἢ ταῦτα ποιήσας τις, καὶ πάντων τὰς δεκάτας ἅμα τοῖς εἰς τοὺς λεβίτας, καὶ τὰς εὐωχίας τοῖς ἀπαρχαῖς ἀπολειφθείσας, ἀπεῖναι μέλλῃ σεσὸς αὐτὸν οἶκαδε, εἰς ἄντικρυς Ϛ τιμώρισμα Ϛ, εὐχαριστήσατω μὲν τοῦ θεοῦ, ὅτι τῆς ἀπ' αἰγυπτίων αὐτοῖς ὕβρεως ἀπαλλάξας, γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔδωκε καρποῦσθαι.

μαρτο-

μαρτυραμένῳ δὲ ὡς πάσι τε δεκάτας, καὶ τοὺς μωσέως πλείστους νόμους, αἰτησάσθω τὸν θεὸν ἰδίᾳ καὶ κοινῇ πᾶσιν Ἑβραίοις ἵλεων αὐτὸ λέγε πάντες εἶναι, καὶ κοινῇ πᾶσιν Ἑβραίοις ἀγαθῶν, φυλάττοντα μὲν ἃ ἐδώκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, προστιθέντα δὲ ὅσα δύναται χαρίζεσθαι. γαμείτωσαν δὲ ἐν ὥρᾳ γάμου γεγαμημένοι, παρθένους ἐλευθέρους γονέων ἀγαθῶν. ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζηλούτω σωοικοῦσαν ἄλλῳ, μὴ ἢ λυπείτω τὸν ἕτερον αὐτῆς ἄνδρα. Δούλας δὲ, μὴ γαμείσθωσαν τοῖς ἐλευθέροις, μηδ' ἂν οὕτω ἔρωτος ἦσσαν τύχωσι συνδιαζώσας. κρατεῖν δὲ τῆς ἐπιθυμίας τὸ κάλλιστον, καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. Ἐπὶ μηδεμιᾷ ἐπιθυμίᾳ εἶναι γάμου, ἧς δὶ ὕβριν ἢ σώματος ἢ οἴκου τοῦ γάμου θυσίας ὁ θεὸς οὐκ ἂν παραδέξαιτο. γενναῖα δ' ἂν οὕτω τῶν παίδων τὰ φρονήματα ἐλευθέρα, καὶ πρὸς ἀρετὴν ὁρμᾶσθαι, εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμου φαύλης αἰσχρῶν, μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρων ἀνελευθέντων. Ἐάν τις ὡς παρθένον μνηστευσάμενος, ἔπειτα μὴ τοιαύτην εὕροι, δίκην λαχὼν αἰτιάσθω κατηγορείτω χρώμενος εἰς ἀπόδειξιν οἷς ἂν πιστεύσῃ μάρτυσι. ἀπολογείσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, ἢ ἐς ἄν μὴ τούτου ἐγκύρῳ δοκῇ ἢ γεγαμῆσθαι παρθένα μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, σωοικεῖν δὲ τῷ κατηγορήσαντι, μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντα ἀποπέμπεσθαι αὐτὴν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας ἀφορμὰς ὠφάρχοι, καὶ ὡς ἂς οὐ δίκαιον ἀντειπεῖν. ἢ δὲ τολμηρῶς καὶ περιττῶς ἐπενεγκοῦσα αἰτίαν καὶ διαβολὴν πρόσιμον ἐκτινέτω πληγὰς τεσσαράκοντα μίας λειπούσας λαμβάνων, καὶ πεντήκοντα σίκλους ἀποτινέτω τῷ πατρί. ἂν δ' ἐλέγξῃ τὸν μισθωσάμενον ἐφαρμόσαι, δημιώσθω μὲν οὐσα τῶν φρενῶν πρόσηνα τῆς παρθενίας ἄχρι νομίμων γάμων παραλλάττω. ἂν δ' ἐκ ἱερέων ἡ γεγυνημένη, ζώσα. δύο γυναικῶν οὐσῶν τινι, καὶ τῆς μὲν ἧττον τιμῆ σφόδρα κεκμένης ἢ δι' ἔρωτα κάλλους ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τῆς δ' ἑτέρας ἐν ἀφθονίᾳ μοίρα τυγχανούσης, ἂν ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμένης γεγονὼς, νεώτερος ὢν τῷ ἐκ τῆς ἑτέρας γεγονότι, ἀξιοῖ λαβεῖν πρὸς τὸν μητρὸς τὰ πατρὸς διπλᾶ τῶν πρεσβείων τυγχάνειν ὡς τὰ δικαιοῦν τὸν τῆς πατρῴας οὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο δ' ἐν τοῖς νόμοις διεσταλμένον, μὴ συγχωρησάτω. ἄδικον γὰρ τῇ ἡλικίᾳ πρεσβύτερον, ὅτι τὰ τῆς μητρὸς αὐτῷ ἐλάττω τῆς δικαίας ἐκ πατρὸς τῶν ὀφειλομένων αὐτῷ ἐφέρετο. ἡ κόρη δὲ ἄλλῳ καταγνωσθεῖσα φθεῖραι, εἰ μὲν πείσας καὶ πρὸς τοῦτο φθορᾶν συγκαταθέσθαι λαβών, ἀποθνῃσκέτω σὺν αὐτῷ. πονηροὶ γὰρ ὁμοίως ἀμφότεροι, ὁ μὲν τὸ αἴσχιστον πείσας ἑκουσίως ἐπομένην τῇ ἀσελγείᾳ τοῦτο τὸ ἐλευθέρου γάμου τοῦ πάντων. ἢ ἢ καθαρχὴν αὐτοῦ ποιήσασα δὲ ἡδονὴν ἢ ἀργὸν πρὸς τὸν ὕβριν. ἐὰν δέπου μὴν ἀπέπτωσιν βοηθοῦντος μηδενὸς βοηθοῦ παρόντος, μὴν ἀποθνῃσκέτω. ὁ φθείρας παρθένου μήτωρ καταγνωσθεὶς, ἀποθνῃσκέτω. ἢν ἢ τῷ πατρὶ τῆς κόρης μὴ δόξῃ συνοικεῖν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους τοῦ τιμίου τῆς ὕβρεως καταβαλέτω. γυναικὸς δ' ἀνοικούσης βουλόμενος ἀπαλλαγῆναι καθ' ἃς δηποτοῦν αἰτίας, πολλὰ δ' ἂν τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦτα γένοιντο, χρήματα μὲν τῷ ἀπέχθεσθαι μηδενὸς συνελθόντος ἰσχυρίζεσθω. λαβοῦσι δ' ἀπ' αὐτοῦ ἐξουσίαν σωοικεῖν ἑτέρᾳ. ὕστερον δὲ ἢ ἐφέτου. ἐὰν ἢ καὶ πρὸς ἑκόντα κακωθῇ,

A testatusque, decimas se juxta Moysis legem solvisse, precetur Deum, ut tum sibi privatim, tum Hebræis publice propitius & quæ bona hactenus dedit, conservet, & pro sua potentia ac benignitate augere etiam dignetur. Ubi ætas maturuerit, uxores ducant virgines ingenuas ex honestis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne sibi conjungat alteri maritatam, neB ve priorem ejus virum contristet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem, decet enim cupiditatibus imperare, & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neque meretrici sit jus nuptiarum, cujus propter injuriam suo corpori factam, nuptiale sacrum Deus non admittit. atque hæc ita observari valde interest ad hoc, ut proles nascatur ingenua, & ad studiC um virtutis erecta, si non è turpi aut illiberali matrimonio sint prognati. Si quis aliquam pro virgine desponsatam postea talem non invene- *Deut. 24.*
rit, in jus vocatam accuset, afferatque argumenta, quæ habet: puellæ vero causam agat pater, aut frater, aut qui post hos genere videtur proximus. Et si quidem puella fuerit absoluta, degat in accusatoris conjugio, isque nullum posthac dimittendi eam jus habeat, nisi talem ipsi causam præD buerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterum temeritatis & petulantiæ, qua insontem detulit, pœnas luat, quadraginta una minus plagis acceptis, & quinquaginta siclos puellæ patri multæ nomine numerare cogatur. Quod si vitiata fuisse coarguatur, si quidem plebeja fuerit, eo quod parum solicite pudicitiam usque ad nuptiarum tempus servaverit, lapidibus obruatur. quod si ex sacerdotibus prognata fuerit, vivens exuratur. Siquis duarum u- *Deut. 21.*
xorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamvis causam, alteri plus benevolentiæ honorisque detulerit, alteri vero minus: si filius dilectæ junior quam ille ex altera natus, propterea quod sua mater in majore gratia patris fuisset, postulet jus primogenituræ, ut dupliF cem facultatum paternarum partem juxta meas leges auferat, non permittatur. iniqvum enim est, eum, qui sit natu grandior, propter matrem negligentius a patre habitam suo privilegio fraudari. Qui virgini alteri desponsatæ stuprum *Deut. 22.*
obtulerit, si quidem persuasæ, ut se præberet, simul cum ea capitalis esto. fontes enim sunt ambo: hic quia puellæ persuasit, ut liberali conjugio rem turpissimam anteponeret: hæc vero, quia lucro aut voluptati succubuit. quod si solitariam G alicubi nactus, vi oppresserit, solus det supplicium. Qui virginem nondum desponsatam constupraverit, ipse ducat. qvod si pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta siclos injuriæ pretium numeret. Qui à conjuge quacunq; de causa, ut sæpe hominibus usu venit, disjungi postulat, scripto ei securitatem faciat, quod eam nolit amplius repetere. sic enim habebit potestatem alterius conjugis quærendi: alioqui divortiũ non permittitur. Qvod si & alterum offenderit,

aut poſt ejus mortem prior reducere eam volue-
Deut. 25. rit, non licet, ut ad eum redeat. Si cujus maritus, nondum ſuſceptis liberis, defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, ſortis hæredem nutrito. nam hoc è republica erit, dum nec familiæ deficiunt, & poſſeſſiones apud cognatos remanent, mulieri quoque levior fit calamitas, cum prioris mariti conjunctiſſimo victura. qvod ſi frater nolit eam ducere, mulier ſenatum accedens teſtetur, qvod volentem eam in familia manere, & ex ipſo liberos gignere, cum injuria defuncti repulerit. Rogante vero ſenatu cauſam, ſive magnam ſive parvam afferat, huc tandem res evadet: uxor fratris, ſoluto viri illius calceo, & conſputa ejus facie, merito hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ injuriam fecerit. atque ita ille quidem è curia diſcedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier vero, cui vult, nubito.
Deut. 21. Si quis vel virginem vel maritatam captivam, abduxerit, eique legitime conjungi voluerit, non ante jus eſto cubile ejus tangere, quam, raſo capite ſumptoque lugubri habitu, cognatos & amicos in bello amiſſos deploraverit, ut ita mœrore ſatiata tum demum ad nuptiale convivium veniat. Bonum enim & juſtum eſt, ut, qui mulierem, ex qua liberos gignat, accipit, morem gerat ejus affectibus, & non ſuæ tantum voluptati indulgens, illius deſideria negligat. Elapſis autem luctus triginta diebus, tot enim ſapienti ad deplorandos caros ſufficiunt, tunc nuptiis dare operam liceat. Qvod ſi, ſatiata concupiſcentia, pro conjuge eam habere dedignatus fuerit, nec pro ſerva quidem eam tractare jus habeat: ſed, quocunque mulier abire maluerit, liberam hoc
Deut. 21. faciendi poteſtatem habeat. Qvicunque è junioribus parentes ſuos contempſerint, & debitum honorem præ pudore aut contumacia reddere eis neglexerint, & inſuper contumaces ac protervi in eos fuerint, hos primum verbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos judices. dicantque, non voluptatis cauſa in matrimonium ſe conveniſſe, neque ut, collatis in commune facultatibus, opulentiores fierent: ſed ut liberos acquirerent, qui ſe in ſenectute nutriant, & neceſſaria ſibi ſuppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio ſumma cura educaviſſe, nulli rei parcentes, quæ ad eorum ſalutem & inſtitutionem pertinere viſa ſit. nunc quoque, quando juventutis erratis ignoſcendum eſt, ſatis ſit, quod officii hactenus oblitus es. proinde reſipiſce & cogita, quod etiam Deus, læſis parentibus, offenditur, qui & ipſe humani parens eſt generis, & ad ſe pertinere injuriam exiſtimat, quæ infertur hominibus, cum quibus illi communis eſt appellatio. quin & lex talibus pœnã inclementer infligit, cujus abſit, ut tu facias periculum. His verbis ſi arrogantia juvenum emendata fuerit, per inſcitiã commiſſis debetur venia,

A ἢ πλάτησαν τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν γαμεῖν ὁ πρεσβύτερος, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ἐπαυλίαν. τὸν ἄπαιδα ἀνδρὸς αὐτῇ πεπλάτηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμέτω, καὶ τὸν παῖδα τὸν ὠνομασμένον τοῦ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, τρεφέτω τὸν κλήρου διάδοχον. τὸ δὲ καὶ τοῖς δημοσίοις λυσιτελῆσαι γινόμενον, τῶν οἴκων οὐκ ἐλλειπόντων, καὶ τῶν χρημάτων πρὸς συγγενέσι μενόντων. καὶ τῇ γυναικὶ κουφισμὸν οἴσει τῆς συμφορᾶς, τὸν ἔγγιστα τῶν πρότερον ἀνδρῶν συνοικεύσας: ἐὰν δὲ μὴ βούληται γαμεῖν ὁ ἀδελφὸς, ἐπὶ τὴν γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ μαρτυράσθω τοῦθ' ὅτι βουλομένῳ αὐτὸν ἐπὶ τὸ οἶκον μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ προσδέχοιτο ὑβρίζων τὸν τοῦ τεθνηκότος ἀδελφοῦ μνήμην. ἐρομένης δὲ τῆς γερουσίας διὰ πολλὴν αἰτίαν ἀλλοτρίως ἔχοι πρὸς τὸν γάμον, ἄντι μικρᾶς ἄντι μείζω λέγῃ, πρὸς ταῦτα ῥεπέτω. ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τὸ σάνδαλα καὶ πτύσασα αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπον, ἄξιον εἶναι παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν ὑβρίσαντα τὸν ἁρπιχομένου μνήμην. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερουσίας ἀπιέτω τοῦτ' ἔχων ὄνειδος πρὸς ἅπαντα τὸν βίον. ἡ δ' ὥσπερ ἂν βουληθῇ τινι τῶν δεομένων, γαμείσθω. ἂν δὲ αἰχμάλωτον τις λάβῃ παρθένον, ἄντι καὶ γεγαμημένην, βουλομένῳ συνοικεῖν μὴ πρότερον ἐξέστω σύνευνος ἅπτεσθαι καὶ κοινωνίας, πρὶν ἢ ξυρᾶσθαι αὐτὴν καὶ πένθιμον
D σχῆμα ἀναλαβοῦσαν, ἀποθρηνῆσαι συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ, ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς κορέσασα λυπηρὸν, ἐπειθ' οὕτως ἐπ' εὐωχίαις τραπῇ καὶ γάμους, καλὸν γὰρ εἶναι καὶ δίκαιον παιδοποιὸν ὑφηλαμβάνοντα, θεραπεύειν αὐτῆς τὸ βουληθὲν, ἀλλὰ μὴ τὸν ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον τοῦ κατ' αὐτὸν ἀμελεῖν κεχαρισμένου. τριάκοντα δ' ἡμερῶν ἐπὶ τοῖς πένθεσι διελθουσῶν, αὐτάρκης γὰρ ἐπὶ τοῖς δακρύοις αὐτοῖς τῶν φιλτάτων τοῖς φρονίμοις, τότε χωρεῖν ἐπὶ τὸν γάμον. εἰδ' ἐμπλησθεὶς τῆς ἐπιθυμίας ὑπερφάνδσειν αὐτὸν γαμετὸν ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω παιδουλοῦν αὐτόν. ἀλλ' ὅπη βούλεται χωρεῖν ἀπειπάτω τοῦτο ἐλεύθερον ἔχοντα. Οσοι δ' ἂν τῶν νεωτέρων προπηλακίσωσι τοὺς γονεῖς καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμωσιν ἢ διαφθείρωσιν ἢ ἄλλο τι σφαλῶσιν, ἐξελέγχοντες εἰς αὐτοὺς, πρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς νουθετησάτωσαν οἱ πατέρες. αὐτάρκεις γὰρ ἐπιφύκασιν οὗτοι δικασταί. συνελθεῖν μὲν ἀλλήλοις, οὐχ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντες, οὐδὲ τῆς τῶν χρημάτων αὐξήσεως κοινῶν τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων ἡμένων. ἀλλ' ὅπως παίδων τύχωσιν, οἳ γηροκομήσουσιν αὐτοὺς, καὶ ὧν ἂν δέωνται παρ' αὐτῶν ἕξουσι. ἡμῶν δὲ μὴ χαρᾶς καὶ θεοῦ χάριν εἰδέναι τὸν μεγίστην ἀναμένειν ἀφ' ἁπάντων ἀνθρώπων, μηδένας φεύγειν μισοῦντας, καὶ δόξαντας εἰς σωτηρίαν τὴν σὴν καὶ παιδείαν τῶν ἐκείνων εἶναι χρησίμους. νῦν δὲ συγγνώμην γὰρ δεῖ νέμειν ἁμαρτήμασι νέων, ὅσα γε ἔστι τῆς εἰς ἡμᾶς τιμῆς ὀλιγωρήσεως. καὶ μεταβαλοῦ πρὸς σωφρονέστερον, λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς εἰς πατέρας ἁμαρτάνουσιν χαλεπὸς ἔχει, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ ἁπάντων ἀνθρώπων ἡμῶν ἐστι, καὶ συναπτομένοις δοκεῖ τοῖς τὸν αὐτοῦ αὐτῷ προσηγορίαν ἔχουσιν, οὐχ ὧν πρόσθεν αὐτοῖς ὠφλε τῶν παίδων τυγχανόντων. καὶ νόμος κολάσεις ζημίας τῶν τοιούτων ἀφωρίσατο, οὐ σὺ μὴ προσδόκησις. καὶν μὲν τοῦτο

τις θεραπεύσῃ τὸ τῶν νέων αὐθάδες, ἐπαλλαττόμενος τῶν ὀνειδῶν ἃ τοὺς ἡγουμένους

ἅπαντας

ἐυτως γὰρ ὅτι νομοθέτης ἀγαθὸς ἂν ἴη, καὶ οἱ πατέρες
δυτυχεῖς, οὐκ ἐπαιδεύτης, οὔτι μὴν κολαζόμενον, οὔτε
γνησίους. εἰ γὰρ οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία
τὸ σωφρονεῖν τὸ μηδὲν ἐναγὲς φανῶσιν, ἐχθροὺς δ' ἀ-
περγάσονται τοὺς νόμους τοῖς συνεχέσι τῶν γονέων
ἐλαύνεσθαι, ὠθούμενοι ὑπ' αὐτῶν τούτων ἔξω τῆς
πόλεως ὑπὸ πλήθους ἐπομένου, καταλεύεσθω. καὶ μένων
ἐν ἑλῇ τῆς ἡμέρας εἰς ἥλιον τοῖς ἁπάντων, θαπτέσθω τελευτῆς.
Οὕτως δὲ καὶ οἱ ὁπωσοῦν ὑπὸ τῶν νό-
μων αἱρεθέντες καταχρεωθέντες. θαπτέσθωσαν ὑπὸ καὶ
οἱ πολέμιοι. καὶ νεκρὸς μηδεὶς ἧς γῆς ἄμοιρος κείσθω
περιαιρεῖσθω τὸ δικαίου τιμωρίαν τινύων. Δανείζειν δὲ
ἀργυρίων ὅτι τισὶ ἐξέστω μηδενὶ, μήτε βρωτῶν, μήτε ποτῶν. οὐ γὰρ δίκαιον τοσοῦτον τοὺς ὁμοφύλους
ταῖς τύχαις, ἀλλὰ βοηθητέον ταῖς χρείαις αὐτῶν, κέρδος οὐκ ἂν νομίζειν, πλὴν τῶν ἐναντίων δύσνοιαν, καὶ τὴν
ἀμοιβὴν τοῦ θεοῦ δ' ἀνθρώπου ὑπὲρ τῆ χρεωστήσει. Οἱ δὲ λαβόντες ἔστω ἐνέχυρα ἔστω τινα τῶν
παρ' αὐτῶν ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, καὶ νοῦν αὐτοῖς τῶν θεῷ τὰ
θεοῦ χορηγησάντων κομίζοντες, μετ' ἡδονῆς ἀποδιδόσθωσαν τοῖς δοῦσιν ὥσπερ ἀποθέμενοι εἰς τὰ αὐτῶν, καὶ
πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἔχοντες. Αν δὲ ἀνοσιωτέρως τοῦ
τοῦ δανεισθῆ, μὴ πρὸς τοῦ οἰκίαν βαδίσαντες
ἐνεχυριάζειν πρὶν ἡ δίκη τοῦ τοῦ γένηται. τὸ δὲ
ἐνέχυρον αὐτὸν ἔχω. καὶ τὸν ὀφείλοντα κομίζειν δι'
αὐτοῦ μηδὲν ἀπολέγοντα τοῦ μὴ νόμου βοηθείας ἐπ'
αὐτὸν ἥκοντι. κἂν μὲν ἔνυπος ἡ ὁ ἐνεχυριασμένος,
κατεχέτω τὸ τοσοῦτον ἕως ἀποδόσεως ὁ δανειστής. ἂν
δὲ πένης, ἀποπεσέτω πρὶν ἡλίου δυσμῶν, καὶ μάλιστα ἂν ἱμάτιον ἡ τὸ ἐνέχυρον, ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τὸν
θυόν τοῦ θεοῦ τοῖς πενομένοις ἔλεον νέμοντος. Μᾶλλον δὲ καὶ τοῦ τοῦτον σκύβη, μὴ ἐξεῖναι λαμβάνειν ἐνέχυρον. ὅπως μὴ στερωνται καὶ τῶν πρὸς τὰ
ἀναγκαῖα ἐργάνων, μηδὲ ὑπ' ἐνδείας παθωσί τι τῶν χειρόνων. Επ' ἀνθρώπου μὲν κλοπῇ, θανατος ἔστω ζημία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ὑφελόμενος, τὸ διπλοῦν
ἀποτινύτω. Κτείνας δὲ ὅτι τοῖς κατ' οἶκον κλεπτομένοις τισ, ἀθῷος ἔστω κἂν εἰ πρὸς διωγμῷ τοιχῶν. Βόσκημα δὲ ἐκ κλοπῆς, πενταπλοῦν τοῦ ζημίαν
ἀποτινύτω, τοῦ βοός. πεντεπλοῦν δὲ ὑπὲρ τοῦ τοῦ
κατεδαλέτω. ὁ δὲ τὸ ὀρυττόμενον ἄνθρωπον ἀναλύσαντα, δοῦλος ἔστω τοῖς κατεδικασμένοις. Προδοὺς
ἢ ὁμοφύλου τις ἑξ ἔτη δουλεύετω, τῷ δὲ ἑβδόμῳ
ἐλεύθερος ἀφιέσθω. Εαν δὲ τέκνον αὐτῷ γενομένου
ὁ δούλης θεῷ τῷ πριαμένῳ, ἀλλὰ τοῦ οὐσίαν, καὶ
τοῦ πρὸς τὸ οἰκεῖα φιλοσοργίαν βούλητο δουλεύειν,
ἑαυτῷ ἰσόβιον, πεντηκοστὸς δὲ ἐνιαυτὸς ἐστιν, ἐλευθερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τοῦ γυναῖκα ἐλεύθερα ἐπιγενόμενος. Εαν δέ τις, ἢ χρυσίον ἢ ἀργύριον
εὑρὼν ἐν ὁδῷ, ὑπερίδῃ σας τὸν ἀπολωλεκότα καὶ
κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, τοῦ ἐκ τῆς
ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν ἑαυτῷ ἀγαθὴν ἀπολαμβάνων. Ομοίως καὶ περὶ βοσκημάτων εἴς ἂν ἐντύχοι τις,
κατ' ἀγνοίαν πλανωμένοις, μὴ εὑρεθέντος τοῦ κυρίου ἀλλ' ἐπιμελείσθω. Μὴ ἐξεῖναι δὲ
πρόβατα κτηνῶν τινὶ κακοπαθούντων ὑπὸ χειμῶνος πεπλοκότων ἐν πηλῷ, σπεύδοντα ἐξαιρεῖσθαι, καὶ τὸν
τούτου οἰκεῖον ἠμπεδοῦντα βοηθεῖν. Μείζονι δὲ
καὶ τοῖς ἐδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα ἀφορῶντας αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλάνῃ τοῦ ἑτέρου χρείαν.

Ahoc enim & ad legislatoris clementiæ laudem, & ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiam legibus dare pœnas videant. quod si hi sermones & præcepta nihil profecerint, sed contumacibus in parentes ausis pergat leges sibi infestas reddere, ab ipsis extra urbem, sequente turba, productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant supplicium. Quin & hostes sepeliantur, nec mortuus quisquam expers terræ jaceat, ultra quam justum est, pœnas exsolvens. Mutuum dare ad usuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum. non enim justum est reditus captare ex fortunis tribulium, sed præstat opem ferre illorum necessitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei retributionem, quæ hujusmodi beneficentiam solet consequi. Qui vero acceperint mutuo sive pecuniam, sive fructum aliquem aridum aut liquidum, ubi, Deo favente, ex sententia fruges ipsorum provenerint, alacres restituant eis, qui mutuaverunt, quasi sua reponentes, & usuri denuo, si opus fuerit. Quod si non pudeat eos non reddere, non sunt e domibus auferenda pignora, nisi jussu judicum, & pignus foris est expectandum. is vero, qui afferre debet, nihil contradicat ei, qui cum legum auxilio ad se venit: & si quidem non inops fuerit, qui oppigneraverit, retineatur pignus, donec reddatur mutuum. sin autem pauper, restituat id creditor, priusquam sol occidat, maxime si vestimentum pignus fuerit: ut habeat iturus cubitum. quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors. Molam & instrumentum, quod ad hanc pertinet, non esto jus pignus capere: ne, carentibus his, si desit cibum parandi facultas, ob inopiam gravius aliquid accidat. Plagium qui commiserit, mulctator capite: qui vero aurum aut argentum subtraxerit, duplum restituito. Qui in furto deprehensum, aut parietem perfodientem occiderit, impunis esto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto bove. pro hoc enim quincuplum numerandum est. Qui vero mulctam solvere non valet, in servitutem vindicetur. Qui tribuli in servitutem est venditus, sexennio serviat, septimo anno manumittatur. Qvod si in herili domo prolem e conserva susceperit, & propter suos affectus servire maluerit, anno jubileo, is est quinquagesimus, liber esto una cum filiis & uxore. Si quis aurum aut argentum in via invenerit, quærat eum, qui perdidit, per præconem, indicato loco, in quo invenit, reddatque, sciens non esse bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus, in quas errantes in deserto inciderit, si ignoretur Dominus, statim apud se reservet, Deum testatus, qvod aliena usurpare non cupiat. Jumentum per tempestatem in luto hærens præterire non licet, sed sublevandum est non secus quam proprium. Viam ignorantibus commonstrare oportet, non per ludibrium risum captando alienas utilitates impedire.

Deut. 23.

Deut. 24.

Deut. 22.

Abſenti & ſurdo nemo malè loquitor. Percuſ- A
ſus in rixa absque ferro, confeſtim vindicetur:
idem patiente eo, qui percuſſit, qvod fecit. quod
ſi domum relatus complures dies ægrotaverit,
deinde moriatur, qui percuſſit à cæde inſons e-
ſto. ſin autem revaluerit, & multa in ægritudi-
ne inſumpſerit, percuſſo, quicqvid interim, dum
decubuit, impenſum eſt, diſſolvat, præterque
mercedem medici. Qui mulierem uterum ge- B
rentem calce percuſſerit, ſi quidem mulier abor-
tiat, pecunia mulctetur à judicibus, quod, cor-
rupto fœtu, populum uno cive diminuerit: & ali-
am præterea pecuniam det marito mulieris. qvod
ſi illa moriatur, & ipſe det pœnas capite: quando
quidem vitam pro vita reponi juſtum eſt. Ve-
nenum neque letale, neque alias noxium quis-
quam Iſraelitarum penes ſe habeat: qvod ſi ha-
bere deprehenſus ſit, morte mulctetur, & patia- C
tur id, qvod facturus erat illis, adverſus qvos ve-
nenum paraverat. Qui excæcaverit quenquam,
ſimilia patiatur, privatus, quo privavit alium, ni-
ſi is malit pecuniam accipere. nam ipſi lex per-
mittit arbitrium æſtimandi ſuum caſum, ſi nolit
haberi ſæverior. Bovem cornupetam Dominus
jugulet. qvod ſi in area quenquam percuſſum in-
terfecerit, ipſe quidem obruatur ſaxis, indignus, D
qui vel in cibum veniat. quod ſi & dominus co-
arguatur noviſſe ingenium ejus, nec tamen ca-
viſſe, & ipſe morte mulctetur, ut qui à bove ne-
cato mortis cauſa fuerit. Qvod ſi ſervum aut an-
cillam bos interfecerit, ipſe quidem lapidetur;
dominus autem ejus triginta ſiclos necati hero
perſolvat. Qvod ſi bos à bove alio ita percuſſus
mortuus fuerit, vendantur tam mortuus, quam E
qui percuſſit, & pretium utriusque inter ſe do-
mini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt,
diligenter curent, ut, injectis tabulis, operian-
tur, non, ut aquatio non ſit libera, ſed ut abſit pe-
riculum, ne quid incidat. qvod ſi in talem foſſam
non clauſam pecus alicujus illapſum moriatur,
pretium ejus domino reſtitui debet. tecta quo-
que circumſepienda ſunt obicibus, qui non fa-
Deut. 24. cile prolabi ſinant ac decidere. Depoſitum tan- F
quam rem ſacram qui accepit, diligenter cuſto-
diat, & nemo ejus commiſſorem fraudare ſuſti-
neat, neque vir, neque mulier, etiam ſi, nemine
coarguente, ingentē auri vim lucrifacturus ſit. in
univerſum enim danda eſt opera, ut ſua cuique
conſcientia ſana ſit, & huic teſti approbari ſatis
eſt, quicquid laudem meretur apud homines.
Præcipuus autem Dei reſpectus habendus eſt, G
quem nemo malus unquam poteſt fallere; qvod
ſi absque dolo malo cui commiſſum eſt, & id perdiderit, accedens ad ſeptem illos
judices, jurejurando Deum teſtem faciat, qvod
nihil ſua voluntate aut malitia ſit perditum,
nec uſum ſe parte depoſiti, atque ita abſolutus
abeat. qvod ſi vel minima commiſſorum parte
uſus poſt perdiderit, ad redhibendum, qvod
accepit, in ſolidum condemnetur. Idem jus eſto
Ibidem. de mercedibus, quæ parantur labore corporis.

Ομοίως μηδὲ βλασφημείτω τις τὸν ἄρχοντα καὶ τὸν ἐ-
νεόν. Ἐν μάχῃ τὶς ὅπου μὴ σίδηρος πληγείς, θάνα-
τος ἔρημα μὲν ἐκδικείσθω παυόντος δὲ πεπληγότος. ἂν δὲ κομισθεὶς πρὸ ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ἐπὶ
πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ, ἀθῶος ἔστω ὁ
πλήξας. σωθεὶς δὲ καὶ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν
νοσηλείαν, ἀποτινύτω πάνθ' ὅσα ἔδαπάνησε τὸν χρόνον τῆς κατακλίσεως ἀνάλωσεν, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔ-
δωκεν. Ὁ γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, ἂν μὲν ἐξαμ-
βλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δι-
καστῶν, ὡς πρὸς τὸ διαφθαρὲν ἐν τῇ μήτρᾳ μειώσας
τὸ πλῆθος. διδόσθω δὲ καὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς πρὸ
αὐτοῦ χρήματα. θνῃσκούσης δὲ ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐ-
τὸς ἀποθνῃσκέτω, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταθέσθαι δι-
καιούτω. Νόμος. Φάρμακον μήτε θανάσιμον, μή-
τε τῶν εἰς ἄλλως βλάβας πεπιημένων ἑτεραιλιτῶν ἐ-
χέτω μηδεὶς ἐῤῥ. ἐὰν δὲ κεκτημένος φωραθῇ, πθιά-
τω, ὅτο πάσχων ὁ διέθηκεν ἂν σκεύους, καθ' οὓς τὸ
Φάρμακον ἐῶ παρεσκεύασμένον. Ὁ πηρώσας, πα-
σχέτω τὸ ὅμοια, στρέμμα οὐ περ' ἄλλον ἔστρησε,
πλὴν εἰ μήτι χρήματα λαβὼν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρω-
μένος, αὐτὸν τὸν πεπονθότα κύριον ὁ νόμου ποιοῦ-
τος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγ-
χωρεῖτος εἰ μὴ βούλεται ἡμέτερα πικρότερος. Βοῦς
τοῖς κέρασι πλήσσοντα ὁ δεσπότης ἀποφαιτέτω. εἰ
δ' ἐφ' ἅλῳ κτείνειέ τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν κα-
ταλιθούσθω, μὴ δ' εἰς τροφὴν εὐζήτος εἶναι κατηξιωμένος. ἐὰν δὲ καὶ ὁ δεσπότης ἐλέγχε-
ται, ὡσαύτως αὐτὸς τῷ φύσιν, καὶ μὴ φυλαξάμε-
νος, καὶ αὐτὸς θνῃσκέτω, ὡς αὐτὸς τῷ ὑπὸ βοὸς
ἀνῃρημένῳ γεγονημένος. Ἐὰν δὲ δοῦλον ἢ θεράπαιναν
πατήσῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθούσθω. τριάκον-
τα δὲ σίκλους ὁ κύριος τῷ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δε-
σπότῃ τοῦ ἀνῃρημένου. Βοῦς δὲ ἐὰν οὗτος πλήσσῃ ἀπο-
θάνῃ, ὡσαύτως καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ πλήξας, καὶ
τὴν τιμὴν τὴν ἀμφοτέρων, οἱ δεσπόται αὐτῶν διανε-
μέσθωσαν. Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, σπουδὴν
ποιείσθωσαν ὡς τε σανίσιν ἐπικολλᾶς ἔχειν κεκλει-
σμένα, εὐχ ὅπως πίνες ἔρχοιντο ἰδρείας, ἀλλ' ἵνα μη-
δεὶς κίνδυνος, ὡς ἐμπεσουμένοις ἢ. εἰ δ' ἀν ἐς ὄρυγ-
μα τοιοῦτον μὴ κλεισὸν ἐμπεσὸν βέσκημά τινος ἀφ-
θαρῇ, τῷ τιμὴν αὐτὸ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω.
πεβαλλέσθω δὲ καὶ τοῖς σεσεσιν ἅπερ ὡς αὐτὸ τέτυχε
ὄντα, εὐκ εἰδόσι πινὰς ἀποκυλισθέντας ἀποβάλλε-
σθαι Παρακαταθήκην ἢ ὥσπερ ἱερόν τι καὶ θεῖον χρῆ-
μα ὁ φυλαβῶν, φυλακῆς ἀξιούτω, καὶ μηδεὶς ἀ-
ποστερήσας σωθείη τὸν πεπιστευκότα, μήτε ἀνὴρ, μήτε
γυνή. μηδ' εἰ ψευδῆ ἄπειρον μέλλοι κερδαίνειν κα-
ταφρονῶν τοῦ μηδένα εἶναι τὸν ἐξελέγχοντα. καθ' ὅ-
λου μὲν γὰρ τὸ σωπηδὸς θπισάμενον τὸ αὐτοῦ πεφυ-
κεν ἑκαστον εὖ πεπαίσθαι. καὶ μάστις ἀρκούμενος αὐτῷ
πάντα ποιείτω ἃ παρ' ἄλλων ἔπαινον αὐτῷ παρέξει
μάλιστα ἢ τὸν θεὸν ὃν οὐδεὶς πατρὸς ὢν λανθάνει. εἰ
δ' μηδὲν θπιβούλου ἄλλων ὁ πιστευθεὶς ἀποβλέποιεν, ἀφι-
κόμενος ἐπὶ τοὺς ἑπτὰ κριτὰς, ὀμνύτω τὸν θεὸν, ὅτι
μηδὲν ἀφῃρῆσθαι τῷ αὐτοῦ βούλησιν ἀποβλοιτο ἢ κακίαν,
οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς, καὶ οὕτως ἀνεπι-
πλητος ἀπίτω. χρησαμένῳ δὲ κἂν ἐλαχίστῳ μέ-
ρει τῶν πεπιστευμένων ἀποβλέσας τύχη, τὰ λοιπὰ
πάντ' οὖσ ἀ ἔλαβεν ἀποδοῦναι κατεγνώσθω. Ομοίως
δὲ καὶ περὶ ἀθλαπαθημάτων, κἂν μισθόν τις ἀπο-
στερήσῃ τῶν ὑπὸ σώματος τοῖς αὐτοῦ ἐργαζομένοις,

μεμνη-

μεμνῆσθω ὅτι τὸν ἀπορεπτον ἀνδρὸς πένητος μι-
σθὸν, κλέπτας ὡς ἀπὸ γῆς καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων ὁ
θεὸς αὐτῷ τοῦτον ἔδωκε παρεσχηκώς. ἀλλὰ μηδὲν ἀνα-
βαλλέσθω τοῦ ἀποδοῦναι, ἀλλ' αὐθημερὸν ἀπονεῖμαι,
ὡς εὐ βουλομένου τοῦ θεοῦ τῆς ἐξ πόνων ἀπολαύσεως
ὑστερεῖσθαι τὸν ἐργασάμενον. παῖδας ἀπὲρ ἀδικίας
πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀξιῶν, ὅτι μοχθηρῶν ἐγέ-
νοντο πατέρων, ἢ μίσους φεύγειν ἀπ' ἀνδρῶν. Οὐδὲ
μέλλει πατράσιν ὑῶν ἁμαρτίαν λογιστέον, τῶν νέων πολ-
λὰ ἀφ' ἑαυτῶν ἡμέραν διδασκαλίαν αὐτοῖς ἀπιστεῖ-
σάντων ἀπερηφανίᾳ δ' διδάσκεσθαι. Εὐνοῦχους ἀποτέ-
μνεσθαι, καὶ συνεδὸν φεύγειν τοῦ μετ' αὐτῶν, ἀφε-
λομένους αὐτοὺς τὸ ἄῤῥεν καὶ τὴν τῆς παιδοποιίας κάρ-
πον, ὃν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει δ' ἡμῶν ὁ θεὸς
παρέσχεν. ἐλαύνω δὲ οὕτως, ὡς ἀπὸ τέκνων σφε-
γῆ, καὶ πρὸ τούτων ἀπολλύσας τὸ ἐκείνων ἀναί-
σθητον. δῆλον γὰρ ὡς τῆς ψυχῆς αὐτοῖς τεθηλυσμένης,
μεταπεσοῦσα πρὸς τοῦτο καὶ τὸ σῶμα. ὁμοίως δὲ
καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέρας τοῖς ὁρῶσι. Μὴ ἐξεῖναι δ'
ποιεῖν ἐκτομίας, μήτε ἀνθρώπους, μήτε τῶν ἄλλων
ζώων. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρηνικὴ τῶν νόμων καὶ τὴν
πολιτείαν διατάξις ἔσω. καὶ ὁ θεὸς ἵλεως ἀσφαλί-
σειν αὐτὴν τὸν κόσμον παρέξεται. γένοιτο δὲ χρόνῳ
μηδὲν εἰς ὃ κρίσει τι τούτων ἢ πρὸς τὸ ἐναντίον με-
τασκευάλοι. ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη τὸ ἀνθρώπινον καὶ εἰς ἀ-
βουλήτους ἢ καὶ περιφέρειν παραχὰς καὶ κινδύνους
ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ περὶ τούτων βραχέα προδιαπέξωμεν, ὡς ἂν προειδότες ἀ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ
τῶν σωτηρίων ἐυπορῆτε, καὶ μὴ τότε ἀ δεῖ ποιεῖν ἀπο-
ζητοῦντες ἀπαρασκεύαστοι τοῖς κρείττοσι φανῆτε.
γῆν μὲν ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε, πόνων καταφρονοῦσιν καὶ
ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν ἠσκημένους ἀπόλεμον νέμοιτε,
κεκτημένοις αὐτοῖς μήτε ἀλλοτρίων ἀς αὐτοῖς ἀπὶ κα-
κίᾳ στρατευσάντων, μήτε σφίσιν ἐμφυλίου καταπε-
χούσης ὑμᾶς. ὑφ' ἧς πάντα πατράσι τοῖς ἑαυ-
τῶν πράττοντες, ἀπολῆτε τὰ ἐκείνοις νομισθέντα.
χρώμενοί τε νόμοις οὓς ἀγαθοὺς δοκιμάσας ὁ θεὸς παρε-
δίδωσι διατηρεῖτε. ἔργον δ', ὅτι ἂν πολεμικὸν, ἢ
που ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ἀπὶ παίδων ὑμετέρων γέν-
ται, ἀφ' ὑμῶν ὁ θεὸς ἑκατέρωσε πράχθειη. μέλλοντες
δὲ πολεμεῖν πρὸς βίαν καὶ κήρυκας πέμπειν ἀφ'
ὑμῶν ἐπὶ τοὺς ἐκουσίους πολεμίους. πρὸ γὰρ τῶν ὅπλων, καλὸν
ἐστι χρῆσθαι λόγοις πρὸς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ
φρονεῖν πολλὰ ἔχοντες καὶ ἵππους καὶ ὅπλα, & πρὸ
τούτων ἀμῶν τὸν θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦ-
μεν ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοὺς, μηδὲ τὰ ἐκεί-
νων ἁρπαζομένους ἀβούλητον αὐτοῖς κέρδος προσ-
λαμβάνειν. καὶ πεπομένων μὲν καλῶς ὑμᾶς ἔχειν
τὰ ἐφ' ἑαυτοῖς φυλάττεσθε, φρονοῦντας ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς
ἔχοι δ' φέρουσιν. εἰ δ' ἀδικεῖν ἐθέλοιεν, στρατὸν ἐπ'
αὐτοὺς ἀγάγητε, στρατηγῷ μὲν αὐτοκράτορι χρώμενοι
τῷ θεῷ, ὑποστρατηγὸν δὲ χειροτονήσαντες ἕνα τῶν ἀρε-
τῇ πεφυκότα. πολυαρχία γὰρ πρὸς τοῦ τοῖς ἔξω
τῶν πράξεων ἀναγκαῖον ἔχουσιν ἐμπόδιον εἶναι, καὶ βλά-
πτειν πέφυκε τοὺς χρωμένους. στρατὸν δ' ἄγειν κα-
θαρὸν ἐκ πάντων τῶν ῥώμην σωμάτων, καὶ ψυχῆς
εὐπλοίᾳ διαφερόντων. τὸ δὲ δειλὸν ἀποκρίνοντας,
μὴ τοὺς πολεμίους φόβῳ τὸ ἔργον τρέπειν εἰς
φυγὴν ὠφελήσῃ. τοὺς τε νεωστὶ δημαρχίας οἰκίας,

A Cavendum, ne quis virum pauperem mercede
sua defraudet, memor, quod is vice agri & fa-
cultatum hoc à Deo sortitus sit, proinde non pro-
crastinanda solutio, sed eadem die reddenda,
cum constet, Deum nolle, ut operarius laboris
sui fructu careat. Liberi ob parentum iniquita- *Ibidem.*
tem puniendi non sunt, nimirum propter suam
virtutem digniores miseratione, qvod è talibus
B nati sint, quam odio propter illorum vitia. Ne-
que patribus peccata filiorum sunt imputanda,
qui, contempta parentum disciplina, multa
sibi permittunt facere. Spadones abominare &
aversare, qui virilitate & genitura se ipsi priva-
verunt, quam nobis Deus ad incrementum &
multiplicationem addidit. Procul arcendum est
hoc genus, qvod non modo posteritatem, quan-
C tum in se est, sed multo ante propriam innocen-
tiam ac puritatem perdidit. Satis enim constat,
quod, effœminato primum animo, etiam corpora
habent muliebria. similiter abhorrere oportet,
quicquid inter portenta ducitur. Castrare nec
hominem licet, nec ullum aliud animal.
Hæ pacis leges & instituta sunto, & Deus propiti-
us inconcussam eam & imperturbatam conser-
D vabit. absit autem, ut ullum tempus veniat, qvod
hæc innovet & in contrariam formam transferat.
Qvoniam autem necesse est homines vel sponte
vel invitos in turbas ac pericula incidere, age, et-
iam de his pauca præcipiamus, ut scientes, qvid
opus facto sit, cum usus erit, in promptu habeatis
salutaria consilia, nec sitis hac parte imparati in
ipso temporis articulo. Faxitque Deus, ut ter-
E ram, quam vobis pro labore vestro ac virtute de-
dit, in pace & tranquillitate colentes possideatis,
nec hostibus incursantibus, nec domestica sedi-
tione turbante, quæ, abrogatis patrum legibus
& institutis, in contrariam disciplinam vos induc-
cat: utque in perpetua legum à Deo comproba-
tarum observatione permaneatis. Bella vero,
vel vobis vel vestris posteris gerenda, extra fines
Deus avertat. Cæterum cum bellum instabit, ca- *Deut. 20.*
F duceatores primum ad destinatos hostes sunt
mittendi. decet enim ante arma verbis ad eos
uti, docendo, quod, quamvis & copiæ vobis ad-
sint numerosæ, & equi, & arma, & super
omnia Deus auxiliator propitius, mavultis ta-
men non cogi ad bellum, neque ex rebus illorum
direptis ingrata lucra quærere. Et si quidem,
G quod æqvum est, persuaderi sibi patiantur, præ-
stat pacem inviolatam servare: qvod si plus suis
viribus tribuentes jus in armis reponant, exercitum contra eos educite, imperium Deo commit-
tentes, creato uno aliquo forti viro, qui vicarius
illi sit, & quasi proimperator. multorum enim
imperium non modo moram affert rebus strenue
gerendis, sed non raro plus nocet, qvam prodest.
Delectus autem habendus est virorum tantum
robore tam animi quam corporis præstantium:
ignavi vero minime admiscendi, ne, dum res ar-
mis geritur, in fugam aversi hostium conditione
potiorem faciant. Immunes autem sint a militia,

qui, ædificata nova domo, nondum integrum annum illa sunt usi: tum qui, plantata vinea, nondum ex ea fructus perceperunt: & præter hos, qui, desponsata uxore, nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum desiderio sibi parcentes, & servantes se, relictis voluptatibus, in gratiam uxorum parum fortiter rem gerant. Castris autem positis, cavete, ne quid asperè ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi urbem, si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo: sed parcite, non ignorantes in usum hominum ista creata, & si vox eis daretur expostulatura vobiscum, qvod cum ipsa belli causa non fuerint, injustè affligantur, mut aturą domicilium, si liceat, & alio migratura. Victores in prælio facti, eos, qui in adversa acie steterunt, cædite, cæteros tributarios futu-
Deut. 22. ros servate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis sunt delendi. Cavete autem, maximè in bello, ut neque mulier habitu virili utatur, neque vir stola muliebri. Hæc sunt instituta, quæ Moyses reliquit. Leges vero ante quadragesimo anno conscriptas tradidit, de qui-
Deut. 30. bus in aliis commentariis dicemus. Sequentibus
31.32.33.34 deinceps diebus; nam continenter conciones advocabat, faustis eos precationibus Deo commendavit, sicut contra diris imprecationibus eos devovit, qui, neglectis legibus, adversus earum præscriptum agerent. deinde carmen hexametrum eis recitavit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, juxta quam omnia facta sunt, atque fiunt, eventis nusquam non congruentibus. Hæc volumina & arcam sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat, & præterea tabernaculum. populo etiam mandavit, ut, occupata terra & fixis sedibus, non obliviscereturinjuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed, expeditione in eos suscepta, pœnas reposceret pro damnis in deserto sibi illatis. Capta autem
Deut. 27. Chananæa, & plebe ejus, ut par est, deleta, aram
28. erigere jussit ad solem Orientem obversam, non procul à Sicimis urbe inter duos montes, dextrum Garizeum, sinistrum Gibalem: divisasque copias in senas tribus super duobus montibus consistere, & una cum illis Levitas ac sacerdotes. & primum illos in Garizeo precari omnia fausta leges Dei & religionem servantibus, & Moysis constitutiones non violantibus, alteros vero acclamationibus hoc approbare, & rursum his precantibus illos acclamare. deinde pari modo transgressoribus execrationes inferre, succinentes sibi invicem, ab alteris dicta comprobantes. & tam faustas ominationes quam devotiones in literas retulit, ut in perpetuum cuivis eas discere liceat: quæ tandem huic aræ inscriptæ sunt ex utroq; latere, qua populus justus est stare, & holocautomata offerre, & post eam diem nunquam alias victimas imponere: neque enim fas esse. Hæc sunt, quæ Moyses præcipit, & quæ Hebræorum gens indesinenter observat.

A οἷς οὔπω χρόνῳ ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐναύσιος, καὶ φυτεύσαντας, οὔπω δὲ καρπῶν μεταλαβόντας, ἐὰν ᾖ χώραν. καὶ τοὺς μνηστευσαμένους δὲ, καὶ νεωστὶ γαμηκότας, μὴ πάθῃ πάντων φειδόμενοι ἕτερα ζημιωθῶσι καὶ προϊδόντες ἑαυτοὺς εἰς τὴν τούτων ἀπόλαυσιν ἐθελοκακήσωσι περὶ τὰς γυναῖκας. στρατοπεδευσάμενοι δὲ, πρόσεστε μήτε τῶν δυσχερεστέρων ἐργάσησθε. πολιορκοῦντας ἢ καὶ ξύλων ἀπορουμένους, ὡς τοῖς B μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὴν γῆν, ἥμερα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθαι λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα τῶν ἀνθρώπων γεγονέναι, καὶ φωνῆς ἂν δυνηθέντα διαμαρτύρασθαι πρὸς ὑμᾶς ὡς οὐδὲν αἴτια γεγονότα τοῦ πολέμου πάσχοι κακῶς παρὰ δίκην, εἰ δύναμις αὐτῆς ἦν καὶ μεταστῆσαι ἂν καὶ πρὸς ἄλλην μεταβάντα γῆν. κρατήσαντες δὲ τῇ μάχῃ τοὺς ἀντιπαραταξαμένους κτείνατε, τοὺς δ' ἄλλους, ἐς τὸ πλεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴν τῶν χαναναίου ἐ-
C θνους, τούτους γὰρ πανοικὶ ἐξολεῖσαι φανίσαι. φυλάσσεσθε δὲ μάλιστα ἐν τῇ μάχῃ, ὥς τε μήτε γυναῖκα ἀνδρικὴ σκευὴ χρῆσθαι, μήτε ἄνδρα στολὴ γυναικεία. πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε μωυσῆς κατέλιπε. νόμους δὲ ἐπ' ἐτῶν τεσσαράκοντα ἔτει γεγραμμένους ἐξεδίδωσι, περὶ ὧν ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρᾳ, συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίασεν, εὐλογίας αὐτοῖς ἐδίδου καὶ κατάρας οἵᾳ πρὸς μὴ τοὺς
D νόμους ζημιουμένους, ἀλλὰ ὠφεληθησομένους τὰ ἐπ' αὐτοῖς διαμένοντα. ἐπειτα πᾶσιν ἐξαμέτρου αὐτοῖς ἀνέγνω, ὃν καταλελειπὼς ἐν τῇ βιβλίῳ τῇ ἱερᾷ, περιῆν ἔχουσαν τῶν ἐσομένων, καθ' ὃν γέγονε πάντα καὶ γένεται, μηδὲν ἑκάστου διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ κιβωτῷ, ἐν ᾧ καὶ τοὺς δέκα λόγους γε-
F γραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατῆκτο καὶ τῷ σκηνεῖ. τῷ τε λαῷ παρεύεσθ κρατήσωσι τῆς γῆς, ἢ ἰσχύσει, μὴ λήθην λαβεῖν τῆς ἀμαλικιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς, τιμωρίαν ἀπολαβεῖν, ὧν ἐπὶ τῆς ἐρήμου τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς. ἐξελόντας δὲ τὴν χαναναίαν γῆν, καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τὴν ἐν αὐτῇ πλὴν τῶν καθ' ἡσυχίαν, τὸν βωμὸν τε ἀναστῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τετραμμένον, οὐ πόρρω τῆς Σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀρῶν, γαρ-
G ζείου μὲν τοῦ ἐκ δεξιῶν κειμένου, τοῦ δ' ἐξ ἀριστερᾶς Γαβάλου προσαγορευομένου. μεμερισθαι δὲ τὴν στρατιὰν κατὰ ἓξ φυλὰς ἐπὶ τοῖν δυοῖν ὄρεσιν ἀναστῆναι, καὶ σὺν αὐτοῖς λευίτας τε καὶ τοὺς ἱερεῖς. καὶ πρῶτα μὲν τοὺς ἐπὶ τοῦ γαριζείν ὑμνοῦντας ἀρχὰς τὰ κάλλιστα τοῖς τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὸν τῶν νόμων φυλακὴν ἀσπαζομένοις, ὧν τε μωυσῆς ἐπῆλθε μὴ παραβαίνουσι μένοις, ἀφημένων δὲ τοὺς ἑτέρους, καὶ τούτων πά-
λιν ἀκουομένων, τοὺς ἑπομένους ἐπαινεῖν. ἐπειτα κατὰ τούτοις τοῖς ὠφεληθησομένοις κατάρας τιθέναι, συμφωνούσας ἀλλήλαις ἐπὶ κυρώσει τῶν λεγομένων. ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας αὐτῶν, ὡς μηδέποτε σκλῆσαι τὴν μάθησιν αὐτῶν χρόνου· ἀλλὰ καὶ τοῦ βιωσίμου τελευτῶν ἐνέγραψε κατὰ πλάγιον ἑκατέρων, ἢ καὶ σύμπασι φησὶ τὸν λαὸν θύσαι τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν οὐκ ἐπενεγκεῖν ἱερεῖον ἑτέρων· οὐ γὰρ εἶναι νόμιμον. ταῦτ' οὖν μωυσῆς τε διέταξε, καὶ τὸ ἑβραίων ἔθνος, ἀκόλουθα τούτοις ποιοῦν διατελεῖ.

τῇ δ' ἐ-

τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγών, ὡς παρῆσαν καὶ τὰ ἀνδράποδα, ὅρκου τῶν νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιήσας. καὶ τῆς τοῦ θεοῦ διανοίας ἀπερίσκεπτος λογισμὸς γινόμενος, μηδὲν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγνώμῃ χαριζομένους, μήτε ἔκνοντας φόβῳ, μήτε ἄλλου καταπαξ αἰτίαν κυριωτέραν τῆς τῶν νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας ἢ ἀγαθοεργίαν τύπτειν. ἀλλ' ἂν τις τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν καὶ καταλύειν ἐπιχειρῇ τὰ κατ' αὐτὸς πολιτείαν, ἄντε πόλις ἀμυνάν αὐτοῖς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, καὶ κρατήσαντες μὴ ἐξ αὐτῶν ἀναστάσιμον ἅπαντα, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τῶν ἀντενοησάντων ἀφανίσειν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀσθενοῖεν, λαβεῖν τὸν τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατὰ βούλησιν ἰδίαν πεῖσαι γοῦν δυνηθῆναι. καὶ τὸ μὲν τοιοῦτο ὤμυνεν. ἐδίδαξε δὲ αὐτοὺς, ὡς ἂν αἱ θυσίαι τῷ θεῷ μᾶλλον κεχαριμέναι γένοιντο. καὶ ὅπως ἂν οἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν; πυνθανόμενον χρώμενοι τοῖς λίθοις ὡς καὶ πρόσθεν δεδήλωκα. προεφήτευσε δὲ καὶ ἡσσᾶσθαι μεσούσης πρώτης ἔτι πάνυ ὅσα ποιήσειεν ὑπὲρ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, ἔν τε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην νόμους τιθείς. καὶ τὸν τῆς πολιτείας κόσμον συμπερίξων ἀναλογιζόμενον προεῖπεν ὡς δηλώσειεν αὐτῷ θεὸς, ἐπ' ὠφελείᾳ τὴν αὐτοῦ θρησκείαν περιφήμους κακῶν, ὡς ὀπλίζοντι αὐτοῖς πολεμίων πληθύσιν τὸν γῆν καὶ κατασκαφὴν πόλεις. καὶ αὐτοὺς καπηλεμαθίαν, καὶ καπηλεύοντες δουλεῖαι ἀνδράσιν οὐδένα λήψομένοις οἶκτον ἐπὶ τῇ συμφορᾷ αὐτῶν. μετανοήσειν δ' αὐτοὺς ἐπὶ μηδὲν χρήσιμον ταῦτα πάσχοντας. ὁ μὲν τοι θεὸς ὁ κτίσας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίτας ὑμετέρους ἀποδώσει, καὶ οὐ τοῦτο. ἔσεσθαι δὲ τὸν τούτων ἀποβολὴν, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. παρορμήσας δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐπὶ τοὺς χαναναίους στρατιὰν ἐξαγαγεῖν ὡς ὁ θεὸς συμπροθύμους οἷς ἂν ἐπιχειρήσῃ, καὶ πᾶσιν ἐπευφημήσας τὴν πολιτείαν. ἐπεὶ φησι πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἅπαντας προγόνους, καὶ θεὸς τήνδε μοι τὴν ἡμέραν τῆς πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισε, χάριν μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ. προνοίας τε τῆς ὑπὲρ ὑμῶν, ἣν οὐχ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς μόνον τῶν ἡμετέρων ἐποιήσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς τῶν κρειττόνων. ὅτι τε πονοῦντί μοι καὶ κῆδος πᾶσαν ἀπενοσφίσατο τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς φροντίδα λαμβάνοντι συναγωνίσατο, καὶ παρέσχεν ἐν ἅπασιν αὐτὸν ὑμῖν ἡμῶν. μᾶλλον δ' αὐτὸς ἐμὲ ὁ θεὸς τὴν ἀφήνησιν αὐτῶν δοὺς καὶ τὸ τέλη χαριζόμενος ὑπουργητὴν χρώμενός μοι καὶ ὑπηρέτην, ὧν τὸν ὑμέτερον λαὸν διεγεῖραι ἠθέλησε. ἀνθ' ὧν εὐλογήσαι τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, ᾧ μελήσει καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑμῶν, ἀπαλλαττόμενος καλῶς ἔχειν ἡγησάμενος, αὐτός τε ταύτην ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδιδοὺς, καὶ καταλιπὼν εἰς μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε καὶ τιμᾶν προσῆκεν τοῦτον ἡμῖν, καὶ τοὺς νόμους τιμᾶν ὧν τε παρέχοιτο, καὶ μόνων ἀρθμὸς ἔτι παρέξει δώρημα κάλλιστον φυλάττειν. ὡς ὄντος μὲν ἐχθροῦ καὶ ἀνθρωποθέτου νομοθέτης ὑβριζομένων αὐτοῦ τῶν νόμων καὶ μάτην κειμένων. θεοῦ δὲ μὴ προσηκόντως καλεπαίνοντος ὑπὲρ ἀμελουμένων νόμων οὓς αὐτὸς ἡμῖν ἔδωκε.

A Postridie populo cum uxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem exclusis, jurejurando eos ad legum custodiam adstrinxit: utque Dei voluntatem diligenter expendentes, neque cognationis gratiam, neque periculorum metum, neque ullam aliam causam tanti facerent, ut eam potiorem legibus ducentes, ab earum præscriptis discederent: sed sive consanguineorum unus aliquis, sive urbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut statum earum labefactare conetur, privatim & publice illis periclitantibus auxilium ferrent. quam si vicissent, à fundamentis, ut desertricem, revellerent, & ne solum quidem ipsius, si fieri possit, superesse paterentur, sin vero id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, saltem testarentur se impietati alienæ non consentire. hæc populus in foro jurejurando firmavit. Post hæc docebat eos, quomodo sacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones susciperentur, captato signo ex lapillis, de quibus jam diximus. Sed & Jesus, superstite etiam tum & præsente Moyse, vaticinatus est, quicquid pro salute populi gesturus erat, vel foris bello administrando, vel domi ferendis legibus: & ad vivendi rationem recens institutam eos præparans, divino monitu se præsagire ajebat, quod si patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipsorum armis exterorum opplendam, & urbes diruendas, & templum incendendum, & ipsos sub hasta victoris venundandos, servituros que gentibus, quæ afflictorum nulla miseratione tangerentur: ac tum demum seram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipsorum conditorem, & urbes suis civibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, ut non semel tantum amittant, sed sæpius. Deinde Moyses exhortatus Jesum, ut in Chananæos exercitum duceret, affuturumque cœptis ejus Deum pollicitus, & populo omnia fausta ominatus: Quoniam, inquit, ad patres nostros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfinivit, gratias illi vivens adhuc, & vobis præsentibus, ago pro cura ac providentia, quam de rebus vestris hactenus habuit, non solum depellendis adversis, sed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac solicitudinem, dum vestrum statum in meliorem fortunam reducere conor, propitius semper adjuvit: imo vero ipse & exorsus est rem & absolvit, me ministro usus & vicario in obeundis, quæ ad vestram felicitatem pertinere visa sunt. Quapropter æqvum est, ut, priusquam decedam, ejus potentiæ, qui & in posterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, meque hoc debito exsolvam, vestræque memoriæ commendem, quod hunc solum colere & venerari convenit: & leges ejus habere in precio, ut quæ omnibus reliquis donis jam acceptis, aut in posterum à propitio conferendis, longe sint anteponendæ. Gravis enim adversarius est vel homo legislator, si constitutionibus suis autoritatem adimi sentiat: Dei vero indignationē, absit, ut experiamini, quæ legibus ipsius contemptis, excitari posset.

Deut. 29.

Deut. 31.

Deut. 34.

Hæc poſtrema verba Moyſe loquente, & ſingulis tribubus ſua fata aperiente, univerſa multitudo in lacrymas erupit, ut & mulieres plangentes dolorem ob futuram ipſius mortem conceptum declararent, quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes, præ ſe ferebant, quod tanta eſſet viri virtus ac magnificentia, ut ne illam quidem ætatem latere poſſet. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, utros major haberet mœſtitia. alteri enim intelligentes, quali orbarentur antiſtite, futuram ſuam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipſum lugebant, quod, priusquam ejus virtutem ſatis degustaſſent, jam carendum eo, ſeque deſtituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, conjecturam capere licet ex eo, qvod tum prophetæ accidit. Quamvis enim perſuaſiſſimum ſemper habuit, non eſſe inſtante morte dolendum, ut quæ præter Dei voluntatem ac naturæ leges non veniat, viſo tamen affectu populi, à lacrymis temperare non valuit: dum vero eo proficiſcitur, ubi diſpariturus erat, omnes cum fletu ſequebantur. Tum Moyſes his, qui longius aberant, manu mota ſignificavit, ut conſiſterent: propiores autem rogabat, ne extes ſum ſuum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu proſequendo. Illi vero & hanc extremam gratiam ei referendam exiſtimantes, ut, quemadmodum cupiebat, ſeorſum ſecederet, continuerunt ſe inter ſe lacrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Jeſus. Ut vero in monte, Abari vocato, conſtitit, qui celſus è regione Hierichuntis attollitur, & conſcendentibus late Chananæ terræ proſpectum exhibet, ſenatum dimiſit. Cumque poſt mutuos complexus Eleazaro ac Jeſu ultimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circumdatus in vallem quandam eſt ablatus. In ſacris autem voluminibus ſcripſit ſe mortium, veritus, ne propter excellentem ejus virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ ejus tempus univerſum centum viginti annorum fuit, cujus tertiam partem in imperio exegit, uno menſe minus. Mortuusque eſt ultimo anni menſe, die prima menſis, qui à Macedonibus Dyſtrus dicitur, à noſtris vero Adar: vir omnium, quotquot unquam fuere, prudentiſſimus, & qui conſilia bona optime noſſet exequi: adhæc eloquentia & in tractando populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita ſemper in poteſtate habuit, ut omnino illis carere videretur, & nomina tantum eorum ex his, quæ in aliis hominibus conſpiceret, cognita habere. Imperator idem cumprimis bonus, vates vero, qualis nemo alius, ut omnia ejus verba vim oraculorũ obtinerent. Qvapropter triginta diebus eum luxit populus, cui nunquam quicquam triſtius accidit, quam tunc prophetæ mors. nec in præſens tantummodo ſui deſiderium reliqvit, ſed maximam apud omnes exiſtimationem, quotquot ſcripta ejus evolvere contigit, dum ejus virtutem ex illis æſtimant. Atque hæc ſunt, quæ de Moyſis exitu dicenda habuimus.

A μωυσέως δὲ ταῦτα πρὸς τελευτῶν τὰ βίβλα φήσαντος, καὶ μετ' ὀλίγας ἑκάστῃ τῶν φυλῶν προφητεύσαντος τὰ καθ' ἡμέραν, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα προῆκεν, ὡς καὶ τὰς γυναῖκας στρνοτυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ πεπονθὸς πάθος. Οἱ παῖδες δ' θρηνοῦντες ἔτι μᾶλλον ὡς ἀσθενέστεροι κρατῶν λύπης ἐδήλουν ὅτι τ' ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ μεγαλουργίας παρ' αὐτοῖς τὴν ἡλικίαν σωίεσαν. ἦν δ' κατ' ὀπίνοιαν τῶν τε νέων καὶ προβεβηκόσιν, ἄμιλλα τῆς λύπης. οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἷου στέρονται κηδεμόνος τὰ μέλλοντα ἀπορρίπτουσιν. τοῖς δ' καὶ τοῦτο τὸ πένθος ἦν, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ γευσάμενοι ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτοῖς. τὴν δ' ὑπερβολὴν τῆς τοῦ πλήθους εἱμαρμένης καὶ τῶν ἐδυρμῶν τὴν μεγέθη ἂν τις ἐκ τοῦ συμβάντος τῷ νομοθέτῃ. καὶ γὰρ πιστεισμένος ἅπαντι τῷ χρόνῳ μηδὲν ὅτι μελλούσῃ τελεύτῃ καταπλῆξαι, ὡς καὶ βούλησιν αὐτὸν παρόντας θεοῦ καὶ φύσεως νόμον, ὅτι τοῖς ὑπὸ τοῦ λαοῦ περιπεμφθεῖσι συνεκλήθη δακρῦσαι. προελομένῳ δ' ἐν ὅτῳ οὐ ἔμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες ἔκλαυτο δεδακρυμένοι. ὁ μωυσῆς, τοὺς μὲν πόρρω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν ἠρεμοῦντας ἐκέλευε. τοὺς δ' ἐγγὺς λόγοις παρεκάλει μὴ ποιεῖν αὐτῷ δακρυστολὴν ἀπάλλαγὴν ἐπιμένοις. οἱ δ' καὶ τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ καθ' βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτῷ τὴν ἰδίαν ἐφῆναι, κατέχουσιν αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερουσία προέπεμψεν αὐτὸν, ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς. ὡς δ' ὅπι τοῦ ὄρους τοῦ ἀβαρὶ καλουμένου ἐγένετο, τὸ πᾶν ὑψηλὸν ἱεριχοῦντος ἀντίπρῳρος κεῖται, γῆν ἀρίστην τῶν χαναναίων ὁ πλείστην παρέχων τοῖς ἐπ' αὐτῷ καταβᾶσιν, ἀπέπεμπε τὴν γερουσίαν, ἀπαζομένου δ' ὁ τὸν ἐλεάζαρον αὐτοῦ καὶ ἰησοῦν, καὶ περιομιλήσαντος αὐτοῖς ἔτι, νέφους αὐτὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἵστατο, ἀφανίζεται κατὰ τινος φάραγγος. γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις παθόντα, δείσας μὴ διὰ ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι πλημμήσωσιν ἐπ' αὐτῷ. ἐβίωσε δὲ τὸν πάντα χρόνον, ἐτῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσιν, ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε δ' τῷ ὑστάτῳ μηνὶ δ' ἔτους, ὃν τὸν μὲν μακεδόνων, δύστρον καλουμένου, ἀδάρου δ' ὑφ' ἡμῶν μεμνημένα. σωίεσι τὰ τῶν πώποτ' ἀνθρώπων ὑπερβαλών, καὶ χρησιμώτατος ἄρισα τοῖς νεηθεῖσιν. ἐπιτῶν τε ἐπλήθυσιν ὁμιλήσας κεχαρισμένως. τοῦτο ἄλλα καὶ τῶν παθῶν αὐτοκράτωρ ὡς μηδὲ ἐκείνων τι τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτοῦ, ἐ γινώσκειν μόνον αὐτὰ τὸ σεσωγμένον ἐν τῷ παρ' ἄλλοις αὐτὰ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτοῦ. ἐ στρατηγὸς μὲν ἐν ὀλίγοις. προφήτης δ', οἷος οὐκ ἄλλος, ὡς θ' ὅτι ἂν φθέγξατο δοκεῖν αὐτὸν λέγοντος ἀκροᾶσθ' θεοῦ. πενθεῖ μὲν ἐπ' αὐτῷ ὁ λαὸς, ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα. λύπη δὲ οὐκ ἄλλη κατέχει ἑρασμίους τὸ μέγεθος, ὅση τότε μωυσέως ἀποθνήσκοντος. ἐπαθεν δ' αὐτὸν, οὐχ' οἱ παραθέντες αὐτοῦ μένον, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτοῦ, δεινὴν ἐπιθυμοῦντο τοῦ πρεσβύτου, τὸ θεῖον αὐτοῦ τ' ἀρετῆ ἐκ τούτων λογιζόμενοι. καὶ τὸ μὲν οὐ μωυσῆν πλῶ, τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΜΠΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστορικῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας πρὸς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοὺς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατακληρουχήσας, διένειμε ταῖς φυλαῖς. Κεφ. α.

Ως δὲ τελευτήσαντος τοῦ στρατηγοῦ, παραβαίνοντες οἱ ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους, μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν, καὶ στασιασάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων. Κεφ. β.

Πῶς μὴ πεύσῃ τὴν κακοπραγίαν αἰσθησαντες αὐτοὺς, ὁ θεὸς ἀοσυρίοις ἐδούλωσεν. Κεφ. γ.

Η λεγὰ κενίζει αὐτοῖς ἐλθοῦσα ἡμομένη. Κεφ. δ.

Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδιήλθοσε μωαβίταις· καὶ ὑπὸ τινος ἰεδοῦς τὴν δουλείας ἀπαλλάγη. Κεφ. ε.

Ως χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἠλθεθρώθησαν ὑπὸ βαράκου καὶ δεββώρας. Κεφ. ς.

Οτι πολεμήσαντες ἀμαληκίταις τοῖς ἰσραηλίταις ἐνικησάντο, καὶ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἔτη ἑπτά. Κεφ. ζ.

Ως γεδεὼν αὐτοὺς ἠλθέρωσεν ἀπὸ ἀμαληκιτῶν. Κεφ. η.

Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ ἡμόμενοι διάδοχοι τοῖς περὶ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ. Κεφ. θ.

Περὶ τῆς σαμψῶνος ἀνδρείας καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος παλαισίνοις ἐγένετο. Κεφ. ι.

Ως οἱ υἱοὶ ἠλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν, ἐν τῇ πρὸς παλαισίνας μάχῃ, Κεφ. ια.

Ως ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN QVINTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Quomodo Jesus Hebræorum imperator, debellatis ac cæsis Chananæis, terram eorum sorte divisit tribubus. Cap. I.

Quomodo post mortem imperatoris Israelitæ, neglectis patriis religionibus, in extremas calamitates inciderunt, & exorto civili bello, ex universis Benjamitis sexcenti tantum fuere superstites. Cap. II.

Quomodo propter impietatem in Assyriorum servitutem à Deo populus Israelitarum est traditus. Cap. III.

Libertas per Cenizum reddita. Cap. IV.

Quomodo populus rursus à Moabitis est subjugatus, & per Jodem è servitute exemptus. Cap. V.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint reposiți. Cap. VI.

Quomodo Amalecitæ, devictis Israelitis, regionem eorum per septem annos vastaverunt. Cap. VII.

Quomodo Gedeon populum liberavit. Cap. IIX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt. Cap. IX.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit. Cap. X.

Quomodo filii sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi. Cap. XI.

Quomodo Elis, audita filiorum cæde, & arcæ amissione provolutus de throno exspiravit. Cap. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Qvintus.

CAP. I.

Quomodo Jesus Hebræorum imperator, debellatis accesis Chananæis, terram eorum sorte divisit tribubus.

POst Moysem, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatum, officiumque memoriæ viri exhibitum, sedato luctu, Jesus jubet copias ad expeditionem instrui: mittitque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognosceret: castra deinde movet mature Jordanem trajecturus. mox convocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manassetidis: nam & huic tribui dimidiatæ Amoræam habitare permissum erat, quæ fuit Chananæ pars septima: revocavit eis in mentem, quid Moysi fuissent polliciti: rogavitque, ut in ejus gratiam, qui ne ultimo quidem vitæ tempore prospicere eis defatigatus est, & propter communem utilitatem, alacriter præstarent, quæ promiserant. illis vero imperata haud gravatim facientibus, armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Jordanem sexaginta stadia castra promovit: quæ postquam metatus est, commodum speculatores aderant, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum urbem per otium consideraverunt, & mœnia, qua parte magis aut minus erant munita, & portarum quænam assultum minus ferre possint, & capi essent faciliores. nec quisquam obviorum spectantibus singula fuit molestus, dum curiositatem hospitum consuetam interpretantur, nec hostile adhuc quicquam suspicantur. ut vero sub vesperam secesserunt in quoddam diversorium non longe à mœnibus, in quod primum fuerant deducti, jamque cœna peracta, de reditu consultabant, indicatum est regi cœnanti, venisse speculatum quosdam e castris Hebræorum,

Κεφάλαιον ά.

Ὡς ἰησοῦς στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας τοὺς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοὺς μὲν διέφθειρε, τῇ δ' ἡγεμὼν καταπληρουχήσας διένειμε τὰς φυλάς.

ΜΩΥΣΕΩΣ δὲ τὸν προσηρημένον τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπογεγονότος, ἰησοῦς ἁπάντων ἤδη τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων τέλους ἐχόντων, καὶ δὴ πένθους λελαφηκότος, παρήγγειλεν ἤδη στρατιὰν ἐπιμον εἶναι τε πληθος. πέμπει δὲ κατασκόπους εἰς ἱεριχοῦντα, τίνι τε δύναμιν αὐτῶν, καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσόμενος. αὐτὸς δὲ ἐξῆγαγε τὸν στρατὸν, ὡς κατὰ μέσον διαβησόμενος τὸν ἰορδάνην. ἀναπαλεσάμενος δὲ τοὺς τῆς ῥουβηλίδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῆς γαδίδος καὶ μανασσήτιδος προτρέπων, (ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὴν ἀμορίαν κατοικεῖν ἐπέτρεψαν τῆς χαναναίων γῆς ἑβδόμου οὔσαν μέρος,) ὑπεμίμνησκεν ἃ ὑπέσχοντο μωυσῇ. καὶ παρεκάλει χαριζόμενους τῆτε σκευῇ προθυμίᾳ μηδ' ὅτε ἀπέθνησκε δεῖν αὐτοὺς καμοῦσιν, τῇ τε κοινῇ συμφέρουσι, παρέχειν αὐτοὺς εἰς τὰ ὠφελήσοντα προθύμους. τῶν δ' ἐπιμένων ὁπλίσας πεντακισμυρίους, διὰ τῆς ἀβίλης ὅπη τὸν ἰορδάνην ἐξίει ταδίους ἐξήκοντα. καὶ στρατοπεδευσάντος εὐθὺς οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν πρὸς τοὺς χαναναίους. λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν, τῶν τε τειχῶν, ὅσα χαρτερὰ, καὶ ὅσα μὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τῶν πυλίδων αἷς πρὸς εἴσοδον τῆς στρατιᾶς δι' ἀσθένειαν συμφέρον. ἡμέλουν δὲ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, καθ' ἰσοτιμίαν ξένοις προσήκουσαν, ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τὸ ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' οὐκ ἀλλοφανοῖα πολεμίων. ὡς δ' ἡγουμένης ὄψιας, ὑπεχώρησαν εἰς τι καταγώνιον καὶ τειχους πλησίον, εἰς ὃ καὶ προσῆλθον δειπνοποιησάμενοι, καὶ τῶν ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἡ φροντὶς ἦν, μεμνῆσθαι τῆς βασιλέως περὶ δεῖπνον ὄντος, κατασκεψάμενοι τίνες τὴν πόλιν λύσουσι δ' οἱ ἑβραίων στρα-

στρατηγὸν παρεῖναι, καὶ ὅπως ἐν τῇ τῆς ῥαχάβης καταγωγίῳ, μὴ πολλῆς τῆς ἡσυχίαν ἄγειν παρούσης ὑπῆρχεν. ὁ δὲ Ἀζὼρ πέμψας πρὸς αὐτοὺς, ἐκέλευσεν ἀναγαγὼν συλλαβόντας, ἵνα βασιλίσσης μάθῃ τί καὶ βουλόμενοι παρεῖεν. οἷς δὲ ἔγνω τὴν ἔφοδον αὐτῶν ἡ ῥαχάβη, λίνου γὰρ ἀγκαλίδας ἐπὶ τοῦ τείχους ἔψυχε, τοὺς μὲν κατασκόπους εἰς πύστας ἀποκρύπτει. τοῖς δὲ πιμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐλεγεν ὡς ξένοι τινὲς ἀγνῶτες ὀλίγῳ πρότερον ἢ δῦναι τὸν ἥλιον παρ' αὐτῇ δειπνήσαντες ἀπαλλαγῶν. οὓς εἰ φθάσειαν τῇ πόλει δοκοῦσιν ἢ κίνδυνον τοῦ βασιλέως φέροντες ἦκον, ἅπαντα εἶναι λαθεῖν διωχθέντας. οἱ δὲ, τῆς γυναικὸς οὕτως αὐτοὺς ὑπαγελούσης, οὐδένα ὑπονοήσαντες δόλον, ἀπῆλθον, οὐδὲ ἐρευνήσαντες τὸ καταγώγιον. ἐπεὶ δὲ ἐμπήσαντες καθ' ὰς ἐνόμιζον αὐτοὺς μάλιστα τῶν ὁδῶν ἀπέρχεσθαι, καὶ κατὰ τὰς εἰς τὸν ποταμὸν φερούσας, οὐδενὶ γνωρίσματι προσέτυγχανον, παύσασθαι δ' ἔπειθον. ὁ δὲ ἰορδάνου καταφαλέντος ἡ ῥαχάβη καταγαγοῦσα τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸν κίνδυνον οὐ μόνον τῆς αὐτῶν ὑπαγέλου σωτηρίας, ἀλλὰ καὶ ὁπλοφορίαν γὰρ ἀποκρύπτουσαν αὐτοὺς, οὐ καὶ Ἀζὼρ φυγεῖν τὴν ὀργὴν βασιλέως τιμωρίαν, ἀλλὰ παρουσίᾳ αὐτῷ ὁπλοφορίαν κακῶς, ἀποκαλέσασα Ἀζὼ μνήμης ἔχθ' ὅτ' ἐγκρατὴς τῆς χαναναίων γῆς καταστάντες, ἀμοιβὴν ὑπὲρ σωτηρίας, χωρεῖν ἐκέλευσεν ὅπῃ τὰ οἰκεῖα, ὀμόσαντες ἢ μὴν σώσειν αὐτῷ καὶ τὰ αὐτῆς ὅταν τὴν πόλιν ἑλόντες, φθείρωσι πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ ψήφισμα τὸ παρ' αὐτῆς γεγόμενον. ταῦτα γὰρ εἰδέναι σημεῖος τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ διδαχθῆσαι. εἰ δὲ, καὶ τῶν παρόντων αὐτῇ χάριν ἔχειν ὁμολόγουν. καὶ ὡς εἰ τῶν αὖθις ὤμνυον ἔργῳ τὴν ἀμοιβὴν ἀποδώσειν. λύσικα δ' ἂν αἰσθῆται μέλλουσης ἁλίσκεσθαι τῆς πόλεως, συνδέδεσθαι κτῆσιν τι τοῦ αὐτῆς καὶ τοὺς οἰκείους ἅπαντας εἰς τὸ καταγώγιον ἀποθεμένους ἐγκαθεῖρξαι, πρὸς τῷ ῥυμῷ ἀνατείνασαν φοινικίδας. ἔσεσθαι ἰδὼν τοῦ οἰκείου ὁ στρατηγὸς φυλάττειν καλῶς πεῖσαι. μεμύσειν γὰρ αὐτῷ ἔφασαν διὰ τὸ σὸν σώζεσθαι προθύμων. εἰ δέτις ἐν τῇ μάχῃ πέσοι τῶν σῶν, οὐκ ἔσται ἐν ἡμῖν ἐπενέγκαι αἰτίαν. τὸν τε θεὸν ὃν ὁμωμόκαμεν παραιτούμεθα, μηδενὶ ὡς ἐπὶ ἀδικοῦσιν τοὺς ὅρκους δυσχεραναι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα συνθέμενοι, ἐχώρουν διὰ τείχους καθιμήσαντες ἑαυτούς. καὶ διασωθέντες πρὸς τοὺς οἰκείους ἐδήλωσαν ὅσα πεάξαντες ἐπὶ τῆς πόλεως ἦκον. ἰησοῦς τε τῷ δεχομένῃ ἐλεαζάρῳ καὶ τῇ γερουσίᾳ φράζει τὰ τοῖς σκοποῖς ὁμοσθέντα πρὸς τὴν ῥαχάβην. οἱ δ' ἐπικύρωσαν τὸν ὅρκον. δεδιότος δὲ στρατηγοῦ τὸν διάβασιν, μέγας γὰρ ὁ ποταμὸς τῷ ῥύματι, οὔτε γεφύραις πορεύσιμος, οὐ γὰρ ἐζεύχθη πρότερον, βουλομένους τι γεφυροῦν, οὐκ ἔχειν σχολὴν ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐπελαύνεσθαι, πρόθυμόν τε μὴ τυγχανόντων, διδοῦσιν αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται θεὸς ποιήσειν τὸν ποταμὸν μειώσας αὐτοῦ τὸ πλῆθος. καὶ δύο ὑπερχώσας ἡμέρας ἰησοῦς, διεβίβαζε τὸν τε στρατὸν καὶ τὸν πλοῦν ἅπασαν ταυτῃ πρόπω. προήεσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τὸν κιβωτὸν ἔχοντες. ἐπόμενοι δὲ οἱ λεῖται, τὸ τε σκεῦος καὶ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς θυσίας σκεύη κομίζοντες. ἔσωθεν δὲ τοῦ λείτου κύ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος, μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ δεδιὼς περὶ αὐτῶν μὴ βιασθεῖεν ὑπὸ τοῦ ῥύματος. ὡς δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρῶτοις ἐμβάσιν, πορευτὸς ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, τοῦ μὲν βάθους ἐπισχημένου,

A & nunc divertentes apud Rachaben hoc tantum curare, quomodo latenter ſe ſubducant. Ille vero confeſtim mittit, qui eos comprehendant quæſtioni admovendos, ut cauſam adventus ſui aperiant. quos ubi adventare Rachabe cognovit, forte enim lini manipulos ſiccabat in mœnibus, ſpeculatores his contexit. miſſis autem a rege dixit, hoſpites quosdam ignotos paulo ante ſolis occaſum apud ſe cœnatos diſceſſiſſe, qui ſi ſuſpecti eſſent regi, quaſi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, parvo negotio poſſe ab inſequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam ſerio loqui putabant, ne perſcrutati quidem diverſorium abierunt, & excurrentes per vias, quibus veriſimile erat eos diſcedere, & quæ ad flumen ducebant, veſtigio nullo invento, fruſtra laborare deſtiterunt. Sedato autē tumultu, Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto ſuo periculo ſaluti eorum conſuluiſſet, ut quæ in dolo deprehenſa pœnam capitis cum tota familia regi erat datura, rogatosque, ut, occupata terra Chananæa, memores beneficii gratiam ſibi rependerent pro accepta ſalute, juſſit, ut bono animo abirent: jurejurando prius delato, quod, expugnata urbe, & aliis juxta ipſorum decretum internecioni traditis, mulieri ſalus manebit incolumis. hunc enim eventum ſibi Deum jam ante ſignificaſſe. Illi & in præſens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos jurejurando confirmant, & hoc conſilium dant, ut, cum præſenſerit urbem expugnandam, contractis facultatibus & propinquis intra diverſorium, veſtem coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo datæ ſibi ſalutis gratiam recipiat. quod ſi aliquis ex ejus propinquis in pugna caderet, ipſius culpam fore, non ſuam: neque ſe ad ejus incolumitatem præſtandam jurejurando teneri velle. His conditionibus diſceſſum eſt, cum ſe fune de mœnibus demiſiſſent: reverſique ad ſuos rem totam, ut erat acta, narraverunt. Tum Jeſus pontifici Eleazaro cum ſenatu indicat, quid exploratores Rachabæ juraverint: eorumque autoritate jusjurandum ratum eſt habitum. Imperatore autem ſolicito de trajectu: *Joſua. 3.* amnis enim auctus aquis fluebat, & cum pontem non haberet, ne fabricari quidem hoſtis paſſurus videbatur, nec naves ullæ præſto aderant: Deus ſe illis tranſitum procuraturum promiſit, fluentis ejus imminutis. Itaque Jeſus poſtquam duos dies expectaſſet, copias omnes ad hunc modum in ulteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum arca agmen præcedebant, poſt eos ibant Levitæ portantes tabernaculum & vaſa ſacrificiis deſtinata. Sequebatur deinde totum agmen in ſuas tribus diſtinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quo tutiores eſſent ab impetu fluminis. Ut vero ſacerdotibus primis ingreſſis vadabile eſt viſu, quod & aqua decreviſſet,

& glarea non amplius vi undarum volveretur, sed ſtabile ſolum exciperet veſtigia, omnes jam intrepide vadum tranſibant, tale redditum cernentes, quale Deus promiſerat. ſteteruntque in alvei medio Sacerdotes, donec tranſiret multitudo, & in tuto conſiſteret. qvod ubi factum eſt, & ipſi egreſſi fluvium: liberum ei ſolitum curſum reliquerunt: qui confeſtim auctus, ad priſtinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta ſtadia progreſſus, ad decimum à Hierichunte ſtadium caſtrametatus eſt. Porro Jeſus, ara exſtructa è lapidibus, qvos ſinguli tribuum principes ex alveo, propheta jubente, ſuſtulerant, ut monumentū eſſet prodigioſe refrænati fluminis, ſacrum in ea Deo fecit: & paſchæ ſolemnitas eo loci celebrata eſt, omnibus rebus jam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & ſegetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & manna eis defecerat, poſt annum, ex qvo ea primum uti cœperant, quadrageſimum. Cumque hæc omnia ſecure & impunè Iſraelitæ facerent, nusquam occurrentibus Chananæis, ſed intra mœnia præ metu ſe continentibus, expugnare urbes eorum Jeſus decrevit. Itaque prima die feſtivitatis ſacerdotes arcam geſtantes, ſtipati armatorum cuſtodia, acceſſerunt ad urbem ſeptem cornubus clangendo, & ad virtutem ſuos adhortando circumambulabant mœnia, ſenatu comitante, nec aliud quicquam faciendo, quam quod inflarent cornua, retro in caſtra revertebantur. Cumque per ſex continuos dies idem feciſſent, ſeptima Jeſus, contractis in unum copiis, reliquo populo convocato, lætum illis affert nuncium, urbem ea die ſine labore capiendam, Deo hanc in poteſtatem ipſorum tradente, & ruentibus ſua ſponte mœnibus facilem aditum aperiente. juſſitque omnes occidi, qvotquot in manus militum devenirent, & neque laſſitudine, neque miſeratione, neque prædæ cupidine à cædibus avocari, aut effugium ullum hoſtibus permittere: ſed quicquid ſpiritum vitalem habet, extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum ceſſurum reſervando. Quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in unum comportari voluit, ut primitiæ ob rem feliciter geſtam ſpolia de primum capta urbe Deo dedicarentur: ſolam autem Rachaben cum ſua cognatione ſervari, propter juſjurandum ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus inſtructum exercitum ad muros admovet. urbem deinde rurſum circumambulant, præcedentibus cum arca ſacerdotibus, & cornuum claſſico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cumque ſepties luſtrata, pauliſper conſtitiſſent, collapſa ſunt mœnia, nec machinis admotis, nec ulla alia vi ab exercitu illata. Hebræi vero nullo negotio per ruinam irrumpentes in Hierichuntē omnes promiſcue cędunt, inopinato mœnium caſu conſternatos, & ſubitaneo ſtupore ad pugnam inutiles. paſſimq; cadaveribus viæ ſternebantur, nullum

Joſua 4.

Joſua 6.

A τῶ δὲ κάχληκος τοῦ μὴ πλέω ἔτι μὴ δι' ἐχνῶ τὸν ῥοῦν ὥσθ' ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ ὅπῃ τὸ ἔδαφος πεπρώμου, πάντες ἤδη θαρσαλέως ἐπορεύοντο τὸν ποταμὸν οἷον αὐτὸς ὁ θεὸς ὑπέσχετο ποιήσειν, τοιοῦτον καταγνόντες. ἔστησαν δὲ ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς ἕως οὗ διαβαίη τὸ πλῆθος καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἀψάμενον τύχῃ. πάντων δὲ διαβάντων, ἐξῆεσαν οἱ ἱερεῖς, ἐλεύθερον ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν κατὰ τὰ σωτήρια. καὶ ὃ μὲν ποταμὸς, ὡς ἐκβάντων αὐτὸν τῶν ἐφαίνετο ἤυξετο, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος. οἱ δὲ, πεντήκοντα σταδίους διελθόντες ἐπέβαν, βάλλονται στρατόπεδον ἀπὸ δέκα σταδίων τῆς ἱεριχοῦντος. ἰησοῦς δὲ, τὸν τῇ βωμὸν, ὃν ἐκ τῶν λίθων ἔκλεψαν ἀνείλετο τῶν φυλάρχων ἐκ τοῦ βυθοῦ τοῦ σταθέντος ἱδρυσάμενος, τεκμήριον γενησόμενον τῆς ἀνακοπῆς τοῦ ῥεύματος, ἔθυεν ἐπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ. καὶ τὰ φάσκα ἑορτάζον ἐν σκηνῇ τοῦ χωρίου, πάντων ὧν αὐτοῖς σιτίων ἀπανίσεν, τότε ῥᾳδίως ἐπερισσεύετο. τὸν τε γὰρ σῖτον ἀκμάζοντα ἤδη τῶν χαναναίων ἐθέριζον, καὶ τὰ λοιπὰ λείαν ἦγον. τότε γὰρ αὐτοὺς καὶ ἡ τῆς μάννης ἐπελέλοιπει τροφὴ, χρησαμένους ὅπῃ ἔτη τεσσαράκοντα. ὡς δὲ ταῦτα πάντων τῶν ἰσραηλιτῶν, σὺν ἐπιζήσασιν οἱ χαναναῖοι, τειχήρεις δι' ἡσυχαζον, πολιορκεῖν αὐτοὺς ἰησοῦς ἔγνω. καὶ τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ, τὴν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες περὶ αὐτὴν ἐν κύκλῳ, μέρος τι τῶν ἑπλιτῶν φυλάττον λεῖ. οἱ καὶ σαλπίζοντες, καὶ παρεκάλουν τὸν στρατὸν εἰς ἀλκὴν πρεπώδη τι τὸ τεῖχος ἐπορθῆσαι τῆς χρεουσίας, καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τοῦτο γὰρ οὐδὲν ἐπίπονον περιεστήκει, ἀνέζευξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τοῦτο ὅπῃ ἡμέρας ἓξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ἑπλιτικὸν ἰησοῦς σὺν ἀγῶν, καὶ τὸν λαὸν ἅπαντα, τὴν ἄλωσιν αὐτῷ τῆς πόλεως ἐπηγγείλατο. ὡς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς τὸ θεῖον ταύτην παρέξειν, αὐτομάτως καὶ δίχα τοῦ πᾶν τὸ σφέτερον τῶν τειχῶν καταπεσόντων. κτείνειν μὴν τοῦ πάνδ' ὃν τινα εὑρίσκειν παρεκάλει. καὶ μήτε κάμνοντας ὑποσῆναι τὰ φόνα τῶν πολεμίων, μήτε ἐλέῳ τῶν ἁλισκομένων παθόντας, μήτε τὴν ἁρπαγὴν γνωμόνους τοῦ ἱερᾶν φέρεσθαι τοὺς ἐχθρούς. ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. ὅσα δ' ἂν ἄργυρος ἢ χρυσὸς, ταῦτα σκεύη συγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τῶν καταθωμένων τῷ θεῷ τηρεῖν ἐκ τῆς πρώτης ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας σώζειν δὲ μόνην ῥαχάβην καὶ τὰ γένεα αὐτῆς, διὰ τοὺς γνωμόνους τοὺς ἐπὶ τοῖς κατασκόποις ὅρκους. ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τὸν στρατὸν, προσῆγε ὅπῃ τὰ πόλιν. ἐπεὶ δὲ πάλιν τὴν πόλιν ἦγε μένης τῆς κύκλῳ καὶ τῶν ἱερέων τῇσι κέρασιν ἐξοτρυνόντων τὸν δύναμιν πρὸς τὸ ἔργον. καὶ προελθόντων ἐπάϊκις, καὶ πρὸς ὀλίγον ἠρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς, μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ προσενεχθείσης ὑπὸ τῶν ἐφεξῆς. οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς ἱεριχοῦντα, πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ, πρὸς τὸν φθάσαντα τεῖχους ἀναπτοπλοῦ καταπεσόντων, καὶ φρονήματος αὐτοῖς πρὸς ἄμυναν ἀχρείου γεγονότος. ἀνηροῦντο δ' οὐ τοῖς ἐδοῦς ἀπροφασίστως. παρῆπτο δ' οὐδὲν αὐτοὺς, ἀλλὰ πάντες ἀπόλλυντο ἄχρι γυναικῶν καὶ παιδίων.

Ενε-

nec præſidium nec effugium incolis invenientibus, ita ut ne fœminis quidem parceretur ac pueris.

καὶ νεκρῶν ἡ πόλις ἐνέπλεων ἀναπλέων, καὶ διέφυγε οὐδέν. A repletaque trucidatis urbs & poſtremo incenſa
τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν καὶ τὴν χώραν. καὶ rogum defunctis præbuit, in agros quoque pari
τὴν μαχαίρᾳ συνεπιτῇ τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμ- ſæviente incendio. Rachaben vero cum domeſticis, qui in diverſorium confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Jeſum adductæ gratiæ ſunt ob ſervatos ſpeculatores actæ, dicente ſe meritis illam præmiis remuneraturum. moxque agris donatam, in honore poſtea ſemper habuit. Reliquias autem urbis, quæ incendio ſupererant, ferro diruit, diris execratus, quisquis ſemel vaſtatam inſtaurare aggrederetur: nimirum ut prima fundamenta jaciens orbaretur filio primogenito, & abſoluto opere, natu minimum è liberis amitteret. Nec irritam eſſe voluit Deus imprecationem, ſicut ſuo loco dicetur. E direptione autem ingens vis argenti ac auri atque etiam æris in unum acervum eſt redacta, nemine edictum non obſervante, aut ſibi prædam ac lucrum inde quærente. Eas manubias Jeſus ſacerdotibus in theſauros reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum ſe habuit.

Achar autem quidem Zebediæ filius ex tribu *Joſ. 7. 8.*
Judæ, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & maſſam auri trecentorum ſiclorum pondo, & iniqvum ratus, ſi nullum periculi precium ad ſe rediret, ſed oblatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in cavum profundum defodit, putans, ſicut commilitones, ita & Deum ſe poſſe fallere. Erant tum caſtra in loco, qui vocatur Galgala, voce libertatem ſignificante. transgreſſi enim fluvium, tandem ſe & ab Ægyptiis & ab ærumnis in deſerto exantlatis liberatos exiſtimabant. Paucis autem poſt diebus, quam Hierichus eſt exciſa, mittit Jeſus tria millia militum ad urbem Ainam ſupra Hierichuntem ſitam: qui cum Ainatis prælio congreſſi, & in fugam verſi, triginta ſex è ſuis deſideraverunt. Hujus incommodi accepti nuncius poſtqvam in caſtra pervenit, majorem quam pro cæſorum numero mœſtitiam attulit, non tam propter amiſſos, tametſi omnes viri fortes & honore digni fuerant, quam propter deſperationem. Credentes enim ſe jam ea regione potitos, & illæſum exercitum habituros, ut Deus promiſerat, nunc mirum in modum elatos hoc ſucceſſu animos hoſtium videbant. Itaque ſaccos induti per totam diem hoc habitu in luctu ac lacrymis perſeverabant: nullaque interim corporum curandorum ratione habita, totos ſe dolori dediderant. Jeſus autem videns exercitum ſic affectum, & nihil læti amplius ſperantem, cũ fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non noſtra temeritate adducti ſumus, ut terram hanc armis ſubigere conaremur, ſed Moyſes ſervus tuus ad hoc nos excivit, cui multis atteſtantibus prodigiis pollicitus es, traditurum te nobis hanc terram poſſidendam, & exercitum noſtrum ope tua fretum ſemper in conflictu adverſariis fore ſuperiorem, atq; harum promiſſionum eventũ non ſemel jam ſumus experti. Nunc autẽ præter opinionẽ clade accepta, & militibus aliqvot deſideratis, hoc caſu territi, & de promiſſis tuis ac Moyſis hæſitantes,

& a prælijs abſtinemus, & poſt talia belli exordia nihilo feliciores progreſſus ſperare poſſumus. Tu ergo, Domine, potes enim, fer opem, & præſentem mœrorem victoriâ largitus adime, deſperationemque in futurum attonitis exime. Talibus exorabat Deum Jeſus, in faciem humi prolapſus. Reſponſum deinde accipit, ſurgeret & luſtraret exercitum polluturn ſacrilegio & violata religione. hanc enim cauſam eſſe præſentis calamitatis: inquiſitione autem facta & pœna à ſacrilego exacta, Iſraelitarum fore victoriam. hoc oraculum Jeſus populo indicat, & vocato Eleazaro pontifice ac magiſtratibus ſortem per ſingulas tribus mittebat. cumque ſors in Judæ tribum cecidiſſet, rurſum per cognationes ejus mittebatur. & cum in Zachariæ cognatione maleficium eſſet inventum. eam rurſum viritim examinantes, Acharem deprehenderunt: qui videns non eſſe locum tergiverſandi contra divinum indicium, furtum faſſus res furtivas in medium protulit: moxque affectus ſupplicio, noctu ignominioſæ ſepulturæ traditur, quemadmodum ſolent damnati judicio publico. Jeſus autem luſtratum exercitum ad Ainam ducit, & noctu diſpoſitis circa urbem inſidiis, diluculo hoſtem ad certamen prolicit. illis vero audacter ob proximam victoriam irruentibus, ſimulata fuga procul eos ab oppido abſtrahit, fuſum hoſtem exiſtimantes, & quaſi victoria jam parta inſoleſcentes, poſtquam autem ſubito converſis copiis in faciem illis obſtitit, & aliis, qui in inſidiis latebant, ex compoſito ſignum datum eſt, coorti celeri curſu ad Ainam feruntur, & averſam ejus portam occupant, pleriſque civium è muris ſuorum, ut tum putabant, victoriam ſpectantibus: urbemque ingreſſi ſine diſcrimine cædem ingentem edunt. Interim alia parte Jeſus obvios in fugam vertit: qui urbem petentes integram adhuc rati, ubi hanc quoque ab hoſte captam ac cum uxoribus ac liberis inceſſam animadverterunt, per agros diſpalati, cum ſibi invicem præſidio non poſſent eſſe, alii aliis in locis ſunt oppreſſi. Poſt hanc Ainatarum cladem magna multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta eſt, & ſupellex ſine numero: pecudum item greges non modici, & inſuper ſignata pecunia multa: erat enim ea regio prædives. atque hæc omnia Jeſus inter milites partitus eſt in eis caſtris, quæ habuit ad Galgala. Cæterum Gabaonitæ, qui non longe à Hieroſolymis habitant, cognito Hierichuntiorum & Ainatarum caſu, jamque in ſe iturum hoſtem ſuſpicati, Jeſum quidem precibus flectere non tentaverunt, fruſtra eas fore putantes apud eum, qui internecinum bellum cum Chananæis gereret: ſed maluerunt vicinos Cepheritas & Cathieremitas in ſocietatem aſciſcere, dicentes nec ipſos poſſe evadere periculum, niſi mature providerent: quod ſi ſuum conſilium ſequantur, non deeſſe remedium. Qvod ubi perſvaſerunt, mittunt legatos ad Jeſum de fœdere, quos

II. Joſ. 9.

καὶ χεῖρον ἡ τῶν μελλόντων ἐλπὶς ἡμᾶς ἀνιᾷ, τῇ πρώτῃ πείρᾳ τοιαύτῃ συντυχόντας. ἀλλὰ σὺ δέσποτα, δύναμις γάρ σοι τούτων ἴασιν δοῦναι, τὸν παρὸν ἡμῶν λυπηρὸν νίκῃ τῷ παρ' ἐλπίδα χόμενος, καὶ πρὸς τὴν αὖθις δύστυχίαν ἀμήχανον οὕτως τῆς ἀμηνίας ἔξελε. ταῦτα μὲν Ἰησοῦς ὑπὲρ τοῦ σώματος πεσὼν ἠρώτα τὸν θεόν. χρηματίσαντος δὲ αὐτῷ τοῦ θεοῦ, καθαίρειν τὸν στρατὸν, μιάσματος, ὃ ἐν αὐτῷ γεγένητο, κλοπῆς τε τῶν καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων πεπλημμέλησις. ἀφ' οὗ ταῦτα τὸν θεὸν αὐτῷ ἤπλαν συμπεσεῖν. ἀναζητηθέντος δὲ τοῦ δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκην αὐτοῖς ἀεὶ περιέζειν τῶν πολεμίων. φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν Ἰησοῦς, καὶ καλέσας Ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐπὶ πόλει κατὰ φυλὴν ἡγεμόνας. τούτου δὲ τὸ τεταλαιπωρημένον ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς δηλωθέντος, κατὰ φράτρίας πάλιν προστίθησι τὸν κλῆρον ταύτης. τοῦ δ' ἁλόντος δ' κακουργήματος, ὡς τὸν Ἀχαρέου συγγένειαν δέσκετο. κατ' ἄνδρα δὲ τῆς ἐξετάσεως γεγενημένης, λαμβάνουσι τὸν Ἄχαρον. ὁδὶ δὲ ἔχων ἔλαθεν ἐναγὴς δεινῶς αὐτὸν δ' Ἰησοῦ ἐκπροελθόντες, ὁμολόγησε τῷ κλοπῷ, καὶ τὰ φώρια παρῆψε εἰς μέσον· καὶ ἦν μὲν δ' ὗς ἀναιρεθείς, ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου καὶ κατατίμου προσηκούσης τυγχάνει. Ἰησοῦς δὲ ἀγνίσας τὸν λαὸν, ἐξῆγε δὴ τὸν αἶναν αὐτοὺς, καὶ νυκτὸς τὰ περὶ τὴν πόλιν ἐνέδρας προλοχίσας, ὡς τὸν ὄμβρον συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῶν δὲ μὴ θρασύνειν αὐτοῖς ἀφ' τὸν προτέραν νίκην ὑπιόντων, ὑποχωρεῖν προσποιησάμενος, ἕλκει τῷ τρόπῳ τούτῳ μακρὰν αὐτοὺς τῆς πόλεως, διώκειν οἰομένους, καὶ ὡς ὑπὸ νίκης καταφρονοῦντας. ἐπεὶ δ' ἀναστρέψας τὸν δυνάμων κατὰ πρόσωπον αὐτοῖς ἔστη, σημεῖα τε δοὺς ἃ τοῖς τοὺς ὀπίσω τῆς ἐνέδρας συνεστήκοτα, κἀκείνους ὑπὸ τὸν μάχην ἐξανίσησιν. οἱ δ' εἰσπεσόντες εἰς τὸν πόλιν τῶν ἔνδον ὠδὶ τείχεσιν ὄντων, ἐνίων δὲ καὶ πρὸς θέαν τῶν ἔξω τὸν γνώμην πρεπομένων. καὶ οἱ μὲν τὸν πόλιν ἥρουν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἐκτεινον. ἡμεῖς δὲ, τοὺς προσελθόντας εἰς χέρας βιασάμενοι φεύγειν τρέπομεν. συνελαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀκέραιον τὸν πόλιν, ἐπεὶ κ' παύτῳ ἐχομένους εἶδον, καὶ καταπεπτωκότας ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις καταλαβόν, ἀφ' τῶν ἀγρῶν ἥκεσαν σκεδαζόντες, ἀμυνεῖν αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμενοι. τοιαύτης δὲ τῆς συμφορᾶς τοὺς αἴνατας καταλαβούσης, παίδων πλῆθος εὑρόν, καὶ γυναικῶν, καὶ θεραπείας, ἔ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς ἀπείρου τι πλῆθος· ἀγέλας τε βοσκημάτων ἤλασεν οἱ ἕρμαιοι, καὶ χρήματα πολλά. καὶ δὴ πλούσιον ἦν τὸ χωρίον. καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις ἰησοῦς διένειμε, ἀμοιβὴν ἐν ἁλώσεως. ἐκβαίνοντες δὲ καὶ τοῖς ἱεροσολύμοις, τά τε τῶν ἱεριχουντίων συμβεβηκότα πᾶσι καὶ τὰ τοῖς αἴνατας ὁρῶντες, ἔ τοῖς σφᾶς μεταβησεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, ἰησοῦν μὲν προσκαλεῖν οὐ διεγνωσαν. οὔτε γὰρ τυχεῖν τινος τῶν μετρίων ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέθρῳ ἔ χαναναίων ἔθνους πάντας πολεμοῦντος αὐτούς. κηφῆνας δὲ καὶ καθιερημένους γείτονας ὄντας αὐτοῖς ὑπὲρ συμμαχίαν παρεκάλεσαν, ἃ δ' αὐτοὺς προφάσασθαι τὸ κίνδυνον λέγοντες εἰ φθάσειεν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν. συμπείσαντες δ' αὐτοὺς διέγνωσαν προδράναι τὴν δύναμιν αὐτῶν. προσδεξαμένων δὲ τοὺς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρεσβεις πρὸς ἰησοῦν

φιλίαν

φιλίαν αἰτουμένους, οὓς μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῇ πόλει. οἱ δὲ ὁμολογοῦν αὐτοὺς Χαναναίους ὄντας φίλους ἡγούμενοι, ἀλλοφύλους δὲ τῶν ἀπὸ τῆς ἐρήμου τοῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες εἰ λέγοιεν ἑαυτοὺς μὴ πορρωτάτω τούτων κατοικεῖν, ἥκειν τε κατὰ πόθον τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, πολλὴν ἀνύσαντας ὁδὸν ἔφασκον, καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑπεδείκνυον. τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὄντας ἐξ ἐργασίας οὔσας, ὑπὸ τοῦ χρόνου τῆς ὁδοιπορίας, αὐτοῖς ἐπερρῶσθαι. πρυμνοὺς γὰρ εἰς τὸ πούπους πεπεῦσθαι πρὸς αὐτὸν ἐπιτηδὲς ἐλάβον. οὕτως οὖν εἰς μέσους ἐλέγον ὡς πεμφθείη ὑπὸ τῶν γαβαωνιτῶν καὶ τῶν περοίκων πόλεων, πολεῖται ἀπέχουσῶν τῆσδε τῆς γῆς, πυνθάμενοι περὶ αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' οἷς πάτριον αὐτοῖς ἐστὶ συνθήκαις. μαθόντες γὰρ ἐκ θεοῦ χάριτι καὶ δωρεᾷ τοῦ Χαναναίων αὐτοὺς γῆν κτήσασθαι δέδοσθαι, πύπτις τ' ἤλεγον ἥδεσθαι, καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῶν γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ ἀποδεικνύντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας, παρεκάλουν ὅπως συνθήκας καὶ φιλίαν σφίσιν ὁρκώσας. ἰησοῦς δὲ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς οὐκ εἶεν τῶν Χαναναίων ἐθνῶν, πείθεται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερουσίας ὅμνυσιν ἔξειν τε φίλους καὶ συμμάχους, καὶ μηδὲν μοχλεύσειν κατ' αὐτῶν ἄδικον, τοῖς ὅρκοις ἀποσωσανέσαντος τοῦ πλήθους. καὶ οἱ μὲν ὧν ἤλεγον τυχόντες ἐξ ἀπάτης, ἀπῆσαν πρὸς ἑαυτούς. ἰησοῦς δὲ τῆσδε τῆς χαναναίας φρατρίαις εἰς τὸν ὑπώρειον, καὶ μαθὼν οὐ πόρρω τῶν ἱεροσολύμων τοὺς γαβαωνίτας κατῳκημένους, καὶ ὄντας τοῦ χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτῶν τοὺς ἐπιλέκτους, τῆς ἀπάτης αὐτοῖς ἐνεκάλει· τῶν δ' οὐκ ἄλλην ἀφορμὴν σωτηρίας ἐχόντων ἢ πεῖσαι φασιζομένων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτῷ ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἱερέα ἐλεάζαρον καὶ τὴν γερουσίαν, καὶ δημοσίους αὐτοὺς δικαιωτὰς ποιεῖ ὅπως μὴ ὠμοσθέντα τὸν ὅρκον ὑποδικανύκοιεν ὄντας τοιούτους. καὶ οἱ μὲν τῆς καταλεγούσης αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν εὕραντο. τοῦ δὲ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος ὅτι τῇ μεταπάξασθαι πρὸς αὐτὸν τοὺς γαβαωνίτας, καὶ τοὺς τῶν πλησίον ἐθνῶν ἀθροκαλέσαντος βασιλέας συναίρασθαι τῇ κατ' αὐτῶν πολέμῳ, τούτους περάντας σὺν αὐτῷ, πλησίον δὲ ἦσαν, οἱ γαβαωνίται ἰδόντες, καὶ στρατοπεδευσαμένους ἐπί τινι πηγῇ τῆς πόλεως οὐκ ἄπωθεν βοηθοῦσαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο συμμαχον ἰησοῦν. ἐν τούτοις γὰρ αὐτοῖς τὰ πράγματα, ὡς ὑπὸ μὲν τούτων, ὀλεθρίως προσδοκᾶν. ὑπὸ δὲ τῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν χαναναίων ἡγουμένων στρατοπεδευσάντων σωθήσεσθαι διὰ τὴν ἡμετέραν φιλίαν ὑπολαμβάνειν. καὶ ἰησοῦς παντρατιᾷ σπεύσας ἐπὶ τὴν βοήθειαν, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀνύσας, ὥρθριος προσβάλλουσι τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει. καὶ τρατοῦσιν εἵπετο διώκων διὰ χωρίων ἀπόκλιτων. βήθωρα καλεῖται. ἔνθα καὶ τὴν διὰ θεοῦ συμπρᾶξιν ἔμαθεν, ἀπεμηλώσατο αὐτοῖς βροντῆς τε καὶ κεραυνῶν ἀφέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν καὶ τὴν ἡμέραν αὐξηθῆναι πολὺν ὡσὰν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ ἀπόκρη τὴν τῶν ἐναντίων προθυμίαν συνέκοψεν. ὡς τε καὶ λαμβάνει τοὺς βασιλέας ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους ἀσηλαίῳ καὶ μαχιδᾷ, καὶ κολάζει πάντας.

A maxime credebant ad negotium conficiendum idoneos. Qui periculosum rati, si se Chananæos faterentur, & multo tutius, si nihil sibi cum illis commune dicerent, sed longe diversas sedes habere: ajunt se fama viri excitos multorum dierum iter feciisse, & hoc esse verum, ex habitu comprobabant. vestes enim, quas viam ingressuri novas induissent, longo itinere detritas, sumpserant enim tritas data opera, ut verisimilia dicere B viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis urbibus, ut, salvis patriis institutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim, qvod Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & jus civitatis petere. his dictis, & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant, ut in fœdus & amicitiam admitterentur. C Jesus autem credens eorum verbis, qvod Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu juravit, habituros se eos pro amicis ac sociis, & nihil contra eos injustum molituros, approbante id fœdus universo populo. hoc astu voti compotes domum ad suos sunt reversi. Jesus autem, exercitu ducto in submontanum Chananæ tractum, cum D audisset Gabaonitas non longe à Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, evocatis eorum honoratioribus fraudem eorum incusabat: illis vero excusantibus non alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideo ad dolum versos necessitate cogente: Eleazarum pontificem & senatum convocat. cumque decretum esset non violandam fidem jurejurando sancitam, sed E publicis ministeriis deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atque hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterum cum rex *Josua. 10.* Hierosolymitarum indigne ferret Gabaonitas ad Jesum defeciisse, & quatuor proximarum gentium reges ad bellum contra eos gerendum acciviisset, Gabaonitæ videntes se peti, & hostes, castris circa quendam fontem non longe ab urbe positis, ad oppugnationem expediri, Jesum in auxilium F advocant. nam eo tum res devenerat, ut ab his perniciem expectarent, in illis vero, qui ad excidium Chananæorum venerant propter novam amicitiam, unicam spem salutis reponerent. Tum Jesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cumque terga vertissent, per declive fugientes est persecutus. Bethora is locus dicitur. Interfuisse huic prælio divinum auxilium evidentibus prodigiis apparuit, cœlo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper majore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quod dies factus est longior, ne intervenu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est, ut Jesus reges istos caperet in spelunca quadam latebras quærentes juxta Macchida, de omnibusq; supplicium sumeret.

creviſſe autem eam diem ultra conſuetum, extat relatum in ſacra volumina, quæ in templo ſunt aſſervata. Debellatis in hunc modum regibus, *Joſ. 11.* qui Gabaonitas invaſerant, Jeſus in Chananææ montana duxit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædaque abacta exercitum reducit in Galgala. cumque late per circumquaque ſitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter geſtis ſpargeretur, deque ſtupenda multitudine cæſorum, excitati ſunt in eos reges Libani accolæ, & ipſi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campeſtria colit, adſcitis Palæſtinis, caſtra poſuerunt ad urbem Galilææ, Berotham, non longe a ſuperiore Cædeſa, quæ etiam in Galilæorum agro ſita eſt. erantque omnes hæ copiæ, peditum trecenta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hoſtium multitudo, adeo tam ipſum Jeſum quam cæteros Iſraelitas terruit, ut præ metu minimum à deſperatione abeſſent. Sed cum Deus exprobraſſet eis formidinem, &, qvod ejus præſidio ſe non tam tutos putarent, pollicituſque victoriam, eqvos captivos enervari & currus incendi juſſiſſet: concepta ex his promiſſis fiducia, ducit in hoſtem: quem die quinto adeptus, pugnandi copiam facit. fitque conflictus validus, & ſtrages major, quam ut facilè credi poſſit, eſt edita. in fuga qvoque plurimi ceciderunt, ut præter paucos totus hoſtilis exercitus interierit. reges etiam ad unum omnes ſunt cæſi, adeoque ſævitum eſt in victos, ut, hominibus ſublatis, in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem pervagatus eſt, nemineque audente congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus ſuas pervenirent, interficiebat. Jamque quinto hujus belli anno exacto, Chananæorum nemo ſupererat, niſi, ſi qui in loca munitiſſima confugerant. Jeſus autem, caſtris è Galgalis in montana translatis, ſacrum tabernaculum in urbe Silunte fixit: quod is locus propter pulchritudinem viſus ſit idoneus, in quo tantiſper maneret, dum major commoditas ædificandi templi ſe præberet. Inde cum omni populo profectus verſus Sicima, altare, ita ut Moyſes præceperat, ſtatuit: & diviſo exercitu, in Garizæo monte dimidium ejus collocavit, & in Gibale alterum dimidium, in qvo altare erat cum Levitis ac ſacerdotibus. ubi mactatis victimis, execrationibusque peractis & in altari inſculptis, in Siluntem ſunt reverſi. Jeſus autem jam ſenex, cum videret Chananæorum urbes pene inexpugnabiles, tum propter ſitum naturæ tutum, tùm propter munitiones ad fruſtrandos hoſtium conatus arte additas: nam cognito Iſraelitarum ex Ægypto exitu, & quod ad ſuum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conventu populi in Siluntem indicto, concionem advocat. cumq; frequens concurſus factus eſſet, res hactenus fortiter ac feliciter geſtas recenſuit, quales par erat Dei auſpiciis à populo religioſiſſimo geri:

III. *Joſ. 13. 14. 18.*

A ὅτι δὲ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπίδοσιν τότε καὶ ὁ σωτὴρ ἔλαβεν, δηλοῦται διὰ τῶν ἀναγεγραμμένων ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασι. καταγραμμένων δ' οὕτως τῶν περὶ τοὺς βασιλέας. οἱ τῆς γαβεωνίτας πολεμήσοντες ἐστράτευσαν, ἐπανῆκε πάλιν τῆς Χαναναίας ἐπὶ τὸν ὀρεινὸν Ἰησοῦς. καὶ πάλιν τῶν ἐκ αὐτῆ φόνον ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβών, περᾶ εἰς τὸ ἐν Γαλγάλοις στρατόπεδον. ὁ δ' ἦν περὶ τῆς ἑβραίων ἀρετῆς λόγου πολλὴν φοι-

B τῶντος εἰς τοὺς περιοίκους, κατάπληξις ἦχε τοὺς ἀντιτασσομένους τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος. καὶ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ περὶ λίβανον ὄρος, βασιλῆς ὄντες Χαναναῖοι. ἐν οἱ ἐν τοῖς πεδίοις τῶν χαναναίων παλαιστίνες περὶ Γαζαν στρατοπεδεύσαντες πρὸς Βηρώθη πόλει τῆς γαλιλαίας τῆς ἄνω καθήκουσα ἀπέρρω. γαλιλαίων δέ ἐστι ἔθνος τὸ χωρίον. ὁ δ' ἦν στρατὸς παντὸς, ὁπλιτῶν μὲν ἦσαν μυριάδες τριάκοντα. μύριοι δ' ἱππεῖς ἐν ἅρμασι δισμύρια.

C καταπλήττει δὲ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε ἰησοῦν, ἐν τοὺς ἰσραηλίτας. ἐν πρὸς τὴν ἐλπίδα ὁ κρείττονος ἀλαζονέστερος ἦχον δι' ὑπερβολὴν ὁ θεός. ὁ δὲ ἰησοῦς δ' ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὸν φόβον, καὶ ὅτι πλέον τῆς περ αὐτὸ βοηθείας παρῆσιν, ἀναχωμοῦσι τὸ τοὺς ἐχθροὺς νικήσειν, καὶ καλέσαντος τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρώσαι. ἡρσαλέος πρὸς τοὺς ὑπεναντίους ὁ θεὸς. ὁμόμους, ἐξαίφνης ἦλθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

D ἀπὸ πέμπτης ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθών, σωσάπλει. καὶ καρτερὰ μάχη γίνεται, καὶ φόνος κρειττόνων πίστεως παρὰ τοῖς ἀκροωμένοις. διώκων τ' ὀπὶ πολὺν ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πλὴν ὀλίγων διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλῆς πάντες ἔπεσον. ὡς τι τῶν ἀνθρώπων ὑπολελοιπότων πρὸς τὸ κτείνεσθαι, τοὺς ἵππους ἰησοῦς αὐτὸ ἀνῆρει, καὶ τὰ ἅρματα ἐνεπίμπρα. πλέον τι χώραν ἐπ' ἀδείας διοπερεύετο, μηδενὸς πολεμοῦντος εἰς μάχην

E ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολιορκίαι τὰς πόλεις αἴρων, καὶ πάλιν ὅτου λάβοι φονεύων. ἐπὶ δὲ πέμπτον ἤδη παρεληλύθει, καὶ χαναναίων οὐκέτ' εὐθὺς ἀπολελειπτο, πλὴν εἰ μή τινες εἰς ἰσχυρότατον τεῖχος διέφυγον. ἰησοῦς δὲ ἐκ τῶν γαλγάλων ἀναστατοπεδεύσας, εἰς πλὴν ὄρεσιν ἰσᾶ πλὴν ἱερὰν σκηνὴν, κατὰ σιλουῶ πόλιν. ὀπτηδειότατον γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον διὰ κάλλος, ἕως οἰκοδομῆται ναὸν αὐτοῖς τὰ πραγματα θαδάχη. καὶ χωρήσας ἐντεῦθεν ὀπὶ σικίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, βωμόντα

F ἴσησιν ὅπου θεσπὶ μωυσῆς. καὶ νέμας πλὴν στρατιὰν, ὀπὶ μὲν τοῦ χαριζεῖν ὄρει πλὴν ἡμισείαν ἴσησι. ὀπὶ δὲ τοῦ γαιηλῶ πλὴν ἡμισείαν, ἐν ᾧ καὶ ἐβωμός ἐστι, καὶ τὸ λευιτικὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς. θύσαντες δὲ καὶ ἀρὰς ποιησάμενοι, καὶ ταύτας ὀπὶ τῶν βωμῶν γεγραμμένας καταλείπουσι, εἰς πλὴν σιλουῶ ἀνέζευξαν. ἰησοῦς δ' ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς τῶν χαναναίων πόλεις ἐρῶν σὺν ἀλώπυσι πρό τι τῶν χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ἰσχυρότητος, καὶ τῆς τῶν τειχῶν ἰσχύος, ἀ τῇ φυσικῇ τ' πόλεων πλεονεξίᾳ πεφυλαγμένοι προσπεδόκων τοὺς πο-

G λεμίους ἀφέξεσθαι πολιορκίας δι' ὑπογωγὴν τῶν λαζῶν (καὶ γὰρ ἐπ' ἐλεύθρῳ τοῦ ἑαυτῶν οἱ χαναναῖοι μαθόντες, τοὺς ἰσραηλίτας ποιησαμένους τ' ἔξοδον πλὴν ἀπ' αἰγύπτου, πρὸς τὸ τοὺς πόλεις χαρτερὰς ποιῆν σπουδὴν ἅπαντ' ἦσαν τ' χρόνον) συναγαγὼν τ' λαὸν εἰς τ' σιλουῶ ἐκκλησίαν παρήγγελε καὶ ἀπαδῆ σωδεομένοντων, τότε ἤδη κατορθωμένα τὰς μεγιστὰς πράξεις ὑπ' εἰσὶν ἄρισται, τῷ θεῷ τῷ θαδάχοντι αὐτοῖς ἀξίαν, καὶ τῆς ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς κατακολουθοῦσιν ἐλεγε.

βασι-

βασιλέας τε τριάκοντα καὶ ἕνα τολμήσαντας αὐτοῖς εἰς A reges triginta & unum ausos manus conferere,
χεῖρας ἐλθεῖν κεκρατεῖσθαι δηλῶν, καὶ στρατιὰν ὅση devictos, exercitusque potentissimos prælio su-
ποτὲ κατελπίσουσι τῆς αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχλεν peratos, internecione cæsos, ut ne reliquiæ qui-
συμῤῥῦναι ἅπασαν ἀφανισθεῖσαν, ὡς μηδὲ γένεαν αὐτοῖς dem generis supererent. cæterum, qvoniam ex
ὑπολελεῖφθαι. τῶν δὲ πόλεων, ἐπειδήπερ αἱ μὲν ἐκλείπουσιν, urbibus aliæ captæ essent, aliæ munitiores & ob
ὡς ἐς δὲ δεῖ χρόνου καὶ μεγάλης πολιορκίας διὰ τὸν τῶν τειχῶν ἐχυρότητα, καὶ διὰ ταύ- hoc obstinatiores longa oppugnatione opus ha-
τὴν τῶν οἰκητόρων παροίκησιν, ἠξίου τοὺς ἐκ τῆς περαίας τοῦ Ἰορδάνου συνεξορμήσαντας αὐτοῖς, καὶ τῶν κιν- berent, censuit eos, qui ex regione ultra Jordanē
δύνων συναραμένους, ἔντας συγχωρεῖς ἀπολύειν ἤδη B sita in communem expeditionem profecti fue-
ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, χάριν αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ὁμολο- rant, & propter cognationem socios periculorum
γουμένους. ἵνα τε κατὰ φυλὴν ἀρετῇ τε σὺν χρῇ μαρ- se adjunxerant, gratiis prius actis, ad proprias se-
τυρηθέντας πέμπειν. οἱ δὲ γῆν σκεπτησαμένους πρὸς des remittendos. deinde ex singulis tribubus sin-
μηδὲν κακουργήσαντες δηλώσουσιν ἡμῖν αὐτὸς gulos testatæ probitatis viros eligendos, qui re-
αὐτῆς τὸ μέγεθος. καὶ ἰησοῦς μὲν τοῦτους ποιησά- gionem totam permensi bona fide & absque dolo
μενος τοὺς λόγους, συνεκάθισεν ἐχεῖ τὸ πλῆθος. C magnitudinem ejus renunciarent. In eam sen-
ἄνδρας τοὺς σκεπτησαμένους δὲ τὴν χώραν αὐτῶν ἐξέ- tentiam itum est ab universo populo: moxque e-
πεμψε, συνέδους αὐτοῖς τινὰς γεωμετρίας ἐπισήμο- os viros misit ad metiendam terram, adjunctis ad
νας, οὓς πλανᾶσθαι οὐκ ἤμελλε λήσεσθαι διὰ τὴν τέχνην. eos quibusdam geometriæ peritis, qui propter
ἐστειλάς δους ἐπὶ πᾶσαν τῆς τε δαίμονος διαμετρεῖν hanc scientiam errare ac falli non poterant: his-
γῆς, καὶ τῆς ἦσον ἀγαθῆς. ἡ γὰρ φύσις τῆς χαναναίων que mandata dedit, ut æstimationem agrorum
γῆς, τοιαύτη τις ἐστιν. ὡς ἰδοὶ τις ἂν πεδία μεγάλα juxta bonitatem terræ facerent. nam Chananææ
καὶ καρπεὺς φέρειν ἱκανώτατα. καὶ συγκρινόμενα natura talis est, ut videre liceat campos magnos,
μὲν ἑτέρᾳ γῇ, παιδαίμονα νομισθησόμενα. τῆς δ' ἱε- & frugum ac fructuum feracissimos, qui collati
ρεχουσίων χωρίας δὲ παραβαλλόμενα, καὶ τῆς ἱεροσολυ- ad aliam terram admodum uberes videri pos-
μιτῶν, τὸ μηδὲν ἀναφανισόμενα. καὶ τοι παντελῶς ὀ- D sent: quod si iidem ad Hierichuntinum aut Hie-
λίγων αὐτῶν ἕνα τοῦ γῆν συμβεβηκέναι τῆς πάντης ἀρε- rosolymitanum agrum conferantur, jam non
τῆν τοῦ πόλλου, ἀλλ' ἐπιδολῇ εἰς καρπῶν ἐκτρο- magni pretii videbuntur: cum tamen hi agri par-
φίαν τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολέλοιπεν ἑτέρας. καὶ διὰ vi sint & bona ex parte montani, sed quantum ad
τοῦτο τιμητὸς μᾶλλον ἢ μετρητὸς τοὺς κλήρους ἐποι- fertilitatem attinet, nullis aliis secundi hanc ob
ῆσαν ἐπέλαβε, πολλάκις ἑνὸς πλέθρου καὶ χιλίων ἀν- rem voluit juxta æstimationem potius, quam jux-
τὶ χίλιον ἡμισείου. οἱ δ' ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δέκα ta mensuram sortitionem fieri, quod nonnun-
δὲ ἦσαν, διεοδεύσαντές τε καὶ τιμησάμενοι τοῦ γῆν ἐν quam unum jugerum pro mille aliis valeat. De-
ἑβδόμει μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς σιλοῦντα πό- cemviri autem huic negotio destinati, perlustra-
λιν, ἔνθα τὴν σκηνὴν ἐστήκησαν. καὶ ἰησοῦς ἐλεάζα- E ta regione & æstimatione terræ peracta, septimo
ρόν τε καὶ τοῦ γερουσίαν καὶ σὺν τοῖς φυλάρχοις mense reversi sunt ad eum in Siluntem, ubi tum
μεγαλέων, νέμει τοῖς ἑπτὰ φυλαῖς, καὶ τῆς μανασσι- tabernaculi sedes erat. Tum Jesus, assumpto
τῶν τοῖς ἡμίσεσι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῶν φυλῶν Eleazaro cum senatu ac tribuum principibus, divi-
τοῦ μέτρησιν ποιησάμενος. κληρώσαντος δ' αὐτοῦ, ἡ sit regionem novem tribubus & Manassitarum
μὲν ἰούδα λαχοῦσα πᾶσαν αἱρέσιμον τοῦ καθύπερ- dimidiæ parti, cuique tribui pro ejus magnitu-
θεν ἰουδαίαν. διατείνουσαν μὲν, ἄχρι τῶν ἱεροσο- dine agrum admetiens. cumque ad sortes ven-
λύμων. τὸ δ' εὖρος, ἕως τῆς σοδομίτιδος λίμνης κα- tum esset, tribui Judæ obvenit tota superior Ju-
θήκουσαν, ἐν δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν, ἀσκά- dæa pertinens usque Hierosolyma. latitudo vero
λων καὶ γάζα. συμεωνις δὲ, δεύτερα γὰ λαὶ, ἔλαχε F ejus Sodomiticum lacum attingebat. in hac sorte
τῆς ἰδουμαίας τοῦ αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ ἀραβίᾳ συνορα- urbes erant Ascalon & Gaza. Secundo loco Si-
ούσαν. βενιαμίτης δ', τοῦ ἀπὸ ἰορδάνου ποταμοῦ ἔλαχον. meonis sortita est Idumææ partem Ægypto &
ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος. τὸ δὲ πλάτος, ἱεροσολύμοις ὁρίζομένου καὶ βεθήλοις. στενότα- Arabiæ conterminam. Benjamitæ deinde regio-
τος δὲ πλήρης ἦτος ἦν διὰ τοῦ τῆς γῆς ἀρετήν. ἱερι- nem sortiti sunt, quæ à Jordane amne usque ma-
χοῦντα γὰ, καὶ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον. ἡ δὲ re protenditur. latitudo vero ejus patet Hieroso-
ἐφραίμου φυλὴ, τοῦ ἄχρι θαδάρων ἀπὸ ἰορδάνου lyma inter & Bethela, angustissima autem hæc
ποταμοῦ μηκυνομένου ἔλαχεν. εὐρείαν δὲ, ὅσον ἀπὸ G sors fuit, propter agri bonitatem. Hierosolyma
βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελμᾶτᾶ πεδίον. τῆς μανασσι- enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi au-
τιδος δὲ ἡμίσεις, ἀπὸ μὲν ἰορδάνου μέχρι δώρων tem tribus terram à Jordane usque Gadara in
πόλεως, πλάτος ἦ ἀπὸ βηθσάνων, ἣ νῦν σκυθοπο- longum protensam sortita est, in latū patentem à
λεως, καλεῖται. καὶ μετὰ τούτους ἰσάχαρις, καρμη- Bethelis usque magnum campum. Manassetidis
λόν τε ὄρος, καὶ τὸν ποταμὸν τῆς μήκους ποιησαμέ- item dimidia pars agrum à Jordane usque Dora
νη τέρμονα. τὸ δ' ἰταβύριον ὄρος, τοῦ πλάτους. urbem, latitudine usq; Bethsana, quæ nunc Scy-
ζαβελαίτας δὲ, τοῦ μέχρι γλυκυσεχπὸς, καὶ thopolis vocatur. Post hos Isacharis in longum,
λίμνης τοῦ θαλάσσαν καὶ γάλαξαν ἔλαχον. patentem à flumine usque Carmelum montem,
latitudinis vero mons Itabyrius fuit termi-
nus. Zabulonitæ usque Genesaritem lacum,
terram Carmelo & mari contiguam sunt sortiti.

Quæ autem regio poſt Carmelum ſita eſt convallis ex re nomen habens, tota Aſeritis ceſſit, qua ad Sidonem eſt obverſa. In hac portione fuit urbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ vero ad Orientem ſpectant usque Damaſcum urbem & ſuperior Galilæa Nephthalitis obtigit, uſque Libani montẽ & Jordanis fontes, qui ex hoc monte oriuntur, qua fines ſunt Arces urbis verſus ſeptentriones ſitæ. Porro Danitæ adepti ſunt, quicquid vallis ad Occidentem ſolem vergit, Azoto & Doris terminati. horum eſt Jamnia & Gitta, & totus ager, qui ab Acarone pertingit uſque montem, a quo Judæ tribus initium fecit. Ad hunc modum ſex gentium à filiis Chananæi denominatarum regionem Jeſus diviſit, & novem cum dimidia tribubus habitandam dedit. Amoræam enim & ipſam ab uno ex filiis ejus dictam Moyſes jam ante duabus cum dimidia tribubus diviſerat, ut ſupra diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, Amathæorum & Aritheorum agri nihil ad hanc diviſionem pertinuerunt. Cæterum Jeſus, ætate jam defecta, cum non valeret conſilia ſua per ſe exequi, & qui vicem ejus gerebant, negligentius rempublicam adminiſtrarent, præcepit unicuique tribui, ut ex ſua ſorte Chananæorum reliquias tolleret. In hoc enim conſiſtere & ipſorum ſecuritatem, & diſciplinæ ac religionis incolumitatem: idque eos non ex Moyſis tantum monitis, ſed ſuomet experimento didiciſſe: deinde ut Levitis trigintaocto deſtinatas urbes redderent, jam enim decem in Amoræa trans flumen acceperant ex his in tribus profugis receptacula ſunt inſtituta. nihil enim magis erat curæ, quam ut nusquam à Moyſis præſcriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu Judæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Nephthalitide Cedeſis, quæ eſt in ſuperiore Galilæa. poſt hæc quod de præda reliqvum erat, diviſit: ſupererat enim permultum. unde non mediocris divitiarum acceſſio & publicè & privatim facta eſt. tantum erat auri & veſtimentorum ac reliquæ ſupellectilis, tantum etiam jumentorum ac pecudum, ut numero comprehendi non poſſent. Poſthæc, advocato in concionem exercitu, ad eos, qui ex regione ultra Jordanem ſita una militabant numero quinquaginta millia, in hanc ſententiam locutus eſt: Qvoniam Deus & pater, qvi eſt dominus Hebræorum generis, terram hanc & acquirere dedit, & in perpetuum manſuram nobis promiſit: vosque opem veſtram indigentibus ex mandato Dei alacriter & impigre præſtitiſtis, æqvum eſt, cum jam nihil arduum ſuperſit, miſſionem vobis dari, & promptitudine veſtra non abuti: quandoquidem certi ſumus, ſi in poſterum ſit opus, nihilo ſegnius operam veſtram nobis paratam fore. Itaq; gratias vobis agimus, quod ſocii periculorum eſſe voluiſtis, rogamusq;, ut in hac mutua benevolentia perſeveretis, memores amicorum, & qvod vos quoque veſtras poſſeſſiones noſtris auxiliis paraſtis, ſicut nos ad hanc felicitatem

Lib. 4. cap. 7.

τὴν δὲ ἀπὸ Καρμήλου, κοιλάδα περιεχομένην διὰ τὸ καὶ τοιαύτην εἶναι, ἀσηρίτην Φέρουσαν πᾶσαν τὴν ἀντικρὺς πρὸς ἑσπέραν Σιδῶνος πρόσοψιν. ἀρκὴ δὲ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μεσόγαιᾳ ἡ καὶ ἀκτιπτύς. τὰ δὲ πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς πρὸς μέσην δαμασκοῦ πόλεως, καὶ τῆς γαλιλαίας τὸ καθύπερθεν, νεφθαλίτην παρέλαβον, ἕως τῶν λιβάνου ὄρους, καὶ τῶν τοῦ ἰορδάνου πηγῶν αἳ τὴν ὁρμὴν ἐκ τοῦ ὄρους ἔχουσιν, ἐκ τοῦ καθήκοντος πρὸς ἄρκτους ὅροις καὶ βύρσεια πόλεως ἀρκῆς παροικούσης. δανίται δ', τῆς πόλεως ἄπωθεν πρὸς δυσμὰς τετραπλάσιον τοῦ ἡλίου λαγχάνουσιν ἀζώτου καὶ δώρεως ἐπιζόμενοι. ἰάμνιάν τε πᾶσαν καὶ γίτταν, ἀπ' ἀκάρωνος ἕως τοῦ ὄρους, ἐξ οὗπερ ἡ φυλὴ ἤρξατο φυλῆς. καὶ ἐξ μὲν ἔθνη τῶν υἱῶν τοῦ χαναναίου φέροντα τὰ ἐπωνυμίαν διεῖλεν ἕπτα ἰησοῦς, καὶ τοῖς υἱοῖς ταῖς ἑνὸς καὶ τῇ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκεν νεμεσθαι. τῷ γὰρ ἀμορίτῃ, καὶ αὐτοῦ οὕτως ἀφ' ἑνὸς τῶν χαναναίων παίδων καλουμένου μωυσῆς ἤδη πρόσθεν, ὡς γενεμηκει ταῖς δυσὶ φυλαῖς καὶ τῇ ἡμισείᾳ. τοῦτο δὲ καὶ πρότερον δεδηλώκειν. τὰ δὲ τῶν σιδωνίων, καὶ ἀρουκαίων, καὶ ἀμαθείων, καὶ ἀριθείων, ἀλλοφύλων ἐστὶ γένη. ἰησοῦς δὲ, ὁ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πρὸς τὰ πράττειν ὅσα καὶ νοήσειεν, τῶν τι μετ' αὐτὸν τοῖς ἡγεμονείαν παραλαβόντων ἀμελῶς πρασσόντων τοῦ κοινῇ συμφέροντος, παρήγγειλε φυλῇ ἑκάστῃ, τῷ γένους τῶν χαναναίων μηδὲν ὑπολιπεῖν ἐν τῇ κατοικεκληρωμένῃ γῇ. τοῖς γὰρ ἀσφάλειαν αὐτοῖς καὶ τοῖς φυλάκιον τῶν πατρίων ἐθῶν, ἐν μόνῳ τούτῳ καὶ μωυσῆς αὐτοῖς εἶναι προεῖπεν, καὶ πεῖρ' αὐτοὺς ἐπαινέσας. καὶ τῶν λευίτας δὲ τοὺς ἐκτὸς καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀποδιδόναι. προσῆκεν γὰρ ἤδη κατὰ τοῖς ἀμορραίους τοὺς δέκα. πεῖρ' ὧν τρεῖς δοθήσεσθαι τοῖς φυγάσιν εἰκὸς ἐν αὐτοῖς. μέλλησε γὰρ οἱ προσοφελεῖν, τὰ μηδὲν ὧν μωυσῆς διέταξε παραλιπεῖν. τῆς μὲν οὖν ἰούδα φυλῆς χεβρὼν ἀπόκιμα δὲ τῆς ἐφραίμου. τῆς νεφθαλίτιδος ἦν κεδέσιν. ἔστι δὲ καὶ τῆς καθύπερθεν γαλιλαίας τοῦτο χωρίον. νέμει δ' καὶ τῆς λεΐας ὅσα μὴ ἐπιλοιπά. πολλὴν δ' ἐγίγνετο. καὶ μεγάλους πλούτους περιεβέβλητο καὶ κοινῇ πάντες καὶ κατ' ἰδίαν ἑκάστου χρυσοῦ τε καὶ ἐσθήτων καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς ἕνεκα. πρὸς ἀποδῶν δ' πολήθους, ὅσων δὲ ἀριθμὸν μαθεῖν οὐ προσῆν. μὴ δὴ τοῦτο, σπανίαν εἰς σκληρίαν τὸν στρατὸν, τοῖς ἐπὶ τὸν ἰορδάνου καὶ τοῖς ἀμορραίου ἰδρυμένοις, σωφρονίσαι δ' αὐτοῖς πεντακισμύριοι ὁπλῖται, ἔλεξε τάδε. ἐπεὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ δεσπότης τῶν ἑβραίων ἡμῶν, γῆν τε κτήσασθαι ταύτην ἔδωκε, καὶ κτηθεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν φυλάξειν ὑπέσχηται, συνεργείας δ' τῆς παρ' ὑμῶν κατ' ἐπιτολὴν τῶν σκήπτου δεομένοις, αὐτοὺς εἰς ἅπαντα προθύμους ἐδώκατε, δίκαιον ὑμᾶς μηδενὸς ἔτι δυσκόλου πρειμένοις ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν, φειδοῦς τῆς προθυμίας ὑμῶν, ὧν εἰ καὶ πάλιν δεήσειεν ἡμῖν αὐτῆς, ἄοκνον ἔχειν μὲν εἰς τὰ καιρήσοντα, καὶ μὴ πρὸς νῦν καμοῦσαν αὐθις βραδυτέραν. χάρις τε σὺν ὑμῖν ὧν σωθησόμεθα κινδύνων. καὶ οὐχὶ νῦν μόνον ἀλλὰ εἰς πᾶν οὕτως μένοντες ἀγαθοὶ μεμνήσθαι τῶν φίλων, καὶ σῷζ τῇ ἀρετῇ κρατεῖν ὅσα παρ' αὐτῶν ὑμῖν ὑπῆρξεν, ὅπως τοῦ ἀπολαῦσιν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ἡμᾶς ἀναβάλλεσθε, καὶ πιθόμενοι εἰς ἃ νῦν διανοίᾳ δικαίᾳ καθίσημι, ἐπεὶ ἔτως ἐκείνοις αὖ μεταλαμβάνειν, γένοιτο

Deo favente & vobis adnitentibus pervenimus,

γένοιτ' ἂν ὑμῖν πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἀγαθοῖς ἐκ τῶν σὺν ἡμῖν πόνων πλοῦτος ἄφθονος, λείαν τε πολλὴν ἐπαγόμενοι καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τὸ τούτων ἅπαν πολύ, ἢ παρ' ἡμῶν εὔνοια, καὶ πρὸς ὅτι βουληθείητε κατ' ἀμοιβὴν πρόθυμον. ἔστι γὰρ ὧν μωυσῆς προεῖπεν ἀπολείφθητε, καταφρονήσαντες ἐξ ἀνθρώπων ἀπολοῦντο, οὐτ' ἴσον οὐδέν, ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν ὀφείλω. χαίροντας οὖν ἡμᾶς ὅτι τοὺς κληρουχίας ἀποδόσομαι. καὶ παρακαλοῦμεν μηδένα τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ἕρον ὑπολαμβάνειν. μηδ' ὅτι μεταξὺ ποταμὸς οὗτος ἐστιν ἑτέρους ἡμᾶς νομίσητε καὶ οὐχὶ Ἑβραίους. ἀβράμου γὰρ ἅπαντες ἐσμὲν ὅτι ἐνταῦθα κἀκεῖ κατοικοῦντες. ἀπὸ τε εἷς τοὺς τε ἡμετέρους προγόνους καὶ τοὺς ὑμῶν αὐτῶν παρήγαγεν εἰς τὸν βίον. οὗ τῆς θρησκείας ὅτι μελέτωσι καὶ πολιτείας δεῖ, λῦ αὐτὸς μωυσέως διέταξε, φυλακὴν ἔχοντας πᾶσαν. ὡς ἐμμενόντων μὲν τούτοις, καὶ τὸ θεοῦ πυρέξοντος σύνοιαν εἶναι καὶ σύμμαχον ἑαυτόν. ἐκτραπέντων δ' εἰς ἑτέρων ἐθνῶν μίμησιν, ἀπροφθύμου τ' ἡμῶν. ταῦτα εἰπὼν καὶ καθ' ἕνα τοὺς ἐν τέλει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἅπαντας μὲν, αὐτὸς μὲν ἐπέμεινε. προὔπεμπε δ' αὐτοὺς ὁ λαὸς σὺν ἀδακρυτὶ καὶ μόλις ἀλλήλων ἀπολύμενοι. καὶ διαβάσαι οὖν τὸν ποταμὸν ἦν ῥοῦβηλις φυλὴ καὶ γαδδίς, καὶ ὅσοι τῶν μανασσητῶν αὐτοῖς ἕπονται, βωμὸν ἐπὲρ τῆς ὄχθης ἱδρύσαντας ἰορδάνου μνημεῖον τοῖς ἔπειτα γνησομένοις, καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν κατοικησομένους εἰκειότητος. ἀκούσαντες δ' οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσθαι τοὺς ἀπολυθέντας, οὐ μετὰ τῆς ἐκείνοις γνώμης ἀνέκραγον αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι νεωτερισμὸν καὶ ξενικῶν εἰσαγωγὴν θεῶν, οὐκ ἄγνοιαν ἀπιστοῦντες. ἀλλὰ πρὸς τὸν θεῖον θρησκείαν τὸν διαβολὴν πιθανὴν νομίζοντες, ἔνοπλοι ἦσαν. ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τῶν τὸν βωμὸν ἱδρυσαμένων, περαιωσόμενοι τὸν ποταμὸν, καὶ καλέσοντες αὐτοὺς τῆς ὠμοτέρας τῶν πατρίων ἐθῶν. οὐ γὰρ ἐδόκει τὸν συγγένειαν αὐτοὺς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν τὸν αἰτίαν εἰληφότων, ἀλλὰ τὸ θεοῦ βούλητον, καὶ ᾧ τρόπῳ τιμώμενος χαίρει. καὶ οἱ μὲν, ἐστράτευσαν ἐπ' ὀργῆς. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος ἡ γερουσία, λόγοις συμβουλεύοντες ἀναπείρειν αὐτῶν τῆς γνώμης λαβεῖν πεῖραν. ἔστιτ' ἂν παθεῖν μάθωσι τὸν διάνοιαν αὐτῶν, ὅτι τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρεσβευτὰς πρὸς αὐτοὺς, φινεέσην τὸν υἱὸν ἐλεαζάρου, καὶ δέκα σὺν αὐτῷ τῶν ἐν τιμῇ παρὰ τοῖς ἑβραίοις, μαθησομένους τι καὶ φρονήσοντες, τὸν βωμὸν ὅτι τῆς ὄχθης ἀπὸ ποταμοῦ διαβάντες ἔστησαν. ὡς ἢ περαιωσομένων, ἐπὶ πρὸς αὐτοὺς ἀφικομένων ἐκκλησίαν συναγελάσαι, τοὺς φινεέσης, μείζω μὲν αὐτοὺς ἁμαρτεῖν ἔλεγε, ἢ ὥς τε λόγοις ὑπομνησθέντας νενουθετῆσθαι πρὸς τὰ μέλλοντα. πολὺ, οὐ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς παρανομίας ἀποδόντας δίκης ἐπ' ὅπλα ἐπὶ τὸν ἐκ χθρῶν τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς δὲ τὸ συγγενὲς καὶ τὸ τάχα καὶ λόγοις ἂν σωφρονῆσαι σκοπήσαντας οὕτω παύσασθαι τὸν πρόθεσιν, ἵνα τὸν αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς προήχθητε τὸν βωμὸν κατασκάψαι, μήτε προπετεῖς δοκῶμεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς, καὶ λογισμὸν ὅσον πεποιημένους τὸν βωμὸν, καὶ δικαίως ἀμυνώμενα τῆς θεοῦ ἐλεγχθείσης ἀληθοῦς. ἐγὼ γὰρ ἠξίωμαι ὑμᾶς πείρᾳ τῆς θεοῦ γνώμης ἐντὸς γεγονέναι, καὶ νόμων ὧν αὐτὸς ἡμῖν ἔδωκεν ἀκροατὰς ὑπάρχοντας, διαζευχθέντας ἡμῶν καὶ παρόντας εἰς τὸν ἴδιον κλῆρον,

nec id sine vestræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati estis, multumque prædæ, auri, & argenti referetis, & super omnia nostram benevolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Moysis mandatis satisfeciistis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad nostram gratiam promerendam reliqvum feciistis. Lætos igitur vos ad vestras possessiones dimittimus, hoc unum rogatos, ut nullum terminum existimetis cognationem nostram dirimere: neve propter flumen medium alios nos putetis quam Hebræos. Omnes enim Abrahæ stirps sumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus, unus Deus tam nostros quam vestros majores in hanc lucem protulit: cujus leges ac religio per Moysem instituta diligenter observanda sunt. hoc enim pacto futurus est adjutor & propitius: sicut contra si in alienos ritus degeneraverimus, & ipse nos aversabitur. Hæc locutus & singillatim primatibus populoque in commune dicto vale, ipse quidem eodem loco restitit: reliqua autem multitudo universa cum lacrymis eos deducebat, & ægre a se invicem divellebantur. Itaque trajecto fluvio Rubelis tribus & Gadis & qvotquot Manassitarum eos sunt secuti, altare super ripam Jordanis erigunt, monumentum posteris & signum conjunctionis cum reliquis, qui ultra Jordanem incolunt. Quo audito apud cæteros Israelitas, cum altare exstructū scirent, non etiam quo animo, putabant eos, novata religione, alienorum numinum cultum velle introducere: & temere hac suspicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi. existimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum, qui in hoc erant crimine, quam divinæ voluntatis rationem habendam. atque ita irati ad expeditionem se accinxerunt. Jesus vero & pontifex Eleazarus cū senatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quam armis rem aggrediendam, & scitandum, qua mente id fecerint: & si forte malo animo factum deprehensum sit, tum demum armis impetendos, mittunt igitur eo legatos, Phineesem filium Eleazari & cum eo decem honoratos in populo, qui cognoscant, quid sibi volentes altare in ripa construxissent. Ut vero trajecto flumine, & conventu advocato, Phineeses in concione constitit: Majus, inquit, vestrum delictum est, quam ut verbis tantum castigari debeat. attamen non culpæ magnitudine moti repente ad arma conclamavimo, ut pœnas sumeremus, sed respectu cognationis, & ea spe, qvod fortasse admonitione ad sanitatem reduci possitis, legationem ad vos suscepimus, ut, cognita causa extructi altaris, non temere armasse nos in vos videamur, si piis rationibus adducti id feciistis: sin autem in culpa sitis, justam ultionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos, qui perspectam Dei sententiam habetis, & legum ejus auditores estis, disjunctos à nobis & in vestram possessionem reversos,

IV. Jos. 22.

quam Deo ferre acceptam debetis, cujus providentia contigit, beneficiorum ipsius oblitos, & relictis tabernaculo, arca & altari patrio, externos deos complecti, ac Chananæorum impietati accedere. Sed venia dabitur, si resipiscatis, & non ad majorem insaniam prolabimini, ad domesticarum legum reverentiam reducti. Quod si in male cœptis obstinate persistatis, non gravabimur ullum laborem pro legum defensione suscipere, sed ad has simul & Dei honorem tuendum, flumine trajecto, pro Chananæis habitos, non secus atque illos exterminabimus. Cavete enim, putetis, quia extra limitem nostrum estis, extra potestatem etiam Dei vos evasisse: ubiubi estis, omnia sunt illius, nec licet jus ejus ac judicium effugere. Qvod si putatis locum vobis ad recte sapiendum esse obstaculo, præstat novam agrorum divisionem facere, & hanc regionem pecoribus compascuam relinquere. Satius est igitur, ut resipiscatis, & a novitatibus, mutato proposito, desistatis: rogamusque vos per salutem liberorum ac conjugum, & quicquid habetis carissimum, ne nobis belli suscipiendi necessitatem imponatis, contra quos minime volumus. In hac enim concione & consultatione situm est, utrum pace nostra & vestris affectibus perpetuo frui malitis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia belli periculis exponere. Postquam hæc Phineesses dicere desiit, qui concioni præerant, pro communis causæ defensione hæc attulerunt: Viri fratres, nos neque è cognatione deficere volumus, neq; in religione, cujus nequaquam pœnitet, quicquam innovare. Unum Deum novimus Hebræis omnibus communem, & altare ejus æreum, quod est ante tabernaculum, nec aliud unquam nostras excipiet victimas. Nam hoc quod nunc ereximus, qvodque vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad Deum sacrificiis placandum extructum est, sed ut perpetuum argumentum exstet nostræ necessitudinis, nosque patriæ religionis admoneat, non, ut vos suspicamini, violandæ religionis sit initium. & hanc fuisse nobis extruendi causam, Deus ipse testis esto idoneus. quapropter meliorem posthac de nobis opinionem habetote, absitque, ut nos affines existimetis ei crimini, cui quisquis ex Abrahæ posteris se obnoxium fecerit, & à patriis moribus ac ritibus degeneraverit, absque capitali pœna expiari non valeat. His auditis, Phineesses collaudataque eorum constantia, reversus ad Jesum, rem totam apud populum expositi. qui lætus, quod nec delectu opus esset nec civili sangvine, gratias egit Deo per sacrificia: moxque soluto conventu, reversis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit domicilium. Anno autem post vigesimo jam decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus, & cum senatu magistratibus, tum ex plebe, qvotquot erat comodum, ubi vidit omnes adesse, primum Dei beneficia in memoriam illis revocat plurima, per quæ ex rebus afflictis in tantas opes tantamque gloriam pervenerant; hortatur deinde, ut dent operam, ut Deum in posterum æque habeant propitium, cum sciant ejus benevolentiam non aliis retineri posse quam pietatis artibus,

Ios. 23. 24.

A ὂν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου πρὸς ἡμᾶς εὐνοίας ἐλαχεπελήθειν λαβεῖν αὐτὸν, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὸν κιβωτὸν καταλιπόντας, καὶ βωμὸν ὃς ἡμῖν πάτριος. ξενικοὺς θεοὺς ἀπιφέρειν τοῖς χαναναίων κακοῖς προσκεχωρηκότας. ἀλλ' οὐδὲν ἀδικεῖν δόξετε μετανοήσαντες καὶ παραυτίκα μὴ μανέντες, νόμων ἢ πατρίων αἰδῶ ἢ μνήμην λαβόντες. ἂν δ' ἐπιμένητε τοῖς ἡμαρτημένοις, οὐ παραστησόμεθα τὸν ὑπὲρ τῶν

B νόμων πόνον. ἀλλὰ περάσαντες τὸν ἰορδάνην πρὸς τοὺς βοηθήσομεν, καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν θεὸν, μηδὲν ὑμᾶς χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθερίσοντες. μὴ γὰρ νομίσητε τὴν διαβατικὴν ταύτην τὸν πόλεμον, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως ἔξω γεγονέναι, πανταχοῦ δ' ἐν τοῖς πᾶσιν ἐστί. καὶ δυσθρᾶναι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς δίκην, ἀδύνατον. εἰδ' οἴεσθε τὴν ἐνταῦθα παρουσίαν ὑμῖν ἐμ-

C πόδιον εἶναι τοῦ σωφρονεῖν, οὐδὲν κωλύσει πάλιν τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι καὶ πάντων ἀνώναι μηλέδοτον. ἀλλ' ὑπισχνεῖται σωφρονήσαντες, καὶ ὑπὲρ νεαροῖς μεταθέμενοι τῆς ἁμαρτήμασι. καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν, μὴ παθεῖν ὑμῖν ἀναγκαῖον ἁμιλλᾶσθαι, ὡς ἐκ τῆς ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τῶν φιλτάτων ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κειμένων, ἕτοιμοι βουλεύεσθε, λόγοις ἢ πράξει συμφέρειν

D ὑπολαβόντες, ἢ πρὸς ἔργων καὶ πολέμου παρεσκευῆς. τοσαῦτα δὲ φινεέσου διαλεχθέντος οἱ πρεσβύτατοι τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο περὶ τῶν ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογεῖσθαι, καὶ μήτε συγγνώμης τυχεῖν αὐτοὺς ἀποστεροῦν, μήτε καινοτερισμὸν ἀναιρεῖσθαι τὸν βωμὸν ἔλεγον. ἀλλὰ θεὸν τε ἕνα γινώσκειν τὸν ἑβραίοις ἅπασι κοινὸν, καὶ τὸν πρὸς τῆς σκηνῆς βωμὸν

E χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας ποιῆσαι. τὸν μὲν γὰρ γενῶν ἀναστάντα, διὸ καὶ ὑπόπλοι γεγόνασιν, ἀκριβῆ θρησκείαν ἱδρύσθαι, σύμβολον ἵνα ὅπως εἴη, καὶ τεκμήριον εἰς τὸν αἰῶνα τῆς πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος, καὶ ἀνάγκη δὲ σωφρονεῖν καὶ τοῖς πατρίοις ἐμμένειν, ἀλλ' οὐχὶ παιδάσεως ἀρχὴν ὡς ὑπονοεῖτε. μάρτυς δ' ἡμῖν δὲ ὅτι τοιαύτην τὸν βωμὸν αἰτίαν κατασκευάσαι γίνοιτο ἐ θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα πρὸς ἡμῶν ἔχοντες ὑπόληψιν, μηδὲν καταγινώσκετε τούτων, ἐφ' οἷς ἐξώλεις εἶναι δί-

F καιοι πάντες ἐσμὲν τῷ ἀδραάμου γένους ὄντες νεωτέρους ἐπιχειροῦσιν ἔθεσι, καὶ τοῦ συνήθους τρόπου παρηλλαγμένοις. ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ φινεέσης, παρεῖς πρὸς ἰησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἀνήγγελε τῷ λαῷ, ὁ δὲ χαίρων ὅτι μηδεμία ἀνάγκη σφαγὰς ποιεῖν αὐτοὺς μέλλει μηδ' εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν τῶν ἀνδρῶν συγγενῶν, χαρίσηται μοι ὑπὲρ τούτων τῷ θεῷ θυσίας ἐπιτελεῖ. καὶ διαλύσας μὲν ταύτην τὴν πολιν

G εἰς τὰς ἰδίας κληρουχίας ἰησοῦς αὐτοὺς ἐν σικίμοις διῆγε. ἐτῶν δ' ὕστερον εἰκοσιν, ὑπέργηρως ὤν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα τῶν πόλεων, καὶ τοὺς ἀρχὰς καὶ τοὺς γερουσίας, καὶ τοῦ πλήθους ὅσον ἐν ἐφικτὸν αὐτῷ συναγαγών, ἐπεὶ παρῆσαν, τάς τε εὐεργεσίας τοῦ θεοῦ ἀνεμίμνησκεν αὐτούς. πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ τοσούτου χρήματος εἰς τοῦτο δόξης καὶ περιουσίας προελθοῦσι. φυλάττειν τε τὴν τοῦ θεοῦ προαίρεσιν, ἔχουσαν οὕτως πρὸς αὐτοὺς, παρεκάλει, καὶ τῇ εὐσεβείᾳ γε μόνῃ φίλον αὐτοῖς διαμένειν τὸ θεῖον.

αὐτοῦ

αὐτοῦ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀπέναι μέλλοντα καὶ ζῆν παραίνεσιν αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν. κἀκείνους ἠξίου ἀεὶ μνήμης ποιεῖσθαι τὴν ὠφελκέλσιν. καὶ ὁ μὲν, τοσαῦτα εἰπὼν τοὺς παρόντας ἀναλεχθείς, τελευτᾷ, βιοὺς ἑκατὸν ἔτη καὶ δέκα, ὧν μωυσεῖ μὲν ἦν διδασκάλια τὰ χρήσιμα συνδιετέρψε πεντηκοντάετες. στρατηγὸς δὲ μὴ τὴν αὐτὴν τελευτὴν γένῃ, πέντε καὶ εἴκοσι. ἀνὴρ δὲ μήτε αὐτὸς ὢν ἀνδρὸς, μήτε δόξαν τινὰ νοηθέντα τοῖς τοῦ πλήθους ἀφῶς ἐξενεγκεῖν ἄπειρος· ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις ἄριστος πρός τε τὰ ἔργα τὰς κινδύνους δ' ψυχος καὶ μεγαλοπρέπειαν, πεπιστευσαί τε τὰ καὶ τὴν εἰρήνην δεξιώτατος, καὶ πρὸς ἅπαντα καιρὸν τὴν ἀρετὴν ἡρμοσμένος. ἐτάφη δὲ ἐν πόλει Θαμνᾶ τῆς ἐφραιμιτῶν φυλῆς. ἐνήνεικε δὲ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, φινεὲς τοῦ παιδὸς τὴν ἀρχιερωσύνην καταλειπών. καὶ μνημεῖον αὐτοῦ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει τυγχάνει. μετὰ δὲ τὴν τούτων τελευτὴν φινεέσης μὲν ἐφιστεύει καὶ τὴν ἐκ θεοῦ βούλησιν ἐπ' ἐξουλείᾳ τῶν χαναναίων ἤρους τῇ ἰουδαίᾳ φυλῇ πυθόμενος· καὶ γὰρ τοῦ λαοῦ ἀπειθοῦς ἦν μαθεῖν τι καὶ θεοῦ δοκεῖ. καὶ πρεσβεύουσι τῷ συμεωνίδᾳ, ἐφ' ᾧτε ἐξαιρεθέντων τῶν ἐκείνων ἐπιτηδείων, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κληρουχίᾳ δοῦναι τοιούτων.

A Suum enim fuisse, ut priusqvam decederet, illos officii commonefaceret. postremò rogavit, ut hanc admonitionem boni consulerent, essentqve ejus perpetuo memores. post hanc concionem naturæ debitum exoluit anno vitæ centesimo decimo: qvorum XL. sub Moyse magistro minister ipsius exegit, & post ejus obitum, vigintiqvinqve reipublicæ præfuit, vir incom- B parabili tum prudentia tum eloqventia, adhæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minùs in pace bonus & utilis: deniqve in qvavis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna, tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phineesi hæreditarium, relinqvens sacerdotium. sepulturæ & ejus monumentum impositum extat in urbe Gabatha. Post horum obitum consultus Phineeses à populo de voluntate Dei, cujusnam foret imperium C in bello Chananæo, respondit jubere Deum, ut Judæ tribus ductu bellum gererent, qvæ mox assumpta Simeonidæ, his conditionibus rem aggressa est, ut sublatis è sua ditione hostium reliqviis, tum tributariis, in alterius tribus extirpantibus hujus generis reliqviis, vicem rependeret.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς λοιμευόντος δὲ στρατιᾶ φθαρέντος οἱ ἰσραηλῖται τὰς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν, ἐξ ἁπασαπάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ χιλιὰς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

CAP. II.

Qvomodo post mortem Imperatoris Israelitæ negletis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto civili bello ex universis Benjamitis sexcenti tantùm fuere superstites.

Χαναναῖοι δ' ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὰ πράγματων, στρατιᾷ μεγάλῳ καὶ ζεβεκηλεῖ αὐτοὺς ὑπεμένον, τοῦ βασιλεῖ τῶν ζεβεκηνῶν ἀδωνιβεζέκῳ τὴν ἡγεμονείαν ἀπαιτήσαντες. τὸ δ' ὄνομα ἔστι σημαίνει βεζεκηλεῶν κύριος· ἀδωνὶ γὰρ τῇ ἑβραίων γλώττῃ, κύριος λέγεται. ἠλπίζον τε κρατήσειν τῶν ἰσραηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνάναι ἰησοῦν. συμμίξαντες δ' αὐτοῖς ἰσραηλῖται, ταῖς δυσὶ φυλαῖς αἷς προεῖπον, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς. καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίους, τροπαμένους δὲ τὸ λοιπὸν καὶ διώκοντες αἱροῦσι τὸν ἀδωνιβέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν φησιν, ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ πᾶν ἄρα λήσεσθαι θεὸν ἔμελλον τάδε πεπονθὼς ἀ κ' δυοῖν καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων τράπεζαν πρότερον ἐκ ἐνετράπλει. κ' ζῶντα μὲν κομίζουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. τελευτήσαντα δ', γῇ θάπτουσι. καὶ ἐλόντες αἱροῦσιν τὰς πόλεις. πολίσας τε λαβόντες ἐπιόρκησαν ἱεροσόλυμα. κ' τὴν μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ πάντες ἐκτεῖναν αὐτὴν ἐνοικοῦντας. χαλεπὴ δὲ ἦν ἡ καλυπτερὴν αὐτοῖς αἱρεθῆναι, τείχων ὀχυρότητι καὶ φύσει τοῦ πεδίου. ὅθεν μετιστρατοπεδεύουσιν εἰς χεβρῶνα, κ' ταύτην ἑλόντες, κτείνουσιν πάντας. ὑπελείπετο δὲ τῶν γιγάντων ἔτι γένος, οἱ διὰ σωμάτων μεγέθη, καὶ μορφὰς ὁδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις παραπλησίας, θαυμάσιον ἦσαν θέαμα, καὶ δεινὸν ἀκούσμα. διόπερ καὶ νῦν τούτων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς ἔτεσι πίστιν ἐρχομένοις ἐοικότα. καὶ τοῦτο μὲν τοῖς λευίταις ἐξαίρετον γέρας ἔδοσαν μετὰ τῶν διχιλίων πηχῶν, τὴν δὲ γῆν χαλέβα δωρεὰν ἔδοσαν, κατὰ μωυσέως ἐντολάς. ὅτος δ' ἦν τῶν κατασκόπων εἷς, ὧν ἐπέμψε μωυσῆς εἰς τὴν χαναναίαν.

AT Chananæi, qvorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam urbem eos expectabant, ductu loci regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum significat. Adoni enim Hebræorum lingva dominus dicitur. Hi spem victoriæ reponebant in hoc, qvòd Jesus Dux Israelitarum esset defunctus. adversus hos, qvos dixi, duæ tribus egregiè pugnaverunt: & cæsis decem millibus, dum reliqvos fugientes insequuntur, Adonibezecum ceperunt. qvi manibus ac pedibus truncatus, agnovit divinam justitiam, septuaginta & duos reges antea in hunc modum à se mulctatos confessus. sic affectum detulerunt non longe à Hierosolymis, ubi fato functum, terræ mandaverunt. deinde circa oppida bellum circumferebant: qvorum bona parte capta, Hierosolyma sunt adorti. Et capta inferiore ejus parte, omnes habitatores terræ contrucidaverunt, at superior natura loci & munitionibus est defensa. qvare oppugnatione in Hebronem translata, urbeqve vi capta, in oppidanos omnes sævitum est. apud hos in eam diem superstites erant qvidam è gigantum genere, statura & specie cæteris mortalibus dispares, visu simul & auditu horribiles: qvorum ossa adhuc ostenduntur, qvalia vix credant, qvi non viderunt ipsi. Hoc oppidum Levitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliqvum ejus agrum Chalebo dono dederunt, juxta mandatum Moysis. fuerat hic unus è speculatoribus, qvos Moyses in Chananæam præmiserat.

Jos. 21.

Habita eſt ratio Jethræ quoque Madianitæ, olim Moyſis ſoceri, cujus poſteris ager eſt attributus, quia relicta patria comites ſe adjunxerant, & in deſerto ærumnarum ſocii fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campeſtria & maritima deſcendentes prædictæ duæ tribus Aſcalonem & Azotum de Chananæis ceperunt. Evaſit autem eos Gaza & Accaron, quod in planicie ſitæ & abundantes curribus, invadentes ſe male mulctatos facile rejiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquiſitis domum ſe receperunt, & arma depoſuerunt. Benjamitæ verò, in quorum ſorte erant Hieroſolyma, tributo impoſito habitatoribus ejus patem dederunt: & in poſterum alteri à cædibus, alteri à periculis feriati, ad culturam agrorum utriqve ſe contulerunt. Benjamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipſæ idem fecerunt, & tributis contenti pacem Chananæis dederunt. Ephræmi verò tribus cùm aſſidendo Bethelis multo tempore ac labore impenſo nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter duravit. tandem comprehenſo uno civium qui in urbem importabat neceſſaria, fide data & accepta, & jurejurando firmata, intromiſſos clàm ipſum cum familia ſervaturos proditione ejus facti ſunt voti compotes: cæſisqve reliquis omnibus præter hos quibus ſalus ex pacto debebatur, ipſi poſthac urbis dominium habuerunt.

VI. Omiſſo deinde bello Iſraelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honeſtati ſtudebant, diſciplinæ ac legum divinarum immemores. qua injuria, DEUS commotus per vatem admonet eos non ſua ſententia hoſti Chananæo parcere, quamobrem fore, ut aliquando per occaſionem pro intempeſtiva clementia crudelitatem eis reponerent. at illis, tametſi territis oraculo, bellum tamen non libebat ſuſcipere, tùm quod multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non eſſent idonei: depravata jam reipublicæ forma, & autoritate optimatum invalida, dum nec ſenatus ut ante legitur, nec magiſtratus ſolemnes creantur: dumque relicta cura ſtatus publici, omnes privatis tantum lucris ſunt dediti. In tanta licentia perturbatio gravis incidit, & qua mox bellum civile exortum eſt, quod hanc cauſam habuit. Vir è plebe Levitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit uxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Judæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, parum reſpondere in amore ægrè ferebat. hinc orto diſſidio, mulier continuas expoſtulationes non ferens, relicto marito menſe quarto ad parentes revertitur, is coactus deſiderio, & ipſe venit ad ſoceros, quorum opera miſſis querelis cum uxore in gratiam revertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parentib. habitus. quinta cum decreviſſet domum repetere, poſt meridiē iter ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimiſerunt, nec niſi meliore diei parte transacta. comes erat unus famulus, & mulier vehebatur.

Jud. 19.

διδόασι· δὲ καὶ τῆς ἱεθρου τῆ μαδιανίτου ἀπογόνοις, μοναστέως γὰρ λῶν χαμβρος, γλῶ ἵνα νέμοιντο, τλὲν γὰ περίδα καλεσάντες ἠκολουθήκεσαν ἐκείνοις καὶ σωθῆσαν αὐτοῖς ὄπι τῆς ἐρήμου. ἡ δὲ ἰούδα φυλὴ καὶ σεμεωνὶς πὰς μὲν κατὰ τλὲν ὀρεινλὲν τῆς χαναναίας πόλεις ἔλον, τῶν δ' ἐν τῶ πεδίω καὶ πρὸς θαλάσση ἀσκάλωνά τε καὶ ἄζωτον. ἀφῄρηνθ δ' αὐτοὺς γάζα καὶ ἀκχαρῶν, πεδίων γὰ ὄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων ὑπερίας κακῶς ἐπίοιω τοὺς ἐπελθόντας. καὶ αἱ δὲ μὲν αἱ φυλαὶ μεγάλως ἐκ τῶ πολεμεῖν ἐδαιμονήσουσαι, ἀνεχωρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, κ καταστήσαντα τὰ σταλα. βενιαμίται γ', τούτων γὰ λῶ ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν αὐτλῶ σωεχώρησαν φόρους τελεῖν. ἔτως παυσάμνοι πάντες, οἱ μὲν τῶ κτίνειν, οἱ γ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τλῶ γλῶ ἠχάλουν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, τλῶ βενιαμίτλω μιμησάμνοι ἐποίουν, τοῖς πολεμένοις δεκάμνοι φόρους ἐπέτρεπον τοῖς χαναναίοις ἀπολέμοις εἶναι. ἡ δὲ ἐφραὶμ πολιορκοῦσα βηθηλὰ τέλ οὐδὲν ἄξιον τῶ χρόνω τῶν πόνων ἤυρεσκε τῆς πολιορκίας. οἱ γ καὶ περ ἀχθόμνοι, τῆ καθέδρα προσκαρτέρουν. ἔπειτα συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῆ πόλει προσελθόντα ὄπι κομιδῆ τῶν ἀναγκαίων, τινὰς πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ ὡς δώσοντι τλῶ πόλιν, σώσειν αὐτόν τε τοὺς συγγενεῖς αὐτῶ. κἀκεῖν ὄπι τούτοις ὤμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν ἔτως προδοὺς, σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων. οἱ γ, ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας, ἔσχον τὴν πόλιν. καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς μὲν τοὺς πολεμίους, μαλακῶς ἔσχον οἱ ἰσραηλῖται, τῆς δὲ γῆς καὶ τῶν τούτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῶν δὲ κατὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῖς ὄπι διδόντων, ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἡδονῆς ἔ κόσμου ὀλιγώρουν, καὶ τῆς πολιτείας τ νόμων ἀπέτ' ἦσαν ἀκριβεῖς ἐκροαταί. παροξυνθὲν δ' ὄπι τούτοις τὸ θεῖον, ἀναιρεῖ πρῶτον μὲν ὡς φείσαντο ὧν τὴν αὐτῶ γνώμην τ χαναναίων. ἐπειθ' ὡς ἐκεῖνοι χρήσαντο πολλὴ κατ' αὐτῶν ὠμότητι καιροῦ λαβόμνοι. οἱ γ, καὶ πρὸς τὰ ὧν ἔ θεὸ, δυσθύμως ἔχον. ἐ πρὸς τὸ πολεμεῖν, ἀηδῶς, πολλὰ τὰ ὧν τ χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη ἀπὸ τλῶ τρυφλῶ ἐκλελυμένοι. καὶ συνέβαινεν ἤδη τλῶ δεισχειρίαν διεφθάρθαι, καὶ τὰς μεγίστας οὐκ ἀποδείκνυσαν, οὐδ' ἐχλῶ ἄλλαν ἀδε μίαν τ πρότερον νενομισμένων. ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἄκροις ἡδονῆ ἔ κερδαίνειν προσδεδωμένοι. καὶ ἀπὸ τλῶ πολλῶ ἀδείαν, ῥᾳδίως αὐτοὺς πολλὰ κατελάμβανε δεινὰ, καὶ προσήχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ ταυτης αἰτίας. λβίτης ἀνὴρ τ δημοτικωτέρων τῆς ἐφραίμου κληρουχίας ὤν, καὶ ἐν ἐκείνη κατοικῶν, ἄγεται γύναιον ἀπὸ βηθλεμῶν. τῆς γ ἰούδα φυλῆς τοῦτ' ἐστὶ τὸ χωρίον. ἐρῶν γ σφόδρα τῆς γυναικὸς, καὶ ἔ κάλλει αὐτῆς ἡττημένος, ἠτύχει τ παρ' ἐκείνης οὐχ ὁμοίων πειρώμνος. ἀλλοτρίως δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ ἀφ' τοῦ μᾶλλον ἐκκαρμένου τὰ πάθει, σκέψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο. καὶ τέλος, ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὸν βαρλυομένη, καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ὡς μήνε γ', μᾶλλον τιμῶσα. χαλεπῶς γ φέρων ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ, ἦκε πρὸς τοὺς πενθερούς. κ ἀσμενισάμνος τὸν μεμψίν, καταλλάττε πρὸς αὐτήν. καὶ πασαρᾶς μὲν ἡμέρας πρὸς αὐτὸν διαιτῶσι, φιλοφρονουμένων αὐτὸν γονέων. τῇ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπέναι πρὸς αὐτὸν, πρὶ δείλην ἐξῆσι. βραδίον γὰ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τλῶ γυναῖκα, καὶ τῆς ἡμέρας τρίβλῶ ἐποιοῦντο. διεβάπων δ' αὐτοῖς εἰς ἕκτον.

κ ὁ-

καὶ ὄνον λεῦ αὐτοῦ, ἐφ' ἧς ὀχεῖτο τὸ γύναιον. γινομέ-
νων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ ἱεροσόλυμα, σταδίους δ' ἐλ-
λείποντα τριάκοντα, συνεβούλευεν ὁ θεράπων
καταχθῆναί που, μὴ καί τι καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὀ-
δεύοντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα οὐδὲ πόρ-
ρω πολεμίων ὄντας, & καιροῦ πολλάκις ὑπισφαλῆ
καὶ ὕποπτα ποιοῦντος καὶ τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρε-
σεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις ἀνδράσι ξενοῦσθαι.
χαναναίων γὰρ ἦν ἡ πόλις. ἀλλὰ προελθόντας ἐκο-
σταδίους, ἐς οἰκείαν ἡξίου καταγεσθαι πόλιν. καὶ
πεισθέντας τῇ γνώμῃ, παρῆλθεν εἰς γαβᾶν, φυλῆς τῆς
βενιαμίτιδος, ἤδη ὀψίας οὔσης. καὶ μηδενὸς ὅπῃ ξε-
νίαν τε καὶ τιν ἀγορὰν αὐτὸν προσκαλουμένου, πρεσ-
βύτης ἐξ ἀγροῦ κατιών, τῆς μὲν ἐφραμίτιδος φυλῆς
ὢν, οἰκῶν δὲ τῇ γαβᾶ διατρίβοντος, συντυγχάνων αὐτῷ,
πύθεται τὸν ἡρεμοῦντα δι' ἃς αἰτίας στελλόμενον σκότους ἤ-
δη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δὲ, λεβίτης
μὲν ἔφησεν εἶναι, γύναιον δὲ ἄγειν ἐφ' ἑαυτῷ τῶν γονέων ἄγων,
πρὸς αὐτὸν ἀπέρχεσθαι. τὸν δ' οἰκήσιν εὐθὺς τυγχά-
νειν ἐν τῇ ἐφραμίτῃ κληρουχίᾳ. ὁ δὲ πρεσβύτης, καθ' ἡλι-
κίαν τοῦ συγγενοῦς, καὶ διὰ τὸ τῶν αὐτῶν φυλῶν μέτοχον,
ἐμὲ δὲ διὰ τὸν σωτυχίαν, παρ' αὐτὸν ξενισθησόμενον
ἔφη. νεανίσκοι δέ τινες τῶν γαβαλαιῶν, ὅπῃ τῆς ἀγορᾶς τὸ
γύναιον θεασάμενοι, καὶ τοῦ ὑπερέποντος θαυμάσαν-
τες, ἐπὶ θύρας τοῦ πρεσβύτου κατηγμένου ἔμαθον, κα-
τακφρονήσαντες τῆς ἀθενείας, καὶ τῆς ὀλιγότητος, ἦ-
κον ὅπῃ τὰς θύρας. ὁ δὲ πρεσβύτου προσκαλοῦντος
ἀπελαύνεσθαι, καὶ μὴ προσφέρειν βίαν μὴ δὲ ὕβριν,
ἠξίουν αὐτὸν προσάγειν τοῦ ξένου, πραγμάτων ἀ-
πηλλάχθαι. ὡς δὲ συγχωρῆσαι λέγοντος, ἐ λεβίτην δὲ
πρεσβύτην, ἐ θρασύνειν αὐτοὺς δεινὰ ὑφ' ἡδονῆς εἰς τοὺς νό-
μους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρουν δὲ δικαίου καὶ κα-
τηγέλων, ἠπείλουν ἢ ἀποκτείνειν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα
τοῖς ὑπὸ θυμίας αὐτῶν, εἰς ἀνάγκην περιηγμένον, ἐ
μὴ βουλόμενον τοὺς ξένους ὑπερίδειν ὕβριθέντας, τῆς
ἑαυτοῦ θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει, πληρώσειν τε τὴν ἐ-
πιθυμίαν αὐτοῖς λέγων, νομιμώτερον δίκαι τῆς εἰς τοὺς
ξένους ὕβρεως, αὐτοὺς ἢ μηδὲν ἀδικήσειν ὃς ἐπιδέξατο
τοῦτο τὸ τρόπῳ νομίζων. ὡς δ' οὐδὲν τῆς παρουσῆς
τῆς ὑπὸ τὸν ξένον ἐνεδίδοσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο ταύτην
βιάσασθαι ἀξιοῦντες. ὁ μὲν, ἱκετεύσας μηδὲν τολμᾶν
ἄνομον. οἱ δ' ἁρπασάμενοι, καὶ προσθέμενοι μᾶλ-
λον τοῦ βιαίου τῆς ἡδονῆς, ἀπήγαγον πρὸς αὐτοὺς τὸν
γυναῖκα. καὶ διὰ νυκτὸς ἐμπλησθέντες τῆς ὕβρεως,
ἀπέλυσαν περὶ ἀρχομένην ἡμέραν. ἡ δὲ, περαλαπω-
ρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρὰ τὴν ξενίαν. ἐ τὸ
λοιπὸν ὢν ἐπεπόνθει, καὶ & μὴ τολμᾶν τὸ αἰσχύνης
ἕνεκα εἰσελθεῖν τὸν δόμον, τοῦτον δὲ μᾶλιστα τοῖς γεγυ-
μασμένοις ἔχειν ἀνίατον ἐλογίζετο, καταπεσοῦσα, τὸν ψυ-
χὸν ἀφῆκεν. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενος ὑπνῳ βαθεῖ κα-
τασχεθῆναι τὸν γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώ-
μενος ἐγεγέρκειν ἐπειρᾶτο, προσμυθήσασθαι διεγνω-
κως, ὡς ὅτι ἐξ ἐκείνης γνώμης αὐτὸν προσάγοι τοῖς
καθεύδουσιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ὅπῃ τ ξενίαν αὐτ.
ὡς δὲ πλάστησεν ἐμαθεν σωφρόνως πρὸς τὸ μέγε-
θος τῶν κακῶν, ὅπῃ ἔμοιγε τοῦ κτήνεος νεκρὸν τ γυ-
ναῖκα κομίζει πρὸς αὐτόν. ἐ διελὼν αὐτὴν κατὰ μέλος εἰς
μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλὴν, ἐντελά-
μενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τὰς αἰτίας τῆς πλάστης
γυναικὸς, καὶ τὴν βίαν τοῦς φυλέτας. οἱ δὲ ὡς τε τῆς ὄψεως
λαβόντες, πρότερον ἀδενὸς πώποτε πείραν εἰληφότες, ὡς ὀργῆς ἀκράτου καὶ δικαίας εἰς τὸν σύλον

cumque emensi triginta stadia non longè abessent à Hierosolymis, famulus dabat consilium, ut aliquo diverterent: ne si nox iter facientes opprimeret, in aliquod incommodum inciderent, præsertim propinquis hostibus, cum serotina hora etiam amicorum loca suspecta facere soleat. marito non placuit alienigenarum uti hospitio. nam Chananæi tum urbem tenebant, malebatque progressus viginti stadia ad sui generis homines divertere. in hoc consentientibus omnibus, pervenit in Gabam tribus Benjamitidis serò admodum, cumque in foro inveniret neminem, qvi se invitaret ad hospitium, senex qvidam è rure domum repetens, Ephræmita genere, sed Gabæ habitans, casu repertum interrogat, qvisnam sit, & cur crepusculo demum cœnam è foro peteret. ille se Levitam ait, & uxorem à parentibus domum reducere, & in Ephræmitarum ditione se habere domicilium. Tum senex respectu cognationis ac tribus, & qvod fortè oblatus hospes visus est, ad se deducit hominem. Gabaeni verò qvidam juvenes, qvi mulierculam in foro viderant, mirati ejus formam, postqvam ad senem illum divertisse cognoverunt, contempta imbecillitate & solitudine, venerunt ad januam: roganteqve sene, ut abirent, & vim abstinerent ac injuriam, postulabant, ut exhibita hospita qvieti suæ consuleret. cumque ille contra diceret cognatam esse, & Levitidem, peccaturos eos graviter, si propter voluptatem leges violarent, juvenesqve jura contemnerent ac deriderent, cædem minantes, si obstare libidini eorum pergeret, senex ait se filiam eis permittere, ut salvo hospitali jure cupiditatem explerent, volens qvantum in se erat, tutos ab injuria præstare, qvos exceperat. illis verò pertinaciter hospitam expetentibus, & hanc omnino accipere volentibus, supplex orabat, ne qvid contra leges committerent, at illi furentes vi raptam mulierem domum abducunt, cumque ei per totam noctem ad satietatem illusi[illegible], diluculo dimiserunt: qvæ ita misere affecta ad hospitium revertitur: & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti conspectum venire, qvod hunc indignissime rem laturum putaret, humi collapsa expiravit. Levita ratus sopore oppressam, & nihil graviùs suspicans, excitare conabatur, consolaturus eo, qvòd non sponte se ad stuprum præbuisset, sed vi in alienas ædes abrepta. ut vero defunctam sensit, satis prudenter pro calamitatis magnitudine se gerens, cadaver jumento impositum domum reportat: & membratim divisum in partes duodecim, ad singulas tribus misit, mandans perferentibus, ut indicarent per tribus qvi mulieri causa mortis fuerint, & de eorum violentia. Tum verò illi nunqvam tali antè viso vel audito spectaculo ad indignationē graviter commoti, & juste furore perciti apud

Jud. 20.

Habita est ratio Jethræ quoque Madianitæ, olim Moysis soceri, cujus posteris ager est attributus, quia relicta patria comites se adjunxerant, & in deserto ærumnarum socii fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campestria & maritima descendentes prædictæ duæ tribus Ascalonem & Azotum de Chananæis ceperunt. Evasit autem eos Gaza & Accaron, quod in planicie sitæ & abundantes curribus, invadentes se male mulctatos facile rejiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquisitis domum se receperunt, & arma deposuerunt. Benjamitæ verò, in quorum sorte erant Hierosolyma, tributo impositò habitatoribus ejus patem dederunt: & in posterum alteri à cædibus, alteri à periculis feriati, ad culturam agrorum utriqve se contulerunt. Benjamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipsæ idem fecerunt, & tributis contenti pacem Chananæis dederunt. Ephræmi verò tribus cùm assidendo Bethelis multo tempore ac labore impenso nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter duravit. tandem comprehenso uno civium qui in urbem importabat necessaria, fide data & accepta, & jurejurando firmata, intromissos clàm ipsum cum familia servaturos proditione ejus facti sunt voti compotes: cæsisqve reliquis omnibus præter hos quibus salus ex pacto debebatur, ipsi posthac urbis dominium habuerunt. Omisso deinde bello Israelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honestati studebant, disciplinæ ac legum divinarum immemores. qua injuria, DEUS commotus per vatem admonet eos non è sua sententia hosti Chananæo parcere, quamobrem fore, ut aliquando per occasionem pro intempestiva clementia crudelitatem eis reponerent. at illis, tametsi territis oraculo, bellum tamen non libebat suscipere, tum quod multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non essent idonei: depravata jam reipublicæ forma, & autoritate optimatum invalida, dum nec senatus ut ante legitur, nec magistratus solemnes creantur: dumque relicta cura status publici, omnes privatis tantum lucris sunt dediti. In tanta licentia perturbatio gravis incidit, & qua mox bellum civile exortum est, quod hanc causam habuit. Vir è plebe Levitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit uxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Judæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, parum respondere in amore ægrè ferebat. hinc orto dissidio, mulier continuas expostulationes non ferens, relicto marito mense quarto ad parentes revertitur, is coactus desiderio, & ipse venit ad soceros, quorum opera missis querelis cum uxore in gratiam revertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parentib. habitus. quinta cum decrevisset domum repetere, post meridiē iter ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimiserunt, nec nisi meliore diei parte transacta. comes erat unus famulus, & mulier vehebatur.

VI.

Jud. 19.

διδέασι δὲ καὶ τῆς ἐθνους τῶ μαδιανίτου ἀποικίας, μωυσέως γὰρ ἦν γαμβρὸς, γῆν ἵνα νέμοιντο, τὴν γὰρ πατρίδα καταλιπόντες ἠκολούθησαν ἐκείνοις καὶ σωθῆναι αὐτοῖς διὰ τῆς ἐρήμου. ἡ δὲ ἰούδα φυλὴ καὶ συμεωνὶς, τὰς μὲν κατὰ τὴν ὀρεινὴν τῆς χαναναίας πόλεις εἷλον, τῶν δ' ἐν τῶ πεδίω καὶ πρὸς θαλάσση ἀσκάλωνά τε καὶ ἄζωτον. ἀφῄρηντο δ' αὐτοὺς γάζα, καὶ ἀκκαρῶν, πεδίων γὰρ ὄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων εὐπορίας κακῶς ἐποίουν τοὺς ἐπελθόντας. καὶ αἱ μὲν αἱ φυλαὶ μεγάλως ἐκ τῶ πολέμου εὐδαιμονήσασαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, καὶ καθιδρυθεῖσαι τὰ ὅπλα. βενιαμῖται γὰρ, τούτων γὰρ ἦν ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν αὐτῆς συνεχώρησαν φόρους τελεῖν. ἓξ ἔτως παυσάμενοι πάντες, οἱ μὲν τὰ κτήνεα, οἱ δὲ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἠχόλουν. τὰ δ' αὐτὰ καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, τῆ βενιαμίτῃ μιμησάμεναι ἐποίουν, καὶ τοῖς τελεσθεῖσι δεκάμηνοι φόροις ἐπέτρεπον τοῖς χαναναίοις ἀπολέμοις εἶναι. ἡ δὲ ἐφραίμ πολυορκοῦσα βηθηλα τέλος οὐδὲν ἄξιον τοῦ χρόνου καὶ τῶν πόνων ἠύρισκε τῆς πολιορκίας. οἱ δὲ καί περ ἀχθόμενοι, τῆ καθέδρα πρόσκαρτερεῖν. ἔπειτα συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῆ πόλει προσελθόντα διὰ κομιδῆ τῶν ἀναγκαίων, τινὰς πίστεις ἔδοσαν αὐτῶ φυλάξειν τὴν πόλιν, σώσειν αὐτόν τε καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. κἀκεῖνος διὰ τούτοις ὤμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν ἔτως πρόδοὺς, σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων. οἱ δὲ, ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας, ἔσχον τὴν πόλιν. καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους, μαλακῶς εἶχον οἱ ἰσραηλῖται, τῆς δὲ γῆς καὶ τῶν ταύτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῶν δὲ κατὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῖς διδόντων, ἐπὶ τρυφῆς καὶ ἡδονῆς ἐκ κόσμου ὀλιγώρουν, καὶ τῆς πολιτείας τὰ νόμων ἀκέτ' ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκροαταί. παροξυνθεὶς δ' ὁ θεὸς τούτοις τὸ θεῖον, ἀναμρεῖ πρῶτον μὲν ὡς φείσαντο ἅδικα τὴν αὐτοῦ γνώμην τῶ χαναναίων. ἐπειδ' ὡς ἐκεῖνοι ζητήσαντο πολλὴ κατ' αὐτῶν ὠμότητι κομιοῦ λαβόμενοι. οἱ δὲ, καὶ πρὸς τὰ ἅδικα ἐθεὸς, δυθύμως ἔσχον. ἐ πρὸς τὸ πολεμεῖν, ἀηδῶς, πολλὰ τὰ ἅδικα τῶν χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη ἀπὸ τῆς τρυφῆς ἐκλελυμένοι. καὶ συνέβαινεν ἤδη τὴν δεξιοτεχνίαν διαφθαρθῆναι, καὶ τὰς μεγαλουργίας οὐκ ἀποδεικνύναι, οὐδ' ἀρχὴν ἀλλὰ οὐδὲ μίαν τῶν πρότερον νενομισμένων. ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἄκροις ἡδονῆ ἐ κερδαίνειν προσδεδωμένοι. καὶ διὰ τὴν πολλὴν ἄδειαν, εἰκὸς αὐτοὺς πόλιν κατελάμβανε δεινὴ, καὶ προσηχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ τοιαύτης αἰτίας. λεβίτης ἀνὴρ τῶν δημοτικωτέρων τῆς ἐφραίμου κληρουχίας ὢν, καὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται γύναιον ἀπὸ βηθλεμῶν. τῆς γὰρ ἰούδα φυλῆς τοῦτ' ἐστὶ τὸ χωρίον. ἐρῶν γὰρ σφόδρα τῆς γυναικὸς, καὶ ἐ κάλλει αὐτῆς ἡττημένος, ἠτύχει τῶν παρ' ἐκείνης οὐχ ὁμοίων πειρώμενος. ἀλλοτρίως δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ ἀφ' ἑτέρου μᾶλλον ἐκκαρμένου τοῦ πάθει, σκέψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο. καὶ τέλος, ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὸν βαρυνομένη, καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ἀφῆκεν, μιᾶ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ. χαλεπῶς γὰρ φέρων ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τῆ ἔξοδῳ, ἦλθε πρὸς τοὺς πενθερούς. καὶ ἀσμενισάμενος τοὺς μεμψάς, καταλλάττεται πρὸς αὐτῆν. καὶ τεσσαρας μὲν ἡμέρας πρὸς αὐτὸν διαιτᾶται, φιλοφρονουμένων αὐτὸν γονέων. τῆ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπέναι πρὸς αὐτὸν, ὠκ ἐθέλων ἔσχεν. βραδίον γὰρ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τὴν θυγατέρα, καὶ τῆς ἡμέρας τρίτην ὑπολειπούσης. διατρίψαντες δ' αὐτοῦ εἰς ἑσπερ-

καὶ ὄ-

καὶ ὀνῶ λεῦ αὐτῆς, ἐφ' ἧς ὀχεῖτο τὸ γύναιον. γινομέ- A cumqve emensi triginta stadia non longè abes-
νων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ ἱεροσόλυμα, σταδίους δ' ἐλη- sent à Hierosolymis, famulus dabat consilium,
λυθησαν ἤδη τριάκοντα, συνεβάλλετο ὁ θεράπων ut aliqvo diverterent: ne si nox iter facien-
καταχθῆναί που, μὴ καί τι καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁ- tes opprimeret, in aliqvod incommodum inci-
δεύοντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα οὐδὲ πρόσ- derent, præsertim propinqvis hostibus, cum
ῳ πολεμίων ὄντας, ἃ καιροῦ πολλάκις ὄντα φαλῆ serotina hora etiam amicorum loca suspecta
καὶ ἄπιστα ποιοῦτο καὶ τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρε- facere soleat. marito non placuit alienigenarum
σεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις ἀνδράσι ξενοῦσθαι. uti hospitio. nam Chananæi tum urbem tene-
χαναναίων γὰρ ἦν ἡ πόλις. ἀλλὰ προελθόντας εἴκο- bant, malebatqve progressus viginti stadia ad
σι σταδία, εἰς οἰκείαν ἠξίου καταγέσθαι πόλιν. καὶ B sui generis homines divertere. in hoc consen-
κρατήσας τῇ γνώμῃ, παρῆν εἰς γαβᾶν, φυλῆς τῆς tientibus omnibus, pervenit in Gabam tribus
βενιαμίτιδος, ἤδη ὀψίας οὔσης. καὶ μηδενὸς ὅπι ξε- Benjamitidis serò admodum, cumqve in foro
νίαν τ' ἐν τῇ ἀγορᾷ αὐτὸν προσκαλοῦντος, πρεσ- inveniret neminem, qvi se invitaret ad hospi-
βύτης ἐξ ἀγρῶ κατιὼν, τῆς μὲν ἐφραμίτιδος φυλῆς tium, senex qvidam è rure domum repetens,
ὢν, ἐν δὲ τῇ γαβᾶ διατρίβων, συντυγχάνων αὐτῷ, Ephræmita genere, sed Gabæ habitans, casu re-
πόθι τε ὢν ἤρετο, καὶ δι' ἃς αἰτίας τελλόμενον σκότος pertum interrogat, qvisnam sit, & cur crepu-
ἤδη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δ', λευίτης sculo demum cœnam è foro peteret. ille se Le-
μὲν ἔφησεν εἶναι, γυναῖον δὲ ἐκ τῶν γονέων ἄγων, vitam ait, & uxorem à parentibus domum re-
πρὸς αὐτὸν ἀπεῖναι. τὴν δ' οἴκησιν εὐήλου τυγχά- ducere, & in Ephræmitarum ditione se habere
νειν ἐν τῇ ἐφραμίτιδι κληρουχίᾳ. ὁ δὲ πρεσβύτης, διὰ C domicilium. Tum senex respectu cognationis
τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ τὴν αὐτὴν φυλὴν νέμειν, ac tribus, & qvod fortè oblatus hospes visus est,
ἐκ μὲν διὰ τὴν σωτυχίαν, παρ' αὐτὸν ξενισθησόμενον ad se deducit hominem. Gabaeni verò qvidam
ἦγε. νεανίσκοι δέ τινες τῶν γαβαλαίων, ὅπι τῆς ἀγορᾶς τὸ juvenes, qvi mulierculam in foro viderant, mi-
γύναιον θεασάμενοι, καὶ τὴν εὐπρέπειαν θαυμάσαν- rati ejus formam, postqvam ad senem illum di-
τες, ἐπεὶ διὰ τὸ πρεσβύτην κατηγμένην ἔμαθον, κα- vertisse cognoverunt, contempta imbecillitate
ταφρονήσαντες τῆς ἀσθενείας, καὶ τῆς ὀλιγότητος, ἦλ- & solitudine, venerunt ad januam: roganteqve
θον ὅπι τὰς θύρας. ὁ δὲ πρεσβύτου προσκαλοῦντος senem, ut abirent, & vim abstinerent ac injuriam,
ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ τοσοῦτον φέρειν βίαν μὴ δὲ ὕβριν, postulabant, ut exhibita hospita qvieti suæ con-
ἠξίουν αὐτὸν προσκόπτοντα τὸν ξένον, πραγμάτων ἀ- suleret. cumqve ille contra diceret cognatam D
πηλλάχθαι. ὡς δὲ συγχωρεῖ τε λέγοντος, καὶ λευίτου esse, & Levitidem, peccaturos eos graviter, si
πρεσβύτου, καὶ δρᾶσαι αὐτοὺς δεινὰ ὑφ' ἡδονῆς εἰς τοὺς νό- propter voluptatem leges violarent, juvenes-
μους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρουν δὲ δικαίου καὶ κα- qve jura contemnerent ac deriderent, cædem
πηλάων, ἠπείλουν ἢ ἀποκτιννειν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα minantes, si obstare libidini eorum pergeret, se-
τοῖς ὅπιθυμίαις αὐτῶν, εἰς ἀνάγκην περιηγμένον, καὶ nex ait se filiam eis permittere, ut salvo hospi-
μὴ βουλόμενον τοὺς ξένους ὑπερβῆναι ὕβρεσθέντας, τῆς tali jure cupiditatem explerent, volens qvantum
ἑαυτοῦ θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει, πληρώσαν τε τὴν ἐ- in se erat, tutos ab injuria præstare, qvos exce-
πιθυμίαν αὐτοὺς λέγων, νομιμώτερον δίκα τῆς εἰς τοὺς perat. illis verò pertinaciter hospitam expeten-
ξένους ὕβρεως, αὐτὸς ἢ μηδὲν ἀδικήσειν ὃς ἐπεδέξατο tibus, & hanc omnino accipere volentibus, sup-
τοῦτο τὸ τρόπῳ νομίζων. ὡς δ' οὐδὲν τῆς ἀπουδῆς E plex orabat, ne qvid contra leges committerent,
τῆς ὅπι τὴν ξένην ἐνεδίδοσαν, ἀλλ' ἐκεῖνοι ταύτην at illi furentes vi raptam mulierem domum ab-
βιάζεσθαι ἀξιοῦντες. ὁ μὲν, ἱκέτευσε μηδὲν τολμᾶν ducunt, cumqve ei per totam noctem ad satie-
ἄθεμιτον. οἱ δ' ἁρπασάμενοι, καὶ προσθέμενοι μᾶλ- tatem illusi[illegible], diluculo dimiserunt: qvæ ita
λον τῇ βιαίῳ τῆς ἡδονῆς, ἀπῆγον πρὸς αὐτοὺς τὴν miserè affecta ad hospitium revertitur: & præ
γυναῖκα. καὶ διὰ μιᾶς νυκτὸς ἐμπλησθέντες τῆς ὕβρεως, nimio dolore ac verecundia, non audens in
ἀπέλυσαν περὶ ἀρχομένην ἡμέραν. ἡ δὲ, πταλαιπω- mariti conspectum venire, qvod hunc indigniss-
ρημένη τῆς συμβεβηκόσιν παρῆν ἐπὶ τὴν ξενίαν. ἐν τούτῳ imè rem laturum putaret, humi collapsa expi-
λευίτης ὢν ἐπεπόνθει, καὶ δ' μὴ τολμᾶν ἐπ' αἰσχύνῃ ravit. Levita ratus sopore oppressam, & nihil
εἰς ἄλλο ἐλθεῖν πάνδημι, τοῦτον γὰρ μάλιστα τοῖς γεγυη- F graviùs suspicans, excitare conabatur, consola-
μένοις ἔχειν ἀνίατον ἐλογίζετο, καταπεσοῦσα, τῇ ψυ- turus eo, qvòd non sponte se ad stuprum præbu-
χῇ ἄφησιν. ἐ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενος ὑπνῳ βαθεῖ κα- isset, sed vi in alienas ædes abrepta. ut vero de-
τεχεῖσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώ- functam sensit, satis prudenter pro calamitatis
μενον ἀνεγεῖραι ἐπειρᾶτο, ὡς μὴ ὑποπτεύσαι θάνατον magnitudine se gerens, cadaver jumento im-
ἐγγύθεν. ὡς δὲ ἐκ τοσούτου γνώμης αὐτὴν ὡς ἄχοι τοῖς positum domum reportat: & membratim di-
καθεύδουσιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ὅπι τ' ξενίαν αὐτ. visum in partes duodecim, ad singulas tribus
ὡς δὲ πλησίασεν ἐμαθεν σωφρόνως πρὸς τὸ μέγε- misit, mandans perferentibus, ut indicarent per
θος τῶν κακῶν, ὅπι τάχιστα τῷ κτείνει νεκρὰν τ' γυ- tribus qvi mulieri causa mortis fuerint, & de
ναῖκα χαμαίζει πρὸς αὐτόν. ἐ διελὼν αὐτὴν κατὰ μέλος εἰς eorum violentia. Tum verò illi nunqvam tali *Jud. 20.*
μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλὴν, ἐντειλά- antè viso vel audito spectaculo ad indignationē
μενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τὰς αἰτίας τῆς τελούσης graviter commoti, & justo furore perciti apud
γυναικὶ, καὶ τὴν βίαν τοῖς φυλάσσουσι. οἱ δὲ ὡς τὸ τῆς ὄψεως, καὶ τῆς ἀκοῆς τῶν βεβιασμένων κακῶς
λαβόντες, πρότερον ἀδένος πώποτε πεῖραν εἰληφότες, ὡς ὀργῆς ἀκράτου καὶ δικαίας εἰς τὸν σιλοὺν

conventum faciunt, & congregati ante tabernaculum, Gabaenos hostiliter armis impetere decernunt. Hunc impetum senatus cohibuit, svadens non ita temere cognatis bellum inferendum, priusquam verbis agerent de criminibus: quando ne in exteros quidem ob injuriam acceptam armari leges permittunt, nisi legatis prius de satisfactione missis. rectum igitur esse ad Gabaenos mittere, qvi sontes ad supplicium deposcant: qui si dedantur, horum pœna contentos esse debere. sin contumaces fuerint, bello in eos vindicandum. Itaque mittuntur ad Gabaenos accusaturi eos juvenes, qui vim pudicitiæ mulieris intulerunt, & postulaturi, ut pro violatis legibus morte justas pœnas penderent. Gabaeni verò non dediderunt juvenes, arbitrati sibi pudendum, si alienis imperatis metu belli parerent, cùm multitudine ac virtute nulli secedere videri vellent: eratqve magnus apparatus totius tribus, cum cæteri non defuturos se promitterent, si qvis eos vi & armis aggredi vellet. Qvæ postqvam Israelitis à Gabaenis renuntiata sunt, jurejurando sanciunt, neminem ex suis viro Benjamitæ filiam traditurum in conjugem: & acriore bello persecuturos se eam tribum, quam majores eorum Chananæos persecuti sint. Et confestim eduxerunt contra eos exercitum quadringentorum millium armatorum. Benjamitæ verò habuerunt viginti quinque armatorum millia, & insuper sexcentos. ex eo numero fuere quingenti funditores peritissimi, qui læva manu feriebant. itaqve commisso apud Gabam prælio, egregie vicêre Benjamitæ, cæsis ex adversa acie viginti duobus millibus. & fortasse plures cecidissent, nisi nox prælium diremisset. atqve ita Benjamitæ læti se intra mœnia receperunt, Israelitæ verò in castra insperata clade attoniti. Seqventi die prælium instauratur, & Benjamitis rursum vincentibus, decem octo millia cadunt ex parte Israelitarum, quo factum est, ut castra metu desererent, profectiqve Bethela, qua[illegible]os non longe aberat, postridie jejunio peracto supplicaverunt Deo per Phineesem pontificem, ut ab ira desisteret, & contentus duabus cladibus victoriam & robur contra hostem concederet. Deus vero precibus eorum annuit, & per eundem vatem favorem est pollicitus. Ergo divitis bifariam copiis, dimidiam partem noctu circa urbem in insidiis collocant, reliqua in aciem producta, cum Benjamitis manus conserunt, moxqve ut impares paulatim pedem referunt, eo magis Benjamitæ instant sponte cedentibus, quo longius hostem ab urbe abstraherent, ita ut etiam illi, qui in urbe propter ætatem imbellem relicti fuerant, procurrerent qvasi prædæ futuri socii. postquam autem satis longè à mœnibus discessum est, Hebræi reversi in pugnam signum dant insidiatoribus: qvi mox coorti cum clamore hostem à tergo invadunt. Senserunt illi se deceptos, & cùm consilium in ancipiti metu non suppeteret, in convallem qvandã compulsi,

A συλλεχθέντες, καὶ περὶ τῆς σκηνῆς ἀθροισθέντες, εἰς ὅπλα χωρεῖν ἅπαντες ὥρμηντο, καὶ χρήσασθαι τοῖς γαβαλεῖταις, ὡς πολεμίοις. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἡ γερουσία, πείσασα μὴ δεῖν ὀξέως οὕτως περὶ τοὺς ὁμοφύλους ἐκφέρειν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐγκλημάτων, εἰ νόμου μηδ' ὅπλα τοὺς ἀλλοτρίους ἐφιέντα δίκα περσβείας καὶ παύσης περὶ τοῦ μετανοῆσαι πέρας, τοὺς δόξαντας ἀδικεῖσθαι χρατιὰν ἀναλαγεῖν. καλῶς οὖν ἔχειν τῷ νόμῳ πειθομένους

B πέμψας περὶ τοὺς γαβαλεῖτας ἐξαπαιτοῦντας τοὺς αἰτίους. καὶ παρεχομένων μὲν, ἀρκεῖσθαι τῇ τούτων κολάσει. καταφρονησάντων δὲ, τότε τοῖς ὅπλοις αὐτὸς ἀμυνάσθαι. πέμπουσιν οὖν περὶ τοὺς γαβαλεῖτας κατηγορήσοντες τῶν νεανίσκων τὰ περὶ τὴν γυναῖκα, καὶ περὶ τιμωρίαν αἰτήσοντες τοὺς δράσαντας μὲν οὐ νόμιμα, γνωμένους δὲ δικαίως, αὐτ' αὐτῶν ἐκείνων ἀποθανεῖν. οἱ δὲ γαβαλεῖται, οὔτε τοὺς νεανίσκους ἐξέδοσαν, καὶ δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακούειν περσεγέμα-

C σιν ἡγούμενοι πολέμου φόβῳ, μηδενὸς ἀξιοῦντες εἶναι χείρους ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε πλῆθος, μήτε δὲ ἀψυχίαν. ἦσαν γὰρ ἐν εὐθενείᾳ μεγάλῃ καὶ τῶν ἄλλων φυλετῶν. συναπενοήθησαν γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμυνόμενοι βιαζομένους. ὡς δὲ τοιαῦτα ἠγγέλθη τοῖς ἰσραηλίταις τὰ περὶ τῶν γαβαλεῶν, ὅρκους ποιοῦνται μηδένα σφῶν ἀνδρὶ βενιαμίτῃ δώσειν περὶ γάμον θυγατέρα, στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐ-

D τοῖς δι' ὀργῆς ὄντας, ἢ τοῖς χαναναίοις τὰς περογόνους ἡμῶν παρειληφόσι γνωμένους. εὐθυχρήματι ἐξῆγον ἐπ' αὐτὰς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τετρακοσίας ὁπλιτῶν. βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πενταχισχιλίων καὶ ἑξακοσίων. ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους ταῖς λαιαῖς τῶν χειρῶν σφενδονᾶν ἄριστοι. ὡς τε ἐ μάχης περὶ τῇ γαβᾶ γνομένης, τρέπουσιν οἱ βενιαμῖται τοὺς ἰσραηλίτας, ἄνδρες τε πίπτουσιν αὐτῶν εἰς δισμυρίους καὶ διχιλίους. ἐφθάρησαν γ' ἴσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἔπεσχε καὶ διέλυσε μαχομένους. οἱ

E μὲν βενιαμῖται, χαίροντες ἀνεχώρουν εἰς τὴν πόλιν, οἱ δ' ἰσραηλῖται καταπεπληγότες περὶ τῆς ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑπιούσῃ πάλιν συμβαλόντων, οἱ βενιαμῖται κρατοῦσι, καὶ διέκπτουσι τ' ἰσραηλιτῶν ἐκτακισχιλίους καὶ μυρίους. ἐ δείσαντες τὸν φόβον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. ὠδαγμένοι δὲ εἰς βεθήλα πόλιν ἐγγὺς κειμένην, καὶ νηστεύσαντες τῇ ὑστεραίᾳ τὸν θεὸν ἱκέτευον διὰ φινεέσου τοῦ ἱερέως παύσασθαι τῆς

F ὀργῆς τῆς περὶ αὐτούς. καὶ ταῖς δυσὶν αὐτῶν ἥτταις ἀρκεσθέντα, δοῦναι νίκην καὶ κράτος κατὰ τῶν πολεμίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπήγγελται ταῦτα διὰ φινεέσου περοφητεύσαντος. πεισάντες οὖν τὴν στρατιὰν δύο μέρη, τὴν ἡμίσειαν περολοχίζουσι νυκτὸς περὶ τὴν πόλιν. οἱ δ' ἡμίσεις, συνέβαλλον τοῖς βενιαμίταις, ὑπεχώρουν τε ἐγκειμένων. καὶ ἐδίωκον οἱ βενιαμῖται τῶν ἐδρομίων ὑποφθόνοντα ἥρεμα, ἐ δὴ πολὺ δηλόντων εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωροῦσιν ἅπαντο, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει περσβύτας καὶ νέους ὑπολοφθέντας δι' ἀθένειαν συνεδραμεῖν αὐτοῖς πάντας

G βουλομένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ πολὺ τῆς πόλεως ἀπεῖχον, ἐπαύσαντο μὲν φθάνοντες οἱ ἐδρομῖοι. ὑπεστράφεντες δ' ἵστανται εἰς μάχλεν, καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις οὖσι τὸ σημεῖον εὑρίσκουσιν ἐ συνέκειτο. οἱ δ' ἐξαναστάντες, μετὰ βοῆς ἐπίεσαν τοῖς πολεμίοις. οἱδὲ, ἅμα τε αὐτοὺς ἠπατημένους ἤθοντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνεῖχεσαν. καὶ ἔς τι κοῖλον συνελαθέντας καὶ φαραγγώδες χωρίον.

περὶ-

περιόντες καταπόντιοιν, ὡς τε πάντας διαφθαρῆναι
πλὴν ἑξακοσίων. ἔτοι δὲ συγγραφέντες καὶ πυκνώσαν-
τες ἑαυτὲς, καὶ διὰ μέσων ὡσαύτως τῶν πολεμίων, ἐ-
φυγεν ἐπὶ τὸ πλησίον ὄρη, καὶ καταχόντες ἱδρύθησαν.
οἱ δ' ἄλλοι πάντες περὶ δισμυρίας ὄντες, καὶ πεντακι-
χιλίους ἀπέθανον. οἱ δ' Ἰσραηλῖται, τὴν τε γαβὰν ἐμπι-
πράσιν, καὶ τοὺς τε γυναῖκας καὶ τὰ ἀρρένων τοὺς μὴ
ἐν ἀκμῇ διεχρήσαντο. τάς τε ἄλλας τῶν Βενιαμιτῶν
πόλεις παῖσι δρῶσιν, ἔτως ἦσαν παροργισμένοι, καὶ
ἐβοσαν τῆς χαλαδίτιδος ὕσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν
αὐτοῖς τῷ Βενιαμιτῶν, πέμψαντες μυρίους καὶ δι-
χιλίους ἐκ τῆς παξεως ἐκέλδοσαν ἀνελεῖν, καὶ φονεύ-
σι τὸ μὰ χεμον τῆς πόλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις
καὶ γυναιξί, πλὴν πεντακοσίων παρθένων. ἐπὶ τοσῶτον
ὑπ' ὀργῆς ἐσηχθησαν τῷ κῷ τὴν γυναῖκα πάθει
ἐσχλαδέντες καὶ τὸ κατὰ τὴν αἵρεσιν τῶν ἐπαλιτῶν.
μεπάνοια δ' αὐτὲς λαμβάνει τῆς τῶν Βενιαμιτῶν συμ-
φορᾶς. καὶ νηστείαν ἐπ' αὐτοῖς ἐσεθεντο, καὶ τὶ δί-
κημα παθεῖν αὐτὲς ἀξιοῦσιν εἰς τὲς νόμους ἐξαμαρ-
τάνοντας. καὶ τὲς διαφυγόντας αὐτῶν ἑξακοσίους, διὰ
πεσβυτῶν ἐκάλουν. καθίδρυντο δ' ἐπὶ πέτρας τινὸς
ῥοᾶς καλουμένης κατὰ τὴν ἔρημον. οἱ δὲ πρέσβεις,
ὡς ὀκ ἐκείνοις τῆς συμφορᾶς μόνοις γεγνημένης, ἀλ-
λὰ καὶ αὐταῖς τῶν συγγενῶν ἀπολωλότων, ὀδυρόμενοι,
πέαως ἐπέστρεφον φέρειν, καὶ σωελθεῖν εἰς ἑαυτὸ, καὶ μὴ
παντελῆ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς ἔλεθρον τὸ γε ἐπ'
αὐτοῖς κατασηφίσαιθαι. συγχωρεῖμεν δ' ὑμῖν ἐλέ-
γον, τὴν ἀπίσης τῆς φυλῆς γλεῦ, καὶ λείαν, ὁσίου ἀ-
πάγειν δυνηθῆναι. οἱ δ' τε καθ' ἑαυτοὺς θεοῦ ψήφω
γενομένων κατ' ἀδικίαν τὴν αὐτῶν γνωσιμαχήσαν-
τες, κατίεσαν εἰς τὴν πάτριον φυλήν, πειθόμενοι τοῖς
σεσταλουμένοις. οἱ δ' Ἰσραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς
πρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς ἰαβίτιδας. ἐπεὶ δ'
τ ἑξακοσίων ἐσκόπουν ὅπως καὶ κείνοι γυναικῶν ἀπο-
ρήσαντες, παιδοποιῶνται. γεγνημένων δ' αὐτοῖς ὅρκων
ὡς τε μηδενὶ Βενιαμίτῃ συνοικήσαι θυγατέρα πρὸς
πολέμου, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνεβάλλοντ τῶν ὀμω-
μοσμένων ὡς ὑπ' ὀργῆς ὠμόσαντες οὐ γνώμῃ καὶ κρί-
σει, τῷ θεῷ μηδὲν ἑαυτῶν ποιήσειν ἐκ φυλῆς ὅλης κιν-
δυνεύσασιν ἀπολέσθαι σώσαν δυνηθεῖεν, τάς τε ἁρπο-
ρίας ἔχ ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης γένωνται, χαλεπὰς εἶναι κ
ἐπιφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐν κακουργίᾳ τολμηθῶσι. τῆς δ'
ὀργῆσας πρὸς τὸ τῆς ἁρπορκίας ὄνομα χετλιασάσης,
ἐφ' τῆς πάσης γυναικῶν ἀπέμεαν ἔχειν εἰπεῖν καὶ τηρή-
σειν τὸν ὅρκον. ἐρομένων δὲ τὴν ἁπάνοιαν, ἡμῖν, εἶπε,
τρὶς δ' ἔτος ἐς σηλὼ συνιόσιν ἔθνητα κῷ πανήγυ-
ρεσ αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες. τούτων κατὰ ἁρ-
παγὴν ἐφειδῶ γαμεῖν Βενιαμίτας ἂς ἂν δυνηθεῖεν,
ἡμῶν ὔτι πεστρεπομένων οὔτε κωλυόντων. πρὸς δὲ
τὲς πατέρας αὐτῶν δυσχεραίνοντας, κ πιμωρίαν λαμ-
βάνειν ἀξιοῦντας, φήσομεν αὐτὲς αὐτίκα φυλακῆς ἀ-
μελήσαντας τῶν θυγατέρων. ὅτι τὲ δεῖ τῆς ὀργῆς ἐπὶ
Βενιαμίτας ἐφεῖναι χρησαμένης αὐτῇ καὶ ἥκιστον ἀ-
μέτρως. καὶ οἱ μὲν τούτοις πειθέντες, ψηφίζονται τὸν
ἁρπαγῆς γάμον τοῖς Βενιαμίτας. ἐνεστώσης δὲ τῆς ἑορτῆς, οἱ μὲν ἑξακόσιοι, κατὰ δύο καὶ τρεῖς
πρὸ τῆς πόλεως ἐνήδρευον παρεσομένας τὰς παρθένους
ἔν τε ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν ἐμελλον.

A circundatis expeditioribus qvi eminus pugnare assveverant, telis ferarum in morem sunt confixi. Sexcenti tantùm evaserunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hostes eruperunt: & in montem qvendam fuga delati natura loci se tutati sunt. reliqvi omnes ceciderunt, numero circiter viginti-quinqve millia. Israelitæ verò Gabam incenderunt, & mulieres atqve impuberes contrucidaverunt. pari modo & in alias Benjamitarum
B urbes sævitum est: adeoqve indignatio justa, eos efferaverat, ut ad expugnandam etiam Jabisum Galaditidis urbem qvæ auxilium contra Benjamitas negaverat, duodecim selecta millia mitterent. qvi potiti urbe occiderunt tam viros qvàm mulieres & pueros, servatis tantùm qvadringentis virginibus. Tantus erat *Jud. 21.* dolor ac furor ob perpetratum in mulierem scelus, recentibus etiam cladibus exasperatus. qvi postqvam resedit, subsecuta est pœnitentia, dum una se tribu diminutos reputant. & quamvis justis armis oppressos censerent, ut qui con-
C tra leges divinas peccaverant, jejunium tamen indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos qvoqve illos qvi effugerant, missis legatis revocant. hi petram qvandam, qvæ Rhoa dicitur, in deserto occupaverant. Legati verò apud illos tam ipsorum qvam suam cladem conqvesti, qvod infectum esse non poterat, svaserunt æqvo ferrent animo, & ad sui generis reliqvos aggregarentur, néve qvantum in se esset, universam tribum Benjamiticam irent perditum. Licere enim illis pace sua tribus totius agros
D recipere, & prædam insuper qvantam possent abigere. At illi agnoscentes suam injustitiam justo DEI judicio damnatam, reversi sunt in suæ tribus ditionem, parentes suorum hortatibus. Israelitæ verò dederunt eis in uxores qvadringentas illas virgines Jabiticas. de reliquis verò deliberabant, unde illis uxores ad sufficiendam prolem parari possent. cùm enim ante initium belli jurejurando cautum esset, ne quis filiam in Benjamiticam tribum elocaret, non deerant
E qvi negligendum id sacramentum consulerent, qvòd ab ira profectum esset, non à judicio. Non ingratam rem Deo fore, si quomodo provideatur, ne integra tribus pereat: & perjuria non qvando necessario fiunt, periculosa esse ac gravia, sed cum ausu malitioso committuntur. Cum verò senatus succlamatione perjurii mentionem abominaretur, extitit quidam, qui diceret habere se consilium, quomodo salvo jurejurando Benjamitis uxores possent contingere. Proferre deinde id à senatu jussus: Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Siluntem ad celebritatem convenire, in quo comitatu sequuntur & conjuges & filiæ. Harum quotquot potuerint rapere Benjamitis, impune sit vobis nec jubentibus nec pro-
F hibentibus. qvod si patres earum ægrè tulerint, & vindictam postulaverint, dicemus ipsos in culpa esse, qvi filias negligenter custodiverint: & qvod non oportet iræ in Benjamitas nimis indulgere, qva jam antè plus satis contra consangvineos sint usi. In hanc sententiam concessum est, decretumqve, ut liceat Benjamitis uxores rapto quærere. Instante autem festo ducenti *illi bini trinive* ante urbem insidiabantur adventantibus virginibus inter vineta & per alias latebras.

illæ verò nihil ſuſpicantes luſitando ſecurè iter-
faciebant. juvenes autem coorti diſperſas cor-
ripiebant: atqve hoc pacto qvæſitis nuptiis, agri-
culturæ inſudantes, dederunt operam, ut ad
priſtinam felicitatem aliqvando redire poſſent.
Qvo factum eſt, ut Benjamitarum tribus, qvæ mi-
nimum ab internecione abfuit, prudenti hoc
Iſraelitarum conſilio ſervaretur: moxqve ma-
gnis incrementis tam numero qvam opibus eſt
VIII. aucta. Hic finis fuit belli Benjamitici. Nec feli-
Jud. 18. cior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali
fortuna uſa. Iſraelitis jam deſvetis armorum
exercitio, & in colendis agris tantum occupatis
Chananæi in contemptum gentis collegerunt
copias: non qvod ſibi timerent, ſed ut illata
Hebræis aliqva memorabili clade, ſecurius in
poſterum ſuas urbes habitarent. & conjuratione facta, magnoqve numero peditum armato, adjunctis etiam curribus, Aſcalonem & Accaronem in ſorte Iudæ ſitas in partes ſuas traxerunt, & alias plerasqve campeſtres civitates: ita ut Danitæ in montana compellerentur, ne pedem quidem ubi ponerent, in campeſtribus habentes. qui cùm nec bello eſſent pares, nec pro numero ſatis agrorum haberent, miſerunt ex ſuis qvinq; viros in mediterranea, diſpecturos nunqvem locum invenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter unius diei progreſſi, non longè à Libano & minoris Iordanis fontibus invento agro bono ac fertili, rem totam ſuis renuntiant. qui mox cum exercitu illo profecti condiderunt urbem Dana, cognominem uni è Iacobi filiis, & à ſua tribu denominatam. Iſraelitarum autem res in deterius prolabebantur, quod neqve ad laborem ſe exercerent, neqve pietatem colerent. luxato enim reip. ſtatu, magna licentia pro ſuo quisqve libitu vivebat, ut domeſtica Chananæorum vitia jam totam gentem impunè inundarent.

A αἱ δὲ μετὰ παῤῥησίας ἐδῄουν ὑφορῶσαι δὴ εἶναι τῶν μελλόντων ἀφυλάκτως ἕδδον. οἱ δὲ σκεδασθεισῶν ἐχόντο ἐξανασάντες. καὶ οὕτω μὲν ἔτως γαμήσαντες, ἐπ' ἔργα τῆς γῆς ἐχώρησαν, καὶ πρόνοιαν ἐποιήσαντο πάλιν εἰς τὴν πρότερον εὐδαιμονίαν ἐπανελθεῖν. βενιαμιτῶν μὲν οὖν ἡ φυλὴ κινδυνεύσασα τελέως ἐκφθαρῆναι, τοῦ προνοηθέντος τρόπου τῶν ἰσραηλιτῶν σωφίαν σώζεται. ἰωῆσέ τε φυλαχθῆμα, καὶ τοιχεῖαν εἰς τὸ πλῆθος· καὶ τἄλλα πάντα ἐποιήσατο τὴν
B ἐπίδοσιν. ἔτος μὲν οὖν ὁ πόλεμος, ἔτως παύεται. ὁμοία δὲ τούτοις παθεῖν καὶ τὴν δανιαηλὶν συνέβη φυλήν, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς ἔτος προαχθεῖσαν. τῶν ἰσραηλιτῶν ἐκλελοιπότων ἤδη τὰ ἐν τοῖς πολέμοις ἀσκήσεις καὶ πρὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τῆς γῆς, χαναναῖοι καταφρονήσαντες αὐτῶν, συνεπήσαντο δύναμιν. οὐδὲν μὲν αὐτοὶ πιστεύειν προσδοκῶντες, ὡς ἂν βεβαίαν ἔ-
C ποιήσειν κακῶς τοὺς ἑβραίους ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἅρματά τε συμπαρεσκευάζοντο, καὶ τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν. αἵ τε πόλεις αὐτῶν συνεφρόνουν, καὶ τῆς ἰούδα φυλῆς τὰ ἀσκάλωνα καὶ ἄκκαρωνα παρεσπάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τῶν τοῦ πεδίου. καὶ δανῖται εἰς τὸ ὄρος ἠναγκάσαν συμφυγεῖν, οὐδὲ ἐλίγον αὐτοῖς ὄπιδατον ἔ-
D πεδίον καταλιπόντες. οἱ δ' ὅτι πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γνῶ τε σὺν ἔχοντες ἀρκέσαν, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τὰ μεσόγειον, κατοψομένους γνῶ, εἰς ὃν μετοικήσαντο. οἱ δ' οὐ πόῤῥω ἔ λιβάνε ὄρους καὶ ἐλαστόν· ἰορδάνου τῶν πηγῶν τῆ τὸ μέγα πεδίον σιδῶν· πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς προελθόντες, ἐ κατασκεψάμενοι γνῶ ἀγαθὰ καὶ πάμφορον, σημήνασι τοῖς αὐτῶν. οἱ δ' ἑρμηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν δάνα, ὁμώνυμον τοῦ ἰακώβ παιδί, φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν. τοῖς δ' ἰσραηλίταις προῦβαινεν ἐπὶ πολὺ τὰ πρόσω καὶ ἀπὸ τῆς περὶ τὸ θεῖον ὀλιγωρίας. μεθαρμοσθέντες γὰρ ἅπαξ ἔ
E κόσμου τῆς πολιτείας, ἐφ' ἕτερον τὸ πρὸς τὸ καθ' ἡδονὴν καὶ βέλησιν ἰδίαν ἐθίσαν, ὡς καὶ τ' ὀπτχωριαζόντων ἤδη τοῖς χαναναίοις ἀναπιμπλασθαι κακῶν.

CAP. III.

Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſervitutem à DEO populus Iſraëlitarum eſt traditus.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς μὴ τούτῳ τῷ κακοπραγίαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς ὁ θεὸς ἀσυρίοις ἐδούλωσεν.

Jud. 3. HAnc ob rem iratoDEO, felicitas populi multis laboribus acquiſita, per luxum ac voluptatem brevi diſperiit. Bello enim à Chuſarte
F rege Aſſyriorum petiti, & in acie multos amiſerunt, & oppidatim infeſtati, aut vi aut deditione in poteſtatem ejus venerunt. Tributis deinde iniqvioribus gravati, & alias varias injurias ferre ſunt coacti per annos octo, quibus exactis in hunc modum ſunt libertati reſtituti.

Ὀργίζεται τοίνυν αὐτοῖς θεός. καὶ διὰ σιὼ πόνοις μυρίοις εὐδαιμονίαν ἐκτήσαντο, τούτῳ ἀπέβαλον διὰ τρυφήν. στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς χουσάρθε ἔ τ' ἀσυρίων βασιλέως πολλοὺς τε τ' παραλαξαμένων ἀπώλεσαν, ἐ πολιορκήσαντες κατὰ κράτος ἠρέθησαν. εἰσὶ δ' οἱ διὰ φόβον ἑκουσίως αὐτῷ προσοχέσαι, φέρος τε ἔ δυνατὰ μείζονας ἐπιτάγματα ἐτέλουν, ἐ ὕβρεως παντοίας ὑπέμενον, ἕως ἐτῶν ὀκτώ. μεθ' ἃ τ κακῶν ἔτως ἠλευθερώθησαν.

CAP. IV.

Libertas per Cenizum reddita.

Κεφάλαιον δ'.

Η διὰ κενίζε αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη.

G

Ibidem. ERat in tribu Iudæ Cenizus vir induſtrius & magnanimus, hic oraculo monitus, ne pateretur Iſraelitas diutius tales miſerias perferre, ſed ut ad audendum pro libertate accenderetur, aſcitis paucis qvibusdam periculorum ſociis, qvos præſentis ſtatus tædebat, & mutatum

Τῆς ἰούδα φυλῆς τὶς, κενίαζος ὄνομα, ἀνὴρ, ἐ τὸ φρόνημα γενναῖος, χρηθὲν αὐτῷ μὴ περιορᾶν ἐν τοιαύτῃ τ' ἰσραηλίτας ἀνάγκη κειμένους, ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτοὺς ἐξαιρεῖσθαι τολμᾶν, παρασκευασάμενος συλλαμβάνεσθ τ' κινδύνων ἑαυτῷ (ὀλί-

(ἐλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αἰδὼς ὅπλ τῆς παρῆσιν ἐτύγχανε καὶ ῥᾳθυμία μεταβολῆς) πρῶτον μὲν τὴν παρ' αὐτῆς οὖσαν φρουρὰν ὑ χουσίρθου ἀναφθείρει. πρασσομένων δ' πλειόνων τ συναγωνιζομένων, ἐκ μὴ ἁμαρτεῖν ἐδὲ τὰ πρῶτα τ ἐπιχειρήσεως, μάχῃ τῆς ἀσυρμίοις συνάπτουσι. ὡς δὲ τὸ παντελὲς αὐτ ἀπωσάμενοι, περαιοῦσθαι τὸν Εὐφράτην ἐδιάζοντο. κενίαζος δ', ὡς ἔργῳ πείραν αὐτὸ λαμβάνῃ ῥᾳδ ὑ πλήθους ἀρχὴν, ὡς τε κρίνειν τὸν λαόν. ὡ ἄρξας ἐπ' ἔτη πεντεκαίδεκα, καταγρέφει τὸν βίον.

B

Κεφάλαιον ε'.
Ὅτι πάλιν ὁ λαὸς ἐδούλωσε μωαβίταις, καὶ τρόπον ἐδόθης τῆς δουλείας ἀπηλλάγη.

Τελευτήσαντος δ' αὐτὸ πάλιν τὰ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπὶ ἀναρχίας ἐνόσει πράγματα. καὶ τῆς μὴ ἁρμοσθείσης ἄγειν τ θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν, ἐπὶ μᾶλλον ἐκακοῦτο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τῆς ἀσυμμαχίας τῆς κ τὴν πολιτείαν, ἐγλωνα τῶν μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον πρὸς αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν. καὶ πολλὰς μάχας αὐτῶν κρατήσαντα, καὶ τοῖς φρονήμασι τῶν ἄλλων διαφέροντα, ὑποτάξασθαι πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τὴν δύναμιν ἐπεκύρωσεν, καὶ φόρους αὐτοῖς ὑποτάξαι τελεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτὸ ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον, ὅθεν τῆς εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως περιέκοπεν. εἰς τε πενίαν αὐτὸς κατέσησεν, ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ θεὸς τῶν ἐφ' οἷς ἐπέσχον, καὶ τῆς ἱκεσίας αὐτῶν ἐπικλασθείς, ἀπήλλαξε τῆς ἐπὶ τοῖς μωαβίταις ὕβρεως. ἦλθε γὰρ ὡσε ὁ τροπωτάτῳ. τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς νεανίας. ἰοὺδης μὲν τοὔνομα, γήρᾳ τε πατρὸς, τολμηρός τε ἀνδρόπαις, καὶ τὸ σώματι πρὸς τὰ ἔργα χρῆσθαι δυνατώτατος, τῶν χειρῶν τὴν ἀριστερὰν ἀμείνων, καὶ ἀπ' ἐκείνης τὴν πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατώκει μὲν ἐν ἱεριχοῦντι καὶ αὐτὸς. συνοικήσας δ' γήμαντι τὸ ἔγλωνι, δωρεοῖς αὐτὸν θεραπεύων ἐνδεχόμενος. καὶ διὰ ὅτι καὶ τοῖς πρὸς τὸν βασιλέα πρόσφιλῆ τυγχάνειν αὐτόν. καί ποτε σὺν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλει περιδησάμενος ἰόντι πρὸς αὐτόν. ὥρα δ' ἦν θέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης, ἀνέῳντο αἱ φυλακαὶ, ὑπό τε καύματος, καὶ πρὸς ἄριστον τετραμμένων, δοὺς οὖν τὰ δῶρα τῷ ἔγλωνι ὁ νεανίσκος, διετρίβε δ' ἔν τινι δωματίῳ δεξιὰς πρὸς ἥρῳ ἔχοντι, πρὸς ὁμιλίαν ἐτράπετο. μόνοι δ' ἦσαν ὁ βασιλέως καὶ τὰς ἐπισταμένους τῶν θεραπόντων ἀπέναι κελεύοντος, διαλέγεσθαι τὸ πρὸς ἰοὺδην ὁμιλεῖν. καθεῖστο γὰρ ὑπὸ θρόνου, καὶ δὲ πρὸς ἰοὺδην τὸν, ἰοὺδην μὴ διαμάρτῃ, καὶ μὴ δὶς κατὰ ἰσχὺν πληγεὶς. ἀνίσησιν οὖν αὐτὸν, ὡς ἄρα ἐπῶν ἔχειν ἐκ προστάγματος αὐτῷ δηλώσειν δὲ θεῖ. καὶ ὁ μὲν πρὸς τὴν χαρὰν τὴν δ' ὀνείρατος ἀνεπήδησεν ὑπὸ δ' θρόνου. πλήξας δ' αὐτὸν ὁ ἰούδης εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον καταλιπών, ἔξεισι πρόσκλείσας τὴν θύραν. οἱ δὲ θεραπόντες ἠρέμουν εἰς ὕπνον τετράφθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἰούδης τῆς ἱεριχουντίοις ἀποσημήνων κρυπτῶς, παρεκάλει τῆς ἐλευθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. οἱ δ', ὡς μένος ἀκούσαντες, αὐτόθι τε εἰς τὰ ὅπλα ἤεσαν. καὶ διέπεμπον εἰς τὴν χώραν τοὺς ἀποσημήνοντας κέρασιν. ταύτης γὰρ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ δὲ πρὸς τὸν ἔγλωνα πάλαι μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος· ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν, δείσαντες μήτι νεώτερόν τι περὶ αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον.

A cupiebant, primo præsidium suis à Chusarthe impositum interficit: tantumqve primus successus valuit, ut indies crescente suorum numero, jam aperto marte hosti pares viderentur. itaqve congressi cum hoste uno prælio se in libertatem asserunt, reliquiæ fusi & fugati exercitus ultra Euphratem se recipiunt. Cenizus verò egregiè navatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Judicis: in qvo postqvam annos qvadraginta exegit, vita defunctus est.

CAP. V.
Quomodo populus rursum à Moabitis est subjugatus, & per Jodem è servitute exemptus.

POst cujus mortem vacante principatu res Israelitarum rursum in pejus ruere cœperunt, idqve tanto magis, quòd nec DEO debitum honorem nec legibus obedientiam exhibebant: qværes in causa fuit, ut Eglon Moabitarum rex opportunos ad injuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliqvot præliis, sed omnibus victi ferocia posita jugum acceperunt, tributarii facti. Rex victor translato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexavit, ita ut in summa miseria per annos XVIII. degerent. DEUS autem calamitatibus eorum & supplicationibus flexus, à dura dominatione eos liberavit in hunc modum. Jodes filius Geræ, tribus Benjamiticæ, juvenis ad qvodvis egregium facinus & animo & utraqve manu ex æqvo promptus, habitabat ipse qvoqve apud Hierichuntem. Is in familiaritatem Eglonis se insinuavit, crebris muneribus hominem sibi concilians, & eo nomine amicis etiam regiis gratus. accidit, ut semel cum duobus famulis dona ferens, pugione prius subter sagum ad dextrum femur accinctus, ad regem introgrederetur. erat autem æstas & diei medium, quo remissus agebatur custodia, partim propter æstum, partim satellitibus occupatis circa prandium, juvenis igitur oblatis Egloni muneribus, qvi tum in æstivo qvodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit. erant autem soli, qvia rex familiariter cum Iode collocuturus famulicium ablegaverat. sedebatqve in sella, & Iodes verebatur, ne fallente ictu plagam non satis lethalem inferret. Iubet igitur eum surgere, dicens habere se somnium, quod ex DEI mandato regi sit indicandum. cumqve ille audiendi cupidus alacriter assurrexisset, Iodes infligto in cor pugione, & relicto in vulnere, exivit clausis prius foribus. regii famuli interim qviescebant dormire eum putantes. Iodes verò Hierichuntiis rem clàm indicata, autorem se illis libertatis vindicandæ præbuit. illi verò libenter hæc accipientes, & ipsi confestim arma capiebant, & cornicines per totam eam regionem dimittebant. Sic enim illic multitudinem convocari mos erat: Eglonis autem domesticos diu latuit, qvod acciderat. sed cùm jam advesperasceret, veriti, ne qvid novi homini accidisset, ingressi sunt in cubiculum:

cùmqve mortuum inveniſſent, hærebant inopes consilii: & priusqvam ſatellitium conglobaretur, Iſraelitarum turba ſupervenit, ex his pars in veſtigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. Eos Iſraelitæ præoccupato Jordanis tranſitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipſa vada, ita ut ne unus qvidem incolumis evaderet. Atqve ita Hebræi Moabitarum imperium excuſſerunt: Jodæ autem hujus felicitatis autoris is honor conſenſu multitudinis eſt habitus, ut confeſtim princeps declaratus ſit. cum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioqvin etiam laude digniſſimus: poſt qvem Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

A ϗ νεκρὸν ἀῤῥόντις, ἐν ἀμηχανίᾳ καθειςήκεσαν. ἐπὶν τὴν φρυρὰν συναφθῶσι, τ̃ ἰσραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπέρχεται πλῆθος. οἱ μὲν ὡθούμενοι ἀναιροῦνται. οἱ δὲ εἰς φυγὴν τρέπονται ὡς ὅτι τὴν μωαβίτιν σωθησόμενοι. ἦσαν δ̃ ὑπὲρ μυρίους. ϗ ἰσραηλῖται προκατειληφότες τ̃ ἰορδάνην τὴν διάβασιν, διώκοντες ἔκτεινον. ϗ ἐπ̃ τὴν διάβασιν πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσιν. διέφυγέ τε οὐδὲ εἷς τὰς χεῖρας αὐτῶν. ϗ οἱ μὲν ἑβραῖοι τότε τὴν πρόπω τῆς ὑπὸ τῶν μωαβίτας δουλείας ἀπηλλάγησαν. ἰώδης δ̃ τῆς αἰτίας ταύτης τιμηθεὶς τῇ δ̃ πλήθους ἅπαντος ἡγεμονία πολὺ τὰ τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα καταϗὼν, ἀνὴρ ϗ δίκαια τῆς προειρημένης πράξεως, ἐπαίνου δίκης τυγχάνει. ϗ μ̃ τοῦτον, συναγαρος ὁ ἀνάθου παῖς αἱρεθεὶς ἄρχει, ἐν τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχῆς ἔτει καταστρέψε τὸν βίον.

B

CAP. VI.

Qvomodo ſub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem ſint repoſiti.

IX. *Jud. 4.*

ISraëlitæ verò, qvos præteritæ calamitates nihilo caſtigatiores reddiderant, in priſtinam impietatem atqve inobedientiam relapſi, priusqvam ſatis à Moabitica ſervitute reſpiraſſent, imperio Jabini Chananæorum regis ſubfugati ſunt. Is regiam habens apud Aſorum, qvæ urbs ſita eſt ſuper Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, eqvitum decem, præterqve currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Syſares primus inter amicos regios, congreſſus cum Iſraelitis in tantam deſperationem res illorum adduxit, ut libenter incolumitatem tributaria ſervitute paciſcerentur: quam per viginti annos ferre ſunt coacti, præ nimia ſervitute caput non audentes attollere, etiam Deo ſic volente, qvo nimiam gentis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qvi tandem reſipiſcentes, & agnita calamitatum cauſa, nimirum qvòd à legum contemptu proficiſcerentur, Deboram qvandam prophetidem adeunt: nomen hoc apem Hebræis ſignificat: rogantes ut precibus DEUM ad miſerationem flectat, ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi. DEUS autem exoratus ſalutem illis annuit, imperatore deſignato Baraco, viro tribus Nephthalitidis: ejus nomen interpretatur fulgur. Debora autem accerſito Baraco, jubet eum delectu habito, & conſcripto decem millium virorum exercitu in hoſtem ducere. Satis enim eſſe tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiſerit. Baraco verò negante ſe accipere imperium, niſi & illa una ſecum adminiſtratura id eſſet: illa commotior, Tu, inqvit, mulieri cedis honorem, qvem Deus te habere voluit, ego vero non recuſo, & conſcriptis decem millibus, caſtra poſuerunt ad montem Itabyrium. occurrit mox eodem Syſares, rege ſuo ſic jubente, & non longè ab hoſte cum exercitu conſedit. Baracum autem & Iſraelitas multitudine hoſtium territos, & in tutiora ſe recipere volentes, retinuit Debora, juſſitqve eadem die prælio decernere. Victoriam enim penes ipſos fore, & DEUM ſubſidium & opem allaturum. Itaque commiſſa pugna vehemens imber mixtus grandine ſupervenit, qvem ventus in adver-

C

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς χαναναίων αὐτὸς καταδυναμένων ἠλθθερώθησαν ὑπὸ βαράκου.

D Ισραηλῖται δ̃ πάλιν, ὡδὲν δ̃ ὅτι διδαχθ̃ κρείττονος ἐλάμβανον τ πρότερον δ̃τυχημένων, ὑπό τε θεσθαι τὸν θεὸν μηθ̃ ὑπακούειν τοῖς νόμοις, πρὶν ἢ ϗ τῆς ὑπὸ μωαβίτας ἀναπνεῦσαι δουλείας πρὸς ὀλίγον, ὑπὸ ἰαβίνου τ̃ τ χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦται. ἔτ δ̃ ἐξ ἀσώρου πόλεως ὁρμώμ, αὐτὴ δ̃ ὑπερκειτ τῆς σαμοχωνίτιδ λίμνης, στρατὸν μὲν ἐπιλιτῶν τριάκοντα ἕτερφε μυριάδας. μυρίας δ̃ ἱππέας. τρισχιλίων δ̃ ἁρμάτων δ̃πρα. ταύτης οὖν στρατηγῶν τῆς δυναμέως σουσάρης, τιμῆς τῆς πρώτης ὠθ τῷ βασιλῆ τυγχάνων, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰσραηλίτας, σκάκως δεινῶς, ὥς τε αὐτῆς ὑπατάξαι πλεῖν φόρους. ἐπὶ σοὶ μὲν ἐπὶ ταῦτα πάσχοντες ἠνύσαν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τῆς δυσυχίας ὄντες ἀσθοί, ϗ δ̃ θεὸ πλεῖον δαμάσαι θέλοντ αὐτ̃ τὴν ὕβριν, ϗ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγνωμοσύνην. ϗ μεταθέμενοι δ̃ λοιπῦ, σωφρόνως συνδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τῆς πρεφρονήσεως τ̃ νόμων ὑπάρξαι. δεδόχθαι τινὰ προφῆτιν, μέλισσαν ὄνομα ϗ σημαίνει τοῦτο ϗ τλεῖ ἑβραίων γλῶσσαν, ἱκετεῦσον δεηθῆναι δ̃ θεοῦ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, ϗ μὴ ὑφεῖσθαι ἀπολλυμένους αὐτὸς ὑπὸ χαναναίων. ὁ δ̃ θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς. ἐπ στρατηγὸν αἱρεῖται βαράχην τῆς νεφθαλίδος ὄνομα φυλῆς. βάραχος δέ ἐστιν ἀσραπὴ ϗ τλεῖ ἑβραίων γλῶσσαν, μεταπεμψαμένη δ̃ ἡ δεβόρα τὸν βάραχον, ἐπιλεξαμένη τ νέων μυρίους ἐκέλευε χωρεῖν ὅτι τοὺς πολεμίους. ἀπαρχῆναι γὰρ τοσούτων δ̃ θεὸ προειρηκότος ϗ νίκην ἀποσημήναντος. βαράχου δ̃ φαμένου μὴ στρατηγήσειν μὴ καὶ εἴης αὐτῷ συνστρατηγοῦσα, ἀγανακτήσασα σὺ μὲν εἶπε, γυναικὶ ὠθ χωρεῖς ἀξιώματος ὅσου δέδωκεν ὁ θεός. ἐγὼ δ̃ οὐ παρεμπόδιόν μοι. ϗ συναθροίσαντες μυρίας ἐστράτοπεδόσαντο πρὸς ἀπαυδρίῳ τῷ ὄρει. ἀπλεῖται δ̃ αὐτοῖς ὁ σισάρης δ̃ βασιλέως κελεύσαντος. ϗ στρατοπεδοῦνται τ πολεμίων σὺν ἅρμασιν. τοὺς δ̃ ἰσραηλίτας ϗ τὸν βάραχον καταπλήξαντας τὸ πλῆθος τ πολεμίων, ϗ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας, ἡ δεβόρα κατεῖχε τῇ συμβολῇ πειθοῖ ϗ κατ' ἐκείνην κελεύσασα τὴν ἡμέραν. νικήσειν δ̃ αὐτὸς ϗ συλλήψεσθαι τὸν θεόν. σωθέσαν οὖν ϗ προσμηνύτων αὐτῶν ὄμβρος ἐπιγίνεται μέγας ϗ ὕδωρ πολύ, ϗ χάλαζα.

E

F

G

τον

τὸ τε ὕπτιον καὶ πρόσωπον ἤλαυνε τῶν χαναναίων ἀ- A ſos Chananæorum vultus ingerens, & proſpectum adimens, inutiles eorum jaculatores ac funditores reddidit: atqve etiam ſcutati manibus rigentibus præfrigore gladios vix retinebant. Iſraelitas verò tempeſtas à tergo imminens non ſolum minùs offendebat, ſed alacriores etiam faciebat, manifeſtario DEI præſentis ac faventis ſigno accenſos. itaque rupta adverſa acie, turbatisqve ordinibus, ingentem hoſtium ſtragem ediderunt. atqve ita pars talis Iſraeliticis cedebant, pars à ſuometipſorum equitatu ac curribus proterebantur. Syſares verò ut vidit ſuos terga vertere deſiliens à curru, fuga delatus eſt ad quandam mulierem Cenetidem nomine Jalen. quæ latebras petentem excepit, & potum poſcenti lac acidum exhibuit: quod ille cùm avidius ingurgitaſſet, in ſomnum eſt ſolutus. quem Jale aggreſſa, ferreum clavum ſopito per tempora adegit malleo, moxqve Baracianis ſupervenientibus, ſolo affixum oſtendit, atque ita mulier juxta Deboræ præſagium autor fuit victoriæ. Baracus autem ducens ad Aſorum, Jabinum obviam factum interfecit: & cæſo rege, ac urbe ſolo æquata, quadraginta annis imperium Iſraelitarum tenuit.

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι πολεμήσαντες ἀμαληκίται τοῖς ἰσραηλίταις ἐκήρευσαν τε καὶ τὴν χώραν ἐπάσωσαν ἔτη ἑπτά.

Τελευτήσαντος δὲ βαράκου καὶ δεβώρας, κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, μετὰ ταῦτα μαδιηνῖται σὺν ἀμαληκίταις τε καὶ ἄραψι, στρατεύσαντες ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας. καὶ τὸν καιρὸν διώσαντες, τὴν λείαν ἀπήνεγκαν. τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ἐπ' ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνεχάλη τὸ πλῆθος, καὶ τῶν πεδίων ἐξεχώρουν. ὑπονόμους τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι, πᾶν ὅπερ τοὺς πολεμίους ἐκφυγεῖν, ἐν τούτοις εἶχον φυλάττοντες. οἱ γὰρ μαδιηνῖται, καὶ ὥραν θέρους στρατεύοντες, τὰ χειμῶνα γεωργεῖν τοὺς ἰσραηλίτας ἐπέτρεφον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δ' ἦν καὶ ἀπανίς τροφῆς, καὶ τρέπουσι πρὸς ἱκεσίαν τὸν θεὸν σώζειν αὐτοὺς παρακαλοῦντες.

CAP. VII.

Quomodo Amalecitæ devictis Iſraëlitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtaverunt.

DEfunctis autem Baraco & Debora eodem ferè tempore, paulo pòſt Madianitæ ſociis Amalecitis & Arabibus expeditionem contra Iſraelitas fecerunt: & congredi auſos magno prælio vicerunt: vaſtatisqve frugibus prædam abegerunt. cumqve idem per continuos ſeptem annos facerent, Iſraelitas in montana compulſos campeſtri ſolo cedere coegerunt, qui ſpeluncis & ſubterraneis ædificiis excavatis, quicquid hoſtium violentiam evadere poterat, intro receptum aſſervabant. Nam Madianitæ per æſtatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Iſraelitas permittebant, ut poſſent denuò labores eorum vaſtare. Itaqve in perpetua fame ac egeſtate vivebant, nec jam ullum ſupererat præſidium niſi in precibus ad Deum & ſupplicationibus. *Jud. 6.*

Κεφάλαιον η.

Ὡς γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν.

Γεδεὼν ὁ ἰάσου παῖς, μανασσητίδος φυλῆς ὢν ὀλίγως, θραύσματα σιτίων φερόμενος κρυπτῶς εἰς τὸν λεῶν ἔκρυπτε. τοὺς γὰρ πολεμίους ἐδεδίει φανερὸς ἅπασιν ἦν τῆς ἀλῴας. φάσμα τοῦ θεοῦ δ' αὐτῷ φανὲν νεανίσκου μορφῇ, καὶ φήσαντος δύναμιν καὶ φίλον τὸν θεὸν. κατισχνῶν τοῦτο γοῦν ἔφη παμμέγιστον τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ μέγιστον, τῇ λεωῒ πρὸς αὐτὸν ἀλῴᾳ χρήσασθαι. θαρσοῦντος δὲ καὶ πολεμεῖν ἀναπεισθέντος, καὶ πειράσθαι τὸν ἐλευθερίαν ἀναιρεῖσθαι, ἀδύνατος ἔχειν ἔλεγε. τὴν τε γὰρ φυλὴν ἐξ ἧς ὑπῆρχε, πολλοὺς ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν ὄντα, καὶ πλουτοῦντα πραγμάτων ὀλιγοστὸν ἀσθενέστερον. ὁ θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγέλλετο, *Ibidem.*

CAP. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberavit.

PEr idem tempus Gedeon Jali filius, unus ex primatibus tribus Manaſſetidis, manipulos frugum clàm in torcular comportatos flagellabat. non enim auſus eſt propter hoſtem propalam hoc in area facere. cumqve ſpectrum ei adoleſcentis ſpecie ſe obtuliſſet, & felicem ac Deo charum appellaviſſet, reſpondens, Hoc, inquit, meæ felicitatis argumentum eſt maximum, quod torculari nunc utor pro area. illo contra jubente, ut bono eſſet animo, & de libertate vindicanda cogitaret, negabat fieri poſſe. nam & tribum ſuam cuivis alteri cedere numero, & ſe juvenem eſſe, & tam arduis negotiis imparem. Deus autè quicquid deeſſet ſe ſuppleturũ pollicebatur,

& victoriam Iſraelitis daturum, modò ipſe im-A perium aſſumere non gravaretur. Hanc rem Gedeon cum qvibusdam juvenibus communicavit, qvi libenter credentes oraculo, ſine mora effecerunt, ut præſto eſſent decem millia militum, ad qvidvis pro libertate audendum paratiſſima. Gedeoni autem Deus in ſomnis apparens, dixit homines tali eſſe ingenio, ut ſibi placentes nemini velint virtute cedere, & vi- B ctoriam ſibi potius qvàm Deo tribuant, nimirum magnis copiis freti. ut igitur ſciant rem totam pendere ab ipſius auxilio, juſſit, ut circa meridiem, cùm æſtus fervet maximè, exercitum ducat ad fluvium: & qvotqvot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. qvotqvot autem trepidè ac tumultuariè potum ſumerent, ſic exiſtimaret, eos metu hoſtium hoc facere. C qvod poſteaqvam ita, ut juſſus eſt, fecit, trecenti inventi ſunt cum perturbatione aqvam ſumere, cavis manibus ori admovendo. imperavitqve DEUS, ut his aſſumptis hoſtem invaderet. Gedeone verò ſolicito, qvia mandatum acceperat à DEO, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, juſſit, ut aſſumpto uno D milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria. ab illis enim accepturum occaſionem fiduciæ. vadit ille qvò juſſus eſt, uno tantum comitante famulo. cumqve ad qvoddam tabernaculum adrepſiſſet, offendit inſomnes in eo milites, & qvendam commilitoni narrantem ſomnium, ita ut à Gedeone qvoqve exaudiri poſſet. erat autem tale: Viſus erat ſibi videre E maſſam hordeaceam, præ vilitate homini faſtidiendam, per caſtra provolvi, & primò regis tentorium, mox cæterorum omnium proſternere. qvi reſpondit interitum exercitus ſignificari, addens unde hoc ita colligeret. inter omnes, inqvit, fruges hordeum eſt ſine controverſia viliſſimum: & inter omnes Aſiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie ſunt Iſraeli- F tæ, ut merito conferri poſſint hordeo. hi nunc, autore Gedeone, contraxerunt copias, & res novas moliuntur. ergo qvia dicis te vidiſſe illam maſſam tentoria noſtra ſubvertentem, vereor ne DEUS Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc ſomnio plenus bona ſpe & fiducia, edicit ſuis, ut omnes in armis eſſent, edoctis de viſione quam in caſtris hoſtium audiverat. fecerunt illi qvod imperatum eſt, accenſi hoc ſigno ad qvidvis laboris aut periculi ſubeundum. tum Gedeon circa G qvartam fermè vigiliam ſuos in hoſtem ducit trifariam in tres cohortes diviſos. erant autem centenariæ. gerebantqve ſinguli amphoras vacuas. & in eis faces ardentes, ut clam poſſent hoſtem invadere nihil tale expectantem: & in dextris cornu arietinum vice tubæ: hoſtium caſtra latè patebant, eo qvòd camelorum magnum numerum haberent: & cum juxta gentilitates diſtributi tenderent, omnes tamen intra eundem ambitum continebantur. Hebræi verò à duce antè præmoniti, cum jam non longè ab hoſte abeſſent, dato inter ſe ſigno cornibus ſonantes, & confractis amphoris, ſublatoque militari clamore, certi Deum adeſſe Gedeoni, cum facib, in caſtra impetum faciunt.

Jud. 7.

καὶ νίκλω παρέζειν ἰσραηλίτας αὐτῷ στρατηγοῦντι. τοῦτ' οὖν διηγουμένῳ ὁ γεδεὼν ποι τ νέων ἐπιστεύετο. καὶ ὡραχρῆμα πρὸς τὰς ἀγῶνας ἑτοίμους εἶχε τὸ στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. ἐπιστὰς δὲ κῷ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς τῷ γεδεῶνι, τλεώτι ἀνθρωπίνλω φύσιν αὐτοφίλαυτον οὖσαν ἐδήλω, καὶ πρὸς τοὺς ἀρετῇ διαφέροντας ἀπεχθανομένλω. ὅπως τὰ τῶν νίκλω παρέντες ἐξ θεοῦ δοκεῖν νομίζουσιν ἰδίαν, ὡς πολὺς στρατὸς ὄντες, καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀξιόμαχοι. ἵνα μάθωσιν οὗ βοηθείας τῆς αὐτῷ τὸ ἔργον, συνεβάλλε περὶ μεσοῦσαν τῶν ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ ξ καύματος ὄντος, ἄγαν τῷ στρατιᾷ ἐπὶ τὸν ποταμόν. καὶ τοὺς μὲν καμακλιθέντας καὶ οὕτως πίνοντας, ἀψύχους ὑπολαμβάνειν. ὅσοι δ' ἂν ἐστραδσμένως καὶ μὴ ῥοιζοῦντες πίνοντες τύχοιεν, τούτους νομίζειν ὑπὸ δειλίας τοῦτο πάσχειν καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιήσαντος δὲ κῷ τὰς ξ θεοῦ ὑποθήκας ξ γεδεών, τριακόσιοι ἄνδρες εὑρέθησαν τοῖς χερσὶ μὴ φόβου προσπεγκάμενοι τὸ ὕδωρ πεφαγμένως. ἔφησέ τε ὁ θεὸς τούτους ἐπαγόμενον, ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευον ὑ ὑπὲρ ξ ἰορδάνε μέλλοντες εἰς τὴν ἐπιοῦσαν περαιοῦσθαι. γεδεὼν δ' ἐν φόβῳ καθεσθεὶς κῷ νυκτὸς ἐπιχειρεῖν αὐτῷ ὁ θεὸς προσιέμενος, ξ δέος αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βουλόμενος, κελεύει προσλαβόντα τ στρατιωτῶν ἕνα, πλησίον χωρεῖν τοῖς μαδιανιτῶν σκηνοῖς. παρ' αὐτῶν γὰρ σκέψεσθαι φρόνημα καὶ θάρσος. πεισθεὶς δὲ ἐκεῖνος, φέρεσθαι τὸν ἑαυτῷ θεράποντα προσλαβών. καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινὶ καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐγρηγορότας. καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμενον τῷ συσκηνοῦντι, ὡς τι ἀκούειν τὸν γεδεῶνα. τὸ ὑ τοιοῦτον λῶ. μάζαν ἑδόκει κριθίνλω τῶν Ὑπλείας ἀνθρώπως ἄρτων, ἀφ' ξ στρατοπέδου κυλιομένλω, τῷ ξ βασιλέως σκηνῇ καταβαλεῖν. καὶ τὰς τῶν στρατιωτῶν πάντων. ὁ ὑ, σημαίνειν ἔλεθρον ξ στρατοῦ τῷ ὄψιν ἔκρινε, λέγων ὅτεν, τοῦτ' αὐτῷ σωτηρίᾳ ἐπῆλθε. πᾶν τὸ αὐτόθεμα τὸ καλάμῳον κριθίνον, Ὑπελέσθαι ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν. ξ δ' ἀσιανοῦ παντὸς τὸ ἰσραηλιτῶν ἐστιν ἰδεῖν νῦν ἀτιμότερον γεγωμένον, ὅμοιον δὲ τῷ κριθίνλω ῥητέ. καὶ τὸ ὠφελεῖν τοὺς ἰσραηλίτας νῦν μεγαλοφρονοῦν, ὅτ' ἂν εἴη γεδεών, καὶ τὸ σῶν αὐτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ οὖν τῷ μάζαν φῆς εἰδέναι τὰς σκηνὰς ἡμῶν ἀνατρέψασαν, δέδια μὴ ὁ θεὸς γεδεῶνι τῷ καθ' ἡμῶν νίκλω ὑπανένευκε. γεδεῶνα ὑ ἀκούσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε. καὶ προστάξειν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι τοὺς οἰκείους, διηγησάμενος αὐτοῖς καὶ τῷ τ πολεμίων ὄψιν. οἱ δ' ἕτοιμοι πρὸς τὰ προαγγελλόμενα φρονήματι θέντες ὑπὸ τῶν δεδηλωμένων ἦσαν. καὶ κῷ ἐπαρτίλω μάλιστα φυλακλῷ, προσῆγε τῷ αὐτῷ στρατιᾷ γεδεών, εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτλῷ. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. σκοπιζον δὲ πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἠμμένας, ὅπως μὴ καταφωρῶσι τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῶν γένηται. καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κερατοῦ κέρας, ἐχρῶντο δὲ τούτοις ἀντὶ σάλπιγγος. χωρίον ὑ πολὺ κατεῖχε τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον. πλῆθος γὰρ αὐτοῖς εἶναι συνέβαινε κάμηλον. καὶ κατὰ τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἓν κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ ὑ ἑβραῖοι, προσημηνάντος αὐτοῖς ὁπότ' ἂν γένωνται πλησίον τῶν πολεμίων, ἐκ συνθήματος σάλπιγγί τε ἠχήσαντες καὶ τοὺς ἀμφορέας καταράξαντες, ὁρμῆσαι μετὰ τῶν λαμπάδων ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν θεοῦ γεδεῶνι βοηθήσαντος, τοῦτ'

τὰτ ἐποίησαν. παραχὴ δὲ λαμβάνει τὰς ἀνθρώ- A
πους ἐπὶ τὴ ὑπνοώδεις, καὶ δείματα. νῦξ γὰρ ἦν, καὶ
ὁ θεὸς τὰτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο δὲ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν
πολεμίων. οἱ δὲ πλείους, ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ
τὴ γλώσσης διαφωνεῖν. ἅπαξ δὲ καθαπτόντες εἰς παρα-
χὴν, πᾶν τὸ παρὸν ἀνήρουν, νομίζοντες εἶναι πολέ-
μιον. ὁ φόνος τε πολὺς ἦν, καὶ φήμης παρὸς τὰς ἰσρα-
ηλίτας τῆς γεδεῶνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦ-
σαν. ἐδιώξαντες λαμβάνυσι τὰς πολεμίας ἐν κοίλῳ
πὶ χαράδρας παρειλημμένα ὑ δυναμένας διαπερᾶ- B
ναι χωρίον. καὶ παρεισάντες, κτείνυσιν ἅπαντας, καὶ δύο
τῶν βασιλέων, ὥρηβόν τε καὶ ζῆβ. οἱ δὲ λοιπὶ τῶν ἡ-
μιμένων, τὰς παρειλεφθέντας τ στρατιωτῶν ἀνάγοντες,
ἦσαν ὡς μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι, στρατοπεδεύονται
πόρρω πλὺ τῶν ἰσραηλιτῶν. γεδεὼν δ' ὁσὴν ἀπηρδύ-
κει πανῶν, ἀλλὰ διώξας μὴ παντὸς τὰ στρατὰ καὶ συμ-
βαλὼν ἅπασι διέφθειρε τὰς πολεμίας. καὶ τὰς λοι-
πὰς ἡμιόνους, ζέβεν καὶ ἐζαρβοννῆν, ἀκμαλώτους
λαβὼν ἠγαγε. ἀπέθανον δ' ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, μα-
διανιτῶν τε καὶ τῶν συστρατευσάντων αὐτοῖς ὀράβων, C
ὡσὶ μυριάδες δώδεκα. λεία τε πολλὴ χρυσὸς καὶ
ἀργὺρ ἐ ὑφὴ ἐ καμήλων, ἐ ὑποζύγια λαμβάνε-
ται παρὸς ἐθνικούς. γεδεὼν ὑ ὠδαγμένως εἰς ἐφραὶ
μὶν ἐαυτὰ πατρίδα, κτείνας τὰς τῶν μαδιανιτῶν βασι-
λέας. ἡδ' ἐφραίμων φυλὴ, τῇ γεδεῶνος ὑπεροχία
δυσχεράνασα στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν διεγνώκεισαν, τὸ μὴ
περιφίλαν τιὰ ὑπιχείρησιν αὐτοῖς τιὰ χ' τῶν πο-
λεμίων ἐγκαλοῦντες. γεδεὼν ὑ, μέτριος ὢν καὶ πᾶσαν D
ἀρετὶν ἄκρος, ὐκ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοκρατὴς χρησό-
μενος λογισμῷ, τοῖς ἐχθροῖς ὅπλα θέσθαι χωρὶς αὐτῶν,
ἀλλὰ τὰ θεὰ κελεύσαντος. τιὰ δὲ νίκιν ὐχ ἧσσον
αὐτῶν ἐφάσκεν ἰδίαν, ἢ τῶν στρατευσάντων εἶναι. καὶ τὰ-
τοις παρηγορήσας αὐτῶν τιὰ ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλ-
λον τὰς ἐφαίρεις ὠφέλησε τῆς ὑπὲρ τῶν πολεμίων δι-
καίας. ἐμφυλίαν γὰρ αὐτὰς στάσεως ἄρχειν μέλλοντας
ἐῤῥύσατο. τῆς μὲν τοίνυν ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην
ἔτισεν, ἐν ὑπὸ λόγον ἐλθοῦσα τὸν ἡμέτερον. γεδεὼν ὑ τιὰ E
ἀρχὴν ὑποθέσθαι βουλόμενος, βιαθεὶς ἔσχεν αὐτὸν
ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βραβεῖον αὐτοῖς τὰ δίκαια καὶ
τὰ ἐν τῶν διαφορῶν ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων. κύριά τε
αὐτὰ ἐν τὰ ὑπ' αὐτὸ τελευτήσαντα. καὶ ὁ μὲν, γήρως πε-
πληρωμένος, ἐν ἐφραὶμ τῇ πατρίδι ἐτάφη.

Qua arte, accedentibus divinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, ut incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hostili ferro caderent, qvòd diversæ lingvæ homines eadem castra haberent. semel enim pavore confusi, omnes obvios pro hostibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor ubi ad cæteros Israelitas pervenit, correptis armis fugientem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumveniunt, & quotquot ad manus venêre occidunt, interque cæteros reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui *Jud. 8.* vero superfuere duces cum reliquiis exercitus fermè decem & octo millia hominum, quantum potuerunt, procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum totis copiis eò properat, & iterum congressus postremo hoc conflictu ad unum omnes trucidat, & reliqvos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his præliis cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum, qui eis auxilio venerant, circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum, & jumentorum Hebræi sunt potiti. Gedeon verò reversus in patriam suam Ephram, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam bello eum petere decrevit, eò quòd insciis ipsis hostem esset aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum, sed jussu divino. Victoriam tamen nihilo minus illorum esse, quàm suam ipsorum, qui militassent: atque his verbis sedata eorum ira, non minùs profuit Hebræis quam rebus prospere gestis, obstitit enim ne civile bellum exoriretur: hujus tamen superbiæ tribus hæc pœnas dedit, sicut suo loco dicemus: porrò Gedeon cùm vellet imperium deponere, compulsus est id retinere per annos quadraginta, dicendo jus & litibus finiendis occupatus, populo ratum habente quicquid ille in caussis controversis pronunciaret. in senecta deinde mortuus, apud Ephram in patria sepelitur.

Κεφάλαιον θ'.
Οπ μὴ τὸν γεδεῶνα πολλοὶ γυμνοὶ διάδοχοι τῆς περὶ ἐθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῶς χρόνῳ.

CAP. IX.
Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt.

ΠΑΙδες δὲ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα, F
πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας. νόθος δ' εἷς ἐκ
παλλακῆς ἑνὸς, ἀβιμέλεχος τοὔνομα, ὃς μὴ
τιὰ θ πατρὸς τελευτὴν ἀναχωρήσας ἐπὶ σίκιμα πρὸς
τὰς ἀπὸ μητρὸς συγγυνεῖς, σὺν εὖ ἦν γὰρ ἐκεῖ, καὶ λαβὼν ἀρ-
γύριον παρ' αὐτῶν, οἷς διὰ πολὺ θ ἀδικημάτων ἦσαν
ὀλίσημοι, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸν πατρῴων οἶκον. G
κτείνει πάντας τὰς ἀδελφὰς, πλὴν ἰωθάμου. σώζεται
γὰρ ὅτος διαφυγὼν ἐτύχησας. ἀβιμέλεχος δὲ εἰς τυ-
ραννίδα τε πράγματα μεθίησι, κύριον αὐτὸν ὅτι βού-
λεται ποιῶν, ἀντὶ τῶν νομίμων ἀποδείξας, καὶ δεινῶς
πρὸς τὰς τὰ δικαία περισταμένας ὀκπικραινόμενος.

Habuit autem filios legitimos quidem septuaginta, non ex uno matrimonio susceptos, XI. *Jud. 8. 9.* nothum verò unum ex concubina Druma, cui nomen Abimelechus. is defuncto patre profectus Sicima, unde mater fuit oriunda, adjutusque à maternis cognatis pecunia, cùm videret malis artibus insignes, & ad quodvis facinus promptos, unà cum eis ad paternas ædes reversus, omnes fratres interemit, excepto uno Jothame. hic enim fuga incolumitatem quæsivit. Abimelechus autem occupata semel tyrannide omnia pro suo libitu, nihil juxta legum præscripta gerere, omnibus justitiæ defensoribus invisus æqvè ac infestus.

Itaqve dum qvodam tempore publica in Sicimis feſtivitas celebratur, ad qvam plebs univerſa convenerat, frater ejus Jothanes, qvem fuga ſervatum diximus, conſcenſo montè Garizeo, qvi Sicimis imminet, & ſublata voce, ut ab omnibus exaudiri poſſet, ſilentium ei populo præbente, rogavit, ut pauca verba audire dignarentur. Cumqve illi magis etiam ſilerent intenti, dixit qvòd arbores olim humana voce uſæ, in conventu ad id habito rogaverunt ficum, ut imperium in eas acciperet. Recuſante autem illa, qvòd contenta honore qvem propter fructus ſuos percipiebat, non reqvireret alium: arbores non deſtiterunt principem qværere: viſumqve eſt, viti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis qvot ficus recuſavit, & ſimili modo etiam olea. itum eſt deinde cum eisdem poſtulatis ad rubum. cujus lignum ad ignaria valet. Is reſpondit: Si ſeriò me regem poſcitis, ſub umbra mea reqvieſcite. ſin autem inſidias mihi ſtruitis, egrediatur ignis ex me, & abſumat vos. Hæc, inqvit Jothanes, non riſus movendi cauſa vobis fabulor, ſed qvia maximis beneficiis à Gedeone affecti, ſuſtinetis Abimelechum necatis fratribus principatum uſurpare, cujus ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus receſſit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo poſt, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum, qvæ in filios Gedeonis patraverant, Abimelechum ex urbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat qvomodo civitatem aliqva clade afficeret. cumqve inſtaret vindemia, non audebant colligere fructus, metuentes, ne qvid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè per eosdem dies contulerat ſe eò cum armatorum manu & cognatis qvidam princeps nomine Gales. hunc exoraverunt Sicimitæ, ut tantiſper ſui cuſtodiam ſuſciperet, dum vindemia peragitur: cœperuntqve ſecurè fructus convehere, & per ſodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum convitio jactare. & principis cognati diſpoſitis circa urbem inſidiis, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò qvidam è Sicimitarum primatibus, hoſpes Abimelechi, per nuncium ei ſignificavit, qvomodo Gales populum contra ipſum irritaret: hortatus etiam, ut inſidias ei ante urbem tenderet. ſe enim Galem illò adducturum: atqve ita fore facilè ut inimico gratiam, qvalem meretur, referat, qvo facto curaturum ſe, ut eum populo reconciliet. cumq; Abimelechus locum inſidiis aptum cepiſſet, & Gales cum Zebello in ſuburbanis negligentiùs ageret, conſpectis repente armatis exclamat, Zebelle hoſtem video. illo reſpondente, umbras eſſe cautium, jam propiores cernens, imo non umbræ ſunt, inqvit, ſed virorum cohors. ad hæc Zebellus, nonne tu Abimelecho ignaviam objicis? qvin igitur oſtendis, qvi vir ſis, & armis hominem aggrederis? Gales verò turbatus excipit primum impetum: cumqve ſuos inferiores animadverteret, amiſſis aliqvot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta oc-

A καὶ πρὸ δημοτελοῦς σικίμοις ἔθος ἑορτῆς, καὶ τοῦ πλήθους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωθάμης, ὃν καὶ διαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ γαριζεῖν, ὑπερκείμενον δὲ τῆς σικίμων πόλεως, ἀναβοήσας εἰς ἐπήκοον, ἅ πλήθους ἡσυχίαν αὐτῷ παρασχόντος, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. γενομένης δὲ σιγῆς, εἶπεν ὡς τὰ δένδρα φωνὴν ἀνθρωπίνην περὶ ἔμφυτα, συνόδου γενομένης αὐτῶν δεηθείη συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, διὰ τὸ τῆς τιμῆς τῆς ἐπὶ τοῖς καρποῖς οἰκείους αὐτῆς ἀπολαύειν, οὐχ ὑπ' ἄλλων ἐξωθεῖν προσγινομένης, τὰ δένδρα τῆς ἐπὶ τὸ ἄρχεσθαι φροντίδος οὐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τὴν τιμὴν προσφέρειν. καὶ ἡ ἄμπελος κεχειροτονουμένη τοῖς αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις παρητεῖτο τὴν ἀρχήν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τ' ἐλαιῶν ποιησαμένων, βάμνος, ἐδεήθη γὰρ αὐτῷ ὡς τι προσλαβεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα, πυρία ἡ ἀγαθὴ προσφέρειν τῶν ξύλων ἐστί, ταχὺ ἀνήπτετο τὴν ἀρχὴν ἀναληψόμενος, ἐ οὐκνως ἔχων. δεῖ μέν τοι σωφρονίζειν αὐτὰ τοῦτο τὴν σκιάν. εἰ δ' ὁ B λέθρον ἐπ' αὐτῇ φρονοῦεν, τοῦτο δ' ἐνόντος πυρὸς ἀναφλαρεῖν. παῦλα δ' ἀγέλαστος ἕνεκά φησι λέγειν, ὅτι δὲ πολλῶν ἀγαθῶν εὐεργεδεώνος πεπειραμένοι, παρορῶσιν ἀβιμέλεχον ὅτι τῶν ὅλων ὄντα πραγμάτων σὺν αὐτῷ τοὺς ἀδελφοὺς ἀποκτείναντες, οὐ πυρὸς οὐδὲν διοίσειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπών, ὑπεχώρησεν καὶ διατὰ τὸ λανθάνειν ἐν τοῖς ὄρεσι, δεδιὼς ἐπ' ἔτη τρία τὸν ἀβιμέλεχον. μετ' ὀλίγον δὲ τῆς ἑορτῆς οἱ σικιμῖται, μετανόησαν γὰρ ὅτι τοῖς γεδεῶνος υἱοῖς πεφονευμένοις, ἐξελαύνουσι τὸν ἀβιμέλεχον τῆς πόλεως καὶ τῆς φυ C λῆς. οἱ δὲ κακοῦ τὴν πόλιν ἐφρόντιζον. τῆς δ' ὥρας τῆς τρυγᾶν λεγομένης ἐδεδίεσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν περιόντες, μήτι δράσας κακὸν αὐτοῖς ἀβιμέλεχος. ἐπιδημήσαντος δὲ πρὸς αὐτοὺς τ' ἀρχόντων τινὸς γάλλ, σὺν ὁπλίταις καὶ συγγενέσι τοῖς αὐτοῦ, φυλακὴν εἰ σικιμῖται δέονται ποιῆσαι αὐτοῖς, ἕως ἂν τρυγήσωσι. προσδεξαμένου δὲ ἐκείνου τὴν ἀξίωσιν, προῆσαν καὶ γάλης σὺν αὐτοῖς, τὸ οἰκεῖον ἄγων ἐπιτήδειον. ὅτι σὺν καρπὸς μὴ ἀσφαλείας σὺν ἄγεται, καὶ δεῖπνοις ὥρᾳ συμμοιρίαν φανερῶς ἀπετέλμων ἤδη βλασφημεῖν τὸν D ἀβιμέλεχον. οἵτε ἄρχοντες ἐνέδρας καταλαμβανόμενοι τὰ πρὸς τὴν πόλιν, πολλοὺς τ' ἀβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρον. ζεβελλος δέ τις τ' σικιμιτῶν ἀρχῶν, ξένος ὢν ἀβιμελέχου, ὅσα παροξύνει γάλης τὸν δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῷ, καὶ παρήνει λοχᾶν πρὸ τῆς πόλεως. πείσειν γὰρ γάλλ ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὡς τε ἀμυνεῖσθαι, γιγνομένου δὲ τούτου, διαλλαγὰς αὐτῷ μνησεύεσθαι πρὸς τὸν δῆμον. ὅτε σὺν ἀβιμέλεχος σκάψαντες ἐνέδρας. καὶ ὁ γάλης ἀφυλακτότερος διετρίβεν ὅτι δ' E προαστίου, καὶ ζεβέλλης σὺν αὐτῷ. ἰδὼν δ' ἐπιλεξάμενος ὅτι φερομένους γάλης πρὸς ζεβέλλαν ἔλεγεν ἄνδρας αὐτοῖς ἐπεῖναι καθωπλισμένους. ὃ δ' σκιὰς εἶναι φαμένου τ' πετρῶν, πλησίον ἤδη γιγνομένων, τὸ ἀκριβὲς καταμανόντων, σκιὰς ἔλεγε παῦτ' εἶναι λόχον δ' ἀνδρῶν. καὶ ζεβέλλης, σὺ μέν τοι φησὶν ἀβιμελέχου κακίαν ὀνειδαλεῖς; τί ἂν δὴ οὐκ ὀπιδείκνυσαι τὸ σὸν ἀρετῆς μέγεθος εἰς μάχην αὐτῷ συμβαλών. γάλης δ' θορυβήμενος, σωμάπει τοῖς ἀβιμελέχου. καὶ πίπτουσι μέν τινες τ' σὺν αὐτῷ. φεύγει δ' αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγέμβως, καὶ ζεβέλλης πολιτεύει γάλλαν ἐκβληθῆναι τ' πόλεως, καὶ τὴν-

κατηγορήσας ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς ἀβιμελέχου A
στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. ἀβιμέλεχος δὲ πυθόμενος
ἐκβεβοημένους αὐτῆς κατὰ τεύχητιν τοὺς σικιμίους,
σπείρας πρὸ λόχου ἔστησε τὰς πρὸς τὴν πόλιν, καὶ προσελ-
θόντων, ἡ μὲν τρίτη μοῖρα τῆς στρατιᾶς καταλαμβάνει
τὰς πύλας ἀφαιρησομένη τὴν εἴσοδον τοῖς πολίταις.
οἱ δ' ἄλλοι σκιδναμένους μεταδέχονται παντάχοθεν τῆ
φόνου. καὶ καταπατήσαντες εἰς ἐδάφος τὴν πόλιν, ἐ
γένετο πρὸς πλιορκίαν, ἅλας κατὰ τῶν ἐμπίπτων
ἔσπειρε. καὶ σικιμίτας πάντες οὕτως ἀπώ-
λοντο. ὅσοι δὲ κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυ-
γον τὸν πάθοντον, ἔτοι συλλεγέντες ὅπου πέτρας ὑ- B
χυράν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχήσειν τι ταύτην πα-
ρεσκεύαζοντο. ἔφθη τὴν βουλὴν αὐτῶν ἀβιμέλε-
χος μαθών, ἐλθὼν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως.
καὶ φασκέλους ὕλης ξηρᾶς βαλλόντων τοῦ χωρίου δι'
αὐτοῦ φέρων ταὐτὸ ποιεῖν τὴν στρατιὰν παρεκελεύσα-
το. καὶ ἤδη πυρὸς ἐμβαλόντος τοῖς ξύλοις,
ἐν κύκλῳ πῦρ ἐμβάλλουσιν, ὅσον τι μᾶλλον ἐξάπτειν
φύσιν ἔχει, καὶ μεγίστῳ αἴρουσι φλόγα. καὶ διαφθείρει
μὲν οὐδὲ τῆς πέτρας ὕδωρ, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέ-
κνοις ἀπώλοντο, ἄνδρες μὲν ὡσεὶ πεντακόσιοι καὶ χι-
λίοις, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. Ὁ σικιμίτας μὲν τοι- C
αὐτὴ συμφορὰ συνέπεσε μείζων, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ
λύπης ἄξιον, πλὴν ὅτι καταδίκαι ἐπ' ἀνδρὸς
ἐφέρετο συνῆσι κακὸν τηλικοῦτον. ἀβιμέλεχος δὲ
τῆς σικιμιτῶν κακοῖς καταπλήξας τοὺς ἰσραηλίτας,
μείζονα ἐφιέρωσε θῆλος, καὶ μηδαμοῦ προσέ-
ψων τῆς βίας, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν ἂν
ὅπῃ ἤθελε. καὶ πόλιν μὲν ἐξ ὑπορομῆς αἱρεῖ.
πύργου δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλου, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος
συνέφυγε, πλιορκεῖν τοῦτον παρεσκεύαζετο. Ὁ αὐτὸν
πλησίον ἐρημώσας τῆ πυλῶν, γυνὴ θραύσματι μύλης
βαλοῦσα κατὰ τῆς κεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν δ' ὁ α- D
βιμέλεχος ὑπασπιστὴν παρεκάλει κτεῖναι αὐτὸν, μὴ τῆς
γυναικὸς ὁ θάνατος αὐτοῦ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ
προσταχθὲν ἐποίει. ὁ δὲ τοιαύτῃ ὑπὲρ τῆς εἰς τοὺς ἀ-
δελφοὺς ἀδικομίας ποινὴν ἐξέπεσε καὶ τῆς εἰς σικι-
μίτας αὐτοῦ τετολμημένων. τούτοις δὲ κατὰ τὴν ἰσοθέ-
σιον μετέπεσε ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μέν τοι σὺν
ἀβιμελέχῳ στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σκεδασθὲν ἀνε-
χώρησεν ὅπῃ τὰ οἰκεῖα. τῶν δὲ ἰσραηλιτῶν τὴν ἡγεμο-
νίαν λαβὼν ὁ γαλαδηνὸς ἐκ τῆς μανασσίτιδος φυ-
λῆς ἀνελαμβάνει, ἀνὴρ τότε ἄλλα δ' ἀδαίμων, καὶ
παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος. τριάκοντα μὲν τὸν ἀ- E
ριθμὸν, ἱππεῦσιν ἢ ὁρίσας καὶ τῶν κατὰ τὴν γαλα-
δηνὴν πόλεων ἄρχας ἐγκεχειρισμένους. ἔτος δύο καὶ
εἴκοσιν τὴν ἀρχὴν κατασχών, τελευτᾷ γηραιός.
καὶ θάπτεται ἐν καμὼν πόλει τῆς γαλαδηνῆς ἀξιοῦντος.
τοῦτον δὲ τὸν ἄρχοντα εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν τῶν
ἀρχομένων φέρεται. καὶ καταφρονήσαντες αὐτῶν ἀμμα-
νῖται καὶ παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήπτασον τὴν
χώραν. καὶ τὴν περαίαν ἅπασαν κατασχόντες, καὶ
ὅτι τὴν τῶν λοιπῶν ἤδη κτῆσιν ἀβραΐσειν ἐτόλμων.
ἔρημοι δὲ σωφρονισθέντες ἀπὸ τῶν κακῶν εἰς ἱκετείας ἐ-
τράπησαν δὲ θεῖ. καὶ θυσίας ἐπιφέροντο προκαλοῦντες F
αὐτὸν μετρίασαι, καὶ πρὸς τὴν δέησιν αὐτῶν ὑπακ-
οῦσαι παύσασθαι τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ θεὸς μεθαλλόμενος
εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἔμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν. ἀμμανιτῶν
δὲ στρατευσάντων ὅπι τὴν γαλαδηνὴν, ὑπῆντων οἱ ὅπλ-
τοι πρὸς τὸ ὄρος. δεόμενοι δὲ στρατηγήσοντος.

casione, calumniatus eum quasi volens male pugnasset, effecit, ut urbe pelleretur. cæterùm Abimelechus cognito, qvod Sicimitæ ad vindemiæ reliqvum exituri essent, insidias circa urbem disponit. cumqve prodiissent, tertiam suorum partem occupare portas jubet, ne civibus reditus in urbem pateret, cæteri verò dispersos circumveniunt. Itaqve ubiqve plurima cædes patrabatur. & urbe capta primo impetu ac solo æqvata, saleqve in ruinis ejus seminato, tum demum militem inde abduxit. atqve ita Sicimitæ sunt deleti. Qvotqvot autem per regionem dispalati periculum evaserant. collecti denuo, petra quadam occupata, locum natura munitum muro insuper cingere volebant. Sed hoc consilium prævenit Abimelechus, qui quam primum id cognovit, exercitum eò adduxit. & arrepto fasce arido, jussisqve cæteris idem facere, brevi petram strue lignorum circumdedit: subjectoqve igne, & fomentis ingestis flammam ingentem excitavit, ita ut nemo evaderet, sed una cum uxoribus & liberis absumerentur. numerus virorum fuit circiter mille qvingentos, præter imbellem turbam satis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum sane, nisi qvòd meritas pœnas dederunt ingratitudinis erga virum optimè de se meritum. Abimelechus autem Israelitis Sicimitarum internecione perterritis, videbatur non fore præsenti fortunæ contentus, neqve prius conqvieturus, qvàm universos perderet. mox enim exercitum ad Thebas duxit: & capto ex incursu oppido, circa turrim qvandam restitit, quæ quod esset non mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cum propius januam accessisset, mulier fragmine molæ demisso caput subeuntis ferit. ad qvem ictum humi collapsus rogavit armigerum, ut se occideret, ne mulieris manu periisse diceretur. qvo facto fratribus debitas impietatis pœnas exsolvit simul & crudelitatis, qva in Sicimitas usus est: qvæ qvidem clades juxta Jothanis præsagium illis accidit. cæterùm exercitus duce mortuo, miles in suas qvisqve domos reversus est.

XII. *Jud.* 10. Israelitarum deinde gubernacula Jairus Galadenus de tribu Manassetide suscepit, vir tum rebus cæteris, tum numerosa prole felix, triginta enim filios habuit, eqvites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cùm viginti & duos annos in principatu vixisset, jam senex defunctus, in Camone urbe Galadenæ est sepultus. Res autem Hebræorum rursum in pejore statu erant, legibus autoritatem suam non amplius obtinentibus. qua occasione arrepta Ammanitæ & Palæstini cum valido exercitu regionem eorum ingressi, omnia rapinis vastabant: & occupatis locis ultra Jordanem, trajicere flumen & reliqvam regionem invadere parabant. Hebræi verò calamitatibus castigati supplices opem divinã implorant: & victimis numen placare conati, rogabant, ut iram finiret, aut certe moderatius exerceret. DEUS autem jam propitius, auxilium eis non negavit. Igitur Ammanitis Galadenam cum exercitu ingressis, incolæ ejus regionis obviam illis cum armis veniunt: sed imperatore carebant.

Erat autem qvidam Japhthes, vir patris virtute celebris, qvi proprios milites alebat: ad hunc missis nunciis rogabant, ut in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperium ei tradituros. ille non admisit preces, causatus qvod nullam opem ei tulerint, dum à fratribus
Jud. 7. manifestam injuriam pateretur. Cum enim non esset eadem matre natus, sed externa, qvam pater amore captus in ædes induxerat, contempta ejus solitudine ejecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus qvotqvot ad se venirent stipendia solvens. Tandem exoratus, & jurejurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis conjunxit. Et cùm maturè qvicqvid facto opus erat, providisset, exercitu in urbe Masphaca collato, mittit legatos ad regem Ammanitarum, expostulatum qvod res alienas invaderet. Qvi missis aliis oratoribus respondit, ipsos potius iniqvè agere, qvi Ægyptiorum fugitivi alienis bonis incubarent: postulatqve ut de regione Amoræa decederent, qvæ ad majorum suorum ditionem pertineat. Contra Japhthes negabat eum meritò qveri de adepta qvondam Amoræa, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta potuisse enim Moysen & illam occupare. Se vero agris neqvaqvam cessurum, qvos annis jam trecentis DEO volente tenuissent, & potiùs litem hanc armis direpturum. His dictis legatos dimisit. ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se qvicqvid domum reverso primùm occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientesqve persecutus est usqve urbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas urbes delevit, præda militi concessa: finemq; servituti imposuit qvam sua gens per annos decem & octo pertulerat, fortunior militiæ qvam domi. redeunti enim obviam facta est filia virgo, præter qvam nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimio: dein conqvestus de importuno officio, indicavit victimam esse DEO destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & civium libertate hostiam. unum rogavit, ut sibi liceret juventutem suam cum æqvalibus per bimestre tempus deplorare, atqve ita voto patrem solvere. qvo impetrato, ad præfinitum terminum patet mactatam holocautoma obtulit, neqve legitimum neqve DEO gratum sacrum faciens, nec qvicqvam pensi habens, qvid fama de hoc facto locutura esset. Petitus post hæc bello ab Ephræmi tribu, qvod sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur, primo excusavit, nec ignorasse eos, qvòd consangvinei bello premerentur, nec auxilium attulisse, qvod vel non vocatos ferre decebat, ultro deinde accusavit, qvòd iniqvè facerent, qvi non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirent. postremo minatus est, pœnas sibi DEO volente daturos, si insanire pergerent. ut verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimis-

A λῶ δέ τις ἰάφθης, ἀνὴρ ἀφ' ὑπερβολῆς τῶν πατρῴων ἀρετῶν δυνατὸς καὶ δι' οἰκείαν αὐτοῦ ῥαστώνην λῃστὰς ἔτρεφεν αὐτὸς μισθοφορῶν. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι ἄρχειν εἰς ἅπαντα αὐτῷ τὸν χρόνον τῶν ἰδίων ἡγεμονείαν. ὁ δ' οὐ προσίετο τὴν ἀδικίαν αὐτῶν, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ φανερῶς. οὐ γὰρ ὁμοίως ἐμίσησεν αὐτούς, ἀλλὰ ξένον τὴν μητέρα δι' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐπεισάγοντος αὐτοῖς τοῦ πατρός, ἐξέβαλον καταφρονήσαντες δι' αὐτὸν ἀθενείας. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ γαλααδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ. πάντας τοὺς ὅθεν οὖν ἀδικημένους πρὸς αὐτὸν ἤδη μεθ' ὧν ἔχόμενον. ἐκλιπαρησάντων δ' αὐτῶν καὶ ὑπισχνουμένων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἐστράτευε. ὁ πεισθεὶς ὀξέως τὴν τῶν πραγμάτων περιουσίαν, ἐν πόλει μασφακὴ καθίσας τὸν στρατὸν, πρεσβείαν πέμπει πρὸς τὸν ἀμμανίτην, αἰτιώμενον τῆς ἀλλοτρίας. ὁ δ', ἀποπεμψάμενος ἢτιᾶτο τῶν ἰσραηλιτῶν τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου, καὶ τῆς ἀμφοτέρας αὐτοὺς ἠξίου χωρεῖν, ὡς πατρῴας ὄσης ἀρχῆθεν. ὑπερεμέμφετο δὲ ὁ ἰάφθας, ὡς ὅτι τῆς ἀμφοτέρας τοῖς προγόνοις αὐτῶν δικαίως ἐγκαλοῦσι, χάριν τε μᾶλλον τῆς ἀμμανίτιδος αὐτοὺς ἔχειν ὀφείλουσι παρεθείσης. δυνατὸν γὰρ μυσῆν καὶ ταύτην λαβεῖν. ὡς δὲ χωρεῖν τε ἰδίας εἶπεν γῆς, ἣν θεὸς κατασχὼν ἀμφοτέρους μὴ τρισκαίδεκα ἔτη νέμοντας, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν. ἐτῶν μὲν πρεσβείας ταῦτ' εἶπεν ἀπέλυσεν. αὐτὸς δ' ὁπλίζετο καὶ νικᾶν, καὶ θυσίαν ἐποιεῖτο καὶ ἐν ζωῇ εἰς τὰ οἰκεῖα ἐπανελθεῖν, ἃ πᾶν ὅτι καὶ πρῶτον αὐτῷ συντύχοι ἱερεύσειν, συμβαλὼν νικᾷ πολύ. καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι πόλεως μανιάθης. καὶ λαβὼν εἰς τὴν ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἠφάνισε πολλὰς, καὶ λείας ἤλασε. καὶ τοὺς οἰκείους δούλειας ἀπήλλαξεν, ἐν ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα ταύτην ἐποιήσαντες. ἀναστρέφων δὲ συμφορᾷ περιπίπτει κατ' ὄρος ἐμοίᾳ τοῖς κατωρθωμένοις αὐτῷ ὑπήντησε γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ. μονογενὴς δ' ἦν ἔτι παρθένος. ὁ δὲ ἀνοιμώξας ὅτι τῷ μεγέθει τὸ πάθος, κατημέμφετο τῆς ὄψεως τὴν ἀπάντησιν ταυτησὶ τὴν θυγατρός. καθιερῶσαι γὰρ αὐτὴν τῷ θεῷ. τῇ δὲ τὸ συμβησόμενον οὐκ ἀηδῶς προσέπεσεν, ὅτι νίκην τε πατρὸς καὶ ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν πεθυμημένῃ. παρεκάλεσε δὲ δύο μῆνας αὐτῇ δοθῆναι πρὸς τὸ, μετὰ τῶν πολιτῶν δυσθρηνῆσαι τὴν νεότητα, τότε μεῖναι τὰ κατὰ τὸ χρεών. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν προειρημένον χρόνον, μετὰ ὃν διελθοῦσα θυσίαν τὴν πρέπουσαν ὁλοκαύτωσεν, οὔτε νόμιμον, οὔτε τῷ θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ἀπὸ πολῶν, μὴ διαφυλάσσουσα τὸν λογισμὸν τὸ γενησόμενον οἷον τὸ πρῶτον δόξαν τοῖς ἐπακούσασι. τῆς δ' ἐφραίμου φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατευσάσης ὅτι μὴ κοινωνήσαιτο τὴν ἐπ' ἀμμανίτας ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνον καὶ λείαν ἔχοι, καὶ τὴν ὅτι τοῖς πεπραγμένοις δόξαν, πρῶτον μὲν ἔλεγεν ὡς οὔτε λάθοιεν αὐτοὺς οἱ συγγενεῖς πολεμούμενοι, καλούμενοί τε πρὸς συμμαχίαν ἀ ἔδει ποιοῦντο, δέον καὶ πρὸ δεήσεως ἐπικουρίας ἐπεκθεῖναι. ἔπειθ' ὡς ἄδικα πεπονθότων ὅτι χρῶσι τοῖς πολεμίοις ἀ πολεμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὅτι δὲ τοὺς συγγενεῖς ὡρμηκότες. ἡπίληπτο σὺν τοῦ θεοῦ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῶν ἂν μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μὴ πρεπῶς, ἢ μεταμεμπτῶς ἐκ τῆς γαλααδίτης ἐληλύθει, φόνου τε πολλοῦ αὐτῶν ἐργάσατο, καὶ διω-

καὶ διώκων τραπέντας περὶ λαβὼν μέρει τινὶ περὶ σελμὼν ἐπ' Ἰορδάνου τὰς διαβάσεις, κτείνει ὡς δισχιλίους καὶ τετρακισμυρίους γενομένους. αὐτὸς δ' ἄρξας ἔτη ἓξ ἔτη, τελευτᾷ καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι σεβεεί. τῆς Γαλαδινῆς δ' ἐστὶν αὕτη. τελευτήσαντος δὲ ἐκεῖνον, τλὺς ἀρχὴν ἀψάνης παρελαμβάνει, Φυλῆς ὢν Ἰούδα, βηθλεέμων δὲ πόλεως. τούτῳ δὲ παῖδες ἦσαν ἑξήκοντα τετράκοντα μὲν ἄῤῥενες, αἱ λοιπαὶ δ' θυγατέρες, ὃς καὶ πάντας ζῶντας κατέλιπε. τὰς μὲν ἀνδράσιν ἐκδοὺς, τοῖς δ' γυναῖκας ἠγάγετο. πέδας δ' οὐδὲν ἐν τῷ ἐπιβιοτεῖ χρόνῳ λύσας καὶ μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθανε. καὶ ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυγχάνει. ἀφραμνοῦς δ' οὗτος ἀποθανόντος, ἀδ' ὁ μετ' αὐτὸν παρελαβὼν τὴν ἡγεμονείαν ἦλων ἐπ' ἔτη δέκα καθῆρχεν αὐτῶν, Φυλῆς ὢν τῆς Ζαβουλῆς ἐπιβιοτεύσας ἀξίως. ἄβδων δὲ ἦλωνος παῖς, Φυλῆς μὲν τῆς ἐφραμίτου, πόλεως δὲ τῆς Φαραθωνιτῶν γεγονὼς, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς μετ' ἦλων, μένης ἐν τῇ εἰρηνείᾳ μνημονεύθη, διὰ τὴν ἰδιότητα καὶ τὴν ἄδειαν τῶν πραγμάτων, λαμπρὸν μηδὲ αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος, υἱοὺς δὲ ἦσαν αὐτῷ πεντήκοντα, καὶ τούτων τὴν ἡλικιὰν καταλειπόντες τριάκοντα, ἱππικοῖς ἅπασιν ἐπιβαίνειν ἀρίστοις χρησμένοις, καὶ πάντας ὑπὲρ γῆς ἀπολιπών. ἐνηκοντούτης γηραιὸς, καὶ ταφῆς ἐν Φαραθὼ λαμπρᾶς τυγχάνει.

plurimisque in conflictu cæsis, & postquam in fugam versi sunt, præmissis qui vada Jordanis occuparent. intercluso effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit. ipse expletis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria sua Sebei, quæ sita est in regione Galadena. Huic in principatu successit Apsanes, natus è tribu Judæ, ex Bethlemis oppido. huic liberi fuêre LX. mares XXX. totidem deterioris sexus, quos omnes superstites reliqvit, has nuptas, illos uxoribus cura & opera sua conjunctos. cumqve nihil memorabile in principatu septenni gessisset, admodum senex diem obiit, in patria sua sepultus. Helon post hunc assumpsit principatum, tribu Zabulonita: qvo per decennium functus, nec ipse qvicqvam gessit memoratu dignum. Qvi deinde successit Abdon Elielis filius tribu Ephræmita, ex urbe Pharathone, nihil præter numerosam prolem habet memorabile, alioqvi per summam securitatem & pacem, qvæ sub eo floruit, nulla data est ei rerum fortiter & gloriose gerendarum occasio. Filios habuit qvadraginta, nepotes triginta: atqve egregiis eqvitibus septuaginta comitatus circumvectabatur, qvos omnes superstites reliqvit. Mortuus est jam senex, & in Pharathone magnifice sepultus.

Κεφάλαιον ί.

Περὶ τῆς σαμψῶνος ἀνδρίας, καὶ ὅσων κακῶν αὐτὸς παλαισίνοις ἐδήμευσε.

Μετὰ δ' ἔτον παλαισῖνοι πολιτήσωνται κρατοῦσι τ' ἰσραηλιτῶν. καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ταύτης δ' ἐλευθερωθῆναι τῆς ἀνάγκης, τοῦτο τὸ τρόπῳ. μανώχης τις δανιτῶν ἐν ὀλίγοις ἄριστος καὶ τῆς πατρίδος ὁμολογούμενος πρῶτος, ἦκε γυναῖκα ἐν δ' μορφίᾳ περιβλεπτον, καὶ τ' καθ' αὐτὸ διαφέρον. παίδων δ' ἐγνωμένων αὐτῷ, δυσφορῶν ὅτι τῇ ἀπαιδίᾳ, τὸν θεὸν ἱκέτευεν, ὅτι τὸ πρόσχημα συνεχῶς φοιτῶν μὴ τῆς γυναικὸς, δοῦναι διαδοχὴν αὐτοῖς γένηται. μέγα δέ ἐστι τὸ πεδίον. ᾧ δὴ καὶ μανώχης σὺν ἐρωτος ὅτι τῇ γυναικὶ, καὶ διὰ τὸ ζηλοτυπίας ἀκρατῶς. μονωθείσῃ δὲ τῇ γυναικὶ, φάντασμα ὅτι φαίνεται ἄγγελος θεοῦ νεανίᾳ καλῷ παραπλήσιος καὶ μεγάλῳ, καὶ διαγελιζόμενος αὐτῷ παιδὸς γονὴν καὶ θεοῦ πρόνοιαν, καλόν τι καὶ ῥώμην ὅτι φανεῖς, ὑφ' ᾧ πάντων παλαισίνας ἀνδρουμένῳ, παρήνεττε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν. ἔσαι δ' αὐτῷ παῖς ἄλλο μὲν πᾶν ποτὸν ἀποτροφὴ, θεοῦ δὲ τὸ προσταττόντος, πρὸς ὕδωρ δὲ μόνον οἰκειότης. καὶ ὁ μὲν ἔξω ἦν, ὡχετο, κατὰ βούλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ. ἡ δὲ πανδρὶ παραγενομένῳ τὰ ὦφθη θεοῦ ἀγγέλου διηγήσατο, θαυμάζουσι δέ τε νεανίσκου τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, ὡς ἑκάτερον ἐκ τῶν ἐπαίνων εἰς ἔκπληξιν κατὰ ζηλοτυπίαν πρεσβῆναι καὶ ὑπόνοιαν τοῦ ἐκ τοιούτου πάθους κινεμένου. ἡ δ' βελομένη τ' ἄλογον τ' ἀνδρὸς λύπην ἀπαλλαῦσαι, τ' θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τ' ἄγγελον, ὡς ἂν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτ' ὀφθείη. καὶ παραγίνεται πάλιν καὶ χάριν θεοῦ ἀγγέλου ὄντων ἐν τῷ προαστείῳ. καὶ τῇ γυναικὶ φαίνεται θεοῦ ἀνδρὸς μεμονωμένῃ.

CAP. X.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit.

POst hujus mortem Palæstini superaverunt Israelitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. Ab ea miseria liberati sunt in hunc modum: Manoches qvidam vir inter Danitas optimus, patriæ suæ sine controversia princeps, uxorem habuit eximia pulchritudine suspiciendam supra omnes ejus ætatis fœminas: ex qua cùm nihil liberorum susciperet, ægre ferens orbitatem, in suburbanum suum, qvod erat in campo magno, cum uxore ventitans, crebris precibus solicitabat DEUM, ut daret sibi liberos. Insaniebat autem in uxorem præ amore, eratqve vehementer zelotypus. Cumqve aliqvando sola ageret mulier, spectrum se illius oculis obtulit angelus DEI specie juvenis pulchri & magni, lætum nuncium afferens fore, ut favore DEI nascatur eis filius, pulcher & insigni robore: qvi ubi ad virilem ætatem pervenerit, compescendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam. jussitqve ne capillitium ei detonderetur, utqve DEO sic volente ab omni alio potu abstineret, sola aqva contentus. postremo addens à DEO se missum abiit. illa marito reverso angeli verba indicat, mire prædicans juvenis staturam & pulchritudinem, ita ut vir tali laudatione motus ad zelotypiam, nonnihil de uxoris pudicitia male suspicari inciperet. qvæ volens hunc marito stultum mœrorem adimi, supplex DEUM rogavit, ut iterum angelum mittere dignaretur, quo ille à conjuge etiam posset

XIII. *Jud. 13.*

conspici: & impetrata hac gratia, rursum in suburbano versantibus apparuit angelus soli mulieri.

illa rogat, ut paulisper maneat, dum virum adducit, qvo permittente, cum Manoche mox ad eum revertitur. qvo viso, ne tum qvidem suspicari desiit: rogavitqve, ut sibi quoque eadem indicaret. illo respondente, satis esse, quod mulier sciat: jubet qvisnam esset dicere: ut nato filio referre ei gratiam & munus aliqvod donare possint. negavit ille sibi opus muneribus, nec enim horum causa de filio lætum se attulisse nuncium. cumqve iterum rogaretur, ut saltem hospitalem tractationem admitteret, non annuit. tandem exoratus, ut paulisper maneret, dum aliqvid affertur, cum mactasset hædum Manoches, coqvendumq; uxori dedisset, paratis omnibus jussit deponi in petra & panes & carnes absqve vasculis. quo facto virga, quam gestabat, carnes attigit: confestimqve flamma emicante cum panibus absumptæ sunt, & angelus fumo tanqvam vehiculo in cœlum ascendere ab eis visus est. Manoche autem solicito, ne qvid periculi immineret ex aspectu numinis, uxor bono jubet esse animo, affirmans, magno suo bono DEUM se vidisse: cumqve concepisset, diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti Sampson est nomen inditum. quod robustum significat: qui mox egregia animi ac corporis indole præditus, promisso capillitio victusqve sobrietate divinum nescio qvid præ se ferebat. Cumque adolevisset, comitatus parentes in Thamnam urbem Palæstinorum conventus tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, rogavit suos parentes, ut id connubium procurarent. quibus excusantibus, quod diversi essent generis, quodqve religio vetaret ejusmodi nuptias, vicit juvenis pertinacia, effecitqve, ut virgo sibi desponderetur. crebro deinde sponsam intervisens, in itinere in leonem incidit, nec tamen ejus occursum declinavit licet inermis, sed nudis manibus adortus beluæ fauces eliisit, ejusqve cadaver in dumetum viæ vicinum abjecit. aliquot post diebus eandem viam ad puellam remetiens, offendit examen apum mellificare in leonis pectore, & sumptis inde tribus favis eos cum cæteris muneribus adamatæ obtulit. Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas convocat, qui quod vires ejus haberent, suspectas, honoris specie triginta assectatores ex æqualium numero juveni adhibent, jussos observare, ne quid auderet. Convivis deinde, ut fit, hilarescentibus ait, se qvæstionem propositurum suis sodalibus, quam si intra sex dies solverent, cuique sindonem se daturum & tunicam. qui tum quod sagaces videri cuperent, tum quod lucrum non fastidirent, jubent eum proponere. Ille, ex voraci, inquit, cibus prodiit, & ex immiti svavitas. in his explicandis cum hæsissent triduo nec proficerent, puellam aggrediuntur minis simul & precibus, ut expiscata secretum è marito indicium sibi faceret. ille repulsis aliqvādiu blandiciis, cum rogandi finem non faceret,

Jud. 14.

A ἡ δ' ἀπιμέναι δεηθεῖσα ὡς ἂν ἀγάγοι τὸν ἄνδρα συγχωρήσαντος μέτεισι τὸν Μάνωχον. ὁ δὲ, θεασάμενος, οὐδ' οὕτως ἐπαύετο τῆς ὑποψίας. ἠξίωσέ τε καὶ αὐτῷ δηλοῦν, ὅσα τῇ γυναικὶ μεμύσαιεν. ἀρκέσειν δὲ φράσαντος ταύτῃ μόνῃ εἰδέναι, τῆς μὴ λέγειν ἐκέλευεν, ἵνα τοῦ παιδὸς γνωμένου χάριν αὐτῷ καὶ δωρεὰν ὀφείλωσι. τοῦ δὲ, μηδὲ τοιοῦτον αὐτῷ δέεσθαι φήσαντος, οὐδὲ γὰρ κατὰ χρείαν τὰ ἀγγελίσασθαι ἦκε τῆς τοῦ παιδὸς γονῆς, B ξενίαν παρακαλοῦντος καὶ ξενίων μεταλαβεῖν, ἐπένευσε. πεισθεὶς δ' ὅμως λιπαροῦντος ἀπιμέναι ὡς ἂν ξένιον αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἔριφον μανώχῃ, ἑστὸν ὀπτᾶν τῇ γυναικὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ πάντ' ἦν ἕτοιμα, παρεσκεύασεν ἀπὸ τῆς πέτρας ἀποθέσθαι τούς τε ἄρτους καὶ τὰ κρέα χωρὶς τῶν ἀγγείων. καὶ πεισάντων, ἅπτεται τῇ ῥάβδῳ ἣ εἶχε τῶν κρεῶν. τὰ δὲ, λαμψάντος πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἐκαίετο. καὶ ὁ ἄγγελος διὰ τοῦ καπνοῦ ὥσπερ ὀχήματος ἀνίων εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἦν, μανώχῃ δὲ φοβουμένῳ μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ C τῆς ὄψεως τοῦ θεοῦ γένοιτο, θαρρῦναι ἡ γυνὴ παρεκελεύετο. ἀπὸ γὰρ συμφέροντι τοῦ αὐτῶν τὸν θεὸν αὐτοῖς ὠράθῆναι. καὶ κύουσα ἔκλινε, καὶ φυλακὴν εἶχε τῶν ἐντολῶν, καὶ γενόμενον τὸ παιδίον, σαμψῶνα καλοῦσιν. ἰσχυρὸν δ' ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. ηὔξετο δ' ἐκ παῖς ῥᾳδίως καὶ δῆλος ἦν θεοφιλούσων ἀπὸ τῆς περὶ τὴν δίαιταν σωφροσύνης καὶ τῆς τῶν τριχῶν ἀνέσεως. ἀφικόμενος δὲ μετὰ τῶν γονέων εἰς D θαμνὰ πόλιν τῶν παλαιστινῶν, πανηγύρεως ἀγομένης, ἐρᾷ παρθένου τῶν ἐπιχωρίων. καὶ παρακαλεῖ τοὺς γονεῖς, ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτῷ τὴν κόρην. τῶν δὲ ἀρνουμένων, διὰ τὸ μὴ ὁμόφυλον εἶναι, τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ ἑβραίων συμφέρον ἐπινοοῦντος τὸν γάμον, σκηνικὰ μνηστεύσασθαι τὴν παρθένον. συνεχῶς δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, συμπαίζει χαίρουσι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐκδεχόμενος αὐτὸν ἀγχεῖ ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ, ῥίπτει τι θηρίον. πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὴν E κόρην, ἐπιτυγχάνει σμήνει μελισσῶν ἐν τῷ σώματι τοῦ λέοντος. σκέψεως δὲ γενομένης τρία μέλιτος κηρία σὺν τοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκόμιζε δίδωσι τῇ παιδί. ἣ δ' ἀμνησίαν ἔδωκε τῷ εὐνοχίαν τῶν γάμων, ἐφ' ᾧ δ' αὐτὸς ἄπαντας, διὰ δὲ τῆς ἰσχύος ὃ νεανίσκος τριάκοντα δόντων αὐτῷ τοὺς ἀκμαιοτάτους λόγῳ μὲν ἑταίρους ἑσομένους, ἔργῳ δὲ φύλακας μήτε ποδαγεῖν ἐθέλησαι, τοῦ πάντα ποιοῦντος καὶ παιδιᾶς ἕνεκα, οἷα φιλεῖ ποιεῖν τοὺς τοιούτους καιροῖς, ὁ σαμψὼν εἶπεν. ἀλλὰ ποιοῦντος F ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε ἕτερον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ πειρωμένοις τὴν ζήτησιν, ὑφάνας τε καὶ στολὰς γεραιὰς τῆς συνέσεως κατ' ἄνδρα ἑκάστου φέρειν εἶδε παρ' ἐμοῦ. φιλοτιμουμένων δὲ ὁμοῦ τε συνιέτων δόξαι καὶ κέρδος εὑρεῖσθαι καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησὶν, ὅτι τὸ παμφάγον γεγονὸς βορὰν ἡδίαν ἐξ αὐτοῦ καὶ πάνυ ἀηδοῦς ὄντος. τῇ δ' ὑπὲρ τρεῖς ἡμέρας ὃ δυναμένων ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, παρακαλούντων ἢ τὴν κόρην μαθεῖν παρ' ἀνδρὸς αὐτοῖς μυῆσαι, καὶ γὰρ ἠπείλουν αὐτὴν ἐμπρῆσαι ὅτου μὴ παρὰ δόξαν, ὁ σαμψὼν δεομένης τῆς κόρης εἶπεν αὐτῇ, τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχεν. ἐγκειμένης δ' αὐτῆς, καὶ εἰς δάκρυα τροπιζούσης, καὶ τεκμήριον πεμπούσης τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας τὸ

μὴ λέγειν αὐτῇ, μισεῖν τε τὸν αἴτιον αὐτῇ δ' ἔλεγεν, εἶπεν βασάνους μέλιτος κηρία κομίσειν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν οὐδὲν ὑφορώμενος ἔλεγεν, ἐπιμένει τὸ πᾶν, ἡδὺ σκεῦος τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι.

κατὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καὶ λιὼ εἶδε τὸν πρᾶ- A & lacrymans gratam se illi negaret, tandem,
γμα λόγον αὐτῷ ἀφεῖναι, πρὶν ἢ δύναι τὸν nihil suspicans rem totam de leone aperit, &
ἥλιον εἰσελθόντος, φασὶ, οὔτε λέοντος ἀηδέστερόν unde tres illos favos nactus fuerit. illa juveni-
τι τῆς συντυγχάνουσιν, ἢ τι ἥδιον μέλιτος χεωμέ- bus prodit omnia. ergo cùm præfinita solven-
νους. Ὁ δὲ σαμψὼν εἶπεν, ὅτι γυναικὸς εἶναί τι δολε- dæ qvæstioni dies adesset, ante solis occasum
ρώτερον, ἧς ὑμῖν ἐκφέρω τὸν ἡμέτερον λόγον. καὶ convenientes: Neqve leone, inqviunt, qvic-
τοῖς μὲν δίδωσιν ἃ ὑπῆρχετο, λέαιν πιησάμενος qvam occurrenti immitius, neqve melle gu-
ἀπαλωτῶν τινὰς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυγχά- stanti svavius. Ibi Sampson subjecit, neqve mu-
νοντας. τὴν δὲ γάμον ἐκείνου παραιτησάμενος, καὶ ἡ πρὸς liere doloſius, qvæ vobis qvæstionem nostram
ἀφαιρέσεσι τῆς ὀργῆς αὐτὸν, σωλῶν αὐτοῦ φίλῳ aperuit. Nihilominus illis persolvit qvæ pro-
νυμφευθὲν γεγονότι. πρὸς δὲ τὴν ὕβριν ταύτην, B miserat, spoliatis qvibusdam Ascalonitis, qvos
σαμψὼν παροξυνθεὶς, ἅπαντας ἔγνω. κἀν αὐτῇ πα- fortè per viam invenit obvios: sed iratus mu-
λαιστὰς μετέρχεσθαι. θέρους δ' ὄντος, καὶ πρὸς ἀμη- lieri remisso nuncio res suas sibi habere jussit,
τὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμάζοντων, συλλαβὼν τριακο- ac gerere. at puella contempta, ut vicissim illi
σίας ἀλώπεκας, καὶ τὰ ἀρῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμ- moveret stomachum, nupsit ejus sodali qvi
μένας, ἐξαφῆκεν εἰς τοὺς ἀρούρας τῶν παλαιστινῶν, καὶ priores nuptias conciliaverat. Hac contume- *Jud. 15.*
ἐφθείρετο μὲν οὕτως αὐτοῖς ὁ καρπός. παλαιστῖνοι δὲ lia commotus Sampson decrevit de tota gente,
γνόντες σαμψῶνος εἶναι τὸ ἔργον, καὶ τινὰ αἰτίαν δι' ὃν pœnas sumere: & commodum maturis segeti-
ἔπαθε, πέμψαντες τὰς ἄρχοντας εἰς θαμνὰ, τὸν γα- bus tempus jam messis aderat. ergo compre-
μβρὸν αὐτοῦ γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζῶντας κα- hensis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas
τέκαυσαν, ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γεγονότας. σαμψὼ- C earum annexis, per arva Palæstinorum omnes
νος δ' πολλοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν παλαιστινῶν ἀπεκτόνα dimisit, quibus passim discurrentibus totus
ὑπὸ κατωκῆ. πέτρα δ' ἐστὶ ἰσχυρὰ, τῆς ἰούδα φυ- frugum proventus momento ferè temporis con-
λῆς. παλαιστῖνοι δ' ἐστράτευσαν ἐπὶ τὸν φυλαί. τοῦ δὲ crematus est. Qvo cognito gentis principes,
οἱ ἰνδιγὲς λεγόντων πεμφθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τὴν πέτραν & quid Sampsonem ad perpetrandum faci-
τοῦ σαμψῶνος ἁμαρτημάτων, φόβῳ αὐτοὺς πο- nus moverit, missis in hoc Thamnam satellitibus, uxorem qvondam ejus cum cognatis, damni dati reos priùs factos, vivos exusserunt publicè. Sampson autem in Palæstinos late grassatus cædibus, ad habitandam Ætam se contulit, ea est petra bene firma, in tribu Judæ sita. At Palæstini totam tribum bello impetunt: qvibus bellum deprecantibus, quòd nec Sampsonis culpæ essent affines, nec de solenni tributo qvicqvam diminuerent, responsum est non absolvendos ab hoc crimine, ni Sampsonis deditionem facerent. Illi volentes hanc suspicionem à se amotam, armatis tribus millibus ad petram veniunt, & expostulantes, qvod suis facinoribus Palæstinos Hebræis infensos redderet, qvi irritati facilè possent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentesqve in hoc se venisse, ut comprehensum illis dederent, postulabant, ut consensu ipsius facere hoc sibi liceat. qvi jurejurando accepto nihil præterea molituros, sed hosti tantum deditionem faciendam, descendens de petra in cognatæ gentis potestatem se permisit: & illi vinctum priùs duobus funibus, Palæstinis tradendum ducebant. cumqve ventum esset ad locum, qvi obscurus ante nunc ex Sampsonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abessent à castris hostium, procurrentibus obviam Palæstinis, & lætitiam re ex sententia gesta clamore testantibus: Sampson abruptis repente vinculis, arreptaqve maxilla asini, qvæ fortè jacebat præ pedibus, in medios hostes irruit: qva feriens qvotqvot assequi potuit, circiter mille interfectis cæteros metu dare terga compulit. qva victoria plus satis elatus, & opis divinæ immemor, cùm totum sibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudisset ac fugasset hostiles copias, ingenti siti oborta, confessus nihil esse quantas libet vires humanas, DEO victoriam acceptam retulit, supplexq; rogavit, ut arrogantiæ data venia, succurreret & periculo se eximeret. nec irritæ fuêre preces, sed copiosus fons subito è qvadam petra,

prorupit. loco Maxillæ nomen Sampſon impoſu-
Jud. 18. it, qvod in hodiernum uſq; durat. Poſt hoc præ-
lium jam Palæſtinos contemnens venit Gazam,
& in publico diverſorio egit. qvo audito Gazæo-
rum magiſtratus, ne clam abire poſſet, ſtationes
pro portis collocant. Sampſon vero qui inſidias
mature ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens,
portas cum ipſis clauſtris ac vectibus. cæteroq-
ve paratu revulſas, & humeris impoſitas, in
montem, qui eſt ſupra Hebronem perlatas de-
poſuit. paulo vero poſt à patriis inſtitutis de-
ſciſcere, & in peregrinos mores degenerare in-
cepit, qvod ei omnium malorum fuit princi-
pium. cum enim meretricem quandam Palæ-
ſtinam adamaſſet, nomine Dalalen, conſvetudi-
ne ejus delectabatur. Qvamobrem qvi apud Pa-
læſtinos rerum potiebantur, accedunt eam, &
magnis pollicitationibus inducunt, ut eliciat è
Sampſone cauſam tanti roboris, propter qvod
invictus haberetur ab hoſtibus. Aſſenſit illa,
& cum prima occaſio data eſt inter compotatio-
nem & muliebres blanditias extollens ejus res
geſtas, omni aſtu utebatur, ut cognoſceret, cur
tantopere virtute excelleret. Sampſon vero ad-
huc mentis compos eisdem artibus contra mu-
lierem utens: ſi ſeptenis, inqvit, vitibus flexili-
bus revinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior.
Tacuit illa, rem ita ſe habere putans: commu-
nicatoqve ſuper hoc cum magiſtratibus con-
ſilio, incluſaqve in penitiore domus parte ma-
nu militum, bene potum ac ſopitum accurate
ut ab ipſo didicerat vinxit. deinde excitato in-
dicat adeſſe qvosdam qui illum vellent aggredi,
ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe
expedit. Mulier tunc fruſtrata paulo poſt aliam
opportunitatem nacta, gravibus qverelis aggreſ-
ſa eſt virum, quod amanti non ſatis fidens, ce-
laret eam id, quod maxime ſcire cuperet, ac ſi
neſciat tacere, quicquid alios ſcire amaſio ſuo
non expedit: rurſumqve ſimili figmento eluſa
eſt, cum ſeptem funibus alligatum perditurum
ſe vires diceret. experta enim hoc quoque ni-
hil effecit: cumqve urgere non deſiſteret tertio
mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos
oportere implecti licio, atqve ita parari vincu-
la, ac ne hoc quidem verum experta, poſtremo
adhibitis omnibus artibus non prius rogandi
finem fecit, quam fatali jam neceſſitate inſtante
victus importunitate Sampſon in gratiam muli-
erculæ ſuum ipſe ſecretum prodidit: DEUS, in-
qvit, mei curam habet. & ejus providentia na-
tus hanc comam alo, cujus tonſuram ipſe mihi
interminatus eſt. nam in eo capillitio totas ſibi
vires conſiſtere. Hoc cognito, neſcienti comam
deraſit, & hoc pacto imbecillem factum inimi-
cis prodidit, repugnare amplius non valentem.
illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt.
Procedente deinde tempore cum jam capillus
repullularet. cumqve ſolenne Palæſtinis adeſſet
epulum, conſidentibus optimatibus in qvo-

Ἔθεν ὁ σαμψὼνης σκάλει τὸ χαλώμενον σιαγόνα. καὶ μέ-
χρι δ' δεῦρο ἔτο λέγεται. μὴ δὴ τούτῳ τῷ μάχλῳ
σαμψὼνης, καταφρονῶν τ παλαιστινῶν, ἐς γάζαν ἀφι-
κνεῖται, καὶ ἔν τινι τ καταγωγίων διέτριβε. μαθόντες δὲ
τῶν γαζέων οἱ ἄρχοντες τῷ αὐτόθι παρασίαν αὐτῷ, τὰ
πρὸς τῶν πολῶν ἐπέδρας καταλαμβάνουσιν, ὅπως
ἐξιὼν μὴ λάθῃ. σαμψὼνης δὲ, οὐ γὰ λανθάνουσιν αὐτὸν τοῦτο μηχανησάμενοι. ὡς μεσοῦσαν ἤδη
τὴν νύκτα ἀναστὰς, τὰς πύλας σὺν αὐτοῖς τε φλιαῖς καὶ
μοχλοῖς, ὅση τε ἄλλη περὶ αὐτὰς ἰσχὺς ἦν ξύλωσις, ἀρά-
μενος κατώμαδον, εἰς τὸ ὑπὲρ ἑβρὼν ὄρος φέ-
ρων κατεπήγνυσι. παρέδραμε δ' ἤδη τὰ πάτρια, καὶ
τῷ οἰκείαν δίαιταν παρεχάραττε ξενικῶν μιμήσει
ἐθισμῶν. καὶ ἔτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακοῦ γένεται. γυναι-
κὸς γὰ ἐπιμειξόμενος ὠδῇ τοῖς παλαιστινοῖς ἐρα-
θεὶς δαλάλης σωλὼ αὐτῇ. καὶ τῶν παλαιστινῶν οἱ
ἔ κοινοῦ σωεδρεύοντες σωελθόντες πρὸς αὐτὸν,
πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν ὠδῇ ἔ σαμψὼνος
τῷ αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἀληθὴς ἐστι τοῖς ἐ-
χθροῖς. ἡ δὲ ὠδὴ πρὸν καὶ τοιαύτῃ σωουσίαν ἀνα-
μάζουσα τὰς πρόξεις αὐτοῦ, ἐπιχειρεύετο μαθεῖν πι-
στοποιούμενον σωὺχὶ κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ σαμ-
ψὼνης, ἐπὶ γὰ φρονεῖν ἰσχυρὸς ἦν, ἀντιπαίζει τῷ
δαλάλῃ φαμένος, εἰ πλήμασιν ἐπὶ δεθείη ἀμπε-
λίνοις, ἐπὶ καὶ σθένειν δυναμένοις, ἀσθενέστερος
ἂν πάντων ἔσοιτο. ἡ δὲ, ὅτι μὴ ἠσύχασεν. δόλον
μηχάσασα δὲ τοῖς ἄρχουσι παλαιστινῶν, ἐνήρθρισεν
τῶν στρατιωτῶν ἔνδον τινὰς, καὶ καθεύδοντα μεθύσ-
τα, κατέδησε τοῖς πλήμασιν κατὰ τὸ ἰσχυρότατον. ἔ-
πειτ' ἀνεγείρασα, ἐδήλου παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν.
ὁ δὲ, ῥήξας τὰ πλήματα βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων
αὐτῷ τινῶν ἐπειρᾶτο. καὶ ἡ γυνὴ σωεχῶς ὁμιλοῦν-
τος αὐτῇ ἔ σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ κατὰ
πίστιν ἔνοιάς τῆς πρὸς αὐτὸν μὴ λέγει ταῦθ' ἅ-
περ δεῖται, ὡς οὐ σφαλησομένης, ὅσα μὴ γινώσκεσθαι
συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. ἔ δὲ πάλιν ἀπατῶντος αὐ-
τὴν καὶ φήσαντος, ἑπτὰ κάλοις δεθέντα τῷ ἰσχνῷ
ἀπολέσειν. ἐπεὶ καὶ ἔτο ποιήσασα, οὐδὲν λύσας,
τρίτον ἐνυφλεῦσα τὰς κόμας αὐτοῦ ἐμιμύνεν, ὡς δ'
οὐδὲ τούτου γλωμένου ἀληθὲς ἠρέσκετο, δεομένης
πλουσιαίτατον ὁ σαμψὼνης, ἔδει γὰ αὐτὴν συμφορᾷ πε-
ρισπεῖν χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ δαλάλῃ, ἐ-
μοῦ φησὶ ὁ θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τῶν σκέπου πέ-
νοιαν γίνηθεὶς, κρίλου τούτῳ τρέφω παρεγγυήσαν-
τος μὴ ξυρᾶσθαι ἔ θεοῦ. τῶν γὰ ἰσχνῶ εἶναί μοι
κατὰ τῶν ταύτης αὔξησιν καὶ ὠδαμονῶ. ταῦτα
μαθοῦσα, καὶ στερήσασα τῆς κόμης αὐτὸν, ὠδὸν δίδωσι
τοῖς πολεμίοις, σὺν ἐτ' ὄντα ἰσχυρὸν ἀμύναντα τῶν
ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δὲ, σκοψάντες αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν. πρόϊόντος δὲ ἔ
χρόνου, ἤρξατο ἡ κόμη τῷ σαμψῶνι. καὶ ἑορτῆς οὔ-
σης τοῖς παλαιστινοῖς δημοτελοῦς, καὶ τῶν ἀρχόντων
καὶ γνωρίμων τῶν τ' αὐτῷ εὐωχουμένων, οἷα
δὴ τῶν δύο κίονων στεγόντων αὐτοῦ τὸν ὄροφον, ἄγεται
μεταπεμψαμένων ὁ σαμψὼνης εἰς τὸ συμπόσιον ὡ-
πως ἐνυβρίσωσιν αὐτὸν ὠδῇ τὸν πότον. ὁ δὲ δεύτερον
τ κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύνασθαι ὑπερέχο-
μενος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα ἐᾶσαι,
πρόσαναπαύσασθαι χρῄζειν ἐπὶ τῶν κόπου, τοῖς
κίο-

dam fano, cujus tectum duabus columnis ſuſtinebatur, accitus eſt & Sampſon, ut miſero inter compotandum illuderent. qui hoc extremum malum exiſtimans, quòd illuſores ulciſci non quiret, jubet puerum, à quo manu ducebatur, ut ad illas columnas ſe acclinet, jam, ut tum ſimu-

κίστη αὐτὸν ἐγγὺς ἀφεγῆν. ὡς δ' ἦκεν, ἐκσεισθεὶς αὐ- A labat, defatigatum. quibus admotus sic eas con-
τὸς τὴν Παλαιστίνην τὸν οἶκον, ἀνατρεπόντων τ' κίονων, cussit, ut subversæ totius ædificii ruinam trahe-
τρισχιλίους ἀνδράσιν, οἱ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς ἦ καὶ rent, qua tria millia hominum sunt oppressa,
αὐτὸς Σαμψών. καὶ τὸν μὲν τοῦτον κατέσχε τέλος, ἄρξαν- & inter cæteros ipse Sampson. Hic finis viri
τος ἐτῶν εἴκοσιν ἑπτά. θαυμάζειν ἦ ἄξιον τῆς fuit, exacto principatus anno vigesimo, admiran-
ἀρετῆς αὐτῆς ἰσχύος, καὶ ὃ πρὸ τούτου μεγα- di ob incomparabilem animi simul ac corporis
λόψυχον τὴν ἀνδρα, καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι θανάτου fortitudinem, qva in hostium perniciem usqve
τῶν ἐχθρῶν πολεμίους. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἀ- ad extremum halitum usus est. Nam quòd à
λῶναι διὰ τῆ φύσι τ ἀνθρώπων πρόσαιτιον ἥττονι muliere deceptus est, humanæ infirmitati con-
ἁμαρτημάτων ἦν. μαρτυρεῖν ἦ ἐκείνῳ τοῦτο εἰς τὰ ἄλ- B venit, pronæ ad ejusmodi vitia. cætera dignus
λα τῆς ἀρετῆς πρόσοντα. οἱ ἦ συγγενεῖς αὐτοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἤγαγον εἰς πατρίδα μετὰ sempiterna memoria virtutis nomine. cognati
τῶν ὅπλων. verò ejus cadaver in patriam reportatum apud
Saraſam oppidum monumento majorum intu-
lerunt.

Κεφάλαιον ιά.
Ὡς υἱοὶ ἦλι ὃ ἱερέως ἐσφάγησαν ἐν τῇ πρὸς Παλαιστίνους μαχῃ.

CAP. XI.
Quomodo filii ſacerdotis Elis à Paleſtinis in prælio ſunt cæſi.

Μετὰ ἦ τοῦτον σαμψῶνος τελευτὴν προέστη τῶν C POst Sampſonis autem obitum præfuit Iſrae- XIV.
Ἰσραηλιτῶν ἦλις ὁ ἀρχιερεύς. ὑφ' οὗτος λιμὸς litis Elis pontifex, in cujus principatu fa- *Ruth. 1.*
ἰσχυρὸς ἐπέλαβε τὴν χώραν, ἔτος δ' ἦν mes valida eam regionem invaſit. quam non
ἤδη τῆς ἱερωσύνης φυλῆς, ἀντέχειν τῷ δεινῷ μὴ δυνα- ferens Abimelechus Bethlemorum civis, qvod
μένου, τῶν τε γυναικὸς νααμὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς oppidum eſt tribus Judæ, aſſumpta uxore Naa-
ἐξ αὐτῆς ἀναγκασθέντας, χελλίωνα καὶ μάλλωνα ἐπα- mi, & filiis communibus Chellione & Mallo-
γομένους εἰς τὴν μωαβίτιν μετοικίζεται. καὶ προχω- ne, in Moabiticam terram migravit. cumq; ibi
ρούντων αὐτῷ κατὰ νοῦν τῶν πραγμάτων, ἀγαται τοῖς prospera fortuna uteretur, filiis ſuis uxores de-
υἱοῖς γυναῖκας μωαβίτιδας, χελλίωνι μὲν ὀρφάν, ῥοῦ- dit ejus gentis fœminas, Chellioni Orpham, Ru-
θην δὲ μαλλωνι. διελθόντων ἦ δέκα ἐτῶν, ὅτε ἀβιμέ- D them Malloni. exacto autem decennio Abime-
λεχης μετ' αὐτὸν οἱ παῖδες διὰ ὀλίγου τελευτῶσι. καὶ ἡ lechus cum filiis brevi tempore alius poſt ali-
νααμὶς πικρῶς ὑπὸ τῶν συμβεβηκότων φέρουσα, ἐπὶ τοῖς um obiit. qvo caſu Naamis in maximum mœ-
ἀναγκαιοτάτων ἐρημίαν ἀγομένους, δι' ὃς καὶ rorem conjecta, deſolata à chariſſimis, qvorum
τῆς πατρίδος ἐξεληλύθη, πάλιν εἰς αὐτοῖς ἀπελθεῖν. καὶ ἦδη καλῶς τὰ κατ' αὐτοῖς ἐπιφαίνεται consvetudinem amori patriæ prætulerat, mu-
χρῆσθαι. οὐκ ἀκαρπότερον ἦ ἀλλοτρίαν αὐτῆς αἱ tato pro re conſilio reverti ad ſua decrevit. jam
πράξεις, οὐδὲ παραγενομένη βουλομένας ἀποστέρειν enim res patriæ in meliori ſtatu eſſe perceperat.
πάλιν δύνατο. ἀλλ' ἐγκειμένων ἐξαιρῆσθαι μᾶλλον δὲ nurus autem ejus non ſuſtinebant ab ea divelli
πλείονα αὐτῆς ἃ διημαρτήκεσαν παρὰ τῆς αὐτῆς & velit nolit comitari eam volebant. at illa pre-
γαμετῆς, καὶ τ ἄλλων ἀγαθῶν κτῆσιν, ὅτι τὸ cata eis felicius conjugium, qvam in qvo cum
πρὸς ἀλλήλους ἔτως εἶχε, μένειν αὐτόθι παρεκάλει, καὶ E filiis ſuis vixiſſent, & in reliqvis rebus proſpe-
μὴ συμπεραλαμβάνειν αὐτῇ βουλήσεως πράγμα- ritatem, & doceas qvod in ſe nihil eſſet opis, ro-
των ἀδήλων, τὴν πάτριον γῆν καταλειπούσας. ἡ μὲν ὃν gabat, ut manerent, néve relicta patria in even-
ὀρφὰ μένει, τὴν ἦ ῥοῦθην μὴ πειθῆσαν ἀπήγαγε κοινω- tum incertum ſeqvi miſeram ſocrum cuperent.
νὸς πάντως ὃ συνοικοῦντος ἡμερωμένου. ἐλθοῦσαν ἦ His monitis Orpha paruit: Ruthem vero no-
εἰς τὴν μὲν τῆς πενθερᾶς εἰς τὴν βηθλεέμων βόοζος ἀ- lentem manere, cujusvis fortunæ futuram ſo-
νεψιὸς συγγενὴς ὢν ξενίζει. καὶ ἡ νααμὶς προσαγο- ciam ſecum ſocrus abduxit. Qvæ poſtqvam u-
ρεύεται αὐτὴν ὀνόματι τ πολιτῶν, δικαιότερον εἰπὼν na pervenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi
μᾶλλον καλεῖσθαι με. σημαίνει δὲ κατ' Ἑβραίων γλῶσ- F cognatus eas excepit hoſpitio. cumqve Naamis
σαν μὲν δύτυχίαν, μάρα ἦ ὀδήνλεα. ἀμηδ' ἦ ἐν- à civibus ſuo nomine appellaretur, juſtius, in-
τυχοῦσα καλαμησομένη τῆς πενθερᾶς qvit, vocaretis me Maram. ſignificat autem He-
ἐφέσεως τροφῆς δι' ὁρῶσα, εἰς τὸ βόοζος τυχὸν brææorum ſermone Naamis felicitatem, Mara
ἀφικνεῖται χωρίον. ὡς δὲ ἦλθεν ὃ βόοζος μετ' ὀλί- dolorem. Et cum eſſet meſſis tempus, Ruthe
γον καὶ θεασάμενος τὴν κόρην, αἰνέσας τὸν ἀγερωχόμον permiſſu ſocrus exibat ad ſpicilegium, ut ci- *Ruth. 2.*
τῆς παιδὸς. ὁ ἦ μικρὸν ἔμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἅπαντα bos ſibi pararent, caſuqve in Bozi rus devenit.
πεπυσμένος ἐδήλου τὴν δεσπότην. ὁ ἦ, τῆς qui cum paulo poſt ſuperveniſſet, conſpicatus
δὲ τὴν θρᾶν διοίσας ἅμα μνήμης ἦ παιδὸς αὐτὸ puellam, de ea villicum percontatur. is denarra-
συνέκρινεν ἅπαντα. ὁ δ' ἐξάμυδος αὐτῇ πόσεως vit omnia domino, quæ paulo ante ex ipſa co-
ἀγαθῶν καλαμᾶσθαι μὲν αὐτὸν οὐκ ἠξίωσεν, θερίζειν ἦ G gnoverat. qui exoſculatus in ea benevolentiam
τῶν ὅτι δύναιτο λαμβάνειν ὑπερέπτη, προστάξας τῷ erga ſocrum, & affectum erga defunctum mari-
ἀγροικέμασι μηδὲν αὐτὴ ἀφαιρούμενον λαμβάνειν, ἄριστόν τε tum, noluit ſpicilegio contentam eſſe, ſed per-
παρέχειν αὐτῇ καὶ πόνον, ὁπότε σπίζοι τοὺς θερίζοντας. miſit, ut ſibi ipſi mœreret qvantú poſſet, ac ſume-
ret: mandavitqve villico ne eam prohiberet, & ut
una cú meſſoribus prandiú ac potú ei præberet.

Ruthe verò acceptam ab eo polentam ſervavit ſocrui, & veſpere cum frugibus collectis ſimul attulit: ſed & Naamis ſervaverat ſibi qvasdam partes ciborum, qvos ei vicini contulerant. narrat deinde ſocrui, qvid ei Bozus dixerit: auditoq; ex ea qvòd cognatus eſſet, & propter pietatem fortaſſe curam earum habiturus, exivit etiam ſeqventibus diebus ad ſpicilegium cum Bozi ancillis. poſt aliquot dies jam hordei tritura peracta venit Bozus in ſuum rus, & cubabat in area. hoc cognito cogitavit Naamis in rem ambarum fore, ſi Ruthe cum eo cubaret: miſitqve eò Ruthem dormituram ad pedes ejus. qvæ nefas rata non parere ſocrui, fecit qvod juſſa eſt. ac primò non ſenſit hoc Bozus altum dormiens, ſed circa mediam noctem experrectus, ſentiensqve eam una cubare, qvæſivit qvænam eſſet, edidit illa nomen, & famulam ſe in ejus poteſtate dixit. Tacuit ille tum, ſed mane ſummo priusqvam famuli ad opus ſurgerent, excitatam juſſit hordei, qvantum ferre poſſet, capere, & priusquam aliqvis eam ibi dormiſſe videat, ad ſocrum redire, cavendos enim tales rumores, maxime ſi non de nihilo oriantur. Cæterum meum, inqvit, conſilium eſt hoc. rogabis eum, qvi tibi propinqvior eſt qvàm ego, an te uxore opus habeat. qvod ſi ajat, ſequeris eum: ſin ſhimus, mea legitima conjux eris. Hæc verba ubi renunciavit ſocrui, bonam ſpem habuerunt, Bozo res earum curæ futuras. circa meridiem verò reverſus ille in oppidum, ſenatum coire fecit: ac mox Ruthem & cognatum illum accivit. Qvi poſtqvam venit, Abimelechi, inqvit Bozus, & filiorum ſortem poſſides. faſſus eſt alter poſſidere ſe, idqve jure propinqvitatis. Tum Bozus, ergo non ex parte tantum legum meminiſſe oportet, ſed omnia juxta præſcriptum earum facere. ecce adeſt mulier, qvam, ſi vis poſſeſſionem agrorum retinere, lex te ducere jubet. at ille Bozo & ſortem & mulierem ceſſit, qvandoqvidem & ipſe defunctorum eſſet cognatus. Sibi enim jam & uxorem eſſe & liberos. Id Bozus apud ſenatum conteſtatus juſſit mulierem accedere illum, & juxta legem calceum ei detractum in faciem incutere. qvo facto Bozus duxit Ruthem, & anno elapſo natus eſt illis infans maſculus. hunc Naamis nutricans Obedem de conſilio mulierum nominavit, ſibi in ſenectute conſtitutæ inſerviturum. nam ea vox Hebræis inſervientem ſignificat. ex Obede prognatus eſt Jeſſæus, ex hoc David Rex, qui poſteris ſuis regnum reliqvit per viginti & unam ætates duraturum. Hæc neceſſe habui de Ruthe narrare, volens DEI potentiam oſtendere, cui facile eſt etiam vulgares homines ad ampliſſimam dignitatem perducere, ſicut perduxit Davidem ex mediocribus majoribus oriundum.

Ruth. 3.

Ruth. 4.

XV. Porro Hebræi per hoc tempus rebus ſuis jam labantibus, bellum Palæſtinis inferunt ob cauſam talem: Eli pontifici duo filii fuerunt, Ophnes & Phineeſes.

1. Reg. 2.

βούλῃ ἢ ἄλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ ἐφύλαξε τῇ ἑκυρᾳ, καὶ παρῆν ὀψὲ κομίζουσα μετὰ τῶν ἀγχύων. ἐπετήρησε δὲ αὐτὴ καὶ ἡ νααμὶς ἀπὸ μοίρας βρωμάτων τινῶν οἷς αὐτὴν ἐπολυώρουν οἱ γειτνιῶντες. δηλοῖ δ' αὐτῇ καὶ τὰ ὦφλε Βοόζῳ πρὸς αὐτὴν ἱερημμένα. δηλωσάσης δ' ἐκείνης ὡς συγγνώμης ἐστὶ, καὶ τέκνα ἂν δι' εὐσέβειαν προνοήσειν αὐτῶν, ἐξῆει πάλιν τῇς ἑχομένας ἡμέρας ἅτε καλάμης συλλογὴν σὺν ταῖς Βοόζου θεραπαινίσιν. ἐλθών τε μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας καὶ Βοόζης, ἤδη τῆς κριθῆς λελικμημένης, ἅτε τῆς ἅλῳ ἐκάθευδε. ἔτυ πυθομένη ἡ νααμὶς, τεχνᾶται ὦφ καταπαύλιναι τὴν βούθλαν αὐτῷ, καὶ γὰρ ἔσεσθαι χρῆσιν αὐτῆς ὁμιλήσουσα τῇ παιδὶ. καὶ πέμπει τὴν κόρην ὑπνοῦντι μόλις αὐτῷ ὦφ τοῖς ποσίν. ἡ δ' οὐδὲν γὰρ ἀντιλέγειν τῶν ἐπὶ τῆς ἑκυρᾶς κελευομένων, ὅσιον ἡγεῖτο, ὦφ γίνεται, καὶ παρεμπίπτει μόλις λανθάνει τὸν Βόοζον βαθέως καθυπνωκότα. ἐξεγρθεὶς δ' ἐν μέσῃ νύκτι, καὶ ἀνδρὸς ὦφ καταλαμβάνεται, ἀνέκραγε τίς εἴη. τῆς δ' εἰπούσης τ' ὄνομα, καὶ φαμένης ὡς αὐτὴν δεσπότην συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγει. ἔρθεν δὲ πρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἀρξασθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, ἐξεγείρας αὐτὴν, κελεύει τῶν κριθῶν λαβοῦσαν ὅτι καὶ δύναιτο, παρθέσθαι πρὸς τὴν ἑκυρᾶν πρὶν ὀφθεῖσαν τισὶν αὐτὸν κεκοιμημένην. φυλάττεσθαι γὰρ σώφρον τὴν ὅπ τοιούτοις ἀφορμὴν, καὶ μάλιστ' ὅπ γεγονότι. ἐκεῖ μέν τοι ἅπαντες οὕτω φησὶν ἔχειν, ἐρωτᾶν τὸν ἔγγιστα ἐμοῦ τοῦ γένους τυγχάνοντα, εἰ σοῦ χρεία γαμετῆς ἐστιν αὐτῷ. καὶ λέγοντι μὲν ἀκολουθήσειν σκεύῳ. παραστουμένου δ', νόμῳ σε συνοικοῦσαν ἕξομαι. ταῦτα τῇ ἑκυρᾷ δηλώσασα, δ' ἐλπίδι κατέσχεν αὐτὰς ἐν ἐλπίδι, ἅ πρόνοιαν ἕξειν αὐτῶν Βόοζον. κἀκεῖνον ἤδη μεσούσης τῆς ἡμέρας κατελθόντα εἰς τὴν πόλιν, τὸν τε γερουσίαν συνῆγε. καὶ μεταπεμψάμενον βούθλου, σκάλῃ καὶ τὸν συγγενῆ. καὶ ὦφ λαμβάνουσι φησὶν, Ἀβιμελέχῃ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ κλήρων κρατεῖς; ὁμολογήσαντος δ', συγχωρουσῶν τῶν νόμων κ' ἀγχιστείαν. σὺ οὖν, φησὶ ὁ Βόοζος, ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν κατ' αὐτοὺς μᾶλλον. ἰδοὺ γὰρ δεῦρ' ἥκει γυναῖον, ὅπερ εἰ θέλεις τῶν ἀγρῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κ' τοὺς νόμους. ὁ δὲ Βόοζος καὶ ἕκλησε καὶ τῆς γυναικὸς ὦφ καχωρεῖ, συγγνοῦ μὲν ὅτι καὶ αὐτῷ τῶν τελευτηκότων, εἶναι δ' καὶ γυναῖκα λέγων αὐτῷ, καὶ παῖδας ἤδη. μαρτυραμένου δ' οὗ ὁ Βόοζος τὴν γερουσίαν ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ ἀπολῦσαι αὐτὸν παρελθεῖν κ' τὸν νόμον καὶ τύπτειν εἰς τὸ πρόσωπον. καὶ ἡμελημένῳ πύπτει, Βόοζος γαμεῖ τὴν βούθλαν, καὶ γίνεται παῖδιον αὐτοῖς μετ' ἐνιαυτὸν, ἄρρεν. ἔτυ ἡ νααμὶς πεθυμημένη κ' συμβουλείαν τῶν γυναικῶν, ὠδήσην ἐκάλεσεν ὅπ γηραιομία τῆς αὐτῆς τροφὴν μόνον. ὠδήσης γὰρ κ' Ἀβιμέλεκον τὸν ἑβραίων ἀποσημαίνει δεσπόλων. ὠδήσου δὲ γίνεται ἰσταμένου, τούτου δαβίδης ὁ βασιλεὺς, καὶ παῖς τοῖς αὐτοῦ καταλειπὼν τὴν ἡγεμονίαν, ὅπ μίαν ἐπέκεινα γενεὰς ἀνδρῶν. τὰ μὲν ὦφ ἐξῆν, ἀναγκαίως διηγησάμενον, ἐπιδεῖξαι βουλόμενον τὸ θεῖ δύναμιν, ὅτι τὸν ὦφ ἁπλῶς ἐφικτὸν ἐστιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν καὶ τὰς ὑπερτυχούσας, εἰς οἷον ἀνήγαγε καὶ δαβίδην ἐκ τοιούτων γενόμενον. ἑβραῖοι δ' τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ὑπενεχθέντων, πάλιν πόλεμον ἐκφέρουσιν παλαιστινοῖς, ἀφ' τοιαύτην αἰτίαν. ἦλι τῷ ἱερεῖ δύο παῖδες ἦσαν, ὀφνῆς τε καὶ φινεέσης.

αὗτοι

καὶ καὶ πρὸς ἀνθρώπους ὕβριζον ἀθέμιτα, καὶ πρὸς A hi contra omne jus & fas omnia sibi licere vole-
τὰ θεῖα ἀσεβῆ, δώροις οὐκ ἀποχόντα τῶν ἁρπαγμάτων. bant: nec contenti honorariis muneribus, et-
καὶ τὰ μὲν ἐφέροντο τῶν χερῶν καὶ πιμλεῖ, ἃ δὲ ἐλάμβα- iam à rapinis non abstinebant: mulierum in-
νον αὐτοὶς, ἁρπαγῆς τρόπῳ, γυναῖκας τε τὰς ἐπὶ θρη- super, religionis ergo confluentium ad sacrum
σκείᾳ συρρεούσας ὕβριζον φθορεῖς, τῆς μὲν βίαι locum, pudicitiam vel vi vel donis expugna-
προσφέροντες, τοῖς δὲ δώροις ὑπαγόμενοι. τυραννίδος bant, ita ut nihil à tyrannorum moribus differ-
δ' οὐδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῶν. ὅ τε θεῖος πατὴρ αὐ- rent. hanc insolentiam juvenum & pater ipse
τοῦ ἐπὶ τούτοις χαλεπῶς ἔχων, ὅσον ἀδέπω προσδο- magnoperè detestabatur, divinam ultionem
κῶν ἥξειν οὐκ εἰς τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς πεπραγ- nunqvam non expectans, & populus iniqvis-
μένοις, τὰ τε πολλὰ ἐδυσφόρει. καὶ πρὸ δὴ φράζει τὴν simè ferebat. postqvam autem illorum exitum
ἐκβασιν συμφορᾶν ὁ θεὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ, τῷ τε ἡλὶ, B DEUS & patri & Samueli prophetæ etiamnum
καὶ συμπαθῶν τῷ προφήτῃ παιδὶ τὸ τε ὄντι, τότε φανε- puero prædixit, tum verò non aliter qvàm de-
ρὸν ἐπὶ τοῖς ἐροῖς πένθος ἦγε. βούλομαι γὰρ τὸν περὶ τοῦ functos filios lugebat. Sed priusqvam de clade
προφήτου πρότερον διεξελθὼν, ἔπειθ' ἅτερα τὰ περὶ in qva sunt absumpti dicam, qvædam de hoc
τοὺς ἡλὶ παῖδας ἐκείνων, καὶ τὴν δυσκρασίαν τὴν τοῦ propheta narranda sunt. Helcanes Levita vir
παντὶ τῷ λαῷ ἐξαίφνης γενομένην. ἑλκάνης, Λευίτης ingenuus Ramatham urbem in sorte Ephræ-
ἀνὴρ, τῶν ἐν μέσῳ πολιτῶν, τῆς Ἐφραίμου κληρου- mitarum habitans duas uxores habuit, Annam
χίας, ἁμαθὰν τὴν πόλιν κατοικῶν, ἔγημε δύο γυναῖκας, & Phenannam: ex qvarum posteriore liberos
ἄνναν τε καὶ Φενάνναν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ suscepit, nihilominus alteram qvanqvam ste-
γίνονται. τὴν δ' ἑτέραν ἄτεκνον οὖσαν, ἀγαπῶν διετέ- C rilem diligens. is cùm sacrificatum veniſſet in
λει. ἀφικομένῳ δὲ μετὰ τῶν γυναικῶν εἰς σιλὼ τὴν Siluntem, ubi tunc DEI tabernaculum fuisse di-
νῦν, ἐν ταύτῃ γὰρ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ ἐπεπήγει ximus, & de epulo partes uxoribus ac liberis
καὶ τὸ προσήκαμεν, καὶ πάλιν κατὰ τὴν ἄνναν νέ- distribueret, Anna videns alterius liberos cum
μοντος μοῖρας κρεῶν ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, matre considentes, in lacrymas prorupit, ad-
ἅπερ διαμοιρᾶσθαι τοὺς τῆς ἑτέρας παῖδας τῇ μητρὶ monita orbitatis & solitudinis, cumqve consolationem mariti non admitteret, abiit in taber-
συναθροισθέντας, εἰς δάκρυά τε προῆκτο, καὶ τῆς naculum supplicatura, votumqve factura, abla-
παιδοποιΐας αὐτῷ ἀπελοφύρετο καὶ τῆς μονώσεως. καὶ ta sterilitate matrem factam primum filium se
τῆς πενθερᾶς ἀθυμίαν τῇ λύπῃ κρατήσασα, εἰς consecraturam, ad ministeria DEI non vulgari
τὸν σκηνὸν ᾤχετο τὸν θεὸν ἱκετεύσουσα δοῦναι γονὰς D more educatum. In hujusmodi precibus lon-
αὐτῇ καὶ παῖδας μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρωτό- gas moras protrahentem animadvertens Elis
τοκον αὐτῇ γενησόμενον καθιερώσειν τῷ Δεσπότῃ θεῷ, pontifex, qvi ante tabernaculum sedebat, tan-
δίκαια ἐκ ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις ποιησαμένην. Δεσ- qvam parum sobriam jussit abire. qvæ cùm re-
πόσυνος δ' ὅτι τῆς ἀνίας πολὺν χρόνον, ἦλθε ὁ spondisset, aqvam se potare, sed mœstam qvòd
ἀρχιερεὺς, σκαθέζετο δὲ πρὸ τῆς σκηνῆς, ὡς παροι- liberis careat, precibus à DEO sterilitatis reme-
νοῦσαν ἐκέλευσεν ἀπέναι. τὴν δὲ πεῖν ὕδωρ φαμένην, dium petere, bono animo eam esse jussit, polli-
λυπουμένην δ' ὅτι παίδων ἀπορεῖται τὸν θεὸν ἱκετεύειν, citus habituram ex DEI munificentia filium.
θαρσεῖν παρεκελεύετο παρέξειν αὐτῇ παῖδας τὸν θεὸν tum demum hilaris ad maritum reversa, cibis
κατευχόμενον. ἀθυμουμένη δ' ἐλπὶς ἦν τὸν ἄνδρα, E ante præ mœrore fastiditis usa est. in patriam
τροφῆς χαίρουσα προσενέγκασα. καὶ ἀναστρέφαν- deinde reversa, brevi uterum gerere cœpit,
των εἰς τὴν πατρίδα, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παι- mox ubi pariendi tempus advenit, enixa filium
δίον αὐτῇ, ἓν συμπάντων προσαγορεύουσι. θεασά- Samueli nomen indidit, qvasi dicas exoptatum
μενον ἄν τις ἔπαινε. πεμφθὲν οὖν ὑπὸ τῶν παίδων ἐκεῖ- à DEO. cùmqve parentes gratias acturi DEO
νων δεκάτας τὰ φέροντες. ἀναμνησθεῖσα δ' ἡ γυνὴ pro accepto filio, & sacrificaturi rediissent, simulq;
τῆς ἀρᾶς τῆς ὅτε τῷ παιδὶ γεγενημένης, παρεδίδου decimas ex more afferentes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, DEO consecratum, prophe-
ἡλὶ, ἀναπεθεῖσα τῷ θεῷ τὸν προφήτην γενησόμενον. κόμην tamqve futurum. itaqve & comam alebat, &
τε τὸν αὐτοῦ ἀνῆπτε καὶ πατὸν ὕδωρ ἐῶ. καὶ συμπαθῶν aqva tantum in potu utebatur, degebatqve circa fanum, cujus ministeriis educabatur. Helca-
μὲν τῇ ἱερῷ δίητα τρεφόμενον. ἑλκάνῃ δ' ἐκ τῆς næ autem alii præterea filii ex Anna nati sunt,
αὐτῆς ἥβης τε γίνονται, καὶ τρεῖς θυγατέρες. συμπαθῶν δὲ F & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis
πενταετοῦς ἔτος ἤδη δωδέκατον, προεφήτευε. καὶ duodecimo prophetam agere cœpit. Qvadam 1. Reg. 3.
τοῦτο τοὔνομα ὀνομαστὶ σκάλεσεν ὁ θεός. ἐ νομίσας enim nocte dormientem DEUS nomine voca-
ἐκεῖ δ' ἀρχιερέως πεφωνῆσθαι, ᾤχετο πρὸς αὐτόν. vit. tum ille ratus à pontifice se vocari, accurrit
ἀφαμένου δὲ καλέσαντος δ' ἀρχιερέως ὁ θεὸς εἰς τρεῖς ad eum. Qvo negante à se vocatum, Deus idem
ἔστο ταῦτα. καὶ ἡλὶ Δεσπόσθεις, φησὶ πρὸς αὐτὸν, tertio fecit. Tum Elis rem perspiciens ait: Ego
ἀλλ' ἐγὼ μὲν συμπαθὲς, σιγᾶν ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦγον. mi Samuel, nunc qvoqve ut ante silui, sed
θεὸς δ' ἐστὶν ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμερον πρὸς αὐτὸν, ὅτι DEUS te vocat. qvapropter præsto esse te re-
ἀθυμοῦμαι· καὶ δ' θεῷ φθεγξαμένῳ πάλιν ἀκού- G sponde. Itaqve rursum DEO vocante, rogavit,
σας, ἠξίει λαλεῖν ὅτι τοῖς χρεμένοις. ἐ γὰρ ὑστρήσειν αὐ- qvid juberet, paratum se ad ministerium offe-
τὸν ἐφ' οἷς ἂν θελήσῃ Δεσπότης. Ὁ δὲ θεὸς, ἐπεὶ φησὶ rens. Tum Deus: Qvando, inqvit, præsto es, au-
ἀθυμοῦντα μανθάνειν συμφορὰν Ἰσραηλίταις ἐσο- di imminere Israelitis cladem majorem qvam credibile est, & filios Elis ambos una die perituros,
μένην μείζονα, καὶ πίστεως τοῖς παρατυγχάνουσι.
καὶ τοὺς ἡλὶ τοὺς παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους,

& ſacerdotium meum migraturum in familiam Eleazari. Elis enim pluris fecit ſuos filios qvàm meum cultum, idqve ne cum ipſorum qvidem commodo. hoc oraculum cùm ab adjurato extorſiſſet pontifex, alioqvi ſe non contriſtaturo certiorem jam expectationem exitii filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis creſcebat, omnes ejus prædictiones veras eventu approbante. Per idem tempus Palæſtini ſuſcepta expeditione contra Iſraelitas, caſtrametati ſunt apud urbem Amphecam: & nemine ibi occurrente ulterius proceſſerunt. tandem congreſſi prælio, Hebræorum circiter qvatuor millia peremerunt, reliqvis trepidè in caſtra compulſis. Qvamobrem Hebræi periculum extremum inſtare putantes, mittunt ad pontificem atqve ſenatum qvi poſtulent arcam in aciem proferri, ut ejus præſentia freti hoſtem ſuperent, ignari eum qvi ſententiam ſemel adverſum eos tulerat, fore ut vincerentur, majorem eſſe qvàm arcam, qvæ propter ipſum erat veneranda. Venit igitur arca in exercitum, & cum ea pontificis filii accepto à patre mandato, ſi amiſſa arca vivere ſuſtineant, ne unqvam in conſpectum ſibi veniant. qvorum Phineeſes jam ſacerdotio fungebatur, patre propter ſenium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis arca animos addidit, victoriam in hac ſitam exiſtimantibus: contra hoſtes metuebant, ne arca Iſraelitis eſſet præſidio. attamen utrorumqve expectationem eventus fefellit. Nam poſt conflictum ſperata Hebræis victoria, Palæſtinis contigit: & qvam cladem hi timuerant, eam Hebræi paſſi, cognoverunt fruſtra ſe in arca fiduciam collocaviſſe. namqve primo impetu in fugam ſunt averſi, in qva triginta hominum millia ſunt amiſſa, inter qvos pontificis filii ceciderunt: & arca quoqve in hoſtium poteſtatem devenit.

XVI. 1. *Reg.* 4.

A καὶ τὴν ἱερωσύνην μεταθεσομένην εἰς τὸν ἐλεαζάρου οἶκον. ἦλις γὰρ τῆς ἐμῆς θρησκείας μᾶλλον τοὺς υἱοὺς καὶ ἑαυτῷ τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἠγάπησε. τοῦτο βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτὸν τὸν προφήτην, οὐ γὰρ ἐβούλετο λυπῆσαι αὐτὸν λέγων, ἐπὶ βεβαιοτέραν ἔσχεν τὴν προσδοκίαν τῆς τέκνων ἀπωλείας. σαμουήλου δ' ἠύξετο ἐπὶ πλεῖον ἡ δόξα πάντων ὧν προεφήτευσεν, B ἀληθινῶν βλεπομένων. καὶ ἔτι δὴ τὸν καιρὸν παλαιστινοὶ στρατεύσαντες ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας, στρατοπεδεύσαντες κατὰ πόλιν ἀμφέκαν. δεξαμένων δ' ἐξ ὀλίγου τοὺς ἰσραηλιτῶν, συμβαίνουσιν εἰς τὴν ἐχομένην. καὶ νικῶσιν οἱ παλαιστινοί, καὶ κτείνουσι μὲν τῶν ἑβραίων εἰς τετρακισχιλίους. τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος συνδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. δείσαντες δὲ περὶ τῶν ὅλων οἱ ἑβραῖοι, πέμπουσιν ὡς τὴν γερουσίαν καὶ τὸν ἀρχιερέα τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρούσης αὐτῆς C θαρσαλεώτεροι, κρατῶσι τῶν πολεμίων, ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τὴν συμφορὰν τῆς κιβωτοῦ, διὸ ὃν καὶ ταύτην συνέβαινεν ἐναπολεῖσθαι τῇ κιβωτῷ, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοὺς ἀποστείλαντος, εἰ ληφθείησαν τῆς κιβωτοῦ ζῶν ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν μὴ θαρσαγίνεσθαι. φινεέσης δὲ ἤδη καὶ ἱερᾶτο τοῦ πατρὸς αὐτῷ θαρσαχεχωρηκότος διὰ τὸ γῆρας. ἱερὸς γὰρ οὐκ ἀπῆγνεται πολὺ τοῖς ἑβραίοις, ὡς διὰ τὴν ἀφιξιν τῆς κιβωτοῦ θεσπε- D σμένοις τὰ πολέμια. κατεπολήμηντο δὲ οἱ πολέμιοι, δεδόκτες τὴν παρουσίαν τῆς κιβωτοῦ τοῖς ἰσραηλίταις. τῇς μὲν τοίνυν ἑκατέρων προσδοκίας, οὐχ ὅμοιον ἀπέβαινε τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, καὶ μὲν ἤλπιζον νίκην ἑβραῖοι, τὰ πολεμικὰ τῶν παλαιστινῶν αὐτὴ γενέσθαι. καὶ δὲ ἐφοβοῦντο ἦτταν οὗτοι, ταύτην ἑβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτοὺς μάτην ἐπὶ τὴν κιβωτὸν πεθαρσηκότας. ἐτράπησάν τε γὰρ αὖθις εἰς φυγὰς ἐλθόντες τῶν πολεμίων. καὶ ἀπέβαλον εἰς τρισμυρίους, ἐν E οἷς ἔπεσον καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς. ἡ τε κιβωτὸς ἤχετο πρὸς τῶν πολεμίων.

CAP. XII.

Quomodo Elis audita filiorum cede & arcæ amiſſione provolutus de throno exſpiravit.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ἠλὶ ἀκούσας τὴν τῶν υἱῶν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν.

Ibidem. HAnc cladem & arcæ captivitatem poſtqvam in Siluntem Benjamita quidam juvenis ægre ſervatus è prælio renunciavit, tota urbe repleta luctu, Elis pontifex, qvi ad alteram portam ſublimis in ſella ſedebat, audito ejulatu ſuſpicatus id qvod res erat, novi aliqvid màli ſuis accidiſſe, juvenem accerſit, cumqve audiſſet eventum prælii, tam militum qvàm filiorum cladem, ſatis æqvo animo tulit, ut qui DEO prænunciante jam ante hæc præſciverat. Solent enim longè gravius afficere qvæ præter expectationem accidunt. Ut verò etiam arcam in hoſtium poteſtatem factam cognovit, inſperato malo ictus, & doloris impatiens, prolapſus è throno exhalavit animam, vitæ anno nonageſimo octavo, principatus XL.

Α Παραγγελθείσης δὲ τῆς ἥττης εἰς τὴν σιλὼ, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς κιβωτοῦ, (βενιαμίτης γὰρ αὐτοῖς τις ἄγγελος ἀφικνεῖται νεανίας, θαρσαπτόλεως τὸ γένος,) πένθος ἀνεκλήθη πᾶσα ἡ πόλις. ὁ δὲ ἠλὶς ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ καθ' ἑπτέρας τῶν πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, ὑπονομίσας νεώτερόν τι πεπρᾶχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, ὁ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἐγνώκει τὰ κατὰ τὴν μάχην, βάρος ἔδοξε τοῖς παροῦσι καὶ τοῖς συνηγελμένοις περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς ἂν προσηνωκὼς θαρσαλέως τὸ συμβεβηκὸς μέγα, καὶ προσαπηγελκὼς. συνέχει γὰρ ἱκανῶς τὰ θαρσαπτόλεως τὴν προσδοκίαν συντυχόντα δεινά. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἤκουσεν ἡχμαλωτίσθαι παρὰ τῶν πολεμίων, ὑπὸ δὲ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ ἔστο προσαισθείς, περιαλγήσας, ἀποκυλισθεὶς ἀπὸ δὲ θρόνου, τελευτᾷ, ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα, καὶ τούτων τὰ τεσσαράκοντα καθεζόμενος τὴν ἀρχήν.

Ἐνή-

θήσεται ἡ κατ' ἐκείνου τὴν ἡμέραν ἡ Φινεέσου παιδὸς γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ἐπὶ τῇ πένθους δυσχρήσει μόνῃ αὐτῇ προσαγγέλθη τὸν ἄνδρα πεσόντα. τίκτει δὲ ἑπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσαντα ἰωαχάβην προσηγόρευσαν, σημαίνει δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα. Ἦλι τὴν πρωτοστασίαν δυσκλειαν τότε τοῦ γράτου. ἦρξε δὲ πρῶτος ἡλὶς, ὃν διαδέχεται ἕτερος τῶν ἀαρὼν ἐξ ὧν οἰκίας. ἡ μὲν ἐλεαζάρου οἰκία, τὸ πρῶτον ἱερᾶτο, παῖς ὢν δὲ βοὲζος ὑπεδέχετο τὴν τοῦ πατρὸς διαδοχήν. ἐκείνου τε Φινεέσῃ τοῦ παιδὶ αὐτὸ ἀποδίδωσι. μετὰ δὲ ἀβιεζέρης ὃς ὢν αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ἀπολαβὼν, παιδὶ αὐτοῦ βόκκῃ τοὔνομα αὐτὴν αὐτοῦ καταλιπὼν αὐτῷ. μεθ' ὃν διεδέξατο ὄζις ὃς ὢν, μεθ' ὃν ἡλὶς ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, ὧδε ἐνῦν λεγόμενος, ἐφ' οὗ τὸ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τῆς τοῦ σολομῶνος βασιλείας καιρῶν. πάλιν δὲ οἱ ἐλεαζάρου, πάλιν αὖτις ἀπέλαβον.

A Eadem die Phineesis qvoqve alterius è filiis uxor obiit, non valens supereſſe mariti infortunio. Peperit ea filium ſeptimeſtrem qvidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Joachabes fuit nomen, qvam ea vox apud Hebræos ſignificat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qvi fuit alter Aaronis filius, pontificatum obtinuit, nam antè in Eleazari familia fuit hoc ſacerdotium, qvod filius à patre per manus accipiebat. ille enim Phineesi id tradidit, qvod mox filius & ſucceſſor ejus Abiezeres filio ſuo Bocejæ reliqvit: ab hoc Ozis filius ejus accepit: poſt qvem Elis ſacerdotio potitus eſt, de qvo nunc loqvimur: qvod manſit ejus generi usqve ad Solomonis tempora, qvando ad Eleazari familiam rurſum rediit.

B

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΚΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

φθορὰ παλαιστινῶν ϗ τῆς γῆς αὐτῶν, ϗ τίνα τρόπον ἀπέστειλψαν αὐτὴν τοῖς ἑβραίοις. ΚΕΦ. α.
Νίκη ἑβραίων, συμηήλου στρατηγοῦντος. ΚΕΦ. β.
Ως συμηήλος. Διὰ τὸ γήρως ἀσθενῆς ὢν τοὺς πεδάγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρησεν. ΚΕΦ. γ.
Ως ἐκ καλῶς προϊσταμένων ἐκείνων τῆς ἀρχῆς τὸ ἔθνος ηὐξήθη. ἐπὶ ἀρχῆς ἠτήσαντο βασιλεύεσθαι. ΚΕΦ. δ.
Ἀπόδειξις βασιλέως σαούλου τὄνομα, κελεύοντος θεοῦ. ΚΕΦ. ε.
Σαούλου στρατεία ἐπὶ τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος, ϗ νίκη. ΚΕΦ. ϛ.
Ως στρατεύσαντες πάλιν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, οἱ παλαιστινοὶ ἠττήθησαν. ΚΕΦ. ζ.
Σαούλου πρὸς ἀμαληκίτας πόλεμοι ϗ νίκη. ΚΕΦ. η.
Ὅτι συμηήλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπιταγὴν θεοῦ. ΚΕΦ. θ.
Ως ϗ πάλιν ἐπιστρατεύσαντες τοῖς ἑβραίοις οἱ παλαιστινοὶ, ἐπὶ σαούλου βασιλεύοντος. ΚΕΦ. ι.
Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον, ϗ ἧττα τῶν παλαιστινῶν. ΚΕΦ. ια.
Ως θαυμάσας τὸν δαβίδην τῆς ἀνδρείας, συνώκησεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαούλος. ΚΕΦ. ιβ.
Ὅτι τὸν δαβίδην, ὁ βασιλεὺς ἐπιβουλεύσαντα ἀπεκτεῖναι. ΚΕΦ. ιγ.
Ως πολλάκις, ϗ δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαούλου διέφυγε. ϗ σαοῦλον δὶς ἐπ' αὐτῷ θυμούμενον, ὡς τι ἀνελεῖν, ἐδιεχρήσατο. ΚΕΦ. ιδ.
Ως στρατευσαμένων παλαιστινῶν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, ἠττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, ϗ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαοῦλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος. ΚΕΦ. ιε.

HÆC IN SEXTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE Judaica libro continentur.

Qvomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint. CAP. I.
Victoria Hebræorum ductu Samuelis. CAP. II.
Qvomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit. CAP. III.
Qvòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulavit. CAP. IV.
Saulus jubente DEO Rex declaratur. CAP. V.
Sauli victoria contra Ammanitas. CAP. VI.
Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur. CAP. VII.
Victoria Sauli contra Amalecitas. CAP. VIII.
Samuel ad David regiam potestatem, ex DEI mandato, clam transfert. CAP. IX.
Qvomodo novam expeditionem adversus Hebræos, Saulo regnante Palæstini susceperunt. CAP. X.
Singulare certamen Davidis & Goliathi, secutaqve Palæstinorum clades. CAP. XI.
Saulus Davidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat. CAP. XII.
Qvod Rex Davidi necem sit molitus. CAP. XIII.
Qvomodo David aliqvoties insidias regis ægrè elapsus bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit. CAP. XIV.
Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in qvo Saulus Rex unà cum filiis fortiter pugnans occubuit. CAP. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBER SEXTUS.

Κεφάλαιον ά.
Ὡς περὶ παλαιστινῶν καὶ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν τὴν κιβωτὸν τοῖς ἑβραίοις.

CAP. I.
Qvomodo Palæstini peste & fame coacti arcam Hebræis remiserunt.

ΛΑΒΟΝΤΕΣ δὲ οἱ παλαιστινοὶ τὴν τῶν ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προεῖπομεν, καὶ τὰ λοιπὰ σκῦλα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ ἔθεσαν τὸν αὐτῶν θεὸν ἐπί τι λάφυρον, δαγὼν δ' οὗτος ἐκαλεῖτο, πλησίον τῇ δ' ἑπιούσῃ, πάντες ὑπὸ τὴν τῆς ἡμέρας ἀρχὴν εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνῆσαι τὸν θεὸν αὐτῶν, ἀπετυγχάνουσιν αὐτὸν ἔτι πεσοῦντα τὴν κιβωτόν. ἔκειτο γὰρ ἐκπεπλωκὼς τῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἵστατο διεπλεκ. καὶ βασάσαντες πάλιν ἐφιστᾶσιν αὐτὸν ὅπου πρότερον, δυσφορήσαντες ἐπὶ τῷ γεγονότι. πληγαὶς δὲ φοιτῶντες τὸν δαγὼν, καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ἐπὶ τῷ προσκυνοῦντι τὴν κιβωτὸν σχήματι κείμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίστανται. καὶ πέλταπόλιν ἀπέσκηψεν εἰς τὴν τῶν ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν τοῦ ἤθους καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας πάσης χαλεπῆς, καὶ τὴν ἀναίρεσιν ὀξυτάτην ἐπιφέροντος, πρὶν ἢ τὴν ψυχὴν αὐτοῖς διαπνεῦσαι ἀπολιπὼν τὸ σῶμα, τὰ ἔντερα ἀναφέροντες, ἐξεμοῦντες ἀθροιζόμενα, ἐκ παντοίας ὑπὸ νόσου διεφθαρμένα. τὰ δ' ἐπὶ τῆς χώρας, μυῶν πλῆθος ἀνελθὸν ἀπὸ τῆς καπέλαψε, μήτε φυτὰ, μήτε καρπῶν ἀποχόμενον. ἐν δὴ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ ἄζωτοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀντέχειν οὐ δυνάμενοι, σωτηρίαν ἐκ τῆς κιβωτοῦ ταύτης αὐτοῖς ἀναχεῖν, καὶ τὴν νίκην καὶ τὴν πάσης αἰχμαλωσίαν, σὺν ἐπ' ἀγαθῷ γεγονυίᾳ. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς θῶμα σφᾶς δέχεσθαι. τοῖς δὲ, οὐκ ἀηδὴς ἡ τῶν ἀζωτίων δέησις προσέπεσεν. ἀλλ' ὑπανδοῦσι μὲν αὐτοῖς τὴν χάριν. λαβόντες δὲ τὴν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατέπεσον. συνεξεκόμισε γὰρ αὐτῇ τὰ τῶν ἀζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένους. καὶ πρὸς ἄλλους παρ' αὐτῶν ἀπέπεμψουσιν ἀσκαλωνῖται. μένει δ' οὐδὲ παρ' ἐκείνοις. σὺν γὰρ τῶν αὐτῶν παθῶν ἐλαυνόμενοι, πρὸς τοὺς ἐχομένας ἀπολύουσι πόλεις.

PARTA de Hebræis victoria, sacraque arca quemadmodum diximus capta, Palæstini cum cæteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano dei sui Dagonis inter donaria collocant. Sequenti verò die mane venientes, ut adorarent deum suum, invenerunt eum è basi excidisse, & pronum prostratum ante arcam: quod ægrè ferentes, in pristinum locum eum reponunt. cumque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum reperirent, stupor maximus ac perturbatio totum populum invasit. postremo gravissima pestis Azotiorum urbem atq; agrum adorta est, correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nonnulli interanea vitiata morboque corrosa evomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotii pressi, nec valentes amplius tolerare, intellexerunt arcam in causa esse, & victoriam cum ejusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes, ut arcam in ipsorum urbem transferrent: qui non gravatim Azotiorum legationi annuentes, cupidè arcam ad se receperunt, moxque eisdem quibus illi malis laboraverunt: cum arca enim simul etiam calamitates sunt translatæ. Itaque hinc quoq; ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidem permansura. agitati enim eisdem pestibus, ad vicinas urbes eam transmittebant.

atqve in hunc modum quinqve Palæſtinorum urbes pervagata eſt arca, veluti tributum per ſingulas pœnam violatæ religionis exigens. 1.Reg.6. Qvæ defeſſæ tot malis, & aliis exemplum factæ, ne arcam reciperent, talia hoſpitii præmia referentem, nihil ſupereſſe videbant, qvam ut bono aliqvo modo à ſe eam ablegarent: & cum convenisſent quinqve civitatum principes, Gittæ, Accaronis, Aſcalonis, Gazæ & Azoti, diſpiciebant, quid facto opus eſſet. Ac primum viſum eſt remittendam eſſe arcam ad ſuos, cujus captivitatem DEUS ulciſceretur, qvum tot mala ſimul cum ea regionem ingreſſa homines & agros vaſtare non deſinant. Nec defuerunt qvi huic ſententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captivæ iſti arcæ: cujus ſi tanta vis eſſet, aut ſi omnino DEO cara fuiſſet, nunqvam illam in diverſæ religionis hominum manus devenire permiſiſſet: ſvadentesqve, ut hos caſus æqvo animo ferrent, & ſic cogitarent, hæc omnia non aliunde qvam à natura provenire: quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ ſuæ ſubditis per certas temporum vices hujusmodi mutationes ingenerare ſolet. Sed vicit ſententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propoſitum negotium cenſere videbantur. His neqve remitti arcam placuit, neqve retineri. ſed pro qvinqve civitatibus quinqve ſtatuas aureas dedicari Deo in teſtimonium gratitudinis, qvod ejus favore ſervati eſſent ex ea peſte qvam humanis remediis evadere fuerit impoſſibile: & totidem mures aureos addi illis ſimiles, qui agris vaſtitatem intuleruntA καὶ ἔτοι πεϑιέρχεται τὸν τόπον, τὰς πέντε τῶν παλαιστινῶν πόλεις ἡ κιβωτὸς, ὥσπερ δασμὸν ἀπαιτοῦσα πυρ' ἑκάστης ἔτεσι αὐτὰς ἐλϑεῖν, ἃ δὴ αὐτῇ ἔπαϑον. ἀπειρηκότες δὲ τοῖς κακοῖς οἱ πεπειραμένοι, καὶ τοῖς ἀκούουσιν αὐτὰ διδασκαλία γινόμενοι, ἢ μὴ προσδέξασϑαι τὴν κιβωτὸν ποτε πρὸς αὐτοὺς ὅπῃ τοιούτῳ μισϑῷ καὶ τέλει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν καὶ πόρον ἀπαλλαγῆς αὐτῆς. καὶ συνελθόντες οἱ ἐκ τῶν πέντε πόλεων ἄρχοντες, γίτϑης, ἀκκάρων καὶ ἀσκάλωνος, ἐπὶ γῆς, καὶ ἀζώτου, ἐσκόπουν τί δεῖ ποιεῖν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, ἐδόκει τὴν κιβωτὸν ἀποπέμπειν τοῖς οἰκείοις, ὡς ὑποδιηθοῦτος αὐτῇ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ συνεπιδημησόντων αὐτῇ ἀπὸ τοτῶν δεινῶν, καὶ συνεισβαλλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. ἦσαν γὰρ οἱ λέγοντες, τοτο μὲν μὴ ποιεῖν, μηδὲ ἐξαπατᾶσϑαι τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν εἰς ἐκείνην ἀναφέροντας. ἐπεὶ γὰρ ταύτην εἶναι τὴν δύναμιν ὑπῆρχε καὶ τὴν ἰσχύν. ἐπὶ γὰρ ἂν πότ' αὐτῆς κηδομένου θεοῦ τοσοῦτον ἀνθρώπους ἡμύνατο. ἠσυχάζειν γὰρ καὶ πάλαι ἔχειν ὅπῃ τοῖς συμβεβηκόσι παρήνουν, αἰτίαν τούτων οὐκ ἄλλην, ἢ μίαν λογιζομένους τὴν φύσιν, ἣ καὶ σώμασι καὶ γῇ καὶ φυτοῖς ἅπασι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεστῶσι καὶ χρόνων περιόδῳ τοιαύτας μεταβολὰς, νικᾷ γὰρ τὰς παρεστώσας γνώμας ἀνδρῶν ἔν τε τοῖς ἐπάνω χρόνοις συνέσει καὶ φρονήσει πεπιστευμένων συμβουλίαι, καὶ τότε μάλιστα δοξάντων ἀρμόζοντας λέγειν τοῖς παροῦσιν, οἱ μήτ' ἀποπέμπειν ἔφασαν δεῖν τὴν κιβωτὸν, μήτε κατέχειν. ἀλλὰ πέντε μὲν ἀνδριάντας ὑπὲρ ἁπάσης πόλεως χρυσοῦς ἀναϑεῖναι τῷ θεῷ χαρίσιμον, ὅτι παρεγένοντο αὐτῶν τῆς σωτηρίας καὶ κατέχειν ἐν τῷ βίῳ διακωλύοντας ἐξ αὐτῷ παϑήμασιν, οἷς ἀκέτι ἐῶν ἀντελάψαι. τοσούτους δὲ τὸν ἀριθμὸν μῦς χρυσοῦς τοῖς καλαμεμηθεῖσιν αὐτῶν καὶ διαφθείρασι τὴν χώραν ἐμφερεῖς. ἔπειτα βάλοντας εἰς γλωσσόκομον αὐτοὺς καὶ δεῦτε ὅπῃ τὴν κιβωτὸν, ἅμαξαν αὐτῇ καινὴν κατασκευάσαι. καὶ βόας τοὺς ἔξαντας ἀρτίτοκους; τοὺς μὲν δαμάλεις ἐγκλεῖσαι καὶ καλαχεῖν μὴ τοῖς μητράσιν ἐμποδὼν ἐπομένας γενέσϑαι, πόϑῳ δὲ αὐτῶν ἐξιτηρίου πιεσϑῆναι τὴν πορείαν. ἐκείνας δὲ ἐλάσαντας τὴν κιβωτὸν φερούσας ὅπῃ τριόδου καταλιπεῖν, αὐτοὺς δὲ ἀπιτρέψαντας ἢ βούλοιντο τῶν ὁδῶν ἀπελϑεῖν. καὶ μὲν τὴν ἑβραίων ἄπιστιν, καὶ τὴν τότων χώραν ἀνασαίνουσιν, ὑπολαμβάνειν τὴν κιβωτὸν αἰτίαν τῶν κακῶν. ἂν δὲ ἄλλην τράπωνται, μεταδιώξομεν αὐτῇ ἔφασαν, μαϑόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν τοιαύτην ἔχει. ἐκείναν δὲ αὐτοὶ καλῶς εἰρήκασι, καὶ τοῖς ἔργοις ἔδειξε τὴν γνώμην σκύρωσαν. καὶ πιόντες μὲν τὰ παρεστῶτα, παράγουσι τὴν ἅμαξαν ὅπῃ τὴν τριόδου, καὶ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν.

B C D E F G

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Κεφάλαιον β.

Νίκη ἑβραίων σὺν σαμουήλῳ στρατηγοῦντος.

Ibidem. VAccis autem veram viam ingreſſis, & recta non aliter qvam ſi deducerentur tendentibus, principes Palæſtinorum ſeqvebantur, cupientes cognoſcere qvo pervenirent, & ubi plauſtrum ſiſterent. Vicus eſt qvidam in tribu Judæ, nomine Bethſama. huc poſtqvam venerunt vaccæ, tametſi pulchram planitiem ante ſe haberent, ulterius tamen non ſunt progreſſæ, ſed ibi plauſtrum ſtatuerunt:

Τῶν δὲ βοῶν τὴν ὀρϑὴν ὁδὸν ὥσπερ ἡγεμόνων ἐνῶν αὐτὰς ἀπισῶν, οἱ τῶν παλαιστινῶν ἄρχοντες ἠκολούϑουν πάππῃ ἔσοιντο. καὶ πρὸς τίνας ἥξουσι βουλόμενοι μαϑεῖν. κώμη δέτις ἐστὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς Βαϑσαμὴ ὄνομα. εἰς ταύτην ἀφικνεῖσϑαι αἱ βόες. καὶ πεδίῳ μεγάλῳ καὶ καλῷ τὴν περίαν αὐτῶν ἐκδεξαμένου, παύσασϑαι πρόσω χωρεῖν, ἕνεκεν τῆς ἅμαξαν αὐτόϑι ϑεὰ δὲ

θέαν ἦλθον τοῖς ἐν τῇ κώμῃ, καὶ ὡσεχαρεῖς ἐγένοντο. ἦσαν γὰρ ὥρα πάντες ὅτι τὸν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ἐν ταῖς ἀρούραις ὑπάρχοντες, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν ὑφ' ἡδονῆς ἁρπαγέντες, καὶ τὸ ἔργον ἐκ τῶν χειρῶν ἀφέντες, ἔδραμον δίδυς ὅτι τὴν ἅμαξαν. καὶ καθελόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ τοὺς ἀνδριάντας εἶχε καὶ τοὺς μῦας τιθέασιν ὅτι πρὸς πέτρας, ἥτις ἦν ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῷ θεῷ, καὶ κατολοχηθέντες, τὴν τε ἅμαξαν καὶ τὰς βόας ὁλοκαύτωσαν. καὶ ταῦτ' ἰδόντες οἱ τῶν παλαισινῶν ἄρχοντες, ὑπέστρεψαν ὀπίσω. ὀργὴ δὲ ἐκ χολὸς ἐν θεῷ μέτεισιν, ὡς τι ἑβδομήκοντα τῶν ἐκ τῆς Βαθσαμίης κώμης ὡς ἐκ ὄντας ἀξίους ἅψασθαι τῆς κιβωτοῦ, ἱερεῖς γὰρ ἐκ ἦσαν, ἐκ τοσοῦτοι ἐπάταξεν αὐτῇ βαλὼν ἀπέκτεινεν. ἐκλαυσαν δὲ ταῦτα παθόντας αὐτοὺς οἱ κωμῆται. καὶ πένθος ἐπ' αὐτοῖς ἤγειραν, οἷον εἰκὸς ὅτι θεοπεμπῆ κακῷ. καὶ τὸν ἴδιον ἕκαστος ἀπεθρήνει. ἔτι μᾶλλον τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀναξίους ἀποφαίνοντες αὐτοὺς, τοῦ τι χεῖρον τῶν ἑβδομήκοντα πέμψαντες, ἐβόησαν ἀποδίδοσθαι τὴν κιβωτὸν πρὸς τ' παλαισινῶν. καὶ ἐκεῖνοι γόντες ὅτι, ἀπωκίζουσιν εἰς καριαθιαρείμ, χίτοια πάλιν τοῖς βηθσαμίταις. ἔνθα τινὲς λεύιτου τὸ γένος, ἀμιναδάβου δόξαν ἔχοντος ὅτι δικαιοσύνῃ ἐν τῇ θησκείᾳ καταβιοῦντος, εἰς οἰκίαν τὴν κιβωτὸν ἤγαγον, ὡς πρέπουσαν τῷ θεῷ τόπον ἐν ᾧ κατοικεῖ δίκαιος ἄνθρωπος. ἐθεράπευον γὰρ τὴν κιβωτὸν οἱ τούτου παῖδες, ἐπ' ὅτι μελείης ταύτης ἕως ἐτῶν ἐνέστησε πρόσω. τοσαῦτα γὰρ ἔμεινεν ἐν τῇ καριαθιαρείμ, ποιήσασα ὧδε τοῖς παλαισινοῖς μεγάλης πόσαργος. ἔδει λαὸν πάντες σκεύνῳ τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν εἶχεν ἡ τῶν καριαθιαρειμιτῶν πόλις τὴν κιβωτὸν, ἐπὶ ἔτη ἐννέα κ' δύο πάσας τραπέντες πρὸς θεὸν, καὶ πολλὴν ἐμφανίζοντος τὴν περὶ αὐτὴν θρησκείαν καὶ φιλοτιμίαν, ὁ προφήτης σαμουὴλ ὁρῶν αὐτῶν τὴν προθυμίαν, ὡς δίκαιον πρὸς ἅπας ἔχοντας εἰπεῖν περὶ ἐλευθερίας, καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ, χρῆται λόγοις οἷς ἦτο μάλιστα τὴν διάνοιαν αὐτῶν προσέχεσθαι καὶ πείσειν. ἄνδρες γὰρ ἔφην οἷς ἐπὶ νῦν βαρεῖς μὲν πολέμιοι παλαισινοὶ, θεὸς δ' ἐμοὶ ἀρχέτην γίνεσθαι καὶ φίλος, ἐκ ὅτι θυμεῖ ἐλευθερίας δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ πεῖν δι' ὧν ἂν ἔλθοι πρὸς ὑμᾶς. οὐδὲ βούλεσθε μᾶλλον πράττοντες ἐξ ὧν τοιοῦτοι διαμένουσιν, ἀλλὰ γίνεσθε δίκαιοι. καὶ τὴν πονηρίαν ἐκβάλοντες τῶν ψυχῶν, καὶ θεραπεύοντες αὐτοῖς ὅλοις ταῖς διανοίαις προσπέσεσθε τὸ θεῖον, καὶ τιμῶντες διατελεῖτε. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ποιοῦσιν ἥξει τὰ ἀγαθὰ, δουλείας ἀπαλλαγὴ, καὶ νίκη πολεμίων. ἃ λαβεῖν ἐφ' ὅλοις, ἔτι σωμάτων ἀλκῆς, ἔτι πλήθει συμμάχων δυνατὸν ἐστιν. ἐκ γὰρ τούτοις ὁ θεὸς ὑπισχνεῖται παρέξειν αὐτὰ, τοῖς δ' ἀγαθοῖς εἶναι καὶ δικαίοις. ἐξυπνῆς δ' αὐτοῦ τῶν προσχέσεων, ἐγὼ γίνομαι. τοῦτ' εἰπόντος ἐπευφήμει τὸ πλῆθος ἡδέως τῇ παραινέσει. καὶ κατένδυσεν αὐτὸ παρέξειν κεχαρισμένον τῷ θεῷ. συνάγει δ' αὐτοὺς ὁ σαμουὴλ εἰς τινα πόλιν λεγομένην μασφάτην. κατασπόνδυλον ἔστι σημαίνει κῆ τὴν ἐβραίων γλῶτταν. ἐντεῦθεν ὑδροσυνωμοί τε ἀπένδουσι τῷ θεῷ, καὶ νηστεύσαντες ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐπ' ἀρχὰς τρέπονται. ἀλαλάζουσι δὲ τοὺς παλαισινοὺς ἐκεῖ συναχθέντες. ἀλλὰ μαθόντες οὔτι τὴν ἄθροισιν αὐτῶν,

A ad qvod spectaculum à vicanis mox cum gratulatione est concursum. Cum enim esset æstas, & fruges ex arvis comportarentur: ut viderunt arcam, præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plaustrum illud properabant. demptam deinde arcam, & vas qvod statuas illas ac mures continebat, in petra qvadam, qvæ in campo exstabat, deposuerunt: & accitis victimis peractoqve sacrificio splendide epulati, plaustrum

B simul ac vaccas holocautoma DEO fecerunt. qvo viso principes Palæstinorum retro ad suos sunt reversi. Cæterùm indignatio DEI Bethsamitas invasit, ex qvibus septuaginta occidit, qvod cum non essent sacerdotes, profanis manibus contrectare arcam sint ausi. quæ res lætitiam vicanorum novo luctu nonnihil obscuravit, eo magis qvòd suos non fatali morte, sed divina ultione extinctos desiderabant. qvamobrem indignos se ducentes, qui hospitium arcæ

C præberent, mittunt nuncios ad universos Hebræos, qui certiores faciant de arca à Palæstinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, urbem vicinam Bethsamitis, atque ibi apud Aminadabum qvendam Levitam, opinione religionis ac justitiæ celebrem, in ædibus ejus collocant, idoneum sacrario locum existimantes, ubi vir justus haberet domicilium, cura arcæ commissa est ejus filiis, qvam per viginti annos cum summa laude gesserunt. tot e-

D nim annos in Cariathiari mansit, qvatuor solis mensibus apud Palæstinos detenta.

1.Reg.7.

Cumqve populus toto hoc vicennio votis & sacrificiis operam daret, magnamqve religionem & cultus divini curam præ se ferret, propheta Samuel animadversa eorum promptitudine, putans se nactum occasionem adhortandi ad libertatem, & bona qvæ illam sequntur, orationem & tempori accommodans & negotio, verba in hanc ferme sententiam ad eos fecit: Viri Israëlitæ, qvandoqvi-

E dem nec hostis infestus esse desinit, & DEUS vestris precibus flexus propitius esse incipit, oportet non votis tantum libertatem expetere, sed eo totis viribus incumbere, ut vel nunc tandem illa potiri contingat. Cavete ergo, ne vestrismet moribus hac indigni reddamini, sed pro se quisqve colat justitiam: expulsisqve

F omnibus vitiis ex animo, purgatas mentes ad DEUM convertite, & in ejus veneratione constanter perseverate. hæc enim facientibus brevi omnia bona venient, & in primis nova libertas & victoria de hostibus: quæ neqve armis, neqve róbore corporum, neqve copiarum multitudine consequi licet. non enim his rebus DEUS præmia proposuit, sed probitati ac justitiæ: qui vestram expectationem non

G fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus faustis acclamationibus excepit, promptum se offerens ad omnia qvæcunq; DEUS velit ac jubeat. Samuel autem edixit, ut convenirent in oppidum Masphatim, quæ vox conspicuum significat. ibi hausta aqva libaverunt DEO, & indicto unius diei jejunio publicè supplicatum est. Nec latuit Palæstinos Hebræos circa Masphatim congregari, sed confestim cum magno exercitu affuêre,

II.

ſperantes ſe illos nec opinos poſſe opprimere. qvapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, conſilium dubiis rebus petentes, nihil diſſimulantes non eſſe ſibi ſatis vel virium vel animi ad confligendum cum tam potente hoſte, à qvo toties victi diſceſſiſſent: & libenter qvieturos, ſi liceat, ne ultro ſibi perniciem accerſere videantur. conveniſſe ſe ad ſupplicationes & ſacrificia, utqve ſacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hoſtem, ut nulla ſpes ſalutis ſuperſit, ni DEUS à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille jubet eos ſecuro animo eſſe, neqve enim auxilium DEI defore. & mactato agno lactente, rogat DEUM, ut in ſe ſperantes protegat, & à vi Palæſtinorum tutos faciat: néve patiatur jam iterum ab eodem hoſte cladem accipere. hac victima egregiè litatum eſt, & DEUS præſens ac propitius inſignem victoriam annuit. Sed priusqvam totam ſiammam abſumeret, nondum ſacro peracto, hoſtis in conſpectu aciem explicat, rem factam ſe habere putans, interceptis Judæis imparatis ad pugnam, & tantum non inermibus, ut qvi non in hoc in eum locum convenerant. At longè aliter accepti ſunt, quam crederent, etiamſi quis prædixiſſet. Primum enim terra jubente DEO ſub pedibus eorum intremuit, & vacillante veſtigio nutabant, nonnulli etiam in improviſos hiatus prolabebantur: deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus ſemiuſtulati, ut ne arma quidem retinere poſſent, in fuga ſpem totam ponebant. tum ſubito Samuel in perturbatos irruit, cæſisqve plurimis, reliqvos usq; Corrhæos (id loco nomen eſt) perſequi non deſtitit. & fixo ibi ſuæ victoriæ fugæqve hoſtium termino, qvi trophæi vice eſſet, appellavit eum Fortem, in ſignum donatæ à DEO contra hoſtem fortitudinis: qvi poſt hanc cladem nunqvam bellum inſtaurare eſt auſus, ſed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines ſuos ſe continuerunt: & inverſis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris tranſiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vaſtavit, donec omnino ſuperbiam gentis perdomaret. agrum etiam qvem prælio victis Judæis abſtulerant, qvam late inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqvi vero Chananæi pacem eo tempore cum Iſraelitis habebant.

μεγάλη τραπῇ ϗ δυνάμει κατ' ἐλπίδα Ⳋ μὴ προσδοκῶσι μηδὲ πρασκευασμένους ὑπιπτεύσαν τοῖς ἐναντίοις ἐπέρχονται. καταπλήττει δ' αὐτοὺς ὅτε, καὶ εἰς ταραχὴν ἄγει καὶ δέος. καὶ δραμόντες ὡς σὺν μόνοις, ἀναπεπωκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν τοῦ φόβου καὶ τῆς πρότερας ἥττης ἔφασκον, καὶ διὰ ὅτι ἠρεμεῖν, ἵνα μὴ κινήσωμεν τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν. σὺ δ' ἀναλαμβάνει ἡμᾶς ἐπ' ἐλπίδας καὶ θυσίας καὶ ὅρκους, γυμνοῖς καὶ ἀνόπλοις ἐπιστρατεύσαν οἱ πολέμιοι. ἐλπὶς οὖν ἡμῖν σοῦ ἄλλη σωτηρίας ἡμῶν, ἢ ἡ πρὸς σοῦ καὶ Ⳋ θεῦ ἱκετευθέντι σὺν σοῦ πρᾶξαι ἡμῖν διαφυγεῖν πολεμίους. ὁ δὲ ἱερεῖον τε προσφέρει καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἄρνα γαλαθηνὸν, ὑπὲρ τῶν ὅλων θύει. καὶ πρὸς ἐλεῖ τὸν θεὸν ὑπισχνεῖσθαι αὐτῶν τὴν δεξιάν, ἐν τῇ πρὸς παλαιστινοὺς μάχῃ, καὶ μὴ παραδοῦναι δεύτερον αὐτοὺς δυσυχήσαντας. ἐπήκοος δὲ γίνεται τῶν ὅλων ὁ θεὸς, καὶ προσδεξάμενος, ἀμύνει καὶ συμμαχεῖ τῇ διανοίᾳ τὴν θυσίαν, ἐπιδίδει νίκην αὐτοῖς καὶ κράτος. ἐπὶ δὲ Ⳋ βωμοῦ τὴν θυσίαν ἔχοντος Ⳋ θεοῦ, καὶ μήπω πᾶσαν διὰ τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀπειληφότος, προσῆλθεν ὡς Ⳋ στρατοπεδεύσει ἡ τῶν πολεμίων δύναμις, καὶ πρασκευάσεται εἰς μάχην, ἐπ' ἐλπίδι μὴ νίκης ὡς ἀπειλημμένων ἐν ἀπορίᾳ τ ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ἐπὶ μάχην σκεύοις ἀσκημένων. ἐπιπίπτουσι δὲ, οἷς οὐδ' εἰ προὐλέγετο τις, ῥᾳδίως ἐπείθησαν. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ θεὸς κλονεῖ σεισμῷ. καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς ἀστερεμον καὶ σφαλερὰν κινήσας τίθησιν, ὡς σαλευομένης τε τὰς βάσεις ἀποφέρεσθαι, καὶ διιεμένης εἰς ἕνια τῶν χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα βρονταῖς διαψοφήσας, ϗ διαπύροις ἀστραπαῖς, ὡς καταφλέξας αὐτῶν τὰς ὄψεις πρειλαμψας, καὶ τ χειρῶν σκιροτήσας τὰ ὅπλα γυμνοὺς εἰς φυγὴν ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται γ σαμυὴλ Ⳋ μετὰ τῆς πολητείας, καὶ πολλοὺς καταφάξας, καταλαβὼν μέχρι κοράξαίων τόπου τινὸς, ἄτω λεγομένου, καὶ καταπήξας ἐκεῖ λίθον ὥσπερ ἕρμα τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῶν πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν προσαγορεύει, σύμβολον τῆς πρὸς Ⳋ θεοῦ γνωμένης αὐτοῖς κατ' τῶν ἐχθρῶν ἰσχύος. οἱ δὲ μετ' ἐκεῖνον τὸν πολητὴν, σὺν ἐπιστρατεύσαν ὑπὸ τοὺς ἰσραηλίτας. ἀλλ' ἀπὸ θεοῦ ϗ μνήμης τῶν συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὅθεν ἐπὶ πολὺ χρόνον τοῖς παλαιστινοῖς ὑπὸ τοὺς ἑβραίους, ὅτ' ἐκεῖνον μὴ τὸν νίκην ἐζήτει. καὶ σαμυὴλ Ⳋ στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς, ἀναίρει πολλοὺς, καὶ τὰ φρονήματα αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ. καὶ τὴν χώραν ἀφαιρεῖται ἐκ τῶν ἰουδαίων ἀπέτεμνον τὸ πρότερον κρατήσαντες τῇ μάχῃ. αὕτη δ' ἐκ μέχρι πόλεως ἀκκάρων Ⳋ ἀπὸ τ γίττης ὅρων ἐκτείνεται. Ην γ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φιλα τοῖς ἰσραηλίταις τὰ ἀπολοιπόμενα τῶν χαναναίων.

CAP. III.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum adminiſtrationem filiis ſuis commiſit.

SAmuel autem rebus populi compoſitis, & juridicis conventibus per certas urbes inſtitutis, ipſe ſingulis annis bis eas obibat, & jura reddebat. multoq; tempore hanc præcipuam curam habuit, ut patriis legibus reſp. adminiſtraretur,

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς σαμυὴλ Ⳋ διὰ τὸ γήρως ἀσθενὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτ πρασι ταῦτα ἐνεχείρισεν.

Ὁ δὲ προφήτης σαμυὴλ Ⳋ, διακοσμήσας τὸν λαὸν, καὶ πάλιν αὐτοῖς ὁδοὺς, εἰς ταυτὸν ἐκέλευσεν συνερχομένους πρὸς τ πρὸς ἀλλήλους κρίνεσθαι διαφορῶν. αὐτὸς δὲ δὶς τοῦ ἔτους ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτοῖς. καὶ πολλὴν ἐπράττετο δύναμιν ὑπὸ χρόνου πολλοῦ.

ἔπειθ'

ἐπεὶ δ' ὑπὸ γήρως βαρυνόμενος, καὶ τὰ συνήθη πεάττειν ἐμποδιζόμενος, τοῖς υἱοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν πρόνοιαν τῆς πόλεως ἐπιτρέπει. ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Ἰωήλ· ὁ δὲ νεώτερος Ἀβία ὄνομα ἦν. ἐπέστησε δὲ τὸν μὲν ἐν Βηθήλῃ πόλει καθεζόμενον κρίνειν, τὸν δὲ ἕτερον ἐν Βαρσουβαί, μερίσας τὸν ὑπήκοον λαὸν ἑκατέρῳ λαόν. ἐνῆν δὲ σαφὲς ὅτι παράδειγμα καὶ πεῖραν, ἀλλ' οὐ τὸν τρόπον ὁμοίους τοῖς φύσασι γενόμενοι. ἀλλὰ πολλὰ μὲν χρηστοὶ καὶ μετρίως ἐκ πονηρῶν. πολλοὶ μὲν γὰρ φαῦλοι ἐξ ἀγαθῶν παρέχουσιν αὐτοὺς γνωρίμους. τὴν δὲ πατρῴων διατυπωμάτων ἐκτρεπόμενοι, καὶ τὴν εὐσέβειαν ὁδὸν ἀπολείποντες, δώροις καὶ λήμμασιν αἰσχροῖς καθυφίεντο τὸ δίκαιον. καὶ τὰς κρίσεις οὐ πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρός τι κέρδος ποιούμενοι, καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ πρὸς ἡδονὰς πολυτελεῖς ἀποτρεπόμενοι, πρῶτον μὲν ὑπεναντίαν ἑαυτοῖς ἐπεδείκνυντο τὴν γνώμην. δεύτερον δὲ τὸν πρόφητην παρεῖδον αὐτῶν, ὃς πολλὴν οὐ τὴν τυχοῦσαν εἶναι δίκην ἀποδιδόντων καὶ φέροντα καὶ πρόνοιαν.

A Deinde senio gravante, ut consvetis muniis sufficere non posset, filiis suis principatum & curam reip. tradidit: qvorum seniori Johel, juniori Abia, nomen erat: mandavitqve, ut alter in Bethelis, alter in Barsabe jus diceret, partito populo, & sua cuiqve judici parte attributa. In his manifestum exemplum exhibitum est, non semper patribus similes nasci filios, sed interdum ex malis bonos, sicut tunc contra ex bono mali prognati sunt. Relictis enim paternis institutis diversissimam viam ingressi, muneribus corrupti justitiam opprimebant, & in judicando non tam veritatis qvam lucri respectum habebant, solutiqve in luxum ac delicias, tum DEI voluntatem, tum patris contemnebant, cui nihil magis erat cordi, qvam ut in populo justitia vigeret qvam maxime. III. 1. Reg. 8.

B

C

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ὁ καλῶς προϊσαμένων σκέψεως τῆς ἀρχῆς, τὸ πολῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύς.

CAP. IV.

Qvod populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulavit.

Ὁ δὲ λαὸς ἐνθυμούμενος εἰς τὴν προφήτου κατάστασιν καὶ πολιτείαν τῶν ὑπ' ἐκείνου παίδων, χαλεπῶς τὸ τῆς πατροπομψίας ἔφερε, καὶ πρὸς αὐτὸν καταφεύγουσι. διέτριβε δ' ἐν Ἁρμαθὰ πόλει. καὶ τὰς τῶν υἱῶν παρανομίας ἔλεγον. καὶ ὅτι γηραιὸς αὐτὸς ἤδη καὶ παρειμένος ὑπὸ γήρους, τῶν πραγμάτων οὐκέτι τὴν αὐτὴν προμήθειαν ἔχοι. δέεσθαί τε καὶ ἱκετεύειν ἀποδεῖξαί τινα αὐτῶν βασιλέα, ὃς ἄρξει τῶν ἐθνῶν καὶ πιμωρήσεται παλαιγενῆς, ἐφιλοῦντας ἑαυτοῖς δίκας τῶν πρότερον ἀδικημάτων. ἐλύπησαν δὲ σφόδρα τὸν σαμουήλον οἱ λόγοι διὰ τὸν συμφυτον δικαιοσύνῃ καὶ τὸ πρὸς τοὺς βασιλέας μῖσος. ἤπιστο γὰρ δεινῶς τῆς ἀριστοκρατικῆς, ὡς λίαν καὶ μαχίμους ποιούσης τὰς χρωμένας αὐτῇ τὴν πολιτείαν. διὰ δὲ φρονήσεως καὶ βασάνου τῆς ἐπὶ τοῖς ἐρημένοις, ὅτι τροφῆς ἐμνημόνευσεν οὔτε ὕπνου. δι' ἐλπὶς δὲ τῆς νυκτὸς, γρέφων τὰς περὶ τῶν πραγμάτων ἐννοίας διεκαρτέρει. ἔχοντι δὲ οὕτως, ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, καὶ παραμυθεῖται μὴ δυσφορεῖν ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πολῆθος. ὡς οὐκ ἐκεῖνον ὑπερῃφανικότας ἀλλ' αὐτὸν, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ μένος. ταῦτα δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀπ' αἰγύπτου μηχανᾶται τὰ ἔργα. λήθεσθαι μὲν τοίνυν οὐκ εἰκὸς μακρὰν ἀποίσειν τὰ ἔργα. ὑφ' ἧς οὐδὲν μὴ ἀθρήσαντας ἐσαῦ τῶν ἐσομένων. ἐλεγχθήσονται δὲ καταφρονήσαντες, καὶ βουλὰς οὐκ ἀχαρίστους πρὸς ἐμὲ καὶ τὸν σὸν προμηθείαν λαβόντες. κελεύω δὴ σε χειροτονῆσαι αὐτοῖς ἐν ἂν ἐγὼ προείπω βασιλέα, προδηλώσαντά μοι τὸν πειρᾴσεσθαι βασιλεύεσθαι κακῶν, καὶ διαμαρτυράμενον ὑφ' ἃ ἂν αἰτεῖσθαι μεταβολῇ. ταῦτα ἀκούσας σαμουήλ, ἅμα ἕως συγκαλέσας τοὺς ἰουδαίους ἀποδείκνυσιν αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν. ἔφη δὲ δεῖν πρῶτον αὐτοῖς σκοπεῖσθαι τὰ τῶν βασιλέων ἐσόμενα, καὶ ἅσις συνεχθήσονται κακοῖς. γινώσκετε γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν ἡμῶν ἀποστασίους τὰ τέκνα, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἁρματηλάτας εἶναι κελεύσουσι, indicare, qværerunt sub regibus ferenda, & in scitote ergo primum, qvod à vobis abstrahent vestros liberos, & alios aurigas sibi facient,

Populus autem videns rempub. cura & diligentia prophetæ optime constitutam, labefactari per filiorum ejus impotentiam, vehementer offensus ad patrem concursum fecit, qvi tum habitabat in urbe Ramatha: & commemoratis filiorum ejus iniqvitatibus, qvodqve ipse jam senio debilis, more solito præesse administrationi rerum non posset, obnixe precabatur, ut regem aliqvem declararet, qui toti genti cum imperio præsit, & à Palæstinis illatæ toties injuriæ pœnas debitas exigat. Hæc populi voluntas vehementer Samuelem contristavit, qvi propter innatam justitiam non amabat regiam potestatem ut nimiam. Valde enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem existimans. adeoqve res hæc hominem solicitum habuit, ut nec cibum nec somnum præ cura caperet, sed per totam noctem se in lecto versaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus se videndum præbuit, consolatus eum, ne postulata populi ægre ferat: dicens non tam ad ipsum pertinere hanc contumeliam, qvam ad se, qvem nolint sibi solum esse regem: idqve moliri cœpisse jam inde, ex qvo primum ope sua ex Ægypto sunt educti. verum non multo post futurum est, inqvit, ut eos consilii hujus sero pœniteat: qvando nec factum infectum esse poterit, & ipsi suam, erga me æqve ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc jubeo te, eis creare regem qvem ego designavero: idqve prius qvam facias, præmonebis qvantum malorum sibi ultro asciscant, protestaberisqve eos te invito ad mutationem status in deterius properare. His auditis Samuel, mane convocatis Judæis, declaraturum se illis regem promisit, addens velle se prius qvantis incommoditatibus erit vivendum.

IV.

alios equites & satellites & cursores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum suorum ac curruum aliorumqve instrumentorum fabros: præterea villicos agrorum suorum & aratores, & vinearum fossores: & nihil est, quod non cogentur facere more mancipiorum qvæ pecunia parantur. Filias quoqve vestras facient sibi ungventarias, & culinarias, & panificas: & ad alia ministeria compellent, quæ ancillæ necessario verberum formidine obeunt. possessiones etiam vestras vobis ablatas eunuchis suis & satellitibus donabunt, & pecorum greges unicuivis è suis largientur. & ut compendio dicam, servietis una cum omnibus vestris regi, non secus atqve domestici ejus famuli. cumqve hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem hujus meæ prædictionis, & pœnitentia tacti supplices DEI miserationem implorabitis, ut vos à regibus liberet. verum ille non admittet eas preces, sed repulsos sinet dare pœnas inconsultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat surda, nec à proposito dimoveri poterat, contemptis omnibus, quæ Samuel in rem eorum afferebat: sed urgebat obstinate, ut missa futuri cura regem crearet: quandoqvidem nisi regis ductu vindicare se de inimicis gentibus non valerent: nec esse absurdum, si cum finitimi omnes regnentur, & ipsi eandem reipub. formam accipiant. Samuel vero videns se prædictionibus suis parum proficere, sed pertinaciter eos in sententia manere: Nunc, inquit, abite domum quisqve suam, & cum tempus erit, accersam vos, quam primum cognovero, quem vobis regem DEUS dare velit.

τὰς δὲ ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, δρομεῖς δὲ ἄλλους καὶ χιλιάρχας. ποιήσουσι δὲ καὶ τέχνιτας ὁπλοποιοὺς, καὶ ἁρματοποιούς, καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργούς τε καὶ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐπιμελητὰς, καὶ σκαπανεῖς ἀμπέλων. καὶ οὐδέν ἐστιν ὃ μὴ κελεύσουσι ποιῆσαι, ἀνδραπόδων ἀργυρωνήτων τρόπον. καὶ τὰς θυγατέρας δὲ ὑμῶν, μυρεψοὺς καὶ σκευοφανοῦσι καὶ ὀψοποιούς, καὶ σιτοποιούς. καὶ πᾶν ἔργον ὃ θεραπαινίδες ἐξαναγκης πλησιὰς φοβούμεναι καὶ βασάνους ὑπηρετήσει. κτήσιν δὲ τῶν ὑμετέρων ἀφαιρήσονται, καὶ ταύτην εὐνούχοις καὶ σωματοφύλαξι δωρήσονται. καὶ βοσκημάτων ἀγέλας τῆς αὐτῶν ποιμανοῦσιν. σωελέντι δὲ ἐκεῖνοι δουλεύσετε μὴ πάντων τῶν ὑμετέρων τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις ἴσοι γενόμενοι. καὶ μνήμην ὑμῖν τῶν δὲ τῶν λεγόντων γνώσεσθε καὶ τί παθεῖν αὐτά. καὶ μετανοώσοντες ἱκετεύσετε τὸν θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς καὶ δωρήσασθαι τοιαῦτα ἀπαλλαγὴν τῶν βασιλέων. οὐδὲ ἃ ποσὶ δέξεται τὰς δεήσεις, ἀλλὰ ὥσπερ μῦς εἰάσει δίκην ἀνέχειν ὑμᾶς τῆς αὐτῶν κακοβουλίας. ἵνα δὲ ἀφῇ καὶ πρὸς τοὺς προρρήσεις τῶν συμβησομένων ἀνέπιπτον τὸ πλῆθος καὶ δύσκολον ἐξελεῖν τῆς διανοίας κρίσιν ἤδη πρὸς τὸ λογισμῷ καθεστηκυῖαν. οὐδὲ γὰρ ἐπεῖραφησαν, οὐδὲ ἐμέλησεν αὐτοῖς τῶν συμβουλῶν λεγομένων. ἀλλὰ σκευὰς λιπαρὰς, καὶ χειροτονεῖν ἠξίουν ἤδη τὸν βασιλέα, καὶ μὴ φροντίζειν τῶν ἐσομένων. ὅτι γὰρ τιμωρίαν τῶν ἐχθρῶν, ἀνάγκη τὸν πολεμήσοντα σωτῆρα αὐτοῖς ἔχειν. καὶ οὐδὲν ἄτοπον εἶναι τῶν πλησιοχώρων βασιλευομένων τὴν αὐτὴν ἔχειν αὐτοὺς πολιτείαν. ὁρῶν δὲ αὐτοὺς μηδὲν τῶν προειρημένων ἀπειραμένους ὁ σαμουήλης, ἀλλ' ἐπιμένοντας, ἵνα μὴ εἰπὲν ἄπιτε πρὸς αὐτοὺς ἕκαστος. μεταπέμψω ὑμᾶς εἰς δέον, ὅταν μάθω παρὰ τοῦ θεοῦ, τίνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλέα.

CAP. V.

Saulus jubente DEO Rex declaratur.

Κεφάλαιον ε.

Βασιλέως σαούλ ἀποδειξις κελεύσαντος τοῦ θεοῦ.

1. Reg. 9. ERat qvidam ex tribu Benjamitide, vir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum statura tum specie, quibus respondebat & animus. Hic Cis cum eximias asinas, quibus præ cæteris jumentis delectabatur, à reliqvo grege aberrantes amisisset, filium cum uno famulo ad eas quærendas misit. qui cum perlustrata sua tribu eas non invenisset, ad alias venit: & cum nusqvam comparerent, decrevit redire, ne patri solicitudinis causa fieret. & dum non longe à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, eumqve omnino consulendum esse: sic enim scituros quid actum esset de asinis: respondit, nihil se habere qvod mercedem divinationis daret. jam enim viaticum esse consumptum. & dicente famulo, supersse qvadrantem sicli, eumqve dari posse, nesciebant enim prophetam mercedes non accipere, itum est ad illum: inventisq; circa portam virginibus aquatum euntibus interrogant, ubinam sit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, jubent properare prius quam eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil esse in mora, nisi ut ille primus accumbat.

ΗΝ δέ τις ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὐγενὼς καὶ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, κὶς ὄνομα. τούτῳ παῖς ὑπῆρχεν. ᾧ νεανίας τὴν μορφὴν ἄριστος, καὶ τὸ σῶμα μέγας, τότε φρόνημα καὶ τὴν διάνοιαν ἀμείνων τῶν βλεπομένων. σαοῦλον αὐτὸν ἐκάλει. ἦσαν δὲ κὶς ὄνων αὐτῷ ἐκ τῆς νομῆς καλῶν ἀποπλανηθεισῶν, ἤδεσε δὲ αὐτὰς ὡς ἐκ ἄλλῳ τινὶ τῶν κτημάτων, τῶν μὲν θεραπόντος ὅτι ζήτησιν τῶν κτηνῶν ἐξέπεμπε. ὁ δὲ ὅτι τὴν πάτριον ἐπῆλθε φυλὴν ἐξερευνῶν τὰς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο. ἐπεὶ δὲ οὐ ταύτας ἐπιτυχὼν, ἀπέπεμψε διεγνώκει, μὴ πάσης τοῦ αὐτοῦ πατρὸς λοιπὸν τὴν φροντίδα. ὁ δὲ ἐπομένῳ θεραπόντος, ὡς ἐγγύτατα τῆς ἁρμαθὰ πόλεως, εἶναι προφήτην ἐν αὐτῇ φήσαντος ἀληθῆ, καὶ πρὸς αὐτὸν βαδίζειν συμβουλεύοντος. γνώσεσθαι γὰρ παρ' αὐτοῦ τὰ περὶ τῶν ὄνων πάλιν. ἀδὲν ἔχειν πρὸς δῶρα εἰπὲν αὐτὸν τὸν προφήτην ὁ καὶ παραχώσειν αὐτῷ. κεκενῶσθαι γὰρ ἤδη τὸν ἐφόδιον. ὁ δὲ οἰκέτης τέταρτον αὐτῷ παρεῖναι σίκλου φήσαντος καὶ τοῦτο δώσειν, ὡς γὰρ ἀγνοίας ὃ μὴ λαμβάνειν τὸν προφήτην μισθὸν ἐπιλαθόντο, ὡς γενόμενοι. καὶ πρὸς τὰς παῖδας περιτυχόντες παρθένοις ἐφ' ὕδωρ βαδίζουσις ἐρωτῶσιν αὐτὰς ὁ προφήτης τὴν οἰκίαν. αἱ δὲ, σημήνασι, καὶ ἀπόδειξιν παρεκελεύσαντο πρὶν αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον καταβαθῆναι. πολλὰς γὰρ ἑστιᾶν καὶ προκαταβαίνειν τῶν κεκλημένων. ὁ δὲ σω-

ὁ δὲ σαμουήλ. Διὰ ὅτι πολλὰς δὴ τὰς αἰτίας τὸν A Samuel autem hac ipsa de causa convivas vo-
πατέρα. δεομένῳ γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν αὐτοῦ τοῦ caverat. nam pridie cum per totam diem pre-
θεοῦ, φανερῶν τινα ποιῆσαι βασιλέα, τῇ παρελθούσῃ catus esset DEUM, ut certiorem se redderet,
ἐπηγγείλατο. πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ νεανίσκον quem creaturus esset regem, in crastinum se id
ἐκ τῆς Βενιαμιτῶν φυλῆς, καὶ τοῦτο τὸν ὄρθρον. facturum pollicitus est: circa eandem enim ho-
αὐτὸς μὲν δὴ ὁ σαμουὴλ καθεζόμενος, ἐξεδέχε- ram missurum se Benjamitam qvendam juve-
το τὸν καιρὸν ἡνίκα. πληρωθέντος δὲ αὐτοῦ, καὶ nem. quamobrem sedebat in solario, expe-
καταβὰς ἀπὸ τοῦ δείπνου ἐπορεύετο, σωσαντα ἢ τὰ σκύ- ctans præfinitum tempus: quo peracto ad cœ-
λα, καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημῆναι ἔτειναι τὸν ἄρχειν μέλ- nam se conferebat. cumque Saulum offendi-
λοντα. αὐλ. δὲ προσιόντι τῷ σαμουήλῳ. καὶ προσ- set, DEUS inspiravit ei, hunc esse futurum prin-
ελθὼν ἐδήτει μηνῦσαι τὸν οἶκον ἐν προφήτου. B cipem. Saulus vero accedens eum, salutatum
ἔνθα γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. ὁ δὲ σαμουήλ φράσαι prius rogat, ubi propheta habitet, hospitem e-
αὐτὸν ἔφη, καὶ ἄγοντος δεῖν τὸ δεῖπνον ὡς τάχιστα nim se hoc ignorare. cumqve ille respondisset,
ἐφ' ὧν τὸν ζήτησιν ἐκπεμφθείη σεσωσμένων, πέρι se eum esse, & ad cœnam duceret, dicens non
παντὸς ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, προσυ- asinas tantum, qvas qværeret, salvas, sed omni-
χαῖ, ἀλλ' ἅπαντα ἐπ' ἐμοὶ δέσποτα πάντης τῆς ἐλπί- um omnia bona in potestatem ejus fore: supra
δος. καὶ φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλέως ποιεῖν, καὶ πα- spem, inqvit, meam sunt ista Domine. neqve
τριᾶς ταπεινοτέρας τῶν ἄλλων πατριῶν. σὺ δὲ παίζεις enim mea est mea tribus, qvæ reges proferat,
καὶ γέλωτά με πάντων ὧδε μειζόνων ἢ κατὰ τὴν ἐμὴν & familia mea humilior est aliis familiis. tu ve-
γένεσιν λαλεῖς. ὁ δὲ προφήτης, ἀγαγὼν αὐτὸν C ro ludis me, & majora quam pro mea conditio-
ἐπὶ τὴν ἑστίασιν καθιλίνδ, καὶ τὸν ἀκόλουθον ἐπάνω ne loqueris. Propheta autem deductum
τῶν κεκλημένων. οὗτοι δ' ἦσαν ἑβδομήκοντα τὸν ἀ- eum ad convivium accumbere fecit, & fa-
ριθμόν. προσέταττε δὲ τοῖς μαγείροις ὠμοβοείαν τοῦ mulum supra alios vocatos. erant hi septua-
σκύλου μερίδα βασιλικήν. ἐπεὶ δ' ἦ κοίτης ὥρα, ginta numero. jussitqve ministris, ut Saulo por-
προσῆλθε, καὶ μὲν ἀναστάντες ἀνέλυον πρὸς αὐτοὺς ἕ- tionem regiam apponerent. cumqve jam hora
καστος. ὁ δὲ σαμουὴλ ὠμοβοὰ τοῦ προφήτου σὺν τοῦ θεράπο- dormiendi adesset, alii qvidem surgentes do-
ντι κατακοιμᾶται. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ σαμουὴλ ἀναστή- mum quisqve suam revertebantur. Saulus ve-
σας αὐτὸν ἐκ τῆς κοίτης προέπεμψε. ἐξιόμενος ἔξω ro apud Prophetam cum famulo pernoctavit.
τῆς πόλεως ἐκέλευε, τὸν μὲν θεράποντα ποιῆσαι προελ- & cum primum dies illuxit, Samuel excitatum
θεῖν, παραλείπειν δὲ αὐτόν. ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι, D eum in viam deduxit. Postqvam autem egressi
μηδενὸς ἄλλου παρόντος. καὶ ὁ μὲν σκύλος ὑπεπεμπέτω τὸν ἀκόλουθον. λαβὼν δὲ ὁ προφήτης τὸ sunt urbem, monuit, ut famulo præcedere jus-
ἄγγειον, ἔλαιον κατέχει τῆς δὲ νεανίσκου κεφαλῆς. so, ipse paulisper subsisteret. esse enim qvod si-
κατασπάσας αὐτὸν ἔφη, βασιλεύς σε ὁ θεὸς κεχρίσται μὲν ne arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famu- 1. Reg. 10.
ὑπὲρ παλαιστινοὺς τε καὶ τῶν ἄλλων ἐχθρῶν ὅσων lum ablegat, & propheta deprompta lecytho
ἄμεινον. τούτων δὲ ἔσῃ σοι σημεῖον ὅσα βούλομαι προγινώσκειν. ὅταν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, κα- caput juvenis oleo perfundit, simulqve regem
τελήψῃ τρεῖς ἀνθρώπους ἐν τῇ ὁδῷ προσκυνοῦντας τῷ salutat, DEUM ei honorem hunc ratum facere
θεῷ πορευομένους εἰς βεθήλα. ὧν τὸν μὲν πρῶτον, E dicens, pro tutela Hebræorum, qvorum injuri-
τρεῖς ἄρτους ὄψῃ κομίζοντα. τὸν δεύτερον ἕρφαν. ὁ τρί- as bello Palæstinis illato ulcisci debeat. hæc
τος δὲ, ἀσκὸν οἴνου φέρων ἀκολουθήσῃ. ἀσπάσονταί ita fore hoc argumento cognoscere poteris. In
σε ἅπαν καὶ φιλοφρονήσονται, καὶ δώσουσί σοι ἄρ- hoc itinere offendes tres homines religionis
τους δύο. σὺ δὲ λήψῃ. κακεῖθεν ἥξεις εἰς τὸ ῥαχήλας ergo tendentes ad Bethela: qvorum primum
καλούμενον μνημεῖον, ὅπου συμβαλεῖς τοῖς σεσωδηκό videbis ferre tres panes, secundum hædum,
σι τὰς ὄνους εὐαγγελιούμενοι. ἐπὶ τ' ἐκεῖθεν ἐλθὼν hos tertius sequetur utrem vini bajulans. hi
εἰς γαβαὰ, προφήτας σκηλησιάζοντας ἀπαντήσῃ. καὶ tibi comiter salutato dabunt panes duos, &
ἐνθεος, προφητεύσεις σὺν αὐτοῖς, ὡς accipies. inde venies ad Rachelis monumen-
ὑπὸ ὀνειδισμῶν ὁρῶντες σκηλήσεως τε καὶ θειασμά- tum, ubi occurret tibi qui muniet inventas
τος, λέγοντα πόθεν εἰς τὸ εὐδαιμονίας ὁ κίσου παῖς esse asinas. Inde progressus ad oppidum Gaba- F
παρῆλθεν; ὅταν δέ σοι ταῦτα γένηται τὰ σημεῖα, τὸν tha, in cœtum prophetarum incides: & cor-
θεὸν ᾧ μὴ σὺν τυγχάνοντα. ἀσπασάμενός τε τὸν πατέ- reptus divino spiritu, una cum illis prophe-
ρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μετὰ πέμπτην εἰς tabis, ut qvotqvot hæc viderint, attoniti mira-
γαλγαλα πρὸς ἐμοῦ, ἵνα χαρίσηται τούτων θύσω culo dicant, unde hæc felicitas Cisi filio? his
μὲν τῷ θεῷ. φράσας ταῦτα καὶ προειπὼν, ἀπέπεμ- signis visis certo scito DEUM esse tecum: & sa-
πεν τὸν νεανίσκον. τῷ σκύλῳ δὲ πάντα κατὰ τὸν προ- luta patrem tuum & cognatos. Venies autem
φητείαν σαμουήλου ἀπέβαινεν. ὡς δ' ἦλθεν εἰς G Galgala, me accersente, ut pro his DEO paci-
τὸν οἶκον τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἀδελφιδοῦν, καὶ γὰρ ἐκεῖνον τῶν ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἔστεργεν, ἀνερωτῶν- fica hostias immolemus. His prædictis di-
τος τὴν ἀποδημίαν καὶ τῶν κατ' αὐτὸν γεγονότων, τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύψατο, οὐδ' misit juvenem: & qvicqvid prædictum, est oc-
ὡς ἀφίκετο πρὸς σαμουὴλον τὸν προφήτην, οὐδ' ὡς ἐκεῖνος αὐτὸν σεσωδηκὼς τοὺς ὄνους ἔφρασε. currit ei in hoc itinere. Postqvam autem do-
mum rediit, percontante cognato suo Abe-
naro, qvem præ cæteris diligebat, qvomodo
successisset peregrinatio, nihil illum celavit,
ne hoc qvidem, qvod apud prophetam fuis-
set, & ex eo cognovisset inventas esse asinas.

de regno tantum tacuit, ne ea res vel credita invidiam, vel non credita vanitatis opinionem ei contraheret. qvamvis enim & amicus esset & cognatus, tutius tamen ac consultius arbitratus est silentium, reputans credo humanæ naturæ infirmitatem, qvod nemo constans in amóre, sed etiamsi manifesto divino suffragio felicitas contingat, tamen alios sibi præferri iniqvè & invide ferunt. Porro Samuel populum in oppidum Masphatim convocat, & cum freqventes adesse videret, in hanc sententiam alloqvitur. Hæc jussit me Dominus suo nomine ad vos perferre, Ego vos in libertatem vindicavi, primum Ægyptiorum servos: deinde à vicinis regibus toties victos ac subjugatos. pro qvibus beneficiis hanc mihi gratiam reponitis, qvod abrogato mihi qvantum in vobis est imperio, qvasi nesciatis utilissimum esse homini à Deo regi, unum è vestro numero digniorem existimatis, qvi vobis præsit: qvi subditis tanqvam pecudibus pro sua libidine utens, qvidlibet in quemvis licere sibi volet. non enim fieri potest, ut homo erga hominem sic affectus sit, qvemadmodum ego erga à me ipso conditum. Eia qvando plus apud vos potest temerarius animi impetus qvam vel religio vel beneficiorum memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat sortitio. Qvo facto Benjamiticæ tribus sors exiit. dein familiarum nominibus in urnam conjectis, Metri familiæ sors obvenit, postremo cum viritim sortitio fieret, Saulo Cisi filio regnum sortito obtigit. Juvenis vero qui hoc præsciebat, abdiderat, se videri volens invitus ad regnum accedere. Tanta fuit præditus modestia simul & temperantia, ut cum pleriqve vel modica felicitate potiti vix sui præ lætitia sint compotes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic tot populorum rex declaratus ac dominus, non modo non ostentaret se, verum etiam è subditorum conspectu subduceret, ut non absqve negotio posset inveniri. cumqve nusqvam comparente Saulo omnes essent soliciti, hæsitantes qvidnam fieri oporteat, propheta precibus DEUM appellat, ut latebras indicet, desideratumqve juvenem exhibere dignetur. qvod ubi impetratum est, mittit, qvi eum adducant: & postqvam venit, in medio populi juvenem statuit universis conspicuum, ut qvi humeris tenus supra omnes excelleret, & ipsa statura majestatem regiam præ se ferret. Tum propheta: Hunc vobis DEUS dat regem. contemplamini, qvantum omnibus præmineat, qvam sit hoc honore dignus. Cumq; populus acclamasset, Vivat Rex: Propheta conscriptis in libro omnibus, qvæ illis sub regia dominatione erant eventura, recitavit ea populo & rege præsente, & librum in tabernaculum DEI reposuit, ut esset apud posteros prædictionis suæ monumentum. His ita perfectis, dimissoq; populo, ipse reversus est Ramatha in patriam. Saulũ vero in natale oppidum Gabatha redeuntẽ multi boni viri comitabãtur, ut novo regi debitũ officiũ præstantes. Sed plures mali & factũ hoc eorũ vitio vertebãt,

A ὡς δὲ τῆς βασιλείας καὶ τῶν κατ' αὐτὸν, ἃ καὶ φθόνον ἀκουόμενα καὶ ἀπιστίαν ἔχειν ὥετο, σιωπᾷ πρὸς αὐτόν. καὶ οὐδὲ πρὸς ἕνουσι σφόδρα δοκοῦντα εἶναι εὐεικοτέρου τῶν ἀφ' αἵματος τὰ αὐτὰ στρεφόμενον, ἀσφαλὲς ἢ σῶφρον εδόξε μηνύειν, λογισάμενος οἷμαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οἵα τῆς ἀληθείας ἐστὶν, ὅτι βεβαίως οὐδεὶς ἕνους, οὔτε φίλων οὔτε συγγενῶν, οὐδ' ἄχρι τῶν θεοῦ λαμπρῶν ἀποσῴζεται τὴν εὐφροσύνην. ἀλλὰ πρὸς τὰς ὑπεροχὰς κακοήθεις τυγχάνουσιν ἤδη καὶ βάσκανοι. συμκαλεῖται δὲ συγκαλεῖ τὸν λαὸν εἰς μασφὰθ πόλιν, καὶ πρὸς αὐτὸν εὐφυῆ ποιεῖται λόγους, ἐς κατ' ἐντολὴν φράζειν ἔλεγεν ὁ θεός. ὅτι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐκεῖνος ἐπορίζοντο, καὶ τοὺς πολεμίους ἀνῄρηκότος, ἀμνημονησίαν τῆς δουλοσύνης. καὶ τὸν μὲν θεὸν ἀποχειροτονοῦσι τῆς βασιλείας, ἐκ εἰδότες ὡς συμφέρωται τὸ δ' πάντων ἀρίστου πρόσεστι τοῖς θεοῖς πάντων ἄρχοντος. αἱροῦνται δ' ἔχειν ἄνθρωπον βασιλέα. ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ἐπιτετραμμένοις κατὰ βούλησιν καὶ ἐπιθυμίαν καὶ τ' ἄλλων παθῶν ἐρμὶν χρήσεται, τῆς ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' ἔχ ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. οὕτω διατηρῆσαι πεφύκασι. ὁ θεὸς ὁ κατ' αὐτὸν τὴν αἰτίαν κηδοῖτο. ἀλλ' ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν καὶ κεκράτηκεν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ὕβρις, ἐκβῆτε πάντες κατὰ φυλὰς καὶ σκῆπτρα, καὶ κλήρους βάλλετε. ποιησάντων δ' ἔστο τῶν ἑβραίων, ὁ τῆς βενιαμίτιδος κλῆρος ἐξέπεσε. ταύτης δ' κληρωθείσης ἔλαχεν ματρὶς καλουμένη πατρία, ἧς κατ' ἄνδρα κληρωθείσης λαγχάνει ὁ κισαίου βασιλεύειν παῖς σαοὺλος. γνοὺς δ' ἔστο ὁ νεανίσκος φήσας ἐκ πόδων αὐτὸν ποιεῖ, μὴ βουλόμενος οἰόμενον δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἑκὼν λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσαύτην ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην. ὡς τε τ' πολίτων οὐδὲ μικροῦ B ἐπαίρεσθαι τὴν χαρὰν καταχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν ἡδέως φανερὸς προσπιπτόντων. ὁ δ' οὐ μόνον οὐδὲν ἐνέφηνε τοιοῦτον ὅτι βασιλεία, καὶ τῶν ποσούτων καὶ τηλικούτων ἐθνῶν ἀποδεχθεῖσα δεσπότης. ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν τῆς τ' βασιλεῦσθαι μελλόντων ἐξέκλεψε, ζητῶν αὐτὸν καὶ ὥστε πονεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων καὶ φροντιζόντων ὅτι γένοιτο ἀφανὴς ὁ σαοὺλος, ὁ προφήτης ἱκετεύει τὸν θεὸν, δεῖξαι πάντα εἴη, καὶ προσαχεῖν εἰς ἐμφάνειαν τὸν νεανίσκον. μαθὼν δ' ὁ προφήτης θεὸς τὸν τόπον ἐνθα κέκρυπται ὁ σαοὺλος, πέμπει τοὺς ἄξοντας αὐτόν. καὶ προφαινόμενον ἵστησι μέσον τοῦ πλήθους. ἐξέχει δ' ἁπάντων, καὶ τὸ ὕψος ἰδίως βασιλικώτατος. λέγει δ' ὁ προφήτης, ὅτον ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε βασιλέα. ὁρᾶτε δὲ ὡς καὶ κρείττων ἐστὶ πάντων, καὶ τῆς ἀρχῆς ἄξιος. ὡς δ' ἐπεφήμησε τοῦ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαὸς, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι κακὰ γράψας αὐτοῖς ὁ προφήτης, ἀνέγνω τοῦ βασιλέως ἀκροωμένου. καὶ τὸ βιβλίον πήγνυσιν ἐν τῇ τοῦ θεοῦ σκιωῇ, τῆς μετέπειτα γνώσεως μαρτύριον ὧν προείρηκε. ταῦτ' ἐπιτελέσας ὁ σαμουήλος, ἀπολύει τὸν πλῆθυν. καὶ αὐτὸς ἧκε ἀραμαθὰ προσαγίνεται πόλιν. πατρὶς γὰρ ἦν αὐτῷ. σαοὺλος δ' ἀπερχομένῳ εἰς γαβαθὴν, ἐξ ἧς ὑπῆρχε, συνῆρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ τὸν προσήκουσαν βασιλεῖ τιμὴν νέμοντες. πονηροὶ δὲ πλείους, οἱ καταφρονοῦντες αὐτὸ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκλύοντες.

καὶ οὐτε

μὴ ὄντα δῶρα φερόμενον, ἀτ' ἐν ἀτιμίᾳ καὶ λόγῳ A & ipsi contempto rege nullis vel muneribus vel
παρισπεύδειν τὸν οἰκεῖον ἐπιθυμοῦντα. μηνὶ δὲ ὕστερον ἀρ- obsequiis gratiam ejus demereri conabantur. V.
ξαντος τῆς βασιλείας πάντων αὐτῷ τιμῆς ὁ περὶ Ναασσὴν πόλε- Mense autem post acceptum regnum elapso, ex- 1.Reg.11.
μος τῶν Ἀμμανιτῶν βασιλέα. οὗτος ἦδη πολλὰ κακὰ ortum contra Naasen Ammanitarum regem bel-
τοὺς πέραν τοῦ Ἰορδάνου πόλεμῳ κατοικημένους τῶν Ἰουδαί- lum apud omnes ex æquo autoritatem illi para-
ων λυμαινόμενος, μετὰ πολλῆς δὲ μαχίμου στρατεύματος ἀφι- vit. Hic enim diu Iudæis ultra Iordanem
κόμενος ἐπὶ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς ἀπόστασιν ὑπήγετο. habitantibus infestus, postremò cum magno
ἰσχύοντος δὲ πρὸς τὸ παρὸν αὐτοὺς χειρωσάμενος. σο- & forti exercitu regionem ingressus urbes eo-
φισάμενος δὲ πρὸς τὸ μηδεμίαν αὐτοῖς ἀπολειπόντας δυ- rum subjugare cœpit: nec contentus liberta-
νάμεως ἔτι αὖθις ἀποστασίαν ἀφαιρεῖσθαι, ὀφθαλμῶν πο- tem in præsens abstulisse, ut omnem rebellan-
ῶν. τοὺς μὲν οὖν εἰς αὐτὸν ἀφικνουμένων, ἢ λαμβανο- B di materiam in futurum adimeret, tam ultro
μένων ἐπὶ τοῖς νόμοις, τὰς δεξιὰς ὀφθαλμὰς ἐξεκόπτε. ἐπι- deditis, quam vi subactis dextrum oculum e-
τηδεύων δὲ τοῦτο τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῖς ὄψεως τοῦ θυ- ruebat: ut qvoniam scutum sinistro prospe-
ρεοῦ κατακαλύπτοντος, ἀχρήστους πανταπάσιν εἶεν. ὁ μὲν τὸν ctum negat, omnino inutiles bello fierent. hoc
Ἀμμανιτῶν βασιλεὺς ταῦτ' ἐργασάμενος τοὺς πέραν modo tractatis trans amnem incolentibus in
τοῦ Ἰορδάνου τοὺς Γαλαδηνοὺς λεγομένους ἐπεστράτευ- Galadenam exercitum duxit: & castrametatus
σε. καὶ παρεμβαλὼν πρὸς τῇ μητροπόλει ad primariam regionis urbem, cui nomen est
τῶν πολεμίων, Ἰάβης δ' ἐστὶν αὕτη, πέμπει πρὸς αὐ- Iabes, oratores eo misit, qui conditiones offer-
τοὺς πρέσβεις τοὺς παραλύσοντας ἢ δωρησομένους σφᾶς αὐτοὺς rent, ut aut deditione facta dextris oculis or-
δεξιῶν τῶν ὀφθαλμῶν ἐξορύξαι. ἢ πο- C bentur, ut alii: aut internecionem hominum &
λεμίους ἀπειλῶν, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἀναστήσειν. oppidorum excidium expectent. eligerent ipsi,
τῶν δὲ ἀμφοτέρα ταῦτα αὐτοῖς εἶναι, πότερόν ποτε βεκχύ- utrum mallent, parvam corporis particulam
πτεσθαι τοῦ σώματος μέρους θέλουσιν, ἢ πάντες ἀπολω- decidere, an in omnium facultatum simul &
λόντες ἢ ἐκ παντὸς καταπαλαίστοι, πρὸς οὐδὲ ἕτερα vitæ discrimen venire. Tam ancipiti optione
τούτων ἔχειν ἐκπεῖν, οὔτ' εἰ δώσουσι δώσειν οὔτ' εἰ πολεμοῦσιν. territi Galadeni, nec hostile responsum dare
ἀνοχὴν δὲ ἡμερῶν ἑπτὰ λαβόντες ἔπεμπον, ἵνα πρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem di-
ὁμοφύλους, βοηθεῖν παρακαλέσωσι συμμαχεῖν αὐτοῖς. καὶ εἰ erum petierunt, ut missis ad consangvineos nun-
μὲν ἐπιβοηθήσειεν, πολεμῶσιν. εἰ δ' ἄπρακτα εἴη τὰ παρ' ciis postularent auxilium, & si impetratum fue-
αὐτῶν, ἐπιδώσειν αὐτοὺς ἔφασκον ὅπῃ τῷ παθεῖν rit, bellum gerant; sin minus, promittebant se
ὑπ' ἐκείνου ἀνῇ. ὁ μὲν Ναασσὴς καταφρονήσας τῶν Γα- D deditionem facturos, quacunqve conditione
λαδηνῶν ἐπιθυμίας, καὶ τῆς ἀποκρίσεως αὐτῶν, δίδωσι hosti liberet. Naasses autem qvi Galadenos
τὴν ἀνοχὴν, καὶ πέμπειν πρὸς οὓς ἂν θέλωσι contemnebat, non gravatim inducias dedit,
συμμάχους ἐπιτρέπει. πέμψαντες δὲν εὐθὺς κατὰ πόλεις permissis undecunqve suppetias implorare. qui
ἀγγέλους διήγγελλον τὰ ὡμὰ τοῦ Ναασσοῦ, καὶ evestigio per omnes Israëlitarum urbes nun-
τὴν ἐπ' ἐσχάτοις ἐκείνοις καθεστῶσαν. οἱ δὲ εἰς δάκρυα τε cios dimiserunt, significantes se minis Naasis
λύσαντες διὰ τῆς ἀκοῆς τὸ ὠμὸν τοῦ τε τὰς ἰαβισηνὰς πρεσβείας in extremam desperationem adductos. sed
ἐπιβουλῆς τούτων ἀδεῶς αὐτοῖς ἄλλο πρόσθεν συνεχώ- qvocunqve illi venirent tantundem metus
ρησαν. θαμβούμενοι δὲ τῶν ἀγγέλων ἐν τῇ οἰκείᾳ qvantum mœroris afferebant, ut nemo se mo-
βουλῇ πόλει, τὰς κινδύνους ἐν οἷς εἶναι συνέβαινε vere auderet. cæterum cum ad regiam qvoqve
τοὺς ἰαβισηνοὺς φρασάντων, ἐμὲν λαὸς ταυτὶ τοῖς E venissent, & ibi etiam populus sicut in aliis op-
πάντα ἐπήκουσεν. ὠδύρετο γὰρ τὴν συμφορὰν τὴν τῶν pidis afficeretur, nil aliud qvam mœrens, Saul
ἀγγέλων, ὁδὲ αὐλὼν, ἀπὸ τῶν περὶ τὴν γεωργίαν πα- us rure domum revertens, & animadversa
ραγενόμενος ἔργων εἰς τὴν πόλιν, ἐπιτυχὼν κλαι- mœstitia populi, scitatus, satin salvæ res essent,
ομένοις πᾶσι πολίταις. ἐπυθόμενος τὴν αἰτίαν τῆς & qvæ nova causa tristitiæ: ex nunciis omnia
ἀγγελίας ἐκ καταφόρας αὐτῶν, μανθάνει τὰ ὡμὰ τοῦ cognovit. mox percitus divino afflatu, ire eos
Ναασσοῦ, καὶ ἐν θεοῦ θυμόμενος, ἀποπέμπει μὲν τοὺς ia- jubet, & Iabesenis referre, se tertia die ventu-
βισηνοὺς ἀπαγγέλλοντας αὐτοῖς ἥξειν βοηθὸς τῇ τρίτῃ rum auxilio, & ante solem exortum hostes
τῆς ἡμέρας, καὶ πρὶν ἡλίου ἀναλάμψαι, κατατροπώσειν τοὺς πολεμίους, profligaturum, ut exoriens Ammanitas fusos
ἐκείνους τότε ἤδη ἐκ τοῦ φόβου ἀπαλλαγμένους ἐν ἡλίου F ac fugatos, miseros verò cives periculo exem-
ἐπιτολαῖς ἤδη. κατομείναι δὲ σκέλλοντι πινὰς αὐτῶν, ptos inspiciat. atqve his mandatis, aliqvot ex
ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ. eis retinuit, qvibus itineris ducibus uti decre-
verat.

Κεφάλαιον ς'.
Σαοὺλ στρατεύει ἐπὶ τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος καὶ νίκη.

CAP. VI.
Sauli victoria contra Ammanitas.

G

Βουλόμενος ἡ Φόβῳ ζημίας τὸν λαὸν ἐπὶ τὸν πρὸς ἀμ- VOlens autem pœnæ formidine popu- 1.Reg.12.
μανίτας ἐπισπάσαι πόλεμον, καὶ συνελθεῖν αὐτοὺς lum ad Ammaniticum bellum excitare,
ἐκέλευσεν, ἀποπεμών τῶν αὐτοῦ βοῶν τὰ νεῦρα, ὅτῳ Σαο- qvo celerius conveniret, boum, qvi forte
ὑλος ἠπείλησε τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ μὴ σὺν τὸν ab opere veniebant, nervos succidit, idem pas-
suros minatus, qvi postridie cum armis ad

Jordanem non afforent, ſecuturi qvocunq; ipſe ac propheta ducerent. Eo metu effectum eſt, ut cum omnes ad præfinitum tempus præſto eſſent, recenſitis apud Balam oppidum copiis, inveni-rentur ſeptingenta millia confluxiſſe, absq; tribu Judæ: quæ ſola armavit LXX. millia. Transgreſſus dein Jordanem & decem ſchœnorum ſpatium nocte un a emenſus, ante ſolis ortum. quo deſtinarat, pervenit: & diviſo trifariam exercitu, undiquaq; hoſtem nihil tale expectantem aggreditur: & acriter pugnando ingenti ſtrage edita inter cæteros Naaſen regem occidit. Hæc victoria Sauli nomen apud omnes Hebræos inclytum reddidit, fama longe lateq; fortitudinem viri celebrante. Si qui enim erant, qui prius eum contemnerent, tunc mutatâ in diverſum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus Jabeſenos ſervaſſe, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vaſtavit, & ditato ex præda exercitu, glorioſe domum reverſus eſt. Populus verò nimio gaudio geſtiens, placebat ſibi quod talem regem eſſet nactus, & illis qui inutilem fore dixerant, inſultabat, rogitans ubi nunc eſſent iſti contemptores, & ad ſupplicium eos depoſcens. & alia multa jactabat, ut ſolet multitudo, quoties in aliqua felicitate conſtituta contra autorum ejus adverſarios irritatur. Saulus interea ſtudium qvidem ac benevolentiam eorum collaudabat, ſed jurejurando affirmavit non paſſurum, ut quisquam è conſanguinea multitudine tam feſto die rapiatur ad ſupplicium: periniqvum enim eſſe victoriam à Deo datam civili ſanguine polluere: ſed magis decere, ut poſitis odiis diem epulis ac hilaritate tranſigant. Poſt hæc Samuele monente opus eſſe alteris comitiis, per qvæ Saulo rata fiat regni poſſeſſio, conventus fit apud oppidũ Galgala. ibi rurſum inſpectante tota multitudine propheta unxit Saulum ſacro oleo, atqve iterum regem conſalutari fecit. Ita factum eſt, ut mutato reipublicæ ſtatu regia dominatio introduceretur. Sub Moyſe enim & diſcipulo ejus Jeſu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem adminiſtrabant. poſt cujus mortem octodecim annis populus ſine ſummo magiſtratu vixit: deinde rurſum ad priſtinam regiminis formam redierunt, qui belli gerendi ſcientia & fortitudine præcelleret, ſupremum judicem conſtituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis ſtatus duravit, appellaverunt Judicum. Samuel autem propheta, priusquam comitia diſſolverentur, ſic eſt allocutus populum: Adjuro vos per maximum DEUM, qui vobis optimos illos fratres Moyſem & Aaronem miſit, & patres veſtros ex Ægypto eduxit: ut absqve pudore ac metu omnive affectu alio, liberè dicatis, nunquid contra jus & æqvum fecerim, vel proprii lucri cupiditate, vel in alterius cujusqvam gratiam. Coarguite me, ſi cujus vitulum aut ovem, aut aliud quid tale accepi: cum tamen hujusmodi munuſcula, quæ in qvotidianum victum cedunt, ab ultro dantibus ſumere, vitio verti non ſoleat: aut ſi cujus jumento ad meas neceſſitates uſus ſum.

A ἰόρδανον ὡπλισμένοι καὶ τὴν ἀπαντήσω-
σιν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐκέλευσθησαν αὐτῷ καὶ συμμεῖναι τῷ
προφήτῃ, ὅπου ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγοι. τῶν δὲ δι-
λαβείαν τῆς κατεπηγγελμένης ἡμίας εἰς τὸν ὡρισμέ-
νον καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν Βαλὰ τῇ
πόλει τὸ πλῆθος. ἀφίσκει δὲ τὸν ἀριθμὸν χωρὶς τῆς
ἰούδα φυλῆς, εἰς ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμέ-
νας. τῆς δὲ φυλῆς ἐκείνης, ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες. ἀφι-
κὼς δὲ τὸν ἰορδάνην, καὶ σχοίνων δέκα δι' ὅλης τὸ πλῆθος
ἀνύσας ὁδὸν, φθάνει μὲν ἥλιον ἀνίσχοντα. τειχῆ δὲ τὸ
στράτευμα διελὼν, ἐπιπίπτει παντάχοθεν αὐτοῖς
ἀπροσδοκήτοις τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην,
ἄλλους τε πολλοὺς ἀπέκτεινε τῶν ἀμμανιτῶν, καὶ ναασσῆ
τὸν βασιλέα. ὅτε λαμπρὸν ἐπέσχεθη τοῦ σαούλου τὸ
ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς ἐβραίους ἀνήγγε-
λεν ἐπαινούμενον, καὶ δόξης ἀπολαύοντα θαυμασ-
ἐπ' ἀνδρείᾳ. καὶ δὲ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτοῦ κα-
τεφρόνουν, τότε μετέγνωσαν ὅτι τὸ τιμᾶν καὶ πάντων
ἄριστον νομίζειν. ἀφ' ἧς ἤρξησεν αὐτοῦ τοὺς ἰαβισηνοὺς σε-
σωκέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆ τ' ἀμμανιτῶν ἐπιστρα-
φεὶς χώρα, πᾶσαν αὐτὴν καθεῖλε. καὶ πολλὴν
λαβὼν λείαν, λαμπρῶς εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. ὁ
δὲ λαὸς ὑφ' ἡδονῆς τοῦ σαούλου καταθωμῶν, ἔχαιρε
μὲν ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δὲ τοὺς οὐ-
δὲν ὄφελον αὐτὸν ἐστεφανωκότας λέγοντας ἐ-
θόων, πᾶ νῦν εἰσὶν ἔτοι καὶ δύνασθαι δίκην. καὶ πάν-
τα ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπὶ δυσχερείαις ἠρεθισμένος
πρὸς τοὺς ἐξετελίζοντας ἐναγχος τοὺς τούτων αἰτίους.
σαοὺλος δὲ, τούτων μὲν ἠπατᾶτο τὴν εὔνοιαν καὶ
τὴν περὶ αὐτοῦ προθυμίαν. ὤμοσε δὲ μή τινα προσή-
κοντα τῶν ὁμοφύλων ἀναιρούμενον ἐν ἐκείνης τῆς ἡμέ-
ρας. ἄτοπον γὰρ εἶναι τὸν ὑπὲρ σωτηρίας τῶν
αἵματι φύραι καὶ φόνῳ, τῶν ἐκ ταυτοῦ ἥβης αὐτοῖς.
πρέπειν δὲ μᾶλλον ἀμέμπτως διακειμένους ἑορτάζειν.
σαμουήλου δὲ φήσαντος καὶ δεύτερος ἐκεῖνος χειροτο-
νίας σαούλῳ τὴν βασιλείαν ἐπικυρῶσαι, συνῆλθον
πάντες εἰς γαλγαλα πόλιν. ἐκέλευσε γὰρ αὐτοῖς ἐκεῖ
ἐλθεῖν, καὶ πάλιν ὁρῶντος ἅπαντος ὁ προφήτης
χρίει τὸν σαοὺλον τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ, καὶ δεύτερον ἀπεκυ-
ρώσει βασιλέα. καὶ οὕτως ἡ τῶν ἑβραίων πολιτεία
εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ἐπὶ γὰρ μωυσέως καὶ τοῦ μα-
θητοῦ αὐτοῦ ἰησοῦ, ὃς ἦν στρατηγὸς, ἀριστοκρατικῶς μὲν
διετέλουν. μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου τελευτὴν, ἐτέσι τοῖς πᾶ-
σι δέκα καὶ πρὸς τούτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀ-
ναρχία κατέσχε. μεθ' ταῦτα δὲ εἰς τὴν πρότερον ἐπαν-
ῆλθον πολιτείαν, τὸν μὴ πολεμοῦντα δόξαντα μὲν
γνῶναι καὶ κατ' ἀνδρείαν πρὸ τῶν ἄλλων δικάζειν ἐ-
πιτρέποντες. καὶ ἦν ὅτε τὸν χρόνον ὅτου τῆς πολιτεί-
ας, κριτὴν ἐκάλεσαν. ἐκκλησίαν δὲ συμβουλος ποιη-
σας ὁ προφήτης τῶν ἑβραίων, ἐπομνύμι φησὶν ὑμῖν
τὸν μέγιστον θεὸν, ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀμφοῖν
ἐκείνοιν, λέγω δὴ μωυσῆν καὶ ἀαρῶνα, παρήγαγεν εἰς τὸν
βίον, καὶ τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐξήρπασεν αἰχμαλώτους,
καὶ τῆς πρὸ αὐτοῦ δουλείας, μηδὲν μήτ' αἰδοῖ κάμ-
ψομένους, μήτε προσειλαμένους φόβῳ, μήτε ἄλλῳ τι-
νὶ πάθει τῶν δικαίων ἀποχωρήσαντας εἰπεῖν, τί μοι πέπρα-
κται σκαιὸν καὶ ἄδικον, ἢ κέρδους ἕνεκα ἢ πλεονε-
ξίας, ἢ χάριτος τῆς πρὸς ἄλλους. ἐλέγξατε εἰ
μόχθον ἢ πρόβατον ἢ τοιοῦτόν τι προσηκάμην ἀ πρὸς
τροφὴν ἀνεμέκτον δοκεῖ λαμβάνειν. ἢ εἴ τι
προσῆν εἰς ἐμὲ ὑποπτάσας χεῖραν ἐλύπησα
τούτων
dantibus ſumere, vitio verti non ſoleat: aut ſi cujus jumento ad meas neceſſitates uſus ſum.

τούτων ἔστι κατακρῖναι παρόντος ὑμῶν ἐν βασιλέως. ἀνέκραγεν μηδὲν τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ γεγονέναι, θεσπεσίως δὲ καὶ δικαίως αὐτὸν ἐβασίλευσε. σαμουὴλος δὲ τούτοις ἐξ ἁπάντων αὐτῷ τῆς μαρτυρίας γενομένης, ἔφη δεδώκατέ μοι φησὶν τι, μηδὲν ἄτοπον εἰς ὑμᾶς ἐμοῦ δύνασθαι λέγειν. φέρε καὶ μετὰ παῤῥησίας ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα ἡσεβήκατε εἰς τὸν θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. ἐμμεμνημένου δὲ ὑμᾶς ἔθους ἦν, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα μόνοις οἴκου ἐξ ὑμῶν ὁ πάππος ἰακώβος εἰς αἴγυπτον ἦλθε. κἀκεῖ πολλῶν μυριάδων ἐπικρατούντων, ἃς εἰς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγεν οἱ αἰγύπτιοι, ὁ θεὸς ἐξαμφίων τῶν πατέρων, χωρὶς βασιλέως παρέσχεν αὐτοῖς, ῥύσασθαι τῆς ἀναγκης τὸ πλῆθος, μωυσῆν αὐτοῖς ἐ ἀαρὼν πέμψας ἀδελφούς. οἳ ἤγαγον ὑμᾶς εἰς τήνδε τὴν γῆν ἣν νῦν ἔχετε. καὶ τούτων ἀπολαύσαντες οὐκ ἐ θεῷ, προδεδώκατε τὴν θρησκείαν καὶ τὴν εὐσέβειαν. οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολεμίοις ἐπεχειρήσατε γνωμίμοις. ἠλθετε. κἄπειτα μὲν ἀσυρίων καὶ τῆς ἐκείνων ἰσχύος ὑπερτέρας ἀπηλλάγητε. ἔπειτα, ἀμμανιτῶν κρατησαντες ἄρχων καὶ μωαβιτῶν, καὶ πολυτίμων παλαιστινῶν. καὶ τούτου βασιλέως ἡγεμόνος διεπεράσθε, οὐκ ἐφ' ἡμῖν καὶ γεδεὼν στρατηγούντων. τίς ἂν ἴσχυεν ὑμᾶς ἀνοια, φυγεῖν μὲν τὸν θεὸν, ἐπὶ βασιλέα ἠτήσασθε. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀποδείξω ὅτον ὃν αὐτὸς ἐπλέξατο. ἵνα μὲν τοίνυν φανερὸν ὑμῖν ποιήσω τὸν θεὸν. ὀργιζόμενον καὶ δυσχεραίνοντα τῇ τῆς βασιλείας ὑμῶν αἱρέσει, δηλώσει ἐφ' ὑμῖν τὸν θεὸν παρασκευάσω διὰ σημείων ἐναργῶν. ὁ γὰρ οὐδέπω πρότερον εἶδεν ὑμῶν οὐδεὶς ἐνταῦθα γεγυμνασμένον θέρους ἀκμὴ χειμῶνα, αἰτησάμενος τὸν θεὸν παρέξω ὑμῖν ἐπιγνῶναι. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐπὶ τὸ πλῆθος ἐσαμουήλου, βροντὰς σημήνας τὸ θεῖον καὶ ἀστραπὰς καὶ χαλάζης καταφορὰν, τὴν ἐ προφήτου δεῖ πάντων ἀλήθειαν, ὡς τεταμεῖκότας αὐτὸς καὶ ἀθεσίας γνωσθέντας, ἁμαρτάνειν τε ὁμολογεῖν, καὶ κατ' ἄρασθαι εἰς ἐ τὸ προπεσεῖν, καὶ ἱκετεύειν τὸν προφήτων ὡς πατέρα χρῆσθαι καὶ σπλαγχνεύεσθαι τὸν θεὸν αὐτοῖς δυνηθῆναι καταλλαγῆναι, καὶ ταύτην ἀφεῖναι τὴν ἁμαρτίαν, ἣν πρὸς οἷς ἐξύβρισαν ἄλλοις ἐ παρενόμησαν προσεξηρήσαντο. ὁ δὲ ὑπεχνεῖτο καὶ προκαλέσειν τὸν θεὸν συγγνώναι σφίσι τούτων αὐτοῖς καὶ πεῖσαι. συνεβούλευε μὲν τοιούτους εἶναι καὶ ἀγαθούς. καὶ μνημονεύειν αὐτ' ἀεὶ τὴν παράβασιν τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν ἐσομένων. καὶ τὸ σημείων ἐ θεοῦ καὶ τῆς μωυσέως νομοθεσίας, εἰ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς μὴ ἐ βασιλέως εὐδαιμονίας ἐστὶν ἐπιθυμία. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσουσιν, ἐλεγχον ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ βασιλεῖ μεγάλην ἐκ θεοῦ πληγήν. καὶ ὁ σαμουὴλος μὲν ταῦτα τοῖς ἑβραίοις προφητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐκ νέου τὴν βασιλείαν.

in his & similibus si qvem offendi, nunc rege præsente dicite, Acclamatum est uno ore, nihil tale eum fecisse, sed sancte & juste principatum gessisse. Tum ille, Gaudeo nullas esse vestras de me qverelas, at ego habeo nonnihil, quod conqverar, si vera loqvi licet: qvæ tamen injuria magis ad DEUM attinet, qvem certè hoc facto valde offendistis, qvod alium regem poposcistis. oportebat enim vos meminisse, qvod avus vester Jacobus, LXX. solis hominibus ve- 1. Reg. 7.
stri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum devenit. Cumq; ibi in multa millia propagata esset ejus progenies, eaqve gravi & contumelioſa servitute ab Ægyptiis premeretur, invocantibus vestris patribus, absqve ullo rege DEUS tantam multitudinem eripuit, missis in hoc Moyse & Aarone fratribus: qui vos in hanc terram induxerunt, qvam nunc possidetis, & tamen post talia beneficia non semel prodidistis veram pietatem ac religionem. Nihilominus subjugatos ab hostibus liberavit, dum ejus ope vicistis primum Assyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & postremo Palæstinos. atqve hæc omnia confeciſtis non regum auspiciis, sed ductu Jephthæ & Gedeonis. Qvæ igitur dementia vos impulit, ut detrectantes imperium DEI, sub rege esse malletis? Gessi tamen vobis morem, eo declarato, qvem ipse elegit. Ut autem manifeste sciatis DEUM vobis iratum, nec ei placere in regnum versam vestram rempublicam, dabo evidens signum divinitus. Qvalem enim nunqvam qvisqvam ætatis medio vidit in hac regione tempestatem, talem nunc impetrabo à DEO, quæ verbis meis fidem astruat. Vix ea fatus erat, cum tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, ut attoniti extremaqve timentes faterentur se peccasse, & per insciti am in hunc errorem prolapsos, rogarentqve prophetam, ut paterno affectu eos complexus, in gratiam DEI placati reponeret, & qvemadmodum aliorum antea, hujus qvoqve peccati veniam impetraret. pollicitus est ille rogaturum se pro eis DEUM, & exoraturum: simulqve consilium dedit, ut probi ac justi esse perpetuo studerent, nec unqvam obliviscerentur, in qvantas clades & calamitates ob neglectum virtutis incidissent. meminissent præterea prodigiorum DEI legumqve per Moysem latarum, si caram haberent vel suam ipsorum vel regis incolumitatem. quod si hæc negligerent, prædixit gravem ultionem tam ipsis qvam regi non defore, atqve ita denuo confirmato in regno Saulo, conventum missum fecit.

Κεφάλαιον ζ.

Ως στρατευσάμενοι πάλιν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους οἱ παλαιστινοὶ ἡττήθησαν.

CAP. VII.

Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur.

Ὁ δὲ ἐπιλέξας ἐκ ἐ πλήθους ὡς περὶ τρισχιλίους, τοὺς μὲν δισχιλίους δοὺς ὡς τὸ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν, λαβὼν αὐτὸς διέτριβεν ἐν πόλει βεθήλῳ, ἰωνάθῃ δὲ τῷ παιδὶ τοὺς λοιποὺς, δοὺς ὡστε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν,

REx autem delectu habito, conscriptisq; tribus millibus, duo millia sibi voluit esse satellitiũ, cum qvibus ad habitandũ Bethela se contulit: reliqvos Jonathæ filii satellites esse jussit, VI. 1. Reg. 13.

qvem misit in Gabam. ille verò expugnavit castrum qvoddam Palæstinorum non longè inde distans. Qvi enim Gabam tenebant, perdomitis Judæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præsidiis ea communiverunt, & omni prorsus ferri usu eis interdixerunt. qvamobrem si quando agricolis opus esset aliquo ferramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrum necessario, à Palæstinis instrumentum erat petendum. Ut verò audiverunt expugnatum castrum, indignati & non ferendam contumeliam dictitantes, armant contra Judæos trecenta millia peditum, curruum triginta millia, equitum sex millia: & castra metati sunt ad oppidum Machmam. His cognitis rex Saulus profectus est Galgala: & dimissis præconibus per totam ditionem, edicit, ut qui salvam vult libertatem populi, contra Palæstinos arma capiat: dissimulans interim eorum potentiam, & negans tales esse, ut timeri debeant. sed ubi certo compertum est maximum esse hostium numerum, metus omnes Sauli subditos occupat: & pars in speluncas ac loca subterranea se abdunt, plures verò ultra Jordanem fugiunt, qvæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus autem accersit prophetam, ut de communi consilio res geratur. Ille renunciat, debere eum eodem loco manentem comparare victimas: se enim post septem dies venturum, ut immolatis sabbato victimis, cum hoste prælio decernatur. at ille expectavit qvidem, quantum propheta jusserat, sed non per omnia fuit obediens. Cum enim cunctari prophetam cerneret, & se paulatim à militibus deseri, victimas ad altare obtulit. Cumqve nunciatum esset prophetam adventare, honoris causa obviam ei prodiit. Ille male factum dixit, quod neglectis suis mandatis, se absente preces & sacrificia qvæ DEI voluntate facienda erant, pro populo temere occupasset. Saulo verò excusante, expectasse se ad statutum dierum numerum: sed cum milites audito hostem relicta Machma petere Galgala, metu se desererent, necessitate cogente properasse ad sacrificium: Consultius, inqvit, propheta, fecisses, si mihi paruisses, & præ nimia festinatione Deum, cujus ego mentis interpres sum, non contempsisses. nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & posteris successionem parare poteras. Ita Samuel offensus regis facto domum est reversus. Saulus autem cum sexcentis tantum militibus & Jonatha filio venit in urbem Gabaonem. horum major pars non erat armis instructa, quod ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palæstinorum cautum fuisse diximus. hi diviso trifariam exercitu, per totidem vias regionem Hebræorum ingressi omnia populabantur, spectante Saulo rege cum filio, nec valente prohibere hostem, propter suorum paucitatem.

εἰς γάβας ἔπεμψεν. ὁ δ' ἐκπολιορκήσει φρούριον τῶν παλαιστικῶν ὀ πόρρω κειμένων. οἱ γὰρ τῆς γάβας παλαιστινοὶ καταφρονοῦντες τοὺς ἰουδαίους, ἅτε ὅπλα αὐτοῖς ἀφῃρημένοις, καὶ τοὺς ἐχυρωτάτους τῆς χώρας τόπους φρουραῖς κατελαμβάνοντο. καὶ σιδηροφορεῖν μηδὲν ὅτιοῦν καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρου. καὶ διὰ τοῦτο τοῦ ἐπιτρέπειν οἱ γεωργοὶ ἔσπευδον δεήσει αὐτοὺς ἀποκλίνασθαί τι τῶν ἐργαλείων, ἢ ὑννίου ἢ μαχαίρας ἢ ἄλλο τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς τοὺς παλαιστινοὺς ταῦτ' ἐπράττον. ὡς δὲ ἠκούσθη τοῖς παλαιστινοῖς ἡ τῆς φρουρᾶς ἀνάιρεσις, ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὸν ὕβριν τὴν καταφρόνησιν ἡγησάμενοι, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους. πεζῶν μὲν τριακόντα μυριάσιν, ἅρμασι δὲ τρισμυρίοις, ἵππων δ' ἑξακισχιλίων ἐπήγοντο. καὶ στρατοπεδεύονται πρὸς πόλει μαχμᾶ. ἔστι σαούλῳ ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν, εἰς γάλγαλα καταβαίνει πόλιν. καὶ διὰ πάσης κηρύσσει τῆς χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τὸν λαὸν, ὑπὲρ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς παλαιστινούς. τὴν δύναμιν ἐκφαυλίζων αὐτῶν καὶ διασύρων ὡς οὐκ ἀξιόλογον ἐδ' ὡς τι φοβεῖσθαι διακινδυνεύειν πρὸς αὐτούς. καταπονήσαντες δὲ τὸ πλῆθος τῶν παλαιστινῶν οἱ σαούλου, κατεπλάγησαν. καὶ οἱ μὲν, εἰς τὰ σπήλαια ἔστι τὰ ὑπονόμους ἐκρύψαν αὐτούς. οἱ πλείους δὲ, εἰς τὴν πέραν ἰορδάνου γῆν ἔφυγον. αὐτὴ δ' ἐστὶ γάδου καὶ ῥουβήλου. πέμψας δὲ σαοὺλος πρὸς τὸν προφήτην ἐκάλει πρὸς αὐτὸν συνδιασκεψόμενον περὶ τοῦ πολέμου τῶν πραγμάτων. ὁ δὲ, περιμένειν αὐτὸν ἐκέλευσεν αὐτόθι, καὶ θυσιάζειν θύματα. μετὰ γὰρ ἡμέρας ἑπτὰ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν, ἐπειθ' ἅπτως συμβαλοῦσι τοῖς πολεμίοις. καὶ περιέμενε μὲν ὡς ὁ προφήτης ἐπέστειλεν. οὐκ ἐπὶ μὲν τοιγε διὰ τηρεῖ τὴν ἐντολήν. ἀλλ' ὡς ἐώρα βραδύνοντα μὲν τὸν προφήτην, αὐτὸν δ' ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καταλειπόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγε. ἐπὶ δὲ τῷ σαμουήλου ἥκειν προσιόντα, ὑπαντήσομένου ἐξῆλθεν. ὁδ' οὐκ ἐρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι θυσάσοντα ὧν ἐπέστειλεν αὐτὸς, καὶ φάσκοντα τὴν παρουσίαν, διὰ τὸ βλέπειν μηνόμενόν δ' ἑαυτοῦ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ δ' πλήθους προλαβών, κακῶς ἱερουργήσειε καὶ προφητὴς γενόμενος. ἀπολογουμένου δ' σαούλου, καὶ φαμένου μὲν τὰς ἡμέρας, ἃς ὥρισε λέγοντος, ὑπὸ δ' ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν διὰ φόβον στρατοπεδίας τ' ἐχθρῶν ἐν μαχμᾷ καὶ ἀκοῆς τῆς πρὸς αὐτὸν εἰς γάλγαλα καταβάσεως, ἐπιχθεῖσαν πρὸς τὴν θυσίαν. ὑπολαβὼν ὁ σαμουήλος. ἀλλὰ σύ φησιν εἰ δίκαιος ἦθα καὶ μὴ παρήκουσας ἐμοῦ μηδ' ὧν ὑπέθετό μοι πρὸς τῶν παρόντων ὁ θεὸς ὀλιγώρησας, ἰσχύτερος ἢ συνέφερε τοῖς πράγμασι γενόμενος, σοί τ' αὐτῷ πλείονα ἂν βασιλεύσαι χρόνον ἐξεγένετο, καὶ τοῖς σοῖς ἐκγόνοις. καὶ σαμουήλος μὲν ἀχθόμενος ὅτι τοῖς γεγνημένοις, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν. σαοὺλος δὲ εἰς γαβαὼν πόλιν ἔχων ἑξακοσίους μεθ' ἑαυτοῦ μόνον ἦκε σὺν ἰωνάθῃ τῷ παιδὶ. τούτων δ' οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τῆς χώρας ἀπανιζούσης σιδήρου καὶ τῶν ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. ἐ γὰρ εἶων οἱ παλαιστινοὶ ταῦτα εἶναι, καθάπερ καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. διελόντες δὲ εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ κατὰ τοσαύτας ὁδοὺς ἐπερχόμενοι, τὴν τῶν ἑβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλεπόντων τὸ σαούλου δ' βασιλέως αὐτῶν, καὶ δ' παιδὸς ἰωνάθου, ἀμυνοῦσά τι τῇ γῇ, μετ' ἑξακοσίων γὰρ μόνων ἦσαν, οὐ δυναμένων. κατὰ

καθεζόμενοι δ' αὐτὸς τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρ-
χιερεὺς ἀχιὰς ἀπήγων· ὢν ἦλει δ' ἀρχιερεὺς, ὃς πρὶν
ἦν ὑψηλὸς, καὶ τὴν γλῶτταν λευκὸν περιβεβλημένος ὁρῶντες, ἐν
ἀγωνίᾳ δεινῇ καθεστήκεσαν. ὥστε εἰπεῖν ἂν ὁ σαοὺλου
παῖς τῷ ὁπλοφόρῳ, κρύφα προσελθόντες αὐτοῦ εἰς τὴν
τῶν πολεμίων παρεμβολὴν εἰσβράμεν, καὶ παρεγχεῖν
ἐμπαίσαι καὶ θόρυβον αὐτοῖς. ὁ δὲ ὁπλοφόρου πρό-
θυμως ἐπαθεῖν φήσαντος· ὅποι ποτ' ἂν ἤθελεν, κἂν
ἀποθνῄσκειν δέοι, προσλαβὼν τὸν τῆς νεανίσκου σωτερ-
γίαν, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ βουνοῦ, πρὸς τοὺς πολε-
μίους ἐπορεύετο. ἦν δὲ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, ὅπερ
πρωΐθεν, τρισὶν ἄκροις εἰς λεπτὸν ἀπηκονημένους μῆ-
κος, πέτρας ἐν κύκλῳ περιεστεφανώσεις, ὥσπερ προβόλοις τοῖς ὀπτικρηπίδας ἀποτειχόμενον. ἐνῆν σωνέβαινεν
ἠμελῆσθαι τοὺς φυλακὰς τοῦ στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσει πε-
ριεῖναι τὸ χωρίον τὴν ἀσφάλειαν, καὶ πάντη νομίζειν
ἀμήχανον εἶναι κατ' ἐκείνας οὐκ ἀναβῆναι μόνον, ἀλ-
λὰ καὶ προσελθεῖν. ὡς οὖν ἦκον εἰς τὴν παρεμβολὴν,
ἰωνάθης παρεθάρρυνε τὸν ὁπλοφόρον. ἐπιβοήσασθαι τοὺς πολεμίους ἔλεγε. κἂν μὲν ἀναβῆναι κελεύσωσιν
ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰδόντες, σημεῖον τοῦτο νίκης ὑπολαμβάνειν. ἐὰν δὲ φθέγξωνται μηδὲν ὡς οὐ καλοῦντες
ἡμᾶς, ὑποστρέψωμεν. προσιόντων δ' αὐτῶν τῷ στρατοπέδῳ τῶν πολεμίων, ὑποφαινούσης ἤδη τῆς ἡμέρας, ἰδόντες οἱ παλαιστινοὶ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ὅτι
τῶν ὑπονόμων καὶ τῶν σπηλαίων προϊέναι τοὺς ἑβραίους. καὶ πρὸς ἰωνάθην τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτε ἔφασαν ἔλθετε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς πεμψησώμεθα
παλιμμιμνῶν ἀξίως. ἀπατασάμενος δὲ τὴν φωνὴν
ὁ παῖς πρὸς, ὡς νίκην αὐτῷ σημαίνουσαν, ὥρμησε πρῶτος ἀνεχώρησεν ἐξ οὗ περ ὤφθησαν τόπου τοῖς
πολεμίοις. ὡς δὲ μετέωρος ἦν ὅσον ὅπλου βολὴν
ἦκεν, ἔρημον ἅπαν τὸ φυλαττόντων διὰ τὴν ὀχυρότητα κακεῖθεν ἀνερπύσαντες μὴ πολλῆς παλαιστρικῆς,
ἐδίασαντο τὴν δ' χωρίαν φύσιν ὡς ἀνελθεῖν, ὅπερ τοὺς
πολεμίους. ὑπιόντες δ' αὐτοῖς κοιμωμένοις, ἀποκτείναι μὲν ἔκτεινον. παράκοιτης δ' καὶ σκηνῆς αὐτοὺς ἐστέρησαν. ὡς τινὰς μὲν φυγεῖν τὰς παντοδαπὰς ἀπορίψαντας. οἱ δὲ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς διὰ
τὸ σκότος ἐθνῶν εἶναι, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλλήλους, καὶ δὴ ἔκαζον ἀναβῆναι πρὸς αὐτοὺς τῶν ἑβδομήκοντα καὶ τοὺς δύο μόνους, οἷς μάχῃ ἐπέπαυτο. οἱ δὲ
μὲν αὐτῶν ἀπέθνησκον κτεινόμενοι. τινὲς δὲ φεύγοντες
καὶ τὰ πέτρα ὠθούμενοι κατεκρημνίζοντο. τῶν δὲ τοῦ
σαοὺλ κατασκόπων, τεταράχθαι τὸ στρατόπεδον τῶν
παλαιστινῶν φρασάντων τῷ βασιλεῖ, σαοὺλ ἠρώτα,
μήτις εἴη τῶν αὐτοῦ κεχωρισμένων. ἀκούσας δὲ τὸν υἱὸν
καὶ σὺν αὐτῷ τὸν ὁπλοφόρον ἀπεῖναι, κελεύει τὸν ἀρ-
χιερέα λαβόντα τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, προφητεύ-
σοντα αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων. τοῦ δὲ, νίκην ἐσεσθαι καὶ
κράτος καὶ τῶν πολεμίων φράσαντος, ἐπεξέρχεται τοῖς
παλαιστινοῖς, καὶ τεταραγμένοις προσβάλλει, καὶ φονεύουσιν
ἀλλήλους. προσφέρουσι δ' αὐτῷ καὶ οἱ πρότερον εἰς τοὺς
ὑπονόμους καὶ εἰς τὰ σπήλαια συμφυγόντες, ἀκού-
σαντες ὅτι νικᾷ σαοὺλ. ἡσθέντων δὲ ὡς μυρίων ἤδη
τῶν ἑβραίων, διώκειν τοὺς πολεμίους καὶ πᾶσαν ἐσκορ-
πισμένους τὴν χώραν. ἔστι δ' ὑπὸ τῆς ὄντι τῇ νίκῃ
χαρᾶς οὕτω ἡσθέντης, συμβαίνει δὲ μὴ κρατεῖν
τοῦ λογισμοῦ τοὺς οὕτως εὐτυχήσαντας, ἔθ' ὑπὸ
ἀγαυκῆς, εἰς δεινὸν προαγόμενοι, καὶ πολλὴν ἂν ἔ-
χειν κακῶν μέμψιν ἔργον. βουλόμενος δὲ αὐτὸς τιμωρῆσαι καὶ δίκην ἀπολαβεῖν ὧν τῶν παλαιστινῶν

A Occupaverant enim collem quendam cum pontifice Achia, qui fuit unus ex Elis pontificis posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, graviter angebantur, qvod in se nihil esset præsidii. Filius vero Saulis cum armigero *1.Reg.14.*
suo conspirat, ut clam ingressi castra hostium tumultum aliqvem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in qvemvis eventum pollicente, etiam si mori oporB teat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaqve cincta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentius custodiebantur, quia propter naturam loci non solum ascendere, sed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo postquam eo accessserunt, Jonathas confortabat armigerum ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, videC rint, jusserintque ascendere, omen victoriæ accipiendum est. quod si tacuerint, neque nos vocaverint, revertamur. Cumqve propius ad hostilia castra accederent apparente jam die, Palæstini ubi hoc viderunt, inter se dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi. deinde Jonathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Qvam vocem Sauli filius cupide arripiens, ut indubitatum omen D victoriæ, tunc quidem recessit è loco, in quo conspecti fuerant. sed ex alia parte ad rupem accedentes propter situm incustoditam, magno labore difficultate loci superata evaserunt ad hostem. aggressiq; sopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitum stupore ac consternatione repleverunt, ut abjectis armis in fugam se darent. plerique vero non noscitantes inter se, quod ex multis gentibus conflati essent, pro hostibus se invicem invadebant: & cum non putarent duE os tantum Hebræos in castra penetrasse, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipsi ruebant, aut ut fit in turba tumultuante, alii ab aliis protrudebantur. Cumq; VII.
renunciatum esset regi per speculatores tumultum esse in castris Palæstinorum, interrogavit Saulus, num aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, jubet pontificem sumpto sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Qvo respondente victoriam DEUM & hostium F cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos adoritur, jam ante ipsos inter se depugnantes. qvo audito, qui ante in speluncas & subterranea se abdiderant, & ipsi prorumpentes militibus Sauli se agglomerant. jamqve ad decem millia creverant, hostemq; tota ea regione palantem insectabantur. ibi Rex sive niG mio gaudio parum sui compos, quod difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, sive per insciti am, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere,

diris devovit eum, quicunqve intermissa cæde ante noctem cibum caperet, nolens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere. Paulo post cum delati essent ad quandam sylvam Ephræmiticæ tribus refertam apibus, filius Sauli, qui non exaudiverat patris imprecationes, easqve consensu populi ratas habitas, favum fortè nactus expressum inde mel edebat: & monitus qvod pater additis execrationibus interdixisset, ne quisquam cibum ante solis occasum sumeret, ederè quidem destitit: negavit tamen recte id à patre factum. majore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse, si corpora cibo recuravissent, & longe plures assecuturos fuisse ac trucidaturos. Itaqve cæsis Palæstinorum multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt: & inter cæteram prædam magna pecudum copia reperta mactant, carnibusqve nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in DEUM peccare, & carnes etiam tum cruentas coqvere ac edere. Tum Saulus jubet saxum grande in medium provolvi: edicitqve ut super illud pecudes jugulent, néve carnes cum sangvine comedant. quia factum hoc DEO displicet. cui edicto cum omnes parerent, statuit ibi altare, & impositis victimis holocautoma DEO incendit: idqve altare omnium primum à Saulo extructum est, cumqve eadem nocte, priusquam vires & animos resumerent, hostium reliqvias vellet conficere, & miles haud gravatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem, accito pontifice jubet eum divinam super hoc voluntatem qværere, an sibi reliqvum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante DEUM responsum velle reddere: Non temere est, inquit Rex, hoc DEI silentium, qui antehac ultro solebat, quod facto esset opus, consulere: sed oportet aliqvod latens in nobis peccatum esse, qvo offensus tacet. Sed juro per eum ipsum, quod etiam si filius meus Jonathas peccatum id commisisset, ut DEUM placem, capitis pœnam, ab eo exigam, non secus qvam si de qvovis nihil ad cognationem meam pertinente supplicium sumendum sit: tum acclamante multitudine, ut hoc faciat, universos confestim in unum locum statuit: & ipse cum filio seorsum stans, sorte deprehensurus, qvis in culpa sit. cumq; sors Jonatham indicaret, interrogat qvid fecisset, & cujus peccati sibi esset conscius. tum ille, Equidem pater, nihil aliud scio, nisi qvod heri, dum hostem persequor, edicti tui nescius de favo degustavi. Saulus vero jurat se eum occisurum pluris qvam genus aut naturam aut affectus, jusjurandum faciens. Ille ne præsenti qvidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, qvæ te religione solvat, dum prius tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam.

ἐπαρᾶται τοῖς Ἑβραίοις ἵν' ἕτις ἀποκόμβος δ' φονδεῶ τὸς ἐχθρὸς φάγοι, καὶ μὴ μέχρις δ' νὺξ ἐπελθοῦσα τῆς ἀναιρέσεως καὶ τῆς διώξεως αὐτὸς παύσῃ τῶν πολεμίων, ὅτ@ ἐπίοιτ@ ἡ. δ' δὲ σαοὺλ οὐ τοῦτο φήσαντ@, ἐπεὶ κατά τινα δρυμῶνα ἐβρίσοντε βαθὺ καὶ μελισσῶν γέμοντ@, τῆς δ' Ἐφραίμου κληρουχίας, ὁ δ' σαοὺλ πῶς, σὸν ἐπαπειλήσας τῆς δ' πατρὸς ἀρᾶς, οὐδὲ τῆς ἐπ' αὐτῇ δ' πληθους ὁμολογίας, ἀποθλίψας τὸ κηρίον δ' μέλιτ@ ἥδιε. μεθ' οὗ γνοὺς, ὅτι μὴ δεινῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπέπεμψεν γεύσασθαί τινα τῶν ἡλίου δυσμῶν, ἐαθιῶν μὴν ἐπαύσατο. ἐφη γὰρ οὐκ ὀρθῶς ἔτο κωλύσαι τὸν πατέρα, μὴ μείζον@ γὰρ ἰσχύ@ ἂν καὶ τῶν θυμίας διώκοντας, εἰ τροφῆς μετελαμβανον πολλῶν πλείονας καὶ λαβεῖν τ' ἐχθρῶν δ' φονεῦσαι πολλὰς δ' οὕτω κατασκέψαντες μυριάδας τ' παλαιστινῶν, δείλης ὀψίας ὅτι διαρπαγὴν δ' σκηνῶν τ' παλαιστινῶν τρέπον). καὶ λείαν πολλὴν δ' βοσκήματα λαβόντες, κατασφάζουσι καὶ ταῦτ' ἐν αἵματι κατηθιον. ἀπαγγέλλεται δὲ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τ' γραμματέων ὅτι πεπλημμελ@ εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνοντ@ θύσαν, καὶ πρὸ ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλυῦναι, καὶ τὰς σάρκας πιόσας καθαρὰς ἐθίειν. δ' σαοὺλ@ κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον. καὶ κηρύσσ@ θύειν ἐπ' αὐτὸν τὸν σχλον τὰ ἱερεῖα. δ' τὰ κρέα μὴ σὺν τῷ αἵματι δαίνυσθ. ἔτο γὰρ σὸν εἶναι τῷ θεῷ κεχαρισμένον. ἔτο δὲ πάντων κ' τῶν πρόσθεν δ' βασιλέως ποιησάντων, ἵερσιν οἰκεῖ βωμὸν ὁ σαοὺλ@, καὶ ὡλοκαύτωσεν οἰκεῖ ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ. ἔτον πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν. ἄχρι δ' ἐν θὺς ὅτι τῶν παρεμβολῶν τ' πολεμίων ὅτι τ' διαρπαγὴν τ' ἐν αὐτῇ βκλείσθ@ πρὶν ἡμέρας, καὶ τ' γραπτῶν σὸν οἰκοσίων ἐπιθῆ, πολλὴν δ' εἰς ἀπειρίαν πρόθυμίαν ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς ἀρχιερέα, οἰκέλευσεν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βαδίσασιν ὅπι τ' γραπτέδου τ' ἐχθρῶν διαφθεῖραι τὰς ἐν αὐτῷ τυγχάνοντας. ἐπόντ@ δὲ δ' ἱερέως, μὴ ἀποκρίνεσθαι τὸν θεὸν. ἀλλ' ὁ δίκαιος αἰτίας εἶπεν ὁ σαοὺλ@ πυνθανόμενος ἡμῖν φωνὴν δ' δίδωσιν ὁ θεὸς, ὃς πρότερον αὐτοῖς προεμήνυσε πάντα, καὶ μηδ' ἐπερωτῶσιν ἐφθέγξατο λέγων. ἀλλ' ἔστι τι λαθραῖον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν αἴτιον τ' σιωπῆς. ὀμνυμι γοῦν αὐτὸν ἡ μὴν κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς ἰωνάθης ἡ τὸ ἁμάρτημα ἔτο ἐργασάμενος ἀποκτεῖναι αὐτὸν, δ' τὴν θεὸν ἔτως ἱλάσασθαι. ὡς ἂν εἰ καὶ παρ' ἀλλοτρίοις καὶ μηδὲν ἐμοὶ προσήκοντος, τῶν ὑπὲρ αὐτὸ δίκην ἀπελαμβανον. δ' δὲ πάντες ἔτο πεῖσαι ὑπεδέξαντο, πρόθυμα πάντας ἴσησιν εἰς ἕνα τόπον. ἵστη δὲ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρ@, καὶ κλήρου τὸν ἡμαρτηκότα μαθεῖν ἐπεζήτει. καὶ λαγχάνει δοκεῖν αὐτὸς εἶναι ἰωνάθης. ἐπερωτῶμέν@ δὲ ὑπ' δ' πατρὸς τί πεπλημμέληκε. δ' τί γὰρ τὸν βίον σὸκ ὀρθῶς δὲ ὁσίως αὐτῷ διαπεπραγμένον συνέγνωκε, πάππε ἔφην, ἄλλο μὴν οὐδέν, ὅτι δ' ἐχθὲς αἰγῶν τῷ δρὰν αὐτὸ καὶ τὴν ὁρκον, μεταξὺ δίκων τὰς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίω. σαοὺλ@ δ' ἀποκτεῖναι αὐτὸν ὁμνυσι κ' τῆς γνώσεως καὶ τῆς φύσεως καὶ τ' φίλτρων προτιμήσας τὸν ὅρκον. ὁ δ' κ' καταπλήττεται τῷ ἀπειλῷ δ' θανάτου. θαρσαλεώτερ@ δὲ εὐγνώμων καὶ μεγαλοφρόνως, ἀλλ' ἐγώ σε φησὶν ἱκετεύω θεῖσθαι μὲ πάτερ. ἡδίς@ δέ μοι ὁ θάνατ@, ὑπὲρ τε τ' εὐσεβείας γινόμεν@, δ' ὅτι νίκη λαμπρὰ. μέγιστον γὰρ θαμυθεῖν τὸ καταλιπεῖν ἑβραίους θαλαιστινῶν κεκρατηκότας.

ὅτι

ἐπὶ τούτοις ὁ λαὸς πᾶς ἤλγησε καὶ συνέπαθεν. ὥμοσέ A
τε μὴ τεθνήξεσθαι τὸν αὐτὸν τῆς νίκης, ἰωναθήλου δὲ τοῦτο ποιήσαντος. καὶ τὸν μὲν οὕτως ἐξαρπάζουσι τῆς τοῦ πατρὸς ὀργῆς. αὐτοὶ δὲ εὐχὰς ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου ποιοῦνται τῷ θεῷ, ὡς τὸν αὐτὸν ἀπολύσωσι τοῦ ἁμαρτήματος. καὶ ὁ σαοὺλ εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ὑπέστρεψε, διαφθείρας σὺν μυριάσιν ἓξ τοὺς πολεμίους. βασιλεύσας δὲ εὐτυχῶς καὶ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χειρούμενος τὸ ἀμμανιτῶν καὶ μωαβειτῶν, καὶ παλαιστινοὺς, ἰδουμαίους, ἀμαληκίτας τε, καὶ τὸν βασιλέα τῆς ὠβας. ἦσαν δὲ B
παῖδες αὐτῷ τρεῖς μὲν ἄρσενες. ἰωνάθης καὶ ἰησοῦς καὶ μέλχισος. θυγατέρες δὲ, μερὸβ καὶ μιχαάλ. στρατηγὸν δὲ εἶχε, τὸν τοῦ θεῖον παῦδα ἀβεναρον. νὴρος δὲ ἐκείνου ἐκαλεῖτο. νὴρος δὲ καὶ κὶς ὁ σαοὺλ πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, υἱοὶ δὲ ἀβελίου. ἐν δὲ καὶ πλήθος ἁρμάτων σαοὺλ, ἓ ἱππέων. εἰς δὲ ἂν πολεμήσειε νικήσας ἀπηλλάττετο, καὶ τὰς ὁδοὺς εἰς εὐπραγίας καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας προήγαγετο, καὶ τῶν ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν δυνατωτάτους. τῶν δὲ νέων τοὺς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τοῦ σώματος ἐποιεῖτο. C

Κεφάλαιον ή.
Σαοὺλ πρὸς Αμαληκίτας πόλεμοι ἓ νίκη.

Σαμοὴλος δὲ προσελθόμενος πρὸς τὸν σαοὺλ, D
πεμφθῆναι πρὸς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὅπως αὐτὸν ὑπομνήσῃ ὅτι βασιλέα προεχείρισεν αὐτὸν ἁπάντων ὀθνεῖος ἀπέδειξε, καὶ διὰ τοῦτο πείθεσθαι καὶ καθήκειν αὐτῷ φάσκων, ὡς αὐτοῦ μὲν ἔχοντος τὴν τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, τοῦ δὲ θεοῦ καὶ τὴν κατ' ἐκείνων καὶ τῶν ὅλων πραγμάτων. λέγει τοίνυν ἔφασκε τὸν θεὸν, ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοὺς ἑβραίους ἀμαληκῖται διέθηκαν κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' αἰγύπτου εἰς τὴν νῦν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς ἐστέλλοντο χώραν, κελεύειν πολέμῳ τιμωρησαμένους τοὺς ἀμαληκίτας, καὶ κατασκαφῆναι, μηδὲν αὐτῶν ὑπολιπεῖν. ἀλλὰ πάσης διελθεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ νηπίων, καὶ τοιαύτην ὑπὲρ ὧν τοὺς προγόνους ἡμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δὲ μὴ τε ὑποζυγίων μήτε τῶν ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν καὶ κτῆσιν ἰδίαν. ἅπαντα δὲ ἀναθῆναι τῷ θεῷ, καὶ τὸ ἀμαλήκου ὄνομα τῆς μωυσέως καταχθονιωθῆναι ὑποτολῆς ἐξαλεῖψαι. ὁμολογεῖ δὲ ποιήσειν σαοὺλ τὰ προσταττόμενα· τὸ δὲ πειθαρχεῖν τοῦ θεοῦ τοῖς τὸν θεὸν, οὐκ ἐν τῷ ποιήσασθαι τὰ πρὸς τοὺς ἀμαληκίτας σπουδὴν λογίζομενος εἶναι μόνον, ἀλλὰ ἐν τῷ ἑτοιμότητα, ἐν τῷ τάχος ἀναβολῆς δὲ προσούσης ἐπὶ μᾶλλον ἐμφανίζει. ἀθροίζεται πᾶσαν τὴν δύναμιν, καὶ ταύτην ἐξαριθμήσας ἐν γαλγάλοις, εὑρίσκει τῶν ἰσραηλιτῶν ἔξω τῆς ἰούδα φυλῆς, τοὺς τριακοσιοστὰς μυριάδας. ἡ δὲ φυλὴ καθ' αὑτὴν ἐστι σπουδαίων τρισμυρίοι. σαοὺλ δὲ ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῶν ἀμαληκιτῶν χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους ἐπὶ τὸν χείμαρρον πέμπειν, ὡς μὴ μόνον ἐκ τοῦ φανεροῦ μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπιπίπτειν καὶ κυκλουμένους ἀναιρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, τρέπεται τοὺς πολεμίους καὶ διαφθείρει πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δὲ ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ προφητείαν ἐχώρησε, τῆς πόλεσι, τῶν ἀμαληκιτῶν προσέβαλε,

A Hac juvenis indole omnis multitudo ad dolorem & miſerationem flexa eſt, jurantq́; non laturos ſe ut occidatur Jonathas autor tam luculentæ victoriæ. atq́; ita juvenem irato patri eripiunt, & vota DEO faciunt, ut ipſum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum revertitur, cæſis circiter ſexaginta millibus hoſtium. Feliciter deinde regnavit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæſtinosq́; & Idumæos ac Amalecitas, & regem Obæ multas res geſſit proſpere. B Habuit autem liberos mares tres, Jonatham, Jeſum Melchiſum. Filiæ fuerunt ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patrueli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus vero & CisSauli pater germani fuêre Abeliæ filii. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunq́; hoſte congreſſus ſemper victor revertebatur, ita ut Hebræorum res ad felicem ſtatum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, ut C omnibus finitimis eſſent formidabiles. ex juventutis vero numero robore ac ſpecie præſtantiſſimum quenq́; in ſuum deligebat ſatellitum.

CAP. VIII.
Victoria Sauli contra Amalecitas.

SAmuel autem ad Saulum veniens, ait ſe ad illum miſſum à Deo, ut eum commonefaceret D electione Dei cæteris eum in regno prælatũ, atqve ideo par eſſe, ut ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipſe præſit populis, Deus autem & regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, ſunt mandata Domini. Qvoniam Amalecitæ Hebræos in deſerto multis affecerunt injuriis, dum egreſſi ex Ægypto in eam quam nunc tenent regionem proficiſcuntur, oportet juſto bello in eos vindicare, & devictos E internecione delere, ſævireqve in omnem ſexum ac ætatem, & has illis pro injuriis patribus olim illatis pœnas rependere: ac ne jumentis quidem aliisq; pecudibus parcere, aut inde qvicqvam prædæ nomine uſurpare, ſed omnia DEO ſacra eſſe, ut juxta Moyſis præceptum Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus eſt Saulus facturum ſe omnia: & ratus obedientiam in hoc conſiſtere, ſi non pareret tantum, ſed etiam quam celerrime mandata F exſequeretur, confeſtim omnes undiqve copias contrahit, & recenſito apud Galgala milite, absqve tribu Juda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex ſuo tantum delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terram cum exercitu irrumpens, pluribus locis inſidias circa torrentem diſpoſuit, ut non ſolum marte aperto eos G infeſtaret, ſed ex improviſo etiam per vias circumventos opprimeret. Poſtremo magno prælio in fugam verſos non prius perſequi deſtitit, qvam ad unum omnes ferro tolleret. Qvod opus poſteaquam ita ut divinitus prædictũ fuerat, ſucceſſit, oppidatim bellũ circumferre cœpit;

qvorum aliqvot machinis, alia cuniculis & operibus, nonnulla fame, siti aliisqve modis cum expugnasset, usqve ad mulieres & pueros cædibus grassatus est, nec crudele nec inhumanum hoc ratus: primum quod in hostem sæviret, deinde qvod jussu DEI, cui non parere periculosum est. Cepit etiam regem hostium Agagum, cujus magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, servare eum decrevit, idqve non ex DEI sententia, sed victus affectu proprio inconcessam miserendi licentiam suo periculo sibi usurpans. DEUS enim ita Amalecitas oderat, ut ne infantibus qvidem parceret, qvos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse voluit. Saulus autem regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem servavit, pluris ejus formam qvam DEI mandata faciens. Hoc ejus peccatum imitatus est mox populus. & ipsi enim jumentis ac pecoribus pepercerunt, in prædam contra DEI mandatum abactis, pecunias etiam cæterasqve opes diripuerunt, nihil perdentes nisi contemptibile. Itaqve devictis omnibus à Pelusio, qvæ urbs est in Ægypti finibus, usqve ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastavit, sola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, ut secederent, néve res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliqvid perveniret. Studere enim se eorum incolumitati, propter cognationem, qvæ illis cum Raguele Moysis socero intercedebat.

IX. Atqve ita Saulus ac si nihil esset prætermissum ex iis, qvæ propheta juxta DEI voluntatem de bello gerendo mandaverat, sed omnia fuissent ad ungvem observata, lætus victoria domum revertitur. DEUS autem offensus est, qvod regi erat parcitum, & qvod populus pecudes in prædam verterat, cum ipse neutrum permisisset. Iniqvum erat, cujus ope victoria contigisset, ejus mandata contemni, etiam si is mortalis aliqvis rex fuisset. Admonens igitur ea de re prophetam, ait se pœnitere Saulum elegisse, qui non curet jussa sua exequi, sed malit, quicquid ipsi visum fuerit, facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fusis precibus DEUM Saulo conciliare conabatur. At ille qvantumlibet à propheta rogatus, veniam regi non annuit, quod non placeret, peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis nascantur, quam ex nimia eorum, in quos peccatur, indulgentia: qvi dum lenitatis gloriam aucupātur, imprudentes majorem delinqvendi ansam offerunt. Postqvam igitur DEUS preces prophetæ non admisit, & satis apparuit flecti eum non posse, prima luce Samuel ad regem, Galgalis tum agentem, proficiscitur, hunc quam primum rex vidit, accurrens salutavit, dicens se gratias agere DEO pro victoria: omniaqve juxta voluntatem ejus esse peracta. Tum Samuel:

Ἐπὶ τὰς μὲν μηχανήμασι, τὰς δὲ ὀρύγμασιν. ἐπανόμους καὶ τείχεσιν ἔξωθεν ἀντωκοδομημένους, τὰς δὲ λιμῷ καὶ δίψει, τὰς δὲ ἄλλοις τρόποις σκηπλιορκήσας, ἐξ ἁπάντων κρατῶν. ἐπὶ σφαγὰς γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχώρησεν, οὐδὲν ὠμὸν οὐδ' ἀνθρωπίνης σκληρότερον ἀλλοτρίας φύσεως ἡγούμενος. πρῶτον μὲν πολεμίους ταῦτα δρῶν, ἔπειτα προσάγματι θεοῦ ᾧ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δὲ καὶ τὸν βασιλέα τῶν ἐχθρῶν ἄγαγον αἰχμάλωτον. οὐ θαυμάσας τὸ καλὸν καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινεν, ὅσα ἐπὶ τοῖς τοῦ κρείττονος βουλήσεσιν οὐ θεῷ, πάθεσι δὲ νικώμενος ἰδίοις, καὶ χαριζόμενος ἀκαίρως περὶ ὧν οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἰκτοῦ. ὁ γὰρ θεὸς οὕτως ἐμίσησε τὸ τῶν ἀμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεῦσαι πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γένεσθαι πέφυκε. σαοῦλος δὲ, αὐτῶν τὸν βασιλέα, καὶ τὸν ἡγεμόνα τῶν εἰς ἐσχάτας κακῶν ἔσωσε, τῆς μνήμης ὧν ἐπέστειλεν ὁ θεὸς, τὸ δὲ πολεμίου καλὸν ὑπεριδόντος πεποιήμενος. συνεξήμαρτε δ' οὕτω καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρεῖν αὐτὰ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, ταῦτα ἄλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ἐξεφόρησεν. εἰ δέτι μὴ ἀτυχοῦσι ἄξιον ἦν ὡς τι κτήσασθαι, διέφθειραν. νικήσας δὲ σαοῦλος ἅπαντας τοὺς ἀπὸ πηλουσίου τῆς αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διέφθειρε πλὴν τῶν πολεμίων, ὧν ἔλιπεν τοὺς τῶν σικιμιτῶν ἔθνος. ἔστι γὰρ ἐν τῇ μαδιανῇ χώρᾳ, μέσοι κατοικοῦντες. ὃς δὲ τῆς μάχης πέμψας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς ἀμαληκίταις κοινωνήσωσι συμφορᾶς. συγγενεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας ῥαγουήλ τοῦ μωυσέως πενθεροῦ, σῴζειν αἰτίαν ἔχειν. καὶ σαοῦλος μὲν ὡς μηδενὸς ὠφελοῦσας ὧν ὁ προφήτης ἐπέστειλε μέλλοντι τοὺς ἀμαληκίτας ἀφέρειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ἐπὶ πᾶσιν ἐκείνοις ἀκεραίοις πεφυλαγμένοις, νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, εἴκαδε πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεφε χαίρων ἐπὶ τῇ καταρθωμένοις. ὁ δὲ θεὸς, ἄχθεται τῇ τε τοῦ βασιλέως τῶν ἀμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοσκημάτων ἁρπαγῇ τοῦ πλήθους, ὅτι μὴ συγχωρήσαντος αὐτοῦ ταῦτ' ἐπράχθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ πολεμίους τῶν ἐχθρῶν, σκεύει τῷ ἰσχυὶ διδόντος αὐτῆς. καταφρονεῖσθαι δὲ καὶ ὠφελεῖσθαι, μηδὲ ὡς ἄνθρωπον βασιλέα. μεταμεῖσθαι οὖν ἔλεγε πρὸς τὸν προφήτην σαμοῦηλον, ὅτι τὸ χειροτονῆσαι βασιλέα τὸν σαοῦλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς κελεύσει πράττοντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαμοῦηλος ὠδύνηθη, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὠφελεῖν ἠρᾶτο τὸν θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ σαοῦλῳ καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τῷ συγγνώμην οὐκ ἐπένευσεν εἰς τὸν σαοῦλον αὐτὸν μὲν τῷ προφήτῃ, λογισάμενος οὐκ εἶναι δίκαιον ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παραιτήσεσιν. ἃ γὰρ ἐξ ἄλλης τινὸς φιλίας μᾶλλον, ἢ δι' κατεμαλακίζεσθαι τοὺς ἀδικουμένους. ἡρωμένους γὰρ δόξαν ὑπεικείας καὶ χρηστότητος, λωβᾶσθαι αὐτοὺς ταῦτα ἡγουμένους. ὡς οὖν ἀπέπεμψεν ἐθεὸς τῇ δ' προφήτῃ δεησομένῳ καὶ δηλονότι μὴ μεταμελόμενον, ἅμ' ἡμέρᾳ σαμοῦηλος εἰς γαλγαλα ὡδήγησε πρὸς σαοῦλον. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προσέρχει, καὶ καταπαυσάμενος, τῷ θεῷ φησὶν εὐχαριστῶ, δέντι μοι τὴν νίκην. ἅπαντα μὲν τοι τὰ κεκελευσμένα ὑπ' αὐτοῦ πεπράχθαι. σαμοῦηλος δὲ πρὸς δ' ἐπολαβών,

πόθεν

τὴν οὖν αἰτίαν τῶν φθεγμάτων εἶπε, καὶ τῶν προβάτων
βοῆς ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ δὲ, τὸν λαὸν τοῦτο εἰς θυσίας ἀπεκρύψατο τετηρηκέναι. τὸ μὲν γὰρ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἅπαν ἐξαφανίζειν κατὰ τὴν ἐντολήν. καὶ παρελθεῖν ἄλλον μηδένα, πρὸς δὲ αὐτὸν ἀγαγεῖν τὸν ἡγεμόνα μόνον αὐτὸν τὸν βασιλέα. περὶ δὲ τούτου ἐβουλεύσατο πρὸς ἀλλήλους εἶφασκεν. ὁ δὲ προφήτης, οὐ γὰρ θυσίαις ἔλεγεν ἥδεσθαι τὸν θεὸν, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις. ἔστι δὲ εἰσὶν, οἱ τῇ βουλῇ καὶ τοῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ καταδουλούμενοι, καὶ μηδὲν ἄλλο πράττεσθαι καλῶς ὑφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, ἢ ὅτι ἂν ποιῶσιν αὐτῷ κατὰ τὰ κελευσθέντα. κάλλα φρονεῖν γὰρ ἐν τῷ μὴ θύειν τινὰς, ἀλλ' ὅταν ἀπειθῶν δοκῇ. παρὰ τὸν ἐν τοῖς προσταττομένοις ὑπὸ ἀλλήλων καὶ μένειν τοῦ θεοῦ κελεύσαντος θρησκεύοντων θρησκείαν, ἢ τὰ ἐν πολλὰ καὶ πολυτελῆ καταθύσωσιν ἱερεῖα, ἢ τὰ ἐν κόσμον ἀναθήματα ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρωσι, δέχεσθαι αὐτὰ ὑμῶς, ἀλλ' ἀποστρέφεσθαι, καὶ ὑπόμνημα τῆς πονηρίας, οὐκ εὐσέβειαν ἡγεῖσθαι. τοῖς δὲ ἓν καὶ μόνον ὃ ὅτιπερ ἂν φθεγξάμενος ὁ θεὸς κελεύσῃ ὁ μὴ μνήμης ἔχειν, καὶ τοῦτο ἀναγκαῖον μᾶλλον ἢ ὠφελείας τινὸς τῶν ἄλλων αἱρεμένοις ἀπιέναι. καὶ ἔτι θυσίαν ἀπαιτεῖ παρ' αὐτῶν. καὶ ὠφελουμένου γ' ἂν ἢ λιτὰ, πενίας ἦθος τοῦ πολλοῦ ἢ ὠφελῆσαι τῶν πολυτελεστάτων δεξιῶσαι σὺν τούτοις ἄδει σαυτὸν δι' ὀργῆς ὄντα τοῦ θεοῦ. καταφρονήσας γὰρ καταμελήσας ὧν ἐπέστειλε. πῶς οὖν οἴει τὴν θυσίαν αὐτὸν προσβλέπειν ἐξ ὧν κατεσκεύην ἀποτελεσθησομένων, τοῦτο εἰ μὴ νομίζῃς ὅμοιον ὀλεθρου τὸ θῦσαι ταῦτα τῷ θεῷ. προσδόκα τοίνυν τοῦτο βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενος καὶ τοῦ ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενος ὕβρικας τοῦ θεοῦ ταῦτα ἠμέλησας. σὺ δὲ ὠφελοῦντος σοι θεοῦ ταῦτα ἠμέλησας. σὺ δὲ ἀδικεῖν ὡμολόγησε. καὶ τοῦ ἁμαρτίαν οὐκ ἠρνήσω. ὠφελοῦσαι γὰρ τὰς ἐντολὰς ὑ προφήτου. κ' μὴ τοι γε δεῖ. καὶ τ' λοιπ' τ' στρατιωτῶν φόβον μὴ κωλύσαι ἁρπάζοντας αὐτὸς τοῦ λείαν μηδὲ θύσαι. ἀλλὰ συγγνώσκει, καὶ πάλιν ἴσθι. φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τὸν ἁμαρτεῖν. παρεκάλει τ' προφήτην ἀποστρέψασθαι, θυσίας χαριστηρίους ὑπὲρ πλέονος τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ, ἐγὼ τ' θεὸν ἁμαρτάνομαι, ἀπὸ σοῦ.

A Qvî fit igitur qvod voces jumentorum & pecudum in castris audio? Respondit rex, populum hæc ad sacrificia reservasse, sed gentem Amalecitarum internecione juxta mandatum deletam, nemine superstite. Solum se captivum adducere eorum regem, de qvo ex prophetæ consilio se decretum. Ad hæc propheta respondit, non sacrificiis delectari DEUM, sed viris bonis ac justis. hos autem esse qui voluntati & mandatis ejus obsequvuntur, nihilqve à se recte fieri putant, nisi qvod juxta ejus præcepta fiat. Contemptum enim ejus consistere non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, unicumqve hoc & verum sacrificium non offerunt, ab his DEUM nec multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argentove fabricata vel postulare vel admittere: sed aversari hæc ut malitiæ magis qvam pietatis argumenta. Contra qvi id solum meminerunt qvod ab ipso jussum est, & mori mallent qvam inde discedere, his delectari, ac ne victimas qvidem ab his reqvirere, quod si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratius ab his accipere, qvam à qvocunqve alio vel ditissimo. Tu igitur, inqvit, scito te in iram DEI incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata ejus. Nam qvibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi forte idem esse putas, perire, & immolari DEO? Qvapropter expectabis amissionem regni & hujus potestatis, qua elatus contra autorem tuæ felicitatis mandata ejus neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & male fecisse, qvod verbis prophetæ non paruisset: metu tamen coactum se id fecisse, quod non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cavebo enim in posterum, ne in simile peccatum incidam. Rogabatqve, ut maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille vero qui prævidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

B C D E

Κεφάλαιον θ'.
Οτι σαμήλ ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα δαβίδην ὄνομα.

CAP. IX.
Samuel ad Davidem regiam potestatem transfert.

Σαὺλ δὲ, κατασχεῖν βουλόμενος τ' σαμήλ, ἐλαμβάνε τ' διπλοΐδος, ἐσθῆτος τ' ὁλκῆς ἀφ' πρεσβύτου ὁρμῆς ἀπιούσης τ' σαμήλ ῥωμφίας, διαρρήξαι τὸ ἱμάτιον. ὁ δὲ προφήτου τὴν βασιλείαν αὐτοῦ οὕτως οὕτω ἀφαιρεθεῖσαν φήσαντος, καὶ λήψεσθαι ταύτην, ἄμεινον ἐδικαίου. ἐμμένειν γὰρ τ' θεὸν τοῖς περὶ αὐτοῦ κεκριμένοις, ὡς δὲ μεταβάλλεσθαι καὶ τρέπειν τὴν γνώμην ἀνθρωπίνῃ πάθεσι ὄντος ὑ θεοῦ οὐχί. ὁ δὲ σαὺλ, ἀσεβῆσαι μὲν ἔλεγε, ἀγνοήσαι δὲ παθόντα τὰ πραχθέντα μὴ δύνασθαι. τιμῆσαί γε μέλειν αὐτὸν παρεκάλει δὲ πλήθους ἐρῶντος σοῦ αὐτοῦ προσκυνῆσαι τὸν θεὸν προσκυνῆσαι. δίδωσι δ' ὅτου σαμήλ αὐτῷ, καὶ συνελθὼν προσκυνεῖ τῷ θεῷ. ἄγεται δὲ καὶ ὁ τ' ἀμαληκιτῶν βασιλεὺς ἄγαγος πρὸς αὐτόν. ᾧ πυνθανομένου πῶς ἔχει πικρὸς ὁ θάνατος, εἶπεν ὡς σὺ πολλὰς μητέρας ἐξαίων ὅτι τέκνοις ἐδύρεσθε ᾧ πένθος ἄγειν ἐποίησας, ἴστως ἐδυνήσῃ ὅτι σαυτῷ ἀφαιρεῖται τοῦ μητέρα. καὶ κελεύει φόνευμα αὐτὸν ἐν γαλγάλοις

Tum Saulus retinere eum volens injecit manum in pallium: & qvia Samuel properantius discedebat, scissura facta est in vestimento. cumq; propheta dixisset, sic scindendũ ejus regnum, & perventurum ad virum justum & bonum. Deum enim in proposito manere, neqve similem esse homini natura mutabili: Saulus fatebatur Deum sibi merito infensum, sed factum infectum fieri non posse. Rogabatq; saltem hoc honoris sibi haberet, ut DEUM simul in præsentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & una cum illo adoratum ivit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarum. qui cum, ô mortem amaram, exclamasset, audivit à propheta: Qvemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamenta & luctum attulisti, ita æqvum est, ut ipse matri tuæ mœstitiam afferas: jussitq; eum ibid. in Galgalis

F G

interfici: ipſe vero reverſus eſt Ramatham. Rex vero tum demum ſentiens, in qvæ mala offenſo DEO perveniſſet, ad Gaba regiam proficiſcitur, 1. Reg. 16. qvod nomen collem ſignificat: nec poſt illam diem unqvam in prophetæ conſpectum venit. Samueli vero vicem ejus moleſte ferenti, DEUS hanc curam mittere juſſit, & aſſumpto ſacro oleo Bethlema proficiſci ad Jeſſæum Obedæ filium, & ex ejus filiis eum ungere, qvem ipſe indicaſſet ſibi regno dignum videri. Cumq; propheta diceret vereri ſe, ne ſi Saulus hoc ſenſerit, vel per inſidias vel etiam aperta vi perniciem ſibi moliretur, juſſus hac de re ſecurus eſſe, ad dictum oppidum pervenit. Eo loci magno hominum concurſu ſalutatus eſt, qværentibusq; adventus cauſam, ſacrificatum ſe veniſſe dixit. Peracto ſacro Jeſſæum ad epulas una cum filiis convocat: viſoqve natu maximo eximia ſtatura ac forma juvene, conjiciebat inde hunc eſſe regnaturum. Sed hac parte non eſt aſſeqvutus DEI providentiam. Percontanti enim, an hunc juvenem ungere deberet, qvem ipſe admiratus dignum regno ducebat, reſponſum eſt, non eadem ſpectare Deum qvæ homines. Tu, inqvit, viſa juvenis pulchritudine, jam ſatis dignum principatu exiſtimas: apud me vero non eximiæ corporis formæ præmium eſt regnum, ſed animi virtuti, & eum reqviro, qvi hac ſit perfecte excultus, pietateqve ac juſtitia, obedientia & fortitudine animum exornatus. His auditis propheta jubet Jeſſæum filios omnes oſtendere: moxqve & alii qvinqve adfuerunt. horum nomina juxta ætatis ordinem ſunt hæc: Eliabus, Aminadabus, Samma, Nathanael, Rael, Aſamus. His qvoqve viſis, qvi nihilo deteriores forma erant, propheta rogat DEUM, quisnam ex his eligendus eſſet, & audito qvod nullus, ſciſcitatur ex Jeſſæo, num qvos præterea liberos habeat. Qvo reſpondente, eſſe etiam unum nomine Davidem, qvi curam gerat gregum, propheta jubet, ut confeſtim vocetur: non enim licitum eſſe absqve illo ſacrum epulum celebrari. qui poſtqvam accitus à patre venit, adoleſcens colore flavus, & martium qviddam tuens, alioqvi liberali ſpecie, tum propheta ad patrem verſus ſubmiſſa voce, Hic eſt, inquit, qvem regnare DEO viſum eſt, & cum dicto accumbit, & proximum ſibi adoleſcentem collocat, ac deinceps patrem cum reliquis filiis. Depromit deinde ſacrum oleum, quo delibutum Davidem in aurem admonet, DEUM ita velle, ut regnum in populum obtineat: præcipitqve, ut juſtitiam colat, & operam det, ne unqvam à mandatis DEI diſcedat: Hoc enim pacto & regnum ejus fore diuturnum, & familiam univerſam illuſtre nomen conſeqvuturam: Palæſtinos quoque ab illo ſubigendos, & cum quibuscunqve gentibus congreſſus fuerit, ſemper victorem redituram, inſignemqve inde gloriam tam ſibi paraturum, quam poſteris relicturum. Poſt mandata Samuel domum proficiſcitur, ſimulq; numen deſerto Saulo ad Davidem commigrat.

ἀποθανεῖν. καὶ αὐτὸς μὲν εἰς Ἁρμαθὼν πάλιν ἀπῆλθεν· ὁ δὲ Σαοὺλος δεῦτερον αἰσθόμενος τῶν πρεσβυτέρων κακῶν ἐχθρὸν αὑτῷ τὸν θεὸν κατασκευάσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει Γαβά. σημαίνει δὲ βουνὸν ἐμπλεούμενον τὸ ὄνομα. καὶ μετ' ἐκεῖνον οὐκ ἔτι τῷ ἡμέραν εἰς ὄψιν ἔρχεται τῷ προφήτῃ. σαμουήλῳ δὲ λυπουμένῳ περὶ αὐτοῦ, παύσασθαι μὲν τὸ φρονεῖν ὁ θεὸς ἐκέλευσεν· λαβόντι δὲ τὸ ἄγιον ἔλαιον, εἰς Βηθλεμῖτιν ἀπελθεῖν πόλιν, πρὸς Ἰεσσαῖον παῖδα ὠδήδε. δεῖ γάρ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ὃν ἂν αὐτὸς ὑποδείξῃ βασιλέα χρησόμενον. ὁ δέ, δεδιὼς μὴ ὑπὸ μανθάνων Σαοὺλος ἀνέλῃ λοχήσας αὐτὸν, ἢ δ' ὃς φανερῶς, ἀπορρήτῳ δὲ θεῷ καὶ δόντι ἀσφαλείας ὁδὸν, εἰς τὴν προειρημένην ἦκε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντό τε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως ἐπηρώτων. ἔλεγε δὲ ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ θεῷ. παύσας οὖν τὴν θυσίαν, καλεῖ τὸν Ἰεσσαῖον μετὰ τῶν τέκνων ἐπὶ τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτῶν τὸν πρεσβύτατον τῶν υἱῶν καὶ μεγέθη καὶ κάλλει, ἔκρασεν ἐκ τῆς εὐμορφίας εἶναι τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. ἁμαρτάνει δὲ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας. ἐπερωτήσαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χρίσει τῷ ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον ὃν αὐτὸς ἐπεθαυμάκει, τῆς βασιλείας ἄξιον ἔκρινεν, οὐ τὰ αὐτὰ βλέπειν ἀνθρώπους ἔφη καὶ θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀποβλέπεις τοῦ νεανίσκου, καὶ δὴ τὴν ἡγῇ ἄξιον τοῦ βασιλεύειν εἶναι. ἐγὼ δὲ οὐ σωμάτων εὐμορφίας ἔπαθλον πιοῦμαι τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς, καὶ ζητῶ ὅς ἐστι ταύτης ἐκ τελέως εὐσεβείας, εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ πειθοῖ ἐξ ὧν τὴν ψυχῆς σωφροσύνῃ καλῷ κἀγαθῷ κεκοσμημένῳ. ταῦτα φράσαντος τοῦ θεοῦ, πέντας ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν Ἰεσσαῖον τοὺς υἱοὺς ἐπιδεῖξαι σαμουήλῳ. ὁ δὲ, πέντε ἄλλους ἐποίησεν ἐλθεῖν, ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος, Ἐλίαβος, ὁ δεύτερος Ἀμιναδάβος, σάλαλος ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος Ναθαναήλος, Ῥάηλος ὁ πέμπτος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἕκτος Ἀσάμος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ προφήτης, μηδὲν χείρους τοῦ πρεσβυτέρου τῆς μορφῆς, ἐπερώτησε τὸν θεὸν τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. ἐπόντος δ' ἀδέλφια, πυνθάνεται τοῦ Ἰεσσαῖ μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος δὲ εἶναι Δαβίδην τοὔνομα, παραμένειν δὲ ἐπὶ τῶν βοσκημάτων φυλακῆς ἀπημελεῖτο, κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχει. καταλιθῆναι γὰρ εἰς τὴν ἑνὸς χάριν οὐκ εἶναι δυνατὸν αὐτοῖς ἐκείνου μὴ παρόντος. ὡς δ' ἦκεν ὁ Δαβίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, πᾶσι ξανθὸς μὲν τὴν χρόαν, ὡραῖος δὲ τὰς ὄψεις ἐκάλος ἄλλως, ἦτος ἐστὶν εἰπεῖν ἡσυχῇ πρὸς αὐτὸν σαμουήλῳ ὁ βασιλεύειν δρέπας τοῦ θεοῦ. καταχλίνεται μὲν αὐτὸς, καταχλίνει δὲ ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον καὶ τὸν Ἰεσσαῖον μετὰ τῶν παίδων. ἔπειτα λαβὼν ὁ θεοῦ τοῦ Δαβίδου τὸ ἔλαιον, ἀλήφεται αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ οὖς ἠρέμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει ἔθ' ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ θεὸς ἤρηται. παρῆν δ' εἶναι δίκαιον ἐκ τῶν κατηκόου αὐτοῦ τὰ προστάγματα. ὅτε γὰρ αὐτὸς ἐβασίλευεν τὴν βασιλείαν ἐπὶ πολὺν χρόνον, καὶ τὸν εἴκοσι λαμπρὸν καὶ εὐδόκιμον ἤνεγκεν. καταστρέψεσθαι δὲ καὶ παλαισίνους, καὶ οἷς ἂν ἔθνεσι πολεμῇ, νικήσοντα, καὶ πρεῖσαι τὴν μάχην, κλέος τε ἀοίδιμον ζῶντά τε ἔχειν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν διαφυλάξειν. καὶ σαμουήλῳ μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραινέσας, πρὸς δὲ τὸν Δαβίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον, καταλιπὼν σαοὺλον.

καὶ ὁ

καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, τοῦ θείου πνεύματος εἰς αὐτὸν μεταποιήσαντος, τὸν σαοὺλ δὲ ἐπιλαβόμενον δαιμόνιον, πνιγμοὺς αὐτῷ καὶ σφαγὰς ἐπιφέροντα, ὡς τοὺς ἰατροὺς ἄλλην μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ εὑρεῖν. εἰ δέ τις εἴη ἐξάδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ἐπὶ κιννύρᾳ, τοῦτον ἐκέλευσαν ζητήσαντας ὁπόταν αὐτῷ προσίοι τὸ δαιμόνιον, καὶ παρεῖναι, πιεῖν ὑπὲρ κεφαλῆς ἐκείνου ψάλλειν, καὶ τοὺς ὕμνους ἐπιλέγειν. σαοὺλ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προσέταξε τοιοῦτον ἄνθρωπον. φησάντων δέ τινων τῶν παρόντων, ὡς βηθλεὲμ πόλει τεθεᾶσθαι ἰεσσαίου μὲν υἱόν, ἐπὶ ἤδη παίδα τὴν ἡλικίαν, εὐπρεπῆ καὶ καλόν, τὰ δ' ἄλλα πολλῆς παιδὸς ἄξιον, καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικῶν ἄκρον. πέμψας πρὸς τὸν ἰεσσαῖον ἐκέλευσεν ἀποστεῖλαι αὐτῷ τὸν δαβίδην, τὰ πρόβατα ἀφεσταότα. βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν ἐπὶ τῇ εὐμορφίᾳ καὶ τῇ ἀνδρίᾳ ἀκηκοὼς τοῦ νεανίσκου. ὁ δὲ ἰεσσαῖος πέμπει τὸν υἱόν, καὶ ξένια δοὺς, κομίσαι τῷ σαοὺλ ἐλθόντα δὲ, ἡδέως εἶδε. καὶ πάσης ἐστολοφόρουν, ἀλλ' ἁπάσης εἶχε τιμῆς. ἐξῃρέθη γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὰ δόματα τὰ δαιμόνια παρεκάλει ἐπάσαι αὐτῷ τὸν δαβίδην κελεύων, ἡδέως γὰρ αὐτῷ βλέπεσθαι τὸν παρόντα. τὰ δὲ οὐκ ἀντιπίπτων τῷ σαοὺλ, συνεχώρησεν ἢ κατέχειν.

A qvo factum est, ut hic concepto divino spiritu prophetare inciperet, Saulus vero in morbum dæmoniacum incideret, ita ut præfocari ac strãgulari videretur, nec aliam opem invenirent medici, quam si quis peritus excantator adhiberetur: monueruntqve ubiqve inqvirendum, qui quoties rex à dæmone agitaretur, stans ad caput ejus voce ac fidibus sacros hymnos caneret. Cumqve rex sine mora qværi talem mandasset, qvidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Jessæi, adolescentem liberali forma, & præter aliam honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Jessæum abducturi Davidem à gregibus: nunciantqve patri, regem audita adolescentis tam forma quam virtute, cupere ipsum videre. Paruit Jessæus, simulqve munera per filium regi misit. Cumqve venisset, confestim à rege admodum læto in satellitium assumitur, in magno apud eum pretio habitus. Qvoties enim à dæmone agitaretur, unicum erat in excantatione remedium: & solus David hymnos ad cinnyram accinens, regem ad sanam mentem reducebat. Impetratum est igitur à Jessæo, ut filium apud regem degere pateretur, quandoquidem tantopere ejus præsentia delectabatur.

Κεφάλαιον ί.
Αλλη στρατεία παλαιστινῶν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους.

CAP. X.
Expeditio nova Palæstinorum contra Hebræos.

Χρόνοις δ' ὕστερον οὐ πολλοῖς οἱ παλαιστινοὶ συνελθόντες, καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες, μεγάλην, ἐπιᾶσι τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ μεταξὺ σωχοῦς καὶ ἀζήκου καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀντεξάγει δ' αὐτοῖς τὴν στρατιὰν καὶ σαοὺλ ἐπὶ λόφου στρατοπεδούμενος, ἀναγκάζει τοὺς παλαιστινοὺς τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ἐπὶ ὁμοίοις δέ τινος ὄρους ἀντικρὺ καταληφθέντος ὑπὸ σαοὺλ στρατοπεδεύσασθαι. διέχουσι δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσου αὐλώνων τῶν ὀρῶν ἐφ' ὧν ἑώ. καταβὰς οὖν τις τῶν παλαιστινῶν στρατοπέδου, γολιάθου ὄνομα, πόλεως ἦν γάτης, ἀνὴρ παμμεγέθης. ἑξαπήχεις γὰρ πηχῶν τεσσάρων καὶ σπιθαμῆς, ὅπλα τῇ φύσει σώματος ἀναλογοῦντα περικείμενος, θώρακα μὲν γὰρ ἐνεδέδυτο χαλκοῦν ἄγοντα πέντε χιλιάδας σίκλων, κόρυθα δὲ κνημῖδας χαλκᾶς ὁπλίας εἶχεν ἑώ ἀνδρὸς ἕτω. ἐφαδόζου τὸ μέγεθος σχεπάσαι μέρη. δόρυ ἦν ἑώ, οὐ κέφον βάστυγμα δεξιᾶς, ἀλλ' ἐπὶ τῶμον αὐτὸ ὤμων ἔφερεν. εἶχε δὲ καὶ λόγχην, ἑξακοσίων σίκλων. ἵππον δ' ἐπόλει βαστάζοντες τὰ ὅπλα. στὰς πόρρω ὁ γολιάθος ἕτος μεταξὺ τῶν φαλαγγῶν, βοᾷ πρὸς μονομαχίαν τοὺς ἑβραίους λέγων. μάχης μὲν ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς γὰρ ἀναγκαίως στρατιὰν ἡμῶν συμπεσεῖσαν κακοπαθήσειν. δότω δ' ἐξ τις ἐμοὶ μάχεσθαι τῶν ὑμετέρων, καὶ βραβεύσει τὸ τοῦ πολέμου τέλος τοῦτο τῷ νενικηκότι. δουλεύσουσι γὰρ ἐκεῖνοι τοῖς ἑτέροις, ὧν ἂν νικήσας ἡγῆται. πολὺ δὲ κρεῖττον εἶναι καὶ σωφρονέστερον ἑνὸς κινδύνῳ λαβεῖν ὃ βούλεσθε ἢ τῶν πάντων. ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τῶν οἰκείων στρατόπεδον. τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους, καὶ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἐπιλείπων προκαλούμενος ἐπὶ τοῖς προειρημένοις τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγήναι αὐτὸν τὸ σαοὺλ

Aliquanto autem post Palæstini conscripto numeroso exercitu bellum Israelitis intulerunt, & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus ducto in hostem exercitu effecit, ut prioribus castris relictis in munitiorem qvendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle qvadam inter utrosqve intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: qvatuor enim cubitos uno palmo superabat, vastos artus convenienti armatura protectus. Thorax qvinqve millia siclorum pendebat, huic moli respondebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam. pone seqvebatur armatorum phalanx. Hic cum inter utramqve aciem constitisset, immani voce sublata: Qvid opus est, inqvit, Hebræi ancipitem Martis aleam vos subire? Date mihi adversarium & duorum periculo decernatur, penes utros futura sit victoria: ut qvorum miles succubuerit, alterius partis jugum ex pacto suscipiant. præstat enim unum aliqvem, qvam totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retro ad suos revertitur. Seqventi die rursum procedens eisdem verbis est usus: atqve ita per qvadraginta dies provocare hostem prædictis conditionibus non destitit, stupente Saulo

XI. 1. Reg. 17.

cum universo exercitu: qui prodibant quidem in aciem, sed à neutris initium pugnæ fiebat. Ad hanc expeditionem profecturus Saulus Davidem remiserat patri, contentus tribus aliis ejus filiis, qui tùm signa regia sequebantur, isqve ad gregum curam intermissam se receperat. Sed dum bellum ducitur magis quam geritur, missus à patre venit in castra, visurus quo in statu res essent, & fratribus necessaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & jam insolentior exprobrat, ne unumquidem esse inter Hebræos, qui in singulare certamen descendere audeat. Forte tum David cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domesticis, auditisqve barbari conviciis graviter commotus, se paratum dixit, ut hostem excipiat. At Eliabus maximus fratrum objurgat hominem, per imperitiam rerum supra quam ætatem ejus deceat ferocientem, addens satius esse, ut ad patrem ac greges quam primum revertatur. reveritus est David fratrem, nihilominus apud alios milites professus est sibi non deesse animum ad singularem pugnam, ita ut celeriter ad regem de hoc sit perlatum. quare accitus & jussus, quid vellet, dicere, Non est, inquit, rex cur abjiciamus animos aut formidemus. Ego congressus cum hoste insolentiam ejus compescam, & elatum ac ferocientem prosternam, & ex terribili deridendum reddam: tantoque erit tua simul & tuorum illustrior gloria, quod ab adolescente magis quam viro hostis devictus videbitur. Saulo vero laudante generosum ejus animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Non est, inquit, quod dubites: nam hæc DEO fretus polliceor, cujus favorem jam non semel expertus sum. Qvum enim paternos greges pascerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipsamqve feram in me impetum vertentem cauda correptam, soloqve afflictam occidi: neqve mitius tractavi ursum greges invadentem: & hanc quoqve belluam nihilo pluris facio, qui cum in DEUM atqve homines convicia evomat, non patietur cæleste numen impune hoc illum auferre, sed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam prompta audacia juvenis, ut rex omnia fausta precatus ad pugnam eum mitteret, instructum prius thorace regio simulqve ense ac galea. Tum David qui armis gestandis non assveverat, gravari se his magis quam muniri sentiens, Tuus sit, inqvit, hic ornatus, qui gestare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capessere. & cum dicto arma deponit, baculumqve tantum assumit: & conjectis in peram quinqve lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hostem properat. Hunc apparatum postqvam vidit barbarus, adeo contempsit, ut per ludibrium percontaretur,

καὶ τῶν σφαγίων. καὶ παρεπέμποντο μὲν ὡς εἰς μάχην, οἱ δ' ἦρχοντο ὑπ' εἰς χεῖρας. Δαβίδης δ' ὁ πολέμιος συνεχῶς τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς παλαιστινοῖς, σαοὺλ δ' ἀπέστειλε τὸν Δαβίδην πρὸς τὸν πατέρα ἰεσσαῖον, ἀρκούμενος αὐτοῦ τοῖς τρισὶν υἱοῖς, οἷς ὅπερ συμμαχίαν καὶ τοὺς κινδύνους ἐπέμενεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὅτι τὰ πάμνια, πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων ἐφοδεύσαι. ὕστερον δὲ γολιάθου πάλιν ἐλθόντος καὶ προκαλουμένου καὶ ὀνειδίζοντος, ὅτι μηδεὶς ἐστιν ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς ὃς εἰς μάχην αὐτῷ πολμᾷ καταβαίνειν. μεταξὺ τῶν ἀδελφοῖς ὁμιλῶν Δαβίδης περὶ ὧν ἐπέστειλεν ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφημοῦντος τὸν στρατὸν καὶ κακίζοντος δ' παλαιστὴν ἠνιάκησε. καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ εἶπεν ἑτοίμως ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ πολεμίῳ. πρὸς ὃν ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν ἐλίαβος ἐπετίμησεν αὐτῷ, πλημμελέστερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἁμαρτὴν δ' προσήκοντι εἰπών. ἐκέλευσέ τι πρὸς τὰ πάμνια καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν καταλιπόντα τὸν ἀδελφόν, ἐπεχώρησεν, καὶ πρός τινας τῶν στρατιωτῶν ἀπελάλησεν ὅτι θέλει μαχεῖν τῷ προκαλουμένῳ. δηλωσάντων δ' εὐθὺς τῷ σαούλῳ τὸν δ' νεανίσκου προαίρεσιν, μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. κ' πυθομένου τι βούλεται καὶ λέγει, μὴ πεπεικέναι εἶπεν ἐξωφρονημένα, μηδ' εὐλαβεῖσθαι ὦ βασιλεῦ. καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τὸν ἀλαζονείαν δ' πολεμίου χωρήσας αὐτῷ ἀλλὰ μαχῆς, καὶ τὸν ὑψηλὸν καὶ μέγαν ὑπ' ἐμαυτοῦ λάβω. ἡδοιτο μὲν αὐτὸς ὕτω καταγέλαστον ἔνδοξον ἢ τὸν σὸν στράτευμα, εἰ μηδ' ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένου καὶ πιστευομένου φάλαγξιν καὶ μάχας, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι δοκοῦντος ἐν ταύτῃ ἔχοντος ἡλικίαν ὑποθήνοι. δ' δὲ σαοὺλ, τὸ μὲν πολμηρὸν αὐτοῦ καὶ τὸν εὐψυχίαν θαυμάζοντος, οὐ θαῤῥοῦντος ἢ ἐπ' αὐτῷ διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἀθενέστερον εἶναι διὰ ταύτην πρὸς εὐδοτε πολεμεῖν μάχαις λέγοντος, ταῦτ' εἶπε Δαβίδης ἐπαγγέλλομαι τῷ θεῷ θαῤῥῶν, ὅτι μετ' ἐμοῦ. πεπείραμαι γὰρ αὐτοῦ τῆς βοηθείας. λέοντα γὰρ ἐπελθόντα μου ποτὶ τοῖς πομνίοις, καὶ ἁρπάσαντα ἄρνα διώξας καταλαμβάνω, κ' τὸν μὲν ἄρνα ἐκ δ' στόματος ἐξαρπάζω δ' θηρός. αὐτὸν ἢ ὁρμήσαντα ἐπ' ἐμὲ, τῆς ἀρᾶς βαστάσας, κ' προσῆξας τῇ γῇ, διαφθείρω. ταὐτὸ δὲ καὶ ἄρκτον ἀμυνόμενος διαπεφόνευμαι. νομίζέσθω δὴ κ' ὁ πολέμιος ἐκείνων εἶναι τ θηρίων, ὀνθδίζων ἐκ πολλῶ τὸν στρατὸν κ' βλασφημῶν ἡμῶν τ θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον ἐμοὶ ποιήσει. τῇ προθυμίᾳ τοιαύτῃ καὶ τῇ πίστει δ παιδὸς ὅμοιον ἡγεῖται τέλος. ὧδε δ' θεοῦ σαοὺλ εὐξάμενος, ἀποδέχεται πρὸς τὸν μάχιμον. καὶ περθεὶς αὐτῷ τὴν αὐτ θώρακα, καὶ περιζώσας τὸ ξίφος, καὶ περικεφαλαίαν ἁρμόσας, ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ δαβίδης, βαρυνόμενος ὑπὸ τ ὅπλων, ἐκ ἐγυμνάσθη γὰρ, ὁ δὲ μεμαθήκει φέρειν ὅπλα, ταῦτα μὲν εἶπεν ὦ βασιλεῦ, σὺς ἔσω κόσμος δ' καὶ βαστάζειν δυναμένου. συγχώρησον δὲ ὡς δούλῳ σου, καὶ ὡς ἐγὼ βούλομαι μαχεσθῆναι. πάντα οὖν τὰ ὅπλα, καὶ τὸν βακτηρίαν δραμὼν, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάῤῥου βαλὼν εἰς τὸν πήραν τὸν τριμυκίου, καὶ σφενδόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ὅπερ τὸν γολιάθου ἐπορεύετο. καταφρονεῖ δὲ οὕτως ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον, καὶ προσίσχυσεν, ὡς οὐχ ἕως πρὸς ἄνθρωπον ὅπλα νενόμιζεν ταῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι. οἷς δὲ κύων ἀπελαυνόμενος καὶ φυλαττόμεθα. μὴ αὐ-

μὴ αὐτὸν ἀντὶ ἀνθρώπου κυνία ὅπλα δοκεῖ; ὁ δ' οὐχὶ A num se canem putaret, qui armis ad canes arcendos aptis instructus ad pugnam prodiret. Imo cane vilsiorem, respondit David. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conviciatus, minatus est se cadaver ejus frustatim feris alitibusq; pabulo sparsurum. Tum David, Tu me invadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi vero pro armatura DEUS est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est, auferam enim tuum caput, & reliqvum truncum canibus tui similibus laniandum relinqvam: & discent omnes quod DEUS curam Hebræorum habet, ejusq; providentia vires nobis simul atq; arma suggerit: sicut contra ubi ejus favor deest, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis gravior qvam ut procurrere posset, magnis passibus in juvenem ac inermem contemptim ferebatur.

C

Κεφάλαιον ιά'.
Μονομαχία Δαβὶδ πρὸς Γολίαθον καὶ ἧττα τῶν Παλαιστινῶν.

Ἀπαντᾷ ὁ νεανίσκῳ μὴ συμμάχῳ μὴ βλεπομένῳ τῷ πολεμίῳ. θεὸς δ' ἦν ἔτῳ. καὶ ἀνελόμενος ἐκ τῆς πήρας ὧν εἰς αὐτὸν κατέτηκεν ἐκ B χειμάρρου λίθον ἕνα, καὶ ἁρμόσας τῇ σφενδόνῃ βάλλει σὺν τὸν Γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, καὶ διῆλθεν ἕως ἐγκεφάλου τὸ βληθέν. ὡς δ' οὗτος παρωξέντα πρόσω τὸν Γολίαθον σὺν τῷ ὅπλῳ. δραμὼν δ' ἐφίσταται τῷ πολεμίῳ κειμένῳ, καὶ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ σκείνου, μαχαίραν οὐκ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. πεσὼν δ' ὁ Γολίαθος, ἧττα καὶ φυγὴ γίνεται παλαιστινοῖς. τὸ γὰρ δοκιμώτατον ἰδόντες ἐρρίμμενον, καὶ ὡσεὶ τῶν ὅλων δέσποτης, σὺν ἔτι μένειν διέγνωσαν. ἀλλ' αἰσχρᾷ καὶ ἀκόσμῳ φυγῇ ὡρμηκότες αὐτὸς, ἐξαρπάζειν τῶν κινδύνων ἐπειρῶντο. σὺν λῷ δ' ἦν καὶ πᾶς ἑτέρωθεν στρατὸς, ἀλαλάξαντες σκηνοῦσιν ἔσω αὐτούς. καὶ πολλοὺς ἀποσφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τῶν Γίττης ὁρίων καὶ τῶν πυλῶν τῶν Ἀσκάλωνος. καὶ θνήσκουσι μὲν τῶν παλαιστινῶν εἰς τρισμυρίους, δὶς δ' τοσοῦτοι τραυματίαι γίνονται. σὺν λῷ δ' ἐπιστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, διαρπάζει τὸ χαράκωμα καὶ ἐνέπρησεν. τὴν δὲ κεφαλὴν τοῦ Γολιάθου Δαβὶδ εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, καὶ τὸν ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῷ θεῷ. φόνον δὲ καὶ μῖσος ἔσχε πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσι. ὑπαντῶσαι γὰρ τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μετὰ κυμβάλων καὶ τυμπάνων καὶ παντοίας χαρᾶς, ᾖδον αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς πολλὰς σὺν λῷ ἀπώλεσε παλαιστινῶν χιλιάδας, αἱ παρθένοι δὲ, ὡς μυριάδας Δαβὶδ ἀφαιρήσεται. τούτων δ' ἀκούων ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲν ἔλαττον τῆς μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ δὲ τῶν μυριάδων πλῆθος ἀναπτεῖται τοῦ νεανίσκου, καὶ λογισάμενος μηδὲν οὕτως μετὰ λαμπρᾶν εὐφημίαν ἢ τὴν βασιλείαν ὑστερεῖν αὐτοῦ, φοβεῖσθαι καὶ ἐπιβουλεύειν ἤρξατο τὸν Δαβίδην. καὶ τῆς μὲν πρώτης τάξεως, ἐπεὶ τοῦ δέει πλησίον αὐτοῦ καὶ λίαν ἐγγὺς ἐδόκει, ἐποίησε γὰρ αὐτὸν ἐπιλοφόρον, μετασήσας, ἀποδείκνυσι χιλίαρχον, δοὺς αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν, ἀσφαλεστέραν δὲ ὡς ἐνόμιζεν αὐτῷ. ἐβούλετο γὰρ εἰς τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδυνίοις τεθνηξόμενον. Δαβὶδ δὲ παντοχοῦ τὸν θεὸν ἐπαγόμενος ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο, κατώρθου καὶ διεπραγῶν ἐβλέπετο,

CAP. XI.
Singulare certamen Davidis & Goliathi, sequtaque Palæstinorum clades.

HUic David impigre occurrit, occultum adjutorem DEUM secum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc selectum è torrente unum lapidem, funda rotatum tanta vi in adversam hostis frontem infligit, ut ad cerebrum usqve penetraverit: quo ictu sopitus Goliathus in faciem est prostratus. Accurrit victor alacris, & qvod ipse inermis esset, suo sibi gladio barbarum obtruncat: tantumqve in eo momenti fuit, ut è vestigio Palæstini terga verterent. Videntes enim præstantissimum ex suis jacere, nullam amplius spem superesse rati, turpi ac ignominiosa fuga periculo se eximere conabantur. Tum Saulus & universus Hebræorum exercitus sublato militari clamore in trepidos irruunt, & qvotqvot assequi poterant cædentes, usqve ad Gittæ fines ac portas Ascalonis persequuntur. Ceciderunt qve Palæstinorum triginta millia, & duplo plures sunt vulnerati. Saulus vero à persequendo reversus castra hostium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi David in suum tentorium reportavit & gladium ejus DEO consecravit.

Motus deinde invidia Saulus cœpit clam Davidem odisse, hac potissimum occasione. Cum enim victor cum exercitu reverteretur, honoris causa obviam venerunt ei mulierum ac puellarum chori ad cymbala ac tympana canentes. mulierum cantio fuit, Saulum millenos hostes profligasse: virginum item, Davidem decies millenos sustulisse. Itaq; audiens decuplo potiores victoriæ partes adolescenti tribui, & ratus post tam glorioſum testimonium nihil ei superesse sperandum nisi regnum, suspectum eum habere cœpit: & parum tutum putans armatum circa se versari, ex satellite tribunum fecit, non tam illius honori qvam suæ securitati consultum volens, ut sæpe hostib. objectum aliqvis casus è medio tolleret. David autem nusqvam divina ope destitutus, qvocunq; mitteretur rem feliciter gerebat:

1. Reg. 18.

ut ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum gratioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore ejus caperetur, ita ut ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitii cauſam. Promitto, inquit filiæ conjugium, ſi ſexcenta hoſtium capita afferat. Scio illum honoris avidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos invaſurum: id quod mihi bonum erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Davidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ conjugium ſit affectus. Qui cum indicaſſent ei, quod ob gratiam qua cum apud regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certe non item, qui conſcius mihi ſum quam plebejis ortus ſim natalibus. Quo renunciato Saulus ad domeſticos: Dicite, inquit, nihil memorari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quam elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliisqve virtutibus præcellentem, quales in ipſo jam comperi. poſcere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum, quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Palæſtinorum, & ſexcenta ejus gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum non vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis convenire. Qvibus auditis David putans ſyncere à rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neqve expendens negocii difficultatem, cum ſuo ſodalitio ad imperata exeqvenda properat: & hic quoqve, ut in cæteris propitium numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſa ſignum victoriæ ad regem retulit, promiſſi eum admonens.

2. Reg. 17.

ὡς δὲ ὑπερβολὴν τῆς ἀνδρείας τὸν τε λαὸν αὐτοῦ ἐρᾶν καὶ τὴν παῦλου θυγατέρα παρθένον ἔτι οὖσαν, λαβεῖν ἔρωτα, καὶ δ' πάνυ ὑπερκρατοῦντ' ἦλθεν φανερὰν καὶ Δαβίδην ἅμα βουλὴν ἔσεσθαι τὸν πατέρα. ὁ δ' ὡς ἀφορμὴν ζητοῦντι τῆς ὑπὸ δαβίδην ὑπάρξεως, ἡδέως ἤκουσε. καὶ δώσειν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς τοὺς τὸν ἔρωτα μεμνυκότας αὐτῆς ἔφη, γνησιωμένον ὑπωλείας, καὶ κινδύνων ἄριστον αὐτῷ λήψομένῳ. καλεσαγγέλλει δὲ εἶπεν αὐτῷ τὸν τῆς θυγατρὸς μὴ γάμον, ἂν ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τ' πολεμίων. ὁ δ', ὡς γέρως ἄτω λαμπρὸν προτεθέντος, ὡς βουλόμενος ἐπ' ἔργῳ θαβίλῳ καὶ ἀπίστῳ λαβεῖν κλέος, ὁρμήσας μὲν ὑπὲρ τὴν πᾶξιν, διαφθερεῖσθ' δ' ὑπὸ τῶν παλαιστινῶν, ὡς χωρήσαι μοι τὰ κατ' αὐτὸν ἀπράγμονα, ἀπαλλαγησόμενος δὲ αὐτὸς δι' ἄλλων αὐτὸν, ἀλλ' οὐχὶ δι' ἐμαυτοῦ κτείνας. διαπεμψάμενοι δ' τῆς δ' δαβίδος διανοίας κελεύσειν τοὺς οἰκέτας λαμβάνειν, πῶς ἔχοι πρὸς τὸ γήμαι τὴν κόρην. οἱ δ' ἠρέσαντο διαλέγεσθαι πρὸς αὐτὸν, ὅπως ἔργον μὲν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σαοῦλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας. βούλεται δ' αὐτῷ κηδεῦσαι τὴν θυγατέρα. ὁ δ', μικρὸν ἄρα ὑμῖν εἶπε δοκεῖ γαμβρὸν ἦλθεν βασιλέως. ἐμὲ δ' οὐχὶ πιστὸν φαίνεται, καὶ μάλιστα ἐν τοσούτῳ, καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀμοίρων. σαοῦλος δ' ἀγνοούντων αὐτὸ τοὺς οἰκετῶν τὰς δ' δαβίδος ἀποκρίσεις. ὁ χρημάτων ἐφη δεῖσθαι με φράζετε αὐτῷ, ὑδὲ ἑδνῶν. ἀπεμπολῶν γὰρ ἐστιν ἔτως τὴν θυγατέρα, μᾶλλον ἢ συνοικίζων. γαμβρὸν δ' ἀνδρείαν ἔχοντα καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν πᾶσαν, ἣν ἐραῖν ὑπάρχουσαν αὐτῷ. βούλεται δή μοι παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ἀντὶ δ' γάμου τῆς θυγατρὸς, ὁ χρυσὸν ὁδ' ἄργυρον, ὁδ' ὅπως ταῦτ' ἐκ τῶν πατρῴων οἰκιῶν κομίσῃ, παλαιστινῶν δ' τιμωρίαν καὶ κεφαλὰς αὐτῶν ἑξακοσίας. αὐτῷ τι γὰρ ἐμοὶ τούτων ὑδὲν ἂν οὕτω παθεινότερον οὔτε λαμπρότερον δῶρον γένοιτο. τῷ παιδίμου πολὺ τ' νενομισμένων ἐδνῶν ζηλωτότερον, τὸ συνοικεῖν ἀνδρὶ πιστῷ καὶ μαρτυρημένῳ τὴν πολεμίων ἡτταν. κομισθέντων δ' τούτων πρὸς τὸν δαβίδην τῶν λόγων ἡδεῖς, τὸν σαοῦλον ἐπουδαχέναι νομίζων αὐτῷ πεῖ τ' συγγνώμην, οὐδὲ βουλόμενος, ἀλλ' εἰ δυνατὸν ἦ δύσκολον ἐστι τὸ προκείμενον ἔργον τῷ λογισμῷ πεῖσαι, ὥρμησεν ὡς τοὺς μ' τῆς ἑταιρίας ὑπὸ τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ὑπὲρ δ' γάμου καταγγελλομένην πᾶξιν. καὶ ὁ θεὸς δὲ τῷ ὁ πάντα πιῶν ὁμαρῆ καὶ δυνατὰ, δίδοῖ τῷ δαβίδῃ. κτείνας δὲ πολλοὺς, κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτόμων, ἦκε πρὸς τὸν βασιλέα, διὰ τῆς τούτων ὑποδείξεως τ' ἀντὶ τούτων γάμον ἀπαιτῶν.

CAP. XII.

Saulus Davidis fortitudinem admiratus filiam ei in matrimonium collocat.

1. Reg. 19.

SAulus autem non valens tergiverſari, quod turpe duceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham.

XII. Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutavit. Videns enim favorem Davidis & apud Deum & apud populum augeri, parum tutum hoc exiſtimavit vel regno ſuo vel vitæ: & cum durum eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decrevit: ejusq; necis Jonatham filium cum domeſticorum fidiſſimis miniſtros

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς θαυμάσας τὸν δαβίδην τῆς ἀνδρείας, συνοικίσειν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαοῦλος.

ΣΑοῦλος δ' οὐκ ἔχων ἀναφυγεῖν ἐκ τ' ὑποχημένων, αἰσχρὸν δὲ ὑπολαμβάνων, ἢ ψεύσασθαι δοκεῖν, ἢ δι' ὑποβολὴν, ἵν' ὡς ἀδυνάτοις ὑπὸ χεῖρα ὁ δαβίδης ἐναποθάνῃ τ' γάμον ἐπηγγείλατο, δίδωσιν αὐτῷ θυγατέρα μελχὰν ὄνομα. ἔμελλε δ' οὐκ ὀλίγα τοῖς γεγυμνωμένοις ἐμμένων σαοῦλος. ἄρχε γὰρ ὁρῶν δ' τὸν δαβίδην ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ ὑπὸ τοῖς ὄχλοις δοκιμαζόμενα, καὶ δείσας τ' φόβον ἐκ ἔχων ἀποκρύψασθαι μεῖζον μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ πατέρα στρηθῆναι συμφορᾷ δεινῇ, κτεῖναι τ' δαβίδην διεγνώκει. καὶ πρὸς τοῦτ' τ' ἀναίρεσιν αὐτῷ, ἰωνάθῃ τε τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις

τῆς οἰκετῶν. ὁ δὲ, τ πατρὸς τῆς ἐπὶ τῷ δαβίδη μεταβολῆς θαυμάσας, οὐκ ἐπὶ μειρακίοις δοκοῦσι τῆς πολλῆς εὐνοίας, ἀλλ' ἐπὶ θανάτῳ γνωρίμῳ, καὶ τ νεανίσκου ἐραστῶν, καὶ τ ἀρετὴν αὐτοῦ καταδήλῳ, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ τ πατρὸς ἀποβρήτον καὶ τ προαίρεσιν. συμβουλεύει μὲν τοι φυλάττεσθαι γνώμονα σκοπῶν τ ἐπιοῦσαν ἡμέραν. αὐτὸς γὰρ ἀσπασάμενος τὸν πατέρα. κἂν δέ κεν φανεὶς αὖθις ἀλλαλεχθήσεσθαι πρὸς αὐτόν, καὶ τὴν αἰτίαν μαθήσεσθαι καὶ ταύτην ἐκφαυλίσειν, ὡς οὐ θεμιτὸν ἐπ' αὐτῇ κτείνειν τοσαῦτα μὲν ἀγαθὰ τὸ πλῆθος ἐργασάμενον, εὐεργέτην δ' αὐτὸ γεγενημένον, δι' ἃ καὶ συγγνώμην ἂν ἐπὶ τοῖς μείζοσι ἁμαρτήμασιν εἰκότως εὕροιτο. δηλώσω δέ σοι τ ἀ πατρὸς γνώμην. δαβίδης γὰρ πεισθεὶς συμβουλίᾳ χρήσῃ, καὶ ἐξίκῃ τῆς ἀβασιλέως ἕψεως.

A esse voluit. Qvi demiratus patris inconstantiam, qvod non solum amare talem juvenem desiverit, sed mortem etiam ejus expeteret, tum propria benevolentia, tum virtute hominis motus, secretam patris voluntatem ei nunciat: simulq; consulit, ut saluti suæ mature fuga prospiciat, nec in seqventem diem usqvam in propinqvo appareat. Interim, inquit, ego patrem salutabo, & nactus occasionem de te mentionem injiciam, & cognita indignationis causa, refellere eam conabor. Nullam enim existere posse idoneam rationem, cur optime & de republica & de rege meritus opprimi debeat. Nam etiam si quid peccatum sit, oportere hoc pristinis ejus meritis donari. post colloqvium autem certiorem te de patris animo faciam. Paruit huic consilio David, seqve qvam primum è conspectu regis subtraxit.

B

Κεφάλαιον ιγ'.
Οτι ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι τὸν δαβίδην.

CAP. XIII.
Qvod Rex Davidi necem sit molitus.

C

Τῇ δὲ ἐπιούσῃ πρὸς τὸν σαοὺλον ἰωνάθης ἐλθὼν, ὡς ἱλαρώτερόν τε καὶ χαίροντα κατέλαβεν, ἤρξατο λέγων αὐτῷ περὶ δαβίδ πρόφερθεν. τί καὶ ἐγκλήσεις μικρὸν ἢ μέγιστον ἀδίκημα ὦ πάτερ προσπαίξας ἀνελεῖν ἄνδρα, μέγα μὲν αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ὄφελος γεγενημένον, μεῖζον δὲ πρὸς τὴν παλαιστινῶν τιμωρίαν, ὕβρεως δὲ καὶ χλευασμοῦ ἀπαλλάξαν σὲ τ ἑβραίων λαόν, ὃν ἐπὶ πολλαπλασίοσιν ἡμέρας ὑπέμεινε, μόνος τολμῶν ἀνοσιωτάτην τὴν ἐκ πολεμίων προσκλησιν. ἐκ μὲν οὖν ἑξήκοντα μυρίσιν τὰ μὲν ὅσας ἐπεπαίχθη κεφαλὰς τ ἐχθρῶν. λαβεῖν τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ γάμου τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν πρὸς γάμον. ὡς ἀληθῶς σὺ αὐτὸς γνοὺς ἡμῖν ὁ θανάτου, οὐ μόνον τὴν ἀρετὴν μέγιστον, ἀλλὰ καὶ τὴν συγγένειαν. σωσάσης γὰρ αὐτὸς τοῦ θανάτου καὶ ἡ σὴ θυγάτηρ, χηρείαν τὴν ἐκ τῆς συμβιώσεως εἰς ἔννοιαν ἐλθεῖν μέλλουσα πειράζειν. ταῦτα λογισάμενος, μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον, καὶ μηδὲν πάσῃς κακὸν ἄνδρα, πρῶτον μὲν ἡμᾶς ἐνεργείαν μεγάλην ἐνεργησάντων τὴν σὴν σωτηρίαν, ὅτι σοι δ' πονηρῷ πνεύματος καὶ τ δαιμονίου ἐναλλομένου, τὸ μὲν ἐξέβαλεν. ἐρίσαντα δ' ἀπ' αὐτῶν τῇ ψυχῇ σε παρέσχε. δεύτερον δὲ τὴν ἀπὸ τῶν πολεμίων ἐκδίκησιν. αἰσχρὸν γὰρ τούτων ἐπιλελῆσθαι. τέταρτος παρηγορεῖ τοῖς λεγομένοις σαοὺλ, καὶ μηδὲν ἀδίκησειν τ δαβίδην ὀμνύει τοῦ παιδός. κρείττων γὰρ ὀργῆς καὶ φόβου, ὁ δίκαιος λόγος. ἰωνάθης δὲ μεταπεμψάμενος τ δαβίδην, σημαίνει τε αὐτῷ χρῆσιν καὶ σωτηρίαν τὰ τοῦ πατρός. ἄγει δὲ πρὸς αὐτὸν, καὶ παρέμενε τῷ βασιλεῖ δαβίδης ὥσπερ ἐμπροσθεν.

Eqventi autem die Jonathas patrem accedens, cum hilarem ac lubentem eum offendisset, cœpit de Davide verba facere. Pater, inqvit, qvanam in re vel magna vel parva læsus jubes interfici virum, qvi tantum momentum ad salutem nostram attulit, nec minus ad cladem Palæstinorum: quiqve qvadraginta dierum ignominia populum Hebræum vindicavit, solus provocato hosti opponere se ausus. idem postea relato præscripto capitum numero, honoris causa sororem meam in matrimonium accepit. qvo magis lugubris fiat nobis ejus mors, non solum ob virtutem, sed etiam ob necessitudinem. Injuria enim hæc ad filiam qvoq; tuam pertinet, qvæ prius viduitatem quam conjugii fructus experietur. Hæc igitur reputans sine te flecti ad mitiora, néve sævias in virum primum optime de familia nostra meritum, quando te dæmoniaco morbo misere vexatum pristinæ sanitati restitutum servavit: deinde qui in perpetuos nostros hostes tam egregie vindicavit. Indecorum enim fuerit horum omnium oblivisci. His persvasus Saulus, jurat filio, posthac omnem injuriam à Davide abstinere se velle. Vicit enim æqvitas iram ac formidinem. Jonathas autem accito Davidi indicat mollitum patrem jam nihil magis quam salutem ipsius cupere: reductumq; in aulam patri reconciliat, ut solita officia circa eum qvemadmodum ante obiret.

D

E

F

Κεφάλαιον ιδ'.
Ως πολλάκις δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαούλ διέφυγε, καὶ σαοὺλον δὶς ἐπ' αὐτῷ γνώμονα ὡς τε ἀνελεῖν οὐ διεχρήσατο.

CAP. XIV.
Qvomodo David aliqvoties insidias regis egressus elapsus, bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit.

Κατὰ δ' τὸν καιρὸν. τ παλαιστινῶν στρατευσαμένων πάλιν ἐπὶ τὰς ἐσχατιὰς, πέμπει μὲ στρατιὰς τὸν δαβίδην πολεμήσοντα τοῖς παλαιστινοῖς. καὶ συμβαλὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ νικήσας ἐπανῆκε πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ' αὐτὸν ὁ σαοὺλ, οὐχ ὡς ἦλπισεν ἀπὸ κατορθώματος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς δυσχερείας αὐτὸς λυπηθείς, ὡς ἐπισφαλέστερον αὐτὸς καὶ τ ἐκείνῳ πράξεων γινόμενον.

G

PEr idem tempus Palæstinis bellum redintegrantibus, David cum exercitu contra illos mittitur: breviqve victor magna eorum strage edita ad regem revertitur. At non ita exceptus est ab eo, ut sperabat, utqve post rem feliciter administratam excipi oportebat: sed successu mœstus, ejus felicitatem periculosam sibi fore existimabat.

Cumqve rursum intemperiis ut ante agitaretur, accitum in cubiculum, in qvo decumbebat, spiculum manu tenens, jussit psalmos ac hymnos incantare: & illo jussa exeqvente, spiculum in eum jaculatus est. quod cum David flexu corporis declinasset, domum refugit, ibiqve per totam eam diem mansit. Noctu vero misit rex, qui usqve mane ædes ejus servarent, ne clam elaberetur, ut in judicium evocatum capitali sententia damnaret. Melcha autem ejus uxor & regis filia, ubi patris voluntatem cognovit, accurrit ad maritum, qvanto is in periculo esset, ipsaqve una cum eo renuncians, qvo sine vivere nec vellet nec posset. Cave, inqvit, ne te sol hic deprehendat, aut nunqvam posthac te videbit. sed fuge, dum per nocturnas tenebras licet, quas DEUS ad tuam salutem longiores faciat. alioqui scito, quod si te pater invenerit, sine mora est interfecturus. His dictis sine per fenestram demissum periculo exemit. deinde parato lecto tanqvam ægrotanti, stragulis jecur capræ recens exemptum subjecit, diluculoqve venientibus, quos pater ad Davidem miserat, ostendit lectum opertum, & quod palpitatione jecoris stragula moveri viderent, maritum ægrum anhelare persvasit, addens totam noctem inqvietam eum exegisse. Qvod ubi renunciatum est regi, ea nocte in adversam valetudinem incidisse, jubet sic ut erat eum asferi. omnino enim illi moriendum esse. qui cum reversi ac retecto cubili artem muliebrem tandem deprehendissent, rem totam ad regem deferunt. & cum pater expostularet, quod inimicum sibi eripuisset, excusationem verisimilem commenta est. Ait illum mortem sibi, ni pareret ac adjutaret comminatum: itaqve venia se dignam qvæ hoc non sponte fecerit, sed necessitate compulsa. debere enim illi cariorem esse vitam filiæ, qvam inimici interitum. atqve ita veniam consequitur. David autem fuga elapsus pervenit ad prophetam Samuelem in Ramatha: eiqve rem omnem, quo erga se animo rex esset, indicat, & qvam minimum abfuerit quin spiculo ab eo trajectus fuerit: idqve cum neqve regem ulla in re læsisset, neqve in bello segniter aut improvide se gessisset, sed favente DEO cuncta ex sententia confecisset. atqve hoc ipsum esse, quod Saulum ad invidiam ac odium magis excitaret. Propheta vero cognita regis iniquitate, relicta Ramatha Davidem ad qvendam locum deducit, cui nomen Galbaath: ibiq; aliqvandiu cum eo habitavit. Ut vero nunciatum est regi Davidem apud prophetam agere, mittit armatos, qui eum comprehensum ad se pertrahant. Qvi postquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: moxq; eodem spiritu afflati, & ipsi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eo mittit, Davidem comprehensuros. quibus cum idem quod prioribus accidisset, rursum alios mittit. cumque tertii quoqve prophetico spiritu corriperentur: tandem iræ impotens ipse eo properat.

A ἐπεὶ δ' πάλιν πεοσελθὸν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐπέβαλε καὶ σωσεπόρπισε, καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ πεοσέταξε, τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξάδειν αὐτόν. ἐκείνου δ' τὰ κελευσθέντα ποιοῦντος, ἀφῆκε τὸ δόρυ ἐπ' αὐτῷ· ὁ δὲ παρεκλίνατο μὲν ἐκπεσὸν τὸ δόρυ ὑπεξελθὼν δὲ ὁ Δαβίδης ἐξέκλινε. φεύγει δὲ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὑτοῦ, καὶ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι. νυκτὸς δὲ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄγειν τῆς ἑῴας φυλάττειν, μὴ καὶ λάθῃ παντελῶς ἀφανὴς γενόμενος, ἵνα πεοαχθεὶς εἰς τὸ δικαστήριον, ἐν κρίσει πεοδόδους ἀποκτείνῃ. μελχὰ δ' ἡ γυνὴ Δαβίδου θυγάτηρ δὲ βασιλέως, τὸν μὲν πατρὸς μαθοῦσα βουλήν, τοῦ ἀνδρὸς παρεῖσα δειλίας ἔχουσι τὰς πεὶ αὐτοῦ ἐλπίδας καὶ πεὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα. οὐδὲ γὰρ αὐτὸν ζῆν ὑπομένειν ἐκείνου στερηθέντα. καὶ μήσε φησὶν ἥλιος ἐπιφανῆναι καταλάβοι. οὐ γὰρ ἔτ' ὄψεται σε. φεῦγε δ', ὡς ἔτι σοι δύναται πεοδραμεῖν ἡ παροῦσα νύξ. καὶ ποιήσῃ δέ σοι ταῦτα ὁ θεὸς μακροτέραν. ἴσθι γὰρ σαυτὸν ἂν ἁλῷς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀπολούμενον. καὶ καθιμήσασα δι' ἀμφιβλήστρου αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἔπειτα σκεδάσασα τὸν κλινίδιον, ὡς ὑπὸ νοσοῦντι, καὶ ἐπιθεῖσα τοῖς ὑποδολαίοις ἦπαρ αἰγὸς, ἅμα ἡμέρᾳ δὲ πατρὸς αὐτῆς πέμψαντος ὑπὸ τὸν Δαβίδην, ὠχλήσας διὰ τῆς νυκτὸς ἔπι, τοῖς παρῆσιν ὑπιδείξασα τὸ κλινίδιον καταπεκαλυμμένον, καὶ τῷ πηδήματι δὲ ἥπατος παλεύουλι τὸν ὑπὸ τὸ ὑποδολαίον πεπωσαμένῳ τὸ κατακείμενον τὸν Δαβίδην ἀσθμαίνειν. ἀπαγγελάντων δὲ τὸ πεμφθέντων ὅτι νοσοῖτο διὰ τῆς νυκτὸς ἀσθενέστερον, ἐκέλευσεν οὕτως ἔχοντα κομισθῆναι. βουλόμενος γὰρ αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐλθόντες δὲ καὶ ἀνακαλύψαντες τὸν κλινίδιον, καὶ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς εὑρόντες, ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένῳ δὲ δ' πατρὸς αὐτῇ, ὅτι σώσειε μὲν τὸν ἐχθρὸν, καταφρονοῦντο δ' αὐτὸν, ἀπολογίαν σκηπτομένη πεφανῆναι. ἀπειληκότα γὰρ αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἐφῆσε τυχεῖν ἐκ δ' δέους τῆς πεὸς τὸ σωθῆναι σωτηρίας. ὑπὲρ ἧς συγγνώμης καλῶς ἔχειν αὐτῇ κατὰ ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ κατὰ πεοαίρεσιν γενομένης. οὐ γὰρ οὕτως ἐλεγεν εἶναι τὸν ἐχθρὸν ἑκόντες ἀποκτεῖναι, ὡς ἐμὲ σώζεσθαι. καὶ συγγινώσκειν μὲν τῇ κόρῃ σὺν λόγῳ. ὁ δὲ Δαβίδης ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἦκε πεὸς τὸν πεοφήτην Σαμουηλον εἰς Ῥαμαθὰ, καὶ τὸν ὑποῦλον αὐτῷ τοῦ βασιλέως ἐδήλωσε. καὶ ὡς πολὺ μικρὸν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ δόρατι βληθεὶς ὑπεξέφυγε, μηδὲν ἐν τοῖς πεὸς αὐτὸν κακοῖς ἠδικημένῳ, μήτ' ἐν τοῖς πεὸς τὰς πολεμίους ἀγῶσιν ἀνανδρῳ, ἀλλ' ἐν ἅπασι μετὰ τοῦ θεοῦ μου καὶ ὑπὲρ τύχης. τὸ δ' ἐπ' αὐτῷ σκυθρωπὸν τῆς πεὸς Δαβίδην ἀπεχθείας. μαθὼν δ' ὁ πεοφήτης τὸν βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τὴν πόλιν Ῥαμαθὰν, ἄγων δὲ τὸν Δαβίδην ὑπὸ τινα τόπον Γαλβααθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβεν σὺν αὐτῷ. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τῷ σαύλῳ πεοφήτην τυγχάνειν ὁ Δαβίδης, πέμψας ὁπλίτας ἐπ' αὐτὸν, ἄγειν πεοσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δ' ἐλθόντες πεὸς τὸ σαμουήλου, καὶ καταλαβόντες πεοφητεύοντας ἐκκλησίαν, δι' ἣν μεταλαμβάνει πνεύματος, καὶ πεοφητεύειν ἤρξαντο. σαῦλος δ' ἀκούσας, ἄλλους ἐπέμψεν ὑπὸ τὸ Δαβίδην. κἀκείνων ταὐτὸ τοῖς πρώτοις πασχόντων, πάλιν ἀπέστειλεν ἑτέρους. πεοφητευόντων δὲ καὶ τὸ τρίτων, πολλοστὸν ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦν ἤδη, σαμουήλου πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, πεοφητεύειν ἐπέπεισεν.

ἐλθὼν

ἐλθὼν ἦ πρὸς αὐτὸν σίουλος, ἀπὸ πολλοῦ πνεύμα-
τος ἐλαυνόμενος, ἐκφρων γίνεται, καὶ τὴν ἐσθῆτα πε-
ριδύσας αὐτὸν, καταπεσὼν ἔκειτο διέλης ἡμέρας τε
καὶ νυκτὸς, γυμνήν τε καὶ δαβίδ τε βλεπόντων. ἰωνά-
θης δὲ ὁ σιούλου παῖς, ἀφικομένου πρὸς αὐτὸν ἐκεῖ-
σε δαβίδου, καὶ ὡς τῆς ἑ πατρὸς ἀποδυρομένου
ἀπεσουλῆς, καὶ λέγοντος, ὡς ἀδίκησας, οὐτ'
ἐξαμαρτὼν αὐτῷ δάζοιτο ἀπὸ τοῦ ἑ πατρὸς αὐτοῦ φονευ-
θῆναι. μήτε αὐτῷ δὴ ὑποπτεύειν πιστεύειν παρεκάλει, B
μήτε τοῖς ἀμαλλάλουσιν εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ ἔτε
πρὸς τοῦτον. ἀλλ' αὐτῷ προσέχειν καὶ θαῤῥεῖν. μηδὲν
γὰρ τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. φράσαι γὰρ
αὐτῷ ἂν τοῦτο καὶ συμβάλλον ἀμαλαβεῖν, τῇ κοινῇ
γνώμῃ καὶ τ' ἄλλα πράττοντα. ὁ δὲ ὤμνυεν ἡ μὴν
οὕτως ἔχειν. καὶ πιστεύοντ' ἠξίου προνοεῖν αὐτοῦ μᾶλ-
λον ἢ καταφρονοῦντ' ἐπὶ ταῖς λήθῃσι τοῖς λόγοις. τὸ δ'
ἀληθὲς ἀπολαβεῖν ὅταν ἢ θεάσηται πεφονευμένον αὐ-
τὸν ἢ πύθηται. μὴ λέγειν δ' αὐτῷ τὸν πατέρα πε-
ρὶ τούτων ἔφασκεν, εἰδότα τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν
καὶ ἀγάπησιν. λυπηθεὶς δ' ἐφ' οὕτω πιστευομένῳ τὴν
ἑ σιούλου προαίρεσιν ἰωνάθης, ἐπηρώτα τινὰ ἐξ
αὐτοῦ βούλεται τυχεῖν. ὁ δὲ, οἶδα γὰρ ἔφη πάντα σε χα-
ρίζεσθαί μοι, καὶ παρέχειν ἐθέλοντα. νεμεσία μὲν
ἐκ τῆν ἀπιστίαν εἶχεν, ἐθέ δ' ἔχω δεῖπνόν σοι τῷ
βασιλεῖ καθημένῳ. εἰδὴ σοι δοκεῖ, προθεὶς ἔξω
τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ, λανθάνων ἀφήμερον. σὺ δ' C
ἀπαγγείλαντος αὐτῷ, λέγε προθῆναί με εἰς τὴν πα-
τρίδα βηθλεέμα, ἑορτὴν μοι τῆς φυλῆς ἀγούσης. πρόσ-
τηξεις, ὅτι σύ μοι συγκεχώρηκας. κἂν μὲν οἷον εἰκὸς
καὶ σιωπᾷ ἔστι λέγειν δὴ φίλοις ἀποδημοῦσιν, ἐπ'
ἀγαθῷ βεβάδικεν εἰπὴ, ἴσθι μηδὲν ὕπουλον παρ' αὐ-
τῷ εἶναι μηδ' ἐχθρόν. ἂν δ' ὡς ἄλλως ἀποκλίνεται,
ἔστ' ἐρᾷ τιμήεσσον τῶν κατ' ἐμοῦ βεβουλευμένων.
μανύσεις δέ μοι τὸν ἀμάνοιαν τὸν ἑ πατρὸς, οἵκτω D
τε νέμων ἔτι καὶ φιλίαν, δι' ἣν πίστις τε παρ' ἐμοῦ
λαβεῖν ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοὶ δοῦναι δεσπότης ὢν
αὐτὸς σῷ. εἰδ' ἀρέσκεις τι ὢν ἐμοὶ πονηρὸν, αὐτὸς
ἀπόλε καὶ φθεῖσον τὸν πατέρα. πρὸς δὲ τὸ τελεσθὲν
ἀκέραιος τ' λόγων ἰωνάθης, ποιήσειν ταῦτ' ἐπηγ-
γείλατο, κἂν τι σκυθρωπὸν ὁ πατὴρ αὐτῷ, καὶ τὸν
ἐπιχθειαν ἐμφανίζων ἀποκλίνεται μενοῦσιν. ἵνα δ'
ἀπαθὴς ἀρῇ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐτὸν εἰς ὕπαιθρον E
καὶ καθαρὸν ἀέρα, οὐδὲν παρήσειν ὑπὲρ τῆς δαβί-
δου σωτηρίας ὤμνυε. τὸν γὰρ θεὸν εἶπε τοῦτον ὃν πο-
λυωρᾶς καὶ παντεχοῦ κεχυμένον, καὶ πρὶν ἑρμη-
νεῦσαι μὲ τοῖς λόγοις τὸν ἀμάνοιαν ἤδη μου ταυτὶ
ἴσθι, μαρτυρα ποιοῦμαι τῶν πρὸς σὲ σωθησῶν,
ὡς σὺκ ἀνήσω τὸν πατέρα πολλάκις αὐτοῦ τῆς προαι-
ρέσεως ἀμάτιον λαμβάνων, πρὶν ἢ καταμαθεῖν εἰ
τις ἔστι καὶ ὠδὰ τοῖς ἀπορρήτοις αὐτοῦ τῆς ψυχῆς νέ-
σθ. καταμαθὼν δ' σὺκ ἀποκρύψομαι, καταμενοῦ- F
σῶ δὲ πρὸς σὲ, καὶ πρᾶον ὄντα καὶ δυσμενῶς ἀμακεί-
μενον. οἶδεν δὲ οὕτω ὁ θεὸς, πῶς αὐτὸν εἶναι μετ' σοῦ
ἀκ πάντες εὐχόμεθα. ἔστι μὲν γὰρ νῦν, καὶ σὺκ ἀπο-
λείψεσε. ποιησ ἦ τ' ἐχθρῶν ἄνθ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς,
αὐτ' ἐγὼ, κρείσσονα. σὺ μόνον μνημόνευε τούτων, κἂν
ἀποθανεῖν μοι θήτην, τὰ τέκνα μὲ σώζε, καὶ τὴν
ὑπὲρ τῶν παρόντων μοι ἀμοιβὴν εἰς ἐκεῖνα κα-
τάθου. ταῦτ' ἐπιμόσας, ἀπολύει τὸν δαβίδ, G

A jamqve non longe ab eo loco remotus, prius qvam in conſpectum Samuelis veniret, ejus opera & ipſe prophetam agere incepit. Cumqve ad deſtinatum locum perveniſſet, alienatus à mente, abjectoqve veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Davidis & prophetæ jacuit. Paulo poſt ad Jonatham David pervenit, multa de patris ejus inſidiis conqverens, quod ſe nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. Ille vero rogabat, ne vel ipſe hoc temere ſuſpicaretur, vel aliis forte ſuggerentibus talia facile crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui compertum ſit nihil mali patrem contra ipſum moliri, alioqvi indicaturum eum ſibi fuiſſe, cum absqve ipſius conſilio nihil agere ſoleat. Contra David jurejurando aſſeverabat ſe vera dicere, obteſtabaturqve, ut mallet credere ac ſaluti amici proſpicere, qvam contemptis ejus verbis tanqvam vanis tum demum fidem habere, poſteaqvam extinctum vel viderit vel audiverit. Nam patrem talia conſilia ideo cum ipſo non communicare, quod non ignoret mutuam benevolentiam, quæ inter ipſos intercedat. Qvare triſtis quod jam perſvaſus eſſet, percontatus eſt, qvanam in re poſſet illi gratificari. Tum David: Scio, inqvit, quod bene mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſolenne regis convivium, cui me qvoqve adhibere ſolet. quare ſi ita videtur extra urbem in agro clam te præſtolabor. tu vero cum requiſiverit me, dic profectum in patriam Bethlema, ut interſim feſto, qvod mea tribus celebrat: idqve permiſſu tuo factum. Quod ſi ut mos eſt de amicis, dixerit, feliciter profectus ſit, ſcito illum nihil mali adverſum me in pectore coqvere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabisqve mihi rem, ita ut præſenti mea calamitate mutuaqve noſtra amicitia dignum eſt, qvam fide in hoc data & accepta dominus cum ſervo tuo voluiſti inire. qva ſi me indignum aut erga parentem tuum injurium cenſes, nihil expectatis ejus juſſis jam nunc me tuo gladio confodito. Hæc ultima verba graviter ferens Jonathas, facturum ſe poſtulata promiſit: & ſi qvid patrem male de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum. & qvo majorem ei fidem faceret, educto ſub divum jurejurando confirmat, nihil ſe non tentaturum, quod ad ſalutem ipſius pertineat. DEUS, inqvit, qui hanc univerſitatem, qvam late vides, implet ac moderatur, qvique priusqvam eloqvar, mentem meam novit, teſtis eſto iniit inter nos fœderis, qvodqve non prius patris voluntatem ſcrutari deſiſtam, qvam compertum habuero, ecqvid latentis odii adverſum te conceperit: & qvicqvid deprehendero, ſive amicum, ſive infenſum, confeſtim tibi ſignificabo. Novit DEUS, qvod ipſum tibi perpetuo propitium precor, utq; ſemper tuas res proſperet, qvemadmodum & nunc facit, & poſthac facturus eſt. & ſive pater meus ſive ego tibi adverſer, tu tamen ope illius nunqvam non victor evades. Tu vero memor eſto hujus noſtri affectus: & ſi me perire contingat, liberos meos ſerva, & mihi debitam gratiam in illos colloca. Poſt hoc jusjurandum Davidem dimittit,

1. Reg. 20.

jussum in certum agri locum secedere, in qvo se exercere solebat. cognito enim patris animo venturum se illuc una cum puero. & si, inquit, emissis tribus ad scopum jaculis, collecta puerum referre jussero: jacere enim ante ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quod si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. utcunqve tamen ceciderit, ego dabo operam, ne quid tibi, secus quam velimus, accidat. Tu cum lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Jonathæ promissionibus confirmatus David ad constitutum locum proficiscitur. Seqventi vero die qua fuit novilunium, rex de more caste ac pure ad cœnam venit. cumqve filius Jonathas dexter illi accumberet, alterumqve latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Davidis locum vacuum tacuit, Suspicatus eum ideo abesse, quod à congressu uxoris non esset purus. sed cum ne postridie quidem adesset, scisciatus est ex filio, qua de causa neqve tunc neqve hesterna die adfuisset solennibus epulis Jessæi filius. Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus ejus festivitatem, commeatu à se impetrato. Qvinetiam me, inquit, ad hoc epulum invitavit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta benevolentia hominem proseqvar. Hic jam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & evidenter patuit quam infesto esset in Davidem animo. jurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellavit, sociumqve & adjutorem Davidis. Nec pudere eum, quod nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non possit induci ut credat nunquam secure regnaturos incolumi Davide. simulque jubet, ut hominem accersat, daturum debitum supplicium. cumqve filius quæreret, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non jam intra verba iram continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum, impetum in filium fecit: perpetrassetqve impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atqve ita manifeste malignum & infestum erga Davidem animum apud filium prodidit, cum minimum abfuerit, quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è convjvio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici jam neci destinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante urbem in agrum prætextu exercendi se, sed re vera, ut amico indicaret omnia, processit. peractisq; in jaculatione his quæ promiserat, ablegatoq; in urbem comite puero, solitudinem nactus ad colloqvium Davidis properat. qui ut primum in conspectum est datus, procumbens ad ejus pedes servatorem suum salutavit. ille erectum à terra complectitur, atqve ita æqvales duo in mutuis amplexibus hærentes iniqvam sortem suam deplorabant, quæ illis svaviſſimam consvetudinem invideret, & invitissimos à se invicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur.

A εἰς τινα τόπον ἀπελθὼν ἐν πεδίῳ φράσας, ἐν ᾧ γυμναζόμενος διατελεῖ. γνοὺς γὰρ τὸ ᾠδὴ ἐν πατρὸς, ἤξειν πρὸς αὐτὸν ἔφησεν σὺν παιδὶ ἐπιγομένῳ παῖδα. κἂν τρία ἀκόντια βαλὼν ὑπὲρ τὸν σκοπὸν κομίσαι τῷ παιδὶ προστάσω τὰ ἀκόντια, κεῖθεν γὰρ ἔμπροσθεν αὐτοῦ. γίνωσκε μηδὲν εἶναι φαῦλον ᾠδὴ ἐν πατρός. ἂν δὲ τἀναντία τούτων ἀκούσῃς μου λέγοντος, καὶ τὰ ἐναντία ᾠδὴ ἐν βασιλέως προσδόκα. τῆς μὲν τοι γε ἀσφαλείας τύχῃ παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃς ἄτοπον. ὅπως δὲ μνησθῇς τούτων ᾠδὴ τὸν τῆς ὑπεραγίας καιρὸν, σκόπει, καὶ τοῖς ἐμοῖς μὴ χρῶ χρήσιμος. δαβίδης μὲν οὖν ταῦτας λαβὼν ᾠδὴ ἰωνάθου τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον ἀπηλλάγη χωρίον. τῇ δ' ἐχομένῃ, νεομηνία δ' ἦν, ἀγνίσας ὡς ἔθος εἶχεν ἐβασίλευς, ἦκεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον. ἐν ᾠδαῖς ἀνακειμένων αὐτῶν, ἐν μὲν παῖδος ἰωνάθου ἐκ δεξιῶν, ἀβεννήρου δ' ἐν ἀντιστρατηγὸς ἐκ τῶν ἑτέρων, ἰδὼν τὸν ἐν δαβίδου καθέδραν κενὴν, ἡσύχασεν, ὑπονοήσας ἀκαθαρσίαν τινὰ αὐτὸν λαθεῖν συνουσίας ὑστερεῖν. ὡς δ' καὶ τῇ δευτέρᾳ τῆς νουμηνίας ἀπαρῶν, ἐπυνθάνετο ᾠδὴ ἐν παιδὸς ἰωνάθου, ὅτι καὶ τῇ παρελθούσῃ καὶ ταύτῃ ἐν δεῖπνον καὶ τῆς ἐσιάσεως ὁ ἐν ἱεροσολύμοις παῖς ἀπολέλειπται. ὁ δὲ πεπρευσμένος χρῆν τὰς σωθήκας ἔφησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, τῆς φυλῆς ἑορτὴν ἀγούσης, ἀπιτρέψαντος αὐτοῦ. ᾠδὴ καλέσαι μέν τοι καὶ ἐν ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θυσίαν. καὶν συγχωρῇς φησιν ἀπέρχομαι. τὴν γὰρ εὔνοιαν μου τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπίζεσαι τοῦτ' τὴν πρὸς δαβίδην ἐν πατρὸς ἰωνάθης ἐπέγνω δυσμένειαν, καὶ τραχέως τὴν ὄλλην αὐτοῦ βούλησιν εἶδεν. οὐ γὰρ κατέσχε τῆς ὀργῆς σάουλος, ἀλλὰ βλασφημῶν ἐξ αὐτομόλων γεννημμένον καὶ πολέμιον ἀπεκάλει, καὶ κοινωνὸν ἐν δαβίδη καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὴν αἰδοῦς μήτε τὴν μητέρα αὐτοῦ, ταῦτα φρονοῦντα, καὶ μὴ βουλόμενον πειθωΐαν ἐν' ὅτι μέχρις οὗ ζῇ δαβίδης ἀσφαλῶς αὐτῇς τὰ τῆς βασιλείας ἔχῃ. μεταπέμψαι τιγαρουῆ αὐτὸν ἔφησεν, ἵνα δῶ δίκλεν. συντυχόντος δ' ἰωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα κολάσαι θέλεις, σὺν ἐτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὴν ὀργὴν ὁ σάουλος ἐξώργισεν. ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ, ἀνεπήδησεν εἰς αὐτὸν ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἐργον οὐκ ἐδρασε διαχωλυθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων. φανερὸς δ' ἐγένετο τῷ παιδὶ, μισῶν τὸν δαβίδην, καὶ διαχειμένων πολλῶν, ὡς ᾠδὴ μικρὸν δι' ἐκεῖνον αὐτοχειρ καὶ ἐν παιδὸς γενέσθαι. καὶ τότε μὲν ὁ ἐν βασιλεὺς παῖς ἐκπηδήσας ἀπὸ ἐν δεῖπνου, καὶ μηδὲν ὑπὸ λύπης προσενέγκασθαι δυνηθείς, κλαίων αὐτὸν μὲν ἐν ᾠδὴ μικρὸν ἀπολέσας, ἐν καταπεκρίσθαι δ' ἀποθανεῖν δαβίδην ἐνυκτέρευσεν. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ, πρὸ τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς γυμναζόμενος μὲν, δηλώσων δὲ τῷ φίλῳ τῷ ἐν πατρὸς διάθεσιν ὡς σωτήριος προσῆν. ποιήσας δὲ ὁ ἰωνάθης τὰ συγκείμενα, τὸν μὲν ἐπόμενον ἀπολύει εἰς τὴν πόλιν παῖδα, ὁ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ δαβίδῃ παρῆλθεν εἰς ὕψιν αὐτοῦ καὶ λέγως. ἅμα φανεὶς δ' ἐστὸς, πίπτει πρὸς τὸ ἰωνάθου ποδῶν, καὶ προσκυνῶν σωτῆρα αὐτὸν τῆς ψυχῆς ἀπεκάλει. ἀνίστησι δ' ἀπὸ τῆς γῆς αὐτὸν, ἐ περιπλακέντες ἀλλήλοις, μακρά τε ἠπαράζοντο καὶ δεδακρυμένα, τὴν τ' ἡλικίαν ἀποθρηνοῦντες αὐτῶν καὶ τὴν ἐφθονημένην ἑταιρείαν, καὶ τὸν μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν. μᾶλις

B

C

D

E

F

G

μόλις δ' ὑπ' τ θρεώων ἀναπ̓ψαντες, καὶ μεμνῆσθ τῶν ὅρκων, ἀλλήλοις ὡμολελυσάμροι, διελύθησαν. δαβίδης ὢ φυγὼν τὸν βασιλέα καὶ τ ἐξ αὐτ πόλεμον, εἰς νωβὰν ὡμολόγηται πόλ ωος ἀχιμέλεχον τὸν ἱερέα. ὃς ὅπι τ μόνον ἡκοντα ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον σὺν αὐτῷ, μήτ' οἰκέτην παρόντα, ἐθαύμασε, καὶ τ αἰτίαν ἔ μηδένα εἶναι σὺν αὐτῷ, μαθεῖν ἠθέλησεν. ὁ δὲ, πᾶξιν ἀποῤῥήτον ὑπαγγεῖλαι ωος ἔ βασιλέως ἔφη, εἰς ὃν σπουδίας αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν σὺν ἔ δει. τὰς μὲν τοι θεράποντας εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἅπαντας ωροστάξαι. ἠξίωσ ὢ λαβεῖν ἐφόδια. φίλουσ δ αὐτὸν παῖσαν ἔργον ὡμολόγησα, καὶ ωος τὸ ωρουκείμενον συλλαμβάνομαι. τυχὼν ὢ τούτων, ἤτει καὶ ὅπλων τι μὴ χείρας, δομφαίαν ἢ δόρατον. παρῆν ὢ καὶ σαούλ δοῦλ ἡμῶν σύρ, δοὴκ δ' ὄνομα, τῶν ἔ βασιλέως ἡμιόνων νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεύς, ἔχειν μὲν αὐτὸς ὅδεν εἰπε τοιοῦτον. εἶναι ὢ τ τῶν γολιάθ ῥομφαίαν, ἣν ἀποκείσας τὸν παλαιστινὸν αὐτὸς ἀνεθηκε τῷ θεῷ. λαβὼν ὢ ταύτην ὁ δαβίδης, ἔξω τῆς τ ἐθνῶν χώρας εἰς γίτ̓αν διέφυγε τῶν παλαιστινῶν, ἧς ἀγχοῦ ἐβασίλευσεν. ὑπιγνωσθεὶς ὢ ὑπὸ τ ἔ βασιλέως οἰκετῶν, καὶ φανερὸς αὐτῷ ἡνόμενος μαινόντων σκήπτων, ὅτι δαβίδης ὁ πολλοὺς ἀποκτείνας παλαιστινῶν μυριάδας εἴη, δείσας μὴ ωος αὐτὸν ἔλθοι, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ἐξέφυγε ωαρ' αὐτοῦ παρ' ἐκείνου πεισθῇ, ωεραιτοιεῖται μανίαν καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν κ ἔ στόματ αὐτῷ φερόμενον, καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα σημήσοι μανίας πίστιν ωαρ' τῷ γιτ̓ῶν βασιλεῖ γνησιοθαι τῆς νόσου. καὶ τοῖς οἰκέταις ωεσθυχερεύσας ὡς ἐκφρονα ωος αὐτὸν ἀγάγοιεν ἄνθρωπον, ἐκέλευσε τὸν δαβίδην εἰς τὰς χ ἐκβαλεῖν. ἀφεωθεὶς δὲ ἐκ τ γῆς, εἰς τὴν ἰούδα ωαρεγένετο φυλήν. καὶ ἐς τὰ ωος ἀδυλλάμ πόλεις ἀπελαύνων ἀφικνεῖτο, πέμπει ωρὸς τοὺς ἀδελφοὺς δηλῶν αὐτοῖς ἐνθα εἴη. οἱ δὲ, μὴ πάσης συγχύσεως ἦκεν ωος αὐτόν. καὶ τ ἄλλων δὲ ὅσοις ἡ χρεία ἦν ἡ φοβ ἐκ σαούλ ἔ βασιλέως, συνεῤῥύησαν ωρὸς αὐτὸν, καὶ ωοιεῖν τὰ ἐκείνων δοκοῦντα ἑτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐγίνοντο δὲ οἱ πάντες ὡς τετρακόσιοι. θεῤῥήσας δὲ ὡς καὶ χειρὸς αὐτῷ καὶ συνεργίας ἤδη ωος γεγωνημένης, ἀπάρας ἐκεῖθεν ἀφικνεῖται, ωρὸς τὸν τ μωαβιτῶν βασιλέα, καὶ τοὺς γονεῖς αὐτ εἰς τὴν αὐτῷ χώραν ωροσδεξάμενον ἕως ἂν ἀπογνῷ τὸ καθ' αὑτὸν τέλ ἔχειν παρεκάλ. καταθύσαντ δ' αὐτῷ τὴν χάριν, καὶ πάσης τοὺς γονεῖς ἔ δαβίδ τιμῆς, παρ' ὃν ἐτύγχανον παρ' αὐτῷ χρόνον ἀξιώσαντ. αὐτὸς δὲ ἔ ωροφήτ κελεύσαντ αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, παραθέντα δ' εἰς τὴν κληρονομίαν τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν αὐτῇ διάγειν, πείθεται. καὶ ωαραγενόμενος εἰς σάφεν πάλιν ἐν αὐτῇ κατέμεινε. σαοὺλ δ' ἀκούσας ὅτι μὴ πλήθους ὀφθείη δαβίδης, σὺν εἰς τυχόντα θορύβου καὶ ταραχὴν ἐνέπεσεν. ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα ἔ ἀνδρὸς, καὶ τὴν εὐτολμίαν, ὅδεν ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀναχωρεῖν ἔργον, ὑφ' οὗ κλαύσεσθαι πάντως καὶ πονήσειν ὑπενόησε. καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλους ἔ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἐξ ἧς αὐτὸς ωος αὐτὸν ὁπλ τὸν βουῶν οὐ τὸ βασίλειον ἔχε, καὶ καθίσας ἐπ' ἀκρουρίας, τόπ δὲ ἦν τις οὕτω ωεσαγορεύμενος, τιμῆς πολιτικῆς ωερὶ αὐτὸν ὄσης τάξεως, καὶ τῶν σωματοφυλάκων, λέγει ωρὸς αὐτούς. ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέμνησθε μὲν οἶδ' ὅτι τῶν ἐμῶν εὐεργεσιῶν,

A ac vix tandem multis lamentis exatiati, obteſtatiqve ſe invicem, ut mutuæ fidei perpetuo meminiſſent, digrediuntur. Inde David fugiens infeſtiſſimum regem, in oppidum Nobam ad Achimelechum ſacerdotem pervenit: qui ſolum neqve famulitio ſtipatum, neqve amicis comitatum adveniſſe videns, motus admiratione tantæ ſolitudinis cauſam percontatus B eſt. tum ille ſecreta mandata à rege ſe habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus eſſet. nam famulos in conſtituto loco ſibi occurrere juſſos. popoſcit autem ab eo viaticum. ſic enim & amici officium facturum, & ad præſens negotium opem collaturum. quo impetrato, armorum etiam aliquid petiit, aut haſtam aut gladium. Forte autem aderat quidam Sauli ſervus C natione Syrus, nomine Doecus, regiarum mularum curator. Pontifex vero negavit ſibi eſſe quicquam armorum. eſſe tamen ibi Goliathi gladium, quem occiſo Palæſtino Deo conſecraverat. Hoc accepto David extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæſtinorum, apud quam regnabat Anchus. ubi agnitus à regis miniſtris, & indicio ad regem perlato, hunc eſſe D Davidem, qui tam multa Palæſtinorum millia neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & in periculum, quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem ſimulat, ita ut ore ſpumam emitteret, & alia ſigna inſaniæ præ ſe ferret, quibus morbo fidem apud Gittenſium regem aſtrueret. qui iratus famulis, quod mente captum hominem ad ſe adduxiſſent, juſſit, ut quam primum ejiceretur. Hoc pacto è Gitta E cum evaſiſſet, in tribum Judæ pervenit, & agens in ſpelunca quæ eſt in agro Adullamæ, miſit ad fratres, qui eos doceret, ubinam ipſe moraretur, at illi cum tota cognatione ſe ad eum contulerunt, nec non & alii multi aut rerum novarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum ultro confluxerunt, operam ſuam ad omnem ejus nutum F offerentes. quorum numerus ad quadringentos crevit, quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco ad Moabitarum regem proficiſcitur, rogatqve hominem, ut parentes ipſius intra regni ſui fines tantiſper reciperet, dum res eorum in meliore ſtatu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud regem quandiu illic manſerunt, habitis, ipſe juſſu prophetæ relicto deſerto in tribum Judæ ſe cum ſuis G tranſtulit, apud Sarim oppidum ſe continens. Quod poſtquam ad Saulum delatum eſt, Davidem cum armatorum manu eſſe conſpectum, in non mediocrem metum ac perturbationem regem conjecit. Sciens enim ejus magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum molituXIII. 1. Reg. 21.

rum ſuſpicabatur, quod rebus regis aut periculum, aut certe difficultatis ac laboris plurimum afferret. convocatisqve amicis & ducibus & univerſis ſuis tribulibus ad regiam urbem Gabam, ſedens in loco, cui nomen Arvum, adſtante honoratiſſimo quoque & toto ſatellitio, ſic eos eſt affatus: Viri contribules,

1. Reg. 22.

jussum in certum agri locum secedere, in qvo se exercere solebat. cognito enim patris animo venturum se illuc una cum puero. & si, inquit, emissis tribus ad scopum jaculis, collecta puerum referre jussero: jacere enim ante ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quod si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. utcunqve tamen ceciderit, ego dabo operam, ne quid tibi, secus quam velimus, accidat. Tu cum lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Jonathæ promissionibus confirmatus David ad constitutum locum proficiscitur. Seqventi vero die qua fuit novilunium, rex de more caste ac pure ad cœnam venit. cumqve filius Jonathas dexter illi accumberet, alterumqve latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Davidis locum vacuum tacuit, Suspicatus eum ideo abesse, quod à congressu uxoris non esset purus. sed cum ne postridie quidem adesset, scisscitatus est ex filio, qua de causa neqve tunc neqve hesterna die adfuisset solennibus epulis Jessæi filius. Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus ejus festivitatem, commeatu à se impetrato. Qvinetiam me, inquit, ad hoc epulum invitavit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta benevolentia hominem prosequar. Hic jam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & evidenter patuit quam infesto esset in Davidem animo. jurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellavit, sociumqve & adjutorem Davidis. Nec pudere eum, quod nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non possit induci ut credat nunquam secure regnaturos incolumi Davide. simulque jubet, ut hominem accersat, daturum debitum supplicium. cumqve filius quæreret, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non jam intra verba iram continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum, impetum in filium fecit: perpetrassetqve impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atqve ita manifeste malignum & infestum erga Davidem animum apud filium prodidit, cum minimum abfuerit, quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è convivio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici jam neci destinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante urbem in agrum prætextu exercendi se, sed re vera, ut amico indicaret omnia, processit. peractisq; in jaculatione his quæ promiserat, ablegatoq; in urbem comite puero, solitudinem nactus ad colloqvium Davidis properat. qui ut primum in conspectum est datus, procumbens ad ejus pedes servatorem suum salutavit. ille erectum à terra complectitur, atqve ita æqvales duo in mutuis amplexibus hærentes iniqvam sortem suam deplorabant, quæ illis svavissimam consvetudinem invideret, & invitissimos à se invicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur.

A ὡς τινα τόπον ἀπελθὼν ὁ παῖς φράσας, ἐν ᾧ γυμνάζομαι διατέλει. γνοὺς γὰρ τὸ θεῖον ὁ πατὴρ, ἥξειν φησὶν εἰς αὐτὸν ἐφήσειν σκοπὸν ἐπαγόμενον παῖδα. κἂν τρία ἀκόντια βαλὼν ὑπὲρ τὸν σκοπὸν κομίσῃ τῷ παιδὶ προστάσω τὰ ἀκόντια, κεῖθεν γὰρ ἔμπροσθεν αὐτοῦ. γίνωσκε μηδὲν εἶναι φαῦλον θεῖον ὁ πατήρ. ἂν δὲ τἀναντία τούτων ἀκούσῃς μου λέγοντος, καὶ τὰ ἐναντία θεῖα ὁ βασιλεὺς προσδόκα. τῆς μὲν τοι γε ἀσφαλείας πεύξῃ παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃς ἀπὸ

B τούτων. ὅπως δ' μνησθῇς τούτων θεῖα τὸν τῆς δικαιοσύνης καιρὸν, σκόπει, καὶ τοῖς υἱοῖς μου χρῆσαι. Δαβίδης μὲν οὖν ταύτας λαβὼν θεῖα ἰωνάθου τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον ἀπηλλάγη χωρίον. τῇ δ' ἐχομένῃ, νεομηνία δ' ἦν, ἀγνίσας ὡς ἐθος εἶχεν ὁ βασιλεὺς, ἦκεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον. ὡς δ' ἐκάθηντο αὐτοῦ, ὁ μὲν παῖς ἰωνάθου ἐκ δεξιῶν, ἀβενήρου δ' ὁ ἀντιστρατηγὸς ἐκ τῶν ἑτέρων, ἰδὼν τὴν Δαβίδου κα-

C θέδραν κενὴν, ἡσύχασεν, ὑπονοήσας ὑπὸ καθαρσίου τινὰ αὐτὸν κεκωλῦσθαι συνουσίας ὑστερεῖν. ὡς δ' καὶ τῇ δευτέρᾳ τῆς νουμηνίας ὑπὸ παρῆν, ἐπυνθάνετο θεῖα ὁ παῖς ἰωνάθου, ὅτι καὶ τῇ παρελθούσῃ καὶ ταύτῃ ὁ δεῖπνος καὶ τῆς ἑστιάσεως ὁ Δαβίδης πᾶσι ἀπολέλειπται. ὁ δ' πεπρευθῆναι τὰς σωθησομένους ἔφησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, τῆς φυλῆς ἑορτὴν ἄγουσης, ἐπιτρέψαντος αὐτοῦ. θεῖα καλέσαι μὲν τοι καὶ ὁ ἦν ἐλθεῖν

D ὑπὸ τὴν θυσίαν. καὶ συγχωρῇς φησιν ἀπέρχομαι, τὴν γὰρ εὐνοιάν μου τὴν πρὸς αὐτὸν ὑπίσχομαι τότε τὴν πρὸς Δαβίδην ὁ πατὴρ ἰωνάθης ἐπάγων δυσμένειαν, καὶ τραχῶς τὴν ὅλην αὐτοῦ βούλησιν εἶδεν. οὐ γὰρ κατέσχε τῆς ὀργῆς σαῦλος, ἀλλὰ βλασφημιῶν ἐξ αὐτομόλων μεμνημένων καὶ πολέμιον ἀπεκάλει, καὶ κοινωνὸν ὁ Δαβίδης καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὴν αἰδεῖσθαι μήτηρ τὴν μητέρα αὐτοῦ, ταῦτα φρονοῦντα,

E καὶ μὴ βουλόμενον πειθῶσαι δ' ὅτι μέχρι οὗ περ εἰ Δαβίδης ὑπισφαλῶς αὐτῷ τὰ τῆς βασιλείας ἔχει. μεταπέμψας τοίνυν σοῦ παρεῖναι αὐτὸν ἔφησεν, ἵνα δῶ δίκην. ὑπαντιάσαντος δ' ἰωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα κολάσαι θέλεις, οὐκ ἔτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὴν ὀργὴν ὁ σαῦλος ἐξεῖργεν. ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ, ἀνεπήδησεν εἰς αὐτὸν ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔργον οὐκ ἔδρασε διακωλυθεὶς ὑπὸ τοῦ φίλου. φανερὸς

F δ' ἐγένετο τῷ παιδὶ, μισῶν τὸν Δαβίδην, καὶ διαπεπραγμένος πολλῶν, ὡς θεῖα μικρὸν δι' ἐκεῖνον αὐτοχειρ καὶ ὁ παῖς γεγονέναι. καὶ τότε μὲν ὁ ὁ βασιλέως παῖς ἐκπηδήσας ὑπὸ ὁ δεῖπνος, καὶ μηδὲν ὑπὸ λύπης προσενεγκάμενος δυνηθείς, κλαίων αὐτὸν μὲν ὁ θεῖα μικρὸν ἀπολέσας, ὁ καταμεκερίσθαι δ' ἀποθανεῖν Δαβίδην ἐνεκτήρησεν. ἅμα δ' ἡμέρᾳ, πρὸ τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς γυμνασόμενος μὲν, δηλώσων δὲ τῇ φίλῳ τὴν ὁ πατρὸς Δάθησιν ὡς συνέ-

G θετο πρόσθεσιν. ποιήσας δ' ὁ ἰωνάθης τὰ συγκείμενα, τὸν μὲν ἐπόμενον ἀπολύει εἰς τὴν πόλιν παῖδα, ὁ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ Δαβίδῃ παρῆλθεν εἰς ὕλην αὐτῷ καὶ λόγους. ἅμα φανεὶς δ' ὁτ, πίπτει πρὸς τ' ἰωνάθου ποδῶν, καὶ προσκυνῶν σωτῆρα αὐτῷ τῆς ψυχῆς ἀπεκάλει. ἀνίστησι δ' ἀπὸ τῆς γῆς αὐτὸν, ὁ περιπλακέντες ἀλλήλοις, μακρά τε ἠπαράζοντο καὶ δεδακρυμένα, τὴν τ' ἡλικίαν ἀποθρηνοῦντες αὐτῶν καὶ τὴν ἐφεστηκυῖαν ἑταιρείαν, καὶ τὸν μέλλοντα Δαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου Δαφέρειν.

μόλις

μόλις δὲ ἐκ τῶ θρηνῶν ἀναπήψαντες, καὶ μεμνῆσθαι τῶν ὅρκων, ἀλλήλοις ἀδιακελδυσάμβροι, διελύθησαν. δαβίδης ὃ φυγὼν τὸν βασιλέα καὶ τὲξ αὐτῦ πόλεμον, εἰς νωβὰν ἀδιγένεται πόλω πρὸς ἀχιμέλεχον τὸν ἱερέα. ὃς ὅτι τῦ μόνον ἥκοντα ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον σὺν αὐτῷ, μήτ' οἰκέτην παρόντα, ἐξαυμάσε, καὶ τὶν αἰτίαν δ' μηδένα εἶναι σὺν αὐτῷ, μαθεῖν ἠθέλεν. ὁ δὲ, πρᾶξιν λποῤῥήτον ἀπεσταλῆναι πρὸς δ' βασιλέως ἔφη, εἰς λὺ συνοδίας αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν σὺκ ἔδει. τὺς μὲν τοι ἱεράποντας εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἅπαντας προστάξαι. ἠξίωσ' ὃ λαβεῖν ἐφόδια. φίλουν δὲ αὐτὸν ποιῆσθαι ἔργον ἀδιαχόντα, καὶ πρὸς τὸ προκειμένον συλλαμβανόμενον. τυχὼν ὃ τύτων, ἦτει καὶ ὅπλων τι μὴ χείρας, δομφαίαν ἢ δοράτιον. παρῆν ὃ καὶ σαούλε δοῦλ· ἡμόμβ· σύρ· δοὴκ· δ' ὄνομα, πὺς δ' βασιλέως ἡμιόνυς νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεὺς, ἔχειν μὲν αὐτὸς ὐδὲν εἶπε τοιῦτον. εἶναι ὃ τὶν γολιάθ ῥομφαίαν, ἣν ἀποκτείνας τὸν παλαιστινὸν αὐτὸς ἀνέθηκε τῷ θεῷ. λαβὼν ὃ ταύτην ὁ δαβίδης, ἔξω τῆς τ' ἐδρμίων χώρας εἰς γίτθαν διέφυγε τὶν παλαιστινῶν, ἧς ἀγχὼς ἐβασίλδυεν. ἀπιγνωσθεὶς ὃ ὑπὸ τ' δ' βασιλέως οἰκετῶν, καὶ φανερὸς αὐτῷ ἡμόμβ· μιμυόντων σκήπτων ἔτι δαβίδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας παλαιστινῶν μυριάδας εἴη, δείσας μὴ πρὸς αὐτὸ ἔλθῃ, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ἐξέφυγε πάλι σαούλε παρ' ἐκείνου πεισθῇ, πρόσωπον μανίαν καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν κ' δ' σόματ· αὐτὸ φερόμβον, καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα σημήσοι μανίας πίστιν ἄγοντα τῷ γιτθῶν βασιλεῖ ὑπόσθαι τῆς νόσου. καὶ τῆς οἰκέτας προθυμερείας ὡς ἔκφρονα πρὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν ἄνθρωπον, ἐκέλδυσε τὸν δαβίδην εἰς παχ· ἐκβαλεῖν. ἀφορισθεὶς δὲ ἔτ· ἐκ τῆς γίτθης, εἰς τὶν ἰούδα φυλὴν ἀδιγένεται φυλλί. καὶ ἐν τῷ πρὸς ἀδυλλάμ μὴ πόλει αὐτηλαίω ἀφικνεῖται, πέμπει πρὸς τὺς ἀδελφὺς δηλῶν αὐτοῖς ἐνθα εἴη. οἱ δὲ, μὴ πάσης συγγνώμης ἦκον πρὸς αὐτόν. καὶ τ' ἄλλων δὲ ὅσοις ἡ χρεία λὺ ἡ φοβ· ἐκ σαούλε δ' βασιλέως, συνεῤῥύησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πιεῖν τὰ σκεύων δοκοῦντα ἑτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐγίνοντο δὲ οἱ πάντες ὡς τετρακόσιοι. ἀφῤῥήσας δὲ ὡς καὶ χειρὸς αὐτῷ καὶ συνεργίας ἤδη πρὸς γεγυμνωμένης, ἀπαίρας ἐκεῖθεν ἀφικνεῖται, πρὸς τὸν τ' μωαβιτῶν βασιλέα, καὶ τὺς γονεῖς αὐτ' εἰς τὶν αὐτ' χώραν προσδεξάμβρον ἕως ἂν ὑποτογῷ τὸ καθ' αὐτῶν τέλ· ἔχειν παρεκάλ. καταπυθόμεν· δ' αὐτ' τὶν χάριν, καὶ πάσης τὺς γονεῖς δ' δαβίδ τιμῆς, παρ' ὧν ἐπεύχαιον παρ' αὐτῷ χρόνον ἀξιώσαντ·. αὐτὸς δὲ δ' προφήτε κελδύσαντ· αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν σκλιπεῖν, προθέντα δ' εἰς τὶν κληρονχίαν τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν αὐτῇ διάγειν, πείθεται. καὶ ἀδιαμόμβ· εἰς ταύτην πάλιν ἐν αὐτῇ κατέμβε. σαούλ· δ' ἀκούσας ὅτι μὴ πολλῶν ὀφθείη δαβίδης, σὺκ εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ ταραχὴν ἐνέπεσεν. ἀλλ' εὐθὺς τὸ φρόνημα δ' ἀνδρὸς, καὶ τὶν εὐτολμίαν, ὐδὲν ἐξ αὐτῦ μικρὸν ἀνακινῆσαι ἔργον, ὑφ' οὗ κλαύσεσθαι πάντως καὶ πανήσειν ὑπενόησε. καὶ συγκαλέσας τὺς φίλους δ' τὺς ἡμιόνους, καὶ τὶν φυλὴν ἐξ ἧς αὐτὸς πρὸς αὐτὸν ἦλθε τὸν βοωὴν οὗ τὸ βασίλειον ἔχε, καὶ καθίσας ἐπ' ὀρόβης, τόπ· δὲ λὺ πὺς οὕτω προσαγορεύεται, τιμῆς πολιτικῆς ὠδὶ αὐτὸν ὕσης τάξεως, καὶ τῶν σωματοφυλάκων, λέγει πρὸς αὐτούς. ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέμνησθε μὲν οἶδ' ὅτι τῶν ἐμῶν ἐνεργεσιῶν,

A ac vix tandem multis lamentis exatiati, obtestatiqve se invicem, ut mutuæ fidei perpetuo meminissent, digrediuntur. Inde David fugiens infestissimum regem, in oppidum Nobam ad Achimelechum sacerdotem pervenit: qui solum neqve famulitio stipatum, neqve amicis comitatum adveniſse videns, motus admiratione tantæ solitudinis causam percontatus B est. tum ille secreta mandata à rege se habere, dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus esset. nam famulos in constituto loco sibi occurrere jussos. popoſcit autem ab eo viaticum. sic enim & amici officium facturum, & ad præsens negotium opem collaturum. quo impetrato, armorum etiam aliquid petiit, aut hastam aut gladium. Forte autem aderat quidam Sauli servus C natione Syrus, nomine Doecus, regiarum mularum curator. Pontifex vero negavit sibi esse quicquam armorum. esse tamen ibi Goliathi gladium, quem occiſo Palæstino Deo consecraverat. Hoc accepto David extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæstinorum, apud quam regnabat Anchus. ubi agnitus à regis ministris, & indicio ad regem perlato, hunc esse Davidem, qui tam multa Palæstinorum millia D neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & in periculum, quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem simulat, ita ut ore spumam emitteret, & alia signa insaniæ præ se ferret, quibus morbo fidem apud Gittensium regem astrueret. qui iratus famulis, quod mente captum hominem ad se adduxiſsent, jussit, ut quam primum ejiceretur. Hoc pacto è Gitta E cum evasiſset, in tribum Judæ pervenit, & agens in spelunca quæ est in agro Adullamæ, misit ad fratres, qui eos doceret, ubinam ipse moraretur, at illi cum tota cognatione se ad eum contulerunt, nec non & alii multi aut rerum novarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum ultro confluxerunt, operam suam ad omnem ejus nutum offerentes. quorum numerus ad quadringentos F crevit, quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco ad Moabitarum regem proficiſcitur, rogatqve hominem, ut parentes ipsius intra regni sui fines tantiſper reciperet, dum res eorum in meliore statu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud regem quandiu illic manserunt, habitis, ipse jussu prophetæ relicto deserto in tribum Judæ se cum suis G transtulit, apud Sarim oppidum se continens. Quod postquam ad Saulum delatum est, Davidem cum armatorum manu esse conspectum, in non mediocrem metum ac perturbationem regem conjecit. Sciens enim ejus magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum molituXIII. 1. Reg. 21.

rum suspicabatur, quod rebus regis aut periculum, aut certe difficultatis ac laboris plurimum afferret. convocatisqve amicis & ducibus & universis suis tribulibus ad regiam urbem Gabam, sedens in loco, cui nomen Arvum, adstante honoratissimo quoque & toto satellitio, sic eos est affatus: Viri contribules,

1. Reg. 22.

scio vos meminisse, quantis à me affecti sitis beneficiis, & agris locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur, num plura & majora munera à Jessæi filio expectetis. scio enim vos omnes in illum propensiores, initio facto à Jonatha filio, qui & vobis hujus sententiæ autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Davidem icta fœdera: neqve quod consilio & opibus adversariorum partes contra me adjuvat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quietii, quo res evasura sit, expectatis. Post hæc regis verba cæteris silentibus, solus Doecus Syrus mularum regiarum curator respondit, vidisse se Davidem in Noba oppido, quo cum ad pontificem Achimelechum venisset, ab eo de eventu rerum oraculum accepisse, adjutumqve commeatu & gladio Goliathi armatum, qvo volebat deductum esse. Accitus est mox cum tota cognatione pontifex, cui rex: Qua nostra injuria provocatus excepisti Jessæi filium, & regis insidiatorem armis atqve commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quod propter odium, quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, libere fassius est, hæc se non tam Davidi præstitisse qvam ipsi regi. Excepi, inquit, non ut inimicum tuum, sed ut fidissimum ministrum & tribunum, & quod majus est, generum, ac propinqua necessitudine conjunctum. quis enim putaret eum qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potius cum primis benevolum? Consultus etiam de divina voluntate, non nunc primum ei responsi, sed alias quoque sæpenumero. Cumqve se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quam ad illius injuriam pertinere judicabam. Quare non est, quod de me male suspiceris, aut si quid novi nunc Davidem moliri audivisti, ob exhibitam à me humanitatem, favere me illi adversum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officii in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quod plus apud eum metus periculi valeret quam excusatio quantumvis justa. itaqve circumdatum armatis cum tota familia jubet contrucidari. cumqve illis religio esset viros Deo sacros ferro violare, Doecum Syrum eam cædem perpetrare mandavit. qui assumptis ad hoc aliqvot sui similibus facinorosis, pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. moxque missi sunt à rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad unum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu, postremo flammis eam deleverunt: ex qua clade unicus tantum Achimelechi filius, nomine Abiatharus servatus est: idqve totum juxta oraculum Dei Eli pontifici olim redditum contigit, qvo prædictum erat, propter filiorum iniqvitatem ejus posteritatem aliqvando interituram.

IX. Rex autem Saulus tam sævo facinore perpetrato,

A ὅτι καὶ ἀγρῶν πινας ἐπίνοια δεσπότας, καὶ τιμῶν τῶν ἐν τῷ σταθῆναι καὶ τάξεων ἠξίωσα. πανθάνομαι τοίνυν ἐμοὶ ζονας τούτων δωρεὰς καὶ πλείονας ὑμᾶς ἔ ισσομένῳ παιδὸς προσδοκᾶτε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες σκεπτῶ προσήκατε, τὰ μὲν παιδὸς ἰωνάθε αὐτῷ τε ἕτως φρονήσουτ καὶ ὑμᾶς ταῦτα πείσουτ. ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ τὰς ἀρκυς καὶ τὰς συωμοσίας τὰς πρὸς δαβίδην αὐτῷ ξυμπεπλεγμένας. ἐδὲ ὅτι φιλοβασ μὲν καὶ συνεργὸς B ἰωνάθης ἐστὶ τ κατ' ἐμοῦ συωμοσαμένων. μέλει γ ὑμῶν ἐδενὶ πρὸ τούτων, ἀλλὰ τὸ ἀπροσδιόνυσον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε. σιωπήσουτ γ δ βασιλέως, ἀλλ μὲν ἐδεὶς ἀπεκρίνατο τ παρόντων. δόηκ γ σύρ, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτῷ βόσκων εἶπεν, ὡς ἴδοι τὸν δαβίδην εἰς νωβὰν πόλιν πρὸς ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσοντ μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια, τ τὴν ῥομφαίαν δ γολιάθου, πρὸς οὓς ἐβούλετο μ ἀσφαλείας προπεμφθῆναι. μεταπεμψάμε C νου τὸν ἀρχιερέα, καὶ πάσαν αὐτῷ τὴν συγγένειαν αὐτοῦ, τ παίδων εἰπὼν ἐξ ἐμοῦ δεινὸν καὶ ἄχαρι, τὸν ἰσσαίου παῖδα προστιθέζω, καὶ σιτία μὲν αὐτῷ μετέδωκας καὶ ὅπλων, ὄντι τῆς βασιλείας ἐπιβούλῳ; τί γὰρ δὴ καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἐζεπεμάτισες; οὐ γὰρ δήσε φεύγων ἐμὲ καὶ μισῶν τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλάνθανεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς οὐκ ἐπ' ἄρνησιν ἐτράπη τῶν γεγο D νότων, ἀλλὰ μ παῤῥησίας ταῦτα πρᾶξαι ὁμολόγει, οὐχὶ δαβίδῃ χαριζόμε, ἀλλ' αὐτῷ. πολέμιον γὰρ οὐκ εἰδέναι ἔφασκε, πιστὸν γ ὄν τοῖς μάλιστα δοῦλον καὶ χιλιαρχον, καὶ τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρὸν τε ἤδη καὶ συγγμῆ. ταῦτα δ' οὐκ ἐχθρᾶς παρέχειν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τοῖς εὐνοίᾳ καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀρίστοις. προφητεῦσαι δὲ οὐ νῦν πρῶτον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις καὶ ἄλλοτε τοῦτο E πεποιηκέναι. φήσαντ γ τοῦτο σ πεμφθῆναι κ πολλῶ σπουδὴν ὅπῃ πρᾶξιν, τὸ μηδὲν προδιδαχθὲν ὧν ἐπιζητεῖ, σὲ μᾶλλον αἰτιλέγειν, ἢ σκεπτῶ σὲ αὐτῶν ἐλογιζόμην. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ νῦν ἀκούεις δαβίδην ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τῷ τότε μου δοκοῦσαν φιλανθρωπίαν ἀποβάλῃς. φίλω γὰρ καὶ γαμβρῷ σῷ κ χιλιάρχῳ παρέχον, οὐ πολεμίῳ. ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεύς, οὐκ ἔπεισεν τὸν σίαυλον, ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβ, F μηδ' ἀληθῶς πιστεύειν ἀπολογίαν κελεύει δὲ τοῖς δορυφόροις, προσπεσόντας αὐτὸν, μ τῆς ὀργῆς ἀποκτεῖναι. μὴ ταρράντων δ' ἐκείνων ἅψασθαι τ ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον εὐλαβουμένων μᾶλλον, ἢ τὸ προσταχθὲν ὑπὸ βασιλέως, τὸν σύρον δοῆκα προστάσσει τὸν φόνον. καὶ προσβαλὼν ὁμοίως αὐτῷ πονηρούς σκεῖν, ἀποκτείνει τὸν ἀχιμέλεχον, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς πέντε καὶ ὀγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι. πέμψας δὲ ὁ σίαυλ καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων νόβαν, πάντας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, οὐ γυναικῶν, οὐ νηπίων, οὐδὲ ἄλλης ἡλικίας φεισάμε, αὐτῷ τε ἐνέπρησε. διασώζεται δὲ παῖς εἷς ἀχιμελέχου, ἀβιάθαρ ὄνομα. ταῦτα μὲν τοίνυν συνέβη, καθὼς προεφήτευσεν ὁ θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ ἠλί, διὰ τοὺς τ υἱῶν αὐτοῦ δύο παρανομίας εἰπὼν διαφθαρήσεσθαι τοὺς ἐκγόνους. σίαυλ δὲ ὁ βασιλεὺς, ὡμὸν οὕτως ἔργον διαπεπραγμέ, καὶ

καὶ ἡμέραν ἄλλην ἀρχιερατικῆς ἀποφάξεως τιμῆς, καὶ μήτ' ἀπὶ νηπίοις λαβὼν οἴκτον, μήτ' ἀπὶ γέρουσιν αἰδῶ, καταβαλὼν δὲ καὶ τὴν πολιὰν πατρίδα, καὶ τροφὸν τῶν ἱερέων καὶ προφητῶν αὐτόθι τὸ θεῖον ἐπελέξατο, καὶ μόνῳ ἐκ τοσούτων φέρων ἄνδρας ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασι παρέχει καὶ κατανοῆσαι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον, ὅτι μέχρις οὗ μὴ ἐσμὲν ἰδιῶται τινὲς καὶ ταπεινοὶ, τῇ μὴ δυνάσθαι χεῖρα τῇ φύσει, μηδὲ ταλμᾶν ὅσα θέλουσιν, ἀπεικεῖς εἰσὶ μέτριοι, καὶ μόνον διώκουσι τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς αὐτὸ τὴν διάνοιαν καὶ πάσαν σπουδὴν ἔχουσι. τότε γὰρ καὶ θεὸν δεῖν πεπιστεύκασιν, ὅτι πᾶσι τοῖς γινομένοις ἐν τῷ βίῳ πάρεστι, καὶ ἃ τὰ ἔργα μόνον ὁρᾷ πρασσόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν ἐφ' ὧν μέλλει ταῦτα ἔσεσθαι. ὅταν δὲ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δυναστείαν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μεταβεβυσμένοι, καὶ ὥσπερ ἀπὸ σκηνῆς πρόσωπα τὰ ἤθη καὶ τοὺς τρόπους ἀποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι τόλμαν, ἀπόνοιαν, καταφρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτι μάλιστα δεῖ τῆς ἀσεβείας αὐτῆς καὶ τῆς ἀδικοπραγίας ἔγγιστα τοῦ φθονεῖσθαι γεγενῆσθαι, καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐφ' οἷς ἂν νοήσωσιν ἢ πλάσωσι καθέζεσθαι, τοῦθ' ὡς ἐκεῖ βλέποντος αὐτοῖς θεοῦ, ἢ διὰ τὴν ἐξουσίαν δεδιότος, ἵνα μὴ παροινοῦσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δὴ ἂν ἢ φόβῳ θεῖον ἀκούσωσιν, ἢ μισήσωσι θελήσαντες, ἢ εἰργάσαν ἀλόγως, ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ ἀληθῆ τῆς ἀνθρώπου καὶ αἱρεσιν τοῦ θεοῦ δοκοῦσι. τῶν γὰρ μελλόντων λόγον αὐτοῖς οὐδὲν εἰς. ἀλλὰ τιμῶσι μὲν, πολλὰ ταλαιπωρήσαντας, τιμήσαντες δὲ, φθονοῦσι. κἂν ὑπερβάλλοντες εἰς ἐπιφάνειαν, οὐ ταύτης ἀφαιροῦνται μόνον τὸς τετυχηκότας, ἀλλὰ διὰ ταύτην καὶ ζῶν ὁρᾷ πονηροῖς αἰτίοις, καὶ δι' ὑπερβολὴν αὐτῶν ἀπηνείας κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἐργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ὅτι διαβολαῖς καὶ κατηγορίαις ἐβασανίσθησαν, οὐδ' ὅσους δεῖ ἔστι παθεῖν, ἀλλ' ὅσους δυνατὸν ἀποκτεῖναι δυνάμενοι. ἔστι σαοὺλος ἡμῖν ὁ κισσαίου παῖς, ὁ πρῶτος μὲν τὴν ἀριστοκρατίαν καὶ τὸν ὅτι τῆς κριτικῆς πολιτείαν ἐβραίων βασιλεύσας, φανερὸν ποιήσας, τριακοσίους δοκιμωτάτους ἱερεῖς καὶ προφήτας ὀκ τῆς πρὸς ἀχιμέλεχον εὐνοίας. ἀποκαθέλων γὰρ αὐτὸς καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ὀκ τρόπῳ τινὶ ναὸν αὐθάδους ἱερέων καὶ προφητῶν ἔρημον καθίησιν, τοσούτους μὲν ἀνελὼν, μόνον δὲ ἑάσας, οὐδὲ τὴν πατρίδα αὐτῶν πρὸς τὸ καὶ μετ' ἐκείνους ἄλλους γηράσ. ὁ δὲ ἀβιάθαρ ὁ τοῦ ἀχιμελέχου παῖς ὁ μόνος διασωθῆναι δυνηθεὶς ὀκ ἄλλους τινὰς τοῦ σαούλου φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς δαβίδην, τὴν τῶν οἰκείων αὐτοῦ συμφορὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν τοῦ πατρὸς αἵρεσιν. ὁ δὲ ὀκ ἀγνοῶν ἔφη ταῦτα καὶ αὐτὸς ἐσόμενα ἰδὼν τὸν δόηκον. προσνοῆσαι γὰρ διαβεβληκέναι πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα τοῦ βασιλέως. καὶ τῆς αὐτοῦ χάριτος ταύτης αὐτὸς αὐτὸν ἠτιᾶτο. τὸ μὲν οὖν δὴ αὐτόθι καὶ σὺν αὐτῷ διατρίβειν, ὡς ὀκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ ληψόμενον εὐτὸς ἦν. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ δαβίδης τοὺς παλαιστινοὺς ἐμβεβληκότας εἰς τὴν κιλικῶν χώραν, καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν στρατεύειν ἐπ' αὐτοὺς,

A stirpe pontificia internecione deléta, neqve teneram ætatem miseratus, neqve grandævos reveritus, insuperqve civitate qvam patriam ac alumnam sacerdotum & prophetarum singulari privilegio Deus elegerat, solo æqvata, satis declaravit qvam pravum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt, atqve plebeji, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumqve qvoddam justitiæ studium præ se ferunt: qvin & pietatem interea colunt, Deumqve omnibus actionibus nostris interesse, omnes deniqve cogitationes intueri persvasum habent. sed simul atqve ad potentiam & imperium provecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, novaqve persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam divinarumqve æqve ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cum ad superandam invidiam maxime illis opus est pietate & justitia, cumqve omnes eorum non actiones solum, verumetiam voluntates in conspicuo sint omnibus propositæ, tum maxime tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debacchantur, & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel favorem irritationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoqve ipsi probatum esse existimant: futurorum vero prorsus nullum nec respectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum evehunt, deinde jam honoratos per invidiam non solum dignitatibus privant, sed per calumniam etiam sæpe opprimunt, non considerantes quam merito, tantumqve temerariis delationibus absqve ulla probatione fidem adhibentes: & sæviunt non in qvos oportet, sed in quos ipsis sævire est facile. Hæc ita esse, manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac judicum supremum magistratum rex Hebræorum creatus, propter suspectum Achimelechum trecentos sacerdotes & prophetas interfecit: cæsosqve excidio urbis obruit, & quantum in se fuit, summi Dei fanum sacerdotibus sacrisq; ministeriis orbavit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem sacerdotum evaserat, ad Davidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciavit. at ille jam ante se hoc præsagivisse dicebat, cum illic Doecum videret: facileqve suspicatum, calumniam pontifici apud regem struendam: ægerrimeqve ferebat, quod ipse tanti mali occasionem præbuisset. simulqve jussit, ut apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras invenire posset. Per idem tempus cum indicatum esset David, Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eumqve, quantus est, populari, decrevit illos adoriri, consulto prius propheta, 1. Reg. 23.

an Deus victoriam annueret: confirmatusqve oraculo, & cum fua cohorte hoſtem aggreſſus magna cæde repulit, prædasqve ex hoſtico egit, & Cillanis præſidio fuit, dum fruges ex areis conveherent. Reſcivit hoc mature Saulus. nam rei feliciter geſtæ fama contineri non potuit, quin late propagata ad regias quoqve aures permanaret, non ſine ipſius Davidis laude. Quo nuncio lætus rex putavit ſe jam rem factam habere, audiens inimicum ſe intra unius oppidi mœnia concluſiſſe, & divinitus hanc occaſionem opprimendi ejus datam dictitans, edicit populo, ut Cillam propere circumventam tam diu premant obſidione, donec Davidem in poteſtatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, niſi mature ſuis rebus conſuleret, fore, ut Cillani ejus deditione ab ira regis ſe redimant, relicta urbe in deſertum ſe cum qvadringentis armatis contulit, ibiqve collem qvendam munitum inſedit, nomine Engelain. Saulus autem, cognito, quod David non amplius apud Cillam eſſet, expeditionem eam omiſit. David vero ex deſerto in Cœnam locum agri Ziphæni ſe cum ſuis tranſtulit: qvo etiam Jonathas regis filius præſto fuit ſalutaturus amicum, & de futuris collocuturus. Hortabaturqve eum, ut bene ſperaret, néve præſentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & univerſo Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non ſolere ociosis contingere. Renovatisqve fœderibus & ſancita ſub Deo teſte in omnem vitam amicitia, additisqve diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac ſolicitudine levatum: ipſe vero domum ſuam repetiit. Zipheni vero gratiam regis captantes, certiorem eum faciunt, Davidem in agro ſuo morari: pollicebanturqve ſuam operam, ut in manus regis traderetur. occupatis enim quibusdam faucibus, nullum reliqvum illi fore effugium. Saulus vero hominibus collaudatis, gratiisqve actis, quod inimicum ſibi indicaſſent, cumulate ſe illis beneficium repoſiturum, pollicitus, miſit qui diligenter quærerent Davidem, omnesqve deſerti latebras perſcrutarentur: dicens ſe brevi cum exercitu ſecuturum. Atqve ita Zipheni duces ſe regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, ſtudium ſuum erga ipſum non indicio tantum declaraturi, ſed omnibus viribus conando, ut in poteſtatem redactum regi traderent. Sed non habuit ſucceſſum iniqua eorum cupiditas, quibus cum nullum periculum ex ſilentio immineret, per adulationem & avaritiam virum pium & præter jus ad mortem quæſitum, regi ſe tradituros erant polliciti. David enim cognita eorum malitia, ſimulqve regis adventu, relictis locorum anguſtiis in quibus tum verſabatur, evaſit ad magnam petram, quæ ſita eſt in deſerto Simonis. Nec Saulus deſtitit illum inſequi.

A ἀ ὁ θεὸς ὥῤῥα ἔ πεοφήτου πολέμῳ ὀπτῆξεπε νίκλω. τοῦ ᾗ, σημαινου φήσεστ⊙, ἐξώρμησεν ὅπ τοὺς παλαιστινους μετὰ τ στμῶν, καὶ φόνοπ αὐτῶν πολὺν ἐξέχεε. καὶ λείαν ἤλασε, καὶ ὥῤαμένους τοῖς κιλλανοῖς ἕως οὗ τὰς ἅλωνας καὶ τὸν καρπὸν συνέλον ἀδεῶς, συλλω ᾗ τοῦ βασιλέως μεγύσπ, παρ' αὐτοὺς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ καπόρθωμα οὐκ ἔμεινε παρ' οἷς ἐχώπετο. φήμη δ' ὅπι πᾶσιν ἦς τι τοὺς τῶν ἄλλων ἀγαθὰς, καὶ πρὸς τοὺς ἔ βασιλέως διενεμήθη, αὐτό τε συνιεῖσενον καὶ τὸν πεπομκότα. χαίρει ᾗ σαοὺλ⊙ ἀκούσας ἐν κίλλα τὸν δαβίδεω. καὶ θεὸς ἤδη χερσὶ τὰῖς ἐμᾶῖς ⊂παδίδοτο αὐτὸν ἐπῶν, ἐπεὶ καὶ σαοὺλ συγκλεισας ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τοῦ λαοῦ πᾶσι παρεσκεύαζεν ὅπι τὸν κίλλαν ἐξορμῆσαι, καὶ πολιορκῆσαι πι, καὶ ἑλόντι τὸν δαβίδην, ἀναπτεῖναι. ταῦτα δ' ἀφόμῳ⊙ ὁ δαβίδης, καὶ μαθὼν ὥῤα ἔ θεοῦ ὅπι μενοῦσ⊙ παρ' αὐτῆς οἱ κιλλίται ἀκδώσουσι τοῦ σαούλω, ὥῤαλαβὼν τοὺς περὶαυτὸν, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὸν ἔρημον ἐπάνω τῆς ζιφαλὰν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφευγόταω ὥῤα τῶν κιλλετῶν, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας. δαβίδης δὲ ἐκεῖθεν ἄρας, εἰς τινα τόπον καλὸν καλουμένου τῆς ἔφλειτης ὥῤαγίνεται. εἰς ὃν ἰωνάθης ὁ ἔ σαούλ πᾶς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ καπασασιῶν⊙, ἰαπρῶν τε καὶ χρηστὰς ἐκ τῶν μελλόντων ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς πεῤῥοῖσι. βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν, καὶ πᾶσιν τὸν ἑβραίων διώξειν ἔθνεσιν ὑφ' αὐτόν. φιλῶν δὲ τὸ τοιοῦτο σὺν μεγάλοις ὀπαστᾶν πόνοις. πάλιν δ' ὅρκους ποιησάμῳ⊙ τῆς εἰς ἀπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους διανοίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπράσσετο ὥῤαβαίπι τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλομένῳ πρὸς τἀναντία, τὸν μὲν αὐτόθι καταλείπει μικρὰ τῶν φρονιδῶν καὶ ἔ δέους ὀπαναφύσας. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανέρχεπαι. οἱ δὲ ζιφηνοὶ χαριζόμῳοι τοῦ σαούλω, μεμύνον αὐτῷ παρ' αὐτῆς ἀγαγεῖν τὸν δαβίδην. καὶ ὥῤαδόσειν ἐφάσαν ἐπ' αὐτῶν ἐλθόντι. κατληφθέντων γὰρ τῶν τῆς ζιφίνης στενῶν οὐκ ἔπειτ φυγῆν αὐτῷ πρὸς ἄλλης. ὁ ᾗ βασιλεὺς ἐπῄνεσεν αὐτὺς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ μεμελήκοσι. καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀμεψάσθαι τῆς διανοίας ⊂παναχόρμῳ⊙, αὐτοὺς, ἐπεμψε τοὺς ζητήσοντας τὸν δαβίδεω, καὶ τὸν ἔρημον ἐξερευνήσοντας. αὐτὸς δ' ἀκολουθησὼν ἀπεκέκλατο. καὶ οἱ μὲν ὅπι τὸν ἦθος καὶ τὴν σύλληψιν ἔ δαβίδου πρὸῆγον τὸν βασιλέα, αὐτοδάζοντας μὴ μόνον τοῦ μεμύσθαι τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ τὸν εὐνοιαν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὥῤαρχὴν αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν, φανεροτέραν καθιστῆσθαι. διήμαρτον δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ἐπιθυμίας, οἳ μηδὲν κινδυνεύσειν ἐμελλον ὄν τῷ μὴ ταῦτα ἐμφανίσαι τοῦ σαούλω φιλοτιμίας. ἀλλὰ δὲ κιλανίων καὶ κέρδους πρόσοδον ὥῤα ἔ βασιλέως, ἄνδρα θεοφιλῆ καὶ παρὰ δίκλω ζητούμῳον ὅπι θανάτω καὶ λαυθάνειν διαπάμῳον, διέπαλλον, καὶ ὥῤαδώσειν ὑπέσχοντο. γνοὺς γὰρ ὁ δαβίδης τὴν τῶν ζιφλειῶν κακοπθειαν, καὶ τὴν ἔ βασιλέως ἔφοδον, σπλάσας μὲν τὰ στενὰ τῆς ὀκείσης χώρας, φόβγει δ' ὅπι τὸν μεγάλλω πέτραν τὴν οὖσαν ἐν τῇ σιμωνῶ ἐρήμῳ. ὥρμησεν δ' ἐπ' ἐσαύλω διώκειν σαοὺλ⊙ τ γὰ

καὶ τὴν ὁδὸν, ἀναχωρήσαντα ἐκ τῶν στενῶν, μαθὼν A cognito enim inter eundum, quod ſuperatis fau-
πεν Δαβίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆρεν. cibus evaſiſſet, ad alterum petræ latus pervenit:
ἀπιθανώτατον δὲ τὸν σαοῦλον ὑπὸ τῆς δωρεᾶς Δα- futurumqve erat, ut David circumventus com-
βίδου μέλλοντα ἤδη συλλαμβάνεσθαι παλαιστινοὶ, prehenderetur, niſi rex trepidis nunciis revocatus eſſet, qui Palæſtinos in ditionem ejus hoſtiliter irrupiſſe adferebant. Satius enim judicavit hos perpetuos ac germanos hoſtes ulciſci, agrisqve ſuis, quo minus vaſtarentur, opem afferre, quam ſtudio capiendi inimici, regionem illis populandam prodere. atqve ita David præter omnium opinionem ſervatus ad fauces agri Engadeni ſe contulit. Saulo autem poſt rejectos Palæſtinos nunciatum eſt, Davidem intra fines Engadenorum morari: moxqve aſſumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu ſelectis, propere eos ad locum indicatum duxit. 1. Reg. 24.
cumqve non longe abeſſet, offendit ſpeluncam longo receſſu opacam, & in penitiore ſinu latè patentem, in qua tum forte David cum ſua cohorte deliteſcebat: in eamqve ſolus ad requiſita naturæ ſe inſinuavit. Animadverſum eſt id continuo ab uno è Davidis comitibus, qui cum eum moneret tempus ultionis offerre Deum, nec eſſe negligendam occaſionem tot ærumnas finiendi abſciſſo infeſtiſſimi regis capite, laciniam tantum regii pallii præcidit: indignum ratus in proprium dominum ſævire, quem Deus ipſe ad imperii faſtigium electione ſua provexerat. nec enim par eſſe injuriis certare cum eo, qui immeritum extingvere cuperet. Egreſſo deinde è ſpelunca Saulo, David quoqve in apertum progreſſus regem inclamat, & cum ad agnitam vocem ſe convertiſſet, ex more prius adoratum ſic alloqvitur: Qvam iniqvum eſt rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vaniſſimis hominibus fidem adhibentem, de amicis ſpectatis ſuſpicari, qvos ex ipſorum factis potius judicare oportebat. verba enim vel falſa poſſunt eſſe vel vera: ſed nullum apertius de animo qvam ex factis argumentum poteſt colligi, quemadmodum nunc quoque judicare potes, num temere illis credideris, qui ejus criminis me apud te reum faciunt, quod ne in mentem quidem unquam venit: & in tantum te exaſperaverunt, ut nocte atqve die nihil magis qvam de mea pernicie cogites. Annon vides vaniſſimam eſſe tuam opinionem, qua perſvaſus es me familiæ veſtræ inimicum, tuæqve in primis necis eſſe cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aſpicere, qui hominem ad cædem expetis, oblata vindictæ tali occaſione tibi parcentem, quam ipſe nactus unqvam elabi è manibus ſiviſſes? Nihilo enim majore negotio caput tibi præcidere poteram, quam hanc veſtis laciniam. Simulqve pannum protulit, qui verbis fidem aſtrueret. Ego certe ne juſtæ quidem ultioni indulſi, & tu injuſtas ſimultates contra me exercere non vereris. Sed horum DEUS judex erit, probabitqve, uter noſtrûm æqvioribus moribus ſit præditus. Tum Saulus demirans, è quanto periculo eſſet ſervatus,

ἐπὶ γὰρ τὸν ἕτερον πλευρὸν τῆς σπηλαίου, ἐν ᾧ ἦν B
Δαβίδης καὶ οἱ ἑταῖροι, ἐλθὼν ἐκάθισεν. ἐκεῖνοι δὲ
ἔνδον ὄντες ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐθορυβοῦντο καὶ ἐπὶ τὸν
Σαοῦλον ὁρμᾶν ἐκέλευον, καὶ τὸν καιρὸν ἐπαινοῦντες
ὃν ὁ θεὸς ἐδωρήσατο, καὶ τὴν ἐκείνου κεφαλὴν ἀπο-
τεμεῖν ἐκέλευον, ἐπειδὴ τὸν ἐκείνου μανδύαν ἀπο-
τεμὼν ἐφάνη. ὁ δὲ Δαβίδης ἐπιστὰς ἐκείνοις ἔλεγεν
ὡς οὐ δίκαιον εἴη τὸν βασιλέα τὸν ἑαυτοῦ ἀποκτεῖ-
νεν, οὐδὲ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ
γὰρ εἰ πονηρὸς οὗτος εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ δεῖ τοιοῦτον εἶναι C
πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ σαοῦλος τὸ σπήλαιον ἐκλιπὼν
προσελθὼν ὁ Δαβίδης ἀνέκραγεν, ἀκούσαντα σαοῦλον ἀ-
ξιῶν. ὑπακούσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, προσκυνήσας
αὐτὸν πεσὼν ὅτι πρόσωπον ὡς ἔθος, καὶ φησι, δ πονηροῖς
ὦ βασιλεῦ καὶ ψευδέσι πλάτεσι Δαβολὰς παρέχον-
τα δὴ τὰς ἀκοὰς, χαρίζεσθαι μὴ ἐκείνοις τὸ πιστεύειν αὐ-
τοῖς, τοὺς δὲ φιλτάτους διὰ κενοδοξίας ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις E
σκοπεῖν τὴν ἀπάντων Δάβεσιν Δαβολὴν μὴ γὰρ ἀπα-
τᾶ, σαφὴς δὲ ἐπόδειξις διανοίας τὰ πεπραγμένα. ἐλέ-
γχου μὲν ἐπ' ἀμφοτέροις πέφυκεν ἀλήθειά τε καὶ ψευ-
δος. τί δὲ ἔρχα, γυμνὰ τοῦ ὄψει τὴν Δαβολὴν
ποιεῖ. σύνιθι, ἐκ τούτων καλῶς ἔχειν με πρὸς σε,
καὶ τὸν σὸν οἶκον, ἐμοὶ πιστεῦσαι δεῖ, καὶ μὴ τοῖς κα-
τηγόροις, ἃ μήτε εἰς νοῦν ἐμβαλόμην, μήτε δύ-
ναται γένεσθαι, πρόσθεμεν διώκειν τὴν ἐμὴν ψυ-
χὴν, καὶ μηδὲν, μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν Δα- F
φρονοῦσιν, ἢ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ ἀναίρεσιν, ἐὰν
ἀδίκως μεταπορεύῃ. πῶς γὰρ ψευδῆ περὶ ἐμοῦ δό-
ξαν ἔλαβας ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς
οὐκ ἀσεβεῖς τὸν θεὸν, ἄνθρωπον τίμιον αὐτῷ
πεφυκότα δικαίως καὶ σῶζα σοῦ λαβεῖν δί-
κην, καὶ μὴ θελήσαντα μηδὲ τῷ κρείττονι χρησάμε-
νον, ὃν ἔσοι κατ' ἐμοῦ πρόθυμον, οὐκ ἂν αὐτὸς πο-
ρῆκας, Δαχρήσασθαι πρὸς ὧν νομίζων πολέμιον. ὅτε G
γὰρ σοι τὴν πέρυσι τοῦ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε
σοι τὴν κεφαλὴν ἢ δυνάμην. ὑπόδειξάς δὲ τὸ ῥάκος ἰδεῖν, πιστεῦσαι παρέσχεν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπεχώ-
μην δικαίας ἀμύνης φησίν. σὺ δὲ μισοπονηρότατος
οὐκ αἰδῆ κατ' ἐμοῦ φέρων. θεὸς ταῦτα δικάσει, καὶ
τὴν ἑκατέρου τρόπον ἡμῶν ἐλέγξει. σαοῦλος δὲ
ὅτι πρὸς φαδόξῳ τῆς σωτηρίας θαυμάσας,

modeſtiaqve juvenis attonitus, ingemuit: ſimilemqve gemitum referente Davide, rex ſe juſtius gemere faſſus eſt. Tu enim, inqvit, multorum bonorum cauſa mihi fuiſti, ego contra tibi multarum calamitatum autor. Et nunc qvoqve declaraſti te à priſcorum æqvitate non degenerem, qui inimicos in ſolitudine ad injuriam expoſitos nacti, incolumes dimittere maluerunt. Itaqve hodie manifeſte cerno regnum tibi à Deo repoſitum, & ſub tuum imperium univerſam Hebræorum gentem conceſſuram. qvamobrem poſtulo, ut jurejurando fidem mihi facias, te rerum potitum oblivioni injurias meas traditurum, & familiam meam ſalvam eſſe paſſurum. pollicitus eſt id David interpoſito jurejurando, atqve ita regem in regnum remiſit, ipſe ſe interim cum comitatu in rupē damarū recipiens. In idem tempus mors Samuelis prophetæ incidit, viri qvi ſuo merito in maximo ſemper apud Hebræos precio fuerat: illuſtreqve virtutis ipſius ac ſuæ obſervantiæ populus teſtimonium edidit, dum defuncti exeqvias & ſepulturam magnifico ſumptu concelebrat: & poſtqvam juſta exolvit in Ramatha patria ſepulto luctum in longum tempus prorogat, non qvaſi in publico mœrore, ſed qvaſi ad unum qvemvis proprie hæc orbitas pertineret. fuerat enim vir ad omnem juſtitiam ac bonitatem à natura compoſitus, & ob has virtutes Deo longe acceptiſſimus. Præfuit populo poſt Elis pontificis obitum primum ſolus annis duodecim, deinde Saule regnante annis decem & octo. cujus extremi dies in hæc, ut dixi, tempora inciderunt. In locis autem, in quibus tum David verſabatur, erat Ziphenus qvidam in oppido Emma, vir locuples & multorum gregum dominus. habebat enim in paſcuis ovium tria millia, & capras mille: & ab his David omnem injuriam abſtinuit, graviter interminatus ſuis, ne vel cupiditate vel egeſtate, vel latendi ſpe impulſi qvicqvam violarent, ſed pluris juſtitiam facerent, & Dei voluntatem, cui nunqvam placuerunt, qui in alienas res manus avide injicerent. in hac diſciplina ſuos continebat, putans ſe in hominem probum & ſua benevolentia dignum hoc officium collocare. Nabalus vero (hoc erat viro nomen) homo erat agreſtis & malis moribus præditus, ſed honeſtæ ac prudentis & elegantis mulieris maritus. Ad hunc David pecora tondentem decem è ſuis miſit ſalutatum, qui illi in multos annos eam felicitatem ominarentur: ſimulqve rogarent, ut è facultatibus ſuis aliqvid communicaret, cum è paſtoribus intelligere poſſit, qvod longo jam tempore in ſolitudine verſati adeo nihil detrimenti attulerint gregibus, ut cuſtodes eorum fuiſſe potius videri poſſint. Qvicqvid autem in Davidem contulerit, in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hæc poſtulata homo ſuo more nimis dure dedit reſponſum. Percontatus enim, qvis eſſet David, ut audivit eſſe Jeſſæi filium, Nunc, inquit, fugitivi relictis dominis inſolenter ac ſuperbe ſe gerunt. Quibus renunciatis David in iram accenſus, qvadringentis armatis aſſumptis, & ducentis ad cuſtodiam impedimentorum relictis (jam enim ſexcentorum manum coegerat)

A ημὶ τὸν ἔνδειαν μετρίαν καὶ φύσιν ἐκπλαγεὶς, ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ καὶ κεῖνου ποιήσαντα, αὐτὸν ἔναγχ δίκαιον εἶναι ἀπεκρίναντο. σὺ μὲν γὰρ φησιν ἀγαθῶν αἴτιός μοι γέγονας, ἐγὼ δέ σοι συμφορῶν. ἐπιδείξω ἢ σήμερον τὸν ἀρχαίων ἔχοντα σωτὴν δικαιοσύνην, οἳ τοὺς ἐχθροὺς ἐν ἐρημίᾳ λαβόντας, σώζειν παρήγγελον. πέπεισμαι δὴ νῦν, ὅτι σοι τὸν βασιλείαν ὁ θεὸς φυλάττει, καὶ σωτηρίαν σε τὸ πάντων τῶν ἐθνῶν κράτος. δὸς δή μοι πίστιν ὑφ' ὅρκου, μή μὲ τὸν ἡγεμόνα ἐξ-
B αφανῆσαι, μηδέ μοι μνησικακήσαντα τοὺς ἐκγόνους ἀπωλέσαι. τηρῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τὸν οἶκον. ὁμόσας ἦ, καθὼς ἠξίωσε, δαβίδης, σαοὺλον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε βασιλείαν. αὐτὸς ἦ μὴ τὸ σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν μαθητῶν ἀνέβη στενόν. ἀποθνήσκει κατ' αὐτὸν καιρὸν καὶ σαμοὴλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ ἐκ τῆς τοιούτου ἀπολαύων τιμῆς τοῖς ἐθνικοῖς τιμῆς. ἐνεφάνησε γὰρ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐκ πολλοῦ πρὸς αὐτὸν
C εὔνοιαν, τὸ πένθος, ὁ ὅτι πολὺν χρόνον ὁ λαὸς ἦγεν, ἐπὶ πᾶσι τὸν τάφον αὐτοῦ καὶ τὸν τὰ νομιζομένων ἀναπληρωσιν φιλοτιμία τε καὶ σπουδή. ἐπίστασι γὰρ αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι ἁρμαθᾷ, καὶ ὅτι πολλὰς πάνυ ἡμέρας ἐκλαυσαν, ἃ κοινὸν ἔθος πάσχοντες, ὡς ἐπ' ἀλλοτρίοις πολίταις, ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστος παθῶν. ἐγένετο δὲ ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρηστὸς τὴν φύσιν, καὶ ἅτε ἔτι μᾶλλον φίλος τῷ θεῷ. ἦρξε δὲ καὶ πρόσθεν ἔτι λαοῦ, μὴ
D τὴν ἡλικίαν ἀρχιερέως πολίτην, μόνος μὲν ἔτη δώδεκα. μετὰ δὲ σαούλου ἔτη βασιλέως, δέκα πρὸς τοῖς ὀκτώ. καὶ τὰ μὲν περὶ σαμοὴλον, ἔστω τοσαῦτα ἔχειν. λαὸς δέ τις τῶν ζιφλαίων, ἐκ πόλεως ἔμμα, πλούσιος καὶ πολυθρέμματος τρισχιλίων μὲν γὰρ αὐτῷ μῆλα προβάτων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. ταῦτα δαβίδης ἀσινῆ τηρῶν τε καὶ ἀβλαβῆ παρήγγελλε τοῖς σὺν αὐτῷ, μήτε ὑπὸ ἐπιθυμίας, μήτε ὑπὸ ἐνδείας, μήτε ὑπὸ
E τῆς ἐρημίας, ἢ ἔτι δυνάσθαι λανθάνειν καταβιάζεσθαι. τούτων δ' ἁπάντων ἐπαίνου τυχόντα τὸ, μηδὲν ἀδικεῖν. καὶ τὸ τῶν ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι δεινὸν ἡγεῖσθαι καὶ προσέχοντες τῷ θεῷ. ταῦτα δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς οἰκείως ἀνθρώπῳ χαρίζεσθαι ἀγαθῷ, καὶ ταύτης τυγχάνειν ἀξίῳ τῆς προνοίας. ἦν δὲ νάβαλος, ἔστι γὰρ ἔσχεν ὄνομα, σκληρὸς καὶ πονηρὸς τοῖς ὑπιτηδεύμασιν, ἐκ κωμικῆς ἀσκήσεως πεπαιδευμένος τὸν βίον, γυναικὸς ἀγαθῆς καὶ σώφρονος καὶ τὰ εἰκὸς ἀγαθοῦ λογισμοῦ. πρὸς οὗν τὸν νάβαλον ἔστιν καθ' ὃν ἔκαιρε τὰ
F ποίμνια καιρὸν, πέμψας ὁ δαβίδης ἄνδρας δέκα τῶν σὺν αὐτῷ, ἃ τούτων αὐτὸν ἀσπάζεσθαι, καὶ σωφρονεῖν ἔστι ποιεῖν ἐπ' ἔτη πολλά. ὡδήγησεν ἦ ἐξ ὧν δύνατος ἐστιν αὐτῷ παρεκάλει, μαθόντι ὡδὴ τῶν ποιμνίων, ὅτι μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῶν τε καὶ τῶν ποιμνίων γεγόναμεν, πολὺν ἐν τῇ ἐρήμῳ διατρίβοντες ἤδη χρόνον. μεμαθηκὼς δ' ἀδὲν δαβίδη ὡδήγησεν. ταῦτα ἦ τῶν πεμφθέντων διακο-
G νησάντων πρὸς τὸν νάβαλον, ἀπανθρώπως σφόδρα, καὶ σκληρῶς ἀπήντησε. ἐρωτήσας γὰρ αὐτοὺς, τίς ἐστι δαβίδης, ὡς τὸν υἱὸν ἤκουσεν ἰεσσαίου, νῦν ἄρα ἔφη μεγαλοφρονοῦσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ δραπέται καὶ στασιάζοντες, τοὺς δεσπότας καταλείποντες. ὀργίζεται δ' αὐτῶν φρονήσεσιν ὁ δαβίδης, καὶ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμένους αὐτῷ κελεύσας ἕπεσθαι, διακοσίους δὲ φύλακας τῶν σκευῶν καταλιπών, ἤδη γὰρ ἔσχεν ἑξακοσίους.

ὅτι τὸν

σὺν τὸν ναβαλον ἐξάλθοι, ὀμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν A contra Nabalum proficiscebatur, juratus qvod
οἶκον αὐτοῦ & τὰ τοῦ κτήνη ὅλον ἀφανίσειν. οὐ γὰρ ἄχθε-
σθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἀχάρις & εἰς αὐτὸν, μηδὲν ἐ-
παδοὺς πολλῇ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν χρησαμέ-
νους, ἀλλ' ὅτι καὶ προσβλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε,
μηδὲν ὑπ' αὐτῶν λελυπημένος. δούλη δέ τις τῶν
τοῦ ναβάλου, πρὸς τὴν δέ-
σποιναν μὲν αὐτοῦ, γυνοῦσα δὲ ἐκείνου, κατελθοῦ-
σα ὅτι πέμψας ὁ δαβίδης αὐτῆς πρὸς τὸν ἄνδρα, μηδε-
νὸς τυχοῦσα μειρίου, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑβριστὴν βλα- B
σφημίας ἐνεγκεῖν, πάσῃ τῇ αὐτοῦ προνοίᾳ καὶ φυ-
λακῇ τῶν προβάτων χρησαμένου. γεγονέναι δ' ὅτο ὑπὸ
τοῦ κακοῦ τοῦ δεσπότου. καὶ ταῦτ' ἐκείνου φήσαι-
τος, ἀδεγαία, προσηγορεύετο γὰρ ἄτως, ὑποζύξασα
τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ μη-
δὲν εἰποῦσα τῷ ἀνδρὶ (τοῦτο γὰρ μέθης ἀναιδοῦς) C
ἐπορεύετο πρὸς δαβίδην. κατιδοῦσα δὲ τοὺς ἐνα
δ' ὄρους ἀπήντησε δαβίδης μετὰ τριακοσίων ὅπλα νά-
βαλον ἐρχομένῳ. ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν ἡ γυνὴ, κα-
τεπήδησεν, καὶ πεσοῦσα ὑπὸ τοὺς ποδας, προσεκύνει.
καὶ τῶν μὲν ναβάλου λόγων ἐδέητο μὴ μνημονεύειν.
οὐ γὰρ ἀγροῖκον αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνόματι. ναβά-
λης δὲ κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, ἀφρονοῦλον δη-
λοῖ. αὐτὴ δὲ ἀπελογεῖτο, μὴ ἰδεῖσθαι τοὺς πεμ-
φθέντας ὑπ' αὐτοῦ. διὸ συγγνώσεσθαί μοι φησὶν, καὶ D
τοῦ θεοῦ χάριν ἔχειν κωλύοντί σε μιαιφονίαν ἀνθρω-
πίνῳ αἵματι. μόνον γάρ σε καθαρὸν, σώζειν αὐτὸς
σωθησόμενος τῶν πονηρῶν. ἃ γὰρ ἐπιβέχεται κακὰ
ναβάλου, ταῦτα καὶ τοῖς τῶν ἐχθρῶν σου κεφαλαῖς
συμπεσεῖν, γνοῦσα δὲ ἐμμένεις μοι, κρίνας ἄξιον, ὃ
παρ' ἐμοῦ ταῦτα δέξασθαι. καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀρ-
γὴν τὴν σὴν τὸν ἄνδρα μὴ καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, εἰς τὴν
ἰδίαν τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρῳ σοι καὶ φιλαν- E
θρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασιλεύειν.
ἐβὶ, τὰ δῶρα δέξαι μου, ἀλλὰ σὺ φησὶν ὦ γυνὴ,
λῆς ἐμμένεις ἥκασε πρὸς ἡμᾶς τήμερον. οὐ γὰρ ἂν
τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν εἶδες, ἐμοῦ τὸν οἶκον τὸν να-
βάλου ἕως τῆς δὲ τῆς νυκτὸς ὀμόσαντος ἀποκτεῖναι
μετὰ τῶν ὑμῶν ἀποκτεῖναι, ἐπὶ ἀνδρὸς πονηροῦ καὶ ἀ-
χαρίστου πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους γνωμένου.
νῦν δὲ φθάσασα προσέλαβες καταμειλίξασθαί μου
τὸν θυμὸν, κηδομένου σοῦ τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ ναβάλου F
μὲν, κἂν ἀφεθῇ νῦν διὰ σὲ τῆς τιμωρίας, οὐ φεύ-
ξεται τὴν δίκην, ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λα-
βὼν αἰτίαν ἄλλην. ταῦτ' εἰπὼν, ἀπέλυσε τὴν γυ-
ναῖκα. ἡ δὲ, εἰς τὸν οἶκον ἐλθοῦσα, καὶ καταλαβοῦ-
σα τὸν ἄνδρα μὲν πολλῶν, εὐωχούμενον καὶ κεκαρω-
μένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγενημένων ἐσαφή-
σε. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσασα, πρεσ-
βύτας, καὶ πᾶν ἐν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα τοῦτο τῶν
λεγόντων καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐπάσης. καὶ δέκα οὐ G
πλείους ὑπερβάσας ἡμέρας, τὸν βίον κατέστρεψε ὁ νά-
βαλος. ἀκούσας δ' αὐτὰ τὰ πλατέα ὁ δαβίδης,
ἐπιδεδῆναι μὲν τοῦτο ἔφη καλῶς αὐτὸν ἔλεγξε.
δεδωκὼς γὰρ ναβάλου, τοῦτο τῆς ἰδίας πονηρίας,
καὶ δεδωκὼς δίκας αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι τὰ δε-
ξιάν. ἐγὼ δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους
τοῦτο ὑπὸ θεοῦ, καὶ μηδενὸς τῶν ἀνθρωπίνων ὑ-
περορῶντα, δίδοντα δὲ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὸ ὁ-
μοῖα, τοῖς δὲ πονηροῖς, ἀξίαν ἀποφέροντα τὰ πεπρ.

ea nocte & familiam ejus & omnes opes esset
eversurus. Neqve enim se tam ægre ferre,
qvod homo ingratus officii nihil rependeret,
qvàm quod ultro conviciis se impeteret, nulla
unquam affectus injuria. Interea qvidam è ser-
vis pastoribus ad heram suam, illius uxorem ve-
nit, nuncians, qvod David à marito ejus modi-
cum quiddam postulans non solum nihil impe-
traverit, sed conviciis etiam non ferendis fit
appetitus, cum tamen in eam diem semper greges ejus intactos præstitisset: eamqve insolentiam domini posse illi magnam aliqvam calamitatem afferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis aliqvam multis asinis, & variis xeniis in sarcinas congestis, inscio marito & per temulentiam sopito, ad Davidem properat: eiqve in vallis cujusdam descensu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obviam. Qvem postqvam appropinqvare vidit, de jumento desiliit, & prona in faciem adorabunda deprecata est, ne verbis Nabalis moveretur, qui revera esset id qvod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingva vocatur insipiens. Excusabatqve se neminem eorum vidisse, qui ad maritum missi fuerant. Qvare obsecro, inqvit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obstitit, quo minus humano sanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanseris, ipse pro te pœnas ab his qui te læserunt, exacturus est. Qvod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu vero propitius hæc mea munuscula admitte, & iram, qua merito in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum, cui fata regnum destinaverunt. Ille vero muneribus acceptis: Profecto, inquit, Dei voluntate ad nos hodie venisti: alioqui crastinam diem non videres. juravi enim me hac nocte domum vestram subversurum, & neminem superstitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me, meosque contumelios. nunc vero Deus tibi in mentem immisit, ut mature occurrens furorem meum delinires. Nabalus autem tametsi propter te veniam nunc consequitur pœnam tamen non evadet, sed sui mores per aliam occasionem perdent hominem. Hæc locutus mulierem dimisit. Ea domum reversa offendit maritum cum æqualibus compotantem, jamque vino gravem, ideoque tum nihil eorum, quæ gesserat, indicavit. sequenti vero die postea quam sobrio rem totam exposuisset, in tantum mœrorem eum conjecit, ut toto corpore sideratus decima, post die mortem obiret. Quod ubi Davidi relatum est, meritas pœnas Deo persolvisse eum dixit. suapte enim malitia perditum, & ultioni subjectum, idq; incontaminatis ejus manibus, qui injuriam acceperat: Atq; hoc quoq; exemplo didicit, neminē scelestū vindictā Dei posse evadere, nec humanas res à Deo neglectas ferri temere: sed bona bonis, & malis quod illis dignū est, rependi.

Moxqve missis ad uxorem ejus nunciis, accivit eam in legitimum thorum conjugem sibi inducturus. quæ præfata prius se indignam ut vel pedes ejus contingeret, cum omni tamen suo paratu venit: & uxoris loco posthac habita est, hunc honorem ab eo consecuta tum propter modestiam bonosqve mores, tum propter eximiam formæ gratiam. Habuerat autem David & ante conjugem, ex Abesaro oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam prius Davidi nuptam pater Liso Pheltiæ filio elocavit, in oppido Gethta habitanti. Nec ita multo post Ziphenorum quidam renunciavit Saulo, Davidem rursum in eorum regione esse, & si velit adjutare, posse eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eo proficiscitur: & superveniente nocte castrametatus est in quodam loco, cui nomen Sicella. David autem cognito, qvod rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis, jussit ut se certiorem facerent, qvonam usqve processisset: cumqve audisset eum esse apud Sicellam, noctu ignaris suis omnibus, duobus tantum comitatus, Abisæo sororis suæ Sarviæ filio, & Achimelecho Chettæo, in castra hostium penetrat. Dormienteqve Saulo & circum eum satellitio, simulqve imperatore copiarum Abenero, in tentorium regium insinuatus, neqve regem agnito ejus cubili ex spiculo interficere sustinuit, neqve Abisæum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse regem divino suffragio creatum interimere, qvantumvis malum: ejus enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset. utq; aliqvod signum esset, qvod nactus potestatem regis opprimendi, non esset ea usus, ablato spiculo & lecytho aquali, qvæ juxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exivit, intrepide & qvasi per ocium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris, partim audacia propria fretus. transgressusqve torrentem: & conscenso montis vertice, unde facile poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. &cũ imperator nominatim appellatus sciscitaretur, qvisnam esset qvi se vocaret, sic respondit: David ego sum Jessæi filius, à vobis profugus. Sed qvi factum est, ut tu vir tantus & inter amicos regios maxime honoratus, tam negligenter domini corpus custodias, ut dormire malis, quam curam salutis ejus gerere? Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo ante quosdam è nostris clam in castra regia subrepentes non sensistis. Vide igitur, quonam devenerit spiculum regium, & aquæ lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus autem agnita Davidis voce, & cognito, quod adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cum id jure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro salute concessa professus est. hortabaturqve, ut bono esset animo, nihilqve mali in posterum timens, ad proprias ædes reverteretur. Compertum enim habere, non sibiipsi salutem suam cariorem esse quam David

2. Reg. 26.

A πέμψας δ' αὐτῷ πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικήσουσαν καὶ γαμηθησομένην καλεῖ πρὸς αὑτόν. ἡ δ' ἀναξία μὲν εἶναι καὶ ποδῶν ἅψασθαι τοῦ ἀνδρὸς, πρὸς τοὺς παρόντας ἔλεγεν. ἐμοὶ δ' οὐ πάσης τῆς θεραπείας ἦκε. καὶ συνώκησε μὲν αὐτῷ, ταύτην λαμβάνουσα τὴν τιμὴν ἐξ ἀρετὴν τρόπων σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον, τυχοῦσα δ' αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ κάλλος. ἔσχε δ' Δαβίδης γυναῖκα πέτερον, Λαὶν ἐξ Ἀβεσάρου πόλεως ὁρμᾶσθαι. μελχὰν δ' τὴν σαούλου τοῦ βασιλέως θυγατέρα, τὴν ἠρωμένην τοῦ Δαβίδου γυναῖκα, ὁ πατὴρ τοῦ Φελτίου ἰσὼ λαισὸ συνέζευξεν, ἐκ πόλεως ὄντι γεθλὰς μιᾷ ταύτῃ τινες ἐλθόντες τῶν Ζιφλαίων, ἀπήγγειλαν τοῦ σαούλου, ὡς εἴη πάλιν Δαβίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δύναιτ' ἂν συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλομένῳ συνεργήσαι. ἐὰν, μὴ τρισχιλίων ὁπλιτῶν ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτόν. καὶ νυκτὸς ἐπελθὼν, ἐπεστρατοπέδευσεν ὅπου τινὶ τόπῳ, συκέλλα λεγομένῳ. Δαβίδης δ' ἀκούσας τὸ σαοὺλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐκέλευσε δηλοῦν αὐτῷ πᾶν τὸ χώρας σαοὺλον ἤδη πρόσω ἐληλυθός. τὸ δ' ἐν συκέλλα φρουρούντων, Δβενυκτερδὸς Δβαλαδὼν τὸς ἰδίους καὶ εἰς τὸ τοῦ σαοὺλου στρατόπεδον ὡδήγησεν, ἐπαγόμενον τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ σαρβίας Ἀβισαῖον, καὶ Ἀχιμέλεχον τὸν χετταῖον. ὃ δ' σαοὺλ κοιμωμένῳ, καὶ σὺν αὐτῷ ἐν κύκλῳ τοῖς ὁπλίταις, καὶ τοῦ στρατηγοῦ Ἀβενήρου κειμένων, ὁ Δαβίδης ἐπελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ βασιλέως, ὅτ' αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν σαοὺλον, ὀπτηνοὺς αὐτοῦ τὴν κοίτην ἐκ τοῦ δόρατος. ὅτε γὰρ αὐτῷ ὡδήγησεν ἔτι τὸν Ἀβισαῖον βουλόμενον φονεῦσαι, καὶ ὡς ὅτε ἐρμηνεύσαι ἔασεν. ἀλλὰ τὸν μὲν τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένον βασιλέα φήσας εἶναι δεινὸν ἀποκτεῖναι καὶ ἡ πονηρὸς, ἔζευν γὰρ αὐτῷ ὡδηγοῦντος τὴν ἀρχὴν σωζόμενον τὴν δίκην, ἐπῆρε τῆς ἐρμῆς σύμβολον τοῦ κτεῖναι δυνηθεὶς ἀπέχεσθαι, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, ἐς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ σαοὺλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων γὰρ καθυπνωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τοῦ κήρυκος διδόντος αὐτῷ καὶ τῆς τύχης, διέβησε τὸς τοῦ βασιλέως. Δβενὴρ δὲ τὸν χειμαῤῥοῦν, καὶ ὄπτ' τῶν κορυφῶν ἀνελθὼν τοῦ ὄρους ὅθεν ἐμελλεν ἐξακουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τῷ στρατιώτῃ τοῦ σαούλου, καὶ τῷ στρατηγῷ Ἀβενήρῳ, Δβενίησιν αὐτὸς ἐκ τοῦ ὕπνου. τοῦτον τε ἐφώνει καὶ τὸν λαὸν. ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τίς ὁ καλέσας αὐτὸν εἴη ἐρομένου, Δαβίδης εἶπεν ἐγὼ, παῖς μὲν Ἰεσσαίου, φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλὰ τί δή ποτε, μέγας τε ὢν, καὶ τῶν πρώτων ἔχων ὧδε τοῦ βασιλέως τιμὰν, ἔτως ἀμελῶς τὸ δεσπότου φυλάττεις σῶμα; καὶ ὑπὸ ἡδίων εἰσὶ σοὶ τῆς τούτου σωτηρίας καὶ προνοίας, θανάτου γὰρ ταῦτα ἄξια καὶ τιμωρίας, οἵγε μικρὸν ἔμπροσθεν εἰσελθόντας τινὰς ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τὸν βασιλέα Ϲ πάντας τοὺς ἄλλους, σὺν ἐνοήσατε ζήτησον οὖν τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, Ϲ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, καὶ μαθὼν πηλίκον ὑμᾶς ἔλαθε κακὸν ἐντὸς γενόμενον. σαοὺλος δ' γνωρίσας τὴν τοῦ Δαβίδου φωνὴν καὶ μαθὼν ὅτι λαβὼν αὐτὸν ἐκδοτον τοῦ ὕπνου καὶ τῆς τῶν φυλασσόντων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφήσατο δικαίως ἂν αὐτὸν ἀνελεῖν, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε, καὶ παρεκάλει θαῤῥοῦντα καὶ μηδὲν ἔτι πεισθαι δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενον ἀναχωρῶν ὅπῃ τὰ οἰκεῖα. πεπεῖσθαι γὰρ ὅτι μηδ' αὐτὸν οὕτως ἀγαπήσειεν ὡς τοῦ σκήνους τέρψαι

ὃς π

B

C

D

E

F

G

ὡς τὸν μὲν Φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον, καὶ πολλὰ δείγματα τῆς εὐνοίας παρεχημένον ἐλαύνει καὶ τοσοῦτον ἐν φυγῇ χρόνον καὶ τοῖς περὶ τὴν ψυχὴν ἀγωνίαις, ἠνάγκασε ζητεῖν φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐτὸς δ' ἐπαύετο πολλάκις ἐπ' αὐτὸν σωζόμενος, οὐδὲ τὴν ψυχὴν φανερῶς ἀπολλυμένην λαμβάνων. ὁ γοῦν Δαβίδης, πεμφθεὶς ἀπολαβεῖν σκέλος τε δόρυ καὶ φακὸν καὶ ὕδατος, ἐπιστὰς ὡς ὁ θεὸς ἑκατέρῳ τῆς ἰδίας φύσεως καὶ τῶν κατ' αὐτὸν πεπραγμένων ἔσοιτο δικαστής, ὡς ὅτι καὶ τὴν παροῦσαν ἡμέραν ἀποκτεῖναί σε δυνηθείς, ἀπεχόμην οἶδε. καὶ σαοῦλος μὲν δεύτερον ἀφεὶς φυγὼν τὰς Δαβίδ χεῖρας, εἰς τε βασίλεια καὶ τὴν οἰκείαν ἀπῆλλάττετο. φοβηθεὶς δ' Δαβίδης, μὴ μένων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ Σαοῦλου, συμφέρειν ἔκρινεν εἰς τὴν παλαιστίνην ἀναβὰς, διατρίβειν ἐν αὐτῇ. ἐμοῦ τε ἑξακοσίων, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν, ὡς ἀφίκετο πρὸς ἀγχοῦν τὸν γίττης βασιλέα, μίαν δ' ἐν αὐτῇ τῶν πέντε πόλεων. δεξαμένου δ' αὐτὸν Σ βασιλέως σὺν τοῖς ἀνδράσιν, καὶ δόντος οἰκητήριον, ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο γυναῖκας, Ἀχιμάαν καὶ Ἀβιγαίαν, διῆγεν ἐν γίττῃ. σαοῦλος δὲ ταῦτα ἀκούσας, λόγος ἔσχε μὴ πέμπειν ἐπ' αὐτὸν ἢ βαδίζειν. διὸ καὶ ἤδη κινδυνεύσας ὀλίγου μικρὸν ἐπ' σκένῳ γενόμενον συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπογνόντα. δαβίδης δ' οὐκ ἐδόκει ἐν τῇ πόλει τῶν γιττῶν μένειν. ἀλλ' ἐδεήθη Σ βασιλέως αὐτῶν ἵν' ἐπειδὴ φιλανθρώπως αὐτὸν ἀπεδέξατο, καὶ ἔτι χαρίσηται, τόπον τινὰ τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. αἰδεῖται γὰρ διατρίβων ἐν τῇ πόλει βαρὺς αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι. δίδωσι δ' ἀγχοῦς αὐτῷ κώμην τινὰ, σεκέλλαν καλουμένην. ἐν βασιλεύσας ὁ δαβίδης ἀγαπῶν, ἴδιον κτῆμα ἐπίμπρειν εἶναι καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ γὰρ χρόνος ὃν κατῴκησεν δαβίδης ἐν σεκέλλα τῆς παλαιστινης ἐγένετο μῆνες τέσσαρες πρὸς τοῖς ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἐπερχόμενος λάθρα τοῖς πλησιοχώροις τῶν παλαιστινῶν σαρίταις καὶ ἀμαληκίταις διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν, ἐλάμβανε πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ἀπέφερεν. ἀνθρώπων γὰρ ἀπεῖχετο, δεδιὼς μὴ καταμηνύσωσιν αὐτὸν πρὸς ἀγχοῦν τὸν βασιλέα. τὸ μὲν τοι γε τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεᾶν ἔπεμπε. Σ δὲ βασιλέως πυθομένου, τίσιν ἅπτοιτο ἡμέρᾳ τὴν λείαν ἀπήλασε, τοῖς πρὸς τὸν νότον τῶν ἰουδαίων τετραμμένοις, καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ κατοικοῦσιν ἔπεσι, πείθει τὸν ἀγχοῦν φρονῆσαι οὕτως. ἤλπισε γὰρ ὅτι, ὁπὶ δαβίδης ἐπολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ ὅλον ἔξειν παρ' ὃν ζῶν χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, τῶν παλαιστινῶν ὅπη τὰς ἰσραηλίτας στρατεύειν διεγνωκότων, καὶ πέμψαντων πρὸς τοὺς συμμάχους ἅπαντας ἵνα συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς ῥεγεὶν, ὅθεν ἔμελλον ἀθροισθέντες ἐξορμᾶν ὅπη τοὺς ἐχθροὺς, ὁ τῶν γιττῶν βασιλεὺς ἀγχοῦς, συμμαχήσαντα τὸν δαβίδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ἐκάλει, ὅπη τοὺς ἐχθροὺς ἐλάσῃ. Σ δὲ πεισθέντος ἐποιεῖτο, καὶ φήσαντος πεφυλαγμένον καιρὸν, ἐν ᾧ τὸν ἀμοιβὸν αὐτῷ τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ξενίας ἀποδώσει, καὶ πιστὸν αὐτὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τῶν νίκην, καὶ Σ ἀγῶνος Σ πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ νοῦ χαρήσαντος αὐτοῖς ἐπηγγείλατο, τῆς τιμῆς Σ πίστεως ἐποχὴν τὸ πρόθυμον αὐτοῦ μᾶλλον ἄξειν.

A Se enim ſervatorem ſuum, hominem ſpectatæ per multa officia benevolentiæ, in exilium actum, & ſæpe in capitis diſcrimen adductum, amicorumq; conſvetudine orbatum perſeqvi non deſiſtere. Illum vero pro hoſtili inſectatione ſalutem ſibi reponere. Tum David juſſit, ut mitteret qui & ſpiculum & lecythum reportarent, hoc atteſtatus, quod Deus futurus eſſet utriusqve naturæ & morum ac geſtorum judex, B cui notum eſſet, quod ea quoque die pepercisſet inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus jam iterum clementia Davidis incolumis è manibus emiſſus, retro in regiam ſe recepit. Cæterum David veritus, ne ſi diutius in eis locis hæreret, tandem comprehenderetur, conſultius putavit in Palæſtinam tranſire, & illic degere: quod cum cæteris quoque vi- C ſum eſſet, una cum ſexcentorum manu ad Anchum ſe contulit regem Gittæ, unius è quinq; ejus gentis civitatibus: ubi domicilio accepto à rege cum duabus uxoribus Achima & Abigæa habitavit. Saulus autem cautior factus poſthac deſtitit contra eum aut proficiſci aut militem mittere, videns id ſibi jam bis male ceſſiſſe, minimumque abfuiſſe, quin captando caperetur. Davidi autem non placuit in urbe Gitta manere, D ſed petiit à rege, ut ad priſtinam erga ſe hoſpitalitatem hoc quoque adjiceret, & agri partem ad incolendum ei cum ſuis attribueret. Vereri enim ſe, ne intra mœnia morando oneroſus Gittenſibus videatur. annuit ejus precibus rex, & vicum quendam nomine Sicellam ei donavit, quem David poſtea regnum adeptus adeo dilexit, ut ſuam & poſterorum privatam poſſeſſionem in perpetuum eſſe voluerit: qua de re alias fuſius E dicturi ſumus. totum autem tempus quo David apud Sicellam vixit, fuerunt menſes quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco clancularias excurſionibus Palæſtinæ gentis vicinos ſibi Saritas & Amalecitas infeſtabat, magnas jumentorum & camelorum prædas abigens. mancipia enim non abſtrahebat, veritus ne horum indicio res ad Anchum regem perferretur. De manubiis autem munera mittere ad regem ſolebat. quo percontante, unde eas prædas ageret, meridionalem Judæorum regionem campeſtrem incurſare ſe reſpondens, regi facile perſvaſit, ut crederet, quod F verum eſſe vehementer cupiebat. ſperabat enim Davidem, ſi hoſtiliter gentem propriam tractaſſet, præcluſo reditu ſemper poſthac obnoxium ſe habiturum. Et parabatur tum bellum in Hebræos communi Palæſtinorum decreto, indicto omnibus ejus nominis ſociis die ad convenien- G dum in Rengam, ubi collectum exercitum Anchus in hoſtem ducturus erat: & inter cætera auxilia Davidem cum ſexcentorum cohorte evocaverat. qvo prompte operam pollicente, & dicente adeſſe tempus referendæ hoſpitalis gratiæ, rex contra quo magis eum ſibi devinciret, promiſit ſe eum re bene geſta in ſummo apud ſe honore habiturum, & ſatellitio ſuo præpoſiturum.

XIV.

1. Reg. 27.

1. Reg. 28.

CAP. XV.

Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in qvo Saulus rex una cum filiis fortiter pugnans occubuit.

SAulus autem è regno ſuo divinos omnes & ventriloqvos ac ariolos cæterosqve ſimilis vanitatis homines ejecerat, ſolis prophetis retentis: cumqve audiſſet Palæſtinos Sonnam usqve urbem progreſſos caſtra ibi metatos, & ipſe cum ſuis copiis illuc occurrit: & juxta montem qvendam Gelboe dictum caſtra è regione hoſtium poſuit. ubi non mediocris trepidatio illum inceſſit, reputantem hoſtilem exercitum viribus longe præcellere: qva de re ſollicitus ad oraculum DEI confugit, eventum prælii ſciſcitans. DEO autem ſilente magis etiam territus prorſus animum deſpondit, præſagiens cladem imminere, poſteaqvam DEUS præter ſolitum auxiliatricem manum ſubtraheret. qværi nihilominus imperat mulierculam qvampiam ventriloqvam, & manes elicere callentem, qvo vel ſic rerum eventum prænoſceret. nam ventriloqvorum genus evocatis defunctorum animabus per eas futura ſciſcitantibus prædicunt. cūqve indicio cujusdam familiaris ſui comperiſſet eſſe talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus mutato regio habitu, aſſumptisqve duobus fidiſſimis famulis ad Endorum, & mulierem fatidicam proficiſcitur, rogatqve eam, ut divinet, educatqve ad ſuperos animam viri cujus ipſe voluerit. illa autem repugnante & negante ſe edictum regis contempturam, qui hoc divinaculorum genus à ſuo regno arceat: & obteſtante, ne nulla injuria laceſſitus inſidias ſibi ſtrueret, qvo deprehenſa vetitas artes attrectare ad ſupplicium raperetur: juravit neminem hoc reſciturum, neqve ſe reſponſum cum aliis communicaturum, ſed fore eam extra omne periculum. Ut vero jurejurando perſvaſa eſt non timere, juſſit eam Samuelis animam excitare. qvæ cum neſciret qvisnam fuiſſet Samuel, ab inferis hunc evocat. qvo in conſpectum veniente, mulier ſpecie viri divina & veneranda perterrita ac ſtupefacta, verſa ad regem, nonne, inqvit, tu es Saulus rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Qvo annuente & rogante trepidationis cauſam, ait ſe videre aſcendentem virum divina qvadam ſpecie præditum. percontante deinde, qua effigie quove habitu eſſet ac ætate, ait ſenem eſſe venerandum, habitu ſacerdotali amictum. Agnovit rex Samuelem eſſe, & procidens adoratione ſalutavit. anima autem Samuelis interrogante, quam ob cauſam elici ac ſuis moveri ſedibus juſſerit, neceſſitate ſe huc adactum conqueſtus eſt. imminere enim gravem hoſtium exercitum, & ſe inopem eſſe conſilii deſtitutum à DEO, neq; per vates, neque per ſomniorum viſiones futura præſignare dignante. quapropter ad eum ſe confugiſſe, cui res ſuas ſemper curæ fuiſſe ſit expertus. Samuel vero adeſſe jam regi extremum vitæ diem prævidens, ſupervacaneum reſpondit ex ipſo futura ſciſcitari, cum à DEO deſtitutum ſe agnoſcat. Audita-

A Κεφάλαιον ιέ.

Ως τραπόμενοι παλαιστινῶν πάλιν ἡττῶνται ἑβραῖοι ἡττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, & ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαῦλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος.

ΕΤυχε δὲ σαῦλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς τοὺς μάντεις & τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην τέχνην ἐκ τῆς χώρας ἐκβεβληκὼς ἓξω τῶν προφητῶν. ἀκούσας ὅτι τοὺς παλαιστινοὺς ἤδη παρεῖναι καὶ ἐγγὺς σόννης πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ κειμένης ἐστρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. & ὡς παρεμβόλῳ πρὸς ὄρει τινὶ γελβὲ καλουμένῳ, βαλλεται στρατόπεδον ἀντικρὺ τῶν πολεμίων. ταραττει δ' αὐτὸν οὐκ ὡς ἔτυχεν ἰδόντα ἡτῶν ἐχθρῶν δύναμις, πολλὴ τε οὖσα & τῆς οἰκείας κρειττων ὑπονοουμένη. καὶ τὸν θεὸν διὰ τῶν προφητῶν ἠρώτα περὶ τῆς μαχης, καὶ ὅ περὶ ταύτην ἐσομένην τέλους προσιστᾶεν. οὐκ ἀποκρινομένου δ' ὅ θεὸς, ἐπὶ μᾶλλον ὁ σαῦλος κατέδεισε, καὶ τὴν ψυχὴν κατέπεσε, τὸ κακὸν οἷον εἰκὸς ὁ παρὸν αὐτῷ κρῖσις τοῦ θεοῦ προορώμενος. ζητῆσαι δ' αὐτῷ κελεύει γυναῖκα τῶν ἐγγαστριμύθων, καὶ τὰς τῶν τεθνηκότων ψυχὰς ἐκκαλούμενον, ὡς οὕτω γνωσόμενος εἰ κρεῖττον νοεῖν αὐτῷ μέλλοι τὰ πράγματα. τὸ γὰρ τῶν ἐγγαστριμύθων γένος ἀνάγειν τῶν νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν προλέγειν τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μανθάνει δ' αὐτῷ πρός τινων τῶν οἰκετῶν εἶναί τι γύναιον τοιοῦτον ἐν πόλει ενδώρῳ, λαθὼν πάντας τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἀπελθὼν τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, δύο παραλαβὼν οἰκέτας οἷς ἤδη πιστὰ πάντα ὄντα, ἥκει εἰς τὴν ἔνδωρον πρὸς τὴν γυναῖκα. καὶ παρεκάλει μαντεύσασθαι καὶ ἀνάγειν αὐτῷ ψυχὴν, οὗπερ ἂν αὐτὸς εἴποι. τῆς δ' γυναικὸς ἀποφασκούσης καὶ λεγούσης οὐ καταφρονήσειν βασιλέως, ὃς ὅτου ἤδη τῶν μάντεων ἐξήλασεν, ἀδικεῖν δ' αὐτὴν ποιεῖν καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτῆς, ἐνεδρεύοντα δ' εἰς τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δῷ δίκην, ὥστε μηδένα γνῶσεσθαι, μηδὲ παρ' ἄλλων ἄγειν αὐτῆς τὸν μαντεῖαν, ἐσεσθαι δ' ἀκίνδυνον. ὡς δ' τοῖς ὅρκοις αὐτὸν ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τὸν σαμυήλου ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δ' ἀγνοοῦσα τὸν σαμυήλον ὅς τις ἦν, καλεῖ τοῦτον ἐξ ἅδου. Φανέντος δ' αὐτοῦ, θεασαμένη τὸ γύναιον ἄνδρα σεμνὸν & θεοπρεπῆ παράπλησ, καὶ πρὸς τὸν ὄψιν ἐκπλαγὲν, ὃ σύ φησιν ὁ βασιλεὺς σαῦλος; ἐδήλωσε γὰρ αὐτῇ ὁ σαμυήλος. ὑπονοουσης δ' ἐκείνης, καὶ τὸν παρουσίαν αὐτῆς ἐρομένης πόθεν γνοίη, βλέπειν εἶπεν ἀνελθόντα θεῶν τινα τὸν μορφὴν ὅμοιον. ὃ δ' τὴν εἰκόνα φράζων & τὸ σχῆμα & θεασθέντος καὶ τὴν ἡλικίαν κελευσαντος. γέροντα μὲν ἤδη καὶ ἐνδοξον εἰσήμαινεν, ἱερατικὴν δ' ἐπεκείμενον ἀναλοίδα. ἐγνώρισεν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς, τὸν σαμυήλον ὄντα, καὶ πεσὼν ὑπὸ τὸν γῆν, ἠσπάζετο καὶ προσεκύνησε. τῆς δ' σαμυήλου ψυχῆς πυθομένης διὰ τί κινήσαν αὐτὴν & ἀναχθῆναι ποιήσαι, τὸν ἀνάγκην ἀπωδύρετο, τοὺς πολεμίους ὑπερέχειν βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν δὲ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ θεοῦ, καὶ μήτε προφήτου τυγχάνοντα, μήτε διὰ προφητῶν, μήτε δι' ὀνείρατων. & διὰ τοῦτο ὑπὸ σὲ τὸν ἀεὶ ἐμοῦ προνοησάμενον καταφυγον. σαμυήλος δὲ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τῆς μεταβολῆς ὁδὸν, θεῖον μὲν εἶπεν ἐπὶ & παρ' ἐμοῦ βούλεσθαι μαθεῖν, ὅ θεὸς

ϑεῦ καὶ ϖαραλελοιπότος αὐτόν. ἄνισε γαμεῖ, ὁ δὲ βασι- A
λεῦσαι δεῖ Δαυίδην, καὶ καταϑῶσαι τὸν πόλεμον. σὲ δὲ
καὶ τέκνα ἀρχεῖ καὶ τέκνα ζωεῖν ἀπολέσαι, εἰ ϑεῦ ϖειθαρ-
χήσοντα, ἐν τοῖς ϖερὶ Ἀμαληκίτας πολέμῳ, καὶ τὰς
ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ φυλάξαντα, καὶ τὰ ϖροσταχθέντα
ϖᾶσι καὶ ζῶν. ἴσθι τοίνυν, καὶ τὸν λαὸν ἐπισχήσειν τοῖς
ἐχθροῖς ἡττησόμενον, καὶ σαυτὸν μετὰ τέκνων αὔριον ϖε-
σόντα ἐπὶ τῆς μάχης μετ' ἐμοῦ ἡττησόμενον. ταῦτ' ἀκ-
ούσας ὁ Σαοὺλ ἄφωνος ἐγένετο τῆς λύπης ἐχούσης. Ἐ B
κπνεχθεὶς εἰς τ' ἔδαφος, ὅτι μὲν τῷ ϖεφατεσθαι
σὺν τῷ δεδηλωμένων ἀδύνει, ὅτι μὲν τὴν ἐνδειαν,
καὶ ϖροσενλύσειν τροφὴν τῇ ϖαρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε
καὶ νυκτὶ, ῥᾳδίως καϖενλύσειν. μόλις δ' ἑαυτὸν ἠγόμενον,
ϖωλωαγκασεν ἡ γυνὴ γεύσασθαι, ταύτην αἰτησαμένη
ϖαρ' αὐτοῦ τὴν χάριν, ἀντὶ τῆς ϖροθυμίας μαντείας
ὧν σὺν ἔχον αὐτῇ ϖαρασχεῖν. διὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ φιλίαν
ἀγνοουμένην τοῖς ἄλλοις, ἐμοὶ δὲ σαφῆ καὶ ϖαρέχειν. ἀνθ' ὧν
ϖαρεκάλει, ϖειράσειν τε αὐτῷ ϖροθυμίαν καὶ τροφὴν, C
ὡς ἂν τὴν ἰσχὺν συλλεξάμενον, εἰς τὸ τ' οἰκείων ἀϖο-
ϖεμφθῆναι στρατόπεδον. ἀντιχόντος δὲ καὶ τελέως ἀϖειρα-
μένου τῆς ἀθυμίας, ἐβιάσατο καὶ σωφρόνισεν. ἔ-
χουσα δ' μόσχον. ἕνα σωθῇ καὶ τῆς κατ' οἶκον ἐπιμε-
λείας καὶ τροφῆς ἀξιούμενον ὑπ' αὐτῆς, ὡς γυνὴ χερ-
νῆτις καὶ τούτῳ μόνῳ ϖεϖοιναϖαυομένη τῇ κτήσει,
καϑοσιάζασα ὕστερον, καὶ τὰ κρέα ϖᾶσιν ἑστιάσασα,
τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ καὶ αὐτῷ ϖᾶσι τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ. καὶ Σαοὺλ D
μὲν ἀναστὰς τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον. δίκαιον δ'
ἀποδέξασθαι τῆς φιλοτιμίας τ' γυναῖκα, ὅτι καὶ ϖερὶ τὴν
τύχην ϖεκωλυμένην χρῆσθαι ὑπὸ βασιλέως, ϖαρ' ἧς
αὐτὴ τὰ κατ' οἶκον ἦν ἀμείνων. ἑκατέρᾳ, καὶ μη-
δέϖω αὐτὸν ϖρότερον τεθεαμένῃ, ἐκ ἐμνησικάκησεν
τῆς ἀπιστίας ὑπὸ αὐτοῦ καταγνωσθείσης. ὐκ ἀϖεστρά-
φη δὲ ὡς ξένον καὶ μηδέϖοτ' ἐν σωτηρίᾳ γεγηθότα.
ἀλλὰ συνεπάθησέ τε, καὶ ϖαρεμυθήσατο, καὶ ϖρὸς ἃ
ἐδέκετο λίαν ἀνδρῶς ϖροτρέψατο, καὶ τὸ μόνον αὐτῇ E
ϖαρὸν ὡς ἐν ϖενίᾳ, ὅτι ϖαρεῖχεν ἑκτενῶς καὶ φιλοφρό-
νως, ἔδ' ὑϖὲρ ἐϖιεργεσίας ἀμοιβῆς τινος γεγηθυῖα,
ὅτι χάριν μέλλουσιν ϖηρωμένη, τελεσθήσονται γὰρ αὐ-
τὴν ἠπίστατο, φύσει τ' ἀνθρώϖων, ἢ ϖρὸς τοὺς ἀγαθὸν
τι ϖαρεχομένους φιλοτιμουμένων, ἢ ϖαρ' ὧν ἀντιδύνων-
ται λαβεῖν ὄφελος τοῦτος ϖροθεραϖεύοντος. καλὸν
οὖν ϖᾶσι μιμεῖσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ ϖοιεῖν εὖ ϖάντας
τοὺς ἐν χρείᾳ γιγνομένους, καὶ μηδὲν ὑϖολαμβάνειν ἄ- F
μεινον, μηδὲ μᾶλλόν τι ϖροσήκειν τῷ τ' ἀνθρώϖων
γένει τούτων, μηδ' ἐφ' ᾧ τὸν ϑεὸν εὐμενῆ καὶ χορηγὸν
τ' ἀγαθῶν ἐξομεν. καὶ τὰ μὲν ϖερὶ τῆς γυναικὸς, ἐν
ϖᾶσιν ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. τὸν δὲ ϖόλεσι καὶ δήμοις,
καὶ ἔϑνεσι συμφέροντα λόγον καὶ ϖροσήκοντα τοῖς
ἀγαθοῖς, ὑφ' ἃ ϖροσχϑήσονται ϖάντες ἀρετὴν διώ-
κειν, καὶ δηλοῦσθαι δόξαν, καὶ μνήμην, αἰωνίαν ϖα-
ρέχειν δυνησόμενον, ϖοιήσομαι ϖολλοῖς καὶ βασιλεῦ- G
σιν ἐϑνῶν καὶ ἄρχουσι ϖόλεων, ϖαρθυμίαν καὶ ϖροδοσίαν
τῶν καλῶν ἐκφήσοντα, καὶ ϖρὸς τε τοὺς κινδύνους, καὶ τὸν
ὑϖὲρ τ' ϖατρίδων ϑάνατον ϖροτρεψόμενον, καὶ ϖάν-
των καταφρονεῖν διδάξοντα τ' δεινῶν. ἐχω δ' αἰτίαν ἔ
λεγε τοῦτο, σαοὺλ τ' τ' εὐσεβῶν βασιλέα. ἔτος γὰρ καὶ
τρεῖς ἤδη τὰ συμβησόμενα, καὶ τ' ϖαρεστῶτα ϑάνατον,
ἐκ ϖροφήτου ϖεϖυσμένος, ὐκ ἐγὼ φυγὴν αὐτ', ὐδὲ φι-
λοψυχήσας ϖροδόναι μὴ τοὺς οἰκείους τοῖς πολεμίοις,

men, inquit, in fatis esse, ut David assumpta regia dignitate bellum ex sententia conficiat. te vero & principatum & vitam simul amittere, eo quod in bello, quod contra Amalecitas gessisti, obediens Deo non fueris, & quæ tibi per me etiam tum vivum mandavit, neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profligandum, & te una cum filiis in prælio cadentem tras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præ mœstitia, & in humum collapsus est, sive ob subitaneam tristitiam viribus deficientibus, sive ob inediam, quod ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexisset, tandem cum ægre ad se ipsum redisset, mulier urgebat eum, ut cibum sumeret, hanc gratiam ab ipso repoicens officii, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti præstiterat, priusquam sciret hunc ipsum esse, qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantum reposcebat, ut mensa apposita vires refoveret, quo ad exercitum redire valeret. resistentem vero & cibum omnem præ desperatione aversari pergentem, tantum non adegit improbis precibus ut assentiretur. cumqve unicum haberet vitulum domi à se educatum mulier quotidianis operis victum sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis apposuit. Saulus vero eadem nocte in castra est reversus. Mirari succurrit hoc loco mulieris hujus comitatem ac liberalitatem, quæ tametsi à rege artem exercere vetita, qua victum parare assveverat, hominem numquam ante visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi ademptam, non aversata est, ut hospitem & ignotum, sed commiserata & consolata ad fastiditum cibum sumendum adhortata est: & quod solum mulieri pauperi superfuit, prompte ac libenti animo apposuit, nec gratiam pro beneficio rependens, nec officio favorem regis captans, quæ jamjam moriturum præsciebat: cum tamen homines natura ita comparati simus, ut tum demum officiosos esse libeat: quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiam cupimus, qvem cumulate aliquando beneficium repositurum speramus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, ostendens nihil esse potius quam in necessitate constitutos sublevare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æqve conciliet, & ad benefaciendum nobis provocet. atqve hæc de muliere illa dixisse sufficiat. Nunc aliam quandam admonitionem scriptis meis juvat inserere, cum populis ac gentibus profuturam, tum præcipue viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoqvidem hæc sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnum calcar ad honesta studia tam regibus gentium, qvam civitatum magistratibus debet subdere, ut contemptis periculis atqve etiam certa morte, nihil durum pro patria subire ac sustinere subterfugiant. Qvod ut faciam, opportune Sauli Hebræorum regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo prænonitus propheta, noluit tamen eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hosti prodere,

atqve hoc modo regiam majeſtatem dehoneſtare: ſed cum liberis totaqve familia periculo ſe objiciens, pulchrum exiſtimavit in prælio pro ſuo ſubditis imperio pugnando cadere, & filios in ejusdem laudis ſocietatem aſſumere, potius quam ſuperſtites relinqvere, incertum qvalesnam futuros. Sic enim exiſtimavit, loco poſteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam ſibi futuram. Qvamobrem hic mihi vere juſtus & fortis ac prudens fuiſſe videtur, & ſi qvis huic ſimilis fuit aut futurus eſt, huic virtutis teſtimonium ab omnibus reddi æqvum cenſeo. Nam illos, qui cum certa victoriæ incolumitatisqve ſpe bellum aggrediuntur, poſteaqvam magnificum aliqvid geſſerint, non cenſeo merito fortitudinis titulis inſigniri ab hiſtoricis aliisq; ſcriptoribus. Sed quamvis & illis ſua laus debeatur, ſoli tamen generoſi ac fortes periculorumqve contemptores jure dici poſſunt, qvi Saulum æmulantur. Qvid enim magni eſt
1. Reg. 11. communem martis aleam ſubire, & inter ſpem ac metum fluctuando, ſi fortuna affulſerit, favore ejus uti? contra nihil lætum ſperantem, & præſcium; qvod neceſſe ſit in pugna cadere, & intrepide tamen & imperculſo animo fato minanti occurrere, id vero generoſi & fortis viri facinus ego cenſeo. Hæc eſt Sauli noſtri laus, qvi exemplo eſt omnibus veræ gloriæ amatoribus, ut ſi honeſti apud poſteros nominis rationem habent, idem ſibi, ſi qvando uſus veniat proponant: in primis autem regibus, quibus propter fortunæ ſublimitatem adeo non licet eſſe ignavis, ut turpe ſit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Poſſem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generoſitate dicere: verum ne videar immodicus, eo unde digreſſi ſumus
2. Reg. 29. revertar. Palæſtinis copias undiqve contrahentibus, delectuqve per ſingulas gentes ac regna & ſatrapias habito, noviſſimus venit cum ſuo milite rex Anchus, quem ſecutus eſt David cum ſexcentorum cohorte, quem ubi viderunt Palæſtinorum duces, percontabantur regem, undénam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is reſpondit Davidem iram domini ſui Sauli fugientem, à ſe exceptum, nunc ut gratiam hoſpiti referat, utqve de Saule vindictam ſumat, in auxilium veniſſe. at illis non probabatur, quod veterem hoſtem in auxilium acciviſſet: ſvadebantq; ut eum retro remitteret, ne forte cladem aliquam ipſis afferat. facile enim habiturum occaſionem reconciliandi ſe domino, ſi hoſtibus ejus detrimentum aliqvod attulerit. Qvare proſpiciendum eſſe in futurum, Davidemqve cum ſua cohorte ad agros à rege illi aſſignatos remittendum. Hunc enim eſſe illum Davidem virginibus cantatum, qvod plurima Palæſtinorum millia deleviſſet. Viſum eſt regi qvoqve Gittæ recte illos monere: moxqve accito Davide: Eqvidem, inqvit, fidem tuam ac virtutem compertam habens ſocium hujus expeditionis te aſſumpſi, ſed cæteris ducibus hoc non probatur.

καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πεσεῖν μὴ τούτων, ὑπὲρ τ βασιλεύοντος μάχεσθαι, καὶ τὰς παῖδας ὑποδυναίειν μᾶλλον ἀγαθὰς ὄντας, ἢ καταλειπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, τὸ πολεμεῖν ἡμῖν τὸν τρόπον. Δαυὶδ δὲ ἐχθρὸν μὲν τὸν ἐπαινον καὶ τὴν ἀγάπην μνήμην ἔχειν. ἔτι δὲ σὺν δικαίῳ καὶ ἀνδρεῖῳ, καὶ σώφρονι ἐμοὶ γε δοκεῖ μόνῳ, εἰ τις γέγονε τοιοῦτος ἢ γένοιτο, τὴν μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ, καρπὸν ἁπάντων ἀξιοῦ. τοὺς γὰρ μετ' ἐλπίδων ὑπὲρ πολέμου ἐξελθόντας ὡς καὶ κρατήσοντας καὶ σώσοντας ὑπισχνέομαι, ἐπειδὰν ἀπὸ Δαμασκοῦ πάντων λαμπρὸν, ἅμα δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους ἀποκαλοῦντες, ὅσοι τοὺς τοιούτων ἐν ταῖς ἱστορίαις καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μὲν εἰσι κἀκεῖνοι, τυγχάνειν ἀποδοχῆς. εὐψυχοι δὲ καὶ μεγαλότολμοι, καὶ τῶν δεινῶν καταφρονηταὶ μόνοι δικαίως ἂν λέγοιντο πάντες οἱ σαύλου μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ σὺν εὐδόξῃ τι μέλλοι συμβήσεσθαι καὶ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακιζόμενον εἶναι αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μέλλοντι ἁπαδόντας αὐτὸς, ἐᾶν αὐτὸ σαλδεῖν, οὐδ' οὕτως ἡνιαῖον, κἂν ἔργα πολλὰ Δαμασκηνῶν τύχωσι. τὸ δὲ μηδὲν ὂν τῇ Δαυὶδ χρῆσιν προσδοκῶντας, ἀλλὰ προσιδόντας, ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ ὅτι παθεῖν μαχομένους, εἶτα μὴ δὲ φοβηθῆναι, μὴ δὲ καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐᾶν αὐτὸ χωρῆσαι προγινωσκόμενον, ὅτ' ἀνδρείας ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὼ κρίνω. σαύλου τοίνυν ὅτο ἐπαίνησον, ὃπιθήκας ὅτι πάντας μὲν προσῆκε τῆς μὴ τὸν θάνατον δ' Φημίκας γλεχομένους ταύτα ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς τούτῳ καταλίπωσιν. μάλιστα δὲ τοὺς βασιλέας, ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοῖς Δαὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς ὑ μόνον ὑ κακοῖς εἶναι πρὸς τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ὐδὲ μετρίως χρηστοῖς. ἐπὶ τούτων τοίνυν πρὸς σαύλου καὶ τῆς ὑψυχίας λέγειν ἐδυνάμεθα, ὕλλῳ ἡμῖν χορηγησάσης τῆς ἱστορίας, ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ ἀπαιρόκαλος αὐτὸς χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπάνειμι πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τούτους ἐξέβλυσα. καταστρατοπεδευόντων γὰρ τ παλαιστινῶν ὡς προεῖπον, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ σατραπείας ἐξηριθμημένων τὴν δύναμιν, πολλαπλοῦς βασιλεὺς παρῆλθεν ἀγχοῦς, μὴ τῆς ἰδίας στρατιᾶς. μετ' αὐτὸν δ' ὁ δαβίδης, μὴ τ ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, ἕπετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τ παλαιστινῶν, πόθεν εἴποιεν ἥκοντες οἱ ἕβραιοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα, ὁ δὲ δαβίδην ἐλεγεν εἶναι, τὸν φυγόντα σαύλου τὸν ἑαυτ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι, καὶ νῦν τῆς χάριτος ἀμοιβὴν ἐκτίσαι βουλόμενον, καὶ τιμωρήσασθαι τὸν σαοὺλον, συμμαχῆν αὐτοῖς. ἐμέμφθη δ' ὑπὸ τ στρατηγῶν, ἄνδρα πυρειληφὼς ὀπὶ συμμαχίαν, πολέμιον. ἐκ ὀπεμπειν συνεβούλευον, μὴ ἐ λάθῃ μέγα δι' αὐτὸν κακὸν τοὺς φίλους ἐργασάμενος. κρεῖττον γὰρ αὐτὸν παρέχειν ἑ καταλλαγῆναι πρὸς τ δεσπότην, κακώσαντα τὴν ἡμετέραν δύναμιν. ὁ δὴ καὶ προορώμενον εἰς τὸν πόλεμον ἐν εὐδώκει αὐτὸν κατοικεῖν, σκέλδον ὑποπέμπειν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. ὃτον γὰρ εἶναι δαβίδην, ἐν ᾄδουσιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας παλαιστινῶν ὑποκτείναντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τ γιτταίων βασιλεὺς, ἐ καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τ δαβίδην. ἐγὼ μὲν μαρτυρῶ σοι πολλὴν μὲν ἐμὲ αἰδῶ ἐ εὔνοιαν, ἐ Δαὶ ὅτο σύμμαχον ἐπαγόμην, ὑ δοκεῖ δ' ἑαυτὸν τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ'

ἀλλὰ ἄπιθι μετ' ἡμέρας εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν A qvare confestim agrum, qvem tibi donavi, repete, nihil de voluntate nostra dubitans: & illic esto præsidio meæ regioni, ne interim dum, cum exercitu absum, hostes aliqui eam per occasionem invadant. hoc enim pacto non minus amici ac socii præstiteris officium. Paruit David, & ad Sicellam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra seqveretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, prædaqve tam inde quam ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionem revertebatur. David autem vicum suum vastatum inveniens omnibusqve direptis, utramq ve etiam uxorem abductam, & pari modo commilitonum uxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit vestimenta sua: & adeo huic calamitati succubuit, ut non prius flere ac lamentari suam & suorum vicem desineret, quam lacrymæ eum deficerent. nec multum aberat, quin ab iratis ob jacturam conjugum & liberorum militibus saxis impeteretur, quod in ipsum causam tanti mali rejiceret. Postquam autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogavit pontificem Abiatharum, ut sumpto sacerdotali amictu Deum consuleret, & oraculum referret, num Deus concessurus sit assecuto Amalecitas uxores ac liberos recipere, pœnasqve de hoste sumere: pontifice vero jubente persequi, assumptis sexcentis armatis quantum potuit per vestigia hostium properavit. cumqve ad torrentem qvendam nomine Baselum pervenisset, incidit in qvendam Ægyptium errantem, jamqve inopia & fame deficientem, qui toto triduo per desertum impastus oberraverat. hunc cibo & potu prius refocillatum, rogat cujus esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium genere, à domino relictum in itinere, qvod propter langvorem non posset agmen consequi eorum qvi vastata Sicella finitimisqve locis domum se recipiebant. Itaqve hoc ductore David usus ad persequendos Amalecitas, assecutusq; eos in terram projectos, & partim prandium sumentes, partim jam temulentos, & rebus ex præda quæsitis se oblectantes, ex improviso irruens, magnam eorum stragem edidit. Inermes enim, & nihil tale expectantes, & epulis tantum ac compotationibus intenti, facile ab armatis conficiebantur. alii enim instructi mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alii propinantes sibi invicem opprimebantur, nonnulli vero somno jam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt, non multo majore negotio qvam cæteri cædebantur. duravit enim ea cædes à prandio usqve ad vesperam, ut ex omnibus Amalecitarum copiis ægre qvadringenti celeritate camelorum ab internecione sint exempti. cæterum præda omnis est recepta, uxoresqve tam ipsius quam Davidis commilitonum. Remetientes autem iter postqvam ad eum locum pervenerunt, ubi ducentos minus expeditos ad custodiam impedimentorum reliqverant, qvadringenti illi nolebant eos in prædæ partem admittere,

B

C

D

E

F

G

qvod per ignaviam in perſeqvendo hoſte delaſſati fuiſſent, ajebantqve contentos eſſe oportere receptis uxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniqvam David pronunciavit. Par enim eſſe, ut victoria divinitus conceſſa, receptisqve ex hoſte ſpoliis, univerſi milites ex æquo fruerentur, maxime cum reliqvi impedimenta interim aſſervaverint. ex eo præjudicio mos in poſterum obtinuit, ut tantundem ex præda cederet iis, qui pugnæ interfuerunt, & iis qui interim circa impedimentorum cuſtodiam ſunt verſati. Reverſus deinde Sicellam David, per totam tribum Judæ partes ex præda ad amicos & familiares miſit. atqve in hunc modum circa Sicellam & in perſeqvendis Amalecitis res geſta eſt. Interea Palæſtini acri prælio cum hoſte congreſſi, & ſuperiores facti, plurimos ex adverſa acie ſternunt. ibi Saulus & filii contra hoſtem egregie certantes, & hoc tantum agentes, ne inulti caderent, utqve honeſtis vulneribus confecti luctuoſam hoſti victoriam relinqverent, totam vim hoſtium in ſe converterunt: & circumventi multitudine, magna circa ſe ſtrage Palæſtinorum edita poſtremo & ipſi hoſtium telis ſunt obruti. fuerunt autem Sauli filii, Jonathas, Aminadabus & Melchiſus. poſt qvorum caſum univerſus Hebræorum exercitus profligatur: dumqve nullo ordine trepidi fugiunt, inſtantibus a tergo barbaris ingens cædes eſt perpetrata. Saulus quoqve ſtipatus ſuorum caterva fugiebat: in qvem Palæſtini immiſſis ſagittariis & jaculatoribus, omnes paucis exceptis confixerunt. ipſe vero poſt multa fortia facinora edita, gravatus vulneribus, ut jam nec ſubſiſtere, nec ſibi ipſe manus inferre valeret, obſecravit armigerum, ut ſe ferro transfigeret, priusqvam vivus in hoſtium poteſtatem veniret. quod cum armiger ob majeſtatis reverentiam detrectaret, ipſe admoto ad pectus proprii gladii mucrone in eum incubuit. & cum deficientibus viribus trajicere ſe non poſſet, circumſpiciens juvenem proximum rogat, quiſnam eſſet: auditoqve eſſe Amalecitam, orat, ut ſe juvaret efficere, quod ipſe ſuis manibus non qviret. qvi poſtqvam ejus optata exſecutus eſt, ademptis aureis armillis & corona, inſigni regio, quantum potuit, feſtinus inde ſe proripuit. armiger autem regius conſpecta Sauli nece, ipſe qvoqve ſe jugulavit. pari modo & univerſum ejus ſatellitium una cum domino ſuo cecidit, circa montem, qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis, qui vallem ultra Jordanem ſitam habitant, qviqve campeſtres urbes tenent, quod Saulus rex cum filiis & exercitu in prælio cecidiſſet, relictis ſuis oppidis in munitiſſimas quasq; urbes confugerunt: qvæ Palæſtini, deſerta nacti, facile occupata ipſi poſthac incoluerunt. Die vero, quæ prælium proxime conſecuta eſt, dum cæſorum cadavera ſpoliant, inciderunt in Sauli filiorumqve ejus corpora, qvibus exutis capita etiam præciderunt:

1. Reg. 13.

A οὐκ ἐξίουν αὐτὸς διαμερίζειν, οὐ συναρπαλεθήσουσης, ἀλλὰ μαλακιωθέντας δεῖ τὴν διαφυλάξιν, ἀγαπήσειν δὲ σὺν σωμάτων τὰς γυναῖκας ἀπολαμβάνοντας ἔλεγον. δαβίδης ὁ πονηρὰν καὶ ἄδικον αὐτῶν ταύτην ἀπεφήνατο τὴν γνώμην. εἶναι γὰρ ἀξίους ἃ θεὸς ἐχαρίσατο αὐτοῖς ἀμείνονας μὲν τοὺς πολεμίους, κομιστὰς δὲ πάντα αὐτῶν, πᾶσιν ἐξ ἴσου τοῖς στρατευσαμένοις μεμίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν. καὶ ταύτ' ἀπὸ φυλακὴν τῶν σκευῶν μεμηνύκοτων. καὶ ἐξ ἐκείνου, νόμος ἐστὶ κρατῆσαν παρ' αὐτοῖς, ἴσα τ' αὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνειν οἱ τὰ σκεύη φυλάσσοντες. ἡμύμνος δ' ἐν σικέλλα δαβίδης, διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἰούδα φυλῇ σωτῆσι καὶ φίλοις, ἀπομοίρας τῶν λαφύρων. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν σικέλλαν πορθησιν, καὶ ἀμαληκιτῶν εὑρεσιν, ἕτως ἐχέτω. τῶν δὲ παλαισινῶν συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, νικῶσιν οἱ παλαισινοὶ, καὶ πολλὰς ἀναιροῦσι τῶν ἐναντίων. σαοὺλος ὁ τῶν B ἑβραίων βασιλεὺς, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πᾶσαν προθυμίαν παρεχόμενοι ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ἀποθανεῖν, καὶ ὠφελοῦντες μᾶλλον δυνεύσαι τοῖς πολεμίοις τῆς ὅλης αὐτοῖς δόξης ἀποκεκριμένης, οὐδὲν γὰρ ἀσεβέστερον τούτου εἶχον, ἀπιστρέφουσι πᾶσαν ἐς αὐτοὺς τὴν τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα. καὶ περικυκλωθέντες ἀπεθνήσκουσι, πολλοὺς τῶν παλαισινῶν καταβαλόντες. ἦσαν δὲ οἱ σαούλου παῖδες, ἰωνάθης, καὶ ἀμινάδαβος, καὶ μελχισούς. τούτων πεσόντων, τρέπεται τὸ τῶν C ἑβραίων πλῆθος. καὶ ἀκοσμία καὶ σύγχυσις γίνεται καὶ φόνος ἀπεκειμένων τῶν πολεμίων. σαοὺλος δὲ φεύγει, καρτερὸν τῆς ὀργῆς ἔχων περὶ αὐτὸν, καὶ τῶν παλαισινῶν ἀπιόντων ἀκοντιστὰς καὶ τοξότας, πάντας μὲν ἀποβάλλει πολλοὺς ὀλίγους. αὐτὸς δὲ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλὰ τραύματα λαβών, ὡς μηκέτι διαφέρειν, μηδ' ἀντέχειν τῇ πληγῇ, ἀποκτεῖναι μὲν αὐτὸν ἠθέλησε, κελεύει δὲ τὸν ὁπλοφόρον, ἀπασάμενον τὴν ῥομφαίαν, ταύτῃ αὐτὸ διελάσαι πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ τολμῶντος δὲ D ὁπλοφόρου κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τὴν ἰδίαν ἀπασάμενος, καὶ στὰς ἀπέναντι ἀκμῇ, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτόν. καὶ μὴ δυνάμενος ὥσασθαι μηδ' ἐπερείσας διαβάλλειν αὐτοῦ τὸν σίδηρον ἀπερέπτει, καὶ νεανίσκου τινὸς ἐς ὤτος, πυθόμενος τίς εἴη, καὶ μαθὼν ὡς ἀμαληκίτης ἐστὶ, παρεκάλεσεν ἐπερείσασθαι τὴν ῥομφαίαν, ὡς τὸ μὴ ἑκόντα αὐτὸν δύνασθαι πιθῆσαι, θανάτῳ τελευτῆσαι οἵαν αὐτὸς βούλεται. πιθήσας δὲ ἔθετο, καὶ περιελόμενος περὶ τὸν E βραχίονα αὐτοῦ χρυσοῦν καὶ τὸν βασιλικὸν στέφανον, ἐκ ποδῶν ἐγένετο. ἰδὼν δὲ ὁπλοφόρος σαοὺλον ἀνῃρημένον, ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. διεσώθη δ' ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων ἕως βασιλέως, ἀλλὰ πάντες ἕπεσον περὶ τὸ καλούμενον γελβοὲ ὄρος. ἀκούσαντες δὲ τῶν ἑβραίων οἱ τὴν κοιλάδα πέραν τοῦ ἰορδάνου κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι σαοὺλος πέπτωκε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ τὸ στῖφος αὐτοῦ πλῆθος ἀπόλωλε, καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις ἐκ F χειροπάτους ἔφυγον. οἱ δὲ παλαισινοὶ, τὰς καταλελειμμένας ἐρήμους εὑρόντες, κατῴκησαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ σαοὺλον ὄντες οἱ παλαισινοὶ τῶν τοῦ πολεμίου νεκρῶν, ἐπιτυγχάνουσι τοῦ σαοὺλ, καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ σώμασι, καὶ σκυλεύσαντες, ἀποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς. καὶ κ.

καὶ κῆ πᾶσαν ἐπηγγείλαν τὴν χώραν, πέμψαντες A & dimissis in hoc per totam suam regionem certis hominibus, hostes cecidisse nunciaverunt: ὅτι πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν, ἀνέθηκαν εἰς τὸ ἀστάρτειον ἱερόν. τὰ δὲ σώματα ἀνεσταύρωσαν, περὶς τὰ τείχη τῆς Βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δὲ ἤκουσαν οἱ ἐν ἰαβισὰ τῆς γαλαδίτιδος καταικοῦντες, ὅτι λελύθη τὸν σαοὺλ νεκρὸν, καὶ τοὺς τῶ παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησάμενοι περιϊδεῖν ἀκηδεύτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειότατοι κὴ τολμηρὰ ἅπαντες, ἦ δὲ πόλις αὕτη κὴ σώματα ἀλκιμους καὶ ψυχαῖς φέρει, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐδεύσαντες, ἦλθον εἰς τὴν Βηθσάν. καὶ περιελθόντες τὰ τείχη τῶν πολεμίων, καὶ καθελόντες τὸ σῶμα σαοὺλ κὴ τῶν παίδων αὐτοῦ, κομίζουσιν εἰς ἰαβισὰν, μηδενὸς τῶν πολεμίων αὐτοὺς κωλύσαι δυνηθέντων, ἢ τολμησάντων ἅπτεσθαι τὴν ἀνδρείαν. οἱ δὲ ἰαβισηνοὶ πανδημεὶ κλαύσαντες, θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώρας τόπῳ, ὑπὸ τὴν δρῦν λεγομένην. καὶ πένθος ἐπ' ἡμέρας ἑπτὰ σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐπ' αὐτοῖς ἦγον κοπτόμενοι καὶ B liquam multi fortissimi & audacissimi egrediuntur (alit enim hæc urbs homines robustos ac feroces) factoq; per totam noctem itinere, ad Bethsanæ mœnia pervenientes, demptis Sauli & filiorum corporibus Jabissam ea deportaverunt, nemine hostium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipsorum audente. Jabisseni autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri sui loco sepeliverunt, & indicto ob regis & filiorum cædem luctu ac jejunio dierũ septem, in lamentis & planctu eos exegerunt. Hic finis fuit Sauli jùxta Samuelis vaticinium, propterea qvod mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non est exsecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Achimelecho pontifice, urbem quoq; pontificialem subvertit. Regnavitq; vivente Samuele annis decem & octo, & post mortem ejus annis viginti: qvo tempore exacto, eum, qvem diximus, vitæ finem est sortitus.

θρηνοῦντες τὸν βασιλέα κὴ τοὺς παῖδας αὐτοῦ μήτε πο- C
τὸν, μήτε τροφῆς γεύσάμενοι. ἔτος σαοὺλ τὸ πλῆ-
θος ἔσχε περιτεύσαντος σαμυήλου, λέγω τὸ φθαρὲν
ὑπὸ τοῦ τὰ ἀμαληκίτας ἐντολῶν. κὴ ὅτι τὸν ἀχιμε-
λέχου δ' ἀρχιερέως γένεαν, κὴ ἀχιμέλεχον αὐτὸν, κὴ τὴν
τῶν ἀρχιερέων πόλιν ἀνῄρεν. ἐβασίλευσε δὲ, σαμυήλου
ζῶντος ἐπ' ὀκτὼ περὶς τοῖς δέκα. τελευτήσαντος δὲ,
δυὸ κὴ εἴκοσι. κὴ σαοὺλ μὲν, ἔτω κατέστρεψε τὸν βίον.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱερέων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως δαβίδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι πόλει, ὃ δὲ ἄλλου πληθυς, ὁ σαοὺλ πᾶς. Κεφ. α.

Οτι ἰεβόσθε φονεύθεντος ἐξ ἁπασῶν φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν. Κεφ. β.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνῴκησε δὲ, εἰς αὐτὴν ἰουδαίους. Κεφ. γ.

Οτι δαβίδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν. Κεφ. δ.

Ως τοῖς πέριξ ἔθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν. Κεφ. ε.

Η γνωμένη πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδη μάχη, καὶ νίκη. Κεφ. ς.

Πῶς δὴ τοὺς μεσοποταμίους, στρατεύσας ἐχειρώσατο αὐτῶν. Κεφ. ζ.

Οτι τὴν τοῦ οἰκίαν αὐτῷ σασιασάντων, διὰ παιδὸς ἐξεβλήθη τῆς ἀρχῆς. Κεφ. η.

Ως στρατεύσας ἀβεσάλωμος δὴ τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώλετο σὺν τῇ στρατιᾷ. Κεφ. θ.

Πῶς δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως. Κεφ. ι.

Ως ἐπὶ τοῦ ἰὼν, σολομῶνα τὸν υἱὸν, ἀπέδειξε βασιλέα. Κεφ. ια.

Τελευτὴ δαβίδου, καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN SEPTIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

David apud Hebronem unius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet. Cap. I.

Jebostho amicorum insidiis interfecto, universum regnum ad Davidem devenit. Cap. II.

David, vi captis Hierosolymis, Chananæos inde ejicit, urbemqve Judæis victoribus inhabitandam tradit. Cap. III.

David Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur. Cap. IV.

David, subactis finitimis gentibus, tributa illis imponit. Cap. V.

Damasceni à Davide vincuntur. Cap. VI.

Qvomodo David Mesopotamios viceric. Cap. VII.

Qvomodo per intestinum familiæ dissidium David à filio regno pulsus est. Cap. VIII

Absalomus contra patrem profectus cum exercitu perit. Cap. IX.

Qvomodo David regno restitutus feliciter vixit. Cap. X.

David se vivente Salomonem filium suum regnum auspicari vòluit. Cap. XI.

Mors Davidis, & qvantum filio ad structuram templi reliqverit. Cap. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBER SEPTIMUS.

Κεφάλαιον ά.

Ως δαβίδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι, ὁ δ' ἄλλος πλήθος ὁ σαούλε παῖς.

CAP. I.

David apud Hebronem unius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

ΣΥΝΕΒΗ δὲ ταύτῃ μὲν τὴν μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν καὶ δαβίδης τοὺς ἀμαληκίτας νικήσας, εἰς σικελλαν ἀνέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτὸν δύο ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῇ σικέλλᾳ, τῇ τρίτῃ φθάνει ἄμαθείς ἐκ τῆς μάχης τῆς πρὸς παλαιστινοὺς ὁ τὸν σαοῦλον ἀνελὼν, τὴν τε ἐσθῆτα διερρηγμένος, καὶ τὴν κεφαλὴν τέφρᾳ πεπαρμένος. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν, πυνθανομένῳ, πόθεν ἥκει τοιοῦτος, λέγει τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. φεύγοντας δ' αὐτοὺς αὐτῆς τὸ πλῆθος ἐδήλου, πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων τοῖς ἑβραίοις μυριάδων, πεσόντος δὲ καὶ βασιλέως αὐτῶν σαούλου, μετὰ τῶν παίδων. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς φθάσαι τὴν προσπεσεῖν τοῖς ἑβραίοις, καὶ τοῦ βασιλέως πρῶτον παρόν. ἐν καὶ κτεῖναι, μέλλοντα ἐκ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, φθάσαντα αὐτὸς ὁμολογεῖ. τῇ ῥομφαίᾳ δὲ αὐτὸν ἐμπεσόντα, μὴ τῶν τραυμάτων ὑπερβολὴν αὐτὸν ἀθανασίας κατηγάσασθαι. καὶ σύμβολα τῆς ἀναιρέσεως ἐπιδείκνυε, τόν τε ψέλιον τὸν ἐν τῷ βραχίονι χρυσοῦν τοῦ βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἃ περιδύσας τὸν σαοῦλα νεκρὸν κομίσαι αὐτῷ. δαβίδης δὲ, μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ πεπυσμένος τοῦ σαοῦλου θανάτου βλέπων, κατερρήγνυτο μὲν τὴν ἐσθῆτα, κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν ἑταίρων, διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν. πεισθεὶς δ' αὐτῷ τῶν λύπῃ τὴν χαλεπωτέραν, καὶ ὁ σαοῦλα παῖς ἰωνάθης, πρόσφατος τε ὢν φίλος αὐτῷ καὶ σωτηρίας αἴτιος γεγενημένος. τοσαύτην δ' ἐπεδείξατο τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς σαοῦλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον ὅτε πονηρότερα χαλεπῶς ἐνεγκεῖν πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀποκτείναντα κολάσαι. φήσας γὰρ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς αὐτοῦ γένοιτο κατήγορος ἀνελὼν τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς ὑπὸ πονηροῦ ἀμαληκίτου γένοιτο, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀποθανεῖν.

HOc prælium in eum diem incidit, qvo David de Amalecitis victor Sicellam est reversus. tertio autem post ejus reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, caputqve sparsus cinere, ad Davidem pervenit: adoratoqve eo, interrogatus unde veniret, è conflictu Israelitarum, ait, se venire. id fujisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper rege cum filiis post eam pugnam desiderato. atqve se nunciare suis oculis visa, cum forte in fugientem cum suis regem incidisset, qvem à se rogatu ipsius cæsum fatebatur, ne vivus in manus hostium veniret: cum enim in gladium incubuisset, non potuisse se ipsum præ multitudine vulnerum interficere. ejus deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, ut Davidi afferret. At ille tam certis indiciis credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Jonathas Sauli filius fidissimus ejus amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Davidis virtus & erga Saulum benevolentia, ut quamvis sæpius capitalibus ejus insidiis appetitus, non solum ægerrime tulerit ejus interitum, verumetiam interfectorē illius affici supplicio jusserit. Præfatus enim qvod ipse sui accusator extiterit, regis cædem professo, & per hoc amalecitæ filiū se declaraverit, duci hominē mādavit. præterea lamētationes & epitaphia ἔγραψε δὲ καὶ θρήνους, καὶ ἐπιτάφιους ἐπαίνους

in laudem Sauli & Jonathæ composuit, quæ in hodiernum usqve diem leguntur. His extremis officiis honorato rege, luctuqve finito, consuluit Deum per prophetam, quamnam ex urbibus Judæ tribus habitandam sibi concederet. cumqve responsum esset Hebronem concedi, relicta Sicella eo commigravit, ambabus uxoribus illo adductis, & cohorte domestica: moxq; tota tribus ad eum locum confluens, regem eum communi suffragio declaravit. Audito deinde, qvod Saulum cum filiis Jabiseni in Galaditide regione sepelissent, misit illuc qui, collaudato eorum facinore, gratiam illis referendam suo nomine pollicerentur, simulq; nuntiarent, quod Judæ tribus regem se consalutasset. Interea Sauli copiarum præfectus, Abenerus filius Neri, vir strenuus, & ad magnas res obeundas natus, quam primum cognovit cecidisse regem & Jonatham, aliosqve duos ejus filios, propere in castra delatus, reliqvum ex omnibus filiis nomine Jebosthum periculo eripit, & superato una cum illo Jordane, totius populi regem eum constituit, excepta tribu Judæ: regiamqve ei elegit apud locum, qui Hebraice Manalis dictus, interpretatur castrum. inde profectus est cum delectissimo milite, ut prælio cum Judæ tribu decerneret, iratus quod Davidem regem creavissent. Huic occurrit Joabus Sarviæ Davidis sororis filius, natus ex patre Suri, duos secum fratres, Abisæum & Asaelé, universumqve Davidis exercitum ducens: & cum circa qvendam fonticulum apud urbem Gabao in eum incidisset, aciem ad prælium explicat. Cumq; Abenerus dixisset, cupere se experiri, utrius partis præstantiores milites essent, ex pacto utrinq; duodeni ad certamen sunt destinati. qui progressi inter utramqve aciem, emissis prius pilis, gladios stringunt: comprehensisq; adversariorum capitibus, latera & ilia feriebant, donec mutuis vulneribus ad unum se conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt, & post acre certamen, partes Abeneri succubuerunt. Versos deinde in fugam Joabus non destitit persequi, sed tergis eorum hærens hortabatur suos, ut ne defatigarentur: idemq; etiam fratres ejus faciebant, præcipue junior Asael ob eximiam pedum pernicitatem celebris, & non solum cum hominibus, sed cum eqvis etiam cursu contendere solitus. is tum Abenerum recta insequebatur, nec in sinistram nec in dextram deflectens. Conversus autem Abenerus, & impetum ejus frustrari volens, primum unius militis armatura cũ eo depacisci voluit, ut persequi desineret. deinde rogabat, ne se in hanc necessitatem adduceret, ut illo interfecto, in fratris ejus conspectum posthac venire non auderet. cumq; ille his verbis nihil moveretur, sed persequi pergeret, ita ut versa hasta fugiebat, imminenti lethale vulnus infligit, ut in vestigio concideret, qvi ve-

2. Reg. 2.

σαὺλ καὶ ἰωνάθ, ὅσοι καὶ μέχρις ἐμῦ ᾄδονται. ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐξετίμησε τὸν βασιλέα, πανσάμενος δὲ πένθους, ἦρετο τὸν θεὸν διὰ τοῦ προφήτου τίνα δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῆς ἰούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δ' αὐτοῦ διδέναι χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν σικελλαν, εἰς ἐκείνην ᾠκονόμησε, τάς τε γυναῖκας εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο δ' ἦσαν, καὶ τοὺς οἰκέτας σὺν αὐτῷ. συνελθὼν δὲ πᾶς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς φυλῆς τῆς προειρημένης λαὸς, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δ', ὅτι τὸν σαὺλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν ἰαβείσῳ τῆς γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτούς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτας ἀποδώσων ἀντὶ τῆς πρὸς τοὺς τεθνηκότας εὐσεβοῦς ἐπιχειρήσεως, ἅμα δὲ καὶ δηλῶν, ὡς ἡ ἰούδα φυλὴ κεχειροτονηκε αὐτὸν βασιλέα. ὁ δὲ σαὺλ μὲν ἀρχιστράτηγον ἀβένηρον, νήρου δὲ παῖς, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἔγνω πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, ἐπείχθη εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τὸν ὑπολειπόμενον ἐξαρπάσας υἱὸν αὐτοῦ, ἰεβοσθὲ δὲ ἐκάλειτο, διαβιβάζει πρὸς τοὺς πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ πάντας ἀποδείκνυσι τοῦ λοιποῦ βασιλέα, πάρεξ τῆς ἰούδα φυλῆς. βασίλειον δ' ἐποίησεν αὐτῷ χῆν, καὶ μοὶ τὴν ὀνομαζόμενον γλῶτταν, μανάλιν. καὶ δὴ τὰ ἑλλήνων, παρεμβολὰς λεγόμενα. ὥρμησε δ' ἐκεῖθεν ἀβένηρος μὲν τῆς στρατιᾶς ὁπλίτας συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς προαιρούμενος, ὀργισθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν δαβίδην. ἀπήντησε δ' αὐτῷ ἰωάβος, ὁ σαρβίας μὲν παῖς, πατρὸς δὲ σοὺρ, ἐκ δὲ τῆς ἀδελφῆς δαβίδ γεγονώς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἀβισαΐ καὶ ἀσαήλ, καὶ πάντων τῶν δαβίδ ὁπλιτῶν. ἐπεὶ δὲ συνέτυχον ἀλλήλοις κολυμβήθρᾳ ἐν γαβαὼ πολὺ ἀφεστώσῃ πρὸς μάχην. ὁ δὲ ἀβένηρος φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βουλόμενος πότερος αὐτῶν ἀνδρειότερους στρατιώτας ἔχει, συνέβη μὲν παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προελθόντες δὲ εἰς τὸ μεταξὺ τῶν παρατάξεων οἱ πρὸς τὴν μάχην ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐκλεγόμενοι, καὶ τὰς αἰχμὰς εἰς ἀλλήλους ἀφέντες, σπασάμενοι τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ κεφαλῶν κλαμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτοὺς, ἔπαιον εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τὰς λαγόνας ἀλλήλους ταῖς ξιφοφαίσαις, ἕως δὲ πάντες ὡσαύτως ἐκ συνθήματος ἀπώλοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέρρηξε καὶ ἡ λοιπὴ φαλαγξ, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἡττήθησαν οἱ τοῦ ἀβένηρου. καὶ τραπέντας οὐκ ἀνίει διώκων ὁ ἰώαβος. ἀλλ' αὐτὸς τε ἐπέκειτο θᾶττον ἐλαύνων τοὺς ἐπὶ τοῖς ὄπισθεν ἐπιόντας καὶ μὴ κάμνειν ἀναμένων, οἵτε ἀδελφοὶ προθύμως ἠγωνίσαντο. καὶ ὁ ἀσαὴλ δὲ τῶν ἄλλων μᾶλλον ὁ νεώτερος ἀσαήλ, ὅτι τε ποδῶν ὠκύτητι κλέος εἶχεν. οὐ γὰρ ἀνθρώπους ἐνίκα μόνους, ἀλλὰ καὶ ἵππον καταστάντα εἰς ἄμιλλαν λέγεται θᾶττον δραμεῖν. ἀλλὰ καὶ τὸν ἀβένηρον ἐδίωκεν ἐπὶ δεξιὰ μὴ τῆς ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς ἑτέρωσε ἐγκλιθεὶς τῶν μερῶν. ὑπισταμένου δὲ ἀβένηρου, καὶ καλοσοφίζεσθαι τὸν ἐρωμένου αὐτοῦ πειρωμένου, καὶ ποτὲ μὲν ἑπομένου ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν ἀφέμενον τῆς διώξεως ἀφελεῖσθαι τὴν παυσωλίαν. πάλιν δὲ ὡς οὐκ ἐπαύετο τοῦτο ποιῶν, κατασχεῖν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν παραινοῦντος, μὴ κτείνοις αὐτὸν ἀπολέσῃ τὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ παῤῥησίαν. οὐ προσέχοντος δὲ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑπομένοντα τῇ διώξει φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ πλήξας εἰς τὐπίσω ἠμέλως, θανατηφόρον ἀπέκτεινεν.

οἱ δὲ

οἱ δὲ μετ' αὐτοῦ διώκοντες τὸν Ἀβένηρον, ὡς ἦλθον ἐπὶ A
τὸν τόπον ἔνθα κεῖται σωρεύσαντες τὸν Ἀσαὴλον,
ἐπιλαθόμενοι τοῦ νεκροῦ, στὰς ἐπὶ τὰς πολεμίους ἐδίωκον. ὁ δὲ Ἰωάβος
αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀβισαΐ, προδραμόντες
τὸ πῶμα, καὶ τῆς πλείονος ἐπὶ τὸν Ἀβένηρον σπουδῆς
αὐτίαν τῷ ὑπὲρ ἔνδοξον πολιτικοῦ ὀργὴν λαβόντες, ἀ-
πίσω τάχους καὶ σφοδρᾶς ὁρμῆς χωρῶμεν, μέχρι τόπου τινὸς,
ὃν μαστὸν καλοῦσι, ἐδίωξαν τὸν Ἀβένηρον, ἤδη πρὸς δυ-
σμαῖς ὄντος ἡλίου. ἀναβάς δ' ἐπί τινα βουνὸν, ὡς ἔστη B
ἐπ' ἐκείνου τοῦ τόπου μετὰ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐ-
τούς τε κατασκέπτετο καὶ τὸν Ἀβένηρον. τότε δὴ ἀναπεφη-
γότος δὲ Φήσαντος μὴ δεῖν ἀνδρας ὁμοφύλους εἰς ἔριδα
καὶ μάχην παροξύνειν. ἁμαρτεῖν γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ Ἀσαὴλον, ὃς παρανοοῦντος μὴ διώκειν σὺν ἐπεί-
σθη, καὶ δι' ἓν ἔτος βληθεὶς ἀπέθανε. συμφρονήσας δὲ
ὁ Ἰωάβος ἠσυχάζειν ἐκέλευσε τοὺς λοιποὺς καὶ
ἀνακαλεῖται τῇ σάλπιγγι σημαίνας τοὺς στρατιώτας, καὶ
τῆς ἐπὶ πολὺ διώξεως ἐπέσχε. καὶ ἔστιν μὲν ἐπ' ἐκείνου C
καταστρατοπεδεύσας τόπου τοῦ τότε τὴν νύκτα ταύτην. Ἀβέ-
νηρος δὲ διὰ ὅλης αὐτῆς ἐδιώξας καὶ περαιωσάμενος τὸν
Ἰορδάνην ποταμὸν, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν δὲ σαοὺλ παῖ-
δα εἰς τὰς παρεμβολὰς ἰσχύοντα. τῇ δ' ἑξομένῃ, τοὺς
νεκροὺς Ἰωάβος ἐξαριθμήσας, ἅπαντας ἐκπέφευγεν. ἐ-
πέσον δὲ, τὰ μὲν Ἀβενήρου στρατιωτῶν, ὡς τριακόσιοι καὶ
ἑξήκοντα. τῶν δὲ Δαβίδ, δέκα πρὸς τοῖς ἑνενήκοντα, καὶ
Ἀσαήλου. ἃ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν Ἰωάβος καὶ D
Ἀβισαΐ εἰς Βηθλέεμ, καὶ θάψαντες ἐν τῷ πατρίῳ
μνήματι, πρὸς Δαβίδην εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. ἤρ-
ξατο μὲν οὖν, ἐξ ἐκείνου δὲ χρόνου τοῖς ἑκατέροις ἐμφύ-
λιος πόλεμος. καὶ διέμεινεν ἄχρι πολλοῦ, τὰ μὲν μὴ
Δαβὶδ κρατοῦντος αἰεὶ γινομένων, καὶ πλέον ἐν τοῖς
κινδύνοις φερομένων, τὰ δὲ σαοὺλ παίδων, καὶ τῶν ὑ-
πηκόων αὐτῶν, καθ' ἡμέραν ἐλαττουμένων.
ἐγένοντο δὲ καθ' ὃν μὲν χρόνον καὶ παῖδες τῷ Δαβίδῃ, E
τὸν ἀριθμὸν ἓξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ μὲν πρεσ-
βύτατος ἐκ μητρὸς Ἀχίνας γεγονὼς, Ἄμνων ἐκλή-
θη. ὁ δὲ δεύτερος, ἐκ γυναικὸς Ἀβιγαίας, Δανιήλου. τὸν
τρίτον δὲ ἐκ τῆς Θολομαΐ θυγατρὸς μαχάμης Φωῖτ
βασιλέως Γεσσιρῶν Ἀβεσσάλωμον ὄνομα. τὸν δὲ τε-
τάρτον, Ἀδωνίαν ἐκ γυναικὸς Ἀγγίτης πρωτοτόκου ἐγ.
τὸν πέμπτον δὲ καὶ τὸν ἕκτον Γερθεσὰν καὶ Γάλα ἐπωνό-
μασε δὲ Δ' ἐμφυλίου πολέμου σωθέντων, καὶ συμ-
πεσόντων εἰς ἔργα καὶ μάχην πυκνῶς μεθ' ἑκάτερα τῶν F
βασιλέων, Ἀβένηρος δὲ σαοὺλ παῖδος ἀρχιστράτηγος,
πανεπίτηδες ὢν καὶ σφόδρα εὐνοῦν ἔχων τῷ πλήθει,
πάντας συμμένειν τῷ ἰσβόσθῳ παρεσκεύασεν. καὶ
διέμειναν ἱκανὸν χρόνον τὰ ἐκείνου φρονοῦντες. ὕστερον
δὲ ἐν ἐγκλήματι γενόμενος Ἀβένηρος καὶ λαβὼν αἰ-
τίαν ὡς συνέλθοι τῇ σαοὺλ παλλακῇ, φανερᾷ μὲν
πάθημα, κρύβδην δὲ γυναικὶ, καταμεμφθεὶς ὑπὸ ἰσ-
βόσθου, προαλγήσας καὶ ζημωθεὶς ὡς ἀδικίαν τῶν G
περὶ αὐτὸν τυγχάνοι, πᾶσαν προνοίαν ἐποιεῖτο αὐτὸν χρή-
σιμον, ἡπείλησε μὲν τῷ βασιλείαν εἰς δαβίδην με-
ταστήσειν, ὑπισχνεῖτο δὲ ὡς οὐ μὰ τὴν ἰδίαν ῥώμην
καὶ σύνεσιν ἄρχειν τὴν πέραν ἰορδάνου, μᾶλλον δὲ τὴν αὐτὸν στρα-
τηγίαν τε ἐπίστιν. καὶ πέμψας εἰς χεβρῶνα πρὸς δα-
βίδην, λαβεῖν ὅρκους τε καὶ πίστεις ἠξίου, ἢ μᾶλλον ἔξειν αὐτὸ
ἑτοίμην καὶ φίλον ἀναπείσοντα τὸν λαὸν, δι' οὗ σαοὺλ μὲν
ὑποσπόνδους παῖδας αὐτοῦ δοσοδείξαντα πάσης χώρας βα-
σιλέα. δι' ὃ δαβὶδ ποιησαμένου τὰς ὁμολογίας, ἤδη
ἤδη οἷς Ἀβένηρος διεπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, καὶ πρῶτον πέμψαντα ὑπὲρ τῶν συνθηκῶν ἀξιώσαντος,

ro cum eo Abenerum insectabantur, postquam ad locum in quo Asael jacebat pervenerunt, obliti amplioris persecutionis circum cadaver constiterunt. Joabus autem & frater ejus Abisæus, præter exanime corpus cursu provecti, incitatique ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate usque ad solis occasum persecuti sunt Abenerum, & usque locum, qui ab aquæ ductu nomen accepit. hic in loco eminentiore consistit, Abenerum cum Benjamitis fugientem prospiciens. qui cum exclamasset, satis jam indignationi indultum, nec esse viros consanguineos improba insectatione cogendos, omissa fuga, in certamen redire: culpam enim penes fratrem ejus Asaelem esse, quod monitus ab insequendo desistere noluisset, & ideo ictus cecidisset: visus est non male admonere: moxque Joabus dato receptui signo suos cohibuit: & in eo loco castris positis pernoctavit. Abenerus vero, continuato per totam noctem, itinere trans Jordanem in Jebosthi regiam se contulit. sequenti die Joabus recensitis cæsorum cadaveribus omnes sepultura dignatus est. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti sexaginta: Davidis novemdecim, præterque Asael: cujus cadaver Bethlema reportatum fratres cum patriis monumentis intulissent, ad regem suum in Hebronem sunt reversi. Hoc fuit inter Hebræos civilis belli initium, quod aliquandiu duravit, sed ita, ut Davidis partes magis ac magis proficerent, contra eorum, qui sub Sauli filii degebant imperio, in deteriores fierent. Interea David sex filios è totidem uxoribus suscepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Amnon dictus est. Secundus ex uxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus regis Gessitorum, nomine Abesalon. Quartus Adonias ex uxore Angite susceptus, qvintum vero & sextum Gertheſam & Galam nominavit. Porro post conflatum civile bellum, & crebros partium conflictus, præcipuum monumentum fuit in Abenero, qui, quod esset vir prudens, & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, ut longo tempore in fide Jebosthi permanerent. Deinde vero insimulatus apud eum, quod consvetudinem haberet cum concubina ejus Ræspha filia Sibathi, & ea de causa objurgatus, dolore & indignatione motus, quasi non bona gratia sibi pro fideli studio redderetur: minatus est se regnum ad Davidem translaturum, & declaraturum, quod Jebosthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Jordanem potiretur, qvam ipsius bellicis artibus & eximia in eam diem fide. moxq; misit in Hebronem ad Davidem, qui suo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione, ut inter præcipuos regis amicos reciperetur, si populo ad defectionem à filio Sauli concitato, efficeret, ut David ab universis Hebr. rex agnosceretur. Qui cum vehemēter hoc nuncio lætꝰ cōditionē accepisset,

1. Reg. 3.

in laudem Sauli & Jonathæ compoſuit, quæ in hodiernum usqve diem leguntur. His extremis officiis honorato rege, luctuqve finito, conſuluit Deum per prophetam, quamnam ex urbibus Judæ tribus habitandam ſibi concederet. cumqve reſponſum eſſet Hebronem concedi, relicta Sicella eo commigravit, ambabus uxoribus illo adductis, & cohorte domeſtica: moxq; tota tribus ad eum locum confluens, regem eum communi ſuffragio declaravit. Audito deinde, qvod Saulum cum filiis Jabiſeni in Galaditide regione ſepeliſſent, miſit illuc qui, collaudato eorum facinore, gratiam illis referendam ſuo nomine pollicerentur, ſimulq; nuntiarent, quod Judæ tribus regem ſe conſalutaſſet. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri, vir ſtrenuus, & ad magnas res obeundas natus, quam primum cognovit cecidiſſe regem & Jonatham, aliosqve duos ejus filios, propere in caſtra delatus, reliqvum ex omnibus filiis nomine Jeboſthum periculo eripit, & ſuperato una cum illo Jordane, totius populi regem eum conſtituit, excepta tribu Judæ: regiamqve ei elegit apud locum, qui Hebraice Manalis dictus, interpretatur caſtrum. inde profectus eſt cum delectiſſimo milite, ut prælio cum Judæ tribu decerneret, iratus quod Davidem regem creaviſſent. Huic occurrit Joabus Sarviæ Davidis ſororis filius, natus ex patre Suri, duos ſecum fratres, Abiſæum & Aſaelē, univerſumqve Davidis exercitum ducens: & cum circa qvendam fonticulum apud urbem Gabao in eum incidiſſet, aciem ad prælium explicat. Cumq; Abenerus dixiſſet, cupere ſe experiri, utrius partis præſtantiores milites eſſent, ex pacto utrinq; duodeni ad certamen ſunt deſtinati. qui progreſſi inter utramqve aciem, emiſſis prius pilis, gladios ſtringunt: comprehenſiſq; adverſariorum capitibus, latera & ilia feriebant, donec mutuis vulneribus ad unum ſe conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt, & poſt acre certamen, partes Abeneri ſuccubuerunt. Verſos deinde in fugam Joabus non deſtitit perſequi, ſed tergis eorum hærens hortabatur ſuos, ut ne defatigarentur: idemq; etiam fratres ejus faciebant, præcipue junior Aſael ob eximiam pedum pernicitatem celebris, & non ſolum cum hominibus, ſed cum eqvis etiam curſu contendere ſolitus. is tum Abenerum recta inſeqvebatur, nec in ſiniſtram nec in dextram deflectens. Converſus autem Abenerus, & impetum ejus fruſtrari volens, primum unius militis armatura cū eo depaciſci voluit, ut perſeqvi deſineret. deinde rogabat, ne ſe in hanc neceſſitatem adduceret, ut illo interfecto, in fratris ejus conſpectum poſthac venire non auderet. cumq; ille his verbis nihil moveretur, ſed perſeqvi pergeret, ita ut verſa haſta fugiebat, imminenti lethale vulnus infligit, ut in veſtigio concideret, qvi ve-

2. Reg. 2.

A σαοὺλ καὶ ἰωνάθαν, ὅσοι καὶ μέχρις ἐμοῦ λόγου μνήσουσιν. ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐξετίμησε τὸν βασιλέα, παυσάμενος δὲ πένθους, ἤρετο τὸν θεὸν λόγῳ δὲ προφήτου τινὰ δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῆς ἰούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δ' αὐτοῦ διδέναι χέρρονα, καταλιπὼν τὴν σίκελλαν, εἰς ἐκείνην μεταγίνεται, τάς τε γυναῖκας ἀναγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο οὔσας, καὶ τοὺς οἰκέτας σὺν αὐτῷ. συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς φυλῆς τῆς προειρημένης λαὸς, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δ', ὅτι τὸν σαοὺλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν ἰαβείσῳ τῆς γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτούς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτας ἀποδώσων ἀντὶ τῆς πρὸς τοὺς τεθνηκότας εὐσεβοῦς ἐπιμελείας, ἅμα δὲ καὶ δηλῶν, ὡς ἡ ἰούδα φυλὴ κεχειροτονηκε αὐτὸν βασιλέα. ὁ δὲ σαοὺλ μὲν ἀρχιστράτηγος ἀβέννηρος, νέος δὲ πάνυ, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἐγνω πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἰωνάθαν, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, ἐπείχθη εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τὸν προειλημμένον ἐξαρπάσας ἰόν αὐτοῦ, ἰεβοσθὲ δὲ σκαλέπτην, διαβιβάζει πρὸς τοὺς πέραν δὲ ἰορδάνου, καὶ πάντας ἀποδείκνυσι δὲ πλήθους βασιλέα, πάρεξ τῆς ἰούδα φυλῆς. βασίλειον δὲ ἐπέθηκεν αὐτῷ χῆν, καὶ μὴν τὴν ὀνομαζομένην γλῶσσαν, μαναλίν. καὶ ἦν τέλληνων, παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δὲ σκεῖθεν ἀβέννηρος μετὰ τῆς στρατιᾶς ὁπλίτας συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς προαιρουμένοις, ἐρρωθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν δαβίδην. ἀπήντησε δὲ αὐτῷ ἰωαβος, ὁ σαρβίας μὲν παῖς, πατρὸς ὄντος, ἐκ τῆς ἀδελφῆς δαβὶδ γεγονώς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἀβισαΐ καὶ ἀσαὴλ, καὶ πάντων τῶν δαβὶδ ὁπλιτῶν. ἐπεὶ δὲ συνέτυχον ἀλλήλοις κατὰ τὴν χαβαὼν πολλῷ πλατύτερος πρὸς μάχην. ἔδοξε δὲ ἀβεννήρῳ φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βούλεσθαι πότερον αὐτῶν ἀνδρειοτέρους στρατιώτας ἔχει, σωτὶ δὲ παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προσελθόντες τοίνυν εἰς τὸ μεταξὺ τῶν παρατάξεων οἱ πρὸς τὴν μάχην ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς εἰς ἀλλήλους ἀφέντες, ἀτρώτους τοὺς μαχαίρας, καὶ τὰ κεφαλῶν σκιαμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτοὺς, ἔπαιον εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τοὺς λαγόνας ἀλλήλους τῇ ξομφαίας, ἕως δὲ πάντες ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἀπώλοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέρρηξε καὶ ἡ λοιπὴ φαλὶα, καὶ καρτερᾶς μάχης γινομένης, ἡττήθησαν οἱ δ' ἀβεννήρου. καὶ τραπέντας εἰς φυγὴν διώκων ὁ ἰωαβος. ἀλλ' αὐτῷ τε ἐπέκειτο προθυμότερον τοὺς ἐναντίους σκηπτὸς ἔπεσθαι καὶ μὴ κάμνειν ἀναιρουμένους, οἵτε ἀδελφοὶ πρόθυμως ἡγωνίσαντο. καὶ ὁ ἀσαὴλ τῶν ἄλλων μᾶλλον ὁ νεώτερος ἀσαὴλ, ὅτι τε ποδῶν ὠκύτητι κλέος εἶχεν. οὐδὲ ἀνθρώπους ἐνίκα μόνους, ἀλλὰ καὶ ἵππον καταστάντα εἰς ἄμιλλαν λέγεται προθυμεῖν. ἀλλὰ καὶ τὸν ἀβέννηρον ἐδίωκεν ἐπὶ θυμῷ καὶ τῆς ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς ὕστερον ἐγκλιναθεὶς τῶν μερῶν. ὑπισταμένου δὲ ἀβεννήρου, καὶ καλοῦντος αὐτὸν πειρωμένου, καὶ πολλὰ μὲν εἰπόντος ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν ἀφέμενον τῆς διώξεως ἀφελεῖσθαι τὴν παντοτολμίαν. πάλιν δὲ ὡς οὐκ ἔπειθε τοῦτο ποιεῖν, κατασχεῖν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν παρανουθετοῦντος, μὴ κτείνοις αὐτὸν ἀπολέσῃ τὸν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παῤῥησίαν. οὐ προσέμενον δὲ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑπομένοντα τῇ διώξει φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ πλήξας εἰς τοὐπίσω ἡμιρίας, ἀπέκτεινεν.

οἱ δ'

οἱ ϗ μετ' αὐτ᾽ διώκοντες τὸν ἀβέννηρον, ὡς ἦλθον ὅπ
τὸν τόπον ϗ κεῖθ᾽ σωέβαινε τὸν ἀσαήλον, ϖϐειρέντες
τὸν νεκρὸν, σὺν επ τὸς πολεμίους ἐδίωκον. ὁ δὲ ἰωαϐ
αὐτὸς ϗ ὁ ἀδελφὸς αὐτ᾽ ἀβισαῖ, ϖϱοδραμόντες
τὸ πῶμα, ϗ τῆς πλείον ὅλη τὸν ἀβέννηρον απϱδῆς
αὐτῶν τῷ ὑπὲρ ϗ πλθυηκότ ὀργὴν λαϐόντες, ἀ-
πίσῳ πέχθ ϗ ϖϱοθυμία χϱώμενοι, μέχϱι τόπϱ τινὸς,
ἐμματὸν καλῶσι, ἐδίωξαν τ ἀβέννηρον, ἤδη ϖϱὸς δυ-
σμὰς ὄντ ἡλίϕ. ἀναϐὰς δ᾽ ὅπ τινα ϐουνὸν, ὡς ἔσῃ
ἐπ᾽ ἐκείνῳ τῷ τόπῳ μ῀ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐ-
τὸς τε κατισκέπτετο ϗ τὸν ἀβέννηρον. τότϱ ϔ ἀναϰϱα-
γόντος ϵ φήσαντ μὴ δεῖν ἄνδϱας ἐμοφύλους εἰς ἔϱδα
ϗ μάχλων παϱοξύνειν. ἁμαϱτεῖν γὰϱ ϗ τὸν ἀδελφὸν
αὐτ᾽ ἀσαήλον, ὃς παϱανοῶντ μὴ διώκειν σὺν ἐπείθ-
θη, ϗ ᾗ ἔτο βληθεὶς ἀπέθανε. συμφϱονήσας ϵ
ϖϱοσϰλήσιν ἡγησάμῳ τότϱς τοὺς λόγους ὁ ἰωαϐ
ἀναϰαλεῖ τῇ σάλπιγγι σημάνας τὸς ϱατιώτας, ϗ
τῆς ὅπ πολὺ διώξεως ἐπίσχε. ϗ ἔτος μὲν ἐπ᾽ ἐκείνῃ
καταϱατπεδόμενα ϔ τότϱ τὴν νύκτα ταύτην. ἀβέν-
νηρος ϔ δι᾽ ὅλης αὐτῆς ἐδόμενος ϗ πεϱαιωσάμῳ τὸν
ἰοϱδάνην ποταμὸν, ἀφικνεῖται ϖϱὸς τὸν ϔ σαοὺλ παῖ-
δα εἰς τὰς παϱεμϐολὰς ἰεϐοσθον. τῇ δ᾽ ἐχομένῃ, τὸς
νεκϱὸς ἰωαϐος ἐξαϱιθμήσας, ἅπαντας ἐκηδόσεν. ἔ-
πεσον ϔ, τ μὲν ἀβέννηρου ϱατιωτῶν, ὡς τϱιακόσιοι ϗ
ἑξήκοντα. τῶν ϔ δαβίδ, δέκα ϖϱὸς τοῖς ἐννέα, ϗ
ἀσαήλ. ἃ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν ἰωαϐ ϗ
ἀβισαῖ εἰς βηθλέεμ, ϗ θάψαντες ἐν τῷ πατϱίῳ
μνήματι, ϖϱὸς δαβίδην εἰς χεϐϱῶνα παϱεγένοντο. ἤϱ-
ξατο μὲν οὖν, ἐξ ἐκείνου δ᾽ χϱόνου τοῖς ἑϐδομίοις ἐμφύ-
λιος πόλεμος. ϗ διέμεινεν ἄχϱι πολλοῦ, τ μὲν μ῀
δαβὶδ ϰϱατοῦντων αἰεὶ γινομένων, ϗ πολέμου ἐκ τοῖς
κινδύνοις φεϱομένων, τ δὲ σαοὺλ παίδων, ϗ τῶν ὑ-
πηκόων αὐτῶν, μ῀ πᾶσιν ἀεδὸν ἡμέϱαν ἐλαττομένων.
ἐγένοντο ϔ μ῀ ὅδε τὸν ϰϱόνον ϗ παῖδες τῷ δαβίδη,
σὺν ἀϱιθμὸν ἓξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ μὲν πϱεσ-
βύτατος ἐκ μητϱὸς ἀχίνας ἠγόμῃ, ἄμνων ἐκλή-
θη. ὁ ϔ δεύτϱος, ἐκ γυναικὸς ἀβιγαίας, δανιὴλ ὄνομα. τῷ
τϱίτῳ δ᾽ ἐκ τῆς θολομαΐ θυγατϱὸς μαχάμης φωὶ
βασιλέως γεσιϱῶν βασιλέως ἀβεσαλὼμ ὄνομα. τὸν δὲ τε-
τάϱτον, ἀδωνίαν ἐκ γυναικὸς ἀγγίτης ϖϱοσηγόϱευσε.
τὸν πέμπτον δὲ ϗ τὸν ἕκτον γεθεσὼν ϗ γάλα ἐπωνό-
μασε ϔ δ᾽ ἐμφυλίου πολέμου σωεσῶτ, ϗ συμ-
πεπλεόντων εἰς ἔϱγα ϗ μάχλων πυκνῶς μεθ᾽ ἑκατέϱου τ
βασιλέων, ἀβέννηρ ὁ ϔ σαοὺλ παιδὸς ἀϱχιϱάτηγος,
σαυτὸς τε ὢν ϗ σφόδϱα ἔυνοον ἔχων τ πλῆθ,
πάντας συμμένειν τῷ ἰεϐόσθῳ παϱεσκεύασεν. ϗ
διέμειναν ἱκανὸν χϱόνον τὰ σκήνα φϱονοῦντες. ὕστϱον
δ᾽ ἐν ἐγκλήματι γινόμῳ ἀβέννηρ, ϗ λαϐὼν αἰ-
τίαν ὡς σωέλθοι τῇ σαοὺλ παλλακῇ, ῥᾳσθᾶ μὲν
πανοῦργα, σϰάθϱᾳ θυμοῦται, ϗ καταμεμφθεὶς ὑπὸ ἰε-
ϐόσθου, ϖϱοαλήσειν ϗ θυμωθεὶς ὡς ἐ δικαίων τῶν
πϱὸ αὐτ᾽ πυγχάνοι, πᾶσι ϖϱονοίᾳ ϖϱοῖ αὐτὸν χϱώ-
μῳ, ἠπείλησε μὲν τῷ βασιλείαν εἰς δαβίδην πε-
ϱισῆσαι, ὑπιδεῖξαι δ᾽ ὡς οὐ δι᾽ τὴν ἰδίαν ῥώμην
ϗ σώσειν ἄϱχειν τ ϖϱοσω ἰοϱδάνου, δι᾽ ἣν τ αὐτ᾽ ϱα-
τηγίαν τε ϵ πίστιν. ϗ πέμψας εἰς χεϐϱῶνα ϖϱὸς δα-
βίδην, λαϐεῖν ὅϱκους τε ϗ πίστεις ἠξίου, ἢ μὲν ἕξειν αὐτ
ἑταῖϱον ϗ φίλον ἀναπείσοντα τ λαὸν, ϔ σαοὺλ μὲν
ὑποσῆναι παῖδος αὐτ᾽ ὑποδείξαντα πάσης χώϱας βα-
σιλέα. ϔ δαβὶδ ποιησαμένου τὰς ὁμολογίας, ἤδη
ἤδη οἷς ἀβέννηρος διεπεφεύγει ϖϱὸς αὐτ, ϗ πϱῶτον πϱεσβείαν ϖϱοσηγεῖν τῶν σωηθῶν ἀξιοῦντ,

A ro cum eo Abenerum inſectabantur, poſtqvam ad locum in qvo Aſael jacebat pervenerunt, obliti amplioris perſecutionis circum cadaver conſtiterunt. Joabus autem & frater ejus Abiſæus, præter exanime corpus curſu provecti, incitatiqve ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate usqve ad ſolis occaſum perſecuti ſunt Abenerum, & usqve locum, qui ab aqvæ ductu nomen accepit. hic in loco eminentiore conſiſtit, Abenerum cum Benjamitis fugientem proſpiciens. qvi cum exclamaſſet, ſatis jam indignationi indultum, nec eſſe viros conſangvineos improba inſectatione cogendos, omiſſa fuga, in certamen redire: culpam enim penes fratrem ejus Aſaelem eſſe, quod monitus ab inſeqvendo deſiſtere noluiſſet, & ideo ictus cecidiſſet: viſus eſt non male admonere: moxqve Joabus dato receptui ſigno ſuos cohibuit: & in eo loco caſtris poſitis pernoctavit. Abenerus vero, continuato per totam noctem, itinere trans Jordanem in Jeboſthi regiam ſe contulit. ſeqventi die Joabus recenſitis cæſorum cadaveribus omnes ſepultura dignatus eſt. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti ſexaginta: Davidis novemdecim, præterqve Aſael: cujus cadaver Bethlema reportatum fratres cum patriis monumentis intuliſſent, ad regem ſuum in Hebronem ſunt reverſi. Hoc fuit inter Hebræos civilis belli initium, quod aliqvandiu duravit, ſed ita, ut Davidis partes magis ac magis proficerent, contra eorum, qui ſub Sauli filii degebant imperio, in deteriores fierent. Interea David ſex filios è totidem uxoribus ſuſcepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Amnon dictus eſt. Secundus ex uxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus regis Geſſitorum, nomine Abeſalon. Quartus Adonias ex uxore Angite ſuſceptus, qvintum vero & ſextum Gertheſam & Galam nominavit. Porro poſt conflatum civile bellum, & crebros partium conflictus, præcipuum monumentum fuit in Abenero, qui, quod eſſet vir prudens, & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, ut longo tempore in fide Jeboſthi permanerent. Deinde vero inſimulatus apud eum, quod conſvetudinem haberet cum concubina ejus Ræſpha filia Sibathi, & ea de cauſa objurgatus, dolore & indignatione motus, quaſi non bona gratia ſibi pro fideli ſtudio redderetur: minatus eſt ſe regnum ad Davidem translaturum, & declaraturum, quod Jeboſthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Jordanem potiretur, qvam ipſius bellicis artibus & eximia in eam diem fide. moxq; miſit in Hebronem ad Davidem, qui ſuo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione, ut inter præcipuos regis amicos reciperetur, ſi populo ad defectionem à filio Sauli concitato, efficeret, ut David ab univerſis Hebr. rex agnoſceretur. Qui cum vehemēter hoc nuncio lætꝰ cōditionē accepiſſet,

I. Reg. 3.

& qvo magis ratum esset fœdus, postulasset, ut Melcholen uxorem ad eum remitteret, qvam magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palæstinorum capitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractam à Pheltiæ conjugio, adjuvante etiam Jebostho. nam & huic David scripserat, æqvum esse uxorem sibi restitui. deinde convocatis senioribus populi, & præfectis militiæ in eam sententiam locutus est apud eos remoratum se quidem illos quo minus relicto Jebostho ad Davidem desciscerent: nunc autem libenter se hoc illis permissurum, quandoqvidem certo comperisset, hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis regem divino judicio designatum esse; eundemqve vatem præcecinisse, quod hujus ductu vindicandum sit in Palæstinos, nec alio rege sub jugum Israelitarum eos posse subigi. His auditis seniores & præfecti, certi jam in eorum sententiam Abenerum transisse, Davidi in posterum aperte studuerunt. Supererat, ut & Benjamitæ in hanc sententiam concederent, quod ex hac tribu esset Jebosthi satellitium. ad quos qvum eadem verba fecisset, ac ne illos quidem reniti animadvertisset, cum viginti ferme comitibus ad Davidem proficiscitur, ut præsens fœdus initum confirmaret: tum quia quisqve in rebus suis sibi magis quam alii fidit, tum qvia volebat certiorem facere, quid in causa ejus cum senioribus & ducibus egisset, & quod ipsam quoqve Benjamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. à quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petiit ut dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promissa exseqvenda missus à Davide Hebronem exiverat, cum Joabus copiarum imperator peregre rediens illuc advenit: cognitoqve quod Abenerus icto cum Davide fœdere paulo ante abisset regnum ei tradi curaturus: veritus, ne is primum inter amicos locum obtineret, autor illi factus regii fastigii, & alioqvi vir prudens in consiliis capiendis, & rerum momentis observandis: ipse vero deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum privaretur, malum & iniqvum consilium concipit. ac primum calumniis eum aggressus, persvadere conatur regi, ut caveat sibi, neqve fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare, quo regnum Sauli filio constabiliat: & nunc structis dolis advenisse, & optatis potitum, cum certa spe insidiis circumveniendi Davidis abire. Postqvam autem frustra se verba fundere animadvertit, ac ne tantillum quidem regem his moveri, mutato consilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim qui cursim per ejus vestigia viam carperent, & assecuti eum Davidis nomine revocarent, quasi per oblivionem quiddam maxime ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem, postqvam hæc audivit ex nunciis, in loco cui nomen Besira XX. stadiis ab Hebrone dissito, nihil eorum quæ eventura erant, suspicatus ad urbē revertitur. Cui obviam factus ante mœnia Joab. humanissime exceptū sumam benevo-

A ἀναστώσαντα πρὸς αὐτὸν μελχόλλου τὴν γυναῖκα, μεγάλοις ἐνηθέωσαν ὑπ' αὐτῷ κινδύνοις καὶ παλαιστινῶν κεφαλαῖς ἑξακοσίαις, ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισε τῷ πατρὶ σαούλῳ, πέμπει μὲν αὐτῷ τὴν μελχόλλου, ἀπαγάσας φελτίᾳ, ὅ τι σωοικοῦσα αὐτῷ, ἐ πρὸς ὅτι καὶ ἰεβόσθε συμπεράξαντος. ἐγεγράφει γὰρ αὐτῷ δαβίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας ὁ καὶ τοὺς γερηραίους ὁ πλήθους ἐ ταξιάρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτούς, ὡς ἔχοντας ἐπίμους, ἀποσήναι μὲν ἰεβόσθε δαβίδη ὁ πρόθέσις, ταύτης ἀποστρέψειε τῆς ὁρμῆς. νῦν μὲν τοι γε ὀλίγου πρὸς χωρεῖν εἰβάλοντα. καὶ γὰρ εἰδέναι τὸν θεὸν ἀλλὰ συμμηλεῖ ὁ προφήτῃ, δαβίδει χειροτονήσαντα, πάντων ἑβραίων βασιλέα. προσηκεῖν δ' ὅτι παλαιστινοὺς σκεδῶν αὐτοὺς τιμωρήσεται, ἐ ποιήσῃ κρατήσας ὑποχειρίους. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, ὡς καὶ ἀβένηρος γνώμην ἐσχον αὐτῷ πρὸς τὰ πραγμάτων σύμφωνον προσέλαβεν, τὰ δ' ἀβίδου φρονεῖν μεταβάλλοντο. πειθέντων δ' τούτων, ἀβένηρος συγκαλέσας τὴν βενιαμίτην φυλὴν, οἱ γὰρ σκ ταύτης ἅπαντες ἰεβόσθε σωματοφύλακες ἦσαν, καὶ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς ἀλαλεχθεὶς, ἐπεὶ μηδὲν ἀντικρούοντας εὗρε, προσηγάγετο δ' οἷς ἐβάλετο, ὡς λαβὼν ὡς ἔικοσι τὰ ἑταίρων, ἦκε πρὸς δαβίδην, τοὺς ὅρκους παρ' αὐτοῦ λησόμενος αὐτός. πίστρα γὰρ δι' ἄλλα πραττομένων ὅσα δι' αὐτῶν ἕκαστοι ποιῆ μὲν εἶναι δοκεῖ, καὶ πρόσθεν τοὺς ἡγεμόνας αὐτῷ λόγους πρὸς τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ ξενήσαντος ὅπου συχνὰς ἡμέρας, ἠξίωσεν ἀφεθεὶς ἀπαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλεπομένῳ ὑποδώσῃ τὴν δεξιάν. σκεψάμενος ὁ δ' δαβίδου τὸν ἀβένηρον, ὐδὲ ὀλίγον ἀλαλεπῶν εἰς χεῖρῶνα ἦκεν ἰώαβος. ὁ δὲ χίρατης αὐτοῦ, ἐ μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν ἀβένηρος, ἐ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπηλλαγμένου. ὅτι σωζήσεις ἐ ὁμολογίας τῆς ἡγεμονείας, δίκας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ ποιήσῃ τάξει, συνεργὸν τε τῆς βασιλείας ἐσόμενον, καὶ τ' ἄλλα δεινὸν ὄντα συνιδεῖν πράγματα καὶ τὰς καιρὰς ὑποδραμεῖν, αὐτὸς δ' ἐλαττωθείη καὶ τῆς στρατηγίας ἀφαιρεθείη, κακὸν κακῶν καὶ πονηρὰν ὁδὸν ἄπεισι. καὶ πρῶτον μὲν ἐπιχειρεῖ ἀλαβάλλειν αὐτὸν πρὸς τ βασιλέα, φυλακῆσθαι φάσκοντα, καὶ μὴ προσέχειν οἷς ἀβένηρος σωτηρίας. πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν ὅτι τοῦ βεβαιώσασθαι τὸ σκῆπτρον παιδὶ τὴν ἡγεμονείαν. ὅτι ὁ ἀπάθη καὶ δόλῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μεθ' ἧς ἐβάλετο νῦν ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῶν καταστρωσαμένων ἀπελθεῖν. ὡς δ' ἀκήκοεν τὸν δαβίδην τάττοις, ὐδὲ παροξυνόμενον ἐώρᾳ, τρέπεται ταύτης τολμηροτέραν ὁδὸν, καὶ κρίνας ἀβένηρον ἀποκτεῖναι, πέμπει τοὺς ὑπιδιώξοντας. οἷς καταλαβοῦσι προσέταξεν αὐτὸν καλεῖν σκ δαβίδου σύματος, ὡς ἔχοντος αὐτοῦ τινὰ περὶ τῶν πραγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντος εἰπεῖν. ἀβένηρος δ' ὡς ἤκουσε τὰ ῥηθέντα τῶν ἀγγέλων, κατέλαβον γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ βησιρᾷ καλουμένῳ, ἀπέχοντι τ χεῖρῶνος σταδίους ἑκοσι, μηδὲν ὑπειδόμενος τῶν συμβεβουλευμένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ πρὸς τῇ πόλει ὁ ἰώαβος,

qui cursim per ejus vestigia viam carperent, & assecuti eum Davidis nomine revocarent, quasi per oblivionem quiddam maxime ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem, postqvam hæc audivit ex nunciis, in loco cui nomen Besira XX. stadiis ab Hebrone dissito, nihil eorum quæ eventura erant, suspicatus ad urbē revertitur. Cui obviam factus ante mœnia Joab. humanissime exceptū sumam benevo-

ἐδείκνυτο μάλιστα ἐνεργὸς καὶ φίλος (ἐπανορθοῦν γὰρ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ ἀνυπόπτως τὴν ἐπιβουλὴν τὴν ἀληθῶς ἀγαθῶν οἱ πράγμασιν ἐγχειροῦντες ἀπατᾶν) ἀποσπᾷ μὲν οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἐν ἀποῤῥήτῳ λεγόμενος. ὡδηγαγὼν δὲ εἰς τὸ ἐρημότερον τῆς πύλης, μόνῳ αὐτῷ σὺν σιδήρῳ ἀβεσσαὶ τὸν ἀδελφὸν, ἀπαυσάμενος τὴν μάχαιραν, ἐπὶ τοῦτο λαβόντα ποιεῖ. καὶ πλήξας μὲν ἀβένηρ. ἔτον ἐπεδράθεις τὸν τρόπον ὑπὸ ἰωάβου, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε τιμωρήσοντ. ἀσυήλῳ τὸν ἀδελφὸν διώκοντα βαλὼν ἀβένηρ. ἀπέκτεινεν ἐν τῇ πρὸς τὴν χεβρῶνι μάχῃ. ὡς δὲ παλήθης ἔσχε, δείσαντ. τὴν τῆς στρατηγίας τῆς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τιμῆς, μὴ τούτων μὲν αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάβοι δὲ ὑπὸ δαβίδου τὸ πρώτιμον ἄξιον ἀβένηρ. ἐκ τούτων ἄν τις καταμάθοι, ὅσοι ἐπὶ μικρὰ τολμῶσιν ἄνθρωποι πλεονεξίας ἕνεκα ἐφιέμενοι, ἐὰν μηδενὶ τούτων ὑπείκωσιν. κἀπειδὴ γὰρ αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ μειζόνων κακῶν λαμβάνει. ἐπιθυμοῦντες ἀποβαλεῖν, πολλῷ χείρωσι τὸ βέβαιον αὐτοῖς τῆς ὑπαρχούσης εὐπιστοῦσιν, ὡς ἐκ ὁμοίου δεῖν τυγχάνοντ. περισσῶς τηλικοῦτο μέγεθ. ἐξαίφνης, ἐὰν μὴ τοῖς ἐπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς χωρήσωμεν, ἐπὶ πλεῖστον ἐλπίσαι, ὑπὲρ ὀλίγου ἔχοντ. συμφορᾶς. ἀλλ' ἔστο ἐπαλεπώτερα μηχανῶν ἐπὶ τολμῶσι ἐρημοῦσθαι φόβῳ δ' ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν βραχέσι ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. δαβίδης δ' ἀκέσας ἀπηγγελμένον τὸν ἀβένηρον, ἤλγησε μὲν τὸ ψυχῇ. ἐμαρτύρατο δὲ πάντας ἀνατείνων εἰς τὸν θεὸν τὴν δεξιὰν καὶ βοῶν, ὡς ἔτι κοινωνὸς εἴη τῆς ἀβένηρ. φαγῆς, ἔτι κατ' ἐντολὴν ἐβούλησιν ἰδίαν ἀποθανοι. δεῖσας δὲ μὴ πρόνοιάτος αὐτὸν δεινὰς ἐπίθετο, ἐκ τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τοὺς συμπράξαντας, ὑποδόντας ἐπιῆκτο τῆς ὑπὲρ ἐπιβουλῆς πεπλημμεκότ. ποινάς. ἐμελλε γὰρ αὐτῷ μὴ δίκῃ ὠδηκέναι πίστις καὶ τοὺς ὅρκους ἐν ἐδωκεν ἀβένηρ ἔτον ἱερᾶσι. προστάξας μὲν τοι γε παντὶ τῷ λαῷ, κλαίειν καὶ πενθεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα, ἐπιῤῥήξαμένους μὲν τὰς ἐσθῆτας, ἐνδύντας δὲ σάκκους. ταῦτα δὲ ποιεῖ, προάγοντας τὴν κλίνην. αὐτὸς δ' ἐφάπτετο μὲν τῶν γεγηρακότων καὶ τῶν ἐν ἡγεμονίαις ὄντων, κοπτομένους τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδεχόμενόν τε τι εὔνοιαν τοῦ πρὸς τὸν ζῶντα, καὶ τὸν ἀπὸ τεθνηκότα λύπῃ, καὶ εἴ μὴ κατὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην ἀπήρτο. ἀφεὶς δ' αὐτὴν ἐν χεβρῶνι μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐπιφανῶς τε συγκατασκάψαμεν. θρηνήσας, αὐτὸς ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῖς πρώτοις ἀνεκλαύσατο, καὶ παρέθηκε τοῖς ἄλλοις. ἔτος δ' αὐτὸ ἀβένηρ σωθέντι ἡνίκα, ὡς μηδὲ προφάσει ἀναγκαζόντων αὐτὸν τῶν ἑτέρων λαβεῖν. ἀλλ' ὥστε γνῶσαι μηδένας, ἄχρι ἡλίου δυσμῶν. ταύτ' εὔνοιαν αὐτῷ ὠδηκὼς ἐπλήθυς ἐθύνησον. οἵ τε γὰρ πρὸς τὸν ἀβένηρον φιλοτέχνως διακείμενοι, σφόδρα αὐτῷ τῷ πρὸς αὐτὸν τιμᾶν ἀποθανόντα, καὶ φυλάττειν τὴν πίστιν ἠγάπησαν, ὅτι πάντων αὐτὸν ἀξιώσας τῶν νομιζομένων ὡς συγγνώμῃ καὶ φίλον, ἀλλ' ἐκ ὡς ἐχθρὸν γενόμενον ὑβρίσθαι ἀκόσμως ταφῇ, καὶ ἠμελημένῃ τοτε. ἀλλ' ὡς πᾶν ὅτι χρησῷ καὶ ἡμέρᾳ τῇ φύσιν ἔχουσε, τὸ αὐτῷ ἑκάστε λογιζόμενε πρόνοιαν εἰς αὐτὸν ὑπὸ βασιλέως ἐν τοῖς ἐμοίοις, ὁποίων τυγχάνοντα τὸν ἀβένηρ ἐναργὲς εἶναι. πρὸς τούτοις οὖν μάλιστα δαβίδην γλίχεσθαι δόξης ἀγαθῆς, ποιεῖσθαι πρόνοιαν εὖ ἔχειν, ὡς ἀθέσι ἐπενόησεν ὑπ' αὐτοῦ φονεύθηναι τὸν ἀβένηρον.

A benevolentiam præ se ferens (ut sæpe fit cum ad obtexendas insidias malum aliqvod facinus molientes summam bonitatem simulant) seorsum à cætero comitatu seducit, quasi secretius aliquid cum eo colloqvi vellet: atqve ita abductum in locum portæ solitarium, uno tantum fratre Abisæo præsente stricto ferro per ilia trajicit. Hunc exitum habuit vir egregius, insidiis B Joabo interceptus, ut ipse videri volebat, in ultionem fratris Asaelis, quem in prælio ad Hebronem commisso Abenerus pertinaciter se insequentem interemerat: re autem vera quod misere timeret, ne honore, qvem obtinebat, privaretur, Davide imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc sane videre licet, qvam nihil non audeant homines ambitioni & avaritiæ dediti, dum nemini cedere volunt. Nam & dum C cupitis potiri properant, non dubitant qvodvis perpetrare facinus: & ne quod semel nacti sunt amittant, majora etiam non reformidant: sic existimantes, levius incommodum esse ad summum fastigium non pervenire, qvam ab assvetis jam bonis excidere, ideoqve plus illis semper audaciæ supereſt, dum timent ne pristina felicitate priventur. Sed de his satis est paucis admonuisse. Porro David audita Abeneri nece vehementer indoluit, sublataqve ad cælum dextera magna voce protestatus est, quod nec jubente se D nec conscio cædes ea fuerit commissa. ad hæc diris imprecationibus autorem necis hujus execratus, & familiam ejus & facinoris socios præjudicio suo damnavit. Valde enim solicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuisse admissum, edixitqve ut totus populus defleret ac lugeret virum, & solennibus funeralibus ei parentaret, scissis vestibus & saccos E indutus: atqve hoc modo exequias freqventari voluit, quas & ipse una cum honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lacrymis satis indicans vel benevolentiam erga vivum, vel mœrorem ob defunctum, quodqve præter ipsius voluntatem interemptus fuerit, qvin & magnifice apud Hebronem sepultum, ac epitaphio à se F composito honoratum, stans super monumentum primus deploravit, suoqve exemplo cæteros ad idem faciendum provocavit. adeoq; graviter Abeneri morte affectus est, ut nullis amicorum precibus ad gustandum ea die cibum adduci potuerit, sed juratus jejunium usqve ad solis occasum servaverit. qvod sane non mediocrem ipsi gratiam apud multitudinem conciliavit. Nam G qvotqvot erant Abeneri studiosi, vehementer hunc defuncti extremum honorem & servatam ad ultimum fidem probaverunt, qvod omnia in eum contulisset, quæ in amicos conferri solent, & non ut inimicum aliqvando neglectæ & ignominiosæ sepulturæ tradidisset: tum considerantes pro se qvisqve egregiam regis benignitatem, eadem sibi qvoqve ab illo pollicebantur. atqve hoc modo optime David famæ suæ consuluit, nemine amplius suspicante ipsius voluntate cæsum fuisse Abenerum, qvin & prius

quam multitudo quæ ad fumus celebrandum convenerat digrederetur, docuit eos, qvantum ipse in animo vulnus accepisset, qvantumqve totus populus detrimentum amisso viro in rebus bellicis tam consilio quam manu præstantissimo. Sed Deus, inqvit, qui universa gubernat, necem hujus inultam non sinet. Is mihi testis esto, quod in Joabum & Abisæum animadvertere non valeo, qui apud exercitum pene plus possunt qvam ego ipse. pœnam tamen divinitus infligendam non effugient. Et Abenerus qvidem in hunc modum vitam finivit.

A ἔλεξε ϗ καὶ πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς αὐτῷ μὲν ἀτυχῆσαι ᾔσθοιτο λύπη ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τετελευτηκότος, ἐ μικρὰ ϗ τοῖς ἑβραίων πράγμασι βλάβη, στρηνιώντων αὐτὸ ϗ σώζειν βουλομένου τι ἐρίσεως καὶ φώμη χειρῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ θεὸς μὲν εἶπεν, ὦ μέλει πάντων, οὐκ ἐάσει ἄτιμον ὑμῖν ἀνεκδίκητον. δηλώσω ϗ, ὡς ὀδὲν ἰώαβον καὶ ἀβεσσαῖον τοὺς ταρσεῖα πάσης πεζῶν ἱκανὸς εἰμὶ, πολέμου ἐμοῦ δυναμένους, ἀλλ' ὑποδώσει τιν ὑπὲρ τ τεθλιμμένων αὐτοῖς ἀμοιβὴν τὸ θεῖον. καὶ ἀβενῆρος μὲν οὕτως τὸν βίον κατέτρεψε πλῆθον.

B

CAP. II.

Jebosthe amicorum insidiis interfecto, universum regnum ad Davidem devenit.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς ὑ ἰεβόσθου φονευθέντος ὑπὸ βαναίου φίλου, ἅπασα τὴν βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν.

C

H. 2. *Reg.* 4. JEbosthus autem Sauli filius morte ejus audita graviter hoc tulit, quod privatus esset viro consangvineo, qui præcipuus autor ei fuerat, ut in paternum regnum succederet, mirumqve in modum ob hanc causam se afflictavit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filiis Hieremmonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cum essent Benjamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes, si Jebosthum interficerent, magna se munera à Davide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti solum Jebosthum in cubiculo meridiantem, videntesqve nec satellitum quenquam adesse, neqve janitricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine, partim æstu in somnum solutam, subintrogressi ad eum, dormientem interemerunt: præcisoqve capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum quem magno beneficio demeruissent, Hebronem pervenerunt: ostensoqve Davidi Jebosthi capite, commendabant ei suam operam ac benevolentiam, quod regni æmulum de medio sustulissent. Sed multum eos spes sua fefellit: neqve enim pro eorum opinione illos excepit rex. Sceleratissimi, inqvit, & jamjam pœnas daturi, an nesciebatis, quod à me operæ præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronam ejus auream apportaverat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut forte alium me jam factum credebatis, ut mutatis moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanqvam beneficium oblatum complecterer: idqve occiso à vobis in suo lecto viro justo, qui neminem unqvam læsit, vos verò maxima etiam benevolentia, summisqve honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quem putastis de tali Jebosthi cæde libenter auditurum. Neqve enim alio modo gravius existimationem meam lædere potuistis. Hæc locutus jussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: caputq; Jebosthi cum omni honore funeratum in Abeneri monumentum intulit. His ita finitis universi Hebræorũ

D

E

F

G

Ἀκούσας ϗ τὸν τελευτὴν αὐτὸς ὁ σαούλου παῖς ἰεβόσθος, ἐ πέρας λυπηγκεν, ἀνδρὸς ἐγγενοῦς συγγνοῦς ϗ τὴν βασιλείαν αὐτῷ μᾶλλον ἢ σύμβουλος, ἀλλ' ὑπερεπάρησε, ϗ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ ἀβενήρου θάνατος. οὐκ ἐπιβίω δ' ὀλίγ αὐτὸς πολὺν χρόνον. ἀλλ' ὑπὸ τ ἱερεμμέων υἱῶν βαναάθα, τοῦ ϗ ἑτέρου θάννου ὄνομα ἦν, ἐπιβουλευθεὶς ἀπέθανεν. ἔστι γὰρ ὄντες, τὸ μὲν γένος βενιαμῖται, ϗ ὑ πρώτ τεταγμάτος λογιζόμενοι δ' ὡς ἂν ἀποκτείνωσιν τὸν ἰεβόσθον, μεγάλων παρὰ δαβίδ ϗ τῶν ὑπ' αὐτὸν δωρεῶν, ϗ στρατηγίας ἢ ἴλης ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσεσθαι, τὸν μὲν ἐν τῷ δωματίῳ μόνον ἐν ὑπνοῦντα μεσημβρίζοντα καὶ κεκοιμημένον τὸν ἰεβόσθον, ϗ μήτε τὰς φύλακας παρόντας, μήτε τὴν θυρωρὸν ἐγρηγορέναι, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπό τι δ κόπου τῆς ἐργασίας ἧς μετεσχηκυίαν καὶ δ καύματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ σωθέντα κατακεκοιμῆσθαι τὸν σαούλου παῖδα, κτείνουσιν αὐτόν. ϗ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, ἐ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιησάμενοι τὴν πορείαν ὡς ἂν φυγόντες ἐκ τ ἠδικημένων, πρὸς τὸν ληψόμενόν τι τὴν χάριν, καὶ παρέξοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπιδείξαντες τῷ δαβίδ τὴν ἰεβόσθ, σωτηρίων αὐτοὺς ὡσεὶ δ' ὄντες, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ καὶ τῆς βασιλείας ἀνταγωνιστὴν ἀνῃρηκότες. ἐ δι' ὡς οὐκ ἤλπιζον ἄτως αὐτῶν προσδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἶπεν, ὦ κάκιστοι, καὶ ἀδίκου ἀφέξοντες. οὐκ ἐγνωτε πῶς ἐγὼ τὸν σαοὺλ φονέα, καὶ τὸν κομίσαντα μοι τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ στέφανον ἠμυναμόμην, καὶ τοῦτ' ἐκείνῳ χαριζόμενον τὴν ἀναίρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ μεταβεβλῆσθαί με, καὶ μηκέτ' εἶναι τὸν αὐτὸν ὑποπτεύσατε, ὡς χαίρειν κακοῦργοις ἀνδράσι, καὶ χάριτας ἠμπαδευτὰς κυβερνήτους ὑμῶν πράξεις, ἀνῃρηκότων δὴ τῆς αὐτοῦ κοίτης ἄνδρα δίκαιον, κ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμενον, ὑμᾶς ϗ ἀφ' πολλῆς οἰκείας καὶ τιμῆς ἐφηκότα. διὸ, δώσετε πίνειν μὲν αὐτῷ κολασθέντες, δίκαιον δ' ἐμοὶ δ νομίσαντες ἤδεως ἔχειν με τὴν ἰεβόσθου τελευτὴν, ὅτον ἀνελεῖν. ἐ γὰρ ἐδικαιοῦτε μᾶλλον ἀδικεῖσθαι τὴν ἐμὴν δόξαν ϗ ὑποπλαβόντες. ταῦτ' εἰπὼν, πᾶσαν οἰκείαν αὐτὸς ἀδικουμένῳ, διεχέατο. καὶ τὸν ἰεβόσθου κεφαλὴν, ἐν τῷ ἀβενήρου τάφῳ πάντων ἀξιώσας ἐκήδευσε. τούτων ϗ τοιοῦτο λαβόντων τέλος, ἦσαν ἅπαντες οἱ δ λαὸ τ ἑβραίων πρῶ-

πρεσβύτεροι πρὸς Δαβίδην εἰς Χεβρῶνα, οἱ τ χιλίαρχοι A proceres Hebronem ad Davidem convenerunt
καὶ ἡγεμόνες αὐτῶν, καὶ παρέδοσαν αὐτοῖς, τὰ τε cum tribunis ac præfectis, seqve & sua omnia 2. Reg. 5.
ἐκείνων τῷ ἔτι καὶ σαοὺλ ζῶντος ἔχον πρὸς αὐτὸν illi dediderunt, commemoratis prius veteribus
μνησθέντες, καὶ τὰ τιμῶν τῷ ἡμῶν τότε χιλίαρ officiis, quæ in eum, vivente etiam tum Saulo,
χον πιόντες ἀπέλεσαν, ὅτι τὸ βασιλεὺς ἀπὸ θεοῦ contulissent, & quod tribunum tunc regium
Δαβὶδ σαμουήλου προφήτου χειροτονηθείη, καὶ παῖδες in summo honore habuissent, & quod divino suf-
αὐτοῦ, καὶ ὡς τὴν ἐκφύσιν χώραν αὐτῷ σῶσαι καταγω fragio per Samuelem prophetam rex una cum
νισμῷ πάλαι σφᾶς δέδωκεν ὁ θεὸς ἐμφανίζοντες. ὁ suis filiis declaratus esset: eiqve soli destinatum
δ ταῦτα τὰ ἀποδέχεται τῆς προθυμίας αὐτούς, καὶ πα- B esset, ut, perdomitis Palæstinis, Hebræorum re-
ρακαλέσας Δαβὶδ εὐθὺ μεταίνοιαν αὐτοῖς bus perpetuam salutem ac securitatem afferret.
ἐκ τοῦ πιστοὺς εἶναι, κατευωχήσας καὶ φιλοφρονησάμε At ille collaudato eorum studio, hortatusqve
νος, ἐπέμψε τὸν λαὸν ἄξοντας ἅπαντα καὶ σωθῆναι, ἐκ ut in cœptis permanerent, fore enim, ut nun-
μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς ὀπλιτῶν ὡς ἑπτακόσιοι καὶ ἑξακι qvam eos pœniteat, convivio & omni comita-
χίλιοι, φορεῖν τε ὅπλα θυρεοὺς καὶ σιρομάσην. ἦσαν δ, te exceptos remisit ad populum in regiam addu-
τοῦ σαοὺλ παῖδες παρέμενον. τούτων γὰρ χωρὶς ἡ ἰούδα cendum. Convenerunt itaqve ex tribu Judæ 1. Paralip. 12.
φυλὴ, τὸν Δαβὶδην ἀπεδέξατο βασιλέα. ἐκ δὲ τῆς συμεώ armatorum sex millia octingenti, scuta & lanceas
νος φυλῆς ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. ἐκ δὲ τῆς λευίτιδος, gestantes, qui hactenus Sauli filium secuti fue-
τετρακισχίλιοι ἑπτακόσιοι, ἔχοντες ἄρχοντα ἰωδαμον. C rant, & sine quibus hæc tribus Davidi regnum
μετὰ τούτων δὲ ὁ ἀρχιερεὺς σαδωκος, σὺν ἑκατὸν καὶ δύο decreverat. ex tribu Simeonis septem millia &
συγγενέσιν ἡμῖν. ἐκ δὲ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ὁ centum eo amplius. ex tribu Leyitica quatuor
πλίται τετρακισχίλιοι. ἡ γὰρ φυλὴ προϊέμενον ἐπὶ τοῦ millia septingenti cum principe suo Jodamo.
ἡμᾶς τοῦ σαοὺλ τινὰ βασιλεύσειν προσδοκῶσα. ἐκ δὲ cum his erat pontifex Sadocus cum vigintiduo-
τῆς ἐφραὶμ φυλῆς, δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, οἱ τὰ δυ bus cognatis principibus. ex tribu Benjamitide
νατωτάτων καὶ κατ' ἰσχὺν Δαφερόντων. ἐκ δὲ τῆς μα armati qvater mille. Hæc enim tribus adhuc su-
νασσιτιδος φυλῆς δ ἡμίσεις, μύριοι ὀκτακισχίλιοι. ἐκ stinebat credens, aliqvem ex genere Sauli regna-
δὲ ἰσσαχαρ φυλῆς Δακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες D turum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octin-
τὰ μέλοντα, ὁπλῖται δὲ δισμύριοι. ἐκ δὲ τῆς ζαβουλω genti, viri animis & viribus præstantes. Ex dimi-
νος φυλῆς, ὁπλῖται ἐπίλεκτοι, πέντε μυριάδες. αὕτη γὰρ dia tribu Manassitide millia decem & octo. Ex
ἡ φυλὴ μόνη πᾶσι πρὸς Δαβὶδην ἐστρατεύσατο. οὗτοι πάν tribu Isachar ducenti futurorum præscii, & ar-
τες τὸν αὐτὸν ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς τῆς γαὰδ φυλῆς. ἐκ matorum viginti millia. Ex tribu Zabulon arma-
δὲ τῆς νεφθαλίτιδος φυλῆς, ὁπλίσημοι καὶ ἡγεμόνες χί torum lectissimorum qvinqvaginta millia. Hæc
λιοι, ὅπλοις χρώμενοι θυρεῷ καὶ δόρατι. ἠκολούθει δὲ enim tribus sola universa ad Davidem conflu-
ἡ φυλὴ ἀναρίθμητος οὖσα, ἐκ δὲ τῆς δανίτιδος φυλῆς, xit. hi omnes eadem armatura utebantur, qva
ἐπίλεκτοι δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. ἐκ δὲ τῆς ἀσηρ φυ tribus Gadi. Ex tribu Nephthalitide insigniores
λῆς μυριάδες τέσσαρες. ἐκ δὲ τῶν δύο φυλῶν τῶν πέραν E & ductores mille, scuto & hasta armati. qvos se-
Ἰορδάνου, καὶ τῶν λοιπῶν τῆς μανασσίτιδος φυλῆς ὁπλι qvebantur reliqvi tribules eorum, multitudo
σμένων θυρεῷ καὶ δόρατι καὶ βεικε φαλασὶ καὶ ῥομφαίᾳ, pene innumerabilis. Ex tribu Danitide selecto-
μυριάδες δώδεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, ῥομφαίαις ἐ rum viginti septem millia, ex tribu Aseri qvadra-
χρῶντο. ἦν δὲ τὸ πλῆθος, εἰς χεβρῶνα πρὸς Δαβὶδην ginta millia, ex duabus autem tribubus trans Jor-
σπεῦδε, μὴ πολλῆς ὠφελούσης σπουδῆς καὶ σίτου, καὶ danem habitantibus & reliqvo tribus Manassiti-
τῶν πρὸς τροφὴν πάντων, καὶ μιᾷ γνώμῃ τὸν Δαβὶδην dis armatorum scuto & hasta galeaq; ac gladio
βασιλεύειν ἐκύρωσαν. ὅτι δὲ τρεῖς ἡμέρας ἑορτάσαν vigintiduo millia. Reliqvæ qvoq; tribus gladiis
τες ἦλαν, καὶ κατευωχηθέντες ἐν τῇ χεβρῶνι, ὁ Δα F utebantur. Hæ fuerunt copiæ, qvæ in Hebronem
βὶδης μετὰ πάντων ἐκεῖθεν ἄρας, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα. ad Davidem sunt collectæ cum magno commea-
τῶν δὲ κατοικούντων τὰ πόλιν ἰεβουσαίων, ψόφος δ' tu frumenti & vini, cæterorumq; ad victum com-
ἦν ὅτι χαναναίων, ἀποκλεισάντων αὐτοῖς τὰς πύλας, modorum, omnesq; comuni sententia regnum ei
καὶ τὰς πεπηρωμένας τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις τῶν ratum ac firmum esse voluerunt. cumq; triduo
τὰ λελωβημένον ἐποιούντων ἀπιέναι δ' βασιλέως ἀπὸ illic festa celebrassent, epulisq; operati essent, Da-
τοῦ τείχους, καὶ λεγόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοὺς vid cum omnibus his copiis Hierosolyma est
ἀναπήρους, ταῦτα ἦν ἐπιτίθεσθαι καταφρονοῦντες τῇ τῶν profectus. Jebusæi vero, qvi tum urbem incole- III.
τειχῶν ἰσχυρότητι, ὀργισθεὶς, πλιορκεῖν ἤρξατο τὸ ἱερο bant, Chananæorum & ipsi generis, clausis ad e- G
σόλυμα. καὶ πολλῆ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος jus adventum portis, & in mœnibus, qvotqvot e-
ὡς Δαβὶδ αὐτὴν ἑλεῖν, ἧς ἐμφανίζων τὴν ἰσχύν, rant cæci vel claudi, aut alioqvi mutili, in con-
καὶ καταπαλήξων αὐτούς· εἰ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν temptum regis collocatis, dictitabant, hos ad ar-
ἐκείνοις τρόπον διέκειντο πρὸς αὐτὸ, λαμβάνειν τὴν ἄκρα cendum hostem sufficere, freti munitionum fir-
τὴν κάτω πόλιν. ἐπὶ δὲ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω πι mitate. Qvo ludibrio ad iram concitatus, oppu-
μῆς ὑποχεσθαι καὶ γεφύρων ὁ βασιλεὺς προθυμότερους gnationem aggreditur: & cum strenua militum
ἐπὶ τὰ ἔργα τοὺς στρατιώτας ὠφελησόμενος, καὶ τῷ opera uteretur, omnibus adnitentibus, ut urbis
Δαβὶδ τοσοῦτον μόνων φαράγγων ἐπὶ τὴν ἄκραν ἀναβαίνει, urbis expugnatione cæteris, si qvi similiter per-
tinaces essent, metus incuteretur, vi inferiorem urbis partem occupat. Resistente autem sola
arce, decrevit propositis honoribus ac præmiis militem ad rem alacriter gerendam excitare:

promisitqve ei, qvi per subjectam vallem in arcem evasisset, totius exercitus imperium se commissurum. & cum eo certatim omnes enitérentur, cupiditate summæ præfecturæ accensi, Sarviæ filius Joabus alios prævenit, & conscensa arce clamore sublato à rege promissum copiarum imperium repopoſcit.

A καὶ ταύτῃ ἐλόντι, στρατηγίαν ἅπαντες ὁ λαὸς ὑπέσχηλατο. πάντων γὰρ φιλοτιμουμένων ἀναβῆναι, καὶ μηδένα πόνον ἐκνοούντων ὑφίστασθαι δι' ἐπιθυμίαν τῆς στρατηγίας, ὁ σαρβία παῖς ἰώαβος ἔφθη τοὺς ἄλλους, καὶ ἀνεβήσατο ἀναβάς, πρὸς τὸν βασιλέα, τὴν στρατηγίαν ἀπαιτῶν.

CAP. III.

David vi captis Hierosolymis, Chananæos inde populariter ejicit, urbemqve Judæis victoribus inhabitandam tradit.

EJectis deinde ex arce Jebusæis, & instauratis Hierosolymis, rex ea civitatem Davidis appellavit, ac per omne regni sui tempus domicilium inibi habuit, cæterum tempus, qvo apud Hebronem solius tribus Judæ rex fuit, septem anni fuêre, & menses sex. postqvam autem Hierosolymis regiam sibi aptavit, indies magis ac magis res ei ex voto succedebant, Deo providente, ut ea urbs egregiis accessionibus quam celeberrima redderetur. Per idem tempus Iramus, legatione in hoc missa, in amicitiam ac societatem Davidis est receptus: misitqve ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros, qvi regiam ei Hierosolymis exædificarent. David autem superiorem urbis partem & arcem in ea conditam in unum corpus redegit, cingendumqve eisdem munitionibus Joabo demandavit. Igitur primus David Jebusæis inde ejectis, à se civitatem denominavit. Nam tempore Abrahami, generis nostri autoris, Solyma vocabatur. nec desunt, qui affirment, etiam apud Homerum Solymorum nomine hanc urbem intelligendam. templum enim juxta Hebræorum lingvam nominatum est hac voce, securitatem significante. Totum autem hoc tempus, ex qvo Jesus Hebræorum adversus Chananæos imperator, devictæ regionis agros suis divisit, post qvem Israelitæ nunqvam barbaros ex Hierosolymis ejicere valuerunt, usqve ad hanc Davidis expugnationem anni fuêre qvingenti & quindecim. Nec prætermittendus est per silentium Orphonas, vir inter Jebusæos opulentus, cui in expugnatione Hierosolymorum parcitum est à rege, tum propter perpetuam ejus erga Hebræos benevolentiam, tum qvia privato qvodam officio demeritus est eum, ut paulo post magis opportuno loco indicabimus. David deinde alias qvoqve uxores duxit, & concubinas sibi adjunxit. filios etiam undecim suscepit, qvorum nomina, Amnas, Ellus, Sebas, Nathan, Solomon, Jebar, Eliel, Phalna, Ennaphen, Jenas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram. Horum novem ex legitimis conjugibus nati sunt, duo vero postremi è concubinis. Thamara autem Absalomi germana fuit.

B Κεφάλαιον γ'.
Ὡς πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνῴκησεν δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους.

C ΕΚβαλὼν γὰρ τοὺς ἰεβουσαίους ἐκ τῆς ἄκρας, ἣν αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ ἱεροσόλυμα, πόλιν αὐτὴν δαβίδ προσηγόρευσε, καὶ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέτριβε βασιλεύων. ὁ γὰρ χρόνος ὃν τῆς ἑβρὼν φυλῆς ἦρξε μόνης ἐν χεβρῶνι, ἑπτὰ ἔτη ἐπὶ, καὶ μῆνες ἕξ. ἀποδείξας γὰρ βασίλεια ὅτε τὰ ἱεροσόλυμα, λαμπτηρίοις ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, θεοῦ προνοουμένου χρηστὰ πάντα αὐτῷ καὶ λαμβάνειν δι-

D δόντος. πέμψας γὰρ πρὸς αὐτὸν ἐπρεσβεύσατο ὁ τυρίων βασιλεὺς φιλίαν καὶ συμμαχίαν συνθησόμενος. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ δωρεὰς, ξύλα κέδρινα καὶ τέκτονας ἄνδρας τέκτονας καὶ οἰκοδόμους, οἳ κατεσκεύασαν βασίλειον ἐν ἱεροσολύμοις. δαβίδης γὰρ, τὴν τε ἄνω πόλιν προσελάβετο, καὶ τὴν ἄκραν συνάψας ἐν αὐτῇ, ἐποίησεν ἓν σῶμα. καὶ περιτείχισε δημηλητὰν τῶν τειχῶν κατέστησεν ἰώαβον. πρῶτος οὖν δαβίδης τοὺς ἰεβουσαίους ἐξ ἱεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσε τὴν πόλιν. ὃν γὰρ ἀβραάμου θεσπίζουσι ἡμῶν, σόλυμα σκαλέτη. μεθ' ἑαυτὸν δ' αὐτὴν φασί τινες ὅτι καὶ ὁμήρου ταῦτα συνέμασεν σόλυμα. τὸ γὰρ ἱερὸν, τὰ σόλυμα καλεῖ τὴν ἑβραίων ὀνόμασε γλῶσσαν, ὅ ἐστιν, ἀσφάλεια. ἦν γὰρ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς ἱερᾶς στρατηγίας ἐπὶ χαναναίους στρατεύειν, καὶ τὸν πόλεμον ἀνδ' ὧν κρατήσαντες αὐτῶν κατέστησαν ταύτην τοῖς ἑβραίοις, καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ ἱεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ ἰεβουσαῖοι, μέχρις οὗ δαβίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν, ἔτη πεντακόσια καὶ πεντεκαίδεκα. πυθόμενος δὲ μνήμιλον ὀρφόνα, πλούσιον μὲν ἀνδρὸς τῶ ἰεβουσαίων, οὐκ ἀνῃρεθέντος, ὃν ἐν τῇ ἱεροσολύμων πολιορκίᾳ τοῦ δαβίδ διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἑβραίους εὔνοιαν αὐτοῦ, καὶ τινα καὶ χάριν ἀπαιτοῦντα πρὸς αὐτὸν ἠμείψατο τὸν βασιλέα, τῶ μικρὸν ὕστερον ἐπιγενησόμενον σημανῶ. ἔγημε δὲ ἄλλας γυναῖκας, πρὸς ταῖς οὔσαις αὐτῷ δαβίδης, καὶ παλλακὰς ἔσχεν. ἐπιθυμητὴς δὲ καὶ παῖδας ἑνδεκα ἀριθμὸν, οὓς προσηγόρευσεν, ἄμμας, ἔλλους, σεβὰς, ναθὰν, σολομῶν, ἰεβὰρ, ἐλιὲλ, φάλνα, ἐννάφλεν, ἰενὰς, ἐλιφαλέ. ἔτι δὲ θυγατέρα θαμάραν. τούτων, οἱ μὲν ἐννέα, ἐξ ἐννόμων ἦσαν γεγονότες. οὓς δὲ παλλακίδος ἐρρήκαμεν δύο, ἐκ τῶν παλλακίδων. θαμάρα δὲ ὁμομήτριος ἀβεσαλώμῳ τῶ.

CAP. IV.

David Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.

Κεφάλαιον δ'.
Ὅτι δαβίδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν.

ΓΝόντες δ' οἱ παλαιστινοὶ τὸν δαβίδην, βασιλέα τῶν ἑβραίων ἀποδεδειγμένον, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ καταλαβόμενοι τὴν κοιλάδα τῶν γιγάντων καλουμένην, τόπος δέ ἐστιν ἐκ πρώρου τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύοντες. ὁ δὲ

IV. PAlæstini autem, cognito, qvod Hebræi Davidem regem creassent, collecto contra eos exercitu & occupata convalle, quæ dicitur Gigantum, non procul Hierosolymis sita, castra ibi posuerunt.

ὁ δὲ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς (οὐδὲν γὰρ ἄνευ θεοφητείας, καὶ
θεοπρεπῶς τὸν θεὸν, καὶ περὶ τῶν ἐσομένων λαβὼν ἐγ-
νωσθὲν ἐκεῖνον ἑαυτῷ, ποιεῖν ἐπέτρεπεν) ἐκέλευσε
τὴν ἀρχαίαν τοῦ θεοῦ παρουσίαν. θεοφητεύοντος δὲ
μάχης αὐτῷ παρεσκεύαζε. θεοφητεύοντος δὲ νί-
κην ἔφατο, ἐξαίφνης ἐπὶ τοὺς παλαιστι-
νοὺς. καὶ ἡμιμοιρίᾳ συμβολῆς, αὐτὸς κατ' ὄπιν αἰφνιδίως
ἐπιπεσὼν τοῖς πολεμίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς
δὲς φυγεῖν ἔτρεψατο. ὑπολαβὼν δὲ μηδεὶς ὀλίγην τὴν
τῶν παλαιστινῶν στρατιὰν ἐλθεῖν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, τοῦ
πλήθους ἕνεκα καὶ τοῦ μηδὲν ἔργον ἐπιδείξασθαι, γυ-
μνῶν, μηδὲ μαστυρίας ἄξιον, συχαζόμενον αὐτοῦ τοῦ
βαρύνεσθαι τοῦ ἀθροίσαι, ἀλλὰ γνωσθήτω συρίαν
ἅπασαν καὶ φοινίκην, καὶ πρὸς τούτοις ἄλλα ἔθνη μά-
χιμα συμμαχοῦντα αὐτοῖς, ὑπὲρ δὲ πολέμου κοινωνοῦντα. ὃ
γὰρ μικρὸν ἔμπροσθεν, τοσαυτάκις αὐτοῖς νικηθεῖσι, καὶ
πολλαπλασίοσι μεμαχόσι, μὴ μείζονος ἐπιναλῶσαι
ἰσχύος δύνασθαι. ἀμελῶς, καὶ πεύκαις πλουσίαις τῆς
μάχης ἐπιπεσόντες στρατὸν ἐπῆλθον τοῦ δαβίδη, καὶ εἰς
τὰ ἐκείνου ἀπρατοπεδεύοντο. πάλιν δὲ ὁ βασι-
λεὺς ἐπυνθάνετο τὸν θεὸν, περὶ τῆς περὶ
τῶν πολεμίων, ὁ δὲ ἱερεὺς, ἐν τοῖς ἄλ-
σεσι καλεῖσθαι κλαυθμῶσι κατέχειν τοῦ στρα-
τοῦ μὴ ἐᾶσθαι δὲ τοὺς πολεμίους στρατοπεδ-
σασθαι μὴ πρότερον, μηδ' ἀρχεσθαι μάχης,
πρὶν ἂν παραγένηται, μὴ πνέοντος αὐτοῦ. ὡς δὲ
ἐπιφανῆναι, καὶ οὐ πολὺ ἡμίσους παρῆκεν ὁ
χρόνος ἀπὸ ἑτοίμου ἤδη καὶ φανεροῦ
ἐπιπεσὼν, οὐ μὴν ἀνέμεινεν αὐτὸν αἱ τῶν πολε-
μίων φάλαγγες. ἀλλ' ἐν τῷ τοῦ συμβολῆς πρα-
τῶν ἐπιπεσόντων κτεινόντων. καὶ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πό-
λεως Γαζάρων, ἥδεσιν ὁρίου αὐτῶν τῆς χώρας, ἀμφο-
τέρων τῆς περαμβολῆς, καὶ πολλοὺς. εὑρὼν ἐν αὐτῇ
πολλοὺς, καὶ τοὺς θεοὺς αὐτῶν ἀφῆρπασε. πιστὰ δὲ
κατέστη καὶ ταύτης τῆς μάχης ἕνεκα πόλις, ἔδοξε δὲ
τοῖς ἐκ τῆς μάχης ἐν πόλει μὲν μὴ τῶν γερόντων καὶ ἡγεμόνων
πρεσβυτέρων, μεταπεμψαμένου τῶν ὁμοφύλων ἐξ
ἁπάσης χώρας πρὸς αὐτὸν, τοὺς ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλι-
κίας ὄντας τοὺς ἱερεῖς καὶ λεύτας καὶ προσθέντας εἰς κα-
τοικίαν, μεταπέμψασθαι τοῦ δὲ θεοῦ κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς
εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ θρησκεύειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας
αὐτὸν, θυσίαις καὶ τοῖς ἄλλοις τιμαῖς αἷς χαίρει τὸ θεῖον.
ταῦτα βασιλεύοντος αὐτοῦ ἐπράξαν, οὐκ ἐν
τοῖς ἔπειθον. συνελθόντας δὲ λαὸν πάντας, καθὼς
ἐκελεύσθησαν, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν κιβωτὸν,
καὶ θαυμάσας ἐπὶ τὰ ἀμυναδάβου οἰκίας οἱ ἱερεῖς καὶ ἐπι-
λεκτοὶ ἐφ' ἁμάξαν καινὴν ἔλκειν ἀδελφοῖς τε πᾶσιν
ἐπέτρεπον μετὰ βοῶν. πορεύεται δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ σὺν
αὐτῷ πᾶν πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν θεὸν, καὶ ᾄδοντες πάν τὸ
μέλος ὅπερ ἔσχασε μον, σὺν τε ἤχῳ ποικίλῳ κρουσμάτων καὶ
ὀργάνων καὶ ψαλμῶν, ἐπὶ δὲ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων,
κατασπάσας τὴν κιβωτὸν εἰς ἱερουσαλήμ. ὡς δὲ ἄχρι τοῦ
ἅλωνος, ὅπου ποτὲ ἅγιος καλεῖται πρὸ
τῆς, πολλὰ ὀξᾶς, κατ' ὀργὴν δὲ τοῦ θεοῦ τοῦ βοῶν γὰρ
ἐκλιπόντων τὴν κιβωτὸν. ἐκτείνασα τὴν χεῖρα,
καὶ ἁπτομένη ἁλίσσουσα, ἐπὶ μὴ ὢν ἱερεὺς ἥψατο τοῦ
τοιούτου ἐπόησε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ ὁ
λαὸς ἐθορύβησαν ἐπὶ τῷ ἐνεστῶτι δὲ ὀξᾶ. ὁ δὲ τόπος
ἐκεῖνος ἐκλεύσησεν, ἐπὶ τοῦ ὀξᾶ ἄλωνα καλεῖται.

A Judæorum vero rex, nihil inconsulto Deo solitus agere, jussit pontificem, qvid tunc quoqve de eventu belli polliceretur prædicere. à qvo postqvam læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & commisso prælio, ipse à tergo eos ex improviso adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem suspicetur, modicum aut ignavum fuisse Palæstinorum exercitum, qui tum Hebræos B invaserat, conjecturam inde faciens, qvod non magno negotio sit profligatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat, universam Syriam ac Phœnicen, consociatis armis, auxilium illis tulisse: qvæ causa fuit, toties victi, tam multis millibus desideratis, denuo bellum majoribus viribus redintegrarent: quandoqvidem post præsentem quoqve cladem triplicato exercitu C Davidis ditionem invaserunt, & eodem, qvo prius, loco castra metare sunt ausi. Rege vero iterum de eventu oraculum consulente, respondit pontifex, in sylva, quæ, fletus cognominata, non longe ab hoste aberat, exercitum continendum, nec prius ad pugnam educendum, qvam sylva, nullo perflante vento, suapte sponte agitaretur. qvod ubi primum observatum est, & Deus ma- D ture præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus ad paratam jam & indubitatam victoriam est progressus, nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox, ut ad manus ventum est, terga vertit. nec segnius Hebræus institit, fodiendoqve terga fugientium, & multos prosternendo, usqve Gezara, qvod oppidum 2. Reg. 6. in utrorumqve confinio situm erat, victos est insecutus. itum est deinde ad castra expugnanda, E ubi non magno labore ingenti præda potiti, deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia jam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, visum est regi de communi seniorum & optimatum ac tribunorum consilio, omne suæ tribus robur ex tota eorum ditione convocare, & itidem Sacerdotes ac Levitas, atque ita profectos una ad oppidum Cariathiarim, arcam Dei ex eo loco F Hierosolyma transportare, omnemqve divinum cultum cum sacrificiis & ceremoniis, à majoribus acceptis, in posterum in hac urbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunqvam talem cladem populum accepturum fuisse. Conventu igitur, sicut decretum fuerat, habito, rex ad transferendam arcam accedit: quam sacerdotes, ex ædibus Aminadabi elatam, in plaustrumqve novum impositam, subjunctis G bubus, fratribus ejus & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat rex, & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes, & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorum musicorum pulsum saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atqve ita arcam Hierosolyma deducentes. postqvam autem ventum est ad locum, cui nomen Chidonis area, manifesto numinis ira Oza quidam exanimatus est. bubus enim exorbitantibus plaustrum, & arca inclinata, Oza, cum non esset sacerdos, ausus manum sustentandi causa admoliri, in vestigio expiravit, & loco nomen reliqvit, qui inde usqve hodiernum Ozæ percussio vocatur.

Tum David territus, & cogitans se forte idem passurum, quod Oza, si ad se in urbem arcam reciperet, qvandoqvidem ille, manu tantum in eam extensa, morte mulctatus sit, supersedit illam Hierosolyma inducere: divertensq; paulum in villam hominis cujusdam justi, nomine Obadami, genere Levitæ, apud hunc eam deposuit, quæ per tres integros menses hoc hospitio usa, rem Obadami familiarem auxit, ejusq; domum multis felicitatibus cumulavit. Rex autem, cognito, qvod Levita is ex paupere & humili repente, usqve ad invidiam eorum, qui incrementa ejus viderunt, felix extitisset, nihil amplius mali veritus, arcam in urbem suam transtulit, hac pompa, ut à sacerdotibus deportaretur, deducereturqve à septem choris à se in hoc institutis & ordinatis, & rege ipso interim cinnyram pulsante ac plaudente, ita ut Michole, uxor ejus, Saüli prioris regis filia, factum hoc improbaret. qvæ ubi intra urbem illata est, reposuerunt eam in tabernaculum, à Davide in hunc usum erectum. In ea festivitate sumptuose ac splendide sacrificatum est, & totus populus exceptus convivio, ut tam mulieribus qvam viris ac pueris in singulos distribueretur libum panis subcinericii, & laganum frixum, & frustum de victima. atqve his epulis populo pasto, ipse domum revertitur. Huic occurrens Michole uxor, filia Saüli, omnia precata est illi, qvæcunqve Deus propitius largiri solet: reprehendit tamen, qvod præter decorum tantus rex saltasset, ita ut in conspectu servorum suorum & ancillarum partes qvasdam inter saltandum denudarit. at ille, non pudere se hujus facti, respondit, qvod sciret gratum esse Deo, qvi eum & patri ipsius mulieris & aliis omnibus prætulisset: cantaturumqve se ei sæpius ac saltaturum, nihil curantem, qvam indecorum hoc aut ipsi aut ipsius ancillis videatur. Hæc Michole ex Davidis conjugio nullos filios peperit, sed ex alio marito, cui pater à priore abstractam tradidit, qvinqve liberos genuit, ut suo loco dicetur. Cæterum rex, videns res suas qvotidianis successibus per Dei favorem proficere, peccare se putavit, qvod, cum ipse habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, arcam pateretur in tabernaculo jacere: itaqve decrevit exædificare Deo templum, qvemadmodum Moyses prædixerat. communicatoq; super ea re consilio cum Nathane propheta, cum is autor esset proposita exeqvendi, pollicereturq; Deum opem ad hoc laturum, avidior etiam struendi templi factus est. Seqventi vero nocte Deus Nathani per visionem apparuit, jubens, ut Davidi nuntiaret, gratam qvidem sibi esse ejus voluntatem, qvod primus omnium de ædificando templo cogitaverit: non tamen se permittere, ut is, qvi multis bellis implicitus hostili sanguine manus polluerat, sacratissimum fanum construeret. Verumtamen postqvam longam vitam rex ad ultimam senectutem provectus felici fine clauserit, exstruendum esse templum à filio ejus & successore,

2. Reg. 7.

δείσας ὁ δαβίδης καὶ λογισάμενος μὴ ταυτὸ πάθῃ τῷ ὀζῇ δεξάμενος τὸν κιβωτὸν παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, ἐκείνην διὸτι μόνον ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα πρὸς αὐτὸν ἀναιρήσοντος, οὐκ εἰσδέχεται μὲν αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἐκκλίνας εἴς τι χωρίον ἀνδρὸς δικαίου ὠβαδάμου ὄνομα, λάβιτην τὸν γένος, παρ' αὐτῷ τὴν κιβωτὸν τίθησιν. διατρίβει δ' ἐπὶ τρεῖς μῆνας μεθ' ἑαυτόν, καὶ τὸν οἶκον τὸν ὠβεδάμου πύξησί τε καὶ πολλῶν αὐτῷ μεταδώκεν ἀγαθῶν. εὐκλεὴς ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τούτοις συνέβηκεν ὠβεδάμῳ, ὡς ἐκ πενίας καὶ ταπεινότητος ἀθρόως δαίμων καὶ ζηλωτὸς ὢν πᾶσι τοῖς ὁρῶσι καὶ συνειδόσι τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ, ἱερώσυνος ὢν ἀνδρὸς κακοῦ πιεσθέντος, τὸν κιβωτὸν πρὸς αὐτὸν μεταχωρίζει. τῶν μὲν ἱερέων βαστάζοντων αὐτὸν, ἕπτα δὲ χορῶν ἃς διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς προαγόντων, αὐτὸς δὲ ἐν κιννύρᾳ παίζων καὶ κροτῶν, ὡς τὴν γυναῖκα μιχαλὲν σκώλῃ ὑπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν ἔτι πενιχρὸν χλευάσαι. εἰς κομιδὴν ὑπὸ τὸν κιβωτὸν, τιθέασιν ἐντὸς τὸν σκηνὴν ὃν δαβίδης ἐπῆξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τε ἐπιτελέσας πολυτελεῖς καὶ εὐφρωνικὰς ἀνέωγε. καὶ τὸν ὄχλον εἰσιὼν πάντα, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι καὶ νηπίοις ἀμφὶς κολλυρίδα ἄρτου καὶ ἐσχαρίτην καὶ λάγανον ταγληνὴν καὶ μερίδα θύματος, καὶ τὸν μὲν λαὸν ἔτω κατὰ οἰκίας ἔπεμψεν. αὐτὸς δὲ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὑτοῦ ἐπανῆκεν. ἀσπαζομένου δ' αὐτὸν μιχάλη ἡ γυνὴ, σκώλου ὁ ἀνδρὸς, τά τε ἄλλα αὐτὸν κατηύχετο, καὶ ὅσα θεὸς γυναιξὶ πάντων ἄριστα δύναται, ἐμενεῖ τυγχάνοντι. καὶ δὴ κατεμέμφατο, ὡς ἀνοσίως ὀρχησάμενος ὁ πλουσιώτατος βασιλεὺς, καὶ γυμνούμενος ἐντὸς τῆς ὀρχήσεως καὶ ἐν δούλαις καὶ θεραπαινίσιν. ὁ δ' οὐκ αἰδοῦς ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τοῦ θεοῦ πεκαυχημένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν καὶ τὸν πατέρας αὐτῆς καὶ τῶν ὅλων ἁπάντων προετίμησε, παίζειν τε πολλάκις καὶ χορεύσειν μηδένα δ' ὅσῳ ταῖς θεραπαινίσιν αἰσχρὸν ἐν αὐτῇ τὸ γινόμενον ποιησάμενος λόγον. ἡδὲ μιχάλη αὐτὴ, δαβίδη μὲν σωφρονοῦσι, παίδας οὐκ ἐποίησατο. χαμηθείσης ὑστέρου, ᾧ παρέδωκεν αὐτὸν ὁ πατὴρ ὁ σαοὺλος, τοῦτ' ἔστιν ἀσπασίους αὐτοῖς εἶχε, πέντε παῖδας ἔτικε. ἐν ᾧ μὲν τούτων καὶ χώραν δηλώσομεν. ὁρῶν δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσιν τε πραγμάτα αὐτῷ κρεῖττον ἢ μείζω ἀμείνω ἐκ τῆς θεοῦ βουλήσεως, ἐνόμιζεν ἐξαμαρτάνειν αὐτὸ, εἰ μόνων αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐκ κέδρου πεποιημένοις, ὑψηλοῖς τε καὶ καλλίστοις τῶν ἄλλων κατασκευὴν ἔχοι, σκηνῇ τὸν κιβωτὸν ἐν ἐκείνῃ κειμένην. καὶ ἐβούλετο τῷ θεῷ κατασκευάσαι ναὸν, ὡς μωυσῆς προεῖπεν. καὶ αὐτὸ τοῦτο ναθάνα τὸν προφήτην μεταλεχθείς, ἐπεὶ ποιεῖν ὅπερ ὥρμητο προσέταξεν αὐτὸν, ὡς θεοῦ πρὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργοῦ παρόντος, ἔχει ἤδη περὶ τῶν τοῦ ναοῦ κατασκευῆς προθυμότερον. τοῦ θεοῦ δ' κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα τὸν ναθάνα φανέντος λέγειν τῷ δαβίδῃ, ὡς τὴν μὲν προαίρεσιν αὐτοῦ καὶ τὴν διπλῆν μέριμναν δοκοδέχεται, μηδένος μὲν πρότερον εἰς νεὼν βαλομένῳ ναὸν αὐτῷ κατασκευάσαι, δ' ὃ ταύτην τὴν ἀφόσιωσιν λαβόντος. οὐκ ἀπεικότως, πολλοὺς πολέμους ἠγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τῶν ἐχθρῶν μεμιασμένῳ, ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ. μετὰ μέν τοι γε τὸν θάνατον αὐτοῦ, γηράσαντος καὶ μακρὸν ἀνύσαντος βίον, ἐπιδεῖν τὸν ναὸν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸν μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν διαδεξομένου, κελεύ-

κληθησομένου Σολομῶνος. ἐφ' ᾧ τοσοῦτος ἐγένετο τοῦ παιδὸς ὡς πατὴρ ὑπὲρ αὐτοῦ κατεπηγγέλλετο, τὴν μὲν βασιλείαν τεκνίων ἐκγόνοις φυλάξων, καὶ τὰ ἁμαρτήματα τούτων νόσοις καὶ γῆς ἀφορίαις μαθὼν ζημιοῦσθαι. ταῦτα τοῦ προφήτου Δαβίδης, καὶ περιχαρὴς γενόμενος ὅτι τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διαμένουσαν ἐγνωκὼς ἔσεσθαι, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ λαμπρὸν ἐσόμενον ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἐπὶ τὴν κλῶστον ἀφίκετο, καὶ πεσὼν ὅτι προσκυνητὴν, καὶ περὶ πάντων ἐφ' οἷς εὐεργέτητο τοῦ θεοῦ, ὧν τε αὐτὸς παρέσχηκεν ἤδη ἐκ βοσκῆς καὶ ποιμένος εἰς τηλικοῦτο μέγεθος ἡγεμονίας τε καὶ δόξης ἀναγαγών, ὧν τε τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ καταπορίσεσθαι τοιούτοις, καὶ εὐφημίαν καὶ τῆς τούτων ἐλευθερίας ἐποίησατο. ζῶντα εἶτα καὶ τὸν ὕμνησεν ἀπαλλάττεται.

A qui vocandus esset Solomon. cujus non aliter, qvam filii curam se habiturum pollicebatur, regnumq; per posteros ejus continuaturum: qvod si quid peccaverit, pœnam non ultra morbos & terræ sterilitatem processuram. His ex propheta cognitis, David lætus, quod jam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem ac celebrem, ad arcam se contulit: B procidensqve in faciem, adoravit Deum, gratias agens pro omnibus beneficiis acceptis, qvod se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium, tantamq; gloriam evexisset: proqve promissa posteris etiam suis felicitate, perpetuaqve providentia, qua res Hebræorum augere atqve ornare non desineret: atq; ita gratiis actis, hymnoqve decantato, à tabernaculo digressus est.

Κεφάλαιον ε'

Ὡς τοὺς πέριξ ἔθνεσι στρατόσας Δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξε αὐτοῖς τελεῖν.

CAP. V.

David subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

Ἀλιαστῶν ὀλίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ὅπι τοὺς παλαιστὰς στρατεύσειν, καὶ μηδὲν ἀργὸν μηδὲ ῥᾳθυμοῦντα τῆς παραγμασίν ὁρᾶν ἠβουλήθη, ἵν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ προεῖπε καταστρεψάμενος τοὺς πολεμίους, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ βασιλεύοντας καταλίπῃ. καὶ συγκαλέσας πάλιν τὴν στρατιὰν, καὶ παραγγείλας αὐτῇ πρὸς πόλεμον ἑτοίμη παρεσκευασμένῃ τυγχάνειν, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτῆς, ἀφικνεῖται τῶν ἱεροσολύμων, ὅπι τοὺς παλαιστὰς ἥξε. κρατήσας δ' αὐτῶν τῇ μάχῃ καὶ πολλὴν τῆς χώρας ἀποτεμόμενος, καὶ πρεσβείσας ὅπι τῇ τ' ἐρεμίων, ὅπι τοὺς μωαβείτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲν δύο μέρη τῆς στρατιᾶς αὐτῶν, τῇ μάχῃ νικήσας διέφθειρε. τὸ λοιπὸν μέρος αἰχμαλώτων ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ἐπέταξε κατ' ἔτος τελεῖν, εἶτα ὅπι ἀδραζάρου τὸν ἀράκ μὲν υἱὸν, βασιλέα δὲ σωφηνῆς ἐστράτευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ πρὸς τὸν εὐφράτην ποταμὸν, τῶν μὲν πεζῶν αὐτοῦ διέφθειρεν ὡς δισμυρίους. τ' ἱππότων, ὡς πεντακισχιλίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια. ἑκατὸν δὲ μόνα τεθεράπευκεν αὐτῷ φυλαχθῆναι.

C D E

CAP. V.

David subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

NOn multo deinde interjecto tempore expeditionem in Palæstinos decrevit, ablegato omni otio & segnicie, ut, qvemadmodum Deus prædixerat, devictis hostibus, pacatum regnum successoribus relinqveret. Et indicta die militibus ad conveniendum, jussisq; omnibus, ut qvam instructissimi ad bellum essent, ut satis omnia parata existimavit, profectus Hierosolymis in Palæstinam pervenit: hostibusqve magno prælio victis, & bona agrorum parte multatis, hisqve agris Judæorum terræ contributis, in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, ut tertia tantum pars supereset, qvam in deditionem accepit. His qvoqve annuo tributo impositio, contra Adrazarum Arachi filium movit, Sophenorum regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites qvinqvies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex qvibus, incensis reliqvis, centum solos sibi reservavit.

2. Reg. 8.

V.

Κεφάλαιον ς'.

Ἡ ῥωμύλη πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη.

CAP. VI.

Damasceni à Davide vincuntur.

Ἀκκὰδης ὁ δαμασκὸς καὶ σύρων βασιλεὺς ἄδαδος, ὅπι πολεμεῖ δαβίδης τὸν ἀδραζάρου, φίλος ὢν αὐτῷ μὴ δυνάμενος ἦκεν ἰσχυρὰς συμμαχησόμενος, ἀπολλάξειν δ' ὡς προσεδόκα συμβαλὼν πρὸς τὸν εὐφράτην ποταμὸν. πλείσους δὲ τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς ἀποβαλὼν τ' στρατιωτῶν. ἐπεσὼν γὰρ ὑπὸ τ' ἑρμαίων ἀναιρεθέντος τῆς ἀδάδου δυνάμεως διαμείνοι, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ τούτου καὶ βασιλέως καὶ νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἰουδαϊκῶν λόγων ἔτους. μετὰ δὲ ταῦτα πολὺ χρόνῳ ὕστερον τ' ἐγχωρίων τις ἄδαδος ὄνομα, πλείον ἰσχύσας δαμασκὸν τε καὶ τ' ἄλλης συρίας, ἐφ' ᾧ φοινίκης ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ ἐξενέγκας πρὸς δαβίδην βασιλέα τ' ἰουδαίας, καὶ πολλαῖς μάχαις κριθείς, ὑστάτῃ τε ᾠδὴ τὸν εὐφράτην ἐπὶ τῇ τῶν ἄρεως ἐδόξεν εἶναι βασιλέων ῥώμην ἐ ἀνδρεία.

F G

Hadadus, Damasci & Syrorum rex, audito, qvod David Adrazaro bellum intulisset, cum esset ejus amicus ac socius, cum valido exercitu in auxilium ejus properat, sperans se bellum ab eo depulsurum. cumqve & ipse non procul Euphrate cum Davide conflixisset, prælio victus magnam exercitus partem amisit. Desideratis enim ex ejus acie viginti millibus, reliqvi fuga saluti suæ consuluerunt. Hujus Adadi etiam Nicolaus in qvarto historiarum suarum libro, in hæc verba meminit. Longo deinde post tempore indigenarum quidam, nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliqvæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic, bello inter eum & Davidem Judæorum regem exorto, crebris prælis cum eo conflictatus, in postremo, quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus, regem se & virium & animi robore præstantissimum declaravit.

Idem de posteris qvoqve ejus narrat, qvod qvasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inqvit, defuncto, posteri ejus ad decimam usqve generationem regnum obtinuerunt, qvisqve a suo patre cum imperio nomen accipiens, qvemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentissimus ordine tertius, instaurato bello, abolere volens ignominiam avi temporibus acceptam, expeditione contra Judæos facta, Samariam vastavit. Nec a vero aberravit hac parte. hic est enim ille Adadus, qvi, Achabo apud Israelitas regnante, Samariam invasit. de qvo suo loco dicturi sumus. Porro David, peragrata cum victore exercitu Damasco, & reliqva Syria, totam sub imperium redegit, dispositisqve opportunis in locis præsidiis, & tributo imposito, domum est reversus: & ceu trophæum aureas satellitum Adadi pharetras, reliqvamqve eorum armaturam, Deo Hierosolymis consecravit. has postea Susacus Ægyptiorum rex, victo Roboam, hujus nepote, spoliata urbe, cum multis aliis divitiis exportavit. Sed hæc, postqvam ad ea tempora ventum fuerit, dicentur. Hebræorum autem rex, favore numinis utens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari urbes aggressus est, Bettæam & Machonem: easqve vi expugnatas diripuit, in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, qvod auro preciosius est habitum: ex qvo postea Solomon fecit magnum illud vas, mare appellatum, & pulcherrima polubra, cum templum adornaret. Amathenorum autem rex, audita Adrazari clade, qvodqve exercitum amisisset, timens sibi, decrevit in fidem & amicitiam Davidis ultro venire: misitqve ad eum Adoramum filium, qvi victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atqve amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. David vero, inita amicitia cum Thæno (sic Amathenes vocabatur) & acceptis muneribus, filium ejus pro utriusqve dignitate tractatum dimisit. munera vero illa cum alio auro, ex manubiis captarum urbium redacto, autori victoriæ Deo dedicavit. qvi non solum, qvoties ipse rex bellum administraret, rem prosperabat: verum etiam misso in Idumæam Abisæo, Joabi summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præsidiis recens capta regione, rex non ex agris tantum, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura justus, & in reddendo jure verum tantum & æqvum respiciebat. exercitui vero universo Joabū præfecerat, a comentariis habuit Josaphatū Achili filium. Designavit etiā ex Phineesi familia Sadocum pontificē, cum Abiatharo amicus enim ei erat. Scribā vero Sisam constituit. Benajam Jojadæ filium satellitio suo præposuit:

A πρὸς τούτοις ὁ δ' αὖ πρὸς τ' ἀπογόνων αὐτοῦ φησι, ὡς μὴ
τλεῦ σκήπτρα πολύτλου, ἐχεδέχοντο παρ' ἀλλήλων, καὶ
τλεῦ βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων οὕτως. πολύτλη-
σαντος δ' ἐκείνου, ἐκγόνοι ὅτι δέκα γλωσσὰς ἐβασίλευ-
σαν, ἑκάστου τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ πατρὸς, ἅμα τῇ ἀρχῇ τὸ τοὔνομα
δεχομένου καθάπερ οἱ Πτολεμαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. μέ-
γιστον δὲ πάντων δυνηθεὶς, ὁ τρίτος ἀναμαχέσασθαι βου-
λόμενος τλεῦ τοῦ προπάτορος ἦτταν, στρατεύσας ἐπὶ Ἰου-
δαίους, ἐπόρθησε τλεῦ πᾶν σαμαρείτην καλούμενον. οὐ
διήμαρτε δὲ τῆς ἀληθείας, ἔστι γὰρ ἐν ἄδαμος ὁ
στρατεύσας ἐπὶ σαμαρεῖς, ἀχάβου βασιλεύοντος
τῶν Ἰσραηλιτῶν, οὗ καὶ χώραν ὕστερον ἐροῦμεν. δαβὶδης
δὲ στρατεύσας ἐπὶ δαμασκὸν καὶ τλεῦ ἄλλου συμπα-
σῶν αὐτοῦ ὑπήκοον ἐποιήσατο. καὶ φρουρὰς ἐν
τῇ χώρᾳ καταστήσας, καὶ φόρους αὐτῆς τελῶν ἐξή-
σας, ὑπέστρεψε, καὶ τὰς τε χρυσᾶς φαρέτρας καὶ τὰς
παντοδαπὰς ἃς οἱ δ' ἀδάδ σωματοφύλακες ἔφερον,
ἀνέθηκε τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα. ἃς ὕστερον ὁ τῶν αἰ-
γυπτίων βασιλεὺς σουσακὶμ στρατεύσας ἐπὶ τὸν ἐφ'
αὐτοῦ ῥοβοάμου ἔλαβε, καὶ πολλὰ ἄλλα σὺν τῶν ἱερο-
σολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν οὖν ὕστε-
ρον ἐλθόντα ἐπὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῶν τόπον, δηλώσομεν. ὁ
δὲ τῶν ἑωρακότων βασιλεὺς, θεοῦ συμπνέοντος αὐτῷ, καὶ
τὰς πολέμους οὐκ ἀπορρήτως, καὶ τῆς καλλίστης
τῶν ἀδραζάρου πόλεων ἐπεστράτευσε, βεθθαὰν καὶ μα-
χωνί. καὶ λαβὼν αὐτὰς κατεπεράτωσε διήρπασε. χρυ-
σὸς δ' ἐν αὐταῖς εὑρέθη πάμπολυς καὶ ἄργυρος ἔτι
δὲ καὶ χαλκὸς, ὃν τοῦ χρυσοῦ κρείττονα ἔλεγον, ἐξ οὗ
καὶ ὁ σολομὼν τὸ μέγα σκεῦος θαλασσαν δὲ καλουμέ-
νην ἐποίησε, καὶ τοὺς καλλίστους σκεύους λουτῆρας ἐπὶ
τοῦ θεοῦ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν. ὡς δὲ ὁ τῆς ἀμάθης
βασιλεὺς, τὸν τοῦ ἀδραζάρου ἐπὶ τοῦτ', καὶ τλεῦ δυ-
νάμεων αὐτοῦ διεφθαρμένου ἤκουσε, δείσας τοῦτ' αὐτὸ,
καὶ τὸν δαβὶδην πρίν τι παθεῖν αὐτὸν ἔλθῃ φιλίᾳ καὶ πίσ-
τεως ἐπὶ δήσασθαι, πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀδώραμον υἱὸν
αὐτοῦ. καὶ τοῦτ', τὸν ἀδραζάρου ἐχθρὸν οὐτ' αὐτὸ
πολεμῆσαι χάριν ἔχειν ὁμολογῶν, καὶ συμμαχίαν
πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν ποιούμενος, ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ
δῶρα σκεύη τῆς ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα καὶ ἀρ-
γύρεα καὶ χάλκεα. δαβὶδης δὲ ποιησάμενος τὴν
συμμαχίαν πρὸς τὸν θεῖον, τοῦτο γὰρ λέγω ὄνομα τοῦ
βασιλέως τῆς ἀμάθης, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπέ-
λυσεν αὐτοῦ τὸν υἱὸν μὴ τιμῆς τῆς πρεπούσης ἐκπε-
ρῆσαι. τοῖς δὲ πεμφθεῖσι καὶ αὐτοῦ καὶ τὸν ἄλλον χρυσὸν
καὶ ἄργυρον ὧν ἐκ τῶν πολέων αἰχμάλωτα τῶν κεχει-
ρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνατίθησι τῷ θεῷ. ὅθεν αὐτὸς δὲ
πολεμοῦσι μόνῳ, καὶ τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνι τὸ νικᾶν
καὶ καταρθοῦν παρέχει ὁ θεὸς, ἀλλὰ καὶ πέμψας
αὐτοῦ μὴ δυναμένους εἰς τλεῦ ἰδουμαίαν, ἀδελφοῦν
τὸν ἰωάβου δὲ ἀντιστρατηγοῦ ἀδελφὸν, δι' ἐκείνου τῶν
ἰδουμαίων νίκην. ἐθάνατωσε μυρίους γὰρ αὐτῶν καὶ ὀκτακι-
σχιλίους ἀδροτάτῃ διέφθειρε τῇ μάχῃ. ἔστι τλεῦ ἰδου-
μαίων ἄπασαν φρουρᾶς ἀναλαβὼν ἐβασίλευσε, φό-
ρους ὑπέρ τε τῆς χώρας, ἔτ' ἐκάστης κεφαλῆς παρ' αὐτ
ἐδέξατο. ᾗ δὲ καὶ δίκαιος τλεῦ φύσιν, καὶ τοῖς
κρίσεις πρὸς τλεῦ ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποίει. τὸν
στρατηγὸν δ' ἁπάσης ἔσχε τῆς στρατιᾶς τὸν ἰωάβου.
ὑπὲρ δὲ τῶν ὑπομνημάτων, ἰωσάφατ τὸν υἱὸν ἀχί-
λου κατέστησε. ἀπέδειξε δ' ἐκ τῆς φυλῆς οἰκείας
τὸν σάδωκον ἀρχιερέα μετ' ἀβιαθάρου, φίλον θεῷ τλεῦ
αὐτοῦ γραμματέα δ' σουσὶν ἐποίησε. βαναίαν δὲ τοῦ ἰαδοῦ, τλεῦ τ' σωματοφυλάκων ἀρχηγὸν ὠδαδίωσεν.

B

C

D

E

F

G

οἱ δ'

οἱ δὲ πρεσβύτεροι πάντες αὐτοῦ, ὡσεὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν τύτου φυλακικὸν ἦσαν. ἐμνήσθη ἡ καὶ πρὸς ἰωνάθαν τὸν σαοὺλ ποῖόν τινα καὶ ὅσον ἐπῄδησεν καὶ ὅρκων, καὶ τῆς φιλίας τὸ καὶ ἀπορρήτου. πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις ἄπασιν ἀγαθοῖς οἷς ἔσχεν, ἔτι καὶ μνημονικώτατος τοῦ εὖ πεποιηκότων ὢν τὸν ἄλλον χρόνον ἐτήρησε. καὶ ἔστις ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ σώζεται, ὡς τοῖς ἐμοῖσιν ὠφέλησαι ἰωνάθη τῆς ἐπιμελοῦς διαθέσεως. ἀνθρώπου τινὸς, ἡλικιωτικοῦ μέν ποτε καὶ σαοὺλ, δυναμένου δὲ γνῶναι τοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ σωζομένους, ἀνήκεστόν τινα ἔχει λόγον τὸ ἰωνάθη πρὸς τῶν ζώντων, καὶ κομιδαῖς τοῖς τοῦ εὐεργετοῦντος χάρισιν δυναμένου, ὧν αὐτὸς ἔτυχε παρὰ ἰωνάθου. φήσαντος δέ τινος αὐτοῦ μελέπτιβον, μεμφιβοσθὲν ὄνομα, πεπηρωμένον τοὺς βάσεις. τῆς γὰρ τροφοῦ, μή τι προσαγελάσασα τὸ παιδίον καὶ τὸν πάππον ἐν τῇ μάχῃ πεσόντες, ἁρπάσασα μόνης καὶ φυγάσης ἀπὸ τοῦ ὤμου αὐτὸ κατενεχθῆναι καὶ βλαβῆναι τοὺς βάσεις. μαθὼν ὅτου τε καὶ παρὰ τίνι τρέφεται, πέμψας πρὸς τὸν μάχειρον εἰς λαβαθὶ πόλιν, παρὰ τούτῳ γὰρ ὁ ἰωνάθου πατὴρ ἐτρέφετο, μεταπέμπεται πρὸς αὐτόν. ἐλθὼν δὲ ὁ μεμφίβοσθος πρὸς τὸν βασιλέα, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσεκύνησεν αὐτῷ. ὁ δὲ δαβίδης, χαίρειν τε προστάττει καὶ τι βελτίω προσδοκᾶν. δίδωσι δὲ αὐτῷ καὶ τὸν πατρῴων οἶκον, καὶ πᾶσαν, ὅσην εἶχεν ὁ πάππος αὐτοῦ σαοὺλ κτῆσιν. συνοστόν τε καὶ ὁμοτράπεζον ἐπέλαβεν εἶναι, καὶ μηδὲ μίαν ἡμέραν ἀπολείπειν τὸ σῶμα αὐτοῦ τραπέζης. ἦν δὲ παῖδος προσκυνήσαντος ὅτι τε τῆς λόγοις καὶ τῆς δωρεᾶς, καλέσας τὸν σιβὰ, τὸν τε πατρῴον οἶκον ἔλεγε δεδωρῆσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πᾶσαν τὴν σαοὺλ κτῆσιν. αὐτὸν τε ἐπέλαβεν ἐργαζόμενον αὐτοῦ τὸ γεῶ καὶ προσοίκοντα, εἰπόντων τ' αὐτῷ δοῦλον εἰς ἱεροσόλυμα κομίζειν. ἄγοντα δὲ αὐτὸν καθ' ἑκάστου ἡμέραν ὅτι τὴν αὐτοῦ τράπεζαν. αὐτὸν τε τὸν σιβὰ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἦσαν δὲ ἔτι πεντεκαίδεκα, καὶ τοὺς οἰκέτας αὐτοῦ, τ' ἀριθμὸν ὄντας εἴκοσιν, τῷ παιδὶ χαρίζεται μεμφιβόσθῳ. ταῦτα διαθεμένου δὲ βασιλέως, ὁ μὲν σιβὰς προσκυνήσας, καὶ πάντα παρὼν εἶπεν, ἀνεχώρησεν. ὁ δὲ ἰωνάθου παῖς, ἐν ἱεροσολύμοις κατοικῶν, συνεστιᾶτο τοῦ βασιλέως, καὶ πάσης ἐξ υἱὸς αὐτοῦ θεραπείας τυγχάνων. ἐλάμβανε δὲ αὐτὸ καὶ πᾶσι, ἐν μίσχαιον προσαγορεύσι. καὶ οἱ μὲν ἀδελφοὶ ὄντες ἐκ τοῦ σαοὺλ γένους καὶ ἰωνάθου, τούτων ἔτυχον ὧν δαβὶδ τῶν τιμῶν. πλουτήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐξ ἀμμανιτῶν βασιλέως ναάσσου, φίλος δὲ καὶ οὗτος αὐτοῦ, καὶ διαδέχεται μεμφιβόσθου τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παῖδος, πέμψας δαβίδης πρὸς αὐτὸν, πορεύσηται. πρέσβεις τε φέρειν ὅτι τῷ πατρὶ τῷ δὲ πατρὸς παρόντων καὶ τὴν αὐτὴν φιλίαν μόνην ἢ πρὸς ἐκεῖνον καὶ τοῦτο προσδοκᾶν. εἰ δὴ τῶν ἀμμανιτῶν ἄρχοντες, κακοήθως, ἀλλ' ἐξ τὸν δὲ δαβὶδ τρόπον ταῦτ' ἐδέξαντο. καὶ παρατηρήσαντες τὸν βασιλέα λέγοντες κατασκοπὰς πεπομφέναι τῆς χώρας δαβίδην καὶ τ' αὐτῶν δυνάμεως ὅτι προφάσει φιλανθρωπίας. φυλάττεσθαι τε συνεβούλευον καὶ μὴ προσέχειν τοὺς λόγους αὐτοῦ, μὴ καὶ σφᾶλεν, ἀπαρηγόρητα συμφορᾷ περιπέσῃ. ταῦτ' οὖσι δόξας πεπεισμένους λέγειν τοὺς ἄρχοντας ἡ παλαιὰ ἔχει ὁ τῶν ἀμμανιτῶν βασιλεὺς ναάσσου πρὸς τοὺς ὧν δὲ δαβὶδ πεμφθέντας πρέσβεις καλεπῶς προσέβαλε. ξυρήσας γὰρ αὐτῶν τὰ ἡμίση τῶν γενείων καὶ τὰ ἡμίση τ' ἱματίων περιτμήσας, ἕρπυλλα ἀπέλυσε κομίζοντας δὲ λόγους τοὺς δοθέντας.

omnes regis seniores filii inter patris satellites versabantur. His ita ordinatis, venit illi in mentem amici qvondam Jonathæ, fœderisqve mutui, qvod inter eos intercesserat. nam inter cæteras omnes virtutes hanc qvoqve habuit, qvod egregie meminerat beneficiorum, qvæ unqvam accepisset. Igitur scitatus est, num qvis superesset ex amici genere, cui gratiam referre posset pro jucundissima olim cum Jonatha acta consvetudine. cumqve adductus esset ad eum qvidam è libertis Sauli, qvi poterat superstites noscere, percontatus est, num posset aliqvem indicare ex Jonathæ genere vivum, cui pro beneficiis à veteri amico perceptis gratiam reponere qviret: quo respondente, superesse filium ejus Memphibosthum, pedibus claudum: eo, qvod nutrix, audita clade, in qva pater ejus & avus ceciderant, dum rapto puero trepide fugit, prolapsum ex humeris læserat: diligenter perveſtigavit, ubinam & apud qvos educaretur. qvo comperto, misit in Labatham oppidum ad Machirum, (id altoris nomen fuit) qui eum adducerent. Memphibosthus vero, postqvam ad regem pervenit, procidens in faciem adoravit illum. moxqve jussus est bono animo esse, & omnia, qvæ cuperet, de benignissimo rege sibi polliceri: & avitam domum cum prædiis ad illam pertinentibus accepit: jussusqve est ad eandem cum rege mensam accumbere, & nulla die convivio non interesse. Cumqve adolescens lætus promissionibus & muneribus regis gratias agens adoravisset, rex, accito Siba, ait se adolescenti paternam domum cum omnibus avitis possessionibus donasse: jussitqve eum, villicatione agrorum susceptа, omnes reditus Hierosolyma referre. Post hæc singulis diebus eum mensæ adhibuit: & Sibam cum qvindecim filiis & viginti servis Memphibostho largitus est. His ita ordinatis, Siba, adorato rege, omnia se facturum pollicitus, discessit. Jonathæ vero filius posthac Hierosolymis habitavit, convictor regis, nec aliter, qvam si ipsius filius esset, tractatus, filium etiam ex se genitum Michanum nominavit. Atqve hoc honore Jonathæ posteri à rege fuêre affecti. Cæterum cum per idem tempus Ammanitarum rex Naasses, socius & amicus, defunctus esset, filiusqve in regnum paternum successisset, David per legatos officiose eum consolatus est, hortatus, ut æqvo animo patris obitum ferret, eandemqve, qvam pater expertus fuerat, amicitiam à se expectaret. Priores vero Ammanitarum, secus qvam de Davide suspicari par erat, malitiose hanc legationem missam interpretati sunt, concitaverintqve regem, dicentes, Davidem speculatores regionis & opum ejus sub officii prætextu misisse. proinde cavendum ab illis, & verbis eorum non credendum, ne forte deceptus in aliqvam immedicabilem cladem sese conjiciat. At rex Ammanitarum Naasses ab optimatibus contra rei veritatem persvasus, cum injuria legatos Davidis rejecit. Rasis enim media ex parte eorum barbis, præcisoq; dimidio vestimentorum, factis, non verbis animum suum declaravit.

VI. *1. Reg. 10.*

Qvam rem David indignissime tulit, nihil dissimulans, non neglecturum se injuriam cum contumelia conjunctam, sed bello vindicaturum in Ammanitas, & poenas violatæ contra jus gentium legationis à rege eorum exacturum. Qvod posteaqvam perlatum est ad regis barbari necessarios, & copiarum ejus præfectos, conscii sibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuentes, & ipsi ad bellum se parabant. & missis legatis ad Syrum Mesopotamenorum regem cum mille talentis, societatem ejus hac mercede impetrarunt, adducto in suas partes & Suba. Hi reges habebant peditum viginti millia. conduxerunt etiam regem Michæ regionis, & qvartum nomine Istobum, qui & ipsi vigintiduo millia militum in armis habebant.

A ἰδὼν ὁ παῦτα δαβίδης ἠγανάκτησε, & δῆλος ἦν ὑπομνύμενος τὴν ὕβριν καὶ τὸν ὀνειδισμὸν, ἀλλὰ πολεμήσων τοῖς ἀμμανίταις, & τιμωρίαν αὐτῶν παρὰ μίας δὲ εἰς τὰς πεποιθότας εἰς πεῖραν ἦλθε τοῦ βασιλέως. οἱ δὲ τὰ ἀναγκαῖα καὶ ἡγεμόνες, ὅτι παρεσκευάσαντο καὶ δίκην ὑπὲρ τούτων ἐφείλοντο, προπαρεσκεύαζοντο εἰς τὸν πόλεμον. & πέμψαντες πρὸς σύρον τὸν τῆς μεσοποταμιτῶν βασιλέα χιλίαν τάλαντα, συμμαχον αὐτὸν ὑπὲρ τούτου ἐποιήσαντο, παρεκάλεσάν τε σωβάν. ἦσαν δὲ τοῖς βασιλεῦσι τούτοις πεζῶν δύο μυριάδες. προσεμισθώσαντο δὲ καὶ τὸν τῶν μιχᾶς καλουμένης χώρας βασιλέα. καὶ τέταρτον, ἰσθὼβ ὄνομα. & τούτοις ἐχόντοις μυρίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας.

B

CAP. VII.

Qvomodo David Mesopotamios devicit.

NOn terruit tamen Davidem Ammanitarum apparatus & inita cum regibus societas, Deo fretum, & scientem, quod bonam causam haberet, jussisqve armis injuriam sibi illatam ulcisceretur. Itaqve Joabo commissa belli administratione, cum lectissimo milite eum contra hostem misit: qvi mox ad primariam ejus gentis urbem castra admovit. Hostibus vero urbem egressis, & duas seorsim acies explicantibus: alteram qvæ ex auxiliis constabat, in patenti campo: alteram vero qvæ Ammanitarum gentis erat, pro portis, qvæ Hebræos spectabant: Joabus, hoc animadverso, & ipse ad militares artes confugit. & assumptis fortissimis militum, ipse Syro aliisqve regibus se opposuit. reliqvis Abisæo fratri traditis, jussit, ut contra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius, ut si videret Syros sibi prævalere, adducto propere suo milite succurreret. idem se facturum si ipsum Ammanitas ægre sustinere contingeret. cum his mandatis dimisso fratre, hortatusqve, ut generose & alacriter rem gereret, daretqve operam, ne qvam ignominiam acciperet, ipse Syros aggrediturus, qui cum aliqvantisper magna vi restitissent, multis suorum cadentibus, terga vertere sunt coacti. qvo viso, Ammanitæ territi, Abisæum cum suo milite adventantem non expectaverunt, sed moti sociorum exemplo, intra mœnia refugerunt. atqve ita Joabus, malo mulctatis hostibus, victorem exercitum Hierosolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit, ut experti se impares, in posterum qviescerent. sed missis nuntiis ad Chalamam Syrorum transeuphratensium regem, ejus auxilia mercede conduxerunt. Hujus vicem in exercitu gerebat Sabecus, qui constabat ex octoginta peditum, eqvitum vero decem millibus. Tum Hebræorum rex, intellecto qvod denuo tam magnas copias Ammanitæ contra se paravissent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipse cum universo exercitu Jordanem transgressus illis occurrit: & commisso prælio, victor evasit, cæsis peditum qvadraginta, eqvitum vero septem millibus. Sabecus qvoq; hostiũ imperator in eo prælio vulnus accepit à rege, ex qvo postea curã nõ admittente mo-

C

Κεφάλαιον ζ.

Πῶς δαβίδης ὑπὸ τῶν μεσοποταμίων στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν.

Οὐ καταπλαγὴς δὲ τὴν συμμαχίαν ἣν τὰ ἀμμανιτῶν δύναμιν ὁ δαβίδης, τῷ θεῷ πεποιθὼς τοῦ δικαίως αὐτοῖς ἀνθ' ὧν ὕβριζον πολεμῶν μέλλων. καὶ ἰώαβον τὸν ἀντιστρατηγὸν, ὃς αὐτῷ τῆς στρατιᾶς τὸ ἀκμαιότατον ἐξ αὐτῆς ἐπεμψε πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ πρὸς τὴν μητρόπολιν τῶν ἀμμανιτῶν ἀραμαθὰ καταστρατοπεδεύσατο. τῶν δὲ πολεμίων ἐξελθόντων καὶ παραταξαμένων ἐχόμενοι, διχῆ δὲ, τὸ μὲν πρὸς ἑσπέραν εἶχε τὸ πεδίον καθ' αὑτὸ ἐπέσχεθη. τὸ δὲ τῶν ἀμμανιτῶν στράτευμα, πρὸς ταῖς πύλαις αὐτόκρυς τῆς ἕω. ἰδὼν δὲ ὁ ἰώαβος, ἀντιπαρασκευὰς ἐποιεῖτο τοῖς μὲν ἀνδρειοτάτοις ὁπλίταις, ἀντιπαρατάσσει δὲ τῷ σύρῳ, καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ βασιλεῦσι. τὸ δὲ ἄλλο στράτευμα ἀδελφοῦ τῷ ἀδελφῷ, τοῖς ἀμμανίταις ἐκέλευεν ἀντιπαρατάξαι. εἰπὼν ἂν τὰς σύριος ἰδὴ βιαζομένους αὐτὸν καὶ πλέον δυναμένους, μεταχωρῆσαι τὴν φάλαγγα βοηθῶν αὐτῷ. τὸ δὲ αὐτὸ ἔπι ποιήσειν καὶ αὐτὸς, ἂν ἴδῃ τὸ ἀμμανιτῶν αὐτὸν κατεπονούμενον θεάσηται. πρεσβεύσαμενος οὖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ παρακαλέσας εὐψύχως καὶ μὴ προθύμως ἅπαντα ὑπὲρ αὐτῶν, αἰσχύνην φοβουμένους πρεσβεύσειν ἀγωνίσασθαι, τὸν μὲν ἀπέλυσε τοῖς ἀμμανίταις μαχησόμενον. αὐτὸς δὲ τοῖς σύροις συνέβαλε. καὶ πρὸς ὀλίγον ἀντισχόντων αὐτῶν καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν ἰώαβος, ἅπαντας δὲ ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν τραπῆναι. ὑπὸ ἰδόντες οἱ ἀμμανῖται, καὶ δείσαντες τὸν ἀδελφόν, καὶ τὴν μετ' αὐτὸ στρατιὰν, οὐκ ἔμειναν. ἀλλὰ μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὸ πόλιν ἐφυγον. κρατήσας οὖν τὸ πολεμίων ὁ ἰώαβος ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα λαμπρῶς ἐπανῆλθε. ὑπὸ τὸ πλῆθος τοὺς ἀμμανίτας οὐκ ἔφθασεν ἡρεμεῖν. οὐδὲ μανθάνοντας τοὺς κρείττονας, ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς χαλάμαν τὸν τῶν πέραν εὐφράτου σύρων βασιλέα, μισθοῦνται ὅτου ὑπὲρ συμμαχήσειν. ἔχοντα μὲν ἀντιστρατηγὸν σάβεκον, πεζῶν δὲ μυριάδας ὀκτώ. & ἱππέων μυρίους. γνοὺς δὲ τὸν ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἀμμανίτας ποιοῦται δύναμιν. καὶ μηδὲν ἀμελήσας στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἐκέλευεν. ἀλλ' αὐτὸς σὺν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει βαδίσας τὸν ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ διαπεράσας αὐτοῖς, συνάψας αὐτὸς εἰς μάχην ἐκόσμει. & εὑρὼν μὲν αὐτῶν πεζῶν μὲν εἰς τεσσαράκοντα μυριάδας, ἱππέων δὲ εἰς ἑπτακισχιλίους. ἔτρωσε δὲ, & τὸν στρατηγὸν & χαλάμα σάβεκον, ὃς ἐκ τῆς πληγῆς ἀπέθανεν.

D

E

F

G

πήσεν. οἱ δὲ μεσοπαμῖται τὴν τύχην γνόμενοι τῆς μάχης, αὐτὸς δαβὶδ παρέδωκαν, καὶ δῶρα ἔπεμψαν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ὥρα χειμῶνος ἀνέστρεψεν εἰς ἱερουσαλήμ. ἀρχομένου δὲ ἔαρος, ἔπεμψε τὸν ἀντιστράτηγον ἰωάβον πολεμήσοντα τοῖς ἀμμανίταις. ὁ δὲ πάντα τὰ γῆ ἀπὸ τοῦ αὐτῶν ἐπερχόμενος διέφθειρε, καὶ αὐτοὺς εἰς τὴν μητρόπολιν συγκλείσας ἀφῆμαι ἐπολιόρκει σφόδρα. ἔπεσε δὲ καὶ δαβὶδ πάθημα δεινόν, ὃν δικαίως καὶ ἀστοῖς, καὶ τοῖς πατρίοις νόμοις ἰσχυρῶς φυλάσσων. ἡμαρτήκει γὰρ ἀνὴρ ἐν ἔτεσι λοιπὸν δέκα τοῖς βασιλεύσασι τῶν ἐθνῶν, εἰδὼς γυναῖκα λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῷ ὕδατι, καλλίστην τὸ εἶδος καὶ πασῶν διαφέρουσαν. ἐνόμισε δὲ αὐτῇ βεβιασθείς. ἤπιστό τι δὲ καὶ λάθρᾳ τῆς γυναικὸς ἡ τῆς ἐπιθυμίας κατισχὺν ἡ δυναμένη, μεταπεμψάμενος αὐτὴν, συνέκλινε. γνοὺς δὲ ἐγκύμονα τῆς γυναικὸς, καὶ πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τὸ ἁμάρτημα σκέψηται τινα δι' ἀλαθοῦς ὁδοῦ, ἀστοχασθεὶς καὶ τοὺς πατρίους καλοῦντας νόμους μεμοιχαλίδος. μεταπέμπεται μὲν τὸν ἰωάβου ἀποφέρων ἐκ τῆς πολιορκίας, ἄνδρα τῆς γυναικὸς, ὀρέμαν ὄνομα. καὶ προσκαλεσάμενον, περὶ τῆς στρατιᾶς καὶ τῆς πολιορκίας ἀνέκρινε. λέγοντος δὲ πάντα κατὰ νοῦν αὐτοῖς πεπραγμένα τὰ πράγματα, βασιλεῖ ἐκ δὲ δείπνα μέρη, προσέδωκεν αὐτῷ, καὶ κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπελθόντα ἀναπαύσασθαι σὺν αὐτῇ. ὁ δὲ ὀρέμας ὅτι μὲν οὐκ ἐποίησε, παρεκινήθη δὲ τοῦ βασιλέως τοῖς ἄλλοις ἀπολαύσεσι. ὡς δὲ γνοὺς ταῦτα ὁ βασιλεὺς, ἀνέκρινεν αὐτὸν ὅτι μὴ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἔλθοι μηδὲ πρὸς τὴν γυναῖκα ἔλθοι. ἀλλὰ τοσοῦτος χρόνος, πάντων ἀνθρώπων ταύτην ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἔλθωσιν ἐξ ἀποδημίας. ὁ δὲ οὐκ ἀναγκαῖον εἶπε, τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ, καὶ ἐν στρατῷ χαμαὶ κοιμωμένων ἐν παρεμβολῇ καὶ τῇ τῶν πολεμίων χώρᾳ, μὴ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ἀναπαυσάσης καὶ τρυφᾶν. ταῦτα εἰπόντα, μείναι τὴν ἡμέραν ἐκείνην προσέταξεν, ὡς τὴν ἀπιοῦσαν λύσοντα αὐτὸν πρὸς τὸν ἀντιστράτηγον. καλέσας δ' ἅμα δεῖπνον ἐπὶ τοῦ βασιλέως ἀρίστου καὶ μέχρι μέθης προελθεῖν ἐν τῷ πότῳ δεξιωμένου δὲ βασιλέως αὐτὸν ἀπιτήδειος τῆς προπόσεσιν, ὑδὲν ἧττον πάλιν πρὸς τοῦ βασιλέως ὠρῶν οἰκουμένην, μηδὲ μίαν λαβὼν τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν. ἀπὶ τούτῳ δὲ δυσμαχεστάτης ὁ βασιλεὺς, ἔγραψε τῷ ἰωάβῳ κελεύσας πρὸ τοῦ τὸν ὀρέμαν. ἁμαρτεῖν γὰρ αὐτὸν ἐδήλωσε, καὶ τὸν τρόπον τῆς τιμωρίας, ἵνα μὴ γνῶσιν φανερὸς αὐτὸς ὢν βουληθείς, ἐπιτέλεσε. καὶ γὰρ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν εἰδὼς μέρος τοῦ πολεμίων τάξαι, καὶ καθ' ὃ κινδυνεύσαι μαχόμενος, ἀπολεφθεὶς μένος. τοὺς γὰρ συμμαχήσαντας ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς μάχης γινομένης σκέλασε. ταῦτα γράψας καὶ σημειάμενος τῇ αὐτοῦ σφραγῖδι, τῷ ὀρέμᾳ ἐδωκεν ἄρτα κομίσαι πρὸς ἰωάβον. δεξάμενος δὲ τὰ γράμματα ἰωάβος, καὶ τὸν τῶν βασιλέως περιαιρεσιν ἀναγνούς, καθ' ὃν ἦν τόπον τοὺς πολεμίους αὐτοῦ καλεπὸς γινομένους, κατὰ ὅπου ἔσται τὸν ὀρέμαν, δοὺς αὐτοῦ τινὰς τῶν ἀρίστων τῆς φαλάγγος. αὐτὸς δὲ ἀπὸ τῆς δυνάμεως πρὸς ὀπισθοφυλακὴν ἔθηκεν, εἰ δυνηθεῖεν ἀναστρέψαντές τι τοῦ τείχους εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. ὅτε δὲ αὐτὸν γνησίως φαλαγγίτην, καὶ δόξαν ἔχοντα ὠφελεῖν τι τοῦ βασιλέως καὶ ὠφελεῖσθαι τοὺς ὁμοφύλους ἐν ἀνδρείᾳ, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀναναχτῶν ἠξίωσε. δὴ ὁ ὀρέμας προθύμως ἐποιεῖτο τοσοῦτος πέρας, τοῖς μετ' αὐτὸν ὠφελησομέ-

A rium contigit. Mesopotamitæ deinde, cognito tam tristi pugnæ eventu, sine mora legatione ad Davidem cum muneribus missa, deditionem fecerunt. Atqve ita, appetente jam hyeme, Hierosolyma est reversus. Vere autem ineunte, Joabum ad bellum Ammaniticum misit. Is, longe lateqve vastatis hostium agris, compulsos eos in Rabatham gentis metropolim obsidione cinxit: Qvo tempore David, tametsi vir justus ac pius & patriarum legum observator diligens, in grave tamen peccatum incidit. Cum enim, vergente jam die, in solario regiæ, more solito, deambularet, prospexit in vicinis ædibus mulierem frigida lavantem, insigni forma præcellentem, cui nomen Bethsabe: victusqve ejus pulchritudine, & à concupita sibi temperare non valens, accitam ad se complexus est. Paulo post mulier gravidam se sentiens, nunciat regi, ut dispiciat, qvomodo factum hoc latere posset, alioqvi publicis legibus adulterii damnatam supplicium daturam. Rex itaqve accersitum ad se ex castris Joabi armigerum maritum mulieris, Uriam nomine, de exercitu, & qvomodo oppugnatio procedat, percontatur. qvo referente, omnia cedere ex sententia, partes ei de sua cœna obtulit, jussitqve, ut profectus ad uxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, sed inibi in regia & inter satellites regis noctem eam exegit. qvo cognito, rex scitatus est ex eo, qvamobrem tanto post tempore domum reversus, ad uxorem non iviſſet, idqve præter communem omnium hominum morem, qvicunqve peregre ad suos redeunt. respondit ille, non esse æqvum, ut interim dum imperator suus & commilitones in hostili solo in castris humi cubitant, ipse in uxoris amplexibus se oblectet, hæc locutum manere inibi ea qvoqve die jussit, seqventi ad vicarium suum ducem dimissurus. vocatus deinde ad cœnam, & rege de industria crebrioribus propinationibus invitante, ad ebrietatem usq; progressus, nihilominus tum qvoqve pro foribus regii cubiculi pernoctavit, nullo uxoris desiderio tactus. hanc ob rem indignatus rex scripsit Joabo, ut in Uriam pœnam meritum animadverteret: modumqve puniendi indicavit, ne manifestum fieret suo jussu hoc factum. jussit enim, ut qva primum periculi esset, hosti opponeretur, moxqve à sociis, qvo facilius opprimi posset, destitueretur. his ita scriptis, & proprio sigillo obsignatis, epistolam Uriæ commisit ad Joabum perferendam, qvi receptis literis, & cognita regis voluntate, qvem locum maxime ab hostibus infestari sciebat, in eo collocaturus Uriam, adjunctis illi lectissimis aliqvot militibus, pollicitus est se cum toto exercitu affore, si qva parte muri suffosa aditum intra urbem patefecissent: hortatus eum, ut existimationi, qvam tum apud regem, tum apud commilitones sibi paraverat, respondens, libenter potius qvam gravatim jussa capesseret. cumqve Urias magna alacritate demandatum munus suscepisset, manipulo illi adjungendo clam imperavit,

VII. Reg. xi.

ut cum primum, occurrentibus hostibus, urgeri hominem viderent, deserto illo, in tutum se reciperent. Itaqve cum Hebræi fecissent assultum ad mœnia, veriti Ammanitæ, ne ab illa parte hostis murum occuparet, fortissimus quisqve, recluſa repente porta, magno impetu erumpunt. quod ubi viderunt, qui circa Uriam versabantur, memores Joabi mandatorum, uno agmine sese retrorsum receperunt. Solus Urias, qvod puderet, contra qvam promiserat, assignatum locum non tueri, in se ruentes sustinuit, ferroq; exceptos interemit non paucos, donec circumventus cum aliqvot aliis, qvos ignaros consilii pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita gestis, Joabus regi per nuncium significat, quod non ferens obsidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amissis aliqvam multis, infecta re, in castra redire sit compulsus. mandarat autem nuntio, si regem hoc factum ægre ferre sentiret, ut de Uriæ qvoqve morte renuntiaret: id quod etiam evenit. Rex enim, his cognitis, malefactum ajebat, quod aperta vi mœnia tentassent, oportuisse enim machinis ac cuniculis aditum moliri, maxime cum Abimelechus Gedeonis filius domesticum exemplum illis esse debuerit, qui Thebis turrim vi capere conatus, saxo ab anicula misso, ictus turpiter vitam amisit, vir alioqvi fortissimus, quod inconsulte difficillimum oppugnationis genus esset aggressus. Utilissimum autem in re militari, qvid aliis bene aut secus cesserit, considerando, cum simile periculum incidit, hæc seqvi, illa fugere. postqvam autem indignabundo de Uriæ qvoqve morte relatum est, irasci desiit: jussitqve Joabo renunciari, vulgare esse id incommodum, nec a natura belli alienum, cujus hæ sint vicissitudines. debere tamen eum in posterum cautius rem administrare, & aggeribus ac machinis expugnatam urbem solo æqvare, & habitatores ejus ad unum neci dedere. Cum his mandatis nuntius ad Joabum propere se recepit. cæterum Bethsabe, audita mariti morte, per aliqvot dies eum luxit: ubi vero à mœrore ac lacrymis destitit, sine mora eam rex conjugem sibi ascivit: ex qva mox puer masculus ei natus est. Has nuptias Deus neqvaqvam æqvis oculis inspexit, sed iratus Davidi, cum prophetæ Nathani per visum nocturnum se obtulisset, regem graviter incusa-
2. Reg. 12. vit. propheta vero, qvi esset vir festivus ac prudens, reputans reges, quoties suis affectibus rapiuntur, non magnum juris respectum habere solere, commination numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum sententiam ejus exploraturus. Duo viri, inqvit, eandem urbem incolebant: alter prædives multorumqve armentorum & gregum dominus: alter unius tantum oviculæ possessor, eam una cum pueris suis domi qvotidianis cibis alebat, non alio affectu, qvam si esset filia. cum vero hospes diviti supervenisset, ille parcens suis pecoribus nullum in amici gratiam mactare voluit: sed abstracta per vim ovicula pauperis,

A νοις, ἰδία καταλιπὼν ὅταν ἐξορμήσωσιν ἰδίωσι τοὺς πολεμίους ἐδήλωσεν. προσλαβόντων δ' αὖθις τῇ πόλει τῶν ἐχθρῶν, θύσαντες οἱ Ἀμμανῖται μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον καθ' ὃν ἀρίστα συνέβαινε τετεῖχθαι, φθάσαντες ἀναβαῖνον οἱ πολέμιοι, προσπεσόμενοι τοὺς ἀνθεστῶτας αὐτῶν καὶ τὴν πύλην ἀνοίξαντες, αἰφνιδίως καὶ μιᾷ ῥύμῃ δρόμῳ πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἐπέξῆλθον. ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ Οὐρίᾳ, πάντες ἀνεχώρησαν ἐπίσω, καθὼς ἰωάβῳ αὐτοῖς προεῖπεν. αἰσχυνθεὶς δ' Οὐρίας φυγῶν καὶ τεῖχιν καταλιπὼν, ὑπέμενε τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐκδεξάμενος ἀναιρεῖ μὲν οὐκ ὀλίγους κυκλωθεὶς δ' ὑπ' ἐλαφθεὶς ἐν μέσῳ τελευτᾷ, σὺν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων. τούτων ὕστερον ἡμῶν, ἔπεμψεν ἀγγέλους ἰωάβῳ πρὸς τὸ βασιλέα, λέγων ἐντελάμενος αὐτοῖς, ὡς ἀπροσδόκητον μὲν τὸ πεζέως ἐλθὼν τὴν πόλιν, προσβαλὼν δ' τῷ τείχει, καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιαζόμενον. B προσπεσόντα δ' τύχῃ ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέπωσι καὶ τὸ ἄρμα θανάτου. ὃ δ' βασιλέως ἀκούσαντος ταῦτα πρὸς τὸ ἀγγέλων, δυσφορούντος, φάσκοντος ἁμαρτεῖν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβαλόντας, δέον νόμοις καὶ μηχανήμασιν ἑλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' ἔχοντες παράδειγμα τὸν Γεδεῶνος υἱὸν Ἀβιμέλεχον, ὃς ἐπεὶ τὸν ἐν Θήβαις πύργον ἑλεῖν ἐβούλετο βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ γυναικός πέτρῳ κατέπεσε, C ὤλετο ὢν, λέγ τὸ δυχερέστατον τῶν ἀπίστων, αἰσχρῶς ἀπέθανεν· εἰ μὴ μονδύοντας, εὖ μὴ προσιέναι τῷ τείχει τῶν πολεμίων. ἄριστον γὰρ ἁπάντων ἐν πολέμῳ πεπραχότων καλῶς καὶ ὡς ἕτερος ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις μιμεῖσθαι ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσθαι, τὰ δ' φεύγειν. ἐπεὶ δ' ἔτως ἔχοντι καὶ τὸν Οὐρίαν θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύεται μὲν τῆς ὀργῆς. ἰωάβῳ δ' σκέλλοντι λέγειν ἀνθρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκός, καὶ τὰ ἐν πολέμῳ D φύσιν ἔχειν τοιαύτην. ὡς τι ποτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις εὐπραξίαν συμβαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δ' τοῖς ἑτέροις. ὅλως δὲ μέντοι γε προνοεῖν τῆς πολιορκίας, ὅπως μηδὲν ὑπὸ παίσωσι κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ χώμασι καὶ μηχανῆς σκοπολιορκίσοντας καὶ θιάξησι μέλλειν, τὴν μὲν πόλιν κατασκάψαι, πάντας δ' ἀποκτεῖναι τοὺς ἐν αὐτῇ. ὁ μὲν ἄγγελος, ταῦτα τοῦ βασιλέως ἐντεταγμένα κομίζων πρὸς ἰωάβον ἧκεν. ἡ δ', ὃ ἄρμα γυνὴ βεθαυκὼς, τὸν θάνατον τ' ἀνδρὸς πενθοῦσα μέν, ὑπὸ E συχνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε. παυσαμένης δ' τῆς λύπης καὶ τὸ ἐπ' ἄρμα δακρύων, ὁ βασιλεὺς εὐθὺς ἀγάγετο γυναῖκα. καὶ παῖς ἄρρεν ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται. ὅτιν δ' οὐχ ἡδέως ἐπῖδεν ὁ θεὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ δι' ὀργῆς ἔχων τὸν Δαβίδην, τῷ προφήτῃ Νάθαν φανεὶς κατ' τὰς ὕπνους, ἐμέμφετο τὸ βασιλέα. ὁ δ' Νάθαν, ἀστεῖος ὢν καὶ σοφὸς ἀνὴρ, λογισάμενος ὡς οἱ βασιλεῖς ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, παύτη πολὺν ἡ τῶν δικαίων νέμεσιν, τὰς μὲν θεοῦ γεγονυμένας ἀποκαλύψεις ἠσυχάσειν ἐκέλευεν. ἄλλους δ' λόγους χρησοὺς πρὸς αὐτὸν διεξῆλθε. καὶ δή τινὰ τὸν πλούσιον τρόπον, ᾧ ἔστι καί τι φρονεῖν, ποιῆσαι συμφὲς αὐτῷ παρεκάλει. δύο γὰρ ἔφησεν ἄνδρες τὸ αὐτὸ κατοικεῖν πόλιν. ὧν ὁ μὲν πλούσιος τῷ θεῷ, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας βοῶν τε καὶ θρεμμάτων, καὶ βοῶν. τῷ πένητι δ' ἀμνὰς μία ὑπῆρχε. ταύτην μὲ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε συνδιαιτῶμενος αὐτῇ τὰ σῖτα Ἐ φιλοστοργίᾳ πρὸς αὐτὴν χρώμενος, ἣ τὶς ἂν χρήσαιτο κ πρὸς θυγατέρα. ξένου δ' ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ τ μὲν ἰδίων οὐδὲν ἐκείνῳ βοσκημάτων ἠξίωσε καταθύσας εὐωχῆσαι τ φίλον πέμψας τ' ἀμνάδα ὃ πένητος ἀ-

πίστα α-

παρασκευάσας, καὶ ταύτην ὡς ἀναστρεφόμενος εἰς ἄσαι τὸν ξένον. A jugulatam & apparatam hospiti apposuit. His
σφόδρα δὲ ἐλυπήσεν ὁ λόγος τὸν βασιλέα. καὶ πικρῶς πρὸς τὸν Νάθαν τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὃς δὴ τὸ ἔργον ἔτολμησεν ἀπεφήνατο, καὶ τὸ τετραπλοῦν τε ἀποτίσαι τὴν ἀμνάδα δίκαιον εἶναι, καὶ πρὸς τούτῳ θανάτου κολασθῆναι. Νάθας δὲ ὑποτυχὼν αὐτὸν ἔλεγεν ἐκεῖνον εἶναι τὸν ἄξιον ταύτα παθεῖν, ὑφ' ὧστε κεχλευάσθαι τολμήσαντα μέγα καὶ δεινὸν ἔργον. ἀνεκάλυπτε δὲ αὐτῷ καὶ παρεγόμενος τὸν ὀργὴν τοῦ θεοῦ ποιήσαντος μὲν αὐτὸν βασιλέα τῆς Ἑβραίων δυνάμεως, καὶ τῶν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν καὶ μεγάλων κύριον. ῥυσαμένου δὲ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἐκ τῶν Σαούλου χειρῶν, δόντος δὲ αὐτῷ καὶ γυναῖκας ἃς δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο. καταφρονηθέντος δὲ ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐσταθέντος, ὃς ἀλλοτρίαν τε γῆμας ἔχοι γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνας σκεδὸς τοῖς πολεμίοις. δώσειν οὖν αὐτὸν ἀντὶ τούτων δίκας τοῦ θεοῦ. καὶ βιαθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' ἑνὸς τῶν παίδων. ἀποκτανθήσεσθαι δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τοῦ πράσσοντος, φανερὸν τιν' ἐπ' αὐτῷ δίκην ὑφέξειν. τοσοῦτον δὲ ἡ τῶν παίδων ἐπιβουλὴ τοῦ ἐξ αὐτῆς γεγονημένου. ἀκούσαντος δὲ ταῦτα τοῦ βασιλέως, καὶ συγχυθέντος ἱκανῶς, καὶ μὴ δακρύων καὶ λύπης ἀποσχομένου λέγοντος, ὅτι γὰρ ὁμολογεῖ μόνως θεοσεβῆ, καὶ μηδὲν ἁμαρτὼν ἕλοιτο πρὸ τοῦ βίου, ἢ τὰ πρὸ τῶν ἀρχὰς γυναῖκα, οὐκ ἄχθεται ὁ θεός. καὶ μᾶλλον ἀπέστειλε Φυλάξειν αὐτῷ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν ἐπευξάμενος. μεταγνοοῦντι γὰρ οὐκέτ' ἐγγενομένων, ἐκεῖνα χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ Νάθας μὲν ταῦτα τοῦ βασιλέως προφητεύσας, οἴκαδ' ἐπανῆλθε. τοῦ δὲ ἐκ τῆς ἀρχῆς γυναικὸς ἀποκτείναντος παῖδα Δαβίδη, νόσον ἐνοσηκότι χαλεπὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεύς, προσῆλθε μὲν ἡμέρας ἑπτὰ, καὶ τοὺς ἀναγκαίους τῶν οἰκείων ἐκ προσηνέγκατο. μέλαναν γὰρ εἶδεσθαι ἐνόμιζε, πεσὼν δὲ ἐπὶ τὴν γῆς ἐκεῖτο, τὸν θεὸν ἱκετεύων ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἱκετείαις ἐσφόδραις. ἐσέρχεται αὐτῷ τὴν μητέρα. τῇ δὲ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν τελευτήσαντος τοῦ παιδὸς, οὐκ ἐτόλμων τῷ βασιλεῖ ἔτι μᾶλλον ἀποχῇ καὶ προφῆς τοῦ ἄλλης ἐπιμελείας, ὡς ἂν ὑπὲρ τέκνου πάθῃ πεπληθηκότος, ὁπότε γε νοσοῦντος ἔτι τοῦ λύπης αὐτὸν ἐκάκου. παρατιθεμένων δὲ αὐθόρμητος τοῦ οἰκετῶν ὁ βασιλεύς, καὶ ταῦτα πασχόντων ἀμάλακτα συγκρύψαι θέλοντι συμβαίνει, ὅπως ἐπύθηκεν ὁ πῶς, προσφωνήσας ἕνα τοῦ οἰκετῶν, καὶ μαθὼν τἀληθὲς, ἀνέστη). καὶ λουσάμενος καὶ λαβὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν, εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ θεοῦ προῆλθεν). καὶ κελεύσας δεῖπνον αὐτῷ παρατεθῆναι, πολλὴν ὅπως τοῦ προλόγου τῆς συγχύσεως καὶ τοῖς οἰκέταις ἐκπληξιν παρῆκεν, ὅτι μηδὲν τούτων ὅπως νοσοῦντι τοῦ παιδὸς ποιήσας, πρὸ ὁμοῦ πεπληθηκότος ἐπράξατο. τοῦ τε αἰτίαν δεηθέντες ὅπως πρόφασιν πρῶτον αὐτοῖς πυθέσθαι παρεκάλουν εἰπεῖν τὰ γεγονότα, ὁ δὲ, ἀμαθεῖς ὄντων αὐτοὺς ἐδίδασκεν, ὡς ἐπὶ μὲν ζῶντος τοῦ παιδὸς, ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας αὐτοῦ δεόντως πάντ' ἐποίει, τὸν θεὸν ἡγούμενος τούτοις δυνήσεσθαι καταπαῦσαι. ἀποθανόντος δὲ οὐκέτι χρείαν εἶναι λύπης ματαίας. ταῦτ' εἰπόντος, ἐπήνεσαν τοῦ σοφίαν καὶ τὴν Δαμόνικον τοῦ βασιλέως. συνελθὼν δὲ τῇ γυναικὶ βεβουλευμένῃ, ἔγκυον αὐτὴν ἐποίησε. καὶ γενόμενον ἄρρεν παιδίον, σολομῶνα προσηγόρευσε, νάθα δὲ προφήτα κελεύσαντος. ἰώβαδος δὲ, τῇ πλειορκίᾳ τοὺς ἀμμαῖα, exactis legitimis naturæ mensibus, filiũ ei peperit,

verbis rex graviter commotus, sceleſtum hominem illum facinus hoc ausum pronuntiavit, justumqve esse, ut quadruplum pro adempta ovicula restituatur, & ipse insuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter subjecit, ipsum esse, qvi hac pœna dignus sit, suopte judicio nefarii sceleris damnatus. ac tum demum illi exposuit, in qvantam indignationem numinis incurrisset, cujus favore universæ gentis Hebræorum rex constitutus, circumqvaqve vicinarum etiam gentium earumqve multarum & magnarum dominium consecutus esset: non semel antea liberatus è Saulî manibus: nunc cum ejusdem benignitate aliqvot legitimas uxores habeat, contempto omni humano simul atqve divino jure, alienam eum duxisse uxorem, marito ipsius interfecto & hosti prodito. Igitur affore divinam ultionem, & ipsius qvoqve mulieres ab uno è filiis per vim constuprandas, & ipsum insidiis ab eodem appetendum, ut pro clam admisso peccato in propatulo pœnas persolvat, qvin & puerum ex ea natum sine mora esse interiturum. territo autem per hanc denunciationem rege, vehementerqve perturbato, & cum lacrymis fatente se peccasse in Deum: erat enim vir pius, & qvi, hoc uno excepto, in tota vita nihil admiserat: placatus Deus recepto in gratiam promisit, & regnum & vitam ei servaturum se esse. Post pœnitentiam enim non amplius se iraſci. Atqve ita Nathan postqvam futura regi aperuisset, domum revertitur. Porro infans, ex uxore Uriæ natus Davidi, immittente Deo, gravi morbo corripitur, cujus vicem mœstissimus pater dolenter ferens, per septem dies à familiaribus induci non potuit, ut ullum cibum degustaret: sed atratus & sacco amictus, humi prostratus jacebat, & à Deo salutem pueri precabatur. Nimis enim ejus matrem diligebat. Septima vero die mortuo puero, familiares non audebant hoc regi indicare, veriti, ne re cognita, pertinacius etiam à cibo reliquaq; cura corporis abstineret, desiderio defuncti infantis, cujus morbum tam impotenter tulisset. qui cum turbatam familiam sentiret, & aliqvid mali celari, facile intellexit, extinctum puerum: accitoq; uno è famulis, postqvam veritatẽ comperit, confestim surrexit: lotus deinde sumptaq; veste candida, ad Dei tabernaculum properavit, posthac jussis famulis, ut cœnam sibi apponerent, præter omnem opinionem, admirationi fuit omnibus cognatis & domesticis, stupentibus, qvod, cum nihil horum ægrotante puero fecisset, nunc post ejus obitum omnia simul faceret: impetrataq; prius licentia, causam scisciabantur. Tum ille: Non intelligitis, inqvit, qvod dum puer viveret, de salute ejus sperans, nihil non faciebam, qvo Deum flecterem? nunc postqvam is obiit, supervacaneum sit inaniter mœrore confici. His auditis, omnes sapientiam ejus laudaverunt. nec ita multo post Bethsabe gravi-

qvem Nathanis monitu Salomonẽ nominavit. In-

terea Joabus Ammanitas acri obsidione preme- A
bat, præcisis aqvæductibus, & commeatibus
interceptis, ita ut fame simul & siti laboraretur,
ab unico enim puteo spes eorum pendebat, ac
ne hoc quidem ad satietatem utebantur, parce
aqvam dispensantes, ne forte in totum defice-
ret. Hæc Joabus per literas regi significavit, hor-
tans, ut ad excidium urbis ipse veniret, & hunc
qvoqve titulum victoriis suis apponeret. qui B
collaudato ducis officio fideqve, assumpto se-
cum exercitu, ad devastandam Rabatham pro-
ficiscitur: eamqve mox vi captam militi diri-
piendam permisit. ipse vero ex præda nactus est
Ammanitarum regis auream coronam talen-
tum pendentem, & precioso sardonyche insi-
gnem, qvam postea capite gestare solitus est. nec
non & alia multa ac magni precii præda in ea
urbe potitus est. viros vero ejus excruciatos C
prius ad unum interemit: nec mitius alias Am-
manitarum urbes tractavit, pari modo expu-
VIII. gnatas. Post hanc victoriam domum reverso
2. Reg. 13. grave quiddam accidit ex tali causa: Filiam ha-
bebat adhuc virginem, formosissimas qvasqve
mulieres pulchritudine vincentem, Thamaram
nomine: ex eadem, qua Abesalomus, genitrice
natam. hujus amore correptus Amnon, filiorum D
Davidis natu maximus, cum propter virginita-
tem ipsius & asservationem potiri ea non posset,
adeo passione hac conflictabatur, ut non aliter,
qvam ex morbo lentam tabem ac pallorem sibi
contraheret, id malum deprehendit Jonathas,
qvidam ejus cognatus & amicus, vir prudens &
magni consilii. videns enim Amnonem à na-
tiva corporis habitudine indies magis ac magis
deficere, accessit illum, rogans, ut causam sibi E
indicaret. Suspicari enim se, amatoriam qvan-
dam esse hanc passionem. qvo fatente, sororem
germanam sibi adamatam, consilium dat, qvo-
modo optatis potiri valeat. svasit enim, ut simu-
lata ægritudine, simulatqve pater visendi causa
illum accessisset, roget, ut sororem ad se mit-
tat, cujus ministeriis relevatus eo citius conva-
lescere possit. Paruit Amnon, & cum nihil cun-
ctatus decubuisset, simulare morbum cœpit. De- F
in cum pater officiose invisens percontaretur de
valetudine, petiit, sororem ad se mitti. ea post-
qvam jussu patris accita venit, postulavit, ut su-
is manibus colyphia frixa afferret. Sic enim li-
bentius se comesturum. quæ in conspectu fratris
farina subacta, formatisqve colyphiis ac frixis,
juveni obculit. at ille non ea gustavit, sed famulis
mandavit, ut, qvotqvot præ foribus cubiculi ob- G
servarentur, submoverent, dicens se absq; stre-
pitu qviescere cupere. qvo facto, jussit sororē in
intimum conclave paratam cœnā inferre. qvod
cū puella fecisset, apprehensæ svadere cœpit, ut
sui copiam faceret. At puella exclamat: Abstine
vim, frater, abstine, nefas est te rē tā turpē perpe-
trare. Desine à tam flagitiosa cōcupiscentia, qvæ
nihil præter dedecus & infamiā toti familiæ no-
stræ afferre potest, aut si resistere ei non vales, à
patre tibi hoc impetrandum est, non per vim ex-
torqvendum. at ille amore fervens non paruit,

νίτας ἰσχυρῶς σκάπτε, τ̃ τι ὑδάτων αὐτὸς ἀποπνέ-
μωθ, κ τῆς τῶν ἄλλων ὑπερέας, ὡς πάνυ ταλαιπω-
ρεῖν ἐνδεία πο᷑ κ τροφῆς, ἐξ ὀλίγε γ̀ φρέατ θ ἤρ-
τιτο, κ τότω ὡς π μὴ πλέως αὐτὸς ἀπολειπεῖτ
πηγεῖ ἀφθονώτερον χρώμενοι. χαίρει ὁ τ̃ βασιλεῖ
ταῦτα δηλῶν κ, ὡ᷑ Ἰωάβ καλῶν αὐτὸν ἐπὶ τ̃ ἀναίρεσιν τῆς
πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τ̃ νίκην αὐτὸς ἐπιγράφηται. ταῦτα
ἰωάβ γράψαντ θ ἀποδεξάμενοθ τ̃ γνώμης κ τ̃ πί-
στεως ὁ βασιλεύς, ὡ᷑ Ἰωάβ καλῶν τ̃ σὺν αὐτῷ δύναμιν,
ἦκεν ἐπὶ τ̃ Ῥαββαθ̃ας πόρθησιν. κ κ τ̃ κράτ θ ἐλῶν
ἀφῃρέσατο τ̃ς γραπτώτατας ἐφόρει. αὐτὸς γ̀, τ̃ δ̀ βασι-
λέως τ̃ ἀμμανιτ̃ῶν λαμβάνει στέφανον, ἔλαβε χρυσ̃ῦ
τάλαντον, κ πολυτελ̃ῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ σαρδόνυ-
χα. ἐφόρει δ̀ αὐτὸν ἐπὶ τ̃ κεφαλ̃ῆς δαβίδης. πολλὰ
γ̀ κ ἄλλα σκῦλα λαμπρὰ κ πολύτιμα εὗρεν ἐν τ̃ῇ
πόλει. τ̃ὺς δ̀ ἄνδρας αἰκισάμενος διέφθειρε. ταῦτα γ̀ δ̀
τ̃ὰς ἄλλας τ̃ ἀμμανιτ̃ῶν πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτ̃ὰς
κ τ̃ κράτ θ. ἀναστρέψαντ θ δ̀ εἰς ἱεροσόλυμα δ̀ βα-
σιλέως, παῖσμα αὐτ̃ὸ τ̃ῷ οἰκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης
καταλαμβάνει. θυγάτηρ γ̀ῷ αὐτῷ, παρθένος μὲν ἔτι, τ̃ῇ
κάλλει δ̀ πρεπ̃ής, ὡς ἁπάσας ὑπερβάλλειν τ̃ὰς δ̀μορ-
φοτάτας γυναῖκας, θημάρ ὄνομα, τ̃ῆς δ̀ αὐτ̃ῆς ἀδελ-
φὸς ἀμνών θ μητρὸς κεχωνευκέναι. ταύτης ὁ πρεσβύτατ θ
τ̃ῶν δαβίδ παίδων ἀμνὼν ἐρασθεὶς, ὡς ἔτι διὰ τ̃ὴν
παρθενίαν αὐτ̃ῆς, ἅτε διὰ τ̃ὴν φυλακ̃ὴν τυχεῖν τ̃ ἐπι-
θυμίας ἐδύνατο, χαλεπ̃ῶς διέκειτο. κ τὸ τε σῶμα τ̃ ἀ-
δύνῃ αὐτὸν καταθλίβοσα καλῶς ἐφαίνετο κ τ̃ὴν χρόαν
μετέβαλεν. δ̃ῆλθ θ γ̀ ταῦτα πάσχων γίνε γ̀ ἰωνάθ τινὶ
συγγενεῖ κ φίλῳ, σοφὸς δ̀ λῶ ἔτος ἐν τοῖς μάλιστα
ἕτ τ̃ὴν διάνοιαν ὀξύς. ἐρῶν οὖν καθ̀ ἑκάστην πρωΐαν τ̃
ἀμνῶνα μὴ κ τ̃ῇ φύσιν ἔχοντα τ̃ῷ σώματι, προσελθὼν
ἠρώτα φράσαι τ̃ὴν αἰτίαν αὐτῷ. εἰκάζειν μὲν πως
αὐτὸς ἔλεγε ἐξ ἐρωτικ̃ῆς οὕτως ἔχειν αὐτὸν ἐπιθυμί-
ας. δ̀ γ̀ ἀμνὼν θ ὡμολογήσαντ θ τὸ πάθ θ, ὅτι τ̃ῆς
ἀδελφ̃ῆς ἐρᾷ τυγχανούσης ἐμοπατρείας, ὁδὸν αὐτῷ κ
μηχανᾶται εἰς τὸ προσλιπαρεῖν τ̃ὸν πατέρα. ἐλθοῦσα γ̀
πρὸς αὐτὸν τὸν
πατέρα, πέμψαι τ̃ὴν ἀδελφὴν αὐτῷ διαχρησομέ-
νην, σκέλδοσε ὡ᷑ καλέσαι. φάσαν γὰρ ἑστ̃ὰς κ ταχέ-
ως ἀπαλλαγήσεσθαι τ̃ῆς νόσε. τότε γινομένε, κατα-
πεσὼν ὁ ἀμνὼν ἐπὶ τ̃ῇ κλίνῃ, νοσεῖν προσεποιεῖτο
κ τ̃ὰς ἰωνάθ παραθήκας. ὡ᷑ καλούμενος δ̀ ὁ πατρὸς
κ σκεπόμενος πῶς ἔχει, τ̃ῇ ἀδελφ̃ῇ ἐδέετο πέμψαι
πρὸς αὐτόν. ὁ δ̀ εὐθὺς σκέλδοσεν ἀχθεῖσα. ἥκουσα
γ̀ προσέταξεν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηγανιστούς, αὐτ̃ὸς
ὁρῶ γνομένη. προσοισθεὶς γὰρ ἠδέως ἐκ τῶν σκευῶν
χειρῶν. ἠδ̀ ἐμβλέποντ θ τ̃ὰ δελφὸν φυράσασα τὸ ἄλ-
δυρον, κ πλάσασα κολυρίδας. κ τηγανίσασα, προσ-
ενεγκεν αὐτῷ. ὁ γ̀ δ̀ τὸ μὲν σὺκ ἐμύσατο. προσέταξε γ̀
τοῖς οἰκέταις παρεστηκόσι πάντας πρὸς ἑ δωματίῳ. βύ-
λεται γὰρ ἀναπαύσασθαι. θορύβῳ κ πεφορτ̃ῆς ἀπηλλαγ-
μένον. ὡς γ̀ τὸ κελδοθὲν ἐγένετο, τ̃ῷ ἀδελφ̃ῷ σκέ-
λδοσεν εἰς τὸν ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρενεγ-
κεῖν. πιησάσης γ̀ ἕτο τ̃ῆς κόρης, λαβόμεν θ αὐτ̃ῆς,
συνελθεῖν αὐτῷ πρόθυμον ἐπειρᾶτο. ἀνακεκραγ̃ῶσα
γ̀ ἡ παῖς ἀλλὰ μὴ σύ γε ἕτο βιάσῃ με, μὴ γ̀ αἰσχ̃ήσῃς
εἰπὲν ἀδελφὲ τὰς νόμους ὡ᷑ δόας, κ δεινῆ πρόβα-
λῶν σαυτ̃ῷ αἰσχύνη. σὺ δ̀ αὖτας ἀδίκε κ μιαρᾶς
ἐπιθυμίας, ἐξ ἧς ὄνειδ θ κ κακοδοξίαν ὁ οἶκ θ ἡμῶν
κερδανεῖ. συνεβούλευέ τε πρὸς τότε διαλεχθῆναι τῷ
πατρὶ, συγχωρήσειν γὰρ ἐκεῖνον, ταῦτα δ̀ ἔλεγε, βυλο-
μένη τ̃ὸ ὁρμὴν αὖ τ̃ὸ ὀρέξεως πρὸς τὸ παρὸν διαφυγεῖν.
ὁ δ̀

ὁ δ' οὐ πείθεται, τῷ ἔρωτι ἡττώμενος, καὶ τῆς δ' παρθένου κρείττονος μυωπιζόμενος βιάζεται τὴν ἀδελφήν. μῖσος δ' ὕβρεως μετὰ τὴν μιαρὰν συνουσίαν εἰσέρχεται τὸν ἀμνῶνα, καὶ προσλοιδορησάμενος ἐκέλευσεν ἀναστῆναι ἀπέναντι. τῆς δὲ χεῖρα τὴν ὕβριν καὶ μᾶλλον ἐπικαλούσης, εἰ βιασάμενος αὐτὸς μηδ' ἄχρι νυκτὸς ἤθελεν ἀνασχέσθαι μίαν, ἀλλὰ τὸ ἀχθηρὸν ἀπαλλάττειν κελεύσειεν ἡμέρα καὶ φωτί, ἵνα μάρτυσι τῆς αἰσχύνης πλείοσι, προσέταξεν αὐτῇ ἐκβαλεῖν τὴν οἰκέτην. ἡ δὲ, πρὶν ἢ τὴν ὕβριν καὶ τὴν βίαν γνωσθῆναι, ἐξαρπάσασα τὸν χιτωνίσκον (ἐφόρουν γὰρ αἱ τῶν ἀρχαίων παρθένοι χειριδωτοὺς ἄχρι τῶν σφυρῶν πρὸς τὸ μηδὲ βλέπεσθαι χιτῶνας) καὶ σποδὸν καταχεαμένη τῆς κεφαλῆς, ἀπῆλθε τῆς πόλεως βοῶσα καὶ ὠδυρομένη τὴν βίαν, πρόσφυχον δ' αὐτῆς ἀδελφὸς Ἀβεσαλωμος, ἀνέκρινε τὴν αὐτῆ δεινοῦ συμβάντος ἕτως ἔχει κατηφούσης δ' αὐτῆς πρὸς αὐτὸν τὴν ὕβριν, ἡσυχάζειν καὶ μετρίως φέρειν παρῄνει, καὶ μὴ νομίζειν ὑβριάσθαι φθαρεῖσαν ὑπὸ ἀδελφοῦ. ἡ δ' ὑπεναντία τῆς βοῆς, καὶ δι' ὅλης πόλεως τὴν βίαν ἐκφέρεσα. καὶ πολὺν χρόνον χηρεύουσα παρ' Ἀβεσαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε. γνοὺς δὲ τὸν τρόπον Δαβὶδης τῶν μὲν πεπραγμένων ἤχθετο. φιλῶν δὲ τὸν ἀμνῶνα σφόδρα, πρεσβύτερον γὰρ ἐκεῖνος αὐτοῦ, μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἠναγκάζετο. ὁ δ' Ἀβεσαλωμος, ἐμίσησε χαλεπῶς αὐτὸν, καὶ λανθάνειν καιρὸν εἰς ἀμυναν αὐτῷ τῆς ἁμαρτίας ἐπιτήδειον παρεφύλαττεν. ἔτος δὲ ἤδη τῆς περὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ πλεύσεως διελήλυθε δεύτερον. καὶ μέλλων ἐπὶ τὴν τῶν ἰδίων κουρὰν ἐρίων ἐπέρχεσθαι Βελσεφών, πόλις δέ ἐστιν αὕτη τῆς Ἐφραὶμ κληρουχίας, παρεκάλει τὸν πατέρα σὺν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστιάσει. παραιτησαμένου δ' ὡς ἂν μὴ βαρὺς αὐτῷ γένοιτο, τοὺς ἀδελφοὺς ἐπέστειλε παρακαλέσαι. πεμψάντος δὲ, τοῖς ἰδίοις ἐκέλευσεν ὑπηνίκα ἐθέλοιεν τὸν ἀμνῶνα μὴ παρημέλειν καὶ κάρῳ, νεύσαντος αὐτοῦ φονεύσωσι, μηδένα φοβηθέντες.

Sed libidinis œstro percitus reluctantem per vim opprimit: atqve post oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exosam ac fastiditam conviciis aggressus jubet, ut è vestigio se inde faceſſat. quæ cùm hanc injuriam priore graviorem diceret, quòd constupratam vel usqve noctem illic manere non patiatur, sed confestim extrudat clara adhuc luce, ut turpitudinis suæ testibus occurrat: mandavit famulo, ut eam ejiceret. illa verò scissa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput sparsa, per mediam urbem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in quam sic affectam cùm Abesalomus frater incidisset, scisciatus est, quid mali haberet, qvòd ita se afflictaret. cùmque illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur, ut æqvo animo factum hoc ferret, nec ad injuriam suam pertinere putaret, cùm à fratre sit vitiata: qvibus verbis placata puella vociferari ac quiritari desiit: & deinde aliquam multo tempore in cœlibatu apud Abesalomum fratrem perseveravit. His cognitis David pater vehementer indoluit, sed quia diligebat Amnonem, ut filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Porro Abesalomus grave odium ejus in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. jamqve alter annus abierat, ex qvo pudicitiæ sororis ejus illusum est: & cùm esset iturus in Belsephon, qvod est oppidum tribus Ephremiticæ, ad tondendos suos greges, invitavit patrem ac fratres ac solenne convivium. qvo excusante, qvod nollet eum gravare, rogavit ut pace ejus liceret filiis proficisci. qvo impetrato suis injunxit, ut qvamprimum animadvertissent Amnonem temeto gravatum, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

Κεφάλαιον ή.
ὅτι τῶν περὶ τὴν οἰκίαν αὐτῷ συστασιαστῶν, ὑπὸ παιδὸς ἐξεβλήθη τῆς ἀρχῆς.

CAP. VIII.
Quomodo per intestinum familiæ dissidium David à filio regno pulsus est.

Ὡς δ' ἐπήσθου τὸ πρᾶγμα γενόμενον, ἔκπληξις καὶ ταραχὴ τοὺς ἀδελφοὺς λαμβάνει. καὶ δείσαντες περὶ ἑαυτῶν, ἐμπηδήσαντες ἵπποις ἔφερον πρὸς τὸν πατέρα. φήσας δέ τις αὐτοὺς, ἅπαντας ὑπὸ Ἀβεσαλώμου πεφονεῦσθαι τοῦ παιρὶ προσήγγελεν· ὁ δ' ὡς ὀλίγους ὁμοῦ πρὸς τοὺς ἀπολωλότας, καὶ τοῦθ' ὑπὸ ἀδελφοῦ. τῆς λύπης καὶ περὶ τῷ κλαίειν δυναμένης πλέον ἀναρπάσεις ὑπὸ δ' πάθους, οὔτε τὴν αἰτίαν ἀνέκρινεν. οὔτ' ἄλλοσε μαθεῖν εἶχεν εἰκὸς τηλικούτου προσηγγελμένου κακοῦ, καὶ δι' ὑπερβολὴν ἀπιστίας ἔχων προσέμενεν. ἀλλὰ καταῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ ῥίψας αὐτὸν ὀπίσω τοῦ γῆν, ἐκεῖτο πενθῶν τοὺς υἱοὺς ἅπαντας, καὶ τοὺς ἀποθανεῖν δεδηλωμένους, καὶ τὸν αἰτησόμενον. ὁ δ' Ἰωναθὰς ὁ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Σαμᾶ, ὡς ἐωνάθης, ἀνεκάλει τι τῆς λύπης μετρίως. καὶ πρὸς μὲν ἄλλων μὴ πιστεύειν ὡς τεθνᾶσιν. οὐδὲ γὰρ αἰτίαν εὑρίσκειν ὑπολαμβάνειν. περὶ Ἀμνῶνος δ' ἐξεπίζειν ἐφη δεῖν. εἰκὸς γὰρ ἀπὸ τοῦ ἡμέρας ὕβριν ἀποτελμῆσαι τὸν Ἀβεσαλωμον τοῦ ἀναίρεσιν τοῦ ἐκείνου.

UT verò perpetratum est, qvod mandaverat, stupor & trepidatio fratres occupat: & sibi quisque timens, correptis equis cursu ad patrem ferebantur. Interim quidam præveniens, omnes ab Abesalomo cæsos nunciat. qvi non aliter quàm par erat, amissis simul tot filiis, idque fratris scelere, gravi dolore ictus, ne causam qvidem rogavit: neqve expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum se luctui tradens, consciſſa veste humi prostratus jacebat, deplorans non magis, qvos peremtos acceperat, quam ipsum interfectorem. Jonathas verò Samnæ fratris ejus filius hortabatur, ut moderatius doleret, negans se de morte cæterorum credere: nec enim causam facti invenire posse: de solo Amnone dicens diligentius perquirendum. nã de hoc probabile esse, qvod memor injuriæ sororis frater in eum tale aliquid ausus sit.

interea ſonitus adventantium eqvorum,& quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe convertit. hi fuere filii regis, qui relicto convivio profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato videns,qvos paulo ante extinctos acceperat. denuoq;gemitus ac lacrymæ inſtaurantur, his fratrem, rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum avum fugit, ejus regionis dynaſtam, ibiqve toto triennio permanſit. Cum autem Davidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe revocare, non ad ſupplicium,ſed ut eum apud ſe
2.Reg.14. haberet: jam enim ira reſederat: ultro huc propenſum Joabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandi natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens ajebat, inter duos ſuos filios ruri agentes rixam exortam adeò incruduiſſe,ut cum ſoli eſſent, ac nemo adeſſet,qui dirimeret,alter ab altero ictus exſpiraverit: rogabatqne hanc gratiam,ut qvoniam cognati ejus,qui interfectus eſt, alterum ad cædem expeterent,ſaluti ejus conſuleret,ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neqve enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inveniret, nam nihil eſſe,qvod illos compeſcere qveat, præter majeſtatis regiæ reverentiam. Cùmque rex poſtulatis ejus annuiſſet,hæc verba ſubjecit: Tuæ quidem benignitati rex gratias ago,qvòd ſenectutem meam & tantùm non orbitatem miſeraris: ſed qvo certior ſim de tua clementia, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe, & indignationem contra eum depone: alioqui quomodo poſſem deconceſſa hac mihi gratia non dubitare, cum ipſe adhuc ob ſimilem injuriam filio infenſus eſſe pergas? At cujus eſt prudentiæ, uno contra voluntatem amiſſo, ultro necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpicio perſonam à Joabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Joabum, dicens eum aſſecutum quod cupiebat, licereque, ut Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato rege, & verbis ejus libenter acceptis, eveſtigio Geſura properavit, & aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit. Rex vero audiens filium adventare, miſit qui ei denunciaret, ne ad ipſum accederet, nondum enim ita ſe affectum, ut reverſum videre ſtatim ſuſtineat. Ille ita ut juſſus eſt,devitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid ejus pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel qvod non ea tractatione uteretur, qua uti regium juvenem par erat: ſed tam forma quàm ſtatura quosvis in maximis deliciis agentes ſuperabat. Tanta autem fuit ejus cæſaries, ut intra octavum qvemque menſem ad ducentos ſiclos, hoc eſt ad quinq; pondo accreſceret. Ad hunc modum privato cultu per biennium Hieroſolymis habitavit: natique ſunt ei filii tres,& una filia formoſiſſima, quæ Solomonis filio Roboamo poſtea nupſit, & filium ei nomine Abiam peperit.

A μεταξὺ ἦ κτύπος ἵππων καὶ θόρυβος προϊόντων τινῶν αὐτοὺς ἐπέστρεψεν. ἦσαν δ' οἱ τοῦ βασιλέως παῖδες, οἱ Δαυϊδάντης ἀπὸ τῆς ἑστιάσεως. ὑπαντῶσι δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι, λυπούμενος, καὶ παρ' ἐλπίδα ἐρῶν οὓς ἀκηκόει μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπολωλότας. ἦν δ' ὡς πάντων δάκρυα καὶ γόος, τῶν μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ πεπαλακότι, τοῦ βασιλέως δ' ὡς ἐπὶ παιδὶ κατοφαγμένῳ. φεύγει δ' Ἀβεσάλωμος εἰς γειτόνημα τῆς πατρὸς τῆς τῆς μητρὸς, δυναστεύοντα τῆς ἐκεῖ χώρας, καὶ τριετῆ ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ κατεμεμόνη. ὁ δ' Δαυϊδου προαίρεσιν ἔχοντες ὅτι τὸν μὲν Ἀβεσάλωμον πέμπτον, οὐκ ἐπὶ τιμωρίᾳ κατελθεῖν μόνον. ἀλλ' ὅπως εἰς αὖθις αὐτῷ. καὶ γὰρ τὸ τῆς ὀργῆς ἤδη τοῦ γέροντος λελωφηκὸς, πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν ἰωάβου ὁ αὐτοκράτωρ προώρμησε. γινώσκων γάρ τι τοῦ ἡλικίαν ἤδη προβεβηκὸς ἐποίησεν αὐτῷ προσελθεῖν ἐν σχήματι πενθίμῳ. παιδῶν ἐπὶ τῇ ἀγροικίας αὐτῇ διατριβόντων καὶ τῆς φιλονεικίαν τραπέντων, οὐδενὸς δ' κατεπαύειν δυναμένου φανέντος, ἕλεγε τοῦ θατέρου τὸν ἕτερον παίοντος ἀποθανεῖν. ἠξίουτε τῶν συγγενῶν ἐπὶ τῷ ἀνηκέστῳ ἀμαρτήματι τοῦ τεθνηκότων καὶ ζητουμένων αὐτὸν σώζειν, χαριζόμενοι τὴν σωτηρίαν αὐτῆς δ' παιδὸς, καὶ μὴ τὰς ἐπιλοίπους τῷ γηρωκομίας αὐτῷ ἐλπίδας προαφαιρεθῆναι. τέτε δ' αὐτῇ κωλύσαντα τοὺς βουλομένους ἀποκτεῖναι τὴν ἠδη αὐτῆς παρέξειν. οὐ γὰρ ἐφέξειν ἑκόντος ἄλλῳ τινὶ τῆς ἀτυχίας, ἢ τοῦ παρ' αὐτοῦ φόβου. ὁ δ' συγκαταπεσόντι οἷς τὸ γλαῦκωμα ἱκετεύσειν, προλαβὼν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, χάριν μὲν εἶπεν οἶδα σοῦ τῇ χρηστότητι κατακλείσαντι τί μου τὸ γῆρας καὶ τὴν φύσιν μικρὸν ἀπαιδίαν. ἀλλ' ἵνα βέβαια τε ὦ τῆς σῆς μὴ φιλανθρωπίας, τοῦ σαυτοῦ δ' παιδὶ πρῶτον καταλλαγῆθι, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀργὴν ἄφες. πῶς γὰρ ἂν πειθοίην ἐμαυτὸν ἀληθῶς δεδεκέναι τὴν χάριν, μὴ σοῦ μέχρι νῦν ἐφ' ὁμοίοις ἀπεχθανομένου τοῦ παιδί. ἀνήκεστον δ' ἂν εἶναι προσδέχεσθαι τοῦ φίλου γνώμην ἀπαθανατίσαι καὶ ἄλλων ἑκουσίως. συνεὶς δ' βασιλεὺς, ἀπόλλυσθαι τὸν οὐσίαν τὴν σκέψαν ἐξ ἰωάβου καὶ τῆς τούτου ἀπορρήσεως, καὶ ἐπειδὴ φίλος τῆς πρεσβύτιδος πυθόμενος ἔτως ἔχον τ' ἀληθῆς ἐμαθε, προσκαλεσάμενος ἰωάβον, ἀπιτυχεῖν τε δ' προκειμένου καὶ νοῦν ἔφασκε, καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον ἄγειν σκέλλοντα. οὐ γὰρ ἐπιχαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἀφηκέναι. ὁ δ', προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς λόγους ἀποδεξάμενος ἐξώρμησεν εἰς τὴν γειτόνημα φίλην, καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον φιλανθρώπως ἤγαγεν εἰς ἱεροσόλυμα. προέπεμψε δ' ἐμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν ὁδὸν εἰς ἥκουσι φίλος γνώμενον, καὶ πρὸς αὐτὸν σκέλλοντα μὴ χωρεῖν, οὔπω γὰρ οὕτως ἔχειν ὡς τ' ὄψεις ἰδεῖν καταλλαγέντα. ὁ δ' μὲν, τοῦτο δ' πυθόμενος, ἐξέκλινε τὴν ὄψιν αὐτοῦ, καὶ διεπλάτ τὸ φίλον τὸ οἰκεῖον θεραπείας τυγχάνων. σὺν δ' ἐπιβεβλαπὸ δ' εἰς τὸ κάλλος τοῦ τε δ' λύπης καὶ τοῦ μὴ τυγχάνειν τῆς προσηκούσης ὑπὸ μελέτης υἱοῦ βασιλέως. ἀλλ' ἐπ' ἐξῆκε καὶ διέφερεν πάντα τὸ εἶδος, καὶ τοῦ μεγέθη τοῦ σώματος καὶ τοῖς ἐν πολλῇ τρυφῇ διαιτωμένοις ὑπερέβαλλε. τοσοῦτο μὲν τοῦ ἦν τὸ βάθος τῆς κόμης αὐτῷ, ὡς μέλις αὐτὸν ἡμέρους ἀποκείρεσθαι ὀκτὼ, σταθμὸν ἕλκουσαν σίκλους διακοσίους. ἔτη δὲ ἐπτὰ μάλιστα. διέτεκε μὲν τοι γ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐν δύο, τριῶν μὲν ἀρρένων πατὴρ γενόμενος, μιᾶς δ' θυγατρὸς, τῆς μορφὴν ἀρίστης, ἣν ὁ σολομῶνος υἱὸς ῥοβοάμος ὕστερον λαμβάνει, καὶ γίνεται παιδίον ἐξ αὐτῆς, Ἀβίας ὄνομα πέμπε

πέμψας δὴ ὁ Ἀβεσσάλωμος πρὸς Ἰωάβον, ἐδέητο αὐτοῦ πάλιν καταπρᾶύναι τὸν πατέρα, καὶ δεηθῆναι ὅπως αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι διαλαλῆσαί τι περὶ τοῦ παρόντος. καταμελήσαντος δὲ τοῦ Ἰωάβου, τῶν ἰδίων τινὰς ἀποστέλλας, τὴν ὁμοροῦσαν αὐτῷ χώραν ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ τὸ πραχθὲν μαθὼν, ἦκε πρὸς τὸν Ἀβεσσάλωμον ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τὴν αἰτίαν πυθόμενος. ὁ δὲ στρατήγημα τοῦτ' εἶπεν εὑρὼν ἀγαγεῖν σε πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον ἀμελοῦντα τῶν ἐντολῶν, ἃς ἵνα μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐπεσύμην. καὶ δὴ δέομαί σου παρόντος, ἡμερῶσαί μοι τὸν γεγονότα, ὡς ἐγὼ δεινοπαθοῦντα τῆς φυγῆς κρείττω τὴν κάθοδον, ἔτι δὲ πατρὸς ἐν ὀργῇ διαμένοντος. πιθόμενος δὲ ὁ Ἰωάβος, καὶ τὴν ἀναγκὴν αὐτῷ κατοικτειρήσας, ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς πρὸς τὸ παιδὸς, οὕτως αὐτὸν ἠρέμα διαθήσειν, ὡς εὐθέως καλέσαι πρὸς αὐτόν. τὸν δὲ ῥίψαντος αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἔδαφος, καὶ συγγνώμην αἰτουμένου τῶν ἡμαρτημένων ἀνίησί τι, καὶ τῶν γεγονότων ἀμνηστίαν ἐπαγγέλλεται. ὁ δὲ Ἀβεσσάλωμος ἀναστὰς αὐτῷ τῶν ὅσα ὁ βασιλέως ἐπεβάντων, πολλοὺς μὲν ἵππους, ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ δὲ ἅρματα συνήγετο. καὶ ὁπλοφόροι πρὸ αὐτοῦ ἦσαν πεντήκοντα. καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθριος πρὸς τὰ βασίλεια παρεγίνετο. καὶ τοῖς ἐπὶ τὰς κρίσεις ἥκουσι καὶ ἱλαπτομένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, ὡς τὰ παρὰ τὸ μὴ συμβούλους ἀγαθοὺς εἶναι τῷ πατρὶ, τύχα δὴ αὐτῷ καὶ ἀδίκως ἐπαγκοπὴ πρὸς τὴν κρίσιν, δύνοιαν αὐτῷ πάντων κατασκευάσας, λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ ταύτην εἶχε τὴν ἐξουσίαν, πολλὴν αὐτοῖς ἐβράβευεν εὐνομίαν. τούτοις δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔχων ἤδη τὴν τῶν ὄχλων εὔνοιαν ἐνόμιζε, μετὰ τὴν τῶν ἑξακοσίων αὐτοῦ καταλλαγὴν πεντάρων ἐτῶν ἤδη παρεληλυθότων, ἐδέητο πρεσβευθῶν, εἰς Χεβρῶνα συγχωρῆσαι παρελθόντι θυσίαν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ. φεύγοντα γὰρ ἔτι εὐξάσθαι. ἐπὶ δὲ δαβίδου τὴν αἰχμαλωσίαν ἀφέντος, πρεσβείαις, καὶ πολὺς ὑποσωρεύσαντος ὄχλος, ὅτι πολλοὺς αὐτοῦ διαπέμψαντος, παρῆν καὶ ὁ δαβίδου σύμβουλος ὁ γελμωναῖος ἀχιτόφελος, καὶ διακόσιοι τινὲς ἐξ αὐτῷ ἱεροσολυμιτῶν, οὐκ εἰδότες μὲν τὴν ἐπιχείρησιν, ὡς δ' ἐπὶ θυσίαν μετεσταλμένοι. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων ἀποδεικνυται. τότε γὰρ εὐκαίρως φανῆναι. ὡς δ' ἀπηγγέλθη ταῦτα δαβίδῃ, καὶ περὶ ἐλπίδος αὐτῷ τὰ πρᾶγμα τοῦ παιδὸς ἠκούσθη, δείσας ἅμα καὶ τῆς ἀσεβείας καὶ τόλμης αὐτὸν, θαυμάσας δ' ὅτι μηδὲ τῆς ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις συγγνώμης ἐμπεύσειεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείρωσι καὶ πράγμασι προσέβαλε, βασιλείαν πρῶτον μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ δεδομένην, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ γεγεννηκότος, ἔγνω φεύγειν εἰς τὰ πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ συγκαλέσας τῶν φίλων τοὺς ἐπιτηδειοτάτους, καὶ περὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀπονοίας κοινολογησάμενος αὐτοῖς καὶ πρὸς πάντων ἐπιτρέψας κρίσιν τῷ θεῷ, καταλιπὼν τὰ βασίλεια φυλάττειν δέκα παλλακαῖσιν, ἀπῆρεν ἐκ τῶν ἱεροσολύμων, σὺν τῷ ἄλλου πλήθους πρόθυμως αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, οἱ καὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ φυγῆς συνῳκονόμουν ὅπου ἐζήτει καταφυλάττων. τὸν δ' Ἀβιάθαρον καὶ Σάδωκον τοὺς ἀρχιερεῖς, συναπάρειν αὐτῷ διεγνωκότας καὶ λευίτας ἅπαντας, μὴ τῆς κιβωτοῦ μένειν ἔπεισεν, ὡς δὲ θεοῦ καὶ μὴ μεταφερομένης αὐτοῖς ῥυσαμένου. συνετέλατο δὲ ἕκαστα τῶν γινομένων λάθρα διαγγέλλειν αὐτῷ.

A Deinde misit ad Joabum rogans, ut se penitus in paternam gratiam reducat, & impetret, ut sibi liceat patrem invisere & alloqui. quod qvum Joabus facere cunctaretur, agrum ejus vicinum per qvosdam è suis incendio vastari jussit. Is qvum re cognita ad Abesalomum venisset, expostulanti, qvo suo merito damnum ab eo accepisset, respondit, se hoc stratagemate illum ad se elicere voluisse, quandoqvidem man- B data de conciliando sibi patre negligeret. qvam ob rem, inquit, nunc te præsentem obsecro, ut placatum mihi reddas genitorem, quandoqvidem molestior est mihi reditus in patriam quàm exilium fuerat, si ille indignatione sit pertinax. Tum Joabus his verbis inductus, & vicem ejus miseratus, deprecatus est regem pro illo, & tam accuratè & feliciter ejus causam egit, ut flexus ad pietatem confestim eum acciri juberet. Qui cum supplex illi ad genua, veniam pec- C cati petens procidisset, sua manu erecto oblivionem omnium anteactorum est pollicitus. Porrò Abesalomus in integram gratiam patris IX. receptus brevi magnum equitatum & multos 2. *Reg.* 15. currus sibi comparavit, & satellitium armatorum qvinqvaginta: & per singulos dies mane regiam freqventans, eos qui jus illuc petentes causa cadebant, comiter appellabat: di- D citansqve malos adesse patri consiliarios, aut etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studiis, certus jam de ejus favore, quarto post reconciliationem anno oravit patrem, ut cum bona ejus gratia Hebronem ad vota, quæ in exilio conceperat, persolvenda abire sibi liceat: permissuque ejus profectus, mox undiqve plurimos ad se accivit, ita ut catervatim illò confluerent. Inter cæte- E ros affuit etiam Davidis consiliarius Achitophel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ non quidem conscii conspirationis, sed quasi ad sacrificium evocati: nec mora stratagemate succedente, rex ab universis consalutatur. Cæterum David audita ex insperato filii tyrannide, impia hominis audacia perculsus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multo sceleratiora consilia cepisset, primum usur- F pandi regni, qvod patri divinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris tollendi, decrevit ultra Jordanem in loca tutiora se recipere: convocatisque amicorum intimis, & collocutus cum eis de insolentia filii, totum negotium judici Deo committens, reliquit regiæ custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cum alia multitudine magna alacritate prosequente, tum præcipuè sexcentorum cohorte, qvæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abiatharum vero & Sadocum pontifices, & quic- G quid Levitici generis aderat, simul abire cupientes, arcamqve asportare, bonis rationibus manere persvasit, dicens sine arcæ præsidio divina ope è periculis se servandum: simulque mandavit, ut de omnibus, quæ inciderent, per clancularios nuncios se certiorem facerent.

fidelem enim operam in talibus negotiis præ-
ſtiterunt filii pontificum, Sadochi Achimas &
Abiathari Jonathas. Ethæo qvoq; Gittæus nul-
lis regis monitis adduci potuit, ut maneret, qvò
magis illuſtris fuit ejus erga regem fides ac be-
nevolentia. Aſcendenti autem per clivum oli-
veti montis, omnibus circa eum lacrymantibus,
renunciatum eſt etiam Achitophelem, mutatis
ſtudiis, in partes Abeſalomi conceſſiſſe: qvo vix
aliud triſtius ei in hac calamitate accidit. qvam-
obrem precatus eſt Deum, ut Abeſalomi ani-
mum ab Achitophele alienaret. verebatur enim,
ne ejus conſiliis contra ſe uteretur, viri pruden-
tiſſimi & oculatiſſimi in diſpiciendo, quid fa-
cto opus eſſet. Qvumqve in verticem montis
perveniſſet, reſpiciebat civitatem, & cum mul-
tis lacrymis, non aliter qvàm regno ejectus,
Deum precabatur. ibi offendit virum in amici-
tia conſtantem, nomine Chuſim. hunc conſpi-
catus ſciſſo amictu & caput cineribus oppleto,
& mutabilitatem rerum deplorantem, ſo-
latus eſt pro tempore juſſum æqvo animo præ-
ſentem ſtatum ferre: ac poſtremo obnixè pre-
catus eſt, ut ſimulato Abeſalomi partium ſtu-
dio diligenter ſecreta ejus perſcrutaretur, &
Achitophelis conſiliis ſemper ſe opponeret: ſic
enim cum magis partibus profuturum, qvam
ſi una maneret. atqve ita perſuaſus à Davide, eo
relicto Hieroſolyma ſe contulit: qvo paulo poſt
etiam Abeſalomus pervenit. Interim David
paulum progreſſus obviam habuit Sibam Mem-
phiboſthi ſervum, qvem ipſe ad curam prædio-
rum amici filio donatorum miſerat, agentem
præ ſe duos aſinos neceſſariis ad victum onu-
2. Reg. 16. ſtos. Is obtulit ei, ut quicquid vellet, ſibi ac ſuis
acciperet, ſimulqve rogatus, ubinam Memphi-
boſthum reliqviſſet, Hieroſolymis relictum
reſpondit. ſperare enim eum, rebus turbatis, fo-
re, ut ob Sauli meritorum memoriam ipſe ſuf-
fragiis populi rex crearetur. qvamobrem indi-
gnatus, omnia quæ prius domino ejus conceſſe-
rat, Sibæ eſt largitus: dicens hunc digniorem
quàm illum, ut talibus poſſeſſionibus fruatur.
Hac liberalitate Siba gaviſus eſt. Davidi vero
juxta locum Bachoram ſupervenit cognatus
Sauli nomine Semeis, filius Geræ, ſaxis eum ſi-
mul & convitiis impetens: cumque amici eum
protegerent, magis etiam exaſperatus ad con-
vitia, ſanguinarium & multorum malorum
cauſam appellabat, jubens, ut impurus ac exe-
crabilis regione excederet: gratiasqve agebat
Deo, qvod per proprium filium pœnam pec-
catorum ab illo exigeret, & eorum quæ o-
lim in dominum ſuum commiſerat. Hac tam
ſæva petulantia concitatis omnibus ad indi-
gnationem, Abiſæo verò etiam interficere Se-
meim volente, David eos cohibuit, negans
addendam ad præſentia mala novi alicujus
motus occaſionem. Nihil, inquit, moror hunc
rabidum canem, & Deo cedo, qvi eum in-
nos immiſit. Mirum verò, ſi hæc ab iſto
Sed hæc miſericordi Deo curæ erunt, cujus
dictis continuabat iter, contempto Semei

A πιστὺς δ' ἔχε πρὸς πάντα Δβεσάλωμον, παῖδας ἀχίμα-
αον μὲν σαδώκου ἰωνάθην ϑ' ἀβιαθήρου. ἐνθὶς δ' ὁ γιτ-
θαῖος, συνεξώρμησεν αὐτῷ, βιασάμενος τὴν δαβί-
δου βούλησιν. μένειν γὰρ αὐτὸν ἀνέπειθεν, καὶ Δβ' τοῦτο
μᾶλλον ὕνους αὐτῷ καὶ φάνη. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ
Δβ' ἐλαιῶν ὄρους γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πάντων
σὺν αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ ἀχιτόφελος
σὺν τοῖς ἀβεσαλώμου, καὶ τὰ τούτου φρονῶν. ἐπέτεινε
B δ' αὐτοῦ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκουσθέν. καὶ τὸν ϑεὸν ἐπι-
καλεῖτο δέσποτον, ἀπαλλοτριῶσαι τὴν ἀβεσαλώμου
διάνοιαν πρὸς τὸν ἀχιτόφελον. ἐδεδοίει γὰρ μὴ πάντα
συμβουλίαν πείσειεν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν φρενήρης καὶ
συνιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ὀξύτατος. ἡνίκα δ' ἐπὶ τῆς
κορυφῆς ἦν ὄρους, ἀπισκόπει τὴν πόλιν, C μὴ πολλῶν
δακρύων ὡς ἂν βασιλείας σκῆψιν, ἤυχετο τῷ ϑεῷ.
συνίστησι δ' αὐτῷ φίλον ἀνὴρ καὶ βέβαιον, χουσὶ
ὄνομα. τοῦτον ἐρῶν τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμένον, καὶ τὴν
κεφαλὴν ἀσοδοῦ πλήρη, καὶ ϑρηνοῦντα τὴν μετα-
βολὴν, παρηγόρει καὶ παύσασϑαι τῆς λύπης παρεκά-
λει. καὶ τέλος, ἱκέτευσεν ἁπλῶσαι πρὸς τὸν ἀβεσά-
λωμον ὡς τὸ σκεῦος φρονοῦντα, τά τε ἀπόῤῥητα τῆς
Δβουλίας αὐτοῦ καταυοῆν, καὶ τῆς ἀχιτοφέλου συμβου-
λίας ἀντιπράσσειν. οὐ γὰρ τοσοῦτον ὠφελήσειν αὐτὸν
συνερχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνου ϑλάσειν. ὁ μὲν πει-
ϑὴς τῷ δαβίδῃ, καταλειπὼν αὐτὸν, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυ-
D μα, ἀφικνεῖται ϑ' εἰς αὐτὰ μετ' οὐ πολὺ καὶ ἀβεσάλω-
μος. ὀλίγον ϑ' τῷ δαβίδῃ προελθόντι σιβᾶς ὁ τοῦ μεμ-
φιβόσϑου δοῦλος συνέντησεν. ὃν προνοησόμενον ἀπι-
σάλκει τῶν κτήσεων, ἃς δεδώρητο τῷ ἰωνάθου τοῦ σαύ-
λου παιδὸς ἰῶ, μὴ ζεύγους ἕνεκα καταφορτισμένων
τοῖς ὑποζυγίοις, ἐξ ὧν σκέλλοσι λαμβάνειν, ὧν αὐτὸς
τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. πυνθανομένων ϑ' πῦ κα-
λέλοιπε τὸν μεμφίβοσϑον, ἐν ἱεροσολύμοις ἔλεγε, προσ-
E δοκῶντα χαριστοσύνην ϑήσεσϑαι βασιλέα Δβ' τὴν ὑποδεχε-
2. Reg. 16. σιν παραχϑεῖσαν, ὡς μνήμην ὧν ἀνέρρησεν αὐτοὺς σαύ-
λου. ἀναναστήσας δ' ἐπὶ τούτῳ πᾶν ϑ' ὅσα τῷ μεμ-
φιβόσϑῳ παρεχώρησε, σιβᾶ χαρίζεται. πολὺ γὰρ δι-
καιότερον αὐτὸν σκεύους ταῦτ' ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε.
καὶ ὁ μὲν σιβᾶς ὑπεχάρης ἰῶ. δαβίδῃ ϑ' ἰόντι κ' χωρίον οὔτω καλούμενον τόπον, ἐπέρχεται ϑ' σιμεΐ
F σύγγυιος ὄνομα σεμεΐ. ὁδὸς ϑ' ἦν ἄρα. καὶ λίϑους τε
ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει. πλείστων ϑ' τῶν φίλων
κ' σκεπόντων, ἐπὶ μᾶλλον βλασφημῶν διετέλει, μιαι-
φόνον, καὶ πολλῶν ἄρχοντα κακῶν ἀποκαλῶν. σκέλλε
ϑ' καὶ τῆς γῆς, ὡς ἐναγῆ κ' ἐπάρατον, ἐξοῦναι καὶ τῷ
ϑεῷ χάριν ἔχειν ὡμολόγει τῆς βασιλείας αὐτὸν ἀφε-
λομένῳ, καϑ' Δβ' παιδὸς ἰδίου τὴν ὑπερ ὧν ἥμαρτεν εἰς
αὐτὸν δεσποτῶν δίκην αὐτῷ εἰς πρᾶξαμένῳ. πάντων
δ' ἐπ' αὐτὸν ἠρεθισμένων τὸ ὀργῆς, κ' μᾶλλον ἀ-
βιοσαίου Δβ' ἁρπάσαντα βλωμένῳ σεμεΐ, δαβίδης
G αὐτὸν τῆς ὀργῆς ἔπεσχε, μὴ τῆς παρούσης κακοῖς ἑτέρων
προσεργασώμεθα φησι καινοτέρων ἀφορμήν. οὐ γὰρ
δὴ τῷ προσλυσσῶντος μοι τούτου κυνὸς αἰδὼς τις ἢ
φροντὶς ὑπέρχεται. τῷ ϑεῷ δὲ εἴκω, δι' οὗ ϑ' ἐφ' ἡ-
μᾶς ἀπενοήϑη. ϑαυμάσον δ' ἐδὲν ὑπὸ τούτου με
παϑεῖν, ὅπου γε καὶ παιδὸς ἀσεβοῦς πεπει-
σμαι. ἀλλὰ ἴσως τις ὅσως οἰκτος ἡμῖν ἐκ ϑεοῦ.
καὶ κρατήσομεν τῶν ἐχθρῶν, τούτου ϑελήσαντος. ἦνυε
δ' οὖν τὴν ὁδὸν οὐ φροντίζων ϑ' σεμεΐ ὧν τὸ ἐπι-
ρον μέρος τῆς ὄρους Δβερχόντος κ' κακηγοροῦντος.

patimur, quando etiam filius pietatis eſt oblitus.
favore tandem ininici nobis ſuccumbent. His
alia montis curſim cum convitiis aſſectante.

προηγούμενος δ' ἐπὶ τὸν ἰορδάνην, ἀνελάμβανε τοὺς ἰδίους στρατιώτας κεκοπωμένους. ἀβεσαλώμου δ' καὶ ἀχιτοφέλους τοῦ συμβούλου προσηλυθότων εἰς ἱεροσόλυμα, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, καὶ δαβίδου φίλος ἦκε πρὸς αὐτούς. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν σωηυχετο τῷ βασιλέως εἰς αἰῶνα, καὶ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον. φήσαντος δ' ἐκείνου πρὸς αὐτὸν, τί δήποτε φίλος ὢν τοῖς ἐμοῖ μάλιστα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγονόσι, πρὸς ἅπαντας πιστὸς εἶναι δόξας, οὐ σοὶ αὐτῷ νῦν ἔστιν, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκεῖνον, μεταβαίνει πρὸς αὐτόν. δεξιῶς ὑπακούσεται καὶ σωφρόνως, εἶπε γὰρ ἔσεσθαι δεῖν αὐτὸν τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ παντὶ πεπιθεῖ. τούτων οὖν μὴ σοῦ δεόντως γεγονότων εἰκότως ἕπομαι κἀγώ. τῷ γὰρ βασιλέα ἐλάβες παρὰ τοῦ θεοῦ. τῷ αὐτῷ μὲν πίστιν καὶ εὔνοιαν ἐνδείξομαι, πιστεύσομαι εἶναι φίλος, ἐὰν οἶδά με τοῦ πατρός σου παρεσχημένον. ἀμνηστεῖν δ' οὐδὲν προσήκειν τοῖς παροῦσι, οὐ γὰρ εἰς ἄλλην οἰκίαν ἡ βασιλεία μεταβέβηκε, μεμένηκε δ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς, υἱοῦ παραλαβόντος. ταῦτα λέγων ἔπεισεν, ὑπόπτων γὰρ αὐτὸν εἶχε. καὶ καλέσας τὸν ἀχιτόφελον, συνεβούλευεν αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ παρήνεσε, τοῖς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παλλακαῖς συνελθεῖν. ἐκ τούτου παρέσεσθαι τὴν λαὸν ἔλεγε, πιστεύσαντα ὡς ἀληθῶς ἀλλάκτοι σοι τὰ πρὸς αὐτὸν ἔχει, καὶ μὴ πολλῆς συστραπήσεσθαι ὀργῆς ἐπὶ τὸν πατέρα. μέχρι γὰρ δεῦρο φανερὰν ἔχθραν ἀναλαμβάνειν δεδιέναι, προσδοκῶντας ὑμᾶς ἐμπεσεῖν. πειθὴς ἦ τῇ συμβουλείᾳ, κελεύει σκηνὴν αὐτῷ πῆξαι τοὺς οἰκέτας ἐπὶ τοῦ βασιλείου, τοῦ πλήθους ἐρῶντος, καὶ παρελθὼν, συνέρχεται ταῖς τοῦ πατρὸς παλλακαῖς. ταῦτα δ' ἐγίνετο κατὰ τὴν νάθαν προφητείαν, ὃν τοῦ δαβίδη σημαίνων τὸν ἐκ τοῦ παιδὸς ἐπιμένειν ἐπίθεσιν προεφήτευσε.

A Delatus deinde ad Jordanem, ſuos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abeſalomo cum Achitophele conſiliario Hieroſolyma ingreſſo, concurſu populi ſalutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Davidis amicus ad eos venit, & adorato novo rege, precatus eſt illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, qvid ita cum hactenus inter præcipuos ac fidiſſimos patris amicos eſſet habitus, nunc deſerto illo ad ſe tranſiret: cordatè reſpondit, non eſſe Dei voluntati & populi conſenſui repugnandum. Hos, inquit, tibi ſtudentes, ego quoque meritò ſequor. à Deo enim regnum hoc accepiſti. quod ſi in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & benevolentiam patri tuo me præſtitiſſe noſti, eandem tibi præſtabo. Nemo enim præſentem ſtatum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum eſt, ſed in eadem manet, filio ſuccedente. His verbis juveni omnem ſuſpicionem exemit. Advocato deinde Achitophele conſultabatur, quidnam eſſet agendum. Is ſuaſit, ut cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum conſtantius in partibus perſeveraturum, ſublata reconciliationis ſpe: & prompte contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos ſe illi profiteri, veritos, ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit juvenis, juſſitqve famulis, ut in regia tentorium ſibi erigerent, inſpectante populo, in quod ingreſſus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum juxta Nathanis prophetæ vaticinium evenit, qvod Davidi futurum, ut ab uno è filiis oppugnaretur, prædixerat.

B C D E

Κεφάλαιον θ'.
Ὡς στρατεύσας ἀβεσάλωμος ἐπὶ τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

CAP. IX.
Abeſalomus contra patrem profectus cum exercitu perit.

ΠΟιήσας δ' ἀβεσάλωμος τὰ ὑφηγήσατο αὐτῷ χοὺσὶ ὁ ἀχιτοφέλου, δεύτερον αὐτὸν συμβουλεύειν ἠξίου περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τὸν πατέρα. μυρίους δ' αὐτὸν ὁπλίτας αἰτήσαντος ἐκεῖνος, καὶ τὸν πατέρα κτεῖναι αὐτῷ σὺν τοὺς σὺν αὐτῷ σώοις ἀναχωροῦντος καὶ βέβαιον τότε τὴν βασιλείαν ἔσεσθαι φήσαντος, δαβίδου μηκέτι ζῶντος. δρεσθεὶς τὴν γνώμην μεταπαλεῖ τὸν χουσὶν, τὸν δαβίδου ἀρχιφίλον. ἅτε γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνος ἐκάλει. καὶ τῷ ἀχιτοφέλους γνώμην εἶναι βελτίω σας, τί καὶ αὐτῷ δοκεῖ πρὸς αὐτῆς ἐπυνθάνετο. ὁ δὲ συνιδὼν ὅτι ἡττωμένων ὧν ἀχιτόφελος συνεβάλλετο, κινδυνεύσοι δαβίδης συλληφθεὶς ἀποθανεῖν, ἐναντία αὐτῷ ἐπιτήδεια γνώμην εἰσφέρει. οὐ γὰρ ἀγνοεῖς εἶπεν ὦ βασιλεῦ, τὴν τοῦ πατρὸς καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ὄντων ἀνδρείαν. ὅτι καὶ πολλοὺς πολέμους πεπολέμηκε, καὶ πάντοτε κρατῶν τῶν πολεμίων ἀπήλλαχε. νῦν δὲ ἴσως αὐτὸν ἐπὶ στρατοπέδου μένειν, στρατηγήσαι γὰρ ἱκανώτατον, καὶ προσδεῖν ἀπάτην ἐπερχομένων πολεμίων. ἀλλὰ καὶ τῶν ἑαυτοῦ λοιπὸν τοὺς ἰδίους εἰς τὰ τῶν αὐλώνων αὐτὸν ἀποκρύψαι, ἢ πρὸς πέτρα τινὶ λοχῆσαι. συμβαλόντων δ' τῶν ἡμετέρων, οἱ μὲν ἐκείνου, πρὸς μικρὸν ὑποχωρήσουσι. θαρρήσαντες δ' ὡς τοῦ βασιλέως αὐτοῖς ἐγγὺς ὄντος ἀντιστήσονται.

F G

Hoc Achitophelis conſilium executus, iterum poſtulat, quid de belli ratione cenſeat. Reſpondit ille, oportere ſibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his ſe profectum interfecturum patrem, atque ita partibus ſuis incolumitatem, & ipſi ſecurum imperium eadem opera, Davide ſublato, pariturum. Hac ſententia delectatus accerſit Chuſim Davidis amicorum principem: ſic enim eum ille vocabat: & expoſito Achitophelis conſilio, quid ipſi videretur, quærebat. At ille intelligens quod hoc modo David in poteſtatem redactus facile occidi poſſet, contrariam ſententiam attulit. Scis, inquit, rex, virtutem patris, & eorum, qui illum ſeqvuntur, qvod in multis conflictibus ſemper victor evaſit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos utetur, & intellecto noſtrorum adventu, noctu vallem aliquam cum parte militum inſidebit, aut poſt rupem aliquam deliteſcet. Deinde noſtris exercitum ejus invadentibus, paulatim illi pedem referent, expectantes occaſionem, dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant. *1. Reg. 17.*

interim ille ex improviſo ſuperveniens, ſuis animum addet, noſtris verò metum ac conſternationem afferet. Expende igitur meum qvoque conſilium, ſanè melius, & Achitophelis opinionem miſſam fac. ac potius edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem colligе: quæ ubi in unum convenerint, imperium eorum tu ipſe aſſume, neve alterius fidei committas. Facile enim illum devinces, ſi in aperto campo aſſequaris, quod ille paucos circa ſe habeat, tu verò tam multa millia virorum, qui dari ſibi occaſionem cupiunt declarandi quam ſint tui nominis ſtudioſi, qvod ſi pater intra mœnia cujuspiam oppidi ſe concluſerit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In hujus ſententiam itum eſt, Abeſalomo autore conſilio Achitophelis prælatam: ſed hoc ipſum Deus effecit, ut Chuſis conſultor magis placeret. qui properè ad pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, ſuum & Achitophelis conſiliũ eis expoſuit: qvodque ipſius comprobatum ſit: petiit deinde, ut hæc Davidi per nuncios ſignificarent, adhortarenturq; eum, ut ſine mora Jordanem tranſiret: ne forte filius, mutata ſententia, perſeqvatur eum, & priusquam in tutum ſe recipiat, comprehendat. Pontifices autem jam ante curaverant, ut extra urbem laterent filii, renunciaturi Davidi, quid in urbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miſerunt, afferentem quid Abeſalomo decretum ſit: mandaruntque, ut quantum poſſent, properarent Davidi hæc indicaturi. qui eveſtigio cum patrum mandatis, ut pios ac fidos miniſtros decebat, nihil ſibi ad ſummam celeritatem reliqvum facientes, ad Davidem properabant. Vix duo ſtadia promoverant, qvum à quibusdam equitibus conſpecti, apud Abeſalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos miſit. Senſerunt hoc maturè pontificum filii, & divertentes à via publica in propinqvum vicum agri Hieroſolymitani nomine Bocchuram ſe dederunt, ibique mulierem quandam rogaverunt, ut ſe abſconderet. ea mox demiſſis per funem in puteum, os ejus velleribus contexit: rogataque à ſupervenientibus perſecutoribus num eos vidiſſet, conſpectos ſibi non negavit. accepto enim à ſe potu ſtatim abiviſſe dicebat: & ſi modo alacriter perſequantur, fore, ut eos comprehendant. Illi diu fruſtra perſeqvuti, retro ſunt reverſi. Mulier verò ubi hoc animadvertit, & non eſſe amplius periculum juvenibus, ne capiantur, per funem rurſum extractos cœptum iter continuare juſſit. Illi, quanta potuerunt feſtinatione, ad Davidem pervenerunt, & omnes Abeſalomi conatus illi renunciaverunt: qui ſuos confeſtim Jordanem tranſire edicit, quamvis nox eſſet, nihil cunctari paſſus. Porro Achitophel, ubi ſuum alterius conſilio poſthabitum vidit, conſcenſo jumento Gelmonem patriam petiit. Ibi convocatis omnibus domeſticis, expoſuit eis, quæ Abeſalomo conſuluerat, addens qvoniam non perſuaſiſſet, certo ſe brevi periturum.

Καὶ μεταξὺ τούτων μαχομένων ὁ πατὴρ Δαβίδης ἐξαίφνης, τοῖς μὲν δ' ψυχίαν παρὸς τοὺς κινδύνους παρασκευάσει. τοὺς δ' οὐς, καταπλήξειεν. ὥρμησεν δὴ πάντων καὶ τῶν ἐμῶν συμβουλίων τῷ λογισμῷ. καὶ ταῦτ' ἀπιγνοὺς ἄφεσις, τὴν μὲν Ἀχιτόφελ γνώμην παρήτησαν. πέμψας δ' εἰς πᾶσαν τὴν χώραν τὴν ἐξουσίαν, ὥρμησεν αὐτοῖς τὸν ἐπὶ τὸν πατέρα σου στρατείαν. καὶ ὥρμησεν τὴν δύναμιν, ἣ πολέμου γένη στρατηγὸς, καὶ μὴ πιστεύσης τὸν, ἑτέρῳ. νικήσῃ γὰρ παρόδοκα ῥᾳδίως αὐτὸν, ἂν ἐν φανερῷ καταλάβῃς ὄντα μετ' ὀλίγων αὐτὸς πολλὰς ἔχων μυριάδας βουλόμενον τὴν πρὸς σὲ ταραχὴν ἀπιδέξασθαι καὶ παθυμίαν. ἂν δ' ὁ πατὴρ αὐτὸν εἰς πολιορκίαν παρεκλείσῃ, μηχανήμασι καὶ ὀρύγμασιν ἀνομοίοις καθαιρήσομεν σκεύει τὴν πόλιν. ταῦτ' εἰπὼν δόκιμα σε μᾶλλον Ἀχιτόφελ, τῆς γὰρ σκεύης γνώμης ἡ τούτῳ παρεκλήθη παρ' ἀβεσαλώμου. θεὸς μέν τοιγε ἵνα ὁ τῆ τούτου ἀλλοία τὴν τοῦ χρείαν συμβουλὴν ἡγήσας ἀμείνονα εἶναι δεῖξαι. ἀπόσας γὰρ πρὸς τοὺς ἀρχιερέας σάδωκον καὶ ἀβιάθαρον, τὴν τ' Ἀχιτόφελ γνώμην ἐξέφωνεν αὐτοῖς καὶ τὴν ἑαυτοῦ, ὅτι δέδοκται ταῦτ' ἐκείνῳ παραινεῖν, ἐκέλευσε μηνύειν πέμψας Δαβίδῃ καὶ φανερὰ ποιεῖν τὰ συμβουλεύματα. ὡς πρὸς ἀπαγγελοῦσαν ταχέως διαβῆναι τὸν ἰορδάνην, μὴ μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτὸ διώκειν ὁρμήσῃ, καὶ πρὶν ἐν ἀσφαλείᾳ γένῃ, φθάσας καταλάβῃ. οἱ δ' ἀρχιερεῖς ἐξεπιτήδες πως υἱοὺς ἐξωτέρω πόλεως κεκρυμμένους εἶχον, ὡς ἂν δοκοῖεν πρὸς τὰ Δαβίδην τὰ πραττόμενα. πέμψαντες οὖν παιδίσκην πρὸς αὐτοὺς, φέρουσαν τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ ἀβεσαλώμου, προσέταξαν μὴ ἀπαγγεῖν ταῦτα Δαβίδῃ σημαίνειν. οἱ δ' οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς καὶ μέλλησιν ὑπερέθεντο. λαβόντες δὲ τὰς τῶν πατέρων ἐντολὰς, διέβησαν ἅμα καὶ πρὶ γένου δ' Δαβίδου. καὶ τῆς ἐπαρείας τὸ τάχος καὶ τὸν ὀξύτητα κελεύοντες ἄφεσιν ἐναμπέχοντο συμβαλεῖν Δαβίδῃ. θεωμένους δ' αὐτοὺς ἀπὸ σταδίων τῆς πόλεως δύο, θεόντας τινες ἱππεῖς καὶ Δαβάλλουσι πρὸς τὸν ἀβεσαλώμου. ὁ δ' ἀδὺς ἔπεμψε τοὺς συλλήψομένους. νοήσαντες δ' τοῦτο οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες ἐκτραπέντες τῆς ὁδοῦ, ὥρμησεν εἰς κώμην τινὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ὀνόματι ἐκείνην ἀπώλεσαν ἑαυτοὺς ἐδώκαν. βοκχάρης γὰρ ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ' ἐδεήθησαν τινὸς κρύψαι καὶ ὥρμησεν αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν. ἡ δ' καθιμήσασα τὰς νεανίσκους εἰς φρέαρ καὶ πολλὰς ἀνωθεν ἐρίων ἐπιβαλοῦσα, ὡς ἦκον οἱ διώκοντες αὐτὰς, καὶ πρὸς αὐτῶν ἀνέκλινον εἰ ἐτάσαιτο, ἰδεῖν οὐκ ἠνήσατο. ἀπόντας γὰρ παρ' αὐτῆ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μέν τοι σωτόμως διώξουσι, καταλήψεσθ' προύλεγεν. ὡς δ' ἐπὶ πολὺ διώξαντες οὐ κατέλαβον, ἀνέστρεψαν ὀπίσω. θεασαμένη δ' αὐτοὺς ἀναζεύξαντας ἡ γυνὴ καὶ μηδεὶς φόβον τοῖς νεανίσκοις ἐπ' αὐτῶν ἔτι συλλήψεως εἶναι, ἀνιμήσασα τ' περικειμένην ὁδὸν ἀνύειν παρεκελεύσατο. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ χρῆσθαι χρησάμενοι σὺν τῶν ὁδοιπορίαν, ἦκον πρὸς Δαβίδην. ἅπαντα ἀκριβῶς ἐξήγγειλαν αὐτῷ τὰ παρ' ἀβεσαλώμου βεβουλευμένα. ὁ δ' Δαβίδης τ' ἰορδάνου, τοὺς μεθ' ἑαυτὸν προσέταξεν ἤδη νυκτὸς οὔσης, καὶ μηδὲν ὀκνεῖν δι' αὐτοῦ. Ἀχιτόφελος δ', τῆς γνώμης αὐτὸ παραδοκιμηθείσης, σπεύσας τὰ κτήνη ἐξώρμησεν εἰς γελμῶνα τὴν πατρίδα. καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν ἀβεσαλώμῳ, ταῦτ' αὐτοῖς διεξῆλθε. καὶ ὡς ἀπιθεὶς, φανερὸς ἐστιν οὐκ εἰς μακρὰν ἀπολούμενος.

Δαβί-

δαβίδην ἢ κρατήσειν μέλλειν ἔλεγε καὶ ἐπανήξειν ἐπὶ τὴν βασιλείαν. ἀμείνων οὖν ἔφησεν εἶναι τὸ ζῆν αὐτὸν ἐξαγαγεῖν ἐλεύθερος καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ ὠφθαρκέναι αὐτὸν εἰς κόλασιν δαβίδῃ, ὃς καθόλου πάντα συνέπραττεν ἀβεσαλώμῳ. ταῦτα διαλεχθεὶς, καὶ παρελθὼν εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀνήρτησεν αὐτόν. καὶ τὸν μὲν ἀχιτόφελον, τοιοῦτον γενόμενον κατὰ τὴν ἀγχόνην, σκηδέσασαι οἱ προσήκοντες. ὁ δὲ δαβίδης, διαβὰς τὸν ἰορδάνην καθὼς προ- B ρηκάμην, εἰς παρεμβολὰς καλλίστην καὶ ἐχυροτάτην πόλιν ὠφθάγνε. δέχονται δ' αὐτὸν ὁμοθύμως πάντες οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατά τε αἰδῶ τῆς τότε φυγῆς, καὶ κατὰ τιμὴν τῆς προτέρας εὐπραξίας. ἦσαν δὲ οὗτοι βερζέλαι ὁ γαλααδίτης, καὶ σιφὰρ ὁ τῶν ἀμμανιτῶν δυνάστης, καὶ μαχειρ ὁ τῆς γαλααδίτιδος χώρας πρῶτος. οὗτοι πᾶσαν αὐτῷ, καὶ τῶν ἑκείνου C στρατιωτῶν ἀθηνίαν παρέχον, ὡς μήτε κλίνας στιλαπτεῖν ἐρωμένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ ἡμάτων ἀφθονίαν χορηγῆσαι, καὶ τῶν εἰς ἀνάπαυσιν ἅμα κεκοπωμένοις καὶ τροφὴν χρησίμων εὐπορίαν διαρκῆ ὠφθαγνεῖν. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. ἀβεσάλωμος δ', ἀθροίσας μεγάλην στρατιὰν τῶν ἑβραίων ἐπὶ τὸν πατέρα, καὶ διαβὰς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν, οὐ πρόρρω κατεζύγωσε τῶν παρεμβολῶν ἐν τῇ γαλααδιτῶν χώρᾳ, καταστήσας στρατηγὸν πάσης τῆς δυνάμεως ἀμεσσαΐ, εἰς τ' ἰωάβου τάξιν τὸ συγγενοῦς αὐτῷ. πατρὸς μὲν γὰρ ἰεθάρου, μητρὸς δ', ἀβιγαίας. αὕτη δὲ καὶ σαρουΐα ἰωάβου μήτηρ ἀδελφαὶ ἦσαν δαβίδου. ὡς δ' ἐξαριθμήσας τοὺς σὺν αὐτῷ δαβίδης, ὡσεὶ τετρακισχιλίους εὗρεν ὄντας, οὐκ ἐγνω μένειν ποτ' ἐπ' αὐτὸν ὁ ἀβεσάλωμος. ἐλθὼν δὲ εἰς τοὺς οὐσι χιλιάρχους καὶ διελὼν εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν, τὸ μὲν, τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν ἰωάβῳ. τὸ δὲ, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀβεσσαΐ. τὸν δὲ τρίτον μοῖραν ἐχειρίσατο ἐθναίῳ, σωήθει μὲν ὄντι καὶ Φίλῳ, E οὐκ ἐκ τῆς γιτθῶν πόλεως ὑπάρχοντι. βελόμβρον δὲ συνεκστρατεύειν αὐτὸν οὐκ ἐάσαν οἱ φίλοι, γνώμῃ κατοχόντες σωφρονεστάτῃ. νικηθέντες μὲν γὰρ σὺν αὐτῷ, πᾶσαν ἀποβαλεῖν ἐλπίδα χρῆναι ἔφασκον. ἂν δὲ ἡττηθέντες εἰ μέρος δυνάμεως, τῷ λοιπῷ στρατῷ αὐτὸν φύγωσιν, ἀμείνονα ὠφθασκάζειν αὐτὸν ἰσχύν. ἐνενοήσεν δὲ καὶ τοὺς πολεμίους εἶκος εἶναι ἄλλο μετ' αὐτῶν στράτευμα εἶναι. ἡδεῖς δὲ τῇ συμβουλείᾳ ταύτῃ, μένειν μὲν αὐτὸν ἐν ταῖς παρεμβολαῖς ἐκέλευεν. σκέπτων δὲ τοὺς φίλους καὶ τοὺς στρατηγοὺς ὅπως τὸν πόλεμον παρεκάλ- F σωσιν εὐθυμίαν ἐναποδείξασθαι, καὶ πίστιν καὶ μνήμην εὐεργετῶν ἔχοντες παρ' αὐτοῦ ἐτύγχανον. φείσασθαι δὲ καὶ τῶν παιδὸς ἀβεσαλώμου, κρατήσαντας ἠντιβόλει, μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηταί τι τελευτήσαντος αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν νίκην αὐτοῖς ἐπευξάμενος, ἐκέλευε τὴν στρατιάν. ἰωάβου δὲ ὠφθαξάντος τὴν δύναμιν ἀντικρὺ τῶν πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ἐξόπισθεν ὠφελεβελημένῳ δρυμὸν, ἀντιξάγαγε τὴν στρατιὰν καὶ ἀβεσάλωμος. καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χειρῶν καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέρων ἐπεδείκνυτο. τῶν G μὲν, ὑπὲρ τοῦ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν δαβίδην παρακινδυνευόντων καὶ πάσῃ σπουδῇ χρωμένων. τῶν δ' ἵνα μὴ καὶ τούτου ἀβεσάλωμος ἀφαιρεθῇ καὶ δῷ τῷ πατρὶ δίκας κολασθεὶς, ἀνθ' ὧν ἐτόλμησεν, οὐδὲν ὀκνούντων, οὔτε πιεῖν οὔτε πάσχειν, ἕτοιμων δὲ τῶν πλείονων, ὅπως μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τῶν σὺν ἰωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ὀλίγων. γὲ πρᾶστarent, ignominiosum ducebant tanto

A Davidem enim omnino superiorem hoc bello fore, & amissum regnum recepturum esse. Præstat igitur, inquit, magno animo, ut virum ingenuum decet, è vita exire, quam Davidi ob filio navatam contra eum operam excarnificandum se præbere. His dictis in penitissimas ædes digressus, seipse suspendit. atqve ita Achitophelem, suopte judicio tali morti addictum, cognati ejus laqueo demptum funeraverunt. Cæterum David superato, ut diximus, Jordane, pervenit Castrum, pulcherrimam ac munitissimam ejus tractus urbem. Ibi cum summa benevolentia ab omnibus ejus regionis optimatibus exceptus est, partim præsenti hominis necessitate motis, partim reverentia pristinæ felicitatis, fuerunt autem hi Berzellæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynastes, & Machirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter regi cum suis præbebant, ut nec lecti strati eis deessent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia semper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad lassitudinis refectionem opus esset. Interim Abesalomus, coacto grandi contra patrem exercitu, & trajecto Jordane amne, constitit non longe à Castro oppido Galaditidis, loco Joabi præpositi exercitui cognato ejus Amasa. prognatus enim erat patre Jotharsa, & matre Abigæa. hæc verò & Sarvia Joabi mater, sorores erant Davidis. Rex autem, recensitis qui circa se erant, comparatoque numero circiter qvatuor millium, decrevit non expectare dum Abesalomus prior ipsum aggrediatur, sed creatis tribunis, divisoqve in tres partes exercitu, unam Joabo imperatori attribuit, alteram fratri ejus Abisæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, sed è Gitta oriundo. Ipsum autem volentem adesse in exercitu amici prohibuerunt, idque prudentissima ratione. Si enim eo præsente vincerentur, nihil spei reliqvum fore. qvod si una parte exercitus victi, cum cæteri ad ipsum refugissent, reparandarum virium facultatem non defore. alioqvin etiam hostem suspicaturum, alium exercitum circa regem esse. Placuit hoc consilium: itaque persvasus apud Castrum mansit. Sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obtestabatur, ut memores omnium acceptorum beneficiorum strenuam ac fidelem operam sibi navarent: & ut post victoriam filio parcerent, ne occiso illo, aliquid mali in seipsum statueret: atq; ita precatus illis victoriam, exercitum emisit. Cæterum cum Joabus ex adverso hostium aciem suam explicuisset in planicie sylvam à tergo habente, Abesalomus quoque suos contra eduxit: & congressi, acriterque pugnantes multa utrinque præclara facinora edebant: his dummodo David regnum recipiat, quidvis periculi magno animo contemnentibus: illis contra ne Abesalomus & hoc privetur, & patri insuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cum numero longe paucioribus Joabi militibus succumbere:

X. 2. Reg. 18.

contrà regii,ut tot millia profligarent, omni ope connixi,tandem ut erat dignum,veteranis & rei militaris peritissimis hostem terga vertere coegerunt. fugientes deinde per saltus & abrupta insequendo,alios captivabant, alios trucidabant, ita ut multo plures in fuga caderent quam in prælio. Interfecta sunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autem in Abesalomum ferebantur,insignem tam pulchritudine B quam statura corporis. Is veritus,ne vivus caperetur, conscensa mula regia effuso cursu fugiebat. Cumque per agitationem ventilaretur capillitium, asperæ arboris prominenti ramo inopinate implicitum juvenem suspendit. Jumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm sessorem gerens. at ille sublimis in ramo retinebatur, ne hostem effugeret. C Quod animadversum quidam è militibus Davidis indicavit Joabo: eoque quinquaginta siclos promittente,si illum confoderet, respondit, Nec si duo millia daturus esses,facerem hoc domini mei filio, maxime cum omnibus nobis audientibus parci juveni sit precatus. At ille jussit,ut indicaret ubi nam pendentem viderit, moxque defixo in cor telo eum interemit.Armigeri verò Joabi circumsistentes ab arbore eum D detraxerunt,& projectum in hiatum profundum ac obscurum congestis saxis obruerunt, ita ut tumuli forma extaret. Deinde qvum receptui cecinisset Joabus,suos à persequendo cohibuit, parcendum civili sanguini ratus. Porro Abesalomus erexerat sibi in valle regis columnam marmoream cum inscriptione, duobus stadiis à Hierosolymis dissitam,quam voluit vocari Ma- E num Abesalomi, dicens qvod etiamsi liberos ejus perire contingat,in hac tamen nomen ipsius esset mansurum. Habuit enim tres mares, & unam filiam Thamaram,quemadmodum jam antè diximus: quæ Davidis nepoti Roboamo nupta, Abiam ejus successorem peperit: sicut post loco suo copiosius diceretur.

CAP. X.

Quomodo David regno restitutus feliciter vixit.

DEfuncto Abesalomo populus ejus domum quisque suam dilapsus est. Achimas verò Sadoci pontificis filius,adito Joabo, rogavit,ut sibi permitteret ad Davidem ire, nunciaturo læta omnia, qvodqve divina ope ac providentia victoriam sit consequutus. Negavit hoc Imperator, dicens: non convenire, ut antehac afferre læta solitus, nunc de morte filii regem certiorem faceret: jussitque eum ibi manere. sed vocato,Chusi,illi mandavit, ut omnia, quæ sciret, ad regem perferret. Achima verò denuo rogante,ut ipse mitteretur, victoriam tantum nunciaturus, non etiam Abesalomi mortem, passus est eum hoc facere. Is viam compendiosam ingressus soli sibi notam, Chusi antevertit.

Ἀβεσαλώμῳ δὲ αὐτοὺς τούτοις ἔσεσθαι μεγίστην. τῶν δὲ Δαβίδου στρατιωτῶν ἵνα τῶν τοσούτων μυριάδων κρατήσωσιν οἱ Δαβίδου, γνώμην τε ποιούμενοι, καὶ τὴν τῶν πολεμικῶν ἄσκησιν. φεύγοντας δὲ διὰ δρυμῶν καὶ φαράγγων, ἐπόμενοι τοὺς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς δὲ ἀπέκτεινον, ὡς φεύγοντας πολὺ πλείονας ἢ μαχομένους. ἔπεσον δὲ ὡς δυσμύριοι τότε ἐκείνης τῆς ἡμέρας. οἱ δὲ τοῦ Δαβίδου πάντες ὥρμησαν ἐπὶ τὸν Ἀβεσαλώμου. Φανερὸς δὲ αὐτοῖς ἦν τε τῷ κάλλους καὶ τῷ μεγέθους ἐγκείμενος. δείσας δὲ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἐπιβὰς τῆς ἡμιόνου τῆς βασιλικῆς ἔφευγε φερόμενος δὲ μὴ ῥύμης, καὶ ὑπὸ τῷ σείλου τῆς κινήσεως κοῦφον ὢν ἐμπλακείσης αὐτῷ τῆς κόμης τραχεῖ δένδρου μεγάλοις ἐπιπλοὺ κλάδοις ἐκτεταμένῳ, ὥρᾳ δέους ἀναχρεμᾶται. καὶ τὸ μὲν κτῆνος ὑπὸ ὀξύτητος ὡς ἐπικείμενον τὸν δεσπότην ἔτι φέρον ἐχώρει προσωτέρω. ὁ δὲ ἐκ τῶν κλάδων ἐωρεμένος κρεμάτητο τοῖς πολεμίοις. τοῦτο τις ἰδὼν τῶν Δαβίδου στρατιωτῶν, ἐδήλωσεν Ἰωάβῳ. καὶ πεντήκοντα σίκλους ἂν αὐτῷ δεδωκέναι τῷ στρατηγοῦ φήσαντος εἰ βαλὼν ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσαλώμου, οὐδ' εἰ διχιλίους ἔπειν ἐμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' ἂν διεφθάρκα μου τὸν τοῦ δεσπότου παῖδα. καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων φείσασθαί σε τοῦ νεανίσκου δεηθέντος. ὁ δὲ, κελεύσας αὐτῷ δεῖξαι ποῦ κρεμάμενον ἴδοι τὸν Ἀβεσαλώμου, πεξὸς ἐλθὼν καὶ τῆς καρδίας, ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ τοῦ Ἰωάβου νομίζοντες ὅσα, ἐν κύκλῳ παρεστῶτες τῷ δένδρου καταπατῶσι τὸν νεκρόν. καὶ τὸν μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, βάλλουσιν αὐτῷ λίθους, ὡς ἀναπληρωθήναι, καὶ τὸ χῆμα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν. σημεῖόν δὲ ἀνακλητικὸν ὁ Ἰωάβος ἀπέσχετο τοῦ διώκειν τοὺς οἰκείους στρατιώτας τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν, φειδόμενος τῶν ὁμοφύλων. ἔστησε δ' Ἀβεσαλώμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλην λίθου μαρμαρίνην δύο σταδίους ἀπέχουσαν ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα. λέγων, ὡς καὶ τῶν τέκνων αὐτῷ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ μένει τὸ ὄνομα. τέκνα δὲ ἦσαν αὐτῷ τρία μὲν ἄῤῥενα, θυγάτηρ δὲ μία θαμαρα τὄνομα, ὡς προειρήκαμεν. συνοικήσασα δ' αὐτῆς τῷ Δαβίδου υἱῶνῥοβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν Ἀβιᾶ. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν.

Κεφάλαιον ί.

Πῶς Δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως.

Μετὰ δὲ τὸν Ἀβεσαλώμου πλοῦτον, ὁ μὲν λαὸς, εἰς τὰ οἰκεῖα διεσκάρη. Ἀχιμᾶς δὲ ὁ σαδώκου δ' ἀρχιερέως υἱὸς, ἰωάβῳ προσελθών, ἐδέετο αὐτοῦ τὴν νίκην ἀπαγγέλλοντι Δαβίδῃ μηνύσαι. καὶ ὅτι τῆς παρὰ θεοῦ βοηθείας ἔτυχε καὶ προνοίας, εὐαγγελίσασθαι. καὶ τὸν μὲν οὐ προῆκεν εἰπὼν αὐτῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γεγυμνασμένον, νῦν ἀπέναγχ δηλώσοντα θάνατον τοῦ βασιλέως τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, μένειν δὲ ἠξίου. καλέσας δὲ τὸν χουσὶν, ἐκείνῳ προσέταξε τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς εἶδε, τοῦτο μηνύσειε τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ Ἀχιμᾶς πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ἐπὶ τῷ ἀγγελίαν ἀφῆναι, ὡς μόνης δὲ αὐτὸν ποιήσασθαι τῆς νίκης, ἠνυχάσειν δὲ ὡς τῆς Ἀβεσαλώμου πλοῦτος, ἐπέτρεψεν αὐτῷ τῷ πρὸς τὸν Δαβίδην ἄφιξιν. καὶ τῷ ἐπιτομωτέραν ἐμβαλὼν τῶν ὁδῶν, καὶ δὲ μόνος αὐτῷ ἐγίνωσκε, τὸν χουσὶ φθάνει. καὶ δι-

καθεζομένου ὁ δαβίδη μεταξὺ τῶν πυλῶν καὶ τοῦ περιπόντος κατ' αὐτὸν τὸν τοῦ τείχους ἀναβάντος, καὶ ἰδόντος ἀπὸ τοῦ δώματος τοῦ τείχους κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἰδόντος ἄνδρα μόνον τρέχοντα, καὶ εἶπεν ὁ σκοπὸς καὶ ἀνήγγειλε τῷ βασιλεῖ· καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· καὶ οὗτος ἄγγελος ἀγαθός ἐστιν· καὶ ἐγγίζοντος ἐγγίζοντος καὶ ἀγγέλλοντος ἀγαθά,

ita ut hoc audito univerſus populus ad ſalutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qui ex Abeſalomi exercitu cladi ſuperfuerunt, domum reverſi nuncios oppidatim dimiſerunt, admonentes qvantum beneficiorum à Davide accepiſſent, & qvomodo poſt multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuiſſent: & quam iniqvè hoc ejecto alteri regnum commiſiſſent: itaque debere eos, extincto quem elegerant, Davidem rogare, ut omiſſa ira in gratiam populum ſuum recipiat, & quemadmodum antea curam reipublicæ ſuſcipiat. De hac re crebri nuncii veniebant ad regem: isqve mox Sadoco & Abiatharo pontificibus per literas mandavit, ut principes tribus Judæ compellent, turpe illis eſſe, alias tribus ante eos in regnum Davidem reponere, maxime cum is tribulis ſit ac conſanguineus. pari modo Amaſam imperatorem eos alloqui juſſit, qui fieret, qvod cum eſſet ipſius ex ſorore nepos, exercitui non perſuaderet, ut Davidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non ſolum veniam, quæ jam contigiſſet, verum etiam univerſarum copiarum præfecturam, quam Abeſalomus ei conceſſerat. Pontifices vero tum principes dictæ tribus ſunt alloqvuti, tum Amaſam oſtenta regis pollicitatione in partes ipſius traduxerunt. Ac primum contribules Davidis incunctanter per legatos eum in regnum revocant: qvorum exemplo ſimul & Amaſæ autoritate moti cæteri Iſraelitæ & ipſi idem faciunt, atqve hæ legationes ad eum Hieroſolymis excipiendum confluebant. Sed ſingulare Judæ tribus officium extitit, qvæ usque Jordanem amnem illi occurrit. eodem præſto fuit Semeis filius Geræ, ſeqventibus mille viris è tribu Beniamitica: nec non Siba libertus Sauli comitatus quindecim filiis & ſervis viginti. Hi una cum tribu Judæ ponte ripas fluminis junxerunt, ut rex cum ſuis abſqve negocio tranſire poſſet. Ut verò ad Jordanem pervenit, ſalutatus eſt à tribu Judæ: & Semeis in pontem progreſſus, accidensqve ad regis pedes, rogabat veniam commiſſorum, utqve infenſus ſibi eſſe deſineret, neve recepta poteſtate in ſe primum animadverteret, reputaretqve id quoque, qvod erroris pœnitentia ductus, primus ipſe revertenti occurriſſet. In hunc modum ſupplicanti ac miſericordiam imploranti Abiſæus Joabi frater: Satin hoc, inquit, putas ad effugiendum ſupplicium, quod maledico in regem divinitus electum ore es commeritus? Tum rex ad eum verſus: Deſinite Sarujæ filii, neve novas turbas ac ſeditiones excitate. Sic enim vos exiſtimare volo, hanc eſſe mihi aditialem regni diem, qvamobrem juro me omnibus omnem pœnam remittere, qvi quocunque modo in majeſtatem meam peccaverunt, neque in quenquam ea de cauſa animadverſurum eſſe. tu qvoque Semei bono animo eſto, nihil de ſupplicio ſollicitus.

ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν ἀκούσαντα συνδραμεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ καταπατάσεσθαι. καὶ παῦται μὲν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. οἱ δὲ ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τῶν ἐφεδρῶν μετ' Ἀβεσαλώμου γινόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἔκαιρον, διέπεμπον κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ὧν εὐεργέτησεν αὐτοὺς Δαβίδης, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἣν ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων ἐπολέμων αὐτοὺς πολέμων παρέσχε. μεμφόμενοι δ' ὅτι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλῳ ταύτην ἐπεχείρησαν. καὶ νῦν τεθνηκότος τοῦ καταστησαμένου ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, παρακαλοῦσι Δαβίδην, παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς, ἀνοικείως ἣ πρὸς αὐτοὺς ἔσχεν. τῶν ἣ πραγμάτων, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον πεπείσθαι πρέπειν τὴν βασιλείαν ἀπολαβόντα. ταῦτα μὲν οὖν συνεχέστερον ἀπηγγέλλετο τῷ Δαβίδῃ. πρέσβεις δὲ οὐδὲν ἧττον ἔπεμψε πρὸς Σάδωκον καὶ Ἀβιάθαρον τοὺς ἀρχιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι τῆς Ἰούδα φυλῆς διαλεχθῶσιν, ὡς αἰσχρόν ἐστιν αὐτοῖς, ἄλλας φυλὰς πρὸ ἐκείνης Δαβίδην χειροτονῆσαι βασιλέα, καὶ ταῦθ' ὑμῶν συγγενῶν ὄντων, καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρωμένων. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ Ἀμεσσᾶ τῷ στρατηγῷ προσεπαίειν αὐτοὺς λέγειν, ὅτι τῆς ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτοῦ μὴ πείθει τὸ πλῆθος Δαβίδῃ τὴν βασιλείαν ἀποδοῦναι. προσδοκᾶν ἣ παρ' αὐτοῦ, μὴ διάλλαγὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἤδη γεγονυῖαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπαντῶντος τοῦ λαοῦ στρατηγίαν διὰ αὐτοῦ καὶ ἀδεσπότου παρέξειν. οἱ μὲν δὴ χειροτονῆς, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθησαν. ἃ ἣ τὸν Ἀμεσσᾶν ἔπεισαν τὸ φῶς τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἶναι τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ φρονοῦσι. καὶ πείθει γε τὴν φυλήν, πρεσβεῖον πέμψαι πρὸς Δαβίδην πρέσβεις, παρακαλοῦντας εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ ἰσραηλῖται, πρεσβευσαμένου τοῦ Ἀμεσσᾶ. τῶν μὲν πρέσβεων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα παρεγίνοντο. πάντας ἣ τοὺς ἄλλους ἔφθασεν ἡ Ἰούδα φυλὴ πρὸς τὸν Ἰορδάνου ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ ὁ γήρᾳ πᾶς Σεμεΐας, μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, οὓς ἐκ τῆς Βενιαμιτῶν φυλῆς ἐπήγετο. καὶ Σιβᾶς ἣ ἀπελεύθερος Σαούλου, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πεντεκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μετ' οἰκετῶν εἴκοσι. οὗτοι σὺν τῇ Ἰούδα φυλῇ τὸν ποταμὸν ἐγεφύρωσαν, ἵνα ῥᾳδίως διάβῃ μετὰ τῶν ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην, παρῆσαν μὲν αὐτὸν ἡ Ἰούδα φυλή. πρεσβεῖται δ' ἀναβαὶς ἐπὶ τὰ γέφυρα Σεμεΐας, καὶ κατασχὼν αὐτοῦ τοὺς πόδας, ἐδεῖτο συγγνώμης περὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, ἐμὴ μνησθῆναι πικρὸν αὐτῷ, μηδὲ τοῦτον πρῶτον ἡγήσασθαι τὴν τιμωρίαν ἐν ἐξουσίᾳ νομίζοντα. λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη πρῶτος ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν ἐαυτοῦ δέησε. τοῦτον ἣ ἀνιδεολοιῶτος αὐτοῦ καὶ οἰκτιζομένου, ἀβεσσαῖος ὁ Ἰωάβου ἀδελφός, Διὰ τοῦτο οὖν εἶπεν οὐ τεθνήξῃ βλασφημήσας τὸν τοῦ θεοῦ καταχειρισθέντα βασιλέα; Δαβίδης δ' ὅτις ἐφθείς εἰς αὐτὸν, οὐ παύσεσθ' εἶπεν ὦ σαρυΐα παῖδες. μὴ κινήσητε πάλιν ἡμῖν καινὰς ὅτι ταῖς πρώταις ταραχὰς καὶ στάσεις. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι σήμερον ἄρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφίεναι τὰς κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ μηδένα τῶν ἁμαρτώντων ἐπεξελθεῖν. οὗτε εἶπεν ὦ Σεμεΐα, θαῤῥεῖ. καὶ δείσας μηδὲν ὡς τεθνηξόμενος. ὁ ἣ, προσκυνήσας αὐτὸν προῆλθ. ἀπ-

At ille, adorato rege, cœpit eum præcedere.

ἀπήντησε δ' αὐτῷ καὶ ὁ σιβὰ ἡωνὸς μεμφίβοσθ-
ου ῥυπῶντά τε καὶ ἐσθῆτα πεπεισμέν-
ον, καὶ τὴν κόμην βαθεῖαν καὶ κατημελημένην ἔχων. μὴ γὰρ τοῦ δα-
βίδου φυγόντος, οὔτε ἀπεκείρατο λυπούμε-
νος, οὔτε πλύνας ἐσθῆτα, παραχράνας αὐτῷ συμφορὰν ταύ-
την ὅτι τῆς βασιλέως μεταβολῆς. διεβέβλητο δ' καὶ
ὑπὸ τοῦ ἰδίου οἰκέτου πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀσπα-
σαμένου δ' αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, ἤρξατο πυν-
θάνεσθαι, τί δή ποτ' οὐ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινωνὸς
τῶν τῆς φυγῆς, ὁ δ' ἀδίκημα εἶπεν ἔλεγχον εἶναι σιβᾶ. κε-
λεύσαντος γὰρ ἑτοιμάσασθαι τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον
τὸν ἐφρόντισεν, ἀλλ' ὥσπερ ἀνδραποδώδους τινός, οὕτως
παρήκουσεν. εἰ μὲν γάρ τι καὶ τὰς βάσεις εἶχον ἐρρωμένας,
οὐκ ἂν ἀπελείφθην σου, χρῆσθαι πρὸς τὴν φυγὴν ταύ-
της δυνάμενος. οὐ τοῦτο δ' μόνον ἠδίκησέ μου τὴν
πρὸς σὲ θεραπείαν εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ προσδιέβαλε,
καὶ διεφθείρατο κακουργῶν. ἀλλ' οἶδα, ὅτι τούτων
οὐδὲν ἡ ἀλήθεια ἰσχύειν τε βούλεται, καὶ τὸ θεῖον ἀγαπῶσα.
μείζονα γὰρ κινδυνεύσεις παθεῖν ἐπὶ πᾶσιν ὧν ἐμοῦ
καὶ τῆς ὅλης ἡμῶν γῆρας ἐφειλούσης εἰς ἐκεῖ-
να ἀπολωλέναι, οὐ μέτεστι καὶ χρῆσθαι ἐμοῦ, τοσ-
μάλιστα πάντων ἐκείνων λήθην πεποιημένος, ὅτ' ἐξου-
σίαν τῆς ἐπὶ τὰ αὐτῶν τιμωρίας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον
δ' ὄντ' ἔκρινας ἐμὲ καὶ ὅτι τῆς τροφῆς ἔσχες ὁσημέ-
ραι, καὶ οὐδὲν ἀπέλειπον τῶν συγγόνων δ' μάλιστα τι-
μωμένου. ταῦτ' εἰπόντος, οὔτε τὸν μεμφίβοσθον ἐγὼ
κολάζειν, οὐδ' ὡς καταψευσάμενον τὸν σιβᾶ δικά-
ζειν. ἀλλ' ἐπεὶ μοὶ δ' σιβᾶ ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χα-
ρισάμενος φησὶν αὐτῷ συγγινώσκειν ὑπῆρχεν, τῆς
οὐσίας αὐτῷ τὸ ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ δ'
μεμφίβοσθος, πάντ' ἐκέτω μοὶ εἶπεν ὁ σιβᾶς, ἐμοὶ
δ' ἀπόχρη τε, σὲ τοῦ βασιλέως ἀπολαβεῖν. βεέρζε-
λλον δ' τὸν γαλααδίτην ἄνδρα μέγαν καὶ καλὸν, καὶ
πολλὰ παρεσχημένον ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτῷ, δα-
βίδην τὸ πρόπεμψαντα μέχρι τοῦ ἰορδάνου, παρε-
κάλει συνελθεῖν ἕως τῶν ἱεροσολύμων. ξενοπομπῆ-
σειν γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς πατρὸς ἐπιμελεῖ-
σθαι, καὶ προσοίσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ δ' πάθῳ τῶν οἰ-
κοι παρητεῖτο τοῦ μετ' αὐτοῦ βασιλεῖ, καὶ τὸ γῆ-
ρας λέγων οὐ τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν ὡς τε ἀπολα-
βεῖν τῶν ἡδέων, εἰς ὑγδοήκοντα ἔτη προβεβηκότ-
α, ἀλλ' ὡς τε καταλύσεως ἤδη καὶ ταφῆς προνοεῖν, ὅπ-
ως τούτῳ ἡξίου βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ'
ἐπιθυμίαν ἀπολαῦσαι. οὔτε δ' τροφῆς οὔτε ποτῶ συνε-
ίναι δ' τὸν χρόνον. ἀπηκηκλεῖσθαι δ' αὐτῷ καὶ τὰς
ἀκοὰς ἤδη πρὸς αὐλῶν ἤχους καὶ μέλη τῶν ἄλλων ἐρ-
γάνων ὅσα πρὸς βασιλεῦσι πέφυκε τοὺς ἐνδιαιτω-
μένους. οὕτως δ' λιπαρῶς δεομένου, σὲ μὲν ἔφη,
ἀπολύω, τὸν δὲ ἀχίμανον υἱὸν, ἄφες μοι, πάντων δ'
αὐτῷ μεταδώσω τῶν ἀγαθῶν. καὶ βεέρζελλος μὲν
καταλιπὼν τὸν υἱὸν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασι-
λέα, καὶ πάντων ἐπεύξάμενος αὐτῷ τέλεων ἐκ
τῆς ψυχῆς, οἴκαδε ὑπέστρεψεν. παραγίνεται δ' εἰς
γαλγαλα δαβίδης, τῷ λαῷ παντὸς ἤδη τὸ ἥμισυ πε-
ρὶ αὐτὸν ἔχων, καὶ τοῦ ἰούδα φυλοῦ. ἀφικνοῦνται
δ' εἰς γαλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας πρῶ-
τοι, μετὰ πολλῆς πληθύος, καὶ τοῦ ἰούδα φυ-
λοῦ κατεμέμφοντο λαθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσιν,

A Post hæc Memphibosthus Sauli nepos ei venit
obviam, sordidatus & promisso ac neglecto ca-
pillitio. ex quo enim rex profugerat, neque co-
mam totondit, neque vestem purgavit, cala-
mitatem ejus non secus quàm propriam fe-
rens: ad hæc à suo procuratore apud regem fal-
so delatus fuerat. Is post salutatum & adora-
tum regem interrogatus ab eo, qua de causa,
B non simul exisset, socius fugæ futurus: respon-
dit Sibam esse in culpa. Hunc jussum parare ad
profectionem necessaria, verba sua non aliter
quàm alicujus mancipii contempsisse. alio-
quin, inquit, si pedibus integris fuissem, &
ad profectionem his uti potuissem, nunquam
abs te relinqui passus fuissem. Nec contentus
meam erga te domine, pietatem impedisse, in-
super malitiosè ac mendaciter me detulit. Sed
C bene novi, quòd tua prudentia tales calumnias
non admittat: quum sis justus, & Deum ac ve-
ritatem, cui tantopere studes, diligas. Cum e-
nim in gravissimis periculis avi mei tempori-
bus versatus sis, liceretque tibi de tota fami-
lia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua
bonitas est ac modestia, omnes acceptas injuri-
as oblivioni tradidisti, recenti etiam tum
D earum memoria summam potestatem assecu-
tus. præterea in amicorum ordinem allectum,
& mensæ tuæ quotidianum convivam adhi-
bitum, nihilo deteriore conditione quam u-
num, quem è maximè necessariis apud te esse
voluisti. his auditis neque Memphibosthum
punire libuit, neque an Siba calumniator fue-
rit cognoscere. sed præfatus cuncta se ejus bo-
na Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimi-
E diæ partis restitutionem promisit. Tum Mem-
phibosthus: Habeat sibi totum Siba, mihi sa-
tis est te in tuum regnum restitutum esse. Ber-
zellæum deinde Galaditam virum magnum ac
bonum, cujus benignitate belli tempore ad-
jutus fuerat, deducentem se Jordanem usque
rex rogavit, ut simul Hierosolyma proficisce-
retur: pollicitus eum parentis loco se habitu-
F rum, nihilque illi defore quo extremæ ejus æ-
tati refovendæ sit opus. at ille excusavit, rem
domesticam convictui regio præferens: dicens
se jam octuagenarium non posse regiis volu-
ptatibus perfrui, jam de absolvendo extre-
mo vitæ actu & sepultura sollicitum: rogans-
que, ut sibi cum bona regis gratia liceat suo
more domi vivere: quandoquidem jam per
G ætatem non amplius ullam è potu, aut cibo
voluptatem capiat, & aures obturatas habeat
ad sonos tibiarum cæterorumque instrumen-
torum, quibus aulici regii se oblectare so-
lent. Quo ita instanter rogante: Te, inquit,
dimitto: hunc verò Achimanum filium me-
cum abire sinito. Omnium enim bonorum
meorum particeps erit. Tum Berzellæus re-
licto filio, & adorato rege, omnisque fausta illi precatus, domum est reversus. David
autem Galgala pervenit, jam dimidium totius populi circa se habens, & Judæ tribum
integram. Eo venerunt ad illum primores ejus regionis, sequente magna hominum
multitudine: incusabantque Judæ tribum, quod insciis cæteris ad regem se contulisset,

cui omnes simul unanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Judæ rogabant, ut æqvo animo ferrent, qvòd præventi essent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qva devinctum sibi ferventioribus studiis prosequerentur. neqve enim se hac de causa ulla munera accepisse, ut merito ægrè ferre debeant, serius se ad illum perveniſſe. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum principes: Demiramur, inqviunt, fratres, qvod regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac si non omnium nostrum cognatus sit habendus, qvem omnibus nobis ex æquo Deus præesse voluit. ergo cùm totus populus undecim partes habeat, vos unicam, tantoqve potiores simus, præter æqvum feciſtis, qvod
2. *Reg.* 20. nobis nescientibus ad regem veniſtis. In hac principum altercatione exortus est vir qvidam malus ac seditiosus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qvi sublata voce in medio multitudinis exclamavit: Non est nobis pars apud Davidem, nec hæreditas apud Jessæi filium: Simulque cornicine jusso canere bellicum, omnes relicto Davide illum sunt secuti, sola Judæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus. Ubi concubinis, cum quibus filius Abesalomus congressus fuerat, in alias ædes traductis, omnia benignè, ut antè, administrari jussit, ipse verò posthac non amplius eis est usus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Joabi fuerat: jussitqve, ut collectis, quantis posset, è tribu Judæ copiis post triduum ad se veniret, ut eum tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Qvo ad colligendum militem profecto, qvum in ea re occupatior mature non rediret: tertia die rex Joabo dixit, non esse in rem publicam dilationem Sabæo concedi: ne forte instructior factus plus damni det, plusque exhibeat negotii, qvam modo Abesalomus exhibuisset. Non est, inqvit, ulterius expectandum, sed cum his, quæ nunc ad manum sunt, copiis, & sexcentorum cohorte, cum Abisæo fratre hostem persequere: & ubicunque illum adeptus fueris, da operam, ut prælio decernatur: & cave, ne occupatis munitis urbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Joabus nihil cunctatus paruit, & assumpto fratre ac cohorte, reliquisque, qui tum Hierosolymis aderant militibus, contra Sabæum raptim exercitum ducit. Cumque Gabaonem, qvi vicus quadraginta stadiis à Hierosolymis abest, perveniſſet, obviam ei factus est Amasa magnum exercitum adducens. Ibi Joabus thorace munitus: accinctusq; gladio, accedente ad complectendum Amasa, de industria gladium sibi è vagina elabi passus est: eoqve mox à terra sublato, & altera manu barba Amasæ ceu deosculandi prehensa, improviso ictu ventrē ei perfodit, hominemq; confecit: facinus sanè impium,

A ὡς δεῖν ἐμοῦ πάντας μιᾷ γνώμῃ πειθεσθαι τῷ ὑπάντησιν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς ἰούδα φυλῆς, μὴ δυσχεραίνειν αὐτοὺς ἠξίουν προληφθέντας. καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον προνοήμονες, καὶ σπεύδοντες φθάσαι. οὐ μὴν τοι γε διὰ τὸ προελθεῖν δῶρά λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν' ἔχωσιν εἰπεῖν τούτῳ δυσφορεῖν, ὕστεροι πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες. ταῦτα τῶν τῆς ἰούδα φυλῆς ἡγεμόνων εἰπόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες, οὐκ ἠσύχασαν. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔφασαν ὦ ἀδελφοὶ, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῶν ἀποκαλοῦντας μόνον συγγενῆ τὸν βασιλέα. ὁ γὰρ τῶν ἁπάντων ἐξουσίαν ὡς θεοῦ λαβών, πάντων ἡμῶν εἶναι συγγενὴς κρίνεται. καὶ διὰ τοῦτο μὲν λαὸς ἅπας ἔνδεκα μοίρας ἔχει, μίαν δ' ἡμεῖς. καὶ πρεσβύτεροι ἐσμὲν, καὶ οὐκ ἐπαινοῦσι δίκαια κρύφα καὶ λεληθότως ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα. τοιαῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, αἴρει τις πονηρὸς, καὶ τότε χαίρων, ὄνομα σαβαῖος, υἱὸς βοχορέου τῆς βενιαμιτιδος φυλῆς, πρὸς B C ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν, οὐτ' ἔχει τις ἡμῶν μοῖραν δαβίδου μοίρας, οὔτε κλῆρον παρὰ τὸν ἰεσσαίου παῖδα. καὶ μὴ τοὺς λόγους σαλπίσωμεν κέρατι, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν ἐκείνῳ, δαβίδην καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ ἰούδα φυλὴ, καὶ κατέσπευσεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις βασίλειον. καὶ τὰς μὲν παλλακὰς, αἷς ὁ υἱὸς αὐτοῦ συνῆλθεν ἀβεσαλωμος, D εἰς ἄλλον μετῴκισεν οἶκον, πάντα προστάξας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ἐπιτήδεια τοῖς ἐπιμελουμένοις, αὐτὸς δ' οὐκ ἐναλινιάζεν αὐταῖς. ἀποδείκνυσι δὲ καὶ τὸν ἀμεσσὰν στρατηγὸν, καὶ τῷ πάλιν αὐτῷ ἐφ' ἧς ἰωαβος ἦν διδωσιν. ἐκέλευσε δὲ στρατιὰν ὅση δύναται συναγαγόντα ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, μὴ ἡμέρας τρεῖς, ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα φόβους αὐτῷ πᾶσιν τῇ δυνάμει, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα τὸν υἱὸν βοχορέου. ἐξελθόντος δὲ E ἀμεσσᾶ, καὶ πρὸς τὴν ἄθροισιν τῆς στρατιᾶς βραδύναντος, ὡς οὐκ ἐπανήει, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰωαβον ἔλεγεν, ὅτι ἐναγὲς σύμφορον ἀνοχὴν τῷ πολεμίῳ διδόναι. μὴ γινόμενον ἐν τελείοις φόβοις, μειζόνων κακῶν καὶ πραγμάτων αἴτιον ἡ ἀβεσαλωμος αὐτοῖς κατέσχηται. μὴ πρόῃμαι τοίνυν ἐπὶ μηδὲν ἀλλὰ τὴν οὖσαν φοβερὰν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μετὰ ἀδελφοῦ σου, δίωκε τὸν πολέμιον. καὶ ὅπου F ποτ' ἂν αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, πειρᾶσθαι συμβαλεῖν. παρῄνεσαν δὲ αὐτὸν φθάσαι, μὴ πόλεις ἐχυρὰς καταλαβόμενον, ἀγῶνας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἰδρῶτας παράσχῃ. ἰωαβος δὲ οὐκ ἐπὶ μέλλειν ἐκέλευεν. ἀλλὰ τὸν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους παρέλαβε, καὶ ὅση λοιπὴ δύναμις ἦν ἐν ταῖς ἱεροσολύμοις ἕπεσθαι κελεύσας, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὸν σαβαῖον. ἤδη δ' ἐν γαβαων, κώμῃ δέ ἐστιν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα τεσσαράκοντα τῶν ἱεροσολύμων, γενομένῃ, πολλὴν ἀμεσσᾶ δύναμιν ἀγαγόντι, ἀπήντησεν αὐτῷ. προῆλθον δὲ μάχαιραν, καὶ θώρακα ἐνδεδυμένος ἰωαβος, προσιόντος ἀσπάσασθαι δὲ ἀμεσσᾶ, φιλοτέχνως τῷ μαχαίρᾳ αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐπέσησεν ἐκπεσοῦσαν. βασάσας δὲ αὐτῷ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὴν ἀμεσσᾶ ἐγγὺς γενόμενον ὡς καταφιλήσων τοῦ γένειου λαβόμενος, οὐ προσιδόμενον εἰς τὸν γαστέρα πλήξας ἀπέκτεινεν, ἔργον διαπραξάμενος παντελῶς ἀνόσιον,

ἀγαθὸν

ἀγαθὸν νεανίαν συγγυμῆ κ, μηδὲν ἀδικήσαντα ζηλοτυπήσεις τῆς στρατηγίας κ τῆς ὑφ' τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν ἰσοτιμίας. Διὰ ταυτὶν γὰρ τὴν αἰτίαν κ τὸν Ἀβέννηρον ἐφόνευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτῷ τὸ ὑφηγούμενον πρόφασις ἦν πρεπὴς εὐγνώμονι δόξαι ποιεῖν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ δικαίως νομίζεσθαι. Ἐπὶ δὲ Ἀμεσσαῖ φόνῳ οὐδὲν τοιοῦτον ἔσχε προφάσεως. ἀποκτείνας γὰρ τὸν στρατηγὸν, ἐδίωκε τὸν σαβαῖον καταλιπὼν ἕνα πρὸς τῷ νεκρῷ, βοᾶν ἐπιτελάμενον πρὸς τὸν στρατὸν, ὅτι τὰ ὀφθησόμενα μὲν ἀμεσσᾶς δικαίως, καὶ μετ' αἰτίας κολαζόμενον· εἰ δὲ φρονεῖτε τὰ τοῦ Βασιλέως, ἕπεσθε αὐτῷ τῷ στρατηγῷ ἰωάβῳ, καὶ ἀδελφοῦ τοῦ τότε ἀδελφῷ κ μόρου ἄξιον σώματος ὀφθησόμενα τὴν ὁδόν, καὶ πάντες δὲ πλήθους ἐπ' αὐτὸ συρρέοντος, κ ὅλα ὄχλου φιλῆ, ἐθαύμαζον πλέον ἑστάμενοι, βασίους ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, καὶ κομίσας τι χωμὸν ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, τίθησιν αὐτὸ ἐκεῖ καὶ καλύπτει ἱματίῳ. τοῦτο γνωσθὲν, πᾶς ὁ λαὸς ἠκολούθησε τῷ ἰωάβ. διώξαντι δὲ αὐτῷ διὰ πάσης τῆς ἰσραηλιτίδος χώρας τὸν σαβαῖον, δηλοῖ τις ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγομένην. ὡς δὲ ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ προσκαθῆσαι τὴν πόλιν, καὶ χαράκωμα περὶ αὐτὴν πηξάμενον, ἐπορεύοντο ἐκέλευσε τοῖς στρατιώταις τὰ τείχη, καὶ καταβάλλειν αὐτά. μὴ δεξαμένων γὰρ αὐτὸν τῶν ἐν τῇ πόλει, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διετέθειτο. γύναιον δέ τι σῶφρον καὶ σοφὸν, ἐπὶ ἐσχάτοις ἤδη τῷ πατρίδα κινδύνῳ θεασάμενον, ἀναβὰν ἐπὶ τὸ τεῖχος, προσκαλεῖται διὰ τῶν ὁπλιτῶν τὸν ἰωάβ. προσελθόντος δὲ ἤρξατο λέγειν. ὡς ὁ θεὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἀποδείξειεν, ἵνα τοὺς πολεμίους τοὺς ἑβραίων ἐξαίρωσι καὶ παρέχωσιν αὐτοῖς εἰρηνεύειν ἁπάντων. σὺ δὲ ἀσεβάζεις μητρόπολιν ἰσραηλιτῶν καταβαλεῖν κ πορθῆσαι, μηδὲν ἐξαμαρτοῦσαν. ὁ δὲ ἤκουεν μὲν εὐχεσθαι τὸν θεὸν αὐτῶν διαμένειν. αὐτὸς δ' ἄτοπα ἔχειν εἶπεν, ὡς μηδένα τοῦ λαοῦ φονεῦσαι, ἀλλ' ὅπως πόλιν ἐξελεῖν βούλεται πολεμίαν. λαῶν μὲν γὰρ αὐτῶν τὸν ἀντάρτην τοῦ βασιλέως πρὸς τιμωρίαν σαβαῖον υἱὸν Βοχορίου, παῦσαι τῆς πολιορκίας κ τὴν στρατιὰν ἀπάξειν. ὡς δ' ἤκουσεν ἡ γυνὴ ὑφ' ἡδονῆς ἰωάβ, μικρὸν ὑπισχνεῖται δεήσεσθαι, τοῦ δὲ κεφαλὴν δ' ἡσθῆναι αὐτῷ φιλοφρονήσασθαι τὸν πολεμίου, καταβαίνει πρὸς τοὺς πολίτας, καὶ βούλεται, εἰπεῖν, καλοὶ κακῶς μὴ τέκνων ἀπολέσθαι καὶ γυναικῶν ἕνεκεν ἀνθρώπου πονηροῦ κ μηδὲ πάνυ ἐπιφανοῦς, κ μᾶλλον ὑπὲρ ἀντὶ δαβίδ τοσοῦτ' εὐεργετήσαντος ὑμᾶς βασιλέως, καὶ πρὸς δύναμιν τοσαύτην κ τηλικαύτην αἰτιωμένων μίαν πόλιν, πείθει, τοῦ κεφαλὴν ἀποτεμόντας τοῦ σαβαῖ, δόλῳ ταύτῃ εἰς τὸ ἰωάβ στράτευμα. τοῦτο γνόμενον σημάνας ἀναχλητικὸν ὁ τοῦ βασιλέως στρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. καὶ ὑφηγούμενος εἰς ἱεροσόλυμα, πάντας ἀποδείκνυ) πάλιν τοῦ λαοῦ στρατηγός. καθίστησι δὲ κ βαναίαν ὁ βασιλεὺς ὅπὶ τῶν σωματοφυλάκων Ϛ τ ἑξακοσίων, ἀφόρμων δ' ἐπίταξεν ὅπὶ τῶν φόρων, κ σαβάδην Ϛ ἀχίλαον, ὅπὶ τῶν ὑπομνηματογράφων, σύσιον δὲ γραμματέα, σάδωκον δὲ Ϛ ἀβιαθάρην, ἀπέφηνεν ἱερεῖς. μὴ δὲ παῦται τ χώρας λιμοῦ φθειρομένης, ἱκέτευσε δαβίδης τ θεὸν, ἐλεῆσαι τὸν λαὸν, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῷ καὶ τὴν ἴασιν φανερὰν ποιῆσαι τ νόσου. τῶν δὲ θεσφάτων ἁπάντων βούλεται τὸν θεὸν εὐσεβείας τυχεῖν τοὺς γαβαωνίτας, οὓς σαοὺλος ὁ βασιλεὺς ἀποκτείνας ἠσέβησεν ἐξαπατήσας,

A qvod bonum & cognatum juvenem immerentem propter æmulationem summæ præfecturæ & regiæ gratiæ sustulit. Hac enim de causa jam ante Abeneri qvoqve cædem perpetraverat. Sed illud facinus propter honestum prætextum fraternæ ultionis dignius venia videbatur: in Amasæ vero cæde nihil tale habuit qvod prætenderet. Cæso autem imperatore, pergebat ad Sabæum debellandum, uno relicto apud B cadaver. hunc jussit proclamare ad exercitum, Amasam jure cæsum meritas pœnas dedisse: qvi vero partes regis foverent, Joabum & fratrem Abisæum ejus duces seqvi debere. Jacente vero in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & ut fieri solet cum admiratione circumstante, custos translatum illud in villam qvandam longe à via remotam deposuit, & veste C contexit: qvo facto, omnes Joabum sunt secuti. Is qvum per totam Israeliticam regionem Sabæum esset persecutus, indicio cujusdam cognovit, eum esse in munita qvadam urbe, nomine Abelmachea. qva obsessa & circumvallata, jubet militem muros ejus suffodere & evertere: valde enim irascebatur, qvod portas ei clausissent. Mulier autem qvædam honesta & prudens, D videns patriam in extremo periculo, conscensis mœnibus Joabum per milites ad colloqvium evocat. qvi postqvam processit: Deus, inqvit, reges & imperatores creat, ut deletis Hebræorum hostibus in pace Israelitas contineant: tu vero nulla in re læsus, primariam Israelitarum urbem expugnatum venisti. Tum ille abominatus ejus verba, & meliorem sibi mentem precatus, negavit se vel unum è plebe occisum cu- E pere, tantum abesse, ut urbem tam egregiam excisam velit: & si ad supplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, regi rebellis, omissa oppugnatione, confestim se deinde exercitum abducturum. His auditis, mulier Joabum rogat, ut paulisper sustineat, pollicita illi caput hostis statim è mœnibus dejiciendum: moxqve ad cives reversa: Vultis, inqvit, mali male perire cum liberis ac conjugibus propter hominem malum F & ignotum, eumqve pro Davide, cujus tanta in vos extant beneficia, regnare, & unam hanc urbem tam valido exercitui resistere? Qvibus rebus persvasi, præciso capite Sabæi, ad milites Joabi hoc dejiciunt: confestimqve signo receptui dato, dux obsidionem solvit: & Hierosolyma reversus denuo universis copiis imperator præficitur. Banajas qvoqve satellitibus & sexcentorum cohorti à rege præponitur; Adoramus G qvæstor tributis recipiendis constituitur. Sabathes & Achilaus Commentariensium fiunt principes. Susa scribis præpositus, pontificatus qvoqve Sadoco & Abiatharo manst.

Post hæc fame regionem premente, rex supplex à Deo petiit, ut populum miseratus causam atqve remedium tanti mali ostendere dignaretur. Responsum est per prophetas, postula- XII. 2. Reg. 21.
re Deum, ut Gabaonitæ vindicentur, qvos Saulus rex deceptos præter jus & fas interfecerat,

& jusjurandum, qvod illis olim Jesus imperator & senatus juraverat, violaverat. Qvamobrem si Gabaonitis pro cæsis civibus pœnas, qvas ipsi voluerint, exigere permittat rex, fore, ut placatus Deus populum è præsenti calamitate eximat. qvod posteaqvam ex prophetarum relatione compertum est, accitis Gabaonitis, percontatus est, qvid à se peterent: qui cum septem è Sauli progenie deposcerent ad supplicium, rex perqvisitos eis tradidit, Memphibostho tamen Jonathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, ut libitum est, in eos animadverterunt: confestimqve pluente Deo, terra, posito squalore, ad pristinam felicitatem rediit, populusqve copia rerum, ut ante, fruebatur. Aliqvanto post rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis congressus, dum victos avidius persequitur, ultra cæteros solus est longius provectus. hunc jam lassulum conspicit Acmon, filius Araphi, unus è gigantum sobole, indutus loricam circulis confertam, & lanceam gerens trecentos siclos pendentem, accinctusqve gladio: & conversus è fuga haud dubie confecisset regem, ni Abisæus Joabi frater repente superveniens eum protexisset jam prostratum, & hostem trucidasset. quo regis periculo graviter commotus est exercitus, & duces jurejurando eum devinxerunt, ne in posterum cũ aliis interesset prælio, ne si propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate, qvam ex ipsius administratione percipiebat, orbaretur. Cumqve post hanc pugnam Palæstini ad Gazam urbem convenissent, rex quamprimum hoc cognovit, exercitum contra eos confestim ire jussit, in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita, meruit Sobacchis Chettæus, unus è fortissimis Davidis militibus. complures enim, qui se de gigantum genere jactabant, & viribus eximiis insolescebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ, qvam tunc Hebræus de hoste reportavit. Redintegrantibusqve bellum Palæstinis, & novo exercitu in eos misso à rege, optime se gessit Nephanus cognatus ipsius. singulari enim certamine cum fortissimo Palæstinorum congressus, occiso illo, effecit, ut reliqui terga verterent: multiq; hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo post rursum castra metati sunt ad qvoddã oppidum non procul Hebræorum finibus: fuitq; in eo exercitu vir statura cubitorum sex: cui seni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Jonathas Samæ filius solus se opposuit, stratoq; adversario, maximũ momentum ad victoriam attulit, & ipse fortissimi viri laudẽ retulit. nam & hic barbarus oriundũ se à gigantibus jactabat. Hoc prælium cum gente fuit ultimum, non ausa postea se contra Israelitas movere. Cæterum David perfunctus jam bellis ac periculis, & in altissima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentisqve musicis comparatis, docuit Levitas ad pulsum eorum laudes Dei decantare, tam sabbatis diebus, qvam in cæteris festivita-

2. Reg. 22.

καὶ τὰς ὅρκους αὐτοῖς, ὃς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας. ἐὰν τοίνυν δίκλεις δῶ αὐτοῖς βουλομένοις οἱ γαβαωνῖται λαβεῖν ὑπὲρ τῶν ἀνῃρημένων ταύτην αὐτοῖς ὠφέλειαν, ἀμαλλαγήσεσθαι, καὶ τὸν θεὸν ἀπαλλάξειν τῶν κακῶν ἐπηγγέλετο. ὡς οὖν ταῦτα ἔμαθεν τῶν προφητῶν ἔμαθεν ὅτι ζητεῖν τὸν θεὸν, μεπεμπτὰς τοὺς γαβαωνίτας, καὶ τίνων βούλονται τυχεῖν, ἐπηρώτα. τῶν δὲ ἑπτὰ ἡμῖν δοθῆναι ἀξιούντων πρὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, μεμφόμενος φειδομένου δὲ ἰωνάθου παιδός. ὠφελαβόντες δὲ οἱ γαβαωνῖται, τοὺς ἄνδρας ὡς ἐβούλοντο σκολάσαν. ἤρξατο δὲ ὑπὸ περιχεῖμα ὁ θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς γονὰς καρπῶν ἀναπαλῶν ἀπολύσας δ' πρότερον αὐχμῷ, καὶ πάλιν εὐθηνησεν ἡ τῶν ἑβραίων χώρα. στρατεύει δὴ μετ' οὐ πολὺ χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐπὶ παλαιστίνους, καὶ συμβαλὼν μάχῃ αὐτοῖς, καὶ τρεψάμενος, ἐμονωθη διώκων. καὶ γυμνωθεὶς ἔπλυτος, ὥφθη ὑπό τινος τῶν πολεμίων, ἀκμὴν μὴν τοῦτο, ἀράβιος ὁ παιδός. ἔτος ἦν μὴν ὁ ἀπόγονος τῶν γιγάντων, ἔχων δὴ καὶ ξυστὸν, ὃ τὴν λαβὴν σιδήρεον ἔσθ' μὴν, τριακοσίους σίκλους, καὶ θώρακα ἁλυσιδωτὸν, καὶ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ἐπιστρέφεις ὡς ἀποκτενῶν τὸν τῶν πολεμίων βασιλέα, παρεῖτο δὲ ὑπὸ τοῦ κόπου. ἐπιφανεὶς δ' ἐξαίφνης ἀβεεσσαῖος ἰωάβου ἀδελφὸς, τὸν βασιλέα μὴν ὑπεξέπεμψε θεῖσας κέμμυον, ἀπέκτεινε δὲ τὸν πολέμιον. ἐώγκε δ' ὅτι τοῦ παρεληλυθότος κινδυνεῦσαι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος, καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸν μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ δι' ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν παίδων τὸ δεινῶν, στερήσῃ τὸν λαὸν τῶν δι' αὐτὸν εὐημερῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, καὶ ὅσων ἔτι μέλλει τυγχάνειν χρόνον. συνελθόντων δὲ τῶν παλαιστίνων εἰς γαζάραν πάλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἔπεμψεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιὰν ἡγήσεσθαι δὲ τότε καὶ σφόδρα εὐδοκίμησεν σοβαχὶς ὁ χεττᾶος, εἷς τῶν περὶ δαβίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τῶν ἀσχημόνων γεγόνεις τοὺς γιγάντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονοῦντας, οἵτινες τότε νικῆς τοὺς ἑβραίους ἐλπίσαντες. καὶ μετ' ὀλίγον τὴν ἥτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ παλαιστῖνοι, καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς δαβίδου πέμψαντος, ἡγήσεται νεφαὶ ὁ συγγενὴς αὐτοῦ. μονομαχήσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ τῶν παλαιστίνων ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε. πολλοί τε αὐτῶν ἀπέθανον μαχόμενοι δραπέται δὲ ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν πρὸς τῇ πόλει τῶν ἑβραίων χώρας οὐκ ἄπωθεν. ἦν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν δακτύλους δὲ ὃ ἑκατέρου τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν, ἕνι πρὸς ἑστέρως εἶχε τῆς φύσιν. οὗτος οὖν ἐπεμφθέντος ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ δαβίδου στρατιᾶς, πάντων μονομαχεῖν ἰωνάθης ὁ σεμᾶ υἱός. ἀνεῖλε τε αὐτὸν, καὶ τὸ ὅλης νίκης ῥοπὴ ἠνέγκατο. καὶ ἦν δὲ ὁ παλαιστῖνος ὑψηλότατος τῶν γιγάντων λόγου εἶναι. μὴν ταύτῃ τῇ μάχῃ, οὐκ ἐπὶ τοῖς ἰσραηλίταις ἐπολέμησαν. ἀπήλλαγμένος δ' ἤδη πολέμων ὁ δαβίδης καὶ κινδύνων, ὑμνῳδίας λαβὼν τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ᾠδὰς εἰς τὸν θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρα ποικίλα. τὰς μὲν γὰρ τριμέτρους, τὰς δὲ πενταμέτρους ἐποίησεν. ὀργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε πρὸς αὐτὰ τοὺς λευίτας ὑμνεῖν τὸν θεὸν, κατὰ

κατὰ τὰ τῶν καλουμένων σαμβάτων ἡμέραν, καὶ χοροὺς τοὺς ἄλλας ἑορτάς. ἡ δὲ τῶν ὀργάνων ἐστὶν ἰδέα τοιαύτη τις τὸν τρόπον. ἡ μὲν κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπτεται πλήκτρῳ. ἡ δὲ νάβλα, δώδεκα φθόγγους ἔχουσα, τοῖς δακτύλοις κρούεται. κύμβαλά τε λεπτὰ καὶ μεγάλα χάλκεα. καὶ περὶ μὲν τούτων ὅπη τοσοῦτον ἡμῖν ὡς τὰ μὴ πλέως ἀγνοεῖν τὰ τῶν προειρημένων ὀργάνων φύσιν, ἀρκούντως λέλεκται. τοὺς δὲ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ περὶ αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τούτων δὲ οἱ λαμπρότατοι καὶ λαμπροὶ τὰς πράξεις, ὀκτὼ καὶ τριάκοντα. ὧν πέντε μέντοι διηγήσομαι τὰ ἔργα. φανερὰς γὰρ καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς ἀρκέσουσι ἔσται ποιῆσαι. δύνασθαι γὰρ ἦσαν ἔστι καὶ χώρας ὑπαγαγέσθαι καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μὲν οὖν, Ἰσσαιμος ὁ Ἀχεμαίου. ὃς πολλάκις εἰς πᾶν παράταξιν ἐμπεσὼν τῶν πολεμίων, οὐ πρὶν ἀνεπαύετο μαχόμενος, πρὶν ἀναιρεθῆναι αὐτῶν κατέβαλε. μετ' αὐτὸν δὲ ἐλεάζαρος ὁ Δωδέου, ὃς δὴ μετὰ βασιλέως ἐν Δαρασάμῳ. ἔτυχε γάρ, τῶν Ἰσραηλιτῶν καταπλαγέντων τὸ πλῆθος τῶν παλαιστινῶν καὶ φυγόντων, μόνος ἔμεινε. καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις, ἀπέκτεινεν αὐτῶν πολλούς, ὡς ἂν τοῦ ξίφους προσκολληθείσης τῇ χειρὶ τῇ δεξιᾷ, καὶ τοὺς ἰσραηλίτας ἰδόντας τρεψαμένους τοὺς παλαιστίνους, καταβάντας διώκειν, καὶ θαυμάσαι καὶ Δαβίδην τότε νικῆσαι ἄνδρας. ὁ μὲν ἐλεάζαρος κτείνοντος ἐπομένους ἦν ὁ πλῆθος καὶ σκυλεύοντας τοὺς ἀναιρεθέντας. τρίτος ἦν Ἰλλοῦ μὲν υἱός, σεβὰς ὄνομα. καὶ οὗτος ἐν τοῖς πρὸς παλαιστίνους ἀγῶσιν, εἰς τέλος σταλὲν λεγόμενον αὐτοῖς παραταξαμένων, ὡς οἱ ἑβραῖοι πάλιν τὴν δύναμιν φοβηθέντες ἐκ ἔμενον, ἀλλὰ στάσει μόνος ὡς στράτευμα καὶ τάξις, τοὺς μὲν αὐτὸς κατέβαλεν, τοὺς δὲ ὑπολαμβάνοντες αὐτοῦ τὴν ἐχυρὰν καὶ τὴν βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ἀποστραφέντας ἐδίωξε. τοιαῦτα μὲν ἔργα χειρῶν, καὶ μάχης οἱ τρεῖς ἐπιδείξαντο. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντος τοῦ βασιλέως, ἐπῆλθεν ἡ τῶν παλαιστινῶν δύναμις πολεμήσουσα, δαβίδης μὲν ὅπλα τε ἀκρόπολιν ἀνῆλθεν ὡς προειρηκαμεν, πλησίον δὲ τοῦ τεῖχος τοῦ πολέμου. τῆς δὲ τῶν ἐχθρῶν παρεμβολῆς ἐν τῇ κοιλάδι κειμένης, ἡ μέχρι πόλεως βηθλεὲμ διατείνει, ἐνδεὴς ἱεροσολύμων ἀπεχούσης ἑκατόν, ὁ δαβίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ ἐπιεῖν ἔχομεν ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ πρὸς τῇ λάκκῳ τοῦ πρὸς τῇ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις ἐξ αὐτοῦ πίοι αὐτὸ κομίσαι, μᾶλλον ἐθελήσειν, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα δοθείη. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ τρεῖς ἄνδρες ἔτι, θαρρεῖν ἐκδραμόντες, καὶ διὰ μέσου τῆς πολεμίου στρατοπέδου, ἦλθον εἰς βηθλεὲμ, καὶ τοῦ ὕδατος ἀρυσάμενοι, πάλιν διὰ τῆς παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς τοὺς παλαιστίνους καταπλαγῆναι αὐτῶν τὸ θράσος ἐπὶ τὴν δύναμιν, ἠρεμῆσαι, ἐμεῖναι ἐπ' αὐτοῖς τολμῆσαι, καταφρονήσαντες τῆς ὀλιγότητος. κομισθέντος δὲ ὕδατος οὐκ ἔπιεν ὁ βασιλεύς, κινδύνου καὶ αἵματος φήσας ἀνθρώπων αὐτὸ κεκομικέναι. ἐπὶ διὰ τὸ μὴ προσῆκεν αὐτὸ πιεῖν. ἔστησε δὲ ἀπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τῆς σωτηρίας τῶν ἀνδρῶν εὐχαριστήσας αὐτῷ. μὴ τούτους δὲ ἰωάβης ἀδελφὸς ἀβεσσαῖος. καὶ γὰρ ἦν μιᾶ ἡμέρᾳ τῶν πολεμίων ἑξακοσίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος βαναίας, ὁ ἱερεὺς τοῦ θεοῦ. προελθὼν γὰρ εἰς ἀδελφῶν δύο μωαβίτου χώρα κατ' ἀρετὴν ἐκράτησεν αὐτῶν. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς αἰγυπτίου τὸ μὲν θαυμαστὸν τὸ μέγεθος, προκαλεσαμένου, γυμνὸς ὁπλισμένου τοῦ δέκα, τὸ σκῆπτρον λαβὼν ἀπέκτεινε. ἀφελόμενος δὲ αὐτὸν ὅπλα καὶ ζῶντα ἔτι καὶ μαχόμενον σκύλους, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διέζησατο.

A tibus. ſpecies autem inſtrumentorum hæc fuêre: cinnyra decem chordis intenditur, & plectro pulſatur: nabla duodecim ſonos continet, ſed digitis carpitur: cumq; his adeſſent & cymbala ærea, bene magna atq; lata: qvod qvidem ſane de prædictorum inſtrumentorum natura, ne prorſus ignorentur, dixiſſe ſufficit. Porro rex fortiſſimos viros circa ſe habuit, ſed maxime in- 2. Reg. 23.
B ſignes præclaris facinoribus, XXXVIII. qvorũ qvinq; tantum virtutem commemorabo. facilis ex his de reliqvis conjectura. tales enim erant hi qvi poſſent vel regiones ſubigere, vel magnas gentes debellare. Primus Iſſæmus filius Achemæi, qvi non ſemel in aciem hoſtium irruens non prius à cæde abſtitit, qvam nongentos occideret. Poſt hunc Eleazarus filius Dodejæ, qvi
C fuit cum rege in Araſamo. hic in qvodam prælio, Iſraelitis multitudine hoſtium territis & in fugã verſis, ſolus locum ſuum non deſeruit: & congreſſus cum hoſtibus multos interfecit, adeo ut cruore gladius ejus ad dexteram adglutinaretur: qvo viſo, reverſi in prælium Iſraelitæ cedentem jam hoſtem urgendo admirandam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro ſternente, vulgo vero militum proſtratos ſpoliante.
D Tertius erat Illi filius Sebas. hic qvoqve, cum bello Palæſtino, in loco qvi Maxilla dicitur, acies ex adverſo conſtitiſſent, Hebræiqve rurſum territi loco cederent, ſolus in aciei vicem hoſti ſe oppoſuit: & non paucis letho datis, reliqvos impreſſionem ejus non ſuſtinentes, & in fugam effuſos inſectatus eſt. Hæc fuerunt facinora, qvæ hi tres in prælijs ediderunt. Eo vero tempore,
E qvo, rege Hieroſolymis agente, Palæſtinorum exercitus usqve ad urbem acceſſit, & dum ille conſulturus Deum de bello, arcem aſcendit, in ea valle caſtra metatus eſt, qvæ XX. ſtadiorum ſpacio usqve Bethlema pertinet: dicente ad amicos: O qvam bonam aqvam habemus in patria mea, maximæ in ciſterna portæ vicina: ô ſi qvis eam mihi afferret, id certe mallem qvam multum argenti accipere: tres iſti, his auditis,
F eveſtigio excurrerunt, & cum per media hoſtiũ caſtra Bethlema perveniſſent, hauſta aqva, per eandem viam ad regem ſunt reverſi; attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatem eorum contemnere. eam aqvã rex bibere noluit, dicens periculo ſangvinis emptam, & ob hoc ſibi non convenire: ſed Deo inde libavit, gratias agens pro virorum incolumitate. Poſt hos erat
G Joabi frater Abiſæus, qui una die ſexcẽtos hoſtes interemit. Qvintus Banajas, genere ſacerdos, hic provocatus à duob. fratrib. virtute inter Moabitas illuſtribus, utrumq; confecit. Rurſum ex provocatione cum miræ ſtaturæ Ægyptio certans, inermis cum armato, haſta ex ipſius manib. extorta hominem confodit: qvo inſignior fuit victoria, qvod adhuc viventi ademptis armis, prius eum ſpoliavit, mox propriis armis occidit. Eſt & aliud ejus facinus, qvod jam dictis, qvantum ad animoſitatem vel præferri poteſt, vel certe conferri. Qvum enim ningeret, leo in

& jusjurandum, qvod illis olim Jesus imperator & senatus juraverat, violaverat. Qvamobrem si Gabaonitis pro cæsis civibus pœnas, qvas ipsi voluerint, exigere permittat rex, fore, ut placatus Deus populum è præsenti calamitate eximat. qvod posteaqvam ex prophetarum relatione compertum est, accitis Gabaonitis, percontatus est, qvid à se peterent: qui cum septem è Sauli progenie deposcerent ad supplicium, rex perqvisitos eis tradidit, Memphibostho tamen Jonathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, ut libitum est, in eos animadverterunt: confestimqve pluente Deo, terra, posito squalore, ad pristinam felicitatem rediit, populusqve copia rerum, ut ante, fruebatur. Aliqvanto post rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis congressus, dum victos avidius persequitur, ultra cæteros solus est longius provectus. hunc jam lassulum conspicit Acmon, filius Araphi, unus è gigantum sobole, indutus loricam circulis consertam, & lanceam gerens trecentos siclos pendentem, accinctusqve gladio: & conversus è fuga haud dubie confecisset regem, ni Abisæus Joabi frater repente superveniens eum protexisset jam prostratum, & hostem trucidasset. quo regis periculo graviter commotus est exercitus, & duces jurejurando eum devinxerunt, ne in posterum cũ aliis interesset prælio, ne si propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate, qvam ex ipsius administratione percipiebat, orbaretur. Cumqve post hanc pugnam Palæstini ad Gazam urbem convenissent, rex quamprimum hoc cognovit, exercitum contra eos confestim ire jussit, in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita, meruit Sobacchis Chettæus, unus è fortissimis Davidis militibus. complures enim, qui se de gigantum genere jactabant, & viribus eximiis insolescebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ, qvam tunc Hebræus de hoste reportavit. Redintegrantibusqve bellum Palæstinis, & novo exercitu in eos misso à rege, optime se gessit Nephanus cognatus ipsius. singulari enim certamine cum fortissimo Palæstinorum congressus, occiso illo, effecit, ut reliqui terga verterent: multiq; hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo post rursum castra metati sunt ad qvoddã oppidum non procul Hebræorum finibus: fuitq; in eo exercitu vir statura cubitorum sex: cui seni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Jonathas Samæ filius solus se opposuit, stratoq; adversario, maximũ momentum ad victoriam attulit, & ipse fortissimi viri laudẽ retulit. nam & hic barbarus oriundũ se à gigantibus jactabat. Hoc prælium cum gente fuit ultimum, non ausa postea se contra Israelitas movere. Cæterum David perfunctus jam bellis ac periculis, & in altissima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentisqve musicis comparatis, docuit Levitas ad pulsum eorum laudes Dei decantare, tam sabbatis diebus, qvam in cæteris festivita-

2. Reg. 22.

καὶ τὰς ὁρκους αὐτοῖς, ὃς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας. ἐὰν τίνων δίκλειν ἐθέλωσιν οἱ γαβαωνῖται λαβεῖν ἀντὶ τῶν ἀνηρημένων ταύτην αὐτοῖς ἐπάγειν, ἀλλ' ἀγησάσθαι. καὶ τὸν ἔχλον ἀπαλλάξειν τ κακῶν ἐπηγγέλετο. ὡς οὖν ταῦτα ἐπράχθη τῶν προφητῶν ἐμαθὸν ἀπιζητεῖν τὸν θεὸν, μεπεπεμπται τοὺς γαβαωνίτας, καὶ τίνων βέλονται τυχεῖν, ἐπηρώτα. τ δ' ἐκ σ ἔλους σ σαοὺλ ἐπὶ λαβεῖν ἐπὶ παῖδας αἰτιωσαντων πρὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, μεμφιβόσθ σ φεισάμενος σ ἰωνάθ παιδός. ἐπράξαντες δ' οἱ γαβαωνῖται, τοὺς ἄνδρας ὡς ἐβούλοντο ἐκόλασαν. ἤρξατο δ' ὕδωρ παρέχεσθαι ὁ θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς γονὰς καρπῶν ἀναπαλῶν ἀπολύσας σ πρότερον αὐχμοῦ, καὶ πάλιν εὐθηνησεν ἡ τῶν ἑβραίων χώρα. στρατεύει δ' μετ' οὐ πολὺ χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐπὶ παλαιστίνους, καὶ στρατ ψας μάχλον αὐτῶν, καὶ πρ ψάμενος, ἐμονωθη διώκων. καὶ γιγόμενος ἔπλυτος, ὑφ' ἑνὸς τινος τ πολεμίων, ἀναιρεθῆναι ἔμελλεν. ἦν δὲ τοῦτο γένος τ γιγάντων. ἔχων δ' καὶ ξυστὸν, ὃ τὴν λαβὴν σωέλκειν σταθμὸν, τριακοσίους σίκλους, ἡ θώρακα ἀλυσιδωτὸν, ἡ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ἐπιστραφεὶς ὡς ἀποκτενῶν τὸν τ πολεμίων βασιλέα, παρεστ δ' τοῦ ὑπνου. ἐπιφανεὶς δ' ἐξαίφνης ἀβεσσαῖος ἰωάβ ἀδελφὸς τ βασιλέα μὲν ὑπεξήγαγε πεσόντα κείμενον, ἀπέκτεινε δ' τὸν πολέμιον. λυπεῖσθαι δ' ἐπὶ τῷ παρ' ἐλπίδα κινδυνεῦσαι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθ. καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸν μηκέτ' εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ δι' ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν παίδων π τ δεινῶν, σβεσθῇ τὸν λαὸν τ δι' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, καὶ ὅσων ἔτι μελλόντων βιώσεσθαι χρόνον. συνελθόντων δ' τ παλαιστινῶν εἰς γαζάραν πάλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐπέμψεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιάν. ἡγήσατο δ' τότε καὶ σφόδρα εὐδοκίμησεν σίβαχος ὁ χεπαῖος, εἷς τ περὶ δαβίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τ αὐχουμένων γίγονας τοὺς γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονούντων, οὓς τε τ νίκης τῆς ἑβραίοις ἐφθόνει. καὶ μετ' ὀκτὼ τὴν ἡλικίαν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ παλαιστῖνοι, καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς δαβίδου πέμψαντος, ἡγήσατο νεφαὶν ὁ συγγενὴς αὐτοῦ. μονομαχήσας γὰρ τῶν παντων ἀνδρειοτάτων τῶν παλαιστινῶν ἀπέκτεινεν αὐτ, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε. πολλοί τε αὐτῶν ἀπέθανον μαχόμενοι. ἀφελόμενοι δ' ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν πρὸς τῇ πόλει τ ὁρίων τ ἑβραίων χώρας οὐκ ἀπωθεν. ἦν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν δακτύλους δ' ἓν ἑκατέρῳ τ βασίων καὶ τ χειρῶν, ἑνὶ πλείοσι ἔχε τ κ τ φύσιν. ἐκ τ αὐτ πεμφθέντος ἐπ' αὐτοὺς τοῦ δαβίδου στρατιᾶς, τούτῳ μονομαχεῖ ἰωνάθης ὁ σαμαᾶ υἱός. ἀνεῖλέτε αὐτὸν, καὶ τ ὅλης νίκης ροπὴ ἠνέγκατο. καὶ ἦτ γὰρ ὁ παλαιστῖνος ηὐχῆ τ γιγάντων ἀπόγονος εἶναι. μ' τ ταύτῃ τῇ μάχῃ, ἐκ ἐπὶ τοῖς ἰσραηλίταις ἐπολέμησαν. ἀπηλλαγμένοι δ' ἤδη πολέμων ὁ δαβίδης καὶ κινδύνων, ἐ βαθείας ἀπολαύων τ λοιπὸν εἰρήνης, ᾠδὰς εἰς τὸν θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρῳ ποικίλῳ. τὰς μὲν γὰρ τριμέτρους, τὰς δ' πενταμέτρους ἐποίησεν. ὀργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε πρὸς αὐτὰ τοὺς λευίτας ὑμνεῖν τὸν θεὸν, κατὰ

κατὰ πᾶν τὰ καλουμένων σαββάτων ἡμέραν, καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἑορτάς. ἡ μὲν τῶν ὀργάνων ἐστὶν ἰδέα τοιαύτη τις τὸν τρόπον. ἡ μὲν κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπτεται πλήκτρῳ. ἡ δὲ νάβλα, δώδεκα φθόγγους ἔχουσα, τοῖς δακτύλοις κρούεται. κύμβαλά τε λευκὰ πλατέα καὶ μεγάλα χάλκεα. καὶ περὶ μὲν τούτων ὅπη τοσοῦτον ἡμῖν ὡς τι μὴ πλέως ἀγνοεῖν τὰ τῶν προειρημένων ὀργάνων φύσιν, δεήσειεν ἂν λέγειν. τοὺς δὲ βασιλεῖ πάντας ἡσαν οἱ περὶ αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τούτων δὴ οἱ λαμπρύνονται καὶ λαμπροὶ τὰς πράξεις, ὀκτὼ καὶ τριάκοντα. ὧν πέντε μέντοι διηγήσομαι τὰ ἔργα. φανερὰς γὰρ καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς ἀρκέσουσι ταῦτα ποιῆσαι. δυνατοὶ γὰρ ἦσαν ἔστι καὶ χώρας ὑπαγαγέσθαι καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μὲν οὖν, ἰσσαμος υἱὸς αχεμαίου. ὃς πολλάκις εἰς τὴν παράταξιν ἐμπηδῶν τοῖς πολεμίοις, οὐ πρὶν ἀνέπαυτο μαχόμενος, πρὶν συναγωνίσασθαι αὐτῶν κατέβαλε. μετ' αὐτὸν δὲ ἐλεάζαρος υἱὸς δωδέου, ὃς δὲ μετὰ βασιλέως ἐν δραβάμῳ. ὅτε ποτε τοῖς ἰσραηλίταις καταπλαγεῖσι τὸ πλῆθος τῶν παλαισταίων καὶ φθόγγου, μόνος ἐμεινε. καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις, ἀπέκτεινεν αὐτῶν πολλούς, ὡς καὶ τὸ ξίφος αὐτοῦ προσκολληθῆναι τῷ μηρῷ φοινίσσειν αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ, καὶ τοὺς ἰσραηλίτας ἰδόντας πρεσβύτερον τὸν αὐτοῦ παλαιστήν, καταβάντας διώκειν, καὶ θαυμάσαι καὶ λαβεῖν τότε νίκην ἀφθόνως. ὃ μὲν ἐλεάζαρος κτείνοντος ἐπόμενος ἦν· ὁ δὲ πλῆθος καὶ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεθέντας. τρίτος δὲ ἦν δαὺ, ἰλεῖ μὲν υἱός, σεβὰς δὲ ὄνομα. καὶ ὅτε ἐν τοῖς περὶ παλαισταὶ ἀγῶσιν, εἰς τόπον σταδίου λεγόμενον αὐτοῖς παρατεταγμένων, ὡς οἱ ἑβραῖοι πάλιν τὴν δύναμιν φοβηθέντες ἐκ μέσου, ἐστάθησαν μόνος ὡς στράτευμα καὶ τάξις, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν κατέβαλεν, τοὺς δὲ ἐκπλαγέντας τὴν ἐκείνου καὶ τὴν βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ἀπορραφέντας ἐδίωξεν. οὗτοι μὲν ἔργα χειρῶν, καὶ μάχης οἱ τρεῖς ἐπιδείξαντο. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντος τοῦ βασιλέως, ἐπῆλθεν ἡ τῶν παλαισταίων δύναμις πολεμήσουσα, δαυὶδης μὲν ὅπως τὴν ἀκρόπολιν ἀνῆλθεν ὡς προειρηκαμεν, πόσους μὲν καὶ τοῦ πολέμου. τῆς δὲ τῶν ἐχθρῶν παρεμβολῆς ἐν τῇ κοιλάδι κειμένης, ἡ μέχρι πόλεως βηθλεεμ διατείνει, σταδίους ἱεροσολύμων ἀπέχουσα ἑξήκοντα, ὁ δαυὶδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ ἔφη ἔχειν ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ πρὸς τῷ λάκκῳ τῷ πρὸς τῇ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις ἐξ αὐτοῦ πιεῖν αὐτὸ κομίσαι, μᾶλλον ἐτέλεσεν, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα δοθείη. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ τρεῖς ἄνδρες ἔστι, θαρρήσαντες σκοπούντες, καὶ διὰ μέσου δὴ τῶν πολεμίων ἐμπεσόντες τραπόδην, ἦλθον εἰς βηθλεεμ, καὶ τοῦ ὕδατος ἀρυσάμενοι, πάλιν διὰ τῆς παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς τοὺς παλαισταὶ καταπλαγέντες αὐτῶν τὸ θράσος καὶ τὴν ὀλυχίαν, ἠρεμῆσαι, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς τολμῆσαι καταφρονήσαντες δὲ ὀλιγότητος. κομισθέντος δὲ ὕδατος οὐκ ἔπιεν ὁ βασιλεύς, κινδύνῳ καὶ αἵματι φήσας ἀνθρώπων αὐτὸ κεκομικέναι. καὶ διὰ τοῦτο μὴ προσήκειν αὐτὸ πιεῖν. ἔσπεισε δὲ ἀπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ, καὶ περὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνδρῶν ὐχαριστήσας αὐτῷ. μὴ τούτους δὲ ἰωάβου ἀδελφοὺς ἀβεσσαίου. καὶ γὰρ ὅτε μιᾷ ἡμέρᾳ τῶν πολεμίων ἑξακοσίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος βαναίας, ὁ ἱερεὺς τοῦ θεοῦ. προελθὼν γὰρ ἐπ' ἀδελφῶν διαφόρων ἐν τῇ μωαβίτιδι χώρᾳ κατ' ἀρετὴν κρατήσειν αὐτῶν. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς αἰγυπτίου τὸ μὲν ἔθνος, θαυμαστὸν τὸ μέγεθος, προκαλεσαμένου, γυμνὸς ὁπλισμένου τῇ δεξιᾷ, τὸ σκῆπτρον λαβὼν ἀπέκτεινε. προελόμενος γὰρ αὐτὸν ἄοντα καὶ ζῶντα ἔτι καὶ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο.

A tibus. ſpecies autem inſtrumentorum hæc fuêre: cinnyra decem chordis intenditur, & plectro pulſatur: nabla duodecim ſonos continet, ſed digitis carpitur: cumq; his adeqant & cymbala ærea, bene magna atq; lata: qvod qvidem ſane de prædictorum inſtrumentorum natura, ne prorſus ignorentur, dixiſſe ſufficit. Porro rex fortiſſimos viros circa ſe habuit, ſed maxime in- 2. Reg. 23.
B ſignes præclaris facinoribus, XXXVIII. qvorũ qviną; tantum virtutem commemorabo. facilis ex his de reliqvis conjectura. tales enim erant hi qvi poſſent vel regiones ſubigere, vel magnas gentes debellare. Primus Iſſæmus filius Achemæi, qvi non ſemel in aciem hoſtium irruens non prius à cæde abſtitit, qvam nongentos occideret. Poſt hunc Eleazarus filius Dodejæ, qvi fuit cum rege in Araſamo. hic in qvodam prælio,
C Iſraelitis multitudine hoſtium territis & in fugã verſis, ſolus locum ſuum non deſeruit: & congreſſus cum hoſtibus multos interfecit, adeo ut cruore gladius ejus ad dexteram adglutinaretur: qvo viſo, reverſi in prælium Iſraelitæ cedentem jam hoſtem urgendo admirandam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro ſternente, vulgo vero militum proſtratos ſpoliante.
D Tertius erat Ili filius Sebas. hic qvoqve, cum bello Palæſtino, in loco qvi Maxilla dicitur, acies ex adverſo conſtitiſſent, Hebræiqve rurſum territi loco cederent, ſolus in aciei vicem hoſti ſe oppoſuit: & non paucis letho datis, reliqvos impreſſionem ejus non ſuſtinentes, & in fugam effuſos inſectatus eſt. Hæc fuerunt facinora, qvæ hi tres in prælijs ediderunt. Eo vero tempore,
E qvo, rege Hieroſolymis agente, Palæſtinorum exercitus usqve ad urbem acceſſit, & dum ille conſulturus Deum de bello, arcem aſcendit, in ea valle caſtra metatus eſt, qvæ XX. ſtadiorum ſpacio usqve Bethlema pertinet: dicente ad amicos: O qvam bonam aqvam habemus in patria mea, maximæ in ciſterna portæ vicina: ô ſi qvis eam mihi afferret, id certe mallem qvam multum argenti accipere: tres iſti, his auditis,
F eveſtigio excurrerunt, & cum per media hoſtiũ caſtra Bethlema perveniſſent, hauſta aqva, per eandem viam ad regem ſunt reverſi; attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatem eorum contemnere. eam aqvã rex bibere noluit, dicens periculo ſangvinis emptam, & ob hoc ſibi non convenire: ſed Deo inde libavit, gratias agens pro virorum incolumitate. Poſt hos erat
G Joabi frater Abiſæus, qui una die ſexcẽtos hoſtes interemit. Qvintus Banajas, genere ſacerdos, hic provocatus à duob. fratrib. virtute inter Moabitas illuſtribus, utrumq; confecit. Rurſum ex provocatione cum miræ ſtaturæ Ægyptio certans, inermis cum armato, haſta ex ipſius manib. extorta hominem confodit: qvo inſignior fuit victoria, qvod adhuc viventi ademptis armis, prius eum ſpoliavit, mox propriis armis occidit. Eſt & aliud ejus facinus, qvod jam dictis, qvantum ad animoſitatem vel præferri poteſt, vel certe conferri. Qvum enim ningeret, leo in

qvendam puteum illapſus eſt: cujus os, qvod angustum eſſet, videbat brevi fore, ut id nivibus oppleretur: atqve ita deſperato exitu & ſalute, rugire occœpit. Banajas autem forte fortuna iter faciens, accurrit ad rugitum beſtiæ: & cum deſcendiſſet in puteum, repugnantem ictu baculi, qvem gerebat, exanimavit. nec deteriores virtute fuerunt reliqvi triginta tres. Cæterum

XIII. David volens cognoſcere, qvantus millium nu-
2. Reg. 24. merus recenſeri poſſet in populo, oblitus præceptorum Moyſis, qvi prædixerat, qvoties cenſeretur populus in ſingula ejus capita, pendendum Deo ſemiſiclum, juſſit Joabum imperatorem, ut iret ad cenſum peragendum. qvo excuſante, nihil opus eſſe, nihil motus coegit ſine mora ad imperata exeqvenda proficiſci. Joabus autem, aſſumptis ad hoc negocium principibus tribuum & ſcribis, obita tota Iſraelitarum regione, & cognito, qvanta eſſet populi multitudo, poſt novem menſes & viginti dies Hieroſolyma reverſus ad regem numerum ei populi reddidit, absqve tribu Benjamitica, qvam nondum ad cenſum vocaverat, ſicut nec Leviticam. Rex enim interim pœnituit, agnoſcens in Deum ſe peccaſſe. Erat autem reliqvorum Iſraelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum, qvi ad militiam eſſent idonei. In Judæ vero tribu qvadringenta millia cenſebantur. Prophetis deinde referentibus ad Davidem, quod Deum offendiſſet, ſupplex orare cœpit, ut propitius redditus facti hujus daret veniam. Qvi exoratus Gadum prophetam ad eum miſit, tres optiones offerentem, ut ex his, qvam mallet, eligeret, aut famem per ſeptennium duraturam, aut bellum per tres menſes iniqvo Marte cum hoſte gerendum, aut peſtilentiam per triduum inter Hebræos ſævituram. Illo vero hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & propheta urgente ad celerem reſponſionem, ut Deo renunciare poſſet: rex cogitans, qvod ſi famem peteret, ſui magis qvam aliorum rationem habuiſſe videri poſſet: quandoqvidem ipſi nihil periculi eſſet multum frumenti in horreis habenti, illis non item: qvod ſi per tres menſes ab hoſte vinci elegiſſet, ſic qvoqve ſibi conſuluiſſe, qui arces & fortiſſimam circa ſe cohortem haberet: optavit malum regnantibus æqve ac regnatis commune, in qvo omnibus par metus imminet: præfatus melius eſſe incidere in manus Dei, qvam in manus hoſtium. Hæc ita, ut audivit, propheta Deo renunciante, peſtilentia in Hebræos ingruit, ita ut variis modis abſumerentur, nec facile eſſet morbum cognoſcere. Mors enim una erat, ſed plurimis & incompertis cauſis homines rapiebat, alius enim poſt alium efferebatur, & clanculum obrepens malum celeriter exitium afferebat. qvidam enim repente cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabant. alii paulo lentiore vexati malo ne curationem qvidem ferre poterant, ſed inter officia medicorum expirabãt. alii ſubito tenebris ob oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur.

A πεσοῦσαν εἰς μῆκος δ' ἄν τις αὐτὸ κ' ὅτο τῆς στενοχωρίας μᾶλλον πρόσεσι, ἢ ὡς πρῶτον αὐτῶν κατ' ὄψιν ἦλθε, ἢ ὡς ὅμοιον. νιφόντος γὰρ ἔτι, λέων εἰς τινα λάκκον ὀλισθὼν ἐνέπεσε. στενοῦ δ' ὄντος καὶ ὑψηλοῦ, δῆλον ὡς ἀφανὴς ἐσόμενος, ἐμφερόμενος αὐτὸ τῇ χιόνι πρὸς τὸ B βάθος ἀπέκλεισε. ὁ δὲ Βαναίας, ὡς εἶδε τότε, καὶ πρὸς τὴν βολὴν ἐλθών, καταβὰς εἰς τὸ στόμιον, παλήξας αὐτὸ μοχλῷ τῷ μὲν χειρὸς ξύλῳ, ὃ καὶ ἔρημα ἀπέκτεινε. καὶ οἱ λοιποὶ δὲ τριακοντα τρεῖς, τοσοῦτοι τοὺς ἀριθμοὺς ὑπῆρχον. ὁ δὲ βασιλεὺς Δαβίδης, βουλόμενος γνῶναι πᾶσαν μυριάδες εἰσὶ δὲ λαοῦ, τὸ μωύσεως ἐντολῶν ἀκολουθῶν, ὡς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς αὐτοῦ τῷ θεῷ πλέον ἡμίσικλον, προσέταξεν ἰσάζειν τῷ στρατηγῷ, περιθέντι πᾶσαν τὴν C χλον ἐξαριθμῆσαι. δὲ σὺν ἀναγκαῖον εἶναι φήσαντος δ' τὸ ποιῆσαι, σὺν ἐπείσθη, προσέταξε δ' μηδὲν μελλήσαντι, βαδίζειν ἐπὶ τὴν ἐξαριθμησιν τ' ἐθνῶν. ἰσάζων δ', τὰς ἄρχοντας τ' φυλῶν φυλακῶν ἑξακοσιάδας τοὺς, ἐπὶ τὴν τ' ἰσραηλιτῶν χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ἐστὶ καταγνόησαι, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα. μὴ μέλλοντος σπένσαι καὶ ἡμέρας ἑπτὰ. καὶ τὸν ἀριθμὸν ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ δ' λαῷ, χωρὶς τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ἐξαριθμῆσαι γὰρ αὐτὴν οὐκ ἐφθασεν, ἀλλ' ἐδὲ τὴν λευιτῶν φυλήν. μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς D εἰς τὸν θεὸν ἁμαρτών. ἦν δ' τ' ἄλλων ἰσραηλιτῶν ἀριθμὸς συνεπῆκοντα μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν δραπανιδαν δυναμένων. ἡ δ' ἰούδα φυλὴ, καθ' ἑαυτὴν πεντακόσιαι μυριάδες ἦσαν. τ' δὲ προφητῶν δηλωσάντων τῷ δαβίδῃ ὅτι δι' ὀργῆς ἐστιν αὐτῷ ὁ θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ συγγνώσκειν ἡμαρτηκότι. γάδον δὲ τὸν προφήτην ἔπεμψεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτὸν, τρεῖς αἱρέσεις κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξηται τούτων ἓν ἂν δοκιμάσῃ, πότερον ἢ λιμὸν ἐπὶ E τῇ χώρᾳ ὅτι ἔτη ἑπτά. ἢ τρεῖς μῆνας πολεμεῖσθαι ὑπὸ τ' ἐχθρῶν ἡττηθῆναι. ἢ λοιμὸν ἐπισχεῖν καὶ νόσον ὅτι τρεῖς ἡμέρας τῆς ἑβραίοις. ὁ δὲ εἰς ἀμηχανίαν ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσὼν, ἐλπίδα, καὶ σφέδρα ἦν συγκεχυμένῳ. δ' ὁ προφήτης, ὅτ' δὲν ἐξ ἀνάγκης ψεῦδος φήσαντ, καὶ κελεύσαντ' ἀποπέμπεσθαι ταχέως ἵνα ἀπαγγείλῃ τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ τῷ θεῷ, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἱρήσεται, ἐδόκει F τὸ πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτῷ μὲν ἀφόβως, ὅτι πολλὰ αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνοις δὲ βλαβερῶς. ἂν δὲ μελλήσαι τοὺς τρεῖς μῆνας νικωμένους αὐτοῖς, ὅτι τοὺς ἀνδρειοτάτους ἔχοι περὶ αὐτὸν καὶ φρούρια, καὶ μάλιστ' μηδὲν φοβούμενος ἕλεσθαι τὸν πόλεμον, ἢ ἡσθησόμενος τὸ πάθος κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, ἐν ᾧ τὸ δέος ἴσον ἁπάντων γίνεσθαι πρὸς πάντων ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τοὺς θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν, ἢ τοὺς τ' πολεμίων. ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, G ἀπήγγελε τῷ θεῷ. ὁ δὲ, τὸν λοιμὸν καὶ τὴν φθορὰν ἐπέμψε τοῖς ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δ' ἐμονοτρόπως. ἐδ' ὡς τὸ ῥᾴδιον καταγνῶσαι γλεάζ τὴν νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲν κακὸν, ἐν λαῷ. μυρίους δ' αὐτοὺς αἰτίους καὶ προφάσεσιν οὐδ' ἐνοήσαι δυναμένους ἀνήρπαζεν. ἄλλως δ' ἐπ' ἄλλῳ διεφθείρετ. καὶ λανθάνον ἐπερχόμενον τὸ θανάσιμον, ὀξείαν τ' πλάστην ἐπέφερε. τῶν μὲν αἰφνιδίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν καὶ πικρᾶς ὀδύνης τὴν ψυχὴν ἀφιέντων. ἐνίων δὲ καὶ μαραινομένων τοῖς πᾶσι, καὶ μηδ' εἰς κλίνην ἐκτολεπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ καμνειν, εἰς τὸ παντελὲς δαπανωμένων. οἱ δὲ

οἱ δὲ αὐθήμερον σκέτως αὐτοῖς τὰς ὄψεις ἐκκαθαίρον-
τες, ἐξεπηγῶς ἀπεμάχοντο. ἐνιοι γάρ τινα κη-
δευόντες, ἐναπέθνησκον ἀτελέστοις ταῖς ταφαῖς. ἀπώλον-
το δὲ ἐξ ἑωθινοῦ ἕως δείλης τῆς λοιμικῆς νόσῳ φθείρεται αὐ-
τῶν, ἕως ὥρας ἀρίστου, μυριάδες ἑπτά. ἐξέτεινε δὲ ὁ
ἄγγελος τὴν χεῖρα ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν κα-
κεῖσε πέμπων. ὁ δὲ βασιλεὺς σάκκον ἐνδεδυμένος ἔκειτο
ἐπὶ τῆς γῆς, ἱκετεύων τὸν θεὸν καὶ δεόμενος ἤδη λωφῆ-
σαι, καὶ τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεσθέντα παύσασθαι. ἀνα- B
βλέψας δὲ εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τὸν
ἄγγελον ἐπὶ αὐτοῦ φερόμενον ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ μά-
χαιραν ἐπανασπώμενον, εἶπε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς αὐτὸς ἐστὶ
δικαιοσύνη· ἐλαθέσθαι ὁ ποιμὴν, τί δὲ πρόβατα σώζειν
μηδὲν ἐξαμαρτόντα. καὶ λαὸν ἐλθεῖν τὸ ὀργὴν εἰς αὐτὸν καὶ
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκήπτειν, φυλάττειν δὲ λα-
οὺς. κατανεύσας δὲ ὁ θεὸς τῆς ἱκετείας, ἔπαυσε τὸν λοι-
μόν. καὶ πέμψας γάδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτῷ C
ἀναβῆναι προστάγμα εἰς τὴν ἅλω Ὀρνᾶ τοῦ Ἰεβουσαίου ἐρουνᾶ,
καὶ οἰκοδομῆσαι βωμὸν ἐκεῖ τῷ θεῷ θυσίας ἀπιτελέσαι.
δαβὶδης δὲ ἀκούσας, οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν
ἐπιμήνιον ἐπὶ τὸ προστεταγμένον αὐτῷ τόπον. ἐρούνα δὲ
τῶν σίτου ἀλοῶν, ἐπεὶ τὸν βασιλέα προσιόντα καὶ τοὺς
παῖδας αὐτοῦ πάντας ἐθεάσατο, προσεδράμων αὐτῷ καὶ
προσεκύνησεν. ἦν δὲ, τὸ μὲν γένος, Ἰεβουσαῖος, φίλος
δὲ ἐκ τῆς μάλιστα δαβίδου. καὶ λέγεται αὐτὸν οὐδὲν
ἐφρόντισεν ἄδικον, ὅτε τὴν πόλιν κατεσκέψατο ὡς μικρὸν D
ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. ὡς δὲ ὁρουνᾶ πυθομένῳ τι πα-
ρὰ τοῦ δούλου ὁ δεσπότης, εἶπεν ὠνήσασθαι παρ'
αὐτοῦ τὴν ἅλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκε-
άσῃ τῷ κυρίῳ, καὶ θυσίαν θύσῃ. ὁ δὲ, καὶ τὴν ἅ-
λω εἶπε, καὶ τὰ ἄροτρα καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκαύτωσιν
χαρίζεσθαι, καὶ τὸν θεὸν ἡδέως εὐχεσθαι τὴν θυσίαν
δεχέσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀγαπᾶν μὲν αὐτὸν τῆς ἀπλό-
τητος καὶ τῆς μεγαλοψυχίας ἔλεγε, καὶ δέχεσθαι τὴν E
χάριν. τιμὴν δὲ αὐτὸν ἠξίου λαμβάνειν παντῶν, οὐ γὰρ
ἴσον δίκαιον προῖκα θυσίαν ἀπιτελεῖν. ὁ δὲ ὁρουνᾶ φήσαι
τοῦτο ποιεῖν, ὅτι βούλοιτο, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται
παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω. καὶ οἰκοδομήσας τὸ βωμὸν, ἱερεῖα
καὶ ὁλοκαύτωσε, καὶ θυσίας ἀνήνεγκεν εἰρηνικάς.
καθαρσαμένου δὲ τούτοις τοῦ θεοῦ, καὶ πάλιν ἵλεως γέ-
νεσθαι. εὐθὺς δὲ εἰς σκῆνον ἀγαγεῖν τὸν τόπον ἔβουλετο
τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ ἰσχὺν ὡς τε ὁλοκαυτώσαι, καὶ μέλλοντος F
ὑποφαίνεσθαι παιδὸς κριὸν ἐξαίφνης ἀναφανῆναι
παρεστῶτα τῷ βωμῷ, ὃν καὶ κατέθυσεν ὁ δαβίδης,
ἀντὶ δὲ παιδὸς ὡς προεῖρηκαμεν. ὁρῶν δὲ ὁ βασιλεὺς
δαβίδης, τῆς εὐχῆς αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐπήκοον γεγενη-
μένον, καὶ τὴν θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, ἐκε-
λευσε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεῦσαι δὲ λαοὺς
πάντας, καὶ οἰκοδομῆσαι ναὸν τοῦ θεοῦ. ταῦτα δὲ ἐξόχως
ἀφῆκεν εἰς τὸ γλυκύμενον τὴν φωνήν. ὁ γὰρ θεὸς
τὸν προφήτην ἀποστείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖνον ἐλεγεν G
οἰκοδομήσειν αὐτοῦ τὸν ἱερὸν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν βα-
σιλείαν παραδέχεσθαι. μὴ δὲ ταύτην τὴν προφητείαν ἐκέ-
λευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμηθῆναι τοὺς παροίκους, καὶ
εὑρεθῆναι εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπο-
δείξας λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους. τὸ δὲ ἄλλο
πλῆθος, ὑποφέρειν τοὺς λίθους. καὶ τρισχιλίους δὲ καὶ
πεντακοσίους τοὺς ἐργαζομένους ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν.
ἡτοίμασε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔρ-
γα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθη κατα-

A nonnulli interim, dum aliqvem domesticorum funerant, sepultura nondum absoluta, commoriebantur. qvo factum est, ut à matutina hora, usqve ad prandium hac peste septuaginta millia hominum sint absumpta. jamqve genius à Deo missus Hierosolyma petebat, eam qvoqve urbē simili malo afflicturus. Tum rex saccum indutus & humi prostratus, supplex orabat Deum, ut pestem sedaret, & jam mortuis contentus de cætero qviesceret. inter has preces, sublatis oculis, cernens genium per aerem stricto gladio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: se esse pastorem pœna dignum, cæterum greges nihil commeruisse. Effunderet iram in se ac suam familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem, admissa supplicatione, pestem repulit: missoqve ad eum Gado propheta, mandavit, ut confestim ascenderet in aream Oronnæ Jebusæi, & extructo altari, inibi sacrificaret: qvi mandatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatum locum se contulit. Oronna vero circa trituram frugum occupatus, ut regem una cum omnibus filiis peraccedentem vidit, occurrens adoravit eum. Erat autem genere qvidem Jebusæus, sed inter præcipuos amicos Davidis: qvæ causa fuit, ut, capta urbe, nihil illi molestum acciderit, qvemadmodum superius diximus. Hoc percontante, qvamobrem herus ad servum accederet, ait se velle aream ejus emere, ut in ea domino altare construeret, & sacra faceret. at ille & aream & aratra & boves & holocautomata gratis largiri se dixit, precariqve, ut Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex vero gratam sibi ejus simplicitatem ac magnanimitatem professus, voluit, ut precium acciperet. Iniqvum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Oronna vero dicente facturum se qvicqvid rex vellet, aream hanc de eo qvinqvaginta siclis emit. extructoqve ibi altari, sacrificia & holocautomata super eo perfecit, & hostias pacificas obtulit. qvo festo Deus placatus, propitius, ut ante, est redditus. Erat autem is locus in qvem olim Abrahamus filium, ut holocautoma faceret, adduxerat, & cum jamjam jugulandus esset puer, aries repente astans altari apparuerat: qui pueri vice fuerat mactatus, ut jam ante scripsimus. David autem cum animadvertisset se exauditum, & gratum fuisse sacrificium, decrevit totum illum locum altare universi populi appellare, & Deo templum ibi exædificari: qvam ejus vocem Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad eum misso, illic templum extruendum prædixit à filio, qvem regni successorem esset relicturus.

Post hanc prophetiam jussit rex numerari inqvilinos, & inventa sunt eorum centum octoginta millia. ex his constituit lapicidarum octoginta millia: reliqvos ad convehendos lapides deputavit, ex qvibus tria millia & qvingentos operariis præfecit. magnam qvoq; vim ferri ac æris ad horum operum usum congessit, materiemqve cedrinam multam & prægrandem. XIV.

Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus, à qvibus hujus copiam impetraverat, dicebatqve ſuis amicis, hæc ideo ſe apparare, ut filio ſucceſſuro materiam ad ædificandum relinqveret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat, adhuc per ætatem rudis talium negotiorum, ſed omnibus in promptu ſitis facile opus perſolvat.

A τυρίων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων καὶ σιδωνίων. ἐπιτελεῖν δὲ αὐτοῖς τὴν τ ξύλων χορηγίαν, ὡς τε τὰς φίλας ἔλεγε ταῦτα ὡδηγεῖν ἀζεδῆ ποιῶ, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν, ἑτοίμην τὴν ὕλην τῆς οἰκοδομίας ἔ ναὸς καταλείπῃ, καὶ μὴ τότε συμπερίζῃ νέος ὢν, καὶ τ τοιούτων ἄπειρ@ πρὸς τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ ὡδηγημένην ἔχων, ῥᾳδίαν τὸ ἔργον.

CAP. XI.

David ſe vivente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

B

Κεφάλαιον ια.

Ὡς δαβίδης ἔτι ζῶν σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξε βασιλέα.

ACcito deinde Solomoni filio mandavit, ut, qvamprimum regnum adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens, ſe id voluiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum, qvod propter crebra bella cruentus haberetur: prædictumqve ſibi id ædificium à fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qvi Solomon eſſet appellandus: qvem non aliter, qvam filium patri, ipſi Deo curæ futurum: atqve etiam totam Hebræorum regionem hoc principe felicem fore, & inter cætera bona, id qvod omnium eſt potiſſimũ, pacem habituram, utpote alienam non tantum ab externis bellis, verum etiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inqvit, qvandoqvidem à Deo deſignatus es rex, anteqvam natus, da operam, ut alioqvin etiam dignus ſis ejus providentia, pietatem colens, & juſtitiam atqve fortitudinem, & præcepta ejus legesqve per Moyſem traditas obſervans, & ab aliis eas violari non permittens: & inſuper templum, qvod, te regnante, ſtrui ſibi voluit, cura, ut, ſicut debes, ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinqvam. Scito ſane auri qvidem collecta decem millia, argenti vero talentorum centum millia: æris item ac ferri tantum congeſſi qvantum vix numero comprehendi poſſit: & adhæc lapidum ac lignorum materiam copioſiſſimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cæmentariorum: & ſi qvid his defuerit, tu ſupplebis. Qvapropter, hoc opere abſoluto, carus eris Deo, eumq; perpetuum protectorem habebis. Poſt hæc adhortatus eſt principes populi, ut in ea ſtructura filium adjutarent, & ſecuri de omnibus adverſantibus, cultui tantum divino vacarent, percepturos enim pro hoc pacem & bonum ac legitimum reipublicæ ſtatum, qvæ præmia piis ac juſtis Deus ſolet reddere. Poſtqvam autem abſolutum fuerit templum, juſſit arcam in eo reponi, cæteramqve ſacram ſuppellectilem, cujus receptaculo jam pridem templum debuerat extrui, niſi patres mandatum Dei neglexiſſent, qvi præceperat, ut qvamprimum hoſtilem terram occupaſſent, templum illi exædificarent. Hæ fuerunt Davidis adhortationes, tam ad filium, qvam ad principes. Prægravante autem jam ſenio, & corpore per ætatem frigeſcente, alſioſus factus eſt, ut ne injectis qvidem multis ſtragulis calefieret: cumqve ex communi medicorum conſilio decretum eſſet, ut lectiſſima è formoſis totius regionis virginibus cum rege cubaret: hoc enim fore contra frigus remedium, fovente eum puella, inventa eſt in urbe una fœmina omniũ ejus ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, qvæ cũ rege cubitãs, nihil aliud qvã recalefaciebat eũ: jam n. præ ſenio ad venereas res elanguerat. ſed de hac virgine paulo poſt incidet

XV. *2. Reg. 1.*

Κ Αλέσας ἦ τ παῖδα σολομῶνα, κατασκεύασαι τὸν ναὸν αὐτῷ τοῦ θεοῦ σκέλασι Δαβεξάμβον τὴν βασιλείαν. λέγων, ὡς αὐτ βεβούλευμαι κωλύσαν ὁ θεὸς, αἵματα καὶ πολέμους πεφυρμένον. προείπε δ' ὅτι σολομὼν οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατ@, καὶ ἔτ κληθησόμεν@ τοῦτο μα, ὃ προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ ἐπηγγείλετο. τῶν δ' ἐξαιῶν χώραν, ἐν δαίμονα κατασχεῖν ἐπ' αὐτῷ, τῆς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ δὴ τῷ μεγίστῳ πάντων εἰρήνην καὶ πολέμων ἀπαλλαγὴν καὶ στάσεων ἐμφυλίων. σὺ τοίνυν, ἐπεὶ πρὸ τῆς ἡμέρας ἀποδέχθης βασιλεὺς ὑπὸ ἔ θεοῦ, πειρῶ τά τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τότε προνοίας ἄξι@, εὐσεβὴς ὢν καὶ δικαι@ καὶ ἀνδρεί@, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτῷ καὶ τοὺς νόμους, ὓς Δι' μωυσέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, καὶ τῆς ἄλλοις μὴ ἐπιτρέπ. τὸν ἦ ναὸν ἐν ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος, ἔλεσθαι αὐτῷ ἡδέως, ἀποδοῦναι δὲ ἀποδοῦναι τοῦ θεοῦ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθ@ ἔ ἔργου, μηδὲ ἀποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γάρ σοι, πρὸ τῆς ἐμοῦ τελευτῆς ἑτοιμα ποιήσω. γνώσκε δὴ, χρυσοῦ μὲν τάλαντα σωρευθέντα μύρια. δέκα ἦ ἀργυρίου μυριάδας τάλαντων. χαλκοῦ ἦ σίδηρον, ἀριθμῷ πλείονα σωρεύθεντα. ξύλων ἦ καὶ λίθων, ὕλην ἄφθονον. ἔχεις ἦ καὶ λατόμων πολλὰς μυριάδας ἑκατόνων. ἂν δέῃ τέκτονας σοι προσθῇ, σὺ προσθήσεις. γινομένων τούτων τάδε, ἄρξει ἔση τοῦ θεῷ αὐτὸν ἔχων προστάτην. πρὸς παρεκελεύσατο ἦ καὶ τοὺς ἄρχοντας ἔ λαοῦ, τῆς οἰκοδομίας συλλαβέσθαι τοῦ παιδὶ, καὶ πάντων ἀδεεῖς ὄντας τ κακῶν, πρὸς τὴν ἔ θεοῦ θρησκείαν ἀσχολεῖν. καρπώσεσθαι γὰρ αὐτοὺς ἀντὶ τούτων εἰρήνην καὶ εὐνομίαν, οἷς ἀμείβεται τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ θεὸς ἀνθρώπους. οἰκοδομηθέντ@ ἦ ἔ ναὸ, τὴν κιβωτὸν ἀποθέσθαι πρόσταξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, πρὸ πολλοῦ ναοῦ ἐφείλοντα ἔχειν, εἰ τ ἐντολῶν ἔ θεοῦ μὴ παρήκουσαν ἡμῶν οἱ πατέρες, ἐντειλαμένου μοι τοῦτο τοῦ γένους ταύτην καταλαχεῖν, οἰκοδομῆσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ δαβίδης καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διελέχθη. πρεσβύτερ@ ἦ ὢν ἤδη, καὶ ἔ σώματ@ αὐτῷ ψυχομένου Δι' τὸν χρόνον, δυσερωὴς ὑπῆρχεν, ὡς μηδ' ὑπὸ τῆς σπιβολῆς ἐκ πολλῶν ἱματίων θερομένης ἀναθερμαίνεσθαι. συνελθόντων ἦ τ ἰατρῶν, καὶ συμβουλευσάντων, ὅπως ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας εὐειδὴς ἐπιλεχθεῖσα παρθέν@ συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ, ἔσῃ αὐτῷ πρὸς τὸ ῥᾴ@ ἐσόμενον βοήθημα, θαλπούσης αὐτὸν τῆς κόρης, εὑρέσκετο δὲ πόλει γυνὴ μία πασῶν τὸ εἶδ@ ἀρίστη γυναικῶν, ἀβισάκη τοὔνομα. ἡ συγκοιμωμένη τῷ βασιλεῖ, συνεθερμαινεν αὐτὸν μόνον. ὑπὸ γὰρ γήρως ἦν πρὸς τὰ ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀδυνής. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης τῆς παρθένου, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ἐ ἦ πατρ@

C

D

E

F

G

which Solomon was to build, and that he would take care of it as a father. But the Canaanites he commanded to be driven out, that a demon might be settled in their room, and that he might bestow on him the greatest of all things, peace, and freedom from wars and seditions. Now, said he, since thou art declared king by God before the day of thy birth, endeavour to obtain the other things agreeable to this thy happy circumstance, be pious, righteous, valiant, and observe the laws and commandments which he gave us by Moyſes, and take care that others do not break them. Build the temple in the time of thy reign, that God may be willing to receive it, and do not thou be afraid to undertake the work, or to be discouraged at the greatness of it, for I will take care of all things before my death. Know that there is ready money to the value of ten millions of darics, and of silver a hundred talents, of brass and iron more than can be weighed, and of timber and stone a vast quantity. Thou shalt have also a great many workmen, hewers of stone, and carpenters, and if there be any more wanting, thou shalt add them of thine own. If thou do these things, thou shalt be happy in the favour of God, who will be thy protector. He also exhorted the rulers to assist his son in building the temple, and to be free from fear of their enemies, and to attend the worship of God, for that God would reward them for their piety and righteousness with peace and plenty. And when the temple should be built, to lay up the ark, and the holy vessels, which ought long ago to have been in a temple, if our fathers had not neglected the commands of God, who had charged them to take possession of the land which he had promised to their posterity, and to build him a temple. These things he said to the governors of the people, and to his son. He was now very old, and his body, for want of heat, was chilled by length of time, and he could not be warmed by the addition of many garments. Upon which the physicians met together, and advised that a beautiful young virgin should be chosen out of the whole country, to lie with the king, and be a help to him by cherishing him in her bosom. Now there was a city which had the most beautiful women of all the country, and Abiſag was the name of the woman that was found to be the most beautiful of them all, who lay with the king, and cherished him by her warmth. But the king was impotent by old age, and had no conjunction with her as a wife. But we will speak more of this virgin hereafter. Now

τετ⊙ υἱὸς δαβίδ, νεανίας εὐειδὴς κ μέγας, ἐκ γυ-
ναικὸς αὐτῷ αἰγιλθῆς γεγονὼς, ἀδωνίας ⸗ πεσσαγορδ-
ώμους, ἐμφερὴς ὢν ἀβεσαλὼμῳ τῷ δ αἰνείαν, αὐτὸς
ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτ. ⸗ πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγε, ὡς τ
ἀρχὴν αὐτὸν δεῖ ⊙δ αβεῖν. κατεσκεύασε ⸗ ἅρματα
πολλὰ, κ ἱππους, κ πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς πρόδρο-
μους. τοιοῦτ ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ ἐπεστόμησεν, οὐδ ἐπέσχεν
αὐτὸν τῆς προαιρέσεως, οὐ ⸗ μέχρι τοῦδε πύθετο δ τὰ
παῦτα πράττειν προσηκόντως δ εἶχεν ἀδωνίας, τ
στρατηγὸν ἰωάβον, κ τὸν ἀρχιερέα ἀβιάθαρον. μόνοι δ
αὐτὶ πρᾶτον, ὁ ἀρχιερεὺς σάδωκ⊙, ⸗ ὁ προφήτης νά-
θαν, κ βαναίας ὁ υἱὸς τ σωματοφυλάκων, κ σεμεὶς,
ὁ δαβίδ φίλ⊙, κ πάντες οἱ ἀνδρεῖοι. ⸗ ἡ ἀδω-
νία ⊙δ οσθλάσαι μοῦς δεῖπνον ἔξω τῆς πόλεως, ⊙δ
τῷ κηπείῳ τ ἐν τῷ βασιλικῷ ⊙δ αθέσῳ, κ πάντας
καλέσαντ⊙ τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς σολομῶν⊙, ⊙δ α-
λαβόντ⊙ ⸗ κ τ στρατηγὸν ἰωάβον, κ ἀβιάθαρον, κ
τοὺς ἀρχοντας τῆς ἰούδα φυλῆς, τοὺς ⸗ δὲ τ ἀρχιερέα,
κ ναθαν τὸν προφήτην, κ τὸν ὄπι τ σωματοφυλά-
κων βαναίαν, κ πάντας τοὺς ἐκ τ ἐναντίας αἱρέσεως, οὐκ
ἐκάλεσεν ὅπι τῷ ἑστιᾶσαι. ⸗ τ πρὸς τῷ σολομῶν⊙
καταμείνουσι μητέρα βεθσαβεὲ, νάθαν ὁ προφήτης, ὡς
ἀδωνίας βασιλεύς ἐστι, κ ⸗ τ' ἀγνοοῦ δαβίδης. σοφεσά-
λλετ τι σώζειν αὐτῷ, κ τὸν παῖδα σολομῶνα βασι-
λεύειν. μεταξὺ δ ἀδωνίας τῷ ἀρχικῷ ἤδη ⊙δ αλά-
ζει. ταῦτα ⸗ τῷ βασιλεῖ ⊙δ αλεγομένης ὁ προφήτης
ἐπεισελεύσεσθ κ αὐτὸς ἔφησε, κ τοῖς λόγοις αὐτοῦ
ὅπιμαρτυρήσειν. ἡ ⸗ βεθσαβεὲ, πειθθεῖσα τῷ νάθαν, πά-
ρεισι πρὸς τ βασιλέα, κ προσκυνήσασα, ⸗ λόγον αἰτη-
σαμένη, πάντ αὐτῷ καθὰ ὁ προφήτης ⸗ προέτετο διε-
ξέρχεται, ὅτι δεῖπνον ⸗ ἀδωνία, κ τοὺς ⸗ σὺν αὐτῷ κε-
κλημένους ἀβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα, ⸗ ἰωάβον τ ἄρχον-
τα, κ τοὺς υἱοὺς αὐτῷ χωρὶς σολομῶν⊙, καὶ τ ἀναγ-
καῖον αὐτῷ φίλων μέμνησται. ἐλεγέ τι τὸν λαὸν ἀφο-
ρᾶν τινα χειροτονήσειν βασιλέα. παρεκάλει τε κ νουθ-
χ, ὡς τε μὴ τ ἀπαλλαγὴν αὐτῷ βασιλεύσας, αὐτὸν τε
σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτ ἀναιρήσει. ⊙δ αλεγομένης δ ἔλα
τ γυναικὸς, ἠγγέλλαν οἱ ⸗ δωματιακοὶ παρεσῶτες, ὅτι βέ-
λει νάθαν ἰδεῖν αὐτόν. ⸗ ἡ βασιλέως ἐκδέξασθ κελεύ-
σαντ⊙ εἰσελθὼν, ἐπὶ μέρον ἀποδείξαι τὸν ἀδωνίαν βα-
σιλέα, καὶ ⊙δ οῦναι τῷ ἀρχικῷ ἐπανήκειν τὸ. λαμπρὸν
δ αὐτὸν ποιησάμενα δεῖπνον, κεκληκέναι τοὺς υἱοὺς αὐτῷ
πάντας χωρὶς σολομῶν⊙, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν ἰωά-
βον, οἱ μὲ κρότῳ καὶ παιδιᾶς εὐωχούμενοι πολλῆς εὐφη-
μεῖν αὐτῷ σεσυκότων τ τῷ ἡγεμονίαν. ἐκάλεσέ τε ἔπι
ἐμὲ, οὔτε τὸν ἀρχιερέα σάδωκον, οὔτε βαναίαν τὸν ὅπι
τῶν σωματοφυλάκων. δίκαιον δ εἶναι ἴσως γινώσκειν
ἅπαντας, εἰ κ τῷ σῷ γνώμῃ ἐχθρεῖτο. ταῦτα ⸗ νέ-
νθα φήσαντ⊙ ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε καλέσαι τὸν βεθ-
σαβεὲ πρὸς αὐτόν. ἐκκεχωρήκει γὰρ ἐκ ⸗ δωματίου, ⸗
προφήτου ⊙δ αλομένου. ἡ ⸗ γυναικὸς ἐλθούσης, ὀμνυ-
μί σοι, φησὶ, τὸν μέγιστον θεὸν, ἡ μὲν τὸν υἱόν σου σολομῶ-
να βασιλεύσειν, ὡς καὶ πρότερον ὤμοσα, καὶ ⸗ τὸν ὅπι ⸗
μοῦ καθήσθ θρόνου. καὶ τ' ἔσῃ σήμερον. προσκυ-
νήσας δ αὐτὸν τ γυναικὸς, καὶ μακρὸν εὐξαμένης
αὐτῷ βίον σάδωκον μεταπέμπει ⸗ τὸν ἀρχιερέα, καὶ βα-
ναίαν τ ὅπι τ σωματοφυλάκων, καὶ ⊙δ αλομένων
κελεύει ⊙δ αλαβόντ νάθαν τε τ προφήτην, καὶ τὸν
υἱὸν τ αὐλῆς ἐκβάντας ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀναβάσαντας τ ἡμίονον

A mentio. Cæterum qvartus filius Davidis juvenis pulcher & magnus, ex uxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, Abesalomo, qvod ad ambitionem attinet, similis; de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit, ut sibi principatum deferrent: paravitqve sibi currus multos & eqvos, & qvinqvaginta viros stipatores: id qvod patervidens, nec objurgavit eũ, nec compescuit, ac ne scitatus qvidem est, qvid sibi vellet talis apparatus. Adjutores autem habebat Adonias Joabum imperatorem & pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus ejus resistebant, pontifex Sadocus & propheta Nathan, & Banajas præfectus satellitum, & Semeis Davidis amicus, & manus fortissimorum. Porro Adonias, paratis in suburbano epulis, ad fontem, qvi est in hortis regiis, & invitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Joabum & Abiatharum & principes tribus Judæ. Eos vero, qvi pontificis & Nathanis prophetæ & Banajæ satellitum præfecti partium erant, ad hoc convivium non vocavit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Nathan indicavit, Adoniam regnare, insciente Davide: svasitq;, ut tam propriæ saluti qvam filii regno consuleret: ingressaqve ad Davidem sola diceret ei, qvod ipse qvidem jurasset post se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loqventi cum rege se qvoqve superventurum propheta pollicitus est, & verbis ejus testem futurum. Paruit Bethsabe, & regem adiit. Qvo adorato impetrataq; dicendi copia, omnia, sicut propheta submonuerat, indicavit, exposuitq; ordine, qvemadmodum Adonias epulum adornaverit, & Abiatharum pontificem Joabumq; principem exercitus vocaverit, & filios regios absq; Solomone ac ejus necessariis amicis. addebat etiam totum populum suspensum expectare, qvemnam esset successorem declaraturus: ut cogitet rogans, quod, se defuncto, mori necesse esset tam ipsam qvam Solomonem filium. Adhuc ea loqvente, cubicularii nunciant Nathanem venisse, ut regem viseret: statimqve admissus percontabatur, num hodie regem declaret Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido convivio, vocatos ab eo filios ejus omnes, excepto Solomone, & præterhos Joabum imperatorem: hos omnes svaviter epulantes cum plausu & alacritate faustis acclamationibus perpetuum imperium novo regi ominari. Sed neqve me, inqvit, vocavit, neqve Sadocum pontificem aut Banajam satellitio tuo præpositum. quare æqvum est, ut ab omnibus sciatur, num hæc gerantur ex tua sententia. His auditis, rex jubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubiculo, propheta veniente. qva introgressa: Juro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturũ tuum filium, ut jam ante juravi, eumq; in solio meo sessurum, idq; hac ipsã die. Ad quæ verba cũ mulier, adorato rege, longam ei vitã esse precata Sadocum accersit pontificem & Banajã præfectum satellitum: quibus mox venientibus, jubet, ut assumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositoqve filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra

urbem illum deducerent ad fontem, qvi vocatur Gion: unctumqve sacro oleo regem declararent. hoc autem munus Sadoco pontifici & Nathani prophetæ injunxit: mandavitqve, ut invecto per mediam urbem, præcinente tubicine, proseqventium multitudo acclamaret: In æternum Solomon rex in solio regio sedeat, ut notum fiat universo populo, regem eum à patre declaratum, Solomoni vero præcepta imperandi dedit, ut juste ac pie præsit tum Judæ tribui, tum universo Hebræorum populo. Post hæc Banajas Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris sine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra urbem ad fontem, oleoqve unctum, rursum in eam cum faustis acclamationibus introducunt, ut multos annos in hoc principatu feliciter exigat: moxqve adductum in regiam in solio paterno collocant. qvo facto, populus totus ad convivia festivitatemq; animum advertit, choris & tibiis sese oblectatus, ut præ concentu instrumentorum terra simul ac aer resonaret. Ut vero has voces Adonias & ejus convivæ audivêre, vehementer sunt perturbati: & Joabus imperator negavit sibi placere vel sonitum illum vel tubam. Cumqve nemo frueretur appositis, sed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos pontificis Abiathari filius Jonathas: & cum Adonias libenter visum juvenem bonum nuncium ominatus esset, ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem expositit. qvo audito, proripiunt se omnes è convivio, & suam qvisqve domum diffugiunt. Adonias autem veritus, ne rex factum ejus iniqvo animo ferret, supplex ad altare confugit, & hoc apprehenso se tutabatur, qvod ubi ad Solomonem est perlatum, quodq; rogaret fidem sibi dari de oblivione hujus injuriæ, & securitate impunitatis: clementer simul ac prudenter præteriti qvidem errati veniam ei concessit, sed præmonito, ut caveret in posterum: alioqvi si amplius aliqvid novare deprehenderetur, ipsum sibi causam exitii futurum. misit deinde qui illum ex asylo educerent. qui cum venissent, novumq; regem adorasset: jussit eum domum suam abire nihil solicitum, ac in reliqvum curare, ut vir bonus sit, qvandoqvidem hoc ipsi maxime expediat. David autem volens eum totius populi regem declarare, convocat principes Hierosolyma, una cum sacerdotibus ac Levitis, qvibus recensitis, invenit eorum, qvi trigesimum annum excederent octo & triginta millia: ex qvibus designavit curatores ædificii templi ter mille supra viginti millia: judices vero populi & scribas eorum sex millia: janitorum vero domus Dei qvatuor millia. tantundemqve eorum qui hymnos Deo canerent, & instrumentis musicis à Davide, ut diximus, in hoc præparatis uterentur. Hos divisit in cognationes, & separatis à reliqva tribu sacerdotibus, vigintiqvatuor eorum cognationes invenit: ex Eleazari familia sexdecim, ex Ithamari octo. instituitqve, ut una cognatio ministraret DEO per dies octo, à sabbato usqve sabbatum: atqve ita sortitio facta est omnium cognationum in præsentia Davidis & Sadoci ac Abiathari pontificum & omnium prin-

A αὐτὸ σολομῶνα ἐπὶ τὴν βασιλικὴν ἡμίονον, ἔξω τῆς πόλεως ἀγαγεῖν ἐπὶ τὴν πηγὴν τὴν λεγομένην γιόν. ἐ πεχρίσαντας τὸ ἅγιον ἔλαιον, ἀποδείξαι βασιλέα. ἔτ ἦ παῆσαν πεσόταξε σάδωκον τὸν ἱερέα, καὶ ναθᾶν τ πεφήτην, ἀκολουθοῦντάς τι πεσόταξε διὰ μέσης τ πόλεως, τῆς κέρασιν ἐπισαλπίζουσας βοᾶν, εἰς αἰῶνα τ σολομῶνα τ βασιλέα καθῆσθαι ἐπὶ ϑ βασιλικῆ ϑρόνε. ἵνα γνῶ πᾶς λαὸς ἀποδεδ ϗμένον αὐτ ἀπὸ ϑ πατρὸς βασιλέα. σολομῶνι δ ἐπέταλ πεὶ τ ἀρχῆς, ἵνα δ ὁσίως καὶ δικαίως πεσῆ ϑ τ ἐξ αἰῶνος ἐθνῶν παντὸς καὶ τ ἰϑδα φυλῆς. βαναία ἦ δ ξαμένε τ ϑεὸν σολομῶνι εὐμενῆ ϗμέας, μηδὲ μικρὸν ἀφεστάντες, ἀναβιβάζουσιν ἐπὶ τὸν ἡμίονον τὸν σολομῶνα. καὶ πεσάγοντες ἔξω τ πόλεως ἐπὶ τ πηγὴν, καὶ τὸ ἔλαιον χρίσαντες ἀπῆγον εἰς τ πόλιν ἐπιϕημοῦντες, καὶ τὸν βασιλέαν αὐτῶ ϗμέσθαι πολυχρόνιον εὐχόμενοι. καὶ ϖεσαγαγόντες εἰς τὸν οἶκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτὸν ἐπὶ ϑ ϑρόνε. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ' ἐυωχίαν εὐθὺς ἐτράπη καὶ ἑορτὴν, χορεύων ἐ αὐλοῖς πεπόμ ϑ, ὡς ἐπὶ ϑ πληθος τ ὀργάνων ἅπασαν πεσηχῆσαι τὴν γῆν καὶ ἀέρα. ὡς δ ἤϑετο τῆς βοῆς, ἀδωνίας τε ἐ οἱ πεπόντες ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν. ὁ τε στρατηγὸς ἰωάβ ϑ ἐλεγε σὺν ἀρέσκειᾳ τοῖς ἤχοις ὐδὲ τῇ σάλπιγγι. ϖροσκεισθαι ἦ ϑ δεῖπνε, καὶ μηδενὸς ϕροντίζειν, πάντων δ ἐπ' ἐυνοίας ὑπαρχόντων, εἰσρέχει πεσὸς αὐτοὺς ὁ ϑ τ ἱερέως ἀβιαθάρ παῖς ἰωνάθης. ϑ δ ἀδωνία ϑεασάμενος τ νεανίαν ἡδέως, καὶ πεσόπιν ϑ ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐφήλε πάντ' αὐτοῖς τὰ πεῖ τὸν σολομῶνα, καὶ τὴν δαβίδε βασιλέως γνώμην. ἀναπηδήσαντες δ ἐκ ϑ συμποσίε ὅτι ἀδωνίας καὶ οἱ κεκλημένοι πάντες ἔϕοβον πεὸς ἑαυτοὺς ἔκασε. ϕοβη ϑεὶς δ ἀδωνίας τὸν βασιλέα πεῖ τ γεγονότων, ἱκέτης γίνε ϑ ϑυσιαστηρίε, ὃ δὴ πεσῆχεν ἐλλαβόμ ϑ. δηλῶ ϑ τ σολομῶνι πεπιστεῦσ ϑ, ἐ πίστεις ἀξιῶν παρ' αὐτὸ λαβεῖν, ὡς τε μὴ μνησικακήσαι, μηδ' ἐργάσασ ϑαί δεινὸν αὐτὸν μηδέν. ὁ ϑ, ἡμέρως πάνυ ἐ σωφρόνως, τῆς μὲν τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀδῶνον. εἰπὼν δ' ἐπληροῦτο πάλιν κομπολῶν, ἑαυτῷ αἴτιον τ τιμωρίας ἔσεσ ϑαι καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνίησιν ἀπὸ τ ἱκετείας. ἐλθόντα ϑ πεὸς αὐτὸν καὶ πεοσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε μηδὲν ὑϕορώμενον, καὶ ϑ λοιπὸν παρέχειν αὐτ ἀγαθὸν, ὡς αὐτῷ ϑ τε συμϕέρον ἤξειν. βυλόμ ϑ ϑ ὁ δαβίδης, παντὸς ϑ λαοῦ ἀποδεῖξαι τὸν ὑὸν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἄρχοντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας. ἐξαριθμήσας ϑ τούτους πεῶτον, εὑρίσκ τ ἀπὸ τριάκοντα, τρισμυρίους ὀκτακισχιλίους, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ἐπιμελητὰς τῆς οἰκοδομίας ϑ ναοῦ, δισμυρίους πτερακισχιλίους. κριτὰς ϑ ϑ λαοῦ καὶ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωροὺς ϑ πτερακισχιλίους ϑ οἴκε ϑ ϑεοῦ. καὶ πασάτους ὑμνωδοὺς ϑ ϑεοῦ, ἀδοντας τοῖς ὀργάνοις οἷς δαβίδης κατασκευάσαι καθὼς πεσῄρηκα ϑμεν. διεμέρισε δ' αὐτοὺς κ' πατριάς, ἐ χωρὶς ὧν τ ϕυλῆς τοὺς ἱερεῖς εὗρε τούτων ἔκπαι πάσας πατριάς. καὶ ἐκ μὲν τ ἐλεαζάρου οἰκίας, ἐκκαίδεκα. ἐκ ϑ τῆς ἰθαμάρου ὀκτώ. διέταξε ϑ μίαν πατριὰν λαχοῦσαν τὴν ϑεὸν, ὅπι ἡμέρας ὀκτὼ, ἀπὸ σαββάτε, ἐπὶ σάββατον. κ' ἔτως ἂν αἱ πατριαὶ πᾶσαι διεκληρώσαντο, δαβίδε παόντος, κ' σαδώκε κ' ἀβιαθάρ παόντων τ ἀρχόντων, καὶ πάντων τ ἀρχόντων. κ' ἡ πρώτη μὲν

B

C

D

E

F

G

ex Ithamari octo. instituitqve, ut una cognatio ministraret DEO per dies octo, à sabbato usqve sabbatum: atqve ita sortitio facta est omnium cognationum in præsentia Davidis & Sadoci ac Abiathari pontificum & omnium prin-

μὴν ἀναβάσει πεντεκαιδεκάφη πρώτη. ἡ δὲ δευτέρα ἀ-
κολούθως ἄρχει τῶν ἑπόμενων πεντεκαίδεκα. καὶ διέμεινεν ἕως
ἡμέρας μισμὸς ἄρχει τὸ σήμερον ἡμέρας. ἐποίησε δὲ καὶ τὸ
λευϊτικὸν φυλὴν, εἴκοσι μέρη τὸ πανάρχα. καὶ κληρωσα-
μένων καὶ τὰ αὐτῶν ἀνέβησεν τρόπον τοῖς τῶν ἱερέων ἐφη-
μερίσιν, ὅτι ἡμέρους ὀκτώ. τὰς δὲ ἀπογόνους δὲ μωυ-
σέως ἐτίμησεν. ἐποίησε γὰρ αὐτὰς φύλακας τῶν θησαυ-
ρῶν δὲ θεοῦ, καὶ τῶν ἀναθημάτων ἃ σωρεύει τοὺς βασιλεῖς
ἀναθήναι, διέταξε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκ τὸ λευϊτικὸ φυλῆς
καὶ τοῖς ἱερεῦσι διακόνους νύκτα καὶ ἡμέραν τοῦ θεοῦ, κα-
θὼς αὐτοῖς ἐπέτειλε μωυσῆς. μὴν τοίνυν διεμέρισε πᾶ-
σαν τὴν στρατιὰν εἰς δώδεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι καὶ
ἑκατοντάρχαις καὶ ταξιάρχαις. εἶχε δὲ ἑκάστη τῶν
μοιρῶν, δισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους, ὧν ἐκέλευσε
παρεδρεύειν καὶ τριακονθ' ἡμέρας ἀπὸ τῆς πρώτης
ἕως τῆς ὑστάτης σὺν τοῖς χιλιάρ-
χοις καὶ ἑκατοντάρχοις. κατέστησε δὲ καὶ ἄρχοντας ἑκά-
στης μοίρας, ὃν ἀγαθὸν ἤδη καὶ δίκαιον, ὅπερ ὀπτῆρας τὰ τῶν
θησαυρῶν, καὶ κωμῶν, καὶ ἀγρῶν ἄλλως, καὶ κτηνῶν, ὧν
οὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα μνημονεῦσαι τῶν ὀνομάτων.
οἷς δὲ ἑκάστοις τούτων καὶ τὴν ἱερημένην διέταξε τρόπον, εἰς
ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἑβραίων,
καὶ τοὺς φυλάρχας, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν διαιρέσεων, ἐ
τοὺς ὅπως πάσης πράξεως ἢ κτήσεως δὲ βασιλέως πεταγ-
μένους, ἐπὶ ὑψηλοτάτου βήματος ὁ βασιλεὺς, ἔ-
λεξε πρὸς τὸ πλῆθος· Ἀδελφοὶ καὶ ὁμοεθνεῖς. γινώ-
σκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ διανο-
ηθείς, χρυσὸν τε πολὺν παρεσκευασάμην, καὶ ἀργύ-
ρου πλάντων μυριάδας δέκα. ἐ ὁ θεὸς ἐκώλυσε με
λόγῳ δὲ προφήτου νάθαν, ἀλλ' ὅτε τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν πολέ-
μους καὶ τοῦ φόνου τῶν ἐχθρῶν μεμιάνται τὴ δεξιάν. τ
ὁ μὲν ἐκέλευσε τὸ ἀμφιδέξιόν μου τοῦ βασιλείου καταπα-
σκάσαι τὸν ναὸν αὐτῷ. νῦν οὖν ἐπεὶ καὶ τῶν προγόνων
ἡμῶν ἰακώβῳ δυοκαίδεκα παίδων γνησίων, ἵστ τὸν
ἰούδαν ἀποδεχθέντα βασιλέα, καὶ ἐμὲ τῶν ἀδελφῶν ἐξ
ὄντων προκριθέντα καὶ τὴν ἡγεμονίαν λαβόντα παρὰ δ
θεοῦ, καὶ μηδένα τούτων δυχεράναντα, οὕτως ἀξιῶ
κἀγὼ τοὺς ἐμαυτοῦ παῖδας, μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλή-
λους περὶ τὸ βασιλείου παρελθόντος, ἀλλ' ὅπερ
ἅμα ὡς ὁ θεὸς αὐτὸ ἐκελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν
ἅπαντες. ἀ δεινὸν γὰρ θεῷ θέλοντος ἀλλοτρίῳ κρα-
τεῖν δουλεύειν. χαίρειν δ' ἐπ' ἀδελφῷ ταύτης τυχόντι
τιμῆς προσῆκεν ὡς κοινωνοῦντας αὐτῆς. εὔχομαι δὴ
τοῖς ἅπαντας θεοῦ παρελθεῖν εἰς τέλος, καὶ τὴν εὐ-
δαιμονίαν ταύτην ἀνὰ πᾶσαν τὴ χώραν ἁπαρδεῦσαι, καὶ
τὸν ἅπαντα ταύτην φθάσαι χρόνον, ἢν αὐτὸς ἐπηγ-
γείλατο παρέξειν ὁπὲρ σολομῶν ὁ βασιλέως. ἔσεσθαι δ'
αὐτὰ βέβαια, καὶ καλὸν ἔχειν πίστις, ἂν εὐσεβῆ καὶ δί-
καιον σαυτὸν καὶ φύλακα τῶν πατρίων παρέχῃς νόμων
ὧν πεπαίδευσαι· ἢν δὲ μὴ, τὰ χείρω προσδόκα, ταῦτα φθάσειν.
ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τούτοις ἐπεπαύσατο τοὺς λό-
γους ἐποιήσατο. τὴν δὲ διαγραφὴν ὁ καὶ τὴν διάταξιν τ οἰκο-
δομίας δὲ ναοῦ, πάντων ἑρπόντων ἔδωκε σολομῶνι, θεμε-
λίων ὁ οἴκων καὶ ὑπερῴων, ὅσοι τε τὸ πλῆθος ὁ πλίνοι
τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος ἠρίθμητο, ὅσα τὰ σκεύη χρυσᾶ καὶ
ἀργυρᾶ τούτων τὰ σταθμὸν ὠφείλετο. ὡς παρώρμησε δὲ

cipum, & cujus prima ſors exiit, deſcripta eſt cognatio prima, & poſt hanc ſecunda, deinceps; usqve vigeſimam qvartam qvæ qvidem diviſio durat usqve in hodiernum diem. Leviticam qvoqve tribum in partes vigintiqvatuor diviſit: & ſortitione facta, & illis qvemadmodum ſacerdotibus octoni miniſterii dies obvenerunt. Præcipuus autem honos Moyſis poſteris eſt habitus. Conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum Dei, & donariorum, qvæ reges ſolent dedicare. inſtituitqve, ut univerſa Levitarum tribus & ſacerdotes per ſuas quisqve vices interdiu noctuqve circa cultum divini numinis verſarentur, ſicut olim à Moyſe præſcriptum fuerat. Poſt hæc totas copias in duodecim partes digeſſit, eisqve tribunos, centuriones & præfectos aſſignavit. continebat quæqve pars millia vigintiqvatuor: voluitqve, ut ſingulæ ſingulis menſibus ſtationem agerent circa regiam Solomonis, una cum tribunis ſuis ac centurionibus: & cuiqve ſuum ducem præfecit, virum juſtum & ſpectatæ bonitatis. quin & theſauris & vicis & agris, eorumq; cultoribus, & armentis cum ſuis paſtoribus præfectos attribuit, qvos nominatim recenſere neceſſe non habeo. Poſtqvam autem omnia, ſicut diximus, ordinavit, advocatis in concionem magiſtratibus, Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus, qvos ſingulis exercitus ſui partibus præpoſuerat, adhæc omnibus, qui negotiis & facultatibus regiis præerant, è ſuggeſtu celſiore in hunc modum multitudinem eſt allocutus: Fratres & populares, notum vobis eſſe volo, qvod cum voluiſſem templum extruere, multum auri eum in uſum & argenti centum millia talentorũ comparavi. ſed Deus ipſe per prophetam Nathanem me vetuit, eo qvod bellis, qvæ pro libertate veſtra geſſi, dextram hoſtili cruore contaminaverim: & filium meum regniqve ſucceſſorem templum ſibi juſſit extruere. Nunc igitur, qvandoquidem ſcitis, qvod etiam majores noſtri Jacobi filii cum duodecim eſſent, Judas tamen conſenſu omnium principatum obtinuit, & mihi cũ ſex fratres eſſent, poſthabitis illis, Deum ad me regnum detuliſſe, nec eorum qvenqvam id factum iniqve tuliſſe: ita ego qvoqve poſtulo, ut Solomone imperium conſecuto, cæteri mei filii nec contra illum nec inter ſe invicem ſeditiones agitent, ſed ſcientes hunc divinitus electum, libenter ejus dominio ſint ſubjecti. Cum enim æqvum ſit, ſi DEUS ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & favere decet fratri, non ſecus quam ejusdem honoris participes. Ego ſane nihil magis in votis habeo, quam ut promiſſiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas qvæ hanc regionem ſub Solomonis regno manet, qvamprimum totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Qvod quidem dubio procul ita futurum eſt, & omnia recte evenient, ſi te, fili mi, pietatis & juſtitiæ, patriarumqve legum cuſtodem geras: alioqvin ſi hæ non ſerventur, nihil niſi triſte eſt expectandum. Hoc ſermone finito, inſpectantibus omnibus, Solomoni templi deſcriptionem ac formam dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores qvam ſuperiores, earumqve numerus & qvantitas ac capacitas deſignabatur: tum qvo pondere qvæq; vaſa tã aurea quã argentea fieri deberent, præfinivit,

hortatusqve est eum, ut summam diligentiam ad hoc opus adhiberet: simulqve principes & tribum Leviticam, ut eum adjuvarent, tum propter ætatem nondum sat maturam, tum qvia divinitus & ad regnum esset electus, & ad templū ædificandum, qvam qvidem fabricam neqvaqvam fore difficilem, præparata per se jam ante materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorumqve ac cæmentariorum multitudine, & smaragdis aliisqve omnis generis gemmis. Postremo nunc se in hunc usum ex proprio fisco erogare alia tria millia talentorum auri purissimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, qvos oporteret supra arcam stare eamqve protegere. Postqvam autem David finem loqvendi fecit, secuta est magna alacritas principum & sacerdotum, & tribus Leviticæ, de suo qvoqve conferentium, & multa liberaliter ac magnifice pollicentium. obtulerunt enim se contributuros talentorum auri qvinqve millia, & stateres decem mille. argenti vero centum millia, ferri qvoqve talentorum multa millia. & si cui lapillus aliqvis erat pretiosus, afferebat & tradebat in thesauros reponendum: qvorum curæ præpositus erat unus è Moysis posteris, nomine Jalus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maxime David visa principum ac sacerdotum reliqvorumqve omnium promptitudine, elata voce Deum laudavit, patrem ac conditorem hujus universitatis appellitans, fabricatoremqve rerum tam humanarum qvam divinarum, & præsidem ac gubernatorem generis Hebræorum, eorumqve felicitatis & regni ab ipso sibi commissi. Post hæc precatus omni populo bona omnia, privatimqve filio mentem bonam & justam, omniqve virtute præditam, jussit, ut populus qvoqve Deo laudes persolveret. Illi vero prostrati humi Deum adoraverunt: versi deinde ad Davidem, pro omnibus ei bonis, qvæ, ipso regnante, perceperant, gratias egerunt. Seqventi vero die sacrificia sunt instaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis: ad pacifica qvoqve sacrificia multis millibus victimarum mactatis: & tota ea die rex una cum omni populo festivitati operam dedit: Solomonqve denuo est inunctus & legitimus rex declaratus: simulq; Sadocus pontifex totius multitudinis designatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in solio paterno collocato, ex ea die inposterū obedientes ei fuerunt.

καὶ λόγοις αὐτὸν πάσῃ χρῆσθαι προθυμίᾳ πρὸς τὸ ἔργον. καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὴν τῶν λευιτῶν φυλὴν, συναγωνίσασθαι, διά τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τοῦ θεοῦ σκῆνος ἐλέσθαι τὸ οἰκοδομίας ἕνεκα ναοῦ, καὶ τῆς βασιλείας πρότερον. εὐμαρῆ δ' αὐτοῖς καὶ ὃ σφόδρα ὑπέπονον τὸ οἰκοδομῆσαι ἀπέφηνεν αὐτοῖς. πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δ' ἀργυρίου καὶ ξύλα καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ἤδη προῃρημένα, σμαράγδους τε καὶ παντοίας ἰδέας λίθων πολυτελῶν. καὶ νῦν δ' ἐπὶ τῆς ἰδίας δεξιᾶς διακοσία καὶ ἄλλα τρισχίλια τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἐλέγχων εἰς τὸν ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ τοὺς χερουβεῖς οὓς ἐφεστάναι δεήσει τὰ πτερὰ καλύπτοντας. σωπήσαντος δαβίδου, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῆς λευίτιδος φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων, καὶ παντοίων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐνέγνω. χρυσίου μὲν γὰρ ἐπέστησαν εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια, καὶ στατῆρας μυρίους. ἀργυρίου δὲ μυρία τάλαντα. καὶ σιδήρου μυριάδας τάλαντων πολλὰς. καὶ εἴ τινι λίθος ἦν πολυτελὴς, ἐκόμισε καὶ παρέδωκεν εἰς τοὺς ἀποθησαυροὺς. ὧν ἐπετρόπευσεν ὁ μωυσέως ἔκγονος ἰαλοῦς. ὑπὲρ τούτοις, ἤσθη τε ὁ λαὸς ἅπας. καὶ δαβίδης τὸν αὐτόθεν καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀρχόντων ἐπαίνων ἱερέων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν ἠξίωσε μεγαλῇ βοῇ, πατέρα τε καὶ ἡγεμόνα τῶν ὅλων ἐπικαλῶν, καὶ δημιουργὸν ἀνθρωπίνων καὶ θείων, οἷς αὐτὸ σκέμμισεν προτέτην τε καὶ κηδεμόνα ἡμῖν ἑβραίων καὶ τούτων εὐδαιμονίας, ἧς τε αὐτῷ βασιλείας ἐδωκεν. ὑπὲρ τούτοις δ' ἐξάμφω τῷ τε παντὶ λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ σολομῶνι ἀμείνοσιν ὑγιῆ καὶ δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένην, ἐκέλευσε καὶ τὸν πλῆθος εὐλογεῖν τὸν θεόν. καὶ οἱ μὲν πεσόντες ὑπὲρ τὸ γόνυ προσεκύνησαν. εὐχαριστήσαντες δὲ καὶ δαβίδῃ πρὸς πάντων ὧν αὐτὸν τὴν βασιλείαν παρελάβοντο ἀπήλαυσαν. τῇ δ' ὑπιούσῃ, θυσίας τῷ θεῷ παρέσχοντο μυρίας χιλίας, καὶ κριοὺς τοσούτους, καὶ χιλίους ἀμνοὺς, εἰς ὁλοκαύτωσιν. ἔθυσαν δὲ καὶ τὰς εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων κατασφάξαντες. καὶ διὰ ὅλης ἡμέρας εὐφράνθη ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ. καὶ σολομῶνα, δεύτερον ἐχρίσαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα. σάδωκον, ἀρχιερέα τῆς πληθύος ἅπάσης. εἰς τε τὸ βασίλειον ἀγαγόντες σολομῶνα, καὶ καθίσαντες αὐτὸν ὑπὲρ θρόνου τοῦ πατρώου ἀπ' ἐκείνης τὰς ἡμέρας εὐτύχουν αὐτῷ.

CAP. XII.

Mors Davidis, & quantum filio ad structuram templi reliqverit.

Κεφάλαιον ιβ'.

Τελευτὴ δαβίδου καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν.

XVI. *3. Reg. 2.*

PAulo autem post David accedente ad senium morbo, videns jam instare sibi mortem, accito Solomone, sic illum est affatus: Ego, fili, fato vocante, ad patres meos abeo, & viam omnibus, qui nunc sunt, qvive post erunt communem ingredior, qvam remetiri non licebit, nec, qvid in hac vita geratur, revisere. Qvapropter vivens adhuc & morti vicinus iterum atqve iterum te moneo, quæ & ante consului, ut justus sis erga subditos, & pius erga Deum, qui te hoc regno cohonestavit: utq; custodias præcepta ejus & leges, quas nobis per Moysē demisit:

ΜΕτ' ὀλίγον ὁ χρόνον, καὶ δαβίδης κατανεύσας εἰς νόσον ἐκ τοῦ γήρως, καὶ σωιδὼν, ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν σολομῶνα, διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· ἐγὼ μὲν ὦ τέκνον, εἰς τὸ χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τοὺς ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν νῦν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων πορεύομαι, ἐξ ἧς οὐκέτι θ' οἷόν τε ἐπανελθόντα, γνῶναί τι καὶ τὸν βίον πεύσεσθαι. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὐτῷ γεγονὼς ὄντως τὸ πεπρωμένον, παραινῶ σοι ταῦθ' ἃ καὶ πρότερον ἔφθην συμβουλεύσας, δικαίῳ μὲν εἶναι πρὸς τοὺς ἀρχομένους, εὐσεβεῖ δὲ πρὸς τὸν τῶν βασιλείαν δεδωκότα θεόν. φυλάττειν δ' αὐτοῦ τὰς ἐντολὰς καὶ τοὺς νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ μωυσέως κατέπεμψε ἡμῖν,

ἡμιν, Ϛ μήτε χάριτι, μήτε θωπείᾳ, μήτ' ἐπιθυμίᾳ μή τινι ἄλλῳ παθει ποτεθειμένον τούτων ἀμελήσαι. τὸ γὰρ θεῖον ποτὲ σαυτὸν εὐνοιαν ἀπωλεῖς, ὡδηγὰς τὰ νόμιμα, καὶ ποτὲ ἁπαντ' αὐτὸ τὸ ἀληθὲς ἀποστρέψεις ποτὲ νοιαν. τοιοῦτον δέ σε αὐτὸ παρέχων, ὁποῖον εἶναί σε δεῖ, καλῶς ἂν ὡδηγαλῶ, καθ' ἕξεις ἡμῶν τὸ βασιλείαν τοῦ γένους, καὶ οὐκ ἄλλῳ ἑβραίων ποτὲ ἂν διατάσσειν, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ ἀεὶ δ' πάντες αἰῶνα. μέμνησο γὰρ τὸ ἰωάβου δ' στρατηγὸ ὡδανομίας, ἀποκτείναντος ἀβεννὴρ τὸν ἀβεννήρου στρατηγὸν δικαίως καὶ ἀγαθὸς, ἀδεκήρου τὸν νἱὸν παῦδα, καὶ τὸ ἀμασαὶ τὸν ἰεθραίου. ὃν ὅπως ἂν σοι δόξῃ, τὸν τρόπον ἐκδίκησον, ἐπεὶ Ϛ κρείττων ἐμοῦ Ϛ δυνατώτερος ἰωάβος ὢν, μέχρι νῦν τὴν δίκην διέφυγε. ὡδαπήμια δέ σοι, Ϛ τοὺς βερζελλαῖ δ' γαλαδίτου παῖδας, οὓς ἐν τιμῇ πάσῃ Ϛ σπουδῇ ἔστω ἐμοὶ χαριζόμενος ἕξεις. οὐ ποχαταίσχομαι γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πατὴρ αὐτῶν ὡδὸ τὴν φυγὴν ὑπῆρξέ μοι χρεοπολυδ' ἀρῶ. καὶ τὸ γῆρας ἡμῶν σεβοῦ, τὸν τὸ βενιαμιτὸν φυλῆς, ὃς πολλὰ βλασφημήσας με ὡδὸ τὴν φυγὴν ὅτ' εἰς παρεμβολὰς ἐπορευόμην, ἀπήντησε δηὶ τὸν ἰορδάνου, Ϛ πίστεις ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸν παθεῖν τότε, νῦν ἐπιζητήσας αἰτίαν εὔλογον ἀμύνῃ. τοῦτο γὰρ παρασύσεως τὸ παιδὶ σοὶ τὰ τῶν ὅλων πραγμάτων, καὶ σοὶ τῶν φίλων, καὶ ἃς ἤδη πίστεως ἀξίας γεγενημένους, ἀπέφηνεν, ἔτη μὲν βιώσας ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δ' ἑπτὰ μὲν ἐν χεβρῶνι τῆς ἰούδα φυλῆς Ϛ μῆνας ἕξ, ἐν ἱεροσολύμοις δ' ἀπάσης τῆς χώρας, τριὰ καὶ τριάκοντα. ἔτ' ἄλλος ἀνὴρ ἐγένετο, Ϛ πᾶσι δοκῶν ἔχειν λῶν ἕνεκα τοῦ βασιλεῖ, Ϛ τοσούτων ἐθνῶν σωτηρίαν εἰσηνεγκάμενος εὐσεβείαν. ἀνδρεῖος τε γὰρ ἦν, ὡς οὐκ ἄλλος τις, ἐν δ' ταῖς ἰσχὺς τὸ ὑπερόπλων ἀγῶσι, πρῶτος δηὶ τοὺς κινδύνους ὥρμα, τῷ πονεῖν Ϛ μάχεσθαι ὡδηγελδόμενος τοὺς στρατιώτας δηὶ τοὺς πράξεις, ἀλλ' ἀφ' τοῦ παρόντος ὡς διαστάτης, νοήσαί τε καὶ σωφρονῆσαι καὶ τὰ μελλόντων, καὶ τὰ τῶν ἐνεστηκότων οἰκονομίας, ἱκανώτατος. σώφρων δηὶ τοῖς χρῆσθαι πρὸς τοὺς ἐν συμφοραῖς ὑπαρχούσας, δίκαιος, φιλάνθρωπος, ἀμύνοις ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶναι προσῆκε. μηδὲν ἧττον ὡδὸ τοσοῦτο μέγεθος ἐξουσίας ἁμαρτών, ἢ τὸ περὶ τὰ κρίνας γυναῖκα καταλῦσαι Ϛ σῶσαι, ἐστιν ἐν ἄλλῳ βασιλεῖ, ἢ ἑβραίων ἔτ' ἄλλων ἐθνῶν. ἐθαύμασε δ' αὐτὸν ὁ πᾶς σολομὼν ἐν ἱεροσολύμοις ἀφ' ἑπτὰ ἐτῶν, τοῖς τ' ἄλλοις οἷς ποτὲ κηδεῖαν νομίζει βασιλικὰ ἅπασι, καὶ δὴ Ϛ σῶσον αὐτὸ πολιὸν καὶ ἀθόνιον σωνεκήδευσεν ὧν τὴν ὑποβολὴν τεκμήροις ἂν τις ἐμοῦ ἐν ὀλίγοις ἐθέλοντι μνήσω. μὴ γὰρ ἔτι ἐτῶν χιλίων Ϛ τριακοσίων, ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενος ὑπὸ ἀντιόχου Ϛ εὐσεβῶς ἐπικληθέντος, ἀφ' ἧς ἡ δημητρίου βυλόμενος χρήματ' αὐτῷ δοῦναι, ὑπὲρ τὴν πολιορκίαν, Ϛ τὰ σπανίως ἀπεσκευάσατο, Ϛ ἀλλαχόθεν ἐκ ἑνὸς, ἀναίρεις ἔσαι τὰ δαβίδος μνημάτων, Ϛ βασίσους τρισχίλια τάλαντα μέρος ἔδωκεν ἀντιόχῳ, καὶ διέλυσεν ἔτως τὴν πολιορκίαν. καθὼς Ϛ ἐν ἄλλῳ δεδηλώκαμεν. μὴ ἧττον, ἐτ' πολλῶν ἀφαιρουμένων, πάλιν ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς, ἕτερον ἀνοίξας οἶκον, ἀνήλετο χρήματα πολλά. τὰ μὲν τε καὶ ἡμᾶς τὰ βασιλέων ἐδεὶς αὐτ' ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ τὸν τὴν μηχανικῶς κεκηδευμένοι τρόπον τοῖς τὸ μὴ φανερὰ ἔσαι τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ ποτὲ μὲν τούτων ἡμῖν δηὶ τοσοῦτον ἀποχρῆ δεδηλῶσθαι.

A & cave, ne vel gratia vel assentatione aut cupiditate aliave affectione ad neglectum earum deflectas. Neqvaqvam enim Dei favorem poteris retinere, nisi servatis ejus legibus, alioqvi suam providentiam à te avertet. Qvod si talem te erga eum exhibueris, qvalem decet, & qvalem optamus, efficies, ut regnum in familia nostra maneat, & nulla unqvam alia domus præter nostram in Hebræos dominationem obtineat. Memento etiam iniqvitatis Joabi, qvi propter æmulationem duos duces justos ac bonos interemit, B Abenerum Neri filium, & Amasam filium Jethranis. in eum tuo arbitratu animadvertes, qvandoqvidem hactenus pœnam evasit, qvod meipso esset potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, qvos mea causa omni honore ac studio proseqveris, non conferens in C eos beneficium, sed referens, pro officiis, qvæ pater illorum in me exulem liberaliter congessit, & per qvæ nos sibi debitores effecit. præterea Geræ filium Semeim Benjamitam, qvi me pulsum multis affecit convitiis, qvando Castrum petebam, moxqve ad Jordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetravit, nunc occasionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Republ. & amicis, & eis, qvos punitos volebat, expiravit, exactis septuaginta vitæ annis, postqvam regnasset apud Hebronem, tribui Judæ imperitans annos septem, & menses sex, Hierosolymis vero universæ regionis rex annos triginta tres, vir optimus, & omnibus virtutibus præditus, qvas regem tot gentium incolumitati prospicientem habere oportebat. Nam fortis erat, ut nemo alius, & in certaminibus pro subjectorum tutela susceptis primus se periculis objiciebat, exemplo suo militem ad præclara facinora excitans & non tanqvam dominus pro imperio ad officium cogens. Idem in consiliis prudentissimus, & egregie callens, qvid in præsens, qvidve in futurum conduceret. adhæc sobrius, mitis, benignus erga calamitosos, justus, humanus, qvæ qvidem præcipuæ sunt regum virtutes. nec in tanta potestate unqvam ab æqvitate deflexit, nisi qvod ad Uriæ uxorem attinet. Tantas præterea divitias hæredi reliqvit, qvantas nullus alius rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepelivit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnifice, præter solennia illa in regum funeribus, illatis etiam in monumentum ejus maximis divitiis, qvarum magnitudinem facile sit conjectare ex hoc, qvod dicemus. Nam post annos mille & trecentos Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, Demetrii filio, volens pecuniam rei dare, ut, abducto exercitu, obsidionem solveret, nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Davidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus, eorumqve parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicavimus. Ac rursum post multos annos elapsos Herodes rex, alia cella aperta, magnam pecuniam sustulit. ad loculos tamen, qui regum cineres continent, neuter eorum pervenit. singulari enim arte ita erant sub terram conditi, ut ab ingredientibus monumentum inveniri neqviret. Sed de his hactenus dixisse sufficit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΓΔΟΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς σολομὼν τὴν βασιλείαν ἐδιάλαβεν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε. Κεφ. α.
Περὶ τ σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς σωφροσύνης, καὶ ὅτι πλούτου. ὅτι τὸ ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. β.
Ὡς πλαδήσαντ σολομῶν, ὁ λαὸς ἀποστὰς ἀπ αὐτοῦ ῥοβοάμ τ δέκα φυλῶν ἱεροβοάμον ἀπέδειξε βασιλέα, τὴν δύο φυλῶν ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν. Κεφ. γ.
Ὡς σουσακ ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμ ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ κατασχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετήνεγκεν. Κεφ. δ.
Στρατεία ἱεροβοάμ τ ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. ἐπὶ τ υἱὸν τ ῥοβοάμ, εἶτα, ὅτι τοῦ ἱεροβοάμ γυναῖκα βασίνης τὸ ὄνομα Ἀβιφθείρας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Κεφ. ε.
Αἰθιόπων στρατεία τοῖς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντ αὐτῶν ἀσάνᾳ τ ἀδιᾶ παῖδος, καὶ Ἀβιφθηρὰ τ στρατ. Κεφ. ς.
Ὡς τ ἀδελφαίρᾳ γυναῖκι Ἀβιφθηρίους, ἐβασίλευσεν τ ἱεροσολυμιτῶν ζαμαίρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβ. Κεφ. ζ
Ὡς ἄδερ δαμασκῆ τ συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' ἄχαβον στρατευσάμ ἡττήθη. Κεφ. η.
Περὶ ἰωσαφάτου τ ἱεροσολύμων βασιλέως. Κεφ. θ.
Ὡς ἄχαβ ἐπὶ σύρες στρατευσάμ, ἡττήθη τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. Κεφ. ι

HÆC IN OCTAVO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Qvomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit. Cap. I.
De Sapientia Solomonis, & prudentia, & divitiis, qvodqve primus Hierosolymis templum ædificavit. Cap. II.
Solomone defuncto, populus à Roboamo ejus filio deficiens Hieroboamum decem tribuum regem fecit: Roboamus vero duabus imperavit. Cap. III.
Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, divitias ejus urbis in Ægyptum transportavit. Cap. IV.
Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades: & qvod Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupaverit. Cap. V.
Æthiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus. Cap. VI.
Basanæ stirpe sublata, apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent. Cap. VII.
Adadus Damasci & Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu, profligatus. Cap. IIX.
De Josaphato rege Hierosolymorum. Cap. IX.
Achabus à Syris bello lacessitis in prælio victus occiditur. Cap. X.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER OCTAVUS.

Κεφάλεων ά.
Ως σολομῶν τὴν βασιλείαν ϖαραλαβὼν, τὰς ἐχθρὰς ἀνῄρε.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν δαβίδ τε καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν αἴτιος ἦν τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσους κατὰ τοὺς ἀλλοφύλους χρόνους ἐπολέτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. σολομῶν δὲ ὁ παῖς αὐτοῦ νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε καὶ λαῷ δεσπότην, καὶ τῷ θεῷ βέλτιον καθίσαντος ἐπὶ τὸν θρόνον, ἐμὲν τὰς ὅλης ἐπεφήμησεν οἷον εἰκὸς ἐπ' ἐρχομένῳ βασιλεῖ, πλουτῆσαι καλῶς αὐτὸν τὰ πράγματα, καὶ πρὸς γήρας ἀφικέσθαι λιπαρὸν καὶ παυσάμενον τὴν ἡγεμονίαν. ἀδωνίας δὲ, ὃς καὶ ζῶντος ἔτι τοῦ πατρὸς ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα βεθσουβέαν, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ μετ' ἀγαθῆς τινος πρὸς αὐτὴν ἀφίκται, καὶ δηλοῦν κελεύσης ὡς ἡδέως παρέξομαι, ἠρώτα λέγειν, ὅτι γινώσκοι μὲν τὴν βασιλείαν καὶ αὐτὴν καὶ μετὰ τὴν ἡλικίαν, καὶ μετὰ τὴν τοῦ πλήθους προαίρεσιν ἔσεσθαι αὐτοῦ. μεταβούσης δὲ πρὸς σολομῶνα τὴν ἀπὸ αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην στέργειν καὶ ἀγαπᾶν τὴν ἐκ αὐτὸν εὐνοιαν, καὶ τοῖς παροῦσιν ἥδεσθαι πράγμασιν. εὐξάσθαι δ' οὖν μετὰ ταῦτα πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι δυνῆναι τὴν τοῦ πατρὸς συνήθειαν πρὸς γάμον αὐτοῦ ἀβισάκην. ἐλπίδα γὰρ ποιήσασθαι τὸν πατέρα μετὰ τὸ γῆρας αὐτὴν, μόνην δ' ἔτι παρθένον ἡ γὰρ ἐδεδοκὴν, καὶ μετὰ ταῦτα ἀδωνίαν μετὰ δίκης ὑπέχειν. καὶ καθάπερ ἄξαντος τὸν γάμον διὰ ἀμφοτέρα, καὶ τὸ βασιλέως χαρίσασθαι τι βουλόμενον, καὶ δεηθέντος αὐτοῦ λιπαρῶς. καὶ ὁ μὲν, εὐελπις ἀπαλλάττεται πρὸς γάμον. ἡ δ', ὡς σολομῶν μητὴρ, δι' ἡδονὴν ὥρμησεν εἰπεῖν τὸν λόγον, μετὰ λεγομένη πρὸς ὧν ἀδωνία δεηθέντι κατανεύσειε τάχα. καὶ πρὸς ταῦτα εἰπόντος αὐτῇ καὶ παιδὸς, καὶ προσταλακέντος, ἐπεὶ παρήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον οὗ καθεσόμενον αὐτὸν κέλευσεν τὸν βασιλικὸν θρόνον, καθί-

CAP. I.
Quomodo Solomon regnum adeptus inimicos expulit.

DE Davide igitur & ejus virtute, qvantorumqve bonorum suæ genti autor fuerit, & qvantis bellis feliciter gestis senio confectus decesserit, in proximo volumine docuimus. Cæterum posteaqvam Solomon ejus filius, ætate etiam tum juvenis, regnum adeptus, ex sententia patris & decreto divini numinis in solio consedit, populus qvidem totus, ut novis regibus solet, faustis acclamationibus precatus est ei perpetuam rerum felicitatem, & post regnum bene administratum diuturnam senectutem. Adonias vero, qvi etiam vivente patre occupare conatus est regnum, accessit ad regis matrem, eamqve blande salutavit. Qva qværente nunqvid venisset, qvod opera sua opus haberet, omniaq; benigne pollicente, orsus est dicere, ipsam qvoq; nosse, qvod tam ætatis prærogativa, qvam populi consensu regnum sibi deberetur. sed qvoniam Deo visum sit, id transferre in filium ejus Solomonem, se qvoqve libenter ferre illius dominationem, & contentum esse præsenti conditione. rogavit deinde, ut apud fratrem pro se intercederet, eiqve persvaderet, ut bona ejus pace liceat sibi ducere Abisacen cum patre cubare solitam. Esse enim adhuc virginem, qvod pater præ senio congredi cum ea non valuisset. Bethsabe vero promisit operam suam in hoc negotio, & de hoc conjugio bene eum sperare voluit, tum qvod rex ultro fratri gratificari cuperet, tum qvod eo preces matris essent accessuræ: atqve ita plenum spe hominem dimisit, moxq; ipsa ad filium properavit, colloquutura de eo, qvod Adoniæ petenti promiserat. cui cum rex occurrisset, complexuqve eam excepisset, deducta in cubiculum, in qvo tum erat regia sella, sedit, jussitqve alteram matri à dextris poni.

3. Reg. 2.

Qvæ postqvam consedit, Unam, inqvit, gratiam, A fili, petenti mihi annue, neqve tuo renutu tristiorem facias. Respondit ille, juberet, quicquid vellet, pium enim esse, matri qvidlibet concedere: nec oportuisse eam sic præfari, ac si negaturum suspicaretur, sed certam impetrandi spem habere. tum illa rogat, ut virginem Abisacen Adoniæ fratri nuptum tradat. At rex iratus dimisit matrem, dicens Adoniam majora moliri, B mirariqve se, qvod non eadem opera postularet, ut regnum ei tanqvam natu grandiori cederet, qvando Abisacæ conjugium expetat, habens amicos potentes, Joabum imperatorem copiarum & Abiatharum sacerdotem. Moxqve accito Banaja præfecto satellitum, mandavit ei, ut Adoniam fratrem interficeret. Vocato deinde Abiatharo sacerdote, Te, inqvit, supplicio eximunt tum alii labores acti cum meo patre, tum illud C præcipue, qvod una cum eo arcam transtulisti. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes sequuto, ut neqve hic maneas, neqve in conspectum meum venias: sed abi in patriam tuam, & illic ruri vive. atqve ibi usqve ad mortem dege, qvandoqvidem talia commisisti, propter qvæ indignus es, ut honoribus fruaris. Ob hanc itaqve causam ablatus est sacerdotalis honor à domo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat avo Abiathari, & translatus est in genus Phineesis ad Sadocum. Cæterum eo tempore qvo pontificatus in Ithamari domo fuit, post Elim primum ex ea familia pontificem, ex Phineesis gente privatam vitam egerunt hi: filius Josephi pontificis Boccias, & hujus Joathamus, Joathami vero Maræothus, & Maræothi Arophæus, Arophæi Achitobus, cujus fuit Sadocus, qvi primus, Davide regnante, pontifex est creatus. Porro Joabus imperator, audita nece Adoniæ, valde extimuit. ejus enim amicitiam magis qvam regis coluerat, & ideo non immerito male suspicans ad altare confugit, impunitatem se inde qvæsiturum existimans, propter notam regis erga Deum pietatem. Qui posteaqvam de Joabo renuntiatum est, misit Banajam, qvi citaret eum ad suum tribunal causam dicturum. Joabus autem negabat se fanum relicturum, sed ibi potius qvam alias moriturum. Hoc ejus responso per Banajam accepto, rex jussit, ut inibi caput ejus, ita ut vellet, abscideretur, & hanc pœnam lueret pro duobus imperatoribus, qvos contra omne fas ac nefas peremerat. Corpus vero sepeliri, ut peccata ejus apud posteros manerent, ipse vero ac pater innocentes essent, qvod ad Joabi mortem attinet. Banajas vero exequutus mandatum, ipse in imperium copiarum ei successit. Post hæc abrogato Abiatharo pontificatu, rex solum Sadocũ id sacerdotium obtinere voluit. Semei deinde imperavit, domo Hierosolymis extructa inibi apud se manere, interdicto Cedronis torrentis transitu: aut si secus fecerit, esse capite multandum. nec contentus interminatione, jurejurando hominem ad id mandatum servandum adegit.

σας ἐκέλδυσεν ἕτερον ἐκ δεξιῶν πρᾶγμα τῇ μητρί. καθεζομένης δ' ἡ βεθσαβη, μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ χάριν αἰτοῦμαί μοι κατανύσειν καὶ μηδὲν ἐξαρνήσεων δύσκολον μὴ ᾖ σωβρωσύνῃ ἀπεργάσῃ. ὁ δὲ σολομῶν θαρσεῖν τε κελδύοντος, πάντα γὰρ ὅσιον εἶναι μητρὶ παρέχειν, καὶ τὴν προσμεμψαμένην ἐπέχειν ὅπη μὴ μεθ' ἐλπίδος ἤδη βεβαίας ἔτυχεν ὧν ἀξιοῖ πείθῃ τοὺς λόγους, ἀλλ' ἀρνησιν ὑφορωμένη. δοῦναι τὴν παρθένον αὐτὸν ἀβισάκην ἀδωνίᾳ τῷ ἀδελφῷ πρὸς γάμον παρεκάλει. λαβὼν δὲ πρὸς ὀργὴς ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, ἀποπεμπτὴν μὲν τὴν μητέρα, μείζονων δ' ἐρέσθαι πραγμάτων εἶπεν ἀδωνίαν, καὶ θαυμάζειν πῶς οὐ προχωρήσαι καὶ τῆς βασιλείας ὡς πρεσβυτέρῳ προσκαλεῖ, τὸν γάμον αὐτῷ τὸν ἀβισάκης αἰτεῖται μόνῳ, φίλους ἔχοντι δυνατούς, ἰωάβον τὸν στρατηγὸν, καὶ ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα. καὶ μεταπεμψάμενος βαναίαν τὸν ὑπὲρ τῶν σωματοφυλάκων ἀποκτεῖναι προσέταξεν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἀδωνίαν. καλέσας δὲ καὶ ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα, θανάτου μέν, εἶπε, ῥύεταί σε τά τε ἄλλα ὅσα τοῦ πατρός μου συνέκαμες, καὶ ἡ κιβωτὸς, ἣν συνῆρας αὐτῷ μετήνεγκας. ταύτην δέ σοι τὴν τιμωρίαν ὑπὲρ ἡμῶν παραμένῳ μὴ ἀδωνίᾳ καὶ τοῖς ἐκείνου φρονήσασι, μηδὲ ἐνταῦθά ἴθι, μήτε εἰς ὄψιν ἀφίκου τὴν ἐμὴν, ἀλλὰ εἰς τὴν πατρίδα πορεύθεις, ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῆθι, καὶ δέον ἄρχειν πεπαύσῃ ἔχε τὸν βίον, ἁμαρτὼν δὲ μηκέτι εἶναι δικαίως ἐν ἀξίᾳ καταλύεται μὲν οὖν ὑπὸ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς ὁ ἰθαμάρου εἰκὼν ἀλλὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν, καθὼς τῷ ἀβιάθαρι πάππῳ προεῖπεν ὁ θεὸς ἡλί. μετέβη δ' εἰς τὸ φινεέσου γένος, πρὸς σάδωκον. οἱ δὲ ἰδιωτεύσαντες ἐκ φινεέσου γένους, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τὸν ἰθαμάρου οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, ἡλὶ πρώτου ταύτην παραλαβόντος, ἦσαν ἅδε. ὁ δὲ ἀρχιερέως ἰωσήπου υἱὸς, βοκκίας. τούτου δὲ ἰωάθαμος, ἰωάθου δὲ μαραώθης, μαραωθοῦ δὲ, ἀροφαῖος, ἀροφαίου δὲ, ἀχιτώβης, ἀχιτώβου δὲ, σάδωκος, ὃς πρῶτος ὑπὸ δαβίδου καὶ βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐχρημάτισε. ἰωάβου δὲ στρατηγοῦ, τὴν ἀναίρεσιν ἀκέσας τὴν ἀδωνίᾳ, προδεὶς ἐχρημάτισε. φίλος γὰρ αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ σολομῶνι. καὶ κίνδυνον ἐκ τούτου, μὲν τὴν πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν οὐκ ἀλόγως ὑποπτεύων, καταφεύγει μὲν ὑπὸ τὸ θυσιαστήριον. ἀσφάλειαν δὲ ἐνόμιζεν αὐτῷ προεῖναι ἐκ τῆς πρὸς τὸ θεὸν εὐσεβείας καὶ βασιλέως. ὁ δὲ, ἀπαγγελάντων αὐτῷ τὴν ἰωάβου γνώμην, πέμψας βαναίαν, ἐκέλδυσεν ἀναστήσαντα αὐτὸν ὑπὸ τὸ δικαστήριον ἄγειν ὡς ἀπολογησόμενον. ἰωάβου δὲ οὐκ ἐθέλοντος καταλείπειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' αὐτοῦ τεθνήξεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. βαναίας δὲ τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ δηλώσαντος, προσέταξε σφᾶς ἐκεῖ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποτεμεῖν καθὼς βέλεται, καὶ ταύτην λαβεῖν τὴν δίκην, ὑπὲρ τῶν δύο στρατηγῶν, ὧν ὁ ἰωάβου ἀνοσίως ἀπέκτεινε. θάψαι δ' αὐτὸ τὸ σῶμα, ὅπως τὰ μὲν ἁμαρτήματα μηδέποτε καταλείπῃ τὸν οἶκον τὸν ἐκείνου, τῆς δὲ ἰωάβου τιμωρίας, αὐτὸς τε ᾖ ὁ πατὴρ ἀθῷος τυγχάνῃ. τὸν βαναίαν μὲν τὰ κελδυόμενα ποιήσαι, αὐτὸς ἀποδείκνυ στρατηγὸς πάσης τῆς δυνάμεως. σάδωκον δὲ ποιεῖ μόνον ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ἀβιαθάρου τίμιον ἐν μετεῖναι. σεμεῖ δ' ὧδε προστάξαι, οἰκίαν οἰκοδομήσαντι μόνον ἐν ἱεροσολύμοις αὐτῷ προστρέπουσι, καὶ μὴ διαβαίνειν τὸν χείμαρρον κεδρῶν ἔχειν ἐξουσίαν. ἀθροισθέντων δὲ τούτων, θάνατον ἐπειλῆσαι τὸ μέγιστον. τοῦ δὲ μεγέθει τῆς ἀπειλῆς, καὶ ὅρκους αὐτὸν προσαναγκάσαι ποιήσασθαι.

σεμεῖς

σημείης ἢ χάριν οἷς πρόσθεν ἔσχεν αὐτῷ σολομὼν ἔχειν φήσας καὶ ταῦτα ποιήσειν πρόσταγμα, καταλιπὼν τὴν πατρίδα, τὴν Ἱερουσόλυμα ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐποιεῖτο διατριβήν. διελθόντων δὲ τριῶν ἐτῶν ἀκούσας δύο δούλους ἀποδράντας αὐτὸν ἐν γίτθῃ τυγχάνοντας, ὥρμησε καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοὺς οἰκέτας. ἐπανελθόντα δὲ μετ' αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς ἀλάθομος, ὡς καὶ τὰ ἐντολῶν αὐτοῦ, καταφρονήσαντα, καὶ τὸ μεῖζον τὸν ὅρκων τὸν θεῖον μηδὲν μέλον ποιησάμενον φρονηματίαν, χαλεπῶς ἔσχε. καὶ καλέσας αὐτὸν, ἐ σὺ φησὶν ὤμοσας μὴ καταλήψειν ἐμὲ, μηδὲ ἐξελεύσεσθαι ποτε ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἄλλην; οὐκ ἂν ἀποδράσης τὴν τῆς ἐπιορκίας δίκην, ἀλλὰ καὶ ταύτης καὶ ὧν τὸν πατέρα μου ὦδε τὴν φύσιν ὕβρισας τιμωρήσομαί σε πονηρὸν ἡγούμενον, ἵνα γνῷς ὅτι κερδαίνουσιν οὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παρ' αὐτὰ τὰ δίκαια κολασθέντες, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον ὧν νομίζουσιν ἀδεεῖς εἶναι μηδὲν πεπονθότες, αὔξεται καὶ γίνεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς, ἐὰν ἂν παρ' αὐτίκα τιμημελήσαντες ἔθωσιν. καὶ σεμέαν μὲν κελεύσθεις Βαναίας ἀπέκτεινεν. ἤδη δὲ τὴν βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ σολομὼν, καὶ τὰ ἐχθρῶν κεκολασμένων, ἄγεται τὴν Φαραώθου τοῦ τῶν αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. καὶ καταστησάμενος τὰ τείχη τῶν ἱεροσολύμων, πολλῷ μείζω καὶ ἐχυρώτερα τῶν πρόσθεν ὄντων, δείπνα τὰ πρόσταγματα λοιπὸν ἦν πολλῆς εἰρήνης. μηδὲ ὑπὸ τῆς νεότητος πρός τι δικαιοσύνης καὶ φυλακὴν τῶν νόμων, καὶ μνήμην ὧν ὁ πατὴρ παρήλθεν ἐπίσκιλε βλαπόμενος. ἀλλὰ πάντ' ὅσα οἱ τῶν χρόνων προσδεηκότες, καὶ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἐπιτελῶν.

A Semeis vero professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & juratus facturum se imperata, patria relicta, Hierosolymis domicilium habuit. Triennio dein exacto, cum audisset duos fugitivos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaqvam intellexit eum una cum illis reversum, ægre tulit, non præscriptum modo suum contemptim habitum, sed sacramentum etiam Dei violatum. Accitoqve mox, Nonne tu, inqvit, jurasti te nunqvam me derelicturum, neqve ex hac urbe in aliam commeaturum? non evades pœnam perjurii, vir pessime, sed lues etiam illa, qvæ olim per petulantiam in patrem meum ejectum es debacchatus: ut scias, qvod nihil lucrentur nocentes, etiam si non statim post peccatum puniantur, sed per omne tempus, qvo propter impunitatem securi sibi videntur, crescit illorum pœna, qvam jamdudum sunt promeriti. atqve ita Semeim jussu regis Banajas interfecit.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ τῆς σοφίας σολομῶνος, καὶ τῆς σωφέσεως, καὶ ὅτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ὠκοδόμησεν.

CAP. II.

De sapientia Solomonis, & prudentia, & divitiis, qvodqve primus Hierosolymis templum ædificavit.

Ἔγνω δ' εἰς χεβρῶνα ὧδα θυσόμενος, ὅπερ ἦν χαλκῆ θυσιαστήριον καταστάντος ἐπὶ μωυσέως, θύσας τῷ θεῷ καὶ χίλια τὸν ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσεν ἱερεῖα. ἔτος ἦν ποίησις μεγάλως ἔδοξε τὸν θεὸν τετιμηκέναι. φανεὶς γὰρ αὐτῷ κατὰ τὰς ὕπνους ἐκείνης τῆς νυκτὸς, ἐκέλευσεν αἰτεῖσθαί τινας ἀπὸ τῆς εὐσεβείας δῶρεάς. σολομὼν δὲ, τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα τοῦ θεοῦ παρασχεῖν ἤθισε, καὶ λαβεῖν ἀνθρώπῳ συμφορώτατα τὸν θεὸν ᾔτησεν. οὐ γὰρ χρυσὸν οὐδὲ ἄργυρον, οὐδὲ τὸν ἄλλον πλοῦτον ὡς ἄνθρωπος καὶ νέος ἠξίωσεν αὐτῷ προσγενέσθαι. ταῦτα γὰρ οὐδὲν νενόμισται ὧδε τοῖς πολίταις μόνα ἀσφαλῆς ἄξια, καὶ θεοῦ δῶρα εἶναι. ἀλλὰ δός μοι φησὶ δέσποτα νοῦν ὑγιῆ, καὶ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς ἂν τὸν λαὸν τὸν σὸν κρίνω καὶ τὰ δίκαια λαβὼν ἀνακρίνωμι. τοιοῦτος ἤδη τοῖς αἰτήμασιν ὁ θεὸς, καὶ πρό τε ἄλλα πάντ' ὧν σὺν ἐμνήσθη ὧδα τὴν εὐλογίαν, δώσειν ἐπηγγείλατο, πλοῦτον, δόξαν, νίκην πολεμίων, καὶ πάντων σωφέσιν καὶ σοφίαν, οἵαν σὺν ἄλλον τινὰ ἀνθρώπων ἔσχεν ἔτε βασιλέων ἔτ' ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὑπὲρ πλεῖστον ὑπισχνεῖτο χρόνον, ἂν δίκαιός τε ὢν διαμένῃ καὶ πειθόμενος αὐτῷ καὶ τὸν πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς ἦν ἄριστος. ταῦτα δὲ θεὸς σολομῶνα ἀκούσας, ἀνεπήδησεν ἐκ τῆς κοίτης. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τῇ σκηνῇ μεγάλας ὑπὲρ τελέσας θυσίας, κατεδώχη τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

B Solomon autem sublatis jam inimicis, regnoqve constabilito, Pharaonis Ægyptiorum regis filiam duxit uxorem: instauratisq; Hierosolymorum mœnibus majoribus multo & munitioribus, in tranqvillissima pace Rempublicam inde administravit, nihil impeditus juvenili ætate, qvo minus vel justitiam coleret, & leges custodiret, vel mandata, qvæ à parte morituro acceperat, exeqveretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturaq; jam prudentiæ, omnibus rebus diligentissime prospiciebat. II. 3. Reg. 3.

C

D

E

F

G

Visum est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Moyse fabricatum sacrificare, mille victimarum holocautomatis cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipse enim nocte cum in somnis ei consp iciendum se præbuisset, jussit eum postulare, quicqvid donorum pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon vero pulcherrimum qviddam ac maximum petiit, qvod & Deus libentissime largitur, & homini est utilissimum. Non enim aurum aut argentum aut alias id genus divitias ut homo juvenis petiit. nam hæc sola vulgo hominum videntur expetenda, hæc sola divina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, Domine, mentem sanam, & intellectum bonum, ut his acceptis, populum hunc vere ac juste judicare valeam! Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam alia, qvæ non petierat, additurũ, divitias & gloriam, sed ante omnia talem intellectum ac sapientiam, qvalem antehac nemo habuerit vel regum vel privatorum. Adhæc conservaturum regnum in ejus familia per multas ætates, modo justus esse pergat, Deoq; per omnia parere, & paternis vestigiis incedere, præcipuas ejus virtutes imitando. His divinitus auditis, Solomon è stratis se proripuit & adorato Deo, Hierosolyma est reversus: & mactatis ante tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit.

Per eosdem dies judicium ad eum delatum est arduum, cujus exitum invenire fuit difficile. Rem autem controversam, de qva lis erat, necessarium duxi indicare, ut, qvi hæc legent, difficultatem decernendi intelligant: & si qvando tale qvippiam inciderit, ad exemplar solertiæ regiæ difficultatem disqvirendi sibi comparent. Duæ mulieres qvæstus meretricii venerunt ad eum, qvarum altera, qvæ injuriam pati videbatur, sic est exorsa: Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem, ut ambæ eadem die, eademqve hora, infantes masculos pareremus. Post triduum ista juxta cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuum illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die, mammam præbere volens infanti, meum non inveni, sed istius mortuum vidi juxta me jacentem: id qvod certissimis indiciis deprehendi, & qvia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium, domine, confugi. nam qvia propter solitudinem nemo est, qui coarguat, pertinaciter, qvod meum est, abnegat. Tum rex interrogat alteram, ecqvid habeat, qvod accusationi hujus opponat. Illa negante, se hoc fecisse, & asseverante, suum esse superstitem infantem, alterius vero mortuum: neminеqve inveniente, quid decerni posset, sed omnibus, ut in re obscurissima, cæcutientibus, solus Rex tale qviddam excogitavit. Jussis afferri infantibus, tam vivo qvam mortuo, vocat qvendam è satellitibus, imperatqve, ut stricto gladio puerum utrumqve secet in duas partes: qvo utraqve dimidium accipiat tam vivi qvam mortui. Hanc sententiam totus populus tacite damnabat ut puerilem: sed interim cum vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potius alteri addicendum infantem: sibi enim satesse, si vivum videat, etiam si alienus existimetur: altera vero parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere, animadvertens rex has postremas voces non fingi, ei, qvæ exclamaverat, infantem adjudicavit, qvod hæc revera mater esset. alterius vero malitiam damnavit, qvod & suum perdidisset, & amicæ infantem perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum regiæ prudentiæ simul & sapientiæ & ex illa die non secus qvam divina mente præditо obtemperabant. In tota autem sua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, qvæ sortem Ephræmi complectebatur, præerat Ures. Ea vero in qva Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus campus erat sub Banaja filio Achili, cujus præfecturæ contributa erat & ea regio, quæ usqve Jordanem pertinet. Galaditicam & Gaulaniticam usqve montem Libanum, urbesq; in eis sexaginta magnas ac bene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem usqve præerat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiam nomine Basimam. Maritimam vero, qvæ est circa Arcen, Banacates obtinebat.

3. Reg. 4.

ταύτης ὑπὸ τῆς ἡμέρους κρίσις ἐπ' αὐτὸν ἦλθη δυσχερὴς, ἧς τὸ πέρας εὑρεῖν λίαν ἦν πόνον. τὸ γὰρ πρᾶγμα οὐκ ἐν σαφεῖ τοῦ εἶναι τὴν δίκην, ἀναγκαῖον ἡγησάμην δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνουσιν τὸ τε δύσκολον τῆς κρίσεως γνόμενον ὑπάρξῃ, καὶ τοιούτων μεταξὺ πραγμάτων γινομένοις, λάβωσιν ὥσπερ ἐξεικόνισμα τῆς βασιλέως ἀγχινοίας τὸ, ῥᾳδίως ἀποφαίνεσθαι τοὺς ζητουμένων δυνηθεῖσαν. δύο γυναῖκες ἑταῖραι τὸν βίον, ἦσαν ἐπ' αὐτόν. ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα πρώτη λέγειν ἤρξατο, οἰκῶ μὴ εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, μετ' αὐτῆς ἐν ἑνὶ δωματίῳ. συνέβη δ' ἀμφοτέρας ἡμῖν ὅτι μιᾶς ἡμέρας ὠδῖνας ἔχειν καὶ τὴν αὐτὴν ὥραν ἄρρενα παιδία. τρίτης γὰρ ἡμέρας διελθούσης, ὑπνώσαντι τοῦ αὐτῆς παιδίου αὐτῇ, ἔθανεν. βασάνου γὰρ τὰ μὲν ἐκ τῶν γονάτων πρὸς αὐτὴν μεταφέρει, καὶ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τοὺς ἀγκάλας μου τίθησιν. πρωὶ γὰρ ἠθέλησα θρέψαι βουλομένη τοῦ παιδίου, τὸ μὲν ἐμὸν οὐχ εὗρον. τὸ γὰρ τούτης νεκρὸν ὁρῶ μοι παρακείμενον. ἀνερωτῶσι γὰρ καὶ πυνθανομένοις ἔφην. ὁ δὲν ἀπαιτῶ τὸν ἐμὸν υἱὸν, καὶ σὸν ἀπολαμβάνουσα, καταφρόνησα δέασθαί σου τὴν σοφίαν βοηθείαν. τὸ γὰρ εἶναι μένας, καὶ μηδένα τὸν ἐξελέγξαι δυναμένου φοβεῖσθαι καταφρονοῦσα, ἰσχυρῶς ἐνοχλοῦμαι σοφισθῆναι. ταῦτ' ἐπῄσας ὁ βασιλεὺς ἀνέκρινε τὴν ἑτέραν τί τοῖς εἰρημένοις ἀντιλέγει. ἔχουσα δ' ἐνοχλουμένης ὅτι πεποιηκέναι, τὸ μὲν παιδίον τὸ ἑαυτῆς ζῆν λέγουσης, τὸ δὲ τῆς ἀντιδίκου τεθνηκέναι, μηδενὸς ὑπονοοῦντος τὴν κρίσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' αἰνίγματι πᾶσι τὴν εὕρεσιν αὐτοῦ πάντων ἀμηχανία πεφυλαγμένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι τοιοῦτον. κελεύσας κερματισθῆναι τὸ νεκρὸν καὶ τὸ ζῶν παιδίον μεταπέμπεται τινα τῶν σωματοφυλάκων, καὶ σπασάμενον παρεστάξε τὴν μαχαίραν, ἀμφότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως ἑκατέραν λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ ὅτι ζῶντος καὶ ὃ τεθνήκει. ὑπὸ τούτου, πᾶς μὲν ὁ λαὸς λοιδορίαν ἔχλοάζειν ὡς μειράκιον τὸν βασιλέα, μεταξὺ δὲ τῆς μὲν ἀληθοῦς μητρὸς ἀνακραγούσης ὅτι μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ παραδιδόναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης. ἀρκεῖσθαι γὰρ βλέπειν αὐτὸ ζῶν κἂν ἀλλότριον δοκῇ. τῆς δὲ ἑτέρας ἐχούσης ἐπίμονος διαμερισθὲν ἰδεῖν τὸ παιδίον, καὶ πρὸς ἐπιβασανισθεῖσαν καὶ αὐτὴν ἀξιούσης, ὁ βασιλεὺς ὑπεγνὺς τὰς ἑκατέρων φωνὰς ἐπὶ τὴν ἀληθείας μεμηνυμένας, τῇ μὲν ἀνακραγούσῃ τε παρὸν παιδίον προσέκρινε. μητέρα γὰρ αὐτὴν ἀληθῶς εἶναι. τῆς δ' ἄλλης κατεγνω πονηρίαν, τό τε ἴδιον ἀποκτείνασης, καὶ τὸ τῆς φίλης ἀπολλύμενον θεασαμένης. ὃ μέγα δέγμα καὶ τεκμήριον τῆς τοῦ βασιλέως φρονήσεως καὶ σοφίας ἐνόμισε τὸ πλῆθος. καὶ ἐκείνην λοιπὸν τὴν ἡμέρας, ὡς θείαν ἔχοντι διάνοιαν αὐτῷ προσέσχον. στρατηγοὶ δ' αὐτῷ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν τῶν χώρας ἁπάσης, οἵδε. τὴν μὲν ἐφραίμου κληρουχίας, ἔρης. ὑπὸ τῆς βενιαμίτου τοπαρχίας ἦν ὁ κλῆρος. τὴν δὲ τῶν δώρων καὶ τὴν σοφιανάδαβος ἔσχεν ἐπ' αὐτῷ γεγαμηκὼς τὴν σολομῶνος θυγατέρα. τὸ δὲ μέγα πεδίον ἦν ὑπὸ βαναία τοῦ ἀχίλε παιδί. προσυπῆρχε δὲ τῆς ἀχρὶ ἰορδάνου πόσης. τὴν δὲ γαλααδίτιν καὶ γαυλανίτιν ἕως τοῦ λιβάνου ὄρους αἱ πόλεις ἐξήκοντα μεγάλας καὶ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὐτὸν, γαβάρης διέπειν. ἀχιναδάβος δὲ τῆς γαλιλαίας ὅλης, ἀχρὶ σιδῶνος ἐπετρόπευε, συνοικῶν καὶ αὐτὸς θυγατρὶ σολομῶνος. βασίμα τοὔνομα. τὴν δὲ πρὸς θαλάσσῃ γῆν ἔσχε βαναχάτης. ἐφα-

σαφάτης ἦ, τὸ ἐπαῦξημον ὄρος καὶ κάρμηλον, καὶ τὴν A Saphates Itabyrium montem & Carmelum, totamqve inferiorem Galilæam. Subeæ Benjamitica ditio fuit commissa. Tabares regionem trans Jordanem sitam sub se habuit. & rursum his omnibus unus præerat princeps. Mirandum autem in modum per id tempus auctæ sunt res Hebræorum, & tribus Judæ, populo ad agrorum colendorum studium converso. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distracti, ad B hæc optatissima libertate avide perfruentes, in hoc potissimum erant intenti, ut suas qvisqve facultates augeret, & majoris precii faceret. Erant præterea regi alii præfecti, qui Syrorum cæterorumqve barbarorum; Euphratem inter & Ægyptum incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebant in qvotidianos regiæ mensæ sumptus C similæ coros triginta, farinæ sexaginta, saginatos boves decem, & pascuales viginti, & saginatos agnos centum. præter capturas venationum, qvæ constabant cervis ac bubalis, præterqve aves & pisces. Tantam etiam curruum multitudinem habebat, ut qvadraginta millia præsepium numerarentur, in qvibus equi jugales alebantur. & absqve his eqvitatus ei fuit duoD decim millium, qvorum media pars Hierosolymis circa regem versabatur, reliqvi vero sparsim per villas regias degebant. & qvi regiis impensis præerat, idem etiam eqvis necessaria suppeditabat, eo convehendo, ubicumqve rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudentia, qvam Solomon divinitus acceperat, ut omnes priscos superaret, atqve etiam Ægyptios, E qvi omnium sapientissimi habentur, longe post se relinqveret, præcellebat etiam eos, qui per idem tempus in maxima opinione sapientiæ fuerunt apud Hebræos, qvorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filii Hemaonis. Composuit etiam libros Odarum & Carminum qvinqve supra mille, & parabolarum ac similitudinum libros ter mille. cuilibet enim speciei plantarum F suam adhibuit parabolam, ab hyssopo usqve cedrum: idem fecit de pecoribus & cæteris terrestribus animantibus, natatilibusqve & qvæ per aërem feruntur. nullius enim horum naturam ignoravit, aut inscrutatam reliqvit: sed circa omnes philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ se tulit. qvin & eam rem divinitus consecutus est ad utilitatem & G medelam hominum, quæ adversus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pelluntur: & conjurationum modos scriptos reliqvit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, ut in posterum nunqvam reverti audeant: atque hoc sanationis genus usque plurimum apud nostrates pollet. Vidi enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, in præsentia Vespasiani & filiorum & tribunorum reliquorumque militum, multos arreptitios percurantem. Modus vero curationis erat hic. Admoto naribus dæmoniaci anulo, sub cujus sigillo inclusa erat radicis species a Solomone indicatæ, ad ejus olfactum per nasum extrahebatur dæmo-

nium: & collapso mox homine, adjurabat id, ne amplius rediret, Solomonis interim mentionem faciens, & incantationes ab illo inventas recitans. Volens dein Eleazarus his, qvi aderant, ostendere suæ artis efficaciam, non longe inde ponebat poculum aut polubrum aqua plenum: imperabatqve dæmonio hominem exeunti, ut his subversis signum daret spectantibus, qvod reliqvisset hominem. qvo facto, nemini dubium erat, qvanta fuisset Solomonis scientia & sapientia. qvamobrem libuit hoc qvoqve narrare, ut omnibus nota sit eximia regis hujus natura, qvamqve charus Deo fuerit, & in omni genere virtutum excellentissimus. Porro Tyriorum rex Iromus, audito, qvod Solomon patri in regnum successisset, vehementer est gavisus: nam Davidis amicus fuerat, & per legatos salutato gratulatus est præsentem felicitatem. per qvos Solomon scripsit ad eum in hunc fere modum. Solomon Iromo regi: Scito patrem meum, cum voluisset ædificare templum Deo, bellis assiduis impeditum, neqve enim prius à subjugandis hostibus destitit, qvam omnes sibi tributarios redderet. Ego vero gratias habeo pro pace, qva nunc fruimur, & præsenti otio decrevi uti ad extruendum cœlesti numini domicilium. idenim à me fabricandum, jam ante patri meo Deus prædixit: qvamobrem rogo, ut aliqvos una cum meis mittas in montem Libanum, ad materiam cædendam: qvandoqvidem hanc artem Sidonii melius callent, qvam nostrates. mercedis autem, qvanta hujusmodi operariis persolvenda sit, te arbitrum facio. Eam epistolam Iromus libenter legit, Solomoniqve in hunc modum rescripsit. Rex Iromus regi Solomoni: Gratia Deo, qvod tibi paternum principatum tradidit, viro sapienti & omni virtutum genere prædito. Qvare cum nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obsequar. Excisis enim multis & magnis trabibus cedrinis atqve cypariſſinis, per meos ad mare deducendas curabo: eosdemqve jubebo, ut compactis ratibus, ad qvemcunqve volueris tuæ regionis locum, eas appellant, unde post per tuos Hierosolyma deportentur. Tu vero hanc nobis gratiam repones, ut exportandi ad nos frumenti potestatem facias, quo utpote insulares maxime indigemus. Harum literarum exemplaria hodieqve durant, tam in nostris qvã Tyriorum annalibus: &, si cui libuerit hæc certius cognoscere, impetrata à publicorum commentariorum conservatoribus visendi copia, comperiet eorum scripta consonare cum his, quæ à nobis produntur. qvod ideo admonui, ut qui hæc legunt, sciant nos nihil veris affingere, neqve verisimilia qvædam & ad delectationem accommoda narrationi nostræ interserere, atqve deinde postulare, ut lector nihil amplius disqvirendo fidem nobis habeat: qvandoqvidem in hac commentatione à decoro discedere absqve nefario scelere non licet. qvapropter non recusamus, qvin scripta nostra rejiciantur, nisi talia sunt, ut eorum veritas validissimis argumentis approbari possit. Cæterum Solomon rex acceptis regis Tyriorum literis, & facilitatem ejus & benevolentiam collaudavit, & insuper quibus ipsum cupere intellexit, præmiis eum est

3. Reg. 3.

A καὶ πεσόντ' ἀδηλος ἦν, μηκέτ' εἰς αὐτὸν ἐπανελθεῖν ἄρκειν Σολομῶνα τι μεμνημένον, καὶ τὰς ἐπῳδὰς ἃς ἐκεῖνος ἐπιλέγων. βουλόμενος δὲ πεῖσαι καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς παροῦσιν ὁ Ἐλεάζαρος, ὅτι τοιούτῳ ἐχόντι τῷ ἰσχύι, ἐπέθει μικρὸν ἐμπεσθεν ποτήριον πλῆρες ὕδατος ἢ παρῆν ἐκεῖ. καὶ τὸν δαιμόνιον ἐξιόντα ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, ταῦτ' ἀναιρεῖν καὶ παραχεῖν ἐπιγνῶναι τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. γινομένου δὲ τούτου, σαφὴς ἡ Σολομῶνος κατέστη σοφία καὶ σύνεσις. διὸ καὶ, ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως ἐν θεοφιλεῖ, καὶ λάθη μηδένα τὸν ἐκ τοῦ ἡλίου ἐν Βασιλέως τοιαύτῃ ἐπιστήμῃ ἀρετῆς ὑπερβολή, τοιούτων εἰπεῖν προήχθημεν. ἐκ τῶν τυρίων βασιλεὺς Ἴρωμος, ἀκούσας ὅτι Σολομὼν τὸν υἱὸν πατρὸς διεδέξατο βασιλείαν, ὑπερήνθη. Φίλος ἦν ἐπισχὼν τοῦ Δαβίδη. καὶ πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἠσπάζετο τε συνέχαιρεν ὅτι τῆς παρούσης εὐδαιμονίας. ἐπιστέλλει πρὸς αὐτόν. Σολομὼν ἐν Ἴρωμῳ Βασιλεῖ. ἴσθι μου τὸν πατέρα βουληθέντα κατασκευάσαι τῷ θεῷ νεὼν, ἐπὶ τῶν πολέμων καὶ τῶν συνεχῶν χρατιῶν κεκωλυμένον. ἐπειδὴ ἐπαύσατο περὶ τοὺς ἐχθροὺς καταστρεφόμενος, πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑποτελεῖς ἐποίησεν. ἐγὼ δὲ ἔχειν εἶδα τὴν θεῷ τὸν παρέσης εἰρήνης, καὶ διὰ ταύτην διοχλοῦν, οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ βούλομαι τὸν οἶκον. καὶ γὰρ ἐμοὶ ἔτι ἔστιν ὃ τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ θεός. διὸ παρακαλῶ σε συμπέμψαι τινας τοὺς ἐμοὺς εἰς τὸ λιβανον ὄρος, κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ τομὴν ὕλης, ἐπιστημονέστερον ἔχουσι τῶν ἡμετέρων σιδώνιοι. μισθὸν δ' οὗ ἀνείσεις τοῖς ὑλοργοῖς παρέξω. ἀναγκὴ γὰρ ἐπιστέλλειν ἔρωμος, καὶ τοῖς ἐπιστελλομένοις ἃ ἤθελε ἀντιγράφει Σολομῶνι, Βασιλεὺς ἔρωμος, Βασιλεῖ Σολομῶνι. τὸν μὲν θεὸν εὐλογεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τέλειον πατρέωαν παρέδωκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχοντι. ἐγὼ δὲ τὸ τις ἡδόμενος, ἀπαντα ἐπιτελῶ τὰ ἐπιστελλόμενα. τεμεῖν γὰρ ξύλα πολλὰ καὶ μεγάλα κέδρα πέμψω, καὶ κατάξω εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ποιήσω κελεύσω τοὺς ἐμοὺς σχεδίαν πηξαμένους, εἰς ὃν ἂν βούλῃ τόπον τῆς σῆς χώρας παλεύσαντας ἀποθέσθαι, ἔνθεν δ' οἱ σοὶ διακομίσουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. ὅπως δὲ ἄρχῃς ἡμῖν ἀντὶ τούτων σίτου, ἃ δεῖ τὸ πλῆθος τῶν θαλασσίων, φρόντισον. γαμβρεῖ γὰρ ἄρχει τῆς τήμερον, τῶν ἐπιστολῶν τούτων ἀντιγραφα, ὅσα ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς τυρίων γραμματοφυλακίοις δημοσίοις, εὑρεῖν συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον βουλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τῆς ἀληθείας λέγομεν, μηδὲ πιθανοῖς τισι καὶ πρὸς ἀπάτην καὶ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἱστορίαν καταμεθαρμόττοντες. τὴν μὲν ἐξέτασιν φεύγειν πειρώμεθα, πιστεύεσθαι δ' ἐν ὀλίγοις ἀξιοῦμεν. ὃ δὲ συγκεχωρημένον ἡμῖν κατεσκευασμένοις ἐπὶ πάντων τῆς πραγματείας, ἀθῴους ἐπιτάττειν. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ἐπιδοχῆς τυγχάνειν φιλοκαλοῦντες, ἂν μὴ μὴ ἀποδείξεως καὶ πίστεως ἰσχυρᾶς ἐμφανίζειν δυνάμεθα τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν, ὡς ἐκομίσθη τὰ παρὰ τυρίων βασιλέως γράμματα, τήν τε προθυμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν εὔνοιαν ἐπῄνεσε. καὶ οἷς

B

C

D

E

F

G

καὶ οἷς ἠξίωσε, τίτθας αὐτῶν ἠμείψατο. σίτου μὲν αὐτῷ κατ' ἔτος πέμψας διχιλίους κόρους, καὶ τοσούτους ἰλοὺς βάδους. ὁ δὲ βάδος δύναται χωρεῖσαι ξέστας ἑβδομήκοντα καὶ δύο. τὸ δ' αὖτε μέτρον καὶ οἶνον παρέσχεν. ἡ μὲν οὖν πρώτη φιλία καὶ συλομῶνος πρὸς τίτθας ἐπὶ μᾶλλον ηὔξησε, καὶ διαμένουσα ὡμολόγησεν εἰς ἄπαν. ὁ δὲ Βασιλεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας τρισμυρίους, οἷς ἄπονον τὴν ἐργασίαν κατέστησε, μερίσας αὐτῶν σπουδῶς. μυρίους γὰρ ἐκέλευσε κόπτοντας ἐπὶ μῆνα ἕνα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, δύο δὲ μυρίους ἀναπαύειν ἐν τοῖς ἑαυτῶν οἴκοις, μέχρις ἂν πάλιν οἱ δεύτεροι μυρίοι τὴν ἐργασίαν πληρώσωσι καὶ τὸν ὅλον μῆνα. ἔπειθ' ἕτερος συνέβαινε τοῖς πρώτοις μυρίοις ἀπαρτία μένειν ἀπαντᾶν ἐπὶ ἔργον. γέγονε δὲ ἐπιτροπὴ καὶ φόρος τούτῳ ἀδωνιράμῳ. ἦσαν δὲ ἐκ τῶν παροίκων, οὓς Δαβίδης κατέλελοιπεν, οἱ μὲν ὑλοτομοῦντες τὴν λιβάνου καὶ τὴν ἄλλην ὕλην, οἱ δὲ λατόμοι μύριοι. τούτων δὲ ἐπῆσαν τρισχίλιοι καὶ τριακόσιοι. ὑπεστάχει δὲ λίθους μὲν αὐτοὺς τοὺς μεγάλους, εἰς τοὺς δὲ ναοῦ θεμελίους. ἀρξάμενοι δὲ πρῶτον καὶ συνθέμενοι ἐν τῷ ὄρει, καπνοφυλάκιον ἔτους εἰς τὴν πόλιν, ἐφέρετο δὲ ξύλα ἐκ Φοινίκης τὰ οἰκοδομοῦντα ἐγχώρια μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ἐκόμιζε πέμψας ἐπέμψε πέτρας, τῆς δὲ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ συλομῶνος ἤρξατο, τετάρτου ἤδη βασιλεύοντος ἔτους ἔχων μικρὸν δεύτερα, οἱ μασσεδόνες μὲν ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, ἑβραῖοι δὲ ἰάρ, μετὰ πανσέληνον καὶ ἐννενήκοντα καὶ δύο, τῆς ἀπ' ἀρχῆς τῶν ἰσραηλιτῶν ἐξόδου. μετὰ χίλια καὶ ἑκατὸν ἔτη τῆς ἀβραμιαίας ἐκ τῆς μεσοποταμίας ἀφίξεως. ἀπὸ δὲ τῆς ἐπομβρίας μετὰ χίλια καὶ τριακόσια καὶ πεντακόσια. ἀπὸ δὲ πρώτου ἡμιουργοῦντος ἀδὰμ ἕως ἔτους ναὸν ᾠκοδόμησεν ὁ σολομών, διελήλυθε τὰ πάντα ἔτη τρισχίλια καὶ ἑκατὸν καὶ δύο. καθ' ὃν δὲ τοῖς ἤρξατο οἰκοδομεῖν χρόνον, κατ' ἐνιαυτὸν ἕκτῳ ἔτει τῆς ὑπὸ τύρου βασιλείας ἐνδέκατον ἐτελείωσε μῆνα. ἀπὸ δὲ τῆς οἰκίσεως τύρου εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ διαγεγονὼς χρόνος ἐστὶ πεντακόσια καὶ διακοσίων. βάλλει δὲ αὖ τὸν ναὸν θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὅτι μήκιστον τῆς γῆς βάθος, ὕλης λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ εἰς χρόνον αἰτίαν ἔχειν δυναμένης. οἱ δὲ τῇ γῇ συμφυεῖς ἔμελλον καὶ ἐδαφος ἔσεσθαι τῆς ἐπικοδομησομένης καλιᾶς ἑστώς, καὶ διὰ τὴν κάτωθεν ἰσχύν, οἷς ἀπόνως τὸ μέγεθος τῆς ἐπικοδομηθησομένων, καὶ κάλλος πολυτελέστατον, ἡ βάσις ἀπέμελλον ἔχ ἥξειν αἰῶνα τῶν ἄλλων ὅσοι πρὸς ὕψος καὶ πρὸς ὄγκον, κόσμῳ τε χάριτι καὶ τῆς μεγαλουργίας, ἐπενόησαν, ἀνήγαγον δὲ αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀροφῆς ἐκ λευκοῦ λίθου πεποιημένον. τὸ μὲν οὖν ὕψος ἓξ καὶ ἑξήκοντα πηχῶν, τὸ δὲ αὐτῶν, καὶ τὸ μῆκος, εἴκοσι καὶ ἑξακοσίων ἄλλος τοσοῦτος ἐγκαρσίως ἴσος τοῖς μέτροις. ὥστε εἶναι τὸν ὕψος τοῦ ναοῦ, πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. πέτρασθαι δὲ πρὸς τὴν ἀνατολήν. τὸ δὲ σηκωτὸν αὐτοῦ, περιέχουσαν ὅλη πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος, πρὸς τὸ εὖρος δὲ μήκεις πεντεκαίδεκα. ὕψος δὲ ἀνεγήγερτο πηχῶν ἑκατὸν εἴκοσι. πρόναον δὲ τοῦ ναοῦ ἐν κύκλῳ τριάκοντα ἐφεστήκει οἶκος, οἱ συνοχὴν εἶχον πάντες ἔμελλον ἔσεσθαι διὰ πυκνότητα. ἐν πλήθει ἔξωθεν πεπηγότες. καὶ δὴ καὶ τὰς θύρας αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἑκάστος δὲ τούτων, mensuram latitudinis templi, lata cubites decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi construxit triginta cellas, quæ inter se constipatæ externe parietes templi fulciebant. erátque inter se perviæ, & patebant singulæ in longum viginti quinque cubitos. ac totidem in latum,

A remuneratus, frumenti annuos bis mille coros mittendo, & totidem olei bados. badus autem capit sextarios 72. parem quoque vini modum illi exhibuit. Et ab his initiis amicitia regum horum exorta, majoribusque incrementis aucta, in tantum adolevit, ut in perpetuum firma duraverit. Solomon autem à populo suo millia XXX. operariorum exegit, prudenter inter eos operas partitus, quo minus labor sentiretur. Decem enim millia jussit in Libano sylvam per mensem integrum cædere, ac deinde per duos alios domi interquiescere, dum reliqua viginti millia suum opus absolvunt, ita ut quarto demum mense labor ad primos illos decies mille rediret. His omnibus Adoramus est præpositus. Præter hos erant in opere inquilini illi, quos David eo destinaverat, convectores saxorum cæteræq; materiæ septuagies mille, & cæmentarii octogies mille, magistriquæ horum ter mille & ducenti iis mandatum fuerat, ut saxa prægrandia exciderent in usum fundamentorum templi, eaque in monte prius in quadrum dedolata, ita demum in urbem conveherent: idq; non modo indigenis, sed & missis ab Iromo opificibus erat injunctum.

Exorsusq; est Solomon fabricam hanc anno regni sui quarto, secundo mense, quem Macedones Artemisium vocant, Jar vero Hebræi, annis quingentis nonaginta, duob. postquã Israelitæ Ægypto excesserant: mille & viginti ãnis post Abrahami ex Mesopotamena regione in Chananæam migrationem: post diluvium vero anno millesimo quadringentesimo quadragesimo, quod si ab Adamo creato usque templi ædificationem temporum ratio subducatur, comperientur anni ter mille centum cum duobus. Initium vero fabricandi templi in annum undecimum regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, quæ condita est ducentis & quadraginta annis, antequam templum extrueretur. Jecit igitur rex in altissimam terræ profunditatem fundamenta templi è saxis validissimis, quæ contra omnem temporum injuriam resistere possent, ita ut cum contigua terra coalita solum ac firmamentum imponendis substructionibus præberent, & propter inconcussam soliditatem facile molem ædificii cum paratu ornamentorum sumptuosissimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quam quæ superne ad amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices allaborata sunt. extruxeruntque illud usque lacunar ex albo lapide. Hujus ædificii altitudo fuit cubitorum sexaginta, & totidem longitudo, latitudo vero viginti. Super hoc autem erat aliud ædificium pari mensura, ita ut tota altitudo templi centum viginti cubitis constaret. versum autem erat ad Orientem. Et porticus in aditu ejus erat viginti cubitorum longitudinis, juxta

III. 3. Reg. 6.

& viginti cubitis attollebantur. Super has alia series cellarum erat extructa, super qvam rursum aliæ, omnes inter se numero & amplitudine pares, ita ut conjunctæ inferius ædificium æqvarent altitudine. Nam superius non erat circumædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ qvidem suum qvæqvæ tectum habebant, non proximo contiguum. reliqvum ex longissimis trabibus erat consertum, ad utrumqve latus pertingentibus, ita ut ipsi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. His trabibus subnexa erant laqvearia politissima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incrustati, ita ut omnia reniterent auro, & intrantium oculos fulgor undiqve occurrens perstringeret. Tota vero structura ex lapidibus politissimis constabat, ita ad ungvem inter se qvadrantibus, & commissuris oculos fallentibus, ut intuentibus nullum usqvam mallei aut cujuslibet fabrilis instrumenti vestigium appareret, sed connata potius omnia, qvam arte congesta viderentur. Porro ascensum in superiorem templi partem sic commentus est rex, ut cochleam in hunc usum crassitudini parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab Oriente magnam januam ut inferior, sed à lateribus inerant parva ostiola, nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ se invicem complectentes, & crassis catenis inter se constrictæ. Diviso deinde in duas partes fano, penetrale ejus viginti cubitorum nulli fecit accessibile, reliqvum qvadraginta cubitorum spatium in usum sacerdotum consecravit: & in pariete adytum à reliqvo corpore separante fores apposuit cedrinas, has qvoqve cælatas & inauratas. eas prætexuit velis picturatissimis, hyacintho, purpura, cocco, byssoqve splendidissimo ac mollissimo distinctis. Post hæc in adyto viginti cubitos qvaqvaversum patente, dedicavit duos cherubinos ex auro solido, utrumqve qvinqve cubitorum altitudine. uterqve duas alas habebat ad qvinqve cubitos protensas: quapropter non longo sejunctos intervallo statuit, ut una ala australem parietem attingeret, altera septentrionalem: reliqvæ duæ sese contingentes in medio sitam arcam protegerent. Hæ cherubicæ effigies quanam specie fuerint, nemo vel conjicere potest vel eloqvi. Pavimentum etiam templi constravit laminis aureis. Januæ demum fores altitudini parietis proportione convenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atq; ut compendio dicam, nihil tam intus qvam foris omisit, qvod non inauraret. Oppansum est præterea aulæum & huic januæ, simile illi qvod interior janua habuit. Cæterum porticus nihil tale habebat,

3. Reg. 7. Post hæc Solomon accersivit Tyro ab Iromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Israelitis oriundo, operariũ insignem in qvavis materia, sed præcipue in auro & argento ac ære. Hujus opera usus est

A ἔνερθε μὲν εἶχεν ἐκάστη τῶν πηχῶν. μήκους δὲ τοὺς αὐτοὺς, ὕψους δὲ εἴκοσι. ἐπωκοδόμουν δὲ τούτοις ἄνωθεν οἶκοι ἕτεροι, καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτῶν ἴσοι καὶ τοῖς μέτροις καὶ τῷ ἀριθμῷ. ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτὸς λαβεῖν τὸ κάτω μὲν οἴκων ἀφῳκοδομημένον. ὁ δὲ ἕτερος οὐκ ἦν περικοδομημένος. ὄροφος δ' αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρος. Ἐν τοῖς μὲν οἴκοις ἰδίως ἕτερος ἦν ἑκάστῳ, πρὸς τὸν πλησίον οὐ συνάπτων. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη δι' ἀλλήλων δεδωμημένη μηκίσταις δοκοῖς, καὶ διοικούσας ἁπάντων ὡς τὰς μέσους τοίχους ὑπ' αὐτῶν συγκρατουμένας ξύλων ἐρρωμενεστέρους. ἃ δὲ γίνεται. τῶν δ' ὑπὸ ταῖς δοκοῖς στέγαις τῆς αὐτῆς ὕλης ἐβάλετο πᾶσιν ἐξεσμιλευμένοις εἰς φατνώματα καὶ πρὸς κάλλησιν χρυσοῦ. τοὺς δὲ τοίχους, κεδρίναις ἁρμαλιαῖς σανίσι, χρυσὸν αὐτοῖς ἐνετορνεύσεν, ὡς τι στίλβειν ἅπαντα τὸν ναὸν καὶ θελγόμπαιν τοὺς ὄψεις τὰ εἰσιόντων ὑπὸ τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσοῦ παντοχόθεν φερομένης. ἡ δὲ ἔλη B C τοῦ ναοῦ οἰκοδομία, καὶ πολλὴ τέχνῃ ἐκ λίθων ἀκροτόμων ἐγίνετο σωστῶν ἁρμονίως πάνυ καὶ λείως. ὡς μήτε σφύρας, μήτε ἄλλο τινὸς ἐργαλείου τεκτονικοῦ τοὺς καλαυοῦσιν ἐργασίαν δηλοῦσ. ἀλλὰ δόξαι τῆς τούτων χρήσεως πᾶσιν ἠρμῶσθαι τῷ τούτων ὑλῇ πρὸς φύσιν. ὡς ἐκπεσόντα τῷ ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τ' ἐργαλείων ἀναγκης. ἐφιλοτέχνησεν δὲ βασιλεὺς ἄνοδον εἰς τὸν ὑπερῶον οἶκον διὰ τοῦ ἐνὸς τοίχου. ἦν γὰρ εἶχον θύραν μεγάλην καὶ τῆς ἀνατολῆς ὡς εἶχεν ἐκ κάτωθεν οἴκου, ἀλλ' ἐκτὸς D τῶν πλαγίων ἦσαν αἱ εἴσοδοι διὰ μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλασε δὲ τὸν ναὸν καὶ ἔνδοθεν καὶ ἔξωθεν, ξύλοις κεδρίνοις, ἁλύσεσι παχείαις συνδεδεμένοις. ὡς τι ἀντ' ὀχυρωμάτων καὶ ῥώμης εἶναι τὸν αὐτῆς χῆμα. διελὼν δὲ τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸν μὲν ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν ἐποίησεν ἄδυτον. τὸν δὲ, τεσσαράκοντα πηχῶν ἄγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἑκτὸς δὲ τὸν μέσον τοῖχον, θύρας ἐπέστησε κεδρίνας, E χρυσὸν αὐτοῖς πάλιν ἐργασάμενος, καὶ τοιαύταν ποικίλλειν. κατεπέτασε δὲ ταύτας ὑφέσιν βυσσίνοις, ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου πεποιημένοις. ἁβρὸν, ἀλλὰ καὶ βύσσου λαμπροτάτης καὶ μαλακωτάτης. ἀνέθηκε δ' εἰς τὸ ἄδυτον εἴκοσι πηχῶν τὸ εὖρος, τὸ δ' αὐτὸ καὶ τὸ μῆκος, δύο χερουβεὶς ὁλοχρύσους πηχῶν ἑκάτερον τὸ ὕψος πέντε. δύο δ' ἦσαν ἑκατέρων πτέρυγες, ἀνὰ πέντε πήχεις ἐκτεταμέναι. διὸ καὶ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων αὐτοὺς ἀνέστησεν. ἵνα τὸ πτερύγων, τῇ μὲν, ἅπτωνται καὶ κατὰ νότον κειμένου τοίχου ἀδύτου. τῇ δὲ, F κατὰ βορρᾶν. αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες αὐτοῖς συνάπτουσαι, τελείαν μεταξὺ αὐτῶν τῇ κιβωτῷ σκέπην τυγχάνωσι. τὰς δὲ χερουβεὶς, ὑδεὶς ὁποίαι τινες ἦσαν εἰπεῖν ὑδ' εἰκάσαι δύναται. κατέχρωσε δὲ καὶ τὸ ναὸν τὸ ἔδαφος ἐλάσμασι χρυσοῦ. ἐπέθηκε δὲ καὶ τοῖς πυλῶσι τοῦ ναοῦ θύρας τοῖς τοῦ ὕψους τοῦ τοίχου συμμετρηθείσας, εὖρος ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι. καὶ ταύτας κατεκόλλησε χρυσῷ. σωμελόντι δ' εἰπεῖν, ὑδὲν ἔλαστε τοῦ ναοῦ μέρος, G ὅτε ἔξωθεν ὅτε ἔνδοθεν ᾧ μὴ χρυσὸς ἦν. κατεπέτασε δὲ καὶ ταύτας ταῖς θύραις, ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω καλαπετάσμασι. ἡ δὲ τοῦ προναοῦ πύλη, τῶν ὑδὲν εἶχε. μετεπέμπετο δ' ἐκ τύρου σολομὼν ὠδὰ ἐιρώμου τεχνίτην, χειράμου ὄνομα. μητρὸς μὲν ὄντα, νεφθαλίτιδος τὸ γένος. ἐκ γὰρ ταύτης ὑπῆρχε τῆς φυλῆς. πατρὸς δὲ τυρίου, γένος ἰσραηλίτων. ἦν δ', ἀπάντων μὲν δημιουργὸς εἶχεν ἔργα. μάλιστα δὲ, τεχνίτης ἦν χρυσοῦν ἐργάζεσθαι καὶ ἄργυρον καὶ χαλκοῦν.

ὑφ'

ὑφ' ἓν δὴ καὶ πάντα κῷ τῷ ϝ βασιλέως βάλησιν τὰ
ϖεῖ τὸν ναὸν ἐξεμηχανήθη. κατεσκάσατο γὰρ ὁ χειραμος
ὅτ⊙ καὶ σύλας δύο χαλκᾶς ἔσωθεν τὸ πάχ⊙ τεσσά-
ρων δαπτύλων. λεῖ γὰρ τὸ μὲν ὕψ⊙ πῆχεων ὀκτω-
καίδεκα πηχέων. ἡ γὰρ ϖερίμετρ⊙, δέκα καὶ δύο πη-
χῶν. χωνεῦσαν γὰρ ἐφεκατέρᾳ κεφαλῇ κρίνον ἐφειστήκει
τῷ ὕψει ἐπὶ πέντε πήχεις ἐγηγερμένον. ᾧ ϖερίκειτο δίκ-
τυον ἐλάτῃ χαλκίνων ϖεϊπεπλεγμένον καλύπτειν τὰ
κρίνα. τούτῳ γὰρ ἀπηρτίωτο κῷ δίσσοι χίαι, καὶ ῥόαι διακό-
σιαι. τούτων τῶν κιόνων, τὸν μὲν ἕτερον κῷ τῷ δεξιᾷ
ἔστησε ϝ ϖερυπυλαίᾳ ϖροσηγόρευσάδα, καλέσας αὐτὸν ἰά-
χειν. τὸν γὰρ ἕτερον κῷ τὸν ἀριστερὸν, ὀνομάσας αὐτὸν,
βοάζ. ἐχώνευσε γὰρ καὶ θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμι-
σφαίριον ἐσχηματισμένον, ϲκολήκη γὰρ τὸ χαλκούργημα,
θάλασσα διὰ τὸ μέγεθ⊙. ἦν γὰρ ὁ λουτὴρ τῷ
διαμέτρου πηχῶν δέκα, καὶ ὅλη παλαιστιαῖον πάχος
κεχωνευμένῳ⊙. ὑπέκειτο γὰρ κῷ τὸ μεσαίτατον ϝ κύ-
τους αὐτῇ ϖεριαγομένη εἰς ἕλικας δέκα. ἦν γὰρ τῷ διά-
μετρον πηχέ⊙. ϖεριεκέκειντο γὰρ αὐτῷ μόχλοι δώ-
δεκα, ϖρὸς τὰ κλίματα τ τεσσάρων ἀνέμων ἀποβλέποντες,
καθ' ἕκαστον αὐτῶν τρεῖς, ἔσω τὰ ὀπίσθια
νενευκότες, ὥστ' αὐτοῖς ὅλην διακαθέζεσθαι ἡμισφαίριον,
κῷ ϖεριαγωγὴν ἔνδον ὅλην εὐθύνειν. ἐδέχετο γὰρ ἡ θάλασ-
σα, βάδους δισχιλίους. ἐποίησε γὰρ καὶ λυτῆρων δέκα
βάσεις χαλκᾶς τετραγώνων. τούτων ἑκάστη μῆκ⊙ γε-
γόνει πηχέων πέντε, πλάτος τεσσάρων, ὕψ⊙ ἓξ. συνε-
κέκλειστο γὰρ τὸ ἔργον κῷ μέρος τετορνευμένον, ἤτοι τέσ-
σαρες ἦσαν χιονίσκοι κῷ γωνίαν ἐσῶτες τετράγωνοι, τὰ
πλευρὰ τῆς βάσεως ἐξ ἑκατέρᾳ μέρους ἐν αὐτοῖς ἔχον-
τες ἐγκρυμμένα. λεῖ γὰρ ταῦτα τοῖχῃ διηρημένα, ἑ-
κάστῳ γὰρ χωρὶς ἔρος ἐπέκειτο εἰς ϲτοιβασιν κατεσκευ-
ασμένον. ἐφ' οἷς ἐτέτορτο, πημὶ λέων, πηδὲ ταῦρ⊙
καὶ αἰετός. ὅλη γὰρ τ χιονίσκων ὁμοίως ἐξείργαστο τοῖς κῷ
τὰ πλευρὰ τετορνευμένοις. τὸ γὰρ πᾶν ἔργον ὅλη τεσσά-
ρων ἐωρευμένων τροχῶν εἰσήκει. χωνεύθη δ' ἦσαν ἄρα,
πλήμνας καὶ ἄντυγας πήχεως καὶ ἡμίσεως ἔχοντες τῷ
διαμέτρου. ἐθαύμασεν ἄντις τὰς ἀψίδας τ τροχῶν
θεασάμενο⊙, πῶς συντετορευμέναι κῇ τοῖς πλευροῖς τ
βάσεων ϖροσλωμέναι ἁρμονίως ταῖς ἄντυξιν ἐνέκειντο.
ἦσαν δ' ὅμως οὕτως ἔχουσαι. τὰς γὰρ γωνίας ἀνω-
θεν συνέκλειον ὦμοι χειρῶν ἀνατεταμένων. οἷς ἐπεκά-
θηντο κῷ κλοιὸν ὑπεκειμένη τὸν λουτῆρα ταῖς
χερσὶν ἐπαναπαυόμενον ἀεὶ καὶ λέοντες αὐταῖς ἐφηρ-
μοσμένων, ὡς συμφυτα ταῦτ' εἶναι δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι.
μεταξὺ γὰρ τούτων φοίνικες ἦσαν τετορευμένοι. ταύτῃ
μὲν ἡ κατασκευὴ τ δέκα βάσεων ἐτήρησε. ϖεποιήκεσαν γὰρ
καὶ κυθροχαύλας δέκα λυτῆρας ϲτρογγύ-
λας χαλκᾶς, ὧν ἕκας⊙ ἐχώρει τετραράκοντα χοας.
τὸ γὰρ ὕψ⊙ εἶχε τεσσάρων πηχῶν, καὶ τοιούτων ἀπ'
ἀλλήλων αὐτοῖς διεῖχε τὰ χείλη. τίθησι δὲ τοὺς λυτῆ-
ρας τούτους ὅλη τ δέκα βάσεων τ πλησιαζόντων μεχω-
νώθ. πέντε δὲ λουτῆρας ἐξ ἀρίστερου μέρους ϝ ναοῦ.
ἐπέταξε δὲ ϝτ κῷ βορέαν ἄνεμον. καὶ τοιούτους ἐκ ϝ
δεξιᾶ ϖρὸς νότον ἀφορῶντας εἰς τὴν ἀνατολήν. κα-
τὰ δ' αὐτὸ καὶ τὴν θάλασσαν ἀνέθηκε. πληρώσας δὲ
ὕδατ⊙, τὴν μὲν θάλασσαν ἀπέδειξεν εἰς τὸ νί-
ϖτεσθαι τοὺς εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῇ τὰς
χεῖρας καὶ τοὺς ϖόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ὅλη
τὸν βωμόν. τοὺς δὲ λουτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἐν-
τὸς τ ὁλοκαυτουμένων ζώων, καὶ τοὺς ϖόδας αὐτῶν.

A in omnibus, quæ artificiose in templo fieri voluit. Is fecit duas columnas æreas crassitudine qvatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, qvarum circumferentia duodecim cubitos complectebatur. his imposita erant capitella fusilia liliata, proceritate quinqve cubitorum: qvibus circundata erant reticula ærea, qvæ operiebant lilia, dependebantqve inde duæ series malorum
B punicorum ducentorum numero. Has columnas posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris nominatam jachin, alteram à sinistris nominatam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semiorbis specie, qvod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per
C dimetientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari. ejus meditullium sustinebatur spira decies replicata, cujus dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circumstabāt duodecim juvenci ad tractus qvatuor ventorum obversi terni, qvorum postica subsidebant, ut eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria
D millia. Fecit præterea labrorum decem bases æreas qvadrangulas. harum qvæqve longitudine fuit cubitorum qvinqve, latitudine qvatuor, altitudine trium. hujus operis partes seorsim fabricatæ sic compingebantur. Qvatuor erant columellæ per totidem angulos dispositæ qvadrangulæ, quibus latera basium utrinqve inserebantur: erant autem hæc tripartita, & inter juncturas cælaturis distincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ qvoqve eisdem cælaturis erant ornatæ. Totum vero opus qvatuor
E rotis suspendebatur, quæ fusiles erant, habebantqve modiolos & radios, sesqvicubitali inter utramq; extremitatem intervallo. eratqve mirum videre rotarum circumferentias, qvomodo lateribus basium coaptatæ cantis suis insistebant. Angulos autem superne continebant fusiles humeruli manuum extensarum. his imposita erat
F spira, cui labrum inserebatur, ita ut manibus sustineri videretur: qua parte effigies leonum & aquilarum sic erant adaptatæ, ut connatas putares, intervenientibus inter eas palmarum arbusculis. Atqve hæc fuit decem basium structura. Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda conchæ specie, qvorum qvodqve capiebat congios qvadraginta. erat enim altitudo qvatuor cubitorum, & tantundem spatii patebat inter
G margines. Ea labra decem illis basibus imposuit, qvas mechenoth sua lingva appellabant. horum qvinqve ad sinistrum latus templi septentrionale collocavit totidem ad dextrum australe, ita ut Orientem spectarent: qvo loco etiam mare illud dedicavit. Omnibus deinde aqva repletis, mare qvidem in eum usum assignavit, ut inde sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare ascensuri: labra autem, ut eorum aqva purgarentur intestina ac pedes animantium ad holocautoma destinatorum.

Fabricavit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine decem, in qvo holocautomata incenderentur. Fecit item vasa ejus ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqva, auri fulgorem referentia. Mensas qvoqve multas dedicavit rex, & in his unam magnam auream, in qva proponebantur sacri panes: reliqvæ non multo deteriores diverso modo factæ sustinebant phialas & pateras aureas vigesies mille, argentearum qvadraginta millia. Candelabrorum item fecit decem millia, juxta præceptum Moysis: ex qvibus unum in templo dedicavit, ut interdiu luceret juxta legem: & mensam unam impositos panes habentem, sitam ad septentrionale templi latus ex adverso candelabri. id enim ad australe latus collocaverat. medium autem inter utrumqve locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa templi pars qvadraginta cubitos longa, & velo disparata ab adyto. illo enim arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octoginta millia rex comparavit, & phialarum aurearum millia decem, argentearum vero alterum tantum. Lancium item aurearum, ad offerendam in eis similam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum vero argentearum. Craterarum qvoqve, in qvibus similam oleo subigebant, sexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Mensurarum vero, qvales Moysi hin vocantur, & assaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ qvoqve aureæ, quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia: & aliæ, qvibus deferebatur ignis à magno altari in parvum intra templum situm, qvinqvaginta millia. Paratæ erant & sacerdotales vestes in usum pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atqve logio cum suis gemmis, in universum mille. Corona vero, in qva Moyses Dei nomen inscripsit, unica fuit, & usqve in hodiernum permansit. Stolas autem sacerdotales è byssо fieri curavit, cum decies mille zonis purpureis, & tubarum, qvales Moyses præscripsit, CCM. Item alias stolas byssinas Levitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Instrumentorum præterea musicorum, qvæ naula & cinnyræ vocantur, in usum hymnodiarum ex electro confecit qvadringenta millia. Qvæ omnia Solomon ad honorem Dei magnifice paravit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate usus hæc in thesauris Dei condidit. Circumdedit deinde templo septum qvoddam trium cubitorum altitudine, qvod nostra lingva gison vocamus, excluſurum profanam multitudinem, & solos sacerdotes admissurum, extra hoc septum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur, in hoc fanum cuilibet è populo, puro modo ac casto, & præscriptorum legis observanti, accessus patebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, qvam mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expletis, tam profundis, ut ad prospectum oculi caligarent, & aggesta ad qvadringentos cubitos terra,

A κατεσκεύασε· ἦ καὶ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν ἑκατὸν τὸ μῆκος, καὶ πεντήκοντα εὖρος, τὸ δὲ ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δὲ ὡσαύτως καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, ποδισήρας καὶ ἀναλημπτῆρας, ἃ μὲν ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἦ λαβίδας καὶ ἅρπαγας, ἃ πᾶν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τῷ αὐγῇ ὁμοίου χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος παρεζῶν τι τὸ πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεύς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ' ἧς ἐπίθεσιν τοὺς ἄρτους ὁ θεός. καὶ ταύτης ὡσαυτῶς μυρίας πρὸς αὐτὴν ἑτέρᾳ τρόπῳ μεγίστῃ μάς. ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ κρατῆρες, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ τετρακισμύρια. καὶ λυχνίας δὲ μυρίας ἐποίησε κατὰ τὴν μωυσέως προσταγήν. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν ἵνα καίηται καθ' ἡμέραν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. καὶ τράπεζαν μίαν ὑπεκειμένην ἄρτους πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἄντικρυ τῆς λυχνίας. ταύτην γὰρ κατὰ νότον ἔστησεν. ὁ δὲ χρυσοῦς βωμὸς, B μέσον αὐτῶν ἔκειτο. ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ τῶν πεντεκαιδεκαπήχεων οἶκος, πρὸ δὲ καταπετάσματος τοῦ ἀδύτου. εἰς ὃ γὰρ ἡ κιβωτὸς ἐμελλε κεῖσθαι. οἰνοχόας δὲ ὁ βασιλεὺς μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρύσεων δέκα. ἀργύρεας δὲ διπλασίονας. πινάκων δὲ χρύσεων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς πυρὸς ἡφθισμένης σεμιδάλεως τῷ βωμῷ μυριάδας ὀκτὼ, τούτων δὲ ἀργυρᾶς διπλασίονας. κρατῆρας δὲ οἷς ἐνέφυρον τὴν σεμίδαλιν μετ' ἐλαίου, χρυσοῦς μὲν ἑξακισμυρίους. ἀργυρέους δὲ, οἷς ποσὶ πισ. τὰ μέτρα C δὲ τῆς μωυσέως εἶναι καὶ ἕκαστον ὡσαυτῶς πλῆθος, χρύσεα μὲν δισμύρια. ἀργυρέα δὲ, διπλάσιονα. θυμιατήρια δὲ χρυσᾶ ἐν οἷς ἐκόμιζε θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐκόμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ἐπὶ τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ λογίῳ καὶ λίθοις χιλίας. ἡ δὲ στέφανος εἰς ἣν μωυσῆς τὸν θεὸν ἐγράψε, μία μὲν, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς D στολὰς, ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἑκάστην πορφύρας μυρίας, καὶ σαλπιγκτῶν δὲ μωυσέως ἑκατὸν μυριάδας εἴκοσι. δὲ στολὰς τοῖς ὑμνῳδοῖς τῶν λευιτῶν ἐκ βύσσου μυριάδας εἴκοσι. καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ καὶ πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν ἐξευρημένα, ἃ καλοῦσιν ναύλας καὶ κιννύρας ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε, τετρακισμύρια. ταῦτα πάντα ὁ σολομὼν εἰς τὸν θεοῦ E πλοῦτον καὶ μεγαλοπρεπῶς κατεσκεύασε μηδενὸς φεισάμενος, ἀλλὰ πᾶσαν φιλοτιμίαν πρὸς τὸν θεοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς τοῦ θεοῦ. πρὸς ἐκάλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ, γῆρον μὲν χοῦν τὸ ὑπερκείμενον γλῶτταν, θρῖνον δὲ παρ' ἕλλησι λεγόμενον, εἰς τρεῖς πήχεις ἀναχωσάμενος τὸ ὕψος, εἰσόδους ποιήσας τοῖς πολλοῖς τοὺς εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδους, μόνοις δὲ ἀνέθηκεν αὐτοῖς ἱερεῦσι τὰς εἰσόδους. τοῦτο δὲ ἐξωθεν ἱερὸν ὠκοδόμησεν ἐν τετραγώνου σχήματι στοὰς ἐγείρας μεγάλας καὶ F πλατεῖς, καὶ πύλας ὑψηλὰς ἀνεωγμένας. ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων τετραπλοῦς χρυσοῦς κλειομένη θύρας εἰς δὲ τοῦτο τοῦ λαοῦ πάντες οἱ ἀλλοφέροντες ἀγνεία καὶ φυλακτηρίου τῶν νομίμων εἰσίσασιν. θαυμαστὸν δὲ ἦ λόγῳ πάντες ἀπέφηνε, μέγεθος δὲ εἶπεῖν ἦ τοῦ ὄψεως, τὸ τούτων ἔξωθεν ἱερὸν. μεγάλας γὰρ ἐμφορήσας φάραγγας, ἃς ἀλλαβάθρους ἄπειρον ἐδὲ βάθος ὄντας ἰδεῖν, G ἀνα-

καὶ ἀναβιβάσας εἰς πεντακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπλευρὸς τῇ κορυφῇ δ' ὄρους ἐφ' ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο κατεσκεύασε. καὶ ἅτε ὑπάρχων ὁ τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. περιελαμβάνετο δ' αὐτὸ καὶ στοαῖς διπλαῖς μὲν τὰ κατὰ πλευράν. λίθοι δ' αὐτοφυοῦς τε ὕψος κίονες ἐπηρκεσαν μήκους. ὀροφαὶ δ' αὐταῖ ἦσαν ἐκ κέδρου φατνώμασιν ἐξεσμέναι. τὰς δ' θύρας τοῦ ἱεροῦ τέτταρα πύλας ἐπέστησεν ἐξ ἀργύρου. τὰ μὲν οὖν ἔργα τοιαῦτα, καὶ τὰ μεγέθη καὶ κάλλη τῶν οἰκοδομημάτων, καὶ τῶν εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων σολομῶν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συνετέλεσεν, καὶ πλούτου καὶ μεγαλοψυχίας ἐπίδειξιν ποιησάμενος· ὡς ἂν τις ἰδὼν ἐνόμισεν ἐν τῷ παντὶ καταπεπλουτῆσθαι χρόνῳ ταῦτα ἐν οὕτως ὀλίγῳ μεγέθους συγκεκομίσθαι. καὶ ναοῦ συμπερανθῆναι, καλέσας τοὺς ἡγεμόνας καὶ πρεσβυτέρους τῶν ἑβραίων, ἐκέλευσεν ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀγόμενόν τε τὸν ναὸν καὶ μεταχωρίσοντα τὸν θεὸν κιβωτὸν εἰς αὐτόν. καὶ περιαγγελθείσης τὸν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάντα ἀφίξεως, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνῆλθον. ἔστι μὲν τοῦ πτισμοῦ θουθί, ἔστι δὲ τοῦ μακεδόνων ὑπερβερεταίου λεγομένου. συνέβαινε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ὁ τὸν σολομῶνος καιρός. ἑορτὴν σφόδρα ἁγίαν τοῖς ἑβραίοις ἀγιωτάτην καὶ μεγίστην. βαστάσαντες οὖν τὸν κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν, ἣν μωυσῆς ἐπήξατο, καὶ πάντα τὰ περὶ τὴν λατρείαν τοῦ θυσιῶν καὶ θεοῦ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. προῆγον δὲ μυρίων θυσιῶν αὐτοὺς τε ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ λευῖται. ἀπονενδεῶς τε καὶ πολλῶν ἱερείων αἵματι τὴν ὁδὸν καταντλοῦντες, καὶ θυμιῶντες ἄπειρον θυμιαμάτων πλῆθος· ὡς ἅπασαν τὴν περὶ αὐτὰ πεπληρωμένην, καὶ τοῖς πορρωτάτω τυγχάνουσιν ἡδεῖαν ἀπαντᾶν, καὶ γνωρίζειν ἐπιδημίαν θεοῦ κόσμου καὶ ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδόμητον αὐτοῖς καθιερωμένον χωρίον. ᾠδὴ δὲ ὑμνοῦντες καὶ χορεύοντες ἕως εἰς τὸν ναὸν ἦλθον ἔκαμον. ἕστω μὲν οὖν τοῦ πρόσω τὸν κιβωτὸν μετενεχθῆναι. ὡς δὲ εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὸ μεταφέρειν ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετέστη, μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς, μεταξὺ τῶν χερουβεῖν τὸ δύο κατέθεσαν. αἱ γὰρ τῶν χερουβεῖν πτέρυγες συμπλέξασαι, καὶ ὠδὴ ἦσαν ἔστι δὲ τεχνίτου κατασκεύασμα, τὴν κιβωτὸν ὡς ἔστι σκηνὴν τινὰ θόλῳ κατεσκέπασαν. ἔσχε δὲ ἡ κιβωτὸς ἀδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἷς δέκα λόγους τοὺς ἔστι θεοῦ λαληθέντας ἐν σινᾳίῳ ὄρει ἐγγεγραμμένους αὐτῷ ἰσῳζον. τὴν δὲ λυχνίαν καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὸν βωμὸν τὸν χρυσοῦν, ἔστησαν ἐν τῷ ναῷ πρὸ δ' αὐτοῦ, καὶ τοῖς αὐτοῖς τόποις, ἐν οἷς καὶ τότε ἐν τῇ σκηνῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀπέφερον. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵστησι πρὸ τοῦ ναοῦ ἀντικρυς τῆς θύρας, ὡς ἀνοιχθείσης αὐτὸ καὶ πρόσωπον εἶναι καὶ βλέπειν τὰς ἱερουργίας καὶ τὴν τῶν θυσιῶν πολυτελείαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα σκευάσιας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο. ἐπεὶ δὲ πάντα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ περὶ τὴν κιβωτὸν ἐξῆλθον, ἄφνω πλῆθος νεφέλης ὁ σκληρὸς, οὐδ' ὅσον ὥρα χειμῶνος· οὐδὲ χεμῶν ἦν, πεπυκνωμένον δὲ καὶ πεπαχυμμένον εἰς τὸν ναὸν εἰσερρύη. καὶ ταῖς μὲν ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους ἐποίησεν. ταῖς δὲ διανοίαις πᾶσιν, φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς ὁ θεὸς κατελήλυθοι εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατασκηνοῖ ἤδεως ἐν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τούτοις ἔσχον αὐτοὺς τὰς ἐννοίας. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν ἐξεγερθεὶς, ἔτυχε δὲ καθεζόμενον, ἐπιβὰς τοῦ λόγους πρὸς τὸν θεὸν

eam vertici montis, in qvo templum extructum A
est, æqvavit: atqve hoc modo factum est, ut area
fani cum solo templi æqvaretur. hanc cinxit du-
plicibus porticibus, qvas columnæ è nativo saxo
sustentabant, & laqvearia cedro expolita tege-
bant. Fores vero habebant omnes ex argento
fabricatas. His tam magnis ac pulchris operibus IV.
& donariis septennio perfectis, non ad opulen- 3. Reg. 8.
tiæ modo, sed & celeritatis ostentationem: qvæ B
enim ætatem integram hominis poscere vide-
bantur, tam brevi, si ad magnitudinem conferatur, tempore erant absoluta: Solomon rex per
litteras jussit magistratus ac seniores Hebræorum
totum populum Hierosolyma congregare, ad
spectandum templum, & ad transferendam illuc
arcam Deo sacratam: denuntiataqve omnibus
profectione Hierosolymitana, septimo demum
mense convenerunt, qvi nostratibus est thuri, C
Macedonibus hyperberetæus: inciditqve in
idem tempus scenopegia, festum apud Hebræos
sanctissimum & maximum. Tollentes igitur ar-
cam, & tabernaculum, qvod Moyses construxe-
rat, & omnia vasa ad ministerium sacrificiorum
Dei parata, transportaverunt in templum: ac-
cesseruntqve illo cum victimis tam rex qvam u-
niversus populus ac Levitæ, libaminibus & mul- D
to hostiarum sanguine viâ perfundentes, & infi-
nitam vim odoramentorum adolentes, ut cir-
cumqvaqve totus aër svavitate repletus etiam
longe remotis sentiretur, constanti omnium opi-
nione, adventare Deum ad inhabitandum re-
cens extructum ac dedicatum sibi locum. nam
neqve hymnos canentibus, neqve choreas du- E
centibus, lassitudo est oborta, dum ad templum
pervenirent. atqve in hunc modum arca est
translata. Qvum vero jam in adytum inferri de-
beret, reliqva quidem multitudo abscessit, soli
vero bajulantes sacerdotes inter duos cherubi-
nos eam deposuerunt: quæ effigies conjunctis
alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fe-
cerat) arcam velut sub umbella aut tholo pro-
texerunt, continebat hæc nihil aliud qvam duas
tabulas lapideas, qvæ decem præcepta, Dei ore F
in monte Sina prodita, insculpta eis conserva-
bant. Candelabrum autem & mensam & altare
aureum statuerunt in templo ante adytum, eis-
dem locis, in qvibus in tabernaculo prius sita
fuerant: ubi qvotidianas hostias offerebant. Cæ-
terum altare æreum pro foribus templi est posi-
tum, ut apertis illis in conspectu esset sacrificio-
rum magnificentia. reliqvum vero vasorum G
instrumentum omne in unum congestum, in-
tra templum est repositum. Postqvam autem
omnibus, qvæ ad arcam attinebant, rite peractis,
sacerdotes sanctuarium exiverunt, repente glo-
bus nebulæ, non asper, nec qvalis hiberno tem-
pore gravidus pluvia condensatur, sed diffusus
ac temperatus in templum influxit: & primo
sacerdotum visum, ut vix se invicem cernerent,
obscuravit, deinde in omnibus eam cogitatio-
nem excitavit, qvod DEUS in templum descendens, præsens ac libens hoc domicilium sibi o-
ptaret. His talia volventibus animo, rex, qui tum forte sedebat, assurrexit; verbisqve & se & DEO

dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu qvidem, inqvit, ſempiternam domum habes, Domine, nec ignoramus te tibiipſi hanc univerſi molem condidiſſe, qvæ cælo, aëre, terra & mari conſtat: qvam totam imples, nec tamen ab ea caperis. hoc vero templum ideo tuo nomini adornavimus, ut in hoc ſacrificiis ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſvaſi, qvod & hæc ades, & nusqvam interim abes. Cum enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes, qvo minus ubicunqve te dignum eſt, habitus, à nemine alienus, & omnibus proximus, præſipue his, qui te deſiderant, nocte dieq; præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & providentia. Hunc Davidi ſuo patri futura, qvæqve evenerint, qvæqve eventura ſint prædixiſſe: hunc ipſi, nondum nato, nomen impoſuiſſe, qvo vocandus eſſet: quodqve paterni regni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet, prænunciaſſe. ergo cum vaticinium magna ex parte eventu ſit comprobatum, debere eos Deo laudes afferre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus jam nunc fidem adſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem rex, rurſum ad templum vertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus qvidem, inqvit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei divinum numen indiget, nimirum majus qvam cui tales retributiones conveniant. ſed hoc uno, quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos majeſtatem tuam decet, & pro his, quibus familiam meam atqve Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qva enim re magis vel parum propitius placandus, vel in favore es tetinendus, qvam voce, qvam ex aëre haurimus, & per hunc rurſum aſcendere novimus? Qva propter gratias tibi ago, primum qvod patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam evexiſti: deinde qvod mihi ipſi in præſentem diem omnia, qvæcunqve promiſeras, præſtitiſti: precorq;, ut in poſterum largiaris, qvæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas: qvemadmodum patri meo & vivo & mortuo es pollicitus, qvod apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimulqve meis omnibus virtutem, qva potiſſimum delectaris. Ad hæc ſupplex oro, ut aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, ut nobis appareat, in terris qvoq; te degere. Alioqui tibi parvum eſt domicilium univerſum hoc cæli convexum, nedum hoc qvalecunqve templum. Tu tamen hoc, ut proprium, integrum ſervato à vi hoſtium, oro, & tanqvam poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligente aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis prævaricatores ſoles animadvertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex confugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens,

A οὐς τῇ θείᾳ φύσῃ πρέποντας ὑπελάμβανε, καὶ καλῶς εἶχεν αὐτῷ λέγειν. σὺ γὰρ ἔφην, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, ὦ δέσποτα, καὶ ὧν σαυτῷ εἰργάσω γεγονὸς τὸ ἀρχαῖον οἰδαμὲν καὶ ἀέρα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, δι' ὧν ἁπάντων ἐδείχθης ἡμῖν δημιουργὸς κεχώρηκας. ὅτου δέ σοι κατασκευάσαι τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς ἂν αὐτοῦ σοι τὰς δίκας ἰόντες καὶ καλλιερούντες ἀναπέμπωμεν εἰς τὸν ἀέρα. καὶ πεπεισμένοι θαρροῦμεν ὅτι παρῇ, καὶ μακρὰν οὐκ ἀφίξηκας ἀπ' αὐτοῦ. τῷ μὲν γὰρ πάντα τε ἐφορᾶν καὶ πάντα ἀκούειν, ἀδὲ νεὼς ὅπως σοι ἡμεῖς οἰκεῖον ἀπολείπομεν τοῖς πάντας, μᾶλλον δὲ πᾶσιν ἐγγὺς εἶναι. μάλιστα δ' ἐκάστῳ καὶ βαλλομένῳ καὶ θάλπομένῳ νυκτὸς καὶ ἡμέρας συμπαρῇ. ταῦτ' εἰπὼν ἀπήλασας πρὸς τὸν θεὸν, ἀπέστρεψεν εἰς τὸ πλῆθος τοὺς λόγους, ἐμφανίζων δὲ θεοῦ τὴν δύναμιν αὐτοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν. ἔπι δαβίδι τῷ πατρὶ, πρὸ τῶν μελλόντων ἅπαντα καθὼς ἀπέβαινεν ἤδη τὰ πολλὰ ἐφήσει τὰ λοιπὰ δηλώσας, καὶ ὡς αὐτὸς ἐπιθείη B ὄνομα τῷ μήπω γεγενημένῳ, καὶ τίς μέλλοι καλεῖσθαι παρέσεσθαι. καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτῷ ᾠκοδομήσειν αὐτὸς βασιλεὺς μετὰ τὸ πατρὸς τελευτὴν ἐμοὶ μὲν. ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν σκηνὴν προφητείαν ἐπιτελεῖ, τὸν θεὸν ἐλογεῖν ἠξίωσε. καὶ μὴ πρὸς τινῶν ἀπογινώσκειν ὧν ὑπέχῃ πρὸς εὐδαιμονίαν ὡς σὺν ἐσομένῳ, πάντας ὁρῶντας ἐκ τῶν ἤδη βλεπομένων. ταῦτα παραλεχθεὶς πρὸς τὸν ὄχλον ὁ βασιλεὺς, ἐφορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναὸν. καὶ τὰ δεξιὰν εἰς τὸν ὄχλον ἀναχών. ἔργοις μὲν ἔφην οὐ δυνατὸν ἀνθρώποις ἀποδοῦναι χάριν ὑπὲρ ὧν εὖ πέπονθασιν. ἀπορουμένοις γὰρ τὸ θεῖον ἁπάντων κρεῖττον πλείστης ἀμοιβῆς. ὧ C καὶ τὰ ἄλλων ζώων ὑπερτέρους δεόντως ἀποφαίνοντες γεγόναμεν, ἔστω τοι σοὶ λογεῖν μεγαλειότητα πρέπει, καὶ καθὸ τὰ ὑπηργμένων εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον, καὶ τὸν ἑβραίων λαὸν εὐχαριστεῖν ἀνάγκη. τίνι γὰρ ἄλλῳ ἱλάσασθαί τε μειλιξούμεθα, καὶ βλαβησόμεθα δυνατὸν ἐστιν ἡμῖν, ἢ φωνῇ, λεῖ ἐξ ἀέρος ἐχόμενοι τε, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν ἀνιόντων οἰδαμέν. χάριν οὖν ἔχειν αὐτῆς ὀφείλομεν, καθὸ τε τοῦ πατρὸς πρῶτον, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς τοσαύτην D ἀνήγαγες δόξαν. ἔπειθ' ὑπὲρ ἐμοῦ πάντα μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας ἃ προεῖπας πεποίηκότι. δέομαι δὲ λοιπὸν χορηγεῖν ὅσα θεοῦ δύναμις ἀνθρώποις ὑπὸ σοῦ πεπιεσμένοις, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἄπαν, ὡς καὶ ὡμολόγησας δαβίδι τῷ πατρί μου καὶ ζῶντι καὶ ὡδὶ τελευτήσαντι, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασιλεία μένει, καὶ τὸ σὸν ἔθνος αὐτοῖς διαδοχὰς ἀμείψαι μένειας. ταῦτ' ἂν ἡμῖν ἐπάρκεσον, καὶ πᾶσι τοῖς E ἐμοῖς ἀρετὴν ἢ συγχαίρειν ὠφέλησε. πρὸς δὴ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖράν τινα τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἀποικῆσαι, ὡς ἂν καὶ ὅπῃ γῆς ἡμῖν εἶναι δοκῇς. σοὶ μὲν γὰρ μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν ἐρεῖν. καὶ τί καὶ ἔστιν ὅντων κύτος, ἐχ ὅπου γε ἔστι ὁ τυχὼν ναός. ἀλλὰ φύλαξόν τι ἀπόρρητον ὡς ἴδιον ἐκ πολεμίων εἰς ἅπαν, καὶ F προνοεῖν ὡς οἰκείας κτήματος ὠφέλησον. καὶ γὰρ ἁμαρτάνοντός ποτε ὁ λαὸς, ἔπειτα πληγῇ τινι κακωθῇ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκ σῆς ἀχαρπίας ἢ φθορᾶ λοιμικῇ ἢ τινι τούτων τῶν παθημάτων, οἷς σὺ τοὺς ὠφελήσαντας τι τῶν ὁσίων μετέρχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς ἀθροισθεὶς εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθείσης δέομαι, ἐπάκου αὐτοῦ ἡμῶν ὡς ἐνδον ὢν ἐλεήσῃς καὶ τῶν συμφορῶν ἀπαλλάξῃς. τοῦ-

populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligente aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis prævaricatores ſoles animadvertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex confugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens,

ταύτην δ' οὐκ Ἑβραίοις μόνον δίδωμι τὴν παρ' ἐμοῦ βοήθειαν εἶναι σφαλεῖσιν, ἀλλὰ κἂν ἄκρων τῆς οἰκουμένης τινὲς ἀφίκωνται, κἂν ὁπόθεν, περιτρεπόμενοι καὶ τυχεῖν τινος ἀγαθοῦ λιπαροῦντες, δός αὐτοῖς ἐπηκόῳ χρώμενος. ἔτος γὰρ ἂν μαθεῖν πάντες ὅτι σὺ μὲν αὐτὸς ἐκκλήτης παρ' ἡμῶν κατασκευασθῆναι τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν ἐσμὲν, οὐδ' ἀλλοτρίως πρὸς τοὺς οὐκ ὁμοφύλους ἔχομεν, ἀλλὰ πᾶσι κοινὸν τὸν δοτὴν σοῦ βοήθειαν, καὶ τὸν τῶν ἀγαθῶν ὄντως, ὑπάρχειν ἡδέως ἐθέλομεν. ἐπὶ τούτοις καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ὅπτιος τὴν γῆν, καὶ ὅτι πολλὰ ὤρας προσκυνήσας, ἀναστὰς θυσίας τῷ θεῷ προσήγαγε. καὶ γεμίσας τὸ ὁλοκλήρων ἱερείων ἐναργέστατα τὸν θεὸν ἡδέως ἔγνω τὴν θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ ἐξ ἀέρος ἀναφανὲν καὶ πάντων ὁρώντων ὅπτι τὸν θεῖον αἶξαν, τὴν θυσίαν ἥρπασε καὶ κατέφαγε. ταύτης δὴ τῆς ἐπιφανείας γενομένης, ὁ μὲν λαὸς ὅλος ἦν ἐπ' εὐκαίροις εἶναι τῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ ἀναστροφῆς ἑορτῆς. καὶ ἡδέως προσκυνεῖ πᾶσιν ὅτι τάφος. ὁ δὲ βασιλεὺς εὐλογεῖν τι ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος ταῦτα εἰπὼν παρώρμα, δέγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας, εὐχόμενος δὲ τοιαῦτα διαβέβαιον εἰς τὸ παρ' ἐκείνου, καὶ τὴν ἀγαθοποιὸν αὐτοῖς καθαρὰν διὰ πάσης φυλάττειν κακίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ θρησκείᾳ, καὶ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν ἃς ἀφ' ὑψώσεως αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ θεὸς Μωυσέως. ἔστοχε γὰρ ἔτως εὐδαίμονα τὸ Ἑβραίων ἔθνος, καὶ πάντος ἀνθρώπων ἥμισυ μακαριώτερον. παρεκάλει τε μνημονεύειν ὡς εἰς ἐκπεπωκότα τὰ παρόντα ἀγαθὰ, τέτοις αὖτοὶ καὶ βέβαια ἕξουσι, καὶ μείζω καὶ τελεώτερα κατασήσουσι. ἃ γὰρ λαβεῖν αὐτοὶ μόνον διὰ εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, ἀφ' ταῦτα προσῆκεν ἐντολαμβάνειν. εἶναι γὰρ τῆς ἀνθρώπινης ἕτως μέρος τὸ κτήσασθαί τι τῶν ἐκ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ εἶναι τὰ θεῖα πρὸς ἀνθρώπους ἐκ μηδὲν ἁμαρτεῖν εἰς βλάβην αὐτῶν. ὁ μὲν δὴ βασιλεὺς ἀφεληθεὶς ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος, ἀφῆκε τὴν ἐκκλησίαν, τελέσας θυσίας ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ πάντων Ἑβραίων. ὡς μόχλες μὲν καταθύσας μυρίας καὶ δισχιλίας, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. τὸν δὲ ναὸν τότε πρῶτον ἔγεμεν ἱερουργημάτων. καὶ κατωκοινήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις Ἑβραῖοι. ἐπὶ δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν καλὴν μὲν ἑορτὴν, πρὸς δὲ ναῷ λαμπρῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ὅπτι δὶς ἑπτὰ ἡμέρους ἤγαγε ὁ βασιλεὺς σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ κατοκοινήθη. ἐπεὶ δ' εἶχεν αὐτοῖς ἀποχρώντως ταῦτα, ἐκ μηδὲν ἐνδεᾶ τῇ περὶ τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ, πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι δ' βασιλέως ἀπελύοντο ἀπήεσαν, εὐχαριστήσαντες τῷ βασιλεῖ, τῆς τε πρὸς αὐτοὺς προνοίας, καὶ ὧν ἐπεδείξατο ἔργων, καὶ εὐξάμενοι τῷ θεῷ συσκηνεῖν αὐτοῖς εἰς πολὺν χρόνον σολομῶνα βασιλέα, τὸν δ' παρόντα ἐπαινοῦντες μὲν χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνες εἰς τὸν θεὸν ἄδοντες, ὡς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς ἀσπόνως τὴν ὁδὸν τὸν ὅπτι τὰ οἰκεῖα πάντας εὐθύνειν. καὶ οἱ μὲν τὴν κώμην εἰς τὸν ναὸν εἰσπορευόμενοι, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος ἱστορήσαντες αὐτοῦ, καὶ θυσιῶν ἐπ' αὐτῷ μεγάλων καὶ ἑορτῶν μεταλαβόντες εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεφον. ὄναρ δὲ ὀφθὲν τῷ βασιλεῖ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐσήμανεν αὐτῷ τῆς εὐχῆς ἐπήκοον τὸν θεὸν γεγονέναι. καὶ ὅτι φυλάξοι τε τὸν ναὸν, καὶ ἀφαπάντος ἐν αὐτῷ μόνοι τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ καὶ τῆς ἁπάσης πολιτείας τὰ δίκαια μιμοῦνται.

& miseratus eos è calamitatibus eripe. Nec solis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: sed etiam si ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut undecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit evidens, quod & tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluisti, & nos nec inhumani sumus, nec alienigenis iniqui, sed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem esse, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc locutus & pronus humi stratus, cum aliquandiu adoravisset, surrexit, hostiasque ad altare adhibuit: quumque id solidis victimis replevisset, litatum Deo manifesto argumento cognovit. Ignis enim ex aëre emicans, omnibusque inspectantibus, in altare delapsus, correptas victimas absumpsit: ad quod prodigium populus haud dubiam conjecturam fecit, in eo templo numen esse habitaturum, & præ gaudio procidens in solum, unanimiter adoravit. Rex autem ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem signa vidissent ejus benevolentiæ: precandum admonens, ut perpetuo talem se exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe custodiat in justitia & religione, quo possint præcepta per Moysem divinitus tradita constanter observare. Sic enim fore genus Hebræorum felicissimum omnium, & cæteris mortalibus longe beatius. Simulque jubebat eos meminisse, quod quibus artibus paravissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia majora atque cumulatiora quæsituri. Neq; enim aliter existimandum, quam justitiæ ac pietatis merito hæc illis contigisse. esse autem facilius parare, quæ desint, quam parta tueri, & cavere, ne ullum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem rex, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro se quam pro populo: mactavitq; vitulorum duodecim millia, agnorũ centum & viginti millia: nam tum primum templum victimarum cruore imbutum est, & omnes Hebræi cum liberis ac uxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegiæ festum ante templum splendide ac magnifice rex per quatuordecim dies celebravit, cum universo populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam quisq; domũ, actis prius regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus absolutis, precatiq; ut eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestientes, hymnosq; sacros canentes, ita ut præ gaudio nullum viæ tædiũ in revertendo sentirent. Cæterum illata in templum arca, & spectaculo tam elegantis & ampli ædificii publice exhibito, festisque diebus inter sacra & epulas exactis, cum jam singuli ad suas urbes essent reversi, rex in somnis est admonitus, gratum Deo fuisse ejus sacrificium, & vota exaudita esse. quodque servaturus esset suum templum, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subjecto populo justitiam colerent: 3. Reg. 9.

dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu qvidem, inqvit, ſempiternam domum habes, Domine, nec ignoramus te tibiipſi hanc univerſi molem condidiſſe, qvæ cælo, aëre, terra & mari conſtat: qvam totam imples, nec tamen ab ea caperis. hoc vero templum ideo tuo nomini adornavimus, ut in hoc ſacrificiis ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſvaſi, qvod & hîc ades, & nusqvam interim abes. Cum enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes, qvo minus ubicunqve te dignum eſt, habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipue his, qui te deſiderant, nocte dieq; præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & providentia. Hunc Davidi ſuo patri futura, qvæqve evenerint, qvæqve eventura ſint prædixiſſe: hunc ipſi, nondum nato, nomen impoſuiſſe, qvo vocandus eſſet: quodqve paterni regni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet, prænunciaſſe. ergo cum vaticinium magna ex parte eventu ſit comprobatum, debere eos Deo laudes afferre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus jam nunc fidem adſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem rex, rurſum ad templum vertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus qvidem, inqvit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei divinum numen indiget, nimirum majus qvam cui tales retributiones conveniant. ſed hoc uno, quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos majeſtatem tuam decet, & pro his, quibus familiam meam atqve Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qva enim re magis vel parum propitius placandus, vel in favore es tetinendus, qvam voce, qvam ex aëre haurimus, & per hunc rurſum aſcendere novimus? Qva propter gratias tibi ago, primum qvod patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam evexiſti: deinde qvod mihi ipſi in præſentem diem omnia, qvæcunqve promiſeras, præſtitiſti: precorq;, ut in poſterum largiaris, qvæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas: qvemadmodum patri meo & vivo & mortuo es pollicitus, qvod apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimulqve meis omnibus virtutem, qva potiſſimum delectaris. Ad hæc ſupplex oro, ut aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, ut nobis appareat, in terris qvoq; te degere. Alioqui tibi parvum eſt domicilium univerſum hoc cæli convexum, nedum hoc qvalecunqve templum. Tu tamen hoc, ut proprium, integrum ſervato à vi hoſtium, oro, & tanqvam poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligente aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis prævaricatores ſoles animadvertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex confugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens,

A οὐς τῇ θείᾳ φύσῃ πεῖσοντας ὑπελάμβανε, καὶ καλῶς
ἔχειν αὐτῷ λέγειν. σὺ γὰρ εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, ὦ
δέσποτα, καὶ ὧν σαυτῷ εἰργάσω γεγονότα τὸ ὁρᾶσθαι
οἶδαμεν καὶ ἀέρα καὶ γῆν καὶ θάλατταν, δι' ὧν ἁπάντων ἐ-
δέτησας ἡμᾶς καὶ κεχώρηκας. ἡμεῖς δέ σοι κατα-
σκευάσαι τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ σοι τὰς ἐ-
υχὰς θύοντες καὶ καλλιερούμενοι ἀναπέμπωμεν εἰς τὸν
ἀέρα. καὶ πεπεισμένοι ἀφ' ἑτέρου μὲν ὅτι παρῇ, καὶ μᾶλλον
οὐκ ἀφέξῃ καὶ ἀπῇ σαυτοῦ. τῷ μὲν γὰρ πάντα τε ὁρᾶν
καὶ πάντα ἀκούειν, ἀδὲ νεὼς ὅτι σοι θέμις οἰκεῖν ἀπολείπειν
τοὺς πάντας, μᾶλλον δὲ πᾶσιν ἐγγίζειν εἶναι. μάλιστα δ'
ἐκάστῳ καὶ βουλομένῳ καὶ ἀφ' ἡμέρας καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας
συμπαρῆ. ταῦτ' ἐπιθεάσας πρὸς τὸν θεὸν, ἀπέστρεψεν εἰς
τὸ πλῆθος τοὺς λόγους, ἐμφανίζων δὲ θεοῦ τὴν δύναμιν
αὐτοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι δαβίδι τῷ πατρὶ, φθέγ-
μενος τῶν
μελλόντων ἅπαντα καθὼς ἀπέβησαν ἤδη τὰ πλεῖ-
στα ἐγνώκει, τὰ λοιπὰ δηλώσας, καὶ ὡς αὐτὸς ἐπιθή-
σοι
B ὄνομα τῷ μήπω γεγεννημένῳ, καὶ τίς μέλλοι καλῶς
προέσεσθαι. καὶ ὅτι τὸν ναὸν ἔτος ὠκοδομήσοι αὐτῷ βα-
σιλεὺς μὲν τὸ δὲ πατρὸς πολίτην γενόμενος. ἀλλ' ἐπει-
δὴ καὶ τὴν σκηνὴν προφητείαν ἐπιτελεῖ, τὸν θεὸν ἱλεοῦ-
σθαι χρὴ. εἰ μὴ πρὸς τινος ἀπογινώσκειν ὧν ὑπάρχῃ
πρὸς εὐδαιμονίαν ὡς οὐκ ἐσομένῳ, πίστιν δοῦναι οὐκ
ἤδη βλεπομένων. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς τὸν ὄχλον ὁ
βασιλεὺς, ἐφορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναόν. καὶ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν
C ὄχλον ἀνασχών. ἔργοις μὲν εἶπεν οὐ δυνατὸν ἀνθρώπῳ
ἀποδοῦναι χάριν ὑπὲρ ὧν εὖ πεπονθασιν. ἀπρεπὲς
δὲς γὰρ τὸ θεῖον ἁπάντων κρεῖττον τοιαύτης ἀμοιβῆς. ὡ
γε τἄλλων ζώων ὑπὸ σοῦ δεδοξασμένους κρείττονες γεγόναμεν,
ὅτι τοῦ σοῦ λόγου μεγαλειότητα πέφευκεν καὶ τοῦ
ὑπηργμένων εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον, καὶ τὸν ἑβραίων
λαὸν ὑμνεῖσθαι ἀνάγκη. τίνι γὰρ ἄλλῳ ἱλάσασθαί τι
μειλιοῦσθαι, καὶ διαμένουσα δυνατὴ δεξιώτερον ἐσται ἡ-
D μῶν, ἢ φωνῇ, ἣν ἐξ ἀέρος ἐχόμενοί τε, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν
ἀνιόσαν οἴδαμεν. χάριν οὖν ἔχειν αὐτῆς ὀφείλομεν,
ὡς τε δ' πατρὸς πρῶτον, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς τοσαύτην
ἀνήγαγες δόξαν. ἔπειθ' ὑπερ ἐμοῦ δ' πάντα μέχρι τῆς
παρούσης ἡμέρας ἃ προεῖπας πεπληκότι. δέομαι δὲ
λοιπὸν χορηγεῖν ὅσα θεῷ δύναμις ἀνθρώποις ὑπὸ σοῦ
τετιμημένοις, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς
E ἄπαυ, ὡς καὶ ὁμολόγησας δαβίδῃ τῷ πατρί μου καὶ
ζῶντι καὶ θανάτου τελευτῶντι, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασι-
λεία μένει, καὶ τὸ σκῆνος ἡμῶν αὐτοῦ διαδοχὰς ἀμει-
ψόμενος. ταῦτ' ἂν ἡμῖν ἐπέρκεσον, καὶ πᾶσι τοῖς
ἐμοῖς ἀρετὴν ἣ συγχαίρεις θαυμάζω. πρὸς δὴ τούτοις
ἱκετεύω καὶ μικράν τινα δ' σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν
ἀποικῆσαι, ὡς ἂν καὶ ὀπτὴ γῆς ἡμῖν εἶναι δοκῇς. σοὶ μὲν γὰρ
μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν ἁρμόζει. καὶ τοῦ καὶ ἔστιν
ὄντων κύτος, οὐχ ὅπως γε ἔτος ὁ τυχὼν ναός. ἀλλὰ φυ-
λάσσειν τε ἀπόρθητον ὡς ἴδιον οἰκ πολεμίοις εἰς ἅπαν, καὶ
F προνοεῖν ὡς οἰκείας κτήματος παρακαλῶ καὶ ἁμαρ-
τόντων ποτὲ ὁ λαὸς, ἔπειτα θλιγῇ τινι κακωθῇ διὰ τὴν
ἁμαρτίαν οἰκ σὺ γῆς ἀκαρπίᾳ καὶ φθορᾷ λοιμικῇ ἢ τινι
τούτων τῶν παθημάτων, οἷς σὺ τοὺς παραβάντας τι τῶν σοι-
ων μετέρχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς ἀθροισθεὶς εἰς τὸν ναὸν
ἱκετεύων σε καὶ σωθλεῖαι δεόμενος, ἐπάκουσον αὐτῶν ἱλε-
G μένος ὡς ἔνδον ὢν ἐλεήσης καὶ τῶν συμφορῶν ἀπαλλάξῃς.

populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligente aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis prævaricatores ſoles animadvertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex confugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens,

τειτλεω δ' ἐχ ἑβραίοις μόνον διόρμεν ἀλλ' ἀπ' τὴν βοή- A & miseratus eos è calamitatibus eripe. Nec solis
θειν ἵνα σφαλέσιν, ἀλλὰ γὰ κἂν ἀπ' ἐσχάτων τῆς Hebræis errantibus hanc opem à te precor: sed
οἰκουμένης τινὲς ἀφίκωνται, κἂν ὁπόθεν, ἐπιτρεπο- etiam si ab extremis orbis finibus aliqvi venerint, aut undecunqve profecti in hoc loco boni
μένοις καὶ τυχεῖν τινος ἀγαθοῦ λιπαροῦσιν, δὸς αὐ- qvippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis
τοῖς ἐπήκοος γενόμενος. ἵνως γὰ ἂν μάθοιεν πάντες largire. Sic enim omnibus erit evidens, qvod &
ὅτι σὺ μὲν αὐτὸς ἐβουλήθης παρ' ἡμῖν κατασκευασθῆναί tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluisti, & nos
σοι τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν nec inhumani sumus, nec alienigenis iniqvi, sed
ἐσμὲν, οὐδ' ἀλλοτρίοις πρὸς τοὺς οὐχ ὁμοφύλους ἐ- B libenter ferimus te communiter omnibus tum
χομεν, ἀλλὰ πᾶσι κοινὸν τὸν θεὸν σοῦ βοηθὸν εἶναι, καὶ opitulatorem esse, tum bonarum rerum omnium
τὴν τ' ἀγαθῶν ὄνησιν, ὑπάρχειν ἠθελοκέναι. εἰπὼν largitorem. Hæc locutus & pronus humi stratus,
ταῦτα, καὶ ῥύσας ἑαυτὸν ὅπῃ τὴν γῆν, καὶ ὅπῃ πολλὴν ὥ- cum aliqvandiu adoravisset, surrexit, hostiasqve
ραν προσκυνήσας, ἀναστὰς θυσίας τῷ σωμῷ προσῆ- ad altare adhibuit: qvumqve id solidis victimis
γε. καὶ μετὰ τὸ ὁλοκλήρων ἱερείων ἐναρχέσαι τὸν repleviſſet, litatum Deo manifesto argumento
θεὸν ἡδέως ἔγνω τὴν θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὰ cognovit. Ignis enim ex aëre emicans, omnibus-
ἐξ ἀέρος ἀναφανὲν καὶ πάντων ὁρώντων ὅπῃ τὸν βω- qve inspectantibus, in altare delapsus, correptas
μὸν αἴρει, τὴν θυσίαν ἥρπασε καὶ κατέφαγε. ταύτης victimas absumpsit: ad qvod prodigium popu-
δὴ τῆς ἐπιφανείας γνώμης, ὁ μὲν λαὸς ὅλως ἦν ἔτ' C lus haud dubiam conjecturam fecit, in eo templo
εὐκαίρως ἔναγ τῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ διατριβῆς ἐσομένης. numen esse habitaturum, & præ gaudio procidens in solum, unanimiter adoravit. Rex autem
καὶ ἡδέως προσκυνῆ πίστιν ὅπῃ τοῦθ' ἕξει. ὁ δὴ βασι- ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem
λεὺς εὐλογεῖν τι ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος ταὐτὸ εἰπεῖν hortabatur, qvandoqvidem signa vidissent ejus
παρῄνεσεν, ἀγνοεῖν μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς τοῦ θεοῦ benevolentiæ: precandum admonens, ut per-
πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας, εὐχομένους δ' τοιαῦτα δυνή- petuo talem se exhibeat, & mentem eorum pu-
σεσθαι καὶ τὰ παρ' ἑκάστοις, καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῖς καθα- ram ab omni peccati labe custodiat in justitia &
ρὰν ἀεὶ τοῦ πάσης φυλάττεσθαι κακίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ religione, quo possint præcepta per Moysem di-
θρησκείᾳ, καὶ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν ἃς διὰ μωυσέως D vinitus tradita constanter observare. Sic enim
αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ θεὸς διαμενούσας. ἔσεσθαι γὰ ἔτως εὐ- fore genus Hebræorum felicissimum omnium, &
δαιμον τὸ ἑβραίων ἔθνος, καὶ πάντος ἀνθρώπων cæteris mortalibus longe beatius. Simulqve jubebat eos meminisse, qvod qvibus artibus paravissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia majora atqve cumulatiora qvæsituri. Neq; enim aliter existimandum, qvam justitiæ ac pietatis merito hæc illis contigisse. esse autem facilius parare, quæ desint, qvam parta tueri, & cavere, ne ullum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem rex, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro se qvam pro populo: mactavitq; vitulorum duodecim millia, agnorũ centum & viginti millia: nam tum primum templum victimarum cruore imbutum est, & omnes Hebræi cum liberis ac uxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegiæ festum ante templum splendide ac magnifice rex per qvatuordecim dies celebravit, cum universo populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam qvisq; domũ, actis prius regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus absolutis, precatiq; ut eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestientes, hymnosq; sacros canentes, ita ut præ gaudio nullum viæ tædiũ in revertendo sentirent. Cæterum illata in templum arca, & spectaculo tam elegantis & ampli ædificii publice exhibito, festisqve diebus inter sacra & epulas exactis, cum jam singuli ad suas urbes essent reversi, rex in somnis est admonitus, gratum Deo fuisse ejus sacrificium, & vota exaudita esse. qvodqve servaturus esset suum templum, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subjecto populo justitiam colerent:

3. Reg. 9.

in primisqve ipsum, si à paternis præceptis nusqvam discederet, ad summum felicitatis fastigium evehendum, & genus ejus per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec unqvam è Juda tribu regem defore. Qvod si, prodito & oblivioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus se transferret, radicitus eum excidendum: & neqve generis ipsius reliqvias mansuras, neqve Israelitas calamitatem evasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo extorres, peregre apud exteras gentes oberraturos. Templum vero, qvod tum recens extructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atqve incensum iri, urbe insuper hostili manu diruta: ita ut, ubiqve sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægre credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent, qvum antea ejus ope ad maximas divitias, maximamqve gloriam essent evecti. Qvibus reliqvias gentis responsuras, qvod propter peccata sua & patriarum legum prævarication em hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denuntiata sacræ literæ continent.

V. Absoluta autem templi fabrica, qvæ septennio, ut dictum est, duravit, regiæ structuram est aggressus, qvam vix tertiodecimo anno consummavit. neqve enim tantam curam huic operi, qvantam ædificando templo impendit. Sed illud qvidem amplum licet, & plus qvam credi possit, celebre, cooperante Deo, intra jam dictum tempus perfectum est: regia vero tametsi multum magnificentiæ templi cederet, qvod neqve materia ejus tanto ante præparata fuisset, & regi, non Deo struueretur domicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hæc tamen pro dignitate fortunarum regis ac gentis est exædificata. Operæ precium autem fuerit totum ejus ordinem ac dispositionem indicasse, ut ex ejus descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit. Basilica erat magna & pulchra, multis columnis suffulta, qvam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis, quæ eo jus peteret, longam cubitos centum, latam qvinqvaginta, altam triginta. hanc sexdecim columnæ qvadrangulæ sustinebant, tectam opere Corinthiaco, additis parilibus postibus cum valvis cælatis, ad ornamentum loci simul & munimentum. In ejus medio fuit ædes alia, qvadrata, lata triginta cubitos, columnis validis suffulta: & in ea tribunal magnificum, ubi Rex jura solebat reddere. Huic ædificio conjuncta erat domus in usum reginæ facta, & aliæ aulæ, quo se negotiis peractis animi causa conferebant, omnes cedrinis tabulis constratæ: partim saxo quadrato decemcubitali constructæ, partim ita, ut solent regiæ vel templa, incrustatæ pretioso marmore, qvod è locis eo nomine celebribus apportatur.

αὐτὸν ἢ πρῶτον ἐμμένοντα τῆς πατρὸς ταυθήκης εὐημερίας ὑψηλοῦ καὶ μεγάλου δόξαν ἀνοίσειν ἄπειρον, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τῆς χώρας τὸς ἐκ τῆς γένους αὐτοῦ καὶ τῆς ἰούδα φυλῆς. προσόντα μὲν τὰ πατρῶα δόγματα καὶ λήθην αὐτῶν ποιούμενον, καὶ ξενικὰς θεὸς θρησκεύων μεταβαλλόμενον, προφήτων σκῆψιν, καὶ μήτε δ' ἡδυ τι λέξειν αὐτῶν ἐασόν, μήτε τὸν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπαθῆ παρόψεσθαι, πολέμους δ' αὐτὸς καὶ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίους. καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλών, ἐπήλυδας ἀλλοφύλους κατάξειν. τὸν δὲ ναὸν τὸν νεῶ οἰκοδομηθέντα καταπεπολεμημένων τοῖς ἐχθροῖς παραδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον. κατασκάψειν δὲ καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τῶν πολεμίων. καὶ πολλὰ μὲν μύθων ἄξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακά, καὶ πολλὴν δὲ ὑποβολὴν μελλόντους ἀπίστους, ὡς τοὺς προσοίσειν τοιούτοις τὴν συμφορὰν θαυμάζειν καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν ἔτως ἐμισήθησαν τοῖς θεοῖς τοῦ θεοῦ, πρότερον εἰς δόξαν καὶ πλοῦτον παρ' αὐτοῦ προαχθέντας. καὶ ταῦτα τῶν ἱερολεκτομένων ἀκούειν, ἐξομολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς τῶν πατρίων νομίμων παραβάσεις. ταῦτα μὲν αὐτῷ τῶν θεῶν εἰπόντων, καὶ τοὺς ὕπνους ἀναιρήσαντος. μετὰ δὲ τὴν ναοῦ κατασκευὴν, ἔτεσιν ἑπτὰ καθὼς προεῖπεν γενομένην, τὴν τῶν βασιλείων οἰκοδομίαν κατέβαλεν, ἐν ἔτεσι τρισὶ καὶ δέκα μόλις ἀπήρτισεν. ἐν δὲ τὸν αὐτὸν ἐασάμενος τρόπον, ὃν ὡς καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καὶ ὡς ἦν μέγα καὶ θαυμασῆς δόξοις καὶ παραδόξῳ πυκνότητος, ἐπὶ καὶ θεῷ συμπροθυμοῦντος εἰς ὃν ἐγένετο, τῆς προῃρημένους ἔτεσιν ἐλάσσι πέρας. σὺν δὲ βασίλεια, πολὺ τῆς ἀξίας ἐν ναῷ κατασκευάσεσθαι πυγχάνοντα, τοῦ μήτε τῶν ὕλλων ἐκ παντὸς χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἡτιμασθαι φιλοτιμίας, καὶ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ θεῷ, βραδέως ἠνύσθη. καὶ αὐτὰ μὲν οὖν ἀξιολόγως καὶ τὴν δόξαν τοῖς ἐθνεσιν καὶ χώρας ἐν ᾗ βασιλέως οἰκοδομήθη. τὴν δὲ ὅλην αὐτῶν διάταξιν, καὶ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' ἔτως ἐκ τούτου σχάζεσθαι ἐν σωρὸν ἔχωσι τὸ μεγαλοθ οἱ τῇ γραφῇ μέλλοντες ἐντυγχάνειν. οἶκος μὲν ἦν μέγας ἐν καλὸς, πολλοῖς στύλοις ἐρηρεισμένος, οὗ οἷς τοῖς κρίσεις ἐν τὴν τῶν πραγμάτων διαγνῶσιν πλῆθος ἐπόδεξαν, ἐν χωρῆσαι συνόδου ἀνθρώπων ὅσοι δίκας συνειλημμένοι κατεσκεύασεν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος, εὖρος δ', πεντήκοντα. τὸ δ' ὕψος τριάκοντα. κίοσι μὲν τετραγώνοις ἀνειλημμένον ἑκκαίδεκα πᾶσιν. ἑστῶσι μὲν δ' ὑπὲρ θύραις. ἰσομέτροις δ' φλιαῖς, ἐν θυρώμασι τετυλυμένοις, ἀσφαλῶς δὲ ἐν κεκαλλωπισμένον. ἔπειτα δ' οἶκος ἦν ἐν μέσῳ τῷ ὅλῳ δὲ πλάτος τετραγώνου, τετράγωνος. εὖρος πηχῶν τριάκοντα, ἄνωθεν ἔχων ναόν, πυκνοῖς στύλοις ἀναπεπταμένον. ἐν δ' ἐν αὐτῷ ἐξέδρα ἐξαίρετος, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ἣ παρέζωκτο κατασκάσασμένος ἄλλος οἶκος τῇ βασιλίσσῃ, ἐν τὰ λοιπὰ τὰ ἔσω τὴν διαίτων, ἐν τοῖς ἀναπαύσεις οἰκήματα, μετὰ τῶν πραγμάτων ἀποδόσεων, ἑτερομεμφῆ πάντα συνέστι τετμημένους ἐκ κέδρου. καὶ τὰ μὲν, οἰκοδομήσατο λάθοις δεκαπήχεσιν, ἕτερα δ' πεισῷ τοὺς τοίχους καὶ πολυτελῶ κατηφιεσμένα εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλέων οἴκων θαυμάσια ἢ μεταλλεύεται τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπαινουμένη.

καὶ τὸ μὲν

καὶ τὸ μὲν ἄνω αὐτοῦ κάλλος ἦν τρισὶ χίοσι λευκοῦ ἐνυ- A Et tribus qvidem ordinibus aulæis Babylonicis
φασμένου, τῇ δὲ μοίρᾳ γλυφέων παρῆκε θαυμάζειν prætexebantur: qvartus vero sculptorum ad-
ἀπεμήλεω. ὑφ' ὧν πεποίητο δένδρα καὶ φυτὰ παντοῖα, mirabile artificium ostentabat, in qvo effictæ e-
ὑσπια τοῖς κλάδοις καὶ τοῖς συνερεμμένοις αὐτῶν rant variæ arborum ac plantarum species, fron-
πετάλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ καὶ σαλεύεσθαι δι' ὑπόκο- dibus & foliis tanta subtilitate expressis, ut agi-
λλου λεπτότητος καλύπτοντα τὸν ὑπ' αὐτοῦ λίθον. tari qvodammodo viderentur. Reliqvum vero,
τὸ δὲ ἄλλο μέχρι τῆς στέγης χρυσὸν λευκαπεπικιλ- qvod supererat usqve ad lacunar, opere albario
μένον χρώμασι καὶ γλαφαῖς. πρὸς κατασκεύασι δὲ tectum, & discoloribus picturis erat variegatum.
πρὸς τούτοις ἄλλα τε πρὸς τρυφὴν οἰκήματα, καὶ δὴ B Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem
καὶ στοὰς μηκίστας, καὶ ἐν κάλλει τῶν βασιλείων κειμένας, facta, & porticus ad ornatum regiæ longissimæ,
ἐν αἷς λαμπρότατον οἶκον εἰς ἑστάσεις, καὶ συμπόσια in qvibus splendidissima triclinia referta auro,
χρυσοῦ πρέπαλεω. καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἦν ἐν ἑδραίοις πρὸς ut qvæ aurea supellectili ad omne regii convivii
τὴν τῶν ἑστιωμένων ὑπηρεσίαν, σπευὴ πάντ' ἐκ χρυσοῦ κα- ministerium erant instructissima. Difficile est
πεσκευασμένα. δύσκολον δ' ἐστὶν καταριθμήσασθαι τὸ μέ- enumerare amplitudinem ac varietatem aularũ,
γεθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν βασιλείων, ὅσα μὲν αὐ- tam majorum qvam mediocrium, tum qvæ sub
τῶν τὰ μέγιστα οἰκήματα, πόσα δὲ τὰ τούτων ὑποδεέστε- terra latebant, qvæve in aërem elegantissime at-
ρα, καὶ πόσα ὑπόγαια καὶ ἀφανῆ, τό τε τῶν ἀνεψυμένων εἰς C tollebantur. In summa, totum ædificium è mar-
ἀέρα κάλλος, καὶ τὰ ἄλλα πρὸς ἡσυχίαν ὑπηρετοῦντα, more candido & cedro, & auro atqve argento
καὶ θέρους ὑποφυγὴν καὶ σκέπην εἶναι τοῖς σώμασιν. ἐν constabat: dispositis per parietes & laqvearia
περιφανεστάτῳ δὲ εἶπεν τὸ ὅλον οἰκοδομίαν ἐκλιθοκλυστῶν, variis lapillis auro inclusis, qvemadmodum & in
ἐκ πέδου, καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πᾶσαν ἐπισκευήν. τοὺς ὀ- ornatu templi factum fuerat. Qvin & ex ebore
ρόφους καὶ τοὺς τοίχους τοὺς ἐγκλειομένους χρυσοῖς λίθοις factum erat prægrande solium cælatum, specie
διαφόροις τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς ἐν τῷ δεῖναι τοῖς κα- tribunalis, qvod sex gradibus ascendebatur, in
τηγλαϊσμένοις. ἐξειργάσατο δὲ καὶ ἐξ ἐλέφαντος θρόνον παμ- qvorum singulis extremitatibus leonum effigies
μεγέθη, σκαπτὸν, ἐν κατασκευῇ βήματος. ἔχοντα μὲν, erant impositæ, totidem aliis superne imminen-
ἓξ ἀναβαθμούς, ἑκάστῳ δὲ τούτων ἐξ ἑπτὰ μέρους δύο D tibus. qva vero parte rex insidebat, manuum ef-
λέοντες ἐφεστήκεσαν, τοσοῦτοι ἄνωθεν ἄλλοι παρεσώ- figies eum excipiebant: & qva reclinabatur,
τουν. τὸ δὲ ἀνήλατον ἦν θρόνου, χεῖρες ἦσαν δεχόμεναι τὸν dimidiatus erat juvencus tergum suum respici-
βασιλέα. ἀνεκέκλειτο δὲ, εἰς μέσην πως τὴν κατ' ens: totumqve tribunal auro coagmentatũ erat.
ὄπιν αὐτοῦ βλέπουτα, χρυσοῦ δὲ ἅπας δεδεμένος. τοῦτο Hæc opera Solomon viginti annis perfecit, con-
τὸ σολομὼν εἰκοσαετίᾳ κατεσκεύασεν, ἐπεὶ πολὺν μὲν ferente magnam auri vim, majorem argenti Iro-
αὐτῷ χρυσὸν, πολὺν δὲ ἄργυρον ὁ τῶν τυρίων βασιλεὺς ἔρω- mo Tyriorum rege, & præter hæc cedri atqve
μος εἰς τὴν οἰκοδομίαν συνεύεγκεν, ἔτι δὲ ξύλα pinus materiem. Sed & ipse maximis donis Iro-
κέδρα καὶ πίτυος. ἀντεδωρήσατο δὲ καὶ αὐτὸς μεγάλαις E mum est remuneratus, singulis annis frumen-
δωρεαῖς τὸν ἑρωμον, σῖτον τε κατ' ἔτος πέμπων αὐτῷ καὶ tum ei mittens, & vinum atqve oleum, qvibus
οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα ἔδει τὸν νῆσον οἰκεῖν ὡς καὶ πεπειράκει ἤδη, χρήζων διαπλ. πρὸς τούτοις δὲ καὶ maxime opus habebat, ut diximus, eo quod in-
πόλεις αὐτῷ τῆς γαλιλαίας, ἔνεστι μὲν τὸν ἀριθμὸν, sulam incoleret. Præterea Galilææ oppida nume-
ὑπὲρ τὸν τῦρον κειμένας ἐχαρίσατο. ἃς ἐπελθὼν ro viginti, non procul à Tyro dissita, ei donavit:
καὶ καταινοήσας ἑρωμος, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δωρεᾷ, qvæ cum ille perlustrata satis consideraſſet, &
πέμψας πρὸς σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τῶν πόλεων ἔλεγεν. non valde probasset, renuntiari jussit Solomoni,
καὶ ἐκτοτε μεσογορεύθησαν χαβαλὼν γῆ. μεθερ- sibi non esse opus eis oppidis. & ex eo terra Cha-
μηνευόμενον γὰρ τὸ χαβαλὼν κατὰ φοινίκων γλῶτταν, F belon est appellata: voce, Phœnicum lingva, id
οὐκ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα δὲ καὶ λό- qvod displicet, significante. Qvæstiones etiam
γους αἰνιγματώδεις διεπέμψατο πρὸς τὸν σολομῶνα, ὁ τῶν τυρίων βασιλεὺς, ὡς δαναλῶν ὅπως αὐτὰ τύ- ænigmaticas Tyrius rex ad Solomonem trans-
πους σαφηνίσῃ, καὶ τῆς ἀπορίας τὸν αὐτοῖς ζητου- misit, rogans, ut eas explicaret, & dubitationem
μένων ἀπαλλάξῃ. τὸν δὲ, δεινὸν ὄντα καὶ συνετὸν, οὐδὲν sibi omnem eximeret. At ille callens hujusmodi
τούτων παρῆλθεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ, rerum ac natura prudentissimus, nihil inexplica-
καὶ μαθὼν αὐτῶν τὴν διάνοιαν ἀνεφώνησε. μέμνη- tum relinqvebat: sed omnia ratione pervincens,
ται δὲ τούτων τῶν δύο βασιλέων, καὶ μῶαν δρ. ὁ G & perscrutatus eorum intellectum, apertissime
μεταφράσας ἀπὸ τῆς φοινίκων διαλέκτου τὰ τυρίων declarabat. Meminit horum duorum regum &
ἀρχεῖα εἰς τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν λέγων ἅτως. τελευ- Menander, qui è Phœnicum lingva annales Ty-
τήσαντος δὲ ἀβιβάλου, διαδέξατο τὴν βασιλείαν riorum in Græcum sermonem est interpretatus,
παρ' αὐτοῦ ἱρώμος, ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα in hunc modum scribens: Defuncto Abibalo,
τρία, ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. ἔστος ἔ- successit in regnum filius Iromus, qvi vixit annos
χων τὸ εὐρὺ χωρίον, καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν qvinqvaginta tres, & regnavit annos triginta
τῇ τοῦ διὸς ἀνέθηκεν. ἔτι τε ὕλην ξύλων ἀπελ- qvatuor. hic aggessit ad insulam agrum, qvi di-
θὼν ἔκοψεν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ λεγομένου λιβάνου εἰς citur amplus, & auream columnam in Jovis
τοὺς τῶν ἱερῶν στέγας. καθελὼν τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ, delubro dedicavit. idem materiem multam in
monte Libano excidit ad contegenda templa,

& demolitus antiqva templa, Herculi & Aſtartæ nova inſtauravit primusq; Herculi ſtatuam erexit menſe Peritio. Deinde expeditione contra Eyceos ſuſcepta, qvod debita tributa non perſolverent, ſubactis illis, victor eſt domum reverſus. Hujus temporibus erat Abdemonus adoleſcens, qvi problemata à Solomone Hieroſolymorum rege injuncta diſſolvebat. Meminit & Dius ſic ſcribens. Abibalo defuncto, filius ejus Iromus regnum excepit. Is Orientalem urbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum qvoqve Jovis Olympii, qvod ante ſeparatum erat, medio ſpatio repleto, aggeribus cum urbe conjunxit, & aureis donariis ornavit. conſcenſo deinde Libano, materiem ad ſtructuram templorum cæcidit. Additqve Solomonem Hieroſolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata miſiſſe, ſolutionem eorum poſtulantem: qvod cum ille non valuiſſet, magna pecunia mulctatum eſſe. Deinde per Abdemonem qvendam virum Tyrium propoſita explicuiſſe, & ipſum alia propoſuiſſe: in qvibus ſolvendis cum Solomon hæreret, majorem etiam pecuniam eum illi remiſiſſe. Et Dius qvidem ita ſcribit. Cæterum rex, cum videret mœnia Hieroſolymorum turribus & propugnaculis ad ſecuritatem egere, nec ea dignitati urbis ſatis reſpondere, & muros inſtauravit, & turres magnas in eis erexit.

VI. Condidit etiam urbes vel præcipuis annumerandas, Aſorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palæſtinæ urbem, qvam Pharao rex Ægypti bello aggreſſus expugnaverat, occiſisqve ad unum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ ſuæ Solomoni nuptæ dono dederat. qvamobrem denuo rex eam exædificavit, qvod eſſet natura munita, & ad bella rerumqve novitates opportuna. Nec procul inde alias duas urbes condidit, qvarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad ſeceſſus voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuumqve ubertatem, & perennibus aqvis irriguas. Ingreſſus deinde in deſertum, qvod eſt ſuper Syriam, ejusq; regionis potitus, urbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à ſuperiore Syria diſtantem, ab Euphrate vero unius. ad magnam autē Babylonem inde ſex dierum via protendebatur. Qvare autem à reliqvis cultæ Syriæ partibus hæc urbs tam procul habitetur, cauſa eſt hæc, qvod mediterranea per deſertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur urbe extructa, & mœnibus validiſſimis cincta, Thadamoram eam appellavit, qvo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atqve hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc qvoniam video multos qværere, qvi factum ſit, ut omnes Ægyptiorum reges à Minæo illo, qvi Memphin condidit, qviqve multis annis avum noſtrum Abrahamum præceſſit, usqve ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti ſint,

καὶ ναὸν ᾠκοδόμησε τῷ ἡρακλεῖ, καὶ τὸν τῆς ἀστάρτης. πρῶτος τε τῷ ἡρακλεῖ ἔγερσιν ἐποιήσατο ἐν τῷ ἑβδομηκοστῷ μηνί. τοῖς τε ἠυκέοις ὑπεστράτευσατο μὴ ἀποδιδοῦσι τοὺς φόρους, καὶ καταξας πάλιν αὐτοὺς, ἀνέστρεψε. ὑπὲρ τούτων δὲ ἀβδήμονος παῖς νεώτερος, ὃς ἀπὸ ἑνίκα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέπαστο σολομῶν, ὁ ἱεροσολύμων βασιλεύς. μνημονεύει δὲ αὐτοῦ καὶ δίος, λέγων ὅτως. ἀβιβάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτοῦ ἴρωμος ἐβασίλευσεν. ὅστις τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχωσε, καὶ μείζον τὸ ἄστυ ἐποίησε. καὶ τὸ ὄλυμπιον διὸς τὸ ἱερὸν καὶ ἐν αὐτῷ ἐγχώσας τὸ μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν λίβανον, ὕλοτόμησε πρὸς τὸν τοῦ ἱερῶν κατασκευήν. τὰ δὲ τῷ βασιλεῖ ἱεροσολύμων σολομῶνα πέμψαι φράσαι πρὸς τὸν ἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξιώσαι. τὸν δὲ, μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τὰ χρημάτων εἰς τὸ δημόσιον ἀναλῶσαι. ἕτερον δὲ ἀβδήμονά τινα τύριον ἄνδρα τὰ προτεθέντα λῦσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα προβάλλειν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν σολομῶνα, πολλὰ τὰ ἴρωμος προσαπέτισεν χρήματα. καὶ διὸς μὲν ὅτως ἄρχειν. ἐπεὶ δὲ εὐώρα τὰ τῶν ἱεροσολύμων τοῖχα βασιλεὺς, πύργων πρὸς ἀσφάλειαν δέησθαι καὶ τῆς ἄλλης ἐχυρότητος, πρὸς γὰρ τὸ ἄζιωμα τῆς πόλεως ἡγεῖτο δεῖν καὶ τὰς προβολὰς εἶναι, ταῦτά τε προσεπεσκεύαζε, καὶ πύργους αὐτοῖς μεγάλους προσεξῆρεν. ᾠκοδόμησε δὲ καὶ πόλεις τῆς βαρυτίδος ἐναιλήμους, ἄσωρόν τε καὶ μαγεδών, τὴν τρίτην δὲ γαζαρὰ τὴν τῆς παλαιστίνων χώρας ὑπάρχουσαν, ἣν φαραὼν ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσας καὶ πολιορκήσας, αἱρεῖ κρατήσας, καὶ κτείνας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν, κατέσκαψεν, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ ἀνήγειρεν ὁ βασιλεὺς αὐτὴν ἔστιν ὀχυρὰν φύσει καὶ πρὸς πολέμους καὶ τοὺς τῶν καιρῶν μεταβολὰς χρήσιμον εἶναι δυναμένην. ἐν πέρᾳ δὲ αὐτῆς ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις, βηθαχώραν τῇ ἑτέρᾳ ὄνομα ἦν, ἡ δὲ ἑτέρα, βαλὲθ ἐκαλεῖτο. πρὸς κατασκευὴν δὲ καὶ ἄλλας ταύτας εἰς πολαιστίνην καὶ τρυφὴν ὑπηθείους ἐχούσας τὴν τοῦ ἀέρων εὐκρασίαν, καὶ τοῖς ὡραίοις εὐφυεῖς, καὶ νάμασιν ὑδάτων εὐθύρροους. ἐμβαλὼν δὲ καὶ εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐπάνω συρίας καὶ βαχὼν αὐτὴν, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην, δυοῖν μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω συρίας διεχούσαν, ἀπὸ δὲ εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δὲ τῆς μεγάλης βαβυλωνίας, ἓξ ἡμερῶν τὸ μῆκος. αὕτη δὲ τὴν πόλιν ὅτως ἀπὸ τῶν οἰκουμένων μερῶν τῆς συρίας ἀπωκίσθαι, τὸ κατωτέρω μὲν ὑδαμοῦ τῆς γῆς ὑδατοφόρον εἶναι, πηγὰς δὲ ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τοῦ τόπου εὑρεθῆναι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομήσας, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν, ἰαδαμέραν ὠνόμασε, καὶ ὅτ' ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τῶν συρίων. οἱ δὲ ἕλληνες αὐτὴν παλμύραν. σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκείνους τοὺς καιρὸν πράξας διετέλει. πρὸς δὲ τοὺς ἀπιστοῦντας, ὅτι πάντες οἱ τῶν αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ μινναίου δὲ μέμφιν οἰκοδομήσαντος, ἐς ἔτη πολλὰ ἐμπεσόντα ἐγένετο δὲ πάππος ἡμῶν ἀβραάμης, μέχρι σολομῶνος, πλείονα ἐτῶν τριακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διελελυθότων, φαραὼνες ἐκλήθησαν, ἀπὸ δὲ

ἀπὸ τοῦ μὴ τοὺς ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις ἄρξαντας Βασι- A
λέως Φαραὼ τὴν προσηγορίαν λαβόντες, ἀναγ-
καῖον ἡγησάμενον εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέ-
λω καὶ μηνύσω τοῦ ὀνόματος φανερὰν τὴν αἰτίαν. ὁ
Φαραὼ κατ' αἰγυπτίους βασιλέα σημαίνει. οἶμαι
δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν, ἐ-
πειδὰν ἡ βασιλεῖς γένωνται, τὸ σημαινόμενον αὐτῶν τὴν
ἐξουσίαν καὶ τὴν πάτριον γλῶτταν μετονομάζεσθαι. καὶ γὰρ
οἱ τῆς ἀλεξανδρείας βασιλεῖς, ἄλλοις ὀνόμασι καλού- B
μενοι πρότερον, ὅτι τὴν βασιλείαν ἔλαβον, πτολεμαῖοι
προσηγορεύθησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως. καὶ οἱ ῥω-
μαίων ἡ αὐτοκράτορες ἐκ γενετῆς ἀπ' ἄλλων χρηματί-
σαντες ὀνομάτων, καίσαρες καλοῦνται. τῆς ἡγεμονίας
καὶ τῆς τιμῆς τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς γενομένης, ἀλλ'
οὐκ ὠνομασμένοι πάτριον ἐκληθησαν τούτοις ἐπιθέμενοι.
νομίζω δ' καὶ ἡρόδοτον τὸν ἁλικαρνασέα λέγειν ὅτι μὴ
μνησθῆναι τὸν οἰκοδομήσαντα μέμφιν τριακοντα καὶ τρια-
κοσίους βασιλέας αἰγυπτίων γενέσθαι λέγοντα, μὴ δηλῶ- C
σαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ὅτι φαραὼ γες ἐκαλοῦντο. καὶ
γὰρ μὴ τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς βασιλευούσης
λέγῃ παῖδα νικαύλεω καλῶν. δῆλον, ὡς τὰ μὲν ἀρ-
ρένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔχειν δυνα-
μένων, τῆς δὲ γυναικὸς οὐκ ἐπὶ κοινωνίαν ἐκείνης, καὶ διὰ
τοῦτ' εἰπεῖν αὐτῆς τὸ φύσει δεῆσαν ὄνομα. ἐγὼ δ' καὶ ἐν
τοῖς ἐπιχωρίοις ἡμῶν βιβλίοις εὗρον, ὅτι μὴ Φαραὼ-
θην τὸν σολομῶνος πενθερὸν, οὐκ ἔτι οὐδεὶς οὕτω τὸ ὄνομα D
βασιλεὺς αἰγυπτίων ἐκλήθη. καὶ ὅτι ὕστερον ἦκε πρὸς
σολομῶνα ἡ προσηγορευμένη γυνὴ βασιλεύουσα τῆς αἰγύ-
πτου καὶ τῆς αἰθιοπίας. περὶ μὲν οὖν ταύτης, μετ' ὀλί-
γον δηλώσομεν. νυνὶ δὲ τούτων ἐπεμνήσθην, ἵνα φανερὰ ποι-
ήσω τὰ ἡμέτερα βιβλία, καὶ τὰ παρ' αἰγυπτίοις πολ-
λῶν ὁμολογούμενα. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν, τοὺς ἀπὸ τῶν
χαναναίων ἔτι ὑπολειπομένους (οἱ ἐν λιβάνῳ διέτριβον ὄρει
καὶ μέχρι πόλεως ἀμμαθῆς) ἐπιχειρήσας ποιήσασθαι φό- E
ρον αὐτοῖς προστάξε, καὶ πρὸς τὴν ἀπόδοσιν αὐτῷ καὶ
τὰς οἰκετικὰς χρείας σκηπτέων, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ'
ἔτος ἀπὸ αὐτῶν ἐξελέγετο. τοὺς δὲ ἑβραίων υἱοὺς ἐδούλευεν,
οὐδὲ λεῴ εὔλογον ἔθνη πολλὰ δὴ θεὸς δεδωκότος αὐτοῖς ὑ-
πηκόους, δέον ἐκ τούτων ποιεῖσθαι τὰ ὑπηρέτας, σκεύεσι κα-
τεχρῆτο εἰς ἅττα τὸ σχῆμα. ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρ-
μάτων καὶ ἵππων στρατηγεύμενοι, μᾶλλον ἢ δουλεύον-
τες ἐῴκεσαν. τοὺς δὲ χαναναίων, ὅσοι εἰς τὴν οἰκετίαν ἀπήχθη, F
ἄρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τοὺς ἀρι-
στεύοντας τὴν ὅλην αὐτῶν ἐπιτροπὴν εἰληφέναι παρὰ βα-
σιλέως, ὡς τε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τοὺς πραγμα-
τεύσεις ἐφ' οἷς ἂν αὐτῶν ἔχῃ χρείαν. ἐναυπηγήσατο δ' ὁ βασι-
λεὺς ἐν τῷ αἰγυπτιακῷ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, τῆς ἐρυ-
θρᾶς θαλάσσης ἔν τινι τόπῳ λεγομένῳ ἀσιωγάβερ. G
αὕτη δὲ βερενίκη καλεῖται, ἀπέχουσα ἐλανῆς πόλεως, ἣ
κεῖται τῆς πρὸς ἰουδαίων γῆς. ἔτυχε δὲ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς
τοὺς ναῦς δωρεᾶς παρὰ ἱρώμου τοῦ τυρίων βασιλέως. ἄν-
δρας γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τὰ θαλασσία ἐπισήμονας
ἐπέμψεν ἱκανοὺς ὡς ἐκέλευσε, συμπλέοντας μετὰ καὶ τῶν
ἰδίων οἰκονόμων εἰς τὴν πάλαι μὲν σωφίραν, νυνὶ δὲ χρυ-
σῆν γῆν καλουμένην, ἥτις ἐστὶν αὕτη, χρυσὸν αὐτῷ
κομισομένους καὶ σανδάλου ἐσομένους εἰς τάλαντα πέντε καὶ εἴκοσι
πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα. τὴν δὲ τῆς αἰγύ-
πτου καὶ αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα,

à quodam rege nomine desumpto: operæ pretium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam hujus appellationis causam reddere. Pharao regem Ægyptiis sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus aliis discretos, qvam primum reges creati fuerint, potestatis ejus nomen patriæ lingvæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini reges aliis prius nominibus vocati, post assumptum regnum vocati sunt Ptolemæi à primo ejus urbis rege: & Romanorum imperatores alioqvin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, posthabito illo priore, qvod à parentibus hæreditarium in eos demanavit. Et hinc est, ni fallor, qvod Herodotus Halicarnasseus, cum trecentos & triginta reges post Minæum Memphis conditorem deinceps successisse dixerit, nomina eorum non recensuit, qvia Pharaones vocati sint omnes. Cum enim post hos mulier imperium arripuisset, nomen ejus ponit Nicaulen: nimirum ea de causa, qvod soli mares hujus appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego vero in nostræ gentis commentariis reperi, qvod post Solomonis socerum Pharaonem, nemo Ægyptiorum regum amplius hoc nomine sit vocatus: & qvod post illum venerit ad Solomonem jam dicta mulier, qvæ tum Ægypti simul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo post dicemus: nunc vero ideo hæc memoravi, ut ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem rex reliqvias Chananæorum, qvæ Libanum montem usqve ad urbem Amathen colebant, & imperium ejus detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum servorum & colonorum, qvi per agros distribuerentur exegit. Hebræorum enim nemo ad serviles operas adigebatur: nec erat æqvum, ut, cum tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius, qvam devictis ejusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atqve eqvos & rem militarem tractare malebant. Chananæis vero, qvos ad servitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qvi procuratores essent regii, & sua cuiqve opera atq; negotia præscriberent. Qvin & classem rex in Ægyptio sinu ædificavit, in qvodam loco ad mare rubrum, qvi nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, non procul ab Elana urbe, qvæ regio tum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac qvoqve classe munificentia Iromi regis amici fuit usus. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit, qvotqvot voluit, qui navigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indiæ, olim Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurum illi adferrent. hi, collectis circiter qvadringentis talentis, retro ad regem sunt reversi. Interim ad Ægypti Æthiopiæqve reginam, 3. Reg. 10.

mulierem ſapientiæ ſtudioſam,& cætera qvoqve egregiam, Solomonis virtute ac ſapientiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit coram hominem viſendi: ſic enim fore, ut experimento, nòn rumoribus crederet, qvi ſæpenumero falſi eo,qvod toti à fide renunciantium pendeant, paulo poſt evaneſcunt: decrevitqve, ſuſcepta longinqva peregrinatione, illius ſapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo diſſerere. Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulento apparatu. Adducebat enim ſecum camelos onuſtos auro& variis aromatibus lapillisqve precioſis. Rex vero honorificentiſſime exceptam & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propoſitiones illius pro ſua prudentia facile explicans, opinione citius diſſolvebat. At illa ſtupebat ad regis ſapientiam, tanto majorem experta, qvam audierat: magisqve etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam belle diſpoſitum ædificiorum ordinem, qvod hûc qvoqve ingenium regis contemplaretur. Sed nihil magis mirata eſt, qvam aulam, cui cognomen Saltus Libani, & qvotidianos conviviorum ſumptus tam dapſiles, apparatumqve miniſterii. nam & cultu erant decentiſſimo, & perqvam ſcite omnia miniſtrabant. Nec minor fuit admiratio, dum qvotidiana ſacrificia videret, qvantaqve cura & religione ſacerdotes ac Levitæ circa ea verſarentur. Hæc qvotidie contemplando vehementer admirabatur, id qvod nec diſſimulare potuit, ſed apud regem ingenue faſſa eſt, qvantopere hujusmodi ſpectaculis afficeretur. Omnia, inqvit, rex, qvæ auditu percipiuntur, cunctantius credere ſolemus: ſed de tuis bonis, qvæ vel intra te ſunt poſita, ſapientia videlicet ac prudentia,vel tam amplum regnum tibi ſuppeditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed qvum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam tuæ felicitati nunc præſens video. Qvamvis enim auribus perſvadere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repræſentare,ſicut nunc oculis noſtris ſubjiciuntur. de me qvidem fatendum eſt, qvod cum de fide ejus hæſitaſſem, ne forte aliqvid affingeret, nunc longe majora eis conſpexi. Macti tanta felicitate Hebræi,macti amici ac familiares tui, qvibus perpetuo ſapientia tua frui datum eſt. LaudandusDeus,qvi regionem hanc & habitatores ejus adeo dilexit, ut te regem eis præficeret. Nec contenta verbis indicaſſe, qvanti regem faceret, etiam muneribus ſuam erga illum obſervantiam teſtari voluit. Viginti enim auri talenta ei donavit, & aromatum vim magnæ æſtimationis, lapillorumqve precioſiſſimorum. Ajunt etiam, qvod balſami plantam, cujus hodieqve ferax eſt noſtra regio, illius reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat. Nec minora fuêre, quæ ipſa à rege recepit, optione etiam illi permiſſa, nihil enim roganti negatum eſt, ſed libentius, qvam illa peteret, largiens, inſignem præ ſe tulit liberalitatem.

σοφία ἀμφιπονηθῆναι καὶ πᾶλλα θαυμαζήν, ἀκήκοεν τὴν σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φρόνησιν, ἐπιθυμία τ' ὄψεως αὐτὸ καὶ τ' ἰσημέραν πεῖραν τ' ἐκεῖ λεγομένων πρὸς αὐτὸν ἦκεν. πιθανὴν γὰρ ἐκ τῆς πείρας, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς ἀκοῆς, ἵν' εἰκὸς ἐστι καὶ ψεῦδεσι δόξη συγκαταπίπτειν καὶ μεταπίπτουσι πίστει, ἅλις γὰρ ὅτι τοῖς ἀπαγγέλλουσι κεῖται, θέλουσα πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα ἐκ τῆς σοφίας αὐτοῦ βουλομένη λαβεῖν πεῖραν, αὐτὸν πειρατεύσασα, καὶ λύσαι τὸ ἄπορον τῆς διανοίας δηθεῖσα. ἦκεν οὖν εἰς ἱεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πλούτου παρασκευῆς. ἐπῆγετο γὰρ καμήλους χρυσίου μεστὰς, καὶ ἀρωμάτων ποικίλων καὶ λίθου πολυτελοῦς. ὡς δ' αὐτὴν σοφικωμύην ἡδέως ὁ βασιλεὺς πεδέξατο, τά τε ἄλλα πρὸς αὐτὸν φιλοτιμούμενος καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος, θᾶττον ἢ πρόσθεν ἐδόκα τις ἐπελύετο. ἣ δ' ἐξεπλήσσετο μὲν ἐπὶ σοφίαν σολομῶνος ἔτως ὑπερβάλλουσαν αὐτὸν ἐκ τῆς ἀκοομένης τῇ πείρᾳ κρείττω καταμαθοῦσα. μάλιστα δ' ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια ἔτε κάλλους καὶ μεγέθους. οὐκ ἦττον ἢ τῆς διατάξεως τῶν οἰκοδομημάτων. ἐκ γὰρ αὐτῆ πολλὴν βασιλέως καταθεώρησιν φρόνησιν. ὑπεξεξέτασε δ' αὐτὴν ἔτε οἶκος δαμῶν ὀψικαλέμενος λιβάνου. ἐκ τ' καθημέραν δεῖπνων πολυτέλειαν, καὶ τὰ τῆς ὑποδοκῆς αὐτοῦ καὶ διακονίας, ἔτε τ' ἐπηρετικῶν ἐσθῆτας, καὶ τὰ μετ' ἀκριβείας αὐτῶν περὶ τὴν διακονίαν εὐπρεπῆ. οὐκ ἠνίσατο καὶ καθ' ἡμέραν ὁλοτελούμενα τοῦ θεοῦ θυσίαν, καὶ τὰ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν περὶ αὐτὰς ὀψιμελῆ. ταῦθ' ὁρῶσα καθ' ἡμέραν ὑπερεθαύμαζε, κατασχεῖν δ' δυνηθεῖσα τὴν ἐκπληξιν τ' βλεπομένων, φανεραν ἐποίησεν αὐτὸν θαυμασικῶς διακεῖσθαι. πρὸς γὰρ τ' βασιλέα προελθοῦσα λόγους εἶπεν ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σφόδρα τὴν διάνοιαν ὀλίγη τῶν πεπειρημένων ἡδονῆ. πάντα μὲν γὰρ εἶπεν ὦ βασιλεῦ τὰ δι' ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχόμενα, μετ' ἀπιστείας ὡς ἀγνοοῦντα. τ' δ' σῶν ἀγαθῶν ὧν αὐτὸς τε ἔχεις ἐν σαυτῷ, λέγω δὴ τὴν σοφίαν κ' φρόνησιν, καὶ ὧν ἡ βασιλεία σοι δέδωσιν, ὑπόληψις ἄρα ἡ φήμη πρὸς ἡμᾶς διῆλθεν, ἀλλ' ἦσαν ἀληθῆς, πολὺ καταδεεστέραν τὴν εὐδαιμονίαν ἀπέφηνεν ἧς ὁρῶ νῦν παρέσα. τὰς μὲν γὰρ ἀκοὰς πεῖθειν ἐπεχείρησεν. τὸ δ' ἀξίωμα τ' πραγμάτων, οὐκ ἔστως ἐποίησε γνώριμον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εἶναι σαφέστερον. ἐγὼ δ' οὖν, οὐδὲ τοῖς ἐπαγγελλομένοις ἁπλῶς καὶ μεγέθους ὧν ἐπυνθανόμην πιστεύσασα, πολλῷ πλείω τούτων ἱστόρησα. κ' μακαρίζω τε τ' ἑβραίων λαὸν εἶναι κρίνω, δίλλας τε τὰς σὰς κ' φίλους, οἱ καθ' ἡμέραν τ' σῆς σοφίας ἀπροσώμενοι πατέλασιν. εὐλογητὸς ἄντις τ' θεὸν ἀγαπήσαντα τήνδε τὴν χώραν κ' σὲ ἐν αὐτῇ καταικοῦντας ἔτως ὡς τὸ σε ποιῆσαι βασιλέα. πεφιλήσω δ' κ' πλ. τ' λόγων, πῶς αὐτὴν διέθηκεν ὁ βασιλεύς, εἰ κ' τ' δωρεᾶς τὴν διάνοιαν αὐτ' ἐποίησε φανεράν. ἔκρυπτε μὲν δὴ αὐτὸ πάλαι φιλοῦσα χρυσίου. ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον, κ λίθου πολυτελῆ. λέγουσι δ' ἔτι καὶ τὸν κ' βαλσάμου ῥίζαν ἐπὶ γῆν ἡμῶν ἡ χώρα φέρει, θεὸς τ' αὐτῆς γυναικὸς ἔχομεν. ἀντεδωρήσατο δ' αὐτὴν καὶ σολομῶν πολλοῖς ἀρεταῖς. καὶ μάλιστ' ὧν κατ' ἐπιθυμίαν ἐξελέξατο, οὐδὲν γὰρ ἐν ἐπιθεῖσα λαβεῖν οὐ παρέσχεν, ἀλλ' ἐπιμέτρως τ' ὧν αὐτὸς κ' τὴν οἰκείαν ἐκλέξετο προαίρεσιν, ἅπερ ἐκείνη τυχεῖν ἤθελε προσιεμένου τὴν μεγαλοφροσύνην ἐπιδέικνυτο.

ἐ ἡ μὲν

καὶ ἡ μὲν τ' αἰγυπτίων καὶ τ' αἰθιοπίας βασίλισσα, ὧν ἐπεκράτησε καὶ μεγάλως τυχοῦσα, καὶ μεταδοῦσα πάλιν τῷ βασιλεῖ τ' παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέστρεψεν. ἡ δ' ἐκ τοῦ αὐτοῦ καιροῦ κομιζόντων ἀπὸ τ' χρυσᾶς καλουμένης γῆς λίθον πολυτελῆ τῷ βασιλεῖ, καὶ ξύλων πολλῶν, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηρίγματα τ' ναῶ καὶ τῶν βασιλείων κατεχρήσατο, καὶ πρὸς τὰ τ' μουσικῶν ὀργάνων κατασκευὰ, κιννύρας τε καὶ ναύλας, ὅπως ὑμνῶσιν οἱ λευῖ τὸν θεόν. πάντων δ' τ' πώποτε κομιζόντων αὐτῷ, κατ' ἐκείνου τὴν ἡμέραν ἐνεχθέντα, καὶ μεγέθει καὶ κάλλει διέφερεν. ὑπολάβοι δ' μηδεὶς ὅτι τὰ τῆς πεύκης ξύλα τοῖς νῦν εἶναι λεγομένοις, καὶ ταύτην τὸν τ' πιπρασκόντων τὴν πραγματείαν ὑπὸ καλλωπίζ τ' ὀνομάτων λαμβάνουσιν ἔστι δ' ἀλλοτρία. ἐκείνα μὲν τὴν μὲν εἰδέαν ἐμφερῆ τοῖς συκινοῖς γίνεται. λευκότερα δέ ἐστι καὶ εὐβοντότερα πολύ. ὅτ' μὲν πρὸς τὸ μηδένα τῶν διαφορὰν ἀγνοῆσαι, μηδὲ τὴν φύσιν τῆς ἀληθοῦς πεύκης, ἐπεὶ διὰ τ' τοῦ βασιλέως χρείαν ἐμνήσθημεν αὐτῆς, εὔκαιρον εἶναι καὶ φιλάνθρωπον δηλῶσαι νομίσαντες εἰρήκαμεν. ὁ δ' χρυσὸς ἅπας καὶ κομισθεὶς ἀπὸ τ' παλαιῶν ἑξακόσια τάλαντα ἐξήκοντα ἦν ἕξ, μὴ συγκαταριθμουμένων καὶ τ' τῶν ἐμπόρων ὠνηθέντων, μηδ' ὧν οἱ τ' ἀραβίας τοπάρχαι καὶ βασιλεῖς ἔπεμπον αὐτῷ δωρεῶν. ἐχώνευσε δὲ τὸν χρυσὸν εἰς διακοσίους καταστὰς θυρεοὺς ἀνὰ σίκλους ἑξακοσίους. ἐποίησε δὲ καὶ ἀσπίδας τριακοσίας, ἀγίνας ἑκάστης μνᾶς χρυσίου τρεῖς. ἀνέθηκε δὲ ταῦτα φέρων εἰς τὸν οἶκον τὸν δρυμῶνα λιβάνου καλούμενον. ἐκ μὲν, ἀλλὰ καὶ τὰ σκεύη τὰ πρὸς τὴν ἑστίασιν ὡς ἔνι μάλιστα φιλοτέχνως κατεσκεύασε καὶ τἄλλα τ' σκευῶν δαψιλείαν χρυσίου ἅπασαν ἐμηχανήσατο. ἤδειν δὲ ἔγωγε ὅτι τὰς δέκα ῥῶπας ἐπὶ πεύκης ἔπλευσεν ἡ πάλιν ἐωνεῖτο. πολλαὶ δὲ ἦσαν ναῦς, ἃς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ θαλάττῃ λεγομένῃ καλάτῃ καταπέμψας, ἀπάγων εἰς τὰ ἐνδότερα τῶν ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν πρὸς ἔπραξεν. ὧν ἐξεμπολημένων, ἄργυρος καὶ χρυσὸς εἰσομίζετο τῷ βασιλεῖ καὶ πολὺς ἐλέφας αἰθιόπες τε καὶ πίθηκοι. τὸν δ' σῖτον ἀπίθανόν τε καὶ ἐπανερχόμενοι τρισὶν ἔτεσιν ἔλυον. φήμη δ' λαμπρὰ πᾶσιν ἐν κύκλῳ τῶν χωρῶν περιῆρχετο διὰ σολομῶνα ἀρετῆς καὶ σοφίαν, ὡς τάς τε παντοχῆ βασιλέας ἐπιθυμεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ ἥκοντας, τοῖς λεγομένοις δὲ ὑπερβολὴν ἀπιστοῦντας, καὶ δωρεαῖς μεγάλαις προσεμφανίζειν τῷ θεῷ αὐτὸν αἰνεῖσθαι. ἐπέμπετο δ' αὐτῷ, σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἀλυργεῖς ἐσθῆτας, καὶ ἀρωμάτων φόρτα πολλά, καὶ ἵππους ἐξ ἁρμάτων, ἐξ τ' ἀχθοφόρων ἡμιόνων, ὅσους καὶ ῥώμη ἐκάλει τ' δ' βασιλέως ὄψιν εὐ διαθύσειν ἐπελέγετο, ὡς τε τοῖς ἵπποις αὐτῷ πρότερον ἅρμασι καὶ ἵπποις ἐκ τ' πεμπομένων προσθέντα ποιῆσαι τ' ἁρμάτων ἐννέα μυρίους, τετρακοσίους βελτιότερον. ἦν δὲ αὐτῷ πρότερον, χίλια, ἐκατὸν ἦρχον δὲ αὐτῷ δισμύριοι ἵπποι. ἠσκήκεσαν δ' ἔτι, πρὸς εὐμορφίαν καὶ τάχος, ὡς μήτ' ἐκπεπτεκέναι ἄλλους εἶναι συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὠκυτέρους, ἀλλὰ καλλίστους τε πάντων ἰδεῖν, καὶ ἀναθρωμίλλητον αὐτῶν εἶναι τὴν ὀξύτητα. ἐπεκόσμουν δ' αὐτοὺς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν πρώτου ἀνθοῦντες, ὑπερηφανείᾳ, τὸ δ' ὕψος ὄντες πρόσθιοι, καὶ πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερέχοντες, μηρίσιν μὲν καθαίρμοις χαίτας, ἐνδεδυμένοι δ' χιτῶνας τῆς τυρίας πορφύρας. ψῆγμα δ' χρυσὸν καθ' ἡμέραν αὐτῶν ἐπίσηθον τῆς κόμης, ὡς πρόσθεν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσίου πρὸς τὸν ἥλιον ἀνταναπλωμένης.

A Atque ita Ægyptiorum regina, datis simul & acceptis amplissimis muneribus, in patrium solum revertitur. Per idem tempus, allatis ex Aurea, sicut vocant, terra gemmis & lignis pineis, ex hac materie rex fulcra templi ac regiæ fecit, ejusque parte usus est ad instrumenta musica, cinnyras & nabla, qvibus Levitæ divinos hymnos solent accinere. nunqvam enim antehac tam elegans apportata fuerat. Sed nemo sic cogitet, qvæ nunc pinea ligna vocantur, qvæve ad alliciendos emptores hac appellatione mangonizant negotiatores, illis esse similia. illa enim aspectu ficulneam materiem referunt, nisi qvod candidiora sunt & fulgentiora: id qvod admonere officii nostri duximus, ne qvis per ignorantiam in his discernendis fallatur, qvandoqvidem res Solomonis in hujus materiei mentionem nos induxerunt. Eadem classis attulit regi auri talenta sexcenta sexaginta sex non annumerato qvod privatim negotiatores mercati sunt, nec eo qvod toparchæ & reges Arabiæ dono illi miserunt. Ex eo fecit ducenta scuta fusilia singula sexcentos siclos pendentia, & trecentos clypeos, qvorum singuli trecentas minas penderent: atqve hæc omnia in aula, Saltus Libani vocata, reposuit. Sed & pocula ex auro solido paravit, & è lapide pretioso, & in usum convivii singulari arte fabre facta, reliqvamqve omnem suppellectilem regiam ex auro fieri curavit. Nullum enim tum argento in commerciis erat precium. Multa enim navigia rex in mari, qvod vocatur Tarsicum, habuit, qvæ ad remotas gentes merces varias deferre jussit, pro qvibus exportatis aurum & argentum regi ferebant. multumqve eboris, & mancipia Æthiopica & simias. Ea navigatio in itu ac reditu triennium integrum absumebat. Fama etiam celeberrima per omnes circumqvaqve regiones de Solomonis virtutibus ac sapientia divagabatur: qva exciti pleriqve reges, qvo certiores de jam dictis fierent, visendi ejus cupidine flagrabant, & exqvisita munificentia studiosos ejus se declarabant. Mittebantur vasa tam aurea qvam argentea, & vestes purpureæ, & omne genus aromata: eqvi præterea currusq; & muli subvehendis sarcinis, qvi vel robore vel pulchritudine regi placituri videbantur: ut ad eum eqvorum ac curruum numerum, qvem jam ante habuerat, ex donatitiis qvadringenti curru accederent. Habuit enim prius currus mille, eqvorum viginti millia. hi qvum pulcherrimi fuere, tum ad cursum exercitatissimi, ut collocati ad cæteros omnes post se relinqverent. His decus addebant eqvites, flos juventutis, procera statura, promissoqve capillitio conspicui, & tunicas è sarrana purpura induti. ad hæc ramentis auri capillum qvotidie spargebant, ut ad solarium radiorum contactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur.

VII.

Hi armati & pharetris succincti regium currum A stipabant, qvo sublimis invectus, & amictus veste candida, mane solebat urbem egredi. Aberat ab Hierosolymis duorum schœnorum spatio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum simul ac opulentum. in eum locum vectari delectabatur. Divina autem qvadam diligentia ac providentia rebus in omnibus utebatur, & cum esset elegantiarum amator, ne viarum qvidem curam prætermisit, sed & harum B qvotqvot Hierosolyma regiæ sedem ducebant, silice constravit, tum ut ultro citroqve commeantibus essent faciles, tum ad ostentandam hac qvoqve parte principatus sui magnificentiam. Distributisqve oppidatim curribus, & in singula certo numero ad alendum præfinito, circa se qvidem paucos reservavit: loca vero, ubi alebantur, curruum oppida appellavit. Argenti etiam C tantam copiam Hierosolymis esse fecit, qvanta fuit saxorum: & cedros arbores antehac nunqvam in Judæa visas, in campis ejus adeo multiplicavit, ut moros numero æqvarent. Mandavit etiam negotiatoribus Ægyptiacis, ut eqvos venales ad se adducerent, in singulas bigas sexcentarum argenti drachmarum precio constituto: qvos deinde ad Syriæ reges & transeuphratenses mittere solebat. Cumqve esset omnium D regum glorioſissimus & piissimus, & opibus ac prudentia omnes superasset, qvi ante illum rem Hebræorum administraverant, deterior factus est ante obitum: & à patriis moribus desciscendo, indignum ante gestis rebus vitæ exitum habuit. Nam insaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus suæ regio- E nis mulieribus, multas externæ originis duxit, 3. Reg. 11. Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atq; ita contemptis semel Moysi institutis, qvæ non nisi gentis ejusdem conjuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqvi hanc ipsam rem legislator præcavere voluerat, ne per hanc occasionem peregrinis implicarentur ritibus, néve relicto patrii numinis cultu, ad illarum religiones se transferrent. F Sed hæc Solomon contempsit, voluptate irrationabili victus: ductisqve uxoribus è principibus virisqve illustribus prognatis septingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum regis filia, adeo consvetudine earum est captus, ut ritus earum imitaretur, qvo magis illis hoc argumento fidem amoris ac benevolentiæ faceret. ætate deinde provectior, & G mente jam paulatim senescente, magis etiam patriæ religionis oblitus, cultum Dei sui neglexit, & mulierum exterarum ritibus assvevit: qvamvis jam ante qvoqve à præscripto legum discesserat, qvando æreas boum effigies basi maris illius addiderat, sicut solio suo leonum post appposuit. Nam neqve illa fas erat facere. Cumqve domesticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam, qvam propter pietatem ad posteros reliqverat,

τούτων δὲ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς καθωπλισμένων καὶ τάξα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχούμενος, καὶ λαμπὴν ἡμφιεσμένος ἐσθῆτα, πρὸς ἣν εἶθος ἔχειν ἐξορμᾶν. κεῖται χωρίον τοῦ δύο σχοίνων ἱεροσολύμων ὁ καλεῖται μὲν Ἤτταν, εὐφορίους δὲ καὶ ναμάτων ἀπορρύσεις ἄπειρος ἐμοῦ καὶ πλέσιον. ἐς ὅτι τὰς ἐξόδους ἐρύμνου ἐποιῆτο. θεία δὲ πάντα χρώμενος πρόνοια τι καὶ ταυτῇ, καὶ λίαν ὢν φιλόκαλος, οὐδὲ τῶν ὁδῶν ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ πύτων τὰς ἀγούσας εἰς ἱεροσόλυμα βασίλειον ἦσαν, λίθῳ κατέστρωσε μέλανι, πρός τι τὸ ῥᾴστην εἶναι τοῖς βαδίζουσι, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα δι' ὃλου τε καὶ τῆς ἡγεμονίας. διαμερίσας δὲ τὰ ἅρματα καὶ διατάξας, ὡς τι ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ᾠκισμένον ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν πρὸ αὐτὸν ἐτήρησεν ἑλίγα. τὰς δὲ πόλεις πύτας, ἁρμάτων πρεσηρέσατο. ἕ δὲ ὀργυιὰ ποσὶ τὸν ἐπίπεσε πλῆθος ἐν ἱεροσολύμοις ὁ βασιλεύς, ἔσον λίθου καὶ τῶν λίθων; καὶ τὰ κεδρίνων ξύλων ἀπέφηνε ὄντων ὥσπερ καὶ τὰ δένδρων τὰ συκαμίνων πλῆθει τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. πρόσταξε δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις αἰγύπτιοι κομίζουσιν αὐτῷ, πιπράσκειν, τὸ μὲν ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου. αὐτὸς τε τῆς τῆς συρίας βασιλεύσιν καὶ τοῖς πρὸς εὐφράτῃ διέπεμπεν αὐτούς. νόμος δὲ ἦν πάντων βασιλέων ἐνδοξότατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει τε πλείστῳ διενεγκὼν τῶν πρὸ αὐτοῦ τῶν ἑαυτοῦ ἀρχὴν ἐσχηκότων, οὐκ ἐπέμενε τούτοις ἀρκεῖ πλέστης. ἀλλὰ καταλιπὼν τὰ τῶν πατρίων ἐθισμῶν φυλακήν, οὐκ ὀμοίων οἷς προσηκάμην αὐτὸ πλέος κατέστρεψεν. ἐς γυναῖκας ἐμμανὴς καὶ τὰ τῶν ἀφροδισίων ἀκρασίαν, οὐ τοῖς ἐπιχωρίοις μόνον ἠρέσκετο. πολλὰς δὲ καὶ οὐκ ἀλλοτρίων ἐθνῶν γάμους, σιδωνίας τε καὶ τυρίας, καὶ ἀμμανίτιδας, καὶ ἰδουμαίας, παρὸν μὲν τοῖς μωσέως νόμοις, ἐς ἀπηγόρευσε συνοικεῖν τοῖς ἐκ ἐμοφύλοις, τοὺς δὲ ἐκείνων ἤρξατο θρησκεύειν θεοὺς, ταῖς γυναιξὶ τε καὶ τοῖς αὐτὸς ἐρωτι χαριζόμενος. ἔτ' αὐτὸ ὑπεισδύνου ἕ νομοθέτου προεῖπόντος μὴ γαμεῖν τοὺς ἀλλοτριοχώρους, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ἐπικλακέντες ἕθεσι τῶν πατρίων ἀποστῶσι, μηδὲ τοὺς ἐκείνων σεβόντας θεοὺς, παρέντες τιμᾶν τὸν ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲν κατημέλησεν ὑπενεχθεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ σολομών. ἀγαγόμενος γυναῖκας ἑξακοσίας καὶ ἑβδομήκοντα γνησίας, ἐκ παλλακὰς τριακοσίας, ἐσὸς ὑπ' ταύτης καὶ τοῦ ἕ βασιλέως τῶν αἰγυπτίων θυγατέρα, εὐθὺς μὲν ἐκράτει πρὸς αὐτῶν ὡς τε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνοις, καὶ τῆς εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας ἠναγκάζετ παρέχειν αὐτῇς δεῖγμα τοῦ βίου ὡς αὐτῇς πάτριον ἦν. προσιόντος δὲ τῆς ἡλικίας καὶ ἕ λογισμοῦ λοιπὸν τὸν χρόνον ἀσθενοῦντος αὐτῷ πρὸς τοῦ μνήμου τῶν πατρίων ἀπορρημάτων, ἔτι μᾶλλον ἕ ἰδίου θεοῦ κατωλιγώρησε. τὰς δὲ τῶν γάμων τῶν ἐπιτετραμμένων τιμῶν διεπόλει. καὶ πρὸ τούτων δὲ ἁμαρτῶν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλεῖσαν πρὸ τοῦ φυλακὴν τῶν νομίμων. ὅτε τῶν χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε τοῦ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ ἀναθήματι, καὶ τῶν λεόντων τῶν πρὸ τὸν θρόνον τὸν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ αὐτὸ πιεῖν ὅσιον. κάλλιον δὲ ἔχων καὶ οἰκεῖον ὑπόδειγμα τῆς ἀρετῆς τὸν πατέρα, καὶ τοῦ σκεύου δόξαν, εἰ αὐτῷ συνέβη καταλιπεῖν διὰ τοῦ πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν,

οὐ μι-

ὰ μιμησάμενον αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ θεοῦ προ-
τὰς ὕπνους φανέντος καὶ τὸν πατέρα μιμεῖσθαι παραγ-
γέλλοντος, ἀκλεῶς ἀπῆλθεν. ἦκεν οὖν ὁ προφήτης
τοῦτο θεοῦ πεμφθείς, ὑπολαμβάνειν αὐτὸν ὑπὸ τῶν
θρασυνομένων λέγων, ὅτ' οὐκ πολὺ χαιρήσειν τοῖς
πατρομόροις ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν οὐκ ἀ-
φαιρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ τῷ πατρὶ δεδόσθαι
τοῦ θεοῦ αὐτὸν διαδέχεσθαι. προσθεῖναι σκήπτρου
πλατύνοντος ἓν τὸν υἱὸν αὐτοῦ τοῦτο προσθήσειν, οὐχ
ἅπαντα μὲν τὸν λαὸν ὑποχείριον αὐτῷ, δέκα δὲ φυλὰς
μόνας θήσειν αὐτῷ τῷ δούλῳ, δύο δὲ καταλειπών
τῷ ἐμῷ τῷ Δαβίδου, διὰ αὐτὸν σκῆπτρον ὅτι τὸν θεὸν ἠγά-
πησεν, καὶ διὰ τὴν πόλιν ἱεροσόλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἐκεῖ
ἐδειμήθη. ταῦτα ἀκούσας σολομών, ἤλγησε, καὶ
σφοδρῶς συνεχύθη, πάντων αὐτῷ κεδνῶν ἀγαθῶν ἐφ'
ἧς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηράν. ὃ
πολὺς δὲ διῆλθε χρόνος ἀφ' οὗ κατηγγείλεν ὁ προφή-
της αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, καὶ πόλεμον ἐπ' αὐτὸν δι-
θεὸς ἤγειρεν ἐκεῖος, ἄδερον μὲν ὄνομα. τὴν δ' αἰτίαν
τῆς ἐχθρας, λαβόντα τοιαύτην. πῶς ἦν ὢν ἰδου-
μαῖος, γένους ἦν ἐκ βασιλικῶν σπερμάτων. καταστρε-
ψαμένου δὲ τὴν ἰδουμαίαν ἰωάβου τοῦ δαβίδου στρατηγοῦ, καὶ
πάντας τοὺς ἐν ἀκμῇ καὶ φέρειν ὅπλα δυναμένους δι-
αφθείραντος μηνῶν ἓξ, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν φαραώ-
θ' αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δὲ φιλοφρόνως αὐτὸν ὑπο-
δεξάμενος, εἶκόν τε αὐτῷ δίδωσι καὶ χώραν εἰς ἀφετρο-
φίαν. καὶ γηρώμενον ἐν ἡλικίᾳ, λίαν ἠγάπα. ὡς καὶ τῆς
αὐτοῦ γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι γάμου πρὸς γάμον τὴν ἀδελ-
φὴν, ἔνομα θαφίνες. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ γνώμενος, τοῖς δ'
βασιλέως παισὶ συναναστρέφη. ἀκούσας οὖν τὸν δα-
βίδου θάνατον ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τὸν ἰωάβου, προσελ-
θὼν εἶπε φαραώνῃ ἐπιτρέπειν αὐτῷ βαδίζειν εἰς
τὴν πατρίδα. ὑπολαβόντος βασιλέως ἀναμένειν τινὰ
ἐνδεᾶ ἂν ἢ τι παθὼν ἐπιτήδακε καταλιπεῖν αὐτὸν, ἐν-
σχὼν πολλάκις καὶ ὠφελήσας, τότε μὲν οὐκ ἀφείη.
κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη σολομῶνι τὰ πράγ-
ματα κακῶς ἔχειν ἤρχετο διὰ τὰς προειρημένας ὠφε-
λείας, καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ ἐπ' αὐτοῖς θεοῦ, συγχωρήσαν-
τος θεοῦ φαραώνῃ, ὁ ἄδερος ἦκεν εἰς τὴν ἰδουμαίαν.
ἐπιδωθεὶς αὐτῷ ὑποσπόνδου σολομῶνος, κατει-
χετο δ' ὑφ' ὑποψίας πολλῆς καὶ οὐκ ἐᾷ ἐλθεῖν ὅ-
αὐτὸς οἱ ἐπ' ἀδείας ὀνειωτερισμοὺς, ἄρας ἐκεῖθεν, εἰς τὴν
συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ἐκεῖ τινὶ ῥαζάρῳ μὲν
πνεύματι, τῷ τῆς σωβὶ νῦν ὑποδεδρακότι βασιλέα ἀ-
δραζαρον δεσπότην ὄντα, καὶ ληστεύοντι τὴν χώραν εἰς φι-
λίαν αὐτῷ πνεύσας, ἔχοντι ὠφελείᾳ τοῦτον ληστρι-
κῇ, ἀναβαίνει. καταλαβὼν τὴν ἐκεῖ συρίαν, βασιλεύς
αὐτῆς ὑποδείκνυται. καὶ κατατρέχων τοὺς τῶν ἰσραηλιτῶν
γῆν, ἐπιέζε κακῶς. ἐδῄρπαζε σολομῶνος ἐπὶ ζῶντος.
ἐταῦτα μὲν οὖν ὁ ἄδερος συνέβαινε πράσσειν τοὺς ἐ-
χθρούς. ὑπὸ πέτρᾳ δὲ σολομῶνι, καὶ τῶν ἐμοφύ-
λων τις ἱεροβοάμου υἱὸς ναβατηέ, κατὰ προφη-
τείαν πάλαι γνωσθεὶς αὐτῷ τοῖς πράγμασιν ἐπελ-
πίσας. παῖδα γὰρ ὄντα δ' πατρὸς καταλειφθέ-
ντα, καὶ ὑπὸ τῇ μητρὶ παιδαγώγουν, ὡς εἶδε
γνώσιον καὶ τολμηρὸν σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα,
τῶν τειχῶν οἰκοδομίας ἐπιμελητὴν κατέστη-
σεν, ὅτε τοὺς ἱεροσολύμους τὸν κύκλον προσέβαλεν.

discedens ab ejus imitatione, idqve bis in somnis monitus seqvi paterna vestigia, mortem inglorius oppetiit. Venit itaqve ad illum propheta missus à Deo, dicens neqve clam esse ejus impietatem, neqve diutius impunitam fore: vivo tamen regnum non auferendum, qvando patri ejus divinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen, ut non universum regnum deficeret, sed decem solæ tribus servo ipsius cederent, reliqvæ duæ penes nepotem Davidis remanerent, idqve ipsius avi respectu, & urbis Hierosolymorum, in qva Deus templum sibi elegisset. His auditis, Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qva hactenus suspiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est elapsum, dum hostis ei, Deo sic volente, exortus est, cui nomen Aderus, regi infensus ob causam hanc: Idumæus fuit genere, & è regio stemmate. Cumqve Joabus copiarum Davidis Imperator Idumæam subigeret, omnibus ejus gentis, qvi per ætatem arma ferre possent, internecione intra semestre deletis, hic etiamnum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum regem evasit. ab eo comiter exceptus, & domum & agros, ex qvorum reditibus viveret, munificentia illius est consecutus: & postqvam adolevit, tam carus ei factus est, ut rex conjugis suæ sororem, nomine Taphinem, nuptum ei traderet: ex qva filius natus, cum regis liberis est educatus. Porro accepto in Ægypto de Davidis & Joabi morte nuncio, regem adivit, rogans, ut sibi in patriam reverti permitteret. Rege autem percontante, qvid illi deesset, qvave sua injuria provocatus relinqvere amicum benemeritum cuperet, etsi non semel id petitum, impetrare tamen tunc neqvaqvam valuit. Sed cum jam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem ejus non amplius ferente, cujus nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo rege commeatu in Idumæam revertitur. & cum non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo qvod validis præsidiis impositis in officio contineretur, nec liceret impune res novas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Ubi cum incidisset in qvendam Razarum, qvi defecerat à Sophenæ rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incursionibus populabatur, societatem cum homine iniit: cujus ope occupata ea parte Syriæ, rex declaratus, Israelitarum ditionem crebro irrumpendo, vivo adhuc Solomone, rapinis omnia miscebat & cædibus. Et qvasi parum esset Hebræis unus hostis externus, domi extitit, qvi Solomonem infestaret, Hieroboamus Nabatæi filius, veteri qvodam oracolo ad res novandas excitatus. Cum enim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon, animadversa generosa ejus indole, præfecit eū fabricæ murorum, qvando Hierosolyma mœnibus cingebat.

Ejus operis curam tanta solertia gessit, ut rex comprobata hominis industria, præmio dignum ducens, eum Josephi tribui præficeret. Ad qvam dum Hierosolymis egressus iter faceret, obviam ei fit propheta nomine Achia, Silunte oppido oriundus. Is salutatum eum de via paulum seduxit in rus qvoddam divertens, in qvo tum nemo alius aderat: scissoq; in duodecim frusta pallio, qvo ipse amiciebatur, jussit Hieroboamum decem inde sumere, præfatus Deum hoc jubere. Ille, inqvit, scisso imperio Solomonis, ejus filio, propter promissionem Davidi factam, tribum unam cum altera ei contigua daturus est: tibi vero decem propter Solomonis peccatum, qvi mulieribus & diis earum totum se devovit. Qvare sciens causam propter qvam Deus ab illo est alienatus, justitiam colito, & legum perpetuus custos ac conservator esto, cum pietatis ac religionis præmium maximum tibi sit propositum, nimirum ut tantus evadas, qvantum scis Davidem prius fuisse. His prophetæ verbis erectus ad spes magnas Hieroboamus, cum esset alioqvi ambitioso & inqvieto ingenio, qvamprimum in suam provinciam pervenit, non immemor præsagii prophetici solicitare populum cœpit, ut à Solomone deficeret, ipsiqve principatum deferret. Cujus conatibus & insidiis cognitis, Solomon volebat eum comprehensum occidere. At ille ad Susacum Ægypti regem profugus & præsens periculum evasit, & manendo illic usq; Solomonis obitum regno se Israëlitico incolumem servavit.

ἔτους ἦ τ ἔργων πεφενόησεν, ὡς τε ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀπεδείξατο, καὶ γέρας αὐτῷ στρατηγίαν δῶ τῆς ἰωσὴφ φυλῆς ἔδωκεν. ἀπερχομένῳ ἦ τῷ ἱεροβοάμῳ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκ τ ἱεροσολύμων, συμβαίνησε προφήτης, ἐκ πόλεως μὲν σιλὼ, ἀχία ἦ ὄνομα. καὶ περαγορεύσας αὐτὸν ἀπήγαγε ἐκ τῆς ὁδὸς μικρὸν ἀποβύσας εἰς τὸ χωρίον, εἰς ὃ παρῆν μηδεὶς ἄλλος, χίτωνα δὲ εἰς δώδεκα φάρη τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἐπ' αὐτῷ ἐφόρει, ἐκπλήσας, ἐκέλευσε τὸν ἱεροβοάμον λαβεῖν τὰ δέκα, προειπὼν ὅτι ταῦτα ὁ θεὸς βάλλεται, καὶ χίσιας τὴν σολομῶνος ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲν τῷ τότε διὰ τὴν πρὸς δαβίδην γενομένην ὁμολογίαν αὐτῷ, μίας φυλὴν καὶ τὴν ἐχῆς αὐτῇ δίδωσι. σοὶ ἦ, τὰς δέκα, σολομῶνος εἰς αὐτὸν ἐξαμαρτόντος, καὶ ταῖς γυναιξὶ, καὶ τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδεδωκότος. εἰδὼς οὖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν μεταπέπωκε τὴν αὐτοῦ γνώμην ὁ σολομῶν ὁ θεὸς, δίκαιος ἔσο, καὶ φύλαττε τὰ νόμιμα, πρόκειται σοὶ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς πρὸς θεὸν τιμῆς ἄθλα μείζω τ ἁπάντων, ὧν ἐσὺ τηλικοῦτος, ἡλίκον οἶδα δαβίδην γενόμενον. ἐπαρθεὶς δὲ τοῖς ὑπὸ προφήτου λόγοις ὁ ἱεροβοάμος, φύσει θερμὸς ὢν νεανίσκος καὶ μεγάλων ἐπιθυμητὴς πραγμάτων, οὐκ ἠρέμει. νομίζων ἦ τότε στρατηγίᾳ, καὶ μεμνημένος τ ὑπὸ ἀχία δεδηλωμένων, εὐθὺς ἀναπείθειν ἐπεχείρει τὸν λαὸν ἀφίστασθαι σολομῶνος, καὶ κινεῖν κ πρᾶγμα εἰς αὐτὸν τῶν ἡμερῶν. μαθὼν ἦ τὴν βουλὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπιβολὴν ὁ σολομὼν ἐζήτει συλλαβὼν αὐτὸν ἀνελεῖν. φθάσας ἦ ὁ ἱεροβοάμος, πρὸς σύσακον φεύγει τ αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ μέχρι τῆς σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μένει, τότε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθὼν ἐκέρδησε καὶ τὴν βασιλέως φυλαχθεῖσαν.

CAP. III.

Solomone defuncto, populus à Roboamo ejus filio desiciens Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

SOlomon autem jam admodum senex moritur, exactis regni annis octoginta, vitæ vero nonaginta qvatuor: sepeliturqve Hierosolymis, omnium regum felicissimus & opulentissimus atqve prudentissimus, excepto peccato, ad qvod jam senescens à mulieribus est pertractus, de qvo & consecutis mox Hebræorum calamitatibus satis dictum est. Cæterum defuncto Solomone, & succedente in principatum ejus filio Roboamo, qvem è Noma Ammanitici generis muliere susceperat, mox qvidam è proceribus in Ægyptum miserunt, qui Hieroboamum revocarent. qvi cum ad eos in urbem Sicima venisset, etiam Roboamus eodem pervenit. Placuit enim, conventu Israelitarum illic habito, regnum de populi consensu accipere. Accedunt itaqve illum principes populi una cum Hieroboamo, rogantes, ut aliqvid de servitio remitteret, & patre suo vellet esse mitior. Gravi enim illius jugo se pressos fuisse. Sic enim firmius ei fore imperium, si amari mallet qvam metui. Ille post triduum ad postulata responsurum se pollicitus, statim in suspicionem venit, qvod sine mora votis eorum non annuisset.

VIII. 3. *Reg.* 12.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀποστὰς ἀπὸ παιδὸς αὐτοῦ ῥοβοάμου, τ δέκα φυλῶν ἱεροβοάμον ἀπέδειξε βασιλέα.

ΑΠοθνήσκει ὁ σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὤν. βασιλεύσας μὲν ὀγδοήκοντα ἔτη, ζήσας ἦ ἐνενηκοντατέσσαρα. ἐτάφη ἦ ἐν ἱεροσολύμοις. πάντας ὑπερβάλλων εὐδαιμονίᾳ τε καὶ πλούτῳ καὶ φρονήσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε πρὸς γῆρας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθεὶς, παρέβαινε. διὸ ὧν κ τ δι' αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων ἑβραίοις, εἰς καιρὸν ἕτερον ἐκκείμενοι διασαφήσομεν. μετ' ἦ τὴν τ σολομῶνος τελευτὴν, διαδεξαμένου τ παιδὸς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ῥοβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς ἀμμανιτίδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονώς, νοσίμως ἔσχεν, πέμψαντες εὐθὺς εἰς τὴν αἰγυπτίων τ ὄχλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τ ἱεροβοάμον. ἀφικνοῦμένου ἦ πρὸς αὐτοὺς εἰς σίκιμα πόλιν, καὶ ῥοβοάμου εἰς αὐτὴν παραγίνεται. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθεῖν τοῖς ἰσραηλίταις, ἀποδείξαι αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτοῦ τ λαὸς, καὶ ἱεροβοάμος, παρεκάλουν λέγοντες ἀνεῖναί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, καὶ ἧττον χαλεπωτέρου τ πατρὸς. βαρὺν γὰρ ὑπ' ἐκείνου ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. εὐνούστεροι δὲ ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν διὰ τὴν ἡμέρειαν, ἢ διὰ τὸν φόβον. ὁ ἦ μετὰ τρεῖς ἡμέρας εἶπεν αὐτοῖς ἀποκρινεῖσθαι περὶ ὧν αἰτοῦσιν, ὑποπτεύσας μὲν εὐθὺς γενέσθαι, μὴ φιλάρχημα ἐπινεύσας αὐτοῖς τὸ πρὸς ἡδονὴν.

πρὸς

πρόχειρον γὰρ ἡξίουν εἶναι τὸ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον, ὅτ' ἐν νέῳ. εἰδέναι δ' ὅμως καὶ τὸ βουλεύσασθαι μὴ παραυτίκα ἀπειπεῖν ἀγαθῆς ἐλπίδος ἔχειν. συγκαλέσας οὖν τοὺς πατρῴους φίλους, ἐσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν, ποδαπὴν δεῖ ποιήσασθαι τὴν ἀπόκρισιν πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ἄπειρον εἶναι τῆς εὐνοίας καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, παρήνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ἐμβλῆσαι τοῦ λαοῦ καὶ δημοτικώτερον, ἢ κατὰ βασιλικὸν ὄγκον. χαριζόμενοι γὰρ ἅττως εἰς εὔνοιαν αὐτόν, φύσει τὸ ὑπηκόων ἀγαπώντων τὸ ταπεινὸν καὶ ῥᾳδίως μικροῦ ἰσότιμον τοῖς βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθὴν ἅττως συμφέρουσαν πρὸς τὸ παρὸν, οὐ μὴν πρός γε τὸν τότε καιρὸν ὅτι δυσμενῆ βασιλέα, γνώμῃ ἀπεσκάφη, ὅ θεὸς ποιήσαντος οἵαν καταστῆναι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτοῦ. καλέσας οὖν τοὺς μειρακίσκους τοὺς συντεθραμμένους, καὶ τὴν τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῖς συμβουλίαν ἐπῶν, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς σκέπτεσθαι λέγειν. τοὺς δ', ἅτε δὴ νέους ὄντας, ἅτε ἐκ βίου ἠφημένους τοῦ κρατεῖν, παρήνεσαν ἐπαχθεστέρῳ τοῦ λαοῦ, τὸ βραχύτερον αὐτοῦ δάκτυλον τοῦ πατρὸς ὀφθῆναι παχύτερον, καὶ εἰ σκληρὰς χεῖρας ἐπιφήσουσι σκήπτρῳ, πολὺ μᾶλλον αὐτοῦ λήψεσθαι πείραν δυσκόλου, καὶ εἰ μάστιξιν αὐτοὺς σκοπεῖν συνίστη, σκορπίοις ὅτι ποιήσειν αὐτὸν ἀπειλοῦσαν. τούτοις ἡσθεὶς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας τὸ ἐπιεικὲς τοῦ ἀρχῆς ἀξιώματι τὸ ἐπόκριμα, ὡς σωφρονήσειν ἀκμαιότερον τὸ πλῆθος τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, μετεώρῳ δὲ λαῷ πᾶσιν ὅπερ λέγουσιν ἀκριβοῦν τι δὲ βασιλέως ἐστὶ διδάσκειν, μιμεῖσθαι δεῖ καὶ φιλανθρωπεύειν, τὴν τῶν μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεὶς τῶν φίλων ἀπεκρίνατο. ταῦτα δ' ἐπ' ἀτηρίᾳ καὶ τῇ τοῦ θεοῦ βουλήσει, ἵνα λάβῃ πλῆρες ἀφορμὴν ἀπειθήσειν ἀρχῆς, πληγέντες ὑπὸ τοῦ λόγου, ὡς ὑπὸ σιδήρου καὶ ἀληθοῦντες, ὡς ὄντι πικρὰ τοῖς εἰρημένοις ἠγανάκτησαν, καὶ μέγα πάντες ἐμβοήσαντες ἀκμὴ ἤδη αὐτοῖς εἶναι συγγνώμης πρὸς δαβίδην καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μετ' ἐκείνου ἐφάσαν τὴν ἡμέραν. ὡς δὲ χωρεῖν δι' αὐτοῦ μένον τὸν ναὸν, οὗ ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατεσκεύασεν ἐκπόντος, παταλείψειν ἠπείλησαν. ἅττως δ' ἔχον πικρῶς καὶ τὸ ἐργῶν ἐτήρησαν, ὡς πέμψαντος αὐτοῦ τὸν ἐπὶ τοῖς φόροις ἀδώρημον ἵνα συγγνόντας τοῖς εἰρημένοις, ἔτι μᾶλλον ὑπὸ νέοις καὶ δύσκολον ἰδεῖν αὐτοῖς, πολὺ μαλακωτέρους, ἢ ὑπέμειναν, ἀλλὰ βαλόντες αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. ὅτ' ἰδὼν ῥοβοάμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις οἷς τὸν ὑποδεέστερον ἀπέκτειναν αὐτοῦ τὸ πλῆθος, φόβῳ, μὴ καὶ ἔργῳ πάθῃ τὸ δεινὸν, ἅπτεται εὐθὺς ἅρματος, καὶ φυγὴν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν ἰούδα φυλὴ, καὶ ἡ βενιαμὶς, χειροτονοῦσιν αὐτὸν βασιλέα. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἀπ' ἐκείνης τὴν ἡμέραν τοῦ δαβὶδ παίδων ἀπέστη, τὸ ἱεροβόαμον ἀπέδειξε τῶν πραγμάτων κύριον. ῥοβοάμος δὲ ὁ σολομῶνος παῖς, σκηψιν ποιησάμενος τῶν δύο φυλῶν, ἃς εἶχεν ὑπηκόους, οἵας τε ἦν λαβὼν ἐκτωκαίδεκα μυριάδας ἐπιλέκτους, ἐξελθὼν ἐπὶ τὸ ἱεροβόαμον καὶ τὸν λαὸν, ὅπως πολεμήσας, ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς δὲ ὑπὸ θεοῦ διὰ προφήτου ποιήσασθαι τὴν στρατείαν, ἠξίου δίκαιον εἶναι τοὺς ὁμοφύλους πολεμεῖν, ὅτι ἔλεγε καὶ ταῦτα καὶ τὴν ἐκ θεοῦ παραίρεσιν τῆς τοῦ πλήθους ἀποστάσεως γεγραμμένης, ἐπὶ κατεξῆλθε. διηγήσομαι δὲ πρῶτον ὅσα ἱεροβόαμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἔπραξεν, ἔπειτα δὲ, τούτων ἐχόμενα τὰ τοῦ ῥοβοάμου καὶ τῶν δύο φυλῶν βασιλέως γεγραμμένα δηλώσομεν. φυλαχθήσεται γὰρ οὕτως ἄμεμπτος πᾶσιν ἡ ἱστορία τὸ εὐτακτον.

DEcrere enim ejus ætatem putabant proclivem esse ad benemerendum. non nihil tamen spei suberat: qvod non statim essent repulsam passi. Interim ille, convocatis paternis amicis, consultabat, qvale responsum populo dari oporteat, qvi qvum bene ipsi cuperent, & vulgi naturam probe callerent, svaserunt, ut comiter populum alloqveretur, & posito aliqvantisper fastu regio, ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret. hac enim arte captos facile illum amaturos, qvod natura ita comparatum sit, ut subjecti delectentur regibus mansvetis, & de suo fastigio nonnihil se demittentibus. Ibi Deus sine dubio mentem ademit homini, cui tam utilis in omne tempus sententia, certe ad præsens ambienti regnum necessaria, non probabatur: sed accitis æqvalibus suis juvenibus, & exposito seniorum consilio, qvid ipsis videretur, proferre jussit. Illi, qvia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat, utiliora cernere, autores ei fiunt sic ad populum respondendi: minimum digitū ipsius crassiorem esse qvam patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, durius etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum, ut ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus rex, & ratus decere majestatem principatus tale responsum, postqvam tertia die populus ad audiendū convenit, omnibus expectatione suspensis, & existimantibus benignum aliqvid sibi proponēdum, omisso amicorum consilio, ex juvenum sententia respondit, non sine Dei voluntate, ut Achiæ vaticinium suus eventus seqveretur. Icti enim velut ferro tam duris verbis, non secus ac si à minis ad rem jam esset perventum, per indignationem uno ore exclamant, nihil sibi futurum amplius cum Davidis progenie, haberet ipse templum, qvod pater extruxisset, manifeste defectionem præ se ferentes. Adeoqve pertinax ira fuit, ut Adoramum qvæstorem regium, missum ad excusandum juvenilis linguæ petulantiam, placandosq; concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Qvo facto Roboamus ratus, id qvod erat, se in famulo saxis impetitum, veritusqve, ne conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepide conscenso curru, qvantum potuit, Hierosolyma properavit. Et Judæ qvidem ac Benjamis tribus communibus suffragiis regem eum eligunt: reliqva vero multitudo, ex illo die alienata à progenie Davidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægre ferens, conventu duarum tribuum sibi subditarum indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conaturus erat reliqvas decem vi ad officium retrahere, nisi Deus per prophetam intercessisset, admonens nefas esse civile bellum movere, præsertim cum Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum regis gesta, ac tum demum res Roboami duarum tribuum regis dicemus, serie narrationis ita postulante.

Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, in-
ibi domicilium optavit: nec eo contentus, apud
Phanuelam urbem aliud ædificavit. Nec multo
post instante Scenopegia, cogitans secum, qvod
si permitteret populo Hierosolymitanam profe-
ctionem, & festi illic celebrandi potestatem face-
ret, populus captus religione templi & ceremo-
niis, facile mutata voluntate, seqve relicto, ad
priorem regem accedere posset, idqve non do-
minationi suæ tantum, verumetiam vitæ pericu-
losum foret, statuit hoc modo rebus suis consu-
lere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis
totidem delubris, altero apud Bethela, altero
apud Danam, quod oppidum situm est ad mino-
ris Jordanis fontem, effigies illas utrobiqve con-
secravit: & conventu indicto decem tribuum,
qvibus ipse præerat, pro concione in hunc mo-
dum eas est allocutus: Viri populares, notum
vobis existimo, qvod nullus locus Deo est va-
cuus, & qvod is nullo certo loco includitur: sed
ubiqve vota exaudit, ubiqve cultores suos respi-
cit. Qvare non placet mihi, hoc tempore vos
Hierosolyma urbem infensam longo itinere pro-
ficisci religionis ergo. Homo illud templum sta-
tuit, qvemadmodum & ego duas aureas vitulas
consecravi, alteram in Bethelis, alteram in Da-
na, ut pro locorum opportunitate ex propinqvi-
oribus oppidis ad eas confluentes, illic Deum ri-
te adoretis. Nec deerunt sacerdotes ac Levitæ
ex vobis per me designati, ne qvid Leviticam
tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo
qvicunq; ex vobis sacerdotium ambit, vitulum
& aretem Deo mactet, qvo ritu ferunt etiam pri-
mum sacerdotem Aaronem creatum esse. His
verbis populum decepit, autor ei factus patriæ
religionis deserendæ: qvæ causa fuit Hebræis
omnium calamitatum, ut bello ab exteris genti-
bus devicti, postremo in captivitatem abduce-
rentur, sicut suo loco dicetur. Porro appetente
jam septimi mensis festivitate, volens & ipse apud
Bethela eam celebrare, sicut à duabus tribubus
Hierosolymis celebrabatur, ante vitulam altare
posuit: moxqve assumpta pontificis persona,
cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cumq;
jam holocautomata in conspectu totius populi
pararet incendere, Deo mittente supervenit à
Hierosolymis propheta, nomine Jadon. Is in me-
diam multitudinem progressus, audiente rege
ad altare sermonem vertit. Altare, altare, hæc di-
cit Dominus: Exorietur qvidam de genere Da-
vidis, Josias nomine, is mactabit super te falsos sa-
cerdotes illius temporis, & impostorum ad impie-
tatem populum seducentium ossa super te incen-
det. Et ut nemini dubium sit prædictionem hanc
non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rum-
petur altare hoc, & adipes victimarum in eo cō-
gesti in humum effundentur. His prophetæ ver-
bis irritatus rex, intendit in eum manum, jubens
hominem comprehendi: moxqve sideratum
brachium diriguit, ut reducere manum non
posset, torpente membro haud secus, qvam si es-
set exanime. Altare qvoqve diruptum impositas victimas effudit, ita ut vates DEI prædixerat.

3. Reg. 13.

A ὁ πάνυ ἱεροβοάμῳ, οἰκοδομήσας βασίλφον ἐν σικίμοις πόλει, ἐν ταύτῃ τῶν διασπορᾶν εἶχε. κατασκάσας δὲ καὶ ἐν φανουήλα πόλει λεγομένῃ. μετ' ὀλίγον δὲ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνιστάσης μέλλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ἐπιτρέψῃ τῷ πλήθει τοῖς σκιμίταις τὴν εἰς ἱεροσόλυμα πορεύθεντι, καὶ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄγειν, μετανοῆσαι ἴσως, καὶ δελεασθὲν ὑπὸ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς θρησκείας τῆς ἐν αὐτῷ τοῦ θεοῦ, καλέσειε μὲν αὐτὸν, ἀποχωρήσας τοῦ πρώτου βασιλέως, ἐκ κινδύνου δὲ τοῦτ' ἡγούμενος τὴν ψυχὴν ἀποβαλεῖν, ἐπιτηδεύματι τοιῷδε. δύο μοσχους δαμάλεις χρυσοῦς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους τοσούτους, ἕνα μὲν ἐν βηθήλῃ πόλει, τὸν ἕτερον ἐν δάνῃ, ἡ δέ ἐστι πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ ἰορδάνου, πέμψας τοὺς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἐν ταῖς προειρημέναις πόλεσι ναϊσκῳ. καὶ συγκαλέσας τοὺς δέκα φυλάς, ὧν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρει, τοιούτοις πειθαναγκάσων τοὺς λόγους, ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω ὅτι, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν θεόν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἀποδεδειγμένῳ χωρίῳ ἐν ᾧ παρεστι. ἀλλὰ πανταχόθεν ἀκούει καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν ἔμοι δοκεῖ νῦν ἐπειγόν ὑμᾶς εἰς ἱεροσόλυμα πορεύθεντας εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν πόλιν μαχουμένους ἐδὲν προσκυνεῖν. ἄνθρωπος γὰρ κατεσκεύακε τὸν ναὸν, πεπίστευκα γὰρ καὶ δύο χρυσοῦς δαμάλεις ἐπωνύμους τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν μὲν ἐν βηθήλῃ πόλει καθιέρωσα, τὴν δὲ ἐν δάνῃ, ὅπως ὑμῶν οἱ τούτων ἕνεκα τὰς πόλεις κατοικημένοι προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸν θεόν. ἀποδείξω δὲ τινας ὑμῶν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ λευίτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τῆς λευιτικῆς φυλῆς καὶ ἀαρωνιτῶν ὑμῶν. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι, προσενεγκάτω μόσχον τοῦ θεοῦ καὶ κριόν, ἃ καὶ τὸν πρῶτον ἱερέα φασὶν ἀαρῶνα πεποιηκέναι. ὅτι ἔπεισε τὸν λαὸν, καὶ τὰ πατρῷα θρησκεῖα ἀποστάντας, ἐποίησε παραβῆναι τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῖς ἑβραίοις, καὶ εἰς πόλεμον περιστῆναι τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσία προσπεσεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς καιρὸν ἀναβαλώμεθα. ἀνιούσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἑβδόμου μηνὸς, βουλόμενος καὶ αὐτὸς ἐν βηθήλῃ ταύτην ἄγειν, ὥσπερ ἑώρταζον καὶ οἱ δύο φυλαὶ ἐν ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τῆς δαμάλεως. ἡμέρᾳ δὲ αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ τὸν βωμὸν ἀναβαίνων σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι, μέλλοντα δὲ ἐπιφέρειν τὰς θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει τοῦ λαοῦ πάντες, προσῆλθε πρὸς αὐτὸν ἐξ ἱεροσολύμων προφήτης, ἰαδὼν ὄνομα, θεοῦ πεμψαντος. ὃς στὰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει καὶ βασιλέως ἀκούοντος, εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον τὸν μὲν λόγον τοῦτον, ὁ θεὸς ἔσεταί τινα προλέγει καὶ δαβὶδ ἡμῶν ἰωσίαν ὄνομα, ὃς ἐπὶ σοῦ θύσει τοὺς ψευδοιερεῖς τοὺς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γενησομένους, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ ἀποστατῶν, καὶ ἀσεβῶν, ἐπὶ σοῦ καυσει. ἵνα μὲν τοίνυν πιστεύσωσιν ἐπὶ ἔτους ἕξει, σημεῖον αὐτοῖς προφέρω ἡμέτερον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον τοῦτο παραχρῆμα, καὶ πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτοῦ πιμελὴ τῶν ἱερείων, ἐπὶ γῆν χυθήσεται. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ ἱεροβοάμος, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δὲ ἡ χεὶρ, εὐθὺς παρεύθη, καὶ οὐκ ἐπίσχυεν αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ νεναρκηκυῖαν καὶ νεκρὰν ἔχειν ἀπηρτημένην. ἐῤῥάγη δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατηνέχθη πάντα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης. μαθὼν

μαθὼν ὃ ἀληθῆ τὸν ἄνθρωπον καὶ θεῖον ἔχοντα σεβάγω-
σιν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δεηθῆναι δὲ τοῦ θεοῦ ἀναζωπυρῆσαι
τὴν δεξιὰν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ἱκέτευσε τὸν θεὸν δὲ τὸ αὐτῷ
βεβαιῶσαι, ὁ δὲ τὸ χειρὸς τὸ κατὰ φύσιν ἀπολαβέσθαι, χαί-
ρων ἐπ' αὐτῇ τὸν προφήτην παρεκάλει δειπνῆσαι παρ'
αὐτῷ, ἰάδων δὲ ἔφη, οὐκ ἀναμένειν εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν,
οὐδὲ γεύσασθαι ἄρτου καὶ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦ-
το γὰρ αὐτῷ τοῦ θεοῦ ἀπειρηκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν μὴ ἦλθεν ὃ-
που μὴ δι' αὐτῆς πορεύσοιτο τὴν ἀπιστροφὴν, ἀλλά δι' ἄλ-
λης ἔφασκε. τὸν μὲν οὖν ἄνδρα ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τῆς
ἐγκρατείας. αὐτὸς δὲ μὴ ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτοῦ τῶν
πραγμάτων ἐκ τῶν προειρημένων, σὺν ἀγαθῇ ὑπονοῶν. μὴ δέ τις ἐν τῇ πόλει πονηρὸς ψευδοπροφήτης, ὃν
ἔχειν ἐν τιμῇ ἱεροβοάμῳ, ἀπατῶμενος ὑπ' αὐτοῦ τοῖς
πρὸς ἡδονὴν λέγοντος. ἔτυχε τότε μὲν κλινήρης ὢν ἀφ'
ὧν τοῦ γήρους ἀσθένειαν. τῶν δὲ παίδων αὐτῷ δηλω-
σάντων τὰ περὶ τὸν παρόντας ἐξ ἱεροσολύμων προφήτου,
καὶ τὰ σημεῖα τὰ γενόμενα, καὶ ὡς παρεθέοντο αὐτῷ τὸ δε-
ξιὰν ἱεροβοάμου, διυξαμένου πάλιν σκηνὴν ζῶσαν ἀπολα-
βοι. θείους μὴ παρυδοκιμήσειεν αὐτὸν ὁ ξένος φίλος τοῦ
βασιλέως, καὶ πλείονος ἀπολάβοι τιμῆς, προστάξε τοῖς
παισὶν ὑποζεῦξαι τὸν ὄνον, καὶ ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον
αὐτῷ παρασκευάσαι. τῶν δὲ ταχυδαπτόντων ὁ προστά-
ξας, ἐπιβὰς ἐδίωκε τὸν προφήτην. καὶ καταλαβὼν
ἀναπαυόμενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιὰν ἔχοντι δρυὸς
εὐμεγέθους ἠσπάσατο πρῶτον. εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ'
αὐτὸν εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. ὃ δὲ φήσαν-
τος κεκωλύσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ γεύσασθαι τροφῆς ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, ἀλλ' οὐχὶ παρ' ἐμοὶ πάντως ἀπηγό-
ρευκέ σοι τὸ θεῖον τροφὴ δεῦρο τράπεζαν ἔφη. προφήτης
γάρ εἰμι κἀγώ, καὶ τὰ αὐτῆς σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτὸν θρη-
σκείας. ἔπαρεσμι νῦν ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεὶς, ὅπως ἀγά-
γω σε πρὸς ἐμαυτὸν ἑστιασόμενον. ὁ δὲ, ψευσαμένῳ πει-
σθεὶς, ἀνέστρεψεν. ἀριστιώντων δ' ἔτι καὶ φιλοφρονουμένων
ὁ θεὸς ἐπιφαίνει τῷ ἰάδωνι. καὶ θαρσύνει τὸν ἐντο-
λὰς αὐτῷ, πιμωρίαν ὑφέξειν ἔλεγε, καὶ πολλὴν, ἐθήλε.
λέοντα γὰρ αὐτῷ τῆς ὁδοῦ ἀπαντήσεσθαι, συμβαλεῖν ἔ-
φασεν, ἀφ' οὗ διαφθαρήσεσθαι, καὶ τὸν ἐν τοῖς πατρῴοις
μνήμασι ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δ' ἐγίνετο οἷμαι καὶ τοῦ
θεοῦ βουλήσει, ὅπως μὴ πρόσχοιτο τοῖς τοῦ ἰάδωνος λό-
γοις ἱεροβοάμος ἐλεγμένοις ψεῦδος. πορευομένῳ τοί-
νυν τῷ ἰάδωνι πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα, συμβαλὼν λέων.
καὶ καταπατάσας αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κτήνους, ἀπέκτεινε. καὶ τὸ μὲν
ὄνον οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε. περιεσταθότος μέντοι ὄχλου, ἐφύλασ-
σε καὶ ἐκεῖνον, καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις οὗ τινες τῶν
ὁδοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγειλαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τοῦ
ψευδοπροφήτου. ὁ δὲ, τοὺς υἱοὺς πέμψας ἐκόμισεν εἰς τὴν
πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελοῦς μὲν κηδείας ἠξίωσεν,
ἐντειλάμενος τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸν ἀποθανόντα, σὺν ἐκεί-
νῳ θάψαι λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶναι πάντ' ὅσα προφη-
τεύσει καὶ τὰ πόλεως ἐκείνης, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τῶν ἱε-
ρέων, καὶ τῶν ψευδοπροφητῶν. ὑβριωθήσεσθαι δ' αὐτὸς
μὴ τῷ τελευτὴν οὐδὲν σὺν ἐκείνῳ ταφεὶς, τῶν ὀστῶν ἀ-
γνωσθησομένων. κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα
ἐντειλάμενος τοῖς υἱοῖς, πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς προσή-
κει τῷ ἱεροβοάμῳ. καὶ τί δήποτ' ἑταράχθης εἰπεν ἐπὶ
τῶν δ' ἀνοήτων λόγων; ὡς ὃ καὶ τὸ τοῦ τὸ θυσιαστήριον
αὐτῷ καὶ τὰ αὐτοῦ χεῖρα, διηγήσατο ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀ-
ληθῶς καὶ προφήτην ἀνέκαθεν ἀποκαλῶν, ἤρξατο ταύτην
αὐτοῦ δόξαν ἀναλύειν κακουργῶν, καὶ πιθανοῖς τοῖς τῶ-
γεγενημένων χεώμενος λόγοις βλάπτειν αὐτοῦ τὰ ἀληθῆ.

A Ibi rex videns hominem veridicum esse ac divinum, rogavit eum, ut Deum exoraret, quo affectæ dextræ vigorem pristinum redderet. qvod cum ita factum esset, lætus recepta sanitate, rogabat prophetam, ut cum eo prandere dignaretur. excusavit Jadon negans se in ea urbe panem aut vinum sumpturum, id enim sibi contra interdictum Dei non licere. vetitum etiam, ne per eandem viam revertatur, qua venerat. Rex autem
B miratus viri continentiam eo magis de se cœpit esse solicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans.

Erat in ea urbe malus quidam pseudopro- IX.
pheta, quem Hieroboamus in honore habebat seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic
C tum decumbebat, qvod esset senio langvidus, cumque audisset à filiis de adventu prophetæ à Hierosolymis, & prodigiis per eum patratis, & qvod Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces sanam recepisset: veritus, ne rex de hospite melius quam de se opinaretur, mandavit filiis, ut vestigio asinum stratum ad iter sibi expedirent. quibus impigrè jussa executis,
D conscenso jumento, per vestigia prophetæ properabat. quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & umbrosa, primò salutavit: deinde expostulavit cum eo, qvod non ad se divertisset, hospitalitate fruiturus. qvo referente, vetitum se à Deo, ne apud quenqvam in ea urbe cibum sumeret. Certe apud me, inquit, licuit sumere. nam ego quoque propheta sum ejusdem cujus tu cultor, numinis. & nunc ipsius jussu
E venio, te ad nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens revertitur. Adhuc autem illis prandentibus, & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Jadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq; modum denuncians. Fore enim, ut in itinere à leone discerpatur, nec in paternum monumentum inferatur. Hæc autem, Deo volente, contigisse opi-
F nor, qvo minus apud Hieroboamum Jadonis verba fidem invenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam leo factus obviam detractum de jumento necavit, nihil læso asino, imò & illum & prophetæ cadaver servabat accubans, donec viatores quidam rem visam pseudoprophetæ renunciaverunt. Tum ille, filiis in hoc missis, corpus ejus in urbem reportavit, inibique magnificè sepeliit, monitis filiis, ut se
G quoq; post mortem in idem monumentum inferrent. Vera enim esse, quæcunq; ille præcecinisset, de urbe illa & altari, & sacerdotibus ac pseudoprophetis. ad se autem nullam post mortem injuriam perventuram, propter communem cum illo sepulturam, confuso ossium discrimine. Post justa funebria prophetæ reddita, & injuncta filiis mandata, cum esset vir malus & impius, Hieroboamum adit: & quid ita, inqvit, istius fatui turbatus es sermonibus? Illo vero de altari & sua ipsius manu referente, ac verè hominem Dei vatemque optimum vocitante, cœpit hanc ejus opinionem malitiosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare.

Ajebat enim præ laſſitudine manum ejus ob-A torpuiſſe, dum altari infert victimas, ac deinde poſt quietem priſtinum vigorem recepiſſe. Altare quoque recentis etiam tum ſtructuræ, qvod tot ac tantarum victimarum molem non ferret, diſruptum concidiſſe. Poſtremò vatis mortem indicat, à leone eſſe necatum: adeò nihil divinum nec in vita nec in verbis ejus fuiſſe. His dictis regi perſuaſit, & mentem ejus à Deo & B juſtis ac piis operibus in totum averſam in extremam impietatem præcipitavit. In tantum enim poſthac contra omne jus ac fas debacchatus eſt, ut nihil aliud quæreret, quam quomodo in dies magis ac magis ſemetipſe novis ſceleribus ſuperaret.

Sed hoc omiſſo de Solomonis filio Roboamo jam dicendum. Is duarum tribuum regno pôtitus, urbes munitas & magnas condidit, quaC rum nomina hæc: Bethleem, Ethame, Thecos, Bethſur, Socho, Odolam, Ipa, Mareſa, Zipha, Adoræm, Lachis, Azeca, Saræm, Elom, Hebron, omnes in tribu Judæ ſitæ. Alias deinde æquè magnas in Benjamitica ſorte munivit, ſinguliſque ſua præſidia & præfectos impoſuit, frumento, vino, oleo cæterisque commeatibus abundè inſtructis. Scutorum etiam & lancearum D tantum numerum fabricari curavit, quantus multis millibus ſufficeret. Ad hunc Hieroſolymis degentem è tota Iſraelitarum ditione confluxerunt ſacerdotes & Levitæ, quotquot è reliqua plebe erant boni ac juſti patrias ſuas relinquebant, ut Hieroſolymis Deum colere liceret, offenſi Hieroboami tyrannide, qui eos ad ſuarum vitularum adorationem vi adigere voE lebat. qvo factum eſt, ut Roboami regnum integro triennio talibus acceſſionibus creſceret. Qui cum ex priore matrimonio cognatæ cujusdam mulieris tres liberos ſuſcepiſſet, ſuperduxit poſtea cognatam aliam, Macham è Thamare Abeſalomi filia primogenitam, ex qua Abiæ pater factus eſt. & quamvis etiam ex aliis uxoribus liberos haberet, præ omnibus tamen amaF vit Macham. erant enim ei legitimæ uxores octodecim, concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filii, filiæ verò ſexaginta. Abiam vero Machæ filium ſucceſſorem ſibi deſignavit, ejusque fidei theſauros ſuos & munitiſſimas quaſque urbes credidit. Sed ut plerumque ſolent mortales fortuna blandiente corrumpi. Roboamo quoque idem accidit. Videns enim ſui regni tanta incrementa, ad injuſtas & impias aG ctiones deflexit, factus contemtor veræ religionis, ita ut etiam populum in imitationem ſui pertraheret: quandoquidem ea eſt rerum humanarum natura, ut cum principum ac magiſtratuum moribus etiam ſubditi depraventur, qvorum modeſtia ceu norma corrigi debebant, & pro virtutibus vitia eorum ſeqvantur: alioquin niſi eadem, quæ reges, faciant, improbare facta illorum videntur: ſicut ſub Roboamo contigit, populo leges ac pietatem egregie contemnente, ne juſtitiæ ſtudiis regem ſuum offenderet.

Κεφα-

Κεφάλαιον δ'.

Ως σουσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς, στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καθελὼν τὴν πόλιν τὸ πλεῖστον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετέπεμψεν.

Τιμωρὸν ἦ τῶν εἰς αὐτ ὕβρεων ὁ θεὸς ἐπέπεμπε τ τῶν αἰγυπτίων βασιλέα σούσακον. ὃν ἐ πλανηθεὶς ἡρόδοτος ταῖς πεδίοις αὐτὸ στρατηγὸν γεγονέναι. ἔτος γὰρ ὁ σούσακος πέμπτῳ ἔτει τ ῥοβοάμου βασιλείας, ἐπεστράτευε μ' πολλῶν αὐτῷ μυριάδων. ἄρματα μὲν γὰρ αὐτῷ χίλια καὶ διακόσια τ ἀριθμὸν ἐξηκολούθει. ἱππέων ἦ μυριάδες ἑξ. πεζῶν ἦ μυριάδες τετταράκοντα. τούτων τὰς πλείστας λιβύας ἐπῆγετο καὶ αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τῶν ἑβραίων, καταλαμβάνει τὰς ὀχυροτάτας τ ῥοβοάμου βασιλείας ἀμαχητί. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἔσχατον ἐπῆλθε τοῖς ἱεροσολύμοις. ἐγκεκλεισμένῳ ἦ ἔ ῥοβοάμῳ καὶ ἔ πλήθους ἐν αὐτοῖς διὰ τὴν σουσάκου στρατιάν, ἐ τ θεὸν ἱκετευόντων, δοῦναι νίκην καὶ σωτηρίαν, ἀλλ' οὐκ ἔπεισεν τ θεὸν ἀχθῆναι μετ' αὐτῶν. ὁ ἦ προφήτης σαμαΐας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἀπωλεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτούς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ καταλείποντες. ταῦτ' ἀκούσαντες, δοὺς ταῖς ψυχαῖς ἀνέπεσον. ἐ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ἐξομολογεῖσθαι πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοὺς ὁ θεὸς ἀπερόψει ἠμφιμένους τὴν εἰς αὐτὸν ἀσέβειαν, ἐ συγχέοντας τὰ νόμιμα. καταιδὼν δ' αὐτοὺς ὁ θεὸς ὕστερον διακειμένους, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἀνθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσθαι αὐτοὺς εἶπεν πρὸς τ προφήτην. παίσασθαι μὴν τοῦτο τοῖς αἰγυπτίοις ἔσχε μέλλησιν, ἵνα μάθωσι πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ἐστὶν ἀπονώτερον, ἢ θεῷ. ὁ δὲ λαλεῶν ὁ σούσακος ἁμαχητὶ τὴν πόλιν, δεξαμένου ῥοβοάμου διὰ τ φόβον, οὐκ ἐνέμεινε ταῖς ὑπομνήσεσιν ὑπηκοος. ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, ἐ τοὺς θησαυροὺς ἐξεκένωσε ἔ θεοῦ καὶ τοὺς βασιλικοὺς, χρυσοῦ ἐ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως καταλειπών. ἐπεὶ καὶ ἐ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς, ἐ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε σολομὼν ὁ βασιλεύς. οὐκ ἔσασε ἦ δὲ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε δαυίδης τῷ θεῷ, λαβὼν ὡς λέγεται σωφλαΐης βασιλέως. ἐ τοῦτο ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται ἦ ταύτης τ στρατείας ἐ ὁ ἁλικαρνασσεὺς ἡρόδοτος πλὴν μόνον τὸ ὄ βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, ἐ ὅτι ἄλλοις τισὶ πολλοῖς ἐπῆλθεν ἐθνεσι ἐ τὴν παλαιστίνην συνέβη ἐδουλώσατο, λαβὼν ἁμαχητὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐν αὐτῇ. φανερὸν δ', ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βάλλει δηλοῦν κεχρωσμένον ἀπὸ δ αἰγυπτίου. λέγεται γὰρ ὅτι στήλας κατέλειπεν ἐν τῇ τῶν ἁμαχητὶ ὑποδόντων αὐτοὺς αἰδοῖα γυναικῶν ἐγλύψας. ῥοβοάμος δ' αὖτις παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, ἁμαχητὶ τὴν πόλιν. φησὶ ἦ καὶ αἰθίοπας παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τ αἰδοίων περιτομήν. φοίνικες γὰρ ἐ σύριοι οἱ ἐν τῇ παλαιστίνῃ, ὁμολογοῦσι παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. δῆλον οὖν ἐστὶν ὅτι μηδένες ἄλλοι περιτέμνονται τῶν ἐν παλαιστίνῃ σύρων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστοι λεγέτωσαν, ὅτι ἂν αὐτοῖς δοκῇ. ἀναχωρήσαντος δὲ σουσάκου, ῥοβοάμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῶν χρυσέων θυρεῶν ἐ τῶν ἀσπίδων χαλκέα ποιήσας, τὸν αὐτ ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τῶν βασιλέων φύλαξιν. ἀντὶ δὲ τοῦ μ' στρατηγίας δηλονοῦς, καὶ τῆς ἐν τοῖς πεζάγμασι λαμπρότητος ἀφῆλθεν, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ ἐ δέει, πάντα τὸν χρόνον ἐχθρὸς ὢν ἱεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτά.

A

Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, divitias ejus urbis in Ægyptum transportavit.

HAnc contumeliam Deus per Susacum Ægyptiorum regem ultus est, cujus res gestas Herodotus per errorem Sesostri adscribit. hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus MCC. equitum LXM. peditum CCCCM. ejus miles maxime ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionem, munitissimas Roboami urbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus vero una cum suis à Susaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare Deum non potuit, ut victoriam annueret. Samæas quoque propheta eos terruit, dicens Deum minari deserturum se illos qui cultum ipsius priores deseruerant. quamobrem consternati, & videntes nullam salutis spem reliquam, omnes confiteri cœperunt, jure se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destitutos. Deus autem videns eos sic effectos, & peccata sua confitentes, per prophetam denunciavit, nolle se eos perdere, subditurum tamen Ægyptiis, ut experiantur, utrum commodius sit, Deo servire an homini. Susacus autem Roboamo propter metum dedentē urbem, conditiones non servavit: sed deprædatus templum, thesauros tum Deo sacros tum regios expilavit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidem relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Solomon rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas David dedicaverat, à Sophenæ rege acceptas: atq; ita cum opima Præda domū est reversus. Meminit autem hujus expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantum errans, & quod, pervasis multis aliis gentibus, etiam Palæstinam Syriam subjugarit, hominibus, non expectata vi, deditionem facientibus. Apparet autem satis, quod nostram gentem dicere velit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos, qui prius qvam Martem experirentur deditionem fecissent, in quibus pudenda muliebria insculpta fuerint. Roboamus aut is fuit rex noster, qui urbē, antequam oppugnaretur, dedidit. Idem ait Æthiopas qvoque ab Ægyptiis circumcisionem virilium didicisse. Phœnicas enim & Syros Palæstinos fateri, se hanc ab Ægyptiis accepisse. Constat autem, qvod nulli alii circumcidantur in Palæstina Syriæ præterqvam nos. Sed de his quisque suo arbitratu sentiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, eaque scutariis & excubitoribus suis assignavit: & sine ulla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tempora elabi passus est, cum Hieroboamo dissidium. Vixit annos LVII. ex quibus decem & septem in principatu exegit,

vir arrogans ac insipiens, ut qui propter spretum paternorum amicorum consilium tantam ditionem amisit. Sepultus est Hieroso-lymis in regiis conditoriis. In regnum paternum Abias successit octavum jam supra decimum agens annum, Hieroboamo apud decem tribus regnum obtinente.

XL. Et quoniam hujus regis exitum diximus, supereſt, ut quis Hieroboami finis fuerit, consequenter subnectamus. Is nullum neque modum neque finem impietatis faciens, singulis diebus aras in excelsis lucis extruebat, & sacrificos his è vulgo assignabat. Hanc suam contumeliam, dignamque tanta impietate pœnam, non multo post Deus in caput ipsius atque familiæ vertit. Cumque filius ejus Obimes illo tempore ægrotaret, jussit uxorem suam, mutato cultu, sumptoque privato habitu, ad Achiam prophetam proficisci. esse enim hunc virum in prædicendis futuris mirificum, à qvo ipse olim regnum sibi deberi cognovisset. mandavitque, ut qvasi peregrina de filio percontaretur, esset-ne præsentem morbum evasurus. Illa, habitu mutato, ita ut à marito jussa fuerat, in Siluntem, ubi tum Achias degebat, pervenit. Jamqve adventante ad illius ædes muliere, cæcutienti præsenio Deus apparuit, indicans & qvòd Hieroboami uxor ad eum veniret, & qvid ad interrogata respondendum sit. Et cùm jam pro foribus esset privatam hospitem simulans, exclamat: Ingredere Hieroboami conjux, qvid teipsam celas? Deum certè latere non potes, qui me de adventu tuo præmonuit, mandavitqve, qvid tecum loqvi debeam. Vade igitur ad maritum, & hæc Dei verbis ei renuncia. Qvoniam te magnum è parvo & nihili reddidi, & abscisso à Davidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fusiles deos quàm me colere maluisti: ideò delebo te & tuum genus, & cadavera vestra à canibus atqve alitibus devorabuntur, constituam enim regem super populum meum, qui neminem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers ultionis, sed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenses regiones dispergetur, quia regis impietatem est imitatus, & deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremoniis. Tu verò, mulier, ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nam te urbem ineunte, ille è vita exiturus est: sepelieturqve defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus existit. Hoc oraculo mulier territa se proripit, & toto itinere futuram filii mortem jam tum deplorans, plangensqve misera properat propter maritum eadem opera filio fatum accelerans, qvem non nisi mortuum visura erat: reversaqve domum illum qvidem ita, ut propheta prædixerat, exanimem reperit, regi verò cuncta ordine renuntiavit.

3. Reg. 14.

A βασιλεύσας δ' αὐτῶν, ἐπλακοσίδεκα. τὸν πρόπον ἀλαζὼν ἀνὴρ καὶ ἀνόητος, καὶ διὰ τὸ μὴ πεισθέσθαι τοῖς πατρώοις φίλοις, τὴν ἀρχὴν ἀπόλεσας. ἐτάφη δ' ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταῖς θήκαις τῶν βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς Ἀβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος Ἱεροβοάμου τῶν δέκα φυλῶν βασιλεύοντος. καὶ τοῦτο μὲν, τοιοῦτον ἔσχε τέλος. τὸν δ' υἱὸν Ἱεροβοάμου ἀκόλουθα τούτων ἔχομεν πῶς κατέστρεψε τὸ ζῆν διελθεῖν. ἔτος δὲ ἐβδομον ἤδη λιπὼν ἐβασίλευεν ἐν Ἱερουσαλήμ· ἐπὶ τούτου δὲ ἐμελλεν ὁ θεὸς εἰς μακρὰν τὰ ἀσεβήματα καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν δίκην εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τῆς γενεᾶς τρέψειν τὸ θεῖον. καμνόντος δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὸ παιδὸς ἐνὸς Ἀβίμελον καλουμένου, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ πεποιηκέναι, τὴν στολὴν ἀποθεμένην, καὶ σχῆμα λαβέσθαι ἰδιωτικὸν, παραθλίου πρὸς ἀχίαν τὸν προφήτην. εἶναι γὰρ θαυμαστὸν ἄνδρα, καὶ τῶν μελλόντων προειπεῖν. καὶ γὰρ καὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον δεδηλωκέναι. προσαγομένην δ' ἐκέλευσε τὸ παιδὸς ἀναπεῖσαι ὡς ξένην, ἀλλαφεύξεται τὴν νόσον. ἡ δ' μεταχηματισαμένη, καθὼς αὐτῇ προσετάξε ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς σιλὼ πόλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ ἀχίας. καὶ μελλούσης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τοὺς ὄψεις ἠμαυρωμένους διὰ τὸ γῆρας, ἐπιφανεὶς ὁ θεὸς, ἀμφότερα αὐτῷ μηνύει, τήν τε Ἱεροβοάμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ αὐτὴν πάρεσιν ἀποκρίνασθαι. παρελθούσης δὲ τῆς γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδα καὶ ξένης, ἀνεβόησεν, εἴσελθε ὦ γύναι Ἱεροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτήν; τὸν γὰρ θεὸν οὐ λανθάνεις, ὃς ἀφιξομένην σε μοι φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προσέταξε τίνας ποιήσομαι τοὺς λόγους. ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἔφρασεν αὐτῷ ταῦτα λέγων. ἐπὶ σὲ μέγαν ἐκ μικροῦ καὶ μηδενὸς ὄντα ἐποίησα, καὶ ἀποκόψας τὴν βασιλείαν ἀπὸ δαβίδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα. σὺ δ' τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν καταλιπὼν, χωνευοὺς θεοὺς κατασκευάσας ἐκείνους ἐτίμας. οὕτως σε πάλιν καθαιρήσω, καὶ πᾶν ἐξολοθρεύσω σου τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιήσω γενέσθαι βασιλεὺς γὰρ ἐξεγείρεται τοῦ ἐμοῦ λαοῦ παντὸς, ὃς οὐδένα ἀπολείψει τοῦ Ἱεροβοάμου γένους. μεθέξει δὲ τῆς τιμωρίας καὶ τὸ πλῆθος ἐκπεσὸν τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπαρὲν εἰς τὰς πέραν Εὐφράτου τόπους, ὅτι τοῖς τοῦ βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολούθησε, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους προσκυνεῖ θεούς, τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλιπόν. σὺ δ' ὦ γύναι, ταῦτα προαγγέλλουσα ἀπεῦδε πρὸς τὸν ἄνδρα. τὸν δ' υἱὸν καταλήψῃ τεθνηκότα. σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, ἀπολεῖται τὸ ζῆν αὐτόν. ταφήσεται δ', κλαυσθεὶς ὑπὸ πάντων λαῶν, κοινῶς τιμηθεὶς πένθει. καὶ γὰρ μόνος τῶν ἐκ τοῦ Ἱεροβοάμου γένους ἀγαθὸς ἔτυχε θεῷ. ταῦτα μὲν προφητεύσαντος, ἐκπλησσομένη ἡ γυνὴ ταραχθεῖσα, καὶ τὸ τοῦ παιδὸς θανάτῳ βιαίως θρηνοῦσα διὰ τὴν ὁδὸν, καὶ τὴν μέλλουσαν τοῦ τέκνου κοπτομένη τελευτὴν, ἀθλία τὸ πάθος ἐπέτεινε κακῶς ἀμηχάνοις, καὶ ἀτυχεῖ χρωμένη διὰ τὴν ἴσην ἔμελλε δὴ αὐτὸν ἐπείγεσθαι θᾶττον ὄψεσθαι νεκρὸν, ἀναγκαία δι' ἄνδρα, καὶ θάψαι θέμενη, τὸν μὲν ἐκπεπνευκότα καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης εὗρε, τῷ δὲ βασιλεῖ, πάντα ἀπήγγειλε.

Κεφά-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ε'.

πρατία ἱεροβοάμου ἐπὶ τὸν υἱὸν ῥοβοάμου, & ἥττα- καὶ ἐπ βασίνης, τὴν ἱεροβοάμου ἡμερῶν διαφθείρας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν.

[Ε]ροβοάμος ὁ ὑδὲν τούτων φροντίσας, πολλὴν ἐρθμήσας σρατιὰν, ἐπὶ τὸν ῥοβοάμου παῖδα τῶν δύο φυλῶν τ βασιλείαν & παῖδος διαδεξάμενον ἀβίαν ἐξσράτευσε πολεμήσων. καταφρονῶν γὰ αὐτὸν διὰ τ ἡλικίαν. ἐπὶ ἀκούσας τ ἔφοδον τ ἱεροβοάμου, πρὸς αὐτὸν ἐκαταπλάγη, ἀλλὰ θυμούμενος δ' ἐπάνω & τ νεότητος τὴν φρόνημα καὶ τ ἐλπίδος & πολεμίας σρατιὰν ἐπιλεξας ἐκ τῶν δύο φυλῶν, ἀπήντησε τῷ ἱεροβοάμῳ εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος σαμαρῶν. καὶ σρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτ πρὸς τὴν μάχην ἡτοιμάζετο. ἦν δ' ἡ δύναμις αὐτ, μυριάδες πολλαὶ πολλάκοντα. ἡ δὲ ἱεροβοάμου σρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ σρατεύματα πρὸς τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους ἀντιπαρετάσσετο καὶ συμβαλεῖν ἔμελλε, ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ τινος τόπου ἀβίας καὶ τῆς χάρακος κατιδὼν, τὸ πλῆθος καὶ τὸν ἱεροβοάμου ἀκοῦσαι πρῶτον αὐτὸς μὲν ἡσυχίας ἠξίωσε. γυμνωθεὶς δὲ σωφρὸς, ἤρξατο λέγειν, ὅτι μὲν τ ἡγεμονίαν ὁ γὸς δαβὶδ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κατένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, ἴσμεν ὑμεῖς ἀγνοεῖτε, θαυμάζω δ πῶς ἀποστάντες τὸ μὲν πατρὸς, τοῦδε τοῦλω ἱεροβοάμου πρεσβύτου δὲ τοῦ θεοῦ βασιλεύειν κεκριμένος πολεμίσοντας, καὶ τοῦ ἀρχαίου ἀφαιρησόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν. τὴν μὲν γὰ πλείω μέρος νῦν ἱεροβοάμος ἀδίκως ἔχει. ἀλλ' ὅσον οἶμαι ταύτης αὐτὸν ἀπολαύσειν ἐπιπλείονα χρόνον, ἀλλὰ δοὺς καὶ & παρελήλυθότος δίκην τοῦ γὸς, παύσει δ' τ ὠμότητος, καὶ τῶν ὕβρεων ἃς οὐ διαλέλοιπεν εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, καὶ ταῦτα πιθῶν ὑμᾶς ἀναπτεικὼς. οἳ μηδὲν ἀδικηθέντες ὑπὸ & μὲ πατρὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδονὴν σκληρότερον ὁμίλησεν, ἀνθρώπων πονηρῶν συμβουλίαι πεισθεὶς, ἐγκαταλείπετε μὲν τοῦ δοκοῦντος ὑπ' ὀργῆς σκῆπτρον, τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτὸς ὑπὸ & θεοῦ & τῶν σκήπτρων νόμων ἀπεσπάσατε. καὶ τὴν συνεγνωκέναι καλῶς ἔσχεν ὑμᾶς, ἃ λέγων μόνον δυσκόλων, ἀνδρὶ νέῳ καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ καὶ πρός τι δυσχερὲς ἡ νεότης αὐτ, & ἡ ἀμαθία τῶν πεπραγμένων ἐζήμιον ἔργον, διά τε σολομῶντα τὸν πατέρα, καὶ τὰς εὐεργεσίας ἐκείνου. παρεκτὸς γὰ εἶναι δεῖ τ τῶν σκήπτρων ἁμαρτίας, πρὸς τῶν πατέρων ὑπολήψεις. ὑμεῖς δ' οὐδὲν τούτων ἐλογίσασθε, οὔτε τότ' ὄντες νέοι. ἀλλ' ἤκετε σρατὸν ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. τίνι & πεπιστευκὼς τοσοῦτος εἶ τὴς ἴσχυος; ἢ ταῖς χρυσαῖς δαμάλεσι, & τοῖς ἐπὶ τῶν ὀρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τ ἀσεβείας ἐσὶν ὑμῶν, ἀλλ' οὐ γὰ τῆς θρησκείας; ἢ τὸ πλῆθος ὑμᾶς & ἐλπίδας ἀπεργάζεται, τὴν ἡ μετέρων σρατιὰν ὑπερβάλλον; ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἰσχὺς μεμαθὼν σρατὸς μὴ ἀδικημάτων πολεμουμένος. ἐν γὰ μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ ἐν τῷ θείῳ θαρσεῖν τὴν βεβαιοτάτην ἐλπίδα & κρατεῖν τῶν ἐναντίων ἀποκεῖσθαι μεμάθηκεν. ἥτις ἐσὶ παρ' ἡμῖν τετηρημένη ἀπ' ἀρχῆς τὰ νόμιμα, & τ ἴδιον θεὸν σεβομένοις. οὐ & χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτ, οὐδ' ἡνίκα πονηροῦ βασιλέως ἐπὶ τῇ τῶν ἐχλῶν ἀπάτῃ κατεσκεύασεν, ἀλλ' ὃς ἔργον ἐσὶν αὐτὸς καὶ ἀρχὴ & τέλος τ ἁπάντων. συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἐπὶ & νῦν μετανοῆσαι, & λαβόντας ὁμόνοιαν, παύσασθαι & πολεμεῖν. & τὰ πάτρια & τὸ θεοσεβὲς ὑμᾶς ἐπὶ τοσοῦτο μέγεθος εὐδαιμονίας γνωρίσαι

CAP. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quod Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupaverit.

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis, contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum regem, qui tum patri succesſerat, duxit exercitum, propter ætatem ejus non satis administrandis rebus maturam, sperans se facilem victoriam reportaturum. Ille verò, audito adventu Hieroboami, haudquaquam est perterritus, sed supra ætatem, & supra qvam hostis speraverat, impigre collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco, qvi appellatur mons Samaron, & prope illum castra metatus ad prælium se & suos parabat. Habebat autem in castris quadringenta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numerosiores fuere. Ut vero pugnandi studio acies instructæ ex adverso constitere, Abias, occupato editiore quodam loco, manu mota silentium ab hoste petiit. Quo impetrato, sic orsus est dicere: Qvod Davidi atq; ejus posteris regnum in multas ætates duraturum divinitus sit concessum, ne ipsi quidem ignoratis: qvo magis miror, cur deserto meo patre, Hieroboamo ejus servo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos stetis justo Dei suffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte repulsuri. majorem enim ejus partem Hieroboamus jam nunc injusta vi occupat. Sed non diu fruetur sua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum scelerum, qui finem imponet ejus nefariis facinoribus, quandoquidem ipse non vult imponere, atq; etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non desinit. Hoc enim autore, nulla injuria provocati à meo patre, tantum quia malis consiliis seductus, parum comiter vos allocutus est, irati deseruistis non tam illum quam Deum optimum maximum, legesque ejus omnium, quæ unquam fuere, sanctissimas. Atqui æqvum erat veniam dedisse non solum verbi durioris homini juveni & concionandi non admodum perito, sed etiam si re aliqvid per ætatem peccasset, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim est parentum meritis posterorum errata condonari. Vos vero nullam eorum rationem habuistis, ac ne nunc quidem habetis, sed tam numeroso exercitu contra nos venitis, qua quæso re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celsioribus, quæ non religionis sed impietatis vestræ argumenta sunt? An forte multitudo, qua potiores estis, spem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quantumlibet innumerus exercitus, pro injustitia contra jus arma ferentis. In sola enim pietate ac justitia spes victoriæ sita est, quæ profectò penes nos est, qui constanter in servandis legibus & veri numinis cultu perseveramus: quem non manus artificis è materia fragili sculpserunt, neq; sceleſtus rex commentus est ad imponendum vulgo ignobili: sed qui conditor est omnium, & principium hujus universitatis simul & finis. Qvamobrem nunc qvoqve suadeo, ut resipiscatis, & secuti meliora consilia denatis contra instituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem perveniſtis.

Dum in hanc ſententiam Abias verba facit ad Iſraeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè miſſa à tergo Abianorum conſpicitur: qui circumventos ſe videntes non mediocriter ſunt territi. Ibi Abias bono animo ſuos eſſe jubet, omnemque fiduciam in Deo ponere, illum certè nullis hominum inſidiis circumveniri. Ad hanc regis vocem redditus eſt militi animus: & invocata ope numinis, ad ſacerdotum claſſica, ingenti clamore ſublato alacritatis indice, in hoſtem irruunt. Nec defuit cœleſte auxilium, quod hoſtium vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus. Tantam enim ſtragem ediderunt, qvanta in nullis vel Græcorum vel Barbarorum invenitur commentariis. Cæſis enim quingentis millibus, memorabilem apud omnes poſteros victoriam retulerunt: & urbes eorum munitiſſimas vi captas diripuerunt, Bethlen cum ſua ditione, itemque Iſanam & huic conjunctam ditionem. Poſt eam cladem Hieroboami vires omnino fractæ fuere, quandiu Abia fuit ſuperſtes. Defunctus enim eſt non multo poſt victoriam, exacto tertio principatus ſui anno: ſepultusque eſt Hieroſolymis in majorum ſuorum conditoriis, relictis filiis viginti duobus, filiabus ſexdecim. is liberorum numerus è mulieribus xiv. ei ſuſceptus eſt. In regnum ſucceſſit filius Aſanus, matre Machæa genitus, quo regnante, Iſraelitarum regio decenni pace potita eſt. Atque hæc ſunt, quæ de rebus Abiæ ſunt prodita. Mortuus eſt deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum, cum regnaſſet annis viginti duobus, ſecundo jam anno regni Aſanici exacto. Ejus loco imperavit filius Nadabus paternæ malitiæ ac impietatis æmulus, eoque in principatu biennium exegit. Quo tempore, ducto exercitu ad Gabatho Palæſtinorum urbem, putabat ſe eam obſidione poſſe capere. Interim quidam è domeſticis ejus amicis Baſanes Macheli filius inſidiis interceptum occidit, & arrepto regno, totam ejus ſtirpem excidit, evenitque juxta prophetæ vaticinium, ut qui ex Hieroboami cognatis in urbe trucidabantur, a canibus laniati abſumerentur: qui vero in agris, ab alitibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & ſcelerum pœnas exolvit.

CAP. VI.

Æthiopum irruptio in Hieroſolymitanum agrum ſub Aſano, & exercitus eorum interitu.

XII. ASanus autem Hieroſolymorum rex vir erat moribus honeſtiſſimis prædituſ, & cœleſtis numinis obſervantiſſimus, quique nihil vel cogitaret vel faceret, niſi pietati ac naturæ legibus conſonum. is correxit, quicquid erat in ſuo regno vitioſum, ſublatis omnibus exoticis immunditiis, habuitque in exercitu lectiſſimorum virorum ſcutatorum ac haſtatorum ex tribu Judæ trecenta millia: ex tribu item Benjamitica ſcutatorum & ſagittariorum ducenta quinguaginta millia. Ejus regni anno decimo Zaræus Æthiopum rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum non-

A παῦτα μὲν ἀβίας διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἐπὶ δ' αὐτὸν λέγοντος, λάθρα τινὰς τῶν στρατιωτῶν ὁ ἱεροβοάμος ἐπέμψε περικυκλωσομένους τὸν ἀβίαν ἐκ τινων ἀφανῶν τῆ στρατιᾶ τοῦ μέρους. μέσου δ' αὐτὸ περιληφθέντος τῶν πολεμίων, ἡ μὲν στρατιὰ κατιδοῦσα, ἐτράπη φυγῆς ἀνέπεσεν. ὁ δ' ἀβίας παρεθάρρυνε καὶ τὰς ἐλπίδας ἐχὴν ἐν τῷ θεῷ παρεκάλει. τοῦτον γὰρ ἐκ κυκλῶσθαι πρὸς τῶν πολεμίων. οἱ δὲ ὁμῶ πάντες ἐπικαλεσάμενοι τὸν παρὰ τοῦ θεοῦ συμμαχίαν, τῶν ἱερέων τῆ σάλπιγξι σημαινόντων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ἐτ μὲν, ἔθραυσε τὰ φρονήματα, ἐτ τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ἐξέλυσεν ὁ θεός. τῆ γὰρ ἀβία στρατιὰν, ὑποτρέσαν ἐποίησεν. ὥστε γὰρ ἐδεπτὲ μνημονεύθη φόνος ἐν πολέμῳ γενόμενος, ἐφ' ἑλλήνων ἢ τε βαρβάρων, τοσοῦτος ἐπικτείναντος τὸ ἱεροβοάμου δυνάμεως, θαυμασὴν ἐ λαβόντων νίκην ὧδε δὲ θεὸν λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τῶν ἐχθρῶν κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἑλόντες καθαιρέτ, τήν τε Βηθήλου, καὶ τὴν παρχίαν αὐτῆς, καὶ τὴν ἰσανὰν καὶ τὴν παρχίαν αὐτ. ἐ ἱεροβοάμος μὲν, οὐδὲ ἐπὶ μετ' αὐτὸν ἔτη ἔσχυσεν ἐφ' ὅσον ἀβίας ἐβίου χρόνον. πολλὰ δ' ἔτ ὀλίγον τὴν νίκην χρόνον διαζήσας, ἔτη βασιλεύσας τρία. καὶ θαφθεὶς μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, ἐν τοῖς προγονικοῖς θήκαις, ἀπολέλοιπε δ' υἱοὺς μὲν δύο ἐ ἔθρεψε. θυγατέρας δ' ἑκκαίδεκα. πάντες δ' τέτοις ἐκ γυναικῶν δεκαπεσσάρων ἐτεκνώσατο. διεδέξατο δ' αὐτὸ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς ἀσαὰφ καὶ ἡ μήτηρ ἀ νεανίσκα, μαχαία τέκνομα. τέτου κατέντος, ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῆ ἱεροσολυμιτῶν εἰρήνης, ἔτη ἐτῶν δέκα. ἐ τὰ μὲν περὶ ἀβίαν τὸ ἱεροβοάμου ἀ σολομῶνος, ἔτως παρειλήφαμεν. ἐτελεύτησε δὲ καὶ ἱεροβοάμος ὁ τῶν δέκα φυλῶν βασιλεὺς, ἀρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι, διαδεχε δ' αὐτὸ ὁ παῖς ναδάβος, δεύτερον ἔτος ἤδη τὴ βασιλείας ἀσαὰφ διελήλυθότος. ἦρξε δὲ ὁ ἱεροβοάμου παῖς ἔτη δύο, τῷ πατρὶ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴ πονηρίαν ἐμφερὴς ὤν. ἐν δὲ τέτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατεύσας ἐπὶ γαβαθῶ πόλιν παλαιστίνων ἄναν πολιορκία λαβεῖν αὐτὴν προσήμεν. ἐπιβουλὴ θεὶς δὲ ἐκεῖ τῶν φίλων τινὲς βασάμου ὄνομα, μαχείτου δὲ παῖδος, ἀπεθνήσκει. ὃς μὲ τὸ τελευτᾶ αὐτὸ τὴν βασιλείαν παρελαβεν, ἅπαν τὸ ἱεροβοάμου γένος διέφθειρε. καὶ σωθὲν μὲ τὸ θεοῦ προφητείαν, τοὺς μὲν ἐν τῇ πόλει τῶν ἱεροβοάμου συγγενῶν ἀποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν σπαραχθῆναι ἐ διαπαντηθῆναι, τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὑπὸ ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν ἱεροβοάμου οἶκος, τῆς ἀσεβείας αὐτὸ ἐ τῶν ἀνομημάτων ὑπέσχεν ἀξίαν δίκην.

Κεφάλαιον ς'.

Αἰθιόπων ἐπιστρατεία τῆς ἱεροσολύμων βασιλεύοντος ἀσανᾶ, ἐ διαφθορὰ τῆς στρατιᾶς.

Ο τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ἀσανᾶς θεὸν, τὸν τρόπον ἀρίστος ἐ τοῖς τὸ θεῖον ἀφορῶν, ἐ μηδὲν μήτε πρᾶξαι μητ' ἐννοῆσαι, ὁ μὴ πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἔχε καὶ τὸν τῶ νομίμων φυσικὸν τὴν ἀναφορὰν. κατώρθωσε γὰρ τὴν αὐτῆ βασιλείαν ἐκκύψας ἐκ πονηρὸν ἕν ἐν αὐτῇ, καὶ καθαιρεύσας ἀπὸ παντὸς κηλίδος, ἐρᾶς δ' εἶχεν ἐπιλέκτων ἀνδρῶν ὡπλισμένων ἐυρεῶν καὶ σιρομάχων, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, μυριάδας τριάκοντα, ἐκ δὲ τῆς βενιαμίτιδ, ἀσπίδας φορέντων καὶ τοξότων, μυριάδας πέντε καὶ εἴκοσι. ἤδη δὲ αὐτῆ δέκα ἔτη βασιλεύοντ, στρατεύει μεγάλη δυνάμει ζαραῆ ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς αἰθιοπίας βασιλεύς, ἐπε-

ἐννενήκοντα μὺ πεζῶν μυριάσιν, ἱππέων ἢ δέκα, τε- A genta millia, equitum centum millia, adjunctis
ακοσίοις δ' ἅρμασι. καὶ μέχρι πόλεως μαρήσας, ἐστὶ δ' trecentis curribus. Huic progresso usque Mare-
αὕτη τ' ἰδία φυλῆς, ἐλάσαντες αὐτὸ μ' τῆς οἰκείας δυ- sam, quæ est urbs ditionis Judæ, occurrit Asanus:
ναμεως, ἀπήντησεν ἄσαν Ⓘ. Ⓒ ἀντιπαρατάξας αὐτῷ τ' &, instructa contra eum acie non procul ab urbe
στρατιὰν, ἐν πινὶ φάραγγι σαφθὰ λεγομένῃ, τῆς πόλεως in quadam valle, cui nomen Saphatha, ut vidit
σὺν ὅπλοις, ὡς εἶδε τὸ τ' αἰθιόπων πλῆθος, ἀναβοήσας, ingentem Æthiopum multitudinem, exclamavit,
νίκην ἤτει παρὰ τοῦ θεοῦ, Ⓒ τὰς πολλὰς κτείνειν μυριά- Deum invocans, oransque, ut victoriam sibi
δας τῶν πολεμίων. ἐδεῖτο δ' ἄλλως πινὶ θαρσήσας ἐλέγχῳ, contra tam multa hostium millia dignetur an-
ἢ τῇ παρ' αὐτοῦ βοηθείᾳ δυναμένῃ Ⓒ τὰς ὀλίγας ἀπερ- nuere. Venisse se ad dimicandum cum Zara
χόσθαι κρείττους τῶν πλειόνων, καὶ τοὺς ἀσθενεῖς τῶν B sola illius ope fretum, qui paucos plurium, & im-
ὑπερεχόντων, ἀπαντήσαι πρὸς μάχην τοῦ ζαρὰ φω- becilles fortium victores posset reddere. Hæc
τοῦτα λέγοντος ἀσάνᾳ, νίκην ἐπημείνεν ὁ θεός. Ⓒ συμ- precanti Deus victoriæ signum obtulit: quo vi-
βαλὼν μ' χαρᾶς τ' προδεδηλωμένου ὑπὸ θεοῦ so, rex alacris cum hoste confiixit, cæsisque plurimis, reliquos terga vertentes usque in agrum Gerarenum persequutus est. Versi deinde à cædibus ad rapinas, Gerara capiunt ac diripiunt. idem & in castris hostium factum est: unde multum auri egestum est, prædaque abacta camelorum, jumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria divinitus parta, ditati omnes revertuntur Hierosolyma: jamque non longe aberant, qvum illis propheta Azarias fit obviam, is, posteaquam agmen consistere jussit, orsus est dicere, hanc victoriam divino favore eis contigisse propter servatam justitiam ac pietatem, & quia semper Dei voluntati obtemperavissent. Qvod si ita, ut cœperant, pergerent, in posterum quoque victorias de hoste & vitam fortunatam ejusdem favore illis expectandam: sin vero à religione desciverint, omnia contraria illos manere: sequuturumque tale tempus, in quo neque propheta verax in populo reperiatur, neque sacerdos justitiæ cultor, Tuncque & urbes eorum subvertendas esse, & gentem per omnes terras dispergendam, erronumque more vitam actu-

ἀνέκραξε μὺ πρὸς θεὸν, αἰτῶν νίκην παρ' αὐτοῦ, Ⓒ τὰς
ὀλίγας ἀπερχόσθαι κρείττους τῶν πλειόνων, καὶ τοὺς
ἀσθενεῖς τῶν ὑπερεχόντων, ἀπαντῆσαι πρὸς μάχην τοῦ
ζαρὰ φωτοῦτα λέγοντος ἀσάνᾳ, νίκην ἐπημείνεν ὁ θεός.
Ⓒ συμβαλὼν μ' χαρᾶς τ' προδεδηλωμένου ὑπὸ θεοῦ
πολλὰς ἀπέκτεινε τ' αἰθιόπων. καὶ τραπέντας εἰς φυγὴν
ἐδίωξεν ἄχρι τῆς γεραρηνίδος χώρας. ἀφέμενοι δ' τῆς
ἀναιρέσεως, ἐπὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν πολεμίων, ἦλθον γὰρ
γεραρῶν, ἐχώρησαν, καὶ τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν, ὡς πολὺ
μὺ ἐκφορήσαι χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν, καμήλους
καὶ ὑποζύγια, καὶ βοσκημάτων ἀγέλας. ἀσανος μὺ
ὢν καὶ ἡσυχαστὴς τοιαύτην φυγὴν δ' θεοῦ νίκην λα-
βόντες καὶ ὠφέλειαν, ἀνέστρεφον εἰς ἱεροσόλυμα. ὡς δ' ἐγ-
γὺς ἦσαν ἤδη αὐτοῖς ἀπαλλαττησε καὶ τὴν ὁδὸν προφήτης ἀ-
ζαρίας ὄνομα. ἔστος ὑπαντᾶν κελεύσας τῆς ὁδοιπορίας,
ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ταύτης εἶεν τ' νίκης πα-
ρὰ τοῦ θεοῦ τετυχότες, ὅτι δικαίους Ⓒ ὁσίους αὐτοὺς πα-
ρεῖχον, Ⓒ πάντα καὶ βάλησαν τὰ θεοῦ πεποιηκότας. ὑπο-
μνῆσαι μὺ οὖν ἔφασκεν, ἀεὶ κρατεῖν τ' ἐχθρῶν, καὶ τὸ
ζῆν μ' δύσμενείας παρέξειν τὸν θεόν. ὑπολειπουσι
δ' τὴν θρησκείαν, ἅπαντα τούτων ἐναντία συμβήσεσθαι,
καὶ γνήσεσθαι χρόνον ἐκεῖνον, ἐν ᾧ μηδεὶς ἀληθὴς ἱερεὺς
ὑπὲρ προφήτης ἐν τῷ ὑμετέρῳ ὄχλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ
δίκαια χρηματίζων. ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις ἀνάστατοι γενή-
σονται, καὶ τὸ ἔθνος καὶ πάσης ἀναιρήσεται γῆς, ἔπειτα
βίον καὶ ἀλήτειαν βιωσόμενον. καιρὸν δ' αὐτοῖς ἔχειν
σωφρονεῖν ἀγαθοῖς γενέσθαι, καὶ μὴ φθονῆσαι τῆς
δύμενείας αὐτοῖς τοῦ θεοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ
ὁ λαὸς, ἐχάρησαν, καὶ πολλὴν προθυμίαν ἐποιοῦντο, κοι-
νῇ πάντες καὶ κατ' ἰδίαν τοῦ θεοῦ. διέπεμψε δ' ὁ βασι-
λεὺς καὶ τὰς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν νομίμων ἐπιμεληθησόμενος
καὶ ταῦτα μὺ ἀσανᾳ τοῦ βασιλέως τῶν δύο φυλῶν ἐν
τούτοις ὑπῆρχεν. ἐπύθετο δ' ὅτι τὸν τοῦ πλήθους τῶν ἰσ-
ραηλιτῶν βασιλέα βασανίζει, τὸν ἀποκτείναντα τὸν ἱε-
ροβοάμου υἱὸν ναβάδου, καὶ κατασχόντα τὴν ἀρχήν.
ἔστω δὲ ἐν ἁρόσῃ πόλει ἀλατρίων, Ⓒ τούτῳ οἰκητή-
ριον πεποιημένος, εἴκοσι μὺ ἐβασίλευσεν ἔτη Ⓒ τέσ-
σαρα. πονηρὸς δ' καὶ ἀσεβὴς ὡσὲ ἱεροβοάμου καὶ τὸν υἱὸν
αὐτοῦ ἡνόμηκεν, πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος κακὰ διέθηκε, καὶ
τὸν θεὸν ἐξύβρικεν. ὃς αὐτὸς πέμψας γνώμην τὸν προ-
φήτην προῦπε διαφθείρειν αὐτοῦ πᾶν ἔθνος, καὶ τοῖς αὐ-
τοῖς οἷς καὶ τὸν ἱεροβοάμου κακοῖς προσέβαλεν οἶκον ἐξε-
λάσειν. ὅτι βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ ἠνόμηται, ἀκηκόεσαν
τὴν ἀεργησίαν τοῦ δικαίως προσλιῶσαι δ' πλῆθος καὶ
εὐσεβείας. ἅπερ αὐτοῖς πᾶσιν τοῖς οὐσι τοιούτοις ἀγα-
θὰ, ἔπεσται τοῦ θεοῦ φίλα. τὸν δ' κάκιστον ἱεροβοάμου ἐμ-
μήσεται, καὶ τῆς ψυχῆς ἀπολομένης τῆς ἐκείνου τὴν πο-
νηρίαν ἀνεδέξατο. εἰς πᾶσαν οὖν ἥξειν εἰκότως τ' ὁμοίως
συμφορᾶς αὐτὸ ἔλεγεν, ὁμοίων αὐτοῦ ἠνόμηται. βα-
σανης δ' προσακηκοὼς τὰ μέλλοντα αὐτοῦ συμβήσεσθαι
κακὰ μεθ' ὅλης τ' ψυχῆς ἐπὶ τοῖς τετολμημένοις, ἐ
πρὸς τὸ λοιπὸν ἡσύχασεν, ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας
ἀποθάνῃ, καὶ πρὸ τ' παρωχημένων ἐκ δ' τοῦ γὰρ με-

ated pro scelere sibi ac suo generi calamitates, non hoc curavit, ut correctior in

posterum & anteactorum pœnitens, placato numine, vitaret exitium, sed velut proposito præmio, si strenuè pergeret, ac si per prophetam ampla spes proposita, non calamitas denuntiata esset, seipso factus nequior, indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est urbem non ignobilem Ramathonem, distantẽ quadraginta stadiis à Hierosolymis. quam captam muniebat, ut eam sedem belli faceret, unde sui milites excursionibus regnum Asani vastarent. Veritus autem ejus conatum Asanus, & cogitans, quam multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad Regem Damascenorum legatos cum pecuniis, ambiens ejus societatem, & admonens, quod paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatem cum eo iniit, relicta Basanis amicitia: moxque suos duces jubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & urbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt, alias diripuerunt, videlicet Achionem, Danam, & Abelmanen. His auditis, Israelitarum rex, omissa munitione Ramathonis, ad suas res tuendas reversus est. Asanus autem è convecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, qvorum alteri nomen Gaba, alteri Maspha. Nec postea Basanes bellum instaurare valuit, fatali morte præventus: sepultusque est in Arsane oppido, In regnum successit illius filius Elanus. Hic post alterum regni annum periit per insidias cæsus à Zamare sui equitatus dimidiæ partis magistro. Epulantem enim apud Osam suum procuratorem, immissa equitum turma, facile oppressit, per absentiam tam præfectorum quam militum, qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum urbis occupati fuere.

A τανοήσας συγγνώμης ὧν ἁμ' ἐδεῖτο τύχοι· ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων ἐπ' ἂν τοῖς τι μισθάσωσιν, ἐπὶ πλεῖστον τοῖς ἔτι ἐνεργοῦντες, οὕτω καὶ βασάνης προειρηκότος αὐτῷ διὰ προφήτου τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μείζοσι κακοῖς, ἐλεύθερον ἦμυς καὶ οἰκίας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγίνετο. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς τοῖς αὐτοῖς πόνοις προσεπόθ. καὶ τελεώτερον, τὴν σφετέραν βασιλέων πόλιν ἐπῆλθε πόλει τινὶ τῶν ἐκ Φανῶν βαμαθῶνι τοὔνομα, φιλίαν ἀπεχούσῃ ἱεροσολύμων πεντήκοντα. καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, ὡχύρα προδιεγνωκὼς καταλείπων ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὡρμημένοι τὴν ἀσσυρίαν βασιλείαν κακώσωσι. φοβηθεὶς ὁ ἄσανος τὸ ἐπιχείρημα τὸν πολεμίᾳ, καὶ λογισάμενος ὡς πολλὰ Δαβηνὸν κακὰ τὸν ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένην πέμψαν ὁ καταλειφθεὶς ἐν βαμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τὸν δαμασκηνῶν βασιλέα πείσθεις καὶ ξένιον καὶ ἄργυρον, συμμαχίαν, καὶ συμμιμήσκων ὅτι καὶ πατρῷα φιλία πρὸς ἀλλήλους ἐστὶν αὐτοῖς. ὁ δὲ τῶν χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, Δαλούσιος τὸν πρὸς τὸν βασὰν φιλίαν καὶ πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένας πόλεις τοὺς ἡγεμόνας τῆς ἰδίας δυνάμεως ἐκέλευε κακοῦν αὐτὰς. οἱ δὲ, τὰς μὲν ἐνεπίμπρασαν. τὰς δὲ διαρπάσαι προθέντες, τήν τε ἰωάννου λεγομένην, καὶ δανα, καὶ ἀβελλάνην. ταῦτα ἀκούσας ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ἃ μὲν οἰκοδομεῖν καὶ ὁ χυροῦν τὴν ῥαμαθῶνα ἐπέστη. μὴ δὲ ἀπουδὴς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακουμένοις ἀνέστρεψεν. ἄσανος δὲ, ὡς τῆς παρασκευασμένης ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πολὺς ἀνήλωτο ἐν αὐτῷ τόπῳ δύο καρτερὰς, ἥ μὲν γαβὰ καλεῖται, ἡ δὲ, μασφά. καὶ μὴ ταῦτα μὲν κωμὴν οὐκ ἔχειν ὁ βασὰνης τῆς ἄνω τὸν ἄσανον στρατιᾶς, ἐφ' ἁπάσῃ δὲ ὑπὸ ἑκόντων. ἐξαίφνης μὲν ἐν ἀραυνῇ πόλει. παραλαμβάνει δ' αὐτὸ τὸν ἀρχικὸν παῖς ἤλανος ἔτος ἄρχοις ἐπ' ἔτη δύο, τελευτᾷ, φονεύσαντος αὐτὸν ἐξ ἐπιβουλῆς ζαμαρίου ὑπασπάρχου τῆς ἡμισείας τάξεως. κατανυχθὲν γὰρ αὐτὸν παρὰ τοῦ οἰκονόμου αὐτοῦ ὡσεὶ τέκνωμα, πίσας ἐπιδραμὼν τῶν ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τινὰς, ἀπέκτεινε δὴ αὐτὸ μεμονωμένον τῶν περὶ αὐτὸν ὀπλιτῶν καὶ ἡγεμόνων. οὕτω γὰρ ἅπαντες περὶ τὸ πλουσιώτατον τῶν γαβαθῶν ἐγένοντο τῶν παλαιστινῶν.

B

C

D

CAP. VII.

Basana stirpe sublata, apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius, regnum obtinent.

DEinde ex magistro equitum factus rex, totam Basanæ stirpem juxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo ejus familia radicitus interiit propter impietatem, quo Hieroboami progeniem internecione absumptam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito regis casu, & qvod Zamares occisi à se regnum invasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, eaque expugnata vi potitur. Zamares videns urbem sine præsidio, in intimam regiam se recepit, subjectoque igne simul cum ea se qvoque concremavit, regni sui die septimo. Quo facto, confestim populus in diversa studia scissus est, aliis Thamanũ, aliis Amarinum regnare volentibus. Cujus factio qvum tandem vicisset, occiso Thamano, solus totius populi regnũ obtinet.

E

F

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς τῆς βασάνου γενεᾶς Δαφθαρείσης, βασιλεύουσι τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος.

G

ΦΟνεύσας δὲ τὸν ἤλανον ὁ ὑπασπάρχης ζαμάρης αὐτὸς βασιλεύει. καὶ πᾶσαν τὴν βασάνου γενεὰν καὶ τὴν σὺν αὐτῇ προφητείαν Δαφθείρει. τῷ δὲ αὐτῷ τρόπῳ σωθὲν τὸ οἶκον αὐτοῦ προέρριζον ἀπολέσθαι Δία τὰ ἀσεβήσαι, ὡς καὶ τὸ ἱεροβοάμου Δαμφθαρέντα γενεαφαμφ. ἡ δὲ πολιορκήσας τὸ γαβαώνιον στρατιὰ, πυθομένη τὸν περὶ τὴν βασιλέα, καὶ ὅτι ζαμάρης ὑποκτείνας αὐτὸν ἔχει τὸ βασιλείαν, καὶ αὐτὴ τὸ ἡγούμενον αὐτῆς ἀμαρίνον ἀπέδειξε βασιλέα. ἐς ὑπὸ τὰ γαβαώνης ἀναστρέφουσι τὸ στρατὸν, ἐς θαρσεῖν φθάνουσι τὸ βασίλειον. καὶ περιβαλόντη τὴν πόλιν, κατὰ κράτος αἱρεῖ. ζαμάρης δὲ τὴν πόλιν ἰδὼν ἠρημωμένην, συνέφυγε ἐς τὸ μυχαίτατον τῶν βασιλείων. καὶ ὑποπεσόντας αὐτῷ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. διέστη δ' εὐθὺς ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸς. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν θάμναν βασιλεύειν ἤθελον, οἱ δὲ τὸν ἀμαρῖνον. νικησάντος δ' οἱ τὸν ἄρχειν ἀξιοῦντες ἀποκτείνουσι τὸν θάμναν, καὶ

ἐπὶ τῆς βασιλείας ὁ ἀμαρῖνος τὰ ἓξ καὶ δέκα. τριακοστῷ
ἔτει τῆ ἀσάνα βασιλεύοντος, ἦρξεν ὁ ἀμαρῖνος ἔτη δώδε-
κα. τούτων τοὺς μὲν ἕξ, ἐν θαρσῆ πόλει, τοὺς δὲ λοιποὺς, ἐν
μαρεώνι, ἥτις ἀπὸ τῶν ἑλλήνων σαμάρεια καλουμένη. πρόσ-
ηρμοσε δὲ αὐτῆ αὐτὸς σαμάρεαν, ἀπὸ τοῦ ὄρους
ἀπὸ οὗ ἐκτίσθη αὐτῷ, ἐφ' ᾧ κατεσκεύασε τὴν πόλιν, σαμα-
ρὼν διέφερε δὲ οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων, ἢ
τῷ χείρων αὐτῶν εἶναι. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἀποστή-
σωσιν ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὸν λαὸν, ταῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμα-
σι. καὶ διὰ τοῦτο δὴ ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐλ-
θεῖν καὶ μηδένα τοῦ γένους ὑπολειπεῖν. ἐτελεύτησε γὰρ καὶ
οὗτος ἐν σαμαρείᾳ διαδεχεῖ δὲ αὐτὸν ὁ παῖς ἀχάβος.
μαθεῖν δέ ἐστιν ἐκ τούτων ὅσον τὸ θεῖον ἐπίστροφον ἔχει
τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. καὶ πῶς μὲν ἀγαπᾷ
τοὺς ἀγαθοὺς μισεῖ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ πανόλεθρους ἀ-
πόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ'
ἄλλῳ διὰ τὴν ἀθεμιτότητα καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ
χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διαφθαρέντες εὐρέθησαν καὶ τὸ
γένος αὐτῶν. ὁ δὲ τῶν ἱεροσολυμέων καὶ τῶν δύο φυλῶν βα-
σιλεὺς ἀσσανος, καὶ διὰ εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, εἰς
μακρὸν καὶ εὐδαίμονα γῆρας ἐλθὼν ἐβίω ἔτη πεντήκοντα καὶ
τεσσαράκοντα καὶ ἐν ἀρχῇ ἔτους ἐυμοίρως ἀπέθανε. πολ-
λοὺς γὰρ αὐτὸς, διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν ἰώσ-
φατος, ἐκ γυναικὸς ἀβίδας τεκνωθεὶς ἐγγυτάτω. τὸν
μιμητὴν δαβὶδ ἑαυτῷ παραπαίσας κατά τε ἀνδρείαν
καὶ εὐσέβειαν ἅπασιν ἐν τοῖς ἔργοις ἐπελάβετο. ἀλλὰ περὶ
μὲν τούτου τοῦ βασιλέως οὐ κατεπείγει νῦν λέγειν.
ὁ δὲ ἀχάβος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, κατοικεῖ μὲν ἐν
σαμαρείᾳ τὴν δὲ ἀρχὴν κατέχει, ἔως ἐτῶν εἴκοσι καὶ
δύο. μηδὲν κινήσας τῶν περὶ αὐτοῦ βασιλέων, εἰ μὴ, ὅ-
σῳ μᾶλλον τὸ χεῖρον, καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπεν-
οήσεν. ἁπάντων δὲ αὐτῶν τὰ κακουργήματα, καὶ τὴν
εἰς τὸ θεῖον ὕβριν ὑπερβέβληκεν, καὶ μάλιστα τὴν
ἱεροσόλυμα ζηλώσας πλάνην, καὶ γὰρ ἔτος δαμά-
λεως, τὰς ὑπὸ σκηνὴν κατασκευασθείσας προσεκυνήσε.
καὶ τούτοις ἄλλα πλάσματα ἐμηχανήσατο. ἐγημε γὰρ καὶ
γυναῖκα, θυγατέρα ἰθοβάλου τοῦ τυρίων καὶ σιδωνίων
βασιλέως, ᾗ ἰεζάβελ ὄνομα. ἀφ' ἧς τοὺς ἰδίους αὐτῆς
θεοὺς προσκυνεῖν ἐμαθεν. ἦν γὰρ τὸ γύναιον δραστήριόν τε
καὶ πολυπρόν. εἰς τοσαύτην δὲ ἀσέλγειαν καὶ μανίαν
πρόεισιν, ὡς τε καὶ ναοὺς τοῦ τυρίων θεοῦ, οὐ βὴλ προσα-
γορεύουσιν, οἰκοδομῆσαι, καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων κα-
τὰ φύτευσε. κατέστησε δὲ ἱερεῖς καὶ ψευδοπροφήτας τού-
των τοῦ θεοῦ. καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τοιούτους περὶ
αὐτὸν εἶχεν, ἀνοσίας καὶ πονηρίας πάντας ὑπερβεβηκὼς τοὺς
πρὸ αὐτοῦ προφήτης δέ τις τοῦ μεγίστου θεοῦ ἐκ πόλεως
ἰεσσώνης τῆ γαλααδίτιδος χώρας, παρελθὼν ἀχά-
βῳ, παρελθὼν αὐτῷ τὰ θεῖα ἔφασκε μήτε ὑσθῆναι αὐτὸν ἐν
ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι μήτε δρόσον, καταπέμψειν εἰς τὴν
χώραν, εἰ μὴ φανέντος αὐτοῦ. καὶ τούτοις ἐπομόσας, ἀνε-
χώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, ποιούμενος τὴν χει-
μαρρῶ τινὶ τὴν διαιτησιν, ἐξ οὗ καὶ τὸ ποτὸν εἶχε. τὴν
δὲ τροφὴν αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόρακες παρεφερον.
ἀναζητήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως διὰ ἀνομβρίαν, εἰς σαρε-
φθὰ πόλιν οὖσα ἀπωθεν τοῦ σιδῶνος καὶ τύρου, μεταξὺ
δὲ κειμένη, προμηνύεται τῷ θεῷ κελεύσαντος. εὑρησὼν
δὲ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν. ἥτις αὐτῷ παρέξει τροφάς. ὧν
δὲ οὐ πόρρω τῆς πύλης, ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλίζο-
μένην. τὸν δὲ θεὸν δηλώσαντος ταύτην εἶναι τὴν μέλλου-
σαν αὐτὸν διατρέφειν, προσελθὼν ἠσπάσατο. καὶ κομί-
σαι ὕδωρ προσεκέλευσεν ὅπως πίῃ. καὶ πορευομένης με-
ταπαλεσαμένου, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. τῆς δὲ
ὁμολογούσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου ὁράκα.

A Trigesimo anno regni Asani regnavit Amarinus annis duodecim, sex Tharsæ, reliqvos sex Mareone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocavit, à Samaro, de qvo montem emerat, in qvo urbs sita est. Hic nihil à prioribus regibus differebat, nisi qvod illis fuit sceleratior. Omnes enim hoc tantum agebant, ut populum quotidianis impietatibus a Deo abalienarent.
B Quapropter iratus Deus effecit, ut alius alium tolleret, & cum toto Suo genere extirparentur. Hic Samariæ diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hinc certe videre licet, quam curæ sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contra funditus eradicet. Israelitarum enim reges propter impietatem brevi tempore alius ab alio cum totis familiis sublati sunt.
C Asanus vero Hierosolymorum duarumque tribuum rex ob pietatem ac justitiam feliciter Dei favore vivens ad extremam pervenit senectam, & post unum & qvadraginta regni annos bona morte decessit. cui mox Josaphatus successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio proavitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Davidem sanctissimum regem retulit, quemadmodum paulo post dicetur.
D Cæterum Achabus Israelitarum rex habitavit Samariæ, ubi viginti duobus annis regnum tenuit, nihil de priorum regum institutis mutans, nisi si quid forte deterius commentus est. Omnium enim impietates repræsentavit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas ab eo consecratas adoravit, & alias super hanc impietates addidit. Uxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, cui nomen Jezabela: moxq; ab ea domesticos illius deos colere didicit. Erat hæc muliercula audax & temeraria, adeoque impotentis insaniæ, ut non verita sit templum Beli deo Tyriorum exædificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & falsos vates instituit. Quin & ipse rex hoc genus hominum
E frequens circa se habere delectabatur, dementia
F & malitia omnes ante se reges superans. Hunc 3. Reg. 17.
propheta quidam Dei maximi è Thesbone Galaditica urbe oriundus adiit, dicens eum prænunciare, qvod nec pluviam illis annis daturus sit, nec rorem, donec ipse vates non compareret. Additoque jurejurando, quo magis rem confirmaret, secessit ad tractum australem, ubi ad torrentem quendam degebat, unde
G potum haberet. Nam cibus ei quotidie per corvos afferebatur. qui postquam ob inopiam imbrium exaruit, jubente Deo, profectus est Sareptam, quod oppidum Tyrum inter & Sidonem situm est. Illic enim se mulierem viduam inventurum præmonitus fuerat, quæ alimenta suppeditaret. Jamq; non longè à porta aberat, qvum videt mulierem operariam ligna colligentem: & significante Deo, hanc fore ejus altricem, salutatam prius rogavit, ut aquam potabilem afferret, abeuntemque jam revocans, & panem portare jussit. Juravit illa nihil sibi domi esse præter u-

XIII.

nicum farinæ pugillum & olei paululum: venisque se eo, ut collectis lignis, sibi ac filio panem coqueret, quem ubi comedissent fame absumerentur, quandoquidem nihil superesset aliud. Tum propheta, Vade, inquit, bono animo lætiora sperans: & primum mihi paululum paratum affer. polliceor enim tibi nunqvam in vase illo farinam defore, nec oleum in fidelia, donec Deus det pluviam. Paruit mulier, & quæcunqve propheta petierat, fecit: deincepsque & sibi & filio & hospiti sat alimentorum habuit. neutrum enim horum defecit, quamdiu duravit siccitas. Meminit autem hujus inopiæ pluviarum etiam Menander in gestis Ithobali Tyriorum regis, sic scribens. Hoc regnante, etiam pluviarum defectus fuit ab Hyperberetæo mense usque ad insequentis anni Hyberberetæum continuus, qvi cum supplicationes indixisset, seqvuta est magna vis tonitruum. Hic Botrym in Phœnice condidit, & Auzaten in Africa. His verbis dubio procul siccitatem factã sub Achabo, cujus tempore Ithobalus apud Tyrum regnavit, Menander in suos commentarios retulit. Mulier autem illa prophetæ hospes, cum filius ejus, morbo prævalente, expirasset, ejulans & voces, qvas dolor exprimebat, emittens, querebatur de adventu hominis, qui peccata ejus detexisset, ideo mulctatam se filii morte dictitans. Ille consolabundus jubet eam, sibi tradere filium brevi recepturam vivum: acceptumq; mox in proprium cubiculum detulit: qvo deposito super suum lectulum, exclamavit ad Deum non bonam hospitii gratiam altrici relatam, extincto ipsius puero, rogabatque, ut remisso spiritu, vitam ei restitueret. Itaque Deo genitricem miserante & prophetæ gratificante, ne videretur infortunium secum in hospitium intulisse, præter omnem expectationem recepit puer spiritum. At illa gratias egit vati, dicens, nunc demum se agnoscere divinæ mentis interpretem. Paulo deinde post
3. Reg. 18. Dei jussu ad Achabum proficiscitur, indicaturus ei venturam pluviam. Erat tum fames per totam regionem, & magna rerum ad victum necessariarum penuria, ut non solum hominibus panis deesset, verum etiam equis cæteriscqve jumentis terra negaret pabulum: tanta erat ubiq; siccitas. Rex igitur, vocato dispensatore Obedia, cui jumentorum curam mandaverat, jussit ubique fontes & torrentes perquirere, si cubi inveniretur herba ad secandum jumentis pabulum. Cumque multum quæsitus propheta Elias nusquam compareret, jussit Obediam quoque se sequi. Partitis deinde itineribus, aliam rex, aliam dispensator viam ingreditur. Erat autem vir pius, & quo tempore Jezabel regina in prophetas sæviebat cædibus, centum ex eis in cavernis subterraneis abdiderat, pane & aqua sustentandos. Huic à rege digresso Elias occurrit, & ex percontatione agnitus à venerabundo salutatur. Mox propheta mandante, ut adventum suum regi nunciet: quo, inquit, meo merito me mittis ad eum, qui te ubique gentium ad necem perquirit?

καὶ ὀλίγον ἔλαιον, πορεύεσθαι δ' σωκελεχῆ αὐ τὰ ξύλα, ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ Ϲ τῷ τέκνῳ ἄρτον. μεῖ' ὀν, ἀποθνῄσκειν λιμῷ δαπανηθέντα, μηκέτι μηδενὸς ὄντος ἐλεγξῃ. ἀλλὰ θαρρεῖσαι ἔφην ἄφοβη, καὶ τὰ χρείσσω προσδοκῶσα, καὶ ποιήσασα πρῶτόν μοι βραχὺ κόμμιον. προλέγω γάρ σοι μηδέποτε ἀπολείψειν ἀλεύρου ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, μηδ' ἐλαίου τὸ κεράμιον, μέχρις οὗ ἂν ὕσῃ ὁ θεός. ταῦτ' εἰπόντος τῇ προφήτῃ, ὡς ἀγνωμονήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐπιλήσῃ τὰ εἰρημένα, ἡ αὐτὴ τε ἔσχε καὶ τῷ τέκνῳ ἐχορήγει τροφὴν καὶ τῷ προφήτῃ. ἐπέλιπε δ' οὐδὲν αὐτοὺς τούτων, ἄχρις οὗ ἡ αὐχμὸς ἐπαύσατο. μέμνηται δ' τῆς ἀνομβρίας ταύτης Ϲ Μένανδρος ἐν ταῖς ἱθωβάλου τοῦ τυρίων βασιλέως πράξεσι λέγων ἔτους. ἀβροχία τις ἐπ' αὐτοῦ ἐγένετο, ἀπὸ ὑπερβερεταίου μηνὸς, ἕως τοῦ ἑξομένου ἔτους συνεχὴς ἐφάνη. ἱκετείαν δ' αὐτοῦ ποιησαμένου, κεραυνοὶ ἰσχυροὶ βεβλήκεσαν, ἔτους πάλιν βότρυος ἐκτίσε τῶν ἐπὶ φοινίκης, καὶ αὐζάτεως ἐν λιβύῃ. ἡ ταῦτα μὲν δηλοῖ τῶν ἐπ' ἀχάβου γενομένων ἀνομβρίαν, ἧς δὲ τοῦτο καὶ ἰσβάλος ἐβασίλευσε τυρίων, ὁ μέναυδρος ἀναγέγραφεν. ἡ δ' γυνὴ περὶ ἧς πρὸ τούτων εἴπομεν, ἡ τὸν προφήτην δεξαμένη, τοῦ παιδὸς αὐτῆ καταπεσόντος εἰς νόσον, ὡς ἡ τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι Ϲ δόξαι νεκρὸν, ἀνακαλουμένη φωνὰς οἰκείας ἐμήνυσε τὸ πάθος ἀφιεῖσα, κατηπιάτο παρ' αὐτὴν παρεῖναι τὸν προφήτην, ὡς ἐλέγξαντα τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ παιδὸς τεθλιμμένης. ὁ δ' παρεκελεύετο θαρρεῖν ἡ προσδοκᾶν τάχιον αὐτὸ ζῶντα γὰρ αὐτὸν ἀποδώσειν. προσδοὺς οὖν αὐτῆς, βαίνει εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, καὶ καταθεὶς ἐπὶ τῆς κλίνης, ἀνεβόησε πρὸς τὸν θεὸν, ἀγαθὸν ἀμείψασθαι τὸν ξενοδεξαμένῃ ἡ θρέψασαν, τὴν αὐτῆς ἀφαιρεσάμενον ἐδοῦναι τι τῷ ψυχὴν εἰσπέμψαι πάλιν τῷ παιδὶ ἡ προσέχειν αὐτῷ τὸν βίον. τοῦ δὲ θεοῦ κατοικτειρήσαντος μὲν τὸν μητέρα, βουληθέντος δὲ καὶ τῷ προφήτῃ χαρίσασθαι, τὸ μὴ δόξαι πρὸς αὐτὴν ἐπὶ κακῷ παρεῖναι, προσδοκίαν ἀνεβίωσεν. ἡ δ' ἐχαρίσατο τῷ προφήτῃ, καὶ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ διαλέγεται. χρόνου δ' ὀλίγου διελθόντος, προσγίνεται πρὸς ἀχάβον τὸν βασιλέα ἡ βάλησιν τοῦ θεοῦ, σημαίνων αὐτῷ τὸ γησόμενον ὑετόν. λιμὸς δ' τότε κατεῖχε τὴν χώραν ἅπασαν, ἡ πολλὴ τῶν ἀναγκαίων ἀπορία, μὴ μόνον ἀνθρώπους ἄρτων ἀναίζειν, ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομὴν ἐστι χρήσιμα διὰ τὸ ἀνομβρίαν ἀποδιδόναι. τὸν οὖν ἐπιμελούμενον αὐτοῦ τῶν κτημάτων, προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε ζητεῖν πηγὰς τῶν ὑδάτων, ἡ τοὺς χειμάρρους, ἴν' ἔπου παρ' αὐτοῖς διρεθείη πόα, ταύτην εἰς τροφὴν ἀμισσάμενοι τοῖς κτήνεσιν ἔχωσι. ἡ ὠδέπεμψας ἡ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην ἡλίαν, ἐχ ὅρων συνεπέσθαι ἐκέλευσε καλέσων αὐτόν. δόξαν οὖν ἐξορμᾶν αὐτοῖς μεμισθωμένοι τὰς ὁδοὺς, ὅτε ὠδεδίας καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπέσειον ἕτερος ἑτέραν τῶν ὁδῶν. συνεβεβήκει ἡ καθ' ὃν ἰεζαβέλη ἡ βασίλισσα κατὰ τοὺς προφήτας ἀπέκτεινε, τοῦτον ἑκατὸν ἐν τοῖς ὑπογείοις αὐλαίοις κρύψας προφήτας, καὶ τρέφειν αὐτοὺς ἄρτον χορηγοῦσα μόνον ἡ ὕδωρ. μονωθεὶς δ' αὐ ἀπὸ τοῦ βασιλέως ὠδεδίας, συνίστησιν αὐτῷ ὁ προφήτης ἠλίας. καὶ πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τίς εἴη. καὶ μαθὼν, προσεκύνησεν αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα βαδίζειν ἐκέλευσε καὶ λέγειν, ὅτι παρεῖη πρὸς αὐτόν. ὁ δ' ἡ κακὸν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθότα πρὸς τὸν ἀποκτείναντα ζητοῦντα καὶ πᾶσαν ἐρευνήσαντα ἡ γῆν, πέμπειν αὐτόν.

ὅτι

ἔτι μηδένα τόπον καταλιπεῖν εἰς ἓν σὸν ἀπέκειλε τοὺς ἀ-
ναξονίας ἱκλάβοιεν ὅπη φεύγω, κἀγὼ δ' ὑλαβὴς πρὸς
αὐτὸ ἔφασκε μὴ δ' θεοῦ φανέντος αὖθις πάλιν εἰς ἄλ-
λον ἀπέλθοι τόπον. εἶπε δ' ἁμαρτὼν αὐτὸ πέμψαντος
δ' βασιλέως, καὶ μὴ δυναμένου εὑρεῖν ὅπου ποτ' εἴη
γῆς, ἀποθάνοι. πρόνοιαν οὖν αὐτὸ τῆς σωτηρίας παρεκά-
λει, τὴν πρὸς τοὺς ὁμοτέχνους αὐτὸ σπουδὴν λέγων, ὅτι
σώσειεν ἑκατὸν προφήτας, ἰεζαβέλας πάντας τοὺς ἄλλους
ἀνηρηκώς, κἀγὼ κεκρυμμένους αὐτοὺς ἐτρεφόμην ὑπ'
αὐτοῦ, ὁ δ', μηδὲν δεδιέναι βαδίζειν ἐκέλευε πρὸς
τὸν βασιλέα, δοὺς αὐτῷ πίστεις ἐνόρκους, ὅτι πάλιν καθ'
ἑκάστην ἀχάβῳ φανήσεται τῷ θεῷ ἡμέραν. μηνύσαντος δ'
τῷ βασιλεῖ δ' ὠβδιοῦ τὸν ἠλίαν, ὑπήντησεν ὁ ἀχάβος, καὶ
διήμετο μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ τῶν ἑβραίων λαὸν κα-
κώσας, καὶ τῆς ἀκαρπίας αἴτιος γεγονὼς. ὁ δ' ἀδεῶς
ἐπανθωπεύσας, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πεποιηκέ-
ναι, καὶ τὸ ἔθνος αὐτὸ, ξενικοὺς εἰσενηνοχότας τῇ χώρᾳ
θεοὺς, καὶ τούτους σέβοντας, τὸ ἴδιον αὐτῶν ἐς μόνος ἐστὶ θεὸς,
ἀποπελοιπότας. νῦν μέν τοι γε ἀπελθόντας ἐκέλευε πάν-
τα τὸν λαὸν εἰς τὸ καρμήλιον ὄρος ἀθροίσαι πρὸς αὐ-
τὸν, καὶ τοὺς προφήτας αὐτὸ, καὶ τοὺς τ' γυναικὸς εἰπὼν ὁ-
σους τὸν δεῖπνον ἔπεμπον, καὶ τοὺς τῶν ἄλσεων προφήτας
ὡς τετρακοσίους τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς δ' συνέδραμον πάν-
τες εἰς τὸ προειρημένον ὄρος, ἀχάβου ἀναπεμψάντος,
ἔνθεος αὐτῶν ὁ προφήτης ἠλίας μεταξύ, μέχρι ποτὲ
διορημεῖς αὐτὸς τῇ διανοίᾳ καὶ ταῖς δόξαις, ἕως εἰσὼ-
σιν ἔφασκε νομίσοντας μὲν γὰρ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀλη-
θῆ καὶ μόνον, ἕπεσθαι τούτῳ, καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτὸ παρεύθ.
μηδὲν δ' τῶν ἡγεμένων, ἀλλὰ πρὸς τῶν ξενικῶν ὑπεισ-
δυομένους, ὡς ἐκείνους δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς σωφρόνως ἐκέλευε
καὶ βουλεύεσθαι. τῶν δ' πλήθους μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀπο-
κρινομένου, ἠξίωσεν ἠλίας πρὸς διάπειραν, τί τὸ τῶν ξε-
νικῶν θεῶν ἰσχύς, καὶ τί τὸ ἴδιον, μόνος ὢν αὐτὸς προφήτης,
ἐκείνων δ' πετρακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτὸς τε βοῦν,
καὶ κατὰ μέσον θύσας ἐπιθῆναι ξύλοις, πυρὸς δὲ ὑφάπτειν
καὶ κελεύειν τοῦτο ποιήσαντας ἐπικαλέσασθαι τοὺς ἰδίους
θεοὺς ἀναιδῶς τὰ ξύλα. ῥᾳδίως γὰρ τότε μαθήσε-
σθαι τὸν ἀληθῆ φύσιν τοῦ θεοῦ. δοκούσης δ' τῆς γνώ-
μης, ἐκέλευσεν ἠλίας τοὺς προφήτας ἐκλεξαμένους
βοῦν, πρώτους τὸ θύσαι, καὶ τοὺς αὐτῶν ἐπικαλέσασθαι
θεούς. ἐπεὶ δ' ἐδόκει ἀπήντα τῷ δίκης καὶ τῆς ἐπι-
κλήσεως θύσαι τοῖς προφήταις, σκοπῶν ὁ ἠλίας,
μεγάλη βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε τοὺς θεούς. ἢ γὰρ ἀ-
ποδημεῖν αὐτοὺς, ἢ καθεύδειν. τῶν δ' ἀπ' ὄρθρου τοῦτο
ποιούντων μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ πεινώντων αὐτούς,
μαχαίραις δ' σπομασσαμένους κατὰ τὸ πάτριον ἔθος, μέλλων
αὐτὸς ἐπιπλεῖν τὴν θυσίαν ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἀναχω-
ρῆσαι, τοὺς δ' ἐγγὺς προσελθόντας τηρεῖν αὐτὸ, μὴ
πῦρ λάθρᾳ τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. τοῦ δ' ὄχλου προσελ-
θόντος, λαβὼν δώδεκα λίθους, κατὰ φυλὰς τὰς λαβὼν τῶν
ἑβραίων, ἀνέσησεν ἐξ αὐτῶν θυσιαστήριον καὶ περὶ αὐτὸ
ὀρυξάμενος ὤρυξε βαθυτάτην. καὶ σωθεὶς τὰς χίζας
ἐπὶ τὰ βωμοῦ, κατ' αὐτῶν ἐπιθεὶς τὰ ἱερεῖα, πεποιηκὼς
ἀπὸ τῆς κρήνης ὑδρίας προστάξε πληρωθείσας ὕδα-
τος, κατασκεδάσαι τὰ θυσιαστήριον, ὡς ἂν περιβάλῃ
αὐτὸ καὶ τὰ δεξαμένῳ ἅπασαν ὑδάτου χεομιθῆναι
τῆς ἀναβάθρας. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἤρξατο
δ' χεσθαι τοῦ θεοῦ καὶ καλεῖν αὐτὸν, καὶ πίστιν τοῦ πε-
πλανημένου πολλῷ ἤδη χρόνου λαοῦ, φανερὰν τοῦ
αὐτοῦ δύναμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ, τὰ πλήθους ἐρῶντος, ὅπη τὸν βωμὸν ἔπεσε,

Quis enim locus eſt, ad quem attracturos te non miſerit? Nunc fieri poteſt, ut dum ego regem adeo, te Dei ſpiritus, quo agitaris, alio rapiat. & rex, te non reperto, fruſtratus in caput meum ſæviat. Noli eſſe in meo periculo tam ſecurus, qvum ſcire poſſis, quam ſim ſtudioſus tui ſimilium, qui centum Dei homines furori Jezabelis eripui, & nunc eis in latebris alimenta ſuggero. Propheta contra jubet, ut nihil metuens regem adeat, ſacramento interpoſito ſe qvoque eadem die in ejus conſpectum venturum. Qvo indicio poſtquam Achabus Eliam adeſſe didicit, in occurſum ejus properat: & cum indignatione. Tun' ille es, inquit, Hebræorum turbator? tune ſterilitatis hujus autor? At ille nihilo blandior, ipſum & ejus familiam cum ſuis externis ſacris cauſam malorum omnium aſſeverat, invectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu ſuppoſitis. Mox jubet, ut eat, & totum populum in Carmelum montem ad ſe convocet, ſimulque ſuos & uxoris vates, quorum numerum etiam non tacuit: præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Ut vero omnes acciti à rege ad conſtitutum locum confluxerunt, Elias in medio conſiſtit, &, Quouſque, inquit, inter utrumque vacillabitis? Si enim Deum noſtrum verum & ſolum creditis, hunc & mandata ejus ſequimini: qvod ſi non huic, ſed externis divinos honores deberi exiſtimatis, illos igitur recipite. Populo vero nihil ad hæc reſpondente, Elias poſtulat, ut quo certiore argumento vel proprii vel alienorum probetur potentia, ſolus ipſe Dei ſui vates contra illorum trecentos contendat, accepto bove, & in lignorum ſtruem impoſito, ſed nullo igne ſubdito. idem oportere & illos facere, atque ita invocare ſuos deos, ut ligna velint accendere. Hoc enim pacto veram Dei naturam dignoſci poſſe. Quæ ſententia poſtquam placuit, jubet Elias prophetas illos electo bove priores ſacram rem facere, & ſua nominatim inclamare numina. Cumque ſuis precibus & invocationibus nihil proficerent, ludens Elias, altius eos jubet vocem attollere, ſi forte aut peregrè abſint aut dormiant. Illis verò à mane uſque meridiem fruſtra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis ſua corpora incidentibus, cum jam ſuæ vices ſacrificandi veniſſent, amotis ſacrificis illis fanaticis juſſit vulgum propius obſervare, ne fortè clam ignem admoveret: qui poſtquam acceſſit, acceptis duodecim lapidibus, juxta numerum tribuum Iſraeliticarum altare ex eis inſtauravit, foditque circum illud foſſam bene profundam. & coaptata ſuper altare ſtrue lignorum victimaque deſuper impoſita, qvatuor hydrias fontana aqua plenas ſuper altare juſſit effundi, ita ut foſſa quoque repleretur aquis ſuperfluentibus. Quibus peractis, cœpit invocare Deum, precarique, ut erranti jam diu populo oſtendat ſuam potentiam: & ecce adhuc illo orante, ignis repente de cœlo in altare

lapsus inspectante populo tum victimam tum aquam omnem circumfusam absumit, ita ut locus fieret aridus. Qvo viso, Israelitæ prostrati in terram unum Deum adorant, hunc maximum & solum verum confitendo: cæteros nihil aliud esse qvàm nomina vanis stultorum hominum opinionibus conficta: moxque comprehensos eorum prophetas interficiunt, Elia sic jubente: qui & regem abire ad prandium jussit, nec esse amplius solicitum: brevi enim visurum pluviam, quo abeunte, Elias verticem Carmeli conscendit, & cum humi desedisset, caput genibus applicuit, jussitq; famulum, ascenso quodam scopulo, ad mare prospicere, & indicare, sicubi nubem excitari viderit. Paruit ille, non semel ascenso scopulo, sed nihil se videre retulit. Tandem septimo reversus ait, se vidisse in aëre, nescio quid nigricans, humano vestigio non amplius. Qno audito Elias mittit eum mox ad Achabum, jubens, ut rex properè in urbem redeat, prius qvam profusus imber occupet. Qvi postquam ad Iesraelam urbem cœpit tendere, sine mora offuscato aëre & involuto nubibus, procella mixtus imber supervenit: & propheta correptus numine regium currum usq; Jesraelam Azari urbem currens prosequtus est. Jezabela vero Achabi uxor, audito prodigio per Eliam patrato, quodque prophetas ipsius omnes interfecisset, misit ad eum nuncios, minando se illum occisuram, quemadmodum ipse prophetas occiderat. Et Elias territus fugit in urbem Bersube, quæ est in extremis tribus Judæ finibus, Idumeæ conterminæ: relictoque ibi famulo, ipse in desertum abiit. Cumq; precatus esset mortem, qvod non esset cæteris melior, ut illis absumptis ipse vitæ cupidus esse debeat, sub arbore quadam obdormiit: & excitatus à quodam, surgens invenit aquam ac cibum appositum. & cum comedisset, collectis ex hoc cibo viribus, ad Sinæum usque montem pervenit, in qvo Moyses à Deo legem accepisse proditur: ubi nactus amplum quendam specum, ingressus habitare illic decrevit. Allapsa deinde ad aurem ejus voce, incertum unde profecta, percontante quamobrem relicta urbe desertum coleret: ait se, occisis externorum deorum vatibus, persuasisse populo, quod unicus sit Deus, qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad supplicium se à regina expeti. Mox eadem voce jussus in crastinum sub divum prodire auditurus, quid opus facto sit: sequenti luce è spelunca prodiit. Ibi & terræ motus ejus aures perculit, & oculis se candens ignis fulgor obtulit. seqvutóqve mox silentio, divina voce nihil terreri præsentibus jussus est. neminem enim inimicorum fore illius compotem: mandatumqve mox, ut domum reversus declaret populi regem Ieum Nemessæi filium: apud Damascum verò Syrorum Azaelem: & pro se prophetam Elizæum constituat, ex Abela urbe oriundum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu regi, alios Azaeli. His auditis, Elias in regionem Hebræorum revertitur: & qvum offendisset Saphati filium Elisæum arantem cum qvibusdam

3. Reg. 19.

καὶ τὴν θυσίαν ἐδαπάνησεν, εἰς ἀναπλεῶσαι δὲ τὸ ὕδωρ, καὶ ψαφαρὸν ἠφάνισεν τὸν τόπον. οἱ δ' ἰσραηλῖται τοῦτο ἰδόντες, ἔπεσον ἐπὶ τὴν γῆν & προσεκύνουν ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους ὀνόματα τοῦ φαύλου & ἀνοήτου δόξης πεπλασμένα. συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, ἡλίας τοῦτο παρανέσαντος. ἔφη γὰρ καὶ τὸν βασιλέα πορεύεσθαι πρὸς ἄριστον μηδὲν ἐπὶ φροντίσαντα. μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὑσίαν. καὶ ὁ μὲν ἄχαβος, ἀπηλλάγη. ἡλίας δ' ὅπι τὸ ἀκρωτήριον τοῦ καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ὅπι τῆς γῆς, προσηρείσατο τοῖς γόνασι τὴν κεφαλήν. καὶ τὸν θεράποντα σκέλλειν ἀνελθόντα ἐπί τινα σκοπὸν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποβλέπειν. κἂν εἴδῃ νεφέλην ἐγχρομένην ποθὲν, φράζειν αὐτῷ. μέχρι γὰρ τότε καθῆρεν εἶναι σκοτεινὸν τὸν ἀέρα. ἐξ ἀναβάντος, & πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος, ἑβδόμου ἤδη βαδίσας ἐπὶ σκέλους μελανόμενον ἐπί τι τοῦ ἀέρος, & πολὺ ἰσχυρὸς ἀνθρώπου. ὁ δ' ἡλίας ταῦτα ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν ἄχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταβῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς ἰσραὴλ πόλιν ὥρμησε. μετ' ὀλίγου δὲ τοῦ ἀέρος ἀχλύσαντος, καὶ νέφος καλυφθέντος, πνεῦμά τε λαῦρον ὅπι γενέσθαι, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης ἐν θείῳ ἡνιόχῳ, τῷ τοῦ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς ἰσραηλίας ἀζάρου πόλεως σωθέντα με. μαθοῦσα δὲ ἡ ἀχάβου γυνὴ ἰεζάβελα, τάτε σημεῖα τὰ ὑπὸ τοῦ ἡλίου γενόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δι' αὐτῶν ἀποκτείνειν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσαι. φοβηθεὶς δὲ ὁ ἡλίας, φεύγει εἰς πόλιν βερσουβεὲ λεγομένην. ἐπ' ἐσχάτοις δ' ἐστὶν αὕτη τῆς χώρας τῶν ἰούδα φυλὴν ἐχόντων καὶ τὴν ἰδουμαίαν γῆν, καταλειπὼν δὲ ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἐρημίαν ἀνεχώρησεν. εὐξάμενος δ' ἀποθανεῖν, ἀγαθὸν δὴ κρῖναι, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῆν ἀγαθὸν ᾖ, κατακαμφθεὶς ὑπό τινι δένδρῳ. διεγείραντος δ' αὐτὸν τινος, ἀναστὰς εὑρίσκει ὥρᾳ κειμένῳ αὐτῷ πρόσφορον καὶ ὕδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς τροφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ σινᾶϊον καλούμενον ὄρος ἐλήλυθεν, ἔνθα μωυσῆς τοὺς νόμους ἔλαβε παρὰ θεοῦ λεγόμενα λαβεῖν. εὑρὼν δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, εἴσεισι. καὶ διατρίβοντος αὐτοῦ ἐν αὐτῷ τῷ μυχῷ. ἐρωμένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί παρεῖη καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἐκεῖσε. ἀφορμὰς τοῦ κτεῖναι μὲν τοὺς προφήτας τῶν ξενικῶν θεῶν, πεῖσαι δὲ τὸν λαὸν, ὅτι μόνος εἴη θεὸς, ὃν ἅπαντες ἐβρήσκευσαν ἔφησε, ζητεῖσθαι ἐπὶ τούτῳ παρὰ τῆς γυναικὸς & βασιλέως. πάλιν δ' ἀκούσας προσελθεῖν εἰς τὸ ὕπαιθρον τῇ ὄψει, γνωσθῆναι γὰρ οὕτως τὸ θεῖον εἶναι, προελθεῖν δὲ ἐκ τοῦ σπηλαίου μετὰ ἡμέραν. καὶ σεισμοῦ τινα ἐπακοῦσαι, καὶ λαμπρὰν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾶν. καὶ γινομένης ἡσυχίας, φωνὴν θείαν μηκέτι παρατίθεσθαι τοῖς γινομένοις αὐτῷ θαρρεῖν δὲ, κρατήσειν γὰρ οὐδένα τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. προστάξαι τε ἐπιστρέψαντα εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποδεῖξαι & πλήθους βασιλέα ἰηοῦν τὸν νεμεσσαίου παῖδα. ἐκ δαμασκοῦ δὲ τῶν συρῶν ἀζάηλον. αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸν προφήτην ἐλισσαῖον τὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ πόλεως ἀβέλας. ἀφορᾶν δὲ ἀσεβῆ ὄχλον, τοὺς μὲν, ἀζάηλον, τοὺς δὲ, ἰηοῦν. ὁ δὲ ἡλίας ἐπιστρέφεται πάλιν ἀπράτους, εἰς τὴν ἑβραίων χώραν. καὶ τὸν σαφάτου παῖδα ἐλισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα, καὶ μετ

καὶ μετ' αὐτὸν πινας ἄλλους, ἐλαυνόντας ζεύγη δώδεκα, προσελθὼν ἐπέρρψεν αὐτῷ τὸ ἱδιον ἱμάτιον. ὁ δὲ ἐλισσαῖος εὐθέως προφητεύειν ἤρξατο. καὶ καταλιπὼν τοὺς βόας, ἠκολούθησεν ἠλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι αὐτῷ τοὺς γονεῖς ἀποτάσασθαι, μὴ κελεύσαντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἕπετο. ἦν δὲ ἠλιοῦ τὸν ἅπαντα χρόνον διάκονος καὶ μαθητὴς καὶ ὑφήκων. καὶ τὰ μὲν πρὸ τούτου περὶ τοῦτον προφήτου, τοιαῦτα ἦν. ναβοὺθ δέ τις ἀπὸ πόλεως ἰεζράελος, ἀμπελεῶνα τῶν βασιλέως ὠφείλετο παρὰ τὸν ἀχαάβου τοῦ βασιλέως παρακαλοῦντος αὐτὸν ἀποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλεται τὸν τοπον αὐτοῦ τὸν ἰδίων ἀγρῶν, ἵνα συναψὰς εἰς αὐτὸ ποιήσῃ κῆπον. ὁ δὲ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, ἀλλὰ πάντως ἐκλέξασθαι τῶν ἀγρῶν τινα τὸν σκέψεται. ὅτε μὲν οὖν ἔφησε ποιήσειν. αὐτὸς δὲ τὴν ἰδίαν καρπώσασθαι γῆν, ἀλλὰ σκληρονόμος ἔσεσθαι. λυπηθεὶς δὲ ὡς ἐφ' ὕβρει τοῦ μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεὺς, ἔπι λυπρὸν ποιησάμενος, ἔπι τροφῆς. ἡ δὲ ἰεζαβέλης ἡ γυναικὸς αὐτοῦ πυνθανομένη ὅτι λυπεῖται, καὶ μήτε λέγει, μήτε ἄριστον αὐτοῦ φαγεῖν, μήτε δεῖπνον, διηγήσατο αὐτῇ τὸ ναβοὺθ σκαιότητα. καὶ ὡς χρησάμενος ἀπαιτήσει πρὸς αὐτὸν λόγοις, ἐκ βασιλικῆς ἐξουσίας ἀποδεήσεσθαι ὑβριζόμενον μὴ τυχεῖν ὧν ἠξίου. ἡ δὲ, μὴ μικροψυχεῖν ἀπὸ τούτοις παρεκάλει. καὶ πάλιν ἦν ἡ λύπη, ἀπὸ τοῦ συνεῖναι τρέπουσα δὲ εὐμαρῶς πρόνοιαν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ τοῦ ναβοὺθ τιμωρίας. ἐκ δὴ παραχρῆμα πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἐχόντας τὴν ἰσραηλιτῶν, ἐκ δὲ ἀχάαβ ὀνόματος. νηστεῦσαί τε κελεύουσα, καὶ ποιησαμένους ἐκκλησίαν προκαθῆσαι μὲν αὐτὸν ναβοὺθ. εἶναι γὰρ αὐτὸν ἐξ ὑπάρχης. ἐξαπατῆσαι μέντοι τρεῖς τολμηροὺς πινας τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτοῦ ὡς τὸν θεὸν τε εἴη βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεύσαι, καὶ τούτῳ ἀφανίσαι τὸν τρόπον. ἐκ ναβοὺθ μὲν ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ἅτως καταμαρτυρηθεὶς βλασφημίας τὸν θεὸν τε ἐξ ἀχαάβου βαλλόμενος ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ ἰεζάβελα, εἰσηει πρὸς τὸν βασιλέα. ἐκ κληρονομεῖν δὲ ναβοὺθ ἀμπελῶνα περικαλέσασθαι. ὁ δὲ ἀχαάβος ἡσθη τοῖς γεγενημένοις, ἐκ ἀναπηδήσας ἀπὸ τοῦ κλίνης, ὑφόμενος ἦκε τὰμπελῶνα τὸν ναβοὺθ. ἀγανακτήσας δὲ ὁ θεὸς, πέμπει τὸν προφήτην ἠλίαν εἰς τὸ ναβοὺθ χωρίον, ἀχάαβ ἐκβαλοῦντα, ἐκ τοῦ πεπραγμένων ἐρησόμενον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπότην δὲ χωρίου. κληρονομήσειν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος δὲ βασιλέως ὅτι βούλεται χρήσασθαι αὐτῷ, αὐχρὸν γὰρ ὄντα ἀπὸ ἁμαρτήματι ληφθῆναι ὑπὸ αὐτοῦ, κατ' ἐκεῖνον ἔφη τὸν πον, ἐν ᾧ τὸν ναβοὺθ νεκρὸν ὑπὸ κυνῶν δαπανηθῆναι αἵματι, τότε αὐτοῦ αἷμα, καὶ τὸν τῆς γυναικὸς χυθήσεσθαι, ἐκ τῶν αὐτοῦ τὸ ᾧ ὑπολειφθῆναι, τοιαῦτα ἀσεβήσαντα τετολμηκότος, ἐκ ὡς τὰς πατρίους νόμους πολίτην ἀδίκως ἀνηρηκότος. ἀχάαβ δὲ, λύπη τὸν πεπραγμένων εἰσῆλθε μετὰ μέλους, ἐκ σάκκον ἐνδυσάμενος, γυμνὸς τοῖς ποσὶ διῆγε, οὐκ ἀπέβαλε τροφῆς, ἀνομολογούμενος τὰ ἡμαρτημένα, ἐκ τὸν θεὸν ὅτως ἐξιλεούμενος. δὲ δὴ ζῶντος μὲν αὐτοῦ πρὸς τὸν προφήτην εἶπεν, ὑπερβαλεῖσθαι τὴν ὀργὴν τιμωρίαν, ἐπὶ τοῖς γε τετολμημένοις μετανοεῖ. τελευτῶν δὲ τὸν ἀπειλεῖ ὅτι τοῦ υἱοῦ δὲ ἀχάαβ. ἐκ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐθέλωσε τοῦ βασιλέως.

A aliis impellentibus, juga duodecim, acceſſit, & ei pallium ſuum injecit: qvi veſtigio prophetare occœpit, relictisqve bubus, ſectator Eliæ factus eſt. Rogavit tamen, ut prius ſibi liceret parentibus valedicere, qvo impetrato, illum ſeqvutus eſt, individuus poſthac miniſter ac comes. Et prophetæ qvidem hujus res ita ſe habuerunt.

Cæterum Nabuthus qvidam, civis urbis Azari, qvum prædium haberet regiis fundis contiguum, ſæpe rogatus ab Achabo, ut ei qvantolibet precio venderet rus finitimum, adjungendum regio: aut ſi mallet, unum aliqvod è regiis pro eo ſibi eligeret: negavit ſe id facturum. gratius enim ſibi eſſe, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter, qvam ſi ſuam poſſeſſionem amiſiſſet, qvia non licebat alienam occupare, contriſtatus, nec lavare voluit, nec cibum ſumere. Jezabela vero ſcitante, qvid acciderit, ut nec balneum admittat, & cœnam æqve ac prandium faſtidiat, qvam ruſticus ſit Nabuthus, ei denarrat. Uſum ſe apud eum comi ſermone, & infra regiam majeſtatem demiſſo, pro qva humanitate nihil niſi repulſam retuliſſe. Mulier contra hortatur, ut magno ſit animo, & mœrore miſſo, ad conſvetam corporis curam redeat: ſe daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impune auferat. Moxqve literas Achabi nomine ſcriptas mittit ad Iſraelitarum præcipuos, hoc argumento: Jubebantur, indicto jejunio, concionem advocare, & in ea primum locum Nabutho propter illuſtre genus attribuere. Deinde ſubornatis tribus viris nihil non auſuris, horum teſtimonio convictum eum blaſphemiæ populo lapidandum objicere, atqve hoc modo de medio tollere. Id qvod ita, ut regina ſcripſerat, factum eſt: & Nabuthus tali teſtimonio convictus Deo ac regi feciſſe convitium, à populo eſt ſaxis obrutus. Qvod ubi Jezabelæ relatum eſt, regem accedit, ſvadetqve, ut ſine ſuo ſumptu vinetorum Nabuthi hæreditatem capeſſat: & ille exiliens præ gaudio, ad viſendum id prædium eveſtigio ſe confert. Deus autem iratus Eliam mittit, ut regi in eo rure occurrat, rogetqve, quid ita, occiſo vero domino, ejus prædii hæreditatem injuſte ſibi uſurpet. Qvem ubi ad ſe venientem vidit, turpe ratus objurgari, prior faſſus erratū, ad ſatisfaciendum ipſius arbitratu ſe obtulit. Tum vates prædicit, loco, ubi Nabuthi cadaver à canibus abſumptum eſt, fundendum & regis & reginæ ſanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele ſcelus, qvo civem contra jus per calumniam oppreſſerat. Tum demum Achabum ejus facinoris pœnitentia ſubiit, & indutus ſaccum, nudisqve pedibus à cibo abſtinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus vero per prophetam denuntiat, ſe qvidem usqve poſt ejus obitum dilaturum vindictam, qvandoqvidem ſceleris pœnitet: minas tamen vanas non fore, ſed Achabi filium pro commiſſis pœnas daturum.

XIV. 3. Reg. 21.

CAP. VIII.

Adadus Damasci & Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu profligatur.

3. Reg. 20. DUm hæc circa Achabum geruntur, eodem tempore Adadi filius Syrorum & Damasci rex, contractis è toto regno suo copiis, ascitisq; ultra Euphratem trigintaduobus sociis regibus, contra Achabum duxit, qvi intelligens se imparem ejus copiis, à congressu qvidem abstinuit, sed coactis ex agris in urbes munitissimas omnibus, ipse mansit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmissimis, & alioqvin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eo venit, & obsessam urbem oppugnare cœpit. missoqve caduceatore ad Achabum, petiit, ut sibi liceret legatos ad eum mittere, proposituros, qvidnam peteret: qvo impetrato, cum venissent legati, ita ut illis mandatum erat, ajunt, Achabi divitias & liberos & uxores esse Adadi. qvod si ipse qvoqve fateatur & permittat ei, qvicqvid libuerit ex his sumere, abducto exercitu, regem obsidionem soluturum. Achabus vero jubet legatos regi suo renunciare, & ipsum & suos omnes, facultatesqve universas in potestate illius fore. Post hanc legationem rursum aliam Syrus misit, postulans, ut qvandoqvidem ipsius confessione omnia sua essent, admitteret crastina luce mittendos in hoc famulos, eisqve liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos scrutari, & auferre, qvicqvid in eis inventum fuerit pulcherrimum. Reliqva, qvæ illis non placuerint, sibi haberet. Achabus lætus secunda legatione Syri, advocata concione, dicit se libenter pro pace & civium incolumitate uxores ac liberos suos, omnesqve facultates proprias fuisse traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petiisse. Nunc vero misisse eum famulos, qvi omnium ædes scrutentur, & nihil in eis, qvod sit pulcherrimum, relinqvant, nimirum belli ansam qværentem: ut, qvandoqvidem sciat propter amorem civium paratum rebus suis non parcere, occasionem belli ex illorum rebus arripiat. facturum se tamen, qvicqvid ipsis visum fuerit. Reclamavit tota concio, contemnendũ esse cum suis mandatis insolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis, hoc responsi referendum dedit, qvod primis postulatis nunc qvoqve consentiat securitatis civium gratia, posteriora non admittat. atqve ita eos dimisit. Hoc responso commotus ad iram Adadus, tertio legatos mittit cum minis: ferocem eum esse fiducia mœnium, se vero parem illis aggerem excitaturum, si vel pugillum terræ singuli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo vero respondente, inter armatos non verbis sed factis decernendum, legati reversi cœnanti tum forte cum triginta sociis regibus responsa referunt. Ille vestigio mandat circumvallari urbem & aggerem erigi,

A

Κεφάλαιον ή.

Ως Ἀδερ δαμασκῆ ϗ συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' Ἄχαβον στρατεύσας ἡττήθη.

Τῶν δὲ περὶ τὸν Ἄχαβον ὄντων τοιούτων ϗ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁ τῶν Ἀράδου υἱὸς, βασιλεύων τε Σύρων ϗ Δαμασκοῦ, δύναμιν ἐξ ἁπάσης τ χώρας συναγαγὼν, συμμάχους τοὺς πέραν Εὐφράτου βασιλέας πεποιημένος τριακοντα ϗ δύο ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἄχαβον. ὁ δ' οὐκ ὢν ὁμοίως αὐτῷ τ στρατιᾶς, πρὸς μάχην μὲν οὐ παρεσκεύασατο, πάντα δ' εἰς τὰς ἐχυροτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς ἔμενεν ἐν Σαμαρείᾳ. τειχῆρες δ' αὕτη λίαν ὀχυρὰ περιεβέβλητο, ϗ τἄλλα, δυσάλωτος ἐδόκει. ὁ δὲ Σύρος, ἀναλαβὼν τ δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ Σαμάρειαν, ϗ περικαθήμενος αὐτὴν τῷ στρατῷ, ἐπολιόρκει. πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς Ἄχαβον, ἠξίου πρεσβεύσας δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν αὐτῷ δηλώσει τί βούλοιτο δ' ὁ πεμφθεὶς τοῦ βασιλέως πέμπειν ἐπιτρέψαντος, ἔλεγον οἱ πρέσβεις ἔλεγον δὲ καὶ ἐντολὴν ἔχειν τοῦ βασιλέως, τὰ Ἀχάβου πλοῦτον, ϗ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, ϗ τὰς γυναῖκας Ἀδάδου τυγχάνειν. ἂν δ' ὁμολογήσῃ, ϗ λαβεῖν αὐτῷ τούτων ὅσα βούλεται συγχωρήσῃ, τὴν στρατιὰν ἀπάξει ϗ παύσεται πολιορκῶν. ὁ δ' Ἄχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐκέλευσεν προσελθοῦσι λέγειν αὐτῷ τοῦ βασιλέως, ὅτι ϗ αὐτὸς ϗ οἱ ἐκείνου πάντες, κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ. ταῦτα δ' ἀπαγγελάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν ἀνομολογηθῆναι εἶναι πάντα τὰ ἐκείνου δέξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ὑπ' αὐτοῦ δούλους, οἷς ἐρεύνησαι, τί τε βασίλεια, ϗ τοὺς τ φίλων ϗ συγγενῶν οἴκους, ἐκκλῦσαι δίδοναι πᾶν ὅτι ἂν ἐν αὐτοῖς εὕρωσι κάλλιστον. τὰ δ' ἀπαρέσαντα οἱ καταλείψουσιν. Ἄχαβος δ' ἀγαθεῖς, ἐπὶ τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τ βασιλέως, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος ἔλεγεν, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχειν ἐτοίμως ὑπὲρ σωτηρίας αὐτ ϗ εἰρήνης, ϗ γυναῖκας τὰς ἰδίας πρέσβεις τῷ πολεμίῳ ϗ τέκνα, ϗ πάσης ὥρας χωρήσειν κτήσεως. ταῦτα γὰρ ἐπιζητῶν ἐπρεσβεύσατο τὸ πρῶτον ὁ Σύρος. νῦν δ' ἠξίωκε δέλτους πέμψαι, τοὺς τε πάντων οἰκέτας ἐρευνήσοντας, ϗ μηδὲν ἐν αὐταῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων κτημάτων, προφάσιν βουλόμενος πολέμου λαβεῖν, εἰδὼς, ὅτι τ μὲν ἐμαυτοῦ δι' ὑμᾶς οὐκ ἂν φείσαιμην, ἀφορμὴν δ' οὐκ ἂν εἰς τ ὑμετέρων ἀφοσιούμενος πραγματεύοιμην εἰς τὸ πολεμεῖν. πεπόνθαμεν μὲν τὰ ὑμῖν δοκοῦντα. τὸ δ' πλῆθος μηδὲν ὑπακοῦσαι τ κατ' αὐτὸν συνεβούλευεν, ἀλλὰ καταφρονεῖν, ϗ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοὺς οὖν πρέσβεις ἀποκριναμένους λέγειν ἀπελθεῖν, ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ, ϗ νῦν ἐμμένειν τ πολιτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα· πρὸς δὲ τὴν δευτέραν ἀξίωσιν οὐχ ὑπακούειν, ἀπέλυσεν αὐτούς. ὁ δ' Ἄδαδος, ἀκούσας ταῦτα ϗ δυσχεράνας, πρῶτον ἔπεμψε πρὸς Ἄχαβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν ὑψηλότερον τ τειχῶν, οἷς καταφρονᾷ, χῶμα τούτοις ἐπαγαγεῖν αὐτοῦ τὴν στρατιὰν, ϗ δράκα γῆς λαμβάνουσαν. ἐμφανίζων αὐτῷ τῆς δυνάμεως τὸ πλῆθος ϗ κατάπληξιν ὁμοῦ. ὁ δ' Ἄχαβος μὴ ναυμαχίᾳ δεῖν ἀποκρινάμενος καθωπλισμένων, ἀλλὰ τῇ μάχῃ κρίνεσθαι νομίζων, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, ϗ διαπυθόμενοι καταλαβόντες τὸν βασιλέα μὴ τριάκοντα ϗ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν ἀπόκρισιν. ὁ δ' εὐθέως ὀργὴν προσέταξε, ϗ πρεσβευομένῳ τὴν πόλιν, ϗ χώ-

χώματα βάλλεσθαι, καὶ μηδένα τρόπον ἀπολιπεῖν πολιορκίας. ἐν δὲ ἄχαβος τούτων πεφοβημένων ἐν ἀγωνίᾳ ἦν, σὺν παντὶ τῷ λαῷ. διαῤῥεῖ γὰρ καὶ τῶν φόβων ἀπαλύει, προφήτης πρὸς αὐτὸν προσελθὼν. Φησὶ γὰρ αὐτῷ τάδε λέγει κύριος· ποιήσω τοὺς τοσούτους τῶν πολεμίων μυριάδας ἐπαχθείσας. πυθομένου δὲ ἀχαὰβ τίνων ἂν ἡ νίκη γένοιτο, διὰ τῶν παίδων, εἶπε, τῶν ἡγεμόνων, ἡγεμόνα δὲ σὲ διὰ τὴν ἀπειρίαν ἐκείνων. καλέσας γὰρ τοὺς τῶν ἡγεμόνων υἱοὺς εὗρεθησαν δὲ ὡς διακόσιοι καὶ τριάκοντα δύο, μαθὼν τὸν ὄχλον πρὸς δεῖπνον καὶ ἄνεσιν πεπραμμένον, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τῶν δὲ σκοπῶν δηλωσάντων τῷ ἀδάδῳ, πέμπει τινὰς ἐπαντησομένους, συντόμως δὲ μάθοις εἰς μάχην ὡς προσελθόντες, ἵνα δήσαντες ἀγάγωσι πρὸς αὐτὸν, ἂν μὲν εἰρηνικῶς, ἕπεσθαι τοῦτο ποιοῦσιν. ἔσχε δὲ ἑτοίμους ἀχαὰβ καὶ τὴν ἄλλην στρατιὰν ἐντὸς τῶν τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τῶν ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν, καὶ τοὺς ἄλλους ἄχρι τῶν στρατοπέδου διῶκον. ἰδὼν δὲ τοῦτο νικῶντας ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαφίησι καὶ τὴν ἄλλην στρατιὰν ἅπασαν. ἡ δὲ, αἰφνιδίως ἐπιπεσοῦσα τοῖς σύροις, ἐκράτησεν αὐτῶν. οὐ γὰρ προσεδόκων αὐτοὺς ἐπεξελεύσεσθαι. καὶ διὰ τοῦτο μεθυσκομένους καὶ μεθύοντας προσέβαλλον, ὥς τε τοὺς παντοδαπὰς ἐν τῷ στρατοπέδῳ φεύγοντας καταλιπεῖν, καὶ τὸν βασιλέα διασωθῆναι μόλις ἐφ' ἵππου ποιησάμενον τὴν φυγήν. ἄχαβος δὲ, πολλὴν ὁδὸν διώκων τοὺς σύρους ἤνυσεν, ἀνελὼν αὐτούς. διαρπάσας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ, πολλὰ μὲν οὐκ ὀλίγος, ἀλλὰ καὶ χρυσοῦ πλῆθος καὶ ἀργύρου, καὶ τὰ ἅρματα τοῦ ἀδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβὼν, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. ὁ δὲ προφήτης ὁ τοῦ ἀδάδου φήσαντος, καὶ τὴν δύναμιν ἑτοίμην ἔχειν, ὡς τοῦ ὑπολοίπου πάλιν ἐπὶ στρατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν ὁ σύρος, ὁ μὲν ἀχαὰβ πρὸς τούτοις ἦν. ὁ δὲ ἀδάδος διασωθεὶς ἐκ τῆς μάχης, μετὰ ὅσης ἐδυνήθη σπουδῆς, συνεβούλευσατο τοῖς αὐτοῦ φίλοις, πῶς ἂν ὑπιστρατεύσῃ τοῖς ἰσραηλίταις. οἱ δὲ ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν οὐκ ἐδίδοσαν γνώμην συμβαλεῖν αὐτοῖς. τὸν γὰρ θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύναται τόποις, καὶ διὰ τοῦτο νικᾶν αὐτῶν νικᾷ. κρατήσειν δὲ ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποιησαμένους τὴν μάχην. συνεβούλευόν τε πρὸς τούτῳ, τοὺς μὲν βασιλέας, ὡς ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα. τὴν δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταχεῖν, ἀντὶ ἐκείνων ταύτην ἀπαγαγόντα. εἰς δὲ τὸν τῶν ἀπολωλότων τάξιν στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τῆς χώρας τῆς αὐτῶν ἵππους καὶ ἅρματα. δοκιμάσας δὲ ταῦτα ἱερεὺς καλῶς ἔτως διεκόσμησε τὴν δύναμιν. δεξάμενος δὲ ἔαρ ὁ ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν ἦλθε τοὺς ἑβραίους, καὶ ἠθροίσθη πρὸς πόλει τινὶ, ἀφεκὰ δὲ αὐτῇ λεγομένῃ, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύει πεδίῳ. ἀχαὰβος δὲ ἀπαντήσας αὐτοῖς τὴν δυνάμεως, ἀντεστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δὲ ἦν ὀλίγον αὐτοῦ τὸ στράτευμα, πρὸς τοὺς πολεμίους ἀντιπαραβαλλόμενον. ὁ δὲ προφήτης προσελθὼν αὐτῷ πάλιν, καὶ νικήσειν τὸν θεὸν αὐτῷ φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἐπιδείξῃ, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πεδίοις ὑπάρχοντα, ὃς οὐκ εἶναι δοκεῖ τοῖς σύροις, ἑπτὰ μὲν ἡμέρας ἀντιστρατοπεδεύοντες ἡσύχαζον. τῇ δὲ ὑστάτῃ τούτων, ἐπὶ τὸ ὀρθὸν προελθόντων ἐκ τῶν στρατοπέδων τὸ πολεμίων, καὶ παραξαμένων πρὸς μάχην, ἀντεπέζευε καὶ ἀχαὰβος τὸ οἰκεῖον δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, τρέπει τοὺς πολεμίους εἰς φυγήν.

& nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimum à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta qvidam superveniens exemit, dicens, Deum polliceri, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde, per qvos hæc victoria contingeret: Per filios, inqvit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qvi triginta duo erant supra ducentos, cognito, qvod Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repente portis, emittit juvenes. Id postqvam ei per speculatorem est significatum, mittit qvosdam eis obviam cum his mandatis, ut sive pacati veniant, sive pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliqvum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filii vero principum cõgressi cum excubiis, multis occisis, reliqvos usqve ad castra persequuti sunt. Qvod ubi succedere Israelitarum rex animadvertit, universum reliqvum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facile eos profligant, nihil tale expectantes. Qvo factum est, ut in ebrios & inermes impingerent, ita ut, relicta in castris armatura, fugerent, & rex ipse præceleri eqvo vix evaserit. Achabus vero longo spatio Syros persequutus est, cædendo, qvotqvot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento refertis, captis etiam eqvis Adadi & curribus, domum in urbem reversus est. Cæterum propheta monente, ut in seqventem etiam annum paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reversurum enim Syrum iterum: rex omni ope bellum apparat. Porro Adadus servatus è clade cum reliqviis exercitus, advocatis amicis, consultabat; qvomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi svaserunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facile se superiores fore. Præterea consuluerunt, ut dimissis regibus, qvos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplementumq; in sua ditione tam eqvitum qvam peditum conscriberet. Placuit regi consilium, deditq; operam, ut talis apparatus fieret. Mox ubi primum veris signum se protulit, exercitum in Hebræos duxit, & qvum perveniisset prope oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus vero cum suis copiis obviam illi progressus, castra cum castris contulit, qvamvis numero militum longe inferior. Superveniente deinde propheta, & victoriam pollicente, ut hostis, contra qvam opinabatur, sentiret, Deum Israelitarum non minus potentem in campis, qvam in montibus, per sex dies a neutris castris qvicqvam motum est. Septima vero, qvum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus qvoqve suos ex adverso instruxit.

Nec mora, collatis signis, acriter utrinqve pugnatum est, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. qvibus impigre victoriam prosequentibus, confusum agmen trepidè fugientium equitum, peditum, curruum, à seipsis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam urbem evadentibus: qvi & ipsi murorum ruina oppressi sunt circiter viginti septem millia, in prælio vero centum millia hostium ceciderunt. Adadus aliqvot fidissimis famulis comitatus in qvandam subterraneam cellam se abdidit. qvibus clementiam Israelitici regis prædicantibus, & spem veniæ facientibus, si consveto supplicum habitu ad eum mitterentur, permissi sunt hoc facere. Illi induci saccos, & restibus capita redimiti, qvi tum priscus apud Syros supplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & salutis tantum gratiam petere Adadum significant, deditium ejus in perpetuum futurum. Tum ille gratulari se ei dixit, qvod è pugna evasisset, fratrisq; loco eum se habiturum pollicitus est. Famuli, accepta sacramenti fide, nihil mali passurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qvi tum sublimis curru vehebatur. Et qvum adorasset, Achabus, porrecta dextra, in curru eum sustulit, exceptumqve osculo jussit esse bono animo, & nihil se indignum timere, Adadus, actis gratiis, qvam longa sibi vita daretur, memorem se fore hujus beneficii professus est, redditurumq; Israelitici juris urbes, qvas majores ejus armis occupaverant: & facturum ei liberam potestatem commeandi Damascum, sicut pater ipsius idem jus Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & jurejurando firmato, Adadus egregie donatus in suum regnum remissus est. Post talem Syrorum contra Israelitas expeditionis exitum propheta qvidam, nomine Michæas, accessit ad qvendam Israelitam, jussitq; eum, ut vulnus sibi in caput infligeret, addens, Deum ita velle. Qvi qvum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incursu periturum. Qvod qvum ita evenisset, alterum propheta adiit, idem imperans. A qvo incunctanter ictus, & verticem saucius, obligato capite venit ad regem, dicens se commilitonem ejus esse, & à tribuno captivum qvendam asservandum accepisse: qvo fuga elapso, periclitari se nunc, ne interficiatur ab eo, qui illum tradiderat, qvandoqvidem hoc interminatus sit, si captivus effugeret. Respondente vero Achabo, merito id passurum, soluto capite, agnoscendum se Michæas præbuit. Hac autem arte usus est, qvo majorem vim verbis suis adderet. Ait enim Deum in regem animadversurum, qvod Adadum hominem impium & contra divinitatem contumeliosis dictis furentem elabi permisisset. Futurum enim, ut ipse ab eo, cui pepercit, interficiatur, & populus ejus ab exercitu. Rex libertate prophetæ offensus, jubet eum in carcerem conjici, & vehementer ea prædictione contristatus domum se recipit.

καὶ διώκων ἐπίκειτο κτείνων. οἱ δ', ἐπεὶ τὸ ῥεῦμα τῶν, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἐξέφυγον δ' ὀλίγοι Ἀφεκῶν, εἰς τὴν ὁμώνυμον πόλιν αὐτῶν. ἀπέθανον δὲ καὶ αὐτοὶ, τῶν τειχῶν αὐτοῖς ἐπιπεσόντων, ἔντες δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλοι μυριάδες δέκα. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Σύρων Ἄδαδος, φεύγων μετὰ τῶν πιστοτάτων τῶν οἰκετῶν, εἰς ὑπόγαιον οἴκημα ἐκρύβη. τούτων δὲ φιλανθρώπως καὶ ἐλεήμονας ὄντας ἡτήσαντο τοὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέας, καὶ δωρησόμενοι τὸν σωτῆρα τῶν αὐτῶν ὠδὰ Ἀχάβῳ λαβεῖν ἐπιτρέψειν αὐτοῖς, πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀφῆκεν. οἱ δ', σάκκοις ἐνδυσάμενοι, καὶ χοινικία τὰς κεφαλὰς περιθέμενοι, ἔτως γὰρ τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ Σύροι, πρὸς Ἀχάβον παρεγένοντο, καὶ δεῖσθαι τὸν Ἄδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δοῦλον αὐτὸν τοῦ χαίρειν ἡγησόμενον. ὁ δ', ἀκηδέσθαι φήσας αὐτὸν πρέπειν, καὶ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότι, τιμὴν καὶ εὔνοιαν ἣν ἄντις ἀδελφῷ προσήκει παρέξειν. λαβόντες δ' ὅρκους παρ' αὐτοῦ, μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, προάγουσι παρὸν δεῦρο ὄντα· ὁ δ' οὐκ ἔφη, ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, καὶ προσάγουσι τῷ Ἀχάβῳ, ἐφ' ἅρματος καθεζόμενος. ὁ δ', προσκυνήσαντος αὐτοῦ. Ἀχάβου δὲ δεξιὰς αὐτῷ τὴν δεξιὰν, ἀνεβίβασεν ὅπι τὸ ἅρμα, καὶ καταφιλήσας, ἀμέρεῦ ἐκέλευσε καὶ μηδὲν τῶν αὐτῶν προσδοκᾶν. Ἄδαδος δὲ εἶπε, καὶ παρ' ἔλπιν τὸν δεσπότην ἀπομνημονεύειν τῆς ἐργασίας ὠμολόγει. καὶ πᾶς πόλεις τῶν Ἰσραηλιτῶν ἃς ἐπολέμησαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλῆς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο. καὶ δαμάσιον, ὡς τὸ ἐξελαύνειν εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς σαμαρείων εἶχον ἔτ' ἐκεῖνο, ἀνήσειν. ὠμόσαντο δὲ αὐτοῖς ὅρκων καὶ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτὸν Ἀχάβος ἀπέπεμψεν εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον τῆς Ἀδάδου τῶν Σύρων βασιλέως στρατείας, ὅπι Ἀχάβον καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας, τοιοῦτον εἶχε τὸ τέλος. προφήτης δέ τις Μιχαίας τέκνωμα προσελθὼν ἑνὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πλῆξαι. ὅτ' ἐκεῖνος μὲν οὐκ ἐβούλετο τῶν θεῶν δὲ μὴ πειθόντος προσέταττεν αὐτῷ Ἀδαδικέσθαι, τῶν δὲ θεῶν προσταγμάτων, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρῆναι. συμβαντος δὲ τούτου τῷ ἀνθρώπῳ, προσέταττεν ἑτέρῳ πάλιν ὁ προφήτης, ταυτὸ ποιῆσαι. πλήξαντος δὲ ἐκείνου, ἑθρασύνατο αὐτοῦ τὸ κράνιον, καὶ ἀδησάμενος τὴν κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ λέγων αὐτῷ, συνεστρατεῦσθαι, καὶ φυλακὴν ὅπι φυλακὴν τινὰ τῶν αἰχμαλώτων φυλάσσειν. φυγόντος δ' αὐτοῦ κινδυνεύειν ἔφασκε φυλάξοντος ἀποθανεῖν. ἀπλῶς γὰρ αὐτὸν εἰ διαφύγοι ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτεύειν. δόγμα ἦν φήσαντος Ἀχάβου τὸν ἁλόντα ἀνὰ, λύσας τὴν κεφαλὴν, ὅπι γνώσεσθαι ἔφη αὐτῷ Μιχαίας ὁ προφήτης ὠμόσθη δὲ ὀφίσματι πρὸς αὐτὸν τοῦ ἡγουμένου πρὸς τοὺς μέλλοντας λόγους. εἶπε γὰρ, ὡς ὁ θεὸς ἀφέντα αὐτὸν διαφθαρῆναι τὴν ἡμετέραν Ἄδαδον βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μετελεύσεσθαι, ἐπεὶ μὲν ἀποθανεῖν αὐτὸν ἔφη ἐκείνῳ, τὸν δὲ λαὸν ἔφη τὸν σφαγὰς εἶναι αὐτοῦ. παροξυνθεὶς δ' Ἀχάβος πρὸς τὸν προφήτην, τὸν μὲν ἐγκλεισθέντα φυλακῇ ἐκέλευσεν. συγχεχυμένος δ' αὐτὸς ὅπι τοῖς μιχαίου λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον Θ'.

Περὶ ἰωσαφάτου τ̃ ἱεροσολύμων βασιλέως.

Καὶ ἄχαβ μὲν ἐν τούτοις λοιπὸν ἐπάνειμι· ὁ δὲ τὸν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰωσάφατον. ὃς αὐξήσας τ̃ βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ τ̃ ἐπικτήτων χώρᾳ καταστησας, ἐδὲν ἧττον ἐκεῖνο ἀεὶ δ̃ πάντα καλῶς διῴκησεν τῆς ἐν ἐφραὶμ κληρουχίας, ἱεροβοάμου βασιλεύοντος τ̃ δέκα φυλῶν, φροῦρας ἐξανδρίσαντος. ἀλλ' εἶχεν ἀμφοῖν τι καὶ συνεργὸν τὸ θεῖον, δικαίου ὢν καὶ ὁσίου, καὶ τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ ποιῆσαι ἐσπουδακότος τὰ τοῦ θεοῦ ζητῶν. ἐπίμων δ' αὐτὸν οἱ περὶ βασιλεῖς δωρεαῖς, ὡς καλόν τε ποιῆσαι βαλόμενοι, ἔδοξαν ἀρχὰς μείζονος. τρίτῳ γ̃ τ̃ βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἱερεῖς τῆς χώρας, ἐκέλευσε πᾶσι γῆν περελθόντας, ἅπασάν τ̃ λαὸν τ̃ θεοῦ αὐτὸν διδάξαι κατ̃ πόλεις τὰς μωυσέως νόμους, καὶ φυλάττειν τούτους, καὶ ἀσυδάζειν περὶ τὴν θρησκείαν δ̃ θεῖ. καὶ ἦλθε πᾶν τὸ καθ' ἕτος, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοτιμεῖσθαι μηδὲ ἀσκεῖν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. εἶτα προχωρεῖ μοι διεπίλουν στέργοντες τὸν ἰωσάφατον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐφιλίου ἄγοντες. οἱ γ̃ παλαιστινοὶ, τακτὸς ἐπέλυον αὐτῷ φόρους, καὶ ἄρσενες ἐκόμιζον κατ' ἔτος ἀρνας ἑπτακισχιλιους καὶ τριακοσίους. καὶ ἐμίφυς τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας ἐχυρώσατο, ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν, καὶ ὅπλα πρὸς τὰς πολεμίους ἠτοίμασε. λαὸς γ̃ ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδες τριάκοντα, ὧν ἐδραῖος τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἰωαννῆς γ̃, μυριάδων ἑκατόν. ὁ δ' αὐτὸς ἕτερος ἡγεμὼν, καὶ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς εἶχε τοξότων πεζῶν μυριάδας ἑκατόν. ἄλλος δ' ἡγεμὼν, ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὀκτακοσίους ὀκτωκαίδεκα τὸ πλῆθος τ̃ βασιλεῖ παρεσκεύασε, πάρεξ ὧν εἰς τὰς ὀχυροτάτας διέπεμψε πόλεις. ἠγάγετο γ̃ τ̃ παιδὶ ἰωράμῳ τῷ ἀχάβ θυγατέρα ἔκ τ̃ δέκα φυλῶν βασιλέως, γοθολίαν ὄνομα. παρελθὼν δ' αὐτὸν μικρὸν χρόνον εἰς σαμάρειαν, φιλοφρόνως ἄχαβ ὑπεδέξατο, καὶ τ̃ ἀκολουθίαν σπουδὴ στρατὸν ἐξένισε λαμπρῶς, σίτου τε καὶ οἴνου καὶ ἱματίων ἀφθονίαν παρεκάλεσε γ̃ συμμαχῆσαι κατ' ἔ συρίας βασιλέως, ἵνα τῷ ἐν γαλαδικῇ πόλιν ἁρπάσαι δύνηται ἀφελῇ γ̃. ἔ γὰρ πατρὸς αὐτοῦ πρῶτον τυγχάνουσαν, ἀφῃρῆσθαι τὸν ἑαυτοῦ πατέρα. ἔ γ̃ ἰωσαφάτ τὴν βοήθειαν ἐπαγγελλόμενος, καὶ γὰρ εἶναι δύναμιν αὐτῷ, μὴ ἐλάττω τῆς ἐκείνου, καὶ μεταπεμψάμενος τῶν δυνάμων ἐξ ἱεροσολύμων εἰς συμμάρειαν, προσελθόντες ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διένεμον. ἰωσαφάτης γ̃ ἐκέλευσεν εἴ τινες εἰσὶ προφῆται, καλέσαντ' αὐτοὺς ἀνακρῖναι, περὶ τῆς ὁδοῦ τὸν σύρον ἐξόδου, εἰ συμβουλεύσουσι κατ' ἐκείνου τὸν κομπὸν αὐτῶν πιστοῦσθαι τῷ στρατιᾷ. καὶ γὰρ εἰρήνη καὶ φιλία πρὸς τοῦ ἀχάβου πρὸς τὸν σύρον ὑπῆρχεν, ὅτι τρία ἔτη διαμείνασα, ἀφ' ἧς λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἐκείνης τῆς ἡμέρας.

CAP. IX.

De Josaphato rege Hierosolymorum.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Josaphatum Hierosolymorum regem revertor: qvi, aucto suo regno, & præsidiis per urbes ditionis suæ dispositis, ne illas qvidem sine præsidio reliqvit, qvas Abias avus in sorte Ephræmitica, de Hieroboamo decem tribuum rege ceperat. Hic rex perpetuo propitium & auxiliatorem Deum habuit, qvod esset vir justus ac pius, & per singulos dies dabat operam, ut aliqvid gratum Deo faceret. Qvo factum est, ut & ipsi à circumqvaqve vicinis regibus multus honos haberetur, id qvod missitandis ad eum muneribus declaraverunt, ut hinc qvoqve tam divitiæ regis qvam fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni sui tertio convocatis principibus & sacerdotibus ejus regionis, jussit eos obire universam ditionem, & populum oppidatim leges Moysis, earumqve observantiam, atqve religionis cultum docere, qvod adeo libenter cives complexi sunt, ut certamen hujus studii inter eos susceptum videri posset. Finitimæ qvoqve gentes constanter hunc regem amabant, pacem inviolatam cum eo servantes. Palæstini etiam ordinaria tributa persolvebant, & Arabes annuos sexcentos triginta agnos, paremqve hædorum numerum. Munivit etiam magnas urbes ac validas, & exercitus armis bene instructos contra hostem aluit: ex tribu Judæ scutatorum trecenta millia, qvibus præerat Eliphraus, Joannes vero ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Benjamitica sagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ductabat centum octoginta scutatorum millia absqve militibus, qvi per oppidorum præsidia fuêre dispositi. Duxit deinde filio suo Joramo Achabi decem tribuum regis filiam Gotholiam. Cumqve libuisset ei Samariam invisere, benignissime ab Achabo exceptus est, atqve etiam militia, qvæ suum regem comitabatur, publice exhibito frumento, vino & carnibus, rogatusqve est ab Achabo, ut contra Syrorum regem arma cum eo conjungeret, ad recipiendam urbem Ramatham in regione Galaditica, qvam de ipsius Syri patre ceperat. Josaphato vero auxilium pollicito, qvod non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hierosolymis copiis, progressi extra mœnia duo reges, & sedentes in suo qvisqve solio, stipendia militibus numerabant. Josaphatus vero censebat, si qvi prophetæ essent, accersendos, & consulendos de expeditione, qvæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore suscipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex qvo captum eum dimiserat usqve in illam diem.

CAP. X.

Achabus à Syris bello lacessitus in prælio vulnus occiditur.

AChabus vero, accitis suis prophetis numero qvadringentis, jussit eos ex Deo scitari, an daturus sit regi bellum contra Adadum moventi victoriam, & urbis dominium, propter qvam bellum instaurare placuit. Prophetis vero bellum svadentibus: vincendum enim Syrum, & in potestatem venturum, qvemadmodũ antea: Josaphato suboluit fucus ex eorum verbis, & qvod falsi vates essent: percontatusqve est Achabum, num qvem alium præterea prophetam habeat, ut certius etiam futura præscire valeant. Respondit ille, esse qvidem & alium, sed sibi invisum, qvod malum eventum prædicat, foreqve, ut ipse à Syrorum rege occisus pereat, & ob eam causam in carcerem eum nunc esse inclusum. Eum vocari Michæam Jembleæ filium. Josaphato vero postulante, eum produci, missus cubicularius prophetam adduxit: qvi inter eundum ei indicaverat, cæteros omnes prophetas victoriam regi prædicere. Respondit vates, sibi non licere contra, qvam Deus moneat, mentiri, sed dicturum se, qvicqvid ex eo de rege cognoverit. Ubi vero ad regem pervenit, adjuratus, ut vera loqveretur: ait sibi Deum ostendisse Israelitas fugientes, &, inseqventibus Syris, dispersos, non aliter qvam greges sublatis pastoribus. Hoc qvoqve significare Deum dicebat, qvod cæteris incolumibus redeuntibus, solus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loqvuto Michæa, versus ad Josaphatum Achabus: Nonne, inqvit, modo tibi dixi, qvam male mihi velit iste. Michæa vero constanter asseverante, se nihil nisi jussu Dei prædicere, illum vero spe victoriæ solicitari à pseudoprophetis ad bellum, in qvo ipsi cadendum sit, rex attentius cogitare cœpit. Interea Sedecias qvidam unus è pseudoprophetis in medium progreditur, negans curandum, qvid Michæas garriat. nihil enim veri eum prædicere, argumento esse prædictionem Eliæ, qvi sine dubio melius qvam iste futura cerneret; illum enim prædixisse, apud Jezraelam in Nabuthi suburbano lambendum à canibus regis sanguinem, qvemadmodum lampsissent cruorem Nabuthi opera ipsius lapidati à populo. perspicuum igitur esse istum mentiri, qvi longe præstantiori prophetæ non vereatur contrarium dicere, qvod periturus sit rex ab hinc die tertia. sed mox fore evidentius etiam, qvam verax sit aut afflatus divino spiritu. Percussus, inqvit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, sicut Jadon fecit Hieroboamo, cum comprehendi eum prophetam jussisset. Puto enim te audivisse, qvod hoc ita factum sit. & cum dicto inflixit ei alapam. cumq; ei nihil mali propter hoc accideret, securus jam Achabus non amplius dubitavit copias contra Syrum ducere. vincebat enim, opinor, fati vis, plus fidei falsis qvã veris prophetis astruens, & causas ad futurum eventũ præstruens. Sedecias vero, aptatis sibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deũ significare ventilandã cornib. universã Syriã. Michæa contra asseverante, brevi fore, ut Sedecias

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀχαὰβος ὑπὸ σύρων τραυματισθεὶς μόνος ἠτιήθη τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

Καλέσας δ' ἀχαὰβος τοὺς αὐτῷ προφήτας, τετρακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἐπελθὼν ἐρέσθαι τὸν θεὸν, εἰ δώσουσιν αὐτῷ στρατευσαμένῳ ἐπὶ τὸν ἀδαδον νίκην καὶ καθαίρεσιν πόλεως, δι' ἣν ἐφέρετο μέλλων πόλεμον. τῶν δὲ προφητῶν συμβουλευόντων ἐπὶ στρατεῖαν. κρατήσειν γὰρ τοὺς σύρους, καὶ ληψομένους ὑποχείριον αὐτὸν εἰς καὶ τὸ πρῶτον. ἐπεὶ δὲ ἐκ τῶν λόγων ἰωσαφατος, ὅτι ψευδοπροφήτοις ἐντυγχάνουσιν, ἐπυνθάνετο εἰ ἀχαάβου, εἰ καὶ ἕτερός τις εἴη προφήτης τοῦ θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μαθόντες περὶ τῶν μελλόντων. ὁ δ' ἀχαὰβος, ἔναγῆ μὲν ἔφη, μισῶ δ' αὐτὸν καὶ προφητεύσειν, καὶ προειπεῖν ὅτι πληγεὶς ὑπὸ τοῦ σύρων βασιλέως, καὶ λάβοι τε ἐν φυλακῇ νῦν αὐτὸν ἔχειν, καλέσας δὲ μιχαίαν, ὃν ἐμίσει. ὁ δ' ἰωσαφατος κελεύσαντος αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψας δεσμῶτην, ἄγειν τὸν μιχαίαν. κἀκεῖνος τῶν ὁδῶν ὁ δεσμοφύλαξ ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας, νίκην τῷ βασιλεῖ προειρηκέναι. ὁ δ' οὐκ ἐξὸν αὐτῷ καταψεύδεσθαι θεοῦ φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅτι ἂν αὐτῷ δόξῃ ὁ βασιλέως αὐτὸς ἔτι, ὡς ἦκε πρὸς τὸν ἀχαάβον, καὶ λέγειν αὐτῷ πολλῆς ὑπ' αὐτοῦ σπουδῆς γενομένης, δεῖξαι τὸν θεὸν αὐτῷ τοὺς ἰσραηλίτας φεύγοντας ἔφη, καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν σύρων, καὶ διασκορπιζομένους, καθάπερ ποιμένων ἀνηρημένων τὰ πρόβατα. ἐλεγέ τι σημαίνειν τοὺς μὲν, μετ' εἰρήνης ἀναστρέφειν εἰς τοὺς ἰδίους ποιμένας δ' αὐτῶν μόνον ἐν τῇ μάχῃ. ταῦτα φήσαντος δὲ μιχαίου πρὸς ἰωσαφατον, ὁ ἀχαὰβος, ἀλλ' ἐγώ σε μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τὴν τῶν ἀνθρώπων πρὸς μὲ ἀλήθειαν. ὁ δὲ μιχαίας εἶπεν, ὡς προεῖπεν αὐτῷ πάντων ἀκροᾶσθαι τοῦ θεοῦ προλεγομένων, ἐὰν οὕτως πείσωσιν αὐτὸν οἱ ψευδοπροφῆται, πείσουσι τὸν πόλεμον ἐπ' ἐλπίδι νίκης, ἣν ὅπι δεῖ πρόνοιαν αὐτῶν μαχόμενον, αὐτὸς μὲν ἐν ἀσφαλείᾳ. σεδεκίας δέ τις τῶν ψευδοπροφητῶν προελθὼν, τοῦ μὲν μιχαίου μὴ προσέχειν παρήνει. μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθῆ. τεκμήριον δ' ἔχειν τοῦτο ἠλίαν προφητεῦσαι ὁ τότε κρίνοντα τοὺς μέλλοντας συμβαίνειν. καὶ γὰρ ἔτι ἐλεγε προφητεύσαντα ἐν ἰεζραέλ πόλει, ἐν τῷ ναβὲθαίου ἀγρῷ τὸ σῶμα αὐτοῦ κύνας λιχμήσασθαι προσεπεῖν, καθὼς καὶ ναβὲθαι δ' ὑπ' αὐτῶν καταλευσθέντος ὑπὸ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς ἔτι ψεύδεται τῶν προειπόντων προφήτων ταῦτα λέγων, ἀπὸ ἡμερῶν τριῶν φάσκων τοῦτο πεπονθέναι. γνώσεσθαι δ' ἐπέρ ἐστιν ἀληθὴς καὶ θεοῦ πνεύματος τὴν δύναμιν ἔχει. εὐθὺς γὰρ ἁπιθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, βλαψάτω μου τὴν χεῖρα, ὥσπερ ἰάδων τὴν ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαντος ἀπέξηνε δεξιάν. ἀκήκοας γὰρ οἶμαι ὅτε πάντων ὑμῶν. οἷς οὖν πληγέντος αὐτοῦ τὴν μιχαίαν, σωιεῖν μηδὲν παθεῖν, ἀχαάβος θαρρήσας ἄγειν τῷ στρατιᾷ προθύμως ἐπὶ δεῖν τὸν σύρον. ἐνίκα γὰρ οἶμαι, τὸ χρεὼν, καὶ πλείονες ἦσαν οἱ πλησθῆς, τοὺς ψευδοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τὰ ἀφορμὰς τῶν πόλεως. σεδεκίας δ', σιδήρεα κέρατα λέγων τοῦ ἀχαάβου, θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσιν καταστρέψαι συρίαν, μιχαίου δ' μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπανῆλθεν

ον

Josaphato vero postulante, eum produci, missus cubicularius prophetam adduxit: qvi inter eundum ei indicaverat, cæteros omnes prophetas victoriam regi prædicere. Respondit vates, sibi non licere contra, qvam Deus moneat, mentiri, sed dicturum se, qvicqvid ex eo de rege cognoverit. Ubi vero ad regem pervenit, adjuratus, ut vera loqveretur: ait sibi Deum ostendisse Israelitas fugientes, &, inseqventibus Syris, dispersos, non aliter qvam greges sublatis pastoribus. Hoc qvoqve significare Deum dicebat, qvod cæteris incolumibus redeuntibus, solus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loqvuto Michæa, versus ad Josaphatum Achabus: Nonne, inqvit, modo tibi dixi, qvam male mihi velit iste. Michæa vero constanter asseverante, se nihil nisi jussu Dei prædicere, illum vero spe victoriæ solicitari à pseudoprophetis ad bellum, in qvo ipsi cadendum sit, rex attentius cogitare cœpit. Interea Sedecias qvidam unus è pseudoprophetis in medium progreditur, negans curandum, qvid Michæas garriat. nihil enim veri eum prædicere, argumento esse prædictionem Eliæ, qvi sine dubio melius qvam iste futura cerneret; illum enim prædixisse, apud Jezraelam in Nabuthi suburbano lambendum à canibus regis sanguinem, qvemadmodum lampsissent cruorem Nabuthi opera ipsius lapidati à populo. perspicuum igitur esse istum mentiri, qvi longe præstantiori prophetæ non vereatur contrarium dicere, qvod periturus sit rex ab hinc die tertia. sed mox fore evidentius etiam, qvam verax sit aut afflatus divino spiritu. Percussus, inqvit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, sicut Jadon fecit Hieroboamo, cum comprehendi eum prophetam jussisset. Puto enim te audivisse, qvod hoc ita factum sit. & cum dicto inflixit ei alapam. cumq; ei nihil mali propter hoc accideret, securus jam Achabus non amplius dubitavit copias contra Syrum ducere. vincebat enim, opinor, fati vis, plus fidei falsis qvã veris prophetis astruens, & causas ad futurum eventũ præstruens. Sedecias vero, aptatis sibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deũ significare ventilandã cornib. universã Syriã. Michæa contra asseverante, brevi fore, ut Sedecias

τὸν ἐν δεξιᾷ ταμιεῖον ἐκ ταμιείου κρυβησόμενον ἀμείψαι, A è cella in cellam fugiat, latebras qværitans, ne
ζητοῦντα φυγεῖν τῆς ψευδολογικῆς τὴν δίκην, ἐκέλευ- luat pœnas vaniloqvii, iratus rex jubet eum a-
σεν ὁ βασιλεὺς ἀπαχθέντα φυλάττειν πρὸς ἀχαάμω- pud Achamonem magistratum urbis haberi in
να τὸν τῆς πόλεως ἄρχοντα, καὶ χορηγῆσαι μηδὲν ἄρτου καὶ custodia, nec aliud qvicqvam præter panem &
ὕδατος αὐτῷ πλεῖστον ὅσον. καὶ ἀχαὰβ μέν, καὶ ἰωσα- aqvam ei præberi. Atqve ita duo reges versus XV.
φὰτ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ἀναλαβόντες τὰς Ramatham cum copiis profecti sunt, qvo audito, 3. Reg. 22.
δυνάμεις, ἦλασαν εἰς ῥαμὰθ τὴν πόλιν τῆς γαλααδίτιδος. rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non pro-
ὁ δὲ τῶν σύρων βασιλεὺς ἀκούσας αὐτοῦ τὸ στρατεῖον, ἀν- cul à Ramatha castra posuit. Conventum autem
επήγαγεν αὐτοῖς τὸ αὐτοῦ στρατιάν. καὶ ὧδε ἀπῆλθεν ὁ ἀ- erat inter reges socios, ut Achabus privato ha- B
γαμὰβης στρατηλατεύειν. συνέβαινε δὲ, ὅπως ἀχαὰβ καὶ bitu versaretur in prælio, Hierosolymitanus ve-
ἰωσαφὰτ ὁ, ἀποθέσθαι τὸ βασιλικὸν σχῆμα. τὸν δὲ ἱεροσο- ro, sumpto Achabi cultu, staret in acie, qvo faci-
λύμων βασιλέα, τὸ αὐτοῦ στολὴν ἔχοντα σῆναι ἐν τῇ πα- lius Michææ vaticinium eluderent. sed invenit
ρατάξει κατασφάζομενον τὸν δὲ μιχαίου προειρη- eum fatum etiam sine insignibus. Adadus enim
μένα, εὗρε δὲ αὐτὸν τὸ χρεὼν καὶ δίχα τοῦ σχήματος. ὁ mandavit per tribunos militi, ut neminem alium
μὲν γὰρ ἀδὰδ ὁ τῶν σύρων βασιλεὺς, παρήγγειλε τῇ occideret, sed solum regem Israelitarum. Syri
στρατιᾷ μὴ τῶν ἡγεμόνων, μηδένα τῶν ἄλλων ἀναιρεῖν, vero primo congressu videntes Josaphatum stan-
μόνον δὲ τὸν βασιλέα τῶν ἰσραηλιτῶν. οἱ δὲ σύροι, τῆς tem ante aciem, rati esse Achabum, impetu facto,
συμβολῆς γενομένης, ἰδόντες τὸν ἰωσαφὰτ ἐστῶτα C eum circumvenerunt: sed postqvam è propin-
πρὸ τῆς τάξεως, καὶ δόξαντες εἶναι τὸν ἀχαάβ, ὥρ- qvo cognoverunt esse alium, omnes se retro re-
μησαν ἐπ' αὐτὸν, καὶ πᾶσαν κλισιάδα, ὡς ἐγγὺς ὄντες ceperunt. à mane autem usqve ad vesperam
ἐγνωσαν ἐκ βίου δὲ τὸν, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. ἀρ- pugnantes & vincentes occidebant neminem,
χομένης δὲ ἡμέρας ἄχρι δείλης ὀψίας γενομένης, μαχό- sicut eis mandatum fuerat, solum Achabum ad
μενοι καὶ νικῶντες, ἀπέκτεινον οὐδένα καὶ τὸν βασιλέως necem qværendo, nec tamen inveniendo. tan-
ἐπιλεύ ζητοῦντες τὸν ἀχαὰβ ἀνελεῖν μόνον, καὶ εὑρεῖν δὲ dem unus ex Adadi famulis, Amanus nomine,
δυνάμενοι. πᾶς δέτις βασιλικὸς δὲ ἀδὰδ ἄμαν ὄνομα, missa in incertum sagitta, regem per thoracem in
τεύσας εἰς τὰς πολεμίους, πτοῶσιν τὸν βασι- D pulmonem sauciat. Achabus autem noluit hoc
λέα διὰ θώρακος, καὶ διὰ πνεύμονος. ἀχαὰβ δὲ τὸ scire suum militem, ne terga verteret: sed auri-
μὲν συμβεβηκὸς ἐκ ἔγνω παῖσαι τῶν στρατεύματα φα- gam jussit currum extra prælium evehere, qvod
νερὸν μὴ τραπείησαν. τὸν δὲ ἰππέα ἐκέλευσεν ἐπι- grave ac lethale vulnus acceperit. Cumqve ve-
στρέψαι τὸ ἅρμα ἐξαγαγεῖν τῆς μάχης. χαλεπῶς γὰρ hementer cruciaretur, perstitit tamen in curru
βεληθὲν ἐκ μείως. ὀδυνώμενος δὲ, ἕστη ἕως δὲ ἅρματος, usqve ad solis occubitum, & tandem profluvio
ἄχρι δύνοντος δὲ ἡλίου, καὶ λιποψυχήσας, ἀπέθα- sanguinis viribus deficiens interiit. jamqve ap-
νε. καὶ τὸ μὲν σύρων στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, petente nocte, Syri se in castra recipiunt: & qvã-
ἀνεχώρησεν εἰς τὴν παρεμβολήν. θηλώσαντος δὲ τοῦ στρα- primum per caduceatorem de Achabi morte
τηγοῦ ὅτι τέθνηκεν ἀχαάβ, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια. E cognitum est, solutis castris, domum qvisqve re-
κομίσαντες δὲ τὸν ἀχαὰβ νεκρὸν εἰς σαμάρειαν, ἐκεῖ θά- vertitur. Cadaver regis Samariam relatum, il-
πτησαν. καὶ τὸ ἅρμα λούσαντες ἐν τῇ ἰεζάρα κρήνῃ, luc sepulturæ traditur. & cum currus regius
ὧν δὲ καθημαγμένον τοῦ δὲ βασιλέως φόνῳ, ἀληθῆ τὴν cruore fœdatus ad Jezaræ fontem esset ablutus,
ἡλία προφητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὰρ κύνες, ἀνελιχ- veritatem Eliæ prædictionis eventus comproba-
μήσαντο τὸ αἷμα. αἱ δὲ ἑταιρίζόμεναι, ἐν τῇ κρήνῃ τὸ vit. Canes enim lambebant ejus sangvinem: &
λοιπὸν λούόμεναι τοῦτῳ διεπόνουν. ἀπέβαινε δὲ ἐν ῥαμα- meretrices posthac ex eo fonte aqvabantur. Mor-
θὼνι, μιχαίᾳ δὲ προειρημένου. συμβάντων δὲ ἀχά- tuus autem est apud Ramatham, juxta Michææ
βῳ τῶν τοῦ τῶν δύο προφητῶν εἰρημένων, δεῖ μέγα F vaticinium. Ergo qvoniam utriusqve prophe-
τε τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ πανταχῇ καὶ σέβειν, tæ prædictionem eventus consecutus est, vene-
καὶ τὰ ἀληθείας μᾶλλον τὰ πρὸς ἡδονὴν ἢ βέλτιον πι- randa sunt illorum oracula, eisqve nos semper
στεύειν δοκεῖν. ὑπολαμβάνειν δὲ ὅτι προφητείας, plus oportet tribuere, qvam eorum, qvi ad gra-
καὶ τὰ μὲν τῶν τοιούτων προγνώσεως οὐδὲν ἐστι συμφορώ- tiam loqvuntur, sermonibus: nec aliter existi-
τερον, παρέχοντες ἄνωθεν δεῦρο, τι δεῖ φυλάξασθαι. λογί- mare, qvam qvod nihil sit illis utilius, qvando-
ζεσθαι τε πάλιν ἐκ τῶν περὶ τὸν βασιλέα γινομένων qvidem per ea divinitus monemur, qvid caveri
πραττόμενος προσῆκε τοῦ χρεὼν ἰσχύειν, ὅτι μηδὲ προ- debeat. Qvin & ea reputatio hoc loco subit ani-
γινωσκόμενον αὐτὸ διαφυγεῖν ἐστιν. ἀλλ' ὑπέρχεται G mum, qvod insuperabilis sit fati necessitas, qvæ
τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακευόν χρηστοῖς, etiamsi præsciatur, præcaveri tamen non potest:
ὡς εἰς τὸ πᾶν αὐτῶν κρατήσαι βεβαίως. φοινὲ δὲ οὐδὲ sed tamdiu homines sibi vana spe blandiuntur,
ἀχαάβῳ τοῦτο τοῦτο τῷ μάντει ἀπαντήσαι, ὡς ἀπ- donec in illius casses incidant. nam hoc qvoqve
ήγγελλε μὲν τοῖς προλέγουσιν τὰ ἥδιον. τοῖς δὲ τὰ πρὸς χά- Achabo fatale fuerat, ut prænuntiantibus cla-
ριν προφητεύουσι πεισθείς, ἀπατηθῆναι. ἕτερον μὲν οὖν ὁ dem non crederet, & a prophetantibus ad grati-
τοῦ ὀχοζίας διεδέξατο. am deceptus in mortem rueret. cui in principa-
tum Ochozias filius succedit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστορίων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως στρατεύσαντος ἐπ' ἀχάβην πᾶς, ἰώραμος ὑπὸ μωαβίτας, κρατηθὲν αὐτῶν. Κεφ. α.
Ως ἰώραμος βασιλεύων τ̃ ἱεροσολυμιτῶν, τ̃ ἀρχὴν πᾶσαν λαβὼν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρώους φίλους ἀπέκτεινεν. Κεφ. β.
Οπ στρατευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἥτις δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη. Ὁ δὲ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς ὀπτοῦ ἐπ νηπίᾳ, ὁ πρὸς τούτοις αὐτὸς ἀσεβὴς γενόμενος, κακῶς τ̃ βίον κατέστρεψε. Κεφ. γ.
Στρατεία τ̃ ἰωράμου τ̃ ἱεροσολιτῶν βασιλέως ὑπὸ τοὺς σύρους. Κεφ. δ.
Ως ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοὺ ἀναιρεθεὶς τ̃ ἐπ' ἀρχῆς καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τ̃ ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας. Κεφ. ε.
Οπ ὁ ἰηοῦς ἐβασίλευσε τ̃ ἱεροσολιτῶν ἐν σαμαρείᾳ ἔτη εἰκοσιὲπτά, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὑπὸ γυναικὸς πονηρᾶς. Κεφ. ς.
Ως γοθολία, τ̃ ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ὑπὸ ἔτη ἑπτά. Ὃν ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς ἰώδας, τὸν ὀζίου παῖδα, βασιλέα ἀπέδειξεν. Κεφ. ζ.
Αζαήλου τ̃ δαμασκηνῶν βασιλέως ὑπὸ τοὺς ἱεροσολίτας Ὕστερον ὑπὸ τοὺς ἱεροσολυμίτας στρατεία. Κεφ. η.
Ως ἀμασίας, ὁ τ̃ ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, στρατεύσαντος ὑπὸ ἰδουμαίους, ἐν ἁμαληκίτας ἐνίκησεν. Κεφ. θ.
Ως ἀμασίας πολεμῶν πρὸς τ̃ ἱεροσολιτῶν βασιλέα ἰώασον, ἡττᾶται. Κεφ. ι.
Καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ ὀζίας, τὰ πλεῖστα ἐθνη ἐχειρώσατο. Κεφ. ια.
Οπ στρατευσάντος ἐπὶ δαμασκὸν βασιλεὺς ὑπὸ ἱεροσολυμίτας ἠνάγκασεν ἀχάζου τ̃ βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τ̃ βασιλέα ἀσσυρίων, πεῖσαι τότε αὐτὸν ὑπὸ δαμασκὸν στρατεύσαντας. Κεφ. ιβ.
Ως κ̃ῦ κράτος ἔλαβεν ὁ τ̃ ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκόν. Ὁ διέφθειρε μὲν αὐτ̃ τ̃ βασιλέα. τοὺς δ' ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς μηδίαν, ἔπεμψεν ἔθνη κατοικῆσαι ἐν δαμασκῷ. Κεφ. ιγ.
Ως σαλμανάσαρος ὁ τ̃ ἀσσυρίων βασιλεὺς, εἷλε κ̃ῦ κράτος τὴν σαμάρειαν, ὁ τὰς δέκα τ̃ ἱεροσολιτῶν φυλὰς εἰς τὴν μηδίαν κατοικήσας, ἐκ τῆς περσίδος τὰ τ̃ κουθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν. Κεφ. ιδ.

HÆC IN NONO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Joramus Achabi filius Moabitas bello petitos ſuperat. Cap. I.
Joramus Hieroſolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit. Cap. II.
Qvomodo invadentibus Joramum Arabibus, exercitus ejus deletus fuerit, ac filiis peremptis, unico excepto adhuc infante, poſtremo ipſe Deo inviſus miſera morte ſublatus ſit. Cap. III.
Expeditio Jorami Iſraelitarum regis adverſus Syros. Cap. IV.
Joramus à Jeu magiſtro eqvitum cum tota ſtirpe occiditur, & cum eo Hieroſolymitanorum rex Ochozias. Cap. V.
Jeus inter Iſraelitas regnat apud Samariam, & poſt eum usqve qvartam generationem ejus progenies. Cap. VI.
Gotholia per ſummum nefas Hieroſolymis regnum occupat, qva poſt ſextum annum cæſa, pontifex Joadus Ochoziæ filium regem conſtituit. Cap. VII.
Azaelis Damaſcenorum regis contra Iſraelitas, ac mox contra Hieroſolymitas expeditiones. Cap. VIII.
Amaſias rex Hieroſolymitanus, exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto, victor evadit. Cap. IX.
Amaſias pugnans contra Joam Iſraelitarum regem vincitur. Cap. X.
Qvomodo Amaſiæ filius Ozias vicinas gentes ſubegerit. Cap. XI.
Raſe Damaſcenorum rege Hieroſolymitas bello vexante, Achazes eorum rex, magnis muneribus miſſis, coactus eſt Aſſyriorum regem in Damaſcenos immittere. Cap. XII.
Aſſyriorum rex, vi expugnata Damaſco, & occiſo rege, populum traducit in Mediam, aliis gentibus Damaſcum in coloniam deductis. Cap. XIII.
Qvomodo Salmanaſſar, Aſſyriorum rex, Samaria expugnata, decem Iſraelitarum tribus in Mediam tranſtulerit, & Cuthæos in eorum regionem migrare juſſerit. Cap. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBER NONUS.

Κεφαλαιον ά.

Ως ιωσαφατης ὁ βασιλευς ιουδαιας ἐπανηλθεν εἰς ιερουσαλημ· καὶ ὡς ἐπιστρατευσας ἐπὶ μωαβίτας κρατησειεν αὐτῶν.

CAP. I.

Ut Josaphat rex Judææ Hierosolyma reversus, Moabitas bello petitos superarit.

ΙΩΣΑΦΑΤΗΙ δὲ τῷ βασιλεῖ, ὡς ἀνῆλθεν εἰς ιερουσαλημα, ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς ἄχαβον τὸν τῶν ισραηλιτῶν βασιλέα, ἣν ἀδίκως τῷ σύρων βασιλεῖ, πολεμεῖν ἔδοξεν, εἰς περιῆλθε καιρὸν, ἐπῆλθε προφήτης σωτήριος ἐλθεῖν τῷ πρὸς ἄχαβον συμμαχίας ἀνθρώπων ἀσεβῶν καὶ πονηρῶν. τὸν μὲν θεὸν ἀνδρὸς μὲν οὐκ ἀξίως τούτῳ διαπραξάμενον, φύσει δέ τοι, καὶ περ ἡμαρτηκότα, διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν εὐσεβῆ ἀγαθὴν ἔλεγεν εἶναι τῶν πολεμίων. ἐπεὶ μὲν ἐπ' εὐχαριστίας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς γένοιτο τῷ θεῷ, μὴ ταῦτα ἐᾷ τὴν χώραν ὥρμησε περιέρχεσθαι κύκλῳ πᾶσαν ὅσης αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν καθιστάσας, πάτρια νόμιμα τὰ διὰ μωσέως ὑπὸ θεοῦ δοθέντα, καὶ τὴν εὐσέβειαν τὴν πρὸς αὐτόν. καὶ διαιρήσας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτοῦ, παρεκελεύσατο μηδενὶς ὕστερα ὡς δικαίως προνομένοις, κρίνειν τοὺς ὄχλους, μήτε δώροις, μήτε ἀξιώματος τιμῇ ὑπεροχῇ διὰ πλοῦτον ἢ διὰ γένος ἀναβαλόμενον. βεβουλεῦσθαι δὲ ἅπασι τὸ ἴσον, εἰδέναι τε ὅτι, καὶ τὰ κρύφα πραττομένων, ἕκαστον ὁ θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, καὶ πόλιν ἑκάστην τῶν δύο φυλῶν ὑποστρέψας εἰς ιερουσαλημα. κατέστησε δὲ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐκ τῶν ἱερέων, καὶ ἐκ τῶν λευιτῶν, καὶ τῶν πρώτων ἐκ πληθους φερομένων. ἐφεστῶτας δὲ τούτοις ἐπιμελεῖς καὶ δικαίας πίστεως πύστεις μὲν τοὺς κρίσεως. ἂν δέ τι μείζονων διαφορὰν ἔχοντες τῶν ὁμοφύλων πρὸς ἐκ τῶν ἄλλων πέμψωσι πρὸς αὐτοὺς πόλεων, τούτων δὲ μὴ πόλεων ἀποφαίνειν δικαίως περὶ τῶν πραγμάτων. μάλιστα δὲ τοὺς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κρίσεως, ἐν ᾗ τὸν ναὸν εἶναι συνέβαινε καὶ διαιτᾶν ὁ βασιλεὺς ἔχει, προσῆκεν αὐτοὺς εἶναι καὶ δικαστάς. ἄρχοντας δὲ

IOsaphato autem regi post suppetias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma revertenti propheta Jeus occurrens, reprehendit eum, quod cum homine impio & scelerato arma conjunxisset. Deum enim indigne tulisse hanc societatē: servasse tamen eum propter suam bonitatem, licet male, quod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem rex, supplicationibus & sacrificiis Deo conciliato, universam suam ditionem perlustravit, populum leges divinitus per Moysem traditas, & cultum pietatis docendo: constitutisq; oppidatim magistratibus, hortatus est eos, ut solius justitiæ respectu habito, jus populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut divitum captantes gratiam: omnibusque, quod æquum est, redderent, scientes, quod etiam occulta Deus inspiciat. Hæc cum per singulas duarum tribuum urbes docuisset, Hierosolyma reversus, hic quoque judices è sacerdotum ac Levitarum ordine, & è primatibus optavit, & hos prius monitos, ut juste & accurate jura populo redderent. Quod si graviores controversiæ deferrentur ad eos ex aliis cognatis urbibus, de horum negotiis majori etiam diligentia decerni voluit: quod eam urbem maxime æquitatis servantem esse deceat, in qua & templum simul haberetur & regia. ejus summos magistratus ex amicorum

numero præpoſuit, Amaſiam ſacerdotem, & ex Judæ tribu Zabadiam. Per idem tempus Moabitæ & Ammonitæ cum Arabum auxiliis bellum inferunt, & ad Engaddam urbem Aſphaltitæ lacui vicinam caſtra metantur, trecentis ſtadiis à Hieroſolymis diſſitam, cujus ager egregia palmeta fert & balſamum. Joſaphatus autem cum audiſſet, hoſtes, ſuperato lacu, in regnum ſuum jam irrupiſſe, territus concionem advocat: & ad templum verſus Deum invocat, ut tantùm virium & roboris ei ſuggerat, qvantum ſatis ſit ad ſumendam de hoſte pœnam audaciæ. In hoc enim templum id extructum à majoribus, ut, qvoties ab externo hoſte immineat periculum, ibi populus coram numen præſens invocet, divinaqve ope adjutus injuſtos ſuos male mulctatos arceat, volentes, qvæ ſemel divina munificentia contigere, per vim ad ſe retrahere. Sic precatus eſt lacrymans, accedente eodem totius populi cum uxoribus & liberis ſupplicatione. Ibi Jaziel qvidam propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiſſe, & ipſum pugnaturum ſe polliceri pro ſuæ religionis hominibus. Mox edicit, ut in craſtinum ſe parent, ituri obviam hoſtibus, & occurſuri eis Engaddam inter & Hieroſolyma, ad qvendam clivum, cui nomen Sis, voce Hebræis ſignificante eminentiam. Ibi non fore opus, ut cum hoſte conſligant, ſed pugnantem tantum pro ſe Deum, qvieti ipſi ſpectatores, conſiderent. Poſt hoc oraculum rex & totus populus proſtrati in faciem, gratias agendo, adorabant Deum, & Levitæ organis ſuis hymno canebant. Diluculo vero progreſſus rex in ſolitudinem ſubjectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum eſſe prædictioni propheticæ, & non ſtruendam qvidem aciem, ſed in primo agmine conſtituendos ſacerdotes cum tubis, & Levitas cum cantoribus, agendasqve Deo gratias, non aliter qvam liberata jam ab hoſte patria. Placuit omnibus regis conſilium, idqve mox etiam exequuti ſunt. Deus vero terrorem & conſternationem immiſit Ammanitis & eorum ſociis, ita ut alii in alios ruentes hoſtiliter in ſe invicem debacchantur tanto furore, ut ne unus qvidem ex tot millibus reliqvus fieret. Joſaphatus vero proſpiciens in vallem, in qva caſtra hoſtium fuerant, cum totam videret refertam cadaveribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, qvod ſibi citra ſudorem & ſangvinem victoria contigiſſet, permiſit ſuo militi caſtra diripere, & ſpoliare cadavera: tantaqve fuit multitudo, ut ægre per integrum triduum omnia ſpolia legerent. Qvarta vero die congregatus totus populus in qvandam convallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebravit laudibus: à qvo facto poſtea locus nomen invenit, ut in perpetuum Convallis laudationis appellatus ſit. Inde reverſus cum exercitu rex Hieroſolyma, per aliqvot dies in ſacrificiis occupatus fuit, ac epulis. Qvin & in exteras gentes tam mirificæ victoriæ fama perlata, eam regi ſanctitatis ac pietatis opinionē conciliavit,

A αὐτῶν ἀποδείκνυσιν, ἀμασίαν τὸν ἱερέα, καὶ ζαβαδίαν ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς ἐπάρας. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς τὸν τρόπον διέπραττε τὰ πράγματα. κατ' ἦρ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐστράτευον ἐπ' αὐτὸν μανδίται καὶ ἀμμανῖται συμμαχήσαντες καὶ ἀράβων μεγάλην μοῖραν, καὶ καταστρατεύονται πρὸς ἐγγαδδὶ πόλιν κειμένην πρὸς τῇ ἀσφάλτιδι λίμνῃ, τριακοσίους ἀπέχουσαι σταδίους τῶν ἱεροσολύμων. γωνᾶται δ' ἐν αὐτῇ φοίνιξ ὁ κάλλιστος, καὶ ἐκβάλσαμον. ἀκούσας δ' ἰωσαφάτης, ὅτι τὴν
B λίμνην διαβάντες οἱ πολέμιοι, ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλεσομένην ὑπ' αὐτοῦ χώραν, δείσας εἰς ἐκκλησίαν συναγάγετ δῆμον τ ἱεροσολυμιτῶν εἰς τὸ ἱερόν. καὶ στὰς κατ' πρόσωπον τοῦ ναοῦ ηὔχετο, καὶ ἐπεκαλεῖτο τὸν θεὸν δοῦναι αὐτῷ δύναμιν καὶ ἰσχύν, ὡς τιμωρήσασθαι τοὺς ἐπὶ στρατεύσαντας. καὶ γὰρ ἐτ δεδιέναι
C τοῖς τὸ ἱερὸν κατασκευάσασιν αὐτοῦ, ὅταν ὑπὲρ μαχῆτ πόλεως ἐκεῖνος, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῷ πλημμεσαντας ἐλθεῖν ἀμελοῦντας, οἱ τὴν ἀπ' αὐτοῦ δοθεῖσαν γῆν εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθαι παρεσκεύασαν αὐτούς. ταῦτ' εὐχόμενον, ἐδάκρυσε. καὶ σύμπαν δ' τὸ πλῆθος, γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἱκέτευεν. ἰαζιὴλος δέ τις τῶν προφήτης προελθὼν εἰς μέσον τὸν ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, τὸ πλῆθος λέγων, καὶ τὸν βασιλέα, τὸν θεὸν ἐπικαλεσαμένους τ εὐχῶν, καὶ πολεμήσειν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγέλλεσθαι. πρόσεπεσε δ' τῇ ὄψει τὸν στρατιὰν ἐξελάσαντα τοὺς
D πολεμίους ὑπὲρ αὐτῶν. εὑρήσειν γὰρ αὐτοὺς μεταξὺ ἱεροσολύμων καὶ ἐγγάδης ἀναβάσεως, λεγομένη δ' ἔξοχή. ἐ μὴ συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, στένειν δ' μένον ἐρᾶν, πῶς αὐτοῖς μαχεῖ τὸ θεῖον. ὃ δ' προφήτ ἀκούσας ταῦτα εὐθὺς, ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος, πεσόντες ὑπὲρ πρόσωπον, ηὐχαρίστουν τῷ θεῷ καὶ προσεκύνουν. οἱ δ' λεῖται, τοῖς ὀργάνοις διεπόλουν ὑμνοῦντες, ἅμα δ' ἡμέρᾳ προελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἔρημον, τὴν ὑπὸ κάτω θεκόας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πιστεύειν
E τοῖς ὑπὸ προφήτ εἰρημένοις. καὶ μὴ θαρραλέως μὲν αὐτοῖς εἰς μάχην. προσησαν δ' τὰς ἱερεῖς μ τ σαλπιγκτάς, καὶ λεῖτας μ τ ὑμνοιτῶν, εὐχαριστεῖν ἤδη θυσαν τῷ χώρᾳ ἡμῶν θεᾷ τ πολεμίων. ἤρεσε δ' ἡ τ βασιλέως γνώμη. καὶ ἅπερ συνεβάλετο, ταῦτ' ἐπραττον. ὁ δ' θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ ταραχὴν τὰς ἀμμανίτας. οἱ δ', δόξαντες ἀλλήλους πολεμίους ἀπεκτεινον, ὡς ἐκ τῆς παρούσης στρατείας ἀνασωθῆναι μηδένα. ἰωσαφάτης δ' ἀναβλέψας εἰς τὴν φάραγγα, ἐν ᾗ συνέβαινε στρατοπεδεύεσθαι τοὺς πολεμίους, καὶ πλήρη νεκρῶν ἰδών,
F ἤδη μὲν ὅτι τῆς θεοδόξου τ τῶν θεὸ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πονήσασιν αὐτοῖς αὐτὸς δι' ἑαυτῶν τὴν νίκην ἐδωκεν. ἐπέτρεψέ τι στρατιᾷ διαρπάσαι τὴν παρεμβολὴν τῶν ἐχθρῶν καὶ σκυλεῦσαι τοὺς νεκρούς. καὶ οἱ μὲν ὑπὲρ τρεῖς ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον. τοσοῦτον ἦν
G τὸ τ ἀνηρημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ δ' συναθροισθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἴς τινα κοῖλον καὶ φαραγγώδη τόπον, τ δὲ θεὸ δύναμιν ἐτ συμμαχίαν ηὐλόγησεν, ἀφ' ἧς ἐ προσηγορίαν ἔσχεν ὁ τόπος, κοιλὰς εὐλογίας. ἐκεῖθεν δ' ἀναχωρῶν τὴν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱεροσόλυμα, τρέπεται πρὸς εὐωχίας ἐ θυσίας ὑπὲρ πολλὰς ἡμέρας μ μόνον τ τῶν πολεμίων αὐτοῦ ἀλαφθορὰν, ἀκουσθεῖσαν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι πάντις ὅτι κατεπλάγησαν αὐτὴν,

ὡς

ut res ejus ſub divini numinis tutela eſſe pro comperto crederent: manſitqve usqve extremum ejus diem hæc perſvaſio. Erat autem amicus & Achabi filio, qvi tum Iſraelitis præerat: cum qvo, inita ſocietate parandarum navium, qvæ merces in Pontum peterent, ac emporia Thraciæ, jacturam fecit haud minimam. Navigia enim abſumpta ſunt naufragiis, qvod non bene regerentur præ magnitudine. Qvo factum eſt, ut hac cura vacaverit in poſterum. Atqve hactenus de Joſaphato.

II. 4. Reg. 1.

Achabi vero filius Ochozias regnavit apud Iſraelitas, & regiam Samariam, vir peſſimus, & utriqve parenti omnino ſimilis, & Hieroboami primi Iſraelitarum ſeductoris æmulus. Ejus regni anno ſecundo Moabitarum rex defecit, & tributa, qvæ patri ejus ſolitus erat, pendere amplius detrectavit. Accidit autem, ut Ochozias de ſolario domus ſuæ deſcendens per gradus prolaberetur, morboqve ex hoc caſu contracto, Accaronem ad Myriodis (id deo nomen erat) oraculum, ſcitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum vero Deus Eliæ prophetæ mandavit, ut nunciis ab eo miſſis occurrens percontaretur, an Iſraelitæ proprium Deum non haberent, qvandoqvidem rex ad alienum mitteret, de ſalute interrogaturos: juberetqve eos reverti, & regi dicere eum non revaliturum. Qvod qvum Elias feciſſet, nuncii, his auditis, confeſtim ad regem reverſi ſunt. Qvo demirante celeritatem reditus, & cauſam qværente, ajunt ſibi occurriſſe virum qvendam, & vetuiſſe ulterius progredi: juſſiſſeqve, renunciarent ſuo regi Iſraelitarum Dei nomine, qvod morbus in pejus proficiet. Rege vero jubente, ut ſibi figuram hominis illius deſignarent, dicebant hominem eſſe hiſpidum & cingulo coriaceo præcinctum. Qvi cum intelleXiſſet, Eliam per hæc deſcriptum a nunciis, miſit ad eum attrahendum centurionem cum qvinqvaginta militibus. Is repertum in montis vertice deſcendere juſſit, & ad regem venire. In hoc enim ſe miſſum, ut, ni ſponte ſua faciat, vi coactum eo pertrahat. Ille præfatus ſe prodigium editurum, qvo verus propheta noſceretur, & igne ad ſuas preces cælitus miſſo, ipſum una cum militibus conflagraturum, malum hoc eis imprecatus eſt, moxqve candenti turbo delatus centurionem & ejus comitatū perdidit. qvorum clade ad regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliā mittit: qvi & ipſe cum prophetæ minatus viri eſſet, ni volens ſeqveretur, & hunc ad preces ejus ignis abſumpſit, qvemadmodum alterum. Qvo cognito, rex miſit tertium. Is, qvod eſſet cordatus & manſvetis moribus, poſtqvam pervenit ad locū, ubi tum erat Elias, & amice eum ſalutavit: Nō ignoras, inqvit, qvod, ut regis mandato paream, invitus ad te venio, ſicut & illi, qvi ante me venerunt. Miſertus igitur mei & horum militū volens ac libens deſcende, nosq; ad regem ſeqvere.

Tum Elias delectatus viri civilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad regem, afflatus numine: Hæc, inqvit, dicit Dominus: Qvia me pro Deo non habuisti, qvem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum, qvi Accaronitis colitur, de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita, ut Elias prædixit, decedens, qvod liberis careret, Joramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cum aliis vitiis, tum maxime impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionibus dedidit, vir alioqvi non ignavus, & ad res gerendas satis industrius. Hoc regnante, Elias ex hominibus exemptus est, nec in hodiernum usqve mortalium qvisqvam scire potuit, qvisnam fuerit ejus exitus. Discipulum reliqvit Elisæum, sicut jam ante diximus. De hoc Elia, & Enocho, qvi fuit ante universale diluvium, in sacris libris legimus qvidem exemptos esse è consvetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini unqvam fuit cognitum. Cæterum Joramus, accepto post
III. fratrem regno, Moabitarum regi Misæ bellum
4. Reg. 3. inferre statuit, tributum nolenti reddere, qvod Achabo patri antea solvebat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ergo postqvam domi paravit exercitum, Josaphatum qvoqve per nuncios solicitavit, ut qvandoqvidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qvi tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solum venturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Joramus ubi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosolyma, & splendide ab ejus loci rege exceptus, cum de communi sententia visũ esset, per Idumeæ deserta, qva minime hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tantã jumenta & milites aqvarum penuriam incidêrunt, ut, omnibus tantum non desperantibus, Joramus doloris impatiens exclamaret ad Deum, qvanam sua culpa tres reges sine prælio in Moabitarum regis manus traderet? Josaphatus contra, ut virum pium decebat, consolabatur eum: jussitqve perqviri, num qvis in exercitu propheta adesset, per qvem, qvid faciendũ, Deus posset consuli. & indicante qvodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, svasu Josaphati tres reges ad illum vadunt: qvumqve ad illius tabernaculum venissent, qvod forte extra castra fixerat, rogabant, qvid futurum esset de exercitu, præcipue Joramus. At ille jussit, ut absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: rex precibꝰ urgebat, ut responsũ daret, & periclitantes servaret. At ille juravit, se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiam Josaphati viri probi & pii.

A ὑποδεξάμενος ὁ τὴν δεξιότητα τῶν λόγων καὶ τὸ αὐτῶν ἦθος ὁ Ἠλίας, καταβὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. προσελθόντος δὲ πρὸς τὸν βασιλέα, προεφήτευσεν αὐτῷ τὰ μέλλοντα ἐρεῖν. ἐπειδὴ κατήγγειλε αὐτῷ ὡς οὐκ ὄντος θεοῦ, καὶ πρὸς τὴν νόσον αὐτοῦ ἀληθῆ προφητῶν δυναμένου, πρὸς δὲ τὸν ἀκκαρωνιτῶν ἔπεμπες παρ' αὐτὸν πυνθανόμενος πόθεν ἔσχε σε τὸ τέλος τῆς νόσου, γνῶσκε ὅτι τεθνήξῃ. καὶ ὁ μὲν, ὀλίγου σφόδρα χρόνου διελ-
B θόντος, καθὼς προεῖπεν Ἠλίας ἀπέθανε, διαδέχεται δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ ἀδελφὸς Ἰώραμος, ἅπαντα κατίσχυσε τὸν βίον. ὁ δὲ Ἰώραμος ἦν τοῦ πατρὸς τὴν πονηρίαν ζηλοῦντος, καὶ ἀσέβειαν πρὸς τὸ θεῖον. παρεὶς γὰρ τὴν θρησκείαν, τὰς ξενικὰς εἰσέβετο. ἐν πᾶσι δὲ πράσσειν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, Ἠλίας ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. καὶ οὐδεὶς ἔγνω μέχρις τῆς σήμερα αὐτοῦ τὸ τελευτῆσαν. μαθητὴν δὲ ἐλισσαῖον καταλιπὼν,
C ὡς μὴ πρότερον ἐδηλώσαμεν. πρὸς μὲν τὸν γε Ἠλίαν καὶ ἐνώχου δὲ ζηλωτὴς πρὸς τὴν ἐπιβολὴν, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγεγραπται βίβλοις, ὅτι γεγόνασιν ἀφανεῖς. ἰωνάταν δ' αὐτῶν, οὐδεὶς οἶδεν. ὑπολαβὼν δὲ τὴν βασιλέως ὁρμὴν, ὅτι τὸν μωαβιτῶν ἔγνω στρατεύειν βασιλέα, μισῶν ἐνόμισε, φέρειν τελῶν τὰ ἀχαΐδα τῷ πατρὶ αὐτοῦ, μυρίαδας ἑκατὸν προβάτων σὺν τοῖς κριοῖς. σὺν αὐτοῖς οὖν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε δὲ πρὸς Ἰωσαφάτην,
D προσκαλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ φίλος ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχε αὐτοῦ τῷ πατρὶ, συμμαχῆσαι πόλεμον ὅτι τοῖς μιαιφόνοις ἐκφέρειν μέλλοντι, ἀποστάντας αὐτοῦ τῆς βασιλείας. ὁ δ' οὐ μόνον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο. ἀλλὰ καὶ τὸν ἡγεμόνα τὸν βασιλέα συναγαγεῖν ὅσα ὑφ' ἑαυτῷ στρατεύειν. Ἰωσαφάτης δὲ τῆς συμμαχίας κομισθέντων ἀναλαβὼν τὸ αὐτοῦ στράτευμα ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν ἱεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτοῖς
E ἀπὸ τῆς ἐρήμου τὴν ὁδοιπορίαν ποιήσασθαι τὴν ὁδὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἡ γὰρ προσδοκηθεῖσα αὐτοῖς ἐμπόδιος ποιήσασθαι τὴν ἔφοδον, ὥρμησαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς ἐπὶ τὴν ἱεροσόλυμων. ὅ τε τούτων αὐτῶν, καὶ ὁ τῆς συμμαχίας καὶ ὁ τῆς ἰδουμαίας. καὶ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, οὐκ ἐπορεύθησαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι καὶ τῇ στρατιᾷ παρασχεθῆναι, πολλῶν ἐντὸς τοῖς ὁδοῖς αὐτοῖς τῶν ἡγεμόνων, ὡς ἀγωνιῶν μὲν ἅπαντες, μάλιστα δὲ τὸν ἰώραμον, καὶ τὸν
F λίπος ἐκβοῆσαι πρὸς τὸν θεὸν, τί κακὸν αἰτιασάμενος ἀγάγοι τοὺς τρεῖς βασιλέας ἀμαχητὶ παραδώσοντας αὐτοὺς τοῖς μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρρυνε δὲ αὐτὸν Ἰωσαφάτης δικαίως, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκέλευσε γνῶναι εἴ τις αὐτοῖς τοῦ θεοῦ προφήτης συνέλθοι, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθωμεν παρὰ τοῦ θεοῦ, τί πιστὸν ἡμῖν ἔσται. οἰκέτου δέ τινος τοῦ ἰωράμου φήσαντος
G ἰδεῖν αὐτόθι τὸν Ἠλίου μαθητὴν ἐλισσαῖον ὀνόματι παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπίασιν οἱ τρεῖς βασιλεῖς, Ἰωσαφάτου παραμένοντος. ἐλθόντες δὲ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ προφήτου, ἔτυχε δὲ ἔξω τῆς παρεμβολῆς καθεσθησόμενος ἐπηρώτων τὸ μέλλον ἔσεσθαι τὰ στρατιᾶς. μάλιστα δὲ ὁ ἰώραμος. ὁ δὲ, μὴ διοχλεῖν αὐτῷ φράσαντος, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ πατρὸς καὶ τὰς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, ἐναγεῖς γὰρ εἶναι τοὺς ἀληθεῖς, ἐδέετο προφητεύειν σωθέντας αὐτούς. ὁ δὲ, ὁμόσας τὸν θεὸν σὺν ἀνοσιουργίᾳ αὐτῷ, εἰ μὴ διὰ Ἰωσαφάτην ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον. ἀχθε-

ἀχθέντος τε ἀνθρώπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπι-
ζήτησε γὰρ αὐτὸς, ὡς τὸν ψάλλοντα ἐνθεος γενό-
μενος προσέταξε τοῖς βασιλεῦσιν, ἐν τῷ χειμάῤῥῳ
πολλοὺς ὀρύζαι βόθρους. οὔτε γὰρ νέφους, οὔτε πνεύ-
ματος γενομένου, οὔτε ὑετῷ κατενόησάν τινος, ὄφεσθε
πλήρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς ἂν καὶ τὸν στρατὸν καὶ
τὰ ὑποζύγια σωθῆναι ἡμῖν ἀπὸ δίψης. ἔσαι δὲ ὑ-
μῖν οὐ τοῦτο μόνον ὕδωρ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κρατήσετε
τῶν ἐχθρῶν καὶ καλλίσας καὶ ὀχυρωτάτας πό-
λεις λήψεσθε τῶν μωαβιτῶν, καὶ δένδρα μὲν αὐτῶν
κόψετε, τὴν δὲ χώραν θήσετε, πηγὰς δὲ καὶ ποτα-
μοὺς ἐμφράξετε, ταῦτα εἰπόντος τοῦ προφήτου, τῇ
ὑστεραίᾳ πρὶν ἥλιον ἀνασχεῖν, ὁ χειμάῤῥους σφοδρῶς
ἐρρύη. πολὺ γὰρ ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδοῦ ἐν τῇ ἰδου-
μαίᾳ τὸν θεὸν ἔσαν σωτῆρα πεμψάμενοι, ὡς τε ἀρκεῖν τὴν στρα-
τιὰν, καὶ τὰ ὑποζύγια τὸν ἄφθονον. ὡς δ' ἤκουσαν οἱ μωαβῖται τοὺς τρεῖς βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βα-
δίζοντας, καὶ διὰ τῆς ἐρήμου πιοῦσι τὴν ἔφοδον, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σὺν ὅλῃ συλλέξας στρατιὰν σκέ-
λλοσε, διὰ τῶν ὀρῶν συμβάλλεσθαι τὸ στρατόπεδον, ἵνα
αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τὴν χώραν ἐμβαλόντες οἱ πο-
λέμιοι. θεασάμενοι δὲ ὑπὸ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου
τὸ ὕδωρ (καὶ γὰρ οὐδὲ μακρὰν ἦν τῆς
μωαβίτιδος) αἷμα τὴν χροιὰν ὅμοιον, πεπεῖσθαι γὰρ μᾶλι-
στα πρὸς τὴν αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθρόν εἶναι, ψευδῆ
δόξαν τοῖς τῶν πολεμίων ἐλάμβανον ὡς ἀπεκτονο-
κότων ἑαυτοὺς διὰ δίψος, καὶ τὸ ποταμοῦ αἷμα αὐ-
τοῖς φέοντας. τοῦτο τοίνυν οὕτως ἔχειν ὑπολαβόντες ἠ-
ξίωσαν αὐτοὺς ἤδη διαρπαγὴν τῶν πολεμίων σκηνώ-
σαι τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ὡρμήσαντες ὡς ἐπὶ
τιμὴν ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τῶν ἐχθρῶν στρατόπε-
δον εἰς ἀπόλωλότων. καὶ διαφυδόντας μὲν αὐτοὺς ἡ
ἰδία αὐτῶν. συβησάντων δὲ τῶν πολεμίων οἱ μὲν αὐτῶν
κατέκοψαν, οἱ δὲ, διεσπάρησαν εἰς τὴν ἰδίαν χώ-
ραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δὲ εἰς τὴν μωαβιτῶν οἱ
βασιλεῖς, τάς τε πόλεις κατασκάψαντες τὰς ἐν αὐ-
τῇ, καὶ πᾶς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ ἠφάνη-
σαν πληροῦντες τῶν ἐκ τῶν χειμάῤῥων λίθων, καὶ τὰ
κάλλιστα τῶν δένδρων ἐξέκοψαν, καὶ τὰς πηγὰς ἐπέ-
φραξαν τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖλον ἕως ἐ-
δάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν μωαβιτῶν σωδιωκόμενος
τῇ πλεονεξίᾳ, καὶ τὴν πόλιν ἐρῶν κινδυνεύουσαν ἀναι-
ρεθῆναι κατεπειράτο, ὥρμησε μεθ' ἑπτακοσίων ἐξελ-
θὼν διὰ τῶν πολεμίων ἐξιππάσασθαι στρατοπέδου,
καθ' ὃ μέρος αὐτοὺς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀνειμένας. καὶ
πεισθεὶς, οὐκ ἠδυνήθη φυγεῖν, ἀπιτυγχάνει γὰρ ἀπ-
μελῶς φρουρουμένου τοῦ τόπου. ἐπορεύετο δ' εἰς τὴν
πόλιν, ἔργον ἀπογνώσεως, ἐδοκεῖ ἀνάγκης διεπε-
άζετο. τὸν μὲν τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασι-
λεύειν ἔμελλεν, ἀναπαγὼν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ὡς τε πᾶσι
φανερὸν γενέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερουργήσειν εἰς ὁλο-
καύτωσιν τοῦ θεῷ. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς,
κατώκτισαν τῆς ἀνάγκης. καὶ παθόντες ἀνθρώπινόν
τι καὶ ἐλεεινὸν, διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ ἕκας-
τος εἰς τὴν οἰκίαν ἀνέστρεψεν. ἰωσαφάτης δ' ὑποστρέφων
εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης διαγαγών, ὀλί-
γον ὑπερβάσας χρόνον μετὰ τὴν στρατείαν τελευτᾷ βιώ-
σας, ζήσας ἀριθμὸν ἐτῶν ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοπρε-
ποῦς ἐν ἱεροσολύμοις. καὶ γὰρ ἐκεῖνος μιμητὴς τῶν δαβίδου ἔργων.

Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente, correptus divino spiritu, jussit reges in alveo torrentis multas fossas facere. nam absque vento & pluvia visuros alveum repletum aquis, ita ut, militi & jumentis abunde potu suppetente, nullum amplius à siti periculum timeatur. Nec hoc solum, inquit, vobis à Deo continget, sed & copias hostium ejus ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & fontes ac rivos obturabitis. Hæc loqvuto propheta, seqventi die prius quam sol oriretur, torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus, qui in Idumæam trium dierum itinere inde distantem demissi fuerant: ut & jumentis & militi largissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum, ut audivit tres reges contra se adventare, à deserto invasuros, excita omni sua militia, jussit eos in finibus occurrere, ne clam in ditionem suam impetum facerent, qui videntes, ex oriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineam, qvod eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet, falsò opinati sunt hostes propter sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione regem suum adeuntes, rogabant, ut eos ad diripienda hostilia castra ire permitteret. quo impetrato, ruentes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum castra perveniunt. Sed valde eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos undique hostibus, partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in terram suam evaserunt. Reges vero agros Moabitarum ingressi, dirutis oppidis, totam regionem prædis abactis exhauserunt, & rura eorum glarea torrentis operierunt, & optimas quasque arbores exciderunt, fontesque aquarum obturaverunt, mœnibus ubique solo æquatis. Rex ipse compulsus in quandam urbem, & obsessus, veritus, ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentavit, qua parte negligentiores excubiæ visæ sunt, qvod ubi præter spem non successit, in urbem reversus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. seniorem enim filium, qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia, toto hostili exercitu inspectante, holocautoma Deo sacrificat. Reges vero, hoc viso, tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione, domum quisque suam reversi sunt. Josaphatus verò post hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis supervixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo qvinto: sepultusqve est in ea urbe magnifice, quemadmodum Davidis imitatorem sepeliri decuit.

CAP. II.

Joramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit.

E Filiis, quos complures reliquit superstites, Joramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum rege commune nomen habens, uxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reversus Elisæum secum adduxerat. Ejus prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi, operæ pretium duximus. Obediæ uxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua, Elisæum adiit, dicens, nec ipsum ignorare, qvod ea persecutione, qva Jezabela in prophetas sæviebat, maritus ejus centum ex eo numero servaverat: qvos ut alere clam posset, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in servitutem velle rapere. quapropter orabat, ut ob hoc mariti benefactum ejus misertus opem aliquam præsentem afferret. Qvo scitante, ecquid domi haberet, nihil se habere ait, præter olei paululum in fidelia. tum propheta jubet illam ire, &, acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribusque cubiculi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad unum omnibus, ad prophetam reversa, rem totam illi retulit. Ille consuluit, ut, divendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei pretio supe[r]fore, qvod ad liberorum alimenta valeat. atqui in hunc modum mulier
4. Reg. 6. à creditorum molestia liberata est. Idem Joramum per nuncios admonuit, ut locum quendam caveret, in qvo à Syris, occidere eum volentibus, insidiæ positæ fuerant. Qvo factum est, ut ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem, frustratis insidiis, indignatus est, ratus eas à suis detectas: &, vocatis domesticis, per convitium proditores appellavit, minatus etiam mortem, eo qvod rem solis creditam hostis per eos cognoverit. Qvodam autem respondente, non recte eum facere, qvod proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis detectos, qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, qvod Elisæus propheta nihil non indicet, prodatque vel occultissima consilia: jussit eos per nuncios explorare, in quanam urbe Elisæus habitet: renunciatumque est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliqvot equitum turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu urbem circumventam circumquaqve custodiebant. Diluculo autem minister prophetæ, re cognita, qvod hostes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens divino auxilio:

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰώραμος βασιλεὺς τῶν ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν παρὰ πάντων λαβών, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

Κατέλειπε δὲ καὶ παῖδας ἱκανοὺς, ἀλλ' ἀπέδειξε, τὸν πρεσβύτερον ἰώραμον. οὗτος δὲ ἔσχεν ὄνομα τῆς μητρὸς ἀδελφὸν, βασιλέα ὄντα τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἀχάβου δὲ παῖδα. ὠνομάσθη δὲ διὰ τῆς μιμαβίτιδος ἐκ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς εἰς αἰμάρειαν, ἔχε συν αὐτῷ ἐλισσαῖον τὸν προφήτην, οὗ τὰς πράξεις βούλομαι διελθεῖν. λαμπρὸς γὰρ ἦν καὶ ἱερεὺς ἀξίως, καθὼς ἐν τοῖς ἱεροῖς βίβλοις ἐπεγνώκαμεν. προσελθοῦσαν γὰρ αὐτῷ φασὶ τὴν ὠβδείου, τὸν ἀχάβου οἰκονόμου γυναῖκα εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀγνοεῖ, πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας ἐθεράπευσεν, ὅτε τῆς ἀχάβου γυναικὸς ἰεζάβελας ἀναιρουμένους ἐκώλυσεν. ἴδεν γὰρ, ὡς αὐτὸ δανεισαμένου πραφλεῖαν κεκρυμμένας, μὴ τὴν τοῦ ἀνδρὸς τελευτὴν ἀγεδαγεῖν αὐτῷ τοὺς τῶν δανειστῶν αὐτῷ τὰ καὶ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρακαλεῖ τε διὰ ταύτην τὴν ἀργυρίου τάνδρὸς ἔλεός τε καὶ ὠφελείαν τινὰ βοηθείαν. πυθομένου δ' αὐτοῦ τί ἔχοι ἐπὶ τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔφη, ἔλαιον ἢ βραχύ λίαν ἐν περαμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθεῖν ἐκέλευσεν ἀγγεῖα χρησάσθαι πολλὰ ὡς ἀπὸ τῶν γειτόνων, καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν τὸ δωμάτιον, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον. τὸν γὰρ θεὸν πληρώσειν αὐτά. τῆς δὲ γυναικὸς, τὰ κελευσθέντα ποιούσης, ἐπὶ πάντα ἐπλήσθη, καὶ οὐδὲν ἔτι κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν, ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀποδόσθαι πλῆθος ἀποδοῦναι, καὶ τοῖς δανεισταῖς ἀποδοῦναι τὸ ὀφειλόμενον. ἡμῖν δὲ καὶ δεύτερον ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαίου, ὧν πρὸς διατροφὴν τῶν τέκνων καταχρήσεσθαι. καὶ ἐλισσαῖος μὲν ἔτι ἀπήλλαξε τῶν χρεῶν τὴν γυναῖκα, καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν δανειστῶν ὄχλοις ἠλάθρησεν. ἐλισσαῖος δὲ ἦν πρὸς ἰώραμον ἐξαπέστειλε φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ φράσων, ἐναγὴς γὰρ ἐν αὐτῷ σύρους πάντας ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν ἀναιρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ὡς ὑπὸ τὴν ἡμέραν ὥρμησε τοῦ προφήτου πεῦσθαι, ἄδερ δὲ, τῆς ὑποβουλῆς διαμαρτὼν, ὡς τῶν ἰδίων αὐτοῦ καταμηνυσάντων τὴν ἐπέδραν πρὸς ἰώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτοὺς προσέταξε τῶν ἀποῤῥήτων αὐτῷ, καὶ φανερὸς ἦν ἐλεγχὼν, φανερᾶς τῆς ἐπιχειρήσεως, τῷ μένοντι ἐκείνους ἐπιστεῦσαι, τῷ πολεμίῳ ἡμυομένῃ. φησάντων δέ τινες τῶν παρόντων μὴ ψευδοδοξεῖν αὐτὸν, μηδ' ἐπιστεύειν αὐτῶν ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ κατειρηκόσιν τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἀναιρησόντων αὐτόν. ἀλλὰ γινώσκειν ἐπιλιοσαῖος ἔστιν ὁ προφήτης ὁ πάντα μαίνων αὐτῷ καὶ φανερὰ ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ βεβουλευμένα, προσέταξε πέμψαι μαθεῖν ἐν ποίᾳ πόλει διατρίβει τὴν ἀρχὴν ὁ ἐλισσαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλοντες αὐτὸν ἐν δωθαίμοις ὑπάρχοντα. πέμπει τοίνυν ἄδερ ὑπὸ τὴν πόλιν δύναμιν πολλὴν ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν ἐλισσαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς κύκλῳ τὴν πόλιν πᾶσιν ἐπιλαβόντες ἐφρούρουν. ἅμα δ' ἕω τοῦτο μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου διάκονος, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν ἐλισσαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μὴ βοᾶς καὶ τύχοις δεομένων τοῦ

αὐτόν. ὁ δὲ, τὸν πράττοντα μὴ δεδιέναι παρεθάρρυνε, καὶ τοῦ θεοῦ συμμάχου καταφρονῶν, ἀδεὴς ἦν.

παρε-

παρεκάλεσε τὸν θεὸν πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν εὐελ- A rogavitque Deum, ut ad confirmandum famu-
πῆ θεραπεύσαι ἐμφανίσας τῷ αὐτῷ δύναμιν καὶ παρουσίαν lum præſentem ſe & auxiliatorem oſtenderet.
ὡς δυνατόν. ὁ δὴ θεὸς, ἐπακοῦσας τῶν εὐχῶν τοῦ προφή- Tum Deus exoratus ſpeciem magni equitatus
του ἱππικοῦ, πλῆθος ἁρμάτων καὶ ἵππων περὶ θεραπεύοντα τὸν ἐλισσαῖον κεκυκλωμένου θεάσασθαι & curruum circa Eliſæum famulo videndam ex-
παρέσχεν. ὡς αὐτὸν ἀφιέναι μὲν τὸ δεδιὸς, ἀναθαρσεῖσαι hibuit, ita ut animatus his ſuppetiis, nec ipſe
δὲ πρὸς τῷ ὄψει τῆς νομιζομένης συμμαχίας. ἐλισσαῖος quicquam timeret amplius. Poſt hæc vates ite-
δὲ μετὰ ταῦτα, καὶ τὰς τῶν πολεμίων ὄψεις ἀμαυ- rum Deum oravit, ut obſcuraret oculos hoſtium,
ρῶσαι τὸν θεὸν παρεκάλει, ἀχλῦσαι αὐτοὺς ἐπιβαλόν- caligine immiſſa, præ qua agnoſcere ipſum ne-
τα ἀφ' ἧς ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γνωμένου δὲ καὶ B queant: & impetrato hoc qvoque, dedit ſe in
τούτου παρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς, ἐπηρώτησε medium illorum, interrogans, quem quærerent:
τίνα ζητοῦντες ἦλθον. τῶν δὲ, τὸν προφήτην ἐλισ- quibus reſpondentibus Eliſæum prophetam ſe
σαῖον ἐφασκόντων, ὡμολόγησεν ὑπέχεσθαι, εἰ πρὸς τὴν πό- quærere, pollicitus eſt hunc ſe traditurum eis,
λιν ἐν ᾗ τυγχάνει ὢν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν, ſi ad urbem, in qua eſſet, ipſum ſequerentur. at-
γνωμένῳ τοῦ προφήτου τοὺς ὄψεις ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τὴν que ita, qui & oculis & mente à Deo cæcati fue-
διάνοιαν ἐπεσκοτισμένοι ἀκολουθοῦντες εἵποντο. ἀνα- rant, ducentem incunctanter ſecuti ſunt. qvos
γαγὼν δ' αὐτοὺς ἐλισσαῖος εἰς σαμάρειαν, ἱεράμῳ μὲν ubi Samariam perduxit, Joramum regem juſſit
τοῦ βασιλέως προστάξαι κλεῖσαι τὰς θύρας, καὶ περι- C portas claudere, & Syris ſuum militem circum-
στῆσαι τοῖς οὐροις τὸν αὐτοῦ δύναμιν. τοῦ θεοῦ δὴ ἤνυσε τὸ dare: precibus deinde rurſum ad Deum miſſis,
παράγραμμα τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τὸν ἀχλὺν αὐ- impetrat, ut hoſtium oculis caliginem illam tol-
τῶν ἀνελεῖν. οἱ δ' ἐκ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης ἀφέν- leret. at illi, recepta oculorum acie, concluſos
τες, εἶδον αὐτοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. ſe animadvertunt in mediis hoſtibus. cumque
ἐκπλήξει δὴ δεινῇ καὶ ἀμηχανίᾳ τῶν σύρων οἷον εἰκὸς attoniti & inopes conſilii hærerent in tam
ἐφ' οἷς θεῖον καὶ ὑπερφυὲς πράγμασι κειμένοις, καὶ τοῦ βασιλέως ἱεραμου πυθομένου τὸν προ- prodigioſo negotio, rege quærente ex prophe-
φήτου εἰ κελεύσειεν αὐτοὺς κατακοντισθῆναι, τοῦτο μὲν D ta, an jaculis eos deberet configere, id quidem
ἐκώλυσε ποιῆσαι ἐλισσαῖος. τοὺς γὰρ νόμῳ ληφθέντας facere vetuit. ſolos enim bello ſuperatos hoſtes
πολέμου, ἀποκτεῖναι ἔλεγε δίκαιον. τούτους δὲ μηδὲν occidi fas eſſe. at hos ne læſa quidem ipſius di-
κακὸν ἐργάσασθαι τῷ ἐκείνου χώραν. θεῖα δὲ δυνά- tione, Dei voluntate & potentia, ignaros o-
μει πρὸς αὐτοὺς ὧν εἰδότας ἐλθεῖν. συμβουλεύσαι mnium eò loci eſſe productos. conſuluit igitur,
τι ξενίων αὐτοῖς μεταδόντα καὶ τραπέζης, ἀπολῦσαι ut hoſpitali menſa refectos incolumes abire
ἀβλαβεῖς. ἱεράμου μὲν οὖν τοῦ προφήτου πειθομέ- permitteret. Itaque Joramus prophetæ monitis
νου, ἑστιάσεις λαμπρῶς καὶ πάνυ φιλοτίμως τοὺς σύ- obſequens, liberaliter ac ſplendidè tractatos
ρους, ἀπέλυσε πρὸς ἄδερα τὸν αὐτῶν βασιλέα. τῶν δὲ Syros ad regem eorum Adadum remiſit. Illi re- IV.
ἐφικομένων καὶ δηλωσάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, verſi omnia, quæ eis contigere, ſuo regi renun-
θαυμάσας ὁ ἄδερ τὸ ὠφέλιμον καὶ τῷ τοῦ θεοῦ τῶν E tiant: qui in tanto prodigio manifeſtam Dei po-
ὑπερφυῶν θαυμάτων ἐπιφάνειαν καὶ δύναμιν, καὶ τὸν προ- tentiam admiratus, ſimulq; vatis divinitatem,
φήτην ὡς τοῦ θεοῦ τῶν ὑπερφυῶν ἐπιτηδείων ὠφελη- nihil poſthac contra Iſraelitarum regem clam
τὴν ἐπιφάνειαν καὶ δύναμιν, καὶ τὸν προφήτην ὡς τοῦ θεοῦ οὕτως ἐναργῶς παρεῖν, κρύφα μὲν molitus eſt: ſed decrevit aperto Marte rem ge-
οὐκέτι διέγνω τῶν ἰσοζηλίτων ἐπιχειρεῖν βασιλεῖ τῶν rere, potentiorem ſe ratus, & numeroſioris exer-
ἰλισσαίου δεδοικώς. φανερῶς δὲ πολεμεῖν ἔκρινε, τῷ citus dominum: comparatisque ingentibus co-
πλήθει τῆς στρατιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων βεβαιό- piis, univerſas contra eum educit. qui putans ſe
σεσθαι τῶν πολεμίων. καὶ στρατεύει μετὰ μεγάλης δυνά- F imparem, ſi collatis ſignis res ferro gerenda ſit,
μεως ἐπὶ τὸν ἱεράμου. ὃς οὐχ ἡγούμενος αὐτὸν ἀξιό- intra Samariam ſe continuit, fretus urbis muni-
μαχον εἶναι τοῖς σύροις, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν σα- tionibus. Adadus vero cogitans, ſi non machi-
μάρειαν, θαῤῥῶν τῇ τῶν τειχῶν ἐχυρότητι. ἄδερ δὲ λο- nis, fame tamen eam ſe in poteſtatem redactu-
γισάμενος αἱρήσειν τὴν πόλιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς μηχα- rum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem
νήμασι, λιμῷ γοῦν τοι καὶ ἀπάνῃ τῶν ἐπιτηδείων θλί- Joramus laborabat rerum inopia, ut propter
ψειαν τοὺς σαμαρεῖς, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν nimiam indigentiam intra Samariam veniret
πόλιν. οὕτω δὴ ἐπέλειπε τὸν ἱεράμου ἡ τῶν ἀναγ- octoginta denariis argenteis caput aſini, & quin-
καίων εὐπορία, ὡς ἀξιοῦσθαι τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐνδείας que denariis Hebræi columbini ſtercoris ſex-
ἐν τῇ σαμαρείᾳ πεφθῆναι, ὀγδοήκοντα μὲν ἀργυρῶν G tarium vice condimenti emerent: nihilq; ma-
νομισμάτων κεφαλὴν ὄνου, πέντε δὲ ἀργυρῶν νο- gis verebatur rex, quam ne quis fame adactus,
μισμάτων, ξέστην κόπρου περιστερῶν ἀντὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι & non ferens inopiam, urbem hoſtibus prode-
τοὺς ἑβραίους. ἱερὰ δὲ ἐν φόβῳ μὴ ἀπὸ τὸν λιμὸν ret. quamobrem per ſingulos dies obibat ipſe
προδῶσι τοῖς ἐχθροῖς τὴν πόλιν ὁ ἱεράμου. καὶ καθ' mœnia & excubias, diſpiciens, ne quis in urbem
ἑκάστην ἡμέραν ἐκπερήρχετο τὰ τείχη καὶ τοὺς φύ- clam admitteretur, & ſingulari diligentia hu-
λακας, μήτις ἔνδον ἔσῃ παρ' αὐτοῦ σκεπόμενος. καὶ τοῦ jusmodi occaſiones adimens. Cumque mulier
βλέπεσθαι καὶ φροντίζειν ἀφαιρούμενος καὶ τὸ βού- quædam exclamaſſet, Miſerere domine, pu-
λεσθαί τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ παύσῃ τις τὴν γνώμην tans eam aliquid cibi petere, commotus ira ma-
τοῦ λαμβάνειν ἔφθασεν. ἀνακραγούσης δέ τινος le precatus eſt ei, negans ſibi eſſe vel areas vel
γυναικὸς, δέεσθαι ἐλέησον. νομίσας αὐτῶν τι μέλλειν αὐτῷ τῶν πρὸς τροφὴν, ὀργισθεὶς ἐπηράσατο torcularia, unde ipſi impertiri poſſet aliquid.
αὐτῇ τὸν θεὸν, καὶ μήτε ἅλωας αὐτῷ, μήτε ληνοὺς ὑπάρχειν ἔλεγεν, ἕως τι καὶ ὠφέλοιεν αὐτῇ δεομένῃ.

illa verò dicente, nihil se ejusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed ut litem inter se & aliam mulierem finiat: jubet, quid rei sit, exponere. Mulier ait, se cum amica quadam vicina pactam ut, quandoquidem nullum aliud adsit contra famem remedium, jugulatis infantibus, (nam utrique erat filiolus) unum atque alterum diem hoc cibo se alerent. Se prius suum occidisse, quo hesterna die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Perculsis vehementi dolore Joramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dictitans, qui in tantis malis nullum dignaretur à cœlesti numine impetrare subsidium: confestimque mittit, qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem ejus properabat, Elisæum verò regis ira non latuit: sed domi sedens cum discipulis, Joramus, inquit, homicidæ filius, misit, qui caput mihi adimat. nunc adventum ejus observate, ut, dum erit pro foribus, opponatis vos, & objectis foribus illum remoremini. mox enim rex ipse aderit, mandati jam pœnitens. Illi ita, ut jussi sunt, hominem venientem excludunt: moxque Joramus ad se reversus, & veritus, ne cædes acceleretur, quantum potuit, ad Elisæum properat, interventu suo cohibiturus missum à se hominem, & vatem periclitantem servaturus. quo ut ventum est, incusare eum cœpit, quod in tantis calamitatibus se cum civibus despiceret, nec ullum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in crastinum eadem hora, qua tum rex ad se venerat, futuram magnam rerum ad victum necessariarum abundantiã, ita ut publicè in foro uno siclo veniret satum similæ, & uno æque siclo duo sata hordei. His dictis, rex cum suo comitatu supra modum exhilaratus est, propter expertam toties prædictionum fidem tum quoque nihil addubitans, & præsentem difficultatem spe futuri sublevans, amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum ejus parti præpositus, cui tum rex forte familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris, mi vates, & sicut absurdum sit sperare similæ ac hordei pluviam, ita nec, qvod tu dicis, mihi fit verisimile. Tum propheta: Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modo, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, ut lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cum propter sævientem famem nihil ex urbe ciborum acciperent, & sive in urbem reditus daretur, sive domi se continerent, fame sibi pereundum certo intelligerent, decreverunt se hostibus committere: ut, sive eis parceretur, viverent: sive sævire hostis mallet, certè levius mortis genus incurrerent. Hæc sententia postquam comprobata est, noctu eunt ad castra hostium.

4. Reg. 7.

A τῆς δ' οὐδενὸς μὲν χρήζειν εἰπούσης τούτων οὐδ' ἐπιχλεῖν τροφῆς ἕνεκα. κελεύειν δ' ἀξιούσης περὶ ἄλλου γυναῖκα. κελεύσαντος λέγειν καὶ διδάσκειν ὧν ἐπιζητεῖ. σωζήκας ἔφη ποιήσασθαι μὲν τῆς ἑτέρας γυναικὸς γειτνιώσης αὐτῇ καὶ φίλης τυγχανούσης, ὅπως ἐπεὶ τὰ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς συνθήκας ἴσα ἀμήχανα, διαχρησαίμεθα τὰ τέκνα, ἵν' δ' ἄρρεν ἑκατέρα παιδίον, ἀνὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. κἀγὼ φησὶ πρώτη τοὺμὸν κατεσφαξα. καὶ τῇ παρελθούσαν ἡμέραν, τοὺμὸν ἑτεραφημένη ἀμφοτέραις ἡ οὐ βέλεται ταῦτα ποιεῖν, ἀλλὰ κρύψασαν τὸν σωθέντα, καὶ τὸν ἑὸν ἀφανῆ πεποίηκε. τοῦτ' ἐλύπησε σφοδρῶς ἰώραμον ἀκούσαντα, καὶ διερρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ δεινὸν ἀνοιμώξας, ἔφασκε ὀργῆς ὅτι τὸν προφήτην ἐλισσαῖον πληρωθεὶς, ἀνελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ἐπὶ μὴ δεῖται δι' ἐκεῖνον πρόνοιαν αὐτοῖς καὶ διαφυγὴν τῶν παρεχόντων κακῶν δοῦναι. τὸν τε ἀποτιμούμενος αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, διώκει ἐξέπεμπε. καὶ ὁ μὲν ὅτι τὴν ἀναίρεσιν ἠπείγετο τοῦ προφήτου. τὸν δ' ἐλισσαῖον ἀνακαλεῖται ἡδὺ βασιλέως ὀργή. καθεζόμενος δ' οἴκαδε παρ' ἑαυτὸν σὺν τοῖς μαθηταῖς, ἐμήνυσεν αὐτοῖς, ὅτι ἰώραμος ἐπὶ φονέα ἰὸς πέμψειε τὸν ἀφαιρησόμενα αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. ἀλλ' ὑμεῖς φησιν, ὅταν ὁ τάχιστα προσελθὼν ἀφίκηται, φυλάξασθε εἰσιέναι μέλλοντα προσαποθλίψαντες τῇ θύρᾳ καὶ κατασχεῖν. ἀκολουθήσει γὰρ αὐτῷ πρὸς ἐμὲ φανησόμενος ὁ βασιλεὺς, μεταβεβουλευμένος. ταῦτ μὲν τὰ κελευσθὲν ὡς ἦκεν ἐπιφθεὶς ὑπὸ δὲ βασιλέως ὅτι τὴν ἀναίρεσιν δ' ἐλισσαίου ἐποίησαν. ἰώραμος δ' κατηγνοὺς τ' ἐπὶ τὸν προφήτην ὀργῆς, καὶ δείσας μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸν ὁ τάχιστα προσελθὼν, ἐπισπᾶται κωλύσαι ἠνέῳ τὸν φόνον, καὶ διατώσας τὸν προφήτην. ἀφικόμενος δ' πρὸς αὐτὸν, ἠτιᾶτο ὅτι μὴ φανὰ τὸ θεοῦ λύσιν αὐτοῖς τ' παρόντων κακῶν αἰτεῖ, ἀλλ' ἔτως ὑπ' αὐτῶν φθειρομένους ὁρᾷ. ἐλισσαίος δ' εἰς τὴν ὑπιοῦσαν ἐπηγγέλλετο κατ' ἐκείνου τὴν ὥραν ἵν' ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν, ἔσεσθαι πολλὴν ἀπορίαν τροφῆς. ἑπταδήσεσθαι μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλῳ δύο μέτρῃς σίτα. ὠνεῖσθαι δ' σεμιδάλεως σάτον σίκλου. ταῦτα τὸν τ' ἰώραμον καὶ τοὺς παρόντας εἰς χαρὰν ὠθεῖτο ἐπιστεύειν δὲ τῷ προφήτῃ διὰ τὴν ἐπὶ τοῖς προπεπιεσμένοις ἀληθείαν ὁκ ὠκνουν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπ' ἐκείνης ἐσθέσεις τ' ἡμέρας ἑταλαίπωρον ἡ προσδοκωμένη κέφω αὐτοῖς ἐποίει. ὁ δὲ τ' τρίτης μοίρας ἡγεμὼν τῷ βασιλεῖ φίλος ὢν καὶ τότε φέρων αὐτὸν ἐπερωτᾷ ἐθέλων, ἄπιστα ἐπὶ λέγεις ὦ προφῆτα. καὶ ὥσπερ ἀδύνατον ἐκχέαι τὸν θεὸν ἐξ οὐρανοῦ καταρράκτας κριθῆς ἢ σεμιδάλεως, οὕτως ἀμήχανον καὶ τὰ ὑπὸ σοῦ νῦν εἰρημένα γίνεσθαι. καὶ ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν, ταῦτα μὲν εἶπεν ἔφη τὸ λαμβάνοντα τὸ τέλος. οὐ μεταλήψῃ δ' οὐδενὸς τῶν ὑπαρξάντων. ἐξέβη τοίνυν τῇδε τὸν τρόπον τὰ ὑπ' ἐλισσαίου προειρημένα. νόμος ἦν ἐν τῇ σαμαρείᾳ, τοὺς λέπρας ἔχοντας ἐκ μὴ καθαρεύοντας ἀπὸ τῶν τοιούτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ' πόλεως. ἄνδρες ἦν τὸν ἀριθμὸν τέτταρες, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πρὸ τῶν πυλῶν μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς διὰ τὴν ὑπεροχὴν δ' λιμοῦ τροφὴν ἀναφέροντος. εἰσιὲναι μὲν εἰς τὴν πόλιν κεκωλυμένοι διὰ τὸν νόμον, κἂν ἁλῶσιν ἢ αὐτοῖς διαφθαρησόμενα κακῶς ὑπὸ τ' δ' λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο ἢ πεισθέντα κἂν αὐτόθι μένωσιν ἀπορία τροφῆς, ἐδόκουν τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἐκδοῦναι. ὡς εἰ μὲν φείσαιντο αὐτῶν ζήσομένους. εἰ δ' ἀναιρεθεῖεν, εὐθανατήσοντες. ταῦτα κυρώσαντος τῇ βουλῇ, νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν πολεμίων, ἤρχε-

ἤρχετο δ' ἤδη τοὺς σύρους ἐκφοβεῖν καὶ παράπλεον ὁ
θεὸς καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ἵππων ὡς ἐπερχομένης
στρατιᾶς ταῖς ἀκοαῖς αὐτῶν ἐνῆχεν, καὶ ταύτῃ ἐξυ-
πνέω ποιοῦσι αὐτοὺς τὴν ὑποψίαν. ἀμέλει τὴ-
πη τὴν τροπὴν ἐπ' αὐτῆς διεπέμψαντο, ὡς τε τὰς σκηνὰς
ἐκλιπόντες σιωπῇ φαμεν πρὸς τὸν ἀδέρ λέγοντες ὡς
ἰωραμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς μισθωσάμενος
συμμάχους, τόν τε τῶν χετταίων βασιλέα, καὶ τὸν τῶν
νήσων, ἐπ' αὐτοὺς ἄγει. προσιόντων γὰρ αὐτοῖς, ἐπα-
κούειν δ' κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ ἄδερ, καὶ γὰρ αὐ-
τὸς προεψοφεῖτο ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ πλήθει,
προσέχε. καὶ μὴ πολλῆς ἀταξίας καὶ θορύβου κατα-
λειπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑπο-
ζύγια, καὶ πλοῦτον ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχωρησαν. οἱ γὰρ
λεπροὶ οἱ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῶν
σύρων στρατόπεδον, ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθη-
μεν, καὶ γυμνοὶ πρὸς τῇ παρεμβολῇ, πολλὴν ἡσυ-
χίαν καὶ ἀφθονίαν ἔβλεπον οὖσαν. καὶ παρελθόντες
ἔσω, καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡς οὐδ' ἕνα ἐνό-
ρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πόντες ἐβάστασαν ἐσθῆτα,
καὶ πολὺν χρυσὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς
ἔκρυψαν. ἐπειθ' εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁ-
μοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τοῦτο ἐποίη-
σαν τρὶς ἀκις, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅ-
θεν εἰκάσαντες ἀναχεχωρηκέναι τοὺς πολεμίους, κατ-
έγνωσαν ἑαυτῶν μὴ ταῦτα δηλούντων τῷ ἰωράμῳ καὶ
τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς σα-
μαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τοὺς φύλα-
κας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ πρὸς τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι δὲ
ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς ἔνδον βασιλέως φύλαξι. παρ'
ὧν μαθὼν ἰωραμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ
τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς ἐλθόντας ἐνέδειξαν καὶ τεχνίτης
ὑπονοῆσαι ἔλεγε τὴν ἀναχώρησιν τῶν τῶν σύρων βασιλέως,
ἀπογνόντων ὑμᾶς τῷ λιμῷ διαφθαρησεσθαι, ἵν' ὡς πε-
φοβημένοι δῆθεν ἐξελθόντων τῶν παρεμβολῆς
αἰφνιδίως ἁρπάσῃ. καὶ κτείνῃ μὲν αὐτοὺς, ἁμαχητὶ δ'
ἕλῃ τὴν πόλιν. ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, διὰ φυλακῆς ἔχειν
αὐτὴν, φρονήσαντας τοὺς τοὺς πολεμίους ἀναχεχωρηκέ-
ναι. φήσαντος δέ τινος, ὡς ἄρα μὲν ἐσ σωφρονέστατα
ὑπονοήσειε. πέμψαι γε μὴν συμβουλεύσαντος δύο τῶν
ἱππέων τοὺς τὴν ἄχρι ἰορδάνου πᾶσαν ἐξερευνήσον-
τας, μὴ εἰληφθέντες ὑπολοχώντων τῶν πολεμίων διαφ-
θαρεῖεν, φυλακὴ τῇ στρατιᾷ γένωνται, τὸ μηδὲν ὅ-
μοιον παθεῖν αὐτὴν ἀνυποπτως προελθοῦσαν. προσ-
αρεσθεὶς δὲ φησι τοῖς ὑπὸ λιμοῦ τεθνηκόσι τοὺς
ἵππους, καὶ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ληφθέντες ἀπωλῶν. ἀρε-
σθεὶς τῇ γνώμῃ πέμπει τοὺς κατοψομένους ἐπέμψεν. οἱ
δὲ, κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων ἅπασαν, μεστὴν δὲ σι-
τίων καὶ ὅπλων εὗρον. ἀλλὰ τὸ κεφάλαιον πρὸς τὸ φαίνε-
σθαι, ῥίπτοντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς,
ὅτι διαρπαγὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆ-
κεν. ὅπλες δ' οὐδὲν οὐδ' ὀλίγον ὠφελοῦντο, ἀλλὰ
πολὺν μὲν χρυσὸν. πολὺν δ' ἄργυρον. ἀγέλας δὲ παν-
τοδαπῶν κτηνῶν. ἔτι γε μὴν σίτου μυριάδας ἐκ μι-
κρᾶς, αἷς οὐδ' ὄναρ ἤλπισαν ἐπιτυχόντες, τῶν μὲν πρὸ-
τερον κακῶν ἀπηλλάγησαν. ἀφθονίαν δ' εἶχον ὡς
ὠνεῖσθαι δύο μὲν σάτα κριθῆς σίκλου. σεμιδάλεως
δὲ σάτον σίκλου ἑνὸς τῷ ἐλισαίου προφητείαν. ἰσχύει
δὲ τὸ σάτον, μόδιον καὶ ἥμισυ ἰταλικόν. μόνος δὲ τού-
των οὐκ ὠνατο τῶν ἀγαθῶν ὁ τῆς τρίτης μοίρας ἡγε-
μών. καταστὰς γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῆς πύλης,

A Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum adventantium, adeo ut, crescente magis ac magis suspicione, consternati è totis castris ad regem suum concurrerent, dicentes adesse reges à Joramo conductos, regem Ægypti & regem insularum: jam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, qvod & ipsi aures inani sonitu pulsarentur, ut cæteris: & per
B summam trepidationem omnes sine ordine ad fugam se expediunt, relictisque intra castra & equis, & jumentis, & divitiis maximis, totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum, in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressique ulterius, & ad unum quodpiam tentorium delati, post-
C quam ne unum quidem adesse viderunt, refecti primum cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam prædam extra vallum elatum in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter, ut prius: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Unde facilè conjectantes de abitu hostium, damnabant
D suam negligentiam, qvod non hæc Joramo & civibus indicassent mox à principio. qvapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus, discessum hostium eis significant. illi porro excubitoribus regiis idem renuntiant. Rex cognito negotio, amicorum & ducum consilium advocat. ait rem sibi suspectam, ne, astu simulato abitu, Syri sibi insidias struant, desperantes fa-
E me urbem expugnari posse: ut si ad diripienda castra, quasi fuga deserta, procurrant, repente coorti, cæsis direptoribus, urbem etiam facile occupent. quare suam sententiam esse, ut diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neque, temere credita fuga hostium, procurrendo periculo se objiciant. Hoc consilium quidam laudavit, ut prudens: addiditque sibi videri mit-
F tendos duos equites, qui omnia Jordanem usque explorent: qui si forte intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipsi temere progressi circumveniantur: nec duorum eqvitum fore gravem jacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id regi placuit, & evestigio misit, qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim jacere arma jactata, & frumentum reliquasque sarcinas, quo expeditiores fugerent. his auditis, rex multitudinem ad
G castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auri & argenti plurimum, & varia jumentorum genera, præterea tantum invenerunt frumenti atque hordei numerum, quantum nec in somnis sperare poterant, ut mox omnes præteritæ famis oblivio caperet. tanta enim fuit abundantia, ut duo sata hordei sicli emerentur, & eodem pretio satum similæ, juxta Elisæi vaticinium. satum autem continet modium Italicum & dimidium. solus autem hac copia non est adjutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. constitutus enim ad portam à rege,

ut cohiberet proruentis multitudinis impetum, ne se invicem conculcando obtererent, ipse hoc passus est: atque ita interiit, qvemadmodum Eliseus prædixerat, cum prænuncianti annonæ abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damascum reversus incolumis, ubi cognovit, divinitus immisso terrore, se una cum exercitu in fugam conjectum, & vanum fuisse, quod de adventu hostium crediderant, ratus omnino adversum se habere numen, per animi ægritudinem in morbum etiam corporis incidit. cumque per idem tempus Elisæus Damascum inviseret, hoc cognito, fidissimum è familiaribus suis Azaelem honoris causa ei misit obviam, non sine muneribus, scitaturum, quisnam futurus esset morbi exitus, & num evasurus esset hoc periculum. Azael, assumptis quadraginta camelis, quicquid optimum ager Damascenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos imposuit: & obviam factus Elisæo, reverenter eum salutat, dicens se ab Adado rege missum, ut offerret ei munera, & de morbo consuleret, num quod levamen sperare debeat. propheta, nuncio nihil mali renunciare justo, tantum moriturum regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Elisæus vero flebat, & multis manabat lacrymis, prospiciens, quanta mala passurus esset suus populus post Adadi obitum. Azaele deinde rogante causam tristitiæ, Fleo, inquit, qvod me Israelitarum misereat, tam multis à te afficientur cladibus: nam optimos ex eis interficies, & munitissimas eorum urbes incendes, & infantes ad saxa allides, & dissecabis prægnantes mulieres. Azaele verò dicente, & unde mihi vires, ut hæc faciam, ait sibi divinitus significatum, quod ipse regnaturus sit in Syria. Itaque Azael reversus ad suum dominum, melius eum habiturum nunciat: & sequenti die reti uvido in eum injecto, præfocati à se regiam occupat, vir alioquin strenuus, & gratiosus apud Syrorum ac Damascenorum multitudinem: quo factum est, ut usq; in præsens tam Adadus quam Azael ejus successor divinis apud Syros colantur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis extructis Damascenorum urbem ornatiorem reddiderint. eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem jactant, nescientes, qvod non admodum sint veteres, & nondum centum supra mille anni ab eorum ætate interceserint. Cæterum Joramus Israelitarum rex, audita morte Adadi, à continuis pavoribus respiravit, lætus tandem aliquando licere sibi in pace vivere.

V.

Alter vero Joramus, qui Hierosolymis imperitans eodem, ut dixi, nomine censebatur, mox ut principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum potestatem auspicatus, videbatur cum Israeliticis regibus certamen suscepisse, ne inferior haberi posset, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magistram idoneam Gotholiam uxorem: qvæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultum didicit.

4. Reg. 8.

4. Reg. 8.

A ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τῆς πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κινδυνεύσωσι κατ' ἀλλήλων ὠθούμενοι συμπατηθέντες ἀπολέσθαι, ταῦτ' αὐτὸς ἔπραξε. καὶ τὸν μὲν ἀποθνήσκειν τὸν τρόπον, ὃν τελευτήν αὐτῷ προφητεύσαντος Ἐλισσαίου, ὅτι τῆς κατ' αὐτὸ τοῦτο τῆς ἐσομένης εὐπορίας τῶν ἀπιτηδείων λεγομένους, μένος ἐξ ἁπάντων οὐκ ἐπέσευεν. ὁ δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς Ἄδερος Δαμασθὲς εἰς Δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν τε καὶ τὴν

B στρατιὰν αὐτοῦ πᾶσαν εἰς τὸ δέος καὶ τὴν παρεσχὴν σκέψιν ἐνέβαλλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐλπίσας, σφόδρα τῇ δυσμορίᾳ τὸν θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. σκοδημήσαντος δὲ κατ' οὐσίαν τὸν χρόνον εἰς Δαμασκὸν Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου, γνοὺς ὁ Ἄδερ, τὸν πιστότατον τῶν οἰκετῶν Ἀζάηλον ἔπεμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, καὶ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἔρεσθαι παρὰ τοῦ θεοῦ τῆς νόσου, καὶ εἰ φεύξεται τὸν ἐξ αὐτῆς

C κίνδυνον. ἀζάηλος δὲ καμήλων πεντεκαίδεκα τὸ ἀριθμὸν καὶ τὰ κάλλιστα καὶ τὰ τιμιώτατα, τῶν ἐν Δαμασκῷ γινομένων, καὶ ὄντων ἐν τῇ βασιλείῳ ἔφερον δῶρα, συμβαλὼν τῷ Ἐλισσαίῳ, καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγε κατὰ ἄδερος τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν, δῶρα τε κομίσαι καὶ πυθέσθαι παρὰ τοῦ θεοῦ τῆς νόσου, εἰ ῥᾴων ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ δὲ προφήτης, τὸν μὲν ἀζάηλον σκέλυσε μηδὲν ἀπαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ κακόν. ἔλεγε δ' ὅτι πεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν

D οἰκέτης τοῦ βασιλέως, ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας. ὁ δὲ Ἐλισσαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοῖς ἐῤῥεῖτο δακρύοις, προῤῥώμενος ἃ πάσχειν ὁ λαὸς ἔμελλε κακά, μᾶλλον τῶν ἀδέρος τελευτῶν. ἀναπεφηναντος δ' αὐτὸν ἀζάηλον τὴν αἰτίαν τοῦ συγχύσεως, κλαίειν, φησὶ, τὸ πλῆθος τῶν ἰσραηλιτῶν ἐλεῶν, ὧν οὐκ σοῦ πεισόντος δεινῶν, ὑποκτενεῖς μὲν αὐτῶν τοὺς ἀρίστους, καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐμπρήσεις, καὶ παιδία μὲν ὀπτολεῖς, προσῤῥηγνὺς πέτραις,

E τὰς δ' ἐγκύους ἀναῤῥήξεις ξιφώσας. τοῦ δ' ἀζάηλου λέγοντος, τίνα γὰρ ἰσχὺν ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην εἶναι συμβεβηκεν ὥς τε ταῦτα ποιῆσαι, τὸν θεὸν ἔφησεν αὐτῷ δεδηλωκέναι τοῦθ' ὅτι τῆς συρίας μέλλοι βασιλεύειν. ἀζάηλος μὲν οὖν ὡς ἀγχιμόλου πρὸς τὸν ἄδερα, τῷ μὲν τὰ βέλτιω περὶ τῆς νόσου κατήγγειλε. τῇ δ' ἐπιούσῃ δίκτυον ὑπαλῶν αὐτῷ Δαδέροχον, τὸν μὲ

F στραγγάλῃ διέφθειρε, τὴν δ' ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε, δραστήριός τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὴν ἔχων ὡς τῶν συρέων εὔνοιαν καὶ τοῦ δήμου τῶν δαμασκηνῶν. ὑφ' οὗ μεγαλυνῶν αὐτός τε ὁ ἄδερ καὶ ἀζάηλος ὁ μετ' αὐτὸν ἄρξας, ὡς θεοὶ τιμῶνται Δαδ. τὰς εὐεργεσίας καὶ τῶν ναῶν τὰς οἰκοδομίας, οἷς κόσμησεν τὴν τῶν δαμασκηνῶν πόλιν. πέμπουσι δ' αὐτοὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραι ἐπί τε τιμῇ τῶν βασιλέων, καὶ σεμνύνοντες τὴν τούτων ἐξουσίαν, οὐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροί εἰσι, καὶ οὐκ ἔχουσιν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια ἢ ἑκατόν. ὁ δὲ τῶν

G ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἰώραμος ἀκούσας τὴν ἄδερος τελευτὴν ἀνέπνευσεν ὀκ τῶν φόβων, καὶ τὸ δέος ὃ δι' αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως εἰρήνης λαβόμενος. ἰώραμος δὲ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ὃς τοῦτο γὰρ ἦν τοῦτο καθὼς προειρήκαμεν ἐπωνυμίαν ὄνομα, ὡς λαβὼν τὴν ἀρχὴν, εὐθὺς ἐπὶ σφαγὴν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν πατρικῶν φίλων οἳ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν ἐχώρησεν, τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐπιδεξιν τῆς πονηρίας ἐντεῦθεν πεποιημένος, καὶ μηδὲν διενεγκὼν τῶν τοῦ ἰσραὴλ βασιλέων, οἳ πρῶτοι παρεκινήσαν εἰς τὰ πάτρια τῶν ἑβραίων ἔθη, καὶ τὸ θεοῦ θρησκεῖαν. ἐδίδαξέ τε αὐτὸν τά τε ἄλλα κακὰ, καὶ δὴ καὶ ξενικοὺς θεοὺς σεβεσκεῖν, γοβολία θυγάτηρ μὲν ἀχάβου συνοικήσασα δ' αὐτῷ.

καὶ ὁ

καὶ ὁ μὲν θεὸς Δαβὶτ τῷ πρὸς Δαβίδην ὁμολογίαν οὐκ A ἐβούλετο τοῦτο τὸ γένος ἐξαφανίσαι. ἰώραμος δὲ οὐ διέλιπεν ἐπάσης ἡμέρας καινουργῶν ἐπ' ἀσεβείᾳ. καὶ λύμη τῶν πόλεων ἐθνισμῶν. ἀποστάντων δ' αὐτῷ κατ' ὀλίγον τῶν κλήρων τῶν ἰδουμαίων, καὶ τὸν μὲν πρότερον ἀποκτεινάντων βασιλέα, ὃς κατήκουεν αὐτοῦ τοῦ πατρὸς, ὃν δὲ ἐβούλοντο αὐτοὶ καταστησάντων, ἰώραμος μὴ τῶν ἀφ' αὐτῶν ἱππέων καὶ τῶν ἁρμάτων, νυκτὸς εἰς τὴν ἰδουμαίαν ἐνέβαλε. καὶ τοὺς μὲν πε- B ρὶξ τῆς αὐτοῦ βασιλείας διέφθειρε πρέσβατερω δ' οὐ κατήλθεν. ὥνησε μέν τι τοῦτο ποιήσας οὐδέν. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην λαβίναν νεμόμενοι. ἐπὶ δ' οὕτως ἐμμανὴς ὡς τε τοὺς λαοὺς ἀναγκάζειν ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντας προσκυνεῖν τοὺς ἀλλοτρίους θεούς. ταῦτα δ' αὐτῷ πραττομένου. καὶ τελέως ἐκβεβληκότι τῆς Δαυϊδικῆς τὰ πάτρια νόμιμα, κομίζεται παρ' ἠλιοῦ δ' προφήτου ἐπιστολὴ, ἡ τὸν θεὸν ἐθήλου μεγάλως παρ' αὐτοῦ ληφό- C μενον δίκην, ὅτι τῶν μὲν ἰδίων πατέρων μεμνῆσθαι οὐκ ἠθέλησε, τοῖς δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέων κατηκολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνωμοιάγκασε τὴν δ' ἰούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας ἱεροσολύμων ἀφέντας τὴν ἑαυτῶν τοῦ πατρῴου θεοῦ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ ἀχαὼβ τοὺς ἰσραηλίτας ἐξέβαλε. ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς διεχρήσατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τίνι τε τιμωρίαν, ἐπὶ D τούτων ὑφέξειν ἔμελλεν, ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὄλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι πονηρίᾳ τοῦ νοσήματος ἐνδύσεται, ἐπὶ πολὺ βασανισθείς, καὶ τῶν ἐντέρων αὐτοῦ διὰ διαπερβολὴν τῆς τῶν ἐντὸς διαφθορᾶς ἐκρυέντων. ὡς αὐτὸν ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφοράν, καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἐπειθ' οὕτως ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐθήλου Δαβὶτ τῆς ἐπιστολῆς ὁ ἠλίας.

Κεφάλαιον γ'.

Ὅτι στρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν Ἀράβων, ἥτε δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διέφθειρεν, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς ἔτυχε τοῦ νηπίου, καὶ ὡς τούτοις αὐτὸς ἀσεβὴς γενόμενος, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

ΜΕτ' οὐ πολὺ δὲ στρατὸς Ἀράβων τῶν ἔγγιστα τῆς F Αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ ἀλλοφύλων, εἰς τὴν ἰωράμου βασιλείαν ἀνέβαλε. καὶ τὴν τε χώραν διήρπασαν. καὶ τὸν εἶκον δ' βασιλέως. ἔτι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. ἓς δὲ αὐτῷ ὠφελήσαντα τῶν παίδων Δαβὶτ τὰς πολεμίους, ὀχοζίας ὄνομα, μὴ δὲ παύτην τὴν συμφοράν, αὐτὸς τὴν ὠφελημένην νόσον ἐπὶ δ' προφήτου ἐπὶ πολλῷ νοσήσας χρόνον, ἐπίσκηψε γὰρ εἰς τὴν γαστέρα τὸ G θεῖον αὐτοῦ τὴν ὀργὴν, ἐλεεινῶς ἀπέθανεν, ἔτι δὲ αὐτοῦ τὰ ἔντερα ἐκρυέντα. ὠθιζόμενοι δὲ αὐτοῦ καὶ τὸν νεκρὸν ὁ λαός. λογισάμενοι γὰρ οἶμαι τὸν οὕτως ἀποθανόντα, κατὰ μῖσος θεοῦ, μὴ δὲ κηδείας τῆς βασιλεῖ πρεπούσης ἄξιον εἶναι τυχεῖν, οὔτε τῆς πατρῴας ἐνεπάδευσαν αὐτὸν θήκης, οὔτε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν. βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ ἐκτῷ. ὠφαδέδωκε δὲ τὴν ἀρχὴν ὁ δῆμος ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν τῷ παιδὶ αὐτοῦ ὀχοζίᾳ.

Et quamvis Deo certum eſſet ſervare, quæ Davidi promiſerat, Joramus tamen in dies novis ſuperſtitionibus irritare eum, & populi regionem depravare non deſtitit. Accidit interim, ut Idumæi ab ejus imperio deficerent, cæſo rege ſuo, qui Joſaphato hactenus paruerat, & novo in ejus ſolium impoſito: quam injuriam ulturus Joramus cum equitatu, qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: & exuſtis vicis finitimis, non eſt auſus ulterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit, niſi quod plures defectiones ſecutæ ſunt, excutientibus ejus jugum & illis, qui Labinam regionem incoluunt. Tantus autem fuit hominis furor, ut adigeret populum lucos in editis montibus ſitos conſcendere, & aliena numina colere. Cui ſic inſanienti, & prorſus oblito inſtituti patrii, affertur ab Elia propheta epiſtola, vindictam Dei minitans, quod, contempta patrum ſuorum exemplo, ad ſectandam Iſraeliticorum regum impietatem ſe contulerit: nec hoc contentus etiam Judæ tribum & Hieroſolymorum cives impulerit, relicta patria religione, ad externos ritus deſciſcere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus ſibi ſubditos compulerat. ad hæc, quod fratres & alios viros bonos ac juſtos interfeciſſet. pœna etiam, qualis immineret, in eisdem ſignificabatur literis, hoſtilis manus, quæ in populum regis & domeſticam familiam deſæviret, nec liberis parcens nec uxoribus. Ipſum quoque lento ventris profluvio vexatum, inteſtinis ſimul paulatim effluentibus, ſero per hoc peccatum agnoſcentem, miſeram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epiſtolæ, quæ illi Eliæ nomine eſt reddita.

CAP. III.

Exercitus Jorami deletur ab hoſtibus, & filii perimuntur, unico excepto, poſtremo ipſe miſera morte tollitur.

NEc multo poſt exercitus Arabum, qui verſus Æthiopiam incolunt, cum aliis Barbaris Jorami regnum invadit, qui & regionem omnem, & ipſam regiam diripuit, jugulatis etiam uxoribus ejus ac liberis. unicus tantum fuit ſuperſtes, ægrè elapſus è manibus hoſtium, Ochozias nomine, poſt hanc publicam calamitatem, & ipſe in morbum incidit, ſicut ei jam ante prædictum fuerat. id malum in ventrem ejus ingruit, ut manifeſto divinæ iræ indicio miſerabiliter periret, videns quotidie per ventrem inteſtina defluere. quin & populus inſultavit ejus cadaveri, facilè inde conjectans, quam inviſus Deo fuiſſet homo nefarius, nec eum regio funere dignatus eſt, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnavit octo. populus Hieroſolymitanus Ochoziam in paternum ſolium impoſuit.

CAP. IV.

Damaſcenorum rex Iſraelitarum regem bello impetit.

VI. ISraelitarum autem rex Joramus, ſperans poſt Adadi mortem Ramatham Galaditicam urbem ſe poſſe recipere, magno prius facto apparatu, exercitum ei admovet. In ea oppugnatione ſagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram urbem ſe recepit curandi vulneris gratia, relicto in obſidione Ramathæ toto exercitu, cui Jeum Amaſiæ filium præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit. erat autem ei propoſitum, percurato vulnere, Syros bello aggredi. Interim 4. *Reg.* 9. Eliſæus, dato uni è diſcipulis ſuis ſacro oleo, miſit eum Ramatham, ut eo delibutum Jeum regem appellaret, diceretque ſe autoritate divina regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam aliis, juſſit eum fugientis more iter facere, nemine abitus ejus conſcio. Ille ubi ad deſtinatam urbem pervenit, offendit Jeum forte ſedentem medium inter duces exercitus, ita ut Eliſæus fore prædixerat: accedensque ad illum, ait ſe cum eo velle colloqui. & cum ſurgens ſecutus ipſum eſſet in conclave, juvenis depromptum oleum in caput ejus effudit. Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis, & ut ulciſcaris prophetarũ ejus ſanguinem, qui à Jezabela contra omne fas occiſi ſunt: ut, quemadmodum prius Hieroboami & filii ipſius Nadabi, ac mox Baſani familiæ propter impietatem interiere, funditus, ita nunc nullum ſemen maneat reliqvum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclavi ſe proripuit, nolens à qvoquam conſpici. Jeus autem ſtatim in conſeſſum ducum rediit. Percontantibus autem illis, qua de cauſa veniſſet juvenis, & inſanum videri dicentibus: recte, inquit, conjecturam facitis. nam inſani verba locutus eſt. illis vero magis etiam exponi ſibi quid eſſet, orantibus, regnũ populi ſibi a Deo delatum, ait illum dixiſſe. Hæc ubi prolocutus eſt, unusquiſque ducum detraxit ſibi pallium. quibus congeſtis, in ſpeciem ſolii, & ipſo ſuperimpoſito, tubis & cornibus juſſerunt ſigna canere, Jeum, novum regem conſalutantes fauſtis acclamationibus. Ille decrevit cum exercitu Jezraelam urbem petere, ubi tum, ut jam diximus, Joramus curabat vulnus, qvod in Ramathenſi oppugnatione acceperat. Veneratque eo per officium cognationis etiam Hieroſolymorum rex Ochozias, qvod eſſet ſororis ejus filius, ut, quomodo ſe habeat vulnus, inviſeret. Quos ut Jeus repentino acceſſu opprimeret, edixit, ut è ſuis militibus nemo Joramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, qvod bona fide regnum ſibi detulerint.

Κεφάλαιον δ'.

Στρατεία τοῦ ἰωράμου ἰσραηλιτῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς σύρους.

ΙΩραμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, μετὰ τελὼ ἄδερος τελάτελὼ, ἐλπίσας αἱραμάθην πόλιν τῆς γαλααδίτιδος ἀφαιρήσεσθαι τοὺς σύρους, στρατεύεται ἐπ' αὐτὴν μετὰ μεγάλης παρασκευῆς. ἐν ᾗ τῇ πολιορκίᾳ τοξευθεὶς ὑπό τινος τῶν σύρων οὐ κατὰ νοῦν, ἀνεχώρησεν εἰς ἀζάριον πόλιν, ἰασόμενος ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῇ αἱραμάθῃ τελὼ στρατιὰν ἅπασαν, καὶ ἡμιόνους τὸν ἀμασὶ παῖδα ἰηοῦν. ἤδη γὰρ αὐτῷ ἐκλήφθη κρᾶτος. παρῆκτο δ' αὐτῷ μετὰ τελὼ θεραπείαν, πολεμεῖν τοῖς σύροις. ἐλισσαῖος δ' ὁ προφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δοὺς αὐτῷ τὸ ἄλειον ἔλαιον ἐπεμψεν εἰς αἱραμάθην χρίσοντα τὸν ἰηοῦν, καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἥρηται βασιλέα, ἀλλά τι πρὸς τούτοις ἐπὶν ὀπισθίας σκέλθοι, καὶ τρόπῳ φυγῆς παρασκευάσῃ τελὼ πορείαν, ὅπως λάθῃ πάντας σκεδὸν ἀπὼν. ὁ δ' ἡμόμβιος ἐν τῇ πόλει, τὸν ἰηοῦν διέλκει καθεζόμενον μετὰ τῶν τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς ἐλισσαῖος αὐτῷ προεῖπε. προσελθὼν δ' ἔφη, βούλεσθαί τινων αὐτῷ λαλεχθῆναι. τοῦ δ' ἀναστάντος, καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, καὶ τοῦτον ἔφησε χριστὸν εἶναι αὐτῶν, εἰς ἀλέθρου δ' ἡμᾶς δ' ἀχάβου, καὶ ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν, τῶν ὑπὸ ἰεζαβέλας παρανόμως ἀποθνησκόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπερβοὶ ἱεροβοάμου δ' ναβατηίου παῖδες καὶ βάασα προσέρριζος. διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀφανισθῇ, καὶ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τῆς ἀχάβου ἡμέρας. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τοῦ ταμιείου, σπουδάζων μηδενὶ τῶν ὄντων τῆς στρατιᾶς ἐρεθῆναι. ὁ δ' ἰηοῦς προελθὼν ἦκεν ὅπου τὸν τοπον εἶναι μετὰ τῶν ἡγεμόνων ἐκαθέζετο. πυνθανομένων δὲ, καὶ φράζειν αὐτοῖς παρακαλούντων τι πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, καὶ προσέτι μαίνεσθαι λεγόντων αὐτόν. ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε. καὶ γὰρ τοὺς λόγους μεμίμηται ἐπιήσατο. σπουδαζόντων δ' ἀκοῦσαι καὶ δεομένων, ἔφη τὸν θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι βασιλέα δ' ὅλης τοὺς ἰσραηλίτας. ταῦτ' εἰπὼν ἕκαστος σπεύδων αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, καὶ σαλπίζοντες ταῖς κέρασιν εἰσημαίνον ἰηοῦν εἶναι βασιλέα. ὁ δὲ, ἀθροίσας τελὼ στρατιὰν, ἔμελλεν ἐξορμᾶν ὅπου ἰώραμον, εἰς ἰσράελαν πόλιν. ἐν ᾗ καθὼς προεῖπομεν, ἐθεραπεύετο τελὼ πληγὴν, ἣν ἔλαβε πρὸς τῇ ἀραμάθῃ πολιορκίᾳ. ἔτυχε δὲ καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν ἰώραμον. ἦν γὰρ αὐτοῦ τῆς ἀδελφῆς, ὡς καὶ προειρήκαμεν. ὑποπτεύσαντες δ' οἱ πρὸς τραύματος διὰ τελὼ συγχύσιαν ἐλπίδι. ἰηοῦς δ' βουλόμενος, αἰφνιδίως τοῖς περὶ τὸν ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἠξίου μηδένα τῶν στρατιωτῶν ὑποφράττειν μέλλουσαν ταῦτα τῷ ἰωράμῳ, τέως ἔσεσθαι λαμπρὰν ὑπόδειξιν αὐτῷ τῆς δυνάμεως, καὶ τοὺς διαπεμφθέντας οὕτως ὑποδεῖξαι αὐτὸν βασιλέα.

Κεφά-

Κεφάλαιον έ.

Ως ἰωράμ ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς ἅμα τῷ ἄρχοντι, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας.

Οἱ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἡδέντες, ἐφύλαττον τὰς ὁδοὺς, μή τις εἰς ἰεσραέλα ἀφ' ἁλαλαθὼν μηνύσῃ αὐτὰ τοῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν ἰηοῦς, τῶν ἱππέων ἐπιλεκτὰς ἀναλαβὼν, καὶ καθίσας ἐφ' ἅρματος, εἰς τὴν ἰεσραέλα ἐπορεύετο. γνωσθεὶς δὲ ἔγγυς ὁ σκοπὸς ὢν ὁ βασιλεὺς ἰωράμ καθεῖπεν, τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, εἰδὼν μὴ τὴν ἡσυχίαν οὖσαν τὴν ἰηοῦ, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ ἀποστελλάνουσαν ἱππέων ἴλαν. ὁ δὲ δύο ἐκέλευσεν ἐκπεμφθῆναί τινα ἱππέων ὑπαντησόμενον, καὶ τίς ἐστιν ὁ ἀποσταλείς γνωσόμενον. ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν ἰηοῦ ὁ ἱππεύς, ἐπηρώτα περὶ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, συνῆνεσαν γὰρ πάντα τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μᾶλλον περὶ τούτων πολυπραγμονῶν ἐκέλευσεν, ἑπεσθαι δὲ αὐτῷ. ταῦθ' ὁ σκοπὸς ἑωρῶν, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ τὸν ἱππέα συγκαταμιγῆναι τῇ τῶν ἀποσταλέντων, σὺν ἐκείνοις ἀπαγγεῖλαι. πέμψαντος δὲ καὶ δεύτερον ὁ βασιλέως, ταὐτὰ ποιεῖν προσέταξεν ἰηοῦς. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς ἰωράμῳ, πλάσσων αὐτὸς ἁρματηλάτης σὺν ὀχοζίᾳ τῷ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεῖ, παιζῶν γὰρ αὐτὸς ὡς ἔφημεν ἐμπροσθεν ὑφ' ἁρμάτων αὐτὸν, πῶς ἐκ τραύματος ἔχοι ἅμα συγγνώμην, ἐξῆλθεν ὑπαντήσων, ὀχλικώτερόν τε καὶ μετ' ὀλίγων ὧδεύων ἰηοῦς. καταλαβὼν δὲ ἐν ἀγρῷ ναβοὺθου τὸν ἰωράμου ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον. βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν ἰηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν καὶ πόρνην ἀποκαλέσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν μανίαν αὐτοῦ, καὶ μὴ δεινόν τι φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς ὀχοζίαν ἐνέδρα καὶ δόλῳ κατεστρατηγεῖσθαι. ἰηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτὸν, καταβάλλει, τὸ βέλος διὰ τῆς καρδίας ἐνεχθέν. καὶ ἰωράμου μὲν δύσπνουν πεσόντος ἐπὶ γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. ἰηοῦς δὲ προστάξας βαδάκῳ τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥῖψαι τὸν ἰωράμου νεκρὸν, εἰς τὸν ἀγρὸν τὸ ναβοὺθου, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς ἠλίᾳ προφητείας ἣν ἀχαὰβ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸν ναβοὺθ ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται αὐτὸς τε καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ἐν τῷ ἐκείνου χωρίῳ. ταῦτα γὰρ καθεζομένους ὑποθεν τὸ ἅρματος τὸ ἀχαὰβ λέγοντος ἀκούσαντα προφητου. καὶ δὴ τάδε συμβῆναι γνόντα, καὶ τὴν προφήτειν τὴν ἐκείνου. πεσόντος δὲ ἰωράμου, δείσας τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν ὀχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξένευσε, λησθεὶς τὸν ἰηοῦ ὑπολαβών. ὁ δὲ διωκόμενος καὶ καταλαβὼν ἔν τινι προσβάσει, τοξεύσας ἔτρωσε. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ φεύγει τὸν ἰηοῦ εἰς μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπευόμενος μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δὲ εἰς ἱερουσαλημ, τῆς ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει, βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πονηρὸς δὲ καὶ χείρων τοῦ πατρὸς γενόμενος.

Κεφάλαιον ς'.

Οπως ὁ ἰηοῦς ἐβασίλευσε τῶν ἰσραηλιτῶν ἐν σαμαρείᾳ ἔτη κη', καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπὶ γενεὰς τέσσαρας.

Τοῦ δὲ ἰηοῦ ἐλθόντος εἰς ἰεσραέλα, κοσμησαμένη ἡ ἰεζαβέλα, καὶ σταθεῖσα ἐπὶ τοῦ πύργου, καλὸς εἶπε δοῦλος ὁ δολοκτόνος τὸν δεσπότην. ὁ δὲ ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, ἐπυνθάνετο τίς ἐστι

CAP. V.

Joramus à Jeu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus rex Ochozias.

MIlites vero læti imperata faciunt, & omnes vias obsident, ne quis ad Joramum, illis insciis, pervenire, &, quid agatur, renunciare valeat. Jeus interim stipatus equitum lectissimis, ad Jesraelem sublimis curru propere vehitur, quo jam appropinquante, speculator à rege constitutus, ut venientes in urbem observet, ubi vidit Jeum cum turmis advehi, renunciavit Joramo, adventare agmen equitum. illi vestigio mittit quendam equitem, qui occurrat & cognoscat, quisnam veniat. ad qvos ubi accessit eques, rogat, quid agatur in exercitu. regem enim scire cupere. Jeus jubet illum nihil de hac re esse solicitum, & ut sequatur se cum aliis. hoc speculator cum vidisset, renunciat Joramo, equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis. mox & alterum à rege missum Jeus idem jubet facere. ut verò & hoc per speculatorem Joramus didicit, postremo ipse, conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum rege, quem ut cognatum invisendi gratia illo venisse diximus, exivit illi obviam. nam lentè & composito agmine Jeus incedebat. Hunc Joramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat, satin' salvæ sint res in exercitu. à quo amarulento convicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facile, cogitans nihil sani eum habere in animo, flexis habenis, cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circumventos se dolo ac insidiis. Jeus vero sagitta per cor transfixum de curru eum præcipitat. mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, ut cadaver Jorami in Nabuthi agrum projiciat, prophetiam Eliæ in mentem ei revocans, qua patri hujus Achabo prædixerat, fore, ut aliquando ipse & ejus familia in eo loco pereat. id enim se tum ex ore prophetæ audivisse, cum post tergum Achabi in eodem curru sederet. id quod etiam ita, ut prædictum fuerat, evenit. Cæso autem Joramo, Ochozias suæ quoque saluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latere se Jeum existimans. At ille assecutus eum ad quendam clivum, sagitta ictum sauciat. qui, relicto curru, equum propere conscendit, & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum, ubi paulo post ex eo vulnere mortuus, relatusque Hierosolyma, illic sepultus est, cum regnasset anno uno, patre suo longe sceleratior.

CAP. VI.

Jeus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usque quartam generationem ejus progenies.

IEu vero veniente Jesraelam, Jezabela ornatu regio stans in turri, ô servum egregium, inquit, qui dominum suum occidit. Ille suspiciens rogavit eâ, quænam esset, jubens ad se descēdere.

tandem eunuchis ipſius imperat, ut eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum, cruentatis mœnibus, ubi ſolum attigit, ab equitibus conculcata & obtrita periit. poſt hæc Jeus ingreſſus regiam cum amicis, refecit ſe ab itinere, mandavitque Jezabelæ famulis, ut eam ſepelirent in honorē generis, qvod nata eſſet è regibus: qui nihil reliqvum invenerunt de cadavere, præter manus & faciem, conſumptis cæteris a canibus. his auditis, Jeus admiratus eſt Eliæ mentem divinam, qui eam reginam in hac ipſa urbe malè
4. Reg. 10. perituram prædixerat. Et quia ſeptuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eo literas Jeus, alteras ad eorum pædagogos, alteras ad urbis magiſtratus miſit: in quibus hortabatur, ut quandoquidem arma, viri, eqvi & currus illis non deeſſent, creato ex eo numero rege, qui per ætatem maxime videri poſſet idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, ut experiretur, qvomodo Samaritæ erga ſe animati eſſent. Magiſtratus autem & pædagogi, lectis literis, extimuerunt, & cogitantes ſe huic, qui duos maximos reges oppreſſerat, eſſe impares, reſcripſerunt ipſum eſſe dominum, ſe verò imperata ejus paratos facere. Ille rurſum reſcripſit, ergo Achabi filiorum capita præciſa ad ſe mitterent. Tum magiſtratus, accerſitis adoleſcentum altoribus, imperant, ut, occiſis illis, præſecta capita ad Jeum tranſmittant. illi nihil miſerti juſſa peregerunt, & congeſta in vaſis quibusdam plexilibus capita Jeſraelam miſerunt. Qvæ cum eo perlata eſſent, renuntiatur cœnanti cum amicis regi, adeſſe Achabi filiorum capita. ille ante portam ex utroque viæ latere acervos ex eis juſſit conſtrui: quo facto, diluculo ad ea viſenda progreſſus, vertit ſe ad populum: & ſi ego, inqvit, cum conjuratis dominum meum interfeci, iſtos omnes quis interfecit? Volebatque eis perſuaſum, quicquid Achabi generi accidiſſet, non volente ſolum, ſed prænunciante etiam Deo factum, qui hoc fore jam ante per Eliam vatem oſtenderat. Deinde occiſis, quotquot etiam apud Jeſraelitas ex ea cognatione invenirentur, verſus Samariam iter ingreſſus eſt. Et cum incidiſſet in cognatos Ochoziæ regis Hieroſolymorum, rogavit, qvonam tenderent. Ajunt ſe venire ſalutatum Joramum, & cum eo regem ſuum Ochoziam. neſciebant enim, utrumque ab eo necatum. illi hos qvoque comprehenſos jubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo poſt occurrit ei vir bonus & juſtus nomine Jonadabus, vetus amicus ipſius: qui poſt mutuam ſalutationem multis verbis prædicavit ejus facinora, quod ex ſententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpet radicitus. Jeus vero ſuaſit ei, ut, conſcenſo curru, qvo ipſe vehebatur, ſimul intraret Samariam. Viſurum enim, qvod nemini malo parceret, ſed falſos vates ac ſacerdotes,

καὶ καταβάσαν ἦκεν πρὸς αὐτὸν ἐκβλῆσαι. καὶ τὰλλα τοῖς ἱππεῦσι προσέταξεν αὐτὴν λακτίσαι πύργου βαλεῖν. καταφερομένη δὲ, ὅτι τείχους προσέβαλε τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων οὕτως ἀπέθανε. τούτων δὴ γενομένων παρελθὼν ἰηοῦς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀνεκτήσατο, προσέταξε τοῖς οἰκέταις ἰεζάβελαν θάψαι διὰ τὸ γένος. ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. εὗρον δ' οὐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσεληλυθότες πλὴν κηδείαν, ἢ μόνα τὰ ἀκροτήρια. τὸ δὲ ἄλλο πᾶν, ὑπὸ κυνῶν ἦν δεδαπανημένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ ἰηοῦς, ἐθαύμαζε τὴν ἡλίου προφητείαν. οὕτως γὰρ αὐτῷ εἰς ἰσραήλα προεῖπε τὸν τρόπον. ὄντων δ' ἀχάβῳ παίδων ἑβδομήκοντα, τρεφομένων δ' ἐν σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολὰς ἰηοῦς, πλὴν μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, πλὴν δ' ἑτέραν, τοῖς ἄρχουσι τῶν σαμαρέων, λέγων ὡς τὸν ἀνδρειότατον τῶν ἀχάβου παίδων, ἀποδείξει βασιλέα. καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸ ἀνδρειότατον αὐτοῖς εἶναι πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ στρατιᾶς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα παραινῶν, διαστρέφειν ἐπειρᾶτο δίκην ὑπὲρ τοῦ δεσπότου. ταῦτα δ' ἔφη, διάπειραν βουλόμενος λαβεῖν τῆς τῶν σαμαρέων διανοίας. ἀναγνόντες δ' αἱ γράμματα, οἵτε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων κρατήσας βασιλέων, ἀντέγραψαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ πείσεσθαι ὃ ἂν κελεύσῃ. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὖθις τι ὑπακούειν κελεύων, καὶ τῶν ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας, πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες, μεταπεμψάμενοι τοὺς τροφεῖς τῶν παίδων, προσέταξαν ἀποκτεῖναι αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντα καὶ πέμψαι πρὸς ἰηοῦ. οἱ δ' οὐδὲν ὅλως φεισάμενοι, τοῦτο ἐπέταξαν. καὶ συνελόντες εἰς πίνακάς τινας ἀγλεῖα τὰς κεφαλὰς, ἔπεμψαν εἰς ἰσραήλα. κομισθεισῶν δὲ τούτων, ἀγγέλλεται δεῖπνοῦντι μὴ τῶν φίλων τῷ ἰηοῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τῶν ἀχάβου παίδων κεφαλαί. ἐ δὲ προτῆς πύλης ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐκέλευσεν ἐξ αὐτῶν ἀναστῆσαι βωμούς. γενομένου δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ προέσιν ὀφθείς, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τὸν παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ὅτι τὸν δεσπότην τὸν αὐτοῦ στρατεύσαιτο, κἀκεῖνον ἀποκτείνειε. πάντους δὲ πάντας οὐκ αὐτὸς ἀνελεῖν, γιγνώσκειν δὲ αὐτοὺς ἠξίου τῆς ἀχάβου γενεᾶς, ὅτι πάντα κατὰ τὸν τοῦ θεοῦ προφητείαν γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ καθὼς ἠλίας προεῖπεν ἀπόλωλε. προσαναφθείρας δὲ καὶ τοὺς ἅμα τοῖς ἱερεμίταις ἀνῃρεθέντας ἐκ τῆς ἀχάβου συγγενείας εἰς σαμάρειαν εἰσεπορεύετο. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν, τοῖς ὀχοζίου συμβαλὼν οἰκείοις τοῦ βασιλέως τῶν ἱεροσολύμων ἀνέκρινεν αὐτοὺς τί ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀπαντήσαντές τι ἠγνόουν καὶ τὸν αὐτῶν βασιλέα ὀχοζίαν ἦκειν ἔφασκον. οὐ γὰρ ἤδεισαν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους. ἰηοῦ δ' καὶ τούτους συλλαβεῖν ἀναιρεθῆναι προσέταξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν, πεντηκοντα δύο. σωζόντα δ' αὐτοῦ μόνον τοὺτους, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ἰωναδάβος ὄνομα, φίλος αὐτοῦ πάλαι νομισθείς, ὃς ἀπαντήσας αὐτῷ, ἐπαινεῖν ἤρξατο, πάντα πεπιστευκέναι κατὰ βούλησιν θεοῦ, τὸν οἰκίαν ἐξαφανίσαντα τὸν ἀχάβου. ἰηοῦς δ' ἀναβάντα ὅτι τὸ ἅρμα, συνεισελθεῖν αὐτὸν εἰς σαμάρειαν παρεκάλει,

λέγων ὅτι δείξειν, πῶς οὐδενὸς φείσεται πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ τοὺς ψευδιερεῖς, καὶ τοὺς

καὶ τοὺς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τιμὴν μὲν τοῦ μεγίστου θεοῦ θρησκείαν ἐγκαταλιπεῖν, τοὺς δὲ ξενικοὺς προσκυνεῖν, πεμφθησεται. καλλιστον δ' εἶναι θεαμάτων, καὶ ἥδιστον ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ κολαζομένους πονηρούς. τούτοις πειθὴς ὁ ἰωναδάβος ἀναβὰς εἰς τὸ ἅρμα, εἰς σαμάρειαν ἀφίκνεται. ἀναζητήσας δὲ πάντας τοὺς ἀχάβου συγγενεῖς ἰηοῦς, ἀπέκτεινεν. βουλόμενος δὲ, μηδένα τῶν ψευδοπροφητῶν, μηδ' ἱερέων τῶν ἀχάβου θεῶν πεμφθέντα διαφυγεῖν, ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πάντας αὐτοὺς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν ἔφη, ὀνειλασίονες ὧν ἄχαβος θεῶν εἰσπήσεται προσκυνῶν, καὶ τοὺς ἐκείνων ἱερεῖς καὶ προφήτας ἠξίου καὶ δούλους αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας γὰρ πολυτελεῖς καὶ μεγάλας ἐπιτελεῖν τοῖς ἀχάβου θεοῖς, τὸν δ' ἀπολειφθέντα τῶν ἱερέων, θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ γὰρ θεὸς ἀχάβου, βααλ ἐκαλεῖτο. τῇ δ' ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν χώραν, τοὺς ἄξοντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἱερεῖς τοῦ βααλ, καὶ ἐπέλευσε τοῖς ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δὲ, παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ φίλου ἰωναδάβου, μήτις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος ἢ καὶ ξένος, ἐρευνήσας προσέταξεν. οὐ βουλόμενος γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον προσπταίειν. τῶν δὲ εἰπόντων μὴ οὐδένα παρεῖναι ξένον, καταρξαμένων δὲ τῶν θυσιῶν, προσέταξεν ἔξωθεν ἐγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας, οὓς ἤδει πιστοὺς τῶν ὁπλιτῶν. κελεύσας αὐτοῖς ἀποκτεῖναι τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νῦν τοῖς πατρίοις ἔθεσι τιμωρεῖν πόλιν ἤδη ξένον ὠλιγορημένοις, ἀπειλήσας ὑπὲρ τῶν ἀφανιζόντων τὰς ἐκείνων ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τούς τε ἄνδρας πάντας κατέσφαξαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἐμπήσαντες, ἐκάθηραν οὕτως ἀπὸ τῶν ξενικῶν θεῶν τιμὴν σαμάρειαν. οὕτως ὁ βααλ, τυρίων μὲν θεός. ἀχάβου δὲ τοῦ πενθερῶ βουλόμενος χαρίσασθαι ἰθοβάλῳ τυρίων ὄντι βασιλεῖ καὶ σιδωνίων, ναόν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν σαμαρείᾳ καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἠξίου. ἀφανισθέντος δὲ τούτου τοῦ θεοῦ, τοῖς χρυσοῖς δαμάλεσι προσκυνεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐπέτρεπε. παῖδα δ' ἀφαιρεθέντα καὶ προσοῆσαι τῆς κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου προεῖπεν, ὅτι τέσσαρας γενεὰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ βασιλεύσειν τῶν ἰσραηλιτῶν. καὶ τὰ μὲν κατὰ ἰηοῦν οὕτως εἶχε.

qui populo ſeducto autores fuerint, relicta patria religione, externa ſacra ſuſpiciendi, ad unum omnes ſupplicio dederet. jucundiſſimum ſpectaculum fore viro bono, inſpicere malos dantes meritas pœnas anteactorum ſcelerum. Paruit regi Jonadabus, & eodem curru cum eo Samariam pervectus eſt. At Jeus, quantum cognatorum Achabi, diligenti inquiſitione facta, inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è falſis prophetis & ſacerdotibus profanis evadere, dolo univerſos circumvenit. Convocato enim populo, ait ſe omnes Achabi religiones duplicare velle, idque ut ex ſententia ſacerdotum ipſius & prophetarum fiat, debere omnes ejus ordinis ad ſe convenire. Celebrandum enim ſolennibus victimis diem feſtum Bali: quo nomine Achabi Deus vocatur. ab ea feſtivitate ſi quis ſacerdotum abfuerit, capitale fore. dimiſſis deinde per omnem Iſraelitarum ditionem, qui ſacerdotes ad ſtatum diem Samariam deducerent, juſſit omnibus veſtes donari. eas cum accepiſſent, venit in ædem, ubi erant, Jonadabo etiam comitatus, & adhibuit, qui ſcrutarentur, ne quis alienus admixtus ſit: nolle ſe dicens, ut ſacris eorum alienus ac profanus ullus ſeſe ingerat. illis verò negantibus, quemquam talem adeſſe, & jam ſacra ſua parantibus aggredi, foris octoginta viros è fidiſſimis armat: quibus mandat, ut pſeudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos ulciſcantur, interminatus, quicunque aliquem eorum elabi permiſerit, vicarium pro illo moriturum. Illi vero omnes ad unum necaverunt, &, regia ipſa incenſa, urbem externis ſacris profanatam purificaverunt. Iſte Bal Tyriorum deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum regis ſoceri ſui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu aſſignatis. hujus ſacris abrogatis, Jeus aureas tamen vaccas Iſraelitis adorare permiſit. Nec tamen ingrata Deo fuit ejus in impios animadverſio, qui per prophetam ſuum ſignificavit, per quatuor generationes poſteros ejus apud Iſraelitas regnaturos.

Κεφάλαιον ζ.

Ως γοθολία τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ἔτη ἑπτά, καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς τὸν ὀχοζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν.

CAP. VII.

Gotholia per ſummum nefas Hieroſolymis regnum occupat, qua poſt ſextum annum cæſa, pontifex Ochozia filium regem conſtituit.

Γοθολία δὲ ἡ ἀχάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα τὴν ἰωράμου ἀδελφοῦ καὶ τοῦ ὀχοζίου τοῦ παιδὸς, καὶ τοὺς ἡγουμένους τῶν βασιλέων ἀπωλείαν, ἐπαύδαζε μηδένα τῶν ἐκ τοῦ δαβίδου καταλειπεῖν οἶκον, πᾶν δὲ ἐξαφανίσαι τὸ γένος· ὡς ἂν μηδὲ ἐξ αὐτοῦ βασιλεὺς ἐπιγένοιτο. καὶ τοῦτ' ὡς μὲν ἔφετο διεπράξατο. διεσώθη δὲ εἷς ἐξ ὀχοζίου, πρόσωπον δὲ τοῦτο τοῦ παντὸς διέφυγε. λεία ὀχοζία ὁμοπάτριος ἀδελφὴ ἰωσαβεθὴ ὄνομα. ταύτην σοιῶν ὁ ἀρχιερεὺς ἰωαδὰ

DUM Jeus homines nefarios in hunc modum perſequitur, Gotholia regis Achabi filia, comperta filii morte & generis ſui pernicie, decrevit etiam è Davidis familia neminem ſuperſtitem relinquere, ne quis hujus ſanguinis poſthac Hieroſolymis regnum obtineat: id quod, quantum in ipſa fuit, perfecit. Servatus tamen eſt unus Ochoziæ filius ad hunc ferme modum. Erat Ochoziæ germana ſoror, Joſabetha nomine, pontifici Joado nupta. VII. 4. Reg. 11.

hæc regiam ingreſſa, cum inter cæſorum cadavera latentem nutricis opera anniculum puerum Joaſum deprehendiſſet, ablatum furtim domi in ſuo cubiculo abdidit, &, ſolo marito conſcio, ſex annis in templo clam aluit, quamdiu Gotholia Hieroſolymorum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Joadus cum quinque centurionibus conjurat, ut, communicatis operis, ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: dataque & accepta ſilentii fide, ſpei pleni negocium hoc modo aggrediuntur: centuriones Joado ad hoc facinus adſciti, peragrata tota regione, ſacerdotes ac Levitas & aliquot in ſuis tribubus potentiores Hieroſolyma nomine pontificis evocatos ſecum adducunt. Ille habere ſe utile reipublicæ conſilium ait, aperturumque eis, ſi id apud ſe continere velint: opus enim eſſe non ſilentio tantum, ſed etiam auxilio. Cumque ſacramentum ab eis accepiſſet, tutò ſe poſſe, quicquid vellet, dicere, producto puero Davidici generis, quem alebat: Hic eſt, inquit, rex veſter, ex illa natus familia, quam ſcitis Deum prædixiſſe regnaturam in perpetuum. Itaque cenſeo tertiam veſtrum partem cuſtodiam ejus in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam verò, quæ ſupereſt, patentem portam, qua itur in regiam, ſervare. reliqua vero multitudo in templo inermis ſit, neque quenquam cum armis intrare ſinite, qui non ſit ſacerdos. præterea certos è ſacerdotibus ac Levitis ſelectos mandavit ſatellitii more ſtrictis gladiis regem ſtipare, & ſi quis armatus in templum irrumpere auſit, incunctanter occidere, & poſito omni metu ſervandi tantum regis curam gerere. illi, approbato pontificis conſilio, rem ſtatim aggrediuntur. Joadus verò, aperto armamentario, qvod David in templo inſtruxerat, diſtribuit centurionibus & ſacerdotibus ac Levitis, quantum ibi haſtarum invenit & pharetrarum, & ſi quod aliud armorum genus aderat. atque ita armatos templo circundedit, conſertis invicem manibus, ut ab ingreſſu, qvos intereſſe non oportebat, excluderent. adductoque in medium puero, corona regia caput redimitum, & inunctum ſacro oleo, regem pronunciat. populus quoque gaudens ſimul & plaudens fauſtis acclamationibus vitam & victoriam novo regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, ut, vehementer perturbato animo, cum ſatellitio proſiliret à regia. Venientem deinde in templum ipſam quidem ſacerdotes admittunt, ſed armatos eam ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum templo à pontifice circumdati fuerant. Cæterum Gotholia, poſtquam puerum vidit in ſuggeſtu ſtantem, redimitumque corona regia, diſciſſa veſte ſua, magno clamore jubet interfici inſidiatorem, & occupatorem tyrannidis. Joadus contra, accitis centurionibus, jubet mulierem arripi, duciq; in torrentem Cedronis, atq; illic pœnas luere.

A εἰσελθοῦσι ἢ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοὺς ἀπεσφαγμένους τῶν ἰώασον, τοῦτο γὰρ προσηγορεύετο τὸ παιδίον ἐνιαύσιον, ἐγκεκρυμμένον ὑφ' ἧς τροφὸς μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ταμιεῖον, ἀπέκλεισε. καὶ λαμβάνοντες ἀνέθρεψαν αὐτὴ τε, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰώαδος· ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε γοθολία τῶν ἱεροσολύμων, καὶ τῶν δύο φυλῶν. τῷ δ' ἑβδόμῳ ἔτει κοινολογοῦσι μυστικῶς ἰώαδος περὶ τοῦ

B ἀριθμὸν ἑκατοντάρχας, καὶ συμπέμψας αὐτοὺς σωματοφύλακας μὲν τοῖς κατὰ τὴν γοθολίαν ἐγχειρουμένοις, τῷ δ' βασιλείαν τῷ παιδὶ συμφυλάξαι φησί, καὶ λαβὼν ὅρκους οἷς τὸ ἀδεὲς ἔθος τῶν συνεργούντων βεβαιοῦται, τὸ λοιπὸν ἐθάρρει τῆς κατὰ τῆς γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες οὓς ὁ ἱερεὺς ἰώαδος κοινωνοὺς τῆς πράξεως παρειλήφει, παρελθόντες εἰς ἅπασι τῷ χώρῳ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λῃτὰς ἐξ αὐτῆς

C ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν φυλῶν προεστηκότας, ἦκον ἄγοντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δ', ἐπεὶ ἤτησεν αὐτοὺς ἔνορκον, ἢ μὲν φυλάξειν ἅπερ ἂν μάθωσιν ὑπορρήτων παρ' αὐτοῦ, σωτηρίας ἅμα καὶ συμπράξεως δεόμενον. ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτοῖ λεγὼ ἐμωμοκότων ἐφύετο, ὡδήγαγεν ἐν ἱερῷ δαβίδου γήρους ἕτερον, ἔτι δ' ὑμῖν, ἔφη, βασιλεύς, ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκίας ἧς ἔστε θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα

D βασιλεύειν ἄχρι τοῦ παντὸς χρόνου. παραινῶ δὲ τὸν τρίτον ὑμῶν μοῖραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, τὸν δ' τετάρτου τῆς φυλακῆς ἐφεδρεύειν τοῦ πύλου· τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχάνειν μηδ' ἕνα δ' ὁπλίτου εἰσελθεῖν ἑαυτοῦ ἢ μόνοι ἱερεῖς προδιατάξαντος τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ λῃτὰς τοῦ αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα, τοὺς μαχαίρας αὐ-

E τῶν ἐσπασμένους δορυφορεῖν τὸν δ' παλμῶνα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὡπλισμένον ἀναρίθμοις ὡδυτικοῖς, δείσαντες δ' μηδένα ὡδμῆς τῇ φυλακῇ τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβούλευσε τούτοις πειθόμενοι, ἔργῳ τοῦ προσέρεσιν ἐδήλωσαν. ἀνοίξας δ' ἰώαδος τοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην λεγομένην δαβίδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοὺς ἑκατοντάρχας ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ λῃτὰις ἅπασι ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴ

F ἕτερον εἶδος ὅπλου κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους ἔστησεν ἐν κύκλῳ τοῦ τὸ ἱερὸν σωματοφυλάκων τὴν χεῖρα καὶ τοῦ ὠμὸν τοῖς οὐ προσήκουσιν οὕτως ἀποτειχίσαντας. σωσαγάγοντες δ' τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικὸν καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσας ἰώαδος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος χαῖρον καὶ κροτολίζον ἔβοα σώζεσθαι τὸν βασιλέα. τὴν δὲ θορύβου καὶ τῶν ἐπαίνων γοθο-

G λία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, ταραχθεῖσα σφόδρα τῇ διανοίᾳ μὴ τῆς ἰδίας ἐξεπίπτοις ἐφέδρας ἐκ τοῦ βασιλείου. ὡδηγουμένου δ' εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσδέχονται. τοὺς δ' ἐπομένους ὁπλίτας εἴρξαν εἰσελθεῖν οἱ περιεστῶτες ἐν κύκλῳ τῶν ἀμφὶ τοῦ ἀρχιερέως τοῦτο προστεταγμένων. ἰδοῦσα δὲ γοθολία τὸν παῖδα ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἑστῶτα, καὶ τὸν βασιλικὸν περικείμενον στέφανον, περιῤῥηξαμένη καὶ δεινὸν ἀνακράζουσα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν ἐπιβουλεύσαντα αὐτῇ, καὶ τοῖς δορυφόροις ἀφελέσθαι σπουδάσαντα. ἰώαδος δ' καλέσας τοὺς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀγαγόντας τοῦ γοθολίαν εἰς τοῦ φάραγγα τοῦ κεδρῶνος, ἀνελεῖν ἐκεῖ-

μηδ

μὴ γὰρ βούλεσθαι μιάναι τὸ ἱερὸν αὐτὸν διὰ τὴν ἀλήτειαν πεμφθέντα μύθων. προστάξε γὰρ, κἂν βοηθῶν τὶς προσέλθοι, κἀκεῖνον ἀνελεῖν. λαβόμενοι τοίνυν τῆς γοθολίας οἱ προστεταγμένοι τὴν ἀναίρεσιν αὐτῆς διὰ τὴν πόλιν τῶν ἡμιόνων τοῦ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρήσαντο. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν γοθολίαν τὸν ἐγχείρημα τὸν τρόπον, συγκαλέσας τὸν δῆμον καὶ τοὺς ὁπλίτας ἰωάδης εἰς τὸ ἱερὸν, ἐξώρκησεν αὐτοὺς εἰς τὴν τοῦ βασιλέως, καὶ περὶ αὐξήσεως τῆς σωτηρίας, καὶ τῆς ἐπὶ πλεῖον ἐρχῆς. ἔτι τε αὐτὸν τὸν βασιλέα τιμήσειν τὸν θεὸν, καὶ μὴ παραβήσεσθαι τοὺς μωυσέως νόμους, δοὺς αὐτοῖς ἀνάγκασε. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσδραμόντες τὸν βααλ οἶκον, ὃν ἡ γοθολία ἐποίησε αὐτῆς ἰωάχαμος κατασκευάσεν, ἐφ' ὕβρει μὲν τοῦ πατρίου θεοῦ, τιμῇ δὲ ἀχάβου, κατέσκαψαν, καὶ τὸν ἔχοντα τὴν ἱερωσύνην αὐτοῦ μαασθὰν ἀπέκτειναν. τὴν δὲ ἐπιμέλειαν καὶ φυλακὴν τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἐπέτρεψεν ἰωάδος. καθὰ τὰ δαβίδου τοῦ βασιλέως διέταξε, κελεύσας αὐτοὺς δὶς τῆς ἡμέρας ἐπιφέρειν τὰς νενομισμένας τῶν ὁλοκαυτώσεων θυσίαν, καὶ θυμιᾶν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. ἀπέδειξε δὲ τῶν λευιτῶν τινὰς καὶ πυλωρεῖν ἐπὶ φυλακῇ τοῦ πεμφθέντος, ὡς μηδένα μεμιασμένον παρεῖναι λαυθάνοντα. τούτων δὲ ἕκαστα διδάξας, μετὰ τῶν ἑκατοντάρχων καὶ ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ ᾠδηλαβὼν ἄγει τὸν ἰωάσον εἰς τὸ βασίλειον, καθήσοντες εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐπιφήμισέ τε τὸ πληθος, καὶ πᾶσι διωχίαν τραπέντες ἐπὶ πᾶσαν ἑορτάσειν ἡμέρας, ἡ μὲν τοίνυν πόλις, ἐπὶ τῷ τῶν γοθολίαν ἀποθανεῖν, ἡσυχίαν ἦγεν. ἰωὰς δὲ ἰώασος ἐπὶ τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἐτῶν ἑπτά. μήτηρ δὲ ἰοῦ αὐτοῦ τὸ μὲν ὄνομα σαβία, πατρίδος δὲ βηρσαβεέ. πολλὴν δὲ ἐποιήσατο τῶν νόμων φυλακὴν, καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἀρχιερέως Ἰωϐηδὰ φιλοτιμίαν, ᾧ καὶ πάντα χρόνον ὢν ὁ ἰώασος ἐθεράπευσεν. ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ὄντος δὲ ἀρχιερέως. ἐξ ὧν καὶ ἄρσενες αὐτῷ καὶ θήλεα παῖδες ἐγένοντο. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν βασιλέως ἰωάσου ὡς τὴν τῆς γοθολίας ἐπιβουλὴν διέφυγε, καὶ τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώκαμεν.

Κεφάλαιον ή.

Ἀζαὴλ ὁ δαμασκηνῶν βασιλεὺς ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ἐπὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας, στρατεύσας.

Ἀζάηλος ὁ τῶν σύρων βασιλεὺς πολεμῶν τῆς ἰσραηλίτας, καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἰηοῦ, διέφθειρεν τῆς πέραν ἰορδάνου χώρας, τὰ πρὸς τὴν ἀνατολὴν τῶν ῥουβηνιτῶν, καὶ γαδδιτῶν, καὶ μανασσιτῶν, ἐπὶ τε τὴν γαλααδίτιν καὶ βαταναίαν, πυρπολῶν πάντα καὶ διαρπάζων, καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἀπαλῶσι βίαν προσφέρων. καὶ γὰρ ἐφῆκεν αὐτὸν ἰηοῦς ἀμυνάσθαι κακοῦντα τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸ θεῖον ὑπερόπτης ἦν μόνος, καὶ καταφρονήσας τῆς ὁσίας καὶ τῶν νόμων ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη τῶν ἰσραηλιτῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. ἐτάφη δὲ ἐν σαμαρείᾳ, τῆς ἀρχῆς διάδοχον ἰώαζον τὸν υἱὸν καταλιπών. τὸν δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰώασον ὁρμήσας ἔλαβεν τὸν ναὸν ἀναχαρίσασθαι τῷ θεοῦ καὶ τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἰωάδον εἰς ἄπασαν ἐπέλθοι πέμψαι τὴν χώραν τοὺς λευίτας καὶ ἱερεῖς αἰτήσαντας ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον ἀργυροῦν, εἰς ἐπισκευὴν καὶ ἀνανέωσιν τοῦ ναοῦ, καταλυθέντος τοῦ τοῦ ἰωράμου καὶ γοθολίας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς.

neque enim fas esse templum veneficæ supplicio pollui. mandavit etiam, si quis ei conetur ferre suppetias, & ipsum pariter interimi. Illi igitur, quibus hoc demandatum est, eductam extra portam mulorum regis illic interficiunt. Ut verò conspiratio contra Gothollam successit, Joadus, convocato populo ac militibus in templum, omnes sacramento ad fidem regis adegit, incolumitati ipsius tuendæ, regnoque augendo daturos operam. eodem jurejurando mox regem astrinxit ad divini numinis reverentiam, & ad observationem legum, quas Moyses cœlitus acceptas ad populum pertulit. post hæc ad ædem Baali sacram concurritur, quam Gotholia cum marito Joramo construxerat, in veri Dei contumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem, qui tum sacerdotium ejus tenuit, trucidavit. Templi verò curam & custodiam sacerdotibus ac Levitis juxta Davidis regis institutum Joadus commisit, jussitque, ut bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium, suffitum juxta præscripta legis facerent. Deinde quosdam è Levitarum numero janitores ad custodiam templi constituit, ne quis pollutus posset intro subrepere. Hæc ubi ad hunc modum disposuit, cum centurionibus & ducibus totoque populo ex templo Joasum in regiam deduxit: cumq; collocato in solio denuo alacriter acclamatum esset, populus ad epulas conversus festivitatem per aliquot dies egit, omnibus sceleste mulieris cædem libenter ferentibus. Erat Joas, cum in regnum adsciretur, annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Bersabe oriunda. fuit autem legum & divini cultus observantissimus, toto tempore, quo Joadus fuit superstes: duxitque uxores duas, postquam ætate maturuit, conciliante conjugium eodem pontifice: ex quibus utriusque sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Joaso, quomodo elapsus ex insidiis Gotholiæ, tandem regnum assecutus est. 4. Reg. 12.

CAP. VIII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

AZael autem Syrorum rex bellum cum Israelitis & Jeo rege eorum gerens, regionis trans Jordanem sitæ orientales tractus vastavit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebantur. nec non Galaditicam & Batanæam, omnia rapinis miscens, & incendiis, ac ne ab hominum quidem cæde temperans, quotquot in ejus manus incidissent. Neque enim Jeus arcere eum à populationibus potuit, contemptor & ipse numinis religionumque & legum à majoribus per manus acceptarum, toto regni sui tempore, quod fuit annorum viginti septem, quo exacto, mortuus apud Samariam est sepultus, Joaza filio successore principatus relicto. Joasum autem Hierosolymorum regem instaurandi templi cupido subiit: vocatoque pontifice Joado, jussit eum per totam suam ditionem Levitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semisiclum argenti exigerent in usum ejus instaurationis, eo quod sub Joram & Gotholia, & eorum liberis tuendi & sarciendi templi cu- VIII. 4. Reg. 13.

ra penitus abjecta fuerat. Pontifex vero hoc non fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum: sed anno regni vigesimotertio, rege incusante, qvod voluntati suæ non obtemperasset, & jubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligendam pecuniam commentus est, qvod non gravatim tulit populus. arcam paravit ligneam, in qua bene clausa unum tantum foramen superne reliquit. eam cum in templo juxta altare deposuisset, jussit, quemque pecuniæ, quantum liberet, per foramen immittere, in templi instaurationem conferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. arcam vero singulis diebus, præsente rege, exinaniebant scriba gazophylacii & sacerdos ejus custos, numeratque pecunia & recondita rursum, unde sustulerant, reponebant. & cum primum videretur collatum, quantum sat esset, pontifex & rex conduxerunt fabros & cæmentarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei comparaverunt. Instaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento superfuit (superfuit autem non parum) id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperque quotidianis sacrificiis altare adolebatur, atque hæc tantisper, dum Joadus vixit, diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac justitiam insignem, tum qvod Davidici generis servator fuisset, in regum monumenta illato, rex Joas à pristina religionis cura facilè desciv it: moxque & primates populi ad eundem modum depravati sunt, ut nihil apud eos potius haberetur, quam contemptus juris ac justitiæ. Deus vero indignatus propter hanc regis & cæterorum mutationem, misit prophetas, qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi vero tam insano affectu eam complectebantur, ut neque exemplis majorum, qui propter contemptum legum cum totis familiis perierant, neque prophetarum comminationibus moti resipiscerent, & ad relicta honesta studia reverterentur. Quin & Zachariam pontificis Joadi filium rex in ipso templo saxis jussit obrui, oblitus patris ejus beneficiorum tantum, quia propheta divinitus constitutus, pro concione populum & regem adhortatus ad justitiam, graves pœnas illis minatus est, si moniti parere contemnerent. Moriens tamen Zacharias testem & judicem Deum invocavit, qvod pro bono consilio & patris sui beneficiis, à Joa mortis amarum præmium sibi rependeretur. Nec diu debita regi pœna dilata est. Azael enim Syrorum rex, impressione in regnum ejus facta, & Gitta primum direpta atque eversa, mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Joas conterritus omnes thesauros Dei priorumque regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatẽ, ne oppugnatus in extremum rerũ suarum discrimen adduceretur. Ille tã ingenti pecunia corrupto, vim exercito à regia urbe abstinuit.

A ὁ δ' ἀρχιερεὺς, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπῄνει, σαφεῖς ἐκ τούτου
διγνωμένους τοῦ ἀργυρίου. τρίτῳ δὲ καὶ εἰκοστῷ τῆς βασιλείας ἔτει μεταπεμψαμένου δ' βασιλέως αὐτὸν τε καὶ λευίτας, καὶ ὡς ἐδεήσουσιν ὧν
προσέταξεν αἰτιωμένου, καὶ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλλον προνοεῖσθαι τῆς ἐπισκευῆς τοῦ ναοῦ, χρήματα πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεὺς,
ὡς τὸ πλῆθος ἡδέως ἔχειν τοιούτῳ. ξύλινον κατασκευάσας θησαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ἐπὶ τοῦ ἐν αὐτῷ
B μίαν λαβίδα ἔλιπεν. ἔτεσι δὲ θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν ἐκ τοῦ βωμοῦ, ἐκέλευσεν ἕκαστον ὅσον βούλεται βάλλειν εἰς αὐτὸν διὰ
τῆς ἐπῆς, εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς εὐδιεπῆ καὶ πολὺ ἄργυρον καὶ χρυσὸν φιλοτιμούμενοι καὶ συνεισφέροντες ἠθροισαν. κενουῦντες δὲ τὸν
θησαυρὸν καὶ παρόντος τοῦ βασιλέως ἐξεδημοῦντες τὸ συνειλεγμένον ὁ τε γραμματεὺς καὶ ἱερεὺς τοῦ γαζοφυλακίου, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐπίθεσαν τόπον. καὶ τοῦτο
C ἐποίουν ἑκάστης ἡμέρας. ὡς δ' ἀπεχρεώντως τὸ πλῆθος ἐδόκει ἐκκεκενῶσθαι τῶν χρημάτων, ἐπεμψαν μισθώσαντες λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰωαδος καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰωασος, καὶ ἐπὶ ξύλα μεγάλα καὶ τῆς καλλίστης ὕλης. ἐποικοδομήσαντες δὲ ναὸν, τὸν ἐπανορθωθέντα χρυσὸν καὶ ἄργυρον, σὺν ὀλίγοις δὲ λοιποῖς τε κρατῆρας καὶ οἰνοχόας καὶ σκεύωματα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεσκευάσατο, θυσίας τε πολυτελεῖς ἐσημέρας τὸν βωμὸν παίοντες διετέλουν. καὶ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅσον Ἰωδαδος ζῆσον
D ἐζῆ, τῆς εὐσεβείας ἐπέτυχανε παρ' αὐτοῦδῆς. ὡς δ' ἐπελεύτησεν ἔτ', ἐτῶν μὲν βιώσας ἑκατὸν καὶ τριάκοντα, δίκαιος δὲ καὶ ζηλωτὴς νομόμενος καὶ ἐπαφεὶς τοῖς βασιλικοῖς θήκαις ἐν ἱεροσολύμοις, ὅτι δ' Δαβίδου γένους τοῦ βασιλέων ἐκτήσατο, εὐεδώκει δὲ βασιλεὺς Ἰωασος τοῦ ἐπιμέλειαν τοῦ πρὸς τὸν θεόν. σωδιεφθάρησαν δ' αὐτῷ καὶ οἱ δ' πλήθους πρωτεύοντες χῶς τε πλημμελεῖν εἰς τὰ δίκαια, καὶ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἀργεῖσθαι δυσχεράνας δ' ὁ θεὸς ὅτι τῇ μεθόλῃ δ' βασιλέως καὶ τῶν ἄλλων, πέμπει τοὺς προφήτας διαμαρτυρησομένους τε τὰ πεπραγμένα, καὶ παύσοντας τῆς πονηρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα καὶ δουλικὸν ἐπιθυμίαν ἄρα ταύτης εἶχον, ὡς μήτε ὅσα οἱ προφῆται αὐτῶν ἐξυβρίσαντες εἰς τὰ νόμιμα πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον, μήθ' ὅσα οἱ προφῆται πρὸ λεγον πεισθέντες μετανοῆσαι, καὶ μετελθεῖν ἐξ ὧν εἰς σκῆνα θεομηνήσαντες ἐτρέπησαν. ἀλλὰ καὶ ζαχαρίαν μὲν δ' ἀρχιερέως Ἰωάδου λίθοις ὁ βασιλεὺς σκέλθοις βληθέντα ἀποθανεῖν ἐν τῷ ἱερῷ, τῶν δ' πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσιῶν λαθόμενος, ὅτι δ' θεοῦ προφητεύσαν αὐτὸν ἀποδείξαντος ἐκ τοῦ μέσου τοῦ πλήθους, σωεβάλλεν αὐτῷ τε καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δίκαια πράττειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλην ὑφέξουσι μὴ πειθόμενοι, πρὸ λεγε. τελευτῶν μέντοι ζαχαρίας, μάρτυρα καὶ δικαίων ἐπικαλεσάμενος τὸν θεὸν ἐπικότησε, ἀντὶ χαρίτων συμβολίας καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρέ
G σχεν Ἰωάσῳ πικρῶς καὶ βιαίως ἀπολλύμενος. ἔδωκε μέντοι γ' οὐκ εἰς μακρὰν ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν περὶ νόμησεν. ἐμβαλόντος γὰρ Ἀζαήλου δ' Σύρων βασιλέως εἰς τ' χώραν αὐτοῦ, καὶ τ' τε Γίτταν καταστρεψαμένου καὶ
λεηλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει εἰς ἱεροσόλυμα. Φοβηθεὶς δ' ὁ Ἰωασος, πάντας κενώσας τοὺς δ' θεοῦ θησαυροὺς, καὶ τοὺς τῶν βασιλέων καὶ τὰ ἀναθήματα πατρῴων,
ἐπεμψε τῷ Σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι μὴ δ' κινδυνεύειν περὶ τῶν ὅλων. ὁ δ' πεισθεὶς τῇ τ' χρημάτων ἐπιβολῇ, τ' στρατιὰν οὐκ ἐπήγαγε ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, νῦν μέντοι χαλεπῶς ἐνεγκὼν ὁ Ἰωασος,

ὅπως δε-

ἐπὶ τῶν φίλων τοῦ ζαχαρίου, οἱ τὸν θάνατον ἐκδικοῦντες ἰωάδου παῖδες ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ διεφθάρη ὑπ' αὐτῶν. καὶ ἐτάφη μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οὐκ ἐν τοῖς τάφοις τῶν προγόνων, ἀσεβὴς νομισθείς. ἔζησε δὲ ἔτη ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα.

A Joas tamen gravi morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius pontificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultusque est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus, qui regiis monumentis inferretur, cum vixisset annos quadraginta & septem.

Κεφάλαιον θ'.

Ὡς ἀμασίας ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ ἰδουμαίους καὶ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν.

CAP. IX.

Amasias rex Hierosolymitanus, exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto, victor evadit.

Τὴν δὲ βασιλείαν αὐτοῦ διεδέξατο ἀμασίας ὁ παῖς. εἴκοσι δὲ καὶ πέντε ἐτῶν ἰωάσου βασιλεύοντος, παρέλαβε τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἰωάζου ὁ τοῦ ἰηοῦ υἱὸς ἐν σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσι δέκα καὶ ἑπτά, ὧν μὲν πατρὸς οὐδὲν αὐτοῦ μιμητὴς γενόμενος ἀσεβήσας, καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ θεοῦ καταφρονήσαντες. ἐπεκράτησεν δὲ αὐτοῦ καὶ στρατεύσειεν ἐπὶ τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν σύρων βασιλεὺς εἰς ὁπλίτας μυρίους καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς στρατεύσας ἐπ' αὐτόν, πόλεις τε μεγάλας καὶ πολλὰς αὐτοῦ ἀφελόμενος, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ διαφθείρας. ταῦτα δὲ ἔπαθεν ὁ τῶν ἰσραηλίτων λαὸς, διὰ τὴν ἐλισσαίου προφητείαν, ὅτι ἐλάττονα βασιλεύσει τῶν σύρων καὶ δαμασκηνῶν, ἀποκτείναντα τὸν δεσπότην. ὧν ὁ ἐν ἀπόροις ἔτι καιροῖς ἰωάζας, ὅτι δεήσει καὶ ἱκετείας ὁ θεὸς κατέφυγε, ῥύσασθαι τῶν ἀζαήλου χειρῶν αὐτὸν παρακαλῶν καὶ μὴ τοιοῦτόν τινα σκοπεῖν νομίζων. ὁ δὲ θεὸς, καὶ τὴν μετάνοιαν ὡς ἀρετὴν ἀποδεχόμενος, καὶ νικητῶν μᾶλλον τοὺς δυναμένους τελέως ἀπολύειν, δοκοῦσι αὐτῷ, δίδωσιν αὐτῷ τὸν ἐκ τῶν πολέμων καὶ τῶν κινδύνων ἀδειαν. εἰρήνης δὲ ἡ χώρα λαβομένη, ἀνέδραμέ τι πάλιν εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν, καὶ ἀθηνησι. μὴ γὰρ ἰωάζου τελοῦντος, ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰωας, ὃς ἕβδομον ἤδη καὶ τριακοστὸν ἔτος βασιλεύοντος ἰωάσου τοῦ ἰούδα φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ἐν σαμαρείᾳ τῶν ἰσραηλιτῶν. καὶ γὰρ αὐτὸς τὴν αὐτὴν εἶχε προαίρεσιν τοῦ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἐκκαίδεκα. ἀγαθὸς δ' ἦν καὶ οὐδὲν ὅμοιος τῷ πατρὶ τὴν φύσιν. κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν ἐλισσαίου τοῦ προφήτου, γηραιοῦ μὲν ἤδη τυγχάνοντος, εἰς δὲ νόσον ἐμπεπωκότος, ἦλθεν ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν ἀθυμοῦντα. καταλαβὼν δ' αὐτὸν ἐν ἐσχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατο, καὶ πατρίδα τε αὐτὸν ἀποκαλῶν, καὶ ὅπλον. δι' αὐτοῦ γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, ἀλλὰ τῷ ἐκείνου προφητείας ἀμαχητὶ κρατεῖν τοὺς πολεμίους, νῦν δ' ἀπείναι μὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ ζῆν, καταλιπεῖν δ' ἐξοπλισμοὺς τοῖς σύροις καὶ τοῖς αὐτῶν πολεμίοις, ὅτ' αὐτῷ τοίνυν ζῆν ἐπ' ἀσφαλὲς ἔλεγεν, ἀλλὰ καλῶς ἔχειν καὶ συνεξορμᾶν αὐτῷ καὶ συναπαίρειν τοῦ βίου. ταῦτα ὀδυρόμενον ἐλισσαῖος παρεμυθεῖτο τὸν βασιλέα. καὶ τόξον ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθῆναι, συνῆγεν τε τὰ παιδία καὶ ὑπερεπὶς τοῦ βασιλέως τὸ τόξον, ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ, ἐκέλευσε τοξεύειν. τρία δὲ βέλη αὐτὸν προσενεγκόντα, ἔπαυσε μειδιάσας, εἶτα ἀναπαυσαμένου, πάλιν μὲν ἔπαυεν ἀφεὶς, ἐκ δίζῶν ἂν τὴν τῶν σύρων βασιλείαν ἐξῆλες. ἐπεὶ δὲ τρισὶν ἠρκέσθης μόνοις, τοσούτοις καὶ μάχαις κρατήσῃς, συμβαλὼν τοῖς σύροις, ἵνα τὴν χώραν, ἣν αἰτίαν ὁ τοῦ πατρὸς ἀναχώρησις. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπῆλθεν, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ προφήτης ἀπέθανεν. ἀνὴρ, ὅτι δικαιοσύνῃ διαβόητος καὶ φανερῶς ἀποδεδειγμένος τοῦ θεοῦ. θαυμαστὰ γὰρ καὶ ἔνδοξα ἔργα τῆς προφητείας ἐπιδείξατο ἔργα,

In regnum successit ei filius Amasias. Anno autem Joasi vigesimoprimo apud Israelitas & Samariam Jeo successit filius Joazas, in quo principatu exegit annos septemdecim, patri nequaquam similis, sed magis primis ejus regni regibus impius, qui palam omnem contemptum cælestis numinis præ se tulerunt. Hujus copias rex Syriæ tantopere attrivit, ut ex numeroso exercitu non plus quam decem millia peditum, equites quingenti supererent: qua expeditione multas magnas urbes illi ademit, & hostium non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quod, necato domino, Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Joazas ad preces & supplicationes confugit, orans Deum, ut se è manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur. Deus autem, qui non solum perpetuam innocentiam, verum etiam resipiscentiam favore complectitur, & cum perdere possit, si velit, castigare mavult, exoratus eripuit eum e belli periculis: & regio pacem nacta, ad pristinum felicitatis statum brevi rediit. Post obitum Joazæ Joas filius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigesimoseptimo anno regni Joæ regnantis in tribu Judæ. nam & iste eodem, quo Hierosolymitanus, nomine vocabatur: tenuitque regnum annis sedecim. Hic optimus vir erat, nihil paterni ingenii referens: & cum Elisæus jam admodum senex in morbum incidisset, visendi causa eum adiit: quem animadvertens extremum spiritum ducere, flere cœpit, & lamentari, patrem & clypeum appellitans: quod eo vivo, armis contra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionum beneficio semper invicti evaserint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatum Syris & aliis hostibus objici, quamobrem, adempto tali præsidio, sibi quoque optabilius una cum illo hanc etiam relinquere. His querimoniis motus Elisæus, regem consolatus afferri arcum postulat, eumque regem jubet intendere: deinde, injecta in eum manu, jubet jaculari. & cum emissis tribus telis destitisset: Si, inquit, plura misisses, poteras totũ Syrorum regnum excindere. nunc quia tribus solis contentus fuisti, totidem præliis vinces Syros, & regionem, quã tuo patri ademerunt, recipies. His auditis, rex abiit, & propheta paulo post defunctus est, vir inclytæ justitiæ, & citra controversiam Deo longe charissimus. multa enim & miranda divinæ mentis argumenta exhibuit,

quorum memoria apud Hebræos durat clarissima. sepulchro etiam honoratus est magnifico, quale decuit hominem numini divino acceptissimum. Contigit autem aliquando, ut latrones occisi à se viatoris cadaver in monumentum ejus abderent, quod mox revixit à contactu prophetæ corporis. Atque hæc fuerunt & vivi & defuncti vatis opera. Azaele autem rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario jure pervenit. Huic Joas Israelitarum rex tribus præliis victo omnem eam regionem abstulit, quæ urbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: qvod & ipsum Elisæus jam antè prædixerat. postquam verò etiam Joas fato functus est, Hieroboam ejus filius excepit imperium.

CAP. X.

Amasias pugnans contra Israelitarum regem Joam vincitur.

IX. SEcundo autem anno Joæ regis Israelitarum regnum accepit Amasias Hierosolymis & in tribu Judæ, matre natus urbis regiæ cive, appellata Judan. mirum autem in modum justitiam colebat, tametsi ætate adhuc juvenis. Regni administrationem exorsus à necis paternæ vindicta, qui amicorum insidiis sublatus fuerat. eosque omnes in potestatem redactos affecit supplicio, parcens tamen ipsorum liberis, juxta leges à Moyse præscriptas: qui iniqvum censuit, pro parentum culpis à liberis eorum pœnas reposcere. Post hæc delectu habito in tribu Judæ & Benjamitica, conscripto flore juventutis, utpote ætatis annorum plus minus viginti, centuriones his copiis idoneos attribuit. deinde misit ad Israelitarum regem, qui viginti scutatorum millia conducerent, stipendio talentorum argenti centum annumerato. decreverat enim contra Amalecitarum & Idumæorum atque Gabilitarum gentes exercitum ducere. jamque propediem moturus erat in eos, cum interveniens propheta dimittere Israelitas consuluit. esse enim hoc hominum genus impium, & cladem certam imminere oraculo se monitum, si talibus rex utatur auxiliis. alioqui, Deo favente, vel modica manu devinci posse hostiles exercitus. Rege autem ægrè ferente, quia jam publicè stipendium Israelitis numeraverat, hortatus est propheta, ut Dei voluntatem sequeretur, qvo propitio, non defore pecuniam. illos itaq; dimisit, præfatus se donare illis, quicquid mercedis nomine accepissent, & cum domesticis tantū copiis contra prædictas gentes profectus est. Quibus uno prælio victis, interfecit decem millia, & totidem millia captivorum abducta in magnā petram, quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necavit: atq; ita victor cum opima præda domum rediit. Interea viginti illa Israelitarum mercenariorum millia, ignominiosam rati suam missionē, ac si pro inutili damnata esset eorū opera, impetū in ejus regnū faciunt: & progressi usq; Bethsemera, regionem populati sunt, abacto magno jumentorum numero, cæsisq; tribus colonorū millibus. Amasias vero post victoriam factus insolens, autorem ejus Deum cœpit habere contemptui, & pro eo venerari asportata de Amalecitis

A Ϲ μνήμης λαμπρᾶς ὤν. ᾠκ. τῆς ἑορτίοις τάξιν ἔνεμε. ἔτυχε δὲ καὶ ταφῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ οἵας εἰκὸς ἦν τὸν ὕστερον θεοφιλῆ μεταλαβεῖν. σωθεὶς γὰρ ἔκ τινος λῃστῶν τῶν ῥιψάντων εἰς τὴν ἐλισσαίου ταφὴν ὄντων εἰς τὴν ἔφοδον οὐκ ἦσαν ἀνηρηκότες, τὸν νεκρὸν τοῦ σώματι αὐτοῦ προσκολληθέντα ἀναζωπυρήσαι. καὶ τὰ μὲν περὶ ἐλισσαίου τὸν προφήτην, ζῶντα τε ὅσα πεποίηκε, καὶ ὡς μετὰ τὴν τελευτὴν ἔτι δύναμιν ἔχει θείαν δεδηλώκαμεν.

τελευτήσαντος δὲ τοῦ σύρων βασιλέως ἀζαήλου, εἰς ἀδὰδ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ βασιλεία παρεγίνετο. πρὸς τοῦτον σὺν ἀπὶκ πόλεμον ἰώασος ὁ τῶν B ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, καὶ τρισὶ μάχαις νικήσας αὐτὸν, ἀφείλετο τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ ὅσους ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀζάηλος πόλεις ἑκὼμας τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέως παρέλαβε. τότε μὲν οὖν τὴν ἐλισσαίου προφητείαν ἔσχετο. ἐπεὶ δὲ σωθεὶς καὶ ἰώασον τεθνηκέναι, καθῆκεν εἰς ἰεροσόλυμα ἡ ἀρχὴ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

Κεφάλαιον ι.

C Ὡς ἀμασίας πολεμῶν πρὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον ἡττᾶται.

ΔΕυτέρῳ δὲ ἔτει τοῦ ἰωάσου βασιλέως τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν ἀμασίας τῶν ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, μητρὸς ὢν ἰούδαν τοὔνομα, πολίτιδος δὲ τὸ γένος. ἡλικίας δὲ ἤδη μέσης τυγχάνοντι, καὶ ταῦτα νέος ὢν. παρελθὼν δὲ ὅτι τοὺς πεπραγμένους τὸν ἀρχὴν, ἔγνω δεῖν πρῶτον ἰώασα τιμωρήσασθαι τοὺς πατρὶ, καὶ τοὺς D ὅτι δεδμένους αὐτοῦ φίλους κολάσαι. καὶ τούτους μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν, οὐδὲν εἰργάσατο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς μωυσέως νόμοις, ὃς οὐκ ἐδικαίωσε δι' ἁμαρτίας πατέρων ἁμαρτίας, τέκνα κολάζειν. ἔπεισε στρατιὰν ὅπλεξας ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος τῶν ἐπ' ἀκμῇ καὶ εἴκοσιν ἔτη γεγενημένων, καὶ συναθροίσας εἰς τελείους μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχας κατέστησε. πέμψας δὲ καὶ πρὸς τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέα, μισθὸν δὲ δέκα μυριάδος ὁπλιτῶν, τάλαντων E ἑκατὸν δέκα μίαν, διεγράψατο. τοῖς δὲ ἀμαληκιτῶν ἔθνεσι καὶ ἰδουμαίοις καὶ γαβιλιτῶν ὅπλα στρατεύσασθαι. παρασκευασαμένου τε πρὸς τὴν στρατείαν, καὶ μέλλοντος ἐξορμᾶν, ὁ προφήτης τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπολῦσαι συνέβαλεν. εἶναι γὰρ ἀσεβῆ, τὸν γὰρ θεὸν ἦπται αὐτῷ προσλήψεσθαι χρησιμένῳ τούτοις συμμάχοις. πρὸς ἃ ἐκέλευεν ἀπιέναι τῶν πολεμίων καὶ μετ' ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζόμενον βοηθήσειν τὸν θεόν. δυσφορούντος δὲ βασιλέως ὅτι τῷ ὁ F φθησομένην τὸν μισθὸν ἐκδεδωκέναι τοῖς ἰσραηλίταις, παρῄνει ποιεῖν ὁ προφήτης ὅτι τῷ θεῷ δοκεῖ, χρήματα δὲ αὐτῷ πολλὰ παρ' αὐτοῦ ἡμήσεσθαι. καὶ τοὺς μὲν ἀπολῦσαι, χαλεπαίνειν τὸν μισθὸν ἐπὶ τοῖς· αὐτὸς δὲ μὴ τῆς οἰκείας δυνάμεως ὅτι τὰ προειρημένα τῶν ἐθνῶν ἐκράτησε. καὶ κρατήσας αὐτοῦ τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, πρὸς τοῖς δὲ ζῶντας ἔλαβεν, ὡς ὅτι τὸ μεγάλων ἀγαγὼν πέτρων, ἥπερ ἐστὶν ὅτι τὸ ὑψηλὸν, ἐπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν. ἀπήγαγέ τε λείαν πολλὴν καὶ πλοῦτον ἄφθονον ἐκ G πάντων ἐθνῶν. ἀμασίᾳ δὲ ἐν τούτοις ἐπάρχοντος, αἱ τῶν ἰσραηλιτῶν, οὓς ἀπέλυσε μισθωσάμενος, ἀγανακτήσαντες ὅτι τούτῳ, καὶ νομίσαντες ὕβρει ἀναλῦσαι τοὺς, οὐ γὰρ ἂν ὕστερον παθεῖν μὴ κατεγνωσμένους, ἐπῆλθον αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, καὶ μέχρι βηθσεμήρων προελθόντες διῆπασαν τὴν χώραν, καὶ πολλὰ μὲν ἔλαβον ἐπιζύγια, τρισχιλίους δὲ ἀνθρώπους ἀπέκτειναν. ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ καὶ τῆς κατορθώμασιν ἐπαρθεὶς, τὰ μὲν τούτων αἴτιον αὐτοῦ θεὸν ἡγεμόνα, στρατοπεδεύειν ἤρξατο. ὡς δὲ ἐκ τῆς ἀμαληκιτῶν

χώρας

χ ώρας ἐκόμισε, τύπτους σεβόμενος διετέλει. προσελ- A
θὼν δ' ὁ προφήτης αὐτῷ, θαυμάζειν ἔλεγε εἰ τύ-
φλους ἡγεῖται θεὸς, οἳ τοὺς ἰδίους, παρ' οἷς ἐτιμῶντο μηδὲν
ὠφεληκότας, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τῶν ἐκείνοις, ἀλλ'
ὑπερεῖδον πολλοὺς τε αὐτῶν ἀπολλυμένους, καὶ τοὺς αἰχ-
μαλωτισθέντας. κεκομίσθαι γὰρ εἰς ἱεροσόλυμα τοῦτο
τὸ τρόπαιον, καθὼς ἄν τις τῶν πολεμίων πυλὰς ζωγρήσας
ἤγαγε. τῷ δὲ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργιεῖν ἐκίνησε, καὶ προσε-
πεῖπεν ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπειλήσας αὐτῷ B
κολάσειν, ἂν πολυπραγμονῇ. καὶ ὁ μὲν, ἡσυχάζειν εἰ-
πὼν, οὐκ ἀμελήσειν δ' ὧν ἐπεχείρησε νεωτερίζων τ θεὸν
προύλεγε. ἀμασίας δὲ, κατισχύειν αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἀ-
πραγμοσύνης οὐ δυνάμενος, ὡς φθόνῳ θεοῦ λαῶν εἰς
αὐτὸν ἐξυβρίζειν, ἀλλὰ φρονηματισθεὶς, ἔγραψεν ἰάσῳ
τῷ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, κελεύων ὑπακούειν αὐτῷ
σὺν παντὶ τῷ λαῷ, ὡς καὶ πρότερον ὑπήκουε τοῖς
προγόνοις αὐτοῦ, δαβίδῃ καὶ σολομῶνι. ὁ μὴ βουλόμενος C
δίκαιομονεῖν εἰδέναι πολέμῳ περὶ τῆς ἀρχῆς κελεύσθω.
ἀντέγραψε δὲ ὁ ἰώασος τάδε. βασιλεὺς ἰώασος βα-
σιλεῖ ἀμασίᾳ. λεὼν ὁ τοῦ λιβάνου ὄρει κυπαρίσσου πα-
μμεγέθης, καὶ ἄκανος αὐτῇ πρὸς τὸν κυπάρισσον ἔπεμ-
ψε μνηστευομένη τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον τῷ
παιδί. μεταξὺ δὲ τοῦτο λέγουσιν, θηρίον τι παρερχό-
μενον κατεπάτησε τὸν ἄκανον. ἔστω σοὶ τὸ φρόν-
δεγμα τοῦτο μὴ μείζονα ἐφίεσθαι, μηδ' ὅπως τὸν πρὸς D
ἀμαληκίτας μάχῃ νικήσας, ἐπὶ ταύτῃ γαυριῶμε-
νος σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ σου κινδύνους ὀφλήσῃς. ταῦ-
τα δὲ ἀναγνοὺς ἀμασίας, ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τὸν φρασθὰν
παροξυνθείς, θ' θεοῦ παρορμῶντος αὐτὸν οἶμαι πρὸς
αὐτὸν, ἵνα τῶν φθονηθέντων εἰς αὐτὸν δίκας ἀπο-
λάσῃ. ὡς δ' ἐξῆγε μὲν τῆς δυνάμεως ἐπὶ τὸν ἰώασον,
καὶ συμβαλεῖν μάχῃ ἔμελλον, τὸ ἀμασίᾳ φρόνημα
φόβος αἰφνίδιος καταπλήξεως οἵαν θεὸς οὐκ ἐθέλησε E
ὧν πῆσιν, εἰς φυγὴν ἔτρεψε. καὶ περὶ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν,
ἁλισταρσύντων τῶν δέους αὐτῶν, μονωθέντα τὸν ἀμα-
σίαν, ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον. ἠπείλησε δ' αὐτῷ θάνατον εἰ μὴ πείσοιτο τοὺς ἱε-
ροσολυμίτας ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι
μὲν τῆς φρατρίας εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀ-
νάγκης καὶ πρὸ τοῦ ζῆν δέους, ἔπεισεν εἰσδεχθῆναι τὸν
πολέμιον. ὁ δ' ἁλισκόψας τοῖς τείχεσιν ὡς τε τετρακοσίων
πηχῶν, ἐφ' ἅρματος εἰσήλασε διὰ τῆς ἁλωσκοπῆς εἰς ἱε- F
ροσόλυμα τὸν ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύριός τε
τούτου τοῦ τρόπου γενόμενος τῶν ἱεροσολύμων, τοὺς τοῦ
θεοῦ θησαυροὺς ἀνείλετο, καὶ ὅσος ἐν τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε. καὶ ἔτος αὐ-
τὸν ἀπαλύσας τῆς αἰχμαλωσίας, ἀνέδυσεν εἰς σαμάρειαν. ταῦτα δ' ἐγένετο περὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας ἐπὶ τε-
τάρτου καὶ δεκάτου τ ἀμασίου βασιλείας. ὃς μὴ ταῦτα
ἀπεβουλήθη ὑπὸ τῶν φίλων, φεύγει μὲν εἰς λάχεσιν
πόλιν, ἀναιρεῖται δ' ὑπὸ τῶν ἀπὸ τῶν πεμψάντων G
ἐκεῖ τοὺς ἀποκτενοῦντας αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομί-
σαντες εἰς ἱεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκηδεύσαν. κατέστρε-
ψε δ' οὗτος ἀμασίας τὸν βίον διὰ τὴν νεωτερισμὸν τῆς
περὶ τὸν θεὸν ὀλιγωρίας, βιώσας μὲν ἔτη πεντήκοντα πέντε, βασιλεύσας δὲ ἐνέα καὶ εἴκοσι.

mumina. Quamobrem à propheta conventus est, mirari se dicente, si hos deos crederet, qui cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec eos ab Hebræorum vi tutos præstiterint, sed tanquam ad se non pertinentes cædi & captivos trahi passi sint, quin & ipsos belli jure abductos inter reliquam captivorum turbam Hierosolyma pervenisse. Rex his verbis ad iram percitus jussit illum hac de re esse quietum, minatus supplicium, si negotiis alienis miscere se pergeret. tum ille, se quidem quieturum dixit, Deum tamen ultorem hujusmodi novitatibus non defore. Nec multo post Amasias felicitatem suam, cujus tamen autorem Deum non agnoscebat, non capiens, sed fastu inflatus, scripsit Joæ regi Israelitarum, ut ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut antehac idem populus majoribus ejus Davidi, & Solomoni paruit: qvod si nolit ultro facere officium, bello esse decernendum de imperii juribus. Ad hoc Joas in hæc verba rescripsit. Rex Joas regi Amasiæ. Olim in eodem monte Libano cupressus erat & carduus: hic à cupresso filiam petiit filio suo dari conjugem. Interim bestia quædam superveniens conculcavit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne majora, quam par est, appetas, neve propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incertæ committas aleæ. His lectis, Amasias magis etiam ad bellum concitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, ut tandem meritas impietatis pœnas exolveret. Ubi vero in conspectum hostium venit, instructa utrinque acie, tantus repentè pavor ac consternatio divinitus milites ejus invasit, ut, priusquam manus consererentur, jam terga verterent: & aliis alio diffugientibus, desertus à suis Amasias in hostis potestatem veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, ut Hierosolymitæ, apertis portis, se cum victore exercitu admitterent, ea necessitate & vitæ amore adactus persuasit civibus, ut hostem reciperent. At ille, dirutis ad trecentorum cubitorum spacium mœnibus, curru per id interstitium triumphabundus invectus est, captivum præ se agens Amasiam: & hoc modo factus urbis dominus, Dei thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti in regia repertum est, totum asportavit: ac tum demum, demisso rege, reversus est Samariam. Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni Amasiæ decimo quarto. Appetitus tandem amicorum insidiis fugit in urbem Lacheis: nec tamen evasit, illuc quoque insecutis insidiatoribus, à quibus interfectus est. Corpus Hierosolyma relatum, & regia magnificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit propter novatas religiones & pietatis contemptum post exactum annum vitæ quinquagesimum, regni verò vicesimum nonum, Ozia filio regni successore.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.

XI. DEcimoquinto autem anno regni Amasiæ
4.Reg.14. Hieroboamus Joæ filius apud Israelitas regno potitus est, qvod per annos quadraginta obtinuit in eadem, qua majores ejus, Samariæ regia. Hic rex cum esset vehementer impius, totusque idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Jonas prædixit, quod, devictis Syris, ditionem suam esset ampliaturus, prolatis ejus terminis ad septentriones usque Amathen urbem, ad meridiem vero usque Asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, juxta Jesu Imperatoris definitionem. qvo oraculo excitatus Hieroboamus totos eos tractus ademptos Syris ad suũ regnum addidit, nihil fallente Jonæ vaticinio. Sed qvoniam pollicitus sum, me bona fide res Hebræorum proditurum, non dissimulabo, quid de hoc propheta in sacris codicibus invenerim. Jussus enim à
Jon. 1. Deo proficisci in regnum Nini, & illic prædicare, quod imperium illud periturum esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, conscenso apud Joppen navigio, petebat Tarsum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempestate, ita ut periculum esset, ne navis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Jonas vero solus operto capite jacebat, nihil quemadmodum alii faciens. cumque, turbantibus procellis, fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è vectoribus esse in causa, decreverunt sortito quærere, quisnam ille sit. quo facto, sors prophetæ obtigit. percontantibus, quisnam esset, vel quid haberet negotii, ait se Hebræum esse, & prophetam Dei maximi, consuluitque, ut ipsum in mare jacerent, si vellent præsens periculum evadere: se enim esse, propter quem tempestas sæviat. At illi primum quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitam suæ fidei concredidisset, in tam manifestum exitium mittere. tandem urgente periculo & navim tantum non mergente, partim prophetæ autoritate, partim suopte metu compulsi, in mare eum projiciunt. Et tempestas quidem sedata est, Jonam autem ferunt a ceto devoratum post triduum in Euxinum pontum revomitum, vivum & toto corpore illæsum. ubi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini urbem profectus est, & cum in loco, unde exaudiri poterat, constitisset, prædicavit, quod paulo post amissuri essent imperium
4.Reg.14. Asiæ: & cum hoc dicto abiit. Hæc de eo
15. sic retulimus, ut invenimus in commentariis. Hieroboamus autem, exactis feliciter in suo principatu quadraginta annis, mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio successore. Ozias item successit Amasiæ anno regni Hieroboami decimo quarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus ma-

Κεφάλαιον ιά.

Ως ὀζίας τὰ περιξ ἔθνη ἐχειρώσατο.

Διαδέχεται δὲ αὐτὸν ὁ παῖς ὀζίας τοὔνομα πεντεκαιδεκάτῳ ἔτει τ' ἀμασίου βασιλείας ἐβασίλευσε τῶν ἰσραηλιτῶν ἰωάσου ἐν ἱεροβοάμου δὲ σαμαρείᾳ ἔτη πεντήκοντα· οὗτος ὁ βασιλεὺς, τὰ μὲν εἰς τ' θεὸν ὑβριστὴς καὶ παράνομος δεινῶς ἐξήνετο, εἰδώλα τε σεβόμενος καὶ πᾶσιν ἀτόποις καὶ ξένοις ἐγχωρῶν ἔθεσι, τοῦ δὲ λαοῦ τ' ἰσραηλιτῶν, μυρίων κακῶν αἴτιος ἐγένετο. τούτῳ προεφήτευσε τις ἰωνᾶς, ὡς δὴ πολεμήσαντα τοῖς σύροις αὐτ' κρατῆσαι τ' ἐκείνων δυνάμεως, καὶ πλατῦναι τὴν αὑτ' βασιλείαν, τοῖς μὲν κατ' τὴν ἄρκτον μέρεσιν, ἕως ἀμάθου πόλεως, τοῖς δὲ κατ' τὴν μεσημβρίαν, ἕως τῆς ἀσφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον εἰς ὅρους τῆς χαναναίας ἔτοι, καθὼς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς ἐβεβαίωσε στρατεύσας οὖν ὁ ἱεροβοάμος ἐπὶ τοὺς σύρους, καὶ καταστρεψάμενος πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν ὡς προεφήτευσεν ἰωνᾶς. ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμενος, τὴν ἀκρίβειαν τῶν πραγμάτων διὰ γραφῆς ποιούμενος, ὅσα καὶ περὶ τ' προφήτου τούτ' εὗρον ἐν ταῖς ἐβραϊκαῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένα, διεξελθεῖν. κελεύσαντος γάρ ἐστι τ' θεοῦ τ' προφήτου πορευθέντα μὲν εἰς τὴν νίνου βασιλείαν, κηρύξαι δ' ἐκεῖ τὴν ὁμοίαν ἐν τῇ πόλει, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀποστείλαντος, θείας οὐκ ἀπῆλθεν, ἀλλ' ὑποδιδράσκει τὸν θεὸν, εἰς ἰόππην πόλιν, καὶ πλοῖον εὑρὼν ἐμβὰς, εἰς ταρσὸν ἐπλεε τῆς κιλικίας. ὑπτιγομένης δὲ χειμῶνος σφοδροτάτης καὶ κινδυνευόντος καταδύναι τὸ σκάφος, οἱ μὲν ναῦται καὶ κυβερνήτης, καὶ αὐτὸς ὁ ναύκληρος, εὐχὰς ἐποιοῦντο τοὺς χαριστηρίους εἰς ἀσφάλειαν τὴν θάλασσαν. ὁ δὲ ἰωνᾶς συγκαλύψας αὐτὸν ἐκοιμᾶτο, μηδὲν ὧν τοὺς ἄλλους ἑώρα ποιοῦντας, μιμούμενος. αὐξόντος δὲ ἐπὶ μᾶλλον τὸ κῦμα τοῦ, καὶ βιαιοτέρας γιγνομένης ὑπὸ τῶν πνευμάτων τ' θαλάσσης, ὑπονοήσαντες ὡς ἐνδέχεταί τινα τῶν ἐμπολεμίων αὐτοῖς αἴτιον εἶναι δι' χειμῶνος, σμικρὸν λῆρον, τοῦτον ὅς τις ποτὲ εἴη μαθεῖν. κληρωσαμένων οὖν ὁ προφήτης λαγχάνει. πυνθανομένων τε τοῦ τί ἐστι μεμηχανημένος, τίς μὲν γένος ἐλέγετο, ἑβραῖος εἶναι, προφήτης δὲ μεγίστου θεοῦ. σμικρὸν ὠφελῆσθαι οὖν αὐτοῖς εἰ μὴ πόλεσιν ἀποδράσας τ' παρόντα κίνδυνον, ἐκβάλλει αὐτὸν εἰς τὸ πέλαγος, αἴτιον δὲ αὐτοῖς εἶναι δι' χειμῶνος. οἱ μὲν πρῶτον οὐκ ἐτόλμων κελεύοντες ἀσέβημα οὕτω ξένον ἀνθρωπον καὶ πεπιστευκότα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὰν ἀπώλειαν ἐκβαλεῖν. πλοίσιον δὲ ὑπερβαίνοντος τοῦ κακοῦ, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντος βαπτίζειν τὸ σκάφος, ὑπό τε τῆς προφήτ' παρορμηθέντες, καὶ τὰ τ' θεοῦ τὰ περὶ τ' ἑαυτῶν σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ὁ μὲν χειμὼν ἐπαύσατο τ' κατοῦ τὰ κητους καταπιόντος τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, εἰς τὸν εὔξεινον ἐκβεβληκότος πόντον, ζῶντα καὶ μηδὲν τὸ σώματος λελωβημένον. ἐνθα τὸ θεοῦ δεηθεὶς, συγγνώμην αὐτῷ παρὰ τῶν ἡμαρτημένων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν νινεμίου πόλιν. καὶ στὰς ἐπὶ τόπου ἐκήρυσσεν, ὡς μετ' ὀλίγον πάλιν ἀποβαλοῦσι τὴν ἀρχὴν τῆς ἀσίας, καὶ ταῦτα δηλώσας ἐπέστρεψε. διὸ ἦλθον ἐπὶ τὴν παρ' αὐτοῦ δήλωσιν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένα. ἱεροβοάμος δὲ ὁ βασιλεὺς, μὴ πάσης ἐκ δαιμονίας τὸν βίον διαγαγών, καὶ ἄρξας ἔτη πεντήκοντα, ἐτελεύτησε. καὶ θάπτεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ· διαδέχεται δὲ αὐτ' τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς ζαχαρίας. τοῦτον δὲ τρόπον καὶ ὀζίας ὁ τοῦ ἀμασίου υἱὸς, ἔτει δὴ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ τοῖς δέκα βασιλεύοντος ἱεροβοάμου, τῶν δύο φυλῶν ἐβασίλευσεν ἐν ἱεροσολύμοις

μητρὸς ὢν, ἀχίας μὲν τοὔνομα, ἀλλῆς δὲ τὸ γένος. ἀγαθὸς δὲ τὴν φύσιν, καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ μεγαλόφρων, ἐπιστήμων τῶν πραγμάτων φιλοπονώτατος. στρατεύσας μὲν οὖν καὶ ἐπὶ παλαιστινοὺς, νικήσας μάχῃ, πόλεις αὐτῶν ἑλὼν τὴν τε Γέτ, καὶ Ἀμμίαν, καὶ Ἰαμνίαν, καὶ κατέσκαψεν αὐτῶν τὰ τείχη. μετὰ δὲ ταῦτα τὴν στρατείαν ἐπῆλθε τοῖς τὴν αἰγύπτῳ γειτνιῶσιν ἄραψι. καὶ πόλιν κτίσας ἐπὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, κατέθετο αὐτῇ φρουράν. ἔπειτα τοὺς ἀμμανίτας καταστρεψάμενος, καὶ φόρους αὐτοῖς ἐπιτάξας, καὶ πάντα μέχρι τῶν αἰγυπτίων ὁρίων χειρωσάμενος, τῶν ἱεροσολύμων ἤρξατο ποιεῖσθαι τὸ λοιπὸν τὴν ἐπιμέλειαν. ὅσα γὰρ τῶν τειχῶν, ἢ ὑπὸ χρόνου καταβεβλήκει, ἢ ὑπὸ τῆς ὀλιγωρίας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, πεσόντα τὰ ἀνῳκοδόμει καὶ κατεσκεύαζεν, ὅσα τε ἰδίων κατεσκαμμένα, ὑπὸ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως ἐπὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν ἀμασίαν ἐπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. περιῳκοδόμησε δὲ καὶ πύργους πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ ἑκατόν. καὶ φρουρὰς δὲ ἐπέστησε τῆς ἐρήμου χώρας. καὶ πολλοὺς ἐχέτευσε ὀρύξαι ὑδάτων. ἰδίᾳ δὲ αὐτὸς ὑπὲρ ζυγίων καὶ τῶν ἄλλων θρεμμάτων ἄπειρόν τι πλῆθος. ἦν δὲ φύσει καὶ ἡ χώρα πρὸς νομάς. γεωργικὸς δὲ ὢν σφόδρα τῆς γῆς ἐπεμελεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαποῖς πλήθουσι κατέρμασι. στρατιὰς δὲ εἶχεν ἐπιλέκτου πρὸς αὐτὸν μυριάδας ἑπτὰ καὶ τριακοντα. ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ ταξίαρχοι καὶ χιλίαρχοι ἱππεῖς δὲ τῶν ἀλκίμων ἀνυποστατοι, τὸν ἀριθμὸν δισχίλιοι. διέταξε δὲ εἰς φάλαγγα τὴν ὅλην στρατιὰν καὶ ὡπλισε, θώμηκας αὐτοῖς ἑκάστῳ καὶ ἱππεῦσι δοὺς καὶ θώρακας χαλκοῦς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἔτι δὲ καὶ πρὸς τοῦτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας κατεσκεύασε. πετροβόλα τε καὶ δορυβόλα, καὶ ἅρπαγας, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια. χρόμενος δὲ ἐν ταύτῃ τῇ σωτάξει καὶ παρασκευῇ, διεφθάρη μὲν ὑπὸ τύφου, καὶ χαυνωθεὶς ὑπὸ τῇ ἀθεΐᾳ τῆς ἀθανάτου καὶ πρὸς ἅπαντα μακροῦς τὸν χρόνον ἰσχύος ὀλιγωρήσας. αὐτὴ δὲ μὲν ἡ πρὸς τὸν θεὸν δυσσέβεια, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. ὥλιθεν δὲ ἐπὶ ὑπερηφανίας, καὶ κατισχύθη πρὸς τὰ ἴδια ἁμαρτήματα. πρὸς δὲ καὶ κεῖνον ἡ τῶν ἀγαθῶν λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων, ἃ δυνηθέντα προσῆκεν καλῶς αὐτῶν ἤρχειν. ἑστάσης δὲ ἡμέρας ἁγιωτάτου, καὶ πανδήμου ἑορτὴν ἐχούσης, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἅγιον ἐπιθυμιάσων ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ βωμοῦ τῷ θεῷ. ὁ δὲ ἀρχιερέως ἀζαρίου, ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν. ἃ δὲ ἔδει ἐπιτελεῖν εἶπεν. μόνοις δὲ ἐφῆκε ταῦτα ποιεῖν τοῖς ἐκ τοῦ ἀαρὼν γένους. καταβοῶντος δὲ ἐκείνου καὶ μὴ προσιόντος εἰς τὸν θεὸν, ἐργισθεὶς, ἠπείλησεν αὐτοῖς θάνατον, εἰ μὴ τὴν ἡσυχίαν ἄξουσι. μεταξὺ δὲ, σεισμὸς ἐκλόνησε τὴν γῆν μέγας. καὶ διὰ τοῦτο δὲ ναοῦ, φέγγος ἡλίου λαμπρὸν ἐξέλαμψε, καὶ τῇ δὲ βασιλέως ἐπὶ πρόσωπον ἔπεσεν. ὡς τῆς μὲν θεοῦ λέπρα ἐπισκήψειν, πρὸ ἧς δὲ πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ ἐρωγῇ δὲ ὄρους ἀποῤῥαγῆναι τὸ ἥμισυ δὲ καὶ τῇ δυσμικῇ, καὶ κυλισθὲν τέσσαρας σταδίους ἐπὶ τὸ ἀνατολικὸν ὄρος στῆναι. ὡς τάς τε παρόδους ἐμφραγῆναι, καὶ τοὺς βασιλικοὺς. ἐπεὶ δὲ καταλημμένῳ τὸν ὄψιν τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῆς λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἐφρόντιζόν τε αὐτῷ τὰ συμφορὰν, καὶ ἐκέλευον ἐξιέναι τῆς πόλεως, ὡς ἐναγῆ. ὁ δὲ ἀχιὰς δὲ συμβεβηκότος δεινὰ καὶ μηκέτ' αὐτῷ παῤῥησίαν εἶναι, τὸ κελευόμενον ἐποίει,

A tre Achia, cive & ipsa Hierosolymitana. Hic erat natura bonus ac justus, & magnanimus, providendisque rebus solers & industrius, is, susceptа expeditione in Palæstinos, prælio victor urbes eorum vi cepit, Gittam & Jamniam, & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: &, condita urbe ad mare rubrum, præsidium in ea posuit. post hæc, Ammanitis subactis, tributoque genti præfinito, & omnibus locis usque ad Ægypti terminos in potestatem suam redactis, in posterum ad curam urbis se contulit. quicquid enim mœnium vel vetustate labefactum erat, vel superiorum regum incuria, totum instauravit: atque eam etiam partem, quam Israelitarum rex, Amasia patre hujus capto, diruerat, quando urbem victor ingressus est. his addidit non paucos turres centum quinquaginta cubitorum altitudinis, & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelam disposuit: aquæ ductus quoque non paucos extruxit. habuit etiam jumentorum aliarumque pecudum infinitam penè multitudinem, quod regio esset apta pascuis. cumque admodum esset agriculturæ studiosus, terram variis arborum cæterarumque plantarum generibus excoluit. habuit præterea selectorum militum trecenta septuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni, viri generosi & invicto robore præditi ad duo millia numero: edocuitque exercitum phalangis ordinem struere in aciem, & arma singulis distribuit, gladios, clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel saxa vel tela emitteret, harpagones quoque & alia instrumenta his similia. Dumque in his studiis & apparatibus versatur, corruptus est arrogantia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac sempiternam cœpit non magnifacere, nec religionis nec pietatis admodum observans, ita ut ad paternam impietatem videretur proclivior, ad quam & ille prolapsus fuerat, quod fortunæ favorem & perpetuos successus in rebus maximis moderatè ferre nesciret. Et cum venisset solennis festi celebritas, sumpto sacerdotali habitu, ingressus templum ad aureum altare Deo suffitum facturus astitit. Ac currit eo mox Azarias pontifex octoginta sacerdotum globo stipatus, & regem compescuit, vociferans ac negans hoc illi fas esse, sed solis sacerdotibus datum suffire, qui sint ex Aaronis genere. jubebatque, ut exiret, & Deum talibus factis provocare ad iram desineret. Tum rex commotus mortem illis, ni quiescerent, minatus est: & ecce tibi, terra vehementer concutitur, fissoque superne templo, radius solis os regis improbum ferit, quod evestigio lepra contactum est. accessit huic & aliud prodigium, quod eodem terræ motu ante urbem in loco, qui dicitur Eroge, dimidium montis ad Occidentem vergentis revulsum, per quatuor stadia volutum, objectu demum Orientalis montis constitit, obstructa via publica, & oppressis ruina hortis regiis. Sacerdotes verò postquam in facie regis lepram animadverterunt, divinitus inflictam ei plagam indicaverunt, & ut tanquam pollutus & im-

puratus urbe cederet admonuerunt. at ille pudore calamitatis jam modeſtior, paruit, ſuperbiæ cum impietate conjunctæ tam miſerabili pœna mulctatus. &, cum aliquandiu privatus extra urbem vixiſſet, filio Jothamo rempub. adminiſtrante, mœrore tandem confectus obiit anno ætatis ſexageſimo octavo, regni quinquageſimo ſecundo, ſepultusque eſt in ſuis hortis, in monumento ſolitario. Iſraelitarum autem rex Zacharias Hieroboami filius vix ſexto regni menſe exacto, ab uno è ſuis purpuratis per dolum occiditur. Seleſmus is fuit Jabeſſi filius, qui, occupata vacua Zachariæ cæde regia, trigeſima poſt die male partum regnum malè perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Thapſam urbem erat, audito Zachariæ caſu, cum omnibus copiis properè venit Samariam, & prælio victum Seleſmum interfecit: dein, autoritate propria, ſumptis regni inſignibus, Thapſam cum exercitu victore profectus eſt. oppidani vero, obfirmatis portis, noluerunt regem admittere. at ille, ut in defectores ſæviens, totum circumquaque agrum vaſtavit, & poſtremò urbem quoque vi cepit: &, quod eſſet Thapſenſibus infenſus, omnes ferro confecit, ne teneræ quidem ætati parcens, & nihil ſibi ad extremam crudelitatem reliqvum faciens. quæ enim ne in barbaros quidem devictos perpetrare fas fuerit, ea in ſui generis homines ſibi permiſit. nec mitior fuit poſtea toto decennio, quo Iſraelitis præfuit. petitus deinde bello ab Aſſyriorum rege Phullo, non auſus eſt cum eo in certamen deſcendere, ſed pactus millia talentis argenti, maturè ſe ab ea vexatione redemit. hanc ſummam Manaemo populus contulit, exactis quinquaginta drachmis in ſingula capita. Nec multo poſt mortuus, Samariæ ſepultus eſt, Phaceia regni hærede relicto. is patri crudelitate perſimilis, duobus tantum annis regnavit: quibus exactis, in convivio cum amicis trucidatus eſt, inſidiis Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit autē hic Phaceias principatum annis viginti dubium, impius magis an injuſtus. Hujus tempore Theglaphalaſſar Aſſyriorum rex Iſraelitas aggreſſus, ſubacta Galadica regione, &, quicquid trans Jordanem colitur, vicinaque Galilæa, & Cydida, & Aſora, colonos abſtractos in ſuum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Porro Jothamus Oziæ filius regnavit in tribu Juda & Hieroſolymorum regia, natus matre urbani generis nomine Jeraſa. Huic regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, juſto erga homines, & reipublicæ ſtudioſo. quicquid enim inſtauratione opus habebat, diligenter ſarciendū curavit. in templo veſtibulum refecit & porticus mœnium partem labantem reſtituit, & additis magnis ac firmis turribus communivit. Animanitas etiam prælio devictos tributa pendere coegit, annua talenta centum & tritici coros decies mille, & totidem hordei. In tantumq; regnum auxit, ut tam domi felix eſſet, quā foris formidabilis.

A τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀσθενείας καὶ τῆς ἀδικίας τοῦτ' εἰς τὸν θεὸν ἀσεβείας παλαίπωρον οὕτω καὶ οἰκτρὰν τιμωρίας δίκην. καὶ χρόνον μὲν τινα διῆγεν ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώτην δοκοῦντα βίον, ὃ παιδὸς αὐτῷ Ἰωθάμου τὴν ἀρχὴν διαλαβόντος, ἐπειτα τοῦ λύπης καὶ ἀθυμίας ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ἑκτὼ καὶ ἑξήκοντα, τύτων δὲ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. ἐκηδεύθη δὲ μόνος, ἐν τοῖς ἑαυτῦ κήποις. ὁ δὲ τῦ ἱεροβοάμου παῖς Ζαχαρίας ἐξ ἡμέρας βασιλεύσας τῶν ἰσραηλιτῶν, δολοφονηθεὶς B ἀπέθανεν ὑπὸ φίλου τινός, στέλεσμου μὲν πατρὸς, ἰαβήσου δὲ υἱοῦ. ὁ καὶ τὴν βασιλείαν μετ' αὐτὸν διαλαβὼν, οὐ πλείονα χρόνον ἡμερῶν αὐτὴν κατέσχε τριάκοντα. ὁ γὰρ στρατηγὸς μαναήμος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν θαρσῆ πόλει, καὶ τὰ περὶ τὸν Ζαχαρίαν ἀκούσας, ἄρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦκεν εἰς σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἀνελεῖ τὸν στέλεσμον. C βασιλέα καταστήσας ἑαυτὸν, ἐκεῖθεν εἰς θαψὰν διαβαίνει τὴν πόλιν. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλοῖς κλείοντες, οὐκ ἐδέξαντο τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀμειλίκτως αὐτοὺς, ὅτι περιεῖδόν σφων χώραν ἐν τῇ πόλει κατὰ κράτος λαμβάνει πολιορκία. φέρων τε χαλεπῶς ὅτι τοῖς περὶ τὸν θαψιαίων προσχθεῖσι, πάντας αὐτοὺς διεχρήσατο, μηδὲ νηπίων φειδόμενος, ὠμότητος ὑπερβολῇ δὲ καταλειπὼν ἀφ' ἑαυτοῦ ἀγριότητος. ἀλλὰ οὐδὲ τῶν ἀλλοφύλων τινὰς σύγκλυδων ἀθροίσας ὄχλους, παῦλα τὰς ἐμοφύλους οὕτως ἐκάκωσε. βασιλεύσας οὖν τῆς τρεῖς D πρὸς τούτῳ ὁ μαναήμος ἔτη δέκα σκαιὸς καὶ πάντων ὠμότατος διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν φύλλα τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχην οὐκ ἀφῖκτο τῆς ἀσσυρίου. πείσας δὲ χίλια τάλαντα ἀργυρίου λαβόντα ἀναχωρῆσαι, διαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ δὲ κεφάλαιον ἔτι συνεύγκε τὸ πλῆθος μαναήμῳ, πρασχθὲν καὶ κεφαλικὰ δραχμὰς πεντήκοντα. πλάστησαντος δὲ μὴ ταῦτα, κηδεύεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ. κατα- E λείπει δὲ τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν φακείαν διάδοχον. ὃς τῷ δὲ πατρὸς καταπλαγῆσαι ὠμότητι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἐπειτα δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μετὰ φίλων ἀπέθανε, φακεῖ τινος ὃς λεῦ χιλίαρχος ὑπερβαλόντος αὐτῷ παιδὸς δὲ ῥομελίᾳ. κατέσχε δὲ ἔτη ὁ φακείας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, καὶ ἀσεβής τε λεῦ καὶ ἀδικώτατος. ὁ δὲ τοῦ ἀσσυρίων βασιλεὺς θιγλαφαλάσαρ πυθόμενος, ὑπεστρατευσάμενος τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ τὴν τε γαλαδίνων ἅπασαν κατασκάψας, καὶ τὸν πέραν δὲ ἰορ- F δάνου χώραν, καὶ τὸν πρὸς αὐτοῦ τὸν γαλιλαίαν καλουμένων, καὶ κυδίδαν, καὶ ἄσωρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλωτίσας, μετῴκισεν εἰς τὸν αὐτοῦ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀσσυρίων βασιλέως, ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω. ἰώθαμος δὲ ὁ ζίας παῖς, βασιλεὺς τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, ἐκ μητρὸς μὲν ἀρχῆς γεγονὼς καλῆς μέν, ἀστῆς δὲ ἱεραίας. ἔτος δὲ βασιλεύων ἑνὸς μιᾶς δεούσης ἀπέλειπεν, ἀλλ' εὐσεβὴς μὲν τὰ πρὸς τὸν θεὸν, δίκαιος δὲ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν. G ἐπιμελητὴς δὲ τῶν κατὰ τὸν πόλιν. ὅσα γὰρ ἐπισκάψαι ἐδέετο καὶ κόσμου. ταῦτα φιλοτίμως ἐξειργάσατο. στοὰς μὲν τῷ ναῷ ἰδρύσας ἐκ περιβόλαια. τὰ δὲ καταπεπλωκότα τῶν τειχῶν ἀνέστησε, πύργους τε μεμελημένους καὶ δυσαλώτους οἰκοδομήσας. καὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ τῆς βασιλείας ἠμέλειτο, πολλὴν ἐπιφορὰν ἐποιεῖτο, στρατευσάμενος δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς ἀμμανίτας, ἐκράτησε αὐτῶν ἐν τῇ μάχῃ, ἐπέταξεν αὐτοῖς φόρους τῶν ἑκάστου ἐνιαυτῷ πάντων ἐτῶν τάλαντα, ἑκατὸν χίλια, σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ κριθῆς. πύ-

ξησε δὲ ἔτος τοῦ βασιλείαν, ὡς τε ἀκαταφρόνητον μὲν αὐτοῦ ἐκ τῶν πολεμίων εἶναι, τοῖς δ' οἰκείοις ἀδαίμονα.

ἐων

ὧν δέτις κ) ὅταν τ̃ κηρὸν προφήτης νάϊμ@ τοῦνο- A Hoc regnante, propheta quidam extitit, Naumus nomine, qui de Assyriorum & Nini subversione hæc verba vaticinatus est: Ecce Ninive piscina aquarum fluctuans, ita & populus ejus omnis turbatus & fluctuans fugiet. dicentque, state, state, eripite aurum, eripite argentum, & nemo valet. mallent enim vitam servare quam facultates. occupabit enim eos grave dissidium & lamentatio, & dissolutio membrorum, & facies eorum præ pavore fient luridæ. Ubi erit posthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Ninive dominus: Delebo te, nec posthac amplius leones ex te egressi mundo imperitabunt. & alia multa de Ninive in hanc sententiam prophetavit, quæ nunc non est necesse repetere, alioquin molestus videri possem, lectorem plus æquo onerans. Evenerunt autem omnia, quæ de Ninive prædicta sunt, post annum centesimum decimũ quintum. Et de his quidem hactenus. CAP. XII. XII.

μα, ὅς φησὶ τὸ ἀσσυρίων καταστροφῆς κ) τῆς νίνου προφητῶν ἔλεγεν ὅτως. ἔσται νινυὰς κολυμβήθρα ὕδατος κινουμένη, οὕτως κὴ ὁ δῆμος ἅπας ταραττόμενος κὴ κλυδωνιζόμενος οἰχήσετ) φεύγων λεγόντων πρὸς ἀλλήλους, στῆτε, στῆτε μείναντες, κὴ χρυσὸν αὐτοῖς κὴ ἀργύριον ἁρπάσατε. ἔσται δ' οὐδεὶς βουλησόμενος. σώζειν γὰρ αὐτῶν ἐθελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα. δεινὴ γὰρ αὐτὸς ἐν αὐτοῖς ἔρις ἔσται κὴ θρῆνος, πάρεσις πτῶν μελῶν, καὶ τὰ ὄψεις ὑπὸ δ' φόβου μέλανα πάλιν αὐτοῖς φανήσονται. ποῦ) ἔσται τὸ κατοικητήριον τ̃ λεόντων κὴ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγει δέ σοι ὁ θεὸς νινυᾶ, ἐπ' ἀφανισμῷ σε, κὴ οὐκέτι λέοντες ἐκ σοῦ παρελεύσονται τὸν κόσμον. κὴ ἄλλα) πολλὰ περὶ τούτου, ἃ προεφήτευσεν ὅτ@ ὁ προφήτης περὶ νινυᾶς, λέγειν οὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμην. ἵνα) μὴ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὀχληρὸς δόξω, παρέλιπον. συνέβη) πάντα τὰ προειρημένα περὶ νινυᾶς, μ' ἔτη ἑκατὸν κὴ πεντεκαίδεκα. περὶ μὲν οὖν τούτων, ἀποχρώντως ἡμῖν δεδήλωται. B C

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς στρατευσάμενος ἀράσης ὁ δαμασκῶν βασιλεὺς ἐπὶ ἱεροσολυμίτας ἠνάγκασεν ἀχάζιον τὸν βασιλέα πέμψαι τὸν βασιλέα ἀσσυρίων ἐπὶ δαμασκὸν στρατόσοντα.

Rase Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum rex coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere.

Ὀθνίηλος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἓν κὴ τεσσαράκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν, ἑκκαίδεκα. θάπτε) δ' ἐν τοῖς βασιλικοῖς θήκαις. ἔρχε) δ' εἰς τὸν αὐτὸν ἀχάζιον ἡ βασιλεία, ὃς ἀσεβέστατος εἰς τὸν θεὸν ἡμῶν ἦν, κὴ τοὺς πατρίους ὡσθεὶς νόμους, τοὺς Ἰσραηλιτῶν βασιλέας ἐμιμήσατο, ἕως μὲς ἐν ἱεροσολύμοις ἀνατήσας, ἔθυεν ἐπ' αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις, οἷς κὴ ὅλον ὁλοκαύτωσε παῖδα, κ) τὰ χαναναίων ἔθη, κὴ τὰς ἄλλα ὠθαυλήσιν διεπράσατο. ἔχοντος δ' ὅτως κ' μεμισοθότος, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν σύρων κ) δαμασκηνῶν βασιλεὺς ἀράσης, κ) Φακείας ὁ τ̃ Ἰσραηλιτῶν. Φίλοι γὰρ ἦσαν. κ' συνελάσαντες αὐτοὶ εἰς ἱεροσόλυμα, ὅτι πολὺ ἐπολιόρκουν χρόνον, λῦσαι τ̃ τῶν τειχῶν ὀχυρότητα μηδὲν ἀνύοντες. ὁ) τῶν σύρων βασιλεὺς, λαβὼν τὴν πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ πόλιν ἤλω, κὴ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκτείνας, ἐγκατῴκησεν αὐτῇ σύρους. τοὺς δ' ἐν τοῖς φρουρίοις ὁμοίως κὴ τοὺς πιεζ ἰουδαίους λαφύροις, κὴ λείαν πολλὴν ἀπελάσας εἰς δαμασκὸν, μ' τῆς στρατιᾶς ἀνέζευξεν. ὁ) τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς σύρους ἐπ' οἴκου κεχωρηκότας, κὴ νομίσας ἀξιόμαχος εἶναι τοῖ τ̃ Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ἐξήγαγε, κὴ συμβαλὼν ἐνικήθη κ' μυρίων ὑπ' θεοῦ, διὰ τοὺς ἀσεβήματα αὐτὸ πολλοὺς ἅμα κὴ μεγάλους ἔσχε. δώδεκα γὰρ αὐτὸ μυριάδες καὶ ἑκατὸν τὴν ἡμέραν ἔπεσον τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀνηρέθησαν. ὧν ὁ στρατηγὸς Ζαχαρίας τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν ἀπέκτεινε ἐν τῇ συμβολῇ τ̃ βασιλέως ἀχάζ, ἀμίας ὄνομα, κὴ τὸν ὕπαρχον τῆς βασιλείας ἅπασης ἐρεικάμ, κὴ τὸν τ̃ ἰούδα φυλῆς στρατηγὸν ἐλκανᾶ, αἰχμάλωτον ἔλαβε. κὴ ἐκ τῆς βενιαμιτῶν φυλῆς, γυναῖκας κὴ παῖδας ἀπήγαγον, κὴ πολλὴν λείαν ἁρπάσαντες, ἀνεχώρουν εἰς σαμάρειαν. ὠδήλας δέ τις ὃς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ προφήτης ὑπῆρχεν ἐν σαμαρείᾳ, τ̃ στρατ̃ πρὸ τῶν τειχῶν ἁπάντησας, μεγάλῃ βοῇ τὴν νίκην αὐτοῖς οὐ διὰ τὴν οἰκείαν ἰσχὺν ἐδήλου γενέσθαι. D E F G

Othamus autem à vivis abiit ætatis anno primo post quadragesimum, cum regnasset annos sexdecim: & quo in regiis conditoriis depositus, regnum ad Achazen ejus filium hereditario jure pervenit. qui erga Deum impiissimus, omnium & patriarum legum desertor, ad imitationem Israeliticorum regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, & in eis idolis sacrificans, quibus etiam proprium filium holocautoma obtulit, ritu Chananæorum, & his similia multa perpetravit. Hunc ita insanientem duo simul reges, Rases Damascenorum & Phacies Israelitarum, bello aggrediuntur: erant enim amici & socii: & compulsum Hierosolyma multum diuque frustra oppugnaverunt, quod urbs esset munita egregiè. Interea Syriæ rex ad mare rubrum Elam urbem occupat, & necatis ejus habitatoribus, Syrorum coloniam eo deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Judæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato domum reversus est. Hierosolymitanus autem rex postquam cognovit Syros abiisse domum, putans se Israelitarum rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias: & cum, irato Deo, commisisset prælium, propter tot impia facinora victus est. centum enim & viginti millia tunc cecidêrunt de Hierosolymitarum exercitu. In eodem Prælio Zacharias supremus dux Israelitarum cum Amia filio Achazæ congressus, superatum occidit, & pari modo Ericam prætorianorum præfectum adeptus interemit, & Elcanam tribus Judæ copiarum ducem vivum in potestatem suam redegit. magnum præterea captivorum utriusque sexus numerum è Benjamitica tribu abegerunt, & opima præda ditati reversi sunt Samariam. Obelas autem quidam, qui in ea urbe per id tempus prophetaerat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipsorum virtute partam asseverabat, XIII. 4. Reg. 15.

ſed qvod Deus regi Achazæ iraſceretur, incuſabatque eos, qvod non contenti præſenti felicitate, auſi ſint homines ex tribu Judæ ac Benjamitica conſanguineos ſuos captivos abducere: & ſuadebat, ut hos illæſos domum remitterent, quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exacturum. poſt hanc admonitionem Iſraelitæ in concionem convenientes deliberant, quid facto opus eſſet. Exurgens autem quidam magnæ inter ſuos autoritatis, Barachias nomine, cum aliis tribus, negabant ſe paſſuros, ut cives ſui captivos in urbem introducerent, ne forte omnes ex æqvo divina ultio perderet. ſatis eſſe præteritorum peccatorum, in quæ prophetæ clamitent, etiamſi nulla nova accedat impietas. His auditis, milites permiſerunt illos, quicquid vellent, arbitratu ſuo agere. Tum prædicti viri aſſumptos captivos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus, adjutos viatico remiſerunt domum incolumes. nihilominus qvatuor hi deduxerunt eos uſque Hierichuntem & ulterius, cumque non longe abeſſent à Hieroſolymis, repetierunt Samariam.

A Ἀλλ' ὁ τοῦ θεοῦ χόλος οὐκ εἶχεν ἐπ' ἄλλοις τὸν βασιλέα καταμέμφεσθαι, τῇ μὲν ἀπειλῇ τῇ κατ' αὐτοῦ μὴ δεηθέντας, ἀλλὰ πλημμελοῦντας τοὺς ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος συγγενεῖς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβούλευέ τε αὐτοῖς ἀπολύσαι τοὺς εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαθεῖς. ἀπειθήσαντας γὰρ τοῦ θεοῦ δίκην ὑφέξειν. ὁ δὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνελθών, ἐπεσκέπτετο περὶ τούτων. ἀναστὰς δέ τις Βαραχίας ὀνόματι τῶν ἐνδοκιμούντων ἐν τῇ πλήθει. ἕ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ τρεῖς, ἔλεγον οὐκ ἐπιτρέψειν τοὺς πλήθει ἐπαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν, ἵνα μὴ πάντες ἀπολώμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ. μόνον γὰρ ἀποχρῆν τὰ περὶ αὐτῶν ἡμᾶς ἐξαμαρτεῖν, ὡς οἱ προφῆται λέγουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τούτων ἀσεβήματα θρᾶν. ταῦτα δ' ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν ἐκείνοις ἃ βούλοιτο ἕκαστον συμφέρειν. λαβόντες οὖν οἱ προειρημένοι ἄνδρες τοὺς αἰχμαλώτους, ἐλυσάν τε ἐπιμελείας ἠξίωσαν, ἕ δόντες ἐφόδια, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. οὐδὲν ἧττον ἕ πόλεις αὐτοῖς σωθῆναι, καὶ μέχρις ἱεριχοῦς πέμψαντες σὺν ἄπωθεν τῶν ἱεροσολύμων, ἀνέστρεψαν εἰς σαμάρειαν.

B

C

CAP. XIII.

Aſſyriorum rex, vi expugnata Damaſco, & occiſo rege, populum traduxit in Mediam, aliis gentibus Damaſcum in coloniam deductis.

Κεφάλαιον ιγ.

Ὡς τῷ κρατῆς ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκὸν, ἕ διέφθειρε μὲν αὐτῶν τὸν βασιλέα, τοὺς δ' ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς μηδίαν, ἔπεμψε ἐθνη κατοικίσων ἐν δαμασκῷ.

D

4. Reg. 16. 17.

ACHazes autem rex hac clade ab Iſraelitis affectus, miſſa ad Aſſyriorum regem Theglaphalaſſarem legatione, auxilium ab eo petiit contra Iſraelitas & Damaſcenos atque Syros, magnam pecuniam illi pollicens in præſens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem poſtquam audivit, ipſe in auxilium Achazæ profectus eſt, & vaſtata Syria, expugnataque Damaſco, Raſem qvoque regem occidit. Damaſcenos vero in ſuperiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quasdam Aſſyriorum gentes in agrum Damaſcenum repoſuit. Iſraelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captivos comprehendit. Poſt Syros ad hunc modum tractatos, rex Achazes, ſublato, qvantum erat auri & argenti in regiis theſauris, atque etiam in ipſo templo & donariis, qvotquot erant pulcherrima, hæc ſecum deferens venit Damaſcum, & ſicut antè pactus fuerat, omnia regi Aſſyriorum tradidit, actisque pro beneficio gratiis, reverſus eſt Hieroſolyma. Erat autem hic rex tam ſtultus & incogitans, ut quamvis hoſtiliter cum Syris diſſideret, illorum tamen deos colere non deſineret, ſed in eorum ceremoniis, tanqvam victoriam inde ſibi pollicens, pietatem collocare pergeret. poſt cladem vero acceptam Aſſyriorum venerari cœpit numina, quidvis potius adoraturus, quam verum & à majoribus acceptum Deum, cujus indignatione, ut tum vinceretur, factum eſt. In tantum autem religionis contemptum prolapſus eſt, ut ſpoliatum prius donariis templum clauderet, ne illud ſolennibus ſacrificiis honorare liceret. poſt has inſanas impietates tandem moritur, cum vixiſſet annos triginta ſex, & ex his regnaſſet ſedecim, relicto hærede Ezecia filio.

E

F

G

Ἀχάζης δ' ὁ βασιλεὺς ταῦτα μαθὼν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τὸν τῶν ἀσσυρίων βασιλέα θεγλαφαλασσάρην, συμμαχίαν αὐτῷ παρεκάλει πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας, ἕ σύρους ἕ δαμασκηνούς, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενος. ἐπεμψε δ' αὐτῷ ἕ λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δ', τῶν πρεσβειῶν ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν, ἦλθε σύμμαχος ἀχάζῃ, καὶ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς σύρους, τὴν τε χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε, ἕ τὸν δαμασκὸν κατὰ κράτος εἷλε, καὶ τὸν βασιλέα ῥαάσσην ἀπέκτεινε. τοὺς δ' δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς τὴν ἄνω μηδίαν. ἕ ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν ἀσσυρίων μεταστήσας τινὰς, εἰς τὴν δαμασκὸν κατῴκησε. τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν γὰρ κακώσας, πολλοὺς ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτους ἐλάβε. ταῦτ' οὖν Θεγλαφαλασσάρης τοὺς σύρους, ὁ βασιλεὺς ἄχαζος ἄρας τὸν χρυσὸν, ὃς ἦν ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, ἕ τὰ ἄργυρον, ἕ τὰ ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ ἕ ὅσα κάλλιστα ἀνάθημα, ὅσα βασίσας ἦγεν ἔχων εἰς δαμασκὸν, ἕ δώσων τῷ τῶν ἀσσυρίων βασιλεῖ χρῆσθαι ὁμολογίας, ἕ πάντων αὐτῷ χάριν ἔχων ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἐν δ' ὕστερον ἀνόητος καὶ ἄσυμφέροντος ἀσυλλογίστως ἦν. ὁ βασιλεὺς, ὡς τὰ ἀδὲ πολεμούμενος ὑπὸ τῶν σύρων ἐπαύσατο τοὺς θεοὺς αὐτῶν σεβόμενος, ἀλλὰ διεπέλει τούτοις σεβόμενος ὡς παρεξομένοις αὐτῷ τὴν νίκην. ἡττηθεὶς δ' πάλιν, τοὺς ἀσσυρίων ἤρξατο τιμᾶν θεοὺς, καὶ πάντας ἑαυτοῦ μᾶλλον πεπεισθαι, ἢ τὸν πατρῴων καὶ ἀληθῶς θεὸν, ὃς αὐτῷ ἕ τῆς ἥττης ὀργιζόμενος ἦν αἴτιος. ἐπὶ τοσοῦτον δ' ὀλιγωρίας ἕ κατα φρονήσεως ἦλθεν, ὡς καὶ πλέον ἀποκλείσας τὸν ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι θυσίας θεῖναι, καὶ καθιδρύσας τὰ ἀναθήματα αὐτοῦ. παῦδ' ὕβρεως τὸν θεὸν ἐτελεύτησεν, ἐτῶν μὲν βιώσας ἓξ καὶ τριάκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἐκκαίδεκα. τὸν υἱὸν δ' ἐζεκίαν διάδοχον καταλιπών. ἀπο-

ἀπέθανε δ' ὁ τοῦ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς Φακέας, ὑπὸ βουλόντος αὐτῷ φίλων τινὸς ὠμοῦ τοιοῦτον. ὃς ἄρχων τοῦ βασιλείου ἐπ' ἔτη ἐννέα, πονηρός τε ἦν, καὶ τῶν πρὸς θεὸν ὀλίγωρος. στρατεύσας δ' ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς σολομανάσαρος, καταστησάμενος αὐτῷ, τὸν θεὸν οὐδὲν ἔχειν ἵλεω εὐμενῆ καὶ συμμαχον ὑπῆκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν ἱκανοὺς. ἐτει δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ὡσηε ἐβασίλευσεν ἐζεκίας ἐν ἱεροσολύμοις, ἀχάζου υἱός, ἀνὴρ ἀγαθὸς τὸν τρόπον. φύσις δὲ καὶ αὐτῷ χρηστὴ καὶ δικαία καὶ θεοσεβής. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τοῦ βασιλείου παρελθὼν οὐδ' ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπέλαβε θρησκεύειν τὸν θεόν. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων, ὅτι ἀγνοεῖτε μὲν ὡς ἔοικε τοὺς ὑπὲρ πατρὸς ἁμαρτίας τὰ μὲ ὀφλήματα τοῦ θεοῦ τὸν θεὸν ἐσίαν τιμὴν πολλῶν ἐπειράθητε, καὶ μεγάλων κακῶν διαφθαρέντες τὴν αὐτὸ τὴν διάνοιαν, καὶ ἀναπεθέντες εἰς αὐτὸς ἐδοκίμαζεν εἶναι θεὸς τούτοις προσκυνεῖν, ὧν ἐγὼ δὲ ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δεινὸν τὸ ἀσεβεῖν, τοῦτο μὲν ἤδη λήθην πεποιῆσθαι, καθαρὰν δ' αὐτοὺς ἐκ τῶν παρόντων μιασμάτων, πρός τε ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ συνελθόντας οὕτως ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν, καὶ καθάραντας αὐτὸ τοῖς ἐξ ἔθους θυσίαις, εἰς τιμὴν δέχεσθαι καὶ πάτριον ἀνακαλέσασθαι τιμήν. ἕτω γὰρ τὸν θεὸν ἵλεων ποιήσεσθαι, ἀφέντας τὴν ὀργήν. ταῦτ' ἐπόντες τὸ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς ἀνοίγουσι τὸ ἱερόν. καὶ διεπέσαντες τὴν σκευὴν τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ μιάσματα ἐκβάλοντες, τοῖς ἐξ ἔτους τοῦ βωμοῦ θυσίας ἐπέφερον. ἀφεμένης δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν τῶ αὐτὸν χώραν, καλεῖ τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄγοντα. πολλὴν γὰρ ἐκλελοιπὸς χρόνον διὰ τοὺς τῶν προειρημένων βασιλέων ἀνομίας. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας παρατρέπων αὐτοὺς ἀφέντας τὰ ἄθεα βίον, εἰς τὴν δέχασθαι ἐπανελθεῖν σωφροσύνην, καὶ τὸ σέβειν τὸν θεόν. καὶ γὰρ διατρέπειν αὐτοῖς ἀναγνωσθέντας εἰς ἱεροσόλυμα, τὴν τῶν ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν, καὶ συμπαρεῖναι αὐτοῖς. ταῦτα δ' ἔλεγε, πιθανῶν οὐχ ὅπως ὑπακούσουσιν αὐτῷ, εἰ μὴ θέλοιεν, ἕνεκα τῶν ἄλλων συμφέροντα· ἕνεκα μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, πιθανόμενοι τὰ πρέσβεων, καὶ δηλωσάντων αὐτοῖς τὰ ἀνὰ τὸ ἰδίου βασιλέως, οὐ μόνον τοῦ ἐπείθησαν. ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις, ὡς ἀνοήτους διεχλεύασαν, καὶ τοὺς προφήτας ὁμοίως ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἀπήσονται μὴ μεταθέμενοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν τὸ θεῖον διέπειν. καὶ τελευταῖον συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ μέχρι τούτου αὐτοῖς ἤρκεσε πιθανόμενοις, ἀλλὰ καὶ χείρω τῶν προειρημένων ἀπενοοῦντο. καὶ οὐ προτέρου ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἀμυνόμενος τῆς ἀσεβείας ὁ θεὸς ἐπέτρεψεν ὑποχειρίους. καὶ περὶ μὲν τούτων, αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέντοι τῶν ἐκ Μανασσίτιδος φυλῆς καὶ Ζαβούλου καὶ Ἰσσαχάρου πειθόμενοι οἷς οἱ προφῆται παρῄνεσαν, εἰς εὐσέβειαν μετεβάλλοντο. καὶ οὗτοι πάντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἐζεκίαν συνέδραμον ὅπως τῷ θεῷ προσκυνήσωσιν. ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας ἀναβὰς εἰς ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς, ἔθυσεν αὐτοῦ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς ἑπτὰ, καὶ ἀρνοὺς ἑπτὰ τοσούτους. ἁψάμενοι δὲ τὰς χεῖρας

A Quo tempore etiam Phaceias Iſraelitarum regnum cum vita amiſit, cæſus per inſidias cujusdam ex charioribus ſibi aulicis; cui nomen Oſeas, qui cum regnum ſcelere quæſitum per annos novem obtineret, vir fuit peſſimus, nihil pietatis Deo deferens. In hunc duxit exercitum Aſſyriorum rex Salmanaſarus, & quia Deum non habebat propitium, deſtitutum ejus auxilio facilè
B ſubjugavit, & præfinita tributa coegit pendere. Quarto autem anno regni hujus Oſeæ Ezecias Hieroſolymis regnum adeptus eſt, Achazæ ex Abia Hieroſolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & juſto ac pio præditus. nam ſtatim ab initio principatu nullam magis neceſſariam, vel utilem tam ſibi quam ſubditis curam exiſtimavit, quam religionis ac divini cultus. quamobrem advocata populi & ſacerdotum Levitarumque concione, ſic fertur ad eos verba feciſ-
C ſe: Ne ipſi quidem ignoratis, qvod propter peccata patris mei, & non redditos Deo debitos honores, in multas & magnas calamitates incidiſtis, quia per extremam dementiam paſſi eſtis vobis perſuaderi, ut eos, quos ille deos putabat, coleretis. Ergo quandoquidem veſtro malo didiciſtis, quam pernicioſa res ſit impietas, hortor,
D ut, illa oblivioni tradita, purificetis vos à præteritis pollutionibus una cum ſacerdotibus & Levitis, ac tum demum convenientes aperiatis templum, & luſtratum prius expiatumque ſacrificiis legitimis in priſtinum honorem & reverentiam reſtituatis. hoc enim pacto placatum, Deum & propitium habebimus. His regis monitis accenſi ſacerdotes templum aperiunt, & ejeE ctis inde inquinamentis, adornatisque ſacris vaſis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò, dimiſſis per totam ditionem ſuam nuntiis, populum Hieroſolyma ad azymorum celebritatem convocat multo jam tempore intermiſſam propter impiam ſuperiorum regum incuriam. Quin & Iſraelitas per nuncios hortatus eſt, ut, relictis conſuetis ſuperſtitionibus, ad priſcam il-
F lam pietatem & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permiſſurum, ut Hieroſolyma venientes azymorum feſtum una cum ſuis civibus celebrent. Hæc autem ſe ſuadere, non ut ſuum negotium ageret, ſed ipſorum utilitatis gratia, quos beatos fore, ſi huic conſilio paruerint. Iſraelitæ vero, audito, quid legati à ſuo rege afferrent, adeo mentem non adhibuerunt, ut eos ludibrio habuerint, & prophetas qvoque eodem
G cohortantes, & præmonentes, quantæ calamitates inſtarent, ni maturè ad pietatem redirent, reſpuerint: quos poſtremo comprehenſos necaverunt. nec his facinoribus contenti ad pejora etiam ſunt prolapſi, ita ut non prius deſiſterent, quam ob extremam impietatem Deus ultor in poteſtatem hoſtium eos tradidit, ſicut ſuo loco dicetur. Multi tamen è Manaſſitica tribu & Zabulonis atque Iſacharis prophetarum monitis parentes ad pietatem ſunt converſi, atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezeciam confluxerunt, ut Deum adorarent. Poſtquam autem ea multitudo convenit, rex, aſcenſo templo una cum principibus & populo, immolavit pro ſe tauros ſeptem, & totidem arietes, paremque hircorum numerum. & cum primum manus in

capita victimarum impoſuiſſent tam rex quam principes, ſacerdotibus mactandas reliqverunt. illi vero jugulabant, & ſolidas concremabant, Levitarum corona circumſtante cum inſtrumentis muſicis, & divinos hymnos canentes, quemadmodum olim David eos pſallere docuerat. reliqui vero ſacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem proſtrati Deum adorabant. poſt hæc ſacrificavit boves ſeptuaginta, arietes centum, agnos ducentos, populo verò ad epulum largitus eſt boves ſexcentos & reliqui pecoris tria millia. Cumque omnia ritè ſacerdotes perfeciſſent, rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Inſtante vero azymorum feſto, paſchale ſacrum facientes, alias deinceps victimas mactabant per continuos dies ſeptem. populo etiam, præter eum numerum, quem ipſi mactaverunt, taurorum duo millia, pecorum ſeptem millia rex de ſuo largitus eſt. hanc liberalitatē imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quadringenta. nec ullum feſtum tam magnificè celebratum à Solomonis temporibus in eum usque diem, peracto feſto, urbem egreſſi totam regionem luſtraverunt, ipſa quoque Hieroſolyma ab omni idolorum ſpurcitie munda reddiderunt. Quotidiana deinde ſacra juxta legem rex de ſuo fieri mandavit, & ſacerdotibus ac Levitis à populo decimas reddi cum primitiis fructuum; ut poſſent eſſe circa divinum cultum aſſidui. Quo factum eſt, ut populus omne genus fructuum conferret Levitis & ſacerdotibus: rex vero horum apothecas & promptuaria condidit, unde ſingulis partes diſtribuerentur cum uxoribus & liberis. atque in hunc modum priſtinus cultus reſtitutus eſt. His ita conſtitutis, rex Palæſtinis bellum intulit, &, parta victoria, omnes eorum urbes à Gitta uſque Gazam ſuæ ditioni adjecit. Interea rex Aſſyriorum per oratorem ei denunciat, omnem ejus regionem ſe ſubjugaturum, niſi tributa, quæ prius pater ipſius, penderet. Ezechias vero minas ejus non magni fecit, fretus Deo ſuaque pietate, ac propheta Eſaia, per quem futura cognoſcebat. & hactenus de hoc rege.

CAP. XIV.

Salmanaſar, capto Iſraelitarum rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cuthaos in eorum regionem migrare jubet.

XV. 4. Reg. 17. SAlmanaſar autem Aſſyriorum rex, comperto, quod Iſraelitarum rex miſiſſet clam legationem ad Soam Ægyptiorum regem, invitans eum ad ſocietatem contra ipſum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oſeæ regni ſeptimo, & non receptus ab eo, poſt tertium obſidionis annū urbē vi cepit, anno ejuſdē regis nono, Ezeciæ vero Hieroſolymorū regis anno ſeptimo: extinctoque funditus Iſraelitarum imperio, populū traduxit in Mediam & Perſidem,

τῆς κεφαλῆς τῶν ἱερείων αὐτὸς δ' ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν ἀφῆκαν. οἱ μὲν οὖν ἔθυον τε καὶ ὠλόκαυτουν· οἱ δὲ λευῖται ἑστῶτες ἐν κύκλῳ μετὰ τῶν μουσικῶν ὀργάνων ᾖδον ὕμνους εἰς τὸν θεὸν καὶ ἐψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν ὑπὸ Δαβίδου. οἱ δὲ λοιποὶ ἱερεῖς βυκάνας ἔχοντες, ἐπεσάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσι. τούτων δὲ ἡλισμένων, ὅπτι προσώπων ἔπιπτον ἑαυτοὺς, ὅ τε βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος προσκυνοῦντες τὸν θεόν. ἔθυσε μὲν οὖν ὁ Σαοὺς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἀρνας διακοσίους. τοῦ πλήθους δὲ πρὸς δίαιταν ἐχαρίσατο μὲν ἑξακοσίους, τὰ δὲ λοιπὰ θρέμματα τρισχίλια. καὶ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκολούθως ἐποίησαν τῷ νόμῳ. τοῖς δὲ βασιλεῦσι ἡδόμενος, διῳκεῖτο μετὰ τοῦ λαοῦ, τὸν θεὸν χάριν ὁμολογῶν. ἐορτῆς δὲ τῆς τῶν ἀζύμων ἐφεστώσης, θύσαντες τὸν λεγόμενον πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν, ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τοῦ δὲ πλήθους παρεξ ὧν ἐκαλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύρους μὲν δισχιλίους, θρέμματα δὲ ἑπτακισχίλια ἐβασίλευσε χαρίσασθαι. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν, χιλίους μὲν ταύρους ἐδόσαν αὐτοῖς, θρέμματα δὲ χίλια καὶ τετρακόσια. καὶ δὴ τὸν τε πρόσθεν ἀπὸ σολομῶνος τὸ βασιλέως οὐκ ἀγθεῖσα ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς καὶ φιλοτίμως ἐπιτελέθη. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πρὸς ἔσχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἠγνίσαν αὐτὴν, καὶ τὴν πᾶλιν δὲ πάντος σκαθήραν μιάσματος εἰδώλων. τὰς δὲ καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ὑπερλείπων προσέταξε κατὰ τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις τὰς δεκάτας ὡς ἐστὶ θεμιτὸν ἀπὸ τῶν γενημάτων διδόναι, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προσκαρτεροῦντες, καὶ τῆς ἱερατείας ὦσιν ἀχώριστοι. καὶ δὴ καὶ τὸ μὲν πλῆθος σωτηρίως ἔφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευίταις. ἀποθήκας δὲ καὶ ταμεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἑκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν, καὶ πᾶσιν αὐτοῖς καὶ γυναιξί. καὶ οὕτω πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταύτην δὲ τὴν προειρημένον τρόπον ὁ βασιλεὺς κατεσκεύασε, πολέμου ἐξεγείραντος πρὸς τοὺς παλαιστίνους, ἐνίκησε, καὶ κατέσχεν ἁπάσας τὰς ἀπὸ γάζης μέχρι γίττης πόλεις τῶν πολεμίων. ὁ δὲ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλησε πᾶσαν αὐτὸ καταστρέψασθαι τὴν ἀρχὴν, εἰ μὴ τοὺς φόρους, οὓς ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τούτους ἀποδώσοι. ἐζεκίας δὲ ὁ βασιλεὺς, τῶν μὲν ἀπειλῶν οὐκ ἐφρόντισεν, ἐθαῤῥεῖ δὲ ὅτι τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ καὶ τῇ προφήτῃ ἡσαΐᾳ, παρ' οὗ πάντ' ἀκριβῶς τὰ μέλοντα ἐπυνθάνετο. καὶ ὧδε μὲν ἡμῖν ὅπτι ἔχει τὰ περὶ τούτου τοῦ βασιλέως.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς σολμανάσαρ ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς ἀπέστειλε, καὶ ὡς τὰς δέκα φυλὰς εἰς μηδίαν κατῴκισας, τε τῶν κωθαίων ἐθνῶν εἰς τὴν ἐκείνων μετῳκησε χώραν.

ΣΑλμανασάρης δ' ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐπιγνοὺς αὐτῷ ὅτι τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ὡς πέμψας κρύφα πρὸς σωὰν τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα, παρακαλῶν αὐτὸν ὅπτι συμμαχίαν τε καὶ αὐτῷ, παροξυνθεὶς, ἐστράτευσεν ὅπτι τὴν σαμάρειαν ἑβδόμῳ τῆς ὡσηοῦ βασιλείας. οὐ δεξαμένης δ' αὐτὴν τοῦ βασιλέως, ἔτεσι πολιορκήσας τρισὶν, εἷλε καὶ κράτησε σαμάρειαν, ἔνατον μὲν ἔτος ὡσηοῦ βασιλεύοντος, ἕβδομον δ' ἐζεκίου τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἄρδην ἠφάνισε, καὶ πάντα τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν μηδίαν καὶ περσίδα

ἐν οἷς καὶ τὸ βασιλέα αὐτῶν ζωγρηθῆναι. καὶ μεταστήσαντες ἐκ τούτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ χώρας τόπων τινῶν, ἔστι δὲ ἐν περσίδι ποταμὸς ὃς ἔχει τοὔνομα, κατῴκισεν εἰς τὴν αὐτῶν χώραν. μετῴκησαν οὖν αἱ δέκα φυλαὶ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐκ τῆς ἰουδαίας μὴ ἐτῶν ἀριθμὸν ἐννακοσίων ποταραάκοντα ἑπτά, ἀφ' οὗ χρόνου τὴν αἴγυπτον ἐξελθόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τὴν δεκαπέχουν τὴν χώραν. ἀπὸ γὰρ στρατηγοῦντος ἰησοῦ ἐτῶν ὀκτακοσίων. ἀφ' ὧν ἀποστάντες ἀπὸ ῥοβοάμου τοῦ δαυΐδου ἕως τὴν βασιλείαν ἱεροβοάμου παρέδοσαν, οἷς μοι καὶ πρότερον δεδήλωται, ἔτη ἐστὶ διακόσια ποταραάκοντα, μῆνες ἑπτά, ἡμέραι ἑπτά. καὶ τέλος μὴν τοὺς ἰσραηλίτας τοιοῦτο κατέλαβε πάθος παραβάντας τοὺς νόμους, καὶ παρακούσαντας τῶν προφητῶν, οἳ προύλεγον αὐτοῖς τὴν αὐτοὺς τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένοις τῶν ἀσεβημάτων. ἦρξε δ' αὐτοῖς τῶν κακῶν ἡ στάσις ἣν ἐστασίασαν πρὸς ῥοβοάμον, τὸν τότε δοῦλον ἀποδείξαντες βασιλέα, ὃς εἰς τὸ θεῖον ἐξήμαρτεν, ἐχθρὸν αὐτοῖς τὸν ἐπέμψας μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου παρανομίαν. ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν τῆς ἰδίου ἀξίου δίκης παύτην ὑπέσχεν. ὁ γὰρ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τὴν τε συρίαν πᾶσαν καὶ φοινίκην. τοῦ δ' ὄνομα τοῦτο τοῦ βασιλέως, ἐν ταῖς τυρίων ἀρχείοις ἀναγεγραπται. ἐστράτευσε γὰρ ἐπὶ τύρον βασιλεύοντος αὐτοῖς ἐλουλαίου, μαρτυρεῖ δ' αὐτῷ καὶ μένανδρος, ὃς τῶν χρονικῶν πραγμάτων τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τῶν τυρίων δεχθέντα μεταφράσας εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν, ἔτη ἐβασίλευσεν ἔτη τριάκοντα ἕξ. ἔτος, ἀπαντῶντων κιττιαίων, ἀναπολεύσας, κατεπόλεμησε αὐτοὺς πάλιν. ἐπὶ τούτοις πέμψας ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε φοινίκην πολεμῶν ἅπασαν. ὃς γὰρ αὐτοκράτωρ ἱερεμίου, μὴ πάντων ἀνεχωρησάντων ὀπίσω. ἀπέστη τε τυρίων, σιδῶν καὶ ἄρκη καὶ ἡ πάλαι τύρος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἳ τῶν ἀσσυρίων ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ τυρίων ἐκ ἀποστάντων, πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἐπέστρεψε, φοινίκων συμπαραμενόντων αὐτῷ ναυσὶ ἑξήκοντα, καὶ ἱππεῦσιν ὀκτακοσίοις. οἷς ἐπαναπλεύσαντες τυρίοι ναυσὶ δεκαδύο, τῶν νεῶν τῶν ἀντιπάλων ἁλόντα ἀρίστων, λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. ἐπιπλεῖ δὴ πᾶσιν ἐν τύρῳ τιμὴ ἀργύριον πᾶν. ἀναζεύξας δ' ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, κατέστησε φύλακας ἐπὶ τῷ ποταμῷ, ἐν ὑδραγωγίοις οἱ ἀφαιρήσουσι τυρίοις ὑδρεύσασθαι. καὶ ἔτος ἕτερον πέντε μῆνας, ἐκαρτέρησαν πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς τυρίων ἀρχείοις γεγραμμένα, καὶ τὰ σαλμανασσάρου τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστίν. οἱ δὲ μετοικισθέντες εἰς συμάρειαν χωθαῖοι, ταύτην γὰρ ἐκάλουν μέχρι δεῦρο τὴν περσηνείαν. ἀφ' ὧν ἐκ τῆς χωθαίας καλουμένης χώρας μεταχθῆναι, αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ περσίδι, καὶ ποταμὸς ἔστ' ἔχων ὄνομα, ἕκαστοι καθ' ἕνα ἴδιον θεὸν εἰς τὴν συμάρειαν κομίσαντες, πέντε δ' ἦσαν, καὶ τότε καθὼς ἐκ πατρίου αὐτοῖς ἔθους παροξύναντες τὸν μέγιστον θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. λοιμὸς γὰρ αὐτοῖς ἐνέστηκεν, ὑφ' οὗ φθειρόμενοι καὶ μηδεμίαν τῶν κακῶν ἀπαλλαγὴν ἀπονοούμενοι, χρησμῷ θρησκεύσαντ τὸν μέγιστον θεὸν, ὡς ἔστ σωτήριον

A cum qvo etiam Oseas rex vivus captus est. Deinde migrare jussa qvadam Persica gente ex eo tractu, qvi ab amne Chutho denominatur, sedes ei designavit in agro Samariæ, cæteraqve Israelitarum regione. Migraverunt igitur decem tribus Israelitarum ex suis sedibus post annos nongentos qvadraginta septem, qvo majores eorum Ægyptum egressi armis ea loca suæ ditionis fecerunt: post principatum Jesu annis octingentis. B post defectionem vero à Roboamo Davidis nepote ad Hieroboamum, de qva supra diximus, annis ducentis & qvadraginta mensibus septem, diebus septem. atqve hic fuit finis Israelitarum, qvi neqve legi subditi esse voluerunt, neqve prophetas audire, prænunciantes adesse pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate desisterent. omnium autem horum malorum initium C fuit illa seditio, per qvam à Roboamo defecerũt, servo ipsius in locum ejus rege constituto: qvi, contemptis divinis legibus, & populo per suum exemplum ad eandem iniqvitatem pertracto, indignationem cælestis numinis eis conciliavit, & ipse qvoqve meritas pœnas non effugit. Porro Assyriorum rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragravit, & nomen ejus in Tyriorum annalibus scriptum invenitur. bellavit D enim contra Tyrum, regnante ibi Elulæo, attestante etiam Menandro, qvi in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in græcam lingvam translatis sic scribit. Is deinde, qvi Elulæus nominabatur, regnavit annos tringinta sex. hic deficientes Gittæos cum classe eo profectus sub imperium suum retraxit. contra qvos, misso exercitu, Assyriorum rex Phœnicen totam invasit: facta E deinde pace, cum copiis domum reversus est, paulo post Sidon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Assyriorum regem defecerunt: & cum soli Tyrii facere ejus imperata detrectarent, reversus est contra eos cum sexaginta navibus, qvas Phœnices instruxerunt, impositis etiam octingentis remigibus. Qvibus occurrentes Tyrii cum duodecim navibus, disF jecta hostili classe, qvingentos ex ea captivos abduxerunt, qvo facinore non mediocrem rei navalis gloriam sibi comparaverunt. Revertens autem rex Assyrius, custodes ad fluvium & aqvæductus disposuit, qvi aqvari Tyrios prohiberent: qvod cum per continuos qvinqve annos fieret, coacti sunt, effossis puteis, inde se sustentare. Hæc sunt qvæ in Tyriorum annalibus de Salmanasare Assyrio scripta inveniuntur. Cæterum novi Samariæ coloni Chuthæi, sic enim G tum appellabantur, qvod à Persidis regione Chutha, & flumine Chutho essent traducti, cum qvinqve gentium essent, totidem deos patrios secum attulerunt, qvos ritu suo colentes Deum maximũ ad indignationem irritaverunt. Exorta est enim sæva pestilentia, à qva cum popularentur, nullam invenientes opem, oraculo admoniti sunt, ut DEUM maximum colerent: nam hoc illis

præsentem salutem allaturum esse. missis igitur ad regem Assyrium legatis, petierunt, ut sacerdotes aliqvot è captivis Israelitis ad eos remitteret. qvo facto, legem & Dei colendi rationem ab eis edocti diligenter eum cœperunt colere: moxqve cessavit pestilentia, permanentqve nūc quoque in ea religione Chutæi vocati Hebræis, Græcis vero Samaritæ, qui pro præsenti semper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Judæos viderint, cognatos se eorum appellant, utpote à Josepho oriundos, & hac ratione sangvine illis conjunctos. quando vero in rebus adversis eos aspiciunt, nihil ad se pertinere ajunt, nec illis qvicqvam deberi benevolētiæ, cum ipsi ex longe remotis gentibus ad ea loca venerint: de qvo alias dicetur opportunius.

A αὐτοῖς ὃν ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ἀσσυρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς ὧν ἔλαβεν αἰχμαλώτων τῶν Ἰσραηλίτας πολεμήσας, ἀποστῆλαι. πέμψαντος δὲ ἐκεῖνος τὰ τε νόμιμα, καὶ τὸν τρόπον ὃν χρὴ σέβειν τὸν θεὸν ἐδίδαξεν. οἱ δὲ ἐπιμελῶς διδαχθέντες θρησκεύουσιν αὐτὸν φιλοτίμως. καὶ δὴ λοιμὸς ὁ δεινὸς ἐπαύσατο. χρῶνται δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν ἡ ἔθεσι. διαφέρουσιν δὲ οὐδὲν τῶν ἐγχωρίων γλώττῃ χρώμενοι, καὶ ὁμοίως ἑλλήνων συμπαρῆσαν. ὅταν δὲ πρὸς μεταβολὰν καὶ συγγένειαν ὅταν μὲν εὖ πράττοντας B βλέπωσι τοὺς ἰουδαίους συγγενεῖς ἑαυτῶν καλοῦσιν, ὡς ἐξ ἰωσὴπου φύντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκεῖθεν τῆς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητος. ὅταν δὲ πταίοντας ἴδωσιν, οὐδαμόθεν αὐτοῖς προσήκειν λέγουσι, οὐδὲ εἶναι δίκαιον οὐδὲν αὐτοῖς εὐνοίας ἢ χάριτος, ἀλλὰ μετοίκους ἀλλοεθνεῖς ἑαυτοὺς φαίνουσιν ἐλθόντες. περὶ μὲν οὖν τούτων ἐροῦμεν εὐκαιρότερον ἑτέρου.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστορίων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στρατεία τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως σεναχηρείμου εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τοῦ βασιλέως ἐζεκίου. Κεφ. α.
Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε, ὑπὸ τῶν υἱῶν τὴν τελευτὴν εὑρήσειεν. Κεφ. β.
Ὡς τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ ἡβῶντος Μανασσοῦ ἐζεκίας ἐπλεύτησε, Μανάσσου τῆς βασιλείας μακροτέρῳ χρόνῳ παραλιπών. Κεφ. γ.
Ὅτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλῆς, καὶ νικήσαντες μάχῃ αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες ἦγον εἰς βαβυλῶνα, καὶ κατασχόντες αὐτὸν ἐκεῖ πολὺν χρόνον, εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν. Κεφ. δ.
Ὡς τὸν αἰγυπτίων βασιλέα νεχάον, στρατεύσαντα μὲν ἐπὶ βαβυλωνίους, καὶ παιόμενον ὑπὸ τῆς ἰουδαίας τὴν ὁδὸν κωλύοντος τοῦ βασιλέως ἰωσίου ἡττᾶσθαι, μάχης ἢ ῥωμβύης, θαυμασίας κομισθέντος εἰς ἱεροσόλυμα τελευτᾶν. καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰωάζην ἀποδειχθῆναι οἱ ἱεροσολυμίτας βασιλέα. Κεφ. ε.
Ναβυχοδονόσορον τὸν βαβυλωνίων βασιλέως στρατεῖα εἰς συρίαν, τὸν βασιλέα ἰωακίμου, φίλον ἰωάγκασεν εἶναι καὶ σύμμαχον. Κεφ. ς.
Ὡς μὴ τὴν ἀναχώρησιν τὴν τοῦ βαβυλωνίου πάλιν ἰωακίμου ἐφρόντισε τὸν τῶν αἰγυπτίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ ναβυχοδονόσορος, τὸν μὲν ἰωακίμον ἀπέκτεινεν, ἰωαχάμου τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα. Κεφ. ζ.
Ὅτι μετανοήσας καὶ στρατεύσας ἐπὶ ἱεροσόλυμα, ἐγκρατὴς τοῦ ἰωαχάμου γίνεται, φοβηθέντος ἑαυτόν. Κεφ. η.
Ὅπως σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν ὁ βαβυλώνιος. Κεφ. θ.
Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβυχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα. Κεφ. ι.
Ὡς ναβουχοδονόσορος τελευτήσας, Μανάσσου κατέλειπε τῆς βασιλείας, τὸν υἱὸν, καὶ ὡς καταλύσας ἡ τούτων ἀρχὴ τὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη τοῖς ἰουδαίοις ἐπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου, καὶ τοῖς βαβυλωνίοις. Κεφ. ια.

HÆC IN DECIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio. Cap. I.
Qvod Assyriorum exercitus una nocte peste absumptus est, & qvod rex eorum domum reversus filiorum insidiis periit. Cap. II.
Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cum aliqvamdiu vixisset in pace, decedens Manassæ filio regnum reliqvit. Cap. III.
Manasses a Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliqvantum temporis ab eo rursus in regnum suum restituitur. Cap. IV.
Qvomodo Nechao Ægyptiorum regi contra Babylonios per Judæam exercitum ducere volenti prohibiturus occurrerit Josias, ac pugna commissa, vulneratus & Hierosolyma reductus obierit: ejusqve filium Joazin Hierosolymitani regem constituerint. Cap. V.
Nabuchodonosorus rex Babyloniorum invadens Syriam, Joacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit. Cap. VI.
Post discessum Babyloniorum Joacimum Ægyptiorum rebus rursum faventem Nabuchodonosorus cum exercitu reversus interficit, & Joachimum ejus filium pro eo regem constituit. Cap. VII.
Babylonius, mutata sententia, Joachimum obsidet, deditumqve ultro captivum abducit. Cap. VIII.
Sedecias Hierosolymorum rex à Babylonio constituitur. Cap. IX.
Captis Hierosolymis, Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam. Cap. X.
De successoribus Nabuchodonosori, & qvod Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & qvomodo se tum res Judæorum apud Babylonios habuerint. Cap. XI.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ. ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBER DECIMUS.

CAP. I.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio.

4. Reg. 18. EZeciæ duarum tribuum regis anno qvartodecimo Senacheribus Assyriorum rex cum instructissimo exercitu eum aggressus est, omnesq; urbes vi cepit, qvotqvot sunt in Judæ tribu & Benjamitica. Jamqve ducturus erat Hierosolyma, cum ad illum venit legatio, imperata facturum, & tributa soluturum promittens. Senacheribus vero, auditis legatis, decrevit, omisso bello, postulata regis admittere, & pollicitus est, si argenti talenta trecenta, auri triginta accepisset, pacatum se abiturum, jurejurando interposito, qvod ab omni injuria temperaturus esset. His persvasus Ezecias, exhaustis thesauris, mittit eam pecuniam, ratus, hoste remoto, posthac sine periculo se regnaturum. Accepit Assyrius pecuniam, sed pacta non præstitit: nam profectus ipse cum copiis contra Ægyptios & Æthiopes, Rapsacen ducem cum duobus aliis ad continuandum Hierosolymitanum bellum reliqvit. collegarum nomina erant Tharata & Anacharis. ut vero, admoto mœnibus exercitu, castrametati sunt, per nuncium postulaverunt, ut Ezecias ad se prodiret in colloqvium illle, qvod sibi metueret, prodire nolens, tres intimos amicos misit, Eliacimum procuratorem, & Somnæum, & Joachum à commentariis. hi cum prodiissent, ante duces constiterunt. qvos intuitus Rapsaces jussit regi suo referre hæc: qvod magnus rex Senacheribus scire vult, qvo fretus dominum suum refugiat, & obedire nolens exercitum in urbem non recipiat. an forte Ægyptiis,

Κεφάλαιον ά.

Στρατεία τ̃ ἀσυρίων βασιλέως σεναχηρίβου ἐπ̃ ἱερόσολυμα κ̀ πολιορκία τ̃ βασιλέως ἐζεκίου.

ΕΖΕΚΙΟΥ τ̃ τ̃ δύο φυλ̃ν βασιλέως, πέμπτον ἤδη κ̀ δέκατον ἔτ̃ τ̃ ἡγεμονίας ἔχοντ̃, ὁ τ̃ ἀσυρίων βασιλ̃ς σεναχηρίβου ὅλεθ̃ ὁμοίμα, στρατ̃ μ̃ πολλ̃ς κ̀ βαρβάρου ἐπ' αὐτόν. κ̀ κράτ̃ τε ἁπάσης αἱρετὶς πόλεις τ̃ς τ̃ς ἰούδα φυλ̃ς, κ̀ βενιαμίτιδ̃ μέλλοντ̃ δ' ἄγαν τ̀ δύναμιν ὅτι ἱερόσολυμα, φθάνει πρεσβ̃ σὺν μύθ̃ πρὸς αὐτὸν, κ̀ συντάξεσθ̃, κ̀ φόρου ὃν ἂν τάξητε τελέσειν συνοχὴν μύθ̃. σεναχηρίβ̃ ἢ μαθὼν τὰ ὦνδρα τ̃ πρέσβεων, ἔγνω μὴ πολεμ̃ν, ἀλλὰ τὴν ἐξίωσιν προσδέχεται, κ̀ φέρει μὲν τάλαντα τριακόσια, χρυσ̃ δὲ τριάκοντα λαβ̃ν, φίλ̃ ἀναχωρεῖν ὑπομολογ̀, πίστεις δὸς τ̃ς πρεσβ̃ τ̃ς ἐνόρκους, ἢ μὴν ἀδικήσας μηδὲν αὐτὸν ἔτι ἀναστρέψειν. ὁ δ' ἐζεκίας πειθ̃ς, κ̀ κενώσας τὰς θησαυρὰς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθ̃ πολέμου, κ̀ τ̃ τοῦτ τ̃ βασιλέως ἀγῶν̃. ὁ δ' ἀσυρί̃ λαβὼν ταῦτα, τῶν μὲν ὁμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντισεν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' αἰγυπτίους, κ̀ αἰθίοπας, τὸν δ' στρατηγὸν ραψάκην μ̃ πολλ̃ς ἰσχύ̃ τ̃ν κ̀ δυσὶν ἄλλοις τ̃ν τέλει καταλιπὼν, πορθήσοντας τὰ ἱεροσόλυμα. τοῦτο δ' τὸ ὄνομα ἦν σφίσι κ̀ ἀνάχαρις ἦν. ὡς δ' ἐλθόντες πρ̃ τ̃ τείχων ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν ἐζεκίαν, ἠξίουν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ὁ δ', αὐτὸς μὲν οὐ δεδιὼς ἀπόθεσιν, πρ̃ς δὲ τὰς ἀναγκαίους τὸν φίλους αὐτ̃ ἐξέπεμψε, τὸν τ̃ς βασιλείας ὄντα σπουδ̃ ἐλιακίμου ὄνομα, κ̀ σομνᾶν, κ̀ ἰωάχου τὸν ὑπομνημάτων. ἃ τοίνυν μὲν ἐκεῖ προσελθόντες ἀπήγγειλαν τ̃ ἡγεμόνων τ̃ στρατι̃ τ̃ ἀσυρίων ἔφασαν. ἐκεῖνος μὲν δ' αὐτὸς ὁ στρατηγὸς ραψάκης, ἐκέλευσεν ἀπελθόντας ἐζεκία λέγειν. ὅτι βασιλεὺς μέγας σεναχηρίβ̃ πυνθάνεται αὐτ̃ τίνι πεποιθὼς φυγὴν δεδόκηκεν αὐτ̃, κ̀ ἀπροσδοσίαν μὴ θέλει, κ̀ τὴν στρατιὰν αὐτ̃ ὑποδέχεσθαι τῇ πόλει. ἢ ἐλπὶς τὸν αἰγυπτίων,

τὴν

τῳ ἑαυτῷ σραπὰν ἐλπίζων ὑπὸ σκεύων αὐτῶν κατα- A
γωνίσασθαι. εἰ μὲν γὰρ ᾤετο τοῦτο δυνατὸν, δῆλον ἦν ὅτι ἀνόη-
τός ἐστι, καὶ ὅμοιος ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερειδόμε-
νος πιθανομένῳ, τοῦτο τὸ καταπεσεῖν ἐπὶ καὶ τὴν
χεῖρα διαπερεῖ· ἠδεται δὲ βλάβης. εἰδέναι δὲ ὅτι καὶ θεοῦ
θελήσαντος τοῦτο ἐπ' αὐτὸν σραπιὰν πεπόμπται, ὃς αὖθις κα-
τασρέψασθαι τὴν Ἰσραηλιτῶν βασιλείαν δέδωκεν, ἵνα τὸν
αὐτὸν τρόπον, καὶ τοὺς ἐχομένους ὑπὸ αὐτοῦ διαφθείρῃ.
ταῦτα μὲν τῷ ῥαψάκῃ ἑβραϊστὶ λέγοντι, τοῦ δὲ γλώττης εἰ-
χεν ἐμπειρος, ὁ ἐλιάκιμος φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος B
ἐπακοῦσαν εἰς ταραχὴν ἐμπέσῃ, συνεχῶς κράζειν ἠξίου.
σωὼς δὲ ὁ σρατηγὸς τοῦ ὑπονοίαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ
δέος, μείζονι τῇ διαπόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκέκρα-
γε αὐτῷ ἑβραϊστὶ λέγων, ὅπως ἀκούσαντες τὰ μὲν βασιλέως
προστάγματα πάντες τὸ συμφέρον ἑλῶνται, πιθανὸν
αὐτοὺς ἡμῖν. δῆλον γὰρ ὡς τὸν λαὸν ὑμεῖς τε καὶ ὁ βασιλεὺς
ἐλπίσι φθαρησόμενοι ματαίαις, ἀντέχειν πείσετε. εἰ δὲ
διαβάλλετε, καὶ τὴν δύναμιν ἡμῶν ἀπώσεσθαι νομίζετε, διχι- C
λίοις ἅμα τοῖς ἐμοὶ παρεῖσιν ἵππων εἰς ἐπιμασίαν ὑμῖν πα-
ρέχειν ἕτοιμός εἰμι, οἷς ἴσους ἀριθμοὺς ἀπιβάτας δόντες,
ἐμφανίσατε τὸ αὐτῶν δυνάμιν. ἀλλ' ἐκ ἂν ἔχοις γε μὴ ἐ-
χετε, τούτους μὴ δώητε. τί τριταρῶν βραδύνετε φθάσα-
σθαι δόναι σφᾶς αὐτοὺς τοῖς κρείττοσι καὶ λήψομένοις ἡμᾶς καὶ
μὴ θέλοντας; καὶ τί τὸ μὴ ἑκούσιον τῆς φθάσεως, ἀ-
σφαλὲς ὑμῖν. τί γὰρ ἀκούσιον πολεμοῦσιν ἅπτι κίνδυνον
ἐκφεύγων αἴτιον φαίνεται. ταῦτ' ἀκούσαντες ὅτε δῆ- D
μος καὶ οἱ πρέσβεις ἐκ σρατηγοῦ τὰ ἀσυρίων λέγοντος, ἀ-
πηγγέλθαι ἐξεκίνησαν. ὁ μὲν θεὸς ταῦτα, τὰ βασιλικὰ ἀπαδὸς
ἐσθῆτα, ἀμφιασάμενος σάκκους, καὶ χῆμα πεπνὸν
ἀναλαβών, τοῦ πατρίου νόμου πεσὼν ἅπτι πρόσωπον, τὸν
θεὸν ἱκέτευε, καὶ βοηθῆσαι τοῦ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα
ἔχοντι σωτηρίας λοιπὸν ἢ πέμψας ἢ καὶ τῶν φίλων τινὰς
καὶ τῶν ἱερέων πρὸς ἡσαΐαν τὸν προφήτην, ἠξίου δεηθῆναι
τοῦ θεοῦ, καὶ πανσάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας
προκαλέσασθαι αὐτὸν, νεμεσῆσαι μὲν τοῖς τῶν πολεμίων E
ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι δὲ τὸν αὐτοῦ λαόν. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα
ποιήσας, χρηματήσαντος αὐτῷ θεοῦ παρεθάῤῥυνε καὶ
τὸν βασιλέα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους, προλέγων ἀμα-
χητὶ τοὺς πολεμίους ἡττηθέντας, ἀναχωρήσειν αἰσχρῶς,
καὶ ἐκ μεθ' ἑαυτῶν ἐσομένους θράσους. τὸν γὰρ θεὸν προνοεῖν
ὅπως διαφθαρῶσι. καὶ αὐτὸν γὰρ τὸν βασιλέα τὸν τῶν
ἀσυρίων στρατηγὸν Σεναχήριβον διαμαρτόντα τῆς ἐπὶ τοὺς αἰ-
γυπτίων πράγματα, καὶ παρερχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν F
ἀπολεῖσθαι σιδήρῳ προὔλεγε. τύχη δὲ τὸν τὸν αὐτὸν
καιρὸν καὶ γεγραφὼς τῷ ἐζεκίᾳ ὁ ἀσυρίων ἀπιστολὰς,
ἐν αἷς ἀνεῖπεν μὴ αὐτὸν ἐλεγχθῆναι τοῦτο λαμβάνοντα τοῦ
ὑπὸ αὐτοῦ διαφεύγεσθαι δουλείαν, ἔθνη πολλὰ καὶ με-
γάλα κεχειρωμένου. ἠπειλεῖ δὲ πανολεθρίᾳ διαφθεῖραι
αὐτὸν σὺν λαῷ, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἔχων αὐτὸν
δέξηται τοῦ σραπιὰν εἰς ἱεροσόλυμα. ταῦτ' ἀναγνοὺς,
καταφρονῆ διὰ τοῦ λόγου θεοῦ πεποίηκεν. τὰς δὲ ἀπιστο- G
λὰς πύξας εἰς τὸν ναὸν ἔσω κατέθετο. πάλιν δὲ τοῦ
θεοῦ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ ποιησαμένου ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ
τῶν ἁπάντων σωτηρίας, ἡσαΐας ὁ προφήτης ἐπῆλθεν αὐτῷ
ἔφασκε γεγονέναι. καὶ τὸ παρόντα καιρὸν μὴ πολιορ-
κηθήσεσθαι ὑπὸ ἀσυρίων. τοῦ δὲ μέλλοντος πάντων ἀθεεῖς
τῶν ὑπὸ αὐτοῦ γενομένους γεωργήσειν μετ' εἰρήνης, καὶ τῶν
ἰδίων ἀπομελήσεσθαι κτημάτων, ὑδὲν φοβουμένους. ὡς
δὲ χρόνου διελθόντος, καὶ ὁ τῶν ἀσυρίων βασι-
λεὺς διαμαρτὼν τῆς ἐπὶ τοὺς αἰγυπτίους ἀπουλῆς,

sperans ab illis posse exercitum regium deleri. id quidem si speret, dubio procul eum desipere, & similem esse homini, qvi fragili arundini innititur, qva non solum non sustinetur, sed lapsus etiam manum transfigitur. Scire autem eum oportere, qvod non sine Dei voluntate facta sit hæc expeditio, qui sicut ante de Israelitis victoriam dedit, ita nunc quoque Ezeciam cum suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. Hæc Rhapsace Hebraice dicente, cujus lingvæ peritus erat, Eliacimus timens, ne multitudo, his auditis, pavore consternaretur, rogavit eum, ut loqveretur Syriace. Ille satis intelligens, qvid alter metueret, majore etiam voce Hebraice respõdit: debere eos audire mandata regis, & qvod in rem ipsorum sit, deditionem facere. Satis, inquit, scio, quod vos & vester rex populum vana spe seducentes, ut resistat, suadetis. quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitum nostrum a mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instruere: vos, datis totidem sessoribus, vires vestras ostendite. sed nõ potestis dare, quos non habetis. Quid igitur cunctamini dedere vos validioribus, qui vos possunt vel invitos vi capere? maxime cum spontanea deditio tuta sit: contra cum fit â coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cum audissent ex duce tam legati qvam populus, ad regem etiam perlata sunt. Ille perculsus habitum regalem exuit, & saccum indutus humili specie, ut mos est patrius, in faciem procidens Deo supplicat, ut cum alia spes nulla adsit, opem & salutem afferat. Missis etiam ad Esaiam prophetam amicis aliqvot & sacerdotibus, rogavit, ut pro communi salute precibus Deum solicitet ac sacrificiis, ut frangens nimias spes hostium, misereatur sui populi. Paruit propheta, & monitus oraculo jussit regem atqve amicos bono esse animo, prædicens hostem sine prælio victum discessurũ cum ignominia, & posiurum feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipsum qvoqve Senacheribum, non succedente expeditione Ægyptiaca, domum reversum, ferro esse interiturum. Forte autem acciderat, ut eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam, in qvibus stultum eum dicebat, quod putaret se posse servitutem effugere ejus, qui tam multas gentes perdomuerit: minabaturq; internecionem omnibus, nisi sponte, patefactis portis, exercitum intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit propter fiduciam, quam in Deo collocaverat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus, qvibus urbis salus Deo comẽdata est, Esaias exoratum esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim feliciora tempora, quibus securi possint agros suos in pace colere & possessionum suarum curam habere timẽtes neminem. Procedente autem tempore Assyriorum rex frustrari suos conatus videns, infectis rebus,

rediit ex causa tali. Multum temporis contrivit in apparanda oppugnatione Pelusii: jamqve aggerem pene mœnibus æqvaverat, & videbatur assultum propediem facturus, cum audivit adventare Tharsicem regem Æthiopum, Ægyptiis laturum suppetias, & per desertum copias ducere, ut improvisus adoriatur Assyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus propere inde cum suis abiit. Herodotus autem hunc contra Vulcani sacerdotem bellum gessisse dicit, nimirum qvod idem & rex esset & sacerdos. Oppugnans, inqvit, Pelusium, hac de causa obsidionem II. solvit. Rex Ægyptius imploravit opem sui numinis: quod exoratum magnum Arabi incommodum attulit. nam & in hoc erat, quod pro Assyrio scribit Arabem. Una, inqvit, nocte murium vis tanta extitit, ut hostium arcus & reliqva arma corroderent: qvo factum est, ut exarmatus rex à Pelusio suum exercitum abduceret. Berosus autem Chaldaicarum rerum scriptor Senacheribi regis meminit: & qvod apud Assyrios regnaverit, totamqve Asiam atqve Ægyptum bello infestaverit, his verbis narrat:

Ἀπέβαινε δὲ ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου, διὰ αἰτίαν τοιαύτην. πολὺς αὐτῷ χρόνος ἐτρίβετο περὶ τὴν πολιορκίαν, καὶ τὰ χωμάτων ἤδη μετεώρων ὄντων ἀπὸ τοῦ τείχεσι ἦλθε, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντα προσβαλεῖν αὐτοῖς, ἀκούσας τὸν Αἰθιόπων βασιλέα Θαρσικὸν πολλῷ, ἀγομένην δυνάμιν ὡς συμμαχίαν τοῖς Αἰγυπτίοις ἥκειν, ἀνεγνωκὼς ποιήσασθαι τὴν πορείαν διὰ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐξαίφνης ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους ἐμβαλεῖν. Ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σενναχήριβος, ὡς τὸν ἱερέα τοῦ Ἡφαίστου στρατεύσαντα ἔλεγεν, ὡς ὅτι ὁ βασιλεὺς ὢν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα ἔλθων ἱερέα ὄντα τοῦ Ἡφαίστου πολιορκῶν ἦ τὸ πλησίον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης, ηὔξατο δὲ ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων τῷ θεῷ, ᾧ ὠμόμοκει· ὑπήκοος ἐστὶ θεὸς, πλημμελὲς ὑποκεῖται τῷ Ἄραβι. πλανᾶται γὰρ ὁ Ἡρόδοτος· οὐκ Ἀσσυρίων λέγων τὸν βασιλέα, ἀλλ' Ἀράβων. μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ μιᾷ νυκτὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τῶν Ἀσσυρίων. καὶ διὰ τοῦτο, μὴ ἔχοντα τὰ πρὸς βασιλέα, τὴν στρατιὰν ἀπάγειν ὀπίσω ἄπρακτον πολιορκίαν. καὶ ἡρόδοτος μὲν ἕτως ἱστορεῖ. Βηρωσσὸς δὲ ἐπὶ Χαλδαϊκὰ συγγραφάμενος, μνημονεύει Σενναχήριβος βασιλέως, καὶ ὅτι τῶν Ἀσσυρίων ἐκράτησε, καὶ ὅτι πᾶσαν ἐστράτευσατο τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Αἰγυπτίων, λέγων ἕτως.

CAP. II.

Quod Assyriorum exercitus una nocte peste absumptus est, & quod rex eorum domum reversus filiorum insidiis periit.

SEnacheribus autem ab Ægyptiaco bello revertens offendit ibi exercitum, qvem sub Rapsacis imperio reliqverat. peste divinitus immissa deletum, prima nocte, posteaqvam urbem oppugnare cœperat, absumptis cum ducibus & tribunis centum octoginta qvinq; millibus militum. qua clade territus, & de reliqvis copiis solicitus, maximis itineribus in regnum suum contendit ad regiam, quæ Ninus dicitur. Ubi paulo post per insidias seniorum è filiis suis, Adramelechi & Selennari, vitam amisit, occisus in ipso templo Arasci, qvem præcipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à popularibus pulsis, & in Armeniam fugientibus, Assarachodas minor filius in regnum successit. Atqve hic fuit hujus expeditionis exitus.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν Ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῇ μιᾷ νυκτὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ἐξεπολεμήθη τοῖς τέκνοις ἀπέθανεν.

Ὑποστρέψας οὖν Σενναχήριβος ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων πολέμων ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, καταλαβὼν ἐκεῖ τοῦ στρατηγοῦ βασιλικὴν δύναμιν, ὃ ἦλθε μικρὸν ἐνοσηψάντων αὐτοῦ τοῦ στρατεύματος, καὶ τῶν πρώτων τῆς πολιορκίας νύκτα, διαφθεῖρον μυριάδες ὀκτὼ καὶ δέκα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπὸ ταύτης οὖν τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὸν ἀγωνίαν καταστὰς, καὶ δείσας τὸν λοιπὸν στρατὸν πανὶ, φεύγει μὲν τῆς λοιπῆς δυνάμεως εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν εἰς Νίνου προσαγορευθεῖσαν. καὶ διατρίψας ἐν ταύτῃ ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων παίδων Ἀδραμελέχου καὶ Σελενάρου, τελευτᾷ τὸν βίον, καὶ νενέσθη, τὸν ἴδιον ναὸν Ἀράσκη λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φονεύσαντες ὑπὸ τοῦ φόνου τοῦ πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἀπῆλθον. Διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Σενναχήριβος Ἀσσαρεχόδδας. καὶ τὰ μὲν τῆς Ἀσσυρίων στρατιᾶς τῆς ὑπὸ τὸν Ἱεροσολυμίτας τέλος, τοιοῦτον ἔσχεν.

CAP. III.

Ezechias ab infestatione Assyriorum liberatus, cum aliqvamdiu vixisset in pace, decedens Manasse filio regnum reliqvit.

III. EZecias autem præter omnem opinionem liberatus periculo, vota pro incolumitate Deo
4. Reg. 20. persolvit, qvandoqvidem manifestum erat hujus solius ope hostem partim peste deletum, partim metu similis exitii ab oppugnatione urbis absterritum. Dumqve totus circa Dei cultum occupatur, paulo post in gravem morbum incidit, ita ut a medicis pro deplorato haberetur, nec amicis quidqvam melius sperantibus: nec tam vitæ periculum angebat regem, quam qvod, sine liberis decedente, generis successio in eo deficere videbatur, & regnum sine legitimo hærede futurum.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ ἀρίστης διαγωγῆς ἐξενίας ἐπελάβετο. Διαδέχεται τῆς βασιλείας μανασσῆν καταλιπών.

Ἐζενίας δὲ ὁ βασιλεὺς ὑποδεξάμενος ἀπαλλαγὴν τοῦ φόβου, χαρίστηρίους σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ θυσίας ἐπετέλεσε τῷ θεῷ, μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τὸν πολέμου, τὸν μὲν διαφθείρασης, τὸν δὲ φόβου τοὺς ὁμοίους τελευτῆς ἀπαλλάξασης διὰ τὸ ἱεροσολυμιτῶν, ἢ τὸ μεγαλεῖον διὰ τὸ θεῖον. πλὴν δὲ χρονίᾳ μὴν ὑπὸ νόσου, καὶ φιλοπονίᾳ τοῦ θεοῦ, μετὰ πολὺ, ὡσὼν χαλεπῇ περιπεσὼν, ἀπεγνώσθη μὲν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. χρόνον δὲ οὐκ αὐτὸς ἤδειν προσδοκῶν ἐδὲ οἱ φίλοι. τῇ δὲ νόσῳ προσετίθετο καὶ ἀθυμία δηλονότι διὰ τὸ βασιλέως αὐτὸν ἀπαράδοτον λογιζόμενον, καὶ ἐπὶ μέλλοι πολιτᾶν ἐρημονπαλείπτων τὸν οἶκον καὶ τὴν ἀρχὴν χηρείας διαδοχῆς.

καμόντων

κάμων οὖν ὑπὸ αὐτῆ τ δυσνοίας μάλιστα ὀδυρόμενος ἱκέτευσε τὸν θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγον προσεπιδοῦναι μέχρι τέκνων γονῆς, καὶ μὴ πρότερον ἢ παῖδ' τέκνων ἡμῖν, τ ψυχὴν αὐτὸν ἐᾶσαι καταλείπειν. ἐλεήσας δ' αὐτὸν ὁ θεὸς, ἔτ αὐτίκα ἀποδεξάμενος, ὅτι μὴ μᾶλλον τὸ μέλλον στερεῖς τ ἐκ τ βασιλείας ἀγαθῶν ὠδύρετο τῆς ὑπανηθείσης τελευτῆς, ὅτι χρένον ζωῆς αὐτῷ δεηθείη προσθεῖναι, ἀλλὰ διάδοχον αὐτῷ μεῖζον τὸν ὑποδεξόμενον τὴν ἡγεμονείαν ἐκείνε, πέμψας ἡσαΐαν τ προφήτην, ἐκέλευσε δηλοῦν αὐτῷ ὅτι μᾶλλον τῶν νοσημάτων τρεῖς ἡμέρας, καὶ βιώσεται μετ' αὐτὴν ἔτη πεντεκαίδεκα καὶ παῖδες αὐτῷ γενήσονται. ταῦτα δὲ προφήτε φήσαντ ἔκ τε ἐντολῆς τ θεῦ, μᾶλλον τὴν ὑπόθεσιν τ νόσε, καὶ τὸ παράδοξον τ ἐπαγγελμάτων ἀπιστῶν, σημεῖόν τι καὶ πρᾶγμα ἠξίωσε ποιῆσαι τὸν ἡσαΐαν, ἵνα αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα ἥκοντι παρὰ τ θεῦ. τὰ γὰρ παράλογα καὶ μείζω τ ἐλπίδ, τοῖς ὁμοίοις πίστεσι πράγμασιν ἐρωτήσαντ δ' αὐτὸν, τί βούλε) σημεῖον γενέσθαι, τὸν ἥλιον ἠξίωσεν, ἐπειδὴ σκιὰν ὑπὲρ δέκα βαθμοὺς ἀποκλίνας ἤδη πεποίηκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὑπὲρ τ αὐτὸν ἀναστρέψαι τρόπον ποιῆσαι αὐτὴν πάλιν προσελθεῖν. ὃ δὴ προφήτης τ θεὸν παρακαλέσαντ, ὡς τι τὸ σημεῖον ἔσται ὑπιδεῖξαι τῷ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, λύσας λυθεὶς τῆς νόσε, ἀνέβη εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τῷ θεῷ προσκυνήσας, εὐχὰς ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, συνέβη τὴν τ ἀσσυρίων ἀρχὴν ὑπὸ μήδων καταλυθῆναι. δηλώσω δὲ περὶ τούτων ἐν ἑτέροις. ὁ δὲ τ βαβυλωνίων βασιλεὺς, βαλάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τὸν ἐζεκίαν πρέσβεις δῶρα κομίσοντας, συμμαχόν τε αὐτὸν εἶναι παρεκάλει καὶ φίλον. ὁ δὲ τοὺς πρέσβεις ἡδέως ἀποδεξάμενος, καὶ ἑστιάσας, καὶ τοὺς ἱππαρχοὺς ὑπιδείξας αὐτοῖς, ἔτ τ ὅπλων θησαυρὸν, καὶ τὴν ἄλλην πολυτέλειαν ὅσην ἐν λίθοις εἶχε καὶ χρυσῷ δῶρά τε δοὺς κομίζειν τῷ βαλάδῃ, πρὸς αὐτὸν ἀπέλυσεν. ἡσθεὶς δὲ προφήτης πρὸς αὐτὸν ἀφικομένῳ, καὶ πυνθανομένῳ πόθεν εἶεν οἱ παρόντες, ἐκ βαβυλῶνος ἔλεγε. τίνα δὲ βασιλέως ἐλθόντα αὐτούς. ὑπιδεῖξαι δὲ πάντ αὐτοῖς, ὅσους εἰδόντες τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν, ἐκ τούτου ζοχαζόμενοι, συμβαίνειν ἔχοιεν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης ἀσυτυχῶν, ἔλθοι φησὶ ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς βαβυλῶνα σὺν θεῷ μεταληφθησόμενον τ πλοῦτον, καὶ τοὺς ἐκγόνους σὺν γοηθησομένους, καὶ ἀποτέμνεσθαι τῷ ἄνδρας εἶναι, τῷ βαβυλωνίῳ βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προλέγειν τὸν θεόν. ὁ δὲ ἐζεκίας λυπηθεὶς ὅτι τοῖς εἱρημένοις, ἔφη μὲν σὺν ἂν βούλεσθαι τοιαύτας συμφορὰς τὸ ἔθνος αὐτῷ περιπεσεῖν. ἐπεὶ δὲ ἐκ ἦν δυνατὸν τοῖ τῷ θεῷ δεδογμένα μεταβαλεῖν, ἠυχέτο μέχρις τῆς αὐτῷ ζωῆς εἰρήνην ἀπάρξαι. μνημονεύει δὲ τ βαβυλωνίων βασιλέως βαλάδα βηρωσός. ὧν δὲ ἕτ ὁ προφήτης ἐμολογημένως θεῦ καὶ θαυμάσαντ τὴν ἀλήθειαν, πεπιθὼς τῷ μηδὲν ὅλως ψεύδεσθαι εἰπεῖν, ἅπαντ' ὅσα προεφήτευσεν ἐγγράψας βίβλοις, κατέλιπεν ἐκ δ τέλους γνωρισθησόμενα τοῖς αὐτοῖς ἀνθρώποις. καὶ οὐχ ἕτ μόν ὁ προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τὸν ἀριθμὸν τὰ αὐτὰ ἐποίησαν. καὶ πᾶν ἔτι ἀγαθὸν ἔτι φαῦλον γίνε) παρ' ἡμῖν κατ' ἐκείνων ἀποβαίνει προφητείαν. ἀλλὰ τούτων μὲν αὖθις ἐξαγγελοῦμεν ἔκαστον. ὑπόσους δὲ προειρήκαμεν χρόνους ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας καὶ πάντα ἔτον ἐν εἰρήνῃ διάγων, τελευτᾷ πεντηκοστὸν μὲν καὶ τέταρτον ἔτ τ ζωῆς διανύσας, ἔσχατον δὲ βασιλεύσας καὶ εἰκοστόν.

A hoc igitur mœrore potissimum confectus, supplex cum lacrymis Deum rogavit, ut tantisper differretur vitæ terminus, donec procrearet sobolem, néve nondum factus pater eximeretur numero viventium. Misertus autem Deus, idq; eo libentius, quod non sibi doleret regni voluptates adimi, sed successorem tantum germanum principatus qværeret, misso ad eum propheta B Esaia, jussit nuntiari, qvod post triduum morbū evaderet: & supervivens annos 15, non, nisi relicto hærede filio, decederet. Hæc cum propheta ita, ut jussus erat, ad regem perferret, ob magnitudinem morbi & inopinatum nuncium dubitans, prodigiosum aliqvod signum ab Esaia postulat, ut certo posset credere, missum illum ad se a Deo nuncium. quæ enim supra spem & rationem esse videntur, eorum solet hoc pacto confirmari veritas. Et rogante propheta, qvodnam signum exhiberi sibi postulet, voluit, ut quando C umbra in suo solario jam ad decimam lineam processerat, per totidem lineas reverti eam faceret. Et cum Deus hoc dedisset prophetæ precibus, viso ita, ut voluit, tam insigni prodigio, confestim recepta sanitate, ad templum ascendit, & adorato Deo, vota persolvit. Circa eadem ferme tempora imperium Assyriorum per Medos D dissolvi contigit, de qvo dicemus alibi. Babyloniorum autem rex Baladas, missis ad Ezeciam legatis, cum muneribus, invitavit eum ad societatem & amicitiam. Ille, exceptis legatis comiter, & convivio regali adhibitis, thesauros etiam ostendit, & apparatum armorum, & quicquid pretiosum auro constabat ac gemmis: atqve ita cum donis remisit ad Baladam. Aditus deinde ab Esaia, rogatusqve, qvinam essent, qui venerant: ait, è Babylone missos à rege venisse: ostendisseqve se illis omnia, ut, visis divitiis, colligentes ex his ipsius potentiam, regi suo renunciare E possent certius. tum propheta respondens: Scito, inquit, qvod hæ divitiæ paulo post transferentur in Babyloniam, & posteri tui, virilitate amissa, eunuchi servient regi Babylonio. Hæc enim prædicit dominus. Ezecias contristatus hac F prædictione, ait se qvidem malle gentem suam in eam calamitatem non incidere, sed qvando aliter visum sit Deo, precari, ut saltem ipse possit in pace, quod reliqvum vitæ, exigere. Hujus quoque Baladæ Babyloniorum regis Berosus meminit. Cæterum propheta hic, cum esset divinus, & usqve ad miraculum veridicus, certus se nihil a vero alienum dixisse, omnia sua vaticinia scripto tradita reliqvit posteris, ut ex eventu G certitudo eorum posset intelligi. nec hic solus id fecit, sed alii præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis evenit, totum illorum respondet oraculis. sed hos alias singillatim percensebimus.

Ezecias porro, cum, quantum jam diximus, supervixisset in pace, obiit post annum vitæ qvartum & qvinqvagesimum, regni vero nonum & vigesimum. IV.

CAP. IV.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursum in regnum suum restituitur.

4. Reg. 21. HUjus successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana cive natus, omissis paternis studiis, contrarium vitæ institutum tenuit, nullam impietatem prætermittens, sed per omnia iniqvitates Israelitarum imitans, qvos Deus propter peccata perdidit. ausus est etiam scelestus templum Dei profanare, atqve adeo totam urbem & reliqvam ditionem qvam late patuit. Exorsus enim à Dei contemptu, in omnes, qvotqvot erant in Hebræis, justos grassabatur cædibus, ne prophetis quidem cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulas dies aliqvem afficiebat supplicio, ut Hierosolyma inundarentur sangvinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat unum post alium prophetam ad regem simul atqve populum, per qvos easdem illis cōminabatur calamitates, qvas propter contemptum religionis fratres ipsorum Israelitæ aliqvanto ante perpessi fuerant. At illi nolentes fidem habere illorum sermonibus, per qvos moniti, si paruissent, imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt.

V. Cum enim in eisdem perseverarent moribus, hostem illis Deus immisit regem Chaldæorum & Babyloniæ. is, misso in Judæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassem qvoqve dolo interceptum & abductum, perpetuo pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo doctus admissam culpam agnovit, &, ut hostem humanum ac clementem experiretur, a Deo precibus petiit. Nec Deus se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudiit supplicem: qvem post aliqvantum temporis spatium Babylonius domum remissum in pristinum principatum restituit. Cæterum clementia victoris postliminio reversus Hierosolyma, dedit operam, si posset, abolere priorum peccatorum etiam memoriam, mutatis moribus, totus conversus ad religionis studia. Nam & urbem lustravit, & templum consecravit denuo: & in reliqvum totus fuit in eo, ut gratitudinem Deo posset approbare, &, qvoad viveret, ejus retinere benevolentiam. Idem facere populum qvoqve docuit, memor, in qvale incidisset infortunium ob perperam administratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex præscripto Moysis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religionis ritibus, ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita ut, reparatis antiquis mœnibus, nova illis circundaret, & turres excitaret altissimas, suburbanasqve arces cum aliis necessariis, tum in primis commeatibus muniret. Adeoqve in melius mutatus est, ut, ex qvo Deū colere cœpit, toto vitæ tempore prædicatus sit beatissimus. Cumq; vixisset annos sexaginta septē in vivis esse desiit, exactis in regno annis qvinque & qvinquaginta. Sepultus est in hortis propriis: regnum excepit

A Κεφάλαιον δ'.

Οπ γρατὸ σωτὴς ὅπὶ τὸν μανασσῆν οἱ χαλδαίων ὁ βαβυλωνίων βασιλεὺς αἰχμάλωτον αὐτὸν ἤγαγεν, καὶ μετὰ πολὺ χρόνον εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσεν.

Διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ μανασσῆς ἐκ μητρὸς ἀχιβᾶς τοὔνομα πολιτικὸς γενόμενος, ἀπέρρηξε μὲν αὐτὸν τοῦ πατρὸς ὅπιτηδεύματων, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐτράπετο, πᾶν εἶδος πονηρίας ὅπιδεικνύμενος ἐν τῇ τρόπῳ, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς ὠφελειπὼν, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν ἰσραηλιτῶν ὠφελομίας, οἱ εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο. μιαίνει δὲ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἁπασαν. διὸ δὴ τῆς εἰς τὸν θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς ἔθεσιν ἀπέκτεινεν. ἀλλ' οὐδὲ τῶν προφητῶν ἔφειδε. καὶ τινὰς δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀπέσφαξεν, ὡς τὰ αἵματι ῥέειν τὰ ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁ θεὸς, πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸ πλῆθος, οἷς ὧν αὐτοῖς ἠπείλησε, τοῖς αὐτοῖς συμφορὰς αἷς οὐκέτι πεισθέντες τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἰσραηλίτας εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ἠπίστουν παρ' ὧν ἠδύναντο κερδῆσαι τὸ, μηδενὸς πειραθῆναι κακοῦ. τοῖς δ' ἔργοις ἐμάθον ἀληθῆ τὰ ὠφελήματα τῶν προφητῶν. ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμφθησαν, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς κινεῖ, ὠφελούμενος τοῦ βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, ὃς στρατείαν ἐπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, τέλει τε χρῆσθαι ἐλεηλάτησε, καὶ τὸν βασιλέα μανασσῆν, δόλῳ λαβόντα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς λύτρα ἐβούλετο τιμωρίαν ἴσχειν ὑποχείριον. ὁ δὲ μανασσῆς, τότε σαφῶς ἐν οἷοις κακοῖς ἐστι, καὶ πάντων αἴτιον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεήθη τοῦ θεοῦ ὠφελῆσαι αὐτῷ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαλέπτει δὲ τῆς ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ θεὸς αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ μανασσῆς ἀπολυθεὶς ὑπὸ βαβυλωνίων βασιλέως ἀνασώζεται. γνόμενος δὲ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τοῦ μὲν πρότερον ἁμαρτημάτων πεῖ τὸν θεὸν καὶ τὴν μνήμην ἐπιδαζεῖ δυνατὸν αὐτῷ γένοιτο τῆς ψυχῆς σκυβαλεῦσαι, εἰς μεταβολὴν ὥρμησε, καὶ πάσῃ χρῆται πρὸς αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ, καὶ τὸν ναὸν ἥγνισε, καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν εἶναι τοῦ, χάριν τε τῆς σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν ὅλῃ πρὸς ὅλον τὸν βίον. ταῦτα δ' αὐτὰ πράττειν τὸ πλῆθος ἐδίδαξε, μεμαθηκὼς οἷα ὠφελήματα μικρὸν ἐχρήσατο συμφορᾷ, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. ὅπισθεν δὲ ἀσας ὁ ἐτ βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπετέλει καθὼς διετάξαμουσῆς. διοικησάμενος δὲ τὰ περὶ τὴν θρησκείαν ἐν δεῖ τρόπον καὶ τῆς τ' ἱεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν. ὥς τε παλαιὰ τείχη μὲν πολλῆς ὅπισθεν ἀσας πύργους ὑψηλοτάτους, τά τε πρὸ τῆς πόλεως φρούρια, τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ στίφων πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιήσας. ἀμέλει δὲ τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος, ἔτω τὸν μέχρι βίου, ὡς μακαριστὸς εἶναι καὶ ζηλωτὸς ἐκείνου δὲ χρόνῳ λογιζόμενος, ἀφ' οὗ τὸν θεὸν εὐσεβεῖν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον. βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῦ ὠφελείοις. ἡ βασιλεία δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ πρεσβύτερον ἄμωσον. μητρὸς ἐμαλσεμης μὲν

μὴν ὄνομα πετυχηκότα. ἐκ τῆ πόλεως ἰαβάτης ὑπαρχό-
ντος. ὃς τῷ μιμησαμένῳ τὰ ἔργα τὰ τοῦ πατρὸς ἔρρα, ἀνέ-
κρινεν ἐπόλμησεν, ἀπεσπάσθη τῶν ὁμοίων ἐκείνῳ, ἀπέθανεν
ὑπὸ τῶν οἰκείων δ' αὐτοῦ. βιώσας ἔτη πεντήκοντα ἕξ
ἔτη, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν, ἔτη δύο. μετῆλθε δ' αὐτοῦ τὸν θάνατον τοὺς φονεῖς, καὶ τῷ τε πατρὶ συνθάψασι
τὸν ἀμασίαν, τὴν βασιλείαν τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἰωσίᾳ παραδί-
δωσι, ὀκτὼ γεγονότι ἐτῶν ἡλικίαν ἔντα.

A Amos filius, natus matre Emalfema; oriunda ex Jabate oppido. Hic imitatus juvenilia ſui patris opera, & à ſimilibus non abſtinens facinoribus, mature dedit pœnas, domi à ſuis oppreſſus familiaribus, vix dum exacto anno vitæ qvarto & vigeſimo, regni vero ſecundo. In ejus interfectores animadvertit populus, ipſum in paternum monumentum intulit, & regnum ejus filio
B Joſiæ nominato, tradidit, octo tum annorum puero.

Κεφάλαιον ε'.
Περὶ ἰωσίου.

Ὁ μήτηρ ἐκ πόλεως μὲν λεγομένης βοσκεθ, ἰεδὴ δὲ τὸ ὄνο-
μα, τῇ δὲ φύσιν αὐτὸς ἄμεμπτος ὑπῆρχε, καὶ πρὸς ἀρε-
τὴν εὖ γεγονώς, δαβίδου δὲ βασιλέως ἐπὶ πολὺ μάλι-
στα τῶν ἐκ σπορᾶς καὶ καινὴν τοῦτ' ὀλίγῃ δεῖν ἐπὶ πᾶσι τὴν βίον ἐπιτηδεύσε-
ως λαβόντος. ἡνίκα μὲν γὰρ ἔτῶν δυοκαίδεκα, τὴν εὐσε-
βείαν ἐπεδείξατο. τὰ γὰρ λοιπὰ ἐσωφρόνι-
ζε καὶ παρελθὼν τοῦτ' εἰδώλων δόξης καὶ θεῶν ὄντων ἀ-
πατεώντων, σέβειν τὸ πάτριον θεόν. ταῦτα τὰ προγόνων ἐπι-
σκοπῶν ἔργα, τὰ μὲν ἁμαρτήματα διορθοῦται σωφρόνως οἷς
ἂν ὁ πρεσβύτατος καὶ νοήσας τὸ δέον ἀνακώτατος. ὅσα
δ' εὗρισκεν εὖ γεγονότα, ἐκ τῶν χώρων, ἐφύλαττέ τε καὶ
ἐμιμεῖτο. ταῦτα δ' ἐπράττε, σοφίᾳ καὶ διανοίᾳ τῇ φύσε-
ως χρώμενος, καὶ τῇ τῶν πρεσβυτέρων παραινέσει συμ-
βαλλόμενος καὶ ὠφελούμενος. τοὺς γὰρ νόμους ὡς ἂν καθεκθλι-
θῶν ἔτω τοῦ τὴν τάξιν τῆς πολιτείας καὶ τῆς περὶ τὸ
θεῖον εὐσεβείας, εὐοδῶν τε ἀνέβαινε, διὰ τὸ τὴν τούτων
παρανομίαν μὴ τυγχάνειν ἀλλ' ἐκφαίνεσθαι. πρεσβύτης γὰρ ὁ
βασιλεὺς τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν, τότε ἀλ-
λοτὶ τοὺς ξενικοὺς ἀνεκρύπτα θεοὺς, ἐξέκοπτε καὶ τοὺς βω-
μοὺς αὐτῶν κατέσκαπτεν, ἔτι δ' ἂν ἀνάθημα τούτοις
ἐκ τῶν προγόνων ἀνέκειτο, πρεύδεζίων, κατέσπα.
καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ, τὸ λαὸν ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτοὺς δό-
ξης, εἰς τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐπέστρεφε. καὶ τὰς συνή-
θεις ἐπιφέρει θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτοῦ τῷ
βωμῷ. ἀπέδειξε δὲ πύλας κριτὰς καὶ ἐπισκόπους, ὡς ἂν
διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις πράγματα, πρὸς πάντας τὸ δί-
καιον πρίνοντας, καὶ τῆς ψυχῆς ὀλίγον αὐτὸ πρεί-
πεντες. ἀλλὰ περιέπλαμβανε τὴν πᾶσαν τὴν χώραν, χρυσὸν
καὶ ἄργυρον τοὺς βαλλομένους ἐκέλευε κομίζειν, ὡς ἐπι-
σκευὴν τοῦ ναοῦ ὅσον τις ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως
ἔχει. κομισθέντων δὲ τῶν χρημάτων, τῆς ἐπιμελεί-
ας τοῦ ναοῦ, καὶ τῆς εἰς ὃ τι δαπάνης προέσηε τὸν τε ἐπὶ
τῆς πόλεως ἀμασίαν, καὶ τὸν γραμματέα σαφὰν, καὶ τὸν
ἀρχιερέα τῶν ὑπομνημάτων ἰωάτλην, καὶ τὸν ἀρχιερέα
ἐλιακίαν. οἱ μηδὲν ὑποθεσθαι μὴ δ' ἀναβολὴν δόντες, ἀρ-
χιτέκτονας καὶ πάντ' ὅσα πρὸς τὴν ἐπισκευὴν χρήσιμα
ὑπάρχοντα παρασκευάσαντες, εἶχοντο τῶν ἔργων. καὶ ὁ μὲν ναὸς
ἔτως ἐπισκευασθεὶς, τὴν δὲ βασιλέως εὐσέβειαν φα-
νερὰν ἐποίησεν. ὄγδοον δ' ἤδη καὶ δέκατον τῆς βασι-
λείας ἔτος ἔχων, πέμπει πρὸς ἐλιακίαν τὸν ἀρχιερέα,
κελεύων τὸ πλεῖστον τῶν χρημάτων χωνεῦσαντα ποιῆ-
σαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὴν ἀμα-
νίαν. ἔτι δὲ καὶ ὅσον ἂν ἡ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς
ἢ ἄργυρος, καὶ ἔτι πρόσκομίσαντας εἰς τοὺς κρατῆ-
ρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα σκεύη δαπανῆσαι. προσκομί-
ζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἐλιακίας, ἐν τυγχάνει
τῇς ἱερᾶς βίβλοις τῆς μωυσέως ἐν τῷ ναῷ κειμέ-
νοις, καὶ προσκομίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ σα-
φὰν, ὃ δὲ ἀναγνοὺς, παραγίνεται πρὸς τὸν βασιλέα,

CAP. V.
De Joſia Rege.

HUjus mater fuit ex oppido Boſceta, Jeda nomine, ipſe indole optima, & ad virtutem natus, Davide rege exemplari & regula totius vitæ ſibi propoſito. qvam primum enim duodecimum annum ætatis attigit, egregium edidit pietatis ac juſtitiæ ſpecimen. Autor enim fuit populo, ut, abjectis erroribus, & relicta de falſo creditis diis perſvaſione, conferrent ſe ad cultum patrii numinis. Et retractatis majorum ſuorum inſtitutis, quicquid peccatum eſſet, corrigebat, tam prudenter adhibitis remediis, qvam ſi eſſet ætate maturiſſima. qvæ vero decenter ſe habere invenit, immota ſervavit, & imitatus eſt. Hæc autem faciebat tum per innatam ſapientiam, tum etiam ſeniorum monitis & conſiliis. Seqvendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu divini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliqvot reges ſeipſos perdiderant. Itaqve obeundo tam urbem qvam regionem totam, ſucos externis diis dedicatos excidebat, & aras eorum diruebat, & donaria, quæ eis à majoribus conſecrata fuerant, per ludibrium detrahebat: atq; ita populum a vana opinatione ad unum Dei cultum convertit: & conſveta holocautomata cæteraqve ſacrificia ſuper altare obtulit. Conſtituit etiam certos magiſtratus, & morum cenſores, qui privata qvoqve negocia ſic diſponerent, ut in omnibus non minorem juſtitiæ qvam vitæ ipſius rationem haberent. dimiſſis deinde per totam ſuam ditionem nunciis, juſſit, ut, qvicunq; vellent, conferrent aurum & argentum in reparationem templi, idq; ſuo quisq; arbitratu, ut nemo gravaretur: &, allatis pecuniis, curam ſumptuũ in templum ſartum tectum præſtandum commiſit Amaſi præfecto urbis, & Saphani ſcribæ, & Joatæ commentarienſi, & pontifici Eliaciæ. qvi, omiſſis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & ſuppeditatis omnibus rebus ad reparationem neceſſariis, incumbebant operi: atqve ita inſtauratum eſt templum & ipſum regiæ pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni ſui decimo octavo juſſit Eliaciam pontificem pecunia (quæ inſtaurationi ſuperfuit) in maſſas confiata, crateras inde & libatoria, phialasqve ad miniſteria templi conficere: præterea qvicqvid auri argentive in theſauris eſſet, id quoque prolatũ in eosdem uſus convertere: pontifex autẽ dũ promit aurũ, forte incidit in ſacros libr. Moyſis in templo repoſitos: eos prolatos dedit ſcribæ Saphani, qvi cum eos perlegiſſet, regem adiit, & quæ impe-

rasset, omnia facta indicavit. præterea libros recens inventos ei legit. Qva lectione audita, rex scidit sibi vestem, &, convocatis intimis aliqvot amicis, ipsoqve scriba, & Eliacia pontifice, misit eos ad prophetissam Oldam, uxorem Sallumi, viri clari ac nobilis, ut persvaderent ei Deum placare, & propitium genti suæ reddere. timendum enim esse, ne propter neglectas à majoribus leges Moysis graves casus immineant, néve ejecti patrio solo, in externis regionibus destituti omnibus commodis misere vitam finiant. Auditis regiis mandatis, prophetissa jubet ei renunciari, quod Deus semel contra eos sententiam tulerit, quæ nullis supplicationibus irrita fieri possit: ut populus ejiciatur propriis sedibus, & omnibus præsentibus commodis propter non servatas leges mulctetur. quandoquidem, concesso ad resipiscendum tanto temporis spatio, ne prophetarum quidem hortatibus ad saniorem mentem revocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideo decretum id mutari non posse, ut ipso eventu discant esse Deum, & in prophetarum ejus prædictionibus nihil inesse mendacii, quibus certam suam voluntatem hominibus indicare solet. attamen propter bonitatem regis dilaturum Deum aliqvantisper imminentem calamitatem: sed ab ejus obitu præfinita jam ante mala in populum missurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciant, qui ad eam missi fuerant. ille, circum omnia oppida missis nunciis, jussit Hierosolyma convenire sacerdotes ac Levitas, & omnes omnis ætatis homines. & cum congregati essent omnes, primum eis sacros libros legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit universos ad cultum divini numinis, & servandas leges Mosaicas: quod illi magno consensu facturos se receperunt. moxqve sacra facientes & mactantes victimas Deum precabantur, ut propitius adesse dignaretur. Postremo jussit pontificem, si qvod vas in templo supereset a majoribus dicatum idolorum externorum usui, ut inde ejiceretur: & cum non pauca essent collecta, omnibus incensis, cinerem eorum dispersit. deniqve sacerdotes idolorum a genere Aaronis alienis interfecit. His apud Hierosolyma peractis, exivit peregre, & quicquid per totam regionem honorem externorum numinum a Hieroboamo dedicatũ invenit, delevit funditus: & ossa pseudoprophetarum super altare, quod primus Hieroboamus extruxerat, combussit: sicut superius diximus, jãtum, cum super eo Hieroboamus sacra faceret, interveniss̃e prophetam, & in præsentia totius populi prænunciasse, qvod unus ex Davidis progenie, nomine Josias, hoc esset facturus: cujus prædictionis eventus post annos trecentos sexagintaunum secutus est. Post hæc invisit & alios Israelitas, qvi captivitatem & servitutem Assyriorum evitaverant, eisqve persvasit, ut, omissis impiis actionibus & religionibus externis. DEUM maximum ritu patrio colerent, eiqve soli adhærerent. nec hoc contentus oppidatim ac vicatim per domos scrutatus est, ne quid suspectum intus delitesceret. quadrigas etiam solis, qvas superiores reges in vestibulo templi consecraverant,

4. Reg. 23.

καὶ πάντα ὅσα κελεύσαι γνώσῃ πέμπω. ἔχουσα ἐθήλυνε τὸν βασιλέα καὶ τοὺς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας δὲ καὶ περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, τὸν δὲ ἱερέα καλέσας Ἑλκίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων τινὰς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν Ὁλδᾶ, γυναῖκα δὲ σαλλούμου τοῦ ἐν δόξῃ τινὸς, καὶ δι' εὐγένειαν ὀφθεῖσαν, καὶ προσελθόντας, εἰπεῖν λόγων ἱλασμοὺς τὸν θεὸν, καὶ παραιτήσασθαι περὶ αὐτῶν. δέδοκται γὰρ αὐτοῖς μὴ φυλάξασι τοὺς πατρίους νόμους τῶν προγόνων αὐτῶν κινδυνεύσειν ἀναίστητοι γενέσθαι, καὶ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντας, ἐπ' ἀλλοτρίας ἐρήμοις πάντων, καταστρέψωσιν οἰκτρῶς τὸν βίον. ἀκούσασα δὲ ἡ προφῆτις ταῦτα παρὰ τοῦ πεμφθέντος ταῦτα αὐτῇ δι' ὧν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, ἐπῆλθεν αὐτὸς ἀπιόντας, πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν, ὅτι τὰ μὲν θεῖα, κατ' αὐτῶν ψῆφον λελύεγκεν, ὡς οὐκ ἰκετείας ἄντις ἄκυρον ποιήσειν, ἀπολέσαι τὸν λαὸν, καὶ τῆς χώρας ἐκβαλεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τὰ νῦν παρόντων ἀγαθῶν φυλάξαντας τοὺς νόμους, καὶ πατρίῳ μεταξὺ χρόνῳ μὴ μεταγνόντας, τὸν τε προφητῶν ὅτι παρανομουμένων σωφρονεῖν, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ προφήτου σημεῖα προλεγόντων, ἵν' ἐκ τούτων πιστεύσῃ ὅτι θεός ἐστι, καὶ ἀδὲν ἐψεύσατο τούτων ὧν αὐτοῖς διὰ τοῦ προφήτου κατήγγελε, πάντως αὐτοῖς ποιήσειν. δι' αὐτὸν μὲν τοι δίκαιον ἡγεμόνα ἐφέξειν ἐπὶ τοῖς συμφοραῖς, μὴ ἐν τῇ ἐκείνου τελευτῇ, τὰ κατεψηφισμένα παθεῖν τοῖς ὄχλοις ὑπερβάλλειν, οἱ μὲν οὖν τῆς γυναικὸς προφητεύσεως, ἐλθόντες ἀπήγγελλαν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ πέμψας πανταχοῦ τὸν λαὸν, ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, πᾶσαν τε ἡλικίαν προσαξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων δὲ αὐτῶν πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους. ἔπειτα στὰς ἐπὶ βήματος ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους ὑπέθηκε καὶ πίστεις ἀναγκάσας, ἢ μὲν θρησκεύσειν τὸν θεὸν καὶ φυλάξειν τοὺς μωυσέως νόμους. οἱ δὲ προθύμως τε ἤνεσαν, καὶ τὰ ὠφελιμώτατα ἐποίησε τοῦ βασιλέως ποιήσειν ὑπέσχοντο. θύοντες τε ὠφελιμῶς καὶ καλλιερούντες τὸν θεὸν ἱκέτευον, εὐμενῆ καὶ ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δὲ ἀρχιερέα προσέταξεν ἐπὶ τοῦτο τοῦ προγόνων σκεῦος τοῖς εἰδώλοις, καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασκευὴν ἐν τῷ ναῷ δεῖ ἐκβαλεῖν, συναθροισθέντων δὲ πολλῶν κατὰ πῆσιν αὐτὰ τὴν ἀποδοῦναι αὐτῶν διέστειρε. καὶ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων, οὓς ὄντας ἐκ τῶν ἀαρῶν ἔφυσε ἀπέκτεινε. ταῦτα δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις διαπραξάμενος, ἦκεν εἰς τὴν χώραν. καὶ κατασκαλεύσας ἐν αὐτῇ τὸν ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τῶν ξενικῶν θεῶν, ἠφάνισε. καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ψευδοπροφητῶν ὅπερ ἐπὶ βωμοῦ ὃν κατεσκεύασε πρῶτος ἱεροβοάμος, κατέκαυσε. ταῦτα δὲ προφήτου κατελθόντα πρὸς ἱεροβοάμου θυσιάζοντος αὐτοῦ, καὶ πάντας ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προκατηγγείλατο τὸ μέλλον, ὅτι τις ἐκ τοῦ δαβίδου γένους, ἰωσίας τοὔνομα, ποιήσει τὰ προειρημένα. συνέβη δὲ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μετὰ τριακόσια καὶ ἑξηκοντα ἔτη. μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς ἰωσίας παρελθὼν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς ἰσραηλίτας, ὅσοι τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν δουλείαν ὑπὸ τῶν ἀσυρίων διέφυγον, ἀφῆκεν μὲν τὰς ἀσεβεῖς πράξεις καὶ τὰς τιμὰς τὰς πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε. τὸν πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν, εὐσεβεῖν, καὶ τούτῳ προσανέχειν. τὰς οἰκίας τε καὶ τοὺς τοίχους ἠρεύνησε καὶ τὰς πόλεις, μήτις ἔνδον ἔχοιτο τῶν εἰδώλων ὑπονοῶν. ἃ μὲν οὖν

ὰ μὴν, ἀλλὰ κ τὰ τῆς βασιλδομένοις ἐφεσῶτα ἅρματα ἀ κατεσκευασαν οἱ πρόγονοι, Ϛ ἐπ ἄλλο τι ἦν ὁ πρόσκωμον ὡς θεῷ ἐδάσατο. Ϛ καθιερώσας ὅτω τὴν χώραν ἅπασαν εἰς ἱερουσάλυμα τ λαὸν συνεκάλεσε, κἀκεῖ τὴν ἄζυμον ἑορτὴν, κ τὸ πάσχα λεγομένην ἤγαγε, ἐδωρήσατο τε τῷ λαῷ τὸ πάσχα, νεογνῶν ἐρίφους Ϛ ἄρνας, τρισμυρίους. βοῦς δ εἰς ἑλοκαυτώματα τρισχιλίους. παρεῖχον δ Ϛ τ ἱερέων οἱ πρῶτοι ἀφ τὸ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, ἄρνας δισχιλίους ἑξακοσίους. Ϛ τοῖς λευίταις πεντακισχιλίους ἄρνας ἔδωσαν οἱ πρωτεύοντες αὐτ, βοῦς δ πεντακοσίους. κ χορομένης ὅτως ἀφθόνως τ τ ἱερέων εὐπορίας, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς μωυσέως νόμοις, ἑκαστ τ ἱερέων ἐξηγεμόνα τῆς ὄχλοις. κ δ μηδεμίαν ἄλλην ὅτως ἀχθεῖσαν τοῖς ἐξ αἰῶνος ἑορταῖς ὑπὸ τ σαμουήλ τε κ προφητ χρόνων αὐτῶν ἴσμεν τὸ, πάντα κ νόμους κ τ ἀρχαίων ἔθων τηρήσιν τ πατρίων συνηθειῶν ἐπιτελεσθῆναι. ζήσας δ ἐν εἰρήνῃ μ τούτοις ἰωσίας, ἐπ τε κ πλούτῳ κ τῇ ἄλλῃ πᾶσιν εὐδοξίᾳ, κατέστρεψε τ τρόπον τὸν βίον.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς συμβαλὼν ὁ νεχάως τῷ τ βαβυλωνίων βασιλεῖ, κ πορρέφων εἰς αἰγυπτίων, ἦκεν εἰς ἱερουσάλυμα, κ ἐπ ἰωσίᾳ τ ἀδελφὸν αὐτ ἰωάκιμον ἀπέστ βασιλέα.

Νεχάως ὁ τ αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἐγειρας στρατιὰν ὅπλα τ εὐφράτην ἐλάσαι παρεμὸν, μηδὲν πολεμῶν κ τοὺς βαβυλωνίους, οἳ τ ἀσσυρίου κατέλυσαν ἀρχάς. τ γὰρ ἀσίας βασιλεῦσαι, πόθον εἶχεν. ὁρμᾶται δ αὐτὸς κ μάθην πόλιν, ἣν δ αὐτῷ τ ἰωσίᾳ βασιλείας, μ δυναμένης ἄρξαι αὐτὸν διὰ τ ἰδίας πιθοῦς χώρας τ ὁδὸν τοὺς μήδους ἐλάσαι, πέμψας ὁ κήρυκα πρὸς αὐτὸν ὁ νεχάως, οὐκ ἐπ αὐτὸν στρατεύειν ἔλεγε, ἀλλ ὅπῃ τὸν εὐφράτην ὁρμηκέναι. μὴ παροξύνειν δ αὐτὸν σκέλδειν ὡς πολεμεῖν αὐτῷ κωλύοντι βαδίζειν ἐφ ἃ διέγνωκεν. ἰωσίας δ πρόσκειτο τοῖς ῥηθεῖσι νεχαῶ, ἀλλ ὅτως ἔχειν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τ οἰκείαν διέρχεσθαι, τ πατρώαν ἀλαζονίας εἵμαρ εἰς ὅτ' αὐτὸν παρορμήσας, ἵνα λάβῃ πρόφασιν κατ' αὐτοῦ. διαπεσόντος δ αὐτοῦ τὴν δύναμιν, κ ἐφ' ἅρματος ὑπὸ κέρως ὅπῃ κέρας ἔχοντος, πλήξας τις αὐτὸν τ αἰγυπτίων, ἔπαυσε τ πρὸς τ μάχην ὁρμῆς. τοῦ τραύματι γὰρ θεραπείας ὢν, σκέλδειν ἀνακληθῆναι τὸ στράτευμα, κ ὑπέστρεψεν εἰς ἱερουσάλυμα. τελευτᾷ δ ἐκ τ πληγῆς ὢν τὸν βίον, Ϛ κηδεύεται μὲν ὑπ τ πατρώοις θήκαις μεγαλοπρεπῶς, βιώσας μὲν ἔτη τριακονταεννέα, βασιλεύσας δ τέτταρα, ἐν κ τριάκοντα. πένθος δ ἐπ αὐτῷ μέγα δ λαῶν πάντων ἦλθε πολλὰς ἡμέρας ὀδυρομένων κ καταφορῶντος. ἱερεμίας δ ὁ προφήτης ἐπικήδειον αὐτοῦ συνέταξε μέλος θρηνητικὸν, ὃ κ μέχρι νῦν διαμένει. ἔτος ὁ προφήτης, κ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει δεινὰ προεκήρυξε, ἐν γράμμασι καταλείπων, Ϛ τὸν νεῶν ἐφ' ἡμῶν γοερμένων ἄλωσιν, τόν τε βαβυλωνίων αἵρεσιν. ὃ μέντοι δ ἔτος προεθέσπισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ κ ὁ προφήτης ἐξεκήλησε, ὃς πρῶτος τούτων δύο βιβλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δ οἱ δύο τοῦ γένους ἱερεῖς, ἀλλ ὁ μὲν ἱερεμίας ἐν ἱεροσολύμοις διῆγε, ὑπὸ τρισκαιδεκάτου ἔτους τῆς ἰωσίου βασιλείας, ἕως οὗ κατεσκάφη ἡ πόλις κ ὁ ναός. τὰ μὲν πρὸς συμβάντα πρὸ ἔτων τῶν προφήτου, κ χώραν δηλώσομεν. τελευτήσαντος δ ἰωσίου καθὼς προειρήκαμεν, τοῦ βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ διαδέχεται ἰωάζος.

& si qvid aliud divinis honoribus vulgus imperitus dignabatur, de medio sustulit. Cæterum lustrata ad hunc modum regione universa, populum Hierosolyma convocavit ad celebrandum festum azymorum, qvod dicitur paschа; deditqve populo ad epulum de suo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia, principes qvoqve sacerdotum contulerunt sacerdotibus ad idem festum agnorum duo millia & sexcentos: & similiter Levitis eorum primarii dederunt agnorum qvinque millia, boves qvingentos. cumqve tanta esset victimarum copia, immolabantur omnes juxta leges Moysis, sacerdotibus ei curæ præpositis, & exemplo suo reliqvo populo præeuntibus, & qvod à Samuelis prophetæ temporibus in eam usqve diem nulla talis festivitas celebrata fuerit, causa est, qvia tum omnia juxta præscripta legum & antiqvas consvetudines peragebant.

Post hæc Josias, cum pace, divitiis & gloria floruisset, vitæ finem habuit hujusmodi. VI.

CAP. VI.

Nechao rege Ægypti contra Babylonios per Judæam exercitum ducere volente, Josias vetare conatus prælio victus occiditur.

NEchaos Ægypti rex, magnis delectibus habitis, copias ad Euphratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Assyriorum imperium everterant, volens sibi Asiæ regnum qværere. Cumqve processisset usqve Menden, oppidum ditionis Josiæ, opposuit se ei, vetans per sui juris regionem iter contra Medos facere, tum Nechaos, caduceatore misso, ait se non illum petere bello, sed ad Euphratem properare, non esse sibi imponendam necessitatem præter propositum cum obstante dimicandi. Josias autem verbis Ægyptii nihil movebatur, sed perseverabat in ea sententia, ut per suam ditionem volenti ducere transitum pernegaret, fato, opinor, ad hanc arrogantiam urgente hominem, ut occasionem adversus eum inveniret. Dum enim aciem instruens curru ab uno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius qvidam sagitta icto bellandi studium exemit. saucius enim & cruciatum non ferens, jusso exercitu deflectere, Hierosolyma revertitur: ubi ex eo vulnere est mortuus. Sepultus est magnifico funere in monumentis paternis, cum vixisset annos triginta novem, regnasset triginta unum. Luxit eum populus multis diebus, lamentis & tristitia mortem ejus prosequens. Hieremias etiam epicedium ei scripsit lugubri carmine, quod nunc quoque extare videmus. hic propheta & instantem urbi captivitatem Babyloniam, & nostri etiam seculi clades prædictas mandavit literis. Nec solus ille hæc vaticinatus est multitudini, sed & prophetа Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argumento scriptos reliqvit. erant autem hi duo sacerdotalis generis, quorum Hieremias vixit Hierosolymis, ab anno 13 regni Josiæ usqve dum templum una cum urbe est dirutum: cujus suo loco mentionem faciemus. Porro mortuo, qvemadmodum diximus, Josia, regnum suscepit filius ejus Joazus,

anno ætatis vigesimo tertio, regiam habens Hierosolymis. Hic matre natus Amethala, impiis & impuris fuit moribus.

VII. Hunc Ægyptiorum rex à bello revertens accersitum ad se in urbem Syriæ Samatham vinxit, & fratri ejus seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine, regnum tradidit, Joacimi nomine prius illi indito. regioni vero ejus centum argenti talentorum tributum imposuit, & unius talenti auri. atqve ita, Joacimo tributario facto, Joazum secum in Ægyptum abduxit, ubi mortuus est, cum regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Joacimi vocata est Zabuda, nata ex oppido Abuma. hic qvoqve malitioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

A πωύομα, ὃς τρίτον ἦρξε καὶ ἐπὶ τοῦτον ἤδη ἔτη γεγονώς. καὶ ἔτη μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐβασίλευσε μητρὸς ἀμεταμελήτου, ἀσεβῆ δὲ καὶ μιαρὸν τὸν τρόπον. ὁ δὲ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἐπανορθωσάμενος ἀπὸ τῆς μάχης, μεταπεμπόμενον τὸν Ἰωάζον ὡς αὐτὸν εἰς Σαμάθαν τὴν καλουμένην πόλιν, ἥτις ἐστὶ τῆς Συρίας, καὶ τὸν μὲν ἐλθόντα ἔδησε, τῷ δὲ πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ ὁμοπατρίῳ ὄντι Ἐλιακίμῳ τοὔνομα τὴν βασιλείαν παραδίδωσι, μεταβαλόμενος αὐτοῦ Ἰωακίμον. τῇ δὲ χώρᾳ ἐπέταξεν, ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, ἓν δὲ χρυσίου. καὶ τὸ μὲν ἐπιβληθὲν Ἰωακίμῳ τὸ πληθος τῶν χρημάτων, τὸν δὲ Ἰωάζον ἀπήγαγεν εἰς Αἴγυπτον, ἐς ἣν ἐπιβιώσειν ἐν αὐτῇ, βασιλεύσας μῆνας τρεῖς, ἡμέρας δέκα. ἡ δὲ Ἰωακίμου μήτηρ, ὀνόματι Ζαβούδα, ἐκ πόλεως δὲ Ἰωὰ Ἀβούμας. ἐπιγενὰς δὲ καὶ τὴν φύσιν ἀδικος καὶ κακοῦργος, καὶ μήτε πρὸς θεὸν εὐσεβὴς, μήτε πρὸς ἀνθρώπους ἥμερος.

CAP. VII.

Nabuchodonosorus invadens Syriam Joacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit.

ANno autem qvarto, ex qvo is regnare incepit, qvidam Nabuchodonosorus, apud Babylonem regno potitus, cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratem sitam petiit, bellum inferens Ægyptio Nechao, qvi tum toti Syriæ dominabatur. at ille, cognito Babylonii conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copiis ad Euphratem ei se opposuit. &, collatis signis, cum eo congressus, amissis multis millibus, coactus est cedere: Babylonius autem superato Euphrate, totam Syriam Pelusium usq; subegit, Judæa sola excepta. Qvarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Joacimi vero octavo, Babylonii Judæis bellum inferunt magnis viribus, dira minantes, ni tributa pendant, qvemadmodum reliqvi Syriæ habitatores. At ille, timore svadente, pacem mercatus pecuniis, integro triennio imperata tributa persolvit.

4. Reg. 24.

VIII. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Ægyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est, nam Ægyptii bellum instaurare non ausi sunt: id qvod propheta Hieremias qvotidianis monitis prædicere non destitit. frustra eos spem in Ægyptiorum præsidio ponere. Imminere enim urbi certam subversionem à Babyloniis, & Joacimo regi captivitatem. Sed hæc vaticinia, qvod nemo eis moveretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus qvam proceres contemptim hæc audiebant, & irati male ominanti, prophetam apud regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad regium senatum, maxima pars, ut improvida, calculis suis eum damnavit. pauci vero qvidam sapientiores è regia prophetam dimiserunt, autoresqve fuerunt etiam aliis, ne in eum sævire pergerent. Adducebantqve rationem, non hunc solum mala urbi prædicere, sed & Michæam ante talia prædixisse, & multos alios, qvorum nemo à sui temporis regibus aliqvid esset passus, sed omnes, ut Dei vates, habiti sint in precio.

Κεφάλαιον ζ.

Ναβυχοδονοσόρου στρατεία εἰς συρίαν, καὶ ὡς τὸν Ἰωακίμου φίλον ἐποιήσατο ἑαυτῷ καὶ σύμμαχον.

ΕΤΩ δὲ αὐτοῦ τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχοντος, τῷ Βαβυλωνίων ἄρχειν παραλαμβάνει τὸν Ναβυχοδονόσορος ὄνομα, ὃς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καιροῦ μεγάλης στρατιᾶς ἡγούμενος ἐπὶ Καρχαβησὸν ἀναβαίνει, πόλιν, ἔστι δὲ αὕτη πρὸς τῷ Εὐφράτῃ, πολεμεῖν διανοούμενος τῷ τῶν Αἰγυπτίων νεκάῳ, ἐπὶ τοῦτο γὰρ ὅλον ἅπαν ἠγείρατο. μαθὼν δὲ τὸν Βαβυλωνίου ἐπιούμενον ὁ νεκάως, καὶ αὐτὸς ὡπλίζετο. καὶ συνάψας μάχην τῷ Ναβυχοδονόσορι ἀμυνόμενος, ἡσσήθη ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου. συμβολῆς δὲ γενομένης ἐπὶ πολὺ, καὶ πολλοὺς ἀπολέσαντες ἑκατέρων ἐν τῇ μάχῃ, διέβησαν τὸν Εὐφράτην ὁ Βαβυλώνιος, καὶ τὴν ἄχρι Πηλουσίου πᾶσαν παρέλαβε χώραν, πλὴν Ἰουδαίας. ἐπὶ δὲ τῇ βασιλεύοντι ἤδη Ναβυχοδονόσορι, ἔτος ἦν τῷ Ἰωακίμῳ τῶν ἑβδόμων ἔχοντι τὴν ἀρχήν, στρατεύει μὲν πλὴν δυνάμεως ὑπὲρ τοὺς Ἰουδαίους ὁ Βαβυλώνιος, φόρους αὐτῶν τὸν Ἰωακίμον, ἢ πολεμήσειν ἀπειλῶν. ὁ δὲ δείσας τὴν ἀπειλὴν, καὶ τὴν ἐφεπομένην ἀπορίαν τῶν χρημάτων, λύσεσθαι αὐτὸν φόρων ἔφασκεν ὑπὲρ ἔτη τρία. τῷ δὲ τρίτῳ, στρατεύει τοὺς αἰγυπτίους ἀπὸ Ἰουδαίους ὑπὲρ τοῦ Βαβυλωνίων, καὶ τοὺς φόρους αὐτῷ μὴ δοῦναι, διεψεύσθη τῆς ἐλπίδος. οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι πυθόμενοι τὴν στρατείαν οὐκ ἐτόλμησαν. παῦται δὲ ὁ προφήτης ἡμέρας καὶ πάσαν ἡμέραν προὔλεγεν, ὡς μάτην τὴν τῶν Αἰγυπτίων ἐλπίσι πεποιῶνται, καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν τὴν τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως ἀνάστατον γενέσθαι, καὶ Ἰωακίμῳ τῷ βασιλεῖ χειρωθῆναι ὑπὸ αὐτοῦ. ταῦτ' ἐκ θεοῦ χρήσιμα σὺν ὄντα τῶν σωθησομένων ἔλεγεν. καὶ γὰρ πολὺ πλῆθος καὶ οἱ ἄρχοντες, ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, ὡς οἰωνιζομένῳ καὶ τῷ βασιλέως θανάτῳ τὸν προφήτην τὸν Ἱερεμίαν ἠτιῶντο, καὶ ὑπάγοντες δίκην κατεψηφίσαντο πρὸς τιμωρίαν ἤξειν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἐπῄνουν τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, καὶ ἀπέγνωσαν τὸν προφήτην. οἱ δὲ σοφῶς ὄντες ἀφῆκαν, ἀπέλυσαν τὸν προφήτην ἐκ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβούλευσαν μηδὲν ἀδικεῖν Ἱερεμίαν κακὸν τὸν προφήτην. ἔλεγον γὰρ οὐ μόνον ὅτι περὶ τῆς πόλεως τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ Μιχαίαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελικέναι, καὶ πολλοὺς ἄλλους ὧν οὐδεὶς ὑπὸ τῶν τότε βασιλέων οὐδὲν ἔπαθεν, ἀλλ' ὡς προφήτης ἐκ θεοῦ τιμῆς ἐτύγχανον.

πύτους καταπραύναντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις ἐρρύσαντο τῆς καταψηφισμένης αὐτῷ κολάσεως τὸν ἱερεμίαν, ὃς ἁπάσας τὰς αὐτοῦ προφητείας συγγραψάμενος, νηστεύοντος τοῦ δήμου, καὶ ἐκκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ μηνὶ ἐνάτῳ τοῦ πέμπτου ἔτους ἰωακείμου βασιλεύοντος, ἀνέγνω τὴν βίβλον, λαὸν πρὸς τῶν μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ἐκ συντυχίας. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἡγεμόνες, λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον, καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε καὶ τὸν γραμματέα βάρουχον σκηψάμενοι ἑαυτοὺς ποιῆσαι μή ποι δῆλοι γένωνται. τὸ δὲ βιβλίον αὐτοὶ, φέροντες τῷ βασιλεῖ διδόασιν. ὁ δὲ παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἐκέλευσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δὲ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς, διέρρηξέ τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ ἠφάνισε. ζητήσαντας δὲ τὸν τε ἱερεμίαν καὶ τὸ γραμματέα βάρουχον ἐκέλευσεν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολασθησομένους. οὗτοι μὲν οὖν διαφεύγουσιν αὐτοῦ τὴν ὀργήν.

A atque hoc pacto lenitis animis, diversa sentientium effecerunt, ut, revocatis suffragiis, propheta eximeretur supplicio: qui, conscriptis omnibus suis prophetiis, jejunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Joacimi legit eum librum, continentem, quid templo & urbi ejusque populo deberet accidere. His auditis, principes ei librum adimunt, simulque B jubent tam ipsum quam ejus scribam Baruchum è medio secedere, ut omnes lateat, ubi sint: librum vero ad regem pertulerunt, qui, præsentibus amicis, jussit scribam librum sumere & legere. quo lecto, iratus conscidit eum, & injectum in ignem exussit: jussitque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi jam se iræ ejus subduxerant.

C

Κεφάλαιον ή.

Ὡς ναβουχοδονόσορος τὸν ἰωακείμον πάλιν τὸ τῶν αἰγυπτίων φρονήσαντα ἀπέκτεινεν, ἰωαχίμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ καθίστησι βασιλέα.

CAP. IIX.

Nabuchodonosorus Joacimum rursum Ægyptiorum rebus studentem interfecit, & Joachimum ejus filium pro eo regem constituit.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον στρατευσάμενον ἐπ' αὐτὸν τὸν τῶν βαβυλωνίων βασιλέα δέχεται, καὶ τὸ δέος τὸ παρὰ τοῦ προφήτου. τούτους οὐδὲν νομίζων πεισθεὶς δεινὸν μηδὲ ἀποκλείσας μηδὲ πολεμήσας. εἰσελθὼν δὲ εἰς αὐτὴν, οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστεις, ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ καλλίστους ἀφαιρούμενος τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μὴ τοῦ βασιλέως ἰωακείμου, ὃν ἄταφον σκέλυσι ῥιφῆναι πρὸ τῶν τειχῶν. τὸ δὲ υἱὸν αὐτοῦ ἰωαχίμον καθίστησι βασιλέα τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως. τοὺς δὲ ἐν ἀξιώματι τρισχιλίους ὄντας τὸν ἀριθμὸν, αἰχμαλώτους λαβὼν ἀπήγαγε εἰς βαβυλῶνα, ἐν δὲ τούτοις ἦν ὁ προφήτης ἰεζεκιήλος παῖς ὤν. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον ἰωακείμον τὸν βασιλέα κατέσχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ καὶ τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ τούτων ἕνδεκα. ὁ δὲ παραδεξάμενος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἰωαχίμος, ἐκ μητρὸς μὲν νοσῆς ὄνομα, πολίτης δὲ, ἐβασίλευσεν μῆνας τρεῖς ἡμέρας δέκα.

Non multo post venientem cum exercitu Babylonium regem excipit in urbe, territus prophetæ prædictionibus. quod enim ab eo sibi non timeret, neque excluſit, nec ad bellum se paravit. At ille receptus non servavit fidem, sed florem juventutis Hierosolymitanæ una cum ipso rege interfecit: quem etiam insepultum extra mœnia jussit projici: & pro eo Joachimum filium regem urbis & regionis constituit. eorum vero, qui in aliqua dignitate fuerunt, in captivitatem abduxit Babylonem tria millia, in quibus fuit etiam tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Joacimi regis, qui vixit annos triginta sex, regnavit undecim. Successor autem ejus Joachimus, natus matre Hierosolymitana, nomine Nosta, regnavit menses tres, dies decem.

D

E

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι μετανοήσας, ἐγκρατὴς τοῦ ἰωαχίμου ὡμήρευσεν ἑαυτὸν γενέσθαι.

CAP. IX.

Babylonius, mutata sententia, Joachimum obsidet, deditumque ultro captivum Babyloniam abducit.

Τὸν δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τὴν βασιλείαν ἰωαχίμῳ, ὡμήρευμα ἔλαβε δέον. ἔδεισε γὰρ μὴ μνησικακήσας αὐτῷ τῆς τοῦ πατρὸς ἀναιρέσεως, ἀποστήσῃ τὴν χώραν αὐτοῦ. πέμψας τιμωρὸν δύναμιν πολιορκεῖ τὸν ἰωαχίμον ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις. ὁ δὲ φύσει χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος, οὐκ ἠξίου τὴν πόλιν κινδυνεύουσαν δι' αὐτὸν περιορᾶν. ἀλλὰ ἀπέρας τὴν μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς, παραδίδωσι τοῖς πεμφθεῖσιν ἐπὶ τοῖς βαβυλωνίου στρατηγοῖς ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβὼν ἐφ' ᾧ μηδὲν μητ' αὐτοὺς παθεῖν μήτε τὴν πόλιν, οἷς οὐδὲ ἐνιαυτὸν ἡ πίστις ἔμεινεν. οὐ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτὴν βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ τοῖς στρατηγοῖς ἐπιστείλας ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους νέους τὴν ἡλικίαν,

Babylonium autem regem statim dedisse regnum Joachimo pœnituit. Verebatur enim, ne memor patris per injuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Misso igitur exercitu, Hierosolymis eum obsedit. qui cum esset natura bonus & justus, non sustinuit periclitantem propter se urbem despicere: sed matrem & cognatos, missis à rege ducibus, tradidit obsides, icto in hoc cum eis fœdere, quod nec urbi mali aliqvid inferrent, nec civibus. Sed tum quoque, ne per integrum quidem annum fides servata est, Babylonio rege violante eam, & mandante per literas suis ducibus, ut omnem juventutem captivam ex urbe abducerent, IX. 4. Reg. 25.

F

G

& quicquid ineſſet artificum, & vinctos ad ſe adducerent. fueruntque hi omnes decem millia numero, & octingenti triginta duo, & in his Joachimus cum amicis ac matre, qui à rege in cuſtodia ſunt habiti.

A καὶ τεχνίτας, δεδεμένους ἄγειν πρὸς αὐτόν. ἦσαν δὲ οὗτοι πάντες, εἰς μυρίους ὀκτακοσίους τεσσαράκοντα, ὧν ὁ Ἰωακὶμος μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν φίλων. οὗτος νομισθέντας πρὸς αὐτὸν ἔσχεν ἐν φυλακῇ.

CAP. X.

Sedecias Hieroſolymorum rex à Babylonio conſtituitur.

PRo Joachimo autem Sedeciam ejus patruum regem conſtituit, jurejurando aſtrictum quod nihil in ea regione eſſet novaturus, nec juvaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & unius, cum principatum acciperet, natus eadem matre, qua frater Joacimus, ſed juſti ac decori negligens, ut qui æquales quoque circa ſe haberet impios. quin & totus populus in eandem ſolutus eſt licentiam. Quamobrem ſæpenumero Hieremias propheta illum adiit, obteſtans, ut, omiſſis impietatibus, juſtitiæ curam gereret: neve aut ducibus mentem adhiberet, qvod eſſent mali plerique, aut falſis prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius urbem Babylonium, vincendumque bello petitum ab Ægyptiis. hæc enim non verè dici, nec eventura eſſe unquam. Sedecias vero tantiſper dum audiebat prophetam, agnoſcebat eum vera dicere, & in rem ſuam eſſe, ſi illi fidem adhibeat: ſed per amicos rurſum depravabatur, & abducebatur à prophetæ conſiliis in diverſum quocunque vellent. Sed & apud Babylonem Jezeciel eodem tempore vaſtationem templi prædicebat, eamque prædictionem etiam Hieroſolyma transmiſit. quibus vaticiniis Sedecias hac potiſſimum de cauſa noluit credere. In cæteris enim omnibus inter ſe concinebant, quod & urbs vi capietur, & Sedecias ipſe captivus abducetur. in hoc vero diſcrepare videbatur Jezeciel, quod negaret Sedeciam viſurum Babylonem. cum Hieremias aſſeveraret, omnino futurum, ut captivum eum Babylonius rex ſecum abduceret. quare cum hic diverſa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat, in quibus conſentirent: etiamſi eventus omnia vera fuiſſe comprobavit, ſicut alias opportunius dicetur. Igitur cum per octo annos ſocius Babyloniorum fuiſſet, violato fœdere, ad Ægyptios defecit, ſperans, ſi cum illis vires conjungeret, Babylonium neceſſario ſuccumbere. Quo cognito, Babylonius exercitum contra eum duxit: vaſtataque regione, & occupatis arcibus ad ipſa Hieroſolyma oppugnanda acceſſit. Ægyptius autem, audito, in quibus anguſtiis eſſet Sedecias ſocius, aſſumpto valido exercitu, Judæam petiit, volens obſidionem ſolvere. At Babylonius, intermiſſa obſidione, obviam illi profectus, uno prælio victum tota Syria expulit. Mox vero, ut obſidio ſoluta eſt, pſeudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum jactantes, qvod à Babyloniis regi ejusque ſubditis inſtaret belli periculum,

Κεφάλαιον ι'.

Ὅπως ὁ Βαβυλώνιος Σεδεκίαν τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν.

B Τὸν δὲ θεῖον Ἰωακὶμου Σεδεκίαν, ἀπέδειξε βασιλέα, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν ἢ μὴν φυλάξειν αὐτῶν τὴν χώραν καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μηδ' ὑπὲρ τῶν αἰγυπτίων διανοήσειν. Σεδεκίας δὲ ἐτῶν ἦν εἴκοσι καὶ ἑνός, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, ὁμομήτριος μὲν Ἰωακίμου καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ, τῶν δὲ δικαίων καὶ δέοντος ἐπιμελείας. καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς πρὸς αὐτὸν, καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης Ἱερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο περὶ πολλῶν, τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας, καὶ παρανομίας καταλιπεῖν, πρόνοιάν τε δικαίου, καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν, εἶναι γὰρ ἐν αὐτοῖς πονηροὺς, προσανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατῶσιν αὐτὸν πεπιστευκέναι, ὡς οὐκέτι πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ Βαβυλώνιος, καὶ ὡς αἰγύπτιοι τραπήσονται ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, οὐδ' οὕτως ὀφείλοντα γίνεσθαι. ὁ δὲ Σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ καὶ συνήδει πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πεπιστευκέναι. διέφθειρον δ' πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ δίκαια λέγοντα τοῦ προφήτου πρὸς ἕτερα ἦγον. προεφήτευε δὲ Ἰεζεκίηλος ἐν Βαβυλῶνι, τὰς μελλούσας τῷ ναῷ συμφορὰς, καὶ ἀκύρους ταῦτα ἐπέρρεψεν εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ ἡ προφητεία καὶ αὐτῶν Σεδεκίαν ἤπίστησεν, ἐκ πείσεως αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις ἐπέσθαι σωφρόνως, ὡς πρὸ πόλις ἁλώσεται καὶ Σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται. διεφώνησε δ' Ἰεζεκίηλος ἐπὶ τῶν, οὐκ ὄψεσθαι Βαβυλῶνα τὸν Σεδεκίαν, τοῦ Ἱερεμίου φάσκοντος αὐτὸν ἐπὶ δεδεμένον αὐτὸν ὁ Βαβυλώνιος ἀπάξειν βασιλέα. καὶ διὰ τὸ, μὴ ταυτὸν αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, κατ' ἐκεῖνα συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς οὐδ' ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγουσι γνοὺς, καὶ τοὺς πάντα αὐτῷ κατὰ τοὺς προφήτας ἀπαντήσαι, ἅπερ δικαιότερον δηλώσομεν. τῷ συμμαχίαν καὶ τοῖς πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους ὑπὶ ἐπιόντα καταχῶν, διέλυε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις προσέθετο κατ' λύσειν τοὺς Βαβυλωνίους ἐλπίσας, ὃ μετ' ἐκεῖνον ἐγένοντο. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν χώραν κακώσας αὐτοῦ, καὶ τὰ φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὴν ἦκε τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτήν. ὁ δὲ αἰγύπτιος ἀκούσας ἐν οἷς ἐστιν ὁ σύμμαχος αὐτοῦ Σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦλθεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ Βαβυλώνιος ἀφίστατο τῶν ἱεροσολύμων. ἀπαντήσας δὲ τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τρέψας αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ἐξ ὅλης διώκει τῆς συρίας. ὡς δ' ἀνεχώρησεν ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, ἐξηπάτησαν αἱ ψευδοπροφῆται τὸν Σεδεκίαν λέγοντες, οὔτε τὸν Βαβυλώνιον αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν καὶ τοὺς ὁμοφύλους, οὔτε

οὔπω ἀναστήσειν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τὴν Βαβυλῶνα. μὴ A πάντων ἢ ἤξειν τοὺς αἰχμαλώτους τῶν ἐκ ναοῦ σκευῶν, ὧν ἐσύλησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ νεώ. τὰ ἐναντία δὲ τούτων καὶ ἀληθῆ παρελθὼν ὁ ἱερεμίας προεφήτευεν, ὡς ἀπατῶσι μὲν κακῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὸν βασιλέα. ὠφελεῖ δὲ τῶν αἰχμαλώτων οὐδὲν ἔστιν αὐτοῖς ὄφελος, ἀλλὰ νικήσας αὐτοὺς ὁ Βαβυλώνιος ἀπάξει εἰς τὰ ἱεροσόλυμα μέλλει. καὶ πολιορκήσει τε καὶ τῷ λιμῷ διαφθερεῖ τὸν δῆμον, καὶ τοὺς σωθησομένους αἰχμαλώτους ἕξει, καὶ τὰς οὐσίας διαρπάσει, καὶ τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον ἐκφορήσας ἔτι καὶ αὐτὸν ἐμπρήσει, καὶ καταskάψει τὴν πόλιν. καὶ δουλεύσομεν αὐτῷ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ ἐπὶ ἔτη ἑβδομήκοντα. παύσουσι δ' ἡμᾶς τότε τῆς ἐπ' αὐτοῖς δουλείας πέρσαι τε καὶ μῆδοι, καταλύσαντες Βαβυλωνίους. ἀφ' ὧν εἰς τάχος δὲ ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν πάλιν, καὶ τὰ ἱεροσόλυμα καθαρίσομεν. ταῦτα λέγων ὁ ἱερεμίας ἐπὶ τῶν μὲν τῶν πολιτῶν ἐπίστευετο. οἱ δὲ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἀστε- C ῖοι, ὡς ἐξεπεπόνητο τῶν φρενῶν αὐτὸν οὕτως ἐξεφαύλιζον. δόξαν δ' αὐτῷ ποτε εἰς τὴν πατρίδα περιελθεῖν λεγομένην ἀναθώθ, σταδίους δ' ἀπέχουσιν ἱεροσολύμων ἑκατόν, συμφορῶν κατέσχε, συκοφαντῶν ὡς πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ δὲ ψευδῆ μὲν ἐκεῖνον ἔλεγχε αἰτίαν ἐπιφέρειν αὐτῷ, βαδίζειν δ' αὐτὸν ἔφασκεν εἰς τὴν πατρίδα. ὁ δ' οὐ πειθεῖς, ἀλλὰ συλλαβὼν αὐτὸν, D ἤγαγεν εἰς δίκην πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὑφ' ὧν πάσαις αἰκίαις καὶ βασάνοις ἐπομένοις ἐφυλάττετο πρὸς θάνατον. καὶ χρόνον μέν τινα διῆγε, οὕτως ἀδίκως πάσχων τὰ προσηκοντα. ἔτει δ' ἐνάτῳ τῆς σεδεκίου βασιλείας, τῇ ἡμέρᾳ δεκάτῃ τοῦ δεκάτου μηνὸς, στρατεύει τὸ δεύτερον ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ προσκαθήσας αὐτῇ μῆνας ἐκτωκαίδεκα, μετὰ πάσης πολιορκεῖ φιλοτιμίας. συνεπέτατο δ' εἰς ταυτὸ πολιορκουμένοις τοῖς ἱεροσολύμοις, δύο E τὰ μέγιστα τῶν παθῶν, λιμὸς καὶ φθορὰ λοιμικὴ, ἐνισκηψάντων σφοδρῶς. ἐν ᾗ τῇ εἱρκτῇ τυγχάνων ὁ προφήτης ἱερεμίας οὐκ ἡσύχαζεν, ἀλλ' ἐκεκράγει, καὶ ἐκήρυσσε παραινῶν τῷ πλήθει δέχεσθαι τὸν Βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ αὐτοὺς πανοικὶ τοῦτο πράξαντας, εἰ δὲ μὴ διαφθαρήσεσθαι. προσύλεγε δ' ὡς εἰ μέν τις ἐν τῇ πόλει πάντως ἀπολεῖται λιμῷ δαπανηθείς, ἢ σιδήρῳ τῶν F πολεμίων. εἰ δὲ φύγοι πρὸς τοὺς πολεμίους, διασῴσεται τὸν θάνατον. οὐ δὲ ἐν αὐτοῖς δὲ ὄντες τοῖς δεινοῖς ἐπίστευον οἱ ταῦτ' ἀκούοντες τῶν ἡγεμόνων, ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγοροῦντες, ὡς ἠπιώτο τὸν προφήτην ὡς μεμηνότα, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν προκατακλῶντα, καὶ ταῖς τῶν χειρόνων κατηγορίαις προθύμως σκλύοντα καὶ πλήθους. ἕτοιμον γὰρ εἶναι αὐτὸ ὥσπερ αὐτὸν καὶ τῆς πα- G τρίδος. ὁ δ' ἀπειλεῖ πρὸς τοὺς πολεμίους φεύγων, ἁλώσεσθαι λέγων τὴν πόλιν, καὶ πάντως ἀπολεῖσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτὸς μὲν ὑπὸ χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης, οὐδὲν ἰδίᾳ παροξυνθείς, ἵνα δὲ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπεχθάνηται κατὰ τοιοῦτον καιρὸν ἀντιπράττων τῇ προαιρέσει, τὸν προφήτην ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅτι ἂν βούλωνται. οἱ δὲ τοῦτο ἐφέντος αὐτοῖς τοῦ βασιλέως, κατελθόντες εἰς τὸ εἱρκτὴν ἐσελθόντες, καὶ προσλαβόντες αὐτὸν, εἴς τινα λάκκον βορβόρου πλήρη καθεῖσαν τὸ, ὅπως ἰδίᾳ θανάτῳ τινὶς ἀπόληται. ὁ δὲ προσ ἐκείνου ὑπὸ πλήθους προσεχθείς, ἐν τούτοις ἦν. τῶν δ' οἰκετῶν τις τοῦ βασιλέως, ἐν τιμῇ τυγχάνων, αἰθίοψ τὸ γένος,

quodve transferendi eſſent è ſuis ſedibus in Babyloniam. imo etiam captivos reddituros eſſe cum omnibus vaſis, quibus rex templum ſpoliaverat. At Hieremias, adito rege, omnia vera & his contraria prænuntiat, dicens eos regem decipere, nihilque commodi ſperandum ab Ægyptiis. ſed, victis illis, Babylonium copias ad Hieroſolyma reducturum, & qvotqvot oppugnationi ac fami ſuperfuerint, captivos abducturum: direptiſq; omnium facultatibus, & exhauſtis templi divitiis, in urbem ſimul & templum ferro ac flammis ſæviturum, nullo ſacri aut profani diſcrimine. Et ſerviemus, inquit, ei poſterisque ejus per annos ſeptuaginta, à qua ſervitute Perſæ & Medi nos eripient, extincto Babyloniorum imperio. qvorum ope dimiſſi, & huc reverſi templum ædificabimus denuò, & Hieroſolyma reſtituemus. Hæc dicens Hieremias plerisque perſuadebat: principes verò & impii velut furioſum contemnebant. Cumq; aliquando libuiſſet ei natale ſolum Anathoth reviſere, quod à Hieroſolymis viginti ſtadiis eſt diſſitum, quidam è magiſtratibus in itinere forte obvius cōprehenſum detinuit, calumnians, qvod ad Babylonios vellet transfugere. propheta contra negavit, eum verum crimen afferre, ſed ire ſe in patriam. at ille nihil ejus verbis motus, duxit eum ad magiſtratus in judicium, à quibus diu tortus & excruciatus ſervabatur ad ſupplicium, & aliquanto tempore coactus eſt vivere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedeciæ, decima die menſis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admovit Hieroſolymis: & continuata per octodecim menſes obſidione, modis omnibus expugnare urbem conatus eſt. præter externam autem oppugnationem duobus gravibus malis intus impugnabatur civitas, fame ſimul & peſtilentia vehementer graſſantibus. Interim Hieremias in carcere non quieſcebat, ſed clamabat ad multitudinem, apertis portis, recipiendum Babylonium: nam hoc facto ſervandos eſſe unà cum totis familiis, alioquin ſine remedio perituros. addebat manentibus in urbe hoſtili ferro aut fame pereundum. qui verò ad hoſtem perfugerint, mortem evaſuros. At principes ne malis quidem preſſi audire volebant, ſed irati ad regem omnia deferebant, incuſabantq; prophetam ut furentem, & frangentem ſibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem enervantem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc verò minari triſtia, & dicere expugnatam urbem omnino ſubvertendam eſſe. Rex verò ſuopte quidem ingenio non exacerbabatur: ſed ne in principum invidiam tali tempore incurreret, voluntati eorum reſiſtens, permiſit eis, ut de propheta, quicquid liberet, facerent: quo impetrato, confeſtim carcerem petentes, exemptum inde in quendam cœnoſum puteum per funem demiſerunt, ut ibi præfocatus moreretur. ille verò usque collum merſus ibi manebat, interim quidam è ſervis regis charioribus, genere Æthiops,

renunciat domino, quid prophetæ acciderit, dicens non recte principes ſtatuiſſe & amicos, qvod vatem in cœnum demerſerint, & graviorem, quam quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitaverint. His auditis, rex pœnitentia prioris conſilii, quod principibus prophetam in poteſtatem tradiderat, jubet Æthiopem triginta ſocios e ſuo famulitio ſibi aſſumere, funesque capere, & quicquid ad viri incolumitatem opus ſit, &, quantum poteſt, propere è puteo Hieremiam extrahere. tum Æthiops, aſſumptis, qvemadmodum juſſus erat, ſociis, extractum è cœno permiſit abire liberum. Accitus deinde clam ad regem, interrogatus eſt, ecquod poſſet divinitus afferre ad rem præſentem remedium. ille habere ſe ait, ſed neminem creditурum ſibi, aut præceptis ſuis obtemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quaſi maleficum cupiunt me perdere. & ubi nunc ſunt impoſtores illi, qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vereor apud te veritatem promere, ne fortè in vitam meam ſævias. Sed cum rex jurejurando confirmaſſet, nec ſe illum interfecturum, nec amicos id facere paſſurum, fretus accepta fide, conſuluit, ut urbem Babyloniis dederet. ita enim, ſe interuuncio, jubere Deum, ſi modo velit incolumis eſſe, & imminens periculum evadere, & cavere, ne urbs ſolo æquetur, templumque tradatur incendio. Ni faciat, ipſum fore omnium malorum cauſam tam ſibi ac ſuæ familiæ, quam univerſo populo. Tum rex, ſe quidem cupere facere, quæ vates in rem communem conſuleret: ſed timere amicos, qui jam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accuſatus apud regem traderetur ſupplicio, at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem eſſe dictitans. nihil enim mali paſſurum, ſi civitatem dederet, ac ne uxores quidem ejus & liberos: manſurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam rex dimiſit: juſſum nemini civium communicatum inter ipſos conſilium prodere, ac ne principibus quidem indicare, ſi cognito collocutos ſe eſſe, percontarentur, curnam eſſet à rege accerſitus: ſed prætexendum, qvod venerit rogatum, ne poſthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum eſt à propheta: volebant enim ſcire, qvanam de cauſa acceſſiſſet ad Sedeciam.

A τὸ μὲν τὸν προφήτην πάθοι ἀπηγγειλε τῷ βασιλεῖ, φάσκων οὐκ ὀρθῶς ταῦτα τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ πεποιηκέναι, καταποντίσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τὸ δι' τῶν δεσμῶν θανάτου πικρότερον οὕτως ἐπινοήσαντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μεταγνοὺς ἐν τῷ παραδοῦναι τὸν προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν Αἰθίοπα, τριάκοντα τῶν βασιλικῶν παραλαβόντα, ἐξ ἀγχίνοια, καὶ πᾶν ὁ τι χρὴ τῷ τὸ προφήτου σωτηρίαν ἐπινοεῖ χρήσιμον, μὴ ἀπορρήξῃ ἀνελκύσαι τὸν Ἱερεμίαν. B ὁ δ' αἰθίοψ, ὡς ἐκελεύσθη, ἀναστάσας ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην καὶ διαφήκεν ἀφύλακτον. μεταπεμψαμένου δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τί δύναται φράζειν αὐτῷ θεὸν περὶ τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ τῶν παρόντων σημαίνειν ἐρομένου. ἔχειν μὲν ἔλεγε, οὐ πιστευθήσεσθαι δ' ἑτέρων, οὐδὲ παραινέσας, ἀκουσθήσεσθαι, ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασαμένων, ἀπολέσαι διέγνωσαν οἱ σοὶ φίλοι φησί. καὶ ποῦ νῦν εἰσὶν οἱ τὴν Βαβυλωνίων οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἀπιστραπήσειν φάσκοντες καὶ ἀπατῶντες. ἐυλαβοῦμαι δὲ νῦν γε τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, μή με κατακρίνῃς θανάτου, σὺ δὲ βασιλέως, ὅρκους αὐτῷ δόντος, ὡς οὔτε αὐτὸς αὐτὸν ἀναιρήσει, οὔτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσει, θαῤῥήσας τε τῇ λεγομένῃ πίστει, συνεβούλευσεν αὐτῷ παραδοῦναι τὴν πόλιν τοῖς Βαβυλωνίοις. ταῦτα γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν δι' αὐτὸν προφητεύειν ἔλεγε, εἰ μὲν βούλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον διαφυγεῖν. καὶ μήτε τὴν πόλιν C εἰς ἔδαφος πεσεῖν, μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν γὰρ τούτων παραίτιον ἔσεσθαι τῶν κακῶν τῆς πόλεως, καὶ αὐτῷ πανοικὶ τῆς συμφορᾶς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βούλεσθαι μὲν αὐτὸν ἔφη, πείθεσθαι δὲ παραινεῖ καὶ λέγει συνοίσειν αὐτῷ γνώμῃ. δεδιέναι γὰρ τοὺς αὐτομολήσαντας τῶν φίλων πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους, μὴ διαβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ κολασθῇ. παρεθάρρυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μάτην ὑπονοεῖν τὴν τιμωρίαν ἔλεγε. οὐδένες γὰρ κακοῦ πειρᾶσθαι, D διαδώσειν τοῖς Χαλδαίοις, οὔτ' αὐτὸν οὔτε τὰ τέκνα, οὔτε τὰς γυναῖκας· μένειν τε καὶ τὸν ναὸν ἀπαθῆ. καὶ τὸν μὲν Ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα, ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, προσέταξε δ' αὐτῷ, μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτῷ ἐξενεγκεῖν, ἀλλὰ μὴ ὑπὸ τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ μεταπεμπτὸν γεγονέναι πυθάνοιντο τί κληθεὶς εἶπε πρὸς αὐτὸν φράζειν τὰ τούτων· ἀλλὰ σκήψεσθαι πρὸς αὐτοὺς, ὅτι δεηθεὶς, μὴ E ἐν δεσμῷ τυγχάνειν καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε. ἐπυθάνοντο γὰρ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτην, τί πρὸς αὐτῶν ἀφίκοιτο πρὸς τὸν βασιλέα σκήψεσθαι. ταῦτα μὲν οὕτως ἐλέχθη.

CAP. XI.

Capit Hieroſolymis, Nabuchodonoſorus populum traducit in Babyloniam.

IN terea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hieroſolymis, extructis aggeribus, & erectis turribus, è quibus arcebat propugnatores ſtantes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaque excitaverat, urbis muro altitudine pares. Nec ſegniter interim defendebatur urbs, civibus nec fami nec peſti ſuccumbentibus,

Κεφάλαιον ια'.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ Ναβουχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς Βαβυλῶνα.

G ΤΗς δὲ πολιορκίας τῶν Ἱεροσολύμων ὁ Βαβυλώνιος ἐντεταμένως ἐφόδρα καὶ σπουδῇ εἶχετο, πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν ἀνῄρει τοὺς τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας, καὶ πολλὰ περὶ τὸν κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. καρτερῶς δὲ καὶ σπουδῇ ἔφερον οἱ ἐντὸς τὴν πολιορκίαν. ἐκαμνον γὰρ οὔτε πρὸς τὸν λιμὸν, οὔτε πρὸς τὴν νόσον τὴν λοιμικὴν.

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ πρὸ ἔνδον ἐπὶ τούτων ἐλαυνόμενοι τῶν πα-
θῶν, τὰς ψυχὰς ἔβρωντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς
τὰς ἐπινοίας τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα καπα-
ληθόμενοι, ἀλλ' ἀντιμηχανήματα παρ' ἐκείνων ἀν-
τιπροσωπῶντες, ὡς ἔναγ τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τῆς βαβυ-
λωνίους, καὶ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τῆς ἐξύντος καὶ σύν-
έσεως, τῶν μὲν πλέον ἐν ταύτῃ δυνηθῆναι τὰ ἀναί-
ρεσιν οἰομένων ἔναγ τῆς πόλεως, τῶν δὲ τὴν σωτηρίαν ἐκ
ἐν ἄλλῳ τινὶ θεμένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν αὐτοφθορίσκον-
τας οἷς μάτην τὰ τῶν ἐχθρῶν ἀπιλεγχθήσεται μη-
χανήματα. καὶ ταῦτ' ἐπέμειναν, ἕως μηνῶν ἐκτωκαί-
δεκα, ἕως οὗ διερρήξαν ἐπὸ λιμοῦ, καὶ τῶν βε-
λῶν, ἅπερ λοιπὸν τῶν πύργων εἰς αὐτοὺς ἠκόντιζον οἱ πο-
λέμιοι. ἡρέθη δ' ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου
βασιλείας, τῇ τετάρτου μηνὸς τῇ ἐνάτῃ ἡμέρᾳ. ἕλων
δ' αὐτὴν οἱ ἡγεμόνες τῶν βαβυλωνίων, οἷς ἐπίστευσε τὴν
πολιορκίαν ὁ ναβουχοδονόσορος. αὐτὸς γὰρ ἐν ῥεβλαθᾷ
διέτριβε πόλει. τὰ δὲ τῶν ἡγεμόνων ὀνόματα ἔστιν ἐ-
πιζητῆσαι γνῶναι, οἵ τινες τὰ ἱεροσόλυμα παρῆσαν-
τες ὑπέταξαν, νηργαλέαρ, ῥεμμαγος, εμεναρ,
ναβώσαρις, ἐχαραμψαρις. ἀλύσαντες δὲ τῆς πόλεως πε-
ρὶ μέσαν νύκτα, καὶ τῶν ἡγεμόνων τῶν πολεμίων εἰσ-
ελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς ὁ σεδεκίας ὁ βασιλεὺς,
φυγαδεῖν τοὺς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἡ-
γεμόνας, καὶ τοὺς φίλους, φυγὴ μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς πό-
λεως διὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος ἐ διὰ τῆς ἐρήμου.
φρασάντων δὲ τοῦτο τινῶν αὐτομόλων τοῖς βαβυλω-
νίοις, ἐπὶ τὸν ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν. κατα-
λαβόντες δὲ ὀκ ἄνωθεν ἱεραχοῦντος, ἐκύκλωσαν αὐ-
τόν. οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τὸν σε-
δεκίαν ἐπεὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, κατελι-
πόντες αὐτὸν διεσπάρησαν, ἄλλος ἀλλαχόσε, καὶ σώ-
ζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. ὠφειλεφθέντα δ' αὐτὸν σὺν
ὀλίγοις, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μὴ τῶν τέκνων καὶ
τῶν γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὠφλημέ-
μενον δ' αὐτὸν, ὁ ναβουχοδονόσορος, ἀσεβῆ καὶ πα-
ρανομώτατον ἀποκαλῶν ἤρξατο, καὶ ἀμνήμονα τῶν πρὸ-
σω λόγων, οὓς ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν ἐπο-
χόμενος. ὠνείδιζε καὶ ἀχαριστίαν, παρ' αὐτοῦ μὲν λα-
βόντα τὴν βασιλείαν, ἰασίμου δὲ αὐτῷ οὔσαν ἀφελό-
μενον ἐκείνῳ δοῦναι, χρησαμένῳ τῇ τῇ δυνάμει κατὰ τὸ
ὠφληκότος. ἀλλὰ μέγας εἶπεν ὁ θεὸς, ὃς μισήσας σου
τὸν τρόπον, ἐπόχθισέν σοι ἡμῖν ἐδωκε. χρησάμενος δὲ
τούτοις πρὸς σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς υἱοὺς ἐκέλευ-
σε σφαγῆναι καὶ τοὺς φίλους ἅπαντας, αὐτοῦ τε σεδε-
κίου καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα
τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τοῦ σεδεκίου, δήσας ἤγαγεν
εἰς βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, ἃ ἱερεμίας τε
καὶ ἰεζεκίηλος οἱ προφῆται προεφήτευσαν αὐτῷ, ὅτι
συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν βαβυλώνιον, καὶ λα-
λήσει αὐτῷ στόμα, καὶ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς
ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν ἱερεμίας εἶπε. τυ-
φλωθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς βαβυλῶνα, ταύτην ὀκ εἶδε
καθὼς ἰεζεκίηλος προεῖπε. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς
ἐμφανίσαι δυνάμενα τὴν τοῦ θεοῦ φύσιν τοῖς ἀ-
γνοοῦσιν εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ἐστὶ καὶ πλύτρο-
πος, καὶ πάντα καθ' ὥραν ἀπαντᾷ πεπραγμένως,
ἃ πρὸ δεῖ γνώσθαι προλέγει, τὴν τε τῶν ἀνθρώπων
ἄγνοιαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς προιδεῖν οὐδὲν ἐάσ-
σαν τῶν ἀποβησομένων, ἀφύλακτοι δὲ ταῖς συμφο-
ραῖς παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶναι, τὴν ἐξ
αὐτῶν πόσιν ἀμφυγεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐκ Δαβίδου γένους βασιλεύσαντες, οὕτως κατέσχεσαν τὸν βίον.

A Sed obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostium territi, alias contra machinas excogitabant, ut inter se utrique non viribus solum certarent, verum etiam artibus, dum illi his potissimum sperant se urbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent novis commentis illorum conatus ludificari. atque id certamen duravit per menses decem & octo, donec tandem succubuere, partim inedia victi, partim superne è turribus telorum multitudine oppressi. Capta est autem urbs undecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona. ceperuntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationē commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. qvod siquis requirat eorum ducum etiam nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. Urbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias rex, ubi hoc sensit, assumptis uxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdam angustas in desertum. qvod cum Babylonii cognovissent transfugarum indicio, sub auroram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumvenerunt. Amici vero & duces fugæ comites, visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia, dissipati sunt, qua quemque tulit spes effugii. Ipse pene desertus cum uxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem devenit, & mox ad regem perductus est. Quem postquam in conspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, qvod regi servare illam regionem esset pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinem, quod, cum à se accepisset regnum Joacimo fratri debitum, accepta potestate abusus esset in autorem beneficii. Sed magnus est, inquit, Deus, qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, evestigio jussit, ipso & aliis captivis inspectantibus, filios ejus amicos trucidari. Deinde ipsum excæcavit, Babylonem secum abducendum. Atque ita utriusque prophetæ prædictiones, tam Hieremiæ quam Jezecielis, quamvis ab illo contemptæ, eventu non vanæ fuisse comprobatæ sunt. qvod captus abducetur ad Babylonium, & coram cum eo loquetur, & oculis suis faciem ejus videbit, Hieremias prædixit. quod vero cæcatus primò, cum Babylonem perductus esset, videre eam non potuit, Jezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidem ignorantibus satis declarare possunt Dei naturam, quam varia sit & multimoda, omnia tempestive disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ inscitiæ & incredulitatis insigne exemplum hic eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem evitare, ut ne caverent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Davidici generis regum exitus, qui unus & viginti regnaverunt deinceps:

idque temporis ſpacium quingentos & quindecim annos continet, & menſes inſuper ſex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæterum Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis, ut templum ſpoliatum incenderet, regia quoque ſimiliter crémata, urbem à fundamentis dirueret, populum in Babyloniam traduceret. Qui cum eo perveniſſet undecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tam aurea quam argentea, ſuſtulit, & labrum quoque illud grande, qvod Solomon dedicaverat. præterea columnas illas æreas cum ſuis capitulis, & menſas aureas atque candelabra. His ſublatis, templum incendit, menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ undecimo, regni vero Nabuchodonoſori decimo octavo, deinde & regiam incendit, & urbem diruit. Incenſum eſt autem templum annis, ex quo extructum fuerat, elapſis quadringentis & ſeptuaginta, menſibus ſex, & diebus decem additis. exactis à transmigratione ex Ægypto annis mille ſexaginta duobus, menſibus ſex, diebus decem. A diluvio autem uſq; ad templi devaſtationem interceſſerunt anni mille nongenti & quinquaginta, menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item condito uſque ad hunc templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt, & inſuper quingenti & tredecim, menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, qvo temporis ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque ordine explicavimus. Dirutis Hieroſolymis, & populo migrare juſſo, dux regius captivos fecit hos: pontificem Saream, & qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eunuchum primarium regis cubicularium, cum ſeptem aliis regiis amicis: præterea ſcribam regium, & alios principes viros ſexaginta. qvos omnes una cum ſpoliis templi perduxit ad regem ſuum agentem tunc Reblathis, qvæ eſt Syriæ civitas. Rex vero pontificem & principes in ea urbe juſſit capite plecti, reliquam captivorum multitudinem, & in his Sedeciam, ipſe Babylonem perduxit. Joſadocum etiam pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ pontificis filium, quem modo Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nunc quoniam regum genus & eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus, conveniens duxi, etiam pontificum enumerare nomina, qui regum tempore per continuatas ſucceſſiones ſummum adminiſtraverunt ſacerdotium. Ergo primus omnium in templo recens à Solomone extructo pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Joramus, poſt Joramum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Julus, Jothamus, Urias, Nerias, Odeas, Saldumus, Elcias, Sareas, Joſadocus, qui captivus Babylonem pertractus eſt. hi omnes quaſi per manus traditum ſacerdotium filii parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Cæterum rex Babylonem reverſus,

Anni Mundi.

Ἐκοσι μὲν καὶ ἐις ἡμόρμους, μέχρι δ' πολέμου Βα-
σιλέως. ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες, πεντακόσια καὶ
δεκαπέντε, καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα, ἐ-
ὧν ἔτεσι τέτταρσι δέοντα κατέσχεν ὁ πρῶτος αὐτῶν βασι-
λεὺς σαοὺλος, ὃν ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων
ὁ δὲ βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν ναβου-
ζαρδάνην εἰς ἱεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναὸν, πῦρ
τάξας ἅμα καὶ καταβρῆξαι αὐτὸν τε καὶ τὰ βασι-
λεια, τεῖχή τε πόλεως εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τ
λαὸν εἰς τὴν βαβυλωνίαν μεταβῆσαι. ὃς ἡμόρμου
ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐν δεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βα
σιλείας, συλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βαστάζει τὰ σκεύη τ
θεοῦ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λα
τῆρα, ὃν σολομὼν ἀνέθηκεν, ἔτι δὲ μὴν τοὺς στύλους τ
χαλκοῦς καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, τράπεζάς τε χρυσᾶς τρ
πέζας καὶ τὰς λυχνίας. βαστάσας δὴ ταῦτα, αὐτὸς
τὸν ναὸν μὲν πέμπῳ, τῇ νουμηνίᾳ ἐν δεκάτῳ ἔ
τῆς σεδεκίου βασιλείας ἐκτῃ καὶ δεκάτῳ τῆς ναβεχ-
οδονοσόρου. ἐνέπρησε δὲ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὴν
πόλιν κατέσκαψεν ἐνεπρήσθη δὲ ὁ ναὸς, μὴ πεντακό-
σια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ μῆνας ἓξ καὶ δέκα ἡ-
μέρας, ἀφ' οὗ κατεσκάσθη. τῇ δ' ἑξῆς αὐτοῦ με-
ταναστάσει ὁ λαὸς, ὅτε δὲ ἔτη χίλια ἑξακοσιάδα,
μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ μέχρι
τῆς τοῦ ναοῦ πρήσεως, χρόνοι δὲ ὁ πᾶς ἐτῶν χιλίων
ἐνακοσίων, πεντήκοντα μὲν ὧν ἓξ, ἡμερῶν δέκα. ἐξ δὲ
ἐγένετο ἄδαμος μέχρι τῶν τὸν ναὸν συμβά-
ντων, ἔτη ἐστὶ τρισχίλια πεντακόσια δεκατέσσαρα, μῆνες
ἓξ, ἡμέραι δέκα. ποσοῦτον μὲν οὖν τὸ πάντων τῶν ἐν
τῷ λήθει, ὅσα ἢ ἐπράχθη, καθ' ἕκαστον τῶν συμβε-
βηκότων δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ στρατηγὸς τοῦ τῶν βαβυλω-
νίων βασιλέως, κατασκάψας τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν
λαὸν μετανάστησας, ἔλαβεν αἰχμαλώτους τὸν ἀρχι-
ερέα σαρέαν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ἱερέα σεφενίαν, καὶ τοὺς
φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, τρεῖς δὲ ἦσαν οὗτοι,
καὶ τὸν ἐπὶ τῶν εὐνούχων δυνάστην, καὶ τοὺς φίλους τ
σεδεκίου ἑπτὰ, καὶ τὸν γραμματέα αὐτοῦ, καὶ ἄλ-
λους ἡγεμόνας ἑξήκοντα. εἰς ἅπαντας, μετὰ ὧν ἔσκυ-
λησε σκευῶν σκόμισε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ῥεβλαθὰ
πόλιν τῆς συρίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸ μὲν ἀρχιερεῖς
καὶ τῶν ἡγεμόνων, σκέλισεν σκεῖ τὰς κεφαλὰς ἀπ-
τεμεῖν. αὐτὸς δὲ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὴν
σεδεκίαν ἤγαγε εἰς βαβυλῶνα. δέσμιον δ' ἐπ-
γετο καὶ ἰωσαδόκον τὸν ἀρχιερέα, ὅτε ἦν ἀρ-
χιερεὺς τοῦ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ βαβυλώνιος ἐν
ῥεβλαθᾶ πόλει τῆς συρίας, ὡς καὶ πρότερον ἡμῖν
δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ τὸ γένος διεξήλθομεν τῶν
βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμεν καὶ τοὺς
χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα καὶ τῶν ἀρ-
χιερέων ἐπὶ τὰ ὀνόματα. καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὴν
ἀρχιερωσύνην παραδεξάμενοι ὑπὸ τοῖς βασιλεῦ-
σι. πρῶτος μὲν οὖν σάδοκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο δ'
ναοῦ, ἐν σολομῶνος οἰκοδομηθέντος. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς
ἀχιμᾶς ἀζαρίαν τὴν τιμήν· καὶ μετ' ἀχι-
μᾶν, ἀζαρίας. τούτου δὲ ἰωράμος· τῷ δ' ἰωράμῳ
ἰσος· μετ' αὐτὸν ἀξιώραμος· τούτῳ δ' φιδέας, τῷ
δὲ φιδέᾳ σουδέας. τῷ δ' σουδέᾳ, ἰοῦλος. τῷ δὲ ἰού-
λου, ἰώθαμος. ἰωθάμου δ' σύρίας. σύρίου δὲ, μέ-
σας. ᾧ δὲ νηρίᾳ, ὡδέας. τούτῳ δ' σαλδοῦμος. σαλ-
δούμου δὲ, ἑλκίας, ἑλκίᾳ δὲ σαρέας, ᾧ δ' ἰο-
σάδοκος ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς βαβυλῶνα. ὅτε πάν-
τες παῖδες ὑπὸ πατρὸς διεδέξαντο τὴν ἀρχιερω-
σύνην. ὡδήγησε μὲν δ' εἰς βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς,

σεδε-

πεδίκιαν αὐτῷ ἔσχεν, ἄχρις οὗ καὶ ἐπελθόντος ἐν εἰρ- A Sedeciam in carcere usque ad mortem ejus de-
κτῇ, θάψας ὃ αὐτὸν βασιλικῶς. τὰ σκεύη τὰ ἐκ τῶν tinuit, mortuum tamen regia funeris pompa
ἱεροσολύμων συληθέντα ὃ ναοῦ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις elatum sepeliit, vasa, quibus Hierosolymitanum
θεοῖς. τὸν ὃ λαὸν κατῴκησεν ἐν τῇ Βαβυλωνίδι templum spoliaverat, suis consecravit numini-
χώρᾳ. τὸν δ' ἀρχιερέα ἀπέλυσε τῶν δεσμῶν. ὁ ὃ στρα- bus. populo in Babylonia sedes attribuit. pon- XL
τηγὸς ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τῶν ἰου- tificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem
δαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ κατέ- dux, qui populum captivum abduxerat, transfu-
λιπεν, ἀποδείξας αὐτῶν ἡγεμόνα, γοδολίαν ὄνομα, gas & pauperes illic reliquit, duce illis præposito
Αἰκάμου παῖδα τῶν εὐ γεγονότων, ὁπλικὴν δίκαιον. nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio,
ἐπέταξε δ' αὐτοῖς τὰ χώραν ἐργασαμένοις, τὰ B viro æquo & bono. His imperavit, ut pro agris,
βασιλεῖ τέλεσιν φέρον ἀφορισμένον. ἱερεμίαν δὲ τὸν quos ad culturam acceperant, certum tributum
προφήτην, λαβὼν ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἔπεισεν εἰς βαβυ- regi penderent. Prophetæ quoque Hieremiæ è
λῶνα σὺν αὐτῷ πορευθῆναι. κεκελεῦσθαι γὰρ ὑπὸ carcere exempto suasit, ut iret secum Babylo-
τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν. εἰ ὃ τοῦτο μὴ βού- nem: jussum enim se à rege, ut ei necessaria o-
λεται, δηλοῦν αὐτῷ πρὸ μόνου διέγνωκεν, ἵνα τοῦτο mnia præbeat. Quod si sequi nolit, diceret, ubi-
ἀπαγγείλῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, οὐδ' ἔπεσθαι nam habitare cuperet, ut de hoc regem per lite-
ἤθελεν, οὔτ' ἀλλαχόσε πρὸ μόνου, ἡδέως δ' εἶχεν ἐ- ras certiorem possit reddere. Propheta vero ne-
πὶ τοῖς ἐρείποις τῆς πατρίδος, καὶ τοῖς παλαιπώροις C que ducem sequi voluit, neque aliò ad habitan-
αὐτῆς λαζόμενος λειψάνοις. γνοὺς δ' αὐτοῦ τὴν προ- dum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, &
αίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τὸν γοδολίαν προστάξας, ὃν κα- ejus miseras reliquias colere. At dux, voluntate
τέλειπεν, πᾶσαν αὐτῷ πίστιν ποιούμενος καὶ χορη- ejus cognita, Godoliæ, quem ibi relinquebat,
γίαν ἔσεσθαι ἐν δέοντι, δωρησάμενος δὲ αὐτὸν δω- commendavit hominem, mandans, ne quid ei
ρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ ἱερεμίας μὲν κατέ- deesse pateretur: donatoque vate magni precii
μεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας μασφαθᾷ καλουμένῃ, πα- muneribus, ipse quoque domum profectus est.
ρεκαλέσας τὸν ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ σωσαπολύ- Hieremias autem domicilium elegit apud oppi-
σῃ τὸν μαθητὴν βαρούχον, νηπίου δὲ παῖδα ἐξ ἐπιση- dum Masphatam, impetrata prius à Nabuzar-
μοτάτου σφόδρα οἰκίας ὄντα, καὶ τῇ πατρῴᾳ γλώττῃ D dane gratia, ut secum è carcere dimitteretur et-
λαμπρότατα πεπαιδευμένον. ναβουζαρδάνης μὲν τοί- iam Baruchus Neri filius, insigni familia natus,
νυν λαμπρὰ θύσας, ὥρμησεν εἰς βαβυλῶνα. οἱ δὲ & in patria lingua egregie doctus. Nabuzarda-
πολιορκουμένων ἱεροσολύμων φυγόντες, ἐπειδὴ τοὺς nes itaque, his peractis, Babylonem revertitur.
βαβυλωνίους ἤκουσαν ἀναχεχωρηκότας, συλλεχθέν- Illi autem, qui obsidionis Hierosolymitanæ tem-
τες πανταχόθεν, ἦλθον πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μασφα- pore diffugerant, posteaquam Babylonios reces-
θᾶ. ἡγεμόνες δὲ ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς, ἰωάννης υἱὸς κα- sisse audiverunt, undique collecti venerunt ad
ρέου, καὶ ἰεζανίας, καὶ σαρέας. καὶ ἕτεροι πρὸς τού- Godoliam Masphata. Eorum principes erant,
τοις ἐκ δὲ τῶν βασιλικοῦ γένους, λέγουσι τις ἰσμαὴλ ὁ, πα- E Joannes Careæ filius, & Jezanias & Sareas, &
ρὰ πάντα ἀνὴρ καὶ δολιώτατος, ὃς πολιορκουμένων τῶν nonnulli alii: præterque hos Ismael quidam or-
ἱεροσολυμιτῶν, ἔφυγε πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασι- tus regio genere, vir alioquin malus & dolosissi-
λέα βαάλιν, καὶ συνδιῆγε παρ' αὐτῷ τὸν χρόνον ἐκεῖ- mus, qui tempore obsidionis profugerat ad Ba-
νον. τούτους τοίνυν γενομένους αὐτοῦ γοδολίας ἔπει- thalem regem Ammanitarum, & apud eum per
σεν μένειν αὐτίκα μηδὲν δεδιότας τοὺς βαβυλωνίους. id tempus moratus fuerat. His igitur ad se veni-
γεωργοῦντας γὰρ τὴν χώραν, οὐδὲν πείσεσθαι δεινόν. entibus, Godolias suasit, ut ibi manerent, nihil
τοῦτ' ἔφασκε αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο καὶ πρὸς ταύ- timentes à Babyloniis. posse enim eos impunè
ταις λέγων αὐτὸς ἔχειν ὡς ἔστι σχολήν, πυθέ- regionem colere. interpositoque jurejurando
σθαι τῆς προθυμίας, συμβούλους κατιὼν εἰς ἓν F paratum fore suum auxilium, si quis molestare-
ἕκαστον βούλεσθαι πόλιν, ἀποστέλλειν τε μετὰ τῶν ἑ- tur, consuluit, ut unusquisque habitaret, in quo
αυτοῦ, καὶ ἀνακτίζειν τὰ ἐδάφη, καὶ κατοικεῖν πρό- vellet oppido, dicens missurum se una aliquot e-
σπερ. φυτεύσασθαι δὲ αὐτοὺς ἕως ἔτι καιρός ἐσ- suis, & daturum operam, ut diruta instaurentur,
τι; σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι μὲν τοῦ & habitentur denuò. illos vero debere, donec
χειμῶνος τρέφεσθαι. ταῦτα μὲν εἰπὼν πρὸς αὐ- tempestivum est, curare, ne frumentum & vi-
τοὺς, ἀπέλυσε μένειν τῆς χώρας, εἰς ἓν ἕκαστον ἐ- num ac oleum desit in futuram hyemem, quo
βούλετο τόπον. διαδραμούσης δὲ φήμης, εἰς τὰ πε- sustententur. hæc locutus permisit quemque ar-
ρὶ τὴν ἰουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοὺς ἀπὸ τῆς φυγῆς παρ' G bitratu suo, quem liberet locum incolere. Quæ
αὐτὸν ἐλθόντας γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως, fama, postquam ad circumvicinas Judææ gentes
καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν, ἐφ' pervenit, quod profugos ad se venientes Godo-
ᾧ τέλεσιν φόρον τῷ βαβυλωνίῳ, συνέβαινον lias magna humanitate exciperet, & agros eis co-
αὐτοῦ πρὸς τὸν γοδολίαν, καὶ τὴν χώραν κατῴκη- lendos assignaret, imposito certo tributo, quod
σαν. καταινοήσαντες δὲ τὴν χώραν, καὶ τὴν τοῦ γο- penderetur Babylonio, undiq; concursum est ad
δολίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἰωάννης καὶ eum, & cœperunt regionem colere. Joannes autē
οἱ μετ' αὐτοῦ ἡγεμόνες, ὑπερηγάπησαν αὐτὸν, καὶ cum aliis principibus videntes regionem coli,
βαάλεως τῶν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλέως ἔλεγον πεμ- multum amaverunt Godoliam propter bonita-
ψαντος ἰσμαὴλον ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως, tem ejus & humanitatem: admonueruntq; eum,
quod Bathales Ammanitarum rex ideo misisset Ismaelem, ut ipsum clam dolo interficeret,

& principatum inter Iſraelitas occuparet, cum ſit è genere regio: ſecurum autem fore ab inſidiis, ſi eis permittat Iſmaelem clam occidere. Vereri enim ſe, ne ſi ipſe inſidiis præoccupatus fuerit, reliquiæ Iſraelitarum in totum pereant, ille vero reſpondit ſe non diſſimulaturum tales inſidias adverſum hominem affectum à ſe beneficio. Non enim eſſe veriſimile, eum, qui in tanta inopiæ neceſſitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum eſſe, ut, cui circumvento inſidiis non poſſet ſine ſcelere non ſuccurrere, eum ſua manu interimere conetur. Attamen etiamſi vera eſſent, quæ deferrent, emori eſſe ſatius, quam hominem, qui ſalutem ſuæ fidei commiſiſſet, opprimere. Itaque Joannes cum cæteris fruſtra hoc conatus perſuadere abiit, poſt dies inde triginta venit ad Godoliam in Maſphata Iſmael comitatus amicis decem: ubi inter hoſpitales epulas dum ſe comiter poculis invitant; hoſpitem mero gravem & ſomnolentum advertens, cum decem illis ſociis adortus interfecit, nec difficile fuit cæteros convivas ſimiliter affectos confodere: quibus necatis, adjuvante nocturno tempore, per totum oppidum graſſati ſunt promiſcuis cædibus tam in Judæos quam in Babylonios milites ſecuros & paſſim dormientes. ſequenti verò die venerunt cum muneribus ex agris ad Godoliam circiter octoginta, omnium inſcii, quæ acciderant. quos videns Iſmael intro vocavit ad Godoliam, & introgreſſos, clauſo palatio, trucidavit, cadaveraque eorum in puteum quendam, ne eſſent conſpicua, demerſit. Soli autem ex eo numero ſervati ſunt, qui rogaverunt, ne ſe prius occideret, quam ei quædam occultata in agris traderent, ſupellectilem & veſtes atque frumentum, quibus promiſſis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem verò Maſphatenſem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his etiam Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliam reliquerat. His perpetratis, ad Ammanitarum regem profectus eſt. Joannes autem cum cæteris ducibus audita Maſphatenſium clade, & morte Godoliæ, indigniſſime tulerunt, & aſſumptis ſuis quiſque militibus, Iſmaelem hoſtiliter perſecuti ſunt, eumque apud fontem Hebronenſem deprehenderunt, quibus viſis, captivi Iſmaelis læti, rati, id quod erat, auxilium ſibi venire, omnes ad Joannem tranſiverunt. Iſmael autem cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum regem perfugit. Cæterum Joannes, aſſumptis, quos Iſmaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atque pueris pervenit in locum, qui Mandra dicitur, ibique ea die manſerunt. Voluerunt inde proficiſci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti, in ea regione à ſe conſtituti, in illos ſævirent.

ὅπως αὐτὸς ἄρχῃ τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐναγὴς ὢν ἐκ γένους καὶ βασιλικοῦ. ῥύεσθαι γὰρ μέλειν τῆς βουλῆς ἐλέγων αὐτῷ, ἂν αὐτὸς ἔφῃ κτείνας τὸν ἰσμαήλου ὡς οὐδενὸς γνωσομένου. δεδιέναι γὰρ ἔφασκον μὴ φονεύσῃς αὐτὸς ὑπὸ ἐκείνου, παντελὴς ἀπώλεια γένηται τῶν ὑπολειπομένων τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν ἰσχύος, ὁ δ' αὐτοῖς ὡμολόγει, καὶ ἀνδρὸς εὖ πεπονθότος, οὐ βουλεύειν τοιαῦτα ἐμφανίσαι. οὐ γὰρ εἰκὸς εἶναι, φησὶ τηλικαύτην ἰδὼν μίαν ὧν ἔχρηστο μὴ διαμαρτάνειν, οὕτως πονηρὸν εἰς τὸν εὐεργετήσαντα καὶ ἀνόσιον εὑρεθῆναι, οἷς τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὴ ὑπὸ ἄλλων ἐπιβουλεύεσθαι σῶσαι, αὐτουδάσαι δὲ αὐτὸν, αὐτοχειρίᾳ ζητῶν αὐτῷ γενέσθαι. οὐ μέλει, ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ δέον δοκεῖ, ἄμεινον ἔφασκεν ἀποθνῄσκειν αὐτὸν ἀπ' ἐκείνου μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον καὶ πιστεύσαντα τὴν ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ ὡδὶ κατὰ κράτος αὐτῷ, διαφθεῖραι καὶ ὁ μὲν ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἤγνωσαν, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνου δ' ὀλίγου διελθόντος ἡμερῶν τριάκοντα, ὡδὶ γίνεται πρὸς γοδολίαν εἰς μασφαθὰ πόλιν ἰσμαήλος, μετ' ἀνδρῶν δέκα, οὓς λαμπρᾷ τραπέζῃ καὶ ξενίοις ὑποδεξαμένου, εἰς μέθην πρήχθη, φιλοφρονούμενος τὸν ἰσμαήλου, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. διασάμενος δ' οὕτως αὐτὸν ἐχόντα, καὶ βεβαπισμένον εἰς ἀναισθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τῆς μέθης ὁ ἰσμαήλου, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, ἀποσφάττει τὸν γοδολίαν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καθαχθέντας ἐν συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτο τὸν ἀναίρεσιν, ἐξελθὼν νυκτὸς, ἀπανταῖος φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει ἰουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων καταλειφθέντας ἐν αὐτῇ τῶν στρατιωτῶν. τῇ δ' ὑπαύριον μετὰ δώρων ἦκον πρὸς γοδολίαν τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ἐγδεκόντα, μηδένος τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς ἰσμαήλου, ἴσως καλεῖ πρὸς γοδολίαν, καὶ παρελθόντων, ἀποκλείσας τὴν αὐλὴν, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς ἂν ἀφανῆ γένοιτο, κατεπόντισε. διεσώθησαν δὲ τῶν ὀγδοήκοντα τούτων ἀνδρῶν, οἱ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν, πρὶν τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτῷ δοῦναι, ἐπιτηδεῖά τε καὶ ἐσθῆτας καὶ σῖτα. ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων ἰσμαήλος. τὸν δ' ἐν τῇ μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ἠχμαλώτισεν, ἐν οἷς καὶ τὰς βασιλέως σεδεκίου θυγατέρας, ἃς ναβουζαρδάνης ἐπὶ τῶν βαβυλωνίων στρατηγὸς, ὡδὶ γοδολίᾳ κατέλελοιπει. ταῦτα διαπραξάμενος, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἀκούσας δ' ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν τῇ μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ ἰσμαήλου, καὶ τὸν γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν, καὶ τοὺς ἰδίους ἑκάστης ὡδὶ λαοὺς ὁπλίτας, ὡρμησαν πολεμήσοντες τὸν ἰσμαήλον, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν χεβρῶνι. οἱ δ' αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ ἰσμαήλου, τὸν ἰωάννην ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, εὐθυμοι διετέθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν ἰωάννην ἀνεχώρησαν. ἰσμαήλου μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ, φεύγει πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δ' ἰωάννης ὡδὶ λαοὺς οὓς ἀνέσωσεν ἐκ τῶν ἰσμαήλου χειρῶν, καὶ τοὺς εὐνούχους καὶ γυναῖκας καὶ νήπια, εἰς τινα κάτω μάνδραν λεγόμενον ὡδὶ γίνεται, καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐκείνην ἐπέμεινεν αὐτόθι. διεγνωκεισαν δὲ ἐκεῖθεν ἄραντες, εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ βαβυλώνιοι, μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ ὑπὸ γοδολία τοῦ καταστάντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ὀργισθέντες πεφονεύμενου.

ὄρτων

ὄντων δὲ, ἔτι πρὸ ταύτης τῆς βουλῆς, προσίασιν ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, ἰωάννης ὁ τοῦ καρέου, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, καὶ παρακαλοῦντες δεηθῆναι τοῦ θεοῦ, ὅπως ἀμηχανοῦσιν αὐτοῖς, καὶ τί χρὴ ποιεῖν, ταῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ, ὁμόσαντες ποιήσειν, ὅτι ἂν αὐτοῖς ὁ ἱερεμίας εἴπῃ. ὑποχομένου δὲ τοῦ προφήτου παρακούσειν αὐτοῖς πρὸς τὸν θεὸν, συνέβη μετὰ δέκα ἡμέρας αὐτῷ φανῆναι τὸν θεὸν εἰπεῖν δηλώσαι ἰωάννῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι, καὶ τῷ λαῷ παντὶ, ὅτι μενοῦσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, παρέσται, καὶ προνοιαν ἕξει, καὶ τηρήσει αὐτοὺς ἀπὸ τῶν βαβυλωνίων οὓς δεδίασιν ἀπαθεῖς, πορευομένους δὲ εἰς αἴγυπτον ἀπολέψειν, καὶ ταύτας παρακούσαντας ὀργισθεὶς ἐπ' αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἐμπροσθεν οἴδατε παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ ἰωάννῃ καὶ τῷ λαῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφήτης, οὐκ ἐπίστευετο, ὡς κατ' ἐντολὴν τοῦ ἐκείνου μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύοι, χαριζόμενον δὲ βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ καταψεύδεσθαι μὲν τοῦ θεοῦ, πεῖσαι δὲ μένειν αὐτοὺς, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων ἀφανισθῶσι. καταφρονήσας οὖν ὅτι λαὸς καὶ ὁ ἰωάννης τῆς τοῦ θεοῦ συμβουλίας, ἣν αὐτοῖς διὰ τοῦ προφήτου παρῄνεσεν, ἀπῆρεν εἰς τὴν αἴγυπτον, ἄγων καὶ τὸν ἱερεμίαν καὶ τὸν βαροῦχον. ἡνιόμενον δὲ αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλοντα στρατεύειν ἐπὶ τοὺς αἰγυπτίους τὸν βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προεπεῖν ἐκέλευσε τῷ λαῷ, τὴν τε ἄλωσιν τῆς αἰγύπτου, καὶ ὅτι, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀποκτείνῃ. τοὺς δὲ, αἰχμαλώτους λαβὼν, εἰς βαβυλῶνα ἄξει· καὶ ταῦτα συνέβη. τῷ γὰρ πέμπτῳ τῆς ἱεροσολύμων παρθήσεως ἔτει, ὅ ἐστι τρίτην καὶ εἰκοστὸν τοῦ ναβουχοδονοσόρου στρατεύει ὁ αὐτὸς ἐπὶ τὴν κοίλην συρίαν. καὶ καταχὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε καὶ ἀμμανίτας καὶ μωαβίτας, πεισάμενος ἃ ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐνέβαλε εἰς τὴν αἴγυπτον καθαιρεψόμενος αὐτὴν. καὶ τὸν μὲν τότε βασιλέα, κτείνει, καθάσας ἕτερον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν ἑβδομήκοντα ἐνιαυτῶν τελεῖ χρόνῳ παρειλήφαμεν διὰ ἐλθὸν πέρας ἐπὶ φράτην. ἀπὸ δὲ ἀσσυρίων μὲν ἐξέπεσεν ὁ τῶν δέκα φυλῶν λαὸς ὑπὸ σαμαρείας, βασιλεύοντος ὡσῆε. ἔπεσε τῶν δύο φυλῶν, ὑπὸ ναβουχοδονοσόρου τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, καὶ ὃς ὑπελείφθη τῶν ἱεροσολύμων ἁλόντων. σαλμαναασάρης μὲν οὖν ἀναστήσας τοὺς ἰσραηλίτας, κατῴκησεν ἀντ' αὐτῶν τὸ χουθαίων ἔθνος, οἱ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς περσίδος καὶ τῆς μηδίας ἦσαν, τότε μὲν τοῦτοι σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, τὴν τῆς χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προσηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, τοὺς δύο φυλὰς ἐξαγαγὼν, οὐδὲν ἔθνος εἰς τὴν χώραν κατῴκισε. καὶ διὰ τοῦτ' ἔρημος ἰουδαία πᾶσι καὶ ἱεροσόλυμα ἦν ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. τὸν δὲ σύμπαντα χρόνον, ὃς ἀπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν αἰχμαλωσίας, ἕως τῆς τῶν δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐληλύθει, ἔτη ἑπτακισχίλια ἓξ, ἡμέρας δέκα συνέβη γενέσθαι. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ναβουχοδονοσόρ τοὺς δυναμένους λαοὺς τῶν ἰουδαίων παῖδας, καὶ τοὺς σπερμάτου τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ καὶ ταῖς ἀκμαῖς τῶν σωμάτων, καὶ ταῖς εὐμορφίας τῶν ὄψεων ἦσαν περιβλεπτοι, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ παραδίδωσι, πεισας τινὰς αὐτῶν εὐτομίας, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσοι καταπρέποντες ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας ἦσαν, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς δίαιταν, ἐπαγόμενος δὲ καὶ τὰ ἐπιχώρια,

A prius tamen consulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogaverunt, ut hæsitantibus oraculum expediret, quidnam faciendum sit, juraturos se, quicquid ille jusserit. cumque propheta operam suam esset pollicitus, decima demum die Deus apparens jussit, ut Joanni & cæteris ducibus diceret: si manserint in ea regione, auxilio futurum, & provisurum, ne quid incommodi à Babyloniis, qvos timebant, accipiant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, curam eorum relicturum, infensumque tali calamitate affecturum eos, quali paulo ante fratres eorum castigatos esse viderint. Hæc divinitus monenti prophetæ noluerunt credere, qvod ex Dei sententia juberet eos manere: sed putaverunt eum falso verbis suis Deum prætexere, re autem vera loqui in gratiam Baruchi discipuli, ne possint Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei consilio, qvod per prophetam dederat, Joannes & reliqua multitudo in Ægyptum abiit, abducto simul Barucho & Hieremia. Quo postquam perventum est, Deus significavit prophetæ, fore, ut Babylonius exercitum ducat in Ægyptum: jussitque prædicere populo, qvod capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, partim captivi Babylonem abducentur: id quod etiam factum est. quinto enim post excidium Hierosolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vigesimus tertius, cum magnis copiis invasit Cœlen Syriam, qua subacta, bellum gessit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoque perdomitis, Ægyptum hostiliter est ingressus: occisoque, qui tunc regnabat, & alio rege constituto, repertos ibi Judæos rursum captivos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum, ut accepimus, bis ultra Euphratem traductorum. nam per Assyrios decem tribus è Samaria sunt abductæ, regnante Osea, deinde reliquæ duæ per Nabuchodonosorum Chaldæorum & Babyloniorum regem, captis Hierosolymis. Sed Salmanasar in vacuas Israelitarum sedes deduxit gentem Chuthæorum, qui prius in intima Perside & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione, in quam demigraverunt. rex vero Babylonius pro abductis duabus tribubus nullam gentem in eam regionem reposuit: quo factum est, ut Judæa cum Hierosolymis ac templo per septuaginta annos deserta maneret. tempus autem totum, qvod inter decem tribuum captivitatem & duarum reliquarum transmigrationem intercessit, anni fuere centum triginta, & menses sex, dies decem. Cæterum Nabuchodonosorus, selectis nobilissimis Judæorum pueris, & Sedeciæ regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuere conspicui, pædagogos eorum curæ assignavit, exectis quibusdam ex eo numero, quemadmodum solitus est facere & aliarum gentium devictarum formosis adolescentibus: præbebatque eis de sua mensa victum. XII. Daniel. 1.

& Chaldæorum disciplinis instituendos curabat ac literis, in quibus sane profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, quorum nomina, Daniel, Ananias, Misael, Azarias. his Babylonius mutavit nomina, & pro Daniele Baltasarem, pro Anania Sedrachem, pro Misaele Misachem, pro Azaria Abdenago appellari jussit: eosque ob egregiam indolem & non mediocrem eruditionem vehementer charos habuit. Cumque visum fuisset Danieli cum cognatis victitare durius, & à regiæ mensæ abstinere eduliis, atque adeo ab animatis omnibus, accesserunt Aschanem eunuchum, qui curæ eorum erat præpositº, rogantes, ut, quæ mittebantur à rege, in suos usus converteret, ipsis legumina tantum & palmulas in alimenta præberet, & si quid aliud præterea vellet inanime. se enim, aliis fastiditis, talem victum appetere. ille vero ait se gratificari eis cupere, sed vereri, ne hoc rex deprehendat extenuatis ipsorum corporibus, & immutata specie, quod necesse sit, ut habitudo & color rationi victus respondeat: idque magis fore conspicuum ex collatione aliorum, qui alantur delicatius: atque ita propter eos adduci se posse in capitis periculum. Itaque nacti Aschanem nondum admodum difficilem, persuadent, ut saltem per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quod si corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perseverare, qui compertus sit innoxius. sin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus speciosi facti quam alii, ad pristinam diætam eos reduceret. ut vero apparuit, non solum non lædi eos talibus, sed habitiores præ aliis & majores inde fieri, ut cum eis non essent conferendi, qui cibis vescebantur regiis, sed Daniel cum sociis potius delicatam vitam agere videretur, ex eo tempore secure Aschanes partes, quæ de regia mensa mittebantur pueris, sibi retinebat, & illis apponebat, quæ jam diximus. Illi verò, utpote puros jam habentes animos & ad percipiendas disciplinas idoneos, atque etiam firmiora ad laborem corpora, quod neque illi læderentur aut gravarentur varietate deliciarum, neque hæc simili de causa emollirentur, facilè omnem perdidicerunt doctrinam tam Hebraicam, quam Chaldaicam: sed præcipuè Daniel peritus talium artium, conjectandis quoque somniorum significationibus studuit, visiones etiam divinas videre solitus. Exacto autem biennio post Ægypti populationem, Nabuchodonosorus, cum vidisset mirandam visionem, cujus etiam eventum Deus ei in somnis indicaverat, mox, ut e stratis surrexit, ejus oblitus est. Accersitis igitur Chaldæis, & magis ac vatibus, ait, se somnium vidisse, & quoniam oblitus sit, quale fuerit, velle, ut & somnium sibi indicent, & ejus significationem. Illis autem respondentibus, hoc supra humanas vires esse,

Daniel. 2.

καὶ τὰ τῶν χαλδαίων ἐξεδίδαττε γράμματα, ἦσαν δ' αὐτοὶ σοφίαν ἱκανοὶ, πρὸς λόγου σκέλασιν διατρέβειν. ἦσαν δ' ἐν τούτοις τῶν ἐκ Ἑζεδεκίου ἡβους, τέτταρες καλοὶ τε καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις, ὧν ὁ μὲν Δανιήλης ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ Ἀνανίας, ὁ δὲ Μισαήλ, ὁ δὲ τέταρτος Ἀζαρίας. τούτους ὁ Βαβυλώνιος μεταονόμασε καὶ χρῆσθαι προσέταξεν ἑτέροις ὀνόμασι, καὶ τὸν μὲν Δανιήλου, ἐκάλει Βαλτάσαρον, τὸν δὲ Ἀνανίαν Σεδράχην, Μισαήλου δὲ Μισάχην. τὸν δὲ Ἀζαρίαν Ἀβδεναγώ. τούτους ὁ βασιλεὺς διὰ προθυμίαν καὶ εὐφυΐας τῆς πρὸς τὴν παίδευσιν τῶν γραμμάτων καὶ σοφίας ἐν προκοπῇ γιγνομένους, εἶχεν ἐν τιμῇ καὶ τροφῶν δαπάνῃ. δόξαν δὲ Δανιήλῳ μὴ τῶν συγγνώμων συλλεγωγῆσαι αὐτὸν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ καθόλου πάντων τῶν ἐμψύχων, προστελῶν ἀσκάνῃ τῷ τῆς ἐπιμελείας αὐτῶν ἐπιτετραμμένῳ εὐνοϊκῶς, τὰ μὲν παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέχειν δὲ αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς διατροφήν, ἕως ἔτι τῶν ἀψύχων ἕτερα βούλοιτο. πρὸς γὰρ τὸν τοιοῦτον διαίτας αὐτοὺς σκευκινεῖσθαι, τῆς δ' ἑτέρας προφρονεῖν. ὁ δὲ, ἅτε μὲν τιμῶν ὑπηρετεῖν ἔλεγε αὐτῶν τῇ προαιρέσει, ὑφορᾶσθαι δὲ μὴ καταδήλοι τῷ βασιλεῖ γένωνται, ἐκ τῆς τῶν σωμάτων ἰσχνότητος, καὶ τῆς τροπῆς τῶν χαρακτήρων. συμμεταβαλεῖν γὰρ αὐτοῖς ἀναγκαῖον τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ καὶ μάλιστα τοὺς ἄλλων παίδων εὐπαθουμένων, ἐλεγχθέντες αἴτιοι κινδύνου καὶ τιμωρίας αὐτῷ καταστῶσιν. ἔχοντα τοίνυν πρὸς τοῦτο εὐλαβῶς τὸν ἀσκάνην, πείθουσιν ὅτι δέκα ἡμέρας ταύτα φυλαχθεὶς αὐτοῖς πείρας ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλούσης μὲν αὐτοῖς τῆς τῶν σωμάτων ἕξεως, ἐπιμένειν τοῖς αὐτοῖς ὡς οὐδὲν ἐπὶ εἰς αὐτὸν βλαβησομένων. εἰ δὲ μειωθέντας ἰδοι καὶ κάκιον τῶν ἄλλων ἔχοντας, ἐπὶ τοῦ προτέρου αὐτοὺς διαίταν ἄγειν. εἰς δὲ, οὐ μόνον οὐδὲν αὐτοὺς ἐλύπει τοῦ τροφοῦ σκεύει προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων εὐτραφέστεροι τὰ σώματα, καὶ σύντονον μείζονες γίνοντο, ὡς τοὺς μὲν ἐνδεεστέρους ὑπολαμβάνειν, οἷς τοῦ βασιλικὴν συνεσθίειν ἐναγχορηγίαν, τοὺς δ' ἐκ Δανιήλου, δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ πάσῃ βιοῦν, ἔκτοτε μὴ ἀθείας ὁ ἀσκάνης ἀπὸ τοῦ δείπνου καθημέραν σωφρόνως ἐπέμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δ' αὐτοῖς τὰ προσφερόμενα. οἱ δ' ὡς ἐκ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς ἀφ' ὅτου καθῆρθαι καὶ πρὸς τοῦ παιδείαν ἀκραιφνῶν γεγυμνῶσθαι, καὶ τῶν σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν εὐτονωτέρων, ὅτι δ' σκευασίας ἐλαφροτέρας ἐκ βαρείας ἔχον τὸν τροφῆς παντὸς, οὐδὲ πάντα μαλακώτερα ἀφ' οὗ τοῦ αὐτοῦ αἰτίαν, πάσαν ἑτοίμως ἐξεμαθον παιδείαν, ἥτις ἦν παρὰ τοῖς ἐβραίοις καὶ τοῖς χαλδαίοις. μάλιστα δὲ Δανιήλῳ ἱκανῶς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, καὶ κρίσεις ὀνείρων ἐπιτυδάκει, καὶ τὸ θεῖον αὐτῷ φανερὸν ἐγένετο μετὰ δ' ἔτος δεύτερον τῆς αἰγύπτου καταστροφῆς, ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμαστὸν, οὗ τοῦ ἐκβαίνειν αὐτὸς αὐτῷ καὶ τοὺς ὕπνους ἐθήλωσεν ὁ θεὸς, τούτου μὲν ἐπιλαθάνεται, διανοίας ἐκπεσούσης. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς μάντεις, ὡς εἶπε ὄναρ ἑωρακὼς ἐλεγεν αὐτοῖς. καὶ τὸ συμβεβηκὸς πρὸς τοῦ λήθου ὧν εἶδε μιαύσιν, ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν ὅτι τι τοῦ τὸ ὄναρ, καὶ τί τὸ σημεῖον. τῶν δ', ἀδύνατον εἶναι λεγόντων ἀνθρώπους τοῦθ' εὑρεῖν, εἰ δὲ

εἰ δέ αὐτῆς ἐκθοιτο τὴν ὄψιν & ἐνυπνίου φράσειν τὸ A quod si exponeret visionem somnii, pollicenti-
σημεῖον ἐπεχομένων, θάνατον ἠπείλησεν αὐτῆς, εἰ μὴ bus interpretationem, minatus est mortem, nisi
καὶ ὄναρ ἔφραζεν. προσέταξε δὲ πάντας αὐτοὺς ἀναιρε- somnium etiam indicarent: & cum negarent se
θῆναι, πιθανὸν τὸ κελευσθὲν ὁμολογήσαντας μὴ id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel, au-
δύνασθαι. Δανιὴλ δὲ ἀκούσας ὅτι προσέταξε πάν- dito, quod omnes sapientes jussisset occidi, & in-
τας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, ἐν τούτοις δὲ ter hos se quoque cum suis cognatis esse in peri-
καὶ αὐτὸν μετὰ τῶν συγγενῶν κινδυνεύειν, προσῆλθεν ἀρ- culo, adiit Ariochum regii præfectum satellitii:
ιόχῳ τῷ τῆς σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως ἀρ- rogavitque causam, cur ita rex statuisset in o-
χοντι πεπιστευμένῳ. καὶ δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν mnes sapientes & magos atque Chaldæos ani-
μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας ἅμα προστεταχὼς ἀ- B madvertere: & cognito, quod, cum oblitus es-
ναιρεθῆναι τοὺς σοφοὺς, καὶ χαλδαίους καὶ μάγους, & set somnii, jussisset eos id sibi indicare, nec
μαθὼν τὸ περὶ τὸ ἐνύπνιον. καὶ ὅτι κελεύσαντος τοῦ illi potuissent, ad iram commotus sit, impetravit,
βασιλέως τοῦτ' αὐτῷ δηλοῦν ἐπιλελησμένῳ, ἠξίωσεν ut præfectus unius noctis dilationem magis à re-
μὴ δυνάσθαι, παροξυνθεὶς αὐτὸν, παρεκάλεσε ge peteret. spem enim sibi esse, Deum ea ipsa no-
τὸν ἀρχιόχην, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, μίαν cte exoratum indicaturum esse id somnium. quæ
αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ ταύτην τῷ ἀ- Danielis postulata cum per Ariochum regi es-
ναιρεσιν ἀπόχρην. ἐλπίζειν γὰρ δι' αὐτῆς δεηθεὶς τοῦ sent renunciata, jussit eædem magorum differri,
θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δὲ ἀρχιόχης ταῦτ' ἀ- tantisper dum hujus promissi fidem experiretur.
πήγγειλε τῷ βασιλεῖ. Δανιὴλον ἀξιοῖ. καὶ ὁ μὲν C puer verò cum sociis digressus in suum cubicu-
κελεύει τὴν ἀναίρεσιν τῶν μάγων ἀπόχρην, ἕως γνῷ lum, per totam noctem supplex Deum precibus
τὴν ἔκφασιν τοῦ Δανιήλου. ὁ δὲ παὶς, μετὰ τῶν solicitavit, ut rem sibi aperiret, & magos, cum
συγγενῶν ἀναχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκε- quibus & ipsi periclitarentur, ab ira regis eriperet, manifestata sibi visione, quam rex præteri-
τευσε τὸν θεὸν τῆς νυκτὸς, γνωρίσαι, καὶ τοὺς μάγους ta nocte visam elabi è memoria passus sit. Deus
καὶ τοὺς χαλδαίους, εἰς δὲ καὶ αὐτοὺς σωσαπολέσθαι, autem & periclitantes miseratus, & Danielis sa-
ῥυσθῆναι τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσαντα τῷ pientia delectatus, tam somnium quam ejus in-
παιδὶ αὐτὰ καὶ πάσαντα δῆλον ἧς ὁ βασιλεὺς ἐπιλέλησται terpretationem ei notam reddidit, ut hanc per
διὰ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, ἰδὼν καὶ τοὺς D eum rex cognosceret. Ille hac revelatione læ-
ὕπνους. ὁ δὲ θεὸς ἅμα τοὺς τε κινδυνεύοντας ἐλεή- tus, surgens fratribus eam indicat, jam desperantibus vitam, & tantum de morte cogitantibus: hortaturque, ut tranquillo sint animo, &
σας, καὶ τὸν Δανιὴλον τῆς σοφίας ἀγασθείς, τὸ de vita melius sperare non dubitent. Cum quibus, actis Deo gratiis, quod ætatem eorum esset
τε ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τὴν κρίσιν, ὡς misseratus, Ariochum adit initio diei, rogans, ut
ἦν καὶ τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. se ad regem ducat, indicaturum ei somnium,
Δανιὴλος δὲ γνοὺς περὶ τοῦ θείου ταῦτα, εὐχαρι- quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad
στήσας ἀνέστησε, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς δηλώσας, τοὺς μὲν ἀπε- E quem ingressus primum deprecatus est eam opi-
νθοῦντας ἤδη τοῦ ζῆν καὶ περὶ τοῦ παθεῖν τὸ nionem, quasi ipse Chaldæis & magis esset sapi-
μέλλουσαν ἔχοντας, εἰς ἐλπίδας ἤγειρεν εὐχαριστήσας δὲ τοῦ θεοῦ μετ' entior, quod, nemine illorum valente invenire
αὐτῶν ὅλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἡνωμένης ἡμέ- somnium, ipse id esset indicaturus. non enim
ρᾳ προσῆλθε πρὸς τὸν ἀρίοχον, & ἄγειν αὐτὸν sua peritia, vel quod intellectu alios præcellat, id
αὐτὸν ἠξίωσε πρὸς τὸν βασιλέα. δηλῶσαι γὰρ αὐτῷ fieri: sed Deus, inquit, nos de vita periclitantes
βούλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησὶν ἰδεῖν περὶ τῆς παρελ- misseratus est: rogantique mihi pro mea popu-
θούσης νυκτός. εἰσελθὼν δὴ πρὸς τὸν βασιλέα δα- lariumque vita, & somnium & ejus significatio-
νιὴλος, παρητεῖτο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι nem aperuit. neque enim tam me sollicitum
τῶν ἄλλων χαλδαίων καὶ μάγων. ὅτι μηδενὸς ἐκεί- F habuit ea tristitia, quod a te indigni vita esse-
νων τὸ ὄναρ εἰπεῖν δυνηθέντος, αὐτὸς αὐτὸ μέλλοι mus judicati, quam metus de existimatione
λέγειν. οὐ γὰρ κατ' ἐμπειρίαν, οὐδ' ὅτι τῶν ἄλ- tuæ gloriæ, cum tot viros bonos & honestos ne-
λοισιν αὐτῶν μᾶλλον ἐκπεπαίδευται, τοῦτο γίνεσθαι. ἀλλ' cari juberes, idque injuria, quod non esset
ἐλεήσας ἡμᾶς φησὶν ὁ θεὸς κινδυνεύοντας ἀποθανεῖν, humana sapientia comprehensibile, quod man-
δεηθέντι σοῦ περὶ τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς καὶ τῶν ὁμοεθνῶν, dabas, solo Deo valente præstare, quod cupe-
καὶ τὸ ὄναρ καὶ τὴν κρίσιν αὐτοῦ φανερὰν ἐποίησεν. res. Ergo cum hæc te cura teneret, quisnam
οὐχ ἧττον γὰρ τῆς ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδικασθῆναι ὑπὸ post te potiturus esset orbis imperio, dormien-
σοῦ μὴ ζῶν λύπης, σοῦ τῆς σῆς αὐτοῦ δόξης ἐφρόν- G ti tibi Deus, volens omnes regnaturos osten-
τιζον, ἀδίκως οὕτως ἄνδρας καὶ ταῦτα καλοὺς καὶ dere, tale immisit somnium: videbaris tibi vi-
ἀγαθοὺς, ἀποθανεῖν κελεύσαντος, οἷς οὐδὲν μὴ ἀν- dere, statuam grandem stantem, cujus caput
θρωπίνης σοφίας ἐχόμενον προσῆκας, ἔδει γὰρ ἔργον erat aureum, humeri ac brachia argentea,
θεοῦ, τοῦτ' ἀπῆτεις παρ' αὐτῶν. σὺ τοίνυν venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei.
φροντίζοντι σοὶ τὰ, τίς ἄρξεται τοῦ κόσμου μετὰ σὲ, κατασκευάζοντι βουλόμενος δηλῶσαι πάν- τας ὁ θεὸς τοὺς βασιλεύσοντας, ὄναρ ἔδειξε τοιοῦ- τον. ἐδόκεις ὁρᾶν ἀνδριάντα μέγαν ἑστῶτα. οὗ τὴν μὲν κεφαλὴν συνέβαινεν εἶναι χρυσῆν, τοὺς δὲ ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας ἀργυροῦς, τὴν δὲ γαστέρα καὶ τοὺς μηροὺς, χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας, σιδηροῦς,

deinde saxum vidisti abruptum à monte in statuam illam incidere, & hanc dejectam conterere, ut nulla ejus pars maneret integra, sed aurum, argentum, æs & ferrum abiret in minutiorem farina pulverem: eumque, ingruente venti vi, difflatum in terras diversissimas, Saxum vero illud tam magnum accepisse incrementum, ut, quantum est terrarum, sua mole opprimeret. Et hoc quidem est, quod vidisti somnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te significat, & alios reges ante te Babylonios, duæ verò manus & humeri duo portendunt, quod à duobus regibus vestrum imperium delebitur. illorum qvoque imperium alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Hujus quoque vires debellabuntur ab alio ferro simili, cui propter naturam ferri nihil poterit resistere, qvod ea sit auro, argento ac ære validior. adjecit & de saxo interpretationem Daniel, sed mihi hoc narrare non libuit, cujus propositum est præterita, non etiam futura, scribere. quod si quis veritatis avidus non desistit inquirere, futurorum quoque obscuros eventus cupiens discere, det operam, ut Danielis librum perlegat, qui habetur inter sacras literas. Porro Nabuchodonosorus, his auditis, agnoscens suum somnium, attonitus est Danielis indole, & procidens in faciem, eum non aliter quam Deum adoravit, divinis juvenem dignatus honoribus. Nec hoc contentus, impositio ei Dei sui nomine, universæ ditioni suæ præpositum esse voluit, cum eoque simul ejus con-

Daniel. 3. sanguineos: qui ob hæc invidiosi facti in periculum inciderunt, offenso rege propter causam talem. Rex, fabrefacta aurea statua, alta sexaginta, lata sex cubitos, in campo magno Babylonis eam statuit: quam dedicaturus convocavit ex omni sua ditione principes, eisque mandavit, ut quam primum tuba dari signum audierint, procidentes in faciem adorent statuam. quod qui non fecerit, pœnam proposuit, ut conjiciatur in ardentis fornacis incendium. Cum igitur omnes, audito tubæ signo, adorarent eam statuam, Danielis cognati negaverunt se hoc facturos, qvod nollent patrias leges transgredi. moxque delati, & in ignem conjecti divina servati sunt providentia, & præter omnium opinionem evaserunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, sed quasi sentiens, injuste in fornacem conjectos, pepercit, & non exeruit vim suam in juvenes, Deo invicta flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos regi commendavit, qvod probos & Deo charos esse animadverteret: qvo factum est, ut semper in maximo apud eum honore haberen-

Daniel. 4. tur. Non multo deinde post, rursum aliud dormiens rex vidit in somnium, quod privatus regno, vitam acturus esset inter bestias, & post exactum eo modo septennium, denuo restituendus esset in pristinum imperium. quo viso, rursum convocatis magis, percontatus est, quid significet.

A ἔπειτα λίθον εἶδες λατὸ ὄρους ἀποῤῥαγέντα, ἐμπεσεῖν τῷ ἀνδριάντι, καὶ τοῦτον καταβαλόντα, σωτρίψαι, καὶ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλκὸν, ἀλεύρου λεπτότερον γενέσθαι. καὶ τὸν μὲν ἀπὸ μικροῦ πνεύσαντος σφοδρότερον, εἰς τὰς βίας ἁρπαγέντα διασπαρῆναι. τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον, ὡς ἅπασαν εἰς αὐτὸν τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν οὖν ὄναρ ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν, ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ,

B ὃν ἔσχε τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε εἰδέναι, καὶ τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς Βαβυλωνίους ὄντας. αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ οἱ ὦμοι σημαίνουσιν, εἰς δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν. τὴν δὲ ἐκείνων ἕτερός τις ἐκ δύσεως καθαιρήσει, χαλκοῦν ἀμφιεσμένος. καὶ ταύτην ἄλλη παύσει τὴν ἰσχύν, ἐμοὶ σιδηρᾶν, καὶ κρατήσει δὲ εἰς ἅπασαν Δίκην τοῦ σιδήρου φύσιν, εἶναι γὰρ αὐτὴν στερροτέραν τῆς μὲν χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ δὲ χαλκοῦ. ἐδήλωσε δὲ καὶ τὸν λίθον

C δανιήλου τοῦ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐμοὶ μὴ εἰς ἐδοξεν εἰς ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγενημένα συγγράφειν, οὐ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς ἀληθείας ἐμοῦ οὐ πρεπώτατα πολυπραγμονεῖν, ὡς ἂν δεῖ τῶν ἀθήλων εἰ γνῶσεται βούλεσθαι μαθεῖν, ἀναβαίτω τὸ βιβλίον ἀναγνώναι δὲ δανιήλου, εὑρήσει δὲ ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ ἀκούσας ταῦτα καὶ ὀθνείους τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη

D τὴν δὲ δανιήλου φύσιν. καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ὡς πρόσω τὸν θεὸν προσκυνοῦσι, τοῦτο τὸν δανιήλον προσπάζετο, καὶ θύειν δὲ ὡς θεῷ προσέταξεν. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν προσηγορίαν αὐτῷ δὲ ἰδίου θεοῦ ἔθηκεν, ἀπάσης ἐπίτροπον τῆς βασιλείας ἐποίησε, δὲ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, οὓς διὰ φόνου καὶ βασκανίας, εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν σωτῆρι, τοῦ βασιλεῖ προσπρούσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς καταστήσας χρύσεον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλάτος

E δὲ ἓξ, φήσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τῆς Βαβυλῶνος πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιερώσειν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς πρώτους, πρῶτον αὐτοῖς προσεῖπας, ὅταν σημαίνουσης ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸν ἀνδριάντα. τοὺς δὲ μὴ ποιήσαντας, ἠπείλησεν εἰς τὴν δι' πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι καμίνου. πάντων οὖν μὲν τὸ σημαινούσης ἐπακουσάντων τῆς σάλπιγγος προσκυνούντων τὸν ἀνδριάντα, τὸ δανιήλου συγγενεῖς οὐ ποιῆσαι τοῦτο φασι, μὴ βουλη-

F θέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἁλεγχθέντες, εὐθέως εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θείᾳ συζόντα προνοίᾳ, καὶ παραδόξως διαφεύγουσι τὸν θάνατον. οὐδὲ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν. ἀλλὰ κατὰ λογισμὸν οἶμαι τὸ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι οὐκ ἥψατο, κρίσιν δ' ἀθενεῖς ἰσχὺν ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, τὸ θεοῦ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς τὸ μὴ δαπανηθῆναι ὑπὸ τὸ πυρὸς παραπλήσιον.

G τοῦτο σωτῆρι αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ ὡς δικαίους καὶ θεοφιλεῖς. διὸ μὴ πάσης ἀξιοῦσθαι παρ' αὐτοῦ τῆς τιμῆς διετέλουν. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν. ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς, μὴ θηρίων ἔχει τὴν δίαιταν, καὶ διαζήσας οὕτως ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀποληψεται. τοῦτο θεασάμενος τὸν ναρ, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀνέκρινεν αὐτοὺς τῷ αὐτῷ, καὶ τί σημαίνει λέγειν ἠξίου.

τῶν μὲν

τ μὲν οὖν ἄλλων ἀθεὶς ἐδυνήθη τὸν ἔννοιον διαφράσαι τοῦ βασιλέως, δυνηθεὶς ἢ μάντις καὶ ταῦτα εἰκάσαι, καὶ καθὼς ἔτυχε τι αὐτοῦ ἐκβῆναι ἀπέβη. διατρίψας γὰρ ὅσον τῆς ἐρημίας τὸν προειρημένον χρόνον ἐδόκει τολμήσαντος ἀπαθοῦς πᾶσι πράγμασιν ὑφ' ἑνὸς ἐπιθέσθαι, δεηθεὶς ἢ θεοῦ πάλιν εἰς τὴν βασιλείαν ἀποκαθέστη, πάλιν εἰς αὐτὸν ἐπανῆλθε τὸν. ἐγκαλέσῃ δέ μοι μηδεὶς ἅτινας ἕκαστα τούτων ἀπαγγέλλοντι διὰ τῆς γραφῆς μὲν ἐν τοῖς ἐγχωρίοις δι- B σκω βιβλίοις. καὶ γὰρ δίδυς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, πρὸς τοὺς ἐπιζητήσοντας τὰ τῶν πραγμάτων ἢ μεμψομένους ἠσφαλισάμην μόνον μεταφράζειν τὰς ἑβραίων βίβλους ἐπὶ εἰς τὴν ἑλληνίδα γλῶσσαν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προσθεὶς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑποσχημένος. ὁ μὲν βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ, ἔτη τεσσαρακοντατρία βασιλεύσας, τελευτᾷ τὸν βίον. ἀνὴρ δραστήριος καὶ τὰ περὶ αὐτὸν βα- C σιλεῖ εὐτυχέστερος γενόμενος. μέμνηται δ' αὐτοῦ τῶν πράξεων καὶ βηρωσσὸς ἐν τῇ τρίτῃ τῶν χαλδαϊκῶν, λέγων ὧδε. ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ ναβουχοδονόσορος, ὅτι ὁ ὑπαγμὸς ἀπεστάλη, ἔνθα αἰγύπτῳ καὶ τοῖς περὶ τὸν κοίλην συρίαν καὶ τὴν φοινίκην τόπους, ἀποστάτης αὐτοῦ γέγονεν, ἃ δυνάμενος αὐτὸς ἔτι καταπονεῖν συ- D ἡσας τὸν ναβουχοδονόσορον ὄντι ἐν ἡλικίᾳ μέρη τινὰ τῆς δυνάμεως, ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμμίξας δὲ ναβουχοδονόσορ τῷ ἀποστάτῃ καὶ παραταξάμενος, αὐτὸν τε ἐκράτησε, καὶ τὴν χώραν ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τὸν αὐτοῦ βασιλείαν ἐποιήσατο. τῷ δὲ πατρὶ τῷ ναβουχοδονόσορι συνέβη κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρωστήσαντι ἐν τῇ βαβυλωνίων πόλει, μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βασιλεύσαντι εἴκοσιέν. αὐτὸς δὲ μετ' οὐ πολὺν χρόνον τὸν τοῦ πατρὸς πελάτην ναβουχοδονόσορ, καὶ κατασήσας τὰ κατὰ τὴν αἴγυπτον πράγματα καὶ τὴν λοιπὴν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἰουδαίων τε καὶ φοινί- E κων καὶ σύρων, καὶ τῶν κατὰ τὴν αἴγυπτον ἐθνῶν, καὶ συντάξας τοῖς φίλοις μετὰ τῆς βαρύτητος δυνάμεως καὶ τῆς λοιπῆς ὠφελείας ἀναχωρίζειν εἰς τὴν βαβυλωνίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστὸς διὰ τῆς ἐρήμου παρεγένετο εἰς βαβυλῶνα. ὑφηγλαβὼν δὴ τὰ πράγματα, διοικήσαντος τοῦ χαλδαίων, καὶ διατηρήσας τὴν βασιλείαν ὑπὸ τοῦ βελτίστου αὐτῶν, κυρίευσας ὁλοκλη- F ρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις ὑφηγησαμένοις, συνέταξεν ἀποικίας ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις τῆς βαβυλωνίας τόποις. αὐτὸς δὲ ὑπὸ τοῦ ἐκ τοῦ πολέμου λαφύρων, τό τε τοῦ βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τὴν τε ὑπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, καὶ ἑτέραν χρησαμένος, καὶ ἀναγκάσας, ὡς τὸ μηκέτι δυνάσθαι τοὺς πολιορκοῦντας τὸν ποταμὸν ἀναστρέψαντας ἐπὶ τὴν πόλιν καταπολεμεῖν. ἐκβέβληται δὴ τρεῖς μὲν τῆς ἔνδον πόλεως περιβόλους, τρεῖς δὲ ἔξω, ἔστι δὲ τῆς ἑτέρας πόλιν ἦν. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τὴν πόλιν, G καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμήσας ἱερομηχανικῶς, κατεσκεύασεν ἐν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἕτερα βασιλεῖα ἐχόμενα αὐτῶν. ὧν τὸ μὲν ἀνάστημα καὶ τὴν λοιπὴν πολυτέλειαν, παρεῖσθαι ἴσως ἂν ἐπὶ λέγειν. πόλεως ὅσον τὸ τὰ μεγαλεῖα καὶ ὑπερφυᾶ συντελεσθῆναι ἡμέρας δεκαπέντε. ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις τούτοις, ἀναλήμματα λίθινα ἀνῳκοδόμησε, τὸν ὕψον ὑποδοὺς ὁμοιότητα τοῖς ὄρεσι.

A Ejus intellectum nemo alius invenire & regi indicare potuit, ſolus Daniel, qvid portenderet, conjectura, aſſecutus eſt: & qvalem hic prædixit, talis etiam eventus affuit. nam cum in ſolitudine tempus prædictum exegiſſet, nemine ſeptennio toto audente invadere dominium, exorato Deo, rurſum in regnum ſuum reſtitutus eſt. Nemo autem mihi vitio debet vertere, qvod hæc ita, ut in antiqvis libris invenio, ſcriptis meis inſero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in initiis hujus hiſtoriæ, palam profitens, me tantum Hebraicorum voluminum in Græcam lingvam interpretem: & qvæ illic continentur, bona fide relaturum me promiſi, nec addentem quicquam de meo, nec auferentem etiam. Cæterum Nabuchodonoſorus, cum regnaſſet annos qvadraginta tres, vitam finiit, vir induſtrius, & prioribus regibus longe fortunatior. Meminit ejus & Beroſus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis:

Pater autem Nabuchodonoſorus, audito, qvod Satrapa, qvem Ægypto & Cavæ Syriæ Phœnicieæqve præfecerat, a ſe defeciſſet, cum non poſſet amplius ferre labores militiæ, tradita juniori Nabuchodonoſoro copiarum parte, juſſit hunc contra illum proficiſci. qvi, collatis ſignis, cum defectore congreſſus, & ipſum devicit, & regiones ejus ad ſuum imperium retraxit. Interea pater Nabuchodonoſorus apud Babylonem, morbo abſumptus eſt, cum regnaſſet annos viginti & unum. Nabuchodonoſorus vero, non multo poſt patris morte cognita, & conſtitutis Ægypti ac reliqvarum regionum negotiis, demandataqve amicis cura captivorum Judæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam, cum exercitu & impedimentis, ipſe cum paucis per deſertum Babylonem properavit. Et cum aſſumpſiſſet regni adminiſtrationem, qvæ interim penes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo ſervata erat in ejus reditum, factus eſt totius paterni imperii dominus. ac primum omnium captivos recens adductos per opportuna Babyloniæ loca in colonias diſtribuit: deinde ſpoliis bello partis Beli templum & alia qvædam magnifice exornavit. auxit etiam & reparavit antiqva urbis ædificia, munito & fluminis alveo, ita, ne hoſtes eo poſſent uti ad civitatis incommodum. Tres quoqve murorum ambitus intra urbem extruxit, & totidem foris circumdedit, omnes è coctilibus laterculis. cumqve memorabilibus operibus civitatem muniſſet, & portas in templorum modum ornaſſet, paternæ regiæ contiguam extruxit aliam regiam, cujus ſubſtructiones & reliqvam magnificentiam forte ſupervacaneum eſſet dicere: unum ſilere non poſſum, qvod tam amplum & ſuperbum ædificium intra qvindecim dies abſolutum eſt. In hac regia moles ſaxeas fornicibus ſuſpendit, montium ſpeciem referentes, ſuperne conſitas variis arborum generibus;

XIII.

atqve ita celebratos illos pensiles hortos absolvit, eo quod uxor educata in Media concupisset qvandam patriæ suæ similitudinem. Horum, hortorum etiam Megasthenes in qvarto rerum Indicarum volumine meminit, ubi ostendere conatur, quod hic rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longe a tergo reliqverit. subjugasse enim eum & urbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro ejus regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum qvam in Indorum historiis, qvod hic rex per tredecim annos Tyrum oppugnaverit, regnante apud eam urbem Ithobale. Atqve hæc sunt, qvæ de hoc rege apud historicos invenio.

καὶ καταφυτεύσας δένδρεσι παντοδαποῖς, ἐξεργάσατο καὶ κατεσκεύασε τὸν καλούμενον κρεμαστὸν κῆπον. Δι᾽ ὃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐπιθυμεῖν τῆς οἰκείας Δαρείου, ὡς ὑπὸ μεμιμῆσθαι ἐν τοῖς κατὰ Μηδίαν τόποις. καὶ μεγαλοθύης ἦ, ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τῶν ἰνδικῶν, μνημονεύει αὐτῶν, δι᾽ ἧς ἀποφαίνειν πειρᾶται τὸν βασιλέα, τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τοῖς μεγαλοπρεπέσι πράξεσιν, ὑπερβεβηκότα τὸν Ἡρακλέα. καταφρέψασθαι γὰρ αὐτὸν φησὶ λιβύης τὴν πόλιν, καὶ ἰβηρίαν. καὶ Διοκλῆς ἦ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν περσικῶν, μνημονεύει τούτου τοῦ βασιλέως, καὶ Φιλόστρατος ἐν τοῖς ἰνδικοῖς αὐτοῦ καὶ φοινικικοῖς ἱστορίαις. ἐπὶ ἔτος ὁ βασιλεὺς ἐπολιόρκησε τύρον ἐπὶ ἔτη ιγ'. Βασιλεύοντος κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἰθοβάλου τῆς τύρου. καὶ τὰ μὲν κατὰ πάντων ἱστορούμενα περὶ τούτου τοῦ βασιλέως, ταῦτα ἐστίν.

CAP. XII.

De successoribus Nabuchodonosori, & quod Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & qvomodo se tum res Judæorum apud Babylonios habuerint.

CÆterum post Nabuchodonosori obitum, Abilamarodachus ejus filius regnum susscepit, qui mox Hierosolymorum regem Jechoniam e vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem regiæ suæ præfectum. Pater enim ejus fidem non servaverat Jechoniæ, qvi se ei cum uxoribus & liberis totaqve cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, qvam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antea diximus. Abilamarodacho post decimumoctavum regni sui annum defuncto, Nigliſar filius, successit, cumqve regnasset annos qvadraginta, vitam cum morte mutavit. continuata deinde successione, ad Labosordachum filium regnum pervenit: apud qvem cum novem tantum mensibus hæsisset, post mortem ejus transiit ad Balthasarem, qvi Babyloniis Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum rex & Darius Medorum, a quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla qvadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum, qvæ regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cum ita collibuisset, jubet è suo templo afferri vasa Dei, qvæ, spoliatis Hierosolymis, Nabuchodonosor in usum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat, Ipse vero jam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumeliosa in Deum proferens: & ecce, ibi videt manũ e pariete prominentem, & in eo syllabas qvasdam scribentem, qva visione territus, convocavit magos & Chaldæos, & totũ hoc genus, qvod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans, ut sibi enarrent id, qvod erat scriptum.

Daniel. 5.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ναβοχοδονόσορος πολλὰς Δαρδόχου κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱόν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη ἰουδαίοις ἐπ᾽ ἐκείνου τοῦ καιροῦ πρὸς τοὺς βαβυλωνίους.

Μετὰ δὲ τὸν ναβοχοδονόσορον πολλὰ ἀβιλαμαροδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τοῦ βασιλέως παραλαμβάνει τὰς εὐθὺς τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰεχονίαν τὸν δεσμῶν ἀφείς, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις φίλοις εἶχε πολλαῖς αὐτοῦ δωρεαῖς δοὺς, καὶ τιμήσας αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἐν τῇ βαβυλῶνι βασιλέων. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τοῦ πίστιν οὐκ ἐφύλαξε τῷ ἰεχονίᾳ, ἀλλὰ δόντι μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς συγγενείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὡς ἂν μὴ καταστραφείη ληφθεῖσα τῇ πολιορκίᾳ, καθὼς προειρήκαμεν. πολλοστῷ δὲ ἔτει ἀβιλαμαροδάχου μὲν ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, νιγλισσαρος ὁ παῖς αὐτοῦ τοῦ δεχθέντος ἀλλαμάνη. καὶ καταλύει αὐτοῦ ἔτη τεσσαρακονταὲν, καὶ καταστρέφει τὸν βίον. μετὰ δὲ τοῦτον ἦ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λαβοσορδαχον ἀφικνεῖται τῆς βασιλείας ἡ διαδοχὴ, καὶ μιᾶς παισὶ παρ᾽ αὐτοῦ τοὺς πάντας ἐννέα, πολλοστῷ αὐτοῦ μετέβαινε πρὸς βαλτάσαρον τὸν καλούμενον ναβοαζηλον παρὰ βαβυλωνίοις. ἐπὶ τοῦτον στρατεύουσι κῦρος τε ὁ περσῶν βασιλεὺς, καὶ δαρεῖος ὁ μήδων, καὶ παρορεύομένῳ αὐτοῖς ἐν βαβυλῶνι, θαυμασιόν τι καὶ τερατῶδες θέαμα συνέβη. κατέκειτο δειπνῶν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ. καὶ σκευῶν ἦν πολὺς ἀργυροῦς, εἰς ἑστίασιν πεποιημένων βασιλικὴν, μετὰ τῶν παλλακίδων καὶ τῶν φίλων. δόξαν ἦ αὐτῷ, κομισθῆναι κελεύει ἐκ τοῦ ἰδίου ναοῦ, τὰ τοῦ θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος ἐξ ἱεροσολύμων, οὐκ ἐχρῆτο μὲν, εἰς ἣν τὸν αὐτοῦ ναὸν κατέθετο. αὐτὸς ἦ τοῦτο θράσους πεσὼν ἔθος, ὡς πᾶσι χρῆσθαι, μεταξὺ πίνων καὶ βλασφημῶν εἰς τὸν θεὸν, ἐκ τοῦ τοίχου ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, καὶ τῷ τοίχῳ τινὰς συλλαβὰς ἐγγράφουσαν. παρεχθεὶς δὲ τοῦτο τῆς ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ τοὺς χαλδαίους, καὶ πᾶν ὅτι τὸ γένος ὂν ἐν τοῖς βαρβάροις, περὶ σημεῖα καὶ τὰ ὀνειρατα κρίνον δυνάμενον, ὡς ἂν αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα. τῶν ἦ

τῶν ἧ μάγων ἀδὲν εὑρίσκειν, ἀδὲ συνιέναι λεγόντων, κατ' ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τ' ὀπὶ τῷ ὠφθαι δέξῳ λύπης, κ' πᾶσιν ἐκήρυξε τλὺ χώραν, τῷ τὰ γράμματα κ' τλὺ ἐπ' αὐτῶν δηλωμένων ἀφάνειαν ἀφῆ ποιήσαντι, δώσειν κατάχρυσον μῶνα, ἅρπιον πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν, ὡς οἱ τῶν χαλδαίων βασιλεῖς, τὸ τρίτον μέρος τῆς ἰδίας ἀρχῆς. τότε γινομένε δ' κηρύγματος, ἐπὶ μᾶλλον οἱ μάγοι σπουδαμόντες τὸ φιλοπονησάμενοι πρὸς τλὺ εὕρεσιν τ' γραμμάτων, ἀδὲν ἔλαττον ἠπόρησαν. ἀθυμήσαντα δ' ὅτι τάτῳ θεασαμένη τ' βασιλέα ἡ μάμμη αὐτ', ὠφθη παρεῖναι, κ' λέγειν, ὡς ἔστι τις ἐκ τῆς ἰουδαίας αἰχμάλωτος, ἐκεῖθεν τὸ γένος, ἀνὴρ ἐπὶ τῶν ναβοχοδονοσόρου παρηκόντος ἱεροσόλυμα δανιὴλος ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ κ' δεινὸς ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα, καὶ μόνῳ τῷ θεῷ γνώριμα, ὃς ναβοχοδονοσόρῳ τῷ βασιλεῖ μηδένος ἄλλε δυναμένε ἐκτεῖν ὠδὲ ὧν ἐχρῆζεν, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. μεταπεμψάμενον οὖν αὐτὸν, ἤξιε παρ' αὐτοῦ πυνθάνεσθαι τὸ τ' γραμμάτων, κ' τλὺ αἰμαθίαν τλὺ τ' ἐκ εὑρόντων αὐτὰ κατακρύψαι, κἂν σκυθρωπὸν ἧ τὸ ὑπὸ θεῶ σημαινόμενον. ταῦτ' ἀκούσας, καλεῖ τ' δανιὴλον ὁ βαλτάσαρος, κ' ἀμελεχθεὶς ὡς πυθοίτο παρ' αὐτοῦ κ' τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ πνεῦμα συμπάρεστι, κ' μόνος ἐξευρεῖν ἱκανώτατος, ἃ μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς διάνοιαν ἔρχεται, φράζειν αὐτῷ τὰ γράμματα, κ' τί σημαίνει μηνύειν ἠξίει. ὁ δ' ὑπισχνεῖτο μὲν ὀφύσειν δώρων ἐνδεδύξ, κ' χρύσεον περὶ τὸν αὐχένα φορεῖν, κ' τὸ τρίτον τῆς αὐτ' ἀρχῆς μέρος, τιμὴν κ' γέρας τῆς σοφίας, ὡς ἂν ἐξ αὐτῶν διαφανέστατος ἅπασι τοῖς ἐρῶσι, κ' τλὺ αἰτίαν ἐφ' ἧ τάτων ἔτυχε πυνθανομένοις. δανιὴλος δ' τοὺς μὲν δώρεας αὐτὸν ἔχειν ἠξίει, τὸ δὲ σοφὸν κ' τὸ θεῖον, ἀδωροδόκητον εἶναι, καὶ περῖκα τοὺς δεομένους ὠφελεῖν, μηνύειν δ' αὐτῷ τὰ γράμματα, σημαίνοντα καὶ ἀποφθεῖ δι' αὐτῶν ἑαυτῷ βίου. ὅτι μηδ' οἷς ὁ πρόγονος αὐτὸς ἁμάρτοις εἰς θεὸν ὕβρεις ἐκαλάσθη, τάτοις ἐμμένειν εὐσεβῶν, κ' μηδὲν ὑπὲρ τλὺ ἀνθρωπίνλυ φύσιν μηχανᾶσθαι, ἀλλὰ κ' ναβοχοδονοσόρα μεταστάντα εἰς διάνοιαν ἥμερον ἐφ' οἷς ἠσέβησε, κ' μυρίας ἱκεσίας κ' δεήσεις ἐλεηθέντα, ἐπανελθεῖν εἰς τ' ἀνθρώπινον βίον κ' τλὺ βασιλείαν, κ' ἀφ' ταύτης τ' θεὸν ὡς τλὺ ἅπασιν ἔχοντα δύναμιν κ' προνοούμενον τ' ἀνθρώπων μέχρις ἧς κ' ἐτελεύτησεν ὑμνοῦντα, λήθλυ αὐτὸς ἔλαβε τάτων. κ' πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς ἧ σκεύεσιν αὐτοῦ μὴ τῶν παλλακίδων δημοσιεῦσαι. ταῦτα δ' ὁρῶν ἀ θεὸς ὀργισθεῖσαν αὐτῷ, κ' ἀφ' τ' γραμμάτων προκαλεσάμενον, εἰς οἷον αὐτὸν κακοδαιμονίαν δεῖ πίπτειν. ἐδήλωσε δ' τὰ γράμματα τάδε. μανῆ, ἔστι δ' ἑλληνιστὶ γλώσσῃ σημαίνοιτ' ἂν ἀριθμὸς, ὥσπερ τῆς ζωῆς σε τοσοῦτον χρόνον, κ' τ' ἀρχῆς ἠρίθμησεν ὁ θεὸς, κ' πεπερατεύκεν ὅτι σοι βραχὺν χρόνον. θεκὲλ, σημαίνει δ' τ' σταθμὸν, φησὶν οὖν σε λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ θεὸς, ἤδη καταφερομένλυ δηλοῖ, φαρὲς, κ' δ' τὸ κλάσμα δηλοῖ κ' ἑλλάδα γλῶσσαν. κλάσει τοιγαροῦν σου τλὺ βασιλείαν, καὶ μήδοις αὐτλὺ καὶ πέρσαις ἀφανεῖ. δανιὴλου δ' ταῦτα σημήνοντος τῷ βασιλεῖ φράσαντος τὰ ἐν τῷ τοίχῳ γράμματα, τὸν μὲν βαλτάσαρον οἷον εἰκὸς ἐφ' οὕτω χαλεποῖς τοῖς δηλωμένοις λύπη καὶ συμφορᾷ κατέλαβεν. οὐ μὴν ὡς προφήτῃ κακῶν αὐτὸ γεγενημένῳ τὰς δωρεὰς ἀπέτρεπετο δώσειν οὐ διδοὺς,

magis autem negantibus, ſe ejus intellectum invenire, rex ob rei novitatem mœſtus ac ſolicitus, præconis voce per totam ſuam ditionem publicavit: quicunqve mentem earum literarum interpretari poſſet, daturum ſe ei torqvem aureum, & purpureæ veſtis uſum, quali Chaldæorum reges utuntur, atqvè inſuper tertiam regni ſui partem. Poſt hoc præconium major etiam fit magorum concurſus, certatim ſenſum literarum ſcrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem triſtem hac de cauſa regem ejus avia, ſolari eum cœpit, dicens, eſſe qvendam captivum Judæum per Nabuchodonoſorum, vaſtatis Hieroſolymis, abductum, virum ſapientem, qvi poſſit obſcura & ſoli Deo nota perqvirere. hunc Nabuchodonoſoro, qvæ opus erat, interpretatum, cum id eo tempore poſſet alius nemo, rogabatqve, ut, accito illo, percontaretur, qvid ſibi velint hæ literæ, ut coarguta cæterorum inſcitia, etiamſi triſte ſit, prodigium id intelligatur. His auditis, Baltaſar accerſit Danielem: & præfatus ſe reſciviſſe de ejus ſapientia, deqve ſpiritu divino, qvem habeat, & quod ſolus ſit idoneus interpretandis, quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogavit, ut ſibi enarret, quid ſcriptura illa ſignificet, pollicens operæ præmium uſum veſtis purpureæ torqvemqve aureum, & ditionis ſuæ partem tertiam, ut ſapientia ejus, inſignita talibus honoribus, illuſtris fiat apud omnes, qvi honoris cauſam ſciſcitando cognoverint. Daniel autem, recuſatis muneribus, qvod his divinitus conceſſa ſapientia corrumpi neqveat, ſed indigentes gratis juvare parata ſit, ait ſcripturam hanc vitæ finem prædicere: eo qvod ne proavi quidem calamitate, qvam ille incurrit ob contemptum numinis, doctus ſit pietatem colere, & nihil moliri, quod ſit ſupra naturam hominis. Nabuchodonoſorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, poſt multas preces, miſerante Deo, reſtitutum ad hominum converſationem & priſtinum imperium, ac dein per totam vitam agnoviſſe & laudaſſe Dei virtutem & providentiam. hunc vero oblitum domeſtici exempli, voces impias jactaſſe in Deum, & potaſſe è ſacris vaſis una cum ſuis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare, qvalem ſit habiturus vitæ exitum. Sic enim interpretanda ſingula. Mane, hoc eſt numerus, ſignificat dinumeratum eſſe jam dierum tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreve tempus ſupereſſe. Thecel, qvod eſt pondus, appenſum à Deo regni tui tempus jam ad finē vergere. Phares, qvod eſt fragmen, fracturum Deum tuum regnum, & partes ejus in Medos ac Perſas diſtribuēdas. Hac interpretatione accepta, rex non poterat non vehementer triſtari, attamen Danieli ſuam munificentiam non ſubtraxit tanqvam malorum prænuncio, ſed dona, qvæ pollicitus eſt, exhibuit,

sic cogitans, qvod non bona audierit, sui fati culpam esse, non prophetæ: imo illum boni viri officio functum esse, qui sic interpretatus sit, ut erat eventurum, tametsi parum lætus eventus sequeretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & urbs in Cyri Persarum regis potestatem devenit. Sub Baltasare enim capta est Babylon, anno regni ejus decimoseptimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem, cum extingveret Babyloniorum imperium, adjutus a Cyro suo eognato, annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielem prophetam assumptum secum duxit in Mediam, eumqve maximo honore apud se habuit. erat enim unus è tribus summis satrapis, qui sub se habebant alios trecentos sexaginta satrapas. tot enim a Dario primum instituti sunt.

XIV. Itaqve cum tam charus & honoratus apud regem esset, ut qui ei tanqvam divino libenter de qvovis negocio consulenti pareret, non effugit cæterorum invidiam, qvemadmodum fieri solet inter eos, qui aliqvem sibi a rege præferri non patiuntur æqvo animo. cumqve æmuli occasionem calumniæ contra eum quærerent, nullam unqvam eis præbuit. cum enim esset contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accusandi ansam invenire poterant. nec tamen destiterunt quærere, qvomodo honore dejectum e medio tollerent. & cum animadvertissent Danielem qvotidie ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem, qua eum possent perdere: aditoqve Dario, renuntiant ei, visum esse satrapis ejus & principibus, per triginta dies populo dari intermissionem: quibus nec ab ipso nec a qvoqvam hominum aut deorum quicquam precari liceat: & si qvis contra hoc commune decretum faxit, eum in foveam leonum conjici. Rex vero non perspiciens eorum malitiam, quod Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitusqve se id confirmaturum, edictum proposuit in publicum, quo satraparum decretum promulgabatur. Id cum omnes præ metu servare conarentur, magnum fuit ubiqve silentium. Daniel vero nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum & deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem, quam dudum captaverant, regem adeunt propere, Danielemqve accusant, qvod, contempto edicto, solus ex omnibus deos precari ausus sit, idqve non ob pietatem, sed ob hoc ipsum, quod observari se scinet ab æmulis. Et cum regem ob nimiam erga Danielem benevolentiam etiam mandati sui contemptori facile veniam daturum crederent,

Daniel. 6.

A ἀλλὰ πάσης παρέχει, τὸ μὲν ἐφ' οἷς δοθήσονται λοιδο-
μῶ, ἰδίον αὐτὸ καὶ τῆς πεπρωμένης ἀλλ' οὐχὶ τῶ
προφήτου εἶναι. τὰ γὰρ ὠμολογημένα κρίνει
ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἡ συμφορὰ τὰ μέλ-
λοντα συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν ἔτως ἔκρινε. μετ' οὐ πο-
λὺ δὲ χρόνον, αὐτός τε ἐλήφθη καὶ ἡ πόλις, κύρου τοῦ πρε-
σβέως βασιλέως ἐπ' αὐτὴν στρατεύσαντος. Βαλτασά-
ρου γὰρ ἦν ἐφ' οὗ τὴν αἵρεσιν τῆς Βαβυλῶνος συνέβη
γενέσθαι, βασιλεύσαντος αὐτοῦ, ἔτη ἑπτακαίδεκα. τὸν μὲν
B οὖν Ναβοχοδονόσορ οὗτος βασιλέως ἔγγονον, τὸν πλεῖ-
στον ὑπερηλήφαμεν χρόνον. Δαρείου δὲ τοῦ κατα-
σταντος τῶν Βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μὴ κύρου τοῦ συγγενοῦς,
ἔτος ἦν ἑξηκοστὸν δεύτερον, ὅτε τὴν Βαβυλῶνα εἷλε. καὶ
ἦν αἰσυάγους υἱός. ἕτερον δὲ τοῦτο τοῖς Ἕλλησιν ἐκάλουν
ὄνομα. ὃς δὲ Δανιήλου τὸν προφήτην λαβὼν, ἤγαγεν εἰς
μηδίαν πρὸς αὑτὸν, καὶ πάσης αὐτὸν τιμῆς μεταδοὺς, ἐ-
σχε παρ' αὑτῷ. τὸν τριῶν γὰρ σατραπῶν ὧν, οἷς ὅλη τὴν ἡγε-
C μονίαν ἐκ τριακοσίων σατραπῶν κατέστησε. πρώτους δὲ
ἐπέστησε Δαρεῖος. Δανιήλου τοίνυν ὢν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ,
ἔλαμπεν ἀγαθὴ φήμη τοῦ Δαρείου, καὶ πρὸς ἅπασι
τοῖς αὐτοῦ μόνος ὡς ἂν ἔχων τὸ θεῖον πλεῖστον
ἐφρονήθη. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῶν ἐπερεῖς ἐ-
πὶ πλεῖστον τιμῇ φθάσαντος τοὺς βασιλεῦσι βλέποντες. ζητοῦ-
των δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν Δαρείου λαβεῖν καὶ κατηγορίας τῶν
ἀχθομένων ἐπ' αὐτῷ εὐδοκιμοῦντι φθάσαι τοὺς δήμους,
D παρεῖχεν αὐτοῖς αἰτίαν ἀδεμίαν. ὢν γὰρ καὶ χρημάτων ἐπι-
νῶ καὶ πάντως λήμματος θείου, ἀμίκτου αὐτῷ
δοκῶν, κἂν ἐπ' ἐῶν δοθείη καλῶς πρὸς τὸ λαβεῖν,
ἀδὲ λοιπὸν ὑπῆν τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλήματα
εὑρεῖν παρεῖχεν. οἱ δ' ὡς ἀδὲν εἶχον ὁ κατεπάντες α-
δ πρὸς τὸν βασιλέα, ζημιώσασθαι αὐτὸν εἰς τὸν πρὸ
αὐτοῦ τιμῶν ἀσχημόνως καὶ Δαρεῖον, τρόπον ἄλλον ἐπι-
νοοῦσι καθ' ὃν αὐτὸν ἐκπεδῶν ποιήσονται. ἐρωτῶσι γὰρ
Δανιήλου, τρεῖς τῆς ἡμέρας προσδεχόμενον τὴν θε-
E πρόφασιν ἐγνωσαν εὑρηκέναι, δι' ἧς ἀπολέσουσι αὐτόν.
καὶ πρὸς τὸν Δαρεῖον ἐλθόντες, ἀπαγγέλλουσιν αὐτῷ ὡς τοὺς
σατράπας αὐτὸ καὶ ἡγεμόσι δόξειεν ὅπως τριακοντα ἡ-
μέρας ἀνεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τις, μήτε
τοῖς θεοῖς δεόμενος αὐτῶν καὶ εὐχόμενος εὑρ. τὸν μὲν
παῖσαι αὐτῶν πάντα ταύτῃ τῇ γνώμῃ, ὡς
τῶν λεόντων ἔχειν ἀνάγκην ῥᾴστην λάκκον ἀποδεῖξαι. ὁ
βασιλεὺς δ' συνιδὼν τὴν κακουργίαν αὐτῶν, οὐδὲ
F πὶ τὸν Δανιήλου ταῦτα κατεσκεδασμένους ὑπονοή-
σας, ἀρέσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἔφη δεδογμένοις. καὶ
κυρώσειν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐπαγγελλόμενος
προσῆσαι προστάγματα δηλοῦν τὸ πληθος τοὺς
ξένους τοὺς σατράπας. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες φυλατ-
τόμενοι μὴ παραβαίνειν τὰ προστάγματα, πρόμαν-
τις Δανιήλου φρονῆσαι οὐδὲ πιστεῦσαι τούτων ἴσω, ἀλλ' ὡς ἐ-
σχεν ἐθος ἱσταμένου πύκτα τοῦ θεοῦ, πάντων ὁρώντων.
οἱ δὲ σατράπαι τὴν ἀφορμὴν αὐτοῖς ἴσω ἐπαύδαζον λα-
G βεῖν ὅτι τὸν Δανιήλου παραφανείσης, εὐθὺς ἦλθον πρὸς
τὸν βασιλέα, καὶ κατηγόρουν ὡς παραβαίνοντος μὲ-
νου δὲ Δανιήλου τὰ προστεταγμένα, μηδενὸς τῶν ἄλ-
λων τολμῶντος προσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς. καὶ ἔτι οὐ
δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ διὰ φυλακὴν καὶ διατήρησιν
τοῦ δ' φθόνου. ὅτι γὰρ μείζονος ἧς προσεδόκησεν εὐ-
νοίας ἔτυχεν τὸν Δαρεῖον καταλαμβάνοντες, ὡς
καὶ καταφρονήσαντι τῶν ἐκείνου προσταγμάτων, συ-

γνώμῃ ἐπίμονον νέμειν, καὶ αὐτὰ δὲ τὸ βασκαίνοντες τῷ Δανιήλῳ, δ μεταβάλλοντα πρὸς τὸ ἡμερώτερον,

ἐξ ἄλλου ἢ αὐτὸν ἠξίουν καὶ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. ἐλπίσας ἢ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν, καὶ ἅδην μὴ πάθῃ δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν εὐθύμως φέρειν τὰ συμβάντα, καὶ βληθέντος εἰς τὸν λάκκον, σφραγίσας τὸν ὀπὴν ὃν εἶχε τὸ στόμα κύβῳ ἀντὶ θύρας λίθου, ἀνεχώρησεν. καὶ ἐλθὼν ἀπὸ τῆς νυκτὸς καὶ αὔπνος διῆλθε, ἀγωνιῶν περὶ τοῦ Δανιήλου. μετὰ ἡμέραν ἢ ἀναστὰς ὀπὶ τὸν λάκκον ἦλθε, καὶ σωζομένῳ τῷ σφραγίδα ἐυρὼν, ἢ σημειώσατο τὸν λίθον καταλελοίπει, ἀνοίξας ἀνεβόησε καλῶν τὸν Δανιήλου, πυνθανόμενος εἰ σώζεται. ὃς δὲ ἐπακούσας τοῦ βασιλέως, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀνελκυσθῆναι ἐκ τοῦ λάκκου τῶν θηρίων. οἱ ἢ ἐχθροὶ θεασάμενοι τὸν Δανιήλου, μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, ἀλλὰ μὴ τὸ θεῖον καὶ τῷ πύτῳ πεφυκέναι, σὺν ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι. πεπληρωμένους ἢ τοὺς λέοντας τροφῆς μὴ ἅψασθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, ὅτ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ ἢ μισήσας αὐτοὺς τῆς πονηρίας, ἐβεβλήθαι μὲν πολλὰ κελεύει τοῖς λέουσι κρέα, κορεσθέντων δὲ αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Δανιήλου προσέταξεν εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ ἄλλο κόρον αὐτοῖς ἐπιθήσουσιν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὲς ἢ ἐγένετο Δαρείῳ τῶν σατραπῶν ἐμβληθέντων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τὸν Δανιήλου. οὐδενὸς γὰρ αὐτῶν ἐφείσαντο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διεσπάραττον ὡσεὶ σφόδρα λιμώττοντες καὶ τροφῆς ἐνδεεῖς. ἠφίει δὲ αὐτοὺς ὁ τὸ πεινᾶν οἶμαι, μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφθόνων κρεῶν ἐμπλησμένους, ἀλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων κακία. δὴ γὰρ καὶ τοῖς ἀλόγοις ἂν αὐτὴ ζῴοις ἐπὶ πονηρίαν χώρειτο, ὃ δὴ θεὸς προσεμένῳ ἦν. ἀφθαρέντων οὖν τῶν ἐπιβουλευόντων Δανιήλῳ ἔτι τὸν τρόπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλου ἐπιμψε τῇ χώρᾳ ἐπαγγέλλων τὸν θεὸν ἐν Δανιήλῳ σέβεσθαι, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, καὶ τὸ πᾶν κράτος ἔχοντα. ἔσχε ἢ καὶ τὸν Δανιήλον ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὢν ἢ ἔτως ἐπίσημος καὶ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης ἦν θεοφιλὴς εἶναι Δανιήλος, ᾠκοδόμησεν ἐν Ἐκβατάνοις τοῖς Μηδικοῖς βάρι, διτρεπέστατόν τι καλλοσκύμμα καὶ θαυμασίως πεποιημένον. ἢ μέχρι δεῦρο ἔστι καὶ σώζεται. τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως ἐπεσκευάσθαι, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐκείνης ἧς ἕκαστος αὐτὸν ἡμέρας ἰσορρεῖ γεγονέναι. ἔτως νεαρὸν αὐτῆς καὶ ἐκμιμῶν τὸ καλλος, καὶ μηδαμῆ γηρασκὸς ὑπὸ τοσούτου χρόνου. πάσχει γὰρ καὶ τὰ καλλοσκεύσματα ταῦτα ὑπὸ τοῦ καὶ παλαιότητος, ᾗ τῷ ἰσχνῷ λυθρώδη ὑπὸ τ' ἐτῶν, ἐ τῷ ἐυπρεπείαν μαραίνοντα. ἐπὶ δὲ τῇ βάρει τάς τε μήδων βασιλεῖς, καὶ περσῶν καὶ πάρθων ἄχρι δεῦρο. καὶ ταύτῃ πεπεσθῆται ἰουδαῖος ἐστιν ἱερεὺς, καὶ ὅτ' γένεται μέχρι τ' ἡμέρου ἡμέρας. ἄξιον ἢ τοὺς τότε καὶ ὁ μαλιστα θαυμάσαιτο τις ἂν ἀκούσας, διελθεῖν. ἅπαντα ἀπ' αὐτοῦ ἐνδόξως ὡς ἐνί τινι τ' μεγίστων εὐτυχήσαντος ἀνθρώπων, καὶ ὧδε τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τιμῆ τε καὶ δόξῃ ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ ὑπὸ πολλῶν, καὶ πολλῆσιν δὲ μνήμῃ αἰώνιον ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία, ὅσα δὴ συγγραψάμενος κατελέλοιπεν,

A hoc ipso magis accensi ad invidiam, inflexibiles ad clementiam, postulaverunt, ut juxta latam legem conjiceretur in leonum foveam. Darius autem sperans ope divina eripiendum a bestiis, hortatus est eum, ut præsentem casum æqvo ferret animo: & postqvam eo conjectus est, cum obsignasset lapidem, qui ori foveæ incumbebat vice ostii, domum reversus est: totamqve eam noctem sine cibo & somno exegit
B de amici salute solicitus. diluculo autem surgens ad foveam se contulit: &, invento illæso signaculo, qvo lapidem obsignaverat, per apertam fenestram superne Danielem inclamavit, qværens, an adhuc salvus sit. Ad qvam vocem cum ille responderet, illæsum se & incolumem, jussit eum è fovea bestiarum extrahi. inimici vero ejus videntes, ei nihil mali accidisse, nolu-
C erunt hoc Dei providentiæ tribuere, sed causam referentes in leonum saturitatem, ausi sunt etiam apud regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, jussit multum carnium objici leonibus, & illis jam saturatis, inimicos Danielis in foveam conjici, ut appareat, si propter saturitatem eos non attingant, ac tum demum evidentissimum fuit vatem ope divina esse servatum. nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secus,
D ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dilaniaverunt. acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis, qvæ jam eis exempta fuerat, sed objectorum malitia, Deo sic volente, ut ne bruta qvidem eam impunitam sinerent. Cum igitur ad hunc modum vatis insidiatores periissent, Darius rex per totum suum imperium nuncios dimisit, qui Danielis Deum prædica-
E rent, hunc esse solum verum & omnipotentem Deum asseverando. ipsum deinde vatem in majore etiam, qvam ante, honore habuit, primum inter amicos locum ei tribuens. qui, cum ab omnibus Deo charus existimaretur, & propter hanc de se opinionem esset illustrissimus, ædificavit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum, & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum usqve durat, & spectanti-
F bus recentissimæ structuræ videtur, ac si ea ipsa die, qua spectatur, esset absolutum: tantam novitatis speciem, & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino a tam longo tempore læsam, præter aliorum ædificiorum consvetudinem, quæ æqve atqve homines vetustatis injuriam sentiunt, nec firmitatem solum, sed etiam decorem sensim deperdunt. Mos autem durat
G usqve in præsens tempus, ut in ea turri sepeliantur Medorum reges & Persarum atqve Parthorum: ejusqve custodia sacerdoti Judaici generis hodieq; concreditur. Qvod autem in hoc viro præcipua dignum est admiratione, silentio non præteribimus. omnis enim eximia felicitas ut prophetæ excellentissimo ei contigit, & viventi tam apud reges qvam apud populum gratioso, & post obitum sempiternam memoriam consecuto. libri enim ejus, qvos conscriptos reliqvit,

etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quod Deus cum eo colloqvia miscuerit. non solum enim futura prædixit, qvemadmodum alii prophetæ, verumetiam tempus, qvo eventura essent, præfiniit. & cum alii prophetæ calamitates prædicerent, ideoqve malam gratiam apud reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, ut propter faustam ominationem qvidem benevolentiam omnium sibi conciliaret, propter eventuum vero certitudinem fidem sibi apud universum mortalium genus compararet. Extat enim in ejus scriptis, unde maxime illius prophetiæ certitudo potest colligi. ait enim se apud Susa primariam Persidis urbem cum sodalibus prodiisse in campum, & ibi terræmotu repentino exorto, diffugientibus metu amicis, solum esse derelictum, seipsum qvoqve consternatum in faciem & manus procidisse. ibi accessisse qvendam, excitantem se & jubentem, ut surgeret ac videret, qvæ post multa secula eventura essent suis civibus. surgenti deinde ostensum esse arietem magnum, enata habentem multa cornua, & in his ultimum cæteris celsius. ver-
Daniel.8. sis deinde ad Occidentem oculis, vidisse se hircum delatum per aërem concurrisse cum ariete, & bis cornibus ictum prostravisse humi & conculcasse pedibus. deinde vidisse enatum è fronte hirci cornu maximum, quo defracto, erupisse pro eo quatuor alia, obversa in ventos singulos. & ex his etiam aliud minus exortum scripsit, qvod postqvam esset adultum, Deus, qvi hæc ostendebat, dixit gesturum bellum contra gentem ipsius, & urbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, sacrificiaqve veteraturum per dies mille ducentos nonaginta sex. hæc est visio, qvam in campo apud Susa se vidisse scripsit: eamqve Deum sic interpretatum esse. Arietem significare Persarum & Medorum regna, cornua vero futuros in his reges, & horum ultimum designari per cornu ultimum. hunc enim fore divitiis & gloria præstantissimū. Per hircum vero indicari, & fore aliqvem è Græcorum regibus, qvi cum Persa bis congressus eum prælio superet, totumqve ejus imperium occupet. Per cornu vero illud magnum ex hirci fronte extans primum regem significari, & per aliorum qvatuor pro illo pullulationem, & ad qvatuor terræ tractus singulorum versionem, successuros ostendi, post primi regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neqve filios ejus neqve alioqvi ad cognationem ipsius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex hisq; exoriturum qvendam regem, qvi bellum gerat cum gente Judæorum & legibus, & formam institutæ juxta has reipublicæ auferat: spoliatoq; templo, victimas in id induci per triennium prohibeat. qvæ qvidē calamitas genti nostræ sub Antiocho Epiphane accidit, ita ut futurū Daniel ante multos anos scripserat. Eodem autem modo scripsit & de Romanorum imperio,

A ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νῦν, καὶ πιστεύεται μὴν ἐξ αὐτῶν, ὅτι Δανιὴλ ὡμίλει τῷ Θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διετέλει καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥρισε, εἰς ὃν ταῦτα ἀποβήσεται. καὶ τῶν προφητῶν τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ διὰ τοῦτο δυσχεραινομένων ὑπό τε βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, Δανιὴλ ἀγαθῶν ἐμπίπτων προφήτης αὐτοῖς. ὡς οὖν μὲν τῆς εὐφημίας τῶν προλεγομένων, εὔνοιαν ἅπασι παρὰ πάντων.
B ἦν δὲ τέλους αὐτῶν, ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ἐκ θειότητος, παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀποφέρεσθαι. κατέλιπε γοῦν γράψας, ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτοῦ προφητείας καὶ παραδόξου μάλιστα, ἐπίσης δῆλον. φησὶ γὰρ τὸν κριὸν ὁρμῶντα ἐπὶ σάσους, ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Περσίδος, ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἑταίρων ἀπὸ συμποσίου καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης γενομένου καὶ καταληφθέντα μόνον, φυγόντων τῶν φίλων, καὶ πεσόντα
C μὲν ὑπτίαν σῶμα παραχθεὶς ὑπὸ τῶν δύο χειρῶν, τινὸς δὲ ἀψαμένου αὐτοῦ, καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀναστῆναι, καὶ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις αὐτοῦ μὴ πολλὰς γενεάς. ἀναστάντι δ' αὐτῷ, δεξιὸν κριὸν ἐσημήνατο μέγαν, πολλὰ μὲν σκηπτροῦχον πλευρᾷ, πολλὰ δὲ τῶν δ' αὐτῶν ὑψηλότερον ἔχοντα. ἐπὶ τοῦτον ἀναβλέψαι μὲν εἰς τὴν δύσιν, θεάσασθαι δὲ πορείᾳ ἐπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον, συμβάλλοντα τοῖς κέρασι δυσὶ καταβαλεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὴν
D γῆν, καὶ πατῆσαι. ἐπὶ τὸν τράγον ἰδεῖν, ἐκ δὲ μετώπου μέγιστον ἀναφῦναι κέρας, οὗ κλασθέντος ἀναβλαστῆσαι τέσσαρα, καθ' ἕκαστον τῶν ἀνέμων πνέον μά. ἐξ αὐτῶν δ' ἀναισχῆναι καὶ ἄλλο μικρότερον ἐκ νέου ἄρασθαι. ὁ αἰχῆσαι ἐλεῖν αὐτῷ ὁ τοσοῦτα, ὅτι δεικνὺς θεὸς, πολεμήσειν αὐτῷ τὸ ἔθνος, καὶ τὴν πόλιν αἱρήσειν καὶ κράτος, καὶ συγχεῖν, τὰ θεῖα ναὸν, καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν ἐπὶ ἡμέρας
E ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν σάσοις ὁ Δανιὴλ ἑωρακέναι. κρῖναι δ' αὐτῶν τὴν ὄψιν ἐκ τοῦ ῥήματος ἐδήλου τὸν θεὸν ἅτως. τὸν μὲν κριὸν, βασιλείας τῶν περσῶν καὶ μήδων σημαίνειν ἔφασκε· τὰ δὲ κέρατα, τοὺς βασιλεύσειν μέλλοντας, τὸ δὲ ὕστατον κέρας σημαίνειν τὸν ἔσχατον βασιλέα. ὅτι γὰρ ὑπὲρ ἁπάντων πλοῦτῳ τε καὶ δόξῃ. τὸν δὲ τράγον δηλοῦν, ὡς ἐκ τῶν ἑλλήνων τοὺς βασιλεύσειν ἔσεσθαι, ὃς τοὺς περσῶν
F συμβαλὼν δίς, κρατήσῃ τῇ μάχῃ, καὶ παραλήψεται τὴν τῶν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δηλοῦσθαι δὲ τὸν μεγάλου κέρατος ἐν τῷ μετώπῳ τοῦ τράγου, τὸν πρῶτον βασιλέα, καὶ τὴν τῶν τεσσάρων ἀναβλάστησιν ἐκπεσόντος ἐκείνου, καὶ τὴν πρὸς τὰ τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτῶν ἀποστροφὴν ἑκάστου, τοὺς διαδόχους μὴ τὸν θάνατον δ' πρώτου βασιλέως ἐμφανίζεσθαι, καὶ διαμερισμὸν εἰς αὐτοὺς τῆς βασιλείας, μήτε
G τοὺς παῖδας αὐτοῦ τούτους ὄντας, οὔτε συγγενεῖς, πολλοῖς ἔτεσιν ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. ἡνέσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τὸ ἔθνος καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν, καὶ τὴν πολιτείαν, καὶ συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας ἐπὶ τρία κωλύσοντα διετελεσθῆναι. καὶ δὴ ταῦτα μὲν ἔσεσθαι τὸ ἔθνος παθεῖν ὑπὸ ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ Δανιὴλ, καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἐμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γενησόμενα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον Δανιὴλ καὶ περὶ τῶν ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε,

καὶ περ

καὶ ἔτι ὑπ' αὐτῶν ἐρημωθήσεσθαι. ταῦτα πάντα σκιᾷ θεοῦ δείξαντος αὐτῷ συγγράψας, κατέλειψεν, ὡς τε τοὺς ἀναγινώσκοντας, καὶ τὰ συμβάντα σκοπεῖσθαι θαυμάζειν δὴ τῇ τοῦ θεοῦ τιμῇ τὸν Δανιήλου, καὶ τοὺς ὑπὸ τούτων εὐρίσκειν πεπλανημένους, οἱ τὴν τε πρόνοιαν ἐκβάλλουσι τοῦ βίου, καὶ τὸν θεὸν οὐκ ἀξιοῦσιν ὑπερορᾶν τῶν πραγμάτων, οὐδὲ ὑπὸ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου φύσεως Δημιουργὸν τῶν ὅλων ὑσίας κυβερνῆτάς τε σύμπαντα, ἄμοιρον δὲ ἡνίσχε καὶ φροντιστὴν τὸν κόσμον αὐτομάτους φέρεσθαι λέγουσιν. ὃς εἰ ἦν ἀπροστάτητος τῶν τρόπων, καθάπερ καὶ τὰς ναῦς ἐρήμους κυβερνητῶν καταδυομένας ὁρῶμεν ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἢ καὶ τὰ ἅρματα πρέσβεσι μὴ ἔχοντα τοὺς ἡνιόχους συντριβέντα, ὅπου τῆς ἀπροσκόπτου φορᾶς ἀπολάλοι καὶ διαφθείροιτο. τοῖς γοῦν προειρημένοις ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσι μοι σφόδρα ἀληθοῦς δόξης ἁμαρτάνειν, οἱ τῷ θεῷ μηδεμίαν ἐναι πρὸς τὰ ἀνθρώπινα ἐποφαινόμενοι πρόνοιαν. οὐ γὰρ ἂν κατὰ τὴν σκιᾶς προφητείαν συνέβαινεν, εἰ αὐτομάτως πὰ τὸν κόσμον ἅπαντα ὁρῶμεν ἀπαίνοντα; ἐγὼ μὲν οὖν πρὸς τούτων ὡς εὗρον καὶ ἔγραψα; εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βούλοιτο περὶ αὐτῶν, ἀνέγκλητον ἐχέτω τὴν ἑτεροφροσύνην.

A & qvantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hæc omnia divinitus sibi demonstrata scripto tradidit, & posteris legenda reliqvit, ut videntes eventum non discrepare a prædictionibus, Danielem mirentur ob tam insignem honorem illi a Deo habitum: simulqve Epicureorum error coarguatur, qui providentiam è vita ejiciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt univèrsitatem a beata illa B & immortali essentia vel conservari vel gubernari, sed sine rectore & curatore mundum suopte impetu ferri asseverant. qui si ita, ut illi autumant, careret præside, qvemadmodum naves sine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currusqve aurigis destitutos everti ac confringi: ita & ipse perderetur immoderato ìmpetu. Qvamobrem dum Danielis vaticinia C consìdero, non possum non damnare istorum inscitiam, qui Deo negant curæ esse res mortalium. qui enim fieri potuit, ut prophetiis ejus responderet eventus, si temere in mundo gererentur omnia? Verum ego hæc ita, ut inveni, in literas retuli, qvod si qvis mavult diversam opinionem seqvi, id per me quidem erit illi integrum.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱερέων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς, τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα. Κεφ. α.

Οτι διεκώλυσαν αὐτοὺς οἱ τοῦ βασιλέως ἡγεμόνες καθασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γινόμενοι τοῖς ἔργοις. Κεφ. β.

Ως κύρος τελευτήσαντος, καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ ἀφελαβὼν τὴν ἡγεμονίαν, ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. Κεφ. γ.

Οτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου βασιλεύσας περσῶν ἐτίμησε τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. δ.

Ως μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ ξέρξης, οἰκείως πρὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη. Κεφ. ε.

Οτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου μικρὸν τῶν ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε διαφθαρῆναι δόλῳ. Κεφ. ς.

Ως βαγώας ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν. Κεφ. ζ.

Οσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος εὐηργέτησεν αὐτοὺς, χρηστὸς τῆς ἰουδαίας. Κεφ. η.

HÆC IN UNDECIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Cyrus Perſarum rex Judæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes repetere permittit, collata eis in ædificationem templi pecunia. Cap. I.

Regii duces & Satrapæ Judæos ab ædificatione templi prohibent. Cap. II.

Cyro mortuo, Cambyſes ejus filius & ſucceſſor Judæos ab ædificando templo omnino prohibet. Cap. III.

Darius Hyſtaſpis filius Perſarum regnum adeptus Judæorum gentem in honore habet, & templum ædificat. Cap. IV.

Xerxis Darii filii in Judæorum gentem beneficia. Cap. V.

Qvomodo, Artaxerxe regnante, parum abfuit, quin tota Judæorum gens Amani dolo extingveretur. Cap. VI.

Bagoſes, penes qvem Artaxerxis junioris exercitus fuit imperium, multis injuriis Judæos afficit. Cap. VII.

Qvanta Alexander Macedonum rex in Judæos beneficia contulerit. Cap. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER UNDECIMUS.

Κεφάλαιον ά.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς τὰς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δὲς αὐτοῖς χρήματα.

CAP. I.

Cyrus Persarum rex Judæos Babylone dimissos pristinas sedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

ΤΩ πρώτῳ ἔτει τῆς κύρου βασιλείας, ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανέστευσαν τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς βαβυλῶνα σωέπεσεν, ἐλέησεν ὁ θεὸς τὴν ἀμαλασίαν καὶ τῷ συμφορᾷ ἐκείνων τὸ παλαιπώρων. καὶ καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, πρὶν καταστραφῆναι τὴν πόλιν, ὡς μὴ τὸ δουλεῦσαι ναβοχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ ταύτῃ συμμένειαν τῷ δουλείαν ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὸν πάτριον ἀποκαταστήσῃ γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσουσι, καὶ τῆς ἐρχούσης ἀπολαύσουσιν εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. παρορμήσας γὰρ τὸν κύρου ψυχὴν, ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι καὶ πᾶσαν τὴν ἀσίαν, ὅτι κύρος ὁ βασιλεὺς λέγει· ἐπεί με ὁ θεὸς ὁ μέγιστος, τῆς οἰκουμένης ἀπέδειξε βασιλέα, πείθομαι εἶναι ὃν τὸ ἰσραηλιτῶν ἔθνος προσκυνῶ. καὶ γὰρ τιμόν προεῖπεν ὄνομα διὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δ' ἐγὼ κύρος, ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον, ὃ τῆς αὐτοῦ προφητείας ὁ ἡσαΐας κατέλιπε, πρὸ ἐτῶν σι. ἔτος χεῖρ ἐνθουσιάσας εἶπεν ταῦτα λέγειν τὸν θεόν, ὅτι βούλομαι κύρον ἐγὼ ἐν πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀπόδειξα βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τὸν ναόν. ταῦτα ἡσαΐας προεφήτευσεν ἔμπροσθεν ἢ καταστραφῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ρμ. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν κύρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ἔρμῆς τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. καλέσας τε τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίων, συγχωρεῖ αὐτοῖς ἔφη βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ ἀνασῆσαι τε τὴν πόλιν ἱερουσάλυμα, καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ναόν. ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τὸν σύμμαχον, αὐτὸν τε γράψειν τοῖς ὑπηκόοις ἐκείνῃ τῇ

PRimo autem anno regni Cyri, qui fuit transmigrationis nostræ Babylonicæ septuagesimus, miseratus est Deus captivitatem & Calamitatem ærumnosi illius populi: & sicut illis per Hieremiam prophetam ante dirutam urbem prædixerat, qvod, postqvam servierint Nabuchodonosoro ejusqve posteris per annos septuaginta, rursum eos restituturus esset in patriam, & ædificato templo redituri essent ad felicitatem pristinam, ita eis omnia præstitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit, ut ille in hunc modum per universam Asiam scriberet: Hæc dicit Cyrus rex; Qvoniam me Deus maximus orbis regem constituit, hunc illum esse credo, qvem Israelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per suos prophetas prædixit, & qvod templum ejus ædificaturus sim Hierosolymis in terra Judæa. Hoc autem Cyrus cognovit ex lectione libri, qui Esaiæ prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipsius ætatem conscriptas. Hic enim secretum hoc Deum sibi indicasse dixit, qvod vellet, Cyrum, qvem multarum ac magnarum gentium regem declaraturus esset, remittere populum suum in terram Judæam, & templum suum ædificare denuo. Hæc Esaias prædixit centum qvadraginta annis, anteqvam templum devastatum est. Qvibus lectis, rex admiratus vatis divinitatem correptus est cupidine exeqvendi, quæ scripta legerat: convocatisqve clarioribus apud Babylonem Judæis, ait se illis permittere, ut proficiscantur in patriam, urbemqve Hierosolyma, & Dei templum ædificent denuo. Nam & ipsum Deum futurum illis auxilio, & se scripturum vi-

I. Esdr. 1.
3. Esdr. 2.

cinis Judææ ducibus ac ſatrapis, ut conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Judæ & Ben, amiticæ, ſimulqve Levitæ & ſacerdotes, propere Hieroſolyma ſe conferunt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non ſuſtinentes poſſeſſiones ſuas relinqvere. Qvo cum perveniſſent, omnes amici regii fuerunt eis auxilio, conferebantqve ad templi ſtructuram alii aurum, argentum alii, nonnulli pecudum & eqvorum multitudinem: ſolventesqve vota, qvibus damnati fuerant, offerebant ſolennes victimas, qvaſi urbem denuo conderent, & priſtinum patrii ritus uſum reciperent. Nam & vaſa, qvibus olim templum ſpoliaverat Nabuchodonoſorus, per Cyrum tunc è Babylone remiſſa fuerant, ea Mithridati ærarii regii præfecto tradita ſunt perferenda ad Abaſſarem, aſſervanda apud eum, dum templum ædificaretur: cui mandatum eſt, quam primum id abſolutum eſſet, mox ea ſacerdotibus & magiſtratibus populi redderet in templum reſtituenda. qvin & epiſtolam ad Syriæ ſatrapas in hæc verba ſcripſit: Rex Cyrus Siſinæ & Sarabaſanæ S. Judæis, qui regionem meam habitant, permiſi, ut, qvicunq; vellent, in propriam patriam reverſi urbem denuo conderent, & templum Dei Hieroſolymis ædificarent eodem, quo prius, loco. miſi autem eo etiam ærarii mei præfectum Mithridatem, & Zorobabelem principem Judæorum, ut, fundamentis jactis, templum ſuperſtruant altitudine cubitorum ſexaginta. & totidem latitudine, faciantq; tres ordines è lapide polito, & unum ligneum è materie, qvam fert ea regio: ſimiliter & altare, ſuper qvo ſacrificent Deo: qvos ſumptus omnes de meo volo fieri. Vaſa qvoq;, quæ Nabuchodonoſorus rex de templo prædatus eſt, mitto per Mithridatem ærarii præfectum & Zorobabelem Judæorum principem, ut ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant: qvorum numerus eſt hic: pſycteres aurei quinquaginta, argentei qvadringenti, thericlea pocula aurea quinqvaginta, argentea qvadringenta, ſitulæ aureæ qvinqvaginta, argenteæ quingentæ, libatoria aurea triginta, argentea trecenta, phialæ aureæ triginta, argenteæ bis mille & qvadringentæ, præterea vaſa alia magna mille. Concedo etiam eis eosdem reditus, qvos majores eorum ſoliti ſunt accipere, in pretium pecudum, & vini & olei drachmas ducentaqvinqve millia qvingentas, & in ſimilam artabes duo millia qvingentas, atqve hæc è Samariæ tributis præberi volo. immolabuntqve ſacerdotes has victimas juxta Moyſis legem Hieroſolymis, & inter ſacra precabuntur Deum pro ſalute regis ejusq; generis, ut regnum Perſarum incolume maneat. Qvi vero per inobedientiam hæc mandata noſtra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipſorum fiſco noſtro attribui. Atqve hoc fuit epiſtolæ argumentum. Numerus autem eorum, qui è captivitate convenerant Hieroſolyma, quadraginta duo millia fuêre, & inſuper qvadringenti ſexaginta duo.

χώρα τ ἰουδαίων, ἠγεμόσιν καὶ τοῖς σατράπαις, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτοῖς, καὶ ἄργυρον εἰς τὴν οἰκοδομὴν τ νεῶ, καὶ θεὸς τ τοῖς θρέμμασι θεὸς τοῖς θυσίας, τοῦτο κύρος καταγράφει τ τοῖς ἱερεπλύταις, ἐγνωμόνευσεν οἱ τ δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς ἰούδα καὶ τῆς βενιαμίτιδ, οἵ τε λοιπὶ καὶ ἱερεῖς, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πολλοὶ δὲ κατεμείναν ἐν τῇ βαβυλῶνι, τοῖς κτήμασι καὶ λιπῶν ἀθέλοντες. καὶ ὡς ἐγνωρίσθησαν αὐτοῖς οἱ τ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεισέφερον εἰς τ ναὸν κατασκευὴν. οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δ ἄργυρον, οἱ δ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις, καὶ πολλοὶ τὰς ἀναθέσεις τ θεῷ, καὶ τοὺς νομιζομένους καὶ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, ὡσπερ ἀναστησόμενης αὐτοῖς τ πόλεως, καὶ ἀναβιώσης τ ἀρχαίας τῶν τῶν θρησκευμάτων πομπῆς. ἀπέπεμψε δ αὐτοῖς κῦρος καὶ τὰ σκεύη τ θεῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος ἐκ τ βαβυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δ ταῦτα φέρων μιθριδάτῃ τῷ γαζοφυλακι αὐτοῦ, καὶ προσέταξε δοῦναι αὐτὰ ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τ ναοῦ. πλεοντ δ αὐτὸν, ὡς δώσῃ τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τ κληθησομένοις εἰς τὸν ναὸν ἀποδοθησόμενα. πέμπει δ καὶ ἐπιστολὴν περὶ τούτων πρὸς τοὺς ἐν συρίᾳ σατράπας κύρος, ταῦτα λέγουσαν. βασιλεὺς κύρος σισίνῃ καὶ σαραβασάνῃ χαίρειν. ἰουδαίων τ ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέτρεψα τοῖς βουλομένοις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθεῖν πατρίδα, τὴν τε πόλιν ἀνακτίζειν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομεῖν τὸν ἐν ἱεροσολύμοις τ θεῦ, οὗπερ ἦν αὐτὸς τόπος ἐφ᾽ ἑαυτοῦ πρότερον. καταπέμψαι δέ μοι καὶ τὸν γαζοφύλακα μιθριδάτην, καὶ ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τ ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωσι τ ναῶ, καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, ὕψος μὲν πήχεις ξ. τὸ δ αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος. λίθοις μὲν ξεστοῖς τρισὶ πεποιημένοις δόμοις. ἓν ξύλινον ἐγχώριον. ἐμοίως δ καὶ θυσιαστήριον ἐφ᾽ οὗ θύουσι τῷ θεῷ. τὴν δ εἰς ταῦτα δαπάνην, ἐκ τ ἐμαυτ δώσω βούλομαι. καὶ τὰ σκεύη ἃ ἐσύλησεν ἐκ τ ναοῦ ναβουχοδονόσορος ὁ βασιλεὺς, ἐπεμψα δὲ καὶ μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ ζοροβάβηλον τῷ ἄρχοντι τ ἰουδαίων, ἵνα διακομίσωσιν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τὸν ναὸν τ θεῦ. ὁ δ᾽ ἀριθμὸς αὐτῶν ἔστι ποτηρίων ψυκτῆρες χρύσοι ν. ἀργύρεοι υ. θηρικλεῖα χρύσεα ν. ἀργύρεα υ. κάλυκες χρύσεοι ν. ἀργύρεοι φ. αὐτοκάνδυλα χρύσεα λ. ἀργύρεα τ. φιάλαι χρύσεαι λ. ἀργύρεαι υ. σκεύη ἄλλα μεγάλα χίλια. συγχωρῶ δ αὐτοῖς ἐκ τῶν προγόνων ἐθισθρόμοις τιμαὶ, κτηνῶν ἐλαίου, δραχμὰς ἑκατὸν μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σεμίδαλιν πυρῶν ἀρτάβας ϐφ. κελεύω δ τῶν τριῶν χορηγίαν, ἐκ τ τῆς συριακῆς γενεᾶς φόρων. ἐπίσταται δ τε ἱερεῖς ταῦτα καὶ τοὺς μαγους νόμους οἱ ἱερεῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ προσφέροντες ἕξουσι τῷ θεῷ περὶ σωτηρίας τε τ βασιλέως καὶ τ γένους αὐτοῦ, ὅπως ἡ παρὰ θεοῖς βασιλεία διαμένῃ τοῖς ὑφ᾽ ἡμῶν κτισθεῖσι τούτων ἐκ ἀκεραίοις οὖσι, ἀναπεμφθῆναι βούλομαι, ἐκ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἶναι βασιλικὰς. ἐγὼ μὲν δαρείος ταῦτ᾽ ἐδήλου. τ δ᾽ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθόντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν δ. καὶ δισχίλιοι υξϐ.

Καφα-

Κεφάλαιον β'.

Οτι ιουδαίους διεκώλυσαν οἱ τῶν βασιλέων ἡγεμόνες καθοικοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γινόμενοι τοῖς ἔργοις.

CAP. II.

Regii duces & satrapa Judaeos ab aedificatione templi prohibent.

ΒΑλλομένων δὲ τὰς θεμελίους τοῦ ναοῦ, καὶ σπουδὴν τοιαύτην τῆς οἰκοδομίας αὐτοῦ λαβόντων, τὰ σπείρα ἐθνη, καὶ μάλιστα τὸ χουθαίων, ἃς ἐκ τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς ἀγαγὼν σαλμανασάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀνάστατον ἐποίησε, παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς θεμελιοῦχους, ἐμποδίζειν τοὺς ἰουδαίους ὡς τε τὴν τῆς πόλεως ἀνάστασιν, καὶ τὸν τοῦ ναοῦ κατασκεύην. οἱ δὲ καὶ χρήμασι διεφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, ἀπημβλυνον τοὺς χουθαίους τὸ σπεῦδειν τοὺς ἰουδαίους ἀμελεῖς καὶ ῥᾳθύμους τῆς οἰκοδομίας. κύρου γὰρ σπεύδοντος ἄλλως ἀσχοληθέντος πολέμοις ἀγνοια τούτων ἦν· καὶ τρατδυσιμβρῳ δὲ τῷ μασσαγέτῃ δουλοῦται συνέβη τελευτήσαντα τὸν βίον. καμβύσης δὲ ὁ κύρου παῖδος τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οἱ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ καὶ ἀμμανίτῃσι, καὶ μωαβίτῃσι, καὶ σαμαρείᾳ, γράφουσιν ὑπογραφὴν καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε. δέσποτα οἱ παῖδές σου, ῥαθύμου ὁ πάντα τὰ πατρῷα γράφων, καὶ σεμελίου ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τῆς βουλῆς τὰ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ κρίνοντες. γινώσκειν σε δεῖ βασιλεῦ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οἱ εἰς βαβυλῶνα ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τὴν τε πόλιν ἀποστάτην πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς, ὑπασκαλίζουσί τε τὰ τείχη καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσθι μὴν ταῦτα τῶν γινομένων, ὅτι φόρους οὐ τελοῦσι, συνομνύοντας, ὅτι ὑποταγὴν οὐ δώσουσι. ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσι σε ἀντιστήσονται, καὶ ἀρχὴν μᾶλλον ἢ ὑποταγὴν ἐλήσουσιν. ἐνεργούμενοι οὖν τὰ πρὸς τὸν ναὸν καὶ ἀσφαλιζόμενοι, καλῶς ἔδοξεν ἔχειν ἡμῖν, γράψαι σοι βασιλεῦ, καὶ μὴ παρεῖδεν, ὅπως ὑπισκέψῃ τὰ τῶν πατέρων σου βιβλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ἀποστάτας καὶ τοῖς βασιλέων ἐχθροὺς ἰουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ ἀφ' ἱστορίας καὶ νῦν ἠρημωμένη. ἔδοξε δὴ ἡμῖν καὶ τοῦτο σοι δηλῶσαι, ἀγνοεῖσθαι ἴσως, ὅτι τῆς πόλεως ἔτως οἰκοδομουμένης, καὶ τὸν κύκλον τοῦ τειχῶν ἀποτελεσθέντος, ἀποκλεισθήσεται σοι ἡ ὁδὸς ἡ ἐπὶ χιλίαν συρίαν καὶ φοινίκην.

II. 1. Esdr. 4.

HIdum templi fundamenta jaciunt, & in hoc ædificando toti sunt, circum finitimæ gentes, præcipue Chuthæi, quibus olim è Perside ac Media traductis Salmanasar Assyriorum rex in Samaria, Israelitis inde sublatis, novas sedes dederat, rogabant satrapas & eos, quibus commendata erat hæc ædificatio, ut Judæos impedirent, quo minus urbem ac templum instaurare valeant. Illi vero pecuniis etiam corrupti, vendidere Chuthæis suam circa demandatum officium cessationem & negligentiam, Cyro nesciente, utpote distracto in alia negotia, qui demum Massagetico bello periit. Cambyse deinde in paternum principatum succedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarumqve & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epistola: Domine, servi tui, Rathymus commentariensis, & Semelius scriba, & magistratus Phœnices ac Syriæ. Cognoscere te oportet, rex, quod Judæi, qui Babylonem traducti fuerant, in regionem hostram venerunt, & civitatem ob defectionem merito deletam restituunt, forumqve rerum venalium: reparant etiam mœnia & templum extruunt. quod si ita pergere smantur, scito, eos nec tributa persoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim seipsos regibus imperare potius quam servire conabuntur. Qvando igitur jam fervet templi ædificatio, visum est nostri officii non dissimulare hoc negotium, & admonere, ut inspicias majorum tuorum commentarios, inventurus in eis Judæos regum desertores & hostes, urbemqve ipsorum ob hoc crimen desolatam ac dirutam. quin hoc qvoqve admonendus es, qvòd si hæc urbs incolatur denuo, mœniumqve ambitum absolvat, intercludetur tibi via in Phœnicen & cavam Syriam.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς καμβύσης ὁ κύρου κωλύσαντος ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

CAP. III.

Cambyses Judaeos ab aedificando templo omnino prohibet.

ΑΝαγνὺς δὲ ὁ καμβύσης τὴν ἐπιστολὴν, καὶ φύσει πονηρὸς ὢν, κινηθεὶς πρὸς τὰ δεδηλωμένα ἐν γράμμασι τάδε λέγων. βασιλεὺς καμβύσης ῥαθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ προστεταγμένα, καὶ βελσέμῳ, καὶ σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συνταττομένοις, καὶ οἰκοῦσιν ἐν σαμαρείᾳ καὶ φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνὺς τὰ πεμφθέντα παρ' ὑμῶν γράμματα, ἐκέλευσα ἐπιστῆσαι καὶ τὰ τῶν προγόνων μου βιβλία. καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν αἰεὶ γενομένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες παραγματευόμενοι. καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἐγνωμεν δυνατοὺς καὶ βιαίους, φορολογήσαντας χιλίαν συρίαν καὶ φοινίκην. ἐγὼ τοίνυν προστέταχα μὴ συγχωρεῖν τοῖς ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τὴν πόλιν,

CAmbyses autem, lecta epistola, cum esset alioqvin etiam natus ad malitiam, graviter commotus rescripsit hoc modo. Rex Cambyses Rathymo comentariensi, & Belsemo, & Semelio scribæ, & reliqvis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis, qvas misistis, literis, jussi inspici majorum meorum comentarios, ubi inventum est, urbem istâ semper inimicam fuisse regibus, habitatoresq; ejus seditiosos perpetuo studuisse concitandis bellis & rerum novitatibus, qvodq; reges habuerint potentes ac violentos, qui continuis tributorum exactionibus Phœnicem & cavam Syriam vexaverint. Ego igitur jubeo, non permitti Judæos urbem denuo condere,

ne per hanc occaſionem creſcat eorum malitia, qva concitati hactenus rebelles fuerunt regibus. His literis perlectis, Rathymus & ſcriba Semelius cum collegis veſtigio, conſcenſis eqvis, properarunt Hieroſolyma, ducentes ſecum magnam hominum multitudinem, prohibueruntqve Judæos, ne urbem & templum ædificare pergerent. Itaqve dilatum eſt id opus per annos novem usqve in ſecundum annum regni Darii Perſarum regis. Cambyſes enim, cum per ſexennium regnaſſet, ſubacta interim Ægypto, revertens ab ea expeditione, apud Damaſcum eſt mortuus.

III. Sublatis deinde Magis, qui poſt ejus obitum regnum per integrum annum occupaverant, ſeptem illæ Perſarum familiæ Hyſtaſpis filium Darium communibus ſuffragiis regem declaraverunt.

μὴ ἔτι πλέον αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας αὐτῶν, ἢ χρώμενοι τοῖς τὰς βασιλέως ἀναγνωσθέντων γραμμάτων, ὁ ράβδουμος καὶ σεμέλιος γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συντεταγμένοι φοβηθέντες ἔπιπον σὺν ἵπποις, ἔπειτα ἦλθον εἰς ἱεροσόλυμα, πλήθει ἐπαγόμενοι πολύ. καὶ διεκώλυσαν οἰκοδομῆσαι τοὺς ἰουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. Ἐταῦτα μὲν ἐπιχεθη τὰ ἔργα μέχρι ἔτους δευτέρου τῆς δαρείου βασιλείας τῶν περσῶν ἐπ᾽ ἄλλα ἔτη θ᾽. καμβύσης γὰρ ἐξέτη βασιλεύσας, καταστρεψάμενος τὴν τούτων τὴν αἰγυπτον, κατεστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν δαμασκῷ. μὴ ὢν τὴν τοῦ μάγου ἀναίρεσιν, οὐ μὴν τὸν καμβύσου θάνατον τὴν περσῶν ἀρχὴν ἐσχατον κατέσχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῶν περσῶν, τὸν ὑστάσπου παῖδα δαρεῖον ἀποδείξαν βασιλέα.

CAP. IV.

Darius Hyſtaſpis filius Judæis templum ædificat.

1. Eſdr. 5. 6 IS adhuc privatus voverat Deo, ſi regnum adipiſceretur, quicquid ſacrorum vaſorum apud Babylonem eſſet, remiſſurum ſe in templum Hieroſolyma: & forte fortuna per illud tempus venerat ad eum a Hieroſolymis Zorobabel, qvi captivorum Judæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus regis amicus. qvamobrem inter ſatellites cum aliis duobus aſſumptus, ſperatum honorem conſecutus eſt. Primo autem ſui regni anno Darius ſplendido ac magnifico apparatu excepit tam domeſticos ſuos qvam Medorum ac Perſarum ſatrapas, provinciarumqve præſides ab Indis usqve ad Æthiopas, & præfectos cópiis per centum viginti ſeptem ſatrapias. Cumqve ad ſatietatem epulati, diſceſſiſſent cubitum ad ſuum quisqve diverſorium, Darius poſt brevem in lecto qvietem a ſomno relictus, nec valens redormiſcere, cœpit fabulari cum tribus ſatellitibus: &, qui proponendam a ſe qvæſtionem verius ac prudentius ſolverit, ei præmium fore promiſit uſum purpuræ & aurei poculi: in cubatu qvoq; ac vectatione uſurum inſtrumento aureo, & tiara byſſina ac torqve aureo: & in confeſſu habiturum locum regi proximum, annumeratũ inter gentiles regios. poſt hæc promiſſa qværit ex primo, num vinum maxime polleat; ex ſecundo, num reges; ex tertio, nũ mulieres, an forte veritas magis qvam hæc omnia. his ad inqvirendum propoſitis ſiluit. Mane vero accerſivit megiſtanas & ſatrapas ac toparchas, reſidensq;, ubi ſolebat jura reddere, jubet ſatellitum illorum qvemqve coram toto cœtu reſpondere ad qvæſtionem ſibi propoſitam, quid ipſi videatur verius. Tum primus eorum ſic exorſus eſt vini prædicare potentiam. Viri illuſtriſſimi, eqvidem vino potentiæ palmam tribuere haud dubito, dum ejus virium hinc conjecturã capio. Animadverto enim, qvod qvorumvis potantium mentem ſubvertit, & vel regis animum ſic afficit, σκω πύτῳ τῷ ποτῷ. σφάλλει γὰρ τῶν πινόντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τὴν διάνοιαν, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως, τῇ

Κεφάλαιον δ΄.

Οτι δαρεῖος ἐξέστησε τὸν ναὸν ἰουδαίοις ᾠκοδόμησεν.

ΟΥτος ἰδιώτης ὢν ηὔξατο τῷ θεῷ εἰ γένοιτο βασιλεὺς πάντα τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, ὅσα λιὼ ἔτι ἐν βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν ἱεροσολύμοις. ἔτυχε δὲ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς δαρεῖον ἐξ ἱεροσολύμων ζοροβαβέλ, ὃς τ᾽ αἰχμαλώτων ἰουδαίων ἡγεμὼν ἀποδέδεικτο. πάλαι γὰρ λιῷ αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. ὢν δὴ καὶ σωματοφυλακῶν αὐτὸν μετ᾽ ἄλλων δύο κρηθεὶς ἄξιος, ἀπέλαβεν ἧς ἔλπισε τιμῆς. τῷ δὲ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει δαρεῖος ὑποδέχεται λαμπρῶς, καὶ μὴ πολλῆς ἀφθονίας, τούς τε ἄλλους καὶ τοὺς οἰκοι γενότας, καὶ τοὺς τῶν μήδων ἡγεμόνας καὶ σατράπας τῆς περσίδος, καὶ τοπάρχας τῆς ἰνδικῆς ἀρχῆς τῆς αἰθιοπίας καὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν ρκζ σατραπῶν. ἐπεὶ δὲ κατάκορεῖς γεγένηνται ἀρχῆς πόσης καὶ πλησμονῆς, ἀνέλυσαν κοιμησόμενοι παρ᾽ αὐτοῖς ἕκαστοι, δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ἐπὶ τὴν κοίτην, καὶ βραχὺ τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἐξυπνος γίνεται. καὶ μηκέτι καταμεμνημένων δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν τρέπεται μὴ τῶν τριῶν σωματοφυλάκων, καὶ τοὺς λόγον ἐρωτᾷ, τοῖς ὧν αὐτῶν ἀνακρίνῃ μέλλῃ, τὸν ἀληθέστερον καὶ σοφώτερον, τούτῳ μέγας δώσειν ἐπίσχεσθαι νικητήριον, περσικὴν ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν σκιπώμασι χρυσοῦς πίνειν, καὶ ἐπὶ χρυσῆς καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον καὶ κίδαριν βυσσίνην, καὶ περιαυχένιον χρυσῆν. καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἔχειν πρωτοθρονίαν διὰ τὴν σοφίαν, καὶ συγγενὴς μου ἐπικληθήσεται. ταύτας ἐπαγγελλόμενος αὐτὸς παρέξειν τὰς δωρεὰς, ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ἰσχύει, τὸν δεύτερον δὲ, εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν τρίτον δὲ εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν ἠνύσασεν. ὁρθρος δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς, καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει τόπῳ, τοὺς σωματοφυλάκων ἕκαστον ἐκέλευσε πάντων ἀκουόντων ἀποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τῶν προκειμένων. καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τὴν τοῦ οἴνου δύναμιν, οὕτως αὐτὴν ἐμφανίζων. ἄνδρες γὰρ ἔφη, ἐγὼ τὴν ἰσχὺν τοῦ οἴνου τεκμαιρόμενος, πάντα ὑπερβάλλουσαν εὑρίσκω τὴν δυναστείαν. ἀνθρώπους γὰρ ἐποίησεν ὁ οἶνος τοὺς αὐτοὺς πίνοντας ἐπιλανθάνεσθαι καὶ φίλου καὶ ἐχθροῦ, καὶ πάλιν ἐχθρῶν καὶ ἀδελφῶν, καὶ τελευταῖον πάντων ἐμφορουμένους ἐπιλανθάνεσθαι ἑαυτῶν. καὶ πάντα τὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ ἐλευθέρου δοῦλον ἀπεργάζεται, καὶ ἐκ τοῦ δούλου ἐλεύθερον, καὶ ἐκ τοῦ πένητος πλούσιον, καὶ ἐκ τοῦ πλουσίου πένητα, καὶ ἐκ τοῦ ταπεινοῦ ὑψηλὸν, καὶ ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ ταπεινὸν, καὶ ἐκ τοῦ βασιλέως ἰδιώτην, καὶ ἐκ τοῦ ἰδιώτου βασιλέα, καὶ ἐκ τοῦ ἀνδρείου δειλὸν, καὶ ἐκ τοῦ δειλοῦ ἀνδρεῖον, καὶ ἐκ τοῦ θρασέος πρᾶον, καὶ ἐκ τοῦ πράου θρασύν, καὶ ἐκ τοῦ ἀφρονος φρόνιμον, καὶ ἐκ τοῦ φρονίμου ἄφρονα, καὶ ἐκ τοῦ ἀνδρείου φιλόγυνον, καὶ ἐκ τοῦ φιλογύνου ἀνδρεῖον, καὶ ἐκ τοῦ φιλοκτήμονος ἀφιλόκτημον, καὶ ἐκ τοῦ ἀφιλοκτήμονος φιλοκτήμονα, καὶ ἐκ τοῦ φιλοφίλου ἀφιλόφιλον, καὶ ἐκ τοῦ ἀφιλοφίλου φιλόφιλον, καὶ ἐκ τοῦ φιλοπάτριδος ἀπάτριδα, καὶ ἐκ τοῦ ἀπάτριδος φιλοπάτριδα, καὶ ἐκ τοῦ φιλοθέου ἄθεον, καὶ ἐκ τοῦ ἀθέου φιλόθεον, καὶ ἐκ τοῦ ἐλεήμονος ἀνελεήμονα, καὶ ἐκ τοῦ ἀνελεήμονος ἐλεήμονα, καὶ ἐκ τοῦ ἐλεύθερον ἐκ τοῦ δούλου, καὶ ἐκ τοῦ δούλου ἐλεύθερον, καὶ ἐκ τοῦ πένητος πλούσιον, καὶ ἐκ τοῦ πλουσίου πένητα, καὶ ἐκ τοῦ ταπεινοῦ ὑψηλὸν, καὶ ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ ταπεινὸν, καὶ ἐκ τοῦ βασιλέως ἰδιώτην, καὶ ἐκ τοῦ ἰδιώτου βασιλέα, καὶ ἐκ τοῦ ἀνδρείου δειλὸν, καὶ ἐκ τοῦ δειλοῦ ἀνδρεῖον, καὶ ἐκ τοῦ θρασέος πρᾶον, καὶ ἐκ τοῦ πράου θρασύν, καὶ ἐκ τοῦ ἀφρονος φρόνιμον, καὶ ἐκ τοῦ φρονίμου ἄφρονα, καὶ ἐκ τοῦ ἀνδρείου φιλόγυνον, καὶ ἐκ τοῦ φιλογύνου ἀνδρεῖον, καὶ ἐκ τοῦ φιλοκτήμονος ἀφιλόκτημον, καὶ ἐκ τοῦ ἀφιλοκτήμονος φιλοκτήμονα, καὶ ἐκ τοῦ φιλοφίλου ἀφιλόφιλον, καὶ ἐκ τοῦ ἀφιλοφίλου φιλόφιλον, καὶ ἐκ τοῦ φιλοπάτριδος ἀπάτριδα, καὶ ἐκ τοῦ ἀπάτριδος φιλοπάτριδα, καὶ ἐκ τοῦ φιλοθέου ἄθεον, καὶ ἐκ τοῦ ἀθέου φιλόθεον, καὶ ἐκ τοῦ ἐλεήμονος ἀνελεήμονα, καὶ ἐκ τοῦ ἀνελεήμονος ἐλεήμονα, καὶ ἐκ τοῦ

τῇ

τῆ δ' ὀρφανοῦ & δεομένου κηδεμόνος, ὁμοίαν τίθησι, καὶ τὸν δ' δούλου διεγείρει πρὸς παρρησίαν δ' ἐλεύθερα. ἤπι δ' πένητας, ὁμοίως γίνεται τῆ δ' πλησίον. μεταποιεῖ γὰρ καὶ μετασκευάζει τὰς ψυχὰς ἐν αὐτοῖς γινόμενος, καὶ τῶν μὲν ἐν συμφορᾶ καθεστηκότων, σβέννυσι τὸ λυπεῖν, τοὺς δ' ἀλλοτρίοις χρέα λαβόντας, εἰς λήθην ἄγει, & ποιεῖ δοκεῖν αὐτοὺς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὲν μικρὸν φθέγγεσθαι, πελάντων δ' μεμνῆσθαι καὶ τῶν τοῖς δαίμοσι προσηκόντων ὀνομάτων. ἔτι γε μὴν στρατηγῶν καὶ βασιλέων ἀναθήτους ἀπεργάζεται, καὶ φίλων & συνήθων ἐξαίρει μνήμην, ὁπλίζει δὲ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πρὸς τῶν φιλτάτων, & δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλλοτριωτάτους. καὶ ὅταν νήψαντες τύχωσι καὶ καταλίπῃ λάθρα τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, ἀνίστησι δ' μηδὲν ὧν ἔπραξαν σαφῶς εἰδότας. τούτοις ἐγὼ τεκμαιρόμενος δείκνυμι τὸν οἶνον ὑπερκρατοῦντα πάντων καὶ βιαιότατον. ὡς δ' ὁ πρῶτος ἀποφαινάμενος σοφίᾳ τῆς ἰσχύος τοῦ οἴνου τὰ προειρημένα ἐπαύσατο. ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν σοφίᾳ τῆς & βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ὑποδεικνὺς τὴν ἰσχυροτάτην καὶ πολὺ τὸ ἄλλων δυναμένων, ὅσα βίαν ἔχειν ἢ σώζειν δοκεῖ. τὸν δ' τρόπον τῆς ὑποδείξεως, ἐντεῦθεν ἐλάμβανεν. ἁπάντων μὲν εἶπεν ἀνθρώπους σφίσι κρατεῖν, οἳ καὶ τὴν γῆν καταναγκάζουσι καὶ τὴν θάλασσαν ἵνα χρήσιμα αὐτοῖς πρὸς ἡδονὴν ὦσι. τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς, καὶ τὴν ἐξουσίαν ἔχουσιν. οἱ δ' & κρατίστου καὶ ἰσχυροτάτου ζώου δεσπόζοντες, ἀνυπέρβλητοι τὴν δύναμιν οὗτοι καὶ τὴν ἰσχὺν εἰκότως ἂν εἶεν. ἀμέλει πολέμους ὑπιπτεύοντες καὶ κινδύνους τοῖς ἐρχομένοις, ἀκούοντες, καὶ πέμποντες αὐτοὺς ὅπου τοὺς ἐχθροὺς, καταπεισθεῖς διὰ τὴν ἰσχὺν τὴν αὐτῶν ἔχουσι, καὶ ὄρη μὲν καταργάζεσθαι καὶ τεῖχη διασκάπτειν καὶ πύργους κελεύουσι. & κτείνεσθαι δ' οἱ κελεύσαντες καὶ κτείνειν ὑπομένουσιν, ἵνα μὴ τὰ & βασιλέως δόξωσι παραβαίνειν προστάγματα. νικήσαντες δ' τὴν ὠφελείαν τὴν ἐκ & πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. καὶ οἱ μὴ στρατευόμενοι δ', ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι καὶ ἀρδεύοντες, ὅταν πονήσαντες & πᾶσαν τὴν τῶν ἔργων ταλαιπωρίαν ὑπομείναντες, θερίσωσι καὶ τοὺς καρποὺς συνέλωσι, τοὺς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὃ δ' ἂν & τοῦτο εἴπῃ καὶ κελεύσῃ, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης ἅπαν ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἔστιν δ' ὁ μὲν τρυφῆς ἀπάσης καὶ ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθεύδει, φυλάσσεται δ' ὑπὸ χειροῦντων, καὶ ὡσανεὶ δεδεμένων ὑπὸ & φόβου. καταλιπεῖν δ' οὐδεὶς τολμᾷ κοιμώμενον, οὐδὲ τῶν ἰδίων ἀναχωρήσεως. πολλὴν σχολὴν ἄγουσιν. ἀλλ' ἓν ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν βασιλέα, τοῦτο προσμένει. πῶς ἔν γε ἂν ὁ βασιλεὺς δόξειεν τὴν πάντων ἰσχὺν ὑπερβάλλειν, ὧν τοσοῦτο πλῆθος πείθεται κελεύοντι σωφρήσαντος δ' καὶ τούτου, πεῖραν τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος Ζοροβάβελ & διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων οὕτως ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος καὶ ὁ βασιλεὺς, ὦ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείττους τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τὸν τε & βασιλέα γυνὴ παρήγαγε εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύσαντας ἀμπέλους αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκες εἰσιν αἱ τίκτουσί τε καὶ τρέφουσι. καθ' ἑλοῦ δ' οὐδέν ἐστιν, ὃ μὴ πρὸς τούτων ἔχομεν. καὶ τὰς ἐσθῆτας αὗται ὑφαίνουσιν ἡμῖν, καὶ τὰ κατ' οἶκον διὰ ταύτας ἐπιμέλειαι & φυλακῆς ἀξιοῦσι. καὶ ἄνευ ἐστὶν ἡμῖν ὑποζυχθῆναι γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι καὶ ἄργυρον. καὶ ἄλλο τι & πολυτελῶν, καὶ ἀγαθῆς ἀξίων, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα,

A ut non ſecus quam puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: ſervum quoque ſuæ conditionis oblitũ ad dicendi libertatem concitat, & pauperi addit animos divitis. mutat enim & regenerat animas, qvas ſubingreditur, nam & calamitoſorum extinguit triſtitiam, & ære alieno atque uſuris oppreſſos facit aliquantiſper videri ſibi omnium ditiſſimos, ut obliti ſui nihil ſonent humile, ſed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tam ducum quam regum illis ſenſum ac metum eximit, & omnem amicorum ac familiarium memoriam. armat enim homines vel adverſus chariſſimos, eosque facit videri alieniſſimos. cumque edormito temeto per noctem ſobrii fuerint redditi, ſurgunt omnino, inſcii, quæ eis per ebrietatem patrata ſunt. qvo fit, ut his argumentis perſuaſus, vinum ducam rem omnium longe potentiſſimam ſimul & violentiſſimam. Poſtquam primus, prolata ſua de vino ſententia, dicendi finem fecit, tum ſecundus cœpit extollere poteſtatem regiam, hujus vires aſſeverans eſſe maximas omnium, quæ intellectu ac potentia prædita ſunt. id conatus eſt probare his rationibus: Omnium rerum penes homines eſſe imperium, qui & terras & maria ad quoſcunque uſus ſervire ſibi adigunt. at ipſis hominibus reges imperitare, eisque quidlibet pro ſuo mandare arbitrio. proinde qui in fortiſſima animalium habent dominium, eorum vim ac virtutem merito exiſtimandam inſuperabilem. quid? quod, dum ad bella & pericula ſubditos mittunt, omnes eorum imperata obſequenter faciunt, ſive dum per eos objiciuntur hoſtibus, ſive dum coguntur cum mœnibus ac turribus atque adeo cum montibus ipſaque rerum natura bellum gerere, ipſorum juſſu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regiis mandatis usque digredi? parta deinde victoria, belli commoda univerſa ad regem redeunt. Jam vero qui alieni à malitia dant agris colendis operam, poſt longos labores & ſudores, comparatis fructibus, regi tributa perſolvunt: &, quicquid ille juſſerit, hoc neceſſario ſine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus deliciis & voluptatibus dormit in cubiculo, excubantibus ante fores ſatellitibus, & ceu vinctis metu nusquam diſcedentibus. nemo enim audet, dormiente illo relicto, abire ad curanda propria negotia, ſed unam hanc curam putans neceſſariam, in hac una eſt aſſiduus. Et qui fieri poteſt, ut non is ſit omnium potentiſſimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis, ſucceſſit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta ſit, quamque præpolleat cæteris rebus omnibus, ſic docere aggreſſus eſt. Confeſſum eſt & vinum pollere plurimum, & regem, cui omnes obtemperant, major tamen eſt potentia mulierum. nam & rex per mulierem in lucem hanc productus eſt, & eos, qvi vites colendo vinum nobis offerunt, mulieres & educant & pariunt: nihil eſt omnino, quod non illis acceptum ferendum ſit. nam & veſtimenta nobis texuntur harum opera, & rei domeſticæ cura his eſt concredita: nec ullo pacto poſſumus carere fœminis. ſed licet argento multo abundemus & auro, precio-

fisque rebus aliis, simul atque mulierem formosam conspexerimus, neglectis illis omnibus, inhiamus in vitæ pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus, modo adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amicissimorum sæpenumero propter mulieres obliviscimur: ac ne commori quidem cum illis refugimus. addam & aliud argumentum earum potentiæ non mihimum, quicquid terra marive longo labore quæsitum, nonne totum hoc mulieribus committimus? Ipsum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Rapsacis Themasini filia, concubina sua cædi alapis, nec hoc tantum ferre, sed ut sibi detractum diadema capiti illa suo imponeret, ridentem cum ridente, & irata illa, mœrentem, & adulatorie se ad affectus illius attemperando humiliter satisfacientem, si quid eam offensam animadverteret. Interim dum satrapæ mirabundi alii in aliorum vultus inter se mutuo conjiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum. Dixi, inquit, & declaravi, quantum mulieres polleant, verum tamen nec rex veritati usto modo conferendus est. Nam cum terra sit maxima, cœlum item immensæ altitudinis, & sol celeritatis ineffabilis, cumque hæc Dei voluntas gubernet ac moveat, qui Deus justus est & verax, consequitur, ut veritas sit rerum omnium longe potentissima, contra quã injustitia nihil omnino valeat. præterea reliqua omnia, quantũvis pollere videantur, mortalia sunt, & celeres habent exitus, veritas vero immortalis est atque sempiterna. Quin & ea, quæ ab illis percipimus, nec mortalia sunt, nec injuria temporum aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia, sed justa & legitima, secretaque ab omni labe injustitiæ. his dictis, Zorababel sermoni finem imposuit. Acclamante vero auditorio, quod dixisset optimè, & quod sola veritas vim omnis senii vel mutationis expertem habeat, jussit eum rex postulare aliquid ex his, quæ paulo ante ultro fuerat pollicitus. Libenter enim se concessurum, ut viro sapienti, & qui prudentia vincat cœteros. quare posthac, inquit, assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis, admonuit eum voti, quo se obligaverat, si adipisceretur potestatem regiam: id autem erat, denuo condere Hierosolyma, & ibi Dei templum instaurare, ac deinde sacra vasa olim per Nabuchodonosorum inde sublata, & Babylonem perlata, restituere. Hæc est, inquit, mea postulatio, quam nunc mihi permittis, sapientem me virum judicans. Tum rex lætus assurgens excepit eum osculo, moxque scripsit toparchis & satrapis, jubens eos deducere Zorobabelem, cosque, qui una præfecturi erant ad instituendam & absolvendam templi fabricam. Mandavit etiam per literas Phœnices ac Syriæ magistratibus, ut materiam cedrinam in Libano excisam deportarent Hierosolyma & instaurantem eam urbem adjutarent: in quibus literis hoc quoque adscriptum erat, jubere & velle regem liberos esse omnes Judæos, quotquot ex captivitate Hierosolyma postliminio redierint: & procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios usus à Judæis exigere: & quantum agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cavæ habitatoribus imperavit, ut agros, qui aliquando Judæorum juris fuissent, antiquis possessoribus

IV.

A πάντα ἐκεῖνα ἀφέντες, τοῦ ἰδεῖν τὴν ὁραθείσης εὐπρεπείας ἐραμένου, καὶ συνομνύομεν ὡς οὐκ ἀναχωρήσομεν τῶν ὄντων ἡμῖν, ἵνα δὲ καλλίονι συναυσώμεθα καὶ μετ' αὐτῆς ἀπολαύσωμεν. ἐγκαταλείπομεν γὰρ καὶ πατέρα καὶ μητέρα καὶ τὴν θρεψαμένην ἡμᾶς, καὶ τῶν φιλτάτων λήθην πολλάκις ἔχομεν διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰς ψυχὰς ἀφιέναι μετ' αὐτῶν παρεσκευάσμεθα. ἔτως δ' ἂν μάλιστα τὴν ἰσχὺν τῶν γυναικῶν κατανοήσαιτε. οὐκοῦν πονοῦντες καὶ πᾶσαν παλαιπωρίαν ὑπομένοντες καὶ διὰ γῆς καὶ θαλάσσης, ὅταν ἡμῖν ὑπὲρ ὑμῶν ἀγωνίσηταί τινα ἐκ τῶν πόνων, αὐτοὶ φέροντες, ὡς δεσποίναις τὴν γυναῖκ' ἐπιδίδομεν. καὶ τὸν βασιλέα δὲ τὸν πάντων κύριον ἑωρακέναι τοῦτ' ἔφασκεν καὶ τῇ Ἀπάμῃ τῇ θυγατρὶ παίοντα, καὶ πολλάκις δ' αὐτοῦ ῥαπιζομένου, καὶ τὸ διάδημα ἀφαιρουμένης, καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ περιτιθείσης ἀνεχόμενον, καὶ μειδιῶσιν μὲν μειδιῶντα, ὀργιζομένης δὲ σκυθρωπάζοντα, καὶ τῇ τῶν παθῶν μεταβολῇ κολακεύοντα τὴν γυναῖκα, καὶ διαλλάττοντα ἐκ δὲ σοφόδεκα παπιῶν αὐτὸν ποῦ ἔστιν δυσχεραίνουσαν ἔβλεπεν. εἰς ἀλλήλους δὲ ἀφορώντων τῶν σατραπῶν καὶ ἡσυχαζόντων τὸν ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. ἀπέδειξα μὲν οὖν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες. ἀλλ' ὑπερέχουσι δὲ αὗται βασιλεῖς τε ἀνθρώπων καὶ θαλασσῶν· ἐκεῖναι γὰρ ἄρχουσιν. εἰ γὰρ ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη καὶ ὑψηλὸς ὁ οὐρανός, καὶ ταχὺς ὁ ἥλιος, ταῦτα δὲ πάντα κινεῖται κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ, ἀληθινὸς δέ ἐστιν ὁ θεὸς καὶ δίκαιος, διὰ τοῦτο τῆς αὐτῆς αὐτίας δεῖ καὶ τὴν ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην ἡγεῖσθαι, καὶ μηδὲν τούτοις αὐτὴ τὸ ἄδικον δυναμένου. ἔτι γε μὴν τὰ μὲν ἄλλα, θνητὰ καὶ ἀνόμοια ἅπαντα συμβέβηκε, τῶν ἰσχὺν ἐχόντων· ἡ ἀλήθεια δὲ μόνη καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς αἰῶνα ἰσχύει. παρέχει δὲ ἡμῖν οὐκ ἄλλο χρόνῳ μαραινόμενον, οὐδὲ πρὸς ἀφαίρεσιν τύχης, ἀλλὰ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα, διακρίνουσι δ' αὐτῶν ἄδικα καὶ ἀπελέγχουσι. καὶ παύει μὲν ὁ Ζοροβάβελος τὸν περὶ τῆς ἀληθείας λόγον. ἐπιβοήσαντες δὲ πολλοὶ ὡς σοφὰ εἰπόντος, καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχυρὸν καὶ ἀήττητον μόνον ἔχει πρόσωπον ἐπιόντων αὐτῶν ὁ βασιλεὺς αὐτίκα δή, τί παρέχειν ὧν αὐτὸς ἐθέλει προσδεχόμενος. δώσειν γὰρ ὄντι σοφῷ, καὶ τῶν ἄλλων μᾶλλον φανέντι συνετῷ. συγκαθεδήσῃ δέ μοι φησὶ καὶ κληδήσῃ συγγενὴς ἐμός. ταῦτ' εἰπόντος, ἐπέμνησεν αὐτὸς τῆς ἐξ ἧς ἐθέλει ἐπαγγελίας, εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν. αὐτὸς δ' ἐθέλει ἀνοικοδομῆσαι μὲν ἱεροσόλυμα, κατασκευάσαι δὲ ἐν αὐτῇ τὸν θεοῦ ναόν, ἀποκαταστῆσαι δὲ καὶ τὰ σκεύη ὅσα συλήσας ναβουχοδονόσορ εἰς βαβυλῶνα ἐκόμισεν. καὶ τοῦτο ἔφη τοὐμὸν αἴτημά ἐστιν ὁ μοι νῦν ἐπιτρέπεις αἰτήσασθαι, κρίνεις σοφὸν καὶ συνετὸν ἡγούμενος ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀναστὰς καταφιλήσας αὐτὸν, καὶ τοῖς τοπάρχαις καὶ σατράπαις γράψας, κελεύων ἀποπέμψαι τὸν Ζοροβάβελον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μέλλοντας ἐπὶ τὴν οἰκοδομὴν ἐξιέναι τοῦ ναοῦ. ἐπέστειλε δὲ καὶ τοῖς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ ξύλα κέδρινα κατακομίζειν ἐκ τοῦ λιβάνου πέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ συγκατασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἐλευθέρους εἶναι τοὺς εἰς τὴν ἰουδαίαν τὴν αἰχμαλώτων ἀπελθόντας, καὶ τοὺς ἐπιτρόπους καὶ τοὺς αὐτῶν σατράπας ἐκώλυσεν ἐπιτίθεσθαι τοῖς ἰουδαίοις τοῖς βασιλικὰς χρείας, ἀνήκέ τε πᾶσαν εἰς ἂν κατασχεῖν δύναιντο τῆς χώρας, ἀτελῆ φόρων αὐτοὺς ἐποίησεν. ἐπεσκέψατο δὲ καὶ τοὺς ἰδουμαίους καὶ σαμαρείτας καὶ τοὺς ἐκ τῆς κοίλης συρίας ἀφεῖναι τὰς χώρας αὐτῶν τε ἰουδαίων

ἰουδαίων κατῆχον, καὶ πρὸσθεν πάλαντα πεντήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομίαν τὸ ἱερὸν δοθῆναι, θύειν τ' αὐτοὺς τοῖς νενομισμένοις θυσίας ἐπέτρεψε, καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἢ θεραπεύουσι τὸν θεὸν ἔτι δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκ τῶν ἰδίων γένεσθαι, καὶ τοῖς λεύταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνῶσι τὸν θεὸν, καὶ τοῖς φύλαξι τῆς πόλεως καὶ τῷ ναῷ, προσέταξε κλήρους γῆς δοθῆναι, καὶ καθ' ἕκαστον ἔτος ὡρισμένον τι πρὸς τὴν τοῦ βίου χρείαν ἀργύριον. πέμψας δὲ καὶ τὰ σκεύη ἃ πάντα ὅσα κύρος πρὸ αὐτοῦ ἐκκλήθη παρὰ τῶν ἰουδαίων ἀποκατέστεσε, ταῦτα καὶ δαρεῖος διετάξατο. τυχὼν δὲ πάντων ὧν ἦλθε τοῦ βασιλέως ὁ ζοροβάβελος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἠύχαρίστειν ἤρξατο τῷ θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ἣν δαρείου παρόντος ἔλαβεν. οὐ γὰρ ἂν τούτων ἀξιωθῆναι, μὴ σοῦ φησι δέσποτα τυχὼν ὑμνῶ. παῦτ' οὖν σοῦ τῶν παρόντων εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ τοῖς ὁμοφύλοις διήγγειλάτο τὰ πρὸς τοῦ θεοῦ βασιλέως. οἱ δὲ ἀκούσαντες, εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ θεῷ πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν πατρίδα. εἶτα δὴ πότον καὶ κώμους τραπέντες, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, διήγαγον εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπειτα τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὸ ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, καὶ ζωγύγιοις ἐπελέξαντο. οἱ δαρεῖος συμπέμψαντες ἕως τῶν ἱεροσολύμων ὤδευον μετὰ χαρᾶς καὶ τερψεως, ψάλλοντες καὶ καταυλούμενοι καὶ θεοφορούμενοι τοῖς κυμβάλοις. προέπεμψε δὲ αὐτοὺς καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τῶν ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπῆεσαν ἐξ ἑκάστης πατρείας δεισιμοὶ ὄντες ἀφορισμένοι. ἐμοὶ δὲ σὺν εἴδεσε τὰ τῶν πατρείων καταλέξαι ὀνόματα, ἵνα μὴ τὴν τῶν ἀναγινωσκόντων ἀηδίαν τῆς συναφείας τῶν πραγμάτων ἀποστάσεως, δυσαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν διήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν ἀπερχομένων ἔτη ιβ. τὴν ἡλικίαν γεγονότων, ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος μὲν μυριάδες ιξ. καὶ ὀκτακισχίλιοι. λευῖται δὲ τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα. γυναικῶν δὲ ἀναμὶξ καὶ παιδίων σώματα μὲν τετρακισμύρια ἑπτακόσια τεσσαράκοντα δύο. πάρεξ δὲ τούτων λεῦται μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ρκή. πυλωροὶ δὲ ρί. δοῦλοι δὲ ἱεροὶ τνϚ. ἄλλοι τε πρὸς τούτοις λέγοντες μὲν εἶναι τῶν ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι δὲ ἐπιδεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν ξιβ. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς ἠγμένοι γυναῖκας, ὧν οὐτ' αὐτοὶ τὸ γένος ἔσχον εἰπεῖν, οὔτ' ἐν ταῖς γενεαλογίαις τῶν λευιτῶν καὶ ἱερέων ἀνεθησαν. ἦσαν δὲ ὡς φασί. τὸ δὲ τῶν θεραπόντων πλῆθος, ἕπεται τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς ἱεροσόλυμα ἑπτακισχίλιοι τριακόσιοι τριάκοντα ἕπτα. ψάλται δὲ καὶ ψάλτριαι σμέ. κάμηλοι υλέ. ὑποζύγια φασί. ἡμιόνων δὲ τῆς κατηριθμημένης πλῆθος ἐστὶ, ὁ σαλαθιήλου παῖς ζοροβάβελος, ἐκ τῶν ἡμῶν τοῦ δαβίδου, γεγονὼς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, καὶ ἰησοῦς ἐξ ἰωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως, πρὸς τούτοις ὁ μαρδοχαῖος καὶ ζαρεβαῖος, ἐκ δὲ πλήθους κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν, οἱ καὶ συνεβάλλοντο μνᾶς μὲν χρυσίου ρ. ἀργύρου δὲ πεντακισχιλίας. οὕτω μὲν οὖν οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ μέρος τι τοῦ παντὸς λαοῦ τῶν ἰουδαίων, ἔσαν ἐν τῇ βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὸ ἱεροσόλυμα. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος,

A redderent, atque insuper quinquaginta talenta in fabricam templi conferrent. ipsis autem juxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc usum essent necessaria, sacrasque vestes, in quibus pontifex & cæteri sacerdotes rem divinam faciunt, de suo præberi voluit, nec non etiam organa quibus Levitæ sacros hymnos accinunt, & custodibus urbis atq; templi certas terræ por-
B tiones assignari jussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. denique de remittendis sacris vasis, deque Judæorum restitutione, confirmavit omnia, quæ prius Cyrus decreverat. Zorobabel autem hanc gratiam à rege consecutus, quam primum egressus est regiam, suspiciens in cælum gratias agit Deo, qvod coram rege inter concertatores visus sit sapientior, confitens
C totum hoc divini esse beneficii: peractaque gratiarum actione, precatus, ut & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum popularibus suis nuncium afferens. Qvo audito, primum gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & compotationes versi, per hujusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt ob receptam patriam ceu natalitiam festivitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectionis ex sua
D quemque tribu elegerunt, comparatis & jumentis, quæ uxores ac liberos veherent: deducentibusque, quos Darius ad hoc ipsum miserat, genialiter viam emetiebantur hilares, personantibus omnia tibiis, & cymbalis perstrepentibus, prosequente per lusum ac lætitiam & reliqua Judæorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur: quas nominatim percensere non libet, ne interE rupta narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantum dicam compendio, fuisse pubertatem egressorum quater mille millia, & sexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Judæ & Benjamitica. Levitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta. promiscuæ verò multitudinis puerorum ac mulierum numerus erat quadraginta millia cum septingentis quadraginta duoF bus, præterea Levitici generis cantores aderant centum octo & viginti, janitores decem supra centum, sacri servi trecenti duo & viginti, ad hæc, qui dicebant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum, sexcenti quinquaginta duo. rejecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali, quotquot duxerant uxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leviticis & sacerdotalibus genealogiis inveniebatur, erant
G autem numero quingenti & viginti quinque. Sequebatur etiam servitiorum multitudo septem millium trecentorum triginta septem, cantores etiam & cantatrices biscentum quinque & quadraginta, cameli quadringenti cum triginta quinque, jumenta quingenta viginti quinque. Dux autem multitudinis, quam modo recensui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Judæ & stirpe Davidis natus, & cum eo Jesus Josedeci pontificis filius, & Mardochæus ac Serebæus: hi duo tribulium suffragiis ad ducatum electi, qui etiam contulerunt in sumptus hujus profectionis minas auri centum, argenti vero quinquies mille. atque in hunc modum sacerdotes ac Levitæ & pars quædam populi Judæorum, qui tum apud Babylonem erat, ad habitanda Hierosolyma sunt deducti, reliqua vero multitudo paulisper discedentes prosecuta,

domos quisque suas rediit. Septimo autem mense postquam Babylonem exiverant, Jesus pontifex & Zorobabel princeps, dimissis circum oppida nunciis, è tota regione populum Hierosolyma convocaverunt, cupide ad mandatum eorum convenientem: & ædificaverunt altare, in quo prius fuerat loco, ad offerenda Deo sacrificia juxta leges per Moysem traditas. Quæ dum faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à finitimis gentibus, quibus exosi erant omnibus. Celebraverunt autem etiam Scenopegiam per idem tempus, juxta legislatoris præscripta & post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, victimasque sabbatorum atque omnium sanctarum festivitatum. tum qui vota voverant, reddebant ea sacrificantes à novilunio mensis septimi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi, expendentes multas pecunias in cæmentarios & fabros, & multum alimentorum in cibos eorum, qui convehebant materiem. Hoc enim Sidonii facile ac libenter faciebant, trabes cedrinas de Libano deferentes, quibus mox in rates compactis, in Joppensem portum eas perducebant, ita ut primum a Cyro, & tum iterum à Dario jussi fuerant. Hæc fiebant anno à reditu Judæorum secundo, mense secundo, quando, jactis templi fundamentis, prima die Decembris cœperunt superstruere, præposueruntque operi curando, Levitarum quotquot vigesimum annum attigerant, & Jesum cum filiis ac tribus fratribus, & Zolimielem Judæ fratrem, Abinadabi filium, ejusque filios: quibus summa cura & diligentia commissum negotium tractantibus, celerius opinione crescebat templi ædificium. Id ubi factum est, accedentes sacerdotes ornatu suo cum tubis, & Levitæ Asaphique progenies canebant sacros hymnos, in Dei laudem à Davide quondam institutos. Sacerdotes autem & Levitæ cognationumque principes ætate provectiores, qui & illud prius templum videre meminerant magnum & opulentum, & hoc recens pro præsentium fortunarum tenuitate deterius fieri animadvertebant, reputantes, quantum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde mœstitia temperare à lacrymis non poterant: vulgus autem contentum erat præsenti templo, ut quod nulla priorum temporum comparatione seipsum cruciabat, nec ullum detrimentum factum quibat animadvertere. contra seniorum ac sacerdotum multo deteriore conditione res suas esse existimantium gemitus, vix concentu tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem inimici, auditis tubis, & lætantium atque dolentium promiscuis vociferationibus, accurrerunt volentes causam discere: & cognito, quod Judæi è captivitate Babylonia postliminio reversi templum instaurarent, adeunt Zorobabelem ac Jesum, principesque cognationum, postulantes, ut eos admitterent ad templum communi sumptu ædificandum. Nam se quoque ajebant Deum colere, & ejus gloriari nomine, religionisque ejus studiosos fuisse jam inde ab illo tempore, quo Salmanasar Assyriorum rex è Chuthia & Media gentem eam in loco illa transtulerat.

A εἰς τὰς ἰδίας ἀνεχώρησαν πατρίδας. ἑβδόμῳ δὲ μηνὶ τῆς
ἀπὸ Βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδου. συνελθόντες ἐπὶ ἀρχιερεῖς αὐτῶν Ἰησοῦς καὶ Ζοροβάβελος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ
τῆς χώρας σωτῆρας εἰς Ἱεροσόλυμα παρῆσαν, μηδὲν
προθυμίας ἀπολιπόντας, καὶ κατασκευάσαντες θυσιαστήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἐν οἰκοδομημένον πάντων
τοὺς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ
κατὰ τοὺς μωυσέως νόμους. παῦται δὲ πιστῶς, οὐκ ἠ-
B σαν ὑπ' ἡδονῇ τοῖς προσχώροις ἔθνεσι, πάντων αὐτοὺς ἀ-
πεχθανομένων. ἦγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ'
ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης προσέταξε διατάξαι. καὶ προσφορὰς μετὰ ταῦτα, καὶ τὰς καλουμένας
ἐπιδελεχισμούς, καὶ τὰς θυσίας τῶν σαββάτων καὶ πασῶν
τῶν ἁγίων ἑορτῶν. οἵ τε πεπλημμύροις τὰς εὐχὰς ἀπεδοσαν θύοντες ἀπὸ νομηνίας δὲ ἑβδόμῳ μηνὶ. ἤρξαντο
δὲ καὶ τῆς οἰκοδομίας δὲ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις
καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τοῖς τροφεῖα τῶν
C ἐσιτουμένων. τοῖς τε σιδωνίοις ἡδὺ καὶ κοῦφον ἦν, τὰ
κέδρινα καταγόντι ἐκ δὲ λιβάνου ξύλα θήσουσιν αὐτὰ
καὶ σχεδίαις πηξαμένοις, εἰς τὸν τῆς ἰόπης κομίζειν λιμένα. τοῦτο δὲ πρῶτον μὲν κύρος ἐπέλαβε, τότε δὲ δαρεῖος κελεύσαντος ἐγένετο. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς
ἱεροσόλυμα καθόδου, τῶν ἰουδαίων μηνὶ δευτέρῳ ἐφ-
ωρμημένων, συνεῖχετο ἡ τοῦ ναοῦ κατασκευή, καὶ πὺς ἀ-
μελίους ἀγείραντες τῇ νουμηνίᾳ δὲ δεκεμβρίῳ μηνὶ,
D δευτέρου ἔτους ἐπωκοδόμουν, προεστηκότων τῶν ἔρ-
γων, λευιτῶν τε τοὺς εἴκοσιν ἐτῶν ἤδη γεγονότας, καὶ ἐπὶ
σπουδῇ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ζωλμιηλ
τὸν ἀδελφὸν ἰούδα δὲ ἀμιναδάβου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ
ἐμὲν ναὸς, πάσῃ σπουδῇ καὶ φιλοτιμίᾳ ἐγκεχειρισμένων, ταχὺ ἐπὶ προσδόκησιν αὐτὸ
ἐλαβε τέλος. ἀναρτισθέντες δὲ ἱερεῖς, μετὰ σαλπίγγων
οἱ ἱερεῖς τοῖς σωθεῖσι στολαῖς κεκοσμημένοι, καὶ οἱ
λευῖται, καὶ οἱ ἀσάφου παῖδες, ἀναφωνοῦντες ὕμνους τὸν
θεὸν, ὡς τῷ εἰς αὐτὸν διὰ λογίων δαβίδης κατέδειξε
πρῶτος. οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ τῶν πατρίων οἱ πρε-
E σβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν τοῖς μνήμαις ἀναπλαττό-
μενοι μεγίστου τε καὶ πολυτελεστάτου, καὶ τὸν μεθημέρινον
ὁρῶντες ὑπὸ πενίας ἐνδεέστερον δὲ πολλῷ κατασκευα-
ζόμενον, ὅσον ἦεν τῆς ἀρχαίας δαιμονίας ὑπερβολὴ
κὸς καὶ τῆς ἀξίας δὲ ναοῦ λογιζόμενοι, κατήφεια τῆς
ἐπὶ τούτῳ λύπης κρατεῖν οὐ δυνάμενοι, μέχρι θελόντων
δακρύων προήγοντο. ὁ δὲ λαὸς ἡδέως τοῖς παροῦσι, καὶ
F τὸ μέλλον οἰκοδομήσειν τὸ ἱερὸν, δὲ πρότερον ὄντα ἀθέ-
ατα λέγον πολύμνητον, ἀδὲ ἀναμνήσιν, οὐδὲ πρὸς τοῦ
σύγκρισιν ἐκείνου βασανίζων αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλαττώσει
οἷς ὑπελάμβανεν. ὑπερεφώνει δὲ τῶν τῶν σαλπίγγων ἤχων,
καὶ τοῦ δὲ πολήθους χαρᾶν, ἡ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων
ἐφ' οἷς εἰδόκουν ἐλαττοῦσθαι τὸν ναὸν δὲ κατασκαφέν-
τος, οἰμωγή. τῆς δὲ βοῆς τῶν σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ
σαμαρεῖται, ἐτύγχανον δὲ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε ἰούδα
φυλῇ καὶ τῇ βενιαμίτιδι, συνέδραμον τοῦ αἰτίαν τοῦ
G θορύβου μαθεῖν θέλοντες. γνόντες δὲ τὰς αἰχμαλωτισθέν-
τας εἰς βαβυλῶνα τῶν ἰουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερὸν,
προσίασι τοῦ ζοροβάβελον, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένους
τῶν πατρίων, ἀξιοῦντες αὐτοῖς συμπαραλαβεῖν συγκατα-
σκευάσαι τὸν ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τῆς οἰκοδομίας. σεβόμεθα
γὰρ ἀκ ἐλάττον ἐκείνων τὸν θεὸν ἐφασκον, καὶ τοῦτον ὑπεύ-
χόμεθα, καὶ τὰς θρησκείας ἐπ μὲν ὑπερθυμήσαντες ἐξ ἐκείνου τοῦ
χρόνου ἀφ' οὗ σαλμανασάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασι-
λεὺς, ἐκ τῆς χώρας ἡμᾶς μετήγαγε καὶ μηδίας, ἐνταῦθ-

τότε

πάντας αὐτῶν ταῖς αἰχμαλώτοις τοὺς λόγους, ζοροβάβελος Ⓒ
ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῶν πατρικῶν ἡγεμόνες τῶν ἰσραηλίτων, πρὸς αὐτοὺς ἔφασκον. τῆς μὲν οἰκοδομίας αὐτοὺς
ἀδύνατον εἶναι κοινωνεῖν, αὐτῶν προστεταγότων καταστρέψαι τὸν ναὸν, πρότερον μὲν ὑπὸ κύρου, νῦν δ' ὑπὸ
δαρείου. προσκυνεῖν δ' αὐτοῖς ἐφίεναι, καὶ ὅτι μόνον εἶναι
κοινὸν ἐκέλευσαν πρὸς αὐτοὺς, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις
ἀφικνεῖσθαι εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ χαυθαῖοι, τῷ γὰρ προσηγορίαν οἱ σαμαρεῖται
τούτῳ ἔχουσιν, ἠγανάκτησαν Ⓒ πείθουσι τὰ ἔθνη συνεχῆ
ἔθνη τῶν σατραπῶν δεηθῆναι τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ
ἐπὶ κύρου πρότερον, εἶτ' ἐπὶ καμβύσου μετ' αὐτὸν, ἐπισχεῖν τὸν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, καὶ ἀσχολίαζουσι πρὸς αὐτὸν
τοὺς ἰουδαίους ἀναβολὴν καὶ τροπὴν πραγματευσάμενοι. καὶ ἦν τὸν χρόνον ἕως, ἀναβάντων εἰς ἱεροσόλυμα σισίνου ὁ τῆς συρίας καὶ φοινίκης ἐπάρχου, καὶ σαραβαζάνης καὶ τινων ἑτέρων, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν
ἰουδαίων ἐρομένων, τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντος οὕτως
οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν, ὡς φρούριον αὐτὸν εἶναι μᾶλλον ἢ
ἱερὸν, καὶ τί δήποτε τοὺς τοίχους περιβεβλήκασι
τῇ πόλιν σφόδρα ὀχυρὰ ζοροβάβελος Ⓒ ὁ ἀρχιερεὺς
ἰησοῦς, δῆλους μὲν αὐτοὺς ἔφασαν εἶναι ὄντας μεγίστου θεοῦ.
τὸν δὲ ναὸν τοῦτον αὐτῶν κατεσκευάσθαι πρὸ βασιλέως
αὐτῶν ὑπὲρ αἰμένους, Ⓒ πάντας ὑπερβάλλοντος ἀρετῇ,
πολλῶν ἤδη χρόνον. ἐπεὶ δὲ τῶν πατέρων ἀστοχησάντων
εἰς τὸν θεὸν, ναβουχοδονόσορος ὁ βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλεὺς, ἐλὼν τὴν πόλιν καὶ κρατήσας αὐτῆν τε
καθεῖλε, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέπρησε, καὶ τὸν λαὸν μετῴκησεν αἰχμαλώτους, μετηγαγὼν εἰς βαβυλῶνα, κύρος ὁ μετ' αὐτὸν τῆς βαβυλωνίας Ⓒ περσίδος βασιλεὺς,
ἐχειρώσατο τὴν βαβυλωνίων ἀρχὴν, καὶ πάντα ὅσα μετῆνεγκεν ἐξ αὐτῆς ναβουχοδονόσορος ἀναθήματα καὶ σκεύη,
ζοροβαβέλῳ παρέδωκε Ⓒ μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι προστάξας κομίσαι εἰς ἱεροσόλυμα, Ⓒ πάλιν εἰς τὸν
ἴδιον ἀποκαταστῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. τοῦτο δὲ ἐπέστειλεν ἐν τάχει γράφας, ἀβασσάρου κελεύσαντος ἀναβάντας εἰς ἱεροσόλυμα, τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ ποιήσασθαι
πρόνοιαν. ὃς μὴ τὸ λαθεῖν παρὰ κύρου χράμματα παραγράφομαι, εὐθὺς τοὺς θεμελίους καταβάλλεται.
καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου κατασκευαζόμενος μέχρι νῦν καὶ τοῦ δεῦρο, διὰ τὸν τῶν ἐχθρῶν κακοηθείαν ἔτι ἀτελής. εἰ τοίνυν βούλεσθε καὶ δοκιμάζεσθαι, γράψατε
περὶ τούτων δαρείῳ, ὅπως ἐπισκεψάμενος τὰ τῶν βασιλέων
ὑπομνήματα, εὕρῃ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν καταψευσαμένους. πάντα ἐπάντων τὰ ζοροβαβέλου καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ἐσίσινης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τῷ μὲν οἰκοδομίαν ἐπισχεῖν οὐ διέγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ
δαρείῳ, παραχρῆμα δ' αὐτῷ περὶ τούτου ἔγραψαν.
τῶν δὲ ἰουδαίων κατεπειγόντων καὶ δεδιότων μὴ
μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων καὶ
τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὄντες καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο
προφῆται παρ' αὐτοῖς ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας, θαρρεῖν
αὐτοὺς παρόρμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν περσῶν ὑφορᾶσθαι
δύσκολον, ὡς τοῦ θεοῦ ταῦτα προλέγοντος αὐτοῖς. πιστεύοντες δὴ τοῖς προφήταις, ἐντεταμένως εἶχοντο τῆς οἰκοδομίας, μηδεμίαν ἡμέραν ἀνιέμενοι. δαρεῖος δὴ τῶν
σαμαρειτῶν αὐτῷ γραψάντων, κατηγορούντων διὰ
τῆς ἐπιστολῆς τῶν ἰουδαίων, ὡς τὴν τε πόλιν ὀχυροῦσι, καὶ τὸν
ναὸν φρουρίῳ προσοικοδομοῦσι μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευάζουσι, λεγόντων δὲ μὴ σιωποῦσιν αὐτῷ τὰ γινόμενα, καὶ
πρώτοις τοῖς ἐπιστολαῖς ἐπιδεικνύντων τοῦ καμβύσου δι' ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν,

A Ad quæ poſtulata illi de communi ſententia reſponderunt, ad ſimul ædificandum admitti eos non poſſe, cum & prius Cyrus, & nunc Darius ipſos ædificare juſſerint: licere tamen eis ibi adorare. idque facere vetari eorum neminem, ac ne cæterarum quidem gentium quenquam; cum omnibus hominibus eo venientibus templum ad adorandum pateat. His auditis, Chuthæi, ſic enim nos Samaritas appellamus, indigne tulerunt: & inſtigaverunt Syriæ gentes, ut Satrapas B rogarent, quemadmodum ſub Cyro primum, ac mox ſub Cambyſe, ut templi ædificationem impedirent, Judæorumque conatus & diligentem circa hoc opus operam, qvoad liceret, de induſtria remorarentur. Per idem tempus aſcendit Hieroſolyma Siſines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibusdam aliis, ro- C gaveruntque Judæorum principes, cujus permiſſu templum ſic ædificarent, ut arx potius quam fanum exiſtimari poſſit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus urbem cinxiſſent. Reſponderunt Zorobabel & Jeſus, ſervos ſe eſſe Dei maximi, cui templum hoc extructum a quodam ejus gentis rege fortunatiſſimo & in omni virtute excellentiſſimo per multas ætates incolume ſtetit. Deinde ob majorum ſuorum impietatem, D per Nabuchodonoſorum Babyloniſorum & Chaldæorum regem expugnata & deleta urbe, temploque ſpoliato ac incenſo, & populo in captivitatem Babylonicam abducto, Cyrum, qui Perſidis & Babyloniæ regno potitus ſit, regio diplomate mandaſſe templi inſtaurationem, & donaria vaſaque per Nabuchodonoſorum ſublata tradidiſſe Zorobabeli & Mithridati ærarii ſui E præfecto, ut ea deportarent Hieroſolyma, rurſumque in templum inſtauratum reponerent. ejusdem enim regis mandato Abaſſarum miſſum ad eam urbem, ut daret operam, ut id templum primo quoque tempore abſolveretur. eum, acceptis regiis literis, confeſtim veniſſe, & fundamenta jeciſſe, atque ex eo tempore nunquam inimicas gentes interturbare ædificationem, atque F impedire deſtitiſſe. Qvare ſi illis ita videretur, ſcriberent Dario, ut, inſpectis regiis commentariis, manifeſtum fiat vera ipſos omnia dicere. His auditis, Siſines & alii cum eo noluerunt ædificationem inhibere, inconſulto Dario, ſed confeſtim ei de hac re ſcripſerunt. Judæis autem ſolicitis & metuentibus, ne regem pœniteat juſſiſſe reparari Hieroſolyma, duo prophetæ, qui tum erant in populo, Aggæus & Zacharias bono animo G eos eſſe jubebant, nec à Perſis quicquam timere: quandoquidem ipſi compertam haberent ſuper hac re Dei voluntatem: quibus credens populus aſſiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cumq; Samaritæ Dario ſcripſiſſent, accuſantes Judæos, quod urbē muniant, templumq; arci quā fano ſimilius extruant: aſſeverantes non eſſe hoc in rem regis, & oſtendentes Cambyſis epiſtolam,

per quam eam ædificationem impediverat & ve-
uerat, ratus non esse rebus suis tutam aut uti-
lem: postquam etiam Sisinis & collegarum de
eodem negotio literas accepit, jussit regios com-
mentarios super hac re consuli: & inventus est
apud Ecbatana castrum Mediæ liber, in qvo hæc
scripta continebantur:

Anno primo regni sui Cyrus rex decrevit, ut
templum Dei cum altari Hierosolymis ædifica-
retur altitudine cubitorum sexaginta & totidem
latitudine, quod haberet ordines è lapidibus po-
litis tres, & ligneum unum è materie, quam fert
ea regio; & sumptus in hoc exærario regis præ-
berentur. Sed & vasa templi, quæ Nabuchodo-
nosorus sustulerat, reddantur & reportentur
Hierosolyma. Utque cura ejus negotii sit penes
Abassarem Syriæ ac Phœnices præfectum ejus-
que collegas; qui abstinerent quidem ipsi ab eis
locis, servos vero Dei Judæos & eorum princi-
pes sinerent templum struere: ipsi vero adjuta-
rent eos in hoc opere de tributis suæ provinciæ,
& ad sacrificia quoque suppeditarent tauros, a-
rietes, agnos, hædos, similam, oleum, vinum &
cætera, qvæ sacerdotes postulaverint, qui depre-
caturi sint Deum pro salute regis atq; Persarum.
Quicunque autem contra mandatum hoc facere
ausus fuerit, is ut comprehensus in crucem aga-
tur, & facultates ejus fisco addicantur. inibi et-
iam addita erat execratio, ut quicunque ejus
templi ædificationem vetare voluerit, Deus eum
feriat, atque hoc modo iniquitatem ejus cohibe-
at. Hæc cum Darius in Cyri commentariis inve-
nisset, rescripsit Sicini & collegis ejus hoc modo:
Rex Darius Sisini magistro equitum & Sarabazani cæterisque magistratibus S. Mitto ad vos
exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius comme-
tariis inveni: voloque, ut omnia fiant, quemad-
modum in ea continentur. Valete. Ergo cogni-
ta ex his literis voluntate regis, Sisines & reliqui
decreverunt eam per omnia sequi. itaque sus-
cepta cura sacræ fabricæ, adjuvabant Judæos
magistratusque illorum & principes, & magnis
omnium studiis proficiebat templi ædificatio
juxta mandata Cyri & Darii, prophetantibus in-
terim Aggæo & Zacharia: absolutumque est in-
tra septennium. Anno autem regni Darii nono,
vigesimatertia die mensis undecimi, qui nostris
dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacerdotes
ac Levitæ cum reliqua Israelitarum multitudine
obtulerunt sacrificia pro renovata post captivi-
tatem pristina felicitate proque recepto novo
templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos
quadringentos, hircos duodecim pro peccatis
totidem tribuum: constitueruntq; Levitæ juxta
Moysis leges ex ordine suo janitores per singu-
las portas. ædificaverant enim Judæi porticus
quoque, quibus templum circumquaq; include-
batur. Instante deinde azymorum festo, mense
primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis
vero Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in
urbem: celebraveruntque id festum casti ac pu-
ri una cum conjugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta lu-

μαθὼν παρ' αὐτῶν οὐκ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτοῦ
τὴν τῶν ἱεροσολύμων ἀποκατάστασιν ἔσεσθαι. ἐπεὶ καὶ
τὰ ὑφ' ἑαυτὸν Σισίνης Σ τῶν σὺν αὐτῷ κομιδῇ νέα ἀνέγνω
γράμματα, τοιοῦτον ἔσχεν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνή-
μασι ζήτημα περὶ τούτων. καὶ εὑρέθη ἐν Ἐκ-
βατάνοις τῇ βάρει τῇ ἐν μηδίᾳ βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν
ἀναγεγραμμένα. ἐν τῷ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει Κύ-
ρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν ναὸν οἰκοδομηθῆναι τῶν
ἱεροσολύμων, καὶ τὸ θυσιαστήριον. ὕψος μὲν πηχῶν
ἑξήκοντα, εὖρος ἴσον τούτων, λίθοις δέκα νεοτόμοις
τριῶν, καὶ ξυλίνου δέκα ἑνὸς ἐγχωρίου. καὶ τὴν δα-
πάνην ἐκ τῶν τοῦ βασιλέως γίνεσθαι διετάξατο. ἐποιήσατο δὲ καὶ τὰ σκεύη ἃ συλήσας ναβοχοδονό-
σορος ἐκ βαβυλῶνος ἐκόμισεν, ἀποδοθῆναι τοῖς ἱερο-
σολυμίταις. τὸν δὲ ἐπιμέλειαν τούτων ἔναι Ἀβασσαρῆ τὸν
ἐπάρχον, καὶ τῆς συρίας τε καὶ φοινίκης ἡγεμόνες, καὶ τοὺς
ἐπαρχοῦντας αὐτοῦ. ὅπως αὐτοὶ μὲν, ἀφέξωνται τῶν τόπων. τοὺς
δὲ ἄλλους τοὺς ἰουδαίους καὶ ἡγεμόνας αὐτῶν, ἐπιτρέ-
ψωσιν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν. καὶ συλλαβεῖν δὲ αὐτοὺς
τὸ ἔργον διετάξατο, καὶ ἐκ τοῦ φόρου τῆς χώρας ἧς ἐπιτρο-
πεύουσι, τελεῖν τοὺς ἰουδαίους εἰς θυσίας λέγω, ταύρους
καὶ κριοὺς καὶ ἄρνας καὶ ἐρίφους, καὶ σεμίδαλιν καὶ
ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ τ' ἄλλα ὅσα ἂν οἱ ἱερεῖς ὑποθήσω-
σιν. εὔχωνται δὲ ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ βασιλέως Σ τῶ-
σῶν. τοὺς δὲ παραβάντας τι τῶν ἐπιταχθέντων, συλλη-
φθέντας ἐκέλευσεν ἀνασταυρωθῆναι, καὶ τὴν οὐσίαν
αὐτῶν εἰς τὸ βασιλικὸν καταπαγῆναι κτῆσιν. Σ κατη-
ξατο τοῖς τόποις τοῦ θεοῦ, ὅπως εἴτις ἐπιχειρήσει ἀλ-
λοιοῦσθαι τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, βαλὼν αὐτὸν ὁ θεὸς,
ἐπίσχῃ τῆς ἀδικίας. ταῦθ' εὑρὼν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι
τοῦ κύρου δαρεῖος, ἀντιγράφει τοιάδε σισίνῃ, Σ τοῖς ἑταίροις
αὐτοῦ τάδε λέγων. βασιλεὺς δαρεῖος σισίνῃ τῷ ἐπάρχῳ
καὶ σαραβαζάνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῶν χαίρειν. τὸ
ἀντίγραφον ὑμῖν τῆς ἐπιστολῆς, ἣν τοῖς ὑπομνήμασι
κύρου τοῦ κύρου, ἀπέσταλκα. καὶ βούλομαι γίνεσθαι πάν-
τα, καθὼς ἐν αὐτῷ δεδήλωται. ἐρρῶσθε. μαθόντες γὰρ ἐκ
τῆς ἐπιστολῆς ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως
προαίρεσιν, ταύτην τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνω-
σαν. ἐπεξάπτειν δὲ τῶν ἱερῶν ἔργων συλλαμβανόμενοι
τοῖς πρεσβυτέροις τῶν ἰουδαίων, καὶ τῶν γερόντων τῆς
ἀρχούσης. ἐλύετο δὴ πολλῷ ταχυδρομοῦσα ἡ κατασκευὴ
τοῦ ναοῦ, προφητευόντων ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. τὰ δὲ
προστάγματα τοῦ θεοῦ καὶ τὴν βούλησιν τῆς κύρου τε
καὶ δαρείου τῶν βασιλέων, ὡκοδομήθη δ' ἐν ἔτεσιν ἑ-
πτά. τοῦ δ' ἐνάτου τῆς δαρείου βασιλείας ἔτους, εἰκάδι
καὶ τρίτῃ μηνὸς ἑνδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὲν
ἄδαρ, Μακεδόσιν δὲ δύστρος, προσφέρουσι θυσίας
οἵ τε ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῶν ἰσραηλιτῶν
πλῆθος, ἀνανεωτικὰς τῶν προτέρων ἀγαθῶν μὲν τὴν
αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν ἱερὸν ἀναλημφθὲν ἀπειληφέναι,
ταύρους ρ. κριοὺς σ. ἄρνας υ. χιμάρους μβ. κατὰ φυλὴν
ποσούτους χαρίσεσθαι αἱ τῶν ἰσραηλιτῶν φυλαὶ, ὑπὲρ ὧν
ἥμαρτον ἑκάστη. ἀνέκρινόν τε κατὰ τὰς μωυσέως νόμους,
οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται, θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστου πυλῶνος.
ᾠκοδομήκεσαν γὰρ οἱ ἰουδαῖοι, καὶ τὰς ἐν κύκλῳ τοῦ
ναοῦ στοὰς ἔνδοθεν ἱεροῦ. ἐνίστασθαι δὲ τῆς τῶν ἀζύμων
ἑορτῆς, μηνὶ τῷ πρώτῳ, κατὰ μὲν μακεδόνας ξανθι-
κὸν λεγομένῳ, κατὰ δὲ ἡμᾶς νισὰν, συνερρύηκε πᾶς ὁ λαὸς ἐκ
τῶν κωμῶν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἑορτὴν ἤγαγον ἀ-
γνεύοντες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων τὴν πατρῴων νόμων,
καὶ τὴν

καὶ τὸ πάσχα θυσιάζοντες ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας. ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐπιφέροντες τῷ θεῷ, καὶ χαριστήρους θυσίας ἐπιτελοῦντες, ἀνθ' ὧν αὐτοὺς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὴν πάτριον γῆν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὴν ὑπὸ Περσῶν βασιλέως Δαρείου δυναστείαν κατέστησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν, ὑπὲρ πεντακοσίους ἐνιαυτοὺς ἐπιδιαμείναντες τῇ θυσίᾳ καὶ τῇ τοῦ θεοῦ τιμῇ φιλοτιμίᾳ κατώκησαν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς προέστησαν τῶν πραγμάτων, ἄχρις οὗ πρὸς ἀσεμνοτέρους αὖθις βασιλεῖς ἐκπέσοντες. τὸ μὲν γὰρ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς ἀναβάσεως, ἐβασίλευσαν ἀπὸ σαούλου πρῶτον ἀρξάμενοι καὶ δαβίδου, ἕτη φλβ', μῆνας ς', ἡμέρας ι'. ἀφ' ὧν τῶν βασιλέων τούτων ἄρξαντες αὐτοὶ διέτειναν, οἱ προστάται καλούμενοι καὶ μοναρχοὶ καὶ τὸν πολιτευόμενον τρόπον ἐπὶ πλέον ἢ φ' διήγαγεν μὴ μωυσεῖ ἀποθανόντα καὶ ἰησοῦν τὸν κρατήσαντα. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀνασωθέντων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἰουδαίων ἐν τοῖς κύρου καὶ δαρείου χρόνοις, ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. οἱ δὲ σαμαρεῖς ἀπεχθῶς πρὸς αὐτοὺς καὶ βασκάνως διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοὺς ἰουδαίους ἠργάσαντο, πλέκτω τε πεποιθότες, καὶ συγχύσιν προσποιούμενοι τῶν πραττομένων, ἐπειδήπερ ἐκεῖ ἦσαν. ὅσα τε γὰρ ἐκελεύσθησαν ἐκ τῶν φόρων ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις, παρεῖχον ἐκ ἠθέλουν. τούς τε ἱππάρχους πυνθανόμενοι εἰς τὰ τοιαῦτα καὶ συνεργοῦντας εἶχον, ἄλλα τε ὅσα βλάπτειν ἢ δι' αὐτῶν ἢ δι' ἑτέρων ἠδύναντο τοὺς ἰουδαίους. ὧν ἀπῳκνουν. ἔδοξεν οὖν πρεσβεύσασθαι τοῖς ἱεροσολυμίταις πρὸς τὸν βασιλέα δαρεῖον, κατηγορήσοντας τῶν σαμαρειτῶν. καὶ πρεσβεύουσι ζοροβάβελος καὶ ἄλλοι τῶν ἐχόντων τὰ πρῶτα. ὡς δὲ τὰ ἐγκλήματα ἐπὶ τὰς αἰτίας ἀφῆκε τῶν σαμαρειτῶν ἕτερον, ἔγνω ὧν ἐδεήθησαν οἱ πρέσβεις ὁ βασιλεύς, δοὺς αὐτοῖς ἐπιστολὰς, κομίζειν πρὸς τοὺς ἱππάρχους τῶν σαμαρείας καὶ τὴν βουλὴν ἀπέπεμψε. τοῦ δὲ γεγραμμένα ἐστὶ τοιάδε. βασιλεὺς δαρεῖος, ταγγαναῖ καὶ σαμβαβᾶ τοῖς ἱππάρχοις σαμαρειτῶν, σισθράκῃ τε βοήλωνι, καὶ τοῖς λοιποῖς συνδούλοις αὐτῶν τοῖς ἐν σαμαρείᾳ. ζοροβάβελος δὲ ἀνανίας δὲ μαρδοχαῖος, ἰουδαίων πρεσβευταὶ ἠτιῶντο ὑμᾶς εἰς ἐνοχλουῦντας αὐτοῖς πρὸς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἀπὸ προσόδων ὑμῶν εἰς τὰς θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βέλομαι οὖν ὑμᾶς ἀναγνόντας τὴν ἐπιστολὴν, χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τοῦ βασιλικοῦ χαζοφυλακίου τῶν φόρων τῆς σαμαρείας πάνθ' ὅσα πρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ἐστὶ χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς αἰτοῦσιν, ἵνα μὴ διαλείπωσι καθημέραν θύοντες, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ περσῶν εὐχόμενοι τῷ θεῷ. καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ, τοιαύτα περιεῖχεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ε.

Ὅτι ξέρξης ὁ δαρείου οὐκέτι πρὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη.

Δαρείου δὲ τελευτήσαντος τὴν βασιλείαν αὐτοῦ πᾶς ὁ ξέρξης, κληρονόμησεν αὐτοῦ καὶ τὴν πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειάν τε καὶ τιμήν. ἅπαντα γὰρ ἀνελλιπῶς τοῦ πατρὸς τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐπήνεσε, καὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἔσχε φιλοτιμώτατα. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἀρχιερεὺς ἦν ἰησοῦ παῖς, ἰωακείμου ὄνομα. ὑπῆρχε δὲ ἐν βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δόξης ἀπολαύων ἀληθῶς τῷ καὶ τὸν ἀληθῆ, πᾶσιν ἱερεῖς δὲ λαὸς καλούμενος

A na epulati ſunt per continuos dies ſeptem, nullis ſumptibus parcentes, holocautomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & ejus legibus ac ritibus reſtituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam regis Perſici animo. atque ita ſumma liberalitate in re divina uſi incoluerunt Hieroſolyma, inſtituta ea reipublicæ forma, quæ per optimates adminiſtratur. penes pontifices enim fuit ſumma B autoritas, donec Aſamonæorum gens mutato rerum ſtatu regnum obtinuit. ante captivitatem enim jam inde à Sauli & Davidis temporibus egerunt ſub regibus per annos quingentos triginta duos, menſes ſex, dies decem. & ante hos æque monarchæ res adminiſtraverunt appellati Judices, qui Reipublicæ ſtatus plus quam quin- C gentis annis duravit poſt Moyſis & Jeſu imperium. Hoc igitur modo habebant ſe Judæi in patriam reſtituti ſub Cyro & Dario regibus. Samaritæ autem infenſa gens & invida, multis moleſtiis eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Perſarum videri, quod inde eſſent oriundi. nam, quæ juſſi erant ex tributis in ſacrificia conferre, gravabantur, magiſtris equitum interim conniventibus: & quacunque in re vel per D ſe, vel per alios poterant noſtram gentem lædere, nullam occaſionem prætermittebant. Viſum eſt itaque ſenatui populoque Hieroſolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritas accuſare: cujus legationis caput fuit Zorobabel, aſſumptis aliis quatuor collegis. Cæterum rex, cognitis criminibus, quæ per legatos Samaritis objiciebantur, dedit eis literas perferendas E ad magiſtros equitum ejus provinciæ, & ad ſenatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magiſtris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquisque eorum conſervis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Judæorum legati accuſaverunt vos, quod moleſti fueritis templum ædificantibus, quodque non præbeatis impenſas in ſacrificia, quas, me jubente, præbere illis debueratis. Volo igitur, ut, lecta hac epiſtola, præ- F beatis eis ex regio ærario, in quo tributa Samariæ ſervantur, quicquid ſacrificiorum uſus poſtulat, ut non deſinentes quotidie ſacrificare, tam pro me quam pro Perſarum gente deprecentur.

CAP. V.

Xerxis Darii filii in Judæorum gentem beneficia.

G DEfuncto autem Dario, ſucceſſit Xerxes filius, ſicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris inſtitutis circa divinum cultum mutavit, & Judæos ſumma benevolentia proſecutus eſt. Hoc regnante, pontifex erat Joacimus Jeſu filius: apud Babylonem vero degentium Judæorum primarius ſacerdos erat Eſdras, V. 1. *Eſd.* 7.

vir juſtus, & de quo optimus rumor fuit apud populum. is cum eſſet legum Moſaycarum peritiſſimus, in regis amicitiam pervenit. & cum decreviſſet proficiſci Hieroſolyma, ſecumq; aliquos è Babyloniis Judæis ducere, petiit à rege commendatitias ad Syriæ ſatrapas literas, quas & impetravit hoc modo ſcriptas: Rex regum Xerxes Eſdræ ſacerdoti. & lectori legis Dei, S. Decretum eſt à me & ſeptem meis conſiliariis, ut, quicunque in regno meo de Iſraelitis & ſacerdotibus eorum ac Levitis voluerit tecum Hieroſolyma petere, per meam benignitatem hoc ei liceat facere, & inviſere Judæam juxta Dei legem: utque Iſraelitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vovimus. præterea facio tibi poteſtatem auferendi omne aurum & argentum, quantumcunque populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ ſuper altare Dei veſtri immolandæ: & fabricandi ex auro ac argento vaſa, quæcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra quoque vaſa, quæ tibi dantur, Deo tuo dedicabis: & ſi quid aliud in hunc uſum opus fuerit, pro tua prudentia fieri curabis, & de noſtro fiſco eos ſumptus facies. quin & præfectis ærarii apud Syriam & Phœnicem te commendavi, ſcribens eis, ut quicquid Eſdras ſacerdos & lector legis Dei petierit, ſine mora dent. Et ut Deus propitius ſit mihi & meis liberis, volo usque centum coros tritici Deo ſecundum legem dari. Vobis quoque magiſtratibus præcipio, ut à nemine ſacerdotum, Levitarum, ſacrorum cantorum, janitorum, ſacrorum ſervorum quicquam exigatis, neve ulla onera eis imponatis. Tu vero Eſdra juxta conceſſam tibi divinitus ſapientiam conſtitue judices, qui per Syriam ac Phœnicen jura reddant populo legem tuam ſcienti: quin & neſcientes doce libere, ut quisquis legem Dei vel legem regiam violaverit, mulctetur pecuniis, aut etiam damnetur capite, utpote qui non per ignorantiã, ſed per contumaciam peccaverit. Vale. His literis acceptis, Eſdras gaviſus adoravit Deum, & gratias egit, illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maxime dignum, cui gratiæ agantur, exiſtimans. Advocata deinde Judæorum concione, qui apud Babylonem degebant, & perlecta epiſtola, ipſam quidem retinuit: exemplar vero ejus in Mediam ad omnes ſuæ gentis homines transmiſit. qui, cognita regis erga Deum pietate, & erga Eſdram benevolentia, omnes vehementer ſunt lætati: multi vero ex eis, aſſumptis ſuis facultatibus, Babylonem venerunt, cupientes reverti Hieroſolyma. reliqua Iſraelitarum multitudo aſſuetum jam domicilium noluit relinquere. quapropter duæ tantum tribus per Aſiam & Europam ſub Romano degunt imperio: decem autem tribus nunc quoq; ultra Euphratem ſunt, infinita hominum millia, quæ vix eſt numero comprehendere. Cæterum ad Eſdram magna multitudo convenit tam ſacerdotũ & Levitarũ, quam janitorum ſacrorumq; vel cantorũ vel miniſtrorum. Ille vero omnes, qui ex captivitate in patriam reverti volebant, ad Euphratem congregavit:

A ἔσδρας. ἐς τῶν μωυσέως νόμων ἱκανῶς ἔμπειρος ὤν, γένεται φίλος τῷ βασιλεῖ ξέρξῃ. γνὺς ὁ ἀναβῆναι εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ ἐπαγαγέσθαι τινὰς τῶν ἐν βαβυλῶνι τυγχανόντων ἰουδαίων, παρεκάλεσε τὸν βασιλέα, δοῦναι αὐτῷ ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς σατράπας τῆς συρίας φοινίκης, ἀφ' ἧς αὐτοῖς γνωρισθήσεται τὶς ἐστι. ὁ δὲ βασιλεὺς γράφει πρὸς τοὺς σατράπας ἐπιστολὴν τοιάνδε. βασιλεὺς βασιλέων ξέρξης, ἔσδρᾳ ἱερεῖ καὶ ἀναγνώστῃ τοῦ θείου νόμου χαίρειν. τῆς ἐμαυτοῦ φιλανθρωπίας ἔργον εἶναι νομίσας τὸ, τοὺς βουλομένους ἐκ τῶν ἰουδαίων ἐθνῶν, ἐμοί τε καὶ φίλοις καὶ ἱερεῦσι καὶ λευίταις ὄντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ, συναναβαίνειν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τοῦτο προστέταχα. καὶ ὁ βουλόμενος ἀπίτω, καθὼς ἐδόξε μοι καὶ τοῖς ἑπτὰ μοι συμβούλοις, ὅπως καὶ τὰ ἰουδαίων ἐπισκέψων τοῦ νόμῳ τοῦ θεοῦ ἀκολούθως, καὶ ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ ἰσραηλιτῶν θεῷ, οὗς ἠυξάμεθα ἐγώ τε καὶ οἱ φίλοι, καὶ ὅσον ἀργύριον καὶ χρυσίον ἔσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν βαβυλωνίων ὀνομασμένον τοῦ θεοῦ τοῦτο πᾶν εἰς ἱεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ θεῷ εἰς τοὺς θυσίας. πρὸς τε τὸσον βάλη ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ κατασκεύασαι, μετὰ ἐξέσεσι μετὰ τῶν ἀδελφῶν. καὶ τὰ δεδομένα σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθῆσαι. καὶ ὅσων ἂν θέλοις λάβῃς, καὶ ταῦτα προστάξεις, τῶν εἰς αὐτὰ δαπανῶν ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ταμείου καὶ φυλακίου. ἔγραψα δὲ τοῖς ταμίαις τοῖς συρίας καὶ τῆς φοινίκης, ἵνα τῶν παρὰ ἐσδρᾶ τοῦ ἱερέως καὶ ἀναγνώστου τῶν τοῦ θεοῦ νόμων ἐπιτελέσαι ἐπιμεληθῶσι. ὅπως μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ' ἐμὲ λάβῃ τὸ θεῖον ἢ τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους, πάντα αἰτῶ καὶ μέχρι τῶν πυρῶν κόρων ἑκατὸν ἐπιτελεῖσθαι τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον. καὶ ὑμῖν δὲ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις καὶ ἱεροψάλταις καὶ πυλωροῖς καὶ ἱεροδούλοις καὶ γραμματεῦσι τοῦ ἱεροῦ, μήτε φόρους ἐπιτάξητε, μήτε ἄλλο μηδὲν ἐπιβάλλειν ἢ φορτίσειν εἰς αὐτοὺς μηδὲ σὺ ἔσδρα κατὰ τὴν σοφίαν δοθεῖσάν σοι κρῖναι, ὅπως δικάσωσιν ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ πᾶσι, τοῖς ἐπισταμένοις σου τὸν νόμον. καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι δὲ παρέξεις αὐτὸν μαθεῖν, ἵν' ἄν τις τῶν ὁμοεθνῶν σου βαβυλῶνι τοῦ θεοῦ νόμον ἢ τὸν βασιλικὸν, ἐπόχθη πλημμελοῦντα εἰς ἑκατὸν ἄγγειον αὐτὸν βαβυλῶνα, ἀλλ' ὡς ἐπιτίμιον μόνον, τολμηρῶς δὲ καὶ παρανόμως καὶ κατὰ φρονῶν. κελεύσειν δὲ ἢ θανάτῳ ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἔρρωσο. λαβὼν δὲ ἔσδρας ταύτην τὴν ἐπιστολὴν, ὑπέδη καὶ τὸν θεὸν προσκυνῶν ἤρξατο, τῆς δὲ βασιλέως πρὸς αὐτὸν χρηστότητος ἐκεῖνον αὐτὸν ὁμολογῶν γεγηθέναι, καὶ διὰ τοῦτο τὸν θεὸν πάσαν αὐτῷ χάριν ἔλεγεν εἰδέναι. ἀναγνοὺς δὲ ἐν βαβυλῶνι τοῖς ἐπιτοῦσι τοῖς αὐτόθι παροῦσιν ἰουδαίοις, αὐτὸν μὲν κατέσχε. τὸ δὲ ἀντίγραφον αὐτῆς, παρὰ πάντας ἔπεμψε τοὺς ὁμοεθνεῖς, τοὺς τε τὴν μηδίαν ὄντας. μαθόντες δὲ οὗτοι τὸν βασιλέως καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον διάνοιαν, καὶ τὸν πρὸς τὸν ἔσδραν εὔνοιαν, ἅπαντες μὲν ἐπερηράπησαν. πολλοὶ δὲ αὐτῶν καὶ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς βαβυλῶνα, σπουδῇ τὴν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάροδον. ὁ δὲ πᾶς λαὸς τῶν ἰσραηλιτῶν, τῇ χώρᾳ ἔμεινε. διὸ καὶ δύο φυλὰς μόνας συμβεβηκέναι ἐπὶ τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, δωμαίοις ὑπακούουσας. αἱ δὲ δέκα φυλαὶ, πέραν εἰσὶν εὐφράτου ἕως δεῦρο μυριάδες ἄπειροι, καὶ ἀριθμῷ γνωσθῆναι μὴ δυναμένου. πρὸς δὲ ἔσδραν ἀφικνοῦντο. ἱερέων καὶ λευιτῶν, καὶ πυλωρῶν, καὶ ἱεροψαλτῶν καὶ ἱεροδούλων, πολλοὶ τὸν ἀριθμόν. συναγαγὼν δὲ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὸ πέραν δ' εὐφράτου, καὶ τρεῖς

B

C

D

E

F

G

χῆς ὁπλοφύλακας ἐπὶ ἡμέρας, ἡγεῖται αὐτῆς παρήγγειλεν, ὅπως ἀφικὰς πανσώντας τῷ θεῷ σὺν τῷ αὐτῶν σωτηρίας, ἐπὶ δὲ μηδὲν κῆ πλὴν ὁδὸν παθῶν ἄτοπον, ἢ πρὸς τοὺς πολεμίους, ἢ τινὸς ἄλλου δυσκόλου προσπίπτοντος αὐτοῖς. φθάσας γὰρ ὁ ἔσδρας εἶπε τῷ βασιλεῖ, ὅτι μεγάσῳ αὐτοὺς ὁ θεός. καὶ οὐ κατῃξίωσεν ἵππεῖς αὐτὸν αἰτῆσαι τοὺς προπέμψοντας. πεμπόμενοι δὲ τὰς ἀφικὰς, ἄραντες ἀπὸ δ' Ἀβράτου δωδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς ἱεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ δ' αὐτοῦ ἔτους. καὶ ὡδαγρῆμα τοῖς φυλάξιν ὁ ἔσδρας (ἦσαν γὰρ τῶν ἱερέων ἡγούμενοι) παρέδοσε τὰ ἱερὰ χρήματα. ἀργυρία παλαῖα χν'. σκεύη ἀργυρᾶ, παλάντων ρ'. χρυσοῦ σκεύη παλάντων κ'. χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα, σταθμῷ παλάντων ι'. β'. πῦρ τε γὰρ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ πάντες, οἱ ἐν βαβυλῶνι μένοντες ἰσραηλῖται. ὡδηγοῦσι δὲ ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ ἔσδρας, ἀπέδωκε τῷ θεῷ τὰς ἐκ τῶν ὁλοκαυτώσεων γενομισμένας γίνεσθαι θυσίας, ταύρους ιβ'. ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας. κριοὺς ξ καὶ ἄρνας σβ'. ἐρίφους εἰς ἀφάμησιν τῶν ἡμαρτημένων ιβ'. τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, τὰ γράμματα δ' βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ προσαχθὲν ὑπ' αὐτοῦ ποιεῖν ἀναγκῖα ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, καὶ πρὸς πᾶσαν αὐτοῦ χρείαν συμπρᾶσαι. πῦρ τε μὴν συνῆκαν καὶ αὐτοὶ ἐβαλλόμενοι ἔσδρας. προσχώρησε δ' αὐτῷ κρίναντος αὐτὸν ἄξιον εἶναι δ' θεοῦ τῶν βεληθέντων διὰ χρηστότητα καὶ δικαιοσύνην. χρόνῳ δ' ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν καὶ κατηγορούντων ὡς τινες τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν ἀδικοῖεν παρὰ τὴν πολιτείαν, καὶ λελύκασι τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς ἠγημένοι γυναῖκας καὶ τὸ ἱερατικὸν ἔθνος συγκεχύκασι, δεομένων δ' βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κοινὴν ὀργὴν λαβὼν, πάλιν αὐτοὺς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέῤῥηξε μὲν ἱμάτιον τὸ λύπης τὴν ἐσθῆτα, καὶ τὴν κεφαλὴν δ' ἀπαράτων, καὶ τὰ γένεια ὑρίζων, ὅπερ τὴν γνώμην αὐτοῦ ἔδηλωσεν ὅτι τὴν τοιαύτην αἰτίαν τοιαύτην λαβεῖν τοὺς πρώτους δ' λαοῦ. λογιζόμενος δ' ὅτι ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτοὺς τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προσφάτως τέκνα οὐκ ἀνασθήσει, διέμενεν ὅπερ τὴν γῆς κείμενος. συνέτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ μέτριοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοὶ, τὸ ὅπερ τῷ γεγενημένῳ λύπης συμμεταλαμβάνοντες. ἀναστὰς δ' ἀπὸ τῆς γῆς ὁ ἔσδρας, καὶ τὰς χῆρας ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐχαριστεῖν ἐμοὶ ἔλεγεν εἰς αὐτὸν ἀναβλέψαι διὰ τὰ ἡμαρτημένα τῷ λαῷ, ὃς τὸ μήτρης ἐξέβαλε τοὺς τοῖς πατράσιν ἡμῶν διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσόντα. παρεκάλει δ' τὸν θεὸν ἀπέρματα καὶ λείψανον ἐκ τότε συμφορᾶς αὐτῶν καὶ αἰχμαλωσίας περισώσαντα, καὶ πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα καὶ τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκαταστήσαντα, λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ συγγνώμονήσαι τοῖς νεωστὶ ἡμαρτημένοις, ἄξια μὲν θανάτου πεπονικόσιν, εἶναι δ' ὅπερ τῇ δ' θεοῦ χρηστότητι ἐκ τούτου ἀφορμὴν καὶ κολάσεως. ἐκ ὁ μὲν ἐπ' αὐτοῦ τῶν ὄχλων θρηνούντων δ' πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συνῆλθον, ἀχώνιός τις ὀνόματι, πρῶτος τῶν ἱεροσολυμιτῶν προσελθὼν, αὐτοὺς μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγε, ἀλλοεθνεῖς ἐνοικήσαντας γυναῖκας. ἔπειτε δ' αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτοὺς, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγενημένα. κολασθήσεσθαι δ' τοὺς οὐχ ὑπακούσαντας τῷ νόμῳ πειθοῦς οὖν πάντες ἐπόησεν ὁμόσαι τοὺς φυλάρχους τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ ἰσραηλιτῶν, ἀποπέμψαι δ' τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὸ ἀχωνίου συμβουλεῦ λαβὼν δ' τοὺς ὅρκους, ἐυθὺς

A ubi peracto triduano jejunio, votisque pro incolumitate & felici itinere conceptis (recusaverat enim deductores equites, dicens, Deo salutem suorum curæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, pervenerunt Hierosolyma ejusdem anni mense quinto. & continuo sacerdotibus gazophylacii custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum duodecim. Hæc enim erant dona regis ejusq; amicorum, & Israelitarũ Babylone manentium, qvo facto, obtulit Deo secundum legẽ holocautomata, tauros duodecim pro communi salute populi, arietes & agnos septuaginta cum duobꝰ, hircos pro peccatis duodecim, procuratoribꝰ etiam regiis, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à rege reddidit epistolas: qui cum eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibꝰ necessitatibꝰ eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem hujus migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, ut equidem reor, viri hujus virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde post comperit quorundam indicio, quod quidam è vulgo sacerdotum & Levitarum parum servaverint instituta & leges patrias, & deductis alienigenis uxoribus, ordinem sacerdotalem confuderint: rogatusque ab eis, ut ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuo communi clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quod primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si juberet eos uxores cum liberis ejicere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum, quotquot erant bonæ mentis, & una flebant, addentes, se socios ejus tristitiæ. Esdras autem, sublatis ad cœlum manibus: Me quidem, inquit, pudet ad cœlum oculos attollere, dum cogito, quod populus ne majorum quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen, clementissime Deus, nostri misertus seminarium aliqvod & reliquias superstites conserva, quas Hierosolyma in antiquam patriam reducere dignatus es: & da veniam præsentis errati mortem quidem commeritis, verum tamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius sacerdos lacrymatur cum eo cœtu, qui ad eum convenerat, mixtus ex viris & mulieribus atque pueris, accessit eo quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, confitens illos peccasse, qui alienigenas uxores duxerint: suasitque ei, ut omnes adjuvaret, ut uxores cum nata ex illis prole abjicerent: & si quis legi parere nollet, in eum animadverteret. qui secutus viri consilium, exegit super hac re jusjurandum à principibus Levitarum & sacerdotum & tribuum Israeliticarum. quo facto, exivit tem-

plum & contulit se in domicilium Joannis & Eliasibi, ibique totam eam diem jejunus præ mœrore exegit. Proposito deinde edicto, ut omnes è captivitate reversi intra biduum aut triduum Hierosolyma convenirent, & quisquis per contemptum non adfuerit intra præscriptum tempus, ut excommunicetur, bonaque ejus sacro ærario addicantur, intra triduum convenerunt utriusque tribus homines, vigesima die noni mensis, qvem Hebræi Thebethum, Macedones Appellæum nominant, cumq; consedissent in superiore parte templi, præsentibus etiam senioribus, & frigus propter anni tempus esset molestum, surgens Esdras accusavit eos, qui contra leges duxissent uxores alienigenas. nunc si velint rem Deo gratam & sibimetipsis utilem facere, ablegandas esse uxores ejusmodi. acclamatum est facturos id omnes æquo animo, sed esse earum non parvum numerum, & tempus esse hybernum, nec posse rem eam intra unam aut alteram diem perfici. itaque opus esse, ut negotium hoc differatur aliquantisper, & tum demum principes aliquot, qui sint alieni ab hac culpa, cum selectis undecunq; senioribus inquisitionem faciant eorum, qui contra legis præscriptum uxores duxerint. consenserunt omnes in eam sententiam, & prima die mensis decimi cœpta inquisitione, quæ duravit usq; primam diem mensis sequentis, invenerunt multos tam ex Jesu pontificis cognatione quam ex cæteris sacerdotibus ac Levitis & aliis Israelitis, qui & uxores & natos ex eis liberos sine mora abjecerunt, pluris facientes legum observantiam quam naturales affectus, quantumvis violentos: moxque ad placandum Deum arietes immolaverunt, quorum nomina recensere non est necesse: atq; ita Esdras hoc erratum circa connubia correxit, & malam in hoc consuetudinem emendavit, ut in posterum hæc reformatio stabilis ac firma permaneat. Septimo autem mense, dum scenopegiæ festum celebratur, & ferme totus populus convenit, accedentes ad patentem templi partem, quæ Orientalem portam spectat, rogaverunt Esdram, ut eis legem Moysis legeret: quod & fecit, stans in medio multitudinis, a mane usque meridiem. ex qua lectione non solum in præsens & futurum discebant, quid esset justum, sed etiam præteritorum memoriam retractantes lacrymabantur sic cogitantes, qvod nullas calamitates fuissent perpessi, si præscripta legis diligenter observassent. Esdras autem, videns eos ad hunc modum affectos, jussit, ut domum abirent: esse enim festum, nec licere ea die flere. quin potius hortabatur, ut ad epulas versi, ita ut festo die decet, hilariter agerent: & hac anteactorum pœnitentia in futurum se munirent, ne in similes casus incurrerent. at illi, sequentes ejus monita, cœperunt re vera festum agere, qvod cum per octo dies fecissent, digressi sunt in proprias patrias, magnam gratiam Esdræ habentes ob reformatam rempublicam: qvo factum est, ut post comparatam sibi apud populum egregiam gloriam senex vita defunctus apud Hierosolyma sit magnificè sepultus. Qvo tempore cum etiam Joacimus pontifex esset mortuus, filius ejus Eliasimus in sacerdotium ei succes-

1. Esd. 10.

A ὥρμησεν ὁκ τὸ ἱερεῦ εἰς τὸ παρεφόρειον ἰωάνου τὸ ἐλασίβε, κ μηδενὸς ὅλως λόγ τὴν λύπην γευσάμενος ἐκείνην τὴν ἡμέραν διήγαγεν αὐτὸς νηστεύων ὁμοίως κ πάντες οἱ χρηματος ὡς τε πάντας τοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς τῶν ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις ἐκ ἀπαντησάντων, ἀπαλλοτριωθησομένων τε τῶν ἁπάντων, κ τὸ τῶν πρεσβυτέρων κρίσιν αὐτῶν κ τὴν τῶν προεσβυτέρων κρίσιν ἀφορωθησομένης, συνῆλθον οἱ ἐκ τ ἰεδαϊκῆς ἐβδομάδος

B πρὸ ἐν τρισὶν ἡμέραις, εἰκάδι τ ἐνάτῳ μηνὸς μεμ μὴ ἑβραίας πεδίος κ ἡ μακεδόνας ἀπελλαῖος καλεῖ). καθισάντων ἐν τῷ ὑπαίθρῳ τ ἱερᾶ, παρόντος ἅμα κ τῶν πρεσβυτέρων, κ ὑπὸ κρύους ἀφορωμένων, ἀναστὰς ἔσδρας, ἠτιᾶτο σκέψως, λέγων παρανομῆσαι γήμαντας ἐκ ἐξ ὁμοφύλων. νῦν μὲν μετανοήσειν αὐτοὺς, τῷ μὲν θεῷ κεχαρισμένα, συμφέροντα ἡ αὐτοῖς, ἀποπεμψαμένους τὰς γυναῖκας. ἐπαινῆσαι μὲν τοῦτο πάντες ἐξεβόησαν, τὸ δ πλῆθος τὸ πολὺ, κ τὸν ὥραν τ ἔτους χειμέριον, κ τὸ μέγα ὑμᾶς τ ἡμέρας τ δευτέρας ὑπάρχειν ἡμέρας. ἀλλ οἵτε ἡγεμόνες τοῦτοις, κ οἱ συνοικοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐπιχωρῆσαι ἐβούλοντο, λαβόντας χρόνον, κ πρεσβυτέρους ἐξ ἑκάστης φυλῆς τόπου, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸν τῶν γραμματέων τὸν πλῆθος. κ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς, δεχόμενοι τὴν συμβουλίαν τ δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας τοῖς ἀλλοεθνέσιν, εὗρον ἕως τ τ μηνὸς τ ἐχομένου νουμηνίας, πεποιημένοι τὸν ἔρανον, πολλοὺς ἐκ τῶν τοῦ ἰησοῦ ἐκγόνων τ ἀρχιερέως, κ τῶν ἱερέων κ λευιτῶν κ ἰσραηλιτῶν, οἳ κ τὰς γυναῖκας κ τοὺς ἐξ αὐτῶν γεγενημένα, τῆς τ νόμων φυλακῆς ἢ τῶν πρὸς αὐτὰ φιλοτιμίαν πεποιημένοι πολέμου πόθεν, ἀθύμως ἐξέβαλον. κ ὅτι ἐξευμενίζοντες τὸν θεὸν ἐπήνεγκαν, κριὸς κατὰ φυλὴν αὐτῶ. τὰ ὀνόματα αὐτῶν λέγω, ὡς ἐδόκει μοι ἀναγκαῖον εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἁμάρτημα τὸ τῶν γεγαμηκότων, οὕτως ἐπανορθώσας, ἐσώσατο ἐκ θεοῦ τὴν τοιαύτην σωτηρίαν, ὡς πάντῃ τ λοιποῦ μόνιμον εἶναι. τῇ δ ἑβδόμῳ μηνὶ τ σκηνοπηγίαν ἑορτάζοντες, κ σχεδὸν πάντες τὸ λαὸ συνελθόντες ἐπ αὐτὸ, ἀνελθόντες εἰς τὸ ἀνεῳγμένον τ ναοῦ πρὸς τὴν πύλην τὴν ὀπὶ τὴν ἀνατολὴν ἀποβλέπουσαν, ἐκέλευσαν τ ἔσδρα τὸν νόμους αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τ μωυσέως. ὁ δ μέσος τ πλήθους καθεὶς ἀνέγνω, κ τ ἐπέτρεπεν αὐτ δεχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. ἀκούσαντες ἀναγνωσθεμένων τῶν νόμων, ὅπως πρὸς τὸ παρὸν κ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶναι, κλαυθμῷ παρωχημένων ἐδυσφόρουν, κ μέχρι δακρύων ἀφήκαμεν, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδεὶς ἂν πεπειραμένων κακῶν ἐπαύσαντο εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ δ ἔσδρας οὕτως ὁρῶν αὐτοὺς ἐχοντας, σκέλλ σεν αὐτοὺς κ μὴ δακρύειν. ἐναγὲς γὰρ ἐστ κ μὴ ἐν αὐτῇ κλαίειν, οὐ γὰρ ἐξεῖναι. πρότερον δ μᾶλλον πρὸς εὐωχίαν ὁρμήσαντας, πιεῖν τε καὶ φαγεῖν τῇ κεχαρισμένα. κ μετάνοιαν κ λύπην τ ὅτι πρὸ τοῦ ἐξήμαρτημένους, ἀσφάλειάν τε ἔχειν φυλακὴν τ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ δ παῦται ἔσδρα παρεσκευάσατο ἑορτάζειν ἤρξαντο. καὶ σκηνὰς ἐφ ἡμέρας ἑπτὰ ἐν ταῖς σκηναῖς, ἀνεχώρησαν κατ οἰκεῖα, μὴ ὕμνων τὸ θεοῦ, τῆς ἐπανορθώσεως τῶν περὶ τὸ πολίτευμα παρανομηθέντων ἑορτὰς χαρμοσύνης. ὡς συνέβη μὴ τῷ πρὸ τὸ λαῷ δόξαν γεγενῆσθαι τελευτῆσαι τὸν βίον, κ τὸν φιλοτιμίας ἐν ἱεροσολύμοις. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, κ ἰωακεὶμ τοῦ ἀρχιερέως ἀποθανόντος, τῷ αὐτοῦ ἐλιάσιμος τῷ ἀρχιερωσύνῃ διαδέξασθαι.

τῶν ἡ αἰχμαλωτισθέντων τῆς Ἰουδαίων οἰνοχόος ἦν τοῦ βασι-
λέως Ἀρταξέρξου, ὀνόματι Νεεμίας, ἀπαντῶν πρὸ τῆς μη-
τροπόλεως Περσῶν Σούσων, ξένων τινῶν δοὺς μαχαίρας ἐ-
δωδιμέας εἰς τὴν πόλιν εἰσιέντων ἐπηκολούθησε πρὸς ἀλλήλους ὁμιλοῦντων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐ-
πυνθάνετο πόθεν εἶεν. οἱ δὲ ἀγγόμενοι. ὅτε ἐπεκαλοῦντο
δ' ἦκεν ἐκ τῆς Ἰουδαίας, πῶς αὐτῶν ἔχει τὰ πόλεως ἡ
μητρόπολις Ἱεροσόλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι. κα-
κῶς δ' ἔχειν ἐφάντων, βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῶν τὰς ἕδρας τὰ
τείχη, καὶ τὰ πύλας ἐδωδιμέας καὶ ἀλλοεθνεῖς κακὰ τοὺς Ἰου-
δαίους, ἡμέρας μὲν καταστρεχόντων τὴν χώραν καὶ ἁρπαζόντων,
τὰς δὲ νύκτας κακῶς ἐπερχομένων, ὡς πολλοὺς
ἐκ τῆς χώρας καὶ ἐξ αὐτῶν Ἱεροσολύμων αἰχμαλώτους
ἀπῆχθαι, καὶ τοὺς ὁδοὺς πλήρεις διέσκεδαι καθημένων
νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ Νεεμίας, ἐλεήσας τὰ συμφορὰς τοὺς
ὁμοφύλους. καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἄχρι τίνος
ἔσται σοι Δέσποτα ὑβρίζεσθαι τοῦτο πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν,
αὐτοὺς ἁρπαγμα πάντων καὶ λάφυρον γεγονέναι; Διατρίβοντος δ' αὐτοῦ πρὸς τῇ πύλῃ καὶ ταῦτ' ἀποδυρομέ-
νου, προσελθὼν τις ἤγγειλεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη κατα-
κλίνεσθαι τὸν βασιλέα. ὁ δ' οὐδὲς ὡς ἦκε μὴ ἐπιλου-
σάμενος, διακονήσων ἔσπευδε τῷ βασιλεῖ τὰ ὑπὲρ τὸ
πόσιμον διακονίαν. ὡς δὲ μὴ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς διεχύ-
θη, καὶ ἡδίων αὐτὸς ἐφάνη ἐπίδων εἰς τὸν Νεε-
μίαν, κατεσκυθρωπακότα θεασάμενος διὰ τὸ κεκτῆσθαι
ἐν ἀνίκῃ μεν. ὁ δὲ πρὸ ἐδεήθη χάριν τινὰ καὶ παθεῖν
ἐφάσκων αὐτῷ λέγοντι. πῶς φησὶν ὦ βασιλεῦ δύνα-
μαί σοι μὴ βλέπειν πιθανῶς, μηδὲ τῷ ψυχῷ ἀλγεῖν,
ὅπου τῆς πατρίδος μου Ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνή-
ματα προγόνων τῶν ἐμῶν εἰσιν, ἀκούω βεβλῆσθαι τὰ
πύλας τοῦ τείχη, καὶ τὰς πύλας ἐμπεπρησμένας αὐτῆς.
ἀλλὰ χάρισαί μοι παρ' ὀλίγον τὸ τεῖχος ἀναγεῖραι, καὶ τὰ
ἱεροῦ τὰ λοιπὰ προσοικοδομῆσαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, δίδο-
ναι τε αὐτῷ τὴν δωρεὰν κατένευσε, καὶ πρὸς τοὺς σατρά-
πας νομίσας γράμματα, ὅπως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσωσι,
καὶ πᾶσαν ἀναγκαίαν χορηγίαν εἰς ἄπερ βούλοιτο. πέμ-
ψας δὲ φησὶ λυπεῖσθαι, καὶ χαίρειν ἡμῖν τὰ λοιπὰ
διακόνει. ὁ μὲν οὖν Νεεμίας προσκυνήσας τὸν θεὸν, καὶ
τὸν βασιλέα τῆς εὐπροθυμίας ἀγαπήσας, τὸ κατηφὲς
τοῦ προσώπου συγκεχυμένον, ἀπεκάθηρε τῆς τῶν ἀ-
πηγμένων ἡδονῆς. καλέσας δ' αὐτὸν τῇ ὑστεραίᾳ. δί-
δωσιν αὐτῷ πρὸς σατράπας ὑπὲρ Συρίαν νομίσας τὰς τε συ-
μείας καὶ Φοινίκης καὶ σαμαρείας ἔπαρχον, ἐν ᾗ τοῖς τε
τιμῆς τὸν Νεεμίαν, καὶ χορηγίας τῆς εἰς τὴν οἰκοδομίαν
ἐπισκλκει. ἡνίκα οὖν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς
τῶν ὁμοφύλων ἑλκόντας ἀκολουθοῦντας αὐτῷ πρὸ-
λαβὼν, ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤ-
δη βασιλεύοντος Ξέρξου. καὶ θύσας τῷ θεῷ τὰς ὑπο-
σπονδὰς δοποδίδωσι τῷ σιδαίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἱππάρ-
χοις, καὶ συγκαλέσας πάντα τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα,
εἰς ἐν μέσῳ τοῦ ἱεροῦ, τοιούτους ἐποιήσατο πρὸς αὐ-
τοὺς λόγους. ἄνδρες ἰουδαῖοι, τὸν μὲν θεὸν ἴστε μνήμη τῶν
πατέρων εὐφραίνει, καὶ ἰσαάκου, καὶ ἰακώβου, θεραπεύοντας, καὶ διὰ τῆς εἰκόνων δικαιοσύνης, οὐκ ἐγκαταλείποντα τὰ ὑπὲρ ἡμῶν προνοίαν. ἀμέλει σωτήριός μοι
γέγονε τοῦ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῶν τὸ τεῖ-
χος ἀναστήσω, καὶ τὸ λείψανον τοῦ ἱερᾶ πλησιάσω. βέλ-
τιον δ' ὑμᾶς τὰ τῶν πλησιόντων ἡμῖν ἐθνῶν δυσμένειαν
σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅτι πρὸς τὰ οἰκοδομίαν εἰ μάλιστα
ἡμᾶς δεῖ τοῦτον φιλοτιμεμένους, ἐνήσουσι καὶ πολ-
λὰ πραγματεύσονται πρὸς αὐτὸν ἡμῶν ἐμποδίσαι,

Cæterum quidam ex captivis Judæis, pincerna regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum urbem Susa, cum hospites quosdam post longum iter exactum in urbem adventantes Hebraicè inter se confabulari animadvertisset, accedens ad eos rogabat, undenam venirent. & audito, quod è Judæa, rursum scitatus est, quomodo se haberet ille populus & caput eorum Hierosolyma. Quibus male se habere dicentibus, qvod ejus mœnia diruta essent, & circumvicinæ gentes multa mala Judæis inferrent, die noctequeagros excursionibus ac rapinis populantes, & multos ex ea regione atq; adeo ex urbe ipsa captivos abducentes, ita ut passim per vias reperiantur cadavera: flevit Neemias, motus popularium suorum miseriis: & sublatis oculis ad cœlum, Quousque, inquit, patieris, Domine, gentem nostram tantis malis opprimi, ut simus præda omnium? cunctante vero illo apud portam & ob hæc lamentante, & accedens quidam nuntiavit ei, regem jam accubitum ire. ille confestim, ita ut erat, non abluta facie, ad ministerii sui functionem properat. Rex vero post coe- 2. Esd. 2.
nam jam hilarior, videns Neemiam subtristem, rogabat, qvid esset in causa. tum ille Deum prius precatus, ut suadæ gratiam prius verbis suis adderet: Qui possum, inquit, rex, alium vultum sumere, aut mœrorem e corde ponere, quando audio patriæ meæ Hierosolymorum, in qua extant sepulchra majorum meorum ac monumenta, & portas incensas esse & disjecta mœnia? Sed oro, hanc unam gratiam mihi concede, permitte mihi, ut profectus illo muros ejus extruam, & quod deest ad fabricam templi, suppleam. At rex petitioni ejus annuit, simulque literas ad satrapas commendatitias, ut & honorē ei haberent, & præberent quicquid cuperet, quare desine, inquit, tristari, & post hac libens nobis ministra. Ibi Neemias, adorato Deo, actisq; regi pro tā ampla pollicitatione gratiis, abstersoà vultu omni mœrore, frontem exportexit præ lætitia. Sequenti vero die accitus, accepit literas regias, quas Sadæo Syrio, Phœnices ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei, quibus ad ædificandum opus sit. cum igitur Babylonem venisset, & multos à popularibus ultro se adjungentes comites assumpsisset, tandem pervenit Hierosolyma, anno regni Xerxis vigesimo quinto: & ostendens prius suis literas, Sadæo magistro equitum collegisque ejus reddidit. convocato deinde Hierosolyma universo populo, stans in medio templi sic eos est allocutus: Viri Judæi, scitis, quod Deus optimus maximus memor majorum nostrorum Abrahami, Isaaci & Jacobi eorumque pietatis, qua illos quondam, eadem nos quoque providentia dignatur: & ecce illius favore nunc apud regem obtinui, ut mihi permitteret mœnia restituere; &, qvod supereſt ad absolvendum templum, perficere. Quamobrem nunc ita faciendum censeo, ut, qvoniam non ignoratis, quam infensas habeamus gentes vicinas, & qvod, cognita vestra in ædificando diligentia, nihil non molientur, qvo vestros conatus, quantum in se erit, impediant,

primum forti animo ſitis,& omnem fiduciam collocetis in Deo, qui facile reſiſtet illorum importunis inimicitiis:deinde nec die nec noctu operis ſtructuram intermittatis, ſed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maxime tempeſtivum eſt hoc facere. Hæc locutus continuo juſſit magiſtratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum,attributo certo modo in ſingulos vicos & oppida:pollicitusque ſe quoque cum domeſticis velle adjutare impigre, concionem dimiſit. Judæi vero ejus autoritate permoti ad opus ſe expediebant: quæ appellatio tum primum illis & regioni eſt indita, quando à Babylonia ſunt reverſi, quia Judæ tribus jam olim ea loca
2.Eſd.4.6 occupaverat. Ejus rei fama ubi ad Ammanitas & Moabitas Samaritasque & Syriæ Cavæ incolas perlata eſt, iniquiſſimè tulerunt, nec unquam ceſſaverunt inſidiari & conatus ipſorum impedire: interceptisque multis Judæis, tentaverunt ipſum Neemiam per conductitios ſicarios tollere. crebros etiam terrores eis incutiebant, rumores ſpargentes,quaſi magni diverſarum gentium exercitus eos eſſent invaſuri,ita ut parum abfuerit, quin hoc metu ab incepto opere deſiſterent: Neemiam vero nihil horum ab inſtituto deterrere potuit, ſed ſtipatus aliquot ſatellitibus, intrepidus pergebat, præ nimio ſtudio nullum laborem ſentiens. eam autem ſalutis propriæ curam non ideo habuit, quod mortem timeret, ſed quia certo ſciebat, ſe extincto,cives ſuos non reparaturos mœnia. juſſitque in poſterum ædificatores accinctos opus facere. & cæmentarius quidem non ſine gladio erat, ſimiliterque, qui materiam ei ſuggerebat: ſcuta vero non longe inde in promptu eſſe voluit,& tubicines intervallo quingentorum paſſuum, ut ſicubi ſe hoſtes aperuiſſent, ſigna canerent, ut populus arreptis armis reſiſteret, neve inermis ab hoſte poſſet opprimi. ipſe vero noctu circumquaque urbem obibat, nunquam defeſſus aut opere aut duritia victus & excubiis, nec cibo nec ſomno utens, niſi quantum poſtularet neceſſitas: atque ad hunc modum perduravit duobus annis & tribus menſibus. tantum enim temporis elapſum eſt, donec abſolverentur mœnia, vigeſimo octavo regni Xerxis anno,menſe nono.Permunita deinde urbe, Neemias & populus Deo ſacrificaverunt,& octo dies in epulis transegerunt. quæ res ubi Syriæ gentibus eſt audita, graves indignationes in eis commovit.Neemias autem videns non ſatis magnam in urbe populi frequentiam, perſuaſit circumquaque vicinis ſacerdotibus &Levitis,ut migrarent in urbem inibi habitaturi, extructis eis de ſuo domiciliis: & agricolarum plebem decimas in urbem conferre juſſit, ut eſſet,unde Sacerdotes ac Levitæ viverent,nec avocarentur à divino cultu ac cæremoniis: quod quidem illi perlibenter fecerunt: & hoc pacto factum eſt, ut urbs magis frequentaretur in poſterum.Poſt hæc & alia multa honeſta & laude digna opera Neemias jam ſenex defunctus eſt,vir ad virtutem & juſtitiam natus, & in populares ſuos beneficentiſſimus, relicto ſempiterno ſui monumento in Hieroſolymorum mœnibus. atque hæc ſunt, quæ, Xerxe regnante, geſtata ſunt.

A δυεξῆλθεν μὲν τὰ θεῖα πρῶτον, ὡς ἐπὶ τοῖς τ ἐκείνων ε
πεχθείαν ἐποιοῦμεθα, μήτε δ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς α
τοὺς ἀνιέναι τ οἰκοδομίας, ἀλλὰ πᾶσαν αὐτοῦ χρῆμ
νας, συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γενομένοις τότε ἱδίοις ἐσ. τα
τα εἰπὼν, ἐκέλευσεν ἀθροῦς τοὺς ἄρχοντας μετεῖπεν
τεῖχος, ἐπὶ ἀμυνήμαις τ ἐργασίαν αὐτὸ τῷ λαῷ, καὶ κ
μας καὶ πόλεις, καὶ τὸ ἑκάστοις δυνατόν. ἐπεχόμενος
αὐτὸς μὲν τ οἰκεῖ συλλήψεσθαι πρὸς τ οἰκοδομίαν, ἀ
λυσε τ ἐκκλησίαν. καὶ ἰσθαίοι πρὸς τὸ ἔργον παρεσκά
B ζοντο. ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβη
ἐκβαβυλῶνος, ἀπὸ τ ἰούδα φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθού
ὑς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοὶ τε ἐπὶ χρόνα τ ἀπο
γρείας αὐτ μετέλαβον. ἀκμάσαντες δὲ τ τῶν τειχῶν ἐκα
δομίαν ἀπὸ δυσμῶν ἄχρι ἀμανίτιδος ἐπὶ μεσημβρίαν τ ἀπαν
τη, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπ
ἔφερον, καὶ διετέλουν ἁρπάζοντες αὐτοὺς σιτοδεῖς τ
περαίρεσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες. πολλοὺς τε τῶν ἰουδ
C ων ἀπέκτειναν, καὶ αὐτὸ ἐζήτουν τ νεεμίαν διαφθεῖρ
μισθαμένοι τινὰς τῶν ἀλλοφύλων, ἵνα αὐτὸ ἀπέλασι
εἰς φόβον δὲ παραχθὲν αὐτοὺς ἐκβάλοι, φήμας αὐ
τοῖς διέσπειρον, ὡς πολλῶν ἁθροιζόντων αὐτοῖς μελ
λόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἐκπεφοβισμένοι, μικρὸν τ οἰκο
δομίας ἀπέσχοντο. τὸ δὲ νεεμίαν, οὐδὲν τούτων ἐφρόν
αὐτοῦ τ ὠθεῖ τὸ ἔργον, ἀλλὰ σὺν τῷ φυλακὴν ἔχειν
τῷ σώματι περιβαλλόμενος, ἀτρέπτως ἐπέμενε,
D ἐπὶ τ εἰς τὸ ἔργον ἁπάντων ἀνεμποδίστων καὶ τ πολ
λοῦ ἐργασίας. ὅτως τὸ σπουδαιότατον μέρος καὶ σπουδαιότατα τ σω
τηρίας εἶχεν, οὐχὶ φοβούμενος τ θάνατον, ἀλλὰ πάν
τως μέλλων ὅτι μὴ τ αὐτὸ πολίτ, οὐκ ἔτ' αὐτὸ τῆς πολιτ
ἀναστήσειν τὰ τείχη. ἐκέλευσε δὲ ἑβδομήκοντα τοὺς οἰκοδομοῦν
τας ἕνα πρὸς ἕκαστον ἐργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν οἰκοδο
μος μάχαιραν εἶχε, ὁ δὲ τὴν ὕλην παρασκευάζων. ὁμοίως
δὲ ἐγγὺς αὐτῶν ἐκέλευσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὰς κα
πεντακοσίους ἕστηκε ποδῶν, παρεστῶτας ἀν' ἐπιφανὲς ἀ
E πολέμιοι, τοῦτο σημεῖον τοῦ λαοῦ, ἵνα ὡπλισμένοι μά
χωνται, καὶ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ἐπιπέσωσιν. αὐτὸς δὲ νυκτὸς
περιῄρχετο τ πόλεως τ κύκλῳ, οὐδὲν καμνων ὑπὸ τ
ἔργου, οὐδὲ τῇ διαίτῃ ἢ τοῖς ὕπνοις, οὐδενὶ τούτων σχο
ἡδονῆ, ἀλλὰ πρὸς ἀνάγκην ἐχόμενος. καὶ τοιαύτη ὑπομο
νητὴν πολιορκησόμενοι, ἐπ' ἔτη β καὶ μῆνας δ'. ὁ τοσοῦτος
τοῦ χρόνου τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνῳκοδομήθη τὸ τεῖχος
ἑβδόῃ καὶ εἰκοστῷ ξέρξῃ βασιλεύοντι ἔτει, μηνὶ δ'.
F πόλος δὲ τ τειχῶν λαβόντων, νεεμίας καὶ τὸ πλῆθος ε
θυσιν τοῦ θεοῦ ὑπὲρ τ τούτων οἰκοδομίας, καὶ ἐπὶ
ἐφ' ἡμέρας ἡ διωχούμενοι. τὰ μὲν ἐν ἄστει τὰ ἐν τῇ πε
ρίᾳ κατῳκισμένοι, τ τῶν τειχῶν οἰκοδομίας πέρας ἐπ
ἀνοικοδόμησις, ἐδωροφόρησε, νεεμίας δὲ τὴν πόλιν ἐρῶν ὁλοκλη
θρονεῖσθαι μόνην, τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας παρεκάλεσε, τὰ πε
ρὶ πόλιν οἰκιζομένους, μεταθεῖναι εἰς τὴν πόλιν καὶ μι
νειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τοῖς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῶν
G ἰδίων ἀναλωμάτων. τὸν τε γεωργοῦντα λαὸν τὰς δεκα
τὰς τῶν καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἵνα
τρέφωνται διλογικῶς ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ λευῖται, μηκα
ταλείπωσι τὴν θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν, ἡδέως ὑπήκουσαν τοῖς
νεεμίου διετάξατο, πολυανθρωπήσειν τὴν τ ἱεροσα
λυμιτῶν πόλιν ἔτως σωφρόνως ἐφιέσ. πολλὰ δὲ ἄλ
λα καλὰ, καὶ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ νεε
μίας, ἐπελθὼν εἰς γῆρας ἀφικόμενος, ἀνὴρ ἐγένετ
χρησὸς τὴν φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ ἀεὶ τοὺς ὁμοεθνεῖς
φιλοπόλιτος, μνημεῖον αἰώνιον αὐτοῦ κατέλιπε
τὰ τῶν ἱεροσολύμων τείχη. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ ξέρξου
βασιλέως ἐγένετο.

Κεφα

Κεφάλαιον ς'.

Ὅτι βασιλεύοντος Ἀρταξέρξου μικρὸν τὸ Ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐσυνωλέθρευσε δι' Ἀμάνου δόλου.

CAP. VI.

Quomodo, Artaxerxe regnante, parum abfuit, quin tota Judæorum gens Amani dolo extingueretur.

ΓΕλθόντος δὲ τούτου, τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὃν Ἀρταξέρξην Ἕλληνες καλοῦσι, συνέβη μεταβῆναι. τούτου τὸν περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν συνέβη καὶ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὀλέθρου. τὴν δὲ αἰτίαν μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ἐπεὶ γὰρ καὶ περὶ τοῦ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον, ὡς ἔγημε Ἰουδαίαν γυναῖκα, γένος ὂσαν τοῦ βασιλικοῦ, ἣν καὶ σῶσαν τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. Ἀρταξέρξης γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ μετὰ τὸν Ξέρξην, καὶ κατασχὼν ἀπὸ Ἰνδῶν ἄχρις Αἰθιόπων τὴν σατραπειῶν ἑκατὸν καὶ ἑπτὰ ἀριθμὸν ἀρχόντων, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει τοὺς τε φίλους καὶ τοὺς περσῶν ἔθνη καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ἐδεξιώσατο πολυτελῶς, οἷον ἐπὶ βασιλεῖ τοιούτῳ πολυτελεστάτῳ ἐπιδεικνυμένῳ τὴν ἑαυτοῦ πλοῦτον ἐπὶ ἡμέρας ρπ. ἐπῆγε τὰ ἔθνη καὶ τοὺς πρεσβεύσαντας αὐτῶν ἐπὶ ἡμέρας κατὰ μέρος ἑβδομήκοντα. τὸ δὲ συμπόσιον ἐν αὐτοῖς τὸν τρόπον ἐστιᾶτο τοιόνδε. σκήνωμα πηξάμενος ἐκ χρυσέων καὶ ἀργυρέων κιόνων, ὕφη λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὡς τε πολλὰς μυριάδας καταλαβεῖν. διηκόνουν δὲ σκεύεσι χρυσοῖς ἐκ τοῦ λίθου πολυτελῆ εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν παρεχόμενος. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς διακόνοις μὴ βιάζεσθαι πίνειν τὸν τοῦ αὐτοῖς συνεχῶς προφέροντας, ὡς καὶ τοῖς πέρσαις γίνεται, ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς, καὶ πρὸς ὃ βέλεται τὸ καταχαιρόμενον ἕκαστον φιλοφρονεῖσθαι. Ἀμὰν δὲ ἡ καὶ ἐν τῇ χώρᾳ περίεργος ἀνεῖδεν τῶν ἔργων ἀφειμένους, καὶ σοφίζεται ἑτέρας τῆς βασιλείας αὐτοῦ πολλὰς ἡμέρας. ὁπόσας τε τῶν γυναικῶν ἡ βασίλισσα ἐάσει σωφρονεῖν ἐν τοῖς βασιλείοις. ἐν ὑπιδείξαι βουλόμενος ὑπερήφανος ὁ βασιλεύς, πέμψας ἐκάλεσεν αὐτὴν εἰς τὸ συμπόσιον ἧκειν κάλλει τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. ἡ δὲ φυλακὴ τῶν ἐξ ἀρχῆς νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπειν τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπείθετο πρὸς τὸν βασιλέα. πολλάκις τε δὲ ἐνέχυρα δοὺς βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν, οὐκ ἦλθεν ἀνέμενε σφόδρα τὴν ἄφιξιν. ὡς δὲ ἐκ τρίτου πεμφθεῖσα ἡ βασίλεια, λόγους μὲν τὸ συμπόσιον. ἀναστένουσα δὲ καὶ τὰς ἐπὶ τῶν περσῶν, οἳ τὴν τῶν γυναικῶν ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσουσα καταγνῶναι τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν, ὡς ὑβρισθείη παρ' αὐτῆς. ἐκθεῖσα γὰρ πολλάκις ἐπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, μηκέτι ἐδύνατο. προσέταξε δ' οὖν δηλῶν τινα κατ' αὐτῆς νόμον ἐφίζουσιν. ἐνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν μηχανὰς ὄμνυσιν, οὐκ αὐτὸς μόνῳ γεγενέναι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ πάσι περσῶν, οἷς κινδυνεύσειν καταφρονουμένοις ὑπὸ γυναικῶν, εἰ ἄρχεται ἀρξαμένης τὸν βίον. ἐδημοκόπει γὰρ ἐπὶ ἀνδρὸς αἰδοῦς πλήρους, ὑπόδειγμα τοῦ τὸν βασιλέως ὑπερηφανίαν πρὸς αὐτὴν πρᾶξαι ἅπαντα ἔχειν. ὑπεκελεύομεν τὸν ἔτως ἐπιβαρίζουσαν αὐτῷ ζημιῶσαι μεγάλῃ ζημίᾳ, εἰ δὲ πείσειεν, διαγγεῖλαι τοῖς ἔθνεσι τὸ περὶ τὸν βασιλέως κελευσθὲν, ἐδόκει καὶ ἡμῖν ἐκβαλεῖν, καὶ δοῦναι τὴν σκηνὴν τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

Eo mortuo, regnum ad filium ejus Cyrum, qvem Græci Artaxerxen nominant, pervenit, qvo apud Persas regnante, in maximum periculum genus Judæorum adductum est, ne cum uxoribus ac liberis deleretur, ob causam qvam paulo post referemus. Prius enim qvædam de ipso rege dicenda sunt, qui factum sit, ut uxorem duceret Judæam fœminam, ex regio genere natam, qvam etiam nostræ gentis servatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India usqve Æthiopiam centum viginti septem satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, ut decebat regem opulentum, magnificos centum octoginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum: Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. In eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandavit enim ministris, ne qvem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo qvemqve appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nunciis, edixit, ut feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliqvot agerent. Regina qvoqve Vaste pari modo mulierum in regia celebravit convivium: qvam rex ostendere convivis cupiens ad se accersivit, pulchritudine omnes mulieres superantem. Illa vero volens Persarum leges servare, qvæ uxores vetant ab aliis, præter domesticos, conspici, non ivit ad regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit pervicax. Qva obstinatione mulieris offensus rex, dimisso convivio, septem viros illos, penes qvos apud Persas legum est interpretatio, convocat: & apud eos uxorem contumaciæ ream peragit, qvod toties vocata ab ipso in convivium, ne semel qvidem paruisset: jubetqve, qvid sit juris, proferre sententiam. Qvorum unus Muchæus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam injuriam, verum etiam Persis omnibus, qvibus periculum instet, ne despecti ab uxoribus inhonestam vitam degant imposterum: qvando nulla posthac maritorum futura sit reverentia, dum ceteræ exemplum a reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere: svaderetqve tam contumacem erga ipsum multari gravissime, idqve decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten, & honorem transferri in aliam mulierem.

Rex vero, qvi vehementer eam amabat, nec disjungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter legem poterat, mœrens, qvod voluntati suæ non liceret satisfacere. Qva in anxietate videntes eum amici, consulunt, ut inutilem mulieris amorem ex animo ejiciat, & facta per totum orbem formosarum virginum perqvisitione, qvam aliis prætulerit, optet sibi conjugem. Nova enim inducta prioris aboleri posse desiderium, & ejus recenti consvetudine amorem paulatim distractum in totum posse evanescere. Probavit Rex consilium, moxqve mandavit certis hominibus, ut forma celebres virgines ex toto regno selectas ad eum adducerent. Id mandatum illis diligenter exeqventibus, inventa est Babylone Esther puella utroqve parente orbata, qvæ apud patruum Mardochæum educabatur. Is erat tribus Benjamiticæ, unus ex Judæorum primatibus. Hæc puella præ cæteris omnibus excellebat pulchritudine, & gratiis vultus in se oculos convertebat. Itaqve uni eunuchorum commendata, tractata est apud eum delicatissime, odoramentis atq; unguentis preciosissimis, quibus principis fœminæ corpus curare solent, qvotidie delibuta. Atqve hac tractatione per sex menses usæ sunt qvadringentæ numero virgines. Qvando vero satis jam curatas existimabat, & regis lecto tempestivas, unam singulis diebus mittebat ad eum, qvi post complexus eam ad eundem eunuchum remittebat. Perducta vero Esthere, delectatus ejus consvetudine, & amore correptus, legitimam conjugem eam sibi adjunxit, nuptiasqve celebravit anno regni sui septimo, mense duodecimo, qvi Ader dicitur: dimisitqve, qvos Angaros vocant, per omnes gentes nuptiale festum eis indicens. Ipse vero Persas & Medos, & primates aliarum gentium excepit convivio nuptiali per mensem integrum: & ingressæ regiam uxori diadema imposuit: atqve ita cum ea convixit, nunqvam interrogata, qvonam esset nata genere. Patruus vero ejus & ipse Babylone Susa migravit, ibiqve degens obversabatur qvotidie circa regiam, scisitans de puella, qvomodo se haberet. diligebat enim eam haud secus qvam propriam filiam. Rex autem legem tulit, ut nemo e domesticis, invocatus eum accederet, tantisper dum sederet in regio solio: adhibitis in hoc etiam lictoribus cum securibus, ut, si qvis contra faceret, plecteretur capite. rex interim virgam tenebat auream, qvam, qvoties aliqvem ex invocatis venientibus servare vellet, porrigebat ad eum: isqve virgæ contactu eximebatur periculo. Et de his qvidem hactenus dixisse sufficit. Aliqvanto deinde post cum Bagathous & Theodestes eunuchi conspirassent contra regem, Barnabazus alterius servus, genere Judæus, deprehensas insidias patruo reginæ indicat. at Mardochæus per ipsam regi insidiatores prodidit. rex vero territus, veritatem per qvæstiones invenit:

A Διαχείμενος δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς καὶ μὴ φέρων τὴν ἀπ' αὐτῆς ἀφαίρεσιν, καίτοι τὴν μὲν αὐτὴν ἀπὸ τῶν νόμων οὐκ ἐδυνάτο. λυπούμενος δὲ ὡς ἐπὶ ἀδυνάτοις οἷς ἤθελε διατελεῖ. βλέποντες δ' αὐτὸν οἱ φίλοι σωφρονίζουσιν, ὡς ἔχοντα χαλεπῶς τὸν φίλον σωφρονίζουσιν, τὴν μὲν τῆς γυναικὸς μνήμην καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὀφελήσειν ἐκβαλεῖν ζητοῦντα· ἀλλὰ πέμψαντα καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην παρθένους ἐπιτηδείας, ἐν τῷ πολυανθρωπίᾳ εὑρεῖν εἰς γυναῖκα. σβέννυσθαι γὰρ τὸν πρὸς τὴν πρώην φιλόστοργον ἑτέρας ἐπαγωγῇ, καὶ τὸν πρὸς ἐκείνην ἔρωτα κατασταθέντα καὶ μικρὸν χρόνον τὴν συνήθειαν τοῦτον ἐκλείπειν. ὁ δὲ ἡσθεὶς τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, πρόσταξιν ποιεῖται τοῖς ἐπὶ τούτοις ἀφικνουμένοις τὰς εὐδοκίμους εὐμορφίᾳ τῶν κατὰ τὴν βασιλείαν παρθένων ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν. συναχθεισῶν δὲ πολλῶν εὑρέθη τις ἐν Βαβυλῶνι κόρη, τοὺς γονέας ἀμφοτέρους ὀρφανὴ καθ' αὑτὴν τοῦ θείου μαρδοχαίου. ἐτρέφετο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ τροφομένη. ἦν δὲ αὕτη ἐκ τῆς Βενιαμιτῶν B φυλῆς, τῶν πρώτων καθ' ἑαυτοὺς ἰουδαίοις. παρὰ δὲ τῶν ἑωθινῶν σωφρονοῦντα, ἦν γὰρ αὐτῇ, τὸ κάλλος διαφέρειν, καὶ τῷ χαρίεν τὸ πρόσωπον τοὺς ὁρῶντας εἰς ἑαυτὴν μᾶλλον ἐπιστρέφειν. παραδοθεῖσα δὲ αὐτῇ παρά τινι τῶν εὐνούχων εἰς ἐπιμέλειαν, παρὰ τυγχάνει πρόνοιαν, θεραπείαν τῶν σωμάτων, ἀφθονίαν καὶ πολυτέλειαν τῶν ἀλειμμάτων, ὧν χρῆσθαι τὰ σώματα, καθ' ἑκάστου μηνὸς τούτων ἀπέλαυσεν ἕξ μῆνας τὸν ἀριθμὸν ὅσαι. ὅτε ἐνόμιζεν ἀπηρτισμένων τὸν προειρημένον ἐπιμέλειαν ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ C βαδίζειν αὐτὰς ἐπὶ κοίτην βασιλέως ἀξίας ἤδη γεγονέναι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔπεμπε τοῦ βασιλέως σωφρονοῦντα· ὃς πολυπαθοῦσαν ἀδρῶς ἀπέπεμπε πρὸς τὸν εὐνοῦχον. ἀφικομένης δὲ τῆς ἐσθῆτος πρὸς αὐτὸν ἤρεσε αὐτῇ καὶ πάνυ τὴν κόρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτὴν ἄγει γυναῖκα. γάμου δὲ αὐτῆς ποιεῖ τοῦ δεδεκάτου μηνὸς ἕβδομα ἔτους αὐτοῦ βασιλεύοντος ἀδήλου καλουμένου. διέπεμψε δὲ τοὺς ἀγγάρους λεγομένους εἰς πᾶν ἔθνος, ἑορτάζειν αὐτοὺς τοὺς γάμους ἀναγγέλλων. αὐτὸς δὲ πέρσας καὶ τοὺς D ὄρους τοὺς πρώτους τῶν ἐθνῶν εἰστία ὅλον μῆνα ὅλον τῶν γάμων αὐτοῦ. εἰσελθούσης δὲ εἰς τὸ βασίλειον ἐπέθηκεν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ συνοικεῖ ἀγνοοῦντι ἐσθῆτα, μὴ ποιησάσης φανερὸν αὐτῷ τὸ ἔθνος, εἰ μὴ ἐκ τύχης ἐγχάνουσα. μετὰ δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτῆς τῶν Βαβυλῶνα εἰς σκοπὸν τῆς περσίδος, αὐτοῦ διὰ παντὸς ἐκάστης ἡμέρας, πρὸς πᾶς βασιλείους διαφερόμενος καὶ πυνθανόμενος περὶ τῆς κόρης, τίνα διάγει τρόπον ἐστέργε γὰρ αὐτὴν ὡς αὐτοῦ θυγατέρα. ἐθήκε δὲ νόμον ὁ βασιλεύς, ὡς τε μηδένα τῶν ἰδίων αὐτῷ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπηνίκα ἐπὶ θρόνου καθέζοιτο. ἐπὶ δὲ τοῦτον εἰσήκεσαν ὁ τὸν θρόνον αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες ἀνθεστῶτες τοὺς καλοῦντας τοὺς προστάττοντας ἀκλήτους τοῦ ἡμέρου καθῆσθαι μόνου τοῦ λύγου χρυσοῦν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς· ἦν ὅταν τινὰ σώζειν ἐθέλῃ τῶν ἀκλήτων προσιόντων, ἐκτείνει πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ ἁπτόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν. καὶ δὴ μόνου τούτου δεκάτου ἡμῖν δεδηλωμένου χρόνου ὕστερον ἐπιβουλευόντων τοῦ βασιλέως Βαγαθόου καὶ Θεοδέστου, Βαρναβάζος ὁ εὐνοῦχος οἰκέτης ἕτερος, τὸ γένος ὢν Ἰουδαῖος, συνεσίας τὰς ἐπιβουλὰς, τοῦ θείου κατεμήνυσε τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. μαρδοχαῖος δὲ διὰ τοῦ ἑωθινοῦ, φανερὰς ἐποιήσατο τοῦ βασιλέως τοὺς ἐπιβουλεύοντας. παραχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐλέγχοις ἐξήτα-

κατὰ τῶν

ἡ τὰς μὲν δυτέχνας ἀνεσταύρωσαν, τῷ δ' μαρδοχαίῳ A & illis in crucem ſuffixis, Mardochæo tunc qui-
τὰ μὲν ἐδὲν παρέσχεν εἰς αἰτίαν τῆς σωτηρίας γενέσθαι, dem pro ſalute ſua, qvam ei debebat, præmii ni-
ὄνον δ' αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγ- hil perſolvit, tantum nomen ejus in commenta-
γραφομένοις ἐπέλθοι σημειώσασθαι, καὶ πρόσ- rios ſuos referri juſſit & annotari, ipſum vero
ταξεν αὐτὸν τῶν βασιλέως, ὄντα φίλον ἀναγκαῖον ver ſari in regia, receptum inter amicos regis ne-
τοῦ βασιλέως. ἀμὰν δ' ἀμαδάθου μὲν ἦν, τὸ γένος ceſſarios. In eam regiam quoties Aman filius
Ἀγαγαρίτην, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα, προσ- Amadathis genere Amalecita ad regem venie- Eſth. 3.
εκύνουν αὐτὸν πάντες ὅ τε ξένοι καὶ πάροικοι. ταύτην αὐτῷ τὴν τιμὴν bat, adorabant eum omnes tam Perſæ qvam ex-
παρέχου κελεύοντος γινέσθαι. μαρδοχαῖος δ' B teri, idqve ipſius Artaxerxis juſſu. Mardo-
οὐκ ἐποίει τὸν αὐτὸν τρόπον αὐτῷ νόμον οὐ προσκυνοῦν- chæo vero propter patriam inſtitutionem non
τα θρησκεύειν, ἀλλὰ φυλάξας ὁ ἀμάνης, ἐπεὶ ἔγνω adorante hominem, ille, cum hoc obſervaſſet,
αὐτὸν, ἐπυνθάνετο percontatus eſt, cujas eſſet. & audito, eſſe Ju-
τοῦ ἔη. μαθὼν δ' αὐτὸν ὄντα Ἰουδαῖον, ἠγανάκτησε, dæum, iratus exclamavit, rem indignam, cum
καὶ πρὸς αὑτὸν εἶπεν. ὡς οἱ μὲν ἐλεύθεροι Πέρσαι προσ- ingenui Perſæ adorarent eum, ſervum iſtum de-
κυνοῦσιν αὐτὸν, ὅτι δ' ἀλλόφυλος ὢν, οὐκ ἀξιοῖ ταῦτα dignari idem facere: volensqve pœnas de Mar-
ποιεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι βουλήσεσθαι τὸν μαρδοχαῖον, αὐτὸν dochæo ſumere, parum putavit ipſum ad ſuppli-
ἐπιτρέψαι πρὸς κόλασιν ἔχειν τοῦ βασιλέως μι- cium depoſcere, niſi gentem ejus univerſam
σῆσαι, τὸ δ' ἔθνος αὐτοῦ διαγνῶ πᾶν ἀφανίσαι, perderet, qvod eſſet natura Judæis infeſtus;
ὅτι τοῖς Ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι καὶ τὸ γένος C qvandoqvidem Amalecitarum gens, ex qva
ἐξ ὧν καὶ αὐτὸς, ὑπὸ αὐτῶν διέφθαρ- ipſe erat, a Judæis victoribus extincta fuerat.
μένων τοῦ βασιλέως κατηγόρει λέγων, ἔθνος Igitur adito rege, orſus eſt accuſationem, eſſe
τι, διεσπαρμένον δ' ἔστι κατὰ τὸ ὑπὸ σοὶ βα- gentem qvandam malam, ſparſam per univer-
σίλειον μόνης, ἄμικτον, ἀσύμφυλον, οὔτε ſum ipſius regnum, inſociabilem, abhorrentem
τοῖς ἄλλοις ἔχον, οὔτε νόμοις a cæteris hominibus, diverſis ceremoniis & legi-
χρώμενον τοῖς ἄλλοις, ἐχθρὸν δ' καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ τοῖς ἅπα- bus utentem, infenſam & moribus & ſtudiis reli-
σι τοῦ λαοῦ καὶ ἄπιστον ἀνθρώποις. ἔστι τὸ D qvorum populorum, & totius mortalium gene-
τοιοῦτον ἔθνος τοῖς ὑπηκόοις διεργασίαν καλῶς ris. Hanc gentem, inqvit, ſi vis ſubditis tuis
ἔχοντος προβρίζον δοπολέσαι, μηδέ τι αὐτοῦ gratum facere, extirpabis funditus, nemine vel
καταλιπεῖν, μηδ' εἰς δουλείαν πιπράσκειν φυλα- captivo vel ſervo ſuperſtite relicto. & ne quid
κὴν αἰχμαλωσίαν, ἵνα μόνοι τοι μὴ ζημιωθῶσι inde tuis tributis decedat, de meis bonis promit-
τοὺς παρ' αὐτῶν γινομένους, ἀπὸ τῶν ἰδίων σω- to tibi qvadraginta talentorum argenti millia,
μάτων ἐπαγγέλλεται μυριάδας δώσειν τεσσάντων libenter tanta pecunia cariturus, modo regnum
ταλάντων ἀργυρίου, ὅπου ἂν κελεύσῃ. ταῦτα δ' τοῦ τὰ χρήματα tuum repurgetur ab iſta hominum colluvie.
ἔφασκεν ἐλεῖν, ἵν' ἀπὸ τούτων ἐκλυσιν ἔχῃ τῶν Hæc Amane poſcente, rex & argentum illud ei
ἐχθρῶν βασιλέα. ταῦτα δ' ἀμάνης ἀξιώσαντος, ὁ E ſe remittere dixit, & homines eos concedere, ut
δὲ καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῷ χαρίζεται, καὶ τοὺς ἀν- de illis ipſe arbitratu ſuo ſtatueret. Aman au-
θρώπους ὡς τι ποιῶν αὐτὸς ὅτι βούλεται. τυχὼν δ' ὧν tem voto potitus, confeſtim edictum nomine re-
ἔφη ἀμάνης, ὡς δὴ χρῆμα πέμπει διάταγμα ὡς gis per omnes nationes evulgat in hanc ſenten-
πάντας εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη ἔχειν ἔστιν τὸν τρι- tiam: Rex magnus Artaxerxes centum viginti
σκαιδεκάτην μεγας ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως septem ſatrapis, qui Indiam inter & Æthiopiam
Αἰθιοπίας ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ σατραπείαν ἄρχουσι, τάδε γράφει. provinciis præſunt, hæc ſcribit. Conſecutus
πολλῶν ἀρχὰς, καὶ πάσης ἧς ἐκράτησα imperium tot gentium, & orbis, qvam late volui,
ἀνθρώπης, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὑπερφαῖνον dominio potitus, cum nihil ſuperbum aut ſæ-
ἐμαυτὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκασθεὶς ἀμαρ- F vum in ſubditos admitterem, ſed manſveto ac
τάνειν ἡπιότητι καὶ πρᾳότητι ἀεὶ χρώμενος καὶ miti moderare eos regimine, & pacem in primis
τὸν μάλιστα εἰρήνης καὶ εὐνομίας αὐτοῖς, ἐζήτουν ac juris tutelam procurarem, cogitavi, qvomo-
πῶς ἅπαντα τὰ τούτων δοπολεσθέντα αὐτοῖς γένοιτο. δ do hæc bona poſſent eis manere perpetua. Ad-
καὶ φρονίμου καὶ δικαιοσύνῃ παρ' ἐμοὶ τὸ πρω- monitus igitur ab amico propter prudentiam &
τεῖον δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, ἐμοῦ δὲ πάρεδρον juſtitiam mihi ſemper præ cæteris honorato, & ob
τῶν βουλίων εὔνοιαν ἀμάνην, κεδαιμονικῶς ὑ- egregiam fidem ſecundum poſt me locum obti-
πάρχοντος μοι παντάπασιν ἀνθρώπου ἀναμεμίχθαι nente Amane, eſſe permixtam hominum generi
τοῦ ἔθνος ἐχθρὸν τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον, ἐχθρὸν τοῖς βασιλεύ- G gentem inimicam, & ſuis quibusdam legibus u-
μασι πᾶσιν, καὶ διαφόρως τοῖς ἡμετέροις tentem a cæteris diverſis, inobedientem regibus,
νόμοις, κελεύω τοὺς δηλωθέντας ὑπὸ δὲ πάρεδρον & depravatam moribus ac ritibus, nec monar-
ἡμῶν ἀμάνην, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις chiam nec negotia noſtra probantem, volo ac e-
μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδ' ἔλεον dico, ut hos ab Amane mihi parentis loco habito
ἔχειν τοῖς ἐπιβαλλομένοις πιπτόντας ὑπὸ ῥομφαίας indicatos cum uxoribus & liberis perdatis, nemi-
ἀκαταμαθήτου, τῇ δ' τοῦ μηνὸς δωδεκάτῃ τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους. ὅπως οἱ πανυ- ni eorum parcentes, neqve miſerationi plus
σταθέντες ἡμῖν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, qvam noſtro edicto tribuentes: idqve fieri jubeo
σὺν αὐτοῖς μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον διαγεῖν παρέχωσι. decima tertia die duodecimi menſis præſentis
anni: ut, una die deletis in totum noſtris hoſti-
bus, in poſterũ pace ac ſecuritate frui nos liceat.

Hoc edicto oppidatim per totam regionem sparso, omnes ad Judæorum internecionem in diem præscriptum sese expediebant, idemqve studium erat & Susis in urbe regia. Rex interim & Aman conviviis vacabant & compotationibus, perturbata civitate & futuri expectatione fusa. *Esth. 4.* At Mardochæus, re cognita, scissis vestibus, opertus sacco & sparsus cinere ferebatur per urbem, iniqvum facinus clamitans, maximam gentem internecioni esse addictam: & vociferando talia usqve regium palatium delatus, ibi demum constitit. non enim fas erat illum tali habitu in regiam ingredi. nec alius erat Judæorum habitus aut affectio in cæteris urbibus, qvacunqve regiæ literæ perlatæ fuerant, omnibus ob denuntiatam sibi cladem lugentibus & lamentantibus. Ut vero reginæ nunciatum est, Mardochæum in tam miserabili habitu stare pro foribus palatii, perturbata hoc rumore, misit, qvi ei vestimenta mutarent. Qvi cum id recusaret facere, qvod nondum cessisset causa, propter quam eum habitum sumpserat, vocatum ad se eunuchum Achratheum, qvi tum forte aderat, misit ad eum, scitatum, quid mali accidisset homini, ut talem cultum sumeret, ac, ne ipsa qvidem rogante, vellet deponere. ibi Mardochæus omnem causam eunucho exponit ordine, & qvod edictum regium per universam ditionem esset divulgatum, & qvantam vim pecuniæ pollicitus sit Aman, ut internecionem ejus gentis a rege redimeret. ad hæc exemplar edicti Susis propositi ad reginam perferendum ei tradidit, adjectis mandatis, ut supplex regem adiret super hoc negotio, nec gravaretur pro incolumitate suæ gentis ad tempus infra dignitatem sese demittere, & deprecari ejus periculum. Amanem enim, cujus secunda sit post regem dignitas, incitare eum crebris contra Judæos accusationibus. Hoc cognito, regina rursum Mardochæo nunciat, nec vocatam se a rege, & capitale esse invocatum ad eum irrumpere, nisi ipse incolumitatem donare volens, virgam auream protenderet. his enim solis impune esse, qvibus hoc forte contingeret. Qvibus ille auditis rursum, per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam respectum habere salutis propriæ, sed potius universi generis. si enim hoc nunc facere negligat, Deum qvidem omnino laturum suis auxilium, ipsam vero cum sua familia daturam pœnas eis, qvos tunc contemneret. Tum Esther, non mutato nuncio, jubet patruum Susis concionem Judæorum advocare, & pro reginæ salute triduanum jejunium indicere: se qvoqve idem facturam pollicita cum ancillis domesticis, ac tum demum vel contra legem adituram regem, & mortem etiam libenter perlaturam, si ita usus veniat. Paruit ille reginæ &, indicto suis publico jejunio, ipse qvoqve supplex Deum precatus est, ne populum suum deleri permitteret, sed qvemadmodum antea sæpe saluti eorum prospexisset,

A τέτυ κομισθέντ⊙ δ' ὁ πρωτάγματ⊙ εἰς τὰς πόλ
καὶ τὸν χώραν, ἕτοιμοι πάντες ἦσι τὴν τ ἰουδαί
ἀπώλειαν καὶ παντελῆ ἐξολέθρευσιν, εἰς τὴν πρ
ρημμένην ἡμέραν, ἐγίνοντο. ἐπτεύδετο γ ὅτ, κ
ἐν τῇ σούσῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ ἀμάν
ἐνώχλουν καὶ πότοις ἦσαν, ἡ δὲ πόλις
ὁ γ μαρδοχαῖ⊙ μαθὼν τὸ γινόμενον, περιῤῥήγμε
νο⊙ τὴν ἐσθῆτα, καὶ σάκκον ἐνδυσάμεν⊙, καὶ κ
τεχόμεν⊙ στοδίαν, ἀφ' ἧς πόλεως ἐφέρετο βοῶ
B ὅτι μηδὲν ἀδικήσας εὑρέθη ἀναιρέσιμ. καὶ ὅτ λίγ
ἕως τ βασιλείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐγ
ἐξὸν εἰσελθεῖν αὐτῷ τοιῦτον προκείμενον ἀχῆμ
αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν ἐν τοῖς πόλεσιν ἰουδαῖ
τὰ περὶ τέτων προτεθῆ γράμματα, θρηνοῦντες κ
τὰς καταγγελμένας αὐτοῖς συμφορὰς ἐδυρόμε
δ' ἀπήγγειλαν τινες τῇ βασιλίσσῃ τὸν μαρδοχαῖ
ὕτως οἰκτρῷ σχήματι πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα,
C χθῆσα πρὸς τὸν ἀκόλυ, ἐξέπεμψε τὸς μεταμφιέ
τὰς αὐτόν. ὁ πειθέντ⊙ δ' ἀποδύσασθ τ στολ
δ' ἐφ' ᾧ ὅτον ἀναγκασθῆναι λαβεῖν δεῦρο πρὸς
τὸ προσκαλέσασθαι μὴν τὸν εὐνοῦχον ἀχρᾶτα, καὶ γ
τύχανεν αὐτῇ παρὼν, ἀπέστειλε πρὸς μαρδοχαῖ
γνωσόμενον τί⊙ συμβέβηκότ αὐτῷ τοιῦτο πρᾶγ
πεινθεῖ, καὶ τὸ σχῆμα ὅτι προκείμεν⊙, καὶ αὐτὸ
ὠδιδάσκαλον, ἀπῆλθε. ὁ γ μαρδοχαῖ⊙ ἐπισ
D ξε τὸν εὐνοῦχον τὴν αἰτίαν, ὅτι χρῆμα τ ἐν τοῖ
ἰουδαίοις εἰς ἀπώλειαν τὸν ὑπὸ τὸν βασιλεῖ χώραν δι
πεμφθὲν, καὶ τὸν χρημάτων ὑπόσχεσιν, ἣ τὸν
ἀπώλειαν δ' ἐθνους ὠνήσατο ὠδὸν δ' βασιλέως ἀμά
νης. δὸς γ αὐτῷ καὶ τὸ ἀντίγραφον τ ἐν σούσοις πρ
τεθέντων, κομίσαι τῇ ἐσθήρᾳ, καὶ πρὸς τέτων δεῆ
ναι δ' βασιλέως ἐνετέλλετο, καὶ σωτηρίας ἐντολ
ἔθνους μὴ ἀδοξήσαι λαβεῖν ἀχῆμα πρόσωπον, ὑπὲρ
τήσαι τοὺς ἰουδαίους κινδυνεύοντας ὁπωλεῖσ.
E τὸν δὲ πέραν ἔχοντα τὸν βασιλεῖ τιμὴν ἀμάν, κ
σημήνασθαι τ ἰουδαίων, παρωξυγμένην κατ' αὐτ
τὸν βασιλέα. ταῦτα γνοῦσα, πέμπει πάλιν πρὸς μαρ
δοχαῖον δηλῶσαι, ὅτι μήτε κληθεῖσα πρὸς δ βασιλέως,
καὶ ὁ εἰσερχόμεν⊙ πρὸς αὐτὸν ἄκλητ⊙ ἀποθνήσκ
πάλιν εἰμὴ τινα σώζειν βουλόμεν⊙ προτείνει τὴν
χρυσῆν ῥάβδον. ὧ γὰ ἂν ὅτ ποιήσειν ὁ βασιλεὺς ὁ
κλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, ὅτ⊙ οὐκ ἀποθνήσκ
μόν⊙, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται. μαρ
F χαῖ⊙ δ' τέτοις κομισθέντ⊙ αὐτῷ δ' εὐνούχου πρ
ρα τῆς ἐσθῆρας τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλει σκέλλα
αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν οὕτω σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλ
τὴν κοινὴν δ' ἐθνους. εἰ γὰ ἀμελήσειε δ' νῦν, π
σεσθαι μὲν αὐτὴ βοήθειαν ὠδὸν δ' θεοῦ πάντως, α
τὴν δ' καὶ τὸν πατρῷον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τ ὀλεγω
θέντων διαφθαρήσεσθ. ἡ δ' ἐσθήρα, ἀπέστειλε μὲν τ
μαρδοχαῖον τὸν αὐτὸν πέμψασα, ἀξιοῦσα, εἰς σύστα
G πορεθέντα, τοὺς ἐκεῖ ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναγ
γεῖν. καὶ νηστεῦσαι πάντων ὑπὲρ αὐτῆς
ἡμέρας. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσειν μ' τ ἰδιωτικ
νίδων, τό τε προσελεύσεσθ τῷ βασιλεῖ ὠδὸν πα
νόμον ὑπερχησόμενοι, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ, ὅτ ὑπομεί
καὶ μαρδοχαῖ⊙ μὲν κ' τοὺς τῆς ἐσθῆρας ὑπολα
τε λαὸν ἐποίησε νηστεῦσαι, καὶ τ θεὸν σὺν αὐτοῖς αἰτ
λύσει, μηδὲ νῦν ὑπεριδεῖν αὐτοῦ τε ἔθνους ἀπολλυ
μένου, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον αὐτοῦ πολλάκις προνοη
καὶ φρ

καὶ ἁμαρτοῦσι συγγνώμην, καὶ νῦν αὐτὸ ῥύσεσθαι τ καὶ
πρὸ πολλῶν ἀπωλείας. οὐδὲ γὰρ ἁμαρτὼν τι κινδυ-
νῦναι ἀκλεῶς ἀποθανεῖν, ἀλλ' αὐτὸν εἶναι τ αἰτίαν τῆς
ἁμάρτε ἐργῆς, ὅτι μὴ προσκυνήσαι μηδ' ἴσον σὶ δέ-
σποτι φησὶ τιμὴν παρέσχον, ταύτην ἀνέκαθεν ὑπὸ
χεῖρα τεθέμενα, ὀργισθεὶς ταῦτα κ τ μὴ ὑπὸ βασι-
νόντων τὰς σὰς νόμους ἐμπεφυκήσατο. τὰς δ' αὐτὰς ἠ-
φίει καὶ τὸ πλῆθος φωνὰς, ὑπὸ καλοῦσι προνοῆσαι
τι τὴν ἴσον τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τὰς ἐν ἀπάσῃ γῇ
ὑπὸ πολίτας ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ
γὰρ πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτῷ εἶχον, ἤδη καὶ προσεδόκων. καὶ ἐσθῆτα ἡ ἱκέτις τὸν ἴσον τῷ πατρίῳ νόμῳ,
ῥίψασα κ τῆς γῆς ἑαυτὴν, καὶ πενθικὴν ἐσθῆτα πε-
ριθεμένη, καὶ τροφῆ δ ποτῷ καὶ τοῖς ἡδέσι ἀποταξα-
μένη, τρισὶν ἡμέραις ἤτει τὸν ἴσον ἐλεηθῆναι μὲν αὐτὴν,
δεῖξαι δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ, πηνελεῖ μὲν τοὺς λό-
γους προσκαλέσασι, τὸ ἡ εἶδος ὑπερτέραν τῆς
παρούσης ἔσαι, ἵνα ἀμφοτέροις καὶ πρὸς τὴν πα-
ραυτίκαν τῆς ὀργῆς ἐπὶ παροξυνθῆναι πρὸς αὐτὴν ὁ βα-
σιλεὺς χρήσαιτο, καὶ πρὸς τὸν συνηγορίαν τ ὁμοεθ-
νῶν, ἐν τοῖς ἐχθίστοις σκυλλόντων. μίσος τε ἐμφὺς τῷ
βασιλεῖ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν ἰουδαίων, καὶ ἀπώλεια
αὐτοῖς τὸν μέλλοντα, ἐὰν ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ
καταστρέψαντες. ταῦτα ἱκετεύσασα τὸν ἴσον ὅτι
τρεῖς ἡμέρας, ἀποδύσεται μὲν τὸν ἐσθῆτα, σκεύλον, καὶ
τὸ χῆμα μεθαλλει. κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρεῶν τῷ
βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ἐπερειδο-
μένη αὐτῇ κόσμως ἔφερεν, ἡ ἡ ἑπομένη, τὸ βαθὺ δ'
ἐνδύματος καὶ μέχρι τῆς γῆς κεχυμένον ἄκροις α-
πτώσῃ τῆς δακτύλοις, ἥκει πρὸς τ βασιλέα, μεστὴ μὲν
τὸ προσώπου ἐρυθήματος, προσώπης ἡ κ σεμνὸν ὑπικ-
μένη τὸ κάλλος. ἰσχὺς ἡ πρὸς αὐτὸν μὴ δέος. ὡς ἡ
κ προσώπου αὐτὸ καθεζομένη ὑπὸ δ θρόνῳ γένεται τ
βασιλικὸν ἀνεκεκαμένη κόσμον, ὃς ἴσον ἐκ πικίλης μὲν
ὕλης τ, χρυσῷ ἡ κ λίθῳ πολυτελεῖ, φοβερώτερον δ
δὲ αὐτὰ μᾶλλον ἰδεσθαι, καί τι καινὸν προσιδέσ-
θαι αὐτοῖν ἀπηνέστερον, κ διακεκαυμένῳ ὑπὸ τῆς
ὀργῆς τῷ προσώπῳ, πυρεσσὶ δ' ὑπὸ ἴσον δέους
λαμβάνει, καὶ τοῖς ὤμοις βαρὺ ἔσαι ἀχθος ἐπιπε-
σόν. ὁ ἡ βασιλεὺς κ βίλησιν οἴκοι δ ἴσον, τῶν διέ-
νοιαν μετέβαλε. καὶ δείσας πρὸς τῆς γυναικὸς μὴ καὶ
πάθῃ τι τ χειρόνων ὑπὸ δ φόβου, ἀνεπήδησεν ἀπὸ δ
θρόνου, καὶ τῆς ἀγκάλας αὐτὴν ὑπολαβὼν ἀνεκτᾶ-
το, καθαπτόμενός τε καὶ προσομιλῶν ἡδέως, καὶ
θαῤῥεῖν προσκαλῶν καὶ μηδὲν ὑποπτεύειν σκυθρω-
πὸν ὅτι πρὸς αὐτὸν ἄκλητος ἔλθοι. τὸν δὲ νόμον δ-
τὸν πρὸς τοὺς ὑποπόους κεῖσθαι. τῶν δ' ὁμοίως αὐτὸ
βασιλεύσειν, πᾶσαν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ
σκῆπτρον αὐτῆς ἐνεπίθη τῇ χειρὶ, ἐπῶν ῥᾴδιον ἐξέ-
τασιν ὅτι τὸν αὐχένα αὐτῆς ἀφῃρ τ νόμον, εὐλαβείας
αὐτῶν ἀπολύων. ἡ δ' ὑπὸ τούτων ἀναζωπυρήσασα,
θάρσος εἶπεν, ὅτι ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον δ συμβεβη-
κὸς μοι βαθέως εἰπεῖν. ὡς γὰρ εἶδόν σε μέγαν καὶ κα-
λὸν καὶ φοβερὸν, εὐθὺς ὑπεχώρει μου τὸ πνεῦμα,
καὶ καταλειπόμην ὑπὸ τῆς ψυχῆς. μόλις δ' αὐτῆς
καὶ ταῦτα φθεγγομένης, καὶ μὴ ἀθρόας, αὐτὸν
παγωνία καὶ παραχὴ καταλάμβανε, καὶ τῶν ἐσθῆ-
τα εὐψυχῶν καὶ τὸ κρεῖττω πεσοῦσαν παρεῤῥέ-
ῳουν, ὡς αὐτὸ καὶ τὸ ἥμισυ τῆς βασιλείας εἰ δέοιτο
πάντων θαῤῥωρήσοντ αὐτῇ. ἡ ἡ ἐσθὴρ ὅτι ἑσίασιν αὐτὴν μετὰ ἁμάνου δ φίλου πρὸς αὐτὸν ἐλ-
θεῖν ἠξίωσε. παρεσκευακέναι γὰρ αὐτὸν δεῖπνον ἔλεγε ὡς ἡ ἐπιθυσι καὶ παρῆσαν, μεταξὺ πίνων,

A & indulſiſſet peccatorum veniam, tum qvoqve
eos a denunciato liberaret periculo. non enim
ſua culpa ſe veniſſe in diſcrimen infamis ſupplicii, ſed ideo ſævire Amanem ira percitum, qvod
ſoli Deo debitum adorationis honorem a ſe non
tulerit, & propter divinarum legum reverentiam integre ſervatam, univerſo generi moliri
perniciem. Similes erant preces totius populi,
B rogantis Deum, ut eorum ſaluti proſpiciat, & totum genus Iſraeliticum imminenti cladi eximat,
qvam videbantur ſibi habere præ oculis. Regina qvoqve ſupplicabat more patrio humi in
faciem proſtrata, & amicta veſtitu lugubri, per
triduum abdicato cibo & potu & omnibus deliciis: rogabatqve, miſeratus daret ei apud re-
gem, qvali maxime opus eſſet, facundiam, &
majorem qvam unqvam antea formæ gratiam,
C ut modo utroqve permotus rex ad clementiam,
& in ipſam fiat indulgentior, & popularibus ſuis in extremo periculo conſtitutis patrocinantem
ægvis oculis aſpiciat. Utqve in rege odium ini- *Eſth. 5.*
micorum ingeneret, omniumqve imminentium
in eorum perniciem, ni ipſe avertat infortunium. His precibus ſolicitata per triduum divina
miſeratione, denuo mutat habitum: &, ſumpto
D cultu, qvi reginam deceat, cum duabus pediſeqvis, qvarum altera ſuſtinebat innixam leniter,
altera a tergo ſinuoſam & fluentem in terram
veſtem ſummis attollebat digitis, ad regem venit, rubore genas ſuffuſa, & majeſtate mixtam
venuſtatem præferens, nec omnino a metu libera. Qvem ubi conſpexit ſublimem in ſolio, inſignemqve cultu diſtincto auro & gemmis ac u-
nionibus, horror qvidam eam repente ſubiit:
E & forte torvius eam ac ſubirato vultu inſpexerat: moxqve attonita, fluentibus membris, in
ſuſtinentem ad latus totam ſe rejecit. Rex autem, non dubium, qvin voluntate Dei, mutatus
extimuit, & ſolicitus, ne qvid gravius conjugi
accideret, e ſolio ſe proripuit: blandeqve in
ulnas exceptam refovebat ſvavi alloqvio, jubens
bono animo eſſe ſecuram, qvod invocata venerit. legem enim illam latam eſſe in ſubditos. ipſi
F vero, ut regni ſociæ, licere omnia. Hæc locutus ſceptrum in manum ejus inſeruit, & cervicem ejus virga permulcens aurea, legis metu
omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata: Domine, inqvit, eloqvi non poſſum, qvid
mihi repente acciderit. ut enim te conſpexi
tanta majeſtate verendum, continuo refugiens
interius defecit me animus. & cum hæc verba
G ægre langvida & exili voce protuliſſet, magis
etiam ſolicitus ſolari eam cœpit prolixius, paratum ſe qvidvis gratificari pollicens, vel ſi
dimidium regni ſibi depoſceret. Eſther autem hoc tantum rogavit, ut ad cœnam ſibi
paratam conviva cum Amane amico veniret.
Qvod cum annuiſſet, amboqve veniſſent,

inter pocula uxorem jubet dicere, quidnam peteret. nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem cuperet: illa in crastinum differre se petitionem dixit, si modo liberet ei redire cum Amane ad convivium. id vero libenter annuente rege, Aman admodum lætus abiit, qvod solus tali honore dignatus sit, ut cum rege vocaretur a regina ad convivium, qvod nemini alteri contigerat, & cum obiter in palatio videret Mardochæum, excanduit, quod nullus ab eo sibi honor exhiberetur: reversusq; domum, advocata uxore Zaraza, & amicorum cohorte, apud eos denarravit honorem, in qvo esset tam apud regem qvam apud reginam. nam cum ea die solus cum rege apud eam cœnasset, in crastinam qvoqve se vocatum esse. unum sibi esse permolestum, qvod Mardochæum Judæum videret in palatio. cumqve Zaraza diceret, oportere eum trabem qvinqvaginta cubitorum parare, & mane, petita à rege potestate, Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea sententia, jussit familiares curare, ut ejusmodi trabs erigeretur in suo palatio, parata ad Mardochæi supplicium: id qvod etiam mox factum est. Deus autem irrisit Amanis spem improbam, cui sciebat eventurum longe aliud. Nam ea ipsa nocte somnum regi ademit: qvi nolens vigiliæ tempus perdere, sed malens in aliqvod regni negotium id impendere, jussit scribam, allatis commentariis, res tam a se qvam a majoribus gestas legere. qvo legente, intellexit qvendam ob rem egregie gestam donatum amplis possessionibus in regione, cujus nomen erat ascriptum: alium ob fidem munera accepisse precii maximi. tandem ventum est ad eum locum, qvi continebat Bagathoi & Theodestis eunuchorum conjurationem, Mardochæi detectã indicio. qvo lecto, cum scriba ad aliud deinceps transiret, inhibuit eum rex, percontatus, an non sit adscriptum redditum ei aliqvod præmium. illo vero negante qvicqvam tale scriptum, jussit eum desinere, &, qvota noctis hora esset, scitatus est ab eo, cujus hoc erat officium: & audito, qvod esset jam diluculum, mandavit, ut viserent, qvisnam amicorum adesset pro palatii foribus, sibiqve renuntiarent. forte autem Aman aderat, qui solito citius venerat, rogaturus Mardochæi supplicium. famulis vero renuntiantibus, Amanem esse pro foribus, jussit eum intro vocari. cui ingresso, Cum sciam, inqvit, amicum te mihi præ cunctis benevolum, rogo, da mihi consilium, qvomodo possim pro mea magnificentia honorare qvendam mihi admodum carum hominem. tum Aman cogitans, qvamcunqve sententiam protulisset, in rem suam fore, qvod ipse præ cæteris regi carus esset: indicavit ei, qvod putabat optimum, his verbis: Si vis hominem, qvem tibi ais dilectum, cumulare insigni gloria, fac, ut eqvo vehatur, vestitus sicut tu, & aureo torqve ornatus: & unus aliqvis ex intimis tuis amicis præconis specie præcedat, clamans per totam urbem, qvod sic honorabitur, qvem rex honorare voluerit.

Esth. 6.

A πλὴν ἐάν ἡ σὴ γυνὴ ἐπιθυμῇ τι βούλεσθαι μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ' ἂν τὸ μέρος τῆς βασιλείας ἐθελήσῃ λαβεῖν. ἡ δὲ εἰς τὴν ὑπιοῦσαν ἀναβαλεῖται φράζειν αὐτῷ τὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὴν μετ' ἀμάνου πρὸς ἑστίασιν. ὁ δὲ βασιλέως ὑποδεξαμένου, ὁ Ἀμάνης ἐξῆλθε πρόχαρης, ὅτι τοῦ μόνου ἠξιῶσθαι συνδειπνεῖν τοῦ βασιλέως ἐν τῇ ἐπιούσῃ, καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος πώποτε τυγχάνει παρὰ τῆς βασιλεύσης τιμῆς. ἰδὼν δ' ἐν τῇ αὐλῇ μαρδοχαῖον ὑπερηνάκτησεν, ἐδὲν γὰρ αὐτῷ παρ' αὐτὸ παρεμφὲς πρὸς τιμὴν ἐφέρετο. καὶ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τὴν γυναῖκα Ζαράζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖτο τὴν τιμὴν, ἧς ἐν τῷ βασιλέως ἀπολαύοι μόνου, ἀλλὰ καὶ τῷ τῆς βασιλίσσης. καὶ γὰρ σήμερον ὡς δειπνήσειε παρ' αὐτῇ μόνῳ σὺν τῷ βασιλεῖ, κληθεὶς πάλιν εἰς τὴν ὑπιοῦσαν ἐλεγέ τε μὴ ἀρέσκεσθαι, μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῇ B αὐλῇ τὸν ἰουδαῖον. τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ Ζαράζας παρόσης κελεῦσαι ξύλον κρεμάσαι πηχῶν ν', καὶ πρωὶ παρὰ τὸν βασιλέως αἰτησάμενον ἀνασαυρῶσαι τὸν μαρδοχαῖον, ἐπαινέσας τὴν γνώμην, προστάξαι τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμάσαι μέγιστον, σῶσαι δὲ ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν μαρδοχαίου. καὶ ὅτε μὲν ἐτιμᾶτο ὁ θεὸς καθαγιάζων τῆς Ἀμάνου πονηρᾶς ἐλπίδος, καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδώς, ἐτέρπετο τῇ ψηφοθεσίᾳ. ὁ δὲ C βασιλέως διὰ νυκτὸς ἐκείνης ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ὁ δὲ βελόμενος ἀργῶς ἀποκαίειν τὸν ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἰς τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ διαφερόντων αὐτὸν ἀναλῶσαι, τὸν γραμματέα κομίσαντα καὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τὰ ἴδια πράξεων ἀναγνῶσκειν αὐτῷ προσέταξεν. κομισάντος δὲ καὶ ἀναγνώσκοντος, εὑρέθη τις δι' ἀριστείαν ἐν τινι μέρει εὐφυῶς χωρήσας, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγέγραπτο. ἕτερον δὲ διὰ πίστιν δωρεᾶς τετυχηκέναι μειζόνων, ἦλθε καὶ ὑπὸ βαγαθῶ καὶ θεοδέστην τοὺς ὑπολυσαμένους εὐνούχους τοῦ D βασιλέως, ὧν μαρδοχαῖος μεμνῆσθαι ἐφράσαντος μόνον ὅτε δ' γραμματεύς, καὶ μεθέλοντος εἰς ἑτέραν πρᾶξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεύς, πυθόμενον εἰ μὴ ἔχει μέρος αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὡς δ' οὐκ ἔφη μηδὲν εἶναι, κελεύσας ἡσυχάζειν, τίς ἐν τῇ νυκτὸς ὥρᾳ τοῦδε τοῦ πράγματος ἐπιμεμνῆσθαι μαθὼν ἦ, ὡς ὄρθρος ἐστὶν ἤδη, προσέταξε τοῖς φίλοις οἳ ἂν πρὸ τῆς αὐλῆς εὕρωσιν ἤδη παρόντα, ὅτεν αὐτὸν θέλοι. ἔτυχε δ' ὡς τὰ ἀμάνου εὑρεθῆναι. ἅπτεται γὰρ τῆς αὐγῆς ὥρας ἐλθὼν ὁ μαρδοχαῖος ἀγνοῶν δεηθησόμενος αὐτός. τῶν οὖν ἱεραπόντων εἰπόντων, ὅτι Ἀμάνης ἐν τῇ πρὸς τῆς αὐλῆς, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δ', φίλον εἶπεν εἰδὼς σε ἐμαυτῷ μικρὸν εὔνουν, συμβούλευσαί μοι ἃ δὴ καλῶ, πῶς ἂν τιμήσαιμι πινὰ στεργόμενον ὑπ' ἐμοῦ σφόδρα, τῆς ἐμαυτοῦ μεγαλοφροσύνης ἀξίως. ὁ δ' Ἀμάνης λογισάμενος ὡς E ἂν δῷ γνώμην ταύτην δώσειν ὑπὲρ αὑτοῦ, φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ βασιλέως μόνον, ἵν' ὡς τὸ δρᾶσαι ἴσον, ταύτην φανεραν ἐποίησεν. εἶπε γὰρ, εἰ βέλοιτο τὸν ἄνδρα τιμᾶν, ὃν φῄς ἀγαπᾶν, δόξῃ προβαλεῖν, πείσαι ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τὴν αὐτὴν ἐσθῆτα σοι φορουῦτα, καὶ περιαυχένιον χρυσοῦν ἔχοντα. κ' προάγοντά τ' ἀναγκαίων φίλων ἕνα, κηρύσσειν δι' ὅλης τῆς πόλεως ὅτι ταύτης τυγχάνει τῆς τιμῆς, ὃν ἂν ὁ βασιλεὺς τιμᾷ

ὁ μὲν

ὁ μὲν οὖν ἀμάνης, ταῦτα συνεβούλευσεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν ἥκειν ἔτι τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ παραινέσει. προελθὼν φησὶ, ἔχεις γὰρ καὶ τὸν ἵππον, καὶ τὸν στολὴν, καὶ τὸν στρεπτὸν, ζήτησον μαρδοχαῖον τὸν ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα ἐκείνῳ δὸς, κήρυττε τε προάγων αὐτὸν τὸν ἵππον. οὐ γὰρ ἔφη μοι φίλος ἀναγκαῖος, καὶ ἴσθι ἀληθῶς ἂν χρηστὸς συμβουλος ἦν, ταῦτα ἃ αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔστι σώσαντι μυρίων ψυχήν. τούτων ἀκούσας ὁ ἀμάνης πᾶσαν ἐλπίδα, τοῦ ἀγαθοῦ σπανεχύθη, καὶ πλήγεις ὑπὸ ἀμηχανίας, ἐξῆσιν ἄγων τὸν ἵππον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν μαρδοχαῖον εἶδεν πρὸ τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυμένον, ἐκέλευσεν ἀποθέμενον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. ὁ δὲ σὺν εἰδὼς τὰ γενόμενα, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων εἶπεν, ἕως ἡμῶν τῆς συμφορᾶς ἐπιλελᾶς; πεισθεὶς δὲ ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας ἔτ' εἴη δεδώκως, ἀντὶ τῆς σωτηρίας, ἣν αὐτῷ παρέσχε, τότε τότε ἐπιβουλεύσαντας εὐνούχους ἐλέγξας, ἐνδύεται τὴν πορφύραν, ἣν ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διετέλει, καὶ περὶ τὸν περιαυχένιον, καὶ ἐπιβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐν κύκλῳ περιῆει τὴν πόλιν, ἀμάνης προάγων καὶ κηρύσσων, ὅτι οὕτως ἔσται, ὧδε ὁ βασιλέως, ὃν ἂν τιμῆς ἄξιον δοκιμάσῃ. ἐπεὶ δὲ ἐκπεριῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν μαρδοχαῖος, ἔστησε πρὸς τὰ βασιλέα, ἀμάνης δὲ ἐπ' αἰσχύνῃ πρὸς αὐτὸν ἃ ὡδὶ γέγονε, καὶ μὴ δακρύων τὴν γυναῖκι καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα διηγεῖτο. οἱ δ' ἀκέτ' ἀμυνάσθαι τὸν μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸν γὰρ θεὸν εἶναι σὺν αὐτῷ. παῦτα δὲ τούτων ἔτι πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, ἦκον οἱ τῆς ἑσπέρας εὐνοῦχοι τὸν ἀμάνην ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐπισπεύδοντες. σαβαχάδης τε τὸν εὐνούχων εἷς, ἰδὼν τὸν σταυρὸν ἐν τῇ ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ἐπὶ μαρδοχαίου παρεσκεύασεν, ἐπυθόμενος ὑφ' τινος τῶν οἰκετῶν ὅτι τε ἕτοιμα τὰ ἔσω ἑτοιμασάμενοι, γνοὺς ὡς ἐπὶ τὸν τῆς βασιλίσσης θεῖον, τὸν γὰρ ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι ὑφ' βασιλέως πρὸς τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγεν. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς μὴ δ' ἀμάνην εὐωχηθεὶς, ἠξίου τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ τίνος βούλεται δωρεᾶς ἐπιτυχεῖν ὡς ληψομένην ἅπερ ἂν ἐπιθυμίαν ἔχῃ, τὸν δὲ λαὸν κινδυνεύσειε, καὶ πρὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μὴ δ' ἔθνους σκεδεσθῆναι, διὸ καὶ πιστεῦσαι περὶ τούτων τοὺς λόγους. ἐὰν γὰρ ἠνωχληκέναι αὐτῷ, εἰ πρὸς ὀλέθρον πεπραὰν ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπεμποληθῆναι. μέτριον γὰρ ἔτι τὸ κακόν. παρεκάλει τε τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτήσαντος δὲ βασιλέως τοῦ τίνος ἕνεκα ταῦτα γεγηθυῖα, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς ἀμάνου, καὶ δ' ὃν ὄνομα πονηρὸν ἐπ' αὐτοὺς, καπεσκευακέναι τὸν βασιλέα ἔλεγε. παροξυνθεὶς δὲ πρὸς ἔτι δ' βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσας εἰς τοὺς κήπους ἐκ δ' συμποσίου, τῆς ἑσπέρας ὁ ἀμάνης ἤρξατο δείσας, καὶ ὠδὶ καλεῖν συγγνώμην τῶν ἡμαρτημένων. σωπῇ γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. ἐπί τε τῆς κλίνης αὐτῆς αὐτὸ πεσόντος, καὶ τὸν βασίλισσαν ὠδὶ καλοῦντος, ἐπεισελθὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸν ὄψιν ἔτι μᾶλλον παροξυνθεὶς, ἔφη ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων καὶ βιάζεσθαί μου τὴν γυναῖκα ἐπιχειρεῖς, ἀμάνης δὲ πρὸς ταῦτα καταπλαγεὶς, καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, καὶ σαβουχάδης ὁ εὐνοῦχος παρελθὼν κατηγόρει τοῦ ἀμάνου, ὡς εὕροι σταυρὸν ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ παρεσκευασμένον ἐπὶ μαρδοχαίου.

Id conſuluit Aman, putans hunc honorem non alii deberi qvam ſibi. Rex vero lætus: Ergo, inqvit, vade, & ſumpto eqvo, veſte ac torqve, Mardochæum Judæum qvære, & ſic ornatum eqvo inſidentem ipſe præcede, agens præconem interim. nam tu amicus es intimus, & conſilium, qvod dediſti, exeqveris optime, debetur enim honor hic meæ vitæ conſervatori. His præter omnem ſpem auditis, vix fuit compos animi, & cum non haberet, qvid aliud faceret, exivit cum eqvo, purpura & torqve aureo: inventumqve ante aulam Mardochæum, ſacco amictum, juſſit, eo depoſito, induere purpuram. Qvi veritatem rei neſciens, ſed illudi ſibi putans: Sceleſtiſſime, inqvit, adeone calamitati noſtræ inſultas? Perſvaſus tandem, qvod rex hoc ei præmium pro accepta ſalute redderet, proqve detectis eunuchorum inſidiis, induit purpuram, qva rex ipſe uti eſt ſolitus: & ornatus torqve, conſcenſoqve eqvo, urbem obeqvitabat, præcedente Amane & clamante: Sic honorabitur, qvem rex honorare voluerit. Perluſtrata deinde urbe, Mardochæus ad regem ingreditur. Aman vero præ pudore domum ſe contulit, & cum fletu uxori ac amicis, qvæ contigerant, narravit. Reſponderunt illi, ademptâ jam ei omnem occaſionem vindicandi in Mardochæum, qvandoqvidem illi manifeſte Deus ſit propitius. Hæc illis adhuc colloqventibus, venerunt Eſtheris eunuchi, Amanem ſine mora ad cœnam vocaturi: qvorum unus Sabuchadas, viſa cruce defixa in ipſius ædibus, qvæ parata erat Mardochæo, ſcitatusqve e qvodam famulo, in qvem uſum parata ſit: ut cognovit, qvod reginæ patruo, qvem Aman volebat a rege ad ſupplicium depoſcere, tunc qvidem ſiluit. *Eſth. 7.* Cæterum, poſtqvam rex cum Amane ſvaviter epulis acceptus, juſſit reginam indicare, qvidnam eum ſibi largiri cuperet, accepturam, qvicqvid petierit: cœpit deplorare periculum ſui populi, dicens ſe ad interitum cum tota ſua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neqve enim ſe negotia ejus interpellaturam fuiſſe, ſi in amaram ſervitutem vendi eos juſſiſſet, qvod mediocrem hanc calamitatem duceret: nunc vero orare, ut ſe ab imminenti clade eripiat. Qværente autem rege, qvisnam hoc moliretur, jam aperte accuſando in Amanem invecta eſt, dicens hunc, qvod peſſime erga eos affectus eſſet, autorem talis conſilii. Tum rex turbatus recepit ſe in hortos e convivio: & Aman paratum ſibi jam intelligens infortunium, cœpit apud reginam erratum ſuum agnoſcere, & precari veniam: ſimulq; in lectum ejus procubuit. Interim ſuperveniens rex, & hoc viſo, magis etiam commotus: Sceleſtiſſime, inqvit, etiam vim uxori meæ inferre vis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & nehiſcere qvidem valente, ibi vero Sabuchadas eunuchus accedens accuſabat Amanē, quod in ædibus ejus inveniſſet crucē Mardochæo paratā;

id enim sibi compertum ex ipsius famulo, cum ad invitandum eum venisset. effeqve eam crucem altam qvinqvaginta cubitos. Qvo audito, rex decrevit non alio ipsum afficere supplicio, qvam qvod in Mardochæum excogitaverat: jussitqve, ut confestim in eam crucem sublatus necaretur. Subit hic mihi admirari divinam potentiam, justitiamqve ac sapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non solum Amanem merito supplicio tradidit, verumetiam pœnam in alterum excogitatam in caput inventoris, illo insscio, convertit. Atqve ita Aman immodice amicitia regis usus periit, & facultates ejus reginæ donatæ sunt. Mardochæus autem a rege accitus, qvi jam cognatum esse conjugis ex ipsa didicerat, annulum accepit ab eo, qvi prius Amani fuerat concreditus. regina vero possessiones Amanis ei largita est. rogavit deinde regem, ut Judæis præsentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filii literis, sparsis, qvam latepateret imperium. neqve enim se posse vivere, nisi & patria salva, & suis popularibus. rex autem pollicitus est, nihil, ipsa invita, se mandaturum, neqve voluntati ejus ulla in re contraiturum. Permisit etiam, ut ipsius nomine, qvicqvid vellet, de Judæis scriberet, & regio sigillo obsignatas literas per omnes provincias dimitteret. confirmatas enim regio signaculo, autoritatem habituras apud omnes, qvi eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur scribis regiis, jussit eos pro Judæis scribere ad magistratus omnium gentium, qvæ sitæ sunt Indiam inter & Æthiopiam sub centum viginti septem satrapis. qvarum literarum exemplum hoc fuit: Rex magnus Artaxerxes magistratibus nostris fidelibus S. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum, qvæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non solum erga inferiores exercent superbiam, verumetiam contra ipsos autores beneficii non verentur insolescere, qvantum in se est tollentes omnem omnino gratitudinem, quæ usqvam est inter homines: & corrupti inopinata felicitate, abutuntur ea contra illos, per qvos eam adepti sunt, nec Deum qvidem timentes, cujus numen putant se posse fallere. Ex his qvidam propter amicitiam præpositi cum potestate administrandis publicis negotiis, privatis indulgent odiis: & decipientes eos, quos penes summum est imperium, falsis criminibus ac calumniis efficiunt, ut indignentur innoxiis, atq; ita miseros adducunt in salutis periculum: id qvod non e priscis exemplis aut fama auditis vobis potest esse perspicuum, sed ex facinore, qvod sub nostris admissum est oculis: ut posthac non oporteat mentem adhibere qvalibuscunqve criminibus vel potius calumniis, sed de cognitis causis judicare: & si qvidem peccatum sit, severe animadvertere: sin contra, absolvere: & rebus non verbis credere. Namq; Aman filius Amadathis, genere Amalecita, & externi, non Persici, sangvinis,

Esth. 8.

A Ἐπεὶ γὰρ αὐτῷ πυνθανομένῳ τὸν οἰκέτην ἐτάτευ, ὅτι κ
λέσων αὐτὸν ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἔλθοι πρὸς αὐτ. ἐκ
τ σταυρὸν ἔλεγε, ν πήχεων τὸ ὕψ. ὁ δ βασιλεὺς
κάσας, ὅτι ἄλλη τιμωρίᾳ πεδαλεῖν ἐπερε τ ἀμ
νλευ, ἢ τῇ κ μαρδοχαίῳ γενομένῃ, καὶ κελεύει τ
ρὰ χεῖμα αὐτὸν ἐξ ἐκείνε σταυρε πρεμασθέντα, λ
θανειν. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, κ
σοφίαν αὐτε κ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μό
τλευ ἀμάνε κολάσαντ πονηρίαν, ἀλλὰ Ϲ τλευ κ
B ἄλλε μεμηχανημένου τιμωρίαν, ταύτην ἐκείνε τ
σαντ ἐπαγ. καὶ τοῖς ἄλλοις μαθεῖν ἔτως γινώναι τ
ρεχηκότ, ὡς ἀ καθ' ἑτέρε τινὸς παρεσκευάσε, τα
λαμβάνει καθ' ἑαυτε πέρατον ἐτοιμαζόμ. ἀμ
νης μὲν οὖν ἀμετρήτω δωρᾷ δ βασιλέως χρώμ
τιμῇ, δ τὸν διεφθαρη τ τρόπον. τλευ γ ἰσχὺν αὐτ
χαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. μαρδοχαῖος γ πρόσκλ
σάμ, κ γὰρ ἐδήλωσεν αὐτῷ τλευ πρὸς αὐτὸν σ
C γνωναι ἐσθῆρα, ὃν ἔδωκεν ἀμάνη δακτύλιον, ἔ
μαρδοχαίῳ δέδωκ. δωρεῖται γ κ ἡ βασίλισσα μα
δοχαίῳ, τλευ ἀμάνε κτήσιν, κ δέεται δ βασιλέως, ἀ
παλλάξαι δ πρὸς τ ζωῆς φόβε τὸ τ ἰουδαίων ἔθ. δη
λῶσαι τὰ γεγραμμένα κ πᾶσαν τλευ χώραν τὸν ἀμά
νε δ ἀμαδάθε. τῆς γὰρ πατρίδ αὐτῆς διαφθαρή
σης, Ϲ τ ὁμοφύλων ἀπολομένων, οὐκ ἂν ἔτι μόνη τ
βίεν. ὁ δ βασιλεὺς ὑπέσχετο μηδὲν ἄχαρι αὐτῇ ἐ
D αὐθαδιάσειν, μηδ' οἷς βέλεται γραπτὸν ἐπιτάξ. γρά
φειν γ ἃ βέλεται πρὸς ταῦτ πρὸς τ ἰουδαίων ἐπιστολὰς
δ βασιλέως ὀνόματ, καὶ σημηναμένῳ αὐτὰ τ
σφραγῖδι, πέμπειν εἰς πᾶσαν τλευ βασιλείαν. τὰς γ
ἀναγινωσομένας τὰς ὑπὸ δ βασιλικῆ σηματηφ
ἠσφαλισμένας ὑπηρέτας, ἐδέν πρὸς τ ἐγκεχαραγμέν
ἐναντιώσεσθ. μεταπεμφθέντας οὖν τὰς βασιλικὰς
γραμματεῖς ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἐθνεσιν ὑπὲρ τῶν
ἰουδαίων, τοῖς τε οἰκονόμοις κ ἀρχῆσιν, ἀπὸ ἰνδικῆς ἕω
E τῆς αἰθιοπίας, ρκ ζ σατραπῶν ἡγεμένοις. τὰ γ ἐγγρα
φέντα, ἔτον ἦχε τὸν τρόπον. Βασιλεὺς μέγας ἀρτα
ξέρξης, τοῖς ἄρχουσι καὶ τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι, χαίρε
πολλοὶ διὰ μεγέθ εὐεργεσίας καὶ τιμῆς, ὑπ' ἐμ
περβολὴν χρηστότητ τῶν παρεχόντων σκαιωθῆ
ναι οὐκ εἰς τὰς ὑποδεεστέρας μόνον ἐξυβρίζουσι, ἀλ
λὰ οὐδὲ αὐτοὺς ἀδικεῖν ὤκνησαν τὰς εὐεργετηθείσας, ἐ
F ἐκ ἐλάχιστον ἐξ ἀνθρώπων ἀνεκροσθῆσ. καὶ δι' ἀπά
τοκαλίαν τῶν οὐκ ἐξ ὧν προσεδόκησαν ἀγαθῶν, κ
ρον εἰς τὰς αἰτίους ἀφέντες, λήσεσθ τὸ θεῖον ὑπὸ τ
τοις νομίζουσι, κ τλευ ἐξ αὐτ διαφεύξεσθαι δύν
ἔνιοι δ τούτων προστασίαν πραγμάτων ὑπειλη
φότες ὠδὲ τῶν φίλων, Ϲ μισοῦσ ἰδίων ἔχοντες πρὸς τ
νας, ὠδὲ λογισάμενοι τὰς κρατούσας ψυδέσιν ἀ
πάτας καὶ διαβολὰς ἐπεισαν κ μηδὲν ἀδικούσ
ἐργὴν ἀναλαβεῖν, ὑφ' ἧς κινδυνεύσουσ ἀπολέσθ
G ἔστ δ οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων οὐδὲ ἀκοῇ γνω
μων ἡμῖν, οὕτως ἰδεῖν ἐστιν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τ ὠδὲ τὰς
ἡμετέρας ὄψεις πεπολιμένων, ὡς διαβολαῖς μὴ
καὶ κατηγορίαις μὴ προσέχειν ἔτι δ λοιπὸ, μηδ'
οἷς ἕτεροι πείθειν ἐπιχειροῦσι, κρίνειν γ ὅσα πρ
αὐτὸς οἶδε πεπραγμένα, καὶ κολάζειν μὲν ἀ
ταῦτα, χαρίζεσθαι δ' ἂν ἑτέρως ἔχῃ, τοῖς ἐ
γοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι προσηκόμων. ὑ
μὲν οὖν ἀμάνης, ἀμαδάθου μὲν παῖς, ἀμαλη
της δὲ τὸ γένο, ἀλλότριο ὢν τῶ περσῶν αἵματ
διέφευ-

ἀπιξενωθεὶς ἡμῖν ἀπήλαυσε τῆς πρὸς ἅπαντα χρη-
στότητος, ἠξίωσέ τε αὐτὸν ὡς πατέρα μὲν τὸ λοιπὸν προσα-
γορεύεσθαι, καὶ προσκυνούμενον ἀξιοῦν, καὶ μεθ' ἡμᾶς τὸ δεύτερα τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς πάντων
τιμῆς ἀποφέρεσθαι, τῷ ἐντυχίαν οὐκ ἰσχύσαι, οὐ-
δὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγεθος τῶν ἀγαθῶν ἐπα-
μίσασθαι, ἀλλὰ τῆς βασιλείας ἐπιβουλεύσας με καὶ τῆς
ψυχῆς τὸν αἴτιον αὐτῷ τῆς ἐξουσίας, ἀφελέσθαι τὸν
εὐεργέτην μου καὶ σωτῆρα μαρδοχαῖον, καὶ τὴν
κοινωνὸν ἡμῶν ἔτι βίου καὶ τῆς ἀρχῆς ἐσθῆτα, κακέρ-
γως καὶ μὴ ἀπίστως πρὸς ἀπώλειαν αἰτησάμενον.
τούτῳ γὰρ με τῷ τρόπῳ τῶν εὐνοουμένων ἐρημώσας,
ἐβούλετο τὴν ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν. ἐγὼ δὲ
τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀλιτηρίου πρὸς ἀπώλειαν ἐκδοθέντας
ἰουδαίους, οὐ πονηροὺς κατανοήσας, ἀλλὰ τὸν ἄριστον
πολιτευομένους τρόπον, καὶ τῷ θεῷ προσανέχοντας,
ὃς ἐμοί τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βασιλείαν
διεφύλαξεν, οὐ μόνον ἀπολύω τῆς ἐκ τῶν προγε-
γραμμένων ὑπὸ ἀμάνου γραμμάτων τιμωρίας, οἷς
πειθομένοις καλῶς μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμῆς
αὐτοὺς ἀπάσης τυγχάνειν βούλομαι. καὶ τὸν ταῦ-
τα κατ' αὐτῶν μηχανησάμενον, πρὸ τῶν πυλῶν τῶν
ἐν σούσοις ἀνεσταύρωσα, μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ πάντα, ἐ-
φορῶντος θεοῦ, ταύτην αὐτῷ τὴν δίκην ἐπιβαλόν-
τος. κελεύω οὖν ὑμᾶς τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς
ἐκθέντας εἰς ἅπασαν τὴν βασιλείαν, τοὺς ἰουδαίους
ἀφῆναι τοῖς ἰδίοις νόμοις χρωμένους, ζῶν μετ' εἰρή-
νης, καὶ βοηθῆσαι αὐτοῖς ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἠτύχησαν
κακοῖς ἀδικήσαντας αὐτοὺς, ἀμυνώνται, τῇ ιγ΄ τοῦ
δ΄ μηνὸς, ὅς ἐστιν ἄδαρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ
αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἀντὶ ὀλεθρίας, σωτήριον πεποίηκεν.
ἔστω δὲ ἀγαθὴ μὲν τοῖς εὐνοοῦσιν ἡμῖν, ὑπόμνησις δὲ
τῆς τῶν ἐπιβουλευσάντων κολάσεως. εἰδέναι μέν τι
με βούλομαι, καὶ πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος, κἂν τῶν κε-
χραγμένων τινὲς ὠφληκόσι, ὅτι καὶ πυρὶ καὶ σιδή-
ρῳ δαπανηθήσεται. τὰ μὲν τοι κεχραγμένα, παρεσ-
τάτω καθ' ὅλης τῆς ἡμῶν ὑπηκόου χώρας, καὶ πε-
ραιτέρω διαζεύξαντος πάντως εἰς τὴν προκεχραγμένην
ἡμέραν, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς μετέλθωσιν. οἱ μὲν οὖν
ἵππεῖς οἱ τοὺς ἐπιστολὰς ἀλεκτρύζοντες, εὐθὺς ἐξορ-
μήσαντες τὴν προκειμένην ὁδὸν ἔδραμον. ὁ δὲ μαρδο-
χαῖος ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ τὸν
στέφανον τὸν χρυσοῦν, καὶ τὸν πορφυροῦν παρῆλθε
παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ ἐν σούσοις ὄντες ἰουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλα-
βον τὴν εὐπραγίαν αὐτοῖς. χαρὰ δὲ καὶ σωτήριον
φέγγος ἐκτεθειμένων τῶν βασιλέως γραμμάτων,
καὶ τὴν κατὰ πόλιν τῶν ἰουδαίων, καὶ τὴν κατὰ χώραν ἐ-
πέσχεν. ὡς πολλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ἀλλὰ τῶν ἐκ τῶν ἰουδαίων
φόβου παρεπεμπόμενα τῷ αἰδοῖ, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς
κατὰ τοῦτο πραγματεύσασθαι. ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῇ ιγ΄,
ᾧ κατὰ μὲν ἑβραίους ἄδαρ καλεῖται, κατὰ δὲ μακε-
δόνας δύστρος, οἱ κομίσαντες τὰ τοῦ βασιλέως
γράμματα ἐδήλουν, ὅπως καθ' ἣν ἡμέραν αὐτοὶ
κυδωνεύσειν ἔμελλον, ἐν ταύτῃ τοὺς ἐχθροὺς ἀπολέσω-
σιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν σατραπῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ
οἱ βασιλεῖς καὶ γραμματεῖς, εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς ἰου-
δαίους. ὁ γὰρ ἐκ μαρδοχαίου φόβος ἐπῆγκαζεν
αὐτοὺς σωφρονεῖν. τῶν δὲ γράμματα τοῦ βασιλικοῦ,
ἀλλ' ἅπασης τῆς κατ' αὐτὸν χώρας γνωμένου σωτήριον,

hospitii jure primum receptus, deinde per nostram bonitatem in tanto honore habitus, ut patris appellatione eum dignaremur, & adorari juberemus, atqve secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neqve sobria mente magnitudinem honoris metiri: sed regno meo struxit insidias, & eo, cui vitam & imperium debeo, benefactore ac servatore Mardochæo privare me voluit, simulqve vitæ ac regni socia Esthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amicissimis imperium postremo voluit adimere. Ego vero qvoniam a sceleſto homine destinatos necI Judæos non malos esse compertum habeo, sed optimis institutis vivere, ac Deum colere eum, qvi & majoribus meis & mihi largitus est & servat hoc imperium, non solum absolvo eos a pœna, qvæ prioribus continetur literis, per Amanem ad vos transmissis, quibus mentem adhibere non debetis: verumetiam volo, ut eos omni honore perseqvamini, nam eum, qvi his perniciem molitus est, cum tota familia pro portis Susorum in cruces suffixi, omnipotente Deo justissimas pœnas a sceleſto exigente. Jubeoqve, ut transcriptis in plurima exempla, & per totam nostram ditionem vulgatis his literis, Judæos sinatis suis legibus in pace vivere: eisqve sitis auxilio, ut possint pœnas sumere de illis, qvi eorum adversis temporibus injurias eis facere ausi sunt: idqve decimatertia die mensis duodecimi qvi est Adar: qvandoqvidem Deus eam diem pro interneciva salutarem eis esse voluit: qvæ qvidem felix sit iis, qvi nobis bene cupiunt, & monumentum ultionis de insidiarum machinatoribus. Notum esse volo omnibus & urbibus & gentibus, qvod qvæcunqve aliqvid ex his, qvæ nunc mandamus, per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vastabitur. atqve hæ literæ proponantur per universam nostram ditionem, & accingant se utiqve in præscriptam diem, ut se de inimicis suis vindicent. Cum his literis continuo veredarii per omnes vias dimissi sunt. Mardochæum vero cultu regio coronaqve aurea & torqve ornatum e palatio prodeuntem ut videre Judæi, felicitatem eam sibi qvoqve communem interpretati sunt. Ingens præterea gaudium, qvasi nova salutis luce oborta, dum per singulas urbes proponuntur regiæ literæ, Judæos omnes, qvotqvot vel oppida vel agros habitarent, occupavit: ita ut multi aliarum gentium, metu eorum circumcidentes verenda, securitatem sibi hoc pacto qværerent. Nam ad decimam tertiam diem mensis duodecimi, qvi Hebræis Adar, Macedonibus Dystrus dicitur, perlatæ literæ regiæ animabant Judæos, ut, qva die ipsis imminebat exitium, ea in inimicos impune sævirent. qvò factum est, ut procuratores, magistratq, satrapæ, tyranni, reges in precio Judæos haberēt, omnibus modestiam indente metu ex Mardochæo. post divulgatas enim ubiq; regias literas,

etiam apud Suſa interfecerunt Judæi ex inimicis ſuis circiter qvingentos homines: & cum rex conjugi indicaret cæſorum intra mœnia numerum: nam incompertum eſſe, qvantus ſit in aliis civitatibus, rogaretqve, ecqvid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogavit illa, ut permitteret Judæis ſeqventi qvoqve die in reliqvias inimicorum ad eundem modum deſævire, & decem Amani filios in crucem agere: & id quoque Judæis conceſſum eſt, rege nolente Eſtheri in ulla re contradicere. At illi rurſum catervatim decimaqvarta Dyſtri diſcurrentes, óccíderunt ferme trecentos ex adverſariis, ne minimum qvidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia vero oppida eodem Judæorum incurſu perierunt ſeptuaginta qvinq; millia eorum, qvi pro inimicis ſunt habiti: qvæ cædes decimatertia die patrata eſt, ſeqventem vero feſtis attribuerunt epulis. apud Suſa qvoq; qvartamdecimam ſeqventis menſis per feſtos cœtus celebraverunt: unde hodie qvoqve per totum orbem Judæis hi dies feſti ſunt, & partes de conviviis ſibi mittunt invicem. Scripſitqve Mardochæus omnibus ſub Artaxerxis dominio degentibus Judæis, ut univerſi hos dies feſtos agerent, & poſteritati quoque traderent, ut ſempiternum id feſtum ad perpetuam rei memoriam maneat. Æqvum namqve eſſe, ut cum per eos dies dolis Amanis in ſalutis diſcrimen adducti ſint, tam ſuæ liberationis, qvam de inimicis vindictæ memoriam celebrent, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Qvamobrem ea feſta per eos dies obſervant, Phuræa vocantes, qvaſi conſervatoria. Cæterum Mardochæus illuſtri loco apud regem fuit, vir præpotens, regi adminiſtrationis, reginæ vero etiam vitæ ſocius: qvorum opera Judæorum res floruerunt ſupra, qvam vel ſperare poterant. Atqve hæc fere ſunt, qvæ ſub hoc rege genti noſtræ evenêre memorabilia.

ὡς τε καὶ τὰς ἐν σούσοις ἰουδαίους ἀποκτείναι τ ἐχθρὼν πεντακοσίους. ἔ ὁ βασιλέως τ ἀπαλλοτίων ἐν τῇ πόλει δηλώσαντος τ ἀριθμὸν εἰδήρα, καὶ εἰ ἄλλη τῆς χώρας τί ποτ' ἐπηγγελμένος ἀμαθοροῦντος, καὶ ἐπ' ἐξὸν τοῦτο ἐπ' αὐτοὺς ἡδέως βέλεται ποιήσαιμι, πρᾶξαι ἐδ, παρεκάλεσεν ἀπιτρέψαι τοῖς ἰουδαίοις καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἕτω χρήσασθαι τοῖς ἀπολειπομένοις τ ἐχθρῶν, καὶ τοὺς δέκα ἔ ἁμαν παῖδας ἀνασαυρῶσαι. ὁ ἔ τὸ μὲν πρόσταξε τοῖς ἰουδαίοις ὁ βασιλεὺς, μηδὲν ἀντιλέγειν ἐδήρα βελόμενος. αἱ πάλιν συσραφέντες τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἔ δυσὶ μυριάσι, ἀπέκτειναν τ ἑαυτῶν οὐς τριακοσίους. ἐ κόπης τ ἐκείνοις ἀπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπέτεινον ἔ καὶ ἐπὶ τοῦ τ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τ ἄλλως πολεμίων ἰουδαίων, τ ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἑπτακισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι. καὶ τούτους μὲν ἀπέκτειναν τῇ τρισκαιδεκάτῃ ἔ μιᾷ, τῇ ἑξῆς ἐχομένῃ ἑορτάσιμον ἐποίησαν. οἱ μοίως ἔ καὶ οἱ ἐν τοῖς σούσοις ἰουδαῖοι τ τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐχομένην ἔ μιᾷ, σωσάμροιδος ἐποιήσαντο. ὅθεν ἐνῦν πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι ἀλλαπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ἔγραψε ἔ μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ ὑπερξέρξου βασιλείᾳ ζῶσιν ἰουδαίοις, ταύτας φυλάττειν τὰς ἡμέρας, ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, ἐ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι, ἔ πρὸς πάντα ἀμαυρῶν χρόνον τὴν ἑορτὴν, ἕνεκα ἔ ἐ μὴ λήθη παραπολέσῃ. μεθ' ἡμέρας ἐδ αὐτοὺς ἐν ταύταις ἀμφιθήρας τ ἡμέρας ὑπὸ ἀμανίτου, δίκαια ποιήσαι, εἰ ἀμφιγνόντες μὴ τὸ κίνδυνον ἐν αὐτῇ, τοὺς δ' ἐχθροὺς πεμφθέντας, περατηρήσοντας αὐτοὺς εὐχαριστοῦντας τῷ θεῷ. ἀμφὶ ταῦτα μὲν ἰουδαῖοι τὰς προσηγορίας ἡμέρας ἑορτάζουσι, προσαγορεύοντες αὐτὰς φρουραίας. ὁ ἔ μαρδοχαῖος μέγας τε καὶ ἐλλαμπὴς παρὰ τῷ βασιλεῖ. ἐ ἐπὶ πλεῖον ὠφελῶν τὸν ἀρχὴν, ἀπολαύων ἅμα ἐ τῆς γυναικὸς ἔ βίᾳ τῇ βασιλίσσῃ. ἐκεῖνος ἔ τοῖς ἰουδαίοις τὰ πράγματα διὰ αὐτὸς ἀμείνω πάσης ἐλπίδος. ἐ τὰ μὲν τότε βασιλεύοντος ἀρταξέρξου συμβάντα, ἔτυχε τ τρόπον.

CAP. VII.

Bagoſes, penes qvem Artaxerxis junioris exercitus fuit imperium, multis injuriis Judæos affecit.

VII. POſt Eliaſibi autem pontificis obitum, ſacerdotium ejus Judas filius jure ſuſcepit hæreditario: & huic qvoqve defuncto ſucceſſit Joannes filius, qui in cauſa fuit, ut Bagoſes Artaxerxis copiarum imperator templum polluere ret. idem dux etiam tributa Judæis impoſuit, ut prius qvam qvotidianas hoſtias offerrent, in ſingulos annos ex publico qvinqvaginta drachmas penderent: idqve ita ob hanc cauſam accidit. Erat Joanni frater Jeſus. huic qvod amicus eſſet Bagoſes, pontificatum ſe daturum eſt pollicitus. hac fiducia Jeſus cum liberius cum fratre in templo altercaretur, re usq; rixam progreſſa, tantam bilem movit fratri, ut ab eo per iram interficeretur. qvæ qvidem impietas fuit longe maxima, præſertim in homine ſacerdote: & qvod gravius eſt, nullum tale impietatis exemplum extat vel apud Græcos vel apud Barbaros.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς βαγώσης, ὁ ὑρταξέρξου ἔ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν.

ΑΠοθανόντος ἔ τοῦ ἀρχιερέως ἐλεασίβου, τὸν ἀρχιερωσύνην ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο. τελευτήσαντος ἔ τούτου τὴν πρώτην ἰωάννης υἱὸς ὢν αὐτοῦ παρέλαβε, διὸν καὶ βαγώσης ὁ στρατηγὸς ἔ λαοῦ ἀρταξέρξου, τ ναὸν ἐμίανε. ἐ φόρους ἐπέταξε τοῖς ἰουδαίοις, πρὶν τὰς καθημερινὰς ὑπὲρ τοῦ θυσίας, ὑπὲρ ἑκάστου ἐνιαυτοῦ αὐτοὺς δημοσίᾳ δραχμὰς πεντήκοντα, τούτου ἔ τὴν αἰτίαν τοιαύτην συνέβη γενέσθαι. ἀδελφὸς ἦν τοῦ ἰωάννου ἰησοῦς. τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ βαγώσης ὑπέσχετο τὴν ἀρχιερωσύνην παρέξειν. ἐπὶ ταύτης οὖν τῆς ὑποθήσεως ἰησοῦς ἐν τῷ ναῷ διενεχθεὶς τῷ ἰωάννῃ, παροξύνει τ ἀδελφὸν, ὡς τι αὐτὸν ἀνελεῖν ἀπὸ τῆς ὀργῆς. τολμηρότατον ἔ ἀσέβημα δράσας κατ' ἀδελφοῦ τ ἰωάννην ἱερωμένου, δεινὸν ἦν. καὶ τὸ ὕστερον, ὡς μήτε παρ' ἕλλησι, μήτε παρὰ βαρβάροις ὠμὸν οὕτω καὶ ἀσεβὲς πρᾶγμα γεγενέσθαι.

τὸν μὲν

...ῶ τοι θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὴν A Deus certe hanc injuriam non dissimulavit, sed
...ς ἐδουλώθη, καὶ ὀναὸς ἐμιάνθη πρὸ πρέσβεων. & populus hac causa libertatem amisit, & templum pollutum est a Persis. Nam Bagoses dux,
...ς ὁ στρατηγὸς ἀφ' ἁλοὺς ἐφέρετο γνοὺς, ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς cognito, qvod pontifex proprium fratrem in
...ν ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἐφόνευσεν ἐν τῷ ἱερῷ templo interemisset, superveniens Judæis iratus
...ν, οὗτος ὑπάρχεις τοῖς ἰουδαίοις, μὴ ἐξὸν clamitabat: Ausi estis, sceleste, in templo vestro
...λεῖν ἐπολμήσατε ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον cædem perpetrare? & cum conatus templum
...ν. περιῳμόσατο δ' αὐτὸς εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν, ingredi arceretur: Qvid? inqvit, an me putatis impuriorem, qvam cadaver, qvod jacet in
...ν αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφη πῶς οὐκ ἐγὼ κα- templo? & his dictis ingressus est: atqve hac
...θαρὸς εἰμὶ δ' ἀνῃρημένος ἐν τῷ ναῷ; καὶ τοῦτον B occasione per septennium ejus cædis pœnas a
...τὸν λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσῆρχε. πέντε Judæis exegit. Mortuo deinde Joanne, pontificatum accepit filius ejus Jaddus. Huic qvoqve
...ν ἐπεμέμνητο τῇ ὀπτασίᾳ βαγώσης, τὰς ἐπ- frater fuit, Manasses nomine: cui Sanaballetes
...τασιν ἐπὶ τοῖς τοῦ ἱερέως τελευτῆς μετῆλθε. κα- missus in Samariam a Dario rege ultimo satrapa,
...ῶν δὲ ἰωάννης τὸν βίον, διαδέχεται τὸν ἀρ- Chuthæus genere, unde & Samaritis origo est,
...ῆα ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰαδδοῦς. ἦν δὲ καὶ τούτῳ ἀδελ- sciens insignem urbem esse Hierosolyma, regesqve ejus multa negotia tam Assyriis, qvam Syris exhibuisse, libenter nuptam dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Judæorum gente amicitiæ.
...φὸς μανασσῆς ὄνομα, ᾧ σανaβαλλέτης ὁ πεμφθεὶς εἰς C
...σαν ὑπὸ δαρείου τοῦ πλουτίνου βασιλέως, συ-
...κεχυθὸς τὸ γένος, ἐξ ὧν ἔοικε συμμαρεῖς εἶναι,
...ρεκαλεῖν αὖθις πάλιν τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ
...ρεις, καὶ τοῖς ἐν κοίλῃ συρίᾳ κατοικοῦσι τὰς
...πράγματα παρεχούσας, ἀσμένως
...ὴν θυγατέρα, νικασὼ καλουμένην, οἰό-
...μενον ὅμηρον αὐτῷ γενήσεσθαι πρὸς τὸ ὑπὸ
...ους πάντας εὐνοϊκῶς.

Κεφάλαιον ή.

CAP. VIII.

...τὰ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος τοῖς D *Qvanta Alexander Macedonum rex in Judæos beneficia contulerit.*
ἰουδαίοις εὐηργέτησεν.

...τὸν καιρὸν καὶ φίλιππος ὁ τοῦ μακε-
...ῶν βασιλεὺς ἐν αἰγαίαις ὑπὸ παυσανίᾳ τοῦ
...ίου, ὃς ἦν τῶν ὀρεστῶν ἡγούς, δολοφονηθεὶς ἀ-
...πὸ γαλαζῶν δὴ ὑπ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Α-
...ος, καὶ λαβὼν τὴν ἑλλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς
...σπάτας, ὅτι χειμῶνι συμβαλὼν αὐτοῖς. ἐ-
...ὴν τὴν λυδίαν, καὶ τὴν ἰωνίαν δουλωσάμενος, καὶ τὴν E
...ν παμφυλίαν, τοῖς ἐν παμφυλίᾳ τόποις ἐπι-
...καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. οἱ δὲ τὰ ἱεροσολύ-
...μων σύτιροι, δεινοπαθοῦντες ὅτι τοῦ τὸν ἰάδδου
...ἱερέως ἀδελφὸν ἀλλεφύλῳ συνοικοῦντα, μετέ-
...βαλλον δὲ χιερουσίης, ἐξεπίταζον πρὸς αὐτόν. ἠγεῖτο
...τοῦτο γάμου ἁπλῶς θεραπεύειν τοῖς ὑπὸ νόμων τοὺς
...ἐπιχωρίων συνοικήσεις βουλόμενος γενέσθαι. καὶ τῆς
...τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς κοινωνίας δεχθῆναι. F
...ἐπάρξαι μὲν τοι καὶ τὸ πρότερον ἀφ' ἁμαρτω-
...αὐτοῖς καὶ τῶν κακῶν αἴτιον, τὸ τοὺς γάμους
...μεμελῆσθαι τινας ἢ ἀναγκάζειν γυναῖκας οὐκ ἐπιχω-
...ρίους ἐλθεῖν ἐν τὰ μανασσῆ. διαζεύγνυσθαι τὰ γυναῖ-
...κα μὴ πρότερον τοῦ θυσιάσειν αὐτόν. ὃ δὴ ἀρχιερεὺς
...ἐκώλυεν τὸν λαὸν, καὶ ἀφεῖναι τὸν ἀδελφὸν ὃν
...ἐπιγαμβρόμενος ὁ μανασσῆς πρὸς τὸν πενθερὸν G
...ἐλθεῖν, σεμνὸν μὲν ἔλεγεν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα νι-
...κῶ, τὸ μὴ τῆς ἱερατικῆς μοίρας ἔσεσθαι ἐν τῷ ἔθνει,
...ἐπιφανεστάτου, καὶ βέλτιστον δὲ αὐτὴν στέρεσθαι. ὃ δὴ
...σαλλέτης μὴ μικρὸν τηρήσειν αὐτοῦ τὸ ἱεροσυλεῖν, ἀλλ-
...ὰ καὶ τὴν ἱερατικὴν παρέξειν δύναμιν καὶ τιμὴν ὑπερ-
...βάλλουσαν, καὶ πάντων δυνήσεσθαι, ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων,
...ποιήσειν, βουλόμενον συνοικεῖν αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέ-
...γοντα οἰκοδομήσειν ναὸν ὅμοιον ἐν ᾧ τῷ ἐν τοῖς ἱεροσο-
...μοις ὅτι δὲ γαριζὶν ὄρους δὲ καὶ τὴν σαμάρειαν,

PEr idem tempus Philippus Macedonum rex apud Ægæas oppidum a Pausania Cerastæ filio, ex Orestarum gente, insidiis interceptus periit. Ejus filius Alexander paternum regnum adeptus, trajecto Hellesponto, congressus ad Granicum flumen cum Darii ducibus vicit egregie: subacta deinde Lydia & Jonia, ductoqve per Cariam exercitu invasit in Pamphyliam, sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægre ferentes Jaddi pontificis fratrem & qvodammodo collegam duxisse externi generis fœminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiqvandas patrias leges de connubiis, atqve ita fore, ut paulatim misceantur profanis gentibus. Nam & prioris captivitatis, & malorum, qvæ secuta sunt, causam fuisse, qvod qvidam contra legem peccantes duxissent uxores non sui generis. Postulabant igitur, ut Manasses aut dimitteret uxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cum pontifex qvoqve ab altari eum arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se qvidem amare dixit filiam ejus Nicaso, nolle tamen propter eam privari sacerdotio, qvi honor & gentilitius sit ipsi, & apud Judæos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hæc cum Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantum servaturum, sed & pontificatum paraturum, & totius suæ provinciæ principem eum facturum, modo filiam suam uxorē retineat: ædificaturumq; templū Hierosolymitano nō absimile in monte Garizin, qvi imminet Samariæ, reliqvis montibus celsior:

idqve polliceretur consensu regis Darii se fa-
cturum: elatus tali spe Manasses, mansit apud
socerum, putans se pontificatum, dante rege,
consequuturum. Jam enim Sanaballetes erat
senior. Cumqve multi sacerdotes & Israëlitæ
intricati essent ejusmodi conjugiis, non leviter
turbabatur Hierosolymorum respublica. Omnes
enim hi defecerunt ad Manassem, Sanaballete
præbente eis pecuniam, agros ad colendum, &
domicilia, & modis omnibus adjutante ambitio-
IIX. nem generi. Quo tempore Darius, audito, qvod
Alexander trajecisset Hellespontum, &, prælio
victis ad Granicum suis satrapis, ulterius proce-
deret, contractis tam eqvestribus, qvam pede-
stribus copiis, decrevit Macedonibus occurre-
re, priusqvam totam Asiam sibi subjicerent.
Itaqve ultra Euphratem traducto exercitu, &
superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea pro-
vincia hostem excipere prælio. Sanaballetes
autem lætus descensu Darii, ajebat se mox præ-
stiturum Manassi pollicita, qvamprimum rex
reverteretur post victoriam. Persvasum enim
erat non ipsi tantum, sed & omnibus Asiaticis,
ne primum qvidem congressum exspectaturos
Macedonas, tanto inferiores numero: sed lon-
ge alius fuit eventus, qvam ipsorum opinio.
Rex enim, collatis cum Macedonibus signis, vi-
ctus est, & magna exercitus parte amissa, matre
etiam & uxore cum liberis in hostium potesta-
tem redactis, fugit in Persidem. Alexander
vero in Syriam veniens cepit Damascum, &
occupata Sidone, Tyrum quoque oppugnabat:
scriptisqve ad Judæorum pontificem literis, pe-
tebat auxilium, & ut forum rerum venalium
præberet exercitui: & ut, quæ prius Dario con-
ferre sit solitus, nunc det Macedonibus, prælata
eorum amicitia: fore enim, ut illum non pœni-
teat. Cumqve pontifex nunciis respondisset,
sacramento se obligatum Dario, ne arma contra
eum sumeret, idqve ratum fore, qvam diu ille
vixerit: iratus Alexander Tyri qvidem oppug-
nationem non omisit, qva brevi potiturus vi-
debatur: minatus est tamen, hac capta, mox se
ducturum contra pontificem, ut omnes discant,
cui jusjurandum servari oporteat. Qvare non
parcens labori tandem Tyrum expugnavit, &
constitutis in ea rebus, Gazam profectus, in ea
Bamemesem Persici præsidii præfectum obsedit.
Interea Sanaballetes ratus jam adesse tempus,
a Dario defecit, & assumtis octo millibus de sua
provincia, in Alexandri castra se contulit.
Cumqve offendisset eum Tyri oppugnationem
aggredientem, & suam provinciam ejus fidei
commisit, & hunc pro Dario dominum libenter
agnovit. A qvo obviis manibus exceptus, li-
bere jam, qvid vellet, elocutus, ait se gene-
rum habere Manassem, Jaddi Judæorum pon-
tificis fratrem: eum seqvi multos illius gen-
tis homines, & velle in sua provincia tem-
plum extruere, idqve fore in rem ipsius regis,

ὁ τῶν ἄλλων ὀρῶν ἐστιν ὑψηλότατον, καὶ τοῦτο ποήσειν
ἐπαγγελλομένῳ μὴ τῆς δαρείου γνώμης ἐβασιλέως.
ἐπαρθεὶς τῇς προσχέσεσιν ὁ μαναοσσῆς, παρεῖμε τὴ
σαναβαλλέτῃ τὴν ἀρχιερωσύνῃ οἰόμενος ἕξειν δα-
ρείου δόντος, καὶ γὰρ συνέβαινε τὸν σαναβαλλέτην ἤ-
δη πρεσβύτερον εἶναι. πολλῶν γὰρ ἱερέων καὶ ἰσραηλιτῶν
τοιούτοις γάμοις ὑπεπεπλεγμένων, κατεῖχεν ἡ μικρὰ
παροχὴ τοὺς ἱεροσολυμίτας. ἀφίσαντο γὰρ ἅπαντες
πρὸς τὸν μαναοσσῆ, ἕ σαναβαλλέτης χορηγοῦντος αὐ-
τοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ κα-
τοίκησιν δημοτελίζοντος, καὶ πάντι τρόπῳ τῇ γαμ-
βρῷ συμφιλοκαλοῦντος. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν δα-
ρείου ἀκούσας, ὅτι τὸν ἐλλήσποντον διέβας ἀλέξαν-
δρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κατὰ χέρσον μάχῃ
νικήσας, πρόσω τὴν χώραν ἐποιεῖτο, στρατιὰν ἱππικὴν τε καὶ
πεζικὴν συνήθροιζεν, ἀπαντήσων διαγνοὺς τοῖς μακε-
δόσι, πρὶν πᾶσαν αὐτοὺς διοικοῦντας κατασχεῖν
τὴν ἀσίαν. περάσων δὲ οὐ τὸν εὐφράτην πο-
ταμὸν, καὶ τὸν ταῦρον τὸ χιλίκιον ὄρος ὑπερελθών,
ἔσω τῆς χιλικίας τοὺς πολεμίους, ὡς ἐκεῖ μαχησό-
μενος αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡδέως δὲ δαρείου κατα-
βάσει ὁ σαναβαλλέτης, εὐθὺς ἔλεγε τῷ μαναοσσῇ τὰς
ὑποκειμένας τελεῖν, ὡς ἂν δαρεῖος κρατήσοις τῶν πο-
λεμίων ὑποστρέψῃ. πέπειστο γὰρ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλ-
λὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, μηδὲ εἰς χεῖρας τοῖς πέρ-
σαις ἥξειν τοὺς μακεδόνας διὰ τὸ πλῆθος. ἀπέβη
δὲ ἐχ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς
τοῖς μακεδόσιν ἡττήθη, καὶ πολλοὺ τῆς στρατιᾶς ἀπο-
λέσας, πληθόντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τῆς μητρὸς
καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔφυγεν εἰς πέρσας.
ἀλέξανδρος δὲ εἰς συρίαν παραγενόμενος, δαμα-
σκὸν αἱρεῖ. καὶ σιδῶνος κρατήσας, ἐπολιόρκει τύ-
ρον. ἤξίου τε ἀποστέλλας γράμματα πρὸς τὸν τῶν ἰου-
δαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν αὐτῷ πέμπειν, καὶ ἀ-
γορὰν τῷ στρατεύματι παρέχειν, καὶ ὅσα δαρείῳ
πρότερον ἐτέλουν δῶρα, τοῦτο διδόναι, τῶν μακε-
δόνων φιλίαν ἑλόμενον, ἃ γὰρ μετανοήσειν ἐπὶ τούτοις.
ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἀπεκρίνατο τοῖς γραμματοφόροις
ὡς ὅρκους εἴη δαρείῳ δεδωκὼς, μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ'
αὐτοῦ, καὶ τούτους ἕως ἂν ᾖ δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ πα-
ραβήσεσθαι φήσαντος. ἀκούσας ἀλέξανδρος παρω-
ξύνθη, καὶ τῶν μὲν τύρον οὐκ ἔφη καταλιπεῖν, ὃ-
σον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρήσειν. ὡρμημένος δὲ
ταύτην, ἠπείλησε στρατεύσειν ἐπὶ τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα,
καὶ διδάξειν πάντας, τοῖς τίνας δεῖ αὐτοῖς φυλάττειν
τοὺς ὅρκους. ὅθεν ποτικώτερον χρησάμενος τῇ πο-
λιορκίᾳ, λαμβάνει τὸν τύρον. κατασησάμενος δὲ
τὰ ἐν αὐτῇ, ἐπὶ γαζαίων πόλιν ἦλθεν. καὶ τὸν μὲν γαζαῖ
ὄντα ἐν αὐτῇ φρουράρχον, ὄνομα βαγημήσην, ἐπολι-
όρκει. νομίσας δὲ καιρὸν ἐπιτήδειον ἔχειν ὁ σαναβαλ-
λέτης τῆς ἐπιβολῆς, δαρείῳ μὲν ἀπέγνω. καὶ λαβὼν
ὀκτακισχιλίους τοὺς ἐρχομένους παρ' αὐτοῦ, πρὸς ἀλέξ-
ανδρον ἦκε. καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἐρχόμενον τὸν τύ-
ρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων ἔλεγεν αὐτῷ
παραδίδοναι τούτους, καὶ δεσπότην αὐτὸν ἔχειν ἡδέως ἀντὶ
δαρείου βασιλέως. ἀσμένως δὲ αὐτὸν προσδεξα-
μένου, παρόντων ἤδη τῶν προκειμένων ὁ σαναβαλλέ-
της αὐτῷ λόγους προσέφερε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν
μὲν ἔχοι μαναοσσῆν, ἕ τοὺ ἰουδαίων δὲ ἀρχιερέως ἀδελφοῦ
ἀδελφόν. πολλοὺς γὰρ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρόντας
τὸ ὁμοεθνῶν θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκευάσαι. ἕτερ δὲ εἶναι καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον,

εἰς δύο

εἰς δύο διαιρεθῇ τὴ ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνῶν A si dividatur Judæorum potentia: ne forte de
πλῆθος, μηδὲ σωνεχὲς εἰ νεοτερίσῃ ποτε, χαλεπὸν ἢ τοῖς communi ſententia rebellantes multum negotii
βασιλεῦσι, καθὼς ϗ τὸ πρότερον τοῖς ἀσσυρίων ἄρξασιν regibus faceſſant, quemadmodum ſoliti ſunt Aſ-
εἰώθει. συγχωρήσαντος ϗ ἀλεξάνδρου, πᾶσαν ὑποτενεγκά- ſyriis imperantibus. qvod ubi impetratum eſt,
μενος σπουδὴν ᾠκοδόμησεν ὁ σαναβαλλέτης τὸν ναὸν, ϗ omni ope adnitens templum ædificavit, & Ma-
ἱρέα τὸ μανασσῆ κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμε- naſſem ejus ſacerdotem conſtituit, ampliſſimum
νος, τοῖς ἐκ τοῦ γαμετοῦς ἡμισυμόροις τοῦτ' ἔσεσθαι μηνῶν hunc honorem filiæ ſuæ poſteris relicturum ſe
ἑπτὰ τῇ τύρου πολιορκίᾳ διελκυσθέντων, ϗ δυοῖν τῇ exiſtimans. Septem autem menſibus in Tyri
γάζῃ, ὁ μὲν σαναβαλλέτης ἀπέθανε. ὁ δ' ἀλέξανδρος B oppugnatione, & Gazæ duobus abſumptis, Sana-
ἐξελὼν τὴν γάζαν, σπὶ τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν balletes fato functus eſt: Alexander vero, expu-
ἀνεβαίνειν ἐσπούδαζεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς τοῦτο ἀκού- gnata Gaza, Hieroſolyma propere petiit. Jaddus
σας, λίαν ἐν ἀγωνίᾳ ϗ δέει, πῶς ἀπαντήσῃ τοῖς μακεδό- vero pontifex poſtquam hoc audivit, ſolicitus,
σιν ἀμηχάνων, ὀργιζομένῳ δ' βασιλέως σπὶ τῷ πρό- hærebat inops conſilii, nec inveniens, qvomodo
τερον ἀπειθείᾳ, ϖῶς ἀγγειλάσης οὐκ ἱκεσίας τῷ λαῷ, ϗ regem deberet excipere, iratum eo, qvod antea
θυσίαν μετ' αὐτοῦ τῷ θεῷ ϖροσφέρων, ἐδεῖτο ϖεραι- neglexiſſet imperata ejus facere. Ergo indictis,
σίους δ' ἔθνους, ϗ τῶν ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλ- populo ſupplicationibus, & immolatis Deo vi-
λάξαι, κατακοιμηθεὶς ϗ μ τῶν θυσίαν ἐχρημάτισεν C ctimis, ad opem ejus confugit, illi publicam ſa-
αὐτῷ ϗ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς παρῄνει, ϗ στεφανοῦντας τὰς lutem commendans. Proxima deinde poſt ſa-
πύλας, ἀνοίγειν τὰς πύλας. ϗ τοὺς μὲν ἄλλους λευκαῖς crificium nocte, in ſomnis ei Deus apparuit, ju-
ἐσθῆσιν, αὐτὸν δ' μ τῶν ἱερέων τοῖς νομίμοις στολαῖς bens, ut bono eſſet animo, & coronata urbe, por-
ϖαιέσθαι τὴν ϖάντησιν, μηδὲν ϖροσδοκῶντας ϖείσε- tas aperiret: utque populus in albis veſtibus
σθαι δεινὸν, ϖροσδοκωμένου δ' θεοῦ. ἀναστὰς δ' ἐκ τοῦ ὕ- prodiret obviam, ipſe vero cum reliquis ſacer-
πνου, ἐχαρέ τε μεγάλως αὐτὸς, ϗ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ dotibus ſolenni cultu ſui ordinis, ſecuri de Dei
ϖᾶσι μεμύσοις, ϗ ϖοιήσας ὅσα δ' τοῦ ὕπνου αὐτῷ providentia. Experrectus autem è ſomno, lætus
ϖαρηγγέλη, τὴν δ' βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο. πυ- civibus hoc oraculum indicat, & paratis omni-
θόμενος δ' αὐτὸν, ὑπὸ πόρρω τῆς πόλεως ὄντα, ϖεσεῖσθαι μ τῶν bus, ut in ſomnis præmonitus fuerat, regis ad-
ἱερέων ϗ τοῦ πολιτικοῦ πλήθους, ἱεροπρεπῆ ϗ διαφέ- ventum præſtolabatur: & cum renunciatum eſſet
ρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ϖοιέμενος τὴν ϖάντησιν εἰς D eum jam non procul ab urbe abeſſe, progreſſus
τόπον τινὰ σαφὰ λεγόμενον, τὸ δ' ὄνομα τοῦτο μεταφερό- eſt cum ſacerdotibus & urbana multitudine
μενον εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν σκοπὴν σημαίνει, pompa quadam nova & venerabili usque ad lo-
ὅτι γὰρ ἱεροσόλυμα ϗ τὸν ναὸν ἐκεῖθεν σωνέβαινεν ἀ- cum, qui dicitur Sapha, quæ vox ſpeculam ſigni-
φορᾶσθαι. τῶν δ' φοινίκων ϗ τῶν ἀκολουθούντων ficat, quod ibi & urbs & templum in proſpectu ſit.
χαλδαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν ἐνίοις σπιτρέψειν αὐ- Et cum Phœnices ac Chaldæi ſperarent ſibi lice-
τοῖς, τὴν τε πόλιν ἁρπάσειν, ϗ τὸν ἀρχιερέα μετ' αἰ- re, quicquid iratus rex poſſet permittere, dire-
κίας ἀποκτενεῖν λογιζομένων, τὰ ἐναντία τούτων ἐβούλε- ptionem urbis, & pontificis exquiſitum ſupplici-
το. ὁ δ' ἀλέξανδρος ἔτι πόρρωθεν ἰδὼν, τὸ μὲν πλῆθος ἐν um, plane contrarium evenit. Alexander enim
ταῖς λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς δ' ἱερεῖς ϖροηγουμένους ἐν τοῖς E ut vidit è longinquo candidatum populum, & ſa-
βυσσίνοις αὐτῶν, τὸν δ' ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῃ ϗ cerdotes ante agmen in amictu byſſino, pontifi-
διαχρύσῳ στολῇ ϗ σπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα τὴν κίδα- cemque in ſtola hyacinthina auro diſtincta, tia-
ριν ϗ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ θεοῦ ἐγ- ram in capite geſtantem cum præfixa aurea la-
γεγραμμένον ὄνομα, ϖροσελθὼν μόνος, ϖροσεκύνησε τὸ ὄνο- mina inſculpta Dei nomine: ſolus ad eum acce-
μα, ϗ τὸν ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τοῦτ' ἰουδαίων πάν- dens nomen illud adoravit, & ſalutavit pontifi-
των ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τὸν ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, ϗ cem. Judæis autem omnibus uno ore Alexan-
κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τῆς συρίας βασιλεῖς ϗ drum conſalutantibus, & in orbem cingentibus,
οἱ λοιποὶ τοῦτο ποιήσαντος, κατεπλάγησαν ϗ διεφθάρ- F Syriæ reges & reliqui obſtupuerunt, vix creden-
θαι τὸν βασιλέα τὴν διάνοιαν ὑπελάμβανον, παρμε- tes regem mentis compotem: ſolus Parmenio
νίων δ' μόνος ϖροσελθὼν αὐτῷ ϗ πυθομένου, τί propius accedens rogavit familiariter, quid ita,
δήποτε ϖροσκυνήσαντος αὐτὸν ἁπάντων αὐτὸς ϖροσκυ- cum ipſe adoraretur ab omnibus, nunc
νήσειε τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα; ὁ δ' τοῦτον εἶπε ϖροσεκυνῆσαι, adoraret Judæorum pontificem. At ille
τὸν δ' θεὸν ὃ τῆς διαχιερωσύνης αὐτὸς τετίμηται. ὃν γὰρ ϗ non hunc ſe adoraſſe reſpondit, ſed Deum, cujus
τοὺς ὕπνους ἐπὶ ταύτης ἰδὼν ϗ τῆς κ τοὺς pontifex eſſet, honorem eum exhibuiſſe. hunc e-
ὕπνους ὑπομνηθεὶς ὄψεώς τε ϗ ϖαρακελεύσε- nim, inquit, vidi & antea hoc ipſo habitu, cum
ως, νομίζω θείᾳ ϖομπῇ τὴν στρατείαν πεποιημένον, adhuc eſſem in Dio Macedoniæ, qui me delibe- G
δαρεῖον νικήσειν, ϗ τῶν περσῶν καταλύσειν δύνα- rantem, quomodo Aſiam poſſem ſubigere, horta-
μιν, ϗ πάντ' ὅσα κατὰ νοῦν ἔστι μοι ϖεχωρήσειν. tus eſt forti eſſe animo, & ſine mora exercitum
trajicere. nam ſuo ductu potiturum me Perſarũ
imperio. Quapropter quia nunc primum talem
habitum vidi, agnoſcens hunc, & viſionis memor
quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me
non ſine numine in Darium exercitum ducere, &
brevi fore victoriæ compotem: & ſublato Perſa-
rum imperio, ceſſura mihi omnia ex ſententia.

Hæc locutus ad Parmenionem & comiter complexus pontificem, deducentibus ſacerdotibus, in urbem pervenit. & aſcendens in templum immolavit Deo ex ſacerdotis præſcripto, ac pontifici quoque ſuum honorem exhibuit. Oſtenſoque ſibi Danielis libro, in quo Græcum quendam Perſas debellaturum ſignificat, hunc ipſum ſe eſſe interpretatus, lætus dimiſit multitudinem. Sequenti vero die vocatis eis, juſſit, ut, quicquid vellent, peterent. Pontifice autem petente, ut patriis legibus vivere ſibi liceat, utque ſeptimo quoque anno concederetur eis tributorum immunitas, conceſſit omnia. Rogantibus deinde, ut eos quoque Judæos, qui Babyloniam ac Mediam colerent, ſineret uti inſtitutis propriis, hic etiam poſtulatis eorum ſatisfacturum ſe eſt pollicitus. Et cum feciſſet eis poteſtatem, ſi qui vellent ſalvis ſuis ritibus ſequi ejus militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hieroſolyma actis, movit inde in alias propinquas urbes exercitum. cumque ab omnibus amice exciperetur, Samaritæ, qvorum tunc caput erat Sicima ſita ad montem Garizin, & habitata à deſertoribus gentis Judaicæ, videntes, qvod Alexander Judæos tractaret tam magnificè, decreverunt ſe quoque Judæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio, ut & ante diximus; in rebus Judæorum afflictis negant ſe cognatos, veritatem tunc dicendo; cum vero affulgere eis fortunam viderint, confeſtim in ſocietatem irruunt, attinere ad ſe affirmando, & à Joſepho ejusque filiis Manaſſe & Ephræmo ſeriem generis ſui deducendo. Igitur ſplendido paratu & magnam alacritatem præ ſe ferentes, regi occurrunt pene in Hieroſolymitano agro: collaudatisque ab Alexandro omnibus, Sicimitæ eum adeunt, aſſumptis ſecum militibus, quos Sanaballetes miſerat, rogantes, ut inviſat ipſorum urbem, & illud quoque templum præſentia ſua honoret. ille pollicitus eſt hoc in reditu ſe facturum. cumque poſtularent, ut ſeptimi anni tributum ſibi remitteretur; nam ne ſe quidem in eo ſeminare: quæſivit, quinam eſſent, qui hoc rogarent? illis vero dicentibus, Hebræos quidem ſe eſſe, ſed Sicimitas vocari à Sidoniis: iterum quæſivit, an Judæi eſſent? Negantibus illis; equidem, inquit, Judæis id conceſſi, reverſus tamen, & re diligentius cognita, faciam, quod æqvum videbitur, atque hoc pacto Sicimitas dimiſit. Sanaballetis autem milites juſſit, ut ſe in Ægyptum ſequantur: ibi enim ſe agros eis diviſurum: id quod paulo poſt fecit in Thebaide: juſſis ei regioni eſſe præſidio. Poſt obitum autem Alexandri, imperium quidem ejus inter ſucceſſores eſt diviſum: templum vero in Garizin monte ſitum manſit incolume, & ſi quis apud Hieroſolymitas aut illiciti cibi ſumpti, aut violati ſabbati, aut ſimilis criminis reus ageretur, ad Sicimitas confugiebat, calumniam ſe paſſum dictitans. Eodem vero tempore etiam Jaddus pontifex obierat, Onia filio ſucceſſore: atque in eo ſtatu res Hieroſolymitanæ tunc fuere.

A ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τ παρμενίωνα, ⁊ δεξιωσάμενος τ
δχιερέα, τῶν ἱερέων ὡδ ἱερότων, εἰς τ πόλιν ὡδήγ-
νε). ⁊ ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ἱερὸν, θύει μὲν τῷ θεῷ κ τοῖς
ἱερεῦσιν ὑφήγησιν. αὐτ ὁ δχιερεὺς ἀξιοπρεπῶς ἐτίμη-
σε. δειχθείσης δ αὐτῷ τ δανιήλ βίβλου, ἐν ᾗ τινὰ τ ἀ-
λλέων καταλύσειν τ περσῶν ἀρχὴν ἐδήλω, νομίσας αὐ-
τὸς εἶναι ὁ σημαινόμενος, τότε μὲν ἡδέως ἀπέλυσε τ
πλῆθος. τῇ δ ὑστέρᾳ προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσε
B αὐτὸς αἰτεῖσθαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τ δ ἀ-
χιερέως αἰτησαμένου, χρήσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, ⁊
τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνεισφόρον εἶναι, συγχώρησε πᾶσι.
ὡδ καλεσάντων δ αὐτῶν ἵνα ⁊ τοὺς ἐν βαβυλῶνι ⁊
μηδία ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ὑπάρξῃ νόμοις χρῆσθαι,
ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἀξιοῦσιν. ἐπεὶ δ ⁊
αὐτὸ πρὸς τὸ πλῆθος εἴ τινες αὐτῷ βέλοιεν γράψαι
τοῖς πατρίοις ἐθέσιν ἐμμένοντες ⁊ κ τούτοις ζῶντες,
C τίμιον ἔχειν ἐπῄνεσαν, μᾶλλον τ σὺν αὐτῷ στρατεῦσαι τ
πᾶσαν. ὁ μὲν οὖν ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος
ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ἐπὶ τὰς ἐχομένας
πόλεις. πάντων δ αὐτ πρὸς ἐξ ἀφίκετο φιλοφρονου-
ἐκδεχομένων, σαμαρεῖ) μητρόπολιν τότε τ σίκιμα ἔ-
χοντες, κειμένην πρὸς τῷ γαριζὶν ὄρει, ἐκπεπολιτευ-
μένοι μὲν ἀπὸ τῶν ἀποστατῶν ⁊ ἰουδαίων ἐθνῶν, ὄντες δ ἐκ τ
ἰουδαίους ἀλέξανδρος οὕτω λαμπρῶς τιμήσειεν, ἐψηφί-
σαντο αὐτοὺς ἰουδαίους ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰρ οἱ σαμαρεῖς τὸ
D τὸ φύσιν, ὡς ἤδησται καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν. ὅ
μὲν τ συμφοραῖς ὄντας τοὺς ἰουδαίους, ἀρνοῦ) συγγε-
ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε τὴν ἀλήθειαν. ὅταν δὲ τ θεὸς
αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ἐπιπέσου-
σιν αὐτῶν τῇ κοινωνίᾳ, προσήκειν αὐτοῖς λέγοντες, κ
ἐκ τ ἰωσήπου ⁊ μανασσῆ ⁊ ἐφραίμου κ μανασσῆ μ λαμπρᾶς τ
μενοι πρὸς αὐτ προθυμίαν, ἀπήντησαν τῷ βασιλεῖ
E μικροῦ δεῖν ἐγγὺς τῶν ἱεροσολύμων. ἐπαρέσαντος ⁊ αὐ-
τοὺς ἀλέξανδρος, οἱ σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ πρὸς πα-
ρακαλοῦντες καὶ ἐς σανaβαλλέτης πρὸς αὐτ στρατιὰν
ἀπέστειλε. καὶ παρεκάλεσαν ὡδ ἀφικόμενον πρὸς τὴ-
λιν αὐτῶν, τιμῆσαί ⁊ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ εἰπὼν
μὲν αὖθις ὑποστρέφων ἤξειν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς.
ἀξιούντων δ ἀφεῖναι τ φόρον αὐτοῖς ἕβδομα-
τοὺς. ὑ ἦ γὰρ αὐτοὺς σπείρειν ἐν αὐτῷ, τίνες ὄντες τοῦ-
ὡδαλοῦσιν ἐπυνθάνετο. τῶν δ εἰπόντων, ἑβραῖοι μὲ
F εἶναι, χρηματίζειν δ οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, πάλιν αὐ
τοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνουσιν ἰουδαῖοι. τῶν δ οὐκ ἐπ
φαμένων, ἀλλ' ἑαυτοὺς εἶπεν ἰουδαίοις τοῦτ' ἔδοκα. ὑπο-
στρέψας μὲν τοίνυν ⁊ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερ
ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς μὲν οὖν σικιμίταις ἔτους ἀπ
παίζατο. τοὺς δ τὸ σανaβαλλέτου στρατιώτας εὐθὺ
σεν ἐπὶ ⁊ εἰς αἴγυπτον. ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς θέσθαι κλῆ
ρους χῆς. ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ θηβαΐ
Φαρεῶν τῶν χώραν αὐτοῖς προσκείσας. τελευτήσα-
G τος δ ἀλέξανδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς τοὺς διαδόχους δ
μερίσθη. τὸ δ ὄνομα ⁊ ὄρους ἱερὸν ἐμεινεν. εἴ τι
τις αἰτίαν ἔχοι ὡδ τοῖς ἱεροσολυμίταις κρεοφαγί-
ας, ἢ τῆς ἐν τοῖς σαββάτοις παρανομίας, ἢ τινος ἄλλου
τοιούτου ἁμαρτήματος, ὡδ τοὺς σικιμίτας ἐφεύ-
λέγων ἀδίκως ἐσκεκλῆσθαι. τετελευτηκέναι δ κατ' ἐκεῖ-
τὸν καιρὸν καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς, καὶ τὸν ἀρχιε-
σιμῶνα υἱὸς ὁ ὠνίας αὐτοῦ παρειλήφει. τὰ μὲν δὴ κα
τοὺς ἱεροσολυμίτας, ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

TAAE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΩΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστορικῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ Ἑλὰπατὴν Ἰερουσαλὴμ καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκησεν. ΚΕΦ. α.

Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς φιλάδελφος, τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν μετέβαλε, καὶ πολλὰς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῶν χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ θεῷ. ΚΕΦ. β.

Πῶς ἐτιμήσαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τοὺς ἰουδαίων ἔθνους, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν. ΚΕΦ. γ.

Ἐκ τῆς ὑμομήνης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ τωβίου πεποιημένη φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον τὸν ἐπιφανῆ. ΚΕΦ. δ.

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων. ΚΕΦ. ε.

Στάσις τῶν δυνατῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο ἀντίοχον τὸν ἐπιφανῆ. ΚΕΦ. ς.

Ὁπῶ στρατευσάμενος ἀντίοχος ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸ ναὸν ἐσύλησεν. ΚΕΦ. ζ.

Ως ἀντίοχον κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος δὸσαμωναῖος τὰς μαθίας κατεφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς ἀντίοχου στρατηγοὺς ἐνίκησε. ΚΕΦ. η.

Ματθίας τελευτᾷ, γήρᾳ μὲν ὄντος ἤδη, πενθοῦντος δὲ τὴν τῶν πραγμάτων μεταστασίαν τοῖς παισίν. ΚΕΦ. θ.

Ως ἀντίοχου στρατηγὸς ἀπολλώνιος, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπέθανεν. ΚΕΦ. ι.

Η σίλωνος καὶ γοργίου στρατηγία ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἥττα, καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ. ΚΕΦ. ια.

Ὁπῶ στρατευσάμενοι ἰούδας καὶ σίμων, ὁ μὲν ἐπὶ ἀμμανίτας, καὶ τὴν γαλαδίτην, ὁ δὲ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπὶ τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν. ΚΕΦ. ιβ.

Ως ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις. ΚΕΦ. ιγ.

Ως ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς εὐπάτωρ στρατεύσαμενος ἐπὶ ἰουδαίους μετὰ λυσίου, καὶ νικήσας ἐπολιόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας. ΚΕΦ. ιδ.

Ὁπῶ πολλοῦ χρόνου τῇ πολιορκίᾳ τριβομένῃ, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰούδαν, εὐπρεπῶς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος. ΚΕΦ. ιε.

Ως βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς, ἐπιστρατεύσαμενος τοῖς ἰουδαίοις, ἄπρακτος ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. ΚΕΦ. ις.

Ως νικάνωρ μετὰ τὸν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ. ΚΕΦ. ιζ.

Ὁπῶ πάλιν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν βακχίδης ἐκπεμφθεὶς, ἐνίκησεν. ΚΕΦ. ιη.

Ως ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος. ΚΕΦ. ιθ.

HÆC IN DUODECIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Ptolemæus Lagi filius, dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Judæa, multos inde in Ægyptum traduxit. CAP. I.

Ptolemæus Philadelphus Judæorum legem in Græcam linguam vertit. & multis ejus gentis captivis in gratiam Eleazari sacerdotis dimissis, donaria multa Deo in templo ejus dedicat. CAP. II.

Quomodo honor a regibus Asiæ Judæorum genti habitus, & in civitatibus ab illis conditis jus civium eis concessum sit. CAP. III.

Josephus Tobiæ filius imminentem Judæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. CAP. IV.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Judæorum. CAP. V.

Judæi seditionibus agitati, Antiochi opem invocant. CAP. VI.

Quemadmodum Antiochus, ducto Hierosolyma exercitu, occupatoque ejus urbis dominio, templum etiam spoliaverit. CAP. VII.

Antiocho vetante Judæos uti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam ejus ducibus. CAP. IIX.

Matthias obit senio confectus, rerum administratione filiis relicta. CAP. IX.

Apollonius Antiochi dux in Judæa prælio victus occiditur. CAP. X.

Silonis & Gorgiæ contra Judæos expeditiones & clades. CAP. XI.

Quomodo divisis copiis Judas Ammanitas, Simon vero ejus frater Tyrios & Ptolemaidenses superarit. CAP. XII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. CAP. XIII.

Antiochus Eupator, profligato Judæorum exercitu, Judam in templo obsidet. CAP. XIV.

Quomodo, longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus cum Juda fœdus fecerit, & ex Judæa discesserit. CAP. XV.

Bachides Demetrii dux cum exercitu contra Judæos missus infecto negotio ad suum regem revertitur. CAP. XVI.

Nicanor post Bachidem dux contra Judam missus, una cum universo exercitu perit. CAP. XVII.

Bachidis denuo missi contra Judæam victoria. CAP. XIIX.

Quomodo Judas prælio victus occubuerit. CAP. XIX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ. ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Duodecimus.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi, dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Judæa, multos inde in Ægyptum tradaxit.

ALexander Macedonum rex, in suam potestatem redacto Persarum imperio, & constitutis, ut jam dictum est, Judæorum rebus, vitam finiit. Imperio vero in multos successores distracto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lysimachus Hellespontum, Macedoniam Cassander, Ptolemæus Lagi Ægyptum. Qui dum seditionibus agitantur, & de imperio contendunt, durante longo bello, & urbes multæ afflictæ sunt, & habitatores earum plurimi per diversa præliorum certamina desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est sub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hierosolyma occupavit, dolo temen circumventa. Ingressus enim urbem sabbato velut sacrorum gratia, Judæis nec arcentibus, qvòd nihil hostile suspicarentur, & alioqvin eum diem in otio & qviete agentibus, sine difficultate potitus dominio, acerbè eam & inclementer tractavit. Attestatur nobis Agatharchides Cnidius, qvi successorum Alexandri res gestas conscripsit, superstitionem nobis exprobrans, qvòd propter eam libertatem amiserimus. Sic enim scribit: Est gens, qvæ Judæorum dicitur, urbem incolens magnam & bene munitam, nomine Hierosolyma. hanc passi sunt in Ptolemæi potestatem pervenire: & dum propter superstitionem gravantur arma sumere, gravem dominum receperunt. Et Agatharchides qvidem de nostris hominibus hæc prodidit. Cæterùm Ptolemæus multos captivos ex montano Judææ tractu & Hierosolymorum vicinia, Samariaqve & Garizin monte in Ægyptum traductos jussit sedes ibi figere: & cùm Hierosolymitas pertinacissimè jurisjurandi fidem servare compertum haberet ex responso, qvod Alexandri

Κεφάλαιον α.

Ὡς Πτολεμαῖος ὁ Λάγου δόλῳ καὶ ἀπάτῃ καταλαβὼν τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὴν Ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον κατῴκισεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν ὁ τῶν Μακεδόνων Βασιλεὺς, καταλύσας τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ τὰ κατ' αὐτὴν Ἰουδαίων πράγματα μεταστήσας εἰς πολλὰς τῆς ἀρχῆς, ἃ πρόσθεν ἐλέχθη, μεταβολὰς, τελευτᾷ τὸν βίον. Οἱ μὲν τῆς Ἀσίας ἅπαντες ἐκράτησαν, σέλευκος δὲ Βαβυλῶνος καὶ τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, Λυσίμαχος δὲ τὸν Ἑλλήσποντον διεῖπε, πρὸ δὲ μακεδονίαν εἶχε Κάσσανδρος, Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου τὴν Αἴγυπτον εἰλήφει. ταραττόντων δὲ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοπολεμούντων ἐπὶ πολὺ τῆς ἀρχῆς, πόλεμοι τε συνεχεῖς καὶ μακραὶ συνέβησαν γενέσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλὰς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀπόβαλλειν τῶν οἰκητόρων, ὡς καὶ τὴν τύχην ἅπασαν ὑπὸ Πτολεμαίῳ τῷ Λάγου, σωτῆρα δὲ ὑπὸ χρημάτων ὄντως, τὰ ἐναντία παθεῖν αὐτὸν τῇ ὑπερβολῇ. καταλαβὼν γὰρ ἱεροσόλυμα, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, καὶ τοῖς Ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, οὐδὲν δὲ ὑποπτεύσασι πολεμικὸν, καὶ ἅτε τὸ ἀνύποπτον καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἑορτῇ καὶ ῥᾳθυμίᾳ τυγχανόντων, ἀπόνως ἐγκρατὴς γίνεται τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἤρξεν αὐτῆς. μαρτυρεῖ δὲ τοῖς λεγομένοις καὶ ὁ Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος, ὁ τὰς τοῦ Ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς διὰ ταύτην ἀποβαλοῦσι τὴν ἐλευθερίαν, λέγων ὧδε. ἔστι ἔθνος Ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ἔχουσαν ἰσχυρὰν καὶ μεγάλην ἱεροσόλυμα, ταύτην ἐπῆλθον ὑπὸ πολεμίων ληφθῆναι, ὅτι λαβεῖν οὐ δεδύναντο, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄκαιρον δεισιδαιμονίαν, καλέσαντα ἐπὶ μέγα ἔχειν διαφορὰν, ἀγαθαρχίδης μὲν ἐν τούτοις ἐστὶ τοῖς ἔθνεσι ἡμῶν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ Πτολεμαῖος πολλὰς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπό τε τῆς ὀρεινῆς Ἰουδαίας καὶ τῶν περὶ τὰ ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ τῶν περὶ Γαριζὶν, κατῴκισεν ἅπαντας εἰς Αἴγυπτον ἀγαθῶν, ἐγνωκὼς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, διὰ τε τὸν ὅρκων φυλακὴν, καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο ἀλεξάνδρῳ, πρὸ-

A legatis post Darii cladem dederant, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cum eis apud Alexandriam jus civitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes devinxit, servaturos fidem posteris ejus, qui tam multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliqvorum Judæorum sponte in Ægyptum migraverunt, partim ubertate terræ allecti, partim Ptolemæi erga suam gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum posteros & Samaritas, institutа patria pervicaciter retinentes: pugnabantque inter se jugiter, dum Hierosolymitani suum templum sacrosanctum esse affirmant, & victimas à Judæis non alio mittendas: Samaritæ contra in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

CAP. II.

Ptolemæus Philadelphus Judæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis ejus gentis captivis dimissis, donaria multa Deo in templo ejus dedicat.

POst hunc Philadelphus, assumpto Ægypti regno, qvod per annos unde quadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curavit, & Hierosolymitas in Ægypto servientes liberos dimisit, numero centum viginti millia, idque ex hujusmodi causa: Demetrius Phalereus, regiarum bibliothecarum præfectus, dabat operam, ut, si fieri posset, omnes totius orbis libros colligeret, coëmens, qvotquot ubicunque audisset cognitu dignos aut cupiditati regis gratos, cujus præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à rege, quam multa millia jam comparasset, ait se jam habere circiter ducenta millia, sed brevi habiturum quingenta millia: præterea compertum sibi certis indiciis, multos esse apud Judæos, qvi leges eorum scriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: esseque scriptos ipsorum lingva & literis, & exhibituros negotium his, qui velint eos in Græcum sermonem vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & characterе similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cum non desint sumptus, in bibliothecam suam referat. Tum rex, collaudato Demetrii circa conquirendos libros studio, scribit Judæorum pontifici, ut curet hoc negotium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristæus ex intimis regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cum jamdudum animum haberet rogare eum, ut Judæos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse jam optimam occasionem supplicandi, primum cum præfectis satellitibus Sosibio Tarentino & Andrea consilium hoc communicat, multum obtestatus, ut preces suas apud regem, quantum possunt, adjutent: & postquam intellexit ipsis quoque rem cordi esse, adito rege, sic eum allocutus est: Quia non decet nos, rex, verum dissimulare, sed ingenue proloqui; cum hoc agamus, ut Judæorū leges

transcribantur tantum, verum etiam vertantur, qvonam honesto prætextu id facere possumus,

dum tam multi hujus hominum generis in regno tuo ſerviunt? Qvos certè non alienum fuerit è tua bonitate ac magnificentia, liberare à præſenti miſeria: quandoquidem is, qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noſcitur, quantum mihi ſane de ea re inquirenti perveſtigari potuit. Conditorem enim hujus univerſitatis eundem, quem illi, nos qvoque colimus, Jovem nominantes, nimirum quod juvet vitam omnium. Quapropter vel Deum reverĭtus, quem illi eximio præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, ut in natali ſolo liceat eis vitam exigere. Nec eſt, qvod ſuſpiceris, rex, me vel genere vel tribu eis propinqvum has preces offerre in illorum gratiam atq; commodum: ſed qvum omnium hominum idem Deus ſit opifex, & ſciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc ſupplico. Ibi rex libenti ac hilari vultu illum aſpiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus ſit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipſe aderat, dixit eſſe circiter centum viginti millia. Ad hæc rex, Parvane igitur tibi, Ariſtæe, videtur hæc, quam poſcis, liberalitas? Soſibio vero & cæteris præſentibus, dignum eſſe ipſius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam, lætus hoc eorum conſenſu juſſit, ut, quando militi ſtipendium numeraverint, pro ſingulis captivis, qvi apud eos ſint, drachmas centum viginti annumerent, atque hoc ſuum decretum publico edicto propoſiturum ſe eſt pollicitus, qvo tam Ariſtæi petitio quam Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehendebantur non hi ſolum, qvos pater aut ejus exercitus abduxerat, ſed illi qvoq;, qui vel ante vel poſt in ſervitutem abſtracti fuerant, & cum eam vindictam libertatis dicerent plusquam quadringenta talenta poſcere, ne hæc quidem impendere gravatus eſt. Ejus edicti exemplar, qvo illuſtrior fiat regis magnanimitas, libet hoc loco adſcribere: Quicunque ex militia patris noſtri Syriam ac Phœnicen incurſaverunt, &, ſubacta Judæa, mancipia inde in regionem noſtram ejusq; urbes abducta divendiderunt, atq; etiam quicunq; vel ante vel poſt divenditi ſunt, hos omnes liberos volo fieri, proque ſingulis mancipiis centum viginti drachmas recipere, milites quidem una cum cætero ſtipendio, reliquos vero à menſariis regiis. Cenſeo enim hos præter patris mei voluntatem, & præter omnem æquitatem in captivitatem abductos militum licentia, qui, vaſtata Judæa, ſui commodi cauſa in Ægyptum abſtraxerunt hanc multitudinem. Qvapropter juſtitiæ reſpectu, & commiſeratione eorum, qvi à potentioribus per vim opprimuntur, jubeo Judæos omnes, qvi ſervitutem ſerviunt, dimitti liberos, jam dicta ſumma heris eorum pro libertate reddita, & absqve dolo malo huic noſtro mandato ſatisfieri. Volo autem hoc edictum proponi per triduum, ex qvo allatum fuerit, & interim heros profiteri hujusmodi mancipiorum numerum: id enim & mihi ipſi profuturum exiſti-

A τίνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο πράξομαι ἂν, πολλῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλευόντων; οὓς τῇ σαυτοῦ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι πῶν ἀκολούθως ἀπολυσον τῆς παλαιᾶς δουλείας, τὸν βασιλεύοντα σου θεὸν τῶν ὅλων τοὺς νόμους αὐτοῖς δεδωκότα, καθὼς ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τὸν γὰρ ἅπαντα συνεποιήσαντα θεὸν, καὶ οὗτοι καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα, ζεῦα καλοῦντες αὐτὸν ἐπίσημον; διὸ δὴ σὺ μετὰ εὐμενείας ἐμφύσει τὴν ζωὴν τοῖς ὑπηκόοις αὐτοῦ νοήσαντες. ὅθεν εἰς πρόνοιαν δὲ θεοῦ, τοῖς ἐξαίρετον τοῦ εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, δοῦναι αὐτοῖς τοῦ πατρίδα, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ βίον ἀπονεμηθῆναι. ὧδε μόνοις ὦ βασιλεῦ, ὡς οὔτε γένει προσήκων αὐτοῖς, οὔτε ὁμόφυλος αὐτῶν ὢν ταῦτα σοι περὶ αὐτῶν ἀξιῶ πάντων ὢν ἀνθρώπων δημιούργημα ὄντων δὲ θεὸν, καὶ γινώσκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς εὐπειθοῦσιν, ὅπερ καὶ σὺ πράττω καλῶ. ταῦτα ἅπαντες δὲ ἀκούσαντες, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρῷ καὶ γηθοσύνῃ τοῦ προσώπου, πόσας εἶπεν ὑπολαμβάνεις τῶν ἀπολυθησομένων εἶναι μυριάδας; ὑπολαβόντος δὲ ἀνδρέου, παρεῖναι καὶ αὐτὸς ἔφασκε ὀλίγου δεῖν ἑκατὸν εἴκοσι τῶν ἐνθένδε μυριάδων. ἦ μικρὰν ἄρα ἡμῖν εἶπεν ἀκριβῶς δωρεὰν αἰτῇ, σωσιβίῳ δὲ καὶ τῶν παρόντων φήσαντων ὡς ἄξιον αὐτὸν δεῖν δ' αὐτὸ μεγαλοψυχίας τοῦ παρεχομένου τὸν βασιλέα θεοῦ χαρίσασθαι ποιήσασθαι. διεχύθησαν αὐτῶν, σκέλλουσιν ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδίδωσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλὼν δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ δεῖ αὐτὸν ἡξίου, προθῆναι γράμματα ὑπέσχετο μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα, καὶ τοῦ αἱρεῖσθαι προαίρεσιν βεβαιοῦντα, ἐπὶ τούτοις τοῦ δὲ θεοῦ βούλησιν. καθ' ὃν οὐ μόνον τοὺς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀχθέντας αὐτοῦ καὶ τῆς ἐκείνου στρατιᾶς ἀπολύειν ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ εἴ τινες αὐθις ἐπιπεσόντες, πωλεῖσθαι ἢ πεντακοσίων ταλάντων τῆς ἀπολυτρώσεως ψηφισθέντων φαμένων ταῦτα τε συνεχώρει, καὶ τὸ ἀντιγραφὲν δὲ προστάγματος, εἰς δήλωσιν τῆς δὲ βασιλέως μεγαλοφροσύνης ἔγνων διαφυλάξαι, καὶ ἢ τοιοῦτο. ὅσοι τῶν συστρατευσαμένων ἡμῶν τοῦ πατρὸς, τοῦ τε συρίαν καὶ Φοινίκην ἐπιδραμόντων, καὶ τοῦ Ἰουδαίαν καταστρεψαμένων, σωμάτων λαβόντες αἰχμάλωτα, διεκόμισαν εἰς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τοὺς χώρους, καὶ ταῦτα ἀπεπώλησαν. τοὺς τε μετ' αὐτῶν ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ καὶ εἴ τινες νῦν εἰσὶν ἢ ὕστερον τούτους ἀπολυτρώσασθαι οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες δραχμὰς ρκ', οἱ μὲν στρατιῶται μὴ καὶ τῶν ὀψωνίων, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα. νομίζω γὰρ αὐτοὺς καὶ ὠφελεῖσθαι τοῦ δὲ πατρὸς προαίρεσιν καὶ ὠφελεῖσθαι τὸ δίκαιον αἰχμαλωτίζοντας. τοῦ δὲ χώραν αὐτῶν διὰ τοῦ στρατεύματος αὐθαδίαν κεκακωκότας. καὶ διὰ τὴν εἰς αἰχμαλωσίαν αὐτῶν μεταγωγὴν, πολλὴν ὠφέλειαν ἐκ τούτου τοῖς στρατιώταις γεγονέναι. τὸ δίκαιον οὖν σκοπῶν καὶ τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ κρατοῦντος ἐλεῶν, ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν τοῖς οἰκετικοῖς ὄντας Ἰουδαίους, τὸ προγεγραμμένον κομιζομένους ὑπὲρ αὐτῶν κεφάλαιον τοὺς κεκτημένους. ἐπὶ μηδενὶ δὲ τούτων κακουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προσταγμένοις. βούλομαι δὲ καὶ τὰς προγεγραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξετέμφθησαν ὅπως πρὸς ἡμέρας τριῶν, πρὸς τοὺς ἐν αὐτῶν ἀπάρχοντας, ὑποδεικνύντας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ καὶ πρὸς ἐμαυτοῦ πραγμάτων ἡγοῦμαι συμφέρειν.

ζημιοῦσθαι τοὺς ἀπειθήσαντας ὁ βασιλεύς, ἐὰν τὰς οὐσίας εἰς τὴν βασιλικὴν κτῆσιν ἀνεγθεῖσαν ἐπιλογιῶ. τούτου δὲ τὸ πρόσταγμα τοῦ ἀνενεχθέντος τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντος, μόνα δὲ λείποντος τὰ περὶ τῶν πρόσθεν καὶ τῶν αὖθις εἰσηγμένων ἰουδαίων μὴ διεσκέλθαι, προσέταξεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ τὸ περὶ τούτων φιλάνθρωπον, καὶ τὴν τῶν φόρων δόσιν οὖσαν ἀνδρῶν ἐκκλῶσαι τοὺς ὑπηρέτας τῶν ταγμάτων ἀπομερίσαι, καὶ τοῖς βασιλικοῖς τραπέζαις. ἐπομένου δὲ τούτου, ταχέως ἐν ταῖς πάσαις ἡμέραις τελεσθῆναι τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. τάλαντα δὲ ὑπὲρ ξ καὶ υ τῶν λυτρῶν ἐζήτουν. καὶ γὰρ ὑπὲρ τῶν νηπίων ἐπέταττον οἱ διατάσσοντες τοὺς ρ καὶ ε δραχμάς, ὡς δὲ βασιλέως καὶ ὑπὲρ τούτων διδόναι κελεύσαντος ἐν τῷ προσγράψαι ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνειν τὸ πεπερισσευμένον. ἐπειδὴ δὲ ταῦτ' ἐζήτει κατὰ τὴν δὲ βασιλέως βούλησιν μεγαλοπρεπῶς, ἐκέλευσε τὸν δημήτριον ἐκδοθῆναι καὶ τὸ περὶ τῶν ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα. ὧδε γὰρ εἰκῇ τοῖς βασιλεύσιν ᾠκονόμητο, πάντα μὲν μετὰ φιλοτιμίας ἐπράττετο. διὸ καὶ τὸ τὰ εἰσδόσεως ἀντίγραφον καὶ τὸ τῶν ἀπιστολῶν καταπεπταχὸς καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπεσταλμένων ἀναθημάτων καὶ τὸ ἐφ' ἑκάστου κατασκευασθὲν, ὡς ἀκριβέστατα εἶναι τὴν δὲ τέχνητε τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν καὶ διὰ τὴν τῶν κατασκευασμάτων ἐξοχὴν, τὸν ἑκάστου δημιουργὸν εἶναι δυσὶν λόγοις θαυμαστόν, τῷ μὲν τοῖς εἰς δόσεως τὸ ἀντίγραφον, ὑπῆρχε τοιοῦτον. βασιλεῖ μεγάλῳ δημητρίῳ. ἐπειδὴ σὺ ὦ βασιλεῦ, περιποιεῖσθαι τῶν ἐπιλειπόντων, εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγραμμάτων ὅπως συναχθῇ, καὶ περὶ τῶν διαπεπλωκότων ὅπως τὸ θεῖον ἐπιμελείας τύχῃ, πάσῃ κεχρημένος περὶ ταῦτα σπουδῇ, δηλοῖ σοι τὰ τῶν ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν σὺν ἑτέροις. χαρακτῆρσι γὰρ ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ φωνῇ τῇ ἐθνικῇ ἐστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ' αὐτὰ καὶ ἀμελέστερον ἢ ἔχῃ σεσημάνθαι, διὰ τὸ βασιλικῆς ἄπω τετυχηκέναι προνοίας. ἐστὶ γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι καὶ ταῦτα ὧδέ σοι, διηκριβωμένα. φιλοσοφώτερον γὰρ καὶ ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν εἶναι συμβέβηκεν ὡς ἂν θεοῦ θεοῦ. διὸ καὶ τοὺς ποιητὰς αὐτῆς, καὶ συγγραφεῖς τῶν ἱστορικῶν, οὐκ ἐμνηθεῖσαν φησὶν ἑκαταῖος ὁ ἀβδηρίτης, οὐδὲ τῶν κατ' αὐτὴν πολιτευσαμένων ἀνδρῶν, ὡς αὐτῆς ὕπως, καὶ μὴ δέον αὐτὴν βεβήλοις σώμασι διαφθεῖραι. ἐὰν οὖν σοι δοκῇ βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ὅπως ἀποστείλῃ τῶν πρεσβυτέρων ἐξ ἀφ' ἑκάστης φυλῆς, τοὺς ἐμπειροτάτους τῶν νόμων, ἀφ' ὧν τὸ τῶν βιβλίων σαφὲς καὶ σύμφωνον εὖ μαθόντες, καὶ τὸ κατὰ τὴν ἑρμήνευσιν ἀκριβὲς λαβόντες τῶν πραγμάτων, ἀξίως ταῦτα τῆς προαιρέσεως συναγάγωμεν. τοιαύτης δὲ τῆς εἰς δόσεως γενομένης, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τῶν ἰουδαίων γράψαι περὶ τούτων, ἅμα καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν δεδεμένων παρ' αὐτοῖς ἰουδαίων δηλοῦντας αὐτῷ. καὶ πρὸς τούτοις ἐκέλευσε κρατήρων καὶ φιαλῶν καὶ σπονδείων, ἐπέμψαι χρυσοῦ μὲν ὁλκῆς τάλαντα ν'. λίθων δὲ πολυτελῶν ἀναλογίσασθαί τι πλῆθος. προσέταξε καὶ τοὺς φύλακας τῶν κιβωτῶν, ἐν αἷς ἐτυγχάνον οἱ λίθοι, τῷ ἐκλέγειν τοῖς τεχνίταις αὐτῶν οὕστινας ἂν ἐθελήσωσιν ἥδους ἐπιτρέπειν. διετάξατο δὲ καὶ νομίσματος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τῷ ἱερῷ δοθῆναι. διηγησόμεθα δὲ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν, ὅταν καιρὸς ἐπιτρέπῃ. ἐπειδὴ δὲ τὰ περὶ τῶν ἀναθημάτων καὶ τῆς τοῦ ἱερέως ἐσθῆτος καὶ τῶν ἐνδυμάτων τῶν ἱερατικῶν ἐστὶν ἀναγκαῖον εἰπεῖν, ἐκεῖθεν ἀρξόμεθα. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἰουδαίων χώρᾳ ὄρος ἀπὸ σταδίων ἑξήκοντα τῆς ἱερουσαλήμ, ὃ καλεῖται μὲν ἀκραβὶς, ἐπώνυμον δὲ τῇ πόλει. ἐν τούτῳ δὲ τὸ τῆς ἀφροδίτης ἱερὸν ἐκ παλαιῶν χρόνων ἱδρυμένον ἐτύγχανεν. ἐπὶ τοῦτο δὲ τὸ ὄρος ἀναβὰς ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ τὸ ἱερὸν ἐκκλείσας, ἐκεῖ διέτριβε τὴν ἡμέραν ἐκείνην. ἐπὶ δὲ τῶν προπυλαίων τοῦ ἱεροῦ τὸ πλῆθος ἐστὰς ἐπηύχετο, καὶ τὸν θεὸν ἐξιλεοῦτο, ὡς ἂν ἐπὶ καλοῖς τοῖς γεγενημένοις τοῖς ἰουδαίοις. ἐπὶ δὲ τῆς ἀκραβίδος ἐλεάζαρος ἐπὶ τὸν θεὸν ἐπεύχεται, καὶ τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων ἐπὶ τὸν θεὸν ἐπεύχεσθαι τοῦ βασιλέως καὶ τῆς ἀδελφῆς καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων. ἐπὶ δὲ τῶν προπυλαίων τοῦ ἱεροῦ τὸ πλῆθος ἐστὰς ἐπηύχετο, καὶ τὸν θεὸν ἐξιλεοῦτο, ὡς ἂν ἐπὶ καλοῖς τοῖς γεγενημένοις τοῖς ἰουδαίοις. ἐπὶ δὲ τῆς ἀκραβίδος ἐλεάζαρος ἐπὶ τὸν θεὸν ἐπεύχεται, καὶ τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων ἐπὶ τὸν θεὸν ἐπεύχεσθαι τοῦ βασιλέως καὶ τῆς ἀδελφῆς καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων.

mo. Eum verò, qvi parere noluerit, cuivis deferre licea, mulctandum facultatibus, qvæ fisco nostro debent cedere. Hoc edictum cùm primum oblatum esset regi, nec tamen disertè cautum esset illis qvoqve, qvi vel ante vel post capti fuerant, liberaliter & illis indultum est eadem regis beneficentia: jussitqve, ut ex collectis jam tributis distribueretur pecunia in milites & in mensarios regios. Qvo facto, intra septem dies peractum est, qvicqvid rex jusserat, impensis in redemptionem qvadringentis sexaginta talentis: qvia domini exigebant & pro infantibus illas centum viginti drachmas, qvasi regis edictum etiam hos complecteretur, ubi adscriptum erat pro singulis mancipiorum capitibus eam summam numerandam. Hæc ubi ex sententia regis magnifice sunt peracta, jussit Demetrium evulgare decretum de transcribendis Judæorum codicibus. nihil enim temere fiebat à regibus, sed omnia diligenter præmeditata: qvapropter & suggestionis exemplar & epistolarum in commentarios relatum est, & multitudo missorum donariorum, & qvod à qvoqve factum est, ut primo aspectu pateat ex ipsis operibus tam autorum qvàm artificum præstantia. Suggestionis sane exemplar fuit tale: Regi magno Demetrius. Qvia mandasti, rex, ut, qvod deest tuæ bibliothecæ, suppleamus, & libros, qvi hactenus nostram inquisitionem effugerunt, perquiramus, nihil mihi ad summā circa hoc negotium diligentiam reliqvum faciens, scire te velim inter eos, qvos adhuc desideramus, esse Judæorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipsorum lingua scripti cum sint, intelligi à nobis non possunt. sunt etiam negligentius, quam par est, habiti, eo qvod nondum eis regia providentia contigit. necesse est autem, ut & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & sinceriorem legislationem continent, utpote divinitus proditam. Et hæc est causa, ut Hecatæus Abderita refert, cur nullus vel poëta vel historicus mentionem ejus legis faciat, aut virorum, qui juxta ejus præscriptum res suas administraverunt, qvod sacrosancta sit, & profano ore tractari non debeat. Itaque si idem tibi videbitur, rex, scribes Judæorum pontifici, ut mittat senos ex singulis tribubus seniores, legum earum peritissimos, ex qvorum interpretatione apertum ac consonum sensum eorum librorum accipientes, dignum aliqvid tuo desiderio colligamus. Ad hanc igitur suggestionē jussit rex suos, ut ad Eleazarum Judæorum pontificem de hac re scriberent, simulqj per easdem literas certiorem facerent de Judæis per Ægyptum pristinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, misit auri talenta qvinquaginta, & gemmarum copiosam multitudinem: jussitq; custodes arcarum, in quibus gemmæ servabantur, liberam artificibus electionem permittere. mandavit etiam pecuniæ pro sacrificiis & reliquis templi usibus centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum,

ubi primum expoſuero exemplar epiſtolæ ſcriptæ ad Eleazarum pontificem, qui hoc ſacerdotii faſtigium hoc modo conſecutus eſt: Onia pontifice defuncto, filius ei Simon ſucceſſit, Juſtus cognominatus, quod & Deum pie coleret, & cives ſumma proſeqveretur benevolentia. Quo mortuo, ſuperſtite unico filio parvulo, frater ejus Eleazarus, de quo nunc eſt mentio, pontificatum aſſumpſit, cui Ptolemæus hoc modo ſcripſit: Rex Ptolemæus Eleazaro pontifici ſalutem. Multis Judæis in regno meo degentibus, quos Perſæ, dum rerum potirentur, captivos eo pertraxerant, pater meus eos in pretio habuit, aliorum opera in militia uſus amplis ſtipendiis conductorum, aliis etiam caſtellorum cuſtodia per Ægyptum aſſignata, ut eſſent terrori indigenis. Ego vero poſtquam principatum adeptus ſum, cum in cæteros benignitate ſum uſus, tum maxime in tuos cives, quorum ſupra centum millia in libertatem vindicavi, reſtitutis de meo pretiis eorum poſſeſſoribus. ex his per ætatem idoneos allegi in militiam: nonnullos, qvorum fides id mereri videbatur, inter aulicos meos accenſui, ratus nullum gratius me Deo poſſe offerre donarium pro ea providentia, qua me dignatus eſt rebus præficere. Ergo ut & his & reliqui per totum orbem Judæis gratum faciam, viſum eſt mihi legem veſtram in Græcam linguam vertere, & ita verſam in bibliothecam meam reponere. Bene igitur facies, ſi idoneorum delectu per tribus habito, ex unaquaque ſex viros bonos jam ſeniores ad nos miſeris, qui per ætatem legum periti, poſſint præſtare bonos interpretes. Spero enim ſi hoc ex ſententia ſucceſſerit, maximam gloriam nos inde acquiſituros. Mitto autem, qui tecum de hac re agant, Andream præfectum ſatellitum, & Ariſtæum, mihi chariſſimos: per quos etiam primitias donariorum templi & victimarum miſimus, talenta argenta centum. Reſcribes autem, quicquid volueris, facturus nobis rem gratiſſimam. Hac epiſtola accepta, Eleazarus reſcripſit, quam potuit, honorificentiſſime: Pontifex Eleazarus regi Ptolemæo S. Si vales cum regina Arſinoë communibusq; liberis, noſtræ quoque res ſe habent optime: Acceptis tuis literis, gaviſi ſumus plurimum ob egregiam tuam voluntatem; advocataque concione, eas legimus, teſtes pietatis, qua colis Deum maximum. oſtendimus etiam phialas, quas miſiſti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & menſam dedicandam centumque illa talenta, quæ in victimas & alios templi uſus attulerunt Andreas & Ariſtæus amici tui chariſſimi, viri boni ac docti, tuaque amicitia digniſſimi. quare ſcito nos tibi gratificaturos, etiamſi quid præter ingenium noſtrum facere oporteat. provocati enim beneficiis in cives noſtros collatis non debemus ſegnes eſſe ad referendam gratiam. Quamobrem continuo pro te ſororeque tua & liberis & amicis hoſtias obtulimus, & populus vota fecit pro felici rerum tuarum ſucceſſu, & pro pacato regni tui ſtatu, utque hæc legis verſio tam felix tibi ſit, quam cupis maxime.

μὴ τὸ προεκθέσθαι τὸ ἀντίγραφον, ὁ Φιλὴς τῆς παρὰ Φείσης ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, παύτῃ λαβόντι τὰ μὲν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. τελευτήσαντος γὰρ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ σίμων γίνεται ἀρχιερεὺς ὀνομαζόμενος δίκαιος. Φιλαδελφῳ δὲ τελευτήσαντι ὁ παῖς αὐτοῦ ἐλεάζαρος, περὶ οὗ τὸν λόγον ποιούμεθα, τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν, ᾧ γράφει πτολεμαῖος τὸν τρόπον. Βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατοικούντων ἰουδαίων, οὓς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ περσῶν ὁ πατὴρ ἔστησεν, ὁ ἁρὸς πατὴρ ἐτίμησεν, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὰ στρατιωτικὰ, καθίστα ξεν ὡς μισθοφορήσοντας, τοὺς δὲ μείζοσι μισθοφορήσεσι τοὺς ἡμμένους ἐν αἰχμῇ σωσάντας, τὰ φρούρια τῶν τόπων φυλακὴν παρέθετο, ἵνα τοῖς αἰχμαλώτοις ὦσι φόβος. ἐγὼ δὲ χρηστεύσασθαι ἐγὼ πᾶσι μὲν φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μάλιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, οὓς ὑπὲρ μυριάδας αἰχμαλώτων δισχιλίους, ἀπέλυσα τοῖς δεσπόταις αὐτῶν ἐκ τῶν ἐμῶν λύτρα καταβαλών. τοὺς δὲ ἀκμάζοντας ταῖς ἡλικίαις, εἰς τὰ στρατιωτικὰ καταλόγους κατέταξα. τινὰς δὲ τῶν φίλων καὶ τῆς ἐμῆς αὐλῆς πιστῶν εἶναι δυναμένων, τούτοις ἡγεμονίαν ἐμιζων ἡδὺ τῷ θεῷ τῆς παρ' ἐμοῦ προνοίας ἀνάθημα δοῦναι καὶ μέγιστον ἀναθήσειν. βουλόμεθα δὲ καὶ τούτοις χαρίζεσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑμῶν ἑρμηνευθῆναι, καὶ γράμματα ἑλληνικοῖς ἐκ τῶν ἑβραϊκῶν μεταγραφέντα, κατάθεσιν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. καλῶς οὖν ποιήσεις πιλεξάμενος ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους πέμψας, οἳ καὶ διὰ τὸν χρόνον ἐμπείρως ἔχοντες τῶν νόμων, καὶ δυνήσονται τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τούτων ὑπαρχθέντων, μεγίστην δόξαν ἡμῖν προσγενήσεσθαι. ἀπέσταλκα δὲ σοι τοὺς παραγενομένους ἀνδρέαν τὸν δορυφορίας ἀρχισωματοφύλακα καὶ ἀριστέαν, ἐμοὶ τιμιωτάτους· δι' ὧν καὶ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν καὶ θυσιῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπέσταλκα, τάλαντα ἀργυρίου ρ'. καὶ σὺ δὲ ἡμῖν ὑπογράψαι, ὡς ἂν ἐθέλῃς, ποιήσεις κεχαρισμένα. ἡ μὲν οὖν παρὰ φιλῆς καὶ βασιλέως κομιδὴ σοῖς ἐλεάζαρον, ἀντεγράφη πρὸς αὐτὸν ὡς ἐνῆν μάλιστα φιλοτίμως. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος βασιλεῖ πτολεμαίῳ χαίρειν. ἐρρωμένων σοι τῶν περὶ τὴν βασιλίσσης ἀδελφὴν καὶ τέκνων, καλῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. τῇ δὲ παρὰ φιλῆς λαβόντι, μεγάλως ἠσθημεν διὰ τὴν προαίρεσίν σου. καὶ συναθροίσαντες τὸ πλῆθος, ἀνέγνωμεν αὐτοῖς, ἐμφανίζοντες αὐτοῖς ἔχεις πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δὲ αὐτῷ καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς κ' καὶ ἀργυρᾶς λ'. καὶ κρατῆρας ε'. καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν. ἃ τε εἰς θυσίαν καὶ εἰς ἀποσκεύην ὧν ἂν δέῃ τὸ ἱερὸν, τάλαντα ρ'. ἅπερ ἐκόμισαν ἀνδρέας καὶ ἀριστέας οἱ παραγενόμενοι σοὶ φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδείᾳ διαφέροντες, ἐπὶ τοῖς δρᾶσι ἄξιοι. ἴδοι δὲ ἡμᾶς τὰ σοὶ συμφέροντα καὶ τῇ σῇ φύσει, ὑπερθησόμενοι. ἐμεθέσαμεν γὰρ ἡμᾶς δεῖν τοῖς σοῖς εὐεργεσίαις πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους πολίτας καταπεθείσαις. εὐθὺς οὖν ὑπὲρ σοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων προσηγόμεθα θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος εὐχὰς ἐποιήσατο ἡδέως σοι τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθεῖσαί σου τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τέλεσί τε τοῦ νόμου μεταχθεῖσι, διὰ συμφέροντι τῷ σῷ λαῷ· ὁ δὲ προαιρῇ πλῆθος

πλέξαμεν ἢ Ε. πρεσβυτέρους ἄνδρας ἓξ ἀπὸ φυλῆς ἑκάστης, οὓς πεπομφαμεν ἔχοντας τὸν νόμον. ἔσται ἢ τῆς εἰς θεὸν εὐσεβείας Ε δικαιοσύνης τὸ, μεταγραφέντα τὸν νόμον εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψαι μετ' ἀσφαλείας τῶν κομιζόντων. ἔρρωσο. ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντέγραψεν. ἡμεῖς δὲ οὐκ ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, εἰ τὸν νόμον ἐκόμιζον, ὑπὸ Ἐλεαζάρου πεμφθέντες δηλονότι. εἰ καὶ ταῦτα ὑπογεγραμμένα ἐν τῇ ἐπιστολῇ. τὸ μὲν τοίνυν τῶν ἀναθημάτων πολυτελὲς καὶ κατασκευὴν οὐκ ἐπίστειλεν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἀνεπιτήδειον ἡγησάμενος διελθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἡ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸν θεὸν φιλοτιμία, φανερὰ γένηται. ἀναγκαῖον γὰρ τοῖς εἰς ταῦτα δαπάνην χορηγοῖς ὁ βασιλεὺς καὶ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, Ε τὰ ἔργα ἐπιβλέπων, οὐκ ἦν ἀμελὴς οὐδὲ ῥᾳθύμως εἶχε γένεσθαι τῶν κατασκευασμάτων, ὧν ἕκαστον ὡς εἶπον τοῖς παλυτελείαν διηγήσομαι. τῆς μὲν ἰσομοίας ἴσως οὐκ ἀναγκαίως τοῖς ἀναγκαίας, τὸ δὲ βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον, ἅτως συνέσεσιν τοῖς ἐντυγχάνουσιν καταλαμβάνων. πρῶτον δὲ τὸ περὶ τῆς τραπέζης ἐπιδείξομαι. ἔσχε μὲν ἐν διανοίᾳ ὁ βασιλεὺς, ὑπερμεγέθη τὸν τοῖς μέτροις ἀναγραφῆναι τὸ κατασκεύασμα. προσέταξε δὲ μαθεῖν τὸ μέγεθος τῆς ἀνακειμένης ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις τραπέζης, ποσή τίς ἐστιν, καὶ εἰ δύναται μεῖζον τούτοις κατασκευασθῆναι. μαθὼν δὲ καὶ τὴν οὐσίαν ἡλίκη τις ἦν, καὶ ἐπ' αὐτῆς οὐδὲν κωλύειν μείζονα γενέσθαι, φησὶν Ε πεπαλαίωται τῆς ὑπαρχούσης τῷ μεγέθει βουλόμενος κατασκευάσαι, φοβούμενος δὲ μὴ τοῖς λειτουργίαις ἀχρηστος ᾖ τὴν ὑπερβολὴν δ' μεγέθους ἠτιάτο. βέλεσθαι γὰρ οὐκ ἀναπείθειν μόνον τὸν θεὸν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ καὶ τοῖς λειτουργίαις εὐχρηστα. Ε διὰ δὲ τὸ λεγομένους σύμμετρον κατασκευάσαι τὴν πρώτην τράπεζαν, ἀλλ' οὐ διὰ παντὸς χρυσοῦ, τῷ μεγέθει μὲν ἐκ ἔγνω τὴν πρώτην παρεχομένην ὑπερβαλεῖν, τῇ δὲ ποικιλίᾳ Ε τῷ κάλλει τῆς ὕλης, ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς ἦν καὶ ἐν ταῖς θεωρίαις πραγμάτων παντοδαπῶν φύσιν, καὶ λαβὼν ὁπόσην ἐργων κριτὴς Ε ὑφηγητὴς, Ε ὅσα ἐν ἄγραφα τὴν εὕρεσιν αὐτὸς παρέχων διὰ τὴν σύνεσιν, καὶ ὑποτιθεὶς τοῖς τεχνίταις, ἐκέλευσε ταῦτα κατασκευάζειν. Ε τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τὴν ἀκρίβειαν αὐτῶν ἀποβλέποντας ὁμοίως ἐπιτελεῖν. ὑποτεθεικότος μὲν τοίνυν ταῦτα τῷ τραπέζαν, δύο μὲν Ε ἡμίσους, πηχῶν τὸ μῆκος, ἐνὸς δὲ τὸ εὖρος, τὸ δ' ὕψος ἐνὸς καὶ ἡμίσους, ἐκ χρυσοῦ ὅλου κατασκευὴν Ε ἔργα ποιούμενοι, τὴν μὲν οὖν στεφάνην παλαιστὴν ἐποίουν. τοῦ δὲ κυμάτια στρεπτὰ, τὴν ἀναγλυφὴν ἔχοντα χοινικίδη, τῇ τορείᾳ ζωγραφίᾳ ἐκ τῶν τριῶν μερῶν μεμιμημένην. τετραγώνων γὰρ ὄντων αὐτῶν, ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τῆς ἐκτυπώσεως ἔχει διάθεσιν, ὡς στρεφομένων αὐτῶν, μίαν καὶ μὴ διαφέρον τὴν ἰδέαν αὐτῆς συμπεφέρεσθαι. τῆς δὲ στεφάνης, τὸ μὲν ὑπὸ τὴν τράπεζαν δεδεμένον. ὡραίαν ἔχον τὴν διατύπωσιν. τὸ δ' ἔξωθεν πεπηγμένον, ἐπὶ μᾶλλον τοῦ κάλλους τῆς ἐργασίας δεῖ ἐκπεπονημένον, ὡς ὑπ' ἔψει καὶ θεωρίαν ἐρχόμενον. διὸ καὶ τὴν μὲν ὑπόσχολιν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἐξέσαν συνίστασθαι γίνεσθαι, καὶ μηδὲ μίαν γωνίαν τριῶν ἴσων ὡς προειρήκαμεν πεπὶ τὸν μεταγωγὸν τῆς τραπέζης ἐλαττονα βλέπεσθαι. ἐνδιέκειντο ἢ ταῖς χοινίσι τῆς τορείας, λίθοι πολυτελεῖς διαλλήλοι, περόναις χρυσαῖς διὰ τρημάτων καταλημμένοι. τὸ δὲ ἐκ πλαγίου τῆς στεφάνης καὶ ὑπὸ ὕψιν ἀναπίνοντα, ὡὸν ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημένων ζεύγματα κατακεκόσμηται, ῥάβδοις τὴν ἀναγλυφὴν ἐοικότων πυκνοῖς, αἳ περὶ τὸν κύκλον τῆς τραπέζης ἑλίττονται. ὑπὸ δὲ τὸν ὠὸν διατύπωσιν, στέφανον πεποίηνται οἱ τεχνῖται,

A Delegimus etiam senos per tribus presbyteros, quos ad te cum lege misimus. tuæ autem pietatis erit ac justitiæ, ut, transcripta lege, ad nos eam tuto remittas una cum ejus deportatoribus. Bene vale. Hæc sunt, quæ rescripsit pontifex. supervacaneum autem visum est apponere septuaginta seniorum nomina, qui cum lege ab Eleazaro missi sunt, licet adscripta fuerint in epistola;
B donariorum tamen, quæ rex Deo misit, ornatum & magnificentiam silentio prætereire non possum, ut omnibus nota fiat ejus regis erga Deum pietas ac liberalitas. abunde enim sumptus suppeditans & præsentia sua extimulans artifices, opera eorum assidue visendo, nullam eis segnitiæ aut negligentiæ relinquebat occasionem: quæ nunc recensebo singula, non quod historiæ contextus
C hoc admodum postulet, sed quod digna sit, quæ prædicetur, regis liberalitas: primumque mensam conabor describere. Cupiens enim longe majorem facere mandavit explorari ejus, quæ tum Hierosolymis erat, magnitudinem, quanta esset, & an major posset fieri: & comperta ejus mensura, qvodque major etiam esse posset: ait se ejus vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana mi-
D nisteria minus posthac esset utilis. Cupere enim se ea donaria non solum ad ostentationem, sed ad usum etiam esse accommoda: itaque volens declarare se non auri penuria vel parsimonia parem priori facere, qvod non erat integrum addere magnitudini, id compensavit varietate ornatus & operis pulchritudine. cum enim esset ingeniosus in contemplandis rerum naturis, &
E in excogitandis novis & inusitatis operibus, pro sua sapientia præscribebat artificibus, exigens, ne quid à præscriptis formulis discederent. ac primum constituto mensæ modo in longitudinem cubitorum duorum & semis, in latitudinem unius, altitudine sesquicubitali, totum opus ex auro facientes loricam ei palmum latam circumdederunt: cujus cimæ versatiles sculpturam habebant resticulatam indistincta imitatione per
F tria latera. cum enim essent triangulæ per singulos angulos eædem erant figurationes, ut conversæ non alia, sed eadem specie oculis occurrerent. loricæ vero pars interior ad mensam vergens egregias sculpturas habebat: sed exterior ejus facies longè pulchriores, videlicet quod hæ totæ essent conspicuæ. qvin & cymæ illæ facile & cito vertebantur, & quemvis è tribus an-
G gulis pari mensura oculis subjiciebant. resticulis autem illis sculptilibus insertæ erant gemmæ preciosæ paribus intervallis distantes, fibulis aureis per foramina comprehensæ. exterior autem loricæ facies gemmis pulchris ovali specie distinguebatur, intercurrente densa sculptura virgarum, quæ per circuitū mensæ volvebantur:

huic ſubjecta erat corona per circuitum omne genus fructuum repræſentans, dependentibus racemis, & ſpicis emergentibus, & malis punicis interſertis: quæ omnia conſtabant è lapillis etiam colorem nativum fructuum referentibus, & auro circum totam menſam revinctis. Sub hac corona rurſum alia ſeries ovorum priori ſimilis cum virgatis pleræque ſculpturis viſebatur: ut ex utraque parte ſpectaretur eadem operum varietas ac elegantia, etiam in lorica & cymarum ordine: ac ne inverſis quidem menſæ lateribus ulla ſentiretur diverſitas, ſed idem artificium usq; imos pedes pertenderet. ſubdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per transverſam menſæ latitudinem, in eam pedes ejus inſeruerunt, quos fibulis ac clauſuris aſtrinxerunt menſæ juxta loricam, ut his inſiſtens quaqua verteretur, eandem ſpeciem oſtenderet. In menſa autem ſculptus erat mæander, magni precii gemmis per medium tanquam ſtellis variegatus, carbunculo & ſmaragdo ſuaviſſimè radiantibus, aliisque generibus, quæ ubique grata ſunt propter pretium. Propter mæandrum vero reſticulati quidam nexus circumquaque diſcurrebant, rombo circa medium ſimiles, in quo cryſtallus & ſuccinum per interſtitia paria conjunctim cum magna gratia ſpectabantur. pedum autem capitella liliorum ſimilitudinem referebant, foliis ſub menſa ſe reflectentibus, cum germen alioquin rectum videretur, baſis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis ſpecie, qua vero pedes innitebantur, octo digitorum latitudine: erantque ſculpti ſinguli pedes opere ſubtiliſſimo, hederis & palmitibus una cum racemis per eos diſcurrentibus, indiſcreta verorum ſimilitudine. tanta enim erat artis ſubtilitas, ut perflante vento agitata, naturæ, non artis opus viderentur. conſtabatque totum opus trimembri compoſitione, ſed tanto artificio, ut commiſſuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi poſſent. craſſitudo autem menſæ erat ſemicubitalis. tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expreſſa: quandoquidem hoc erat ejus ſtudium, ut ſi non magnitudine hæc priorem illam menſam ſuperaret, certe novitate commenti & ornamentorum ſplendore magis eſſet conſpicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duæ, ſquamatæ, à baſi usq; præcincturam, ſpiras habentes variis gemmis diſtinctas: deinde mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compoſitum: & ſuper eum virgatam ſculpturam, & deinceps uſque labrum plexile quiddam reti ſimile, crebra romborum ſpecie intervenient. addebant gratiam inſertæ gemmæ ſcutulæ, quatuor digitorum amplitudine. Labrum vero crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus atq; implexis inter ſe palmitibus uvas ferentibus

A παντοίᾳ καρπῶ φύσιν ἐντετορευμένον, ὡς ἀπαρ-
μαδαί τε βότρυς, καὶ σάχυς ἀναφαίνειν, & ῥοιᾶς ἀπεκ-
λειόσας. τοὺς δὲ λίθους ἐκ πάν γένους τῶν προσφυομένων
καρπῶν, ὡς ἑκάστω τὴν οἰκείαν τετυπωμένας χρόαν ἐξερ-
γασαμένους, συνεῖδησαν τῇ χρυσῷ περὶ ὅλην τὴν τραπε-
ζαν. ὑπὸ δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠῶν διάθεσις
ἐπέκειτο, καὶ ἡ τῆς ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ τῆς τραπέζης,
ὡς ἑκατέρωθεν μέρος ἔχειν τὴν αὐτὴν τῆς ποικιλίας
B τῶν ἔργων καὶ γλαφυρότητος ἰδέαν κατασκευασμέ-
νην, ὡς καὶ τὴν τῶν κυμάτων θέσιν καὶ τὴν τῆς στεφά-
νης, μηδὲ τῆς τραπέζης ἐφ' ἕτερον μέρος ἐναλλατ-
τομένης γίνεσθαι διάφορον. τὴν δὲ αὐτὴν ἄρχειν τῶν
ὅλων ὕλην τῆς ἐπιτεχνήσεως διατεταῖσθαι. ἐλάσμασι
χρυσοῦ τὸ πλάτος τεσσάρων δακτύλων ποιησάντες
καθ' ὅλας τῆς τραπέζης πλάτας, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας
αὐτῆς ἀνέθεσαν. εἴωσται περόναις καὶ κατακλείσεσιν
C αὐτοὺς ἐνεσφίγγον τῇ τραπέζῃ κατὰ τὴν στεφάνην, διὰ
τὴν θέαν τῆς καινουργίας καὶ πολυτελείας, ἵν' ἐφ' ὁπό-
σον ἂν χωρῇ τὴν τραπέζαν μέρει, παρέχωσι τὴν αὐτὴν ἐπι-
δοχὴν τῆς τραπέζης, μαίανδρον ἐξεγλύψαν, λίθους ἀπὸ κ
μέσον ἀξιολόγους ὥσπερ ἀστέρας, ποικίλης ἰδέας ἐνθέν-
τες, τόν τε ἄνθρακα καὶ τὸν σμάραγδον, ἥδιστον προσ-
αυχοῦντας αὐτῶν ἑκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τά τε ἄλλων
λίθων ὅσοι πρεπωδέστατοι καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τὴν πο-
λυτέλειαν τῆς φύσεως ὑπάρχουσι. μετὰ δὲ τὸν μαίανδρον,
D πλέγμα τι ὀρθογωνιοειδὲς πρόσηκτο, ῥόμβῳ τὴν κ μέσον
ἔχον ἐμφερές, ἐφ' ᾧ κρύσταλός τε λίθος καὶ ἤλεκτρον συ-
τετύπωτο, τῇ γοῦν φαντασίᾳ τὴν ἰδέαν χαρίσασθαι,ψυ-
χαγωγίαν θαυμασίαν παρέχον τοῖς βλέπουσι. τῶν δὲ
πόδων ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τὰς
ἐκφύσεις, τὰ πέταλα ὑπὸ τὴν τραπέζαν ἀνακλωμέ-
νων, εἰς ὀρθὴν δὲ τὴν βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχόντων ὁρᾶν.
ἡ δὲ βάσις αὐτῶν ἐξ ἄνθρακος λίθου πλαγιαία πε-
πιεσμένη σχῆμα κρηπῖδος ἀπετέλουν. τὸ δὲ πλάτος ὀκτὼ
δακτύλων ἔχουσι. καθ' οὗ τὸ πᾶν ἔλασμα τῶν ποδῶν
ἐρήρεισο. ἀνέγλυφαν δὲ λεπτομερῶς καὶ φιλοπόνως τὴν το-
E ρείαν τῶν ποδῶν ἕκαστον, κισσὸν αὐτοῖς καὶ κλήματα ἀμ-
πέλων σὺν βότρυσιν ἐκφύσαντες. ὡς ἑκάστῳ μηδὲν ἀ-
πόδειν τῆς ἀληθείας. καὶ γὰρ πρὸς τὸ πνεῦμα διὰ λε-
πτότητα καὶ τὴν ἐπίνευσιν αὐτῶν ἐκτάσιν κινούμενα, φαν-
τασίαν τῇ φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνῃ μιμητῶν παρέχειν.
ἐκαγούργησαν δὲ ὥστε τρέπιχον οἱονεὶ τὸ σχῆμα τῆς ὅλης
κατασκευάσαι τραπέζης, τὰ ἁρμονίας πρὸς ἄλληλα τῶν
F μερῶν ἕτως συνδεδεμένης, ὡς ἀόρατον εἶναι, καὶ μηδὲ
ἐπινοεῖσθαι τὰς συμβολάς. ἥμισυ δὲ πήχεως ἐκ πάντων
τῇ τραπέζῃ τὸ πάχος συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἀνά-
θημα τοῦτο τῷ θεῷ παρὰ βασιλέως Φιλοτιμίαν τοιού-
τοις, τῇ τε πολυτελείᾳ τῆς ὕλης, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῆς καλλονῆς,
& τῇ μιμήσει τῇ τὴν τορείαν τῶν τεχνιτῶν συντελέ-
σθη. πᾶσι δὲ δόξαι ἂν μὴ τοῦ μεγέθους τῆς προσαναθέ-
ντος τῷ θεῷ τραπέζης ἔμελλεν ἔσεσθαι διάφορος, τῇ μὲν
τοιᾷδε τέχνῃ, καὶ τῇ καινουργίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς
G καλλιστάδης, πολὺ κρείττονα & πολυτελέστερον ἀπεργασα-
θαι. τῶν δὲ κρατήρων, χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο. φυλλάδας
δὲ εἶχον ἀπὸ τῆς βάσεως μέχρι διαζώματος τὴν
τορείαν, λίθων τε πρασίτας ποικίλας ἐνδεδυμένων. ἀπὸ
δὲ αὐτῆς μαίανδρος πήχεως τὸ ὕψος ἐξειργασο, καὶ
σωθησιν λίθων παντοίων τὴν ἰδέαν. καὶ αὐτὸ δὲ ῥάβδω-
σις ἀνεγέγλυπτο. καθ' ἧς πλέγμα ῥομβωτὸν δικτύοις ἐμφερὲς ἕως τῶν χειλῶν ἀνείλκυσο. τὸ δὲ μέσον λίθων ἀ-
πτίλια τετραδακτύλων ἀνεπλήρουν τὸ κάλλος. περιεστέφετο δὲ τὰ χείλη & κρατῆρος κρίνων σμίλαξι καὶ ἀνθε-
μίσι καὶ βοτρύων ποικίλαις εἰς κύκλον πεποιημένοις. τούτους μὲν οὖν χρυσοῦς κρατῆρας, δύο φορεῖντας ἑκάτε-

ρον

ρον ἀμφορέας τ̃ τὸν κατασκεύασεν τὸν τρόπον. οἱ δ' ἀρ- A & ornatus quidem utriusque erat hic, amplitu-
γυρεῖ τ̃ ἐποπτῶν τ̃ λαμπρότητι πολὺ διαυγέστεροι γε- do vero, quæ amphoram caperet, argenteæ vero
γονεσαν, ὡς τραγυπέρας ἀφ' ἑτέρων τὰς τ̃ προσφερο- quævis ſpecula ſplendore vincebant, certius et-
μένων ἔψεις ὁρᾶσθαι. προσκατασκεύασε δ' τούτοις ὁ βα- iam reddentes inſpectantium effigies. His ad-
σιλεὺς κ̀ φιάλας λ'. ὧν ὅσα χρυσὸς ἦν ἀλλὰ μὴ λίθῳ didit rex triginta phialas, in quibus quicquid
πλουτεῖ διείληπτο, σμίλαξι κισσοῦ κ̀ πετάλοις ἀμπε- ſpatii gemmis erat vacuum, frondibus edera & pampinis ſculptilibus adumbrabatur. atq; hæc
λῶν ἐσκίαστο φιλοτέχνως ἐντετορδυμένων. ταῦτα δ' ἐ- omnia non ſolum artificum ingeniis ornabantur
γίνετο μὲν κ̀ ἀφ' τῆς ἐμπειρίας τῶν ἐργαζομένων uſque ad miraculum, ſed quadam etiam regis
θαυμασίων ὄντων πρὸς τῆς τέχνης. πολὺ δ' μᾶλλον ὑπὸ B circa hæc ambitione diligentius accurabantur:
τ̃ βασιλέως ἀσπουδῆς κ̀ φιλοτιμίας ἀφαιρούντων ἀ- qui non ſatis putans, quod ſine parſimonia ſum-
πηρτίζετο. ὁ γὰρ τ̃ χορηγίας τὸ ἄφθονον κ̀ μεγαλόψυ- ptus præberet, relictis etiam ſeriis negotiis, ſæpe
χον τῆς τεχνίτας παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ κ̀ τὸ χρηματί- adibat officinas & inviſebat artificum opera, id
ζειν τοῖς δημοσίοις πράγμασιν ἀπειρηκὼς αὐτὸς τοῖς quod magis etiam accendebat eorum diligenti-
καθ' ἡσυχίαν οὖσι παρεῖν, κ̀ τὴν ὅλην ἐργασίαν ἐπέβλε- am. videntes enim, quod cordi ſit ei hoc negotium, majore attentione verſabantur in opere.
πεν. αἴτιον δ' τοῦτο τῆς τῶν τεχνιτῶν ἐπιμελείας. οἱ atque hæc ſunt donaria ab hoc rege ad Hieroſo-
γὰρ τ̃ βασιλέα κ̀ τ̃ τούτου ἀσπουδῆ ὑποβλέποντες, φίλ- C lymitanum templum transmiſſa. Quibus con-
τερον τοῖς ἔργοις προσελιπάρουν. ταῦτα μὲν τὰ ſecratis, & honorificè tractatis, qui attulerant,
πεμφθέντα εἰς ἱεροσόλυμα, ὑπὸ πολεμαίου ἀναθήμα- pontifex Eleazarus, non ſine muneribus ad re-
τα. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος ἀναθεὶς αὐτὰ, κ̀ τιμήσας gem eos remiſit. Hi poſtquam Alexandriam ſunt
τοὺς κομίσαντας, κ̀ δῶρα δοὺς τῷ βασιλεῖ κομίζειν, reverſi, rex, cognito eorum ſimul & ſeptuaginta
ἀπέλυσε πρὸς τὸν βασιλέα. ὡς δ' ἠγγέλη ἐκείνοις ἀ- ſeniorum adventu, confeſtim legatos Andream
λεξάνδρειαν, ἀκούσας πολεμαῖος τ̃ παρουσίαν αὐτ̃, κ̀ & Ariſtæum accivit: ab eisque & epiſtolam pon-
τὰς ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἐληλυθότας, ὡς τοὺς tificis recepit, & multa præterea ſciſcitando di-
μεταπεμπ̃ τὸν ἀνδρέαν κ̀ τὸν ἀριστέαν τοὺς πρέσβεις. οἱ D dicit. Et cum vehementer cuperet congredi cum
δ' ἀφικόμενοι, τάς τε βασιλικὰς ἃς ἐκόμιζον αὐτῷ πα- ſeptuaginta ſenioribus, qui Hieroſolymis ad in-
ρὰ τ̃ ἀρχιερέως ἀπέδωσαν, κ̀ ὅσα φέρειν ὑπὸ λόγων terpretandam legem venerant, quicunque pri-
ἐπύθετο, ταῦτα ἐδήλωσαν, ὡς δ' ἔδωκεν ὁ ἐντυχεῖν τοῖς ὑπὸ vatorum negotiorum cauſa expetebant ejus col-
τῶν ἱεροσολύμων ἥκουσι πρεσβυτέροις ὅτι τὴν ἑρμηνείαν loquium, præter morem ſuum dimitti juſſit. hos
τ̃ νόμων, τοὺς μὲν ἄλλους ἃς χρείαν ἕνεκα παρεῖναι σπεύ- enim quinto quoque die ſolebat admittere, ſicut
σαντας, ἐκέλευσεν ὑπολῦσαι, ὡς ἄδοξον τοῦτο ποιῶν κ̀ legatos ſemel in menſe. tum vero illis dimiſſis,
ὡς τὸ ἔθος. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ πλείστων αἰτίων ἀχθέντες, ab Eleazaro miſſos expectabat. ut vero ſenes illi
ἀφ' πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ προσήεσαν, οἱ δ' πρεσβεύον- venerunt cum muneribus à pontifice miſſis, &
τες, ἀφ' μιᾶς. ὅτε τοίνυν ὑπολύσας ἐκείνους, τὰς πεμ- E cum membranis, quæ legem aureis literis inſcri-
φθείσας ὑπὸ ἐλεαζάρου προεῖπεν. ὡς δ' προῆλθον μ̃ ptam continebant, primum de libris eos rogavit,
ἐκ τῶν δώρων οἱ γέροντες, ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσαι ὁ ἀρ- ut vero ex involucris depromptos obtulerunt,
χιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, κ̀ τῶν διφθερῶν αἷς ἐγγεγραμ- multum diuq; miratus membranæ ſubtilitatem,
μένας εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν. ἐπηρώτησεν & commiſſuras, quæ ita latebant, ut viſu diſcerni non poſſent, gratias ſe illis habere dixit, qui
αὐτοὺς πρὸς τῶν βιβλίων. ὡς δ' ἀποκαλύψαντες τ̃ σύν- venerint, & majores etiam ei, qui miſerit, ſed
λημάτων ἀπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τ̃ ἀκ- longe maximas Deo, cujus leges attulerint. cum-
ρίστητος τοὺς ὑμένας, κ̀ τ̃ συμβολῆς τὸ ἀνεπιγνωστον, que ſeniores eorumque comites uno ore omnia
ἕτως δ' ἥρμοσο, κ̀ τοῦτο πρήσας χρόνῳ πλείονι, χάριν F fauſta regi acclamaſſent, præ nimia lætitia lacry-
ἔπειν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, κ̀ μείζονα τῷ πέμψαντι, mas non continuit, quæ quidem mœroris inſi-
πρὸ δ' πάντων τῷ θεῷ, ἃ τοὺς νόμους ἔναι συμβέβηκεν. gnia etiam magnum gaudium conſequi natura
εὐφημησάντων δ' ὑφ' ἑνὸς τῶν πρεσβυτέρων κ̀ τῶν συμ- voluit: juſſique libros accipere, quorum hoc erat
παρόντων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, διὰ ὑπερβολὴν officium, tum demum viros ſalutavit, præfatus
ἡδονῆς εἰς δάκρυα πρέπεσε, φύσ τ̃ μεγάλης χαρᾶς æquum fuiſſe, ut prius de ea re, propter quam ac-
παρούσης κ̀ τὸ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. κελεύσας δ' citi fuerant, percontatus, deinde illos quoque
τὰ βιβλία δοῦναι τοῖς ὑπὸ τῆς τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας compellaret. diem quidem adventus eorum tam
ἠσπάσατο. δίκαιον εἶπεν εἶναι πρῶτον περὶ ὧν αὐτοὺς G gratum ſibi confeſſus eſt, ut, quoad viveret, per
μετεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα κἀκείνους ſingulos annos redeuntem ejus memoriam co-
προσφωνεῖν. τὴν μὲν οὖν ἡμέραν καθ' ἣν ἦλθον πρὸς lere ſe velle promitteret. forte enim eadem erat,
αὐτ̃, διαφανῆ ποιήσαν, κ̀ κ̃ πᾶν ἔτος ἄθυμον εἰς ὅ- qua Antigonum navali prælio vicerat. voluit-
λον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγείλατο. ἔτυχε γὰρ ἡ αὐ- que, ut convivæ ſibi eſſent, & diverſoria manda-
τὴ εἶναι τῆς παρουσίας αὐτ̃, κ̀ τῆς νίκης ἣν ἀντίπα- vit eis aſſignari ſub ipſa arce pulcherrima. Ni-
τρος ναυμαχῶν ἐνίκησε. συνεσιτεῖσθαι τε αὐτῷ αὐ- canor autem, qui excipiendis hoſpitibus præ-
τοὺς ἐκέλευσε, κ̀ καταλύσεις αὐτοῖς προσέταξε δο- erat, Dorotheum eos curare ſolitum juſſit parare
θῆναι τὰς καλλίστας, πρὸς τ̃ ἄκρᾳ. ὁ δὲ ἐπὶ τ̃ τῶν ξέ- cuique ad victum pertinentia. Sic enim rex
νων ὑποδοχῆς τεταγμένος νικάνωρ, δωρόθεον καλέ- diſpoſuerat, ut ex eis civitatibus, quæ in ratione
σας, ὃς εἶχε τῶν περὶ τούτων προνοιαν ἐκέλευσεν
ἐπιμελεῖσθαι ἑκάστῳ τὰ ὄντα πρὸς τὴν δίαιταν. διε-
τέτακτο δὲ τούτοις ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον,

victus aliquid peculiare habent, venientibus more ipsorum omnia pararentur, ut tractati more consueto suavius viverent, & nulla in hoc novitate offenderentur. qvod honoris his quoqve exhibitum est, Dorotheo hac cura commissa, quod hic callebat morem, quo solerent vivere. quamobrem omnia per se administravit, quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primum duos accubitus stravit, rege ita jubente, qui volebat dimidiam eorum partem ad dextram suam discumbere, reliquam vero post ipsum ordine, nihil omittens ad honorem eorum pertinens. postquam autem discubitum est, jussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Judæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis, aliisque id genus, qvorum est à suis precatiunculis auspicari convivium, locus hic non fuit: sed unum ex convivarum numero sacerdotem Elisæum nomine precatione mensam consecrare ipse rex jussit: qui stans in medio precatus est omnia fausta regi simul atque subditis: applausumque & acclamatum est ab omnibus libenti ac hilari animo. quo facto, fruebantur appositis. cumque rex siluisset, quantum satis visum est, cœpit philosophari. proponens singulis quæstionem aliquam de natura subtili disquisitione dignam. illis vero diserte ad quidlibet respondentibus, delectatus eorum consuetudine per duodecim dies instauravit convivium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitatas in eo convivio, legat Aristæi librum, quem hoc argumento conscripsit. Qvos sermones cum non solum rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare providentiam, eoque facilius tueri hanc sententiam, finis est huic quæstioni impositus. Rex vero jam tum se uberem ex eorum adventu fructum percepisse fassus est, per quos didicisset, quomodo regnum administrare oporteat: jussitque, datis prius in singulos ternis talentis, deduci eos in diversorium. Qvarto deinde die Demetrius, assumptis eis, transivit aggerem illum septem stadiorum, & pontem, qui insulam continenti adjungit: & progressus ad septentrionale littus assignavit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam, rogavitque, ut, quandoquidem ad opus jam ita instructi sint, ut nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter. illi vero non parcentes labori, quam poterant accuratissime, interpretabantur, usque horam nonam assidentes operi: reliquū deinde temporis curando corpori dabant, præter aliam copiam etiam de regi paratis cibis partes afferente Dorotheo, ita ut mandatum ei fuerat. mane autem regiam ingressi, salutato rege, in eundem locum ad institutum negotium se referebant, qvod marinis aquis ablutis manibus prius, mundati aggrediebantur. Versione autem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius, advocatis omnibus Judæis in locum, ubi versa fuerat, præsentibus etiam interpretibus, perlegit codicem. concio vero & seniorum interpretationem approbavit,

A κ᾽ γὰρ πόλιν ἑκάστην, ὅσαι οὐ ταῖς αὐταῖς χρῶνται πρὸς τ
διαίταν, λαὸν τούτων ἐπιμελόμενος. ἐ κ᾽ τὰ ἀφικνου-
μένων πρὸς αὐτὸν ἐθῶ, πάντ᾽ αὐτῖς ὡδαιτάλεπ,
ἵνα τῷ σωνήθει τρόπῳ τ διαίτης ἧττον λυπῶνται μᾶλλο
ἡδόν), κ᾽ πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοτρίως ἔχον διαγένωνται.
ὁ δὴ κ᾽ πρὸς τούτους ἐχθεὶς, ὡρρθέτει ἵνα τ πρὸς τὸ
βίον ἀκρίβειαν, ἐπὶ τούτοις καθιστῶ. σωνέχρωτο γ
πάντα δι᾽ αὐτοῦ τὰ πρὸς τὰς παιδείας ἐπιδοχάς. ἐ δι-
B μερῆ τὴν κλισίαν ἐποίησεν, οὕτως προσέξαντος τ βα-
σιλέως. τοὺς μὲν γὰρ ἡμίσεις ἐκέλευσεν ἀνα κεῖσθαι κατὰ
κλίθηναι. τοὺς δ᾽ λοιποὺς κ᾽ τὴν αὐτὴν κλισίαν ἔχειν ἀ-
πλισιῶν τῆς εἰς τοὺς ἄνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δ᾽ αὐτῶν κατα-
κλίθησαν, ἐκέλευσε τὸν ὡρόθεον οἷς ἕκαστα χρὴ μέρη
μεταδοῦναι πάντες οἱ ἀπὸ τ ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφι-
γμένοι, κ᾽ παῦται ὑπηρέται. διὸ τοὺς ἱεροκήρυκας ἐ δ-
τας κ᾽ τοὺς ἄλλους οἱ τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο παρα-
τήσατο. τῶν δ᾽ ὡδαιμομένων ἕνα ἑλόμενον ὄνομα
τα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιῆσαι κατευχάς.
C ὁ δ᾽ στὰς εἰς μέσον, ἤυχετο τῷ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, κ
τοῖς συνεχομένοις ὑπ᾽ αὐτόν. εἶτα κρότου ἐξ ἁπάντων
μετ᾽ χαρᾶς ἐ βοῆς ἠρθη. κ᾽ παυσαμένων, πρὸς διαγω-
γὴν κ᾽ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν παρεσκευασμένων ἐτράπησαν.
ἁλιπλοῦν δ᾽ ὁ βασιλεὺς ἐφ᾽ ὅσον ἐδόκει ἀποχὴν ἡμέ-
ρων εἶναι, φιλοσοφεῖν ἤρξατο, κ᾽ ἕκαστον αὐτῶν λέγειν
ἐπηρώτα φυσικούς, κ᾽ πρὸς τὴν τ ζητουμένων θεω-
D ρίαν. ἀκριβῶς δ᾽ σκεπτόντων πάντες οὐτινοσοῦν ὁ λόγ᾽ αὐ-
τοῖς προσληθεὶς ἁμαρτωλῶν, ἡδόμενος, τοσοῦτο
ἐφ᾽ ἡμέρας ιβ συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς δ᾽ βουλόμενος
τὸν κ᾽ μέρος γνῶναι τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ζητουμένων,
εἴτ᾽ μαθεῖν, ἀναγκαῖον τὸ αἱρισθέν ἐβιβλίον ὁ σωνέγραψε
ἁλιπαῦτα. θαυμάζοντος δ᾽ αὐτοὺς, κ᾽ μόνον ἐ βασι-
λέως, ἀλλὰ κ᾽ μενεδήμου ἐ φιλοσόφου προνοίαν διακει-
σθαι πάντα φήσαντος, κ᾽ διὰ τοῦτ᾽ εἶναι κ᾽ λόγον οὐ-
E ναμιν κ᾽ κάλλος εὑρῆσθαι, παύσονται μὲν ὑπ᾽ αὐτοῦ
ἀπιζητοῦντες. γενέσθαι δ᾽ αὐτῷ τε μέγιστα τῶν ἀγα-
θῶν ὁ βασιλεὺς ἐλεγεν ἤδη παρεῖναι αὐτῶν, ὠφελῆ-
σθαι γὰρ παρ᾽ αὐτῶν μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεύειν. κ
λεύσαι τε αὐτοῖς, ἀναλήψεσθαι δόξαν πάλαιτε, κ᾽ τὰς ἀν-
καταξιοῦσας ἐπὶ τὴν κατάλυσιν. διελθουσῶν γ τρι-
ημερῶν, ὡδαλαβὼν αὐτὰς ὁ δημήτριος, κ διελθὼν τ
ἐπάνω δίον χῶμα τ θαλάσσης πρὸς τὴν νῆσον, κ διὰ-
βας πρὸς τὴν γέφυραν, προσελθὼν ἐπὶ τὰ βόρεια μέ-
F ρη, οἰκητήριον ἐποιήσατο ἐν τῷ ὡδῷ τὴν ἡσυχαν κατ-
εσκευασμένην οἴκῳ, πρὸς διάκρισιν πραγμάτων ἡμε-
μίας καλῶς ἐχόντ. ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκα-
λεῖ πάντας, ὧν ἂν δοκιμάσειν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμω,
παρόντων ἀκωλύτως ἐπιτελεῖν τὸ ἔργον. οἱ δ᾽ ὡς ἐπι
μάλιστα φιλοτίμως, φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀνε-
ζήτουν ποιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἐνάτης πρὸς τοῦτο διατε-
λοῦντες ὄντες. ἐπειτ᾽ ἐπὶ τὴν τ σώματος ἀπηλλάσσετο
τὴν θεραπείαν, ἀφόβως αὐτοῖς τῶν πρὸς τὴν διαίτ
G χορηγουμένων, κ᾽ πρόσθεν τ δωροδόκων πολλὰ κ᾽ τῶν
ὡδασκευαζομένων τῷ βασιλεῖ, προσεπαῖρε γὰρ, αὐτοὺς
παρέχοντος. πρωΐ δ᾽ πρὸς τὴν αὐλὴν ὡδαγινόμενοι κ
τ πολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ἐπὶ τ αὐτὸν ἀπιεσαν
τόπον. κ᾽ τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀπονιπτόμενοι κ
καθαίροντες αὐτὰς, ἔτως ἐπὶ τὴν τῶν νόμων ἑρμηνει-
αν ἐτρέποντο. μεταγραφέντος δ᾽ τ νόμου κ᾽ τ᾽ ἑρ-
μηνείαν ἔργου τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα κ δυσὶ
λαβόντ, συναγαγὼν ὁ δημήτριος τοὺς ἰουδαίους ἅ-
παντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα κ᾽ μεταβλήθησαν οἱ νό-
μοι, παρόντων κ᾽ τῶν ἑρμηνέων, ἀνέγνω τούτους.

ππ 3

ὁ πλῆθος ἀπεδέξατο μὲν καὶ τοὺς Δημητρίου συνιέναι τὸν νόμον. ἐπῄνεσαν ὁ καὶ τὸν δημήτριον τῆς ἐπινοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς εὑρέτην γεγενημένον. παρεκάλεσάν τε δῆναι καὶ τοῖς ἡγουμένοις αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅπως ἱερεῖς καὶ τὰ ἑρμηνέων οἱ πρεσβύτεροι, καὶ ὁ πολιτεύματος οἱ προεστηκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας ὑπηρτισμένα ᾖ Δημητρίου παῦσθ' ὡς ἔχει καὶ μὴ μεταποιεῖν αὐτά. ἁπάντων ὁ αὐτῶν ἐπῃνεσάντων τὴν γνώμην, εἴ τις ἢ προσγεγραμμένον ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοπῶσι καὶ τὸ καὶ ἀκριβῶς φανερὸν διορθοῦν, σωφρόνως καὶ πράττοντες, ἵνα τὸ κρῖναι ἅπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ Δημητρίῳ. ἐχάρη μὲν ὁ βασιλεὺς ὅτι τούτῳ τὸ αὐτὸ προῄρηται εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένον. ἥδετο μάλιστα τῶν νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τῷ Δημητρίου καὶ τῇ σοφίᾳ ἐξεπλάγη ὁ νομοθέτου, καὶ πρὸς τὸ δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς οὕτως θαυμασῆς οὔσης τῆς νομοθεσίας, οὐδεὶς οὔτε τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς, οὔτε τῶν ποιητῶν ἐπεμνήσθη. ὁ ὁ δημήτριος μηδένα τολμῆσαι τῆς τῶν νόμων τούτων ἀναγραφῆς ἅψασθαι, διὰ τὸ θείαν αὐτὴν εἶναι καὶ σεμνὴν ἐφάσκε, καὶ ὅτι βλασφημεῖν ἤδη τινὲς τούτοις ἐπιχειρήσαντες ὑπὸ θεοῦ. δηλῶν ὡς προπεμπόμενος τε βληθεὶς ἰσχυρᾶς τινὰς περὶ τούτων ἐταράχθη τῷ Δημητρίου, τελείοις ἡ τριακοστὰ ἡμέραις, καὶ ὡδὰς τινὰς ἀνέσεις ἐξιλάσασθαι τὸν θεὸν, ὅστε εἶναι αὐτῷ γνώσεως τῷ θεοσεβοῦντι ὑπονοῆσαι. ἐμοὶ δὲ ἄλλα καὶ ὄναρ εἶδεν, ὅτι δι' αὐτῷ συμβαίη περιεργαζομένῳ τὰ θεῖα, καὶ δι' ὃ κακῶσαι ἐπὶ κοινοὺς ἀνθρώπους θελήσαιτο. καὶ διορθούμενον καταπαῦσαι τὴν διάνοιαν. ἐδήλου ὁ καὶ περὶ τοὺς ποιητὰς δι' ὧν τραγῳδιῶν ποιεῖ ἀναφέρειν, ὅτι βληθεὶς ἔν τινι δράματι τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μυηθεῖσαν, τὰς ὄψεις γλαυκωθεὶς καὶ συμπεσὼν τῇ αἰτίᾳ ἀπαλλαγείη δι' ἃ πάθοις, ἐξομολογούμενον τὸ θεόν. ὡδήλαδὴ ὁ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ὡδὴ δ' ὁ δημήτριος καλῶς περιῆπται, προσκυνήσας αὐτὰς ἐκέλευσε πολλῇ ποιεῖσθαι τὴν βιβλίων τῇ ἐπιμέλειαν, ἵνα Δημοσίνῃ ταῦτα καθαρῶς. τότε τε ἐρωτεύσαντας παρεκάλεσε σωζεχῶς πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς ἑαυτῶν ὡδαγίνειν. ὅτε δὲ αὐτοῖς ὁ πρὸς τιμὴν τὴν κατ' αὐτὸ, καὶ πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆ δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν. νῦν μὲν γὰρ εἶναι δίκαιον αὐτοὺς ἐκπεμφθῆναι ἐλεγεν, ἐπισχόντας δὲ ἐλθόντας, τεύξεσθαι πάντων, ὧν τε αὐτῶν ἔστι σοφία δικαία τυχεῖν, καὶ ἡ ἐκείνου μεγαλοψυχία ὡδωρεῖσθαι ἱκανή. τότε μὲν οὖν ἐξέπεμψεν αὐτοὺς, δῶρα ἑκάστῳ στολὰς ἐρίσας τρεῖς, καὶ χρυσοῦ τάλαντα δύο. καὶ χιλίκιον τάλαντον, καὶ τῷ δ' συμποσίῳ σκεύη. καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρήσατο. τῷ δ' ἀρχιερεῖ ἐλέσθαι ἄρα δι' αὐτῶν ἔπεμψε, κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, καὶ τῷ ἀκόλουθον αὐτῶν ἐπισκόπῳ, καὶ χιλίκιον τάλαντον λ'. πρὸς τούτοις ὁ καὶ στολὰς ἱ πορφυρᾶς, καὶ στέφανον Δαφνεπῆ, καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἱστοὺς ρ'. ἔπι μὲν φιάλας καὶ τρυβλία, καὶ σπονδεῖα, καὶ κρατῆρας χρυσοῦς πρὸς ἀναθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν καὶ Δημήτριος ἐπιστολῶν, ὅπως εἴ τινες ἀνδρῶν τούτων ἐθέλοντες παρ' αὐτὸν ἐλθεῖν, ἐπιτρέψῃ, πολλοὺς ποιεῖσθαι τῷ μὴ τὴν ἐν παιδείᾳ τυγχανόντων σπουδαίαν, καὶ τὸν πολλοὺς εἰς τὰς τοιούτους ἡδέως ἔχειν καταπέμπειν. καὶ τὰ μὲν εἰς δόξαν καὶ τιμὴν τῶν ἰουδαίων τοιαῦτα πρὸς τὰ πολεμούμενα φιλάδελφος συνέβη γενέσθαι.

& Demetrium ipſum collaudavit, cujus ſuggeſtionis occaſione maxima bona percepiſſent: rogaverunt qve, ut etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & ſacerdos & ſeniores interpretum & magiſtratus populi poſtulaverunt, qvandoqvidem feliciter abſoluta eſſet hæc interpretatio, ut rata permaneat, nihilqve ex ea mutari liceat. qvæ ſententia cum omnibus placuiſſet, juſſerunt, ut prius, ſi qvis aliqvid deprehenderet vel ſupereſſe legi vel deeſſe, diligentius inſpectum & indicatum corrigeret, qvando conſultum eſſet, ut res ſemel approbata rata eſſet in perpetuum. Qvamobrem rex multum gaviſus eſt, videns hanc qvoqve ſuam voluntatem in publicum ceſſiſſe commodum: ſed majorem etiam percepit voluptatem, dum ſibi lex legeretur, non ſine admiratione legislatoris ſapientiæ: cœpitq; de ea re conferre cum Demetrio, rogans, qui factum ſit, ut tam admirandarum legum nec hiſtoricus ullus nec poëta mentionem fecerit. Tum Demetrius reſpondit, neminem auſum eam attingere, qvam conſtaret divinam eſſe & omni veneratione digniſſimam: & punitos eſſe qvosdam a cœleſti numine, qvi illam temere attrectare non ſint veriti. Theopompum enim volentem inde qvædam ſuis ſcriptis inſerere, mente motum fuiſſe diebus triginta, & per intervalla inſaniæ precibus Deum placaſſe, facile conjicientem, qvæ morbi cauſa fuerit. atqve etiam in ſomnis admonitum hæc ideo pati, qvod fuiſſet circa res divinas curioſior, easqve voluiſſet proferre profanis hominibus. qvare cum a cœpto deſtitiſſet, ſanam mentem ei fuiſſe redditam. Theodectæ etiam poëtæ, cum in qvadam tragœdia vellet aliqvid e ſacris libris admiſcere, oculos glaucomate ſuffuſos caligaſſe: & cum erratum agnoviſſet, exorato Deo, redditam aciem. acceptos deinde a Demetrio libros rex cum adoraſſet, aſſervari juſſit diligenter, ut incorrupti manerent: rogavitqve interpretes, ut crebro e Judæa venientes ipſum inviſerent. id enim eis non minus commodum fore qvam honorificum. Nunc enim æqvum eſſe, ut remittantur: ſed ſi ultro ad eum venerint, conſecuturos, qvicqvid vel ipſorum ſapientia dignum ſit, vel regia munificentia. Tum qvoqve remiſſi ſunt donati ternis veſtibus optimis, & binis auri talentis, ſingulisqve unius talenti calicibus, & toris diſcubitoriis. præterea pontifici per eosdem miſit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem veſtes purpureas, & coronam inſignem, & telas byſſinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogavitqve eum per literas, ut, ſi qvis ex his viris vellet ad ipſum venire, permitteret, qvandoqvidem plurimi faceret cum doctis conſvetudinem, & divitias libenter in ejusmodi inſumeret. Atqve hæc ſunt in Judæorum honorem a Philadelpho exhibita.

CAP. III.

Honor a regibus Asiæ Judæorum genti habitus, & quod in civitatibus a se conditis jus civium ei concesserint.

III. SEd & ab Asiæ regibus honorati sunt, propter navatam in militia bonam ac fidelem operam. Nam Seleucus cognomento Nicanor in conditis a se per Asiam & inferiorem Syriam urbibus, in ipsa deniqve metropoli Antiochia, jus civitatis eis dedit, voluitqve pari ibi cum Macedonibus ac Græcis conditione degere, qvo jure nunc qvoqve vivunt inter eos homines. Argumento est, qvia Judæis externo oleo nolentibus uti, certa pecunia pro eo a Gymnasiarchis penditur: qvem morem cum Antiochensis populus proximo bello abrogare vellet, non permisit Mutianus, qui tum Syriæ provinciæ præerat. Deinde imperante Vespasiano, & Tito ejus filio, Alexandrini & Antiochenses, rogantes adimi Judæis jus civium, impetrare id non potuerunt, manifesto Romanorum æqvitatis & magnanimitatis indicio, sed præcipue ipsorum principum: qvi cum eo bello multos labores pertulissent, & infensi essent pertinaciter rebellantibus, nihil tamen de jure ipsorum diminutum voluerunt: idqve nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sunt: majorem rationem habentes veterum gentis meritorum, qvam præsentis offensionis, aut gratiæ, qvam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos, qvi contra rem Romanam arma tulerant, jam satis suppliciorum exolvisse: eos vero, qvi nihil peccassent, non esse æqvum spoliari suis privilegiis & juribus. Marcum qvoqve Agrippam similiter affectum erga Judæos fuisse proditur. Jonibus enim contra hos seditiose commotis, & rogantibus Agrippam, ut civitatis, qvam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, qvē Græci Deum cognominant, soli essent participes: & postulantibus, ut siqvidem ejusdem generis haberi velint Judæi, eosdem qvoqve deos colerent: cum res ad judicum cognitionem devenisset, vicerunt causam Judæi: obtinueruntq;, ut sibi liceret suis moribus vivere, patrocinio Nicolai Damasceni adjuti, Agrippa enim pronunciavit, nihil sibi licere innovare circa hoc negotium. qvæ, si qvis volet exactius cognoscere, legat historiarum Nicolai libros tertium & qvartum supra centesimum vigesimum. Sed Agrippæ sententiam mirari non debemus: neqve enim tum gens nostra cum Romanis bellum gesserat. Vespasiani vero & Titi magnanimitatem merito quis miretur, qui post tanta belli certamina nihil immoderate in nos statuerunt. Nunc, unde digressus sum, revertar. Antiocho Magno in Asia regnante, in continua vexatione tam Judæa fuit qvam Cœlesyria: qvod, eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, hujusqve filio, qui Epiphanes cognominatus est, sive vinceret, sive vinceretur, male multarentur,

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς ἐτιμήσαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν τῇς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

ΕΤυχον δὲ καὶ τῆς παρὰ τῶν βασιλέων τῆς ἀσίας τιμῆς, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. ἐν δὲ τῇ ὑπὸ Νικάνορι ἐν οἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ ἄσια, καὶ τῇ κατωτέρᾳ Συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει Ἀντιοχείᾳ πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τοῖς ἐνοικιοθεῖσιν ἴσον μέτρον ἀπέδειξε μακεδόσι καὶ ἕλλησιν. ὡς τῶν πολιτειῶν ταύτην ἔτι καὶ νῦν διαμένειν. τιμᾶσθαι δὲ τοὺς ἰουδαίους βουλομένους ἀλλοφύλων ἐλαίῳ χρῆσθαι, λαμβάνειν ἀργύριόν τι, παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἔλαιον τοῖς δεομένοις. ἐπὶ δὲ Μάρκου τῶν ἀντιοχέων ἐν ταῖς νεωῖ πολιτείαις λύσεως γενομένης, μαχαιρῶν ἡμέρων ὧν τοῖς ἕλλησι παρεῖχον, ἐκώλυσε. καὶ μὴν ταῦτα κομισάμενοι οἱ Ἀντιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένοντα τοῖς ἰουδαίοις, σὺν ἐπετρέψαν. ἐξ ὧν τις ἂν καταμάθοι τὴν ῥωμαίων ἐπιείκειαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μᾶλλον δὲ τὴν θεοσέβειαν καὶ τὴν τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν. ὅτι καὶ τοὺς πονηροὺς ἐν τοῖς ἰουδαίοις πολεμοῦντας, ἐπιεικῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δὲ ἐσχάτου πολεμοῦντες ἐκράτησαν, ἀδείας αὐτοὺς τῶν ἀρχόντων καὶ τὴν μετέπειτα πολιτείαν ἀφέλοντο. ἀλλὰ καὶ τῆς πρότερον ὀργῆς ἐπὶ τοὺς τότε ἀλεξαμένους καὶ ἀντιοχεῖς δήμους μεγίστους φανερὸς ἐκράτησεν. ὡς τε μηδὲν μηδ' ὅλως πρὸς τοὺς τότε χρῆσθαι, μηδ' ὅλως τῆς πρὸς τοὺς πολεμήσαντας μισονηρίας, ἐνδοῦναι πρὸς τὸ λύσαι τι τῶν ἐχομένων τοῖς ἰουδαίοις φιλανθρώπων. ἀλλὰ τοὺς ἀναμαχομένους τοῖς ὅπλοις καὶ χωρήσαντας εἰς μάχης δεδωκέναι δίκην ἡμερίαν φήσαντες, τοὺς δὲ ἔνδεν ἐξαμαρτόντας, ἀποστερεῖν τῶν ἀρχόντων, ὅμοιον δὲ τούτων καὶ τὸν ἀρχιππέα Φρόνησιν τὰ πρὸς τοὺς ἰουδαίων ἀδικήματα. ὁ γὰρ ἰώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ δεομένων ἐκείνου, ἐπιτρέψαντος αὐτοῖς νικολάου τοῦ δαμασκηνοῦ. ὁ δὲ ἀρχιππεὺς ἀπεφήνατο, μηδὲν αὐτῷ καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δὲ ἀκριβὲς ὅστις βούλεται καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τοὺς νικολάου ἱστορίων τοῦ ἑκατοστοῦ ἑνὸς καὶ τριστοῦ καὶ τετρακοστοῦ. ἐπεὶ μὴν τοῦ ἀρχιππέως κελεύοντος, οὐκ ἔστιν ὅπως θαυμάζειν. ἀνὴρ γὰρ ἐπολέμει τότε ῥωμαίοις τοῖς μετέπειτα ἐσομένοις καὶ ἀντὶ τοῦ μεγαλοφρονεῖσθαι ἐκ τῶν ἐκείνου κρατεῖν, μὴ πόλεμον καὶ τηλικούτους ἀγῶνας οὓς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μετεσκοπηκότων. ἐπαναξῶ δὲ τὸν λόγον ὅθεν γε οὖν ἐπὶ ταῦτ' ἐξέβαλον. τοὺς γὰρ ἰουδαίους ἐπ' ἀνιόχου τοῦ μεγάλου βασιλεύοντος τῆς ἀσίας, ἔτυχεν αὐτούς τε πολλὰ παλαιωθέντας τῆς γῆς αὐτῶν κακουμένης, καὶ τοὺς τῶν κωμῶν ἀφειμένους νεμομένους. πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν εὐπάτορα πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ πτολεμαῖον, τὸν κληθέντα ἐπιφανῆ, κακοπαθῆσαι συνέβαινεν αὐτούς, καὶ νικῶντος καὶ ἡττωμένου, πεζῇ πανταχοῦ, ὡς ἂν

ὡδὲν ἀπὸ πλοίου χειμαζομένης νεὼς, καὶ πανταχόθεν πιεζομένης ὑπὸ τῶν κυμάτων. μεταξὺ τῆς εὐπραγίας ἀντιόχου, καὶ τῆς ἐπὶ θάτερον αὖθις τροπῆς τῶν πραγμάτων κείμενοι. νικήσας μὲν πρῶτον τὸν πόλεμον ἔσχεν, τὴν Ἰουδαίαν προσαγόμενος. τελευτήσαντος δὲ Φιλοπάτορος, ὁ παῖς αὐτοῦ μεγάλην ἐξέπεμψε κατ' αὐτὸν καὶ στρατηγὸν Σκόπαν, ὃς ἐπὶ τὰς κοίλας συ- ... ὃς πολλὰς μὲν αὐτῶν πόλεις εἷλεν, τὸ δὲ ἡμέτερον ἔθνος, πολεμούμενον πρότερον αὐτῷ προσέθετο. μετὰ δὲ πολὺ Σκόπαν μὲν Ἀντίοχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῷ περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Ἰορδάνου, καὶ πολλὰς αὐτοῦ τῆς στρατιᾶς διέφθειρεν. ὕστερον δὲ Ἀντίοχον χειρωσαμένους ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει, ἐν ᾗ Σκόπας κατεῖχεν, καὶ τὴν ἄκραν, ἐκείνῳ αὐτῷ προσέθεντο Ἰουδαῖοι. καὶ τῇ ἐκ τούτου μάχῃ, παρὰ αὐτοῦ τῆς στρατιᾶς καὶ τῶν ἐλεφάντων ἀφθονίαν παρέσχον, καὶ τοὺς ὑπὸ Σκόπα καθεσταθέντας ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων Φρουροὺς πολιορκοῦντι, προθύμως συνεμάχησαν. ὁ οὖν Ἀντίοχος, δι- ... ἡγησάμενος τὴν τῶν Ἰουδαίων πρὸς αὐτὸν εὐνοιαν καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, γράφει τοῖς στρατηγοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις, μαρτυρῶν τε τοῖς Ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν πέμπει πρὸς αὐτῶν, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων διέγνω δεδόχθαι αὐτοῖς, ἐμφανίζων. ὧν δηλονότι καὶ τὰς ἐπιστολὰς τοῖς στρατηγοῖς περὶ αὐτῶν γραφείσας, προσλαβὼν ὡς μαρτυρεῖ τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις, πολύβιος ὁ μεγαλοπολίτης. ἐν δὲ τῇ ις τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ, φησὶν ἔτως. ὁ δὲ πτολεμαῖος στρατηγὸς σκόπας, ὁρμήσας εἰς τὰς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τοῖς χειμῶσι τοὺς Ἰουδαίων ἔθνος. λέγει δ' ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ ὡς δὲ ὕστερον νικηθέντος ὑπὸ ἀντιόχου, τὴν μὲν Βαταναίαν καὶ Σαμάρειαν, καὶ Ἄβιλα καὶ Γάδαρα παρέλαβεν ἀντίοχος. μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῷ καὶ τῶν Ἰουδαίων οἱ τὸ ἱερὸν προπαροικοῦντες Ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὅπερ ἐκ πολλῶν ἔχειν λέγοντες, καὶ μάλιστα μὲν περὶ τοῦ ἱεροῦ ἐπιφάνειαν, εἰς ἕτερον καιρὸν ὑφέξομαι τὴν διήγησιν. καὶ πολύβιος μὲν ταῦτα ἱστόρηκεν. ἡμεῖς δὲ ἐπανάξομεν τὸν λόγον ἐπὶ τὴν διήγησιν, ὧν προεθέμεθα πρῶτον τὰς ἐπιστολὰς ἐκ βασιλέως Ἀντίοχου. Καλεῖν Ἀντίοχος Πτολεμαίῳ χαίρειν. τῶν Ἰουδαίων καὶ πρεσβύτερα μὲν ἤνικα τῆς χώρας ἐπέβημεν αὐτῶν ἐπιδειξαμένων τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ ὡδηγημένοις δὲ εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν λαμπρῶς ὑποδεξαμένων, καὶ μετὰ μὲν τῆς γερουσίας ἀπαντησάντων, ἄφθονον δὲ τὴν χορηγίαν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἐλέφασι παρεσχηκότων, συνεξελόντων τε καὶ τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροὺς τῶν αἰχμαλώτων. ἠξιώσαμεν καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν κατεφθαρμένην τῶν περὶ τοὺς ἀνθρώπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι τῶν διεσπαρμένων εἰς αὐτὴν πάλιν συνελθόντων. πρῶτον δὲ αὐτοῖς ἐκείναμεν ἀφ' ἑαυτοῦ εὐσέβειαν ἕνεκεν τὴν εἰς τοὺς θυσίας συντάξιν, κτηνῶν τῶν θυσίμων καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ λιβάνου, ἀργυρίου τάλαντα ἑξακόσια, καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς ἑξακοσίας τοῦ ἐπιχωρίου νόμου, πυρῶν μεδίμνους αὐξ, καὶ ἁλῶν μεδίμνους τοὺς τ. πελεύσαμεν δὲ αὐτοῖς ταῦτα βούλεσθαι καθὼς ἐπέσταλκα, καὶ τὸ ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ἀπαρτισθῆναι ἔργον, τάς τε στοὰς καὶ ἕτερον οἰκοδομήσαι δέει. ἡ δὲ τῶν ξύλων ὕλη, κατασκομιζέσθω ἐξ αὐτῆς τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, καὶ ἐκ τοῦ Λιβάνου, μηδενὸς προσοφλήματος τέλους. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐκείνοις ἂν ἐπιφανέστερον γένοιτο τὸ ἱερὸν ἐπισκευὴν δέοι.

A non aliter qvam navis fluctibus utrinqve oppugnata, inter prosperam & adversam Antiochi fortunam jactatæ. Tandem victor Antiochus Judæam suæ ditioni adjecit. Defuncto vero Philopatore, filius ejus magnum exercitum, duce Scopa, misit in Cœlesyriam: qvi & multas ejus urbes & nostram gentem vi in potestatem ejus retraxit. Aliqvanto autem post Antiochus ad fontes Jordanis cum Scopa prælio congressus fit superior: cumqve recepisset occupatas a Scopa urbes Cœlesyriæ simul & Samariæ, Judæi qvoqve ultro deditionem fecerunt: receptumqve intra mœnia ejus exercitum & elephantos liberaliter aluerunt: & oppugnantibus præsidium in arce a Scopa relictum impigre auxilium tulerunt. Qvamobrem Antiochus æqvum ducens aliqvam Judæis pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum, quæ in ipsum contulerant, in qvibus etiam significabat, quomodo remunerari eos decrevit. earum exemplar subjiciam, citato prius Polybii Megalopolitæ testimonio, ex libro historiarum ejus decimo sexto: Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux, ad mediterranea verso impetu, per hyemem Judæorum gentem subegit. ac paulo post in eodem libro narrat, qvomodo, victo Scopa, Antiochus Bataneam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: moxqve Judæi, qui Hierosolyma & celebre ejus loci templum incolunt, ad eum defecerunt: de quo cum multa essent dicenda, ait se id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inserta hic prius Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemæo S. Quoniam Judæi mox, ut regionem eorum sumus ingressi, studium erga nos suum declaraverunt, & in urbem suam venientes splendide exceperunt, senatu obviam progresso, exercituiqve nostro & elephantis copiose victum præbuerunt, & cum eo simul præsidium Ægyptiorum in arce expugnaverunt: visum est nobis gratiam aliqvam eis reponere, & urbem eorum refovere variis calamitatibus affectam, & in pristinam freqventiam restituere, revocatis in eam, qui nunc dispersi sunt habitatoribus. ac primum decrevimus pietatis ergo præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad similam secundum provincialem legem tritici medimnos mille quadringentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuagintaquinqve, voloque, ut hæc eis præbeantur ita, ut mandavi: &, quod deest templo, absolvatur, sive porticus sive quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tam ex ipsa Judæa quam ex aliis gentibus & ex Libano, immunis a vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atqve ornatum templi pertinentibus.

Permittitur etiam eis, ut omnes vivant juxta leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis templi atqve cantoribus tributum, qvod penditur pro capite, & aurum coronarium, & si qvod est tributum aliud. Et ut eo citius urbs freqventetur habitatoribus, concedo omnibus, qui nunc eam habitant, qvive ante hyperberetæum mensem eo se habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum usqve in triennium: remittimusqve eis in posterum tertiam partem tributorum, in præteritorum damnorum compensationem. Et qvotqvot ex urbe abrepti serviunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoqve eis restitui jubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictum etiam in honorem templi per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra septa templi ingredi contra voluntatem Judæorum, sed solis hoc facere fas sit, qui juxta præscriptum legis patriæ purificati prius fuerint. Nemo etiam in urbem carnes eqvinas aut mulinas inferat, nec asini sive feri sive domestici, nec pantheræ aut vulpis aut leporis, aut cujusvis omnino ex his animalibus, quæ Judæis vetitum est attingere, ac neqve pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in urbe alere: sed tantum solitas more majorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui vero aliquid contra edictum hoc fecerit, trium millium drachmarum argenti mulctam luat sacerdotibus. Idem rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore qvosdam per Phrygiam ac Lydiam novis rebus studere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in superioribus satrapiis ductantem exercitum, jussit quosdam e nostratibus apud Babylonem degentibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales, bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia & Lydia res novas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam deposcere. Quapropter consulis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Judæis, qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt, duo millia familiarium cum tota supellectili eo traducere, & locis opportunis per præsidia disponere. Persvasum enim habeo, illos fore nostrarum rerum custodes benevolos: tum quia cæleste numen pie colunt, tum quia fides eorum & promptum obsequium etiam majorum nostrorum comprobatur testimoniis. Volo igitur, ut eos, licet difficile videatur, traducas, pollicitus libertatem vivendi propriis legibus. perductis deinde ad jam dicta loca tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colendum arvis & vinetis idoneos: immunitatemq; dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terræ proventibus. & donec ipsorum agri fruges protulerint, demensum frumentum accipiant in servorum alimoniam: ac reliquis quoque tribuatur quantum satis est, ut benigne a nobis habiti alacriores sint in nostris negotiis. Cura autem, ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atqve hactenus de Antiochi magni erga Judæos benevolentia dixisse sufficiat.

A πολιτευέσθωσαν ὑπ' αὐτῶν οἱ ἐκ τῶν ἐθνῶν κατὰ τοὺς πατρίους νόμους. ἀπολυέσθω δὲ καὶ ἡ γερουσία καὶ ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ ἱεροῦ καὶ ἱεροψάλται, ὧν ἀφίεμεν κεφαλῆς τελοῦσι, καὶ τοῦ στεφανίτου φόρου, καὶ τῶν ἄλλων. ἵνα δὲ ταχέως ἡ πόλις κατοικηθῇ, δίδωμι τοῖς τε νῦν κατοικοῦσι καὶ κατοικήσουσιν μέχρι τοῦ παρελθόντος μηνὸς Ὑπερβερεταίου μείους, ἀτελεῖς εἶναι μέχρι τριῶν ἐτῶν· ἀπολύομεν δὲ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς τοῦ τρίτου μέρους τῶν
B φόρων, ὡς τε αὐτῶν ἐπανορθωθείσης τὴν βλάβην ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγέντες δεδούλωνται, αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀπ' αὐτῶν γενομένους ἐλευθέρους ἀφίεμεν, καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδιδόσθαι κελεύομεν· ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ, ταῦτα περιέχει. συμπαρών τε τὸ ἱερὸν, τὸ γράμμα καὶ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐν κύκλῳ, τοιαῦτα περιέχων τάδε. μηδενὶ ἐξεῖναι ἀλλοφύλων τὸν ἀβάβολον εἰσιέναι εἰς ἱερὸν, τῶν ἐπιχωρίων ἁγνευόντων καὶ
C δοίοις, εἰμὴ οἷς ἂν αἰγυπτίοις ἐστὶν ἐξειλημένη τὰ πατρῷον νόμον. μηδὲ εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππος, ἡμίονος, κρέα, μήτε ἡμιόνεια, μήτε ἀγρίων ὄντων καὶ ἡμέρων, πανθήρων τε καὶ ἀλωπέκων καὶ λαγῶν, καὶ ὅλως πάντων τῶν ἀπηγορευμένων ζώων τοῖς ἰουδαίοις μηδὲ τὰς δορὰς εἰσφέρειν ἐξεῖναι, ἀλλὰ μηδὲ τρέφειν ἐν τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις δὲ τοῖς συγγενέσιν ἰουδαίων ἀφ' ὧν καὶ τῷ θεῷ δεῖ καλλιερεῖν, ἐπιτρέπεσθαι
D χρῆσθαι. ὁ δὲ τούτων τι παραβὰς, ἀποτινύτω τοῖς ἱερεῦσιν, ἀργυρίου δραχμὰς τρισχιλίας. ἔχειν δὲ μαρτύρων ἡμῖν εὐσέβειαν τε καὶ πίστιν ἐκείνα, ἃ ποιεῖται πρὸς τὸ καὶ τὴν Φρυγίαν, καὶ Λυδίαν ἐπίστασθαι. καὶ τὸν καιρὸν, ἐν τοῖς ἄνω σατραπείαις πελεύων ζεύξιν αὐτὸς στρατηγὸν καὶ ἐν τοῖς μάλιστα φίλων πέμψαι τῶν ἡμετέρων ἐκ Βαβυλῶνος εἰς Φρυγίαν, γράφει τάδε. Βασιλεὺς ἀντίοχος ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. εἰ ἐρρώσθαι εὖ ἂν ἔχοι. ὑγιαίνω δὲ καὶ αὐτός. πυθόμενος τοὺς ἐν Λυδίᾳ καὶ Φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης ἀποροφῆς ἡγησάμην εἶναί μοι τοῦτο δεῖν. ἐβουλευσάμην μοι μετὰ τῶν φίλων τί δεῖ ποιεῖν, ἐδόκει εἰς τὰ φρόνιμα καὶ τὰς ἀναγκαιοτάτας τάξεις τῶν τῆς μεσοποταμίας καὶ βαβυλωνίας ἰουδαίων αὐτοὺς δισχιλίους σὺν ἀποσκευῇ μεταγαγεῖν. πέπεισμαι γὰρ εὐνοϊκοὺς αὐτοὺς ἔσεσθαι τῶν ἡμετέρων φύλακας, ἅτε τῶν θεῶν αὐτῶν εὐσέβειαν, καὶ μαρτυρομένων δι' αὐτῶν ἀπὸ τῶν προγόνων εἰς πίστιν οἰδὰ καὶ εὐθυμίαν εἰς
F τὰ παρακαλούμενα. βούλομαι τοίνυν καίπερ ἐρρωμένου ὄντος δὲ μεταγαγεῖν, παρακαλῶ νόμοις αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δὲ αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προειρημένους τόπους, εἰς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δοὺς αὐτοῖς τόπον ἑκάστῳ, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ φυτείαν ἀμπέλων. καὶ ἀτελῆς τὸ ἐν τῇ γῇ καρπῶν αὐτοῖς ἐπὶ ἔτη δέκα. μετρείσθωσαν δὲ καὶ ἄχρις ἂν τὰς ὧραι τῆς γῆς ἄρτους λαμβάνωσιν, σῖτον εἰς τὰς τῶν τεραστιουμένων
G τροφάς. δίδωμι δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰς χρείας ἀπαρέσκουσι τὰ αὐτάρκη, ἵνα τῆς παρ' ἡμῶν πεγχάνοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερους παρέχωσιν αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα. συνόλως δὲ ποιοῦ καὶ τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ ὑμετέρου, ὅπως μηδενὸς ἐνοχλῇ. περὶ μὲν οὖν τῆς ἀντιόχου φιλίας τοῦ μεγάλα πρὸς ἰουδαίους πεπιστευμένου ἡμῶν διειλεγμένοις ἱκανῶς ἔχειν

μὴ ἦλθεν Φιλίαν καὶ ἀσπάσας τὸν Πτολεμαῖον ἀνέπεσε καὶ ἐπήσατο, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν εἰς γάμον, καὶ δωρεὰν αὐτῷ τῆς χώρης Συρίας καὶ Σαμαρείας καὶ Ἰουδαίας καὶ Φοινίκης, φόρους τῆς ὀνομαζομένης. καὶ διαιρεθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τοὺς φόρων, τοὺς ἰδίους ἕκαστοι τῶν ἐπιτηδείων ἀνουμένων πατρίδας φορολογεῖν, καὶ συναθροίζοντες τὸ εἰσπραττόμενον κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐπέλυον. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ Σαμαρεῖς εὖ πράττοντες πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους ἐκάκωσαν, τήν τε χώραν αὐτῶν πορθοῦντες, καὶ σώματα διαρπάσαντες. ἐνέπεσε δὲ καὶ ὅτι ἐπὶ ἀρχιερέως ὀνίου πολλὴ ἀνομβρία ἐγένετο· ἐτελεύτα δὲ Ἐλεάζαρος, τὴν δὲ ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ Μανασσῆς ἔλαβε. μετὰ δὲ καταστροφὴν τοῦ βίου, ὃν ἐκεῖνος τὴν τιμὴν ἐδέξατο, Σίμων ὁ τοῦ δικαίου κληθεὶς ἐγένετο. Σίμων δὲ ἦν ἀδελφὸς Ἐλεαζάρου καθ' ἡλικίαν πρεσβύτερος. ἦν δὲ ὁ Ὀνίας, βραχὺς μὲν τὴν διάνοιαν, καὶ χρημάτων ἥττων, καὶ δι' ἀπορίαν τὸν ἐκ τῶν φόρων, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐπέλυον ἐκ τῶν ἰδίων, τάλαντα εἴκοσιν ἀργυρίου μὴ δοὺς, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον Εὐεργέτην, ὃς μὲν πατὴρ ἦν Φιλοπάτορος, καὶ πέμψας εἰς Ἱεροσόλυμα πρεσβευτήν, ἠπείλει τὸν Ὀνίαν, εἰ μὴ ἀποδιδοῖ τοὺς φόρους. καὶ ἠπείλει κληρουχήσειν αὐτῶν τὴν γῆν, εἰ μὴ δοίη λαβών, καὶ πέμψειν τοὺς ἐποικήσοντας στρατιώτας. ἀκούσαντες δὲ τὰ ὦτα Ἰουδαῖοι οἱ ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ, τὸν μὲν Ὀνίαν οὐδὲν τούτων ἐφρόντισαν διὰ τὴν φιλοχρηματίαν.

A Post hæc amicitia Ptolemæo conjunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessa dotis nomine Cœlesyria, una cum Phœnice, Judæaqve & Samaria, divisisqve inter utrumqve regem vectigalibus, optimates suæ quisque patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta, quæ imperata esset, pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati, sæpe Judæos infestabant agros vastando, & abducendo in captivitatem homines, maxime sub Onia Pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses ejus patruus pontificatum assumpsit, quo defuncto, Onias successit in sacerdotium, Simonis Justi filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus.

B

C

Is Onias pusillanimis erat, & avarus: quæ causa fuit, ut tributum, quod pro populo majores ejus de suo solebant regi pendere, talenta argenti viginti non solvendo, ad iram commoverit Ptolemæum Evergetem patrem Philopatoris. Qui, misso Hierosolyma legato, incusabat Oniam, quod tributum non redderet: minabaturque, ni faceret, regionem ejus militibus suis se divisurum, & novas colonias eo deducturum. quod audientes Judæi, perterriti sunt, licet Onias perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam.

D

IV.

Κεφάλαιον δ'.

Ἐκ τῆς ἡμιμόλου ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ Ἰωσήπου τοῦ Τωβίου, πεμφθέντος Φιλίαν πρὸς Πτολεμαῖον.

CAP. IV.

Josephus Tobiæ filius immanissimam Judæis calamitatem dispellit, amicus Ptolemæo regi factus.

Ἰώσηπος δέ τις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ σεμνότητι καὶ πρεπούσῃ καὶ φρονήσει καὶ δημοσίᾳ δόξαν ἔχων παρὰ τοῖς ἱεροσολυμίταις. τοῦτον μὲν πατρὸς, ὃν ἦν τῆς ὀνίου τοῦ δὲ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, δηλώσασης αὐτῷ τῆς μητρὸς τὴν τοῦ πρεσβεύτου παρουσίαν, ἔτυχε δὲ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς Φιχόλαν κώμην ἐξ ἧς ἦρχεν, ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπιστήσε τῷ ὀνίᾳ, μὴ πρόνοιαν μᾶλλον τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βαλλομένῳ πεῖσαι δι' ὀλίγων χρημάτων ἀποστέρησιν, ὃ δὲ ἤκουε τοῦ λαοῦ τὴν προστασίαν λαβὼν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἀπεύχεσθαι. εἰ δὲ ἐρωτικῶς ἔχοι τῶν χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν πατρίδα κινδυνεύουσαν ἰδὼν ὑποπτεύσει, καὶ πάντ' ὀπίσω ποιοῦντας αὐτὸν τοὺς πολίτας, συμβουλεύσειν ἀπελθόντα πρὸς τὸν Βασιλέα, δεηθῆναι αὐτοῦ τὴν πάντων αὐτῷ χαρισθῆναι τῶν χρημάτων ἢ μέρους. εἰ δὲ ἐνίου μὲν ἀρχὴν θέλειν ἀποκεκαμμένου, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δ' εὐθέως ἐτοίμως ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος, μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ περὶ τούτων, εἰ πρεσβεύειν αὐτὸν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ἀναγκαῖον ἦν δ' ἔθνους, ἐπηρώτησε. φήσαντος δ' ἀπιέναι, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ Ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν παράπλεκε μηδὲ φοβεῖσθαι παρῄνει τὸν ὀνίου τοῦ θείου περὶ αὐτῶν ἀμέλειαν. ἀλλ' ἐν ἀθείᾳ τῶν ἀπὸ τῆς συνθρωποτέρας ἐλπίδος ἀφόνειαν αὐτοὺς ἔχειν ἠξίου. πρεσβεύσειν γὰρ αὐτὸς ἐπαγγέλλεται πρὸς τὸν Βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικήσουσιν,

E

F

G

Josephus autem quidam ætate juvenis, sed honestate, prudentia, justitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus e sorore Oniæ pontificis, cum indicio matris cognovisset de adventu legati, forte enim in Phichola natali vico aberat, veniens in urbem invectus est in Oniam, qui non curaret securitatem publicam, sed modo pecuniis parcens, cõjiceret in periculum populum, a quo & reipublicæ administrationem & pontificalem honorem acceperat. Quod si tanto amore pecuniæ teneretur, ut propter eam sustineat & patriam & cives in discrimen adduci, iret saltem ad regem, & precibus obtineret ab eo vel totam, vel partem aliqvam ejus pecuniæ. Onia vero dicente, neque principatũ se morari, & pontificatum etiam, modo liceat, libenter se depositurum: neque iturum ad regem, qvum nihil curet hoc negotium: rogavit Josephus, num ipsi permitteret legationẽ publicam suscipere. Quo annuente, ascendit in templum, & advocata concione, hortatus est eos, ne terreantur Oniæ sui avunculi negligentia, sed, missa mœstitia, meliorem securitatis spem concipiant. Seipsum enim iturum legatum ad regem, & causam eorum bona fide acturum, persvasurumqve ei, quod irascatur immerito.

Qvibus auditis, plebs gratias egit juveni. Ipse vero egressus ex templo legatum regium excepit hospitio, & donatum pretiosis muneribus, lauteqve per aliqvot dies acceptum, præmisit ad regem, dicens se quoque mox secuturum. Jam enim magis etiam quam ante accensus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat, ut in Ægyptum veniret, operamqve suam obtulerat: effecturum enim se, ut, quicquid opus haberet, a rege impetraret facile. Vehementer enim captus est liberalibus honestissimi juvenis moribus. Cæterum reversus in Ægyptum, denarravit regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Josephi bonitate: qvem brevi venturum ajebat, & patrocinaturum populo, cujus curam propter pontificis segnitiem susceperit. Tantis denique juvenem assidue ornabat laudibus, ut & rex & regina Cleopatra erga absentem adhuc affecti essent optime. at Josephus, missis in Samariam, qui ab amicis pecuniam mutuo sumerent, satis jam instructus ad profectionem jumentis, vestibus & poculis, impensis in hæc viginti drachmarum millibus, pervenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, ut illo ipso tempore ad regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices urbium principes ad emenda vectigalia, quæ singulis annis rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Josephum in itinere, deridebant ejus tenuitatem & inopiam. qui cum apud Alexandriam audisset, Memphi Ptolemæum esse, profectus est illi obviam. Sedente autem rege in curru una cum regina & Athenione amico (is erat, qui legatus Hierosolymis hospitio Josephi usus fuerat) conspicatus eum Athenio mox regi notum reddidit, dicens hunc esse illum juvenem, cujus bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis reversus tantopere prædicaverat. Tum Ptolemæus & prior eum salutavit, & currum jussit conscendere. quo facto, Oniam accusare cœpit. At Josephus: Danda est, inquit, senectuti venia. Scis enim, quod senes & pueri eundem habent animum. Nos autem juvenes officio nostro non deerimus, ut nihil de nobis merito possis conqveri. Ex hoc primo colloquio rex, degustata juvenis civilitate, adeo cœpit eum amare, ut juberet eum diversari in regia, & qvotidie suæ mensæ adhiberet. quod cum primates Syrorum viderent apud Alexandriam, indigne ferebant. Cumqve dies auctionis venisset, qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles suæ quisque patriæ: & cum octo millia talentorum colligerentur e vectigalibus Cœlesyriæ Phœnicesqve & Judææ ac Samariæ, accedens Josephus culpabat illos licitatores, tanquam de composito tam parvum regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum confiscationibus, qvæ prius publicanis solebant accedere. Rege vero libenter hæc audiente,

A καὶ τὸ μὲν πλῆθος τάυτων ἀκούσαν, ἠύξησε τὸν ἄνδρα τιμῇ. καλέσας δ' αὐτὸς δεῖπνον ἱερὸν, ξενίᾳ τε ἐδέξατο, καὶ δώροις πολυτελέσι δωρεᾶς, ἐ ὅτι πολλὰς ἐτίμησε φιλοτίμους ἡμέρας, προέπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα. φράσας αὐτῷ, καὶ αὐτὸν ἀκολουθήσειν. ἐγένετο δὲ μᾶλλον ἐγερθεὶς πρόθυμος πρὸς τὴν ἄφιξιν τὴν τοῦ βασιλέα, ἐ πρεσβεύσ πρὸς ἐπαμύνειν, καὶ παρορμήσων εἰς εὐγνωμοσύνην ἐλθεῖν, ἐ πάντων ὧν ἂν δέηται τοῦ ἐ πολεμήσειν τυγχάνειν αὐτὸν ποιήσειν ὑποσχημένος. τὸ γὰρ ἐλεύθερον αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν ἐ ἡδέως, λίαν ἠγάπησε. ἐ ὁ μὲν πρεσβύτης ἐλθὼν εἰς τὴν αὐγυπτον, ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τὸν ἐ ὀνίαν ἀγνωμοσύνην, καὶ πρὸς τὸ ἐ ἰωσήπου χρηστότητα ἐδήλωσε, ἐ ὅτι μέλλοι πρὸς αὐτὸν ἥξειν, τοῦ ἁμαρτημάτων τὸ πλῆθος. ἐπαγγελόμενος αὐτὸς πρόσεσθαι. ἀμέλει τοσαύτη πρὸς τὸ ἐγκωμίων ἐ νεανίσκου διέπλεσε χάρις ὅσα καὶ τὸν βασιλέα, ἐ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κλεοπάτραν, προθυμίαν ἐνεῖναι ἔχειν πρὸς τὸ ἰώσηπον ὅπως παρείη. ὁ δὲ ἰώσηπος λαμπρῶς πρὸς τοὺς φίλους εἰς ἐπιμέλειαν, καὶ δανισάμενος ἐφόδιον, καὶ τὰ πρὸς τὸ ἀποδημίαν ἐπιτήδεια ἐσθῆτας τε ἐ σκεύη καὶ κτήνη, ἐ ταῦτ' εἰς πρὸς δισμυρίας δραχμὰς ὠνησάμενος, εἰς ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐπὶ τὸ πόλεων τὸ τὰ συνήθη καὶ φοινίκης πρώτους ἐ ἄρχοντας, ὅπως τὰ τελῶν ὠνοῦν. κατ' ἔτος δὲ ταῦτα τοῖς δυνατοῖς τὸ ἐν ἑκάστῃ πόλει ὑπῆρχεν ὁ βασιλεύς. ἐρωτῆσαι οὖν ἔσει καὶ τὴν ὁδὸν τὸν ἰώσηπον, ἐκελεύσθη ὅπως πεζὸς καὶ λιτότατα. εἰς δὲ εἰς τὰ ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν μέρᾳ τὸ βασιλέα πολεμοῦντα ἤκουσεν ὄντα, ὑπαντήσομενος ἀνέβαινεν αὐτῷ καθεζομένῳ δὲ βασιλεῖ ὅπως ὀχήματος μὴ τῆς γυναικὸς, ἐ μὴ ἀθηνίωνος φίλος, ὅτος δὲ ἰδὼν ὁ πρεσβεύσας εἰς ἱεροσόλυμα καὶ θαυμάσας ἰώσηπον ξενισθείς, θεασάμενος αὐτὸν ἐκ ἀθηνίωνος, ἐν οἷς ἔπεσε τῷ βασιλεῖ γνώριμον, λέγων δ' τὸν ἄνδρα, ἔδει δὲ θαυμάζοντος ἐξ ἱεροσολύμων ἀπήγγελεν ὡς ἀγαθός τε εἴη ἐ φιλότιμος νεανίσκος. ὁ δὲ πτολεμαῖος, πρῶτος τε αὐτὸν ἠσπάσατο, καὶ ἀναβεῖν ἐπὶ τὸ ὄχημα παρεκάλεσε. ἐκαθεζόμενος δὲ ἔδει τὰ ἐνία πρὸς ἀπορούμενον ἤρξατο ἐγκαλεῖν. ὁ δὲ συγγνώσκειν φησὶν αὐτῷ ἀφ' ἡλικίας. ἡδέως γὰρ ἅπαντας, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβύτας καὶ τὰ νήπια τοῦ αὐτοῦ ἀφρονίαν ἔχειν συμβέβηκε. ἡμῶν δὲ ἕξουσι τῶν νέων ἅπαντα, ὡς τε μηδὲν αἰτιάσασθαι. ἡσθεὶς δὲ ἐπὶ τῇ χάριτι καὶ εὐτραπελίᾳ ἐ νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη πεπιστευμένος ἀγαπᾶν ἤρξατο, ὡς ἐντὸς τοῖς βασιλείοις αὐτὸν κελεύσας ἐνδιαιτᾶσθαι, καὶ καθημένου ἐπὶ τὸ ἐστιάσεως τὸ ἰδίας ἔχων. γινομένου δὲ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἐ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τῆς συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τὸ ἰώσηπον, ἀηδῶς ἐφερον. ἐνιαυσίους δὲ τὰς ἡμέρας καθ' ἣν ἐμελλε τὰ τέλη πιπράσκεσθαι τῶν πόλεων, ἠγόρασον οἱ τοῖς ἀξιώμασιν ἐν ταῖς πατρίσι. διαφέροντες. εἰς ὀκτακισχιλίους δὲ τάλαντα συναθροιζομένων τὸ τῆς κοίλης συρίας τελῶν, καὶ τὸ τῆς φοινίκης καὶ ἰουδαίας, σὺν τῇ σαμαρείᾳ, προσελθὼν ὁ ἰώσηπος, τοὺς μὲν ὠνουμένους διέβαλλεν ὡς σὺν ἐλαχίστῳ αὐτῷ τιμᾶν τὰ φόρους τῶν τελῶν. αὐτὸς δὲ διπλασίονα, δώσειν ὑπισχνεῖτο. καὶ τῶν ἁμαρτόντων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τὰς οὐσίας ἐκπέμψειν αὐτῷ. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπράσσετο. τοῦ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούοντος.

καὶ ὡς

καὶ ὡς αὔξοιτο τῷ τεθησομένῳ αὐτῷ καλλιχυρωῖ τὴν A & ut amplificatori redituum ſuorum addicturum ſe promittente, rogante tamen, ecqvos fidejuſſores haberet, feſtive reſpondit, daturum ſe homines probos & honeſtos, quibus non graveretur credere. Qvos ut proferret poſtulatus: Te, inqvit, rex, dabo, tuamqve conjugem, ut alter alteri pro me fidejubeat. Tum rex arridens permiſit eum abſqve fidejuſſione habere vectigalia. id qvod valde moleſtum fuit his, qvi poſthabiti fuerant, non ſine pudore in patriam revertentibus. Joſephus autem, acceptis a rege duobus militum millibus, qvos ideo petierat, ut poſſet contumaces in urbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regiis qvingenta talenta, profectus eſt in Syriam. Et cum veniſſet Aſcalonem, tributumqve a civibus exigeret, & non ſolum nihil acciperet, ſed convitiis etiam appeteretur: comprehenſos circiter viginti eorum primates affecit ſupplicio: &, redactis ex eorum facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam transmiſit, indicans, quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus ejus prudentiam, & approbato, quod egerat, permiſit ei, quicquid vellet, facere. Hoc audito, Syri exemplo recenti caſtigatæ in Aſcalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Joſephum excipientes tributa ſolvebant. Cumqve etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more ſolito tributa dependere, horum qvoqve necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem miſit: comparatisqve multis pecuniis, & multa lucratus ex redemptione vectigalium, his opibus ad conſtabiliendam præſentem potentiam uſus eſt, prudenter exiſtimans, optimum eſſe jam partam felicitatem tueri ex ipſius reditibus. multa namqve munera regi atqve reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, benevolentiam eorum hoc pacto ſibi concilians. Uſus eſt autem ea proſperitate per annos duos & viginti, ex una uxore procreatis ſeptem filiis, ſuſcepto etiam uno ex fratris Solymii filia, nomine Hyrcano: quam hac occaſione duxit conjugem. Cum aliquando veniſſet Alexandriam cum fratre, ducente ſecum filiam nubilem, ut eam ibi alicui nobili Judæo nuptum traderet: cœnans cum rege, ingreſſam in convivium formoſam, ſaltatriculam adamavit, ſoliqve fratri hoc indicavit, rogans, ut qvandoqvidem lege vetaretur habere rem cum fœmina alienigena, ſubferviret ei, ut clam ea potiri poſſet. Frater vero libenter operam ſuam pollicitus, ornatam filiam ſuam noctu ad eum adduxit, & in lectum ejus collocavit: atqve ita param ſobrius, per errorem cum fratris filia congreſſus eſt: & cum hoc ſæpius feciſſet, magis etiam in amorem accenſus, conqveſtus eſt apud fratrem, quod periculum eſſet, ne non poſſet excutere amorem ſaltatriculæ, quam forte rex nollet ei cedere.

ηρῷ ὡς αὔξοιτο τῷ τεθησομένῳ αὐτῷ καλλιχυρωῖ τὴν
ὠνὴν τῶν τελῶν σκηνῷ φήσαντος, ἐρομένου δὲ καὶ ὅτι
τινὰς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχει δοῦναι, σφόδρα
ἀστείως ἀπεκρίνατο, δώσω γὰρ εἶπεν ἀνθρώπους ἀγαθοὺς τε καὶ καλοὺς, οἷς οὐκ ἀπιστήσεις. λέγων δὲ τούτους
εἶναι φησὶν εἰπόντος, αὐτὸν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ σε, καὶ τὴν
γυναῖκα τὴν σὴν, ὥστε ἑκάτερα μέρους ἐγγυησομένους δίδωμί σοι. γελάσας δ' ὁ πτολεμαῖος, συνεχώρησεν αὐτῷ δίχα τῶν ὁμολογουμένων, ἔχειν τὰ τέλη. ὅτο σφόδρα τοὺς ὑπὸ τῶν τελωνῶν εἰς τὴν οἰκείαν ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παρὰ δοκίμην ἠτιμωμένους. καὶ οἱ μὲν ἐπανῆκον εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι πατρίδας μετ' αἰσχύνης. ὁ δὲ ἰώσηπος λαὸν ὡπλισμένον πεζῶν στρατιωτῶν δισχιλίους, ἠξίωσε γὰρ παρὰ βοηθεῖαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ βιάζεσθαι. καὶ δανεισάμενος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ὡπλισμένων τῶν παρὰ τοῦ βασιλέως φίλων τάλαντα πεντακόσια, εἰς συνέχειαν ἐξώρμησε. ἦλθε μὲν οὖν εἰς ἀσκάλωνα, καὶ τοὺς φόρους ἀπαιτῶν τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο δοῦναι, ἀλλὰ καὶ ὑβρίζοντα αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι, ἀπέκτεινε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα, ἀθροισθείσας ἐπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ καὶ τὰ γεγονότα. θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ πτολεμαῖος ἐπὶ φρονήματος, καὶ τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσας αὐτὸν, ἔφησεν αὐτῷ ποιεῖν ὅτι βούλεται. ὅτ' ἀκούσαντες οἱ σύνεγγυς καπηλεύσαι, καὶ τὸ παράδειγμα τῆς ἀπειθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοὺς τῶν ἀσκαλωνιτῶν ἄνδρας ἀνῃρημένους, ἀνοίγοντες τὰς πύλας ἐδέχοντο τὸν ἰώσηπον καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. ὑπερχειρούντων δὲ καὶ σκυθοπολιτῶν ὑβρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοὺς φόρους αὐτῷ, ὡς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλουν, καὶ τούτων ἀποκλείσας τοὺς πρώτους, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν δὲ πολλὰ χρήματα καὶ κέρδη ποιήσας μεγάλα ἐκ τῆς ὠνῆς τῶν τελῶν, εἰς τὸ λαμπρύνειν τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ δυνάμιν τῆς ὑπὸ κατοχήσατο, τὴν ἀφορμὴν αὐτῶν καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τότε δυτυχίας τηρῶν, φρόνιμον ἡγεμόνα, ἐξ αὐτῶν ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο. πολλὰ γὰρ ὑπεχώρησε τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ δῶρα ἐπεμψε, καὶ τῆς φίλοις αὐτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ αὐλῇ δυνατοῖς, ὠνούμενος λέγω τούτων τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτῶν. ἀπήλαυσε δὲ ταύτης τῆς εὐτυχίας, ἐπ' ἔτη κθ'. πατὴρ μὲν ἦν ὁμοῦ καὶ ἐκ μιᾶς γυναικὸς, παίδων ζ'. ποιησάμενος δὲ καὶ τὸν ἀδελφοῦ συλυμίου θυγατρὸς ἕνα ὑρκανὸν ὄνομα. γαμεῖ δὲ πάντων ἐξ αἰτίας τοιαύτης. σὺν τῷ ἀδελφῷ ποτὲ εἰς ἀλεξάνδρειαν ἐλθὼν ἄγοντι καὶ θυγατέρα γάμου ὥραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτὴν συνοικήσῃ τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος ἰουδαίων, καὶ δεσπόζων ὡς τῷ βασιλεῖ, ὀρχηστρίδος αἰσθόμενος εἰς τὸ συμπόσιον εὐπρεπῆς, ἐρασθεὶς τῷ ἀδελφῷ ὅτο μὲν οὐκ ἐπεὶ καὶ νόμῳ κεκώλυτο τοῖς ἰουδαίοις ἀλλοφύλῳ γαμησάζειν γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα καὶ λαθόντα ἀγαθὸν ἡγούμενον, ὡδήγησεν αὐτῷ ὡς τε πληρώσαι τὴν ἐπιθυμίαν. ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τὴν ἀδικίαν, κοσμήσας τὴν αὐτοῦ θυγατέρα νυκτὸς ἦγαγε πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκατεκοίμησεν. ὁ δὲ τοῦ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνῆρχε τῇ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρί. καὶ τοῦτο ἡμέρας πολλάκις, ἡδέως σφόδρα ποιῶν. ἔφη δὲ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς κινδυνεύοι τὸ ζῆν ὁρῶν τὴν ὀρχηστρίδα, ἕως ἂν αὐτῷ ὡδὶ χαρίσηται τὴν βασιλέα,

Tum Solymius ait, non esse opus, ut hac de re sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atqve etiam uxorem eam ducere: fassus, qvod maluerit filiæ fieri injuriam, qvam fratrem tale dedecus in se admittere. Josephus, collaudata tam fraterna benevolentia, uxorem duxit ejus filiam: ex eaqve genuit, qvem diximus, Hyrcanum filium. Is cum annos natus tredecim adolescens adhuc generosam & prudentem præ se ferret indolem, fratrum in se concitavit odia, qvod eos in omnibus videretur antecellere. Josephus enim volens cognoscere, qvisnam ex his ad virtutem esset idoneus maxime, unumqvemqve misit ad eos, qui tum professione disciplinarum erant celebres: illi vero propter segnitiem & laborum impatientiam indocti domum reversi sunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis jugis boum misit itinere septem dierum in solitudinem, ut illic sementem faceret: sed prius subtractis clam loris, quibus arator boves ad jugum solet astringere. Qvo postqvam perventum est, cum non haberet lora, contempto bubulcorum consilio, svadentium aliqvem ad patrem mittere, qvi adferret: nolensqve interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus est qviddam veterano duce magis dignum qvam id ætatis homine. Mactatis enim decem jugis carnes quidem in operarios distribuit: sectis autem tergoribus, & loris inde factis, juga hoc modo bubus aptavit: & hoc modo arata terra, qvam pater proscindi jusserat, sementeqve facta, domum rediit. Pater autem reversum exosculatus ob prudentiam & acumen ingenii, & quod excogitata auderet aggredi, ut solum germanum filium, magis etiam posthac amavit, indigne ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuncians, quod regi Ptolemæo natus sit filius: versiqve omnes Syriæ magnates cum subditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu, Josepho ob ætatem jam gravantem domi manere coacto. pertentavit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem susscipere: & recusantibus cæteris, quod se negarent scire mores aulicos, quomodo versandum sit cum regibus, svadentibusqve, ut Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, statim eum advocat: rogatqve, ecquid liberet, aut idoneum se putaret, qui ad regem salutatum accederet. qui cum promte eam profectionem susciperet, & modica pecunia sibi opus fore diceret: velle enim se frugaliter vivere, ut decem drachmarum millia sufficiant, admodum lætatus est filii prudentia. Deinde puer, cum aliqvandiu siluisset, svasit patri, ne domo quicquam munerum regi mitteret: sed ut ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, ut pecuniam ipsi præberet ad emendum regi id, quod inveniret pulcherrimum & pretiosissimum. Ille vero ratus decem fortasse talenta impensurum in munera, & comprobato filii consilio, scripsit procuratori Arioni,

A Ὁ δὲ ἀδελφοὺς, μηδὲν ἀγωνιᾷν φρονηματιοῦτο, ἁπλαύειν δὲ τῆς ἀρᾶς μὴ ἀδείας, καὶ γυναῖκα ἔχειν αὐτῶν φήσαντος, καὶ παῖδες αὐτῷ φανεροὶ ποιήσαντος, ὡς ἂν οἱ τοῦ ἰδίαν ἑξεύξοιτο γυναῖκα, ἢ τοιοῦτόν σκέπτον ἐν αὐχμῷ χρόμενον. ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ ἰώσηπος τῆς φιλαδελφίας, συλλαμβάνει αὐτῷ τῇ γυναικὶ, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐκγόνοις ὑρκανὸν ὄνομα ὡς προειρήκαμεν. ἐπεὶ δὲ ὢν ἐγ ἐτῶν ἓξ ὁ παῖς νεώτερος ἐπιδείκνυτο τοῦ φυσικοῦ ἀνδρεῖος καὶ

B σώφρων, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντα πολὺ κρείττονα καὶ φρονηθείαν δυνάμενον, ἔτι δὲ ἰώσηπε γνῶναι θελήσαντος τὶς αὐτῷ τῶν ἡμῶν πρὸς ἀρετὴν εὐπέφυκε, καὶ καθήκα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύειν τὰ δόξαν ἔχοντας, οἱ λοιποὶ μὲν ῥᾳθυμίας καὶ τῆς πρὸς τὸ φιλέργων μαλακίας, ἀσκήτοι καὶ ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῷ. μὴ δὲ ἐκεῖνος τὸν νεώτατον ὑρκανὸν δὲς αὐτῷ τ ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν

C ὁδὸν ἡμερῶν β εἰς τοῦ ἐρημίαν, ἀπεροσιῶπα τοῦ γῆν, ἀποκρύψας τοὺς ζεύκτῆρας ἱμάντας. ὁ δὲ γενόμενος ἐν τῷ τόπῳ καὶ τοὺς ἱμάντας οὐκ ἔχων, τῆς μὲν τ βοηλατῶν γνώμης κατηγόρησε, συμβαλόντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιδῆτας πινὰς τοὺς ἱμάντας, τὸν δὲ καιρὸν ἡγησάμενος μὴ δεῖν ἀποκωλύειν πεμπόντα τοὺς ἀποστελλησομένους, ἐπενόησέ τι στρατηγικὸν καὶ τῆς ἡλικίας πρεσβύτερον. καταφάξας γὰρ δέκα

D ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις διένειμε. τειμὰς δὲ τοῖς δορᾶς αὐτῶν, καὶ πήσας ἱμάντας, ἐτέδυσε τὰ τοῖς ζεύγεσι, καὶ ἕτον τὸν τρόπον ἀπέρας, ᾧ ὁ πατὴρ αὐτῷ προσέταξε γῆν, ἐπέστρεψε τοῖς αὐτόν. ἐλθόντα δὲ ὁ πατὴρ ὑπεδέξατο φρονήματος, καὶ τὴν ἐξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τ ἀδελφῶν διὰ τοῦτο. ὡς δὲ ἀπήγγειλέ τις αὐτῷ, ᾗ ἔτον τὸν καιρὸν ἰόν τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ

E γεγωνᾶσθαι, καὶ πάντες οἱ πρῶτοι τῆς συρίας καὶ τῆς ἐπικοίου χώρας ἑορτάζοντες τοῦ γενέσιον ἡμέραν τ παιδίου, μὴ μεγάλης ὠφελείας εἰς τοῦ ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ἐπὶ γήρως κατέσχε. τῶν δὲ ἰόντων ἀπιστίας ἄτ ἔτι τις αὐτῶν βούλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. τῶν δὲ πρεσβυτέρων φθονηθέντων, καὶ πρὸς τὰς ὑπαύστας συνουσίας ἀγροικότερον ἔχειν φησάντων, τὸν ἀδελφὸν ὑρκανὸν πέμπειν συμβουλευσάντων, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τὸν

F ὑρκανὸν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ πρόθυμος ἔστιν ἀνέκρινεν. ἐπαγγειλαμένου δὲ πορεύσεσθαι, καὶ δώσειν χρημάτων οὐ πολλῶν φήσαντος εἰς τοὺς ὁδὸν, ζηλώσας ὑπερφυῶς, ὥς τε δραχμὰς μυρίας, ἤδη τοῦ παιδὸς τῇ φρονήσει. ἀπολιπὼν δὲ ὀλίγον ὁ πατὴρ συνεβούλευε τῷ παιδὶ, δῶρα μὲν αὐτόθε μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ. δοῦναι δὲ ὑπισοῦ πρὸς τὸν ἀλεξανδρέα

G οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς ὧνιον ὧν ἂν εὕρῃ καλλίστων καὶ πολυτελῶν χρήματα. ὁ δὲ νομίζων δέκα τάλαντων ἐσεσθαι τοῦ εἰς τὰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνην, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ὡς φρονιμώτατα καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ ἀρίστου, ὃς ἀ-

ὃς ἅπαντα τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτοῦ διώκει, οὐκ ἔλαττα ἢ τριακοσίων ταλάντων. ὁ γὰρ Ἰώσηπος καὶ ἀπὸ τῆς συρίας χρήματα ἔπεμπεν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, καὶ ὁσάκις ἐνιαυσίους ἐπὶ τὰς φόρους ἀπαριθμῆσαι καθ' ἕνα ἐδει τὸν βασιλέα τοὺς φόρους ἀπαριθμῆσαι, ἐκέλευε τὸν ἀρίωνα τοῦτο ποιεῖν. πρὸς οὖν τὸν ἀπαιτήσοντα τὸν πατέρα καὶ λαβὼν ἐπιστολὰς, εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ὥρμησεν. ἐξελθόντα δ' αὐτὸν, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τοῦ βασιλέως φίλοις, ἵνα αὐτὸν διαφθείρωσιν. ὡς δὲ παρεγένετο εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τὰς ἐπιστολὰς τῷ ἐπιτρόπῳ, ἐπερωτήσαντα αὐτὸν, πόσα βούλεται λαμβάνειν, ἤλπιζεν δ' αὐτὸν δέκα, ἢ βραχέα τούτων πλέον, εἰπόντα χιλίων χρήζειν, ὀργισθεὶς ἐπετίμησεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῆν διεγνωκότι. καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ συναγαγὼν τὴν οὐσίαν, ὡς πονῶν καὶ τοῖς θυμοῖς αὐτὸν ἔχων ἐδήλα, καὶ μιμεῖσθαι αὐτὸν ἠξίου ἡρέσκετο δ' ἡμῖν ἡσυχάζοντα. δώσειν δ' ἐφη πλέον τῶν δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰν τοῦ βασιλέως. παροξυνθεὶς δὲ ὁ παῖς, ὡς δεσμεῖα τὸν ἀρίωνα ἐνέβαλε. τῆς δ' ἀρίωνος γυναικὸς, ἅτε δηλαδὴ οὔσης τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ δεηθείσης ἅτε θεραπαίνης τοῦ παιδὸς, σοφέδρα γὰρ ἦν ὁ ἀρίων ἐν τιμῇ παρ' αὐτῇ, φανερὸν τοῦ βασιλέως ἔτι ἐποίησεν ἡ κλεοπάτρα. ὁ δὲ πτολεμαῖος πέμψας πρὸς τὸν ὑρκανὸν, θαυμάζειν ἔλεγε πῶς ἀποστελεῖς πρὸς αὐτὸν τὸν πατρὸς, εἴ τι ὀφθείη αὐτῷ, καὶ πρόσθεν δηλονότι οὐκ εἰσιόντα. ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μεμφόμενον σκέλλει. τὸν δὲ φασὶν ἀποκεκναμμένον τοῦ θεοῦ τὸν βασιλέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμος ἐστὶ παρ' αὐτοῖς κωλύων τὸν ἡγούμενον τοῦ ἔθνους θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν ἐλθεῖν καὶ θύσαι τῷ θεῷ. χρὴ δὴ τὸν τὸν λογισμὸν, ἐλθεῖν αὐτὸν πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἐλθόντα δεῖ αὐτὸν θύσαι τοὺς πατρὸς ἱερεῖα θρόμβῳ. τὸν δὲ θᾶλον κελεύσαι θεραπεύσαντα εἰσπορεύεσθαι. ἀναφέρειν γὰρ ἄδειν, ἢ μικρὸν ἐναγῆ τινα δεσπότην ἢ μέγαν. εἰ οὖν μὴ κολάζοιμεν τοὺς τοιούτους, οὐ προσδοκᾶν τοὺς ἀρχομένους καταφρονήσεσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ πτολεμαῖος, ὡς γέλωτα ἐφάπτα, καὶ τὸν μεγαλοφροσύνου δ' παῖδος ἐθαύμασε. μαθὼν δὲ ὁ ἀρίων ὅτι δ' ἂν ὁ βασιλεὺς διετίθη τὸν τρόπον, καὶ ὅτι μηδεμία βοήθεια ἐστὶν αὐτῷ, θοὺς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τῶν δεσμῶν ἀπέλυσε. καὶ τρεῖς ἀφεστώτων ἡμέρας ὑρκανὸς, ἠσπάσατο τοὺς βασιλέας. οἱ δ' ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ φιλοφρόνως εἰσίασιν ἀφ' ἑαυτῶν πρὸς τὸν πατέρα τιμῆς. λάθρα δὲ πρὸς τοὺς ἐμπόρους ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας μὲν ἑκατὸν γράμματα εἰδότας κομψοτάτους, ἑκατὸν δ' παρθένους τῆς αὐτῆς τιμῆς ἑκάστην. κληθεὶς δ' ἐφ' ἑστίασιν πρὸς τὸν βασιλέα, μετὰ τῶν πρώτων τῆς χώρας, καὶ κατακλιθέντων πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς πρὸς ἐπὶ τῶν ἡλικίαν ὑπὸ τῶν τοὺς τόπους τῇ ἀξίᾳ διανεμόντων. τὸ δὲ συγκατακειμένων πάντων τῶν μερῶν τὰ ὀστᾶ, ἀνήρουν δὲ αὐτὰ τὰς σάρκας, σαρκόντων ἔμπροσθεν τοῦ ὑρκανοῦ, ὡς πλησίον τῷ θεραπεύοντι αὐτῷ κρέα ἔσθειν, τρύφων, ὃς ἦν τοῦ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ πρὸς τὰ σκώμματα καὶ τοὺς ἐν τοῖς πότοις γέλωτας ἀνεδέδεκτο, θαμὰ καλεσάντων αὐτὸν τῶν κατακειμένων τῇ τραπέζῃ, πειρεσῶς τοῦ βασιλέως, ὁρᾷς, εἶπεν, ὦ δέσποτα, τὰ θεραπεύοντα ὑπὸ τῶν ὀστᾶ; οὐ πύθου σόχασαι ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν συρίαν ἅπασαν ἐσύλησε, ὡς ἔτι ταῦτα τῶν σαρκῶν γυμνώσει.

qvi omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Josephus enim pecunias in Syria collectas solebat eo mittere, & qvoties præstitutum tempus veniret tributa regi adnumerandi, Arionem hoc jubebat facere. Ad hunc igitur, acceptis a patre literis, Alexandriam proficiscitur: moxqve fratres ad omnes regios amicos scripserunt, ut eum aliqvo modo perderent. Ut vero exacto itinere Arioni epistolam reddidit, rogatus, qvotnam talenta vellet accipere: putabat enim decem petiturum aut non multo amplius: ut respondit, mille sibi opus esse, iratus procurator objurgavit cum acriter, qvod vellet ea per luxum perdere: monebatqve, ut seqveretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia paraverat. Se enim non plus qvam decem præbiturum, & ea non in alium usum, qvam ut mercaretur regi munera. Ibi puer iratus Arionem conjecit in vincula. Procuratoris autem uxore reginæ hoc renuntiante, & rogante, ut puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit. ac mox per qvendam missum ad Hyrcanum mirari se nunciat, cur ad se a patre missus, non modo in confpectum non venerit, sed procuratorem etiam patris sui vinxerit. jubebatqve, ut veniret, ac causam ejus facti diceret. Ille contra regi nunciari jubet, legem esse Judæis, ne quis gustaret de sacrificio, priusqvam, adito templo, mactasset victimas: eaqve ratione nec ipsum hactenus regem salutasse, expectantem dona, quæ offerret regi de parente suo bene merito. Servum autem jure se punisse, qui mandata ejus contemneret. Nihil enim differre inter majorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas, expectandum mox ipsi regi, ut contemnatur a subditis. His auditis, rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postqvam hoc cognovit, nihil sperans a rege præsidii, datis adolescenti mille talentis, liberavit se a vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus reges accessit: a quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. moxqve clam aditis negotiatoribus, emit ab eis centum pueros formosissimos, & literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio. tum vocatus ad convivium regium cum principibus, infimo loco jussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his, quorum hoc erat officium. reliqvis autem convivis ossa partium, absumpta carne, ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam, quo plurimum in conviviis rex delectabatur, propter scommata & facetias hominis, rogatus a convivis, ad regem se vertit, & Viden, inqvit, domine, qvantum ossium ante Hyrcanum jaceat. Hinc igitur collige, quod & pater ejus totam Syriam ita spoliat, qvemadmodum hic ossa nudavit carnibus,

Rege vero ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, unde illa ossium congeries: Nihil mirum, inqvit, domine. canum enim est ossa una cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliqvos, ante qvos nihil erat ossium. Homines autem, comesis carnibus, solent abjicere ossa, qvod & ego, homo cum sim, nunc facio. Ibi rex miratus urbanitatem, jussit omnes convivas huic dicto plaudere. Seqventi vero die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos qvidem salutavit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent regi in festo natalitio. Illis referentibus, hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis qvemqve opibus: simulavit se dolere, quod non haberet, unde tantundem largiri valeat, nec ultra talenta quinqve numero. idqve mox famuli renunciavere dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset regem Josephus propter exilitatem muneris, ubi dies statutus advenit, alii quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus qvam viginti. Hyrcanus autem emptos a se centum pueros, totidemqve puellas adduxit, jussos singulos talentum offerre, hos quidem regi, has veroCleopatræ. Omnibus vero admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atqve ipsis etiam regibus, amicos quoque regis & ministros mul orum talentorum donis honoravit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi: ad hos enim fratres scripserant,ut quocunqve modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus juvenis munificentia, jussit eum donum, qvodcunqve vellet, petere. At ille nihil aliud petiit, qvam ut se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaqve honorificentissime tractatum,& donatum regie, scriptis quoque ad patrem, & fratrem, & omnes suos duces atque procuratores commendatitiis literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cum cognovissent tantum honoris ei habitum a regibus, & honoratiorem multo reverti qvam fuerit antea, decreverunt obviam proficisci, & de medio illum tollere, ne patre quidem inscio, Iratus enim ob profusam in munera tam immensam pecuniam, non erat de salute ejus solicitus. eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congressus, & alios non paucos ex eorum comitatu occidit,&duos quoque fratres inter cæteros: reliqui vero fuga evaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad urbem,cum exciperetur a nemine,territus secessit trans Jordanem fluviũ, & illic vitam egit tributa colligens a barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter,magni Antiochi filius. Obiit deinde Hyrcani pater Josephus, vir bonus & magnanimus, qui Judæis pauperibus tum & inopibus splendidioris vitæ occasionem præbuit,

A γελάσαντος ὁ τοῦ τρύφωνος λόγου ὁ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν ὑρκανὸν ὅτι ταῦτα αὐτῷ παρέκειται ὀστᾶ, εἰκότως εἶπεν ὦ δέσποτα. τοὺς μὲν γὰρ κυνὰς τὰ ὀστέα σὺν τοῖς κρέασι κατεσθίειν ὥσπερ ὁρᾶς, τοὺς τε καθεκειμένους ἀπιβλέπων, ὅτι μηδὲν ἐμφανὲς αὐτῶν ἐκειτο. οἱ δ' ἄνθρωποι, τὰ κρέατα ἐσθίοντες, τὰ ὀστᾶ ῥιπίζουσιν. ὅπερ ἄνθρωπος ὢν κἀγὼ νῦν πεποίηκα. ὁ οὖν βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀστειότητα αὐτοῦ σοφὸν ἔτω νομοθέτην, πάντας ἐκέλευσεν ἀναφωνῆσαι, τῆς εὐτραπελίας ἀποδεχόμενος αὐτόν. τῇ δ' ἑπομένῃ τοὺς ἑκάστου τῶν βασιλέως φίλων προὐνόμευε, καὶ τοῦ τοῦ τὴν αὐλὴν δωρατῶν, τοὺς μὲν ἠπατᾶτο, παρὰ τῶν οἰκετῶν ἀπευθυνόμενος, τί μέλλοιεν δώσειν τῷ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενεθλίῳ. τῶν οὖν τοὺς μὲν, ἀνὰ δώδεκα τάλαντα δώσειν φησάντων, τοὺς δὲ ἀξίᾳ καὶ τῷ μεγέθει τῆς οὐσίας ἑκάστου αὐτῶν, ὡς ἐκείνου λυπηθῆναι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τοιαύτην ἀναφέρειν δωρεάν. τελέων γὰρ πέντε τάλαντων οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ θεράποντες ταῦτ' ἀκούσαντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῶν, ὡς καταφρονηθησομένῳ ἤδη τῷ, καὶ προσκρούσοντος τοῦ βασιλεῖ διὰ τὴν βραχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἐνιστάσης τῆς ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τοῦ βασιλέως τάλαντα οὐ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, καὶ τελέων ἑκάστου. ὁ δ' ὑρκανὸς εἰσήγαγε παῖδας ἑκατὸν, καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δῶρα προσήκαγε, τοὺς μὲν τοῦ βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμαζόντων τὴν παρ' ἐλπίδα καὶ δώρων πολυτέλειαν, καὶ τὸν βασιλέων αὐτῶν, καὶ τοῖς φίλοις ἔτι καὶ τοῖς τοῦ τοῦ θεραπεύουσι τοῦ βασιλέως ὄντι, πολλῶν ἀξίων τάλαντων δῶρα ἐδώκει, μὴ διαφυγεῖν τὸν ἐξ αὐτῶν κίνδυνον. τότε γὰρ ἐγκαλέσειν αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ διαχρήσασθαι τὸν ὑρκανὸν. πολεμοῦντος δὲ τοῦ μεγαλοψύχων ἀπασαμένου τὸ μεγαλεῖον, προσέπεμψεν αὐτῷ δωρεὰν ἣν βέλτιον λαμβάνειν. ὁ δ' ὀδὲν τελέον ἠξίωσεν αὐτὸν αἰτῆσαι παρ' αὐτοῦ, ἢ γράψαι τοῦ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς τοῦ αὐτοῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοτίμως, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπράς, καὶ τοῦ τε πατρὶ γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ καὶ ἐπιτρόποις, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τὰ τῶν τετυχηκότα τὸν ὑρκανὸν δόξης τοῦ βασιλέως, καὶ μᾶλλον μεγάλης ἐπανερχόμενον ἢ μήν, ἐξῆλθον ὑποστησόμενοι, καὶ διαφθερούντες αὐτὸν, καὶ πατρὸς εἰδότος. ὀργιζόμενος γὰρ αὐτοῖς ἔνεκεν τῶν εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφρόντιζε τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. τοῦ ὀργὴν μὲν τι τοῦ πρὸς τὸν υἱὸν ὁ ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτοῦ τοῖς ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τῶν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τῶν ἀδελφῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. φοβούμενον δ' αὐτὸν εἰς τοῦ πόλιν, ἐπεὶ μηδεὶς ἐδέχετο, ὅσους ἀνεχώρησεν εἰς τοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ διετέλεσε φορολογῶν τοὺς βαρβάρους. ἐβασίλευε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τῆς ἀσίας, σελεύκου ὁ σωτὴρ ἐπικαλούμενος, υἱὸς ὢν ἀντιόχου τοῦ μεγάλου. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τοῦ ὑρκανοῦ πατὴρ ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸν τῶν ἰουδαίων λαὸν ἐκ πλουσίας καὶ πραγμάτων αὐθενῶν, εἰς λαμπροτέρας ἀφορμὰς τοῦ βίου καταστήσας,

ἔσχεν

ὥστε ἔτη καὶ δύο τὰ τῆς συρίας τέλη καὶ φοινίκης καὶ σα- A per duos & viginti annos præpositus exigendis
μαρείας κατεχών. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ ὀνίας, Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: &
τὸν δὲ χειροτονίαν σίμωνι τῷ παιδὶ καλλιπτών. τε- eodem fere tempore patruus qvoqve ejus Oni-
λευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ διάδοχος τῆς πα- as, relicto successore honoris Simone filio. De-
τρὸς αὐτοῦ ὀνίας γίνεται, πρὸς ὃν ὁ λακεδαιμονίων βασι- inde vita perfuncto Onia filius successit, ad V.
λεὺς ἄρειος, πρεσβείαν πέμπει καὶ ἐπιστολάς, ὧν τὸ qvem Lacedæmoniorum rex Arius legationem
ἀντίγραφον ἐστι πιστόν. misit cum literis, qvarum hoc exemplar extat:

Κεφάλαιον ε'.
Φιλία καὶ σύμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν B ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων.

CAP. V.
Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Judæorum pontifice.

Βασιλεὺς λακεδαιμονίων ἄρειος, ὀνίᾳ χαίρειν, REx Lacedæmoniorum Arius Oniæ salu-
ἐντυχόντες γραφῇ τινι, εὑρομεν ὡς ἐξ ἑνὸς εἶεν γέ- tem. Incidimus in qvandam scripturam
νους ἰουδαῖοι καὶ λακεδαιμόνιοι, ἐκ τῆς πρὸς ἀ- antiqvam, in qva invenimus cognationē
βραὰμ συγγενείας. δίκαιον οὖν ἐστιν ἀδελφοὺς ὑμᾶς interceſſiſſe inter noſtras origines, & noſtrum
ὄντας, διαπέμπειν πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν ἂν βούληθε. qvoqve genus non eſſe alienum a poſteris Abra-
ἡμεῖς δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ, καὶ πάντα ὑμέτερα διά- C hæ. Æqvum igitur eſt, ut, qvum fratres noſtri
νομεν, καὶ τὰ αὐτῶν κτήνη πρὸς ὑμᾶς ἐξόμεθα. δη- fitis, petatis a nobis, qvæcunqve libuerit. Idem
μοτέλης ὁ φέρων τὰ γράμματα, διαπέμπει τὰς ἐπι- nos qvoqve faciemus, & res veſtras tanqvam
στολάς. τὰ γεγραμμένα ἐστὶ τετράγωνα. ἡ σφραγὶς noſtras exiſtimabimus, noſtras item vobiſcum
ἐστὶ ἀετὸς δράκοντος ἐπειλημμένος. ἡ μὲν οὖν ἐπι- communes habituri. Demotheles eſt, qvi has
στολὴ περιεφθάρη. ὧδε δὲ λακεδαιμονίων βασιλέ- vobis reddidit literas, in pagina qvadrangula
ως, ὅτον παρέλαβε τὸν τρόπον. ἀποθνήσκοντος ὁ ἰωσήπου scriptas, & obsignatas aqvilæ sigillo, draconem
τὸν λαὸν σπουδὴ ταράσσειν διὰ τοὺς παῖδας αὐτοῦ. τὸ tenentis ungvibus. Et epiſtola qvidem hæc
γὰρ πρεσβυτέρων πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς ὑρκα- D continebat. Joſepho autem mortuo, populus ſe-
νὸν, ἐς ἐλαχίστην τῶν ἰωσήπου τέκνων, διέσῃ τὸ πλῆθος. ditionibus agitatus eſt propter ejus filios, dum
καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχοντο, καὶ majores fratres Hyrcano bellum inferunt natu
ὁ ἀρχιερεὺς σίμων διὰ τὸν συγγενῆ. ὁ δὲ ὑρκανὸς minimo. pleriqve enim favebant ſenioribus, &
ἐπανελθεῖν μὲν οὐκ ἐπὶ διέγνω εἰς ἱεροσόλυμα. πρόσθεν in his Simon pontifex propter cognationem.
δὲ τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου, συνεχῶς ἐπολέμει τοὺς ἀρ- Hyrcanus autem Hieroſolyma qvidem noluit
αβους, ὡς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἀπέκτεινε, καὶ λαβὼν repetere. ſed ultra Jordanem habitans aſſidu-
αἰχμαλώτους. ὠκοδόμησε δὲ βάρεμ ἰσχυρὰν, ἐκ λίθου um bellum gerebat cum Arabibus, multos eo-
λευκῆς καταστιβάσους ἅπασιν μέχρι καὶ τῆς στέγης, ἐγ- rum interficiens, alios in captivitatem abſtra-
γλύψας ζῶα παμμεγέθεσιν. ἐκτίσατο δὲ αὐτῇ εὐ- E hens. Ædificavit etiam caſtrum munitiſſimum,
ρετὸν μέγαν καὶ βαθύν. ἐκ δὲ τῆς κατ' ἀντικρὺ δ' ὄρους è marmore candido extructis usqve tectum ejus
πέτρας διαπεμῶν αὐτῆς τὸ περιέχον, σπήλαια πολλῶν parietibus, habentibus inſculptas diverſorum
σταδίων τὸ μῆκος κατεσκεύασεν. ἔπειτα οἴκους ἐν αὐτῷ, animalium effigies enormi magnitudine: idqve
τοὺς μὲν εἰς συμπόσια, τοὺς δὲ εἰς ὕπνον. διαίτας ἐποίησεν. ædificium foſſa profunda, & aqvis plena circum-
ὑδάτων δὲ ἐντὸς πολὺ, ἀλλὰ πηγὴν ἐκ λίθου dedit, & oppoſiti montis prominentem petram
κόσμος τῆς αὐλῆς, ἐποίησεν. τὰ μὲν τοι σώματα τῶν perforans, ſpeluncas in ea fecit multorum ſta-
ἀνθρώπων, ὡς τι ἕνα δι' αὐτῶν εἰπεῖν καὶ μὴ πολέσῃς, βρε- diorum longitudine. aulas etiam in eo caſtro
φυτροφεῖα ἐποίησε. καὶ ταῦτ' ἐπιτηδὲς ἀσφαλείας ἕνεκα F fecit aptas conviviis, diætasqve alias & cubicu-
ἢ μὴ πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν κινδυνεύσῃ λη- la: ſalientium etiam aqvarum eo tantam indu-
φθεὶς, κατεσκεύασε. περισῳκοδόμησε δὲ καὶ αὐλὰς τῷ xit copiam, ut loco voluptatem ſimul & orna-
μεγέθει διαφερούσας, ἃς καὶ εὐδαιμόνησις ἐκόσμησε mentum adderent. Speluncarum vero ora non
παμμήκεσι. καὶ τοιοῦτον ἀπεργασάμενος τὸν τόπον, τύ- amplius aperuit, qvam ut unum caperent: idqve
πον ὠνόμασεν. ἔστι δὲ ὁ τόπος ἐστὶ μεταξὺ τῆς τε ἀραβί- de induſtria factum eſt ſecuritatis ac tutelæ gra-
ας καὶ τῆς ἰουδαίας πέραν τοῦ ἰορδάνου, ἀπέχων τῆς ἐσ- tia, ſi qvando forte oppugnaretur a fratribus.
τεφανίτιδος. ἦρξε δὲ ἐκείνων τῶν μερῶν ἔτη ζ'. Ædificavit etiam atria magnæ amplitudinis, ea-
πάντα τὸν χρόνον ἐν σελεύκου τῆς συρίας ἐβασίλευ- qve hortis ſpatioſis ornavit, & locum hoc pacto
σεν. διαδεξάμενος δὲ τοῦτον, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελ- G inſtructum & abſolutum vocavit Tyrum, qvi eſt
φὸς αὐτιόχου ὁ κληθεὶς ἐπιφανὴς, τὴν βασιλείαν in finibus Arabiæ & Judææ trans Jordanem ſitæ,
ἐπῆρε. πλουτᾶν δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ τῆς αἰγύπτου non procul regione Eſſebonitide. præfuitq; illi
βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς καλούμενος ἐπιφανὴς, κατα- tractui per ſeptennium, toto tempore, qvo Seleu-
λιπὼν δύο παῖδας, ἔτι βραχεῖς τὴν ἡλικίαν. cus regnavit in Syria: poſt cujus obitum Antio-
chus ejus frater in regnum ſucceſſit, qvi cognominatus eſt Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæ-
us & ipſe eodem cognomento Epiphanes dictus, ſuperſtitibus duobus filiis impuberibus:

qvorum grandiori Philometor cognomen indi-
tum, minori vero Physcon. Hyrcanus autem
videns præpotentem Antiochum, & veritus, ne
in potestatem ejus redactus pœnas daret eorum,
qvæ contra Arabas ausus fuerat, ipse sibi manus
intulit: possessionem vero ejus universam oc-
cupavit Antiochus.

ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο, φύσκων
δ' ὁ νεώτερος. ὑρκανὸς δ' ὁρῶν μεγάλῳ δυνάμει κε-
χοσμημένον τὸν ἀντίοχον, καὶ δείσας μὴ καὶ σὺλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ
κολασθῇ διὰ τὰ πρὸς τοὺς Ἄραβας αὐτῷ πεπραγμένα,
τελευτᾷ τὸν βίον αὐτόχειρ αὐτὸς γενόμενος. τὴν δ' οὐσί-
αν αὐτοῦ πᾶσαν ἀντίοχος λαμβάνει.

CAP. VI.

Judæi seditionibus agitati Antiochi opem invocant.

Κεφάλαιον ς'.

Στάσις τῶν δυνατῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπικαλέσαντο ἀντίοχον.

VI. 1. *Macb.* 1. IS, defuncto per idem tempus Onia pontifice, fratri ejus Jesu id sacerdotium contulit, qvod filius superstes etiam tum esset parvulus, de qvo suo loco dicetur. Hic Jesus privatus est eo sacerdotio per regis indignationem, moxqve in Oniam fratrum minimum pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filii, ad qvos omnes pontificatus pervenit, ut indicavimus. Cæterum Jesus Jasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra novum pontificem Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiæ filii steterunt a Menelai partibus: major autem populi pars factionem Jasonis seqvebatur. qvorum vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filii secesserunt ad Antiochum, dicentes se velle, relictis patriis institutis ac legibus, religionem regis & Græcanicos ritus assumere: rogaveruntqve eum, ut sibi permitteret gymnasium Hierosolymis extruere. qvo impetrato, adduxerunt sibi præputia, ut nudi quoque non essent Græcis dissimiles: &, contemptis omnibus patriis ritibus, imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi usus fortuna prospera, expeditionem Ægyptiam tentare statuit, captus ejus regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumvento Philometore, Ægyptum occupat, & redacta prius in potestatem Memphi, locisqve circumvicinis, ad Alexandriam duxit, & urbem & regem subjugaturus. Sed omnes ejus conatus unica Romanorum denuntiatione repressi sunt, ita ut jam occupata relinqveret, sicut & alias diximus. Nunc prolixius narrabimus de hoc rege, qvomodo Judæam ac templum occupaverit, qvod in prioribus commentariis breviter tantum perstrinximus, ut necesse sit idem altius repetere.

Ὑπὸ δὴ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀποθνήσκοντος Ὀνίου τοῦ ἱερέως, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰησοῦν τὴν ἱερωσύνην διδοῦσι, ἔτι γὰρ παῖς ἦν Ὀνίας καταλελειπώς, ὃν ὕστερον ἐροῦμεν. Ἰησοῦς δ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀποστερηθεὶς τῆς ἱερωσύνης, εἰς Ὀνίαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μετῆλθε τὴν ἀρχιερωσύνην. ὃς καὶ παῖς ἔτι ὢν ἐτύγχανε. διὸ καὶ ἐκεῖνος μὲν Ἰάσων ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ Μενέλαος ἐπεκλήθη, ἐπειδὴ τὸν ἀδελφὸν ἐκεῖνος ἐκάλει. ἐπεὶ δὲ ὁ Μενέλαος ἀντὶ τοῦ Ἰάσονος ἀρχιερεὺς ἀπεδείχθη, καὶ τὸν Ἰάσονα ἐκεῖνος ἐκάλει, καὶ ὁ Μενέλαος ἐκάλει, ἐκ τῶν ἑκατέρου, ἐκ τῆς μὲν Μενελάου μοίρας, οἱ τοῦδε παῖδες ἐγένοντο. τοῦ δὲ πλήθους δὲ λαοῦ τὸ ἴσον σφῶν ἐλάμβανε. ὑφ' ὧν δὴ πονούμενοι, ὅτε μὲν Μενέλαος καὶ οἱ τοῦδε παῖδες πρὸς ἀντίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ἐπιθυμεῖν τοὺς πατρίους νόμους καταλιπόντες, καὶ τὴν αὐτῶν πολιτείαν, ἕπεσθαι τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν ἑλληνικὴν πολιτείαν ἔχειν. παρεκάλεσαν σφῶν αὐτὸν ἐπιτρέψαι αὐτοῖς, γυμνάσιον ἐν ἱεροσολύμοις συγχωρήσαντος δὲ καὶ τὴν τῶν ἀρόδων περιποίησιν ἐπιτελέσαι, ὡς ἂν εἶεν καὶ τοῖς Ἕλλησι τὴν ἀπόδυσιν ἑλκύσαντες. τότε ἄλλα πάνθ' ὅσα νόμῳ αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντό τε τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα. ἀντίοχος δὲ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ χωρούσης καὶ τρόπον, ὅτι τὴν αἰγύπτου ἐγὼ στρατεύσω, πόθον αὐτῆς λαβών, καὶ διὰ τοῦτ' πολεμίους πολλοὺς καταφρονεῖν, ἀδυνάτους ἔτι πεγκαιστα, καὶ μηδέπω πεῖραμα τηλικοῦτο διέπειν δυνάμενα. ἐμόμην οὖν μὴ πολλῆς δυνάμεως καὶ τὸ πλῆθος, θόλῳ τὸν φιλομήτορα πολεμοῦν πελθών, καταλαμβάνει τὴν αἴγυπτον. καὶ ἐμὲ μὲν ἐν τοῖς ἐμέμφιν τόποις, καὶ κατασχὼν ταύτην ὥρμησεν ὅπως τὴν ἀλεξάνδρειαν, ὡς πλουσίαν παρασησόμενος αὐτὴν, καὶ τὸν ἐκεῖ βασιλεύοντα χειρωσόμενος πολεμοῦν. ἀπεκρούσθη δ', οὐ τῆς ἀλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης αἰγύπτου, ῥωμαίων αὐτῷ ἀπαγορευσάντων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδη τε καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. διηγήσομαι δὲ καὶ μέρος τι τῶν περὶ ἐκεῖνον βασιλέα, ὃς τὴν ἰουδαίαν ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναὸν ἐν ᾧ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ, κεφαλαιωδῶς αὐτῶν ἐπιμνησθείς, ἀναγκαῖον ἡγησάμην νῦν εἰς τὸν ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ'. CAP. VII.

Οπ γρατδυσάμενος ἀντίοχος τὴν ἱεροσόλυμα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

Quemadmodum Antiochus, ducto Hierosolyma exercitu, occupatoque ejus urbis dominio, templum etiam spoliaverit.

Ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς αἰγύπτου διὰ τὸ τῶν Ῥωμαίων δέος ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ἐπὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ χωρήσας ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ, μ̄ τὰς ἀπὸ σελεύκου βασιλείας, ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοιξάντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῆς ἐκείνου προαιρέσεως ἦσαν. ἐγκρατὴς δ' ἐστὶ τῶν ἱεροσολύμων γεγονὼς, πολλοὺς ἀπέκτεινεν, τῶν ἐναντία φρονούντων. ἐχρημάτισε πολλὰ συλήσας, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν. συνέβη δὲ μ̄ ἔτη δύο τῆς ἑκατοστῆς καὶ τεσσαρακοστῆς καὶ πέμπτης ἔτει, μηνὸς πέμπτη καὶ εἰκάδι, ὃς καλεῖται χ̄ῳ παρ' ἡμᾶς, χασλεύς, χ̄ῳ δὲ μακεδόνας, ἀπελλαῖος, ὀλυμπιάδι ρν γ', μ̄ πολλῆς δυνάμεως ἀναβλύσας τὸν βασιλέα εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ προσποιησάμενον εἰρήνην ἀπάτῃ εἰσῆλθε τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὴ τότε, οὐδὲ τ̄ εἰκάδα μῆνα ὧν αὐτὸν, διὰ τ̄ ἐν τῷ ναῷ πολὺν, ἀλλ' ἐπὶ πολὺ πλεονεξίας, χρυσὸν γὰρ εὗρε πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τ̄ ἄλλον τ̄ ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον, ἵνα συλήσῃ δ' ἦν, ὑπέμενε τὰς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐκείνας αὐτῷ ἀπονδὰς ἀδικίαν. εἰσδύσας οὖν τὸν ναὸν ὡς καὶ τὰ σκεύη δὴ τὰ βαρέα, λυχνίας χρυσᾶς, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ τράπεζαν καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τ̄ καθαρτικῶν ἀποχρώμενος, ἅπερ ἐν βύσσῳ καὶ κόκκῳ πεποίηται, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών, εἰς μέγα τοὺς ἰουδαίους ἐπὶ τοῖς πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ τοὺς καθημερινὰς θυσίας ἀς προσέφερον τῷ θεῷ καὶ τ̄ νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν, καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' αἰχμαλώτους γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβε, ὡς τ̄ ζωγρηθέντων ἐκ μυρίους ἦν ὁ ἀριθμὸς τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δ' αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καθεῖλεν τὸ τεῖχος, τὸ ἐν τῇ κάτω πόλει ᾠκοδομημένον ἄκρον, ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ὑπερκειμένη τὸ ἱερόν. καὶ διὰ τ̄ αὐτὴν ἐχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρούριον μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔρημον δ' ἐκεῖ ἦτον ἐν τῇ ἄκρᾳ, καὶ δ' πλῆθος οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τὸν τρόπον, ὑφ' ὧν πολλὰ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐπῳκοδομήσας γὰρ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν ἀνόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτην ὑπῆρχεν. ἠνάγκασε δ' αὐτοὺς ἀφεμένους τ̄ περὶ τὸν αὐτῶν θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι, οἰκοδομήσαντας γὰρ ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ τεμένη αὐτῶν καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς σῦς καθημέραν. σκέλλοντι δ', καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κόλασιν ἀπειλήσας ἐκ τῶν ἐναντίων εὐρεθείη. κατέσησε δὲ ἐπισκόπους, οἳ προσαναγκάσουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπεταλμένα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἰουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντι, οἱ δὲ καὶ δι' εὐλάβειαν τ̄ ἐπηγγελμένης τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βασιλεὺς διετέτακτο. οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς εὐγενεῖς, οὐκ ἐφρόντισαν αὐτῶν, τῶν δὲ πατρίων ἐθῶν πλείονα λόγον ἔχον, ἢ τῆς τιμωρίας, διὸ οὐ πειθομένοις ἠπείλησεν αὐτοῖς. καὶ διὰ δ' τε χ̄ῳ πάσαν ἡμέραν αἰκιζόμενοι καὶ πικρὰς βασάνους προφέροντες ἀπέθνησκον. καὶ γὰρ μαστιγούμενοι, καὶ

REversus ab Ægypto, quam metu Romanorum reliqverat rex Antiochus, ad Hierosolymitarum urbem movit exercitum: & ingressus eam centesimo qvadragesimo tertio anno, ex qvo primum ad Seleuci familiam Syriæ regnum devenerat, sine ullo negotio dominus ejus factus est, admissus apertis portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis, qui diversarum erant partium, direptisqve pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post urbem captam, regni ejus familiæ centesimo qvadragesimo quinto, vigesimaqvinta ejus mensis, qui Chasleus nostris dicitur, Macedonibus Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his quidem est parcitum, qui quasi pacate venienti portas aperuerant, quo majore licentia grassatum est in templi divitias: quæ cum essent maximi precii, visæ sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo, & ablatis vasis sacri ministerii, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensaqve propositionis, quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis, quæ e cocco ac byssо constabant, evacuatis etiam thesauris reconditis, ita ut nihil omnino relinqueret, conjecit Judæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra juxta legis præscriptum vetuit eos facere: direptaqve tota urbe, habitatores partim necavit, partim captivos una cum liberis & uxoribus abduxit, usqve ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum ejus quicquid erat pulcherrimum, & demolitus mœnia, in inferiore urbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicum præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impiis Judæis scelestissimi, a quibus plurimum vexata fuit civitas. In templo quoque ara posita, porcos mactavit sacrificium a Judæorum religione alieniſſimum: & cogebat omnes, abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim extructis templis atqve altaribus, porcinas in eis qvotidie jugulare victimas. Comminatus est etiam gravem pœnam, si quis liberos circumcideret, constitutis, qui mandata exigerent, atqve etiam vi ad ea servanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Judæorum pars vel sponte vel metu supplicii parebat edictis regiis. qui vero probatiores erant, & generosæ indolis, majorem rationem habuerunt moris patrii, qvam pœnæ intentatæ sibi per adversarios. qvãobrẽ quotidie necabãtur excruciati tormentis crudelissimis. Flagris enim cæsi &

VI.

lacerati corpora, vivi adhuc & spirantes suffigebantur crucibus. Uxores autem eorum & circumcisos liberos strangulabant juxta mandatum regium, & suspendebant a crucifixorum parentum cervicibus. abolebatur etiam, ubicunq; repertum esset sacrum volumen aliquod, & ipsi, apud qvos inventum esset, mali male peribant. Samaritæ autem videntes in tali calamitate constitutos Judæos, non amplius profitebantur se cognatos eorum, neq; Garizitanum templum esse Dei maximi, nihil absonum facientes a suo ingenio, de quo ante diximus: sed dicentes se Medorum & Persarum colonos, ut re vera sunt, miserunt legationem ad Antiochum, cum epistola scripta in hunc modum: Regi Antiocho Deo illustri suggestio a Sidoniis in Sicimis habitantibus. Majores nostri compulsi crebris suæ regionis pestilentiis, & inducti veteri quadam superstitione, morem fecerunt observandi eam festivitatem, quæ apud Judæos vocatur Sabbatum: &, extructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolaverunt in eo solennes victimas. Nunc autem, ex quo tibi visum est in Judæos, ut eorum malitia dignum est, animadvertere, qui exeqvuntur mandata regia, existimantes nos hæc propter eorum cognationem facere, volunt nos in communem cum illis causam involvere, cum simus ab origine Sidonii, qvemadmodum extat relatum in nostris annalibus. Rogamus igitur te servatorem ac beneficum, ut mandes Apollonio nostro præsidi, & Nicanori procuratori regio, ne qvid posthac nobis molesti sint qvasi hærentibus in eodem cum Judæis crimine, a quibus tam diversi sumus moribus quam origine: utqve templum, qvod hactenus nullius Dei titulum habuit, posthac vocetur Jovis Græcanici. hoc enim pacto erimus a molestiis liberi: & securius intendentes privatis negotiis, majora tibi poterimus tributa solvere. Post hanc Samaritarum supplicationem, rex & ipsam & talem epistolam remisit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonii, qui sunt apud Sicima, miserunt ad nos suggestionem, qvam his literis adjunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum consilio satis approbaverunt, qvi in hoc missi sunt, qvod alieni sint a Judæorum criminibus, & placet illis juxta Græcorum instituta vivere, absolvimus eos, qvantum ad hanc causam & eorum templum attinet, qvod posthac appelletur Jovis Græcanici. Eadem autem & Apollonio magistratui scripsimus, anno qvadragesimo sexto, mensis Hecatombæonis undecima.

A

B

C

D

E

F

G

CAP. VIII.

Antiocho vetante Judæos uti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam ejus ducibus.

1. Macch. 2

EOdem tempore habitabat in Modim vico Judææ quidam Matthias nomine, filius Joannis, qvi fuit Simeonis ex Assamonæo geniti, sacerdos ex vice Joaribi, Hierosolymita genere: erantqve ei filii qvinqve, Joannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qvi & Matthes, Judas qvi & Maccabæus, Elea-

Κεφάλαιον ή.

Ως ἀντίοχος κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χ
σας τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσσαμωναῖος πῶς μετ
κατεφρόνησε βασιλέως, & τοὺς ἀντίοχος στρατη
ἐνίκησε.

ΚΑτὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἐν τῖς κώμη τῆς ἰουδαίας ὄνομα, ματθίας υἱὸς ἰωαν
νου, τοῦ συμεῶνος, τοῦ ἀσσαμωναίου, ἱερεύς,
ἐφημερείας ἰωαρείβους, ἱεροσολυμίτης ἦσαν δὲ αὐτῷ υἱοὶ
ἰωάννης ὁ καλούμενος γάδδης, & σίμων ὁ καλούμενος
ματθῆς, & ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος, & ἐλεα-

ζαρος

ζαρ ὁ κληθεὶς αὐρὰν, καὶ ἰωνάθης ὁ κληθεὶς ἀπ- A zarus qui & Auran, Jonathas qui & Aphus vocabatur. Is Matthias ſæpenumero qveſtus eſt apud filios de tam afflicto rerum ſtatu, direptione urbis, deprædatione templi cæterisqve calamitatibus, ajebatqve præſtare mori eos pro patriis legibus, qvam ſic inglorie vivere. Cumqve veniſſent in eum vicum in hoc a rege conſtituti, ut Judæos ad mandata ejus cogerent: & poſtularent, ut Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus profana ſacra faceret, oſtentantes a rege præmia: negavit ſe hoc facturum, etiam ſi omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipſius perſvaderi, ut patriam religionem deſerant. Ut vero, ſilente eo, Judæus qvidam in medium progreſſus cœpit immolare juxta mandatum regium, non amplius ferens indignitatem rei irruit in eum cum ſuis filiis armatus gladiis: nec ſolum eum trucidavit, ſed etiam Apellem regium ducem cum ſuis militibus, qui volebant plebem eam cogere: diruta qve ara, exclamavit: Si cui eſt cordi religionis incolumitas, me ſequatur. Et cum dicto comitantibus filiis in deſertum ſe contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqva, & ipſi cum familiis in idem deſertum profugerunt, ibiqve victitabant in ſpecubus. Quo audito, duces regii, præſidio Hieroſolymitanæ arcis aſſumpto, Judæos in deſertum perſecuti ſunt. qvos aſſecuti, primum verbis perſvadere conati ſunt, ut ab incepto deſiſterent, & admittentes rectius conſilium, non imponerent ſibi neceſſitatem ſæviendi hoſtiliter: & cum nihil proficerent apud obſtinatos, aggreſſi ſunt eos die ſabbati, & ita, ut erant in ſpeluncis, exuſſerunt, non repugnantes, ac ne aditus qvidem ſpeluncarum obturantes. Etenim propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in adverſitatibus quidem violare honorem ſabbati, quando lex jubet feriari ab omni opere. Itaqve perierunt cum uxoribus & liberis ſuffocati in ſpeluncis circiter mille. multi etiam elapſi adjunxerunt ſe Matthiæ, eumqve principem ſibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam ſabbatis, aut ſi ita pergant, ipſos ſibi futuros exitio, hoſtibus eam occaſionem obſervantibus, & non niſi ſabbato illos aggredientibus, atqve ita fore, ut vel ſine certamine omnes facile opprimantur. Hæc locutus perſvaſit eis: & in hodiernum usqve mos hic permanet, ut, ſi ita neceſſitas poſtulet, pugnent etiam ſabbatis. Collecta igitur circa ſe non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapſos in impietatem, quotquot adipiſci potuit, trucidavit. confluebant enim ad eum quos ante metus per circumvicinas gentes ſparſerat. pueros etiam juſſit circumcidere, qvi hactenus vetiti fuerãt, expulſis, qui ad hoc, ut vetarent, conſtituti erant ab Antiocho. Exacto autẽ anno poſt principatum, morbo correptus, convocatis ad ſe liberis: Eqvidem, inqvit, filii, jã fa-

φὼς, ἔτ ουὼ ὁ μαθθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν καπάωσιν τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως διαρπαγὴν, καὶ τὸν ναὸν τὴν σύλησιν, τὴν δὲ παλὴν τὰς συμφορὰς. ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ὕτως ἀδόξως. ἐλθόντων δὲ εἰς τὴν μωδεὶμ κώμην τῶν ὑπὸ βασιλέως καθισταμένων ἵνα τοὺς πείθειν ἀναγκάζειν τὰς ἰουδαίους ἃ διετέτακτο, καὶ θύειν τοῖς ἐκεῖ κελεύουσιν ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύοι, B ἀλλ' οὐ τὴν δόξαν, τήν τε ἀλλὰ πᾶσαν, καὶ ἀλλὰ τὴν εὐπρέπειαν, ἀξιούντων τὸν ματθίαν πρωτοκαθέρχειν τῶν θυσιῶν, καλούμενον δὲ αὐτῷ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ ἀλλὰ δῶρα ὑπισχνουμένων ἐὰν πείθηται τοῖς βασιλέως, ὁ ματθίας οὐκ ἔφασκε πείσεσθαι, οὐδὲ εἰ πᾶσα πάντως ἔθνη τοῖς ἀντίοχος προστάγμασιν ἢ ἀλλὰ φόβον, ἢ δι' ἀρέσκειαν ὑπακούοι, πειθήσεσθαί φησὶ αὐτὸς μὴ τῶν τέκνων τὴν πατρίων θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς δὲ σιωπήσαντος αὐτοῦ, προσελθών τις τῶν ἰουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν κατὰ τὰ προστάξαν ἀντίοχος, ὀργισθεὶς ὁ ματθίας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μὴ τῶν παίδων, ἐχόντων κοπίδας. καὶ αὐτόν τε σκεῖνον διέφθειρε καὶ τὸν στρατηγὸν τοῦ βασιλέως ἀπελλῆν, ὃς ἐπλευάκαζε, διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τὸν βωμὸν καθελὼν ἀνέκραγεν, ὅστις ζηλωτὴς ἐστὶ τῶν πατρίων ἐθῶν, καὶ τοῦ θεοῦ θρησκείας, ἑπέσθω φησὶν ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν μὴ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλιπὼν ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἄλλοι πολλοὶ μὴ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐν τοῖς ἀσκηλαίοις διῆγον. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν ὅσην εἶναι συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν ἱεροσολύμων ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς ἰουδαίους. καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρουν πείθειν, μεταγνόντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ προσάγειν αὐτοῖς ἀνάγκην ὡς τισὶ χρῆσθαι πολέμῳ νόμῳ. μὴ προσδεχομένων δὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ τἀναντία φρονούντων, συμβάλλουσιν αὐτοῖς εἰς μάχην σαββάτων ἡμέρᾳ. καὶ ὡς ἔχον ὕτως ἐν τοῖς ἀσκηλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. οὓς δὲ ἀμύνεσθαι ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδὲ ἐν ταφαῖς ὠσθῆναι τὸν σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. ἔφασαν γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῷ νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συμπνιγέντες τοῖς ἀσκηλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ δὲ καὶ ἀλωσθέντες, τῷ ματθίᾳ προσέθεντο, κἀκεῖνον ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ δὲ καὶ σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδαξε μάχεσθαι λέγων, ὡς εἰ μὴ πείσουσι τὸ φυλατόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῶν μὲν ἐχθρῶν κατ' σκέψιν τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσβαλλόντων, αὐτῶν δὲ οὐκ ἀμυνομένων. κωλύσουσι τὸ μηδὲν, οὕτως ἀμαχητὶ πάντας ἀπολέσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἔπεσεν αὐτοὺς, καὶ ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, καὶ σαββάτοις ἔστιν δέησις μάχεσθαι. ποιήσας οὖν δύναμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν ματθίας, τοὺς τε βωμοὺς καθεῖλε, καὶ τοὺς ἐξαμαρτόντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβὼν ἐφικτοὺς ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰρ δι' ἀλλοφυλίαν διεσπάρησαν εἰς τὰ πλησίον ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς οὐ περιτετμημένους, ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς ἐπὶ τῷ κωλύειν καθησαμένους ἐκβαλών. ἄρξας δὲ ἐνιαυτὸν ἐν καλῇ πρεσβείᾳ εἰς γῆρας, προσκαλεῖ τοὺς παῖδας, ἐν περισταμένῳ αὐτοὺς· ἐγὼ μὲν ἔφην ὦ παῖδες ἄπειμι

talem viam ingredior, interim commendo vobis meum propositum, & rogo, ne per ignaviam cessetis id exequi: sed potius memores paternæ voluntatis servate ritus patrios, & rempublicam tantum non collapsam restituite: neque illis accedite, qui aut sponte aut vi eam prodiderunt hostibus. Præstate vos mihi germanos filios, contemptaque omni vi ac necessitate, parati sitis pro legum tutela vel mortem oppetere, si ita res postulet, cogitantes, quod Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinum patriis moribus vivendi libertatem restituet, corpore quidem habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia, sed præclare gestorum memoria vice immortalitatis esse poterit. cujus amatores vos aspirare volo ad gloriam, adeo ut non gravemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura sit concordiæ, & quibus quisque præcellit artibus, his utatur, reliquis concedentibus: Simonemque fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete, obtemperantes ejus consiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim ulciscetur suæ gentis injurias, repulsis hostibus. Ad hoc autem negotium adhibete, quotquot usquam sunt justi ac pii, & hoc pacto vires vestras augebitis.

A τὴν τ' εἱμαρμένης πορείαν. ὥσπερ ἤρμηκ' ὑμῖν, πάμμον φρόνημα, καὶ παρακαλῶ μὴ χεῖρας κακὰς αὐτῇ φύλακας· ἀλλὰ μεμνημένους τῆς θ' ὑμῶν καὶ θρεψαμένης πατρίδος, ἔτη τε σώζειν τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύουσαν ὑπὸ τῶν πατρώων πολεμίων ἀναλαβεῖν. μὴ συμφερομένους τοῖς ἢ ἀλλοβούλοις ἢ δι' ἀνάγκην πεφοβημένοις τοῦτο, ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀνάγκης ὑπάνω γενέσθαι τὰς ψυχὰς ὅτων παρασκευασμένους, ὡς τὰ δοκοῦντα ὑπὲρ τῶν νόμων ἂν δέῃ. λογιζομένους δ' ὅτι τὸ θεῖον, ποιοῦντας ὑμᾶς ὁρῶν, ἐκ ὑπερόψεται· τῆς δ' ἀρετῆς ἀγαπήσαν, δοσθῶσί πάλιν ὑμῖν αὐτὰ, καὶ τὸν ἐλεύθερον ἐν τῇ ζωῇ μετ' αἰθέας τ' ἰδίων διαλαύοντες ἐθῶν διοικήσει. θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῶν καὶ ταπεινά, τῇ δ' τ' ἔργων μνήμῃ, παρὰ ἀθανασίας λαμβάνει. ἧς ἐραστὰς ὄντας ὑμᾶς βούλομαι δικαίων τὸν εὐκλειαν, καὶ τὰ μεγάλα ὑφιεμένους, μὴ ἐκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν καταλιπεῖν τὸν βίον. μάλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν παραινῶ, καὶ τοῦτο τὸ τῆς ὑμῶν πρέπον ἀρετῆς πατέρα, ὅσος ἔτ' ἄκρατος ἀλλήλοις, εἰκότως χρῆσθε τοῖς ὑπερέχουσι. καὶ σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν σύμβουλον παρακαλῶ, πατέρα τιμῶσι· καὶ ὃς ἂν ἔτ' ὠφελεῖν βουλεύῃ, πείθεσθε, μακκαβαῖον δὲ τῆς στρατιᾶς διὰ ἀνδρείαν καὶ ἰσχύν, στρατηγὸν ἕξετε. τοῦτο δὲ ἔτ' ἐκδικήσει τὰ ἀμυνοῦντα τοῖς πολεμίοις. παρασκευάσει δὲ καὶ τοὺς δικαίους θεραπεύειν, καὶ τ' δυνάμιν αὐτῶν αὔξειν.

B

C

D

CAP. IX.

Matthia defuncto Judas filius succedit.

1. Macb. 3. HÆc locutus filiis, precatusque Deum adesse illorum conatibus, & populo pristinum vivendi morem restituere, non multo post moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Judas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur, anno supra centesimum sexto & quadragesimo, qui adjutus impigre a fratribus, ejecto hoste, & impiis tribulibus necatis, totam eam terram lustravit a præteritis piaculis.

Κεφάλαιον θ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ ἰούδα ὁ ἰοσηπίου υἱὸς διαδοχή.

Ταῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τὸν θεὸν εὐχάμενος συμμαχοῦντας ἑαυτοῖς ἀγαθοὺς, καὶ τοῦ λαοῦ τὴν ἰδίαν ἀνασῶσαν πάλιν ἐθῶν βίου συνήθειαν, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ, ἐν μωδείνῃ μὲν ὢν πατρίδι. πένθους δὲ ἐπ' αὐτῷ μεγάλου λαὸς πᾶς ποιησαμένου διεδέξατο τὴν προστασίαν τῶν πραγμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ ἰούδας. ἐκαὶ μακκαβαῖος ἐκαλεῖτο ἔτη τέσσαρα καὶ τεσσαράκοντα διαδεξαμένων δ' αὐτὸν προθύμως τ' ἀδελφῶν καὶ τ' ἄλλων, τούς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τ' χώρας, καὶ τοὺς παρανομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τ' ἡμοφύλων διεχρήσατο, καὶ καθήρισεν ἀπὸ παντὸς μιάσματος τ' γῆν.

E

CAP. X.

Apollonius Antiochi dux in Judæa prælio victus occiditur.

IX. HIs auditis, Apollonius præfectus Samariæ raptim contra Judam duxit exercitum. Nec in Juda mora fuit, sed obviam ei factus, prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiã ejus potitus velut opimo spolio, plurimis etiam hostium vulneratis, & castris eorum direptis, ditatus præda rediit. Seron autem Cœlesyriæ præfectus, cognito, quod Judas, multis undiqve ad eum confluentibus, magnas circa se copias habeat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decrevit contra eum ducere, sui putans officii animadvertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur, quibus præerat, militibus, adjunctis etiam Judæorũ perfugis, & impiis, progressus usq; Bethora vicum Judææ, castra eo loco metatus est. Judas autẽ

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀντίοχος στρατηγὸν ἀπολλώνιον εἰς τ' ἰουδαίαν ἐμβαλόντα ἡττηθεὶς αὐτὸν ἔκτεινεν.

Ταῦτ' ἀκούσας ἀπολλώνιος ὁ τῆς σαμαρείας στρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν ἰούδαν. ὁ δ' εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς καὶ τὸν στρατηγὸν ἀπολλώνιον, οὗ καὶ τὴν μάχαιραν ἡ χρήσασθαι συνέβαινεν ἐκείνῳ πολεμίοις ἔσχε. πολλοὺς δ' τραυματίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τ' στρατοπέδου λαβὼν τῶν πολεμίων ἀνεχώρησε. σήρων δ' ὁ τῆς κοίλης συρίας στρατηγὸς ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσπεχωρήκασι τῷ ἰούδᾳ, καὶ δύναμιν ἤδη παρεσκεύληται πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἐγνω στρατεύσασθαι, προσηκειν ὑπολαμβάνων τοὺς ἐκ τε τ' βασιλέως προστάγματα παρανομοῦντας, πειρᾶσθαι κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ἱκανὴν αὐτῷ, προσπαλάξας δ' κ' τῶν ἰουδαίων τὰς φυγάδας καὶ αὐτοῖς ὅτι ὁ ἰούδας παρεγένετο. προσελθὼν δ' ἄχρι βεθώρων κώμης τ' ἰουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύσας. ὁ δ' ἰούδας ἀπαντή-

F

ἐπιπίπτοις αὐτῷ ἐν συμβαλεῖν παρεσκευάμενον, ἐπεὶ
τοὺς στρατιώτας ἰδὼν ἀθύμως πρὸς τὴν μάχην διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, καὶ δι' ἀπορίαν, νεανικῶς δὲ καὶ ὀκνοῦντας παρεθάρρυνε λέγων. οὐκ ἐν τῷ πλήθει τὸ νικᾶν εἶναι καὶ πολεμίων κράτη, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν. καὶ τοῦτο παράδειγμα ἔχειν ἐφ' ἑκάστου τοὺς προγόνους, οἳ διὰ δικαιοσύνην καὶ τὸ σέβειν τὰ ἴδια νόμιμα καὶ τοὺς ἄρχοντας, πολλὰς πολλάκις ἡττήσαιντο μυριάδας. τὸ γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δύναμις. ταῦτ' ἐκείνων πειθομένους καὶ αὐτοὺς, καταφρονήσαντας μὲν πλήθους τῶν ἐναντίων, ἐμβοήσαι τῷ ἡρῴῳ, καὶ συμβαλόντας, τρέπειν τοὺς ἐναντίους. πεσόντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ, πάντας φυγὴν ὁρμῆσαι, ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς οὔσης μόνης. ἐπιδιώκων δὲ ἄχρι τῶν πεδίων, κτείνει τῶν πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους. οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν παράλιον.

A occurrens ei pugnandi animo, ubi vidit milites ſuos parum alacres partim propter hoſtium multitudinem, partim qvia ipſi jejunaverant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis ſitam victoriam, ſed in pietate erga Deum & fiducia: idqve compertum plurimis majorum ſuorum exemplis, qvi juſta arma pro legibus ſuis & liberis ferentes, multa ſæpe hoſtium millia profligaverint. Invictum enim robur eſſe innocentiæ. His dictis perſvaſit, ut non detrectarent prælium: &, collatis cum Serone ſignis, fudit & fugavit Syrorum exercitum. Proſtrato enim duce, omnes in fuga ſpem ſalutis poſuerunt: qvos perſequutus usqve ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqvi evaſerunt in regionem maritimam.

Κεφάλαιον ια'.

Ἡ λυσίᾳ ἐπὶ γοργίᾳ στρατηγίᾳ ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους καὶ ἥττα.

CAP. XI.

Lyſia & Gorgia contra Judæos expeditiones & clades.

Ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγονόσιν, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλὰς ἐκ τῶν νήσων μισθοφόρους ἀναλαβών, ἡτοιμάζετο τὸ ἔαρ τὴν ἐχθὲς ἔαρ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν ἀθροίσας, καὶ τοὺς ἡνιόχους ἐπιλεξάμενος, καὶ χρημάτων ἐνδεῖαν ἔσχεν (ἔτι γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐπελοιποῦντο, διὰ τοὺς τῶν ἐθνῶν κινήσεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδωρος ὢν ἠρκεῖτο τοῖς οὖσιν) ἔγνω πεῖσαι εἰς τὴν περσίδα παρελθὼν, τοὺς φόρους τῆς χώρας συναγαγεῖν. καταλιπὼν οὖν ἐπὶ τῶν πραγμάτων, λυσίαν τινὰ δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῷ, καὶ τὰ μέχρι τοῦ αἰγύπτου ἐρῶν καὶ τῆς κατωθεν ἀσίας ἀπὸ Εὐφράτου, δοὺς αὐτῷ καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐλεφάντων, τρέφειν μὲν τὸν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ μέχρις οὗ πάσης φροντίδος, ἐνετείλατο ἕως ἂν παραγένηται. καταστρεψάμενον δὲ τὴν ἰουδαίαν, καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν ἐξανδραποδισάμενον, ἀφανίσαι τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἐκπολέσαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐπιστείλας τῷ λυσίᾳ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ἐλάσειεν εἰς τὴν περσίδα, ἔτει ἑβδομηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ καὶ ἑξακοσιοστῷ, καὶ περιελθὼν τὸν Εὐφράτην, ἀνέβαινε πρὸς τὰς ἄνω σατραπείας. ὁ δὲ λυσίας ἐπιλεξάμενος πολεμοῦν τὸν δορυφόρους καὶ νικάνορα καὶ γοργίαν ἄνδρας δυνατοὺς τῶν βασιλέως φίλων, καὶ δεδώκει αὐτοῖς πεζῶν μὲν δυνάμεως μυριάδας δύο, ἱππέων δὲ ἑπτακισχιλίους, ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν. οἱ δὲ ἄχρις ἐμμαοὺς πόλεως ἐλθόντες, ἐν τῷ πεδίῳ κατεστρατοπεδεύοντο. προσῆσαν δὲ αὐτοῖς σύμμαχοι ἀπὸ τῆς συρίας καὶ τῆς γειτνιώσης χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν περιλοίπων ἰουδαίων. ἔτι μὲν καὶ τῶν ἐμπόρων τινὲς ὡς ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, πέδας μὲν νομίζοντες αἷς δήσουσι τοὺς ληφθησομένους, ἀργύριον δὲ καὶ χρυσὸν τιμὴν αὐτῶν καταθησόμενοι. τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ ἰούδας κατανοήσας, ἔπειθε τοὺς οἰκείους στρατιώτας θαρρεῖν, καὶ παρεκελεύετο τὰς ἐλπίδας τῆς νίκης ἔχοντας ἐν τῷ θεῷ, ἔτι τὴν ἱκετεύειν τὸ πατρῷον νόμῳ, σάκκους περιτιθέμενοι, καὶ τὸ σύνηθες οὕτω σχῆμα τῆς ἱκετείας ὑπὸ τοὺς μεγάλους κινδύνους ἐπιθέμενοι, τοῦτο δυσωπεῖν ἔφασκεν αὐτοῖς τὸ κατὰ τῶν ἐχθρῶν κράτος.

Mox his, rex Antiochus vehementer iratus, omnes undiqve copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Judæam irrumpere. Cumqve, numerato ſtipendio, videret theſauros ſuos exhauſtos deficere: nam neqve tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gentium, & ipſe vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea, quæ tum aderat, pecunia: decrevit, adita prius Perſide, regionis ejus tributa exigere. Commiſſa igitur rerum adminiſtratione Lyſiæ, amico probatæ fidei, & provinciis Aſiæ, qvæ Ægyptum inter & Euphratem ſitæ ſunt, curæ ejus creditis, relicta ei copiarum qvoqve & elephantorum parte, juſſit, ut Antiochum filium diligenter educaret usqve in ſuum reditum: eidemqve mandavit, ut, ſubacta Judæa, & habitatoribus ejus ſub haſta divenditis, deleret Hieroſolyma, ac totam gentem extingeret. His mandatis profectus eſt in Perſidem anno centeſimo qvadrageſimo ſeptimo, & trajecto Euphrate, aſcendit ad ſuperiores Satrapias. Lyſias autem, delectis ad hoc negotium eximiis ducibus ex amicis regiis, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributisqve eis peditum qvadraginta millibus, eqvitum ſeptem millibus, in Judæam miſit eum exercitum. qvi usqve Emauntem urbem progreſſi, in campeſtribus ejus caſtrametati ſunt: ubi convenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Judæorum numerus. aderant etiam in eis caſtris negotiatores non pauci empturi mancipia, & inſtructi compedibus, paratis in hoc, ut vincirent captivos numerata pro eis pecunia. Judas autem animadverſa hoſtium multitudine, hortatus eſt ſuos milites, ut forti eſſent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis ſupplicationibus, qvibus more patrio in magnis periculis induti ſaccos ſolêt orare veniam, ut Deus ad miſerationem flexus vires contra hoſtem eis adderet.

Distributis deinde more antiqvo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis novis maritis, qvi qvive agros recens sibi comparaverant, ne distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenue: Nullum socii tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet. qvod absqve hac ne religionem qvidem tueri poterimus. Sic igitur existimate, in hac pugna situm esse, utrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam juxta patrias leges recte institutam: an per summam ignominiam etiam reliqviæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis, & cum hac cogitatione inite prælium. Cum igitur tam ignavos qvam fortes mors certa maneat, gloria vero sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis patriæ, eos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse usui, vel ad victoriam, vel certe gloriam. His suos Judas hortatus, dum cogitat de futuro prælio, certo indice comperit Gorgiam missum cum mille eqvitibus, peditum qvinqve millibus, ut ductu perfugarũ noctu se inopinum invaderet: decrevitqve & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maxime quod abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaqve confestim sumpta cœna, relictisqve in castris multis ignibus; tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqva castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Judæorum invento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit, ubinam essent, qværere. Judas autem sub diluculum pervenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: vidensqve hostem armatum egregie, & castra ex arte disposita, hortatus primum suos, ut non dubitarent vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere, qvandoqvidem Deus delectetur tali fortitudine, eamqve suo præsidio contra armatos fulciat: jubet signa canere. Ex improviso deinde hostes adortus nihil minus expectãtes ita terruit, ut cæsis, qvotqvot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur usqve Gadara, & usqve campos Idumææ, & Azoti & Jamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Judas suos a præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: qvo profligato, per otium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loqvente, ostenderunt se Gorgiani e qvodam loco edito: unde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animadvertentesqve Judam se expectantem instructa acie, non ausi manus conserere, trepide se retro in tutum receperunt. Judas vero

1. Macch. 4

A Διαπέξας ὁ τὸν δεχάδαρχον αὐτὸς τρόπον καὶ πέρυσι κατὰ χιλιάρχας καὶ ἑκατοντάρχας, καὶ τοὺς νεογάμους ἀπολύσας, καὶ τοὺς τοῖς κτήσεσι νεωστὶ πεπιμπλῶντας, ὅπως μὴ διὰ τὴν τούτων ἀσθένειαν φιλοψυχοῦντες ἀπρόθυμότερον μάχωνται, καταστὰς τοιούτοις παρορμᾶ λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας. καιρὸς
B ἡμῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος ἢ παρόντος ἐπὶ μᾶλλον εὐψυχίας καὶ κινδύνων καταφρονητὰς γενέσθαι. νῦν γάρ ἐστιν ἀνδρείως ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἣν καὶ δι' αὐτὴν ἄπασιν ἀσπαστὴν οὖσαν, ἡμῖν ὑπὲρ ἐξουσίας ἐθρησκευομένην καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἀσφαλεστέραν εἶναι συμβέβηκεν. ὡς οὖν ἐν τῷ παρόντι κειμένων ὑμῶν, ταύτην ἀπολαβεῖν, καὶ τὸν ἐνδαίμονα καὶ μακάριον ἀναπτύσσειν βίον, ἐστὶν
C ἴσως ἢ κατὰ τοὺς νόμους, καὶ τὴν πάτριον σωτηρίαν, ἢ αἰσχίστοις παθεῖν, καὶ μηδὲν ἀσφαλὲς ἐλπίδος ὑμῖν ὑπολειφθῆναι κακῶν ἐν τῇ μάχῃ γενομένων, ἔτοιμος ἀγωνίζεσθε. τὸ μὲν οὖν ἀποθανεῖν ἐν μὴ πολεμίαν ὑπαρξεῖν ἡγεμόνι. τὸ δ' ὑπὲρ τηλικούτων ἐπιδεῖν ἐλευθερίας, πατρίδος, νόμων, εὐσεβείας, αἰσχίστην εὐκλειαν καλοσκάλευτον πεπεδικότος. ἐπιμελεῖσθε τιμαρουμένους ἅτοις τὰς ψυχὰς, ὡς αὐτὸν ἀρετὴν συμβαλουμένους τοῖς πολεμίοις. καὶ ὁ μὲν ἰούδας ταῦτα
1. Macch. 4 ὡρμήσατο τὸν στρατὸν ἐλεγε. τῇ δὲ ἑπομένῃ, πεμψάντων γοργίαν μὲν πεντακισχιλίων πεζῶν, καὶ
D χιλίων ἱππέων, ὅπως διὰ τῆς νυκτὸς ἐπιπέσῃ τῷ κώμῃ, καὶ ὡσεὶ ἔτι ὀλίγους ἔχοντας αὐτοῦ πρὸς τῶν προφόρτων ἰουδαίων, αἰφνιδίως ὁ δὲ ματθίου παῖς, γνοὺς ἐκ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων ὑπασπισταῖς, ἐκ ταῦτα διηρημένης αὐτῶν τὰς δυνάμεις. καὶ ὕπαγαν οὖν δεῖπνοποιησάμενος, ἐκ πολλὰ πυρὰ καλῶν ἐπὶ τῆς στρατοπέδου, δι' ὅλης ὥδευσε τῆς νυκτὸς ὅπως τοὺς ἐν ἐμμαοὺς τῶν πολεμίων. ἐχ εὑρὼν δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοὺς ἐχθροὺς ὁ γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πρὸς
E ἐγνω ζητεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. ὡς δὲ τὸ ὄρθριον ἐπεφαύσκε τοῖς ἐν ἐμμαοὺς πολεμίοις ὁ ἰούδας μὲν χιλίων φαλλῶν ὡπλισμένων διὰ πενίαν. ἐ θεασάμενος τοὺς ἐχθροὺς ἄφνω πεφρουρημένους ἐ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐστρατοπεδευμένους, παρετρεψάμενος τοὺς ἰουδαίους, ὡς ἐ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δέοι, ἐ τὸ θεῖον ἤδη τε ἐ τοῖς ἅτοις ἔχειν τὸ κῦρος τῶν πολεμίων ἐ ὑπερεμένων κράτος ἔδωκεν, ἀγαπασάμενον αὐτὸς εὐτυχίας, ἐκέλευσε σημῆναι τοὺς σαλπιγκτάς. ὑπαντιάσαντες
F ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, ἐ ἐκταράξας αὐτῶν τὴν διάνοιαν κ ταράξας, πολλοὺς μὲν ἀπέκτειναν ἀνῃρημένους, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκοντες ἦλθον μέχρι γαδάρων ἐ τῶν πεδίων τὸ ἰδουμαίας κ ἀζώτου κ ἰαμνείας. ἔπεσον δ' αὐτῶν ὡσεὶ τρισχίλιοι. ἰούδας δὲ τὸν μὲν σκύλων παρεκελεύετο μὴ ἐπιθυμεῖν τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας, ἐπεὶ δὲ αὐτὸς ἀγῶνα πρὸς κ μάχην εἶναι πρὸς γοργίαν κ τὴν αὐτοῦ
G δύναμιν. κρατήσαντας δ' κ τούτων, τότε σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγε, ὅτου μόνου ἔχοντας ἐ μηδὲν ἐπιδεῖν ἀνθεχομένους. ἐπὶ δὲ αὐτοῖς διαλεγομένου ἰούδα τοῖς στρατιώταις, ὑπερκύψαντες οἱ ἐ γοργίου τὴν μὲν στρατιὰν, ἣν ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπεν, ὁρῶσι πεφευγμένην, τὸ δὲ στρατόπεδον, ἐμπεπρησμένον. ἐδὲ καπνὸς αὐτοῖς περῶθεν ἦν, ἐ συμβεβηκότος δηλοῦν ἐφαινεν. ὡς δὲ ταῦτ' ἔτως ἔχοντα ἔμαθον οἱ σὺν γοργίᾳ,

τοὺς μὲν ἰούδα πρὸς πρᾶξιν ἑτοίμους κατανόησαν, καὶ αὐτοὶ δείσαντες εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ὁ δὲ ἰούδας ὡς ἀμα-

ὡς ἀμαχητὶ τ̃ ἀρχὴν στρατιωτῶν ἡτημένων, ἀποστρέ-
ψας ἀπῆξεν τὰ σκῦλα. πολὺν δ̓ χρυσὸν καὶ ἄρ-
γυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβὼν, εἰς τὴν οἰ-
κείαν ἐπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸν θεὸν ὅτι τοῖς
κατορθώμασι. ἡ μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν
ἐλευθερίαν συνέβαλλετο. λυσίας δ̓ συγχυθεὶς ὅτι τῇ
τῶν ἐκπεμφθέντων ἥττῃ, τῷ ἐχομένῳ ἔτει μυριάδας
ἀνδρῶν ἐπιλέκτων συναθροίσας ἑξ, καὶ πεντακισχι-
λίους λαβὼν ἱππεῖς ἐπέβαλεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. καὶ ἀνα-
βὰς εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐν βεθσούροις κώμῃ τῆς ἰουδαίας B
ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπιὼν δ̓ μετὰ μυρίων ἰούδας,
καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τ̃ πολεμίων, συμμαχον ἐποιήσατο
τὸν θεὸν ἐξιλασμὸν, συμβαλὼν τοῖς πρόδρομοις τῶν
πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φωνεύσας αὐτῶν ὡς πεν-
τακισχιλίους, τοῖς λοιποῖς ἐπιφέρεται. ἀμέλει κα-
τανοήσας ὁ λυσίας τὸ φρόνημα τ̃ ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοί
εἰσι πολιτῶν ἢ μὴ ζῆσουσιν ἐλεύθεροι, καὶ δέησιν αὐ-
τῶν τὸν δεσπότην ὡς ἰσχὺν, ἀναλαβὼν τὸν λοιπὸν C
δύναμιν ἐπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, καὶ διέτριβεν
ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ ὡς δαπανώμενος μετὰ μείζο-
νος στρατοῦ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. τοσαυτάκις οὖν
ἡττημένων ἤδη τ̃ ἀντιόχου βασιλέως στρατηγῶν, ὁ
ἰούδας σκηνοπηγήσας ἔλεγε μετὰ πολλὰς νίκας ἃς ὁ θεὸς
αὐτοῖς ἔδωκεν, ἀναβῶμεν δεῦρο εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τ̃
ναὸν καθαρίσωμεν, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσ-
φέρωμεν. ὡς δ̓ ὠδηγημένοι μετέστησαν ὅ πλῆθος D
εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ κατεπε-
πρησμένας τὰς πύλας, καὶ φυτὰ ἀφ̓ τῶν ἐρημίαν αὐ-
τόματα ἐν τῷ ἱερῷ βεβλαστηκότα, θρηνεῖν ἤρξατο
μὴ τ̃ ἰδίων, ὅτι τῇ ὄψει ὁ ναὸς συγχυθείς. ἐπι-
λεξάμενος δ̓ τινὰς τ̃ αὐτὸ στρατιωτῶν, προσέταξε
τούτοις ἐκπολεμῆσαι τοὺς τὴν ἄκραν φυλάττοντας,
ἕως ἂν αὐτὸς τὸν ναὸν αὐτῶν ἁγνίσῃ. καθάρας δὴ
ὑπομελῶς αὐτὸν, εἰσκόμισε καὶ καινὰ σκεύη, λυχνίαν,
τράπεζαν, βωμὸν, ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα. ἀπήρ- E
τησε δ̓ καὶ τὰ ἀθεμίτισματα τ̃ θυρῶν, καὶ τοὺς θύρας
αὐτὸς ἐπέθηκε. καθαλὼν δ̓ καὶ τὸ θυσιαστήριον, και-
νὸν ἐκ λίθων συμμίκτων ᾠκοδόμησεν, ἃ λελατομη-
μένων ἐκ σιδήρου. πέμπτῃ δ̓ καὶ εἰκάδι ἐ χεσλαίου
μηνὸς, ὃν οἱ μακεδόνες ἀπελλαῖον καλοῦσι, ἧψαν τε
φῶτα ὅτι τῆς λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ὅτι ἐ βωμῷ,
καὶ ἄρτους τὴν τραπέζαν ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαυτω-
σαν ὅτι τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. ἔτυχε δ̓ ταῦτα F
κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γενέσθαι καθ̓ ἣν καὶ μετὰ
πάσης τῶν ἁγίων θρησκείας, εἰς βέβηλον καὶ κοι-
νὸν συνήθειαν μετὰ ἔτη τρία. τὸν γὰρ ναὸν ἐρη-
μωθέντα ὑπ̓ ἀντιόχου ἀφαμεῖναι τοιοῦτον ἔπεισι συνέ-
βη τρισίν. ἔτει γὰρ πέμπτῳ καὶ ἑκατοστῷ καὶ
ἑξηκοστῷ ταῦτα, ὡς τὸν ναὸν ἐκύρευε, πέμπτῃ καὶ
εἰκάδι ἐ ἀπελλαίου μηνὸς, ἡ κάθαρσις δ̓ ἐγένετο
ἡ καὶ ρ καὶ μ ἔτει, ὀλυμπιάδι ρ καὶ ν καὶ δ̓. τῷ
δ̓ ἐρήμωσιν ἐ ναοῦ συνέβη χρόνῳ κῆ τῶν δανιή- G
λου προφητείαν, ὃν καὶ ἡ χρησμῳδὸς ἐτῶν. ἐδή-
λωσε γὰρ ὅτι μακεδόνες κατελύσουσιν αὐτόν. ἐόρτα-
ζε δ̓ ἰούδας μ̃ τῶν πολιτῶν ἀνάκτησιν τῆς ὡς τὸν
ναὸν θυσίας ἐφ̓ ἡμέρας ἡ, μηδὲν ἀπολιπὼν ἡδο-
νῆς εἶδος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς τῆς
θυσίας κατάλωχῶν αὐτοὺς, ὕμνοις δ̓ καὶ ψαλμοῖς

A fine certamine victor, tum demum permisit suos ad prædam discurrere: ditatusqve cum suis, reperto plurimo auro & argento, hyacinthoqve & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem ejus victoriæ, quæ haud exiguum momentum ad futuram libertatem eis attulit. Lysias autem seqventi anno ad abolendam ignominiam novum exercitum paravit: contractisqve lectissimorum militum sexaginta millibus, & adjunctis qvinqve millibus eqvitum, Judæam ingressus, montana ejus ascendit, & ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Judas occurrit cum decem millibus: & cum videret hostem longe præstare numero, votis pro victoria factis, Deo fretus primam aciem aggreditur tanto impetu, ut eis qvinqve millia sterneret: quo facto reliqvis tantum terrorem incussit, ut Lysias animadvertens, eis certo statutum aut mori aut in libertatem se asserere, veritus magis desperationem eorum quam vires, copias Antiochiam reduceret: ubi mercenarios conducens, & majores vires colligens, parabat se, ut ad primam opportunitatem bello Judæos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Judas persvasit suis, ut, qvandoqvidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderent Hierosolyma, &, lustrato templo, mactarent solennes victimas: ubi cum invenisset templum desertum, & portas ejus incensas, & in atriis virgulta enata propter solitudinem, lamentari cum suis cœpit ob tantam deformitatem. destinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationem, ipse interim repurgare templum aggressus est: qvod postqvam accurate factum est, intulit in illud vasa nova, candelabrum, mensam, & altare incensorum ex auro fabrefacta omnia. addidit & vela foribus oppandi solita, ac postremo fores qvoqve apposuit. Diruto etiam holocaustorum altari, quod profanatum fuerat, novum ex collatitiis saxis impolitis construxit. Vigesima autem & quinta mensis Chaslei, qvem Appellæum Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & suffitum fecerunt in altari, & panes supra mensam proposuerunt: & in novo altari holocautomata immolaverunt: idqve accidit eadem die, qua ante triennium sacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio desertum fuit templum post factam ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annum centesimum qvadragesimum quintum, & diem Apellæi mensis vigesimum quintum, in Olympiadem centesimam tertiam & qvinqvagesimã; renovatum est autem eadem die qvadragesimo octavo post centesimum anno, Olympiade post centesimam qvarta & qvinqvagesima; prædixerat autem eam desolationem propheta Daniel qvadringentis & octo insuper abhinc annis, diserte dicens a Macedonibus profanandum. Celebravit autem Judas recepti templi festivitatem per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo qvidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei vero laudem hymnis & canticis

perſonabant omnia. Tanta vero lætitia ob redditos ritus patrios & priſcam religionem occupavit gentis ejus animos, maxime, qvòd ea felicitas ex inſperato obtigerat, ut lex lata ſit ad poſteros, qvæ juberet qvotannis hoc feſtum reparati cum cæremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud noſtros obtinuit: vocamusqve hanc feſtivitatem luminum, opinor ideo, qvòd ex inſperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circumdatis deinde urbi mœnibus, & extructis in eis firmis turribus, cuſtodias ad arcendum hoſtem impoſuit: munivitqve Bethſuram oppidum, ut eo tanquam arce uti poſſet contra conatus hoſtium.

Qvibus operibus perfectis, vicinæ gentes moleſte ferentes Judæorum vires reſuſcitari, per inſidias adoriendo multos oppreſſerunt: cum quibus Judas aſſidue bellum gerens conabatur eorum incurſationes compeſcere: qvo tempore etiam Acrabatenam invadens multos Idumæos Eſau poſteros interfecit & deprædatus eſt: & principis eorum Batanis filiorum caſtella, unde Judæos infeſtabant, vi capta, cæſis propugnatoribus, incendit. Qvibus perdomitis, in Ammanitas arma tranſtulit, qvorum numeroſam manum Timotheus ductabat, & his quoque devictis, Jazorum eorum urbem expugnavit: abductisqve in captivitatem uxoribus eorum ac liberis, direptam prius incendit, atqve ita domum victor reverſus eſt. XII. Sed qvam primum vicinæ gentes ſenſere ejus abitum, contractis copiis, in Galaditica regione finitimos Judæos adorti ſunt. at illi refugientes in caſtrum Dathema, ſignificabant Judæ per nuncios & literas, quod oppugnãdi eſſent a Timotheo, rogantes, ut ſe huic periculo eriperet: & interim, dum legit has literas, ſupervenerunt Galilæorum nuncii, qverentes ſe infeſtari a Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

τὴν ἰδίαν μὲν τιμῶν, αὐτὸς δ' πέρπων. τοσαύτη δ' ἐγένετο τοῦ λαοῦ τὴν ἀναπάυσιν τ ἐθῶν ἡδονή, μὴ χρόνον πολὺ ἀπεσοδακήτως ἐν ἕξει ἡγούμενοι τῆς θρησκείας, ὡς νόμον θῆναι τοῖς μετ' αὐτοὺς, ἑορτάζειν τὴν ἀνάκτησιν τῶν τοῦ ναοῦ, ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. ἐξ ἐκείνης μέχρι δεῦρο, τὴν ἑορτὴν ἄγομεν καλοῦντες αὐτὴν φῶτα, ἐκ τ παρ' ἐλπίδας εἶναι ταύτην ἡμῖν φανεῖσαν τὴν ἔξιν, τὴν παραμυθίαν δόντες τῇ ἑορτῇ. τειχίσας δ' ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν, καὶ τοὺς ἐπιφόρους τ πολεμίων πύργους οἰκοδομησάμενος ὑψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε. καὶ τὴν Βεθσοῦραν δὲ πόλιν ὀχύρωσεν, ὅπως ἀντιφέρωσιν αὐτῇ πρὸς τοὺς ἀπὸ τ πολεμίων ἀνάγκας ἔχη χρῆσθαι. τούτων ὕτω γενομένων, τὰ περὶ ἔθνη πρὸς τὴν ἀναζωπύρησιν καὶ τ ἰσχὺν τ ἰουδαίων χαλεπῶς διαφέροντα, πολλοὺς ἐπισωρεύοντα, διέφθειρεν, ἐνέδραις δὲ πολλαῖς αὐτῶν ἐγκρατὴς γενόμενος. πρὸς τούτους πολέμους συνεχεῖς ἐκφέρων ἰούδας, ἐπίσχεν αὐτοὺς τ καταδρομὴν, καὶ ὧν ἐποίουν κακῶς τοὺς ἰουδαίους ἐπειρᾶτο. ἐπὶ τοὺς ἠσαὺ δ' ἢ υἱοὺς ἰδουμαίους κατ' ἀκροβαττηνὴν ἐπιπεσὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε καὶ ἐσκύλευσε. συγκλείσας δ' καὶ τοὺς υἱοὺς βαανῆ λοχῶντας τοὺς ἰουδαίους, πρόκαθῆσθαι ἐπολιόρκει. καὶ τοὺς τε πύργους αὐτῶν ἐνέπρησε, καὶ τοὺς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ' ἀπῆλθεν ἐπὶ τοὺς ἀμμανίτας ὁρμήσας, δύναμιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον ἔχοντας, ἧς ἡγεῖτο τιμόθεος, καὶ τούτους χειρωσάμενος, τὴν ἰαζωρὸν ἔλαβε πόλιν, καὶ τὰς τε γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους, καὶ τὴν πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀνέστρεψε. μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ γεγενημένα τ ἐθνῶν ἀναστραφέντα, συναθροίζεται εἰς τὴν γαλααδῖτιν ἐπὶ τοὺς ἐν ταῖς ἐρημίαις αὐτῶν ἰουδαίους. οἱ δὲ καταφυγόντες εἰς δάθεμα, τὸ φρούριον, πέμψαντες πρὸς ἰούδαν, ἐδήλουν αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐπιβάλλει ὁ τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ συνεπιφεύγουσιν. ἀναγινωσκομένων δὲ τῶν ἐπιστολῶν τούτων, καὶ τῆς γαλιλαίας ἄγγελοι φθάνουσι σημαίνοντες ἐπισωρῆχθαι τοὺς ἐκ πτολεμαΐδος καὶ τύρου καὶ σιδῶνος, καὶ τῶν ἀλλογενῶν τῆς γαλιλαίας.

CAP. XII.

Quomodo, diviſis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenſes, Judas Ammanitas ſuperat.

JUdas igitur proſpiciens utrorumqve neceſſitatibus, Simonem fratrem cum tribus ſelectorum millibus mittit auxilio Judæis habitantibus Galilæam: ipſe, aſſumpto Jonatha altero fratre cum octo militum millibus, in Galaditicam proficiſcitur: qvod ſupererat virium, Judææ præſidio reliquit ſub Joſepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, qvibus mandavit, ut abſtinerent a pugna tantiſper, dum ipſe ad eos reverteretur. Simon igitur poſtqvam in Galilæam venit, congreſſus cum hoſte coegit eum terga vertere, & fugientem perſequutus usqve portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: qvibus ſpoliatis, receptos captivos cum tota ſupellectile in Judæam tranſtulit. Interea Judas

Κεφάλαιον ιβ'.

Οπ σρατοσαίμβοι ἰούδας ὁ σίμων, ὁ μὲν σὴν ἀμμανίτας τ γαλααδῖτιν, ὁ δὲ σίμων σὴν τυρίων τ πτολεμαέων, κρατήσαν αὐτῶν.

ΠΡὸς σὺν ἀμφοτέρας τὰς τ ἠγελμένων χρείας σκεψάμενος ὁ ἰούδας ὁ, πρᾶξαι ποιεῖν, σίμωνα μὲν τ ἀδελφὸν παραστήσαι ὡς τρισχιλίους τ ἐπιλέκτων λαβόντα, πρὸς ἐν γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐλθεῖν ἰουδαίοις. αὐτὸς δὲ καὶ ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς, μετὰ στρατιωτῶν ἐκτακισχιλίων ὡρμήσαν εἰς τὴν γαλααδῖτιν. καταλιπὼν δὲ, σὺν τῶν ὑπολοίπων τ δυνάμεως, ἰώσηπόν τε τὸν τ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίαν, ἡγησάμενος αὐτοῖς φυλάττειν τὴν ἰουδαίαν, καὶ συνάπτειν πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν οὖν σίμων διαβὰς εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε. καὶ μέχρι τῶν πυλῶν τ πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν αὐτῶν ὡς τρισχιλίους. καὶ τὰ τε σκῦλα λαβὼν τῶν ἀνῃρημένων καὶ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας τῶν ἰουδαίων, καὶ τῶν ἰουδαίων τοὺς ἐπαγομένους, εἰς τὴν οἰκείαν ἀνέστρεψεν. ἰούδας δὲ ὁ μακκαβαῖος, καὶ ὁ

καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης Δημοσάντες τὸν Ἰορδάνην A cum fratre Jonatha trium dierum iter emensi,
πλοῦν, καὶ ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ τριῶν ἀνύσαντες ἡμερῶν, accepti sunt a Nabathæis pacifice: qvorum in-
τοῖς Ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι περιτυγχάνουσιν. dicio compererunt, quod multi ex ipsorum fra-
ὧν διηγησαμένων τὰ περὶ τοὺς ἐν Γαλαάδιτιδι, ὡς tribus in extremo essent periculo, obsessi ab ho-
πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς Φρουρίοις ἀπολημ- ste in castellis & oppidis Galaditicis: monita-
μένοι, καὶ τοῖς πόλεσι τοῖς Γαλααδίτιδος, καὶ ὡρμηνε- qve, ut propere illis succurrerent, per desertum
υμένων αὐτῷ σπεύδειν ὅπως τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ζητῶν illuc festinaverunt. In eo itinere Barasam op-
ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁμοεθνεῖς, πεισθεὶς ἐπέστρεψεν pidum oppugnare adorti, viceperunt: cæsisq;
εἰς τὴν ἔρημον, καὶ περιπεσὼν πρώτοις τοῖς τῶν Βοσόρ- B ad unum puberibus, tecta igni subjecto concre-
ρων κατοικοῦσι, καὶ λαβὼν αὐτοὺς, κατέβαλεν πᾶν τὸ maverunt. Cumqve interim nox appeteret,
ἄρρεν καὶ μαχαίρᾳ δυνάμενον διέφθειρε, καὶ τὴν πό- nihilominus Judas iter continuavit usqve ca-
λιν ἐνέπρησεν. ἐπιγενομένης γὰρ νυκτὸς, οὐ δι' ἄστεως ἐπῆ- stellum, in qvo Judæos obsideri acceperat. quo
χεν, ἀλλ' ὁδεύσας διὰ αὐτῆς ὅπη τὸ Φρούριον, ἔνθα τοὺς cum mane perveniſſet, offendit hostem jam sca-
Ἰουδαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, περικαθεζομένου τὸ las & machinas admovere mœnibus: jussoqve
χωρίον πανοπλίᾳ καὶ δυνάμεως, ἔωθεν ἐπ' αὐτὸ παρεγένετο. tubicine canere, & cohortatus suos, ut bonam
καὶ καταλαβὼν ἤδη τὰς τείχεσι προσβεβληκότας τὰς μηχανὰς, ac fidelem operam præstarent periclitantibus
καὶ τοὺς μὲν κλίμακας ὡς τι ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτὰ, τοὺς δὲ μηχανήματα προσφέ- C fratribus, divisis trifariam copiis, oppugnatores
ροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημαίνειν, καὶ παρορ- a tergo aggreditur. Timothei vero milites,
μήσας τοὺς στρατιώτας ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν cognito Maccabæum adesse, cujus virtutem &
Δημοκινδυνεύσαι προθύμως, εἰς τρία διελὼν τὸν στρατὸν felicitatem jam ante suo periculo didicerant, sine
ἐπιπίπτει κατὰ νώτου τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ περὶ τὸν τιμό- mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo mil-
θεον αἰσθόμενοι, ὅτι μακκαβαῖός ἐστι, πρόσω ἤδη καὶ lia cecidere, Judæis acriter insequentibus. Inde
πρότερον αὐτοῦ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις εὐ- ad Mallen barbarorum urbem flexo itinere, ea-
τυχίας πληφορηθέντες, εἰς φυγὴν τρέπονται. ἐφεπόμενος qve expugnata, mares omnes necí tradidit, ædi-
δὲ μετὰ στρατεύματος ὁ Ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν D ficia incendio sunt consumpta. Eodem impetu
ἐκτακισχιλίους. διώκει τε εἰς μάλιστα πόλιν οὕτω & Chasphona & Bosora cum aliis Galaditicæ re-
λεγομένην τῶν ἀλλοφύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην, καὶ gionis oppidis eversa sunt. Aliqvanto post Ti-
τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας ἀνεῖλε, τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν motheus, contractis numerosis copiis, & inter
ἐνέπρησεν. ἄρας δ' ἐκεῖθεν ἦλθέ τι χάσφωμα, cæteros auxiliares conducta manu Arabum,
καὶ Βοσόρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς Γαλααδίτιδος transtorrentem castra posuit contra oppidum
καθεῖλε τότε. χρόνῳ δ' ὕστερον ὁ πολὺς πυθόμενος Rasam. ibi hortatus est suos milites, ut strenue
δύναμιν μεγάλην συνηθροικέναι μάλα, καὶ συμμαχίας pugnarent, arcerentqve Judæos a torrentis
ἄλλας τε Θαμβαίων καὶ ἀραβίων πινὰς μισθῷ E transitu. in hoc enim sitam victoriam, Judæis
πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν πέ- futuris superioribus, si transire potuerint. Ju-
ραν ἐπὶ χειμάρρῳ ῥαφῶν ἄντικρυς. πόλις δ' ἐστὶν αὕτη. das autem, audito, quod Timothæus paratus
καὶ παρεκελεύετο τοῖς στρατιώταις εἰ συμβάλοιεν εἰς μά- esset ad prælium, propere contra eum duxit ex-
χλην τοῖς Ἰουδαίοις, περθήμους ἀγωνίζεσθαι, καὶ κωλύειν ercitum: trajectoqve torrente adortus hostes,
αὐτοὺς διαβαίνειν τὸν χειμάρρουν. διαβάντων δὲ ἦλθεν partim resistentes prostravit, partim in fugam
αὐτοῖς παρ' ὀλίγον. ἰούδας δ' ἀνείσας τοὺς τὴν τιμόθεον ἅπαντας compulit, armis etiam passim abjectis. horum
ἐπὶ μάχλην, ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκείαν nonnulli celeritate pedum salutem consecuti
δύναμιν, ἔστιν ὅτε τὸν πολέμιον, καὶ περιωσάμενος sunt, quidam vero in fanum, quod Carnain di-
τὸν χειμάρρουν ἐπεμπίπτει τοῖς ἐχθροῖς. καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν F cunt, refugientes, tutos se ibi fore speraverunt.
ἐστρατηγοῦντας ἀνῄρει, τοὺς δὲ εἰς δέος ἐμβαλὼν, ῥίψασθαι At Judas & oppidum id occupavit, &, incenso
παρ' ὅλα φεύγειν ἠνάγκασε. καί τινες μὲν αὐτῶν templo, hostium alios flammis, alios ferro perdi-
διέφθασαν. οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον Καρναὶν πέμενος, dit. His rebus feliciter gestis, & contractis e tota
συμφυγόντες, ἤλπισαν τύχειν σωτηρίας. ἰούδας regione Galaditica Judæis, una cum uxoribus &
δὲ τὴν πόλιν καταλαβόμενος, αὐτοὺς τε ἀπέκτεινε, liberis ac facultatibus in Judæam eos traducebat.
καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, πυκτὴν χρησάμενος In eo itinere cum veniſſet ad Ephronem oppidũ,
ἰδέᾳ τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων. ταύτας Δημοχα- per quod necessario transeundũ erat, nisi retror-
ρίσαμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ Γαλααδίτιδι G sum reverti mallet, misit ad oppidanos, rogans,
Ἰουδαίους μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τῶν ὑπαρχόν- ut patefacerent sibi transitum. nam, obstructis
των αὐτοῖς ἀποσκευῆς, οἵας τε εἶχεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπα- portis, viam interruperant. quod cum ab Ephro-
ναγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν ὅπη τινα πόλιν ἔμφρουν ὄνομα, nitis impetrare non posset, cohortatus suos, co-
Ἐφρὼν τῆς ὁδοῦ κειμένην, καὶ ὅτι ἄλλην αὐτῷ τραπομέ- rona oppugnavit mœnia: & diem ac noctem
νῳ βαδίζειν δυνατὸν ἦν, ὅτι ἀναστρέφειν ἤθελεν, πέμ- ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisqve o-
ψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τοὺς πύλας ἀνοίξαν- mnibus maribus, per incensi cineres traduxit.
τας διιτρέπειν αὐτῷ Δι' τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τῶν δὲ πύλας λίθοις ἐμπεφράκεσαν. Ε τῆς δὲ διέξοδον ἐπετήδευον. μὴ πεισθέντων δὲ τῶν ἐμφρούρων, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ κυκλώσας πόλιν, ἐπολιόρκει. Ε δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς προσπαλαίσας, ἐξῄρει τὴν πόλιν. Ε πάντα ὅσα ἄρρεν ἦν ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ καθαρήσας ἅπασαν

exercitum. tantus autem erat occisorum numerus, ut in transeundo calcanda essent cadavera. Trajecto deinde Jordane, in magnum campum veniunt, qua sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Judæam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votivasqve hostias mactarunt pro incolumitate exercitus: quandoquidem post tot conflictus ne unus quidem e Judæis desideratus est. Interea Josephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui, profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenses, Juda vero & Jonatha fratre in Galaditicam, præsidio Judææ relicti fuerant, volentes & ipsi aliqvo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Jamniam venerunt. Ubi armis excepti a Gorgia ejus loci præside, amisserunt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quam in Judææ finibus. hæc autem clades merito illis accidit, ob contemptum Judæ mandatum, qui interdixerat, ne, se absente, manus cum hoste conservarent: nam hoc quoque Judæ providentiam commendat, quod intellexit non impune fore, si a mandatis discesserint. Judas autem & fratres ejus continuabant bellum contra Idumæos, urgentes eos undiqve: expugnataqve Chebrone munitiones ejus diruerunt, & turres cremaverunt supposítis ignibus: pervastatisqve agris hostium, everterunt etiam Marissam oppidum, inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reversi sunt in Judæam victores & incolumes.

A αὐτῶν ὁδὸν ἔχειν. ποιησάμενοι δὲ καὶ τὸν τῶν πεφονευμένων καταθῶς ἐπ' αὐτῶν βαδίζειν τῶν νεκρῶν. διαβάντες τὸν ἰορδάνην, ἦκον εἰς τὸ μέγα πεδίον, οὗ κεῖται ἡ πρόσφατον πόλις Βηθσάνη καλουμένη παρὰ ἑλλήνων σκυθόπολις καλεῖται. ἔνθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν ἰουδαίαν παρεγίνοντο, ψάλλοντες τε καὶ ὑμνῳδοῦντες καὶ τὰς σωτηρίας ἐν τοῖς ἐπινικίοις παιδιὰς ἄγοντες. ἔθυσαν δὲ καὶ χαριστήρια θυσίας ὑπὲρ τῆς τῶν κατορθωμάτων καὶ ὑπὲρ τῆς στρατοῦ σωτηρίας. οὐδεὶς γὰρ ἐν ταύτοις τοῖς πολέμοις τῶν ἰουδαίων ἀπέθανεν. ὅσοι δὲ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίας, οὓς καταλιπόντες ἡγεμόνας ὁ ἰούδας καθ' ὃν καιρὸν σίμων μὲν ὑπῆρχε τῆ γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοὺς ἐν πτολεμαΐδι, αὐτὸς δὲ ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωνάθης ἐν τῆ γαλααδίτιδι βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν περιποιήσασθαι στρατηγικὰ πολεμικὰ ἤνυσαν, τολμῶντες αὐτοὶ διὰ μιᾶς λαβόντες, ἦλθον εἰς ἰάμνειαν. γοργίας δὲ τῆς ἰαμνείας στρατηγὸς ἐξαντησάντων συμβολῆς γενομένης ἐχιλίους ἀποβαλλόντας τῆς στρατιᾶς, καὶ φεύγοντες ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁρῶν διώκων. συνέβη δὲ αὐτοῖς τὸ πάθημα, ὅτε ἐφρονήσαμεν ὧν αὐτοῖς ἰούδας ἐπέστειλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχλον μηδενὶ πρὸ τῆς σκέψεως παρουσίας. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ στρατηγήμασι, καὶ τὸ κρίνειν τὸν ἰούσηπον καὶ τὸν ἀζαρίαν πάθημα μαθὸν ἄν τις, ὁ σωθῆναι εἰ φρονήσωσι τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῖς ἐσόμενον. ὁ δὲ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πολεμοῦντες τοὺς ἰδουμαίους σὺν ἀνέσει, ἀλλὰ σκεύοντο πανταχόθεν αὐτῆς, μιᾷ τε χειρὶ πόλιν καταλαμβανόμενοι, ὅσην ἐν ὀχυρὸν αὐτῆς καθεῖλον, καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐδήουν τὴν ἀλλοφύλων χώραν, καὶ μάρισαν πόλιν. ἔνθεν ἀζώτου ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτὴν διήρπασαν, πολλὰ δὲ σκύλα ἐλόμενοι ἀπέστρεψαν.

CAP. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις.

XIV. *1. Mach. 6.*

EOdem tempore Antiochus rex superiores sui regni provincias obeundo, audivit esse in Perside urbem prædivitem Elimaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam ac thoraces ibi asservari, qvondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu, expugnare conatus est. His vero, qui inerant nec adventu ejus nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum a mœnibus, recedentem etiam persecuti sunt, ita ut, plurimis desideratis, fugientis more Babylonem se reciperet. Qvam cladem cum ægre ferret, novus insuper accessit nuncius de profligatis, quos ad Judaicum bellum reliqverat, ducibus, deq; Judæorum in dies crescente potentia. Accedente igitur alia super alia cura, impar solicitudini morbum sibi contraxit: quo magis ac magis invalescente, intelligens adesse fatale tempus, amicos convocat: eisq; & vim morbi & causam indicat: nimirum quod pœnas ob afflictam Judæorum gentem lueret, atq; ob spoliatum sacrilegio templum, & contemptũ cælestis numinis. atq; his dictis, exhalavit animam. Qvamobrem demiror Polybium Megalo-

B

C

D

E

F

G

ὑπὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος τὰς ἄνω χώρας ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν τῆ περσίδι κλεῖσθαι ἐλυμαΐδα τὸνομα, ἱερὸν πολυτελὲς ἱερὸν ἀρτέμιδος ἐν αὐτῆ, ἐμπεπλῆσθαι δὲ ἀναθημάτων πολλῶν εἶναι. ἐπῆρε μὲν οὖν αὐτὸν καὶ θῶρακας ἃ κατέλιπεν ἐπιθυμῆσαι τὸν φίλιππον, βασιλέα δὲ μακεδόνων ἀλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν ἀπὸ τούτων, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν ἐλυμαΐδα, καὶ προσκαλεσάμενος αὐτὴν ἐπολιόρκει. τῶν δὲ ἐν αὐτῆ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερούντων αὐτοῖς ἐκ τῶν τειχῶν, ἀποκρουσθεὶς τῆς ἐλπίδος. ἀπρωσάμενοι γὰρ αὐτὸν τῆς πόλεως καὶ ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν. ὡς τ' αὐτὸν ἀναχωρεῖν εἰς βαβυλῶνα φεύγοντα, καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δὲ ἐπὶ τῆ ἡμαρτημένῃ ταύτῃ, προσαγγέλλουσι τινὲς καὶ τῶν στρατηγῶν ἥτταν, οὓς πολεμήσοντας τοῖς ἰουδαίοις κατέλειπεν, καὶ τὸν ἰσχυρὸν ἤδη τῶν ἰουδαίων. περισχεθεὶς οὖν, καὶ τῆς περὶ τούτων φροντίδος τῆ περὶ τέρα, συγχυθεὶς ἐπὶ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν, καὶ μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, σωθεὶς ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους. καὶ τὴν τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν εἶναι ἐμήνυε, καὶ ὅτι ταῦτα πάσχει κακώσας τὸ ἰουδαίων ἔθνος παρεδήλου, συλήσας τε τὸν ναὸν, καὶ θεὸν καταφρονήσας. καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὥστε θαυμάζειν πολύβιον τὸν μεγαλοπολίτην.

λίπω. ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ἀποθανεῖν λέγει τὸν ἀντίοχον, βουληθέντα τὸ τ' ἐν Περσαις ἀρτεμιδος ἱερὸν συλῆσαι. τοῦτο μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βουλόμενον, οὐκ ἔστι πικρίας ἄξιον. εἰδὲ δεῖ τὸν πολυβίῳ δοκεῖ καταγνῶναι τὸν βίον ἀντίοχον ἔτους, πολὺ πιθανώτερον δεῖ τὴν ἱεροσυλίαν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ναοῦ πλουτῆσαι τὸν βίον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τέτακται διαφερόμενον, τὴν ὑπὸ τὸ μεγαλοπολίτου λεγομένην αἰτίαν, ὑφ' ἣν τελευτὴν ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζουσιν.

A politanum. qui vir alioqvi probus, ait hunc Antiochum periisse, quod conatus sit Dianæ templi thesauros ac donaria diripere. voluisse enim tantum, ac non etiam perfecisse sacrilegium, non videtur res digna supplicio. qvod si hæc causa Polybio digna videtur, cur Antiochus deberet capite pœnas persolvere, multo verisimilius est, ob exhaustum sacrilegiis Hierosolymitanum templum acceleratum esse ejus interitum. Si B quis tamen magis probat Polybii sententiam, cum eo nunc non libet contendere.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἀντίοχος ὁ δ' πάτωρ ἰουδαίους νικήσας, ἐπολιόρκει ἰουδαν τὸν τὸ ἱερὸν ἐγκλείσαντα.

CAP. XIV.

Antiochus Eupator, profligato Judæorum exercitu, Judam in templo obsidet.

Ὁ δ' ἀντίοχος πρὶν τελευτᾶν καλέσας φίλιππον ἕνα τῶν ἑταίρων, τὸν βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι. καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, ἀντιόχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτα ἀπέλυσε κομίσαντα, δοῦναι, δεηθεὶς τοῦτον τῆς ἀνατροφῆς, καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν ἐκείνῳ. ἀπέθανε δὲ ἀντίοχος θ' καὶ μ' καὶ ρ' ἔτει. λυσίας δὲ αὐτοῦ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀντίοχον, αὐτὸς μὲν εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν, ἀποδεικνύει βασιλέα, καλέσας αὐτὸν Εὐπάτορα. ἐν δὲ τούτῳ τοῦ καιροῦ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων φρουροὶ καὶ φυγάδες τῶν ἰουδαίων, πολλὰ τοὺς ἰουδαίους ἠδίκουν. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν θύσοντας βλάπτοντες, ἐξαίφνης ἐκπορεύοντες οἱ φρουροὶ, διέφθειρον. ἐπέκειτο γὰρ τοῦ ἱεροῦ ἡ ἄκρα. τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς, ἰούδας ἐξελέσθαι διέγνω τὴν φρουράν, καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. ἔτος δὲ ἦν τῆς ἀρχῆς τοῖς ἀπὸ σελεύκου ρ' καὶ ν'. κατασκευάσας οὖν μηχανήματα καὶ χώματα ἐγείρας φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τῆς ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν, καὶ τινας τῶν ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦλθον πρὸς ἀντίοχον τὸν βασιλέα, οὐκ ἀξιοῦντες ἑαυτοὺς ὑπερορᾶσθαι δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων, καὶ παῦθ' ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τὴν μὲν πάτριον αὐτῶν καταλείψαντας θρησκείαν, τὴν δὲ προσέταξε ταύτην ποιεῖσθαι. κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ ἰούδα καὶ τῶν αὐτοῦ τὴν ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς φρουροὺς τοὺς ὑπὸ βασιλέως καταλειφθέντας, εἰ μήτις παρ' αὐτοῦ βοήθεια πεμφθείη. ταῦτ' ἀκούσας ὁ πᾶς ἀντίοχος ὠργίσθη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος, ἐκέλευσε μισθοφόρους συναγαγεῖν, καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοὺς στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς πεζῶν μὲν, ὡσεὶ δέκα μυριάδες. ἱππεῖς δὲ δισμύριοι, ἐλέφαντες δὲ β' καὶ λ'. ταύτην οὖν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐξώρμησεν ἐκ τῆς ἀντιοχείας μετὰ λυσίου πάσης τῆς στρατιᾶς ἔχοντος τὴν ἡγεμονίαν. ὡς δὲ ἤλασε μόλις εἰς τὴν ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς βεθσοῦραν ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ἰσχυρὰν καὶ δυσάλωτον, καὶ περικαθίσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς δὲ ἀντεχόντων τῶν βεθσουραίων, καὶ τὴν ὑπάρχουσαν τοῖς μηχανήμασιν ἐμπορησάντων, ἐπεξῆλθον δὲ αὐτοῖς. χρόνος δὲ ἐτρίβετο πολὺς περὶ τὴν πολιορκίαν. ἰούδας δὲ τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίστατο

Cæterum Antiochus, prius quam extremum suum diem obiret, accitum ad se unum ex purpuratis suis amicis Philippum C gubernatorem regni constituit: traditoqve ei diademate regiaqve stola & anulo, jussit hæc Antiocho filio suo perlata reddere, multum obtestans, ut educationis curam haberet, & regnum ei servaret, usqve dum per ætatem ipse administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno centesimo qvadragesimo nono. D Lysias autem postea quam populo indicavit regis obitum, filium ejus Antiochum sub sua tutela tum positum regem constituit, impositio illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hierosolymitanæ arcis præsidium tenebant Macedones cum Judæorum perfugis, multa Judæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos, qui sacrorum causa templum adibant: conficiebant eos non magno negotio, qvod arx ipsi E templo esset supra verticem. Qvamobrem Judas necesse habuit, oppugnare id præsidium, advocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centesimus quinquagesimus, ex quo primum ad Seleucum imperium earum regionum pervenerat. Fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapsi, adjunctis sibi similibus impiis, venerunt F ad Antiochum, postulantes, ne se in extremum periculum a suis tribulibus redactos despiceret: maxime cum patris ipsius autoritatem secuti, in eam necessitatem adducti sint, dum malunt patrios ritus qvam regia mandata contemnere. Nunc vero periculum esse, ne Judas arcem cum præsidio vi capiat, nisi ipse mature suis opem afferat. His auditis, Antiochus puer iratus est, accersitisqve amicis & ducibus, jussit eos mercenarium parare militem, & per totam suam ditionem delectus habere, ita ut brevi confectus sit exercitus peditum circiter centum millium, eqvitum vero viginti millia, atqve insuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egressus est Antiochiam, commissa Lysiæ administratione universi exercitus: & progressus usqve Idumæam. inde ascendit ad oppidum Bethsura, bene munitum & expugnatu non facile. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & admotas machinas per excursiones igne concremantibus, multum temporis contritum est in hoc obsidio. Judas autem, cognito regis adventu, omissa

oppugnatione regi cum copiis obviam profectus castra posuit circa fauces qvasdam, dictas Bethzacharia, dissitas ab hoste septuaginta stadiis. At rex, relictis Bethsuris, exercitum duxit ad eas fauces, ubi Judas castra metaverat: & qvam primum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus jussit ire compositam. Cumqve non posset elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum angustias, jussit, ut unus post alium incederent, attributis, qui stiparent singulos, mille peditibus, & eqvitibus qvingentis. Beluis autem imposita erant celsa propugnacula instructa sagittariis. reliqvum autem exercitum ab utroqve latere jussit montes ascendere, præpositis ex amicorum cohorte ducibus. atqve ita, sublato militari clamore, hostem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita ut fulgore eorum coruscarent omnia. clamore autem reboabat, quicquid erat in circuitu montium. nec tamen Judas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostium, circiter sexcentos ex eis occidit, qvi primi ad manus venerant. Cæterum Eleazarus ejus frater, qvem Auranem vocabant, conspicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regiis, & ratus in eo regem invehi, vasto animo in eum fecit impetum. &, occisis multis, prius qvam ad eum penetraret, cæteris vero metu cedentibus, succedens sub ejus ventrem, confodit beluam, & ipse simul pondere ejus illabentis oppressus est: atqve ita, non tamen inultus, interiit generose inter acervos hostilium cadaverum. Judas autem animadvertens hostem tanto superiorem numero, Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus vero, parte exercitus amissa ad oppugnanda Bethsura, cum reliqvo venit Hierosolyma. Bethsuritæ territi apparatu regio, maxime cum commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius, ut hostis a se injuriam omnem abstineat: qvod quidem à rege non nisi salute tenus servatum est: alioqvi nudis ejectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multum tempus eum tenuit templi obsidio, quod fortiter a Judæis defensum est. nullam enim eis rex intentavit machinam, qvam nō illi contrariis machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quod fruges veteres absumpserant, & annus inciderat septimus, per quem fructus nō colliguntur, quod eum cessare ab agricultura lex nostra jubeat, nec permittat tum vel arare terram, vel serere. quo factum est, ut multi se clam subducerent propter inopiam, ut penes paucos templi tutela remanserit. Cæterum rex & Lysias imperator, cognito, quod Philippus usurpato sibi regno adventaret e Perside, decreverunt, soluta obsidione, illi occurrere, celantes tamen, quantum fieri poterat, id consilium tam militem quam duces reliquos. Qvapropter, dissimulato adventu Philippi, jussit rex Lysiam, ut alloqveretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non esse modici temporis, quod locus esset munitissimus, &

A μὴν δ' τὴν ἄκραν πολιορκεῖν. ἀπαντήσας ὁ τοῦ βασι-
λεῖ, βάλλεται σφαιπέδον ἀπὸ τ σενῶν, ἐν πηι πτο
Βεθζαχαρία λεγομένῳ, σταδίοις ἀπέχοντι τῶν πολε-
μίων ὁ. ὁ ὁ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τῆς βεβσύρας, ἦ
γαγε τ δύναμιν ἐπὶ τὰ σενὰ, καὶ τὸ ὄ ἰσθὰ σφαπτο-
δον. ἅμ' ἡμέρᾳ ὁ πρὸς μάχην διέπεμπε τὴν σφαπαν.
τοὺς μὴν οὖν ἐλέφαντας ἐπέστησεν ἀλλήλοις ἐπιδ 2
τὴν σενοχωρίαν, οὐ δυναμένων αὐτῶν ἐπὶ πλατ
B τετάχθαι. εἰς ὁ κύκλον ἐλέφαντ ἑκάστ, συμπε-
ρῆσαν πεζοὶ μὲν χίλιοι, ἱππεῖς ὁ πενταχόσιοι. ἐφεπ
ὁ οἱ ἐλέφαντες, πύργος τε ὑψηλὸς καὶ πέζας. τὴν
ὁ λοιπὴν δυνάμιν ἑκατέρωθεν ἐποίησεν ἀναβαίνειν ὀπ
τὰ ὄρη, τοὺς φίλους αὐτῆς προπέμπας. κελεύσας γὰ
λαλάξαι τὴν σφαπὰν, προσβάλλει τοῖς πολεμί
γυμνόσας τάς τε χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ὥσ
αὐγὴν ἀπ' αὐτῶν ἀφιεᾶς λαμπράν. συνεπήχ
τὰ ὄρη κεκοσμημένων αὐτῶν. ταῦτα ὁρῶν ὁ ἰσθὰς ἀ
C πεπλάγη, δεξάμεν ὁ ἠγνοείσας τοὺς πολεμίους, τ
προδρόμων πρὸς ἑξακοσίους ἀναιρεῖ. ἐλεάζαρ ὁ
ἀδελφὸς αὐτ, ὃν αὐρὰν ἐκάλουν, ἰδὼν τ ὑψηλοτά
τὸν τ ἐλεφάντων ἐκπρεπέστατον θώρακι βασιλικοῖς, ὃ
νομίζων ἐπ' αὐτ' τὸν βασιλέα εἶναι, παρεβάλετο φό-
θρα εὐκαρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. κ πολλοὺς μὲν τῶν
πρὸς τ ἐλέφαντα κτείνας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν ὡσ-
δοὺς ὁ ὑπὸ τὴν γαστέρα κ πλήξας, ἀπέκτεινε τ ἐλ-
D φαντα. ὁ δ' ὀπικατενεχθεὶς τῷ ἐλεαζάρῳ, ἀμφό-
ρει τ ἄνδρα ὑπὸ ὄ βάρος. ἐκ τ μὲν ἐψυχω
πολλοὺς τ ἐχθρῶν ἀπωλέσας, τῷ τρόπῳ τούτῳ τὴν βία
κατέστρεψεν. ὁ ὁ ἰσθὰς ὁρῶν τὴν τ πολεμίων ἰσχ
ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκίαν παρεσκ
άζετο. ἀντίοχ ὁ, τὸ μὲν τῆς σφατιᾶς εἰς βεθσου
ἔπεμψε, πολεμήσων αὐτοῖς, τῷ ὁ λοιπῷ τῆς δυνάμ
ως αὐτὸς ἦκεν ὀπὶ τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν βεθσου-
ρεῖται τῇ ἰσχυῇ καταπλαγέντες, καὶ σπανίζοντες βί-
E πόντες τὰ ὀπιτήδεια, ᾠκοδιδόασιν αὐτοῖς, ὁρκους λα
βόντες ὑπὲρ ὄ μηδὲν πείσεσθ δῆον ὑπὸ τ βασιλέως.
ἀντίοχ ὁ λαβὼν τὴν πόλιν, ἄλλο μὲν αὐτοῖς οὐδὲ
διέθηκεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε, φρουρὰν ὁ κατέ
στησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλει. πολλῷ ὁ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολε-
μίων τὸν ἱεροσολύμοις προσεκάθητο, καρτερῶς τ ὑπὸ
ἀμυνομένων. πρὸς ἕκαστον γὰρ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐ-
τοὺς ἔστησε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν ἀντεμηχανῶντο.
F πρόφῃ δ' αὐτῷ ὀπιλελοίπει, ὅ μὲν ὄντ ἀπαλ-
μένος καρπὸς, τ ὁ γῆς σκάνῳ τῷ ἔτι μὴ γεωργημένης,
ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι τὸ ἕβδομον ἔτ κατὰ ὁ νόμος ἐστὶν
ἀργὴν ἐᾶν τ χώραν, ἀπορίᾳ μεμψιμοιρίας. πολλοὶ πα-
ραυτῶ τ πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τ ἀνάγ-
καν ἀπορίαν ὡς ὀλίγους ἐν τῷ ἱερῷ καταλειφθῆναι. ἐ
τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ, τοιαῦτα συνέβαινεν
εἶναι τὰ πράγματα. λυσίας ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασι-
λεὺς, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς φίλιππ αὐτοῖς ἀπὸ τῆς
G περσίδ ἦκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ πράγματα εἰς ἑαυ-
τὸν κατασκευάζειν, ἔχον μὲν ὡς τε τῷ πολιορκου
ἀφέντες, ὀπὶ τ φίλιππον ὁρμᾷν. ὁ μὲν ὅτ πρῶ-
τον φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν,
ἀλλ' ἐκέλευσε τ λυσίαν ὁ βασιλεὺς, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς
ἡγεμόσιν, ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι, μηδὲν μὲν τῶν περὶ
φιλίππου ἐφανίζοντα, τ ὁ πολιορκίαν ὅτι χρονιωτάτη
γίνοιτ' ἂν δηλοῦντα, ἐκ τὴν ὀχυρότητα ὅ χωρεῖ, καὶ ἐπὶ
τὰ τῆς

τὰ τῆς τροφῆς αὐτοῖς ἤδη ἐλλείποι, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ καταπαῦσαι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶναι σπονδὰς ποιησαμένους πρὸς τοὺς πλησιοχωροῦντας, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ἐπιτρέψαντας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις ὧν ἀφαιρεθέντες ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα δὲ λυσίου φήσαντος, ἠρέσθη τὸ πρόσταγμα καὶ ἡμέρας τῇ γνώμῃ.

A meatus eos jam deficerent, & avocarent multa regni negotia, quæ opus esset regem componere. Itaqve præstare fœdus, & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos uti patriis legibus, quibus privari se non sustinentes rebellaverant, atqve ita redituros esse in suam qvemqve patriam. Qvæ sententia, per Lysiam apud exercitum exposita, communi omnium suffragio comprobata est.

Κεφάλαιον ιέ.

Ὅτι πολλῷ χρόνῳ τῇ πολιορκίᾳ τρισωμύῳ, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰούδαν, εὐπρεπῶς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος.

CAP. XV.

Antiochus, omissa oppugnatione, cum Juda fœdus facit & amicitiam.

Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, εἰρήνην τε ἐπηγγείλατο, καὶ συγχωρεῖν τοῖς πατρίοις νόμοις χρωμένους ζῆν. οἱ δέ, ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δὲ ἀντίοχος εἰς αὐτό, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν ὄντως τὸ χωρίον, παρέβη τοὺς ὅρκους, καὶ κελεύει τῇ δυνάμει καθελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ μενέλαος ἐκαλεῖτο. λυσίας γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. ἦν γὰρ ἀρχὴ τῶν κακῶν, πεῖσαντα αὐτὸν τὸν πατέρα τοὺς ἰουδαίους ἀναγκάσαι τῶν πατρίων θρησκείαν καταλιπεῖν. πέμψας οὖν τὸν μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς βέροιαν τῆς συρίας διέφθειρεν, ὡς χιλιοταλάντου μὲν ἔτη ι'. πονηρὸν ὄντα καὶ ἀσεβῆ, καὶ ἵνα αὐτὸς ἀρχῇ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα παραβαίνειν τοὺς ἰδίους νόμους. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ὀνίας ἐγίνετο μὲν τοῦ δὲ μενελάου ἥμισυ ἄλκιμος ὁ καὶ ἰάκειμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντίοχος, εὑρὼν ἤδη τὸν φίλιππον κρατοῦντα τῶν πραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς αὐτόν, καὶ λαβὼν αὐτὸν ἐχειρώσατο καὶ ἀπέκτεινεν, ὁ δὲ δὴ ἀρχιερεὺς ὀνίας, ὃν πρεσβύτερον ἔτι παῖδα τελευτήσαντος ἀφίεις ὁ πατὴρ, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελών, τιμᾷ δὲ ἀρχιερωσύνῃ ἄλκιμον δέδωκεν οὐκ ὄντι τῆς ἀρχιερέων γενεᾶς, ἀλλ' ἐκ λυσίου πεισθεὶς μεταθῆναι τιμὴν ἀπὸ ταύτης τῆς οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς πτολεμαῖον τὸν αἰγύπτου βασιλέα. καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ἐκεῖ τε αὐτὸς καὶ γυναικὸς αὐτοῦ κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιώσεως ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἡλιοπολίτου. ἐν ᾧ καὶ ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἱερόν. περὶ τούτων μὲν οὖν εὐκαιρότερον ἡμῖν ἔσται διελθεῖν.

B

C

D

E

Tum rex, misso caduceatore, pacem Judæ ac cæteris obsessis denunciat, libertatemqve vivendi propriis legibus. Illi vero libenter hæc audientes, accepta in hoc fide & jurejurando interposito, exiverunt e templo. At Antiochus cum ingressus vidisset locum egregie munitum, violato sacramento, jussit suum exercitum, ut solo æqvaret murum, quo templum septum fuerat: &, hoc facto, reversus est Antiochiam, ducens secum Oniam pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lysias enim regi consuluit, ut eum interficeret: si vellet Judæos qvieſcere, & ipse liber esse ab eorum molestationibus. hunc enim esse malorum omnium autorem & principium, qui persvasisset ejus patri, ut Judæos ab institutis patriis deficere cogeret. Rex igitur Menelaum missum in Berœam Syriæ necavit, post exactum in pontificatu decennium, hominem malum & impium, qui, ut sibi principatum adstrueret, totam gentem a religione deficere compulit. ei successit in pontificatum Alcimus, Jacimus alio dictus nomine. Cæterum Antiochus, cum offendisset Philippum jam occupasse tyrannidem, bello victum & in potestatem suam redactum affecit supplicio. Filius autem pontificis Onias, qvem diximus orbatum patre adhuc puerum, videns, quod rex, interfecto ipsius patruo, sacerdotium Alcimo dedisset, nihil pertinenti ad cognationem pontificum, Lysia svadente, ut transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Ægypti regem Ptolemæum: apud qvem & uxorem ejus Cleopatram in precio habitus, impetravit ab eis locum in præfectura Heliopolitana, in quo templum Hierosolymitano simile extrueret, de qvo alias dicemus tempestivius.

F

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς ἀπεσταλμένος τοῖς ἰουδαίοις, ἄπρακτος ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα.

CAP. XVI.

Bacchides Demetrii dux cum exercitu contra Judæos missus, infecto negotio, ad suum regem revertitur.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν δημήτριος ὁ τοῦ σελεύκου υἱὸς, καὶ καταλαβόμενος τὴν συρίας τράπελιν, περιθέμενος μὲν αὐτὸς διάδημα. συναγαγὼν δὲ τινας περὶ αὐτὸν μισθοφόρους εἰς τὴν βασιλείαν ἐπῆλθε. πάντων δὲ αὐτὸν ἡδέως προσδεχομένων καὶ προσδιδόντων αὑτούς, συλλαβόντες δὲ καὶ ἀντίοχον τὸν βασιλέα, καὶ λυσίαν, ζῶντας ἀνήγαγον αὐτῷ. καὶ οὗτοι μὲν κελεύσαντος προσταγῆναι δημητρίου διεφθάρησαν, βασιλεύσαντες

G

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius a Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptoq; diademate, & contractis, qvotqvot potuit, militibus mercenariis, regnum invadit: cumqve certatim ad eum populi deficerent, excipientes eum obviis manibus, etiam Antiochum regem & Lysiam comprehensos vivos ad eum perduxerunt: qui mox jussu Demetrii necati sunt, post exactum regni

XV. 1. Mach. 7.

Antiochi annum alterum, ſicut & in aliis commentariis diximus. Ad novum regem confluxerunt multi Judæorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus pontifex: accuſabantqve totam gentem, præcipue Judam cum fratribus, qvod poſt interfectos omnes amicos & fautores regis, ſe qvoqve ejeciſſent e patria: metu coactos ſolum vertere: poſtulabantqve, ut ex amicis qvempiam eo mitteret, qui cognoſceret, qvanta per Judam patrata fuerint. at ille iratus mittit eo Bacchidem amicum regis Antiochi Epiphanis, virum ſtrenuum, cui tum Meſopotamiæ præfectura credita fuerat: &, commendato illi Alcimo, traditoqve exercitu, jubet, ut Judam & eum ſeqventes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copiis, poſtqvam pervenit in Judæam, miſit ad Judam & fratres, invitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumvenire. Sed ille noluit ei ſe credere, qvod videret adeſſe exercitum, qvem putabat adductum belli potius qvam pacis gratia. Qvidam tamen e populo credentes his, qvæ Bacchides per præconem denunciaverat, & nihil ſibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos ſe contulerunt. & accepto ab utroqve jurejurando, nihil mali paſſuros nec ſe nec ejusdem factionis homines, eorum fidei ſe commiſerunt, Bacchides autem, non ſervata fide, ſexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores jam factos deterruit, quo minus ad eum accederent. itaqve a moto exercitu a Hieroſolymis, poſtqvam pervenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas, & qvosdam e populo, &, occiſis omnibus, juſſit ejus regionis homines parere Alcimo, ad cujus præſidium relicta ſub eo parte exercitus, Antiochiam ad regem Demetrium reverſus eſt. Alcimus autem volens principatum ſibi conſtabilire, & intelligens ad hanc rem opus eſſe popularium benevolentia, comiter ac blande appellabat omnes, & loqvendo ſingulis ad gratiam, brevi numeroſam manum adjunxit ad priorem, qvam ante habuerat. horum pleriqve erant impii & profugi, quorum opera & miniſteriis utendo regionem obibat, occidens eos, qui erant Judæ partium, qvotqvot in ſuam poteſtatem redigere poterat. at Judas animadvertens tantopere creviſſe illius potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos ejus violentia, ipſe qvoqve obibat regionem, interficiens, qvotqvot in manus ejus venirent e ſtudioſis Alcimi. Qvi videns ſe viribus imparem, qvo poſſet diutius reſiſtere, decrevit confugere ad auxilium & opes regis Demetrii. Profectus igitur Antiochiam ſolicitabat contra Judam illius animum, accuſans, qvod plurimas ab eo paſſus eſſet injurias, plures etiam paſſurus, niſi, mature miſſo illuc exercitu, vir audax & facinoroſus pœnas debitas lueret.

ἀνπέχε ἔτης, καθὼς ἤδηται καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συνεραφέντες ὖ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τ ἰουδαίων πονηροὶ καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν ἄλκιμος ὁ ἀρχιερεὺς, κατηγόρουν ὅ ἐθνος παντὸς, καὶ ὅ ἰουδα καὶ τ ἀδελφῶν αὐτ, λέγοντες ὡς τὺς φίλυς αὐτ πάντας ἀπέκτειναν, καὶ ὅσα τὰ σκεύη φρονοῦντες καὶ πεμψοντες αὐτὸν κατῆρχον ἐν τῇ βασιλεία, τέτυς ἀπωλωλέκασιν, αὐτύς τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκλελοίπασι, ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν. ἀξιοῦντες πέμψαντα τ ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δὶ αὐτ τὰ ὑπὸ τῶν τὸν ἰούδαν τεπολεμημένα. ὁ ὖ δημήτριος προξενωθεὶς ἐκπέμπει βακχίδην φίλον ἀντέχα ὄντα φανῦς βασιλέως ἄνδρα χρηςὸν, καὶ τὴν μεσοποταμίαν ἅπασαν πεπιςευμένον, δὺς αὐτῷ δύναμιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα προσέτασσε αὐτῷ ἄλκιμον, ἐντελόμενος αὐτῷ κτεῖναι ἰούδαν καὶ τὺς σὺν αὐτῷ. ἐξελθὼν ὖ ἀπὸ τῆς ἀντιοχείας ὁ βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν ἰουδαίαν, ἐπεμψε πρὸς τὸν ἰούδαν καὶ τὺς ἀδελφὺς αὐτ δόλῳ φιλοφρονούμενος καὶ εἰρήνης διαλεγόμενος. δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δ' οὐκ ἐπίςευσεν. εἶδε γὰρ ὅτι μὴ χρείας παρέξη τοσαύτης, μετ' ὄσης ὑπολεμοῖτο, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνῃ ἔρχεται. τινὲς μὲν τοίνυν τῶν οὐκ ὀλίγων προσέχοντες οἷς ὁ βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, καὶ νομίσαντες ἤδη αὐτὺς ὑπὸ ἄλκιμον πεποιῆσθαι θεοσεβῆ τε καὶ εὐμοφύλους, πρὸς αὐτὺς ἀνεχώρησαν. καὶ λαβόντες ὅρκους παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτὺς τι παθεῖν, μήτε τὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντας προαιρέσεως, ὅπλα δῦναι αὐτὺς ἐκείνοις. ὁ ὖ βακχίδης ὑπομνήσας αὐτ ὅρκων, ξ μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. τὺς ὖ ἄλλυς, οὓς ἐνόησε πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν, ἀπέρριψε, τῆς πίστεως τὴν πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπεὶ δ' ἐκ τ ἱεροσολύμων ἀπῆλθεν, κατὰ κώμην βηθζηθὼ λεγομένην ἔμεινε, πέμψας συλλαμβάνει πολλὺς τ αὐτομολούντων καὶ τινας ξ λαῦ, καὶ πάντας ἀποκτείνας προσέταξε τῆς ἐν τῇ χώρᾳ πίστεως, ὑπακούειν ἄλκιμον καὶ μὴ σπανίας τινὲς ὧν ἔχει τηρεῖν τὴν χώραν αὐτὸ κατελιπῶν αὐτὸν, εἰς ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα δημήτριον ὑπέστρεψεν. ἄλκιμος ὖ τὴν ἰσχὺν αὐτὸ βεβαιούμενος, καὶ ὅσους πανοικεσίαις εὐνοίας τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄξει, ζητῦς ἅπαντας ὑπήγετο λόγοις. καὶ πρὸς ἡδονὴν ἑκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν, ταχὺ δὴ μάλα χεῖρα πολλὴν καὶ δύναμιν περιεβάλλετο. τότε οἱ πλείους ἐκ τ ἀσεβῶν καὶ παράνομων, ὡς ὑπηρέτας καὶ φρατρίτας χρώμενος, ἐκράτει τῆς χώρας, καὶ ὄσους ἐν αὐτῇ τὺς ἰούδα φρονοῦντας εὗρεν, ἐφόνευεν. ὁρῶν ὖ τὸν ἄλκιμον ἤδη μέγαν ὁ ἰούδας γινόμενον, καὶ πολλὰς διεφθαρκότα τ ἀγαθῶν ἐν αὐτῶν ἔθνους, ἐκ αὐτὸς ἀπορεόμενος τὴν χώραν ἔφθειρε τὺς τε αὐτὰ σκεύῳ φρονοῦντας. βλέπων ὖ αὐτὸν ὁ ἄλκιμος ἀνέχειν τῆς ἰούδα μὴ δυνάμενος, ἀλλ' ἡττώμενον αὐτὸ τῆς ἰσχύος, ὅτι τὴν παρὰ βασιλέως συμμαχίαν ἐγνωκὼς ἀπέστη μενος οὐκ εἰς ἀνιόχειαν, παρῆλθεν αὖτ ὅπου ἰούδας, κατηγορῶν ὡς πολλὰ μὲν ὑπ' αὐτ πεπονθὼς κακὰ ἤδη ὁ ἰούδας ἔτι ὖ μᾶλλον ἔμελλε, εἰ μὴ προκαταληφθείη, ἐξ ὧν δίκαια δυνάμεως ἰσχυρᾶς ὑπ' αὐτ ἀποτελείσθαι.

Ωσπ-

Κεφάλαιον ιζ'. A

ὡς νικάνωρ μ῀ τὸν βαχχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

CAP. XVII.

Nicanor post Bacchidem dux contra Judam missus una cum universo exercitu internecione periit.

Ὁ δ῀ δημήτριος, ὅτ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ὑπεφάλης ἡγησάμενος εἶναι, τὸ πρὶν ἰδεῖν ἰούδαν ἐν ἰσχύϊ τοσαύτῃ ᾠήθη, ἐκπέμπει νικάνορα, τὸν ἐχθρώτατον αὐτῷ καὶ πιστότατον τῶν φίλων. ἦν γὰρ ἐκ τῆς ῥωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγών, καὶ δοὺς δυνάμιν ὅσην ἐδέχετο ἐπιτέλαβεν αὐτῷ πρὸς τὸν ἰούδαν, ἐκέλευσεν αὐτῷ μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι τῶν ἐθνῶν. ὁ δ῀ νικάνωρ παραγενόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐδὲν ἐδήλου τῷ ἰούδᾳ, δόλῳ δὲ ἐπιχείρημον λαβεῖν κρίνας, πρεσβείαν μὲν λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ, μηδεμίαν μὲν ἀνάγκλειαν εἶναι φάσκων πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρκους δὲ αὐτῷ δοὺς καὶ μηδὲν πτοίσεως δεινόν. ἦκεν γὰρ μὴ φίλων ὑπὸ τῆς ποιήσεως φανερὰν αὐτοῖς τὴν δημητρίου καὶ βασιλέως διάνοιαν, ὡς καὶ ἦν ἡμῖν αὐτῶν φρονῆ. ταῦτα διαπεσόντων μὲν καὶ νικάνορος, ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πεισθέντες, καὶ μηδεμίαν ἀπιστίαν ὑποπτεύσαντες, δίδοσαι πίστεις αὐτῷ, καὶ δέχονται τὸν νικάνορα μὲν τῆς δυνάμεως. ὁ δ῀ ἀσπάζεται τὸν ἰούδαν καὶ μεταξὺ προσομιλῶν, δίδωσι τοῖς οἰκείοις τὸ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν ἰούδαν. ὁ δ῀ συνεὶς τὴν ὑπόβουλην, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανερᾶς δὲ τῆς παρρήσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐνέδρας ὁ νικάνωρ γενομένης, πολεμεῖν ἔκρινε τῷ ἰούδᾳ. καὶ συγκροτήσας καὶ προσβαλὼν παρατάξει πρὸς τὴν μάχαιραν, συμβαλών κατά τινα κώμην καφαρσαλαμᾶ, καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν ἰούδαν ὑπὸ τὴν ἐν τῇ ἱεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν. ἐπεὶ δ' αὐτῷ καταίοντι ἐκ τῆς ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπαντήσαντες τῶν ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων ἠσπάζοντο, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυον, ἃς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ θεῷ, ὁ δὲ βλασφημήσας αὐτοὺς ἠπείλησεν, εἰ μὴ παραδῷ τὸν ἰούδαν ὁλοὺς αὐτῷ καθαιρήσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τὸν ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων. οἱ δ῀ ἱερεῖς εἰς δάκρυα διὰ τὴν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις λύπην προέπεσον, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι σφᾶς τῶν πολεμίων αὐτῶν. ὁ δ῀ νικάνωρ, ὡς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐξελθὼν ἐγένετο κατά τινα κώμην, βεθωρὸν λεγομένην αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσγενομένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ συρίας δυνάμεως. ἰούδας δ῀ ἐν ἀδασοῖ, ἑτέραν κώμην σφόδρα ἀπέχουσαν τριάκοντα τῆς βεθωρῶν στρατοπεδεύει, εἰς χιλίους ἄνδρας ἔχων. τούτους παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πόσους ἀγωνιζέσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ ὑπὲρ οἵων ἐπίθεσθαι κινδυνεύουσιν εὐψύχως ἐμέσοις χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ὑπὲρ τῆς μαχήσης ἐξάγει. καὶ συμβαλὼν τῷ νικάνορι, καὶ παρὰ τῆς μάχης ἡττώμενος, κρατεῖ τῶν ἐναντίων. καὶ πολλοὺς τῶν αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ τελευταῖον αὐτὸς ὁ νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. οὗ πεσόντος, ὁ δὲ στράτευμα ἔμεινεν, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν ἀπολέσαντες, εἰς φυγὴν ἐτράποντο ῥίψαντες τὰς παυοπλίας. διωκόντων δὲ ἰούδας ἐφόνευε, καὶ ταῖς σάλπιγξι ταῖς περὶ κώμης ἐσήμαινεν, ὅτι νικῶν τοὺς πολεμίους. οἱ δ' ἐν αὐταῖς εἰκούοντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι. καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες, ἔκτεινον αὐτοὺς γινόμενοι

DEmetrius vero, ne suis quidem rebus tutum existimans, si ita Judæ vires augeri sineret, Nicanorem mittit, amicorum charissimum simul & fidissimum: qvi etiam Roma fugienti comes fuerat: attributoqve, qvantum satis contra Judam putabat, exercitu, jussit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hierosolyma, & primum dissimulans hostem, decrevit specie pacificatoris dolo Judam intercipere. ajebat enim nihil esse causæ, cur belli subire deberent aleam. paratum se illi cavere, jurejurando sanctissimo, si qvid forte periculi metuat. In hoc enim tantum se venisse cum amicorum comitatu, ut mentem sui regis ei notam faceret, qvam propensus sit in favorem Judaici generis. hac legatione persvasi fratres, nihil amplius hostile suspicati, data vicissim & accepta fide, exceperunt eum hospitaliter cum toto exercitu. Cumqve post primam salutationem colloqveretur cum Juda familiariter, signum qvoddam suis dedit, ut eum comprehenderent. Ille, mature intellectis insidiis, propere ad suos refugit: &, detecto jam dolo, ad apertam vim uterqve se vertit. Commisso deinde prælio prope vicum Capharsalamam, inferior inde discedens Judas in Hierosolymitanam arcem compulsus est. Revertenti deinde præter templum Nicanori sacerdotes facti sunt obviam, ostentantes victimas, qvas se dicebant oblaturos Deo pro salute regis Demetrii. at Macedo, ne a conviciis qvidem in Deum temperans, minatus est, nisi populus Judam sibi traderet, brevi se reversurum, & in templum ipsum sæviturum, ita ut ad solum usqve id diruat. atqve cum his minis reliqvit Hierosolyma. at sacerdotes tali denunciatione mœsti cum lacrymis Deo supplicaverunt, ut sacratam sibi ædem una cum suis cultoribus tutaretur ab hostium injuria. Nicanor vero egressus Hierosolyma castris locum optavit apud vicum Bethoron, ubi se cum eo conjunxit alia manus recens tum e Syria veniens. Judas qvoq; castra posuit ad alium vicum nomine Adaso, triginta modo stadiis distantem ab hostibus, habens circa se non plus mille militum. hos cohortatus, ne terreantur hostium multitudine, neve cogitent, cum qvam multis decernerent, sed qvales ipsi, & pro qvalibus præmiis contenderent, jussit forti animo hostem aggredi & pugnam capessere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderunt ex hostibus, & inter cæteros Nicanor, & ducis & militis strenui perfunctus officio. qvo jacente, ne cætera qvidem acies substitit amplius, sed, amisso duce, verterunt terga, arma jactantes, qvo expeditius fugerent. Judas vero impigre cum suis persequens sæviebat cædibus: & tuba significabat vicinis oppidis & vicis victoriam: moxqve undiqve armati prosilientes, profligatis incondite ruentibus oc-

XVI. *1. Macch. 7*

currebant infestis gladiis, ita ut ne unus quidem incolumis evaserit ex novem millibus: tot enim in universum fuerant. Ea victoria contigit decimatertia die mensis Adar, ut nostri nominant, qvi Macedonibus Dystrus dicitur: eaqve die festivitatem nostri per singulos annos renovant ob rei prospere gestæ memoriam. Post eam victoriam aliqvantisper qvievit Judæorum gens a continuis conflictationibus, pacis otio perfruens, donec iterum in eadem revoluta est discrimina. Alcimo autem pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum ædificium, morbus divinitus inflictus est, per qvem repente voce privatus in terram procidit, & cruciatus non paucis diebus misere periit, post exactum in sacerdotio qvadriennium:

XVII. qvo defuncto, pontificatum populus communi-
1. Macch. 8 bus suffragiis Judæ tradidit. Qvi qvoniam multa audierat de Romana potentia, qvod, devictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus, Græciam qvoqve subegerint, & reges Perseum, Philippum, magnumqve Antiochum perdomuerint, decrevit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Joannis & Jasone Eleazari filio, rogavit, ut in societatem reciperetur & amicitiam, & ut Demetrio scriberent, ne posthac Judæos bello lacesseret. Hanc legationem senatus admisit, &, auditis eorum postulatis, amicitiam annuit. moxqve senatusconsultum de ea re factum, inscriptum æreis tabulis, relatum est in Capitolium: cujus exemplar in Judæam missum est. erat autem senatusconsultum de societate & amicitia Judæorum hujusmodi: Ne cui Romanæ ditionis cum Judæis bellum gerere liceat, neqve præbere hostibus eorum triticum aut naves aut pecuniam. utqve, si qvis Judæos invadat, Romani succurrant pro viribus: & vicissim, si quis Romanos bello impetat Judæi contra eum sint auxilio. Quod si Judæi velint in hoc fœdere addi aliqvid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idqve ita demum ratum fore. Scriptum est hoc senatusconsultum per Eupolemum Joannis filium, & Iasonem Eleazari, sub pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atqve hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus societatis ac amicitiæ.

A νοις κ̃ πεζόσωπον. ὡς τε ἐκ τ̃ μάχης ταύτης οὐδὲς διέφυγεν, ὄντων αὐτῶν ἐννακισχιλίων. τὴν δ̃ νίκην συνέβη γενέσθαι ταύτῃ τῇ ἡμ. ἣν μέντοι καὶ λέγομεν, Δύστρον μὲν ἰουδαῖοις ἄδαρ, κ̃ δ̃ μακεδόσιν δύστρ. ἄγεται δ̃ ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια κ̃ πᾶν ἔτ. κ̃ ἑορτὴν νομίζουσι τοῦ ἡμέρα. ἐξ ἐκείνου μὲν τοι χρόνου πρὸς ὀλίγον ἐπ̃ ἰουδαίων ἔθνος τ̃ πολέμων ἀνέπαυσε μόνον, ἐκείνης ὀπολαύον, ἔπειτ' εἰς ἀγῶνας πάλιν κ̃ κινδύνους κατέπεσεν. ὑφ' ἡς χειρὸς τοῦ ἀλκίμου βεληθέντι καθελεῖν τὸ ἅγιον, ἐν παλαιοῖς & καλασκευάσμασιν ὑπ̃ ἁγίων προφητῶν, πληγὴ τις ἀφνίδιος ἐκ θ̃ προσέπεσεν. ὑφ' ἡς ἄφωνός τε ὑπ̃ τὴν γῆν κατηνέχθη, καὶ βασανισθεὶς ὑπ̃ συχνὰς ἡμέρας ἀπέψυξεν, ἀρχιερεύσας ἔτη δ'. τελευτήσαντ. δ̃ τούτου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ λαὸς & ἰούδα δίδωσιν. ὃς ἀκμὰς τῆς ἡλικίας δυνάμεως, καὶ ὑπ̃ καταπεπολεμηκὼς τὰ τε γαλατίαν καὶ τὴν ἰδιαίαν, καὶ καρχηδόνα πρὸς

B Σύρους, κ̃ πρὸς τούτοις τὴν ἑλλάδα κεχειρωκώς, καὶ τὰς βασιλεῖς περσέα τε καὶ φίλιππον, & τὸν μέγαν ἀντίοχον, ἔγνω φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθ. πέμψας οὖν εἰς τὴν ῥώμην τ̃ αὐτ̃ φίλων & πολεμίων τὸν ἰωάννην ὑὸν, & ἰάσονα τὸν ἐλεαζάρου, παρεκάλεσε αὐτῶν συμμαχίαν εἶναι, καὶ φίλους, κ̃ δημητρίῳ γράψαι ὅπως μὴ πολεμῇ τοῖς ἰουδαίοις. ἐλθόντες δ̃ εἰς τὴν σύγκλητ. τοὺς πρ̃ & ἰούδα πρεσβεύσαντας, ἡ σύγκλητ. δέχεται, καὶ διαλεχθεῖσα πρὸς ὧν ἐπέμφθησαν, τὴν συμμαχίαν

D ὑπ̃δ. ποιήσασθαι δ̃ πρὸς τάδε δόγμα, τὸ μὲν ἀπογραφὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπέστειλε. αὐτὸ δ' εἰς πλακοῦντίων, εἰς χαλκᾶς ἐγγράψαντες δέλτους ἀνέθηκαν δημοσίᾳ δ̃ τοιοῦτον δόγμα συνέκλητ., πρὸς συμμαχίαν κ̃ φιλίαν τῆς πρὸς τὸ ἔθν. τ̃ ἰουδαίων. μηδένα τ̃ ὑπ̃ παγμένων ἡμῶν πολεμεῖν τῷ ἰουδαίων ἔθνει, μήτε τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον ἢ πλοῖα ἢ χρήματα. ἐὰν δ̃ ἐπιόντι τινὲς ἰουδαίοις βοηθεῖν ἡμῶν κελεύωσιν αὐτοῖς, κ̃

E τὸ δυνατόν. καὶ πάλιν ἂν, τῇ ἡμῶν ὑπακουσάντων ἰουδαίοις αὐτοῖς συμμαχεῖν. ἂν δέ τι προσθεῖναι ταύτῃ τῇ συμμαχίᾳ θελήσωσιν ἢ ἀφελεῖν, & κοινῇ γνώμῃ & δόγματι τ̃ ἡμῶν. ὃ δ' ἂν προσθῶσιν ἢ ἀφέλωσιν, κύριον. ἐγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ δημητρίου & ἰωάννου παιδὸς, καὶ ὑπὸ ἰάσονος & ἐλεαζάρου, ὑπὲρ δὲ χειρέως μὲν & ἔθνους ἰούδα, στρατηγοῦντος δ̃ σίμωνος & ἀδελφοῦ αὐτ̃. καὶ τὸν μὲν πρώτιμον ἡμῶν πρὸς ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, ἐπ

F συνέβη γενέσθαι.

CAP. XVIII.

Bacchidis denuo missi in Judæam victoria.

Κεφάλαιον ιή.

Ὅτι πάλιν ὑπὸ τ̃ ἰουδαίων βακχίδης ἐπεμφθεὶς ἐνίκησεν.

XVIII. DEmetrius autem, accepto nuncio cladis Ni-
1. Macch. 9 canoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum aliis copiis: qvi ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ castra posuit: &, expugnatis illic speluncis, ad qvas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. &, cognito, quod Iudas in Berzetho vico suum contineret militem, raptim contra eum duxit peditũ viginti, eqvitum vero duo millia, cum Iudas non plus haberet qvam mille milites. ex his quidam territi multitudine Bacchidis militum, desertis castris diffugerũt, ita ut octingenti tantũ reliqvi fuerint.

G Δημήτριος δ̃ ἀπυσθελθόντος αὐτῷ τ̃ νικάνορος τελευτῆς, & τῆς ἀπωλείας & στρατεύματος, πάλιν τ̃ βακχίδην μ̃ δυνάμεως εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν. ὃς ἐκ τ̃ ἀντιοχείας ἐξορμήσας & ἐλθὼν ἐν βηθζηλοὺς πόλιν γαλιλαίας σταυροπεδεύει. κ̃ τοὺς ἐν τῇ σπηλαίῳ ὄντας, πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ συμπεφεύγασι, σκοπολοφήσας καὶ λαβὼν, ἄρας ἐκεῖθεν ἔρχεται τὰ ἱεροσόλυμα σπουδὴν ποιούμενος. μαθὼν δ̃ τ̃ ἰούδαν ἐν ζιμὶ κώμῃ ἐνορᾶσθαι τὸ στράτευμα καὶ ἐστρατοπεδευμένον ἐπ' αὐτ̃ ἠπείγετο μ̃ πεζῶν μὲν οἱ σύμμαχοι, ἱππέων δ̃ ὀκτακόσιοι. τοῦ ἰούδα δ' ἦσαν οἱ πεντήκοντα χίλιοι. ὅτι τὸ βακχίδου πλῆθος ἰδόντες ἐφοβήθησαν, & τὴν παρεμβολὴν καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὀλίγων.

ἰούδας

ἰούδας ἢ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν καὶ πολεμίων ὀπτικειμένων, καὶ μηδένα ἡμιρὸν αὐτῷ πρὸς συλλογὴν τῆς δυνάμεως ὑπιτρεπόντων, οἷος τε ἦν μὴ τὸ συμβαλεῖν τοῖς μετὰ Βακχίδου καὶ πρότερον μόνος γε τούτοις ἀψύχως ὑφίσασθαι τὸ κίνδυνον, παρεκάλεσε χωρεῖν ὀπὶ τὸν μάχλον. τῶν ἢ λεγόντων ὡς οὐκ ἐστὶ πρὸς πολὺν μέγεθος στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβελόντων ἡμῖν μὲν ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὐτούς, αὐθις ἢ συναγαγόντα τοὺς ἰδίους, τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, μηδ' εἰπεῖν ἥλιον ὀπίδοι ἡνόμενον, ἵνα ἐγὼ τὰ νῶτα μὴ δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ' εἰ καὶ πελάτω ὁ παρών μοι καιρὸς φέρειν, καὶ δεῖ πάντως ἀποθέσθαι μαχόμενον, ἡσυχίαν ἄγειν ἀνάνδρως πᾶν ὑπομένειν τὸ μέλλον, ἢ τοῖς ἤδη κατορθωμένοις καὶ τῇ θεῖ αὐτῶν δόξῃ προσβαλεῖν τὸν ἐκ τῆς νῦν φυγῆς ὄνειδος. καὶ ὁ μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀδελφῶν, ὃ κινδυνώδη καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις ἔλεγεν.

A Judas autem, qvamvis, imminente jam hoste, destitueretur milite, tamen qvia non erat, unde delectum in supplementum faceret, maxime in tali temporis angustia, decrevit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus, ut generose subirent pericula, jussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus, ut tunc se in tutum reciperet, cum sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox majoribus copiis hostem invaderet: Absit, inqvit, ut me terga obvertentem hostibus sol aspiciat. nam, etiamsi mori nunc oporteat, nunqvam tot res hactenus egregie gestas, tantamqve virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atqve ita suorum reliquias cohortatus, persvasit, ut intrepide expectarent conflictum hostium.

B

C

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

CAP. XIX.

Qvomodo Judas prælio victus occubuit.

Ὁ δὲ Βακχίδης ἐξαγαγὼν ἐκ τῶν στρατοπέδων τὴν δύναμιν πρὸς μάχην παρεσκεύαστο. ἔστησε μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρων τῶν κεράτων ἔταξε, τοὺς δὲ ψιλοὺς καὶ τοξότας, προεβήσαντο ἁπάσης τῆς φάλαγγος. αὐτὸς δ' ἐν ὀπὶ τῷ δεξιῷ κέρᾳ. ὅτως δὲ συνταξάμενος τὴν στρατιὰν ἐπεὶ προσέμιξε τῷ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ, σημῆναι τὴν σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, καὶ τὴν στρατιὰν ἀλαλάξαι προσέταξε. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσας ὁ ἰούδας, συνέβαλλε τοῖς πολεμίοις. ἑκατέρωθεν ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, ἕως μέχρι μέσης ἡμέρας ἀκμαίως ἐμάχοντο, ἰδὼν ὁ ἰούδας τὸν Βακχίδην καὶ τὸ κράτιστον ἐν τῷ δεξιῷ κέρᾳ τυγχάνοντα τῆς στρατιᾶς, προθύμως τοὺς ὑπερασπιστὰς ἀλαλάξας, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς τάξεως. καὶ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, διέστησε αὐτῶν τὴν φάλαγγα. ὠσάμενος δ' εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐδίωκεν, καὶ διώκει μέχρις ἀζὰ ὄρους ὕστερον λεγομένου. θεασάμενοι δὲ τὸ τροπὴν τὸ ἐν τῷ δεξιῷ κέρᾳ, οἱ τὸ εὐώνυμον ἔχοντες, ἐκύκλωσαν τὸν ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτῶν κατόπιν ἡνόμενοι. ὁ δὲ φυγεῖν ἐδυνάμενος, ἀλλὰ προεσχημένος ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐπὶ τὰς ἐμάχετο μετὰ τοῦ αὐτοῦ. πολλοὺς δὲ κτείνας τῶν ἀντιπάλων ἐκ καταπλαγεὶς ἡνόμενος, καὶ αὐτὸς ἔπεσεν, ὀπὶ καλοῖς μὲν πρότερον γεγενημένος, ἐφ' ὁμοίοις δὲ ὅτι ἀπέθνησκε τὸ ψυχὴν ἀφείς. πεσόντος δὲ ἰούδα, πρὸς μηδένα τὸν λοιπὸν ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγὸν δὲ πιστὸν στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες δὲ τὸ σῶμα οἱ πολεμίων ἐπορεύοντο ὀπίσω καὶ ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὴν μωδεὶμ κώμην, ὅπου καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν τεθαπτο, κηδεύσαντες ὀπὶ συχνὰς αὐτὸν ἐλθόντες ἡμέρας, καὶ τιμήσαντες κοινῇ τοῖς νενομισμένοις. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν ἰούδαν, ἄνδρα γενναῖον καὶ μεγαλοπολεμον γενόμενον, καὶ τὸ τοῦ πατρὸς ἐπιτελῶν ματθίᾳ μνήμονα, καὶ πάντ' ὑπὲρ τῆς τῶν πολιτῶν ἐλευθερίας καὶ δράσαι καὶ παθεῖν ὑποστάντα. τιμᾶται δὲ οὐ τὴν ἀρετὴν ὑπάρξας, μέγιστον αὐτῷ κλέος καὶ μνημεῖον κατέλιπεν ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος, καὶ τοῦ μακεδόσιν ἐξαρπάσας αὐτὸ δουλείας. καὶ τὴν ἱερωσύνην ἔτος τρίτον καταλαχὼν, ἀπέθανεν.

Interea Bacchides, productis extra castra copiis, instruebat aciem, eqvitum alas hinc & inde in utroqve cornu collocans, in fronte levem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis Macedonicæ: ipse in dextro cornu locum sibi optavit. Sic instructa acie, postqvam venit in conspectum hostium, jussit signa canere, & militem cum clamore eos invadere. Idem & Judas fecit, collatisqve signis certatum est utrinqve acriter: donec, vergente jam sole, Judas animadvertens Bacchidem cum robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audacissima manu juvenum in eum irruit. Perruptaqve phalange, penetravit in mediam aciem: & impulsis in fugam adversariis, persecutus est eos usqve montem, qvi Aza dicitur: id conspicati, qui sinistrum cornu tenebant, a tergo adorti Judam circumveniunt. qvi videns nullum superesse effugium, urgentibus circumquaque hostibus, in vestigio cum suis constitit: & cæsis hostium plurimis lassitudine magis qvam vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclara facinora extremo hoc mortis decore additо. qvo prostrato, non habentes amplius, qvem sequerentur, milites orbati tanto imperatore, tum demum in fugam effusi sunt. Simon autem & Jonathas fratres, induciis factis, recepto Judæ cadavere, delatum in Modim vicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliqvammultos dies honoraverunt ejus memoriam. Hic finis fuit Judæ viri generosissimi & bellicosissimi, qui memor mandatorum Matthiæ patris, nullum unqvam pro libertate popularium defugit aut laborem aut periculum. quapropter merito virtutis sempiternam post se reliqvit gloriam, liberata e Macedonum servitute patria, & per triennium ante obitum administrato pontificali sacerdotio.

D

E

F

G

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστορεμῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰωνάθης ἀδελφὸς ὢν ἰούδα, πολιτήσαντ᾽ αὐτῷ, τλεῦ ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. α.
Ως πτολεμήσας Βαχχίδην, ἠνάγκασε φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐπ᾽ χώρας. Κεφ. β.
Οπ ἀλέξανδρ᾽ ὁ ἐπ᾽ Ἐπιφανοῦς ἀντιόχ᾽ υἱὸς ἐλθὼν εἰς συμμαχίαν, ἐξιώσεγκε πόλεμον πρὸς δημήτριον. Κεφ. γ.
Ως δημήτρι᾽ πρεσβευσάμεν᾽ πρὸς ἰωνάθλεν, πίστιν συμμαχίας πρὸς αὐτ᾽ παλαιᾶς δωρησάμενος. Κεφ. δ.
Ως ἀλέξανδρ᾽ πῶτ᾽ ἀκούσας χ᾽ ὑπερβαλὼν τὰ ῥ᾽ δημητρίε, ὁ ἀποδείξας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχίαν ἐπεισεν αὐτῷ. Κεφ. ε.
Η ὀνίε φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ὀνίε καλούμενον ναὸν πρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντα. Κεφ. ς.
Οπ ἀλέξανδρ᾽ ἀποθανόντ᾽ δημητρίε, σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην. Κεφ. ζ.
Ως δημήτρι᾽ ὁ δημητρίε πῶς πολέμους εἰς τλεῦ συμμαχίαν ἀπὸ κρήτης ἐπ᾽ πτολεμαίους τ᾽ ἀλέξανδρον ἐπ᾽ κρήτας αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμεν᾽. Κεφ. η.
Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπτολεμήσας δημήτριον. ἀντιόχῳ τῷ ἀλεξάνδρε υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, πιησάμεν᾽ ἐπ᾽ αὐτῆς συμμαχον ἰωνάθην. Κεφ. θ.
Ως δημητρίε υἱὸν παρθων αἰχμαλώτε ληφθέντ᾽ ὁ τρύφων, παρεσκευάσησε τ᾽ ἰωνάθην, κ᾽ δόλῳ λαβὼν αὐτ᾽ ἀπέκτεινε, ἐπ᾽ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τ᾽ ἀδελφὸν αὐτῷ σίμωνα. Κεφ. ι.
Ως σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτῷ τ᾽ στρατηγίαν ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος, κ᾽ ἀπέδειξεν αὐτ᾽ ἀρχιερέα. Κεφ. ια.
Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις τρύφωνα σύμμαχ᾽ γιόμεν᾽ ἀντιόχῳ τῷ δημητρίε ἀδελφῷ, τῷ καὶ εὐσεβεῖ ὀπικληθέντι. Κεφ. ιβ.
Ως τρύφων᾽ ἀναιρεθέντ᾽, ἀντιόχον ἐπολέμησε σίμων, κ᾽ κενδεβαῖον τ᾽ στρατηγὸν αὐτῷ νικήσας, τ᾽ ἰουδαίας ἐξέβαλεν. Κεφ. ιγ
Οπ ὑπὸ γαμβρῷ πτολεμαίῳ ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ σίμων ἀπέθανεν. Κεφ. ιδ.
Οπ πτολεμαῖος τ᾽ ἀρχὴν ἐπεχείρησε κατασχεῖν, κ᾽ πῶς ὑρκανὸς τ᾽ ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. ιε.
Ως στρατεύσαμενος ἐφ᾽ ὑρκανὸν ἀντιοχος ὁ εὐσεβὴς, κ᾽ πολιορκήσας τῇ τ᾽ ἱεροσολυμιτ᾽ πόλι, διέλυσε τ᾽ πολιορκίαν, λαβὼν ῥ᾽ ὑρκανῦ πάλωσ τ᾽, ἐπ᾽ συμμαχίαν πρὸς αὐτ᾽ κ᾽ φιλίαν ἤγαγ᾽. Κεφ. ιϛ.
Υρκανῦ στρατεία ἐπ᾽ συρίαν. Κεφ. ιζ.
Ως ἀντιοχ᾽ ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσων τοῖς σαμαρεῦσι ἡττηθεὶς διέφυγε. Κεφ. ιη.
Οπ ῥ᾽ γαλαδῶν ἀριστόβολ᾽ τλαῦ ἀρχὴν, ἀρώδημα πρῶτ᾽ ἐπιτήδευσε. Κεφ. ιθ.
Αλεξανδρε ἐπ᾽ ἰουδαίων βασιλέως στρατεία. Κεφ. κ.
Πτολεμαῖε ἐπ᾽ λαθύρε πρὸς αὐτὸν μάχη κ᾽ νίκη. Κεφ. κα.
Ως στρατεύσαμεν᾽ δημήτρι᾽ ὁ εὐκαιρ᾽ ἐπὶ ἀλέξανδρον, ἐκράτησεν αὐτῷ. Κεφ. κβ.
Ἀντιοχε ἐπ᾽ διονυσε λεγομένε, στρατεία ἐπὶ ἰουδαίαν, ἐπ᾽ ὡς ἐκράτησε τῇ μάχῃ. Κεφ. κγ.
Ως μετ᾽ τὴν ἀλεξάνδρε τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτῷ ἀλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν κατέχει. Κεφ. κδ.

HÆC JOSEPHI DECIMOTERTIO ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRO CONTINENTUR.

Jonathas defuncto fratri ſuo Judæ in principatu ſuccedit. Cap. I.
Jonathas feſſum bello Bacchidem compellit, inito cum Judæis fœdere, exercitum abducere. Cap. II.
Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur. Cap. III.
Demetrius, miſſa legatione, ad Jonatham multis muneribus eum ad amicitiam ſuam pertrahit. Cap. IV.
Alexander majoribus qvam Demetrius pollicitationibus, & delato Pontificatu Jonatham in partes ſuas traducit. Cap. V.
Onias in amicitiam a Ptolemæo Philometore receptus templum Oniæ dictum ad Hieroſolymitani ſimilitudinem ædificat. Cap. VI.
Qvod Alexander poſt mortem Demetrii Jonatham in ſummo honore habuit. Cap. VII.
Demetrius Demetrii filius cum e Creta in Syriam trajeciſſet, devicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Jonatham recipit. Cap. VIII.
Tryphon Apamenus poſt devictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum aſſerit, recepto in amicitiam Jonatha. Cap. IX.
Demetrio a Parthis capto, Tryphon fœdus violat, &, Jonatha dolo capto atqve interfecto, Simoni ejus fratri bellum infert. Cap. X.
Qvod Simoni Judæorum gens & Pontificatum ſimul & copiarum imperium detulit. Cap. XI.
Simon Tryphonem in Dora compulſum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere. Cap. XII.

Poſt-

Postqvam Tryphon interfectus esset, bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius e Judæa profligatur. CAP. XIII.
Qvod Simon a genero suo Ptolemæo in convivio per dolum occisus est. CAP. XIV.
Qvomodo, frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est. CAP. XV.
Qvod Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, & obsessis Hierosolymis, placatus trecentis talentis fœdus cum eo iniit. CAP. XVI.
Hyrcani expeditio in Syriam. CAP. XVII.
Qvod Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit. CAP. XVIII.
Qvod Aristobulus primus diadema sibi imposuit. CAP. XIX.
Alexandri Judæorum regis res gestæ. CAP. XX.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. CAP. XXI.
Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat. CAP. XXII.
Antiochi Dionysii in Judæam expeditio. CAP. XXIII.
Alexandro mortuo, uxor Alexandra in regnum succedit. CAP. XXIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUSTERTIUS.

Κεφάλαιον ά.

Ως ἰωνάθης μ῀ τὸν ἀδελφὸν ἰούδαν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

A

CAP. I.

Jonathas defuncto fratri suo Judæ in principatu succedit.

TANTI μὲν οὖν τέτοπε τὰ τ῀ ἰουδαίων ἔθνους καταδουλωσαμένων αὐτὸ τ῀ μακεδόνων ἀνεκτήσατο τὴν ἐλευθερίαν, & ὅσοις & πολίκοις ἀγῶσιν ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐλθὼν ἰούδας, ἀπέθανεν ὑπὲρ αὐτῶν μαχόμενος, ὧν τῇ πρὸ τέτων βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μ῀ ἦν τὴν τελευτὴν B ἰούδα πάλιν ὅσον ἐπὶ τ῀ ἀσεβῶν ἡ θρασυτάτην τὴν πάτριον πολιτείαν, ἐπεφύη τοῖς ἰουδαίοις, καὶ παντα χόθεν αὐτὸς ἀκμάζον ἐκάκωσεν. συνελάμβανε γ῀ τῇ τέτων πονηρίᾳ & λιμὸς τὴν χώραν κατέλαβεν. ὡς πολλοὺς δὲ τὴν ἀπάντων τ῀ ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὴ δυνασθῆναι πῆ παρ' ἀμφοτέρων λαβεῖν & λιμῷ καὶ τῶν ἐχθρῶν ἐπιόντων ἀνέχειν, αὐτομολῆσαι πρὸς τὸς μακεδόνας βακχίδην C τῶν ἰουδαίων τὸς λαβόντας τῆς πατρίου συνηθείας, καὶ τὸν χείρω βίον ἀσπασαμένους συναυθρωποις, πᾶσις ἐνεχείρησε τὴν τῆς χώρας ἐπιμέλειαν. οἱ δ῀ συλλαμβάνοντες τοὺς ἰούδα φίλους, καὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντας, τῷ βακχίδῃ παρέδωσαν. ὁ δ῀, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, ἐπειθ' οὕτω διέφθειρε. τοιαύτης δ῀ τῆς συμφορᾶς τοῖς ἰουδαίοις τηλικαύτης γενομένης, ἡλίκης οὐκ ἦσαν πεπειραμένοι μ῀ τὴν ἐκ βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ πελειφθέν-

VEmadmodum libertatem a Macedonibus oppressam populus Judæorum denuo receperit, & qvo pacto dux & propugnator eorum Judas post multa exhausta certamina postremo prælio fuerit occisus, in præcedenti libro satis declaravimus. Post ejus obitum, qvotqvot Judæorum a pietate desciverant, resumptis animis, infestant reliqvos populares: ita ut, accedente etiam fame, qvæ tum forte regionem eam totam occupaverat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc a penuria, inde ab adversariis ingruens, coacti sint adjungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem, convocatis ad se Judæorum desertoribus, qvi religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qvi comprehensis Judæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. & is tortos primum cruciatosqve ad libitum, postremo omnes ad unum enecabat. In hac tanta calamitate constituti Judæi, qvantam post captivitatem Babylonicã nunqvam experti fuerant, qvotqvot

1. Macc. b. 9.

erant reliqvi ex Judæ ſociis, veriti gentis interi-
A
eum adiverunt Jonatham ejus fratrem, roga-
bantqve, ut germani æmulus fieret, qui ad ex-
tremum halitum libertatem propugnans præ-
claris conatibus ſit immortuus, nec ſineret to-
tam gentem ſine præſide venire in extremum ſa-
lutis periculum. Tum Jonathas paratum ſe
vel ad mortem obtulit pro tutela populi, & viſus
dignus, qui Judæ fratri ſuo ſuccederet, commu-
B
nibus Judæorum ſuffragiis adminiſtrandæ mili-
tiæ præfectus eſt. Quo comperto, Bacchides ve-
ritus, ne Jonathas quoque multum negotiorum
exhibeat regi & Macedonibus, qvemadmodum
ante Judas fecerat, decrevit eum dolo tollere: ſed hoc ejus propoſitum nec ipſum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem mature moniti, aſſumpta ſociorum manu, in deſertum urbi vici-
C
num celeriter refugerunt: & cum veniſſent ad aquam, quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Porro Bacchides ſentiens eos timere & in deſertis illis latitare, duxit contra eos omnes ſuas copias, & poſitis ultra Jordanem caſtris, confluentemilluc militem recipiebat. Jonathas autem, cognito illius adventu, miſit fratrem ſuum JoannemGaddin ad Nabathæos Arabas,ut apud
D
eos impedimenta deponeret, donec armis cum Bacchide decerneret. erant enim amici. ſed in itinere invaſerunt eum Medabenſes Amaræi filii,direptisqve impedimentis,& quicquid ſecum deferebat, comprehenſum interfecerunt cum omnibus ſociis: cujus facinoris paulo poſt pœnas dederunt ejus fratribus, ſicut ſuo loco dicetur. Bacchides autem, cognito, quod Jonathas caſtra haberet in Iordanis paluſtribus, ſabbato
E
illum aggreſſus eſt, ratus non repugnaturum propter religionem diei. at ille cohortatus ſocios, & oſtenſo periculo, quod, niſi viri eſſent, non poſſent evadere, clauſi a tergo amne,a fronte hoſtibus: votisqve Deo factis pro victoria, impigre hoſtem aggreditur: & proſtratis non paucis, videns ipſum Bacchidem in ſe ruere, ferire eum conatus eſt. ſed cum ille caute ictum de-
F
clinaſſet, Ionathas cum ſociis deſilientes commiſerunt ſe fiumini, & in oppoſitam ripam enatarunt,hoſtibus non auſis trajicere, ſed ad Hieroſolymitanam arcem revertentibus, deſideratis ex eorum numero ferme duobus millibus. poſt eum conflictum Macedo communivit aliqvot oppida, Hierichuntem, Emmauntem,Bethoron, Bethellam, Thannatham,Pharathonem,Tochoam,Gazara, additis mœnibus & turribus, ut im-
G
poſitis in eas præſidiis, res Iudæorum inde infeſtaret excurſionibus: ſed nihil æqve ut Hieroſolymitanam arcē muniit,in qva acceptos a Iudæorum primatibus filios obſides incluſit,ut ibi cuſtodirentur. Eodem tempore nunciatum eſt Ionathæ & Simoni fratribus, qvod Amaræi filii celebraturi eſſent nuptias,& adducturi ſponſam ab

τοὺς ἀμαραίου παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμον ἐπιτελοῦντας, καὶ τὴν νύμφην ἄγοντας, λα-

γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς ἄρχοντος τῶν Ἀραβίων παρὰ τοῖς ἀδελφ. μέλλειν δὲ γίνεσθαι φησὶ πομπὴν τῆς κόρης λαμπρὰν καὶ πολυτελῆ. οἱ δὲ περὶ τὸν ἰωνάθην καὶ σίμωνα, καιρὸν ἐπιτηδειότατον εἰς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ ἀδελφοῦ νομίσαντες αὐτοῖς πρόφασιν εἶναι, ἐπὶ λήψεσθαι τιμωρίαν τοῦ ἰωάννου δίκην παρ' αὐτῶν, ἐπὶ πολλῆς ἐξουσίας ἀπολαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς μηδάβαν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἔμενον. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀγοντας τὸν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς οἷον εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῶν ἐνέδρων ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ τὸν κόσμον καὶ ἄλλην ὅσην τότε ἔπεσκεύαστο πολλὴν τοῖς ἀνθρώποις, λαβόντες ἀπέστρεψαν. ἐτιμωρήσαντο μὲν ἀπὸ τοῦ ἰωάννου τὸν ἀδελφὸν πρὸς τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν, τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοὶ τε γὰρ καὶ οἱ σωτηρίαν φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφθάρησαν, ὄντες ὑ. σίμων μὲν οὖν καὶ ἰωνάθης εἰς τὰ ἕλη τὰ ποταμοῦ διασῳζόμενοι, αὐτόθι κατέμενον. βακχίδης δὲ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν φρουρᾶς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ τῶν ἰουδαίων ἠρέμησε πράγματα. οἱ δὲ φυγάδες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν ἰωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ πολλῆς ἀδείας ἀπολαμβάνοντας τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα παρακαλοῦντες, ὅπως ἄλλον βακχίδην ἀποστείλῃ τὴν ἰωνάθου συλλήψιν. ἐδήλωσε γὰρ αὐτῷ λόγους ἐσομένους, καὶ νυκτὶ μιᾷ μὴ προσδοκῶντας αὐτοὺς ἐπιπεσόντας, ἀνελεῖν ἅπαντας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκπέμψας τὸν βακχίδην ἡγούμενον ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, πᾶσιν ἔγραψε τοῖς φίλοις καὶ ἰουδαίοις καὶ συμμάχοις, συλλαβεῖν αὐτὸν τὸν ἰωνάθην. ποιησαζόντων δὲ πάντων καὶ μὴ δυναμένων κρατῆσαι τοῦ ἰωνάθου, ἐφυλάττετο γὰρ τὴν ἐπιβουλὴν ἠσθημένος, ὁ βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν, ὡς ψευσαμένοις αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα αὐτῶν τοὺς ἡγεμένας συλλαβὼν, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ ἰωνάθης σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς βηθβασὶν ἀναχωρεῖ, κώμην οὖσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φοβηθεὶς τὸν βακχίδην. καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ τάχη περιβαλόμενος, αὐτὸν εἶχεν ἀσφαλῶς περιφρηγμένον. βακχίδης δὲ ταῦτα ἀκούσας, τήν τε μετ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων, καὶ τοὺς ἰουδαίων τοὺς συμμάχους παραλαβών, ἦλθε τὸν ἰωνάθην ἥκε, καὶ προσβαλὼν αὐτοῖς ὀχυρώμασιν, ἐπὶ πολλὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπολιόρκει. ὁ δὲ, πρὸς τὴν ἀπορίαν τῶν πολιορκίας οὐκ ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντίσχε, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ πόλει καταλείπει, τοῦ βακχίδου πολεμήσοντα. λαθὼν δὲ αὐτὸς εἰς τὸν χῶρον ἐξελθὼν, καὶ συναγαγὼν χεῖρα πολλὴν παρὰ τῶν αὐτὰ φρονούντων, νυκτὸς ἐπιπίπτει τοῦ βακχίδου στρατοπέδῳ. καὶ συχνοὺς αὐτῶν διαφθείρας, φανερὸς καὶ τοῖς ἀδελφοῖς σίμωνι γίνεται τοῖς ἐχθροῖς ἐπιπεσών. καὶ γὰρ ὅτι ἀυθομολοῦντο αὐτῷ ἀπολλυμένους, ἐπέζησιν αὐτοῖς, καὶ τὰ τε μηχανήματα τὰς πρὸς τὴν πολιορκίαν συνέπηξε τῶν μακεδόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν ἐποίησατο. ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ βακχίδης τὸν τῶν ἐχθρῶν ἀπειλημμένον, καὶ τοὺς μὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν, τοὺς δὲ ὄπισθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ παραχὴν τῆς διανοίας ἐνέπεσε, τοῦ παρ' ἐλπίδας ἀποβάντος τὸν πολιορκίας συνηχθείς. τὸν μὲν οὖν σίμωνα τούτων ἡμῖν, εἰς τοὺς φυγάδας, οἱ μετεπέμψαντο διὰ βασιλέως αὐτὸν, ἐπισκηψεν, ὡς ἐξηπατηκότας. ἐβούλετο δὲ τελέως τὴν πολιορκίαν διαλῦσαι, εἰς τὴν οἰκείαν ἀποστρέφειν.

A oppido Gabatha, filiam illustris cujusdam inter Arabas: eamqve puellam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindictam tempus sibi oblatum, & facile ulturos se injuriam fratri illatam, versus Medabam properaverunt, & insidiis in monte collocatis, expectabant eorum transitum. Ut vero in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, B ut fieri solet in nuptiis, coorti ex insidiis omnes ad unum interfecerunt, & cum ornamentis cæteraqve præda reversi sunt voti compotes, & egregie ulti germani interitum de Amaræi filiis. ceciderunt enim hi non soli, sed cum uxoribus, liberis & amicis, usqve ad quadringentorum numerum. Atqve ita Simon cum Jonatha in palustria Jordanis reversi, illic commorabantur. C Bacchides autem, per totam Judæam præsidiis dispositis, ad regem suum reversus est: qvo tempore per integrum biennium status rerum Judaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum, videntes Jonatham & ejus factionem secure versari in Iudæa propter tranquillitatem temporum, per nuncios solicitaverunt Demetrium, ut, Bacchide misso, Ionatham in potestatem suam redigeret. fore enim hoc pertcile, & unica nocte posse omnes ejus milites inspersto incursu opprimi. qui, ubi D jussu regis in Iudæam pervenit, ad omnes ejus regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam, ut comprehenderetur Ionathas. Cumqve omnium insidiis appeteretur, nec tamen quicquam proficerent: cautus enim erat, ut qvi dolum præsenserat: iratus Macedo transfugis, E putansqve & se & regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis quinquaginta præcipuos. Ionathas autem cum fratre & suorum manu metu secessit in vicum Bethalagam, qvi in deserto situs est: eumqve munivit mœnibus & turribus, ut tutum haberet receptaculum. quo audito, Bacchides cum totis suis copiis, adjunctisqve Iudæorum suæ factionis auxiliis, contra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, F per aliqvot dies in eo conatu perstitit. at ille nihil territus restitit acriter: relictoqve ad oppidi tutelam Simone fratre clam egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, &, multis trucidatis, effecit, ut frater adventum suum cognosceret. qvam primum enim tumultum sensit in castris G hostium, eruptione facta, incendit eorum machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides vero videns se a fronte ac tergo invasum ab hostibus, re inopinata consternatus, ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas, ut impostores, quorum opera missus a rege fuerat, unum cogitans, qvomodo ex dignitate sua & regis, obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere.

CAP. II.

Jonathas feſſum bello Bacchidem compellit, inito cum Judaïs fœdere, exercitum abducere.

1. *Macch.* 9

QVa ejus voluntate cognita, Jonathas, miſit ad eum nuncios, petens ſocietatem & amicitiam inter ſe & eum fieri, captivis utrinqve redditis. Id Bacchides ratus ſibi honorificum, & oblatam occaſionem, qva poſſet non inglorius obſidionem ſolvere, amicitiam cum Jonatha iniit, jurejurando interpoſito, neutrum arma moturum in alterum: redditisqve & receptis captivis, Antiochiam ad ſuum regem reverſus eſt: nec unqvam poſthac Judæam cum exercitu repetiit. Jonathas vero hanc ſecuritatem nactus, & degens apud Machmam oppidum, adminiſtrationi rerum & juri populis reddendo operam impendit, & ſevere animadvertens in religionis patriæ deſertores, repurgabat ſuam gentem ab hujusmodi contagionibus.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur.

II.

ANno autem ſexageſimo ſupra centeſimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupavit proditione militum, qvi eam tenebant præſidio, moresqve Demetrii oderant, ut parum comis & ſuperbi admodum. Incluſus enim in regium qvoddam caſtellum munitum qvatuor turribus, non procul ſitum ab Antiochia, neminem admittebat: &, omiſſa reipublicæ cura, degebat in otio per ſegnitiem, unde graviora etiam odia contra eum exorta ſunt, ſicut alibi a nobis dictum eſt. Audito igitur, qvod Alexander occupaſſet Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus eſt.

CAP. IV.

Demetrius, miſſa legatione ad Jonatham, multis muneribus eum ad amicitiam ſuam pertrahit.

1. *Macch.* 10.

MIſit etiam legatos ad Jonatham, invitans eum ad ſocietatem & amicitiam, prævenire Alexandrum cupiens, ne forte ille prior impetraret illius auxilium, idqve eo facilius, qvod odia inter ſe & Jonatham interceſſerant: cui mandabat, ut haberet delectum militum, & arma pararet reciperetqve Judæorum obſides, qvos Bacchides in Hieroſolymitanam arcem incluſerat. Talis conditio cum offerretur a Demetrio, Jonathas venit Hieroſolyma, & legit regias literas, audiente tam populo qvam arcis præſidio. qvibus lectis, impii & transfugæ, qvi in arce erant, vehementer ſunt territi, qvod rex Jonathæ & exercitum colligere permitteret, & obſides recipere: qvos ſuis qvemqve parentibus reſtituit. Atqve ita Jonathas Hieroſolymis habitabat, ſuo arbitratu multa in ea urbe reparans. nam & mœnia ejus juſſit ſaxo qvadrato extrui, qvo firmiora eſſent contra aſſultus hoſtium. Qvod ubi ſenſerunt, qui diſperſi erant per præſidia, omnes, relictis illis, receperunt ſe Antio-

A

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰωνάθης πολεμίους βαχχίδην, ἠνάγκασε φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας.

ΜΑθὼν δ' αὐτοῦ τὴν διάνοιαν ἰωνάθης, πρεσβευτὰς πρὸς αὐτὸν ἔπεμψε περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας ἵνα τοὺς αἰχμαλώτους ἑκάτεροι ἀποδῶσιν ἀλλήλοις ἐς εἰλήφασιν αὖ. μαλὼν τοῦτο ἑκάτερος. νομίσας ἢ ταύτην εὐπρεπίστερον τὴν βαχχίδης τὸ ἀναχώρησιν, ἀπένδεσε πρὸς τὸν ἰωνάθην φιλίαν, καὶ ὤμοσαν μὴ στρατεύειν ἐπ' ἀλλήλων καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους, ἀποδόντες, καὶ τοὺς ἰδίους κομισάμενοι, ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα. μὴ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, σὺν κακῷ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐποιήσαλεν. ὁ δὲ ἰωνάθης ταύτης τὴν ἀσφάλειαν λαβόμενος, κατοικίσας ἐν μαχμᾷ πόλει τὸ δίκαιον, αὐτοῦ τοῖς ἰδίοις διῆπε τὰ πράγματα, καὶ τοὺς παρόντας καὶ ἀπόντας κολάζων, ἐκάθηρεν ἔτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

B

C

Κεφάλαιον γ'.

Οτι ἀλέξανδρος ὁ τοῦ ἐπιφανοῦς ἐξήνεγκε πόλεμον πρὸς δημήτριον.

ΕΤει δ' ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἀλέξανδρον τὸν ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς υἱὸν ἀναβάντα εἰς συρίαν, σωσάμενον πτολεμαΐδα, ἐκ θεοδοσίας τινὸς λαβόντα. ἀπεχθῶς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν δημήτριον διὰ τὴν ὑποφανίαν αὐτοῦ καὶ τὸ δυσεντύκτον. ἀπολέσαντες γὰρ αὐτὸν εἰς τετραπύργιόν τι βασίλειον, ἐκαπίευσεν αὐτὸς ἐκ ἄπαθεν τὴν ἀντοχείας, οὐδένα προσιέμενος ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ πράγματα ῥᾳθυμοῦντος καὶ ὀλιγωροῦντος ὅθεν αὐτῷ καὶ μᾶλλον τὸ φῶς τῶν ὑποστεγνωμένων μισηθὲν ἐξήφθη, καθὼς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. γενόμενον δὲν ἐν πτολεμαΐδι τὸν ἀλέξανδρον ἀκούσας ὁ δημήτριος, ἦλθε ἅπασαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν.

D

E

Κεφάλαιον δ'.

Ως δημήτριος πρεσβευσάμενος πρὸς ἰωνάθην, ἐπειτα συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος.

ΕΠεμψε δὲ καὶ πρὸς ἰωνάθην πρέσβεις περὶ συμμαχίας καὶ εὐνοίας. φθάσαι γὰρ τὸν ἀλέξανδρον διέγνω, μὴ πρεσβευσάμενος ἐκεῖνος αὐτῷ, καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. ἔτι δὲ καὶ ποιεῖ, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ἰωνάθης αὐτῷ τὴν ἐχθρὰν σωπερθῇ. προσέταξεν οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν, καὶ προκαταβάλλειν ὅπλα, καὶ τοὺς ὁμήρους ἐς τὰ ἱεροσολύμων ἐνέκλεισε βαχχίδης ἐν τῇ ἀκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων, ἀποκλείων. τούτων οὖν αὐτῷ τὰ ὡφελήματα δημητρίῳ προσαγόντων, ὁ ἰωνάθης ὡφθημένος εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τὸ βιβλίον ἀνέγνω ὁ βασιλεύς, ἐν οἷς γεγραμμένοις ἔτι λαῷ καὶ τῷ γερουσιαστῶν τῶν ἀποστολῶν ἀναγνωσθέντων ὑπ' αὐτῶν, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φυγάδες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως λίαν ἐθάμβουν, δεδιττόμενοι ἰωνάθην βασιλέως στράτευμα συλλέγειν καὶ τοὺς ὁμήρους ἀποκλείειν. ὁ δὲ, τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τὸν ἴδιον ἀπέδωκε. καὶ ἔτως μὲν ἰωνάθης ἐν ἱεροσολύμοις τὸν μονὴν ἐποιεῖτο, κρηπῖδα τε καὶ τὸν πολιν, καὶ πρὸς τὸν αὐτοῦ βάλησι κατασκευάζων ἔκασον. ἐκέλευσε γὰρ οἰκοδομηθῆναι καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ἧ πρὸς τοὺς πολέμους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῶν φρουρίων τὸν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐκλείποντες αὐτὰ

πάντες

πάντες ἔφυγον εἰς ἀντιόχειαν, πάρεξ τ̃ ἐν βεθσύρᾳ πόλ, ϗ τ̃ ἐν τῇ ἄκρᾳ τ̃ ἱεροσολύμων. ὅτι γὰ ἡ πλείων μοῖρα τ̃ ἀσεβ̃ ἰουδαίων ϵ̓ πϕλιγάτων ἦσαν, ϗ διὰ τ̃το τὰς φρουρὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

A chiam, exceptis solis, qvi Bethsuram tenebant & arcem Hierosolymis. nam horum maxima pars constabat ex Judaïs religionis desertoribus; & ideo præ metu non sustinuerunt præsidia relinqvere.

Κεφάλαιον ε.

Ως ἀλέξανδρος ταῦτ' ἀκούσας ϵ̓ ὑπερβαλὼν τὰ ὑπὸ δημητρίου, ϵ̓ ἀποδείξας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ.

CAP. V.

Alexander majoribus qvam Demetrius pollicitationibus, & delato pontificatu, Jonatham in partes suas traducit.

ΓΝοὺς δ' ἀλέξανδρος τὰς τε ὑποσχέσεις ἃς ἐποιήσατο δημήτριος πρὸς ἰωνάθλιν, καὶ εἰδὼς ϵ̓ τὴν ἀνδρείαν αὐτ̃, ϗ ὁποῖος διέβηκε πολεμῶν τὸς μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς ὑπὸ δημητρίου καὶ Βακχίδου τ̃ στρατηγ̃ αὐτ̃, συμμαχον οὐκ ἂν εὕροι ἰωνάθου ἁμείνονα πρὸς τὰς φίλας ἔλεγεν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, πρὸς ϵ̓ τοὺς πολεμίους ἐστὶν ἀνδρεῖος, καὶ μῖσος οἰκεῖον ἔχει πρὸς δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτ̃ κακὰ καὶ πεπικρωμένα. εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν ϗ δημητρίου, νυνὶ ἐστὶν· οὐκ ἄλλοτε χρησιμώτερον προσκαλέσαν αὐτὸν ἢ τὸν συμμαχίαν δόξαν οἰκεῖ αὐτῷ, ϗ τοῖς φίλοις πέμψαι πρὸς τὸν ἰωνάθλιν, γράφει τοιαῦτα ὑπὲρ αὐτ̃. βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. τὴν μὲν ἀνδρείαν σου καὶ πίστιν, ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ διὰ τ̃το πεπόμφαμεν πρός σε φιλίας καὶ συμμαχίας. χειροτονήσαμεν δέ σε σήμερον ἀρχιερέα τ̃ ἰουδαίων, καὶ φίλον ἡμῶν καλεῖσθαι ἀπέστειλεν δέ σοι καὶ δωρεὰς, στολὴν πορφυρᾶν ϗ στέφανον χρύσεον, ϵ̓ προσκαλῶ τιμηθέντα ὑφ' ἡμῶν, ὁμοίων γενέσθαι πρὸς ἡμᾶς. δεξάμενος δὲ τὴν ὑπατικὴν στολὴν ὁ ἰωνάθης, ἐνδύεται μὲν τὸν ἀρχιερατικὴν στολὴν, τῆς σκηνοπηγίας ἐσούσης μ̃ ἔτη τέσσαρα, ἡνίκα τὸν ἀδελφὸν αὐτ̃ ἰούδαν ἀπεθάψαντο. καὶ γὰ ἐδέδει μ̃ ὅτον τ̃ χρόνον ἀρχιερεὺς τις ἐγήγερτο. ἐσυνάγετο δυνάμεων πολλ̃ν, καὶ πολὺν ὅπλων ἐχάλκευε. δημήτριον δὲ τοῦτα ἐλυπησε μαθόντα, καὶ τῆς βεβαιότητος ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιάσας, ὅτι μὴ προλαβὼν ἀλέξανδρον αὐτὸς ἐφιλανθρωπεύσατο τὸν ἰωνάθλιν, ἀλλ' ἐκεῖνος καταλίποι καιρὸν εἰς ἕτ. γράφει τοίνυν καὶ αὐτὸς ὑπὲρ ἀλλ̃ τῷ ἰωνάθῃ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. βασιλεὺς δημήτριος, ἰωνάθῃ καὶ τῷ ἔθνει τ̃ ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ διετηρήσατε τὰ πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ πειράσαντα ὑμᾶς τῶν ἐμοῖς ἐχθροῖς οὐ προσεχωρήσατε, καὶ τοῦτο μὲν ὑμῶν ἐπαινῶ τὴν πίστιν ϗ προσκαλῶ τοὺς αὐτὸς ὑπομένειν, δοτὴν ὁμολογίαν ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. τὰς γὰ πλείστας ὑμῶν ἀνίημι τ̃ φόρων καὶ τ̃ στεφανίτων ἃς προσετίλεσε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦσι ἐμοί. νυνὶ τε ὑμῖν ἀφίημι τὰς φόρους ἃς ἀεὶ παρεῖχεσθε. πρὸς τούτοις ϗ τιμὴν ὑμῖν χαρίζομαι τ̃ ἁλῶν, καὶ τ̃ στεφάνων ἃς προσφέρεσθε ἡμῖν, ϵ̓ ἀντὶ τῶν τρίτων τ̃ καρπ̃ ϗ τ̃ ἡμίσους τ̃ ξυλίνου καρπ̃ τὸ ἡμέρωμον ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι, δοτὸ τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ὅσπερ κεφαλῆς ἑκάστης ὅ ἔδει μοι δίδοσθαι τ̃ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ κατοικούντων, καὶ τ̃ τριῶν τοπαρχιῶν τ̃ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ προσκειμένων, σαμαρείας ϵ̓ γαλιλαίας καὶ περαίας, τοῦτο χαρίζομαι ὑμῖν δοτὸ δ' νυνὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλομαι, καὶ ἐλεύθερον ἕως τῶν ὁρῶν αὐτῆς δοτὸ τῆς δεκάτης καὶ τῶν τελῶν. τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐπιτρέπω τῶν ἀρχιερέων ὑμῶν ἰωνάθῃ, οὓς ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πιστοὺς καὶ φίλους, τούτους ἐν

Alexander autem, cognito, qvid Demetrius Jonathæ promiserit, nec ignorans viri fortitudinem, & qvomodo se gesserit contra Macedonas, tum qvaliter vexatus sit a Demetrio ejusqve duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non posse se eo tempore commodiorem socium invenire qvam Jonatham: qvi & virtute sit eximia, & peculiares odii causas contra Demetrium habeat, qvod datis vicissim & acceptis cladibus exacerbatus fuerat. Itaqve si idem ipsis videatur, adesse occasionem invitandi hominem ad amicitiam. cumqve id purpuratis qvoqve suis probari animadverteret, scripsit talem epistolam: Rex Alexander Jonathæ fratri S. Qvia jamdudum audivimus de fide tua simul & fortitudine, mittimus ad te, qvi de societate agant & amicitia: & nostro suffragio hodie te pontificem Judæorum constituimus, & in amicorum nostrorum numerum ascribimus. mitto etiam tibi munera, stolam purpuream, & coronam auream, & togo, ut sic honoratus a nobis, non cedas nobis mutua benevolentia. His literis acceptis, Jonathas pontificiam stolam induit, in ipso scenopegiæ festo, post qvadriennium exactum a Judæ fratris obitu, cum vacasset interim sacerdotium: moxqve contraxit exercitum, & fabricavit magnum armorum numerum. Demetrius vero, hoc cognito, multum doluit, & damnans suam cunctationem, qvòd non præveniens æmulum, eblanditus sit Jonathæ fœdera, sed elabi sibi hanc occasionem, & ab Alexandro arripi passus sit. Scripsit tamen etiam ipse pontifici & populo in hanc sententiam: Rex Demetrius Jonathæ & Judæorum genti salutem. Qvoniam servastis nostra fœdera, & solicitantibus vos inimicis nostris, non accessistis, eqvidem laudo vestram fidem, hortorqve, ut constantes sitis in ea, dignam percepturi a nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & jam nunc remitto, qvæ pendebatis tam mihi, qvam his, qvi me præcesserunt regibus: insuperqve salis precium & aurum coronarium. & tertiam seminis, dimidiamq; partem fructus arborei solitam mihi cedere, ab hodierno in posterum vobis remitto: simulq; qvod in singula capita pendebatur ab his, qui Judæam incolunt, & tres attributas eitoparchias, Samariam, Galilæam, & Peræam, vobis concedo in perpetuum. Et Hierosolymitanam urbem sacram esse volo, & jus asyli habere, immunemqve esse cum suis finibus a tributis atq; decimis. Arcem etiam ejus permitto pontifici vestro Jonathæ, ut, qvos ipse fidos & amicos probaverit, in

præsidio ejus constituat. Eos qvoqve Judæos, qui jure belli capti servitutem in nostra ditione serviunt, in pristinam libertatem restituo, ac ne jumenta qvidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Judæos, qvi in mea ditione habitant, liberos, & sine molestia degere volo: &, qvicunqve ex eis mecum militare voluerint, permitto, duntaxat usqve triginta millium numerum: idqve ea conditione stipendiorum, qua cæteros meos milites. Habebo etiam eos in præsidiis & in meo satellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam, ut patriis utantur legibus, & ipsi & tres attributæ eis præfecturæ: utqve pontifici curæ sit, ne qvis Judæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergo adeat. Præterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorum argenti, &, qvod pecuniæ superfuerit, vestrum esse jubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant reges, sacerdotibus atqve ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicunqve etiam confugerint in templum Hierosolymitanum, fanumqve contiguum, sive ob debitam regi pecuniam, sive alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi qvam eorum facultates. Permitto etiam ut reparetur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri jubeo: sicut & mœnia & turres altas æqve de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Judæam apta ad struendas arces, imponendaqve præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atqve hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrii, Alexander autem rex, magnis copiis contractis tam e mercenario milite, qvam eo, qui in Syria defecerat a Demetrio, omnes in hostem duxit, collatisqve signis, sinistrum cornu Demetrii oppositam sibi aciem terga coegit vertere: hærentesqve diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. at dextrum cornu, in quo rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: &, reliqvis effuse fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: ubi, prolapso eqvo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circumdatum enim corona confixerunt jaculis, at ille etiam pedes generose repugnabat, donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrii post exactum regni annum undecimum, sicut in aliis commentariis jam ante demonstravimus.

A αὐτῇ φρουρὰς καταστήσαι ἵνα φυλάσσων ὑμῖν αὐτὴν
ἰουδαίων ἢ τὰς αἰχμαλωτισθέντας καὶ δουλεύοντας ἐν
ἡμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω δὲ μηδὲ ἀγ-
γρεύεσθαι τοὺς ἰουδαίους κτηνοτροφίᾳ. τὰς δὲ σάββατα καὶ ἑο
ἅπασι, καὶ τρεῖς αἱ πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέραι, ἐξουσίαν
λεῖς. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ κατοικοῦν
ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀνεπηρεάστους ἀφίημι, καὶ
στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένους ἐπιτρέπω, καὶ μέ-
τρισμυρίων ἐξέσται αὐτοῖς. τῶν δὲ αὐτῶν ὅσοι ἂν ἀπι-
B πεύξονται ὧν καὶ τὸ ἐμὸν στράτευμα μεταλαμβάνῃ. κα
σήσω δὲ αὐτῶν, ὡς μηδὲν εἰς τὰ φρούρια, πινὰς ἢ ἐ
τελεῖ φυλακὴν τοῦ σώματος, ἢ ἡγεμόνας ἢ ποιήσω
εἰς τὰ ἐμὰ αὐλικά. ἐπιτρέπω δὲ καὶ τοῖς πατρίοις χρῆ
νόμοις καὶ τέτταρας φυλάττειν, καὶ τοῖς τρισὶ τοῖς ἐπι
μένοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ νόμοις, ὑποτάσσεσθαι βούλομαι
τὸν δὲ ἱερέα ἐπιμελῆ εἶναι, ἵνα μηδεὶς εἰς ἰουδαῖος
ἔχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν, ἢ μένον τὸν ἐν ἱεροσολύμοις.
C μισθὸν δὲ καὶ τὰ ἐμῶν εἰς τὴν δαπάνην τῶν ἱερῶν κατ' ἐ
μυριάδας ιέ. καὶ ἂν περιγένονται τῶν χρημάτων ὑμ
εἶναι βούλομαι. τὰς δὲ μυριάδας δραχμὰς, ἃς ἐλα
βανον ἐκ τῶν ἱερῶν οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, διὰ τὸ προ
ήκειν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τοῦ ἱεροῦ. ἐὰ
δὲ ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ εἴς τ
τι αὐτῶν χρηματίζονται, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρ
ματα, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀπολελύσθωσαν ἅπαν, καὶ
D ἀρχόντων αὐτοῖς, σῶα ἔστω. ἐπιτρέπω δὲ καὶ ναὸν
νίζειν τὸν ἱερὸν καὶ οἰκοδομεῖν, τε εἰς ταῦτα δαπάνης ἐκ τῶν
ἐμῶν γινομένης, καὶ τὰ τείχη δὲ συγχωρῶ τοῦ πόλεως
οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐγεῖραι, καὶ πᾶσαν σπ
τε ἐμῶν ἀνισάντας. εἰ δέ τι καὶ φρούριον ἐστὶ ὁ συμφέρ
ἰουδαίων χώρᾳ ἐχυρὸν εἶναι, καὶ ὅτι ἐκ τῶν ἐμῶν καταστ
αὐθήτω. ταῦτα ἐπιχορηγοῦμεν καὶ χαριζόμεθα
χαλκεδημητρεῖ τοῖς ἰουδαίοις. ἀλέξανδρος ὁ βα
σιλεὺς δυνάμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφορικ
E τε ἀποδεδομένων ἐκ τῆς συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν, σπ
δημητρίου ἐστράτευσε. καὶ μάχης γενομένης, τὸ μὲν
ώνυμον κέρας δημητρίου, τρέπει τοὺς ἐναντίους
φυγὴν, καὶ ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνει τε συχνοὺς αὐτ
καὶ διαρπάζει τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ δεξιὸν ἐν σωτῆρ
εἶναι τὸν δημητρίου, ἠπάτησε. ἐκεῖ μὲν ἄλλοι πάντες
φυγὸν. δημητρίου δὲ γενναίως μαχόμενον, ὅτε
γυς μὲν ἀναιρεῖ τοὺς πολεμίων, διώκων δὲ τοὺς ἄλλους
F ελάνει τὸ ἵππον, εἰς τέλμα βαθὺ καὶ δυσεκπόρη
ἔνθα σωθῆναι πεσόντος αὐτοῦ ἵππου, μὴ δυνάμ
δὲ φυγεῖν ἀναιρεθῆναι. τὸ δὲ συμβεβηκὸς ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἀνέστρεψαν, καὶ κυκλωσάμενοι
δημητρίου, πάντοθεν ἐπ' αὐτὸν ἠκόντιζον. ὁ δὲ, πε
ὢν, γενναίως ἀπεμάχετο, καὶ πολύπονον τραύματα
λαβὼν πολλὰ, καὶ μηκέτ' ἀντέχειν δυνάμενος κα
πεσε. καὶ τέλος μὲν τοῦτον τὸν δημητρίου κατέλ
G λωκαμεν.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia ædificato.

IV. ONias autē pontificis Oniæ filius, qvi profugus Alexandriæ degebat apud Ptolemæum Philometorē, ut jam ante diximus, videns Judæā

Κεφάλαιον ϛ'.

Ἡ ἐνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς ἐ
κοδόμησε τὸν ἐνίου καλούμενον ναόν.

ΟΝΙΑΣ δὲ ἐνίου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὀνόματι ὢν
τοῦ πατρὸς, ὃς ἐν ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς
πτολεμαῖον τὸν ἐπικαλούμενον φιλομήτορα
δηλῶ, ὡς καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν ἰουδαί
κατα-

κακωθήναι ὑπὸ τ μακεδόνων κ τ βασιλέων αὐτῶν, A vastatam a Macedonibus eorumqve regibus, &
βουλόμ⊖ αὐτὸς μνήμην Ꞓ δόξαν αἰώνιον κατασκευάσαι, διέγραψε πέμψας πρὸς πτολεμαῖον τὸν βασιλέα, sibi æternam memoriam parare volens, decrevit a rege Ptolemæo & regina Cleopatra per literas petere, ut sibi liceat in Ægypto, instar illius Hierosolymitani, templum ædificare, & in eo Levitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maxime prophetæ Esaiæ vaticinio, qvi ante sexcentos amplius annos prænunciarat, fore omnino, ut templum aliqvando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idqve hominis Judæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam: Dum in bello strenuam vobis operam navans cum Deo, varias regiones obirem, animadverti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, qvæ est in præfectura Heliopolitana, aliisqve in locis Judæos præter decorum habere templa, & ideo male inter eos convenire: qvod & Ægyptiis usu venit, propter multitudinem templorum & diversitatem religionum. Et qvia locum idoneum inveni apud castrum, qvod agrestis Bubastis dicitur, plenum varia materia sacrisqve animalibus, rogo, ut mihi permittatis templum, qvod illic est, nulli sacratum numini, jamqve collapsum repurgare, & aliud loco ejus Deo maximo extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & reginæ atqve liberorum vestrorum: ut Judæi, qui Ægyptum incolunt, illuc convenientes, qvo magis alent mutuam concordiam, eo accommodatiores fiant tuis usibus. Nam & Esaias vates prædixit, qvod erit Domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis, rex & soror ejus ac conjux Cleopatra declaraverunt suam pietatem per epistolam, qvam ei rescripserunt. Nam peccatum hoc & prævaricationem legis a se in Oniæ caput rejecerunt: sic enim rescriptum habet: Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas, in qvibus postulas, ut tibi permittamus illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapsum templum repurgare, qvod vocatur agrestis Bubastis: qvod sane miramur, si poterit acceptum esse Deo templum, statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed qvoniam ais, prophetam Esaiam jam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc, qvatenus potest salva legis observatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur, impetrato loco, extruxit ibi templum & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus & non peræqve opulentum. Mensuram vero ejus & vasa nunc non libet repetere, commemorata jam ante in septimo belli & captivitatis Judaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ similes ipsius Levitæ sacerdotes, qui illic divinum cultum freqventarent & instaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam vero inter Judæos & Samaritas, qvi sub Alexandro magno Garizitani templi religionem induxerunt, seditio est exorta de sacris ipsorum, ita ut res ad regis cognitionem

βουλόμενος αὐτὸς μνήμην Ꞓ δόξαν αἰώνιον καταστήσασθαι, διέγραψε πέμψας πρὸς πτολεμαῖον τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξεῖναι, ὅπως οἰκοδομήσῃ ναὸν ἐν αἰγύπτῳ, ⊖ καταλήσιον τῶν ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ λεύτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ ἰδίου γένους καταστήσῃ. ὅτε ⊖ βέλτιο θαῤῥῶν μάλιστα τῇ προφητείᾳ ἦν, ὃς ἔτεσιν ἐμπροσθεν ἑξακοσίοις πλέον χρόνοις, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς ἰουδαίου. Δι⊖ τοῦτο οὖν ἐπῤῥωμέν⊖ ὁ ὀνίας, γράφει πτολεμαίῳ καὶ κλεοπάτρᾳ τοιαῦτα ὑπομνήσας. πολλὰς καὶ μεγάλας ὑμῶν χρείας πεπλεκὼς ἐν τοῖς κ᾽ πόλεμον ἔργοις μ᾽ ὁ θεὸς βοηθείας, κ᾽ γνόμεν⊖ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, καὶ εἰς λεόντων ⊖ πόλιν τὴν ἡλιοπολίτιδ σὺν τοῖς ἰουδαίοις, καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἀφικόμεν⊖ ἔθνους, καὶ τελείους διέρων ⊖ τὸ καθῆκον ἔχοντας ἱερά, Ꞓ Δι⊖ ὅτ᾽ δύσνους ἀλλήλοις, ὃ καὶ αἰγυπτίοις συμβέβηκε Δι⊖ τὸ πλῆθ⊖ τ ἱερῶν, καὶ τὸ περὶ τὰς θρησκείας οὐχ ὁμόδοξον, ὑπειληφότας εὑρὼν τὸν τόπον ἐν τῇ περιχωρούσῃ μοι τῆς ἀγρίας βουβάστεως ὀχυρώματι, βρύοντα παντοίης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων μεστὸν, δέομαι συγχωρῆσαί μοι τὸ ἀφίερωτον ἀνακαθάραντι ἱερὸν καὶ συμπτῶσιν, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, καθ' ὁμοιότητα δ᾽ ἐν ἱεροσολύμοις ταῖς αὐτοῖς μέτροις, ὑπὲρ τε τοῦ καὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τ τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τὴν αἰγυπτον κατοικοῦντες ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνιόντες κ᾽ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, ταῖς σαῖς ἐξυπηρετῶν χρείαις. κ᾽ γὰρ ὠσαΐ⊖ ὁ προφήτης ὅτ προεῖπε, ἔσται θυσιαστήριον ἐν αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ πολλὰ ⊖ προεφήτευσε ἄλλα τοιαῦτα Δι⊖ τὸν τόπον. καὶ ταῦτα μὲν ὁ ὀνίας τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γράφει. καλῶν οὖν δ᾽ ἂν τις αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν, καὶ κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐξ ἧς ἀντέγραψεν ἐπιστολὴν, τὴν μὲν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ὑ νόμου παράβασιν, εἰς τὴν ὀνίου κεφαλὴν ἀνέθεσαν. ἀντέγραψε γὰρ ἔτος. βασιλεὺς πτολεμαῖ⊖ καὶ βασίλισσα κλεοπάτρα ὀνίᾳ χαίρειν. ἀνέγνωμεν σου τὴν ἐπιστολὴν ἀξιοῦντ⊖ ἐπιτρέπειν σοι τὸ ἐν λεοντοπόλει τοῦ ἡλιοπολίτου ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορεύεμεν ⊖ τῆς ἀγρίας βουβάστεως. διὸ καὶ θαυμάζομεν εἰ ἔστι τῷ θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυόμενον ἱερὸν ἐν ἀπολιθωμένῳ τόπῳ, καὶ πλήρει ζώων ἱερῶν. ἐπεὶ ⊖ σὺ φῂς πεπεῖσθαι τὸν προφήτην ὡς πολλοῦ χρόνου ⊖ προεμηνύσθαι συγχωρεῖμέν σοι, εἰ μέλλει ⊖ τοῦτο νόμον, ὡς τὰ μηδὲν ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸ θεὸν ἐξημαρτηκέναι. λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ ὀνίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν Ꞓ βωμὸν τῷ θεῷ, ὅμοιον τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις, μικρότερον ⊖ κ᾽ πενιχρότερον. τὸ ⊖ μέτρα αὐτοῦ Ꞓ τὰ σκεύη νῦν οὐκ ἐδόξε μοι δηλῶσαι, ἐν γὰρ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῶν πολέμων ἀναγέγραπται. εὗρε ⊖ ὀνίας καὶ ἰουδαίους τινὰς ὁμοίους αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ λεύτας, τοὺς ἐκεῖθρησκεύοντας. ἀλλὰ πρέπει μοι ⊖ ἱερὸν τόπον, δηλοῦντος ἡμῖν διαλήψεσθαι. τοὺς δ᾽ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους καὶ σαμαρεῖς, οἱ τὸ ἐν γαριζὶν προσκυνοῦσιν ἱερὸν, κ᾽ τοὺς ἀλεξάνδρου χρόνους, συνέβησαν ἐπὶ αὐτοῦ πτολεμαίου διε-

perveniret: dum Judæi contendunt juxta Moysi præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ vero Garizitanum: provocatumqve est ad regem & amicorum ejus consessum, ut ab his causa audiretur, & utrius partis causidici succumberent, morte mulctarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Hierosolymitanis Judæis Andronicus Messalami filius. juraveruntqve per Deum & regem, qvod ex lege probationes allaturi essent, & rogaverunt regem, ut necaret eum, qvi jus jurandum non servasse deprehenderetur. Itaq; rex, multis amicis in consilium adhibitis, consedit causam auditurus. Judæi vero, qvi Alexandriam habitabant, valde erant soliciti pro tuendis jura Hierosolymitani templi, ægre ferentes autoritatem antiqvissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in discrimen. Sed cum Sabbæus & Theodosius cessissent Andronico, ut prior diceret, orsus ex lege approbare ejus sanctitatem & religionem, ostendensqve per continuas pontificum successiones sacerdotii usqve in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ regibus majestatem ejus loci honoratam donariis: Garizitani vero, ac si omnino nullum esset, nunqvam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persvasit regi, ut decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabban vero & Theodosium addiceret supplicio. Atqve hæc sunt, quæ Alexandrinis Judæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

CAP. VII.

Qvod Alexander post mortem Demetrii Jonatham in summo honore habuit.

V. 1. *Macch.* 1. CÆso autem in pugna Demetrio, sicut superius dictum est, Alexander, assumpto Syriæ principatu, scribit Ptolemæo Philometori, filiam ejus nuptum sibi dari deposcens, æqvum esse dicens, ut se affinitate dignetur, post receptum, favente Deo, paternum imperium, & Demetrium bello devictum. Ptolemæus vero, libenter ejus postulatis admissis, rescripsit, & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: jussitqve, ut sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo ejus nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum pervenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam conjunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexandro & Jonathas pontifex, & cũ venisset ad reges, amplisq; muneribus utrumqve donasset, ab utroq; in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandavitq; suis ducibus, ut, in medium urbis eo producto, præconis voce edicerent, nemini licere accusationem contra

A κρίνοντ. τ̃ μὲν ἰουδαίων λεγόντων κ̃ τὸν μωυσέως νόμους οἰκοδομεῖσθ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, τ̃ δ̃ σαμαρειτῶν τὸ ἐν γαριζίν. προσκαλεσάν τε σὺν τοῖς φίλοις καὶ αὐτὸν τ̃ βασιλέα, τὰς μὲν τ̃ τέτων αἰτίσεις λόγως, τὰς δ̃ ἤδη ζήντας ἐκ παλαιτέρω ζημιώσοντ. τὸν μὲν οὖν τ̃ σαμαρέων λόγον, σαθρὸν ὂν & ἐπιτίμητον, ἐποιήσατο. τ̃ ἰουδαίων δ̃ τὸν μὲν τ̃ ἱεροσολυμιτῶν κ̃ ἰουδαίων, ἀνδρικὸν & μεγαλόμυθον. ὡμολόγουν δ̃ τ̃ θεὸν κ̃ τ̃ βασιλέα, ποιήσεσθ τὰς ἀποδείξεις κ̃ τ̃ νόμον, παρεκάλεσαν τ̃ πολεμαῖον ὅπως ὃν ἂν λάβῃ φονεύσαντα τὰς ἀνόμους ἀποκτείνῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πολλὰς τ̃ φύσεις συμβολῶν ἐθαύμαζεν, ἐκάθητο ἀκούων μὲν τ̃ λεγόντων. οἱ δ̃ ἐν τ̃ ἀλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες ἰουδαῖοι, σφόδρα ἠγωνίων ὑπὲρ τ̃ ἀνδρῶν οἷς ἀγανακτεῖ & ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸ σωνέβαινε. χαλεπὸν ἔφερον εἰ δ̃ τ̃ τινες καταλύσειαν, ἔτως ἀγχίνοιαν ἐπιμήσαντο τ̃ κ̃ τ̃ οἰκειρρόμην ὑπαρχόν. ὁ δ̃ αὐ & ἰουδαῖος συγχωρήσαντα τὸν ἀνδρόνικον πρώτ ἀκοῦσαι τὰς λόγως, ἤρξατο τ̃ ἀποδείξεων ἐκ τ̃ νόμ τ̃ διδαχῶν τ̃ ἀρχιερέων, ὡς ἔκας & ὧδε παρεῖ τιμὴν ἐκδέχεσθ & ἄρχειν ἐκ παίδων, κ̃ ἐπ πάντες αὐτ βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι κ̃ λαμπρότησι δωρεᾶς. ὃ δ̃ ἐν χαριζίν ὡς ἐδόκει & ἀποδείξεις λόγον ἐδ̃ ἀπιστρόφως ἐποιήσατο. ταῦτα λέγ ἀνδρικ & κ̃ πολλὰ τοιαῦτα ὅμοια, πείθ τ̃ βασιλέα κρίνειν μὲν κ̃ τὸν μωυσέως νόμον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱεροσολύμοις ἱερὸν, ἀποκτεῖναι δ̃ σαμαρίτων κ̃ ἰουδαίων & τὸ μὲν θρέμμα τ̃ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίως κ̃ πολεμαῖον τ̃ φιλομήτορα, ταῦτα ἐν.

Κεφάλαιον ζ.

ὅτι ἀλέξανδρ & ἀποθανόντ & δημητρίου σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην.

Δημητρίου δ̃ ἀποθανόντ & ἐν τ̃ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, ἀλέξανδρος τὸν μὲν τ̃ ἐφιλαδέλφων βασιλείαν, χρᾶται τ̃ φιλομήτορι πτολεμαίῳ μνηστευόμ & αὐτ̃ τὴν γαμετ̃ θυγατέρα. δίκαιον εἶναι λέγων τὸν τ̃ πατρῷαν δέχεσθαι τιμὴν μέν, & ἀφ' ἧς τὴν θεὸς πρόσοιτο εἰς αὐτὸν πρόνοιαν. & κατασταντι δημητρίου, κ̃ μηδὲν πάλαι ἐπιμένειν πρὸς αὐτὸν τὴν ἀνάξιον συναψαι συμμαχίαν πτολεμαίῳ & πρὸς δέκα μῆνας ἡδέως τὸν μνηστ ἀντηρᾶτο, χαίρειν τε λέγων ὅτι τὸν δέχεσθαι τὴν πατρῴαν ἔσαν ἀπεκληρώσατο, κ̃ τὴν θυγατέρα οὐκ ἐπιχωρεῖν. ἀπαντᾶν δ̃ αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντα ἄχλην ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ τὴν μέχρι ταύτης ὑποπέμψειν ἀπ' αἰγύπτ, καὶ συνοικίσειν αὐτῷ τὴν παῖδα. & πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας ὑπέστρεψε μὴ ἀσμένως εἰς πτολεμαΐδα, κἀκεῖνον ἄχλην τὴν θυγατέρα. εὑρὼν δ̃ ἐκεῖ τ̃ ἀλέξανδρον καλῶς ἐπεσκεμμένον πρὸς ἀπιστίαν, δίδωσιν αὐτῷ τὴν παῖδα. & φερνὴν ἀργυροῦν τε χρυσοῦν ὅσην τοῖς δοῦναι βασιλεῦσι. τ̃ δ̃ γάμων ἐπιτελεσθέντων, ἀλέξανδρ & ἰωνάθην τὸν ἀρχιερέα γράψας, ἐκάλει αὐτὸν ἥκειν εἰς πτολεμαΐδα ὑπαντήσομόν & τοῖς βασιλεῖς, κ̃ δωρήσομόν & αὐτοὺς λαμπρῶς, τ̃ τε ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς ἀλέξανδρ & ἰωνάθης τὸν ἀρχιερέα. ἐλθὼν δ̃ εἰς πτολεμαΐδα ὑπεδέξατο μὲν & αὐτὸν ἡ τῶν βασιλεῖς, κ̃ δωρησάμ

αὐτῷ ἐφίεσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. ὅτε οὖν πάντων τῶν ἡγεμόνων ὁρῶντες τὴν ὠφέλειαν βασιλέως καὶ πρὸς ἰωνάθην τιμὴν οἱ κατηγορεῖν παρεσκευασμένοι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρασαν, μή τι παθεῖν τι κακὸν, δεδοικότες. τοσαύτη δὲ εὐνοία πρὸς ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἐχρήσατο, ὡς καὶ αὐτὸν ἐν πρώτοις ἀναγράψαι τῶν φίλων.

A hominem instituere, aut ulla in re exhibere ei negotium. qvo facto cum manifestum esset, qvanti rex eum faceret, adversarii, qvi ad accusandum parati venerant, subduxerunt se, veriti, ne ipsis potius mali aliqvid accideret. Tanta autem benevolentia rex hic Jonatham prosecutus est, ut ei primum locum in amicorum suorum numero assignaverit.

B

Κεφάλαιον ή.

Ως δημήτριος ὁ δημητρίου πολεμήσας τ̃ ἀλέξανδρον ἐκ κρατήσας αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος.

CAP. VIII.

Demetrius Demetrii filius, devicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Jonatham recepit.

Ἔτει δὲ ἑνὶ καὶ ἑξ πρὸς τοῖς ρ̃ δημήτριος ὁ δημητρίου μ̃ πολλῶν μισθοφόρων, ὃς παρέσχεν αὐτῷ λασθένης ὁ κρὴς, ἄρας ἀπὸ τῆς κρήτης, κατέπλευσεν εἰς κιλικίαν. ὡς δὲ ἀλέξανδρον ἀκήκοατο, εἰς ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν ἀνέβαλε. καὶ ὠφελήματα ἐκ τῆς φοινίκης, εἰς ἀντιόχειαν ἔσπευσεν, ἵνα τὰ σκεῖ πρὶν δημήτριον ἐλθεῖν, ἀσφαλῶς θῇ. καταλιπὼν δὲ τῆς κοίλης συρίας ἀπολλώνιον τ̃ δάου ἡγεμόνα. ὃς μ̃ πολλῆς δυνάμεως εἰς ἰάμνιαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς ἰωνάθην τ̃ ἀρχιερέα λέγων ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν ἐκ μετ' ἐξουσίας, ἐκ ὑποτασσόμενον τῷ βασιλεῖ. ὅτε δὴ αὐτῷ ὠφελιμώτατον ἐνεδείκνυτο φέρειν, ὅπι μὴ ὑποπέσῃ αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τίνιν σωτὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καθήμενον ἐξατιμᾶσθαι, νομίζων ἰσχὺν ἔχειν. ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτ̃ δυνάμει καταβὰς εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἡμετέρᾳ στρατιᾷ συγκρίθητι, καὶ τὸ τέλος τῆς νίκης ἐπιδείκνυσθαι τὸν ἀνδρεικότερον. ἰδοὺ μάρτυρα τὰς δέκας ἐκάστης πόλεως ἐμοὶ συνστρατεύειν. καὶ γὰρ δὴ τὰς σὰς τοὺς μεγίστους ἀεὶ νικῶντας εἶναι ἔτι. ποιήσῃς δὲ τὸν πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ λίθοις ὀκ ἔστιν, ἀλλ' ὅπλοις ἀμύνεσθαι, ἐδὲ τόπος ἐστὶν ὃν ἡτιώμενος φεύξῃ. παροξυνθεὶς δὲ ὁπὶ τούτοις ὁ ἰωνάθης, μυρίους ἐκλεξάμενος στρατιώτας, ὡρμησεν ἐξ ἱεροσολύμων, μ̃ καὶ σίμων ὁ ἀδελφὸς, καὶ ἡγούμενος ἐν ἰόππῃ, στρατοπεδεύσας τῆς πόλεως ἔξω, τῶν ἰοππιτῶν ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. φρουρὰν γὰρ ἔνδον εἶχον ὑπὸ ἀπολλωνίου καταστωθεῖσαν. ὁ δὲ ἰωνάθης πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν ὡρμασκευάζετο, φοβηθέντες μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐξέλῃ καταπρήσας, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὲ ἀπολλώνιος ἀκούσας τὴν ἰόππην ὑπὸ ἰωνάθου κατειλημμένην, τρισχιλίους ἱππεῖς ὡπλισμένους, καὶ πεζοὺς ὀκτακισχιλίους εἰς ἄζωτον ἦλθε. κἀκεῖθεν ἄρας, ἠρέμα καὶ βαδέως ἐποιεῖτο τὴν πορείαν. ἀνελθὼν δὲ εἰς τὴν ἰόππην, ἀναχωρῶν, ἕλκει τὸν ἰωνάθην εἰς τὸ πεδίον τῇ ἵππῳ καταφρονῶν, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δὲ ἰωνάθης, ἐδίωκεν εἰς τὴν ἄζωτον τὴν ἀπολλώνιον. ὁ δὲ ὡς ἐν τῷ πεδίῳ ἠμύνατο συνέβη τῶν πολεμίων, ὑποστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. ὡς δὲ ἀπολλωνίᾳ χιλίους ἱππεῖς καθίσαντο εἰς ἐνέδραν ἐν τινι χειμάρρῳ, ὡς ἂν κατόπιν ἐπιφανεῖν τοῖς πολεμίοις, αἰσθόμενος ὁ ἰωνάθης ἀπαλλάττῃ. τάξας δὲ τὴν φάλαγγα ἐν πλαγίῳ, κατ' ἀμφότερα τοὺς πολεμίους ἀμυνεσθαι παρεκελεύσατο, καὶ μὴ πρόσωπον καὶ κατ' ὀπισθεν ἐπελθοῦσιν ἐναντίον ἀνιστάς. τῆς δὲ μάχης ἐως ἑσπέρας προβαινούσης, δοὺς σίμωνι τῷ ἀδελφῷ μέρος τῆς δυνάμεως, ἐκέλευσεν συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῶν ἐχθρῶν.

Anno autem centesimo sexagesimo qvinto Demetrius Demetrii filius, acceptis multis mercenariis militibus a Lasthene Cretensi, solvens ab ea insula trajecit in Ciliciam: cujus rei nuncio Alexander vehementer est territus: moxqve e Phœnice properavit Antiochiam, ut res ejus ante Demetrii adventum in tuto constitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Davo duce præposito. Is profectus cum exercitu Jamniam, misit ad Jonatham pontificem nuncium, rem indignam dicens, eum solum pro suo arbitrio vivere, non subjectum regis imperio: & sibiipsi esse opprobrium, qvod eum sub imperium non redigat. Ne igitur, inqvit, in montibus desidens putes te posse aliqvid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, ut ferro decernamus, uter nostrum sit virtute præstantior. Ne sis tamen insciis, qvod e singulis urbibus fortissimi mecum militant, assveti semper tuos majores vincere. qvamobrem provoco te in eum locum, ubi armis, non saxis pugnandum est, & in qvo nullum præsto est victis refugium. His verbis irritatus Jonathas, delectis decem millibus militum, una cum Simone fratre profectus est Hierosolymis: & cum pervenisset Joppen, extra urbem castra metatus est, exclusus a Joppensibus, qvi intus habebant Apollonii præsidium. Jonatha autem oppugnationem instituente, veriti oppidani, ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius vero postqvam accepit Joppen occupatam a Jonatha, assumptis tribus eqvitum, octo peditum millibus, Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cumqve veniisset Joppen, paulum retrocedens traxit Jonatham in planitiem, fretus eqvitatu, & in eo victoriæ spem collocans. Jonathas vero progressus insequebatur Azotum versus Apollonium: qvi ubi hostem conspexit devenisse in plana, reversus est, ut prælium committeret. cumqve mille eqvites in insidiis positi fuissent in qvodam torrente, ut se Judæis a tergo objicerent, Jonathas, qvi hoc mature sensit, non est territus: sed, instructa in laterculi formam acie, hortatus est suos, ut utrinqve pugnarent in hostem, a tergo & a fronte adorienti resistendo. cumq; prælium protraheretur usqve vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, jussit hunc cum hostium phalange confligere.

Ipſe vero ſuis mandavit, ut objectis ſcutis excipe-
rent tela immiſſa ab eqvitibus, qui cum hoc
feciſſent, exhauſti ſunt telis eqvites, nec tamen
qvenqvam læſerunt. non enim penetrabant ad
corpora, ſed objecta ſcutorum ceu teſtudine,
denſitate eorum facile repellebantur, & cade-
bant irrita. Ubi vero jaculando a mane usqve
poſt meridiem laſſatum hoſtem animadvertit
Simon, phalangem aggreditur, & uſus egregia
ſuorum opera hoſtem coegit fugere. quo viſo,
eqvites, ne ipſi quidem locum ſuum tenuerunt:
ſed feſſi diutina jaculatione, & videntes nihil
amplius ſpei ſitum in peditibus, nullo ordine
confuſi fugiebant, diſſipati per totam planitiem.
Jonathas autem victos Azotum usqve perſe-
quens, multis cæſis, reliqvos deſperata ſalute in
templum Dagonis, quod eſt in ea urbe, compu-
lit. qua capta eodem impetu, & ipſam & circum-
vicinos vicos incendit. ac ne Dagonis qui-
dem religione deterritus, & fanum ipſius &,
quotquot eo confugerant, concremavit. fuitqve
numerus tam eorum, qui exuſti ſunt, quam qui
ceciderunt in prælio, octo millia hominum. De-
victo igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad
Aſcalonem admovit copias. & cum extra ur-
bem caſtra poſuiſſet, prodierunt ad eum Aſca-
lonitæ cum hoſpitalibus muneribus. quibus ac-
ceptis, & collaudata eorum voluntate, reverſus
eſt illinc Hieroſolyma, multam ſecum ducens
prædam, quam abegit devictis hoſtibus. Cæ-
terum Alexander, audito, quod victus eſſet dux
ejus Apollonius, ſimulabat ſe lætum, quando-
qvidem ille præter animi ſui ſententiam aggreſ-
ſus eſſet Jonatham, amicum & ſocium: & miſit
ei virtutis ergo fibulam auream, quod geſtamen
ſolis cognatis regis concedebatur, & Accaronis
toparchiam ei poſſidendam in perpetuum addi-
xit. Per idem tempus Ptolemæus Philometor
cum navalibus & terreſtribus copiis venit in Sy-
riam, Alexandro genero laturus auxilium, ala-
criter excipientibus ipſius juſſu civitatibus usq;
Azotum, ubi obtundebatur querimoniis deplo-
rantium Dagonis templi incendium: accuſa-
bantq; populariter Jonatham autorem ejus injuriæ, qui & agros eorum vaſtaſſet ferro ac flamis, & plurimos civium dediſſet exitio, Ptolemæo pene diſſimulanter audiente eorum qverimonias. Jonathas vero apud Joppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere. deinde cum usqve Eleutherum fluviu regem deduxiſſet, reverſus eſt Hieroſolyma. poſtquam autem Ptolemaidem pervenit, minimum abfuit, qvin oppreſſus ſit Ptolemæus, Alexandri inſidiis per Ammonium ejus amicum appetitus. quibus detectis, ſcripſit Alexandro, depoſcens Ammonium ad ſupplicium, quod meritum ajebat, propter ſtructas ſibi inſidias. qui cum non dederetur, intellexit ipſum Alexandrum earum fuiſſe autorem, & cœpit eum magno odio proſequi.

A αὐτὸς ἢ τὸς υπὸ αὐτῷ προσέταξε φερεζαίους τε
ὁπλίτας, ὑποδεχεσθαι τὰ βέλη τῶν ἵππεων. οἱ
οἱ μὲν ἐποίησαν τὸ κελευσθέν. οἱ ἢ τῶν πολεμίων ἱππεῖς
ἐπ' αὐτὸς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι ἑσπέρας ἐξεκενώθησαν, οὐ
δὲν αὐτὸς ἔβλαπτον. ὁ γὰρ σίδηρος τῶν σωμάτων τὰ
βαλλόμενα, συμπεφραγμένους ἢ ταῖς ἀσπίσι ἐκ τοῦ
ηνωμένους ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφιέμενα, ῥᾳδίως ἐ-
κρατεῖτο, καὶ ἀπράκτως ἐφέρετο· ὡς ἢ παρεῖναι τὸν
B πεζὸν μέχρι δείλης ὀψίας ἀνθιστάμενον εἰς αὐτὸς τοὺς πο-
λεμίους, νοήσας σὺν μόνοις κεκμηκότας αὐτὸς, συμβαλὼν τῇ
φάλαγγι, καὶ προθυμίᾳ χρησάμενον πολλῇ τῶν ἀμφὶ
αὐτὸν, τρέπεται τὸς ἐχθρὸς εἰς φυγήν. ἰσασάμενοι ἢ τὰς
πεζὰς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, οὐδ' αὐτοὶ μένουσιν, ἀλλὰ
παρέντα μὴν ὄντες αὐτοῖς ἀφ' οὗ μέχρι δείλης μαχόμε-
νοι τῆς ὥρας τῶν πεζῶν ἐλπίδα αὐτοῖς ἀπολωλέναι,
κόσμως καὶ συγκεχυμένως ἐφέροντο, ὡς ἀφ' ἑαυτῶν
αὐτὸς ἀφανεῖς ἀφ' ἁρπαστοῦ ἀφ' ἱππέως καὶ πεδίου. ὁ δὲ
C δ' αὐτὸς ἰωνάθης μέχρι τῆς ἀζώτου, καὶ πολλὰς ἀναμέσον
ἀπαγούσας τῆς σωτηρίας ἠνάγκασεν ὅπη τὸ δαγὼν
νεὼν καταφυγεῖν, ὃς ἦν ἐν ἀζώτῳ. λαβὼν δὲ καὶ
ἐπιδρομὴν ἰωνάθης τὴν πόλιν, αὐτίκα τε ἐνέπρησε, καὶ
τὰς περὶ αὐτὴν κώμας. ἀπέσχετο ἢ οὐδὲ τοῦ δαγῶνος τοῦ
ἱεροῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' ἐνέπρησε καὶ τοὺς εἰς αὐτὸ συμφυγόντας
διέφθειρε. τὸν ἢ πάντα πληθος τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων
καὶ κατακληθέντων ἐν τῷ ἱερῷ τῷ πολεμίων, ἦσαν ὡσ-
D κτακισχίλιοι. κρατήσας ἢν τοσαύτης δυνάμεως μέρος
ὑπὸ τῆς ἀζώτου εἰς ἀσκάλωνα ὡδήγησε ἢ, καὶ φιλοφρο-
νούμενος ἐξω τῆς πόλεως αὐτὸς, ἐξεβάλετο εἰς
ἀπάντησιν αὐτῷ οἱ ἀσκαλωνῖται, ξένια προθέντες
αὐτῷ καὶ πομπεύοντες. ὁ ἢ, ὑποδεξάμενος αὐτὸς φιλο-
φρόνως, ἀνέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα, πολλὴν τὴν
λάμψιν λείαν, ἣν ἔλασεν ἐκεῖθεν νικήσας τὸς πο-
λεμίους. ἀλέξανδρος ἢ ἀκούσας ἠτιμένον τὸν αὐτοῦ φι-
λον ἀπολλώνιον, προσεποιεῖτο χαρὰν ἐπὶ τῷ τὸν
E αὐτοῦ γνώμῃ σωθέντα ἰωνάθη, φίλον ὄντι καὶ συ-
μαχοῦντι, καὶ πέμπει πρὸς ἰωνάθην μαρτυρίαν αὐτοῦ, καὶ γε-
ρὰν καὶ τιμὰς οἵας δίδως, πορφύραν χρυσέαν ὡς ἔθος ἐστὶ διδόναι
τοῖς τῶν βασιλέων συγγενέσι, καὶ τὴν ἀκκαρώνα καὶ τὴν πε-
ρίχωρον αὐτῆς, εἰς κληρονομίαν δωρεᾶται. ἦσαν ἢ τότε
τὸν καιρὸν ἐν βασιλεῖ πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ, ναυ-
τικὰ ἄγων δυνάμεις, καὶ πεζὰ εἰς σωτηρίαν ἥκειν συμμα-
χήσων ἀλεξάνδρῳ. γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ, ἐκ παι-
F δὸς προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν ἀλεξάνδρῳ κελεύουσιν ὑπο-
δεχόμεναι παρέπεμπον ἕως ἀζώτου πόλεως, ὅ-
θα πάντες κατεβόων αὐτοῦ ὡς ἐμπρήσαντος μὲν τὸ
ἱερὸν αὐτῶν δαγῶνος. κατηγόρουν τε ἰωνάθου τοῦ
τὰ ἀφανίσαντος, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος,
καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀπεκτεινάντος. καὶ πτολεμαῖος
μὲν ταῦτα, ἀκούσας ἡσύχασεν. ἰωνάθης ἢ εἰς ἀσκά-
λωνα ἀπαντήσας πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ'
αὐτοῦ τυγχάνει, καὶ τιμῆς ἀξίας. ἑστῶτα δὲ παρὰ τὸν
G αὐτὸν ἕως ὃ ἐλθὼν παρὰ καλουμένῳ ποταμοῦ, πάλι
ὑποστρέψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ὑφορώμενος δὲ ὁ πτολε-
μαῖος τὴν ὥραν πᾶσαν περισκοπῶν μικροῦ διέφθαρτο πτο-
λεμαίου ἐπιβουλευθεὶς ὑπ' ἀλεξάνδρου δι' ἀμμω-
νίου, ὃς ἐπιτυχὼν αὐτοῦ φίλος ὤν. φανερὰς ἢ τὸ ἐπι-
βουλῆς γνωμένης, πτολεμαῖος χρυσᾶ τὰ ἀλεξάνδρου,
πρὸς κόλασιν ἑαυτῷ τὸ ἀμμωνίου ἐπιβουλὴν λα-
γὼν πρὸς αὐτὸν, καὶ δίκην δι' ἣν ἐπ' αὐτὸν ἀζῶν ὑπαχθὲ-
σὸν ἐκδιδόντος ἢ δ' ἀλεξάνδρου, σωθεὶς ἐκεῖνον εἶναι τὸν ἐπιβουλεύσαντα, καλεσάντος πρὸς αὐτὸν διεπή-

πᾶς

τῆς δ' ἀντιοχεῦσι καὶ πρότερον ὠργισμένους ἀλέξανδρος διὰ τὸν Ἀμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐτῶν πεπόνθεσαν κακά. τιμωρίαν μέντοι τῶν πεπλημμελημένων Ἀμμώνιος οὐκ ἔφυγε, καταφαγεῖς αἰσχρῶς ὡς γυνὴ, κρυπτὴν ἑαυτὸν ἀπὸ θάσσους στολῆς γυναικείας, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. πολεμαῖος δὲ μεμψάμενος αὐτὸν ὅτι σωσικίσας τὴν θυγατέρα ἀλεξάνδρῳ, τῆς τε συμμαχίας τῆς πρὸς δημήτριον, διαλύει πρὸς αὐτὸν συγγένειαν. ἀποστάσας γὰρ τοῦ θυγατέρα, πέμπει πρὸς δημήτριον δοὺς πρὸς συμμαχίας καὶ φιλίας, σωστρατίδῃ τῷ θυγατέρα δώσων αὐτοῦ εἰς γυναῖκα, καὶ καταξήσων αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δὲ δημήτριος ἡσθεὶς τοῖς πεπεσμένοις, δέχεται τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. ἦν δέ τι πολεμαίῳ λοιπὸν ἀγώνισμα, ἐκπεπολεμῆσθαι, πεῖσαι τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι δημήτριον, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένους διὰ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρηνόμησε. καταπράξατο δὴ καὶ τοῦτο, μισοῦντες γὰρ τὸν ἀλέξανδρον οἱ ἀντιοχεῖς διὰ τὸν ἀμμώνιον ὡς δεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς ἀντιοχείας, ἦκεν εἰς κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς ἀντιοχεῖς πολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν ἐστρατηγημάτων ἀναδείκνυται. καὶ ἀναγκασθεὶς δύο προστίθεσθαι διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς αἰγύπτου ἀρχῆς ἣν ὢν φύσει δίκαιος, καὶ τῶν λαμπρῶν ἐκ ἐρῶν, πρὸς ἃ τούτοις καὶ τὰ μέλλοντα λογισάμενος σωστράτου, φέρεσθαι δὲ μὴ δόξειν εἶναι τοῖς ῥωμαίοις ὑπόφορον ἔφησε. καὶ συναγαγὼν τοὺς ἀντιοχεῖς εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν δημήτριον αὐτοῖς, λέγων ὡς ἐκεῖνος μνησικακήσειν αὐτοῖς προσῆκε πατρὸς, αὐτὸς εὐεργετηθείς, διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα εὐεξίας διομολογήσατο, καὶ φαύλοις ἐγχειροῦσι πράγμασιν, οὐκ ἐπιτρέψειν ἐπέσχετο, αὐτῷ δὲ ἔφασκεν ἐκεῖνον τὴν τῆς αἰγύπτου βασιλείαν. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸν δημήτριον. ὁ δὲ ἀλέξανδρος σωστρατίδῃ πολλῷ καὶ μεγάλῃ προσκλήσει ὁρμήσαντα ἐκ κιλικίας εἰς συρίαν, καὶ τὴν ἀντιοχέων χώραν ἐμπρήσαντα καὶ διαρπάσαντα, πολεμαῖον ἐπ' αὐτὸν ἐξεστράτευσε μετὰ δὲ γαμβρὸς δημητρίου. ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα. καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν ἀλέξανδρον. ὃς μὲν οὖν εἰς ἀραβίαν φεύγει. σωσθεὶς δὲ ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τὸν πολεμαίου φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος παραχθῆναι, καὶ τὸν πολεμαῖον ἀποσείσαντα ἀποβαλεῖν. τοὺς δὲ πολεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ τραύματα πολλὰ δόντας αὐτῷ καὶ τῆς κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τοῦ παραυτίκα θανάτου καταστῆσαι. τῶν δὲ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἐξαρπασάντων, χαλεπῶς ἔτως ἔσχεν ὡς ἐφ' ἡμέρας τεσσαρας, μήτε συνιέναι τι, μήτε φθέγγεσθαι δυνηθῆναι. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τοῦ κεφαλοῦ ὁ τῶν ἀράβων δυνάστης ἀποτεμὼν ζάβηλος, ἀπέστειλε πολεμαίῳ. ὃς τῇ ἑπτωκαιδεκάτῃ τῶν ἡμερῶν ἀναδυκνὺς ἐκ τῶν τραυμάτων καὶ φρονήσεως, ἡδίστου ἄχθους μα καὶ χάρμα τοῦ ἀλέξανδρον τελευτὴν ἅμα τὴν κεφαλὴν ἀκούει καὶ θεᾶται. καὶ μετ' οὐ πολὺ πληθεὶς τῆς ἐπ' ἀλεξάνδρῳ πάντοτε χαρᾶς, καὶ αὐτὸς καταστρέφεται βίον. ἐβασίλευσε δὲ τῆς ἀσίας ἀλέξανδρος ὁ βάλλης λεγόμενος, ἔτη ε, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. θεόφιλα βῶν δὲ τὴν βασιλείαν δημήτριος ὁ νικάνωρ ἐπίκλησιν, ὃς πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ τοῦ πολεμαίου

A Antiochenos autem jam antea propter eum Ammonium infensos habebat, a qvo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit pœnam Ammonius, turpiter ut mulier cæsus, dum amictu fœmineo qværit latebras, qvemadmodum in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandri pœnitens, & lati adversus Demetrium auxilii, abstracta à marito filia, confestim ad Demetrium mittit legatos de societate & amicitia, his conditionibus, ut, data ipsi in matrimonium filia, in paternum regnum eum restitueret. At ille & amicitiam ejus & oblatam conjugem perlibenter amplexus est. unus etiam reliqvus erat labor Ptolemæo, ut Antiochensibus persvaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter injurias a patre ejus acceptas. perfecit tamen hoc quoqve. nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrum, facile impulsi sunt, ut eum ex urbe ejicerent. Atqve ita elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus vero urbem ingressus, & a civibus rex consalutatus est & ab exercitu, coactus duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti vero alterum. Sed cum esset natura justus, & nimiæ potentiæ minime cupidus, ad hæc prudens, & qvi nollet Romanis invidiosus fieri, advocata Antiochensium concione, persvasit eis, ut Demetrium reciperent, pollicitus eum majorem rationem habiturum recentis eorum beneficii, qvam odiorum, quæ illis cum patre ejus intercesserant. Se qvoqve affirmavit monstratorem ei fore vitæ recte instituendæ & administrandæ reipublicæ: nec passurum quicquam tentare, quod non deceat. nam quod ad dominationem attineat, contentum se esse Ægypti imperio. atq; ita perducti sunt in eam sententiam Antiocheni, ut Demetrium reciperent. Cæterum cum Alexander ducens validum exercitum e Cilicia invasisset Syriam, & Antiochenum agrum vastaret rapinis atqve incendiis, occurrit ei Ptolemæus una cum genero suo Demetrio: jam enim confectæ erant nuptiæ, & victus Alexander compulsus est fugere in Arabiam. Forte accidit in eo prælio, ut eqvus Ptolemæi consternatus barritu elephanti eum excuteret, prostratumq; aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerent, ni ereptus esset interventu satellitum. attamen per integrum qvatriduum sopitis sensibus, nec loqvi potuit, nec loqventes intelligere. Alexandri vero caput Zabelus Arabum dynasta recisum misit ad Ptolemæum, qvi die qvinta demum respirans a vulneribus, & ad se reversus, jucundissimo sibi tumore simul & spectaculo capitis ac mortis Alexandri pavit animum & oculos. nec ita multo post, exatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse vitam finiit. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, sicut alias indicavimus. Demetrius autem, cognomine Nicanor, regno potitus, cum esset pravo ingenio, male mulctabat Ptolemæi

milites, oblitus & auxilii & affinitatis, qvæ per Cleopatræ nuptias recens interceſſerat. Illi vero perfidi hominis ingratitudinem receperunt ſe Alexandriam, elephantis tamen in ejus poteſtate relictis. Interim Jonathas pontifex, coactis e tota Judæa copiis, aggreſſus eſt oppugnare arcem Hieroſolymis & Macedonicum præſidium, cum deſertoribus religionis, qui eo confugerant. Hi primum contemnebant conatus Jonathæ, qvod ſatis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliqvot ſceleſti elapſi pervenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationē nunciantes. Qvi iratus movit exercitum ex Antiochia contra Jonatham: cumqve perveniſſet usqve Ptolemaidem, accivit eum ad ſe per literas. Ille, non intermiſſa oppugnatione, cum ſenioribus populi & ſacerdotibus aurum, argentum, veſtem, aliaqve xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigavit regis animum: tractatusqve honorifice, confirmatus eſt in pontificatu, qvemadmodum a ſuperioribus regibus. Accuſatoribus autem ejus transfugis fidem non habuit: verum etiam rogatus, ut pro Judæa univerſa tribusqve attributis ei toparchiis, Samaria, Joppe, & Galilæa, trecenta tantum talenta penderentur, conceſſit, per diploma tale: Rex Demetrius Jonathæ fratri & Judæorum genti gaudium. Exemplum epiſtolæ, qvam ſcripſimus Laſtheni parenti noſtro, miſimus ad vos, ut ſciretis: Rex Demetrius Laſtheni patri gaudium. Genti Judæorum, amicis noſtris & jura amicitiæ ſervantibus, decrevi benevolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Romatham cum ſuis finibus, Samaritis ademptas ad Judæam attribuo: & remitto, quicquid ſolebant ante me reges accipere a ſacrificantibus Hieroſolymis, aliaqve tributa pro fructu terræ atqve arborum: præterea ſalinarum vectigal & aurum coronarium: neqve quicqvam horum exigetur in poſterum. Cura igitur, ut hujus ſcripti exemplar mittatur ad Jonatham, & dedicetur in illuſtri aliqvo loco templi ſanctiſſimi. Hactenus diploma. Porro Demetrius, videns ditionem ſuam pacatam, & nihil timendum periculi, dimiſit exercitum, & ſtipendia militum minuit, ſolis exteris mercedem ſolvens, quos ſecum e Creta aliisqve inſulis collectos adduxerat. quamobrem odium ſibi concitavit apud proprium militem, cui ipſe nihil numerabat, ſolito ab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore ſtipendium accipere, ut hoc pacto alacriores fierent ab ſubeunda, qvoties opus eſſet, pericula.

A στρατιωλικὸν, τ τε συμμαχίας ἐκλαθόμενος, ϗ ὅτι πυγχρὸς ἦν αὐτῷ, Ϲ λέγ τὸν τ κλεοπάτρας γαμον συγγενής. οἱ μὲν ὖν ϕαλῶται, φεύγουσιν αὐτοῦ τ πανηλεᾶ ἀλέξανδρειαν, τ ϑ ἐλεφάντων δημητρίου ἐγκρατῆ γένεσθαι. ἰωνάθης δ ὁ ἀρχιερεὺς ἐξ ἁπάσης τῆς ἰουδαίας ϕαλαγγῶν συναγαγὼν, πρὸς βαλῶν ἐπολιόρκει τὴν ἐν ἱεροσολύμοις ἀκρόπολιν, ἔχουσι μακεδονικὴν φρουρὰν, ϗ τ ἀποστατῶν νομὰς ϗ τ περὶ θρησκείαν τὴν πάτριον συνηθειαν. ἔνιοι ϑ τὸ μὲν πρῶτον κατεφρόνουν ὧν ἰωνάθης ἐμηχανᾶτο διὰ τὴν αἵρεσιν, πεποιθότες τῇ ἐχυρότητι B τ χωρίων· νυκτὸς ϑ τινες δρασάμενοι τ ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες, ἦλθον πρὸς δημήτριον. Ϲ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ τῆς ἀκροπόλεως ἐμήνυον. ὁ ϑ τοῖς ἠγελμένοις παροξυνθεὶς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦλθεν ἐκ τῆς ἀντιοχείας ἐπὶ τὸν ἰωνάθην. ϕίλων ϑ ὁ ἐν πτολεμαΐδι, γράϕει κελεύων αὐτὸν αὐτοῦ παρεῖναι πρὸς αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα. ὁ ϑ τὴν μὲν πολιορκίαν, οὐκ ἔπαυσε. τοὺς ϑ πρεσβυτέρους τοῦ C λαοῦ ϖαραλαβὼν ϗ τοὺς ἱερεῖς, ϗ χρυσοῦν ϗ ἄργυρον Ϲ ἐσθῆτα, ϗ ἄλλῃ ϑ ξενίων χορηγῶν, ἦλθε πρὸς τὸν δημήτριον. Ϲ τοῖς ϖαρεσκεύασεν αὐτὸν, χαρᾶναι τ ὀργὴν ϑ βασιλέως. ϗ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, λαμβάνει βεβαίαν ἐχὴν τὴν ἀρχιερωσύνην· ὡς Ϲ ϖαρὰ τ πρὸ αὐτοῦ βασιλέων σκέπτηται. ϗαὶ ϖολίτων ϑ αὐτοῦ τ ϕυγάδων, τ δημήτριος οὐκ ἤθελεν ἀκοῦσαι· ἀλλὰ ϗ ϖροσκαλέσασθαι αὐτὸν ὅπως ὑπὲρ τῆς ἰδίας D ἀπίστου, ϗ τ τριῶν τοπαρχιῶν, συμμαχίας ϗ ϕιλίας ϗ τ αὐτὰ δίδωσι, Ϲ τοῖς πάντων ἀπιστολὰς αὐτῷ ἔχω τὸν τρόπον ἕτερον. βασιλεὺς δημήτριος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελϕῷ ϗ τῷ ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. τὸ ἀντίγραϕον τῆς ἀπιστολῆς ἣν ἐγράψαμεν λαθένει περὶ ὑμῶν τῷ συγγενεῖ ἡμῶν, ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε. βασιλεὺς δημήτριος λαθένει τῷ πατρὶ χαίρειν. τῷ ἰουδαίων ἔθνει ὀϕείλοντες ϕίλοι, ϗαὶ τὰ δίκαια τὰ ϖρὸς ἡμᾶς ϕυλάττοντι, τῆς εὐνοίας ἕνεκα χάριν E ϖαρὰ τ ἡμῶν. ϗαὶ τὰς τρεῖς νόμους ἀϕερεμᾶ, ϗ λύδδα, Ϲ ἐμμαοὺμ, αἳ τῇ ἰουδαίᾳ ϖροσετέθησαν ἀπὸ τῆς σαμαρείτιδος, Ϲ τὰ ϖροσπορεύματα τούτοις, ἕτι τε ὅσα ϖαρὰ τῶν θυόντων ἐν ἱεροσολύμοις εἰλάμβανον οἱ ϖρὸ ἐμοῦ βασιλῆς, ϗ ὅσα ἀπὸ τ καρπῶν τῆς γῆς ϗ τ ϕυτῶν, Ϲ τὰλλα τὰ ϖροσήκοντα ὑμῖν, ϗ τοὺς λίμνας τ ἁλῶν, Ϲ τοὺς κομιζομένους ὑμῖν στεϕάνους, ἀϕίημι αὐτοῖς. ϗαὶ ὧν ϖαραδιδόασι τούτων ἀπὸ δεκάτου, ἀϕῆ εἰς τὸν βασιλέα F χρόνον. ϕρόντισον οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραϕον θῶσιν, Ϲ δοθῇ ἰωνάθῃ, Ϲ ἐν βασιλείῳ τόπῳ ϖαρ' αὐτῷ ἱερᾷ τιθῇ. τὰ μὲν δὴ γραϕέντα τοιαῦτ' ἦν. ἰρῶν ὁ ϑ δημήτριος εἰρηνεύων ἔσων, Ϲ μηδένα κίνδυνον μηδὲ ϖόλεμον ϕόβον ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατείαν, Ϲ τ μισθὸν αὐτῶν ἐμείωσε. ϗ μόνοις τούτων ἐχρῆτο τοῖς ξενολογηθεῖσιν, οἱ συνεπέθοντο ἐκ κρήτης αὐτῷ, ϗ ἐκ τ ἄλλων νήσων. ἔχθρα ϑ ἦν αὐτῷ ϗαὶ μῖσος ἐκ τούτου γένεσθαι ϖρὸς τῶν στρατιωτῶν, οἷς αὐτὸς μὲν, ἀϕεὶς οὐκ ἔτι ϖαρεῖχεν. οἱ ϑ ϖρὸ αὐτοῦ βασιλῆς ϗαὶ ἐπ' ἐλάττοις χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' εὐνοϊκῶς ἔχωσιν ϗαὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγῶσιν ἐπιθυμῶσι ϖονεῖν ὑμᾶς.

Κοινά-

Κεφάλαιον θ'.

Ὡς τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, ἀντιοχῳ τῳ ἀλεξάνδρου υἱῷ παιδὶ ὄντι τὴν βασιλείαν, παραιρεῖται. Καὶ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην.

CAP. IX.

Tryphon Apamenus poſt devictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum aſſerit, recepto in amicitiam Jonatha.

Ἀμέλει παύτων νοήσας τὴν δύσνοιαν τῶν στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον ἀλεξάνδρου τὸν στρατηγὸν, ἀπαμεὺς τὸ γένος, διόδοτος ὁ ἐπικληθεὶς τρύφων ἦλθε, πρὸς μάλχον τὸν Ἄραβα ὃς ἐτρέφε τὸν υἱὸν ἀλεξάνδρου ἀντίοχον. Ἐδήλωσε αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τῶν στρατευμάτων πρὸς δημήτριον, ἐπ' ἐκείνῳ αὐτῷ δῦναι τὴν ἀντίοχον. Βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῷ τὸν πατρῷον ἀποκαταστήσειν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ἀντεῖχεν ὡς ἀπίστως. ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ πρεσβεύσαντος τρύφωνος, καὶ νικᾶν τὴν στρατείαν ἐκ τρύφωνος παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν ἄλλα τούτῳ πάντα ἐκ τούτου ἐχώρησεν. ὁ δὲ χερσὶ ἰωνάθης ἐπεξελθὼν βυλόμενος τὰς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων καὶ τοὺς ἰουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ τοὺς ἐν ἄπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς δημήτριον δῶρα καὶ πρεσβείας παρεκάλει τοὺς ἐκ τοῦ ἐχυρώματος τοὺς ἰουδαίους ἐκβαλεῖν. ὁ δὲ οὐ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ἐπαγγέλλεται μὴ τὸν ἐν χερσὶ πόλεμον. ἔτι γὰρ νῦν σχολῆν. ἤξειν δὲ αὐτὸν ἐπ' συμμαχίαν πέμψαι δηλῶν ὁποσήναι τὴν δύναμιν αὐτῷ. καὶ ἰωνάθης μὲν τρισχιλίους ἐπλεξάμενος στρατιώτας, ἔπεμψεν. ἀντιοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν δημήτριον ἐπὶ τοῖς πρὸ ἦσαν ἐπ' αὐτῷ κακῶς, ἀπεχθανόμενοι δὲ αὐτῷ καὶ διὰ τὸν πατέρα δημήτριον, πολλαὶς αὐτοὺς ἐζημιωτῶν ἕνεκα, καιρὸν ἐπετήρουν λαβεῖν καθ' ὃν ἐπίθοιντο αὐτῷ. νομίσαντες δὲ συμμαχίαν παρεῖναι τῷ ἰωνάθῃ τῷ δημητρίου, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλὴν ἀθροίσει δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες ἐπικαταλάβοιεν αὐτὸν, ἀθροίσαντες τὰ ὅπλα, καὶ περιστάντες τοῖς βασιλείοις αὐτὸν τρόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους διαλαβόντος, εἰς τὴν χεῖρα ἕλωσι τὸν βασιλέα. ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τὰ ἀντιοχέων ἐπιπολεμοῦντα πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, φοβηθεὶς τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντας παρὰ ἰωνάθου ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς ἀντιοχεῦσι. καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλοὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες ἡτῆσαν. βλέποντες δὲ τοὺς ἀντιοχεῖς κρατοῦντας ἰουδαῖοι, ἐπὶ τὰς στέγας τῶν βασιλείων ἀναβάντες, ἐκεῖθεν ἐβαλλον τοὺς ἀντιοχεῖς. καὶ ὃ μὲν αὐτοῖς ἦν πόρρω ὑπ' αὐτῶν ὄντες παρῳκοδόμουν ἐκ τοῦ ὕψους, μειοῦντες δὲ αὐτοὺς κακῶς διὰ τὸ ἄνωθεν μάχεσθαι, τὰ συνεχῆ αὐτοῖς οἰκίων ἐνέπρησαν. καὶ πολλοὶ μὲν ὕδωρ οὐκ ἔσβεσαν. ἡ δὲ φλὸξ ἐφ' ὅλην διεκόπησε τὴν πόλιν, πολλῶν τε οἰκιῶν ὑφῶν, καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ ξύλων ᾠκοδομημένων. πάσαν ταύτην ἐνέμετο. οἱ δὲ ἀντιοχεῖς μὴ δυνάμενοι βοηθῆσαι μηδὲ κατασβέσαι τὸ πῦρ, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. τῶν δὲ ἰουδαίων δόντα δώματος ἐπὶ δῶμα διαπηδώντων, καὶ ὅπου αὐτοὺς διώκοντων τὸ τρόπον, ἐφοβοῦντο σφόδρα τὴν δίωξιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς ἀντιοχεῖς, σώσας τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐκ τοῦ δακρύτου, καὶ διὰ ὅπου μηκέτι μαχομένους, ἐπὶ ἄλλον αὐτοῖς ἐπιτίθεται στενωπόν. καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, εἰς ἀναγκασθῆναι ῥῖψαι τὰς πανοπλίας, καὶ φοβοῦσαι αὐτοὺς τὸ δημητρίου συγγνῶναι δὲ αὐτοῖς τῶν τετολμημένων, καὶ φεῖσαι τῶν σφετέρων. δεομένου δὲ τοὺς ἰουδαίους παῦσαι ἐκ τῶν στύλων ὠφελίμους, καὶ οἷς αὐτοὺς αὐτῷ νίκης χαριζομένους ἐκχωρήσειν. ἀπέπεμψεν ἐκ ἱεροσόλυμα πρὸς ἰωνάθην.

FAm alienationem militum a Demetrio animadvertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cum indicasset ei, qvam infensi essent Demetrio milites, svasit, ut sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, ut is receptus potiretur paterno imperio. At ille primum difficilem se præbebat, qvod non satis ei fideret: tandem Tryphon evicit assiduis precibus. Interea Jonathas pontifex volens tollere Hierosolymitanæ arcis præsidium & impios transfugas reliqvosqve, qvi arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum, ut præsidia de Judææ castellis ejiceret. Qvi non hac tantum in re, sed majora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quam primum levatus esset præsenti bello, per cujus negotia non liceret nunc id facere. postulabat etiam, ut pro jure amicitiæ mitteret auxilia, qvandoqvidem sui milites ad hostem deficerent: moxqve tria millia delectorum militum Jonathas ad regem misit. Cæterum Antiochenses exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius quam propter paternas injurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntesqve auxilium ei venisse a Jonatha, & considerantes brevi augendas ejus vires, nisi mature prævenirent, correptis armis, circumstetere runt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu, conabantur illum in potestatem suam redigere. Qvi videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Judæis auxiliaribus, conflixit cum Antiochensibus, & superatus numero, compulsus est cedere. Tum Judæi receperunt se in tectum regiæ, & e superiore loco missilibus feriebant populum: qvod cum tuto facerent propter loci eminentiam, facile repulerunt eum a propinqvis ædibus: & mox, injecto in eas igne, incendium totam urbem pervagatum est propter densitatem ædificiorum, qvæ tota fere constabant e materia lignea. Antiochenses vero non valentes ædibus flagrantibus succurrere, in fugam se verterunt. Tum Judæi de uno tecto in aliud transilientes, miris modis eos infectabantur. Rex autem animadvertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & uxoribus, & ideo intermisisse prælium, per diversos angiportus eos aggressus, multis occisis, reliqvos coegit abjectis armis deditionem facere: & concessa audaciæ venia, seditionem compescuit, donatosqve Judæos præda, qvam ex direptionibus paraverant, & collaudatos qvasi autores ejus victoriæ, remisit ad Jonathã

non ſine præclaro virtutis eorum teſtimonio. poſtea tamen ingratus apparuit, & non ſervavit pollicita, bellum etiam minatus, niſi redderet tributa omnia, qvæ Judæorum gens ſolita eſt prioribus regibus pendere. Feciſſetqve etiam, ni impeditus eſſet a Tryphone, coactus apparatum contra Jonatham factum in illum potius vertere. reverſus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adoleſcente, diadema ejus capiti impoſuit: & deficientibus ad ſe omnibus militibus, qui fraudati ſtipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus eſt: & uno prælio factus ſuperior, tum elephantos, tum Antiochenam urbem illi ademit, compulſo in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adoleſcens, miſſis literis & legatis ad Jonatham, ſocium & amicum eum nominat, & pontificatum ei confirmat, conceſſis & qvatuor præfecturis, qvæ Judæorum regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea vaſa & pocula veſtemqve purpuream & jus utendi miſit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam ejus fratrem militibus, quantum eorum eſſet Tyrum inter & Ægyptum, præpoſuit. Jonathas vero lætus tot collatis in ſe per Antiochum beneficiis atqve honoribus, & ipſe ſuos legatos ad eum ſimul & Tryphonem miſit, amicum ſe & ſocium profeſſus, geſturumqve una bellum contra communem hoſtem Demetrium, multa de ejus ingratitudine qveſtus, quod pro beneficio injuriam ſibi repoſuiſſet. cum igitur permiſſum eſſet ei ab Antiocho, collectis etiam e Syria & Phœnice militibus, bellum contra Demetrii duces gerere, confeſtim profectus eſt ad vicinas urbes & oppida: a quibus honorifice exceptus, nullis tamen adjutus eſt militibus. & cum Aſcalonem veniſſet, hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occurſum eſt: qvos & ipſos hortatus eſt, qvemadmodum alias urbes Cœleſyriæ, ut a Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis injuriis pœnas ab eo repeterent. eſſe enim multas cauſas, cur ad hoc conſentire debeant. quibus perſvaſis, ut pollicerentur auxilia, ad Gazæos pervenit, ut hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter ſpem invenit portas ſibi clauſiſſe, nolentes, deſerto Demetrio, parti adverſæ ſe conjungere. qvare Jonathas irritatus eſt, ut & agros vaſtaret, & urbem conaretur vi capere: relictaqve ad ejus obſidionem parte exercitus, cum reliqva manu in vicos ſæviebat incendiis. Tum Gazæi videntes præſentem calamitatem ab hoſte, nec ullum interim auxilium a Demetrio, & ſpem quoq; incertam propter locorum diſtantiam, ſatius exiſtimaverunt, illo omiſſo, neceſſitati ſuæ conſulere: & miſſis ad Jonatham nunciis, recepti ſunt in ſocietatem atqve amicitiam. Aliqvando enim homines non niſi ſuo malo docti intelligunt, qvid ſit utile, cum deberent ſapere ante acceptum incommodum, & ultro potius

μαρτυρῶν αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ὕστερον δὲ παρεὶς
αὐτὸν ἐψεύσατο, καὶ τὰς ὑποχείους διεψεύσατο, καὶ πολεμεῖν
ἠπείλησεν εἰ μὴ τὰς φόρους αὐτῷ πάντας ἀποδώσει, ἃς
ὤφειλε τοῖς ἰουδαίων ἔθνεσιν ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων.
καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἄν, εἰ μὴ τρύφων αὐτὸν ἐπέσχεν, καὶ
τελεῖν ἔτι τὸν ἰωνάθην αὐτῷ ὑπολογιζόμενον ἀντιπαρατάξασθαι
ἐπὶ τὰς ἐκείνου φρουρίδας. ὑποστρέψας γὰρ ἐκ
ἀραβίας εἰς τὴν συρίαν μετὰ παιδὸς ἀντιόχου, μειρακίου
κομιδῇ νέου, ἐπέθηκεν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ διάδημα. καὶ πάσης χωρησάντων αὐτῷ τῶν στρατιωτικῶν πάντων,
καταλελοιπότων τὸν δημήτριον διὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐκφέρει κατὰ τοῦ δημητρίου. καὶ νικᾷ
μάχῃ αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τε ἐλέφαντας
καὶ τὴν τῶν ἀντιοχέων πόλιν λαμβάνει. δημήτριος μὲν
ἐν ἡττηθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς κιλικίαν. ὁ δὲ παῖς ἀντίοχος πέμψας πρὸς ἰωνάθην πρεσβευτὰς καὶ γράμματα
φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ποιεῖται, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπιτρέπει, καὶ τῶν τεσσάρων παρεχώρησε νομῶν,
τὴν χώραν τῶν ἰουδαίων προσετίθησαν. ἔπεμψε μὴν στολὴν
χρυσῆν καὶ σκεύωματα, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα χρῆσθαι τε
τοῖς ἁπτρέων ἀπέστειλε. καὶ πορπὴν δὲ αὐτῷ δωρεῖται
χρυσέαν, καὶ τῶν πρώτων αὐτοῦ καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δὲ αὐτοῦ σίμωνα, στρατηγὸν τῶν στρατιᾶς ἀπὸ κλιμάτων τῆς τυρίων, ἕως τῆς αἰγύπτου καθίστησιν. ἰωνάθης
ὑπὸ τούτοις παρ' ἀντιόχου γεγραμμένοις εἰς αὐτὸν ἥδεται,
πέμψας πρὸς αὐτὸν τε καὶ τρύφωνα πρεσβευτὰς, φίλον
ναί τε φιλούμενον καὶ σύμμαχον, καὶ πολεμήσων
αὐτῷ πρὸς δημήτριον, διδάσκων ὡς δὲ αὐτὸν ἀχαριστίας ἀποδοὺς, πολλῶν παρ' αὐτοῦ χρηστῶν ὧν οὐκ ἠμύνατο
τυχών, ἀλλὰ προσαδικήσειν ἀνὴρ ὢν εὐπαθὴς συγχωρήσαντος αὐτῷ ἀντιόχου διώκειν αὐτὸν σπεύδοντα μᾶλλον ἔτι συρίας καὶ φοινίκης τοῖς δημητρίου πολεμίοις
σὺν στρατηγοῖς, εὐθὺς ὥρμησεν εἰς τὰς πόλεις. αἱ μὲν λαμπρῶς μὲν ἐξεδέξαντο, στρατιὰν δὲ οὐκ ἔδοσαν. ὁ δὲ
ὁμόσε δὲ ἐκεῖθεν εἰς ἀσκάλωνα πόλιν, καὶ ἀσπαλαωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μὲν δώροις ὑποδεχομένων
αὐτός τε τούτους παρεκάλει, καὶ τὴν χοίλη συρία πόλεων ἑκάστην, ἀποστέλλων δημητρίου, προσέταττε μὲν αὐτοῖς
ἔχω, σὺν αὐτῷ πολεμεῖσθαι πρᾶξαι τῷ δημητρίῳ
δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς. ἐναγεῖς
αὐτοῖς βλωμίους ταῦτα φρονεῖν, πολλὰς αἰτίας πρόσας δὲ ὁμολογεῖ παρὰ τοῦ ἀντιόχου συμμαχεῖν τοῖς πρὸς
λεῖς εἰς γάζαν παρεγένετο, προσαξόμενος καὶ τοὺς ἐκ
των εὐνοίαν ἀντιόχῳ. πολὺ δὲ εὗρε τῆς προσδοκίας
τοὺς γαζαίους ἀλλοτριώτερον ἔχοντας. ἀποκλείσαντας γὰρ
αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸ δημητρίου ἐγκαταλιπόντας,
ἔγνωσαν ἀνδρίζεσθαι προσχωρήσαι. ὅτε παρέζωσε τὴν πόλιν ἐκ τῶν ἰωνάθην καὶ τὰς χώρας τῶν κακῶν. μέρος μὲν
τὰς στρατιᾶς προεκάθισας τῇ γάζῃ, τὸ λοιπὸν τῶν γαζαίων
αὐτὸς ἁπλῶν διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. τοῦτο ἰδόντες
γοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ γαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν
δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ
μὲν λυσιτελοῦν ἤδη παρὸν, τὸ δὲ ὠφέλησον μαχεῖσθαι
καὶ ἄδηλον εἰ σωθήσονται, σῶφρον ἐκρίναν εἶναι αὐτοῖς
ἀφέντες σφᾶς μόνους ἐκεῖνο θεραπεύειν. πέμψαντες
ἐν πρὸς τὸν ἰωνάθην, φιλίαν τε ὁμολογοῦσι καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲν γὰρ ἄνθρωποι τὸ πιθανὸν τῶν ὀφθῶν, ὑπὸ
ιᾶσι τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὅταν ἐν τινι κακῷ γενόμενοι
τύχωσι, τότε γνωσιμαχήσαντες ἀμηδ' ὅλως βλαβῆ-
ται

τας ἀμφοτέρων λαῶν πασῶν, καὶ ὕστερον ζημιωθέντας αἰ-
ρουμένους. ὁ δὲ σωθέρδων ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ λα-
βὼν ὁμήρους τέτταρας ὧν ἀπέστειλεν εἰς ἱεροσόλυμα, αὐτὸς
δὲ τὴν χώραν ἅπασαν μετῆλθεν ἄχρι δαμασκοῦ. τὸ δὲ
δημητρίου στρατιωτῶν αὐτῷ προσελθόντων εἰς κέδασαν
πολὺν σὺν πολλῇ στρατιᾷ, πλησίον δέ ἐστιν αὕτη τῆς τυρί-
ων γῆς καὶ τῆς γαλιλαίας, ἀπάξειν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τῆς τυρί-
ας ἐπέλαβον, ὑπὲρ τῶν γαλιλαίων ὡς σύμμαχον. τοὺς
δὲ γαλιλαίους ὄντας αὐτῷ ὁ πρόσωπος πολεμεῖν ἤρξατο,
καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν σίμωνα καταλιπὼν ἐν
τῇ ἰουδαίᾳ. ὃς τὸν στρατὸν ἀπὸ τῆς χώρας συναγαγὼν,
ὡς ἐδόκει ἱκανώτατον, τῶν βεθσούρων πολιορκῶν προσε-
κάθητο, χωρίον τῆς ἰουδαίας ἐχυρώτατον. κατεῖχε δὲ
αὐτὸ φρουρὰ δημητρίου. δεδήλωται δὲ ἡμῖν ἔτι καὶ
πρότερον. ὡς δὲ χώματα μὲν ἐγείρουσι καὶ ξύλων
μηχανήματα δὲ συνάπτουσι καὶ πολλῇ σπουδῇ χρωμένου
τοῦ τῶν βεθσούρων πολιορκίαν, ἔδεισαν οἱ φρουροὶ,
μὴ κρατηθέντες ἑλωρίας ἀμφιθρασῶσι, πέμψαντες πρὸς τὸν σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόν-
τες, ὥστε μηδὲν εἰς αὐτοὺς παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρί-
ον καὶ πρὸς δημήτριον ἀπελθεῖν. ὁ δὲ δοὺς ταύτας αὐ-
τοῖς τὰς πίστεις ἐκβαλὼν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐ-
τὸς δὲ φρουρὰν καθίστησιν ἰδίαν. ἰωνάθης δὲ ἄρας ἐκ
γαλιλαίας ἀπὸ τῶν ὑδάτων τῶν γεννησαρων λεγομένων,
ἐκεῖσε ἐπύγχανεν ἐστρατοπεδάκως, εἰς τὸ καλούμενον
ἀσὼρ πεδίον προῆλθεν, ἐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς
πολεμίους. μαθόντες δὲ πρὸ μιᾶς ἡμέρας οἱ τοῦ δημη-
τρίου μέλλειν ἰωνάθην ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ
καὶ τοὺς λοχήσοντας ἐν τῷ ὄρει καθίστασιν, αὐτοὶ μὲν τὸ
στράτευμα ἀπήντων εἰς τὸ πεδίον. ὡς ἰδὼν ὁ ἰωνάθης ἑτοί-
μους πρὸς μάχην παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους
στρατιώτας πρὸς τὸν ἀγῶνα ὡς ἡδύνατο. τὸ δὲ εἰς τὴν
ἐνέδραν ἀπὸ τοῦ δημητρίου στρατηγῶν καταστραγέντων καὶ
νῦν τοῖς ἰουδαίοις γνωμένων, δείσαντες μὴ μέσοι λει-
φθέντες ἀπόλωνται, φόβῳ ὥρμησαν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι
πάντες τὸ ἰωνάθου κατέλιπον. ὀλίγοι δέ τινες ἐπέμει-
ναν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν, καὶ ματθίας ὁ ἀψαλώμου,
καὶ ἰούδας ὁ χαψαίου, τῆς ἀπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες
ὄντες. πολεμικῶς δὲ καὶ μὴ δοτογνώστως εἰς τοὺς πολεμί-
ους ὠθισμένοι, τῷ τε χαρακὶ κατεπάλαξαν αὐτούς, καὶ τῇς
χερσὶν ἀπέρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες τὸ
ἰωνάθου στρατιωτῶν, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους τραπέντας,
ὑπὸ πολλοῦ φόβου καὶ τῆς φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοὺς διώκειν,
καὶ ὅτ' ἐποίησαν μέχρι κεδασσῶν οὗ τὸ στρατόπεδον τοῦ
πολεμίων, κρατήσας οὕτω ἰωνάθης τῇ μάχῃ λαμπρῶς,
ἐδιώκισε τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας ὑπερέρεψεν εἰς ἱεροσό-
λυμα. ὁρῶν δὲ ὅτι πάντ' αὐτῷ κατὰ νοῦν πρόνοια θεοῦ χω-
ρεῖ πρὸς ῥωμαίους πρεσβευτὰς ἀπέστειλεν ἀνανεώσασθαι
βουλόμενος τὸ φιλικὸν τοῖς ἔθνεσι πρὸς αὐτοὺς ἐμπροσθεν
φιλίαν. τοῖς δὲ αὐτοῦ πρεσβευταῖς ἐπέστειλεν ὑπὲρ τῆς ῥώ-
μης ἀναστρέφουσι πρὸς τοὺς ἀπαρτίους ἀφικέσθαι, καὶ τὰ
πρὸς αὐτοὺς ὑπομνῆσαι φιλίαν καὶ τὴν συγγένειαν. οἱδὲ
ὡς εἰσῆλθον εἰς τὴν ῥώμην παρελθόντες εἰς τὸ βουλεῖον αὐτὰ
καὶ τὰ τῶν ἰωνάθου καὶ ἀρχιερέως ἐπέστειλαν ὡς πέμψαν
αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς συμμαχίας βεβαιώσων, τῆς βου-
λῆς ὑπακουσάσης τὰ πρότερον αὐτῇ περὶ τῆς ἰου-
δαίων φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δούσης ὑπιστολὰς πρὸς
ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς ἀσίας καὶ εὐρώπης, καὶ τῶν πόλεων ἄρχοντας αὐτοῖς κομίζειν. ὅπως ἀσφα-
λῶς τῆς εἰς τὴν οἰκείαν κομιδῆς δι' αὐτῶν τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὴν ἀπάρτιν παρεγένοντο. καὶ τὰς
ὑπιστολὰς ἃς ἔλαβον ὧδε ἰωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δὲ ἀντίγραφον τοῦδε. ἀρχιερεὺς ἰωνάθης ἔθνους

A qvam coacti imperata facere. Jonathas vero, acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, digressus inde, totam regionem usqve Damascum obibat. cumqve Demetrii validus exercitus accessisset ad urbem Cedasam, quæ propinqva est Tyriorum agro & regioni Galilææ, vellentq; Jonatham abstrahere a Syria, laturum opem Galilæis suæ ditionis hominibus, occurrit eo
B propere, Simone fratre ad Judææ præsidium relicto. Is, collectis, qvotqvot poterat, ejus regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Judææ munitissimum, & incessum a Demetrianæ factionis hominibus, ut jam ante diximus. qvi cum aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veriti, ne, occupato per vim loco, ad unum necarentur, per nuncium rogabant Simonem, ut sibi liceret, relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere & proficisci ad De-
C metrium. ille vero, data eis in hoc, ut postulabant, fide, pro Macedonico suum ibi collocavit præsidium. Interim Jonathas in Galilæa, motis a stagno Gennesara castris, qvæ primum posuerat, in campum Asor progressus est, nescius hostem esse in eo. Demetriani vero, qvi ante unum diem adventum ejus præsenserant, collocatis
D prius in monte insidiis, ipsi in campo ei se opposuerunt. Qvos conspicatus Jonathas paratos ad prælium, & ipse suos pro tempore ad certamen instruit. Sed cum a tergo se insidiatores Judæis ostendissent, veriti, ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam se dederunt, ita ut pene omnes Jonatham desererent in periculo. Soli duces Matthias Absalomi & Judas Chapsæi cum qvinqvaginta virorum fortium manu
E permansérunt: qvi, a desperatione sumpta audacia, tanto impetu adversam hostium frontem impulerunt, ut territi ceu furentibus cederent. Tum vero illi, qvi Jonatham destituerant, videntes fluctuantem & inclinatam hostium aciem, reversi in prælium, jam in apertam fugam versos persequebantur, donec ad Cedasa ventum est, ubi intra castra compulsi sunt. Jona-
F thas autem egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cum omnia sibi ex sententia, Dei favore, videret cedere, misit Romam legatos de renovanda amicitia, quibus dedit mandata, ut in revertendo obiter invisérent Lacedæmonios, eosqve cognationis admonerent atqve fœderis. qvi postqvam Romam venerunt, expositis ad senatum postulatis Jonathæ pontificis, qvod cuperet renovari fœdera, & impetratis,
G quæ volebant omnibus, acceptisqve literis commendatitiis ad reges Europæ & Asiæ, qvo tutius possent iter facere, in reditu pervenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas a Jonatha pontifice, qvarum exemplum erat hoc: Jonathas pontifex gen-

tis Judæorum, & ſenatus ac populus Judæorum, A Ephoris Lacedæmoniorum ſenatuiqve & populo fratribus ſuis, Salutem. Si valetis, & res veſtræ tam publice qvam privatim proſpere cedunt, gaudemus: valemus enim nos qvoqve. Superioribus temporibus perlata ad Oniam pontificem noſtrum, ab Ario rege veſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cognatione noſtra, cujus exemplar ſubjunximus, & literas eas cupide accepimus, & Demoteli atqve Ario omnem B exhibuimus benevolentiam, qvamvis jam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti e ſacris noſtris ſcripturis. Qvod vero non prius vos cognatos agnoverimus, ideo factum eſt, ne videremur vobis captandæ amicitiæ occaſionem præripere. Interim eo tempore, ex qvo renovata eſt noſtra neceſſitudo, in ſacris ſolennitatibus rem divinam facientes, etiam pro veſtra ſalute C ac victoria vota nuncupavimus. Et cum multis circumqvaqve bellis vexaremur, propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos ſolicitandos duximus. Nunc vero peracto bello, miſimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Jaſonis, viros ſenatores & honoratos: qvibus etiam ad vos dedimus literas, ut renovent mutuam noſtram amicitiam. Bene igitur facietis, ſi vos qvoqve nobis ſcripſeritis, & ſignificaveritis, ſi qva in re vobis opera noſtra poſſit eſſe uſui, ad omnia obſeqvia promptos nos habituri. Itaqve Lacedæmonii & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atqve ſocietate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Judæorum ſectæ erant, qvæ de rebus humanis inter ſe diſſentiebant: una Phariſæorum dicta, altera Sad- E ducæorum, tertia Eſſenorum. Horum Phariſæi quædam, at non omnia fato tribuunt, qvædam vero in ſua poteſtate eſſe ajunt, ut vel fiant vel non fiant. Eſſeni vero omnia in fati poteſtate eſſe affirmant, nec quicquam hominibus præter fati decretum accidere. At Sadducæi fatum omnino negant, & e rebus tollunt, dicentes nihil fataliter evenire hominibus: & omnia in noſtra F ipſorum poteſtate eſſe, ut tam felicitatis nobis ipſi autores ſimus, qvam infortunii, ſi deteriora conſilia ſecuti fuerimus. Sed de his diligentius tractavimus in ſecundo de Judaico bello volumine. Porro Demetrii duces, volentes, accepta clade, abolere ignominiam, majoribus copiis reparatis, duxerunt contra Jonatham, qui, comperto eorum adventu, propere in Amathenſem agrū occurrit: nolebat enim eos ſine impedimento Judæam invadere. cumq; ad quinquaginta ſtadia prope hoſtem caſtra poſuiſſet, miſit, qui res hoſtium & munitiones perſpecularentur. qui cum explorarent omnia, & quosdam captivos noctu adduxiſſent, indicantes, quod ex improviſo hoſtis vellet eos aggredi, mature omnia communiit, diſpoſitis etiam extra caſtra excubiis, & in armis retinens per totam noctem exercitum, jus-

τ ἰουδαίων, καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοινὸν τ ἰουδαίων, λαι-
δαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσία ϛ δήμῳ τῆς ἀδελφ
χαίρειν. ἐῤῥωμένοις ὑμῖν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χω-
ρεῖν κ νοῦν, ὅτως ἂν ἔχοι ὡς βυλόμεθα. ἐῤῥωμέθα
ῃ καὶ ἡμεῖς. ὅτι τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις κομιδῆ
όνία τ μεγαλομόῳ ἀρχιερεῖ παρ' ἡμῖν, ὡμὼ δοθ
βασιλεύοντ ὑμῶν ὑπὸ λῆς διὰ δημοτέλ, ἐπ
τ ὑπαρχόντος ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγενείας, ἣν ὑπο-
τακ τὸ ἀντίγραφον, τήν τε ὑπὸ λην ἐδεξάμεθα σφ
ὑμῶς, καὶ τὸν δημοτελῆ καὶ τὸν ἀρείῳ φιλοτίως ἐπ
δημῶ. ἃ δεόμενοι τῆς τοιαύτης ἀναστροφῆς, διὰ τ
τ ἱερῶν ἡμῶν πεπιστευμένων γραμμάτων. τὸ μὲν ἐν πρ
καταρχὴν τ ἀναγνωρίσεως, οὐκ ἐδοκιμάζομεν, μή
προσαπτίζειν δοκῶμεν τ παρ' ὑμῶν δεδομένων εὐ
πολλῶν ῃ χρόνων διαγεγενημένων ἀπὸ τ ἐξ ἀρχῆς ἀν
πληθείσης ἡμῖν οἰκειότητ, ἐν τ ἱερεῖς ϛ ἐπωνυ
ἡμέρας θυσίας τῷ θεῷ προσφέροντες, καὶ ὑπὲ
ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης αὐτῶν προσκαλέμ
πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων περιστάντων διὰ τ γίνε
των πλεονεξίαν, ἵνα ὑμῖν ὅτ' ἄλλῳ τ προσκόντων ὑ
μῖν ἐνοχλεῖν ἐπεγκαμψ. κατεγωνισάμενοι δ' τοὺς π
λέμους, πέμποντες πρὸς ῥωμαίους νομήνιον τ ἀντιμ
χον, καὶ ἀντίπατρον τὸν ἰάσονος, τ ὀπο τ γερουσίας σ
των ἐν τιμῇ, ἐδώκαμψ αὐτοῖς ϛ πρὸς ὑμᾶς ὑπατι
λας, ὅπως ἀνανεώσων τὴν πρὸς ὑμᾶς ἡμῶν φιλία
καλῶς ἂν ποιήσετε καὶ αὐτοὶ χρίφοντες ἡμῖν, ὧν ἂν δέησθε ὑπηρέλλοντες, ὡς εἰς ἅπαν πρόθυμ
σομένοις ὑπὲρ τ ὑμετέρας προαιρέσεως. ἐφ' ἡμῶ
λακεδαιμόνιοι τὰς τε πρεσβείας φιλοφρόνως ὑπε
δέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησάμενοι περὶ συμμαχίας κ
φιλίας, πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλαν. κ ἡ τῶν χρόνων δι
ρεῖς αἱρέσεις τ ἰουδαίων ἦσαν, αἱ περὶ τ ἀνθρωπί
πραγμάτων διαφόρως ὑπολαμβάνουσιν· ὧν ἡ μὲν φα
ρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ σαδδουκαίων, ἡ τρίτη δὲ ἐσσηνῶν.
μὲν ἐν φαρισαῖοι, τινὰ καὶ ἁπάντα τ εἱμαρμένῃ προσ
λέγουσιν ἔργον. τινὰ δ' ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαί
νειν τε καὶ γίνεσθαι. τὸ δὲ τῶν ἐσσηνῶν γένος, πάντων τ
εἱμαρμένην κυρίαν ἀποφαίνει, καὶ μηδὲν ὃ μὴ κατ
ἐκείνης ψῆφον ἀνθρώποις ἁπάντα. σαδδουκαῖοι δέ, τ
μὲν εἱμαρμένην ἀναιροῦσιν, οὐδέν εἶναι ταύτην λέγοντες
ὅτε κατ' αὐτὴν τὰ ἀνθρώπινα τέλ λαμβάνει, ἀλλ
πάντα ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς τίθεσι, ὡς ϛ τ ἀγαθῶν αἰτίους
μας αὐτοὺς γινομένους, καὶ τὰ χείρω ὡμὼ ἡμετέρᾳ ἀ
βουλίαν λαμβάνοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκρι
βέστερον πεποίημαι δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τ ἰου
δαϊκῆς πραγματείας. οἱ δὲ δημητρίου στρατηγοὶ τ
γεγενημένην ἥτταν ἀναμαχέσασθαι βουλόμενοι, σὺν
τῆς προτέρας δυνάμεσι συναγαγόντες, ἦλθον ὅπου τ
νάθαν. ὁ δ' ὑπιόντας πυθόμενος, ἐξέως ὑπαντᾷ
αὐτοῖς εἰς τὴν ἀμαθῖτιν. ἐγὼ δὲ ἔγνω χολᾶν αὐτοῖς πα
ραχεῖν ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδεύσ
μενος ῃ τ πολεμίων ἀπόθεν σταδίους ν. πέμπ
τους κατόψομένους αὐτῶν τὴν παρεμβολήν, κ
ὡς εἶεν ἐστρατοπεδευκότες. τῶν δὲ κατασκόπων πα
αὐτῷ φερομένων, καὶ τινας συλλαβόντων νυκτὸς,
οἳ αὐτῷ μέλλων ὑπιόντας τοὺς πολεμίους ἐμάνη
προγνοὺς ἠσφαλίσατο, προφυλακὰς τε ποιησ
μενος ἔξω τ στρατοπέδου, καὶ τὴν δυνάμιν διελκ
τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπασαν. καὶ παρ
γελικὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους εἶναι, καὶ τ Δα-
νειλ

ναίας ἔτως ἔχειν ὡς καὶ ἀρὰ τῆς νυκτὸς εἰ δέηστε μα-
χησομένους, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτῶν τὰ πραττόμενα.
οἱ δὲ δημητρίου στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὸν ἰωνάθην ἐγκω-
μίοις, οὐκ ἐπὶ τοῖς γνωμένοις ἦσαν ὑγιῶς, ἀλλ' ἐπὶ φαύλοις
αὐτοὺς τὸ καταφώρους τοῖς ἐχθροῖς γεγονέναι, καὶ μηδὲν
προσδοκῶντας αὐτῶν ἀπὸ κρυπτῆς ἐπέρχεσθαι, τῆς ἐπι-
βουλῆς διημαρτημένης. οὐκ ὀλίγῳ δὲ φανερῶς ἀλλοκινδυνό-
τερον, οὐκ ἐνόμιζον εἶναι τοῖς ἰωνάθου ἀξιόμαχοι φυ-
γεῖν οὖν ἐβουλεύσαντο, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς ὂν
ἐρῶντες οἱ πολέμιοι μηδὲν αὐτοὺς ὑπολαμβάνοιεν ἀνε-
χωρῆσαι. ὁ δὲ ἰωνάθης εὐθὺς ἐν πρωΐᾳ αὐτῶν τὴν στρα-
τοπέδων, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, συνεὶς ὅτι πεφόβη-
νται ἐδίωκεν. ἐμὲν τοι φθάνει καταλαβεῖν. ἤδη γὰρ τὸ
ἑλλήσποντον διαβεβηκότες πεπαύν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ.
πεισάμενος οὖν ἐκεῖθεν τῷ ὑπερφλεῖ πρὸς ἀραβίαν, καὶ πολεμήσας τοὺς ναβαταίους, καὶ πολλὰ αὐτῶν
λείαν ἀπελάσας καὶ λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς
δαμασκὸν ἐκεῖ πᾶσα ἀπέδοτο. ἐπὶ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν
καὶ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τῶν ἰουδαίων ἄπασαν ἐπελ-
θὼν, ἕως τῶν παλαιστίνων ἕως ἀσκάλωνος, ἠσφαλίσατο
φρούριοις, καὶ πύλαις καὶ τοῖς οἰκοδομήσασι καὶ
τὰς φυλακὰς ὀχυρὰ, ἦλθεν εἰς ἰόππην, καὶ καταλα-
βόμενος αὐτὴν, ἐπέστησε μεγάλην φρουράν. ἤκουσε
γὰρ τοὺς ἰοππίτας βουλομένους τοῖς δημητρίου στρατηγοῖς
παραδοῦναι τὴν πόλιν. διὰ τοῦτ' οὖν ἀποικησόμενοι ὅπ-
πως καὶ ἰωνάθης, ἦλθεν εἰς ἱεροσόλυμα. συναγαγὼν
τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱερὸν ἰωνάθης, συνεβούλευε τὸ
ἱεροσολύμων περισκευάσαι τεῖχη, καὶ τὸ καθημεμόνον ὄρ-
θει τὸ ἱερὸν περίβολον, πάλιν ἀναστῆσαι, καὶ πύργους ὑ-
ψηλοῖς ἐκχυρῶσαι τὰ νῦν αὐτὰ. ἄλλος τέτοις ἦν μέ-
σον τῆς πόλεως καὶ τοῦ τείχους ἀνοικοδομῆσαι μόνους, ὅπ-
φράξαι τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῦντας τὴν πόλιν, καὶ τὰς ὁ-
δοὺς αὐτοὺς τ' στίπον ὥστ' ἀποκλεῖσαι τὸν τρόπον. ἐπῃ-
μεν καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια πᾶσαν πλὴν τῆς ὑ-
παρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρότερα. τῆς δὲ γνώ-
μης δοκιμασθείσης καὶ τοῦ πλήθους καλῶς ἔχειν, αὐτὸς
μὲν τὰ καθ' τὴν πόλιν ᾠκοδόμει. σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν
χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον. ὁ δὲ δημητρίου
ἀκούσας, εἰς τὴν μεσοποταμίαν ἦκε, πεύσων βασιλέως
τὴν βαβυλῶνα κατασχεῖν, καὶ τ' ἄνω σατραπῶν
ὑπάρχειν ἀνάρμοστος. στεῦτο γὰρ πᾶσαις ταῖς ὅλης τῆς
βασιλείας ἁρμοστὰς. καὶ γὰρ οἱ πάντα κατασκοπῶντες
ἕλληνες καὶ μακεδόνες, συνεχῶς ἐπῆεσαίνοντο πρὸς αὐ-
τὸν, εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο ὡς ῥᾳδίως μὲν αὐτοὺς ὑ-
πηκόους, συγκαταπολεμήσων δὲ ἀρσάκην τ' πάρθων
βασιλέα. πεύσεις ἐπαρθεὶς τῆς ἐλπίσιν ὥρμησε πρὸς
αὐτοὺς, εἰ καταστρέψαιτο τὰς πάρθους, καὶ γένοιτο αὐτῷ
δύναμις, τὸν τρύφωνα πολεμήσων διώκων, καὶ τ' συρίας
ἀφελῶν. δεξαμένων δ' αὐτὸν πρόθυμως τ' ἐν τῇ χώ-
ρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν ἐπολέμησε πρὸς τὸν ἀρσάκην,
καὶ τῶν στρατιὰν ἅπασαν ἀπολαβὼν, αὐτὸς ζῶν ἐ-
λήφθη, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

sum parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, ne quid eos hostium conatus fallerent. Demetrii vero duces, ut sensere Jonatham prænmonitum, hærebant inopes consilii, hoc ipso turbati, qvod viderent sibi nihil successurum ab insidiis, nec aperto Marte pares se Jonathæ futuros ducerent. Decreverunt igitur abire, & relictis multis per tota castra ignibus, qvo magis hostem fallerent, noctu discessêrunt. At Jonathas mane castra adortus, postquam deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed frustra. Jam enim transgressi fluvium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabatheis vastatis, abactaqve præda & captivis abductis, Damascum veniens, illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater ejus Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam usqve Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidiis, atqve ita communita regione armis & ædificiis, Joppen contendit: eiqve occupatæ validum imposuit præsidium, qvod intellexerat Joppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Jonathas & Simon reversi sunt Hierosolyma. Ibi pontifex, advocata in templum concione populi, svasit, ut reficerent urbis mœnia, & murum, qvo templum septum fuerat, rursum reficerent, turribusqve altis additis munitiorem redderent. utqve alium murum excitarent inter arcem & urbem, atqve hoc pacto excluderent eos, qvi arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent. præterea, ut arces, hinc inde per regionem dispositas, additis novis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suffragiis populi, ipse, assumpta sibi muniendæ urbis cura, Simoni, ut idem in cæteris Judeæ locis curaret, dedit negotium. Cæterum Demetrius, trajecto flumine, pervenit in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, ut potitus superioribus satrapiis, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atqve Macedonibus, pollicentibus deditionem, si veniret, atqve etiam contra Parthorum regem Arsacem auxilia. Qva spe accensus properavit ad illos, cogitans, si res adversus Parthos cessissent prospere, facile se inde exturbaturum Tryphonem e regno Syriæ. ut vero magna alacritate exceptus est ab ejus regionis hominibus, collecto valido exercitu, bellum Arsaci intulit, & superatus prælio, amissoqve exercitu, ipse vivus in potestatem hostium venit, sicut alias narravimus.

CAP. X.

Demetrio a Parthis capto, Tryphon fœdus violat, & Jonatha dolo capto atque interfecto, Simoni ejus fratri bellum infert.

IX. 1. *Macch.* 12, 13. TRyphon autem, cognita calamitate Demetrii, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat, qvonam pacto, eo sublato, regnum posset ipse invadere & occupare, nec aliud magis videbatur obstare ejus cupiditati, qvā Ionathas amicus Antiocho. Itaqve decrevit illum prius e medio tollere, atqve ita demum adolescentem aggredi. qvamobrem ad Bethsan profectus, qvæ Græcis nominatur Scythopolis, invenit ibi Ionatham cum qvadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere, si qvis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, jussis suis ducibus, ut imperata Ionathæ facerent, qvo magis fidem benevolentiæ fictæ astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atqve ita incautum opprimeret facilius. postremo svasit, ut dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus. rogábat tamen, ut retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam suam civitatem eam arcesqve finitimas, dicens se in hoc venisse, ut has ei traderet. Ionathas vero nihil mali suspicatus, credensqve vere & benevolo animo Tryphonem hæc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliqvit, mille vero secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis vero urbem confestim, ita ut prænoniti fuerant, claudentibus, vivus captus est, militibus ejus ad unum contrucidatis. moxqve missa est in Galilæam pars exercitus, ut & illa duo millia nec opina per dolum opprimeret. Sed qvia rumor de Ionatha capto adventum eorum prævenerat, arreptis armis, mature inde evaserunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, qvod intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta re, unde venerant, retro reversi sunt.

CAP. XI.

Qvod Simoni Judæorum gens & pontificatum simul & copiarum imperium detulit.

1. *Macch.* 13. HIerosolymis autem postqvam auditum est de Ionathæ captivitate, & comitatus ejus interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, qvod non sine causā timerent, ne destituti ejus prudentia simul & fortitudine, infestarentur a finitimis: qvi in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo coorituri, & adducturi Iudæorum gentem in extremum salutis periculum. nec eos fefellit sua expectatio. qvā primū enim auditum est necatū esse Ionatham, undiq; excitatū est in eos bellū, tanqvā non habentes amplio, cujus ductu militare possent, & rem graviter gerere, qvin & ipse

Κεφάλαιον ί.

Ως δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ τρύφων παρασπένδησι τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ σίμωνα.

ΤΡύφων δ' ἐπειδὴ τὰ κατὰ τὸν δημήτριον ἔγνω τελέως λαβόντα τέλος, οὐκ ἐτ' ἦν αὐτοῖς ἀνθεκτὸς βέβαιος. ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς αὐτὸν δοκτείνας, τὴν βασιλείαν αὐτοῦ κατασχεῖν. συνεπεδίζε γὰρ μέγα αὐτῷ τὴν ἐπιχείρησιν τούτῳ ὁ κατὰ ἰωνάθου φόβος. φίλος γὰρ ἦν τοῦ ἀντιόχου. ἐβούλετ' οὖν ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τὴς κατὰ τὸν ἀντίοχον ἐγχειρήσεως. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν ἐδόλου κρίνας ἀνελεῖν, εἰς βεβαίαν ἐκ τῆς ἀντιοχείας καταστάσεως, τὴν καλουμένην ὑφ' ἑλλήνων σκυθόπολιν, εἰς ἣν μὴ ποσαίων αὐτῷ μεγάλων ἰωνάθης ἀπλήστησεν ὅπλέκτοις χρυσῷ, πολεμίοις γὰρ αὐτὸν ἤκειν κατέλαβεν. ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην γνοὺς τὸν ἰωνάθην κατέρχεσθαι δώροις αὐτὸν, καὶ φιλοφρονήσει, ἐς τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πεζαρχοῦσιν ἰωνάθῃ συντάξαι, τῶν τις πίστεως ἕνεκα βουλόμενος, καὶ πόνους ὑπονοίας ἐξελεῖν, εἰς τὸ καθαφρόνησιν λαβὼν ἀφύλακτον, ῥᾴδιον συμφώσεσθαι. τὴν τε φρουρὰν συμβούλευσεν ἀπολῦσαι, καὶ γὰρ νῦν ἀ δεῖσθαι αὐτῷ ἐπιτροπῆς, πολέμου μὲν οὐκ ὄντος, εἰρήνης δ' ἔχοντος τὰ πράγματα. καλοῦντι μὲν τοῦτον ἐλέγχους, εἰς πτολεμαΐδα συναλῶν παρεκάλει. ὑπῆρχε γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τά τε ἄλλα πανθ' ὅσα χρὴ τὴν χώραν εἶναι ἐχυρώματα, παρεῖναι ὑπ' αὐτῷ, καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρῆναι. ὁ μὲν οὖν ἰωνάθης ἀδὲν τούτων ὑπενόησεν, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας ἐγνώμη ἀληθεῖ τὸν τρύφωνα συμβουλεύειν τοῦτα πιστεύσας, τὴν μὲν φρουρὰν ἀπέλυσε τρισχιλίους ἢ καταλοχὸν μένας, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καταλιπὼν, αὐτὸς ἢ μὴ τὴν χιλίων ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα σὺν τρύφωνι. τὴν δ' ἐν τῇ πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας, ἅτε γὰρ ἐν αὐτῇς ὑπὸ τρύφωνος ἀποστεγμένων, τὸν μὲν ἰωνάθην ἐζώγρησε, τοὺς ἢ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν. ἐπιμψε ἢ ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους ἵππους ἀν ἐ τούτους ἀπωλέσαιεν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὑπὸ φήμης τὴν περὶ τὸν ἰωνάθην συμβεβηκότων, ἐρθησαν πρὸς τοὺς ὑπὸ τρύφωνος ἀπεσταλμένους ἀφικόμενοι τοῖς ὅπλοις, ἐπὶ χώρας ἀπῆλθον. οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες ἱππεῖς ἐπίμως ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοὺς ἐκλήσαντες, πρὸς τὸν τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

Κεφάλαιον ιά.

Ως σίμων τὴν στρατηγίαν ἐπεχείρησε τὸ ἔθνος ἐ ἀπεδέξατο αὐτὸν ἀρχιερέα.

ΟΙ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὸν ἰωνάθου σύλληψιν, ἐ τὸν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν ἀπώλειαν, αὐτὸν τε ἐκεῖνον δὴ τοῖς συμβεβηκόσιν ἀλοφύροντο. καὶ δεινὴ πάντας δῆλος ἦν ἅπασιν ἐν, δέος τι μέγα καὶ κατ' λόγον ἐμπεσὸν ἐλπίδι, μὴ τὸν ἰωνάθην ἀνδρείας ἅμα καὶ προνοίας ἀφῃρημένοι, τὰ πέριξ ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς, καὶ διὰ ἰωνάθην ἠρεμοῦντα, νῦν αὐτοῖς ὄπισυεν, ἐ πολεμοῦντες εἰς τοὺς πρὸ τοῦ ἐχθρὰς κινδύνους ἀναγκάζωντες καθίστασθαι. καὶ δή τ' αὐτοῖς ὡς ὑπενόουν συνέπιπτεν. τὸν γὰρ ἰωνάθην ἀκούσαντες θανατοῦν οἱ ἐκ τῶν ἐθνῶν, πολεμεῖν ἤρξαντο τοὺς ἰουδαίους διαφοῦντας ἡγεμόνος. αὐτὸς ἢ

ὁ τρύφων

ὁ τρύφων δυνάμιν παναγαγὼν, γνώμλν ἔσχεν, ἀναβὰς A Tryphon, collecto exercitu, in animo habebat
εἰς τλὴν ἰουδαίαν πολεμῆν τὰς ἐν αὐτῇ. σίμων ἢ ὁρῶν Judæam invadere. Simon autem videns Hiero-
τὸς ταῦτα τὰς ἱεροσολυμίτας καταπλήττοντας, βυ- solymitanos metu novorum motuum attonitos,
λόμλνός αὐτὰς εἰς τὸ ἀντοῆναι προθύμως ἐπιόντα & volens eis contra Tryphonis conatus addere
τὸν τρύφωνα θαῤῥαλεωτέρας ποιῆσαι τῷ λόγῳ, συγκα- animum, convocato in templum populo, sic ex-
λέσας τὸ δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐστεῦξεν αὐτὰς παρακα- orsus est ad eos verba facere: Non ignoratis,
λῶν ἤρξατο. τὸ μλν ὑπὲρ τ ἡμετέρας ἐλλυθερίας viri tribules, qvam gnaviter ac intrepide ego &
ὁμόφυλοι μ ἢ πατρὸς ἐγὼ τε ὑμεῖς καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐ- pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos
τολμήσαμλν ἀσμλνως ἀποθανεῖν, οὐκέτ ἀγνοεῖτε. πα- B exposuerimus: quibus domesticis exemplis ex-
ραδείγματων ἢ τοιούτων ὑπαρχόντων μοι καὶ ἔθνη- citatus, cum non novum sit in nostra familia, le-
σκειν ὑπὲρ τ νομων τε τῆς θρησκείας ἐκ τῆς ἡμετέρας gibus patriis & religioni propugnandæ vitam
οἰκίας δεδογμλνος, φόβος ἀδεὶς ἔσαν τηλικοῦτος, ὃς impendere, nullo terrore adigi potero, ut vitam
τοιούτλν ἡμῶν τλν ἀρχόντα ἐκβάλη τῆς ψυχῆς, αὐτὴν gloriæ præferam. Qvapropter cum non desit
ἀξίαν δ εἰς αὐτλν φιλοζωίαν, τε δόξης καταφρόνησιν. vobis dux paratus, pro vobis quidvis, quan-
ὅθεν οὐκ ἀπορουῶ πῶς ἡγεμόνος οἷός τε ἢ πάσχειν ὑπὲρ tumvis magnum, vel pati vel facere, seqvimini
ὑμῶν τὰ μεγίστα καὶ δρᾶν, ἑτοιμός μοι προθύμως ἐφ' alacriter, quocunqve duxero. neqve enim ego
ὃτε ἂν ἡγῶμαι. ὅτε γὰρ κρείττων ἐγὼ τ ἐμῶν ἀδελφῶν C melior sum meis fratribus, ut vitæ parcere de-
ἵνα φείδωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, ὅτε χείρων ἵνα ὁ κάλ- beam: neqve ita degener, ut quod illis semper
λιστον σπουδαίοις ἔδοξε τὸ πλοῦτος ἂν ὑπὲρ τ νόμων ἢ τῆς ὑ- visum est longe pulcherrimum, scilicet pro reli-
μῶν θρησκείας ὑμῶν, ὅτ' ἐγὼ φύγω ἢ καταλίπω. οἷς gione atqve legibus vitam profundere, ipse per
δέ με δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν σπουδαίων φανῆναι, τούτοις ἐ- ignaviam subterfugiam: quin potius certum
μαυτὸν δείξω. θαῤῥῶ γὰρ ὡς καὶ δίκλν ληψόμενος est germanum me illorum fratrem egregiis ap-
ὧν ἢ τ πολεμίων, καὶ πάντας ὑμᾶς μ ἢ γυναικῶν καὶ probare facinoribus. Confido enim in Deo, qvod
τέκνων, τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν pœnas ab hostibus exigere dabitur, vosqve una
ἀσύλητον μ ἢ θεῖ φυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέ- D cum uxoribus & liberis ab eorum injuriis eripe-
πω καταφρονήσαντα ὑμῶν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα re, & insuper templi sanctimoniam tutam præ-
πρὸς τὸ πολεμεῖν ἠρεμηκότας. τούτους ποιησαμλνός ἢ σί- stare ab illorum impia violentia. Video enim
μωνος τοὺς λόγους ἀνεθάρσησε τὸ πλῆθος, καὶ πᾶς profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, nisi
ψυχὰς ἐνδεδωκὸς τοῦ δείλιος, ἀνηγέρθη πρὸς τὸ quod existimant destitutos ducis providentia.
ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας. ὡς ἀθρόως πάντα τὸν λα- His Simonis verbis accensa multitudo recepit
ὸν ἐκβοῆσαι τ σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, ἀντὶ ἢ ἰούδα τε animos & fiduciam, &, posita formidine, ausa est
ἰωνάθου τ ἀδελφῶν αὐτοῦ τλν πρόσθεσιν ἔχειν. ἐσπά- meliores spes concipere: ita ut uno ore totus
σθαι γὰρ πρὸς ὅτι κελεύσει, πειθομένους. συναθροίσας ἢ πᾶν populus acclamaverit, placere Simonem impe-
ὅπλων ὅσον ἦν τὸ πολεμικὸν τῆς οἰκείας ἰσχύος, ἔσπευδε E rium accipere, & in locum fortissimorum fratrum
τὰ τεῖχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι. καὶ πύργοις αὐ- Judæ ac Jonathæ succedere, nunqvam enim se
τλν ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλίσασθαι, ἀ- detrectaturos jussa illius. Itaqve collectis mox
πέστειλε μὲν ἰωνάθλν τινὰ φίλον ἀγαλῶν παῖδα omnibus, quotquot ex suis ad militiam essent
μ ἢ στρατιᾶς εἰς ἰόππην, πρόσταξας αὐτῷ τὰς οἰκήτορας idonei, aggressus est urbem mœnibus cingere,
ἐκβαλεῖν. ἐδεδίει δὲ μὴ ὦ δοῖεν ἢ τοι τλν πόλιν τῷ communireq; celsis & validis turribus. qvo o-
τρύφωνι, αὐτὸς δ' ἐπέμενας ἐφύλαττε τὰ ἱεροσόλυ- pere perfecto, misit Joppen unum ex amicis Jo-
μα. ὁ ἢ τρύφων ἄσσον ἐκ πτολεμαΐδος μ ἢ στρατιᾶς natham Absalomi filium, jussum habitatores ejus
πολλῆς, εἰς τλν ἰουδαίαν ὡδοιπόρει, καὶ τ ἰωνάθλν δέ- F populariter inde ejicere, veritus, ne urbem Try-
σμιον ἄγων. ἀπαντήσας δ' αὐτῷ καὶ σίμων μ ἢ τ αὐτὸ phoni traderent. ipse interim mansit Hieroso-
δυνάμεως, εἰς ἄδιδα πόλιν, ἥτις ἐπ' ὄρους κειμένη lymis ad urbis custodiam. Tryphon autem
τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπόκειται τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. γνὺς Ptolemaide profectus cum magno exercitu, ve-
ἢ τρύφων ἡγεμόνα τὸν σίμωνα ὑπὸ τῶν ἰουδαίων κα- nit in Judæam ducens secum vinctum Jonatham.
θεσῶτα, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, καὶ δ' ὃν ἀπάτη καὶ δό- ei Simon occurrit cum suis copiis juxta oppidum
λῳ προελθεῖν βουλόμενος. κελεύων αὐτὸν, εἰ θέλει Addida, situm in monte, cui Judæorum campi
λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν ἰωνάθλν, πέμψαι τάλαντα subjecti sunt: Tryphon vero, cognito, qvod Si-
ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων ἰωνάθου ὁμήρους, ὅ- mon Judæorum princeps sit constitutus, misit ad
πως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστήσῃ τλν ἰουδαίαν βασιλέως. G eum nuncios, & hunc dolo circumvenire cupi-
ἅρπη γὰρ αὐτὸν μέλλοντα ἀργύριον ὃ τῷ βασιλεῖ χρησίμε- ens: mandabatqve, ut, si vellet dimitti fratrem
νον ὤφειλε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ ἢ σίμων τλν Jonatham, centum argenti talenta persolveret,
τέχνλν τλν τ τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν. ἀλλὰ συν- & cum eis duos Jonathæ filios mitteret ad se ob-
εἰς ὅτι καὶ τὸ ἀργύριον ἀπωλέσῃ δοὺς καὶ τὸν ἀδελ- sides futuros, quod ille dimissus non alienaturus
φὸν οὐ λύσει, μετ' αὐτοῦ ἢ καὶ τοὺς παῖδας ἐκδώσῃ τῷ sit Judæam a regis imperio. nunc enim eum
βασιλεῖ, φοβούμενος ἢ μὴ ἀφεθεὶς πρὸς τὸ tantisper servari in vinculis, dum debitam regi
πλῆθος ὡς αἴτιος αὐτὸς τοῦ ἀδελφῷ θανάτου γένοιτο, pecuniam redderet. At Simonem technæ ejus nō
latuerunt: sed intelligens, qvod & pecuniam

perditurus esset, nec fratrem liberaturus, qvin & filios ejus insuper hosti deditur, tamen timens
criminationem suorum, ne, negatis pecuniis & filiis, videretur fuisse fratri causa interitus,

advocato in concionem exercitu, postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius, qvod subesſent inſidiæ: præſtabilius tamen eſſe & pecunias & filios mittere, qvam, contemptis Tryphonis conditionibus, ſuſpicionem incurrere, quaſi fratrem ſervare noluerit: atq; ita placuit & Jonathæ pueros mitti & pecuniam. qvibus acceptis, Tryphon non ſervavit fidem, nec dimiſit Jonatham, ſed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumæam aſcendere Hieroſolyma, pervenitq; usqve Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuo conſectabatur, caſtra caſtris illius opponens. interim, qvi in arce erant, urgentibus Tryphonem, ut propere ſibi commeatus mitteret, juſſit paratum eſſe eqvitatum, qvaſi eadem nocte venturus Hieroſolyma. ſed qvia per eam noctem multa nix delapſa, viam opertam difficilem maxime eqvis reddiderat, irritum factum eſt ejus propoſitum, & motis inde caſtris, in Cœleſyriam rediit propere: obiterqve in Galaditica regione interfecto & ſepulto Jonatha, ipſe Antiochiam ſe contulit. Simon autem a Baſca oppido fratris oſſa in Modim & paternum ſepulchrum tranſtulit, publico luctu honorati: ubi ampliſſimum monumentum extruxit patri ſimul & fratribus ſuis e marmore polito & candido. excitato enim in late conſpicuam celſitudinem, porticus circumdedit & columnas ſingulas e ſingulis lapidibus, opus admiratione digniſſimum. ad hæc pyramides ſeptem parentibus & fratribus, cuiqve unam, erexit, mira tam magnitudine qvam pulchritudine, qvæ durant usqve ad noſtra tempora. tanta fuit Simonis cura, ut Jonathas cæteriq; domeſtici qvam magnificentiſſimo ſepulchro eſſent conditi: qui defunctus eſt, exacto pontificatus ſimul & imperii anno qvarto. Cujus ſucceſſor Simon conſtitutus ſuffragio populi, primo ſui principatus anno ſuis immunitatem tributorum peperit, qvæ hactenus Macedonibus erant ſoliti pendere: idqve accidit poſt annum centeſimum ſeptuageſimum, ex qvo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus eſt. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, ut tam in privatis inſtrumentis qvam in ſcripturis publicis adjicerent, actum eſſe anno primo Simonis Judæorum ethnarchæ, optime de gente ſua meriti. nam hujus principatu res eorum magnis acceſſionibus auctæ ſunt, & multas de finitimis hoſtibus retulere victorias. Devaſtavit enim Gazaram & Joppen & Jamniam, expugnataq; Hieroſolymorum arce, ſolo eam æqvavit, ne poſthac eſſe poſſet hoſtibus receptaculum, neve inde urbi aliqvod inferretur incomodum, qvo facto, viſum eſt ei operæ pretiū, ſi mons qvoq;, in qvo ſita fuerat, complanaretur, ut ſolum templum emineret: effecitqve id, comemoratis pro concione malis, qvæ a præſidiariis in eā diem Judæi paſſi fuerant, qvæq; etiam in poſterum ferre cogerentur, ſi externus

A ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τοὺς υἱοὺς ἔδωκεν ὁ πατὴρ αὐτῶν, ἀναγαγὼν τὴν στρατιὰν, ἐδήλωσεν ὡς δόλος αὐτῇ τὸ τρύφωνος, ἐπειδὴ ὅτε ταῦτα καὶ ἐνέβαλε καὶ ὀλίγου ἔχει πεμφθῆναι τὰ χρήματα αὐτῷ, καὶ τοὺς υἱοὺς, ἢ τοῖς ἀπὸ τρύφωνος περιβαλλομένοις μὴ ἀπαλλάσσεται, λαβὼν αἰτίαν ὡς τὸν ἀδελφὸν σώσαι μὴ θελήσας. καὶ σίμων μέν, τοῦ τε ἰωνάθου παῖδας ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. λαβὼν δ' ὁ τρύφων οὐκ ἐτήρησε τὴν πίστιν, οὐδὲ ἀπέλυσε τὸν ἰωνάθην. ἀλλὰ τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν, ἐπορεύθη τὴν χώραν, καὶ διὰ τῆς ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διεγνώκει τὸ λοιπὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ συμβαλόμενος ἦκεν εἰς δῶρα, πόλιν τῆς ἰδουμαίας. αὐτιπαρῆγε δ' ὁ σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀεὶ καταστρατοπεδεύων ἐξενανστίας αὐτοῦ. τῶν δ' ἐν τῇ ἄκρᾳ πεμψάντων πρὸς τρύφωνα, καὶ συγκαλούντων αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν, καὶ τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκευάσατο τῷ ἵππῳ ὡς διὰ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν ἱεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν διὰ τῆς νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ τὰς τε ὁδοὺς καλύψασα, καὶ ἄπορον πᾶσιν μᾶλλον ὁδεύειν ἐποίησε βαθὺς τὴν πορείαν παρέχουσα, διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ τρύφων, εἰς τῷ κοίλῃ ἀφίκνεῖτο συρίαν. ἀπαθὴ τε εἰς τῷ γαλαάδιτιν ἐμβαλὼν, τήν τε ἰωνάθου ἀπακτείνας αὐτοῦ τε ταφῆναι κελεύσας, αὐτὸς εἰς τῷ ἀντιόχειαν ἐπέστρεψεν. ὁ δὲ σίμων πέμψας εἰς βασκὰ πόλιν μετακομίζει τὸν τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ, κηδεύει μὲν αὐτὸν ἐν μωδεείν τῇ πατρίδι, πενθεῖ δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐπιμήκη. σίμων δὲ μνημεῖον μέγιστον ἐποιήσατο τοῦ πατρὸς καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ ἀνεξικάκου, εἰς πολὺ δ' αὐτοῦ καὶ θαυμαστὸν ἀναγαγὼν ὕψος, ὡραῖα αὐτοῦ βάλλεται δὲ στῦλοι μονολίθοις, θαυμαστόν τινὰ ἰδεῖν ἀνίσησι, ὧν τοὺς δὲ πυραμίδας ἑπτὰ, τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἑκάστῳ μίαν ἐποιήσατο εἰς ἐκπαλήξιν μεγίθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους πιστευομένας, αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. καὶ ὧδε μὲν τῆς ἰωνάθου ταφῆς καὶ τῆς τοῦ μνημείου οἰκοδομίας, τοῖς οἰκείοις σίμωνος, ὡσαύτως τοῦ παιδὸς αὐξανομένου. ἐπέτρεψε δὲ ἰωνάθης, δεχειροτεύειν τὴν ποσαρεμπόσεως καὶ γένους. καὶ τὰ μὲν ὧδε τῆς τούτου τελευτῆς, ἐν τούτοις ἦν. σίμων δὲ καταστὰς εἰς χειροῦς ἐπὶ πολὺ δὲ χρόνου, τῷ πρώτῳ τῆς δεχειροτονίας ἔτει τῆς ἐπὶ μακεδόσι δυναστείας, τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν. ἡ δὲ ἐλευθερία καὶ τὸ ἀνεισφόρου τοῖς ἰουδαίοις μὴ ὁ καιρὸς ἔτους τῆς αὐτοῦ μὲν βασιλείας, ἐξ οὗ χειροτονεῖτο ὁ νικάνωρ ἐπικληθεὶς κατέσχε συρίαν, ἐπῆρξε. τοιαύτη δ' ἦν τῷ ἡ πολιτεία τοῦ σίμωνος φιλότιμα, ὡς τε ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις, καὶ τοῖς δημοσίοις χαράγμασιν ἐπὶ τοῦ πρώτου ἔτους χαράξαι σίμωνα δ' εὐεργέτου ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου. εὐτυχήσαι δὲ ἐπὶ αὐτοῦ συέβη, καὶ τὸ ἐχθρῶν τὸ ἐκείνων ἐκράτησεν. καθεῖλε δὲ σίμων γάζαράν τε πόλιν καὶ ἰόππην καὶ ἰάμνειαν. ἐκπολιορκήσας δὲ καὶ τὸν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτὴ καθεῖλεν, ὡσὰν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὀρμητήριον ἢ καὶ λαμβανομένοις αὐτὴν δὲ κακῶς ποιεῖν ὡς ἦν τότε. ἡγήσατο ποιήσας, ἄρειον εἶναι καὶ συμφέρον εἶναι, καὶ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ τὴν ἄκραν εἶναι συνέβαινε, καὶ θελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾖ τὸ ἱερόν. καὶ δὴ ὅτε ἐπῆλθεν εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτοῦ γενεαζ, ὧν τε ἐπῆλθον ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν ἀρχιερέων ἰουδαίοι ὑπομεμηνύκασιν, ἅτε πάθοιεν ἂν, εἰ πάλιν κατασχεθείη τὴν βασιλείαν ἀλλό-

ἀλλόφυλ⊙, φρυρᾶς ἐν αὐτῇ καταστάσεως. ταῦτα λέγων πάσῃ τῇ πλήθ⊙ ὡμίλει· καὶ ἀμφοτέρα, καὶ πάντες συγκαλόντες, καθήρουν τὸ ὄρ⊙, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι ἔργῳ, τρισὶν αὐτὸ τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήγαγον εἰς ἐδαφ⊙ καὶ πεδίων λειότητα. καὶ τὸ λοιπὸν ἐξεῖχεν ἅπαν τὸ ἱερὸν, τῆς ἄκρας καὶ ἧς ὄρους ἐφ' ᾧ ἦν ἀνηρημένων. καὶ τὰ ἄλλα σιμων⊙ πεφυκότα, ὅτιν εἶχε τ τρόπον.

A aliqvis princeps ei loco imponeret præsidium. adeoqve permotus est ejus exhortatione populus, ut non intermisso per triennium neqve die neqve noctu opere, tandem ad planitiem eum locum indefesso labore, per vices sibi succedentes, redegerint, atqve ita nihil reliqverint, qvod obstaret, qvo minus templum omnibus in urbe locis esset longe celsius.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις τρύφωνα, σύμμαχ⊙ γενόμεν⊙ ἀντιόχῳ τῷ δικαίῳ.

CAP. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ τ ἀσχαλασίας ἔδ δημητρίου, τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀντίοχον, ὃς ἐκ θεοῦ ἐπικληθη, τρύφων διέφθειρεν ἐπιτροπεύων αὐτῷ πολεμοῦντα βασιλεύοντ⊙ ἔτη. καὶ τ μὲν, ὡς χειμάζομεν⊙ ἀποθανὴν διηγήσατο, τὰς δὲ φίλους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμεν⊙ αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτόν, δημήτριον μὲν ὡς πάρθων αἰχμάλωτον γεγονέναι μεμυθευμένων, τ δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀντίοχον παρελθόντα εἰς τὴν δεχλεῖ πολλὰ ποιήσειν αὐτοῖς κακὰ τῆς δουλείας ἀμειβόμενον. οἱ δὲ ἐλπίσαντες εὐπορίαν ἐκ τῆς τρύφωνι δοθησομένης βασιλείας, ἀποδεικνύουσιν αὐτὸν ἄρχοντα. χρωμέν⊙ δὲ τ πραγμάτων ἐμπειρίᾳ ὁ τρύφων, διέδειξε τὴν αὐτοῦ φύσιν ἔσω πονηράν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὢν, ἐλεῖν ἀπέδυε τὸ πλῆθ⊙, καὶ μετριόπαθ⊙ συνεκρίνετο, δελεάζων αὐτὸ τέχνοις εἰς ἀπειρίαν βέλτιον. τὴν δὲ βασιλείαν λαβὼν, ἀπεδύσατο τὴν συνήθειαν, καὶ ὁ ἀληθὴς τρύφων ἐφάνη. τοὺς οὖν ἐχθροὺς ἅμα πᾶσι σπουδῇ κρείττονας. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισῶν ἀφίστατο πρὸς κλεοπάτραν τὴν δημητρίου γυναῖκα, τότε συνοικοῦσαν μετὰ τέκνων ἐγκεκλεισμένην. ἀλλ' ὁμῶς οὐκ ἀνίσχυε δημητρίου ἀδελφῷ, ὃς ἐπικαλεῖτο σωτῆρ, ἐκ μηδεμιᾶς αὐτὸν πόλεως δεχομένης ἅμα τρύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν κλεοπάτραν, καλοῦσα πρὸς αὐτὸν ὅτι τε γάμου καὶ βασιλείας. σκάλλει δὲ τ ἀντίοχον ὅτι τούτοις, ἅμα μὲν τ φίλων αὐτὸν ἀναπειθόντων, ἅμα δὲ τὴν πάλιν διδόντων πινῶν ἐκ τ σελεύκειας τοῦ τρύφωνι δεῖσαι. ὁρμῶμεν⊙ δὲ ἐν τῇ σελεύκειᾳ ὁ ἀντίοχ⊙, ἔ τ ἰσχύος αὐτῷ καὶ πάσαν ἡμέραν αὐξομένης, ἔρριπτε πόλεμόν τ τρύφωνα. καὶ κρατήσας αὐτοῦ τῇ μάχῃ, τ ἄνω συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὴν φοινίκην διώξας ἄχρι τύρου, εἰς τε δῶρα φρούριόν τι δυσάλωτον ἐπολιόρκησε συμφυγόντα. πέμπει δὲ πρὸς σίμωνα τ τ ἰουδαίων ἀρχιερέα τοῦ φιλίας ἔ συμμαχίας πέσοντος. ὁ δὲ πρόσθεν δεχθεὶς πρόθυμος αὐτοῦ τὴν αἴτησιν, καὶ χρήματά τε πολλὰ καὶ τροφὴν, τοῖς τὴν δῶρα πολιορκοῦσι στρατιώταις, πέμψας πρὸς ἀντίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τ ἀναγκαιοτάτων αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν κεκλῆσθαι φίλων. ὁ μὲν γὰρ τρύφων ἐκ τῆς δώρας φυγὼν εἰς ἀπαμείαν ἔ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη τέτταρα.

B *Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere.*

NOn multo autem post, qvam Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus a Tryphone est necatus, anno qvarto, postqvam ejus tutelam susceperat: sparsoqve rumore, qvod inter exercendum se esset extinctus, per C intimos amicos solicitavit milites magnis pollicitationibus, ut sibi regnum deferrent, captum a Parthis Demetrium dictitans, Antiochum fratrem, si potiretur imperio, ultorem fore defectionis, qva fratrem ejus deseruerint, illi adducti in spem maximam, qvasi ditandi hoc principe, imperium ei continuo deferunt. Tum vero adeptus jam concupitam potestatem, non amplius D dissimulare pravum ingenium valuit, qvod privatus tegere conatus est, qvo magis animos hominum sibi conciliaret. qvam primum enim rex declaratus est, absqve persona Tryphonem agere cœpit, id qvod adversariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertæsi ejus mores, defecerunt ad Cleopatram uxorem Demetrii, qvæ tum in Seleuciam cum liberis se incluserat. Et cum Demetrii frater Antiochus E cognomine Soter oberraret, nec ab ulla urbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, conjugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum svasu, partim qvod timeret, ne quidam Seleucenses urbem Tryphoni traderent. Qvo postqvam venit Antiochus, affluente ad eum qvotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intuF lit: qvem prælio victum ejecit e superiore Syria, & usqve Phœnicen persequens, compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Judæorum pontificem, qui de amicitia & societate agerent, qvi & postulata ejus libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecuniis ad oppugnantes Doram milites, Antiochum ita demeruit, ut inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus e Dor cum perfugisset Apamiam, G urbe vi capta, interfectus est, triennio, postqvam regno potitus fuerat.

X. *Macch.* 15.

XI.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ως τρύφων ἀναιρεθέντ⊙ ἀντίοχον ἐπολέμησε σίμωνι, ἔ κενδεβαῖον τ στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας τ ἰουδαίας ἐξέβαλον.

CAP. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius e Judæa profligatur.

Ὁ δὲ ἀντίοχ⊙ τὸ πλεονεξίας ἔ φαυλότητ⊙ λήθην τ ἐκ σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χεῖρας ὑπαρξηθέντων ἐποιήσατο, ἔ δύναμιν στρατιωτικὴν κενδεβαίῳ συμμάχῳ τῷ φίλῳ, ὅπως τ τ ἰουδαίας πορήσῃ, ἔ

CÆterum Antiochus ob innatam avaritiam beneficiorum immemor, traditis amico Cendebæo copiis, misit eum, XII. ut, vastata Judæa, Simonem in potestatem

redigeret. qvi, audita ejus iniqvitate, qvamvis jam senior, tamen indignitate rei permotus, juveniliter hosti cum exercitu fit obviam: præmissisq; cum fortissimo qvoqve filiis, ipse cum reliqvis copiis subseqvebatur diverso itinere: positisqve compluribus locis inter angustias insidiis, nusqvam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliqvum vitæ in pace exegit, cum & ipse renovasset cum Romanis amicitiam.

CAP. XIV.

Qvod Simon a genero suo Ptolemæo in convivio per dolum occisus est.

XIII. 1. Macch. 16. IS perocto annos Judæis præfuit, postremo in convivio cæsus, insidiis generi sui Ptolemæi: qvi, uxore etiam ejus & duobus filiis comprehensis ac conjectis in vincula, misit qvosdam, ut tertium quoque Joannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc præsentiens mature in urbem refugit, fretus favore multitudinis, conciliato per paterna beneficia, simulq; odio, quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quod jam Hyrcanum receperat.

CAP. XV.

Qvomodo, frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est.

XIV. 1. Macch. 16. ILle igitur recepit se in qvandam arcem supra Hierichunta sitam, qvæ Dagon dicitur. Hyrcanus vero, accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cum litatum esset, eduxit contra Ptolemæum exercitum: & oppugnando locum cætera qvidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturum eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans, qvantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis charissimis, statim in primo conatu clangvescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat, ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus, daret operam, ut redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & ulcisceretur homines sibi natura conjunctissimos. gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modo nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus vero talibus verbis accendebatur ad assultum majore impetu faciendum, sed qvam primum verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis fervor, & vincebatur filius maternis affectibus. cumqve hoc pacto traheretur diutius obsidio, supervenit annus ille, qvo solemne est Judæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atqve ita liberatus a bello Ptolemæus, occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenses invaserat tyrannidem.

Historiarum Biblicarum finis.

τλεὺ σίμωνος ἄλωσιν ἐξαπέστλε. σίμων δὲ ἀνὴρ
τλεὺ τὸ ἀντίοχε τῶν Ἀσμωναίων, ἐτελεύτησε βιώσας
δη, ὅμως τοῦ μὴ δικαίων τὸ ὠφελεῖν ἀντίοχε γενόμενον
τυγχάνειν παραρμηθεὶς, ἐπὶ ἡλικίας φρόνημα χρησά-
τον λαβὼν, νεανικῶς ἐστρατήλατε πολέμε, ἐπὶ τοὺς μὴ
μὴ τῶν μαχιμωτέρων τῶν ἐκπέμπει στρατιωτῶν, αὐτὸς
κατ' ἄλλο μέρος τῆς δυνάμεως. ἐπὶ
ἐν τοῖς φαραγγώδεσι τῶν ὀρῶν τούτων εἰς στενοχω-
σας, ἁμαρτάνει μὲν ἀθεμίτως τὸ ἐπιχειρῆσαι, κρα-
σας ἢ ἁπ. πάσης τὸ πολεμίου, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν ἄγα-
γε χρόνον, πεισάμενος ἐπὶ αὐτὸς τῶν ξωμαίων πο-
μαχίαν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὅτι ὁ σίμων ὑπὸ γαμβρὸς πτολεμαίε ἐπιβουλευ-
δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν.

HΡξεν οὖν ἡ τὰ πάντα τῶν ἰουδαίων ἔτη, πλὴν
ἐξ ὅπου βολῆς ἐνσυμποσίῳ, πτολεμαίε τοῦ γαμ-
ταύτῃ αὐτῷ συσπασμένῳ. ὃς ἐπὶ γυναῖκα αὐ
ἐπὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν ἐδεδεμένους ἔχων, ἐπε-
ψε δὲ ὅπι ἰωάννην τὸ τρίτον, τοῦτο ἢ μὴ ὑρκανὸς ἰσ ἐπ
ρσα, τοὺς ἀδελφεοκτόνους αἰδόμενος ἢ τοὺς ἐλεύθ
ἐ νεανίσκος, ἀλεξήσων τὸν ἐξ αὐτοῦ κίνδυνον εἰς τὴ
πόλιν ἠπείγετο, ἀναῤῥῶν τῷ πλήθει ἀλλὰ τοῖς ἔ πατρ
εὐεργεσίας, ἐπὶ τὸ πτολεμαίῳ τοῖς ὄχλοις μισ. ἀπε
δαίσωνος ἢ ἐπὶ πτολεμαῖον ἐσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης ῥᾴ
μος ἀπώσατο, τὸν ὑρκανὸν ἤδη παρεσκευασμένος.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὅτι πτολεμαῖος τὸ ἀρχεῖον ἐπεχείρησε καταλῦσ
πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

KΑὶ ὁ μὲν ἐς τὴν πατρῴαν ἐρυμα
ἀνεχώρησεν, ἀγαγὼν λεγόμενον. δοκαλδαῖ
πάτριον δὲ χειροσοφίαν ὑρκανὸς, ἐπὶ ἦσιν πρ
θυσίας ἐποιεῖτο, ὅπι τὸν πτολεμαῖον ἐπερ
τέλεσε, ἢ παρεσκεύαλεν τὸ χωρίον, τῆς μὲν ἄλλης π
ελεῖν αὐτὸ, ἡδέα τὸ ἢ μόνῳ τῆς πρὸς τὴν μητέρα. κ
τοὺς ἀδελφοὺς οἴκτῳ. τέτρωτο δὲ ὁ πτολεμαῖος ἀπεγ
ὅπι τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπερθε ἠκίζετο, κἀ καταμηνυ
σας δὲ φιλεμόνῳ τῆς πολιορκίας ἠπείλει. ὁ δὲ σπε
ἐνδώσῃ τῆς τε τέκνων αἱρέσεσιν ἢ χωρίε παυσάμ
χαρίζεσθαι τοῖς φιλτάτοις ἠγέμονος πρὸς τὸ μὴ κα
κῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ σπουδαῖον. ἡ μὲν τοι μητὴρ ἐπ
γουσα τοὺς χόρους, ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθαι δι' αὐτ
ἀλλὰ πολὺ πλέον ὀργῇ χαίρειν, ἐλεῖν αὐτοὺς
τὸ χωρίον, κἀ τὸ ἐχθρὸν τῶν αὐτῷ ποιήσασθαι, τιμω
σιν τοῖς φιλτάτοις. ἡδέως γὰρ αὐτῇ τὸν μετ' αἰκίας θά
νατον, ἀδίκως ὑποσχοῦσα τῆς εἰς αὐτοὺς ὠμότητος
ἐ τοῦτο ποιῶν πολέμαρχον. ὁ δὲ ὑρκανὸς, ταῦτα μ
λεγούσης τῆς μητρὸς, ὁρμητὴς ἐλαμβάνετο πρὸς τὰ
σιν ἢ φρενῶν. ἡνίκα ἢ αὐτῷ τυπτομένῳ ἐδοκ κα
εσπομένῳ, ἐξελύετο ἐ τῆς ὅπι τοῖς εἰς τὸν μητέ
πεπτωκόσιν συμπαθείας ἡττῶν ἐγίνετο. ἐλκομέν
ἕως εἰς χρόνον τῆς πολιορκίας ἐπιστὰς τὸ ἔτος ἐπ
νο καθὸ συμβαίνει τοῖς ἰουδαίοις ἄργειν. κἀ ἢ ζέσ
ἐφυλατήρουν ὡς ἐν ταῖς ἑβδομάσιν ἡμέραις. κ
πτολεμαῖος πρὸ πύλης ἀνῃρέθη τῆς αὐτῆς τοῦ πα
λέμου, ἀπεκτόνει τοὺς ἀδελφοὺς ἢ ὑρκανὸς κα
τὸν μητέρα, καὶ ἔτε δράσας πρὸς ζήνωνα φιλά
τὸν ἐπικληθέντα κοτύλαν, τυραννοῦντα τῶν φιλα
δελφέων πόλεως.

Κεφάλαιον ις'. A

Ως στρατεύσας ἐφ' Ὑρκανὸν ἀντίοχος ὁ ἐυσεβὴς λαβὼν πολλὰ τῶν συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποιήσεν.

ΑΝτίοχος ὁ χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ Σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐστράτευσε, δ' ἧς ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἀφ' ἧς τὴν Ὑρκανοῦ δέχεται, ὀλυμπιάδος ρ' καὶ ξ' καὶ ς'. δηλοῖ δὲ τὴν χώραν, τὸν Ὑρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐκκλεῖσαι τὴν πόλιν, ἕως ἑπτὰ φραγμάτων περιλαβών, ἦγε μὲν οὐδὲν ὅλως τὸ πρῶτον, ἀφεῖτο τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ δι' ἔνδειαν τῶν ἐμπολιορκουμένων. ἔτι γὰρ ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοὺς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατασχεθεὶς πολὺς δυομένης πλειάδος. ἦν δὲ τὸ βόρειον μέρος τοῦ τείχους καθ' ὃ συνέβαινεν αὐτὸ καὶ ὑπόπεδον εἶναι, πύργους ἀνασήσας ρ' τριῶν ὀργυιῶν, ἀνέβησαν ἐπ' αὐτοὺς φραγμοῦχα τάγματα, καὶ προσβολὰς ὁσημέραι ποιούμενος, πάσῃ τε τῇ βαρβαρικῇ καὶ πολλῇ τῇ εὐρυθμίᾳ καὶ ἀνάλωσι πεμούμενος ἀπετύγχανε τῶν ἐνοικούντων. οἱ δὲ πολλὰς σκήψεις ἀντεπινοοῦντες, εἰ μὲν ἀφύλακτος πῇ προσπέσοιεν τοῖς πολεμίοις πολλὰ ἔδρων αὐτούς, ἀσθενοῦντες δ' ἀνεχώρουν ἀχερῶς. ἐπεὶ δὲ βλαβερὰν κατανόησεν Ὑρκανὸς τὴν πολυανθρωπίαν ἀναλισκομένων τε τῶν ἀπὸ πηδίων παρ' αὐτῆς, καὶ μηδενὸς οἷον εἰκὸς ἐκ πολυχειρίας ἔργα γινομένης, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἀπεκρίνας ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ἦν ἀκμαῖον καὶ μάχιμον ἔτι μόνον κατέσχεν. ἀντίοχος μὲν οὖν τοὺς ἀπολειφθέντας, ἐξελθεῖν ἐκώλυεν. οἱ δ' ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πολεμούμενοι καὶ προσαναλισκόμενοι τῷ λιμῷ, ἀπόνητον οἰκτρῶς. ἀπὸ πέμπτης γὰρ μέχρι τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεῖν τες αὐτοὺς οἱ ἐκτὸς πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντος δ' Ὑρκανοῦ πρὸς ἀντίοχον, καὶ ἀπονοίας ἡμερῶν ἑπτὰ διὰ τὴν ἑορτὴν ἀξιοῦντος ἡμέρας, τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ εἴκων ἀπένευσε, καὶ προσθεὶς θυσίαν εἰσέπεμψε μεγαλοπρεπῆ ταύρους χρυσοκέρατας. καὶ μὴν παντοίων ἀρωμάτων ἐκπώματα, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα. καὶ τὴν μὲν θυσίαν δεξάμενοι ὡς ἦν τῶ κομιζόντων, οἱ πρὸς τοῖς πύλαις ὄντες ἄχουσιν εἰς τὸ ἱερὸν, ἀντίοχος δὲ τὴν φραπὴν εἰσία, πλήσιον ἀντίοχε δ' ἀπεφαίνετο διενέγκας, εἰς τὴν πόλιν ἐλών, ὑς μὲν κατέθυεν ἐπὶ τὸν βωμὸν, τὰ νεὼ δὲ τῷ ζωμῷ τούτων περιέῤῥανε, συγχέας τὰ ἰουδαίων νόμιμα καὶ τὸ πάτριον αὐτῶν εὐσεβείαν, ἐφ' οἷς ἐπολεμοῦντο τὸ ἔθνος, καὶ ἀκαταλλάκτως εἶχε. ἔτον μὲν τοι τὸν ἀντίοχον δι' ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας εὐσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν. ἀποδεξάμενος δὲ αὐτὸ τὸ πάτριον Ὑρκανὸς, καὶ μαθὼν τὸ περὶ τὸ θεῖον ἀσυνήθη, ἐπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν ἀξιῶν τὸ πάτριον αὐτῆς πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὁ δ' ἀπωσάμενος τὸ συμβουλὴν τῶν ἀθρανοούντων ἐξελεῖν τὸ ἔθνος διὰ τὸ πρὸς ἀλλήλους αὐτὸ διαφορᾶς ἐμφύλιον, οὐκ ἐφρόντιζε. πυθόμενος δὲ κατ' εὐσέβειαν πάντα, πλὴν τῶν πρόσθεν ἀπεκείνατο, ἀθροίσας μὲν τὸ στρατὸν, τοὺς πολιορκουμένους, καὶ δεσμὸν αὐτοῖς πολὺν ἐπάγων, καὶ τὰ ἄλλων πόλεων, πλὴν τῆς ἰουδαίας, φόρους τε δεξαμένος ἐπὶ τούτοις ἀπηλλάχθαι τὸ πολέμου. οἱ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὑπέμειναν. τὸν δὲ φόρους οὐκ ὠμολόγουν, ἀφεῖτο αὐτοῖς ἐπ' ἐφικτὸν μὲν πρὸς ἀλλήλους. ἀντὶ μὲν τῶν ἑπτὰ φόρους, ὁμήρους ἐδίδοσαν ἐκ πάσης ἡλικίας πεντήκοντα. ὧν ἔνδυς πάντ', καὶ τοὺς ὁμήρους προσδεξαμένος τοῦ βασιλέως ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν καὶ Ὑρκανοῦ ἀδελφός. καθεῖλε δὲ τὴν τῶν ἐφαίνων τοῦ πόλεως. ἀπὸ τούτου μὲν ὧν

CAP. XVI.

Quod Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus trecentis talentis fœdus cum eo iniit.

ANtiochus autem memor incommodorum, XV.
qvæ a Simone acceperat, Judæam aggressus est, ex qvo regnare cœperat, anno qvarto, principatus vero Hyrcani primo, sexagesima secunda supra centesimam Olympiade: vastatisqve agris, Hyrcanum in urbem ipsam compulit. B eam septenis castris cum cinxisset, primum nihil proficiebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiam aqvarum penuria, cui tandem sub occasum Plejadis delati imbres fuerunt remedio. postremo ad septentrionalem muri partem, qva planior erat aditus, excitatis centum turribus, quæ surgebant usqve tertiam contignationem, impositisqve in eas cohortibus. qvotidie tentabat mœnia: dupliciqve fossa longa simul & lata cinctis Judæis præclusit omnem exitum. illi contra crebro excursantes, si forte negligentius custodiri castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqva: qvod si paratos ad resistendum invenirent, recipiebant se in tutiora facile. Hyrcanus autem postqvam cognovit sibi obesse suorum multitudinem, qvod inutiliter absumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiorem turbam ejecit extra mœnia, solis retentis, qvi ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem exclusos vetabat progredi, ita ut miserabiliter oberrantes mœnibus conficerentur inedia. sed cum supervenisset festum scenopegiæ, miseratione suorum rursus in urbem recepti sunt. Rex etiam rogatus, ut gratia festi indu- E cias septem dierum concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnifice, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea qvam argentea, referta omne genus aromatibus, & exercitui præbuit epulum, longe diversus ab Antiocho Epiphane, qvi, capta urbe, porcos super altari mactaverat, & jure carnium illarum templum asperserat, violatis Judæorum legibus simul & ceremoniis: unde acerbissima exorta sunt ejus gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus vero, cognita ejus æqvitate, & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogantes, ut liceat sibi patriis vivere legibus. tum rex, repulsis, qvi svadebant internecione delendam G gentem insociabilem, & discretam instituto a reliqvis omnibus, & approbata Judæorum pietate, imperavit, ut obsessi arma sibi traderent, & vectigalia Joppes, cæterarumqve extra Judæam urbium concederent, & insuper præsidium reciperent, promittens pacem eis se daturum his conditionibus. Assensérunt illi ad omnia, excepto præsidio, qvod vitarent exterorum consvetudinem: qvod ne reciperent, maluerunt regi dare obsides & qvinqvies centum talenta insuper: qvorum tercentum mox reprædejectaqve mox lorica, qvæ im-

sentata sunt, & inter obsides fuit etiam ipsius Hyrcani frater:

posita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterum Hyrcanus, aperto monumento Davidis, qvi olim regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: qvibus pecuniis fretus, primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptum in urbe cum exercitu tractavit liberalissime: qvin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est una cum auxiliis. Testis est nobis Nicolaus Damascenus sic scribens: Antiochus, erecto trophæo ad Lycum fluvium, ubi Indatem Parthorum ducem profligaverat, hæsit ibi per biduum ad preces Hyrcani Judæi, quod in id tempus forte quædam Judæorum festivitas incurrerat, per qvam nondicebat eis iter facere. Et verum est, qvod ille scripsit: nam Pentecoste instabat post sabbatum, qvo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arsace Partho Antiochus signa contulit. qvo prælio victus, & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater ejus recepit Demetrius, dimissus ab Arsace, qvo tempore Parthorum regionem invaserat Antiochus, sicut jam ante in aliis commentariis diximus.

A ἀντίοχ(ος) τὲν πολιορκίαν λύσας ἀνεχώρησεν. ὑρκα
ὴ τ̃ δαβίδ τ̃ τάφον ἀνοίξας, ὃς πλέστω τ̃ πάν
σιλῆς ὑπῆρξε πλοῦτον, τρισχίλια μὲν τάλαντα ἐξεκο
ἐρμώμενος δ' ἐκ τούτων πρῶτ(ος) ἰουδαίων ἐξε
φῶν ἤρξατ(ο). γίνε) δ' αὐτῷ κ) πρὸς ἀντίοχον φι
συμμαχία, κ) δεξάμενος αὐτ̃ εἰς τ̃ πόλιν, ἀφ
πάντα τὴ στρατιὰ, κ) φιλοτίμως παρέσχε. κ) συνεπ
ὅτι παρθυαῖς αὐτῷ στρατιὰν συνεξωρμησεν ὑρκα
μάρτυς ὴ τούτων ἡμῖν ἐστι κ) νικόλα(ος) ὁ δαμασκη
B ἔτως ἱστορῶν. τροσιόντα ὴ ἤδη τοῖς ἀντίοχ(ος) ὅτι τὸ
κῶ ποταμῷ, νικήσας ἰνδάτην τ̃ πάρθων στρατηγ
τὸν τε ἐμεινεν ἡμέρας δύο, δεηθέντ(ος) ὑρκανο῀ δ ἱκε
λιξάμενα ἑορτὴν πάτριον, ἐν ἡ τοῖς ἰουδαίοις σύνη
μιμον ἐξοδεῦσαι. κ) τοῦτο μὲν δ ψεύδεται λέγω
ἡμέρᾳ δὴ πεντηκοστὴ ἑορτὴ μ' τὸ σάββατον. σύνεστι
ἔστε ἐν τοῖς σάββασιν, ἔστε ἐν τῇ ἑορτῇ ὁδεῦσαι. συμβ
ὴ ἀντίοχ(ος) αἰρούμενος τὸ πρέπον, πολλοῦ τὸν στρ
C ἀπέβαλε κ) αὐτὸς ἀπώλετο. τὸν ὴ τ̃ σύριον βασι
ὁ ἀδελφὸς αὐτ̃ Δημήτριος δημήτρι(ος) δρασάμε
ἐκ τ̃ εὐχρηματίστου ἀπολύσαντ(ος), καθ' ὃν χρόνον
τίοχ(ος) εἰς τὸν παρθυαῖον ἐνέβαλεν, ὡς ἔ προτερ
ἄλλοις δεδήλωται.

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

XVI. CÆterum Hyrcanus, audita morte Antiochi, confestim ad urbes Syriæ duxit exercitum, ratus id qvod erat, inventurum se eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non sine labore sexto demum mense vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atqve Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum instar Hierosolymitani extructum, permissu Alexandri a Sanaballete duce, in gratiam generi ipsius Manassis, qui fuerat frater Jaddi pontificis, ut ante dictum est. incidit autem hujus templi desolatio post annum ducentesimum. Hyrcanus vero etiam Idumææ urbes cepit, Adora & Marissam, subjugatisqve omnibus Idumæis, edixit, ut circumciderentur, nisi mallent e propriis pelli sedibus. at illi amore patriæ admiserunt & circumcisionem & reliqvam juxta Judaicos ritus vivendi formulam: atqve ex eo primum tempore inter Judæos censeri cœpti sunt. Cæterum Hyrcanus pontifex renovaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad senatum: ubi recitatis ejus literis, amicitia impetrata est his conditionibus: Fanius Marci filius Pr. indixit senatum in campum, qvarto Idus Februarias, præsente Lucio Manlio Lucii filio Mentina, & Cajo Sempronio Caji filio Falerna, propter eas res, quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Jasonis, viri honesti ac probi, missi a populo Judæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, qvæ eis intercedit cum populo Romano, & de negotiis publicis, ut Joppe & portus, Gazaraqve & fontes atqve urbes reliqvæ per Antiochum ablatæ præter senatus decretum, restituantur hæc omnia, neve mi-

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὑρκανὲ στρατεία ἐπὶ συρίαν.

D Ὑρκανὸς ὴ ἀκούσας τ̃ ἀντιόχ(ου) θανάτου, εὐθὺς ἐπ
τὰς ἐν συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμεν(ος) αὐ
τὰς εὑρεῖν ὑπερ λεῖ ἐρήμους τ̃ μαχίμων κ) φυλ
δυναμένων. μηδαβαν μὲν ὴν πολλὰ τ̃ στρατιᾶς αὐτ
πολλαπορηθεὶς ς' μηνὶ εἷλεν. ἔπειτα καὶ σικιμα
καὶ τὰ πλησίον αὐτῆς σφῆ, σικιμά τε πρὸς τὸ ὄρ
ρίζειν τότε χουθαίων ἔθν(ος), ὑπερ ὃ κεῖτ̃ ἐνκαθίδ
τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ἱερῶ ναὸν, ὃν ἀλέξανδρ(ος) ἐπιτρ
E ψεν οἰκοδομῆσαι συναβαλλέτη τῷ στρατηγῷ Δλέ
μαρεῶν μανασσῆ τὸν ἰάδδου δ' ἀρχιερέως ἀδελφὸν
εἰς καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν. συνέβη ὴ τὸν ναὸ
ὃ τὸν ἐρημον γῆν ἀνεθεῖναι μ' ἕτερ. ὑρκανὸς ὴ καὶ τῆς ἐν
μαίας αἰρεῖ πόλεις ἀδώρα, κ) μαρισαν. καὶ κατ
πας τοὺς ἰδουμαίους ὑποχειρίους ποιησάμ(ενος), κ
τρεψεν αὐτ̃ μένειν ἐν τῇ χώρᾳ ἐὰν περιτέμνωνται τὰ αἰ
δῖα καὶ τοῖς ἰουδαίων νόμοις χρῆσθαι θέλωσιν. οἱ ὴ κα
F τῆς πατρίου γῆς καὶ τὴν περιτομὴν κ) τὰν ἄλλην δί
δασιαν ὑπεμειναν τὲν αὐτὲν ἰουδαίοις ποιήσωσι
καίρων αὐτοῖς χρόνον ὑπῆρχεν, ὥστε ἐναι τὸ λοι
ἰουδαίας. ὑρκανὸς ὴ ὁ ἀρχιερεὺς ἀναπεισθεὶς τὴν πρ
ῥωμαίους φιλίαν βουλόμ(ενος), πέμπει πρὸς αὐτ
πρεσβείαν. καὶ ἡ σύγκλητ(ος) δεξαμένη τὰ παρ' αὐ
χάμματα, ποιεῖ) πρὸς αὐτὸν φιλίαν τοῦτο τὸ τ
πον. φάνι(ος) μάρκου υἱὸς στρατηγὸς βουλὴν ποιη
G ματος ὀκτὼ ἰδῶν φεβρουαρίων ἐν καπιτ
τ(ῷ) λουκίῳ μαντίῳ λουκίου υἱῷ μβρίνᾳ, καὶ γναίῳ π
πρωνίῳ γαΐου υἱῷ φαλερνᾷ, ἐφ' οἷς ἐπέσταλτο οἱ πρ
δοσιθέου, ὃ ἀπολλώνι(ος) ἀλεξάνδρου, καὶ διόδωρ(ος
δωνος, ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοὶ, παρ' οἷς ἔστι τὰ ὑπ
τῶν ἰουδαίων, οἳ δ' ἀπεστάλησαν παρὰ φιλίας τ' ἔπ
χουσης τούτοις καὶ συμμαχίας πρὸς ῥωμαίους κα
δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τε λιμέν
καὶ χαζάρα, ὅ πηγαὶ, ὅ ὅσας πόλεις αὐτῶν ἄλλας κ
χωρὶς πτολεμαῖς ἔλαβεν ἀντίοχ(ος) ὁ θεὸς τὰ τῆς συ
κλήτου δόγμα, ταῦτα ἀποκατα῀ῆ, ἵνα τε τοὺς χ
πα

πάντας τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῆ ἀφ' ἑκάστης χώρας τῶν αὐτῶν καὶ τὰ ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθαι. καὶ ὅπως τὴν τε πόλεμον ἐκεῖνον ψηλαφήσαντα ὑπὲρ ἀντιόχου τοῦ τῆς συγκλήτου δόγμα, ἄκυρα γένηται, ἵνα τε πρεσβεῖς πεμψάντες ἀποδοθῆναί τε αὐτοῖς παρὰ τῶν ἀντιόχου ἀφαιρεθέντα, καὶ τῶν χώρων ἀφαιρεθέντων, τῶν ἐν τῷ πολέμῳ διαφθαρέντων, ὅπως τε αὐτοῖς πρὸς τε βασιλεῖς καὶ δήμους ἐλεύθερους γράμματα δοῦναι εἰς ἀσφάλειαν τῆς εἰς οἶκον ἐπανόδου. ἔδοξεν οὖν τοῖς πᾶσι ταῦτα, ἀνανεώσασθαι φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς, καὶ ἀπὸ δήμου πεμφθέντας ἀγαθοῦ καὶ φίλου. περὶ μὲν τῶν γραμμάτων, ἀπεκρίναντο βουλευσεσθαι, ὅταν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἡ σύγκλητος σχολήν, ἀπαυδάσαί τε τοῦ λοιποῦ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα πειρήσεσθαι, δόμων τε αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν φάνιον χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου, ὅπως ἂν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανέλθοιεν. φάνιος μὲν οὖν ὅτως ἀποπέμπει τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρέσβεις, χρήματα δοὺς αὐτοῖς ἐκ τοῦ δημοσίου, καὶ δόγμα συγκλήτου πρὸς τοὺς ἀφ' ἑκάστου πεμψάντας, καὶ ἀσφαλῆ παρεξόμενος τὴν οἰκαδε παρουσίαν. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα ἐν τούτοις ἐτάγχανε. δημήτριος δὲ τοῦ βασιλέως πρόθυμον μὲν ἐπὶ ὑρκανὸν, οὐκ ἐξεγένετο καιρὸν ἀδὲ ἀφορμὴν, τῶν τε σύρων καὶ τῶν στρατιωτῶν πρὸς αὐτὸν ἀπεχθανομένων. πονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ πεμψάντων πρὸς πτολεμαῖον τὸν φύσκωνα ἐπικληθέντα πρέσβεις, ὅπως τινὰ τῶν ἐκ τοῦ σελεύκου γένους ἀφαδῶ αὐτοῖς ἀποπέμψῃ τὸν βασιλεύσοντα, ὃν δὴ πτολεμαῖος πέμψας ἀλέξανδρον μὴ στρατὸν ἔχοντα ἐπιλεξάμενον, καὶ μάχης πρὸς τὸ δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, φεύγει πρὸς κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα εἰς πτολεμαΐδα· ἡ δὲ μὴ δεξαμένης αὐτὸν τῆς γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς τύρον ἀπελθὼν, ἁλίσκεται, καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῶν μισούντων ἀπέθανεν. ἀλέξανδρος δὲ τὴν βασιλείαν φιλαδέλφων, φιλίαν ποιεῖται πρὸς ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ἐπὶ τὰ πολεμήσαντος αὖτω δὲ δημητρίου παῖδες ἀντίοχος ὁ ὑπικληθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ὑπὸ ἀλεξάνδρου, φιλάδελφων δὲ τὴν βασιλείαν ἀντίοχος, ὑπὸ μὲν τῶν ἰουδαίων στρατὸν ἐπιλεξάμενος τῶν ἀδελφὸν ἀκούων τὸ ἐμομήτριον, ἀντίοχος ὁ καὶ κένης ἐκαλεῖτο, ἐθάμμιν ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ κυζίκου συλλέγων. μέλλων δὲ χώρᾳ, ἔγνω φοβησόμενος αὐτὸν ὑπὸ τὴν ἔφοδον τὴν τοῦ ἀδελφοῦ, ὃς κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη, ἀπὸ τοῦ τραφῆναι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, πατρὸς δὲ τοῦ ἀντιόχου δὲ σωτῆρος ὑπικληθέντος, ὃς ἐν πάρθοις ἀπέθανεν. ἦν ὁ ἀδελφὸς τοῦ δημητρίου δὲ χρυσοῦ πατρός. συνέβη μέντοι μίαν τῆς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι πολεμοκράτειαν, ὡς ἡμῖν ἐν ἄλλοις ἱστόρηται. ὁ κυζικηνὸς ἀντίοχος φοβούμενος εἰς συρίαν, πολλοῖς ἔτεσι πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῶν διετέλει. ὑρκανὸς δὲ πάντα ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε, καὶ αὐτὸς μὲν τοῦ ἀντιόχου πλέον τοῦ μακεδόνων ἀπέσχετο, καὶ ἐπὶ πολὺ ἐτάγχανε, ὅτι ὡς φίλῳ αὐτῷ ἀδὲν ἐπαρέσχεν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τὰ πράγματα ἐν διπόδοσι πολλῇ καὶ ἀκμῇ τῆς τοῦ ἀλεξάνδρου δὲ ζαβιναίου καιροῦ. καὶ μᾶλις ὅτι τοῦτοις τοῖς ἀδελφοῖς ἔχαρ πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος, ἔσχεν ὑρκανὸς παρασκευὴν ἰουδαίαν ἐπ' ἀδείας παρέχειν, ὡς ἀπείρων τε ἐκτήσατο χρημάτων συναγαγεῖν. ὃ μάλιστα κυζικηνοῦ τοῦ γένους ἐπιθυμοῦντος. καὶ τῶν ἀπ' αἰγύπτου.

A litibus regiis liceat per regionem ipsorum aut subditorum iter facere. & ut eo bello per Antiochum attentata præter decretum senatus, fiant irrita: utqve legati a senatu missi, curent reddi, qvicqvid Antiochus abstulerat, & pretium agrorum æstiment, qvi eo bello vastati sunt. & ut literæ commendatitiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, qvo tutius possint reverti in patriam. Qvibus de rebus visum est senatui renovare societatem & amicitiam cum viris bonis, & missis a bono atqve amico populo. De literis autem scribendis responsum est, curæ futurum senatui, qvam primum ab aliis negotiis vacaverit, & daturum operam, ne ulla posthac eis inferatur injuria, mandatumqve est prætori Fanio, ut ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, qvo commodius se referre possent in patriam. atqve ita publico sumptu legatos prætor domum remisit, cum commendatitiis ad eos, per qvorum loca erant transituri. Et Hyrcani qvidem pontificis rerum status sic fuit. Demetrius autem rex, cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, invisus ex æqvo tam Syris qvam militibus, propter mores improbos, ita ut miserint ad Ptolemæum Physconem, rogantes, ut aliqvem ex Seleuci genere eis daret, qvem possent regem sibi constituere. cumqve is misisset Alexandrum Zebinam, commisso prælio, Demetrius vincitur, & refugiens e pugna ad Cleopatram uxorem in Ptolemaidem, exclusus est ab ea: delatusqve inde Tyrum ab inimicis capitur. & diu misere vexatus tandem interficitur. Alexander autem regnum adeptus, fœdus feriit cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab Antiocho Grypo Demetrii filio, in prælio cæsus occubuit. At Antiochus regnum Syriæ consecutus, non ausus est expeditionem contra Judæos suscipere, audito, qvod frater ipsius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra se apud Cyzicum colligeret. Qvapropter nihil in Judæos movens, decrevit parare se contra fratris adventum, cognominati Cyziceni, eo qvod in illa urbe educatus sit. patre autem genitus fuerat Antiocho Sotere, qvi a Parthis occisus est. acciderat enim, ut Cleopatra duobus fratribus alteri post alterum nuberet, sicut alias diximus. Porro Antiochus Cyzicenus ubi pervenit in Syriam, multis annis cum fratre conflictatus est, Hyrcano interim per totum illud tempus agente in pace continua. mox enim post Antiochi cædem defecerat a Macedonibus: jamqve nec ut subditus, nec ut amicus ullam illis ferebat opem amplius: sed maximis successibus res ejus auctæ sunt Alexandri Zabinæi tempore, & majoribus etiam, regnantibus his duobus fratribus. bellum enim, qvo se atterebant mutuo, occasionem Hyrcano præbuit, ut secure frueretur Judææ proventibus, & ingentem pecuniarum vim inde congereret. Et Cyziceno vastante fratris regionem, non dissimulavit & ipse, qvid moliretur: videnqve Antiocho

nihil esse ab Ægypto præsidii, sed tam ipsum qvam ejus fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, utrumqve facile despexit.

CAP. XVIII.

Qvod Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam urbem munitissimam, quæ, qvod nunc Sebaste vocetur, ab Herode condita, cum erit opportunum, dicemus. hanc adortus oppugnat nullis parcens laboribus, infensus ei propter injurias illatas Marissenis, colonis Judæorum & sociis, sed Syriæ regi subditis. Cum itaq; urbem fossa & duplici muro cinxisset per octoginta stadia, obsidioni præfecit filios Antigonum & Aristobulum: quibus urgentibus & fame premente, eo necessitatis adducti sunt Samaritæ, ut coacti vesci cibis insvetis homini, postremo Antiochi Cyziceni opem imploraverint. qvi cum venisset propere, victus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus eum fratribus usqve Scythopolim, ægre evasit. at illi reversi contra Samaritas, rursum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is, accitis a Ptolemæo Lathuro circiter sex armatorum millibus, qvos ille, invita matre & tantum non imperio per eam deturbatus, miserat, primum vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptiis, non audens qvidem aperto Marte decernere, qvod esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum, ut Hyrcanus obsidionem Samariæ solveret. Sed postqvam multos e suis amisit exceptos hostium insidiis, profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Judaico. ex his Callimander audacius quam prudentius cum hoste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifeste Judæis prodidit: nec qvicqvam Samaritis obsessis profuit. atqve ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus urbem capere, etiam solo eam æqvavit, ductis illo torrentibus: qvorum eluvie ita cuncta fœdata sunt, ut ne vestigium quidem supereset ejus oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, dignatum eum esse divino colloqvio. Fertur enim, qvod illa ipsa die, qva ejus filii conseruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipse solus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciante filiorum recentem de Antiocho victoriam: idq; mox progressus renunciavit multitudini, & paulo post certius comprobatum est ejus oraculum. Et Hyrcani quidem res gestæ sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore, ut non Hierosolymis solum, sed & apud Alexandriam reliqvamq; Ægyptum & Cyprum fortuna aspiraret Judæorum successibus. Cleopatra enim regina a filio Ptolemæo Lathuro dissidens, copiis suis duces præposuit Chelciam & Ananiam filios Oniæ, qvi templum

A συμμάχων ἔρημον ἐρῶν τ̀ ἀντίοχον, ἐ αὐτὸν τ πάντα κακῶς ἐ τ̀ ἀδελφὸν αὐτ̀ ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων καταφρόνησε.

Κεφάλαιον ιή.

Ὡς ἀντίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσων τοῖς σαμαρεῦσι, ἡττηθεὶς διέφυγε.

B ΚΑὶ στρατεύει μὲν ἐπὶ σαμάρειαν πόλιν ἰσχυροτάτην, ἣν ἥρωδης κτίσας ἐπώνυμον αὐτῆς Σεβαστὴν προσηγόρευσε· καὶ ἐν καιρῷ περὶ αὐτῆς ἐροῦμεν. ἐπὶ ταύτην ὁρμήσας φιλοπόνως ἐπολιόρκει, μισοπονηρῶν τοὺς σαμαρεῖς ὄντας· ἐπειδὴ γὰρ ὧν μαριστηνοὶ ἀποίκους ὄντας ἰουδαίων καὶ συμμάχους, ἠδίκησαν, ἐπαχθόντες τοῖς σύροις βασιλεῦσι πολλὰ κακὰ οὐ μετρίως παρεσκεύασαν τῇ πόλει, καὶ διαπαλαῖ τείχους ἀπὸ σταδίων π̀, τοὺς μὲν

C ἐφύλαττον, ἀντίγονον ἐ ἀλέξανδρον, ὧν ἡ πενθερὰ ἐστ̀ ἀνάγκης ἐπὶ λιμοῦ πρὸς ἀχθεῖαν τοὺς σαμαρεῖς συνέπεισεν, ὡς ἄψασθαι μὲν τ̀ ἀνθρώπων, ἡ παλαιστὴ ἢ βοηθῆσαν ἀντίοχον τὸν κυζικηνόν. ὃς ἐπίμως ἐπὶ τὴν συμμαχίαν ἀφικόμενος, ἐπὶ τ̀ πρὸς ἀλέξανδρον, ἡττᾶτο). διωχθεὶς δ̀ ἄχρι σκυθοπόλεως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, διέφυγε. εἰ δ̀ ἐπὶ τοὺς σαμαρεῖς ἐπαναστρέψαντες, ἀνακλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτούς, ὡς καὶ δεύτερον ἐπικαλέσασθαι σύμμαχον. πέμψαντες τ̀ αὐτ̀ ἀντίοχον. ἐς ᾧ δὴ πτολεμαίου ὁ λαθούρου μεταπεμψάμενοι ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, οὓς ἀκούσης τῆς μητρὸς ἐκεῖνος ἐ χεῖρον ἢ κατ̀ ἐξουσίαν τῆς ἀρχῆς αὐτὸν ἐκβεβληκυίας ἐξαπέστειλε, τὸ μὲν πρῶτον ἐπλανᾶτο κατὰ τὴν ὑρκανοῦ χώραν μετ̀ αἰγυπτίων ληστρικῶς, μάχεσθαι μὲν αὐτὸν κατ̀ πρόσωπον ὑ τολμῶν, ἀ γὰρ ἰσχύος ἡ δύναμις αὐτ̀, νομίζων ἢ τῇ κακώσει τῆς γῆς, ἀναγκάσειν αὐτὸν λῦσαι τ̀ ἐπὶ τ̀ σαμάρειαν πολιορκίαν. ἐπεὶ πολλοὺς τ̀ στρατιωτ̀ ἀπώλλυεν ἐνέδραις πρὸς ἐπιτάξαντος ἐπὶ τρίπολιν, καλλιμάνδρου ἐ ἐπικράτ̀ πρὸς τοὺς ἰουδαίους πόλεμον ἐπιτρέψας. καλλίμανδρος μὲν οὖν θρασύτερον τοῖς πολεμίοις προσενεχθεὶς, εἰς φυγὴν τραπόμενος διεφθάρη. ἐπικράτης δ̀ ὑπὸ φιλοχρηματίας, τήν τε σκυθόπολιν καὶ τἄλλα πρὸς ταύτην χωρία, προύδωκε φανερῶς τοῖς ἰουδαίοις, τὴν τε σαμαρίτις πολιορκίαν, ἀμαλύνων σὺν ἡδυπαθείᾳ. ὑρκανὸς μὲν οὖν τὴν πόλιν ἑλών, ἐνιαυτὸν πολιορκήσας, οὐκ ἠρκέσθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ κ̀ πᾶσαν αὐτὴν ἠφάνισεν, ἐπικλύσων τοῖς χειμάῤῥοις ποιήσας. ἀμελήσας κ̀ αὐτὴν ὡς τελείας χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα ῥᾳδίως ποτ̀ αὐτὴν ἀφέλατο. ἐδόξαζον δή τε ἐν ἱερεῖς ὑρκανὸν λέγειν, τίνα τρόπον αὐτῷ τὰ θεῖα τῶν λόγους ἦλθε. φασὶ γὰρ ὅτι κατ̀ ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν, καθ̀ ἣν οἱ παῖδες αὐτ̀ τοῦ κυζικηνοῦ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσας φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ νενικήκασιν ἀρτίως τ̀ ἀντίοχον. καὶ ἅτε προελθὼν ἐκ τοῦ ναοῦ, πᾶσι τοῖς παροῦσι φανερὸν ἐποίησε, καὶ διαβὰς ἅπασι τὸ χαῖρε ὑρκανέ· λέγε), τίνα τρόπον αὐτῷ τὰ θεῖα τῶν λόγους ἦλθε. φασὶ γὰρ ὅτι κατ̀ ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν, καθ̀ ἣν οἱ παῖδες αὐτ̀ τοῦ κυζικηνοῦ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσας φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ γενικήκασιν ἀρτίως τ̀ ἀντίοχον. καὶ ἅτε προελθὼν ἐκ τοῦ ναοῦ, πᾶσι τοῖς παροῦσι φανερὸν ἐποίησε, καὶ διαβὰς ἅπασι τὸ χαῖρε ὑρκανέ· καὶ τὰ μὲ θεῖ ὑρκανῷ, ἐν τούτοις ἦν. κ̀ ᾗ ἔτυχε τ κηρύττειν μὴ μόνον τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις καὶ τῇ χώρᾳ ἰουδαίοις ἐπιτάττειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας καὶ ἐν αἰγύπτῳ καὶ κύπρῳ. κλεοπάτρα γ̀ ἡ βασίλισσα, πρὸς τ̀ υἱὸν στασιάζουσα, πτολεμαῖον τ̀ λαθοῦρον ὀπλεγόμενον, κατέστησεν ἡγεμόνας, χελκίαν καὶ ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας ὀνίου· ἐ οἰκοδομήσαντ̀ ἐν τῷ

ὁ τοῦ ἡλίου πολίτην νόμῳ πρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. τοσαῦτα δὲ τῆς κλεοπάτρας τὴν γραῦν, οὐδὲν δίχα τῆς τούτων γνώμης ἐπράττεν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ γράφων ἡμῖν ὁ καππαδόξ, λέγων οὕτως. οἱ γὰρ πλείους οἵτε συνελθόντες ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ἐπιπεμπόμενοι τοσαῦτα τῆς κλεοπάτρας εἰς κύπρον, μεταβάλλοντο τοσαῦτα πρὸς τὸν πτολεμαῖον. μόνοι δὲ οἱ ἐκ τῆς ὀνίου λεγόμενοι σωέμενον ἰουδαίοι, διὰ τὸ τὰς πόλεις αὐτῶν εὐδοκιμεῖν μάλιστα τοσαῦτα τῇ βασιλίσσῃ χελκίαν τε καὶ ἀνανίαν. τούτων μὲν οὖν ὁ γράφων φησί. ὑρκανὸν δὲ φθόνον ἐκίνησεν ἡ εὐπραγία τοσαῦτα τῶν ἰουδαίων. μάλιστα δὲ οἱ φαρισαῖοι κακῶς πρὸς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις ὄντες μία τῶν ἰουδαίων, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. τοσούτῳ δὲ ἔχουσι τὸν ἰσχὺν τοσαῦτα τοῖς πολίταις, ὡς κἂν βασιλέως τι λέγοντες καὶ κατὰ ἀρχιερέως, δόξαις πιστεύεσθαι. μαθητὴς δ' αὐτῶν λέγεται ὑρκανὸς, καὶ σφόδρα ἐξ αὐτῶν ἠγαπᾶτο. καὶ δὴ καλέσας αὐτοὺς πρὸς ἑστίασιν, καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, ἐπεὶ σφόδρα ἡδομένους εἶδε λέγειν ἤρξατο πρὸς αὐτὸς, ὡς ἐπὶ μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον, καὶ πάντα ποιοῦντα, ἐξ ὧν δρᾶσαι ἂν τοῦ θεοῦ, καὶ αὐτὸ δὲ φαρισαίοις φιλοσοφοῦσιν. ἤδει γὰρ μέντοι εἰ βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκτρεπόμενον, εἰς αὐτὸν ἐπανορθοῦν. τοὺς δὲ μαρτυρησόντων αὐτῷ πᾶσαν ἀρετὴν, ὁ μὲν, ἤθη τῆς ἐπιεικείας. εἰς δὲ τῆς τε κατακεκριμένων ἐλεαζάρου ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ παρρησίας χαίρων, ἐπεὶ φησὶν ἠξιῶσας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τὴν δὲ χιερωσύνην ἀπόθου, καὶ μόνον ἀρκείτω σοι τε ἄρχειν τοῦ λαοῦ. τὴν δ' αἰτίαν αὐτοῦ πυθομένου, δι' ἣν ἀποθοῖτο τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι φησὶν ἀκούομεν ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων αἰχμαλώτων σε γενέσθαι τῆς μητρὸς βασιλεύοντος ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς. ψευδὴς ὁ λόγος ἦν. καὶ πρὸς αὐτὸν ὑρκανὸς παρῳξύνθη, καὶ πάντες δ' οἱ φαρισαῖοι, σφόδρα ἠγανάκτησαν. τὰ δ' ἐκ τῆς σαδδουκαίων αἱρέσεως εἰς τὴν ἐναντίαν τοῖς φαρισαίοις προαίρεσιν ἔχουσιν, ἰωνάθης τὰς ἐν τοῖς μάλιστα φίλος ὢν ὑρκανῷ, τῇ κοινῇ πάντων φαρισαίων γνώμῃ, πιθανὰς τὰς βλασφημίας τὸν ἐλεάζαρον ἔλεγε, καὶ ὅτ' ἔστιν φανερὸν αὐτὸ πυθομένῳ παρ' ἐκείνων, τίνος ἄξιος ἐστὶν ὑπὸ τοῖς εἰρημένοις κολάσεως, δ' δ' ὑρκανὸς τοὺς φαρισαίους ἐρομένῳ τίνος αὐτὸν ἄξιον ἡγοῦνται τιμωρίας, πειθομένους γὰρ ἂν μὴ τῆς ἐκείνων γνώμης γεγονέναι τὰς βλασφημίας, πρησαμένων αὐτὸν τοῦ μέτρου τῆς δίκης, τελῆσαι ἔφασαν τῶν δεσμῶν. ἐκ δὲ τούτων λοιδορίας ἐνεκαθαπτόμενος, ἄλλως τε δὴ φύσει τοῖς τὰς κολάσεις ἀπλήκτως ἔχουσιν οἱ φαρισαῖοι πρὸς ὃ τι λίαν ἐκαλέπαινε, δὴ πρὸς τὸ δοκεῖν ἐκείνοις πιθανὰς τὰς βλασφημίας τοῦ ἀνθρώπου ἐνεμεῖσθαι μάλιστα δ' αὐτὸ ἐπιπαροξύνων ἰωνάθης, διέθηκεν ὅτως, ὡς τι τῇ σαδδουκαίων πολλῷ πρόσθεν μοίρᾳ, τῶν φαρισαίων ἀποστῆναι, δὴ πάσι ὑπ' αὐτοῦ καθαιρεθέντα νόμιμα τῷ δήμῳ καταλῦσαι, καὶ τὰς φυλακὰς αὐτοῖς κολάσαι. μισθῷ οὖν ἐπῆγεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς ὑοῖς πρὸς ἅπαντας διενέγκαι. πρὶν μέντοι τούτων αὖθις ἐρῶμεν. νῦν δηλῶσαι βούλομαι ὅτι νόμιμα πολλὰ τινὰ παρέδοσαν τῷ δήμῳ οἱ φαρισαῖοι ἐκ πατέρων ἀναδοχῆς, ἅπερ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς μωυσέως νόμοις, καὶ διὰ ὅτ' ἀπὸ τῶν πατέρων ἀναδοχῆς λέγεται. ἀναγκαῖον οὖν ἐστὶ νῦν ἐνδείξασθαι, ἃ παρέλαβον παρὰ τῶν πατέρων οἱ φαρισαῖοι, καὶ παρέδοσαν τῷ δήμῳ. καὶ ἵνα μὴ πολλὰ περὶ τούτων λέγωμεν, ἐπὶ τὰ παραδοθέντα ἐλθόντες ἐροῦμεν. ἔδοξε τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐκ τῶν ἐνιαυτῶν ἀπάντων ἑορτὴν ἄγειν τὴν πεντηκοστὴν, καὶ τὴν σκηνοπηγίαν, καὶ τὴν τῶν ἀζύμων, καὶ τὴν ὀγδόην ἑορτὴν, ἣν καλοῦσι κατοικητήριον. καὶ τὴν τῶν νηστειῶν δὲ καὶ τῶν ἐκκαιδεκάτων ἑορτὴν ἐπιτελεῖν. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς νόμοις γεγραμμένα ἐν τούτοις ἐστὶν, ἃ δὲ οἱ φαρισαῖοι παρέδοσαν τῷ δήμῳ, ἐν τούτοις ἐστὶν, ἃ δὲ οἱ φαρισαῖοι παρέδοσαν τῷ δήμῳ, ἐν τούτοις ἐστὶν, ἃ δὲ οἱ φαρισαῖοι παρέδοσαν τῷ δήμῳ, ἐν τούτοις ἐστὶν

A in Heliopolitana præfectura ædificaverat Hierosolymitano simile, ut alias diximus. ex horum sententia regina gerebat omnia, sicut & Strabo Cappadox testatur his verbis: Plerique enim, qui prius nobiscum venerunt in Cyprum, qvive post a Cleopatra illo missi sunt, confestim deficiebant ad Ptolemæum. soli vero ex Oniæ factione Judæi constanter manserunt in officio, eo B qvod cives eorum Chelcias & Ananias apud reginam essent in precio. Hæc Strabo. Hyrcano autem apud Judæos felicitas invidiam peperit. sed præcipue Pharisæorum secta male ei volebat, de qva supra mentionem fecimus. tanta autem eorum autoritas est apud populum, ut, etiamsi regi obloqvantur aut pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fuerat, in primis charus huic hominum generi. C qvos cum aliqvando vocasset ad convivium, & accepisset comiter, postqvam animadvertit eos exhilaratos, sic illos affatus est: Scire eos suam voluntatem, qvod nihil magis cuperet, qvam justus esse & omnia juxta Dei placita facere, qvemadmodum & ipsi docerent. attamen si qvid in ipso desiderarent, & aliqva in re a justitiæ præscriptis aberrantem deprehenderent, officii illorum esse, ut admonitione corrigant, cum vero D omnes ejus virtutem comprobarent, vehementer gavisus est eorum testimonio. tandem unus e convivis Eleazarus, vir malus & seditiosus: Qvandoqvidem inqvit, ais te cupere audire veritatem, si vis esse justus, abdica te pontificatu, & contentus esto principatu populi. Illo vero causam rogante, cur ita hoc postularet: Qvia, inqvit, audivimus a natu grandioribus, matrem tuam captivam fuisse, regnante Antiocho Epiphane. Falsus autem erat is rumor, & E ideo graviter his verbis Hyrcanus offensus est, nec minus Pharisæi cæteri. Tum Jonathas qvidam e Sadducæorum secta, qvæ est Pharisæis contraria, præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de communi Pharisæorum sententia convitiatum Eleazarum: qvod si dubium videatur, manifestum fore, interrogatis illis, qva pœna homF minem dignum censeant. Qvod postqvam Hyrcanus rogavit, dicens ex pronuntiata ab illis sententia se cogniturum, an ex eorum consensu factum sit sibi convitium, & illi satis putarunt, si vinculis castigaretur & verberibus, qvod iniqvum videretur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqvi hoc genus clemens sit in animadversionibus, vehementer exacerbatus G est, qvasi jam compertum haberet eos esse autores opprobratæ sibi generis infamiæ. Nec destitit Jonathas furenti calcar addere, in tantum, ut, desertis Pharisæis, ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorum constitutionibus, earum observatores pœnis afficeret: atqve hinc factum est, ut ipse & ejus filii parum gratiosi apud vulgum fuerint: qvemadmodum alias opportunius dicetur. Nunc enim indicandum est, qvod multas constitutionum a majoribus per manus acceptas Pharisæi tradiderint populo, qvæ non sunt scriptæ inter leges Mosaicas: & ideo

Sadducæi his autoritatem abrogant, dicentes oportere eas tantum servari, qvæ scripto continentur. atqve hinc magna inter utrosqve exorta est controversia, dum ditiores stant a Sadducæorum partibus, Pharisæi cæteræ multitudinis utuntur favoribus. Sed de his duabus sectis & Essennorum tertia satis docuimus in secundo de Judaico bello volumine. Hyrcanus autem, seditione sedata, & post hanc exacta vita feliciter, elapsisqve uno & triginta annis ejus imperii, moritur, relictis quinque filiis superstitibus, tribus maximis a Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Judæorum, & pontificatu, & prophetia. fruebatur enim divinis colloqviis. unde tantam nactus est futurorum præscientiam, ut prædixerit duos majores natu e suis liberis, non diu fore paterni principatus compotes: qvorum exitium operæ precium est cognoscere, quo magis patris eluceat divinatio.

A τοῦτα τὰ τῶν Σαδδουκαίων γένος ἐκβαλὼν, λέγων ἐκεῖνα
ἠγεῖσθαι νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δὲ ἐκ παραδόσεως
τῶν πατέρων μὴ τηρεῖν. ἐκ τούτου τοίνυν ζήλους αὐτοῖς
διαφορὰς μεγάλας συνέβαινε μεγάλας, τῶν μὲν
κρίνων, τὰς εὐπορίας μόνον πλουτῶν, τοῦ δὲ δημοτικοῦ
ἐπόμενον αὐτοῖς ἔχοντων, τῶν δὲ Φαρισαίων τὰ πολλὰ
σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ τούτων μὲν τῶν
ἐσομένων ἐν τῇ δευτέρᾳ μου τῶν Ἰουδαϊκῶν, ἀφεῖσθαι
λόγου μοι. Ὑρκανὸς δὲ παύσας τὴν στάσιν, καὶ μετὰ
B βιώσας εὐδαιμόνως καὶ τὴν ἀρχὴν διοικήσας ἐπὶ
ἄριστον τρόπον ἔτεσιν ἑνὶ καὶ λ τελευτᾷ, καλοὺς πέντε
υἱοὺς ἐ. τρεῖς τῶν μεγίστων ἀξιῶν ὑπὸ θεοῦ κρι-
θεὶς ἔχων ἔθνους. καὶ τὸ προφητικῆς τιμῆς, καὶ
θητείας. συνῆν γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τῶν τοῦ μέλ-
λοντος προγνῶσιν παρεῖχεν αὐτῷ τε εὐδαίμονα, καὶ πολέ-
των, ὡς τε καὶ πρὸ τοῦ δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῦ παί-
δων μὴ μοίρᾳ τῶν πραγμάτων κύριοι γενέσθαι. ὧν τὴν
C προφορὰν εἰς τὸ μαθεῖν ὅσον τι ἐστὶ πατρὸς εὐτυ-
χίας, ἄξιον ἀφηγήσεως.

CAP. XIX.

Aristobulus primus diadema sibi imposuit.

XVIII. DEfuncto enim eorum patre, Aristobulus natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema sibi primus imposuit, post qvadringentos unum & octoginta annos, & menses tres, ex qvo de captivitate Babylonica liberatus populus, ad pristinas sedes postliminio reversus est. cumqve fratrem suum secundum Antigonum amaret, in societatem dominationis eum assumpsit, cæteros vero in vinculis habuit. matrem etiam conjecit in carcerem principatus æmulam, (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliqverat) atqve eo crudelitatis processit, ut fame necaret in vinculis. post matrem vero interfecit fratrem quoqve, qvem præ aliis diligere videbatur, & in regni societatem admiserat, alienatus ab eo per calumnias, qvas primo qvidem rejecit, partim qvod eum diligeret, partim qvod per invidiam confictas putaret. Sed cum aliqvando Antigonus magnifice reverteretur e bello, qvo tempore populus solenne scenopegiæ festum celebrabat, accidit, ut Aristobulus ægrotans decumberet, frater vero interfuturus sacris, splendidissime ornatus in templum ascenderet cum armatorum comitatu, potissimum pro salute regis vota facturus. Tum hi, qvibus studium erat excitare inter fratres discordiam, nacti occasionem e rebus prospere gestis Antigoni, & pompa, qvam adornaverat, venerunt ad regem & omnia exaggeraverunt, dicentes hæc jam esse supra privati hominis conditionem, & affectati regni manifesta indicia: ajebantqve venturum brevi cum valida armatorum manu ad occidendum regem, qvod stultum existimet, cum regno solum potiri liceat, communicato honore contentum esse. Aristobulus autem qvamvis non omnino his crederet, tamen prospiciens, qvomodo posset & suspicionem vitare, & securitati suæ consulere, collocavit satellites in loco qvodam obscuro & subterraneo (decumbebat autem in turri, qvæ post mutato nomine Antonia dicta,

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς Ἀριστόβουλος πρῶτος διάδημα περιέθετο.

D Τελευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τοῦ πατρὸς, ὁ πρεσβύτατος
τῶν παίδων Ἀριστόβουλος, τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν
μεταθεῖναι σπουδὴν ποιούμενος, πρῶτος διαδήματι
τοῦτο ἐπιτίθεται μετὰ ἔτη τετρακόσια καὶ ὀγδοήκοντα
καὶ τρία τὸν ἀριθμὸν ἐτῶν, καὶ μῆνας τρεῖς,
μιλανῶν γ', ἀφ' οὗ τὸ ἔθνος ἐκ Βαβυλῶνος ἀνέστη
λαγὼς ὁ λαὸς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθε. τὴν μητέρα
ἀδελφῶν τὸν μετ' αὐτὸν ἀντίγονον, ὃν μὲν τὴν
ἦξίου, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἶρξε δὲ καὶ
μητέρα, τὴν δὲ ἀρχῆς αὐτῷ διενεχθεῖσαν. σκυθρω-
χανὸς, τὸ ὅλον κυβιστᾶν καλὰ λελοίπει. καὶ μέχρι τῆς
ὠμότητος προῆλθεν, ὡς αὐτὸν καὶ λιμῷ
E φθεῖραι δεδεμένον. προσέθηκε δὲ τῇ μητρὶ καὶ τὸν
φόνον ἀντίγονον, ὃν στέργειν ἐδόκει, μάλιστα δὲ καὶ πα-
ἔσχε τὴν βασιλείας, ἐκ διαβολῶν ἀπαλλοτριωθεὶς
αὐτόν. αἷς τὸ μὲν πρῶτον, οὐκ ἐπίστευε, τὰ μὲν
φιλεῖν αὐτὸν δ' ὑποτοπεύων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ
νόμιμον ἡγούμενος διαβάλλειν. ὃ δὲ ἀντίγονος
λαμπρῶς ἀπὸ στρατιᾶς ἐπανελθὼν, καὶ τὴν ἑορτὴν
F τὴν σκηνοπηγίαν τῷ θεῷ, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν συ-
έτυχε τὸν μὲν Ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸ δὲ
νὸν ἐπιτελοῦντα τὴν ἑορτὴν ἀναβῆναι λαμπρῶς
θρα κεχοσμημένον, μετὰ τῶν εἰλικριτῶν εἰς
ρὸν, καὶ τὰ τέλεια ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρίας εὐ-
τοὺς δὲ πονηροὺς καὶ διασῆσαι τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν ἐ-
δακόσιοι, ἀφορμὴν ζητοῦντες τῷ τε τῷ
πλεῖν δ' ἀντίγονος φιλοτιμίᾳ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατ'
μένοις, ἐλθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα, ἐκ κακοήθους ὅπως τὴν
G ζον ἐξαίρῃ τὰ τοῦ τὴν πομπὴν ἰδὼν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς
καθ' ἰδιώτην ἔπασον ὧν τὰ γινομένων, ἀλλὰ φρονήματος
ἔνδειξιν ἔχειν βασιλικὸν τὰ πεπραγμένα, ἐκ ὡς κτείνων αὐ-
μέλλοι μὴ τύφῳ ἐληλυθὼς καρπεύ, λογιζομένῳ
εὐηθῶς αὐτὸ βασιλεύειν ἐνόν, τιμῆς μεταλαμβάνο-
τα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν. ἀριστόβουλος δὲ τότε
ἀκμὴν πεθυμῶν, καὶ δ' ἀνύποπτος εἶναι τοῦ ἀδελφοῦ
πόνοῦ, καὶ τὰ ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, διέρρηξε
τοὺς σωματοφύλακας ἐν τινι τῶν τοιούτων ἀφο-
σῳ. κατεκλήθη δὲ ἐν τῇ βάρει, μετονομασθείσῃ δὲ ἀπὸ
ἐκ πρό-

καὶ προσέταξεν ἀν ὁπλα μὴ ἀπιέναι μηδένα. κτείνειν A mandavitqve, ut, si qvidem sine armis frater
ἢ τὸν ἀντίγονον ἂν ὁπλισμένον. τοῖς αὐτὸν εἰσιοῦσι. πέμ- veniret, nemo eum attingeret: qvod si armatus
πει μὴν καὶ τοῖς τὸν ἀντίγονον αὐτὸς ἄνοπλον αὐτῷ ἀξι- adventaret, ut trucidaretur, præmisit tamen ad
ῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ συνεπιβουλεύουσα αὐτῇ eum, qvi rogaret, ut inermis veniat. At regina
κατ' ἀντίγονον, πείθουσι τὸν ἄγγελον τὰ ἐναντία & reliqvi insidiatores, persvaserunt nuncio, ut
λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκούσειε ὅτι κατασκευάσοιτο ὅπλα contraria diceret, audisse fratrem, qvod arma-
καὶ κόσμον πολέμου, ὥστε προθύμως πρὸς αὐτὸν ὥσπερ κα- turam eximiam sibi comparasset, cupereqve ita
λεῖ ὡπλισμένον, ὅπως ἤδη τῶν κατασκευῶν. ὁ δὲ armatum contemplari. Antigonus vero nihil
ἀντίγονος μηδὲν ὑποπτεύσας κακούργον, ἀλλὰ B mali suspicans, & fretus fratris benevolentia, ita
πιστεύων τῇ πρὸς τὸν ἀδελφὸν εὐνοίᾳ, ὡς εἶχεν ἐνδε- ut erat cum tota armatura, venit ad Aristobu-
δυμένος τὴν παντοπλίαν ὥσπερ ἐγένετο πρὸς τὸν ἀριστο- lum, contemplandum se præbiturus. cumqve
βοῦλον ἐπιδείξων αὐτῷ τὰ ὅπλα. ἡνύσθη δὲ αὐτὸν perveniisset ad turrim Stratonis, qva valde ob-
ἐπὶ τὸν πύργον τῶν καλουμένων Στρατῶνος. ἔστι δὲ scurus erat transitus, a satellitibus interfectus
ἄφωτον εἶναι σφόδρα τὴν πάροδον, ἀποκτείνουσιν οἱ est. Hujus autem casus facile ostendit, qvan-
σωματοφύλακες. διέδειξέ μὲν ὁ τότε θάνατος tum possint livor & calumnia, & qvam sint effi-
ὅτι μηδὲν φθόνου μήτε ἀσφαλοῦς ἰσχυρότερον, μηδ' ὅτι caces ad subvertendam etiam naturalem bene-
μᾶλλον εὐνοίαν καὶ φυσικὴν οἰκειότητα διίστησιν ἢ ταῦτα volentiam. Sed illud maxime admiratu dignum
τὰ πάθη. μάλιστα δ' ἄντις θαυμάσαι καὶ ἰδεῖν τινα, C est, qvod Judas qvidam, cujus prædictiones
ἐστὶν ὧν τὸ γῆρας, οὐδέ ποτε ἡ ἐν οἷς προεῖπε ψευ- nunqvam fefellerunt, vaticinatus est. Is cum
δομένους ἐλέγχει. ἔστι δὲ ἰδὼν τὸν ἀντίγονον πα- videret Antigonum accedentem ad templum,
ρόντα τὸ ἱερὸν ἀνεβόησεν ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ apud discipulos, qui eum ob hanc scientiam af-
γνωρίμοις, οἱ διδασκαλίας ἕνεκα δ' ὠφελείαν τὸ μέλ- fectabantur, exclamavit: pœnitere se jam vitæ,
λοντα παρέρχονται, ὡς δοκοῦντες αὐτῷ καλὸν διε- quandoqvidem ejus vanitatem coarguat inco-
σομένῳ ζῶντι ἀντίγονον, ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι προει- lumis Antigonus, qvem ea die apud Stratonis
πὼν ἐν τῷ καλουμένῳ στρατῶνος πύργῳ πεσόντα ὁρᾷ, turrim moriturum prædixerat; qvoniam locus
καὶ δ' χωρίᾳ μὲν ἑξακοσίοις ἀπέχοντα νῦν χ', ὅταν φονεύ- D ille abesset sexcentis stadiis & diei pars major
θησεσθαι προεῖπεν αὐτὸν, τῆς ἡμέρας ἤδη δ' πλείονος exacta esset: atqve ita periculum esse, ne men-
ἡνυσμένης. ὡς αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψευ- tiatur suum oraculum. Ad hunc modum solici-
δὲς εἶναι. ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ καὶ καταφρονῶν- to nunciatur, Antigonum cæsum ad cellam sub-
τος, ἀγγέλλει πυνθανόμενος ἀντίγονον ἐν τῷ ὑπογείῳ, ὃ terraneam turris, quæ & ipsa Stratonis vocaba-
καὶ αὐτὸ στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο, ὁμώνυμον τῇ tur, sicut & illa maritima, qvæ post Cæsarea no-
Σεβαστῇ καὶ παράλῳ. τὸν μὲν οὖν μάντιν, ἔστι διεπέφευ- minata est, quæ ambiguitas vatem perturbave-
γεν. δείσαντος δὴ τῆς ἀδελφοκτονίας δ' τὸν εἰσῆλθε rat. Aristobulum autem continuo cœpit fra-
μετάνοια, καὶ νόσος ἐπ' αὐτῇ, τῆς διανοίας ὑπὸ δ' E ternæ necis pœnitentia: qvæ res morbum ejus
μίσους κεκακωμένης, ὡς διαφθαρέντων αὐτῷ ὑπὸ aggravavit, dum factum suum continenter de-
ἀκράτου τῆς ὀδύνης τὰ ἔντερα, αἷμα ἀναφέρειν. ὁ δὲ διακο- testaretur, ita ut postremo, crescentibus doloribus, sanguinem vomeret, eum quidam e minis-
νισμάτων τις παίδων καὶ δαιμόνιον οἷμαι προνοίᾳ εἰς tris efferens, divina, opinor, ita volente provi-
τὸν αὐτὸν τόπον δ' σφαγὴν ἀντίγονος ἀτίλως ἐπὶ δ' αἵ- dentia, prolapsus in eo ipso loco effudit, qvi An-
ματος ἐκείνου προεβαινεν εἶναι κομίζων, ὀλιθῶν ἐξέ- tigoni cædis cruenta habebat vestigia, qvo facto,
χεε. ἡμωμένης δὴ βοῆς πρὸς τὸ ἰδόντων ὡς δ' παιδὸς ingens eorum, qui viderant, clamor exoritur,
ἐξεπιτηδὲς ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας ἐξετά- quasi data opera puer illic effudisset sanguinem,
ζειν, τί αἴτιον ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἔτι μᾶλ- ita ut clamoris causam scisciteretur Aristobulus,
λον ἐπιτείνετο μαθεῖν, φύσει τῶν ἀνθρώπων ὑπονοεῖν- F omnibus autem dicere tergiversantibus, tanto
των ἐν τοῖς τοιούτοις εἶναι χείρονα τὰ σιγώμενα. ὡς δ' magis contendebat cognoscere, qvod natura ita
ἀπειλοῦντος καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, πάλιν ἐτά- comparatum sit, ut suspecta nobis sint, qvæ dissi-
νων, προχεῖ μὲν αὐτὸ πληγὴ τὸν ἀριστοβουλον ὑπὸ δ' mulantur silentio, tandem ubi minis ac terroribus expressit, ut faterentur veritatem, conscientia graviter ictus animum, plurimas effudit lacrymas, & gemitum ex imo pectore ducens: Ergo non latet Deum, inqvit, meum impium ac sceleratum facinus, quando tam cito reposcor ad pœnas cognati sanguinis, ô corpus impudens, qvousqve retinebis animam, qvam materni simul ac fraterni manes flagitant? cur non semel eam reddis, ne sic per partes opus sit libare meum sanguinem, atq; ita parentare oppressis per nefas & parricidium, vix ea fatus erat, cum exhalavit animam, uno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id est Græcorum amator, post auctam multis beneficiis patriam, illato bello Iturææ, magnaqve ejus parte attributa ad Judææ limites: cujus habitatores comminatione exilii coegit circumcisionem.

cæterosqve Judaicos ritus admittere. Alioqvi natura æqvus erat & modestus, ut attestatur Strabo, ex autoritate Timagenis sic dicens: Hic vir æqvus fuit & Judæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Iturææorum eis attribuit, devictam circumcisionis fœdere.

CAP. XX.

Alexandri Judæorum regis res gestæ.

XIX. POst Aristobuli obitum Salome ejus uxor, qvam Græci Alexandram nominant, solutis ejus fratribus, qvos ipse, ut diximus, vinxerat, Jannæum, qui & Alexander est, regem constituit, ætate cæteros præcedentem atqve modestia: cui accidit, ut mox natus, exosus patri factus sit, nec unqvam, dum ille viveret, in ejus conspectum admissus. ejus odii causam ferunt hanc: Cum aliqvando in somnis ei Deus apparuisset, rogavit de successore, solicitus de Aristobulo & Antigono, quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cum Deus hujus effigiem designasset, contristatus, quod is in omnes fortunas esset successurus, in Galilæa educari eum voluit. Sed oraculi fidem eventus approbavit. Potitus enim hic regno post defunctum Aristobulum, alterum fratrum insidiantem sibi interfecit, alterum contentum privata & otiosa vita in honore habuit. Constitutis deinde rebus imperii, prout sibi visum est conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum; & cum prospere pugnasset, victos intra mœnia compulit, eosqve obsessos oppugnare adortus est. Solæ enim e maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ supererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim & Dora occupaverat. Sed cum Antiochus Philometor & frater ejus Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus suas vires attererent, nihil præsidii ab eis expectandum erat Ptolemaidensibus: verum Zoilus tyrannus cum iis, qvos alebat, militibus eorum quoque dominationi propter discordiam regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam reges negligere videbantur illorum periculum, athelis similes, quos cum defessi sint certamine, pudet tamen adversario manus dare, sed per intervalla se ad instaurandum certamen refovent. Supererat una spes ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, qui a matre Cleopatra a regno ejectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur missis legatis, orabant, ut auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qvi cum ei spem fecissent, quod delatus in Syriam habiturus esset Gazæos & Ptolemaidenses in suis partibus, simulqve Zoilum & Sidonios multosqve alios adjutaturos, elatus promissis navigationem parabat. Interim Demænetus, qvi plurimum apud suos cives autoritate pollebat, persvasit Ptolemaidensibus, ut mutarent sententiam, conducibilius dicens incertam cum Judæis belli aleam subire, qvam in

Κεφάλαιον κ'.

Αλεξάνδρᾳ τῷ ἰουδαίων βασιλέως γραπτή.

ΤΕλευτήσαντος δὲ ἀριστοβούλου, σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη δὲ καὶ ἀλεξάνδρα παρὰ τοῖς ἑλλήνων ἀλεξανδρεῦσι, λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, δεδεμένους γὰρ αὐτοὺς εἶχεν ἀριστόβουλος, ὡς προεῖπον ἡμῖν, ἰανναῖον τὸν καὶ ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τὸν καθ' ἡλικίαν πρεσβύτερον καὶ μετριότητι, ᾧ καὶ σωφρόνη γυνὴ ἐγεγόνει δύο μὲν παῖδας ἐκείνου, τὸν δὲ πατρός, καὶ μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ μηδέποτ' εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι. τὸ δὲ αἴτιον δοῦσα μισεῖν αὐτὸν ἐνδεῶς ἔλεγεν ἐγγηθῆναι. στέργων μᾶλλον τοὺς παῖδας ὑπὲρ τοὺς πρεσβυτέρους, ἀντιγόνου καὶ ἀριστοβούλου, θεὸν νέᾳ καθ' ὕπνους αὐτῷ τὸν περὶ τῶν παίδων ὑπογράψαντα, τίς αὐτῶν πρώτου μέλλει ἔσεσθαι διάδοχος, δι' ὃ καὶ περὶ τούτου χαρακτῆρος δείξαντος, λυπηθῆναι, ἐπεὶ τὰ μείζω τῶν αὐτοῦ πάντων ἐκ τοῦ ἐσομένου κληρονόμου, ἡμιμόρια ἔσασθαι ἐν τῇ γαλιλαίᾳ τρέφεσθαι. ὁ μὲν οὖν ἀριστόβουλος ψεύσασθαι τὸν ὑρκανόν. τῷ δὲ βασιλέως μὴ τῶν ὠφελουμένων συβούλου τελευτῶντι, ὅτου θάλλοντος, τὰ μὲν τῶν ἀδελφῶν ἐπιχειροῦντα τῇ βασιλείᾳ διενέγκαι, τὸν δ' ἕτερον, ἀπαγμόνως ζῶντα περισωθῆναι μόνον, ἐχθρὸν τιμῇ. καλέσασθαι μὲν οὖν τὸν ἀρχὸν ὃν ὥετο συμφορεῖν αὐτῷ τρόπον στρατεύσαι ἐπὶ πτολεμαΐδα, τὴν μὲν χρείαν αἰτησάμενος, ἐνεκάλεσε τοῖς ἀνθρώποις εἰς τὸν πατέρα ἐπιβεβουλεύσασθαι αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τῶν δὲ ἐν τῇ πόλει πτολεμαΐς αὐτῷ καὶ γάζα μέναι χρόνον ἐπέσχον, ἐπεὶ ζωΐλος ὁ κατασχὼν τὸν στρατῶνος πύργον καὶ δῶρα. ὃν φιλομήτορος αὐτοῦ καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀντίοχος, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνός, πολεμούντων ἀλλήλους καὶ τὰ αὐτῶν δυνάμεων ἀπολλυόντων, ἐν εὐδεμίᾳ τοῖς πτολεμαεῦσι βοηθεῖν παρεσκευάσθη αὐτῶν, ἀλλὰ πονουμένοις τῇ πολιορκίᾳ, ζωΐλος στρατῶνος πύργον κατεσχηκὼς καὶ τὰ δῶρα, παρασκευάσματα τρεφῶν στρατιωτικὸν, καὶ τυραννίδι ὑπὸ χειρῶν ἀεὶ τῶν τῶν βασιλέων ὡς ἀλλήλους ἀμυνάντων, μικρὰ τοῖς πτολεμαεῦσι παρεβοήθει. εὐδέχετο βασιλεῖς ἔτους οἰκείως ἔχον ὡς αὐτὸς, ὥστε εἶναι παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν. ἑκάτεροι γὰρ τῶν ἀθλητῶν ἔπαιρον, οἱ τῇ δυνάμει μᾶλλον ἀπηρεφιστημένοι αἰσχυνόμενοι δὲ καὶ χωρῆσαι διετέλουν, δέημα καὶ αὐτοὶ παυσόμενοι διαφέροντες τὸν ἀγῶνα. λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ ὠδὰ τῶν αἰγύπτου βασιλέων, καὶ τὸν κρείττον ἔχοντα πτολεμαίου δὲ λαθούρου, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς κλεοπάτρας τῆς ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν ὡς αὐτὸν οἱ πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα, σύμμαχον, ἐκ τῶν ἀλεξανδρέων χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπιλεγόντων δ' αὐτῷ τὰ πρόσφορα ὡς ἀλβᾶς εἰς στόμα ἔξει χαλεπούς ἐσῶντας μὴ τῶν πτολεμαέων καὶ ζωΐλον, ἔτι γε μὴν σιδωνίους καὶ πολλοὺς ἅμα αὐτῶν συλλαμβανόντων, ἐπαρθεὶς ὡς τὸν ἐκπλοῦν ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ δὲ τοὺς πτολεμαεῖς δημαγωγοὺς μεταβαλλόμενος τῶν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν μεταβαλλόμενος τῶν γνώμας ἐποίησεν, ἅμφω εἶναι φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῷ ἡγησομένῳ ἀλαζονεύεσθαι ὡς τοὺς ἰουδαίους, μᾶλλον

Φαν-

μεραν ἐνδείξασθαι δουλείαν διατοτη προσδόκιμος αὐ-
τ, ἐπὶ πρὸς τυτῳ μὴ τὸν παρόντα μόνον ἔχειν πόλεμον,
ὰ ἐπὶ πολὺ μείζονα τὸν ἀπ' αἰγύπτου. τὴν μὲν κλεοπάτραν
ἐσόψεσθαι δυναμιν αὐτῷ καταστασιάζομενον πολε-
ον ἐκ τῆς πέρας, ἀλλ' ἤξειν ἐπ' αὐτὸν μετὰ μεγάλης στρα-
τ. αὐτὸν δὲ αὐτῷ ὥστε καὶ τὸν κύπρον τὸν ἰόν ἐκβα-
. ἐὰν γὰρ πτολεμαῖος μὲν διαμαρτῶν τῆς ἐλπίδος
φυγεῖν πάλιν εἰς τὴν κύπρον, αὐτὸς δὲ κίνδυνον τὸν
τατον. ὁ μὲν δὴ πτολεμαῖος καὶ τὸ πρὸν μαθὼν τὴν
πτολεμαίων μεταβολὴν, ὅδεν ἦλθον ἐπλεύσει, καὶ κατα-
ὶς εἰς τὴν λεγομένην συκάμινον, ἔνθα δὴ τὸ δυνα-
ἐξεβίβασεν, ἵνα δὴ ὁ πᾶς στρατὸς αὐτῷ πεζοῖς τε ἅμα
ππεῦσι θᾶττον παρεγένετο, ὡς παραλόγων τὴν τῆς
λεμαΐδος, καὶ στρατοπεδευόμενος, ἐπεὶ μήπω τὰς
αὐτοῦ πρέσβεις ἐδέχοντο, μήτε τῶν λόγων ἠκροῶν-
μεγάλως ἐφρόντιζεν. ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν ζωΐλου
καὶ τῶν γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς πα-
ὰ μὴ τῆς αὐτῶν τῆς χώρας καὶ τῶν ἰουδαίων καὶ ἀλεξάν-
ς, λύπη μὲν τὸν πτολεμαῖον τὴν πολιορκίαν δεῖσαι τὸν πτολεμαῖον ὁ ἀ-
ξανδρος. ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν
ατηγὰ τὸ λοιπὸν, λάθρᾳ μὲν τὸν κλεοπάτραν ὀνομάζει τὸν
πτολεμαῖον μετοπεμπόμενον, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ
μμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἀποκηρυττόμενον. ἐπεὶ παρακο-
ὰ δὲ ἀρχὴν πάλαι δώσειν ἐπέσχεν, χάριν αὐτὸ
ὧν αὐτῶν ζωΐλον ἐκποδὼν ποιησάσθαι τὸν τύραννον, ἐπὶ
ὶ χαίρειν τοῖς ἰουδαίοις προσνεῖμαι. τότε μὲν δὴ ὁ πτο-
μαῖος ἡδέως τὴν πρὸς ἀλέξανδρον ποιησάμενος
λίαν χάριν τὸν ζωΐλον. ὕστερον δὲ αὖθις λάθρα
πεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ κλεοπά-
τραν, λύπη τὸς μεγίστους πρὸς αὐτὸν ὄρκους, καὶ πρὸς-
λὼν ἐπολιόρκει τὴν πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένων αὐ-
καταλιπὼν δὲ ἐπὶ τῆς πολιορκίας στρατηγὸς ἐπὶ
τὴν τῆς δυνάμεως, αὐτὸς παρῆλθε τὴν ἰουδαίων
χώραν ἐφόμενος ὡρμησεν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τὸ δὲ πτο-
λεμαΐδος ἀθρόοις μαθὼν σωνηθροισμένος αὐτὸς πρὸς πτο-
λεμαΐδα τὸ ἐγχωρίων. ὡς δέ τινες συγγραφεῖς ἐπὶ
ασιν ὀκτώ. ἐπὶ ἀναλαβὼν τὴν δυναμιν ἅπασαν τοῦ πτο-
λεμαίου. πτολεμαῖος δὲ ἐξαίφνης ἐπιπεσὼν ἀσαν-
τῇ τῆς γαλιλαίας πολὺ σὺν αὐτοῖς ἀγρὶ καὶ κρατή-
λευ, καὶ πρὸς μυρία σώματα καὶ πολλὴν ἐτέραν
δε λείαν.

A certissimam servitutem, accito domino se dedere, & insuper non præsens solum bellum sustinere, sed majus etiam ab Ægypto imminens. Cleopatram enim non permissuram, Ptolemæum vires sibi parare e vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim reginam operam, ut illum etiam e Cypro ejiciat. futurum autem, ut si Ptolemæum sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri vero cives in extremo deferantur periculo. Igitur Ptolemæus, cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum continuavit, & cum appulisset ad Sycaminum, eo loci copias exposuit, quæ constabant, connumeratis peditibus & equitibus, circiter triginta millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cum neque legatos ejus admittere, neque verba audire vellent, in magnam conjectus est solicitudinem. Postquam vero Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Judæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidem urbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterum reducto domum exercitu, Alexander cœpit astu agere, clam Cleopatram contra Ptolemæum vocans, aperte vero amicum ejus & socium se simulans. quin & quadringenta argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiam ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros ejus Judæis attribueret. Tum igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilum capit: deinde vero comperto, quod ille clam ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauserat. Ubi, relictis ad continuandam oppugnationem ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Judæam se contulit. At Alexander, postquam intellexit ejus propositum, & ipse ex sua ditione collegit circiter quinquaginta millia, vel ut quidam scriptores malunt, octoginta millia, & cum his hostibus obviam. Ptolemæus vero ex improviso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum, vi cœpit, & circiter decem captivorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Κεφάλαιον κά.
Πτολεμαῖος ὁ λαθύρος πρὸς ἀλέξανδρον μάχη καὶ νίκη.

CAP. XXI.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

Ἱεραύσιος δὲ καὶ σεμφώριν μικρὸν ἀπολιπὼν ἀπεχθημένης πολλοῖς ἀποβαλὼν ἤδη πολεμήσων ἀλεξάνδρῳ. ἠπείγετο δὲ αὐτῷ πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν ἀλέξανδρος, ὃν λίνα τόπον λεγόμενον ἐσώσων ἐκ πρόσθεν δὲ ἰορδάνης ποταμὸς, καὶ βάλλεται στρατοπέδον ἀπέναντι τῶν πτολεμαίων. εἶχε μὲν δὴ τοὺς πρωμαχομένους μυριάδας εἰς ἑκατὸν ἑξήκοντα, ἐπονομάζοντες δὲ ἑκατονταμάχους ἐπὶ ἀσπίδων χαλκῶν φερομένους τοῖς δορυφόροις. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς δὲ πτολεμαίου πρωμαχοῦσιν ἀσπίδες. τοῖς μὲν τὰ ἄλλοις ἔλαττον ἔχοντες οἱ δὲ πτολεμαῖος δὲ λαβύρου τὸν ὅπλων εἰς τὸ κινδύνου, θάρσος δὲ αὐτοῖς ἐκ ὀλίγου ἐπὶ ὁ ἰουδαῖος φιλοστέφανος, ἀμβλύνων καλῶς τὸν παμεῖν, οὗ μεταξὺ ἦσαν ἐστρατοπεδευκότες. ἀλεῖν δὲ κωλύειν αὐτῶν τὸν ἀμβλύνων ἐκ ἔδοξεν.

Deinde aggressus & Sephorim non longe inde distantem, multis desideratis, abiit conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Jordanem fluvium, juxta Asophon, qui non multum dissitus est a flumine: & castra ex adverso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille, quos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æque æratis scutis utebatur: Et cætera quidem inferiores, sibi visi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parum Philostephanus aciei struendæ artifex, jubens transire fluvium, supra quem castra habebant, nec Alexandro transitu eorum impedire placuit, rato, faciliorem sibi fore victoriam, si hostis a tergo haberet fluvium, & e pugna non posset refugere.

& primum qvidem æqvo Marte certabatur, multis utrinqve cadentibus: deinde cum jam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum mature cedentibus opem attulit, cumqve, inclinato Judæorum cornu, nullus ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, cæterosqve exemplo suo traxerunt. contra Ptolemæi milites acriter instando Judæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eousqve insecuti sunt interficiendo, donec lassatis manibus ferrum qvoqve hæbesceret. Ferunt triginta millia cecidisse in eo prælio. Timagenes autem qvinqvaginta millia in suis scriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga servatos incolumes. Ptolemæus vero cum post victoriam longe lateqve excurrisset, sero tandem in qvosdam Judæorum vicos se recepit, quos ubi vidit refertos pueris & mulieribus, mandavit militi, ut promiscue jugulatos & in frusta concisos, in lebetes ferventes membratim conjicerent, ut qui effugerant e prælio, hostem crederent humanis vesci visceribus, & eo major terror incuteretur reliqvis: & hujus crudelitatis tam Strabo quam Nicolaus meminit. Iidem etiam Ptolemaidem vi expugnaverunt, sicut alias indicavimus. Porro Cleopatra videns augeri filii potentiam, subjecta Gazæorum urbe, & Judæorum regione impune pervastata, non permittendum duxit, ut ille magis crescceret, maxime cum circa Ægypti portas obversaretur, & immineret ejus imperio. qvapropter continuo tam navales qvam terrestres excivit copias, qvarum supremum regimen pænes Chelciam & Ananiam Judæos esse voluit: bonam etiam divitiarum suarum partem cum nepotibus & testamento apud Coum insulam deposuit. Jussoqve Alexandro filio cum magna classe Phœnicen appellere, & deficientibus ad se ejus regionis incolis, pervenit Ptolemaidem: unde excluſa oppugnationem ejus urbis instituit. Tum Ptolemæus, relicta Syria, properavit in Ægyptum, sperans ex improviso occupaturum se præsidiis vacuam, sed opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterum e Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemæum persequitur. At Cleopatra, auditis filii conatibus, & qvod ei tentanti Ægyptum non ex sententia succesſerat, missa eo parte exercitus, omnino eum ex ea regione expulit. atqve ita rursum ex Ægypto ejectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem simul cum præsidiariis expugnat. Qvo cum venisset Alexander cum muneribus, & ita exceptus tractaretur, ut dignum erat, tractari hominem afflictum a Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cumqve qvidam amicorum reginæ svaderent, ut illa qvoq; regionem occuparet, nec sineret tantã bonorum Judæorũ multitudinẽ unius viri parere nutibus: Ananias contrarium consuluit, iniqvum facinus

A

B

C

D

E

F

G

πλήσον αὐτῷ, ἢ σύμμαχον ἄνδρωπον ἀφαιρήσεται A
τῆς ἰδίας ἐξουσίας, καὶ τοῦτο συγγνῶναι ἡμέτερον ἐδὲ ἀ-
γενῶς ἔτε βούλομαι φησὶν ὅτι τὸ πρὸς ἕτερον ἄδικον ἐχθρὸς
ἅπαντας ἡμᾶς ἐν τοῖς ἰουδαίοις καταστήσει. τοῦτα ὁ
ἀνανία πρὸς ἐκάλεσεν Θ., ἡ κλεοπάτρα πείθουσα μη-
δὲν ἀδικῆσαι τὸν ἀλέξανδρον, ἀλλὰ σύμμαχον ἴσον πρὸς
αὐτὸν ἐποίησατο ἐν τῇ μεταλλῇ τῆς κοίλης συρίας. ὁ δὲ
ἐκ πολέμου πρὸς φύσων ἐλθὼν ἡρώδης, πρατθέντα μὲν
ὑπ' αὐτῶν δηλῶν τὸν κοίλην συρίαν. αἱρεῖ δὲ γάδαρα πολιορ-
κήσας δέκα μησίν. αἱρεῖ δὲ καὶ ἀμαθοῦντα μέγιστον φρ-
ούριον τῆς περαίας ἰορδάνου κατὰ τὴν μάδαβα, ἐν ᾧ ἦν τὰ
κάλλιστα καὶ ἀσφαλέστατα χρήματα. ὁ ζηνόδωρος ἔχων
ἐς ἐπιστρατείαν δισμυρίων τοῖς ἰουδαίοις, μισθοφόρων
τῶν ἐκείνου, ὑπὸ τοῦ ἀπατηθεὶς ἀλέξανδρος ἀφικνεῖται
πρὸς αὐτὸν ὡς τὸν ἀπὸ τῆς βαταναίας μέρους, ἐκφύγει δὲ ἀνὴρ
δάνι, ἐν ὑστέρῳ ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐξεπολέμησε μετ-
ενεγκάμενος, καὶ κρατεῖ ἐκεῖ αὐτῶν. ἐρῶν δὲ τὸν C
πολεμαῖον ἐν τοῖς γαζαίοις εἰς κύπρον ἀναπλεύσαντα,
τὸν δὲ μητέρα αὐτοῦ κλεοπάτραν εἰς αἴγυπτον, ἐργαζο-
μένου δὲ τοῖς γαζαίοις ὑπὸ πολεμαίου ἐπιπαλέσαντα
βοηθὸν, ἐπιλοιπὸν τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν
ἐκπορθοῦντα. ἀπολλοδότου δὲ κρατοῦντος τῶν γαζαίων,
μετὰ διακοσίων ξένων καὶ χιλίων ἐπικούρων, νύκτωρ ὁπλί-
ζονται Θ. τῇ τῶν ἰουδαίων φρουρᾷ, ἐφ' ὃν μὲν
ὑπῆρχεν ἡ ἰσχύς, εἰκότως οἱ γαζαῖοι, δόξαν παρέχον- D
τας τοῖς πολεμίοις εἰς ἐπαλλήλους Θ. αὐτοῖς πολεμαίῳ.
γενομένης δὲ ἐμάχης καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μα-
θόντες οἱ ἰουδαῖοι τὴν ἦτταν, ἀπονοσφίζονται, καὶ τοῖς
γαζαίοις προσβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν τοὺς χιλί-
ους. τῶν δὲ γαζαίων ἀντεχόντων, καὶ μήτε ὑπὸ τῆς
εὐδίας, μήτε ὑπὸ τῆς ἀπὸ τῶν ἀναιρεθέντων ὀδυ-
δόντων. (πᾶν γὰρ ὅπουοῦν ἐπέμφυσε πάθος, ἢ ὑπὸ τῆς
πολεμίου ἡδονῆς) προσπίπτουσι δὲ αὐτῶν τῷ προ-
θυμίαν καὶ ἀρετὴν ἀφαιρῶν βασιλεὺς ἀπιδὴς Θ. οὐκ E
ἔχων αὐτοῖς συμμαχεῖν ἐπιστρατεύει Θ. ἀλλὰ συνέ-
βη πρῶτον τὸν ἀπολλοδότου ἀδελφιδοῦν λυσίμαχον
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ὑπὸ τῆς ἀφ' ὧν τοῖς
πολίταις εὐδοκιμεῖν, κτείνας αὐτὸν ἐν φρουρᾷ συγ-
κροτήσας, ἐκδίδωσιν ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν. ὁ δὲ ἐν-
θὺς μὲν εἰσῆλθεν ἠρέμα, μετ' ὀλίγον δὲ τὸν διανοίαν
ἐπαφῆκε τοῖς γαζαίοις, ἅπαντας πιμπρᾶσι αὐτούς.
εἰ δὲ ἄλλοι ἀλλαχῇ τρεπόμενοι, τὰς γαζαίας ἀπέκτει- F
νεν. ἦσαν δὲ οὐδὲ ἐκεῖνοι τὰς ψυχὰς ἀηδεῖς, ἀλλὰ
καὶ τοῖς φθάσασιν ἀμυνόμενοι τοὺς ἰουδαίους σὺν
ἐλάττοσιν αὐτῶν διέφθειρεν. ἔνιοι δὲ μενοῦμενοι τοῖς
οἰκείοις ἐπεπήδησαν εἰς μηδὲν αὐτῶν λάφυρον ἐᾶναι
τοὺς πολεμίους λαβεῖν. οἱ δὲ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναι-
κῶν αὐτοχειρίᾳ ἐχώρουν, τῆς ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτοὺς
δουλείας ἕτοιμοι ἀπαλλάττειν λυμαινομένοι. τῶν δὲ
βουλευτῶν ἦσαν οἱ πάντες φ', συμφυγόντες εἰς τὸ τοῦ G
ἀπόλλωνος ἱερόν. ἐπικρατοῦντος δὲ τοῦ θανάτου σπου-
δῇ ἡμέρᾳ. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τούτους μὲν ἀναιρεῖ, καὶ
τὸν πόλιν αὐτῶν ἀπαλλοτριώσας ἐπέστρεψεν εἰς ἱε-
ροσόλυμα, ἐνιαυτοῦ πληροῦντος. ἐπὶ τὸ αὐτὸν δὲ
τοῦ χειμῶνος καὶ ἀντιόχου ὁ χρυσὸς ἀπελθόντος, ἐπα-
θήσατο ἐπὶ τῆς γαλιλαίων ἀπελθόντος, διώσας μὲν ἐ-
τη μέ. βασιλεύσας δὲ ἐτῶν κε'. ἀλεξάνδρου
δὲ τοῦ βασιλέως ὁ παῖς αὐτοῦ σέλευκος, ἐπολέμει μὲν

dictitans, si hominem in societatem receptum
suis facultatibus exueret, præsertim suum co-
gnatum. Sic enim fore, ut, illata huic injuria,
omnes ubiqve gentium Judæos a se alienaret.
His rationibus Ananiæ regina inducta, abstinuit
ab Alexandro injuriam, & fœdus cum eo reno-
vavit apud Cœlesyriæ urbem Scythopolim. Tum
vero liberatus metu periculi, qvod a Ptolemæo
hactenus impendere visum est, expeditionem
suscepit in Cœlesyriam, ubi Gadara post decem
mensium obsidionem cepit, & paulo post potitus
est Amathunte, qvod est castrum omnium, qvæ
ad Jordanem sita sunt, munitissimum, ubi Theo-
dorus Zenonis filius res suas carissimas depositu-
erat, qui ex inopinato Judæos aggressus, inter-
fectis ex eis decem millibus, impedimenta Ale-
xandri diripuit. Nec tamen hac clade rex abs-
territus est, qvo minus in maritimo tractu Ra-
phiam bello aggrederetur, & Anthedonem, cui
postea Herodes rex mutavit nomen in Agrippi-
adem, qvam & ipsam armis in potestatem suam
redegit, & cum animadvertisset Ptolemæum,
Gaza relicta, in Cyprum recessisse, & matrem e-
jus Cleopatram in Ægyptum, infensus Gazæis,
quod acciviffent illum contra se in auxilium, &
urbem eorum oppugnavit, & agrum depopulatus
est. interim Apollodotus eorum dux noctu
cum duobus millibus conductitiorum militum,
& decem millibus, quæ ex oppidanis armaverat,
erupit in castra Judæorum: & qvam diu noctur-
na erat pugna, superiores erant Gazæi, hostibus
adventum Ptolemæi suspicantibus, sed qvam
primum dies illuxit, & rei veritas apparuit, Ju-
dæi se conglomerarunt, & impetu facto in oppi-
danos, circiter mille ex eis interfecerunt. Attа-
men ne sic qvidem, quamvis gravante inopia,
voluerunt cedere, parati quidvis potius perfer-
re, quam ab hoste subigi: & addebat illis ani-
mum Aretas rex Arabum, auxilii spem ostentans.
Sed prius qvam ille veniret, Apollodoro perem-
pto, civitas capta est. Nam Lysimachus ipsius
frater invidens ei, quod tam gratiosus esset apud
populum, occiso eo, collegit manum militum, at-
qve ita urbem Alexandro tradidit, qui primo pa-
catus introgressus est, deinde immisit in oppida-
nos militem, permissa saviendi licentia, ac passim
Gazæi trucidabantur. nec tamen illi moriebant-
tur inulti, sed repugnantes invasoribus, non
pauciores Judæos interimebant. alii vero de so-
latas prius ædes incendebant, ne hostis præda
potiri posset. quidam etiam suismet manibus u-
xores ac liberos contrucidabant, ne in captivita-
tem abstraherentur. Senatores autem numero
qvingenti in Apollinis confugerant: forte enim
senatus habebatur, cum hostis intromissus est.
Alexander vero, etiam his jugulatis, & dirupta
insuper urbe, reversus est Hierosolyma, anno
post, qvam castra ad Gazam admoverat. Eodem
tempore etiam Antiochus Grypus occisus est He-
racleonis insidiis, anno ætatis suæ qvinto &
qvadragesimo, regni vero nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellum gessit

cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, qvem deinde in prælio captum neci tradidit. Nec ita multo post Cyziceni filius Antiochus cognomento Eusebes pervenit Aradum, & impositio sibi diademate, Seleuco bellum intulit, qvem uno prælio victum e tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, postqvam a Mopseatis receptus est, cœpit ab eis tributa exigere qvi non ferentes exactionem, una cum regia & ipsum & amicos concremarverunt. Regnante vero apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bellum eum aggreditur, & victus vitam simul amisit atqve exercitum: post qvem frater ejus Philippus, assumpto diademate, regnavit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus qvartum ejus fratrem Eucærum cognomine, accitum a Gnido, regem apud Damascum constituit. His duobus fratribus strenue resistens Antiochus, brevi extinctus est, vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum reginæ, cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit: qvo facto, Syriæ regnum remansit penes duos fratres. Philippum atqve Demetrium, sicut alias narratum est. Porro in Alexandrum domi seditio coorta est, cum per scenopegiæ celebritatem in parantem sacrificare conjecta sunt citrea: nam hoc festo nostris morem esse, palmeos & citreos thyrsos gestare, indicavimus. qvin & convitiis impetitus est populariter, exprobrantibus captivitatem, & indignum, qui sacris operetur, jactantibus. qvibus injuriis exacerbatus, occidit eorum circiter sex millia: &, extructo circa fanum & altare septo ligneo pertinente usqve ea loca, ad qvæ solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat a se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas. nam Syris infensus, non utebatur eorum opera. Devictis deinde Arabibus, tributa, Moabitis & Galaditis imperavit, & Amathontem diruit, non audente Theodoro manus conserere. Congressus etiam cum Arabum rege Obeda, & pertractus in insidias, cum camelorum multitudine protrusus esset in fauces asperas & accessu difficiles juxta Gadara vicum Galaditidis, ægre evasit ipse incolumis: delatusqve fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos a sua gente bello vexatus, non minus qvam qvinqvaginta millia Judæorum occidit. & cum eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti, qvid se vellent facere, ore uno responsum est, ut seipsum interficiat: moxqve miserunt ad Demetrium Eucærum, qvi ab illo auxilia peterent.

XX.

τοῦ δ' πατρὸς ἀδελφῷ ἀντιόχῳ, ὃς ἐπικαλεῖτο κυ-
ζικηνὸς, κτείνας δ' αὐτὸν, καὶ λαβὼν αἰχμάλωτον. μ
οὐ πολὺ δ' ὕστερον κυζικηνοῦ παῖς ἀντίοχος καὶ αὐτὸς ὁ
ὁ δυσεβὴς καλούμενος ἀφικόμενος εἰς ἄραδον, κ
ἀναθαρρήσαντες ἀλλόφυλοι τὰ πολέμιά τὰ σελεύκ,
κρατήσαντες ἐξήλασαν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης συρίας. ὁ
φυγὼν εἰς κιλικίαν, καὶ ἡνώμενος ἐν τῇ μόλ
πολλὰ αὐτὸς ἀσεβήματα. ὁ δὲ τ μὲν
δήμου ἀφαιρεθεὶς, ὑφ' ἑνὸς αὐτὸς βασιλεύ
διέφθειρεν αὐτὸν μετὰ τῶν φίλων. ἀντίοχος δ' κ
ναιτικῆς βασιλεύσας τῆς συρίας ἀντίοχ
λέλιον ἀδελφὸς, ἐπιφέρει πόλεμον πρὸς αὐτ
κηθεὶς ὑπολύτην μετὰ τῆς φρατρίας. μετ' ἀλλ
φὸς αὐτὸς φίλιππος ὀνομασθεὶς ἀφῆκεν ἀφῆκεν
τῆς συρίας ἐβασίλευσε. πτολεμαῖ
ος ὁ λαθ
ρος τὸ πρῶτον μὲν ἀδελφὸν ἀφῆκεν, τ
λεχόμενον, ἐπειτα δὲ μετὰ μικρὸν κατὰ
δαμασκοῦ βασιλέα. τέτου δὲ τοὺς δύο ἀδελφοὺς κ
ρεῖς ἀντίοχος ἀντίοχ, τοὺς ἐπ' αὐτ
λαοδίκης γὰρ ἐλθὼν πολεμαχ τῇ γαλαδηνῶν
σιλίσσῃ παρθυαίοις πολεμοῦσῃ, μαχόμενος ἀπέθ
νε. τὴν δὲ συρίαν κατέσχον οἱ δύο ἀδελφοὶ δημήτ
ὁ φίλιππος. καθ' ἑαυτοὺς ἐν ἔθνεσι διῴκουν. ἐλθ
ρος δὲ εἰκοστῷ ἔτει πρὸς αὐτὸν στασιασάντων, ἐπιπ
ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τ ἐορτὴν ἄγοντα, καὶ αὐτ
αὐτὸ δὴ τοῦτο βωμὸν ἐκ πολὺ μέλοντ, κατὰ
δαῖον, νόμιμον ὂν ἐκ τῆς σκηνοπηγίας ἐν τῇ πόλ
πυγίᾳ, ἔχων ἑκάστου ἵππους ἐκ φοινίκων κ
διῳκοδομημένῳ δὲ καὶ τοῦτο ἐν ἄλλοις. κατελιθ
τοίνυν δ' αὐτοκρατὴς ἀνεκαλέσατο χαλκοῦς, καὶ τῶν
ὃν ἀνάξιον. ὅθεν τέτοις ὠργισθῆς, κτείνει μὲν
τῶν ἐπὶ ἑξακισχιλίους, ἀνέφαξεν δὲ ξύλινον περὶ
μενος καὶ τὸν καὶν βαλλόμενον μέχρι δ' θερμῆς, κ
μένους ἐξέλεν τοὺς ἱερεῖσιν ἐσπένας, τέτων τῶν δ' πλ
ἐπ' αὐτὸν ἀπεφορτίσατο ὕσδον. ἐτρέφε δὲ καὶ ξένους τ
δους καὶ χιλίους. σύροις δὲ πολέμ ἐν ἀντιγ
καθυστεροῦντα μὲν τῶν ἀράβων βασ
λαδίτας, εἰς φόβον ἐπαγαγεῖν, κατέβη κ
ξάντα, ἀναδῶσαι μὴ τολμῶντ αὐτὸ συμβαί
σαντάψας δὲ μάχῃ πρὸς ὀβέδαν τῶν ἀράβων βα
λέα, πεσὼν εἰς ἐνέδραν ἐν χωρίοις τραχέσι π
δυσβάτοις, ἐπὶ πολὺ πλῆθος καμήλων εἰς βαθεῖαν κατ
ἐλάχθη φάραγγα ᾗ γαδαρὰ κώμῃ τῆς γαλαδ
δος, ἐ μέλις αὐτὸς ἀμφοῖν ἐστιν. φεύγων δ' ἐκεῖθ
εἰς ἱεροσόλυμα ἀφῆγμένος, καὶ πρὸς τὸν παντὸς
αὐτὸ ὅτι δεδίωκε ὁ ἔθνος, πολεμήσας πρὸς αὐτ
ς, ἀπώλεσε τ ἰουδαίων ἐπὶ ἐλάττω ἑ μυριάδας. θ
καλοῦντ ὑπ' αὐτοῦ, τὸν πρὸς αὐτὸν διαμένει, π
μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν ἀφ' ὧν συμβεβήκει. τὴν μ
μὴν δ' αὐτὸ τὸ ὄφελον ἡμέας, πάντας ἐβόων αὐ
μενον αὐτὸν, ἐ πρὸς δημήτριον τ ἐπικαλεσάμενο
ἀφαλεῖται ὅτι σῶμα χαλκ.

CAP. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat.

ILLE veniens cum exercitu, conjunxit secum eis, qvi se acciverant, & circa Sicima castra posuit. Alexander vero cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Judæorumq; suæ factionis viginti millibus illi

Κεφάλαιον κβ'.

Ὡς φρατρίαρχος δημήτριος ὁ εὐηρέτης ὀνομ
ξανδρον ἐνεφάνισεν αὐτῷ.

Ὁ δὲ μετὰ φρατρίας ἐλθὼν, ἐ ἰουδαίων τὴν ὀπισ
λεσαμένων, ὡς ὀπλιτικὸν πολὺ ἐφαλοποιεῖται
λέξανδρος δὲ μετὰ μισθοφόρων ἑξακισχιλίων ἐπ
σαμένων, ἰουδαίων τε αὖ, ὡς μυρίους οἱ σφρονίζα
ἐπ

φθαλαβὼν, ἀντεπῆγε τῷ δημητρίῳ. τέτω δ' ἦσαν ἱπ- A occurrit. habebat autem ille eqvitum tria nil-
πεις μὲν τρισχίλιοι, πεζῶν δ', μυριάδες δ'. πολλὰ μὲν lia, peditum vero qvadraginta. Itaqve multa
οὖν ἑκατέροις ἐπεχάθη, ὅ μὲν διαφθείρας τὸς μισθοφό- utrinqve tentata sunt, dum hic mercenarios ut-
ρους ὡς ὄντας ἕλλησας πειρωμένος, ὁ δ', τὸς σὺν δημη- pote Græcos ad defectionem solicitat: ille vero
τρίῳ ἰουδαίους. μηδετέρου δ' πέρας ποιουμένου, ἀλλ' εἰς stantes cum Demetrio Judæos. Sed qvia neuter
μάχλεν συμβαλόντων, νικᾷ δημήτριος, καὶ ἀποθνήσκουσι his artibus qvicqvam proficiebat, postqvam vi-
μὲν οἱ ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πτεώς τι ἅμα sum est armis decernere, victoria fuit penes De-
ἀνδρείας ἀπόδειξιν ποιούμενοι. πολλοὶ δὲ καὶ τ δημη- metrium: in quo prælio miles Alexandri con-
τρίου στρατιωτῶν. φυγόντος δ' ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, B ductitius ad unum cæsus est, navata prius forti
κατ' οἶκτον τ μεταβολῆς συλλέγουσι παρ' αὐτῷ ἰουδαῖοι ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi de-
ἑξακισχίλιοι. ἐκ τότε μὲν δείσας, ἀνεχώρει δημήτριος. siderati sunt. Cæterum postqvam Alexander
μετὰ δὲ ταῦτα ἰουδαῖοι ἐπολέμουν ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμε- ad montes perfugit, miserati ejus fortunam con-
νοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. καταλείποντες fluxerunt ad eum circiter sex millia, quorum
δὲ τὰς δυνατωτάτας αὐτῶν ἐν βεθόμῃ πόλει, ἐπολιόρκει. metu Demetrius retro abiit. Post hæc Judæi pro-
λαβὼν δὲ τλεὶ πόλιν, ἐν ᾗ μόμδρος ἐγκρατὴς αὐτ, priis viribus bellum gesserunt adversus Alexan-
ἀπήγαγε εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἔ- drum, sed semper victi multos amittebant e suo-
δοσεν. ἐστιώμδρος γὰ ἐν ἀπόπλῳ μετὰ τ παλλακίδων, rum numero. tandem potentissimos eorum com- C
ἀνας αυρῶσαι προσέταξεν αὐτῶν ὡς ὠ. τὰς δὲ παῖδας pulsos in Bethoma oppugnavit, & capto oppido,
αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων, σφάξας τὰς ἐκεί- redactos in potestatem abduxit Hierosolyma,
νων ὄψεις ἐπισφαττεν, ὥσπερ μὲν ὢν ἠδίκητο ἀμυνό- ubi facinus commisit longe immanissimum. epu-
μενος, ἄλλως δὲ ὥσπερ ἄνθρωπον ταύτλω εἰσπραττό- lans enim cum pallacis excelsiore loco, unde
μενος τλεὸ δίκλευ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὅπερ ὢ εἰκὸς ἐπα- prospectus patebat, ad octingentos jussit suffigi
λαστωρήθη τοῖς περὶ αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τύχας crucibus: in conspectu adhuc viventium jugu-
ἦλθε κινδύνως ψυχῆς τε περὶ & βασιλείας, οὐκ ἀρκε- lavit uxores eorum & liberos, pœnas exigens pro
μμένων ἀγωνίζεσθ καὶ σφᾶς αὐτὸς, ἀλλὰ & ἀλλοφύ- acceptis injuriis, qvæ tamen inhumaniores fue- D
λας ἐπαγόντων, καὶ τὸ τελευταῖον εἰς ὅτ ἀνάγκης ἀγόν- runt, licet sæpe ab inimicis afflictus, in extremũ
των, ὥστε λῦ καταστρέψασθαι γλῶ ἐν μοαβίτιδι καὶ γαλα- vitæ & regni periculum adductus fuerit, dum
αδίτιδι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τ Ἀράβων τῷ βασιλεῖ πα- non contenti propriis eum impugnare viribus,
εκδοῦναι, ὅπως ἂν μὴ ξυμάρῃ σφίσιν εἰς τὸν κατ' externa etiam auxilia conciunt, & postremo in
αὐτὸς πόλεμον, ἀλλὰ πυρία εἰς ὕστερον αὐτὸς καὶ ἐπήρεια eam necessitatem eum compellunt, ut, qvæ loca
πραξάντων. ἀλλ' οὖν οὐκ ἀπιτηδείως δοκεῖν ταῦτα in Moabitica & Galaditica regione subegerat, re-
δρᾶσαι, ὥστε λόγ τλεὸ τῆς ὠμότητος ὑπόλοιπον, ἀπο- stitueret Arabibus, ne & ipsi arma sua adversus
κληῆναι αὐτὸν ὑπὸ τ ἰουδαίων, θρασίδαν. οἱ δ' ἀν- eum cum inimicis conjungerent: præter alia,
τεστρατιῶται αὐτὸ τὸ πλῆθος ὄντες ὡσεὶ ὀκτακισχίλιοι, E qvæ in ejus contumeliam gesta sunt innumera-
φεύγουσι νυκτὸς, καὶ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ἀλέξανδρος, ta. Iniqva tamen fuit talis animadversio, ita ut
ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. καὶ ἔτος μὲν ἀπηλλαγμένος propter hanc crudelitatem Thracidæ cognomen
ἐκ τούτων τ ταραχῆς, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας ἐβα- apud Judæos invenerit. Cæterum adversariorum
σίλευσε. δημήτριος δὲ ἐκ τ ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς exercitus ad octo millium numerum noctu
βέρροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτὸς φίλιππον, ὄντων in tutum evaserunt: & toto tempore, quo vixit
αὐτῷ πεζῶν μὲν μυρίων, χιλίων δ' ἱππέων. στράτων δὲ ὁ τῆς βερροίας τύραννος φιλίππῳ συμμαχῶν, Alexander, egerunt in exilio: atqve ita demum
ζίζον τὸν Ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλέσατο, καὶ μιθριδάτην liberatus a tumultibus, secure administravit re-
τὸν σινάκλεν, τὸν παρθιαίων ὕπαρχον. ὧν ἀφικο- F gnum in posterum. Demetrius autem, relicta
μένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως & πολιορκουμένων δημή- Judæa, profectus Berœam, Philippum fratrem
τριον ὄντες ἔτι κακοπαθοῦντος, εἰς ὃ τῆς τε τροφῆς suum oppugnavit in ea, habens secum decem
καὶ τῆ ὕδρᾳ συνεχόντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν τὸς σὺν millia peditum, & mille eqvites. Straton vero
αὐτῷ σφᾶς παραδοῦναι. λαβόντες δὲ τὸ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τ δημήτριον παραλαβόντες, τὸν μὲν, τῷ Berœæ tyrannus & Philippi socius Zizum prin-
μιθριδάτῃ τῷ τότε βασιλεύοντι παρθων, ἔπεμψαν· cipem Arabum excivit, & Mithridatem Sina-
τ δὲ ἀντιοχέων ὅσους αἰχμαλώτους εἶναι συνέβαινε, rem præfectum Parthorum, qui postqvam vene-
τότως προῖκα, τῆς ἀντιοχείων ἀπέδωκαν. μιθρι- runt cum magno exercitu, Demetrii castra op-
δάτης δὲ ὁ τ παρθων βασιλεὺς τὸν δημήτριον εἶχεν ἐν pugnaverunt, & tam siti quam missilium telorum
τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσω καταστρεψε δημήτριος multitudine deditionem cum suis facere coege- G
τὸν βίον. φίλιππος δ', ὑπὸ τ μάχης εὐθὺς, ὑπὸ ἀν- runt: abductaqve ex ea regione præda maxi-
τιοχιαν ἐλθὼν, & καταλαβὼν αὐτλεὼ, ἐβασίλευσε τῆς ma, Demetrium captivum ad Mithridatem Par-
συρίας. thorum regem miserunt. Antiochenses vero,
qvotqvot in castris inventi sunt, gratis dimissos
redire Antiochiam passi sunt. Parthus vero rex
Demetrium apud se in omni honore habuit, donec ibi morbo absumptus est. at Philippus post hanc
pugnam statim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potitus est.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysi in Judæam expeditio.

XXI. DEinde Antiochus cognomine Dionysus, frater ipsius, Damascum principatum ambiens pervenit, & ibi rerum potitus rex factus est, qui cum exercitum duxisset contra Arabas, Philippus ejus frater, hoc audito, Damascum advolat: & cum, opera Milesii arcis præfecti, urbe Damascenorum potitus esset, per ingratitudinem non remuneravit eum, qvod vellet videri terrore urbem, non proditione cepisse. qvapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit, progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & urbem servavit Antiocho. at ille, auditis de Philippo rumoribus, confestim rediit ex Arabia: noxqve duxit in Judæam exercitum octo millium peditum, & eqvitum octingentorum. Cujus invasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit a Caparsabe, qvæ nunc Antipatris dicitur, usqve ad Joppense mare, qva solum patebat accessus: excitatoqve muro, & per intervalla castellis ligneis per centum & qvinqvaginta stadia, præstolabatur Antiochum. at ille, omnibus his incensis, traduxit hac exercitum in Arabiam. & cum Arabs primum cessisset, deinde cum decem eqvitum millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus, prælia tus est acriter, jamqve de victoria certus occisus est, dum alterum suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post ejus casum exercitus refugit in vicum Cana, ubi maxima ejus pars fame absumpta est. Post hunc Coelesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium a Damascenis propter odium, qvo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is qvoqve in Judæam profectus cum exercitu, devicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos, unde venerat. Alexander vero, ad Dion oppidum admoto milite, coqve vi capto, ad Essam inde duxit, ubi erant Zenonis res pretiosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido, ad Caulanam duxit & Seleuciam: & subactis his qvoqve, redegit in suam potestatem vallem, qvæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Objectisqve multis criminibus Demetrio locorum eorum domino, principatu suo illum exuit, & tertio demum hujus expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Judæis eum ob res prospere gestas excipientibus. Per hæc tempora jam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum urbes tenebant Judæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Joppen, Jamniam, Azotum, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram, in mediterraneis per Idumæam regionem Adora & Marissam, totamqve Samariam & montes Carmelum ac Itabyriũ. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala, & Moabiticas urbes, Esebonẽ, Medabam, Lempam, Oronas, Telithonem, Zaram, Aulonem Cilicium, Pellam: hanc ultimã diruerunt, qvod incolæ recusarent Judaicos ritus recipere: possidebant & alia Syriæ non obscura oppida, quæ imperio suo noviter adjecerant. Post hæc Ale-

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον κγ΄.

Ανλιόχε ὁ διονύσε στρατεία ἐπὶ ἰουδαίαν.

ΕΠειτα ἀντίοχος ὁ κληθεὶς διόνυσος, ἀδελφὸς ὢν φιλίππε, τῆς ἀρχῆς ἀντιποιούμενος εἰς δαμασκὸν ὡδήγησε, καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἐγκρατὴς γενόμενος ἐβασίλευσεν. ἐκστρατεύσαντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ἄραβας, φίλιππος ὁ ἀδελφὸς ταῦτα ἀκούσας, ἐπὶ δαμασκὸν ἦλθε. μιλησίε δ' ὃς κατελέλειπτο τῆς ἄκρας φύλαξ, τῶν δαμασκηνῶν ὠφελόντων αὐτὸν τὴν πόλιν, ἀχάριστος εἰς αὐτὸν γενόμενος, καὶ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν ὠφελήσων, ἀλλὰ τῇ παρ' αὐτοῦ φόβῳ βουληθεὶς δοκεῖν ὠφελῆσαι τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ μιλησίε, δωρεᾶς μὲν αὐτὸν οἷς ἐχρῆν ἐπαπέλυσε, καὶ πύλας ἐκπέμψας τὰ δαμασκῶ. ἐξορμήσαντα δὲ αὐτὸν εἰς ἱππόδρομον, ἀπέκλεισεν ὁ μιλήσιος, καὶ τὴν δαμασκὸν ἀντιόχῳ διεφύλαξεν. ὁ δ' ἀκούσας τὰ περὶ τὸν φίλιππον ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς ἀραβίας. στρατεύσας δὲ τὴν εὐθὺς, ἐλθὼν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν ἐπόλιτας μὲν ὀκτακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ ὡ. δισχίλιους. ἀλέξανδρος τὸν ἐπ' αὐτὸν, τὰ φρέαρ ὀρύξας βαθεῖαν, ἀπὸ τῆς χαβαρζαβᾶ κατὰ ξάμου, ἢ νῦν ἀντιπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τῆς εἰς ἰόππην θαλάσσης, ἢ καὶ μένον ἐν ὀπιμαχον. τεῖχος τε ἐγείρας καὶ πύργους ἀναστήσας ξυλίνους, καὶ μεσοπύργια, ὅπως εἶεν ἀσφαλῶς ἐν, τὸν ἀντίοχον ἐξεδέχετο. ὁ δ' ταῦτα πάντα ἐμπρήσας, διεβίβαζε ταύτῃ τὸν δυνάμιν ἐπὶ τὴν ἀραβίαν. ἀναχωρούντων δ' ἀλεξάνδρου τὰ πρῶτα, ἐπὶ τὰ μέρη ἱππέων ἐξαίφνης ἐπιφανέντος ἀναστήσας τὰς ἀντιόχος, καρτερῶς ἐμάχετο. καὶ δὴ νικῶν ἀπῆλαυνε ὠφελουμένων τὰ νεκρῶν μέρει. πίπτοντος δ' ἀντιόχου, καὶ τὸ στράτευμα φεύγει εἰς χαράκωμα, ἔνθα τι πλεῖστον αὐτῶν λιμῷ ἐφθείρετο. βασιλεύει δὲ μετὰ δύο τὴν χώραν ἔτη, κληθεὶς εἰς τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν τὴν δαμασκὸν ἐχόντων, ἀφ' οὗ τὸν πρὸς πτολεμαῖον τὸν μεννάιου μῖσος. στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν, καὶ πρὸς ἄδιδα χωρίον μάχῃ νικήσας ἀλέξανδρον ἐπὶ σπονδαῖς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας. ἀλέξανδρος δὲ ἐλάσας αὐθις ἐπὶ δίαν πόλιν, αἴρει ταύτην, καὶ στρατεύσας ἐπὶ ἔσσαν, ἃ τε πολέσι ἀξιαζώνι ἀνεβάνειν ἦναι. καὶ τρισὶ μὲν περιβάλλει τείχεσι τὸ χωρίον. μάχῃ δὲ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐπὶ γαύλανα καὶ σελεύκειαν ἐξώρμησε. πολλαβῶν δὲ καὶ ταύτας, προσεξείλε καὶ τὴν ἀντίοχου λεγομένην φάραγγα καὶ γάμαλα τὸ φρούριον. ἐγκαλῶν δὲ δημητρίῳ πολλὰ τῶν τόπων ἄρχοντι, προέδυσεν αὐτὸν, καὶ τρίτον ἤδη πεπληρωκὼς ἔτος τὸ στρατεύσας εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέστρεψε, προθύμως αὐτὸν τῶν ἰουδαίων διὰ τὴν εὐπραγίαν δεχομένων. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν ἤδη τῶν σύρων καὶ ἰδουμαίων καὶ φοινίκων, πόλεις εἶχον ἰουδαῖοι. πρὸς θαλάσσῃ μὲν στράτωνος πύργον, δοκολλωνίαν, ἰόππην, ἰαμνίαν, ἄζωτον, γάζαν, ἀνθηδόνα, ῥαφίαν, ῥινοκόρουραν. ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ καὶ τὴν ἰδουμαίαν, ἄδωρα, καὶ μάρισσαν, καὶ σαμάρειαν. καρμήλιον ὄρος, καὶ τὸ ἰταβύριον ὄρος, σκυθόπολιν, γάδαρα, γαυλανῖτιδα, σελεύκειαν, γάβαλα, μωαβίτιδας, ἐσεβών, μήδαβα, λεμβᾶ, ὀρώνας, τελίθωνα, ζαρᾶ, χιλίκιον αὐλῶνα, πέλλαν. ταύτην δὲ κατέσκαψαν, οὐκ ἐθελόντων τῶν ἐνοικούντων εἰς τὰ πάτρια, τῶν ἰουδαίων ἐθη μεταβαλέσθαι. ἄλλας τε πόλεις προσεκτήσαντο τῇ συρίᾳ, αἳ ἦσαν κατεσκαμμέναι. μετὰ δὲ ταῦτα, ἀλέξανδρος

ξανδρ☉ ὁ βασιλεὺς, ἐπ μέθης εἰς νόσον καταπεσών, ☾ τρισὶν ἔτεσι τεταρταίῳ πυρετῷ συσχεθείς, οὐκ ἀπέσχετο τῶν στρατειῶν ἕως ἐπὶ τοῖς πόνοις ἐξαναλωθείς, ἀπέθανεν ἐν τοῖς γεραστλωῶν ὅροις, πλησιόχωρον βασιλεῖ Φρέαρ τὸ πέραν Ἰορδάνου. ὁρῶσα δ' αὐτὸν ἡ βασίλισσα πρὸς τὸ τελευτᾶν ἔνγιζε, καὶ μηδεμίαν ἔτι προσεδόκα σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα καὶ κοπτομένη, τῆς μελλούσης ἐρημίας αὐτῇ τε καὶ τοῖς παισὶ δυσθρήνητος, καί τινι καταλείπῃς ἔτως ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα παρ' ἀλλήλων βοηθείας δεόμενα πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, ☾ ταῦτ' ἴσως πῶς διάκεισαι πρὸς σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος. ὁ δὲ συνεβούλευεν αὐτῇ, πείθεσθαι μὲν οἷς ὑποθήσεται, πρὸς τὸ τὴν βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέχειν μετὰ τέκνων. κρύψαι δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως ἂν ἐξέλθῃ τὸ χωρίον. ἔπειτα ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ὡδηγημένη, τοῖς Φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ ὡδηγεῖν. τούτους γὰρ ἐπαινοῦντας αὐτῇ ἀντὶ τῆς τιμῆς, εὔνοιαν καταστήσειν αὐτῇ τὸ ἔθνος. δυνατὸς δὲ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τούτοις ἔφασκε βλάψαι τε μισοῦντας, καὶ φίλους ὠφελῆσαι. μάλιστα γὰρ πιστεύεσθαι ὑπὸ τοῦ πλήθους περὶ ὧν ἂν ☾ φθονοῦντες, τί χαλεπὸν λέγωσιν, αὐτόν τε προσκρούσαντα τοῖς ἔθνεσι Φαρισαίοις τούτοις ἔλεγε, ὑβρισθέντας παρ' αὐτοῦ. σὺ τοίνυν εἶπεν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις γενομένη, μετάπεμψαι μὲν τοὺς πρώτους αὐτῶν. ἐπιδείξασα δὲ τὸ σῶμα τιμὴν ἐκείνοις, ὅπως μοι βέλτιον ἡ χρεία μὴ πολλῆς ἀξιοπιστίας δέηται. εἴτε καλυβείσῃ ἀταφίᾳ με θελήσουσι τὸν νεκρὸν, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, ἔστ' ἄλλου τινὰ κατ' ὀργὴν αἰκίαν τῷ σώματι προσφέρειν βουλήσονται. ☾ μηδὲν δίκαιον τῶν ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ Φαπεζάξασθαι ἐπιχωρεῖ. ταῦτά σε πρὸς αὐτοὺς εἰπόσης, ἐγώ τε λαμπρότερος ἀξιωθήσομαι πρὸς αὐτῶν κηδείας, ἧς ἂν ἔτυχον ἐκ σοῦ, μηδὲν Φοβηθεῖσα πλὴν μὴ κακῶς τὸν νεκρὸν Φαθῆναι θελησάντων. σὺ δὲ βεβαίως ἄρξεις. παῦλα γὰρ ἐσομένη τῇ γυναικὶ τελευτᾷ βασιλεύσας ἔτη ζ ☾ κ', βιώσας δ' ἐνὸς δέοντα ν'.

A Xander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro qvartana laborans, nec tamen abstinens a castrensibus officiis, tandem exhaustis viribus, fato concessit in Gerasenorum finibus, obsidens Ragaba castellum, qvod ultra Jordanem situm est. Qvem videns regina jam morti vicinum, & nullam salutis spem præ se ferentem, flens & seipsam plangens, suam simul & liberorum desolationem lamentabatur: Cui me, inqvit, & hos filios relinqvis, alieno indigentes auxilio? præcipue cum non ignores, qvam infensus sit tibi totus populus. Tum ille consuluit ei, ut suis monitis pareat, si velit secure cum filiis regnum obtinere. primum ut apud milites celet suam mortem, tantisper dum castellum illud capiat. deinde postqvam victrix magnifice Hierosolyma reversa fuerit, Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. posse enim plurimum apud Judæos, sive exosum aliqvem cupiant lædere, sive amicum juvare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per invidiam de qvopiam male loqvantur, nec se ob aliam causam incurrisse totius gentis odium, qvam qvia hoc genus offendet. Ergo, inqvit, ubi Hierosolyma perveneris, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis qvam proxime veritatem simulatis, permitte, ut eo utantur arbitratu suo, sive insepulto & projecto cadaveri velint illudere propter antiqvas injurias, sive alio qvolibet modo in id sævire: & pollicere, nihil te nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio, his verbis si apud eos usa fueris, & mihi magnificentior qvam a te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu secure dominaberis, post hæc monita uxori data moritur, anno regni sui septimo post vigesimum, vitæ vero undeqvinqvagesimo.

Κεφάλαιον κδ'.
Ὡς μετὰ τὸν ἀλεξάνδρα τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα τὴν βασιλείαν κατέσχε.

CAP. XXIV.
Alexandro mortuo uxor Alexandra in regnum succedit.

Ἡ δὲ ἀλεξάνδρα τὸ φρέαρ ἐξελοῦσα, καὶ τοὺς τοῦ ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε Φαρισαίοις διελέχθη, ☾ πάντα ἐπ' ἐκείνοις ἠφίει, τά τε περὶ τὸν νεκρὸν, ☾ τὰ περὶ τῆς βασιλείας, τῆς μὲν ἀρχῆς αὐτοὺς τῆς πρὸς ἀλεξάνδρου ἔπαυσεν. εὐνοῦς δ' ἐποίησε καὶ φίλους. οἱ δὲ εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τὰς πράξεις τοῦ ἀλεξάνδρου διηγούμενοι, καὶ ὅτι δικαίως αὐτοῖς ἀπολοιτο βασιλεύς, ☾ τὸ δῆμον εἰς πένθος, καὶ τὸν ὕστερον αὐτοῦ κατὰ Φύσιν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὡς τε ☾ λαμπρότερον ἢ τινα τῶν βασιλέων, αὐτὸν σκηνῶσαι. δύο μὲν υἱεῖς ἀλέξανδρος κατέλιπεν, ὑρκανὸν καὶ ἀριστόβουλον, τὴν δὲ βασιλείαν εἰς τὸν ἀλεξάνδραν διέθετο. τῶν δὲ παίδων, ὑρκανὸς μὲν ἀσθενὴς πράγματα διοικεῖν, ☾ βίον ἡσυχαίτερον μᾶλλον ἠσκηκώς. ὁ δὲ νεώτερος ἀριστόβουλος, θρασὺς τε καὶ θαρσαλέος. ἐστέργετο μὲν ὑπὸ τοῦ πλήθους ἡ γυνὴ, διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε, δυσχεραίνειν. ἡ δὲ, ἀρχιερέα μὲν ὑποδείκνυσιν ὑρκανὸν, διὰ τὴν ἡλικίαν, πολὺ μᾶλλον δὲ διὰ τὸ ἀπρόσοπον αὐτοῦ, ☾ πάντα τοῖς Φαρισαίοις ὑπηρετοῦν

A Lexandra vero, capto castello, juxta mariti monita Pharisæos allocuta est, & omnia illorum arbitrii faciens, quæ ad cadaver vel ad regnum pertinerent, ex infensis benevolos eos sibi reddidit: tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & regem justum se amisisse conqverentes, populũ ad eum luctum ac mœstitiam provocaverunt, ut nullum antehac regem funeraverint sumptuosius. Cæterum Alexander duos quidem reliqvit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandræ testamento reliqvit. e filiis autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator otii: minor vero natu Aristobulus audax & industrius. sed mulier gratiosa erat apud populum, eo qvod semper visa sit ægre tulisse ea, quæ maritus præter officium faceret. illius consilio pontificatus Hyrcano obvenit, non tam ætatis prærogativa, qvam propter innatam segnitiem: alioqvi ex Pharisæorum sententia permissu reginæ gere-

XXII.

bantur omnia: quibus etiam plebs parere jussa A
est: & si qvid constitutionum Hyrcanus socer
abrogaverat, qvas Pharisæi juxta majorum tra-
ditiones induxerant, id totum sancitum est de-
nuo. Nomen igitur regni erat penes reginam,
penes Pharisæos vero administratio. nam hi &
exulibus reditum, & vinctis solutionem procu-
rabant. qvædam tamen etiam per se providebat
mulier & magnum mercede conductorum mili- B
tum alebat numerum, viresqve suas ita auge-
bat, ut terrori esset circumvicinis tyrannis & ob-
sides ab eis acciperet. Et qvod ad reliqva attinet, qvieta erat ejus ditio, soli Pharisæi turbas excitabant, incitantes reginam, ut necaret illos, qui Alexandro autores fuerunt sumendi de octingentis simul viris supplicii: moxq; unum ex his jugulant Diogenem, deinde alium post alium, donec potentiores convenientes in regiam, C
& cum his Aristobulus, præ se ferens, non placere sibi, qvæ fierent, &, si occasio daretur, non permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei, quantis rebus gestis & qvantis exhaustis periculis fidem suam domino approbaverint qvodqve hac de causa magnis præmiis eos dignatus sit: rogabantq; eam, ne omnino in contrarium spes suas verteret. nunc enim, qvi pe- D
riculum ab hostibus evasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. ajebantqve, si qvidem contenti sint jam occisis adversarii, propter innatum affectum, quo dominos prosequantur, patienter se laturos hanc calamitatem; qvod si illi sævire pergerent, petebant sibi dari discedendi veniam, neqve enim nisi ipsius reginæ permissu qvæsituros sibi incolumitatem, alioqvi laturos, ut ibidem in ipsa in- E
terficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi, tum reginæ, si, illa dissimulante, a mariti inimicis vexentur. nihil enim libentius auditurum Aretam Arabem & reliqvos tyrannos, qvam si ipsa se privaret talibus viris, qvorum illis olim vel nomen auditum terrori fuerit. qvod si ne hoc qvidem velit concedere, & malit indulgere Pharisæorum cupiditatibus, saltem per castella se dis- F
tribueret. se enim, qvandoqvidem fortuna ita persequatur Alexandri familiares, contentos esse in humili statu vitæ reliqvum exigere. Hæc & alia multa cum diceret, & ad miserationem tam cæsorum qvam periclitantium manes Alexandri invocarent, omnibus circumstantibus commotæ sunt lacrymæ: sed maxime Aristobulus mentem suam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verum illi sibiipsis causa fuerunt ho- G
rum malorum, qvi fœminæ ambitione imperante præter æqvum commiserunt regni habenas, qvasi vero deessent posteri. Tum illa inops melioris consilii, custodiam castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte, in qvibus res sibi charissimas recondiderat. Nec multo post Aristobulum filium cum exercitu misit versus Damascum, contra Ptolemæum Mennæum, qvi gravis erat urbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta, domum rediit. Per idem tempus nunciatum est, Tigranem Armeniorũ regem cum qvingentis militũ millibus invasisse Syriã, & brevi in Judæã esse venturum. ea fama non immerita

reginam & totam gentem tentaret, miserunt ad eum legatos cum magni precii muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidem. Regina enim Syriæ, alias Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & infolis ejus auctor erat, ut Tigranem excluderent. Ibi inventum regem legati rogaverunt, ut bene sibi de regina sua deq; tota Judæorum gente polliceretur. Ille vero collaudatos, qvod a longinquo venissent ad exhibendum sibi officium, jussit omnia bona sperare. Capta vero Ptolemaide, nuntiatur Tigrani, Lucullum, dum insequitur Mithridatem, illum qvidem non assecutum, qvi jam in Iberiam evaserat, sed Armeniam ingressum vastare eam regionem: qua cognito, ille statim domum reversus est. Post hæc cum regina in morbum difficilem incidisset, & visum est Aristobulo jam adesse tempus aggrediendi negotium, noctu egressus, uno comitante famulo, contulit se ad ea castella, qvibus paterni amici erant præpositi. Jam dudum enim moleste ferens, quæ mater gerebat, tum vero longe magis timebat, ne, illa mortua, totum Judæorum genus veniret in potestatem Ptolemæorum: & videbat, qvam ineptus esset administrationi frater, ad qvem spectabat successio. Conscia vero fuit ejus conatus sola uxor, qvam domi reliqvit cum liberis. ac primum venit Agaba, ubi Galestes erat unus e potentibus, a qvo perlibenter exceptus est. Sequenti vero luce regina sensit Aristobuli absentiam: nec tamen statim suspicata est illum ad res novandas esse profectum. Verum postea qvam venerunt nuncii alii super alios, qvod jam hoc, jam illud castellum occupasset: nam uno incipiente, statim reliqva omnia in ejus potestatem se dediderunt: tum demum in magna consternatione fuit & ipsa regina & universa gens. sciebant enim non multum abesse Aristobulum, qvin sibi usurparet gentis imperium: & vehementer timebant, ne pœnas exigeret ab illis, qui in ipsius familiares debacchati fuerant. placuit igitur, ut uxor ejus cum liberis custodiretur in castello, quod templo erat appositum. ad Aristobulum autem magnus fiebat confluxus, ut jam nec strepitus deesset, nec ornatus regius. nam intra qvindecim ferme dies occupavit castella vigintiduo. in qvibus habens receptaculum, colligebat exercitum a monte Libano & Trachonitide & a tyrannis. homines enim semper pluribus se agglomerantes libenter obtemperabant, sperantes etiam nonnihil utilitatis se percepturos ex eo, qvem ipsi ex inspe-rato res novas moliëntem evexissent ad dignitatis regiæ fastigium. Judæorum autem seniores & Hyrcanus reginam convenerunt, & rogabant, ut præsentibus rebus aliqvod expediret consilium. Aristobulum enim jam pene totam dominationem ad se traxisse, occupatis tot locorum opportunitatibus; se autem non decere, etiamsi maxime ipsa ægrotet, ea superstite, consultare absqve illius conscientia. periculum autem jam esse pene pro foribus. at illa jubebat eos facere, quicquid putarent reipublicæ conducere. habere eos magnam facultatem, vires gentis, milites, & in ærario multam pecuniam: sibi enim jam non admodum curæ esse rerum administrationem, nimirum deficiente corpusculo. his dictis, non multo post extremum halitum reddidit, exacto anno regni nono, vitæ tertio supra septuagesimum, mulier supra sexum suum egregia, ut qvæ mirum in modum honorum & imperandi cupida, operibus declaravit suam industriam, qvasi exprobrans viris insciti, qvi parum feliciter administrant respublicas.

semper enim præsentibus magis qvam futuris A intenta, & omnia posthabendo moderatæ gubernationi, neqve ab honestate neqve a justitia deduci voluit. Familia tamen ejus in tale incurrit infortunium, ut potentiam, qvam sibi multis fudoribus & periculis para verat, propter hujus non muliebres cupiditates paulo post amiserit: qvin & cum inimicis familiæ suæ sensisse videtur, & rempublicam orbasse præsidibus: qvin & post B obitum ejus ex reliqviis malæ ipsius administrationis, multæ turbelæ originem duxerunt in domo regia, attamen qvam diu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atqve hic fuit rerum Alexandræ reginæ exitus.

τὸ γὰρ παρὸν κρεῖττον αἰεὶ ὑπὲρ τὸ μέλλον Θ, καὶ πάσα δύπερα τῆ μὴ ἐγκρατῶς ἄρχῃ, ἔτι καλῶς ἡ δικαίᾳ ἕνεκα γε τῶν ἄλλων ἐπισκέψεσι. εἰς γοῦν τὴν αὐτῆς τὰ πράγματα τὸ ἐσῆκαι, ὥστε μὴ τὰ συνδιώκων καὶ τὰ λοιπὰ ἀρετῶν ἀσκητὴν ὄντα, ἀλλὰ μὴ τὰ ἐπιθυμίᾳ τῶν μὴ προσηκόντων γνώσεσι, χρόνος ἐπὶ λοῖς ὕστερον ἀφῃρέθη, τοῖς μὲν δυσμενῶν ὑπὸ τὸ ἦθος αὐτῆς τὰ αὐτῆς χαλεπῶν προσθῆκαι, τὰ δὲ χείλεα ἔρημον τῶν προηγεμόνων ποιησαμένη. καὶ ὑπὸ φαρῶν ἢ ἐνέδρων ἐκ προσχῆς ἐξ ὧν ζῶσα ἐπλήτ τὸ καὶ μὴ τῶν πλείστων τὸ βασίλειον. ἐν μὲν ἄλλα πρὸ ἔτους ἄρξασα, ἐν ᾗ τὸ ἔθνος διεφύλαξε μὲν ἐν τῷ ἀλλ ἐκάθεσι, ὅτε ἔσχε πλ Θ.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστορικῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἀριστόβουλ. καὶ ὑρκανὸς περὶ τ βασιλείας πόλεμ Θ. καὶ ὡς παρέβαντες ὅρκους βασιλεύσ μὲν ἀριστόβουλ, ὑρκαν δὲ ἰδιωτεύσ. Κεφ. α

Παρὰ ἀντιπάτρ καὶ ἡρώδ αὐτοῦ, ὅτινα πρόπον ἰσχὺν λαμπρὰν καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ περιῆψε. ὑρκανὸς φυγὴ πρὸς ἀρέταν τ τ ἀράβων βασιλέα. Κεφ. β

Ὡς ἀριστόβουλ Θ μάχῃ ἡττηθεὶς συνδιώκει Θ ἀπὸ ἱερουσάλυμα. Κεφ. γ

Τρικωμὶ καὶ ἀριστόβουλ πρεσβεία πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας. Κεφ. δ

Ὡς ἀριστόβουλ Θ καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον περὶ τ βασιλείας διαλογισόμενοι. Κεφ. ε

Ὡς πομπήϊ Θ στρατηγήματι χρησάμεν Θ τοῖς φρουρήμασι παρέλαβεν. Κεφ. ς

Ὡς ἱεροσολυμίτων τοὺς πολεμίους ἀπεκλείσαντο τοῖς ῥωμαίοις. Κεφ. ζ

Ὡς πομπήϊ Θ αἱρεῖ κρατεῖ τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ κάτω πόλιν, καὶ περὶ τ ἰουδαίων αὐτοῦ. Κεφ. η

Ὅτι σκαῦρ κρατήσαντος ἀπὸ πέτρας βασίλειον ἔσχε τ ἀράβων, αὐτίπατρ Θ πείθει τ ἄρχοντα συμμαχεῖν τοῖς αὐτῶν ποιήσασθαι. Κεφ. θ

Ὡς ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ καὶ εἰς φρούριον τι κατακλεισθεὶς πολιορκεῖται. Κεφ. ι

Ὡς φυγόντα ἐκ ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαβὼν γαβίν Θ αὖθις πόλιν ἀνέστρεψεν εἰς ῥώμην. Κεφ. ια

Κράσσ καὶ τ ἀπὸ πάρθους στρατείαν εἰς τ ἰουδαίων ἀνάβασις, καὶ σύλησις τ ἱερῶν χρημάτων. Κεφ. ιβ

Φυγὴ πομπηΐου εἰς ἤπειρον, καὶ στάσιν Θ εἰς συρίαν ἀφίξις. Κεφ. ιγ

Καίσαρ Θ ἐπ' αἰγύπτου στρατεία, καὶ ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν. Κεφ. ιδ

Αντίπατρ ὑπὸ χάριτος καὶ φιλίας τοῦ καίσαρ. Κεφ. ιε

Καίσαρ Θ ἀπολύει καὶ δόγματα συγκλήτ περὶ τ πρὸς ἰουδαίους φιλίας. Κεφ. ις

Ὅτι αὐτίπατρ Θ τῆς μὲν ἡρώδ μὲν τ τ γαλιλαίας ἐπέστησε, φασαήλ Θ δὲ τὴν ἱερουσαλυμίτων πόλιν ἐπέτρεψε τὴν ἱερουσαλυμ ὡς σέξτ Θ καῖσαρ μείζονα καὶ ἐνδοξοτέραν τὴν ἡρώδ ἐποίησεν. Κεφ. ιζ

Ὡς κάσσι Θ τὴν τ ἰουδαίαν ἐπάγουσι, καὶ πάλιν τὰ ὑπ' αὐτῶν διασκέδασι. Κεφ. ιη

Ὡς μάλιχ Θ ἀντιπάτρου, αὐτὸν φαρμάκοις. Κεφ. ιθ

Ὡς ἡρώδης ἀντιπάτρ Θ αὐτοῦ κακοῖς τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν. Κεφ. κ

Ὡς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλ βοηθὸν ὄμμασι φῶς ἔ συρίων τυράννου ἡρώδης ἀπεστέρησε τρόπ τι ἐ τῆς ἰουδαίας ἐκβάλλει. Κεφ. κα

Ὅτι ἡρώδης ἐν βιβλίοις φῶς ἀγαγόντα πολλοὺς χρήμασιν ἐξηράσατο αὐτῶν, ἅμα ἔτ τοὺς καταφυγόντας εἰς βυλὴν ὄντας σὺν ἐδέξατο. Κεφ. κβ

Πῶς αὐτῶν Θ εἰς συρίαν φῶς ἀγηγμόμεν Θ ἡρώδ καὶ φασάηλον τετράρχας κατέστησεν. Κεφ. κγ

Στρατεία παρθων εἰς συρίαν, καθ' ὧν τὸν ἀριστόβουλ υἱὸν ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον. Κεφ. κδ

Ὡς οἱ πάρθοι ὑρκανὸν Ε φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Κεφ. κε

Ὡς ἡρώδης εἰς τ ῥώμην φῶς ἀγηγμόμεν Θ ἀπεδήχθη ὑπὸ τ συγκλήτ βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας. Κεφ. κς

Ἐκπλους ἡρώδ διὰ ῥώμης καὶ μάχη πρὸς ἀντίγονον. Κεφ. κζ

Πῶς ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδ ἀντίγον Θ διεφθάρη. Κεφ. κη

HÆC JOSEPHI DECIMOQVARTO ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRO CONTINENTUR.

Poſt contentionem de regno inter Ariſtobulum & Hyrcanum conventum eſt, ut Ariſtobulus regnaret; Hyrcanus privatam vitam degeret. CAP. I.

Antipatri genus, & qvomodo claritatem ac potentiam ſibi & ſuis liberis paraverit: & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum. CAP. II.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma. CAP. III.

Hyrcani & Ariſtobuli legationes a Scauro petentes auxilium. CAP. IV.

Qvomodo Hyrcanus & Ariſtobulus apud Pompejum de regno diſceptaverint. CAP. V.

Qvo ſtratagemate Pompejus caſtella occupaverit. CAP. VI.

Hieroſolymitani portas Romanis claudunt. CAP. VII.

Pompejus templum cum inferiore urbis parte vi expugnat. CAP. VIII.

Scaurus bello aggreſſus Aretam, fœdus Antipatri ſvaſu cum eo facit. CAP. IX.

Alexander a Gabinio victus in qvodam caſtello oppugnatur. CAP. X.

Ariſtobulus Romæ vinculis elapſus, rurſum in Judæa captus, a Gabinio Romam remittitur. CAP. XI.

Craſſi contra Parthos ducentis per Judæam iter & ſacrilegium. CAP. XII.

Pompeji in Epirum, & Scipionis in Syriam adventus. CAP. XIII.

Cæſaris in Ægyptum expeditio, & qvam fideli Judæorum opera adjutus ſit. CAP. XIV.

Antipatri res geſtæ, & cum Cæſare amicitia. CAP. XV.

Cæſaris literæ, & ſenatusconſulta de Judæorum amicitia. CAP. XVI.

Antipater ex filiis ſuis Herodi Galilææ, Phaſaëlo Hieroſolymorum regimen committit: & qvod Sextus Cæſar Herodem magnum ac illuſtrem reddidit. CAP. XVII.

Caſſius, afflictis Judæis, inſuper octingenta talenta ab eis exigit. CAP. XVIII.

Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit. CAP. XIX.

Herodes juſſu Caſſii Malichum dolo interficit. CAP. XX.

Antigonum Ariſtobuli filium, auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum e Judæa pellit. CAP. XXI.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum ſibi conciliat, qvo factum eſt, ut ille accuſatores ejus non admiſerit. CAP. XXII.

Antonius in Syriam provinciam veniens, Herodem cum Phaſaëlo tetrarchas conſtituit. CAP. XXIII.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt. CAP. XXIV.

Parthi Hyrcanum & Phaſaëlum captivos abducunt. CAP. XXV.

Herodes Romæ a Senatu Judææ rex declaratur. CAP. XXVI.

Herodis ex Italia navigatio & pugna adverſus Antigonum. CAP. XXVII.

Antigonus a Solio & Herode opprimitur. CAP. XXVIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ

ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVI-

TATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUSQVARTUS.

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conventum est, ut Aristobulus regnaret, Hyrcanus privatum vitam degeret.

DE Alexandræ reginæ rebus & obitu in præcedenti volumine diximus, nunc, qvæ deinceps consecuta sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes, qvam ne qvid vel per ignorantiam vel per oblivionem prætermittamus. Nam qvi historiam & rerum propter antiqvitatem obscurarum expositionem scribere se profitentur, debent qvidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionem, tum qvicqvid lectioni gratiam conciliat, & adimit tædium: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio, ne suam fidem seqventes fallant & inducant in errorem aliqvem. Cum igitur pontificatum accepisset Hyrcanus anno tertio septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss. statim bellum ei Aristobulus intulit: &, commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex ejus militibus ad fratrem transfugerunt. qvo facto, Hyrcanus in arcem confugit. in qvam custodiendi filii & uxor Aristobuli a matre ejus depositi fuerant, ut ante diximus. reliqvi etiam ejus factionis homines, cum victoris metu intra septum fani se recepissent, brevi deditionem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in qvib. obtinuit Aristobulus, ut regnaret, & fratrem sineret in otio frui, qvæ illi obvenerant, facultatibus, & privatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo, & data acceptaq; fide, junctisq; dexteris sancitum: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter privatus in ædes Aristobuli.

Κεφάλαιον ά.

Ἀερσοβέλλε Ὑρκανὸς περὶ τ βασιλείας πόλεμος, ἐ συμβάντος ἐκείνου βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβ Ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.

ΤΑ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν τὴν βα λισσαν καὶ τὸν θάνατον αὐτ, ὡς τὰ π τούτοις ἐν ὅλῃ τῇ προτέρᾳ βίβλῳ δεδηλώκαμεν. τ τούτοις ἀκόλουθα καὶ προσεχῆ πᾶσι ἱερεῦ ὀλίγοι τινὲς, ἢ δ' μηδὲν ὠφελιμοῦν τ πραγμα ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ διὰ κάματον τῆς μνήμης, προσ μένοι. τὴν γὰρ ἱστορίαν καὶ τὴν μνήσιν τ ἀγνοημ τοῖς πολλοῖς πραγμάτων διὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀφ καὶ τὸ τῆς ἐπαγγελίας κάλλος, ὅσον δηλ τ ἐστὶ πα ἐνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τ συμβάλλει κόσμον τῷ λόγῳ τοῖς ἀναγινωσκόμενοις ἐ ὠσὰν μὴ χαίρειν τινὲς, καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπειρί ἐφαλαμβάνοιεν. πάντων γὰ μᾶλλον, τῆς ἀληθ συγγραφεῖς σπουδάζειν δεῖ, καὶ δ' παλῃῆ λέγῃ τὰ ἐ ὧν σχεδὸν ἅπασιν αὐτοῖ, πιστεύῃ αὐτοῖς μέλλοσ μένην τοίνυν τῆς δ' ἱεροσυλίας ὑρκανὸς τὴν ἐπ τ καὶ ὁ πρὸς τοὺς ῥ ὀλυμπιάδ, ὑπατεύοντος ῥωμ ων κοίντου ὁρτησίου, καὶ κοίντου μετέλλου, ὃς δὴ καὶ κρητ ἐπικαλεῖτο, πόλεμον εὐθὺς ἀκφέρῃ πρὸς αὐτὸν αἰρε βέλ, καὶ τῆς μάχης αὐτῷ γινομένης πρὸς ἱερεῖ πολλοὶ τ στρατιωτῶν αὐτὸ πρὸς τ ἀδελφὸν αὐτομολ σιν, οὗ γινομένου, φεύγῃ πρὸς τὸν ἀκρόπολιν ὑρκαν ἔνθα συνέβαινε κατέρχθαι τὸν ἀριστόβλε γυναῖκ καὶ τοὺς παῖδας αὐτὸ ὑπὸ τῆς μητρὸς καθὼς προ ῥήκαμεν. καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας ἢ καταφυγόντας τὸν δ' ἱερὸν πέβολον, αἱρῇ προσβαλών. καὶ λέγεται τ ποιούμενο πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ συμβάσεως, κα λύσειν τὸν ἔχθραν ὅτι τῷ βασιλεύειν μὲν ἀριστόβ λον, αὐτὸν δ' ζῆν ἀπραγμόνως καρπούμενον ἀδείας π ὑπάρχουσιν αὐτῷ κτήσιν. ταῦτα δὴ τῆς ὑπ τ μο σωθέμενοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς φ μολογίας, ἐκ παρασασάμενοι δ' πλῆθος πάντες ἰδιώ τ ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν ὁ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια, ὑ κανὸς δ' εἰς ἰδιώτης, εἰς τ οἰκίαν δ' ἀριστόβλε.

Κεφ ά.

Κεφάλαιον ϛ'.

Περὶ ἀντιπάτρου τ̃ γένους αὐτ̃, τ̃ πίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα τ̃ δυνάμιν ἅμα τοῖς παισὶ προήχθη, τ̃ φυγ̃ τ̃ ὑρκανοῦ πρὸς Ἀρέταν τ̀ τ̃ Ἀράβων βασιλέα.

A

ΦΙΛΟς δ τ̃ ὑρκανοῦ ἰδουμαῖος ἀνὴρ ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλ̃ μὲν ὑπαρχόντων χρημάτων, δραστήριός τε δ τὴν φύσιν ὢν καὶ στασιαστὴς, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον τ̃ Ἀλεξάνδρου, Ἀλλὰ τὴν πρὸς ὑρκανὸν εὔνοιαν. νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ δαμασκηνὸς, ἔκγονον εἶναι μὲν αὐτὸν τ̃ πρώτων ἰουδαίων, τ̃ ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταύτῃ δ λέγει χαριζόμενος ἡρῴδῃ τ̃ παιδὶ αὐτ̃, βασιλεῖ τ̃ ἰουδαίων σὺν τύχης τινὸς γενομένῳ. ὡς ἐν καιρ̃ ἐπιλεκτέον. ἔστι δ τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, ἀντίπας τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο, καὶ τὸν πατρὸς αὐτ̃ ἔτι τὸ τοιοῦτον. ὃν ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς καὶ τ̃ γυναικὸς αὐτ̃ στρατηγὸν ἀποδείξαντων ὅλης τ̃ ἰδουμαίας, ποιήσασθαι φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμόρους αὐτῷ Ἀράβας καὶ γαζαίους, καὶ ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλὰς αὐτοὺς καὶ μεγάλας ἐξιδιωσαμένου δωρεάς. τὸν οὖν ὑ Ἀριστοβούλου διαφανείαν ὁ νεώτερος ἀντίπατρος ὑφορώμενος καὶ δεδιὼς μήπι πάθῃ Ἀλλ̀ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, ἀπιστίαις κρύφαις κατ' αὐτ̃ Ἀλλελεγόμενος τ̀ ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας, ἄδικον εἶναι λέγων πρεσβεῖα Ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὸν ἀρχὸν, καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν παύσης ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ αὐτὸν ἔσον ἐκείνῳ Ἀλλὰ τὸ πρεσβεῖον. τούτοις τε συνεχ̃ς πρὸς τὸν ὑρκανὸν παρῄνει διεπλάττων λόγους, ὡς ὑπ' ἐκείνου κινδυνεύοι τὴν ζωὴν, εἰ μὴ φυλάξαιτο παύσας αὐτὸν ἐκποδών. τοὺς γὰρ φίλους Ἀριστοβούλου μηδένα παρορᾶν λιπεῖν καιρὸν ἐλέγχειν συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀνελεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὸν ἀρχὸν. τούτοις ὑρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὤν, ὡ Ἀριστόβουλον δι' ὑπόνοιαν ἀ προσιέμενον ῥᾳδίως. ἐπεὶ δ αὐτὸν τὸ ἄπραγμον καὶ τὸ προσῆκον τ̃ Ἀρετοίας, τοῖς ὁρῶσιν ἀγαθὸν καὶ ἀνανδρον ἐδόκει. τ̃ δ' ἐναντίας φύσεως ἦν Ἀριστόβουλος, δραστήριος ὡ διεγηγερμένος τὸ φρόνημα. ἐπειδὴ τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, ἀ προσέχοντα εὕρισκε τοῖς λόγοις τὸν ὑρκανὸν, ἀ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας παλαιόμενος ὡ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλον, ὡς κτεῖναι θέλοντα, ὡ μόλις ἐγκάμψας πέρᾳ, πρὸς Ἀρέταν αὐτὸ συμβουλεύσας φυγεῖν, τὸν Ἀράβων βασιλέα. πειθόμενος γὰρ καὶ αὐτὸς ἐσπεύδε τὸ μεμαχ̃σθαι. ὃ ταῦτ' ἀκούων ἔλεγε, συμφέρον εἶναι τὸ πρὸς τὸν Ἀρέταν ἀποδρᾶναι, ἐπεὶ ἥμορος τῇ ἰουδαίᾳ ἡ Ἀραβία. καὶ δὴ πέμπει πρῶτον ὑρκανὸς πρὸς τὸν Ἀράβων βασιλέα, τὸν ἀντίπατρον, λήψομένου πίστεις, ὡς οὐκ ἐκδώσοι τοῖς ἐχθροῖς ἱκέτην αὐτὸ γενόμενον. λαβὼν δ τὰς πίστεις ὁ ἀντίπατρος, ὑπέστρεψε πρὸς ὑρκανὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ μετ' ὀλίγον ἐπιβουλεύσας αὐτῷ, καὶ τ̃ πόλεως ἐξελθὼν νύκτωρ, ὡ πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν, ἦκεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην πέτραν, ὅπερ τὸ βασίλεια τοῖς Ἀράβων ἐστὶ βασιλεῦσι. μάλιστα δ' ὢν φίλος τ̃ βασιλέως, καπέπλησσε τὸν ὑρκανὸν ἐν τοῖς ἰουδαίων παρεκάλει, καὶ δι' ἑκάστης ἡμέρας παιῶν καὶ δεξιώσεις, ἀλλὰ καὶ δωρεὰς ποιούμενος, πείθει τὸν Ἀρέταν. ὁ μὲν ἄλλα καὶ ὑρκανὸς ὑπεδέχετο αὐτῷ καταχθεὶς, ἀ τοῖς βασιλεῦσιν νομιζόμενος, ἀποδώσειν τοῖς τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλις, ἃς ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτ̃ τῶν Ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν δ' αὗται, μήδαβα, ναβαλλὼ, λίβιας, θαραβασὼ,

CAP. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis paraverit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum.

AMicus autem quidam Hyrcani Idumæus nomine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quod ipse studeret Hyrcani partibus: qvamvis Nicolaus Damascenus hujus genus deducat a primatibus Judæorum, qvi in Judæam venerunt e Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis ejus filii, qvem fortuna ad Judæorum regnum evexit, sicut suo loco dicetur. Hic igitur Antipater primum vocabatur Antipas, eodem, qvo pater ipsius, nomine: qvem ab Alexandro rege & ejus uxore constitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Ascalonitarum coluisse, multisqve eos sibi conciliasse muneribus. Itaqve minor Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter mutuam simultatem, clancullariis obtrectationibus effecit, ut contra illum potentiores Judæorum conspirarent, iniqvum esse dictitans sinere Aristobulum incubare usurpato per injuriam imperio, ex qvo ejecisset fratrem natu majorem, eumqve ætatis prærogativa spoliasset. eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assidue, addens, ne vitam qvidem illi esse in tuto, nisi matura fuga saluti suæ prospiceret. amicos enim Aristobuli nunqvam non consultare, qvomodo, eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, qvod esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret, qvæ qvidem animi lenitas & qvietis amor paravit ei opinionem ignaviæ. at Aristobulus plane contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cum igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moveri suis monitis, non destitit tamen qvotidie novas de fratre criminationes fingere, qvasi insidiaretur vitæ illius. tandem urgendo ægre obtinuit, ut assentiret fugere ad Aretam regem Arabum, suum qvoqve pollicitus auxilium: idqve eo facilius impetravit, qvod Judææ confinis sit Arabia. præmittitur itaqve Antipater ad regem, accepturus ab eo fidem, qvod inimicis non dediturus esset suum supplicem: qvod ubi ille interposita fide promisit, Antipater ad Hyrcanum reversus est Hierosolyma: & non multo post, assumpto eo, noctu urbem egressus, magnis itineribus pervenit in urbem, qvæ Petra dicitur, apud qvam erat Aretæ regia: & qvod esset regi amicissimus, rogabat eum, ut Hyrcanum in Judæam restitueret, & instando qvotidie dandoqve munera tandem persvasit. Hyrcanus qvoqve pollicitus est, si ope ejus reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, qvæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc: Medaba, Naballo, Livias, Tharabasa,

Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Mariſſa, Rydda, Luſa, Oryba.

ἄγαλλα, ἀθώνη, ζώαρα, ὀρώναι, μαίρισσα, ῥύδ[δα], λύσσα, ὄρυβα.

CAP. III.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.

TAlibus promiſſis permotus Aretas expeditionem ſuſcepit contra Ariſtobulum, ducens qvinqvaginta millia pedeſtris ſimul & eqveſtris exercitus, moxqve vicit prælio. poſt eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, deſolatus Ariſtobulus confugit Hieroſolyma. Arabs autem, adducto ſecum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adjuvante Hyrcano etiam populo, ſolis ſacerdotibus non deſerentibus Ariſtobulum. ſed Aretas, admotis tam Judæorum qvam Arabum exercitibus, acriter oppugnationi inſtabat. Dum hæc ita geruntur, inſtante azimorum feſto, qvod Paſcha vocamus, optimates Judæorum, relicta ſua regione, fugerunt in Ægyptum. Qvidam autem Onias vir juſtus & Deo carus, qui aliqvando ſiccitatis tempore impetraverat piis precibus pluviam, tunc in latebras ſe abdidit, civile bellum præſentiens. hunc in caſtra adductum Judæi rogabant, ut, qvemadmodum olim ſterilitati attulerat remedium, ita tunc devoveret diris Ariſtobulum, & qvotqvot ejus factionem ſeqvebantur: id cum diu recuſans cogeretur a turba, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt: Deus univerſi hujus mundi rex, qvoniam & hi, qui mecum ſtant, tuus ſunt populus, & qvi oppugnantur, tui ſacerdotes ſunt, precor, ut neqve hos contra illos, neqve illos contra hos, orantes exaudias. Poſt hæc vota circumſteterunt eum qvidam ex Judæis viri perditi, & obruerunt lapidibus, qvam crudelitatem Deus ultus eſt continuo, cædisqve Oniæ pœnas exegit in hunc modum. Dum Ariſtobulus oppugnatur cum ſacerdotibus, ſuperveniit Paſcha, in qvo feſto nobis mos eſt multis Deum honorare ſacrificiis. qvibus qvia carebant obſeſſi, rogaverunt ſuos tribules, ut, accepta, qvantam poſtularent, pecunia, victimarum copiam ſibi facerent. illis vero pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentari ſibi jubentibus, Ariſtobulus & ſacerdotes libenter id fecerunt, & per funem e muro demiſerunt precium; at illi, accepta pecunia, non reddiderunt victimas: ſed eo progreſſi ſunt impietatis, ut, non ſervata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. ſacerdotes autem, qvibus per pactorum ſpeciem illuſum fuit, oraverunt Deum, ut pœnas de tribulibus ſuis ſumeret: nec dilata eſt vindicta: ſed procella vehemens immiſſa fecit per totam eam regionem magnam vaſtationem fructuum, ita ut tritici modius veniret drachmis qvindecim.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συμβάλλει τοῖς ἱεροσολύμοις.

Τούτων αὐτῷ τ[ὰ] ταχέως ῥωμένων, ἀ[ρε]τᾶς ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν ἀριστόβουλον, μεθ' ἑ μυριά[δ]ων πεζῶν τε καὶ ἱππέων ἄμα καὶ πεζῆς στρατιᾶς, ἐν μάχῃ. πολλῶν δὲ μετὰ τὴν νίκην πρὸς αὐτὸν μεταβαινόντων, μονωθεὶς ὁ ἀριστόβουλος, ἐφυγάδευθη εἰς [Ἱε]ροσόλυμα. ἐπὶ δὲ τ[ὸν] ἀραβῶν βασιλέα πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἀγαγών, καὶ περικαθεζόμενος τὸ ἱερὸν τὸ ἀριστόβουλον ἐπολιόρκει, προσβιαζόμενός καὶ ὁ δῆμος τῶν Ἰουδαίων, μόνων δὲ τῶν ἱερέων ἀριστοβούλου μενόντων. ὁ μὲν οὖν ἀρέτας ἐξ ἑκατέρου τοῦ στρατοπέδου τῶν ἀράβων καὶ τῶν ἰουδαίων, ἰσχυρῶς ἐπολιόρκει τὴν πολιορκίαν. τούτων δὲ ἡμερῶν καὶ τῶν ἀζύμων ἑορτὴν τοῖς Ἰουδαίοις λεγομένην, οἱ δοκιμώτατοι Ἰουδαίων σκληπόντες τοῦ χώρου, εἰς αἴγυπτον ἐνίοις δέ τισ ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ θεοφιλής, ἀνομβρίας ποτὲ ὕσης ἠύξατο τοῦ θεοῦ λύσιν αἰτούμενος· ἐπήκουσε δὲ ὁ θεὸς ὑσεν, ἔνθα ψεκάδες αὐτὸν ἀφῆκαν ὁρᾶν ὀλίγον ὑσασαν. ἀναχθέντα δ' εἰς πρασιὰν τοῦ ἰουδαίων, ἠξίουν εἰς ἔπαυσε τοῦ ἀνομβρίαν· ὁ δὲ ἐκέλευσεν, ἵν' ἕτως δρὰς κτ[ί]σῃ ἀριστοβούλῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ ὀλέθρου. ἐπεὶ δ' ἀντιλέγων καὶ θορυβούμενος ἐβιάσθη ὑπὸ τοῦ πλήθους, στὰς μέσος αὐτῶν εἶπεν. ὦ θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ τῶνδε τῶν ἱερέων ὄντες σοὶ τῷ δήμῳ ἐσὶ, καὶ οἱ πολιορκούμενοι μέρος τοῦ ὁμοφύλου μήτε κατὰ τούτων ἐπεύξασθαι, μήτ' ἐκείνων ἃ δέ τισι θεομισῆ ἐστὶν εἰς τέλος ἀρᾶσθαι. καὶ τοιαῦτ' εὐξάμενον παύσαντος οἱ πονηροὶ τῶν ἰουδαίων λίθοις. ὁ δὲ θεὸς τούτοις αὐτοὺς ἐθαύμασε τῆς ὠμότητος, καὶ δίκαιον εἶναι τὰς ἀρὰς τοῖς τρόπῳ. πολιορκουμένων δὲ τῶν ἱερέων καὶ ἀριστοβούλου, συνέβη τὴν ἑορτὴν ἐπιτελεῖσθαι τοῖς ἀζυμίταις Φάσκα, καθ' ἣν ἐθος ἐστὶν ἡμῖν τοῖς θεοῦ. ὑπερορῶντες δὲ τῶν ἀνθρώπων οἱ περὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἠξίωσαν αὐτοὺς τὰς ἐμοφύλους θυσίας μαλλον λαβεῖν αὐτὶ τῶν ἀνθρώπων ὅσοι θέλωσιν. τὸ βέλονται λαβεῖν χιλίας δραχμὰς ἑκάστου φαλῆς καλεῖσθαι κελεύοντες, πρόβατα τῷ ἀριστοβούλῳ καὶ οἱ ἱερεῖς ἐπέστησαν, καὶ λαβόντες τὰ χρήματα. καὶ καθημένους, ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ ἱερεῖα. καὶ λαβόντες, οὐκ ἀπέδωκαν τὰ ἱερεῖα, ἀλλ' εἰς ἔπηγείας ἦλθον ὡς πλησιάσαι τὰς πύλας καὶ ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὰ πρὸς τὴν θυσίαν μὴ φθάσαντας δεομένους. φθάσαντος δὲ οἱ ἱερεῖς, πύργῳ, δίκαιον αὐτῶν ἐπισπάσασθαι φθορὰ τοῖς ὁμοφύλοις ἢ σὺν, ἀνεβάλετο τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ πεῦμα δὲ καὶ βίαιον ἀπέπεμψας, τὸν καρπὸν ἁπάσης χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸν μόδιον δ' σίτου πρὸ ἑξωνεῖσθαι δραχμῶν ἑνδεκα.

Kr

Κεφάλαιον δ'.

Τρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος πρεσβείαν πρὸς σκαῦρον πέμπουσιν συμμαχίας.

ΕΝ τούτῳ πέμπει καὶ σκαῦρον εἰς συρίαν πομπήϊος, αὐτὸς ὢν ἐν ἀρμενίᾳ καὶ πολέμῳ ἔτι πυρώνῃ. ὁ δ' ἀφικόμενος εἰς δαμασκὸν, λόλλιον μὲν ἄρτι μετάλλον νεωστὶ τὴν πόλιν ἠρηκότας δύρων, αὐτὸς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἠπείγετο. ὡς δ' ἐγγὺς ἐγένετο πρεσβεῖς ἦκον παρ' αὐτοῦ τε ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑρκανοῦ, συμμαχίαν ἀξιοῦντων ἑκατέρου. ὑπισχνοῦντο δ', ἀριστόβουλος μὲν, ὑ δώσειν τάλαντα, ὁ δ' ὑρκανὸς τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, πρόσθεν δ' ἀριστόβουλος ὑπερεῖχεν καὶ χρημάτων, καὶ μεγαλοψυχίᾳ, καὶ μετριωτέρων ἠξίου τυγχάνειν. ὁ δὲ καὶ πένης ἦν, καὶ γλίχεσθαι καὶ ὑπὲρ μειζόνων τοῦ ἄπτεσθαι πρέσβευεν ἐπαγγελίας. ἐχρῆν οὖν αὐτὸν βίᾳ πόλιν ἑλεῖν, ἐν ταῖς μάλιστα ἰσχυρὰν καὶ δυνατὴν, ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν μὴ δ' ναβαταίων πληθύς, οὐκ εὐ πρὸς πόλεμον ἀφειμένους. τούτῳ τοίνυν πρόθυμον ἀπὸ τῆς πρόσθεν ἀφορμῆς αὐτὸν, λαβὼν τὰ χρήματα λύσει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὴν ἀρέταν, ἢ πόλεμον αὐτὸν ῥωμαίων ὑποδέξεσθαι. καὶ σκαῦρος μὲν εἰς δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν. ἀριστόβουλος δὲ μὴ πολλῆς δυνάμεως, ὅτι τε ἀρέτᾳ καὶ ὑρκανῷ ἐστράτευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ὅτι τὸν καλούμενον παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει περὶ ἑπτακισχιλίους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε καὶ φαλίων ὁ ἀντιπάτρου ἀδελφός.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας διαμαχούμενοι.

ΜΕΤ' οὐ πολὺ δὲ πομπήϊος εἰς δαμασκὸν ἀφικνεῖται, καὶ χοίλῃ συρίᾳ ὄντι, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης συρίας καὶ αἰγύπτου, καὶ ἐκ τῆς ἰουδαίας. ἔπεμψε γὰρ αὐτῷ μέγα δῶρον ἀριστόβουλος ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηται δὲ δώρου καὶ γράβων ὁ καππάδοξ λέγων ἔτως, ἦλθε δὲ καὶ ἐξ αἰγύπτου πρεσβεία, καὶ στέφανος ἐκ χρύσου τριακοσίων. καὶ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας ἔτι ἄμπελος, ἔτι κισσός, περπλοκὴν ὀνόμαζε τὸ δημιούργημα. ὅτε μὲν οὖν τὸ δῶρον ἱστόρηκα μὲν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ δὲ διὸς τοῦ καπετωλίου, ὑπὸ τραφὴν ἔχον ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν ἰουδαίων βασιλέως. ἐπιμὴδη δ' εἶναι, πεντακοσίων τάλαντον. ἀριστόβουλον μὲν οὖν ὅτε λέγεται πέμψαι τῶν ἰουδαίων δυνάστην. μετ' οὐ πολὺ δ' ἦκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, ἀντίπατρος μὲν ὑπὲρ ὑρκανοῦ, νικόδημος δ' ὑπὲρ ἀριστόβουλου. ὃς δὴ καὶ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, γαβίνιον μὲν πρότερον, σκαῦρον δ' ὕστερον, ὃ μὲν τριακόσια, ὃ δὲ πεντακόσια τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐχθρὸς καὶ τούτοις αὐτῷ κατεσκεύαζεν. κελεύσας δ' ἦκεν τοὺς ἀμφισβητοῦντας, ἐνιστάμενός τε ἦρε, ἀναλαβὼν τὰ δυνάμεων ἐκ τῶν χειμαδίων, ὥρμησεν ὅτι τὸν δαμασκηνὸν, καὶ τὸν τε ἄκραν ἐν παρόδῳ τὴν ἐν ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν ἐὰν ὁ κυζικηνὸς ἐπεῖχεν ἀντίοχος. καὶ τὸν πτολεμαίου τοῦ μινναίου χώραν κατέσχεσεν ἀνδρὸς πονηροῦ, καὶ ἀδὲν ἐλάττονος διονυσίου τοῦ τριπολίτου τοῦ πελεκισθέντος, οὗς περ καὶ κηδείων ἐτύγχανεν αὐτῷ,

CAP. IV.

Hyrcani & Aristobuli legationes a Scauro petentes auxilium.

INterea Pompejus Scaurum misit in Syriam, ipse in Armenia distentus bello, qvod adhuc gerebat contra Tigranem. ille vero ubi Damascum venit, recens captam a Metello & Lollio, properavit in Judæam continuato itinere. huic legati facti sunt obviam, tam ab Hyrcano qvam ab Aristobulo, utriqve petentes societatem & auxilium. & cum Aristobulus polliceretur qvadringenta talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa prætulit. is enim liberalis erat, & abundans pecuniis, & rogabat officium præstari facilius. alter vero pauper erat ac tenax, & cum majora qvam frater impetrare cuperet, tamen non satis bona fide pollicerii videbatur. Nam difficilius erat expugnare urbem adeo munitam & validam, qvam profugos repellere & Nabathæorum turbam, præsertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas, accepta ab hoc pecunia, obsidionem solvit, denuntians Aretæ, ut recederet, ni pareat, declarandus hostis Rom. populi. Et Scaurus qvidem Damascum reversus est: Aristobulus vero cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus est: & congressus cum eis apud locum, qvem Papyronem nominant, prælio vicit, cæsis circiter septem millibus hostium, inter qvos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit.

IV.

CAP. V.

Qvomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompejum de regno disceptaverant.

NOn multo autem post, cum Pompejus Damascum veniisset, & obiret Cœlesyriam, præsto fuerunt ei legati ex universa Syria & Ægypto atq; Judæa. misit enim ad eum insigne donum Aristobulus, vitem auream qvinqvies centum talentorum. meminit autem hujus muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum qvatuor millibus: & ex Judæa sive vitis, sive hortus, qvod opus περπλοκὴν, id est delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiam nos Romæ dedicatum in Jovis Capitolini templo, cum inscriptione Alexandri regis Judæorū: existimabaturqve qvingentis talentis. fertur autem missum a dynasta Judæorum Aristobulo. Paulo post iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo, qui etiam accusabat eos, qvi acceperant pecuniam, primum Gabinius, deinde Scaurus, ille ter centum hic qvadringenta talenta, hos qvoq; inimicos ei faciens. qvi cum jussisset eos ad se disceptatorem venire, ineunte vere, copiis ex hybernis revocatis, in Damascenum agrum profectus est: obiterqve arcem in Apamia diruit, qvam Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem consideravit, viri noxii non minus, qvam fuerat Dionysius Tripolitanus, qvi securi percussus est, affinitate etiam ei conjunctus,

misse tamen talentis iste redemit, se a supplicio, A qvæ Pompejus erogavit in stipendia militum. excidit etiam castellum Lysiada, cujus tyrannus erat Silas Judæus: transiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, superatoqve medio monte, in Cœlesyriam veniens, a Pella Damascum se contulit. ibi & Judæos audivit, & eorum principes: qvi inter se dissidebant, Hyrcanus & Aristobulus, sicut gens ipsa abutroqve. Ajebant enim se nolle esse sub regibus, qvod patrium institutum habeant, ut sui Dei pareant sacerdotibus. hos autem duos esse qvidem e sacerdotum genere, sed velle principatum gentis in aliam formam traducere, ut eam in servitutem subigant. Hyrcanus autem qverebatur, qvod cum major natu esset, privaretur prærogativa ab Aristobulo: & minimam portionem regionis sibi relictam, cætera a fratre usurpata per vim omnia. C hunc etiam & terra incursare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulsurum fuisse gentem ad defectionem, nisi turbarum concitator esset, atqve natus ad violentiam. Attestabanturqve illi hæc dicenti plus qvam mille ex Judæorum optimatibus, qvos Antipater ad hoc induxerat. Alter contra excidisse eum e principatu ajebat propter ignaviam, qvod natura ad nihil esset minus idoneus qvam ad obeunda negotia, & ideo venisse eum in publicum contemptum apud suæ gentis homines. Se vero necessario principatum assumpsisse, metuentem, ne is migraret in aliam familiam. appellatione vero uti, qua & pater ipsius Alexander usus sit. &, in testimonium citabat qvosdam juvenes fastuosos, & eosos omnibus propter purpureas vestes, capillitii curam, & phaleras ornamentaqve E cætera: qui hoc cultu tanqvam ad pompam & non ad judicium venerant. Pompejus vero, his cognitis, & improbata Aristobuli violentia dimisit eos placide: promittens se venturum in eorum ditionem, qvam primum inspexisset res Nabathæorum. interim jussit eos qvietos esse, comiter habens Aristobulum, ne is alienatus interclu-
VI. deret eitransitus. nec tamen ullam apud F eum invit gratiam. non expectatis enim Pompeji promissis, profectus est ad oppidum Delium, & inde in Judæam se contulit.

χιλίους μάλιστα παλαίστας ἐζωγρημένους τὸν ὕστερον τῶν ἁμαρτημάτων τιμωρίαν, οὓς πομπήϊος τὰς φαλάγγας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δὲ καὶ λυσιάδα χωρίον, ὃ τύραννος ἦν σίλας ὁ ἰουδαῖος. διελθὼν δὲ τὰς πόλεις τὴν τε φιλάδελφον καὶ τὴν χαλκίδα, ἔτι τὸ διῆκον ὄρος, ὑπερβαλὼν κοίλῃ συριᾳ προσαγορευομένῃ συρίαν, ἀπὸ τῆς πέλλης εἰς δαμασκὸν ἦκεν. ἔνθα δὴ ἔτι ἰουδαίων διήκουσε τῶν ἡγουμένων αὐτῶν, οἳ πρός τε ἀλλήλους διεφέροντο ὅτι ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος πρὸς ἀμφοτέρους. τὸ μὲν οὖν ἀξιοῦν βασιλεύεσθαι, πάτριον μὲν εἶναι τοῖς ἱερεῦσι θεοῦ τιμωμένοις παρ' αὐτοῖς τῆς πλειάρχων. ὅτιπερ δὲ τούτους ἀπογόνους τῶν ἱερέων εἰς ἄλλην μετάγειν ἀρχὴν τὸν ἔθνος ζητοῦσι, ὅπως καὶ ἄλλοι γένωνται. ὑρκανὸς μὲν καταγορεύει, ὅτι πρεσβύτερος ὢν ἀφῃρεῖτο τὰ πρεσβεῖα ὑπὸ ἀριστοβούλου, καὶ μικρὸν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὐτῷ, τὰ δ' ἄλλα βίᾳ λαβὼν ἀριστόβουλος. τούς τε καταδρομὰς τοὺς ὁμόρους, καὶ τὰ πειρατήρια τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, ἃ τὴν εἶναι τῆς συνήσουσιν διεβάλλον. ὅτι ἂν δὲ δυνάστην λέγων τὸν ἔθνος, εἰ μὴ βίαιός τε καὶ παρακρούσεις ὑπῆρχεν. συνηγόρουν δὲ αὐτῷ πολλοὶ λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων ἰουδαίων ἀνθρώπους φθονοῦντας. ὁ δὲ μὲν ἐκπλήσσων αὐτὸν τῆς ἀρχῆς, τὸν ἐκείνου φύσιν ἠπάτα ἀπράκτων ὄντα, καὶ δι' ὃ ἐυκαταφρόνητον. αὐτὸν δὲ ἔλεγε φόβῳ δὲ μὴ πρὸς ἄλλους μεταστῆσαι τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἀνάγκης αὐτὸν ὑπελθεῖν. προσαγορεύει δὲ αὐτὸν, ὅτι ὅπερ καὶ ἀλέξανδρον τὸν πατέρα. καὶ δὴ μαρτυρεῖς τούτων ἐκάλει τοὺς νεανίσκους, ὧν ἐθεώρουν τὰς παρυφὰς καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὃν οὐκ εἰς δίκην ὑφέζοντες, ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν προϊόντες ὑπεκρίνοντο. πομπῆς δὲ τούτων ἀκούσας, καὶ κατηγορίας ἀριστοβούλου βίαν, τότε μὲν αὐτοὺς ἀπέπεμψε διαλεχθεὶς πρέπως, ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε διαπέμψειν ἔκαστα, ἐπειδὰν τὰ ναβαταίων πρῶτον ἴδοι. τοὺς δὲ σκέλλοντος ἦν χίαν ἄγων, θεραπεύων ἅμα τὸν ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν ἀποστῆσαι καὶ διαπολεμῆσαι τῶν παρόδων. ἔτυχε μέντοι ὀλίγῳ πρότερον ἐξ ἀριστοβούλου ἡμόμενος. ἐπεὶ δὲ ἀναμένειν οὐδὲν ὢν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ πομπήϊος, εἰς δήλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

CAP. VI.

Quo stratagemate castella occupaverit.

QVa re offensus Pompejus, assumpto exercitu, qvem in Nabathæos paraverat, & excitis a Damasco cæteraq; Syria copiis auxiliaribus, aliisqve Romanis legionibus, qvæ ductum ejus seqvebantur, contra Aristobulum movit. Ut vero præterita Pella & Scythopoli pervenit Coreas, ubi Judææ mediterranea versus est initium, invenit elegantem arcem in montis vertice sitam Alexandrium. eo qvia refugisse Aristobulum intellexerat, accersivit illum ad se per nuncios. ille vero, multis svadentibus, ut caveret bellum a Romanis, descendit: & cum de jure principatus cum fratre disceptasset, permissu Pompeji rursum in arcem se recepit. idqve iterum & tertio fecit, simul

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὸ φρούριον παρέλαβεν.

ὀργιζόμενος δὲ τοῖς τὰ ναβαταίων ἀναλαβοῦσι στρατιὰν, καὶ τὸν ἐπὶ τὰς ναβαταίους ἀναλαβὼν στρατιὰν, ἐκ τε δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης συρίας ἐπικούρων, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπαρχουσιν αὐτῷ ῥωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν ἀριστόβουλον. ὡς δὲ μεταξὺ μάλιστα πέλλης καὶ σκυθοπόλεως εἰς κορέας ἦκεν, ἥπερ ἐστὶν ἀρχὴ τῆς ἰουδαίας διαζώσης τὸν μεσόγαιον, ἐνταῦθα ἔστι φρούριον ἐπ' ἄκρου ὄρους ἱδρυμένον ἀλεξάνδρειον. εἰς ὃ ἀριστόβουλον συμπεφευγότα, πέμψας σκέλλοντα ἦκεν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ φθονουμένων πολλῶν μὴ πολεμεῖν ῥωμαίοις κατεῖπε, καὶ διμολογησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει πομπηΐου συγχωρήσαντος. ἔστι δὲ ἐποίησε δὲ τοῦτο, ἅμα

μὲν

μὴν τ' πολεμίων ἐπ' αὐτῷ ὡς τ' βασιλείας ἐλπίδα, Ἐ ὡς ἕκαστον ὧν ἐκέλευσε πομπήϊος ἐτοιμάζειν ἐποιεῖτο μέλλων. ἅμα δ' ἀναχωρῶν εἰς τὸ ἔρυμα ἐπεὶ δὲ μὴ καταλύειν αὐτὸν, μ' ὡς τὸ πολεμεῖν ἀφορμὴν αὐτῷ ὠφελησόμενος, δεδιὼς μὴ τὴν ἀρχὴν εἰς ὑρκανὸν μεθείσῃ. κελεύοντος δ' πομπήϊος ὠφλιδόναι τὰ ἐρύματα, Ἐ τοῖς φρουραρχαις ὑπεξέλειν τῆ ἑαυτ' χειρὶ, ὠφλιδέχεσθ' δ' ἄλλως ἀφίετο, πείθεται μὲν, δυσωπαχετῶν δ' ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἐν ὠφλησθῆ δ' πολεμεῖν ἐγένετο. καὶ μετ' ὀλίγον πομπήϊω στρατιὰν ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, καθ' ὁδὸν ἀφικόμενοι τινὲς ἐκ πόντου, τὴν μιθριδάτου τελευτὴν ἐμήνυον, διὰ φαρνάκου τ' παιδὸς αὐτοῦ ἡμωμένην.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις.

Στρατοπεδευσάμενος δ' πρῶτον ἐν ἔτι ἱερεχοῦντα, ἔνθ' τὸν φοίνικα τρέφεσθ' συμβέβηκε, καὶ τὸ ὀποβάλσαμον μύρον ἀκροτάτων, ὃ τ' θαμνων τιμωμένων ὄξει λίθῳ ἀναπηδᾶν ὥσπερ ὀπὸς, ἑωθεν ἔτι ἱεροσόλυμα ἐχώρει. Ἐ μετανοήσας ἀριστόβουλος, ἀφικνεῖτ' πρὸς πομπήϊον. καὶ χρήματα δίδως, καὶ τοῖς ἱεροσολύμοις αὐτὸν εἰσδεχόμενος, παρεκάλει παύσασθ' δ' πολέμου, καὶ πράττειν μετ' εἰρήνης ὅτι βέλτιστ. συγχωρῆς δ' πομπήϊος αὐτῷ δεομένῳ, πέμπει χαβίνιον Ἐ στρατιώτας, ἔτι τε τὰ χρήματα καὶ τὴν πόλιν, ἐμέλλε ἐπράχθη τι τούτων, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ χαβίνιος τῆς τε πόλεως ἀποκλεισθεὶς, καὶ τὰ χρήματα μὴ λαβὼν τ' ἀριστοβούλου στρατιωτῶν σὺν ἔτι ταῖς ψάντων τὰ συγκείμενα ῥηθέντ'. ὀργὴ δ' ἔτι τούτοις πομπήϊον λαμβάνει, καὶ τὸν ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ καθίστησιν, αὐτὸς ἔτι τὴν πόλιν ἔρχεται, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἐῶσιν ἐχυρὰν, μόνῳ δ' τῷ βορείῳ μέρει φαύλως ἔχουσαν. περιέρχεται γὰρ αὐτὴν φάραγξ βαθεῖα καὶ βαθεῖα ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ περιβόλῳ καρτερῶς πάνυ πεπερχισμένον.

Κεφάλαιον η'.

Ως πομπήϊος αἱρεῖ κρατῶν τὸ ἱερὸν Ἐ τ' κάτω πόλιν, Ἐ περὶ τῆς θεοσεβείας αὐτοῦ.

Ἦν δ' τ' ἀνθρώπων ἔνδον στάσις, οὐχ ὁμονοούντων περὶ τ' ἐνεστώτων, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἔδοκει ὠφλιδόναι πομπήϊω τὴν πόλιν, οἱ δ' τὰ ἀριστοβούλου φρονοῦντες. ἀποκλείσθ' τε κ' πολεμεῖν παρῄνουν, τοῦ κρείττονος ἔχεσθαι δεδεμένου. φθάσαντες δ' οὗτοι τὸ ἱερὸν καταλαμβάνουσι, καὶ τὴν τείνουσαν ἀπ' αὐτοῦ γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοψαν, εἰς πολιορκίαν διατρεπόμενοι. οἱ δ' ἕτεροι δεξάμενοι τὴν στρατιὰν, ἐπεχείρησαν πομπηίῳ τὴν τε πόλιν κ' τὰ βασίλεια. πομπήϊος δ' πεισθεὶς, τὸν στρατηγὸν πέμψας σὺν στρατῷ, τὴν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια ἐφρούρει, κ' τὰς οἰκίας τὰς πρὸς τὸ ἱερὸν, καὶ ὅσαι ἐν τῷ ἱερὸν ὠχύρου. καὶ τὸ μὲν πρῶτον. λόγους συμβατηρίους τοῖς ἐντὸς προσέφερεν. ἐπ' ὀλίγον δ' εἰς ἃ προσεκαλεῖτο, τὸ πέρας ἐτείχισε χωρία, πρὸς ἅπαντα ὑρκανοῦ προθύμως ὑπηρετοῦντ. πομπήϊος δ' ἐσωθεν στρατοπεδεύεται, κατὰ τὸ βόρειον δ' ἱεροῦ μέρος, ἔνθ' ἦν ἰσχυρότατον. ἀνεῴκεσαν δ' καὶ ἐνταῦθα μεγάλοι πύργοι, καὶ πάφλαγ δ' ὀρώρυκτο, καὶ βαθεῖα περεῖχετο φάραγξ. ἀπέρρωγε χαρ καὶ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τῆς γεφύρας ἀναιρεθείσης

spe regni Pompejo obſecundans, & omnia ejus imperata ſe facturum ſimulans, ſimul redeundo in arcem ſe muniens, & apparatus bellicos faciens, metu, ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Jubente autem Pompejo, ut traderet ſibi caſtella, & præfectis de ea re propria manu ſcriberet, non tradituris alioqvin: paruit qvidem, ſed ægre ferens ſeceſſit Hieroſolyma qvaſi ad certum bellum ſe præparaturus. nec multo poſt Pompejo ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius e Ponto, Mithridatem a filio ſuo Pharnace occiſum eſſe ſignificans. VII.

CAP. VII.

Hieroſolymitani portas Romanis claudunt.

ET cum prima caſtra habuiſſet apud Hierichuntem, ubi palmeta ſunt præſtantiſſima, & opobalſamum provenit inter ungventa præcipuum, inciſis acuto ſcrupo fruticibus, ſucci in modum ſcatens, mane ſeqventi movit inde verſus Hieroſolyma. Tum vero Ariſtobulus ante actorum pœnitens obviam ei venit, &, oblatis pecuniis, etiam intra Hieroſolyma eum admittens, rogabat, ut, omiſſo bello, qvicqvid vellet, pacate ageret. Pompejus vero, data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in urbem ad accipiendam pecuniam: qvi tamen re infecta rediit, excluſus & vacuis manibus, militibus Ariſtobuli pactum irritum facientibus. Ea res VIII. vehementer Pompejo movit ſtomachum, &, additis Ariſtobulo cuſtodibus, ipſe ad urbem properat, cætera qvidem probe munitam, tantum e ſeptentrionali latere injuriis expoſitam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, qvod muro valido e ſaxo ſtructo cingitur.

CAP VIII.

Pompejus templum cum inferiore urbis parte vi expugnat.

INtus autem erat diſſidium, urbanis, qvid opus eſſet facto, non conſentientibus. nam qvidam cenſebant urbem Pompejo dedendã: Ariſtobuli vero factio excludi eum jubebat & bellum parari, eo qvod illum haberet in vinculis. hi prævenientes alteros templum occupant, &, præciſo ponte, qvi in urbem ferebat, ad bellum ſe expediunt. at illi, intromiſſo exercitu, tradiderunt Pompejo urbem & regiam. ille Piſoni legato ſuo, miſſo eo cum parte exercitus, & urbis & regiæ commiſit cuſtodiam: ipſe vicinas templo domos aliaqve propinqva ædificia muniebat. & primum conditiones pacis eis obtulit: qvas cum non admitterent, omnia, qvæ circum erant oppugnationi paravit, Hyrcano alacriter ſuppeditante, qvicqvid uſus poſceret. Pompejus vero a ſeptentrionali templi latere, qvod maxime erat oppugnationi obnoxium, admovit milites. erant autem hac qvoqve parte turres altæ, & foſſa manu facta, præter profundam vallem, qvæ templum cingebat. nam etiam verſus urbem abrupta erant omnia, ſublato ponte,

qva parte Pompejus erat cum ſuo contubernio. A erigebantqve qvotidie magno labore aggerem Romani, cædentes circumqvaqve arbores, qvod opus ubi perfectum eſt, ægre completa foſſa propter immenſam altitudinem, admotis machinis a Tyro advectis, qvatiebat templum ſaxis miſſilibus. ſed niſi patrius nobis mos eſſet, per otium ſeptimum qvemqve diem exigere, non potuiſſent abſolvere aggerem vetantibus adverſariis. prohibere enim vim inferentes lex permittit, ſed opus facientem hoſtem impedire nos non ſinit, qvod ubi animadverterunt Romani, ſabbatis neqve eminus inceſſebant telis Judæos, neque manus cum eis conferebant: tantum erigebant aggerem & turres, machinasqve admovebant, ut ejus poſtridie adverſus nos uti poſſent. Facile eſt autem vel hinc diſcere, qvanta pietate Deum colamus, & qvam obſervantes legum ſimus, quandoquidem oppugnationis terror nihil obfuit, quo minus ſolemnia perage-rentur ſacrificia, bis per ſingulos dies mane & circa nonam horam ſuper altari immolantibus noſtris ſacerdotibus, ac ne in extremo qvidem diſcrimine ſacra intermittentibus. etenim capto templo tertio demum menſe, die jejunii, ſeptageſima nona ſupra centeſimam Olympiade. C. Antonio, M. Tullio Cicerone Coſſ. hoſtis quidem irrumpens jugulabat omnes obvios: illi vero nihilominus ſacris operabantur, neqve metu mortis, neqve jam cæſorum multitudine abſterriti, paſſuri, quicquid liberet victori, potius qvam deſerturi altaria, aut aliquid omiſſuri præſcriptum patriis legibus. quod autem hæc non fabula ſit in pietatis laudem conficta, ſed rei veritas, atteſtantur omnes, qui res a Pompejo geſtas conſcripſerunt, & in his Strabo, ac Nicolaus, Romanæqve conditor hiſtoriæ T. Livius. Nam, concuſſa turri maxima crebris arietis ictibus, collapſaq; & ſecum ruinam trahente muri proximi, certatim infuderunt ſe hoſtium agmina. ſed primus evaſit per ruinas Cornelius Fauſtus Syllæ filius, ſeqvente cohorte militum: mox alia parte Furius centurio cum ſuis manipularibus: & inter utrumqve Fabius & ipſe centurio cum manu ſuorum valida. Omnia autem erant plena cædibus, & Judæorum alii a Romanis conſoſſi cadebant, alii mutuis vulneribus, nonnulli per abrupta ſemetipſos jactabant, aut ſubjectis in ædes ignibus concremabantur, non ſuſtinentes ſpectare, qvæ patrabantur ab hoſtibus. ceciderunt e Judæis duodecim millia. Romanorum perpauci deſiderati ſunt. Captus eſt Abſalomus, patruus ſimul & ſocer Ariſtobuli. Læſa etiam eſt non mediocriter templi religio, humanis antehac nec veſtigiis penetrati, nec oculis. Introgreſſus eſt enim in illud Pompejus, & una cum eo non pauci alii, & inſpexerunt, qvæ nefas eſt videre niſi ſolis ſacerdotibus. cumqve intus eſſent ex auro menſa & candelabrum & pocula, & odoramentorum magna copia, præterea in theſauris ſacræ pecuniæ circiter talentorum duo millia, nihil horum præ pietate attigit, ſed hic qvoqve ſui ſimilis fuit, & nihil commiſit

ἀφ' ἑβδόμης παμπήμου. καὶ τὸ χῶμα ἐπημέρευ πυρφόμενον ἐπῆρτο, τειχῶντων τλεῖ πρὸς ὕλη μενων. καὶ ἐπειδὴ ἤδη ἐκρεν ἱκανῶς, μέλις κατὰ τὸ πύφορ ἀφὶ βάθρου ἄπειρον, προσβαλὼν μηχαν ἐξ ὄργανα ἐκ τύρε κομιθέντα, ἔπιζεύσας κατηρεφ ἱερὸν τῆς πετροβόλοις. εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν λυύθη τὸ χῶμα, λυόντων ἐκείνων. ἄρχονλας γὰ μάχης καὶ τὰ ἀμυύαθαι δίδωσιν ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι ἐρῶντας τὸ πολεμίους οὐκ ἐᾷ. ὁ δὴ καὶ ῥωμαῖοι συνιδόντες, ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἃς δὴ σάββατα καλοῦμεν, ἐβαλλον τοὺς ἰουδαίους, ἐπ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπτεχοῦν καὶ πύργους ἀνίστασαν, καὶ τὰ μηχανήματα προσῆγον, ὡς τι αὐτοῖς εἰς τλεῖ παρεῖναι. μάθοι δ' ἂν τις ἐντεῦθεν τλεῖ ὑπὲρ ἧς ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείας, καὶ τλεῖ τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας λυμαίνεσθαι ἐῶν ἐμποδιζομένων πρὸς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ τῆς ἡμέρας πρωΐ τε καὶ περὶ ἐνάτην ὥραν, ἱερουργούντων ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ μηδ' ἐπὶ τοῖς πρόσθεν ἐπὶ τῶν θυσιῶν παρόντων. ἐν γὰ ἁλούσης τῆς πόλεως περὶ τρίτον μῆνα τῆς νηστείας ἡμέρᾳ τῇ ἐνάτῃ καὶ ἑβδομηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ὀλυμπιάδι, ὑπατευόντων γαΐου ἀντωνίου, καὶ μάρκου τυλίου κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν προσιόντες, ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ περὶ τὰς θυσίας οὐδὲν ἧττον ἱερουργοῦντες ἐπέλευον, οὔτε ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ περὶ τῆς ψυχῆς, οὔτε ὑπὸ πλήθους τῶν ἤδη φονευομένων, ἀναγκάζοντες ὑποδραναι. πᾶν δ' ὅτι δεῖ παθεῖν τοὺς περὶ τὰς ὑπομένειν τοῖς βωμοῖς κρεῖττον εἶναι νομίζοντας ἢ παρελθεῖν τι τῶν νομίμων. ὅτι γὰ οὐ λόγου μόνον ἐστὶν ἐγκώμιον ψόδους εὐσεβείας ἐμφανίζειν, ἀλλ' ἀληθεία, μαρτυροῦσι πάντες οἱ τὰς κατὰ πόντον πράξεις ἀναγράψαντες. ἐν οἷς καὶ φάβιος νικόλαος, καὶ πρὸς τούτοις τίτος λίβιος, ὁ ῥωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς. ἐπεὶ γὰ μηχανήματος προσκχθέντος, σεισθεὶς ὁ μέγιστος τῶν πύργων κατέπεσέ τε χωρίον, ἐστόμωσε τὸ μὲν οἱ πολέμιοι. πρῶτος γὰ αὐτῶν κορνήλιος φαῦστος σύλλα, παῖς σὺν τοῖς ἐπ' αὐτῷ στρατιώταις τὸ τεῖχους. μετὰ γὰ αὐτὸν, φούριος ἑκατοντάρχης, μα τοῖς ἑπομένοις κατ' ἄλλο μέρος. ἀφ' μεσημφάβιος δὲ αὐτὸς ἑκατοντάρχης σὺν ἰσχυρᾷ καρτερᾷ φόνῳ δ' ἐπὶ πάντα ἀνάπλεω. ἦσαν ἰουδαίων, οἱ μὲν ῥωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀνῃροῦντο. ἔνιοι γὰ καὶ κρημνῶν ἑαυτοὺς ἐῤῥίπτον, δὲ πῦρ ἐνιέντες οἰκίαις ἐνεπίμπρασαν, τὰ γινόμενα καρτερεῖν ὑποφέροντες. ἔπεσον γὰ, τὰ μὲν ἰουδαίων, ὡς ἐλέγοντο, δώδεκα μυριάδες καὶ δυσχίλιοι, ῥωμαίων δὲ πάνυ ὀλίγοι. ἐφθη δὲ αἰχμάλωτος καὶ ἀψαλώμης, θήβου ἀδελφὸς καὶ πενθερὸς ἀριστοβούλου. παρεπλεύσθη γὰ οὐ μόνον τὸν ναὸν, ἄβατόν τε ὄντα καὶ τῷ πέριξ χρόνῳ ἐσόμενον. περῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐν τῇς ὁ πομπήιος, καὶ τὰ περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάνθανε, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ μόνοις τοῖς ἐκεῖσε ὄντων γὰ τραπέζης τε χρυσῆς καὶ λυχνίας ἐπιφανοῦς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθους ἀρωμάτων χωρὶς γὰ τούτων ἐν τοῖς θησαυροῖς ἱερῶν χρημάτων εἰς δύο χιλιάδας πελάντων, οὐδενὸς ἦν ἀπὸ εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ ἐν τούτῳ τῆς περὶ αὐτὰ ἀγ

ἔπραξεν ἀρετῆς. τῆτε ὑστεραίᾳ καθαίρειν τὸν νεὼν ἐκέλευσε, καὶ τὰ νόμιμα ἐπιφέρειν τῷ θεῷ, τόν τε ἀρχιερωσύνην ἀπέδωκεν Ὑρκανῷ, διά τε τἄλλα ὅσα χρήσιμος αὐτῷ ἦν, καὶ ὅτι τοὺς κατὰ τὴν χώραν Ἰουδαίους ἀρίστους ὄντας συμπολεμεῖν ἐκώλυσε, καὶ τοὺς αὐτοὺς δὴ πολέμους, τῷ πλήθει διεχρήσατο. τὸν δὲ φαῦλον καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι τὸ τεῖχος πρῶτοι ἐπέβησαν, τῶν πεπόντων ἀρίστοις ἤξίωσε, καὶ τὰ μὲν ἱερὰ τοῦ Ἱεροσολύμου ἐπανεπλήρωσε φόρου χρημάτων ἐπάνεγκεν. ἃς δὲ οἱ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐχειρώσαντο τῆς κοίλης συρίας ἀφελόμενος, τοῦτο τῷ σφετέρῳ στρατηγῷ ἔπαξε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος ὑπὸ μέγα πρότερον αἰρόμενον, ἐντὸς τῶν ἰδίων ὅρων συνέσχεν. καὶ γὰδαρα μὲν μικρὸν ἔμπροσθεν καταισκαφεῖσαν, ἀνέκτισε, δημητρίῳ χαριζόμενος τῷ γαδαρεῖ, ἀπελεύθερῳ ἑαυτοῦ, τὰς δὲ λοιπὰς ἵππον καὶ σκυθόπολιν, καὶ πέλλαν, καὶ δίον, καὶ σαμάρειαν, ἔτι τε μαρίσσαν, καὶ ἄζωτον, καὶ ἰάμνειαν, καὶ ἀρέθουσαν τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείῳ, χώρᾳ τῶν καπισκαμμένων. γάζαν τε πρὸς τῇ θαλάσσῃ καὶ ἰόππην καὶ δῶρα, καὶ στράτωνος τὸν πύργον, ἃ κτίσαντος αὐτὰ ἡρῴδου μεγαλοπρεπῶς, καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς κοσμήσαντος, μετωνομάσθη καισάρεια, πάσας ἐπομπῆος ἀφῆκεν ἐλευθέρας καὶ προσενείμετο τῇ ἐπαρχίᾳ. τούτους δὲ πάντας τοῖς ἱεροσολύμοις αὖτις καταστήσων Ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τὴν τε θεοκρατίαν ἀπεβάλλομεν, καὶ ὑπήκοοι Ῥωμαίων κατέστημεν. ἐκ τῶν χωρίων ὧν πρὸς ὅλοις ἐκτησάμεθα τοὺς σύρους ἀφελόμενοι, ταύτῃ μὲν ἀγνὰ θήμῃ δοσδοῦναι τοῖς σύροις. ἐκ πολλοστοῦ τάλαντα ἢ μύρια τάλαντα Ῥωμαίοις ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσπράξαντο, καὶ βασιλεία ἡ πρότερον τοῖς κατ' ἐνιαυτὸν ἱερεῦσι διδομένη τιμὴ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. καὶ τοῦτο μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐρέομεν. πομπήιος δὲ τὴν κοίλην συρίαν ἕως εὐφράτου ποταμοῦ καὶ σιγυπτιακοῦ σκαύρου ἐλαύνει καὶ δύο τάγματα Ῥωμαίων, ὅπλα χιλικίαν ὑπεχετο, ἐπειγόμενος εἰς Ῥώμην. ἐπείγετο δὲ, μὴ τὰ ἡμέτερα ἐν ἀρεταῖς βελόμενον. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς. ὧν εἷς ἀλέξανδρος μὲν ἀπέδρα, ὃν νεώτερον ἀντίγονον, συνεκόμιζεν εἰς ῥώμην ἅμα τῇ ἀδελφῇ.

A indignum cæteris virtutibus. Seqventi vero die juſſis purgare templum ædituis, & inſtauratis legitimis ſacrificiis, pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipſius officia, tum qvia tota regione habitantibus Judæis autor fuit, ne arma pro Ariſtobulo ſumerent. deinde belli concitatores ſecuri percuſſit: Fauſtoqve & aliis, qvi primi murum conſcenderunt, digna præmia perſolvit. Et Hieroſolyma qvidem pop. Rom. fecit ſtipendiaria, urbes vero, qvas eorum cives ſibi ſubjugaverant in Cœleſyria, ademptas illis juſſit proprio parere præſidi: & totam gentem prius elatam rebus proſperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo ante dirupta inſtauravit in gratiam liberti ſui Gadarenſis Demetrii. reliqvas vero, Hippon, Scytopolim, Pellam, Dion, Samariam, Mariſſam, Azotum, Jamniam, Arethuſam ſuis reſtituit habitatoribus: easqve in mediterraneis, præter variis bellis dirutas. Maritimas vero, Gazam, Joppen, Dora, Stratonis turrim, qvæ ab Herode magnifice condita, & portubus atqve templis exornata, Cæſarea mutato nomine appellata eſt: has omnes Pompejus liberas eſſe juſſas provinciæ contribuit. Qvorum omnium malorum cauſa fuere Hieroſolymitanis Hyrcanus & Ariſtobulus inter ſe diſſidentes invicem. nam tum primum libertatem amiſimus, ſubjecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipſis coacti ſumus: & inſuper plus qvam decem millia talentorum brevi tempore a nobis Romani exegerunt: & regnum, qvo prius pontificale genus honeſtabatur, ad plebejos translatum eſt homines. Sed de his ſuo loco dicemus. Cæterum Pompejus, Cœleſyria usqve ad Euphratem amnem & Ægypti terminos Scauro tradita, cum duabus Romanis legionibus, ipſe in Ciliciam abiit, Romam properans: abduxitqve ſecum Ariſtobulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filiis.

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι σκαῦρος στρατεύσαντος ἐπὶ πέτραν βασιλέως ἔσωτῆς ἀραβίας, ἀντίπατρος πείθει τὸν ἄραβα συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιήσασθαι.

CAP. IX.

Scaurus bello aggreſſus Aretam, fœdus Antipatri ſuaſu cum eo ferit.

ΣΚαῦρος δὲ ἐπὶ πέτραν τῆς ἀραβίας στρατεύσαντος, καὶ διὰ τὸ δυσπρόσοδον εἶναι τὰ ἐν κύκλῳ δηοῦντος αὐτῆς, καὶ τὸ στράτευμα λιμοῦντος, ἀντίπατρος κατ' ἐντολὴν ὑρκανοῦ σῖτον ἐκ τῆς ἰουδαίας καὶ τἄλλα ὅσων ἐνέδει παρεῖχετο. πεμφθεὶς τε πρὸς ἄρεταν πρεσβεύτης ὑπὸ σκαύρου, διὰ τὴν ὑποδοθεῖσαν ξενίαν, πείθει καὶ αὐτὸν δῆμον ὑπὲρ μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δοῦναι. καὶ αὐτὸς ἐγγυητὴς τριακοσίων ταλάντων γίνεται. καὶ ὅπως τάχιστα ἔλυσε τὸν πόλεμον σκαῦρος, ἐκ ἧττον αὐτὸς ἢ συνέβαινεν ἀρέτᾳ βουλόμενος ἢ τὰ ἡμέτερα βελόμενος.

SCauro autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, &, qvia difficilis ad eam aditus eſſet, circumvicinos agros populante, militibusqve fame laborantibus, Antipater juſſu Hyrcani frumentum ex Judæa & alia neceſſaria eis præbebat: miſſusqve ad Aretam legatus a Scauro, eo qvod hoſpes eſſet, perſvaſit etiam illi pecunia numerata vaſtationem agrorum redimere, ſponſor factus pro trecentis talentis. atqve his conditionibus hoc bellum finitum eſt, non minus e Scauri qvam ex Aretæ ſententia.

IX.

CAP. X.

Alexander a Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.

X. ALiqvanto autem post Alexandro Aristobuli filio Judæam incursionibus vexante, imperator Gabinius e Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem suscepit, Hyrcano jam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitante, qvos Pompejus dejecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander pervagando regionem multos Judæos armavit: collectisqve propere decem armatorum millibus, & mille qvingentis eqvitibus, munitionibus firmavit Alexandrium castellum juxta Coreas situm, & Machæruntem in finibus Arabum. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum aliis ducibus. atqve ita Romani conjuncti cum Judæis in officio manentibus, qvorum duces erant Pitholaus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxiliis, occurrerunt Alexandro, seqvente cum reliqvo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, ubi, conserto prælio, Romani occiderunt hostium circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandrium invitabat conclusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cum multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, ubi, multis cæsis, egregiam operam navavit M. Antonius. Itaqve Gabinius, relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipse reliqvam Judæam perlustrabat: & qvotqvot inveniebat urbes dirutas, ædificari jubebat, atqve hoc pacto instauratæ sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Antedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idqve mandante Gabinio, qvarum posthac habitatio tuta permansit, cum ante longo tempore desertæ fuissent.

XI. His ita per regionem dispositis, revertitur ad Alexandrium: & cum intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Machæruntem, & postremo Alexandrium: qvæ Gabinius diruit. Cumqve Alexandri mater ad eum venisset, qvæ Romanis favebat, marito ejus & reliqvis liberis Romæ asservatis, impetravit ab eo, qvicqvid petiit. moxqve dispositis ejus rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturum templum & suum sacerdotium. deinde constitutis qvinqve juridicis conventibus, in totidem æquales partes totam provinciam distribuit: ita ut alii jura peterent Hierosolyma, alii Gadara, Amathuntem alii: qvarti vero Hiericuntem, qvinti Saphoram, qvod est Galilææ oppidum, sicqve liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant.

A Κεφάλαιον ί.

Ως ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ εἰς φρούριόν τι κατακλεισθεὶς πολιορκεῖται.

Χρόνῳ δ' ὕστερον ἀλεξάνδρῳ τῷ ἰουδαίων κατεχοντι δ' ἀριστοβούλου παῖδες, ἡρτημένος γαβίνιος ἐκ ῥώμης εἰς συρίαν ἦκεν, ἐς ἄλλα τε πολλὰ ἀξια διηγήσεως πραξας, καὶ ὅτι ἀλεξάνδρου ἐστρατολογημένου μηκέτι ὑρκανὸς πρὸς τὸν σκεῦος ῥωμαίων ἀπηγχονημένον δυναμένος, ἀλλ' ἀνεγειρόμενα ἤδη, καὶ τὸ τῶν ἱεροσολύμων τεῖχος ἀνορθοῦσθαι ἐπιχειροῦντος· ὅπερ εἶλε πομπήϊος. ἀλλὰ τοῦτο μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ συνταῦθα ῥωμαῖοι. περιιὼν δὲ κύκλῳ τὸν χῶρον, πολλοὺς ὠφέλησε τῶν ἰουδαίων, συνελέξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακισχιλίους δὲ πρὸς ταῖς χιλίοις ἱππεῖς, ἀλεξάνδρειόν τε ἰσχυρὸν πρὸς ταῖς χορεαῖς ἔρυμα, καὶ μαχαιρουντα πρὸς τοῖς ἀραβίοις ὄρεσιν. ἔρχεται οὖν ὑπὸ αὐτὸν γαβίνιος, καὶ ἀντώνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν. οἱ δὲ ὁπαλίσαντες ῥωμαίων τοὺς ἐπομένους καὶ σὺν τούτοις τοὺς ἰουδαίους, ὧν πειθόλαος ἡγεῖτο καὶ μάλιχος προσλαβόντες ἐπὶ τὸ ἀντιπάτρου ἐπῆλθον· ὑπὸ δὲ ἀλεξάνδρου, ἠττηθεὶς ὑπὸ γαβίνιον σὺν τῇ φάλαγγι καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἀλεξάνδρου συμπεσόντων ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γενομένης κτείνονται μὲν οἱ ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων πρὸς τρισχιλίους, ὑπὲρ δισχιλίους δὲ, οὐκ ἐλάττους. ἐν τούτῳ γαβίνιος ὅπου παραγένοιτο ἀλεξάνδρειον ἐλθὼν, προὐκαλεῖτο τοὺς ἐνδον εἰς ἄφεσιν συγγνώσεως πρὸς τὰ πρόσθεν αὐτοῖς ἡμαρτημένων ἐπὶ λογῶν. ὡς δὲ πεδαλομένων ὑπὸ πολλῶν πρὸς ἔρυμα πολεμίων, ἐφ' οἷς ἀνήεσαν οἱ ῥωμαῖοι, μάχης αὐτοῖς γενομένης ὑπὲρ φανῶς ἀγωνισαμένων, καὶ πολλοὺς κτείνασι γας, ἔδοξεν ἡσυχάζειν. γαβίνιος μὲν οὖν μέρος τι στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπὼν, ὡς ἂν ἐκπολιορκήσοι χωρίον, αὐτὸς ὑπὸ τὸν ἄλλον ἰουδαίαν ἔθη, καὶ πάσας ἐνετύγχανε καθῃρημένας τὰ πόλεων, κτίζων πάλιν λεύετο, καὶ ἀνεκτίσθησαν σαμάρεια καὶ ἄζωτος, σκυθόπολις, ἀνθηδών, ῥαφία, δῶρα, μαρισσα, γάζα, ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τῶν δ' ἀνθρώπων πάλιν οἷς ὁ γαβίνιος προστέτακτο, βεβαίως οἰκήσειν αὐτὰς τότε τὰς πόλεις, πολλὺν χρόνον ἐρήμους γενομένας· ταῦτα δ' ἀλφεσιβοίᾳ καὶ τῷ χώρᾳ ἐπίκουρα τὸ ἀλεξάνδρειον. καὶ τῷ πολιορκίαν αὐτοῦ κρατοῦντος ἀλφεσιβοίᾳ πρὸς αὐτὸν ἀλέξανδρος συνώμοσεν τὰ αὐτῷ τῶν ἡμαρτημένων δεσμὸν, καὶ σώματος δὲς τῶν ἑρυμάτων ὑρκανίαν τε καὶ μαχαιρουντα, ὕστερον δὲ καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ ταῦτα μὲν γαβίνιος κατέσπασε τῆς ἀλεξάνδρου δὲ μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἣ ἐφείσατο τοῦ ῥωμαίων ἕνεκα, ὅτε ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων παίδων ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦτ' ἀπαγαγεῖν καὶ διοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτόν, ὑρκανὸν κατέπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα, χρήσοντα τῷ δὲ ἱερᾷ ὅπως μέλεται. πεντε δὲ συνέδρια κατασήσας εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὴν ἐθνος. καὶ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οἱ δ' ἐν γαδάροις, οἱ δ' ἐν ἀμαθουντι, τέταρτοι δ' ἦσαν οἱ ἐν γαλιλαίᾳ χουσι, καὶ τὸ πεμπτὸν ἐν σαμφόροις τῆς ἰουδαίας· καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι τῆς δυναστείας, ἐν δημοκρατίᾳ δὲ διῆγον.

Κεφά-

Κεφάλαιον ιαʹ.

Ὡς φυγόντα ἐκ ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαβὼν γαβίνιος αἰχμάλωτον πάλιν ἀνέστρεψεν εἰς ῥώμην.

CAP. XI.

Ariſtobulus Roma vinculis elapſus, rurſum in Judæa captus a Gabinio, Romam remittitur.

Ἀριστόβουλος ὁ ἀλεξάνδρου ἐκ ῥώμης εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ τὸ ἀλεξάνδρειον ἔπερ ἐκεῖ νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατειχίζειν σπουδάζων, πέμπει γαβίνιος πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, σισέννα τε καὶ ἀντώνιον καὶ σερβίλιον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον αὐτὸν καθαρχεῖν, καὶ συλλεγομένους αὐτόν. πολλοὶ δὲ ἀριστοβούλῳ τῶν ἰουδαίων κατὰ τὴν παλαιὰν εὐκλειαν σπουδέρεον, καὶ δὴ καὶ νεωτέροις χαίροντες πράγμασι. πιθόλαος γοῦν τις ἱεροσολυμοις ὢν, μετὰ χιλίων ἡνιοχούμενος ἐπὶ αὐτὸν, πολλοὶ τῶν συντεθειμένων ἦσαν ἄνοπλοι. διεγνωκὼς δὲ εἰς μαχαιροφορίαν ἀπανίστασθαι ἀριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν ἀσπίδας ὄντας. ἀθρόοι δὲ γενόμενοι αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα, τοὺς δὲ ὡπλισμένους ἐπὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας ἀναλαβὼν ᾤχετο. καὶ προσπεσόντων αὐτοῖς τῶν ῥωμαίων καρτερῶς, ἠττήθησαν τῇ μάχῃ γενναίως οἱ ἰουδαῖοι. καὶ πολύμοιρος ἀγωνισάμενοι, βιασθέντες τὸ πλεῖον, εἰς φυγὴν τράπονται. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες, ὡς ἐδυνήσαντο σώζειν αὑτοὺς ἐπειρῶντο. χιλίων μέντοι πλείονας ἔχων ἀριστόβουλος εἰς μαχαιροφορίαν διέφυγε, ὠχύρωτό τε τὸ χωρίον, καὶ πρόπολιν κακῶς ἔδει ἦπον ἐλπίδος ἀναθῆς εἶχετο. δύο δὲ ἡμέρας ἀντισχὼν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ πολλὰ τραύματα λαβών, αἰχμάλωτος μετ' ἀντίγονου τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ συνέφυγεν ἐκ ῥώμης αὐτῷ πρὸς γαβίνιον ἄγεται. καὶ τοιαύτῃ μὲν ἀριστόβουλος χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεδεὶς αὖθις κατέχεται. βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ' καὶ μῆνας ς', ἀνὴρ δὲ λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος γενόμενος. τὰ μέντοι τέκνα αὐτοῦ ἀνῆκεν ἡ σύγκλητος, γαβινίῳ χρήσασθαι δοκοῦντα τῇ μητρὶ ὡμολόγησε τὰ ἐρώμενα, καὶ τότε μὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπανερχονται. γαβινίῳ δὲ ὕστερον στρατεύοντι, καὶ τὴν εὐφράτου περαιουμένῳ μετεδόξεν εἰς αἴγυπτον ἐπιστρέψαντα, καταστῆσαι πτολεμαῖον εἰς αὐτήν. καὶ ταῦτα μὲν ἐν ἄλλοις δεδήλωται. γαβινίῳ μέντοι καὶ τὴν στρατιὰν ἣν ὑφ' ὑρκανὸν ἐστείλατο, ἀντίπατος ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα καὶ χρήματα, καὶ τῶν ὑπὲρ πηλούσιον τῶν ἰουδαίων ἅτε αὐτῷ προσηκόντως καὶ συμμάχους ἐποίησε. φύλακας ὄντας τῆς τῆς αἰγύπτου ἐμβολῶν. ἐπανελθὼν δὲ ἐκ τῆς αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν. ὁ γὰρ ἀριστοβούλου παῖς ἀλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ὅπλα τὴν ἰουδαίαν κατὰ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν ἰουδαίων ἀπέστησεν. στρατεύματι δὲ μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπερχόμενος, ἔκτεινε πάντας ὅσους ἐπιτύχοι τῶν ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον γαριζὶν συμφυγόντας, καὶ προσεκάθητο πολιορκῶν. ὁ δὲ γαβίνιος ταῦτα καὶ τὴν συρίαν καταλαβὼν, ἀντίπατον, σωστὸς γὰρ ἦν, πρεσβεύσασθαι πρὸς τοὺς νεοχμοποιοὺς, εἰ πῶσιν δυνηθείη τῆς παραφροσύνης αὐτοὺς καὶ πεῖσαι πρὸς τὰ ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν ἐσωφρόνησε καὶ προσηγάγετο τῷ δέοντι, τὸν δὲ ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη καταστεῖλαι. στρατὸν γὰρ τρεῖς μὲν ἔχων μυριάδας ἰουδαίων,

CÆterum cum Ariſtobulus Roma profugus, reverſus eſſet in Judæam: & conaretur Alexandrium recens dirutum denuo munire, Gabinius miſit eo milites, ducibus Siſenna, Antonio, & Servilio, qvi eum locum occupari non ſinerent, & darent operam, ut ipſum comprehenderent. nam multi Judæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, novarum rerum avidi: ſiqvidem & Pitholaus Hieroſolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqvi in eo confluxu multi fuere non ſatis armis inſtructi. Ariſtobulus vero volens occupare Macharuntem, tales diſmiſit, ut inutiles ad moliendum aliqvid, aſſumptisqve tantum armatorum octo millibus, illuc contendit. qvos aſſecuti Romani vicerunt egregie. qvamvis enim repugnantes aliqvantiſper impreſſione facta, coegerunt terga vertere, occiſis eorum circiter qvinqve millibus. reliqvi vero diſſipati, ut qvisqve potuit, ſalutem ſibi qvæſiverunt. Ariſtobulus tamen plus mille ſecum trahens perfugit Macharuntem: muniebatqve id caſtrum, &, qvamvis rebus afflictis, bene ſperare non deſtitit. Sed non ultra biduum ſuſtinere potuit oppugnationem, & multis acceptis vulneribus, captivus cum Antigono filio, qvi ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus eſt. atqve ita, reflante fortuna, rurſum remiſſus Romam, in vinculis eſt habitus, poſtqvam regno & pontificatu potitus eſt annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen ejus dimiſit ſenatus, cum ex Gabinii literis cognoviſſet, promiſſum hoc eorum matri, dum caſtella traderet: qui mox in Judæam reverſi ſunt. Porro Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & jam Euphratem trajicienti, mutata ſententia, viſum eſt Ptolemæum in Ægyptum reducere, ſicut alias indicatum eſt. In hac qvoqve expeditione ab Antipatro adjutus eſt frumento, armis & pecuniis: & illius conſilio Judæi, qvi Peluſium accolunt, ceu cuſtodes Ægypti aditus, in ſocietatem pertracti ſunt. Cæterum reverſus ex Ægypto, deprehendit Syriam laborare diſſidiis & tumultibus. Ariſtobuli enim filius Alexander, denuo invaſo per vim principatu, multos Judæorum ad defectionem impulit. collectoqve magno exercitu, regionem obeundo, interficiebat Romanos, qvotqvot adipiſci potuit, reliqvos in montem Garizim compulſos obſedit. Gabinius vero hoc in ſtatu Syriam offendens, Antipatru propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, ſi forte poſſet ad ſaniorem mentem reductis perſvadere, ut meliora ſeqvantur conſilia: qvod ille ſedulo fecit, & multos reduxit ad officium. Alexandro vero potiri non potuit. is enim habens ſecum triginta Judæorum millia,

ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis decernere ad montem Itabyrium: qvo prælio desiderata sunt ex acie Judaica decem millia. Tum victor, constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos qvoqve profligat uno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparso rumore, quod aufugissent in patriam: tantisqve rebus gestis, Romam revertens Crasso provinciam tradidit. De his autem Pompeji & Gabinii contra Judæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

A

B

CAP. XII.

Crassi, contra Parthos ducentis, per Judæam iter & sacrilegium.

XIII. CRassus autem expeditionem contra Parthos parans in Judæam pervenit, & pecuniam C sacram, qvam Pompejus non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totoqve reliqvo auro, cujus summa accedebat ad octo talentorum millia, templum spoliavit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos constat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, non præ malitia (nam D erat vir bonus & justus) sed cum concreditam haberet aulæorum templi custodiam, ex hac trabe pendentium, qvorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretiosissimus: videretqve Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cum prius eum jurejurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo, qvod ipse traderet, E æstimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs inserta erat trabi cavæ ligneæ, qvod cæteris omnibus ignotum solus sciebat Eleazarus. Crassus tamen & hanc pro reliqvo templi auro accepit, & mox violato jurejurando, totum, qvantum intus erat, egessit. Nec est mirandum tantas divitias in nostro templo fuisse, cujus Deum cum omnes ubiqve terrarum Judæi venerentur ac colant, tam ex Europa qvam ex Asia, F longo tempore huc eas contulerant. Nec ad jactationem conficta est prædicta summa, nec caret testibus: sed cum alii multi, tum Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam, qui afferrent sibi inde pecuniam, qvam Cleopatra regina ibi deposuerat, & Judæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, G præter hanc Deo sacram: & satis apparet, qvod hanc Judæi ex Asia in Coum deportaverant metu belli Mithridatici. Non est enim verisimile, eos, qvi Judæam habitabant, habentes urbem adeo munitam & templum, pecunias in Coum misisse. Sed nec Alexandrinos Judæos hoc fecisse est credibile, qvibus nihil erat a Mithridate periculi. Idem Strabo alibi testatur, Syllā, qvo tempore in Græciam trajecit, gesturus bellum contra Mithridatem, & Lucullum misisse Cyrenem,

A αὐτὴν ἐπῆντησε γαβινίῳ καὶ συμβαλὼν ἡττᾶτο, πεσόντων αὐτῷ μυρίων ὡς τὸ ἐπὶ τοῦτον ἔργον. καλοῦσι δὲ γαβίνιον τὸν ἐν τῇ ἱεροσολυμίτων πόλει, ὡς ἐν αὐτῷ μέλλοντι, ὅτι ναβαταίους ἔρχεται. ἐν πρώτοις μὲν τούτων τῇ μάχῃ. πάρθων δὲ μιθριδάτῃ καὶ ὀρσάνῃ φυγάδας πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, πρὸ οὐ πέμψε, τῷ λόγῳ, ἀπόδρασιν αὐτῶν. καὶ γαβίνιον μὲν, ἔργα μεγάλα καὶ λαμπρὰ κατειργασμένον, ἀπῆγε πρὸς ῥώμην, κράσσῳ δὲ παραδοὺς τὰ ἀρχεῖα· αὐτὸς δὲ τὴν ἐπὶ

B τὸν γαβίνιον στρατείαν ὅτι ἰουδαίους, γράφει νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς καὶ στράβων ὁ καππάδοξ, οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου λέγων.

Κεφάλαιον ιβ'.

Κράσσου κατὰ τῶν πάρθων στρατείαν εἰς τὴν ἰουδαίαν καὶ ἅλωσις καὶ σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων.

Κράσσος δὲ ὁ τὴν πάρθων μέλλων στρατεύσειν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν. καὶ τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ χρήματα ὁ πομπήιος καταλελοίπει, δισχίλια δὲ λεπτὰ τάλαντα, βαρὺς πᾶσιν ἐστὶ λεπτὸν καὶ τὸ χρυσοῦν ἄπαντα, τάλαντα δὲ ὀκτὼ ὡς εἰδυῖαν τὸν ναὸν. λαμβάνει δὲ καὶ δοκὸν ὅλοσφυρήλατον χρυσοῦν, ἐκ μνῶν τριακοσίων πεποιημένην. ἡ δὲ μνᾶ παρ' ἡμῖν ἔχει λίτρας ε' καὶ ἥμισυ. παραδίδωσι, καὶ ταύτην τὸν δοκὸν ὁ τῶν ἀποθετῶν φύλαξ ἱερεὺς ἐλεάζαρος ὄνομα, ἀνὴρ ἀγαθὸς μὲν καὶ δίκαιος, ἀλλὰ πεπιστευμένος τὴν τῶν καταπετασμάτων καὶ ναοῦ φυλακὴν, ἔντων θαυμασίων τὸ κάλλος καὶ πολυτελῶν τὴν κατασκευὴν, ἐκ δὲ τοῦ δοκοῦ ταύτης σκευασμένων, ἐπεὶ τὸ κράσσον εἴωθε τὴν χρυσῆν συλλογὴν, δείσας μὲν τοῖς πᾶσι κόσμοις τοῦ ναοῦ, τὸ δοκεῖν αὐτὸν τὴν χρυσῆν, λύτρον αἰτεῖ πάντων ὅσων ὄρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν τῶν ἐν ναῷ, μόνῳ δὲ ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ δοθησομένῳ πολλῶν ὄντι μυριάδων ἀξίῳ. ἡ δὲ δοκὸς αὕτη ἐστὶ τὴν λίτραν δοκοῦ κενῆ. καὶ ὅτι, τὰς μὲν ἄλλους ἐλαίους ἅπαντας, ὁ δὲ ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο ὁ μετὰ κράσσου καὶ ταύτην ὡς οὐδενὸς ἀψόμενος ἄλλου τῶν ἱερῶν λαμβάνει, καὶ τοὺς ὅρκους ἅπαντας ἐν τῷ ναῷ χρυσοῦν ἐξεφόρησε. θαυμάσαι δὲ μηδεὶς ἡμᾶς ὅτι πολλοῦ ἐστὶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, πάντων τὴν οἰκουμένην ἰουδαίων καὶ σεβομένων τὸν θεὸν, οἱ μὲν καὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. οὐκ ἔστι δὲ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τῶν ἀναθημένων χρημάτων ἐκ ἀλαζονίας ἡμετέρας καὶ περιλογίας, ὅτι πάντες ἐξαίρετα πλήθους. ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῶν γραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, καὶ στράβων ὁ καππάδοξ οὕτω λέγων. πέμψας δὲ μιθριδάτης εἰς κῶ, ἐλαβε τὰ χρήματα ἅπερ ἔθετο ἐκεῖ κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα καὶ τὰ τῶν ἰουδαίων ὡς τάλαντα. ἡμῖν δὲ δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ τοῦ θεοῦ μόνα. καὶ δῆλον ὅτι ταῦτα μετεκείνεγκαν εἰς κῶ τὰ χρήματα, οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ ἰουδαῖοι. διὰ τὸν ἐκ μιθριδάτου φόβον. οὐ γὰρ εἶναι τὴν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ πόλιν τε ἰσχυρὰν ἔχοντας, καὶ τὸν ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς κῶ. ἀλλ' οὐδὲ πῦρ ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους πιθανὸν, πεῖσαι δὲ μηδὲν μιθριδάτου δεδεικότας. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ γραφεὺς, ὅτι καὶ κικέρων διέβη σύλας εἰς τὴν ἑλλάδα, πολεμήσων μιθριδάτῃ, καὶ λεύκολλον πέμψαι δῆτα τὴν ἐν κυπάρ-

σοις

φάσιν ἔθνους ἡμῶν, ὧν εἰκὼς μέρη πεπλήρωκε λέγων ἅπαντας. τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῇ κυρηναίων, ἥ τε τῶν πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, τρίτη δ', ἡ τῶν μετοίκων, καὶ τετάρτη ἡ τῶν ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρελήλυθε, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥᾳδίως εὑρεῖν τοῦ οἰκουμένης, ὃς οὐ ῥᾳδίως δέδεκται τὸ φῦλον, μηδ' ὑπεκρατήθη ὑπ' αὐτοῦ. τήν τε αἰγυπτίων καὶ τὴν κυρηναίαν, ἅτε τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων τυχοῦσαν, τῶν τε ἄλλων συχνὰ, ζηλώσασα ἐπηύξησε. καὶ δὴ καὶ συνταγμάτων τῶν ἰουδαίων θρέψασα διαφερόντως, καὶ συναυξήσασα χρώμενα τοῖς πατρίοις τῶν ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν αἰγύπτῳ κατοικία τῶν ἰουδαίων ἐστὶν ἀποδεδειγμένη, χωρὶς ἐστὶ τῶν ἀλεξανδρέων πόλεως ἀφώρισται μέρος μέρους τῆς ἐθνάρχης αὐτῶν. ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ διαιτᾷ κρίσεις, καὶ συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ προσταγμάτων, ὡσὰν πολιτείας ἄρχων αὐτοπελοῦς. ἐν αἰγύπτῳ μὲν οὖν ἰσχυσε τὸ ἔθνος, ἀφ' οὗ τὸ αἰγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς ἰουδαίους, καὶ ἀφ' οὗ τὸ πλησίον ἔσεσθαι τῆς κατοικίας, τοὺς ἀπελθόντας ἐκεῖθεν. εἰς ἣν τὴν κυρηναϊκὴν μετέβη, ἀφ' οὗ καὶ παύτῃ ὅμορον εἶναι τῇ τῶν αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τὴν ἰουδαίαν, μᾶλλον ἢ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον. σφόδρα δὴ οὖν παῦλα λέγει. κρέσσων ἢ παύλα διοικήσας ἂν αὐτὸς ἐβούλετο τρόπον, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὴν παρθυαίαν. καὶ αὐτὸς μὲν δὴ σὺν παντὶ διεφθάρη τῷ στρατῷ, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. κάσσιος ἢ εἰς συρίαν φυγὼν καὶ προκαταλαβόμενος αὐτὴν πάρθους ἐμποδὼν ἔσχε, διατειχίσας ἐπ' αὐτὴν ἀφ' οὗ τὴν κῆρσσον νίκην. αὐθις ἢ εἰς τύρον ἀφικόμενος, ἀνέσχε καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν, παρελαύνων μὲν οὖν διέως προσπίπτων αἱρεῖ, καὶ τοὺς τριάκοντα μυριάδας ἀνθρώπους ἀνδραποδίζεται, πτολεμαῖόν τε τὸν τοῦ ἀβουβοῦ φάσιν ἀφανισμένον κτείνει, πρὸς ὃν αὐτὸν ἀντιπάτρου ὠφελησόμενος, ὃν πολὺ καὶ παρ' αὐτοῦ σωφρονοῦντα δυνάσθαι, καὶ πολίτην τοῦ ἄρχοντος ὄντα, ὑπὲρ ὧν ἀγαπᾷ γυναῖκα τῶν ἐπιφανῶν ἐξ ἀραβίας, κύπρον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ πάσαρες ἐγένοντο παῖδες, φασαήλης, καὶ ἡρώδης, ὃς ὕστερον βασιλεὺς γέγονε, ἰώσηπός τε καὶ φερώρας θυγατέρα ἢ σαλώμη. ἔστι δὲ ἀντίπατρος ἑταιρίαν τε πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας φιλίαν τε ξενίαν, μᾶλλον ἢ πρὸς ἕνα ἄνδρα, ᾧ καὶ τὰ τέκνα πολεμῶν πρὸς ἀριστόβουλον παρέσχετο. κάσσιος μὲν οὖν ἀναστρατοπεδευσάμενος, ἐπὶ τὸν εὐφράτην ἀπέστη, διαπρεσβευσάμενος τοῖς ἐκεῖθεν ἄρχουσιν, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A agitatam seditionibus gentis nostræ, qvæ orbem terrarum repleverit. sic enim scribit: Qvatuor erant genera in Cyrenensium urbe, cives, agricolæ, inqvilini, & qvarti Judæi. hoc jam in omnes urbes subrepsit. nec est facile invenire locum in orbe habitabili, qvem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, utpote eisdem solitæ parere dominis, aliæqve multæ regiones horum ritus admiserunt: aluntqve congregationes Judæorum maximas, tempore, coalitas, & utentes institutis domesticis. Per Ægyptum sane etiam coloniæ sunt ejus gentis, absqve eo, qvod Alexandrinæ urbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum, qvi suæ gentis res administret, & controversias ex jure dirimat, & contractus atqve pacta rata habeat, non aliter qvam fit in absoluta republica. Invaluit itaqve hæc gens in Ægypto, eo qvod antiqvitus originem inde habeat, & facile migretur eo propter vicinitatem. In Cyreniacam vero regionem inde transiit, ut conterminam, qvemadmodum etiam Judæa est, vel potius partem olim regni Ægyptii. Hæc Strabo. Cæterum Crassus, rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionem invasit: ubi cum omnibus copiis periit: sicut alias narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens, occupata ea, resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cum venisset Tyrum, invisit etiam Judæam. Ubi Tarichæas primo impetu cepit, & ferme triginta millia captivorum abduxit. Pitholaum qvoqve, qui Aristobuli partes fovebat, interfecit, hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud qvos duxit uxorem illustri inter Arabas loco natam, Cypron nomine, ex qva qvatuor ei nati sunt filii, Phasaelus, & Herodes, qvi postea regnavit, & Josephus atqve Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi conjunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud qvem & liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius, reparatis copiis, ad Euphratem se contulit, ibiqꝫ Parthis se opposuit, qvemadmodum & ab aliis scriptoribus est memoriæ proditum.

Κεφάλαιον ιγ'.
Φυγὴ πομπηΐου εἰς ἤπειρον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις.

CAP. XIII.
Pompeji fuga in Epirum, & Scipionis adventus in Syriam.

Χρόνῳ ὕστερον καῖσαρ κατασχὼν ῥώμην μετὰ τὸ πομπήϊον καὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πρὸς ἰόνιον, ὥρμησε λύσας τῶν δεσμῶν ἀριστόβουλον εἰς συρίαν διαγνοὺς πέμπειν, δύο μὲν

eo qvod aliqvando contra Romanos rebellaverat, & hic qvidem apud Antiochiam affectus est supplicio. fratres vero ejus ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Libano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad uxorem Aristobuli, jussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias, qvarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam conjugem. deinde vero, occiso prius eo, Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum ejus curam habere non destitit.

CAP. XIV.

Cæsaris in Ægyptum expeditio, & qvam fideli Judæorum opera adjutus sit.

XVI. POst Pompeji autem obitum & victoriam Cæsaris, bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus usui fuit Antipater Judæorum gubernator, idqve mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente transire per Pelusium, & circa Ascalonem hærente, Antipater ei se adjunxit cum armatis Judæorum tribus millibus, egitqve cum Arabum primatibus, ut & ipsi venirent auxilio, ejusqve potissimum opera e tota Syria auxilia contracta sunt. nam certatim opem tulerunt Cæsari Jamblichus dynasta & Ptolemæus ejus filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens, & urbes pene universæ. Mithridates vero, motis e Syria castris, pervenit Pelusium, & non receptus ab ejus loci hominibus urbem oppugnavit. Ubi præcipuam operam navavit Antipater, primusqve, dejecta qvadam muri parte, aditum cæteris irrumpentibus in urbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Judæi Ægyptii, qui regionem, qvæ Oniæ dicitur, incolunt. Hos Antipater ut tribules in partes suas traduxit, maxime cum ostendisset Hyrcani pontificis literas. in qvibus rogabantur, ut amicos se præberent Cæsari, eumqve commeatibus juvarent & rebus exercitui necessariis. Qvi moti autoritate Antipatri ac pontificis libenter paruerunt. qvod ubi audiverunt, qvi Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiverunt, & ille eo profectus hos qvoqve adjunxit suis partibus.

CAP. XV.

Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.

POstqvam autem ventum est ad Delta, qvod vocant, conflixit cum hoste circa locum, qvi Castra Judæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbaturq; cladem accepturum, nisi mature præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qvi jam adversarios profligaverat, exemptis sociis periculo, Ægyptios jã vincentes coegisset terga vertere: qvi adeo fugientibus institit, ut castra qvoq; hostium caperet: advocato etiam in prædę partem Mithridate, qvem insectando hostẽ longe a tergo reliqverat. Is ex suis octingentos deside-

Κεφάλαιον ιδ'.

Καίσαρος ἐπ' Αἴγυπτον στρατεία, & ὡς Ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν.

Μετὰ δὲ τὴν Πομπηίου θάνατον καὶ τὴν τῶν νικησάντων αὐτῷ καὶ Καίσαρι πολεμήσαντι καθ' Αἴγυπτον συμβαλόντων χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν Ἀντίπατος ὁ Ἰουδαίων ἐπιμελητὴς ἐξ ἐντολῆς ὑρκανοῦ. μεθιππάσατο γὰρ τῷ Περγαμηνῷ κομίζοντι ἐπικουρικὸν & ἀσώματον χορηγὸν ἀπὸ πλησίον ποιησάμενος τὴν πορείαν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀγωγὸν ἱππέων ἀπὸ τετρακοσίων, ἦκεν Ἀντίπατρος ἄγων ἰσαρίθμους τοὺς τρισχιλίους, ἐξ Ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθόντας πραγματευσαμένου τοῦτο αὐτῷ καὶ διὰ τοῦτο τοῦ τῶν ἁπάντων ἐπικούρους, ἀπολειπόντος τὸν ἐπιχώριον στρατὸν θορυβώδη & ἥλωτας, ἰαμβλίχος τε ὁ Ἀράβων ἄρχων & Πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ Θολομαῖος ὁ σεμιλλαίου τοῦ Λιβάνου οἰκῶν, οὗτε πόλις σχεδὸν οὐ ἄπασα. μεθερμηνεῖς δὲ αὐτοῖς ἐκπορίας εἰς πλησίον ἐφικνεῖ). & μὴ δεχομένων αὐτὸν τῶν ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἡρέισε δ' αὐτὸν τρόπον, & πρῶτον καταρρήξας τι τῶν τείχους ὀθονείων παρέχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ἔτους εἶχεν. τοὺς δὲ περὶ Ἀντίπατρον καὶ μυθερμηνεῖς ἀπορροὰς ποιησάμενοι διεκώλυον οἱ Ἰουδαῖοι αἰρεῖν, διὰ τὴν ὀνίαν λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πεισθέντες δὲ τούτοις τὰ αὐτῶν φρονῆσαι καὶ τὸ ὁμόφυλον Ἀντίπατρον, καὶ μᾶλλον ἐπιδόντες αὐτοῖς τὰς ὑρκανοῦ ἐπιστολὰς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶναι κελεύει καὶ παρεκάλει, καὶ ξένια καὶ πάντα τὰ ἐπιτήδεια χορηγεῖν στρατεῦ. καὶ οἱ μὲν ὡς ἑῶρων τὸν Ἀντίπατρον καὶ τὸ δεχόμενον συνελθόντας ἐπήνουν. τούτους δὲ προσδεξάμενος αὐτὸς οἱ πρὸς μέμφιν, σκάλουσι καὶ αὐτὸν μυθερμηνεῖς πρὸς αὐτοὺς, καὶ κἀκεῖνος ἐλθὼν καὶ τούτους φιλανθρώπως ἐδέξατο.

Κεφάλαιον ιε'.

Ἀντιπάτρου πράξεις, & φιλία πρὸς Καίσαρα.

Ἐπεὶ δὲ τὸ καλούμενον Δέλτα ὡς ἤδη παρελθὼν συμβάλλει τοῖς πολεμίοις πρὸς τὸ καλούμενον Ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δέ, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας μιθριδάτης, τὸ δ' εὐώνυμον, Ἀντίπατρος. συμπεσόντων δὲ εἰς μάχην, κλίνει τὸ μιθριδάτου κέρας, καὶ πάντων ἂν ἐκινδύνευσε τὰ πράγματα, εἰ μὴ θέων παρὰ ποταμοῦ σὺν τοῖς αὐτοῦ στρατιώταις Ἀντίπατρος ὁ Ἰδουμαῖος νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τοὺς μὲν φεύγειν, τρέπει δὲ εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας αὐτῶν πλείους. αὐτὸς δὲ αὐτῶν & τὸ στρατόπεδον, ἐπιμένας τῇ ὀπείσῃ, τόν τε μιθριδάτην σκάλει πολλῶν ὄντα τῇ τιμῇ προέχοντα. ἕπεσον δὲ τούτων μὲν ὡς ἑκατὸν

τῶν ἢ ἀντιπάτρου πεντήκοντα μυριάδας ἢ ὅσοι τότε
ὕστερον καίσαρι, τῆς τε νίκης αὐτοῖς ἅμα καὶ τῆς σω-
τηρίας αἴτιον τὸν ἀντίπατρον ἀποφαίνων, ὥστε τὸν καί-
σαρα τότε μὲν ἐπαινεῖν αὐτὸν, κεχρῆσθαί τε πανταχοῦ τῷ
πολέμου εἰς τοὺς κινδυνωδεστάτους τῷ ἀντιπάτρῳ, καὶ δὴ καὶ
προθύμως συνεῖναι τοῖς ἀγῶσιν αὐτῷ. καλλύνας
μὲν τι καίσαρ μικρὸν χρόνον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς συμμαχίαν ἀ-
πολλώσας, ἐτίμησε μεγάλως, ὑρκανῷ μὲν τὴν ἀρχιερω-
σύνην βεβαιώσας, ἀντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν ἐν ῥώμῃ
δοὺς καὶ ἀτέλειαν πανταχοῦ. λέγεται δ' ὑπὸ πολλῶν ὑρ-
κανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, καὶ ἐλθεῖν εἰς αἴ-
γυπτον. μαρτυρεῖ δέμοι τῷ λόγῳ στράβων ὁ καππα-
δόξ λέγων ἐξ ἀσινίου ὀνόματος ἔτως, μὴ δὲ τὸ μυθευόμε-
νον εἰς βάλλειν εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ ὑρκανὸν τὸν τῶν ἰουδαίων
ἀρχιερέα. ὁ δ' αὐτὸς ἔτι στράβων ἐν ἑτέρῳ πάλιν
ἐξ ὑμικράτους ὀνόματος λέγει ἔτως, τὸν μὲν μιθευδά-
την ἐλθεῖν μόνον, κληθέντα δ' εἰς ἀσκάλωνα ἀντι-
πάτρου, ἀπ' αὐτοῦ τὸν ἰουδαίας ἡγεμονεύοντα χιλίους
αὐτῷ στρατιώτας συμπαραλαβόντα, καὶ τοὺς ἄλλους δυ-
νάστας παρορέψαι, κοινωνῆσαι δὲ τὰ στρατιᾶς, καὶ ὑρκανὸν
τὰ ἀρχιερέα. ταῦτα μὲν στράβων φησίν. ἐλθὼν δὲ καὶ
ἀντίγονος ὁ ἀριστοβούλου τοῦ πρὸς καίσαρα, τιμῶν δὲ
πατρὸς ἐπανορθοῦσθαι τύχην, ὡς δι' αὐτὸν ἀποθανεῖν φαρ-
μάκοις ἀναιρεθεὶς ἀριστόβουλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
κτείναντος πελέκει σκιπίωνος. ἐδεῖτο τε λαβεῖν οἶ-
κον αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένου. ὑρκανῷ δὲ δὴ
τότε μὲν ἀντιπάτρου κατηγόρει βιαίως ἐξηγούμενον δ'
ἔθνους, καὶ εἰς αὐτὸν ἀποδυομένοντων. παρὼν δὲ ἀντιπα-
τρος ἀπελογεῖτο μὲν ὡς ἦν ἐώρα κατ' αὐτοῦ τὴν
κατηγορίαν γιγνομένην, νεωτερίσας δὲ ἀπέφαινε τὸν
μὲν τὰ ἀντίγονον καὶ σωσιγένεις, ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς καὶ
συνεργήσειεν ὑπερεμίμνησκεν δὲ καὶ τοῖς στρατηγήμασι, καὶ
γράμμασι τοὺς λόγους, ὧν αὐτὸς αὐτὸς μάρτυς. δικαίως δὲ
ἔλεγεν ἀριστόβουλον μὲν εἰς ῥώμην ἀναρπάσαι γεγονέναι
πόλεμον ἀεὶ καὶ μηδέποτε εὐνοῦν ὑπάρξαι ῥωμαίοις.
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κρατήσαντα δίκῃ λῃστείας ὑπὸ σκιπί-
ωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἦν, ἀλλ' ἀκρίτου βίαν καὶ ἀδικίαν
ὅτι παθεῖν δ' ἀφάνωτος. τούτους ἀντιπάτρου ποιησα-
μένου τοὺς λόγους, καίσαρ ὑρκανὸν μὲν ἀποδεικνυσιν ἀρ-
χιερέα, ἀντιπάτρῳ δὲ δίδωσι δυναστείαν, καὶ αὐτὸς
προσαιρεῖται, τάττει ὑπ' αὐτῷ ποιησάμενον τὴν κρίσιν,
ὅπερ ὂν αὐτὸν ἀποδεικνὺς τῆς ἰουδαίας.

A Antipater non plus qvinqvaginta. Mithridates vero de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenue fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ: ita ut Cæsar & tunc eum collaudaverit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis ejus forti opera usus sit: in qvibus certaminibus etiam vulnera accepit. Qvamobrem, finito tandem bello, classe devectus in
B Syriam Cæsar, magnos honores contulit tum in Hyrcanum, qvem confirmavit in pontificatu, tum in Antipatrum, qvem civitate Romana & immunitate donavit. Nonnulli vero ajunt, Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinii sic scribens: postqvam Mithridates Ægyptum invasit, & cum eo Hyrcanus Judæorum pontifex. Idem Strabo
C alibi ex autoritate Hypsicratis sic scribens: Mithridatem primo solum venisse, accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem Judææ Antipatrum tria millia militum ei adjunxisse, & ejusdem hortatu cæteros dynastas socia arma contulisse. in hisqve Hyrcanum pontificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem veniens, qvestus est
D de patris infortunio, qvod propter ipsum veneno extinctus esset Aristobulus, & frater suus a Scipione securi percussus. rogabatqve, ut sui misereretur, paterno principatu ejecti. Præterea Hyrcanum accusabat & Antipatrum, qvod per vim principatum gentis gererent, nec abstinerent ab ipsius injuriis. Antipater vero causam suam egit, diluens objecta crimina: Antigonumqve seditionis & novarum rerum studiosum esse coarguit. commemorabat etiam,
E qvantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem merito Romam vinctum pertractum, perpetuum hostem & inimicum populi Romani. Fratrem vero hujus convictum latrocinii debitas pœnas Scipioni dedisse, & non per injuriam oppressum. Tum Cæsar oratione An-
F tipatri motus, Hyrcanum pontificem declaravit, Antipatro dynastiam, qvamcunqve ipse optaret, obtulit, & procuratorem insuper Judææ declaravit.

Κεφάλαιον ις'.
Καίσαρος ὑπὲρ ἰουδαίων δόγματα συγκλήτῳ περὶ τῆς πρὸς ἰουδαίους φιλίας.

CAP. XVI.
Cæsaris litera & senatusconsulta de Judæorum amicitia.

ΕΠιτρέπει δὲ καὶ ὑρκανῷ τὰ τῆς πατρίδος ἀνα-
σῆσαι τείχη, πεύθεται αἰτησαμένῳ τὴν χάριν. XVII.
ἐρρίπτο δ' ἔτι πομπηΐου καλβάλοντος. καὶ ὅτ' G
ὑπὲρ τοῖς ὑπάτοις εἰς ῥώμην, ἀναγράψαι ἐν τῷ
καπετωλίῳ. καὶ τὸ γραφὲν ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγ-
μα ὅτον ἔχει τὸν τρόπον. λούκιος γαλέριος λουκίου
υἱὸς στρατηγὸς, συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἰδοις δε-
κεμβρίαις ἐν τῷ τοῦ ἐμονοίας ναῷ παραφορμένῳ τῷ δόγ-
ματι, παρῆσαν, ὁ λεύκιος κωπώνιος, λουκίου υἱὸς,
καὶ παπίριος κυρινᾶς, υἱὸς ὢν ἀλέξανδρος ἰάσονος,
καὶ νουμήνιος ἀντιόχου, καὶ ἀλέξανδρος δωροθέου,
ἰουδαίων πρεσβεύσαντες ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι

HYrcano vero etiam patriæ mœnia restituere permisit, roganti hanc gratiam. jacebant enim usqve ad id tempus, ex qvo a Pompejo fuerant diruta. deditqve hac de re in urbem literas ad consules, ut decretum hoc scriberetur in Capitolio: cujus SCti. exemplum sic habet: L. Valerius L. F. Pr. retulit ad senatum idib. Decembrib. in æde Concordiæ, præsente L. Coponio L. F. & C. Papirio Qvirino, de his, qvæ Alexander Jasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei legati Judæorũ, viri optimi & socii nostri

petierunt, renovantes veterem erga populum Rom. benevolentiam: qvi phialam & clypeum ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum qvinqvaginta millium. & literas petierunt ad liberas civitates ac reges, ut per regiones eorum atqve portus secure possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia, quæ petierunt, concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Qvin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitus beneficiis: miseruntq; ad eum decretum scriptum in hanc sententiam: Sub judice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scriba retulit Munychionis undecima, concilio judicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos, & assessores ex populo. Dionysius Dionysii dixit: Qvoniam Hyrcanus Alexandri pontifex Judæorum ac ethnarcha perpetua tam publice quam privatim cives nostros benevolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter privata negotia illuc deveniunt, acceptos comiter, deducendos etiam curat in reditu, idqve multorum constat testimoniis: visum est nunc, Theodosio Theodori referente, & populum de hujus viri virtute commonefaciente, qvam propensus sit ad benemerendum de nostris civibus, honorare hunc virum virtutis ergo corona aurea juxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus, dum novæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in gymnicis certaminibus. Curæq; esse nostris ducibus, ut, dum ille in amicitia nostra perseverat, ut, quicquid in honorem ejus & gratiam pro favore & meritis excogitaverimus, exeqvantur sedulo: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac benevolentia, & hujusmodi honoribus plures ad benemerendum de nobis invitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero, qvi ad illum decretum hoc perferant, hortenturqve, ut, acceptis his honoribus, certet nobiscum beneficiis. & hactenus de collatis a populo Rom. & Athenienſi in Hyrcanum honoribus. Porro

XVIII. Cæsar, ordinatis rebus Syriæ, cum classe profectus est. Antipater autem, deducto Cæsare, in Syriam reversus, ante omnia disjecta per Pompejum mœnia restituit, & obeundo provinciam novarum rerum cupidos compescuit, tum minis agens tum consiliis. Fore enim, ut si Hyrcano contenti sint principe, feliciter degant fruendo suis quisq; possessionibus; sin novas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis captent, se qvidem pro præside habituros dominũ;

A ἀπελέχθησαν, ἀνανεούμενοι τὴν πρὸς τὸν δῆμον τὸν Ῥωμαίων χάριτα. καὶ τὴν μὲν φιάλην, καὶ τὴν ἀσπίδα χρυσῆν ἀνάθημα τῆς συμμαχίας ἠνέγκαντο, ἀξίωμα χρημάτων πεντήκοντα μυριάδων πεντε, καὶ γράμματα αὐτοῖς ἠξίωσαν δοθῆναι πρὸς τὰς ἐλευθέρους πόλεις καὶ τοὺς βασιλεῖς, ὅπως δι' ἁπάσης τῆς ἀρχῆς ἀσφαλῶς ἔχωσιν τὴν πορείαν. ἔδοξε τῇ συγκλήτῳ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι, καὶ ὅσων ἐὰν τυγχάνωσιν παρ' αὐτῆς ἀξιοῦντες τούτων τυχεῖν. ἐπὶ τούτοις ἐδέξατο τὴν τιμὴν ὁ Ὑρκανὸς τῆς ἀρχιερωσύνης καὶ ἐθνάρχης, ἔτους ἐνάτου μηνὸς πανέμου. ἀναγραφὴν δὲ τῶν ἀθηναίων δήμου τιμῆς ὑρκανὸς, πολλὰ χρησίμου γνώμου εἰς αὐτόν. ἐπεμψάν τε ψήφισμα γράψαντες αὐτῷ, ὅτου ἔχον τὸν τρόπον. ὅπως τῆς νέας καὶ ἱερέως διονυσίου δ' ἀσπληπιάδου μηνὸς πανέμου πέμπτῃ ἀπιόντος, ἐπεδόθη τοῖς ἄρχουσι ψήφισμα ἀθηναίων, ὅτι ἀγαθοκλέους ἄρχοντος κλῆς μνησάνδρου ἀλιμήσιος ἐγραμμάτευε μηνὸς ἑκατομβαιῶνος ἐνδεκάτῃ τῆς πρυτανείας. ἐκκλησίας γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν παρέδρων. ἐπεψηφίσαντο οἱ πρόεδροι καὶ οἱ συμπαρέδροι τῷ δήμῳ. τῆς νύσι διονυσίᾳ εἶπεν, ἐπειδὴ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἀρχιερεὺς καὶ ἐθνάρχης τῶν ἰουδαίων διατελεῖ καὶ τῷ δήμῳ καὶ ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν ἑκάστῳ εὖνους, καὶ παρέχεται ἀεὶ αὐτοῖς ἀφορμὰς καὶ τοὺς ἀφικνουμένους ἀθηναίων, ἢ διὰ πρεσβείαν, ἢ κατ' ἰδίαν χρείαν εἰς αὐτὸν ἀποδέχεται φιλοφρόνως, καὶ προπέμπει σφαλῶς αὐτῶν ἐπανόδου ποιούμενος, ἐμαρτύρησεν καὶ πρότερον περὶ τούτων. δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, θεοδοσίου δ' θεοδώρου εἰσηγησαμένου περὶ τῆς ἀνδρὸς ἀρετῆς ἐπαινέσαι τὸν δῆμον ὅτι ποιεῖται ἡμᾶς ὅτι περ ἂν δύνηται ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ ἀρετῆς καὶ τὸν νόμον, καὶ εἶναι αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τῷ μνήμῃ τοῦ δήμου καὶ τῶν χαρίτων, ἀνατεθῆναι τὴν στεφάνωσιν ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις τραγῳδῶν τῶν καινῶν ἀγομένων, καὶ παναθηναίοις καὶ ἐλευσινίοις, καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν. ἐπιμεληθῆναι δὲ τοὺς στρατηγοὺς διαμένοντί τε αὐτῷ, καὶ διαφυλάσσοντι τὴν πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, ἵνα παν ὅτι ἂν δυνησώμεθα τιμῶμεν καὶ χάριν τῆς ἀνδρὸς ἀποδῶμεν καὶ φιλοτιμώμεθα ἵνα τούτων γνωμένων φαίνηται ὁ δῆμος ὁ ἡμῶν δεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς προαιρέσεως ἀμοιβὴν τῶν ἀξίων, καὶ ζηλώσῃ τινὰ πρὸς ἡμᾶς ἀγαθὰ ἤδη τετιμημένων. ἐλέσθαι δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων ἀθηναίων, οἵτινες τε αὐτῷ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ προσκαλέσουσι προσδεξάμενον τὰς τιμὰς παρ' ἡμῶν τινὰ ποιεῖν ἀγαθὸν ἡμῶν τῶν πολιτῶν αἱ μὲν οὖν προγεγραμμέναι καὶ ὁ δήμου καὶ τῶν ἀθηναίων τιμαὶ πρὸς ὑρκανὸν ἡμῖν δεδήλωνται νῦν. ὁ καῖσαρ δὲ διοικήσας τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἀπέπλευσεν. ὡς δὲ καίσαρα προπέμψας ἐκ τῆς συρίας ἀντίπατρος εἰς τὴν ἰουδαίαν κατέρχεται, καὶ γέρει μὲν εὐθὺς τὸ τεῖχος, ὑπὸ πομπηίου καθῃρημένον, καὶ τὸν κατὰ τὴν χώραν ἅπαντα διεσκέλλεν, ἀπειλῶν τε ἅμα καὶ συμβουλεύων ἐρεμεῖν. τοὺς μὲν γὰρ ὑρκανοῦ φρονοῦντας, ἐν εὐδαιμονίᾳ διάξειν, καὶ βιώσεσθαι τῶν ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀπαράχως. προσιεμένους δὲ τοὺς ἐκ δευτέρου ζῆν ἐλπίσι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι προσκαιροῦντας, αὐτὸν μὲν ἔξειν ἀντὶ προστάτου δεσπότην,

ὑρκανὸν

ὑρκανὸν ὃ αὐτὶ βασιλέως, τύραννον, ῥωμαίους ὃ ἐκ πάντα πικρὰς αὐθ' ἡγεμόνων πολεμίους. ὁ γὰρ ἀνέξεσθαι μεταχινήσειν ὃν αὐτοὶ κατέστησαν. ταῦτα λέγων καθίζει δι' ἐαυτοῦ τὴν χώραν.

A Hyrcanum vero pro rege tyrannum, tum Romanos atqve Cæsarem acerbos hostes pro principibus. Hos enim neqvaqvam laturos mutari aliqvid ex his, qvæ ipsi constituerint. atqve his monitis ille regionem totam composuit.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὅτι ἀντίπατρος τοῖς παισὶ ἡρῴδη μὲν τ τῆς γαλιλαίας προνοίαν, Φασαήλῳ δ' ἐπέτρεψε τ ἱεροσολύμων, ἕως ἕξτος καῖσαρ μέγαν ἔνδοξον τ ἡρῴδην ἐποίησεν.

CAP. XVII.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilæa, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit, & quod Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

Βραδὺ δ' ἐρῶν καὶ νωθῆ τὸν ὑρκανὸν, Φασαήλον μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων, ἱεροσολύμων καὶ τ περιξ, στρατηγὸν ἀποδείκνυσι, τῷ ὄντι μετ' αὐτὸν ἡρῴδῃ τὴν γαλιλαίαν ἐπέτρεψε, νέῳ παντάπασιν ὄντι, ἐπὶ δ αὐτῷ ἐγένετο μόνα ἔτη. βλάπτει ὃ οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ' ὢν τὸ φρονήματι ῥωμαῖος ὁ νεανίας, ἀφορμὴν διέλιπε οὐδεμίαν ἐπιδείξεως τῆς ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ ἐξελίαν τὸν ἀρχιλῃστὴν, τὸ πρωτοχὴ τῆς συρίας κατατρέχοντα σὺν μεγάλῳ σίφει, ὃν τὸν κατασχὼν, κτείνει, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. σφόδρα δ' αὐτοῦ τὸ ἔργον ὃ τὸ ἡγάπησαν οἱ σύροι, πεῖσαι γὰρ αὐτοὺς ἀπηλλάχθαι ὃ λῃστηρίου τὴν χώραν, ἐκαθάρθησεν. ὕμνουν γοῦν αὐτὸν ὅτι τότῳ κῶμαι καὶ πόλεις, ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσχηκότα, καὶ ἀσφάλειαν τῶν κτημάτων ἀπόλαυσιν. ἐγίνετο ὃ λοιπὸν ὅτε καὶ σέξτῳ καίσαρι γνώριμος, ὄντι συγγενεῖ δ μεγάλου καίσαρος, καὶ διέποντι τὴν συρίαν. ζῆλος δ' ἐμπίπτει τῶν ἡρῴδῃ πεπραγμένων, Φασαήλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὴν δοκίμησιν αὐτοῦ κινηθεὶς, ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀποληφθῆναι τῆς ἐμοίας δόξης. καὶ τὰς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, εὐνουστάτας ἐποιεῖτο, δι' αὐτοῦ μὲν ἔχων τὴν πόλιν, οὗτι δ' ἀπειροκάλως τοῖς πράγμασι προσφερόμενος, ὅτ' ἐξυβρίζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. ταῦτ' ἀντίπατρον ἐποίει θεραπείας ὧν δ' ἔθνους τυγχάνειν βασιλικῆς καὶ τιμῶν οἵων ἄν τις μεταλαμβάνοι τῶν ὅλων ὢν δεσπότης. ὑπὸ μὲν τῆς ἐκ τούτων λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, οὐδὲν τῆς πρὸς ὑρκανὸν εὐνοίας καὶ πίστως παρέβη. οἱ δ' ἐν τέλει τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἀντίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, εὐνοίᾳ τε τῇ πρὸς δ' ἔθνους καὶ πρόσθῳ τῇτε πρὸς τῆς ἰουδαίας καὶ τῶν ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοηθῶς εἶχον πρὸς αὐτὸν. καὶ γὰρ φιλίαν ἀντίπατρος ἐπεποιήμενος πρὸς τοὺς ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα πέμψας τὸν ὑρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν προσφίλεστατος τὴν δωρεὰν, ὡς δ' ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑρκανοῦ δίδοντος ἐπέμψε. ταῦθ' ὑρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ἐν δέει ὃ ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἡρῴδην βίαιον καὶ τολμηρὸν, καὶ τυραννίδος γλιχόμενον. καὶ προσελθόντες ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν ἀντιπάτρου, ὡς μέλλει πότ' ἐφασαν ὅτι τοῖς πρωτομένους ἡσυχάζῃς; ἢ οὐχ ὁρᾷς ἀντίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοῖς δεξιοῖς διεζωσμένους, σαυτὸν ὃ τῆς βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκούοντα. ἀλλὰ μὴ λανθανέτωσαν ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνον ἕναν νόμιζε, ῥᾳθυμῶν πρός τε σαυτὸν καὶ τὴν βασιλείαν. ὁ γὰρ θήτεροί σου

B

C

D

E

F

G

Cæterum cum Hyrcanum stupidum ac segnem animadverteret, Phasaëlum e liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumvicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum qvintumdecimum. qvod tamen illi nihil obstitit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem invenit, qvomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem, Syriæ fines incursare ac prædari solitum, affecit supplicio cum multis latrocinii sociis. qvod ejus factum magnam ei apud Syros conciliavit gratiam, nihil magis cupientes, qvam repurgari tandem regionem a prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, ut autorem pacis & fruendi secure possessionibus. Qvin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. qvapropter etiam Phasaëlus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilqve magis studuit, qvam gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negotia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cujusqvam injuriam. quo factum est, ut Antipater haud secus, quam si rex esset, a tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qvalis non dedeceret dominum. nec tamen rebus tam secundis more cæterorum hominum depravatus est, quo minus Hyrcano fidem servaret atqve amicitiam. Cæterum optimates Judæorum, videntes eum cum filiis tantopere crescere, tam favore gentis, qvam Hyrcani pecuniis & percipiendis ex Judæa reditibus, maligne erga eum affecti erant. jam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, &, persvaso Hyrcano, ut pecuniam eis mitteret, ipse hujus muneris sibi usurpavit gratiam. Misit enim tanqvam de proprio, & non qvasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeo nihil curabat, ut gaudere etiam facto videretur. Sed maxime terrebat Judæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntesqve Hyrcanum aperte jam incusabant Antipatrum. Quousqve tandem dissimulabis, quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filiis succinctos principatus opibus, tibi vero præter inane regni nomen nihil fieri reliqvum? Sed cave, ista nescias, neve te securum putes, incolumitatis tuæ atq; regni juxta negligens. neq; enim procuratores tuos

ampsius agunt. noli falli hac opinione: sed jam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum plerisqve aliis interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominem, qvantumvis scelestum, non sinunt affici supplicio, nisi prius damnatum ex sententia judicum. iste vero hoc ausus est, prius quam a te potestatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus, his auditis, motus est. accenderunt autem ejus iram matres etiam eorum, quos Herodes necaverat. nam hæ per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum regem tum populum obtundere, rogantes, ut Herodes coram consessu judicum facti sui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad judicium & dicendam causam evocat. at ille præsto fuit, præmonitus tamen a patre, ut non privati more, sed cum comitatu ad se tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, qvemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrem, sed tamen sufficientem sibi manum adjunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret, si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret judicii periculum. Quin & Sex. Cæsar præses Syriæ scripsit ad Hyrcanum, ut eum absolveret, minis, si contra feciſſet, additis. Qvod qvidem facile ab illo impetratum est, neqva tristiore judicum sententia feriretur, quandoqvidem amabat eum non secus atqve filium. Gumqve constitisset ante judicium una cum suis, omnes sunt attoniti, nec quisqvam eorum, qui absentem accusaverant, ausus est hiscere; sed hærebant inopes consilii. Tum unus quispiam Sameas nomine, vir justus, & ob hoc invictus terroribus, assurgens sic exorsus est: Eqvidem judices, tuqve rex, nec ipse unqvam vidi qvenqvam, qui ad causam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto posse proferre hujusmodi qvempiam, sed quisquis hactenus apud hunc consessum judicandum se præbuit, humilis venit & habitu timentis periculum ac captantis misericordiam, attratus & promisso capillitio. at bonus iste Herodes cædis reus, & tam gravi obnoxius crimini, adstat hic purpuratus & crine belle composito, cum armatis stipatoribus: ut, si capitalem juxta leges sententiam in eum tulerimus, nobis mactatis, ipse evadat, illata vi legibus. Verum isti non succenseo, quod majorem incolumitatis suæ quam legum rationem habeat, sed vobis magis & regi, qui hanc ei concessistis licentiam. Scitote tamen potentem esse Deum, & quod iste, quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquando & regem ipsum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos judices & regem qvoq; sustulit, excepto uno Samea. hunc enim in honore habuit propter justitiam, & quia post, obsessa urbe ab Herode ac Sosio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominationem illius effugere: sicut suo loco dicetur. Porro Hyrcanus animadvertens judices propensiores

A τῶν πραγμάτων ἀντιπάτρῳ, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ νῦν εἰσι, μὴ ὃ ἀπάτησαν τὸν ὅτε οἰόμενοι, ἀλλὰ δεατέτην φανερῶς ἀνωμολόγηνται. καὶ γὰρ ἡρῴδης ὁ παῖς αὐτοῦ, ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τὰς σὺν αὐτῷ, ᾧδαίας τὸ ἡμέτερον νόμον, ὃς κεκώλυκεν ἄνθρωπον ἀναιρεῖν ἐπιεικῆ ὄντα, εἰ μὴ πρότερον κατακριθείη ὑπ' αὐτῶν, τὸν δ' συνέδριον, μὴ λαβὼν ἐξουσίαν ᾧδᾳ σὺ ταῦτα ἐπλημμέλησεν. ὑρκανὸς ὃ ἀκούσας ταῦτα, πυνθάνεται. προσέχηψαν ὃ αὐτοῦ τέκνοις ἐγίλεω καὶ αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ ἡρῴδου πεφονευμένων. αὗται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ᾧδαικαλοῦσαν τὸν βασιλέα καὶ τὸν δῆμον ἵνα δίκην ἡρῴδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν πεπραγμένων ὑπόσχῃ διετέλουν. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὑρκανὸς ἡρῴδην ἐκάλει δικασόμενον, ὑπὲρ ὧν διεβάλλετο. ὁ ὃ ἦκε, δ πατρὸς αὐτῷ ᾧδαμένουτος, μὴ ὡς ἰδιώτης, μὴ ὃ ἀσφαλείας στρατιᾶς, καὶ φυλακῆς τῆς περὶ τὸ σῶμα. πάτερ γὰρ τέλεως γαλιλαίαν ἐνόμισεν αὐτῷ συμφέρειν τρόπον δεμοσιώμενος, καὶ μετὰ σίφους ὑπορεῶντος αὐτῷ πρὸς τέλεω ὁδὸν, ὡς μήτε σίφος ὑρκανῷ δόξειε μεῖζον ᾧδαγκόμενος πάγματος, μήτε γυμνὸς καὶ ἀφύλακτος ἐν πρὸς τέλεω δίκαιον. σέξτος μόνος ὁ τοῦ συρίας ἡγεμών, γράφει ᾧδαικαλῶν ὑρκανὸν ἀπολῦσαι τὸν ἡρῴδεω ἐκ τῆς δίκης, καὶ προσαπειλῶν ᾧδακέσαντι. τὸ δ' ἐπ' αὐτῷ φορμὴ καὶ τὰ ᾧδᾳ δ σέξτε γράμματα, πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ δ συνεδρίε πυθόμενα ἀπολῦσαι τὸν ἡρῴδεω, ἡγάπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. καπεσὼν ὃ ἐν τῷ συνεδρίῳ μὴ δ' σὺν αὐτῷ πάγματος ἡρῴδης, κατέσχεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐμφόβους τὸ λοιπὸν οὐδείς, τῶν πρὶν ἀφικέσθαι διαβαλλόντων, ἀλλ' ἐπ' ἡσυχίας, καὶ δ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορία. διακειμένων δ' οὕτως, εἷς τις σαμέας τοὔνομα, δίκαιος ἀνὴρ, καὶ διὰ δ' τὸ δ' δεδοικέναι κρείττων, ἀναστὰς εἶπεν. ἄνδρες συνέδροι καὶ βασιλεῦ, ἐμὲ δίκαιον μὲν οὔτ' αὐτὸς οἶδά τινα τῶν πώποτε ἐπ' αὐτῆς εἰς ἡμᾶς κεκλημένων οὕτω θᾳδαίαντα. ἔτε ὑμᾶς ἔχειν εἰπεῖν ὑπολαμβάνω. ἀλλὰ πᾶς ὃς τις δῆποτ' οὖν ἀφῖκται εἰς δ τὸ συνέδριον κεκλημένος, ταπεινὸς φείσατο, καὶ σχήματι δεδοικότος, καὶ ἔλεον ἡρωμένε παρ' ἡμῶν, κόμην τε ὑπερέψας καὶ ἐσθῆτα μέλαναν ἐνδεδυμένος. ὁ δὲ βέλτιστος ἡρῴδης φόνε δίκαιε φεύγων καὶ ἐπ' αὐτίᾳ τοιαύτῃ κεκλημένος, ἔστηκε τέλεω πορφύραν ὑποκείμενος, καὶ τέλεω κεφαλεῖ κεκοσμημένος τῇ συνήθει τ' κόμῃ, ὑφ' αὐτὸν ἔχων ὁπλίτας, ἵν' ἂν κατακρίνωμεν αὐτὸν κ' τ' νόμον, κτάνῃ μὲν ἡμᾶς, αὐτὸς ὃ σωθῇ βιασάμενος τὸ δίκαιον. ἀλλ' ἡρῴδεω μὲν ὑπὲρ τύχης οὐκ ἂν μεμψαίμεθα, εἰ τὸ αὐτῷ συμφέρον ποιοῦντα ὑφαιρεῖσθαι τὸ νόμιμον, ὑμᾶς ὃ καὶ τὸν βασιλέα τοσαύτῃ ἀδείαν αὐτῷ ᾧδαχόντας. ἴστε μέντοι μέγαν τὸν θεὸν, καὶ οὗτος ὃν νῦν δι' ὑρκανὸν ἀπολῦσαι βούλεσθε, κολάσει ὑμᾶς ποτὲ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα. διήμαρτε δ' οὐδὲν τῶν ἐρημένων. ὁ γὰρ ἡρῴδης τέλεω βασιλείαν ᾧδαλαβὼν, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ ὑρκανὸν αὐτὸν, χωρὶς δ συμεόν. σέβετο γὰρ αὐτὸν ᾧδᾳ τέλεω δικαιοσύνῃ ἐτίμησε. καὶ ἐπ' τῆς πόλεως μ' ταῦτα πολιορκουμένης ὑπό τε ἡρῴδου καὶ σοσίου, παρῆνεσε τῷ δήμῳ δέξασθαι τὸν ἡρῴδεω, εἰπὼν, ᾧδᾳ τὰς ἁμαρτίας οὐ δυνατὸν φυγεῖν αὐτόν. καὶ περὶ μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐρεῖται. ὑρκανὸς ὃ ὁρῶν ὠρμημένους πρὸς τέλεω ἀναίρεσιν

ἡρῴδε

ἡρῴδε τὸν ἐν τῷ συνεδρίῳ, τλεὼ δίκλεω εἰς ἄλλεω ἡμέ- A ad damnandum Herodem, rem in ſeqventem
ρεω ἀνεβάλλετο. ϗ πέμψας κρύφα πρὸς ἡρῴδεω, diem diſtulit, & clam eum admonuit, ut fuga ſibi
συνεβάλλετον αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τ πόλεως. ἔτω γὰρ τὸν conſuleret. non enim eſſe remedium aliud. at-
κίνδυνον ἀμφοῖν ἔφη. ϗ ὁ μὲν, ἀνεχώρησεν εἰς δαμα- qve ita ille ſeceſſit Damaſcum, qvaſi regem fu-
σκὸν ὡς φεύγων τ βασιλέα. ϗ ὡς ἠγγέλη μὲν πρὸς giens: cumqve conveniſſet Sex. Cæſarem, & res
σέξτον καίσαρα, ϗ τὰ καθ' αὑτὸν ἀσφαλισάμενος, ſuas in tuto collocaſſet, palam præ ſe tulit, qvod
ἔτως εἶχεν, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὑπὸ δί- non eſſet compariturus, ſi denuo citaretur ad ju-
κλεω ἐκ ἐπανήξοι. ἠγανάκτουν δ' οἱ ἐν τῷ dices. Illi vero indignabantur, & conabantur
συνεδρίῳ, ϵ τ ὑρκανὸν ἐπειρῶντο διδάσκειν, ὅτι πάντα B Hyrcanum docere, qvod in ipſius perniciem
ταῦτ' εἴη κατ' αὐτό. τὸν δ' οὐκ ἐλάνθανε μὲν, πῶς hæc omnia tenderent: qui non ignorabat qvi-
ἔτεων δ' οὐδὲν εἶχεν ἐπὶ ἀνανδρίᾳ ϗ ἀνοίᾳ. σέξτε δ' dem, eos vera monere, ſed nihil expedire pote-
παύσαντ ἡρῴδεω φρατηγὸν τῆς κοίλης συρίας, χρη- rat per ignaviam & amentiam. Cæterum cum
μάτων δ' αὐτῷ ὅτ' ἀπίδοτο, ὑρκανὸς μὲν ἐν φόβῳ μὴ Sex. Cæſar, accepta pecunia, Herodem præfe-
φρατεύσηται ἡρῴδης ἐπ' αὐτόν. οὐ πολὺ δ' τότε δ' ciſſet Cœleſyriæ, vehementer timuit, ne ille
δέους ἐφράδωσεν, ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ ἡρῴδης φρατὸν ἐπ' contra ſe duceret. nec eum ſua fefellit opinio.
αὐτὸν, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ ϗ ϗ κληθῆναι Iratus enim, quod juſſus ſit cauſam dicere, veni-
πρὸς τὸν λόγον ἀπορρηγῆν ἐν τῷ συνεδρίῳ. διεκώλυ- ebat cum exercitu: ſed patris ac fratris occurſu
σαν δ' αὐτὸν προσβαλεῖν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνταν- C & precibus cohibitus eſt, qvo minus invaderet
τήσαντες, ὅτε πατὴρ ἀντιπατ ϗ ὁ ἀδελφὸς, ϗ τῷ Hieroſolyma, placantium eum & rogantium, ut
ἐρημεῖ αὐτῷ καταπαύσαντες ϗ ὠδὰ καλέσαντες, ἔρ- terruiſſe contentus, re ipſa læderet neminem, ne-
γῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, καίτοι πολὺ ἀπειλῆ ve ulterius adverſus autorem ſuæ dignitatis
μόνον, μὴ χωρῆσαι περαιτέρω ϗ ϗ ὠδὰ χόντ αὐ- procederet. Debere etiam eum non tam memi-
τὸν εἰς ὅτ παρελθεῖν τὸ ἀξίωμα. ἠξίουν τε ὠδὲ ϗ κλη- niſſe, qvod citatus ſit, qvam qvod abſolutus et-
θέντα, ὑπὸ δίκλεω ἐλθεῖν ἀναναχθέντα, μεμνῆσθαι δ' iam, & gratiam habere, qvod nihil triſte paſſus
τ ἀφέσεως, ϗ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, ϗ μὴ πρὸς μὲν abierit incolumis. Cogitandum quoque, qvam
τὸ σκυθρωπότερον ἅπαντᾶν, ὡς ἢ τῆς σωτηρίας ἀχα- D periculoſa ſit belli alea, & qvod Deus arbitratu
ριστεῖν. λογίζεσθαι ἢ ὡς εἰ ϗ πολέμου ῥοπὰς βρα- ſuo his vel illis annuat victoriam: atqve eo mi-
δεύει τὸ θεῖον, πολὺ ἐστὶ τῆς φρατείας τὸ ἄδηλον. διὸ nus tum eam eſſe ſperandam, quando non ſo-
ϗ τῷ νίκλεω μὴ πάντη πρόσοδον μέλλοντα πολε- lum contra regem ſuum & altorem bellum mo-
μεῖν βασιλεῖ ϗ σωτῆρι, ϗ πολλὰ μὲν εὐεργετήσαντι, veat, verum etiam benemeritum, ipſe nulla affe-
μηδὲν ἢ χαλεπὸν αὐτὸν ἐφρασμένῳ, ὡς ἢ ὧν ctus injuria: nam ſi qvid illi nunc objiciat, non
ἐγκαλοίη διὰ πονηροὺς συμβούλους, ἀλλὰ μὴ δι' αὐ- ipſius eſſe culpam, ſed conſultorum non bono-
τὸν, ἀπόνοιαν αὐτῷ ϗ σκιὰν δυσκόλου τινὸς παρε- rum, qui ei opinionem crudelitatis concilient.
χημένῳ. πείθεται τούτοις ἡρῴδης, ἀπολαβὼν εἰς E Paruit his monitis Herodes, ratus ſufficere ſibi
τὰς ἐλπίδας ἀποχρεῶσαν αὐτῷ ϗ τῷ ἰσχὺν ἐπιδεί- ad futuras ſpes, qvod potentiam genti declara-
ξασθαι τῷ ἔθνει μόνον. ϗ τὰ μὲν ϗ τῷ ἰουδαίων οὕτως εἶχεν. veriſſet, atqve eo tum in ſtatu res fuerunt Judaicæ.
ὁ δ' καῖσαρ διελθὼν εἰς ῥώμλεω, ἐπιμ- Cæterum Cæſar Romam reverſus expeditionem XIX.
λεῖν πολὺν ἐπ' ἀφρικὴν πολεμήσων σκιπίωνι ϵ parabat in Africam contra Scipionem, Catonem.
κάτωνι. πέμψας δ' ὑρκανὸς πρὸς αὐτὸν παρεκά- tum Hyrcanus per legatos eum rogavit, ut con-
λει βεβαιώσεσθαι τῷ πρὸς αὐτὸν φιλίαν ϗ συμμα- firmaret cœptam ſocietatem & amicitiam. Nunc
χίαν. ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶναί μοι πᾶσιν ἐκθέσθαι videtur mihi operæ precium percenſere omnes
τὰς γεγενημένας ῥωμαίοις ϗ τοῖς αὐτοκράτορσιν αὐ- honores genti noſtræ a Roman. Imp. habitos, &
τῶν τιμὰς ϗ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθν ἡμῶν, ἵνα F inita cum eis fœdera, ut univerſis notum ſit,
μὴ λανθάνῃ τὰς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι ϗ οἱ τῆς ἀσίας ϗ τῆς εὐρώπης βασιλεῖς διὰ παυδὸς ἔχον ἡ- qvod tam ab Europæ qvam ab Aſiæ regibus ob-
μᾶς, τλεώ τ ἀνδρείαν ἡμῶν ϗ τλεὼ πίστιν ἀγαπή- ſervati fuerimus propter fidem ac fortitudinem.
σαντες. ἐπεὶ δ' πολλοὶ διὰ τλεὼ πρὸς ἡμᾶς δυσμένει- Qvoniam autem multi nos odio habentes non
αν ἀπίστουσι τοῖς ὑπὸ περσῶν ϗ μακεδόνων ἀνα- credunt de nobis Perſicarum vel Macedonica-
γεγραμμένοις πρὸ ἡμῶν, τῷ μὴ ϗ ταῦτα πανταχῆ rum rerum ſcriptoribus, quod ea monumenta
μηδ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀνακεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ' non ita pervulgata ſint, apud noſtrates ſervata &
ἡμῖν τε αὐτοῖς, ϗ πισὶν ἄλλοις τῶν βαρβάρων, πρὸς G alios quosdam barbaros, certe Romanorum de-
ἢ τὰ ὑπὸ ῥωμαίων δόγματα ἀδύνατον ἐστιν ἀντειπεῖν. ἔν τε cretis contradicere non poterunt. nam hæc &
τῷ δημοσίοις ἀνάκεισθαι τόποις τῶν πόλεων, ϗ ἐπὶ νεὼ publice dedicata ſunt in urbibus atqve etiam in
ἐν τῷ καπετωλίῳ, ἀλλὰ ϗ στήλαις ἀναγεγράφθαι χαλ- Capitolio, & columnis inſculpta ſunt æreis. Qvin & Jul. Cæſar apud Alexandriam atteſtatus
καῖς. οὐ μὴν ἀλλὰ ϗ καῖσαρ ἰούλιος τοῖς ἐν ἀλεξαν- eſt Judæis inſcriptione columnæ æreæ, qvod A-
δρείᾳ ἰουδαίοις, πᾶσιν χαλκῆν στήλην ἐδήλωσεν, lexandrinæ civitatis jus habeant. quare his ar-
ὅτι ἀλεξανδρέων πολῖται εἰσίν. ἐκ τούτων πᾶσομαι ϵ gumentis uſurus ſum. apponam etiam ſena-
τλεὼ δοτοδείξιν. ὠδὰ ἤσομαι ἢ ϵ τὰ ψηφίσματα, ὑπὸ tusconſulta & decreta Julii Cæſaris, qvæ ad
τε τῆς συγκλήτου δόγματα, ϗ ἰουλίου καίσαρος, Hyrcanum & noſtram gentem attinent: C. Ju-
πρός τε ὑρκανὸν ϗ τὸ ἔθν ἡμῶν. γαΐος ἰούλιος lius Cæſar, Imp. & pont. max. dictator iterum,
καῖσαρ αὐτοκράτωρ ϗ δικτάτωρ τὸ δεύτερον

Sidoniorum magiſtratibus, ſenatui & pop. ſalutem. Si valetis, bene eſt, ego qvidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Judæorum ethnarcham ac pontificem attinet, ut in publicis veſtris monumentis reponatur, inſcriptum Græcis & Latinis literis in ærea tabula. Eſt autem hoc: Julius Cæſar, Imp. iterum & Pont. max. de conſilii ſententia decrevi. Qvoniam Hyrcanus Alexandri filius Judæus & nunc & præteritis temporibus, tam pace qvam bello, bonam ac fidelem operam in noſtris negotiis præſtitit, ſicut ei multi Imperatores atteſtati ſunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum mille & quingentis militibus, & ad Mithridatem a me miſſus virtute ceſſit nemini: has ob cauſas Hyrcanum filium Alexandri & ejus liberos ethnarchas Judæorum eſſe jubeo, & pontificatum Judæorum perpetuo retinere more patrio, eſſeqve ipſum & filios ejus noſtros ſocios, & in amicorum noſtrorum recipi numerum. Jura quoqve omnia pontificialia habere ipſum & filios decerno. & ſi qva controverſia exorta fuerit de Judaica diſciplina, judicium penes ipſum eſſe. ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæſaris conſulis, placita, conceſſa, decreta, ſic habent: Ut filii principatum gentis Judæorum, & donata ſibi loca poſſideant: ut pontifex ipſe ac ethnarcha Judæorum injuriarum paſſis adſit: utqve ad Hyrcanum Alexandri filium Judæorum pontificem mittantur legati acturi de ſocietate & amicitia. dedicariqve æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Aſcalonem, in templis, inſcriptam Romanis atqve Græcis literis: utqve hoc decretum apud omnes omnium urbium qvæſtores ac magiſtratus publicetur, quo pro amicis habeantur, & legatis eorum hoſpitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæſar, Imp. dictator, conſul honoris, virtutis & benignitatis cauſa, conceſſit in commodum S.P.Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium ejusqve filios pontifices ac ſacerdotes eſſe Hieroſolymorum totiusqve gentis, jure, quo & majores eorum hoc ſacerdotium geſſerunt. C. Cæſar quintum Cos. decrevit habere & munire Hieroſolymorum urbem, & gubernare eam Hyrcanũ filium Alexandri pontificem Judæorum ac ethnarcham ſecundum ſuam voluntatem, & ut Judæis ſecundo locationis anno de reditibus eorum ſubducant, immunesqve ſint ab angariis & vectigalibus. C. Cæſar Imper. iterum ſtatuit, ut ſingulis annis tributa pendant Hieroſolymitani pro ſua civitate, Joppe excepta, absqve anno ſeptimo, qvem Sabbaticum nominant, qvoniam in eo neqve fructus arborum colligunt neqve ſeminant: utq; in Sidone ſecundo quoq; anno tributum reddant quartam partem ſatorum:

A σιδωνίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἡ ἐμὴ δύναμις καὶ ἡ στρατιὰ ἔχοι, καὶ ἐγὼ αὐτὴν ἐρρωμένην παρέχω. τὸ ψήφισμα ἀναγεγραφὸς ἐν τῇ δέλτῳ πρὸς ὑρκανὸν τὸν ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα καὶ ἐθνάρχην ἰουδαίων, πέπεμφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀναθεμένοις γράμμασι. βούλομαι δὲ καὶ ἕλλησιν καὶ ῥωμαίοις ἐν δύο πίναξι χαλκοῖς ἔτι ἀναστῆναι. ἔστι δὲ τὸ ψήφισμα τοιόνδε. ἰούλιος καῖσαρ αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον καὶ ἀρχιερεὺς μετὰ συμβουλίου γνώμης ἐπέκρινα. ἐπεὶ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἰουδαῖος B ἔν τε νῦν καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἔντε εἰρήνης καὶ πολέμου πίστιν τε καὶ ἀπραγμοσύνην τὰ ἡμέτερα πράγματα ἐπεδείξατο, ὡς αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες ἐν τῷ ἐγγίσαι ἐν ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων τε καὶ πεντακοσίων στρατιωτῶν ἦκε σύμμαχος, καὶ τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ ἀποσταλεὶς ὑπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρείᾳ τοὺς ἐν τῷ ὑποδέξασθαι, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐθνάρχας ἰουδαίων εἶναι βούλομαι. C δὲ ἱερωσύνην τὴν ἰουδαίων, διὰ παντὸς ἔχειν καὶ παντὶ γένει, εἶναι τὸ αὐτὸ ἔτος παῖδας αὐτοῦ συμμάχους καὶ φίλους ἐπί τε καὶ ἐν τοῖς κατ' ἄνδρα φίλοις ἀριθμεῖσθαι. ἐπιτρέπω καὶ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους εἶναι δὲ ἱεραρχίας ἢ φιλανθρωπίαν, ταύτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. ἐὰν δέ τις μεταξὺ γένηται ζήτησις περὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἀγῶνος, δικάσαι μοι κρίσιν γενέσθαι παρ' αὐτοῦ. φρουρᾶς ἐπιστάσιν δὲ ἢ χρήματα πράσσεσθαι οὐ δοκιμάζω. Γάϊος καῖσαρ ὑπάτου, δεδογμένα, συγκεχωρημένα, πεπεκερμένα, ἔστιν ἔτος ἔχοντα. ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ D ἰουδαίων ἔθνους ἄρχῃ, καὶ τοῖς δεδομένοις τόποις χαρίζωνται. καὶ ὁ δὲ ἱερεὺς αὐτὸς καὶ ἐθνάρχης τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἀδικημένων. πέμψαι δὲ πρὸς ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου μὲν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων, πρεσβευτὰς τοὺς φιλίας, καὶ συμμαχίας ἀφελεξομένους. ἀνατεθῆναι δὲ καὶ χαλκοῦν δέλτον ταῦτα περιέχουσαν, ἔντε τῷ καπιτωλίῳ, ἐν σιδῶνι καὶ τύρῳ, ἐν ἀσκάλωνι ἐν τοῖς ναοῖς. E ἐγκεχαραγμένων γράμμασι ῥωμαϊκοῖς τε καὶ ἑλληνικοῖς. ὅπως τε τὸ δόγμα ὃ τι πάσῃ τῇ πόλει τιμὴν καὶ τοῖς τούτων ἡγεμόσιν, εἴς τε τοὺς φίλους ἀνενεγκεῖν, καὶ ξενίαν τοῖς πρεσβευταῖς ἀποδοχῶν, ἐφοδίων πέμψαι πανταχοῦ. Γάϊος καῖσαρ αὐτοκράτωρ, ὑπάτου, τιμῆς καὶ δεκτῆς τῇ φιλανθρωπίᾳ ἕνεκεν, συνεχώρησεν ὅπῃ συμφέροντα, τὸ συγκλητικὸν καὶ δῆμον τὸν ῥωμαίων, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτὸν F καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς ἱεροσολυμιτῶν καὶ ὅλου ἔθνους εἶναι ὅπως τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς πατρίοις, οἷς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν τῷ ἱερωσύνῃ κατέχον. Γάϊος καῖσαρ ὕπατος τὸ πέμπτον εἶπεν. τούτους ἔχειν καὶ τειχίσαι τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν καὶ κατέχειν αὐτὴν, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου, ὡς ἱερέα ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχην, ὡς ἂν αὐτὸς θέλῃ. ὅπως τε ἰουδαίοις ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μισθώσεως ἔτει τῆς πρόσοδου κόρον ἀποδέλωσι. καὶ G μήτε εἰσπολαξῶσι τινες, μήτε φόρους τοὺς αὐτοὺς τελῶσι. Γάϊος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔπεσι κατ' ἐνιαυτὸν ὅσους τελῶσιν ὑπὲρ τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, ἰόπαγης ἀποδεκάτου μόνης χωρὶς ἐτῶν ἑβδόμου ἔτους, ὃν σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσι, γεωργοῦντες δὴ ἐν αὐτῷ μήτε ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπείρουσι. καὶ ἵνα ἐν σιδῶνι τῷ β ἔτει τὸν φόρον ἀποδίδωσι, τὸ τέταρτον τῶν σπερμάτων

πρὸς τούτοις ἔτι καὶ ὑρκανῷ καὶ τοῖς παισὶν αὐτοῦ τὰς A
δεκάτας τελῶσιν, ἃς ἐτέλουν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν.
καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε στρατηγὸς ἢ πρε-
σβευτὴς ἐν τοῖς ὅροις τῶν ἰουδαίων ἐνιστᾶ συμμαχίαν, καὶ
στρατιώτας ἐξείη, ἢ τὰ χρήματα τούτων ἀπαιτῆσαι, ἢ
εἰς ὠθισμοὺς ἀφικέσθαι, ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀνόματι, ἀλλ' εἶναι
πανταχόθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μὴ ταῦτα ἔχον, καὶ
ἐνεξωμήθησαν, ἢ ἐπρίαντο, ταῦτα πάντα αὐτοὺς ἔχειν.
ἰόππην τε πάλιν λιμὴν ἀπ' ἀρχῆς ἔχον ἰουδαῖοι πεμφθεὶς B
τοῦ πρὸς ῥωμαίους φιλίαν, αὐτῶν εἶναι καθὼς καὶ τὸ
πρότερον ἡμῖν ἀρέσκειν, φόρους τε ὑπὲρ ταύτης τῆς πόλε-
ως, ὑρκανὸν ἔχειν ἀλεξάνδρου υἱόν, καὶ παῖδας αὐτοῦ, πα-
ρά τε τοῦ γεωργοῦντος, καὶ λιμῆνος ἐξαγω-
γίου κατ' ἐνιαυτὸν σιδῶνι μοδίους δισμυρίους χοένικας, ὑπερ-
αφορισθὲν τὸ ἔτος ὃ σαββατικὸν καλοῦσι, καθ' ὃ ἔτος τὸ
μὲν τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι. τάς τε κώμας τὰς
ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς ὑρκανὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ C
πρότερον ἀφῃρέθησαν, ἀρέσκει τῇ συγκλήτῳ ταῦτα,
ὑρκανὸν ἔχειν καὶ ἰουδαίους ὅπη τοῖς δημοσίοις οἷς ἐπρότε-
ρον εἶχον. μένειν δὲ καὶ ἃ ἀπὸ δεκάτης δίκαια, ὅσα πρὸς
ἀλλήλους ἰουδαίοις ἐπὶ τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἦν, ταῦτα φιλάν-
θρωπα, ὅσα δ' ἔτι δήμῳ ψηφισαμένῳ καὶ τῇ συγκλήτῳ
ἔχον. ὅπη τε τούτοις τε τοῖς δικαίοις χρῆσθαι αὐτοῖς ἐξεῖναι
ἐν λύδδοις. τάς τε πύλας καὶ χώρας ἐπίκτητα ὅσα
βασιλεῦσι συνέβη ἐπὶ φοινίκης συμμαχίοις δοθῆναι ῥωμαίων
καὶ δωρεὰν ὑπάρχειν, καθάπερ ἦν. ταῦτα δοκιμάζει ἡ D
σύγκλητος ὑρκανὸν τὸν ἐθνάρχην ἐπὶ ἰουδαίοις ἔχειν.
δεδόσθαι τε ὑρκανῷ, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ ἐπὶ πρεσβείαις
τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεῖσιν, ἵνα πυγμῇ μονομάχων ἐπὶ
θηρίων καθιερωμένους, μὴ τῆς συγκλητικῶν θεωρίας. αὐ-
τοκράτορος ὠθισμὸς δικτάτωρος ἢ ὠθισμὸς ὑπάρχου πα-
ρελθεῖν ὅταν εἰς τὴν σύγκλητον εἰσαγωσι. καὶ τὰ ὑπο-
κρίματα αὐτοῖς ἀποδιδόναι ἐν ἡμέραις ἱ ταῖς ἀπάσαις,
ἐν τῷ δόγματι γράψαι. Γάϊος καῖσαρ αὐτοκράτωρ δι-
κτάτωρ τὸ τέταρτον, ὕπατος τὸ ε. δικτάτωρ ἀποδε- E
δειγμένος ἀφ' βίᾳ. λόγους ἐποιήσατο περὶ τῶν δημοσίων
τῶν ὑρκανοῦ τοῦ ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέως ἰουδαίων καὶ ἐθ-
νάρχου πιστοῦ. τῶν πρὸ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων ἐν ταῖς
ἐπαρχίαις μαρτυρησάντων ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ ἰουδαίων
καὶ ἰουδαίοις ὅτι τε συγκλήτῳ καὶ δήμου ῥωμαίων,
ἀγαθοποιήσαντός τε τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου αὐ-
τοῖς, καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ὑπομνημονεύειν καὶ πρό-
νοιαν ὅπως ὑρκανῷ καὶ τῷ ἔθνει τῶν ἰουδαίων καὶ τοῖς F
ὑρκανοῦ παισὶν ἐπὶ τῇ συγκλήτῳ, καὶ δήμου ῥωμαίων
ἀξία τῆς πρὸς ἡμᾶς εὐνοίας αὐτῶν, ἧς ὑπάρχῃ ποιοῦσι
ἡμᾶς χάρις ἀνταποδοθῇ. ἰούλιος γάϊος, στρατηγὸς ὕ-
πατος ῥωμαίων. πρεσβευτῶν ἀρχεσι, βουλῇ, δήμῳ χαί-
ρειν. ἐνέτυχόν μοι ἰουδαῖοι ἐν δήλῳ, καὶ τινες τῶν παροί-
κων ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῶν ὑμετέρων πρέσβε-
ων. καὶ ἐνεφάνισαν ὡς ὑμῖν τε ψηφίσματι κωλύ-
σαι αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ
μὲν οὐκ ἀρέσκει τὰ ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων G
τοιαῦτα γίνεσθαι ψηφίσματα, καὶ κωλύειν αὐτοὺς ζῶν
τε τὰ αὐτῶν ἔθη, καὶ χρήματα εἰς συσσίτια, καὶ τὰ ἱερὰ
εἰσφέρειν, ὅτε ποιεῖν αὐτῶν μηδὲν ἐν ῥώμῃ κεκωλυμέ-
νων. ἐγὼ γάϊος καῖσαρ, ὑπατος στρατηγὸς αὐτοκρά-
τωρ, ἐν τῷ δικαιώματι κωλύων θιάσους συνάγεσθαι κατὰ
πόλιν, μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν, οὔτε χρήματα
συνεισφέρειν, ὅτε συσσίτια ποιεῖν. ὁμοίως δὲ κἀγὼ
τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων, τούτους μόνους ἐπιτρέπω

& ad hæc Hyrcano ejusqve filiis decimas persolvant, ſicut hactenus eorum majoribus. Utq; nullus vel præſes vel dux vel legatus in finibus Judæorum auxilia colligat: neve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel qvocunqve alio nomine: ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Qvæcunqve etiam poſtea paraverunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Joppen præterea, qvam ab initio habuerunt Judæi, dum in populi Rom. amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe, qvemadmodum antea. Tributa qvoqve ejus oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cum ſuis filiis, tam ab ejus agri aratoribus, qvam vectigalium portus nomine, & eorum, quæ Sidonem exportantur, annua modiorum vicena millia ſexcentos ſeptuaginta qvinqve, excepto anno ſeptimo, qvem vocant Sabbaticum, in quo neqve arant, neqve de arboribus fructus colligunt. Vicos item, qvos in Magno campo Hyrcanus & ſui majores ante eum poſſederunt, placet ſenatui eundem Hyrcanum & Judæos etiam nunc habere, jure, quo & antea habuerunt. Manere etiam jura, quæ ab initio inter Judæos & eorum pontifices fuerant, & quæcunqve beneficia a S. P. Q. R. conceſſa. Præterea eodem jure licere illis uti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Rom. poſſederant, placere ſenatui, ut Hyrcanus Judæorum ethnarcha habeat. eſſeqve jus Hyrcano ejusqve filiis & legatis ab eo miſſis ludos & gladiatores ſpectandi, inter ſenatores ſedentibus. Utqve, qvotiescunqve poſtulaverint, a dictatore aut magiſtro equitum in ſenatum introducantur, & reſponſum eis omnibus intra decem dies reddatur, ſi quid a ſenatu decretum fuerit. C. Cæſar Imper. IV. Coſ. V. perpetuus dictator, hujusmodi verba fecit de jure Hyrcani Alexandri filii pontificis Judæorum ac ethnarchæ. Qvandoquidem mei anteceſſores Imperatores teſtimonium reddiderunt Hyrcano Judæorum pontifici Judæisqve tam in provinciis quam apud S. P. Q. R. & hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æqvum eſt nos quoque horum meminiſſe, & dare operam, ut Hyrcano ac Judæorum genti filiisq; Hyrcani a S. P. Q. R. pro ſuo erga nos favore gratiæ referantur. C. Jul. Cos. Parianorum magiſtratibus S. P. Q. R. Sal. Acceſſerunt me in Delo Judæi & quidam de coloniis Judæorum, præſentibus etiam veſtris legatis, & indicaverunt mihi decretum, qvo vetatis eos uti patriis ſacrificiis & ritibus. mihi vero non placet talia decreta adverſus amicos noſtros & ſocios fieri, vetariqve eos vivere ſuis moribus, & conferre pecunias in epulas ac ſacrificia, qvandoqvidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæſar Cos. in edicto, qvo interdixit in urbe ſodalitia, hos ſolos neqve pecunias conferre, neqve convivia parare vetuit. Ego qvoqve, cum alia ſodalitia interdixerim, hos ſolos ſino

juxta patrios mores ac leges convenire. Quapropter æqvum est etiam, vos, si quod decretum feciſtis contra amicos noſtros & ſocios, id abrogare propter eorum virtutem & erga nos benevolentiam. Poſt mortem autem Cæſaris M. Antonius, P. Dolabella Coſſ. advocato ſenatu, & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum poſtulatis, & amicitiam cum eis renovaverunt, & quicquid petierunt, ſenatusconſulto eis decretum eſt. Dolabella etiam, acceptis ab Hyrcano literis, ſcripſit per univerſam Aſiam, & primæ ejus provinciæ civitati Epheſiorum, in hunc modum. Dolabella Imperator Epheſiorum magiſtratibus S. P. Q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarchæ Judæorum, mihi retulit de civibus ſuis, quod militare non poſſint, eo qvod neqve arma geſtare, neqve iter facere eis fas ſit diebus ſabbatis, neq; victum more patrio poſſent ſibi qværere. Qvamobrem ego quoqve, qvemadmodum alii ante me Imperatores, immunes eos volo a militia, permittoqve, ut patriis utantur moribus, convenientes ſacrorum cauſa, ſicut leges eorum poſtulant, & conferentes in offerenda templo ſacrificia. voloqve, ut hæc ipſa ſcribatis per urbes provinciæ ſingulas. Atqve ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus eſt. L. autem Lentulus Cos. pro ſententia dixit: Judæos cives Romanos templa Judaica habentes & facientes, Epheſi pro tribunali religionis ergo eſſe immunes a militia pronunciavi duodecimo calendas Octobreis. Multa itaqve extant & alia hujusmodi ſenatusconſulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem noſtram aliasqve urbes, & reſcripta de jure noſtro ad provinciarum præſides, de quibus propter hæc, quæ hoc loco inſeruimus, credere facile eſt his, qui noſtra ſcripta candide lecturi ſunt. Qvando enim tam manifeſta argumenta exhibuimus noſtræ cum populo Romano amicitiæ, oſtenſis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc usqve durantibus, duraturisqve in poſterum, omnia hic apponere ſupervacaneum ac moleſtum duximus, exiſtimantes neminem fore tam difficilem, ut de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris conjecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo jam declarata ſit, quæ per ea tempora nobis cum populo Romano interceſſit amicitia & ſocietas. Incidit autem eisdem temporibus tumultus in Syria ex cauſa hujusmodi: Cecilius Baſſus unus e Pompejanis, per inſidias interfecto Sexto Cæſare, ipſe occupavit provinciam cum legionibus. Quo facto, magnum bellum exortum eſt circa Apamiam, Cæſarianis ducibus contra eum venientibus cum eqveſtribus ac pedeſtribus copiis: ad quos & Antipater miſit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum a Cæſare, ideoqve repetendas pœnas ab ejus interfectore juſtum exiſtimans.

A κῆ τὰ πάτρια ἐθη & νόμιμα συνάγεσθαι τὴν ἱερὰν
καὶ ὑμᾶς ἐν καλῶ ἔχῃ, ἔτι κῆ τ ἡμετέρων φίλων
συμμάχων ψήφισμα ἐπήνεσατε, ὅτ ἀκυρώσαι
Δολ. τλιὼ ὠφελ ἡμᾶς αὐτῶν ἀρετ τλιὼ & εὐνοιας. μ
γαίου θάνατον, μάρκ. ἀντωνίου καὶ πάπλ. δο
λοβέλλας, ὕπατοι ὄντες τλιὼ τε σύγκλητον συμπαρ
& ὑρκανὸ πρέσβεις ὡδοιπορηκότας, διελέχθησαν περ
ὧν ἠξίουν, & φιλίαν πρὸς αὐτὸς ἐπήνεσαν, καὶ πάντα
συγχωρῶν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅσων τ
χαίνειν ἐβούλοντο. καὶ δολοβέλλας ὁ λαβὼν τὰς ὑ
καινὰ γράμματα, δηλοῖ πᾶσι τοῖς κῆ τλιὼ ἀσίαι ἀπο
σαν, καὶ τῇ ἐφεσίων πόλει, πρωτευούσῃ τῆς ἀσίας
των. Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ ἐφεσίων ἄρχουσι βου
λῇ, δήμῳ χαίρειν. ἀλέξανδρος θεοδώρ πρεσβ
τῆς ὑρκανῦ, ἀρχιερέως κῆ ἐθναρχὸς τ ἰουδαίων, ἐνε
νισέμοι περὶ & μὴ δυνασθαι στρατεύεσθαι τοὺς πολ
αὐτῦ, Δολ. τὸ μήτε ὅπλα βαστάζειν δυνασθαι, μή
ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τ σαββάτων, μή
τροφῶν τ πατρίων καὶ σιτηθῶν κατ' αὐτοὺς ἐνεργ
ἐγώ τε οὖν αὐτοῖς καθὼς καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμό
δίδωμι τλιὼ ἀσυλίαν, καὶ συγχωρῶ χρῆσθαι
πατρίοις ἤθεσι, ἱερῶν ἕνεκα καὶ ἁγίων συναγωγῶν
καθὼς αὐτοῖς νόμιμον καὶ τῶν πρὸς τὰς θυσίας ἀφο
ρεμάτων. ὑμᾶς τε βούλομαι ταῦτα γράψαι κῆ
πόλεις. καὶ ταῦτα μὲν δολοβέλλας ὑρκανῷ πρ
σβευσαμένῳ πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο. λεύκι ὁ
λέντλ. ὕπατ. εἶπε, πολίτας ῥωμαίων ἰουδαίους
ἱερὰ ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν ἐφέσῳ πρὸς
& βήματ. δεισιδαιμονίας ἕνεκα στρατιας ἀπολυ
σθ, πρὸ δώδεκα καλανδῶν ὀκτωβρίων. πολλὰ συν
έστι καὶ ἄλλα τοιαῦτα τῇ συγκλήτῳ καὶ τοῖς αὐτ
κράτορσι ῥωμαίων δόγματα, πρὸς ὑρκανὸν καὶ τ
ἔθν. ἡμῶν γεγραμμένα, καὶ πόλεσι ψηφίσματα
καὶ γράμματα, πρὸς τοὺς τῶν ἡμετέρων δικαίων ὑπ
σολὰς ἀντιπεφωνημένα τοῖς ἡγεμόσι, ἐξ ὧν ἀπολ
των ἐξ ὧν ὠφελημένα πιστεύειν τοῖς ἀναγνωσμέν
ἀβασκάνως ἡμῶν τλιὼ συγγραφέως πάρεστιν. ἐπεὶ
ἐπαρκῆ κῆ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμενα τ πρὸ
ῥωμαίους ἡμῖν φιλίας γνωμένης, ὑπεισελθοῦσα αὐτ
χαλκᾶς στήλας κῆ δέλτοις ἐν τῷ καπιτωλίῳ μέχ
νῦν ἀφεμένοις, κῆ ἀφαιρουμένοις, τλιὼ μὲν πάντων πα
ράδοσιν ὡς ἐξετλιὼ τε ἄμα, & ἑτέρῃ παρρησίᾳ μὴ
ὀδέκατον δ' ἔτος ἡγησόμεθα σκαιὸν, ὃς ἐκ περὶ τ ῥω
μαίων ἡμῖν πίστευσιν φιλίας, ὅτι ταύτῃ & ἀφ πλ
νων ἐπιδείξαντο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς ὑ
ὑπολήψεται περὶ ὧν εἶναι φαμὲν ἀληθεύοντ
ἀποδείξαμεν. τλιὼ μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν κ
συμμαχίαν κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς γνομένην, δ
δηλώκαμεν. συνῆψε δ' ὑρκανὸς τὸν αὐτὸν καιρὸν, πολ
χθείσαν τὰ κῆ τλιὼ συνέχειαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. βα
σθ. κεκίλιος, ὡς τ τὰ πομπηίου φρονούντων,
βουλὴν συνθεὶς ὅτι σίζυγα καίσαρα, κτείνει μο
κεῖνον. αὐτὸς δ' τὸ στράτευμα αὐτῷ ἐφαλωκὼς,
κράτησε τῶν πραγμάτων. πόλεμός τε μέγας περὶ
πάμειαν συνέστη, τῶν καίσαρ. στρατηγῶν τι
αὐτὸν ἐλθόντων μετὰ ἱππότων καὶ πεζῆς δυνάμεω
τούτοις δ' καὶ ἀντίπατος συμμαχίαν ἔπεμψε μ
τῶν τέκνων, κῆ μνήμην ὧν εὐεργετήθησαν ὑπὸ κα
σαρ., καὶ ἅμα ὅτ πρεσβειῶν αὐτῷ καὶ δίκην ὑ
& πρόνοιαν ποιησάμενος δίκαιον ἡγεμόν
φρεσ

χρονιζομένου δὲ τοῦ πολέμου, μάρκος μὲν ἦλθεν εἰς τὴν A Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti ſucceſſor, & interim Cæſar ab his, qvi cum Caſſio & Bruto conjuraverant, in ſenatu occiditur, exactis in principatu ſuo tribus annis cum dimidio, ſicut & ab aliis ſcriptoribus memoriæ proditum eſt.

ἕκτου διαδοχὴν ἐπὶ τοῖς τὸν καίσαρα ἀνηρηκόσιν ἐν τῇ βουλῇ τελευτᾷ, καὶ ἐν τούτοις ἔτεσι τρισὶν ἥμισυ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἐκπεπληρωμένοις, καθάπερ καὶ παρ' ἄλλοις ἱστόρηται.

Κεφάλαιον ιή.

Ως καίσαρ τὴν τε ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ πάλαντα ὡς παρ' αὐτῶν εἰσπράξατο.

CAP. XVIII.

Caſſius, afflicta Judæa, inſuper octingenta talenta ab eis exigit.

Τοῦ δὲ ἐπὶ τῷ καίσαρος θανάτῳ πολέμου συνεχομένου, καὶ τῶν ἐν τέλει πάντων ἐπὶ στρατιᾶς συλλογὴν ἄλλων ἄλλη διεσταλμένων, ἀφικνεῖται καίσαρ εἰς συρίαν, ὡς ἀμυνούμενος τὸν πρὸς ἀντώνιον καὶ τὸν νεώτερον καίσαρα πόλεμον, καὶ τὴν ἀπέμπολιν στρατοπεδον, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους μεθ' ἑαυτοῦ τὸν τε βάσσον καὶ τὸν μάρκον, τάς τε πόλεις ἐπερχόμενος, ἅπαντά τε καὶ στρατιώτας συνηθροίζε, καὶ φόρους αὐτῆς μεγάλους ἐπέθει μάλιστα δὲ τὴν ἰουδαίαν ἐκάκωσεν, ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου εἰσπράττων. ἀντίπατρος δὲ ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ καὶ τεταραχῇ τὰ πράγματα, μερίζει τῶν τ' χρημάτων εἰσπραξιν. καὶ ἑκατέρῳ τ' ἰῶν συνάγειν δίδωσι, τὰ δὲ μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὰ δ' ἄλλοις παρεσκεύαζεν εἰσπράττεσθαι. καὶ πρῶτος ἡρῴδης ἀπὸ τ γαλιλαίας εἰσπράξασθαι ὅσα ἐπ' αὐτῷ πρόσταγμα, φίλος ὢν εἰς τὰ μάλιστα καίσαρι. σώφρον γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ ῥωμαίοις ἤδη χαρίσασθαι, καὶ παρ' αὐτῶν καλῶς κερδαίνειν εὐνοιαν ἀπὸ τ ἀλλοτρίων πόνων. ἐπράσσοντο δὲ αὐτανδροι ὅσοι τ ἄλλων πόλεων ἐπιμελητής. τέτταρες πόλεις ἐξανδραποδίζεται καίσαρ. ὧν ἡ σαμάρεια (δυνατωτάτη), γόφνα τε καὶ ἐμμαοῦς, πρὸς ταύταις δὲ λύδδα καὶ θαμνᾶ. ἐπεξῆλθε δὲ ἀν' ὀργῆς καίσαρ ὥστε καὶ μάλιχον ἀνελεῖν, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτόν, εἰ μὴ ὑρκανὸς διὰ ἀντίπατρον ἑκατὸν τάλαντα ἀπὸ τ ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἔπεσχε τ ὁρμῆς. ἐπεὶ δὲ καίσαρ ἀπὸ τ ἰουδαίας ἀπῆρε, μάλιστα δὴ διεβάλλετο ἀντίπατρος, τῷ τότε πολίτῃ, ἀσφάλειαν ὑρκανῷ τ ἀρχῆς ἐσομένην νομίζων. ἐμὲ μὲν ἔλαθε τὸν ἀντίπατρον ταῦτα φρονοῦντα. αἰσθόμενος γὰρ ἐκεῖνος, ἐχώρει πέραν ἰορδάνου, καὶ στρατὸν ἀράβιον ἅμα καὶ ἐγχώριον συνηθροίζε. δεινὸς μέν τις ὢν ὁ μάλιχος, ἠρνεῖτο τοῖς ἀντιβάλλουσι, διελογεῖτο μὲν πρὸς τ ἀντίπατρον καὶ τοὺς παῖδας, καὶ ὡς φασηήλῳ μὲν τῷ ἱεροσολύμων φρουρῶντι, ἡρῴδῃ δ' ἔχοντος τὴν φυλακὴν τ ὅπλων, ἀδ' ἂν εἰς νοῦν ἔβαλε τοιοῦτον ἀδέν. ὁρῶν δὲ τὴν ἀποχὴν καλλίστην πρὸς τ ἀντίπατρον, καὶ συνεβήσαντο, μάρκῳ καὶ συρίαν στρατηγοῦντος. ὃς εὐθὺς νεωτεροποιοῦντα καὶ τὴν ἰουδαίαν τ μάλιχον, ἦλθε μὲν ὥστε βραχὺ μικροῦ αὐτὸν ἀνελεῖν, ἀντίπατρος δὲ βραχὺ παρακαλέσαντος ἐφείσατο.

Bello deinde civili poſt cædem Cæſaris exorto, conſularibus aliis alio diſcurrentibus ad parandos exercitus, Caſſius in Syriam venit, occupaturus eum, qui circa Apamiam erat, exercitum: ſolutaqve obſidione, tam Marcum quam Baſſum in ſuas partes pertraxit: obeundoqve civitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo gravia. ſed maxime Judæam afflixit, plus quam ſeptingentis argenti talentis imperatis. Tum Antipater res ubiqve turbatas videns, partem ejus pecuniæ duobus filiis exigendam committit, partem Malicho ſibi parum amico, partem quibusdam aliis: & primus Herodes ex Galilæa, quantum imperatum erat, afferens, maximam apud Caſſium gratiam iniit. prudens enim illi videbatur conſilium, jam tum Romanorum alieno ſumptu captare benevolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipſæ civitates venum dabantur una cum ſuis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Caſſius haſtæ ſubjecit. adeo autem exacerbatus erat, ut etiam Malichum interfecturus fuerit, niſi Hyrcanus per Antipatrum, centum talentis de ſuo miſſis, furorem ejus leniſſet. At ille poſt Caſſii diſceſſum maxime inſidiatus eſt Antipatro, per hujus mortem Hyrcani dominationi ſecuritatem ſe paraturum exiſtimans. nec tamen latuerunt Antipatrum ejus conſilia. nam cum hoc ſenſiſſet, ultra Jordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verum Malichus vir callidus inficiabatur inſidias, dejerans apud Antipatrum & filios, quod, Phaſaëlo Hieroſolymorum præſidium tenente, Herode vero habente armorum cuſtodiam, ne in mentem quidem ſibi unquam tale aliqvid venerit. & videns non ſuccedere, quod propoſuerat, reconciliatus eſt Antipatro, Marco Syriæ præſidente, qvi poſtqvam intellexit res novas in Judæa molitum Malichum, minimum abfuit, quin eum interficeret, quem tamen Antipatri precibus donavit incolumem.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ως μάλιχος ἀντίπατρον ἀνεῖλε φαρμάκῳ.

CAP. XIX.

Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit.

Ἔλαθε δ' ἄρα φονέα θεισώσας ἀντίπατρος αὐτὸν τ μάλιχον. καίσαρος μὲν γὰρ μάρκος στρατὸν ἀθροίσαντος, τ ἀπιμέλειαν ἅπασαν ἐνεχείρησεν ἡρῴδῃ, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν κοίλης συρίας ἐπέστησεν, πλοῖα δόντες καὶ δυνάμιν ἱππικὴν τε καὶ πεζικήν, ἐπεσχόμενοι δὲ καὶ βασιλέα τῆς ἰουδαίας ἀναδείξειν μὴ πόλεμον, συνίστασθαι γάρ τινα, πρός τε ἀντώνιον καὶ τὸν νέον καίσαρα. μάλιχος δ' ὑπὸ δείσας μάλιστα τ ἀντίπατρον,

Sed Antipater imprudens ſervavit Malichum, ut ſe perderet. nam Caſſius & Marcus, coacto exercitu, Herodem totius Cœleſyriæ ducem fecerunt, attributis ei navalibus, eqveſtribus, & pedeſtribus copiis, regnum etiam polliciti poſt finitum bellum, quod tum gerebant contra Antonium & juniorem Cæſarem. Malichus vero tum maxime timens Antipatrum,

decrevit e medio tollere. corruptoqve pincerna Hyrcani, apud qvem ambo epulabantur, veneno necavit hominem, & assumpta armatorum manu, suscepit civitatis gubernacula. Cæterum postqvam Herodi ac Phasaëlo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis, Malichus strenue pernegavit omnia. atqve hic fuit finis Antipatri, viri justi ac pii, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem ulcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaëlo grandiori magis placuit dolo circumvenire hominem, ne videretur civile bellum incipere. itaqve accepta Malichi satisfactione, simulavit se credere, non esse illum paternæ necis conscium: seqve vertit ad excolendum monumentum, qvod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, eamq; nimis afflictam offendens, refovere eam cœpit, & jura reddendo controversias civium dirimere. non multo autem post instante Hierosolymis festo, & ipse venit in urbem cum militibus: qvem Malichus metuens, Hyrcano svasit, ne eum intrare permitteret: id qvod Hyrcanus fecit, nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes, contempta obnunciatione, noctu urbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor, palam lacrymabundus conqverebatur de Antipatri tanqvam amici interitu, clam vero parabat sibi satellitium. qvare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspicionem vicissim comiter tractare Malichum.

CAP. XX.

Herodes jussu Cassii Malichum dolo interficit.

ATtamen Cassio de patris obitu significavit per literas: & ille, qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit, ut ulcisceretur parentis injuriam: clam etiam mandavit Tribunis apud Tyrum agentibus, ut adessent Herodis justis conatibus. Cumq;, capta a Cassio Laodicia, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniã, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices, suspicione concepta, majora moliri cogitavit: & quia filius ejus obses in ea urbe servabatur, decrevit eam ingredi, & furtim illum in Judæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibiipsi principatum ejus acqvirere. Sed consiliis ejus fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus, intellecto ejus proposito, præmisso famulo quasi ad parandã cœnam, qvia comites omnes invitaverat, re autem vera ad tribunos, jussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi vero egressi, & nacti eum prope urbem in littore, confoderunt hominem: quo facto, Hyrcanus adeo est attonitus, ut obmutuerit. tandem ægre ad se reversus percontabatur Herodem, quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito, factum

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἡρώδης δολοφονήσαντος αὐτῷ Καισίου τὸν Μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

Καισίῳ μὲν τοι περὶ τῆς τελευτῆς πατρὸς ἡρώδης ἐπέστειλε. κἀκεῖνος εἰδὼς οἷος ἦν ὁ Μάλιχος, ἀντιπέστειλε τιμωρεῖν τῷ πατρί, καὶ λάθρα λαβεῖν παρὰ τῶν ἐν Τύρῳ χιλιάρχων κελεύων αὐτὸν συμπράττειν ἡρώδῃ, δίκαια μέλλοντι πράξειν. ὡς δὲ Λαοδικίαν ἡρηκότος Καισίου, πρὸς αὐτὴν ἀπήεσαν κοινῇ, στέφανός τε αὐτῷ καὶ χρήματα κομίζοντες, ἡρώδης μὲν προσεδόκα δώσειν τὸν Μάλιχον τιμωρίαν ἐκτίσοντα. ὁ δὲ περὶ Τύρον τὰ Φοινίκης καταδρομὴν τοῦ πράγματος, μείζονων ἐφήπτετο. καὶ πομπὰς αὐτῷ ἐμηρεύοντος ἐν Τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω δὲ τὸν τε ὑποκλέψαι, καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπαγαγεῖν, ἀπευδόντος τε ἐπ' ἀντωνίου Καισίου, τὸ ἔθνος ὑποστήσας, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. τοῖς δὲ βιβλοφόροις, ὅτε δαίμων ἀντεπαξε, καὶ δεινὸς ὢν ἡρώδης, τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ καταπονήσας, προσιόντα μὲν ἀεὶ προσποιεῖται, τοῦ μὲν δοκεῖν ὅτι δεινὰ πεπόνθοι, ἐξιδεῖν δὲ αὐτὸν ἀπειλῆς προφάσει, τὸ δὲ ἀληθὲς πρὸς τοὺς χιλιάρχους, ἐξελθεῖν ὅτι μάλιχον πείθει μετὰ χιφιδίων. οἱ δὲ ἐξελθόντες, καὶ πλησίον τῆς πόλεως αὐτῷ προτυχόντες ὅτι δὴ αἰγιαλῷ, κατασκεδάσι τὸν ἄνδρα. ὑρκανὸς μὲν οὖν, ὡς σκοπήσεως δὲ γενόμενος εἰς ἀφωνίαν ἐτράπη. μόλις δ' ἀνενεγκών, ἐπυνθάνετο τὸν τί ἡρώδην, τί ποτ' εἴη τὸ γεγονὸς καὶ τίς ὁ Μαλίχου ἀνῃρηκώς; ἐπόντων δὲ Καισίου

δὲ

πρεσβεύσαι, ἐπήνεσε τὸ ἔργον. πονηρὸν γὰρ εἶναι φασι, καὶ πατρῴου προδοτικόν. ὁ μὲν οὖν Μαλίχου μὴ τοῦτο ἐκ τῆς εἰς ἀντίπατρον ὠφελημένος δίκην ἐξέτισε. στάσις δὲ ἐκ συρίας ἀποστάντος πεζαχὴ γίνεται τῇ ἰουδαίᾳ, ἔλιξ γὰρ ὑπολειφθεὶς ἐν ἱεροσολύμοις στρατιᾶς, ὥρμησεν ἐπὶ Φασαήλον. ὁπλίζονται δὲ καὶ οἱ λαοί. ἡρῴδης δὲ ὁ τῷ Φάβιον ἐπιβοηθῶν ἐν δαμασκῷ φρατηρούσῃ, καὶ βουλόμενος προσφέρειν τῷ ἀδελφῷ, ὑπὸ νόσου κωλύεται. ἕως ὁ Φασάηλος δι' αὐτὸς ἔλικα κρείττων γενόμενος, καταλαβὼν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα δὲ ὑποστρόφου ἀφίησι. τὸν ὑρκανὸν ἐμέμφετο, ὡς πολλὰ μὲν εὖ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ, συμπεσόντα δὲ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς ἴσχυε τότε λάθρᾳ σὺν ὀλίγα χωρία φρουρεῖ, καὶ παθὼν τὰ πάντων ἐρυμνότατον. ὅπερ μὲν οὖν τούτων τὰς ἡρῴδης ὑπὸ νόσου φθάνει, ὁ Φασάηλος πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑποστρόφου ἀπέλυσεν.

Κεφάλαιον κά.

Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου βοηθήσαντα Φάβῳ τυραννίδα πατρῴαν, ἡρῴδης ἀπαντήσας τρέπεται καὶ ἐκ Ἰουδαίας ἐκβάλλει.

Ἀντίγονον δὲ τὸν Ἀριστοβούλου, στρατιὰν ἀθροίσαντα, καὶ Φάβιον τὸν στρατηλάτην χρήμασι, κατὰ τὴν πτολεμαῖος ὁ μιννέως διὰ τὸ κῆδος. συνεπίσπετο δὲ αὐτῷ καὶ μαρίων ἐν τυρίοις καταλελοιπὼς κάοσιος μίνου. τυραννίδι γὰρ λαβὼν τὴν συρίαν ἔτος ὁ ἐφ', ἐφρούρησεν. ἐπὶ δὲ μαρίωνι καὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν, ἣν ὕστερον ἐκράτησε, καὶ τρία κατέλαβεν ἐρύματα, καὶ φρουρὰς εἶχεν. ἐλθὼν δὲ καὶ ἔτι ἡρῴδης, ἀπὸ μὲν αὐτὰ ἀφίλατο. τὰς δὲ τυρίων φρουρὰς, φιλοφρόνως ἀπέλυσεν, ἔστιν οἷς καὶ δωρεὰς δοὺς διὰ τὸ εἶναι τὴν πολιτικὴν εὐνοιαν. τοῦτο διαπεραιωθὲν μὲν ὑπὲρ τὸν ἀντίγονον, καὶ μάχῃ αὐτὸν νικᾷ, καὶ ὑπὸ τὸν ἄκρων ἀπελάσας τὰ ἰουδαίων ἐξέωσεν. εἰς ἱεροσόλυμα δὲ ὑποστρέφοντα, στεφάνοις ἀνέδησε χρυσοῖς, ὁ δῆμος. ἐραμβδοῦται δὲ ἤδη καθ' ὁμολογίαν ὑρκανὸς ἦν, καὶ διὰ τὸ μᾶλλον αὐτὸς ποιήσηται πολὺ ἀγαθὸς τὴν ἀλεξάνδρου δὲ ἀριστοβούλου θυγατέρα ὑρκανὸς δὲ θυγατρὸς, ἐξ ἧς παῖδες γίνονται, τρεῖς ἀρρένες, δύο δὲ θήλειαι. ἦν τε δὲ καὶ πρότερον γυναῖκα δημοτίδα, δορίδα ὄνομα σπὲ εὐνοῦς, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γίνεται πᾶις, ἀντίπατρος.

Κεφάλαιον κβ.

ἡρῴδης ἐν βιθυνίᾳ φθάσας γενόμενος πολλοὺς χρήματα ἐτρέψατο ἀντώνιον, διὰ ὃ τὰς κατηγορίας αὐτῶν βουλῆς ἔσχε οὐκ ἐδέξατο.

Ἀσίαν μὲν οὖν χειροῦται ἀντώνιος τε καὶ καῖσαρ ὁ φιλίππου. μὴ ὢν τῶν νικησάντων καῖσαρος ἀλλὰ φιλίππου. ἀντωνίου δὲ εἰς τὴν ἀσίαν ἀπῆρε. ἡνίκα δὲ ἐν τῇ βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπάντων πρεσβεῖαι. παρῆσαν δὲ καὶ ἰουδαίων οἱ ἔντιμοι, κατηγοροῦντες μὲν φασαήλου καὶ ἡρῴδου, προφάσει μὲν ὡς ἐπιτηδεύοντες τὴν βασιλείας ὑρκανὸν, τῷ ὄντι δὲ τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. ἡρῴδου δὲ ἀντωνίου διὰ πολλῆς

A esse jussu Cassii, laudavit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ. atqve ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persolvit debitam. Porro Cassio profecto e Syria, apud Judæam tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phasaelem fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes vero ad Fabium profectus est Damasci præsidem, & volens fratri succurrere, morbo

B præpeditus est. donec Phasaelus per se, superato Felice, in turrim primum compulsum, incolumitatem deinde pactum abire passus est. qvamobrem mox cum Hyrcano expostulavit graviter, qvod post accepta a se multa beneficia, inimicis suis favorem impenderet. nam frater Malichi tunc non pauca castella occupaverat, & inter cætera Masadam longe munitissimum:

C Ut igitur convaluit Herodes, contra hunc profectus, receptis omnibus castellis, pactum incolumitatem dimisit.

CAP. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum e Judæa pellit.

D Aristobuli autem filium Antigonum, qui, conciliato sibi pecuniis Fabio, exercitum comparaverat, Ptolemæus Mennæus adoptat propter affinitatem. hunc etiam Marion adjuvabat, apud Tyrios ope Cassii tyrannidem adeptus, per Syriam qvoqve tyrannidem exercens, dispositis in ea præsidiis, atqve etiam in Galilæa contermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illo profectus recepit, &

E præsidiarios Tyrios clementer dimisit: donatis ex his nonnullis, propter benevolentiam, qva civitatem eorum prosequebatur. His peractis, occurrit Antigono, eumqve prælio superat, & vix extremos Judææ fines ingressum inde profligat. Qvamobrem revertentem Hierosolyma coronis tam Hyrcanus honoravit quam populus. Jam enim gener per sponsionem ascitus erat in Hyrcani familiam, quo libentius ejus tutelam suscepit, ducturus Alexandri Aristobulo geniti filiam, Hyrcani vero ex filia neptem, ex qva postea pater factus est filiorum trium, & duarum filiarum. Duxerat autem etiam ante uxorem e suis popularibus Dorem nomine, ex qva

F suscepit Antipatrum filiorum natu maximum.

CAP. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat: qvo factum est, ut ille accusatores ejus non admiserit.

G Cæterum Cassio apud Philippos ab Antonio & Cæsare devicto, Cæsar inde in Gallias, Antonius in Asiam proficiscitur. qvi ubi pervenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obviam. Aderant & Judæorum primates, Phasaëlum & Herodem accusaturi: quasi in speciem solum regnaret Hyrcanus, re autem vera tota potestas esset penes hos fratres. Herodem vero Antonius in magno

honore habuit, qui ad objecta diluenda venerat: A qvo factum est, ut ne ad colloqvium qvidem adversarios ejus admiserit. id enim, data pecunia, Herodes impetraverat. Progresso autem Ephesum præsto fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans, ut qvos Judæos Cassius præter jus belli captivos abduxerat, scriptis per provincias literis, in libertatem vindicaret: & B agros per Cassium ademptos genti restitueret. Qvorum postulata Antonius æqva existimans, confestim scripsit Hyrcano & Judæis, simulqve ad Tyrios misit decretum hanc sententiam continens: M. Antonius Imper. Hyrcano pontifici ac ethnarchæ Judæorum salutem. Si valetis, bene est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ, Josephus Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me convenientes, e- C andem, qvam prius Romæ legationem mihi exposuerunt, & nova hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, declarantes, qvanta nos prosequaris benevolentia. qvare cognitam non tam ex verbis qvam ex operibus vestram amicitiam, & mores compositos ac pios non complecti non possum. Ergo qvoniam totam Asiam adversarii nostri ac populi Romani incursaverunt, D nec sacratis locis nec civitatibus parcentes, neqve jusjurandum præstitum servantes: non tam privatum nostrum negotium agentes, qvam suspecta defensione reipublicæ in divini simul ac humani juris violatores vindicavimus. Eorum enim facinus sol ipse aversatus videtur, & invitis oculis spectasse perpetratum scelus in Cæsarem. Sed postqvam impios eorum conatus excepit Macedonia, renovantes in eis locis priscam E gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam, qvam circa Philippos exercuerunt, occupatis oportunis locis & usqve ad mare montium vallo permunitis, ut per unicam ceu portam pateret aditus, diis ipsis eorum injusta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulsus intra mœnia Philippensium, obsessusqve a nobis, addidit se Cassio socium exitii. qvi post- F qvam meritas pœnas dederunt, pace nos in posterum fruituros speramus, & Asiam conqvieturam a bellorum tumultibus. Jam enim nostra opera universum Asiæ corpus velut e gravi morbo colligere se incipit. Cum igitur etiam de te cum tua gente agendo ornandoqve cogitem, curæ mihi erit, quicquid in rem vestram fuerit. edictum etiam oppidatim proposuit, ut, quotquot G vel liberi vel servi sub hasta a C. Cassio Cassianisve venundati sunt, libere dimittantur. Voloqve, ut qvæ mea & Dolabellæ benignitate vobis concessa sunt, ea perpetuo rata sint. Tyrios quoque jubeo, ut injuriâ a vobis abstineant, & qvicquid de Judæorum finibus occupant, id totum restituant. Coronam autem, qvam misisti, accepimus. Marcus Antonius Imperator Tyriorum magistratibus S. P. Q. Sal. Renuntiatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis

ἐθνάρχῃ πρεσβύτων χώραν αὐτῶν ὑμᾶς κατέχειν λεγόντων, εἰς ἣν ἐπέβητε, ἢ τ ἐναντίωμάτων ἡμῖν ὄπι κράτειαν, ἐπεὶ τ πρὸ τῆς ἡγεμονίας πόλεμον ἀνεδέξάμεθα, ἔτ ὁσίων ἢ δικαίων ποιούμενοι προνοίαν ἡμυνάμεθα τὰς μήτε χάριτος ὑπομνημονεύσαντας, μήτε ἀρχὰς φυλάξαντας, βούλομαι ἢ τῷ ἀφ' ὑμῶν εὐμενείᾳ τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπαρχῆν. ἢ ὅσα πρὸς τ ἡμετέρων ἐλάβετε ἀντάγωνιστῶν, μὴ συγχωρεῖν, ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδοῦναι τοῖς ἀφῃρημένοις. ὅτι γὰρ ἐπαρχίας ἐκείνων ἀθέτως ἔτι στρατόπεδα τῆς συγκλήτου δόσης ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες, ἐχαρίσαντο βιαίως τοῖς πρὸς ἃ ἠδίκηται χρησίμοις αὐτοῖς γνωμένοις. δίκαιον αὐτῶν οὐδὲ δεδωκότων τὰς τε συμμάχους τὰς ἡμετέρας ὅσα πρότ' εἶχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτως ἀπολαβεῖν, ἢ ὑμᾶς εἴ τινα χωρία ὑφαιρεῖσθε ὄντα τῆς ἐθνάρχου ἰουδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ γαίου κάσσιον πόλεμον ἀσυγχωρήτως ἐπάγειν, ὅπως τῆς ἐπαρχίας ἡμῶν νῦν ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτῷ, βίαιον αὐτοῖς μηδεμίαν πρόφασιν φέρειν ὅτι τῷ ἀθενεῖς αὐτὰς πρὶν τ ἰδίων δεσπόζειν. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν δικαιολογίαν, ὅταν ἐλθωμεν ὅπι τοὺς τόπους, ἐξέσται ὑμῖν ταύτῃ χρῆσθαι, ἡμῶν ἑκάστοτε τοῖς συμμάχοις ὁμοίως τοῖς κρίμασι φυλαττόντων. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ τυρίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. Διάταγμα ἐμὸν ἀπέστελκα πρὸς ὑμᾶς. πρὸ δ βούλομαι ὑμᾶς φροντίσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς τὰς δημοσίας ἀναγράπτητε δέλτους, χράμμασι ῥωμαϊκοῖς καὶ ἑλληνικοῖς, καὶ ἐν τῷ ὅπι φανερωτάτῳ ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως καὶ πάντων ἀναγινώσκεσθαι δυνήσεται. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἀνδρῶν καταστάντων πρὸ τ δημοσίων πραγμάτων εἶπεν. ἐπεὶ γάιος κάσσιος, πρότερον τῆ τοιαύτης ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατεχομένην καὶ στρατόπεδα καὶ συμμάχους ἅπαντας διήρπασε, καὶ ἐξεπολιόρκησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος, φίλον καὶ ὑπήκοον ὂν ῥωμαίων δήμου, τῇ δὲ πονηρίαν τῇ ἐκείνου τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες, διατάγμασι καὶ κρίμασιν ἐπανορθούμεθα τὰ ὑπ' αὐτοῦ διηρπασμένα, ὡς τε ἀποκατασταθῆναι ταῦτα τοῖς συμμάχοις ἡμῶν. καὶ ὅσα ἐπάρθη ἰουδαίων, ἤτοι σώματα ἢ κτῆσις, ταῦτα ἀφίημι, τὰ μὲν σώματα ἐλεύθερα, ὡς ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ἃ δὲ κτήσεις, τοῖς πρότερον κυρίοις. ὃ δ' ἂν ὑπακούσαντα τῷ ἐμῷ διατάγματι, δίκαιον συνήσουσι βούλομαι. κἂν ἄλλο, ὅτι κἂ τῷ δ πράγματος ἀξίαν μέλησί μοι ὑπερβαλεῖν τὸν ἂν ὑπακούσαντα. τὸ δ' αὐτὸ δὴ καὶ σιδωνίοις καὶ ἀντιοχεῦσι καὶ ἀραδίοις ἔγραψε. παρεθέμεθα οὖν καὶ ταῦτα εὐκαίρως, ὑπομνήματα ἡμῖν σόμενα τῆς φαμὲν ῥωμαίων προνοίας ὑπὲρ ἡμετέρων ἐθνῶν.

A Renunciatum eſt mihi Epheſi ab Hyrcani pontificis ac ethnarchæ legatis, agros ipſorum ditionis vos occupaſſe, idqve factum, quo tempore noſtri adverſarii tenuerunt eam provinciam. Quoniam igitur, pro imperio bello ſuſcepto, juſtitiæ pietatiqve proſpicientes vindicavimus in ingratos ac perfidos, volo etiam vobis pacem eſſe cum noſtris ſociis; & quicquid ab adverſariis noſtris accepiſtis, habere vos non permittimus, ſed jubemus vos prioribus dominis reddere. nemo enim eorum neqve provinciam a Senatu accepit, neqve exercitum, ſed qvæ per vim corripuerunt, largiti ſunt miniſtris ſuæ violentiæ, qvando igitur illi meritas pœnas dederunt, æqvum cenſemus, ut ſocii noſtri ea, quæ ante habuerunt, nemine vetante, retineant: vosqve, ſi qvos Hyrcani Judæorum ethnarchæ agros, poſtqvam C. Caſſius bellum illicitum in noſtra provincia movit, occupaſtis, eos reddatis: neve ullam vim interponatis, quo minus ad priſtinos dominos redeant, qvod ſi aliqvid juris in eos prætenditis, quam primum ad ea loca venero, integrum vobis erit jus veſtrum repetere, id qvod etiam ſociis noſtris peræqve integrum ſervabimus. M. Antonius imperator Tyriorum magiſtratibus S. P. Q. Salutem. Edictum meum ad vos miſi, quod volo, curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliqvo conſpicuo proponi, ut legi poſſit ab omnibus. M. Antonius Imper. ac triumvir dixit: Quoniam C. Caſſius hoc perturbato rerum ſtatu alienam provinciam & militem præſidiarium invaſit, & ſociorum noſtrorum facultates diripuit, & vaſtavit Judæorum gentem amicam populo Rom., inſolentia ejus armis noſtris perdomita, judiciis atqve edictis, quæ ille perpetravit, corrigimus, ut ablata reſtituantur noſtris ſociis. & ſive corpora Judæorum ſive bona divendita ſint, illa in libertatem, hæc ad priſtinos revertentur dominos. qui vero contra edictum hoc noſtrum fecerit, pœnas daturus eſt: & qui inobedientiæ convicti fuerint, in eos pro rei dignitate animadvertere curabimus. Eodem fere exemplo Sidoniis, Antiochenſibus & Aradiis ſcripſit: viſumqve eſt hoc loco etiam hæc inſerere, argumento futura, quanta providentia nos dignatus ſit Romanus populus.

Κεφάλαιον κγ'.

Πῶς ἀντώνιος εἰς συρίαν στρατεύσας ἡρώδην καὶ φασάηλον τετράρχας κατέστησεν.

CAP. XXIII.

Antonius in Syriam provinciam veniens Herodem cum Phaſaëlo tetrarchas conſtituit.

Μετὰ δὴ ταῦτα, εἰς συρίαν ἀντωνίου στρατευομένου, κλεοπάτρα, πρὸς κιλικίαν συντυχοῦσα, δι' ἔρωτος αὐτὸ συνεχέρασε. καὶ δὴ πάλιν ἰουδαίων ἑκατὸν οἱ δυνατώτατοι, στασιάσαντες πρὸς αὐτὸν κατηγοροῦντες ἡρώδου, καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν, πεισθέντες σφῶν αὐτῶν τοὺς δεινοτάτους λέγειν. ἀντέλεγε δ' αὐτοῖς μασσάλας ὑπὲρ τ νεανίσκων, παρόντες καὶ οὗτοι,

POſt hæc autem in Syriam adventante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obviam, amoribus ſuis eum implicuit: quo tempore rurſum centum e Judæorum gente potentiſſimi venerunt ad eum, ut accuſarent Herodem una cum ſuis, electo ad hoc eloqventiſſimo qvoq; e ſuo numero. Juvenum autem cauſam defendendā Meſſala ſuſcepit, aſſiſtente ſibi etiam Hyrcano XXI.

qui jam ſocer factus fuerat. Antonius vero, audita utraqve parte apud Daphnen, ſciſcitatus eſt ex Hyrcano, utra pars melius adminiſtraret rempublicam. Qui cum reſpondiſſet Herodem in hoc præſtantiorem eſſe, Antonius, qui jam ante familiariter diligebat juvenes propter paternum hoſpitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas conſtituit, & Judæorum eis committit gubernacula. Literas quoq; in hoc ſcripſit, & ex eorum adverſariis quindecim conjecit in vincula, occiſurus etiam, niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio: quamvis ne ſic quidem ceſſarunt a legatione reverſi. Sed rurſum mille venerunt Tyrium, Antonium ibi præſtolaturi, qui magna pecunia jam corruptus a fratribus, imperavit ejus loci magiſtratui, ut in Judæorum legatos novatores rerum animadverteret: & Herodi adjutor eſſet ad principatum parandum. Herodes vero ante urbem diverſantes in littore accedens, hortatus eſt eos, ut ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens, quantum inſtaret periculum, ſi contendere pergerent: quod illi contempſerunt. moxqve erumpentes in eos Judæi cum indigenis, partim trucidaverunt eos, partim ſauciaverunt: reliqui vero domum refugientes poſthac quieverunt. Populo vero clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius juſſit, qvos vinxerat, interfici. Altero deinde anno Syriam occupaverunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus eſt. cujus in principatu ſucceſſor filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapa, qui multum apud eum poterat.

ὃς κηδεσὶς ἐτύγχανεν ἤδη γεγονὼς. ἀκροασάμενος δὲ ἀμφοτέρων ἀντώνιος ἐπὶ δάφνης, πυνθάνεται ὑρκανοῦ πότεροι δὲ ἔθνος ἄμεινον προϊστανται. φήσαντος δὲ τοῦ πρώδου, ἀντώνιος ἐκ πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτὸν, διὰ τὴν πατρῴαν ξενίαν, ἣν ἡνίκα συὶ γαβινίῳ παρὼν ἐπεποίητο πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν, τέτρας μὲν ἀμφοτέρους, τετράρχας καθίστησι, καὶ τοῖς ἰουδαίων αὐτοῖς ἐπιτρέπει πράγματα. χρόφιν δὲ χρήματα, καὶ εἴ τι ἀνήκεστον ὧν ἔδρασε. μέλλοντος δὲ καὶ κτείνειν αὐτὸν, παρητήσαντο οἱ περὶ πρώδην. ἡρέμουν δὲ ὀλίγον ἔτως ἐπανελθόντες ἐκ τῶν πρεσβείας, ἀλλ' ἀπλοίων πάλιν ἀντιόχου χίλιοι εἰς τύρον, ἐκεῖ δέξασθαι ἀφικέσθαι. καὶ ὁ ἀντίοχος πολλοῖς διεφθαρμένος ἤδη χρήμασι, καὶ τὸ πρώδου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τὸν μὲν ἄρχοντα προστάξει κωλύσειν τοὺς πρεσβευτὰς τῶν ἰουδαίων, νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πραγμάτων, καὶ τοῖς περὶ πρώδην συγκαθιζάνειν τῇ ἀρχῇ. ταχὺ δὲ πρώδης, ἰδὼν τὸ ἐν τῇ ψάμμῃ πρὸ τῆς πόλεως, πρόσω ἀπιέναι παρεκελεύετο, σωθῆναι αὐτοῖς καὶ ὑρκανὸς, ὡς μεγάλα κακὰ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν ἐσομένην. οἱ μὲν δὴ ἐπείθοντο. ὡς δὲ ἐχρῆν μαθόντες ἰουδαῖοι σὺν ἐγχωρίοις, οἳς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν. τοὺς δὲ κατέτρωσαν. οἱ δὲ λοιποὶ φυγόντες ἐποίκια πεδιάδος ἠσύχαζον, ἔνθα δὴ μὴ κατέβαινον πρώδου, παροξυνθεὶς ἀντωνίου τοὺς δεδεμένους ἀπέκτεινε. διὰ πέρα δὲ ἐπὶ συμφορᾷ κατέσχον, πικρός τε ὁ βασιλέως παῖς, καὶ βαρζαφάρνης σατράπης ὢν πάρθων. τελευτᾷ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ μεννάου, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ὁ παῖς λυσανίας ὑπολαβὼν, διαπρεσβεύεται φιλίαν πρὸς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου, πρὸς ὃν χρήσιμον τὸν σατράπην ὑπολαβών, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον.

CAP. XXIV.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.

XXII. ANtigonus deinde mille talenta & qvingentas mulieres daturum ſe Parthis eſt pollicitus, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem una cum ſuis interficerent. quæ tamen non dedit, ſed Parthi nihilominus aſſerturi regnum Antigono, duxerunt verſus Judæam exercitum, Pacorus per maritima, ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrii, ſed Sidonii ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alam equitum in Judæam ſpeculatum præmiſit, juſſam etiam adjutare Antigonum. eos ducebat pincerna regius, & ipſe Pacorus nomine. Adjungentibus autem ſe Antigono Judæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cū eo in hoſticum invadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum opera partem qvandam regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymæ vocabatur: &, quibusdam eis occurrentibus, pervaſerunt usq; Hieroſolyma. Ubi, adjungentibus ſe aliis, jam multum aucti numero, aggreſſi ſunt oppugnare regiam. moxq; ferentibus opem his, qui fratrum partes ſeqvebantur, & pugna in foro conſerta, repulerunt hoſtē juvenes: eoq; in templo compulſo

Κεφάλαιον κδ'.

Στρατεία πάρθων εἰς συρίαν, καθ' ὧν τὸν ἀριστοβούλου υἱὸν ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον.

ΑΝτίγονος δὲ ὑποσχνεῖται χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν πάρθοις, εἰ τὸν ἀρχιερέα ὑρκανὸν ἀφελόμενοι ὠδάδωσιν αὐτῷ, καὶ τὸν πρώδην ἀνέλοιεν. ὁ μὲν ἐδώκει, ἀλλ' οἱ μὲν πάρθοι, διὰ δὲ τὸν ἰουδαίων ἐστράτευσαν, κατάγοντες ἀντίγονον. πάκορος μὲν διὰ τῆς θαλάττης, ὁ δὲ σατράπης διὰ τῆς μεσογείας. τύριοι μὲν οὖν ἀπεκλείσαν πάκορον, σιδώνιοι δὲ καὶ πτολεμαεῖς, ἐδέξαντο. ἴλην μέντοι πάκορος ἱππέων εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκεψομένην τε τὰ κατὰ τὴν χώραν, καὶ ἀντίγονῳ συμπράξουσαν, ἡγεμένα τε ὁμώνυμον δὲ βασιλέως οἰνοχόον. ἐκ δὲ τοῦ κάρμηλον τὸ ὄρος ἰουδαίων πρὸς ἀντίγονον ἐλθόντων, καὶ σωσιβαλεῖν ἑτοίμως ἐχόντων, πρόσθεσίν τε διὰ τὸ χώρας μέρος τι λαβεῖν ὁ ἀντίγονος, δρυμοὶ δὲ τὸ χωρίον καλεῖται. καί τινων ὑπαντιασάντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς ἱεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσπολεμούντων δέ τινων, πολλοὶ συγγραφέντες, ὑπὸ τὰ βασίλεια, ἦκον, καὶ τοῦτο ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων δὲ τῶν περὶ φασαήλου καὶ πρώδην. καὶ μάχης γενομένης κατὰ τὸν ἀγορᾶν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους. καὶ συνδιώξαντες εἰς τὸ ἱερὸν, πέμπου-

πέμπουσιν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρουρήσοντας αὐτὰς, ἐς ἐπαναστὰς ὁ δῆμος συμμαχίαν ὤφλησε ἐρημώσας, σὺν αὐτῇσι οἰκίοις κατέπρησεν. ὑπὲρ μὲν οὖν τῆς ἀδικίας ταύτης ἡρῴδης, μετελθὼν τιμωρίαν πλείω τῶν ἀντιστατῶν λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας. γινομένων δὲ ὁσημέραι ἀκροβολισμῶν αὐτοῖς, ἀνέμενον οἱ πολέμιοι τὴν τῶν χώρας ὄχλον εἰς τὴν καλουμένην πεντηκοστὴν, ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη, μέλλουσα ἥξειν. τῆς δ' ἡμέρας ἐπιούσης πολλαὶ περὶ τὸ ἱερὸν ἀθροίζουσι μυριάδες ἀνθρώπων, ὡπλισμένων τε καὶ ἀνόπλων. κατεῖχον δὲ τὴν ἱερὸν καὶ τὴν πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τῶν περὶ τὰ βασίλεια. ταῦτα γὰρ σὺν ὀλίγοις στρατιώταις οἱ περὶ ἡρῴδην ἐφρούρουν. φασάηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλασσεν. ἡρῴδης δὲ λόχον ἔχων, ἐπεξῆσι τοῖς πολεμίοις καὶ τὸ πρῶτον. καὶ καρτερῶς μαχεσάμενος πολλούς τε μυριάδας τρέπει, τὴν μὲν εἰς τὴν πόλιν φυγόντων, τὴν δὲ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔνθ' ὧν εἰς τὸ ἔξω χαράκωμα. καὶ γάρ τι αὐτόθι, παρεβοηθεῖ δὲ καὶ φασάηλος. πάκορος δὲ ὁ παρθων στρατηγὸς σὺν ὀλίγοις ἀνδράσιν ἱππεῦσιν ὀλίγοις ἀνδράσιν δεηθεὶς εἰς τὴν πόλιν ἔρχεται, λόγῳ μὲν ὡς καταπαύσων τὴν στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπράξων ἐκείνῳ τὴν ἀρχήν. φασάηλος δὲ ὑπαντήσας καὶ δεξάμενος ξενίᾳ, πάκορον πείθει πρεσβεύσαντα ὑπὲρ βαρζαφαρνοῦ αὐτὸν δόλον τινὰ ἄλλον σὺν πίστεσι. καὶ φασάηλος ὧδέ πως ὑποδέχεται πρόθυμος, μὴ ἐπαινῶν ἡρῴδην τοῖς πραττομένοις, ἀλλὰ τὸ τῶν βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ πάκορον καὶ τοὺς ἥκοντας ὑπὸ τούτου κελεύοντος. ἔχοντα γὰρ πρεσβεύοντας, ὑπανάστασίν τε καὶ φασάηλον. πάκορος καταλιπὼν ἡρῴδην ἀλλοφύλους ἱππεῖς καὶ δέκα τῶν ἑλληνικῶν λεγομένων, προύπεμψεν αὐτούς. ἡγουμένους δ' ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, μετ' ὀλίγων ὑπαντώντων οἱ ταύτῃ τῶν πολεμίων ἔφεσῶτες. καὶ βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ὑποδέχεται φιλοφρόνως καὶ δῶρα δίδωσιν, εἶτα ἐπιβουλεύει. πλησίον δὲ μὴ ἱππέων ὑπὲρ θαλάττης οἱ περὶ φασάηλον κατάγοντες. καὶ ἐνταῦθα ἀκούσαντες, ὡς ἀπήγγελτο, παρῆσαν χίλιοι τάλαντα καὶ γυναῖκας ἃς τοῖς πάρθοις κατ' αὐτῶν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς βαρβάρους. ἐμὲν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ἐπιβουλευομένους αὐτοὺς ἀπαγγελίας, φυλακῆς αὐτοῖς ἐκ τῶν φανερῶν πειρωμένης. καὶ συνελήφθησαν ἂν οἱ μὴ πρεσβεύοντες ἕως ἂν οἱ περὶ ἱεροσόλυμα πάρθοι ἡρῴδην συλλάβοσιν, μὴ προαισθημένων τούτων ὑπὲρ αὐτοῦ. ἀλλὰ φεύγει. καὶ δὴ ταῦτα ἔτως ἔχοντα. καὶ οἱ φύλακες αὐτοῦ ἐφορῶντο. φασάηλῳ μὲν οὖν παρῆσαν τινὲς δηλοῦντες ἀφιππασάμενοι καὶ μὴ πρεσβεύειν. μάλιστα μὲν οὖν πρὸς ταῦτα αὐτὸν ὠφέλησε σπήλυγξ, ὃς ἀκμὴν ὑπὸ σαμαράλλᾳ τῶν συριωτάτων τόπων, καὶ πλοῖα πρὸς τὴν φυγὴν ὑπῆρχεν. ἐγγὺς γὰρ ἦν ἡ θάλασσα. ὃ δὲ ὑπνωτὸν ἀποκλῖναι οὐκ ἤθελε, ἀδελφὸν ὑπερορᾶν τοιαῦτα δεδιὼς πρὸς βαρζαφάρνην, ἃ δίκαια πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, τελευτῶν βουλόμενον πρὸς αὐτῶν. χρημάτων τὴν δεομένῳ, πλείονα ἐτοίμως παρ' αὐτοῦ ὧν ἀντιλαμβάνεσθαι. καὶ ἄλλως, δεινὸν εἶναι πρὸς αὐτὸν ὑπὸ κλοπῆς συνελθόντας πρεσβευτὰς ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὃ δὲ βαρζαφάρνης τοῦτο λέγοντος, ὅμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τῶν ὑπονοουμένων, ἀλλὰ ψεύδεις αὐτὸν ὑποψίας παρόζειν, ἄπιστι τὸ πρὸς τὸ πάκορον.

miſerunt armatos qvosdam in propinqvas ædes, ut eis eſſent præſidio. in qvos coortus populus, deſtitutos auxilio cum ipſis concremavit ædibus: quam injuriam populo poſt Herodes ultus eſt, adverſarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cumqve qvotidianæ velitationes inter eos fierent, hoſtes expectabant conventuras e tota regione turbas ad Pentecoſten, quam vocant, feſtivitatem. Quæ dies poſtqvam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata ſunt, tam armatorum quam inermium: qvi & templum & urbem occupaverunt, excepta regia. hanc enim Herodes ſervabat cum paucis militibus, ejus murum Phaſaelus cuſtodiebat: Herodes vero cum ſuorum cohortibus erupit in hoſtem agentem in ſuburbio: & egregia pugna edita, coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in urbem, partim in templum, partim etiam intra vallum qvoddam in propinqvo poſitum. in ea pugna & Phaſaëlus adjuvit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus, rogante Antigono, in urbem ingreſſus eſt, prætextu quidem quaſi ſeditionis compeſcendæ gratia, ſed revera principatum illi aſtruere cupiens. qui poſtqvam a Phaſaelo occurrente exceptus eſt hoſpitio, ſvaſit ei, ut legatus iret ad Barzapharnem, inſidias hoc pacto inſtruens. ille nihil ſuſpicatus paruit, non probante hoc factum Herode propter Barbarorum perfidiam, hortanteq;, ut potius Pacorum & alios ad ſe venientes opprimeret. Itaqve profecti ſunt in eam legationem Hyrcanus atqve Phaſaelus: & Pacorus, relictis apud Herodem ducentis eqvitibus, ac decem liberis, qvos vocant, legatos deduxit. Ut vero in Galilæam ventum eſt, armati eis occurrunt, qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primum alacriter eos excipit donatqve muneribus: deinde ſtruere inſidias incipit. Phaſaelus vero cum ſuo comitatu deductus eſt in propinqvum juxta mare diverſorium. Ubi, audito, qvod Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis eſſet pollicitus, ſuſpectos jam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciavit, noctu illis parari inſidias, & clam adhiberi cuſtodiam. Et certe cepiſſent eos, niſi expectaſſent, donec relicti Hieroſolymis Parthi Herodem caperent, ne, his ſublatis, ille præſentiens effugeret. id quod verum eſſe mox apparuit, conſpectis cuſtodibus. quare non defuerunt, qui hortarentur Phaſaelum, ut nihil amplius expectans, conſcenſo eqvo, ſe inde proriperet, præcipue Ofilius. qui id ſecretum cognoverat e Saramalla Syrorum tunc ditiſſimo, & naves ad fugam offerebat. nam non longe mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinqvere: ſed accedens Barzapharnem negabat eum recte facere, qvi agitaret ejusmodi conſilia. Si enim pecuniis opus habeat, plures accepturum a ſe quam ab Antigono: & alioqvin turpe eſſe legatos ſuam fidem ſecutos inſontes interficere. At barbarus hæc audiens dejerabat non eſſe vera, & inanibus eum turbari ſuſpicionibus: moxq; ad Pacorum abiit.

CAP. XXV.

Parthi Hyrcanum & Phaſaelum captivos abducant.

QVo profecto, ſtatim Parthorum quidam injecerunt vincula Hyrcano & Phaſaëlo, multum deteſtanti eorum perjurium. adHerodem autem miſſus eunuchus mandatum habebat,ut productum extra muros comprehenderet. Phaſaëlus vero miſerat nuncios, qui indicarent Parthorum perfidiam: quos quoniam hoſtes interceperant,Herodes,re cognita, Pacorum adiit & Parthorum potentiſſimos,quaſi aliorum dominos. qui cum ſcirent, omnia dolose diſſimulabant:ajebantq; oportere eum cum ipſis progreſſumextra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe comprehenſos ab adverſariis,ſed adventare ſignificaturos,qvã bene Phaſaelo ſucceſſerit. id Herodes non credidit, ut qui ex aliis de fratre capto audierat. quam ejus ſuſpicionem augebat Hyrcani filia, cujus filia ipſi deſponſa erat: hujus monitis,licet aliis contemnentibus, libenter parebat, utpote mulieres cordatiſſimæ. Interim dum Parthi,quid faciendum ſit, conſultant, quod non placeret aperte tantum virum aggredi, & rem in ſeqventem diem differunt, Herodes,animadverſa eorũ trepidatione,& magis etiam permotus nuncio de intercepto a Parthis fratre,utcunq; negarent alii, appetente veſpera decrevit ad fugam uti hac opportunitate temporis, neqve diutius inter hoſtes cunctari in rebus tam dubiis. Aſſumpto igitur armatorum,quos circa ſe habebat,ſubſidio,&impoſitis in jumenta mulieribus,matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia,nepte Ariſtobuli, matreq; ſponſæ Hyrcani filia,&fratre natu minimo, famulitioq; ac reliqva turba comitum, properabat verſus Idumæam inſciis hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie commotus fuiſſet ad miſericordiam, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lacrymis ac ejulatu relinqventibus patriam,& vinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. VerumHerodes, obdurato contra ſævientem fortunam pectore,& ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundum ſingillatim accedens hortabatur,ne mœrori ſuccumberent. hunc enim fugæ officere,in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita:quibus verbis accenſi conabantur calamitati reſiſtere. interim minimum abfuit, quin ipſe ſibi manus inferret, everſo vehiculo & matre adducta in mortis periculũ: adeo & caſus hic eum terruit, & metus, ne inter has moras ſuperveniret hoſtis inſeqvens.jamqve gladium ſtrinxerat volens ſe percutere, cum interventu proximorum eſt prohibitus,obteſtantium,ne ſuos inimicorum injuriis relinqveret.neqve enim eſſe viri fortis,ſe uno in libertatem aſſerto, amicos contemnere. partim igitur vi, partim pudore coactus deſiſtere ab incepto facinore refota matre & pro tempore adhibitis remedijs,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ.

Ὡς οἱ πάρθοι ὑρκανὸν Ϲ φασάηλον αἰχμαλώτους ἐλαβον.

ΟΙχομένου ἤ, τῶν πάρθων ἐδέσμευον τινες ὑρκανὸν καὶ φασάηλον, μᾶλλον δ' ἀπιστίας κακῶν τοὺς πάρθους. ὁ δ' ὡς τὸν ἡρώδειον ἀπεμόλυνον εὐνοῦχον, ἐστολὰς εἶχε παραπεμπὼν αὐτῷ ἔξω τείχους συλλαμβάνειν. ἔτυχον ἤ ἄγγελοι ὑφ' φασάηλου ἥκοντες πεμφθέντες ὡς δηλώσοντες τοὺς πάρθων ἀπίστους πολεμίων συλλαβόντων, γνοὺς ἡρώδης παρόσον παρῆν καὶ τῶν πάρθων τοῖς δυνατωτάτοις, ὡς εὐπιστοτάτοις ἄλλων δεσπότας. οἱ ἤ τὸ πᾶν εἰδότες, ὑπερημελῶς. καὶ δεῖν αὐτὸν ἔφασαν μὴ σφῶν ἐξελθόντα ἔξω τείχους ὑπαντᾶν τοῖς παρὰ γράμματα κομίζουσι. δέπω δ' αὐτοὺς ἐληφθαι πρὸς τῶν ἀντιστατούντων μᾶλλον δηλονότι ὅσα κατορθώσαντες φασάηλος. τῷ ἡρώδῃ δὲ ὑπίσχνευν. ἠκηκόει δ' τὸν σύλληψιν παρὰ ἑτέρων. Ϲ ὠθομένους ἤ τῆς ὑρκανοῦ θυγατέρας, ἣς ἐνεγύησε τὸν θυγατέρα, ἐπὶ μᾶλλον ὑποπτεύειν τοὺς πάρθους. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτῇ οὐ προσεῖχον αὐτοῖς δ' ἀπίστως λίαν ἐμφρονι γυναικί. βουλευομένων ἤ τῶν πάρθων τί χρὴ ποιεῖν. ὁ δ' ἤρεσεν αὐτοῖς Ϲ φανερῶς ἐπιχειρεῖν ἀνδρὶ τηλικούτῳ, καὶ παραμενόντων εἰς τὸν ὑστεραίαν, ἐν τοιαύτῃ παρασκευῇ ἡμέρας ἠρώδου, καὶ μᾶλλον οἷς ἤκουσε περὶ τοῦ τῆς πάρθων ἀπιστοσύνης, ἢ τῆς ἑαυτοῦ πεφοβημένος ἑτέρας ἐπελθούσης ἐγνω ταύτῃ πρὸς φυγὴν χρησασθαι καὶ μὴ ἀφαμελλῆσαι ἐπ' ἀδήλοις τοῖς περὶ τῶν κινδύνοις. ἄρας οὖν σὺν οἷς εἶχεν ἑπλίσατο, Ϲ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ἐπιθεμένου, μητέρα αὐτοῦ καὶ ἀδελφὴν, καὶ τὸν ἐμελλεν ἄγεσθαι πρὸς γάμον ἀλεξάνδρου θυγατέρα Ϲ ἀριστοβούλου παῖδα, τὴν τε ταύτης μητέρα, ὑρκανοῦ δ' τὸν θυγατέρ, ἢ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τὸν τε θεραπείαν, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τὸν ὅπῃ ἰδυμαίας, λαβόντες πολεμίους. ὧν ὐδεὶς ἂν ἔτω στερρὸς τὸν εὑρεθῆ, ὃς τότε παῖδων τοῖς πεπτωκόσιν, σὺν ἀνωτέρω εἶδεν αὐτὸς τῆς τύχης, γυναικῶν ἐπαγομένων νήπια παιδία, καὶ μὴ δακρύουσαν, οἰμωγῆς ἀποληπτομένων τὸν πατρίδα, καὶ φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ πρὸς αὐτῶν ὑποπτερυγίζοντας πρόσδεχομένων. ἀλλ' ἡρώδης ἐπὶπαν τῆς σκληρᾶς δεινοῦ πλήξης τὸ φρόνημα πιστοῦμενος, αὐτὸς τε πρὸς τὸ δεινὸν εὐψυχῶν, καὶ παρόντων τὸν ὁμοίων ἑκάστην παρεκέλευε Ϲ μὴ παρέχειν αὐτὸν ἐκείνοις τῇ λύπῃ. ἔτ' γὰρ αὐτοὺς βλαπτειν πρὸς τὸ φυγὴν, ἢ τὸν σωτηρίαν αὐτῆς μόνη κεῖσθαι συμβέβηκε. καὶ μὲν ὡς ἡρώδης παρῆνει, φέρειν τὸν συμφορὰν ἐπιρρώννυτο. μικρὰ δ' αὐτὸν διεζεύγνυτο Ϲ ζεύγους πρόπεμπτον, καὶ τῆς μητρὸς αὐτῷ κινδυνευούσης λιποψυχεῖν, ἅμα τε τὸ ἐπ' αὐτῇ πάθῳ, καὶ ἅμα τὸ δεδιέναι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τρισὶν ὥραις τὸ πεζὸν μῆκος ἡμέρας. ἀπαμβλυνόμενον αὐτὸ τὸ ξίφος καὶ μέλλοντα πληγὴν αὐτὸ, κατέχουσι οἱ παρόντες. πρός τε πληθὺ καλοῦσαντες, Ϲ ὡς ἀπόντων αὐτὸν ἐγκαταλιπεῖν δὴ τοῖς ἐχθροῖς ἐσομένοις λέγοντες. ἐ γὰρ εἶναι γυναῖκα, τ' δῶν αὐτὸ ἐλευθεροῦντα, τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ὑπόπτους. ἐδαίδες οὖν ἀναχωρεῖν Ϲ κατ' αὐτὸ τολμήματος, εἰδὼς πῶς λεγομένων, καὶ πληθεῖ τ ὄχλου ἀπιόντων αὐτῷ τὸν μητέρα, καὶ θεραπείας ἧς ὁ καιρὸς ἠπήγε ἀχώμενος ἐδαίδ

A ergebat instituꝝ cursum, petens castellum Massadam quam maximis compendiis. in quo itinere non semel impugnatus a Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imo ne Judæi quidem eo fugiente quieverunt, sed sexagesimo ab urbe stadio illum aggressi in pugnam pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quasi non ex necessitate, sed multo ante præparatus conflixisset: in eo loco, ubi Judæos vicit, postqvam B regno potitus est, regiam condidit cum primis memorabilem, adjuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Postea vero qvam ad Ressam vicum Idumææ pervenit, occurrit ei frater Josephus, ubi consultatum est inter eos, quid facto opus esset, cum tantam turbam secum traherent, etiam absqve milite conductitio: Massada vero, ad qvod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Majorem C igitur partem dimisit, numero supra novem millia, jussis aliis alias per Idumæam salutem sibi quærere, additoqve viatico: expeditioribus autem quibusqve, & suis intimis necessitudinibus assumptis, in castellum ingressus est: depositisq; ibi cum suo comitatu mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat, quod D ibi & frumentum & aqua & reliqva omnia necessaria supeterent, ipse properavit ad Petram Arabiæ. Cæterum ubi dies illuxit, reliqva quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt per Parthos una cum ipsa regia, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars evasit, præsertim quas ille mature providens in Idumæam deportandas curaverat. Nec contenti Parthi urbis direptione, egressi agrum quoqve late E populati sunt, & Marissam urbem opulentam everterunt. atqve ita Antigonus in Judæam a rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. Vehementer autem tristatus est, quod mulieres effugissent, quas Parthis tradere constituerat, & una cum pecunia daturum se promiserat. Veritus deinde, ne populi favore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui a F Parthis asservabatur, amputavit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc vitium ad recipiendum pontificatum esset idoneus, quando lex hunc honorem non concedit, nisi ei, qui integro sit corpore. Sed maxime miranda est Phasaëli generositas, qvi ubi neci se destinatum cognovit, non tam mortem indigne ferens, qvam miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cum G manus sibi inferre non posset propter vincula, alliso ad saxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali necessitate constituto visum est honestissimum, adempta inimico potestate sæviendi in se pro libidine. Fertur autem, qvod sauciato vehementer capite, Antigonus submissis medicis, pro remedio venenum in vulnus indiderit. ante tamen qvam exhalaret animam, audito ex qvadam muliercula, qvod Herodes frater

hoſtem evaſiſſet, valde tranqvillo animo mortem tulit, ultorem ſuæ necis poſt ſe relinqvens, qvi poſſet ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum ſe circumſtantium magnitudine, expediebat conſilium ad moliendas res arduas. ad Araburrenim regem Malchum, multis ſuis beneficiis jam ante obligatum proficiſcitur, cum maxime opus haberet, mutuam operam poſtulaturus, & acceptarus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine ſibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam, ut eum qvam primum ab hoſte redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qva de cauſa etiam Phaſaëli filium ſeptennem ſecum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabas. Sed cum occurriſſent ei miſſi a Malcho, qui denunciarent, ut finibus ejus regni excederet, ſic Parthis jubentibus (prætexebat autem hoc ſvaſu optimatum ſuorum, ne debitam pecuniam redderet, utqve ille fraudaretur rebus, quas Antiper pœnes eos depoſuerat) reſpondit ſe non veniſſe, ut moleſtus eſſet cuiquam, ſed ut colloqveretur cum rege de rebus neceſſariis. deinde cum conſultius videretur diſcedere, valde moleſte abiit Ægyptum verſus iter ingreſſus. & tunc quidem in quoddam templum divertit, ubi multos ex comitatu reliqverat. Sequenti vero die cum veniſſet Rhinocura, ibi cognovit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & curſim inſecutus Herodem, nihil profecit. jam enim ille procul aberat verſus Peluſium properans. qvo poſtquam pervenit, non recipientibus eum nautis, qui navigaturi erant Alexandriam, magiſtratus ejus loci convenit: a quibus ob priſtinæ fortunæ reverentiam honorifice in eam urbem deductus, a Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit, ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranqvillis, ut nunciabatur, rebus Italiæ. Solvens igitur inde verſus Pamphyliam, & cum gravi tempeſtate confligatus, ægre in Rhodum evaſit, jactura etiam ſarcinarum facta. Ubi duo ex amicorum cohorte ei præſto fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cum inveniſſet eam civitatem graviter afflictam bello, quod contra Caſſium geſtum eſt, ne præſenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel ſupra vires eam refoveret: inſtructaq; triremi & cum amicis conſcenſa, in Italiam Brunduſium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarravit ea, quæ ſibi in Judæa contigerant: & quod frater Phaſaelus a Parthis captus occiſus ſit, & Hyrcanus apud eosdem captivus detineatur. quodque Antigonum regem conſtituiſſent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipſius familia ſeligere deſtinaverat. & quod eas noctu aſportaſſet non ſine labore, & ægre manus hoſtium evaſiſſet. & poſt hæc omnia, familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipſo per medias tempeſtates, contemptis omnibus difficultatibus, properante ad unicum ſubſidium, quod in illo haberet repoſitum.

A τὸς πολεμίους ἀμυνόμενος, σφόδρα τ πλῆθος ὑμῶν ἀπέκτεινε, καὶ λιπὼν τ ἐκδικήσοντα τ θάνατον αὐτοῦ, ὃς τὸς ἐχθρὸς τιμωρήσαιτο δυνάμενος. ἐνόει δὲ καὶ τὸ μέγεθος τ συνεχομένων αὐτῷ κακῶν, ἃ κατέπληττεν, ἀλλ' ἐπῆρε δεινὸν εὐρέσεως ἀφορμὴν ὠφελείας. πρὸς γὰρ μάλχον τὸν Ἀράβων βασιλέα πολλὰ προόφειλεν εὐεργετηκὼς ἀπῄει τὴν ἀμοιβὴν μισθωσόμενος· ὅτι μάλιστα δὲ ἔσπευδε, χρήματα λαβὼν ἢ δάνειον εἴτε δωρεὰν, ὡς ἀφ' ἑτοίμων πολλῶν ἐξ αὐτῶν χρεωκοπήσοντος. ἐπεὶ δὲ ἐπύθετο τὸν ἀδελφὸν, ἑαυτὸν μὲν προπέμψαντα τὸς παρὰ τὸν Μάλχον πρέσβεις, λύτρον ὑπὲρ αὐτοῦ τάλαντα ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα νόμισμα, ἕως τριακοσίων ταλάντων ἐπαγγειλάμενον, ἔτι δὲ καὶ τὸν Φασαήλου παῖδα λαβεῖν τὴν αὐτὴν ἐπὶ τούτῳ τιμὴν, ἔτι τυγχάνοντα, παρέζων αὐτὸν ἐνέχυρον τὸς ἀγγέλους δ' αὐτῷ ἀπαγγείλαντας ὡς ὁ Μάλχος ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, παρημελημένην τὴν πόρθησιν ἡρῴδιον μὴ δέχεσθαι. ταύτην δὲ ἐκεῖνος ἀπέφαινε τὴν ὑπὲρ τὸ μὴ ἀποδοῦναι τὸ χρέα, ἔτι τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τὰς ἀποκειμένας ἔχουσι παρ' αὐτοῦ χρήματα, ὅπως ἀποστερήσωσι τὰς ὠφελημένας, ἃς ὁ Ἡρῴδης ἀπολαβόντες ἔτυχον. ἀπεκρίναντο αὐτῷ μηδὲν ἐγκλημάτων ἀφικέσθαι πρὸς αὐτὰς, μόνον δ' Ἀλεξάνδρᾳ περὶ τ ἀναγκαίων αὐτῷ πραγμάτων. ἐπεὶ τοίνυν ἀναχωρεῖν, ἀπῆλθε μάλα σωφρόνως τλαὶ ἐπ' ἀμφότερα. ἔτι τότε μὲν ἐν τινι ἱερῷ κατέλυσε· καταλελοιπὼς δ' αὐτοῦ πολλὰς τ ἑταιρῶν, τῇ ὑστεραίᾳ ὠφθη μετὰ ἵππου εἰς ῥινόκουρα, ἔνθα καὶ τὸν ἀδελφὸν ἔκτεινε. μάλχῳ δ' μεταμεληθέντι καὶ μεταθέοντι τὸν ἡρῴδην, οὐδὲν τούτου βεβαιότερον ἔγνω. προέφθασε γὰρ ἤδη πορρωτάτω τλαὶ τῆς πολιτείας. ἔπειτα δ' αὖθις ἐλθὼν εἰς Πηλούσιον ὁρμοῦσαν αὐτόθι εὗρεν ἔτι ἐπ' ἀλεξανδρείας πλοῖα ἡμέσιν ἐντυγχάνει. ὧν ἐπιβὰς καὶ τοῦτο πλοῖον ἐντρόπλεω προπεμφθεὶς εἰς τλαὶ πόλιν, καὶ κλεινοτέρας κατέσχε. πέμπουσι μέντοι μέσην αὐτὸν οὐκ ἀδόξως ἐπὶ, εἰς ῥώμλεω ἐπαγόμενον, χειμῶνός τε ἐντός, καὶ φῶν ἔτι τλαὶ ἰταλίαν ἐν παραρχῇ καὶ σάλῳ πολλῷ διαλαμβάνοντα. ἀναχθεὶς οὖν ἐκεῖθεν ὑπὸ παμφυλίας ἐχειμῶνι σφοδρῷ προπεσών, μόλις εἰς ῥόδον ἀφορμᾷ φορτίων ἀποβολῆς γλιομένης. ἔχ δύο μὲν ἑταίρων τῶν φίλων αὐτῷ συνεύτησαν, σαπφεῖνας τε καὶ πτολεμαῖον. εὑρὼν δ' τλαὶ πόλιν ἐν ᾗ πρὸς κάσιον πλέων κεκακωμένλεω, ὑφ' ἅπος ὢν εὖ ποιεῖν αὐτὴν ἔκρινεν, ἀλλὰ ἔ ὠφελεῖν δυνάμενον αὐτλαὶ ἀνεκτᾶτο. τριήρη τε κατασκευάσας, ἔ ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν αὐτὸς σὺν τοῖς φίλοις ἐπὶ ἰταλίαν εἰς βρεντήσιον κατῆρε. κἀκεῖθεν ῥώμλεω ἀφικόμενος, πρῶτα μὲν ἀντωνίῳ φράσας συμβάντα αὐτῷ ἔ τλαὶ ἰουδαίαν, καὶ πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φασάηλος ὑπὸ πάρθων ἀπωλώλει συλληφθεὶς, καὶ ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν ἀκμάλωτος ἔχοιτο. ὡς αὐτῷ ὑπέσχοντο κατάξεσθαι βασιλέα, χρήματά δώσων ὑπερχόμενον χίλια τάλαντα. ἐγυναῖκας φ, ἃς ἔ πρῶτα ἐξ ἁπάντων ἐμέλλον ἐσεσθαι. ἔτι τούτους νικήσας μάχῃ, ἔ ἀφύγοι τὰς ἔ ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας παλαιπωρίας. ἔπειτα ὅπι ἀλεξανδρεῖς αὐτῷ τὰς οἰκείας αὐτοῦ πολιορκουμένας, ἔ ὡς πλεύσαντε ἀπὸ χειμῶνος, ἔ παντὸς καταφρονήσαντε δεινοῦ, πάντων ὑπερθέοντα τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτοῦ ἔ τλαὶ μόνλεν ἔχοντα.

Κεφά-

Κεφάλαιον κϛ'. A

Ὡς ἡρώδης εἰς τὴν ῥώμην ὑπεδέχθη καὶ ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας.

ΑΝτωνίου δ' οἰκτρῶς εἰσερχομένης τῆς ἡρώδου μεταβολῆς, καὶ τὴν κοινὴν ἐλεουμένου λογισμῷ τοῦ τὸν ἐν ἀξιώματι τοσούτῳ καθεσώτων, ὡς κἀκείνων ὑποκειμένων τῇ τύχῃ, τὸ μὲν κατὰ μνήμην τῆς ἀντιπάτρου ξενίας, τὸ δὲ καὶ ὑπὸ χρημάτων ὧν αὐτῷ ἡρώδης ὑπέσχετο δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς ἐπὶ τετραρχίᾳ συνεπεπείκτο, πολὺ μᾶλλον ἅψασθαι τοῦ τοῖς ἀντιγόνου μῖσος, σπουδάζειν γὰρ καὶ ῥωμαίοις ἐχθρὸν αὐτὸν ὑπολαμβάνειν, τοῦτο μὲν διὰ οἷς ἡρώδης παρεκάλει συλλαμβάνεσθαι. καίτοι μὲν οὖν ἐπὶ τοῖς ἀντιπάτρου φρονήμασι, διὰ τὴν πατρῴαν συνδιάθεσιν, καὶ τὸν ξενίαν καὶ τὸν ἀπ' αὐτοῦ εὔνοιαν, χαριζόμενος καὶ ἀντωνίῳ, σφόδρα τοῦτον ἐτίμα τὸν ἡρώδην ἑαυτοῦ δοκεῖν, τοῖς τὸν ἀξίωσιν καὶ τὸν ὧν ἐβούλετο ἡρώδης συνεργίαν, ἐπιμόρως τοῦ. συναγαγόντες τὸ τοῦ βουλῆς μεσοναλᾶς καὶ μετ' αὐτὸν ἀτρατῖνος, ἐπαινέσαντες μὲν τὸν ἡρώδην, τὰς τε πατρῴους αὐτοῦ εὐεργεσίας διεξέσαν. καὶ τοῦ αὐτοῖς τοῖς ῥωμαίοις εἶχεν εὔνοιαν ὑπεμίμνησκον, κατηγοροῦντες ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες ἀντίγονον, ὃς οὐκ ἐν τοῖς πρῶτον ἐπεκήρυσεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ πάρθων τοῦ ἀρχελάου λάβοι, ῥωμαίους ὑποχειρίους. τῆς δὲ βουλῆς ὅτι τούτοις παροξυνομένης, παρελθὼν ἀντώνιος ἐδίδασκεν αὐτούς, ὡς καὶ πρὸς τὸν πρὸς πάρθων πόλεμον, ἡρώδου βασιλεύειν συμφέρει. καὶ δόξαν ἅπασι ψηφίζονται. καὶ ἔτι μείζων τοῦ τῆς ἀντωνίου πρὸς τὸν ἡρώδην σπουδῆς, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τοῦ βασιλείαν οὐκ ἐλπίζοντι προεπήνεσεν. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὸν ἀνέβη ταύτην αἰτησόμενος. οὐ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτῷ τὰς ῥωμαίους παρέξειν, τοῖς οὐκ ἐν ἔθει ἔχοντας αὐτοῦ διδόναι, ἀλλὰ διὰ τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσων ἀλεξάνδρῳ, ἐπιτυγχάνοντι μὲν πατρὸς ἀριστοβούλου, μητρὸς δὲ ὑρκανοῦ. ἀλλ' ὅτι καὶ ἑβδόμης ἡμέρας παρέσχεν αὐτῷ τυχόντι τῶν ὑπὸ προσδοκηθέντων ἀπελθεῖν ἐκ τῆς ἰταλίας. ἔκτεινε μὲν οὖν τὸν νεανίσκον ἡρώδης ἀπέκτεινεν, ὡς κατὰ χώραν δηλώσομεν. λυθέντας δὲ τῆς βουλῆς, μέσον ἔχοντες ἡρώδην ἀντώνιος καὶ καῖσαρ ἐξῆσαν, προαγόντων ἅμα τὰς ἄλλας ὑποδοχὰς τῶν ὑπάτων. ἰούντες τε καὶ τὰ δόγματα καταθησόμενοι εἰς τὸ καπετώλιον. εἰσιόντι δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν ἡρώδῃ τῆς βασιλείας ἀντώνιος. καὶ ὁ μὲν ἔτους τὴν βασιλείαν ὑπελάμβανεν, τυχὸν αὐτῷ ὅπως τῆς ρκα καὶ ρ καὶ δ' ὀλυμπιάδος, ὑπατευόντων γαΐου δομετίου καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ γαΐου ἀσινίου πωλίωνος. ἔτην δὲ ἅπαντα τὸν χρόνον ἀπόντος ἐπολιόρκητος ἐν μασάδῃ, τῶν μὲν ἄλλων αὐτῷ ὑπηκόων ὑπαρχόντων, μόνης δὲ ἀτανίζοντος ὕδατος, ὡς καὶ ἅψασθαι καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου ἰωσήπου σὺν ἅπασι τῶν οἰκείων διαπράσσειν βουλεύσασθαι πρὸς ἀράβας. ἠκήκοει γὰρ καὶ μάλιστα τῶν εἰς ἡρώδην ἁμαρτημάτων μεταμανῆναι. κατέσχε δ' αὐτὸν ὕσαις ἅμα τῇ νυκτὶ ὑετός. τὴν γὰρ ἐνδοχείαν πληθέντων ὕδατος, οὐκ ἐπὶ φυγῆς ἐδόκει, ἀλλὰ παρῃρηκότες ἤδη, ἐπὶ πλεῖον κατὰ τὴν εὐπορίαν ὑπανίζοντες ὡς ἐκ θεοῦ προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης ἐπεξίοντες, καὶ συμπαλεμοῦντες τοῖς περὶ τὸν ἀντίγονον τοῖς

CAP. XXVI.

Herodes Romæ a ſenatu Judææ rex declaratur.

ANtonium vero mutatæ Herodis fortunæ commiſeratio ſubiit, reputantem, qvod etiam ab illo faſtigio devolvantur homines, non mediocriter movente eum cum paterni hoſpitii memoria, tum pecunia qvam Herodes pollicebatur, ſi ejus ope rex fieret, quemadmodum ante poteſtatem tetrarchæ conſecutus fuerat. ſed præcipue huc impellebat odium Antigoni, quem qvod pro turbulento haberet ac Romanis infeſtiſſimo, ad juvandum Herodem erat propenſior. Cæſar quoq; partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipſius toleratam, & hoſpitii jus ac reliqvam benevolentiam, partim ut Antonio gratificaretur, qvem valde ſtudioſum Herodis ſciebat, ad dignitatem ipſius tuendam & conatus promovendos erat paratiſſimus, convocatoq; ſenatu, Meſſala ac deinde Atratinus commendarunt productum Herodem, tam patris qvam ipſius beneficia & ſtudium Romani nominis commemorantes: ſimulqve accuſaverunt & hoſtem declaraverunt Antigonum, non ſolum ob vetera crimina, verum etiam, qvod, contemptis Romanis, a Parthis accepiſſet imperium. quibus rebus cum ſenatus eſſet offenſus, tum Antonius eum docuit, quod etiam ad Parthicum bellum plurimum conducer et regnare Herodem: idqve mox omnium ſuffragiis approbatum eſt. Qvo inſignius fuit Antonii erga illum ſtudium, non ſolum quia præter ipſius ſpem regnum ei paravit: nunqvam enim putabat Romanos hoc ſibi conceſſuros, ſolitos hunc honorem regio ſervare generi: & ideo conjugis ſuæ fratri id petiturus erat Alexandro, nepoti ex patre Ariſtobuli, ex matre Hyrcani: ſed etiam qviâ intra ſeptem dies inſperata felicitate ornatum dimiſit ex Italia. Hunc adoleſcentem poſtea Herodes interfecit, ut ſuo loco indicabimus. Cæterum dimiſſo ſenatu, Antonius & Cæſar medium habentes Herodem exiverunt, conſulibus cæterisqve magiſtratibus deducentibus aſcenderuntq; in Capitolium ſacra ibi facturi, & ſenatusconſulta depoſituri: & novus rex primo regni ſui die convivio acceptus eſt ab Antonio, atqve hoc pacto ille regium faſtigium adeptus eſt octogeſima qvarta poſt centeſimam Olympiade, C. Domitio Calvino iterum, C. Aſinio Pollione Coſſ. Toto autem ejus abſentiæ tempore Antigonus familiam ejus oppugnabat in Maſada, abundantem qvidem cætero commeatu, ſed laborantem aqvarum inopia, ita ut hac de cauſa Joſephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreverit. Audierat enim Malchum jam pœnitere, qvod parum officioſus in Herodem fuiſſet. id conſilium mutavit, imbre noctu de cælo demiſſo, ciſternis enim aqva repletis, non amplius fuga opus habuit: ſed haud ſecus qvam divina ope hac difficultate levati, magno animo excurrebant, & conſerentes manus cum Antigonianis, modo

aperte, modo clam multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus, ut Parthos e Syria pelleret, post illorum abcessum in Judæam venit, eo prætextu, qvasi Josepho laturus auxilium: sed re vera hoc consilio, ut pecuniam extorqveret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Qvo facto, ipse qvidem cum majore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum qvadam militum parte ibi reliqvit: qvem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne qvid interim molestus esset, dum Parthi, ut ipse sperabat, succurrerent.

A μὲν φανερῶς, τῆς δὲ λαθρᾳίως, πολλὰς αὖ τῆς χώρας. καὶ τούτῳ Βεντίδιος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς φθεὶς ἐκ συρίας ὡς τοὺς πάρθους ἀνειρηκότας, μετ' ὀλίγον ἰουδαίαν παρέλαβε, τῷ λόγῳ μὲν ἰώσηπον σωθῆναι, τὸ δὲ ὅλον ἐπὶ αὐτῷ στρατηγήσας, ἀντιγόνου λαβεῖν. ἔμελλε γὰρ ἱεροσολύμων σὺν μόνῳ, ὅπου χρώντως ἤρχε ἰουδαίων τῶν μὲν ἀνεχώρησεν σὺν τῇ πλείονι δυνάμει καὶ φόρον ἤτει τὸ πλῆθος, στρατιωτῶν καταλιπὼν, οὐκ αὐτὸν φυλάσσων, ὅπως μηδὲν ἐνοχλῇ, πρόσθεν πάρθους ἐπαμύνων.

B

CAP. XXVII.

Herodis ex Italia navigatio & pugna adversus Antigonum.

XXIV. INterim Herodes ex Italia reversus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio, tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adjutus a Silone ac Ventidio, ad qvos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis, ut Herodem in suum regnum deducerent: qvamvis Ventidius tum forte distinebatur componendis civitatum tumultibus, qvos irruptio Parthorum excitaverat, Silo vero in Judæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis ulterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa, paucis exceptis, stabat ab ejus partibus. ducenti autem ei versus Masadam, qvod necesse esset servare cognationem in eo castello obsessam, impedimento fuit Joppe: qvam occupatam ab hoste opus erat primum capere, ne qvam hostilem munitionem a tergo relinqveret petiturus Hierosolyma. qva occasione arrepta, Silo movit exercitum: qvem cum Judæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Judæis profligatis, Silonem ægre repugnantem servavit. Capta deinde Joppe, properavit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alii propter paternam amicitiam illi se adjungebant, alii propter ipsius gloriam, nonnulli qvod amborum devincti essent beneficiis: sed maxima pars ob spes, qvas de confirmato jam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem lædebat his artibus. nam Herodes, receptis e Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, sequentibus Silonis militibus: & multis Hierosolymitanis ejus potentia perterritis. Cumq; ad Occidentalem urbis tractum castra posuisset, qvi hac parte dispositi erant custodes, sagittis eum impetebant, & missilibus, deinde qvibusdam catervatim excurrentibus & stationes hostiū infestantibus, Herodes caduceatorem clarigare jussit circa mœnia, se bono publico venisse & ad salutem urbis, ne apertorum qvidem inimicorum retaliaturum injurias, sed etiam inimicissimorum in se peccata oblivioni traditurum. ad hæc Antigonus ita respondebat, verso sermone ad Silonem ac Roman. milites,

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον κζ'.

Ἐκπλεὺς ἡρώδης ἀπὸ ῥώμης κατὰ ἀντιγόνου.

ΗΡώδης δὲ ἐκ τῆς ἰταλίας ἤδη κατὰ τὴν πτολεμαΐδα, ἐκκαιδεκαχιλίους ἄγων ξένων τε ἅμα καὶ ἐμοφύλων γαλιλαίας ἐπ' ἀντίγονον. συνελάμβανε δὲ καὶ βεντίδιος, πεμφθεὶς ὑπὸ ἀντωνίου ἡρώδῃ, καὶ πεμφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ μὲν οὐ ἐτύγχανε τῆς παρούσας τοῖς πολέμοις ὄσης καθεξόμενος, σίλων δὲ ὑπὸ μαστῆ ὑπ' ἀντιγόνου διεφθαρμένος πρόσοντι καὶ πᾶσαν ἡμέραν δυνάμεις ἤγειρε γαλιλαίας, πολλοὺ ὀλίγων αὐτῷ προσιόντων αὐτῷ ὅτι τοὺς ἐν μασάδᾳ, ἀναγκαίους τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκουμένους ἐμποδὼν ἰόπτην γένηται. πολεμίαν γὰρ ἔτι ἐξελεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπολείπηται τοῦ τοῖς ἐχθροῖς ἔρυμα, χωροῦντος ἐπὶ πιεσαμένου καὶ σίλωνος παντελοῦς ἀπαναστάσεως, καὶ τοὺς ἰουδαίων διωκόντων δὴς μετ' ὀλίγου σίφους ἐπίξησι. ἐς τοὺς ἰουδαίους, σίλωνα καὶ σὺν κακῶς ἀρεῖσθαι τῷ ἰόπτῃ, ἐσωθῆναι δὲ ῥωμαίους οἰκείους. τὸ δὲ ὀπίσω χωρίον, οἱ μὲν ἀπὸ πρώων πρόσοχθοι φυλίαν, οἱ δὲ ἀφ' τῶν ἄλλοι δὲ καὶ ἀμοιβαῖον τῆς παρ' ἀμφοτέρων οἱ πολλοὶ δὲ ἀφ' τὰς ἐλπίδας, ὡς ὅτι βεβαίως τὸ λοιπὸν εἶχον. ἤθροιζο δὲ ἡ δύναμις ὄντος ἀντιγόνου τὸ παρόδων τοὺς ὁδοὺς ἐνέδραις καὶ λόχοις καταλαμβάνειν καὶ τοὺς ἐκ τούτου τοὺς πολεμίους ἢ μικρὸν ἀπέχειν. ἡρώδης δὲ τοὺς ἐκ μασάδος σὺν πολλῶν, ἔρρωσαν τὸ φρούριον, ἦκε πρὸς τὸ σώσειν δὲ αὐτὸ τὸ μὴ σίλωνος στρατιῶν πολλοὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως τῷ ἰσχυρῷ κατὰ στρατοπεδευομένου δὲ τὸ πρὸς θύραν κλίμακα, οἱ δὲ ὑπερτεινόμενοι φύλακες, καὶ ἡδύνησεν πρὸς αὐτόν. σὺν δὲ ἡμέρᾳ ἐκ θεόντων, καὶ τοῖς προστεταγμένοις τὰ μένων, ἡρώδης τὸ πρῶτον σκέλος κατὰ τὸ τεῖχος, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε παρεῖναι σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ τῶν ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων καὶ φοροπάτοις ἀμνηστίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων ἢ ἀντιγόνῳ πρὸς τὰ τοῦ ἡρώδου κηρύσσοντα λέγοντος, ὡς τε σίλωνα καὶ τοὺς ῥωμαίων στρατιώτας

ὡς ϖᾶσὰ τὴν αὐτῶν δυναστείαν ἡρώδῃ δώσουσι τῷ βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε ὄντι καὶ ἰδυμαίῳ τυπῆσιν ἡμιουδαίῳ, δέον τοῖς ἐκ γένους εἶναι παρέχειν ὡς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς. καὶ γὰρ εἰ νῦν ϖρός αὐτὸν ἔχουσι φαλεπῶς, καὶ τὴν βασιλείαν ὡς λαβόντα ϖᾶσὰ ϖάντων, ἀφελέσθαι διεγνώκασι, εἰναί γε πολλοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτῷ τοὺς λήψομένους καὶ νόμῳ τὴν βασιλείαν, οἱ μηδὲν ἐξημαρτηκότες ϖρὸς ῥωμαίους καὶ ἱερεῖς ὄντες, ἐκ ἂν εἰκότα ϖάσχοιεν τῆς τιμῆς στερούμενοι. ταῦτα ϖρὸς ἀλλήλους αὐτῶν λεγόντων, καὶ ϖροελθόντων εἰς βλασφημίας ἀντίγονος ἀμυνάμενος τοῖς ὄπλοις ἐπετρεπε, τοῖς ἰδίοις. οἱ δὲ, τολμῶντες καὶ πολλῇ ϖροθυμίᾳ κατ' αὐτῶν χρώμενοι ῥᾳδίως αὐτοὺς ἐκ τῶν πύργων ἐτρέψαντο. τότε καὶ σίλωνα ἀπεκαλύψατο τὴν δωροδοκίαν. καθῆκε γὰρ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν ἐκ ὀλίγους, ἀπαίτησίν τε τῶν ἐπιτηδείων καταβαλοῦντας, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αὐτῶν, καὶ χαμαίζοντας ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ἐπιτηδείους τόπους, τῶν ϖερὶ πόλιν ὄντων ἐχθρῶν, ἀφ' οὗ τῶν ἀντίγονος στρατιωτῶν ἀνεκλάθησαν. ἐκίνει τε τὸ στράτευμα, καὶ ἀναχωρεῖν ἐπαρᾶτο. ἡρώδης δ' ἐνέκειτο ϖαρακαλῶν τὸν τε σίλωνα ἡγεμόνας, καὶ στρατιώτας μὴ καταλιϖεῖν αὐτὸν, καὶ σαρεῖς τε καὶ ἀντωνίου καὶ τῆς συγκλήτου ϖεμψάντων αὐτόν. ϖροενοήθη γὰρ αὐτῶν τῆς ἀπορίας, καὶ ϖαρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ὧν ἐπιζήτοιεν ῥᾳδίως. καὶ μὴ τὴν δέησιν εὐθὺς ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν, ἐκ ἐτ' ἀδεμίαν σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως ϖροφασιν ἐπελείπετο. πλὴθος γὰρ ὅσον οὐδὲ ἤλπισέ τις τῶν ἐπιτηδείων ἐκόμισε, τοῖς τε ϖερὶ σαμάρειαν ὠκισμένοις ϖρὸς αὐτὸν, ἐπέστελλε σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα, τότε ἄλλα ϖάντα, καταγαγεῖν εἰς ἱεριχοῦντα, ἵ μηδὲ τὰς ἐξῆς ἡμέρας τὴν χορηγίαν τὰς στρατιώτας ἀπολιϖεῖν. ἐκ ἐλάνθανε δ' αὐτὸ ἀντίγονον, ἀλλ' εὐθὺς ἀϖέϖεμψε κατὰ τὴν χώραν τοὺς ἐρήσοντας καὶ λοχήσοντας τοὺς στηλοῦντας. οἱ δὲ ϖειθόμενοι τοῖς ἀντίγονου ϖροστάγμασι, καὶ ϖολὺ ϖλῆθος ὁπλιτῶν τοῖς ἱερεμιανοῖς συναθροίσαντες, ϖερεφύλασσον ὅπῃ τὰ ὄρη καταβαίνοντες τοὺς τὰ ἐπιτήδεια κομίζοντας. ὁ μὲν ἡρώδης τούτων ϖεντεκαίδεκα μοίρας ἠρέμει. δεκὰ δὲ σπείρας ἀναλαβὼν, ὧν ϖέντε μοῖραι ῥωμαίων, ϖέντε δ' ἰουδαίων ἦσαν, καὶ μισθοφόρους τινὰς ὡς οἰκέτας τῶν ἱππέων, ἐπὶ τὴν ἱερεμιανοῦ ϖροῆγε. καὶ τὴν μὲν ϖόλιν ἐκλελειμμένην κατέλαβεν, φ' ἧ τὰ ἄκρα κατειλήφεσαν σὺν γυναιξὶ καὶ ϖαισὶν, τούτους μὲν ἀϖέλυσε λαβών. ῥωμαίοι δ' ἐκπεσόντες διήρπασαν τὴν ϖόλιν μεγάλης ἐπιτυχόντες ϖαντοίων κειμηλίων τῆς οἰκίας. ἱερεμιανοῦ μὲν οὖν φρουρὰν ὁ βασιλεὺς καταλιϖὼν ἐϖέστρεψε. καὶ χειμάσαντα τὴν ῥωμαίων στρατιὰν εἰς τὰς ϖροσηκούσας ἀφῆκεν, ἰδυμαίαν καὶ γαλιλαίαν καὶ σαμάρειαν. ἔτυχε δὲ καὶ ἀντίγονος ὡσαύτως σίλωνος ἀνὴρ τῇ δωροδοκίᾳ, ὥστε ϖαραδέξασθαι τὸ στράτευμα μοίρας ἐν λύδδοις, ἱερεμιανοῦ αὐτῶνος. ἐ ῥωμαίοις μὲν ἐϖ' ἀφθόνοις ὑπῆγεν, ἀναιμεῖς τε ὅπλων. ἡρώδῃ δ' οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὅπῃ τὸν ἀδελφὸν ἰώσηπον σὺν τοῖς χιλίοις ὁπλίταις, καὶ ὑ ἐπιτεύσῃ, ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δ' εἰς σαμάρειαν ϖαρεληλύθει, καὶ καταθέμενος αὐτόθι τὸν τε ϖατέρα καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐξεληλυθότας ἤδη ἐκ τῆς μασάδος, ὅπῃ γαλιλαίας ᾖκεν, ἐξαιρήσων τινὰ τῶν χωρίων ἐϖ' ἀντίγονον φρουρᾶς κατειλημμένα

A iniqvum eos facere, qui Herodi regnum aſtruant, homini privato & Idumæo, hoc eſt ſemijudæo, cum id more gentis debeatur ſucceſſioni generis. nam ſi offenſi, quod ipſe a Parthis regnum accepiſſet, ideo velint hoc auferre, non deeſſe multos ex eo genere, qui legitime poſſint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & ſacerdotes inſuper, quos iniqvum ſit privari debitis honoribus. Ad hunc modum ambobus inter B ſe contendentibus, & usqve convitia prorumpentibus, Antigonus permiſit ſuis, ut arcerent hoſtes a mœnibus, qui cum ſtrenue jacularentur e turribus, facile eos fugaverunt. Tum vero Silonem largitione corruptum eſſe patuit. ſubornatis enim aliquot militibus e ſuis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarent, abduciqve ſe in hy- C berna ad commodiora loca poſtularent, vaſtatis circa urbem omnibus, qvod Antigoniani amoliti eſſent vitæ neceſſaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contra Herodes rogabat Silonis tam duces quam milites, ne ſe deſererent, miſſum tum a Cæſare & Antonio, tum a ſenatu reliqvo: ſibi curæ futurum, ne quid exercitus deſideret, atqve etiam ut abunde adſint, quæcunqve requirerent. poſt quas preces con- D tinuo dimiſſis ſuis per agros, nullam Siloni diſcedendi anſam reliquam fecit. major enim, quam quisquam ſperaret rerum neceſſariarum allata eſt copia: familiaribus etiam ſuis apud Samariam agentibus imperavit, ut frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqva neceſſaria Hierichuntem comportarent, ut & in poſterum inde ſuggeri poſſent militibus. Ea res non fefellit Anti- E gonum, ſed continuo dimiſit per agros, qui per inſidias frumentatores interciperent. qui, ſicut juſſi ſunt, comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, inſeſſisqve montibus, intenti obſervabant eos, qui commeatus conveherent. Nec Herodes interim ſegnis erat: ſed aſſumptis decem cohortibus, quarum quinq; e Romanis totidem e Judæis conſtabant, adjunctisqve mixti generis conductitiis & equitatu modico, Hieri- F chuntem petiit: offendensqve urbem relictam ab habitatoribus, & qvingentos ex his ad montium vertices confugiſſe cum familiis, hos quidem captos dimiſit. Romani vero invadentes urbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus pretioſiſſimis. Rex igitur, relicto in ea præſidio, reverſus eſt, & Romanum exercitum hybernatum in recens deditas regiones dimiſit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus G qvoq; pro largitione obtinuit a Silone, ut partem Romani exercitus intra Lyddam acciperet, captans Antonii gratiam. atq; ita Romani degebãt in magna rerum copia, ab armis tantisper vacantes. Herodi vero otiari non libuit, ſed miſſo in Idumæam Joſepho fratre cum mille peditibus & quadringentis eqvitibus, ipſe in Samariam profectus, & depoſita ibi matre cognatisq; aliis, qvos e Maſada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædam loca ab Antigono inſeſſa præſidiis,

cumqve Sephorim, cælo ningente, perveniſſet, Antigonianis inde refugientibus, magnam nactus eſt rerum neceſſariarum copiam. Inde in latrones quosdam ſpeluncarum receſſus habitantes equitum alam immiſit, cum peditum tribus cohortibus, ut eos cohiberet a maleficiis. aberant autem non longe a vico, qui Arbela dicitur. Qvadrageſimo deinde die venit cum toto exercitu, & magna audacia hoſte occurrente, in ſiniſtro aciei cornu laborari cœptum eſt, donec ipſe armatorum manu ſtipatus ſuccurrit, & hoſtes jam vincentes coegit terga vertere, ſuos vero fugientes gradum ſiſtere. nec hoc contentus profligatos & palantes usqve Jordanem perſecutus eſt. atqve ita univerſam Galilæam in partes ſuas traduxit, præter eos, qui erant in ſpeluncarum receptaculis, numeratisq; viritim centum & quinquaginta drachmis, & proportione centurionibus, ſuos in hyberna dimiſit. Interea Silo ad eum venit cum ſuis ducibus, qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos poſt unum menſem exactum amplius alere. nam & ad circumvicinos miſerat, qui juberent eos, ſublatis omnibus rebus ad victum neceſſariis, in montes refugere, ut Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commiſit, juſſo inſtaurare Alexandrium. Ille vero brevi & militibus magnam neceſſariarum rerum abundantiam præbuit, & caſtellum illud prius deſertum denuo condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria vero Ventidius Silonem accerſens contra Parthos, juſſit primum Herodi navare operam, deinde ad proprium bellum exire provinciales auxiliarios. At ille, Silone ad eum miſſo, ipſe contra latrones in ſpeluncis degentes duxit militem. Erant autem hæ ſpeluncæ ſitæ in præruptis montibus, anguſtis tramitibus acceſſibiles, & acutis cinctæ rupibus: in harum cavernis illi cum totis habitabant familiis. Rex autem arcas in hunc uſum compactas de vertice montis per machinas dimittebat catenis ferreis: eo qvod nec inferne propter aſperitatem montis aſcendere daretur, nec ſuperne contra eos derepere. hæ arcæ completæ erant militibus haſtas falcatas geſtantibus, ad attrahendos repugnantes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demiſſio periculoſa erat propter immenſam altitudinem: & in ſpeluncis non deerant victui neceſſaria. ut vero demiſſæ ſunt arcæ ad earum oſtia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam ſcutatus accinctus gladio, manu utraqve apprehenſa catena, qua arca ſuſtinebatur, demiſit ſe intra fauces more impatiens, illis exire cunctantibus, & ad qvandam cavernam accedens, primum jaculis multos intus confecit: deinde reſiſtere conatos, falcata haſta attractos dabat in præceps: mox penitius reconditos invadens jugulavit multos, actum demum in arcam ſe recepit: cæteros vero ejulatum audientes pavor corripuit, & ſalutis deſperatio.

διελθὼν δ' εἰς σέμφορεμ νίφοντος δ' ἅμα τοῖς λησταῖς τοῖς ἐκ τῶν σπηλαίων ἀποχωροῦσιν ἐπιπηδήσας. εἶτ' ἐκβὰς ἔνια τῶν ἀπήλαυνε τοὺς ἐνοικοῦντας, ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς ἴλην ἐκπέμψας, τρισὶ σπείραις πεζῶν ἐπόμενος καὶ τοὺς ἐγγίστα δ' ἦν ταύτης κώμης ἀφεστηκότας λῃστὰς ἐκώλυσε. ἦν δὲ τὰ διαστήματα ἡμέραν αὐτὸς ἦκε πανστρατιᾷ θέρους ἐξελθόντος τῶν πολεμίων, κλίνεται εὐώνυμον αὐτῶν κέρας τῆς φάλαγγος. ἐπιφανὴς αὐτὸς μὲν σὺν ὅπλοις, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πολεμίους ἄχρις ἰορδάνου τοὺς φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ παραγενόμενος πᾶσαν τὴν γαλιλαίαν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς σπηλαίοις κατοικούντων. διανέμει δὲ καὶ ἀργύριον κατ' ἄνδρας μὲν δραχμὰς, τοῖς δὲ ἡγεμόσι πολὺ πλέον, εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ σὺν αὐτῷ καὶ ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, γόνου τροφὰς παρέχειν οὐ θέλοντος. μᾶλλον δὲ πολέμου ὁ ἀνὴρ αὐτοὺς ἐθρέψε. διέπεμψε δὲ καὶ τοὺς κύκλῳ κελεύων, τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀναπαύσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντας μηδὲ τῶν ἀναγκαίων, λιμῷ διαφθαρῆναι. ἡμεῖς τὴν μὲν τούτων πρόνοιαν, φεύγοντα τὰ κοινὰ τῶν ἀδελφῶν ἐπιτρέπει, κελεύσας αὐτὸν ἀναπτῆναι καὶ ἀλεξάνδρειον. ὁ δὲ ταχέως τὰ τοῦ χαπτοῦ ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, πόλιν ἀλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἀντωνίου μὲν ἐτρίβετο ἐν ἀθήναις. κατὰ συρίαν δὲ ὐεντίδιος σίλωνα μεταπεμψάμενος ἐπὶ τοὺς πάρθους, ἐπέστειλε πρῶτα μὲν ἡρῴδῃ συλλαβέσθαι τοῦ πολέμου, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλον τινὰ τῶν ἐπιχωρίων ἡγεμόνων. ὁ δὲ ἅμα τοῖς συμμάχοις. ὁ δὲ ἅμα τοῖς ἐπιχωρίοις λῃσταῖς ἐπεμελεῖτο, σίλωνα μὲν ἐξέπεμψε ἐπὶ ὐεντίδιον. αὐτὸς δὲ ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως ἐξερρωγότα, καὶ κρημνοὺς ἀποκρήμνους ἔχοντα, τὰς παρόδους καὶ πάνυ ἐξείους ἐμπεριεχόμενα. ἐν δὴ τούτοις μετὰ παντὸς οἰκείων ἐφώλευον. ὁ δὲ βασιλεὺς λάρναξας ἐπ' αὐτοὺς πηξάμενος καθίει ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσι δεδεμένας διὰ μηχανῆς ἄνωθεν ἀπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν ἀνιέναι διὰ τὴν ἐξοχὴν τοῦ ὄρους δυνάμενος μήτε ἄνωθεν καταβαίνειν ἐπ' αὐτούς. αἱ δὲ λάρναξαι πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἐχόντων ἐμέλλον τοὺς ἀντιστατοῦντας διαπαίσεσθαι καὶ φερομένους. τὴν μέντοι κατάβασιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶναι συνέβαινε, κατὰ βάθους ἀπείρου μένων. ἔνδον μέντοι παρῆν αὐτοῖς καὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἦ καθιεμένους μὲν αἱ λάρναξαι, ἔπλημμ δὲ ἐξιόντων τῶν ἐπὶ τῶν ὅπλων, ἀλλ' ὑπὸ δείους καμούσας, μαχαιρᾶν τε ἐκείσασθαι τῶν ὑπερκειμένων, καὶ ταῖν χεροῖν ἀμφοτέραιν δραξάμενος ἀλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατῆει ἅμα τὰ σώματα δυσχεράνας τὴν τροπὴν τῶν ἐπιξένων μὴ τολμώντων. καὶ χωρήσαντος κατά τι στόμιον, πρῶτα μὲν πολλοὺς τοῖς ἀνακοπεῖσι τοὺς πλείους τῶν ἅμα ἐν σπηλαίῳ. ἐπειτα ἅπαν τοὺς ἀντιστατοῦντας διαπαίσας ὑπὸ τῆς καμούσης δυσχερανάς τὴν τροπὴν τῶν ἐπιξένων μὴ τολμώντων. καὶ χωρήσαντος κατά τι στόμιον, πρῶτα μὲν πολλοὺς τοῖς ἀνακοπεῖσι τοὺς πλείους τῶν ἅμα ἐν σπηλαίῳ. ἐπειτα ἅπαν τοὺς ἀντιστατοῦντας διαπαίσας ὑπὸ τῆς καμούσης μενος, εἰσ τοῖς ἔνδον ἐσπεισελθὼν, ἐκπλήσσει πολλοὺς, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὰ λάρνακα ἡσύχασε. φόβος δὲ ἔσχε τοὺς ἄλλους τὸ οἰμωγῆς ἀκούοντας, καὶ τὸ σωτηρίας ἀπογνῶναι.

τὸ μὲν πολὺ τῶν ἔργων ὑπέσχεν ὑπεξελθεῖν. οἱ πολλοὶ συγχωρησαντος Ἡρῴδου παρέδοσαν σφᾶς ὑπηκόους. τῇ δ' αὐτῇ τρόπῳ καὶ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν ἐχρήσαντο τῇ πορσολῇ, μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἐπεξιόντων αὐτοῖς καὶ κατὰ χώρας μαχομένων, πῦρ τε ἐνιέντων, ἐξαφθέντων τε τῶν ἀντρων. πολλὴ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη. πρεσβύτης δέ τις ἀπειλημμένος ἔνδον σὺν ἑπτὰ τέκνοις καὶ γυναικὶ, δεομένων τούτων ἐάσαι σφᾶς ὑπεξελθεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐπεὶ ἀπὸ τοῦ χωρίου, τὸν ἀεὶ πρῶτον ἐξιόντα τῶν παίδων ἀπέσφαττεν, ἕως ὁ πάντας διεχρήσατο. ἔπειτα ἡ γυναῖκα, καὶ ῥίψας καὶ ἑαυτὸν ἀπὸ κρημνοῦ τοὺς νεκροὺς, ἀπεκαθάλευ ἑαυτὸν θανατον πρὸ δουλείας ὑπομένων. πολλὰ γὰρ πρῶτον ἀνείδισεν τῷ ἡρῴδῃ εἰς ταπεινότητα, καίτοι τοῦ βασιλέως, ἐὰν γὰρ αὐτῷ ἄπαλλα τὰ γινόμενα, δεξιάν τε προτείνοντος καὶ πᾶσαν ἄδειαν. τὰ μὲν οὖν ἀπήλαυσε τούτων γινομένων ἤδη πάντα ὠκειχείρωτο. καταπεύσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν Πολεμῶνα εἰς τὴν σαμάρειαν ὤχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξακοσίοις, ἑπταίταις τε χιλίοις ὡς μάχῃ κελησόμενος πρὸς ἀντίγονον. οὐ μὲν τῷ Πολεμῶνι προυχώρησε τὰ κατὰ τὴν στρατηγίαν, ἀλλ' οἱ καὶ πρότερον τὴν Γαλιλαίαν παραξαντες, ἐπεξελθόντες αὐτὸν διεχρήσαντο. καὶ ὅτε δράσαντες συμφάγουσιν εἰς τι τῶν ἕλη καὶ τὰ δυσβατα τῶν χωρίων, ἄγοντες καὶ διαρπάζοντες τὴν αὐτόθι πᾶσαν. τιμωρεῖται δ' τούτους ἡρῴδης ἐπανελθών. τοὺς μὲν γὰρ ἀναιρεῖ τῶν ἀποστάντων, τοὺς δ' ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία, πολιορκίᾳ προσαγαγόμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε δ' πᾶσαις οὕτως τὴν νεωτεροποιίαν, καὶ τὰς πόλεις ῥ' παλάντιος. ἐν δ' τῷ μεταξὺ πακόρου πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τῶν πάρθων πλασάντων, πέμπει βοηθὸν ὁ βεντίδιος ἡρῴδῃ μαχαιρᾶν σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, ἅπασι δόντος ἀντωνίου. μαχαιρᾶς μὲν οὖν ἀντιγόνου καλουῦτος αὐτὸν πρὸς τὴν ἡρῴδου γνώμην, χρήμασι διεφθαρμένος ἀπὸ ὡς κατασκευόμενος αὐτοῦ τὰ πράγματα. τὴν δ' ἀφίξιαν ἐποιεῖτο αὐτοῦ τὴν τῆς ἀφίξεως ἀντίγονος. ὃδε προσεδέξατο, ἀλλὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν ἀνῆργε καὶ διεδήλωσε τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν. αὐτόθεν δ' τὰ βέλτιστα ἡρῴδης αὐτῷ πρᾶξαι νομίσας, καὶ εἰ τὸν διημαρτηκότα, πρᾶξαι κούσαντα τῆς ἐκείνου συμβουλίας ἀνεχώρει μὲν εἰς ἐμμαοῦν πόλιν. οἷς δ' κατὰ τὴν ὁδὸν ἰουδαίοις προσεπέτυχε, τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθρούς τε καὶ φίλους, ὀργιζόμενος ὑπερ ὧν πεπόνθει. παροξυνθεὶς δ' ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς ἐπὶ σαμαρείας ἦει. πρὸς γὰρ ἀντώνιον ἔγνω προσεῖναι τούτων ἀφικόμενος, δεόμενος δ' οὐχὶ τοιούτων συμμάχων, οἳ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ τοὺς πολεμίους. ἐξαρκεῖν δ' καὶ αὐτὸν πρὸς τὴν ἀντιγόνου καθαίρεσιν. πρᾶγκολουθῶν δ' ὁ μαχαιρᾶς, ἐδεῖτο μένειν. εἰ δ' οὕτως ὥρμηκεν, ἀλλὰ τόν γε ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰώσηπον πρᾶγκαθηγάσειν σφίσιν πρὸς πολεμοῦσιν ἀντιγόνῳ. καὶ μᾶλλα πρὸς μαχαιρᾶ πολλὰ δεηθέντος. καταλιπὼν δ' τὸν ἰώσηπον αὐτόθι σὺν στρατῷ, παρήνεσε μὴ ἀποκινδυνεύειν, μηδὲ τῷ μαχαιρᾶ διαφέρεσθαι. αὐτὸς δ' πρὸς ἀντώνιον ἐπορεύθη, ἐντυχὼν δ' πολιορκοῦντα τὸ πρὸς τῷ εὐφράτῃ χωρίον, σὺν ἱππόταις τε καὶ πεζοῖς κρ' συμμαχίαν αὐτῷ παρόντι. πρᾶγμόμενος δ' εἰς ἀνιόχειαν,

eos tamen conatus impedivit nox interveniens, multiq;, rege per præconem pollicente veniam, deditionem fecerunt. Seqventi vero luce eodem usi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & subjecto igne antra incendendo. inerat enim intus multa materies. Senex autem quidam deprehensus intus cum uxore ac septem filiis, rogatus ab eis, ut se fugere ad hostem permitteret, stans ante ostium, primum quemq; exeuntem jugulabat, donec ad unum omnes confecit, & uxorem ultimam: deinde præcipitatis cadaveribus, postremo seipsum superjecit, mortem servituti præferens. primo tamen in obscuritatem Herodis multa ejecit convitia, licet rex e specula qvadam dextram porrigeret, & polliceretur veniam. Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ sunt. Rex autem, Ptolemæo præposito ei regioni, in Samariam profectus est cum sexcentis eqvitibus, & tribus millibus peditum, ut armis cum Antigono rèm decerneret. Sed Ptolemæo sua præfectura non bene cessit: nam invasus ab his, qui & ante Galilæam turbaverant, interfectus est. quo facto, receperunt se in paludes & loca inaccessibilia, totum eum tractum rapinis infestantes & excursionibus. Herodes autem reversus penas ab eis exegit latrocinii: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugientes in loca munita expugnatos supplicio tradidit, & arces ipsas diruit: atqve ita, sublatis rerum novarum autoribus, civitates centum talentis mulctavit. Interea cæso in pugna Pacoro, & Parthis profligatis, Ventidius Herodi in auxilium mittit Machæram cum duabus legionibus & mille equitibus, jubente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono & pecuniis corruptus, invito Herode ad eum se contulit, tanqvam inspecturus ejus negotia. At Antigonus suspectum habens ejus adventum, non admisit hominem, sed per funditores glandibus impetitum arcuit, satis declarans suum animum. ille tum demum Herodem bene monuisse, & se non obtemperantem erasse intelligens, in Emauntem urbem se recepit: & in eo itinere quotquot Judæorum ad manus ei venerunt, interfecit, nullo amici aut hostis discrimine, iratus ob ea, quæ sibi acciderant. quo facto rex exacerbatus petebat Samariam. nam decreverat ea de causa adire Antonium, aliis sibi opus dictitans, quam his, qui se magis quam hostem læderent, alioqvi sufficere vel seipsum ad opprimendum Antigonum. Machæra vero consecutus eum rogabat, ut maneret: aut si certum esset pergere, saltem Josephum fratrem sibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaqve reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ibi Josepho cum exercitu, præcepit ei, ne rem totam in discrimen adduceret, neve cum Machæra contenderet. Ipse vero properavit ad Antonium oppugnantem Samosatam sitam ad Euphratem fluvium, ducens auxiliares tam pedites quam equites. postqvam autem pervenit Antiochiam,

repertis ibi multis collectis, qui cupientes adire Antonium non audebant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sævientes cædibus, bono animo esse jussis ducem se præbuit. statione autem altera procul a Samosata, insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: ubi, qva exitus erat, in campestria occultaverant se non pauci eqvites, non moturi se loco, donec viatorum agmen perveniret in planitiem. Cumqve jam primi pertransivissent, Herodes, qui præsidio erat extremo agmini, invaditur a ferme qvingentis eqvitibus: qvi cum primos sibi occurrentes in fugam vertissent, rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostem repulit, &, excitatis suorum animis, pugnam redintegravit, revertentibus, qui paulo ante fugerant, ita ut ubiqve cæderentur barbari. Rex autem sævire ferro non destitit, nec, nisi receptis jumentis, quæ non pauca gerebant sarcinas, simulqve mancipiis, cœptum iter prosecutus est. Et cum plures alii in propinqvo campi saltu insidiantes in illos coorirentur, hos qvoqve cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multisqve ex eorum numero cæsis, securum seqventibus se iter præstitit. illi vero servatorem eum & protectorem suum appellabant. Postqvam autem prope Samosata ventum est, exercitum instructum & ornatum ei honoris causa misit obviam Antonius, propter adducta auxilia & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multumqve gavisus ejus adventu, & cognitis, qvæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, complexus est eum & salutavit comiter, in summoqve honore habuit, ut regem recens a se declaratum. Antiocho autem paulo post id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio provinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatoqve ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cum rege præmisit in Judæam, ipse cum reliqvo exercitu seqvebatur. Interim absente fratre, Josephus in Judæa perierat hoc modo: Immemor mandatorum fratris, qvæ illi Antonium aditurus dederat, assumptis & a Machæra qvinqve cohortibus, versus Hierichuntem profectus ad demetendas ejus agri fruges, in montibus castris locum cepit: & qvia Rom. cohortes constabant e tyronibus non admodum rei militaris peritis, qvod pleriqve e Syria delecti essent, circumventus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnans occubuit. Sex enim cohortes desideratæ sunt. Antigonus vero potitus cadaveribus, Josepho præcidit caput, quinqvaginta talentis a Pherora fratre redimendum. quo facto Galilæi a suis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demersam necaverunt: & apud Judæam multa novata sunt. Machæra autem Gittham castellum muniebat. Regi vero apud Daphnen Antiochiæ suburbium fratris casus renunciatus est, jam ante tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quibus non obscure

A Ἐπὶ πολλοῖς δὲ πεπτυχὼν ἠθροισμένοις, καὶ πρὸς ἀντίπατρον
βαδίζειν ἔχουσι ἀπορίαν, ὑπὸ δέους ἦ λῃ τὸν κίνδυνον
δὲ καὶ ἐπιπίπτοντας τοὺς βαρβάρους καὶ πολλὴν ἀναιρεῖν,
πολεμοῦντας ἐξορμᾶν, ὡς ἂν ῥᾳδίως αὐτοὺς ἡμύνοιτο
νεῖ τὴν ὁδόν. καὶ ἦ σταθμὸν δεύτερον τὴν σαμοσατῶν, ἐν
χα μὲν αὐτοῖς τὴν βαρβάρων ἐνέδρα τοὺς φοιτῶντας
πρὸς ἀντώνιον. θρυμμῶν ἦ τὰς ἐκβολὰς εἰς τὰ πε-
λαλαμβανόντων, πρόφασιν αὐτοῖς τὴν ἐπείγειν
B ὀλίγους ἐρημήσοντας ἕως ἂν εἰς τὸ ἐπίπεδον οἱ διώκ-
τες ἔλθοιεν. ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, ὁ πατροφίλα-
μὲν ἡρώδης, πρόσπίπτει ἦ ἐξαπίνης οἷς ἐπὶ τὰ
δρας, ὄντες εἰς φ'. Ἐκ τρεψαμένων τοὺς πρώτους,
δραμὼν ὁ βασιλεὺς τῇ ῥύμῃ τῇ πρὸς αὐτὸν φέρ-
μα μὲν ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους. ἐπεγείρει ἦ τὸ
κείων φρόνημα, καὶ θαῤῥαλέους ἀπεργάζεται, κ
πάλαι φεύγοντων, ἐξ ἐπιστροφῆς μαχομένων
νοντο πανταχόθεν οἱ βάρβαροι. ἐπέκειτο ἦ ὁ βασι-
C ἀνιαρῶν, καὶ τὰ ὑπερπαλμένα, πολλὰ δ' ἦν σκύ-
ρα καὶ ἀνδράποδα, πάντα ἀναστοιβάζων πρὸς
πολειόνων αὐτοῖς ὑπιππευμένων τὸν ἐν τοῖς ὄρεσιν
πλησίον τὸ εἰς τὸ πεδίον ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τότε πρὸ
μίξας αὐτοῖς μὴ σίφυς καρτερὰ τρέπεται, καὶ πολ-
αὐτῶν ἀποκτείνας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ἐδέν παρεῖ-
οἱ ἦ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν ἀπεκάλουν. ἐπὶ
ἦ πλησίον τὸ σαμοσατῶν ἐγένετο, πέμπει τὸ στράτευμα
D ὑπαντησόμενον ἀντώνιῳ σὺν τοῖς οἰκείοις κρατ-
μὲν ἡρώδης ταύτῃ ἀποτέμνων, καὶ ὑπικουρίαν ἐπεκα-
τὴν γὰρ τῶν βαρβάρων ἠκηκόει κατ' αὐτῶν ὑπλιση.
δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν
αὐτῷ πεπραγμένα, μαθὼν, ἐδεξιοῦτο καὶ τῆς ἀρε-
ἐθαύμαζεν, αὐτός τε προσελαβὼν αὐτὸν ἀντωνίῳ ἐπ
δεν ἀσμένως ἠπάζετο. πρῶτόν τε ὡς νεοστασιά-
ἀποδείξας. ἀντιόχου ἦ μετ' οὐ πολὺ τὸ ἔρυμα πρ
δόντος, καὶ ἅμα δ' ὅτε παυσαμένου δ' πολέμου, κα
E μὲν ἀντωνίῳ προσδιδῶσι, προσκελεύσαμένου ἦ
ρώδῃ συμμαχεῖν, αὐτὸς ἐπ' αἰγύπτου ἐχώρει. καὶ πα
ος μὲν δύο τάγματα, ὑπικυρήσοντα ἡρώδῃ, πρέπε
ψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, αὐτὸς ἦ μὴ δ' πλείονος σπου
λάθῃ. ἔτυχε δ' ἤδη κατὰ τὴν ἰουδαίαν τεθνεὼς ἰώσηπ
τρόπῳ τοιῷδε. λήθῃ μὲν ὧν αὐτὸν παρῆγεν ὁ
δελφὸς πρὸς ἀντώνιον ἀνερχόμενον λαμβάνει φ
τοπεδευσάμενον ἦ ἀνὰ τὸ ὄρη (ἐ γὰρ αὐτῷ σπόρος μ
F χωρᾷ δόντες, ὑπὸ ἱεριχοῦντι ἠπείγετ βυλόμενος σι
θερισμὸν τὸν σῖτον αὐτ) καὶ νεοσυλλέκτῳ δ' ὁμίλου στρα
ματος ὄντος, Ἐπολέμων ἀπείρως ἔχοντος, καὶ
πολὺ ἐκ συνεχοῦς ἐπὶ κατειλεγμένων, ὑπὸ δεμένων αὐτ
θητῶν πολεμίων, ὑποληφθεὶς ἐν δυσχερείαις, αὐτὸς τ
ἀποθνήσκει γενναίως μαχόμενος, καὶ τὸ στράτευμ
πᾶν ἀπέβαλεν. ἑ γὰρ σπείρας διεφθάρησαν. κρατ
σας ἦ τῶν νεκρῶν ἀντίγονος, ἀποτέμνει τὴν κεφα
κεφαλὴν ἐ ταλάντων αὐτὴν ῥυομένου Φερώρα τ
G δελφοῦ. καὶ μετὰ δ' ὀλίγον γαλιλαῖοι τῶν πα
ρὰ σφίσι δυνατῶν, τοὺς τὰ ἡρώδου φρονοῦντας ἐ
τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν, καὶ τῆς ἰουδαίας πολλὰ κα
ωτερώθη. μαχαιρᾶς ἦ γεφὰν χωρίον ἐχυρὸν
παρῆσαν δ' ἄγγελοι πεπραγμένων πρὸς τὸν βασι-
λέα. καὶ ἐν δάφνῃ τῆς ἀντιοχείας ἐδήλωσαν αὐ-
τῷ τὴν κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχην, προσδεχομέ-
νῳ μέντοι καὶ αὐτῷ διά τινας ὀνείρων ὄψεις, τεραστ-
προσφ-

jam ante tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quibus non obscure

προφανέσας τὸν τοῦ ἀδελφοῦ θάνατον. ἐπειχθεὶς οὖν τῇ τῆς ὁδοῦ πορείᾳ, ὡς πρὸς λίβανον τὸ ὄρος ἐγένετο, ὡς ὠ- A
μοῦ τὸν αὐτόθι προσλαμβάνων ἔχων ἱππεῖς καὶ ξωμαϊκὸν
ἓν τάγμα, εἰς πτολεμαΐδα ἀφῆγε, κἀκεῖθεν
νυκτὸς ἀναστὰς μετὰ στρατοῦ, πορεία διὰ τῆς γαλιλαίας. ἐναντίων δ' οἱ πολέμιοι. καὶ κρατηθέντες τῇ
μάχῃ κατεκλείσθησαν εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμημένοι τῇ προτεραίᾳ. προσβολὰς δὲ τοιούτου ἔωθεν
ἐποιοῦντο, καὶ πολλὰ χειμῶνος καταῤῥάγντος ἀδύνατον
ἦν μάχην συνάψαι, ἀπάγει τὸν στρατὸν εἰς τὰς πλησίον B
κώμας. ἐλθόντος δ' αὖθις πρὸ ἀντωνίου καὶ δεκάτου τάγματος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυ-
κτὸς ἐξέλιπον αὐτό. καὶ ὁ βασιλεὺς εὐθὺς ἦλθεν ἱεριχοῦντος, τιμωρήσασθαι τοῦ φόνου ἔχων αὐτὸς ὑπὲρ
ἀδελφοῦ. ἐπεὶ δὲ κατέδεξεν, εἰσίαν μὲν τὴν ἐν τέ-
λει, μετὰ τὴν σωτηρίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον
ἀπαλύσας τοὺς παρόντας. ἐνταῦθα ἰδοί τις ἂν τοῦ
βασιλέως τὴν εἰς θεὸν εὐνοιαν. πάππῳ μὲν γὰρ ἡ στέγη C
τοῦ οἰκήματος, ἀδένα δὲ ὑπολαβοῦσα διέφθειρεν,
ὡς τε πάντας πιστεῦσαι τὸν ἡρώδου εἶναι θεοφιλῆ, μέ-
γαν ὄντα καὶ δόξαν ἀφαυγόντα κίνδυνον. τῇ
δ' ὑστεραίᾳ τῶν πολεμίων ἐξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων κατ-
όντες τόρων εἰς μάχην ἐτρέποντο τοὺς ῥωμαίους. οἱ δὲ
γυμνῆται προσιόντες, τοῖς πέλτοις ἔβαλλον καὶ λίθους
τοὺς τοῦ τὸν βασιλέα ἐξελαυνόντας, αὐτόν τι πέλτῃ
τοῖς ὠμοῖς τοῦ λαπάρου ἔβαλεν. ἀντίγονος δ' ὑπὸ D
τοῦ σαμάρειαν πέμπει στρατηγόν, πάππον ὄνομα, σὺν
δυνάμει τινί, βουλόμενος ὠφελῆσαι τοῖς πολεμίοις δό-
ξαν πολεμοῦντος σκευασίας. ἀλλ' ὁ μὲν μαχαι-
ρᾷ τὸν στρατηγὸν παρεκάθητο. ἡρώδης δὲ πόλεις πα-
ραλαβὼν τοὺς ἐγκαταλειφθέντας τοῦ δισχιλίους ὄντας
ἐφόνευσεν, αὐτάς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλθεν
ὑπὸ τὸν πάππον. ἐστρατοπεδεύετο δ' ἔτος ὑπὸ κώ-
μῃ ἰσανὰς καλουμένῃ, καὶ πολλῶν αὐτοῦ προσρεόν-
των ἀπὸ τῆς ἱεριχοῦς καὶ τῆς ἰουδαίας, ἐπεὶ πλησίον E
γένετο τῶν πολεμίων ἐπῆλθον τῶν αὐτοῖς τοῦ θαρσοῦς,
συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ πολλῶν τοῦ ἀδελφοῦ,
φεύγουσιν εἰς τὴν κώμην ἐπίκλητα τείνων. πεπλη-
ρωμένων δὲ τοικίων ὁπλιτῶν καὶ πολλῶν ἀναφευγόν-
των ὑπὸ τὰς στέγας, κρατεῖ τούτων, καὶ τὸ ὀροφῶν
τοὺς οἴκους ἀνασκάπτων, ἔβαλλεν. ταῦτα τῶν στρα-
τιωτῶν εἴωθε ἀθρόων ἀπειλημμένων. τούτους μὲν
οὖν πέτρας ἄνωθεν βάλλοντες συνέθλων ἐπ' ἀλλήλοις F
ἀνήρουν. καὶ θέαμα ἔστ' δεινότατον ἰδεῖν τόνδε τὸν
πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων ἐντὸς τῶν τει-
χῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων, ἔστ' τὸ ἔργον μάλιστα τὰ
φρονήματα τῶν πολεμίων ἐκλασεν, καταδεχομένων
τὸ μέλλον. ἑωρῶντα γὰρ παντελῶς πρόῤῥωθεν συγκε-
κλεισμένους τοῖς τοῦ κώμῃ, οἱ τότε ἔφυγον. καὶ εἰ μὴ χει-
μὼν ἐπέσχε βαθὺς, ἦκεν ἂν ὑπὸ ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέ-
ως φάλαγξ, ἅπαξ ἅπασι τοῦ νενικηκέναι. ὑπὸ τὸ πᾶν δὲ ἂν εἵρ- G
ουσε μένη. ὑπὸ γὰρ ἀντίγονος ἤδη τὴν παντελῆ φυγὴν ἐσκόπει
ἀπανάστασιν ἐκ τῆς πόλεως. τότε μὲν ἦν ὁ βασιλεὺς,
ἑψίας γὰρ ἦν, ἀπονοστήσας κελεύει τοὺς στρατιώτας,
αὐτός τε ἐκκεκμηκὼς, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον, τοῦ λου-
τροῦ δὲ ἕνεκα ὑπὸ κίνδυνον αὐτῷ μέγιστον σωθέντος, ἐν ᾧ
θεοῦ προνοίαν διέφυγε. γυμνὸς γὰρ ὄντος αὐτοῦ, ὑπὸ
παιδὸς ἑνὸς ἀκολούθου λουομένου, ἐν τοῖς οἰκήμασι τῶν
πολεμίων τινὲς ὡπλισμένοι συμπεφόρητο αὐτόθι. ὑπὸ
φόβου ἦσαν. κατὰ μέσον λουομένου, ὁ πρῶτος ἐπεξέρχεται

de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere, postqvam ad Libanum montem pervenit, assumptis octingentis ejus loci hominibus, ducens etiam unam Romanam legionem, Ptolemaidem petiit: unde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes prælio victi compulsi sunt in castellum, unde exiverant pridie. qvod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coactus est, infecta re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superveniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant, territi, noctu id deseruerunt. Rex qvoqve properavit Hierichuntem, volens ulcisci fratris interitum. quo postqvam venit, honoratissimum quemque adhibuit ad convivium: peractaqve cœna, dimissis convivis, recepit se in cubiculum. Hic videre licuit res regis a Deo non negligi. Triclinium enim illud, in quo cœnatum fuerat, jam vacuum sine cujusqvam noxa concidit: qvo factum est, ut omnes Herodem Deo charum crederent, ut qui miraculose servatus videretur e tanto periculo. Seqventi vero die cum hostium sex millia ad pugnam descendissent a montium verticibus, Romanos terruerunt: eorumqve velites procursando jaculis & saxis feriebant regios, adeo, ut ipsi quoque regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porro Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copiis, ut foris quoque posset bellum gerere. Sed ille Machæræ se opposuit. Herodes vero, occupatis quinque oppidis, præsidiariorum circiter duo millia in eis interfecit, & incensis oppidis, contra Pappum reversus est, qui castra habebat ad vicum Isanas nomine: & confluentibus ad se multis a Hierichunte ac Judæa, ubi animadvertit hostem præ audacia venire ad pugnam, collatis cum eo signis, vicit egregie, & accensus ulciscendi fratris cupidine, sæviendo ipse instabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibusdam in tecta confugientibus, his superatis & tectis dirutis, vidit omnia referta & constipata militibus. hos igitur saxis superne impetentes acervatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quam videre innumera cadavera cumulata intra parietes. & hoc facinus maxime fregit hostium audaciam, ita ut non amplius sperarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tempestas interveniisset, regii victores petiissent confestim Hierosolyma, & bello finem imposuissent. Jam enim Antigonus de fuga dispiciebat, cogitans urbem deserere. At rex jam vespere, jussis parare cœnam militibus, ipse pugna lassatus in qvoddam cubiculum lavatum abiit: ubi maximū discrimen adiit, qvod tamē evasit Dei providentia. Cum enim esset nudus, & unius tantum pueri ministerio lavaret, intus in eisdem ædibus latebant qvidam hostium armati, quos metus eo compulerat. dumq; ille se abluit, primus prodiens stricto

gladio per fores se proripit, deinde alter & tertius, armati similiter, adeo attoniti, ut illæso rege contenti essent sibiipsis fuga salutem quærere. Seqventi vero die præciso Pappi inter reliqvos occisi capite, misit illud Phæroræ in ultionem fratris. nam is eum sua manu interfecerat. Post hæc ubi tempestas desæviit, moto inde exercitu venit Hierosolyma, & castra prope urbem metatus est, anno tertio, postqvam Romæ declaratus rex fuerat: quibus mox propius admotis, qua maxime oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tentoria, volens sic ea quemadmodum olim Pompejus aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adjutus operarum multitudine: & cæsa circumqvaqve materie, præpositisqve huic operi viris idoneis, durante etiam tum obsidione, Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexandri, neptem Aristobuli, quam ei desponsam fuisse jam diximus.

CAP. XXVIII.

Antigonus a Sosio & Herode opprimitur.

XXVI. PEractis vero nuptiis, venit per Phœnicem Sosius, præmissisqve per mediterranea copiis, mox & ipse affuit, habens secum multos tam pedites quam equites. venit etiam rex a Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens. erant enim circiter triginta millia. omnes autem confluebant ad Hierosolymorum mœnia, & assidebant septentrionali urbis lateri, ad undecim legiones peditum, & sex eqvitum millia, præter auxilliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, ut, dejecto Antigono hoste pop. Romani, ipse pro eo ex senatusconsulto regnum acciperet. Intus autem certatim resistebant Judæi ex tota ea regione collecti & conclusi intra mœnia, templum Domini jactātes, & fausta populo ominantes, non deserturum Deum suos in periculo: direptisq; extra urbem tam hominum quam eqvorum alimentis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui rei Herodes ita prospexit, ut contra latrocinantes opportuna loca præoccuparet insidiis, & commeatus, additis præsidiis, etiam e longinqvo conveheret, ut previ necessaria victui abundarent in exercitu. adhæc operarū freqventia facile absoluti sunt tres illi aggeres. æstas enim erat, & opus fervebat, nulla interturbatum aëris intemperie. Machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinqvebant. at obsessi intrepide repugnabant, conatus eorum eludentes variis artibus. excurrētes enim crebro incepta, modo jam perfecta opera incendebant: & conferentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantum rei militaris cedebant. Tum pro disjecto machinis muro intus recentem extruebant,

Κεφάλαιον κή.

Πῶς ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου ἀντίγονος διεφθάρη.

ΜΕτὰ δὲ τὸς γάμους, ἦλθε μὲν Ἀλέξανδρος σοσίου, πεμφθεὶς τοῦ δήμου Ἀλέξανδρος σημεῖα. ἦλθε δὲ καὶ ὁ στρατηγὸς, σὺν ὅλῃ τῇ δυνάμει πεζῶν τε καὶ ἱππέων. παρεγένετο δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς Σαμαρείτιδος, σὺν ὀλίγον πρὸς τὸ πάλαι φανεὶς ἀξιολογωτέρᾳ τῇ προσμείξει. πάντες δὲ ὅσοι τὸ ἱεροσόλυμα ἠθροίζοντο τεῖχος, καὶ διεκάθηντο πρὸς τὸ βόρειον τῆς πόλεως, σταδίους μὲν ἔχοντα πέλας ἑπτακαίδεκα· δὲ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλα τε ὁπλικὰ, ὅσα τῆς ἐκείνης. δύο δ' ἡγεμόνες, ὧσιν μὲν ὑπὸ ἀντωνίου πρὸς σύμμαχον, ἡρώδης δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς ἀντὶ τοῦ ἀφελόμενον τὴν ἀρχὴν ἀποδειχθέντα ὑπὸ ῥωμαίων βασιλέα. κατὰ τὸ πάτριον κλῆτε δόγμα. μετὰ πολλῆς δὲ προθυμίας καὶ ὁρμῆς ἑκάτεροι. ὅτε συμπαντοχόθεν ἠθροισμένου δὲ ἔθνους, ἰουδαίοις τῆς μὲν τὸν ἡρώδειον ἀντεπολέμουν, καὶ λεφθέντες εἰς δὲ τεῖχους, πολλά τε ἐπιφημίζοντες περὶ τὸ ἱερὸν, καὶ πολλὰ ἐπ' εὐφημίᾳ δὲ δήμου, ῥυσμένου τῶν κινδύνων αὐτοὺς δὲ θεὸς, πάντες τῆς τῆς πόλεως ἀπεσκιάσαντο, ὡς μηδὲ ἰσοπληθῆ δύνασθαι ἐναντιοῦσθαι ἢ ἀνθρώπους ἢ ἵππους, ληστείας τε λαθεῖν χρώμενοι, ὅπερ ἐμπειρίαν πολλὴν εἶχον. ταῦτα δὲ ἡρώδης συνιδών, πρὸς μὲν τὰς ἐπιτηδείας, τὰς ἐπικαιροτάτας τόπους προελόμενος δὲ τε ἐπιτηδείους, πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη παρεκελεύετο ἀγορὰν συνεκομίζειν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλὰ ἐφόδια αὐτοῖς ὑπάρξειν τὰ ἀναγκαῖα. ἤρξατο δὲ καὶ χῶς ἤδη πολλῆς χειρὸς ἐργαζομένης καὶ τὰ χώματα εὐπετῶς, ἱερόν τι γὰρ ἦν, καὶ εὐθὺς ἐμποδὼν πρὸς τὴν ἀνάστασιν, οὔτ' ἀπὸ δὲ ἀεροῦ, οὔτ' ἀπὸ τῶν ἐργαζομένων. τότε μηχανήματα προσαγαγόντες, κατέσεισον τὸ τεῖχος, καὶ πάσας ἐξεῶν πυρακτοῦμεν ἐξεπλήττον τοὺς ἔνδον, ἀλλ' ἀντετεχνῶντο καινοῖς πρὸς τὰ φθάσαντα τούτων γινόμενα σὺν ὀλίγῳ ἐπεκθέοντές τε, τὰ μὲν ἡμίεργα συνεπέφασαν, τὰ δὲ ἐξειργασμένα, εἰς τε χεῖρας ἰόντες, οὐδὲν κακοῖς ῥωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας. ὑπισήμην δὲ ἐλάττω

πρὸς τὰς μηχανὰς ἀνετείχιζον ἐρύμνωμα τῷ πρώ- A & cuniculis obvios agebant alios cuniculos, ut
τῳ οἰκοδομημάτων, ὑπὸ γῆν τε ἀπαντῶντες μετελ- nonnunqvam ſub terra manus conſerereṅt, u-
λήσεσι διεμάχοντο. ἀπονοίᾳ δὲ τοῦ θανεῖν ἢ τῇ ἐλ- tentesqve deſperatione pro fortitudine ad extre-
πίδι χρώμενοι καὶ τῇ ἐκ τοῦ παρόντος τοῦ πολέμου εἰς τὰ mum perdurabant, idqve obſeſſi a tam numero-
ἔσχατα, καὶ ταῦτα μεγάλου στρατοῦ πεντεκαιδεκάμηνον ſo exercitu, ipſi fame ſimul laborantes & inopia.
σφᾶς καὶ λιμῷ παλαιπωρούμενοι καὶ ἀσχολίαν τῶν nam in ſabbaticum annum inciderat oppugna-
Ἰουδαίων. τὸν γὰρ ἑβδοματικὸν ἐνιαυτὸν σωτῆρα tio. Tandem evaſerunt in mœnia primum le-
κατὰ τοῦτον εἶναι. ἀναβαίνουσι δὲ ἐπὶ τὸ τεῖχος πρῶ- ctiſſimi viginti milites, deinde Soſii centurio. cap-
τον μὲν λοχάδες κ΄. ἔπειτα ἑκατοντάρχης σοσίου. ἡ- tus eſt enim primus murus die quadrageſima, B
ρέθη δὲ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος, ἡμέρᾳ μ΄. τὸ δὲ δεύ- ſecundus vero quintadecima: & quædam por-
τερον, ιέ. καί τινες τῶν περὶ τὸ ἱερὸν ἐνεπρήσθησαν στοῶν, ticus circa templum exuſtæ ſunt, quas Herodes
ἃς ἡρώδης ἀντίγονον ἐμπρῆσαι διέβαλλε, μῖσος Antigonum incendiſſe calumniabatur, volens in
αὐτῷ πράγματος δόμος τῶν Ἰουδαίων γενέσθαι. ἡμίσεια δὲ ἔχωσιν ἱερᾶς καὶ τῆς κάτω πόλεως, eum concitare invidiam populi. Capta vero ex-
εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν καὶ τὴν ἄνω πόλιν Ἰουδαῖοι συνε- teriore templi parte & ima urbe, Judæi ad inte-
φύγον. δείσαντες δὲ μὴ διακωλύσωσιν αὐτὸς οἱ ῥω- riora templi & ſuperiorem urbem refugerunt: C
μαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας θύεσθαι τοῦ θεοῦ. timentesqve, ne a Romanis impedirentur ma-
πρεσβεύονται θύσοντες καλοῦντες θύματα αὐτοῖς ctare Deo quotidianas victimas, per legatos pe-
μόνον εἰσπομίζεσθαι. ὁ δ΄ ὡς ἐνδώσοντων αὐτῶν συνε- tierunt, ut has tantum ſinerentur introducere.
χώρει ταῦτα, καὶ ἐπεὶ μηδὲν ἑώρα γινόμενον παρ' Rex vero annuit, ſperans, remiſſa tandem obſti-
αὐτῶν ὧν ὑπενόει, ἀλλ' ἰσχυρῶς ἀντέχοντας ὑπὲρ τοῦ natione ceſſuros. Ut vero ſpem ſuam fruſtratam
ἀντιγόνου βασιλείας, πεσοβαλὼν κατὰ κράτος εἷλε τὴν vidit, pertinaciter pro Antigoni regno conten-
πόλιν, καὶ πάντα δι' ὑπερβολὴν φόνων ἀνατλα- dentibus, totis viribus adortus urbem expugna-
τῶν μὲν ῥωμαίων ὑπὸ τραχεῖ τῆς πολιορκίας διαφερο- vit: moxqve omnia repleta ſunt cædibus, Ro-
μένων, τῶν δὲ περὶ ἡρῴδην Ἰουδαϊκοῦ μηδὲν ὑπολει- manis longa oppugnatione exacerbatis, Herodi-
πόντων ἀπόδοντος ἀντιπαλον. ἐσφάττοντο δὲ συνε- anis Judæis conantibus adverſam factionem ex- D
χῶς ἐν τε τοῖς στενωποῖς καὶ κατὰ τοὺς οἰκίας σωζούσας tirpare funditus: eratqve continua cædes per
μένους, καὶ τοῦ ναοῦ προσφεύγοντες. ἐλεῶ τε οὔτε νη- angiportus & domos, ne religione quidem tem-
πίων οὔτε γήρως ἔλεος, ἔτι γυναικῶν ἀθενείας φειδώ, pli tuente ſupplices. non ætati ulli parcebatur,
ἀλλὰ καί τοι πρὸς πάντος δὲ βασιλέως καὶ φειδομένου non ſexui, ne imbelli quidem: & quamvis ob-
διακωλοῦντος ἁπάντων σκέπης τῆς δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμηνότες, πᾶσαν ἡλικίαν ἐπέ- ſtante rege, & precibus intercedente, nemo ta-
πεσον. ἔνθεν καὶ ἀντίγονος μήτε τῆς πάλαι μήτε τῆς men temperabat a manibus, ſed veluti furore
νῦν τύχης ἔννοιαν λαβών, κάτεισι μὲν ἀπὸ τῆς βά- perciti ſæviebant nullo ætatis diſcrimine. Anti-
ρεως, προσπίπτει δὲ τοῖς σοσίου ποσί. κἀκεῖνος μηδὲν E gonus quoque, neqve veteris neqve recentis ſuæ
αὐτὸν οἰκτίρας πρὸς τὴν μεταβολὴν, ἐπεκέρτησε fortunæ ratione ſatis habita, deſcendit e turri,
μὲν ἀκρατῶς, καὶ ἀντίγονον ἐκάλυσεν. ἐμὲν ὡς Soſioqve ad genua procidit. & ille nihil miſera-
γυναῖκα γε φρουρᾶς ἐλεύθερον ἀφῆκεν. ἀλλ' ἐμοὶ tus mutatam ejus fortunam, inſultavit homini,
δεθεὶς ἐφυλάττετο. πρόνοια δὲ τοῦ ἡρῴδου κρατοῦντα Antigonam appellans; non tamen incuſtoditum
τῶν πολεμίων, ἔτι κρατῆσαι καὶ τῶν ἀλλοτριοφύλων συμ- reliquit, tanquam fœminam, ſed vincto cuſtodes
μάχων. ὥρμητο γὰρ τὸ ξενικὸν πλῆθος, οὐχὶ ἱερὰ ἔτι addidit. Cæterum Herodes, devictis hoſtibus,
ἱερῶν καὶ τῶν κατὰ τὸν ναὸν ἁγίων. ὁ μὲν βασιλεὺς τοὺς μὲν non minus negotii habuit in compeſcendis alie-
ἐδεήθη, τοῖς δ΄ ἀπειλῶν, ἔστι δ΄ οὓς καὶ τοῖς ὅπλοις F nigenarum auxiliis. ruebat enim multitudo
ἀπέκλεισεν, ἡττᾶσθαι χαλεπώτερον ἡγούμενος τὸν νί- conductitiorum ad viſendum non fanum ſolum,
κην, ἐπὶ τῶν ἀθλητῶν παρ' αὐτοῖς ὀφθεῖσι. διεκω- ſed intimum etiam adytum. Rex vero alios pre-
λύετο καὶ τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἁρπαγὰς πολλὰ διατεί- cibus, alios minis, nonnullos & armis reprime-
νόμενος πρὸς σοσίον, εἰ χρημάτων τε καὶ ἀνδρῶν ῥω- bat, moleſtiorem clade victoriam exiſtimans, ſi
μαίοις τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὸν ἐ- quid eorum, quæ videri fas non eſt, veniret in
ρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ἐπὶ τοιούτῳ πολιτῶν φόνῳ, conſpectum profanæ multitudinis. Prohibebat
βραχὺ καὶ τὴν τῆς οἰκουμένης ἡγεμονίαν ἀντάλ- etiam rapinas per urbem fieri, identidem Soſium
λαγμα κρίνει. ἐκεῖνος δὲ ἀντὶ τῆς πολιορκίας τὰς ἁρπα- rogitans, ſolitudinisne ſe regem Romani facturi
γὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ἐπιτρέπειν φαμένῳ, αὐ- eſſent, exhauſta urbe rapinis ſimul ac cædibus:
τὸς ἔφη διανέμειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τοὺς μι- exiguumq; dicens ſibi videri tantæ civium cædis
σθοὺς ἑκάστοις. ἔτω τε τὴν λοιπὴν ἐξωνησάμενος πόλιν, τὰς ἐπιοχέσεις ἐπλήρωσε. λαμπρῶς μὲν ἑκάστῳ στρατιώτῃ, G pretium, etiam ſi totius orbis dominium contin-
ἀναλόγως δὲ τοὺς ἡγεμόνας, βασιλικώτατα δὲ αὐτὸν ἐδωρήσατο σοσίον, ὡς πάντας geret. Illo vero referente, pro expugnatione ur-
ἁπλῶς χρημάτων ἐυπορουμένους. ἔτ' τὸ πάθος bis direptionem merito permitti militi, promiſit
συνέβη τῇ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, στρατεύοντος ἐπ' ſe de ſuo mercedem numeraturum ſingulis. atq;
ἰώμῃ μάρκου ἀγρίππα, καὶ κανιδίου γάλλου, ὑπατεύ ita redempta civitate ab ulteriore vexatione,
cidit in conſulatum M. Agrippæ & Canidii Galli, quinta & octogeſima poſt centeſimam promiſſa perſolvit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Soſio vero etiam regie dedit munera, ita ut omnes bene nummati diſcederent. Ea clades Hieroſolymorum in-

Olympiade, menſe tertio, feriis, quibus ſolenne A ὀλυμπιάδος, πῷ γ μηνὶ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ
ſit jejunium, tanquam recurrente in idem tem- ἐκ περιτροπῆς τῆς γινομένης ὅτι πεμπτοῦ τῆς ἰουδαί-
poris monumentum illata Judæis a Pompejo ca- ους συμφορᾶς, καὶ γὰρ ἀπ' ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἑάλωσαν
lamitate. Nam & ab illo eadem die urbs capta ἡμέρᾳ, μιᾷ ἔτει κζ. σοσίος ὁ χρυσοῦν ἀναθήμα
fuerat ante annos vigintiſeptem. Soſius autem, τῷ θεῷ στέφανον, ἀνέζεξεν ἀπὸ ἱεροσολύμων ἀντί-
conſecrata Deo corona aurea, profectus eſt Hie- γονον ἄγων δεσμώτην αντωνίῳ. δείσας ὁ ἡρῴδης,
roſolymis, Antigonum vinctum ducens ad An- μὴ φυλαχθεὶς ἀντίγονος ὑπὸ ἀντωνίου, καὶ κομι-
tonium. Herodes autem veritus, ne aſſervatus θεὶς εἰς ῥώμην ὑπ' αὐτοῦ δικαιολογήσηται πρὸς τὴν
Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, σύγκλητον, ἀπιδεικνὺς αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, ἡρῴ-
apud ſenatum jure ſecum contenderet, docens B δην δὲ ἰδιώτην, καὶ ὅτι προσῆκεν αὐτὸ βασιλεύειν
ſe regio natum ſanguine, Herodem vero plebe- τοὺς παῖδας λέγ τὸ γένος, εἰ καὶ αὐτὸς εἰς ῥωμαίους
jum, & qvod, ſi ipſe propter offenſum Rom. pop. ἐπέξημαρτε. ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρή-
indignus eſſet, qui regnet, certe filiis ejus inſon- μασι πείθει τὸν ἀντωνίον ἀνελεῖν τὸν ἀντίγονον. ἀγ-
tibus regnum debeatur: hæc, inqvam, timens νομένου, δ' δέους μὲν ἡρῴδης ἀπαλλάσσεται. παύε-
multis pecuniis induxit Antonium, ut Antigo- ται δ' οὕτως ἡ δ' ἀσαμωναίου ἀρχή, μετὰ ἔτη ρκς'.
num tolleret. qvo facto, tum demum Herodes οἶκος λαμπρὸς ἦν οὗτος, καὶ λόγιμος γένους ἕνε-
metu liberatus eſt. atqve ita Aſſamonæi princi- κεν, καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν τε ὑπὲρ δ' ἐθνους οἱ
patus deſiit poſt annum centeſimum vigeſimum C γονεῖς αὐτοῦ διεπράξαντο. ἀλλ' οὗτοι μὲν λόγου πρὸς
ſextum: quæ domus illuſtris fuit, & celebrata ἀλλήλους ἔχουσιν, τοῦ δ' ἔχειν ἀπέβαλον. μετὸν δ'
propter continuatam in ea gente honorem ſacer- εἰς ἡρῴδου τὸν ἀντιπάτρου, οἰκίας ἔντα δημοτικῆς,
dotii, facinoraq; majorum egregia, quibus pro- καὶ γένους ἰδιωτικοῦ, καὶ ὑπηκόοντος τοῖς βασι-
pugnaverunt Judæorum rempublicam. Verum λεῦσι. καὶ ὅτε μὲν τὸ τέλος δ' ἀσαμωναίων γένους
hæc familia inteſtinis ſeditionibus agitata amiſit παρειλήφαμεν.
imperium. Adminiſtratio autem rerum pervenit ad Herodem Antipatri filium, plebejo natum genere, & ſubjecto regibus. Atqve hunc Aſſamonæorum exitum a majoribus traditũ accepimus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱερεμῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Θάνατος τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, ἀντιγόνου μὲν ἀνῃρημένου ὑπὸ ἀντωνίου· ὃν ἀντὶ ἀρχιερέως μὲ τ ἐκείνου φίλων πεφωτες ἱεροσολυμιτῶν ἐπανελθὼν ἀπέκτεινε, καὶ τὴν πόλιν ἠρημωκότα. Κεφ. α.

Ὑρκανὸς, πρῶτος βασιλεὺς ἰουδαίων καὶ ἀρχιερεύς, ἀφεθεὶς ὑπὸ τ παρθυαίων βασιλέως ἐρχεται εἰς τὴν πατρίδα. Κεφ. β.

Ἡρώδης ἀριστόβουλον τὸν τ γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' ὀλίγον διαφθείρει. Κεφ. γ.

Κλεοπάτρα τῶν ἰουδαίων καὶ ἀράβων ἐπιβουλεύουσα βασιλεῖ, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἰσχυσεν παρ' ἀντωνίου. Κεφ. δ.

Ἐπιδημία εἰς τὴν ἰουδαίαν πυρρίου. Κεφ. ε.

Ἀντίγονον ἀναιρεῖται ἀντωνίου καὶ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἀκτιον νικῇ. Κεφ. ς.

Λιμὸς σὺν ἀμυῇ τὴν ἰουδαίαν, καὶ φθορᾶς τ ἀνθρώπων καὶ βοσκημάτων. Κεφ. ζ.

Ἡρώδης πρὸς τὴν ἱεροσολύμων ἀθυμοῦντας ἀφίησι πᾶσι, καὶ τ ἤδη γνομένων. Κεφ. η.

Ἡρώδης ἔθνη ἀπέναντι πρὸς καίσαρα νενικηκότα, διέφθειρεν ὑρκανόν. Κεφ. θ.

Γαμεῖ καὶ φῶβα καίσαρος τὴν βασιλείαν. Κεφ. ι.

Ἀράβων ψελλεῖ ἀλλοεθνεῖς παροξυνθὴ τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀποκτείναι. Κεφ. ια.

Ἡρώδης κατὰ τὴν ἰουδαίαν καὶ συρίαν γεγονὼς, καὶ ὡς διέσωσε τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις ἅπασας. Κεφ. ιβ.

Ἀρχελάου. Κεφ. ιγ.

Ἱεροσολύμοις τ ἀρχείων κατὰν, ἄλλων ἀνέσησε. Κεφ. ιδ.

HAEC IN DECIMOQVINTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Antigonus a Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur; Herodes vero quadraginta quinq; ex primatibus Hierosolymitanis de factione Antigoni interimit, & civibus pecuniam extorqvet. Cap. I.

Secundo Hyrcanus antea Judæorũ rex & Pontifex a Parthis dimissus ad Herodem reversus est. Cap. II.

Herodes Aristobulum, conjugis suæ Mariammes fratrem, Pontificem declaratum, non multo post necandum curavit. Cap. III.

Cleopatra Judæorum & Arabum regnis inhians partem eorum ab Antonio impetrare conatur. Cap. IV.

Cleopatræ Reginæ in Judæam adventus. Cap. V.

Herodes bellum Aretæ infert, qvo tempore Antonius a Cæsare Actiaco prælio victus est. Cap. VI.

Terræ motu, qui Judæam, multis hominum & pecorum millibus peremptis, afflixit. Cap. VII.

Herodis concio ad exercitum, adversis casibus territum. Cap. VIII.

Herodes ad Cæsarem necessario profecturus, Hyrcanum interficit. Cap. IX.

Secundo Herodes regnum etiam a Cæsare obtinuit. Cap. X.

Herodes reversus Mariammem calumniis oppressam interficit. Cap. XI.

Fames qvæ Judæam & Syriam afflixit, & qvomodo Herodes multis civitatibus saluti fuit. Cap. XII.

Herodis conditur. Cap. XIII.

Herodianovum templum Hierosolymis ædificat. Cap. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUSQVINTUS.

CAP. I.

Expugnatis a Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes vero præcipuum quemque ex amicorum ejus cohorte interimit.

HIerosolymorum expugnationem Sosii ductu atq; Herodis, & captivitatem Antigoni superiore volumine diximus: nunc, quæ deinceps consecuta sunt, dicemus. Postqvam tota Judæa potitus est Herodes, quantum urbanæ plebis etiam nondum regnũ adepto faverat, eos vicissim promovebat: adversæ autem factionis homines quotidianis absumebat suppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Sameas hujus discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma, hi consulebant civibus, ut Herodem in urbem reciperent, eamq; ob rem gratiam illis habuit. Pollio vero hic, olim capitis reo Herode, Hyrcano cæterisq; judicibus prædixit, opprobrans, quod absolutus eorum sententiis ab omnibus illis pœnas exigeret, quam prædictionẽ procedente tempore Deus eventu comprobavit. Tunc vero, captis Hierosolymis, omnem regiam suppellectilem in unum congessit: a divitibus quoq; ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio ejusq; amicis donavit. Interfecit etiam qvadraginta qvinq; primates ex factione Antigoni, appositis ad portas custodibus, qui etiam cadavera scrutabantur, ne qvis eorum efferretur pro mortuo. Et qvicqvid auri aut argenti inveniebatur, id totum ad regem referebatur, nec ullus finis malorum aderat. nam bona eorum avaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni sabbatici, qvo nobis non est fas serere. Cæterum Antonius, accepto Antigono, volebat eum vinctum servare ad triumphum: sed ubi audivit gẽtem ad res novas spectare, & odio Herodis favere Antigono, magis placuit apud Antiochiam

Κεφάλαιον α'.

Ως ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, ἀντώνιος μὲν ἀντίγονον ἐπελέκισεν, ἡρώδης δὲ τῶν ἐκείνου φίλων πρώτους ἀνεῖλετο.

ΣΟΣΙΟΣ μὲν οὖν καὶ ἡρώδης οὓς καλλιμάχου τὸ ἔλαβον ἱεροσόλυμα, ἐν οἷς τὰς αἰχμαλώτων ἀντίγονον, ἢ περὶ τούτων ἡμῖν ἐδήλωσε βίβλος, τὸν δὲ ἐκείνης πανοχῆ, νῦν ἐρῶμεν. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ὅλης ἰουδαίας ἐκεχειρώθη τοῖς ἀρχηγοῖς ἡρώδης, ἐκ τοῦ πάλιν πολήθης, ὅσον μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἐπὶ τοῖς ἐκείνου φρονοῦντες, ἐν περιαγωγῇ τούτους ἐποιεῖτο. τοὺς δὲ τῶν ἐναντίων ἑλομένους, οὐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐπιμόνως τε μάλιστα παρ' αὐτῷ πολλῶν φαρσαίων καὶ συμέας ὁ τούτου μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱεροσολύμων ὅτε σωσὼς ἦλθον δεξαμένων τὸν ἡρώδην, ἀνθ' ὧν καὶ τοὺς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον. ὁ δὲ πολλῶν ἄτοπα καὶ κρινομένῳ ποτὲ ἡρώδῃ, τὸν θάνατον, περιπεσὼν ὑπεκαυθίζων ὑπεκαυθὼ τοῖς δικάζουσιν οἷς περισωθεὶς ἡρώδης ἅπαντας αὐτοὺς ἐπελεύσεται, ἐγένετο χρόνῳ περὶ ὕστερον, ὃ δὴ καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ πιστώσαντο. ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τῶν ἱεροσολύμων, πάντα σωσὼς φέρει τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον. ἔτι καὶ τοὺς ἑτέρους ἀφαιρούμενος ἠναγκάζετο πληθος δόγματι καὶ χρυσίῳ, παντὶ τούτῳ τὸν ἀντώνιον ἐδωρεῖτο, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ μὲν τοὺς πρώτους ἐκ τῆς αἱρέσεως ἀντιγόνου, φύλακας περιστήσας πάσης τῆς πόλεως τοῖς τείχεσιν, ἵνα μὴ τις ἀνεκκομισθῇ τῶν τεθνεώτων, καὶ τοὺς νεκροὺς ἐρεύνων, καὶ πᾶν τὸ εὑρισκόμενον δόγμα καὶ χρυσίον ἢ περιμήλιον ἀνεφέρετο τοῖς βασιλεῖ, πλέως πολλῶν ὄντων λαῶν. τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία, ὃ κρατοῦντος διαφόρως ἐν χερσὶν ἡμένου, τοῖς δὲ χώραν μένων ἀνωφελῆ τὸν, τὸ ἑβδομαδικὸν ἀναγκάζον ἔτος. ἐνεστήκει γὰρ τότε, καὶ σπείρειν ἐν ἐκείνῳ τοῖς γῆν ἀπαγορεύομεν ἔστιν ἡμῖν. ἀντώνιος δὲ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν ἀντίγονον, δέσμιον ἔγνω μέχρι τοῦ θριάμβου φυλάττειν. ἐπεὶ δὲ ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, καὶ πρὸς ἡρώδην μίσους ἔνεκεν ἀντιγόνῳ ἀγομένου, ἔγνω τοῦτον ἐν ἀντιοχείᾳ πλεῖ-

eum ſecuri percutere. vix enim Judæi contineri poterant in officio. Teſtis eſt Strabo, ſic ſcribens: Antonius Antigonum Judæum perductum Antiochiam ſecuri ſubjecit: Romanorumqve primus affecit regem hoc ſupplicio, ratus non aliter poſſe adduci Judæos, ut Herodem pro illo regem conſtitutum admitterent. nam ne tormentis qvidem adigi poterant, ut appellatione regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris regis exiſtimatio. qvare viſum eſt ignominioſa morte obſcurare ejus memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo. Hyrcanus autem pontifex captivus apud Parthos, cognito, qvod Herodes regnum aſſecutus ſit, reverſus eſt ad eum, in hunc modum dimiſſus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum, qvi primo pontifex, deinde rex fuit, & fratrem Herodis Phaſaëlum, captivos abduxerant: quorum Phaſaëlus non ferens captivitatis dedecus, & turpi vitæ honeſtam mortem præferens, ſeipſe interfecit, ſicut ſupra diximus.

CAP. II.

Qvomodo Hyrcanus a Parthis dimiſſus ad Herodem reverſus eſt.

HYrcanum autem ad ſe perductum Phraates Parthorum rex propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis ſolutum permiſit Babylone degere, ubi magna erat Judæorum freqventia. hi non aliter qvam pontifici ac regi Hyrcano honorem habebant, nec hi ſolum, ſed qvantum Judæorum ultra Euphratem habitat: ita ut non admodum præſentis fortunæ pœniteret hominem. Sed poſtqvam reſcivit Herodem ad regiam dignitatem evectum, ad novas ſe ſpes tranſtulit, natura ſuorum amans, & gratiam ab eis expectans, qvod aliquando de capite periclitantem ſervaſſet in judicio. Cœpit igitur de profectione conſultare cum Judæis, officii cauſa inviſere illum ſolitis: qvi tamen ut maneret, ei ſvadebant, commemorantes obſeqvia ſua & honores, qvos exhiberent non aliter qvam vel regi vel pontifici: imo ne in patria qvidem talem dignitatem eum obtinere poſſe, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec reges ſolere meminiſſe accepti in privata vita beneficii, qvando qvidem mores cum fortuna ſint mutabiles. nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ deſiderium. Herodes qvoq; ei ſcripſit, rogaret Phraatem & ejus regni Judæos, ne ſibi inviderent communem cum genero futuram poteſtatem. nunc enim adeſſe tempus referendæ ſuo qvondam & altori & ſervatori gratiæ. Simulqve etiam ad ipſum Phraatem legatum miſit Saramallam cum multis muneribus, eblanditurum, ne obſtaret cupienti referre gratiam homini de ſe optime merito. Nec tamen re vera hoc agebat: ſed qvia ipſe gravis eſſet princeps, cavens mutationis occaſiones, qværebat Hyrcanum in poteſtatem ſuam redigere, aut etiam omnino tollere:

id quod postea fecit. Tunc autem dimissum a Partho, & ab illis Judæis honorifice adjutum viatico, cum excepisset, in summo honore habuit: primumque in conventibus locum ei tribuendo, & in conviviis semper honoratiorem cedendo, patremque appellitando, lactabat hominem, quo minus suspicaretur insidias. quin & aliis artibus procurabat, quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, unde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cavens enim, ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone obscuri generis sacerdote Ananelo, huic summum sacerdotium dedit. Hinc igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia, uxor Alexandri. Aristobuli regis filii, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alteram Mariammen Herodis conjugem, insignis pulchritudine fœminam. Hæc iniquissime ferebat contemptum filium, quod, eo superstite, aliunde vocatus pontificatum usurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, ut pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed, Antonio rem negligente, amicus ejus Gellius ob quædam negotia in Judæam profectus, ut vidit Aristobulum, delectatus est eius forma, admiratus staturâ adolescentis simul & pulchritudinem, nec minus Mariammem regiam conjugem, felicemque prole Alexandram prædicans. cum qua collocutus, persvasit, ut depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim, ut, his conspectis, ille nihil non a se impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed plane divino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit, ut aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non putavit tutum, Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimumsextum agentem annum, adhæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primum Romanorum nemini cedentem, deinde proclivem ad libidines, & hujusmodi voluptates undecunque venantem impune propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem e regno suo moveat adolescens, fore, ut cuncta compleantur bellicis tumultibus, Judæis novationem rerum sub alio rege sperantibus. hoc pacto cum satisfecisset Antonio, decrevit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, uxore etiam Mariamme assiduis precibus obtundente, ut fratri debitum pontificatum redderet, dicenteque ipsi quoque id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Advocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandram invectus est: eam & clam regno suo insidiatam, & per Cleopatram id agere, ut ope Antonii a se regimen transferatur

A ὅτε γὰρ ἐπαξεν ἐν ὑστέρῳ. πότε μὲν γὰρ ἐπιὼν παρεῖλε πεπεισμένῳ, ἀφέντος τε ἐκ Πάρθου καὶ τῶν Ἰουδαίων χρήματα πολλὰ χομένων, ἅπασι τιμὴν ἐπῆξε μᾶλλον αὐτὸν, ἔν τε ταῖς συλλόγοις τὸ πρωτεῖον τούτου, καὶ πρὸς τὰς ἑστιάσεις προκατακλίσεις τε, πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ τῆς ἀπιστίας πλοῖον πραγματευόμενος. ἀποκαθιστὰς τε πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ κ τῶν οἰκείων ἐξεπαίδη. Φυλατόμενος κ B δημοσίων ἀποδεικνύειν ἐς χειρέα ἐ θεῶ, ψόμενος ἐκ τῆς Βαβυλῶνος ἱερέα τῶν ρων ἀνάνηλον ὀνόματι, τούτῳ τὴν ἐς χειρ δωσιν. ὃ δὴ οὐ κατέσχεν Ἀλεξανδρα τ ρεσιν. ἦν γὰρ μὲν Ὑρκανοῦ, γυνὴ δ' ἀ ἀριστοβούλου βασιλέως, ἐξ Ἀλεξάνδρ σα, τὸν μὲν ἄρρ. κάλλιστον, ἀριστόβουλον κ τὴν δ' ἡρῴδη συνοικοῦσαν μαριάμμην, Ἀλέσημον. ἐπιπάροντο δ' ἐχ ἁλεπῶς ἐφερ C μίαν ἐ παιδὸς, ἐπ' ἐκεῖνο τ' ἐπιτ ἀξιώτατ τῆς ἐς χιερωσύνης. καὶ γράφει κ μουσουργοῦ τινες αὐτῇ συμπραγματευόμ τῶν κομιδῇ τῶν γραμμάτων, αὐτεῖδαν παρ' αὐτ νίου τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην. αὐτωνίου δ' ἀκ μότερον ταραχθέντος ὁ φίλος αὐτὸ δ ἰουδαίαν ἐλθὼν ἔπι τινας χρείας, ὡς εἶδε D ζελον, ἠράσθη τῆς ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ λος ἐθαύμασε τ παιδὸς, ἐκ ἦλον δ' τὴν μαριάμμην συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ. καὶ δῆλος ἦν καλλί παιδά τινα τὴν ἀλεξάνδραν δεικνύς. ὅπως δ' εἰς λόγους ἐλθόντες αὐτῷ, πείθει γράψαμένην φοτέρων εἰκόνας, ἀντωνίῳ διαπέμψασθαι. μένη γὰρ ἡδέως ἀξιωθήσεσθαι ὧν ἠξίου. τούτοις ἐπ τοῖς λόγοις ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας ἀντω καὶ δέλως ἐπορατεύετο λέγων οὐκ ἐξ ἀνθρώπ E τῷ δοκεῖν, ἀλλά τινος θεῶν γεγεννῆσθαι τὰς παῖδ πραγματεύετο δι' αὐτῆς πρὸς ἡδονὰς ἑλκύσαι τωνίου. ὁ δ', τῷ μὲν κόρῃ ἡδέσθη μεταπεμπόμ γαμημένῃ ἡρῴδῃ, καὶ τὰς εἰς κλεοπάτραν λας οὐκ ἔτι φυλατόμενος. ἐπέστειλε δ' πέμπειν τὸν παῖδα σὺν εὐπρεπείᾳ, πρεσθεὶς, εἰ δοκοίη. τούτων ἀπενεχθέντων πρὸς ἡρῴδην, σ φάλεσ ἔκρινεν, ὡς μὲν τὸ κάλλιστον ὄντα τὸν ἀρι F ἐκκαιδεκαέτης δ' ὢν ἐτύγχανε, καὶ ἥκει πρεσβ πέμπει δὲ καὶ τὸν ἀντώνιον, ἰσχύοντα μὲν ὡς ὁ λος τοῖς ῥωμαίων, τίμιον δ' τοῖς ἑρωτικοῖς πάθεσιν, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀφροδισιάζειν μᾶλλον. ἀντέχαψεν οὖν, ὡς ἂ νον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα λέμου καὶ παρασκῆς ταραχθήσεσθαι, ἰδόμενον πάντων μεταβολὴν νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ σιλεῖ. τούτοις δ' ἀφαιτησάμενος τὸν ἀντώνιο γνώμη μὴ μέχρι παντὸς ἀπιμάζειν τὸν παῖδα καὶ ἀλεξάνδραν, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς μᾶλλον ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδοῦναι ταδελφῷ τὴν ἱερωσύνην, καὶ συμφέρειν αὐτῷ κεῖνον, ἵνα ἀποδημῆσαι δύνατον ἢ πεπαυμένῳ. σύλλογον σας τῶν φίλων, ἐπῄτατο πολλὰ τ' ἀλεξάνδραν, κ τε ἐβουλεύσατο λέγων τῇ βασιλείᾳ, καὶ διὰ τ πάτρας πειᾶσθαι ὅπως αὐτὸς μὲν ἀφορεθῇ τῆ χίας, τὸ μειράκιον ἀντ' αὐτοῦ ἀποδαλάσσοι τὰ πραγμα

di ar-

in puerum: idqve tanto injustius eam moliri, qvod & filiam suam interim honore parto privare conetur, & regnum perturbatione reipublicæ aliis parare, quod ipse quæsisset multis sudoribus ac periculis, se tamen præteritorum libenter oblivisci, nec desinere pietatem erga eam cæterasqve necessitudines colere: & nunc ejus filio pontificatum reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam prælatus sit. Hæc postqvam elocuta est verbis meditatis, qvo magis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra vix sui compos tum præ gaudio tum quod se suspectam intelligeret, cœpit cum lacrymis pro se verba facere, fassa pro sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se vel ambisse unquam, vel etiam, si ultro offerretur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri, qvod filiam cum ipso regnare videat, satisqve ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filii, futuramqve posthac regi obsequentissimam: veniamqve præteritorum petere, si qvid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloqvium, ad reconciliationis fidem datis vicissim dexteris, discesserunt, omni, ut tum videbatur, suspicione sublata.

CAP. III.

Herodes Aristobulam conjugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo post necandum curavit.

TUm rex confestim pontificatum abrogat Ananelo, viro peregrini generis, utpote nato ex Judæis olim ultra Euphratem traductis per Assyrios, ut ante diximus. Multa enim millia hujus gentis Babyloniam incolunt, unde & hic erat, a pontificibus alioqui oriundus, & Herodi jamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea deposuit, quo familiam suam componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioqvin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violavit, pro Jesu subrogato in hoc sacerdotium fratre ipsius Onia. Secundo Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem vivo adhuc pontifici successorem dedit. atqve ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen, ut decebat, post reconciliationem vacavit suspicionibus, vetitus, Alexandram ne in posterum quidem qvieturam, si daretur rerum novandarum occasio. Jussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc observabatur assidue, ita ut nihil regem lateret, ne eorum quidem, quæ ad qvotidianam vivendi rationē attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri superbia suspectam se

servari indignissime ferebat, malēs qvidvis potius pati, quā, amissa licentia, honoris specie in servitute

& timore vitam degere. misit ad Cleopatram literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans, ut opem aliqvam sibi afferat. Illa jussit eam una cum filio clam in Ægyptum ad se confugere. qvod consilium placuit, moxqve tale qviddam comminiscitur. Paratis duabus sandapalis, in has se & filium inclusit, jussis famulis conscriis, ut noctu has afferrent. erat autem mare petendum, ubi paratum stabat navigium, qvod eos in Ægyptum deveheret. hæc apud Sabbionem amicum mulieris Æsopus ipsius servus effutivit, putans eum non inscium ejus consilii. qvo cognito, Sabbion, qvi hactenus inimicus Herodis erat, suspectus qvasi socius insidiarum, qvibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ benevolentiæ: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odii tali ansa præbita. qvare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior; statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quo magis laterent insidiæ. Jamqve instabat Scenopegia, festum apud nos cumprimis celebre, cujus solennitatis dies decreverat cum reliqvo populo per hilaritatem exigere. attamen hinc quoque data est occasio per invidiam, quo magis acceleraret, qvod semel statuerat. Postqvam enim adolescens, annum tum egressus decimumseptimum, sacris juxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, cæremoniasq; decenter tractabat ipse, eximia forma, & statura quam pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferens, convertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis secum etiam avi Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes faustas voces ac comprecationes, licentius, qvam sub tali rege decebat, proterentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, ut, qvod de adolescente decreverat, perficeret. Itaqve peracta festivitate, dum apud Alexandram accipitur convivio, comitate pertracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in ejus gratiam juveniliter colludere. cumqve loci ejus natura esset æstuosior, cito defessi, relicto lusu, magnis piscinis, qvæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primum spectabant natantes qvosdam e sociis & famulis: deinde postqvam, provocante Herode, adolescens qvoqve eis se miscuit, amicorum qvibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantem, & qvasi per lusum ac petulantiam mergentes non prius destiterunt, qvã

A φόβῳ καταζῆν. ἔπεμπεν οὖν ὧδε τὴν κλεοπάτραν, ἐν οἷς εἴη σωσεχῶς ἀδυρομένη, καὶ ὧδε καλοῦσα βοηθεῖν αὐτῇ κατ' δύναμιν. ἡ δὲ λαθοῦσα σκέλδιν ἐν ἀγγείῳ σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὴν ἀποδιδράσκει. ἐπικειτε τοῦτα, καὶ τεχνάζει τοιάδε. δύο λάρνακας μὲν εἰς σκηνοπηγὸν νεκρῶν ἁρμοσθεισῶν μόνη, ταύτας αὐτὴν καὶ τὸν υἱὸν ἐνέβαλεν, ἀπειπᾶσα τοῖς οἰκέταις τὰς συνειδότας, ὡς νυκτὸς ἀφέρειν. ἦν δὲ τὸ τέως ἀπὸ Γαλατίας ὁδὸς αὐτῇ, καὶ πλοῖον ὁ Ἀραβαλούσην εἰς τὸ ἀγχιπλοῦν ἔμελλε φορτοῦσθαι μόνον. ταῦτα συνθεῖσα τῶν σκηνῆς φίλων αὐσωπος οἰκέτης αὐτῆς ἀπαγγέλλει πρᾶγμα, ὡς εἰδότι φράσας. πυθόμενος δὲ ταῦτα, καὶ πάλαι ἐχθρὸς ἡρῴδῃ πρότερον, ὅτι τὸν σαββίωνα τῶν ἀνιπάτρου καὶ τὰ φαρμάκεια εἰς ἐνομίζετο, τὸ μὲν ἐπαλλάξας τὴν εἰς μείωσιν εὐνοίας ὑποψίαν. καὶ καταλέγει τοῦ βασιλέως τὸν ἀλεξάνδρᾳ φίλον. ὁ δὲ, τὸν μὲν ἔως ἐγχειρήσεως ἐᾶσαι πειρᾶσθαι, ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ δρασμὸν συνέλαβε. παρῆκε δὲ ἁμαρτίαν, χαλεπὸν μὲν ὄδεν, εἰ καὶ σφόδρα βουλόμενον αὐτῷ ἀμφίλεγειν, τολμήσας. ἀνδρὶ γὰρ ἀναιτίᾳ κλεπάτρᾳ, αἰτίαν ὅτι τοῦ πρὸς αὐτὸν μίσους λαβέσθαι, ἐμφανῶν δὲ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἐξ ὑπουλίας αὐτῆς συνεγνωκέναι. πρόσκειτο μέντοι παντάπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον ἐκπεδῶν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ ταχὺ μηδὲ ἁπλῶς πεπραγμένοις, εἰδόκει πθανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν, καὶ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τηρουμένη, ταύτας τὰς ἡμέρας ὑφεῖλετο, καὶ πρὸς εὐφροσύνας αὐτὸς τε καὶ τὸν λοιπὸν πλῆθος. κινήσει δὲ αὐτὸν ὅμως κατὰ τοιούτων ὑπαστεῦσαι τὰ πρὸς τὸν προαίρεσιν ἐμφανῶς παροξύνων ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μειράκιον ἀριστοβουλος, ἕβδομον ὅτι τῆς δέκα γεγονὼς ἔτος, ἐφηβεῖον κατὰ νόμον ἀνῆλθεν ὅτι τὸν βωμὸν συντελέσων τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῶν ἀρχιερέων, καὶ τὰ πρὸς τὸν θρησκείαν ἐντελῶν, κάλλει τε καλλιστος καὶ μεγέθει πλέον ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ἐπῆγεν, ὥστε μὲν ὄψεις ἀφθόνους ἐπέσπασε πάντων. ἐπὶ τῇ μορφῇ δὲ φανὲν, ὁρμή τε τὴν πλῆθη πρὸς αὐτὸν εὐνοίας ἐφέρετο, καὶ τῶν ἀριστοβούλου πάντων πεπραγμένων ἐναργὴς μνήμη παρῆν. μικρόν τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τοῖς ἀλόγοις, χαίροντες ὁμοῦ καὶ συγχεόμενοι, καὶ φωνὰς εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχὰς μεμιγμένας, ὡς φανῇ ἡδέως τὴν εὔνοιαν τῶν ὄχλων, καὶ πεπιστεύκει ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὴν ὧν εὐπιστον ἐκ τοῦ εὐλογίαν. ὅτι τότε πᾶσιν ἡρῴδης ἔγνω τὴν προαίρεσιν ἐσχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. καὶ τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἱστιᾶτο μὲν ἐν ἱερείοις, δεχόμενος αὐτὸς τῆς ἀλεξάνδρας. φιλοφρονούμενος δὲ τὸ μειράκιον καὶ προελκων εἰς ἀδὴ τόπον, ἑτοιμος ἦν παίζειν καὶ νεανικεύεσθαι κεχαρισμένως σκήνῃ. ὡς δὲ τὸν τόπον ἰδιώματος θερμοτέρου τυγχάνοντος συνειλεγμένοι τάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες, καὶ τὰς κολυμβήθρας ὑπισάντες, αἳ μεγάλαι ὡς τὴν αὐλὴν ἐτύγχανον, ἀνέψυχον τὸ θερμότατον τῆς μεσημβρίας. καὶ πρῶτον μὲν ἐώρων τοὺς νέους τὸ οἰκετῶν καὶ φίλων. ἔπειτα προσαχθέντος καὶ δὲ μειρακίου τοῦ καὶ τὸν ἡρῴδην παρεξιόντος, τῶν φίλων οἷς ταῦτα ὑπετάκτο, σκότος ὑπέχοντος, βαρυνῶντες δὲ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ νηχόμενον, ἐσκ ἀπῆκαν ἕως καὶ παντα-

πεσον ἀπεπίγη. καὶ διεφθάρη μὲν ἔτως ἀφιλό-
, ὀκτωκαίδεκα μὲν ἀπὸ τῆς βιοῦ ἔτη, τὸν δὲ ἱε-
λεον καταλαχὼν ἐνιαυτὸν, εἰς ἀνάπλεων ἐκομίσατο
. ἐξαγγελθέντος δὲ τοῖς παισὶ τῆς γυναικὸς δι-
ὸ ἐκ μεταβολῆς θρηνῶν εἰς ἔτι πεπλημμένον τὸ
καὶ πένθος ἄχετον, ἤτε πόλις ἅπασα λόγῳ διαδοθέν-
ος ἐπήλπε, πάσης ἐστίας οἰκτιρμένης τὸν συμφορᾶν
ἐπ' ἀλλοτρίοις ἠνιμένοις. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ
ὐτὸς ἐκπαγὴς εἰς σωτηρίαν τῆς ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀλ-
ὲς δεδιὼς γνώσεσθαι ὅπως ἐπράχθη τἀληθὲς ἔχουσα, τὸ δὲ
ρεῖν ἀναγκαῖον ἦν μείζονος κακοῦ προσδοκία
ρᾳ. πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρία τοῦ βίου ἀράσσειν, ἐπέσχε δ' ὅμως εἰ δυνήσεται ζώσης προσκρο-
σαι κατ' ἀδελφοῦ ἀνόμως διεφθαρμένου, τότε
ὐτοῦ δὲν αὐτῇ παρεκρατεῖτ' βίου, καὶ τὸ μηδεμίαν
ν ἀδελφῶν ἢ καὶ προνοίαν ἀπολέσαι τὸ ἐν
ις ἀνιαρίας ἀμείνης ἐνομίζετο. καίκεινη μὲν
ῶς ἐφερετίζω τὸ πάθος. ἡρῴδης δὲ πᾶσι τοῖς
θεινῶς ἐπεσκιάζετο, μὴ μὴ προνοίας ψεύδος
τ' ἀληθὲς, ἐκ ὅσα πρὸς πένθος ἀπεδεύων
καὶ δάκρυσι, χρώματι, καὶ σύγχυσιν τῆς
φαίνων ἀληθινῶν. πάσχα μὲν δὲ πάθος
ος αὐτὸν, ἐν ὄψει τῆς πρώρας δὲ καὶ κάλλους,
φάλειαν ὁ θάνατος καὶ παθὸς ἐνομίζετο,
ποτολογίαν αὐτὸ πραγματεύομένου. πέ-
πολυτέλειαν τῆς σκηνῆς καὶ μᾶλλον
, πολλῷ μὲν τῷ ὠδυσκιλεῖ πρὸς τὸ τοὺς
πλήθος τ' θυμιαμάτων ποιησάμενος, πο-
γματα θαυμάτων κόσμον, ὡς ἐκκωλήσαι τὸ λυπη-
ρὸς γυναικὸς ἀληθοῦς, καὶ ὠδημυθησάσης
μέρη.

A omnino aqva præfocatus ſit. Hic fuit Ariſtobuli exitus anno ætatis decimooctavo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum rediit. hic caſus ubi mulieribus renunciatus eſt, verſa repente rerum facie, lamentatio exoritur ſupra cadaver juvenis & luctus inconſolabilis: totamqve urbem, rumore ſparſo, mœror occupat, nulla non domo calamitatem deflente, tanqvam propriam. ſed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam etſi dolus non fefellit, perpeti tamen metu majoris mali neceſſe habuit: & ſæpe ad inferendam ſibi manum pronior, impetum tamen hunc animi repreſſit, ſi forte ſupereſſe poſſet extincto per ſummum nefas filio, & retenta diutius vita, nullam ſignificationem dare, quod data opera necatum ſenſiſſet, donec aliquando ſe offerret ultionis facultas. quapropter diſſimulanter hoc tulit, nullam ſuſpicionem præ ſe ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, ſe inſcio caſum hunc contigiſſe, non luctum ſolum fingens, ſed & lacrymas & mœſtitiam veræ ſimillimam. ac fortaſſe veræ etiam miſerationis nonnihil ſentiebat ad conſpectum extincti in ipſo flore ætatis ac pulchritudinis, tametſi mortem ejus plurimum ad ſecuritatem ſuam exiſtimaret conducere: ſed potiſſimum hoc agebat, ut alienus videretur ab hoc crimine. Cæterum quod ad magnificentiſſimum funeris apparatum attinet, nihil ſibi ad ſummam liberalitatem fecit reliqvum, tam in exornando conditorio, quam in congerendis eo aromatibus & aliis rebus pretioſiſſimis, quo majus miſeris mulieribus hoc pacto afferret ſolatium.

Κεφάλαιον δ'.

CAP. IV.

πάτρα τῆ τ' ἰουδαίων & ἀράβων ἐπιβουλεύουσα
βασιλεία, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσεν
παρ' ἀντωνίου.

Cleopatra Judeorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

Ἡ δ' ἀλεξάνδρα ἤτησε μὲν ὐδὲν τ' τοιούτων. δεῖ γὰρ μᾶλλον ἡ μνήμη δ' κακῶ παρέχουσα τὴν ὀδυνᾶν ἐδυρτικὴν ἐποίει & φιλόνικον. & γράφει βουλῆ ἡρῴδε τῆ κλεοπάτρα, καὶ τὸν ἀπωλείαν ὐτοῦ. ἣ δ', καὶ πάλαι ἀπ' ὀδύσσου προπαρεσκευασμένη δεῖ καὶ τὰς αὐτοχείρους οἰκτίρασα τ' ἀλεξάνδρας, αὐτὸ τὸ πᾶν πρᾶγμα. & ἀντώνιον σὺν ἀνίᾳ φόνου δ' παιδὸς παροξύνουσα. ὁ γὰρ ἄξιον ἡρῴδην αὐτὸ καταστάντα βασιλέα τῆς ὐδὲν προσηκούσης ἐς τὸς ὄντως βασιλῆς τοιαύτας ἐπιδείκνυσθαι ὁρμάς. τοῖς ἀναπεισθεὶς ἀντώνιος, ὡς ἐπιδικίας ἐξέλη, πέμπει κελεύων ἡρῴδην ἐλθόντα ἀμφίβουλον ἀπολογήσεσθαι. πεπεῖσθαι γὰρ ὡς τὴν βουλῆ, εἰ δι αὐτὸ γέγονεν. ὁ δ', αἰτίαν δεδοικὼς καὶ τὴν κλεοπάτρας δυσμένειαν ἐκ ἀνῆκεν ἐξεργαζόμενη κακοηθῶς αὐτῷ τὸν νουν ἔχειν, ἔγνω μὲν ἀναιρεῖν, ὐδὲ γὰρ ἄλλο τὸ ἐκεῖ, καταλιπὼν δ' τὸν θεῖον αὐτῷ ἰώσηφον τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἐπέτρεψε λεληθότως εἰ πάθη τί παρ' ἀνθρώπου, φονεῦσαι καὶ τὴν μακαρίτιν ἀνελεῖν. ἦν γὰρ ἐχων φιλοτέχνως πρὸς τὴν γυναῖκα, gravius aliqvid ſtatuiſſet, confeſtim Mariamnen interficeret. ſic enim ſe affectum erga uxorem,

Cleopatra tamen nullo modo emolliri potuit, ſed in dies magis ac magis exacerbante mœſtitia, per luctum accendebatur ad vindictæ deſiderium. Per literas igitur inſidias Herodis Cleopatræ indicat, ſimulqve filii ſui miſerabilem interitum. Illa vero jamdudum adjuvandi eam cupida, & tum etiam miſerata mulieris infortunium, non ſecus quam proprium curavit hoc negotium: nec unqvam deſtitit incitare Antonium ad ulciſcendam necem juvenis: indignum façinus dictitans, Herodem ope ejus alieni juris regno potitum, in legitimam regum ſtirpem tam inſolenter debacchari. His permotus Antonius, poſtqvam Laodiceam pervenit, accerſivit ad ſe Herodem dicturum cauſam de objecto necis Ariſtobuli crimine: factum enim improbabat, ſi quidem ipſe Herodes autor ejus fuiſſet. At ille nec cauſæ ſuæ ſatis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indeſinenter Antonium contra ſe irritantis, decrevit quidem parere: neq; enim aliter facere poterat, ſed comiſſa regni cura Joſepho patruo, clam ei mandavit, ut ſi Antonius

ut etiam si post ipsius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad suam id injuriam pertinere existimet. ajebatqve totum hoc negotium exhiberi sibi propter ejus fœminæ formam, in qvam ille jam pridem fama cognitam accensus sit. atqve his mandatis, non admodum læta sperans de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Porro Josephus creditum sibi regimen administrans, & sæpissime Mariamnem conveniens, partim propter negotia, partim honoris causa, dum crebra mentio fit conjugalis amoris, quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc ejus asseverationem mulieribus, præsertim Alexandra, ille nimio studio approbandi eis affectum regis eo provectus est, ut mandatum illud proderet, ratus id certissimum amoris argumentum, quod neqve sine ea vivere sustineret, neq; vel morte ipsa ab ea disjungi. quæ Josephi verba mulieres non tam indubitatum Herodis amoris signum interpretatæ sunt, quam exhorruerunt illius tyrannicum animum, si vel mortuus sæviret in earum capita. Interea per civitatem rumor ab inimicis regis sparsus est, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cum reliqvam regiam turbavit, tum mulieres maxime. Alexandra vero etiam Josephum hortata est, ut assumens eas ad signa legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni custodiam circa urbem tendebat sub tribuno Julio. sic enim primum, si quid turbarum in aulam incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorum benevolentiam. Deinde sperandum esse, consequturam quidvis Mariamnen, si in Antonii conspectum venerit, atqve etiam regnum recepturam, & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea consultatione, literæ ab Herode supervenerunt rumori contrariæ. quamprimum enim venit ad Antonium, muneribus eum placuit, quæ in hoc Hierosolymis attulerat: & crebris colloquiis indignationem viri leniit, ut minus posthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ instigatio. negabat enim Antonius oportere regem facti sui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum. sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permittendam esse. idq; ipsum etiam Cleopatræ ajebat conducibile, si non multum se misceret alienis imperiis. Hæc significabant Herodis literæ, reliqvumqve honorem, quo se dignaretur Antonius, ad confessum adhibens & ad quotidiana convivia, idq; non cessante a criminationibus Cleopatra: quæ capta ejus regionis cupidine, quo regnum id sibi usurparet, omnibus modis quærebat illum perdere. Sed quia justum se præberet Antonius, nihil posthac expectandum gravius, venturumqve brevi, constabilito tam regno quam amicitia. nec relictam Cleopatræ cupiditati ullam spem,

A καὶ δεδοικέναι τὴν ὕβριν, εἰ καὶ παθητός ἐστιν ἐκείνη κατ' ἐμορφίαν ἄλλῳ τινὶ σπουδάζοιτο. τὸ γὰρ σύμπαν ἐνέφαινεν ὁρμὴν ἀντωνίου πρὸς τὴν ἀνδρωνα, ὅτι καὶ πάλαι προσηκόντως ὑπὲρ τῆς εὐμορφίας ἐτύγχανεν. ἡρῴδης μὲν οὖν ὑπηρέτας παῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας σὺν ἀσφαλείᾳ ἔχων, ὑπὲρ τ ὅλων ἀπήντα πρὸς ἀντώνιον. ὁ γὰρ ἰώσηπος ὅτι τῆς διοικήσεως ἦν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ διὰ τὸν συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ μαριάμμῃ, πρός τε πραγματείας, καὶ πρὸς ἔνιον ἐδόκει βασιλεύουσῃ παρ' αὐτοῦ γινομένας καθ' ἡσυχὴν συνεχεῖς ὁμιλίας ὑπὲρ τῆς ἡρῴδου πρὸς αὐτὴν εὐνοίας, καὶ φιλοστοργίας ἐξηρανδρομήσω γυναικείως τὰς λόγους, καὶ μάλιστα τῆς ἀλεξάνδρας, ὑπερεσπουδακώς ὁ ἰώσηπος ὑπιδεῖξαι τὴν διάνοιαν ἣν βασιλέως, προσήχθη, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἐπιστολὴν αὐτῶν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς ἂν δὲ χωρὶς ἐκείνης ζῆν δύναιτο, κἂν εἰ πάσχοιτο δεινὸν σὺν αἰτίᾳ τοῦτο ἂν δὲ θανάτῳ διαζεύχθείη. ταῦτα μὲν ὁ ἰώσηπος. αἱ γυναῖκες ὡς εἰκὸς, οὐ τὸ φιλόστοργον τῆς πρὸς τὸν ἡρῴδην διαθέσεως, τὸ γὰρ χαλεπὸν, εἰ μηδ' ἀποθνήσκοντος ὑστερήσαν ἀπωλείας, καὶ θανάτῳ τυραννικῷ προσλαμβάνουσαι χαλεπὸν τὴν ὑπόνοιαν ἐρρήθησαν ἔχον. ἐν δὲ τούτῳ καὶ λόγος ἐχώσατο κατὰ τῆς πόλιν ὅτι φρουρᾶς τῆς βασιλείας ἐστρατοπέδευεν ἡγεμόνι ἰουλίῳ. διὰ γὰρ δὴ τὸ πρῶτον μὲν εἰκὸς πᾶσι ἀπαντήσειν παρακλῆσιν περὶ τὴν αὐλὴν ἐν ἀσφαλεστέρῳ διάξειν αὐτοὺς ῥωμαίους εὐμενῶς ἔχοντες. ἐπειδὴ καὶ πεύσεσθαι πάντως ἠλπικέναι τὴν μαριάμμην ἀντώνιον ἠσπασμένον, δι' ὃ ἐστὶ τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι κατὰ μηδένος ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς πᾶσι ἐν εὐγενείᾳ βασιλικῇ γενομένοις. ὅτι τούτων δὲ τὰ λογισμῶν τετυχηκόσιν αὐτοῖς, γράμματα παρ' ἡρῴδου περὶ τῶν ὅλων ἀφίκετο τῆς φήμης ἐναντία, καὶ τὰ προληφθέντων. ἐπειδὴ γὰρ ἐλθεῖν παρ' ἀντωνίῳ, ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ τῶν ἱεροσολύμων. ταχὺ δὲ τῆς ὁμιλίας παρεσήσατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οἵ τε τῆς κλεοπάτρας λόγοι πρὸς τὴν ἐξ ἐκείνων θεραπείαν ἧττον ἐδυνήθησαν. ἃ γὰρ ἐφ' καλῶς ἔχειν ἀντωνίῳ βασιλέα περὶ τῶν κατὰ τὴν ἀσχολὴν γεγνημένων εὐθυωρίας ἀπῄτει. ἔτως γὰρ ἂν ἐδέ βασιλεύσειν, δόντας δὲ τὴν τιμὴν, καὶ τῆς ἐξουσίας καταξιώσαντας, ἐὰν αὐτῇ χρῆσθαι. τὸ δὲ αὐτὸ ἐν τῇ κλεοπάτρᾳ μὴ πολυπραγμονεῖσθαι περὶ τὰς ἀρχὰς ἐλεγεν συμφέρειν. ὑπὲρ τούτων ἐνεφάνιζεν ἡρῴδης, καὶ τὰς ἄλλας διεξῆει τιμὰς, ἃς ἔχοι παρ' ἀντωνίῳ συνηθῶν ἐν ταῖς διαγωγαῖσιν, καὶ συνεστιώμενος ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπὸς ἐν ταῖς καθόλας αὐτοῦ τῆς κλεοπάτρας ὄσης, ἡ πάντα τὴν χώραν ἐξαιτουμένη τὴν βασιλείαν αὐτῇ προσηνέσθαι, πάντα τρόπον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. δικαίως μέντοι τυγχάνων ἀντωνίῳ, μηδὲν ἐπὶ προσδοκᾶν δυσχερές, ἀλλὰ καὶ ἧττον ἔξειν βεβαιοτέραν τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτοῦ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τὴν ἐλπίδα τῆς

πλεονε-

ξίας, δοντ⊙ αὐτωνίῳ αὐθ' ὧν ἠξίω τλὺ κηΐλλω A quando Antonius pro ejus postulatis Cœlesyriam ei concessisset, hac conditione, ne posthac Judæam peteret, & ut molesta esse desineret: His literis redditis, voluntas confugiendi ad Romanos evanuit. non tamen latuit id consilium, sed quam primum, deducto aliqvanti sper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Judæam reversus est, statim soror Salome & ejus mater indicaverunt, quid Alexandra cum suis voluerit. nec hoc contenta Salome, etiam maritum suum Josephum criminata est, Mariamnes consvetudinem objiciens. hoc autem fecit propter simultatem veterem, qvod regina elati animi fœmina, inter muliebres contentiones exprobraret ei obscuritatem generis. Porro Herodes, qui semper ardenter amavit Mariamnen conjugem, statim perturbatus est, non ferens zelotypiæ stimulos; ægre tamen se continēs, ne a recta ratione transversum raperetur insanis affectibus, seorsim Mariamnen percunctatus est, ecquid haberet cum Josepho commercii. illa vero pernegante factum cum dejerationibus, &, quicquid insons fœmina posset, in defensionem adducente, rex paulatim assentiendo placari se sinebat victus amore uxorio, ita ut postremo veniam peteret, qvod temere fidem habuisset rumoribus: agebatqve ei gratias pro servata pudicitia, suum vicissim amorem commemorans, tandem, ut mos est amantium, prorumpentibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. cum tamen nondum uxori amoris sui fidem faceret, tantoqve magis conaretur id efficere: tum illa, Non est, inquit, amantis mandare, si qviid humanitus accidat, uxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo rex velut ictus præ dolore confestim eam e complexu dimisit: vociferaturqve capillos sibi lacerans, tenere se manifesto deprehensam constupratam a Josepho conjugem. nunqvam enim proditurum fuisse data sibi privatim ac secreto mandata, nisi obstricta mutuum fide per stupri consvetudinem. atqve ita parum abfuit, quin eam interficeret. Sed amore victus, licet ægre, cohibuit se tamen. Veruntamen Josephum ne in conspectum qvidem admissum jussit interimi, & Alexandram, ut malorum omnium causam, vinctam conjecit in custodiam.

B

C

D

E

F

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra non desinente in omnes incitare Antonium: qvem hortabatur, ut auferens cuiq; suam dynastiam ipsi contribueret: multumq; apud eum poterat irretitum suis amoribus. cumqve natura esset alieni appetens, nihil sibi putabat illicitum. primo fratrem, cui debebatur regni successio, veneno sustulit, agentem annum qvintumdecimum; deinde Arsinoen sororem suam, Ephesi in templo Dianæ supplicem, interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam ubicunqve spes affulgeret, neqve templum, neqve sepulchrum, neqve asylum ullum unqvam violare dubitavit, modo ad illum redirent spolia qvæsita vel sacrilegio, miscebatqve sacra profanis, fas nefas, ut augere-

IV.

G

tur lucris vel iniquissimis. ad summam nihil satis erat mulieri sumptuosæ & voluptatibus deditæ, cujus cupiditatesvix totius orbis expleri possent opibus. quamobrem & Antonium continuo solicitabat, ut aliis ablata ipsi largiretur: & ingressa cum illo Syriam, statim cogitavit, quomodo eam possessionem suam faceret. Nam Lysaniam Ptolemæi filium interfecit, causata eum studere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Judæam simul & Arabiam sibi dari, ademptas suis regibus. Verum ille erat quidem adeo deditus ei mulieri, ut non illecebris solum, sed etiam beneficiis ejus captus videretur: puduit tamen eum tam insignis injustitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel negando eam contristaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequissimus, partes de utriusque regione ablatas ei largitus est; ad hæc urbes, quotquot sunt intra fluvium Eleutherum usque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas jam inde a majorum ætate sciebat liberas, quamvis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

CAP. V.

Cleopatra reginæ in Judæam adventus.

HÆc assecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum usque Euphratem prosecuta, revertitur: obiterque edita Apamia & Damasco, etiam Judæam ei libuit invisere: ubi excepta ab Herode, concessam sibi Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locavit. Is & balsamum fert, quod unguentorum longe pretiosissimum ibi tantum provenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negotia contracta majore cum rege familiaritate, concubitum ejus appetiit, mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac forte etiam amore tacta nonnihil: quamvis verisimile sit, per stuprum quæsitam occasionem struendis insidiis. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem jam ante ei parum amicus, quod nosset, infestam ex æquo omnibus: tum vero etiam abhorrens tam prostratam impudentiam, & rejecturus, si petulantius pergeret, renuit. deinde cum amicis consultavit, num habens eam in sua potestate, deberet occidere. sic enim multis molestiis levare posse eos, quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit. quin & ipsi Antonio id fore utile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delapsus opera ejus opus habeat. Huc procliviorem cohibuerunt amici, indignum censentes, hominem in magnis versantem negotiis in manifestum se periculum conjicere, & obsecrantes, ne quid ageret temere. non enim hoc laturum Antonium, quantumvis ei hoc approbetur utile. quin hoc ipso augendum ejus desiderium, quod per vim atq; insidias amisisse eam videbitur. nec superesse vel mediocrem excusationem, qvin mulier sit omnium ejus ætatis longe

A τῆς ἀδικίας τολμήσειεν. τὸ δ' ὅλον ἐδόκει αὐτὸν γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ δολερᾷ τὴν διάνοιαν

B ἀράβων ἐξελόμενον τοὺς βασιλεύοντας

C καὶ τὰς ἐντὸς ἐλευθέρας πάσας

D Κεφάλαιον ε'.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν Ἰουδαίαν

Τούτων ἡ κλεοπάτρα τυχοῦσα,

E μιώτατον τῶν ἐκεῖ, καὶ ὡς ἐν μόνοις

F πολλῶν γὰρ ἀπορίαν παρεῖχεν

honoratissima, & si quid utilitatis ex ejus nece possit existere, conjunctum sit cum Antonii injuria. unde facile apparere, quam magna & immedicabilia mala exoritura sint in regno & familia regis ipsius, cum nihil vetet, recusata illius illicita postulatione, res pro præsenti statu recte disponere. his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus ostendentes, cohibuerunt eum a tanto facinore. Ille, placata muneribus regina, versus Ægyptum eam deduxit. Cæterum Antonius, subjugata Armenia, Artabazem Tigranis filium cum filiis suis tetrapis vinctum in Ægyptum misit, munus Cleopatræ, & quicquid pretiosum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus est Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui post Archelaus & Nero Cæsar per vim a se pulso juniorem ipsius fratrem successorem dederunt. Qvod autem attinet ad tributa regionum, quas regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea juste reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occasionem malevolentiæ. Arabs vero, postqvam eorum exactio ad Herodem spectare cœpit, aliquandiu solvebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus & ad dandum segnior, vix partes quasdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

CAP. VI.

Herodes bellum Aretæ infert, qvo tempore Antonius a Cæsare Actiaco prælio victus est.

Qvam ejus iniqvitatem & juris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus esset Romanorum contentionibus. cum enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in centesimam octogesimam septimam Olympiadem incidit, Cæsar de imperii summa decertaturus erat cum Antonio. Herodes vero multorum jam annorum possessor regionis pacatæ & refertæ pascuis ac pecoribus, novis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remisit, negans sibi opus esse. verum quia tam ex ipso quam ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, jussit in illum bellum vertere. nam & regina hoc in rem suam fore existimabat, si alter ab altero mutuis attererentur cladibus. Igitur Antonii jussu reversus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox invasit Arabiam equitatu simul & pedestribus copiis instructissimus, Diospolim pertens, quo occursuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Post accerrimum igitur cōflictum penes Judæos fuit victoria. Post hæc rursum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus est in Cœlesyria: quod præsentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus sui partem. cumqve vellet, munitis vallo castris, per occasionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & confestim in Arabas ceret. Faciebat autem eis animos, tum quod pulchre instructam aciem habere se crederent,

tum recens memoria prioris pugnæ, in qua egregie vicerant. cum igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decrevit rex uti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostem, subsequente instructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas, paulisper enim repugnare conati, ut viderunt non posse ferri eorum audaciam, majore ex parte in fugam versi sunt. actumqve de eis fuisset, ni Athenio Herodem invasisset, ejusqve exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, non imparatus pugnæ eventum expectabat, quieturus, si Arabes vincerent: Ubi vero vinci eos animadvertit, cum collectitia manu indigenarum fessos jam, & victoriam suam putantes ex improviso adortus magnam stragem edebat. Nam Judæi, viribus in profestos hostes absumptis, tum vero etiam ob victoriam dissolutiores, facile hosti cedebant, multaqve vulnera accipiebant in locis asperis & inæqvalibus, quorum peritiores erant adversarii. His igitur vehementer laborantibus, Arabes resumptis animis reversi in prælium trucidabant jam fugientes. nec una erat exitii facies, paucisqve in castra evaserunt. Rex vero videns eos viribus impares, citato eqvo profectus est ad evocandos, qui illis succurrerent. nec tamen licet festinus, affuit in tempore, sed Judæorum castra capta sunt. Arabibus autem non mediocris felicitas ex insperato contigit, dum & victoriam potiuntur, a qua plurimum aberant, & hostium validum exercitum opprimunt. Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excursionibus in Arabiam castra ponendo in montibus: & cavebat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assvefaciens & continuis exercitiis præparans ad abolendam tandem ignominiam.

CAP. VII.

De terræ motu qui Judæam concussit.

QVo tempore dum maxime apud Actium Antonius conflictatur cum Cæsare septimo regni Herodis anno, Judæa terra, quali nunqvam ante, motu concussa, magnam per totam eam regionem jacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia, militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, utpote sub divo agitans. Hæc clades in majus etiam aucta rumoribus, quos nuncii gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hostium animos, quasi subversis Judæorum urbibus, & extinctis hominibus, nulli jam supereſſent adversarii. legatos itaqve gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necaverunt, moxqve magna alacritate properaverunt ad hostilem exercitum,

A ἄμεινον ἐχόντων ἐπὶ τῶν πρώτων μάχων νενικήκεσαν
ὀδ᾽ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἀπειρέψαντες τοὺς πολεμίους
ρυέντων ἀν᾽ ἐ πᾶσαν Ἰουδαίων ἀπ
τῇ προθυμίᾳ ὁ ἐφ᾽ ὁ βασιλεὺς ὑπ
προεπτῶν ὡς ἀ λελοιψε᾽ τ᾽ ἐπίθεσιν ἐγέ
τοῖς ἑτέροις ἡγησατ᾽, πάντων κα
λυθησάντων. ἐκπαλῆξις ᾗ ἀ
ἀντιστάσης γὰ εἰς ἐλίγον, ὡς ἐωρῶν α
σὺς φρονήματος, ἔφυγον οἱ πλείους
διεφθάρησαν, εἰ μὴ ἀθηνίωνος κα
τὰς Ἰουδαίας. ἔτος γὰ ὂν κρατίστος
τ᾽ ἐκεῖ, Δ|ίφορος ᾗ ἡρώδη, τὸ μέλλο
ἐσκόπ|, ὁρασάντων μὲν τὰ λαμπρ
ἡσυχίαν ἄγ. ἡ πορμῶν ᾗ ἐ
ρας συνελυθῆσι τ᾽ οἰκείων
ἰουδ τοῖς Ἰουδαίοις. ᾗ τὸν πεπ
νους ἀπροσδοκήτως ἐπιπέσων, π
B τὴ δ προθυμίας εἰς τὰς ὁμολογ
πανήσαντες Ἰουδαῖοι, ᾗ τῇ νικῇ ἐπ
παχὺ τ᾽ ἀπιχειρησάντων ἡδέως, ἐ
νον τραπὰς ἐν χωρίοις ἀφόρτοις ἐ
πλείω τ᾽ ἐμπειρίαν εἶχον οἱ τῶν Ἰ
κακῶς ᾗ πιπτόντων οἱ τε ἀρχέτες α
C πάλιν ἐπιστρέψαντες, ἐκπλ
γίνοντ᾽ ᾗ πανταχ᾽ ἀπαντᾷ, κτεί
Δ|απιπόντων, ἐ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τ
D ᾗ βασιλεὺς ἡρώδης, ἀπεγνωκὼς τὰ τ᾽ τ
φεπτάζε᾽ βοήθειαν ἄξων, ἐ μὲ
ἀσυδακως ἐπερχεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν πρότερ
Ἰουδαίων. οἱ ᾗ ἀρχέτες, ἐ μετρίως εὐτυχ
λόγε, νίκλου τε ἧς πόλεως ἀπαθέσης
πολλοὺ τ᾽ ἑαυτῶν ἀφαιρεμένοι ἀνδρ
ὁ μὲν ἡρώδης λησείους ἔχε᾽τ᾽ ἐ
τ᾽ τ᾽ ἀρχέων ἐκπέμψε τῆς Ἰουδαίας
E ὄπι τ᾽ ὁρῶν, ἐ τὸ μὲν σύμπαν ἐβού
χεῖρας ἐλθεῖν, ὅσι ἀζημίως ᾗ μαχ
ἐ τῇ φιλόπατρι, τ᾽ τε οἰκείων ἐπιμ
πλεῖσμα διαθέμενο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ζ.

Περὶ ᾧ ἠρημένε σεισμῶ ἐ τῶν
ΕΝ τούτῳ καὶ τῆς ἐπὶ Ἄκτιον μ
κράσε μὲ πρὸς Ἀντώνιον ἑβδόμ
βασιλείας ἔτος, σεισθεῖσα ᾗ γῆ τ
ἄλλοτ᾽ ἐδόκει, τ᾽ ὂν τῇ χώρᾳ κτη
F ἐποίησεν. ἐφθάρησαν ᾗ ἐ τ᾽ ἀνθρώ
πλωκτους οἰκίας, πλείους μυρίας. τὸ
ἐν ὑπαίθρῳ διατρίβον, κἂν ὑπὸ
Ελλάδι. ταῦτα, πυθόμενος τὰ
μᾶλλον ἢ κατὰ ἀλήθειαν ἐπαγγελλόμε
τοὺς ὑπὲρ τῶν γεγονότων λόγους τοῖς ῥ
μένων ἐχθρῶς ἐχόντο, μᾶλλον ὑπὸ φρ
χώρας ἀναπετερωμένης τῆς πολεμ
G ρότων τῶν ἀνθρώπων, μηδὲν ἐπ μι
πτωλον καταλελειφθαι δουῶ. τ
ων τοὺς πρέσβεις, ἡνίκα γὰ ὑπὸ τῆς μεγίστ
πτοημένους, συλλαβόντες ἀπέκτειναν,
σης προθυμίας ἐχώρουν ὑπὸ τὸ

οἱ δ' ὅτι τ' ἔφοδον ἐξεδέξαντο, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακειμένοι, προΐεντο τὰ πράγματα ἀλλὴν ἀπογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς παντὸς. ἐγγὺς ὅτι ἰσοπαμίας ἐλπὶς προηπτημένοις ἐν τῷ μάχαις, ὅτι βοηθείας κεκακωμένων αὐτοῖς τὰ οἰκεῖα πραγμάτων. ὅτως οὖν ἐχόντων, ἐπῆρε βασιλεὺς λόγῳ τε τοὺς ἡγεμόνας, καὶ πειρώμενος ἀναλαμβάνειν αὐτῶν παρακόπτα τὰ φρονήματα. προσηνέσας δὲ καὶ θαρραλεώτερόν πως τὰ ἀμενηνῶν, ἐπέλπεσεν ἤδη καὶ τοῦ στρατεύειν διαλέγεσθαι, πρότερον οὐκ αὐτὸ μὴ καὶ παλαιστῶς χρῆσαι διὰ τὰς φυγάς. παρεκάλει δὲ τοιούτοις τισὶν ἐς τὸ ἔχλον τοὺς λόγους.

A at illi non ausi adventum eorum præstolari, utpote dejecti animis ob calamitatem, rempub. negligere, nec multum a desperatione abesse videbantur. quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in se erat, conando animum illis addere. cumqve generosiores quosdam in meliorem spem restituissent, tum demum ausus est etiam exercitum alloqvi, quem prius viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur his verbis consulatus simul & cohortatus est:

Κεφάλαιον ή.

Λόγος ἡρώδου πρὸς τὸν ἰουδαίους.

Οὐκ ἀγνοοῦμεν ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ τῇδε τὸν καιρὸν γενόμενα πρὸς τὰς πράξεις ἡμῶν ἐναντιώματα, καὶ ταράττειν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις, καὶ τὰς πολεμίους ἀνδραγαθίας διεννοεῖσθαι. ἀλλ' ἐπειδὴ καταπεπτώκε τὸ πολεμεῖν, καὶ τὰ γεγονότων οὐδὲν ἔστιν πιστὸν, ὁ μηδενὸς ἔργου καλῶς πραχθέντος ἐπανορθώσεται, παρακαλέσαι προείλομαι ὑμᾶς ἅμα, καὶ διδάξαι, δι' ὧν ἂν ἐμμείνητε τοῖς οἰκείοις φρονήμασιν. βούλομαι γὰρ πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιεῖσθαι ἀποδείξαι, διὰ τὴν ὕβριν τὴν ἐναντίων ἀναγκασθέντες. μέγιστον γὰρ εἰ μάθοιτε ἅπαντες, προθυμίας αἴτιον ὑμῖν ἔσται μὴ τὸ καταδεῖξαι διότι καὶ τὰ ἐν ἡμῖν δεινὰ οὐδέν ἐστιν, καὶ πολλῆς εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ πρώτου, μαρτυρὰς ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. τὴν γὰρ πρὸς Ἄραβας φιλίαν ἡμῶν ἴστε μὲν δήπου πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὅτως ἀπίστως διακειμένους, ὡς εἰκὸς ἔχειν τὸ βάρβαρον καὶ ἀνεννόητον γένος, πλείστα μέν τοι προσκρούσασαν ἡμῖν πολυνεξίᾳ, καὶ φθόνῳ, καὶ ταῖς παρ' αἰχαῖς ἐφεδρεύοντες ἐξυπνοῦσι, καὶ τὰ μὲν πολλὰ, τί δεῖ λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς τῆς οἰκείας ἀρχῆς ἐκπεσεῖν, καὶ δουλεύειν κλεοπάτρᾳ, τίνες ἄλλοι δ' ἄρας ἀπήλλαξαν, ἢ γὰρ ἐμὴ πρὸς ἀντώνιον φιλία, κἀκείνη πρὸς ὑμᾶς διάθεσις αἰτία γεγένηται, μηδὲ τούτους ἀνήκεστόν τι παθεῖν, φυλαττομένη τὸν δρὸς μηδὲν ἀποτραπέσθαι, ὃ δύναιτ' ἂν ὕποπτον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθέντος δ' ἐμοῦ κλεοπάτρᾳ μέρη τινὰ προσχεῖν ἀφ' ἑκατέρας τῆς ἀρχῆς, ἔστ' διωκησάμην ἐγώ. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς ἔλαβε, τὰ μὲν ἀσφαλεῖ ἀμφοτέρωσις ἐπεχειρήσαμεν, τὰς δ' ἀπάνας αὐτὸς ἀνέλαβον, διακόσια μὲν δοὺς τάλαντα, διακοσίων δ' ἐγγυητὴς γενόμενος, ἃ τῇ μὲν γῇ προσοφειλόμενα γεγονὼ, αὐτοῖ δ' ἀπὸ τούτων ἀπεστερημεθα. καίτοι γε ἄξιον μὲν ἦν μηδενὶ τῶν ὄντων ἰουδαίους φόρον, ἢ τῆς χώρας ἀποτελεῖν. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἀπὸ μὲν τούτων ἐς αὐτοὺς σεσώκαμεν, οὐδὲ τὰς ἀρχὰς ὁμολογήσαντας μετὰ πολλῆς σπουδῆς καὶ χάριτος, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἐδόκησαν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ἀποστρουμένους, καὶ πεῖσαι ἀπολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους. ὡς ἥγε πίστις ἔχουσα, καὶ πρὸς τοὺς πολεμιωτάτους τέτον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ' οὐ θαυμαστὸν τοῦτο οἱ τὸ μὲν κερδαίνειν ἀπὸ παντὸς τρόπου, καλλίστου ἡγεμόνος φασιν, τὸ δ' ἀδικεῖν οὐκ ἀπιζήμιον, εἰ μόνον κερδαίνειν δυνηθεῖεν. ἔστιν οὖν ἐπὶ ζήτησις ὑμῖν εἰ δεῖ

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

NOn ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumvis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est proforibus, & quæ hactenus acciderunt, talia sunt, ut vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi essis, & monendi, quo pacto retinere possitis pristinum robur animi. ac primum de bello verba faciam, declaraboqve nos id justissimis de causis gerere, coactos inimicorum injuriis: id quod vel præcipue debet acuere vestram fortitudinem, deinde ostendam, nec hæc, quæ nos contristant, esse tam gravia, quam videntur, & magnam nobis superesse spem victoriæ. ac primum de eo disseram, quod prius proposui, vosqve ipsos testes eorum, quæ dicturus sum, faciam. Nostis enim ipsi Arabum injustitiam, & quam sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium, ac barbarum: sed nos præcipue infestaverunt ob avaritiam & invidiam, perpetuis injuriis nos lacessentes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, quis eos, imminente Cleopatra, de libertate periclitantes eripuit, nisi nos? Mea enim cum Antonio conjunctio, & illius erga me benevolentia in causa fuit, ne quid isti gravius paterentur, dum ille cavet committere, quod & nobis suspectum esse posset: deinde postqvam precibus illa evicit, ut de utraqve regione portiones quædam ei deciderentur, in his quoqve dispensandis non cessavit mea industria: & datis de meo magnis muneribus, securitatem ambobus acquisivi meo unius sumptu, dum ducenta talenta expendo, & pro aliis ducentis fide jubeo, pro reditibus ejus ipsius terræ, quam isti olim nostram occupant. atqvi æqvum erat nos Judæos & a tributis immunes esse, nec cuiquam ullam agrorum partem decidere. certe in Arabum gratiam, qui nobis salutem suam debent, indignum erat quicquam expendere. Sed multo iniquius est, eos qui negare non possunt suam libertatem nostrum esse beneficium, & eam ob rem gratias nobis egerunt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore: quandoquidem fides etiam hosti servanda, multo magis inter amicos locum habeat, necesse est. at non inter tales, quales isti sunt, qui nihil honestum putant, nisi cum lucro conjunctum, & injuriam impunitam esse debere, quæ lucri gratia committitur. Dubiumne igitur est, nostri officii

esse injustos justo bello persequi, quod Deus ipse A fieri vult, jubetque nos semper ulcisci vim & injuriam, maxime in bello non solum justo, verum etiam necessario. quod enim confessione omnium tam Græcorum quam Barbarorum est crudelissimum, hoc extis nostris legatis perpetravetunt. Nam & Græci caduceatores sacros ac inviolabiles esse volunt, & nostri honestissima sanctissimaque legis præcepta per angelos, hoc est B nuncios, a Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hostes hostibus conciliare potest. Quid igitur magis nefarium, quam legatos de jure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sane non video. Dixerit forte aliquis: jus quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & majores copiæ: verum isthæc oratio in- C digna est nostris hominibus; cum quibus enim justitia est, cum illis etiam Deus. ubi autem Deus est, ibi nec multitudo nec fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligavimus, non ferentes nostram impressionem. victores deinde nos Athenio, non indicto bello, ex insidiis aggressus est. D Verum hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas. Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint, qui, quoties absque dolo certandum est, semper succumbunt, quando vero vincere videntur per injustitiam, hoc faciunt? Quid quod etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari E debet? non est enim generosi hausinfirmissimum quemq; aggredi, sed posse etiam fortes devincere. Quod si quem domesticæ clades terrent & terræ motus proximus, primum cogitet hoc ipsum esse, quod Arabas decipit, putantes graviorem quam revera fuit: deinde non decere, ut illis audaciæ, nobis timiditatis, eadem causa sit. Illi enim nunc audent, non quod alicujus boni sibi sint conscii, sed quia nos afflictos credunt calamitatibus; ubi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quod jam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nam neqve admodum afflicti sumus, neqve, ut quidam putant, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quod si Dei voluntate hoc factum est, mirum, ni ejusdem voluntate cessavit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quod vero præsens bel- G lum ei probetur ut justum, ipse evidenter declaravit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum, qui arma gestatis, nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto divinæ voluntatis indicio, quod si populariter militassetis una cum liberis & uxoribus, neminem vestrum desideraretis. Hæc cogitantes, & quod majus est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini justo bello gentem impiam, nec amicitiæ jura, nec fœderum fidem servantem

τὰς ἀδίκους πιμωρήσασθαι, ἔτ' ἢ ὑπὸ θεοῦ βαλομένῳ, ἢ ὡδαγγέλλουτ@ ἀεὶ μισεῖν τ' ὕβριν, ἢ τ' ἀδικίαν, ἐ πανλα μὲ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον ἐπιξιόντων. ἀ γὰρ ὁμολογέμενα ὡδανομώτατα τοῖς πάσι ἕλλησι, ἔτ' ἐκείνοις βαρβάροις, ταῦτα ἐπράξαν ἡμῖν τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις ὑπερφόλξαντες αὐτοὺς, τῶν μὲν ἀλλοφύλων ἱερεῖς καὶ ἀσύλους εἶναι τοὺς κήρυκας φαμέν, ἡμῶν ἢ τὰ κάλλιστα τῶν δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα τῶν ἐν τοῖς νόμοις διαγγέλων ὡδὸν ὑπὸ θεοῦ μαθόντων. ἔτ' γὰρ τὸ ὄνομα, καὶ ἀνθρώποις θεὸν εἰς ἐμφανῆ ἄγειν, καὶ πολεμίοις πολεμίοις ἀμάλλατον δύναται ποιῆσαι; πῶς οὖν μεῖζον ἂν ἡγοῖντ' ἀσέβημα, ἢ πρέσβεις ἀποκτεῖναι, τοὺς ἑτέρῳ ὑπ' ἄλλου ἀμαλεγομένους; πῶς δ' ἂν ἐπὶ δυώσαντο, ἢ σφᾶς τὸν βίον ὄψεσθαι, ἢ τὸν πόλεμον ἀτυχῆσαι τοιούτων αὐτοῖς πεπραγμένων; ἐμοὶ μὲν ὑπὲρ ἀδαμῶς δοκοῦσιν. ἴσως τι τῶν ἐρεῖ τις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν, ἀ δρειτέρους δ' ἢ πολίτας ἐκείνους τετυχήκασιν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῶν ταῦτα λέγειν. μεθ' ὧν γὰρ τὸ δίκαιον ἐστιν, μετ' ἐκείνων ἐ θεός. θεὸς δ' ὅπου ἐστὶν@, καὶ ἀνδρεία πάρεστιν. ἵνα δ' ἢ καὶ ἐμαυτὸν ἐξεπαύσωμαι, ἐνικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ, συμβαλόντες τῷ δεσπότῃ, ἐδὲ ἀντέσχον ἡμῖν, ἀλλ' ἔφυγον δ' ὑς ἐχ' ὑπομείναντες τὸν ἔφοδον, καὶ τὰ ὑφ' ἡμῶν ἁλόντα. νικῶσιν δ' ἡμᾶς ἀθηναίων ἐπῆλθε πόλεμον ἀκήρυκτον ἐπάγων. πότερον οὖν ἀνδρεσιώτερα τότε ἐκείνων, ἢ δεύτερα ὡδανομία, ἢ ἐπίδρα; τί οὖν ἐλαττον φρονῶμεν, ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας; πῶς δ' ἂν καταπλαγείημεν, τοὺς ὅταν μὲν ἐξ ἀλλοθύοις ἀγωνίζωνται πάντες νικωμένους, ὅταν δ' κεῖνοι τῶν νομιζομένων ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιουμένους; πῶς δ' ἂν εἰ καὶ ἡμαύρους ἤγηται τις αὐτοὺς, ἐ παρ' αὐτὸ δ' καὶ μᾶλλον ὁρμηθείη; τὸ δ' εὔψυχον, οὐκ ἐκ τοῦ ἀσθενεστέρους ὑπιχθρεῖν, ἀλλ' ἐκ τοῦ δυνασθαι καὶ τοῦ κρατερωτέρων κρατεῖν. εἰ δέ τινα καταπλήττεται τὰ οἰκεῖα πάθη, καὶ τὰ ὠθεῖ τὸν σφαλμὸν συμβεβηκότα, πρῶτα μὲν ἐνοητέον, ὅτι τοῦτ' αὐτὸ καὶ τοὺς ἀραβας ὠφέλησε, μείζω τοῦ ἡμάρτηκε τῆς ἀληθείας ὑπολαβόντες. ἔπειτα, ὡς ἐ καλὸν ἐκείνοις τεθάρρηκε ἐμοὶ δειλίας τοῦ αὐτοῦ αἰτίαν ἡγεῖσθαι. οἱ μὲν γὰρ, οὐδ' οἰκείᾳ τινὸς ἀρετῇ τὸ εὔψυχον ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς περὶ ἡμᾶς ὡς κάμνοντας ἤδη τοῖς κακοῖς ἐλπίδος. ἡμεῖς δ' χωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς, ὠφελησόμεθα μὲν ἐκείνων τὸ μεῖζον φρονεῖν, ἀναλησόμεθα δ' αὐτοί, τὸ μὴ πάνυ θαρσῆσαι μαχεῖσθαι. ἐ γὰρ ἔτε κεκακώμεθα τοσοῦτον, ὅθ' ὅπερ οἱονταί τινες ὀργῇ θεοῦ παρέχειν τὸ γεγενημένον, ἀλλὰ ταῦτα συμπτώματα γένεται ἐ πάσῃ πανὸς ἐκ θεοῦ γνώμῃ πεπεσκότα, δῆλον ὡς καὶ πεπαῦσθαι ἐκ τῇ ἐκείνου γνώμῃ δεηθεῖσι τῆς γερουσίας. ἐβουλόμεθα γὰρ ἐπὶ μᾶλλον ἀδικεῖν, οὐκ ἂν μετεβάλετο τὸν ἢ πόλεμον, ὅτι μὴ θέλει θεὸν ἀνεργεῖσθαι, καὶ ὁ κρατῶν οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός. ἐνίων γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις μέρεσι τῇ χώρᾳ ἀπολωμένων, οὐδεὶς οὐδὲν ἐπάθεν τῶν ἐν τοῖς σώμασι, ἀλλὰ πάντες ἐσώθητε, φανερὸν ποιοῦντ@ ἔ θεός, ὅτι καὶ ἂν εἰ πανδημεὶ μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἐστρατεύεσθε, οὐδὲν ἂν ὑμῖν ἐνῆκεσον παθεῖν. ταῦτα ἐνθυμηθέντες, ἔτι τὸ μεῖζον ὅτι τοῖς πάντα κρατοῦσι θεοῖς ἐμφύλιοι ἐχετε τὸν θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίους ἀνδρεσιάσιν, τοὺς ἀδίκους μὲν τοῖς φιλίοις, ἀσεβοῦντας ἔ ἐν τοῖς μάχαις ἀνοσίοις

ἀνοσίως ἢ εἰς πρέσβεις, ἀεὶ ἢ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ἡ ἡη-
μένης. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, πολὺ τὰς ψυχὰς
ἀμείνους ἐφάνησαν πρὸς τὴν μάχην. Ἡρῴδης ἢ θυσίας
ἀφ' ἃ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μὴ ἀπρεπῶς ἀναλαβὼν
αὐτὸς ἦγε ἐπὶ τοὺς Ἄραβας. Διαβὰς τὸν Ἰορδάνην ἐστρα-
τοπεδεύσατο πλησίον, ἐδόκει
δὲ φρούριον ἐν μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν. ἅτε
αὐτοῖς μὲν ἀφελησόμενος, καὶ πρὸς τὸ ἧττον σπεύ-
δοντι τὴν μάχην, κἂν εἰς παρελθεῖν δέον, ἑρμηνεῦσαι αὐτὸ
μὲν τὸ στρατόπεδον. τὸ δ' αὐτὸ ἔδοξε τοῖς Ἄραβων
προεστῶσιν, ἄμιλλα γενέσθαι περὶ χωρίου. ἔστι πρῶ-
τον μὲν ἀκροβολισμός, εἶτ' ἤδη καὶ πλείους εἰς χεῖρας
ἐλθόντες, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως ἠττήθεντες οἱ
Ἀράβων ἀπεχώρουν. ἐπὶ δὲ τοῖς εἰς ἐλπίδας τοῖς Ἰου-
δαίοις ἐκ μικροῦ ἐγένετο, καὶ τῷ θυμῷ αὐτῶν ἔπιμον
ἦν μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἱέναι βιαζόμενον, θεασά-
μενοι ἐπεχείρησεν αὐτῶν τὸν χάρακα διαιρεῖν. ἔστι δὲ
ἐπὶ πολὺ προσάγων ἀπλέκτως. τέλος δὲ ἐκβιασθέντες,
ἦσαν ἄπειροι, καὶ προθυμίας ἢ τῆς εἰς τὸ νικᾶν ἐλπί-
δος ἐσχηκότες, ὅμως δ' οὖν εἰς χεῖρας ἦεσαν,
ὡς πάντες καὶ διὰ τὸ καταφρονεῖν ὅτι τὸ πλῆθος
τῶν ἀναιρήσειν στρατηγήσοντες. καὶ μάχη γίνεται
πολλῶν ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλίγων. πλη-
γέντες ἄραβες ἔφυγον. ἦν δὲ τοσοῦτος φόνος ἐκ-
πεσόντων, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῶν πολεμίων θνήσκειν,
ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς φεύγουσι τῶν κακῶν, ὑπό τε
τοῦ φόβου καὶ φορᾶς ἀσκέπτου συμπατουμένων, καὶ ὑπ' ἐμπε-
σόντων οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦν αὐτῶν
ἔπεσον. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἐφθη μὲν εἰς τὸ
στρατόπεδον συμφυγεῖν. εἶχεν δ' οὐκ ἐν βεβαίῳ τινὶ
τῆς σωτηρίας, ἀπορία τῶν ἐπιτηδείων, καὶ μᾶλλον
ἔτι τῆς ἐλπίδος, εἰ τι ἰσοθέσει διώκοντες σωτηρίαν μὲν ἐκ κα-
τέσπευδον, πρὶν καθεζέσθαι τὸ χάρακα, καὶ φθάσαι τηρῆσαι
τοὺς ἐπαρκοῦντας καὶ ἐξόδους φυγεῖν βιαζο-
μένους. ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ ἄραβες, ἐπέσκαζον
τὸν ἡρῴδειον, τὸ μὲν πρῶτον, ὑπὲρ Διὸς σωτῆρος.
ἔπειτα, τὸν δίψος ἤπειγεν, πᾶν ὁπωσοῦν ὑφίστασθαι, καὶ
πρὸς τὸ παρὸν ἀδύνατοι ἠρίσκοντες. ὁ ἢ ὅτε πρέσβεις,
καὶ λύτρα τῶν ἁλωκότων, ὅτ' ἀλλότι μέτριον προσίετο,
οὐδένα ἐκδικήσαι τὰς φθαρμονὰς τὰς εἰς αὐ-
τοὺς ἐξ ἐκείνων γεγενημένας. καταναγκαζόμενοι οὖν
ὅτε ἄλλως, καὶ τοῦ δίψους, προϊόντες αὐτοὺς ἐνεχείρι-
σαν καὶ δεῖν. ἐπὶ πέντε μὲν ἡμέρας, τετρακισχίλιοι
ἁλῶναι ἐάλωσαν. τῇ ἢ ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιποὶ, διέ-
γνωσαν ἐξιέναι πολέμῳ νόμῳ χωρήσαντες ἢ τοὺς ἐν-
τυχεῖν, εἰ καὶ δέοι τι πάσχειν αἱρεθέντας, ἐπὶ μὴ
φθορᾷ κατ' ὀλίγους ἀδόξως. ταῦτα ἢ γνόντες,
ἦλθον μὲν ἐπὶ χαρακώματος, διήρκεσαν δ' ἐπ' ὀλίγον
μάχην, λαμπρῶς μὲν ἀγωνισάμενοι κεκακωμένοι δὲ
ταῖς ψυχαῖς καὶ τοῖς σώμασι πάντων σχεδὸν ἐχόντες. κέρδος δὲ
ἡγησάμενοι τὴν συμφορὰν ἐπὶ ζῶν πεπυσμένοι, ἐπέθεσαν
ἑαυτοῖς ἐν τῇ δευτεραίᾳ μάχῃ ὡς ἐπὶ πεντακισχιλίοις. ὑπ-
ὸ ἢ ταύτης χρησάμενοι, φρονήματος μὲν ὅσον οὐ
μᾶλλον ἀφῆρεντο. τεθαυμακότες ἢ ἐν ταῖς
προτέραις τοῦ ἡρῴδου στρατηγίαις, ἥς τε τὸ λοιπὸν
ἐπὶ πλεῖστον ἀπέφηναν ἐθνικῆς.

A in occidendis legatis fortem, cum virtute gerenda res est, semper fugacem. His verbis Judæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem, sacris de more peractis, propere duxit eos ultra Jordanem contra Arabas: metatusque castra non procul hostibus, decrevit castellum intra utrosque situm occupare: commodum sibi id ratus, sive pugnandum esset, sive castra in tutiorem locum transferenda. cumque idem esset Arabum quoque consilium, circa eum locum certamen contractum est. ac primum telis velitati eminus, deinde manus conseruerunt, utrinque nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, ut, quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum divellere ipsa castra expugnaturi. atque ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tantillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam afferentes: conseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum, non paucis utrinq; cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, ut non solum hostium gladiis conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alii proculcarentur, alii suis ipsorum telis se induerent, itaque quinq; millia desiderata sunt. cætera turba refugit quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus quam aquæ penuria. Porro Judæi quia non potuerunt una cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primum pacem petentes, deinde quia sitis urgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captivis, nihil deniqve æqvum admittebat, enixe cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaq; coacti siti, inter alia mala prægravante, progressi præbuerunt se vinciendos, & in captivitatem abigendos, ita ut intra quintam diem capti sint ad qvatuor millia. Sexta vero omnes reliqvi decreverunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quam paulatim ignominiose opprimi. Quæ sententia postqvam placuit, eruperunt e castris, sed parum idonei ad prælium, fractis tam viribus qvam animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Qvare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitaqve per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, qvem suo malo bellatorem egregium experti sunt, clientelam se dederunt.

CAP. IX.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interfecit.

VII. QVa felicitate ille multum elatus domum revertitur, aucta ob rem bene gestam existimatione. Sed dum maxime res suas constabilisse videtur, summum discrimen adiit, Antonio apud Actium devicto armis Cæsaris. Tum enim actum de se putavit, non ipse solus, sed & amici ejus omnes & inimici. nemo enim credebat impunè fore tantam Antonii amicitiam. quo factum est, ut amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici vero condolere sefingentes, clam gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regii generis, statuit eum e medio tollere: sive evasurus esset periculum, tutius ratus neminem extare digniorem imperio: sive opprimendus esset a Cæsare, successionem illi invidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quod esset miti ingenio, toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negotiis, omnia fortunæ permittens, & quamcunqve illa conditionem attulisset, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modeste ferre nescius, solicitavit patrem, ne ulterius ferret Herodem afflictorem suæ familiæ, sed potius sibi quoque caveret, seqve speratæ fortunæ servaret. consuluit deinde, ut Malcho Arabiam ditione tenenti scriberet, peteretq; ab eo tutelam & hospitium. Si enim contingat Herodem male mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis, & favorem populi. Talia svadentem Hyrcanus primo repulit, deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctuqve eandem cantilenam de futurorum spe, deq; Herodis insidiis occinentis, ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, ut equites mitteret, qui eum ad Asphaltitem lacum deducerent. Distat a Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ ideo Dositheo potissimum creditæ sunt, quod & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exosum ei Herodem non una de causa videbatur verisimile. nam Josephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto ante fratres ejus apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant: nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides servata est. Pluris enim ille faciens præsentis regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primum gratiis, unum etiam ab eo postulavit ministerium: ut, complicata epistola, & obsignata, Malcho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multum enim sua referre, si etiam illius mentem intelligat. Qvod ubi Dositheus sedulo executus est, Arabs rescripsit paratum se & ipsum

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον θ'.

Πῶς ἀναγκαῖον ἔχων ἡρώδης ἀπιέναι πρὸς καίσαρα, διέφθειρεν ὑρκανόν.

Ὁ δὲ πλεῖστον ἐπὶ τοῖς εὐημερήμασιν ἡδόμενος φρονῶν, ἀνέστρεφεν εἰς τὴν οἰκείαν, μέγα παρὰ πολλῶν ἀξιώμα, καὶ διὰ παντὸς τοῦ [illegible] τὰ μὲν οὖν ἄλλα, καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσ[illegible] πάντα γεγυμνέναι. κίνδυνον δ' ἐμποιῆσαι τὸν [illegible] τὸ ὅλον κράτος ἐπιόντων, ἀντωνίου κρατοῦντος τὸ [illegible] ἀκτίου μάχη νενικηκότος. τότε γὰρ ἀπογνόντες [illegible] ἡρώδη τὰ πράγματα, καὶ τοῖς ἀδεῶς ἐπὶ [illegible] τὰ κατὰ φίλοις. ὁ γὰρ εἰκὼς ἀπιμαρτεῖν μέλ[illegible] τῆς αὐτῷ πρὸς ἀντώνιον φιλίας γεγενημένης, [illegible] οὖν, τοῖς μὲν φίλοις, δοτογνώσεις τὰ κατ' αὐτὸν ἐλπ[illegible] ὅσοι δ' ἐχθρῶς εἶχον, εὐθυμίαν μὲν ἐξ ἐμφανοῦς [illegible] χθείας. πάθος δ' ἦ λεληθὸς ἐφιδόμενον ἔχει, ὡς [illegible] μένον. τὰ δ' ἐξόμβροι τῆς μεταβολῆς, αὐτὸς [illegible] τὸν ὑρκανὸν ὁρῶν μέγαν ἐπ' ἀξιώματι. [illegible] συμφέρειν ὥετο μηκέτ' ἐμπεδοῦν ἐᾶν. [illegible] ἐξαφύγῃ τὸ κίνδυνον, ἀσφαλὲς ἡγεῖτο [illegible] μὴ τοῖς τοιούτοις αὐτοῦ ἡμέραις ἐφορμᾶν, [illegible] βασιλείας ἀξιολογώτερον. εἰ δ' ἅπαξ [illegible] ρον, φθόνου τὸ μόνον ὅτι τῆς βασιλείας [illegible] δαίων ἐξελεῖν. ταῦτα δ' αὐτὸς διενοεῖτο [illegible] δόξῃ τι καὶ περὶ ἐκείνων. ἐ μὲν γὰρ ὑρκανὸς ὅτι [illegible] πως καὶ τοτε καὶ τὸ ἄλλον χρόνον, οὐκ ἦξίει πολυπ[illegible] ἀδεᾶ νεωτέρων ἅπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ [illegible] ἐκείνῳ γινόμενον ἠρεμηκέναι. φιλόνεικος δ' [illegible] ξάνδρα καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκ[illegible] ρουσι, λόγους ἐπιθεῖσα τοῖς τε παισὶν, μὴ μ[illegible] ἀναμένειν τὴν ἡρώδου ὠμότητα εἰς τὸν [illegible] ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τοὺς αὐτῆς ἐλπίδας. [illegible] τε πρὸς τούτων μάλιστα χειρώσεται τὴν τύχην [illegible] τι, δέξασθαι τε αὐτοὺς, καὶ δι' ἀσφαλείας ἀπ[illegible] ὄντων γὰρ εἰ τὰ πρὸς ἡρώδην ἔτως χωρήσειν [illegible] ἔχθρα καίσαρι, αὐτοὺς ἐσεσθαι τοὺς τὴν [illegible] λαμβάνοντας μένους, καὶ διὰ τὸ γένος καὶ διὰ τὴν [illegible] αὐτῷ τῆς ὄχλου. ταῦτα πειθοῦσα, ὁ μὲν ὑρκανὸς [illegible] τοὺς λόγους. φιλόνεικον δὲ τῆς γυναικὸς [illegible] θυμίας, καὶ μήτε νύκτα μήθ' ἡμέραν ἀπολείπ[illegible] ἀεὶ πρὸς τούτων, καὶ τὰ ἡρώδου πρὸς αὐτὸν ἀ[illegible] λεγομένης, ἀνεπιόδη τέλος ἀπεῖπε δόξαν [illegible] ἦ πινὶ τῶν πρὸς αὐτὸν φίλων, ἐν ᾗ σωτηρίαν [illegible] αὐτῷ τὰ ἄρειστα τοὺς ἀναλημψομένους καὶ [illegible] ἱππείας ἀπὸ τοῦ ἀσφαλοῦς λιμένος. αὐτὸς [illegible] τὸ ἱεροσολυμιτῶν ἔρων, ἀσθενῶν τ. ἀπ[illegible] ζῆν, θεραπεύοντος αὐτὸν καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ [illegible] ἐκ τῆς πρὸς ἡρώδην δυσνοίας ἐ μικρᾶς αἰτ[illegible] ἰσοπηρον τὸ γὰρ, ἐν ὀφθαλμοῖν ἀνηρῆσθαι, συγχ[illegible] ἐν τύρῳ φονευθέντων ὑπ' αὐτοῦ πρ[illegible] φός. οὐ μὴν ἀπήρασε ταῦτα τὸν δοσίθεον [illegible] σὸν εἰς τοῦ ὑπηρεσίαν ψυχαγωγ. πρεσβ[illegible] ἐκείνῳ πᾶς ὃν δ' βασιλεύοντος ἐλπίδος, [illegible] ἡρώδῃ τοῦ δημοσθένους. ὁ δ' τ' εὐνοίας [illegible] νος, ἐπικαιρότατα προσπορίσας πιθανολ[illegible] ξαντα τοῦ δημοσθένους, καὶ καταμηνύσα[illegible] δέναι τῷ μάλχῳ. καὶ τὰ παρ' ἐκείνῳ χρά[illegible] σθαι. ἐγὼ μικρὸν τὸ διάφορον, εἴτ' ἐκείνῳ γ[illegible] τὴν εἰδέναι. ταῦτα δ' δοσίθεος ἐπαρρήσιαστος προσεγένετο, ὁ μὲν ἄραψ ἀντεπέστελλεν αὐτῷ τὰ [illegible] δέχε-

δέχεσθαι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας, ἢ καὶ Ἰουδαίων ὅσοι τὰ A & familiam recipere, atqve etiam omnes illius
σκῆπτρα φρονοῦσι, δυναμίν τε πέμψειν τὴν μὴ ἀσφα- factionis Judæos: missurumqve instructam ma-
λεῖς αὐτοὺς κομίσουσαν, καὶ πρὸς μηδὲν ἐνδήσουσαν ὧν num, qvæ eos tuto deducere valeat, & voluntati
ἥξει. ὡς ὁ μὲν ταύτην προῖδης ἐδέξατο τὴν ἐπιστολὴν, ejus obsecuturum per omnia. Postqvam autem
μεταπεμψάμενος τὸν Ὑρκανὸν, καὶ εἰ τῶν γραμμάτων etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito
αὐτῷ συνήκειν πρὸς τὸν Μάλχον ἀνέκρινεν. ἀρνη- Hyrcano, rogavit eum, ecqvid haberet cum
σαμένου δ', τὰς ἐπιστολὰς δεῖξας τῷ συνεδρίῳ, διε- Malcho fœderis? qvo inficiante, prolatis in
χειρίσατο τὸν ἄνδρα. ταῦτα δ' ἐν Ὑρκανοῦ ὑπομνήμασι τοῖς B consistorio literis, occidi eum imperavit. Atqve
ἐκείνης ἱστορημένα εὑρήσεις· τοῖς δ' ἄλλοις, οὐ κατὰ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸν μὲν hæc ita in ipsius Herodis commentariis scripta
γὰρ Ἡρῴδου οὐκ ἐπὶ τοιούτοις δοκοῦσιν, ἀλλ' ἐπὶ βουλῇ habentur: nam ab aliis traduntur aliter, videli-
μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ αὐτὸν τὴν αἰτίαν ἐπαγαγόντα, κατὰ τὸν αὐτὸν cet non ob hoc crimen, sed qvasi regi insidiatum,
τρόπον ἀποκτεῖναι, γράφουσι δὲ οὕτως. ἐν συμποσίῳ necatum esse. Scribunt enim sic: In qvodam
τινὶ μηδὲν ὑποψίας ἐνδιδόντα, λέγουσιν Ὑρκανὸν πεύ- convivio, dissimulata suspicione, qvæsivisse ex
σεσθαι, εἴ τινας ἐπιστολὰς παρὰ Μάλχου λάβοι. Hyrcano, num quas literas a Malcho accepisset.
καὶ τὸν μὲν, ὁμολογῆσαι πεπομφέναι μόνα τὰ γράμ- respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil
ματα, κομίσασθαι. τὸν δ' εἰ καί τινα δῶρα εἴληφεν, C præter officiosam salutationem continentes. Al-
φανερὸν εἶναι; ἔφη, μηδὲν πλέον ἢ κτη- terum amplius interrogasse, num quod etiam
νῶν ἀναβατικῶν τέτταρα πέμψαντα αὐτῷ λαβεῖν, munus accepisset. cumqve respondisset, nihil
εἰς αἰτίαν τὸ πιθανὸν ἐπαναφέροντα, δωροδοκίας καὶ præter qvatuor jumenta, quibus vectaretur:
προδοσίας, ἀπαγαγεῖν πρόσχημα τὸν ἄνδρα. τεκ- regem traxisse hoc in crimen corruptelæ ac pro-
μήριον δὲ μηδὲν ἁμαρτόντα τοιούτῳ τέλει περιπε- ditionis, moxqve hominem duci jussisse. Insons
σεῖν, καταλογίζονται τὴν ἐπιείκειαν ἐκ τρόπου, καὶ autem periisse argumentum afferunt mitis-
τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσους ἢ προπετείας ἐπίδειξιν simum ipsius ingenium, ut qui ne juvenis qui-
ποιήσασθαι, μηδ' ὅτι τὴν βασιλείαν αὐτὸς ἔσχεν, ἀλ- dem unqvam ullam temeritatis aut audaciæ si-
λὰ καὶ ταύτην τὰ πλεῖστα τῶν κατὰ τὴν διοίκησιν, ἀν- D gnificationem dederit, ac ne tum quidem cum
τιπατρὸς ἐπιτροπεύσαντος. τότε δὴ πλέων μὲν ἢ ipse principatu potiretur: sed tum qvoqve ple-
ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἐγεγόνει, κατεστρώτο δὲ μετὰ πάσης raqve omnia ex Antipatri administraverit sen-
ἀσφαλείας τοῦ Ἡρῴδου τὰ πράγματα. Διαβεβήκει δὲ καὶ tentia. Tunc vero jam octogesimum annum ex-
τὸν Εὐφράτην, τοὺς ἐν τῷ πέραν τιμῶντας αὐτὸν, κα- cesserat, sciebatqve opes Herodis in tuto esse: Eu-
τελιπὼν ὅλους, ἐπ' ἐκείνων τε ἡγεμονεύσας ἐγχει- phrate etiam trajecto, relictisqve, qui trans eum
ρήσεσί τε καὶ κρίνουσιν ἅπασαν πάντων ἀπηνύσατο, amnem in summo honore habuerant, in patriam
καὶ οὐ πρὸς τῆς ἐκείνου φύσεως, ἀλλὰ ταῦτα postliminio rediit, ut sub illius potestate viveret,
σπουδῇ Ἡρῴδου γένοιτο. ἔστι μὲν τὸ τέλος Ὑρκανὸν σὺν quo minus verisimile est eum molitum facinus
ἔτεσιν ἑβδομήκοντα, ποικίλοις καὶ πολυτρόποις χρησάμενον E a sua natura alienissimum, confictaqve videntur
ἐν τῇ ζωῇ τύχαις, οὗτος μὲν ἐν ἀρχῇ βασιλεύουσης hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani
αὐτῷ τῆς μητρὸς Ἀλεξάνδρας, ἀρχιερεὺς κατασταθεὶς δ' post variam fortunam, qua tota vita circumactus
Ἰουδαίων ἔθνους, ἔτεσιν θ' τῷ πᾶσιν κατέσχε. φυγὼν est. nam vivente etiam tum matre Alexandra,
Ἀριστοβούλου τὴν βασιλείαν ἀποθανούσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ, pontifex Judæorum creatus, per novem annos e-
καὶ πάντων καλούντων μὲν αὐτὸν ἀρχιερέα δὲ ἀδελφοῦ. καταλαβὼν δὲ αὐθις ἔτος πρω- um honorem obtinuit: cui defunctæ cum in re-
τον, καὶ πάσους τοὺς τρεῖς ἀπολαβών, ἔτη μ' διετέ- gnum successisset, elapsis tribus mensibus ab Ari-
λεσεν ἑαυτοῦ. ἀφαιρεθεὶς δὲ τὸ δεύτερον ὑπ' ἀντι- F stobulo fratre pulsus est, ac deinde Pompeji ope
γόνου, καὶ λωβηθεὶς τὸ σῶμα ᾠχετο πάρθους αἰχμά- restitutus, receptisq; omnibus honoribus qua-
λωτος ἐβίου. κἀκεῖθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανῆκε χρόνῳ draginta annos in eis exegit. deinde iterum ab
δέ τινι ὕστερον ἀπὸ τῶν ἐξ Ἡρῴδου πεπραγμένων ἐλπίδας. ὧν Antigono pulsus, & mutilato corpore, captivus
οὐδὲν αὐτῷ κατὰ δοκίαν ἀπέβαινε, πολυπαθείᾳ apud Parthos vixit. unde aliquanto post domum
δὲ χρησάμενος. τῷ δυσχερέσατον ἦν ὡς πεπερασμέ- reversus, quamvis multa sibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tan-
νον ἐν μέρει τέλους οὐκ ἀξίου τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ ἐπιει- tam fortunæ varietatem: & quod omnium est
κείᾳ μετρίῳ ἐν πᾶσι γενέσθαι. καὶ τὰ πλεῖστα τῆς maximè miserabile, ut modo diximus, in extrema
διοικήσεως, ὑπὸ διοικητῇ ἄλλῳ, εἰ πολυπράγμων, οὐ G senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim
ἦν βασιλείας ἐπιστατεῖν. ἀνεπιτήδειος τε καὶ æqui amantissimus & perpetua modestia, imperi-
ἀπράγμονι ἔδοξε προσελθεῖν ἐνδοτὸς, διὰ τὴν ἐπιεί- umqve maxima ex parte per alios administrabat,
κειαν τοῦ ἐκείνου. καὶ τὸ πέρας οὔτε δίκαιον, οὔτε amore otii, & imperitiæ sibi conscius. Antipa-
ἐξ αὐτῶν εὕρετο τοιούτου τέλους. ὁ γὰρ ἡρώ- ter certe atqve Herodes hujus bonitate ad tan-
δης τὸν Ὑρκανὸν σκηπτὸν ἐπικαιρίαν αἰτιῶν tas opes provecti sunt: pro quibus meritis
ἐπὶ μηδενὶ ἐλπίσαντα ἀεὶ τὰ αὐτὰ πεπραγμέ- contra jus ac fas occisus est. Cæterum Hero-
νον ἀπέκτεινεν. χρήσιμον δὲ τῆς ἡγεμονίας αὐτῷ πρὸς des, Hyrcano sublato, ad Cæsarem properans,
αὐτοκράτορα Καίσαρα, ὑπόπτου μὲν εἶχε τὴν Ἀλεξάνδραν, & nihil boni de se sperans propter amicitiam
μὴ τὰ παρὰ καιροῦ συνεπιθεμένη τοῖς πράγμασι καὶ στα- Antonii, suspectam habebat Alexandram,
ne usa hac temporis opportunitate ad defecti-
onem concitaret populum, & intestinis sedi-

tionibus regnum perturbaret. qvare mandata regni cura Phæroræ fuo fratri, & matrem Cypron, & fororem, & tutum deniqve cognationem in Maſada depoſuit: juſſitqve fratrem, ſi quid ſibi accidiſſet durius, habenas regni retinere; Mariamnen vero uxorem, quia propter ſimultatem cum matre ejus & ſorore degere non poterat, in Alexandrio cum Alexandra matre collocavit, commiſſa quæſtori ſuo Joſepho & Sohemo Ituræo caſtelli cuſtodia, viris & ante ſemper fidiſſimis, & tunc honoris cauſa his mulieribus regiis adhibitis. Verum his qvoqve mandatum dederat, ut, ſi quid, quod nollet, accidiſſe ſibi cognoſcerent, conteſtim ambas interficerent, regnumqve pro viribus liberis ejus ac Phæroræ fratri conſervarent.

CAP. X.

Qvomodo Herodes etiam regnum a Cæſare obtinuit.

His mandatis, properavit Rhodum, ut illic Cæſari occurreret. Qvo poſtqvam appulit, poſito tantum diademate, de cætero paratu regio nihil mutavit: admiſſusq; ad colloqvium tum maxime oſtendit animi ſui magnitudinem, neqve ad ſupplicationes (ut in tali fortuna mos eſt) verſus, neqve preces adhibens quaſi rogando veniam, ſed facti ſui rationem reddens intrepide. Fatebatur enim apud Cæſarem & amicitiam ſibi interceſſiſſe maximam cum Antonio, & totis viribus ſe conatum, ut penes illum eſſet rerum imperium: non armis quidem conjunctis, quod tum diſtineretur bello Arabico, ſed miſſo ad illum frumento ſimul atqve pecuniis: nec tamen ſe hac parte ſibiipſi ſatisfeciſſe. profeſſum enim amicum pro bene de ſe merito non opes ſolum, ſed caput etiam & ſalutem debere objectare periculis. Id quia non ſicuerit, certe hanc laudem ſuam eſſe, quod ne poſt Actiacam quidem cladem illum deſeruerit, neqve, fortuna jam aperte mutata, ad novas ſpes ſe tranſtulerit. quo tempore ſi non auxilio, at conſilio a ſe adjutum hominem, commonſtrando, quo uno modo ſervari poſſet, nec omnino in ordinem redigi, videlicet ſi Cleopatram interficeret. hoc enim maturæ perpetrato, licebat illi in ejus opes ſuccedere, atqve ita faciliores a te pacis conditiones impetrare. ille vero per incogitantiam conſilium meum aſpernatus eſt: atq; hoc pacto tibi magis quam ſibi conſuluit. Nunc igitur ſi odio Antonii meum quoque ſtudium damnas, non negaverim ea, quæ feci, neqve vereor ingenue fateri, quanto illum amore proſecutus ſim. qvod ſi amoto perſonarum reſpectu, hoc tantum in diſquiſitionem vocas, qualis ſim amicus, & quam memor beneficiorum, licet tibi quoq; hoc experiri, mutato enim nomine nihilominus manebit amicitia, & laudem ſuam merebitur. His verbis cum magnam generoſitatem præ ſe ferret, non mediocriter allexit Cæſarem, virum liberalem ac magnificum: ut occaſione dicendæ cauſæ paulatim inſinuaret ſe in illius amicitiam.

A σεσθαι τὰ περὶ τὴν βασιλείαν πράγματα. παρεπέμπετο δὲ τῷ μὲν Φερώρᾳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ μητέρα κύπρον καὶ τὴν ἀδελφὴν, καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν συγγένειαν ἐν μασάδοις καταθήσων, ὡς ἂν καλῶς διοικοῖτο, εἴ τι αὐτῷ ἀνήκοος δυσχερὲς, ἐχέδαμον τὸ πράγματος μᾶλλον μὲν τὴν αὐτοῦ γυναῖκα, διὰ τὸν πρὸς ἐκείνην ἐν διαφορᾷ τῇ πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ μητέρα τὴν σφετέραν διάθεσιν τὸν αὐτὸν ἔχειν ἀλεξανδρίᾳ συν ἀλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ καταθέσθαι, ἐκείνην τε παρίασι καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, εἰς ἅπαν B ἀλλήλων, πιστοτάτους μὲν ἐξ ἀρχῆς ὑπάρξαντας αὐτῷ, πρὸς δὲ Φάσηλον ἡμᾶς, Φερώρου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ γαμβρὸν καὶ ἀνεψιὸν ὄντα, μεγάλης τε καὶ ἐνόπλου δυνάμεως ἄρχοντα. μεμφόντας τι τῷ αὐτοῦ δυσχερὲς ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρους διαχειρίσασθαι, τὴν τε βασίλειαν εἰς δύναμιν τοῖς παρ' αὐτοῦ σὺν τῷ ἀδελφῷ Φερώρᾳ διατηρεῖν.

Κεφάλαιον ί.

C Ὡς ἡρῴδης ἔσχεν καὶ τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἰουδαίων καὶ τὴν βασιλείαν.

Ταῦτα ἐντειλάμενος, εἰς ῥόδον ἤπειγεν ἵνα τῷ καίσαρι συντύχοι, καὶ πειθὴ καταλλάσσειν εἰς τὸν ἔπειτα, ἀφῄρητο μὲν τὸ διάδημα, ἐσθῆτι δὲ ἄλλῃ οὐδὲν ἀξιώματος οὐδὲν ὑφειτο. ὅτε γὰρ καὶ παντάπασιν λόγου κατὰ τὴν συντυχίαν ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐπέφηνε τὸ μεγαλεῖον ἐν κατ' αὐτὸν φρονήματος, ἐπὶ εἰς ἱκεσίας ὡς ἔπος εἰπεῖν τοιούτοις τραπόμενος, οὔτε δέησιν παρὰ τῶν ἐγκλημάτων, ὡς ἐφ' ἁμαρτήμασιν, λύσεως τὸν λογισμὸν τῶν πεπραγμένων ἀνυπευθύνως ἐλέγχων τῆς κρίσεως, καὶ φιλίαν αὐτῷ μεγίστην ἐπιδεικνύμενος πρὸς ἀντώνιον, καὶ πάντα πράξας ἐν τῇ δυνάμει, ὡς ἐπ' ἐκείνου ἡγήσατο τὰ πραγμάτα. ἐπεὶ τοίνυν μὴ οὐ κοινωνήσας ἐν βουλαῖς τῶν δρωμένων, πέμψας ἐν χρήματα, καὶ σῖτον ἐκείνῳ· καὶ οὐκ ἐναντιωτέρως τῶν ἐπιβαλόντων αὐτῷ χρῆσθαι τοῖς D δὲ ὁμολογοῦσα μὲν εἶναι φίλον, ἐνεργέστατον δὲ ἐκείνου ἅπασιν μέρεσι καὶ ψυχῇ καὶ σώματι καὶ οὐσίας συγκινδυνεύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἐλάττων ἢ κάλλιον εἶχεν ἀναισθήτως, ἀλλ' ἐκείνῳ γε σπουδέναι καλῶς ἑαυτὸν πεποιηκότι, τὸ μηδὲν ἡττᾶσθαι τῶν ἐκείνῳ μοίρᾳ καταλειπόν, μηδὲ συμμεταβαίνειν τῇ τύχῃ. φυλάξαι δὲ αὐτὸν εἰ καὶ μὴ σωτηρίας ἕξεως, ἀλλὰ συμβουλεύειν τε ἀξιώτατον αὐτὸν τῷ μίαν αἰτίαν δὲ καὶ σώζεσθαι, καὶ μὴ τὰ πραγμάτων ἐκπίπτειν, φερόμενον κλεοπάτρᾳ συναπολέσθαι. πρὸς ἀνταπόδοσιν δὲ ἐκείνης, αὐτὸν τὸ τῶν πραγμάτων ἀρχὴν ποιεῖσθαι, καὶ τὸν πρὸς τὸ συμβαῖνον ῥᾴον εὐλογιστέον τῆς ἐχθρᾶς. ὧν οὐδὲν ἐκείνῳ ἐνοηθείς, ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, συμφερόντως δὲ σοὶ προετίμησε τὴν ἀβουλίαν. νῦν οὖν εἰ μὲν πρὸς ἀντώνιον ὀργὴ κρίνεις καὶ τὴν ἐμὴν πρὸς E μίαν, ὀκνῶ εἰπεῖν τῶν πεπραγμένων ἀρνήσῃ ἀπαξιώσω τὴν ἐμαυτοῦ πρὸς ἐκείνον εὐνοϊκὴν ἐπιδεῖξαι λέγειν. εἰ δὲ τὸ πρόσωπον ἀνελὼν, τῆς ἐμῆς τὰς εὐεργεσίας, καὶ πρὸς φίλον ἐξετάζοις, πολλὰ τὰ ἤδη μεγίστων ἡμᾶς εὐθέναι. καὶ τὸν ἀπαλλαγὴν, οὐδὲν ἐλαττον αὐτὸ τὸ τὴν φιλίαν βεβαιοῦν ἐν ἡμῖν εὐδοκιμεῖν δύναιτο. τοιαῦτ' ἐπιλεγόμενος, καὶ παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων τὸ τῆς ψυχῆς ἀνδρεῖον, οὐ μετρίως ἐπεπαίδευτο τὸ καίσαρος φιλότιμον ὀργὴ καὶ F λαμπρὸν, ὥς τε αὐτὸ τὰς τῶν ἐγκλημάτων αἰτίας, ἀνῆσαν ἤδη τῆς πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίας πραγματευόμ-

κα πτε

καὶ τὸ περὶ Διάδημα πάλιν ἀποκαθίσησιν αὐτῷ, καὶ προσεφιλοφρονήσατο μηδὲν ἐλάττω τῆς αὐτοῦ πρότερον τοῦ Ἀντωνίου φιλίας, διὰ πάσης ἦλθε τιμῆς, προθυμίαν τε πολλὴν ἐνδείξατο, ἀπόντος προθυμία τε πρὸς τοὺς μοναρχας αὐτῷ συλλαβέσθαι τὰ πρωτεῖα. ποιούτης δὲ ἀποδοχῆς ἀξιωθεὶς καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν αὐτῷ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς βεβαιότερον τὴν βασιλείαν, δεῦρο κἀμοὶ προσῆκε καὶ δίκαιον ἡγούμενος, ὅπερ ὄντως αὐτῷ πρὸς τὸ βέλτιον συμπεραγματεύσατο, παρέπεμψεν ἐπ' αἰγύπτου καὶ παρεσκεύασεν ὡς οἷόν τε τοὺς φίλους ἐκείνῃ πᾶσιν ἐμφανῶν μεγαλοψυχίαν. ἦν τοῦτο ὃ καὶ τὸν Ἀντώνιον αὐτὴ θὼν Ἀλέξανδρον, ὡς μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ ἔτυχεν, ὁρκῳ προκατειλημμένος καίσαρος. ἐπανιὼν δὲ πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πλείονι τιμῇ καὶ παῤῥησίᾳ, καὶ τοῖς τὰ ἐναντία προσδοκήσασιν ἐκπλῆξαι παρέσχεν, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐκ τῶν κινδύνων κατ' εὐμοιρίαν θεοῦ προσπίπτοντος αὐτῷ. εὐθὺς μὲν οὖν τοῖς τὰ δοκοῦντα ἐπηνέσατο καίσαρος ἀπὸ συμβάσεως εἰς αἴγυπτον εἰσβαλεῖν μέλλοντος. καὶ πειθὴ παρῆν, δέχεσθαι μὲν αὐτὸν ἐν πτολεμαΐδι πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ, παρεσχεῖν δὲ τῷ στρατεύματι ξένια καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἀφθονίαν, καὶ τοῖς ἐνυπαρξασι ἐκπλήξειν, τάς τε δυνάμεις ἐκτάττοντος σωφρονίζοντος, καὶ δεχομένου αὐτὸν καὶ φίλως ἀνδρασιν ἡγεμόσιν καὶ πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν καὶ τὰ κατ' ἐπιτηδείους ἡσκημένοις. παρέσχε δὲ τὴν εὐπορίαν διερχομένοις, τοῖς τε ἑπομένοις χορηγίας μήτε οἴνου, μήτε ὕδατος, ἢ μᾶλλον ἐν χερσὶ σπάνεως, ὑστερηθῆναι. αὐτόν γε μὴν καίσαρα παντελῶς εὐδαιμονεῖν, καὶ παρέσχεν ἅπασιν ἔννοιαν λαμπρότητος βασιλείας ἧς ἔσχε πολὺ μείζω καὶ λαμπρότητος καὶ τοὺς ἑταίρους ἐνεδείξατο. ὅτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πᾶσιν εὐνοίας καὶ προθυμίας ἀπιστοῦσιν, καὶ πᾶσαν ἐν τῇ χερσὶ καιρὸν τὸ μεγαλόψυχον ἐπιδείξασθαι. ὁ δὲ πάλιν ἐπανιόντων ἀπ' αἰγύπτου τὰ πρῶτα πάντας τοὺς ἑταίρους ἤθων ἐφάψῃ.

Κεφάλαιον ιά.

Ὡς ἡρώδης ψεύδεσι διαβολῆς παροξυνθεὶς τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀπέκτεινεν.

ΤΟτε μέντοι ἡμέρου ἐν τῇ βασιλείᾳ, τεταραγμένον αὐτῷ τὸν οἶκον καταλαμβάνει, καὶ χαλεπῶς ἔχοντος τὸν γυναῖκα μαριάμμην τὴν μητέρα τοῦ σκύμνης ἀλέξανδρον. οἰηθῆναι γὰρ ὅπερ ἦν εἰκὸς οὐκ εἰς ἀσφάλειαν τῶν σωμάτων εἰς σκέπην καταδῆναι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς φρουράν, μηθ' ἑαυτὸν τῶν ἄλλων μηθ' αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, χαλεπῶς ἔφερον. ἦτε μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα τοῦ βασιλέως, ὑπόπτως ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον ἡγουμένου ἀπιστοῦντα ἐπελάμβανεν. ἤχθετο δὲ τῷ μισοῦντι τὸ δεινὸν σκεῦος ἐλπίδα καὶ βιωσίμου δι' αὐτὴν ἐχηκέναι. καὶ τὰς ὑποσπόνδους ἐντολὰς ἀνεμνημόνευεν, ὥστ' ἤδη διὰ ἱερατείας ἐκ τῶν φόβου καὶ μᾶλλον τὸ σέβειν, ἐν σκέπῃ τὸ τῶν ἀπιστουμένων σέβειν. ὁ δὲ μὲν τὰς ἐχθρὰς πίστεις λύειν ἠρώδης ἐπεπέλτο παρεῖς. λόγοις δὲ καὶ δωρεαῖς λιπαρέστερον τῶν γυναικῶν ἐκθεραπευόντων αὐτὸν, ἥπλατο καὶ μικρὸν ἤδη. καὶ τέλος ἐξέπιεν ἀπάντως

A QVare diademate restituto, hortatus eum, ut non minus suam quam quondam Antonii amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas favore Herodis adjutus sit. Ergo ubi præter spem acceptum se vidit Cæsari, & ope ejus denuo confirmatum in regno, senatusconsulto quoqve per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos ejus sibi conciliavit, & animi declaravit magnitudinem. Conatus est etiam Alexandro Antonii amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæsar animadversurum se in illum juraverat. Reversus deinde in Judæam auctus honore ac potestate, omnes, qui contra expectaverant, attonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illustrior e periculis evaderet. Mox igitur paravit se ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæsarem, qui postquam venit, omni regia magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoqve omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodarum copiam, quo factum est, ut in intimam familiaritatem reciperetur, una obeqvitare solitus, dum traducuntur copiæ, tractansqve tum ipsum tum amicos ministerio virorum centum & quinqvaginta, ditissimo & sumptuosissimo cultu insignium, quin & squalida ac inaqvosa loca transeuntibus nihil deesse passus est, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur. Ipsum quidem Cæsarem talentis octingentis donavit: adeoqve satisfactum est omnibus, ut luculentius etiam quam pro ejus regni facultatibus tractatos se faterentur. quo magis amicitiæ promptæqve ad benemerendum voluntatis fidem fecit, & usus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis sibi paravit. rursumqve ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis prosecutus est, ut nemini mortalium hac parte cederet.

CAP. XI.

Herodes Mariamnen calumniis oppressam interficit.

SEd cum primum in regnum reversus est, perturbatam familiam invenit, infensamqve sibi uxorem Mariamnen & socrum Alexandram. ratæ enim, id qvod non immerito suspicabantur, non securitatis causa se in id castellum conclusas, sed quasi in carcerem, ita ut nec suis nec alienis bonis frui possent, ægerrime ferebant. Mariamne quoque maritum simulare amorem credebat, quod ei bonum esset atqve commodum. sed nihil molestius ferebat, quam quod, ne illo quidem defuncto, spes relinqvebatur, ipsam fore superstitem: nec unquam excidebant mandata olim Josepho data, ita ut omnibus modis demereri conaretur custodes, præcipue Sohemum, non ignara incolumitatem suam sitam in ejus manibus. ille vero principio fidus erat, non discedens ab Herodis præscripto: deinde munusculis ac blanditiis muliebribus paulatim mollitus est: postremo effutiit omnia,

mandata regia, præsertim qvod non speraret eum cum eadem potestate reversurum. eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi esse periculū, & a mulieribus partam gratiam, præsentem dignitatem & in posterum facile retenturis. Qvod si Herodem, rebus ex sententia confectis, redire contingeret, nihil eum nisi uxoris arbitratu acturum. sciebat enim qvam impotenter eum rex amaret. His ille de causis a mandatis discessit. Mariamne vero iniqvissimo animo tulit, nova sibi semper alia ex aliis ab Herode nata pericula: voltaqve faciebat, ne ille unqvam salvus reverteretur, cogitans vitam sibi cum eo fore intolerabilem: id qvod postea nec dissimulavit, aperte fassa, qvid se ureret. Ille enim cum præter spem magna ornatus fortuna appulisset, primo, ut par erat, uxori lætum de hac re attulit nuncium: eamqve solam præ aliis uxoribus ob amorem ac jucundissimam consvetudinem salutavit & complexus est. Mulier vero, narrante eo suos successus, tusqve deqve ferre videbatur, nec belle suum affectum occultabat: sed ut erat ingenuis minimeqve fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat: narrationeqve ejus contristari magis qvam gaudere videbatur: ut jam Herodes non tam suspicionibus qvam manifestis signis turbaretur. angebatur enim, videns inexpectatam & apertam uxoris aversationem: qvam molestiam præ amore ferre non valens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans, jam hoc jam illo affectu distrahebatur. adeo animus inter amorem, & odium ambigebat, ut cum sæpe cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat, qvam ne, sumto de ea supplicio, seipsum hoc pacto gravius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus curis æstuantem & sic erga Mariamnem affectum ut videre soror ejus & mater, oportunissimum tempus se nactas putaverunt: moxqs assiduis calumniis concitabant hominem accendentes ejus odium ac zelotypiam: qvas ille nec rejiciebat, nec tamen libebat credere, & sævire in dilectam conjugem. pejus tamen indies erga eam afficiebatur, magisq; ac magis exasperabatur, dum nec illa curas suas occultat, & ipse amorem vertit in odium. Ac fortasse jam tum sævius in eam aliquid statuisset, ni commodum nunciatum esset, extinctis Antonio & Cleopatra, Cæsarem Ægypto potiri: cui obviam properans familiam sic, ut erat, reliquit. Discedenti Mariamne commendavit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens, & cujusdam Judææ partis ei dominium impetravit.

IX. Cæterum Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberius jam cū illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus est. qvadringentorū enim Gallorū Cleopatræ satellitium ei donavit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupaverat. attribuit etiam ejus regno Gadara,

A τὰς ἐντολὰς ἢ βασιλέως, μᾶλιστα μὲν ἀπ' ἐλπίδος αὐτὸν ἥξειν τ' αὐτ' ἀπιστρέψειν ἐξουσίας. ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον ἐκφεύγων τὸν ἐπ' αὐτῷ κίνδυνον, ἅμα μικρὰ χαριεῖσθαι τῆς γυναικὸς ἐπελάμβανεν, ὡς ἐν τοῖς ἐκ τοῦ ζῆν καὶ πρέπον τῷ βασιλεῖ ἀξιώμασιν, ἀλλὰ ἐπὶ τὴν ἀμοιβὴν ἐρχομένῳ βασιλεύειν καὶ βασιλίσσης ἀγχοῦ γενομένης. ἐπήλπιζε δ' οὐδὲν τῶν ἐν ἐξουσίᾳ πεπραγμένων καινοῦν πρὸς ὀργὴν τὴν γυναῖκα, μηδὲν ὅτι τῇ γυναικὶ συνήσεσθαι βιλομένῃ μεταπεσεῖν. ἠπίστει γὰρ τὸν ἔρωτα τὸν μεμηνότα μείζονα λόγου τοῦ βασιλέως. πάντα τε τὰ ἐναντιούμενα ταῖς ἐντολαῖς ἐξαγγέλλειν ἐκέλευεν ἢ καλῶς μὲν ἤκουσε, εἰ μηδὲν πρὸς αὐτῆς ἐξ ἡρώδου κακὸν ἔσχεν. καλεπῶς δ' διέκειτο, μηδενὸς μὲν τυχὸν αὐτοῖς ὄντων ἔχομένῃ, δυσκόλως δ' εἰ ἐπὶ τὴν μετ' αὐτοῦ βίον κεκτημένην. καὶ ἔτι διέβαλλεν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ἀπικρυπτομένῃ κατ' αὐτοῦ παῤῥησίας. ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας ἐτύγχανε καλοκἀγαθίᾳ, πρώτῃ μὲν ὡς οἶκος τῇ γυναικὶ τὰ τούτων εὐηγγέλιζετο. μόνῳ δ' οὐκ ἐπῆν τὸ ἔρωτα, καὶ τῷ οὐσίαν αὐτῷ σωθῆναι σπουδὴν ἀπαιτεῖσθαι. τῇ δ' οὐδὲ τὰς εὐημερίας διηγουμένῳ χαίρειν μᾶλλον ἢ καλεπῶς φέρειν σαφὲς ἦν, ἐπικρυπτομένῃ τὸ πάθος δυνατὸν ἦν, ἀλλ' ἐπὶ ἀδοξίᾳ καὶ ἀβελτερίᾳ εὐημερίας, πρὸς μὲν τοὺς παρόντας ἀνέστενε, τοῖς δ' ἀπηγγελμένοις ἀχθεσθεῖσα μόνον οὐ καὶ συγχαίρειν ἐφαίνετο, ὡς ἀχθομένῃ μόνον καὶ καταφανῆ γινομένῳ. τὸν ἡρώδου δ' ἔκπληξις μόνη μὲν ὁρῶν τὸ ἄθλιον τῆς γυναικὸς ἐπὶ τὸν μίσος οὐκ ἀποκεκρυμμένον. ἤχθετο δὲ καὶ τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῶν, τῆς τε ὀργῆς καὶ τῆς ἀλλαγῆς, οὐκ ἐνέμενεν, ἀεὶ δ' ἄλλοτε μεταβαίνων εἰς ἕτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πάλιν ἐχόμενος ἐλάμβανε. ἔτως ἐν μέσῳ ἢ συγῇ καὶ στέργῃ ἀναλαφθεὶς, καὶ πολλάκις ἐπιμῶν ἀν ἀμύνασθαι τῆς ὑπερφανίας αὐτῆς, διὰ τὸ περικατειλῆφθαι τὴν ψυχὴν ἀθενέστερον εἰς τὸ μεταστῆσαι τὸν ἄνθρωπον ἐγκεκτῆσθαι τὸ σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνῃ κολάσαι, εἰ δεδοικὼς μὴ λάθῃ παρ' αὐτοῦ μείζονα τὴν τιμωρίαν δεδωκυῖα εἰς ἑαυτὸν ἀπορρίπτομεν. σωιδοκοῦσι δ' αὐτὸν ἔτως ἔχοντα πρὸς τὴν μαιμάμμην ἥ τε ἀδελφὴ, καὶ ἡ μήτηρ, κἀλλιστα ὠφέλησαν τὸν καιρὸν ἐπὶ τὸν ἐκείνου μῖσος ἐλαφρύνουσαι διελαλοῦσαι οὐ μικρᾶς παροξύνουσαι τὴν ἡρώδου ἀβολὴν, μῖσος ὁμοῦ καὶ ζηλοτυπίαν ἐμποιοῦσαι ὑπερφερομένας. ὁ δ' οὔτε τῶν πιστῶν ἀηδῶς ἤκουε λόγων, οὔτε ὁρᾶν τι κατὰ τῆς γυναικὸς ὡς πεπιστευκὼς ἐπεθύμει. χεῖρον μέντοι πρὸς αὐτὴν εἶχεν ἀεὶ, καὶ τὸ πάθος αὐτῷ ἐπεκαίετο, τῆς μὲν οὐκ ἀποκρυπτομένης τὸ μῖσος, ἐπὶ τὸ ἔρωτα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβαλλόντος, καὶ μάλιστα ἐπεχθῆ τι τὸ αἰνιγμὸς. νεωτὶ δ' καιρὸς αὐτῷ κατὰ τὴν πόλεμον, καὶ τεθνηκότων αὐτοκλεοπάτρας ἔχειν αὐγυπτον, ἐστειγόμενος πάντ' ἀπαντᾶν, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ περὶ τὴν οἰκίαν. ἐξιὼν δ' μαιμάμμην ἐφύλαττεν ὁ τοῦ μάλλον τι χάριν ἐπιμελείας ὁμολογῶν, ἢ μὴ ἄλλως ἐπὶ ἔρωτα καὶ βασιλέως ἠπείλει. κἀκείνος μὲν ἐπὶ τῆς τιμῆς. ἡρώδης δ' ὁμοίως ἐν αἰγύπτῳ, ἐπιστεύθη μὴ πλέονος συντυχεῖν τ' παῤῥησίας, ὡς ἦν ἐν μέσῳ ἐξιὼν ἢ τὸ κλεοπάτρας αὐτοκράτορι γαλατῶν ἐδωρήσατο, ἢ τὴν χώραν ἀπέδωκεν αὐτῷ πάλιν. ἐν δὲ ἐκείνῃ ἀφῃρέθη. προσέθηκε δ' καὶ τῇ βασι-

λείᾳ

λεία, καὶ ἄζαρα καὶ ἵππων καὶ συμάρειαν, ἔτι δὲ τῆς πε-
ραλίας Γάζαν καὶ Ἀνθηδόνα καὶ Ἰόππην, καὶ Στράτω-
νος πύργον. ἐπιτυχὼν δὲ καὶ πύτων λαμπρᾶς οἰκή-
σεως. καὶ τὴν μὲν ἡμέραν, παρέπεμψεν ἐπ' ἀνα-
πολῆς. αὐτὸς δ' ἐπανελθὼν ὅσον οὔπω ἦτο τὰ πράγμα-
τα αὐτῷ διὰ τῶν ἔξωθεν ἐπιδιδόναι πρὸς εὐδαιμο-
νίαν, ποσῶς τὸν ἔκαμνε τοῖς οἰκείοις καὶ μάλιστα πρὸς
τὸν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον δυστυχεῖν ἐδόκει πρότερον.
ἔρωτι γὰρ ἀδένος ἐλαττοῦτο ἰσορροπῶν ἐπιπόνθει μὴ δὲ
δικαίᾳ τῆς Μαριάμμης. ἦδε, τὸ μὲν ἄλλο σώφρων καὶ
πρὸς αὐτὸν οἰκεία, εἶχε δέπι καὶ γυναικεῖον ὀμοῦ καὶ
χαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἱκανῶς μὲν ἐν τρυφῶσι δεδου-
λωμένῳ διὰ τὴν ἀπιδυμίαν. καὶ τὸ βασιλεύεσθαι
καὶ κρατεῖν ἄλλων αὐτῆς ὑ συγκαταλογιζομένη τῷ
ἀνδρί, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσηνέχθη, καὶ
δὴ τι καὶ ἐξῳρωδυσωπήτως ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ
μετρίως. ἀναφανδὸν δὲ τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελ-
φὴν, ὅτι δυσχέρειαν διεκλεύαζε καὶ κακῶς ἔλεγεν, ὡς
ἤδη τισὶν ἐν ταῖς γυναιξὶν εἶναι καὶ μῖσος ἀπροσδόκη-
τον, ἐν ᾧ τοῦ πέπλου καὶ διαβολὰς μείζονας. ἥπερ ἰσοψυ-
χίαν προφερομένη παρέτεινεν ἐνιαυτὸν μῆνας, ἐξ ὧν ὁ ἥλιος
καμάρας ἡρῴδης ὑπεστρόφει. τέλεον μὲν τοι προοικονο-
μηθὲν σκῆπτρον ἐξεῤῥάγη, τοιαύτης ἀφορμῆς
σκηψάσης. καταπλινομένου ὁ βασιλεὺς ἀναπαυ-
σάμενος μεσημβρίας ὥρας, σκάλει τὴν μαριάμμην
ὑπὸ φιλοστοργίας ἧς ἀεὶ πρὸς αὐτὸν εἶχεν. ἡ δ', εἰσῆλ-
θε μὲν, ἀμέλει καὶ κατεκλίθη, ἀπροσδόκητον σκυθρω-
πάσασα καὶ προσλοιδορηθεῖσα, τὸν τε πατέρα καὶ τὸν ἀδελ-
φὸν αὐτῆς ὡς ἀπεκτόνει. χαλεπῶς δ' σκεῦος τὸ ὕβρι
ἐνωχοῦν, ἐγένετο εἰς προπέτειαν ἑτοίμως, τῆς
ἐρεχθείσης ἀσθενείᾳ μείζων. ἡ δὲ βασιλέως ἀδελφὴ
καλῶμη παρεσκευασμένον ἐκ πολλοῦ τὸν οἰνοχόον σκη-
πτικὸν, κελεύσασα, λέγειν ὡς πείθει μαριάμμη φίλ-
τρον αὐτῇ συγκαταστασιάσαι τῷ βασιλεῖ. κἂν ταρα-
χθῇ καὶ πυνθάνηται τί ποτε ἔστ' ἐκεῖ, λέγειν ὅτι φάρμα-
κον μὲν σκεύους ἔχοντος, αὐτὸ δὲ μὴ ἐπιγνῶναι ὃ τί καλου-
μένου, μὴ κινηθέντος δὲ ὅτι τὸ φίλτρον, τὸν λόγον ἀρ-
γὸν εἶναι, ἀδεᾶ γὰρ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα
προδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τὸν ἡμέρον εἰσπέμπει λα-
λεξόμενον. ὁ δὲ πιθανὸς ἅμα καὶ μὴ ἀπροσδόκητος εἰσῆει,
δῶρα μὲν αὐτῷ τῷ μαριάμμῃ παρεκπιθὰν λέγων,
ἀναπείθειν δὲ φίλτρον αὐτῷ δώσειν. πρὸς δὲ τὸ λα-
κινηθέντος, τὸ φίλτρον ἐλεγεν εἶναι φάρμακον ὑπ'
ἐκείνης δεδόμενον, ἃ τῷ δώσαμεν, αὐτὸς οὐκ εἰδέναι,
διὸ καὶ προαγγελίαν, ὅτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ καὶ
τῷ βασιλεῖ δυσηλφότα. τοιῶτων ἀκούσας ὁ ἡρῴδης λό-
γων, ἢ πρότερον κακῶς διακειμένῳ, ἐπὶ μᾶλλον ἠρε-
θίσθη, τοῦτ' εὐθέως ὡς τῇ μαριάμμῃ πιστοτέρῳ
ἐβασάνιζεν ὑπὲρ δ' φαρμάκου, μανώσκων ὡς χωρὶς
ἐκείνου ἀδυνατον τῷ ὅτι μεῖζον ἔστ' ἐλαττόν τι πεπρά-
χθαι. ἠνόμενος δὲ ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὁ ἄνθρωπος, ἐδὲν
μὲν ὧν ἕνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε, τὸ μέντοι γυναι-
κὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη ἠνέσχ. διὰ τοὺς λόγους δὲ ἐ
ἐμοὶ αὐτῇ φράσαι. ταῦτα δ' ἔτι λέγοντος μέγα βο-
ήσας ὁ βασιλεὺς ὡς ἂν ἔφη ἐμοὶ πιστότατον ὄντα, τὸν
ἄλλον χρόνον αὐτῷ τε καὶ τῇ βασιλείᾳ καταπροδοῦναι
τὰς ἐντολὰς, εἰμὴ καὶ περαιτέρω προσεληλύθη τῆς πρὸς
τὸν μαριάμμην κοινωνίας. καὶ τὸ μὲν ἐμοὶ εὐθὺς ἐκέ-
λευσεν ἀποκτεῖναι συλλαβόντας, τῇ δὲ γυναικὶ, κρίσιν
ἀπέδιδου, συναγαγὼν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῷ, καὶ τὸν

A Hippon, & Samariam, in maritimis Gazam, Anthedonem, Joppen, Stratonisq; turrim: quæ illi non mediocris fuit ad regium ſplendorem acceſſio. Deducto deinde usq; Antiochiam Cæſare, in regnum reverſus ſenſit fortunam quam foris propitiam, tam domi adverſam, maxime quod ad conjugium attinet, qua parte ſibi ante videbatur feliciſſimus. Flagrabat enim legitimo conjugis Mariamnes amore, qvam qvi ardentiſſime, ne illis quidem exceptis, de quibus a ſcriptoribus proditur. ea fœmina, cætera pudica & inviolatæ fideì, innatam habebat muliebrem qvandam moroſitatem, improbius illudens obnoxii mariti patientiæ, ita ut non habita regiæ potentiæ ratione, non raro contumelioſius eum tractaret, quam tamen ille diſſimulanter & moderate ferebat, licet ſolitam aperte & ſorori ejus & matri exprobrare humilitatem generis. qvæ cauſa fuit implacabilis inter eas mulieres odii, atqve etiam calumniarum, qvoties daretur occaſio: eæqve ſuſpiciones paulatim creſcentes duraverunt integrum annum poſt Herodis a Cæſare reditum. tandem diu præmeditatum odium in hunc modum erupit: cum meridiano tempore qvietis cauſa in cubiculum ſe rex contuliſſet, pro conjugali affectu Mariamnen accerſiit. hæc autem introgreſſa qvidem eſt, ſed una cubare noluit, rogantem contemnens, & inſuper patris ac fratris ſui necem opprobrans. qvo indigne ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, poſtquam ex ſtrepitu commotiorem eum ſenſit ſoror, ſubmittit jamdudum ſubornatum pincernam, qui indicaret, ſolicitum ſe a Mariamne, ut ei operam commodaret in propinando regi amatorio poculo: & ſi amplius ſciſcitaretur, qualenam id eſſet, diceret pharmacum penes ſe eſſe, a ſe requiſitum tantum miniſterium. quod ſi rex mentione amatorii nihil moveretur, tum & ipſe ſileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipſo temporis articulo intromittit ad eum alloqvendum. atqve is compoſito vultu ingreditur, & quaſi rem valde ſeriam afferens, ait ſe largitione a Mariamne ſolicitatum, ut amatorium regi miſceret. quo audito cum ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam ſibi oblatum, cujus ipſe vim ignoret: ideoqve id renunciare, quod hoc & regi & ſibi tutius exiſtimet. Ad hæc verba Herodes, jam ante ſatis commotus, cum magis etiam exaſperatus eſſet, eunuchum Mariamnes fidiſſimum tormentis examinavit, ſciens, quod ſine illo nihil nec magnum nec parvum tentatum ſit. qui cruciatus non ferens, ad interrogata quidem nihil reſpondit, hoc tantum prodidit, offenſam eſſe mulierem propter ea, quæ Sohemus indicaverat. adhuc eo loqvente, exclamat rex, Sohemum & ſibi antehac & regno fidiſſimum non fuiſſe hæc proditurum, niſi aliquid commercii ſecretioris inter ipſos interceſſiſſet. moxqve Sohemum comprehenſum imperat interfici, uxorem vero cauſam ſuam jubet agere, advocato intimorum amicorum conſilio, accuſationem

accuratam exorsus, & conflictum veneficii crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quam decorum judicii postulat: quo factum est, ut cum eum ita velle viderent, omnium, qui aderant, suffragiis damnata sit, qua sententia prolata, visum tamen est tam ipsi quam aliis quibusdam præsentibus, non esse ejus supplicium præcipitandum, sed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum sua factione modis omnibus dedit operam, ut mulier sine mora necaretur: quo tanto facilius regem perpulerunt, quod dicerent timendum esse aliqvem motum in populo, si sciretur vivam asservari in carcere. atqve ita Mariamne ducta est ad supplicium. Id conspicata Alexandra, & intelligens similem exitum sibi expectandum ab Herode, omissa pristina ferocia, valde indecore mutata est. Volens enim ostendere se non esse conscium ejus criminis, cœpit filiæ convicium facere, omnibus audientibus, scelestissimam & ingratam erga virum clamitans, dignamqve tali exitio, quæ ausa sit tam immane facinus. non enim pro merito tractatum maritum amantissimum. Hæc illa turpiter fingente, & involutura, ut videbatur, capillos miseræ, etiam alii merito damnabant ineptam ejus simulationem, sed in nemine hoc magis apparuit, quam in ipsa, quæ ducebatur ad interitum. nam neqve verbo ullo eam dignata est, neqve vel tantillum intemperiis ejus perturbata, excelso animo improbare se illius turpem dementiam vultu significabat. ipsa intrepida specie, ac ne colore quidem metu mortis mutato, ibat, generosam indolem extremo qvoqve suo tempore præferens. Ad hunc modum periit mulier & temperans & magnanima, sed non satis modesta, & paulò contentiosior. Cæterum formæ venustate, & comitate cum majestate conjuncta, dici non potest, quantum omnes ætatis suæ fœminas superaverit, quæ potissima causa fuit, quo minus jucunde cum rege vitam degeret. Obsequiis enim ob amorem ab eo culta & nihil molestum expectans, licentiosius æquo se gerebat. molestе etiam ferebat suorum casus, idqve apud ipsum quoque fatebatur. Tandem effecit, ut exosa esset regis & matri & sorori, atqve etiam illi ipsi, a quo solo nihil timebat. Ea perempta, impotentius etiam flagrare cœpit rex, jam ante misere affectus, sicut diximus. neq; enim vulgari conjugum more amabat, sed cum pene ad insaniam usq; indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem uxoris moribus effici potuit, ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum vero maxime sibi visus est irato Deo necasse Mariamnen. sæpe invocabat ejus nomen, sæpe etiam indecore lamentabatur. excogitabat autem oblectamenta, quæcunqve poterat, apparandis conviviis ac compotationibus, nihil tamen proficiebat. quare & regni curam reliquit, adeoqve dolori succubuit, ut sæpe ministros juberet vocare Mariamnen, quasi illa adhuc viveret. Sic affecto supervenit

A κατηγορίαν ἐποιήσατο μηνύσεως, ὡς τὴν
τὰς Ἀλεξάνδρας φίλτρων καὶ φαρμάκων. καὶ
κρατῆς ἐν τῷ λόγῳ καὶ κρίσεως ὀργιλώτερος καὶ
λως ἔχοντα, γινώσκοντες αὐτὴν οἱ παρόντες
ναν αὐτῆς κατεψηφίσαντο. διενεχθείσης δὲ τῆς γνώ-
μης, ἐπεχύθη μέν τι καὶ τοῦτον, αὐτῷ τε καὶ τοῖς
παρόντων, μὴ προπετῶς ἄγος ἀναιρεῖν. κατεῖχε
εἴς ἔν τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρουρίων. ἐπανεῦδαί-
B ταῖς περὶ τὴν σωτηρίαν, ὅπως δὲ ποιήσαιτο τὴν ἀ-
θρωπον. καὶ μᾶλλον ἔπεισαν τὸν βασιλέα, τὰς πα-
χὰς δ' ὀλήγους εἰ ζῶσα, τύχῃ φυλάξασθαι συμ-
λεύουσαι μᾶλλον μὴ οὕτως ἤγειρε τὸν ὅπ-
τῷ. σωθεωρήσασι δ' τ' ἡμέρων ἡ ἀλεξάνδρα, ἐ
μικρὰς ἐλπίδας ἔχει μὴ καὶ αὐτὴ τῶν ἐμοίων ἐξ
τύχοι, ἐναντίως πρὸς τὸ πρῶτον θρασύ. ἐλίαν
πῶς μετεβάλλετ. βουλομένη δ' ἐμφῦσαι τὸν
C ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας εἶχε, ἐκπηδήσασα ἐλεεινὸ
μένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκόντων ἐβόα, κακὰ
ἀχάριστον πρὸς τὸν ἄνδρα, ψευδῆ, καὶ δίκαια
χειν ὅπου τοιούτοις τολμήμασιν. ὑπὸ δὲ ἀμε-
δεόντως τῶν πάντων αὐτῶν ἐνεργεῖτο. τοιαῦτα μὲν
καθυποκινουμένης ἀσχημόνως, καὶ τολμώσης ἐφ'
ᾠδην καὶ τ' τραχῶν, πολὺ μᾶλλον ὡς εἰκὸς καὶ ᾠδὴ τ' ἀ
λων ἡ κατηγορία. ἐπὶ τῆς ἀπεπτοῦς θεραπαινίδος
D μᾶλλον δ' ἐνεφάνη παρ' αὐτῆς τῆς ἀπολλυμένης. ὅτι
λόγον δ' ἄσα, τὸν δ' ἐχθὲς, ὅτε παρῆλθεν πρὸς τὸ
ἐκείνης δυσχέρειαν ἐπέβλεπε, ἀλλ' ὡς ἐπὶ φρονίμα
τὸν ἁμαρτίαν ἐ μᾶλλον ἄχθεσι πρὸ φανῶς ἀσχη-
νόσης ἐνέφλεγεν. αὐτὴ γε μὲν ἀτρεμοῦσα τῷ κα-
ματι. ἐ τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς τὸ
θάνατον ἀπήει, τὸν εὐημέρουν δὲ ἐν τοῖς ἐχάτοις ἀ-
λον τοῖς ὀπτηνιῶσιν αὐτὸν ἐμφανέσθαι. καὶ ἐπὶ
ἔτους ἀπέθανε, γυνὴ καὶ πρὸς ἐγκράτειαν καὶ
μεγαλοψυχίαν ἄριστα γεγυμνένη. τὸ δ' ὀπτικὸν
πὲν αὐτῇ, καὶ πλεῖον ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον. καὶ
ἦ σώματος καὶ τῷ πρὸ τοὺς ἐντεύξεις ἀξιοῦ
μειζόνως ἢ ὡς φρόνιμον, τὰς κατ' αὐτὸν ὑπο-
τε πλείων ἀφορμὴ δ' μὴ κεχαλασμένης τῷ βαρ
λεῖ μηδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῆν, ἐντεῦθεν ἐγένοτο.
ερασθομένη δ' τὸν ἔρωτα, καὶ δυσχερὴς εὐθὺ
ἐκείνου πρὸς δοκῶσα τὴν παρρησίαν ἀσυμμε-
ἔχειν. λοιδορίαι δ' αὐτὸν καὶ τὰ πρὸς τοὺς οἰκείους, ἐπι-
F τε πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπεπόνθει λέγων ἠξίου. καὶ πρὸς
ἐξεκίνησεν ἐχθρὰς αὐτῇ γυναῖκα τὴν τε μητέρα
τὴν ἀδελφὴν δ' βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν ἐ
τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπεπίστευεν. ἀναμεσ
ἦ τότε καὶ μᾶλλον ἐξήφθη τὰ περὶ τὴν ὀπτηνιῶ
δ' βασιλέως, ἐχόντ μὲν οὕτως ὡς καὶ πρότε
ἐδηλώσαμεν. ἀπὸ δὲ ἀπαθὴς οὐδ' οἷ ἂν ἐκ πα
θείας ἦν ὁ πρὸς αὐτὸν ἔρως. ἀλλὰ καὶ πρότερ
ἦρξεν ἐνθουσιαστικῶς, ἐ τῇ παρρησίᾳ τῆς τυμβω
σθεὶς ἀπενικήθη μὴ πλείων ἀεὶ γίνεσθαι. τότε μετὰ
μᾶλλον ἐδόκει κατ' νέμεσιν τινὰ τῆς κατ' τὴν μαρια
μην ἀπωλείας ὀπτηνιᾶσθαι. καὶ πολλάκις μὲν ἀναλο-
σθείς ἦσαν αὐτῆς, πολλάκις δ' ἐθρύλ ἀσχήμον. ἐπὶ
δ' πᾶν εἴτι δοκοῦν τὴν εἰς ψυχαγωγίαν πάντες καὶ
ας αὐτῷ πραγματεύεσθαι, ἐ τότων οὐδὲν ἦρκει. πα
διοικήσεις τ' κατ' τὴν βασιλείαν παρητεῖτο. καὶ τέ
τον ἧττητο δ' πάθους, ὡς τ' αὐτὸ ἤδη ἐ καλῶς τ μαρια
μην προσάξαι τοῖς ὑπηρέταις, ὡς ζῶσαν ἐπ
δοκοῦσαν ὑπακούειν. οὕτως δ' ἔχοντ, ὅπως
λειμ-

λοιμώδης νόσος, ἡ ἐς τὸ ὄχλων ἐς τὸ φίλων τοὺς πλείους ἐς ἐκ πλουσίους διέφθειρε, καὶ παρέχειν ἅπασιν ὑπονοηθεὶς καὶ μῆνιν θεοῦ τὸν θεὸν συνεκκληθῆναι, διὰ τὴν γεγηνημένην παρανομίαν ὑπὸ τῆ μακαρίτη. χεῖρον οὖν διεπίθει καὶ ἐς αὐτὸν τὸ βασιλέα, καὶ πόλεις εἰς τοὺς ἐρημικοὺς αὐτὸν διώκει, καὶ προφάσει κυνηγεσίων πεύκης ἐναδημονῶν, ὁπότε ἔφθη πλείους διενεγκεῖν ἡμέρας, ἐς βεβιασμένος νόσῳ δυσχερεστάτῃ. φλεγμονὴ γὰρ ἐπῆσε δεινὴ, ἐς τὰ διανοίας παραλλαγή. τὰ τε θεραπευμάτων ἀδὲν ἐπὶ ἐς πλεῖον ὠφέλειαν ἐξαίνυεν, ἀλλ' ἐναντιώματα πόλεις ἐς ἀπαγωγὴν ἦλθε. ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροὶ, καὶ μὴ οἷς αὐτοὶ προσφέρον βοηθήμασιν, ἀδὲν ὑπηκουσαν τῆς νόσου, τὸ ἦν κατὰ βασιλέως ὁπότε ἔχοντος ἄλλως, ἢ κατὰ τὸ βιαζόμενον τῆς ἀῤῥωστίας διαπαῦσαι, πάντ' εἰς ἐκεῖνον ἐπενεχθεῖη παρέχειν ἠξίουν, τὸ δύσελπι τῆς σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διαίτης ἀναπλάττοντες τῇ τύχῃ. κἀκεῖνος μὲν ἐν σαμαρείᾳ τῇ κληθείσῃ σεβαστῇ, ἔστιν τὸν τρόπον ἐνοικοδόμητο. διατείνουσα ἡ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐπανεπειράτο τῶν περὶ τὴν πόλιν φρουρίων ἐγκρατὴς γενέσθαι. δύο δ' ἦν, ἓν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἕτερον ἡ ἐς ἱερόν. καὶ τούτων οἱ κρατοῦντες, ὑπεσχήμενον τὸ πᾶν ἔθνος ἐφύλαξαν. τοὺς μὲν γὰρ θυσίας οὐκ ἄνευ τούτων οἷόν τε γενέσθαι, τὸ δὲ μὴ τούτων σωτηρίαν οὐδενὶ ἰουδαίων δυνατὸν, ἐς ζῆν ἐπιμότερον ἂν ἡγεῖσθαι τῶν ἀπὸ χωρησάντων ἢ τῆς θρησκείας λύειν εἰς τὸν θεὸν εἰώθασι σωτηλεῖαν. τοῖς οὖν ὑπὸ τούτων τὰ φυλακτήρια ἀλεξάνδρα προσήνεγκε τοὺς λόγους, ὡς δέον αὐτῇ ἐς τοῖς ἐξ ἡρῴδου ἀφανίσαι παιδίοις, μὴ ἐς φθῆσις ἐκείνοις μεταλλαξάντος, ἕτερος ἀντιλαμβάνεσθαι τὰ πραγμάτων. ῥᾳθύμησε μὲν δὴ, ἀδεὴς ἀσφαλέστερον τὰ οἰκείων ἀλεξήσειν. τούτοις τοὺς λόγοις αὐτῆς οὐκ ἀπεικότως ἤνεγκαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον πιστοὶ ὄντες, ἔτι μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέμενεν, μίσος τε τῆς ἀλεξάνδρας καὶ τῷ μηδ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν ἡρῴδου ἀπεγνωκέναι. φίλοι γὰρ ἄνωθεν ἦσαν, ἐκ δ' αὐτῶν καὶ ἀνεψιὸς ἦν βασιλέως ἀχιάβος υἱὸς. δίδυς οὖν ἐξαγγείλαντες πέμψαντες ἐκείνῳ τῷ γνώμῃ τῆς ἀλεξάνδρας, ὃ ἦν τῷ μὲν ἀδὲν ἀναβαλλόμενον ἀποκτεῖναι προσέταξεν. αὐτὸς ἦν μόλις ἐς αὖ κακοπαθείᾳ διαφυγὼν τὴν νόσον, χαλεπῶς μὲν ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος ὁμῶς πρὸς τὸ δυσάρεστον, καὶ πάσης αἰτίας ἑτοιμότερος εἰς τιμωρίαν τὰ ὑποπτον- τῶν ἐχρῆτο. φονεύει ἦν καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους κοσίβαρον καὶ λυσιμαχον, καὶ τὸν γαδίαν καλούμενον ἀντιπατρον, ἔτι ἦν δοσίθεον ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. κοσίβαρος μὲν ἦν ἡμῖν ἰδουμαῖος, ἀξιώματος τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς, ἐς προγόνων ἱερατευόντων τῷ κρείττονι. θεὸν ἦν ἕνα τὸν ἰδουμαῖοι νομίζουσιν. ὑφαιρεῖ ἦν τὴν πολιτείαν αὐτῶν εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη καὶ νόμιμα μεταστήσαντος, ἡρῴδης τὴν βασιλείαν ἐφύλαξεν, ἀρχιερατεῖ ἰδουμαίας καὶ γαζης ἀποδείκνυσι τὸν κοσίβαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν σαλώμεαν ἰώσηπον ἀνελὼν τὸν εἰληφότα, πρότερον αὐτῇ, ὡς ἐδηλώσαμεν. κοσίβαρος ἦν τούτων τυχὼν ἀσμένως καὶ ἐφ' δόξαν, ἤρξη μᾶλλον ὑπὸ τῆς εὐτυχίας καὶ καὶ μικρὸν ἐξέβαινεν ἐφ' αὐτῷ καλὸν ἡγεμόνος, ἄρχοντος ἡμῶν τὸ πρὸς ἐπαγμόνον πιεῖν, ἔτι τοῖς ἰουδαίοις ἔθεσι τοὺς ἰδουμαίους χρωμένους ὑπὸ ἐκείνοις εἶναι. ἐς διαπέμπει ἦν πρὸς κλεοπάτραν, τὴν ἰδουμαίαν φάμενος ἀεὶ τὰ ἐκείνης προγόνων μεγέθος, καὶ διαίτ' εἶναι δίκαιον αὐτοῖς παρ' ἀντωνίῳ τὴν χώραν. αὐτὸς δὲ ἑτοιμος εἶναι

pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum majorem partem abstulit, omnibus, irato Deo, hanc immissam interpretantibus, propter injustum reginæ supplicium. ita aucta regis ægritudine, postremo in solitudines se abdidit prætextu venationis, ubi afflictans se intra paucos dies gravem morbum contraxit. Is erat infiammatio & dolor cervicis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderant, sed cum exacerbare potius malum viderentur, res minimum a desperatione abfuit. itaqve medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permitteba nt ei, quicquid appeteret, in incertum eventum salutem fortunæ committentes. quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis, re cognita, conata est urbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa urbe sitam. nam qui has obtinent, totam gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neqve Judæi sine sacrificiis degere, quibus vita citius contemnatur, quam religio. præfectos igitur tentat, ut sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne forte, illo defuncto, occuparentur ab aliis, quod si contingat eum sanitatem recipere, interim a nemine tutius eas servari quam a domesticis. Hæc solicitatio non est æquis auribus accepta, sed cum essent alioqvin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quod & Alexandram oderant, nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres, unus etiam nepos regis, Achiabus nomine. quare continuo per nuncios de Alexandra significaverunt. ille sine mora eam jussit interfici: superatoqve tandem morbo, refectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, ut quavis ex causa ad sæviendum esset propensissimus. qvamobrem ne ab intimis qvidem amicis sangvinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo, occasione arrepta hujusmodi: Erat Costobarus unus inter primates Idumæorum, penes cujus majores olim fuerat sacerdotium Coze numinis, qvod tum religiose ab ea gente colebatur, priusqvam sub Hyrcani principatu Judaicos ritus acciperet. hunc Herodes qvam primum regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cujus maritum Josephum interfecerat, ut jam dictum est. ea felicitate præter spem oblata inflatus ille, paulatim ad tantam insolentiam progressus est, ut regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos servire hominibus, qvorum sacra & religionem acceperant: misitqve legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper majoribus ejus reginæ parüisse. proinde nunc qvoq; impetrandam esse regionem ab Antonio. Se enim paratũ

illi potius obſeqvi. Hæc autem moliebatur, non A
qvod Cleopatram mallet habere dominam, ſed
ut, acciſis Herodis opibus, eo facilius ipſe Idu-
mæorum dominationem invaderet. nam ſpem
ei faciebat tam generis claritas qvam pecuniarũ
copia, qvibus parandis iſſe nunqvam non inten-
tus, ne a turpibus qvidem lucris abſtinebat, ni-
mirum nihil mediocre volutans in animo. Sed
Cleopatra, fruſtra tentato precibus Antonio, ni-
hil impetrare potuit: & Herodes, re cognita, in- B
terfecturus erat hominem, niſi interceſſiſſent pro
eo tam mater qvam ſoror: ita tamen eum dona-
vit illarum precibus, ut nunqvam poſthac illi fi-
deret. orto deinde inter conjuges diſſidio, Salo-
me libellum repudii marito mittit præter legiti-
mum morem patriæ. lex enim noſtra ſolis ma-
ritis hoc jus permittit, mulieribus autem ne dimiſ-
ſis qvidem fas eſt nubere, niſi prioris viri per- C
miſſu. Verum illa magis ex propria licentia qvam
communi jure fecit divortium, & ad fratrem ſe
conferens, ait ſe prætuliſſe fraternam benevolẽ-
tiam conjugali fœderi. conſpiraſſe enim eum ad
res novas moliendas cum Lyſimacho, Antipatro
& Doſitheo: ſuisqve rebus fidem aſtruebat per
Babæ liberos, qvos ille jam per duodecim annos
ſervaſſet incolumes. erat autem hoc verum, & B
tum præter omnem opinionem a rege auditum,
vehementer ejus animum perculit. Qvod enim
ad Babæ liberos attinet, decreverat eos aliqvan-
do tollere, adverſatos ſemper ſuis conatibus, ſed
procedente tempore per oblivionem hoc omiſe-
rat. cauſa vero odiorum hæc fuit: Regnante
Antigono, dum Herodes obſideret Hieroſolyma,
in tantis rerum difficultatibus major populi pars
fefſa, propenſa erat ad accipiendum Herodem, E
intra mœnia. ſed obſiſtebant Babæ liberi pollen-
tes autoritate ac opibus & fidi Antigono, qvod
putarent eum regem magis eſſe e republica. tan-
dem capta urbe per Herodem, Coſtobarus deſti-
natus ad obſervandos urbis exitus, ne qvis ad-
verſæ factionis elaberetur, ſciens magnam eſſe
Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogi-
tans illos mutato rerum ſtatu magnum momen- F
tum afferre poſſe ſuis conatibus, ſubtractos clam
in ſuis agris habuit. Ac tunc qvidem licet ſuſpe-
ctus Herodem perjurio fefellit, negans ſe qvic-
qvam ſcire, qvo illi devenerint: rege deinde per
edicta præmium promittente indicii, & modis o-
mnibus eos perqvirente, ne tum qvidem fateri
voluit. veritus enim non impune ſibi hoc fore
poſt primam negationem, pergebat eos occulta-
re, jam neceſſitate etiam, non modo benevolen-
tia. Hoc poſtqvam ſororis indicio rex comperit,
miſſis qvibusdam ad loca latebrarum, & illos in-
terfecit, & qvotqvot in eodem hærebant crimine:
ut nihil jam reliqvũ eſſet ex Hyrcani cognatione,
ſed ſublatis omnibus, qvorum excellebat digni-
tas, arbitratu ſuo poſſet, qvicqvid vellet, agere,

μεταφέρων τ ἔννοιαν εἰς ἐκεῖνον. ἐπεὶ δὲ ἤ ταῦτα τ
πλοπλείονα μὲν ὠδέν τι μᾶλλον εἰς τ ἀρχὴν ὁρμῶ-
ντ. εἰδὲ παρεθείη τ πολεμίων ἡρώδης, εὐεπιχείρητο
εἶναι νομίζων καθ' αὑτ ἀρχὰς δ τ ἰδίων μόνων ἔθνες, κα
μᾶζον πράξειν. ὑπεδιέβαινε γὰρ τὰς ἐλπίσιν, ἐκ ἐλάτ
ἀφορμὰς ἔχων Ϛ ἡλίκας Ϛ χρημάτων. ἃ μ ἤδη κακεῖς
αἰσχροκερδείας ἐπεπόριστο, Ϛ μικρὸν ὠδὲν ἐπῆκε. κι-
νοπλείονα μὲν αὖ ἀντωνίᾳ δεηθῆναι ἐδὲ τ χώρας τα-
τῆς δυνατὸν ἐγχάραξ. λέγον γ ὡς ἡρώδου εἰ λόγω, κα-
κεῖνον ἕτοιμος ὢν ἀποκτεῖναι τ κοτόβαρον, ὅμως τ ἀ-
δελφῆς αὐτ δεηθείσης Ϛ μητρὸς, ἀφῆκε συγγνώ-
μης ἠξίωσεν, ἐκ ἀνύποπτον αὐτ εἰς τὸ λοιπὸν ἔχειν τὰς
ὑπιχρήσεως τ τότε. χρόνῳ γ διελθόντ ἐπεὶ ταύτ
σαλώμης γαμεῖσθαι ὡς κοτόβαρον, πέμπει μὲν εὐθὺς
αὐτῷ γράμματον ἀπολυομένη τ γάμον ἀ κ τὰς ἰ-
δαίας νόμους. ἐνδὲ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῖν ἔστι καὶ
γυναικὶ γ ἐδὲ ἀλλοχωρεῖσθαι καθ' αὑτ γαμηθέσαν
μηδ' ὑστέρων ἀνδρὸς ἀφέντος. ἀ μὲν γ σαλώμη τ ὑ
ἡμῶ μένον, ἀλλὰ τ ἐν' ἐξουσίᾳ ἑλομένη, τὴν τε συμβίωσ
ἀπεπηδήσατο, Ϛ ὡς τ ἀδελφὸν ἡρώδην ἐλεύ
τ ἐς ἐκεῖνον εὐνοίας ἀποδηκαι πάντος, ἐγκαλέσα
γὰρ αὐτ μετ' ἀντιπάτρου Ϛ λυσιμάχου, Ϛ δοσθέου τῶν
ἐφιέμενον. Ϛ πίστιν παρεῖχε λέγων, τοὺς βάβα παῖ-
δας, ὅτι διασώζοιντο παρ' αὐτῷ χρόνον ἐναυτ ἤδη ὀ-
δεκα. ὅτ γ εἶχεν ἔτους. Ϛ πολλὰ ἐπαληθεύειν ἐπειρᾶτο
βαπλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀνηκόον τι μᾶλλο
ὑπὲ τοῦ ᾠδοδέξω δ λόγου. τὰ γὰρ περὶ τοὺς βάβα παῖ-
δας ἐασ ὑδάσε πρότερον ἐπεξελθεῖν αὐτὸς, δυσμε-
νουμένης τῇ ἀληθοῦ. τότε γ ἀλ. τε μήνῃ Ϛ χρόνῳ Ϛ
τ μνήμης, ἐξεληλύθεσαν. ἡ γ ἔχθρα πρὸς αὐτὸς κ τ
μίσος ἀπὸ τούτων λεῖ. ἀντιγόνου τλεῖ βασιλείαν ἐχου-
τ, ἡρώδης μὲν ἐπολιόρκει Ϛ δωμάμει τ τ ἱεροσολυμ
πόλιν. ἐπὶ γ χρείας Ϛ πολλῶν ὅσα πολιορκημένοις πε-
ρέπεσεν, πλείους ἦσαν οἱ τ ἡρώδου ἀπικαλούμενοι, κα
πρὸς ἐκεῖνον ἀποτεύοντες ἤδη τὰς ἐλπίσιν. ἔτυχε δ τ
ἀξιώματ οἱ τ βάβα παῖδες, Ϛ ὠφ τῷ πλήθει
ναπεῖ, παρὰ διεπόλλυν ἀντιγόνῳ. τέν τε ἡρώδου διεβάλλο
σαν, Ϛ συμφυλάτ τὰς βασιλεῦσιν τ ἐκ ἤμελ
πρεσβυτέρων. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἅμα Ϛ συμφέρειν αὐτ
νομίζοντες, ἤδη ποτῶν ἐπολιτεύοντο. τ γ πόλεως ἀλ
σκομένης, Ϛ κρατοῦντ τ πραγμάτων ἡρώδ κοτόβα
ρ ἀποθεὶς τὰς διεκβολὰς ἀναφράτ Ϛ φυλακὴν
τ πόλιν, ὡς μὴ ἀλεπτῇ ἐξ αὐτῆς τὸς ἐπιχείρους τ πο-
λιτῶν ἢ πανταπασ τῷ βασιλεῖ πολιτευομένους, ὑβρίσ
ἀπολλ Ϛ τιμῇ τὸς δ βάβα παῖδας Ϛ πα-
ζων μᾶλλον μέρος αὐτ γνώσεως πρὸς τὰς μεταβολὰς τ
πραγμάτων τ ἐκείνων σωτηρίαν. ἐπεὶ δ ἔπεμψε Ϛ κα-
κρυφίως ἐν οἰκείοις χωρίοις. Ϛ τότε μὲν ἡρώδης, ὑπὸ
λύθη γὰρ τ ἀληθείας ἐπιφανῆ, πὸς ψευδομένος ὄφοις, ἢ
μᾶλλον ὠδὲν ἐδέν τ καθ' ἑκάστους ἀφεῖτο τ ἐπινοίας αὐ-
τὸς γὰρ μᾶλλον ἐφ' Ϛ κηρύγματα δ βασιλέως ἐκπέμπε
Ϛ πάντα τρόπον ἐρεύνης ὑπενοῦντος, ἐκ ἠθέλησεν ὁμολο-
γῆσαι, ἀλλὰ τὰ τε πρῶτον ἔξαρνος ἦν δ τ φυγὴν τῶν φευγόν
τὸς ἄνδρας ἀνυποστόλιστον αὐτῷ πεποιημένος, Ϛ μᾶλλον ἐκ
τ εὐνοίας, ἀλλὰ Ϛ ἐκ τῆς ἀνάγκης ἤδη δ λαμβάνε
αὐτὸς ἐφείκετο. ἐπὶ τούτων ἐξαγγελθέντων αὐτῷ διὰ
τ ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τοὺς τόπους ἐκεῖ
ἀλατρίβειν ἐμέλλησεν, ἐκεῖνος τε Ϛ τὰς συναπαγο-
μένους ἀπέκτεινεν, ὥστ εἶναι μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τ ὑρκανῶ συγγνώμης, ἀλλὰ τ βασιλείων αὐτ ἐξόντων αὐτῷ,

μηδε-

μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἴσχειν τοῖς περιοῦσι μύθοις. ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἐξέκοπτε τὰ πατρῷα ἔθη, καὶ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασι συνδιέφθειρε τὰ πάλαι κατεσκευασμένα, ἀπαρεγχείρητον ἔσχεν, ἐξ ὧν ἡ μικρὰ εἰς τὸν αὖθις χρόνον ἠθικὴ ῥοπὴ, ἀμελησάντων ὅσα πρότερον ἦν τὴν εὐσέβειαν ἡγεῖτο τοὺς ὄχλους. πρῶτον μὲν γὰρ ἀγῶνα πεντετηρικὸν ἀθλημάτων καταστήσατο κηρύξει, καὶ θέατρον ἐν Ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν. αὐτὸ τε ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, εἶτα μὲν ἀμφὶ τῇ πολυτελείᾳ, ἧ οὐ τοὺς ἰουδαίους ἔθους ἀλλότρια. χρῆσις τε γὰρ αὐτῶν καὶ θεαμάτων πίστων ἔνδειξις, ἃ ὠφελιδίου). τὴν μέντοι πανήγυριν ἐκεῖνο ἐπιφανεστάτην τῶν πεντετηρίδων καὶ λαμπρότητι καὶ πολυτελείᾳ τε τοῖς πέριξ καὶ συγκαλῶν ὅπη ἦν τοῖς ἔθνεσιν οἱ δ' ἀθληταὶ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ὅπη πάσης γῆς ἐκαλοῦντο καθ' ἐλπίδα τῶν προκειμένων, καὶ τῆς νίκης ἕνεκα. συνελέγοντο τε οἱ κορυφαιότατοι τῶν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν. ἃ γὰρ μόνον τοῖς ἐπὶ τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ διαλαμπομένοις καὶ μελικοῖς καλουμένοις, ἐσπούδαζε μέγιστα νικηφορεῖν, καὶ διεσπούδαζε πάντας τοὺς ἐπισημοτάτους ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν ἄμιλλαν. ἐσπούδαζε δὲ καὶ τιθέναις καὶ σωωρεῖσι καὶ κέλησιν ἃ μικρὰς δωρεάς. καὶ πάνθ' ὅσα καὶ πολυτέλειαν ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐπεδίδου, φιλοτιμία δ' ἄμετρον αὐτῷ ἡνέδην τῇ ἐπιδείξει. ἐξεμιμήσατο. τὸ γε μὴν θέατρον ἐπιγραφαῖς κύκλῳ περιέχον κατόπιν, τὰ τρόπαια, τῶν ἐθνῶν ἃ πολεμήσας ἐκείνους ἐκτήσατο, χρυσῷ τε ἀπέφθῳ καὶ ἀργύρῳ πάντων αὐτῷ πεποιημένων. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν ἁδὲν ἧττον ἦν, ἢ τὸ ἐσθῆτος πλοῦτος, ἢ σκεύης λίθων, ὃ μὴ τοῖς ἐρωμένοις ἀγωνίσμασι συνεπιδείκνυτο. θηριοκλοὶ γὰρ ἐθήρευτο, λεόντων τε πολλῶν αὐτῷ συναχθέντων καὶ τῶν ἄλλων ὅσα καὶ τοῖς ἀλκαῖς ὑπεραλλόμενα ἔχει καὶ τῇ φύσει ἐπὶ ἀπανθρωπότατον αὐτῶν τε πρὸς ἄλληλα, συμπλοκαί καὶ μάχαι πρὸς αὐτὰ τῶν κατεγνωσμένων ἀνθρώπων ἐπιτηδεύοντο. τοῖς μὲν ξένοις, ἐκπλήξις ὁμοῦ τῆς δαπάνης καὶ ψυχαγωγία τῶν περὶ τὸ θέαν κινδύνων, τοῖς δ' ἐπιχωρίοις φανερὰ κατάλυσις τῶν πεμωμένων παρ' αὐτοῖς ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲν γὰρ ἐκ παλαιοῦ κατεφαίνετο, θηρίοις ἀνθρώπους συμβάλλειν, ὅπη περ ἥκιστ' ἀνθρώπων θέας. ἀσεβὲς δ' ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς ἡμετέρους. πάντων δὲ μᾶλλον ἐλύπει τὰ τρόπαια, δοκοῦντες γὰρ εἰκόνας εἶναι τὰς τοῖς ὅπλοις περιειλημμένας, ὅπ μὴ πάτριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, οὐ μετρίως ἐδυσχέραινον. ἐλάνθανον δὲ τὸν ἡρῴδην σκοπεῖν ἐθέλοντα, καὶ βίᾳ μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ᾤετο. κατωμίλει δ' ἑνὸς καὶ παρεμύθει, τὴν δεισιδαιμονίας ἀφαιρεῖσθαι. ὁ μὲν ἐπῄνει. ἀλλ' ὡς δυσχερείας ὢν ἐδόκει σκέπειν πολυπραγμοσύνῃ, ὁμοθυμαδὸν ἐβόων, εἰ καὶ πάντα δοκεῖν οἴοιτο, μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, τὰ τρόπαια λέγοντες. ἃ γὰρ εἶναι πάτριον αὐτοῖς, ἡρῴδης τε θαυμάζων ὁρᾶν καὶ μὴ ῥᾳδίως ἂν μεταπεσόντας, εἰ μὴ τύχοιεν παρηγορίᾳ, καλέσας αὐτῶν τοὺς ἐπιφανεστάτους, εἰς τὸ θέατρον παρῆγεν, καὶ δείκνυσι τὰ τρόπαια, τίποτε δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα εἶναι ἐρήσων. τὰ δ' ἐνεσκευασμένων ἀνθρώπων εἰκόνας, ἐπιτάξας ἀφαιρεθῆναι τὸν πεπλασμένον κόσμον, ἐπιδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ τὰ ξύλα. τὰ δ' εὐθὺς ὡς ἀπεσπάσθησαν, γέλως καὶ πλεῖστον εἰς ἄμαχον ἐδωνήθη, τῷ καὶ πρότερον αὐτοὺς ἐν εἰρωνείᾳ τινὶ ἡδομένους τὰς κατασκευὰς τῶν ἀγαλμάτων. ἦν δὲ τὸν τρόπον αὐτὸ ἐξεκαυμένον

A nemine amplius resistente. Quo factum est, ut magis ac magis discederet a patriis ritibus, & peregrinis studiis veterum instituta corrumperet inviolabilia: quo tempore permagna facta est bonorum morum in deterius inclinatio, labante disciplina, qua antehac populus solebat contineri in officio. Ac primum athletica certamina, quinto quoque anno in honorem Cæsaris instituit, theatro Hierosolymis extructo: deinde in B campo amphitheatrum utrumque sumptuoso opere conspicuum, sed alienum a Judaicis moribus, apud quos nullus est horum usus, nulla spectaculorum ostentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobilissimam esse voluit, denunciatam circumvicinis atque etiam longinquis gentibus, propositisque præmiis, magnus undique athletarum cæterorumque certatorum concursus factus est, confluxeruntq; exercitatissimi quique in C hoc genere. evocabantur enim magnis præmiis non hi tantum, qui gymnicis certaminibus dant operam, sed musici etiam præstantes, & qui vocantur thymelici: necnon quadrigarii ac trigarii & qui singulis equis celetizontes cursum peragunt: magna contentione regis, ne quid desideraretur, quod usquam in hoc genere sit spectabile. Theatrum ipsum per circuitum titulis erat ornatum Cæsaris, & trophæis devictarum ab D illo gentium, auro atque argento collucentibus. quod vero ad instrumentum & apparatum attinet, non vestes pretiosissimæ, non gemmæ raritate insignes deerant in his spectaculis: conquisitis etiam feris pluribus, leonibus, cæterisq; vel robore spectandis, vel aliquo naturæ miraculo. hæ modo inter se modo cum damnatis hominiE bus committebantur: quæ peregrinis quidem spectatoribus plurimum admirationis simul atq; delectationis afferebant, indigenis vero prorsus ad dissolutionem patriæ disciplinæ tendere videbantur. nihil enim magis impium existimabant, quam ex spectandis hominibus cum bestiis comparatis voluptatem crudelem captare homines: absurdum æque, peregrinis artibus mutare instituta domestica. Sed nihil tam molestum fuit F quam trophæa: quæ cum putarent armis contectas imagines, quarum usus interdictus est nostris legibus, indignissime eas ferebant. a quibus cum eos sic abhorrere Herodes animadverteret, per vim nihil agere voluit, sed blandis alloquiis conabatur hanc superstitionem eximere. nihil tamen movebantur, sed credentes eum graviter peccare, uno ore exclamant: etiam si reliqua omG nia ferre oporteat, non laturos se intra urbem hominum imagines: sic trophæa vocabant: hoc enim nefas esse. Herodes vero videns eos turbatos, & sine satisfactione non facile cessuros, accitis ad se præcipuis ex illo numero, in theatrum adductis, rogabat eos, ostensis trophæis, quidnam hoc esse putarent. cumq; reclamassent, hominum esse imagines, jubet detrahi ornatum appositicium, & ostendit nudos stipites. quo facto in risum vertitur indignatio, concepta ex suspicione imaginum. atque ita seda o mul-

X.

tudinis tumultu, plerique jam mutati æquo animo ferebant omnia. quidam tamen ne sic quidem destiterunt externos mores abominari, veriti, ne ex hac mutatione sequeretur magnum aliquod reipublicæ incommodum: putaverunt-que sui officii, labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro rege hostem agere. ex his decem cives conjuraverunt, contempto periculo, sicasque vestibus texerunt: & in his unus cæcus, ob indignitatem eorum, quæ audierat, non tam paratus ad agendum aliquid, quam ad patiendum, si quid assertoribus patrii moris accideret, cujus exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi, communicatis consiliis, in theatrum vadunt, sperantes nec ipsum regem improvisum impetum suum evasurum, aut certe multos ex aulicis ejus stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum, violatæ religionis ergo in populi invidiam adducerent. Et illi quidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidam vero ex his, quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia disposuerat, rem totam expiscatus, regi theatrum ingresso aperit. is non ignarus, quantum odiorum sibi quotidie concitaret, recipit se in regiam, & nominatim conjuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreverunt præsentem necessitatem ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas protulerunt, profitentes se recte ac pie conjurasse, non propter privatos affectus, aut sui commodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare, ne morte quidem sibi intentata, sustineat. hæc illi cum magna confidentia pro se attulissent, a regiis abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo post delator eorum invisus omnibus, a quibusdam interfectus frustatim concisus est & objectus canibus, idque multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones a conscis quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum vero autores ejus facinoris cum totis familiis plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni majore cohiberetur potentia. quod animadvertens rex omni ope obviam ivit eorum conatibus, ne forte hac rerum novitate ad apertam defectionem adducerentur. cum igitur duas arces munitas in urbe haberet, unam, in qua ipsius erat regia, alteram vero juxta templum, Antoniam a se nominatam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio, abest a Hierosolymis itinere unius diei, ad urbanos etiam tumul-

τὸ πλῆθος, ἐς τὸν ἐρμεῖον ἐν ἐπιτηδείῳ ἐξ ὀργῆς διαχέαντος, οἱ πολῖται μὲν εἶχον ὡς μεταβεβλήκοτος, καὶ μὴ χαλεπαίνειν ἐπ. τινες δ' αὐτῶν, ἐπειδὴ τὴν δυσχέρειαν οὐκ ἐξ ἔθους ὑπιτηδεύματος, ἐς τε καλὰ νέον τὰ πάτρια μεγάλων ἡγούμενοι δεχθεῖν κακῶν. ὅσιον ἡ ὑφήσεσθαι ἀποκινδυνεύσαι μᾶλλον, ἢ δοκεῖν ἐξαλλαττόμενος αὐτοῖς τὰ πολιτεῖας, τὸν ἐραῶν ἡρώδην ἐᾶν βίαν ἐπάγειν μὴ δὲ ἔθος ὄντα, καὶ λέγω μὲν βασιλέα, τῷ δ' ἔργῳ πολέμιον φανούμενον ἅπαντος ἔθνους. ὃν ἢ τάττε σωφρονοῦντες πάντα κίνδυνον ὑπεδύοντο δέκα τῶν πολιτῶν ἄνδρες, καὶ ξιφίδια τοῖς ἱματίοις ὑπολαβόντες. ἐν δὲ αὐτοῖς δὴ ἀναξιοπαθῶν ἦν εἷς τῶν ὀφθαλμῶν στερούμενος, ἀλλ' οὐκ ἐπίμονος κατὰ τὴν ἐπιχείρησιν ἀνὴρ, ἀλλ' ἐν ἐπίμονος κατὰ τὴν παθεῖν εἴ τι καὶ πάνυ συμβαίνη δυσχερές. ὡς τε μὴ μετρίαν τῷ ἐρμεῖῳ τοῖς ἐπιχειροῦσι δι' αὐτὸν ἡδονὴν. πεύσει γὰρ ὄντες ἐπὶ σωφρονισμοῦ εἰς τὸ θέατρον ἐχώρουν. ἐλπίσαντες μὲν δὴ αὐτὸν ἡρώδην ἀλαφεύξεσθαι τοσούτων ὄντων δι' ἀφανοῦς, πολὺ δ' εἰ μὴ τυγχάνοιεν σκέψει, τὸ δεῖν αὐτὸ ἀνομαρήσειν πλήθους. ἐπεὶ τοῦτ' αὐτοῖς ἀρκέσειν ἂν ἐνόμισεν, εἰς ἔνστασιν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, ἐς αὐτὸ σκῆνος ἀγαγεῖν. σκῆνος μὲν δὴ καταπετάσματα, ὅπερ ταῦτης ἦσαν τοῖς θεάτροις. εἰς ἣ τὸ ἐφ' ἡρώδῃ πολυπραγμονεῖν καὶ διαγγέλλειν τι παῦσαι τελαγμένων ἐξαίφνης ὅλεθρον τῷ ὑπ' ἐκείνου, εἰς τὸ θέατρον εἰσιέναι μέλλοντι τὸν βασιλέα κατεμίαινον. ὁ δὲ καὶ ἀνοίκειον ὠήθη τὸ λόγον, εἰς τε τὸ μῖσος ἀφορῶν ἐνεπίμπλη τὸ τῶν πολιτῶν αὐτῷ, καὶ τὰς παρεσκευὰς τὰς ὑπὸ τῆς καθέκαστα γινομένας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ἐνόμισε τὰς ἐν ταῖς αὐτοῦ σκηνὰς. παρεσπάσθαι. τῶν δ' αὐτοῖς τὸ ὑπηρετῶν αὐτόφωροι λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς οὐκ ἂν ἀλαφεύσειν ἤδεσαν, ἐπεκόμησαν ἢ τῷ ἀναγκαίαν καταστροφὴν τέλος, τῷ μηδὲν ὑφένεν τὸ φρονήματος. ἐγὼ δὲ ὑπερασπίστες ἐδόκουν τῷ πρᾶξιν, ἀνέδειξαν ἤδη κρατοῦμενοι τὸ ξίφη, ὁμολογήσαντες ἢ καλῶς ἢ σὺν εὐσεβείᾳ τῷ ὑπὲρ μοσίων αὐτοῖς ψυχάς, κέρδος μὲν ἑαυτοῖς, ἐδ' οἰκείων ἕνεκεν παθῶν, τὸ ἢ πλέον ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐθῶν, ἐς πίστιν φυλάττειν ἢ ὑπόσχεσιν τοῦ αὐτῶν ἄξιον. ταῦτα μὲν σκῆνος, τῇ προαιρέσει τῆς ὑπιθεσίας ἐμπεφρήσαντο, δεικνύντων αὐτοῖς τὰ βασιλικῶν ἤγοντο, καὶ πίστεως αἰτίαν ὑπομένοντες διεφθάρησαν. μετὰ δὲ πολὺ ἢ ἐς τοῦτο, μιαυσάντων κατὰ μῖσος ἀρπασάμενοί τινες σὺν ἀπίστευαν μένον. ἀλλὰ καὶ μελίσι διελόντες, προὔθεσαν κυσὶν. ἐωρᾶτο ἢ πολλοῖς τῶν πολιτῶν τε γινόμενα, καὶ κατεμίαινεν οὐδείς, ἕως ἡρώδῃ ὑπερέστερον καὶ φιλόνεικον πεποιημένῳ τῷ ἔρωτι, ἐκβασανιοῦσθαι γυναῖκες τινὲς ὠμολόγησαν ἃ πεφοβέντα εἰδον. ἐς τὸ μὲν ἐνεργησάντων, ἐγίνετο τιμωρία πανοικὶ τῷ προτέρων αὐτῶν ἐπιξιόντος. ἡ δὲ ὑπομονὴ τοῦ πλήθους καὶ τὸ τῆς ὑπερ τῶν νέων πίστεως ἀκατάπληκτον, ἀ βεβαίου ἐποίει τὸ ἡρώδῃ, ἐμὲ μὴ πολεμοῦντος ἀσφαλείας κρατεῖν. καὶ διέγνω πάντῃ πειρᾶσθαι φενακίζειν τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζοντων, φανερὰν ψυχὴν τῷ ὑποστῆσαι. ἐξωχυρωμένης οὖν αὐτῷ τῆς πόλεως μὲν ὑπὸ τῆς αὐλῆς ἐν ᾗ διῃτᾶτο, ὃ ἱεροῦ τῇ μὲν τὸ φρούριον ὀχυρότητι τὸ καλούμενον ἀντωνίαν τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτοῦ, τρίτον πάσῃ τοῦ λαοῦ τῷ σπουδάσαι ἐνιέναι θυσίαν, καλέσας μὲν αὐτοῦ στρατιὰν, οἰόμενος ἢ κῆ τῆς χώρας ἐᾶν ἔλαττον ἰσχυροποιεῖν τὸν τόπον, ἀπίχοντα μὲν ἱεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, ἐνεργῆσαν δ' ἔντα καὶ

κοινὸν

μονὲν ἐπὶ τὸ τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ πᾶσι πολὺ χρησιμώτερον. τῷ ἔθνει παντὶ Φρούριον ἐκτισε δύσεως, τὸ πάλαι μὲν καλούμενον Στράτωνος πύργον, ἡγεμόνειον δ' ὑπ' αὐτοῦ προσαγορευθέν. ἐν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τὸ ἱππήλατον ἱππείοις τοῖς αὐτοῦ διοπλήρωσας, χωρίον συνέκτισεν ὑπὸ τὸ τῇ Γαυλανίτιδι Γαβάλα καλούμενον. καὶ τῇ περαίᾳ τῶν ἐθνῶν ἔπεσι. πᾶσι μὲν οὖν ἐκ τοῖς καθ' ἕκαστα μέρος αἰτίαις ἀσφάλειαν ἐξεμήσατο, καὶ Γαλαμβάνων φυλακῆς τὸ πᾶν ἔθνος, ὡς ἥκιστα μὲν αἰτίαν ἐξουσίας, εἰς τὰς παραχὰς ἀποτιθῆν, αἷς καὶ μικρᾶς κινήματος ἐγκειμένης συνεχῶς ἐχρῶντο, λαμβάνειν δὲ μηδ' ὁτιοῦν ἀφορμὰς ἐφεστηκότων ἀεὶ τινῶν τολμήσοντι καὶ γνώσεσθαι. ἐκ καινὴν ἐδώκατο τόπῳ τὴν συμμαίρειαν ἀφορμὴν μὲν τοῦ χρῆσθαι, πολλὰς μὲν τῶν συμμαχησάντων καὶ τοὺς πολέμους, πολλὰς δὲ τῶν ὁμόρων συμπολίζειν ἐπιτηδεύειν, ἀπὸ τῆς φιλοτιμίας δὲ νέον ἐγείρειν, καὶ μᾶλλον τὸ ἀσφαλὲς ἐκ τοῖς ἐπιτηδείοις ἔσεσθαι, καὶ μᾶλλον ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ἐπιτηδεύσει. τὴν τε περιοχὴν ἀπέλλαττε, σταδίων καλῶν, καὶ τὸ χωρίον ἀρίστου ὄντων τὴν πόλιν, καταμερίζει τοῖς οἰκήτορσιν, οἷς ἐπιδοὺς ἐν δαιμονίᾳ συνιόντας οἰκεῖν, καὶ τείχει καρτερῷ τὴν πόλιν περιβαλὼν, τόπῳ δὲ χωρὶς περισσοτέρᾳ εἰς ἐρυμνότητα καταστηλαζομένῳ, καὶ μεγάθει οὐκ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν ἀποδεῖν τῶν ἐλλογιμωτάτων πόλεων πρεπόντως. σταδίων δὲ ἦν ἡ περίοδος. ἐστὶ δὲ καὶ μέσῳ, τριῶν ἡμισταδίων τὸ μῆκος ἀνῆκε, παντοίως κεκοσμημένον, καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ μεγάθει καὶ κάλλει τῶν ἐλλογιμωτάτων ἤρεν, ἐπὶ τῆς καὶ μέρος ἀπάντων σκεπάτῃ κοσμῶν τῷ πόλει. τὸ μὲν ἀναγκαῖον τοῦ ἀσφαλείας ὁρῶν, καὶ τῇ τῶν ἐβδόμων ἐρυμνότητι φρούριον αὐτῷ παυμέγεθες ὑπὸ τῇ μείζονι. τὸ δὲ ὑπερὲς, ὡς ἂν ἐκ τοῦ φιλοκαλῶν, καὶ μνημεῖα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

tus compescendos opportuna. Aliam etiam toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam: ipse Cæsaream appellari maluit. In magno etiam, quem vocant, campo, sorte lectis eqvitibus, castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmon item in Peræa. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportune, dispositis, adempta est vulgo, leviſſimis quibusqve causis mobili, tumultuandi materia: parato ad quoscunqve clancularios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt, qui vel præcaveant, vel recens ortos compescant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus, dedit operam, ut tam e milite auxiliari, qvam e finitimis gentibus plurimos in ejus civitatis corpus congregaret, partim propter templum, qvod ibi dedicare statuerat, partim qvo illustriorem eam faceret, sed maxime, qvia prætextu magnificentiæ securitatem rebus suis hoc pacto procurabat. Urbi, abrogato vetere, novum nomen Sebastes imposuit, agrosqve ejus natura feraces habitatoribus divisit, ut mox ab initiis essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, naturæ etiam loci acclivioris adjutus, & præter veterem ambitum tantum spatii complexus, ut nulli celebrium urbium cederet. erat enim viginti stadiorum circuitus. in ejus meditullio fanum, sesqvistadii amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in qvo templum extruxit cum qvovis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliqvas etiam urbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci, qvo pro arce uti voluit, pulchritudine vero loci suæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros.

Κεφάλαιον ιβ'.

Περὶ δὲ λιμοῦ δὲ καὶ τῆς ἰουδαίαν γεγονότος.

CAP. XII.

De fame, qvæ in terram Judæam incubuit.

Κατὰ δὲν μὲν οὖν τὸν ἕκαστον τῆς ὀνομαστὸν ἡρώδου βασιλείας, πάσῃ μέγιστα τὴν χώραν ἐπέβαλεν. ἐπὶ δὴ δὲ τοῦ μηνίσαντος, ἢ ἐκ καὶ βδελύξας ἀπαντήσαντος κακὸν. πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διηνεκεῖς ἐγένοντο. ἐκ δὲ τοῦ τοιοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, μηδ' ὅσας κατ' αὐτὴν ἔτη φέρειν ἀναβλαστάνη φέρουσα. ἔπειτα ἐκ δὲ λοιμὸς καὶ τὴν ἔνδειαν τῶν στερεῶν ἐξαλλαττόμενος, νόσοι τε σωμάτων καὶ πάθος ἦδη λοιμικὸν σκεπάτῃ διηνεκῶς ἐπιφορὰς ἐδίδου τῶν κακῶν. τότε γὰρ ἡ παρεῖσα θεραπείας καὶ τροφῆς, ἐπέτεινεν εἰς πλέον αὐξομένην ἰσχυρῶς τὸν λοιμώδη νόσον, ἥτε φθορὰ τῶν ἔτως ἀπολυμένων, ἀφηρεῖτο καὶ τὰς πρὸς ὀνίας εὐθυμίας, ἐπὶ πρόσαρκεῖν τῆς ἀσθενείας ἐξ ἀπιμελείας ὁκ ἦν. φθειρόντων γὰρ μᾶλλον τῶν ἐπ' ἔτης καρπῶν, καὶ τῶν ὕστερον ἀπεκειμένων δεδαπανημένων, ἀδὲν ἦς ἐλπίδα χρήσιν ἐπιλείπειν, μᾶλλον ἢ καὶ προσδοκίαν ἐπιτείνοντος κακοῦ, καὶ ἀδὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτῆς ἔτως μὲν ἀδὲν ἐπόλοιπον, ἀπολωλέναι δὲ ἡμῖν τῶν πρώτων τὰ σπέρματα, μηδ' ἕτερον ἀνήσιος τῆς γῆς. ἦτε ἀνάγκη, πολλὰ μὲν τὰς χρείας ἐκαινούργει. καὶ τὰς ἀσθενείας ὁκ ἐλάττους ἐποίει συνέβαινεν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ ἀδὲ πρὸς τὸν παρόντα χρόνον ἐξευρίσκειν ἐδύνατο. καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἀφθόνοις τῶν ἐπιτηδείων ἐκ ἦν ἀπορία τῶν ἀναγκαίων. ἐπὶ δὲ τοῦ ἐνδεοῦς ἐκ ἦν ἀδὲ τοῖς ἐπιτηδείοις ἐκ ἦν ἀδὲ τοῖς ἀναγκαίοις

dum fraudatur agrorum reditibus, absumpta in
ædificationem urbium vetere pecunia: adeoqve
omnia variis malis vastabantur, ut vix esset, cui
succurri posset. ad hæc accedebat populare in
regem odium, quod fere soleat calamitatum cul-
pa in eos rejici, penes qvos est regimen reipubli-
cæ. Cogitabat tamen aliqvam medelam afferre
tam difficili tempori, sed modum vix expedie-
bat, qvod nec finitimi res ad victum necessarias
venderent, eadem pressi inopia, nec pecuniarum
tantum supereset, qvantum posset omnibus suf-
ficere. attamen videns opus esse, ut omnes ad
ferendam opem consilia conferrent, quicquid e-
rat in regia supellectilis tam aureæ qvam argen-
teæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum
parcens operibus, nec vasis ad usum necessariis.
inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptũ,
qvam tum Petronius obtinebat pro Cæsare. is
licet obrutus multitudine ob talem necessitatem
ad se confugientium, tamen qvia privatim ami-
cus erat Herodi, & servatos cupiebat ejus sub-
ditos, præ aliis eis concessit frumenti exportatio-
nem, tam in emendo quam in evehendo adju-
vans, ita ut maxim um momentum ad gentis sa-
lutem in eo fuerit. Porro Herodes, advecto fru-
mento, & approbata populo sua diligentia, non
solum mutavit aversorum a se animos, verum
etiam eximiam laudem beneficentiæ & provi-
dentiæ retulit. Nam primum his, qvi sibiipsis
frumentum qværere non poterant, divisit omni-
bus accuratissime dispensans. Deinde qvia mul-
ti erant, qui propter senium vel aliam debilita-
tem cibos parare non valebant, his qvoqve pro-
vidit, adhibitis pistoribus, ut in promptu alimen-
ta haberent. Qvin & adversus hyemis asperita-
tem provident, ne qui periclitarentur inopia vesti-
um, absumptis pecoribus, & lanis aliisqve teg-
mentis deficientibus. Ubi vero etiam huic ne-
cessitati prospectum est, propinqvis qvoqve Sy-
rorum urbibus solicitudinem impendit, distri-
butis ad sementem faciendam frugibus. quod sa-
ne & ipsi fuit commodum, terra mox uberem re-
ferente gratiam, ut omnibus alimenta suppete-
rent. & quamprimum segetes messi maturæ fa-
ctæ sunt, ad quinquaginta millia hominum, qvos
ipse aluerat, dimisit per agros: atqve ita res pe-
ne perditas restituit sua diligentia, non media-
criter sublevatis etiam finitimis, qui eisdem la-
borabant difficultatibus. nemo enim ejus opem
imploravit, quem non pro ipsius dignitate adju-
verit: sed & castella & urbes, & ex plebe qui gra-
vabantur numerosiore familia, ad illum confu-
gientes necessitati inveniebant remedium: ita ut
revocatis ad rationem, quæ in exteros tantum
insumpserat, reperta sint frumenti cororum de-
cem millia. corus autem capit decem medimnos
Atticos. intra regni vero sui pomœria octogin-
ta millia cororum expensa sunt. quæ quidem ejus cura & tam opportune collata gratia, tantum apud Judæos valuit omnium sermone celebrata, ut positis odiis, quicquid hactenus vel administrando regno, vel transgrediendis patriis ritibus peccaverat, li-

A λῶν, τ τε φόρων ὃς ἐλάμβανεν ἀπὸ τ γῆς ἀφῃρημέν
καὶ τὰ χρήματα δεδαπανημότι πρὸς φιλοτιμίαν
τὰς πόλεις ἐπισπεύαζεν, ὡ τε ὐδὲν ὅτι καὶ βασιλεῖ
ἄξιον ἐδόκει, προσκατηλοφότ δ κακῶ, ὑμνῳδ
εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν δεχομένων. τὸ γὰρ ὄχλ εὐ πεφυκὸς
λοιδόρον ἀεὶ τ ὑπερεχόντων. ἐν τούτοις διενεγκ βα-
θεῖαν τὴν καιρικὴν, χαλεπὸν δ' ὡ, ὅτε τῶν πλησίον ἐχο-
των ἀποδιδόαζ σῖτα, τὸ μηδ' αὐτὸς ἐλάττω πορι-
ζεναι, χρημάτων τε ὄντων ἐκ καὶ δυνατὸν ὠνῆσ
ὅτι πολλοῖς ἐνεπορήθησαν. καλῶς μὲν τοίνυν ἐγνω
πάντας εἰς τὴν βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὄντα κ
ὁμὸν ἐν τοῖς βασιλείοις ὠνητὸν σωθέντ ἀργυρίου κ
χρυσίου, μήτε τῆς ἐν ταῖς κατασκευαῖς ἐπιμελείας
μήτ' ἐπὶ τοῖχον τίμιον ὡ, τοῦτο φειδόμενον ἐπιμ
πτε δ' ἐπ' αὐτοῦ πέπλου τὰ χρήματα, πετρωνίῳ τῶν ἀρ
χῶν ὑπὸ καίσαρ ὑηλοφότ. ἔτ ὃν ὑπὸ ἀλγηδ
ἐν αὐτὸν καθ' ὑπόνοιαν τῶν ἀφ' ἑαυτοῦ χρεῶν, ἀλ
τε φίλ ὢν ἡρώδη, καὶ διασώσαζ θέλοντ τοὺς ὑπ
αὐτὸν, πρῶτος μὲν ἔδωκεν ἐξαγὼν τὸν σῖτον, ὡς ε
πάντα ἢ κατὰ τὴν ὠνὴν καὶ τὸν ἐκπλεῦσαι ἀπαγορ
σιν, ὡς μέγα μέρ ἢ τὸ πᾶν ὑπάρξαν ταύτης τ ὑπο
θέσεως. ὁ γὰρ ἡρώδης τούτων ἀφιγμένων, ἐν ἀφθο
τὴν ἐπιμέλειαν τὴν αὐτοῦ ποιησάμενος, ἃ μέτριο αὐτ
μετέσησε τὰς γνώμας τῶν πρότερον χαλεπῶς ἐχο
των, ἀλλὰ καὶ μεγίστην ἐπιθήκατ τὴν ὑπάρξαν τῆ
εὐνοίας, καὶ τῆς προστασίας. πρῶτον μὲν γὰρ ὅσοις ὑπ
τε καὶ δι' αὐτῶν τὰς τροφὰς σκοπεῖν, ἐνεμε δ ἑκά
τὴν ἐκλεξιν ἀκριβεστάτην ποιούμ. ἔπειτα πολ
λῶν ὄντων οἱ κῆ γήρως ἢ τινὰ πρόσθεσιν ἄλλην ἀδυ
νειαν ἐχ ἱκανῶς ἐχόντας αὐτοῖς ὠμὰ σκυβαλίζειν τὰ σῖτα
προύνοει κατασήσας ἀρτοποιούς, καὶ παρέχων ἐτοίμ
τροφάς. ὑπιμέλειαν δ' καὶ δ μὴ διαχειμάσαι τ
χειμώνων αὐτούς, ἐποιήσατ, συγκατειληφὼς καὶ τ
ὠὶ τοὺς ἐθνάρχας ἀσπορίας, ἐφοδιαζομένων καὶ παντα
ἐξαναλωόντων τ βοσκημάτων, ὡς ὅτε ἐμ ἐσθ
χρῆσιν, ὅτε τ ἄλλων σκευασμάτων. σκοπεῖτ
δ' αὐτῷ καὶ τούτων, πρὸς πλησίον ἤδη πολεσιν ἐπιβολ
λετ πρὸς ὠφελείας παρέχειν, ἀσφάλειαν τοῖς ἐπιφ
διδούς. καὶ δ' ὠνησεν ἐχ ἧττον αὐτῷ, εὐχὴς τε γ
θείσης εἰς εὐσοφείαν τῆς χάριτ, ὡς ἅπασιν ικαν
τὰ ὠὶ τοὺς τροφὰς χωρεῖν. τὸ δ' σύμπαν ἀμφὶ τὴ
τοῦ γοῦ ὑπιφαινόντ, ὄχ ἐλάττων ἢ ἐμυριάδας ἀ
θρώπων, ὃς αὐτὸς ἐθρεψεν εἰς τοὺς χώρους διεπεμ
καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ κακωθεῖσαν αὐτῷ τὴν βασιλ
αν, ὑπὸ πάσης ἀτυχίας ἀναλαβών, ἐχ ἧκισα καὶ τ
πέριξ ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπικου
σεν. οὐδὲ ἐθ' ὅς τις ὑπὸ χρείας ἐτυχῶν, ἀπλῶς
μὴ βοήθειαν εὑρεθῇ κ τὴν ἀξίαν. ἀλλὰ καὶ δημ
πόλεις, καὶ τῶν ἰδιωτῶν ὄχλους ἀσφάλεια διὰ τὸ πλείω
προϋπαθεν σωνετύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφεύγ
τες, ἔχον ὧν ἐδεήθησαν. ὡς τε ῥᾳδίαν λαμβάνειν
τὰς μὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς δοξάσας, σίτου κόρους μ
ρίους. ὁ δ' κόρ δύναται μεδίμνους ἀττικοὺς ι. τοῦ
δ' εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν πρὸς ὀκτακισμυρι
ταύτην δ' αὐτὸς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν τῆς χα
ριτ εὐκαιρίαν, ἅτως ἐν αὐτοῖς τε τοῖς ἐνδεέσι ἰσχ
σαν σωνεβῆ, κ διαβοηθῆναι τοῖς ἄλλοις, ὡς τε τὰ πα
πάλαι μίσει κινηθέντα διὰ τὸ πρὸς χαραίτην εἶναι τ
ἐθῶν καὶ τῆς βασιλείας, ἐξαιρεθῆναι δ' πάντα ἐθνικ

αὐτοῖς

ἀπαλλαγμα ἡ φαίνεσθαι, τὴν ἐν τῇ βοηθείᾳ τὴν δύνα-
μιν φιλοτιμίαν, ἐυκλεᾶ ἢ ἐς πάντας ἐξω γενέσθαι. καὶ
δοκῶσι δυσχερῆ συμβῆναι μὴ αὐτῷ μείζω λόγε, καὶ
κοσμῆσαι ἢ τὴν βασιλείαν, ἐχ ἥκιστα πρὸς δόξαν
ὠφελῆσαι. τὸ γὰρ ἐν τῇ χαρείσης μεγαλόψυχον πρὸς
δόξαν ἐπιδεικνύμενον, ἀντιμεταστησε τὰς ὄχλες, ὡς
ἐξ ὑπαρχῆς δοκῶν ἐχ οἷον ἡ πρόσθεν τῶν ἀπάλιν ἠλλαγ-
μένων, ἀλλ' οἷον ἡ μετὰ τῆς χρείας ἐπιμέλεια, παρέ-
σησε. πρὸς ἢ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, καὶ συμμαχικὸν ἐ-
πεμψε καίσαρι φ ἐπιλέκτες τῶν σωματοφυλά-
κων. ἐς γαλλ ὑπὸ αὐλε πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν
ἦλθ, ἐς πολλὰ χρήσιμες αὐτῷ γενομένες. πάλιν οὖν
αὐτῷ τ πραγμάτων πρὸς ἐπίδοσιν ἀγομένων βα-
σίλειον ἐξωκοδόμησε πρὸς τῷ ἄνω πόλιν, ὑψηλεμένες, αὐ-
χεν ἐγαρων ἢ πόσμῳ καταπρεπίζων πολυτελεσάτῳ
χρυσῷ ἢ λίθων ἢ κατασκευμάτων, ὡς ἕκαστον αὐτῶν
κλησιας μὴν ἔχειν παμπόλλες ἄνδρας ὑποδέχεσθαι, ἢ
μέγεθα ἢ καὶ τὰς προσηγορίας, ὁ μὲν γὰρ καίσαρ, ὁ δὲ
ἀγρίππας ἐκάλεῖτο. προσελάμβανε ἢ καὶ γάμον αὐ-
τῷ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ἐπιθυμίας, μηδένα δ' ἢ τὴν
οἰκείαν ἡδονὴν ζημιῶν, ὑπολογισμὸν ποιούμενος. ἀρχὴ
δ' αὐτῷ τ γάμων ἐγίνετο τοιάδε. σίμων τὶς ἱεροσολυμί-
της, ἰὼς βοηθῆ τινες, ἀλεξανδρέως, ἱερεὺς ἐν τοῖς γνω-
ρίμοις. εἶχε ἢ θυγατέρα καλλίστην τ τότε νομιζομένων.
ὄντος δὲν λόγε πρὸς τοῖς ἱεροσολυμίταις πρὸς αὐτῆς, τὸ
μὲν πρῶτον ὑπὸ τῆς ἀκοῆς κεκινῆσθαι τὸν ἡρώδε συμ-
βαινεν. ὡς ἢ θεασάμενον ἡ τῆς παιδὸς ἐξέπληξεν ὥρα,
τὸ μὲν ἀπ' ἐξουσίας χρώμενον ἁπλῶς ἅπαν ἀ-
ποδοκιμάζειν, ὑπονοεῖν ὅπερ ἦν, ὡς βίαν καὶ τυραν-
νίδα ἀμβλήσεσθαι. βέλτιον δ' εἶναι γάμῳ τ κοσμεῖν
λαβεῖν. ἢ δ' σίμωνος ὄντος ἀδοξοτέρου μὲν ἢ πρὸς
οἰκειότητα, μείζονος ἢ καταφρονῆσαι. τὸν ὑπερκέσ-
τον τρόπον μετῆναι τῷ ἐπιθυμίαν, αὔξων αὐτὸς καὶ
τιμωτέρους ἀποφαίνων. αὐτίκα γοῦν ἱερωσύνῃ τ δὲ φα-
βητος, ἀφαιρεῖ τ ἀρχιερωσύνην, σίμωνα ἢ καθί-
στησιν ἀντ τιμῆς, ἢ τὸ κῆδος πρὸς αὐτὸν σωσάπε. πα-
λεσθέντος ἢ αὐτῷ δ γάμε, προσαπεσβάσατο φρέ-
ρεσθαι τ τόπων ἐν οἷς ἐκεῖνα ἰουδαίους, ὅτε τῷ δεχθεὶ
σκηπτοῦχος ἀντίγονος τ πραγμάτων ἦν. ὅτε ἢ
τὸ φρέαρ ἀπέχει μὲν ἱεροσολύμων πρὸς ξ σταδίους,
φύσει ἢ ὀχυρὸν, ἢ πρὸς κατασκευὴν ἐπιτηδειότατον.
ἐστι γὰρ ἐγγὺς ὑπεικὴς κολωνὸς, ὡς ὕψος αἰωρῶν χει-
ροποίητον, ὡς εἶναι μαστοειδῆ τῷ περιφορᾷ. δειλη-
θὲν ἢ κυκλοτερέσι πύργοις, ὀρθίαν ἔχων ἄνοδον, ξε-
στῆς βαθμίσιν ἐξωκοδομημένοις εἰς σ. ἐν τοῖς δ' αὐτὸ
κατάγωγαι βασίλειοι πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν
ἅμα καὶ κόσμον πεποιημέναι. πρὸς ἢ τῷ βάσιν δ'
λόφε, λιθοτριβὴ κατασκευῆς ἀξιοθαύτε, πόσα ἄλλα
καὶ τῆς εἰσαγωγῆς τ ὑδάτων, ἐν δ ἐστ ὁ τόπ ἔχη-
κεν, ὡς μακρὰν ἢ ἐς πλειόνων ἀναλωμάτων πεποι-
ημένης. τὰ δ' ὑπαίθρια περιωκοδόμηται, πλευραῖς δὲ
μιᾶς ἑλάσσω, τὸν λόφον ἀκροτελεύτιον ἔχουσα τῆς ἄλλης
οἰκήσεως. πάντων ἢ αὐτῷ περιεχωρηκότων εἰς δέον
ὧν ἠλπίκει, τὰς μὲν ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ περιοχὰς
οὐδ' ὁπωσῶν δι' ὀλίγας ἔσχεν, ἑκατέρωθεν ὑπη-
κόους φόβῳ κατασκευάμενος. φόβῳ μὲν ὧν ἀφθονίᾳ
εἰς τὰς τιμωρίας, τῷ ὑπιμέλειαν ἢ μεγαλόψυχος
ἐν ταῖς περιστάσεσιν εὑρίσκετο. περιέβαλλετο ἢ τῷ
ἀσφάλειαν, ὥσπερ ὑπόπτερίσμα, αὐτὸ, καὶ τοῖς ἀρ-
χομένοις ὅτε ποιούμενος. πολλὰ μὲν γὰρ ὠμίλει δεξιῶς

A benter obliviſcerentur, bene compenſatum putantes ejus liberalitate, qua uſi ſunt hoc difficillimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta eſt apud exteros, ut per hæc mala non mediocriter nomen regis illuſtratum ſit, & qvantum damni domi acceptum eſt, tantum foris ad celebritatem nominis accreverit. Cum enim in alienis neceſſitatibus tantam oſtendiſſet magnanimitatem, omnes, non qualis ante fuiſſet, reputabant, ſed qvalem tum recens experti fuerint. Eodem tempore & auxilia miſit Cæſari, quingentos ſelectos e ſuo ſatellitio, qvos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorumqve ſæpe forti opera uſus eſt. Rebus igitur in priſtinam felicitatem reſtitutis, regiam in ſuperiori urbis parte ædificavit, extructis ædibus ampliſſimis, exornatisqve auro & marmoribus & ſubſelliis, ut magnum virorum numerum poſſent capere: domibus etiam pro cujusqve dignitate appellatione indita, ut una diceretur Cæſaris, Agrippæ altera. Conjugem deinde duxit amore correptus, ne diſtraheretur vagis voluptatibus. occaſio autem novarum nuptiarum fuit hæc: Erat inter Hieroſolymitanos cives Simon Boethi Alexandrini filius, ſacerdos cum primis nobilis, habebatqve filiam omnium ejus ætatis pulcherrimam: cujus forma cum vulgi ſermonibus celebraretur, primum fama illius Herodes permotus eſt, deinde conſpectæ amore captus noluit uti ſua potentia, ne tyrannice videretur agere, maluitqve in legitimum thorum puellam introducere. Cumqve Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, qvo cupiditati ſuæ ſatisfaceret, id qvod æqvius viſum eſt, elegit, ut videlicet honoris acceſſione eum ornaret. mox igitur Jeſu Phabetis filio pontificatum abrogat. & ſucceſſorem ei dat Simonem, atqve ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptiis, novum caſtellum condit, quo loco Judæos olim profligavit, dum pelleretur armis Antigoni. diſtat autem a Hieroſolymis circiter ſexaginta ſtadiis, natura firmum, & ad exçolendum idoneum. collis enim eſt leniter acclivis, attollens ſe in mamillatam altitudinem, habens mammæ ſpecie circumferentiam: eſtqve diſtinctus teretibus turribus: aſcenſu arduo, qui per ducentos gradus lapideos ſcanditur. intus autem diverſoria ſunt regia, magnis impenſis ſtructa, tam ad firmitatem, quam ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes ſpectatu digniſſimæ, tum propter alia, tum propter æqvæ ductus egregios, magno ſumptu e longinqvo perductos. circumjacens planicies ædificiis referta eſt ad juſtæ urbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex ſententia, nullos amplius in regno ſuo motus timuit, duobus potiſſimum modis ſubditos in officio continens: timore ſuppliciorum, qvæ nemini remittebat, & liberalitate, qva providebat publicis neceſſitatibus: communiebatqve ſe accuratiſſime, qvaſi incolumitas ſua pertineret etiam ad rempublicam. Civitatibus ſe comem-

B

C

D

E

F

G

XII.

& humanum præbebat, dynastas per occasionem colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam, munificentissimus, qvod innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum est, ut, cum apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio studiumqve demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit, ut multum a patriis institutis decederet, & leges divinas violaret, dum in honorem eorum urbes condit, & templa extruit, licet non in solo Judaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quod nefas sit nostris statuas ac effigies more Græcorum colere. Qvapropter extra eorum regionem tales urbes collocabat, excusans se Judæis, quod non sponte, sed potentiorum jussu hæc faceret: & interim Cæsarem Romanosqve tanto magis sibi devinciens, quod in eorum honorem a patriis consvetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat utilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita ut in condendis & exornandis urbibus nullis sumptibus parceret.

CAP. XIII.

Cæsarea conditur.

ERgo qvum animadvertisset in maritimis locum condendæ urbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam ejus magnifice descripsit, & ædificiis marmoreis totam exornavit accuratissime, tam regiis palatiis, qvam privatorum civium ædibus. & qvod fuit omnium operosissimum, portum a tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diversoriis, admirandum structura, eo qvod propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno sumptu convehenda fuerit. Sita est hæc urbs in Phœnice, qva in Ægyptum præterna vigatur, Dora inter & Joppen, littorales urbeculas, non satis portuosas, qvod Africo sint oppositæ. hic enim procellosis flatibus arenas in littus provolvens, nullam stationem qvietam esse patitur, ita ut plerunqve naves mercibus onustæ, in salo ancoras jacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus, circulum portus circumduxit, qvantum putaret magnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti ulnarum profundum prægrandia saxa demisit, qvorum pleraqve pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis vero octodecim, altitudine novempedali fuerunt, qvædam etiam majora alia. Hæc moles in mare jacta brachium ducentos pedes longum efficit, cujus spatii dimidium oppositum est frangendis fluctibus: inde procymation Græce dictum: reliqvum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, qvarum maximæ & pulcherrimæ nomen Drusus a Druso Cæsaris privigno, immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diversoria. Excensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi causa jucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem

Κεφάλαιον ιγ'.

Κτισις καισαρείας.

ΚΑτειδὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν θαλάττιον χωρ[ίαν] τῶν δέξασθαι πόλιν, ὁ πύργος ἦν τ[ότε] τὸ πύργος, τῆτε ἄλλης εὐφυΐας [ἐ]πεβάλλετο, καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν αὐτ[ὴν] πυρέργως, ἀλλ' ἐκ λιθικῆς πέτρας καὶ [μ]αρμαρίνοις τε πολυτελεστάτοις καὶ διαπρ[ε]πεστάτοις μέγιστον καὶ πλείστην ἐργασίαν παρεσχ[ε]το, μῆκος μὲν κατὰ τὸν πυρσὸν, καλούμενον [λ]ιμένα τῆς δὲ ἄλλης εὐφυΐας καὶ ὁρμίσεως, τῇ [μ]ηδὲν ἔχοντι καὶ δύσπορον ὑφορμεῖν, τῇ δὲ [ἐ]κλεῖπον ὅτι μηδὲ ἐν τῷ τόπῳ τῶν ὑπο[δ]οχῶν μεγαλεργίας ἔχειν, ἀλλ' ἐπεισάκτοις [ἐ]ξετελεῖσθαι τὰς δαπάνας. κεῖται μὲν [δ]ὴ τῇ Φοινίκῃ, κατὰ τὸν εἰς αἴγυπτον [π]αραπλοῦν καὶ δωρῶν. πολυσήπατα πάντ[α] λια, δύσορμα. διὰ τὰς κατὰ λίβα [π]ροσ[ε]χεῖς ἐκ βόντου θίνας, ὅτι τὸν ἠίονα συ[ν]ωγωγὰς οὐ μειλίχιον διδάσκων, ἀλλ' [ἐ]πισαλεύειν τὰ πολλὰ τῶν ἐμπόρων. ὅτ[ε] δ' ὅτε δύσθετον τῆς χώρας διορῶμεν, [π]ερικλύσαι τὸν κύκλον δ' λιμένος. ἐφ' ὅσον [μ]ὲν πρὸς τῇ χέρσῳ μεγάλοις ξύλοις ἐνορμ[ί]ζων ὑπὸ μεγέθους καθιεὶς τὸ βάθος ὀκτὼ [π]ηχῶν, τὸ δὲ πλάτος ἑκατόν. τούτων οἱ μὲν μείζονες ἦσαν τοὺς πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ. [π]ροβεβλημένον ὡς ἀκρωμάχεσθαι πρὸς τὰ κλύδωνα. περιπλοῦν δὲ κύκλῳ τοῦ λιμένος, ἐφ' οὗ ἦν λίθινον τὸ εὐρύ πύργοις διειλημμένον, ὧν ὁ μέγιστος δρούσου ὄνομα ἔχων πύργος καλούμενος τὸ [π]ροσηγορίαν εἰλήφως ἀπὸ δρούσου τοῦ [π]ροτέρου τελευτήσαντος νέου. ψαλὶς δὲ ἐπὶ [π]ολὺ τοῦ περιέχεις καταγωγὰς τοῖς ναυτίλοις. τὸ δὲ αὐτὸ δὲ πόβασις πλατεῖα κύκλῳ περιφάνειαν τῶν πάντα λιμένα, περίπατος τῆς θαλάττης ἡδὺς ὁ δὲ εἴσπλους, καὶ τὸ στόμα πρὸς βορραν, ὡς αὐ-

ὃς ἀνέμων αἴθριώτατος. βάσις δ' ἔστιν εὐκόλως πάντες, A ventorum sereniſſimum: crepido vero totius
ἐν δεξιστερᾷ μὲν εἰσπλέοντων, πύργος ἐπιλιμενίδιος ambitus, a ſiniſtra quidem portum intrantibus
ὑπὲρ πολὺ στερρῶς ἀντέχων. κίονες δὲ ἐξιὰν δύο λίθοι με- turris eſt lato margini inſiſtens, ad firmius reſi-
γάλοι. κίων δὲ καθ' ἑκάτερα πύργος μείζους, ὀρθοὶ δὲ καὶ ſtendum fluctibus: a dextra autem duæ colu-
σφιγκτοὶ μᾶλλον. ἔσκειται δὲ κύκλῳ τὸ λιμένιον, λευκοτάτῃ mnæ lapideæ conjunctæ turri ex adverſo ſitæ, pa-
λίθῳ κατεσκευῇ, συνεχὴς οἰκήσεις, καὶ τῷ μέσῳ κο- res celſitudine. Circum portum ædes continua-
λωνός τις, ἐφ' οὗ νεὼς καισαρεὺς ἅπασι τοῖς εἰσπλέου- ta ſerie marmore politiſſimo extructæ ſunt, ex-
σιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν ῥώμης, τὸ δὲ, καίσα- tante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris
ρος, ἥτις πόλις αὐτὴ, καισάρεια καλεῖται, καλῆς τε a longe conſpicuum adnavigantibus, & in eo
ὕλης καὶ καλλισκευῆς τετυχηκεία. τὸ δὲ ὑπὸ αὐτὴν B ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, unde nomen
ὑπόνομοί τε καὶ λαῦραι, πραγματείαν οὐκ ἐλάττω τῶν ὑπερκειμένων ἔχουσαι. τούτων αἱ μὲν, Cæſareæ, urbi tam materia quam artificio ſtru-
κατὰ σύμμετρα διαστήματα, φέρουσιν εἰς τὸν λιμέ- cturæ conſpicuæ, cloacis etiam ſubterraneis non
να καὶ τὴν θάλατταν. μία δ' ἐγκάρσιος πάσας ὑπεζώκει, minus mirandæ: quæ paribus diſtantes interſti-
ὡς τάς τε ὄμβρους διαρρῶς καὶ τὰ λύματα tiis in mare exeunt, una transverſa dirimente,
τῶν οἰκητόρων συνεκδίδοσθαι, τήν τε θάλατταν ὁ- ut imbrium & purgamentorum proluvies faci-
πόταν ἔξωθεν ἐπιρρήσσοι, καὶ τὴν σύμπασαν lius in mare deferatur, & marini æſtus, quoties
ὑπανακλύζειν πόλιν. κατεσκεύασε δ' αὐτῇ καὶ θέα- C accedunt, ſubintrare poſſint, & totam urbem
τρον ἐκ πέτρας, καὶ πρὸς τῷ νοτίῳ λιμένι ὄπι- ſubluere. Extruxit etiam theatrum e ſaxo, &a
σθεν ἀμφιθέατρον, πολὺν ὄχλον ἀνθρώπων δέχεσθαι meridionali portus latere amphitheatrum capa-
δυνάμενον, καὶ κείμενον ἐπιτηδείως, ἀποπλοΐαν ciſſimum, unde late proſpectus patet in maria.
εἰς τὴν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις, οὕτως ἐξεπε- Atqve hæc omnia duodecim annorum ſpatio
λέσθη δωδεκαετεῖ χρόνῳ, καὶ τῆς ἐργασίας οὐκ ἐγκα- ſunt abſoluta, rege nec labori parcente nec ſum-
μόντος καὶ τὰς δαπάνας ἐπαρκέσαντος ἐκ βασιλέ- ptibus. Hac jam altera urbe poſt Sebaſten con-
ως. ἐπὶ τούτοις δ' ὢν καὶ τῆς σεβαστῆς ἤδη πεπλη- dita, decrevit Romam mittere filios Alexandrum
σμένης, ἐγνω τὰς παῖδας αὐτοῦ πέμπειν εἰς ῥώμην ἀλέ- D & Ariſtobulum, ut ſalutarent Cæſarem: eratqve
ξανδρον καὶ ἀριστόβουλον σωτηρίους κομιεῖ. τού- eis paratum hoſpitium apud Pollionem Herodis
τοις ἀνελθοῦσι καταγωγὴ μὲν ἦν ὁ πολλίωνος οἶκος, ſtudioſiſſimum, licebat tamen etiam Cæſaris uti
ἀνδρὸς τὰ μάλιστα περὶ τοὺς ἀπὸ τοῦ ἡρώδου φι- hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma hu-
λίαν, ἐφέστο δὲ καὶ τοῖς καίσαρος καταγωγίοις. καὶ manitate, fecitqve Herodi poteſtatem, ut arbi-
γὰρ ἐδέξατο μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, tratu ſuo, e filiis qvemcunqve vellet, hæredem
καὶ δέδωσιν ἡρώδῃ τῷ βασιλέως ὅτῳ βούλεται βε- regni deſignaret, aucto prius nova acceſſione
βασιλευκὼς τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων, καὶ χώραν ἐπὶ τὸν τε Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de
τραχῶνα καὶ βαταναίαν καὶ αὐρανῖτιν. ἔδωκε δ' causa: Zenodorus quidam conduxerat ditio-
ἀφ' ἁπλοΐστου αἰτίαν. ζηνόδωρός τις ἐμεμίσθωτο τὴν E nem Lyſaniæ, nec contentus his proventibus in
οἴκην ὑπὸ λυσανίᾳ. τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τοὺς προσόδους Trachone fovebat latrocinia, inde quoque ca-
οὐκ ἦρκει. λῃστήρια δ' ἔχων ἐν τῇ τραχῶνι, πολέμῳ captans compendium. incolæ enim locorum eo-
τῷ προσόδου ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ἀπονοίας rum libenter rapto vivunt, aſſiveti prædas ex Da-
ζῶντες τοὺς πόνους, οἱ τὰ δαμασκηνῶν ἐλπίζοντες. καὶ maſcenis agere. eos Zenodorus adeo non veta-
ζηνόδωρος ἔτ' ἐῤῥᾳ, καὶ αὐτὸς τῶν ὠφελειῶν κοινω- bat, ut lucrorum etiam eſſet particeps. ab his
νήσει. κακῶς δ' πάσχοντες οἱ πλησιόχωροι, ἐπάρατος male vexati propinqvorum agrorum coloni, Va-
καπηλείων ἐδημοσιοῦτο, καὶ γράφειν ἠξίουν καί- rum provinciæ præſidem qverelis obtundebant,
σαρι ζηνοδώρου τὴν ἀδικίαν. καίσαρ δ', ἀνενε- F poſtulantes, ut Zenodori injurias per literas ſi-
χθέντων τούτων, ἀνέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τὴν gnificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnandá eſ-
δὲ χώραν ἡρώδῃ προσνέμειν, ὡς διὰ τῆς ἐπιμελείας ſe latronum receptacula, & regionem eam diti-
τῆς ἐκείνου, μηκέτ' ἀνοίκητον τῶν ὧδε τὸν τραχῶ- oni Herodis contribuendam: ſic enim fore, ut
να γίνεσθαι τοῖς πλησίον. ἦν γὰρ ῥᾴδιον τοῖς ἐπι- ejus providentia caveretur in poſterum, ne Tra-
χεῖν αὐτοῖς, ἐν ἕδραις τὸ λῃστεύειν πεποιημένοις, καὶ βί- chonitæ vicinis ullas exhiberent moleſtias. alio-
ον οὐκ ἄλλοθεν ἔχοντας. ἔτι γὰρ πόλεις αὐτοῖς, ἔτι κτῆ- quin difficile erat eos compeſcere jam aſſvetos
σις ἀγρῶν ἐπῆρχε, φυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς καὶ ἀσπά- his artibus victum quærere: ut qui nec oppida
λευσα, καὶ χρεία μὴ τῶν βοσκημάτων δίαιτα. μεμηχά- haberent, nec agros, ſed in ſpeluncas ac cuniculos more ferarum refugia. habebant autem pa-
νηται δὲ καὶ ταμιεῖαι ὑδάτων καὶ σιτοβολῶνες G ratam aquæ & cibariorum copiam, ut externa vi
σιτίων, καὶ δύναιτο πολέμιον ἐξ ἀφανοῦς ἐνέχειν. petiti poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere.
αἱ γὰρ τῶν ἐσόδων εἰσὶ καθ' ἕνα παρερχομένων, τὸ δὲ Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi
ἔνδον ἀπίστως μεγάλα. καὶ πρὸς δρυχωρείαν ἐξειρ- unum poſt alium hominem admittentes,
γασμένα, τὸ δὲ ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἔδαφος οὐχ ὑ- ſed intus ſunt ampliſſimi, &, ſupra quam cre-
ψηλὸν, ἀλλ' οἷον ἐξ ὑπαίθρου. πέτρα δ' τὸ σύμ- das, capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam
πᾶν σκληρὰ καὶ δύσοδος, εἰμὴ τρίβῳ χρῶτο τις ἐξ ὁ- totus is locus conſtat petra aſpera, & non faci-
δηγίας. ὁδοὶ γὰρ αὐτῇ κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλι- le meabili, niſi aliqvo ducente per ſemitas: quæ
κας ἐξελίττουσι, τούτοις ἐπειδὴ τῶν εἰς τὰς πλησίον non per directum feruntur, ſed multis mæan-
dris flexuoſæ ſunt. incolæ quoties propinqvos

populari non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postqvam Herodes accepit a Cæsare, adhibitis ducibus ad eos penetrans, maleficia coercuit, & circumvicinis securitatem peperit. Zenodorus autem partim invidia, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandũ Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

XIII. Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas provincias pro Cæsare. eum, quod esset amicissimus, Herodes apud Mytilenen cum salutasset, in Judæam reversus est. Cæterum Gadarenses quidam Agrippam adeũt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remisit. Arabes etiam jamdudum infensi Herodi tum aperire cœperunt inimicitias, idqve de causa, ut tum videbatur, satis probabili. Zenodorus enim, desperatis rebus suis, Auranitidem ditionis suæ partem illis elocaverat quinquaginta talentis annuis: quam quia donatio Cæsaris complectebatur, non patiebantur auferri, modo excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modo contendentes de jure possessionis apud judices pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum novitatibus. Hæc cum mature Herodes cognovisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quam hostiliter, ne daret occasionem novis motibus. Decimoseptimo demum ejus regni anno Cæsar venit in Syriam: moxqve Gadarensium plurimi cœperunt clamare in Herodem, gravem eum dictitantes ac tyrannicum, instigati huc potissimum Zenodori criminationibus: qui interposito jurejurando pollicitus erat, non prius se destiturum, quam quovis modo efficeret, ut illi a dominatione regia liberati attribuerentur ad provinciam Cæsaris. ab hoc persvasi clamitabant, idqve aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dedisse videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim, si quis alius, erga suos inexorabilis, ab alienis vero acceptas injurias libenter contemnebat ac remittebat. Cum igitur de vi & rapinis ejus, violatisqve ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat causam suam dicere: Cæsar vero comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinem. & prima quidem die, qua congressi sunt, facta est horum mentio, deinde vero interruptum est hoc negotium. Gadarenses enim videntes, quorsum Cæsar & amici ejus tenderent, & certis conjecturis timentes, ne dederentur Herodi, sequenti nocte alii se jugulaverunt, alii præcipitaverunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen se jacientes necaverunt: atqve ita cum seipsi prædamnare viderentur, sine mora Cæsar Herodem absolvit. accessit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim, præcordiis ruptis, sanguine multo per secessum profluente, apud Antiochiam

κακουργημάτων ἐκωλύοντο, καταλήλων ἰῶ ὁ τῆς ληστείας τρόπος, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν ἑτέρῳ λειφθῆναι. λαβὼν ὁ τὴν χώραν ἡρῴδης ταύτην καὶ παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρία, τοὺς τὴν πονηρὰν ὁμένους αὐτῶν κατέπαυσε, καὶ τοῖς πέριξ ἀδεῆ τὴν εἰρήνην παρέσχεν. ὁ δὲ ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ὅτι τῇ τῆς ἐπαρχίας ἀφαιρέσει, μᾶλλον δὲ καὶ φθόνῳ τὴν ἀρχὴν ἡρῴδης μετειληφότος, ἀνῆλθεν εἰς ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἀπρακτος ἀνεστρέφετο. πέμπτῳ δὲ ἀφ' ἵππων τῶν πέραν ἰονίου ἀφιγμένος. ἐστάτω δὲ μυτιλήνην χειμάζοντι συντυχὼν ἡρῴδης, εἰς μὲν τὰ μάλιστα φίλος καὶ σωθεὶς, εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν ἀνεστρέφετο. γαδαρέων δέ τινες ἐπ' ἀφίξεσιν ἦλθον κατηγορουντες ἡρῴδου, καὶ τούτους ἐκεῖνος οὐδὲ λόγον αὐτοῖς δούς, ἀναπέμπει δεσμίους. οἵπερ ἄραβες καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἡρῴδου διεκινήσαντο, ἐξ ἀφορμῆς ἐπιχειρῆσαι αὐτῷ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς εὐλογοφερεῖς. ὁ μὲν γὰρ ζηνόδωρος ἀπογινώσκων ἤδη τὸν καθ' αὑτὸν, ἐφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τὴν αὐρανίτιν αὐτῆς ἀποδοὺς τάλαντων πεντήκοντα. ταύτης ἐμπεριεχομένης τῇ δωρεᾷ καίσαρος ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρεθῆναι, διημφισβήτουν, πολλάκις μὲν ταῖς καταδρομαῖς, καὶ τοῦ βιάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ἀνέπειθον δὲ καὶ τοὺς ἀπόρους τῶν γραπτῶν, οἳ δυσμενεῖς ἦσαν, ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ πρὸς τὸ νεωτερισμὸν συνδιδόντες, ὃ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πράττοντες τὸν βίον. ταῦτα οὐκ μακρόθεν γινώσκων ἡρῴδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δύσμενες, ἀλλ' ἐξ ὑπολογισμοῦ παρηγόρει, τὰς παραιτήσεις οὐκ ἀξιῶν ἀφορμὰς συνδιδόναι. ἤδη δὲ αὐτοῦ τῆς βασιλείας ιζ' παρελθόντος ἔτους, καθάπερ εἰς συνήθειαν ἀφίκετο. καὶ τότε τῶν γαδάρων κατοικούντων οἱ πλείους, κατεβόων ἡρῴδου, βαρὺν αὐτὸν ἐν τοῖς ὑπάγμασι καὶ τυραννικὸν εἶναι. ταῦτα δ' ἀπετέλμων, μᾶλλον μὲν ἐγκειμένου καὶ διαβάλλοντος αὐτὸν ζηνοδώρου. ὁ δὲ διαβαλόντος ἔρκος, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τῆς ἡρῴδου βασιλείας, πεσοῦσαν δὲ τῇ διοικήσει δ' καίσαρος. τούτοις ἀναπεισθέντες οἱ γαδαρηνοὶ μικρὰν κατέβαλλον ἐπιφωνῆσαι, θράσει δὲ μηδὲν τοὺς ὑπ' ἀχρείαν διαβεβλημένους ἐν τιμωρίᾳ γενέσθαι, διαφέροντος ἡρῴδου καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένου. καὶ γὰρ εἴ τις ἄλλος ἐδόκει δυσδιάφορος μὲν τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δὲ τοῖς ἀλλοτρίοις ἁμαρτάνουσιν ἀφιέναι. κατηγορουμένων οὖν ὕβρεις καὶ ἁρπαγὰς καὶ κατασκαφὰς ἱερῶν, ὁ μὲν ἡρῴδης ἀκαταρρήκτους ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν ἀπολογίαν ἐδέξατο τὸν καίσαρα αὐτὸν, οὐδὲν ὑπὸ τῆς παραχῆς δ' ὀλιγωρούμενος μεταβαλὼν τῆς εὐνοίας. καὶ καὶ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν, οἱ μὲν τούτων ἐρρήθησαν λόγοι, τὰς δ' ἑξῆς ἐκεῖθεν προσῆλθε διαγνώσις. οἱ γὰρ γαδαρεῖς ὁρῶντες τὸν ἑταῖρον αὐτοῦ τε καίσαρος καὶ δ' συνεδρίᾳ, ὃ προσδοκήσαντες ὅπερ ἐν εἰκὸς ἐκδοθήσεσθαι τῷ βασιλεῖ, καὶ φόβον αἰτίας, οἱ μὲν ἀπέφαιον αὐτὸς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψους ἀφέσεσαν, ἄλλοι δ' εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπηδῶντες, ἐχθρὸν διεφθείροντο. ταῦτα δὲ ἐδόκει κατάγνωσις εἶναι τῆς πρεσβείας καὶ ἁμαρτίας, ἔνθεν δὲ μελήσας ὁ καίσαρ ἀπέλυε τῶν αἰτιῶν ἡρῴδην. ὑπεσυμπίπτει δὲ μέτριον εὐτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. ὁ γὰρ ζηνόδωρος ῥαγεὶς αὐτῷ δ' σπλάγχνα, καὶ πολλὰ κατὰ τὴν ἀσθένειαν ὑποχωροῦντος αἵματος, ἐν ἀντιο-

ὲν ἀντιοχείᾳ τῆς συρίας ἐκλείπει τὸν βίον. καίσαρ ὁ Ⓒ τῷ τότε μοίραν οὐκ ὀλίγην ἔδωκεν, ἡρώδῃ δίδωσιν, ἣ μεταξὺ Ⓑ τραχῶνος καὶ τῆς γαλιλαίας κεῖ, ὐλάθην Ⓒ παναιάδα καὶ τῷ περιέχουσαν. ἐγκαλαμίγνυσι δ' αὐτὸν καὶ τοῖς ἡγεμόσι τῆς συρίας, ἐντειλάμενος μὴ τῆς ἐκείνου γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τότε συνόλου εἰς ὕψος προῆλθεν εὐτυχίας, ὥς τι δύο τότων τῶν ῥωμαίων ἀρχεῖν διανοῦντων, τοσοῦδε τὸ μέγεθος ἔσαν, καίσαρος καὶ μετ' αὐτὸν ἀγρίππα, καὶ τῷ πρὸς αὐτὸν εὐ- B νοίαν, καίσαρ μὲν ἡδέως μετ' ἀγρίππαν ἡρώδῃ προετίμησεν, ἀγρίππας δὲ μὴ καίσαρα. τοσαύτης δ' ἐχόμενος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ φερώρᾳ τὴν καίσαρος ἠτήσατο τετραρχίαν, αὐτὸς δ' ἀπενείμας ἐκ τῆς βασιλείας, προσόδου ῥ' ταλάντων, ὡς ἐκεῖθι πάχοι, τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχειν, καὶ μὴ τὰς ὑὰς αὐτοῦ κρατεῖν. καίσαρα δ' ὅτι ἰουλίαν προπέμψας, ὡς ἐπανῆκεν, ἐν τῇ ζηνοδώρου προεκαλέσατον αὐτῷ ναὸν ἐγείρει πέτρας λευκῆς, πλησίον δ' πανίου καλουμένου. C σπήλαιον ἐν ὄρει προκαλλές ἐστιν, ὑπὸ αὐτῷ ὁ γῆς ὀλίθημαι, ὑ βαθὺς ἀπερρώγως ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον. καθυπερθεν δ' ὄρος παμμέγεθες. ὑπὸ ὁ τὸ σπήλαιον ἀνατέλλουσιν αἱ πηγαὶ τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ. ἔστιν ὅτι σημάσαν ὄντα τὸν τόπον, ὑ τῷ ναῷ προσοικοδομήσεν ὁ ἀφιέρωσε καίσαρι. τότε καὶ τὸ τρίτον μέρος ἀφῆκε τῶν φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, προφάσιν μὲν ὡς ἀναλαβοιεν ἐκ τῆς ἀφορίας, τὸ ὁ πλέον ἀνακτώμε- D νος ἔχοντας δυσμενῶς. καὶ γὰρ τῷ ἐξεργασίαν τοιούτων ὑποδημάτων ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τῆς δυσεβείας, καὶ μεταπιπόντων τὰ ἐθῶν, χαλεπῶς ἔφερον, ὑ λύγος ὁ πάντων ἐγίνετο παροξυνομένων ἀεὶ καὶ παραπομένων. ὁ ὁ Ⓒ πρὸς τὸ τοιοῦτον πολλὴν ὑποψίαν ἐπῆγε, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς δυνατείας, ὑποτάττων δ' ἀεὶ γινέσι πρὸς τοὺς πόνους. καὶ δ' ὅτε συνόδους ἐφιεμένη τοῖς πρὸ τῷ πόλιν, ὅτε χοινωνία πρὸς πάτρ Ⓒ δημίης, ἀλλ' ἐτετήρητο πάντα, καὶ χαλεπαὶ τὰ φορτικὰ ἦσαν αἱ κολάσεις. πολλοί τε καὶ φανερῶς καὶ λεληθότως, E εἰς τὸ φρόνημα ἀναγόμενοι τῷ ὑρκανίαν σκηνοθεσίᾳ ἐφθείρουτο. κἀν τῇ πόλει, κἀν τοῖς ὁδοιπορίαις ἦσαν οἱ τὰς συνιόντας εἰς ταυτὸν ὑποσκοποῦντες. ἤδη δέ φασιν ὑδ' αὐτὸν ἀμελεῖν τούτου μέρους, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου σχῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τὰς ὄχλους, καὶ πεῖραν αὐτῶν λαμβάνειν. τὰς μὲν οὖν παντάπασιν ἐξαυθαδιαζομένας, F πρὸς τὸ μὴ συμπεριφύεσθαι τοῖς ὑποτιθεμένοις, πάντως ἐπέσχεν τὰς τρόπους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ὅρκοις ἠξίωσε πρὸς τὴν πίστιν ὑποδέξασθαι, καὶ συνηνάγκασεν αὐτῶν ὁμόσαι τὴν εὔνοιαν ἢ μὲν ὑπὲρ φυλάξειν ὑποτίθεσθαι δεχόμενοι ὁμολογῆσαι. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ, καὶ θεοσεβείαν καὶ ὅσιον, ἔσχον οἷς ἠξίου. τοὺς δ' φρονήματος μεγαπιοῦμένους καὶ δυσχεραίνοντας ὑπὲρ τοῦ καταναγκάζεσθαι, παντὶ τρόπῳ σκοπὸν ἐποιεῖτο. συνεπέθετο δ' καὶ τοὺς πολ- G λοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ σαμέαν καὶ τῶν ἐκείνοις συνομαθητευόντων τοὺς πλείστους ὀμνύειν. οἱ δ' ὅτε συνεχώρησαν. ὑπὸ ὁμοίως τοῖς δεινοπαθοῦσι συνέπεσεν, ἐντεῦθεν τοὺς πολίονα τυχόντας ἀφεθῆναι ὑ ταύτης τὴν ἀνάγκης. οἱ παρ' ὑμῖν ἐσσαῖοι καλούμενοι. γένος ὑ δ' ἐστὶν ἰουδαίοις τοῖς δοκιμωτάτοις παρ' ἕλλησιν ὑπὸ πυθαγόρου καταδεδειγμένοις. ὧν ἐροῦμεν μὲν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διεξιόντες. τοὺς ὁ ἐσσηνοὺς ἀφ' οἵας αἰτίας ἐπίμα μεῖζον τῶν φρονούντων ἐπ' αὐτοῖς, ἢ κατὰ τὴν θνητὴν φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον,

A Syriæ periit. Cæsar vero & hujus portionem, sane non contemnendam, donavit Herodi: quæ sita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Ulatham, Paneadem, & agros finitimos. adjunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandavitqve, ut omnia ex ejus sententia fierent. Deniqve eo tum felicitatis provectus est Herodes, ut, cum in toto, qvam late patet, Romano imperio duo essent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæsar post Agrippam nemini majorem qvam illi honorem haberet, Agrippa item post Cæsarem nemini. qva mutua benevolentia fretus Pheroræ suo fratri tetrarchiam impetravit, de suo regno decisis centum talentorum reditibus, ut etiam, si qvid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius, neqve subjiceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæsare, in regnum reversus, in terra Zenodori elegantissimum ei templum construxit e marmore candido, prope Panium, qvod vocant. id spelunca est in monte amœnissima, eiqve subjecta in immensum hians terræ devexitas, plena aqvis stagnantibus, ei mons valde magnus imminet. sub spelunca autem scatent fontes Jordanis fluminis. hunc locum alioqvin etiam celebrem ornavit templo extructo in honorem Cæsaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, prætextu qvidem, ut post sterilitatem se reficerent, re autem vera, ut placaret eorum animos, offensos talibus regis operibus, qvæ videbantur plane ad religionis & bonorum morum perniciem tendere; ut omnium jactabatur sermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occasiones turbelarum auferens, & jubens sua qvemqve agere negotia, vetitis per urbem conventiculis & freqventioribus conviviis, appositisqve etiam speculatoribus, & gravissimis pœnis, qvi contra facerent, propositis. nam multi clam & propalam abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibiqve dabant supplicium: & dispositi erant tam in urbe qvam per itinera, qvi observarent convenientes cujuscunqve rei gratia; adeo enim hanc curam non negligebat, ut sæpe ipse plebejo cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur, qvid de se sentiret populus: & qvotcunqve pertinaciter improbarent ejus studia, in omnes inclementer animadvertebat: reliqvam vero multitudinem sacramento obstringebat, jusjurandum exigens, qvod non discessuri essent a fide & officio. atq; ita major pars metu cedebat & obsecundabat: qvi vero liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos, qvocunqve pacto poterat, tollebat de medio. Reqvisivit etiam jusjurandum a Pollionis Pharisæi Sameæq; sectatoribus plerisq;: qvod cum non impetrasset, non tamen in eos, ut in cæteros tales, sæviit, Pollionis reverentia. remisit etiam hanc necessitatem his, qvi Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non absimile, de qvibus alibi narravi prolixius.

nunc prætereundum non videtur, nec alienum a proposita historia, cur religiosam de his opinionem rex habuerit. Erat quidam Essenus Manahemus nomine, cum alias vitæ honestæ & probatæ hominum testimonio, tum vero divinitus etiam concessum habens donum fatidici spiritus. hic conspicatus Herodem, etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, regem Judæorum salutavit. Ille putans se aut rideri, aut non satis notum esse homini, correxit ejus verba, unum de plebe se profitens. Tum Manahemus subridens, & blando plausu posteriora ejus permulcens verius qvam feriens, Imo regnabis, inqvit, & feliciter dominaberis: sic enim Deus vult: & memor esto Manahemi verberum, qvæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, qvam de justitia & pietate, & æqvitate erga cives subditos. sed scio te hoc non facturum, futuri præscius. Eris enim tam divini qvam humani juris immemor, licet alioqvi fortunatissimus, & sempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qvi te extremo vitæ tempore gravi castigatione reprehensurus est. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale sperabat: prosperis deinde successibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cum maxime vigeret, Manahemum accersitum rogat de diuturnitate imperii. Ille nihil certi respondit, sed scitante rege, num decem annos duraturum sit, & viginti: inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes vero vel hoc contentus Manahemum, data dextera, dimisit. & ex eo semper Essenos in pretio habuit. Hæc tametsi fidem excedere videntur, visum est tamen lectori indicare, quod multi sint in eo genere, quibus ob morum probitatem divinitas aperire dignatur sua decreta & consilia.

A ὁ γὰρ ἀπέσπας ὁ λεγόμενος Φαρισαῖος τὰ τῆς ἱστορίας ὑπο-
κείμενα, δηλωθήσεται τε καὶ τὸν αἰτίαν τῶν τούτων ἐπιδοθεῖσαν. ἦν τις
ἐσσαίων μανάημος ὄνομα, ὃς πάντα καὶ τὰ θεσπίσματα
B βίᾳ καλοκαγαθίᾳ μαρτυρούμενος, καὶ θεογνωσίᾳ
θεῖα μελλόντων ἔχων. ἔτος ἔτι παῖδα τὸν ἡρώδην
διδασκάλου φοιτῶντα καθ' ἡλικίαν, βασιλέα ἰουδαίων προ-
ηγόρευσεν. ὁ δ' ἀγνοεῖν ἢ καταψεύδεσθαι νομίζων αὐτὸν,
ἀνεμίμνησκεν ἰδιώτης ὤν. μανάημος δὲ μειδιάσας
ῥήμασι καὶ τύπτων τῇ χειρὶ καὶ τὸν γλουτὸν, ἀλλὰ καὶ βα-
σιλεύσεις ἔφη, καὶ τὰς ἀρχὰς εὐδαιμόνως ἀπάρξεις, ἀλη-
θὴς γὰρ ὁ θεὸς, καὶ μέμνησο τὰ μανάημα παλιγγε-
νεσίαν τὸ σοὶ σύμβολον εἶναι τὰς τύχας μεταπίπτουσας ἀν-
θρώπους γὰρ ὁ τοιοῦτος λογισμὸς, εἰ δικαιοσύνῃ ἀγαπᾷς
C καὶ θεοὺς τὸν θεὸν εὐσέβειαν, ἀπεικάσειάν τε θεοῖς τοὺς ἄλ-
λους. ἀλλ' ἐγὼ οἶδά σε τοιοῦτον ἔσεσθαι, τὸ πᾶν ἐπιλήσμονα
εὐτυχίᾳ μὲν γὰρ ὅσον οὐκ ἄλλον διαφέρῃς, καὶ τυχηρότερος
αἰωνίᾳ, λήθῃ δὲ εὐσεβείας ἔχεις καὶ δικαίᾳ. τοῦτο
δὲ οὐκ ἂν λάθοι τὸ θεῖον ἀλλ' καταιρόφῃ βίᾳ τὸν
αὐτῶν ὀργῆς ἀπομνημονεύομένης. τοῦτο αὐτὸν ὑπ-
ήκουσε τὸν νοῦν προσέσχεν ἐλπίδι λειπομένῳ. αὐτὸν ἐ-
D ρώδης. καὶ μικρὸν ἢ ἀφεὶς, ἕως καὶ δὲ βασιλεύσ ἐπ-
τυχεῖν, ἐν τῷ μεγέθει τὰ δεχῆς μετατίμησε τὸ μανά-
μου, καὶ πόσα δὲ χρόνῳ πᾶσαν ἀρχὴν, ἐπιπυνθάνετο. μανάημος
δὲ, τὸ μὲν σύμπαν οὐκ εἶπεν. ὡς δὲ σκώπτων αὐτὸν,
μόνον εἰ δέκα ἡμέσονται τὰ βασιλείας ἐνιαυτὸν, πρόσ-
πόθεν, καὶ ἐκκοσιν καὶ λ' ἐτῶν, ὅρον οὐκ ἐπέθηκε τῇ πλή-
E σθεσμίᾳ. ἡρώδης δὲ καὶ τότε δεχεσθαι τε μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ πάντας ἀεὶ ὅσοι
τὰς ἐσσαίους τιμῶν διετέλει. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ἐς ἀκρί-
βειαν, δηλώσει τοῖς ἐντυγχάνουσι ἡμῖν ἀφηγήσασθαι καὶ πεῖ-
σαι· πάρ' ἡμῖν ἐμφάσεως, διότι παῖδα δὲ τοῦτον ἐκ καλοκαγαθίας ἐς τὰ θεῖα ἐμπεσεῖσθαι ἀξιοῦσθαι.

CAP. XIV.

Herodes novum templum Hierosolymis ædificat.

DEcimo-octavo autem sui regni anno Herodes post tot præclara facinora, post absolu- F ta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuo construere, ampliore ambitu & huic conveniente celsitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad posteritatis sempiternam memoriam. Cæterum veritus, ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obsequentem haberet, advocata concione, sic eum allocutus est: Non habeo necesse, viri tribules, ut vel gesta vel opera mea commemorem, quæ, ex quo regnare cœpi, plus vobis utilitatis & securitatis, quã mihi ornamẽti & laudis attulerũt. scitis enim ipsi, qvod in maximis vestris difficultatibus nulla privati cõmodi ratione vobis prospexi: & quæ hactenus opera, Deo juvante, absolvi, vobis potissimum serviunt, per quæ factum est, ut res Judaicæ nunc magis quam unqvam antea floreant. quare, ut dicere cœpi, non opus est singulatim percensere

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἡρώδης κατελεῖν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν, ἄλλον ἀνέστησε.

ΤΟσαῦτα μὴ τῆς ἡρώδου βασιλείας γεγονότος ἐν αὐτῷ μὲν τοῖς θεσπεσιωτέροις πράξεις, ἔργου δὲ ὑπερ-
χὸν ἐπεβάλετο, τὸ νεὼν τῷ θεῷ δὶς αὖτις κατασκευάσαι, μείζω τε τὸ περίβολον, καὶ θεοῖς ὑψηλοτέρῳ ἀφιστάμενος
πρέπειν ἐγείρειν, ἡγούμενος ἁπάντων αὐτὸ πρᾶγ-
μάτων, ὅπερ μετέωρον ὡσαύτως ἐκτελεσθησόμενον εἰς
τοὺς αἰῶνας μνήμην ἐρεῖσθαι. οὐκ ἔτιμον ἢ πολλὰ
διαπεσόμενος, ὡδὲ ῥᾴδιον εἶναι τοὺς τὸ μέγεθος τῆς ὑπ-
χορήσεως, ἠξίωσε λόγῳ προκαταρκτέον εὐγνωμο-
τὸ πλῆθος, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. τὰ μὲ-
ἄλλα μοι τὰ βασιλείαν πράγματα ἀνδρὸς ἰσ-
φύλου, πρεσβύτου τὰ πολλὰ λέγειν, καὶ τὸ ὅτι ἤρ-
τὸ τρόπον, ὡς ἐλαττῶ μὲν ἐμοὶ τὰ ἀπ' αὐτῶν κακῶ,
πλείω δὲ ὑμῖν τὰ ἀσφάλειαν φέρειν. ὅτε γὰρ ὁ
δυσχερεστάτης ἀμελήσας ἐς τὰς ὑμετέρας χρείας
διαφερόντως, οὔτε ἐν τοῖς κατασκευάσμασιν ὑπ-
ηδέσεως ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ καὶ πᾶσιν ὑμῖν ἐπι-
ρέασεν, εἰ μὴ σὺν δὲ θεοῦ βουλήσει, πρὸς εὐδαι-
μονίαν ὅσην οὐ πρότερον ἀμηχάνην τὸ ἰουδαίων
ἔθνος. τὰ μὲν οὖν κατὰ μέρος ἐξεργασάμενα τὰ τοῦ
χρεῶ

χώραν ἡ πόλις, ἔσωσε ἐν αὐτῇ ἡ τοῖς ἐπικτήτοις ἐγεί- A vel urbes vel alia ædificia, qvibus tum Judæam
ραντες κόσμῳ τῷ καλλίστῳ, τὸ ἦθος ὑμῶν αὐξήσαιμι, ipsam, tum alias huic contributas regiones excoluimus: sed illud potius vobis nunc proponam,
ὡς εἰρηκά μοι δοκεῖ λέγειν ἐν ἀρχῇ. τὸ δὲ τῆς ἐπιχειρήσεως qvod maxime vel ad religionis cultum, vel ad re-
ἧς νῦν ἐπιχειρῶ βουλομαι, πάντος εὐσεβέστατον καὶ gionis ornatum attinet. Templo huic, qvod post-
κάλλιστον ἐφ' ἡμῶν γενέσθαι νῦν ἐκφανῶ. τὸ γὰρ ναὸν ὅτον liminio reversi a captivitate Babylonica patres
ᾠκοδόμησαν μὲν τῷ μεγίστῳ θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, μετὰ nostri instauraverunt, desunt ad priscam altitu-
τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἀνάστασιν. ἐνδεῖ δὲ αὐτῷ πρὸς dinem sexaginta cubita. tanto enim celsius erat
τὸ μέγεθος εἰς ὕψος ἑξήκοντα πήχεις. τοσοῦτον γὰρ ὑπερ- vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc cul- B
εῖχον ὁ πρῶτος ἐκεῖνος ἐν Σολομῶνι ἀνῳκοδόμησε. καὶ pa majorum nostrorum accidit, per qvos non
μηδεὶς ἀμέλειαν εὐσεβείας τῶν πατέρων καταγνώτω. γέ- stetit, qvin par illi pristinæ structura surgeret:
γονε γὰρ ὑπὸ ἐκείνοις ἐλάττων ὁ ναός, ἀλλὰ τοῦτα καὶ sed hanc mensuram præscripserunt Cyrus & Da-
Κῦρος καὶ Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπου, τὰ μέτρα τῆς οἰκοδομήσεως ἔθεντο. rius Hystaspis filius: sub qvorum imperio, qvia
οἷς ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ἀπογόνοις διαλυσάντες, καὶ illi tum vixerunt, sicut postea Macedonum, non
μετ' ἐκείνους Μακεδόσιν, οὐκ ἔσχον εὐκαιρίαν τὸ πρῶ- potuerunt assequi primum illud pietatis arche-
τον τῆς εὐσεβείας ἀρχέτυπον εἰς ταυτὸν ἀναγαγεῖν μέγε- typum. Nunc qvoniam, Deo volente, ego re-
θος. ἐπειδὴ γὰρ νῦν ἐγὼ μὲν ἀρχῶ θεοῦ βουλήσει, σχολὴ rum potior, cui otium, pecunia prompta, magni C
γὰρ καὶ μήκους εἰρήνης, καὶ κτήσις χρημάτων, καὶ μέγεθος reditus suppetunt, & qvod maximum est, Roma-
πρασιδῶν, τὸ δὲ μέγιστον, φίλοι καὶ δι' εὐνοίας οἱ πάντων norum orbis dominorum amicitia, dabo operã,
ὡς ἐπος εἰπεῖν κεκρατηκότες ῥωμαίοι, πράσομαι τὸ παρη- ut, qvod majores sub alieno nutu viventes non
μεληθὲν ἀνάγκη καὶ δειλίᾳ ὑστέρου χρόνου διορ- satis accuraverunt, suppleam, & qvicqvid deest
θώσομαι, τελείαν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ τιμὴν αὐθ' ὧν ἔτυχον ad honorem Dei, memor acceptorum benefício-
τῆς δεῖ βασιλείας εὐσεβείαν. ὁ μὲν ἡρῴδης ταῦτ' εἶπεν, rum, grate ac pie persolvam. Hac tam inopinata
ἐξέπληξε δὲ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος ὡς μὴ δέξασθαι ἐμπεσών. oratione omnium animi sunt attoniti, qvod su-
καὶ τὸ μὲν τῆς ἐλπίδος ἄπιστον, οὐκ ἐπῆρεν αὐτούς. pra spem polliceri videretur: & angebantur
ἠθύμουν δὲ μὴ φθάσας καταλύσῃ τὸ πᾶν ἔργον, οὐκ magna solicitudine, ne forte demolitus vetus æ- D
ἐξαρκέσῃ πρὸς τέλος ἀγαγεῖν τιμὴν τοσαύτην. ὅτε dificium, novum non posset absolvere. qvare
κίνδυνος αὐτοῖς μείζων ἐφαίνετο, καὶ δυσχείρητον ἐδό- periculosum videbatur consilium, & conatus
κει τὸ μέγεθος τῆς ὑποβολῆς. ὕτω δὲ αὐτῶν διακει- perdifficilis. Qvod ubi animadvertit rex, jussit
μένων, παρεθάρρυνεν ὁ βασιλεὺς, ὡς πρότερον καθαιρή- eos bono animo esse. mansurum enim vetus tem-
σειν φάμενος τὸν εἰὸν ἢ πάντων αὐτὸν τοῖς τοῦ σωτῆρος plum integrum, nec demoliendum tantisper dũ
παρεσκευασμένων. καὶ ταῦτα προφὰν οὐκ ἐψεύσατο. omnis materia comparetur, qvæ sit ad futuram
χιλίας γὰρ εὐτρεπὴς ἁμάξας, αἳ βαστάσουσι τοὺς λί- fabricam necessaria. neq; eos fefellit. Mille enim
θους, ἐρανίτας δὲ μυρίους τοὺς ἐμπροσθεν ὑπολεξάμε- plaustra paravit qvæ lapides conveherent: & ex E
νος, καὶ ἱερεῦσι τὸν ἀριθμὸν, στολαῖς ἱερατικαῖς ὠνησάμε- omni artificum copia peritissimos selegit ad de-
νος στολάς, καὶ τοὺς μὲν διδάξας οἰκοδόμους, ἑτέρους δὲ cem millia, & insuper mille sacerdotes stolis sa-
τέκτονας, ἧπερ τῆς κατασκευῆς, ἁπάντων αὐτῷ προ- cerdotalibus suo sumptu vestitos, partim cæmẽ-
θύμως προσυπεσχημένων. ἀνελὼν δὲ τοὺς ἀρχαίους tariæ, partim lignariæ fabricæ non imperitos:
θεμελίους, καὶ καταβαλόμενος ἑτέρους, ἐπ' αὐτῶν τὸν hosq; omnes adhibuit operi, materia jam ante
ναὸν ἤγαρε. μήκει μὲν ῥ' ὀργυιᾶν πηχῶν, τὸ δὲ ὕψος κ' πε- convecta. Sublatis deinde veteribus fundamen-
ντήκοντα, ὃς τῷ χρόνῳ συνεζησάντων τοὺς θεμελίους κατέ- tis, & novis repositis, desuper templum extrue-
βη. ἦν δὲ μὴκος τῶν νεὼν καὶ ὕψος ἐπηγείρεν ἐγκαι- bat, longitudine centum cubitorum, altitudine
νίσμου. ᾠκοδομήθη δὲ ὁ ναὸς, οὐκ λίθων μὲν, λαῶν δὲ τε totidem & viginti amplius. qvi viginti cubiti a- F
κρατερῶν τὸ μέγεθος ἑκάστων πηχέων καὶ κ' πηχῶν ὑπὲρ liqvanto post fidentibus fundamentis decesse-
μῆκος, καὶ δὲ ὕψος. εὖρος δὲ πηχῶν ιβ'. καὶ πάντως αὐτὸ καθ- runt, eosq; denuo addere decreverunt nostri Ne-
ὑπερ τὸ βασιλικῆς στοᾶς, τὸ μὲν ἐν μέσῃ καὶ ἐν μέσῃ τεταμένον, ronis temporibus. Constabat autem structura e
ὑψηλότατον δὲ τὸ μεσαίτατον, ὡς πρόσωπον οὐκ πολ- lapidibus candidis firmissimis, magnitudine vi-
λῶν σταδίων ἔξωθεν τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις, μᾶλλον δὲ ὅσοι gintiqvinq; cubitorum in longum, octo in altum,
κατ' ἀντίον οἰκοῦντες ἢ προσιόντες τύχοιεν. θύρας latitudine vero cubitorum duodecim. habebatq;
δὲ ἦσαν τοῖς εἰσόδοις ὑπὲρ τοὺς ὑπερθύριους, ἴσον ἐχούσας basilicæ similitudinem, hinc & inde humilius, me- G
τοῦ ναοῦ, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκόσμητο, τὸ μὲν dia sui parte excelsum, a multis stadiis conspicu-
ἄνθη ἀλουργῆσι, κίονας δὲ ἐνυφασμένους. καθυπερ- um, maxime ex adverso habitantibus aut adven-
θεν δὲ αὐτῶν ὑπὸ τοῖς τριχώμασι, ἀμπελος διετέτατο tantibus. Janua vero pene ipsi templo par, &
χρυσῆ, τοὺς βότρυς ἀπεωρημένους ἔχουσα, θαῦμα καὶ superliminare aulæis variegatis ornabatur, flori-
μεγέθους καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυτε- bus purpureis distinctis, & habentibus colu-
λείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατασκεύασθεν ἦν. περιελάμβανε mnas intextas, sub qvarum capitibus vitis ex-
δὲ καὶ στοὰς μεγίστας τὸν ναὸν ἅπαντα πρὸς τὴν ἀνα- pandebatur aurea, dependentibus botryonibus,
λογίαν ἐπιπεδεύων, καὶ τοὺς δαπάνας τῶν περιὑπερβαλ- mirandum sane opus tam manus qvam materiæ
λόμενος, ὡς οὐκ ἄλλος τις ἐδόκει ἐπικεκοσμηκέναι τὸν ναόν. ἄμφω δὲ ἦσαν μεγάλα τείχη, αὐτὸ μὲν τὸ precio. Cinxit etiam totum templum ampliss-
τεῖχος, ἔργον μέγιστον ἀνθρώπου ἀκροθιγίας, λόφος imis porticibus, quæ responderent reliqnæ mag-
λίθου πετρώδης, ἀνάντης, ἠρέμα πρὸς τοῖς ἑῴοις μέρεσι nificentiæ, & priores illas pulchritudi-
τῆς πόλεως ἐπιστούμενος ἐπὶ τὸν κορυφὴν ἄκραν. ne vincerent. harum duæ valìdis muris
fulciebantur, opere vel in primis memorabi-

Tumulus erat petricosus, arduus a vertice sensim versus Orientale urbis latus resupinus.

hujus verticem primus Solomon rex noster instinctu Dei muro circumdedit. Radices qvoqve ejus alio muro cinxit, cui versus austrum subjecta est vallis profunda. hic murus constat saxis grandibus plumbo inter se vinctis, complectens interius spacium, & in profundum descendens, ut miranda sit magnitudo & altitudo structuræ forma qvadrangulari. Saxorum enim magnitudo a fronte est conspicua, interiora ferro vincta junctvras continent contra omnium temporum injurias firmissimas. Hoc opus postqvam æqvatum est vertici, cavitas, qvæ intererat murum inter & tumulum, expleta est, ut complanatis omnibus fieret area, & circum quadriporticus qvatuor stadiorum circuitu, singulis lateribus inter dvos angulos per stadia singula patentibus. interius deinde ipsum verticem ambit alius murus lapideus: cujus Orientale latus, qvam longum est, duplicem habet porticum, spectantē januam templi siti in meditullio. Eam porticum priores reges adornaverant. Circum templum affixa erant spolia barbarica, qvæ omnia Herodes denuo dedicavit, additis etiam recentibus Arabicis. In septentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Asamonæorum, qvi gentis sacerdotium simul & principatum tenuerunt, & turrim id vocaverunt, repositorium stolæ pontificiæ, qvæ non promebatur, nisi pontifice sacris operaturo. hanc Herodes in eo loco asservavit, post cujus obitum in Romanorum potestate fuit, usqve Tiberii Cæsaris tempora. Ejus principatu Vitellius Syriæ præses a Hierosolymitis honorificentissimo hospitio receptus, qvo gratiam eis referret, ut juxta sua postulata ipsi haberent sacræ stolæ custodiam: fueruntq; Judæi ejus custodes usqve Agrippæ regis obitū. post qvem Cassius Longinus præses Syriæ, & Cuspius Fadus Judææ procurator, jusserunt eos denuo stolam in Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum potestate esse, qvemadmodum & antea. Missi sunt hac de causa legati ad Claudium Cæsarem, deprecaturi talem necessitatem: ubi invenerunt juniorem Agrippam, cui petenti concessa est stolæ custodia, scriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat sub sigillo pontificis & præfectorum gazophylacio, qvi pridie solennis festivitatis adibant arcis & præsidii Romani præfectum, & recognito prius sigillo, stolam accipiebant: ac mox peracto festo, reportatam in eundem locum, & in conspectu arcis præfecti obsignatam deponebant: qvod qvidem hoc loco propter toties variatum morem admonere visum est. Sed tum Herodes hanc qvoqve turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi: & in memoriam amici sui Romanorum imperatoris Antonii vocavit Antoniam. Occidentalis autem porticus qvatuor

A Ἕτον ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεὺς σολομῶν κατ' ὄπι-
φροσιν ἔθ θεῦ, μεγάλως ἐξαλλομένας ἀπὸ χίζεν ἀνω-
θεν τὸ πρὸς τῶν ἄκρων. ἀπετείχιζε ἢ κάτω μὲν ὑπὸ τ
ῥίζης ἐρχόμενον, λίθοις βαθέαις πρὸς ἀλλήλους
λίθοις πέτρους μολίβδῳ δεδεμένους πρὸς ἀλλή-
λους ἀπολαμβάνων ὑπὸ τῆς ἔσω χώρας, ἐς πρὸς βά-
θος εἰς βάθος, ὡς ἄτοπον εἶναι τοῖς μεγέθεσι τῆς οἰ-
κοδομῆς, καὶ τὸ ὕψος τετραγώνῳ ἡμορμῆς, ὡς τὰ μὲν
μεγέθη τῶν λίθων ὑπὸ μετώπου τῷ ὄψει φαίνεσθαι ἱ-
κανὰ, τὰ δ' ἐντὸς στέρεα διὰ σφαλισμένα σωνέχειν
τὰς ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τὸ δ' ἔργασίας
ὅτω σωναπέβησεν εἰς ἄκρον τὴν λίθον ἀπεργασαμένου
αὐτῷ τῶν χορυφῶν, καὶ τὰ κοῖλα τῶν πρὸς τὸ τεῖχος
ἐμπλήσας, ἰσοπέδου τοῖς κατ' αὐτὸν ὑπεφάνειαν τῷ ἄνω
καὶ λείου ἐποίησε. Ἔστι δ' ἔξω τὸ πᾶν περίβολος σταδίων
σταδίων τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας σταδίου μῆκος
ἀπολαμβανούσης. ἐσόπτρου δ' τούτου καὶ παρ' αὐτῷ
B τῷ ἄκρῳ ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον περιῆν, καὶ μέν
ἑώαν μάλιστα, ἰσομήκη τοῖς τείχεσιν ἔχον διπλοῦν ἐν μέ-
σῳ δὲ νεὼ πεπυκνωκότος, ἀφορῶσιν εἰς τὰς ὕλας αὐτῷ.
ταύτῳ πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κατεσκευάσαν. Ἔστι δ'
ἱερῷ πάντοις ἔξω ἐν κύκλῳ πεπυγμένα σκῦλα βαρβαρικὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς ἡρώδης ἀνέθηκε, πρόσ-
θεις ὅσα καὶ τ' ἀράβων ἔλαβε. καὶ ἦν τῷ βορείῳ πλευ-
ρᾷ, ἀκρόπολις ἐγγώνιος ἐυερκὴς ἐτετείχιστο, ἀμφο-
C ρος ὀχυρότητι. ταύτην οἱ πρὸ ἡρώδου βασιλεῖς ἀποκειμένην
ἔθους βασιλεῖς ἐς ἱερεῖς ἀποδέμενοι, ἐβάλλον σκάλεσιν, ὡς σκεῦ τῷ ἱερατικῷ αὐτοῖς ἀποκειμένῳ σολῷ,
ὅταν δέῃ θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιεννύμενος.
ταύτην βασιλεὺς ἡρώδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ πύργῳ, καὶ
μὴ τῷ σκεύῃ τελεστῷ τοῦ ῥωμαίων ἔθνους, μέχρι τῆς
βασιλείας κράτησεν. ὅπερ τότε ἦν οὐιτέλλιος ὁ
τῆς συρίας ἡγεμὼν ἀποδημήσας τοῖς ἱεροσολύμοις, δε-
D ξαμένου θῶν αὐτὸν λαμπρότατα πάνυ, ἤτησεν
αὐτοὺς τὴν ἐσθῆτα ἀμφιέννυσθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τῷ
ἱερὰν σολῷ τοῦ τῷ αὐτῷ ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε πε-
ὶ τούτων πέμψαι ῥωμαίοις, καὶ κεῖνος ἐπέτρεψε. καὶ
παρέμεινεν ἡ ἐξουσία τῆς ἱερατικῆς σολῆς τοῖς ἰουδαίοις,
μέχρι ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας. μετ' ὃν ἦν
κόσιος λογγῖνος, ὁ τῷ συρίαν τότε διοικῶν, καὶ
κασιος φάδος ὁ τῆς ἰουδαίας ἐπίτροπος, κελεύσαντες
ἰουδαίους εἰς τὴν ἀντωνίαν καταθέσθαι τῷ σολῷ. ῥωμαί-
E ους γὰρ αὐτὴν ἔναγη δεῖν κυρίους, καθὼς καὶ πρότερον ἦσαν.
πέμψασιν δὲν ἰουδαῖοι πρέσβεις πρὸς κλαύδιον καίσαρα
περὶ τούτων παρακαλέσοντας. ὧν ἀναβάντων ὁ νεώτερος
βασιλεὺς ἀγρίππας ἐν ῥώμῃ τυγχάνων, αἰτησαμένου
παρ' αὐτοκράτορος τὴν ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐπιτελαμένου
δὲ τῷ συρίας ὄντι στρατηγῷ. πρότερον δὲ τῶν
τοῦ σφραγίδος δὲ ἀρχιερέως τ' ταμιοφυλάκων, καὶ
πρὸ μιᾶς ἡμέρας τ' ἑορτῆς, ἐπὶ τ' ῥωμαίων φρούραρχον
ἀναβαίνοντες οἱ ταμιοφύλακες, καὶ κατεμαθόντες
F τῷ ἑαυτῶν σφραγίδα, τῷ σολῷ ἐλάμβανον. ἐπ'
αὐθις τ' ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τ' αὐτὸν κομίσαντες τό-
πον, ἐπὶ τοῦ φρουράρχου δείξαντες σύμφυτον τ' σφραγίδα
κατεπήγεντο. ταῦτα μὲν ἐν τοῦτο δ' πάθος τ' ἐπισυμβε-
κότων παρεδηλώθη. τότε δ' ἐν τ' ἰουδαίων βασιλεὺς
ἡρώδης καὶ ταύτην τ' βάριν ἐχυρωτέραν κατεσκεύα-
σεν, ἐπ' ἀσφαλείᾳ καὶ φυλακῇ τ' ἱερᾶ, χαριζόμενος
G ἀντωνίῳ, φίλῳ μὲν αὐτοῦ ῥωμαίων ἦ ἄρχοντι, προσηγορεύκειν ἀντωνίαν. ἐν ἦ τῆς ἑαυτοῦ οἴκοις μέρεσι τ' πρόσθε,

πύλας

πύλας δ' ἐφέρεπεν. ἡ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια τέτρυσε, τ' ἐν μέσῳ φάραγγι διὰ διόδου ἀπειλημμένης. αἱ δὲ δύο, εἰς τὸ πρόαστιον, ἡ λοιπὴ δὲ, εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, βαθμοῖσι πολλοῖς κάτω τὸ εἰς τὴν φάραγγα διειλημμένη, καὶ ἀπὸ ταύτης ἄνω πάλιν ἐπὶ τὴν πρόσοδον. ἀντικρὺ γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο δ' ἱρῆς, θεατροειδὴς ὅση, πρὸς ἑσπέρην μέρη βαθεῖα φάραγγι κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα. τὸ δὲ τέταρτον μετώπου τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε μὲν κατὰ αὐτὸ πύλας καὶ μέσον. ἐπ' ἀμφοτέρα δὲ τὴν βασιλικὴν ἦσαν, τριπλῆν καὶ μῆκος διήκουσαν ἀπὸ τ' ἑώας φάραγγος ἐπὶ τὴν ἑσπέριον. ἐγὼ γὰρ ἐκτεῖναι πρόσω πέρα δύνατον ἔργον δι' ἦν ἀξιοαφηγητοτάτων τ' ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλης γὰρ ὄντος τῆς φάραγγος ἀναλήμματος, ὃ δ' ἂν δύναιτο κατιδεῖν εἴ τις ἄνωθεν εἰς τὸν βυθὸν εἰσκύπτοι, παμμέγεθες ὑπῆν τὸ τ' σοᾶς ἀνέσηκεν. ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρης δ' ταύτης τοίχους ἄμφω συμπεσεῖς τὰ βάθη διοπτεύοι, σκοτοδινιᾶν, οὐκ ἐξικνουμένης τ' ὄψεως εἰς ἀμέτρητον τ' βυθόν. κίονες δὲ ἑφέστασαν κατ' ἀντίστιχον ἀλλήλοις ἐπὶ μῆκος τέτρα. συνεδέδετο γὰρ ὁ τέταρτος τοῖχος λιθοδομητῷ τείχει. καὶ πάχος μὲν ἑκάστου κίονος, εἰς τρεῖς ἐπὶ σωμάτων ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς περιλαβεῖν. μῆκος δὲ ποδῶν κ ζ' διπλῆς ἀστοιχίας ἐκπεπληρωμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων ρξϛ', κιονοκράνων αὐτοῖς κ' τ' κεφάλαιον τρόπον ἐπεξειργασμένων γλυφαῖς ἐκπλῆξιν ἐμποιούσαις διὰ τὸ δ' πάντες μεγαλεργίαν. τεσσάρων δὲ στίχων ὄντων, τρεῖς ἀπολαμβάνουσι τὰς διὰ μέσου χώρας τῆς στοᾶς. τ' δὲ αἱ β' πλάγιαι, τ' αὐτὸν γεγόνασι τρόπον, εὖρος ἑκατέρας, ποδῶν λ', μῆκος δὲ στάδιον, ὕψος δὲ ποδῶν ἐπέρν'. τῆς δὲ μέσης, εὖρος μὲν ἡμιόλιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. ἀνέσχε γὰρ πλεῖστον πρὸς τὰς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυζύλοις ἐξησκηνται γλυφαῖς, πολυτρόποις σχημάτων ἰδέαις. καὶ τὸ τῆς μέσης βάθος ἐπὶ μεῖζον ἤγερτο, ὥστε μικρὸν ὑπὲρ τοὺς ἐπισυλίοις συμμετώπιδι τοῖχος, κίονας ἔχοντος συνδεδομημένους, καὶ ξεστοῦ παντὸς ὄντος, ὡς ἀπίστατα τοῖς σὺν εἰδόσι καὶ σὺν ἐκπλήξει θεατὰ τῆς ἐντυχάνσιν εἶναι. τοιοῦτος καὶ ὁ πρῶτος περίβολος ἦν. ἐν μέσῳ δ' ἀπέχων ὁ πολὺ δεύτερος, βραχέσι βαθμοῖσιν ὀλίγοις. ὃν περεῖχε ἑρκίον λιθίνῳ δρυφάκτου, γραφῇ κωλύων ἐπέναι τὸν ἀλλοεθνῆ, θανατικῆς ἀπειλουμένης τῆς ζημίας. εἶχε δὲ ὁ μὲν ἐντὸς περίβολος, κατὰ μὲν τὸ νότιον καὶ βόρειον κλῖμα, τρισὶ στίχοις πυλῶνας, ἀλλήλων διεστῶτας. κατ' δ' ἡλίου βολάς, ἕνα τὸν μέσον, δι' οὗ παρῆσαν ἀγνοὶ μὴ γυναικῶν. ἐσωτέρω δ' ἐκείνου γυναιξὶν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκείνου δὲ ἐνδότερον τρίτον, ὅπου τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν ἔξεν ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς ἦν, ἐφ' οὗ τὰς θυσίας ὁλοκαυτοῦμεν τῷ θεῷ. τούτων εἰς οὐδένα τ' τριῶν ὁ βασιλεὺς ἡρῴδης παρῆλθεν. ἐκεκώλυτο γὰρ οὐκ ὢν ἱερεύς. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱερεῦσι τὸ πρὸ τὰς στοᾶς καὶ τὰς ἔσω περιβόλους ἐπεσαγματεύετο, καὶ πᾶσι ὠκοδόμησεν ἔτεσιν ἡ. ὃ δ' ναοῦ διὰ τ' ἱερέων οἰκοδομηθέντος, ἐν αὐτῷ καὶ μησὶν ς', ἅπας ὁ λαὸς ἐπληρώθη χαρᾶς. ὃ δ' τάχος πρῶτον μὲν τῷ θεῷ τὰς εὐχαριστίας ἐποιοῦτο, μὴ δὲ καὶ τῇ προθυμίᾳ δ' βασιλέως, ἑορτάζοντες καὶ καταφημοῦντες τὴν ἀνάκτησιν. ὁ δὲ βασιλεὺς, τριακοσίους ἔθυσε τῷ θεῷ βόας,

portas habebat: harum ab una tranſitus erat in regiam per vallem in medio interjectam: duæ ferebant in ſuburbia, poſtrema in urbem, gradibus multis usq; Imam vallem diſpoſitis, & inde aliis ſurſum per acclive tendentibus. Urbs enim ſita erat e regione templi, theatrali ſpecie, toto auſtrali tractu in profundam vallem deſinens. Quarum autem latus meridianum etiam ipſum habebat portam ab utroqve angulo æqve diſtantem, & triplicem porticum baſilicam longitudine ab Orientali valle ad Occidentalem pertinentem. Nec enim ulterius poterat. Ibi ſpectaculum erat, ſi ullum aliud ſub ſole, memorabile. Nam qvum vallis in immenſum dehiſceret, ita ut calligarent deſpicientium oculi, deſuper extructa erat præalta porticus: cujus tecto conſcenſo, ſi quis utramqve altitudinem conjunctã contemplaretur, absq; vertigine id non poterat, viſu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad imum pertingeret. In ejus porticibus ſtabant paribus intervallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Craſſitudo autem cujusqve columnæ, quantam poſſent tres homines conſertis inter ſe complecti brachiis: longitudo vigintiſeptem pedum, ſubjecta ſpira duplici. Numerus univerſarum fuit centum ſexagintaduo, capitellis ſculptis opere Corinthio pulchris usqve ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per intervalla ternæ porticus, ita ut in uno quoque latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, ſtadii longitudine, claudant inter ſe mediam, cujus latitudo ſesquialtera, altitudo vero duplicata, tanto ſuperabat utramq;. Earum lacunaria lignea, ſculpturata figuris variis. Mediæ vero connexitas altius ſurgebat, excitato ſuper epiſtylia pariete lapideo politiſſimo, columnis intertis diſtincto, mirabili artificio commiſſuris oculos fallentibus. Atqve hoc modo ſe habebat primus ambitus. Interius vero non longo interſtitio ſecundus, paucis gradibus ſcantilis ſeptum habebat lapideum, cum inſcriptione, quæ vetaret transgredi alienigenam, ſub interminatione pœnæ capitis. hoc interitus ſeptum tam auſtrino quam ſeptentrionali latere patebat ternis januis æquidiſtantibus, ab Oriente vero una magna, per quam intrarent caſti una cum uxoribus. Interiora autem fani mulieribus netas erat ingredi. Tertium vero ſpatium intimum, ſolis ſacerdotibus acceſſibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hoſtias immolare Deo ſoliti. Herodes autem interiora, a quibus profani lege arcebantur, non auſus ingredi, per ſacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: abſolutoqve octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipſum eorundem ſacerdotum opera ſesqvianno perfecit. Quo facto ingens gaudium exortum eſt in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter negotio fauſta ominantibus, & inſtaurationem templi magna feſtivitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boves Deo mactavit,

& alii pro ſuis qvisqve facultatibus tantum vi-
ctimarum, qvantum vix comprehendi poſſit nu-
mero, fallente veram æſtimationem earum mul-
titudine. Incidit enim in hanc celebritatem ab-
ſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, qvem
Herodes anniverſaria hilaritate ſolitus eſt cole-
re, ut hoc pacto conduplicaretur lætitia publica.
Cæterum rex inter alia templi opera etiam cry-
ptam fecit ſubterraneam, ab Antonia ferentem
ad Orientalem portam templi, cui turrim etiam
impoſuit, in eum uſum ut occulte illuc poſſet
aſcendere, ſi qvid per tumultum contra regem
vellet novare populus. Fertur toto tempore,
qvo templum ſtruebatur, nunqvam interdiu
pluiſſe, noctu tantum imbribus deſcendentibus,
ne interrumperetur ædificatio: eaqve fama,
qvaſi per manus tradita ad nos pervenit a majo-
ribus: nec eſt veri abſimile, ſi qvis divinam
providentiam reſpiciat. Et de templo inſtaurato hactenus.

Α καὶ τῶν ἄλλων εἰς ἀξίαν δυνάμεων, ὧν ἐκ τοῦ πλή-
θους εἰκάσαι. σκοῦμα γὰρ τὸ δυσάλωτος τοῦτο ἀληθινὸν
εἶναι τῶν. συνεκπεπλωκὸς γὰρ τῇ τοῦ ἱεροῦ κτίσει καὶ τὸν ναὸν
ἔργον, καὶ τῶν ἡμέραν τοῦ βασιλέως ἀρχῆς ἐν ἑορτῇ
ἑορτάζειν, εἰς πλείονα ἐλθεῖν, καὶ τοῦτο πρὸς τῷ δι' ἀμ-
φοῖν τῶν ἑορτῶν χρόνου. κατασκευάσθη δὲ καὶ κρυ-
πτὴ διώρυξ τοῦ βασιλέως, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς Ἀντωνίας
πύλης ἐπὶ τὴν ἑῴαν τοῦ ἱεροῦ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ'
ἧς αὐτὸς καὶ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ λάθρᾳ πα-
ραγενέσθαι εἰς αὐτὸν ἀνιέναι, τὸν ἐκ
Β δήμου τῆς βασιλεύσι φυλακὴν μηχανώμενος. λέγεται δὲ
καθ' ὅλον τὸν καιρὸν οἰκοδομεῖσθαι τὸν ἱερὸν, τὰς μὲν ἡμέρας
ἀεὶ ὕειν, ἐν δὲ ταῖς νυξὶ, μόνας τὰς ἐμποδίζειν μὴ κωλύ-
σας τὸ ἔργον. ἔστιν τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῶν παρείλη-
φασι, καὶ ἔστιν ἄπιστον, εἰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ὁπόσα τις
ἐμφανίσας θεῖα τὸν ναὸν, ἐξαναθεμα-
τίσθω τὸν τρόπον.

ΤΑΛΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστορικῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Οτι πρὸς ἀλέξανδρον καὶ ἀριστόβουλον ἀπὸ Ῥώμης ἐπανέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὡς συκοφάνται καὶ φερωνύμως τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ παῖς κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρῶντο. Κεφ. α.

Ως γυναῖκας δοὺς τοῖς υἱοῖς ἀλέξανδρον, ἡρώδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσεν. Κεφ. β.

Ως ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς ἀγρίππαν, εἰς τὸν Βόσπορον. Κεφ. γ.

Εντεύξις τῶν καθ' ἰωνίαν ἰουδαίων ἀγρίππᾳ παρόντος ἡρώδου, πρὸς ὧν ἠπιώντο τοὺς ἕλληνας. Κεφ. δ.

Ως ἀγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, ἡρώδης δὲ εἰς ἰουδαίαν ἐπανέστρεψεν. Κεφ. ε.

Ως ἐτεκνοποιήθη παρὰ πρὸς τὸν οἰκίαν ἡρώδη, πρεσβυτέρων μὲν, ἀντιπάτρου τοῦ πρεσβυτάτου ὄντος, χαλεπῶς δὲ τοῦ πρὸς ἀλέξανδρον φερόντων τὸν ὕβριν. Κεφ. ϛ.

Ως ἀντίπατρος διαβεβλημένος ἐν ῥώμῃ, τοὺς πρὸς ἀλέξανδρον ἡρώδης ἄγων ἐπὶ καίσαρος αὐτῶν κατηγόρησεν. Κεφ. ζ.

Ἀλεξάνδρου ἀπολογία ἐπὶ καίσαρος, καὶ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα. Κεφ. η.

Ως ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς ἡρώδης ἐπὶ καισαρείας κτίσει. Κεφ. θ.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρηναίης καὶ ἀσίας ἰουδαίων, ὡς καίσαρα πρὸς ὧν ἠπιῶντο τοὺς ἕλληνας, καὶ ἀντήρασθαι ἐπιστολῶν, ἃς καίσαρ καὶ ἀγρίππας ἐγράψαν ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς πόλεσιν. Κεφ. ι.

Ως ἀπορῶν χρημάτων ἡρώδης, κατῆλθεν εἰς τὸ δαβίδου τάφον. Κεφ. ια.

Ως ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς, ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξεν. Κεφ. ιβ.

Ἀπόστασις τῶν ἡρώδου βασιλείας τῶν τραχώνα οἰκούντων. Κεφ. ιγ.

Στρατεία ἡρώδου εἰς τὴν ἀραβίαν. Κεφ. ιδ.

Ως κατηγόρησε σύλλαος ὁ ἄραψ ἐπὶ καίσαρος, ὑπὲρ τῆς ἐμβολῆς τῶν εἰς τὴν ἀραβίαν τοῦ ἡρώδου. Κεφ. ιε.

Διαβολαὶ εὐρυκλέους κατὰ τῶν παίδων πρὸς ἡρώδην. Κεφ. ις.

Ως καίσαρος ἐξέσιαν ὄντος, ἐν βηρυτῷ τῇ τῶν σιδωνίων κατηγόρησε τῶν παίδων ἡρώδης, καὶ ἐκρίνατο τὰ νικησάντων. Κεφ. ιζ.

HÆC IN DECIMOSEXTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Alexander & Aristobulus ad patrem Roma reversi Salomes ac Pheroræ calumniis appetuntur. Cap. I.

Qvomodo Herodes uxores filiis suis dederit, & ad Agrippam navigarit. Cap. II.

Herodes rursus ad Agrippam navigat Bosphorum petens. Cap. III.

Jonici Judæi Gentiles apud Agrippam, præsente Herode, accusant. Cap. IV.

Agrippa privilegia Judæis concessa confirmat, Herodes vero in Judæam revertitur. Cap. V.

Dissidium domesticum inter Herodem & filios, dum is Antipatrum maximum natu filium honoribus evehit, & filii Mariamnes contumeliam graviter ferunt. Cap. VI.

Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat. Cap. VII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio. Cap. VIII.

Herodes qvinqvennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat. Cap. IX.

Judæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio adversus Gentiles, & Cæsaris ac Agrippæ rescripta ad civitates. Cap. X.

Herodes opus habens pecunia sepulchrum Davidis subiit. Cap. XI.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. Cap. XII.

Trachonitarum defectio. Cap. XIII.

Expeditio Herodis in Arabiam. Cap. XIV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem ob impressionem in Arabiam factam. Cap. XV.

Euryclis calumniæ contra Herodis filios. Cap. XVI.

Concessa Herodi a Cæsare in filios potestate, accusantur a patre in concilio apud Berytum & morte afficiuntur. Cap. XVII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ-
ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVI-
TATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUS SEXTUS.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reversi, Salomes ac Pherora, calumniis appetuntur.

INter cæteras reipublicæ curas ad se pertinere existimans rex etiam privatas injurias tam in urbe quam in agris compescere, novam legem tulit prioribus dissimilem, qvam ipse sanciit, ut perfossores parietum liceret vendere in servitutem extra regni terminos: qvod videbatur non tam ad pœnam maleficorum tendere, qvam ad dissolutionem patriarum consvetudinum. Servire enim apud exteros, & diversam vivendi rationem habentes, & cogi ad faciendum, quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quam ipsos convictos sceleris. Qua de re satis cautum erat in pristinis legum sanctionibus: videlicet furem quadruplum reddere: quod si non sit solvendo, vendi, non tamen exteris, nec in servitutem perpetuam, sed vindicandum in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgo interpretabantur, novam illam legem iniqvam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quam regium sapere, non sine contemptu inveterati jam moris publici: traducebaturqve hoc nomine rex omnium criminationibus invidiosissimis. Per idem tempus navigavit in Italiam, salutatum Cæsarem, & ad invisendos Romæ suos liberos. Ibi Cæsar humanissime tractato filios reducendos domum reddidit, satis jã instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam reversi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studiis multitudinis, qvod essent conspicui tum statura, tum multis ornamentis animi, & modis omnibus regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Moverunt hæc ad invidiam Salomen sororem regis cæterosq;, quorum calumniis Mariamne oppressa fuerat, metuentes suæ potentiæ, qvum viderent non defore ultores materni interitus. Hinc igitur occasione

A

Κεφάλαιον ά.

Ον τρόπον ἀλέξανδρος καὶ ἀριστόβουλος ἀποδράμοντες πρὸς τὸν πατέρα. καὶ ὡς συλῶνται καὶ φερόμενοι τὰ κατ' αὐτὸν ἀλλοδαποῖς ἐχθροῖς.

ΕΝ τῇ διοικήσει τῶν ὅλων πραγμάτων ἅπασι δικαίως ὁ βασιλεὺς τὰς καθ' μέρος ἀδικίας ἀνασκάλλων, τὰ μὲν τῶν χώραν ἀμαρτανομένων, τίθησιν νόμον ὃν δὲν ἐοικότα τοῖς πρώτοις, οὐ αὐτὸς ἐκεῖνος, τοὺς τειχωρύχους ἀποδιδόμενον ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας, ὑπὲρ οὗ οὐκ εἰς τιμωρίαν μόνον τῶν παθόντων φερόμενον, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν ἐπέχον τῶν πατρίων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τοῖς αὐτοῖς ἔθεσιν δίαιταν ἔχουσιν δουλεύειν, καὶ βιαζεσθαι πάνθ' ὅσα προστάττοιτο ἐξ ἀνάγκης ἐκείνοις ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν οὖσα, καὶ κίνδυνος τῶν ἁλισκομένων, πεφυλαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τοιαύτης τιμωρίας. ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι περὶ τοῦ κλοπίμου καταβαλόντα τὸν κλέπτοντα, οὐκ ἔχοντα ἢ πιπράσκεσθαι μόνον, ἀλλ' ἄτιμα τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐφ' ᾧ τὸ δίκαιον τὴν ἐλευθερίαν διαμένειν. ἐθὲς γὰρ ἀφεθῆναι μὴ ἐξαίφνης. πρὸς ὃν ὥσπερ ἐφάνη τότε χαλεπῶς οὗ παρανόμου γενέσθαι τοῖς κόλασιν, ὑφ' ἧς φανίας ἐδόκει μέρος, καὶ βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτῷ, καὶ πρὸς τὰ καινὰ τῶν ἀρχομένων ὀλιγώρως θεῖναι τὴν τιμωρίαν γενομένου. ταῦτα μὲν οὖν καθ' ὁμοιότητα τοῦ καινοῦ τρόπου νόμου, μέρος τῶν ἀλλοδόλων, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας. ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὰ εἰς τὴν Ἰταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, καμοῦσί τε συντυχὼν ἁρμηθεὶς, καὶ θεασάμενος τοὺς παῖδας ἐν τῇ ῥώμῃ διατελοῦντας. καμοῦσι γὰρ καὶ τὰ ἄλλα, φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἀγαγὼν εἰς τὴν οἰκείαν. ὡς δ' ἦλθον ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, ἀπούδη πρὸς τὰ μειράκια τοῦ ὅλου οὖσι, καὶ περίφοβοι πᾶσιν ἐγεγόνεισαν, τῷ τε μεγέθει τῆς φύσεως αὐτοὺς ψυχῆς κοσμήσαντες, καὶ βασιλικῇ τῇ μορφὰς ἀξιώματος οὐκ ἀποδέοντες. ἐπιφθονοῦσι τε οὖν ἐδέκοων, σαλώμη τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς μαθήμασιν τοῦ Ἀριστοβούλου κατηγωνισμένοις. ὅτε γὰρ ὤοντο δωσαιεύειν, εἰ μὴ δίκην δώσειαν τοῖς τῆς μητέρας τοῦ ἐκείνων ἀναιρεθέντων. τοῦ αὐτοῦ ὠμότητα

πότιμον ὕδωρ ἦν δ' ὄνος, εἰς ἃ κατ' ἐκείνων Ἀριστόβουλος ἐπέφερον. λογοποιοῦντες ἐκ καθ' ἡδονὰς συνοῦσαν τῷ πατρὶ, Ἀλεξάνδρᾳ τ' μητρὸς ἥκιστ' ἂν, ὡς μὴ ὄσιον εἴη δοκεῖν ὅτι τὸν συνοῦσαν τῷ τ' πενθερὸς φονεῖ. τοῦτο γὰρ τ' ἀληθείας ἄλλης αἰτίας φέροντες, κακῶς ἐδύαντο, τ' δυσκολίας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφορῶν. ὧδε δ' ὡς αὐτὸν ὠμότατον ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλήθος ἐκόρπιζον τοὺς τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν πρὸς ἡρῴδην ἀναφερομένων καταπρᾴνετο μισος ἀεὶ τῇ φύσει χρόνῳ νικώμενον.

arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes, parum jucundam eis esse patris consvetudinem, memoria supplicii de genitrice sumpti, quasi aversantibus pollutum materno sangvine. Videbant enim calumniatores esse causam odii, & hac una via expugnare se posse & abolere paternam benevolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere, qvibus tandem ad illum perlatis, facile divinabant exoriturum tantum odium, ut ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ἡ γυναῖκας δὺς τοῖς υἱοῖς Ἀλεξάνδρου ἡρῴδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσε.

CAP. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo conjuges.

Ἐν μὲν τοῖς τότε πίστις ἔτι φύσις καὶ Ἀριστοβούλῳ μείζονι χρώμενος ὁ βασιλεὺς τῇ ἐξ γεγαμηκέναι φιλοτεχνίᾳ, καὶ τιμῆς ἧς εἶχε μείζους, καὶ γυναῖκας ἐκ ἡλικίας γεγονόσιν, εὐθυγνοεῖ ἀριστοβούλῳ μὲν τ' σαλώμης θυγατέρα Βερνίκλεα, Ἀλεξάνδρῳ δ' τ' ἀρχελάου τοῦ καππαδόκων βασιλέως γλαφύραν. μετὰ δὲ ταῦτα γήμας ἐπιδὴ ἐς μάρκον ἀγρίππαν ἐπῆλθε καταπεπλευκότα πάλιν ἐκ τ' ἑσπερίας εἰς τ' ἀσίαν, ἐπιχθεὶς πρὸς αὐτοῦ, ἠξίωσεν εἰς τε τ' βασιλείαν αὐτοῦ παρελθεῖν, ἐ τυχὼν οὐ μόνον ἀνδρὸς ξένου, καὶ φίλου. κἀκεῖνος μὲν ἥκιστα λυπηρὸς ἐγκειμένου, ἦκεν εἰς τ' ἰουδαίαν. ἡρῴδης δ' ἡδονὴν ἀρέσκειας ἀπέλιπεν, ἔν τε ταῖς νεοκτίστοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, ἐ μετ' αὐτοῦ τοὺς κατασκευὰς ἐπιδεικνύς, πᾶσαν ἀπόλαυσιν Ἀλκίμῃ, ἐ πολυτελείας ἐξαλλαττούσης αὐτῷ ἐ τοῖς φίλοις, ἔντε τῇ σεβαστῇ, ἐ καισαρείᾳ τοῖς τ' λιμένα τ' ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασμένον, καὶ τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλοῖς δαπάνοις ἐξωκοδόμησεν, τοῦτο ἀλεξανδρείον καὶ ἡρῴδιον, καὶ τ' ὑρκανίαν. ἦγε δὲ καὶ εἰς τ' πόλιν τ' ἱεροσολυμιτῶν, ὑπαντώντ' αὐτῷ τε ἅμα πάντες ἐν ἑορτῇ σὺν ἐλπῇ, καὶ δεχομένῃ τ' ἄνδρα σὺν εὐφημίαις. ἀγρίππας δ' τῷ λαῷ μὲν ἑκατόμβην κατέθυσεν, εἶτα δ' τ' δῆμον ἐδείπνισε τ' μεγίστων πληθὺν ἀπολιπὼν. αὐτὸς δ' ὅσον ὅτι τῷ καθ' ἡδονὴν κἀν ἐπὶ πλείστας ἡμέρας ἀλ' τ' χειμῶνα ἠνέσχετο. ἔπλευσε δὲ πλείστοις ἀπειλοῦντος καὶ χειμῶνος, ἐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιδὴν πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τ' ἰωνίαν. ἐκεῖ μὲν οὖν ἐπιπλεῖ, πολλοῖς αὐτὸν δωρεαῖς τετιμηκότ' ἡρῴδη, ἐ πρὸς αὐτοῦ τοὺς ἀπιστιμοκότας.

Sed cum nondum frigescente paterna pietate, rex nihil mali suspicans, in eo, quo par erat, honore illos habuit, & quod jam essent adulti, uxores eis conjunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicem, Alexandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. Post hæc audito, quod Marcus Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illo invitavit eum in regnum suum, ut venire dignaretur ad amicum & hospitem: qvo impetrato, nihil prætermisit, quod illi voluptatem afferre posse crederet, excipiens eum in recens conditis urbibus, & ostendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipsi quam amicis exhibens, apud Sebasten & Cæsarien sem portum, & in extructis a se arcibus, Alexandrio, Herodio, Hyrcania. In urbem quoque Hierosolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu festivo cum faustis acclamationibus. Agrippa autem, Deo hecatombe inmolata, populo epulum præbuit: & quamvis libenter ibi diutius fuisset commoratus, appetente tamen hyeme tempestatum metu maturius abnavigavit in Joniam, una cum amicis maximis honoratus muneribus.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρῴδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς τ' ἀγρίππαν.

CAP. III.

Herodes ad Agrippam navigat.

Ὁ δὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἔαρος ἥκοντος ἐπείγετο συντυχεῖν αὐτῷ, τ' ἐς βόσπορον εἰσβεβηκότα στρατιὰν περιεπεμπόμενον. καὶ πλεύσας Ἀλεξάνδρου, καὶ κῶ παρασχὼν τοῖς λέσβον, οἷς μὲν ἐκεῖ καταλήψεσθαι τ' ἀγρίππαν. ἐκεῖ δ' αὐτὸν ἀπολαμβάνει πνεῦμα βόρειον ἔχον τ' ἀναγωγὴν τ' νηῶν. ὃ δὴ διαδιέφυγεν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ χίῳ. καὶ πολλοὺς μὲν τ' παρόντων αὐτῷ δεξιώμενος ἀνελάμβανεν βασιλικαῖς δωρεαῖς. αὐτὸς δ' τῆς πόλεως ἰδὼν περίωικῆσαν ταῖν, διὰ τὸ τοῦ μιθριδατικοῦ πολέμου καθαιρεθεῖσαν, οὐχ ὅσπερ τὰ ἄλλα, Ἀλεξάνδρου μεγέθος καὶ κάλλος ἀναλῆψαι ῥᾴδιον διὰ, χρήματος δὲς ὅσον μὴ μόνον ἐπαρκέσειν, ἀλλὰ καὶ περιβαλεῖν ἐσπούδασε πρὸς τὸν συντέλειαν τ' κατασκευάσματος, ἐνεπίλεπτε μὴ παλαιότητα, ἀλλὰ ζητῶν εὑρέσεις, ἀποκαθιστὰς τῇ πόλει

Rex autem, exacta domi hyeme, instante vere rursum ad illum properavit, audito, qvod cum exercitu Bosphorum peteret: factaqve præter Rhodum ac Coum navigatione, Lesbum petit, ratus se ibi eum inventurum. Sed repulsus adversis Boreæ flatibus, aliqvot diebus apud Chium hæsit: ubi & privatim multos salutatum venientes regiis honoravit muneribus: & qvum animadvertisset porticum urbis, dirutam bello Mithridatico, jacentē adhuc, qvod propter inopiam reparari non posset ad pristinā pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniarum contulit in ejus fabricā, qvantū abunde ad absolvendā sufficeret, hortatq, ut qvam primū veterē

ornatum urbi redderent. Mutato deinde vento, primum Mitylenen, deinde Byzantium allatus, ut audivit, Agrippam jam ultra Cyaneos scopulos provectum, quanta potuit, contentione secutus, apud Sinopen Ponticam urbem eum offendit, ex insperato visus cum classe appellere: fuitqve gratissimus ejus adventus, & singulari affectu se invicem complexi sunt: qvod evidens esset argumentum fidei & amicitiæ, regem, intermissis propriis negotiis, præsto factum Agrippæ opportunissimo tempore. Quamobrem indivisus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum socius, & consiliorum particeps. Nec minus aderat, qvum remittendus esset animus, solus adhibitus ex æqvo & in difficilibus propter benevolentiam, & in jucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negotiis, quorum causa illuc Agrippa venerat, placuit non reverti navigio: sed per Paphlagoniam, Cappadociam, ac majorem Phrygiam terrestri itinere pervenerunt Ephesum: & inde rursum Samum trajecerunt navibus. Toto autem eo itinere fere per singulas civitates in multis Herodi gratificatus est, ad ejus preces multorum subveniens necessitatibus. Solitus est enim non solum pecunia largiter adjuvare petentes, & magnos sumptus facere in hospites: verum etiam si cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilius voti compos factus est. Cumqve etiam ipse magnanimus esset, ac facilis ad concedendum ea, qvæ neminem læderent, non leve erat momentum & in rege, incitante vel sponte currentem ad beneficentiam. Primum enim iratum Ilienſibus reconciliavit, & pro Chiis debitam Cæsaris procuratoribus pecuniam persolvit, immunitate impetrata: & aliis item, quacunqve in re singulis opus esset, affuit.

τὸν ἴδιον κόσμον. αὐτὸς δ' ληξαντος τοῦ πνεύματος, εἰς μιτυλήνην, κἀκεῖθεν εἰς βυζάντιον ἀφικόμενος, ὡς ἤκουσεν ὑπὸ κυανέων ἤδη πεπλευκέναι τὴν ἀγρίππαν, μετιὼν ἔδραμεν ὡς εὑρεῖν. καὶ ὡς εἶδεν ἐν σινώπῃ τῇ ποντικῇ τὸν ἄνδρα καταλαβών, ἀπροσδοκήτου μὲν ὤφθη τοῖς ναύταις τὸ παράπαν. ἀσμένως δ' ἐφάνη, πολλά τε φιλοφρονήσας ἦσαν, ἅτε καὶ μεγίστην πίστιν εἰληφέναι δοκοῦντος, οἰνοίας καὶ φιλοτιμίας τὰς εἰς τὸ αὐτὸ ἀγούσας, τοσοῦτον μὲν πλοῦν ἀνύσαντος δὲ βασιλέως, οὐκ ἀπαλλαγέντος τῆς σκέψεως χρείας, ἣν μὴ δὲ καταλιπὼν ἔχειν καὶ διοικησιν οἰκείων πραγμάτων παρεσκευάσατο. πῶν γοῦν ἦν αὐτῷ κοινὸν τῷ στρατιᾷ ἡγεμόνι, ἔν τε τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιστὴς, καὶ τοῖς κοσμικοῖς μέτοχος. ἡδὺς δὲ καὶ πᾶσι τοῖς ἀνέσεσιν, καὶ μόνος ἐπάντων κοινωνὸς, ἐχλιαρῶν μὲν ἀφὸς τῷ εὐνοίᾳ, ἡδίων δὲ ἀφὸς τῷ τιμῷ. ὡς δ' αὐτῆς κατείχασε χάριτος τὸν ποντον, ὧν ἕνεκεν ἀγρίππας ἐστάλη, τῷ ἀναγωμένῳ δοκεῖ ἐδόκει πεζῇ πορεύεσθαι. ἀλλὰ διαμειψάμενος τὴν τε παφλαγονίαν καὶ καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν τὴν μεγάλης φρυγίας ὁδεύσαντες, εἰς ἔφεσον ἀφίκοντο πάλιν δὲ ἐξ ἐφέσου διαπλεύσαντες εἰς σάμον. πολλὰ μὲν οὖν κατ' ἕκαστον πόλιν διέρρεσεν τοῦ βασιλέως τοὺς χρείας τὰ συντυχανόντων ἐνθυμούμενος. καὶ δὴ αὐτοῖς μὲν διὰ χρημάτων ἦν ἡ δεξιώσεως, ὃ παρέλειπεν ἐξαιρέτους τοὺς δαπάνας ποιούμενος. καὶ τὰ παρ' ἀγρίππα πῶς ἐπιζητούμενον μεσίτης ἦν, καὶ διεπράττετο μηδενὸς ἀτυχῆσαι τὰς δεομένους. ὄντος δὲ καὶκεῖνα χρηστοῦ, καὶ μεγαλοψύχου, πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα τοῖς ἡγεμόσιν ὠφέλημα ὄντα μηδένα τῶν ἄλλων ἐλύπει, πάλιν δὲ ἡ βασιλέως ἐπιείκροπη, προτρέπουσα πρὸς τὰς εὐεργεσίας ἐβεβαιώσατο τὸν ἀγρίππαν. ἰλεῦσι μὲν δὴ αὐτὸν διελαύνειν ὀργιζόμενον, διέλυσεν δὲ χίοις τὰ πρὸς τὰς καισαρος ὀφειλόμενα χρήματα, καὶ τὸν εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν τοῖς δ' ἄλλοις καθ' ὁντινοῦν ἕκαστος παρέσχετο.

CAP. IV.

Jonici Judæi Gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere privilegia per Romanos concessa.

POstquam autem ventum est in Joniam, præsto fuit magna multitudo Judæorum, ejus regionis urbes incolentium: qui nacti opportunitatem, qvesti sunt de indigenarum injuriis, quod nec legibus suis eos vivere sinerent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniam Hierosolyma mittere vetarent, adigerentqve se ad expeditiones & munia publica convertendamq; in eos sumptus sacram pecuniam, contra concessa per Romanos privilegia. Has qverelas ut Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis uno ex amicorum cohorte, Nicolao, qui causam eorum ageret, qui coram Agrippa, assidentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliqvot ac dynastis, in hunc modum pro eis verba fecit: Omnibus qvidem, qui aliqvam injuriam patiuntur, Agrippa præstantissime, confugiendi ad potestatum majorum opem incumbit necessitas: nobis vero etiam

Κεφάλαιον δ'.

Ἐντεύξις τῶν ἰωνίαν ἰουδαίων ἀγρίππα, ἣν οἱ ἠτιῶντο ἕλληνες.

ΤΟ τε περὶ τὴν ἰωνίαν αὐτῶν ἡμουμένων, πολὺ πλῆθος ἰουδαίων ὁ τὰς πόλεις ὤκει τοιαύτας, χωρᾶς τε παῤῥησίας ἐπλημμύρουσι. καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον ἃς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐνδιαιτᾶσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι διδόναι κατ' ἐπηρείαν τὰ εὐθυνοποιῶν ἐν ἱερᾶς ἡμέραις, ἔτι τε εἰς ἱεροσόλυμα χρήματα ἀναπεμπόμενον ἀφαιροῦντο, σταλείσης τε ἐλευθερίων ἀναγκαζομένους κοινωνεῖν, καὶ πρὸς τούτοις δαπανᾶν τὰ ἱερῶν χρημάτων ὧν ἀφείθησαν αἰεὶ ῥωμαῖοι αὐτοῖς ὑπάρχειν αὐτῶν, καὶ τοὺς οἰκείους ζῆν νόμους. ταῦτα καταβοώντων, παρεσκευάσατο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκοῦσαι τὰ ἀγρίππαν αὐτῶν διαλεγομένων. νικόλαον δέ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων, ἐδωκεν ἐκεῖνον συνεῖναι αὐτῶν τὰ δίκαια. δὴ ἀγρίππας ῥωμαίων τε τοὺς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοὺς παρόντας αὐτῷ συνέδρους ποιησάμενος, καθεζὲς ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων ἔλεξεν. ἅπασι μὲν ὦ μέγιστε ἀγρίππα τοῖς ἐν χρείᾳ γεγονόσιν, ἀναγκη καταφεύγειν ὅτι τὰς ἀφελείας τὰς ἐπηρείας αὐτῶν δυναμένους, τοῖς δὲ πᾶσι ἐπιτ-

γχάνειν ϗ παῤῥησία. τυχόντες γὰρ πρότερον οἵας
αὐτο παλαιὰς, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαιρεῖσθαι δι
ὧν αἰτοῦντες τ δεδωκότων, ϗ πῦτα εἰληφότες
ι αὐτὰς ᾠδῆ τούτων, εἰς μόνους διδόναι δύναμις,
ιαιρεμένοι δ' ὥσ' ἀδενὸς κρείττονες, ἀλλ' ἐς ἴσον
ν αὐτῖς ἐχόμενοι ὁμοίως ὑμῶν ἴσασιν. ϗ τοιγε
μεγάλων ἠξιώθησαν, ἐπαινοῦς ἐστι τ τετυχηκότων, ἐπ
ἑτων παρέχον αὐτὰς ἀξίους, ἐπὶ μικρῶν ἀφορᾶν
ϗ πῦτα βεβαιοῦν τὰς δεδωκότας. οἵγε μὲν ἐμ-
ῶν ὄντες ϗ πρὸς ἐπήρειαν χρώμενοι ἰουδαίοις, εὖ-
λοι ὡς ἐφ' ᾧ ἀδικεῖσθαι τὰς εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν
ιθὰς, εἰς οἰ κράτιστοι ἐμαρτύρησαν ἐν τοῖ ϗ τοιαῦτα
δοκεῖναι, ϗ τὰς δεδωκότας εἰ τὰς χάριτας αὐτῶν
ἐσθαι ἀξίους ᾠήθη. εἴ τις αὐτὰς ἔροιτ' δύο τούτων
πρὸν ἑλέσθαι ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια
, τὰς πομπὰς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτὰς, ἃς τοῖς νομιζο-
νοις προσάγουσι θεοῖς, εὖ οἶδ', ὅτι πάντα μᾶλλον αἱρή-
σαι παθεῖν, ἢ καταλῦσαί τι τ πατρίων. ϗ γὰρ τὰς
λέμους οἱ πολλοὶ λέγε τοῦτο αἱροῦνται, φυλατ'όμενοι
ᾠφελεῖσθαι αὐτοῖ, ϗ τὴν εὐδαιμονίαν, ἣν νῦν τὸ
σπον τ ἀνθρώπων γένος δι' ὑμᾶς ἔχ τοῦτο μετεῖ-
ν, τὸ ἐξεῖναι ϗ χωρεῖν ἑκάστοις τὰ οἰκεῖα τιμῶσιν ἄ-
ν, ϗ λέγειν. ἔτ μὴν οὐδ' ὧδ' ἂν αὐτοὶ παθεῖν ἐλέ-
ιμεν βιαζόντων ὁρᾶν κατ' ἄλλων, ὥσπερ ἐϗ ὁμοίως ἀ-
ῶντες, ἢπ τ οἰκείων εἰς θεοὺς ἐσίας ἀμελοῦσιν, ἐπὶ τὰ
κεῖα τῶν ἀνοσίως καταλύουσι. τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκο-
ιμεν. ἔστι τις δῆμος ἢ πόλις ἢ κοινὸν ἔθνος ἀνθρώ-
ς, οἷς ἐ μέγιστον ἀγαθὸν πέφυκεν ἡ πρὸς σοῖ τῆς ὑ-
περχούσης ἀρχῆς, ϗ τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ'
τις ἀκύρους τὰς ἐκεῖθεν εἶναι χάριτας; οὐδεὶς οὐδὲ
ιμενος. οὐδὲ γὰρ ἔστιν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν
α καὶ κοινῆ. καὶ μὲν οἵ τινες ὧν ὑμεῖς ἐδότε ᾠφε-
μενοι, βέβαιον οὐδ' αὐτῖς οὐδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν
πολείπειν. καί τοι τὰς μὲν τούτων χάριτας, οὐδὲ με-
ῆσαι δυνατόν ἐστιν. εἰ γὰρ ἐκλογίσαιτο τὸν πᾶσιν βα-
λείαν, ϗ τὸν νῦν ἐκχεῖ πολλῶν ὄντων ὅσα πρὸς εὐδαι-
νίαν αὐτῖς ἐπιδώκειν, ἔτι ϗ πάντων αἰρεῖ τὸ μηκέτι
λως, ἀλλὰ ἐλευθέρως φαίνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, ϗ
μπρῶν πεπαιόντων, οὐκ ἔστιν ὑπόφθονα. δι' ὑμᾶς γὰρ
ϗ πάντων εὐτυχοῦμεν, ϗ τούτῳ μέντ μετέχειν ἡ-
ιαμεν ἀκωλύτως τοῦ πατρίου εὐσεβεῖν ἀκωλύ-
τειν. ὃ ϗ καθ' αὑτὸ δύξειεν οὐκ ἀνεφθονον, ϗ
ὸς τ συγχωροῦντων εἶναι. τὸ γὰρ θεῖον ἀεὶ χαίρει
ιμενον, χαίρει τοῖς ὑπ' εὐσέβειαν τιμαῖς. ἐθῶν τε τ
ετρων, ἀπάνθρωπον μὲν οὐδὲν ἔστιν, εὐσεβῆ δ' πάν-
χα τῇ σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθωσιωμένα. ϗ
ὐκοπον, πόμεθα, τὸ ᾠδυσσήλματος, οἷς χρώμε-
α πρὸς τ βίον προμνήμασιν τῆς εὐσεβείας, ϗ τ ἀν-
πίνων ὑπερβολμάτων, τοῦ τε ἑβδόμου τ ἡμερῶν
ερὸν τῇ μαθήσει τ ἡμετέρων ἐθῶν ϗ νόμων, με-
τὸν ὥσπερ ἄλλο τινὸς, ϗ τούτων ἀξιοῦντες εἶναι ὧν
ἁμαρτησόμεθα. καλὰ μὲν οὖν ἐὰν ἐξετάζῃ τις ϗ
θ' αὑτὰ τὰ ἔθη, παλαῖα ὄντ ἡμῖν κἂν μή τισιν δοκῇ,
αὐτῶν γὰρ τῇ δ' χρόνῳ τιμῇ τὸ δυσπαράδεκτον εἶναι τοῖς
ως παρελθοῦσιν, ϗ ἀφυλάτ'ους. τούτων ἡμᾶς
δυρὸν ὄντ κατ' ἐπήρειαν, χρήματα μὲν ἃ τοῦ θεοῦ συμ-
ρομὲν ἐπαίνυμα, διαρπάζοντες, ϗ φανερῶς ἱερόσυ-
λοι, τέλη ὄντ ἐπιθέντες, ϗ τ ἑορτῶν ἄγωγες ἐπιδικαζό-

A impetrandi, quæ petimus, adeſt fiducia. Neqve enim aliud poſtulamus, quam qvod jam ante veſtra beneficentia conceſſum eſt: quodqve hi nobis adimere conantur, qui æqve ac nos veſtro ſubjecti ſunt imperio: Atqvi ſi magnum eſt veſtrum beneficium, digni ſumus, qui id retineamus, hoc ipſo quod nos dignos eo judicaſtis; ſin parvum, turpe fuerit, ne parva quidem vos poſſe concedere. Quamobrem ſatis apparet nobis
B illatam injuriam ad vos qvoqve pertinere, quorum iſti & judicia contemnere non verentur, & gratiam irritam reddere. Qvod ſi ipſos aliqvis interroget, malintne vita carere, an patriis inſtitutis, pompis, ſacrificiis, feſtivitatibus, qvibus honores deorum ſuorum concelebrant? ſat ſcio qvidvis potius paſſuros, qvam divelli a patriis
C ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis ſæpenumero ſuſcipiuntur, & hujus (qva per vos fruimur) tranqvillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur præmium, qvod cuiqve licet ſuo more vivere, & pietatem colere. Qvod igitur ipſi nullo pacto ſuſtinuerint, hoc aliis inferre conantur: qvaſi vero non perinde ſit, vel tuam vel alienam pietatem impedire ac lædere. Qvin & aliud conſideremus. Eſtne ulla gens aut civi-
D tas aut populus, qvi non ſummam ſuæ felicitatis in veſtro principatu & Romana potentia collocet? eſtne, qvi veſtram gratiam velit eſſe irritã? Nemo ſane, qvi modo ſapiat. Nemo enim eſt, cujus id vel privatim vel publice non referat. Atqvi iſti dum veſtra nobis beneficia conantur auferre, ne ſibi qvidem ipſis ullum jus ſalvum relinqvunt eorum, qvæ veſtra benignitas conceſſit, qvæ tamen ſunt inæſtimabilia. Qvale enim
E vel illud eſt, qvod qvum multæ aliæ gentes regibus pareant, hi ſub tutela Romanorum principum in libertate feliciſſimam vitam exigunt? Noſtræ autem res, etiamſi nemo ſit moleſtus, nullam tamen merentur invidiam. Cætera enim communi cum reliqvis veſtris ſubditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poſcimus, niſi ut liceat patriam pietatem colere: qvod nec per ſeipſum eſt invidendum, & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores ſuos
F ſemper amat, & eos, qvi talem cultum non prohibent. Qvid enim eſt in noſtris ritibus, qvo qvisqvam merito offendi debeat? imo qvid non conjunctum cum omni pietate ac juſtitia? Neqve enim celamus præcepta vitæ, qvæ ſeqvimur, aut ſtudia qvæ exercemus: ſed ſeptimo qvoqve die ab omnibus aliis negotiis vacantes, per diſcendis
G legibus operam damus, judicantes hanc diſciplinam plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus noſtri cum per ſe qvoqve, in disqviſitionem vocati, nihil habeant reprehenſibile, nunc vetuſtate etiam, contra quam multi opinantur, conſecrati ſunt: ut non poſſit non eſſe religio, tot ſeculis ſancita deſerere. Hæ ſunt injuriæ, qvas iſti nobis per vim inferunt, Deo dicatã

cuniam per ſacrilegium diripientes, immunibus tributa imponentes, feſtis diebus ad lites & negotia

profana pertrahentes, nulla neceſſitate exigente, ſed tantum in religionis noſtræ contumeliam, qvam ipſi ſciunt immerito ſe injuſtis atqve illicitis odiis proſequi. Veſtrum enim imperium, omnibus ex æquo conſulens, & benevolentiam mutuam ſubditorum alit, & obſiſtit odiis. Has injurias, Agrippa præſtantiſſime, rogamus, ut a nobis prohibeas, utqve in poſterum quoque detur noſtris vivere moribus, quemadmodum antea, nec adverſariis plus in nos liceat, quam nobis in illos. Id enim non ſolum juſtum eſt, ſed conceſſum etiam veſtra clementia: & extant de hac re multa ſenatusconſulta, in Capitolio æreis tabulis conſecrata, quæ hodieqve leguntur, dubio procul propter expertam noſtram fidem atq; benevolentiam, & alioqui ſacroſancta, etiamſi nullum præceſſiſſet meritum: quandoquidem non ſolis nobis, ſed terme omnibus mortalibus, adeo nihil de priſtinis beneficiis detrahitis, ut ea potius indies præter omnem ſpem reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percenſere præſentis temporis anguſtia non patitur. Sed ne vane jactare videamur noſtra officia, omiſſis præteritis, ſatis teſtari poteſt vel rex noſter, qui tibi aſſidet. quod enim ille benevolentiæ aut officii genus familiæ veſtræ non exhibuit? ubi fides ejus deſiderata eſt? quod non in honorem veſtrũ excogitavit? ad quam neceſſitatem non primus præſto affuit? Quid igitur prohibet, nos quoque nonnihil gratiæ pro hujus meritis accipere? Nec prætereunda eſt patris hujus Antipatri fortitudo, qui bello, quod Cæſar in Ægypto geſſit cum duobus millibus militum auxiliariorum affuit: in quelita ſe geſſit, ut tam terreſtribus quam navalibus præliis nulli virtute cederet. nec libet commemorare, quantum tunc rebus ejus momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus eſt: cum potius a principio adducere debuerim literas, quas ea de re Imperator ſcripſit ſenatui, quibus a populo Romano honores & jus civitatis impetravit Antipatro. poterat enim hoc ſolum argumentum ſufficere ad declarandum non immerito nos dignatos tanta gratia, & a te confirmationem ejus petere: a quo vel novam ſperare debuimus, videntes tantùm tibi cum rege noſtro amicitiam intercedere: qvandoqvidem & a Judæam habitantibus renunciatum eſt nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibusve votis illum honoraveris: utq; populum epulo exceperis, & mutuis hoſpitalitatis officiis delectatus ſis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Judæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipſis Herodis penatibus. Per hæc te obteſtamur in ipſius regis præſentia, nihil aliud quam ut, quæ ipſi conceſſiſtis Judæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum ſe oppoſuit: quia nõ de jure contendebatur apud judices, ſed ſupplicatio tantum offerebatur injuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, ſed hoc ſolum facto prætexebant, quod oneroſi ſibi eſſent inquilini Judæi.

οἱ ἐυγενεῖς τε αὐτὸς ἐδείκνυσαν, καὶ τῷ πὸ οἰκεία τι- A At illi & ingenuos cives se approbaverunt, & sine
μῇ, μηδὲν λυπεῖσθαι οἰκεῖον. cujusqvam injuria patriis legibus vivere.

Κεφάλαιον. ε.

Ὡς ἡρώδης εἰς ἰουδαίαν ἐπέστρεψεν.

Σὺν δὲ ὧν ἀγρίππας βιαζομένους, ἀπεκρίνατο ταῦτα, ἀλλ' οὐ μόνον τῷ ἡρώδῃ χάριν αὐτὸν εὐνοίαν τε καὶ φιλίαν, ἕτοιμον εἶναι πᾶν ἐρεῖν χαρίζεσθαι ἰουδαίοις ἀξιοῦσιν, καθ' αὑτὸν δὲ δίκαια δοκεῖν, ὡς εἰ μὲν ἐφ' ἕτερα πλείονα, οὐκ ἂν ὀκνῆσαι, τὰ μὴ λυπεῖσθαι τῶν ἐπιτηδείων δέχεσθαι. ἐπεὶ δὲ οὐ πρῶτον εἰλη- B φασιν ἄκυρα μὴ γράφειν, βεβαιοῦν αὐτοῖς ἀνεπηρέαστα ἐν τοῖς οἰκείοις διατελεῖν ἔφησι. τοιαῦτα εἰπὼν, διέλυσεν τὸ σύλλογον. ἡρώδης δὲ πρεσβείας κατηπείλησε, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν διαθέσεως ὡμολόγει χάριν. ὁ δὲ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονούμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀντιμαλεκόμενον, καὶ καθαπτόμενον. καὶ τότε μὲν ἀνεχώρησεν δόξαν λέσβῳ. πλεῖν δ' ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὰ ἀγρίππα ὡδοιπορεῖτο μόνον ἀνήχθη. κατάγεται δὲ C εἰς καισάρειαν, καὶ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις πρὸς μάτων. Πτολεμαΐδων ὡχών. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς ἱεροσόλυμα, συναγαγὼν ἐκκλησίαν πάνδημον. ἐν δὲ πολὺς καὶ τῆς χώρας ὄχλος. ὁ δὲ παρελθὼν, διαλογισμόν τε τ' ὅλης διαδημίας ἐποιήσατο, καὶ τε ἐκ τῶν ἰουδαίων ὅσοι κατὰ τὴν ἀσίαν ἦσαν, ὡς δι' αὐτὸν ἀνεπηρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔζησαν, διηγήσατό τε σύμπαν ὅπῃ τῆς εὐτυχίας, καὶ τῇ διοικήσει τ' ἀρχῆς, ὡς ἀδενὸς ἐφθόνησε τ' σκεῖνος συμφερόντων, ἀγαλλόμενός τε τὸ τεταρτον τ' φόρων ἀφίη- D σιν αὐτοῖς δ' παρεληλυθότος ἔτους. οἱ δὲ τῇ χάριτι, καὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι, μὴ πλείστης ἀπῆσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ σωδιδόμενοι τῷ βασιλεῖ.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἐταράχθη τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν ἡρώδη, περὶ μὲν τὸν μὴ πάτερον τ' πρεσβύτατον ὄντα, χαλεπῶς δὲ τ' περὶ E ἀλέξανδρον φερόντων τὸν ὕβριν.

Προέβαινε δὲ ἀεὶ τὰ κατὰ τὴν σάσιν τῆς οἰκίας, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὴν διάθεσιν, ἀντιμεταλαβόντος μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ κατὰ τῶν νεανίσκων μῖσος τῆς σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον εὐδοκιμοῦντος κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν εἰς ὑπόνοιαν καὶ θράσος λαμβανούσης, μηδένα τῶν ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς δυνήσεται τιμωρῆσαι τὸν θανάτῳ τῆς ἀνηρημένης. ἐ- F χόντων δέ τι καὶ τῶν νεανίσκων θρασὺ καὶ δύσνουν εἰς τὸν γεγηκότα, μνήμη τε τῆς μητρὸς οἷα, πάντοι ὡδοῦ τὴν ἀξίαν, καὶ τῇ δ' κρατοῦν ὀπιθυμία, πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγεγόνει τοῖς πρώτοις, βλασφημίαις μὲν ἐξ ἐκείνων εἰς τε τὸν σαλώμην, καὶ τὸν φερώραν, κατηπείλουν δὲ τούτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ μὴ πραγματεύσασθαι ὑπέβαλλε. τὸ μὲν δὴ μῖσος ἴσον ἦν ἐξ ἀλλήλων, ἡ δὲ τρόπος δ' μισεῖν, οὐκ ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲν εὐ G γενεῖς φανερῶς λοιδορηθέντες, καὶ πρόσωπον ἐπιδείξαντες πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἀπειλείας οἰόμενοι τὸ τῆς ὀργῆς ἀνυπόβολον. οἱ δὲ, ὡ τοιοῦτον τρόπον, ἀλλὰ πραγματικῶς, καὶ μαχησόμενοι ἐχεῖν τοῖς ἀλκιβιάδαις, προσελθόντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλογιζόμενοι βίαιον ἔσεσθαι πρὸς τὸν γεγηκότα. τὸ γὰρ σὺν αἰδεῖσθαι τοῖς τῆς μητρὸς ἁμαρτίαις, δὲ, οἷόν δίκαια πάσχειν, ἐκείνους, ἄρχειν εἶναι πρὸς τὸ μὴ τὸν αἴτιον δοκοῦντα τιμωρῆσασθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας. πόλ- οὖν ἀνεπλήσθη

At illi & ingenuos cives se approbaverunt, & sine cujusqvam injuria patriis legibus vivere.

CAP. V.

Herodes in Judæam revertitur.

QVamobrem Agrippa, intellecto, qvod vim paterentur, sic respondit: se non solum propter Herodem amicum illis gratificari paratum, sed etiam, qvia æqvum postulare videantur. qvare etiamsi plura petiissent, concessurum se fuisse, qvicqvid salvis populi Romani commodis concedi posset: nunc qvia id tantum postulent, ut, quæ prius concessa sint, rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam, ne qvis illis molestus sit amplius, juxta instituta patria viventibus. Hæc locutus dimisit conventum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto, a Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis post diebus secunda navigatione usus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petiit: ibi advocata in concionem tam urbana multitudine, qvam reliqvis Judæis, qvi tum forte aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Judæis per Asiam degentibus. Commemoravit deinde, qvantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, qvam ne qvid deesset subditis: & qvo magis eos exhilararet, professus est qvartam tributorum partem se remittere. Illi vero simul oratione, simulqve munificentia regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

INterim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanqvam hæreditario odio adolescentes prosequente, atqve ex præterito facinore, qvo matrem eorum oppresserat, audaciam assumente, & hoc agente, ne qvis superesset, qvi posset ulcisci mortem immeritæ. Nec deerat occasio, qvod adolescentes non optime erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rursum igitur vetera mala renovabantur, his in Salomen ac Pheroram convitia jactantibus, illis vicissim odia & insidias contra adolescentes exercentibus: & cum esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingva iram non dissimulant; illi contra malevole ac astute calumniis viam præstruunt, provocantes adolescentum ferociam, qvam mox erant apud patrem eorū in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necē vel propria manu non deesse illis, hoc argumento colligentes, qvod nec puderet eos talis matris, & injuste interfectam contenderent. Jamq; fabula erat III.

totius civitatis, cunctis simplicitatem adolescentum miserantibus, nec cessante Salome, occasiones verisimilis criminationis ex ipsis sumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & juveniliter contentiosi, non illius modo vicem, sed suam quoque sortem miserabantur, quod necesse haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitam degere, & se quodammodo contaminare illorum contubernio. atqve huic dissidio magnum incrementum absentia regis addidit.

IV. Qui postquam reversus est, & concionem illam apud populum habuit, mox tum a Pherora tum a Salome est monitus, imminere magnum periculum ab adolescentibus, palam jactantibus, non impune laturos, qui matrem interfecissent. his affinxerunt, Archelaum Cappadocem eis spem facere, quod ope illius perventuri sint ad Cæsarem, & patrem accusaturi. quibus auditis, Herodes turbatus est, tanto magis, quod eadem & ab aliis renunciabantur: & per hæc anteactorum admonebatur, quod propter domesticorum dissidia nec amicis nec dilectissima conjuge diu frui potuerit: futuraq; ex præteritis colligens, & majorem aliquam calamitatem secuturam timēs, plane confusus erat animo. Revera enim, qvemadmodum foris supra spem fortuna utebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia male cedebant; ut merito ambigendum sit, possitne pensari tanta felicitate externa ejus calamitas domestica, an satius esset carere ex æqvo utraqve, & intra privatam fortunam consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filium, qui etiamnum privatus erat, accersere, comprimendisq; adolescentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus evehere: is dicebatur Antipater: non quod vellet, sicut postea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, sed ratus se filios Mariamnes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, si viderent non esse necesse, ut sibi solis servetur tanti regni successio. quapropter hunc quasi successaneum in domum induxit, putans se jam prospexisse adolescentibus, ut, posito fastu, tractabiliores se patri præbeant. sed longe aliter evenit. nam & illi factum hoc injuriam summam interpretabantur: & Antipater tali erat ingenio, ut præter spem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum jam ab illis per calumnias, & propensum ad hoc, ut (quod iste vehementer cupiebat) infensior etiam indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tantum cavens, ne ipse videretur fratrum delator, sed per alios consiliorum socios rem ageret, qui neqve suspecti essent regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis suis possent adstruere. Jam enim complures ad hunc, nova spe inflatum, colendum se contulerant, & Herodem fucata specie benevolentiæ

πᾶσα ἡ πόλις τ̃ τοιούτων λόγων, & καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἠλέητο μὴν ἡ τ̃ μειρακίων ἀπειρία, κατῆχυε δ' ἡ τ̃ης σαλώμης ἀπαμέλεια, & παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς & μὴ ψεύδη λέγειν ἐλάμβανε. οἱ γὰρ ἔτως ἀχθόμενοι τ̃ῇ θανάτῳ τ̃ μητρὸς, ἐμοῦ κακείνου, & σφᾶς αὐτὰς κακῶς ἔλεγον, φιλονεικίαν ἐπλεκον μὲν ὥσπερ εἰώθασιν ἀπροφάσιστον τοῖς κατὰ μέρος, ἐλεεινὰς δ' αὐτὰς οἱ τ̃ ἐκείνης φόνεσιν ἀναγκαίοις συζῶν, & τ̃ αὐτῶν μεταλαμβάνειν. ἐφ' οἷς μεγίστην ἐπῆγον τ̃ πατρὸς ὀργὴν ἐκ τ̃ ὑποθημάτων & βασάνων. ὡς δ' ἐπανῆλθεν ἡρῴδης, & τῇ πολιτείᾳ διελέξατο καθὼς προειρήκαμεν, προσέπιπτον δ' αὐτῷ οἱ λόγοι, πρῶτα μὲν Φερώρᾳ, & τ̃ σαλώμης μέγιστον αὐτῷ τ̃ κίνδυνον εἶναι, τὸν ὑπὸ τ̃ νεανίσκων ἀναφανδὸν ἀπειλεῖσθαι λεγόμενον, ὡς εἰ μὴ ἀνέξονται μὴ ποιήσαντος τ̃ μητρὸς τ̃ φόνον. προσετίθεσαν δέ τι & ὡς τ̃ παρ' ἀρχελάου & παραδοκᾶν ἔλασιν ἐπανέχοιεν, ὡς δὴ ἐκεῖνα πρὸς τε καίσαρα ἀφίξόμενοι, & κατηγορήσοντες & πατρός. ἡρῴδης δ', ὅπερ ἀκρον μὲν δὴ τοῖς ἀκούσασι τούτων ἐξεπεπλήκτο δ' μᾶλλον ὅτι & τ̃ ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. & ἀνεκαμπτε τ̃ συμφορᾶ τότε πρῶτα παθῶν λογιζόμενος, ὡς ὅτε τ̃ φιλτάτων, ὅτε τ̃ στεργομένης αὐτῷ γυναικὸς ὤνατο, ἀλλὰ τοῖς ἐγκυμονούσαις παρεχᾶς & τῷ οἰκίαν. τότε μέλλον & προσεπωκτο ἤδη βαρὺ & μεῖζον ἐκείνων ὑπολαμβάνων, ἐν συγχύσει τ̃ ψυχῆς ἦν. τοῦ γὰρ ὄντι πάλαι μὲν τ̃ ἔξωθεν, & παρ' ἐλπίδας εἰς δ' τυχίαν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον προσετέθη. μέγιστα δ' τ̃ οἴκοι, & μηδὲ προσδοκώμενα, δυσυχεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἑκατέρᾳ προστ̃ῶτος ὡς ὁδὸν ἂν τις ὑπὸ, & παρέχοντος ἀμφήκεις τῷ ὑπάρξαντι, αἰδέσιν τῷ τοσούτῳ δ' τυχίᾳ τ̃ ἔξωθεν πραγμάτων, ἀλλάξαι τ̃ οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτ' μεγέθος τ̃ ἀεὶ τὰς οἰκείας συμφορῶν ἀλαφυγεῖν ἐν παῦ μηδὲ τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι. περιστρεφόμενος δ' & ἀλακέμενος τ̃ τρόπον & τὸν ὅτι καθαιρήσει τ̃ μειρακίων, ἕτερον αὐτῷ ἡδύμενον ἰδιωτ & οὐκ ἀγεννῆ παῖδα παρῆγετο, καὶ & τὸν ἐδόκει τιμᾶν. ἐκάλεστο δ' ἀντίπατρος. ὃν ὡσπερ ἐν ὑστέρῳ & τελέως ἠπίθησεν αὐτῷ, & πάντ' εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρων, οἰόμενος δ' ἀλαθῆ δ' θρᾶττειν τὰς ἐκ μαθημάτων, & μᾶλλον εἰς νεότητα τῶν ἐκείνου οἰκοδομῶν αὐτόν. τοῦτο δ' οὐκ ἂν εἴη παρ' αὐτοῖς εἰ & τὸ πάθοιεν, ὅτι μὴ μόνοις, μηδὲ ἐξ ἀνάγκης ἡ διαδοχὴ τ̃ βασιλείας ὀφείλεται. διὸ & καθάπερ ἔφθημεν ἕτερον ὑπὲρ τ̃ αὐτοῦ πατρὸς εἰσήγαγεν, οἰόμενος ὀρθῶς ποιεῖν, καὶ καταστελέντων τ̃ μειρακίων ἐξόπιν εὐκόλως χρήσεσθαι βελτίοσιν. τὸ δ' ἐκ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς τε γὰρ παισὶν οὐ μετρίως ἐδόκει κεχρῆσθαι τῇ πρὸς αὐτοὺς ἐπιμελείᾳ, καὶ δεινὸς ὢν τ̃ τρόπων ἀντίπατρος, ἐπειδὴ παῤῥησίας τινὸς τῆς οὐ πρότερον οὔσης ἐλπίδα αὐτεποιήσατο, μίσος ἔχειν ἐπόθησεν κακοῦ, τοῖς ἀδελφοῖς μὴ προσχωρεῖν τῶν πρωτείων, ἀλλ' ἐνέχεσθαι & πατρὶ, ἤδη μὲν ἠλλοτριωμένου τοῖς ἀλαζόσι, συμπαιζομένου δ' ὄντ ἐκ ὅπερ ἐπαιδεύθη πολὺ καλεπώτερον ἀεὶ ψυχάζειν τοῖς ἀλαζονευομένοις. ἦσαν μὲν οὖν αὐτῷ μόνα οἱ λόγοι, φυλαττομένου δὲ αὐτὸ δόξαι τὰ τοιαῦτα κατασκευάζειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο συνεργοῖς τοῖς ἀνυπόπτοις, καὶ ἀλλ' τινὶ εὐνοίαν τῶν πρὸς τὸν βασιλέα πιστοδημένοις αὐτὸ ποιεῖν. ἤδη δ' πολλοὺς γεγένηντο οἱ κατ' ἐκεῖνον ἐφ' οἷς ἠλπίκει θεραπεύοντες, καὶ τὸν ἡρῴδην ἐκ & δοκεῖν κατ' εὔνοιαν τὰ τοιαῦ-

τοιαῦτα λέγειν ὑπαγόμενοι. ἐ τούτων πλυσεσσώ-
πως ἢ πιθανῶς ἀλλήλοις συνῳκονομημένων, ἐπὶ μᾶλ-
λον αἱ τῶν παίδων ἀφορμαὶ πρόσφοροι ἐγίνοντο. ἢ γὰρ
τὰ δάκρυα πολλάκις ἐκ παρέργου ὧν ἠπείλουν,
ἐ τὴν μητρυιὰν ἐνίοτε καλοῦντες, ἐ τὸν πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς
τὰς φίλους ἀδίκως ἐλέγχειν ἐπιτήδειον. ἅπερ ἅπαντα
κακοηθῶς ὑπὸ τῶν περὶ τὸν βασιλέα φυλακτέον ἦν, καὶ μείζονος πρὸς τὸν ἡρῴδην ἐξαγγελτέον, πρὸς οὐ-
δενὸς ἂν μικρὰν ἀπεργαζόμενα τὴν τοῦ οἰκείου σφάσιν. ἀ-
χθόμενος γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς Ἀλεξάνδρου, καὶ παρῳνούμε-
νος, τὸν ἐκ τῆς Μαριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς
τιμὴν τοῦ πατρὸς παρεῖχεν. ἐ τελευτήσαντος, ἐπὶ σῆ-
σασθαι τὴν ἐκείνου μητέρα. καίσαρι δὲ πολλάκις γράφων
ὑπὲρ αὐτοῦ ἐ ἰδίᾳ σωίσῃ τὸν Ἀλεξάνδρειον. ἀφίππευε μὲν
οὖν ἀνιόντι εἰς τὴν ῥώμην, μετὰ τὴν διοίκησιν τῆς Ἀσί-
ας δεησόμενος χαρίσασθαι, πλεύσας ἀπὸ Ἰουδαίας, καὶ
συνεπιχαλῶν μόνον τε τὸν ἀντίπατρον ἐπηγάγετο, ἐ πα-
ρέδωκεν εἰς ῥώμην ἀνδρῶν μὴ πολλῶν δώρων, καίσαρι
φίλον ἐσόμενον, ὡς τὰ ἤδη πέρατα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, ἐ πα-
ρεσκευάζειν πανταχόθεν τὰ μειράκια.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ἀντίπατρος Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀριστοβούλου ἐν ῥώμῃ, τοὺς σφὲ ἀδελφοὺς ἡρῴδης ἄγων ἐπὶ καίσαρα αὐτοῖς κατηγόρησεν.

Πρὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρῶτον εἶναι δοκεῖν ἀντι-
πάτρῳ προύχώρει τὰ κατὰ τοὺς ἀποδημίαν. ἐ γὰρ ἐν
τῇ ῥώμῃ πᾶσιν ἐπεστάλκει ἡρῴδης, τοῖς φίλοις
Ἀδόσημος ὢν. ἤχθετο δὲ τῷ μὴ παρεῖναι μηδὲ ἔχειν ἐξ
εὐκαιρίας Ἀλεξάνδρῳ ἀεὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ μᾶλλον ἐδε-
δοίκει μεταβολῆς ἐ πατρὸς ἔτι ἐ καθ' αὑτὸν ἀξιώσεως
ἀνακύψαι εἰς τὸν ἐκ Μαριάμμης φρονεῖν. πᾶσι
δὲ διανοίας ἔχων, οὐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως,
ἀλλὰ καὶ κεῖθεν ὅτι ἀνιάσειν τι ἐ παροξυνῶν ἤλπιζεν τὸν
πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, συνεχῶς ἐπιστελλεν. προφάσιν
μὲν, ὡς ὑπὲρ ἀγωνίων αὐτοῦ, τοῦ ἀληθοῦς, ἀφ' ἧς εἶχεν
ἐν φύσει κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλου καθ' ἑαυτὴν
ἄσαν ἐμπροδόμενος, ἕως εἰς ὅτε προήγαγε τὸ ἡρῴδου
ὀργῆς καὶ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὲν ἔχειν δυσμενῶς τοῖς
μειρακίοις. ἐν δὲ τὸ κατοικεῖν εἰς τοιοῦτον ἐκβολῆς πάθος,
ὡς μητ' ἀμελῶν, μητ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι,
κρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς ῥώμην, ἐκεῖ τὰ παίδων
κατηγορεῖν ᾧδε καίσαρι, ὡς μηδὲν αὐτοῦ τοιοῦτον ἐκ-
βαίνῃ πάθος, ἀ καὶ μέγα τῆς ἀσεβείας ὑπόπτον ἦν.
ὡς δὲ ἀνῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην ἐνέμενε μὲν μέχρι τῆς ἀ-
κυλίας πόλεως καίσαρι συντυχεῖν ἐπιχωμένῳ. ἐλ-
θὼν δ' εἰς λόγους, καὶ καιρὸν αἰτησάμενος ἔτι μεγά-
λοις οἷς εἶχεν δυσχερῆ, παρεσήσατο μὲν τοὺς παῖδας,
ἦρτο δὲ τῆς ἀπονοίας, ἢ τὰ ἐπιχειρήσεως, ὡς ἐχθρῶς ἔ-
χοιεν ἅπαντα, τρόπον ἐπ' ἀδικοῦντος μισεῖν τὸν ἑαυτῶν
πατέρα, καὶ μεταχειρίσασθαι τὴν βασιλείαν ὠμότατον
τρόπον ᾧδε λαβεῖν. ὁ δ' οὐδὲ ἠνέσχοντο ἐξανάγ-
κης μᾶλλον ἢ κρίσει ᾧδε δοῦναι τῷ Ἀλεξάνδρῳ
πρὸς αὐτὸν εὐσεβεστέρῳ ᾧδε καίσαρι ἐξουσίαν ἔχοι.
τοῖς δ' οὐχ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ καὶ παύ-
σεσθαι καὶ ζῆν ἐλάττονι λόγῳ, εἰ μόνον δοτὸν
εἴη τὸν πατέρα διωθεῖσθαι. ἔτως ἀγρίου τι ἐ μιαροῦ
ἐνεπεπήγει τῆς ψυχῆς αὐτῶν μίσος. καὶ τούτῳ τῷ ἀτυχίαν αὐτοὺς ἐκ μακροῦ φέρων ἀναγκαζούσῃ

captabant: cumqve per multas easqve inter se fidas personas hæc ageretur fabula, adolescentes magis etiam qvam ante occasionem illis præbebant. nam & lacrymæ sæpe eis prorumpebant, non ferentibus injurias ac contumelias, & matrem interdum invocabant, patremqve jam aperte ut parum æqvum amicis incusabant, quæ omnia malitiose ab Antipatri conjuratis observabantur, moxqve affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, fovente domesticum dissidium. Rex enim ægre hæc ferens, & volens humiliare Mariamnes filios, majoribus semper Antipatrum augebat honoribus: cujus precibus postremo victus, matrem ejus in regiam induxit. Cæsari etiam sæpe pro eo scribens, privatim hunc diligentius commendabat: & cum navigaret ad salutandum Agrippam, post decennalem administrationem Asia decessurum, solum ex filiis Antipatrum secum duxit: qvem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæsaris amicitiam: ut jam viderentur omnia per hunc agi, protrusis a principatu adolescentibus.

CAP. VII.

Antipatro Roma degente, Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat.

EA peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illustris enim factus est Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Unum molestè ferebat, qvod non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur, ne patris animus mutatus æqviorem se præberet erga Mariamnes filios. Hæc assiduè cogitans, non desistebat a proposito: & absens quoqve per literas exacerbabat patrem in eos, quasi de incolumitate ipsius solicitus, sed revera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, ut inimicus esset adolescentibus. Sed cum repugnaret huic affectui, timeretqve, ne qvid peiram ageret temere, decrevit Romam navigare, & ibi filios accusare apud Cæsarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios. quo postqvam pervenit, non inventum ibi Cæsarem Aquileiam usqve persecutus est: & cum venisset in colloqvium, rogasseteq;, ut de infortunio suo vellet cognoscere, adductos coram filios accusavit insolentiæ tentatiq; veneficii, conqverens eo processisse illorum odia, ut per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cum sibi per Cæsarem libera potestas permissa sit relinqvēdi eum successorem, qui in pietate erga patrē sit constantior. illos vero, etiamsi principatus non accedat, contentos esse patris exitio, idq; etiam cū suæ vitæ periculo quærere: tam immane ac scelestum odiū inveteratum esse in eorum animis. Eā calamitatem diu toleratam nunc demum se cogi

aperire Cæſari, & aures ejus talibus inqvinare ſermonibus. & quo tandem ſuo merito? qvave injuria? aut qvomodo eos æqvum putare, ut, quem ipſe principatum longo tempore per multa pericula quæſiſſet, ejus non ſinant eſſe dominum, nec liberam poteſtatem permittant relinqvendi ejus cuicunqve, per pietatem hunc honorem promerito, ut ad hoc præmium ſpectantibus major fiat de pietatis officiis contentio: maxime cum, ſalvo naturæ jure, nefas quidem ſit illis cogitare tale aliquid. neminem enim poſſe affectare parentis regnum, niſi qui ejusdem optet interitum, quandoqvidem vivo non detur ſuccedere. Se quidem nihil paſſum illis deeſſe eorum, quæ regiis liberis ab amantiſſimo patre præſtari conveniat, non ornamenta, non miniſterium, non delicias, conjugia quoque procuraſſe illuſtriſſima, alteri ſuæ ſororis; alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et qvod maximum ſit, ne poſt talia quidem auſa patria ſe poteſtate in eos uſum, ſed ad communem benefactorem Cæſarem adduxiſſe, & decedentem ex jure vel patris violati, vel regis per inſidias appetiti, ex æquo ſe cum eis apud talem arbitrum diſceptare, rogare tamen, ne impune ſit illis tantum facinus, neve ipſe cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat poſt tam nefarios conatus ſolem inſpicere, & impunitatem auferre poſt proculcata pietatis ac humanitatis jura omnia. Hæc crimina poſtqvam Herodes magna vehementia filiis objecit coram Cæſare, adoleſcentes, qui ne loqvente qvidem illo continere lacrymas poterant, tum vero, perorata cauſa, toti in fletus effuſi ſunt, nullius qvidem tantæ impietatis ſibi conſcii, gravem tamen accuſatorem patrem ſuſtinentes: qvod neqve decorum eſſet contra eum libere dicere, neqve tutum cauſam ſuam deſerere. Qvamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miſerationem ſibi qværentes, & hoc ipſo ſoliciti, ne viderentur, perturbante conſcientia, defenſionem ſui expedire non poſſe, cum potius juveniſi imperitia & conſternatione impedirentur: qvod tamen Cæſaris prudentiam non latuit. adeoqve omnium, qvotqvot aderant, movebant miſericordiam, ut ne pater qvidem accuſator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

CAP. VIII.

Alexandri defenſio & cum parente reconciliatio.

TUm juvenes ubi obſervaverunt & illum jam flecti & Cæſarem, cæterosqve partim condolentes ſibi, partim etiam non temperantes a lacrymis, alter illorum Alexander, verſa ad ipſum patrem oratione, ſic aggreſſus eſt objecta diluere: Pater, qvam benevolo ſis erga nos animo, ſatis declarat hoc ipſum judicium. Si enim aliqvid triſte de nobis ſtatuiſſes, nunqvam ad omnium ſervatorem nos adduxiſſes. poteras enim vel pro regia, vel pro patria poteſtate inſontes animadvertere. cæterum adducere nos Romam, & hunc teſtem ac arbitrum facere, ſervare volentis argumentum eſt. nemo enim

νων ἐζηγεῖτο καίσαρι, καὶ μιαίνειν αὐτοῦ τὰς ἀκοὰς τοιούτοις λόγοις. καὶ τοι τί μὲν πεισόντες ἐξ αὐτοῦ δυσχερές; ὅτῳ τίνι δ' ἐμέμφοντο βαρύτερα; πῶς δ' οἷόν τε καὶ δίκαιον ἦν αὐτοὺς οἰκτῖραι τὸν ἐπὶ πολλοῖς χρόνοις καὶ κινδύνοις ἀρχεῖν, ταύτης σφᾶς ἐὰν κύριον εἶναι, κρατεῖν τι, ἢ δόσιν τινὰ κατ' ἀξίαν; ὡς δ' ἔτι γε μᾶλλον ἄλλων ἄλλων ὁσιοτέρας οἰκτῖραι τὸν μέλλοντι πατρὶ χαρίσασθαι τοῦτο τὸ τιμώμενος τὲ καὶ ἀμοιβῆς παρὰ θεῶν ἀπιτυχὼν. ὅτι μηδὲ εὐσεβεῖς αὐτοῖς ὑπάρχειν τότε πολυπραγμονοῦσιν ἦν. ὁ δὲ ἀεί τι περὶ τὰ βασίλεια ἐνηυμένος καὶ ζαλοῖζε τὸν θάνατον ἢ γεγωνὼς τοῦτο, μεθ' ὃν ἄλλος ἐκ τοῦ ἐρχεῖν ὠφελήσειν. αὐτὸς δ' ὅσοι βασιλευόμενοις, καὶ βασιλεῦσι πᾶσιν ἐκ ὑστέρησεν, μέχρι καὶ δουλοδὸς, καὶ κόσμον, ἐκ θεραπείαν, καὶ τροφὴν, ἀλλὰ καὶ γάμους λῆς ἐπισημοτάτους παρεσχῆσθαι, τῷ μὲν ἐκ τὰ ἀδελφῆς, ἀλεξάνδρῳ δὲ τὰ ἀρχελάου θυγατέρα συνοικίσας. τὸ δὲ μέγιστον ὅτι πίστις ἐν τοῖς ἐγκλήμασιν αὐτὴ κατ' αὐτῶν ἐχρήσατο, ἀφαιρεῖν ὅπλα τοῖς νέοις ἐνεργεῖν καίσαρα. ἐκ παρελθόντων αὐτὸν πῶν ὅσοι ἢ πατὴρ ἀσεβούμενος ἢ βασιλεὺς ἐπιβουλεύόμενος δύναται, κρίσεως ἰσότιμος παρεσκεύαζε. δεῖσθαι μὲν μὴ πάντα πᾶσιν αὐτὸν ἀπιμώρητον ἐᾶν, μηδὲ ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, ὑδὲ σκαιοῖς λυσιτελοῦντα ἐφ' οἷς ἐνεθυμήθησαν ὁρᾶν τὸν ἥλιον, ἀνυπεύθυνον ἔργῳ μέγιστα ἀνθρωπείων καὶ δρασάντας ἐκ πεισομένους. ταῦτα ἡρώδης ἐμπαθῶς ἠπείλησε τοῦτο καίσαρι τοὺς αὐτοῦ παῖδας. τὸ δὲ νεανίσκων ἤδη μὲν ἐκλέγειν δάκρυα ἐκ ἐύγχυσις ἦν, μᾶλλον δὲ ἐπὶ κατέπαυσεν ἡρώδης τὸν λόγον. τὸ μὲν γὰρ ἔξωθεν τοιούτης ἀσεβείας ἀμέτοχον τὸν λόγον πιστὸν εἶδον ἐν τῷ σωφρονεῖν, τὸ δὲ ἐκ ἔτ' ἐφέρεσθαι τοὺς ἀλαζόνας, δυσαπολόγητον, ὥσπερ ἐν ἡδέσει, ἀκ εὐχερῶς μονοῦτο. ὅδε δὲ κ παῤῥησίαν λόγου ἔτ' ἐκ τὸν καιρὸν, ἀ μέλλοιεν ἐκ βίας ἀεὶ κ αὐτοῦ ἐλέγχῳ πεπλανημένων. ἐν οὖν ὀδυρμὸς ἦν καὶ θρῆνος λέγειν, κ σύγχυσις, κ τὸ οἰμωγὴ συμπαθεστέρα, δεδοικότων μὴ ἐκ δόξωσιν ἐκ ἐσωφρονεῖν. ἠπορεῖτο δ' ἐκ εὐρισκομένων τὴν ἀπολογίαν ὑπὸ νεότητος ἐναρχῆς ἐπεπονήσειν. ἐμέλλεν ἔγε καίσαρ ἐπιβλέπειν αὐτοὺς ὡς εἶχον ἀσύνετον ἐπεῖτο τὸ μὴ κ σωφρονεῖν ἀπρεπῶς, ἀλλὰ ἐξ ἀπειρίας, καὶ μετριότητος ἐκπλῆξαι. ἐλεεινοῖτε ἐγεγόνεσαν τοῖς παροῦσιν ἰδίᾳ, καὶ τὸ πατέρα ἐκκίνησαν ἀληθινῷ τε πάθει συνεχόμενον.

Κεφάλαιον ἡ.

Ἀλεξάνδρου ἀπολογία, καὶ διαλλαγὴ πρὸς τὸν πατέρα.

ΕΠεὶ δὲ σωφρόνισεν εὐμενῶς ἰδεῖν, καὶ παρ' ἐκείνῳ, καὶ αὐτὸς δὲ καίσαρος, καὶ τὰ ἄλλων ἕκαστον, τὸν μὲν σωθαχρυόντας, ἀπαλλαγέντας δ' ὑπὸ τοῦ ἀλέξανδρος, ἐπικαλεσάμενος αὐτὸν, ἐπεχείρει διαλύσθαι τὰς αἰτίας. καὶ πάτερ ἔφην, ἡ μὲν σὴ πρὸς ἡμᾶς εὐνοια δῆλη, καὶ παρ' αὐτῶν τὸ κρῖναι. ἐκ ἂν δὲ ἀπηυχερεῖς ἐνενοεῖς ἐφ' ἡμῖν, ὅτι τὸν πάντα σώζοντα ἐσώσαμεν. καὶ δὲ ἐξὸν, παρούσης μὲν ἐξουσίας ὡς βασιλεῖ, παρούσης δ' ὡς πατρὶ τοὺς εὐεργετοῦντας ἐπεξιέναι. τὸ δὲ εἰς ῥώμην ἄγειν, καὶ ὅτον πιστὸς μάρτυρα σώζοντα καὶ δὲ ἐδεῖς δὲ ὅτου

ακτῆναι τινὰ προαγαγέσθω, εἰς ἱερὰ καὶ νεὼς ἄγῃ. τὸ A ad fana ac templa adducit, qvem velit perdere.
ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. ἢ γὰρ ἂν ὑπομείναιμεν ἔτι qvod ſane cauſam noſtram aggravat, qvi qvi-
ν, εἰ πιστὸν ἡδικηκέναι πατέρα πεπιστεύμεθα, καὶ dem ipſi nos indignos vita cenſemus, ſi ſuſtinen-
πῃ ἔτι σκέψις χεῖρον, ἀντὶ δὲ πιθανὰν μηδὲν ἀ- da ſit læſæ erga talem parentem pietatis opinio.
φῶτας, τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑποπτεύομένους. εἰ μὲν γὰρ qvanto enim ſatius mori innoxios, qvam tanti
ει λόγον τῆς ἀληθείας ἡ παῤῥησία, μαχούμεθα καὶ ſceleris ſuſpectos vivere? Qvare ſi veritati ſatis
σαι, καὶ τὸν κίνδυνον ἀλεξφυγεῖν. εἰ δ' ἔτως ἡ ἀλε- patrocinari poterimus, felices nos vel tuo judi-
ὴ κρατῇ, εὐτυχεῖς ἡμῖν ὁ νικῶ ἦλθ. ὅ τι δὲ βλέ- cio, vel evaſo diſcrimine. Qvod ſi vincit calu-
μετε τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν οὖν φάναι βασιλείας B mnia, ſupervacaneum fuerit nos ſolem hunc
πῆμεν, εὐτυχ. εἰς νέας αἰτίας, καὶ τὸ προσιέναι cernere. qvid enim hoc, non amota ſuſpicione,
ὐ τῆς ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ὂν τῆς πρώτης τὸν νῦν profuerit? Videtur qvidem in noſtram ætatem
χιαν ἐξεργάζεσθαι. βλέψον εἰ μὴ κοινὰ ταῦτα affectati regni crimen competere, & probabilius
πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνησόμενα. κωλύσει γὰρ hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide, ob-
δεν τὸν βασιλεύοντι, παῖδες εἰ εἰσὶν νέοι καὶ μητὴρ ſecro, an non idem crimen in quemvis noſtri ſi-
τῶν ἀποθανούσα, πάντας ὑποπτους εἶναι δ' πατρὸς milem torqveri poſſit. Nihil enim prohibet,
πόλλους δοκεῖν. ἀλλ' οὐ τὸ ὕποπτον πρὸς τοιαύ- quicunqve rex habeat liberos defunctæ matri
υ ἀσεβείαν ἱκανὸν. εἰ πίστω δή τις ἡμῖν εἰ τὸ μητ- ſuperſtites, eos in ſuſpicionem vocare, qvaſi pa-
ρικὸν, ὡ καὶ τὰ μὴ πρὸς πίστιν ἔνιοι λαμ- C tri ſtruant inſidias. Sed ſuſpicio non ſufficit in
γείας λαμβάνειν; φερέτω ὁ βουλόμενος ἐλέγχ- impietatis crimine. age, proferat, qui poteſt, ar-
ωσίν τις, ἢ συνωμοσίαν ἡλικιωτῶν, ἢ διαφθορὰν gumentum tentati facinoris, quod aliqvam fidē
κετῶν, ἢ χρήματα κρύφ' συλλεγόμενα; καί τι τού- calumniæ valeat aſtruere. Poteſtne quisquam
ων ἕκαστον ἐὰν ὅπη καὶ μὴ γλωμόν ἐκ διαβολῆς ἐ- indicare venenum paratum, aut conjurationem
ράδην χαλεπὸν γὰρ οὐχ ὁμοιοῶν οἷς ἐν βασιλείᾳ cum æqvalibus, aut corruptos precio famulos,
ῃ τὸν ἔχλιν λεῖν οὐ φῆς ἐπαθλον εὐσεβείας, συμβαίνει, aut ſcriptas contra te literas? cum tamen horum
λλαχοῦ αἰτίαν γλιχέσθαι τοῖς πονηροτάτοις ἐλπίδων, ſingula interdum de nihilo fingat calumnia. Gra-
ὰς ἐδὲ μίαν ὑποζυγίου πιστοῦ) κακοηθείας ἀδικη- D vis enim res eſt diſſidens inter ſe regia: & ſpes
ια μῶσαι, ἀδέες ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. τοὺς γὰρ διαβολὰς, principatus, qvem tu ais pietatis præmium, ſæpe
τοὺς ἀνύσειν, ὃ ἀκούσαι μὴ θέλων; ἐλαλήσαμεν πρὸ ad nefarios conatus prava ingenia perpulit. Nos
ῆς παῤῥησίας; οὐκ εἰς σε, ὅτι γὰρ ἐλέγχειν, ἀλλ' εἰς τοὺς certe nullius facinoris convinci poſſumus. calu-
δ' ὅτι λελάληκε μὴ σιωπῶντας. τὴν μητέρα τὶς mnias autem refellere apud obturatas aures qvi
ῶν ἔκλαυσεν; οὐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ poſſumus? Sed liberius qvasdam voces jecimus.
κῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν οὐκ ἀξίων. δέχῃ σπουδὴν At non in te, pater, qvod nefas eſſet, ſed in eos,
ῷ, ἧς ἔστ' ἐμοὶ ἔχοντα τὸν πατέρα; τί γὰρ θέλοντες; εἰ μὲν qui qvicqvid audiunt, effutiunt. Matrem aliqvis
τὸν ἡμῶν τιμᾷ βασιλέων. ὥσπερ εἰσὶν, ἐ κενοσπουδῶ- noſtrum deflevit; at non qvia mortua ſit, ſed qvia
ῳ; εἰ δ' οὐκ εἰσὶν, οὐκ ἐλπίζομεν; ἢ σε διαφθεί- E etiam poſt mortem, a qvibus minime debuit,
ρασθαι κρατήσειν τῶν βασιλείων προσδοκήσαμεν, οἷς male audiat. Principatum affectamus, qvem pa-
τι γῆ βασιμόν, οὔτε θαλαττη θάλαττα μίγ' τοῦτον ter obtinet. Quid ita? Si nobis honores regii con-
γον. ἢ τῶν δεχομένων εὐσέβεια, θρησκεία δ' πάν- tigerunt, ſicut re vera contigerunt, an non cona-
ς ἔθνους, ἰσχύσει δ' ἂν πατροκτόνους σπὶ τ πραγμά- tus noſter eſt ſupervacuus? Sin minus, certe ſpe-
ων καὶ εἰς τὸν ἀγιώτατον τῶν σῶν καθαρσθαδέντα rare licet. An, te interfecto, ab his expectari pos-
ὸν εὐσέβειαν; τί δ' εἰ καὶ τ ἄλλων κατεφρονήσαμεν, ἐ- ſet ſucceſſio, qvos poſt tam atrox facinus nec ter-
ώτατε τῆς φονεύσας, ἀτιμώρητ μῶσιν, ζῶντ ræ laturæ ſint, nec maria? Qvid ſubditorum pie-
μισε; ὅτ' ἀσεβεῖς οὕτως ἐμῶσας, ὅτι ἀλο- F tas, & totius gentis religio, tuliſſet ſcilicet parrici-
ίσους, ἀτυχεστέρους δ' ἴσως ἦσι κακῶς εἶχεν. εἰ δ' das ſcelere parto regno potiri, & ſanctiſſimum
ητ' αἰτίας ἔχεις, μήτ' σπουδὰς εὑρίσκεις, τί σοι a te inſtauratum templum ingredi? Qvid, ſi cæ-
τὸς πίστιν αὐτάρκεις τοιαύτης δυσσεβείας; ἡ μητὴρ τέ- teros contemneremus, poſſetne, qvicunqve in-
θνηκεν. ἀλλά τοι τὰ κατ' ἐκεῖνον, ἐ παροξύνειν ἡμᾶς terfector tuus, pœnam evadere incolumi Cæſare?
λλ' ναγκαστὸν ἐδύνατο. πλείω μὲν ἀπολογεῖσθαι βου- Non tam impios genuiſti, neqve tam ſtultos, ſed
όμεθα, λόγον δ' οὐκ σπιδέχεται τὰ μὴ γλωμένα, infortunatiores forte, qvam tuis etiam rebus eſt
ὥσπερ σπὶ τῆς πάντων δεσπότου καίσαρι μεσιτεύοντι conducibile. Qvod ſi neq;, qvod accuſes, habes,
πάρεστι καιρὸν, σωτηρίαν μεθ' αὑτῷ τ σωθῆναι, εἰ G neqve quicquam deprehendiſti, quid tibi poteſt
μὴ ἀνύσασθον ἐξ αὐτῆς τ ἀληθείας τ πρὸς ἡμᾶς διά- tantæ impietatis fidem facere? Quia mater pe-
σιν ἀπολαμβάνειν ὦ πάτερ ζήσωμεν. ἀδ' ἔτως μὲν riit? Sed illius fatum cautiores nos potius qvam
πυχῶς. δῆνον γὰρ τ μεγάλων κακῶν ἡ ψῦδος αἰτία. irritatiores debuit reddere. Potueramus plura
κρούσης ὄντες ἐῤῥωδίας, σὺ μὲν ἐν τῇ κατὰ σαυτὸν pro nobis afferre, ſed qvid opus eſt excuſare, qvæ
σεβείᾳ, δώσομεν λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. ἐχ ἔτως nunqvam facta ſunt? Qvare ab omnium domino
βιος ἡμῖν τιμος, ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐᾶν ἀδικία δ' δεδω- Cæſare, & nunc noſtro arbitro, hoc tantum peti-
ότος. τοιαῦτα λέγοντος, ὅπως καίσαρ ἀδὲ πρότερον mus, ut ſi re vera de nobis ſuſpiciones pote-
ere, mi pater, vivamus qvantumvis infelices. qvid enim miſerius qvā temere inſimulari criminis gra-
iſſimi? Sin a nobis timere tibi pergis, tua pietate ſalva, noſtramet ſententia damnemur. nec n. usq; adeo
hara nobis eſt vita, ut eam cum autoris moleſtia retinere velimus. His verbis & Cæſar, ne ante quidem

ad credendum calumniæ facilis, magis etiam fle-
xus est, quod, intentis in Herodem oculis, ipsum
quoqve permoveri animadverteret: & quot-
qvot præsentes aderant, solicitudo cepit de ju-
venibus non sine regis invidia apud omnes au-
licos. nam absurditas calumniæ, juvenumqve
in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad
ferendam opem concitabat animos omnium: sed
multo magis, postqvam tam cordate Alexander
accusationi patris respondit: manentibus reis
in eodem habitu, & præ mœstitia humentes ocu-
los in terram demittentibus. Tandem alluxit
ipsi nonnihil, ut videretur rex ipse excusationis
egere, qui sine ullis certis argumentis tam teme-
re criminationem aggressus sit. Postremo Cæsar
aliqvanti sper deliberabundus, hoc ipso juvenes
alioqvi insontes peccasse pronunciavit, qvod
non tales se parenti præstitissent, ut nulla posset
in eos hærere suspicio. Herodem autem roga-
vit, ut suspicari desineret, ac reconciliaretur fi-
liis. Periniqvum enim esse, habere eum fidem
talibus calumniis: & posse illos in posterum me-
deri offensis prioribus & redintegrare mutuum
amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones
veteres utrinqve diligentius coleretur pietas.
Post hanc admonitionem juvenibus inmuit.
Qvibus jam preces parantibus, pater has non
expectans, prior flentes unum post alium com-
plectitur, compatientibus omnibus, qui aderant,
tam ingenuis qvam famulis. Tum igitur post a-
ctas Cæsari gratias una discesserunt, & cum eis
Antipater, simulans se gratulari reversis in gra-
tiam. Seqventibus deinde diebus Herodes ter
centum talentis Cæsarem donavit, munera eden-
tem Romæ, & congiarium dividentem populo.
Cæsar vicissim ei donavit dimidium redituum e
metallis Cypriis, & reliqvum dimidium procu-
rationi ejus commisit: aliisqve hospitalibus of-
ficiis honorato liberam potestatem permisit eli-
gendi successorem qvemcunqve e filiis, aut si
mallet, distribuendi regni in singulos. qvod cum
ille jam pararet facere, negavit se commissurum,
quin ille, qvam diu viveret, tam regnum haberet
in potestate qvam filios. His ita peractis, rex rur-
sum Judæam repetit. Qvo absente, Trachonitæ,
non parva ditionis pars, ab eo defecerant, sed o-
pera ducum, qvos in regno reliqverat, perdomi-
ti, rursum coacti sunt imperata facere. Cæterum
Herodes & filii navigantes, cum appulissent E-
leusam oppidum Ciliciæ, qvod Sebaste mutato
nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum regem
Cappadocum. Is, excepto rege perhumaniter,
multũ gavisus est ob reconciliatos filios, & qvod
Alexander ejus gener egregie refellisset objecta
crimina: datisq; vicissim regiis muneribus, di-
gressi sunt. Post hæc Herodes in Judæam rever-
sus, advocata in templum concione, qvid ea in
peregrinatione egisset, exposuit: denarrataqve
humanitate Cæsaris, & aliis rebus, qvas illos
qvoqve scire voluit, extremam orationem
vertit ad filios: aulicosqve & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pro-

πιστύων τὸ μεγέθει τῆς Δραβούλης, ἐπὶ μᾶλλον ἦλ-
λάττετο, καὶ συνεχὲς εἰς τὸν ἡρώδεω ἀπέβλεπεν
κἀκείνων ξυνσυγχωμόμενον. ἀγωνία τε τοῖς παρ-
ἐνεπεπλώκει, καὶ ὡς εἰκὸς τὸν αὐλικὸν ὄλεθρον Δραβ-
ὑπὲρ νέων ἐποίει τὸν βασιλέα. τὸ γὰρ ἄπιστον τῆ Δραβ-
καὶ τὸ ὡς τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σω-
των ἐλιεινὸν, ἐπῆιρε τὰ βοηθήσαι. ἐπὶ ᾧ μᾶλλον
καὶ τῷ λόγῳ δεξιῶς καὶ μὴ φρονήσεως ἀπὸ τοῦ
ξανδρος. διὸ δὴ ἐδόκει ἐκείνοις ἐπὶ πλεῖστον χρῆμα, κἂ-
μῶν ὅμως καὶ σὺν κατηφείᾳ πρὸς τὴν γῆν νενευ-
δὴ ἐλπὶς ἀμείνων ἐπεφαίνετο, καὶ δόξας ἐβεβ-
ἐξ ὧν αὐτὸν ἔπαθεν εὐλογοι κατηγορηκέναι, Δραβ
δὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας τινὸς
κῆσαι ᾧ μικρὸν ἐπιχών, τοὺς μὲν νεανίσκους,
πέρρω τῆς ἐπ' αὐτοῖς Δραβούλης δοκοῦσιν, αὐτὸς δὲ
μαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὐτοὺς ὑπολαμ-
πιτεῖ, ὡς μηδὲ ψεύδεσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον.
δέον ᾗ παρεκάλει πᾶσιν ἐπόνοιαν ἀφελεῖν, Δρ
λάττεσθαι τοῖς παισίν. ἐκ δὲ εἶναι δύσκριν, ἐὰν πιστεύ-
τοιαῦτα, καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ. δικαίως ᾗ τῷ μὲν
ἀμφοτέροις ἀμόνον ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα,
ξιωσαι ᾗ τῷ εὐνοίαν, ἐπ' ᾧ τὸ σωφρονεῖν ἐκάστῳ
σωφίας ἀπολογήσεσθαι, ἀπιόντι παλαιοῖ τοιαῦτα
ἀξιώσεσι κεχρῆσθαι τοιαῦτα νεανιεύ-
σκους ἐκείνων ᾗ βουλομένων ἐπισπέσθαι ὅπῃ ἄρ-
αναλαβὼν αὐτὸς ὁ πατὴρ δακρύσας, ἠσπάζε-
ρέσιας ἐν μέρει τοῖς παροῦσιν, ὡς μηδένα τῶν
τυγχανόντων, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ἀπαθῆ γενέσθαι
τι μὴν οὐ διαχρησάμενος καίσαρι, μετ' ἐκεῖ-
ἀπῆσαν, καὶ σὺν αὐτοῖς ἀντίπατος ἐπα-
μὴν ἐφηδέσθη τοῖς Δραλλαγαῖς. ἐν ᾗ τοῖς
ρας ἡμέρας ἡρώδης μὴν ἐδωρεῖτο καίσαρα τ
σιοις τηλικούτοις, ἵππας τε καὶ Δρενομὰς πυθομέ-
ρωμαίων δήμῳ. καίσαρ ᾗ αὖτῳ δ' μεπάλων δ
πείων χαλκοῦ τάλαντα τῷ ἡμισείαν παρασδον καὶ τῆς ἡμι-
τὴν δημέλειαν ἐδωκεν, καὶ τἄλλα ξενίας, καὶ
παγωγὰς ἐπήνεσεν, καὶ ὡς τῆς βασιλείας αὐτ
ἐξουσίαν ἔφηκεν, ὃν ἂν αἱρῆται τῶν παίδων Δρ
καθιζάνειν, ἢ καὶ Δρανέμειν μέρ. ἑκάστῳ τῆς
εἰς πάντας διελόμενος. εἰπὼν ᾗ ἤδη ἠλικτ
τὸ πιεῖν, οὐκ ἀπιτρέψειν ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τῆς
σιλείας καὶ τῶν παίδων κρατεῖν. ἀπὸ τούτου ἐπ
πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν. ἀποδημεῖτ. ᾗ, οὐ μ
μέρ. ἀπέφη τὴ ἀρχῆς, τὸ ὡς τὸ τραχῶνα, ὃ τότε
καταλειφθέντες στρατηροὶ χρόνῳ πάμενοι, πάλιν ὑπ
εν ἠνάγκασαν. ἡρώδης ᾗ πλέον σὺν τοῖς παισὶ
ἦγετο κῆ χιλιάσι ἐν ἐλεύσῃ, τῇ μετωνομασμένῃ
σεβαστῇ, καταλαμβάνει τὸ βασιλέα τὸ καππαδό-
δοκέλαον. ὃς αὐτὸν ἐκδεχε ᾗ φιλοφρόνως, ἡδόμε
ὅπι τὸ τῶν παίδων Δραλλαγαῖς, καὶ τὸ τ' ἀλεξάνδ
εἶχεν αὐτῷ τῷ ἠνυκότερα τὰς αἰτίας ἀπολελυθέ
ρεάς τε ἀντιδοσιν ἀλλήλοις, ὡς ἐκὼς βασιλῆς. ἐκ
δεν ἡρώδης, ὅπι ἰουδαίας ἐλθὼν, καὶ χρόμενος ἐκ
ἱερῷ, ὡς τὸ πεπραγμένων κῆ τῷ ἀποδημίᾳ
λέγετο, τῷ καίσαρ. εἰς αὐτὸν φιλοφρονούμε-
πάλλα διεξιὼν ὅσα κῆ μέρ. αὐτῷ πεπραχθέτα. σπ
φέρειν ἠγέτο κῆ τὰς ἄλλας ἰδέας, πάλ. ὅπι πλ
σια τῶν παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον τὰς ὡς τῶν
αὐλικῶν, ὁ τὸ λοιπὸν παλῆθ. εἰς ὁμόνοιαν παρεκάλει,
καὶ τὰς

Ἐς τοὺς ἡβῶντας μετ' αὐτὸν ἀποδεικνύων βασιλέας ἡρέθη, πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, εἶτα ἐκ τῆς Μαριάμμης Ἀλέξανδρον, καὶ Ἀριστόβουλον. ἐν ᾧ τῷ τότε πάντας ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην ἁπάντων δοκεῖν, μήτε γήρᾳ ὠφελούμενον, ἐν ᾧ δὲ χρόνῳ πρὸς ἀρχὰς ἐμπειροτέρων ἔχειν, ὅτι τοῖς ἄλλοις ἀπηνδάμασεν ἐλαττώμενον, ἀδεώτατα καὶ βασιλείας κρατεῖν, καὶ παίδων ἄρχειν. τοὺς τε ἡγεμόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς ἕνα βλέποιεν αὐτὸν, ἀταράχως ἔφη τὸν βίον ἕξειν, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν εὐδαιμονίας ἐξ ἀλλήλων ἕξεσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφῆκεν τὴν ἐκκλησίαν τοῖς πολίταις μὲν δεδεγμένοις, οἷς δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ τὸ ἀμείλικτον καὶ τὸ ἐλπίδων ἀεὶ ἐδεδώκει τοῖς πατρὶ, ἐνεωτέροις πολλὰ, καὶ νεωτέρων ἐφιέμενα.

A nuncians filios post se regnaturos. primum Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum. Interim debere omnes se unum respicere, & pro rege habere atque domino, non obstante senectute, quæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, præsertim non deficientibus aliis facultatibus quibus & subditi in officio continentur, & liberi. milites quoque cum suis ducibus, si se unum respiciant, felicem vitam acturos absque ullis perturbationibus. His peroratis, dimisit concionem, quibusdam recte visus dixisse, quibusdam secius. injecta enim æmulatione inter filios, res omnino spectare ad aliquam mutationem videbantur.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικὸς ἡρώδης ἐπὶ καισαρείας κτίσμ.

CAP. IX.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

Περὶ τὸν χρόνον ἔτον, σωτηρίαν ἔλαβεν ἡ καισάρεια σεβαστὴ ἣν ᾠκοδόμει, δεκάτῳ μὲν ἔτει πρὸς τέλει ἐλθόντος αὐτῷ τῆς ὅλης κατασκευῆς, εἰκοστῷ δὲ τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ὀλυμπιάδι ἑνὶ πρὸς καὶ ἐνενηκοστῇ πρὸς ταῖς ἑκατόν. ἣν οὖν ἐνθὺς πρὸς τῇ καθιερώσει μείζων ἑορτὴ, καὶ παρασκευαὶ πολυτελέστατοι. καταγγέλλει μὲν γὰρ ἀγῶνα μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων. παρεσκεύακει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελέστατα τῶν ἐν τῇ ῥώμῃ, καὶ παρ' ἄλλοις τισὶν ἀπαντημάτων. ἀνεπίδει δὲ καὶ ἔτον τῶν ἀγώνων κρίσεως, καὶ πενταετηρίδα παρεσκευασμένος ἄγειν αὐτὸν. ὁ δ' αὐτῷ πᾶσαν τὴν εἰς τὰ τοιαῦτα παρασκευὴν, ἀπὸ τῶν οἰκείων διεπέμπετο τῇ φιλοτιμίαν ἀπεικόσμων. ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ καίσαρος ἰκλία, τὰ πολλὰ τῶν ἐκεῖ πολυτελεστάτων ἀπέστειλεν, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα συντιμώμενα, τάλαντων πεντακοσίων. συνελθόντος δὲ εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πολυτελοῦς καὶ θεωρίαν, καὶ πρεσβείας, ἃς ἔπεμπον οἱ δῆμοι, δι' ἃς ἐπεπόνθεισαν εὐεργεσίας, ἅπαντας ἐξεδέξατο καταγωγαῖς, καὶ τραπέζαις, καὶ διανεκέσιν ἑορταῖς τῆς πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς ἀπὸ τῶν θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶν τὰς εὐφροσύνας, καὶ τῇ εἰς ὅτι πολυτέλειαν, ὡς ὑπέρμεγα ἡρέθη τῇ μεγαλοψυχίᾳ αὐτοῦ. εἰς πάντα γὰρ ἅπερ ἂν ὑπηνδεύσειεν, ἐφιλονείκει τῇ τῶν ἤδη γεγενημένων ὑπερβάλλειν ὑπερβολῇ. καὶ φασὶν αὐτὸν τὸ καίσαρος καὶ ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς ἀποδέοι τὰ τῆς ἀρχῆς ἡρῴδῃ τῆς ἴσης ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας, ἄξιον δὲ εἶναι καὶ οὐσίας ἀπείρου, καὶ ἀμύθου τῇ βασιλείαν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν πανήγυριν ταύτην, καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην ἀνήγειρεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ καφαρσαβᾶ, τόπον εὔυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτοῖς ἐκλεξας, ποταμῷ τε περιῤῥέοντος τὴν πόλιν αὐτὴν, καὶ καλλίστου ὕλης μέγεθος τῶν φυτῶν περιληφότος ἄλσους. ταύτην ἀπὸ ἀντιπάτρου τοῦ πατρὸς, ἀντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον ὑπὲρ ἱεριχοῦντα οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διαφορον, ἐκ καταγωγαῖς ἥδιστον, ἐκάλεσεν κύπρον. φασηλῷ τε τῷ ἀδελφῷ

PEr idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postquam ædificari cœpta est, regni vero anno octavo supra vigesimum, Olympiade centesima nonagesima secunda, in ejus dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. exciti enim sunt ad certamen artifices musici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarum comparatus magnus numerus, & quicquid hujus generis in precio est tam Romæ quam apud gentes cæteras. Consecratum est autem hoc quoque certamen Cæsari, instaurandum per singula quinquennia. Hunc omnem apparatum rex suo sumptu magna ambitione undecunq; curavit convehi, multa in hoc conferente etiam uxore Cæsaris Julia, & mittente permulta pretiosa ex Italia, ut, omnibus computatis, sumptus ad quingenta talenta accederet. Congregata igitur ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes, quæ a diversis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diversoriis & mensis & continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu vero conviviis & ostentatione magnificentiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim studebat, ut posteriora quæque majorem admirationem sui facerent: fertur que ipsum sæpe Cæsarem & Agrippam dixisse, quod major quam pro præsenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atque Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidum extruxit in campo, qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plantis idoneo, amne circũfluente ipsum oppidũ, & luco circumdante pulcherrimarum arborum. hanc a suo patre Antipatro denominavit Antipatrida. deinde castellũ matrem suã nomine referens supra Hierichuntẽ condidit, cui Cypron vocabulum imposuit, communito egregie, & instructo amœnis domiciliis. nec fraterni affectus

oblitus, memoriæ illius dedicavit ædificia pulcherrima, primum turrim Pharo non minorem in ipsa urbe, in defuncti monumentum Phasaelum vocatam, propugnaculum urbis munitissimum. deinde ejusdem nominis oppidum circa vallem Hierichuntinam condidit, qua itur ad septentrionalia: quo factum est, ut circumqvaqve situs ager, antea pene desertus, diligentius coleretur ab habitatoribus, Phasaeliticus inde appellatus. Quin & reliqvam ejus beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in urbes tam Syriæ qvam Græciæ, & ubicunqve illum peregrinari contigit. plurimas enim adjuvit, aut extructis publicis operibus, aut sicubi incepta pendebant propter inopiam, pecuniis in absolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua sunt, quod Rhodiis Pythium templum suo sumptu exædificavit, & ad compingendas naves multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis urbem ad Actium a Cæsare conditam habitantibus, majorem partem publicorum operum suis perfecit impendiis. Antiochensibus urbem maximam habitantibus, secante mediam ejus longitudinem platea, hanc ipsam utroqve latere ornavit porticibus, & viam ejus subdivalem lapide polito stravit, non tam ad ornamentum urbis qvam ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non satis respondentes suæ celebritati propter inopiam, adjuvit, attributis annuis reditibus, quo splendidius & sacrificia fierent, & alia, quæ ad decorandum tam freqventem conventum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus est. Hic alius quispiam miretur in uno homine tantam diversitatem ingenii. Si enim spectemus ejus liberalitatem ac beneficentiam, qua erga omnes usus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimum: ediverso, si injurias ejus & sævitiam in subditos etiam conjunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilem, & ab omni alienum modestia. atq; ita pugnantes inter se voluntates habuisse videbitur. Ego vero aliter credo, & utrumqve ab una causa profectum existimo. Eo enim, qvod honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicubi spes esset aut in præsens laudis, aut in posterum memoriæ: qvare qvod esset supra facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis. nam cum in alios erogaret plurimum pecuniæ, necesse erat eam aliqvando male qværere. Deinde sciens se ob eas injurias invisum subjectis, eas offensas lenire, videbat difficile, neq; enim poterat, nisi vellet reditus minuere. itaq; abutebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia servitutem toleraret, aut videretur velle dominationē ejus excutere, in tales impotenter sæviebat, non aliter qvam in hostes, nullo cognatorum aut amicorū discrimine, qvod

A μνημεῖα. Διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν ταῦτα φιλοτιμίαν ἀνεπίθετα τὰ κάλλιστα, πῦργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀναστήσας, ὑδὲν ἐλάττω δ' ἢ τὸν Φάρον, ὃν ἐποίησεν Φασάηλον, ἀσφάλειάς τε τῇ πόλει μέγα καὶ μνήμης τοῦ τετελευτηκότος. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὁμώνυμον ἢ αὐτῷ, καὶ πόλιν τε τὴν αὐλῶνα τῆς χώρας ὃν ἔκτισεν, ἀπόρων ἢ βοῤῥᾶν ἄνεμον, ὄντα τὸν πέριξ χώραν ἔρημον ὑδάτων ἐργασάμενος εὐκατοίκητον

B ἐπιμελείᾳ τῶν οἰκητόρων, Φασαηλίδα καὶ ταύτην καλεῖ. τὰς δ' ἄλλας εὐεργεσίας ἄπορον ἐστὶν, ὅσας ἀπέδωκεν ταῖς πόλεσιν, ἔστι συνεχῆ, καὶ ἢ τὸν ὕπαιθρα καὶ παρ' οἷς ποτ' ἂν ἀποδημήσας τύχοι. καὶ δὲ τὰς λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευὰς, καὶ μάτα τοῖς δεομένοις ἔργοις εἰς ἐπιμέλειαν τῶν ἀτελειοπότων, ἄφθονα χαρίσασθαι δοκεῖ. τὰ δὲ μέγιστα, & Διασημότατα τῶν παραγγελθέντων αὐτῷ, ῥόδιοι μὲν τὸ πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασιν, καὶ πρὸς

C ἀργυρίᾳ πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. νικοπολίταις δ' τοῖς ἐπ' ἀκτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ καίσαρος τὸ πλεῖστα τὰ δημοσίων συγκατεσκεύασεν. ἀντιοχεῦσι δ' τὴν μεγίστην συνεχῆ, μεγίστην πόλιν οἰκοῦσιν, διὰ μέσης τῆς πλατείας, ταύτην αὐτὴν στοὰς παρ' ἑκάτερα, καὶ τὸν ὑπαίθρου ὁδὸν ξεστῷ καλλιστρώσας, κατεσκεύασε κόσμον, καὶ τὸν τῶν οἰκητόρων εὐχρηστίαν ὠφέλησεν μὲν ὀλυμπιάδων ἀγῶνα, πολὺ τῆς προσηκούσης

D δοξότερον ὑπ' ἀχρηματίας διατεθειμένον, πλουσιώτερον ἐποίησε, χρημάτων προσόδους καλάσεως, καὶ τὰς θυσίας, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἐπισκευασάμενος τῶν παρόντων. Διὰ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν ἀγωνοθέτης ὠνομάσθη τῆς πόλεως. ταῦτα οὐ ἄλλοις, ἐπέρχεται θαυμάζειν τὸ δίκαιον τῆς τῆς φύσεως προαιρέσεως. ὅταν μὲν δὲ εἰς τὰς φιλοτιμίας τὰς εὐεργεσίας ἀποβλέψῃ, αἷς ἐκέχρηται πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἄν τις αὐτὸν καὶ τῶν τελωνικοτάτων ἡνιόχῃ μὴ συνομολογῆσαι εὐεργέτην

E τῇ φύσῃ. ὅταν δ' εἰς τὰς ὠμότητας, ἀδικίας, ἃς εἰς τοὺς ἐχομένους, καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐδείξατο βλέψῃ, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ ἀνήμερον τοῦ τρόπου, νικηθήσεται μηδὲν ἧττον δεκτέον, καὶ ὡς μισητὴν ἀλλότριον. ἐνθεν καὶ διαφόρους νὰ καὶ μαχομένους ἐπ' αὐτῷ νομίζουσι γνώμας τῶν αἱρέσιν. ἐγὼ δ' ἐκ ὅτως ἔχων, μέσην αἰτίαν ἀμφοῖν

F ρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τοῦ δ' παθοῦς ἡττημένος ἰσχυρῶς, προσῆκε μὲν μεγαλοψυχίαν, ἔπρα μνήμης εἰς αὐτὸν ἢ τὴν εὐφημίας ἐλπὶς ἐμπέσοι. ταῖς δ' δαπάναις ὑπὸ δυνάμιν χορηγῶν. ἀναγκάζετο χαλεπὸς εἶναι ὑποτελέσι. τὰ γὰρ εἰς ἃς ἐδαπάνα πολλὰ μετὰ κακὸν παρεῖλκε ἐξ ὧν ἐλάμβανε ἐπεῖκε. & σαφῶς οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισοῦμεν ἑαυτῷ τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ὑπάρχειν.

G οὐδὲ γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς ἦν. ἐπεὶ φιλονείκει δ' τοῦ δύσνοιαν αὐτοῦ ἐπιμελείᾳ ἀφαιρεῖσθαι μισούμενος. πρὸς μὲν οὖν τοὺς οἰκείους εἰ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοιτο δοῦλον ἑαυτὸν ὁμολογήσαντα, ἢ θεὸν εἰς τοῦ δεσπότου τὸ φθονερώτερον, ἐκ ἱκανὸς ἑαυτῷ προσηγέσθαι, καὶ διεξῆλθον ὁμοῦ συγγενεῖς, καὶ φίλους, ὑπὲρ

πολεμίοις πιμωρούμενον, ὃν δ' μὲν θέλῃ τεπιμηκὼς τοὺς τοιούτους ἁμαρτίας ἀναλαμβάνων. μαρτύριον δέ μοι τούτου δ' παῦρος ὅτι μέγιστον ὠφέλει αὐτὸν λεῖν, ὃ τὰ γινόμενα κ' τοὺς κηδεστὰς ὃ ἀγρίππαν κ' τ' ἄλλων φίλων τιμᾶς. οἷς γὰρ ἐθεράπευεν τοὺς κρείττονας, τούτοις καὶ αὐτὸς ἠξίου θεραπεύεσθαι, κ' τὸ κάλλιστον ὧν ὤετο παρέχειν, τ' ὁμοίαν ἐπιθυμίαν ἐδήλου. τόγε μὲν ἰουδαίων ἔθνος ἠλαττωμένον νόμῳ τοὺς πάντα τοιαῦτα, κ' πωλούμενον τὸ δίκαιον ἀντὶ δ' τοῦς δόξαν ἡδυπαθείας, διόπερ οὐκ ἐᾶν αὐτῷ κεχαλεπωμένον, ὅτι μὴ δυνατὸν εἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ἐπιτηδεύμασιν, κολακεύειν δ' βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία μὲν αὕτη μοι δοκεῖ τ' ἠρῴδου τοῖς μὲν τοὺς οἰκείους, ὃ ἐμβέλτιον ἁμαρτίας, τοῖς δ' τοὺς ἔξω, καὶ μὴ τοσούτων εὐεργεσίας.

A solus vellet honorari ab omnibus. Qvam autem honoris cupidus fuerit, colligere licet ex his ipsis honoribus, qvos ille Cæsari & Agrippæ cæterisqve ejus amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, ut qvemadmodum ipse præstantiores coleret; sic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto satis declarabat cujus rei natura esset appetentissimus. Sed Judæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, qvos B necesse est majorem rationem justi & æqui habere qvam officiorum talium: quibus satis incommodum erat, qvod non possent statuis & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atqve hæc mihi causa videtur, cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniqvior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit. C

Κεφάλαιον ι'.

Πρεσβεία τ' ἀπὸ κυρήνης κ' ἀσίας ἰουδαίων πρὸς καίσαρα.

Τοὺς δ' κ' τὴν ἀσίαν ἰουδαίους, ὃ ὅσους ἡ πρὸς κυρήνῃ λιβύη κατέχει σκήπτρῳ οἰκοῦσα πόλις, τ' μὲν πρότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεσχημένων, ὃν δ' ποτὲ τότε δι' ἐπηρείας ἐχόντων τ' ἑλλήνων αὐτοὺς, ὡς καὶ χρημάτων ἀφαίρεσιν πιπτοῦς ὃ καταβλάπτειν ὃν τοῖς ἄλλοις μέρεσι. πάσχοντες δ' κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν εὑρίσκοντες τ' τ' ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσβεύσαντο πρὸς καίσαρα, καὶ περὶ τούτων. ὁ δ' αὐτοῖς τὴν αὐτὴν ἰσοτέλειαν ἔδωκεν, γράψας τοῖς κ' τὰς ἐπαρχίας, ὧν ὑποτάξαμεν τὰ ἀντίγραφα μαρτύρια τῆς ἀληθείας ἔχον ὑπὲρ ἡμῶν ἄνωθεν οἱ προγόντες. Καῖσαρ σεβαστὸς ἀρχιερεὺς, δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος τῶν τ' ἰουδαίων εὐνοϊκὸν εὑρέθη, ὃ μόνον ἐν τῇ ἐμῇ ἡγεμονίᾳ, ἀλλὰ ὃ ἐν τῇ προγεγενημένῃ, καὶ μάλιστα ὅτε ὃ ἐμοῦ πατρὸς αὐτοκράτορος καὶ πάτρωνος πρὸς τὸν δῆμον τῶν ῥωμαίων, ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ὑρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῇ ἐμῇ συμβουλίᾳ μ' ὁρκωμοσίᾳ γνώμῃ δήμου ῥωμαίων, τοὺς ἰουδαίους χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις ἔθεσιν κ' τὸν πατρῴων αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐχρῶντο ἐπὶ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως θεοῦ ὑψίστου, τά τε ἱερὰ εἶναι ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ ἀναπέμπεσθαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὑποδιδόσθαι αὐτοῖς τοῖς ὑποδοχεύουσιν ἱεροσολύμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἐν σαββάτοις, ἢ τῇ πρὸ ταύτης ὥρᾳ σκάτης. ἐὰν δ' τις φωραθῇ κλέπτων τοὺς ἱεροὺς βίβλους, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, ἔκτε σαββατείου, ἔκτε ἀνδρῶν ἐναι αὐτῶν ἱεροσύλον, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐνεχθῆναι εἰς τὸ δημόσιον τῶν ῥωμαίων. τοῦτο ψήφισμα τὸ δοθὲν μοι ὑπ' αὐτῶν, ὑπὲρ τῆς ἐμῆς εὐσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, κ' ὑπὲρ γαΐου μαρκίου κλωσωρέινου, καὶ ὅτ' τὸ διάταγμα, κελεύω ἀναπεθῆναι ἐν ὑπισημοτάτῳ τόπῳ χωρὶς ἕνα τοῦτο δ' κοινοῦ τῆς ἀσίας ἐν ἀργύρῃ. ἐὰν δέ τις ὠφληθῇ τι τ' προειρημένων, δώσει δίκλινον ἀττικὸν μετρίαν. ἐστηλογραφήθη ἐν τῇ καίσαρος ναῷ. Καῖσαρ ὁ πορβανῷ Φλάκκῳ χαίρειν. ἰουδαίους ὅσοι τοῦ οὐσίαν ἐν ἀρχαίαν συνήθειαν εἰωθασιν χρήματά τε ἱερὰ φέρουσι, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀκωλύτως δ' τοῦτο ποιεῖσθαι. καὶ ταῦτα, καίσαρ. ἀγρίππας δ' ὃ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων τὸν τρόπον τοῦτον. Ἀγρίπ-

CAP. X.

Judæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

ASiatici autem & Cyrenenses Judæi multum affligebantur ab earum regionum civitatibus, qui cum a priscis regibus accepissent jus civitatis ex æqvo cum cæteris, tunc multas injurias a Græcis patiebantur, qvasi exportarent pecunias, & essent noxii reliqvis civibus. Cumqve Græci nec finem nec modum injuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqveri. is rescripsit ad provincias, placere, ut Judæis servetur æqvale jus cum aliis. cujus rescripti exemplar subjicimus, qvo testatius fiat, qvomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres: Cæsar Aug. Pont. Max. Trib. potestatis ita censet: Qvoniam Judæorum gens semper fida & grata fuit pop. Rom. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore, præcipue patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano pontifice: placet mihi de communi jurati senatus sententia, Judæos uti propriis ritibus ac legibus, sicut utebantur tempore Hyrcani Pont. Dei Max. & fanis eorum jus asyli manere: licereqve eis votivam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neq; cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam nonam in paraseve. Qvod si qvis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religiosis, hunc teneri sacrilegii, & bona ejus addici ærario Rom. pop. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Martium Censorinum, pro ea pietate, qva omnes homines complector, jubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, qvem universa Asia meo nomini consecravit apud Argyram, qvod si qvis contra decretum ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptū est columnæ in templo Cæsaris: Cæsar Norbano Flacco. S. Judæis ubicunq; gentiū degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mittere, nemine prohibente, liceat. Hæc Cæsar. Agrippa qvoq; pro Judæis scripsit in hunc modum: Agrip-

pa Ephesiorum magistratibus senatui & pop. S. A Pecuniæ sacræ, quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Judæos esse volo in Asia: & si qvis sacram Judæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Judæis, quo jure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Judæi sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia: M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui S. Judæi Cyrenenses, pro quibus jam Augustus scripsit Flavio Libyæ præsidi, aliisqve ejus provinciæ magistratibus, non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma: conqvesti sunt nunc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantiis, & vetari hoc facere prætextu qvorundam tributorum, quæ tamen non debentur. Hos ego suo juri suisq; moribus relinqui jubeo. & si qua in urbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Judæis restitui. C. Norbanus Flaccus Procos. Sardinorum magistratibus Sal. Cæsar mihi scripsit, jubere se neminem Judæorum vetari juxta patrium morem collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quam Cæsaris. Nec aliter Jul. Antonius Procos. rescripsit. Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Judæi Febr. Idib. reddenti mihi jus apud Ephesum indicaverunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi uti patriis legibus & moribus, primitiasqve suo quemque arbitratu pietatis ergo conferre, deportandas absqve impedimento ad templum Dei maximi: rogaveruntqve, ut ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque juxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, ut, quicquid volunt, juxta patrium morem, nemine prohibente, faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, ut, quoniam scripta nostra in Græcorum manus perventura sunt, ostendere eis, jam inde majorum ætate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas uti patriis moribus, imo illorum consensu, religione concessa Deum coleremus. qvæ quidem eo crebrius inculco, ut flectam gentes exteras, & odium nostri, cujus nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem utitur perpetuo, sed oppidatim fere in his fit mutatio. Justitia vero omnibus hominibus ex æqvo competit, res utilissima tam Græcis qvam barbaris, cujus maxima G in nostris legibus habetur ratio, nosq; omnibus, modo eas inviolatas servemus, caros ac amicos potest reddere. qvamobrem rogatos omnes volumus, ut non tam nos ob diversum vitæ genus horreant, qvam complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus, & sine hac non potest humana vita consistere. nunc ad historiæ contextum redeo.

πας ἐφεσίων ἀρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. τὰς ἱερὰς τὰς ἐν ἱεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων, τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ φυλακὴν, βούλομαι τοὺς ἐμοὺς φίλους ποιεῖσθαι καὶ τὰ πάτρια. τὰς τε κλοπὰς τῶν ἱερὰ χρήματα τῶν ἰουδαίων καταφεύγοντας τοὺς ἀσύλους βούλομαι ἀποτίνειν δίκας, καὶ ἀποδίδοσθαι τοῖς ἰουδαίοις, ὡς δικαίως ἀπῆκται οἱ ἱεροσυλοι. ἐγραψα καὶ σιλανῷ τῷ στρατηγῷ, ἵνα σάββασιν μηδεὶς ἀναλαμβάνῃ ἰουδαῖον, ἐγγυας ὁμολογεῖν. Μάρκος ἀγρίππας B κυρίοις αἰγιαλεῦσιν ἄρχουσιν, βουλῇ, χαίρειν. οἱ ἐν κυρίοις ἰουδαῖοι ὑπὲρ ὧν ἤδη ὁ σεβαστὸς ἐπέμψεν πρὸς τὸ κοινὸν στρατηγὸν τότε ὄντα φλάβιον, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς τὴν ἐπαρχίας διαμελοῦντας ἵνα ἀνεπικωλύτως ἀναπέμπωσι τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς ἔστιν αὐτοῖς πάτριον, ἐνέτυχόν μοι νικίου τοῦ πινναφαντῶν ἐπιτρέζοντος, καὶ ὡς ἐν τοῖς φασηλίταις τινὲς ὀφειλομένων κωλύουσι. οἷς ἀποκαθιστάναι καὶ μὴ C ναὸν τόπον ἐνοχλουμένοις, καὶ εἴ τινων ἱερὰ χρήματα ἀφῄρηται τῶν πόλεων τοὺς εἰς ταῦτα ἀποκεκριμένους ταῦτα διορθῶσαι τοῖς ἐκεῖ ἰουδαίοις κελεύω. γάϊος νορβανὸς φλάκκος ἀνθύπατος σαρδιανῶν ἄρχουσι χαίρειν. καθάπερ μοι ἔγραψεν κελεύων μηκωλύεσθαι τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι ἂν ὦσιν καὶ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος συναγαγόντες χρήματα, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα. ἔγραψα οὖν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε ὅτι καθάπερ κἀγὼ ὅπως μὴ D λωμῆν γένεσθε. ἐδόθη δὲ τοῦτο καὶ ἰούλιος ἀντώνιος ἀνθύπατος ἔγραψεν. ἐφεσίων ἄρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἰουδαίοις τοῖς ἐν ἐφέσῳ παρεδόθησάν μοι ἐν ἐφέσῳ παρόντος μου τὸν σεβαστὸν καὶ ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχὰς τε τὰς ἑαυτῶν ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας εὐσεβείας ἕνεκα πρὸς τὸ θεῖον ἀναπομπὰς συμπορεύεσθαι, καθὼς ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων ὁμοίως τοῖς ἐπὶ E βάσει ἀγρίππα δοθεῖσιν τῷ ἐμῷ γνώμῃ βεβαιῶσαι. ὑμᾶς οὖν βούλομαι, εἰδέναι ἐν τοῖς σεβαστοῦ ἀγρίππα βουλήμασιν, συνεπιτρέπειν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις χωρὶς ἐμποδισμοῦ. ταῦτα μὲν οὖν παρεθέμην ἐξ ἀναγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τῶν ἡμετέρων πράξεων ἀναγραφαὶ τὸ πλέον εἰς τὰς ἑλληνίδας, δεικνύς αὐτοῖς ὅτι πάσης τιμῆς ἄνωθεν ἐπιτυγχάνοντες, ἐδόθη τὰ πατρίων ἐκωλύθημεν τοῦ τὰ ἀρχαῖα πράττειν, ἀλλὰ καὶ συνεργοὺς μαθημάτων τῆς F ἐκείνης ἐχοντες καὶ τῶν εἰς τὸν θεὸν τιμῶν. πολλάκις αὐτῶν τὴν μνήμην ἐποιησάμεθα καὶ τὰς ἐμπεφυκυίας ἀλογίστους ἡμῶν τε κἀκείνων αἰτίας ἐξεφορέσθημεν. ἔστιν μὲν γὰρ ἑκάστῳ, ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆσθαι καὶ πόλεις, ἐὰν ὅσα πολλῆς ἐγκυμοσύνης τῆς διαφορᾶς. τὸ δικαίως ἅπασι θρώποις ὁμοίως ἐπιτηδεύειν λυσιτελέστατον, ὃν ἔστιν τε καὶ βαρβάροις οὐ πολεῖσιν οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λεγόμενοι ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, εὐνοῦς καὶ φίλους ἀπεργάζονται. διὸ καὶ ταῦτα παρακαλοῦμεν ἡμῖν ἀπαντᾶν, καὶ δέον ἐστὶ τῇ διαφορᾷ τὸ ἐπιτηδεύματων οἰκεῖον, ἀλλ' ἐν τῷ σεβασμιωτάτῃ ἐπιτηδεύσεως ἔχειν. ἔστω δὲ κοινὸν ἅπασι, ἐμένον ἱκανὸν διασώζειν τὰ ἀνθρώπων βίου. ἐπιτηδεύμενον δὲ τὰ συνεχῆ τὰ ἰσορροπίας.

Κεφα-

Κεφάλαιον ια'.

Ἀπορῶν χρημάτων ἡρώδης κατῆλθεν εἰς τὸν δαβίδου τάφον.

ΗΓὰρ ἡρώδης πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, ἅς τε πρὸς ἐμὲ, καὶ πρὸς τὴν βασιλέα χορηγῶν, ἀκηκοὼς ἐπ' ἀκοὴν ὡς ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεὺς, ἀνῃρημένου τοῦ δαβίδου τάφου χρυσοῦ λάβοι, τρισχιλίας μὲν, καὶ μυρίων πολὺ πλείονων καὶ ἐπὶ δυναμένων ταῖς ἐπαρκεστάταις χορηγίαις, ἐκπλεῖον μὲν δὴ εἶχεν τὴν ἐπιχείρησιν. ἐν ᾧ τοῦ τότε νυκτὸς εἰς τὸν τάφον, εἰσέρχεται πρωϊαιτάτου μὲν ἡμέρου δὲ τῇ πόλει φανερῶς εἶναι, παρειλημμένος ὑπὸ πιστοτάτων τῶν φίλων. ἀποθέσιμα μὲν οὖν χρήματα ὑρκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμον δὲ χρυσοῦ, καὶ πλείονα πολύ, ὧν ἀνείλατο πάντα. ἀπιὼν δὲ ἔσχεν, εἰσελθὼν ποιούμενος τὴν ἔφοδον, ἐνδοτέρω τε ἦν, καὶ ἅπτεται τὰς θήκας, ἐν αἷς κεῖται ὁ δαβίδ, καὶ ὁ σολομῶν τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτῷ τῶν δορυφόρων διαρπάσαντε, φλογὸς ἔνδοθεν ἐκπεσούσης ἀπαντώσης ὡς ἐτύγχανεν. ἐκφοβεῖται δ' αὐτὸς ἐξέρχεται, καὶ δέος ἱλαστήριον τοῦ λαβεῖν πέτρας ἀπὸ τοῦ σώματος κατεσκεύασατο τελεστὴν τῆς δαπάνης. τούτου καὶ νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν συγγραφεὺς μέμνηται δὲ καὶ σκεύασματος, οὐ μὴν κατῆλθεν, οὐκ εὐπρεπῆ τοῦ πράξαντος ἀπιστάμενος. διατελεῖ δὲ καὶ τἄλλα ὢν τὸν τρόπον χρώμενος χρηστῷ. ζῶντι μὲν ἐν τῇ βασιλέα, καὶ οὕτω αὐτῷ κεχαρισμένως ἐκείνῳ, καὶ καθ' ὑπηρεσίαν ἀνήρπασεν, μεταποιούμενος τὸ τοῖς εὐκλείαν αὐτῷ φερόντων. πολλὰ δὲ τὰ ἐμφανῶς ἀδίκων ἀντικαταστὰς ἄζων, καὶ μὴ τὰς ὠφελείας ἀπικρυπτόμενος, ὅς γε καὶ τὴν μαριάμμην γαμετὴν, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῆς ὠμῶς τοῦ βασιλέως πεφονευμένους, εἰς εὐπρέπειαν ἀναγαγὼν βουλόμενος, ἐκείνης ἐπελάθετο, καὶ τῶν νεανίσκων ἀπιθάνως καταψεύδεται. διατελεῖ τὴν γραφὴν, τὰ μὲν πεπραγμένα ἕως τοῦ βασιλέως, ἀκριβέστερον ἐγκωμιάζων, ὑπὲρ ὧν ἀξιομνημονεύτων ἐπιτεθαυμασμένος ἀπολογεῖται. ἐνταῦθα μὲν οὖν, πολλὴν ἄν τις ὡς ἔφην ἔχοι τοῦ συγγράφου. ἐγὼ δὲ ἰσοτιμίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ συνουργίαν τοῦ βασιλέως ταύτην ἐποιησάμην. ἡμεῖς δὲ καὶ γένους ὄντες ἀγαθοῦ ἐξ ἀσαμωναίων βασιλέων, καὶ διὰ τὸ συνοικεῖν τοῦ ἱερωσύνου ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαι ὑπὲρ αὐτῶν εὐκρινεῖς ὑπάρχοντες, καθαρῶς καὶ δικαίως ἐκείνου τὰς πράξεις, πολλὰς μὲν τῶν ἐγγόνων τοῦ ἐκείνου βασιλεύοντας ἐπὶ δὶ ἐτροπῆς ἔχοντες, τοῦ δ' ἀληθοῦς πρὸς ἐκείνων τετιμηκότες, διὰ ὅτε δικαίως ἐγίνετο πρὸς αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν. ἡρώδης δὲ διὰ τοῦ ἐπιχειρήσειν διὰ ἐποιήσατο τὸν τάφον, ἦρξεν ἐδόκει πράξειν ἐν τοῖς καθ' τοῦ οἰκίαν, ἔτε δὴ μνήματος ἐπιθύοντες εἰς ἀμάλιαν, καὶ πρότερον ἐσόμενον, πολὺ ῥᾳδίως πρὸς ἀνηκέστους ἐξελθὼν συμφορὰς, ἔτε καὶ τὸ τυχὸς ἐν ἐκείνοις τὸ θεῖον ποιούμενος, ἐν οἷς τε καθ' τοῦ αἰτίαν εὐκαιρὸν οὐ μικρὰν πίστιν παρέσχε διὰ τοῦ ἀσεβείαν αὐτῷ τὰς συμφορὰς ἀπαντηκέναι. ἔσεσθαι γὰρ δὴ ὥσπερ ἐμφυλίου πολέμου καθ' τοῦ αὐλικοῦ, καὶ μίσος πρὸς ἀλλήλους ἀνθυπερβαλλομένων ταῖς διαβολαῖς. ἐστασίαζε δ' ἀεὶ καθ' τῶν ἀδελφῶν ἀντίπατρος, δεινὸς ὢν, ἔξω μὲν, προβάλλειν αὐτοὺς ταῖς αἰτίαις, αὐτὸς δὲ πολλάκις ἀπολογουμένου πρὸν λαμβάνειν, ἵν' ἡ τὸ δοκεῖν εὔνους πιστὸν αὐτῷ πρὸς ἃς ἐπιχειρήσεις ὢν ἐδόκει. καὶ τότε τῷ τρόπῳ ποιησάμενος ἐκπροελήλυθε τὸν πατέρα μόνος ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἅπαντα πράξειν αὐτὸς πεπιστευκώς. ἐν

A

CAP. XI.

Herodes opus habens pecunia sepulcrum Davidis subiit.

HErodes multum pecuniarum domi forisq; profundens, audito, qvod Hyrcanus, qvi ante eum regnavit, recluso Davidis sepulcro tria millia talentorum argenti extuliſſet, ſupereſſeq; multo plura, qvæ poſſint qvantumvis magnis ſumptibus ſufficere, multo tempore animum habtuit idem aggredi. Tunc vero noctu apertum ſepulcrum ingreditur, cum prius accurate caviſſet, ne hoc reſciret populus, aſſumptis tantum amicorum fidiſſimis. depoſitas tamen pecunias non invenit ſicut Hyrcanus, ſed mundi pretioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde ſuſtulit. his invitatus ad diligentius ſcrutandum, interius proceſſit usqve ad conditoria corporum Solomonis ac Davidis. ubi duos ſatellites amiſit, erumpente (ut fertur) ex adytis flamma contra progreſſos temere. qvo caſu territus exivit, & tactus religione, ad expiandum ſe in aditu ſepulcri monumentum e candido marmore condidit ſumptuoſiſſimis impendiis. ejus operis & Nicolaus illius temporis ſcriptor meminit, ſed non item de deſcenſu regis, præter decorum id factū exiſtimans: idqve more ſuo fecit. Vivi enim regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantum attingens, qvæ ad gloriam illius pertinere viſa ſunt. qvin & multa ejus aperte injuſta facinora aut alia ſpecie afficta fucavit, aut, qvantū potuit, occultare ſtuduit: qvandoqvidem etiam crudelitati in Mariamnen ac filios ſpecioſam cauſam aſtruere conatur: illam impudicitiæ, hos inſidiarum patri paratarum inſimulans: & hoc toto opere facit perpetuo, qvæ recte ac juſte rex geſſit, nimiis extollens laudibus, contraria vero diligenter excuſans. Sed illi ob qvam dixi cauſam danda venia, non tam ad poſteritatis cognitionē, qvam ad gratificandum ſuo regi ſcribenti. Nos vero qvi & generis propinqvitate Aſamonæos reges contingimus, & ſacerdotii honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorrupte res geſtas exponimus, ſalva reverentia poſterorum regis illius, qvi etiam nunc rerum potiuntur, majorem tamen veritatis rationem habentes cum ipſorum qvoqve venia. Cæterum Herodis domus poſt violatum ſepulcrum cœpit labi in deterius: ſive diris ultricibus in eam partem incumbentibus, qvæ jam ante male habebat: ſive forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, ut merito videri poſſit impietatis præmium. Diſſidium enim erat in aula bello civili ſimile, & odia mutua concertantia calumniis. Sed inter omnes eminebat Antipatri contra fratres artificioſa machinatio, qui per alios involvens illos falſis criminationibus, ipſe patrocinium eorum ſæpe ſimulabat, ut approbata ſua benevolentia facilius juvenes clam poſſet opprimere: atq; talibus verſutiis circumveniebat patrem, ut putaret hūc ſolū incolumitatis ſuæ curam gerere. qvapropter

etiam Ptolemæum procuratorem suum rex Antipatro commendavit, & cum matre ejus omnia communicavit consilia, adeo ut nihil non horum arbitratu gereret, & infensum eum redderent his, quos exosos regi esse ipsorum intererat. Mariamnes vero filii rem indies ferebant ægrius, propter nobilitatem indignantes suo loco se dimoveri ac deterioribus cedere, & tantum non in ordinem redigi. Quin & uxores ipsorum eisdem laborabant passionibus; quarum altera Alexandro nupta, Archelai filia, Glaphyra odio mutuo prosequebatur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quod insolentius se erga filiam ejus gereret. ea nupta erat Aristobulo, quam ille sibi honore æquari ferebat muliebriter. atque hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem regis frater alienus erat a discordia. habebat enim privatam causam suspicionis & odii. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam insanum, ut oblatam sibi a rege in conjugium filiam fastidiret, contentus ancillæ complexibus. Id ægerrime tulit Herodes, videns germanum affectum a se tot beneficiis, & pene regni socium, non respondere pietate mutua, & infortunatum se fratrem existimans: & cum non valeret Pheroram ad æquiorem mentem reducere, puellam collocavit cum Phasaeli filio. procedente deinde tempore ratus jam deferbuisse fratris cupidines, conquestus de repulsa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta est. Tum Ptolemæus Pheroræ consulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi resipiscat, propter quem stultum sit privare se regis amicitia, & in ejus vicem odium ac tranquillitatis jacturam incurrere. Ille intelligens hoc sibi utile, quod jam ante calumniis appetitus veniam a rege consecutus fuerat, mulierem jam filii matrem ex se factam ablegat: & regi pollicetur ducturum se filiam ejus alteram: condixitque diem trigesimum ad celebrandas nuptias, jure jurando interposito, nihil sibi posthac cum ablegata fore commercii. elapso autem præfinito tempore, in tantum amori succubuit, ut non staret pollicitis, & rursum revolveretur ad pristinam mulieris consvetudinē. Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, sed sæpe jaciebat voces quasdam, signa alienati a fratre animi: nec deerant multi, qui per occasionem hunc ejus affectum foverent calumniis. Jamq; nec dies abibat, ulla nec hora, quin aliqvid ei novarum turbarum accideret, commissis inter se necessitudinibus quas natura volebat esse carissimas: Nam & Salome infensa Mariamnes filiis, ne filiam quidem nuptam Aristobulo adolescentum alteri sinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda secreta conjugū colloqvia: & si quid, ut assolet, offensiuncularum incideret, exacerbans multis suspicionibus. qvo factum est, ut secreta eorum expiscaretur omnia, & puellæ quoq; juvenem exosum redderet. illa vero in matris gratiam sæpe narrabat, quod illi, quoties soli essent, crebram mentionem Mariamnes facerent, & odiose de patre loqverentur

A καὶ Πτολεμαῖον, ὃς ἦν αὐτῷ διοικητὴς τῶν τῆς βασιλείας πραγμάτων ἀντιπάτρῳ συνίστη, καὶ μὴ τῆς ἐκείνου μητρὸς ἀπέστη τὰ ἐπιχειρόντων ἑβλάπτειν, ἕκαστα πράττειν ἦν αὐτοῖς, καὶ πράττειν ὅσα βούλοιτο, καὶ πᾶσιν ἄγειν τὸν βασιλέα τῶν ἐξ ἐκείνου οἷς ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δ' ἐκ τῆς Μαριάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διετίθεντο καὶ τὴν ἀτιμίαν τὴν ἀδελφῆς οὐκ ἔφερον πράως, ἀγεννεῖς ὄντες καὶ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. αἵ γε μὴν γυναῖκες, ἡ μὲν Ἀλεξάνδρῳ συνοικήσασα θυγάτηρ ἀρχικοῦ

B γλαφύρα, μισοῦσα εἶχεν εἰς τὴν σαλώμην, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα Ἀριστόβουλον, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὴν σκεπτικὴν δοκεῖν ὑπερφανώτερον Ἀριστόβουλος γὰρ ἀριστοβούλῳ τὴν ἰσοτιμίαν αὐτῆς, ἀναξιοπαθοῦσα γλαφύρα. δευτέρας οὖν ταύτης ἐρασθεὶς ἐμπαθῶς κύρας, ἀδελφὸς δὲ βασιλέως ἀδελφῆς φερώρας ἔχων τὰ πρὸς χῆς λαῖ, ἰδίαν δ' ὑπόθεσιν ὑποψίας καὶ μίσους ἐμπεπλώκει μὴν δὲ εἰς ἔρωτα δι' ἀλλοδόξους αὐτῷ γυναῖκας, ἡτήσατο δ' τῆς ἀνθρώπου μεμηνότως ὅπ τοῦ κρατεῖν μόνον, ὡς αὐτῷ καὶ τῆς δ' βασιλέως ἐγκρατοῦς θυγατρὸς, τὴν μὲν ὑποφαινούσης, πρὸς τὸ τὸν νοῦν ἔχειν. ἦχθετο δ' ἀτιμασθεὶς ἡρῴδης τὰ λὰ μὲν διεργετήσας τὸν ἀδελφὸν, δυνάμει δ' καὶ νὸν ἔχειν τῆς βασιλείας, ἀχάριστον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ρῶν, καὶ τῷ προσώπῳ δυσχεῖν ὥστε. καὶ τὸν μὲ ρίαν μὴ τυχὼν φερώρα δικαίᾳ, παιδὶ φασαήλου σιν. αὐτὸς δ' χρόνῳ διελθόντ ὀργὴν μὲν ἦδη πρα μακέναν τὴν ἐπιθυμίαν τἀδελφῷ, βεβαίᾳ π πρὸς ἠπιᾶτο, καὶ τὴν θυγατέρα ἠξίᾳ λαμβάνειν, κύπρ σκαλεῖτο. φερώρᾳ δ' συμβουλεύῃ πτολεμαῖ ἤδη συμφώνῳ τῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν ἀτιμίας, καταβαλεῖν ρωπε. καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι δίκης ἡτιῶμθαι, ἀπο μὲν αὐτὸν τῆς εὐνοίας τῆς πρὸς βασιλέως, ἄπορ κεῖνῳ παραχῆς καὶ μίσους πρὸς αὐτὸν καθίστα σκεῖνον εἰδὼς λυσιτελήσοντα, τῷ καὶ πρότερον

E ἐδόλως ᾠόμθον συνεγνωκέναι τὰ μὲν ἀνθρώπῳ καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ἀποπέμπει. βασιλεὺς μολογλήψεσθαι τὴν θυγατέρα αὐτοῦ γαμετὴν τριακοστὰς ἡμέρας συνέθετο δ' γάμῳ, συνεπομνύμ ὡς ἐδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τὸν ἀποπεμφθέντα διελθουσῶν δ' τριάκοντα ἡμερῶν, τοῦτον ἐν ἔρωτι δ', ὡς τε μηδὲν μὲν ἔτι παῖσαι τῶν μὲν μόνων, πάλιν δ' Ἀγαπήσειν ὅπ τῇ πρώτῃ. ταῦτα δ νερῶς ἤδη τὴν ἡρῴδου ἐλπίδ, καὶ πρὸς ὀργὴν ἦλθ. F οὐ λόγοι τινὲς ἀεὶ ῥᾳδιουργοῦντες παρ' αὐτῷ, καὶ τὴν τῇ ὀργῇ δ' βασιλέως ἀφορμὴν τ' τῷ Φερώρᾳ Ἐδ Ἐδόλων ἐπισκοῦτο. διέλειπεν δ' ὀκέτι τις ἡμέρα δὲ καθ' ἓν ἀτρεμοῦν αὐτῷ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι πο πιπτεν καινῶν ἀγωνισμάτων συγχύσεων δ' φιλίας ἀλλήλας πεποιημένων. ἔτι μὲν γὰρ ἡ σαλώμη χα δύσνους ἦσαν τοῖς ἐκ μαριάμμης, ἀδελφὸν δὲ τὸν ἑαυτῆς γαμετὴν συνοικοῦσαν ἀριστοβούλῳ θατέρῳ τ νεανίσκων

G τῇ δ' χθὲς πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίᾳ χρῆσθαι, λέγο λαλήσασαν κατ' ἰδίαν ἀναπεῖσθέντα καὶ μειρᾶκ καὶ τοῖς πρόσκρουσιν, οἷα συμβαίνει, πολ ὑποψίας εἰσιοῦσα. διὸν αὐτὴ μὲν, ἅπαντα κατ' ἐκείνους ἐμαίνετο, δύσνους δ' τὸν παῖδα τῷ νεανίσκῳ πεπίστευκε. χαλεπῶς δ' ἐκείνη τ περὶ πολλάκις ἐλεγεν ὡς μέμνηται μὲν ἰδίᾳ ἐκεῖνοι τῆς μαριάμμης, ἐσυγήκασι δ' τὸν πατέρα

σωνεχὲς ἢ Ἀλεξανδρεῖσιν εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τῆς ἀρχῆς, τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας ἡρῴδῃ γεγυμνασμένους, καὶ μορφὴν γράμματος καταξήσαι. ἁρμόσει γὰρ εἰς ταὐτὸν χρείαν τὸ νῦν ὑπημελὲς αὐτῶν, καὶ πρὸς παιδίαν ἐπιτήδειον. τὰς δὲ γυναῖκας εἰ ποτὲ καὶ πολυτελῆ εἴδοιεν ἐσθῆτα μητρῴου κόσμου μετειλημμένας, ἀντὶ τῆς παρούσης ἀβρότητος, ἀπειλεῖν ὡς τρίχεσιν ἠμφιεσμέναις καθειργομένας, μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπουσας. τοιαῦτ' ἀεὶ λόγους ἀπηγγέλλετο Ἀλὲ τῆς σαλώμης τοῦ βασιλέως, καὶ κεῖνος ἤκουεν μὲν ἀλγεινῶς, ἐπειρᾶτο δὲ διορθοῦν. σκαιὸν δὲ τῆς ὑποψίας, καὶ χείρων ἀεὶ γινόμενος ἅπασιν καὶ πάντων ὑπίδυεν. ἃ μὲν οὖν ἄλλα τότε μὲν ὑπαλήλιξας τοῖς πάθεσιν, ἀπελογήσατο μόνων φόβων εἰς τὸν καιρὸν ἐγγενέσθαι, τῆς δὲ ἐξῆς πολὺ χείρων ἀπεσοβήθη. ὁ γὰρ Φερώρας ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ἔχοντα τὴν ἀρχελάου θυγατέρα γλαφύραν ὡς ἐδηλώσαμεν, σαλώμης ἔφη λέγειν ἀκηκοέναι, τὸν ἡρῴδου ἠτιῆσθαι δὲ τῆς γλαφύρας ἔρωτος, καὶ δυσαρεστεῖσθαι τὴν ἀπιθυμίαν εἶναι. ὅτε δὲ ἐκεῖνος ἀκούσας, ὡς τὸ νεότητος, καὶ ζηλοτυπίας ἐξεκαίετο. καὶ τὸ κατὰ τὴν πρὸς εἰς τὴν παῖδα γινόμενα παρ' ἡρῴδου, πολλάκις ἢ ὅσον αἱ τοιαῦται φιλοφρονήσεις, ὅτι τὸ χεῖρον ἐλάμβανεν ἐξ ὑπονοιῶν Ἀλὲ τὸν σκοπεύοντα λόγον. οὐκ ἐκαρτέρησέν τε τὴν ὀδύνην δὲ πεάγματος, ἀλλὰ ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα, καλαμώνην τὸ ὑπὸ δὲ Φερώρα ῥηθέντα μὴ δακρύων. ἡρῴδης δὲ πολὺ μᾶλλον ἐκπαθὴς γεγόνει, καὶ τὸ σὺν αἰσχύνῃ τῆς Ἀλεξάνδρου ἐνύδρισμένον δὲ Φέρωρι, ἐπιτέρπετο, καὶ πολλάκις μὲν ὠδύρετο τὰ πονηρὰ τῶν οἰκείων, οἵους εἰς αὐτὸν γεγόνασιν, οἷων τυγχάνοι, μεταπεμπόμενος τὸν Φερώραν, καὶ πρόσοντα δίκας, κάκιστε ἀνθρώπων εἶπεν, εἰς ὅτου τῆς ἀμέτρου καὶ ἀθεμίτου ἦλθες ἀχαριστίας, ὡς τοιαῦτα μὲν περὶ ἡμῶν νοῆσαι, τοιαῦτα δὲ λαλεῖν; ἆρ' οὐχ ὁρᾷς τὴν πρὸς ἀμφοτέρους ὡς ἀβλασφημίας ἐσχασμένον, τοὺς τοιούτους λόγους τοῦ παιδὸς προσηνεγκας, ὑπόβολιμε καὶ φάρμακον αὐτοὺς πικρὸν τὰ ἐμῆς ἀπωλείας; τίς γὰρ ἂν εἰ μὴ δαιμόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὥσπερ ἔτος ὁ παῖς, λυέσχετο τὸ πατέρα μὴ τοσαῦτ' Ἀλὲ τοιαύτην ὑποψίαν; πόθεν δὲ λόγον εἰς τὸ ψυχρὸν, ἢ ξίφος εἰς τὴν δεξιὰν ἐμβαλεῖν αὐτῷ δοκεῖς καὶ δ' ἐγκωμιάστος; τί δέ σοι βέλεσιν, τὸ μισεῖν τὸ αὐτὸ, καὶ τὸ ἀδελφὸν αὐτοῦ, πρὸς μόνον τὸ κατ' ἐμὲ βλασφημίαν, εὐνοίαν ὑποκρινάσθαι, καὶ πρὸ τούτων λέγειν, ἃ τῆς ἀσεβείας λοιὸν καὶ νοῆσαι, καὶ Ἀλεξαλεῖν; ἔρρε κάκιστε εἰς δύεργέτην τὸ ἀδελφὸν γενόμενος. τοῦ μὲν ἡ συνείδησις αὐτῇ συζήσεται, ἐγὼ δὲ νικῶν ἀεὶ τὰς ἐρινύς, μήτε ἀμυνόμενος κατ' ἀξίαν, καὶ μείζονας ὑπερβαίνων ἢ τυχεῖν ἐστιν δίκης. τοιαῦτα μὲν ὁ βασιλεύς. Φερώρας δὲ ἐπ' αὐτοφώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ ἁλοὺς, σαλώμεως ἔφη ταῦτα συνθῆσαι, καὶ παρ' ἐκείνης εἶναι τοὺς λόγους. ἡ δὲ ὡς μόνον ἤκουσεν, ἐτύγχανεν δὲ παροῦσα, πληγεῖσα ἀνεβόησεν, ὡς ἀδελφὸν ἐπ' αὐτῇ τοιοῦτον, ἔστι Ἀλὲ αὐτοῦ ἐσχηκὸς ἅπασιν εἰς μῖσος ἀγαγεῖν αὐτὸν τοῦ βασιλέως, καὶ πάντα τρόπον ἀπελεῖν διὰ τὴν εὐνοιαν δὲ ἔχει τὸν ἡρῴδην ἀεὶ προγινώσκουσα τοὺς κινδύνους, ἐν ᾗ τοῦ παρόντος καὶ μᾶλλον ὑπεβουλεύετο. μόνη γὰρ ἀναπεπταμένα τὸν ἀδελφὸν ἐκβεβλῆσθαι δὲ ἔχει γυναῖκα, λαμβάνειν ἢ θυγατέρα τὴν βασιλέως, ἐκ τοῦτος τὸ σοφίαν μεμισηκέναι. τοιαῦτα λεγούσης, καὶ πολλάκις μὲν ὑπὸ ἀπομενούσης τὸ τρίχων, πολλάκις ἢ τυπτούσης τὰ στέρνα, ἡ μὲν ὄψις εἶχε πρὸς τὸ ἀνήνυτον πηγάνον, ἢ καρδία δὲ τρόπον τὸν ἐν

A minarenturque, si principatus ipsis contingeret, reliqvarum regis uxorum filios scribas se facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. uxores etiam regias si quando viderent matris ornamenta usurpare, pro præsentibus deliciis vestituros se ciliciis, inclusas, ubi ne solem quidem liceat aspicere. Hæc mox Salome regi renunciabat: qvæ ille tametsi permoleste ferret, emendare tamen malebat, quam punire. maxime autem exasperabatur suspicionibus, & indies seipso pejor, omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc objurgatione filios castigasse contentus, & illorum responsione placatus aliqvantisper quievit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum convenit, maritum, ut diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitqve se audisse ex Salome, Herodem ardenter amare Glaphyram: nec posse hunc affectum excutere. hoc audito, juvenis zelotypus vehementer excanduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes mulieri exhibebat in gratiam filii, qvod quidem fere qvotidianum erat, in pejorem partem interpretabatur, suspicione concepta ex his, quæ audierat. neqve diutius potuit eam indignationem concoqvere, sed adito patre, cum lacrymis ei sermonem Pheroræ aperit, quamobrem ille magis adhuc turbatus est, non ferens insimulari se falso tam turpis criminis, multa quærens de suorum malitia, a quibus pro beneficiis talem reportaret gratiam. Moxq; accersitum Pheroram adortus jurgio: Pessime, inqvit, omnium mortalium, eone ingratitudinis prolapsus es, ut talia de nobis vel dicas vel cogites? nonne deprehendo tuum propositum, quod non convitio tenus hæc dixisti filio, sed ut insidias & veneficia hoc pacto in caput meum strueres? Quis enim, nisi bono aliqvo genio ductus, ut iste filius, pateretur patrem suspectum impune ferre talem injuriam? Utrum tibi videris sermonem in animum, an in dextram gladium inseruisse, quo parentem conficeres? aut quid tibi voluisti, cum & ipsam odoris, in me tantum calumniando simulans benevolentiam, & ea dicens, quæ salva pietate ne cogitari quidem poterant, apage te hinc, post tam perversum erga fratrem benemeritum animum. Et tu quidem, qvoad vixeris, tua conscientia frue: ego vero dabo operam, ut fim meis melior, neqve dignas pœnas exigens, & majoribus, quam digni sint, beneficiis eos prosequens. Sic Ioma chante rege, Pheroras, cum in manifesto crimine deprehensus teneretur, Salomes ait hoc esse commentum, & ab ea prima hos sermones profectos esse. Qvo audito, illa (nam forte aderat) composito ad verborum fidem vultu exclamat, non esse hæc sua, & omnes hoc unum agere, ut eam invisam regi faciant, & de medio tollant Herodis amantissimam, & præcaventem ipsius pericula. nunc vero etiam majoribus se appeti insidiis. solam enim autorem fuisse fratri, ut abjecta, qua se oblectabat muliercula, filiam regis duceret, & hanc esse causam odii. hæc illa loqvente, simulqve capillos sibi vellente, & pectus plangente, species qvidem negantis erat verisimilis, sed mala mens

dissimulabatur gestu fictitio. Pheroras autem medius tenebatur, ne prætextum quidem ullum sui facti inveniens, cum non inficiaretur se dixisse, & audisse eadem pervadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione duravit aliquandiu. tandem rex pertæsus & fratrem & sororem ablegavit: collaudataq; filii temperantia, & quod hos sermones ad se detulisset, admodum fero ad curam corporis se contulit. Post hanc contentionem male audiebat Salome, qvod videretur autor hujus calumniæ: & uxores regiæ male ei volebant, quod scirent morosam & variabilem, & pro tempore nunc inimicam, nunc benevolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodam fortuito. Erat Arabum rex Abodas, homo segnis & otio deditus: negotia vero ejus administrabat Syllæus, vir callidus, ætate florens & corporis specie. hic cum propter quædam negotia ad Herodem veniisset, contemplatus una cœnantem Salomen, animum ad eam adhibuit: comperto eoqve esse viduam, venit cum ea in colloquium. illa, quæ deterius quam ante tractabatur a fratre, & nonnihil tacta forma juvenis, non abhorrebat a nuptiis: & cum per eos dies frequentarentur convivia, existebant multa non mediocria signa, quod consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc uxores regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus, sciscitabatur ex Pherora, & jubebat eum interesse cœnam observare, quomodo erga se invicem affecti sint. ille renunciavit, quod nutibus & mutuis aspectibus satis indicarent, quo tenderent. Post hæc Arabs jam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensibus, hanc ipsam ob causam reversus, & collocutus de hac re cum Herode, postulavit, ut Salomen sibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem utilem propter Arabum commercia, quorum principatum & deberi sibi, & jam magna ex parte contigisse. De quo cum ille ad sororem retulisset, percontando, an ei nubere sit animus, mulier facile assensum præbuit, postulantibus deinde, ut Syllæus accenseretur in Judæorum religionem, & tum demum uxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc non sustinuit, lapidandum se dicens a popularibus, si faceret: atqve ita re infecta discessit. ex eo tempore Pheroras Salomen insimulavit intemperantiæ, ac magis etiam uxores regiæ, dicentes eam consveviisse cum Arabe. Et puellam, quam fratri desponsatam ille domesticæ mulierculæ illecebris victus recusavit ducere, Herodes in sororis gratiam collocaturus Salomes de filio nato e Costabaro, mutavit sententiam persvasus a Pherora, negante adolescentem amaturum talem socerum propter patris sui cædem, & æquius censente, ut ipsius filius eam ducat, successurus in tetrarchiæ dominium. quod ubi is persvasit, impetravit prioris offensæ veniã. mutatis igitur sponsalib. puella data est nuptũ adolescentulo, addita centum talentorum dote. Nec interim cessabant turbæ domesticæ, imo angebantur

A τοῖς ἡμομβίοις ὑποκρίσεσιν ἐπεσήμαινεν. ὁ δὴ Φερώρας
εἰς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν εὐχρηστον εἰς ἀπολογίαν
ἔχων, εἰπεῖν μὲν ὡμολογηκὼς, ἀπόσπασμὸν δ' ἐπεδέ-
μυ. ἐφύετο δὴ δῆτα πολέμιον ἤτε σύγχυσις, ἡμιτόμων
λόγων εἰς ἀλλήλας ἄμιλλα. τέλος δὴ ὁ βασιλεὺς
τόν τε ἀδελφὸν, καὶ τὴν ἀδελφὴν μεμψάμενος, ἀπε-
πέμπετο, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας τῆς εὐσεβείας, καὶ
πρὸς αὐτὸν ἀνενεγκὼν τοὺς λόγους ὀφὲ τῆς ὥρας εἰς
θεραπείαν ἔσωματος ἐφύετο. τοιαύτης δὴ τῆς μά-
χης ἐμπεσούσης κακῶς ἤκουεν ἡ σαλώμη, παρ' αὐτὴ
γὰρ ἐδόκει κεκινῆσθαι τὰ πρὸς τὸν Δοσθόλλην, ἅτε δὲ
βασιλέως γυναῖκες ἦχθοντο φύσει δυχερεστάτῳ ὄντι,
καὶ γυναιμόλυπι ἄλλοτ' ἄλλῳ κατὰ καιροὺς ἔχειν
καὶ φίλειν. ἔλεγον οὖν αἱ τι πρὸς τὸν ἡρῴδην κατ'
αὐτῆς, καὶ τί συμπεσὸν ὅτι μεῖζον ἤραξε τὸν κ
ὥστε παρρησίαν. ἐν μὲν γὰρ ὁ τῆς Ἀραβίας βασιλεὺς
ἐδόθης ἀπράγμων καὶ ναθὴς τὴν φύσιν, πολλοῖς
δ' αὐτῷ διῆκε τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ, καὶ τὸν σ
κίαν νέος ἔτι καὶ καλός. ὅτε γὰρ ὑπὸ χρείας τι
νὸς ἐλθὼν εἰς τὸν ἡρῴδην, συνδειπνῶν εἶδεν τὴν σ
λώμην, καὶ τὸν νοῦν ἔσχεν πρὸς αὐτήν. γνώσιμον δ'
ὅτι καὶ χηρα, τυγχάνει διελέγετο. σαλώμη δὴ καὶ γὰ
ρον ἡ πάλαι Φερομήνη ἔσχε τὸν ἀδελφὸν, καὶ τὸ καὶ
σιον οὐκ ἀπαθῶς ὁρῶσα, πρὸς τὸν γάμον ὥρμητο, πρὸ
τε μείζους φαντώτων ὅτι τὸ δῆπουθεν ἐνέφαινεν εὐ
τε καὶ μὴ μέτρια, τῆς ὄψεως ὁμολογίας. ταῦτα
δὴ αἱ γυναῖκες ἀνέφερον τῷ βασιλεῖ, ἀγγελίαν
τὴν ἀχρημοσύνην. ἡρῴδης δὴ καὶ αὐτὸς ἐφειστήκει,
προσεστωμύλλετο, καὶ τηρεῖν ἠξίου αὐτὸν τὸ δεῖπνον,
πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἔχοιεν. σκοπῶν δὴ, σύμ-
βαλλεν ὅτι καὶ νεύμασιν, καὶ βλέμμασιν, οὐκ ἀλλο-
τῆς ὁρμῆς εἶσιν ἀμφίστροποι. μὴ δῆτα, ἐμοὶ γὰρ
ὑπῆρξον ἀπιστοι. ἀναλιπὼν δὴ δύο μῆνας ἢ τρεῖς
χε δὴ πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ λόγους ἡρῴδη προ-
φέρων, ἐξιὼν αὐτὸν τὴν σαλώμην δοῦναι αὐτῷ γά-
μον. ἐστοχάζετο γὰρ οὐκ ἀλυστελὲς τὸ κῆδος ἐπιμί-
τῆς τῶν Ἀράβων ἀρχῆς, ἣν αὐτῷ καὶ νῦν ἤδη πλεί-
δυνάμει, καὶ μᾶλλον ἐφέλεσθαι. ὃ δὴ ἡρῴδης τὸ λο
γον ἐνεφέροντος, καὶ τὸν ἀδελφιδοῦν μὴ τῆς ἀδελφῆς
πρὸς γάμον ἑτοίμως ἔχει, ταχέως μὲν σκέψα
κατὰ. σύλλαιος δὴ ἀξιούτων αὐτὸν ἐγγράφεσθαι
τῶν Ἰουδαίων ἔθεσιν, καὶ τότε γαμεῖν, ἄλλως γὰρ
ἔναγη δυνατὸν, ἀχ' ὑπομένειν, ἀλλὰ καὶ καταλεύ-
σεσθαι πρὸς τῶν ἀράβων ἑτῶν, εἰ τοῦτο πράξει, ἀ-
πελλάσσεται. σαλώμη οὖν ὅτε Φερώρας ἦλθεν εἰς ἀκρασίαν,
καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες
λέγουσιν κοινωνίαν αὐτῇ ἡδέως πρὸς τὸν ἄρσε-
τοιῶδε κάρφει τὸν ἀδελφὸν κατηνεγκεῖν ὁ βασιλεὺς
τὸν μὲν Φερώρας οὐκ ἔλαβεν ὡς σφᾶς ἠ
μου τῆς γυναικὸς, αὐτοῦσι σαλώμης τὸ τ
οὐκ κρεισσόνου ἡμέρων, ὥρμητο μὲν σκέψα
κησαι. μεταπέμπεται δὴ τὸν ὃ Φερώρα τὸ παι
σχον οὐκ εὐνοϊκῶς ἐρωτᾷ λέγοντος, ἀφ' τῶν ἀπολε
αν δ' πικρὸς, καὶ δυσμόπρον ὄντα, λαβὼν τὸν αὐτ
τοῦδα τῆς τετραρχίας ἐνδεχόμενον. ἔτω δὴ σύ
μῶν ἡτεῖτο, καὶ μετέπεισεν ἔτως. σκέψα μὲν τὸν αὐ
τιμεταθέσεως τῆς ἐγγύης, ἐγαμέετο τῇ Φερώρα μνη
κίῳ, Φέρωλαν δηλοῦντος ἐκατὸν τάλαντα δ βασιλεὺς
οὐκ ἀνέτο δὴ τὰ κατὰ τὸν οἰκίαν ἀεὶ, καὶ μᾶλ
τὰς παρεχὰς λαμβάνοντα. καὶ συμπίπτει τοῦτο

ἐξ αἰτίας μὲν τὸν ὑπερπᾶς, χωρῆσαι ἢ πρόσω κ᾽ δυχέρειαν. ἦσαν δ᾽ ὑπ᾽ ἐκεῖνοι τῷ βασιλεῖ Δία καλλ@ ὑ μετρίως ἐπιτηδειωμένοι. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δ᾽ ἐπὶ τὸν πρόσφερειν, ὁ δ᾽ κατακοιμίζειν βασιλέα πεπίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς. καὶ τὸς ἀγγέλλ᾽ τῷ βασιλεῖ Δία φθαρεῖσαι τούτους ὑπὸ ἀλεξάνδρου ὑ παιδὸς ὄντι πολλοῖς ἐγκλήμασιν. ἀνακρινόντι δ᾽ ἐπὶ τῆς γνωσθείσης πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὡμολόγ@. ἄλλο δ᾽ οὐδὲν δυσχερὲς εἰς τὸν πατέρα συνειδέναι. βασανιζόμενοι δ᾽ μᾶλλον, κ᾽ ἐν τ᾽ ἀνάγκαις ὄντες, ἐπιτεινόντων ἀεὶ τῶν ὑπηρετῶν, κ᾽ χαριζομένων τῷ ἀντιπάτρῳ τὸ τοιοῦτον, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμένεια πρὸς τ᾽ πατέρα, κ᾽ μῖσ@ ἔμφυτον ἀλεξάνδρῳ. ὠδυνᾶτο δ᾽ αὐτοῖς ἡρῴδιον μὲν ἀπηγορευκέναι θεῖσθαι ἤδη τετυχηκέται, καὶ τὸ γῆρας ὠδηκάλυμμα τοῦ χρόνου πιοῦμενον, μελαίνοντα τὰς τρίχας, καὶ κλέπτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. εἰ δ᾽ αὐτῷ πρόσχοιεν τ᾽ νοῦν ὠφελησόμενοι τ᾽ βασιλικῆς, ἢν κ᾽ μὴ βουλομένῳ τ᾽ πατρὸς ὄντι ἄλλως τινὸς εἶναι, ταχὺ τὸν πρῶτον ἕξειν ἐν αὐτῇ τόπον. οὐ γὰρ μόνον Δία τὸ ἡλικ@, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ πᾶς ὠδρασκυδὴς ἕτοιμον αὐτῷ τὸ κρατεῖν εἶναι. πολλοὶ μὲν γὰρ τ᾽ ἡγεμόνων, πολλοὶ δ᾽ τῶν φίλων συνεστᾶσιν ἐχθροὶ πᾶσιν ὅτι οὐκ ἐᾷ δρᾶν κ᾽ πάσχειν. τούτων τ᾽ λόγους ἀκούσας ἡρῴδης, ὅλ@ ἐγένετο τῆς ἐπηρείας, καὶ δ᾽ δέους, τὰ μὲν εἰς ὕβριν ῥηθέντα χαλεπῶς, τὰ δ᾽ εἰς ὀνείδισιν οὐκ ἀκινδύνως σκληθῶν. ὥστε κ᾽ μᾶλλον ἐξ ἀμφοτέρων ἠρετίζετο, καὶ πικρὸς ὢν, ἐδεδοίκ᾽ μηκέτι πᾶς ἀληθείας συνεσκευασμένην ἐπ᾽ αὐτὸν ἰσχυρότερον, ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸν καιρόν. ἔνθεν δ᾽ οὐκ φανερῶς τῷ ἐρᾶσθαι ἐπιέζετο, κατασκέπτ@ δ᾽ τ᾽ ὀνειδιζόμενα διέπεμψεν, ὀνοσία τε, κ᾽ μίση πρὸς ἅπαντας ἐῶ, καὶ τῷ ὀνείδισιν ἐπ᾽ ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλοὺ καὶ κ᾽ τ᾽ οὐκ ἀξίων αὐτῇ χρώμεν@ διετέλει. πέρας τε οὐδὲν ἐῶ, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον ὡς ἂν καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτῷ φοβεροί. τοῖς δ᾽ οἷς οὐκ ἐῶ συμπλέκεσθαι πλείων ὀνομάσαι μόνον ἐδόκ᾽, καὶ μέρ@ δ᾽ τοὺς ἀσφαλείας, ἐδόκουν ἀπολλύμενοι, πλ@ τὰ δὲ αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας ἐπ᾽ ἀλλήλοις ἐτρέπησαν, νομίζοντες μὲν εἰ φθάσουσι ἕτερ@ τὸν ἕτερον ἀσφαλοῖ, ὅτ᾽ αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν φέρειν, ὀλίγοι δ᾽ ἔσεσθε τύχοιεν ὧν ἠξίουν ἠμέλημένοι καὶ τῷ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ᾽ οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν προλαμβάνοντες μένον. ἤδη οὖν οἰκείας τινὰς ἔχθρας ἐπεξήεσαν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ, καὶ καταφωραθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐγίνοντο, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὅρμενον, ἐ πάγλυ ὀλίγοι τὰς ἔχθρας νοοῦντες, καὶ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ᾽ ἑῶ ἑτέροις ἐπεβάλλον. ἥ τε καὶ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ Δία τὸ μὴ προφανῶς ἁμαρτάνοντας ἀναιρεῖν ἐπεγίνετ᾽, ἐ ταύτης τὸ χαλεπὸν, οὐκ εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ᾽ εἰς τὸ μὴ μωρήσασθαι τοῖς ἴσοις τὰς ἐν δείγματι ἀπηρτίζετο. τοιαύτη μὲν ἑῶ τ᾽ πρὸς τῷ αὐλικῷ παροχή. πολλοῖς δ᾽ τῶν φίλων ἤδη, καὶ δ᾽ αὐτὸ προσέπεσεν ὡς οὐδ᾽ ἐμφανίζεσθαι δέον αὐτῷ λοιπὸν, ἀδ᾽ εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι. τοιούτῳ δ᾽ τῷ ὠδαγελίαν ἐπιέζετ᾽, καὶ ὃ ἡ παρρησίας ἐλάττον@, ἢ πλεῖον@ ἐντροπῆς μεμεστωμένη. ἐ γὰρ ἀνδρόμαχον ἐ γέμελλον, ἄνδρας ἄνωθεν φίλους αὐτῷ, καὶ πολλὰ μὲν πρὸς τὰς βασιλικὰς χρείας, ἔντε πρεσβείαις κ᾽ συμβουλίαις ὀνήσαντες αὐτῷ τ᾽ οἶκον, συμπαραδύσαντας δ᾽ ἐ τοὺς ἰοὺς, καὶ τί γὰρ ἡ πρώτην παρρησίας

A a turpibus initiis progressæ usqve ad calamitates tristissimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, unus a poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in seriis regni negotiis uti est solitus. hos quidam ad regem detulit corruptos esse ab Alexandro filio, accepta magna vi pecuniæ: & quæstionibus examinati, ecquid cum illo habuissent consvetudinis, rem fassi sunt: præterea nullius tentati contra patrem facinoris se esse consçios; admotis deinde acrioribus tormentis, victi necessitate, ministris magis magisq; in gratiam Antipatri sævientibus, ajunt Alexandrum innatum contra parentem odium alere: hortatumq; eos, ut Herodem desererent jam inutilem, facientemq; fucum ætati, & senium dissimulantem tincto capillicio. qvin potius sibi adhiberent animum potituro vel invito patre regno debito, expectarentqve brevi dignitatem primariam. jam enim non tantum generis prærogativam sibi suffragari, sed instructa etiam ad invadendam dominationem omnia, statutos pro se multos duces militum, multos amicos regios, paratos quidvis vel agere vel pati in ipsius gratia. His auditis, Herodem totum ira & timor occupat, qvod filii verba & contumeliosa viderentur, & minacia: utroq; igitur exacerbatus verebatur, ne qvid gravius contra se conflatum esset, qvam ut eodem temporis momento posset cavere & occurrere. qvamobrem non ausus palam inqvirere: per dimissos clancularios rem gerebat, omnes suspectos juxta habens atqve invisos, & in suspicionibus etiam de immeritis securitatem suam collocans: qvarum adeo nullus erat finis, ut, qvo quisq; ei conjunctior esset, eo magis timeretur, ut tanto ad nocendum potentior. Cæteros, cum qvibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari a delatore sat erat, moxqve ad suam securitatem pertinere putabat illorum interitus. Postremo etiam domestici, anxii de incolumitate propria, in seipsos versi sunt, tutissimos rati, qui alios prævenirent calumniis, certissimumq; hoc ad salutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipso aliorum in se conciebant invidiam, videbanturq; merito retaliandi, & sic accipiendi, ut ipsi tractassent alios. Jamq; etiam privatas simultates hoc modo exercebant: moxq; deprehensi eadem patiebantur, occasione contra inimicos utentes pro laqveo, qvo paulo post ipsi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo qvod multos non convictos tolleret: qvod tamen non in hoc proderat, ne similia posthac faceret, sed contentus erat delatores eorum pari mulctasse supplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciavit, ne vel in conspectum suum venirent, vel intra limina palatii, maxime his, qui fiducia meritorum hactenus ei reverendi fuerat Andromacho enim & Gemello veteribus am & qui plurimum regem tam legationibus qvam consiliis juverant, filiosqve ejus instituerant, & majorem cæteris habebant fiduciam,

amicitiam renuntiavit: alteri, quia Demetrio e- A jus filio Alexander utebatur familiariter: Gemello vero, quod ipsum sciret favere juveni. nam & inter educatores ejus ac eruditores fuerat, & Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est, qvin gravius aliquid in eos libenter statuisset, ni obstaret virorum claritas: qvare contentus est tum ablegatis ademisse autoritatē, ut, posita proborum hominum reverentia, debaccharetur licentius. Horum porro omnium malorum fax erat Antipater, qvi, ex qvo primum tempore patrem animadvertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adjungens, accendebat hominis sævitiam: & tunc videbatur egregie fungi officio, si daret operam, ut quicunqve reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur, pulso Andromacho & reliqvis amicis liberioribus, primum rex, qvotqvot putabat Alexandro fidos, examinavit tormentis, num cujus tentati contra se facinoris essent conscii. illi vero immoriebantur cruciatibus, qvod nihil haberent dicere. atqve hoc acrius incumbebatur qvæstionibus, qvod præter opinionem nullum deprehendi posset ne excogitatum qvidem maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur, tortos a veritate malle, qvam a fide erga D dominos & amicos discedere, urgebatq;, ut secreta perqvirerentur, apprehensis pluribus. Tandem unus e multis tormenta non ferens ait se non semel audisse juvenem dicere; qvoties laudaretur a proceritate staturæ, aut sagittandi peritia, cæterisq; virtutibus eximiis, hæc a natura ornamenta sibi magis concessa quam beneficia patrem enim præ invidia his offendi omnibus. E quapropter, quando simul inambulent, contrahi se industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatoriis jaculationibus illo præsente destinata non ferire, qvod norit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hæc verba dum expenduntur, intermissis tormentis, adjecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, ut in venatione patri insidias struerent, quibus si ille esset oppressus, tum regnum postulaturus Romam per- F fugeret. Inventæ sunt etiam juvenis literæ ad fratrem scriptæ, conqverentis de patre, non recte factum, qvod Antipatro addixisset agros, ex quibus ad eum redirent ducenta talenta annua, tum vero Herodes probabili, ut ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspicione, Alexandro comprehenso jubet injici vincula: & rursum incipit sævire, quamvis ne ipse qvidem auditis G satis crederet; neqve enim excogitare poterat, cur deberet ab illis per insidias appeti: & qverelæ illæ pueriles contentiones videbantur, nec verisimile, post manifestum parricidium voluisse eos Romam petere. qvamobrem volens majus aliqvod impietatis argumentum invenire, soliciteqve cavens, ne videretur filium temere damnasse ad vincula, & quæstioni subjiciens ho- tiores Alexandri amicos, non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cumqve tota tumultu, terrore ac tormentis perstreperet, juvenis quidam in tali necessitate constitutus, dicit Alexandrum Romam ad amicos literas misisse, rogantem, ut curarent se accersiri a Cæsare,

τὸν ἐχθρὸν παρητήσατο τότε. τὸ μὲν, ὅτι δημότης ὢν ὁ πρὸς αὐτὸν συνῆθης ἦν Ἀλεξάνδρῳ. γέμελλον δ' ἐνόουν ὑπερεφιλοῦντα ἐκείνῳ. καὶ γὰρ ἐν ταῖς τροφαῖς, καὶ τῇ παιδίᾳ συνῆν γεγονώς, καὶ τὴν ἐν τῇ ῥώμῃ συνδιατρίβειν ἀποδημίαν. παρῃτήσατο δὲ καὶ τοῦτον, ἡδέως μὲν ἂν καὶ χεῖρον. ἐπεὶ δὲ μὴ κατ' ἀνδρῶν ὄντα ἀσήμων ἔχειν τὴν ἄχρι τοσούτων παῤῥησίαν, τὸ τε τιμᾶν, καὶ τὸ διώκειν κωλύειν ἁμαρτάνοντας ἐμαρύνετο· ἐν τούτων ἀπίστων αὐτῷ ἀντιπατρ[illegible], ὃς ἐπειδὴ τὴν νεοσηκὸς τῆς δ' ἀρχῆς παῤῥησίας κατημάθεν, ἐκπαλαι μὲν συνεθρεύων αὐτῷ προσέκειτο καὶ μᾶλλον ἐδόκει περαίνειν ἢ τ' ἀντέχειν δυναμένων ἕκας[illegible] ἐξεφαρεθείη. τότε γοῦν τ' ἐκ τὸν ἀνδρομαχον ἀπελαυνέντων λόγε καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ἴσως ᾤετο πρὸς ἀλέξανδρον, βασάνοις ἀνέκρινεν ἔπι κατ' αὐτὸ τὸ μηδὲν εἰδέησον. οἱ δ' ἀπέθνησκον ἀδὲν ἔχοντες λέγειν. τὸ δ' ἐπὶ φιλονεικίας αὖτιον, εἰ μή τι τοιοῦτον ὂν ὄντως κακῶς εὑρίσκοιτο. καὶ δεινὸς ἀντίπατρ[illegible] τ' μὲν ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀνεύπτον εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν ἀμβαλεῖν, ἀπαπαροξύναι δ' ζητῶν ἐκ ἐλείπων τὸ λοιδόρημον τ' ἀπιχειρήσεως. καὶ τις ἐν πολλοῖς τῆς βασιλικομόμοις εἶπεν. ὡς εἰδείη τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις ὅταν ἐπαγρεμόμ[illegible] αὐτὸς τύχοι τότε σῶμα ὡς εὖη μέρας, καὶ τὸ τάχιστα εὐσχ[illegible], καὶ πάλαι τι πρὸς δρετὴν ὑπερ ἀπάντας, ὅτι σαυτὸν αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἢ πρὸς ἀγαθὸν ἐφ[illegible] τῆς φύσεως ἔσιν. ἀφθεὰς δὲ ἐπ' αὐτῆς τὸν πατέρα καὶ φίλους. αὐτός τε ὅταν μὲν ἅμα βασιλεῖ συστέλλειν αὐτὸν, καὶ καθαίρειν ὡς μὴ μεῖζον ὁρᾶσθ. [illegible]ῶν δ' ἐν τοῖς κωμητίοις ἐκείνε παρεντ[illegible] λοσκοπεῖ ῥίπτειν. τὸν δὲ φιλοπαίσιον ἐδέναι δ' ἀγελυμηκότ[illegible], τούτων ἐνδοκιμοῦντων. βασιλικομόμ[illegible] οὐ δ' λόγε, καὶ προσγινομένης ἀνέσ[illegible] τῷ σώματι, προσεπάθει ὅτι καὶ συνεργὸν ἔχει τ' ἀδελφὸν ἀφιστάμενον ἐν κωμητίῳ λοχήσας φεύγειν εἰς ῥώμην, ἐπειδὰν ἔτ' αὐτῷ πεαχθῇ τὸν βασιλέα αὐτημόμ[illegible]. εὑρέθη δ' καὶ γράμματα δ' νεανίσκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δικαίως πεπόνθειν, ἀντιπάτρῳ χωρία δοπονέμοντα προσοδον ἀφ' ἑκατὸν ταλάντων φέρουσαν. ἐπὶ τούτοις εὐθὺς μὲν ἐδοξέν τι πρὸν ἔχειν ἡρώδης ὡς ᾤετο, κ' τῆς τ' παίδων ἀσφαλείας. καὶ συλλαβὼν, ἐδησεν τ' ἀλέξανδρον. αὖθις δ', ὁσάκις ἀνήει χαλεπὸς ὢν, τὰ μὲν ἐδ' οἷς ἤκουεν ἄχαν πεπεισμένως, ἀναλογιζόμενός δ' ἄξιον μὲν σπουδῆς ἐξ αὐτῶν ἐδὲν ἐφαίνετ', μέμψεις δ' καὶ νεανικαὶ φιλοτιμίαι, καὶ τ' κτεινάντων, φανερῶς εἰς τὴν ῥώμην ὁρμᾶν ἀπήγγειλον. ἠξίου δ' καὶ μᾶλλον πλάσαι τῆς ὠδὲ τὸν ὑὸν ὠδημονίας τεκμήρασθ, καὶ φιλονεικοῦς ὢν μὴ δόξαι περιπτῶς τὰ δεσμὰ κατεγνωκέναι. τ' δ' φίλων τῶν ἀλεξάνδρου βασανιζόντων τοὺς ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῶν οὐκ ὀλίγους, οὐδὲν ἐκείνας, ὧν ἐκείνῳ ὠφέτ'. πολλῆς δ' τῆς εἰς τὸ τοιοῦτον ἐπιμονητ[illegible] οὔσης, καὶ φόβου, καὶ ταραχῆς ὠδὲ τι βασιλεῖον, εἷς τις τῶν νεωτέρων, ὡς ἐν τῇ ἀνάγκης ἐχόμενος, ἀπέπεμπεν ἐφ' τοῖς ἐν ῥώμῃ φίλοις τ' ἀλέξανδρον ἀξιοῦντα, κληθῆναι ὑπ' αὐτοῦ ὑπὸ καίσαρ[illegible], ἔχειν δὲ αὐτῷ πρᾶξιν ἐπ' αὐτὸν συνιστάμενα μᾶλλον, μὴ δ' ἐ-

μαθειδάτιδι τὸν βασιλέα πάρθων ἔ πατρὸς ἠρημένον
καὶ ῥωμαίων φίλον. εἶναι ἢ αὐτῷ, καὶ φάρμακον ἐν ἀσκα-
λωνι παρασκευασμένον. τούτοις δὴ πιστεύσεν ἡρώδης, καὶ
ἵνα φαρμυθίαν τ̃ θεραπεύσης ἔληφεν ἐν τοῖς κα-
κοῖς, ἵνα τ̃ χειρόνων κολακευόμενος. καὶ τὸ μὲν φάρ-
μακον οὔπω ἐπεπειράκει ζητῶν ἐκ ἐφθη. τ̃ δὲ ὑπο-
βολεῖ τ̃ κακῶν ἀλέξανδρ ἐκ φιλονεικίας ἐπιῤῥῶ-
σαι ἤλων, εἰς ὠμὸν ἀρνησιν ἐκ ἐτρέπετο μετὴει ἢ τὴν
θεραπείαν ἔ πατρὸς ἁμαρτία μείζονι, πάντα ἢ ἐς ἀμὴ
τοῦτο δυσωπῆσαι βαλόμενος. τὸ θεὸς τοῖς ἀλαζόλαις
ἕτοιμον, ἐκ ἤκουσε ἢ εἰ ἔτυχεν πιστωθεὶς κακοῦν αὐ-
τὸν, καὶ πᾶσαν τ̃ βασιλείαν θεοῦ ἠρημένην. γράμματα
γὰρ γράψας ἐν βίβλοις τέτταρσιν ἀπέστειλεν. ὡς οὐδὲν
δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ περαιτέρω χωρεῖν. ψευδῆ γὰρ τὴν
ἐπιβουλὴν, καὶ ταύτης συλλαμβάνειν τὸν τε φερώραν, καὶ
τοὺς πιστοὺς αὐτῷ τ̃ φίλων. σωλώμην ἢ νύκτωρ
ἐπεισελθόντων ἀκόντι μυριάδας, καὶ πάντας δὴ τοὺτον ἥ-
κειν, ἔ ῥᾴδιον σκεῦνον ἐκπεδὼν ποιησαμένους, ἄδειαν τῆς
ἀεὶ θεοσεβείας ἔχειν ἐν τούτοις καὶ πολεμᾶσθαι διεβέβλη-
το, καὶ σαπίννιον οἱ πιστοὶ τ̃ βασιλεῖ. ἐ τί γὰρ εἰ καὶ
ἀδέσποτο λύπης τινὸς ἐμπεσούσης κατ' ἀλλήλων οἱ πάλαι
φίλτατοι γεγενημένοι, μήτ' ἀπολογίας, μήτ' ἐλέγχε τό-
που, ἕως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ' ἀεὶ γνωμένης ἀκρίτε
τινὸς εἰς ἀπωλείας ἀπωλείας. καὶ τ̃ μὲν δεσμὰ, τ̃ ἢ θά-
νατ, τ̃ ἢ τὸ παῦτα μέλλειν ἐπ' αὐτοῖς ἐδυρομένων, ἡσυ-
χία τις ἐ κατηφεία τὸ βασιλέον ἀπεκόσμει τ̃ πρώτης
εὐδαιμονίας. καὶ χαλεπὸς ἰδ̃ ἡρώδη πῶς ὁ βίος ἐκπεπε-
ραγμένος, ἐ τὸ μηδενὶ πιστεύειν μέγα τ̃ θεοσεβείας κο-
λασθὲν ἔχουσι. πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανισταμένου αὐτῷ τ̃
υἱὸν, ἢ ἐ ξιφηρὴ παρεστῶτα Δίκη φαντασίας ἐλάμβανεν.
ὅτως ἡ ψυχὴ, καὶ νύκτα, ἐ ἡμέραν θεοῖς τούτῳ ἠλουμένη,
πάθος ἀνεμαξατο μανίας καὶ ἀγνοίας ἐκ ἧττον. καὶ τὰ
μὲν περὶ σκεῦνον ἔχειν ὅτως.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Ὡς ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξε.

Ἀρχέλαος ἢ ὁ τ̃ καππαδοκῶν βασιλεὺς ὡς ἐπύ-
θετο τὰ καὶ τ̃ ἡρῴδην, ἀγωνιῶν τὸ ὁμοίε τ̃ γυνα-
τρὸς, καὶ ἔ νεανίσκε, καὶ σωαλγῶν ἀνδρὶ φίλῳ, τ̃
ὅπῃ τοσόνδε πεσοῦσῃ, ἦκεν οὐκ ἐν παρέργῳ ἡγούμε-
νος πρᾶγμα. ἐ καλῶς ἐλῶν ἔτως ἔχοντα, τὸ μὲν ὀπτι-
μᾶν, ἢ φάναι ψεύδε τι θεοπτεῖς αὐτῷ πλέως ἀνοί-
κειον εἰς τ̃ καιρὸν ἡγήσατο. φιλονεικήσειν γὰρ κεκακω-
μένον, ἐ μᾶλλον ἀπολογεῖσθαι ἀπευθύνειν πλέον ἐρεῖς
ἀναπληθήσειν. μετὴει ἢ ταῦτ' ἐπέρων τὴν ἐπανόρθω-
σιν τ̃ ἠτυχημένων, ὀργιζόμενον τῷ νεανίσκῳ, καὶ κεῖνον
ὀπτικὴ λέγων, τῷ μηδὲν ἐκ θεοπτείας ἐρᾳσαῦσθαι. τόν-
τε γάμον Δίκαιόν ἐφη θεοῖς τ̃ ἀλέξανδρον, καὶ μηδ' ἂν
ἔ γυναῖκες φέσθαι δικαίως ἔτι σωλύσα τοῦτο ἐκα-
τιμώσασεν. τοιοῦτος δ' ὄντος ἐ κ̃ προσδοκίαν ὧν ὁ ἡρώ-
δης ὤετο, τὸ ἢ πλέον ὑπὲρ αὐτ̃ ὀργὴν ὑπεδέκνυμένος,
μετεπέπλεν ὁ βασιλεὺς ἔ χαλεπότητος, ἐ λαθὼν ἐκ ἔ δι-
καίᾳ δοκεῖν τὰ πεπραγμένα πεποιηκέναι, κ̃ μικρὸν εἰς
τὸ ἔ πατρὸς ἀντιμεθίστατο πάθος. οἷκτ ἢ ἦν ἐν ἀμ-
φοτέροις, ὅτε μὲν ἀπελύοντο τινὲς τὰς ἔ νεανίσκου
Δίκαιολάς εἰς ὀργὴν ἐκπαρατρόμενον. ἐπειδὴ δὲ

A indicaturum de quibusdam contra illum conſpirationibus, quando pater ſocietati Romanorum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam. addidit habere eum veſenum, quod apud Aſcalonem paratum ſit. His auditis Herodes credidit, conſonantibus eum in calamitate adulatoribus, quod non temere quidqvam faceret. venenum tamen ſumma cura quæſitum nusquam inventum eſt. Cæterum Alexander oppreſſus malis adeo non ceſſit, neqve inficiatus B eſt, ut patrem exaſperaret amplius: ſive volens pudefacere facilitatem ejus ad credendum calumniis: ſive ut, ſi forte crederet, involveret eum cum tota regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos a ſe conſcriptos ei miſit, negans opus eſſe tormentis pluribus. Structas enim inſidias, participesqve eorum eſſe Pheroram & amicorum fidiſſimos. Quin & Salomen obrepentem noctu cum invito ſe eſſe congreſſam, omnesqve eo tendere, ut, illo ſublato, optatam aſſeqverentur licentiam. ejusdem conſpirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præ cunctis regi fidiſſimi. nec aliter quam rabie quadam occupati in ſe invicem efferabantur homines pridem amiciſſimi, non defenſione, non coargutione expectata, tantiſper dum veritas D pateret, judicium præveniente ſupplicio. alii vinciebantur, alii necabantur, alii nihil lætius expectantes moras ipſas quam repræſentationem malorum ægrius ferebant: ingensqve mœror ac torpor fœdabat priſtinam felicitatem regiæ. Ne Herodem quidem ipſum vitæ in tali perturbatione non tædere poterat, cui, quod nemini ſe auderet credere, pro tormento erat futuE ri exitus expectatio: ſæpeqve illi obverſabatur irruens gladio ſtricto filius, noctes atqve dies nihil aliud volutanti, ut jam minimum abeſſet ab inſania.

CAP. XII.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat.

DUm ita Herodes animo angitur, Archelaus IX.
Cappadocum rex, de filia & juvene genero ſolicitus, tum amici quoque vicem miſerans, involuti tam perplexis & turbatis negotiis, officii ſui putavit profectionem ad eum ſuſcipere: F Quem ubi, ſicut audierat, affectum invenit, importunam rem putavit, ſi objurgaret, ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. fore enim, ut ille ex adverſo contendens & excuſare ſe ſtudens, exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus eſt, qua res affectas componeret, indignatione verſa in juvenem, aſſerens regem nihil præter æquitatem, ſed omnia recte feciſſe. Se quoque dirempturum illud conjugium, ac ne filiæ quidem parſurum, ſi ſceleris conſcia non feciſſet indicium. Tum Herodes, ubi præter opinionem vidit hominem pro ſe læſo tam graviter excandeſcere, aſperitate remiſſa, & factum ſuum juſta æſtimatione volens expendere, paulatim ad paternos affectus rediit. Jamqve utroqve flexo ad miſericordiam, quoties aliquis objecta a juvene crimina refelleret, ad iram commovebatur rex: poſtqvam vero

Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum, ne nimium indulgeret iræ, neve propter juvenis erratum conjugium dirimeret. Tum Cappadox, nactus eum jam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos, qui depravarent hominem juvenem, & rudem omnis malitiæ, præcipue fratrem regis urgens suspicionibus. nam cum & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, atratus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facile, tam cito flectere offensum regis animum. Satius esse, ut ipse a fratre veniam peteret, prius confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniendam iracundiam, actum demum se quoque opportunius deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod utriqve cessit feliciter. nam & juvenis præter opinionem exemptus est criminationibus, & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque, inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. nam & cum muneribus dimissus est pretiosissimis, & facile primum inter amicos locum obtinuit. Convenit etiam inter eos, ut Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsari scripserat: feceruntqve simul iter usqve Antiochiam, ibi præsidem Syriæ Titum reconciliavit Archelao, atqve ita in Judæam reversus est.

ἀρχέλαον συγκατηγορεῖ, πρὸς δάκρυα τε λύπῃ τὸν ἀπαθῆ μεθιστάμενον. ἐδεῖτο γὰρ αὐτοῦ μήτε μᾶλλον τοῦ δέοντος ὀργῆς τε ἐλάττονα ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἥμαρτεν. ἀρχέλαος δὲ ἤδη φίλων ἑτέρους ἐπὶ κακῷ τοῦ φίλου μεταφέρειν τοὺς ἀλαζόνας, οἳ τὸν νέον ὄντα καὶ κακοηθείας ἀνάπλεων ἀλλοφθόρως διέθηκαν. ἐπεὶ δὲ χαλεπῶς καὶ πρὸς τὸν Φερώραν ἔχοντος αὐτοῦ, ὁ μὲν δεινὰ ἔδρα ἀλαζονευόμενος ἀρχέλαον ὁρῶν μᾶλλον ἀνιώμενον, αὐτὸς τυχὼν πρὸς ἐκεῖνον ἐτράπετο μελαγχολῶν καὶ πάντα τὰ σημεῖα τοῦ μὴ μικρὸν ἀπωλείας ἔχων. ἀρχέλαος τε ἅτε εὐπρόσοδον τὴν ἔντευξιν, ὅτ' ἔφη δυνατὸς εἴη ταχὺ μεταπεσθῆναι ὅτως ἔχοντα τὸν βασιλέα, βέλτιστον εἶναι αὐτῷ πρόσθεν καὶ δεῖν τῶν πάντων αἴτιον αὐτὸν ὁμολογοῦντα, ὠφελήσειν γὰρ ὅτως ἂν ἧκιστα τὸ πρᾶγμα τοὺς ἄλλους ψευσαμένους παρών. ταῦτα ἢ πεισθέντος αὐτοῦ, ἀμφοτέροις ἐπὶ διαπεπραγμένον· αὐτὸς μὲν δόξαν ἀφήρητο ἂν νεανίσκου, καὶ Φερώρᾳ ἀρχέλαος διαλλάξας, ὅτως εἰς καταπαύσεως ἀπήγαγεν σμένος, ὡς οὐκ ἄλλος ἐν τῇ τότε πρεσβείᾳ τὸν βασιλέα ἡρώδην ἡμύνατο. ὤφελεν καὶ δώροις αὐτὸν ἐπιμπλάναι πολυτελέσι, καὶ τοῖς ἄλλοις μεγαλοπρεπῶς τὸν τῆς μάλιστα φίλτατον ἡγεμόνα. ἐπιόντος δὲ σαθήκας τοῦ ἡρώδου ἐλθεῖν, ἐπειδὴ πρὸς τούτων ἐγένετο καιρὸς, μέχρις ἀντιοχείας ὁδὸν τὸ αὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ δὲ τὴν μόνα συρίας τότε οὖσαν διαφορὰς ἀρχέλαῳ πρὸς ἔχοντα, διήλλαξεν ἡρώδης, καὶ πάλιν εἰς ἰουδαίαν ἐπανέφερεν.

CAP. XIII.

Trachonitarum defectio.

Sed interim dum ille Romam profectus a regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est: Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in studiis agriculturæ mitius degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neqve terra respondebat laboribus. tamen a principio coercente rege abstinebant injuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiæ. Sed quando rex navigavit in Italiam Alexandrum accusaturus & commendaturus Antipatrum Cæsari, Trachonitæ, sparso rumore de ejus interitu, defecerunt reversi ad pristina latrocinia. tunc tamen absente rege a ducibus ejus sunt perdomiti. cæterum quadraginta ex his latronum principes, captorum exemplo territi, relicto patrio solo, fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes conjugium: a quo cum munitum qvendam locũ accepissent habitandum, excursionibus non Judæam tantum infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebantq; prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatẽ & securitatem maleficiis. Herodes autẽ reversus a Romana peregrinatione, comperit multa damna illata suis a latronibus, cumq; non posset eos in potestatem suam redigere, quod essent sub tutela Arabũ,

Κεφάλαιον ιγ'.

Ἀπόστασις τῶν τραχωνιτῶν.

Γενομένου δὲ τοῦ ἡρώδου ἐν τῇ ῥώμῃ, καὶ κἀκεῖθεν ἐπανήκοντος, πόλεμος πρὸς τοὺς ἀραβας, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. Οἰκαπικωμῆται τὸν τραχωνα, καίσαρος ἀφειμένην ζηνοδώρου, καὶ πρὸσθέντος ἡρώδου τὴν χώραν, λῃστεύειν μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἐπὶ χρόνῳ τινί· ἢ δὲ ζῆν ἡμέρως ἠναγκάζοντο. ἔστω δὲ οὐκ ἐκείνοις ἀρχαῖα τοῦτο, ἐπὶ λυσιτελείᾳ φέρειν ἡ γῆ πονήντων. ὅμως δὲ καὶ ἀρχαῖα μὲν οὐκ ἐπιτρέποντος τοῦ βασιλέως, ἀπέχοντο τῶν ἐκ τῆς ἀδικημάτων, ἐπὶ πολὺ δὲ τοῦ ἐυδοξία τῆς ἐπιμελείας ἡρώδου. ὡς δὲ οὗτοι ἐν τῇ ῥώμῃ, ὅτε ἐξ παιδὸς ἀλεξάνδρου κατηγορεῖ, ἐπ' ἀντίπατρον τὸν υἱὸν παρελήλυθει καίσαρι, λῃστὰς ὀπλοφόρους ἐκ τῆς τραχωνίτιδος ἐμπεσόντες οἱ τὸν τραχωνα νεμόμενοι, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέστησαν, καὶ πάλιν ὅπλα τε ἔνθη τοὺς πλησιοχώρους ἀδικεῖν ἐτρέποντο. τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ τοῦ βασιλέως δόντος, ἐχειρώσαντο. ὡς δὲ τεταρακοντα δέ τινες ἐκ χαλκίδος κατὰ δέος τῶν ἡλωκότων, ἐξέλιπον μὲν τὴν χώραν, εἰς δὲ τὴν ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, συλλαίου δεξαμένου μὴ τὴν ἀτυχίαν ἐπὶ πλείονι χάριτι, τόπον τε ἐρημον οἰκεῖν δόντος, ᾤκησαν, καὶ καταπτρέχοντες οὐ μόνον τὴν ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κοίλην συρίαν ἅπασαν ἐλῃζοντο, παρεχόντος ἁρμητήριον συλλαίου, καὶ κακῶς ποιοῦσιν ἀδείαν. ἡρώδης δὲ ἐπανελθὼν ἀπὸ τῆς ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τῶν οἰκείων ἀπολωλεκὼς ἐν τοῖς ἀπὸ τῶν λῃστῶν ἐγκλήμασι· καὶ τῶν μὲν λῃστῶν ἐγκρατὴς οὐ δυνάμενος γενέσθαι διὰ τὴν ἀσφάλειαν, ἣν εἶχε τὸ ἄφυκτον

σφα-

ἐπεξίοιτο, χαλεπῶς ἔχων αὐτὸς τ̃ ἀδι- A nec tamen injuriam acceptam concoqveret, per-
κημάτων, πρὶν ἐλθεῖν τ̃ τράχωνα, τοὺς οἰκείους αὐτῶν lustrato Trachone, interfecit illorum domesti-
ἀπέφαξεν. ὅπερ οὐκ ἐκείνοις μᾶλλον πρὸς ὀργὰς ὧν cos. quo facto illi irritatiores, maxime quod le-
ἐπεπόνθεσαν, ὅτι καὶ αὐτοῖς ἀνόμως πάντα τρόπον ἐπεξῆ- gem haberent, qvæ juberet domesticorum cæ-
γαγε τοὺς τ̃ οἰκείων φονεῖς, ἀνυπολογίστως τ̃ ἡρῴδου πᾶσαν dem inultam non sinere, contempto periculo,
ἄγοντες καὶ φέροντες διέπλευν. σκῆνος δ' οὐ διελέγετο totam Herodis ditionem agendo & ferendo per-
τούτων τοῖς καίσαρος ἡγεμόσιν σατορνίνῳ τε καὶ βολομνίῳ, petuis vexabant incursionibus. Tum rex ad
τ̃ δὴ κωλύσοντας τὰς λῃστὰς ἐξαιτούμενος. ὅθεν ἐπὶ πλεῖ- præsides a Cæsare missos Saturninum & Volu-
στον ἰσχυρῶς ἐχόντων, πολλὰ μὲν ἐγίνοντο, πάντα δ' ἐπε- B mnium rem detulit, latrones deposcens ad sup-
ραστέον ἐπαναστάσει, τ̃ ἡρῴδου βασιλείας χώραις καὶ κώ- plicium. illi, hoc audito, majore manu se com-
μαις παρισταμένους, καὶ τοὺς λαμβανομένους τ̃ ἀνθρώπων ἐπι- munire, perturbare omnia repentinis insultibus,
σφάττοντες, ὡς εἶναι πολεμεῖν τ̃ ἀδικίαν ἐφ' ἑαυτούς. ἐγε- agros simul & vicos populari, jugulare, qvotqvot
γένεσαν δὲ ἤδη ὡσεὶ χίλιοι, ἐφ' οἷς ἀχθόμενος ἡρῴ- in manus eorum incidérent, ut bello quam latro-
δης, τούς τε λῃστὰς ἐζήτει, καὶ χρέος ὃ Ἰδουμαῖοι συνελάβοσαν cinio res esset similior. jam enim usqve ad mille
ἔτυχεν ὀφείλον τάλαντα ἑξήκοντα, παρῃτεῖτο αὐτοῦ τ̃ accreverant. Quare Herodes & latrones sibi de-
προθεσμίας ἀπολαβεῖν ἡξίει. σύλλαιος δ' ὁ τ̃ μὲν ὄοδαν di postulabat, & mutuum creditum repetebat,
παρεωσάμενος, αὐτὸς δ' ἁπάντων διοικῶν, τούς τε λῃστὰς exacto jam præstituto tempore, sexaginta illa ta-
ἐξαρνούμενος μὴ κατ̃ τὰ δεδόμενα εἶναι, καὶ τὸ χρημάτων C lenta quæ Obodæ per Syllæum commodaverat.
ἀνεβάλλετο, πολλῶν ὑπὸ τε σατορνίνου καὶ βολομνίου τ̃ συ- Syllæus vero, qui detruso a regimine Oboda ipse
μβάντων ὑπισχνουμένων, ἐγίνοντο λόγοι. τέλος δ' ὡμολόγησε δὲ administrabat omnia, inficiabatur eos latrones
ἐκείνων ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα, τά τε χρήματα τ̃ ἡρῴ- esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere,
δῃ ἀπολαβεῖν, καὶ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασι- de qua disceptabatur apud Saturninum & Vo-
λείᾳ. καὶ ὧδε μὲν ἡρῴδῃ, τ̃ δεόντων οὐδεὶς εὑρέθη τὸ παρὸν lumnium Syriæ præsides. Tandem illis autori-
ὅλον, ἔτε ἐπ' ἀδικίᾳ, ἔτε κατ' ἄλλον τρόπον. οἱ δ' Ἄραβες, bus convenit, ut intra triginta dierum spatium
ἠλέγχοντο τοὺς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν. & debitum redderetur, & ex utroqve regno re-
D stituerentur perfugæ. Sed apud Herodem pror-
sus nemo Arabum inventus vel ob maleficium,
vel quacunqve de causa profugus: verum Ara-
bes convicti sunt latrones ad se recipere.

Κεφάλαιον ιδ'.
Στρατεία ἡρῴδου εἰς τὴν Ἀραβίαν.

CAP. XIV.
Expeditio Herodis in Arabiam.

Διελθόσης δὲ τ̃ προθεσμίας ὁ σύλλαιος, οὐδὲν τ̃ δι- CÆterum postqvam advenit præstitutus
καίων ποιήσας, εἰς ῥώμην ἀνέρχεται. ὑσία δὲ τ̃ terminus, Syllæus nolens stare conventis
χρημάτων, καὶ τ̃ παρ' ἐκείνοις λῃστῶν ἡρῴδης ἐπεί- Romam profectus est: Herodes vero exe-
ετο, καὶ τ̃ τε τ̃ σατορνίνου καὶ βολομνίου, δίπτυχα ποιου- E quebatur restitutionem pecuniarum ac latro-
μένων ἀγωνοθετοῦντας ἐπεξιέναι. στρατὸν τε ἔχων, προσπε- num, Saturnino & Volumnio permittentibus
σὼν εἰς τ̃ Ἀραβίαν, τρισὶν ἡμέραις ἑπτὰ σταθμοὺς διανύ- ei, contumaces armis persequi: collectoqve ex-
σας. καὶ ἡμοῦ μὲν ὅτι δ' ὄρυγμα τοὺς λῃστὰς ἔχοντας, ercitu invasit Arabiam, septem mansiones men-
αὐτῷ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτοὺς, καθάπερ ἦν τὸ χω- sus triduo. cumqve perveniisset ad castellum, in
ρίον, ῥᾳδίως καλούμενον. τ̃ ἄλλων δὲν ἐλύπησεν. ἐκβο- quo se latrones continebant, primo impetu id
ηθούντων δ' τ̃ Ἀράβων ἡγεμὼν ναχέβης, μάχη γί- cœpit: ipsamqve munitionem nomine Rœptam
νεται. καὶ ἓν μὲν ὀλίγοι μὲν ἡρῴδου, νακέβης δ' ὁ τ̃ Ἀράβων diruit, nullo alio damno dato regionis incolis. Et
στρατηγὸς, καὶ ὡσεὶ ἑκατὸν πέντε τ̃ σὺν αὐτῷ πίπτουσιν. οἱ δ' F cum in auxilium eorum procurrisset dux Ara-
ἄλλοι, πρὸς φυγὴν ἐτράποντο. τοσοῦτοι δὲ τότε, bum Nacebus, commissum est prælium, in quo
τρισχιλίους ἰδουμαίων ὅτι μὴ ἦ τραχωνίτου κατοικίσους, ἠρ- pauci ex Herodianis, Arabum vero viginti qvin-
ώτησε λῃστὰς τοὺς σκῆ. καὶ ὡσεὶ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπε qve cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fu-
ὡσεὶ φοινίκλεα ἔστιν, ἀποδείκνυς ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀ- gam compulsi sunt. Hoc modo latrones ultus
γωνοθετοῦντας ἐπεξελθεῖν ἐδύ τοὺς Ἄραβας αὐτῷ πέπρα- Idumæorum tria millia in Trachonem deduxit,
κται. ταῦτα μὲν οὖν σκῆνοι πολυπραγμονοῦντες, εὗρεν ut coerceret ibi latrocinia: & ad duces Roma-
ὅσον ἀψευδέμενον. nos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos
G certiores fecit, quod in contumaces tantum Ara-
bas concesso ab eis jure usus sit, nihilqve egerit
præterea: idqve ipsorum inquisitione postea,
verum compertum est.

Κεφάλαιον ιε'.
Ὡς σύλλαιος ὁ ἄοφ δὴ κατηγόρησεν καίσαρος ἡρῴδου.

CAP. XV.
Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.

Ἄγγελοι δ' συλλαίου καταπλήσαντες, εἰς ῥώμην τὰ SEd aliter Romam properatis nunciis Syllæo X.
πεπραγμένα διεσύροντο, εἰς μεῖζον ὡς ἑκὸς ἕκαστον relatum est, suo more exaggerantibus omnia.
τ̃ γεγονότων αἴροντες. ὁ δ' ἤδη μὲν ἐπεπραγμά- is jam ante insinuatus in notitiam Cæsaris,
τευτο γνώριμος εἶναι καίσαρι. τοτε δ' ὡσεὶ τ̃ αὐλεῖ ἀναφερόμενος, forte tum circa palatium obversans, his auditis,
ὡς ἦκουσεν, ἀλλυς μεταμφιέννυται μέλανα ἐσθῆτα καὶ παρελθών, ἐλεγε ὡς αὐτὸν, ὅτι πολέμου τε ὡσεὶ τὴν ἀραβίαν εἴη κεκακωμένα, καὶ πᾶσα denarrans, ut bello afflicta sit Arabia, totumqve

regnum everſum ab Herode ingreſſo cum exercitu. ad hæc lacrymans qverebatur cecidiſſe duo millia & qvingentos Arabum primates, & in his amicum ac cognatum ſuum Nacebum, direptasq; magnas opes apud Raptam repoſitas. atq; hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem ſe abſente idoneum. Hæc dicente Syllæo, addenteqve, qvod nec ipſe hanc profectionem ſuſcepturus erat, ni crederet Cæſari curæ eſſe pacem publicam omnium, neqve ſe domi præſente Herodes niſi ſuo malo eam pacem violaturus, Cæſar qverela commotus percontatus eſt ex Herodis amicis, qvi tum aderant, & ex ſuorum qvibusdam recens reverſis a Syria, hoc tantum an Herodes ullum exercitum extra regni ſui fines eduxerit. Id cum illi fateri neceſſe haberent, nec Cæſar cauſam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi ſcripſit minaciter, ſe hactenus illo uſum tanqvam amico, poſthac habiturum eum pro ſubdito. Syllæus qvoqve ea de re ſcripſit ad Arabas. His literis illi elati, neqve latrones, qvi effugerant, voluerunt dedere, neqve acceptam mutuo pecuniam perſolvere, neqve pro paſcuis, qvæ conduxerant, qvicqvam numerare, freti eo, qvod rex offendiſſet Cæſarem. Qvin & Trachonitæ hac occaſione uſi inſurrexerunt in Idumæorum cuſtodiam, & juncti Arabicis latronibus, qui illorum regionem diripiebant, non tam ſuis lucris qvam vindictæ ſtudentes miris modis in eos ſæviebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenſo Cæſare, minus jam habens vel fiduciæ, vel audaciæ. legatos enim ejus ad agendam regis ſui cauſam miſſos primum ne admiſit qvidē: iterum venientes dimiſit infecto negotio. Qvamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præſens credulo Cæſari qvidvis perſvadens, & jam majoribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum ſucceſſit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & ſibi principatum uſurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæſari daturum ſe pollicitus: qvam iratum ſciebat Aretæ, qvod ſe inconſulto auſus eſſet regni habenas ſuſcipere. Tandem & ille literas cum muneribus miſit ad Cæſarem, & in his multorum talentorum coronam auream. in his literis accuſabat Syllæum, qvod neqviſſimus ſervus veneno ſuſtuliſſet Obodam, qvo etiam vivo invaſiſſet rerum adminiſtrationem, uxores Arabum adulterans, & conflato ære alieno viam ſibi ad occupandum principatum muniens. Cæſar autem ne hos qvidem legatos audire dignatus, aſpernatusqve eorum munera, infecta re illos abire paſſus eſt. Interim Judæorum res ac Arabum indies ſe habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondum principatum ſuum conſtabilierat, & proinde ſuos coërcere non poterat. Herodes autem veritus, ne, ſi ſe defenderet, eo magis irritaret Cæſarem, cogebatur perferre omnes injurias.

A ἀνάσσετ· ἡ βασίλισ· ςρατιὰ πρὸς αὐτὸν ἠρώδε. δακρύων ᾗ, πεντακοσίους μὲν ἅμα φίλοις Ἀράβων ἀπολωλέναι τὸς πρώτους ἔλεγε, ἀνῃρῆσθαι τ ςρατηγὸν αὐτῶν Ναχηβον, οἰκεῖον αὑτῷ, καὶ συγγενῆ, πολλὰ τ διηρπάσθαι τὸν ἐν Ῥαπτῇ πλοῦτον. καταφρονῆσθαι τ Ὀβόδαν, ὡς τὸ ἀσθενείας οὐκ ἐκπέσοντα τῷ πολέμῳ, διὰ τὸ μήτ' αὐτὸν, μήτε τὸν ἀραβικὸν δύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα δ' συλλαίου λέγοντ·, ἐκβοηθοῦντ· ἅπαφθόνως ὡς ἀδ' ἂν αὐτὸς ἐπέλθοι τῆς χώρας μὴ πεπιστευκὼς ὅτι καίσαρι μέλοι τὸν ἰδιώτην ἅπασιν εἶναι ἴσον πρὸς ἀλλήλους, μηδ' εἰ παρὼν ἐνέγκαι ἐκεῖ λυσιτελῆ πιθῆσαι τὸν πόλεμον ἠρώδῃ, παροξυνθεὶς ὅτι τοῖς λεγομένοις ὁ καῖσαρ, ἀνέκρινε τῶν ἠρώδε τὸς παρόντας, καὶ τ ἰδίων τὸς ὅτι συρίας ἥκοντας, αὐτὸ μόνον εἰ τὸν ςρατιὰν ἠρώδης κατάγοι. τῶν ᾗ ὅσ μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην ἐχόντων, τὸ ᾗ ἐφ' ὅτῳ καὶ πῶς οὐκ ἀκήκοντ·, ἐργή τε μείζων ἐγίνετ τῷ καίσαρι, καὶ χαίρειν πρὸς τὸν ἠρώδην, πάππα ἄλλα χαλεπῶς, καὶ ὅτ τῆς ἅπιστολῆς τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χρώμεν· αὐτῷ φίλῳ, νῦν ὑπηκόῳ χρήσεται. χαίρει ᾗ καὶ συλλαι· ὑπὲρ τούτων τοῖς ἀφιγμένοις. οἱ ᾗ ἐπιβάντες, ἅπ τῶν ληςῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, ἅπ τὰ χρήματα διελύτρωνο, νομὰς τε ἃς οὐκ ἔνεμον μισθωσάμενοι διεκατεῖχον, ἀμισθὶ ταύτας ἐχρῶντο, πατουμένης τ ἰουδαίων βασιλέως διὰ τὴν ὀργὴν τ καίσαρ·. ἅπιόντων ᾗ τῷ καίσαρι καὶ οἱ τὴν τραχωνίτιν ἔχοντες, τῆς τ ἰδουμαίων φρουρᾶς κατεξαναςάντες, καὶ ληςρικοῖς χρώμενοι μέρ τ Ἀράβων, οἱ ἐλῃλάτουν τὴν ἐκείνων χώραν, οὐκ ἅπ ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μνησικακίας χαλεπώτεροι τὰς ἀδικίας ὄντες ἠρώδης ᾗ ταῦτα, πάντα φέρων ἐνεκύχει, μεταβεβληκυίας αὐτῷ τῆς παῤῥησίας, ἣν εἶχε διὰ καίσαρα, καὶ τὸ μεῖζον ἀφῃρῆτο δ' φρονήματ·. ὁ δὲ πέμψαντ· αὐτὸ πρεσβείαν ἀπολογησομένην ὁ καῖσαρ ἐνέσχετ. πάλιν ᾗ τὸς συνελθόντας, ἀπράκτους ἀνέπεμψεν. ἐν δ' οὖν ὅτι τούτοις ἀθυμία, καὶ δέ· ὅτε συλλαι· ὑ μετρίως ἐλύπει, πιθόμενος τ καὶ παρὼν ἐν τῇ ῥώμῃ, τότε ᾗ καὶ μειζόνων ἀπήρμενος. ἐ μὲν γὰ ὀβόδας ἐτεθνήκει, ὠφελαμβάνει ᾗ τὴν τῶν ἀράβων ἀρχὴν αἰνείας ὁ μετονομασθεὶς ἀρέτας. ὅτ γὰ ἐπιχείρει διαβολαῖς παρωσάμεν· αὐτὸς ἀναλαμβάνειν τὴν ἀρχὴν, χρήματα μὲν πολλὰ δίδους τοῖς περὶ τὸν αὐλῶνα, πολλὰ ᾗ καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμεν·. ὁ ᾗ τῷ μὴ τὸν ἀρέταν ὑπερεῖδε πρότερον αὐτῷ βασιλεύειν ὠργίζετο. πέμπει ᾗ κἀκεῖν· ἅπιστολὴν καὶ δῶρα τῷ καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ἀπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ ᾗ ἅπιστολὴ κατηγορεῖ συλλαι· ὄντα πονηρὸν δοῦλον, ὀβόδαν τε φαρμάκοις διαφθεῖραι. καὶ ζῶντ· ἔτι κρατεῖν αὐτὸν, πολλά τε τ Ἀράβων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα δανειζόμενον, ὡς ἐξιδιώσασθαι τὴν ἀρχήν. προσέχειν ᾗ οὐδὲ τοῦτοις ὁ καῖσαρ, ἀλλ' ἀποπέμπει μηδὲν τῶν δώρων λαβών. τὰ ᾗ πρὸς τὴν ἰουδαίαν καὶ ἀραβίαν, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα προέχοντα. τῶν γὰ βασιλέων, ὁ μὲν οὕτω τὴν ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων, οὐχ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τὸς ἀδικοῦντας. ἠρώδης ᾗ ἐφ' οἷς ἠμύνετο, τάχιον ὀργισθέντ· αὐτῷ καίσαρ·, ἀπάσας τὰς εἰς αὐτὸν ὠμότητας φέρειν ἠναγκάζετο.

προς

A Postremo nullum finem urgentibus malis inveniens, decrevit denuo Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset a Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

CAP. XVI.

Eurycis calumniæ contra Herodis filios.

XL

PEr idem tempus dissidium cum filiis domesticum multo magis exacerbatum est, quamvis enim jam ante nunqvam prorsus vacarit suspicione, malo pernitioso regibus, tunc tamen id maxime ob talem causam invaluit: Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, sed ingenio pessimo, adulator & deliciis perditus, sed utrumqve vitium egregie dissimulans, usus Herodis hospitio, datis muneribus & majoribus acceptis, ad gratiam cum eo conversatus effecit, ut reciperetur inter amicos præcipuos. is diversabatur apud Antipatrum, Alexandro quoque propter crebros congressus familiaris. ajebat enim sibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideo simulabat se Glaphyram obsequiis colere, cumqve videretur omnibus ex æquo deditus, observabat, quæcunqve vel dicerentur vel fierent, undecunqve captans gratificandi per calumnias materiam. deniqve adeo se blandis colloquiis insinuavit unicuiqve, ut illi soli fidus videretur, cæteros ita tractaret, prout amico esset commodum. his artibus ita sibi devinxit Alexandrum, ut juvenis putaret ei soli tuto se posse querelas suas concredere, aperiebat igitur ei dolorem suum, quod pater esset a se alienatior, casumqve matris narrabat: & quod Antipater, prærepta fratribus dignitate, solus posset omnia. Hæc diutius ferenda non esse, patre jam talibus imbuto odiis, ut cum ipsis nec convivia nec colloquia communicare sustineat. Hæc ille, dolorem suum in sinum amici, ut tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad se hæc pertinere, tacere tamen non posse ob periculi magnitudinem, & consultum ei velle, ut caveret ab Alexandri insidiis. non enim eum dissimulare animum, sed ipsis verbis præferre cupiditatem parricidii. Post hoc benevolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad ultimum ab eo persvasus est, ut ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eo deductus est verborum ambagibus, ut implacabilem iram in filium conciperet: id quod sine mora declaravit. Burycli enim quinquaginta talenta donavit: quibus ille acceptis, ad Archelaum se contulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam suam commemoravit, quam utilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiam: & ab eo quoque accepta pecunia, prius quã deprehenderetur hominis malitia, discessit. Reversus deinde in patriam, cum ibi quoque similibus artibus uteretur, Lacedæmone pulsus est in exilium. Porro Judæorum rex non jam

ut ante contentus aurem præbere criminatoribus Alexandri & Aristobuli, proprio serviebat odio, etiam nemine accusante observans singula, & scisitans, & permittens omnibus, qvicqvid vellent, contra eos dicere: & inter cætera Evaratum Coum communicasse cum Alexandro consilia. videbaturqve nullos sermones audire libentius. Oblatum est deinde juvenibus majus infortunium, calumniis nunquam cessantibus, & omnibus certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, scilicet incolumitatis ejus studio: erant Herodi duo satellites, Jucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offensam pulsi e regia, & inter eqvites Alexandri stipatores recepti, qvod essent exercitatissimi, honorabantur pecuniis aliisq; muneribus. Mox igitur rex, de his etiam suspicione concepta, tormenta eis admovit. ergo post toleratos diu cruciatus, tandem ajunt se solicitatos ab Alexandro, ut inter venandum Herodem feras persequentem interficerent. facile enim confingi posse, præcipitatum ab eqvo suismet telis transfixum esse. nam & ante pene simile quiddam ei acciderat. Simulq; indicaverunt aurum defossum in eqvorum stabulo, & præfectum venatorum arguebant, quod eis præbuisset lanceas regias, & arma, ipso jubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrii correptus similiter examinatus est: huic objectum est, qvod eos intra castellum reciperet, pollicitusq; eis esset pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante, filius ejus accedens vera esse dixit omnia: protuliq; referentes manum Alexandri literas in hanc sententiam: Qvamprimum Deo favente perfecerimus, qvæ decrevimus, ad vos veniemus. curate igitur, ut, quemadmodum estis polliciti, nos in castellum recipiatis. His literis visis, Herodes posthac pro indubitato habuit, paratas sibi a filiis insidias. Alexander autem dicebat Diophantum scribam imitatum suum characterem, essevqe Antipatri malitia excogitatam illam schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & post in similibus deprehensus dedit supplicium, eos vero, qvi torti sunt, rex apud Hierichuntem produxit ad populum, ut accusarent filios, ubi saxis sunt obruti. cumq; vulgus concitum pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & juvenes in carcere asservandos tradidit. eo nemo admittebatur: adhibitis, qui explorarent eorum dicta & facta omnia. jamq; pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua, eorum alter Aristobulus præ anxietate etiam amitam suam ac socrum ad miserationē præsentis calamitatis, ejusq; autoris odiū invitans, An non tibi qvoqve, inquit, periculū imminet, delate, quod spe nuptiarum Syllæo de omnibus, quæ hic fiunt, per literas significes? quę verba mulier statim fratri retulit, ille non amplius se continens, vinciri eos ju-

ὥσπερ πρότερον εἶχεν πρὸς τε τὸν ἀλέξανδρον καὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἀκούειν μόνον τῶν κατ' αὐτῶν λαλουμένων, ἀλλ' ἤδη καὶ μάστιγας οἰκείας παρεσκευασμένος, εἴ τις καὶ μὴ λέγοι τι ἐξεργάζεσθαι, καὶ πρόφασιν ἐπιζητῶν, καὶ πᾶσιν ἐνδιδοὺς τοῖς βουλομένοις, εἴ τις ἔχοι τι κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, διάφορα τὰ πρὸς ἀλέξανδρον συνιδέναι. καὶ ὅτε μὲν οὖν τὸ πάντων ἥδιστον, ἠρώδης ἐλάμβανεν. ὑπῆρχε δὲ τῶν νεανίσκων μεῖζόν τι, σκληραινόμενος κατ' αὐτῶν ἀλαζονῆς, καὶ πᾶσιν ἐκ παντὸς ἀδικουμένοις τοῦ προκειμένου, λέγειν τι πρὸς ἐκείνων δυσχερές, καὶ τῆς δὲ βασιλεύοντος εὐδοκιμεῖν σωτηρίας. σωματοφύλακες ἦσαν ἠρώδῃ δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μέγεθος σωμάτων διαφέροντες, ἰούκουνδος καὶ τύραννος. οὗτοι διὰ προπέτειάν τινα ἐκπεσόντες αὐτῆς βασιλέως ἀπωσμένοι, τῆς ἐπὶ ἀλέξανδρον ἦσαν σωματοφυλακίας, καὶ κατὰ πολεμικὰ ἄθλοις ἐπιτηδευμένοι, καὶ τι χρυσίον, καὶ δωρεὰς ἄλλας ἔλαβον. ἐφ' οἷς οὖν καὶ τούτους ὁ βασιλεὺς ἔχων ὑποψίαν, ἐβασάνιζεν. οἱ δὲ ἁλόντες ὑπὸ τῶν χρόνων, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πεῖσαι φανεὶς αὐτοὺς ἀλέξανδρος, ἐπεὶ τάχιστα χειμῶνος ἦν ἐν τῷ προσθάλοι. δυνατὸν γὰρ εἶναι λέγειν, ὡς ἐπὶ τοῦτο κατενεχθεὶς, ἀναπαρεῖναι τὰς ἑαυτοῦ λόγχας. καὶ πρότερον φωτὸς πιστὸν γεγηθὼς πάθος. ἐπιλαβόμενος καὶ χαλκοῦν μὲν ἐν ἱππεῦσι κατεῤῥωγυῖαν, τὸν δὲ χιλίαρχον ἐξήλεγχον, ὅτι καὶ λόγχας αὐτοῖς βασιλικὰς, καὶ πεῖσαι ἀλέξανδρον ἠρεμοῦσιν ἐκέλευον. μετὰ τοῦτο ὁ φρούραρχος ἀλεξανδρεὺς ληφθεὶς ἐβασανίζετο. καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἐπὶ τοῦ ἔσχε δέξασθαι τῇ φρουρᾷ, ἐπαρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑποσχόμενος τὰ κείμενα τοῦ βασιλικοῦ ἐν ἐκείνῳ τῷ φρουρίῳ. αὐτὸς μὲν οὖν, ἐδέου ὠμολογήσας. ἰὼν δὲ αὐτὸς, παρελθὼν, ταῦτα ἐφηλέσθαι, καὶ μάλα ἐπιδῶναι ὡς εἴη εἰκάσαι τῆς ἀλεξάνδρου χειρός. τελέσαντες οὖν ἥκωμεν ἐπὶ σὲ ἃ προεθέμεθα πάντα, μόνῳ προσέχων ὑμᾶς, ἀλλὰ πειράσθητε καθὼς ὑπέσχεσθε δέξασθαι ἡμᾶς τῷ φρουρίῳ. μετὰ δὲ τὸ γράμματεῖον, ὁ μὲν ἠρώδης, οὐκέτι ἐνδοιάσιμος ἦν ἐπὶ τῆς τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς. ἀλέξανδρος δὲ διόφαντον ἔφη τὸν γραμματέα, μιμησάμενον τὸν τύπον, καὶ δι' ἀντιπάτρου κακουργηθῆναι τὸ γραμμάτιδιον. ὁ γὰρ διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινὸς εἶναι ὕστερον δὲ διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, οὕτως ἀπέθανε. τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς τὸ πλῆθος προαγαγὼν ἐν ἱεριχοῦντι κατηγορῆσαι τῶν παίδων. καὶ τούτους μὲν ὑπὸ χειρὸς οἱ πολλοὶ βάλλοντες, ἔκτειναν. εἱρμημένων δὲ καὶ τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, ἔστι μὲν ὁ βασιλεὺς παρητήσατο διὰ πτολεμαίου καὶ φερώρα τὸ πλῆθος ἀνασείλας. ἦν δὲ φυλακὴ, καὶ τήρησις αὐτῶν, καὶ προσιέναι μὲν οὐδεὶς, πάντα δὲ ἐπισκοπεῖτο τὰ λεγόμενα καὶ πραττόμενα. ἐπὶ γὰρ ἡ καταδίκων ἔχων ἀδεῖαν ἡ τῶν ἑτέρων αὐτῶν ἀριστόβουλος ὑπὸ βαρυθυμίας ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ τηρούμενος, καὶ πενθερὰν, συναλγῶν αὐτῇ τῆς συμφορᾶς, καὶ μισεῖν τὸν τὰ τοιαῦτα πρόφασιν. ἐπὶ γὰρ ἔφη καὶ σοὶ κίνδυνος ὀλοίας, ἀλεξάνδρου μέλλοντος κατ' ἐλπίδα γάμων ἅπαντα πυνθάνεσθαι; τούτους ἐκείνη ταχὺ μάλα τὰ δελφὰ διαφέρει τοὺς λόγους. ὁ δὲ οὐκ ἔτι κατασχὼν αὐτὸν, δήσας τε κελεύει.

κελεύει, καὶ ἀμφότερα ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς ἐπύθοντο τὸν πατρὶ, ταῦτα γραμμάτων ἀποφέρειν. οἱ δ', ἐπεὶ τὸ πρόσταγμα τοῦτο αὐτοῖς, ἐξεφάνησαν, ἐπιβουλὴν μὲν ἔτι νοῆσαι κατ' αὐτὸν γεγενημένην, ἔτι συσκευάσασθαι, φράσαι δ' ἐπιβαλέσθαι, καὶ ἔτι δι' ἀναγκαίου τοῦτο καὶ δυσχερῶς ἔχοντα αὐτοῖς βίου. κατὰ τὸν χρόνον ἥκοντα ἀπὸ παραδοκίας πρεσβεύσαι δοκεῖ Μέλανά τινος, ὃς ἦν δυνάστης τῶν ἐκείνῃ, βουλόμενον ἡρῴδην ἐνδείξασθαι τὴν δυσνοιαν ἀρχέλαον πρὸς αὐτὸν ἐκκαλεσάμενον τὸν ἀλέξανδρον, ὡς ἦν ἐν τοῖς δεσμοῖς. καὶ πάλιν ἠρώτα τοῦτον τῆς φυγῆς, ὅπως ἐβουλήθησαν ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν. ὁ δ' ἀλέξανδρος πρὸς ἀρχέλαον ἔφη, κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ὁμολογήσαντα Δημήτριον. ἀλλ' ἤδειν ἔτι ἄτοπον, ἔτι δυσχερὲς ἐπιβουλεύσαντα τῷ πατρὶ, ἤδη δ' ὅσα συνεσκεύασεν κατηνθηκότων ἀληθῆ εἶναι πιστά. βούλεσθαι δ' ἀνατάξειν, καὶ τὰς τοῦ τυράννου εἰς ἐξέτασιν ἀσφαλεστέρας. ἀλλὰ καὶ τούτους ἀπολέσαι δεῖπον, ἀντιπάτρου τοῦ πολλὰ τοὺς ἰδίους ἐγκαθιέντος φίλους. ταῦτα λέγοντος, σκέλδυσιν ἅμα τόν τε μῆλον, καὶ τὸν ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς γλαφύραν τὴν ἀρχελάου, ἐπιμηνεῦσαι παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἤγνοει τῶν εἰς ἡρῴδου γιγνομένων. ὡς δ' ἦκεν, εὐθὺς μὲν ἡ γλαφύρα δεσμώτην ἰδοῦσα τὸν ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν, καὶ κατακοπεῖσα μέγα, καὶ συμπαθὴς ἀνώμωξεν. ἅμα δ' ἦκε καὶ τοῦ νεανίσκου δάκρυα, καὶ τῶν παρόντων οὐδεμία τις θεὰ μέχρι πλείονος, ἢ δὲ ἐφ' οἷς ἦκον εἰπεῖν ἢ πράξειν δυναμένων. ὡς δ' ὁ μέλας, τοῦτο γὰρ ἄλλον αὐτὸν ἐπετέτακτο, φράζειν κελεύσαντος, ἔτι τῶν πραττομένων ἡ γυνὴ συνοῖδεν αὐτῷ, τί δ' οὐκ ἂν ἔφη συνείγω τῆς ψυχῆς ἐμοὶ σεμνομένη πλέον, καὶ κοινωνοῦσα τέκνων; ἡ δ' ὡς ταῦτα μὲν, ἀνεβόησεν, ὡς συνειδυῖα μὲν οὐδὲν ἄτοπον. εἰ δ' φέροι τις σωτηρίαν τῷ σκήπτρου τὸ καὶ κατ' αὐτῆς ψεύσασθαι, πάντα ὁμολογεῖν. ὁ δ' ἀλέξανδρος, ἀσεβὲς μὲν ἤδειν ἔπειν ἤδη ὢν τοιοῦτον, ὃς ἥκιστα ἐχρῆν, ἔτι αὐτὸς ἐνόησα, ἔτι ἤδειν εἰδὼς, ἀλλ' ὅτι παρ' ἀρχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκεμεν κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην. ταῦτα καὶ κείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν ἡρῴδης, ἀρχέλαον ἐξελεγχθῆναι τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας, τοὺς λαβεῖν, δίδωσιν. ὁ δὲ μπω καὶ ὁ λόμνιος γράμματα, κελεύοντες ἐν ᾧ πλῷ μὲν ἐλθόντας τῆς κιλικίας πρόσχοντας, ἀρχέλαῳ τὰ τοῦ τέκνων ἀποδοῦναι, καὶ μεμψαμένους ὅτι τῆς ἐπιβουλῆς ἐφάνησαν τοῖς πατρὶ, ἐπανιέναι εἰς ῥώμην πάλιν. κἂν εὕρωσιν ἀνύσαντά τι νικόλαον, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυχερανεῖν, κἀκείνῳ, διδόναι τὰς ἐπιστολὰς, καὶ τοὺς ἐλέγχους ἐς τῶν νεανίσκων κατασκευασμένους ἀπιέναι. ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δέξασθαι μὲν τοὺς νεανίσκους ὁμολογήσας ἅτε τὸ σφέτερον αὐτοῖς τε κἀκείνοις, καὶ τῷ πατρὶ, μὴ χαλεπώτερόν τι προσυπθῆναι κατ' ὀργὴν ὧν οὕτως ἔχοντες ἐκπλαγεῖεν, οὐ μὲν καὶ πρὸς κακίσειν πέμψειν, οὐδὲ ἀλλόπι κατὰ δυσνοιαν τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογήσαι τοῖς νεανίσκοις. οἱ δ' τὴν ῥώμην ἀποκομιδέντες, ἔχον τε κομιδὴ ἀποδοναι τὰ γράμματα τοῦ κείσαρος, διηλλαγμένον εὑρόντες ἡρῴδη. τὰ γὰρ πρὸς τὸν νικολάου πρεσβείαν, ἀπόδηλον τὸν τρόπον. ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην, καὶ πρῶτ' αὐλίῳ ἐγένετο. πρῶτον μὲν οὖν ἐφ' οἷς ἐλήλυθει μόνον, ἀλλὰ καὶ συλλαβὴν κατηγορεῖν ἠξίου. καὶ οἱ ἄγγελοι δῆλοι πρὸ τῆς ὁδοιπορίας ἦσαν ἀλλήλοις πολεμοῦντες,

bet, & seorsum quemque, quid contra patrem moliti sint, scripto prodere. hoc jussi facere scripserunt, insidias quidem nec parasse se, nec cogitasse, sed conatos fugere, quod non possent amplius ad hunc modum suspecti & soliciti vivere. Eodem tempore cum venisset e Cappadocia ab Archelao legatus Mela unus e dynastarum illius numero, volens Herodes declarare ejus malevolentiam, accivit ad se Alexandrum e vinculis: & rursum interrogavit de fuga, quonam & quomodo decrevissent discedere. Ad Archelaum, ille respondit, pollicitum, quod inde Romam mitteret. Cæterum contra parentem nihil durius aut parum pietati conveniens se machinatos esse, neque quicquam veritatis ineſſe confictis adversariorum criminationibus, cupivisse etiam, ut Tyrannus cum sociis examinaretur cautius: sed illis approperatam mortem per Antipatrum, qui admixtis suis vulgum in eos concitaverit. His dictis, rex jussit & ipsum & Melam duci ad Glaphyram Archelai filiam, ut interrogaretur, num ignorasset paratas Herodi insidias. quo ut ventum est, continuo mulier vinctum conspicata, maritum, caput sibi plangens, & præ miseratione attonita clare ingemuit. juveni quoque manantibus lacrymis, qui aderant, miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat juvenis, jubente dicere, num & uxor fuerit consilii conscia: qui potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamavit, nullius mali se esse conscium. quod si id aliquid ad salutem ejus conferat, paratam se mentiri vel in suam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, sicut suspicantur, quos minime oportuit, nihil nec ego cogitavi, nec tu es conscia: sed quod ad Archelaum abire, & inde Romam, decrevimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus convictum a se Archelaum malevolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, jussitq;, ut inter navigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent. & post expostulationem, quod filii conatuum suisset particeps, Romam inde navigare pergerent. & si invenerint a Nicolao placatum Cæsarem, redderent ei literas, & argumenta, quæ ad convincendos juvenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere juvenes, quod id & ipsis & patri eorum putaret utile, ne quid ob suspiciones & dissidia durius in eos statueret: non tamen missurum fuisse ad Cæsarem, nec confirmaturum eos in malevolentia: Romam autem delati invenerunt jam Herodi reconciliatum Cæsarem, eiqve literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hunc modum se habuit: Quamprimum Romam venit & in palatium, præter ea mandata, quæ habebat, Syllæum accusandum suscepit. animadvertit enim dissidere inter se

Arabas, quorum aliqvot ejus omnia facinora indicaverunt, & hoc autore necatos plerosq; conatos Obodæ manifeſte coarguerunt ex ipſius literis interceptis per adverſarios.

XII. Qua fortuita occaſione Nicolaus uti non neglexit, ſtudens Herodem reducere in gratiam Cæſaris. Sciebat enim, ſi defenſionem regis ordiretur, difficilem ſe habiturum judicem. qvod ſi accuſaret Syllæum, non defore occaſionem pro ſuo rege ſatisfaciendi. conteſtata igitur lite, & præſtituta ad agendum die, Nicolaus, aſſiſtentibus ſibi Aretæ legatis, acriter accuſavit Syllæum, interfectorem aſſeverans domini ac regis ſui multorumqve Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronasqve arguens corrupiſſe tam Romæ quam in Arabia. addidit his graviſſimum crimen, circumventum mendaciis ejus Cæſarem, qvem nihil veri de geſtis ab Herode docuerit. ad hunc occaſionis locum poſtqvam ventum eſt, Cæſar interlocutus, juſſit eum, omiſſis cæteris, hoc tantum de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neqve duo millia & quingentos illic interfecerit, neqve, captivis abductis, regionem deprædatus ſit. Ad hæc Nicolaus, de his ſe vel maxime ait docere poſſe, nihil horum aut certe minimam partem ita ſe habere, qvemadmodū ab illo relata ſint, neqve ullam mereri indignationem. His præter opinionem auditis, cum Cæſar attentius auſcultaret, ille primum indicavit ei de qvinqviescentum talentis mutuo ſumptis, deqve ſyngrapha, in qva aſcriptum erat, licere poſt elapſum præſtitutum tempus pignora ex univerſa regione capere: deinde, non expeditionem hoſtilem hanc fuiſſe, ſed executionem juris & repetitionem debiti. idqve non propere actum, quanqvam permittente ſyngrapha, ſed appellatis prius ſæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præſidibus: poſtremo apud Berytum in horum præſentia Syllæo per Cæſaris fortunam jurato, omnino intra triginta dies exhibiturum ſe & pecuniam, & Herodis perfugas. & cum horum nihil Syllæus præſtitiſſet, aditos rurſum præſides Herodi permiſiſſe pignora capere, atq; ita demum illum profectum in Arabiam. hoc eſt, inqvit, illud bellum, qvod adverſarii tam tragice exaggeraverunt: qvod tamen qvi poteſt bellum vocari, permiſſu præſidum & ex pacto illatum, poſt perjurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæſaris? reſtat de captivis jam dicere. Latrones Trachonitæ qvadraginta primum, mox plures, fugientes Herodem metu ſupplicii, receptaculum ſibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fovit & aluit in omnium hominum injuriam, agrosq; eis dedit, & prædarum fuit particeps; qvos tamen ipſos eodem jurejurando tenebatur reſtituere cum mutuatitia pecunia ad præſcriptum terminum. nec poteſt oſtendere, qvemqvā præter hos captum in Arabia. immo ex his ipſis aliqvot evaſerunt. Nunc confutata etiam de captivis invidioſa ſycophantia, audi, Cæſar, mendaciſſimum figmentum, qvod ad provocandam iram tuam commentus eſt.

A ἐπονοήσαντες ἐξ αὐτοῦ, ⸫ τῷ νικολάῳ προσελθόντες, τὰς ἰδιώτας αἰτίας ἐμήνυον, καὶ τὸ ὀβόδα ὡς ἀφ-
ῃρεθέντων πολλῶν ἐπιφανῆ τεκμήρια παρέχοντες,
ἐπεὶ γὰρ καὶ τὰ γράμματα αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ ὑφ-
ηρημένα, ἀλλὰ τούτων ἤλεγχον. ὁ δὴ νικόλαος ὅπερ χαι-
ταύτῃ ὁρῶν αὐτῷ προσγεγυμνένον, δι' αὐτὸ ἐπράγμα-
τεύετο τὸ μέλλον, ἐπέγων ἐλθεῖν εἰς Δαλλαγὰς ἡρώδη
πεῖσαι καίσαρα. σαφῶς γὰρ ἤπίστατ βυλομένῳ μὲν
ἀπολογήσασθαι περὶ ὧν ἔπραξεν οὐκ ἔσεσθαι παῤῥησίαν.
B ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν συλλαίου, ῥᾳθύμως κεῖσθαι πρὸς
ἡρώδην λέγων. σωτὴρ γὰρ ἂν ἐπ' ἀλλήλους, καὶ δοθείσης ἡ-
μέρας, νικόλαον παρόντων αὐτῷ τῶν ἀρέτα πρέ-
σβεων, πάντα ἄλλα κατηγορήσειν συλλαίου, τόν τε ὑπὲρ βα-
σιλέως ἀπώλειαν λέγων, καὶ πολλῶν ἀράβων, χρήμα-
τά τε ὡς ἐπὶ δεδαυσμένῳ ἐπ' ἀδίκῳ ὑγιεῖ, καὶ μοι-
χείας ἐλέγχων, ἃ τὸν ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν
ἐν ῥώμῃ γυναικῶν. προσέτιθει δὲ τὸ μέγιστον ὡς ἐξανα-
C γκάσοι καίσαρα μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῶν ἡρώ-
δῃ πεπραγμένων. ὡς δ' ἦκεν ὅπερ ἦν τὸν τόπον, ὁ μὲν
καίσαρ ἐξῆγεν αὐτὸν ὅτι μόνον αἰτίων ὑπὲρ ἡρώδου
λέγειν, ὡς ἐ φρατιὰν ἤγαγεν εἰς ἀραβίαν, μηδὲ δισχιλί-
ους καὶ πεντακοσίους ἀποκτεῖναι τὸν ἐκεῖ, μηδὲ αἰχμαλώ-
τους λαβοῖ τῶν χώραν διαρπάσαι. πρὸς ταῦτα ὁ νικό-
λαος, ὑπὲρ τούτων ἔφη καὶ μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν
D ἢ τὰ πλεῖστά γε αὐτῶν ἐ γέγονεν ὡς σὺ τε ἀκήκοας, καὶ
δικαιοτέρου χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρειν. πρὸς δὴ τὰ
μὲν δόξαν καίσαρ ἐνδοιάζειν αὐτὸν ἀκροατῆ, τὰ
δὲ πλῆθος ἐπῶν τῶν πεντακοσίων παλάντων, καὶ τὸ συγγράφειν,
ἐν ᾗ καὶ ὅτε δεῖ προσγεγραμμένον ἐξεῖναι τὸ προθεσμίας
παρελθούσης βύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τὸ χώρας, τὴν
μὲν ῥᾳδίαν, ἐ ῥᾳδίαν ἔλεγεν, ἀλλ' ὅτι δικαίων τὸ ἰδίων
ἀπαίτησιν χρημάτων. ⸫ μηδὲ ταχὺ ταύτῃ, μηδὲ ὡς ἐ-
πέτρεπον αἱ συγγραφαί, πολλάκις μὲν ὅτι σωτήριον
ἐλθοῦσα καὶ βουλόμενον τὰς τ' συείας ἡμέρας, τελευτᾶ-
E ον δ' ὑπ' ἐνηρυτῷ τούτων ἑαυτὸν συλλαίῳ τῷ σῷ τυχὸν
ἐπομόσαντα, ἢ μὲν ὀκτὼ ἡμερῶν τριάκοντα παρέξῃ
τὰ χρήματα, καὶ τὰς ὀκτὼ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡρώδου πρόφα-
σις. ὧν δὲν ποιήσαντα συλλαίου πάλιν ὅτι τὰς ἡμε-
μόνας ἐλθεῖν ἡρώδῃ, καὶ κείνων ἐφέντων αὐτῷ λαμ-
βάνειν τὰ βύσια, μόλις ἔτως ἐξελθεῖν σὺν τοῖς πε-
ρὶ αὐτόν. ὁ μὲν δὴ πάλεμος ὡς ἔτι τεταγωδοῦντες
ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ὑπατρατίας τοιαῦτα. καί τι τῶν ἂν
F εἴη πόλεμος, ὑπατρεψάντων μὲν τῶν ἡγεμόνων, δε-
δωκότας δὲ τῆς σωτηρίας, ἡσυχημένου δὲ μετὰ τῶν
ἄλλων θεῶν, καὶ σοῦ καίσαρ ὀνόματος. τὰ δὲ πρὸς
τὸς αἰχμαλώτους, ἐξῆς ἤδη λεκτέον. λῃσαμένην τὴν τρα-
χῶνα κατοικούντων, τεσσαράκοντα τὸ πρῶτον ἐπὶ
αὐθις πλείονες τὰς ἡρώδου κολάσεις ὑποφεύγοντες,
ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τὴν ἀραβίαν. τούτους ὑπεδέξατο συλλαῖος ὅτι πάντας ἀνθρώπους τρέφων, καὶ
χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ κέρδη τῶν λῃσῶν αὐτοῖς ἐ-
G λάμβανεν. ὡμολόγησε δὲ καὶ τούτους ὅτι τοῖς αὐτοῖς ὀρ-
κοῖς ἀποδώσειν καὶ τὸ αὐτῷ ⸫ δανείου προθεσμίαν.
καὶ δυνατὸν ἂν οὐκ ἀποδεῖξαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλόν
τινα τῆς ἀράβων χώρας, ἢ τούτους ἐξῃρημένους, οὐ-
δὲ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. ἔτως σοι
καὶ ⸫ τῆς αἰχμαλωσίας ὑπόθεσις συκοφαντήμα-
τος πρόσωπος, μέγιστον ὦ καίσαρ κατάμαθε πλά-
σμα, καὶ ψεῦσμα πρὸς τὸν σὸν ὀργὴν αὐτὸ ποιηθέν,
φημὶ

Φημὶ γὰρ ἐπιλθούσης ἡμῖν τῆς Ἀράβων δυνάμεως, Ⓒ τ̃ A Affirmo enim, quod cum Arabum manus nos
πρὸς Ἡρῴδιον πιόντ Ⓒ ἑνὸς δὲ θατέρου, τότε μόλις ἀ- invasisset, & unus atqve alter e nostris cecidisset,
μυνομένου νάκεβον τ̃ στρατηγὸν αὐτῶν, κ̀ πρὸς πέντε καὶ tum demum Herodes repugnare coactus Nace-
ἑκατὸν τοὺς πόντας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων, bum, & cum eo viginti quinq; non amplius ceci-
διχιλίους πεντακοσίους τοὺς ἀποκωλύσαντας ἔλεγε. ταῦτα dit, quorum singulis centuplicatis, iste bis mille
μᾶλλον ὀκνήσ τ̃ καίσαρα, κ̀ πρὸς τ̃ σύλλαιον ὑπισχνε- & quingentos cecidisse retulit. His motus Cæ-
φοῦς, ὀργῆς μεστὸς, ἀνέκραγεν ὁπόσοι τεθνήκασι τ̃ Ἀρά- sar, vultu irato ad Syllæum versus, rogavit, quot
βων. ἀποροῦντος δ̀ αὐτοῦ, κ̀ πταλανῆ λέγοντ Ⓒ, αἵ τε συνθῆκαι τ̃ δανείων ἀνεγινώσκοντο, κ̀ τὰ ἡγεμόνων Arabes ea pugna desiderati sint. Hæsitante
illo, & erratum in numero fatente, lectæ sunt
B χράμματα, πόλεις τε ὅσαι λῃστήρια κατῃτιῶντο. Ⓒ πέρας syngrapharum conditiones, & rescripta præsi-
εἰς ὃ τὸ κατ' ἐμὲ κρῖναι, ὡς δ' ἐμὲ συλλαίου καταγνῶναι dum, literæqve urbium continentes querelas de
θάνατον. ἠρῴδην δ' Ἀλλαβάρχου, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ὁ latrociniis. Ad ultimum eo res devenit, ut Cæ-
Ἀλεξόλης πικρότερον ἔγραψεν αὐτῷ πεπυσθὼς, κ̀ τὸ sar, damnato capitis Syllæo, Herodem in grati-
ὕστερον εἰπεῖν εἰς τ̃ σύλλαιον, ὡς ἀναγκάσαι αὐτ̃ ψεύ- am receperit: & pœnitens, qvod calumniis per-
δεσι λέγω πρὸς ἄνδρα φίλον ἀγνώμονήσαι. τὸ δ' σύμ- motus durius scripsisset, hoc qvoqve Syllæo op-
παν, ὁ μὲν σύλλαι Ⓒ ἀνεπέμπετο τὰς δίκας, Ⓒ τὰ χρέα τ̃ῖς δεδανεικόσιν ἀποδώσων, εἶτα ἄτω κολασθησόμενος. probraverit, illius mendaciis impulsum se discef-
C sisse ab officiis amicitiæ. In summa, remisit eum
ἀφέτα δ' οὐκ ἐμμενῆς λεῶ καίσαρ, ὅτι τ̃ ἀρχὴν μὴ δι- in provinciam, ut, postquam satisfecisset credi-
δόντος αὐτὸν ἔλαβεν. ἐγνώκει γὰρ κ̀ τὴν Ἀραβίαν toribus, daret supplicium. Cæterum Aretæ in-
Ἡρῴδῃ δίδοναι. διεκώλυσε δ' τὰ περὶ ἐκεῖνα πεμφθέντα dignari pergebat, qvod regiam dignitatem ac
χρέμματα. τοῖς γὰρ περὶ τ̃ ἔλυμπον, κ̀ βολόμνιον ἐμ- potestatem usurparet, priusquam a se acciperet:
μὴν καίσαρα πυθομένοις, ὡς ἐδόξεν ἐξ ἀντολῆς ἡ- volebatqve Arabiam quoque Herodi tradere:
ρῴδῃ, τὰ περὶ τ̃ παίδων χρέμματα, κ̀ τὰς ἐλέγχους sed hoc consilium mutaverunt redditæ ipsius li-
ἀναδιδόναι. καίσαρ δ' ἀναγνοὺς, τὸ μὲν ἀρχικὸν ἄλλῳ teræ. Olympus enim & Volumnius, cognito
πρέσβει θέναι γέροντι, Ⓒ κακῶς πάσχοντι τὰ περὶ τοὺς placatum esse Cæsarem, mox ita ut mandatum
παίδας, οὐκ ὠήθη καλῶς ἔχειν. δεξάμεν Ⓒ δ' τὰς πε- D erat, obtulerunt ei literas, continentes argumen-
ρὶ ἀρέταν, Ⓒ ἕν μόνον ἐπιμήσας ὡς πρόπετέα χρή- ta, qvibus filios impietatis convicerat: qvibus
σαιτ̃ τὸ μὴ παρ' αὐτοῦ τ̃ βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, lectis, visum est non onerare insuper alio regno
τά τε δῶρα προσήκατο, κ̀ τ̃ ἀρχὴν ἐβεβαίωσεν. ἡρῴ- senem & infortunatum circa filios: admissisqve
δῃ δ' χρᾶφ' ἑλλαγμὸν, ὅτι τε τοῖς παισὶν ἄχθεσθ legatis Aretæ, & hactenus objurgatis, qvod rex
λέγων, κ̀ δέον, εἰ μὲν ἀνοσιώτερόν τι πεπλημμήκασιν, ἐπ- eorum temerarie principatum sumpsisset: non
ξέναι πατρῴοις ὄντας. αὐτῷ γὰρ ἀφιέναι ταὐτὰ τ̃ ἐξουσίαν. εἰ δ' δρασμὸν ἐνενόησαν, ἄλλως νὰ δεήσαντα exspectata sua sententia, admisit munera, & re-
μηδὲν ἀνήκεσον Ἀλεξάρχου. συμβεβλεύειν δ' ἔχειν gnum ei autoritate sua confirmavit. Post hæc XIII.
E Herodi jam reconciliatus scribit, dolere se vicem
αὐτῷ σωτήριον ἀποδείξαντα περὶ βηρυτὸν, ὃν ἡ κατι- ejus, qui tales haberet filios, debereq; eum, si
κῶσι ῥωμαῖοι, κ̀ θρασυλαβούντα, τούς τε ἡγεμόνας, Ⓒ τ̃ βα- quid contra pietatem ausi sint, ut in parricidas
σιλέα τ̃ καππαδοκῶν ἀρχέλαον, ὅσους τε τ̃ ἄλλων οἵεπερ animadvertere. se enim liberam ei potestatem
φιλίᾳ τε Ⓒ ἀξιώματι εἶναι ὑπάρχουσι, μ̃ τ̃ ἐκείνων permittere. qvod si tantum fugam meditati sint,
γνώμης ὅτι χρὴ ἀναλαμβάνειν. καίσαρ τοιαῦτα ἐπι- ipsum qvoqve salva pietate oportere leni casti-
στειλεν. gatione contentum esse. quare suum consilium
esse, ut indicto consistorio apud Berytum Roma-
F norum domicilium, & adhibitis præsidibus cum
rege Cappadocum Archelao, amicisqvè cæteris
& viris illustribus, de communi sententia qvid
statuendum sit dispiciat. atqve hoc fuit argu-
mentum epistolæ Cæsaris.

Κεφάλαιον ιζ'.

*Ὡς ἡμίσαρος ἐξουσίαν δόντος ἐν βηρυτῷ τῷ δῆ τῷ συνε-
δρίῳ κατηγόρησε τ̃ παίδων ἡρῴδης, κ̀ θανά-
τ Ⓒ νεανίσκων.*

CAP. XVII.

*Herodis filii damnantur apud Berytum in
concilio.*

ΟΔὲ ἡρῴδης τ̃ χραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπενεχθέν- QVa accepta, Herodes supra modum ga-
τῶν, πρόχαρης μὲν ὅτι τῆς Ἀλλαβάρχου visus est, tum qvod rediisset in gratiam, tum
ἐγεγόνει, πρόχαρης Ⓒ τ̃ πέντε ἐξουσίαν κ̀ τῶν G propter concessam sibi statuendi de fi-
παίδων αὐτῷ. καὶ πῶς τὸ μὲν εὐπρεπέστερον, ἐν τ̃ πρό- liis potestatem liberam: & nescio, qvo pacto acci-
τερον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' ὅτε θεμιστὸν, ὅτε προπετῆ, πρὸς dit, ut qui prius in secunda fortuna durus qvi-
τὴν ἀπώλειαν τ̃ τέκνων παρεῖχεν αὐτόν. ἐν δ' τ̃ τότε dem pater fuerat, non tamen temerarius aut præ-
μεταβολῆς ἀμείνον Ⓒ Ⓒ παῤῥησίας ὑπιλαβόμεν Ⓒ, τὸ ceps ad filiorum interitum: nunc rebus suis in
μὴ ὀκνοδοκῆσαι τὴν ἐξουσίαν. διέπεμπεν οὖν ὅσους melius mutatis, & recepta pristina fiducia,
ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, ἀρχελάου χωρὶς, ἐκείνου novo more laxaverit habenas odii. Ergo con-
γὰρ δι' ἔχθος οὐκ ἠξίου προσπυγχάνειν, ἢ κ̀ τὴν προσαρέσ vocat per nuncios, qvotqvot visum est Cæsari,
νομίζων ἐμπόδων ἐσεσθαι. ἡμισάρων δ' ἐν βηρυτῷ, τ̃ τε uno Archelao excepto, vel qvod hominem o-
ἡγεμόνων, κ̀ τῶν ἄλλων ὅσους ἀπὸ τ̃ πόλεων ἐκάλεσε, derat, vel qvod vereretur, ne obsisteret suo pro-
posito. & postqvam Berytum convenerunt cum præsides, tum cæteri exciti e diversis urbibus,

filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum detinuit, non longe ab urbe: ut posset eos, si vocarentur, sistere. ipse vero solus introgressus, coram consessu centum & quinquaginta virorum, usus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quam patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans non satis se explicabat, multaqve furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed advocatos sibi eos adjungebat indecore pater contra filios, literasqve ab ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantum de ineunda fuga consilium, & convitia signa offensi animi. ad quæ postquam ille pervenit, vociferabatur quasi in confessis insidiis: remqve exaggerabat, dejerans mori se malle quam audire talia. Postremo dicens sibi & a natura & a Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita jubere: ut si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes saxis eum ferire, atqve in hunc modum interficere. quod cum sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoque calculos. Venire se tamen ad eos, non tam ut judicent filios in manifestissima culpa deprehensos, quam ut per occasionem indignationi justæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hæc locuto rege, & juvenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in consilio, videntes rem eo devenisse, ut nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem ejus confirmaverunt. Et primus Saturninus vir consularis, multisqve defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quod & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortuniis hoc maximum nolit adjicere. Post illum ipsius tres filii, qui legati patris erant, eandem sententiam tulerunt. Contra Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impii erga parentem fuerint: quem deinceps major pars secuta est, ut omnino viderentur addicti ad supplicium. Moxqve inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quo cum Nicolaus appulisset a Roma veniens, rex, prius expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est, quid Romæ amici sentirent de ejus filiis. Ille respondit videri consilia juvenum impia, conjiciendosqve vinctos in carcerem. deinde pensitato diligentius negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quam rationi tribuere. sin contrarium placeat, absolvendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumq; amicorum sententiam. Tum rex diu multumqve tacitus secum cogitavit, & illum secum navigare jussit. Postquam autem Cæsaream ventum est, mox omnes fuerunt de filiis soliciti, eventum expectantes. valde enim metuebant, ne propter inveteratum

τοὺς μὲν παῖδας, ἃ δὲ ἠξίου συναγαγεῖν εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ σιδωνίῳ ἔσχε, πλατάνην καλουμένῃ, τοῦ ἀστεος τῆς πόλεως, ὡς ἔχων εἰ κληθεῖεν παραστῆσαι. μόνος δὲ καθ' αὑτὸν εἰσελθών, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκλητικῶν ἀνδρῶν, κατηγορεῖ κατηγορίαν οὐκ εὐσυμβόλου εἰς πατρὸς ἀναγκαίου ὢν ἠτύχει, πλεῖον δὲ ἀπρεπείᾳ ἢ κακοήθειᾳ πάσῃ ἔπασχε. βίαιος δὲ λόγος, ἐπεὶ τὴν ἀπιστίαν τῆς αἰτίας ἐτεκμήρατο, ἐμέγιστο θυμῷ καὶ ἀγριότητι. ἐνεδίδου σημεῖα τοῖς τε ἐλέγχοις ἀκριβῆ καὶ σκαιοῖς ἀπηρέπτων καταμαθεῖν, ἀλλὰ συνηγορίαν αὐτοῖς παρεῖχε παίδων ἀχρήμονα, καὶ τὰ γεγραμμένα δι' αὐτῶν σκαιῶν ἀναγινώσκων. ἐν οἷς ἀπόβουλή μὲν ἢ τῆς ἀπονοίας δυστεβείας οὐκ ἐμέμφετο, μόνον δὲ ὡς φυγῆν βουλεύοιντο, καὶ λοιδορίαν τινὲς εἰς αὐτὸν ἀνειδῆ προσέχουσαν. ἀφ' ὧν τὴν δύσνοιαν, ἐφ' οἷς σκῶν ὡς ἐλύπει, μᾶλλόν τε ἐξεβόα, καὶ τὸ πρεῖον εἰς ἐμελετίαν τῆς ἀπιθανότητος δι' σκαιῶν, ἤυξανε, ἐπαμύνων. ὡς ἥδιον ἂν ἑαυτοῦ τῆς ζωῆς, ἢ τοιούτων ἀκούειν λόγων. τὸ δὲ τελευταῖον εἰπὼν ὅτι καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ καισαρεῖ δόσει τὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι, προσέθηκε καὶ πάτριον αὐτοῖς νόμον, ὃς σκέλλοιεν, εἰ δὲ κατηγορηθεῖεν οἱ γονεῖς ἀπὸ λίθοις τῇ κεφαλῇ τὰς χεῖρας ἐπαναγκες εἶναι τοῖς προσιοῦσι βάλλειν, καὶ ὅτῳ ἀποκτείνειν τρόπῳ. ὅπερ ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι ἐν τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ἐμοὶ ἀναμένειν τὰ σκαιῶν κρίσιν. ἦκειν μὲν γὰρ, δικασταὶ μὲν ἐκ ἔτως ἀπὸ φανεροῖς οἷς ἐκ τῶν παίδων ὀλίγῳ πρόσθεν ἐφάνησαν ἢ καιρὸν ἔχοντας, ὡς ἀδεῖ καὶ τὰ περὶ ὠμοτήτων ἀμελήσαι τοιαύτης ἀπιβουλῆς ἄξιον. ταῦτα δὲ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν νεανίσκων ἀδεῶς τῆς ἀπολογίας παρεγγυήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς ἀπειλεῖς καὶ διαλλαγῶν χεῖρον ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν ἐβεβαίουν αὐτῷ. καὶ πρῶτος μὲν σατορνῖνος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τὰ ἐπ' ἀξιώματος, ἀπεφήνατο γνώμην μηδημονευτέαν τῶν εἰσεῖσθαι χρεών. ἔφη γὰρ καταδικάζειν μὲν τὴν ἡρώδου παίδων, κτείνειν δ' οὐκ εἰδέναι δικαίων, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ δ' παῖδες μείζονος ὄντος, οἳ καὶ πάντα δι' αὐτὸς δεδυσχήκασι. μετὰ σκεῖνον, οἱ σατορνίνου παῖδες, ἅπαντ' γὰρ αὐτῷ τρεῖς ὄντες πρεσβεύσαι, τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπεφήναντο. βολόμνιος δ' ἄνηκρυς ἔφη καταδικάζειν θανάτῳ τοὺς ἅπαντας ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τοῦ δ' αὐτὸν καὶ τὸ ἕξῆς οἱ πλείους, ὥστε μηκέτι ἄλλο πρόσθεν, ἢ καταδεδικάσθαι τὴν θάνατον τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν εὐθὺς, ἡρώδης ἦκεν, ἄγων αὐτοὺς εἰς τύρον, καὶ ἅμα νικολάου πλεύσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς ῥώμης ἐπυνθάνετο, προδιηγορεύσαντος τὰ ἐν βηρυτῷ, ἴδῃ τινα ἔχοιεν γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ οἱ ἐν τῇ ῥώμῃ αὐτοῦ φίλοι. κἀκεῖνος εἶπεν, ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶναι τὰ σκείνοις περὶ σὲ ἐγνωσμένα, χρεῖναι μέν τοι αὐτοὺς καθεῖξαντα, δεσμώτας φυλαττῆν. εἰ μὲν ἕτερόν σοι δοκοίη, κολάζειν αὐτοὺς, μὴ φαίνοιο ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ κεχρημένος. εἰ δὲ πανωτία, ἀπολύειν, μὴ ἀνεπανόρθωτόν τι σοι τὸ αὐτυχημα. τὰ αὐτὰ δ' δοκεῖ ἐν ῥώμῃ τοῖς πλείοσι τῶν φίλων. ὡς σιωπήσας ἐν πολλῇ ἐγένετο σιωπῇ, κἀκεῖνον σκέλλουσιν συμπαλεῖν αὐτῷ. ὡς δ' ἦκεν εἰς αἵρεσιν, γίνεται λόγος εὐθὺς ἅπασι τῶν παίδων, καὶ μετέωρος ἡ βασιλεία πᾶσα χωρήσειν τὸ κατ' αὐτοὺς ἐκδεχομένων. δεινὸν γὰρ ἔσχεν πάντας δὴ ἐκ πα-

ἐκ παλαιᾶ καταστασιαζομένης εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλ-
θεῖν. καὶ τοῖς μὲν πάθεσιν εὐσυχέραινον, οὐκ ἰσοῖ δὲ εἰ-
πεῖν τι περιπῆς, ἔτι ἄλλα λεγόντος ἀκούειν ἀκίνδυνον,
ἀλλ' ἐγκεκλεισμένοι τὸ ἔλεον, ὀδυρτικῶς μὲν, ἀναύδως
δὲ τὴν ὑποβολὴν τοῦ πάθους ἔφερον. εἷς δὲ αὐτῶν παλαι
στρατιώτης, ὀνόματι τήρων, υἱὸς αὐτῷ καθ' ἡλικίαν ὄντος
Ἀλεξάνδρου φίλος, πάντα ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπωδυνόμενος
δι' ἡσυχίας ἰᾶτο, αὐτὸς ἐπὶ ἐλαττονότητος ἐξελαθείς,
καὶ βοᾶν ἰσχναγκάζετο πολλάκις ἐν τοῖς παλαιοῖς ἀνωφε-
λῶς λέγων, ὡς ἀπόλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια, τὸ δὲ δί-
καιον ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἀνηρημένον εἴη, κρατοῖεν δὲ τὰ
ψεύσματα καὶ ἡ κακοηθεία, ὥστε νέφος ἐπάγειν τοῖς
πράγμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν
ὁρᾶν τοὺς ἁμαρτάνοντας. πιστὸν οὖν, εἰ ὁπόσοι μὲν ἐκ
ἀκινδύνως παρρησιάζεσθαι. τὸ δὲ εὔλογον, σκιρτᾶν πάντας,
ὅτι ἀνανδρῶς αὐτοῦ πρὸς τὸ κρεῖττον ἰσχνῶμεν. διὸ καὶ
πάντα ἅπερ αὐτὸς ἔπασχεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν ἐπὶ
ἐκείνῳ λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλὲς ἐν τῇ σι-
γᾷν προορώμενοι τὴν ἐκείνου παρρησίαν ἄμωσ ἀπεδέ-
χοντο. τὸ γὰρ προσδοκώμενον πάθος, ἐδιάζετο πάντα
ἂν τινα σὺν αὐτῷ λαλεῖν. ὁ δὲ καὶ πρὸς τὸ βασιλέα
μὴ πάσης παρρησίας ὠσάμενος, μόνος μένῳ λέγειν
ἠξίει, καὶ συγχωρήσαντος, ἐδυώμην ἔφη, ὦ βασι-
λεῦ μηκαρτέρει ἔτι τοσοῦτῳ πάθει τὸ τλημονέστατον τοῦτο
παρρησίαν, ἀναγκάζουσι δέ σοι, καὶ συμφέρουσα εἰ λάβοι τι
χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, πρόφασιν τῆς ἐμῆς ἀσφαλείας.
ποῦποτε ὤχου τὸ σὸν, ὦ πεπλώκασιν ἐκ τῆς ψυχῆς αἱ
φρένες; ποῖ δὲ ὁ πρέπων σοὶ νοῦς, ὦ πολλὰ μεγάλα κατώρθωσας; τίς δὲ ἡ τῶν φίλων καὶ συγγενῶν ἐρημία, κρίνω δὲ, ἃ δὲ παρόντας αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς ἢ
φίλους, οἱ προσεροῦσι τοιοῦτον μῖσος ἔτι τῇ μακαριζο-
μένῃ ποτὲ βασιλείᾳ. σὺ δὲ σκέψῃ τι πραττόμενον ἐστι;
δύο νεανίσκους ἐκ βασιλίδος σοι γυναικὸς γεγενημένους,
εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρους ἀναιρήσεις, σεαυτὸν ἐν γήρᾳ
καταλιπὼν ἐφ' ἑνὶ παιδὶ κακῶς οἰκονομήσοντι τὴν εἰς
αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγγνώσῃ ὧν αὐτὸς ἤδη τοσαυτάκις
κατέγνως ἁμάρτων; οὐκ ἐννοεῖς, ὅτι καὶ τὸ ὄχλων ἡ σω-
πὴ, τὴν ἁμαρτίαν ὁμοῦ ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ πάθος;
ἥτε στρατιὰ πᾶσα, καὶ ταύτης οἱ πρωτοβούλους, ἔλεον
μὲν τῶν ἀτυχούντων, μῖσος δὲ τῶν τοιῦτα δρᾶ-
σαι βουλομένων ἔσχήκασιν; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεὺς, ἐν
ὀργῇ μὲν οὐ παντάπασιν ἀγνωμόνως, ἀλλά τι δεῖ
καὶ λέγειν διεκίνησεν ἑαυτὸν ἀψαμένου δὲ τήρωνος
ἐναργῶς, δι' ὃ τι πάθους καὶ τῆς περὶ τοὺς οἰκείους ἀπει-
σίας. αὐθις δὲ ὁ μὲν ἐπεδίδου κἀμικρὸν ἀμύτερον καὶ
φρενιτικῇ χρώμενος παρρησίᾳ. τὸ δὲ ἀπεσιώπων
ἐξέπιπτε δὲ καιρόν. παραχὴς δὲ ἡρώδης ἐνεπιμπλατο,
καὶ μᾶλλον ἐνεδίζεσθαι δοκῶν, ἢ πρὸς τὸ συμφέρον
ἀκούειν τῶν λόγων, ἐπεὶ καὶ τοὺς δορυφόρους στρα-
τιώτας, καὶ τοὺς ἀγανακτοῦντας ἡγεμόνας ἐπῆγε
τε, πρόσταττε τῶν τε ὀνόματι δηλωθέντων ἁπάν-
των, καὶ τὸν τήρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ. τύ-
χη δὲ τοῦ λόγου τοιαύτη τοῦ καιροῦ καὶ τρόπου τῆς
κουρεὺς δὲ βασιλέως, ὃς ἔφη προσελθὼν ὡς πολ-
λάκις ὁ τήρων, ὅπως μεταπέμψαιτο τὸν βασιλέα
ξυρῶ τὸν λαιμὸν ἀποτεμεῖν, ἐπειδὴ γὰρ ἐν πρώτοις τῆς
σῆς ἀλεξάνδρου, καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. παῦ-
σαι ἔφην, συλλαμβάνειν κελεύσας, καὶ μὴ ταῦτα,
βάσανον δὲ τοῦ τήρωνος, καὶ δὲ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ δὲ
κουρέως. μηκαρτεροῦντος δὲ τήρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη μηκυνόμενον,
ἔχοντα δὲ ἐλαφρὰν ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτό τε τὸ μέλλον ἐκ τῆς περὶ τὸν πάσχοντα δυσχερείας πρόσπολον,

A dissidium immineret eis exitium. cumqve dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temere, nec audire dictum aliquod liberius vacabat periculo: sed in sinu misericordiam celantes, taciti dolorem dissimulabant. Unus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alii quieti occultabant, ipse libere eloqvebatur, & sæpe exclamare cogebatur in turba, periisse veritatem, B & justitiam in rebus humanis, & pro his regnare cum mendaciis malitiam: eoqve tantam caliginem inductam negotiis, ut ne gravissima qvidem errata sua homines animadverterent. hæc loqvendi libertas qvamvis non abesset a periculo, omnes tamen movebat, qvod non sine ratione fortiter se gereret tali tempore: libenterqve hæc audiebant singuli, & cum sibi caverent silentio, C ejus tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuisset a qvovis commiserationis voces exprimere. Ille vero etiam ad regem magna libertate se ingerens, postulavit solus cum solo colloqvi: qvod ubi concessum est: Non possum, inqvit, ô rex, diutius ferre hanc anxietatem animi: qvæ me cogit audaces voces & mihi periculosas promere, sed tibi, si velis, utiles. Ubi nunc est tua mens? ubi animus D ille semper hactenus qvantumvis arduis par negotiis? qvænam hæc est tanta amicorum ac cognatorum penuria? neqve enim tibi hos cognatos aut amicos existimo, qui tantum scelus sustinent in qvondam felici regia. qvid tu? qvid agatur non dispicies? occidesne duos juvenes e regina uxore susceptos, & in omni virtute eximios, teipsum hac ætate commissurus uni filio alen- E ti spes improbas, & cognatis, qvos ipse toties judicasti dignos supplicio? An non animadvertis tacitum vulgus simul & tuum errorem damnare, & miserari calamitatem juvenum? adhæc tum militaris turba, tum ipsi duces illis compatiuntur, & execrantur autores hujus infortunii. Hæc primo sat æqvis auribus accipiebat rex, admonitus tam suæ calamitatis, qvam domesticorum perfidiæ. Sed illo immodeste ac militariter F instante, & per simplicitatem non habente rationem temporis, turbatior jam & opprobrationem hanc magis qvam admonitionem amicam existimans, scisscitatus, qvinam essent illi ægreferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipso Tirone vinctos jussit servari in carcere. Hujus facti occasione Trypho qvidam tonsor regis accedens, eum ait se non semel a Ti- G rone solicitatū, ut inter curandū guttur ei novacula præcideret, ostentata spe magnorū munerū, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutū jubet corripi: moxq; tortus est & tonsor & Tiro cum filio, qvi videns patrē sævissime tractatum, obstinate cruciatus perferre, nec tamen superesse ullam spem salutis ex crudelitate regis conjiciēs,

ait se indicaturum veritatem, si tormenta sibi ac parenti remitterentur: acceptaqve in hoc fide, dicebat convenisse inter eos, ut Tiro sua manu regem interficeret: patere enim ei aditum soli ad solum, atqve ita perpetrato facinore libenter quidvis passurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa, an ut se ac genitorem hoc pacto a diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem, ejecta ex pectore omni si qua prius inerat dubitatione de filiorum supplicio, nec ullum relinqvens locum resipiscentiæ, properavit exeqvi suum propositum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum una cum Tirone ac filio, consoreqve indice, omnes accusavit apud populum. in quos multitudo, quicquid ad manum veniret, conjiciens, ad unum eos interfecit, Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi jussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, ubi maternus eorum avus & pleriqve ex progenitorum serie siti sunt. Et fortasse alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeo excrevisse, ut modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud merito dubitari possit, in adolescentesne ea culpa conferenda, qua patrem longo tempore exasperatum tandem in odium conjecerint immedicabile: an in ipsius duritiam, & cupiditatem tam gloriæ quam dominationis immodicam, qui nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potius in fortunam, cujus potentiæ nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Unde persvasum habemus eam omnes humanas actiones præsanxisse, ut necessario consequantur: eamqve vim fatum vocamus, quod nihil sit, quod illa non efficiat. sed hunc sermonem ut arduum leviter attigisse sufficiet, qui & nostris studiis nonnihil tribuit, & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio jam olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Cæterum ex duabus reliquis causis quod ad filios attinet, accusare quis posset eorum juvenilem arrogantiam, & fastum regium, quod nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta ejus ac vitam parum æqui inquisitores fuerint, malitiose suspicaces, & linguæ temperare nescii, ac per hoc geminas ansas præbentes suis observatoribus, & ad ineundam regis gratiam delatoribus. Patris autem plane pudendus error est & inexcusabilis, quod neq; insidiarum structarum convictos, neqve ullis hujus conatus argumentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregio corpore juvenes, nec apud suos solum gratiosos, non in venationibus segnes, non in militaribus exercitiis contemnendos, aut civilibus facundiæ studiis. horum enim omnium non erant rudes, præsertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vinculis eos cohibere, aut procul a regno ablegare, cum securum faceret Romana potentia, sub cujus tutela

ἔφη μέλλειν τὸ βασιλεῖ τὴν ἀλήθειαν, εἰ αὐτῷ τῷ πατρὶ καὶ Φράτρᾳ τῆς βασάνου καὶ τῆς αἰτίας αὐτὸν λύσειεν. οὕτω δὴ πίστιν δοὺς τοῦτο, ἔλεγεν ὡς εὐπρόσοδος ἡ πρὸς τὸν βασιλέα γένοιτο διὰ τὴν ἀπιστίαν. τοσοῦτον γὰρ ἐπιτρέπειν μόνον μόνῳ, καὶ οὐδὲν ἄλλο παθεῖν τῶν εἰκότων ὄντα ἀλλήλοις ἀλεξάνδρῳ χαριζόμενον. τοῦτο μὲν δὴ ἐκεῖνος εἶπεν, ἐξαιρούμενος τὸν πατέρα τῆς ἀνάγκης, ἄδηλον ἔτι τὴν ἀλήθειαν ἐν βασάνοις φράζειν, ἔτι καὶ ὑφ' ἁρμοζαφίλου νομισθεὶς παντὶ τῷ κακῶν αὐτῷ, καὶ τῆς γενομένης. ὁ δὲ ἡρώδης, ὡς δὲ καὶ τι πρότερον ἐνδοιάσιμον ἦν αὐτῷ περὶ τῶν τεκνοκτονίαν, τότε τότε ἡ χώρα καθαλλομένη τὴν ψυχήν, ἀλλὰ πᾶν ἐξηρημένος τὸ θυμούμενον αὐτῷ μετανοίαν ἀμείνονος λογισμοῦ ὑφαρπάζειν, ἐπισύρει τὴν πολὺν ἐπιθέσεως τῇ περιφερείᾳ. καὶ περαιτέρω τὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν τριακοσίους τε τοὺς ἡγεμένων τοὺς ἐν αὐτῷ μένες, καὶ τὴν ὥραν σὺν τοῦ παρόντος καὶ τοῦ περὶ σκηνὴν λέγχου πυρεῖ, κατηγορίαν ἁπάντων αὐτῶν ἐποιεῖτο. καὶ κείνους μὲν τὸ πλῆθος ἐκ τοῦ ὑφαρπάζοντος ἐβάλλοντες, ἀπέκτειναν. ἀλέξανδρος δὲ καὶ Ἀριστόβουλος ἀχθέντες εἰς σεβαστὴν, ἐπιτάξαντος τοῦ πατρὸς, φραγέλλῃ κτείνουσι τὸ σῶμα πύκτῃ εἰς ἀλεξανδρείαν ἀπήγετο, ὅτε μητροπόλεως σκιᾷ, καὶ τῶν πάλαι βασιλέων αὐτῶν προγόνων κειμένων. ἴσως μὲν οὖν οὐκ ἄλλην τινὰ καταφεύγει, τρεφόμενον ἐκ πολλοῦ τὸ μῖσος, καὶ αὐξηθὲν, καὶ θυμοτέρου προελθὸν, ὑπουκάστου τῇ φύσει. ἀπίστως δ' ἂν εἰκότως ἔστι τοὺς νεανίσκους ἀνοίσειν τὴν τοιαύτην αἰτίαν πρὸς αὐτὸν ἐμπαλαγόντας τὸν πατέρα, καὶ χρόνῳ πολλαπλασίονι χαλεπότητος ἀνήκεστον αὐτοῖς, ὅτε καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπαθῆ καὶ πρεπτὸν ὄντα πρὸς τὴν ἀπιθυμίαν δεχῆς, καὶ τῆς ἄλλης εὐδοξίας, ὡς μηδὲν αἰδοῦς περαλειπόν, ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ βουλόμενον αἰτίαν ἔχειν, τὴν τύχην πάντες εὐγνώμονος λογισμὸς μᾶλλον τὴν δυνάμων ἰσχυρὰν. ὅθεν καὶ πάσχομεν τὰς ἀνθρώπους πράξεις ὑπὸ εἱμαρμένης συγκαθωσιοῦσθαι τῆς ἅπαντος ἀνάγκης, καὶ καλεῖν αὐτὴν εἱμαρμένην, ὡς δεσποτῶν ὄντων, τὰ μὴ δι' αὐτὴν γίγνεσθαι. ἐπὶ μὲν οὖν τὸν λόγον ὡς μείζω πρὸς ἐκεῖνον δρᾶσαι τὴν ἡμῶν τε αὐτῆς ἀποδιδόντα τι, καὶ τὰς ἀφορμὰς τῶν ἁπτομένων τοιαύτας, ἃ πρὸς ἡμᾶς ἤδη περιλαμβάνοντα καὶ τὸ ἡμῶν. τῶν ἄλλων δὲ, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν παθῶν μεμψιμοιρεῖν ἂν τις αὐτὰ, ὑπὸ αὐθαδείας νεωτερικῆς, καὶ βασιλικῆς οἰήσεως, ἃ καὶ ἀβουλίαν ἐνεῖχον κατὰ δὲ πατρὸς, καὶ τὰ πατρὸς μένων αὐτῷ κατὰ τὸν βίον, ὑπὸ εὐμοιρίας ἦσαν ἐπαρθέντα, καὶ κακηθεῖς μὲν ὑπονοίαν, ἀκρασίας ἡλίσκοντο· ἐπὶ δὲ ἀμφότερα τοῖς ἁπτομένοις αὐτοῖς καὶ πρὸς χάριν κατεμιλοῦσιν. ὁ μέντοι πατὴρ, ὡδὲ ἐστρωτὸς εἶχεν ἀξίως φαίνεσθαι δὲ αὐτὸν ἐπὶ τοῖς ἀσεβήματος, ὃς ὅτε πίστιν ἀπιθανοῦς ἐπαγγελίας, οὔτε ἀβασάνιστον ἀπιχειρήσεως ἐλέγχειν ἔχων, ἐπέλιπεν ἀποκτείναι τοὺς ἐξ αὐτοῦ φύντας, ἀρτίως μὲν τὰ σώματα, καὶ ἀξιοπίστους πᾶσι τοῖς ἀλλοτρίοις, ὑπὸ ἀποδέοντας δὲ ἐν τοῖς ἁπτομένοις ἦσαν ἢ γυμνάζεσθαι τὰ πολέμου, ἢ λέγειν τῶν ἐμπεσόντων ἕδει. τούτων γὰρ ἁπάντων μετῆν ἀλέξανδρος δὲ καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ἦκε γὰρ εἰς καὶ κατηγωνισμένος καὶ ζῶντας ὅμως ἐν δεσμοῖς, ἢ ἐντεύξεως ἀπὸ τῆς δεχῆς ἔχειν, μεγάλου ἀσφαλείαν αὐτῷ περιβεβλημένῳ τὸν βουλόμενον δύνη

δι' ἐσ αὐτὸν ἔπεξελθόδε καὶ βίᾳ παθεῖν ἐδύνατο. τὸ γὰρ ἀποκτεῖναι ταχὺ, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἔτι νικῶντος αὐτῷ πάθους, αἰσθέσεως τιμωρίαν ἀνυπομόνητον. καὶ τὸ ἡλικίας ἐπὶ ἔσης σὺν χρόνῳ τοσῷτον ἐξήμαρτεν. ἦν μὲν γὰρ παρολκὴ, καὶ τι χρονίζον συγγνώμην ἂν αὐτῷ τινα φέροι. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκπλαγῆναι καὶ κεκινημένον χωρῆσαι πρός τι τῶν ἀτόπων, οὐκ δυσχερὲς, ἀλλὰ δεῖ συμβαῖνον. ὀκνῆσαι δὲ πολλάκις μὲν ὀρμηθέντα, πολλάκις μελλήσαντα, τὸ τελεσθὲν δὲ ὑποστῆναι καὶ ἁψάμενον, φρονώσης καὶ δυσμεταπείστου ψυχῆς τοῦτο τὸ κακόν. ἐδήλωσε δὲ καὶ τοῖς οὐδὲν εἰς ἀπορρόμβδον ἐδεῖ τῶν φιλοίκτων ὅσους ἐδοκίμασε φιλοπάτορας, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἔλαττον ἐποίησε συμπαθοῦσι τοῖς ἀπολλυμένοις, τὸ δὲ ἀμεῖνον ἔμοιγε δοκεῖ, τῷ μηδὲ ἐπέναι φειδομένῳ. διεξιμεν δὲ ὑπὲρ τούτων ἐν τοῖς ἑπομένοις.

A positus ne apertam quidem vim, adeo non insidias extimescere debuerat. nunc tam cito eos occidere impotentis affectus gratia, quid aliud est quam argumentum impiæ licentiæ: maxime cum esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit, neqve enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Minus enim peccatum erat, attonitum novo aliqvo casu, irritatum esse ad atrocius facinus. post longas vero cunctationes & deliberationes, postremo tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarii animi est & obstinati in deterius: qvalem sibi esse etiam postea declaravit, nec reliquis parcens, qui ante videbantur carissimi. quæ tametsi minus miserabiles erant, quod merito perirent, tamen

B

sævitiam arguebant similem, nec ab illorum temperantem sibi cædibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΒΙΒΛΙΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

Περὶ τῆς ἀντιπάτρου τοῦ ἡρῴδου κακοηθείας. Κεφ. α.
Περὶ Ζαμάρεω τοῦ ἰουδαίου ἐκ Βαβυλῶνος. Κεφ. β.
Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου κατὰ ἡρῴδου. Κεφ. γ.
Ὡς ἡρῴδης ἔπεμψε τὸν ἀντίπατρον πρὸς καίσαρα. Κεφ. δ.
Τελευτὴ τοῦ Φερώρα. Κεφ. ε.
Κατηγορία τῶν γυναικῶν Φερώρα κατὰ τοῦ ἀπελευθέρων Φερώρα, ὡς ἀνομοίως τοῦτον φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἡρῴδης ἔγνω τὰς ἀνιπάτρου βουλάς. Κεφ. ς.
Ὡς ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου ἐδέθη. Κεφ. ζ.
Περὶ τοῦ ἡρῴδου νόσου, καὶ στάσεως τῶν ἰουδαίων. Κεφ. η.
Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις. Κεφ. θ.
Ἡρῴδου τελευτὴ, καὶ ταφή. Κεφ. ι.
Ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τὸν ἀρχέλαον. Κεφ. ια.
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, καὶ ὡς ἔφερον τὰς αἰτίας αὐτῆς ἐπὶ λαόν. Κεφ. ιβ.
Ὡς καῖσαρ τοὺς ἡρῴδου θεραπόντας βεβαίους ἐποίησε φυλάξας τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ τὸν διαδοχήν. Κεφ. ιγ.
Περὶ ψευδαλεξάνδρου. Κεφ. ιδ.
Ὡς ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς βίεννα. Κεφ. ιε.

HÆC IN DECIMOSEPTIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

De Antipatri Herodis filii malitia. Cap. I.
De Zamari Judæo Babylonico. Cap. II
Antipatri contra Herodem insidiæ. Cap. III.
Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem. Cap. IV.
Pheroræ obitus. Cap. V.
Pheroræ uxor accusatur veneficii a libertis Pheroræ, & Herodes cognoscit Antipatri insidias. Cap. VI.
Antipater capitis damnatus in vincula conjicitur. Cap. VII.
Herodis morbus & Judæorum seditio. Cap. VIII.
Antipatri exitium. Cap. IX.
Herodis mors, testamentum, & funeratio. Cap. X.
Populus seditionem movet contra Archelaum. Cap. XI.
Seditio Judæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores ejus puniit. Cap. XII.
Cæsar Herodis testamentum confirmat. Cap. XIII.
De Pseudalexandro. Cap. XIV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ. ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUS SEPTIMUS.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filii malitia.

ANtipater autem, ſublatis fratribus agitatus diris, gradu jam ad extremam contra patrem impietatem facto, nondum improbæ ſpei ſatisfaciebat & in futurum avidæ. Liberatus enim æmulorum metu, qui poſſent in principatus ſocietatē venire, in aliam majorem difficultatem parandi ſibi regni incidit, videlicet odium, quo populariter invīſus erat omnibus. huc accedebat, qvod illum magis etiam haberet ſolicitum, alienati militum animi: a quibus pendebat regum ſecuritas, ſi quando gens ipſa videretur novarum rerum cupida, quæ mala ſuamet culpa ſibi germanis oppreſſis conciliavit. & tamen haud aliter quam rex cum patre adminiſtrabat res Judæorū, credente ſe Herode ejus fidei, & id factum, quo ſupplicium merebatur, interpretante argumentū benevolentiæ, quaſi ſaluti regis conſulens illos prodidiſſet, non morem gerens odio, quo tam illos quam patrem proſeqvebatur: quandoquidē & illos propter patrem oderat totus inſeſſus furiis: dabatq; operam, ut nulli eſſent, qui inſidias ejꝰ detegerent, aut ad quos poſſet Herodes aperta vi petitus refugere. ſed tum longe magis ſtimulabatur cœptos conatus perſequi. Nam eo defuncto, proponebat ſibi certum imperium: quod ſi diutius vitam protraheret, periculum videbat, ne proditis aliqvo modo ſuis technis, patrem haberet infenſiſſimum. Ideo nullis parcebat ſumptibus in demerendis paternis amicis, hominum oblia beneficiis volens obruere, præcipue quotqvot Romæ erant magnificentiſſimis muneribus ſibi concilians, & ante omnes Saturninum, qui tum Syriæ præerat. Spes etiam erat fratrem ipſius corrumpi poſſe donorum magnitudine: pariterqve regis ſororem, nuptam viro inter amicos regis primario. erat enim callidiſſimus ad devinciendos per benevolentiæ ſpeciem hominū ani-

A

Κεφάλεσον ά.

Περὶ τ ἀντιπάτρου τ ἡρώδου κακοηθείας.

ΑΝτιπάτρῳ ὢ δεδεμένῳ τοὺς ἀδελφοὺς, αὐτοῦ δέος τι τῇ ὑπάτῃ ἐπῆλασε μὴ τὰ τὲ πατέρα τελέως ἐκβιβάσηται, ἐπιχὼ γνώμῃ ἡ ἐλπὶς ἐπαύθης βίᾳ λῶ. ἀπαλλαγεὶς γὰρ φόβου τ ὑπὲρ τῆ ἀρχῆ ἀφῃρῆτο τὸ τ ἀδελφῶν μὴ ὑπεκκαυσαντων, ἐργωδέστερον κ ἄπορον αὐτῷ εὑρίσκεν τὸ τ βασιλείαν ὡδηλωμένος, τοῦτο δὲ φύσῃ τῷ ἐθνῇ μῖσος αὐτὸν. ἐκτὸς ὢ αὐτὸ κ ὃ δὲ χαλεπῶ, πολίτους παρελύπη τὸ στρατιωτικὸν ἀλλοτρίως ἔχον τῇ γνώμῃ πρὸς αὐτὸν, εἰς ὃς τὰ πάντα λῶ τῆς βασιλείου ἀσφαλείας ὄπλα κ οἰκεῖον ἀσφαλὲς, ὅποτε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων ἐρῶν πραγμάτων. τοιοῦδε κίνδυνον ἐμὴς ἔσεν αὐτῷ ὁ ὄλεθρος τ ἀδελφῶν· ἃ μὲν ἄλλα κ σαυῆρχέ τε τῷ πατρὶ, ἀδὲν ἄλλο ἢ βασιλεὺς ὢν, κ ὑπεύθετο παρ' αὐτῷ μείζονας, ἐξ ὧν ἀπολαλύναι καλῶς εἶχεν, εὐνοίας βεβαιωμάλα εὑρημένος· ἃς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τ ἡρώδου τὸς ἀδελφὸς ἀνδεδεκχὼς, ἀλλ' οὐκ ἐχθρα τῇ πρὸς ἐκείνους, κ πρὸ αὐτῶν πρὸς τ πατέρα. τοιαῦτα δ' αὐτὸν πρὸς ἀπόνοιαν ἄγει, ἅπερ δὴ πάντα μηχανᾶται τῆς ὑπὲ τὸν ἡρώδην ὀδὲ ἴσαντο ἀντιπάτρου, ἐρημοῦντι αὐτὸν μὲν κατηγόρων ἐφ' ὃς πρᾶξιν διενοεῖτ', ἡρώδῃ δ' αὖ καταφυγῆς, εἰ βοηθεῖεν αὐτῷ δ' ἀνλιπάτρου φανερῶς πολεμίῳ καθεστῶτι. ὥστε μὲν μὴ τὸν πρὸς τὸν πατέρα ἐπαίτιον τὸν ὑπὲ κλείου τ ἀδελφῶν τότε ὃ ἡτᾶτο μείζονας δ' ἐγκλισεῶν μὴ ἀφίεσθαι τῆς πράξεως. ἀποθνήσκοντος μὲν γὰρ ἡρώδου, βεβαίως αὐτῷ προεκκλυομένης τ ἀρχῆς, ἐξικνυμένου δ' εἰς τὸ πλέον ὑπὲρ λῶ, κινδύνων ἂν πεισόντων ἐξωφελῆ ὑμένης τῆς πράξεως, ἧς σωθέντος γενομένης, πολέμων ἐναγκάζε τ πατέρα καταστῆναι. ἐπὶ δὲ τ χαρίζεσθαι πολυτελὴς λῶ τοῖς περὶ τ πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις σκυλεύοντων τὸ τῶν ἀνθρώπων μῖσος αὐτὸν, κ μάλιστα τοὺς ὑπὲ ῥώμης φίλους πομπαῖς μεγάλων δωρεῶν εὖνους καθιζομένους, πρὸ πάντων ὃ σατορνῖνον, τὸν τ συρίας ὑπιμελητὴν. ἐπροσεδέχετό τε λῶ ἐλπὶς αὐτῷ κ τὸν σατορνῖνα ἀδελφὸν μεγίσθει δώρων ἃ ἐδίδου, κ τῶν ἀδελφῶν δ' βασιλέως εὐνοεῖ πρώτῳ τῶν περὶ τὸν ἡρώδην σπουδάσειν τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρώμενον. ψιλοτιμούμενός τε φιλίαν πρὸς τοὺς ἐμπερισπάτους δεινότατος λῶ πεπιστεῦθαι. κ μὴ-

καὶ μῖσος ἀρέμενος ἐφ' οἷς ἴσως ὑπεκρύψατο στε-
τώτατος ἑαυτοῦ. ἐμὲν ἠπίστατο γε τὴν τοιαύτα πεπο-
νηκυῖαν οὐκ ἀλλοίως αὐτὴν, καὶ μηκέτ' εἶναι ἔσον ὑφ' ἑ-
αυτῇ ἡγήσατο, καὶ διὰ τοῦτο ὑφίστατο τῇ πάσῃ ἀντιπε-
ραίᾳ αὐτοῦ πρὸς τὸ κακόηθες. καὶ τοι γυναικὶ αὐτοῦ
συνῴκει θεὸς πρὸς μητρὸς ἀντιπάτρου πρόνοια τῆς
ἐκείνου, καὶ διαπράξει λαθεῖν τὸν πόρον πρότερον
ἀρισοβούλου γεγαμημένου. τῷ δὲ ἑτέρων οὐκ ἦν ἀνδρὸς
αὐτῆς καλλίονα παῖς γυνοῦκα ἔχειν. ἀλλ' οὐδὲν ὅπῃ τοῦ
μὴ καταγνῶσθαι πονηρὸν ὄντα, ἡ ὑπεροψία τέχνη
ὥσπερ ἐδὴ ἡ πρότερον συγγνώμη πρὸς τὸ μὴ μεμνῆσθαι.
τῷ γὰρ συλλώμῳ, ἡρώδης ἑαυτοῦ διαδοχῆν συλλαίῳ τῷ
ἄρσενι γαμηθῆναι κατ' ἐρωτικὴν ὑπόθυμίαν βιάζεται
τῷ ἀλεξᾷ συνοικεῖν, συμπεισούσης αὐτῷ ἰουλίας καὶ
πειθούσης τὸν σαλώμιον μὴ ἀνελέσθαι τὸν γάμον, μὴ
καὶ ἐχθρὰ καθίσαι αὐτῇς πρόφασιν, ὁμωμοκότος ἡρώδου μὴ ἂν δύνασθαι σαλώμη μὴ ὑποδέξα-
σθαι τὸν ἀλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπειδὴ καίσαρός τε ἔσχε
γνώμην τῇ ἰουλίᾳ, καὶ ἄλλος συμβουλεύοντος πάνυ
συμφέροντα. ἐν τούτῳ δὲ καὶ τὸν ἀρχελάου θυγατέ-
ρα ἐβασιλέως ἡρώδης ὡς τὸν αὐτῆς πατέρα ἐξέπεμ-
ψεν ἀλεξάνδρῳ συνοικήσουσαν, ἐκ τ' αὐτοῦ τῷ πρόσθε
λύσεις, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτῇς μηδὲν εἶναι. ἀνέ-
τρεφε δὲ αὐτὸς τ' παίδων τὰ τέκνα πάνυ ὑπιμελῶς.
ἦσαν γὰρ τῷ μὲν ἀλεξάνδρῳ ἐκ γλαφύρας ἄρσενες
δύο, ἀρισοβούλῳ δὲ ἐκ βερνίκης τῆς σαλώμης θυγατρὸς
ἄρσενές τε τρεῖς, καὶ θήλειαι δύο. καί ποτε παρόντων
αὐτῷ τῶν φίλων ὠδύρατο μὲν τὰ παιδάρια, καὶ τ'
ἐξέων ἀνακλαίοντας τὸν τύχην, ἤυχετο μηδὲν τοιοῦδε
παῖσιν τοῖς ἐκείνων συνελθεῖν, αὐξηθέντας δ' ἀρετῇ,
καὶ συμφορᾶς δίκῃσι, τὰς τροφὰς ἀμείψασθαι ἃς
πατὴρ. ἐνεγγυήτο τε εἰς γάμον ὁπότε ἀφίκοιντο εἰς ὥ-
ρας τῷ ἐπ' αὐτῷ, τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τῶν ἀλεξάν-
δρου παίδων φερώρᾳ θυγατέρα, τῷ δ' ἀρισοβούλου
τῷ ἀντιπάτρου. καὶ θυγατέρα τῷ ἀρισοβούλου
ἐπωνέμαζε παιδὶ τῷ ἀντιπάτρου, τῷ δ' ἑτέρων τῶν
ἀρισοβούλου θυγατέρων, ἡρώδῃ παιδὶ τῷ αὐτοῦ. γί-
νεται δὲ τῷ βασιλεῖ ἐκ τῆς δ' ἀρχιερέως θυγατρός. πά-
τριον γὰρ ἐν ταυτῷ τοῖσιν ἡμῖν συνοικεῖν. ἔπρασσε
δὲ τὰς μνησικακίας τῶν παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ τῶν ὀρ-
φανῶν, εἰς εὐνοίαν αὐτῶν διὰ τὴν ὑπιμελίαν τὴν ἀν-
τιπάτρου προσκαλέμενος. ἀντίπατρος δὲ γνώμῃ τῇ
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτεύεσθαι οὐκ ἔλιπεν ἐπὶ πᾶ-
σας αὐτῆς γεγονότας, ἤτε δ' πατρὸς ἀπόδειξιν αὐτοὺς,
ἠρέθιζεν αὐτὸν μείζονα ἐστοᾶ τ' ἀδελφῶν προσδεχό-
μενον, καὶ μάλιστα ὁπότε ἀνδρωθεῖεν, ἀρχελάου προσ-
δεχομένου τοῖς θυγατριδοῖς βασιλέως ἀνδρὸς, καὶ φε-
ρώρᾳ τῷ ἰδ' ληψομένῳ τὸν θυγατέρα. πατριάρχης
δ' ἔτι λύ. ἐπαγειρε δὲ αὐτὸν, καὶ τὸ πᾶν πλῆθος ἐλέῳ
μὲν τῷ πρὸς τοὺς ὀρφανοὺς χρώμενον, μίσει δὲ τῷ πρὸς
αὐτὸν τὰ πάντα ἐξαγαγεῖν οὐκ ἀπήλλαγμένον κακο-
τροπίας τῆς ὑπὲρ τοῖς ἀδελφοῖς. ἐμηχανᾶτο ἂν διά-
λυσιν τ' τῶν πατρὶ ἐγνωσμένων, ἐν δεινῷ πεπτωκὼς εἰ
προσλήψεται τῆς δεούσης ἐμπλήσει δυνάμεως. καὶ
μετέπιπτεν ἡρώδης εἰκῶν δέησιν τῇ ἀντιπάτρου, ὥστε αὐ-
τὸν μὲν τῷ θυγατρὸς ἀρισοβούλου γαμεῖν, καὶ τῷ φε-
ρώρου τὸν υἱὸν αὐτὸν· καὶ τὰ μὲν τῶν ὁμολογιῶν δὲ γάμε,
δὲ τὸν κινεῖ τ' τρόπον ἄκυρον δὲ βασιλέως. ἡρώδη δὲ
τῷ βασιλεῖ δ' ὅτε τὸν χρόνον πολλὰς ἐσχέθη γυναῖ-
κας, ἤτε ἀντιπάτρου μήτηρ, ἡ θυγάτηρ δ' ἀρχιερέως,
ἐξ ἧς καὶ ὁμώνυμος αὐτῷ παῖς ἐγεγόνει. ἐν δὲ καὶ ἀ-
δελφοῦ πρὸς αὐτῷ μία γεγαμημένη, καὶ ἀνεψιαὶ

Amos, & dissimulandi odii summus artifex. Non tamen fallebat amitam, quæ jam ante perspectum habebat ejus ingenium, nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat ejus malitiæ: quamvis filiam habebat nuptam ejus avunculo, quam ipse Antipater post Aristobuli mortem ei jungendam curaverat. Nam alteram mariti matris filius Callæas uxorem duxerat. sed nec affinitas hæc effecit, qvo minus cognosceretur ejus malitia, sicut nec prior illa consanguinitas extingvere meritum odium potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupientem nubere, Herodes compulit ad Alexæ conjugium, adjuvante Julia, & ne recusaret, persvadente, ne aperte inimica fratri fieret, jurato, ni consensum præberet, alienaturum se ab ea benevolentiam. quare illa paruit autoritati uxoris Cæsaris, alioqvin etiam utile danti consilium. Per idem tempus remissa est ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, qvódam uxor Alexandri, reddita etiam dote ex fisco regio, ne quid ea de causa exoriretur controversiæ.

Ipse autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim e Glaphyra duos mares susceperat. Aristobulus e Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præsentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus est, nequid simile contingeret eorum liberis: sed potius virtutibus cum ætate aucti, gratiam sibi nutricationis reponerent. desponsavit etiam futuras adultis uxores, majori ex Alexandri filiis Pheroræ filiam: Aristobuli vero filio filiam Antipatri: & ejusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi suo filio, nato ex filia pontificis. mos enim nobis est patrius, plures simul uxores habere. Hæc connubia rex procuravit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum invitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit, quem erga parentes ipsorum habuerat: solicitatus etiam regis circa eos cura, ne forte adulti officerent suæ potentiæ. Archelao quoque rege adjutante nepotulos: & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alterum filio suo conjugem. Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parentibus, & ipsum autorem ejus calamitatis odio proseqventis, & parati aliquando per occasionem detegere ejus erga fratres malevolentiam. quapropter machinabatur de hoc negotio decreta patris irrita facere, ægre laturus, si deberet eos habere potestatis participes: flexitqve Herodem precibus, ut ipsi filiam Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Pheroræ filiam: itaque præter ejus sententiam mutata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore novem uxores habebat. una erat Antipatri mater, altera summi pontificis filia, ex qua puer natus est patrem nomine referens. erant inter has & fratris filia, & consobrina, sed steriles.

prætera Samaritis una, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit regis fratruelis Josephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud privatum qvendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phasaelum: ex Phædra item & Elpide filias habuit, Roxanam & Salomen. Majores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, qvarum conjugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocavit, alteram Phasaelo fratris sui filio. atqve hæc fuit Herodis progenies.

CAP. II.

De Zamari Judæo Babylonico.

VOlens deinde a Trachonitis tuta esse omnia, vicum Judæis magnitudine urbis decrevit in ejus regionis medio condere, qvi & suis esset præsidio, & unde hostes facilius ex propinqvo posset invadere. Cumqve intellexisset forte fortuna virum Judæum e Babylonia cum qvingentis eqvitibus sagittariis & centum ferme cognatis Euphrate trajecto circa Antiochiam, qvæ sita est ad Daphnen, degere, ubi a Saturnino præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersivit eum una cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanea, qvæ Trachonitidi confinis est, ut ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tam agris qvã hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptoqve agro castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. eratqve hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simulq; Judæis a Babylone Hierosolyma religionis ergo petentibus, quo tutiores essent a latrociniis: multiqve undiqve ad eum confluxerunt Judæi observatores legis patriæ: & facta est ea regio valde populosa propter immunitatem, qvæ illis mansit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & non diu ab eis exegit. porro magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis gravatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani & ipsi gravibus tributis eos opprimunt, sed salva libertate: de quo alias suo tempore dicemus prolixius. Zamaris autem Babylonius, qvi hanc regionem possidendam accepit ab Herode, exacta cum virtute vita, moritur egregiis liberis superstitibus, & in his Jacimo eqvite insignis fortitudinis, qvi cum ala Babylonia reges stipare est solitus. is in extrema senectute decedens filium reliqvit Philippum, virum manu promptum, & virtuti siquis alius deditum, regiqve Agrippæ ob hæc gratum & amicissimum: qvi ab eo universis suis copiis exercendis ac ductandis est præpositus.

Λαῶν δ' ἐν τ γυναιξὶν καὶ ἡ σαμαρέων ἔθνος μία, ἡ παῖδες αὐτῇ ἀντίπας, & ἀρχέλαος, & ὀλυμπιὰς ἐλυμπιάς. ἡ ταύτῃ μὲν ὕστερον ἰωσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀνεψιὸς ὤν. ἀρχέλαος δ' ἡ ἀντίπας ἐν τῇ ἰδίᾳ τροφῆς εἶχον. κλεοπάτρα τε ἱεροσολυμίτις γεγαμηκυῖα αὐτῷ, ἡ παῖδες ἐξ αὐτ ἡρῴδης τε ἐγεγόνεισαν, & φίλιππος, ὃς ἡ αὐτὸς ἐν ῥώμῃ τροφῆς εἶχεν. ἡ πολλὰς ἡ ἰδίᾳ γαμετῆς, φασαήλου πεπιημένη αὐτῷ παῖδα. ἔσχε μὲν ταύτας φαίδρα, & ἐλπὶς ἦσαν, ἐξ ὧν γυναῖκες δύο ἦσαν, ῥωξάνη, ἡ σαλώμη. τὰς δ' πρεσβυτέρας αὐτῶν γαμετὰς ὁμομητρίους τ θεὸν ἀλέξανδρον ὧν ἐκ θεανοῦς φερώρας τ γάμον, συνῴκισεν τῷ μὲν ἀντιπάτρῳ τῆς βασιλέως ἀδελφῆς παιδί ὄντι, φασαήλῳ δ, τῷ πρεσβυτέρᾳ ὄντι. ἡ ἔτ ἡρῴδου ἀδελφῇ παῖς ἐγεγόνει. ἣν ἐγὼ μὲν ἡρῴδε τὸ μικρὸν ἡρῴδου τοῦ μεγάλου.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ ζαμάρεω ἰουδαίου ἐκ βαβυλῶνος.

TOτε δ' βαλόμβῳ πρὸς τραχωνίτας ἀσφαλῶς εἶναι, κώμην πολεως μεγάλης οὐκ ἀποδέουσαν, ἔγνω ἰουδαίων κτίσαι ἐν μέσῳ, δυσέμβολόν τε παρεῖναι τ αὐτοῖς, & τοῖς πολεμίοις ἐξεργάσιμον. ὁρμώμενος δ' ἐμβαλὼν ἐκ τ ὀχέως κακουργεῖν. ἡ δὴ ἀφικόμενος ἀνδρα ἰουδαῖον ἐκ τ βαβυλωνίας ἱππεῖς ὄντα πεντήκοντα περὶ αὐτὸν ἔχοντας πάντι, & συγγενῶν πολλοὺς εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τὸν ἀριθμόν. φράτλα δ' ἀβαβδηκότα ἡ τύχας, ἐν ἀντιοχείᾳ τῇ ἐπὶ δάφνῃ τ συρίας διατρίβοντα δ τότε χρόνου γεγονότα εἰς ἐνοίκησιν αὐτῷ δεδωκότος χωρίον, καλούμενον δὲ ὄνομα αὐτῷ, μετεπέμψατο τ ἔτον σὺν τοῖς πολλοῖς τ αὐτοῦ μόνων, παρέξων ἐπιχώριον γῆν, ἐν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ βαταναία, ὡς εἶχε δ αὐτὴ τῇ τραχωνίτιδι βαλόμβῳ πρόσκλημα τ κατοίκησιν αὐτῷ παρέξειν τ χώρων ἐπηγγέλλετο, & αὐτοὺς εἰσφορῶν ἀπολαγμόνας ἁπάντων ἃ ἐκτεθείμεθα, ἐγκατοικεῖν τὴν γῆν ἄπρακτον ὑφηγούμενος. τούτοις πιθεὶς ὁ βαβυλώνιος ἀφίκετο, ἡ λαβὼν τὴν γῆν, φρούριόν τε ᾠκοδόμησατο, ἡ κώμην βαθύρων ὄνομα αὐτῇ θέμενος. πρόσκλημά τε ἰουδαίοις ἔτ ὁ ἀνὴρ, ἡ τοῖς ἐγχωρίοις τὰ αὐτὰ τοῖς τραχωνίταις, ἡ ἰουδαίων τοῖς ἐκ βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις διὰ ἰουσίας ἐπὶ ἱεροσολύμων δ μὴ λῃστεύειν τῶν τ τραχωνιτῶν κακουργοῦντας. πολλοί τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο, ἡ ἀπαλλαχόθεν οἷς τι ἰουδαίων ἱερατεῖον πάτρια. ἡ ἐγένετο ἡ χώρα σφόδρα πολυάνθρωπος, ἀσφαλὲς δ ἐπὶ πᾶσιν ἀτελὲς, ἃ παρέμειναν αὐτοῖς ἡρῴδου χρόνου. φίλιππος δ' ὁ δεύτερος σκεύης, ὃς διεδέξατο τὴν ἀρχὴν, ὀλίγα τε & ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐπέζήτησε. ἀγρίππας μὲν τοίνυν ὁ μέγας, ἡ ὁ πρῶτος αὐτὸς & ὁμώνυμος, ἐπὶ πάνυ ἐξετρύχωσαν αὐτοὺς, ὑ μὴν τι τὴ ἐλευθερίαν κινεῖν ἠθέλησαν. παρ' ὧν ῥωμαῖοι δεξάμενοι τ ἀρχὴν, & μὴν ἐλευθέρους & αὐτοὺς τηροῦσι τὴν ἀξίωσιν, ὅπλων τε ἢ τ φόρων εἰς τὸ πέμπειν ἀπέσειν αὐτούς. ἡ ταῦτα μὲν ἡμῖν ἀκριβέστερον ἐπιδιέξιμεν. & λέγω. τελευτᾷ ζάμαρις ὁ βαβυλώνιος, ὃν δὴ κτησάμενος τὴν δε τ χώραν ἡρῴδης ποιεῖ, ζήσας μετ' ἀρετῆς, ἡ παῖδας λιπὼν ἀγαθοὺς, ἰάκειμον μὲν, ὃς ἀνδρεία ἠνώμενος ἀπάντων ἱππεύειν, συνεκράτησε τοὺς ὑφ' αὐτὸν βαβυλωνίους, & ἴλη τε δὲ τ ἀνδρῶν ἐδορυφόρει τὸν δε τὸν βασιλέα. & ἰάκειμος ἐν ἡμέρᾳ τελευτᾷ, φίλιππον ἄνδρα χρείας ἀγαθὸν κατέλιπεν τ υἱόν, ἡ τὰ ἄλλα ἀρετῇ χρησάμενον, παρόν τινα σὺν ἀξιόλογον. διόπερ φιλία τε πρὸς, ἡ νοια ἀσφαλὴς αὐτῷ πρὸς ἀγρίππαν γίνεται τὸν βασιλέα. στρατιὰν δ' ὁπόσην ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, ἔτ ἀ-

Κεφάλαιον γ'. A CAP. III.

Ἐπιβουλὴ ἀντιπάτρου κατ' Ἡρῴδου. *Antipatri contra Herodem insidiæ.*

Ἡρῴδου δ' ἐν οἷς ἦσαν ὄντος, ἀφεώρα τὰ πάντα πρὸς γνώμην ἐκ ἀντιπάτρου. καὶ ἐφ' οἷς ὠφελήσθαι κυρώσας, ἐσχ ἁπλᾶκτο ἐξουσίας, ἀλλ' ἐπεχρᾶτο τῇ τοῦ πατρὸς ἐλπίδι εὐνοίας, καὶ πίστεως, ὡς ἂν πλείονι κράτει τῶν ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσιῶν τὸ ἄμεμπτον κτώμενος. ἀλλὰ τοῦ ἀδηλοῦ τοῦ παρὰ τοῦ πατρὶ εἶναι κακουργῶν, καὶ ἐφ' οἷς ἦν πιστότατος. διὰ τὸ πάνυ Φοβερὸς ἐκ ἔτους ἰσχύϊ τῆς ἐξουσίας, ὡς ἂν κακοτρόπου παρ' ὑποψίαν ἥκειν. μᾶλλον δ' αὐτὸν Φερώρας ἐθεράπευεν, ἢ ἀντεθεράπευετο δεινῶς, πάνυ δ' ἀντιπάτρου τοῖς χρωμένου αὐτὸν καὶ τῷ γυναικωνίτιν συνηγμένῳ τὰς περὶ αὐτόν. ἐδεδούλωτο γὰρ Φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταύταις μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὕβρει δυσκολώτερον αὐτοῦ παρθένων. ἀλλ' ὅμως ἀνέσχετο, πάσαν τε ὀδὸν διὰ τῶν γυναικῶν ἐκπεφοιτηκυίαν τὸν ἄνδρωπον καὶ ἀλλήλαις εὐνοίᾳ συμπράττειν τὰ πάντα, μὴ ἀπαλλαγμένων. ὥστε πανταχοῦ ὁ ἀντίπατρος ἐσήκετο αὐτοῖς· καὶ δι' αὐτὸν, καὶ διὰ τῆς μητρός. ταύτην γὰρ αἵδε αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. Φερώρᾳ δὲ πρὸς ἀντίπατρον ἐπ' ἀδαμινοῖς ποσὶν αἱ γνῶμαι διήλλαττον. ἀντιπαθοῦσαν δὲ αὐτοῖς ἡ βασιλέως ἀδελφὴ πρόσκοπος ἦν τέκνων τε τὰ πάντα, καὶ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ἐπιστάμενος πρὸς Ἡρῴδου πεπονθότων, εἰδέναι τε καὶ μάλιστα ἐσχ ὑπεστέλλετο μὴ οὐ γνόντες ἐν ἀπειθείᾳ βασιλεῖ τὸ εὔνουν αὐτῶν, ὅτι κακοῖς τοῖς Ἡρῴδου πεπονθόσιν ὥστε φανερὸν μὴ εἶναι τὴν πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν σπουδὴν, μίσους ἢ καὶ λοιδορίων ἐν μέρει πρόφασιν, καὶ μάλιστα Ἡρῴδου προσπταίοντος· καὶ ἦν ἐπὶ πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἐμέλλεν κρυπτὰς ἢ τὰς τῆς εὐνοίας ἐχυρωτέρας καθιστάσας. καὶ ἐπράσσον ἔτεως. ἐλάνθανε ἢ τὸν σωλόμιλον, ὅτι πρῶτον ἡ Ἀλέξανδρα αὐτῶν ὅτι τοιοῖσδε ὠρμημένων, ἐπὶ τοιοῖσδε χρῆσθαι σὺν ἀπλάκτῳ αὐτῇ. πάντα, ἀνίχνευέ τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως ἐνδηλῶσαι, ἀπεσήμαινεν, συνόδους τε κρυπτὰς καὶ πότους, βουλευτήρια τε ἀφανῶς καταστάσασθαι, ὧν μὴ ἐπ' ἐλεύθερον τοῦ σφέτερον σωτηρίαν ἐμφανεῖ πεφανερῶσθαι μὴ κεκωλῦσθαι. νῦν ἢ τὰς μὲν ἐκ τοῦ πόθου ἀλλοφορεῖσθαι καὶ τὰ πάντα ὅτι βλάβῃ τῇ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς ἢ τὸ ἀφανὲς τοῖς πολλοῖς τὴν εὔνοιαν ἀναπτεμένους, καὶ ὁπότε ἀλλήλοις συμμονωθεῖεν φιλίαν πάσαν μὴ ἀπαλλαγμένην ὁμολογεῖν, πολεμεῖν πρὸς οὓς λοιδορεῖσθαι χρὴ μᾶλλον εὐνοίᾳ τῇ ἀλλήλων ἐσπουδακέναι. καὶ ἡ μὲν, ταῦτα ἀνίχνευέ τε καὶ ἀκριβῶς ἀπεσήμαινε τοῦ ἀδελφοῦ ἀνέφερε, σωιέντι μὲν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ δι' ἑαυτὸ, εἰς ἢ τὸ ἀκριβεῖν οὐ λελησμένου ἐπιτοιούτων καθισταμένων· ἀλλὰ καὶ ἀδελφῆς. ἐ καὶ τῶν μὲν ἐκ τῶν ἰουδαϊκῶν ἀνθρώπων ἐπ' ἀκριβῶσι μέγα φρονοῦντα δ' πατρίοις νόμοις, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον πρόσπεσμένων ἐσήκετο ἡ γυναικωνῖτις. Φαρισαῖοι καλοῦνται, βασιλεῦσι δυνάμενοι μάλιστα ἀντιπράσσειν, ἀγερώχους, καὶ πρόπλεις εἰς τὸ πολεμεῖν τε καὶ βλάπτειν ἑτοιμοτάτους. πάντες γοῦν ἰουδαϊκῷ βεβαιώσαντο· δι' ὅρκων ἢ μὲν εὐνοήσειν καίσαρι, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες σὺν ὅμοσαν ὄντες ἐπὲρ ἑξακισχίλιοι. καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιώσαντος· χρήμασιν, ἡ Φερώρου γυνὴ τὰ ζημίαν ἐπὲρ αὐτῶν ἐπράξατο.

CÆterum in eo rerum Herodis ſtatu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, poſtquam ſemel proſpiciendi ſuis commodis poteſtatem accepit a patre, bene ſperante de fide ipſius ac benevolentia: qua tamen poteſtate ille audacius abutebatur, callidè tegens ſuam malitiam, & in omnibus facile fidem a parente impetrans: eratqve omnibus formidabilis ob verſutiam magis etiam quam ob potentiam. Sed præcipue Pheroras illum colebat, & ab eo viciſſim colebatur, circumventus à mulieribus Antipatro faventibus. obnoxius enim erat Pheroras & uxori & ſocrui & ſorori, quamvis exoſas eas haberet propter injurias illatas filiabus ſuis virginibus. attamen ferendæ erant, & absqve illis nihil facere poterat, res ejus perveſtigantibus, & mutuo ſe invicem adjutantibus. quibus etiam Antipater erat deditiſſimus, tum per ſe, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres conſentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leves quasdam res non ſatis conveniebat, divellente eos regis ſorore: quæ jamdudum explorabat omnia, ſciens eos in regis tantum perniciem conſpirare, & parata ei ejus indicium facere. qui ut cognoverunt mutuam ſuam amicitiam ſuſpectam hoc nomine regi & inviſam, hoc contra excogitaverunt, ut non congrederentur in propatulo, fictisqve conviciis ſimularent diſſidium: maxime præſente Herode, aut alio quopiam, qui ei renunciaturus id videretur: clam autem alerent & confirmarent mutuam benevolentiam: atqve ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cum primo excogitatum eſt, nec poſtea cum cœpit fieri. omnia enim perveſtigabat, moxqve ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conventicula & clancularias conſultationes, mirum, ni evaſura in ipſius perniciem, ſi mature ſibi non proſpiceret. In aliorum enim conſpectu diſſidentes & jactantes inter ſe convitia, celare amicitiam: deinde quando ſoli ſint, conſentire, dubio procul conſpirantes in eos, quibus occultam velint eſſe ſuam amicitiam. Hæc illa & perveſtigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, jam & per ſe nonnihil intelligentem, ſed cohibentem ſe adhuc, quod ſuſpectum haberet etiam ſororis proclive ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Judæorum ſecta exactiorem patriæ legis cognitionem ſibi vindicans, quibus tanqvam Deo, ut videri volebant, caris addictum erat hoc mulierum ſodalitium. Hi Phariſæi vocantur, gens hominum aſtutum, arrogans, & interdum regibus quoque inſeſtum, ut eos etiam aperte impugnare non vereatur. nam cum tota gens Judæorum fidem ſuam jurejurando obligaſſet regi & Cæſari, hi ſoli non juraverunt: excedentes ſex millium numerum: quib. hoc nomine a rege mulctatis, Pheroræ uxor pro eis

mulctã persolvit, cui reponentes gratiam, quoniã credebantur futura præscire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum esse Deo, regnum ablatum ab Herode & ejus progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit, & quod aulicorum quosdam solicitarent muneribus atqve corrumperent. qua in culpa Pharisæorum aliqvot deprehensos interfecit, præcipuos autores hujus consilii, cumqve his Bagoam eunuchum, & suas delicias Carum, præstantissimæ formæ gratia sibi commendatum: & præter hos, qvoscunque e domestica familia cum Pharisæis conspirasse ipsorum indicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublatus erat, quasi parens & benefactor appellandus regis, quem destinarent vaticinia. prospere enim cessura novo regi omnia, constabiliendo successionem prolis legitimæ.

IV. Herodes porro, convictis Pharisæis ac supplicio traditis, amicorum concilium advocat, & apud eos Pheroræ uxoris accusationem instituit. quod ipsius impulsu frater conditionem regiarum virginum spreverit: id crimen ad suam etiam injuriam pertinere affirmans, qvod mulier ruptis legibus naturæ inter fratres serat dissidia, quibuscunqve valeat tam verbis quam operibus. mulctam quoque contumacibus a se impositam illius persolutam esse impendiis, & in summa consciam esse totius recentis conspirationis. Recte igitur facturum Pheroram, si non expectatis fratris precibus, sponte talem mulierem ableget, fratres inter se committentem mutuis odiis: quandoquidem ei aut hujus uxoris jactura facienda sit, aut fraternæ conjunctionis ac benevolentiæ, nec, nisi illa rejecta, mansurum sit integrum germanitatis vinculum. Pherorãs autem quamvis vehementi regis oratione gravaretur, tamen ajebat se & fraternæ pietatis jura persancte culturum, & a conjugali caritate haudquaquam discessurum: emoriqve se malle, quam sine dilecta uxore vivere. Tum Herodes licet gravi se injuria existimaret affici, iracsci tamen fratri distulit, contentus Antipatro & ejus matri interdixisse Pheroræ consvetudine, & vetuisse mulierum regiarum conventicula. illi facturos se jussa regis polliciti, per latentes, quoties dabatur, comessationes conveniebant, præcipue Pheroras & Antipater, quin rumor erat Pheroræ uxorem cum Antipatro quoque stupri habere consvetudinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

CAP. IV.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.

QVapropter suspectum habens patrem, & veritus, ne ulterius serpendo ejus odia ad se quoque pervenirent, scribit amicis Romæ degentibus rogans, admoneant Herodem per literas, ut quam primum se ad Cæsarem mitteret. Quo facto, Antipatrum Hero… preciosissimis muneribus & testamento, in quo ipsum Antipatrum regem declarabat, … prior vita decederet, Herodem natum sibi e filia summi pontificis. eodem tempore etiam Syllæus Arab… Romã profectus est, non factis imperatis Cæsaris: qvẽ Antipater eorundem criminum reũ egit apud ips…

καίσαρ, πρὸ ὧν πρότερον νικόλαος. κατηγορεῖτο δ' A Cæsarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accusator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram se invito patratas objiciens, maxime Sohemi hominis in omni virtute præstantissimi. quin & Cæsaris servum Fabatum ab illo interfectum fuisse ob talem quandam causam: Erat in satellitio Herodis Corinthus, cujus fidei rex plurimum tribuere solitus est. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eo perduxit, ut ei regis sui cædem sit pollicitus. hoc ubi Fabatus ex ipso Syllæo cognovit, regi mox indicavit. qui e Corintho confessionem extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo persecutatus omnia: simulque duos Arabas ab eodem satellite insimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipsi tormentis admoti confessi sunt, ideo se venisse, ut Corinthum urgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adjuvarent etiam in opere, si ita facto opus sit. quos omnes Saturninus apud se delatos Romam judicandos amplius & puniendos transmisit.

καὶ παρὰ δὲ ἑτέρου συλλαίου, ὡς πολλὰς ἀπεκτφνεν ἐν πίστει ἀξιολόγων, πρὸς μάλιστα ὄντα τὸν ἄνδρα τῇ πάντα ἀρετῇ τιμαῖς δικαιότατον, ἀνηρηκέναι τε Φάβατον καίσαρος δῆλον. καὶ συλλαίου αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοιῶνδε ἐγκλημάτων. κορίνθος μὲν ἡρῴδου σωματοφύλαξ δ' βασιλέως μάλιστα πιστευόμενος παρ' αὐτοῦ. ὃν τοῦτον πρός συλλαίου ὑπὸ χρήμασι μεγάλοις ἡρῴδου ἀποκτεῖναι, καὶ παρέσχετο. μαθὼν οὖν Φάβατος συλλαίου πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος διηγεῖται πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ κόρινθον βασανίζουλλαβὼν, καὶ πάντα ἀνάπυσε διὰ αὐτοῦ. συλλαμβάνει δὲ καὶ δύο ἄραβας καταγορεύει τῇ κορίνθῳ πυθομένου, τὸ μὲν φύλαρχον ὄντα, τὸν δὲ συλλαίου φίλον. οἱ δ' αὐτοὶ, βασανίζομενοι αὐτοὺς ὁμολόγουν ὅτι παρεῖεν ἐξοτρύνοντες μὴ μελαχίζειν κόρινθον, δεόμενοι, συχειρουργήσαντες αὐτῷ τὸ φόνου. καὶ σατορνῖνος δηλώσεως αὐτῷ πάντων πρὸ ἡρῴδου γνώμην, εἰς ῥώμην ἐξέπεμπεν αὐτούς.

B

C

Κεφάλαιον ε'.

Τελευτὴ τοῦ Φερώρα.

Φερώραν δὲ ἰσχυρῶς ἐμμένοντα σύνοικα τὴν γυναῖκος ἀναχωρεῖν εἰς τὸ αὐτῷ ἡρῴδης κελεύει. ὁ δὲ ἀσμένως ὅτι τὸ τετραρχίαν ἀπῆρε, πολλὰ ὁμόσας ἀ πρότερον ἤξειν ἢ πυθοίτο ἡρῴδου τελευτηκότα, ὡς τε συνοικοῦντος βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ὅτι τινῶν πιστεύσειν ἐντολῶν ὧν ἤμελλε τελευτᾶν, ἐκ ἐφήκατο ὅτι τὴν πιμῆ ὅρκου. ὁ μὲν ἡρῴδης γὰ μιμεῖται τὸ ὅτι τοιοῦτος ἐκείνῳ γνώμαν πρόφημι λόγος ἐχεί, ἀλλ' ἦκεν ὡς τὸ Φερώραν ἐπειδὴ ὕστερον ἀρχὴ νοσεῖν, μεταμελήσεως αὐτῷ μὴ γνωμῶν. ἰανέντα δ' πρεσβεύλυμεν ἀγόμενος ταφῆς ἥξει, κἀπενθῶν μέγα ἐπ' αὐτῷ πρός λεῶ. ὅτε ἀντιπάτρῳ καὶ τοῦτο ὅτι ῥώμης πεπαλάκοτι κακῶν ἐγένετο ἀρχὴ τὸ ἀδελφοκτονίας αὐτὸν πνεύμων δ' θεῖ. διηγήσομαι δ' τὰ πάντα πρὸς αὐτὸ λόγον, πρόβλημα τοῦ ἀνθρωπείου γένει ἐσόμενον, δ' ἀρετῇ πλουτίζοντος ὅτι πᾶσιν.

D

Κεφάλαιον. ς'.

Κατηγορία τὸ γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τὸ ἀπελεύθερων Φερώρα, ὡς ἀναιρεθέντος Φαρμάκῳ, ὡς ἡρῴδης ἔγνω τὰς ἀνθρώπους ὅτι βουλάς.

Ἐπειδὴ Φερώρας τελευτᾷ, ταφὴν ἐγένοντο αὐτῷ ἀπελεύθεροι δύο τὸ Φερώρα πιμίων. ὅτε προσελθόντες, ἡρῴδου ἠξίουν μὴ ἀνεθίκητον καταλιπεῖν δ' ἀδελφοῦ τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθαι τῆς αἰτίας τε καὶ δυσχερὴς μεταχάσεως. δ' δὴ ὅπερ Φέροντος τοῖς λόγοις, πιστὸς γὰ ἐδόκει, δεπεῖσαι μὲν αὐτὸν ἔλεγον ὡς τὴ γυναικὶ τῇ προτέρα τῆς νέου, Φάρμακόν τε προσκομισθὲν ἐν βρώματι μὴ πρότερον αὐτὴν ἐμφαγόντα τοῦτο τοῦτο τελευτῆσαι. κομιζὸν μὲν τι ἡδέως τὸ Φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τὸ ἀραβίας, λόγῳ μὲν ὅτι προσποιήσεσιν ἐρώτων, φίλτρον γὰ δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶναι, τῷ δ' ἀληθὲς ὅτι τῇ Φερώρα τελευτῇ. Φαρμακίδα δ' εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ τῆς ἀραβίας. ἢ δ' ταῦτα ἐπεκάλουν, δ' συλλαίου ἐρωμένης ἐν τοῖς μάλιστα ὡμολόγητο εἶναι φίλη. πεῖσαν τε αὐτὼ ὅτι πεῖσαι δ' Φαρμάκου, εἰς τοὺς τόπους ἐλήλυθεσαν, ἥτε μητὴρ τῆς Φερώρου γυναικὸς

E

F

CAP. V.

Pherora obitus.

PHeroram autem, obstinate permanentem in amore conjugis, Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito jurejurando nunquam se rediturum, nisi Herodis morte cognita: adeo ut paulo post decumbente rege, vocatus ad accipienda quædam secretiora mandata tanqvam a morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cum Pheroras in morbum incidisset, vel invocatus ad visendum eum venit: qvo morbo postquam absumptus est, corpus ejus translatum Hierosolyma sepelit, & publico luctu honoravit. Ea res Antipatro quamvis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo pœnas fratricidii. Id totum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.

CAP. VI.

Pherora uxor accusatur veneficii, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.

PHerora mortuo, Taphanitæ duo e libertis ejus carissimi Herodem adeunt, rogantes, ne inultam pateretur fratris mortem: utqve inquireret in miserum ejus & injustum interitum. Qvo attentius aurem simul ac fidem præbente illorum sermonibus, ajunt eum apud uxorem cœnasse ea die, quæ morbi fuit initium, venenumq; oblatum ei mixtum novo cuidam cibi generi, quod gustatum perniciem attulerit homini. id venenū allatum ab Arabissa quadā muliercula, nomine quidē amatorium, re autem vera Pheroræ letiferum. sunt enim Arabum mulieres veneficæ maxime. hæc autem, qvæ tū insimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiarissima, ad eā comparandi veneni causa profectæ fuerant uxoris Pheroræ mater

V.

& foror, & cum illa reverſæ ſunt pridie, qvam ille cœnam letiferam ſumeret. His auditis rex ad iram concitatus torſit ancillas earum & qvasdam etiam ingenuas: & cum nulla quicquam fateretur aut detegeret, poſtremo quædam dolore victa nihil aliud protulit, qvam qvod imprecata eſt Antipatri matri cruciatus ſimiles, quandoqvidem ipſa cauſa eſſet præſentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad diligentiorem inquiſitionem Herodem permovit, ita ut extorqveret earum ſecreta omnia, comeſſationesqve illas & occulta conventiuncula, tum ſermones patris cum Antipatro privatim habitos, prolatos inter Pheroræ mulierculas: ne id quidem reticente, centum talenta ſe accepiſſe ab eo, ut abſtineret Pheroræ colloqviis. Addebant ancillæ, quanto patrem proſeqveretur odio, utqve ſæpenumero apud matrem de ejus longævitate quereretur, dum interim etiam ipſe conſeneſceret, ut non multum ſe juvare poſſet tam ſera ſucceſſio. adhæc ſimul nutriri multos fratres ac fratrum filios, ut ne ſperare quidem tuto liceat: quandoquidem jam nunc, ſi fatale quid ſibi accideret, fratri deſtinata ſit ſucceſſio non filio: addere his ſolitum accuſationem ſævitiæ, non temperantis nec a filiis: cujus metu Romam ſibi diſcedendum eſſet, Pheroræ vero in ſuam tetrarchiam. Hæc qvia probe congruebant cum illis, quæ ex ſorore antea rex audierat, exempta eſt omnis dubitatio: deprehenſamqve in tam malitioſis conatibus Doridem matrem Antipatri, ſpoliatam multorum talentorum ornamentis ejecit e regia: & mulieribus ex domo Pheroræ propter hoc indicium factus eſt placatior. Sed nihil magis ejus contra filium indignationem commovit quam Samarita Antipater, Antipatri filii procurator, qvi in tormentis inter cætera de eo confeſſus eſt, qvod letale venenum Pheroræ tradidiſſet, quo ſe abſente ac per hoc minime ſuſpecto patrem tolleret. id venenum allatum ex Ægypto per Antiphilum unum ex amicis Antipatri, miſſum inde a Theudione avunculo ipſius Antipatri, fratre Doridis: haberiqve apud Pheroræ uxorem, a marito ad aſſervandum acceptum. De qvo rogata per regem mulier, habere ſe faſſa eſt: & mox qvaſi ad afferendum id properans, de tecto ſeipſam dejecit, nec tamen letalis fuit caſus, quia forte in pedes cecidit. ex qvo poſtqvam ſe recollegit, rege pollicito incolumitatem & ipſi & familiæ, ſi totam rei veritatem promeret, contra extremos cruciatus minato, ſi quid per obſtinationem celare pergeret, juravit ſe omnia dicturam, ita ut acta ſint: &, ut multorum tum fuit opinio, nihil omnino mentita eſt. Venenum id, inqvit, ex Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris ſui, profeſſione medici. Theudio deinde in domum noſtram intulit, & ego ſervavi acceptum a meo Herode, ſed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Poſtqvam igitur maritus in morbum incidit, & tu officioſe ad viſendum

καὶ ἡ ἀδελφὴ, καὶ ἐπανῆκον αὐτῷ ἀγόμεναι δ' ἐκεῖ
τεσσαρεσκαιδεκάτην ἡμέραν μιᾶ. ὁ δὲ τούτων ὁ βασιλεὺς τὸν
λόγων παροξυνθεὶς δούλας τε ἐβασάνιζε τ' γυναικῶν
καὶ τινας ἐλευθέρας, καὶ ὄντος ἀφανοῦς δ' πράγ-
τος, ἀλλὰ τὸ μηδεμίαν ἐξειπεῖν, τελευταῖόν τις τῶν
σῶν αὐτῇ τ' ἀλγηδόνων, ἄλλο μὲν ἔφη οὐδέν, κατ-
ηπιαλεῖσθαι τοσοῦδε αἰτίας δώσειν τοῦ βασιλέως τὴν
ἀντιπάτρου μητέρα, κακῶν τ' ἐπεχόντων αὐτὴν πάν-
των προῤῥήσεις. ταῦτα εἰς ὄπτασιν ἠρώδου ἀχθ', καὶ
πάντα βασάνοις τ' γυναικῶν ἀνακριθέντα, οὔτε κε-
νοὶ, καὶ αἱ κρυπταὶ συνῳδοὶ, καὶ δὴ καὶ λόγων τῶν μό-
νον τῶν ἰδίων ἐν μύθων ἐξοίσεις πρὸς τὰς Φερώρα γυ-
ναῖκας. ἐπὶ δ' τελάντων ἑκατὸν δωρεᾶ ὑπεσχῆσθαι
Φράζειν πρὸς Φερώραν τὰ ἀντιπάτρου κελεύσεις πρὸς
δ' πατρός. μισοῦντα τε πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὀλίγα-
κις μοι πρὸς τὴν μητέρα, ὡς ὑπὸ μήκιστον δ' πατρὸς ἐν
ἐξηγμένην, καὶ αὐτὸν μηδὲν ἐλάσσονος δ' γήρως ὑπο-
μένειν, μὴ δ' ἐλθεῖν τὴν βασιλείαν ὁμοίως ἐλπί-
ναι ποτ' αὐτόν. ὥστε φεύγειν τε πολλὰς ὑπὲρ τὴν βα-
σιλείαν καὶ ἀδελφὰς, καὶ ἀδελφῶν παῖδας, ἁπάσας
ἀδεῆ τὴν ἐλπίδα παρεχομένου τοῦ φαλῆς. καὶ
δὴ καὶ νῦν ἔτι πάσχειν αὐτὸν, ἀδελφῷ μᾶλλον ἢ παι-
τῷ αὐτοῦ κελεύειν τὴν ἀρχὴν διδόναι. ὠμότητα τε
πολλὴν κατηγορεῖν δ' βασιλέως, καὶ τὰς σφαγὰς τῶν
ἱερέων, φόβῳ τε μὴ καὶ αὐτῶν ἄπιστον ἤδη, τὸν μὲν τῆς
ῥώμης ἀρχαῖον τ' χάριν ὑπενοήσαι, Φερώραν δ' ὑπὸ
αὐτοῦ τετεχνάσθαι. ταῦτα, σωηδὲ γὰρ τοῖς λόγοις τῆς
ἀδελφῆς καὶ πάλιν, δ' μὴ ἀπιστίαν ἐπιφανῆναι
σωῆγμι αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, κρατῆναί μὲν ὑπὸ καὶ
δ' ἀντιπάτρου τὴν δωρεὰν, τὴν μητέρα αὐτοῦ, τὸν
τὸν περὶ αὐτὴν κόσμον τελάντων πολλῶν ὄντα. ἀφ-
λόμενον, ἔστειλαν αὐτὴν ἀποπεμπτὴν, καὶ τοῖς Φε-
ρώρα γυναιξὶν φιλίαν ἐπέσυρε. μᾶλλον δ' ἐξήγ-
νεν εἰς ὀργὴν κατὰ δ' παιδὸς τὸν βασιλέα, σαμαρίτης
ἀνὴρ ἀντίπατρος, ὑπηρετούμενον τὸν υἱὸν δ' βασιλέως
ἀντίπατρον, ἄλλά τε αὐτοῦ ἐν τοῖς βασάνοις κατ-
πεῶν, καὶ ὅτι φάρμακον ἐπιμ-
μον, δοῦναι Φερώρᾳ κελεύσας ὑπὸ τὴν ἀποδημίαν τ'
δ', ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεστὼς τ' ὢν τοιούτοις ὑποπτεύοιτο
τοῦ πατρὸς δούλου. καὶ κομισθὲν μὲν ἀντίφιλον ἐκ
γούσης τ' φάρμακον, ἕνα τ' ἀντιπάτρου φίλων.
λεῶν δ' ὡς Φερώραν Δόρου θεοδίων, μητρὸς ἀν-
πάτρου ἀδελφῆς δ' βασιλέως παιδὸς, καὶ ἔτυχεν ἐν
θεῖν τὸ φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν Φερώρα, δο-
τος φυλάσσειν δ' ἀνδρὸς αὐτῆς. ἡ δ' ὡμολόγη μὲν
ἀνακομίσαντος δ' βασιλέως, καὶ θραμεῖσα ὡς κομι-
ῥίπτει κατ' τοῦς αὐτὴν, ἀ μὲν τελεῖται ὑπὸ πάντων
πλώσεως ἡμωμένης. κατ' ὀλίγον ἐπεὶ ἀνεκτήσατο αὑτ, ἀσ-
τε αὐτῆ ἐπιχωρούσης τ' οἰκείοις μηδὲν ἐπ' ἀξ-
νισμῷ πλήθους τρεπομένη, τρέψειν μὲν κατὰ τὸ
ὑστάτης ἀγνωμονεῖν ποθ' ἡμένην ἐπιχάτην, καὶ
μοσεν, ἢ μὲν ἐρήσειν τὰ πάντα ἐν ἐπαχθῆ τρόπῳ, λ-
γουσα μὲν ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τ' ἀνθρώπων ἀλη-
τὰ πάντα. ἐκομίζη γὰρ ἐκ τῆς αὐτῆς δ' φαρμά-
τ' ἀντιφίλου, ἀδελφῆς τε ἐκείνῳ ἰατρὸς ὢν ἐπ-
σεν. κ' δ' θεοδίωνος ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλαττε αὐ-
τὴ, ὡς δ' Φερώρα λαβεῖν ὑπὸ σὲ τὸ ἀντιπάτρου φ-
μασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐνόσει Φερώρας, καὶ ἐπεστάλη
αὐτὸν

αὐτὸν ἀφικόμενον, ἐρῶν σῇ τῇ εὐνοίᾳ, ἐπῆλθέ τε τῇ διανοίᾳ, καὶ μεταπαλαίσας με, ὦ γύναι, φησὶν, περιῳδεύσε με ἀντίπατρος τὸν πατέρα μὲν τὸν ἑαυτοῦ, ἀδελφὸν δὲ τὸν ἐμόν, ἀνάσιμόν τε γνώμῃ συνθεὶς καὶ φάρμακον ὃ διακονήσεται αὐτῷ πεπεισμένον. νῦν οὖν ἐπειδὴ ὅτι ἀδελφὸς οὐδὲν ἀρετῇ ἧττον ἔχει τοῦ πατρὸς περὶ ἐμοῦ ὑφορῶν ὤπλαγ, ἐμέ τε ἐλπὶς ὄντα εἰς μακρὰν ἀπιστίαν ἐλθεῖν, φέρε μὴ γνώμῃ ἀδελφοκτόνῳ δοκοῦντα μιαίνειν περιπόρους τοὺς ἐμαυτοῦ, τὸ φάρμακον, καίτοι τε ἐμοῦ βλέποντος. κομίσασά τε οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς παύσειν τοῦ ἀνδρὸς τὰς ἐντολάς. καὶ τὸ μὲν πολὺ καύσασαν τοῦ φαρμάκου τυχεῖν, ὀλίγον δὲ λείψασαν, ἵνα εἰ φερώρᾳ μεταστῇ τοῦ βίου, πρὸς τοῦτο κακῶς αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, μεθίστηται διάφορον μιᾶς μοίρας τῶν ἀναγκαίων. ταῦτα εἰποῦσα, τό τε φάρμακον καὶ τὴν πυξίδα εἰς τὸ μέσον παρῆγεν. καὶ ἀδελφὸς ὁ ἀντιφίλου ἕτερος καὶ μήτηρ αὐτοῦ, ἀνάγκης τε καὶ βασάνων σφοδρότητι, ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τὴν πυξίδα. κατηγορεῖτο δὲ καὶ καισαρείας ἡ θυγάτηρ, γυνὴ δὲ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων εἰδυῖα μὲν, κρύπτειν προθυμηθεῖσα αὐτά. καὶ διὰ τάδε ἡρώδης ἐκείνῃ τε ἐξέβαλεν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐξήλειψε τῶν διαδόχων εἰς τὸ βασιλεύσει μετ' αὐτόν. καὶ τὸ μὲν ἱερὸν τὸν ἀρχιερωσύνῃ ἀφέλαν σίμωνα τοῦ βοηθοῦ. καθίσᾳ δὲ ματθίαν τὸν θεοφίλου, ἱεροσολυμίτην γένει. ἐν τούτῳ δὲ καὶ βαθύλλου ἐκ ῥώμης ἀπελθόντος ἀντιπάτρου παρεῖναι, καὶ βασανισθεὶς, διεξιόντα φάρμακον κομίζων, δώσειν τε τῇ αὐτοῦ μητρὶ καὶ φερώρᾳ, ὡς εἰ τὸ πρότερον μὴ ἄπλοιτο τοῦ βασιλέως, τούτῳ γοῦν μεθαρμόζοιντο αὐτόν. ἀφίκετο δὲ γράμματα ὡς τὸν ῥώμῃ φίλων τῷ ἡρώδῃ, καὶ συναγορεύοντα ἀντιπάτρου, ὅτι κατηγορία διαβολῆς καὶ φιλίππου συκοφάντημα, ὡς δῆθεν ἀναβάλλοιεν τὸν πατέρα ὅτι σφαγῇ τοῦ ἀριστόβουλον καὶ ἀλέξανδρον, διοικτοὺς δὲ καὶ αὐτοὺς λαμβάνοιεν. ἤδη γὰρ καὶ σκαλοῦν τὸν τοὺς δὲ παῖδας, οὐχ ὡς ἐφ' ἑτέροις, ἀλλ' ὅτι τῷ κείνης προαπωλέσαν τὴν κλήσεως αὐτῶν γινομένης. ταῦτα δὲ μεγάλων μισθῶν οἱ φίλοι τῷ ἀντιπάτρῳ συνέπρασσον. χρόφας δὲ καὶ αὐτὸς ἀντιπάτρου τῷ πατρὶ περὶ αὐτῶν ὑπομιμνήσκεσθαι τὰ αἰτιῶν, καὶ παντελῶς ἀπαλλάσσει φόβων αὐτὰ μειράκια, τὴν δὲ λέγων τὴν ἡλικίαν τὴν ἀνάδεσιν πιθανόν. αὐτὸς δὲ δι' ὧν πρὸς περὶ συλλογον ἠγωνίζετο, καὶ περὶ διαφθορὰν τῶν πρώτων ἀνδρῶν ἐλεγχόμενος, κόσμῳ τε διεπεφευγὼς τὰ λάντων ἐώνητο διακοσίων. θαυμάσαι δ' ἄν τις ὅτι τοσῶνδε ἐν ἰδαύᾳ καθ' αὐτὸν κεκινημένων μηνὶ πρότερον ἐπὶ, οὐδὲν αὐτῷ δῆλον γένοιτο. αἴτιον δὲ ἦν ἡ τε ἀκρίβεια καὶ φυλακὴ τῶν ὁδῶν, καὶ μισοῦντων τὸ πρὸς ἀντίπατρον. οὐδεὶς γὰρ ἦν ὃς προθύμως κινδυνεύῳ τῷ αὐτοῦ, πρὸς τὸ ὁπωσοῦν ἀσφαλείᾳ καθίστατο.

eum & curandum venisti, motus ille, & ad pietatem flexus tua benevolentia, me accita, ô uxor, inquit, circumvenit me Antipater, dum pestiferis consiliis & veneficis ministeriis suum patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua hactenus erga me usus est video decedere, & mihi instare vitæ terminum, age, ne fratricidali animo manes majorum contaminem, me inspectante venenum illud exure. tum se fine mora prolatum juxta viri mandatum concremasse, paulo servato, ut si post mariti mortem rex eam tractare vellet durius, possit ei necessitati occurrere. Hæc elocuta venenum quoque una cum pyxide in medium protulit. Post hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti sunt, pyxidem etiam agnoscendo. Accusabatur autem etiam pontificis filia regis uxor, quasi secretorum horum omnium particeps, sed conscientiam dissimulans. quapropter & ipsam rex abjecit, & filium ejus e testamento delevit, ubi successor destinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boethi filio sacerdotio privato surrogavit Matthiam Theophili filium Hierosolymitani genere. Interim Romam venit Bathyllus libertus Antipatri, & subjectus quæstionibus fatus est attulisse se venenum, quod daret patroni sui matri & Pheroræ, ut si prius illud parum fuisset efficax, hoc posteriore Herodem aggrederentur. Simulque venerunt ad regem ab amicis Romæ degentibus literæ, instinctu Antipatri scriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accusabantur, quod crebro crimen patris refricarent de cæde Alexandri ac Aristobuli, miserarenturque fatum germanorum innocentium, jam enim & ipsi revocabantur in patriam, non ob aliud quam ut evocati fratrum interitus accessio fierent. hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per se patri scripsit de adolescentibus, quasi eos excusans, & verba eorum ætati imputans. Ipse interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis variis ornamentis ducentorum talentorum pretio. Mirum autem est, quod cum per septem menses ante ejus reditum tam multa contra eum in Judæa mota sint, nihil eorum ad ejus notitiam perlatum sit. In causa erat partim diligens itinerum observatio, & viarum custodia: partim popularis hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat, qui suo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Κεφάλαιον ζ'.
Ὡς ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου ἐδέθη.

CAP. VII.
Antipater capitis damnatus in vincula conjicitur.

ΗΡώδης δὲ ἀντιπάτρου γεγραφότος πρὸς αὐτὸν ὡς τὰ πάντα ὃν χρὴ διαπεπραγμένος τρόπον ἥξοι ἐν τάχει, ὑπεκρυψάμενος τὸν ὀργὴν ἀντεπέστειλε κελεύων μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν, μηκέτι πάσχοι ὧν διὰ τὴν ἐκδημίαν αὐτοῦ. καὶ ἅμα

CÆterum Herodes ad Antipatri literas, quibus significarat, rebus ex sententia peractis brevi se rediturum in patriam, dissimulata ira insidiose rescripsit, properaret, ne quid sibi per ejus absentiam, quod nollet, accideret. Simulq;

VI

modice de matre ejus qveſtus eſt, pollicendo remiſſurum ſe qverelas poſt adventum illius: modisqve omnibus magnam caritatem præſe ferebat, veritus, ne ille ſuſpicione aliqva tactus differret ad ſe reditum, & moras Romæ trahens regno inſidias ſtrueret, & in ſe moliretur aliqvid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas vero qvæ Pheroræ mortem nunciabant, prius jam Tarenti acceperat triſti animo, non tam qvod Pheroram amaret, qvam qvod ille morte præventus pollicita de patre veneno tollendo non præſtiterat. Jam ad Celenderim oppidum Ciliciæ pervenerat, cum dubitare cœpit de reditu, vehementer contriſtatus matris ignominia: & amicorum qvoqve variabant ſententiæ, aliis eventum alicubi expectare, aliis ſine mora domum navigare conſulentibus. facile enim diſſoluturum criminationes omnium, qvandoqvidem nunc qvoqve non aliunde, qvam ex illius abſentia adverſariis audacia viresq; ad calumniandum creviſſent. Ab his perſvaſus navigare pergit, appellitqve ad portum Sebaſtum, qvem Herodes magno ſumptu conſtructum ſic appellavit in honorem Cæſaris. Jamqve manifeſtum erat inciditſſe Antipatrum in infortunium, nemine ſalutante aut accedente hominem, qvem prius votis & fauſtis acclamationibus diſcedentem proſecuti fuerant: tunc vero contrariis votis licebat eum devovere diris fraterni ſangvinis ultricibus. Forte per idem tempus Hieroſolymis erat Qvintilius Varus, ſucceſſor Saturnino miſſus in Syriam, tunc vero ab Herode in conſilium de rebus agendis adhibitus. Quibus una ſedentibus, ſupervenit Antipater omnium inſcius, & ita ut erat purpuratus in regiam ingreſſus eſt. qvo mox admiſſo, amicorum comitatus per janitores excluſus eſt. Id primum mentem ejus perculit, jam ſentientem, qvo deveniſſet: qvando etiam pater accedentem a complexu repulit, perpetratum fratricidium & cogitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac judicem in craſtinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: moxqve obvias invenit matrem & uxorem: hæc erat Antigoni filia: qui ante Herodem Judæorum rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat ſe, ut in judicio ſubſiſteret. Sequenti deinde luce præſidente Varo ac rege, adhibitisq; in conſeſſum utriusq; amicis, acciti ſunt etiam cognati regis & Salome, tum illi qui ſecreta conſilia prolaturi erant, quiq; tormentis examinati fuerant: noviſſimeq; ſervi matris Antipatri, capti paulo antequam ipſe rediret in patriam. apud hos deprehenſæ fuerant literæ, quarum hæc erat ſumma: ne reverteretur, qvando in patris notitiam pervenerint conſilia omnia, unicumqve ei refugium ſupereſſe Cæſarem, & ſi caveat, ne in patris manus deveniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua ſupplex orabat, ne de cauſa ſua prius deceneret, quam cognoſceret, ſed defenſioni rem integram ſervaret: rex vero poſtqvam juſſit eum in medium ſiſti, deploravit infelicitatem ſuam in procreat

A τῆς μητρὸς κατηγορῶν ὡς ἐλέγον, καθίσταθαι μέλ
ἐπαγγελόμενος τοὺς περὶ αὐτῷ ὅπως ἐκεῖνος αὖ
κοιτο, παντί τε τρόπῳ φιλοτιμεῖτο τὸν περὶ αὐτὸ
δείκνυτο, δεδιὼς μήπως ἐπιστρέψας, ὑπόπτευ
μενος ὀδὸν τὰς περὶ αὐτὸν, τῇ ὑ ῥώμῃ ἐνδιατρίψ
κήσεις ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ, καὶ δὴ λάθρᾳ αὐτ
πι αὐτῷ. πύστις ἐν κιλικίᾳ τοῖς γράμμασιν ὅπ
χάνει. τοῖς ὑ περὶ Φερώρᾳ τελευτῇ λάβοι
ἐν πάρεργα πρότερον, δεινῶς τε ἐλύπησεν ὀλ
τῇ Φερώρᾳ, διότι ὑ δ πατρὸς περὶ αὐτοῦ ἀνεψιὸν ἐλά
ξαμεν ὥσπερ ἐπέσχετο, ἀπέθανεν. ὡς ὑ κα
δεξιν τῆς κιλικίας ὁρμῶν ἐνεδοίαζεν ἤδη ὡς ἐ
καδε βαλῶ, δεινῶς τῇ ἐκβολῇ τῆς μητρὸς λελυπ
νον. καὶ τῶν φίλων οἱ μὲν, ἐκέλευον αὐτὸν π
πη καταδοκιμάσαι ἐπέχειν. οἱ ὑ, μὴ λαμέλλειν π
καδε βαλοῖ. λύσιν γὰρ προσδοκώμενον αὐτὸν π
ὡς καὶ νῦν ἐκ ἐπέρωθεν, ἀλλὰ διὰ τὸν ἐκεῖ ὄπ
αν, ἰσχὺν τοῖς κατηγόροις ἐπιθήσεσθαι. τότε
θεὶς ἐβάλετε καὶ προσέσχε τὸ σεβαστῷ λιμένι λε
νῳ, ὃν κατασκευάσας ἡρώδης πολλῶν χρημάτω
τιμῇ τῇ καίσαρος, καλεῖ σεβαστόν. ἐν περιπλ
λῳ ἀντιπάτρῳ ἤδη τοῖς κακοῖς μήτε προσπ
αὐτῷ μηδενὸς, μήτε προσιόντος, ὥσπερ τ
ἐξῆει μετ' εὐχῶν καὶ ἀγαθῶν ἀποφημισμάτων. π
δ' ἐναντιωτάτοις ὄψεσι ὄχ ἑκὼν ἐλύετο αὐτὸν ὁρᾶν
πιλλῳ τοῖς ἀδελφοῖς ἀποπίνων ἐπεξιλήφοτες. ἐφ
χαινεν ὑ ἐν ἱεροσολύμοις κατὰ τὸν τὸν καίσαρ ἐκ
κυϊντίλλιος, διάδοχος μὲν σατορνίνου τῆς ἐν συρ
δρχῆς ἀπεστελμένος, ἦκεν ὑ αὐτός τε σύμβουλ
ρώδῃ, ὡς τῶν ἀνεψιστῶν αὐτῷ δεηθείς. κα
τῶν συνεδρεύοντων, παρῆν ὁ ἀντιπατρος ἐδεδυ
σκήνου γεγονότος. ἔσεσθαι ὑ εἰς τὸ βασιλικὸ
πορφυρίδας ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν ὑπ
οἱ ὑπηρέται, ἀναιροῦσι ὑ τοὺς φίλους. ἐφαν
ἤδη σαφῶς οἱ ἐληλύθει κατανεῶν, ἐπειδὴ καὶ π
αὐτὸν προσιόντα ὡς ἀσπασόμενον ἀπεώσατο, ἀδελφ
νίαν τε ἐπικαλῶν, καὶ βάλλων ἐλέθρῳ ἐπ' α
πάντων τὸ ἀκροατηρίου καὶ ἀναστῆναι ἐκέλευ
αὖθις. καὶ ὁ μὲν τιμωρὸς κακῶν ἅμα τε ἀκροα
καὶ παρόντος τοῦ μεγέθει προφερόμενος ἀ
ἐκπλαγέντα δ' αὐτὸν ἥτε μητὴρ, καὶ ἡ γυνὴ. αὐτ
λῶν, ἡ μὲν ἀνίσχυρος καὶ τοῦ ἡρώδου ἰσοτι
βεβασιλευκέναι, παρ' ὧν τὰ πάντα ἐκμαθὼν ἐν
σκιαῖς δ' ἀγῶνος λῦσαι τῇ δ' ἑξῆς, συνέδρων μὲν ἐ
ρόντες ἐς βασιλεῖς, εἰσεκλήθησαν ὑ καὶ οἱ ἀμφὶ
λοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, συλλαμβανομένη τε ἡ
ἔτε ἦσαν μηνύσοντ' ἐμέλλον, ἐ ὧν ἦσαν βασιλεῖ γεγενη
δελοί τε μητρῷοι δ' ἀντιπάτρου μικρῷ πρότερον συλ
λημμένοι ἡ σκέπτον ἤκον· ὀπίσω λῦσι Φέροντες, ἧς τ
Φάλαιον τ' γεγραμμένων λῦ, μὴ ἐπανιέναι εἰς πατ
τῶν πατρὶ ἡκόντων εἰς πίστιν, μόνου τε ἂν καταφυγ
αὐτῷ λιπεῖν καίσαρα, ᾧ σῳ αὐτῇ τὸ μὴ τῷ πατρὶ
πολεμίου γνώσῃ. ἀντίπατρος ὑ προσπεσόντος τῷ πα
τρὶ περὶ τῶν γονάτων, ἐκέτευον μὴ προδιαγνῶναι
νῦν καταψῆφον δίκην, ἀλλ' ἀκροάσεως αὐτῷ γενο
νης πρὸς τὸν πατρὶ, ἀπεραίους μένειν δυναμένῳ, ἐκ
κελεύσας ἡρώδης ἀπαγαγεῖν εἰς μέσον, αὐτὸς ἐλύ
ἐκ τῶν ποιδῶν τῆς ποιήσεως, ἐν ὅπλ παιδὸς αὐ
τοῦ

τύχαις ἠορμήθη, τὸν ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ A talibus liberis, quodqve ſenecta ætate incidiſſet
γῆρας. τροφάς τε καὶ παιδεύσεις ἐς ποίησιν αὐτῶν in Antipatrum. enumeravit deinde curas edu-
ἐξηυρημένῳ, καὶ πλούτου διαμοίραν ἐν ἡμέραις ὡς ἐ- cationis & inſtitutionis, quamque benigne ſug-
πιθυμήσειεν ἑκάστοις πάντα. ὧν ἁδὲν ἐπ' ἐμπο- geſſiſſet illi ex opibus, quantum ipſe cuperet:
δὼν γεγενῆσθαι δ' μὴ οὐκ ἐπιβεβληκέναι τῇ ἐκείνων κιν- quibus rebus omnibus nihil ſe profeciſſe, quo
δυνεύσαντι πλούτῳ, ὑπὲρ ὃ μέγιστον ἀνθρώποις ἐπὶ τὴν minus capitalibus appeteretur inſidiis, ut regnū,
βασιλείαν φέρεται, ἢ φύσεως νόμῳ μεταλαμβάνειν, quod jure & patris voluntate contingere poterat,
ἀνόσιον δὲ πατρὸς καὶ δίκης. τὸν τε ἀντίπατρον ἡγεῖ- ante tempus in impietatis præmium cederet.
σθαι ζημιοῦν, τίνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς ἡρῴησεν ἐπὶ τοιαύ- B Mirariqve ſe Antipatrum, quanam ſpe elatus in
τοις χωρεῖν μὴ ἐπιτρεπήναι. δόξαν μὲν γὰρ ἀποφήνασθαι διαγραμμάτων τῆς ἀρχῆς, ζῶντος ἔτι ἐπ' tantam perveniſſet audaciam. Succeſſorem e-
ἀδείας πλεονεκτεῖν, ἀξιώματός τε ἐπιφανοῦς καὶ δυνά- nim principatus jam ſcripto teſtamento deſigna-
μεως ἐξουσίας. πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον tum fuiſſe: viventi quoqve ſibi ex æqvo parti-
προσόδου κεκτῆσθαι, δωρεὰν δ' εἰληφότα, ὁδοῦ δ' cipem dignitatis, ſplendoris, poteſtatis. Habu-
εἰς Ῥώμην τριακοσίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπικαλεῖν iſſe quinquagena talenta reditus annui: Romam
καὶ τῶν ἀδελφῶν, εἰ μὲν πονηρῶν γεγονότων κατηγο- proficiſcentem inſtructum fuiſſe trecentorum ta-
ρεῖν προῃρημένῳ, μιμητὴν γεγονέναι εἰ δὲ μή, διὰ κενῆς lentorum viatico. Objiciebat deinde fratrum
τοιῶνδε ἐπαγωγὰς ἐπάγεσθαι αὐτῷ τῶν συνήθων. τὰ δὲ C accuſationem, quorum ſive fontium idem accu-
πάντα εὐδαιμόνως, ἀλλὰ μεμισηθεὶς τῇ ἑκείνου μεμαθη- ſator atqve imitator, ſive innoxiorum circum-
κέναι πρᾶξαί τε ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα γνώμῃ τῇ ventor ac parricida fuerit. Se enim nec com-
ἑκείνου. οὓς ἀπολύειν κακοῦ παντὸς κληρονόμους τῆς periſſe de eis quicquam, niſi hoc indice, nec in
πατροκτονίας αὐτοῖς καθιστάμενον. ταῦθ' ἅμα λέγων eos ſtatuiſſe, niſi ex hujus ſententia. eam nunc
εἰς δάκρυα τρέπεται, λέγειν τε ἄπορος ἦν. καὶ νικόλαος per ipſum irritam quodammodo fieri, qui quaſi
ὁ δαμασκηνὸς φίλος τε ὢν δ' βασιλέως, καὶ τὰ πάντα hæres in patricidium illis ſuccederet. Hæc di-
συνειδὼς αὐτῷ ἑκείνῳ, καὶ τοῖς πράγμασιν ὧν πρα- centi lacrymæ obortæ orationem cum abrupiſ-
χθῆναι τρόπον ἠπίστατο ἄριστα, δεηθεὶς τοῦ βασιλέως D ſent, rogavit Nicolaum Damaſcenum amicitia &
τὰ λοιπὰ εἰπεῖν ὅσα ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων domeſtica conſvetudine conjunctiſſimum, & pul-
ἔχοιμα. ἦν. καὶ δ' ἀντιπάτρου τῇ διημολογίαν chre ejus negotii gnarum, ut proſeqveretur, quæ
πρὸς τὸν πατέρα πεποιημένου, καὶ ὅσα ἠνδρώθη- attinerent ad examinatos conſcios & ad convin-
μένα τ' ἐνοίκως πρὸς αὐτὸν διεξίοντος, τὰς τιμὰς ᾗ cendum filium. Sed ille præveniens, cauſamqve
ὑπῆρχον αὐτῷ προφερόμενος ἄν ποτε ἡμέᾳ μὴ σὺν eam exorſus dicere, hæc ipſa exempla paternæ
δίκης ἀξίῳ φεύγειν αὐτὸν γεγονότα. καὶ γὰρ ὅπου προ- benevolentiæ pro ſe adducebat, nimirum pieta-
ϊδέσθαι δεήσοι πάντων προβεβουλευμένα σωφρόνως, εἴτε tis ſuæ meritis reddita. Se enim & proſpexiſſe
παιδεύσασθαι χειρῶν πόνῳ τοῦ αὐτοῦ σκέψεις ἄθλα τε πάν- ſolerter, quid facto opus eſſet, & ſicubi res ope-
τα, οὐκ ἐᾶσαι τοῦ ἀλλαχόθεν ἐπιβουλῶν τὸν πατέ- E ram ſuam poſtulaſſet, confecta dediſſe omnia:
ρα ἐξελόμενον αὐτὸν ἐπιβουλεύειν κατασῆναι, ἀφα- nec æqvum eſſe, ut qui patrem eripuerit ab alio-
νίσαντα δρεπτὸν ἐπ' ἐκείνοις ἁμαρτεῖν, κακίᾳ τῇ rum inſidiis, ipſe nunc ejusdem reus agatur cri-
ἐπὶ τοῖσδε μέλλοντι σωθέναι. καίτοι γε δ' μέλλοντος minis, & teſtatæ jam dudum pietatis novam a-
δόξαν προαποδεδέχθαι, καὶ δ' συναπολωσο- pud homines rerum imperitos maculam contra-
μένου τιμῶν, ἃ εἰς τὸ παρὸν ἐφέποντο, οὐκ ἐπικεκω- hat. Quam enim ſibi fuiſſe cauſam ſceleris, cum
λύσθαι. εἰκὸς τε οὐκ εἶναι τῶν ἁπάντων ἀκινδύνως ἔ- ſucceſſionem deſignatus rex haberet magis qvā
μετ' ἀρετῆς ἔχοντα τὴν ἡμίσειαν, μὴ φύγων καὶ κιν- ſperaret, & nemine vetante honorum eſſet parti-
δύνῳ ἐφιέσθαι δ' ὅλου, ἄδηλον εἰ δυναμένῳ φεύγειν. F ceps? neqve enim probabile eſſe, affectatum
καὶ παῦσαι πεδαμένου τὴν ζημίαν τῶν ἀδελφῶν, καὶ cum periculo, quod jam pro virtute contigerat,
μέντοι μὴ καὶ κατηγορητὴν ἡμόμενον. καὶ γὰρ εἶναι & ob incertam ſpem contemptam certam infami-
δυναμένων, κωλύσαι τε ἐκεῖ φανεροὶ κατέσησαν πο- am, maxime cum is conatus fratribus non ſucceſ-
νηροὶ τὰ πρὸς τὸν πατέρα ὄντες. καὶ τάδε μὲν αὐτοῦ ſerit, quorum ipſe & delator fuiſſet, & convicto-
ἐπαινέσαι ἠγωνισμένων φάσθαι μάλα εἶναι, τὰ δὲ ἀκέρα- rum de impietate punitor etiam. nec ſe pœnite-
τον πρὸς τὸν πατέρα πεπολιτευμένων. τῶν δ' ἐπὶ re geſtorum, quæ argumento ſint, quam incor-
Ῥώμης μάρτυρα εἶναι καίσαρα, ὅτιανς τοῦ θεοῦ ἀπιστη- rupte parentem diligat. Quæ vero in urbe per
θῆναι μὴ οἷόν τε ὄντα. ὧν πίστιν εἶναι τὰ ὑπ' ἐκείνου γράμ- ſe acta ſint, teſtem eſſe Cæſarem, cui non ſecus
ματα ἐπεσταλμένα, ὧν ἃ καλῶς ἔχειν ἰσχυροτέρας G ac numini nemo poſſit imponere: extareqve ejus
εἶναι τὰς ἀφελούσας τῶν σωσάντων αὐτὸν προθυμίων, de hoc literas, quas periniqvum ſit inimicorum &
τὰς πλείους ἀποδημίᾳ τῇ αὐτοῦ συντεθλάσθαι σχολῆς improborum hominū poſthaberi calumniis, qui-
τοῖς ἐχθροῖς ἐγκλωμένης, ἐν οὐκ ἂν αὐτοῖς ἐπιδη- bus nihil magis ſit cordi, quam regiam familiam
μεῖν προσῆκεν. ἀφαιροῦντος δ' καὶ τὰς βασάνους εἰς ἀλήθειαν, ὡς τῆς ἀνάγκης φύσιν ἐ- inter ſe committere, nactis comminiſcendi otium
χούσης διδάσκειν τοὺς ὑποπιπτόντας, ἡδονῇ τὰ πολλὰ per ſuam abſentiam, qvod ſe præſente nunquam
τῶν ἐρεθισμάτων λέγειν, καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abro-
βάσανον. ἐπὶ τούτοις τροπῇ δ' συνεδρίου γνωμένης, gabat qvęſtionibus, per quas neceſſitas exprime-
retur loquendi ad torqventis gratiam, & poſtre-
mo ſe quoq; torquendum offerebat nihil depre-
cans. His cum nonnihil moveretur concilium

miserabiliter lacrymante Antipatro & sibimet A
converberante faciem, ut vel inimicos subiret
miseratio, Herodesq; ipse quantumvis dissimu-
lans fieret mitior: Nicolaus ut rogatus fuerat,
accusationem a rege cœptam prosequens, exag-
gerabat singula, proferebatqve testimonia, &
indicia criminis, collecta ex quæstioni subjectorum
confessionibus. ad hæc extollebat regis de eo me-
rita in educandis ac instituendis filiis, pro quibus
tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æqve
mirandam fuisse priorum temerariam stultitiam,
qui rudi ætate corrupti a malis consiliariis natu-
rales affectus pietatis abolevissent, ambitione
principatus magis quam opum cupidine. Sed
Antipatri stupendam esse tam sceleratam audaci-
am, qui sævior nocentissimis bestiis, a benefacto-
ribus tamen injuriam abstinentibus, nihil molli-
tius sit tanta parentis indulgentia, ne fratrum qui-
dem calamitate deterritus, quo minus crudelita-
tis eorum æmulatior fieret. Atqui tu ipse, inqvit,
ô Antipater, index fuisti tentati per illos facino-
ris, te inquirente coarguti sunt, tu in convictos
animadvertisti. nec improbamus, quod eos justa
indignatione prosecutus sis, immo miramur te
imitatum eorum intemperantiam: & facile col-
ligimus, illa quoq; te non ad securitatem patris,
sed ad fratrum feciisse perniciem, ut detestando
eorum malitiam, pietatis erga communem paren-
tem opinionem tibi qværeres, & deinde ipse in
eum sævire posses impunitius, qvod tandem fa-
cere aggressus es. Dum enim fratres fontes ad-
dicis supplicio, & parcis eorum sociis, omnibus
facis perspicuum, bene convenire tibi cum eis:
quorum posthac uti possis in opprimendo patre
opera. itaqve duplicem voluptatem cepisti tuis E
dignam moribus: alteram palam, quasi re bene
gesta gloriabundus, sublatis fratribus: alteram
clam majore facinore per occultas insidias conã-
do patrẽ subvertere, cujus modo vindex videri
volueras. Si enim vere detestatus esses illorum
malitiam, nunquam imitandam tibi proposuis-
ses. Nimirum hoc agebas istis artibus, ut digni-
oribus sublatis, nullos haberes successionis æmu-
los, & tum demum fratricidio necem patris ad-
deres, ut in occulto manerent insidiæ, quibus op-
pugnasti germanorum capita, & non solum ipse
meritum supplicium effugeres, verum etiam mi-
serum parentem pœnæ tuæ vicarium supponeres? inaudito ad hoc ævi parricidio, & qualis nul-
lum exemplum extat in omni hominũ memoria.
non enim qualicunqve patri insidiatus es, sed a-
mantissimo simul & indulgentissimo, jam regiæ G
potestatis participi, jam successor designatus, tũ
præsenti fruendi voluptate ante tempus permis-
sa, tum in futurum spe testamento patris confir-
mata. Tu vero cupiditatibus tuis modum non ex
illius bonitate, sed ex tua malitia statuebas non
contentus societate patris indulgentissimi, nisi
qvoq; suã partẽ præriperes: & cujus te servatorẽ
verbis præferebas, eum re vera qværebas perdere, non ipse tantum scelestus, sed matri qvoqve

B

C

D

F

ὦ ἐπενόεις πιμπλὰς, καὶ ξεστοπιῶν τὴν εὔνοιαν τῆς ἀ-
δελφοῖς καὶ τελμῶν ἥμερον ἀποκαλεῖν τὸν πατέρα, παν-
τὸς ἐρπετοῦ χαλεπώτερον τὴν Δρύσιλλαν κατασκευασμέ-
νον, ἢ τὸν ἐκεῖνον ἰὸν ἅπαντας συγγενεστάτους καὶ τοὺς
ἅπτι τοσούτους διεργάτας παρεκάλεις ἅπτι συμμαχίας
φυλάκων, καὶ τεχνας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν φρασ-
σομένου καὶ γέροντος, ὥσπερ σὺν ἀρχούσης τῆς
Δρυσίλλης μίσους τὸ ἐπανικὸν ὠδήσης. καὶ νῦν ἐλή-
λυθας μὴ βασάνους ἐλαθήρων οἰκετῶν ἀνδράσι καὶ
γυναιξὶν Δρὰ σὲ γεγονέναι, μηνύσοις τὸν συνωμοτῶν, ἀντ-
λέγειν τῇ ἀληθείᾳ παρόδων. καὶ ἐκεῖ μόνον τὸν πατέρα
ἀναιρεῖν μεμελετηκὼς ἐκ τοῦ ἀνθρωπίνου, ἀλλ' ἤδη καὶ
νόμον καὶ σὲ γεγραμμένον, καὶ τὸν ἀρετὸν τοῦ ἀρχαίου, καὶ
τοῦ δικαίου τὸν φύσιν. ἔτως ἄρα ψευδῆς λέγων τοὺς
βασιλέας τοῦ πεφεβασανισμένων, ἵν' οἱ μὴ ῥυσάμενοί σε
τὸν πατέρα ἐκκρεμασθῶσιν τοῦ ἠληθεύκεναι. οἷ γὰρ σοὶ βά-
σανοι δοξοπιεῖ. ἐκ ῥύσης ἄρα τὸν βασιλέα τὸν ἐπηρείας τοῦ
συγγενῶν; ἐδὲ ἀποκτείνεις πονηρὸν ἥμερον, ἐπ' ἀληθεῖ
μὴ τῶν ἀδελφῶν εὔνοιαν πεφανερωμένον τοῦ πατρός,
ἵνα γὰρ μέλλοις καὶ μόνας ταχέως ἀποκτανεῖσθαι τὸν βασι-
λείαν, πάντων αὐτὸν φανερωμένων ἀναφανόμενον;
γνῶς ὅτι πατροκτονία κοινόν ἐστιν ἀδίκημα, καὶ τῆς φύ-
σεως καὶ τοῦ βίου, πεφυκὼς ἐδὲν ἧσσον ὡς τοῦ βεβουλ-
λευμένου. καὶ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὸν φύσιν. πεσσο-
επεθεῖ ἤδη τὰ τῆς μητρὸς ἀντιπάτρου, ὅπου πρὸς τίνας
λὸν κακοφολογία γυναικείως εἰρημένα. μαντείας τε
καὶ θυσίας ἅπτι τοῦ βασιλεῖ γεγονέναι. καὶ ἐπόσα μετὰ
τῶν Φερωρᾶ γυναικῶν ἀνθιπάτρῳ ἠσέλγητο μὴ οἶνος ἐ
λύμης ἐρωτικῆς. τὰ τε βασάνων τοὺς ἀναγκαίους καὶ
ὅσους μαρτυρίων ἐχόμενα, πολλὰ ἂν καὶ παντοῖα λοὶ,
τὰ μὲν προπεπαρασκευασμένα. τοῦ δὲ, πρὸς δὲ ὀξέως ἀπαγ-
γέλλεσθαί τε καὶ βεβαιοῦσθαι ἐφορμένα. οἱ γὰρ ἄν-
θρωποι κἂν ἐπὶ καὶ φόβου δὲ ἀνθιπάτρῳ μὴ Δρυσαράσ-
μενοι τὸ αὐτοῦ σιγῇ παρεδίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν ἅπα-
τὸν τῶν καταγορείας τὸν ἐξάντων γεγονότα, καὶ τοῦ πο-
τὲ πολλοὶ οὕτω συζῆσαν τυχεῖν, πρόφασιν αὐτὸν τοῖς
ἐχθροῖς ὠδὰ δεδοκῆσαν, οἱ καὶ ἀπαλῆς μίσους δὲ πρὸς
αὐτὸν ἐνεφορεῖτο, κατ' ἀσθενὲς ἂν ἐσσὸν ἐχθρὰ τῶν
ἅπικεχειρηκότων κατηγορεῖν, ὡς μεγίθει τιμὴς ὧν
ἐπενόησαν κακῶν καὶ δυσμενείας τῆς πρὸς τὸν πα-
τέρα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς φόσεως, καὶ ἀλληλοφθο-
ρείων ἀναπεπλησμένος τὸ οἶκον. καὶ μήτε μίσος καὶ δίκης, μή-
τε φιλίας δὲ εὐνοίαν χρώμενον, ἀλλ' ὡς μελλήσει αὐτοῦ
συμφέρον. ὧν ἁπάντων ἐκ τολέον αὐτοῖς οἱ πολλοὶ
προαισθόμενοι, ὅπερ δὴ μάλιστα δρετῇ κρίνῃ πε-
φύκασιν ἅπτι τοῖς πράγμασι, Δρὰ τὸ καὶ ἔργῃς ἀπλαῖ-
μένους ἅπτι ψηφίζειν τοῖς γιγνομένοις, καὶ καταβοᾶς ἐν
τοῖς πρὶν ἐιρχθέντας πιεῖσθαι, ὠθαζομένης ἀδείας
ἐξέφερον εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. πολύτροποί τε κα-
κῶν δοκοδείξεις ἦσαν, ἑδαμόθεν ψεύδους αἰτίαν ἐγκα-
λεῖσθαι δυνάμενοι, Δρὰ τὸ μήτε εὐνοίᾳ τῇ πρὸς ἡρώδην
λέγειν τοὺς πολλοὺς, μήτε ἀσφαλείᾳ κινδύνων, σιγῆς ἐφ'
οἷς ἔχοιεν εἰπεῖν ἐγκαλυμένης. ἀλλὰ τοῦ πονηρά τε ἡ-
γεῖσθαι τὰ πράγματα, καὶ τὸν ἀντίπατρον ἐκ ἀσφαλείᾳ
τῇ ἡρώδου, πονηρίᾳ δὲ τῇ αὐτοῦ, πάσης ἄξιον τιμωρίας.
πολλά τε λοὶ καὶ ὠδὰ πολλῶν οἷς παρηγγέλλετ εἰπεῖν
ἀναφερόμενα, ὡς τε τὸν ἀντίπατρον καὶ πρὸ ὅτι πλεῖ-
στον πάντα, δεινότατον ὄντα, ψεύσασθαι καὶ ἀπαρυ-
θριάσαι, μηδὲ ἕνα δοτὸ φωνῆς ἅπτι τὸ ἀντιλέγειν

rens ejusdem notam sceleris, & fratrum disturbans benevolentiam, dissidiisq; miscens omnia: & post hæc ausus es patrem vocare bestiam, ipse venenatissimis quibusq; bestiis nocentior, proprio veneno abutens in conjunctissimos optimeqve de te meritos, muniensqve te custodibus ac variis tam virorum qvam mulierum technis contra unum senem, quasi non tua sola sceleste mens satis esset ad explendum odium. Et nunc post tortos tua causa viros & mulieres, servos & ingenuos, post aperta conjuratorum indicia, audes veritati contradicere: & qui dudum patrem speraſti e rebus humanis tollere, nunc quantum in te est conaris legem quoque contra tui similes scriptam abolere, simulqve Vari æquitatem, omnemq; quanta est in rerum natura justitiam: an ideo mentitos dices tormentis examinatos, ut fidem abroges patris tui servatoribus? tibi scilicet in tormentis plus credendum est. Non liberabis regem Varo a cognatorum injuriis? non dabis neci hanc pessimam bestiam, pietatem erga genitorem simulantem in fratrum perniciem, ac deinde ut solus regnet deprehensum instruendis illi capitalibus insidiis? Scis parricidium non privatum esse crimen, sed publicam vitæ ac naturæ injuriam, quod cogitatum etiam non minus quam perpetratum contaminet: imo qvod qui non punit, & ipse in naturam parentem est injurius. Post hæc matris ejus quædam adjecit: qvæ illa garrulitate muliebri effutierat. consultos vates de regno, & sacris exitialibus impetitum regis caput: tum libidinosas & ebriosas Antipatri volutationes cum Pheroræ mulieribus. quæque ad testimonia pertinerent per tormenta elicita, multa & varia, partim præmeditata, partim repentina necessitate expressa, atqve hoc ipso certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri silentio texerant, post versam ejus fortunam videntes accusationibus inimicorum obnoxiam, odia in eum sua exaturabant. Attamen non ita aliorum odiis gravabatur: ut propriis sceleribus, hostili in patrem animo, disturbata fratrum concordia, commissis inter se domesticis omnibus: ut qui nunquam nec odia justa exerceret, nec amicitiæ fidem coleret, nisi quatenus sibi videretur commodum. idqve cum jamdudū a multis esset observatum, quo quisque erat æquitatis amantior, eo gravior illi fuit adversarius: & quam primum tuto licuit, magnis vociferationibus reum urgebant, quicquid scirent certatim prodentes: cumqve variorum criminum proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quod neqve ad regis gratiam loquerentur, neqve periculi metu silentio quicquam tegerent, sed damnarent omnes sceleſtos conatus Antipatri: eumqve non tam ob patris securitatem quam suometipsius merito de medio tollendum censerent, & tradendum supplicio. nec hi soli qui interrogabantur, eum accusabant, verum etiam spontanei delatores pleriqve aderant: ita ut licet callidissimus esset mendaciorum artifex, & frontis perfrictissimæ, tamen ne hiscere quidem

contra valeret. Postqvam autem Nicolaus accu- A
sare eum & convincere destitit, tum Varus po-
testatem ei dicendi pro se fecit, si qvid haberet,
quo declararet suam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem qvoqve ejus optare scire: qvam ne in ullo objecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & supplicabundus humi jacens, Deum conscientiæ suæ inspectorem obtestabatur, ut evidenti aliqvo B
signo probaret alienum se ab omni culpa, nec quicquam unquam molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorum omnium, ut qvoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu divini numinis. cum autem suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cujus invocationem & testimonium volunt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permitte- C
re: id qvod tum qvoqve Antipatro usu evenit: qvi cum ante omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente ultione destitutus juris præsidiis, ad divinam confugiebat potentiam, se in hoc divinitus servatum asseverans, ut pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cum crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deum tantum invocante, videns alioqui nullum fore finem, jubet pro- D
ferri venenum in medium, ut quanam vi præditum sit experimento posset colligere: qvod mox allatum, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necavit hominem. qvo facto surgens abiit e concilio, & seqventi die Antiochiam profectus est, ubi plurimum solebat degere,
VII. qvod illic esset Syrorum regia. Herodes vero confestim vinxit filium, omnibus ignorantibus E
qvænam fuissent ejus cum Varo ante discessum colloqvia, conjectura tamen erat cuncta regem facere ex illius sententia. conjecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significavit per literas, missis etiam qvi coram eloqverentur mandata, docerentq; qvam scelerata sit hominis malitia. Per eosdem dies interceptæ sunt Antiphili ad Antipatrum ex Ægypto missæ literæ: qvibus solutis hæc in eis scripta rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. scis enim qvod si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dubis operam ut rem geras feliciter. Atqve hoc fuit argumentum hujus epistolæ: rex autem diligenter reqvisivit etiam alteram. ea tamen nusqvam comparebat, & servus Antiphili negabat se attulisse ullam præterea, & cum diutius hærerent, unus ex amicis regiis animadversa qvadam futura in interiore servi tunica (nam duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: deprompta- F
qve est inde epistola hæc fere continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo qvales jussisti literas: & adjeci confictum exemplar epistolæ qvasi a Salome ad dominam meam missæ: qva lecta scio qvod pœnas ab ea tanqvam ab insidiatrice exiget. Ea vero qvam a Salome scriptam videri

τὴν ἰσχὺν ἐπιφέρεσθαι. νικολάου δὲ πειρωμένου τῶν τε λόγων καὶ τῶν ἐλέγχων, ἀφ' ὧν ἐκέλευσεν ἀπαντῶν ἐπ' ἀποδοχαῖς τῶν ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴ τινες αὐτῷ προσκοῦσαι δι' μὴ ἐσχὴν τοῖς ἐπιφερομένοις εἶναι. καὶ γὰρ αὐτὸς εὐχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εὐθενεῖν τῶν ὁμοίων εὐχόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικεῖν τὸ φωρᾶν. ὁ δὲ ἐπὶ γόμα, ἔκειτο ἀναπεπταμένος, πρὸς γῆν, καὶ πίστιν ἐποιεῖτο τὸ ἁμαρτυρήτους αὐτὸ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμηρίοις ἐμφανέσι φωραθῆναι, μὴ σὺν ἐπιβούλου αὐτὸν δ' πατρὸς γεγονέναι. ἐπειδὴ μὲν ἐπάντας οἷς ἐπιλείπει ἀρετὴ, ἔστι μὲν ἐγχειρῆσαί τινα κακῶν, εἰ ἐν ἔστ' ὅτῳ τὸ πᾶσι τὸ φῶς τὸ τυχὸν ἀφορήσαντες γνώμῃ τῇ αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἔργα χωρεῖν. ὅταν δ' φωρῶμενοι κινδυνεύουσιν δίκῃ ὑποπεσεῖν, κατ' ἐπίκλησιν αὐτὸ μαρτυρεῖν τὰ πάντα ἐπιτρέπειν. ὃ δὴ καὶ τὸν ἀντίπατρον συμβεβήκει. τὰ πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρημίᾳ δὴ θεὶς ἀφειπεραγμένος, κατηγγύησε αὐτὸν παντοχόθεν τῆς δίκης ἀπορίᾳ τ' ἀλλαχόθεν δημάτων οἷς ἀπολύσειν τὸ καὶ ἐγκεκλημένα, αὐθις ἐπαφείνει τῇ ἀρετῇ δ' θεῷ, μαρτυρίαν ἐπισκήπων αὐτῷ, ὅπερ ἰσχύει τῇ σκέπῃ ἀθεισέσθαι εἰς μέσους φωραγῶν, ἐπόσοι σὺν τῷ πατρὶ πεπόνθεσιν φλαύρῳ σκηνέλλειν. ὁ δ' ἄφαρ, ἐπειδὴ πολλάκις ἀνακρίνων τὸν ἀντίπατρον, οὐδὲν εὑρίσκετο πλέον τῆς ἀνακλήσεως δ' θεῷ, ἐρῶν ἀπέφαντον ὂν τὸ γιγνόμενον, σκέλδοτ τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, ἵν' εἰδῇ τὸν ἀθεῖσθαι αὐτῷ δυνάμιν. καὶ κομισθέντος, τῶν δὲ θανατῶ τις ἐαλωκότων πίνειν κελεύσαντος οὐάρου, καὶ ὡς ἔχῃ μα, ἔθανε. τότε δ' ἐξανασὰς ἀπὸ τῆς δ' σωτηρίας, καὶ τῇ ἐξῆς ὑπ' ἀντιοχείας, ὅπερ δὴ καὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ Διατελεῖν, Διὰ τὸ σύριος δ' τὸ βασίλειον εἶναι ἡρώδης δ' ὡς ἔχρῃμα μὲν ἐθησε τὸν υἱόν. ἄδηλοι δ' τῆς πολλοῖς ἦσαν οἱ ἀάρου πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί ἐπ' αὐτῶν ἀπεπλεύθη. εἰκάζετο δ' τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ σκέψει πράσσειν ὅπως αὐτὸν τὸν ἀντίπατρον ἐπάξειν. δῆσας δ' αὐτὸν εἰς ῥώμην ὡς καίσαρα σκῆμμα γράμματα περὶ αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀπαγγελοῦντας τ' καίσαρα τὰ κακὰ δ' ἀντιπάτρου. ἀλλ' ἐπειδὴ δ' τὰς αὐτοῖς ἡμέρας, καὶ ἐπιστολὴ τοῦ ἀντιφίλου πρὸς ἀντίπατρον γεγραμμένη, ἐν αἰγύπτῳ δ' αὐτὸς διέτριβε, καὶ λυθῆσα τοῦ δ' βασιλέως παῖδι ἐδήλου. ἐπεμψάν τε τὰ παρ' ἀκμῆς ἐπιστολὰ μὴ φείσασθαι μένου τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶσθα γὰρ ὅτι αὐτὸς κινδυνεύω τοῦ δύο οἴκων ἐναντιοῦσθαι. σὺ δ' εὐτυχοίης τὸ πρᾶγμα. καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ ταῦτα ἐδήλου. ἐζήτει δ' βασιλεὺς καὶ τὰ ἑτέραν ἐπιστολάς. ἐ μὲν φανεράν, καὶ ὁ δ' ἀντιφίλου δῆλος ὃς τὰ ἀναγνωθῆναι ἔφερεν, ἠρνεῖτο ἑτέραν ἐφυλάξειν. ὑποπτεύσας οὖν ἔχεσθαι τ' βασιλέα. τ' φίλωνος τ' δ' ἡρώδου δοκοῦντα ἐστερῆσθαι δ' δύο τ' ὄντος χιτῶνα, ἐνεδεδύκει δύο, ἔκατον ὄντος δ' ἐπιτυχὴς κρυπτὰς τὰ γράμματα καὶ δ' ἔτως. λαμβάνουσιν οὖν τοῦ ἐπιστολὰ, ἐγγεγραμμένα τε δ' αὐτῇ, τάδε. ἀκμὴ ἀντιπάτρῳ. ἐγραψα τῷ πατρί σου ὅλως ἢ γελᾶς ἐπιστολάς. ἐ αὐτῷ γράφον πεῖσαι τὴ πρὸς τ' ἐμοῦ κυρίαν ὡς ἐμὲ σωθῆναι μὴ ἐγραψα. δ' ἀναγκὴ, οἶδ', ὅτι τιμωρήσεται σωθῆναι ὡς ἐπίβουλον. δ' ἡ σωθῆναι δοκοῦσα

ναι

ἀναγνοὺς τ̀ ἐπιστολὴν αὐτῆς, ὑπ' ἀντιπάτρου ἐπ' ἐνέ-
χειρῷ τοῦ σαλώμης, ὅσα γοῦν ἡ Ἀλκμήνα ἤθελεν ὑπαγο-
ρεύθῆναι, λέξῃ ὑπ' αὐτῆς. τὰ δ' γεγραμμένα
ἦν τοιάδε. ἀκμὴ βασιλεῖ ἡρῴδῃ. ἐγὼ ἔργον ποιουμένη
φανερόν σε λαν θάνειν τ̀ κῇ σὲ γινομένων, ἀρέσκει σπου-
δὴν σαλώμης ποιεῖσθαι τ̀ ἐμοὶ κυρίαν κῇ σὲ γεγραμμέ-
νων ἀκινδύνως ἐμαυτῇ σοὶ ὑ ὠφελήμως ἐξέργασά-
μὴν κῇ ἀπέστειλά σοι. παύτην ὑ σκέψῃ ἐργασε γήμασθαι
σοὶ λῶιον ἤλυσαι. κατάχρισον οὖν τ̀ σπουδὴν ἵνα μὴ
παράγω τὸ ζῆν κινδυνῶδες. ποιεῖς ὑ αὐτὸν ἐγέρασπο ἀν-
τιπάτρου, Ἀλεξάνδρου ὅτι Ἀλκμήνα μὴ κελεύσματι
τοῦ σκείνου αὐτὴ τ̀ γράψειε ποιεῖς ἡρῴδην, ὡς σαλώμης
ἀπεστάλης αὐτῷ πρᾶσσειν ἐπιχειρούσης τὰ παύτα. κῇ ἀντι-
γράφον τ̀ ὡς ποιεῖς δέσποιναν τ̀ αὐτῆς πεμφθείσης ὑπ'
ἐπιστολῆς ὑπὸ σαλώμης ἀπεστάλθαι αὐτῇ. ἐπὶ ὑ ἡ ἀκμὴ,
ἐνδεεστέρα μὲν τὸ ἦθος, ἐβούλετο ὑ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος γυ-
ναικὶ, κῇ ἔπεισε ταύτῃ φιλίᾳ τῇ ἀντιπάτρου, ὠνηθεῖσα
ὑπ' αὐτοῦ μεγάλῃ δόσει χρημάτων συγκακουργεῖν κα-
τὰ γὲ πατρὸς ἐκῇ τ̀ πρὸς ἡρῴδην ὑ σκοπουμένης
μεγάθη τ̀ ἀνθρώπου κακίας, ὥρμησε μὲν κῇ ὠθῆσαι ἐξ-
ῆμαι αὐτὸν ἀνελεῖν ὡς κύκηθρον μεγάλων γεγονότα πρά-
γματων. κῇ μὴ μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ ἔτῃ ἀδελφῇ ὑπεξ-
ελάλκοτα, κῇ ὃ καίσαρ διαφθαρκότα τ̀ οἰκίαν. ἐξώ-
τρυνε ὑ αὐτὸν κῇ ἡ σαλώμη στρογγυλοῦμένη κῇ κτείνειν αὐ-
τὴν κελεύσαι εἰ τύχοι. ὑπὸ τοιούτου πίστεως αἰτίαν ἀφι-
κέσθαι οἷα τε ὠθῆσαι ἦν. ἡρῴδης ὑ μεταπεμψάμενος
αὐτὸν ἐκέλευε τ̀ υἱὸν, κελεύων κτὴν ἀντιφῶν ἔχειν, λέγειν μηδὲν
ὑποδούμενον. ἐπεὶ ὑ ἀχανὴς ἦν, ἤρετο αὐτὸν ἐπίδοι πα-
ντὸς πιθανὸς εἴη πρὸς ὧν, τὸν φονῶν συγκακουργή-
σαντας αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ μελλῆσαι κατέχειν. ὁ ὑ
ἀντίφιλος τ̀ πάντων αἰτίαν ἀνετίθει, ἕτερον δ' ἀδένα
ἐκεκτίθει. ἡρῴδης ὑ πρεσβεῖς ὥρμησε μὲν πέμπειν
τὸν ῥώμης τ̀ υἱὸν ὡς κρίσοντα λόγον ὑφέξοντα τ̀ ἐπὶ τοῖς
δὲ βεβουλευμένοις. ἐπεὶ δὲ ἐπὶ ὑ ἀκμὴ εὐ-
ρέσκοιτ' ὑ κινδύνῳ ἀλεξιγῶν, αὐτὸν μὲν δέσμιον ὡς
ἐκ πρότερον ἐφύλαττεν, αὐθὶς ὑ πρέσβεις ἐξέπεμψε ἐκ
γράμματα ὑπὲ καταγορίαν ὑ ἐκείνου, ὅπου τε ἀκμὴ
συγκακουργήσειεν αὐτῷ, κῇ ἀντίγραφα τ̀ ὑπεξελῶν

volebant, Antipatri commentum erat ſuppoſito Salomes nomine, ipſius arbitratu & commodo ſcripta, ſed Acmes miniſterio. Eadem & regi ſcripſit in hanc ſententiam. Acme regi Herodi. Cum mihi ſit curæ ne quid te lateat ad ſalutem tuam pertinens, inventam Salomes epiſtolam contra te ſcriptam ad meam dominam, non ſine periculo tranſcripſi, & ad te miſi: in qua poſtulabat ut ſibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, nè quando propter eam vitæ diſcrimen adeam. Sed hoc commentum prodebant quæ ad ipſum Antipatrum ſcripſerat, ſignificans ſe voluntati ejus obſecutam, & literas ad Herodem miſiſſe, & inſertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad ſuam dominam, quæ inſidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Judæa genere, agens in ancillatu Juliæ uxoris Cæſaris, operamqve hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qva contra amitam ſimul & patrem uteretur. Cæterum Herodes cognita hinc filii malitia, minimum abfuit qvin illum eveſtigio tolleret, ut concitatorem turbelarum omnium, qvi non ſolum ſuam & ſororis ſalutem in periculum adduxiſſet, ſed diſciplinam etiam corrupiſſet domus Cæſaris. eodem incitabat eum & Salome, pectus plangens, & mori non recuſans, ſi ullum extaret violatæ a ſe fidei argumentum idoneum. Rex autem accerſito filio jubet illum cum fiducia promere, ſi qvid haberet qvod pro ſe afferre poſſet. Qui cum ad hæc ne hiſcere qvidem valeret, rogatus ut qvando medius teneretur deprehenſus in maleficio, ſaltem ſocios ſceleris proderet, omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi ſaucius cogitavit eum Romam mittere, ut apud Cæſaris tribunal parricidii cauſam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipſum qvidem in vinculis ut ante retinuit: legatos autem & literas accuſatrices miſit ad Cæſarem, ſimul indicans adjutum eum Acmes opera, epiſtolarum qvoqve adjunctis exemplaribus.

Κεφάλαιον ἡ.

Περὶ τ̀ ἡρῴδου νόσου, κῇ στάσεως τ̀ ἰουδαίων.

Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις, ὅπὶ τ̀ ῥώμης ἤπηγοντο, ὁπόσα
τε ἀναμεμνημένους δεῖσαι λέγειν, ἐσοικοδιδαχθέν-
τες, κῇ τὰ γράμματα φέροντες εἰς νόσον ὑ ὁ βασι-
λεὺς ἐμπεσών, ἀλαθήκας γράφει τοῦ νεωτέρου τ̀ υἱῶν
τ̀ βασιλείαν διδοὺς, μισῶ τότε πρὸς τ̀ ἀρχέλαον κῇ φί-
λιππον ὄντ τ̀ ἀντιπάτρου ἀλεξόλων, κῇ σαφῶ τε παλαι-
τὰ χίλια, ἐγκωμιαζὶ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος κῇ τέκνοις κῇ
φίλοις ἐ ἀπελθοῦσι κῇ καίσαρος πεντακόσια. ἔνεμε
ὑ κῇ τοῖς υἱοῖς χρήματα κῇ προσόδους ἐ ἀγρούς, κῇ
υἱέσι τοῖς ἐκείνων. σαλώμην τε ὅπὶ μεγαλοπρεπῶς
τιμῶ ἀδελφὴν, ἔνιμεν τε ἐν πᾶσι πρὸς αὐτὴν ἀλεξεμενῆ
ἄμαν κῇ μηδαμόθι θρασυνομένῳ κακουργεῖν. ἀπει-
γωνιῶς ὑ πρὸς ἰουδαίους, κῇ γὰρ πρὸ ἑπτὰ ἐβδομήκοντα ἐτῶν,
ἐχηρίωσεν ἀκρατῶ τῇ ὀργῇ κῇ πικρίᾳ εἰς πάντα
χρώμενος. αἴτιον ὑ ἦν δόξα τοῦ καταφρονεῖσθαι
κῇ ἡδονῇ τοῖς τύχης αὐτὸ πρὸς θάνατον φέρειν. ἄλλως τε

CAP. VIII.

Herodis morbus, & Judæorum ſeditio.

Interea dum legati inſtructi mandatis ac literis VIII.
Romam properant, rex morbo correptus teſtamentum condidit, ſucceſſionem regni relinqvens natorum minimo, exaſperatus in Archelaum & Philippum calumniis Antipatri: Cæſariq; legavit mille talenta, & uxori Juliæ liberisq; ejus & amicis atqve libertis talenta quingenta. Suis qvoq; filiis diſtribuit pecunias & agros ac reditus, ſimiliter etiam nepotibus. Salomes etiam ratio eſt habita, qvam propter perpetuam & inconcuſſam benevolentiam ditavit egregie. Deſperata deinde ſalute, qvod jam ad ſeptuageſimũ ætatis annum accederet, mirũ in modũ efferatus eſt, iræ impatiens & amarulentus in rebus omnib. in cauſa erat opinio contemptus, qvodq; exiſtimaret gentem lætari ſuis infortuniis; qvam opinionem

contra valeret. Postqvam autem Nicolaus accusare eum & convincere destitit, tum Varus potestatem ei dicendi pro se fecit, si qvid haberet, quo declararet suam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem qvoqve ejus optare scire: qvam ne in ullo objecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & supplicabundus humi jacens, Deum conscientiæ suæ inspectorem obtestabatur, ut evidenti aliqvo signo probaret alienum se ab omni culpa, nec quicquam unquam molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorum omnium, ut qvoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu divini numinis. cum autem suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cujus invocationem & testimonium volunt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: id qvod tum qvoqve Antipatro usu evenit: qvi cum ante omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente ultione destitutus juris præsidiis, ad divinam confugiebat potentiam, se in hoc divinitus servatum asseverans, ut pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cum crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deum tantum invocante, videns alioqui nullum fore finem, jubet proferri venenum in medium, ut quanam vi præditum sit experimento posset colligere: qvod mox allatum, & ad bibendum datum cuidam damnato c pitis, sine mora necavit hominem. qvo facto surgens abiit e concilio, & seqventi die Antiochiam profectus est, ubi plurimum solebat degere, qvod illic esset Syrorum regia. Herodes vero

VII.

confestim vinxit filium, omnibus ignorantibus qvænam fuissent ejus cum Varo ante discessum colloqvia, conjectura tamen erat cuncta regem facere ex illius sententia. conjecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significavit per literas, missis etiam qvi coram eloqverentur mandata, docerentq; qvam scelerata sit hominis malitia. Per eosdem dies interceptæ sunt Antiphili ad Antipatrum ex Ægypto missæ literæ: qvibus solutis hæc in eis scripta rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. scis enim qvod si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operam ut rem geras feliciter. Atqve hoc fuit argumentum hujus epistolæ: rex autem diligenter reqvisivit etiam alteram. ea tamen nusqvam comparebat, & servus Antiphili negabat se attulisse ullam præterea, & cum diutius hærerent, unus ex amicis regiis animadversa qvadam futura in interiore servi tunica (nam duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: deprompta qve est inde epistola hæc fere continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo qvales jussisti literas: & adjeci confictum exemplar epistolæ qvasi a Salome ad dominam meam missæ: qva lecta scio qvod pœnas ab ea tanqvam ab insidiatrice exiget. Ea vero qvam a Salome scriptam videri

A τὴν ἰχνῶ ἐισφέρεσθαι. νικολάου δ' παυσαμένου τὰ πλόγων καὶ τῶν ἐλέγχων, ἀὰρ ὁ κέλσιος ἀνεπαγὲς ἐπ' ἀπολογία τῶν ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἰ τινες αὐτῷ ἀπολογίαι δ' μὴ ἐσόχω τοῖς ἐπιφερομένοις εἶναι. καὶ γὰ αὐτὸς εὐχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εὔχεσθαι τῶν ὁμοίων εὐχόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικεῖν τὸν φιλῶν. ὁ δ' ἐπὶ γόμασι ἔκειτο ἀναπεπταμένος, πάλιν θεὸν, καὶ πᾶσι πεισθεὶς τὸ ἁμαρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμήρασις ἐμφανεῖ ἀπολύσαι, ὡς ὅτι ἐπίβουλον αὐτὸν δ' πατρὸς γεγονέναι. ἐνίοτε μὲν ὁ πάντας οἷς ἐπιλείπει ἀρετῆς, ὅταν μὲν ἐγχειρεῖ τινα κακῶν, εἰ ἐν ὅτ' εἴη τὸ πᾶσι τὸ ἀδικεῖ τὸ τυχεῖν ἀφιερῶσαντες γνώμην τῇ αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἔργα χωρεῖν. ὅταν δ' φωρώμενοι κινδυνεύουσι δίκην ἔχειν, κατ' ὀκλησιν αὐτὸ μαρτυρεῖν τὰ πάντα ἐπιτρέπειν. οὕτω καὶ τὸ ἀντιπάτρῳ συμβεβήκει. τὰ πάντα γὰ ὡς ἐρημία δ' θεὶς ἀπεπεφευγμένῳ, κατηγένης αὐτὸν παντα χόθεν τῆς δίκης ἀπορία τ' ἀλλαχόθεν δικαιωμάτων οἷς ἀπολύσω τὸ τὰ ἐγκεκλημένα, αὐθις ἐπαφοίνει τῇ ἀρετῇ δ' θεῷ, μαρτυρίαν ἀποκτείνασα τοῦ, ὅτι παρ' ἰχνῖ τῇ σκήνῃ πεισθεῖσα εἰς μέσους φαγῶν, ἵνα ὡς τοῦ πατρὶ πρόσωπον τιμῶν σκεδάσῃ. ὁ δ' ἀὰρ ὁ, ἐπειδὴ πολλάκις ἀναχρίνει τὸ ἀντίπατρον, ὅθεν εὐρίσκετο τελεῖν τῆς ἀνακλήσεως θεῷ, ὁρῶν ἀπέφαντον ὂν τὸ γινόμενον, ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, ἵν' εἰδῇ τίνι ποτὲ ἂν δώῃ μιν. καὶ κομισθέντος, τῶν δὲ ἁλισκομένων τινὰ ἐαλωκότων πίνειν κελεύσαντος οὐάρου, καὶ θέσιμον ἔδωκε. τότε δ' ἐξαναστὰς ἀπῆλθε δ' συνεδρίου, τῇ ἐξῆς ἐπ' ἀντιοχείας, ὅπερ δὴ καὶ τὸ πλεῖστον αὐτοῦ διατρίβειν, διὰ τὸ σύριος δ' τὰ βασίλεια ἐκεῖ ἡρῴδης ὁ φιλοτέκνημα μὲν ἔθηκε τὸν υἱόν. ἀδηλότητος πολλοῦ ἦσαν οἱ ἀὰρ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν, καὶ τῶν ἀπελήλυθεν. ἐκάζετο δ' τοῖς πολλοῖς γνώμην σκεύη πρᾶσσειν ὅπου τοῦ τὸν ἀντίπατρον ἐπιζῆν δῆσας δ' αὐτὸν εἰς ῥώμην ὡς κρίσεσθαι σκέμμασι χρῆσθαι αὐτοῦ, καὶ τὰς ἀπολογίας διδάξασθαι καίσαρα τοῦ κακῶς δ' ἀντιπάτρου. ἀλίσκεται ἐπὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας, καὶ ἐπιζῆ ἐπὶ ἀντιφίλου πρὸς ἀντίπατρον γεγραμμένη, ἐν αἰνίγματι δ' αὐτὸς ἐτέθη, καὶ λυθῆναι ἐπὶ δ' βασιλέως παῖδι ἐάσαι τοῦ παρ' ἀκμῆς ἐπιστολὴν μὴ φείσασθαι τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰ ὅτι αὐτὸς κινδυνεύει ἐπὶ δύσι οἰκείων ἀγνωσθῆναι. σὺ δ' εὐτυχοίης τὸ πρᾶγμα. καὶ ἡ μὲν ἐπιζῆ ταῦτ' ἐδήλου. ἐπεὶ δ' βασιλεὺς καὶ τοῦ ἑτέρου ἐπιζῆ. ἐ μὲν φαρμάκου, καὶ ὁ δ' ἀντιφίλου δῆλος ὢν τοῦ ἀναγνῶναι σαν ἔφερεν, ἠρώτα ἑτέρου ἐπιζῆ. ἐπεὶ μὴ ἔχοντος τ' βασιλέα. τ' φίλων τις τ' δ' ἡρῴδου ἐπιζῆ ἐξεταζόμενον δ' δῆλα τ' ὄντος χιτῶνα, ἐνεδεδύκει δύο, ἔκατον ὄντος τ' ἐπιτυχῆς κρύπτειν τὰ γράμματα καὶ ἐν ἔτως. λαμβάνουσιν οὖν τοῦ ἐπιζῆ, ἐγγεγραμμένα τε ἐν αὐτῇ, τάδε. ἀκμὴ ἀντιπάτρῳ. ἐγραψα τῷ πατρί σου οἷαν ἤθελες ἐπιζῆ. ἐκαὶ φόνον πεῖσαι τῇ πρὸς τ' ἐμοῦ κυρίαν ὡς θῆσαι μὴ ἐγραψα. ἐν ἀναγνὸς, οἶδ', ὅτι τιμωρήσεται ἐμοῦ ὡς ἐπίβουλον. ἐν δ' ἡ θῆσα τ' σαλώμης δοκοῦσα

B

C

D

E

F

G

ἡδονὴ τι τὸν θάνατον ἡγούμενοι, καὶ τιμωρίαν τινὰ A nec recusamus mortem ac supplicium quodcun-
τῶν παθόντων, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις, ἀλλὰ φι- que nobis intuleris, conscii nos non ob maleficium, sed pietatis causa hæc perpeti. Hæc illi non minorem animo quam verbis præferentes fortitudinem, æque tum ad constanter patiendum, alacres, atque ante ad fortiter agendum fuerant. Eos rex vinctos misit Hierichuntem: moxque accitis Judæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores suos exhaustos pro republica, tum instauratum templum impendiis ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Asamonæorum regum ad honorem Dei valuisset perficere. nec extructum id tantum a se, verum etiam ornatum votivis muneribus ac donariis templo dignissimis. ob hæc facta sperasse se vel post obitum sempiternam, & memoriam, & gloriam. nunc proh nefas vivo etiam ac superstiti pro beneficiis reponi injuriam: & medio die, inspectante multitudine sua dona sacrata violari ac detrahi: quæ injuria licet in ipsum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cujus sacra compilata sint. Tum honoratiores quique veriti crudelitatem ejus, ne forte efferatus in se quoque gravius animadverteret, negaverunt hæc facta ex ipsorum sententia, videriq; sibi, admissam esse rem dignam supplicio. Ille in cæteros mitior, Matthiæ pontifici ademit sacerdotiū, quasi non alieno ab hoc consilio, eique successorem dedit fratrem uxoris suæ Joazarum. Hujus Matthiæ pontificatu accidit etiam alium pontificem ad unam diem substitui, qua Judæi populariter jejunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebat diem jejunii, visus est sibi per somnum cum uxore congredi: & cum ob hoc ad rem divinam faciendam non esset idoneus, Josephus Ellemi filius adjutor vicarius propter cognationem ei datus est. Cæterum Herodes post mulctatum Matthiam sacerdotio, alterum Matthiam seditionis autorem ejusq; socios vivos exussit: in quam noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi vero mortus factus est gravior, pœnam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non externo tactu deprehenderetur, quam intus popularetur viscera. aderat & vehemens voracitas, cui necesse esset continuo cibos suggerere: simulque vexabatur intestinorum exulceratione & colicis passionibus. pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, similiterque inguina. ipsa quoque verenda putrefacta scatebant vermiculis, accedente fœda nec minus molesta tentigine, non sine fœtore gravissimo. super hæc omnia nervorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem constans erat inter viros divinos & fatidicos opinio, regem læsæ tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tametsi gravius affligeretur, quā ut videretur posse morbo perferendo sufficere, tamen evasurum se sperabat, accersendis medicis intentus, & medicamentis conquirendis undiqve,

λοις, ἀλλ' ὃ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις, ἀλλὰ φι-
λοσεβὲς μέλλει συνίσεσθαι τὸ ἐφ' ὁμολήσουσι αὐτοῦ.
καὶ οἱ μὲν ταῦτα πάντες ἔλεγον οὐδὲν ἐλλιπέστερα τῇ
παλμῇ τοῦ λόγου χεώμενοι, ἢ ὑπερισπουδοι τὸ ἔργον πρᾶτ-
τειν οὐκ ἀπεπαύοντο. βασιλεὺς δ' αὐτοὺς καταδήσας,
ἐξέπεμπεν εἰς Ἱεριχοῦντα, καλέσας ἐκ δούων τοὺς
ἐπιφανεῖς. καὶ ὡδηγημένων, ἐξεκλησιάσας εἰς τὸ
αὐτὸ θέατρον ὑπὸ κλινιδίου κείμενος ἀδυναμίᾳ τοῦ σῶ- B
ματος, τὰ ἀγωνισθέντα ὑπ' ὄσων αἱ πᾶσαι ἦσαν ἐκ αὐτοῦ γεγο-
νότα ἀνηριθμήσατο, καὶ τὸν ναὸν τὸν καλλισταθέντα εἰς μεγά-
λους πέλεκυς τοῖς αὐτοῦ χρόνοις, μὴ δυναμένοις ἔτεσιν ἑκα-
τὸν εἰκοσιπέντε τὰ ἀσυμμαχίᾳ ἐν οἷς ἐβασίλευσαν τοιόνδε πο-
θὴν τιμῆς πεφυκέναι τοῦ θεοῦ. κερδανεῖν δὲ καὶ ἀναθήμασιν
ἐξηλεγμένοις. ἀνθ' ὧν ἐλπίδας μὲν αὐτῷ χρεώδεις κεῖν
μὴ θανάτου καταλελεῖφθαι μνήμην τε αὐτοῦ καὶ εὐ-
κλειαν. καταβοᾶται ἤδη, δίοτι μηδὲ ζῶντα, ὑβρίζειν
ἐπιχειροῦντος εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τε καὶ ἐν ὄψει τῆς C
πλήθους ὕβρει χεωμένης ἄψασθαι τῶν αὐτοῦ ἀναθημάτων. καὶ καθαίρεσιν ὑβρίζοντάς τε τοιῶνδε,
λόγῳ μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθείᾳ δ' εἰς ἃ ἐξετάζοι δ' γεγονό-
τος ἱεροσυλοῦντας. οἱ δ' ἀφ' ὧν αὐτοῦ μετῆσαν αὐτοῦ
μὴ δὴ καὶ κατ' αὐτῶν ἐξαγρίωσας εἰσπεράσοιτο τιμω-
ρίαν, εἴτε γνώμῃ ἔφασαν αὐτὰ πεπρᾶχθαι τῇ αὐτῶν,
φανεῖεν τι αἰτίοις οὐκ ἀπηλλαγμένοι κολάσεως αὐ-
τοὶ εἶναι. ὁ δ' τοῖς μὲν ἄλλοις πεπιστέρως ἔσχεν. ματ- D
θίαν δ' τε ἀρχιερέα, πάσους ἱερᾶσι ὡς εἰπεῖν δ' μέρους
τούτων γεγονότα, παῦσαι ἰώζαρον δὲ ἀρχιερέα, ἀδελ-
φὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ. δηλοῖ δ' ματθίᾳ τοῦτο ἱε-
ρωμένῳ, συμβαίνει καὶ ἕτερον δὲ ἀρχιερέα καταστῆναι
πρὸς μίαν ἡμέραν, διὰ ἰουδαίου νηστείαν ἄγουσιν. αὕτη
δ' ἐστὶν ἥδε. ἐματθίας ἱερωμένῳ ἐν νυκτὶ τῇ
φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἣ ἡ νηστεία ἐνίστατο, ἔδοξεν ἐν ὀνεί-
ρατι ὡμιλῆσαι γυναικί. καὶ ἅμα τῷδε ἐ δυναμένῳ ἱε-
ρουργεῖν, ἰώσηπος ὁ τοῦ ἐλλήμου συνιεράσατο αὐτῷ E
συγγενὴς ὤν. ἡρώδης δ', τόν τε ματθίαν ἐκπαύσας
τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον ματθίαν ὃς ἐμηχα-
νήσατο φασὶν καὶ ἄνδρας ὑπ' τῶν ἑταίρων αὐτοῦ ἑκαυσε
ζῶντας. καὶ ἡ σελήνη δ' τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν. ἡ-
ρώδη δ' μαζόνως ἡ νόσος ἐνεπικραίνετο, δίκαιον ὢν πα-
ραμυθήσειν ἐκπεφευγόμενόν τε θεῖ. πῦρ μὲν γὰρ μα-
λακὸν ἦν, ὃ δὲ πολλοῦ δεῖν ποιήσειν μᾶλλον τοῖς ἐπαφωμένοις
τοῦ φλέγεσθαι, ὑπέρλεως τοῖς ἐντὸς θερμοτέρθαι τῶν κά- F
καιν. ὀπτήσεια δ' δεινὴ δ' δεξαμένη τοῦ ἀπ' αὐτοῦ.
ἐ γὰρ μὴ ἐξ ἐπαφῆς. καὶ ἕλκωσις δ' τε ἐντέρων
καὶ μάλιστα δ' κώλου δεινὰ ἀλγηδόνες. καὶ φλέγμα
ὑγρὸν ὑπὸ τοὺς πόδας καὶ διαφυσῆ. ὑδρωπισία δ' ἐπὶ
τὸ ἤθειον κάκωσις ἦν. καὶ μέλη δ' αἰδοῖα σηπεδόνος ἐμπιθέντα. πνεύματός τε ὀρθία ἔντασις ἐπ' αὐτῇ
λίαν ἀηδὴς ἀχθηδόνι τε τῆς ἀποφορᾶς, καὶ τοῦ πυκνοῦ
δ' ἄθυμα. ἐπασμῷδός τε τοῦ παντὸς μέρος ἰ- G
σχνὸν ἐπὶ πολυπλοκῇ θερμῇ. ἐλέγετο οὖν
ὑπὸ τῶν διαζόντων, ἐπὶ τοῖς παῦ α θεοπροφήτοις σοφία
θεοῦ, πολλοῦ δ' πολλὰ δυσεβῆς ταύτῃ ὁ θεὸς εἰσ-
πεπόσθαι τῷδε δ' βασιλέως. καὶ περ δὴ μείζονος ἢ
κατὰ ἀνθρώπους παλαιπωρούμενος, ἐν ἐλπίδι δ' ἀνα-
σφήλειν μοῦ, ἰατροὺς τε μεταπεμπόμενος, καὶ ὁπόσα
φάρμακα ἐπαγορεύσειν χρῆσθαι μὴ ὑποτετραμμένος.

profectus etiam ultra Jordanem fluvium, calidis aquis se fovebat apud Calliroen, quæ præter vim medicam potu quoque jucundæ sunt. Hæ aquæ in lacum biruminis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immissus, fovendus in refertũ oleo solium, visus est illis jam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reversus, nullamqve amplius salutis spem supereſſe intelligens, donativum militibus quinquagenas drachmas jussit distribui: magna deinde liberalitate usus in duces atqve amicos, rursum Hierichuntem reversus est: ubi atra bile prægravante eo immanitatis prolapsus est, ut facinus animo conciperet longe atrocissimum. Nam cum e tota ditione nobiliores Judæorum ad eum convenissent, evocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus ex æqvo sive fontibus seu innoxiis, universos conclusit in circo. accita deinde Salome sorore maritoqve ejus Alexa, ait instare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis doloribus: qvod qvidem ferendum esse, quando juxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus, qvi debeatur regibus. non enim ignotam sibi esse Judæorum mentem, qvod optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, qvandoqvidem vel a vivente etiam tum non abstinuissent contumelias: sed illorum esse officii, levamen aliqvod præsentis hujus doloris decernere. nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longe qvam aliorum regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non ficte lugentibus. Ergo qvamprimum viderint se exhalasse animam, debere eos clausam Circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiamtum suum obitum, non prius vulgandum qvam mandatum executi sint, jubere deinde ut circumventos una omnes jaculis configerent. Qvibus hoc modo cæsis duplicem se eis habiturum gratiam, vel qvod mandatorum fuerint memores, vel qvod obitum suum publico luctu honoraverint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac benevolentiam perqve omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam, ut cuncta juxta ipsius mandatum fierent. Nunc sane etiamsi qvis præteritam ejus in cognatos sævitiam tribuere vellet prò incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certe novissima ejus voluntate deprehendere potest, qvam inhumano animo præditus fuerit: qvandoqvidem jamjam e vita discessurus curabat, ut ex singulis familiis uno aliqvo sublato, totam gentem in luctũ & carissimorum desiderium conjiceret, nec læsus a qvoqvam eorum, nec valens eis qvicqvam objicere: cum hi qvibus ullum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

A ποταμόν τε περάσας ἰορδάνην, θερμοῖς τοῖς κατὰ καλλιρόην αὐτὸν παρεδίδου, ἅπερ οὖν τῇ τε ποτῇ ἀρετῇ καὶ πότιμα ἐστιν. ἐξίησι δὲ τὸ ὕδωρ εἰς λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. καὶ ἐνταῦθα τοῖς ἰατροῖς δοκήσαν ὡς τε ἀναψυχὴν αὐτῷ καὶ ὑγίειαν εἰς πύελον ἐλαίου πολέος, δόξαν μεταβολὴν οὐ πεποίησεν αὐτοῖς. τῶν δ' οἰκετῶν οἰμωγὴν θεωμένων ὠξυτέραν γενομένην, καὶ μηδὲ λύπην ἀμφὶ σωτηρίᾳ τοῦ δεσπότου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώταις ἀνὰ πεντήκοντα
B δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμηθῆναι. πολλοῖς δὲ καὶ τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν καὶ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐπιμείνας ἐπὶ πᾶσιν αὐθις ἐπὶ ἱερειχοῦντος μέλαινα τὴν χολὴν ἐπὶ πᾶσιν ἐξαγριώσασα, ὡς τε δὴ τελευτῆς πάσης ἐπινοεῖν. ἀφικομένων γὰρ πάντων ἰουδαίων ἀνδρῶν παντὸς ἔθνους ὅπερ ἦν ἐξελογίμων πολλοὶ ἐκέλευσε ὡς ἅπαντες ἔθνους κατακλείσαι καὶ πάντων ἀκροασαμένων ἐπὶ διαταγματι,
C θάνατον δὲ ἀναπείμενα τοῖς ἀλογήσασι τῶν ἐπιτελῶν, ἐμμενομένου πᾶσι ἐπὶ βασιλέως ἐμοῦ τε τὰ ἀναστίους καὶ παρεχηκόσιν αἰτίαν, συγκλείσας αὐτοὺς πάντας ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. τὸν τε ἀδελφὸν αὐτοῦ καλοῦμεν καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀλεξᾶν μεμφόμενος, τεθνήξεσθαι μὲν, ὃ πρὸ ἔλεγεν, ἐπὶ πολλοῖς τῶν ἀληθόνων αὐτὸν ἐπιέχουσιν. καὶ τάδε μὲν δίχα τε τῶν πόσι φίλοις ἐπιτυγχάνειν. ὀλοφυρμῶν δ' ἅπαντα καὶ πένθους ἐνδεᾶ ὄντων ἐπὶ βασιλεῖ πᾶσιν ἀπὸ
D μάλιστα αὐτὸ λυπηρὸν εἶναι. ὁ δὲ διαπέμπει τῶν ἰουδαίων ἀθρόαν, ἅπαντας αὐτοῖς καὶ πάνυ κεχαρισμένος ὁ θάνατος αὐτῷ, ἀφ' ὧν καὶ ζῶντος ἐπὶ πᾶσιν ἐπιτρέπεσθαι καὶ ὕβρει τὰ αὐτῷ πεποιημένων. ἔργον δὲ ἄρα ἐκείνων εἶναι, κοῦφον πᾶσι αὐτῷ ψηφίσασθαι ἐπὶ τοιῷδε ἀληθνοῦ, τὰ αὐτὰ δὲ φρονῆσαι δέξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπειπαμένων μέγα αὐτὸ τὸν ἐπιτάφιον γνῶσεσθαι, καὶ ἐπὶ οὐδὲ ἄλλων βασιλέων, καὶ πένθος ἀφ' ἅπαντος ἔθνους ἀπαντος
E ἐκ ψυχῆς ὀλοφυρομένων ἐπὶ παιδία καὶ γέλωτι αὐτὸ ἐπὶ οὐ θεάσωνται τὸν ψυχὴν ἀφέντα, αὐτὸν, πρασήσαντας τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ στρατιωτικὸν ἀγαγεῖν ἐπὶ τὸν θάνατον αὐτὸ, μὴ δὲ πρότερον εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν ἢ τάδε πράξαι, κελεύειν ἀκοντίσαι τοὺς ἐγκαθειργμένους. καὶ παῦλαν ὅτου ἀνελόντας τὸν τρόπον δίχοθεν αὐτὸν ἐκ ἁμαρτήσαντας δ' εὐφρονοῦντος, κυρῶσαι τε ὧν ἐπιτείλασιν αὐτοῖς μέλλον
F τελευτᾶν, καὶ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τεμῆσαι. καὶ ὁ μὲν μὴ δακρύων πιτνώμενος, καὶ δ' συγγνώσεις τῶν εὐνοίαν καὶ πίστιν δ' θείου προσβαλὼν, ἐπεσκήπτε μὴ ἠμῶσθαι ἀξιῶν. κἀκεῖνοι ὠμολόγουν οὐ ποιήσεσθαι. κατανοήσας δ' ἄντις τὸν ἀθρόαν αὐτοῦ τὸ ἀνθρώπου, καὶ ὅτῳ τὰ πρότερα ἤρεσκεν, ὡς ἐπὶ δ' φιλοζωΐᾳ πράξειε τὰ εἰς τὰς συγγνώσεις πεπραγμένα. ἐκ γοῦν τῶν ἄρτι ἐντολῶν οὐδὲν ἀνθρώπειον ἐπιφερομένου, ἔγνω δ' ἀπὸν δ' βίᾳ προσόντα εἶχεν ὡς ἐν πένθει ἐρημία τὸ φιλπάτων τὸ πᾶν κατασχόντα ἔθνος, ἕνα δὴ ἑκάστῳ οἴκῳ κελεύων μεταχειρῆσαι, μηδὲν ἄδηλον μήτε εἰς αὐτὸν δεδραχότας, μήτε ἐφ' ἑτέροις ἐγκλήμασι κατηγορίας αὐτῶν ἡμομένης, ἐπιθυμοῦντα οἷς προσαιτήσεις ἀρετῆς δ' πρὸς τὰς ἐν δίκῃ ἐχθρὰς γεγονότας τοιῷδε καιρῷ τὰ μίση καταπαύειν.

Κεφά-

Κεφάλαιον θ'.

Αντιπάτρου ἀναίρεσις.

Ταῦτα δὴ διηγγέλοντο αὐτῷ πρὸς τοὺς συγγραφεῖς, γράμματα παρὰ τῶν εἰς Ῥώμην πρεσβευσάντων ἀποκαλυφθέντα εἰς καίσαρα. ἐν ἀναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον ἦν, ὡς τὸν τε ἀκμῆς ὀργῇ τῇ καίσαρος ἀνηρημένης, ἐφ' οἷς ἀντιπάτρῳ συγκακουργήσειεν. αὐτόν τε ἀντίπατρον, ὡς δὴ γνώμῃ τῇ ἐκείνου πιστεύσας ὡς πατρὸς ἐβασιλέως, εἴτε φυγάδα ἐλαύνειν ἐβεληθείη, εἴτε κτιννύειν. τούτων ἀκροώμενος ἡρῴδης, βραχύ μοί τι ἀνέκλεγκεν ἡδονῇ τῶν γεγραμμένων, ἰσχνάτως τε τῆς ἀκμῆς ἐπαυρόμενος, καὶ ἐξουσίας τοῦ δὴ τοῦ παιδὸς τιμωρίας. πειρᾶσθαι δὲ εἰς μέγα τῶν ἀληθέων, σφίσιν τεπλαυπωρημένοις πόνων, καὶ ἤδησε μᾶλλον ἐμαχαίρου. ἰῶ δὲ ἐν ἔθει καὶ πρότερον αὐτὸ, σφίλέψασι αὐτὸ δι' αὐτοῦ ἐκ καθ' ἑλκυστίνου τέμνοντι ἐσθίειν. λαβὼν δὲ καὶ σφισκεψάμενος, γνώμῃ εἶχεν ὡς πάσων ἑαυτῶν. κἂν ἐπεπράχει, μὴ φθάσαντος αὐτὸν καταλαβεῖν τὴν δεξιὰν ἀχάβε, ἐς ἀνεψιὸς ἰῶ αὐτοῦ. καὶ μέγα ἀνακραγόντος, οἰμωγή τε αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον ἰῶ, καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου βασιλέως. καὶ ἀντίπατρος, πιστεύσας δὲ πάλιν ἀληθῶς τὸ πατέρα ἔχειν, θαρσός τε ἐγένετο δὴ τοῖς λόγοις ὅλος ὡς ἤδη τῶν δεσμῶν ἀφησόμενος, ἐς τὴν βασιλείαν ἀκονητὶ δεξόμενος εἰς χεῖρας. καὶ τῷ εἱρκτοφύλακι σφεῖ ἀφίσεως ἰῶ αὐτοῦ Ἀλέξας μεγάλα ὑποσχνούμενος εἰς τὸ παρὸν, καὶ τὰ αὖθις, ὡς ἂν σφεῖ τοῦνδε δ' ἀγῶνος ἀνεσηκότος. ὁ δὲ, ἅμα μόνον ἀκούσας ἰῶ πρόσθεν ἐφ' οἷς ἠξίου ἀντίπατρος, ἀλλὰ καὶ τῷ βασιλεῖ ὑποπεμφθῆναι Ἀλέξανδρον τὸν ἑκείνου, πολλοῖς δὲ σφοδρότερος παρ' αὐτὸν χρώμενος. ὁ δὲ ἡρῴδης καὶ σφότερον ἀκ ἠνῳώμενος ἀθυμίᾳ δὲ καὶ ὀργῇ, ἐπεὶ ἤκουσε δ' εἱρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀνεβόησέ τε ἀναστενάζων τὴν κεφαλὴν, καὶ περ ἐν τῷ ὑπτίῳ ὤν. καὶ δὴ ἀγκῶνα σφιάρας ἑαυτὸν, κελεύει πέμψας τινὰ τῶν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ δὲ ὀξέως κτείνασιν αὐτὸν ἐν ὑρκανίᾳ τῇ φρουρᾷ ἀσήμως πιεῖν.

CAP. IX.

Antipatri exitium.

DUm hæc mandata cognatis dat, superveneruntᵃ Roma literæ, a legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsumqve Antipatrum relinqui arbitrio & regis & patris: sive in exilium vellet eum pellere, sive capite plectere. His auditis Herodes paululum recreatus est voluptate nuncii pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis libere statuendi de filio: mox repetitus gravi dolore, cibi tamen avidus, malum simul & cultellum popoſcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc vero circumspiciebat, ferire se ipsum cupiens: perpetrassetqve facinus, ni Achiabus nepos ictū præveniens, clamore sublato cohibuisset ejus dexteram: moxqve denuo luctus cum trepidatione ac tumultu occupavit palatium, qvasi rege jam agente animam: qvem strepitum ubi persensit Antipater, ratus patrem vere vitam finisse, spem concepit fore ut solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet, cœpitqve cum custode carceris de missione agere; multa & in præsens & in futurum post acqvisitam potestatem pollicens. ille vero adeo non paruit, ut mox conatus ejus regi renunciaret, utqve solicitatus ab eo ostentato præmio. Tum Herodes qvi jam ante male affectus erat erga filium, postqvam audivit custodem carceris, exclamans præ indignatione: & caput sibimet verberans, qvamvis morti proximus erexit se in cubitum, jussitqve unum e satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro condi in castello Hyrcanio.

Κεφάλαιον ι'.

Ἡρῴδου τελευτή, διαθήκη καὶ ταφή.

Τὰς δὴ διαθήκας αὖθις μετέγραφεν μεταβολῆς αὐτῷ σφεῖ τὴν διάνοιαν ἠνωμένης. ἀντίπαν μὲν ὧν τὴν βασιλείαν καταλελοίπει, τετράρχειν καθιστὰς γαλιλαίας τε καὶ περαίας, δέχελάῳ δὲ τὴν βασιλείαν χαριζόμενος, τήν τε γαυλανίτιν καὶ τραχωνῖτιν καὶ βαταναίαν καὶ πανιάδα. φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τοῦ αὐτοῦ, δέχελάου δὲ ἀδελφῷ γνησίῳ τετραρχίαν εἶναι. ἰάμνιαν δὲ καὶ ἄζωτον καὶ φασαηλίδα, σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ καταγνέμει, καὶ δέχυρίᾳ δὲ τῷ μου μυριάδας πεντήκοντα. ἐποιήσατο δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ χρημάτων τε δόσεσι καὶ προσόδων ἀναφορᾶς ἑκάστους ἐν εὐπορίᾳ καθιστάμενος. καίσαρι δὲ, ἀργυρίου μὲν δηναρίου μυριάδας χιλίας, χωρὶς δὲ σκευῆς τὰ μὲν χρυσοῦ, τὰ δ' ἀργύρου, καὶ ἐσθῆτα παμπολυτελῆ. ἰουλίᾳ δὲ τῇ καίσαρος γυναικὶ, καὶ τισιν ἑτέροις πεντακοσίας μυριάδας. ταῦτα πρὸ ἓξ ἡμέρα πέμπτῃ, μετὸ ὃ ἀντίπατρον κτείνει τὸν υἱὸν τελευτᾷ, βασιλεύσας μετὸ μὲν ἀνεῖλεν ἀντίγονον, ἔτη τριάκοντα, μετὸ δὲ τοῦ βασιλέως ἀποδεδειγμένου ἕκτα καὶ τριακοστὰ, ἀνὴρ ὠμὸς μὲν τὰ, ex qvo autem a Romanis rex declaratus est anno trigesimo septimo, vir in omnes

CAP. X.

Herodis mors, testamentum & funeratio.

DEinde mutata voluntate mutavit etiam testamentum. Antipam enim qvem prioribus tabulis regni successorem destinaverat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham constituit. regnum vero Archelao largitus, Trachoniticam, Gauloniticam, Batanæam, & Paneadas regiones tetrarchiæ nomine assignavit Philippo filio, germano fratri Archelai, Jamniam autem, Axotum & Phaselidas Salomæ sorori suæ attribuit, & argenti signati quingenta millia. habita est & cæterorum cognatorum ratio. abundeqve prospectum singulis legenda pecunia & redditibus annuis. Cæsari qvoq; legavit argenti signati centies centena millia; præterqve sua vasa tam aurea qvam argentea, magnumqve vestis pretiosæ numerum. Juliæ autem Cæsaris uxori, & qvibusdam amicis qvinqvagies centena millia. His ita ordinatis qvinta die postqvam Antipatrum filium occidit, vita defunctus est post destructum regno Antigonum anno trigesimo qvarto,

ex æqvo ſævus, iræ ſervus, juris dominus: fortuna autem propitia uſus, ſi quis alius. ex privatis enim natus regnum aſſecutus eſt, & innumeris circumdatus periculis ſemper evaſit feliciter, vixitqve longiſſimo tempore. qvantum autem ad domeſticos & filios attinet, hic qvoqve felix fuit ſua ſententia, oppreſſis inimicis & adverſariis, ſed infeliciſſimus meo judicio. Cæterum Salome & Alexas priusqvam regis mors innoteſceret, in circo clauſos domum ſuam qvemqve dimiſerunt, dicentes ipſum ita jubere, ut in agros digreſſi curarent ſuametipſorum negotia: atqve hoc pacto magno beneficio univerſam
XI. gentem ſibi devinxerunt. Indicata deinde regis morte, congregataqve in Hierichuntinum amphitheatrum omni militia, primum legerunt literas ejus ſcriptas ad milites, in qvibus gratias eis agebat pro fide ac benevolentia, rogabatqve ut eandem ſervarent & Archelao filio, qvem regni ſucceſſorem ſibi ſubſtitueret. Deinde Ptolemæus, cui annulus regis ſignatorius creditus fuerat, teſtamentum perlegit, qvod non alias ratum habendum eſſet, qvam accedente conſenſu Cæſaris. Moxqve acclamatum eſt regi Archelao, & milites catervatim una cum ſuis ducibus pollicebantur eandem qvam patri hactenus præſtitiſſent fidem atqve operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Poſt hæc funus parabatur regi, Archelao curante ut exequiæ patri fierent qvam ſplendidiſſimæ, & omnē ornatum proferente ut in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea diſtincta variis gemmis pretioſis, & inſtrata purpura: corpus qvoqve amictum erat purpura, impoſito capiti diademate, & deſuper corona aurea, ſceptroqve in manu dextera. lecticam ſtipabant filii & cognatorum numerus. Hos ſeqvebantur milites diſtributi per nationum genera: primum ſatellites, deinde Thraces, poſt hos Germani, & deinceps Galli, omnes inſtructi velut ad prælium: reliqva deinde exercitus multitudo armata ſub ſuis ducibus ac centurionibus. hos ſeqvebantur qvingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa proceſſit Herodium usqve per octo ſtadia, ubi qvemadmodum ante mandaverat ſepultus eſt. Et Herodes qvidem ſic defunctus eſt. Archelaus autem per ſeptem dies juxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templum aſcendit: & qvacunqve tranſiret excipiebatur gratulationibus ac fauſtis acclamationibus. Tum conſcenſo ſuggeſto ſublimis in aureo ſolio reſidens, accipiebat lætus gratulatrices voces favoris indices, & ipſe viciſſim omni comitate reſpondebat multitudini, agebatq; grates qvod obliti patris ſui duritiæ, nihilo deterius erga ipſum affecti eſſent, pollicebaturqve parem pro eorum ſtudiis gratiam. adhuc tamen abſtinere ſe a regis nomine, qvod ab autoritate & aſſenſu Cæſaris pendeat, penes qvem ſit teſtamēti a patre ſcripti confirmatio. qvamobrem ne ab

A εἰς πάντας ὁμοίως, καὶ ὀργῆς μὲν ἧττον, κ
δικίᾳ, τύχῃ δὲ εἰ καί τις ἕτερ
ἔκ τε δὲ ἰδιώτου βασιλεὺς καθ
ξοι κ᾽ ὁμῶν μυρίοις, πάντων πα
δ᾽ ζῶν ὅτι μηκίστον ἐξέτε
ἰξεις τὰς αὐτοῦ, ὅσα μὲν γνώμῃ τῇ ἐκεί
κεχρημένῳ. ἀλλὰ τὰ κείνας ἐχθρὰς πρ
σαι, δοκεῖ δέ μοι κ πάνυ δυσεχής. αὐτίκα μ
πρὶν ἐκπυθέσθαι γνῶναι τὸν θάνατον τ Βασιλέως,
B τὸν ἱπποδρόμου καθεκλεισμένους ἐπὶ
αὐτῶν, φάμενοι βασιλέα κελεύειν ἀπιέν
τὰς ἀγρὰς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. πάσ
εὐεργεσία μεγίστη εἰς τὸ ἔθνος. ἐφανερ
θάνατος δ᾽ βασιλέως, καὶ σαλπίγκτου κ
γαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέ
ἐχουῶτι, πρῶτον μὲν ἐπιστολὴν ἀνεγν
στρατιώτας γεγραμμένην, ἐπί τε πίστει
C καὶ εὐνοίᾳ τ εἰς αὐτὸν, καὶ παρακλήσ
χῆς ἀρχελάου τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, ὃν βασιλέ
εἶτα μέντοι πολεμαρχοῦντα τὸν σημαντῆρα δ
πισάμενος τὰς διαθήκας ἀνέλεγε. ἀ
ρωσιν οὐκ ἄλλως ἔμελλον, ἢ κρίσεως
αὐτῆς. βοὴ δ᾽ εὐθὺς ἦν ἐκλιμώντων ἀρχέλαο
λέα, καὶ οἱ στρατιῶται χ σφῆτε αὐτοὶ κ
εὐνοίαν τε ἐπισχεῖν καὶ προθυμίαν τ αὐ
D πορεῖν τὸν θεὸν παρεκάλουν. ἐντεῦ
ζον τοῦ βασιλεῖ, μελήσειν ἀρχελάῳ
ἡμέρᾳ τῷ ἐκκομιοῦντι δ᾽ πατρὸς, καὶ
προκομίσοντα εἰς ὃ συμπεμπούσαις τοῦ
ρετο δ᾽ ὅτι κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελ
λοις διαπεπασμένης. στρωμήτε ἦν ἀλ
χετ πορφυρίσιον ὁ νεκρὸς διαδήματι
ὑφεικεμένῳ στεφάνῃ χρυσέᾳ, σκήπτρον τε τ
ωθεικείμενον. ὧδε δ᾽ τῷ κλίνῃ οἱ τέκ
E ωλήθει ἦν τῶν συγγενῶν. ὅπλ δ᾽ τάσσ
κὸν καὶ οἰκείας προσηγορίας διέκειντ αὐτοῖς
πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι. μετὰ δ᾽ τὸ θρᾴκιον,
τούτοις ὁπόσοι γερμανοὶ, καὶ τὸ γαλατικὸν μετ
τοὺς, ὡσκόσμῳ πάντες τῷ πολεμικῷ. τέλ
κατόπιν ἤδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐ
τες, ὥσπερ ὑπὸ λοχαγῶν ἀριθμοί, καὶ τοῖς
ἀρχῆσιν αὐτῶν. τοῖσι ἕπονται πεντακόσιοι δ
F δρεπανηφόροι. ἦσαν δ᾽ ὅτι ἡρῴδης ἐκ
δὲ γὰ αὐτοῦ ἐθνήσκοντα αἱ κεφαλαὶ τελεύσαι τοῦ
ἡρῴδης μὲν δὴ ὧδε τὸν ἐτελεύτα τ τρόπον. ἀρχέλ
ὅτι μὲν ἑβδόμην ἡμέραν πένθους τῶν ἐν τοῖς
μῶν διετέλει. τοῖσι γὰ διαγορεύσι τὸ νόμιμον
τέλους. ἑστιάσας δ᾽ τοὺς ὁμίλους καὶ κατὰ λιτ
θεῷ, ἄνεισιν εἰς τὸ ἱερόν. ἤδη δ᾽ εὐφημίαι
καθ᾽ οὕς τινας ἴοι ἑκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλους
μουμένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσθαι τοῖς
G αὐσι. ὁ δ᾽ εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀνέ
ἱδρυθεὶς εἰς θρόνον χρυσοῦ πεποιημένον ἀνέδην
τοὺς ὁμίλους, χάρματι τῶν εὐφημιῶν τὸν
αὐτῶν ἡδονῇ φέρων. χάριν τε ὡμολόγει, ὅτι μὴ
μνησικακήσειν ἀνθ᾽ ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὑβρίσ
πειράσεσθαι μὴ ἐλλείψειν ἀμειβόμενον τὸ πρ
μον αὐτῶν. ἄρτι μέν τοι φειδοποιεῖσθαι δ᾽ βασιλ
ὀνόματος. τετιμῆσθαι δ᾽ αὐτὸν τῇ ἀξιώσει πρὸ
βασιλέως κῆσαι δηλοῦσθαι τοῖς διαθήκαις, ἃ αὐτ
δ᾽ πατρὸς ἐγράφησαν αὐτῷ. δι᾽ ὧν αἰτίαν ἔσε

γρατι-

στρατεύματος ἐν Ἱεριχοῦντι ὑπὲρ διάδημα αὐτῷ προσδοθῆναι μεμελημένον, δέξασθαι τὸ προσμαχητὸν τῆς ἐνδεεστέρας τιμῆς, λόγῳ τὸ μηδέπω τῆς κυρίας ἀποδώσοντος φανερὸν ἅπασι προσκόμμον. προϊόντων μὲν γὰρ εἰς αὐτὸν τῶν πρασσομένων ἀνεψιὸν ὄρεξιν ἐμποιουμένων τῆς εὐνοίας αὐτοῦ. ἀπεδόκουν γὰρ ἐν πᾶσιν τὰ πρὸς αὐτὸν φανεῖσθαι διάφορα τῶν παρὰ τοῦ πατρὸς ἀμείνονα τὰ πάντα. οἱ δὲ, οἷον ὄχλος εἴωθεν φιλεῖν, οἰόμενοι τὰς πρώτας τῶν ἡμερῶν τὰς διανοίας ἐμφανίζειν τῶν μελλόντων ἐπὶ τοιάσδε ἐλπίδας, ὅσῳ πρὸς ἐπιεικεστέρους ὁ ἄρχειν διελέγετο αὐτοῖς, τοσῷδε μείζονας τὰ ἐξ ὧν τοῖς ἐπαίνοις, καὶ τὰς αἰτήσεις δωρεῶν ἐπηγάφοντο. οἱ μὲν εἰσφορὰς ἃς ἐνιαυσίους φέροιεν ἐπικουφίζειν βοῇ χρώμενοι, οἱ δὲ αὖ δεσμωτῶν, οἱ ὑφ' ἡρῴδου δεδέσθαι, πολλοὶ δὲ ἦσαν ἐκ πολλῶν χρόνων, ἀπολύσιν, εἰσὶν δὲ οἱ ἄρσεις τῶν τελῶν, ἃ ἐπὶ πράσεσιν ἡ ὠναῖς ἡμισείαις ἐπεβάλλετο, πράσεις πικρῶς ἠτιῶντο. ἀντιλεγόντων δὲ ὑδαμῶς ἀρχέλαος, ἐπεὶ ἤρξατο ὁμίλους ἀπαθεῖς ὧν πονεῖν πάντα, λόγῳ τὸ νομίζειν μέγα πρᾶγμα εἰς τήρησιν τῆς ἀρχῆς ἡγησάμενος, τὴν εὔνοιαν αὐτοῦ πλησθῆναι. ἐπιτελέσαντες δὲ θύσας τῷ θεῷ καὶ δαῖτα τερπνὴν μετὰ τῶν φίλων.

A exercitu quidem apud Hierichuntem ultro offerente ambitiosum diadematis honorem se accipere voluisse, cum nondum constaret de legitimi collatoris animo. cæterum quam primum constabilitus esset in imperio, curæ sibi fore ut benevolentia omnium videatur dignissimus: daturumqve operam, ut per omnia patre suo sit illis commodior. Illi vero, sicut vulgus solet, rati primis diebus aperiri mentem hujusmodi potestates ineuntium, quo mansvetius & officiosius eos colloqvebatur Archelaus, eo majoribus eum ferebant laudibus, poscebantqve sibi ab illo beneficia: quidam ut levius annuum tributum penderent: alii solutos dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his plerosqve diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus gravabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens ut conciliaret sibi multitudinis animos, non leve in eo momentum rerum suarum situm existimans. postremo re divina peracta convivium cum amicis iniit.

Κεφάλαιον ιά.
Ὡς ὁ λαὸς ἐχρύσιασε πρὸς τὸν ἀρχέλαον.

CAP. XI.
Populus seditionem movit contra Archelaum.

ΕΝτεῦθεν δή τινες τῶν ἰουδαίων συνελθόντες, νεωτέρων ἐπιθυμίᾳ πραγμάτων ὠδύροντο ματθίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὑφ' ἡρῴδου ἀποθανόντας, οἷς ὠφελεῖσθαι τῆς εἰς τὸ πενθεῖσθαι τιμῆς φόβῳ τῷ σκήνει ἀπέστερον, ἦσαν δὲ οἱ τῶν ἐπὶ καθαιρέσει ἢ ζημίᾳ κατακεδικασμένων, ἐπὶ μεγάλῃ τε τῆς βοῆς καὶ οἰμωγῆς χρώμενοι, καὶ τινα ὡς κύφισιν φερούσῃ τοῖς τεθνεῶσιν, ἀπερρίπτουν εἰς τὸν βασιλέα. συνόδου τε αὐτοῖς γενομένης ἡξίουν τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπὲρ ἀρχελάου γενέσθαι κολάσεσι τῶν ἡρῴδου τιμωμένων, καὶ παντων μὲν καὶ πρώτων καὶ σκηλότατον ὑπὲρ αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεσταμένων παύσασθαι, νομίμοτέρου τε ἅμα καὶ καθαρεύοντος ἀρχιερᾶσαι ἄνδρα αἱρεῖσθαι. τούτοις ἀρχέλαος καίπερ δεινῶς φέρων τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐπένδυε, ἔχων τὴν ἐπὶ ῥώμης ὁδὸν ἀνυτέαν, στρατηλάτου τῶν δοξάντων κρατῆσαι. πέμψας δὴ τὸν στρατηγὸν πειθοῖ χρῆσθαι, καὶ τῆς ἐπὶ τοῦτοις τιμωρίας ἀποστεῖλαι σκοπὸν, ἵνα τὸν τε ὀχλον τοῖς φίλοις αὐτῶν ἀσυνέθλοι μὴ νόμων γεγονότα. καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ἐπὶ μέγα δ' ὑβρίζειν ἐποίουν, τύχης τε ἀγαθῆς σὺν ἐν τοιοῖσδε ἦναι, μᾶλλον δ' ὁμονοεῖν ἕως κατασταθείη τῷ ἀρχελάῳ, ἐπινεύσῃ τῇ καίσαρος ἀφίκοιτο ὡς αὐτούς, τότε δὲ κοινῇ βουλεύειν περὶ ὧν ἀξιοῖεν σὺν αὐτοῖς, ἄρτι δ' ἀνέχειν, μὴ δὲ στασιάζειν δοκεῖν. ἐκ δὲ μὲν ταῦτα ὑπέσχετο ὁ δὲ ἄξας τὸν στρατηγὸν, ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ βοῶντες λέγειν τε σὺν ἴσῳ, δὲ εἰς κίνδυνον δ' ἀπολογουμένῳ ἐκεῖνον καθίστασαν, καὶ τὰ ἄλλων ὅσοις γε ὑπὲρ σωφρονισμοῦ ἐδυστροπεῖ τὰ τριῶν δὲ ὀργὰς πολυμήχανον φθέγξασθαι φανερὸς λεώ, ὁμῶς τὸ πάντα βουλησθῆναι τῇ αὐτῶν μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τὰ ἐφεστηκότων συγχωρεῖν δεῖν ἡγεμόνι, εἰ ζῶντος τε ἡρῴδου στερηθεῖν τῶν φιλτάτων, καὶ πολυπλήθης αὐτῷ προμηθῶν τῶν ἐπ' αὐτοῖς, ὥρμηκότες τοῖς γνώμαις, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγεμόνι ἐπιμελήσει ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κίνδυνον τε τὸν

B

C

D

E

F

G

XII.

INterea Judæorum quidam novarum rerum cupidi per conventicula deflebant Matthiam & socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi qvoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquilæ aureæ violatores recens necati traditos, tunc cum clamoribus, & ejulatu in defunctum regem jactabant convitia, quasi in mortuorum solatium: congregatiq; in unum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad pœnam quosdam ex his qui cari Herodi fuerant: & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo pontifici, & subrogari hoc honore digniorem alium. Archelaus autem licet importunitatem eorum indigne ferret, compescere tamen placide conabatur, qvod pararet profectionem ad Cæsarem, ut sententiam Cæsaris cognosceret. Itaq; misso ad eos magistro militum, per eum hortatus est, ut omisso vindictæ studio, considerarent legibus pœnas dedisse quorum molestе ferrent interitum: ad hæc postulata eorum non carere injuria, & tempus hoc alia consilia poscere, opusq; esse concordia, donec ad ipsos reverteretur confirmatus rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super his rebus, & statuendum de communi sententia: interim quiescerent ne seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum est strenue, periculum intentantibus quicunque conaretur verbis eos ad saniorem mentem reducere: quod plus suæ voluntati tribuerent, quam autoritati præsidentium, & indignum ducerent, si amicorum quos vivo Herode amiserant, ne mortuo quidem illo impetraretur ultio. adeo enim concitati erant ut id tantum jus & fas putarent, quod ipsis voluptatem allaturum videbatur, ne sui quidem periculi

memores, dum inimicos lædere cupiunt. & cum multi ad eos a rege mitterentur, qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarent turbidos, neminem audire sustinebant, sed ad majorem iram accendebantur, ausuri aliquid si major accessisset numerus. Cumqve festum instaret quo patrium Judæis est vesci non fermentatis panibus (Pascha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugii, quo summa alacritate majorem solito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnulliqve etiam extra regionis terminos habitantes constituunt religionis gratia) seditiosi deploratores legis doctorum Judæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu qvem illos non pudebat mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad gravius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cum cohorte, qui compescerent homines, priusquam cætera turba hujus furoris inficeretur contagio. & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos ut ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exasperaverunt, & ferientes saxis plerosq; occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt saucii. quo perpetrato rursum sacris operati sunt. Archelaus porro de rerum summa periclitari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaqve totum exercitum in eos immittit, simulqve equites, qui & advenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex iis peditum evasissent, jam in tuto se existimantes ferro exciperent. ab his eqvitibus ad tria millia virorum cæsa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconem edixit, ut omnes in sua discederent. illi metus gravioris mali festivitate relicta abierunt, quamvis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit una cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum, multosqve ex amicis alios, & familia & regno commissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. alii quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potius, & præcipue perpetratum in templo facinus incusaturi. Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in Judæam properans ad asservandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interveniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum. ita ille in præsidis gratiam neqve arces occupavit in Judæa, neqve thesauros obsignavit regios, omnia relinqvens in potestate Archelai, tantisper donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc pollicitus mansit Cæsarea. Sed postquam alter Romam navigavit,

XIV.

ἐφ᾽ ὃ δὲ ἐπ᾽ ἀντιοχείας ἐβούλοντο κομιδαὶ, σαβῖνος ὁ
πὶ ἱεροσολύμων χωρήσας, ὡς λαμβάνει τὰ βασι-
εια. μεταπεμψας ὃ τὰς ἀρχὰς, καὶ ὅσοι δι-
κητὴς τῶν πραγμάτων ἦσαν, λόγους τε ἀπαιτῶν ὧν δη-
ῶν ἐδίδου, καὶ τὰς ἄκρας καθίσατο ἢ αὐτῷ δοκεῖ. ἃ μὲν
φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς ἀρχελάου ἐντολὰς ἐποιοῦντο,
ἀλλ᾽ ἅπαντα σώζοντες τὰ παντὰ ἢ παρεστήσαντ᾽ αὐτοῖς,
μισαρὴ δὲ φυλάσσειν ἔκαση ἐδόκει παραίτησις αὐτοῖς.
λεῖ δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ὁπὶ ῥώμης καὶ ἀντίπας, ἡρώ-
μενος πᾶς ὁπὶ ἀντιποιήσῃ τῆς ἀρχῆς, ὑπερέχοντα
ελώμενος ἡρῴδου ὁπὶ τῷ ἄρξειν, καὶ πολὺ δικαιό-
ερος ἀρχελάου φαινόμενος τὰ πράγματα, ἡνίκα
ὸς δὲ τοὺς παρόντας ἀληθεῖς βασιλέας ἀποφαί-
νει, ὡς ἀσφαλεστέρους εἶναι τὰ ὑπηκόους. ἐπὶ-
τε δὲ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν νικο-
άου πτολεμαῖον, φίλων τε ἡρῴδῃ τιμιώτατον γεγεν-
μένον καὶ αὐτῷ παρόντα. μάλιστα δὲ αὐτὸν ἐκίνη-
ν ἐπ᾽ ἀντιποιήσει τῆς βασιλείας εἰρηναῖος ὁ ῥή-
ωρ ἀνὴρ, καὶ δόξῃ δεινότητος τῆς περὶ αὐτὸν τὴν
ασιλείαν πεπιστευμένος. διὸ δὴ καὶ τῶν κελευόν-
ων ἄκων ἀρχελάῳ πρεσβυτέρῳ, ἔνια καὶ παῖς ὑπε-
ληφθήκει. ὁ δὲ πατὴρ ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ,
ὐκ ἠνέσχετο. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ῥώμην ἀφίκετο, καὶ
άντων τῶν συγγενῶν ἀπόστασις ἦν πρὸς αὐτὸν, ὡς
ὐνοίᾳ τῇ ἐκείνου, μᾶλλον δὲ τῆς πρὸς ἀρχέλαον, μάλιστα
ὲν ὑπὸ ἐπιθυμούντων ἐλευθερίας, καὶ τὸ ῥωμαίων
ράτος ἀπεχθῶς. εἰ δέ τις ἄρα τις ἀνδρικωτέρα λυστιλέστε-
ον ἀρχελάου τὸν ἀντίπαν λογιζόμενοι, σωφρονέστερον
ὑπὸ τὴν βασιλείαν. καὶ σαβῖνος κατηγορεῖ πα-
ὰ καίσαρι δὲ ἀρχελάου διὰ γραμμάτων. καίσαρ
ὲ ἀρχελάου τε εἰς πέμψαντος εἰς αὐτὸν γράμματα, ἐν
οῖς δικαιώματα προστιθεὶς τὰ αὐτὰ, καὶ τὴν διαθή-
ην δὲ πατρὸς καὶ τοὺς λογισμοὺς τῶν ἡρῴδου χρημάτων
τῷ σημαντῆρι νομίζοντα πτολεμαῖον, ὀκαραδόκει τὸ
λον. ὁ δή, τοῦτο γὰρ ἀναγνοὺς τὰ γράμματα, καὶ τοὺς
ίλους καὶ σαβῖνον ὁπόσοι τε χρήματα ἐν ἐ
π᾽ ἔτους ἐφοίτα, καὶ ὡς ἀντίπας ἐπ᾽ οἰκειώσει τῆς
σιλείας ἐπέπεμφει γράμματα, συνῆγε ὁπὶ φίλων
χὴ γνωμῶν τοὺς φίλους. συνῆσαν δὲ καὶ γαΐου τὸν ἐκ
πατρὸς μὲν καὶ ἰουλίας τῆς αὐτοῦ γυναικὸς ὄντα, παῖδα
ὐτοῦ μεγάλου. πρῶτόν τε καθεζόμενον παρέλαβε,
κελεύσας λέγειν τοῖς βουλομένοις περὶ τῶν ἐνεστηκότων.
πρῶτος ὁ σαλώμης υἱὸς ἀντίπατος, δεινότατος
ὢν εἰπεῖν καὶ τῷ ἀρχελάῳ ἐναντιώτατος, ἔλεγε
χελάῳ παραλαβεῖν τὸν περὶ τῆς ἀρχῆς εἶναι λόγον, ἔργῳ
δὲ ἀναμεῖναι αὐτὸν πρότερον ἢ καίσαρα συγχωρῆσαι
ὐτοῦ ληφθῆναι ὁπὶ τοῖς δοκοῦσιν κατὰ τὴν ἑορτήν. ὧν
δικαίων ἄλλως, ἐχέλαν τὴν τιμωρίαν εἰς τὰς ἐ-
χθρὰς δυναμένους ἀνακεκλῆσθαι εἶναι, ἐὰν μὴ ὑπ᾽
ρὸς πεπράχθαι, ἢ μὴν βασιλέως ἀδικοῦντος τὸ
ράτος δικαίαν περὶ αὐτοῦ ἐπιφερόμενον. εἰ δὲ ἰδιώ-
πλὴν χάριν. ὡς διὰ τὸ μηδεμίαν βασιλείας ἀντι-
κλῆσθαι, καλῶς ἂν τι συγκεχωρηκὼς διὰ τὸ καίσαρα
ὲπ᾽ αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφαιρεῖσθαι. καθῆστο δ᾽ αὐτοῦ
μόνων τινῶν ἐν τῷ στρατιωτικῷ μεγαναιμίους ὑπακο-
ν, καὶ πρόκλησιν ὑπὸ θρόνου βασιλείου, καὶ δικῶν
κλύσεις ὡς ὑπὸ βασιλέως ἡμωμένας, καταλύ-
ς τε αἰτήσεων τοῖς δημοσίᾳ αὐτυμόλους, καὶ πάν-
ν διάπραξιν· ὧν οὐδὲν μειζόνως ὑπενόησαν
ὑπερῆμθαι ὑπὸ δὲ καίσαρος εἰς τὴν ἀρχήν.

A alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petiit, & occupavit regiam. accitis deinde præfectis artium, & regiis procuratoribus, rationes reposcebat ab eis & arces sibi committi postulabat. Præfecti tamen non discesserunt a mandatis Archelai, sed omnia servabant in ipsius adventum integra, prætexentes ea se servare Cæsari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam navigat, parandi sibi regni spe, ad B quam excitatus erat per Salomen, quasi Archelao præferendus, eo qvod prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quæ validiores deberent esse quam illæ scriptæ posterius. Ducebat autem secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc suis faventem partibus: sed maxime illum ad affectandum regnum movit Irenæus orator, vir eloqvens, & diu versatus C in regiis negotiis. quapropter svadentibus quibusdam, ut fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni scripto in testamenti paterni tabulis, noluit parere huic consilio. qui postquam Romã pervenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore, quam Archelai odio, libertatem maxime cupientes, & degere sub Romano præside: quod si parum succederet, commodiorem sperantes Antipam quam Archelaum, studebant illius partibus. quin & Sabinus scripsit Cæsari literas, in quibus accusabatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæsari libellum obtulit, continentem jus suum & testamentum patris, simulqve rationes pecuniarum Herodis obsignatas cũ ipso anulo, atqve ita eventum expectabat. qui perlectis his omnibus, Variqvè ac Sabini literis, tum quantum pecuniarum esset ac annuorum E reditum, præterea quæ Antipas sibi regnum vindicans scripserat, amicos in consilium advocat, & in his Gajum Agrippæ & Juliæ filiæ suæ filium, jam a se adoptatum, primum ei locum in consistorio tribuens: moxqve potestatem facit dicere volentibus de præsenti negotio. Ibi tum primus exoritur Antipater Salomes filius, vir fa- F cundissimus & infensissimus Archelao, dicens eum per ludibrium nunc de regno agere, cujus potestatem jamdudum invasisset non expectato assensu Cæsaris, dum festo die tam multos interimeret: qui etiamsi essent hanc pœnam prometiti, ejus tamen exigendæ jus servandum fuisse potestati legitimæ, non ipsi usurpandum, sive regi cum injuria Cæsaris, cujus contempsisset suffragium, sive privato, quod pejus esset etiam. quare immerito nunc eum ab ipso hunc sperare G calculum, quem jam quantum in se fuit, ferendi ejus jure privaverit. Ad hæc objiciebat ei mutatos authoritate propria quosdam duces militiæ, quodque sedisset in regio solio, & tanquam rex quasdam causas determinasset, annuisseqve postulatis populi, deniqve nihil non fecisset, quod per Cæsarem confirmatus posset facere.

ab illo qvoqve dimissos ajebat eos, qvi in circo inclusi fuerant: multaq; afferebat alia, partim vera, partim verisimilia propter juvenilem ambitionem hominis recens evecti ad tantum potestatis fastigium. præterea neglectum patris luctum, & comessationes insequenti mox post ejus obitum nocte celebratas: qva indignitate motũ ad seditionem populum, videntem pro tantis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, ut interdiu tanqvam personatus lacrymas fingeret, per singulas autem noctes deliciis flueretur regiis. qvi cum tam pravo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo regnum acceperit, qvam hactenus fuisset erga parentem amantissimum. Cantu enim se oblectare & choreis tanqvam in morte inimici, non patris, haudqvaqvam abesse ab immani scelere. nunc venire ad Cæsarem, ut annutu ejus regnum accipiat, cum jam ante non aliter se gessisset, qvam si constabilitus rex fuisset autoritate ipsius. maxime autem exaggerabatur in sacrato loco perpetrata cædes impia, idq; die festo, qvando tam hospites qvam indigenæ victimarum more mactati sint, & fanum refertum cadaveribus, non ab externo qvopiam, sed ab eo, qvi legitimam regis appellationem prætexeret, qvo facilius tyrannicum suum ingenium expleret exercendis passim in omnes injuriis. Qvare ne per somnum qvidem unqvam patrem, dum sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo principe cogitasse, ut cujus mores haberet cognitos: imo in potioribus tabulis ejus adversarium successorem destinatum Antipam. hunc enim a patre ad regnum vocatũ non animo, ante corpus præmortuo, sed integris etiam tum & rationis & corporis viribus. Imo etiamsi tum tale de Archelao fuisset patris judiciũ, qvale in posterioribus tabulis, ipsum tamen jam satis declarasse, qvalisnam rex futurus sit, qvi autoritatem Cæsaris in confirmando regno contempserit, & privatus adhuc cives in templo jugulare non dubitaverit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contra afferebat pro Archelao, cædem illam circa templum commissam ipsorum improbitati imputandam, qvi non prius a tumultuando destiterint, qvam ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, qvod non solum malitiam suam exercuissent, verum aliis etiam necessitatem fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in speciem qvidem infestatum Archelaum, sed re vera contumaciam hanc ad ipsius Cæsaris pertinuisse injuriam. missos enim ab eo, qvi tumultuantes sedarent, facto ab ipsis impetu contra jus & fas necatos, nulla festi reverentia: qvibus patrocinari non pudere Antipatrum, sine æqvitatis respectu, dum modo odio prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qvi priores injuria non abstinuerint, & aliorum arma ad defensionem sumpta in se proritaverint. Cætera qvoq; de qvibus Arche-

ἀνετίθει ἢ αὐτῷ καὶ τῶν ὀκ ἔ ἱπποδρόμου δεσμωτῶν τλεὺ ἄφεσιν. καὶ πολλὰ τὰ μὲν γεγονότα, τὰ ἢ πιθανὰ ἐαυτῷ δυνάμενα. ἀλλὰ τὸ φύσιν ἔχειν γένεσ ὑπό τε νεωτέρων καὶ φιλοπραγμόνων ἔ ἀρχὴν παραλαμβανόντων τλεὺ ἐξουσίαν. πένθος τε ἔ ὅτι τῷ πατρὶ ἀμελείας, ἔ κώμους αὐτόνυκτα τῇ ἐκείνε τελευτῇ γεγενῆσθαι. ἐφ' οἷς δὴ καὶ τλεὺ πληθυσὺ ἀρχλεὺ ἔ ταραχὴν λαβεῖν. ἃ φύσει τα εὐεργετήσαντ ἐ αὐτὸν ἔ πατρὸς, καὶ δύτω μεγάλων ἠξιωκότ ἐ τοιῶσδε ἀμοιβεσ τὸν νέκυν, ὥστερ ὅτι σκηνῆς δακρύειν μὲν παρασκευάμενον τὰς ἡμέρας, ἀπολαύοντα ἢ ἡδονῆς τῇ ὅτι τῆς ἀρχῆς ὅσας νύκτας, φανῆναί τε καὶ τῶν καίσαρα τοιόνδε ὄντα ἀρχέλαον συγχωροιῶτα τλεὺ βασιλείαν ὑπ ἐ γένοιτο καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα. χορεύειν γὰρ καὶ ᾄδειν ὥσπερ ἐχθρῶ πόντ ἐ, ἀλλ' ὃν ἀνδρὸς ἔτως μὲν συγγνοὺς τηλικαῦτα δ' εὐεργετηθεὶς ἐξημένε, δεινότατον τε πάντων ἀπεφαίνετ. νῦν ἥκειν ὅτι καίσαρα καταιδούσ τῇ ἐκείνε χρησομένον τῇ βασιλείᾳ, πάντων αὐτῷ προπεποιημένων ὅσα γ ἦν τὸ ἂν αὐτὸς καὶ βεβαιῶσ ἤδη ἔ αὐτοκράτ ἐ παρεσχηκότ ἐ πεισόμενα. μάλισ ἢ τλεὺ σφαγλεῦ τ ἐ τὸ ἱερὸν εἰσιόντ λόγω καὶ τλεὺ θυσίαν, ὡς ἑορτῆς τε ἐνεστηκυίας, καὶ ἱερεῖον ὑ προσω σφαχθῆναι ἔνιοι μὲν ξένοι, οἱ ἢ, ἐγχωρίοι πληθύοντ ἢ τὸ ἱερὸν νεκρῶν, ὐχ ἀλλοφύλε, ἀλλὰ ἐ μ' νομίμων ὀνομάτων τῆς βασιλείας ἐφιεμένε τῆς πλάνε, ὅπως ἀνιηθεὶς πληρώσαι τῆς φύσ τυραννίδ ἐ πᾶσιν ἀνθρώποις μεμισημένε ἀδικίαν. ὃ τλεὺ μηδὲ ἅπαξ ποτὲ ἱερᾶς τῆς βασιλείας αὐτῷ τλεὺ ἀλεξικλὲ ἀρετῆ ἔ πατρός. ὑπέλαβ γὰρ αὐτὸ ἐ τρόπον, ἐπὶ ἐχθρὸν αὐτῷ ὀκ ἔ ἀληθινῶν ἢ ἰσχυροτέρων ἀντιπαρατιθέσθαι. κληθῆναι γὰρ ὑπὸ ἔ πατρὸς ὅτι τλεὺ βασιλείαν ἀχὶ νεκρῶ ὄντ ἐ πρὸς τὸ σωμαλὶ καὶ τλεὺ ψυχλεὺ, ἀλλὰ διαμφίνει μὲν τῷ λογισμῷ χρωμένε, ἀλλ' ἢ σώματ ἐ τῆς πράγμασιν ἐφεστηκότ ἐ. εἰ ἢ καὶ πρότερον εἰς αὐτὸν ὅτιοῦς τῆς παρ' ἀλεξάνδρα πατρὸς, ὁποτεφάνδα ποτ' ἂν ἦν βασιλεύς, ἢ μὴ χρῆναι τλεὺ βασιλείαν καίσαρα ἀφῃρημένον ἔ δυνάμεα τλεὺ ἐξουσίαν, τὰς ἢ πολλὰς ἰδιωτλεὺ ἔνα, ἀκμλεὺ σφάζειν ἐν ἱερῷ μὴ δοτετεγμμένον. καὶ αὐτίπατ ἐ μὲν παῖδα εἶπὼν, καὶ μαρτύρων παρεσομένων τὰ εἰρημένα, πρατιώμην ἐ πολλῶς ἢ συγγνώμων, παύεσθαι δ' λέγειν. ἀνίσασιν ἢ νικόλα ἐ ὑπὲρ ἀρχελάε. * τὰς γὰρ ὅτι φοίσδε ἄρχοντας, ἀ μόνον τὴ καθ' αὐτὰς ὑβρίζειν εἶναι πονηρὰς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀναγκάζοντι ἐς τλεὺ ἄμυναν αὐτῶν ἐυγνωμονῆν πεφυκυίας. ὡς ἢ πολέμια ἔδραν λέγω μὲν κατ' ἀχελάε, τὸ ἢ ἀληθὲς ἐς καίσαρα φανερὸν εἶναι. τὰς γὰρ ὑβριστὰς καὶ λύτας τῶν δαιμόνων ἐ, ἢ ὑπ' ἀρχελάε πεπομφότας κτεῖναι ὅτι ἠμέλησε, ὅτε ἢ ἦλθ, ὅτε ἢ νόμιμ ἑορτῆς ὑπερφρονήσ ἠμελημένας, ὧν ἀντιπάτρου ἐπ αἰσχίσ ἐκδικητλεὺ καθησαμένου, ὅτι ἠρέμησε ἐχθρὸς ἢ αὐτὸ τῶν ἀρχέλαον, ἢ φύσ ἔ δίκητ δικαίν. οἱ παρελθόντες ἐ μὴ τῶν δαιμόνων ἄρχοντες ἀδίκων ἔργων, οἱ δέ εἰσιν οἱ βιαζόμενοι ἐ μὴ ἑλόντας τὸ ἀμυνομένους ἐφ' ἑαυτὰ χωρεῖν. ἀνετίθει ἢ ἐ τοῖς λοιποῖς πᾶσι

laus contra afferebat pro Archelao, cædem illam circa templum commissam ipsorum improbitati imputandam, qvi non prius a tumultuando destiterint, qvam ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, qvod non solum malitiam suam exercuissent, verum aliis etiam necessitatem fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in speciem qvidem infestatum Archelaum, sed re vera contumaciam hanc ad ipsius Cæsaris pertinuisse injuriam. missos enim ab eo, qvi tumultuantes sedarent, facto ab ipsis impetu contra jus & fas necatos, nulla festi reverentia: qvibus patrocinari non pudere Antipatrum, sine æqvitatis respectu, dum modo odio prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qvi priores injuria non abstinuerint, & aliorum arma ad defensionem sumpta in se proritaverint. Cætera qvoq; de qvibus Arche-

πᾶσι τοῖς ἐν βουλῇ τὴν κατηγόρων. οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ ἐκ μιᾶς A laum accusaverant, in eos ipsos accusatores re-
γνώμης τὰ αὐτῶν γεγνημένον αἰτίᾳ δ' ἀδικεῖν ἐσκάφθαι. ferebat, dicens nihil horum nisi ex illorum sen-
ἐν τῇ φύσει τοιοῦτος αὐτὸς γεγονέναι πονηρὰ εἶναι, tentia gestum, nec ea tam injusta esse, quam ipsi
ἀλλὰ τοῦ βλάπτειν ἂν δοκεῖν ἀρχέλαον. τοσοῦτον δὲ αὐτοῖς videri velint, dum per hoc aliqvid Archelao no-
εἶναι βουλεύειν ὑπερφυῶς εἰς ἄνδρα συγγνώμη, καὶ πατρὸς μὲν εὐεργέτου, σωνηθῆ δ' αὐτοῖς καὶ ἅμα πάντας οἰ- ceant. Tantam illis inesse cupidinem lædendi
κείως πεπλεκόμενον. τὰς γε μὲν ἁμαρτίας ὑπὸ τοῦ cognatum hominem, cum de patre benemeri-
σωφρονοῦντος γεγράφθαι καὶ βασιλέως, καὶ κυρωτέρας τὰ γεγραμμένων ὕστερον, ἅμα τὸ κράτιστα δεσπό- tum, tum ipsos omnibus semper prosecutum offi-
την τῶν ὅλων καταλείφθαι πρὸς τῶν κρίσιν τὰ ἐν αὐτοῖς B ciis. Testamentum certe a rege mentis com-
γεγραμμένων. μιμήσεσθαί τε ἀδάμως κρίσεως τὴν pote esse scriptum, & posteriores semper potio-
ὕβριν αὐτῶν, οἵτε ἡρῴδου πάντοτε ἀπολαύσαντες, παρ' οὐ res esse tabulas, has vero tanto magis, quod Cæ-
ἔσχε κρίσεως δωράμενος, τὰ πάντα ὅτι ὕβριν γνώμης ἐπεί- sari rerum domino autoritatem confirmandi re-
γοντο αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτῶν ὄφλειν τὰ συγγνώμης τοιούτων γεγονότων. ἔχθιον κρίσεως τε ἀνδρὸς ὑπ' αὐτοῦ πεπιημένου linqvant. Nec Cæsarem iniquitatem istorum
τὰ πάντα εἰς φίλους συμμάχους καταλύσειν τοὺς Ἀλαβάρχας, ὅτι περὶ τῆς αὐτοῦ γεγραμμένης. ἥδε μιμήσεσθαι imitaturum, qui cum maximis ab Herode vivo
κακίαν τὴν ἐκείνων, τὴν κρίσεως ἀρετὴν καὶ πίστιν, πρὸς C affecti sint beneficiis, nunc extremam ejus vo-
ἅπασαν τὴν οἰκουμένην ἀνενδίαστον γνωσθεῖσαν, εἰς μενίαν εἰς luntatem violare conentur: quin potius viri a-
λογισμὸν ἐκστῆσαι καλοκἀγαθίαν ἀνδρὸς βασιλέως, ἧς μὲν mici ac socii, & omnia fidei suæ permittentis:
ἀγαθοῦ τὴν Ἀλαβάρχου καταλελοιπότος, πίστεως δὲ τῆς αὐτοῦ testamentum ratum habiturum. multum enim
προφάσεως. ἔτι ἁμαρτάνειν ἡρῴδου περὶ τὴν κρίσιν δ' Ἀλαβάρχου, σωφρονισμὸν κεχειρωμένου ὅτι τῇ κρί- interesse debere inter horum malitiam, & Cæsa-
σει γνώμῃ τὰ πάντα πιθανός. καὶ Νικόλαος μὲν τοιάδε διελθών, καταπαύει τὸν λόγον. κρίσεως δὲ ἀρχέλαον ris virtutem atqve fidem toti orbi cognitam,
ἀποστείλας αὐτὸν πρὸς τὰ γόνατα, φιλοφρόνως τε ἀνί- D quapropter non judicaturum parum sanæ men-
στη, φάμενος ἀξιώτατον εἶναι τῆς βασιλείας. πολλοῦ τε tis decretum ejus, qui probo filio successionem
ἀπέφαινε τροπὴν γνώμης τὴν αὐτοῦ σὺν ἄλλα πράξειν, reliqverit, & insuper ad ipsius fidem confugerit;
ἀλλ' ὅπερ αἵ τε Ἀλαβάρχαι κατηγόρουν, καὶ ἀρχέλαος quandoqvidem verisimile non sit in deligendo
συνέφερεν. ἐκ μὲν τούτου τοιοῦτο ἐδόκει, ὡς ἀνέγνω παράδειγμα χρώμενον ἐπ' ἀδείας ἀρχέλαον εἶναι. καὶ successore errasse, qui tam prudenter sententiæ
Ἀλαβάρχου τὴν ἀνδρῶν γνώμην ἐσκοπεῖτο καθ' αὐτὸν ἔτι Cæsaris subjecisset omnia. In hunc modum
ἀρχέλαῳ τὴν βασιλείαν ἐπὶ κυρώτων, ἔτι κοινῇ αὐτοῖς Nicolaus qvoqve dicendi finem fecit. Tum
πιθανὸς παντὶ τῷ ἡρῴδου γένει, καὶ πάντα παντὸς πολλῆς E Cæsar Archelaum ad genua sibi accidentem ere-
ἐπικουρίας δεομένου. xit humanissime, dignum esse regno pronunci-
ans: præ se ferens nihil se facturum, nisi testa-
mento præscriptum & Archelao ipsi commo-
dum: videnqve hac promissione confirmatum
in spe juvenem, nihil tum amplius super ea re XIV.
statuit. Et dimisso concilio solus secum dispi-
ciebat, unine regnum ratum faceret, an commu-
ne fineret Herodis generi, præsertim cum omnes
ejus ope indigeant.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, καὶ ὡς ἔβαρος τοὺς αἰτίους αὐτῆς ἐκόλασε.

CAP. XII.

Seditio Judæorum contra Sabinum, & qvomodo Varus autores ejus puniit.

Πρότερον δ' ἢ κύρωσίν τινα τούτων γνῶναι μαρθάκη τε ἡ ἀρχελάου μήτηρ, νόσῳ τελευτᾷ, καὶ Οὖαρος ἐπάρχου Συρίας στρατηγὸς παρῆλθε γράμματα τῶν Ἰουδαίων ἀποστάσιν Ἀλαβάρχου φέροντα. ἔγνω δ' ἀρχελάου μὲν τὸν ἔκπαλαι σπουδὴν τοῦ πᾶν ἔθνος, καὶ ἔβαρος αὐτὸς, ἐπεὶ παρῆλθε, τοὺς αἰτίους τῆς κινήσεως τιμωρίᾳ περιβαλών, καὶ F πόλεις τε στάσεως ἀπόχρησιν ποιησάμενος πολλῆς γνωμένης, ἐπ' ἀνθοχείας τῶν ἀναζυγὴν ἐποιεῖτο, τάγμα ἓν τῆς στρατιᾶς ἐν ἱεροσολύμοις λειπόμενος, τῶν Ἰουδαίων νεοτροπίαν ἀπιστούμενος. ἃ μὲν ἐπεργάσατό γε οὐ- G δὲν ἔτι πώλη δ' μὴ ἐκστάσιν τινὰ αὐτῶν. ὅπου γὰρ ἔβαρος ἀπῆν, καὶ σαβῖνος ἀπέτρεπε δ' κρίσεως ἐπιμένας αὐτόθι μεγάλως τοὺς Ἰουδαίους κατεπόνει, στρατιᾷ τε τῇ καταλελειμμένῃ πιστεύων ὡς καὶ βεβαίοτατ' αὐτῶν, καὶ τὸ πλῆθει. πολλοὺς γὰρ ὁπλίσας δορυφόρους, ἐχρῆτο αὐτοῖς ἐπάγων τοὺς Ἰουδαίους, καὶ σκυβάλων ἔτι ἀποστάσει. τάς τε γὰρ ἄκρας ἐκάζετο φρουραμβάνειν, καὶ τῶν βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἐρεύνῃ σπουδῆς ὥρμητο βίᾳ Ἀλαπερδῆ καὶ

SEd priusquam quicquam certi de hac re de-
terminatum sit, Marthace Archelai mater,
morbo vitam finiit, & a Varo Syriæ præside
venerunt literæ defectionem Judæorum signifi-
cantes. Nam discessum inde Archelai sequuti
sunt magni in ea gente tumultus, ad qvos com-
pescendos cum Varus venisset, autoribus ejus
motus affectis supplicio, & maxima ex parte sedi-
tione compressa, revertens Antiochiam, legio-
nem unam reliqvit Hierosolymis, ut Judæis no-
vandarum rerum facultatem præriperet. nec ta-
men quicquam hac ratione profecit. Quamprimum enim Varus abiit, Sabinus Cæsaris procu-
rator ibi subsistens vexabat Judæos, fretus relictis
illic copiis, & parem se jam putans populo. nam
armatis multis satellitibus, contra Judæos his ute-
batur, molestans eos, & ad defectionem irritans: ut
qui & arces occupare conaretur, & violentas pecu-
niæ regiæ scrutationes faceret, privati lucri &

prædæ cupidine. Igitur instante pentecoste, sicut nos vocamus celebritatem qvandam patriam, confluxerunt undiqve multa millia non solum religionis gratia verumetiam indigne ferentes Sabini intemperias, nec tantum ex Judæa gravius offensa, sed e Galilæa qvoqve ac Idumæa, tum a Hierichunte, & trans Jordanem sitis oppidis, omnes cupientes pœnas a Sabino expetere. partitiqve trifariam hoc modo castra faciunt. pars una Circum occupat. reliqvarum duarum altera templum a Septentrionali & Orientali regione circumsidet. ab Occidentali altera, qva fita erat domus regia. Ita inclusos undiqve Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia hominum: qvibus decretum esset aut mori, aut vincere, statim ad Varum misit literas, hortans, ut properet, relictamqve legionem præsenti periculo eripiat, alioqvi brevi contrucidandam. ipse consensa castelli turre celsissima, qvæ in honorem Herodis fratris a Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu Romanis innuebat, ut in Judæos eruptionem facerent: & cum ne amicis qvidem se auderet committere, postulabat, ut alii propter ejus avaritiam mortis periculo se objicerent, qvi postqvã progredi ausi sunt, conflictus fuit accerrimus. & qvamvis strenue milites rem gererent, non tamen frangebantur Judæorum animi, licet multis cadentibus, sed circumducta suorum parte, ascenderunt porticus, qvæ erant in extimo templi ambitu: unde in adversarios pugnantes vel mittebant, vel fundis intorqvebant lapides, non tantum adjutores suorum, sed spectatores etiam totius prælii. qvin & sagittarii e superiore loco impetebant expositos ictibus, nec valentes contra missilibus ad se pertingere, eoq; facilius vincebant. atqve hæc pugnæ conditio diu duravit. deinde Romani indignitate rei moti, ignem clam subjiciunt porticibus: qui multis accendentibus & fomenta aggerentibus brevi ad tectum emicuit: ejus materies quod esset pice accera obinaurationem peruncta, facile correpta est incendio, quo lacunaria illa pretiosa & magnifica absumpta sunt, & quotquot illuc ascenderant improviso perierunt exitio. pars enim cum tecto ruente una præcipitati sunt, pars a circumstantibus telis confixi: nonnulli desperatione salutis & vi mali attoniti, aut in flammas sese dederunt, aut suismet gladiis confecti sunt. quod si aliqui refugientes qua ascenderant, in tutum se recipere volebant, hos omnes Romani contrucidaverũt, quod inermibus nihil prodesset ferocia, ita ut ne unus quidem ex his qui tectum ascenderant incolumis evaderet. Tum Romani, qua se incendii remisit, alii ab aliis protrusi, penetraverunt ad sacræ pecuniæ conditorium, cujus bona pars furto

A πλεονεξιῶν ὑπὸ θυμοῦ. ἐπεὶ ὅσον ἡ τῆς πεντηκοστῆς ἑορτὴ τῶν ἡμῶν ἐστι πάτριος καὶ κεκλημένη, ἔπι τὴν θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέροντες τὴν παρουσίαν τῆς αὐδήνης ὕβρεως, μυριάδες ἀνθρώπων καὶ πάνυ πολλαὶ, γαλιλαίων τε καὶ ἰδουμαίων, ἱεροσολυμίταν τε ἡ πληθὺς καὶ ὅσοι περαῖται τὸν ἰορδάνην ποταμὸν οἰκοῦσιν, αὐτῶν τε ἰουδαίων τὸν θεὸν, ὁ πᾶσι πάντας σωτηλέχει, καὶ πολὺ πλείστοι τῶν ἄλλων ὑπεπιμελεία δ' αὐδήνης ἱερεῖα μέρη νεμηθέντες ὑπὸ τριῶνδε στρατοπέδων χωρίων. οἱ μὲν τὸν ἱππόδρομον ἀποβαλόντες, καὶ λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τοῦ βορείου ἱεροῦ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένοι, οἱ δὲ τὸν ἑῶον μέρος ἔχον, ἐφ' αὐτῶν ἡ τρίτη, τὸ πρὸς δυόμενον ἥλιον ἔβλεπον βασίλειον λεω. ἐπεὶ δὲ ἔστη τὰ πάντα αὐτοῖς ὑπὸ τὰς ὁρμὰς τῶν ῥωμαίων ἀπαντᾶν ἤδη αὐτοῖς ἀπειλοῦντες. ὁ σαβῖνος, ἔδοσε γὰρ τότε πληθὼν αὐτῶν B φρονήματα ἀνδρῶν, ἐν ἐλέγῳ τὸ θαρσῦν ποιούμενος καὶ ἡδέως μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς ἀρετῇ περιῆν νικᾶν, θράσημά τε ὡς τὸ ἄφρον ἐπεμπόμενος, καὶ τὸ σωφρονεῖν οὐκ ἀνδρεῖον ὀνομάζων βοηθεῖν ὡς κινδύνῳ μεγίστῳ τὸ ἐγκαταλείπειν τὸ φρούριον ἐπεσχηκότος, λέγων τὸ μὴ εἰς μάχην καταστῆσαι ληφθέντας αὐτούς. αὐτὸς δὲ ἐκ τοῦ ὑψηλοτάτου τῶν πύργων καταλαβόμενος ἥλιον, ὅπῃ πυρὶ καὶ ἡρῴδου ἀδελφοῦ φασηήλου C μένον τε ἔτους εἰρημένου, τελευτῆς ὑπὸ παρθίων αὐτῷ γεγενημένης, καταστὰς τοὺς ῥωμαίους ἐπιξενοῦται δαίοις. αὐτὸς μὲν δὴ εἰς τὰς φίλας πολιὰς τοὺς δ' ἄλλους προαπολυθῆναι αὐτοῦ τῆς ταραχῆς. τολμησάντων δ' εἰς τὴν ἔξοδον τὴν μάχη σφίσι καρτερά. καὶ οἱ ῥωμαῖοι πολλῶν ἐπιόντων ἐκρατοῦντο, ἐμέλησε τὰ φρονήματα τῆς ἐφόδου καὶ ἐκαμνε τῇ ὄψει δ' δεινὰ πολλῶν αὐτοῖς πιπτόντων. D ἀποδεύσαντες δ' ἀνίασιν ὅπῃ τὰς στοὰς, αἳ περὶ ἱερῷ τὸν ἔξωθεν περίβολον περιέχουσι, καὶ πολλῇ ῥώμῃ ἐμένοντες, λίθους τε ἀφιέσαν, τὰς μὲν ἐκ χειρὸς ἐφέροντες. ἐς δὲ σφενδόνων. ἀθλητὰ γὰρ ὄντων τῶν μάχης ὄντες. ἐκ τοῦ πάντες ὠθούμενοι γὰρ ἐλάμβανον τὰς ῥωμαίας, λέγ. τὸ ὑπερδεξιοὶ καὶ ὑπηχειρεῖς μὲν ἄπορον λέγ. τὰ ἀνέφικτα ἀκροτάτῳ πειρωμένους ἰέναι, ῥᾴους δὲ πρὸς E πολεμίους ἔχοντες. ἐκ πολλοῦ μὲν χρόνον ἡμύνοντο τοιάδε ἔσται. ἔπειτα ῥωμαῖοι δεινῶς φέροντες δρωμένους πῦρ ἐνιᾶσιν ταῖς στοαῖς, λαβόντες ἰσχὺν ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. ἐκ τὸ πῦρ ὑπὸ πνεόντων προσλάβῃ μᾶλλον, μὴ μὲν τ' ἐγκρατὲς φλόγα δυναμένων τ' δ' ῥόφῳ ἡ ταχ. ἡ δὲ ξύλωσις παρεῖχεν πολὺ κηρὸ πλέον ἐπὶ δὲ κηρὸν χρυσὸν ἐπαλλήλαμένον ἦκεν. ἔρεισα τε μεγάλα σκεύη ἐκ ἀξιολογώτατα F τὰ. μὴ τὰς ὑπὲρ τῶν ὅλεθρος ἅπας ἀπροσδόκητος πέλαγεν. οἱ μὲν δὲ ὁρόφῳ καταβραχθέντες φέροντο αὐτῷ. τὰς δὲ θρισσοὺς ἐβαλλον οἱ πολλοὶ δὲ ἀπορίαν τε σωτηρίας, καὶ ἐκ πολλῷ τοῦ θρέσκοτος, οἱ μὲν εἰς τὸ πῦρ ἐσίσουν ἑαυτοὺς δὲ καὶ ταῖς ξίφεσι χρώμενοι ἀλλάξαντο ἐπιόντας οἱ δὲ εἰς τὸ κατέπιπτον χωρήσαντες ὁδῷ ἡ ἐπὶ

σαν ἐσώζοντο, οἱ ῥωμαῖοι πάντας ἔπτεινον γυμνούς τε ὄντας καὶ τὰ φρονήματα σκελελυμένους, οὐδενοίας λέγ. τὸ ἄνοπλον βοηθεῖν δυναμένης. ἐσώθη δὲ τῶν ἀνελθόντων ὅπῃ τὸ πῦρ. ὁδὲ ἐσπεσῶν. μαῖοι λέγ. δὲ πυρὶς ἢ παρέσχον ὠθέντες, ὀκρατοῦντες δ' ἡσυχοῦ, καθ' ὃν ἱερὰ λεω χρήματα, ἢ

πολλὰ ἐκ τῶν χρημάτων, σὺν βίᾳ δὲ ἡ πρεσβεύσειν εἰς τὸ
Φανερὸν πεντακοσίας τάλαντα. Ἰουδαίους δ', ἐλύπει μὲν
τὸ πάθος τῶν φίλων οἱ ἐν τῇδε ἔπεσον τῇ μάχῃ, ἐλύ-
πει δὲ καὶ τῶν ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. ἃ μέν; ἀλλ'
ὅπερ αὐτῶν ἐτύγχανεν ἔτι σωζόμενον καὶ μαχιμώτα-
τον, τούτῳ ἐμπεριέχοντες τὸ βασίλειον, ἠπείλουν πῦρ τε
ἐνιέντες αὐτῷ, καὶ πάντας κτενεῖν, κελεύοντες ἢ τεχ-
άπτειν, καὶ πεισθεῖσιν ἀσπιχνέμενοι ἄδειαν καὶ
συγγνώμην σὺν αὐτοῖς. καὶ τῶν βασιλικῶν τὸ πλεῖστον ἡνω-
μολήκεσαν σὺν αὐτοῖς. ῥᾴθυμος δὲ καὶ χρᾶτος περιελί- B
ποντο τῶν μαχιμωτάτων δὲ ἡρῴδου στρατεύματος ἔχοντες
ἄνδρας τρισὶ σώμασιν ὡπλισμένους, ῥωμαίοις παρεστῆσαν.
καί τι ἱππικὸν ἐπὶ τοῦ ῥάφω τεταγμένον, δὲ
καὶ αὐτὸ προσθήκη τῶν ῥωμαίων ἐγεγόνει. Ἰουδαίοις δὲ οὐκ
ἠμέλητο ἡ πολιορκία, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετήλλαττον,
καὶ τοῖς μεταβαλλομένοις σκέλδον μὴ ἐμποδίζοντες εἶναι
δὲ ἀπολειπομένῳ χρόνῳ παρέδοσαν αὐτοῖς ἐλευθερίαν
τὴν πάτριον. σκεδίνω μὲν οὖν ἄνδρα τὸν ἐπὶ ἄνδρα μετὰ C
στρατιωτῶν, πιστεύων δ' ἐκ οἵου τε ἐπὶ ἀρὲ τὰ πεπραγ-
μένα. καὶ τὸ λίαν μὲν εὐγνωμον τῶν πλειόνων ἐπ'
ὀλιγωρίᾳ δὲ καταφρονούμενον εἶχεν. ἅμα δὲ καὶ τὸν
ἄφαρον ἤδη προσδοκῶν ἐπέμενε τῇ πολιορκίᾳ. ἐν τού-
τῳ δὲ ἐπὶ μύρια χαρύβδεις ἐκόμισαν τῷ Ἰουδαίων
καταλάβοντες, πολλῶν πολλαχόθεν κατ' οἰκείων ἐλπίδας
κερδῶν καὶ Ἰουδαίων ἔχθρας ὅτι τὸ πλεμεῖν ὡρμημέ-
νων. ἀχίλλιοι μὲν τῶν ὑφ' ἡρῴδῃ ποτὲ στρατευσαμέ- D
νων καὶ ἤδη καταλευκότες ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ συνέντες
προσεπλέοντο τοῖς βασιλικοῖς, ἀντιφαίνοντο αὐτοῖς
ἀκαθέκτῳ δὲ ἡδονῇ ἀνεφλέγοντο, καὶ τῶν μὲν πεδίων εἰς τὰ
μετέωρα ἀνεωσμένων εἰ ἐμπειρίαν τὴν εἰς τὰ πολεμι-
κὰ τῶν ἀνδρῶν, ταῖς δ' δυσχωρίαις σώζοντο ὅσοι
δύναται. Ἰουδαῖοι δὲ ἐκ οἷοί τε ἦσαν ἐπὶ μέ-
γαν δυνηθέντες, ὑφ' ἡρῴδῃ δὲ μεγάλοις ληφθέντες
πόνοις. ἦσαν δὲ καὶ ὁ Ἰούδας ὠφέλιμοι τὰ μάλιστα πρὸς
συσκευὴν μὲν πλήθους ἀνδρῶν ὁπλισμένων ὅπλα E
ἐφοπλίσαι τὴν βασιλέως παῖδα, καὶ ὅπλων κρατήσας ὅσα,
αὐτόθι ἀπέκειτο, ὡπλίζε τοὺς περὶ αὐτὸν καθ' ἕνα,
καὶ ἀποφέρειν χρήματα, ὅσα καταλήφθη αὐτόθι,
φόβερός τε ἅπασιν ἦν ἄγων καὶ φέρων τοὺς προστυγχά-
νοντας, ἐπιθυμίᾳ μείζονων πραγμάτων, καὶ ζηλώσει
βασιλείου τιμῆς, ὃν ἀρετῆς ἐμπειρία, δὲ ὑβρί-
ζειν ἐξουσία, κτήσεσθαι προσδοκῶν τὸ ἐπιτυγχάνειν
χέρας. ἦν δὲ καὶ σίμων δοῦλον μὲν ἡρῴδου δὲ βασι- F
λέως, ἄλλως δὲ ἀνὴρ εὐπρεπὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ
σώματος ἐπὶ μέγα προύχων τε καὶ πεπιθόμενος.
ἔτος δὲ ἐξθεὶς τῇ ἀκρασίᾳ τῶν πραγμάτων, διάδημά
τε ἐπέλυσε περὶ ἑαυτῷ, καὶ τινας πλήθους συναγα-
γὼν αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγελθεὶς μανίᾳ τῇ σκεινων, καὶ
ἐναγὰ ἄξιος ἐλπίσας παρ' ὀντινοῦν, τὸ ἐν ἱεροχωρίῳ βα-
σίλειον πέμπτον δὲ ἁρπαγὴν ἄγων τὰ ἐγκαταλε-
λειμμένα, πολλάς τε καὶ ἄλλας τῶν βασιλικῶν οἰκή-
σεων, πολλαχοῦ χώρας πῦρ ἐνεὶς ἠφάνιζεν τοῖς ἐνε- G
γκοῦσι λείαν ἀναλαμβάνειν τὰ ἐγκαταλελειμμένα, ὅπι-
σθεν ἔπεσον. ἐπέπρακτο δ' ἂν τι μεῖζον ἀτ' αὐτοῦ μὴ τα-
χέως ὑπισχνουμένης. ὁ δὲ χρᾶτος τῶν βασιλι-
κῶν στρατιωτῶν ῥωμαίοις προστεθειμένος μοῦ ἧς ἔχε
δυνάμεως ἐπαπειλεῖ τὸν σίμωνα, καὶ μάχης αὐτοῖς
μεγάλης ὑπὸ πολλοῦ γιγνομένης, τό τε πολὺ τῶν πε-
ρσῶν ἀσωματεῖται ὄντες, καὶ τολμῃ μᾶλλον ἢ ὑπὸ
ἐσθμῇ μαχόμενοι διαφθείρουσιν. καὶ αὐτὸς σίμων

military disperiit, ad Sabinum autem propalam
quadringenta talenta ex ea præda relata sunt.
Judæi vero duplici calamitate affecti sunt, desi-
deratis in ea pugna carorum amicorum plurimis, & insuper spoliato sacrario, facto tamen glo-
bo e pugnacissimis circumdederunt regiam, in-
censuros se eam & omnes intus occisuros minitantes, nisi qvamprimum discederent: qvod si mox abirent, impunitatem Sabino una cum suis pollicentes: pro qvibus etiam aulicorum maxima pars stabat. Rufus qvoqve & Gratus, qui sub se habebant tria millia bellicosissimorum & strenuissimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum se transtulerunt: simulq; eqvitatus Rufo duci parebat, non mediocris fane ad rem Romanam accessio. Interim Judæi nihilo segnius instabant oppugnationi, muros suffodientes cuniculis, & adversarios hortantes, ut abirent, neve diutius vindicantibus se in libertatem a majoribus acceptam obsisterent. At Sabinus libenter qvidem inde abduxisset milites, sed fidem promissis habere non poterat, propter ea quæ perpetraverat, nimiam etiam æquitatem hostium suspectam habebat, & expectabat a Varo subsidium. In hoc rerum statu etiam XV.
alibi per Judeæam diversis in locis innumeri tumultus exoriebantur, ut qvemqve aut lucri, aut vindictæ concitabat cupiditas. Duo enim virorum millia, qvi aliqvando sub Herode meruerant, tunc vero dimissi domi agebant, in unum collecti bello impetebant regios, resistentes sibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qvi nusqvam æqvo loco eos sustinere ausus ut veteranos & bellandi peritissimos, tuebatur se & sua qvantum poterat asperitatibus accessu difficilibus. Qvin & Judas Ezeciæ latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim urbem Galilææ collecta circa se hominũ desperatorum manu incursabat regis ditionem: & potitus ejus armamentario, armatisq; inde suis ad unum omnibus, pecuniam qvoqve regiam in illis locis occupavit: jamq; formidandus accolis spoliabat, in qvoscunqve incideret, aspirans ad regnum, affectansq; hoc fastigium non bonis artibus, qvarum imperitus erat, sed nocendi licentia. Dum ita ubiqve turbatur, etiam Simon Herodis regis servus, vir alioqvi & forma & statura & robore egregius in primis habitus, ausus est diadema sumere: stipatusqve numerosis copiis, & rex consalutatus ab insana multitudine, placebat sibi præ qvovis alio, auspicatus potestatem diripienda ac incendenda Hierichuntina regia: passimqve crematis aliis regis palatiis, & præda concessa suæ factionis hominibus, majora etiam ausurus videbatur, ni mature occursum fuisset. nam Gratus regiorum militum dux, tum Romanorum partes fovens, suas copias contra Simonem duxit: ubi post acerrimum conflictum transfamnani homines incompositi, & ferociter magis qvam pecite pugnantes deleti sunt. ipsum Simonem per

anguſtas quasdam fauces fugientem Gratus as-
ſecutus obtruncavit. Apud Amatha quoqve
Jordani fiumini appoſita palatium regium in-
cenſum eſt a quadam hominum colluvie, qualis
& circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per
totam gentem graſſabatur, eo quod proprium re-
gem non haberet, qui multitudinem bonis ratio-
nibus contineret in officio: qui vero externi ad
caſtigandos ſeditioſos venerant, malum potius
exacerbarent, graves ſuperbia ſimul & avaritia.
Quandoquidem Anthronges, vir nec majoribus
claris prognatus, nec virtute aut opibus ſubni-
xus, ſed paſtor hactenus obſcuriſſimus, vaſto
tantum corpore & manuum robore inſignis, at-
tentavit dignitatem regiam, paratus animæ peri-
culo depaciſci nocendi licentiam. huic erant
quatuor fratres, & ipſi grandi ſtatura & manu
prompti ad quodvis arduum facinus, inſtrumen-
tum, ut ipſis videbatur, idoneum ad occupandã
tyrannidem, qvod eorum quisque ductaret co-
hortem militum. magna enim ad eos turba con-
fluxerat, qvam in fratres qvaſi legatos diſtribu-
tam obire jubebat prælia: ipſe diademate orna-
tus conſultabat de rebus agendis, quarum penes
ſe ſervabat arbitrium: duravitq; diu poteſtas
hujus, & non inanis regis appellatio, dum quic-
quid collibuiſſet exeqvitur: maxime in Roma-
nos cædibus ſæviens, & milites regios, utrisqve
ex æqvo infenſus: his propter licentiam, qva ſub
Herode uſi fuerant; Romanis propter recentem
injuriam. Id odium indies magis exaſperabatur,
imminebantq; ubiqve omnibus, vel lucri cupi-
dine, vel in conſvetudinem jam verſa occidendi
libidine. Circa Emauntem etiam Romanam co-
hortem frumenta & arma in exercitum portan-
tem inſidiis exceperunt: ductoremqve ejus
Arium centurionem cum quadraginta fortiſſimis
peditibus telis confixerunt: reliqvos nihilo me-
liora jam ſpectantes ſuperveniens cum regio mi-
lite Gratus ſervavit, relictis cæſorum cadaveri-
bus. In hunc modum longo tempore prælia per
occaſionem conſerentes, & Romanos non levi-
bus affecerunt incommodis, & ſuam gentem ma-
joribus etiam involverunt calamitatibus. tandẽ
& ipſi capti ſunt, unus a Grato pugna victus, alter
a Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai
poteſtatem redacto, ultimus qui ſupererat, fratris
caſu territus, & nullam videns ſalutis ſpem reli-
qvam, qvod ejus copiæ exhauſtæ eſſent vel mor-
bo vel continuis laboribus, accepta fide & jure-
jurando ipſe qvoqve Archelao ſe dedidit. ſed id
aliqvanto poſt factum eſt. Tunc vero Judæa ple-
na erat latrociniis, & ut qvisqve ſeditioſorum
cœtus cojuerat, paſſim reges creabantur in rei-
publicæ perniciem, qvod minima ejus mali pars
rediret ad Romanos, ipſi vero inter ſe diuturnis
conflictarentur cædibus. Cæterum Varus, co-
XVI. gnito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ le-
gioni, aſſumptis duabus reliqvis (nam tres in-

φυγῇ. ἀλλὰ τὸν μὲν φάραγγος σώζοντος αὐτὸν χρόνος
ἐντυχὼν τῷ κεφαλῇ ἀποτέμνει. κατεπηγθὴ δὲ
τὰ δὴ τῷ ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐν ἀμαθοῦς βασίλεια τῶν
πόνων συρέντων ἀνδρῶν σίμωνι ὠφελημάτων. ἔτως
πολλὴ ἀσρατιὰ συνεπλήσθησε τῷ ἔθνει, ἀφ' ὧ βασι-
λέα μὲν οἰκεῖον σὺκ εἶναι τὸν καθέξοντα τὸ πλῆθος
ἀρετῇ. τὰς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας σωφρονιστὰς
ἢ μὴ συρασιάσοντος τῶν ἀνθρώπων, ἐπέκραινον
αὐτῶν ἀφ' τε ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν ψεύδη. ἐ-
πεὶ καὶ ἀγρόγγης ἀνὴρ οὔτε προγόνων ἐπιφανὴς ἀξι-
ώματι, ἔτε ἀρετῆς πλείοσιν, ἢ τινῶν πλήθει χρη-
μάτων, ποιμὴν ἦ καὶ ἀνεπιφανὴς τοῖς πᾶσιν ἐκ πα-
πάντων ὤν, ἄλλως ἦ μεγέθει σώματος, καὶ τῇ κα-
τὰ χεῖρας ἀλκῇ ἀφεπέφηνεν, ἐτόλμησεν ἐπὶ βασι-
λεία φρονῆσαι, καὶ ἀφ' τῶν ἡδονῶν ἢ πλέον ὑβρίσαι,
καὶ θηρίων σὺκ ἐν μεγάλοις πήδαλα τῆς ψυχῆς τὸ
ἐπὶ τοιοῖσδε ἀνάλωμα ἡγησόμενον. ἦσαν ἦ αὐτῷ
καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ ἐπὶ
μεγάλα προῦχειν τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπισ-
μένοι, πρόβλημα εἶναι τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας
δοκοῦντες. λόχος τε αὐτῶν ἦρχεν ἑκάστος. συνελέ-
γετο γὰρ μεγάλη πλῆθος πρὸς αὐτούς. καὶ οἱ μὲν στρα-
τηγοὶ ἦσαν, καὶ ὡσεστράτευον αὐτῷ ὑπόσα εἰς τὰς μά-
χας φοιτῶντες δι' αὐτῶν. ὁ ἦ διάδημα περιθέμε-
νος, βουλευτήριόν τε ἦγε ἐπὶ τοῖς ποιητέοις, καὶ τὰ
πάντα γνώμη ἀνακείμενα εἶχεν τῇ αὐτοῦ. διέμενέ τε
ἐπὶ πολὺ τοῦ δὲ τῷ ἀνδρὶ ἡ ἰσχὺς, βασιλεῖ τε κεκλημέ-
νῳ, καὶ ἃ πράσσειν ἐβούλοιτο μὴ ἀποστερουμένῳ, φόνου τε
καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ἐπιμελῆ προσκείμε-
νοι ῥωμαίων τε καὶ τῶν βασιλικῶν μίσει, πολιτευό-
μενοι ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους, τοὺς μὲν ὕβρει ἢ χρή-
σει τοῦ ἐπὶ τῆς ἡρῴδε ἀρχῆς. ῥωμαίους ἦ εἰς τὸ παρεῖναι ἐ-
δόξαν ἀδικεῖν, προῖόντος ἦ χρόνου, καὶ ἐπὶ πλεῖον
ὁμοίως ἐξηγριώθησαν. διαφθείρεσθαί τε σὺν ἴσῃ τοῖς
πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδεσ ἐλπίδι, τὰ ἦ καὶ σωτηρίᾳ
ἢ φόνου ἕνεκεν. ἐπιπλεύσαντες ἦ τότε καὶ ῥωμαίων λόχῳ
κῇ ἐμπεσοῦσι, οἱ σῖτον καὶ ὅπλα τῆς στρατιᾶς ἔφε-
ρον. καὶ προσιόντες ἄρδην μὲν τὸν ἑκατοντάρχην ἐς
ἡγεῖτο ἢ πάγματος, καὶ τεσσαράκοντα τῶν περὶ
αὐτὸν, πεζῶν τὰς κρατίστας κατηκόντισαν. οἱ ἦ λοιποὶ,
δείσαντες πρὸς τὸ πλῆθος αὐτῶν, χράτε σὺν τοῖς βα-
σιλικοῖς, οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν σκέπης αὐτοῖς γυμνοῦντες, φύ-
ζουσι τὰς νεκρὰς καταλιπόντες. καὶ πολὺν μὲν
χρόνον τοιούτοις τρίτοις χρώμενοι μάχαις, ῥωμαίους
τε παρελύπησαν σὺκ εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος σκάλαυ-
σαν ὑπὲρ μέγα. χειροῦνται δ' οὖν χρόνῳ ὕστερον, ὁ
μὲν χράτῳ συμβαλών, ὁ ἦ πτολεμαίῳ. καὶ τὸν πρε-
σβύτατον ἀρχελάῳ λαβόντος, ὁ τελευτήσαντος πρόθυμος
τοῦ ἐκείνου λελυπημένος, καὶ ἄπορον ὑπὲρ τελέου ὁ-
ρῶν τὴν σωτηρίαν ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλῷ ψυ-
λωθεὶς τῆς δυνάμεως, ὑπὲρ δεξιᾶς καὶ πίστεως ἢ ἤθους
ἀρχελάῳ ὠφελίδοσιν αὐτόν. καὶ τάδε μὲν ὕστερον
γίνεται. λησταὶ ἦν ἰουδαῖοι ἐμπαλέως ἐπὶ, ἐξ ὧν ὠφελήσαντο τινὶ οἱ συρασιάσαντες αὐτῷ, βασιλεὺς προῖσ-
χομένου ἐπ' ὀλέθρῳ ἢ κοινῇ ἠρέσκετο, ὀλίγοι μὲν καὶ
ἐπ' ὀλίγοις ῥωμαίοις λυπηροὶ καθιστάμενοι, τοῦ ἦ
ἐμοφύλου φόνου μείζονα ἐμποιοῦντες. ἔβαρε ἦ,
ἐπειδὴ τὸ πρῶτον πιωθάνεται τὰ πεπραγμένα, συ-
βίνου γράψαντος πρὸς αὐτὸν, δείσας τὸ τρί-
του πάγματος, δύο τὰ λοιπὰ ἀναλαβὼν, τρία ἐπὶ

συρείας

συμμίξας τὰ πάντα λαὸν, καὶ ἵλας ἱππέων πεντακοσίας, ὁπόσους ὁ βασιλεὺς ἢ βασιλεῖς ἢ τινὲς τετράρχαι τότε παρεῖχον, ἠπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν Ἰουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. ἐρομένου δὲ πᾶσιν εἰς Πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι, ὅπόσοι προεξεπέμποντο. διδόασί τε αὐτῷ καὶ βηρύτιοι δισχίλιον αὐτῶν τὴν πόλιν ὑπηκόους πεντακοσίους καὶ χιλίους. πέμπει δὲ καὶ ἀρέτας ὁ πετραῖος ἔχθει τε τοῦ Ἡρῴδου φιλίαν τῷ ῥωμαίων κτωμένῳ συμμαχίαν οὐκ ὀλίγου, χωρὶς πεζῶν τι καὶ ἱππέων. συναχθείσης δ' ἐν Πτολεμαΐδι τῆς δυνάμεως, μέρος τι παύτης τῷ ἑῷ ἀδελφιδοῦς, καὶ ἑνὶ τῶν αὐτοῦ φίλων, χαλιλαίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, οἱ ὑπὲρ τὴν Πτολεμαΐδος ἔχόμενοι κατοικοῦσιν. οἳς ἐμβαλὼν τοὺς τε ἀντικαλουμένους εἰς μάχλην τρέπεται, καὶ σεσωφωρμένων, τοὺς μὲν οἰκήτορας ἰσοδραπόδιστα τῇ δὲ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς δὲ οὐαρος ὅτι σαμαρεῖς τῷ παντὶ στρατῷ παρῆσαν, τῆς μὲν πόλεως ἀπέσχε διὰ τὸ ἀνέγκλητον ὅτι τοῖς νεωτερισμοῖς εἶναι. στρατοπεδεύει δὲ ἐν τινι κώμῃ Πτολεμαΐδι κτήματι, ἄρους ὄνομα αὐτῇ. καὶ οἱ ἀραβες μίσει τοῦ ἡρῴδους ἐμπίμπρασιν αὐτῷ, ἐχθρῶς καὶ τοὺς φίλους τοὺς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκεῖθεν δὲ προϊόντες σὺν φωκώμῳ ἐπειρῶντο διαρπάσειν τι οἱ ἄραβες, καὶ ἐκαυσαν πάνυ ἐρυμνὰν ὄντα καὶ ὀχυράν. ἐν δὲ τῇ πορείᾳ, ὑδὲν αὐτοὺς διέφυγε, ἀλλὰ πυρὶ ἅπαντα καὶ φόνῳ τὰ πάντα μεστὰ ἦν. πίμπρασιν δὲ καὶ ἐμμαοῦς, ἀάρου κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τῶν πλατηκότων, προεκλιφθέντα γὰρ τὰ οἰκητόρων. ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἱεροσολύμοις ἤδη σπεύδοντι, καὶ ἰουδαίων οἱ μὲν πολιορκίαν τὸ τάγματος τῆδε στρατοπεδεύοντα, τὴν ὄψιν τῆς προόδου τῶν στρατευμάτων ἐκ ὑπομείναντες ὠχοντο ἡμιεργὸν τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἰουδαῖοι δεινὸν ὃ ἄαρος σφίσιν ἐγκαλοῦντος ἀπελυοντο τὰς αἰτίας, ὡς τὸ μὲν συνόδου τοῦ πλήθους διὰ τὴν ἑορτὴν ῥωμένης, τὸ δὲ πόλεμον μηδαμῇ γνώμῃ τῇ αὐτῶν, τόλμῃ δὲ τῶν ἐπηλύδων, συνελθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκήσαντες ῥωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκῆσαι προθυμίαν ἔχοντες. προσπαίσαντα δὲ τῷ οὐάρῳ, ἰώσηπός τε ἀνεψιὸς ἡρῴδου βασιλέως, γράτος τε καὶ ῥοῦφος τῶν ἐν αὐτοῖς τῶν στρατιωτῶν ἄγοντες, καὶ τῶν ῥωμαίων οἱ πολιορκούμενοι. σαβῖνος δὲ οὐκ ἀφίκετο οὐάρῳ εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως ὑπὸ θαλάσσης. οὐάρος δὲ τὴν χώραν πέμψας δὲ στρατοῦ μέρος, ἐπεζήτει τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. σημαινομένων, ὃς μὲν σκόλασεν οἷς αὐτὸς πεῖσας, εἰσὶ δὲ οὓς ἀφῆκεν. ἐμμένουσι δὲ οἱ μὲν τοῦτο τὸν αἰτίαν στανρωθέντες διχῇ. μὴ δὲ ὅτι τὸν μὲν αὐτοῦ στρατιὰν ἀποπέμπεται, χρήσιμον μὲν ὁρῶν ἐπ' ἀδαμένοις ὄσα τοῖς πράγμασι. πολλὰ γὰρ ἠπάκτει αὐτῶν καὶ πειρήκουσαν τῶν δογμάτων, καὶ ὧν ἠξίου οὐάρος, ἐφεστερδῶν ἃ ὁκ ἔθελεν κακουργεῖν πειρήσαντο αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ μυρίους ἰουδαίους συνεσκευασμένους ὁπλοφανόμους, ἠπείγετο εἰς κατάληψιν αὐτῶν. οἱ δὲ οὐχ ἦκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτοὺς γνώμῃ τῇ ἀχαιάβου συνελθόντες. ἔδοξε δὲ τῷ πλήθει συγχωρῶν τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅτι κρίσεως ὁπόσοι ἡμάρτανον ἦσαν αὐτῶν. κρίνας δὲ τοὺς μὲν αὐτῶν πολλοὺς διῆκεν, ὁπόσοι τε συγγνώμης ὄντες ἡρῴδῃ, συνεστράτευον αὐτοῖς, τοὺς δὲ σκόλασε μόνους, οἱ μηδὲν φροντίσαντες τοῦ δικαίου τῆς τῶν οἰκείων ἐστράτευον.

A universum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliisq; regum ac tetrarcharum properabat in Judæam, ut obsessis succurreret, jussis qui præmittebantur, convenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam urbem prætereundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non parvam manum misit tam peditum quam equitum. postquam autem apud Ptolemaida in unum convenit totus exercitus, partem ejus filio & amicorum uni tradidit ducendam contra Galilæos ejus urbis agro finitimos, qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sephorim cepit: & venditis sub hasta incolis, urbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, a civitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem a seditiosorum contagio: castra autem posuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi possessio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque ejus infensi. inde progressi Sampho alium vicum iidem Arabes diripiunt, moxqve incendunt, qvamvis munitissimum. quin toto illo itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vari jussu, in vindictam cæsorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cum appropinquarent Hierosolymis, Judæi qvi legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus conspectum territi diffugerunt, oppugnatione qvam inceptabant relicta. Hierosolymitani autem Judæi graviter a Varo increpati, excusationem afferebant, populum qvidem propter festum confluxisse, bellum vero non ex sua sententia, sed ex convenarum audacia susceptum: & se adeo non oppugnasse Romanos, ut potius una cum illis oppugnati fuerint. & jam ante obviam ei processerant, Josephus Herodis regis nepos Gratusqve ac Rufus cum militibus, & Romani qvi obsidionem tulerant. Sabinus enim in ejus conspectum non venit, sed subducens se clam ex urbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem parte exercitus, perqvirebat defectionis autores: & indicio repertos, alios ut fontes punit, nonnullos dimisit incolumes: actiqve sunt in cruces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu, cujus non erat usus amplius; quique contra ejus voluntatem licri studio multa maleficia patraverat, ipse audito decem millia Judæorum in unum confluxisse, properavit, ut eos deprehenderet. Illi non ausi manus conserere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autē, data seditiosorum vulgo defectionis venia, duces eorū misit ad Cæsarem. Ille cæteris ignovit, in solos aliqvot regis Herodis necessarios animadvertit qvod nec cognationis nec justitiæ respectu a nefariis armis abstinuerint.

Itaqve Varus rebus compositis, & relicta Hierosolymis eadem legione in præsidio reversus est
XVII. Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eo Vari permissu Judæorum legatio, postulans, ut eis liceat suis legibus vivere: erantq; legati quinquaginta, quibus aderant Judæorum urbem incolentium plus quam octo millia. cumqve Cæsar convocasset in ædem Apollinis magno sumptu a se extructam concilium amicorum & primariorum civium, venerunt eo legati, prosequente Judæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis neq; ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari gravabantur, quod puderet eos coram Cæsare adversari homini tam propinqua conjuncto necessitudine. Aderat & Philippus, e Syria Vari hortatu veniens ea potissimum de causa, ut fratris advocatum ageret, cui Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Judæi potestatem vivendi suis legibus, fore, ut diviso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Judæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse ulterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt: Regem illum fuisse nomine tenus, aliquin omnibus omnium tyrannorum artibus usum ad subjectæ gentis perniciem, nec his contentum quasdam novas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quam multis vitam ademisset, cum longe deterior fuerit conditio superstitum, quos non modo perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiã eorum rapaces manus non abstinuerit. itaq; vicinas urbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse, quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisseq; gentem suam ad extremam paupertatem, quam cum primis floretem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta vivendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cum annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse aviditatem amicorum ejus & aulicorum, atqve etiam servorum, qui hujusmodi exigendis præessent, ut hoc pacto injuriosam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas constupprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si quam paucissimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter ipsis præfuisse Herodem, quam si sævissimæ bestiæ in eos comissum fuisset imperium. Itaq; cum multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen extare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter merito ab eis Archelaum promptis studiis regem consalutatum, quod ita putarent, fieri non posse, quin quicunqve tandem Herodi succederet, moderatius multo tractaret subditos: & in ejus gratiam patrem honoratum.

ἔαρ μὲν δὴ τοῦτο κατεσημήνατο, ἐς Φρυγίαν ἱερο-
σολύμων τὸ ἓν τεσσαρεσκαιδέκατον καταλιπὼν τάγμα, ἐπ-
ανῆκεν ἡ στρατιά. ἀρχελάῳ δὲ ἐς ῥώμης ἕτερον πρᾶγμα-
των ἐφύετο αὐχαὶ κατ' ἰδίαν αἰτίας. ἀφίκοντο γὰρ
ῥώμην πρεσβεῖαι ἰουδαίων ἄρας τὸ δοκοῦν αὐτῶν τοῦ
ἔθνους ὅτι κεχωρηκότος ὕστερ αἰτήσεως αὐτονομίας. ἦ
ἦσαν οἱ μὲν πρέσβεις οἱ ἀποστάλεντες γνώμη τοῦ ἔθνους
πεντήκοντα, συνίστατο δ' αὐτοῖς τὸ ἐπὶ ῥώμης ἰουδαίων
ὕστερ ὀκτακισχίλιοι. καίσαρός τε συνέδριον φίλων
τε τοῦ αὐτοῦ, καὶ ῥωμαίων τῶν πρώτων συναγαγόντος ἐν
ἱερῷ ἀπόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν ὑπὸ αὐτοῦ ἱδρυμέ-
νῳ, οἱ μὲν πρέσβεις μετὰ πολλῆς τῶν αὐτόθι ἰουδαίων
ἀφικνοῦντο, ἀρχέλαος δὲ μετὰ τῶν φίλων, ὑπῆν δὲ
συγγενὴς ἦσαν δὲ βασιλέως, ἀρχελάῳ μὲν σφοδρὰ ἐχθρᾳ διὰ μίσος, τὸ πρὸς αὐτὸν ὕστερον, τοῖς δὲ πρέσβε-
σιν ὁμοψηφίαν κατ' αὐτοῦ δεινὴν ἡγεῖτο, ἐν αἰσχύνῃ τῇ
αὐτῶν οἷς μόνοις ἡδυπαθοῦσι θῶπα καίσαρι κατ' ἀνδρὸς ἐ-
χθροῦ τοιάδε παρασχεῖν ἐσπουδακόσι. παρῆν δὲ καὶ φί-
λιππος ἐπὶ συμβάσει, ἐξοτρυνόντος αὐτὸν κάρου, τὸ μὲν
κεφάλαιον, ὅτι συγγενὴς τοῦ ἀδελφοῦ, πάνυ δὲ δίκαια
ἔφαρ αὐτῷ. ἠξιοῦτο δὲ τῆς βασιλείας μεγαλοπρεπείας ἕ-
νεκα τοῦδε ὑπερωφέλει ἔφαρ, νέμησιν αὐτῷ ἠξιοῦσι διὰ τὸ
πολλοὺς εἶναι τοὺς αὐτονομίας ὀλιγορροῦντας, ἐχθροῦ-
σί τε καὶ αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρειν. λόγῳ οὖν πᾶς
ἰουδαίων πρέσβεσι ἐσθὴς ἦν, οἱ ἐπὶ καταλύσει τῆς βασι-
λείας ἤλπιζον λέγειν, ἐπὶ κατηγορίᾳ τῶν ἡρῴδου πε-
ρανομιῶν τρέπουσι. βασιλέα μὲν ὀνόματι ἀποφαίνο-
τες, τῇ δὲ τυραννίσιν ἑκάστης τὸ ἀνήκεστον ἐναδεξα-
μένου εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἰουδαίων συνῆντα, χεῖρας
τε πολλὰς καὶ φύσει τῇ αὐτοῦ πρὸς πανουργεῖν οὐκ ἀπολ-
λαγμένου. πολλῶν γὰρ ἔντων οἱ ὀλέθροις ἀπολώλεσαν,
οὐχ ἱκανὸν τοῦ πρότερον πολλῷ δυσχερεστέρους δὲ πά-
θους ἐκείνων τοὺς ζῶντας εἶναι, ἃ μόνον ὧν ὄψει ἐφ-
νοίᾳ ἐπ' αὐτοὺς ἀναθεῖεν, ἀλλὰ καὶ ὧν τὰ ἔσεσθαι. πόλεις
μὲν γε τὰς μὲν πρὸς οἰκίδας, καὶ ὑπὸ ἀλλοφύλων οἰκη-
θείσας κοσμοῦντα, μὴ παύσασθαι καταλύσει τε ἀφα-
νισμῷ τῶν ἐν τῇ δεχῇ αὐτοῦ κατοικημένων. πενίας δὲ
ἀπορεῖ τὸ ἔθνος ἀναπεπλησμένης, ὅτῳ ὀλίγοις εὐδαιμο-
νεῖν, τά τε εὐπατριδῶν ὁπότε κτείνειεν αὐτοὺς
ἐπ' αἰτίαις αἰτίους τὰς οὐσίας ἀποφερόμενον, καὶ οἷς συγ-
χωρήσειε τὰ ἄδεια δ' ὠνεῖσθαι, φιλοῦσιν χρημάτων καταδι-
κάζοντα. ἐχθρὸς μὲν πρὸς τοῖς φόροις ὑπεβάλ-
λοντο ἑκάστοις τὸ ἐπ' ἔτος, χθρὸς δὲ εὐπορίας εἶναι
φθονοῦντες αὐτῶν τε καὶ οἰκείοις καὶ φίλοις, καὶ
τῶν δέλων, οἱ ἐπ' ἐκπράξει τῶν φόρων ἀξιοῦσιν, διὰ τὸ
μὴ εἶναι κτῆσιν δ' ἀνυβρίστου, μηδὲ ὅπως μηδὲ δρεπτείων
διδομένων. παρθένων μέντοι φθοραὶ καὶ γυναικῶν αἰ-
σχύναι, ἐπόσας ἐπὶ παρανοίᾳ καὶ ἀπαιτηρωπίᾳ θρασυ-
νόμενος, συγᾶν, διὰ τὸ ἡδονὴν ἰσον εἶναι τοῖς πεπονθόσι, δ' μὴ
γεγονέναι, τὸ δὲ καὶ ἀνέκπυστα αὐτὰ εἶναι. τοιῶνδε ἡρῴ-
δῃ ἐπιτηδεύσαντι τὴν ὕβριν αὐτῆς, ὅπου γε οὐκ ἂν
ἥκιστον ἀνθρώπων ἐπιστατῶν δυνάμενος αὐτῷ θρασυ-
νόμενος. πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων θορυβώδεσιν
τὸ ἔθνος, ἠδέμενον ἰσορρῆσαι πώποτε τοιάνδε δυσχέρειαν
ἐπελθοῦσαν αὐτῷ, θρασύτερμα κακώσεως, ἢν αὐτὸ
ἡρῴδης ἐπιθεῖτο τὸ ἔθνος. καὶ διὰ ταῦτ' εἰκότως ἂν γε-
νέσθαι τὸ ἀσμένως δεχέλαον βασιλέα προσειπεῖν, οἰο-
μένους πάντα ἐντυχεῖν τὸν ἐπὶ βασιλείᾳ ἐσόμενον
ἡρῴδου μετριώτερον φανήσεσθαι, καὶ τὸν τε πατέρα σωθέ-

Φρυγίαν

φύεσθαι αὐτοῦ δεσποτείας, εἰ μετρίᾳ τυχῶν δυνηθείη, καὶ τἀλλὰ οἰκήσειεν. τὴν δέησιν μὴ ἐχ ἡρώδου γνήσιον πιστεύοντες ὑὸν, εὐθὺν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ὃν ἐξέως ἐπάξειν ἂν τῷ ἔθνει τὸ ἀληθινὸν αὐτοῦ, καὶ τοῦτο μηδέπω τὸ λεον κρατυνόμενον ἡγεμονίαν, ἀφ' ὃ τὸ δεῖ κομίσασθαι, καὶ μὴ, τὴν ἐξουσίαν εἶναι καὶ ὡδάδημα τῆς εἰς αὖθις ἀρετῆ πίθανα τοῖς ἀρχθησομένοις μετριότητος, καὶ δυνομίας, ἢ ζητοῦντες ἂν παρ' αὐτοὺς, ὅτι τὸν ἐν πρώτοις ἀποδειχθέντος πράξεως, ὅτι τε τοῖς πολίταις, καὶ τῷ θεῷ, τρισχιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τε μυστηρίῳ ποιησάμενον. πῶς οὖν ἂν ἤδη δικαίως μίσει χρήσασθαι καὶ αὐτῶν, παρὸς τὴν λοιπὴν ὠμότητα, ἔγκλημα τὴν ἀνηκεστίας καὶ ἀνηλογίας ὅτι τῇ ἀρχῇ παρεφερόμενον; εἰ δὲ κεφάλαιον αὐτοῖς τὴν ἀξιώσεως, βασιλείας καὶ τούτων δὲ ἀρχῶν ἀπηλλάχθαι, παρεδήλου δὲ συμφορᾶς γεγονέναι, ἐσπούδασεν τοῖς ἐκεῖσε πεμπομένοις στρατηγοῖς. φανερωθήσεσθαι γὰρ ὅτως ἐπὶ ἀληθῶς σωσιπόλεις εἶεν καὶ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ παρηκριβωμένοι. ἔτι δὲ ἔντεκτοι μετριωτέρων τυχόντες οἱ ὅτι σῶν αὐτοῖς. τοιαῦτα δὲ τῶν ἰδιαζόντων ἀρίστων, νικόλαος τὸν βασιλέα ἀπηλλαγότα τῶν ἐγκλημάτων, ἡρώδην μὲν, ἀφ' ὃ παρ' ὀνείδη ζῆν τυχεῖν ἀκατηγόρητον. ἀγνοεῖν τοὺς ἐγκαλεῖν ἐχοντας ὅτι μετρίοις, ἢ ὡδὰ ζῶντος τιμωρίαν λαβεῖν δυναμένους, ὅτι νεκρῷ κατηγορίαν σωσιφήναι. τὰ δὲ ὑπ' ἀρχελάου πραχθέντα ὑβρεῖ τῇ ἐκείνων ἀνεπιθέτῳ. οἱ ἀρχομένοι πραγμάτων ὡδὰ τοὺς νόμους, καὶ σφαγὰς ἄρξαντες τοῦ κωλύειν ὑβρίζοντας παρηδυμένους, ὁμοίως ἡμομένης ἐγκαλοῖεν. ἕνεκα δὲ νεωτεροποιίας αὐτοῖς, καὶ ἡδονὴν ἀπαιδευσίας καὶ πεισθὲν δίκην νόμοις, ἵνα δὲ ἦλθον τὰ πάντα νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν νικόλαος.

luctu publico, libenter gratificaturus & in cæteris ad conciliandam sibi ejus benevolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendum sit, idqve priusquam confirmatus esset in potentia, cum totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris, editumqve mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus civium Deo in ipso templo pro victimis jugulat. An non igitur omnes justissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & jus regni sibi vindicet? Postremo summa postulatorum hæc fuit, ut mutata reipub. forma, posthac sine regibus agerent, & contributi provinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, utrum seditionibus delectentur, & rerum novationibus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis a legatis Judæorum, Nicolaus utriqve patrocinatus est, dicens Herodem quidem quoad vixerit, nunquam fuisse accusatum, nec esse æqvum eos qui si justam viventis accusationem attulissent, castigationem ejus sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ vero objiciantur Archelao, ipsorum imputanda esse violentæ contumaciæ: qui cum affectassent res non concessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, ajebat eos libenter agitari seditionibus, quod nesciant parere legibus, esseqve gentem omnium pervicacissimam. Hæc Nicolaus.

Κεφάλαιον ιγ'.
Ως καῖσαρ τὰς ἡρώδου διαθήκας βεβαίους ἐποίησεν, φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν διαδοχήν.

CAP. XIII.
Cæsar Herodis confirmat testamentum.

Καῖσαρ δὲ ἀκούσας διαλυθὲν μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων δὲ ἡμερῶν ὕστερον ἀρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀποφαίνει, τὰς δὲ ἡμίσεος τῆς χώρας ἣπερ ἡμῶδη ἐπετέλει ἐθνάρχην καθίστη, ὑπισχνεῖται δὲ βασιλείας ἐπιτιμήσειν ἐφ' ὃ τὴν εἰς αὐτὸν ἀρετὴν παρεφέροντο. τὴν δὲ ἑτέραν ἡμίσειαν, νέμας διχῇ, δύσιν ἡρώδου παισὶν ἑτέροις παρεδίδου, φιλίππῳ τε καὶ ἀντίπατρον τὸν τοῦ ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντα περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς. τετρακοσίων μὲν ἦτε περιουσία, τὸ γαλιλαῖον ὑπερέλυεν, φορολογεῖν, τάλαντα διακόσια τὸ ἔτος. βαταναία δὲ σὺν τραχωνίτιδι, καὶ αὐρανίτις σὺν τινι μέρει οἴκου δὲ ζηνοδώρου λεγομένου, φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν παρεφέρεν. τὰ δὲ ἀρχελάου σωτηρίαν, ἰδουμαία τε καὶ ἰουδαία, τέτι σαμαρείτικον. τεταρτον μέρος ἔτι τῶν φόρων ἀφῆκε, κατοικτείρας αὐτοὺς καθ' ὅσον ψηφισαμένους, διὰ τὸ μὴ συναπολωλέναι τῇ λοιπῇ πλημμελείᾳ. καὶ ἦσαν πόλεις αἱ ἀρχελάῳ ὑπετέλουν, στράτωνος τε πύργος, καὶ σεβαστὴ σὺν ἰόππῃ καὶ ἱεροσολύμοις. γάζα δὲ καὶ γάδαρα καὶ ἵππος, ἑλληνίδες εἰσὶ πόλις. ἀποτρέψας αὐτὸς τὰ ἄκρας ἕως συρίας παρεδήλου παύσεσθαι ἡ ἀρχελάου φορᾶ χρημάτων τὸ καθ' ἑαυτὸν, εἰς τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ ἧς παρέλαβεν ἀρχῆς. ἀρξὰ δὲ μὴ τῆς ἡρώδου υἱέσι τῶν πατρῴων παρέων.

Cæsar vero his auditis dimisit concilium. Paucis deinde diebus Archelaum non regem declarat, sed dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei concessa ethnarcham eum constituit, regnum quoqve pollicitus, quam primum ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipamæum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic transamnana regio cessit cum Galilæa, & ducenta talenta annua. Batanæa vero cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (ut vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao vero Judæa & Idumæa, præterqve has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eo qvod cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in ejus ditione comprehendebantur urbes, Stratonis turris, Sebaste, Joppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici instituti urbes Cæsar ob id separatas a regni terminis Syriæ contribuit. sexcenta autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaum. atqve hoc fuit Herodis filiorum patrimonium.

Itaqve Varus rebus compositis, & relicta Hierosolymis eadem legione in præsidio reversus est
XVII. Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eo Vari permissu Judæorum legatio, postulans, ut eis liceat suis legibus vivere: erantq; legati quinquaginta, quibus aderant Judæorum urbem incolentium plus quam octo millia. cumqve Cæsar convocasset in ædem Apollinis magno sumptu a se extructam concilium amicorum & primariorum civium, venerunt eo legati, prosequente Judæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis neq; ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari gravabantur, quod puderet eos coram Cæsare adversari homini tam propinqua conjuncto necessitudine. Aderat & Philippus, e Syria Vari hortatu veniens ea potissimum de causa, ut fratris advocatum ageret, cui Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Judæi potestatem vivendi suis legibus, fore, ut diviso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Judæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse ulterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt: Regem illum fuisse nomine tenus, aliquin omnibus omnium tyrannorum artibus usum ad subjectæ gentis perniciem, nec his contentum quasdam novas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quam multis vitam ademisset, cum longe deterior fuerit conditio superstitum, quos non modo perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiã eorum rapaces manus non abstinuerit. itaq; vicinas urbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse, quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisseq; gentem suam ad extremam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta vivendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cum annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse aviditatem amicorum ejus & aulicorum, atqve etiam servorum, qui hujusmodi exigendis præessent, ut hoc pacto injuriosam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas constuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si quam pauciſſimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter ipsis præfuisse Herodem, quam si sævissimæ bestiæ in eos comissum fuisset imperium. Itaq; cum multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen extare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter merito ab eis Archelaum promptis studiis regem consalutatum, quod ita putarent, fieri non posse, quin quicunqve tandem Herodi succederet, moderatius multo tractaret subditos: & in ejus gratiam patrem honoratum

ἔσαρ⸗ μὲν δὴ τὰ πρῶτα καταστησάμενος, ἐφρύαξε
συλυμων τὸ μὴ πρότερον καταλιπὼν τάγμα, ἐν
χείρας ἦλθετο. ἐχελαΐῳ δὲ ὅτι ῥώμης ἑτέρα
των ἐφύοντο αὐχαὶ κ᾽ τοιαύτας αἰτίας. ἐξ
ῥώμλου πρεσβεία ἰουδαίων ἐάρε τ᾽ δεσποτε
ἔθνει ὅτι κεχωρηκότ⸗ ὑπὲρ αὐτῶν ἀπ
ἦσαν οἱ μὲν πρέσβεις οἱ δεσποτελέντες γνώμ
πεντήκοντα, συνίσατο δ᾽ αὐτοῖς τ᾽ ἐπ ῥώμ
ὑπὲρ ὀκτακισχιλίους. καὶ σεβαστὸς τε συνέδ
τὴ τ᾽ αὐτῷ, καὶ ῥωμαίων τ᾽ πρώτων συναγαγ
ἱερῷ ἀπόλλωνος, μεγάλοις τίλεσιν ὑπ᾽ αὐτ
νω, οἱ μὲν πρέσβεις μ᾽ ὃ πλῆθος τῶν αὐτόθ
ἀφικνεῖτο, ἀρχέλαος. ὁ μ᾽ τῶν φίλων
συγγνῶσις ἦσαν ὃ βασιλέως, ἀρχελάῳ μὲν ἀπ
χθῆναι λάθρᾳ μᾶλλον, τὸ πρὸς αὐτὸν ὑστερεῖν, τ᾽ δ
σιν ὁμοφρονεῖν κατ᾽ αὐτῷ δεινὸν ἡγεῖντ᾽, ἐν
αὐτῶν οἰκέμενοι γνώσεσθαι ὡς ἂν καιρὸς κατ
κείας τοιάδε παρασκευῇ πεφυμένας. παρῆν δ᾽ ἐ
λειπε⸗ δοῦλος συρᾶς, ἐξετρεψαντ⸗ αὐτ
κεφάλαιον, ὅτι σωτηρία τοῖς ἀδελφοῖς, πάν
ἔαρ⸗ αὐτῷ. γνωμώσης δ᾽ τ᾽ βασιλείας μ
τάδε ἐπανῆλθεν ἔαρ⸗, νέμησιν· αὐτ γνω
πολλὰς εἶναι τὰς αὐτονομίας γλιχομένους,
δ᾽ καὶ αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεσθ. λ
ἰουδαίων πρέσβεσι δοθέντ⸗, οἱ ἐπὶ καλῶν
λείας ἤλπιζον λέγειν, ἐπὶ κατηγορίᾳ τῶν
ρανομιῶν τρέπο᾽. βασιλέα μὲν ὀνόματι
τες, τ᾽ δ᾽ ἐν τ᾽ τυραννίοιν ἁπάσης τὸ ἀνήκεσ
μῶν εἰς αὐτὸν ἐπ᾽ ὀλέθρῳ τ᾽ ἰουδαίων συν
πολλὰ καὶ φύσει τῇ αὐτῶν πεφυκαμένην
λαγμῶν. πολλῶν γὰρ ὄντων οἱ ὀλέθρους δ
ἀχ ἱσορήσειν τῆς πρότερον πολλῷ δυσχερεστ
θυς ἐκείνων τὰς ζώσας εἶναι, ἃ μόνον ὧν ὑφ᾽
νοίᾳ ἐπ᾽ αὐτὰς ἀνιαθεῖεν, ἀλλὰ καὶ ὧν τ᾽ ἰδίοις.
μῶν τὰς μὲν πρωτοκλίδας, καὶ ὑπὸ ἀλλοφύλων
μῶνας κοσμοῦντα, μὴ παυσάμενον καταλύσει τ᾽
νισμῷ τ᾽ ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ κατωκημένων.
ὅπερ τὸ ἔθνος ἀναπεπλησκέναι, συν ὀλίγοις
παρειλῆφότα, τ᾽ τε εὐπατριδῶν ὁπότε κτείνοι
ἐπ᾽ ἀλόγοις αἰτίαις τοῖς ἰδίοις δαπεφερόμενον
χωρήσειε τ᾽ ἀδειαν δ᾽ ζῆν, φίλων ζημιώσ
καζόντα. ἐχωρεῖς μὲν πρόσθεν φέρε
λομένης ἑκάστοις τὸ ἐπ᾽ ἐτ⸗, χωρεῖς δ᾽ ἐνί
φθαπαβολὰς αὐτῶν τε καὶ οἰκείοις καὶ φί
των δούλων, οἷς ἐπ᾽ σκπράξει τ᾽ φέρων αἰτ
μὴ εἶναι κτῆσιν δ᾽ ἀνυβρίστ, μηδὲ ὅπως μὴ
διδομένων. παρθένων μέντοι φθορὰς, καὶ γυ
αχμὰς, ἑπόμας ἐπὶ παρανία καὶ ἀπαιθρεμ
νας, σιγᾷν, λέγ. τὸ ἡδονὴν ἰσην εἶναι τοῖς πεν
γενόνας, τ᾽ σκ δ᾽ ἀνέκπυστα αὐτὰ εἶναι.
δλων ἐπισαίνεσθαι τλεῖν ὕβριν αὐτοῖς, ὁπό
ζονα ἀνθρώπων ἐπιστατῶν δυναμένοις
ζομένης. πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων φθ
τὸ ἔθνος, ὑδεμίαν ἰσορᾷ πώποτε πάντ᾽ ὀ
ἐπελθοῦσαν αὐτῷ, φθόδεγμα κακώσεως,
ἡρώδης ἐπιτίθετο ἔθνος. καὶ λέγ. παῦτ᾽ ἐκείνης
νεσθαι τὸ ἀσμένους δεχέλαον βασιλέα πεφυκέν
μένους πάντα, ὑπιναιεῖν τὸν ἐπὶ βασιλέα ἐπ
ρώδου μετριώτερον φαίνεσθαι, καὶ τὸν τε πατέρα

φυσμένῃ

λεως ἀπὸ Ἡρεσσαίου λας, εἰ μετρίᾳ τυχῶν δωρη-
σεν, καὶ τὰ ἄλλα οἰκειώσεως. τὴν δεισιδαιμονίαν μὴ ἐχ ἡρῶ-
δης ἀποφήνῃ πιστεύσειε ὡς, ἀδεὲς εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τῆς
Ἡρώδου ἐπιξήν ἀν τῷ ἔθνει τὴν Ἀρχέλαον αὐτὸν, καὶ ταῦτα μη-
δέπω πλέον κρατυνόμενον ἡγεμονίαν, Ἀλλὰ τὸ δῆτα ἡγεί-
σθαι δένοι, καὶ μὴ, τὴν ἐξουσίαν εἶναι. καὶ ὡς δόγμα τῆς
αὐθις δρεῖν πᾶσαι τοῖς ἀρχθησομένοις μετριότητος,
δυνομίας, ἢ χρήσαιτ' ἀν τοῖς αὐτοῖς, ὅτι τὸ ἐν πρώ-
ως ἀποδειχθείσης πλάξεως, ὅτι τε τοῖς πολίταις, καὶ τοῦ
ιδ, τριχιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τε
ῷ πεποιημένον. πῶς οὖν ἀν ἤδη δικαίως μίσει χρή-
σαι καθ' αὐτῶν, ὡς τῇ λοιπῇ ὠμότητι, ἐγκλήμα
ἀνδιαίσεως καὶ ἀνδιλογίας ὅτι τῇ ἀρχῇ προσφερόμε-
ος; ἢ ἢ κεφάλαιον αὐτοῖς τὸ ἀξιώσεως, βασιλείας καὶ
ὧν δὲ ἀρχῶν ἀπηλλάχθαι, προσῆκεν ἢ συνέμης γενο-
μένους, ἐπιστατεῖσθαι τοῖς ἐκείνου πεμπομένοις στρατηγοῖς.
ὑπερωπλισμένοι γὰρ ἤδη τως ἔτι ἀληθῶς σεσιωπήσειν ἐδόκουν ἡμῖν
ὑπερμισοῦντες τὰ πολλὰ προσηκημένοι. εἶτα καὶ ἔυπαιτοι
ἀναιτίων τυχόντες οἱ δυσηρεστοῦν ἢ αὐτοῖς. τοιαῦτα ἢ τὰ
ἀνοήτων, νικόλαος τὰ βασιλέως ἀπολο-
γεῖτο τὰ ἐγκλημάτων, ἡρῴδου μὲν, Ἀλλὰ τὸ παρ' ὀνείδη
ὑπὸ τυχεῖν ἀκατηγόρητον. ἐγὼ δεῖν τὰς ἐγκαλεῖν ἐ-
ἐπὶ δυσηρεστοῖς, ἢ ὡς δὴ ζῶντος τιμωρίαν λαβεῖν
ἐμοῦς, δυσηρεστοῦν νεκρῷ κατηγορίαν σωτηρίαν. τὰ ἢ ὑπ'
ἐγκλήσεως παχθέντα ὑβρεῖ τῇ ἐκείνων ἀνεπιθέτῳ. οἱ ἐγ-
κλήματα ὡς δὴ τὰς νόμους, καὶ σφαγὴς ἀρ-
χὴν κωλύειν ὑβρίζοντας προμηθουμένων, ἀμυνῆς
ἐγκαλοῖεν. ἐνεκάλει ἢ νεωτεροποιίας αὐτοῖς,
ποιεῖσθαι ἡδονὴν ἀπαιδευσίαν δὲ πείσεσθαι δίκην ἐ νό-
μου, ἐὰν δ' ἥλθε τὰ πάντα νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν νικῶ-
σης.

A luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad conciliandam sibi ejus benevolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse populoribus quid de se sentiendum sit, idque priusquam confirmatus esset in potentia, cum totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris, editumque mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus civium Deo in ipso templo pro victimis jugulat. An non igitur omnes justissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & jus regni sibi vindicet? Postremo summa postulatorum hæc fuit, ut mutata reipub. forma, posthac sine regibus agerent, & contributi provinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, utrum seditionibus delectentur, & rerum novationibus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis a legatis Judæorum, Nicolaus utrique patrocinatus est, dicens Herodem quidem quoad vixerit, nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui si justam viventis accusationem attulissent, castigationem ejus sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ vero objiciantur Archelao, ipsorum imputanda esse violentæ contumaciæ: qui cum affectassent res non concessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, ajebat eos libenter agitari seditionibus, quod nesciant parere legibus, essequ gentem omnium pervicacissimam. Hæc Nicolaus.

Κεφάλαιον γ'.

Καῖσαρ τὰς ἡρῴδου διαθήκας βεβαίας ἐπίησεν, φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν διαδοχήν.

CAP. XIII.

Cæsar Herodis confirmat testamentum.

Καῖσαρ ἢ ἀκούσας διαλυθὲν μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων ἢ ἡμερῶν ὕστερον δρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀ-
πεφαίνε, τὰς ἢ ἡμίσεος τῆς χώρας ἣπερ ἡρῴδης
ἐπέταξεν ἐθνάρχην καθίζε, πρόσοδον αὐξήσειν βα-
λόμενος ὑπισχνούμενον ἔπερ τῶν εἰς αὐτὸν δεστῶν
ἐπεφέροιτο. τὸν ἢ ἕτερον ἡμίσειαν, νέμας δίχη,
τοῖν ἡρῴδου παισὶν ἑτέροις παρεδίδου, Φιλίππῳ τε καὶ
Ἀντιπᾶ τῷ πρὸς ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι
καὶ τῆς ὅλης δρχῆς. τετάρτῳ μὲν ἦν περαία, τε καὶ γαλι-
λαίου ὑπέτελον, φορὰς τελοῦσα, τάλαντα Ἀραβίσια τὸ ἐπ'
ὀνος. βαταναία ἢ σὺν τραχωνίτιδι, τε καὶ αὐρανίτις αὖ τινι
μέρει οἴκου δ' ζηνοδώρου λεγομένῳ, Φιλίππῳ τάλαντα ἑ-
κατὸν προσέφερεν. τὰ ἢ ἀρχελάου σωτηλοῦντα, ἰδου-
μαία τε καὶ ἰουδαία, πρὸς σαμαρείτας. τεταρτον μέρος ἐ-
κεῖ τῶν φόρων ἀφῆλέλυτο, ἡμίσειαν αὐτοῖς καθίστη-
σιν ἀφέσεως μόνον, Ἀλλὰ τὸ μὴ στασιάσειαν τῇ λοιπῇ σωλη-
σῖ. καὶ ἦσαν πόλεις αἱ δρχελάῳ ὑποτέλουν, στρατωνος
πύργος, τε καισάρεια σὺν ἰόππῃ καὶ ἱεροσόλυμοις. γάζα
ἢ γάδαρα τε ἵππος, ἑλληνίδες οὖσαι πόλεις. ἀποῤῥήσ-
τους αὐτὰς τὰ ἄκρας ἕως θαλάσσης προσῆκεν πεύσεσθαι.
προσῆσαν ἢ ἀρχελάῳ φορὰ χρημάτων τὸ καθ' ἑκατον-
τάδα, εἰς τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ ἧς παρέλαβεν δρχῆς.
καὶ τάδε μὲν τοῖς ἡρῴδου υἱέσι τῶν πατρῴων παρελῶν.

B

C

D

E

F

G

Cæsar vero his auditis dimisit concilium. Paucis deinde diebus Archelaum non regem declarat, sed dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei concessa ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quam primum ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipamenm qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic transamnana regio cessit cum Galilæa, & ducenta talenta annua. Batanæa vero cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (ut vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao vero Judæa & Idumæa, præterque has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eo quod cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in ejus ditione comprehendebantur urbes, Stratonis turris, Sebaste, Joppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici instituti urbes Cæsar ob id separatas a regni terminis Syriæ contribuit. sexcenta autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaum, atque hoc fuit Herodis filiorum patrimonium.

Salomæ autem præter legatas a fratre urbes Jamniam, Azotum & Phaſaëlida, argentiq; ſignati quingenta millia, Cæſar largitus eſt in Aſcalone palatium: percipiebatq; ex ſubjectis ſibi locis ſexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita ſunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita ut teſtamento caverat. Duæ deinde ejus filiæ virgines præter relicta ſibi a patre, accepere ex Cæſaris munificentia ducena qvinqvagena ſignati argenti millia, & elocatæ ſunt Pheroræ filiis. imo totum etiam regis legatum mille qvingentorum talentorum æſtimatione ceſſit ipſius filiis, paucis aliqvot vaſis ſibi retentis, non tam ob pretium charis, quam ob amici memoriam.

CAP. XIV.

De Pſeudalexandro.

XVIII. His ita ordinatis per Cæſarem, juvenis qvidam Judæus genere, educatus Sidone apud qvendam Romani civis libertum, adoptavit ſemetipſum in Herodis familiam, per occaſionem ſimilitudinis, qva referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, atteſtantibus omnium qvotqvot utrumqve viderant oculis: atqve hac via graſſari cœpit ad regium faſtigium. itaqve aſcito tribuli qvodam fraudis ſocio, qvi totius regiæ rerum gnarus, alioqvin etiam aſtutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius inſtitutione fingebat ſe Alexandrum illum Herodis filium, morti ſubtractum cujusdam beneficio, cui demandatum ſit ejus interficiendi negotium. ſuppoſitis enim necis ipſorum vicariis, & ſe ereptum & fratrem Ariſtobulum. His nugis inflatus, aliis qvoqve non deſinebat fucum facere: cumqve Cretam appuliſſet, qvotqvot Judæorum venerunt in ejus colloqvium, omnibus rem perſvaſit, & auctus ab eis pecunia, trajecit in Melum inſulam ubi magnam pecuniæ vim qvæſivit prætextu regiæ proſapiæ. Et jam ſperans recepturum ſe paternum principatum, remuneraturumqve beneficos, Romam properat ſuis hoſpitibus deducentibus. cumqve adnavigaſſet Puteolos, ibi qvoqve a deceptis Judæis ſimul favore exceptus eſt, concurrentibus tanqvam ad regem qvi Herodi vel hoſpitii jure conjuncti, vel aliqvo erant obſtricti beneficio. in cauſa fuit hominum natura rumorum avida, præſertim conciliante formæ ſimilitudine. nam etiam illis qvi valde familiares Alexandro fuerant, perſvaſum erat hunc ipſum eſſe, non alium, idq; aliis non dubitabant aſſeverare jurejurando interpoſito. Qvod poſtqvam Romam perlatum eſt, univerſa Judæorum illic agentium multitudo profecta eſt obviam, tam inſperatam ſalutem ad Dei referentes gratiam, & publico applauſu propter maternum genus excipientes hominem lectica geſtatum per vias. nihil enim ei ad regium cultum deerat, ſuppeditantibus ſumptum hoſpitibus: affluenteqve certatim multitudine, acclamabatur fauſtis ominationibus ut fieri ſolet in re præter ſpem incolumi.

σαλώμῃ ἢ πρὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν τῇς Δ[ιαθήκ]ῃς ἐδ[ω]κ[ε]νέμει, ἰαμνία ἢ λῶ παῦτα Ἐ ἄζωτ[ον], ἢ Φασαηλίδ[α], ἢ ἀργυρίε ἀπισήμε μυριάδες πεντήκοντα, κ[αὶ] παρ' ἐκ[ε]ίνε[υ] ἔλαβε τὰ ἐν ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν. λῶ ἢ παῦτη πρόσοδ[ος] ἐκ πάντων, τάλαντα ἑξήκοντα ἦν τ[ῷ] θ[εῷ], ἢ αὐτῇς ὁ οἶκ[ος] λῶ ἐν τῇ Ἀρχελάε ἀρχῇ. παρ[ε]ζόντ[ο] ἢ καὶ οἱ λοιποὶ Ἑ βασιλέως συγγ[ε]νεῖς ὅσοι αἱ [Δ]ιαθήκ[αι] δι[ε]γόρδ[ε]υον. δυσὶ ἢ αὐτε θυγατράσι παρ[ῆ]ν χώρες ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, κ[αὶ] σὰρ ἑκατέρα δωρ[ε]ὰ ἐπετίθη μυριάδων ἀνὰ πέντε Ἐ ἑκάσ[τ]ῃ Ἀρχελάε θυγατρὶ δ[ε]δώκ[ει] μὲν, Ἐ σωώκησεν αὐτὰς τοῖς Φερώρε υἱέσι. χαρίζ[ε]τ[αι] Ἐ ὁπόσοι αὐτῷ κατελέλυπε τῇς παιδὸς Ἑ βασιλέως, ἐκ πεντακοσίων ταλάντων Ἐ χιλίων, ὀλίγα τ[ῶν] σκ[ε]ῦῶν αὐτ[ῷ] ἐλόμ[ε]νος. ἐχ ἅτω μεγάθ[ε]ς τέλος ὡς μνήμη Ἑ βασιλ[έ]ως αὐτῷ κεχαρισμένη.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ Ψ[ε]υδαλεξάνδρου.

Τοῦτον ἢ παῦτη Δ[ιατεταγμ]ένων ὑπὸ Ἡρ[ῴ]δ[ου], νεανίας Ἰουδαῖ[ος] μὲν τὸ γέν[ος], ἐκ Σιδωνίων πόλεως ἀνατεθραμμέν[ος] παρ' τῶν ῥωμαϊκῶν ἀπελε[υ]θέρων, εἰσῴκησεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἡρ[ῴ]δ[ου] συγγ[έ]νειαν, ὁμοιότητι μορφῆς ἡ πρὸς Ἀλέξ[αν]δρον αὐτῷ τὸν ἀνηρημέν[ον] υἱὸν Ἡρ[ῴ]δ[ου] ἐμαρτυρ[ού]σ[ης] τοῖς θεωροῦσι. καὶ ἅτε παρόρμημα λῶ αὐτῷ [ἐ]ς μεταποιεῖσθαι τῆς ἡγεμονίας. καὶ ἐμπεσάγμενα [π]ρὸς ἑαλακὼν ἐμόφυλον ἄνδρα, ἔμπειρον ἢ τῶν ἀμφὶ τὰ Βασίλειον, πονηρὸν ἢ ἄλλως, καὶ παράξενα μεγάλα πράγματα φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῷ ἡμόμην, ἀπέφαινεν αὐτὸν Ἀλέξ[αν]δρον, καὶ Ἡρ[ῴ]δ[ου] παῖδα, ὃν τα Διοκλεμμένου [ὑ]πὸ τῆν[ος] τῶν ἀνελεῖν αὐτὸν ἐταλμένων. κτείναντα ἢ τοὺς οἰ ἀπατηθέντ[ας] ἐμελλον τὸν θεωροῦντας, αὐτὸν τε ἐμποιήσαν[τα] καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀριστόβουλον. καὶ τάδε αὐτὸν τε ἀνεπλέρωτο, καὶ τὸς συντυγχάνον[τας] οὐκ ἀπέλλαττε ἀπατᾶν, ἀλλὰ κρήτῃ προσενεχθεὶς Ἰουδαίων ὁπόσοις ἐς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπῆγετο ἐς πίστιν, καὶ χρημάτων εὐπορηθεὶς δόσει τῇ ἐκείνων, ὅθι μήλου ἔπλευσεν. πολὺ ἢ λῶ ἐντεῦθεν ὁπόσα αὐτῷ προσῆν χρήματα, προφάσει τῆς βασιλικῆς συγγ[έ]νειας, καὶ ὑπὸ δ' ἀπολαβεῖν τὸν πάτριον ἀρχὸν, καὶ ἀμείψασθαι τὸς εὐεργέτας, ὅθι ῥώμης ἤπειγετο, ὡς ξυμπαρῆν τῶν ἰδιοξένων. καὶ δικαιάρχια προσβαλὼν ὁδοιπορ[ί]ᾳ καὶ τὸς τῇδε Ἰουδαίων ἀφ' ὁμοίας ἀπάτης προσαγάγοιτο. προσῆσάν τε ὥσπερ βασιλεῖ ὅτε ἄλλοι καὶ ὁπόσοις ξενία πρὸς Ἡρ[ῴ]δ[ου], καὶ εὐνοια λῶ. αὐτοὶ λῶ, τῶν ἀνθρώπων τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τὸς λόγους καὶ τῇ Φερεγγύῳ τῆς μορφῆς. καὶ γὰ τοῖς πάνυ ὠμολογήσιν ἀλεξάνδρῳ, πολύ τε πιστὸν ἐνεπίθει Ἑ μὴ ἐκπεφ[ε]ύγ[ε]ναι Ἡρ[ῴ]δ[ου], ἀλλ' αὐτὸς εἶναι, καὶ πρὸς τοὺς πλησίον Ἐ ὤμνυσαν. ὥς τε καὶ προελθόντ[ος] εἰς τὸν ῥωμαίων λαὸν πρὸς αὐτὸν, πᾶν τὸ τῇδε Ἰουδαίων πλῆθ[ος] ὑπαντιάσαντες ἐξήεσαν, τῇ ὥρᾳ δόξαν τ' σωτηρίας θυάζοντες τὸ ἔργον, καὶ χάρμα ποιούμενοι [ἀ]γὰ τὸ μητρῴων αὐτῷ γένος ὁπότε χωρ[ο]ῖεν κ' Ἑ στενοπρ[ό]σ[ω]π[ο]ι διΦερεΦορούμενος Ἐ πρὸ βασιλέον πρὸς αὐτ' ὄχημα λῶ ἀναλωμάσι τ' ἰδιοξένων, μεγάλαι τε πρὸς ἀσάσεις ἐγίνοντο τῆς πλήθ[ους], ὀνησήσεις τε εὔφημοι, καὶ ὁπόσα εἰκὸς πῖς ἅτω παρ' ἐλπίδα σωθῆσι σωντυγχάνον οὐδὲν ὅτι οὐκ ἐπαίσιον.

καισαρ

κήσαρι· ὡς δὲ ἀφίκετο ἀγγελία περὶ αὐτοῦ, ἠπίστει μὲν A Id ubi allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem
λῷ τε μὴ ἂν ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι ἡρώδην ἐν πράγμα- habere nuncio, quod sciret Herodem non facile
σιν οὕτω μεγάλοις ἀνήκεστον αὐτῷ. διὸ δὴ τῇ ἐλπίδι κέ- potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen
λαδον τ αὐτοῦ τινα ἐξελεύθερον ὡμιληκότα τοῖς μειρα- spe motus, Celadum unum e suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illo
κίοις, πέμπει κελεύσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ τ Ἀλέξαν- mittit, jussum ut Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo aliis sagacior. Non tamen imponi potuit Cæsari, quod non tanta esset similitudo ut
δρον. ὁ δὲ ἀνὴρ οὐδέν τι βελτίων ἦν τῇ κρίσει τ πολλῶν etiam prudenter considerantes falleret. Pseu-
ἠμῶν. ἀ μὲν γὰρ διημάρτητο. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἐμ- dalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ solet bene
φερὴς ἀ μὲν ὡς τι ἀπατήσων τὰς σωφρόνως ἐκλογι- natis & educatis contingere, quod ipse non vixisset in tantis deliciis. Postquam igitur animadzομένους δυναμένους. αὐτουργία τε γὰρ ἐπηρέαζεν ὁ ψευ- B
δαλέξανδρος, καὶ ὅλως τὸ σκληρὸν ῥοδαρὸν δ σώματος vertit conspirasse in mendacia præceptorem atqve discipulum, & ex composito loqventibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset,
ἐκεῖνο τροφῆς καὶ γλυκύτητος σωζεσχόμενον, ἅ τε simul erepto Aristobulo, aut turnam ille non
ἐναντία παῖδα ἦν σκληρότερον ἐξεδεδηκὼς τὸ σῶμα. θεα- C
τὴς μὲν οὖν συμπαθῶν ὅτι ψευδολογίᾳ διδα- veniisset, ut una cum fratre jus tam præclaris natalibus debitum reposceret: Responsum est in
σκάλῳ δ μαθητὴς, καὶ λόγων πλημμυρῶν συγκρότησιν, ἐζή- Cypro eum mansisse, metu periculorum quibus mare navigantes expositi sunt: ut si quid ipsis
τει περὶ ἀριστοβούλου τι δ γενόμενος συνεκλαπεὶς αὐτῷ, contigisset durius non omnino Mariamnes genus intercideret, sed superesset saltem Aristobulus. Hæc illo asseverante, simulqve concinente autore hujus fabulæ, Cæsar seducto adolescente: Tibi, inqvit, si non me quoque conaris fallere; merces erit impunitas quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quisnam sis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neqve enim istius ætatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cum non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & a quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandrum, ut pollicita servaret, in remigum ordinem allegit, quod esset valido corpore: doctorem vero ejus affecit supplicio. cæterum Meliis abunde magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atqve ita cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consecutus est exitus.
δ εἰ δὴ μοι αὐτὸν τι δὸς ὢν τυγχάνῃς, καὶ ὅς σε τοιάδε ἐξαπά- D
μενος ἀμνοεῖ. μεῖζον γὰρ τὸ ἐπιβούλευμα κακίας ἢ
ἐγκεχειρηκας, χρόνων δὲ γεγονὼς τυγχάνῃς. καὶ δὴ, ἐ
γὼ μὲν ἄλλως πεύσομαι, φράζῃ σὺ τὸ κεφάλαιον τὸ ἐπι-
βούλευμα, ὅντι τρόπῳ, καὶ ἐφ' ᾧ τυγχάνοι συγκείμενον.
ὁ δὲ κεῖσαρ τ μὲν ψευδαλέξανδρον, ἅ γὰρ ἐψεύσατο ὁ-
μολογίαν τῷ περὶ αὐτὸν, ἀφῆκεν ὁρῶν αὐτὸν ἐν τῇ τοῦ
σώματι, ἐρέσσειν ἐν ταῖς ναύταις καταλέγει. τ δὲ ἀνα-
πείσας ὡς κτείνῃ. καταδίκην ἦρκε μείζους ὅσους ἐπέλε-
κεν εἰς τ ψευδαλέξανδρον ἀμείνους ἀναλωτέαν. καὶ E
τὸ μὲν περὶ τ ψευδαλέξανδρον πλημμυρὲς οὕτω δέντο,
ἕτως ἀκλεὲς εἶχεν.

Κεφάλαιον ιέ.
Ὡς ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς βιέννειαν.

ΑΡχέλαος δὲ τὴν ἐθναρχίαν ὥσπερ λαβών, ἐπεὶ εἰς F
Ἰουδαίους ἀφίκετο, ἰωαζάρου τὸν βοηθὸν ἀφε-
λόμενος τ ἀρχιερωσύνης, ἐπικαλῶν συνεῖναι
τοῖς στασιώταις, ἐλεαζάρου τ οἰκείου ἀποκαθίστησι τὸν
ἀδελφόν. ἀνοικοδομεῖ δὲ καί τι ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον
ἐκπρεπῶς, τ τε ὑδάτων ὅπου νεαρὰν τ κώμην ἐφέλκε-
ται περέοντα, ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν ἐπαγωγὴν αὐτῇ
τοῦ κώμῃ τ πρὸ ὠφοίνικτον αὐτῇ περφυτεύσας. G
κώμην δὲ κτίσας, ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ τίθεται, ἐξ
πατρίου ὠφθασιν ποιησάμενος. γλαφύραν μὲν τ ἀρ-
χελάου θυγατέρα, ἀλεξάνδρου δὲ καὶ ἀδελφῆς γαμετὴν
γνομένην ἐξ ἧς ἐτέκνωσεν αὐτῷ, ἀκατόμαστον ὂν ἰουδαίοις
γαμετὰς ἀδελφῶν ἄγειν, γαμεῖ. διαζεύξας δὲ ἐλε-
αζάρου ἐν τῇ ἱερωσύνῃ, ἐπικαθίσταται ἰώσῃ τῷ σιε παιδὸς.
δεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς ἀρχῆς ἀρχελάῳ,
οἱ πρῶτοι τ ἀδελφῶν ἀνδρῶν ἔντι ἰουδαίοις, καὶ σαμα-
ρείταις μὴ φέροντες τὴν ὠμότητα αὐτοῦ, καὶ τυραννίδα,
κατηγορῆσιν αὐτοῦ ὅτι κήσαρι, καὶ μάλιστα
ἐπ' ἐγνωσμένοις αὐτὸν ὠφθεδηκέναι τοῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ,
detulerunt eum ad Cæsarem, maxime cum

CAP. XV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

CÆterum Archelaus jam ethnarcha in Judæam reversus, Joazaro Boëthi filio pontificatum abrogat, insimulato quod seditiosis consenserit: eamqve dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnifice reficit, aquarum quibus Neara vicus juvabatur, dimidio derivato in palmetum recens a se in subjecto campo consitum. novum etiam vicum conditum a se denominavit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai regis filiam, olim Alexandri fratris sui conjugem, & liberorum exillo susceptorum matrem, duxit: quamvis Judæi lege veteutur fratrum uxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subrogato in viventis locum Jesu Siæ filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Judæorum quam Samaritarum non ferentes ejus tyrannidem, sciret eum contra ipsius mandatum feciſſe,

XIX.

a qvo juſſus fuerat ex æqvo ac bono præeſſe ſubditis. Hoc audito Cæſar ira commotus accerſit procuratorem ejus Romæ agentem, & ipſum Archelaum nomine. nec dignatus qvicqvam ſcribere, Vade, inqvit, & qvam primum illum ad nos adducito. qvi accelerata navigatione in Judæam delatus, reperit eum cum amicis in convivio: indicataqve voluntate Cæſaris, ad protectionem, hortatus eſt. Mox ubi venit, Cæſar auditis ejus accuſatoribus & ipſius defenſione, miſit eum Viennam in exilium, qvæ eſt urbs Galliæ, mulctatum prius omni pecunia. Sed priusqvam Romam evocatus eſt, amicis tale narravit ſomnium. Viſus eſt ſibi videre decem ſpicas maturas tritico plenas a bubus abſumi: experrectusqve non contemnendam viſionem ratus, conjectores divinos ſuper ea conſuluit. quibus diſſentientibus cum variaret interpretatio, Simon vir Eſſæus præfatus veniam, ait hanc viſionem Archelao ſignificare mutationem in deterius. boves enim ſignificare miſeriam, qvod in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, qvia terra horum opera verſata nec locum eundem retineat, nec faciem. cæterum decem illas ſpicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, jamqve inſtare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc ſomnium interpretatus eſt: poſt cujus viſionem qvinta die venit in Judæam procurator Archelaus, ad evocandum illum miſſus a Cæſare. Simile quiddam & Glaphyræ ejus uxori accidit, Archelai regis filiæ. hæc ut jam diximus, virgo nupſerat Alexandro Herodis filio, fratri hujus Archelai: qvo a patre occiſo, iterum nupſit Jubæ regi Mauritaniæ. hoc qvoq; defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamne priore conjuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale ſomnium obverſatum eſt. Viſa ſibi eſt Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum vero expoſtulantem dicere, Confirmaſti Glaphyra vulgare illud dictum, non eſſe fidendum mulieribus, qvæ virgo mihi conjuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita noſtri amoris capta es ſecundarum nuptiarum deſiderio. ac ne ea qvidem contumelia contenta, auſa es cum tertio cubare ſponſo, turpiter & impudenter ingreſſa meam familiam, & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum ſuſtinens. At ego non obliviſcar veteris tuæ benevolentiæ, teqve liberabo ab hoc opprobrio, mihiqve te meam vindicabo. hoc ſomnium cum illa expoſuiſſet apud qvaſdam familiares ſibi mulieres poſt paucos dies vita functa eſt. quod ego ideo hic referendum putavi, quod ſermo ſit mihi de illis regibus: & alioqvi res magni exempli videtur, certiſſimum immortalitatis animorum & divinæ providentiæ argumentum continens.

A ἵνα πλησίως ἀναστρέφῃ πρὸς αὐτούς. ὁ πάνυ κρυ-
ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων τ πρῶτον δεχέλαε τ ἐν-
μὴ πραγμάτων, ἀρχέλαον ὄ ἐστὶ τέτῳ ὀνόματι ἐπι-
καλέσας, χρόφην μὲν ἀρχελάῳ παραυτίκα γε μὴν
ῥᾳδιούργημα φησὶ πολέων μηδὲν εἰς ἀνεβολὰς ποι-
ῆν αὐτὴν πρὸς ἡμᾶς. ἐλθοῦσαν δὲ ἐκπλεῦσαι δὲ ὀξέως πα-
κελεύει, καὶ ἀφικομένην εἰς ἰουδαίαν λαμβάνειν τὸν ἀγ-
λαον ἐν εὐωχίᾳ ὄντα μετὰ τῶν φίλων, τῷ τε λόγῳ
αν δοῦναι μένειν τῷ κρίναντι, καὶ ὥρμησεν αὐτὴ εἰς τ
ἔξοδον. καὶ ὁ κρίνας ἀφικομένην ὅτι πίνων κατηγο-
ἀκροᾶται καὶ αὐτὸς λέγοντος· καὶ σκῆνον μὲν φύσαν-
ἐλαύνει, δὲς οἰκητήριον αὐτοῦ βίεννα πόλις τῆς γαλα-
ας, τὰ δὲ χρήματα ἀπηνέγκατο. πρῶτον μὲν ὑ-
θεὶς ὅτι ῥώμης ἀνελθὼν ἀρχέλαος, ὀναρ τοιόνδε σ
διηγεῖται τοῖς φίλοις. δοκεῖν μοι ἀσταχύας δέκα
δρίζειν, τελείας πυρῶν τῶν ἰδίων ἀκμαίας ἀπειλημμέ-
δόξαι δὲ αὐτοῦ βιβρωσκομένους ὑπὸ βοῶν δηλοῦ-
B πρεσβεύομαι, φέρειν δὲ εἰς μέσα δόξαι δὲ τῶν
αὐτοῦ, μεταβαλλόντων δὲ τὰς μαντείας, οἷς πρὸ ὀπράτων
αἱ ἀναστροφαί. σκιδναμένων δὲ ἑτέρων ἐφ' ἑτέρους,
δὲ εἰς ἕνα ἔκειτο πᾶσιν ἀφήγησις, σταχύων αἰῶνος
σῶν, ἀσφάλειαν αὐτοῖς μοι, μεταβολὴν πρά-
μάτων ἔλεγεν δρχελάῳ φέρειν τὸ ὄψιν· οὐκ ἐπὶ
γαθοῖς πράγμασιν, βοῦς μὲν γὰρ κακοπαθείας τε
σαφεῖν, διὰ τὸ ἔργοις ὑπὸ παλαιπωρεῖν τὸ ζῶον. μετα-
C λαις δὲ αὖ πραγμάτων, διὰ τὸ τὴν γῆν,
νων δρχομένου, ἐν ταύτῃ μένειν ἀδύνατον. τὰς δὲ α-
χυας δέκα ὄντως, τοσόνδε ἀριθμὸν ἐναυτῶν ἐ-
πεισόδιον δὲ ἑνὸς ὠδαγίγνεσθαι θέρος, καὶ τ χρόνου
νον δρχελάῳ τ ἡγεμονίας. καὶ ἐ μὲν ταῦτα ἐγνω-
τ τὸν ὄνειρον. πέμπτη δὲ ἡμέρα μετὰ τὸ πρῶτον αὐτὴ
ὄψις δρχελάῳ σωθῆναι, ἐ ἀναπαλαίσμου δρχέλ-
ος πέμπτος εἰς ἰουδαίαν ὑπὸ κρίσεως ἀφίκετο. π
D ραπλήσια δὲ καὶ γλαφύρα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τυγχά-
βασιλέως δρχελάου θυγατρὶ ἔσῃ. ἣ ὡς πρώτῳ μ
E σιν, σωφρόνει παρθένον λαῶν ἀλέξανδρον ἡρῴδε μ
γὸς, δρχελάου δὲ ἀδελφός. ἐπεὶ δὲ συμβαίνει τ ἀλ
ξανδρον ὑπὸ τοῦ πατρὸς τελευτῆσαι, ἰδοῦσα τὴν λιβύ
βασιλεῖ γαμεῖ). μεταπεμπτὸς δὲ λιβύης χρημ
σιν ἐν καπποδοκίᾳ ὠδαγὴ τῷ πατρὶ, δρχέλαος ἀφ
τῃ τοῦ συνοικοδόμου αὐτῷ μεγαλόμμου σκευάλιον, κ
σασθε αὐτὸν τῆς γλαφύρας ἀνέστρεψεν ἔρως. ὑ
F συνοῦσα τῷ δρχελάῳ, τοιόνδε ἔναρ ἰδοῦ. ἐδόκει π
ἀλέξανδρον ὀπτάνεσθαι θεασαμένη, χαίρειν καὶ τ
βάλλειν ἀσθμῶς. τὸν δὲ κατέμεμψεν τε αὐτῇ πα
δον, καὶ φάναι, χρόφυρα, σωτηρίας ἄρα λόγῳ,
ἄπιστα ἐλεγῶν ἵναι γυναιξὶν ἢ σωφρονοῦσαι μὴ
συνκαινοικιοῦσθαι παρθένῳ, παίδων ἡμῖν γενομέ-
λήθη παρεδίδους ἔρωτας τοὺς ἐμούς, δὶς πέρων ὀπτῶμ
γαμῶν. πολυθρύλητα δέ σοι καὶ ἄτως ὕβρεως, ἀλλα
τρίτον ἐπόλμησας αὐτῇ ὠδῇ καταπλίνειν νυμφίῳ,
G πρεπῶς καὶ ἀναγκαίτως ὀπτοῦσα, οἴκῳ τῷ ἐμ
καὶ γαμῷ σωτηρουμένῃ πρὸς δρχέλαον, ἀνδρὶ μ
σεαυτῆς, ἀδελφῷ δὲ ἡμέτερον. ἀλλ' οὐκ ἐγωγ' λ
ἦν ποιήσομαι εὐνοίας τῆς σῆς, ἀπαλλάξω δέ σε πα
τοῦ ἐνειδιοῦντος, ἐμοὶ ὥσπερ ἐμοὶ κατεπλε
σύμβιον· ταῦτα διηγησαμένη πρὸς τὰς συνήθεις τ
γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τὸν βίον. ἐγ
ὃν οὐκ ἀλλοτρίαν νομίσας αὐτὸν τῆδε τῷ λόγῳ ἐναγ
τὰ πρὸς τῶν βασιλέων αὐτὸν συνεσκευάσαμεν, καὶ ἄλλως δὲ ὠφέλημά τι φέρον, ὅτε ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀγα-
σίας ἐμφαῖνοῦσ, καὶ ὅ θεὸς προμηθὴς τὰ ἀνθρώπινα πρὸς ἐπιπλῆττ τῇ αὐτῷ, καλῶς ἔχειν ἐνόμισα ἐπὶ-

ὅτῳ ἂπιστῆται τὰ τοιάδε, γνώμης ἀναμάρτητον τὸ ἴαυτῶ κτῆμα σὺν ἂν ἧττον τῇ ἐπ' ἀρετὴν αὐτῷ σπουδῇ μάχοιτο. τῆς δὲ Ἀρχελάου χώρας ὑποταχθείσης τῇ Συρίων, πέμπεται κυρίλιος ὑπὸ τοῦ καίσαρος ἀνὴρ ἱππικὸς, ἀποτιμησόμενος τὰ ἐν Συρίᾳ, καὶ τὴν Ἀρχελάου οἰκίαν ὠνησόμενος. εἶχον.

A Cui vero hæc videntur incredibilia, fruatur opinione ſua, & aliis non obſtrepat qui talibus excitantur ad virtutis ſtudia. Cæterum ditione Archelai contributa Syriæ, miſſus eſt illo a Cæſare vir conſularis Quirinius, qui cenſum ageret per Syriam, & ipſius Archelai domum venderet.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς κυρίλιος ὑπὸ τοῦ καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας, καὶ ἰουδαίας, καὶ ἀποτιμήσομενος τὰ ἀρχελάου ἴσια. μεταπίπτουσης δὲ ἰουδαίας εἰς βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν. καὶ ὡς κωπώνιος εἷς ἱππικὸς πάγματος, ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας. ἐφ' ᾧ ἐδὰ δ' γαλιλαίᾳ. ΚΕΦ. α.

Τίνες αἱρέσεις, καὶ ὁποῖαι τῶν ἰουδαίοις φιλοσόφων, καὶ τίνες οἱ νόμοι. ΚΕΦ. β.

Ὡς ἡρώδης, καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι, πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος. ΚΕΦ. γ.

Ὡς πόντιος πιλάτος ἠθέλησε κρύφα εἰσενέγκαι εἰς ἱεροσόλυμα στρατιὰς καίσαρος, γνοὺς δ' ὁ λαὸς, ἐξαίστασε πρὸς αὐτὸν, ἄχρι ἐξεκόμισεν αὐτοὺς ἀπὸ ἱεροσολύμων εἰς καισάρειαν. ΚΕΦ. δ.

Τὰ συμβάντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ ἐπὶ πιλάτου. ΚΕΦ. ε.

Οὐϊτέλλιος ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς πρέσβυς καῖσαρ ἔγραψεν αὐτῷ ἀρξαβάνειν μὲν τὸν πάρθων πόσιν εἰρήνης αὐτῷ πέμψαι, πρὸς ἀρέτην δὲ πόλεμον. ΚΕΦ. ς.

Πόλεμος ἡρώδου δὲ τετράρχου πρὸς ἀρέτην τὸν τῶν ἀράβων βασιλέα καὶ ἧττα. ΚΕΦ. ζ.

Ἀπόστολος ἀγρίππα δὲ βασιλέως εἰς ῥώμην πρὸς πρέσβυν καίσαρος, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη. καὶ ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ γαΐου μετὰ τὴν πρεσβείαν πλάστου. ΚΕΦ. η.

Ὡς ἡρώδης τετράρχης ἀναβὰς εἰς ῥώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ ἀγρίππα, ἐξωρίσθη, καὶ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτοῦ ἐδωρήσατο γαΐος ἀγρίππα. ΚΕΦ. θ.

Στάσις τῶν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων, καὶ ἑλλήνων, καὶ πρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς γαΐον. ΚΕΦ. ι.

Ὡς γαΐος πέμπει τετρώνιον ἡγεμόνα εἰς συρίαν, δὺς ὑπολὰς σπουδαγόνλα δυνάμων, πολεμήσοντα ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὰ ἀνδριάντα. ΚΕΦ. ια.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις, περὶ ἀσιναίου καὶ ἀνιλαίου τῶν ἀδελφῶν. ΚΕΦ. ιβ.

HÆC IN JOSEPHI DECIMO OCTAVO HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Qvirinius mittitur ad cenſendam Syriam & Judæam, tum ut Archelai facultates in poteſtatem ſuam redigeret. ac Judæa in formam provinciæ redacta venit Coponius vir eqveſtris ordinis, ut eam tanqvam procurator Cæſaris adminiſtraret: ubi etiam de Juda Galilæo. CAP. I.

Quæ & qvot ſectæ fuerint apud Judæos, & quæ cujusqve dogmata. CAP. II.

Urbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris conditæ. CAP. III.

Ut populus tumultuatus ſit propter clam illatas Hieroſolyma a Pontio Pilato Cæſaris imagines, quoad Cæſaream a Hieroſolymis deportatæ ſunt. CAP. IV.

Quid Judæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato. CAP. V.

Vitellii adventus Hieroſolyma, & quomodo a Tiberio mandata accepit, ut impetratis ab Artabano obſidibus bellum contra Aretam ſuſciperet. CAP. VI.

Herodis bellum quo ab Areta rege Arabum ſuperatus eſt. CAP. VII.

Navigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accuſatus vinctus ſit, utq; poſt exceſſum Tiberii a Cajo ejus ſucceſſore ſolutus eſt. CAP. VIII.

Quomodo Herodes tetrarcha cum Romam profectus eſſet, accuſatus ab Agrippa in exilium miſſus fuerit, & ejus tetrarchiam Cajus Agrippæ donaverit. CAP. IX.

Judæorum & Græcorum apud Alexandriam ſeditio, & utriusq; partis ad Cajum legatio. CAP. X.

Cajus in Syriam legatum mittit Petronium juſſum Judæis bellum inferre, niſi malint recipere ipſius ſtatuam. CAP. XI.

Quo in ſtatu res Judæorum fuerint apud Babylonem, & de Aſinæo & Anilæo fratribus. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ-
ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVI-
TATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUS OCTAVUS.

CAP. I.

Quirinius ad censendam Syriam & Judæam mittitur a Cæsare, & procurator ejusdem Cæsaris in Judæam venit Coponius: & quomodo Judas Galilæus res novas molitus est.

Κεφάλαιον ά.

Ως κυρήνιος ὑπατικῆς ἀρχῆς ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας, καὶ ἰουδαίας, καὶ ὡς κωπώνιος ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας, καὶ περὶ ἰούδα τοῦ γαυλανίτου.

ΚΥρήνιος ὁ τὰς εἰς τὸ βουλεύειν συντελούμενος ἀνὴρ, πάσας τε ἄλλας ἀρχὰς ἐπιτελέσας, καὶ δι' ἁπασῶν ὁδεύσας, ὕπατος ἡμῖν πάνυ τοῖς ὀλίγοις, ἐπὶ συρίας παρῆν ὑπὸ καίσαρος, διακοσμήσῃ τὰ ἔθνη ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῶν οὐσιῶν ἡγησόμενος. κωπώνιος τε αὐτῷ συγκαταπέμπεται, τάγματος τῶν ἱππέων ἡγησόμενος, ἰουδαίων τῆς ἐπὶ πᾶσιν ἐξουσίας. παρῆν δὲ κυρήνιος εἰς τὴν ἰουδαίων προσῆκεν τὴν συρίας γνωσόμενος, ἀποτιμησόμενός τε αὐτῶν τὰς οὐσίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ δρχελάου χρήματα. εἰ δὲ, καίπερ τὸ καθ' ἁρχὰς ἐν δεινῷ φέροντες τὴν τῆς ἀπογραφῆς ἀκρόασιν, ὅμως κατέδησαν δὲ εἰς τέλεον ἐναντιοῦσθαι πίστιν. αὐτοῖς δὲ ἀρχιερέως ἰωαζάρου, βοηθοῦντος ἐκ θεοῦ λόγων, ἀπειπόντες ἰωαζάρου τὰ λόγων, ἀπειπόντων χρήματα μηδὲν ἐνθουσιάσαντες. ἰούδας γαυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ἔνομα γαμάλα, σαδδὼκον φαρισαῖον προσλαμβανόμενος, ἠπάτησε τὸν λαὸν ἀποστῆναι, τῷ τε ἀποτιμήσει ἐδὲν ἄλλο, ἢ ἀνδικρυς δουλείαν ἐπιφέρειν λέγοντες, ἐκ τῆς ἐλευθερίας ἐπ' ἀνιπλήστῳ κακῷ καλοῦντες τὸ ἔθνος. ὡς παρέχον μὲν κατορθοῦν εἰς τὸ εὐδαίμονα ἀνακειμένης τῆς κτήσεως, ἀσφάλειαν δὲ ἐκ ἔτ' αὐτῆς πλείστου ἀγαθοῦ, τιμὴν καὶ κλέος παρήσεσθαι τοῦ μεγαλόφρονος, καὶ τὸ θεῖον οὐκ ἄλλως ἢ ἐπὶ συμπράξει τῶν βουλευμάτων εἰς τὸ κατορθοῦν συμπροθυμεῖσθαι μᾶλλον, ἂν μεγάλων ἐρασθῶσι τῇ διανοίᾳ καθισάμενοι, μὴ ἐξαφίνης δὲ φύσει ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἡδονῇ γὰρ τὴν ἀκρόασιν ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, πρὸς τὸ ἐπὶ μεγάλῃ ἐπιβολῇ τολμήματος, κακὸν δὲ οὐκ ἔστιν οὗ μὴ φύσει τῶν ἐκ τῶνδε τῶν ἀνδρῶν, καὶ περαιτέρω εἰπεῖν ἀνεπλήσθη τὸ ἔθνος, πολέμων τε ἐπαγωγαῖς ἐξ οἵων τε ἄπαυστον τὴν βίαν ἔχειν, καὶ δυστερήσειν φίλων, οὐ καὶ ἐπελαφρυνοῦσιν τὸν πόνον. λῃστηρίων δὲ μεγάλων ἐπὶ θέσει καὶ διαφθορᾶς ἀνδρῶν τῶν πλησίον, δόξα μὲν ἐρρύετο τῶν κοινῶν, ἔργῳ δὲ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ἐξ ὧν στάσις τε ἐφύετο ἐν αὐτοῖς,

καὶ

καὶ φόνῳ πολιτικῷ. ὁ μὲν, ἐμφυλίοις σφαγαῖς μανίᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἔως τι ἀλλήλων, καὶ αὐτῶν χρωμένων ἐπιθυμίᾳ τοῦ μὴ λειπεσχεῖν τῶν ἀνιάτων. ὁ δὲ, τῶν πολεμίων. λιμός τε εἰς ὑστάτην ἀνάκειμένῳ ἀνωμαχωτίαν, καὶ πόλεων ἁλώσεις, καὶ καπνοφαγίας, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἐνεπρήσθη πυρὶ τῶν πολεμίων ἥδε ἡ τροπή. ἔτους ἄρα τοῖς τῶν πατρίων κενώσεις καὶ μεταβολαὶς μεγάλας ἔχειν χειρονας τοῦ ἀπολλυμένου τοῖς σωζομένοις, ἦν δὲ ἰούδας, καὶ σαδδοῦκος, περὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐπίσκοπον ἡμῖν ἐγείραντες, καὶ ταύτης ἐρασῶν ὑπερηφάντως, πρός τε τὸ παρὸν γνησίων τῶν πολιτείων ἐπαλλήσειν, καὶ τῶν αὖθις κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυτοδόσουν τοῦ ἀσωτηθέντος πρότερον φιλοσοφίας τοιάσδε, ὡς ἧς ὀλίγα βέλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε, ἐπεὶ καὶ τοῦ κατ' αὐτῶν ἀτυχοδαιδότος τοῖς νεωτέροις ὁ φθόρος τοῖς πράγμασι συνετύχθη.

Κεφάλαιον β'.
Τινὲς αἱρέσεις ὧν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ὁποῖαι.

Ἰουδαίοις φιλοσοφίας τρεῖς ἦσαν ἐκ πάνυ ἀρχαίου τῶν πατρίων, ἥπερ τῶν ἑωσφόρων, καὶ ἡ τῶν σαδδουκαίων, τρίτην δὲ φιλοσοφεῖν, οἱ φαρισαῖοι λεγόμενοι. περὶ τυγχάνειν μὲν τι καὶ αὐτῶν ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τοῦ ἰουδαϊκοῦ πολέμου. μνησθήσομαι δ' ὅμως, καὶ νῦν αὐτῶν ἐπ' ὀλίγων. οἱ τε γὰρ φαρισαῖοι, τὴν δίαιταν ἐξωτερικὸν ζῶσιν, οὐδὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες, ὧν τε ὁ λόγος κρίνας παρέδωκεν ἀγαθῶν, ἔσπουδαι τῇ ἡγεμονίᾳ, πολεμίαν τὴν ἡγούμενοι τὴν φυλακὴν τοῦ σεσαφηνίσθαι ἠθέλησε. τιμῆς γε τῆς ἡλικίας σεμνοῖς παρεχωρήσαν, οὐδὲν ἐπ' ἀντιλέξει τοῖς εἰσηγηθεῖσι ταύτα θράσει ἐπαιρόμενοι. πεῖσαι δὲ τε ἐμμενοῦσι τὸ πᾶν ἀξιοῦντες, οὐδὲ δ' ἀνθρωπείῳ τὸ βέλομαι τοῦ ἐπ' αὐτῇ ὁρμῆς ἀφαιρεῖσθαι, δοκῆσαι τοῦ θεοῦ κράσιν γνώσῃ, καὶ τῆς ἐκείνης βουλήσεως, καὶ τὸ ἀνθρώπων τῷ θελήσαι χωρεῖν μὴ ἀρετῆς ἢ κακίας. ἀθάνατόν τε ἔχειν τὰς ψυχὰς πᾶσι αὐτοῖς εἶναι, καὶ ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας ἐπιτηδεύσις ἐν τῷ βίῳ γέγονε. καὶ τοῖς μὲν, εἱργμὸν ἀίδιον προσῆκεν, τοῖς δ' ῥᾳστώνην καὶ ἀναβίωσιν. καὶ δι' αὐτὰ τοῖς τε δήμοις πιθανώτατοι τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεῖα εὐχῶν τε καὶ ἱερῶν πομπείας ἐζηλῶσι τῇ σκιᾷ τῶν τυγχάνουσι περιστάσεων. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς αὐτῆς αἱ πόλεις ἐμαρτύρησαν ἐπιτηδεύσει δ' ἐπὶ πᾶσιν κρεῖσσον, ἔντε τῇ διαίτῃ τοῦ βίου, καὶ λόγοις. σαδδουκαίοις δὲ τοῖς ψυχαὶ ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. φυλακῆς δὲ ἐθαμῶν τινῶν μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τῶν νόμων. σοφοὺς γὰρ τοὺς διδασκάλους σοφίας λαμβάνειν ἀμφίλογον ἀρετῶν ἀεθμοῦσιν. εἰς ὀλίγους τε ἄνδρας ἔστω ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μὲν τοι πρώτους τῆς ἀξιώματος. πᾶσαν τε ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ὡς ἐπαναγκάσαι ἐποτε δὲ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθοιεν ἀκουσίως μὲν καὶ κατ' ἀνάγκας, προσχωροῦσι δ', ἐν οἷς ὁ φαρισαίοις λέγει διὰ τὸ μὴ ἄλλως ἀνεκτοὺς γοῦν τοῖς πολήθεσιν. σαδδουκαίοις δὲ ὅτι μὲν θεοῦ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα, ὁ λόγος. ἀφανιζουσῃ τὰς ψυχὰς, τοῦ μάχητον ἡγεμόνος δικαίου τοῦ προσόδου. εἰς ὃ τὸ ἱερὸν ἀναθήματά τε συλλέγοντες, θυσίας σὺν ἐπιτελοῦσι διὰ φορότητα ἐγγενῶν ἂς νομίζουσιν, καὶ δι' αὐτὸ ἐργόμενοι δ' κοινοῦ τεμένισματος, ἐφ' αὐτῶν τὰς θυσίας ἐπιτελοῦσι.

& furioſiſſima contentione certantibus, ne externus qvidem hoſtis ceſſabat interim. ac ne extrema qvidem fames forte ſuperveniens potuit eos compeſcere, qvo minus ſævirent expugnandis oppidis, & fundendo civili ſangvine, donec poſtremo malum eo progreſſum eſt, ut hoſtilis flamma Dei templum invaderet. Adeo periculoſum eſt patrios ritus labefactare & convellere. Siqvidem Judas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuere, dum ſuper tres priſtinas ſectas novam qvartam inducunt, & novitatum cupidos affatim ad ſe contrahunt, id qvod non in præſens tantum turbavit rempublicam, ſed futurarum etiam cladium fuit ſeminarium. Qvamobrem conveniens videtur paucis de eorum placitis diſſerere, propter qvæ tot mala gentem noſtram inundaverunt.

CAP. II.
Quæ & quot ſectæ fuerint apud Judæos.

II. Judæi patriæ ſapientiæ ſtudioſi jam inde a multis retro ſeculis in tres ſectas erant diviſi, Eſſenorum, Sadducæorum: & eam quæ Phariſæorum vocata eſt. De his licet nonnihil in ſecundo Judaici belli volumine a nobis dictum ſit, tamen nunc quoque paucis dicere non ab re fuerit. Ergo Phariſæorum victus ſimplex eſt: nullis mollitus deliciis: & quicquid his ratio dictavit, id ſeqvuntur pertinaciter. majores natu venerantur, nec audent eis reſponſare monentibus aut obloqvi. Fato quæcunqve geruntur, tribuunt, nec tamen homini voluntatis aſſenſum adimunt, hoc temperamento Deum uti dicentes, ut cum omnia fiant ex ipſius conſilio, in homine tamen ſit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt eſſe immortales, & ſub terris earum judicia fieri: tum præmia quoque contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem eſſe ad vitam reditum. per hæc placita magnam ſibi autoritatem paraverunt apud populum. & quicquid ad ſolennes precationes ac cultum divinum attinet, juxta horum interpretationem ac præſcriptum ſolet fieri. Tantum habent a civitatibus ſapientiæ, temperantiæ, & vitæ honeſtioris teſtimonium. At Saducæorum opinio cum corpore extingvit ſimul & animas: nec quicquam præter legem ſervandam exiſtimant. nam de ſapientia cum præceptoribus diſceptare ad virtutem reputant. hujus ſectæ pauci ſunt, ſed fere dignitate præcipui. ex horum tamen ſententia vix quicquam agitur. nam quoties magiſtratus licet inviti ſuſcipiunt, Phariſæorum decretis aſſentiunt, ni facerent non ferendi a plebejorum multitudine. Eſſenorum vero placitum univerſitatis regimen citra exceptionem Deo aſſerit, immortalitatem animis: nec aliud quicquam æqve ac juſtitiam omni contentione expetendũ exiſtimat: ad templũ autem donaria mittentes ſacra ibi non faciunt, quod ſanctioribus utãtur ceremoniis, qva propter excluſi a comuni fano ſeorſum ſacrificãt.

moribus alioqvi sunt probatissimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam est eorum justitia, qva omnes Græcos & Barbaros longe superant, multis jam seculis triti in ejus continuis studiis. Facultates in commune possident, nec aliqvis dives magis utitur suis bonis, qvam qvivis nihil possidens. Atqve hoc instituto vivunt virorum supra qvatuor millia, nec uxores habentium, nec servos, qvod alterum ad injuriam communis naturæ pertinere censeant, alterum tranqvillitati vitæ parum commodum. qvare per se ipsi viventes invicem sibi ministrant. Qvæstores creant viros probos ex sacerdotum numero, qvi ex agrorum reditibus & frugum proventu cibos eis conficiant. In summa eandem fere vivendi rationem seqvuntur, qvam hi qvi apud Dacos Pistì nominantur. Qvartæ autem studium sapientiæ sectantium viæ primus autor fuit Judas Galilæus. hi cætera cum Phariſæis consentiunt, nisi qvod constantissimo libertatis amore flagrant, credentes solum Deum dominum habendum ac principem, facilius vel exqvisitissima pœnarum genera laturi una cum cognatis suis ac carissimis, qvam mortalem aliqvem appellaturi dominum. qvod qvia multis sæpe spectatum scio, plures de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inveniant mea verba, imo illud potius, ne tam insignem patientiam & doloris contemptum parum assequantur. qvæqvidem animositas plurimum in gente nostra crevit accensa acerbissimis Gessii Flori injuriis, qvibus postremo effectum, ut deficerent a Rom. pop. Et de Judæorum sectis hæc suffecerint.

A βέλτιστοι ἢ ἄλλως ἄνδρες τ τρόπον, ⁊ τὸ πᾶν πολὺ γεωργία πεπαιδευμένοι. ἄξιον ἢ αὐτῶν θαυμάσαι τῆς πάντας τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους τ δίκαιον, μηδαμῶς ὑπάρξαι ἑλλήνων ἢ βαρβάρων τισὶν, ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγον, ἐκείνους ἐκ παλαιᾶς συνελθόν, ⁊ τῆς ὑπηρεδαίας μὴ κεκωλύσθαι. τὰ χρήματα τί κοινὰ αὐτοῖς ἐστιν, ὀπολαύοι ἢ ἕδεν ὁ πλήσιον τ οἰκείων μᾶλλον, ἢ ὁ μηδὲν πω ἐν κτήσει. ⁊ πάνδε πράττουσιν ἄνδρες ὑπὲρ τετρακισχίλιοι τ ἀριθμὸν ὄντες, ⁊ ἔτε γαμετὰς εἰσιόντες ἢ ἔτε δούλων ὑπηρεσίαν κτῆσιν, τὸ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρειν ὑπολαμβάνοντες, τὸ ἢ γένεσιν ἐνδιδοῦσαν τοῖσιν. αὐτοὶ ἢ ἐφ' ἑαυτῶν ζῶντες ὑπὸ δημοκρατίᾳ τῇ ἐπ' ἀλλήλοις ἐπιχερῶς. ἀποδέκτας ἢ τ περιόδων χειροτονοῦντες, καὶ ὁπόσα ἡ γῆ φέρει, ἄνδρας ἁγαθοὺς ἱερεῖς ἀεὶ ποιησάμενοι τὰ τε ⁊ ἐρωμάτων. ζῶσι ἢ ὧδέν παρηλλαγμένως, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐμφέροντες δακῶν τοῖς πολείτας λεγομένοις. τῇ ἢ τεταρτῃ τ φιλοσόφων, ὁ γαλιλαῖος ἰούδας ἡγεμὼν ⁊ καθίστη. τὰ μὲν λοιπὰ πάνυ γνώμῃ τ φαρισαίων ὁμολογοῦσι, δυσκίνητος ἢ ἔλευθερίας ἔρως ἐστὶν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα ⁊ δεσπότην τ θεὸν ὑπολαμβάνοντες. θανάτων τε ἰδέας ὑπομένειν παρηλλαγμένας ἐν ὀλίγῳ τίθηται ⁊ συγγενῶν πημονάς, ⁊ φίλων ὑπερ ἕ μηδένα ἄνθρωπον τοσουτοτρόπως θεσπίζοντα. ἑωρακόσι ἢ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμεταλλακτον αὐτῶν ὑπὸ τύχης ὑποστάσεως, περαιτέρω διελθεῖν παρέλιπον. ὑπὸ δέδοικα μὴ ἐς ἀπιστίαν ὑπολειφθῇ τι τ λεγομένων ὑπ' αὐτῶν, ἦναντίον ἢ μὴ ἐλάσσονι ⁊ σκέψεων καταφρονήματι δεχομένῳ τ πολυπορίαν τ ἀληθοῦς, ὁ λόγος ἀφηγεῖ. ἀνοίας τε τῇ ὑντεῦθεν ἤρξατο νόσεων τὸ ἔθνος μᾶλλον φλύαρος, ὃς ἡγεμόνι λῳ, ἐξουσίᾳ ἢ ὑβρίζειν ὀπανοήσασπ αὐτὸς ὑποστῶσαι ῥωμαίων. ⁊ φιλοσοφεῖ μὲν ἰουδαίοις, τοιάδε.

B

C

D

E

CAP. III.

Urbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ.

III. QVirinius autem venditis & confiscatis Archelai facultatibus, peractoq; censu, qvi incidit in annum trigesimum septimum, post victum a Cæsare in Actiaca pugna Antonium, cum mota esset contra Joazarum pontificem plebis seditio, privavit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium fubstituit. Herodes vero & Philippus suæ qvisqve tetrarchiæ res ordinavit, & composuit: qvorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defensaculum. aliud deinde oppidum qvod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum nomine mutato Juliada ab uxore Imperatoris appellavit. Philippus qvoqve Paneada sitam ad Jordanis fontes instruxit ædificiis, inditoCæsareæ nomine. Vico etiam Bethsaidæ in ripa lacus Genesarethimi urbis speciem addidit, freqventato incolis & aucto opibus, qvem Juliæ Cæsaris filiæ cognominem esse voluit. Cæterum Coponio, qvem cum Qvirinio missum diximus, Judæam administrante hujusmodi qviddam accidit. In festo azymorum qvod Pascha vocamus mos est sacerdotibus post mediam noctem aperire templi januas.

F

G

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρώδης ⁊ φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος.

Κυρίνιος ἢ τὰ ἀρχελάου χρήματα δημοσιωθέντα ἤδη, ⁊ τ ἀποτιμήσεων πέρας ἐχουσῶν, αἳ ἐγένοντο τριακοστῷ ⁊ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν αὐτωνίου ἐν ἀκτίῳ ἧτταν ὑπὸ καίσαρος, ἰωαζάρου τ δὲ ἱερέα καταστάσεως ἐπὶ τ πληθοῦς ἀφελομένου τὸ ἀξίωμα τῆς τιμῆς, ἄνανον τ σὴθ ἱερέα. ἡρώδης ἢ καὶ φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τ ἑαυτοῦ παρελήφοτες καθίσαντ. καὶ ἡρώδης σέπφωριν τειχίσας, περίχημα δ' γαλιλαίας πάντες ἦσαν αὐτ αὐτοκράτορα. βηθαραμφθᾶ ἢ, πόλις λῳ ⁊ αὐτή, τείχει περιλαβὼν, ἰουλιάδα ἀπὸ δ αὐτοκράτορος ἀγορεύσ γυναικὸς φιλίππος δὲ πανεάδα, τ περὶς ταῖς πηγαῖς δ' ἰορδάνου κατασκευάσας, ἐνομάσθη σάρα. καὶ βηθσαϊδὰν, περὶς λίμνῃ δὲ τῇ γεννησαρίτιδι, πόλεως θεάτρων ἀξίωμα, πλήθ τε οἰκητόρων ⁊ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, ἰουλίᾳ θυγατρὶ τῇ καίσαρος ὁμωνύμου ἐπάλεσεν. καπωνίᾳ δὲ τῷ ἰουδαίων διέποντος ἐν ἐφέσῳ κυρηνίῳ συνεκπεμφθέντι, τάδε πράσσεται. τ ἀζύμων τ ἑορτὴν ἀγομένης λῳ πάσχα καλοῦμεν, ἐκ μέσης νυκτὸς ἐνθὺς τοῖς ἱερεῦσιν λῳ ἀνοιγνύναι τοῦ ἱεροῦ τοὺς πυλῶνας. καὶ τότε ἐπὶ τὸ πρῶτον γένεται ἡ ἀνοῖξις αὐτῶν ἄνδρες

tunc igitur qvamprimum apertæ sunt

ἄνδρες σαμαρεῖται κρύφα, εἰς ἱεροσόλυμα ἐλθόντες διέφερον ἀνθρωπείων ὀστῶν ἐν ταῖς στοαῖς πανταχῆ. ὥστε πάντας τὸ ἱερὸν ἤρξαντο, μὴ πρότερον ὅπως πιστοὺς νομίζοντες, τἆλλα διὰ φυλακῆς μείζονος ἄγειν τὸ ἱερόν. καὶ κουπώνιος μετ' οὐ πολὺ εἰς ῥώμην ἐπανεχώρει, διάδοχος ὑπ' αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ὠνομάσθη, μάρκος ἀμβίβιος, ἐφ' οὗ καὶ σαλώμη ἡ βασιλέως ἡρῴδου ἀδελφὴ μεταστᾶσα, ἰουλίαν ἰαμνιάν τε καταλείπει, καὶ τὴν τοπαρχίαν πᾶσαν, τῷ τε ἐν τῷ πεδίῳ φασαηλίδι, καὶ ἀρχελαΐδι, ἔνθα φοινίκων πολλὴ φύτευσις, καὶ καρπὸς αὐτῶν ἄριστος. διαδέχεται δὲ καὶ ὃν ἄννιος ῥοῦφος, ἐφ' ὃ δὴ καὶ πλοῦτα κῆνσορ, δεύτερος μὲν ἐκ μόνων αὐτοκράτωρ ἡγούμενος, ἐπὶ δὲ καὶ πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, πρὸς οἷς μῆνες ἓξ, ἡμέραι δυοῖν πλείονες, τοῦτον δὲ αὖτις κρόνιος πασαρεσκαίδεκα ἔτη σωτῆρος ἀντώνιος, βιώσας ἔτη ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται δὲ τῷ καίσαρι τιβέριος νέρων, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἰουλίας υἱὸς ὤν. τρίτος ἦν ἤδη αὐτοκράτωρ, καὶ πέμπτος ἀπ' αὐτοῦ παρὰ τῶν ἰουδαίων ἔπαρχος διάδοχος ἀννίου ῥούφου ἀλέριος γρᾶτος, ὃς παύσας ἱεράδαν ἄνανον ἰσμαήλου ἀρχιερέα, ἀποφαίνει τὸν ὑφ' ἑαυτοῦ. καὶ ὃν δὲ μετ' ὀλίγον μεταθέμενος ἐλεάζαρον τὸν ἀνάνου ἐκ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸν, ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. ἐνιαυτὸν δὲ διαγενόμενος, καὶ τόνδε παύσας, σίμωνι τῷ καμίθου τῷ ἀρχιερωσύνην ἀναδίδωσιν. ὃ δὲ ὀλίγον καὶ τοῦτον ἔσχε τὸν τιμητὸν ἔχοντι διενέγκαντα χρόνον, καὶ ἰώσηπος ὁ καϊάφας, διάδοχος λαμβάνει. καὶ γρᾶτος μὲν τοσαῦτα πράξας εἰς ῥώμην ἐπανεχώρει, ἑνδεκαέτη διατρίψας ἐν ἰουδαίᾳ. πόντιος δὲ πιλᾶτος, διάδοχος αὐτοῦ ἦκεν. ἡρῴδης δὲ ὁ τετράρχης, ὅτι μεγάλως τοῦ τιβερίου φιλίας ἀπολαύων, οἰκοδομήσας πόλιν ἐπώνυμον αὐτοῦ τιβεριάδα, τῆς γαλιλαίας ὅτι λίμνῃ τῇ γεννησαρίτιδι. θέρμα δὲ ὄντα ἄποθεν ἔνεστιν ἐν κώμῃ, ἀμμαοὺς ὄνομα, αὐτῇ. συνελθόντες δὲ ὤκησαν, ὄχλου ὀλίγου δὲ καὶ τὸ γαλιλαῖον, καὶ ὅσοι μὲν ἐκ τῆς ἀπ' αὐτῶν γῆς, ἀναγκασθέντες, καὶ πρὸς βίαν εἰς τὴν κατοικίαν ἀγόμενοι, τινὲς δὲ καὶ τῶν ἐν τέλει. ἐδέξατο δὲ αὐτοὺς σωοίκως καὶ τοὺς πανταχόθεν ἀπορουμένους ἄνδρας ἀπόρους, ἔστι δὲ ὃς μήτε σαφῶς ἐλεύθερος, πολλά τε αὐτοὺς, καὶ ὅτι πολλοὺς ἠλευθέρωσεν, καὶ ὑπηρέτησεν, ἀναγκασμάτων δὲ μὴ ἀπολείψειν τὴν πόλιν ὑπισχν

cogitans filio ſuo Parthorum regnum aſtruere, intellexit nihil ſe effecturam, niſi ablegarentur legitimi Phraatis filii. Perſvaſit igitur marito, ut Romam eos obſides mitteret: qvod illis ſine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermuſæ tam obnoxio. Interea Phraataces ſolus domi ad regnum educabatur: qvi tædioſum ratus expectare dum a patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conſpiravit, cum qua creditus eſt etiam ſtupri habere conſvetudinem. Ergo parricidio ſimul & inceſto exoſus popularibus, prius quam confirmaret ſuas opes per tumultum pulſus interiit. Tum vero nobiliſſimi Parthorum animadvertentes nō poſſe ſine rege conſiſtere ipſorum rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arſacidarum ſangvine, putantesq; ſatis eſſe ſemel violatam regiam majeſtatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciverunt. Is erat quidem regii generis, ſed inviſus multitudini propter nimiam crudelitatem, qvod ſit intractabilis eſſet, & ad iram proniſſimus. hunc conjurati aliquot interfecerunt, ut quidam tradunt, in cenvivio. ſolent enim perpetuo geſtare gladios. Ut vero a pluribus fertur, in venatione occiſus eſt. Legatione deinde miſſa Romam, petierunt regē unum ex obſidibus, prælatusq; eſt Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax ejus fortunæ, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum ſimul & domeſticum. Sed brevi pœnitentia ſubiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientiſſimos. ded gnabantur enim facere imperata mancipii, ſic vocantes obſidem, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli jure ſibi regem impoſitum, ſed quod turpius ſit, per pacis contumeliam. moxqve vocant Artabanum in Media regnantem, Arſacidam genere. ille paruit libenter, & præſto fuit cum exercitu. cui cum occurriſſet Vonones, primum manente etiam tum in officio vulgo Parthorum, prælio victus Artabanus retro in Mediam repulſus eſt. Sed paulo poſt inſtauratus copiis Vononem auſum confligere vicit egregie, ita ut cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde graſſatus in profligatos barbaros, & clade attonitos, in Cteſiphontem ſe recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus eſt. Vonones autem refugit in Armeniam, & a principio quidem affectavit ejus regionis dominium, miſſis Romam legatis ſuper hoc negotio. Ut vero repulſam paſſus eſt a Tiberio, pertæſo ignaviam hominis & moto Parthi comminationibus bellum jam intentantis: deſtitutus omni ſpe regnandi, quod potentiores Armeniorum Niphatem accolentes ſequerentur factionem Artabani: Silano Syriæ præſidi ſe dedidit. is reſpectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud ſe aſſervavit in Syria. Armenis autem Orodem unum e ſuis filiis Artabanus regem impoſuit. Per idem tempus cum Antiochus qvoqve Comagenæ rex fato conceſſiſſet,

A καὶ ἀπεύδοντα τῷ αὐτῷ παῖδι ἡμέρας τ' πάρθων ἡγεμονίαν, ἐώσης μὴ ἄλλως ἡγήσοιτο μὴ δοτοσκλῆς αὐτῇ μηχανηθείσης τῶν γνησίων ὃ Φραάτου παίδων. πέμπει ἐν αὐτὴν σκῆπτρον εἰς ῥώμην ἐφ' ὁμηρείαν τῶν γνησίων παίδων. ὃ ἔτυμος, ὃ γὰρ ἀντιπρᾶν εὑρηκὼς Φραάτῃ τοῖς δεσμώταις ὑπηρέτημα. Φραατάκης μὲν ὃτι τοῖς πράγμασι τρεφόμενος, δεινὸν ἡγεῖτο καὶ ἅμα χρόνιον ὃ πατρὸς διάδοχος τῆς ἀρχῆς λαμβάνειν. ὡς τε ἐπιβάλλει τ' παρὰ συμπράξαι τ' μητρὸς, ἡ δὴ ὃ σωτηρίαν λόγος. καὶ δι' ἀμφότερα μισηθείς, ἁδὲν ἧσσον, ὡς τ' πατροκτονίας τὸ μῖσος, τ' μητρὸς ἐρῶσα πημάτων τ' ἐπηκόων, σφᾶσι πελασθεὶς πρότερον ἢ φωνὰς μέγας, ἐξέπιπτε τ' πραγμάτων, καὶ ὕστερον θνήσκει. συμφρονήσαντες δ' οἱ ἡγησάμενοι πάρθων, ὡς ἀβασιλεύτοις μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, οἱ δ' βασιλεύοντες ὃκ ἔθνους τ' ἀρσακιδῶν, ἁδὲ γὰρ ἑτέροις ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχεσθαι δ' πολλάκις, καὶ μέχρι νῦν πρὸς ἐλεύθερος τῆς βασιλείας ἐκτὸς γάμων τῆς ἰταλικῆς παλλακίδος καὶ ἡμέτερων, ἐρώδου σκάλλοντα πρεσβεύσαντες. ἐπὶ δ' καὶ ἄλλως μὲν ἀπίφανος ὢν ἐκ τ' πολήθους, καὶ ὑπόπτως καθ' ὑπερβολὰς ὠμότητος, πάνυ γὰρ ἐπὶ σκαιὸς, καὶ σὺν ἀλγηδόνι εἰς ὀργήν. ἕνα δ' τ' ὃκ ἔθνους. ὅτον μὲν δὴ συζεύντες, ἀποκτείνουσιν, ὡς μὲν ἔνιοι φασὶν, ἐν ἀπονοίαις ἐ τραπέζαις, μαχαιροφορεῖν γὰρ ἐθος ἅπασιν. ὡς δ' ὁ πολέμων κατέχει λόγος εἰς ἥσσαν πρόσκοντες. πρεσβεύσαντες δ' εἰς ῥώμην, ἡ τοῦτο βασιλέα τ' ὁμηρευόντων. καὶ πέμπτην βονώνης προκριθεὶς τ' ἀδελφῶν, ἐδόκει γὰρ χωρεῖν τῷ τύχῃ, ἐπ' αὐτῷ δύο μέγιστα τ' ὑπὸ τὸν ἥλιον ἡγεμονίαν προσφέρων, ἰδία ἐ ἀλλοτρία. ταχεῖα δ' ἀνατροπὴ τοὺς βαρβάρους ὕπεισιν, ἅτε καὶ σφαλερὰς φύσει ὄντας, πρὸς τε τὸ ἀναξιοπάθειαν. ἀνδραποδῶν γὰρ ἀλλοτρίων πεῖσαι τὸ προστατόμενον ἠξίουν, τὸ ὑμετέραν ἀντὶ δεσποίνης ὀνομάζοντες, καὶ τῆς ὀνειδίσεως τὴν εὐδοξίαν. οὐ γὰρ ἂν πολέμῳ δικαίῳ δεδόσθαι τὸν βασιλεύσοντα πάρθοις, ἀλλὰ ὃ τῷ παντὶ χεῖρον, εἰρήνης ὕβρει. ὃ δ' ἀχρεῖωμα δ' σκάλλων δρτάβανον μηδείας βασιλεύοντα, ἡνίκα ἀρσακίδαν. πείθεται δ' δρτάβανος, καὶ μετὰ στρατιᾶς ἔπεισιν. ὑπαντιάζει δ' αὐτῷ βόνώνης. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφρονήσαντος αὐτῷ τ' πλήθους τ' πάρθων ὡς ἀπατεῶνα μὲν, ἠττηθεὶς φεύγει πρὸς τὰς ὄρεις τῆς μηδικῆς δρτάβανος. καὶ μετ' ὀλίγον συναγαγὼν πολλῷ στρατιὰν, συμβάλλει τε βονώνῃ, ἐ νικᾷ, καὶ βονώνης εἰς σελεύκειαν ἀφιππάζεται σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν. δρτάβανος δ' πάλιν τῇ τροπῇ φόνον ἐργασάμενος ὑπὲρ ἐκ τ' πλήθους τ' βαρβάρων, πρὸς κτησιφῶντα μετ' ὀ πλήθους ἀναχωρεῖ. καὶ κεῖνος μὲν ἐβασίλευσεν ἤδη πάρθοις. βονώνης δ' εἰς ἀρμηνίαν διαπτὰς, ἐ καλαρχὰς μὲν, ἐφίετο τ' χώρας, ἐ πρὸς ῥωμαίους ἐπρεσβεύετο. ὡς δ' αὖτω πείθεται μὲν ἀπέπτη, πρός τε τ' ἀνανδρίαν, καὶ ὃ πάρθυς τὰς ἀπάτας, ἀναπρεσβεύεται δὴ πόλεμον ἀνατείνομένος, μηχανὴ δ' ἐπὶ ἐς βασιλείας ἐδεμία, ἐ γὰρ οἱ πρὸς νεφάτην διώκειν τ' ἀρμηνίων ἀρτάβανῳ προσῆκεν), ὥστε δίδωσιν αὐτὸν σιλανῷ τῷ τῆς συρίας στρατηγῷ. καὶ κεῖνος μὲν καὶ αὐτὸς τὰς ἐν ῥώμῃ κομιδῆς ἐν συρίᾳ παρεφυλάττετο. τῷ δ' ἀρμηνίαν ἐρώδῃ δίδωσιν ὁρτάβανος, ἐνὶ τῶν ἑαυτοῦ παίδων. ἐτελεύτησεν δ' καὶ ὁ τῆς κομμαγηνῆς ἀντίοχος,

διέγη-

διέςηκε· ἡ δὲ πλῆθος πρὸς τὰς γνωρίμους, καὶ περὶ τοῦ- A contentio nata est inter plebejos & nobiles, his
τον ἀφ' ἑκατέρων μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ, μεταβαλόντα τὸ regnum in provinciæ formam redigi postulantibus, plebe contra cupiente sub rege, ut ante vi-
σχῆμα τῆς πολιτείας εἰς ἑπαρχίαν αὐξῆσαι, τὸ πλῆθος vere: quapropter Germanicus ex S. C. ad res
βασιλεύεσθαι καὶ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίσασθαι σύγκλητος Orientis componendas missus est, fortuna occa-
γερμανικὸν πεμφθῆναι διορθώσοντα τὰ κατὰ τὴν ἀνατολήν, sionem quærente illius exitio. post redactam e-
πραγματικώτατον ἄνδρα τῆς τύχης δόκησιν ἔχοντα. καὶ nim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera
γὰρ ἡμόρμος καὶ ἀναπλάσας, καὶ πάντα διορθώσας, veneno sublatus est, sicut dicetur alias.
ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ πίσωνος, καθὼς ἐν ἄλλοις B
διήλωται.

Κεφάλαιον Δ'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Πόντιον Πιλάτον.

CAP. IV.

Judæorum contra Pontium Pilatum seditio.

Πιλάτος ὁ τὴν Ἰουδαίας ἡγεμὼν, σημαίαν ἐκ τοῦ CÆterum Pilatus Judææ præses a Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, si- V.
σαρείας ἀγαγὼν, ἐν μεθυπόροις χειμαδίοις αὐ gna cum effigie Cæsaris in urbem intulit ad legis
ἱεροσολύμοις ὄντι καταλύσαι τὰ νόμιμα τῶν Ἰουδαίων, nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus hujusmodi effigies. & ideo qui ante hunc
ἐποίησεν, ἐξ οὗ μὰς ἡμῖν ὁ τῆς ἡμέρας ἐσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων πίησιν ἀπαγορεύοντος ἡμῖν ἔτι νόμου. καὶ λοιπὸν οἱ πρότερον ἡγεμόνες τὰ μὴ μὴ τοιῶνδε κόσμων ἐπιφαίνεσθαι ἐποιοῦντο ἐσιόντες τὴν πόλιν. πρῶτος ὁ πιλάτος ἀγνοίᾳ τῶν ἀνθρώπων λαβὼν τὸ νύκτωρ ἐνεχθὲν τὴν ἐσόδου ἰδρύσατο τὰς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ δὲ, ἐπεὶ ἔγνωσαν κατὰ τὸ πρωῒ παρῆσαν εἰς ἡμισάρειαν ἱκετείαν ποιούμενοι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐπὶ μετατέθειτο τὰς εἰκόνας. καὶ μὴ συγχωρήσαντος λαβὼν τὸ ὕβρεως ἡμῖσαρ φέρειν, ἐπεὶ περ οὐκ ἐξεμοχλεύειν λιπαρῶν, τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ ἐν ὅπλοις ἀφανῶς ἐπικαλέσας τὸ στρατιωτικὸν, αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἦκε, τὸ δὴ, ἐν τῷ σταδίῳ κατεσκευάσο, ὅπερ ἀπέκρυπτε τὸ ἐφεδρεύοντα στρατὸν. πάλιν δὲ τὸ Ἰουδαίων ἱκετεία χρωμένων, ἀπὸ συνθήματος ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας, ἠπειλῆ θανάτου ἐπιθήσειν ζημίαν οὐκ ὀλίγης, εἰ μὴ πασῶν μένοι θορύβων ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἀπίοιεν. οἱ δὲ πελωθέντες ῥίψαντες ἑαυτοὺς, καὶ γυμνοῦντες τοὺς τράχηλους, ἡδονῇ δέξεσθαι τὸν θάνατον ἔλεγον, ἢ παραβῆναι τὸν τῶν νόμων. καὶ πιλάτος θαυμάσας τὸ ἐκείνων σθένος ἐπὶ φυλακῇ τῶν νόμων, ἀθρόημα τοὺς εἰκόνας οὐκ ἔτι ἐν ἱεροσολύμοις ἐπανεκόμισεν εἰς καισάρειαν. ὑδάτων δὲ ἐπαγωγὴν εἰς τὸ ἱεροσόλυμα, ἐποιήσατο δαπάνῃ τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἐκλαβὼν τὸν ἀρχηγὸν τοῦ ῥεύματος, ὅσον ἀπὸ σταδίων ἑξήκοντα. οἱ δὲ, οὐκ ἠνέσχοντο τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ ἀθρωμένοις, πολλά τε μυερὰ ἀνθρώπων συνελθόντες, καταβοῶν αὐτοῦ παύσασθαι δὲ ἐπὶ τούτοις ἐποιοῦμεν. τινὲς δὲ ἐλοιδορία χρώμενοι, ὕβριζον εἰς τὸν ἄνδρα οἷα δὴ φιλεῖ πρὸς ὄχλον ὅμιλος. ὁ δὲ, κελεύσας τῇ σκευῇ πολὺ πλῆθος στρατιωτῶν ἀπέχεσθαι, οἳ ἐφέροντο σκυτάλας ὑπὸ τοῖς ἱματίοις, ἀμφιπέμψας εἰς ὃ κατέλθοιεν αὐτοὺς, αὐτὸς ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τῶν δὲ ἀρημένων εἰς τὸ λοιδορεῖν, ἀποδίδωσι τοῖς στρατιώταις ὁ προσκείμενος σημεῖον. οἱ δὲ καὶ πολὺ μείζονος ἤπερ ἐπέταξε πιλάτος, ἐχρῶντο πληγαῖς, τοὺς τε θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ καὶ μὴ κωλάζοντες. οἱ δὲ εἰσὶ φέρον τὸ μαλακὸν ἄδην, ὡς τε ἀναπαλοι ληφθέντες ὑπ' ἀνδρῶν ἐκ ὁπλισμοῦ ἐπιφερομένων, πολλοὶ μὲν αὐτοῦ πεσόντες ἀπέθνησκον, οἱ δὲ καὶ τραυματίαι ἀνεχώρησαν. καὶ ἔτω παύει ἡ στάσις. γίνεται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων. καὶ πολλοὺς μὲν ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐν δείγματι τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ζημιοῦντος πιλάτου, οὐκ

VI.

non deſtiterunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die vivus, ita ut divinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & usqve in hodiernum Chriſtianorum genus ab hoc denominatum non deficit. VII. Circa eadem tempora etiam aliud Judæos turbavit incommodum, & Romæ in ſacris Iſidis ſumma turpitudo deprehenſa eſt. Dicam igitur prius de Iſiacorum nefando ſcelere, ac tum demum res Judæorum proſequar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quam natalium claritate illuſtris, ad hæc opulenta & formoſa, ut quæ eſſet in ipſo ætatis flore, ſed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali conjuge digniſſimo. hujus amore captus eſt Decius Mundus juvenis non obſcurus in equeſtri ordine: & quia major erat fœmina, quam quæ poſſet corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis inſania, ita ut offerret ei pro unica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne ſic quidem valens eam flectere, non ferens amoris impotentiam, decrevit morbum ſimul & vitam finire inedia. hoc ejus propoſitum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis inſtructam ſed non probatis artibus, quæ indigne ferens obſtinationem juvenis, blanda oratione conventum animare conata eſt, ſpem ei faciens effecturam ſe ut potiatur Paulinæ complexibus. Cumqve ille preces ejus libenter acciperet, ait ſibi opus L. tantum drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato juvene, & accepta quantam petierat pecunia, novam doli viam ingreſſa eſt videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens porro eam vehementer addictam Iſidis cultui, tale quiddam comminiſcitur. Conventis aliquot ex ejus ſacerdotibus, accepta fide ſilentii, & quod efficaciſſimum eſt oſtentato præmio, in præſens viginti quinque millibus, & alteris totidem poſt navatam operam, indicat eis amorem juvenis, rogans ut omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benigne ſunt polliciti, quorum natu maximus propere ſe ad Paulinam contulit, & admiſſus impetratoqve absqve arbitris colloqvio, venire ſe ait miſſum ab Anubide captum ipſius forma, & jubente ut ad ſe veniat. Illa libenti animo accepit nuntium, moxqve jactabat ſe apud familiariter notas mulieres, quod dignata ſit amore Anubidis: marito quoqve indicat, conditam ſibi cœnam & cubile Anubidis. ideo facilius conceſſum eſt, quod cognita & probata eſſet viro pudicitia conjugis. itaqve in templum proficiſcitur, & poſt cœnam inſtante ſomni tempore incluſa per ſacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit: totamq; eam noctem obſecuta eſt juveni, Deo ſe gratificari exiſtimans. Eo deinde abeunte priusquam ſacerdotes doli conſcii ſurgerent, Paulina mane ad maritū reverſa congreſſum cū Anubide prædicat, ὅτι βουλεῖ ἥδεσθαι. παυλίνα πρὸς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τῷ ὅτι φάναι σε δηλῆσαι καὶ θεῷ

ἐπαύσαντο οὔτε πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτῃ ἔχων ἡμέρᾳ πάλιν ζῶν, τ θείων προφητῶν ταῦτα & ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ προειπόντων εἰς τε νῦν τ χριστιανῶν ἀπ' αὐτοῦ προσηγορευμένων τὸ γένος οὐκ ἐκλιπὲ τὸ φῦλον. & κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἕτερόν τι καὶ νῦν ἐθορύβησε τοὺς ἰουδαίους, & περὶ τὸ ἱερὸν τ ἴσιδος τὸ ἐν ῥώμῃ πρᾶξις αἰσχρῶν οὐκ ἀπήλλαγμένη πονηρίας ἐγένετο. & τὸ πρότερον δ' τ ἰσιακῶν πολλήματος μνησθησόμενος, ἵνα μείζονος δεῖξω τ λόγον ὅτι πάσης ἀνοσιουργίας ἀνθρώπειος γεγένηται. παυλίνα ἦν τ ὅτι ῥώμης, οὐχ ἧττόν τε ἀξιώματι τὸν καθ' ἑαυτὴν ὑπερβάλλουσα τοῖς ἐπιφανέσι τ ὅτι μέγα περιῆσαι τῷ ὀνόματι, δυνάμενος τῇ χρημάτων ἰσχύι, & γενομένη τ ὄψιν ἐπιτερπὴς, καὶ τῶν ὡραίων ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν ἀνέκειτο ἡ ἀπιτήδευσις δ' βίᾳ. ἐρασθεὶς γοῦν τῆς γυναικὸς ὁ παρὼν ἐνιαυτὸς τῶν εἰς τὰ πάντα ἀνθισουμένων τ αὐτοῦ ἀξιολόγων. παύτης ἐρᾷ δεινῶς μανθάνω τ παρ' ἐμοῦ τῶν ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ. καὶ μείζων γὰρ ἦν ἡ ὠστιανὴ ναυ δώροις, ἀλλὰ καὶ πεμφθέντων εἰς πολλῶν εἰς αὐτὴν δεῦν, ἐξήπλο μᾶλλον. ὥστε καὶ ἔσχατα μυρίαδας ἐκατὸν μῶν αὐτῇ δώσειν ἐπαγγείλατο δύνης μιᾶς. καὶ μηδὲν ἀπικλωμένης, εὐ φέρων τὸν ἀτυχίαν & ἐρωτ. ἐν δέκα σιτίων ἀνάτου ἀπειμᾶν αὐτὸ καλῶς ἔχειν νόμιζεν ὅτι παυλίνη κακοῦ & κατειληφότος. εἰ μὲν ἐπεξήφιζέ τι ῥιστῷ πλούτῳ, καὶ πέφευγε σαφῶς πολλάκις τὰ. ἐπεὶ δ' ἴδη πατρῷος ἀπελθόντα τὰ μὲν ὧν πατρώων ἴδρις κακῶν, ἢ δεινῶς φέρουσα & καὶ τὸ ψήφισμα & ἀνιᾶν, οὐ γὰρ ἀφανὴς ἐπὶ ἐμοῦ, ἀνεγείρεται αὐτὸν ἀφικομένη λέγει, ἀνιᾶσθε ἐπὶ ἐλπίδων τινῶν ἐπέχεσθαι ὡς ἀληθεῖ φομένων ὁμιλιῶν πρὸς τὴν παυλίναν αὐτ. καὶ κομίζω τὴν ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων ἀπ αὐτῇ μόνον ἔλεγον, ὅτι ἀλώσει τῆς γυναικὸς καὶ ὅτι τούτοις ἀναγκάσαι τὸν νεανίσκον, καὶ τὰ ἀργύ λαβοῦσα, ἀγγέλου, οὐ πρὸς αὐτὸν ἰόντ ἐξιλλεῖ πρὸς δ' ἀλαζόνημένους, ὁρῶσα τῆς γυναικὸς π μένως χρημάτων ἁλισκόμενον. εἰσάγει δ' αὐτὸν γραφεία τῆς ἴσιδ. σοφόν. ἐπαγγέλλει, τεχνάσ τὸν ὀνδε. τ ἱερέων τισὶν ἀφικομένη ἀλλ λόγων ὅτι παρ μεγάλως, τὸ δ' μέγιστον δώσει χρημάτων, ἐμ ἱερὸν, μυριάδων δυοῖν καὶ ἡμισυ, λαβόντ δ' ἐκεῖ & πράγματ. ἑτέρωτοσῶδε, ἀλλὰ σῴζ & νεανίσκ ἔρωτα, αὐτοῖς, κελεύσασα, παντοίως ὅπ τὰ ληλυθότ τὸν ἄνθρωπον ἀπουδάσαι. οἱ δ' ὅτι ταλαίπ & χρυσ ἀλλαχθέντες ἐπαισχυνῶντο. & αὐτῶν ὁ ἱερεύς τ τὸν παυλίναν ὡσαύτ. γνωμένων εἰσόδων, κατ μένας τε ἀλλ λόγων ἐλθεῖν ἠξίει, καὶ συγχωρ πεμπτὸς ἐλεγεν ἥκειν ἐπὶ & ἀνουβίδ. ἐρωτ αὐτ ἡδυπαθείᾳ & θεοῦ, κελεύοντ. τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τ δ' ἐυκτὸς ὁ λόγ. ἐπ, καὶ τῆς τε φίλας ἐπαλλάττετο τῇ ὅτι τοῦτο ἀξιώσει & ἀνουβίδ. & φαν πρὸς τ ἄνδρα, δεῖπνον τε αὐτῇ, καὶ εἰσιὼν & ἀνουβίδ εἰσηγγέλθαι. σωσεχέρ δ' ἐκεῖνος τὸν σωφρονοῦντ γυναικὸς ἐξεπίτηδες μῶς. χωρεῖ δὲ εἰς τὸ πέμμα, & πνήσουσι, ὡς ὕπνου κρατοῦς ἐπ, κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν & ἱερέως ἔνδον ἐν τῷ νεῷ, καὶ τὰ λυχνα σβεσθέντων ἐπ, καὶ ὁ μοιχὸς, προσεκέκρυπτο γὰρ τῆδε, ἡμάρτανεν ὁμιλιῶν τῶν πρὸς αὐτ. παντοίως τ αὐτῷ διηπειλήσατο ἐπαναλήψεσθαι θεὸν εἶναι. καὶ ἀνυ ἦντ. πρότερον ἢ κίνησιν ἀρξαμένην τῶν ἱερέων, ἐπ τῷ καὶ θύ

καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐνελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐ-
τῷ. οἱ δέ, τὸ μὲν ἠπίστουν εἰς τὴν φύσιν καὶ πρᾶγμα θεω-
ροῦντες, τόδε δ' ἂν θαύμαλις καθίσαντες, οὐκ ἔχοντες ὡς χρὴ
ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὅμως τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα
ἀπέδοσαν αὐτῇ. τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν πρᾶξιν ὁ Μοῦνδος
ἀσπασάμενος αὐτὴν ὁ μὲν, πολλὰ φησὶν, ἀλλὰ μοι καὶ
ἔτι μυρίαδας διεσώσω δωρεμένη οἷς παρεσκεύαζε τὴν
ἑαυτῆς, Παυλινεῖδαν τε ἐφ' οἷς παρεσκεπάσμεν οὐκ ἐ-
νέλιπες. ἃ μὲν τοι εἰς μισῳδον ὕβριν διαχεῶ μηδέν μοι
μελήσαντα τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ τὰ ἔκ γε πράγματος ἡδο-
νῆς, ἀνάβιον ἔνομα ἐθέμενον ἐμαυτῷ. καὶ ὁ μὲν, ἀπηλλά-
ττετο ἐπῶν. ἡ δὲ εἰς ἔννοιαν τότε πρῶτον ἐλθοῦσα τὸ πλημ-
μεκτημα, ὠδύρετο καὶ τὴν τύχην, καὶ τὰ ἐνδρὶ δηλώσουσα
τὸ πάντος ἀπόκρυφον τοῦ πράγματος τὸ μέγεθος, ἐδέετο μὴ πε-
ριῶφθαι βοηθείας τυγχάνειν. ἡ δὲ τὸν αὐτοκράτορα περιέπε-
μπεν τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ τιβέριος μαθήσεως ἀκριβοῦς αὐ-
τοῦ ἠνορθωμένης ἐξετάσας τοὺς ἱερεῖς, σκέψεως τε ἀνεζητήσατο,
καὶ τὴν ἰδίαν ἐλεύθερα ἠνορθωμένην αἰτίαν, ἐς τὰ πάντα ἐφ' ὕβρει
σωφρονοῦσαν τὸν γυναικός. τὸν τε ναὸν καθεῖλεν, καὶ τὰ ἀγάλ-
ματα τοῦ Ἴσιδος εἰς τὸν Τύβερ ποταμὸν ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν.
μισῴδου δὲ Φυγῆς ἐπέμησεν, κώλυμα δὲ μὴ μείζονος κο-
λάζειν, τὸ μὴ ἔρωτος αὐτῷ ἡμαρτηδὲς τὸ ἡμάρτημα,
ἡγησάμενος. ἐς τὰ μὲν οὖν τὸ ἱερὸν τοῦ Ἴσιδος τοῖς ἱερεῦ-
σιν ὕβρισμένα, τοιαῦτα λεῖ. ἐπάνειμι δὲ ὅθι τὰ ἀφήγη-
σιν τῶν ἐν ῥώμῃ Ἰουδαίοις καὶ τὸν τοῦ χρόνου συντυχόντων,
ὡς μοι καὶ προεσήμανεν ὁ λόγος.

A & idem apud amicas quoqve magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamatæ forte fortuna obvius, ô factum bene Paulina, inquit, quod & ducenta illa millia mihi servasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert quod Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum. atqve his dictis abiit. At mulier tum primum deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porro Imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia, sacrificos illos impostores in crucem egit, unaqve Iden inventricem hujus sceleris, cujus præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutoqve templo statuam Isidis jussit mergi in Tyberim, Mundum autem mitiore pœna exilii castigasse contentus est, crimen ejus in Cupidinis impotentiam referens. Et Isiacorum quidem facinus hujusmodi extitit. Nunc quod promisi reddetur, de Judæorum per id tempus Romæ degentium adversitatibus.

Κεφάλαιον ε'.
Τὰ συμβάντα Ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ πιλάτου.

CAP. V.
Quid Judæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

ΗΝ ἀνὴρ Ἰουδαῖος φυγὰς μὲν τοῦ αὐτοῦ, κατηγορίαν τε ὡς παραβάσεως νόμων, καὶ δεῖγμα τιμωρίας τοῦ ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς ἦν εἰς τὰ πάντα. ἐν δὴ τότε ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, περιετύγχανε μὲν ἐξηγεῖται σοφίαν νόμων τῶν μωυσέως, περιποιησάμενος τε τρεῖς ἄνδρας εἰς τὰ πάντα ὁμοιοτρόπους, τούτοις ἐπιφοιτήσασαν Φουλβίαν τῶν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν, καὶ νομίμοις περιελθυῖαν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύραν καὶ χρυσίον εἰς τὸν ἱεροσολύμοις ἱερὸν ἀναπέμψαι. καὶ λαβόντες, ὅπερ καὶ τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ πριαμένη, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπράσσετο. ὁ δὲ τιβέριος, ἀποσημήνασθαι πρὸς αὐτὸν φίλον ὄντα τοῦ πατρὸς τοῦ φουλβίας ἀνὴρ ἐπισκήψας γυναικὸς, κελεύει πάντα τὸν Ἰουδαϊκὸν τῆς ῥώμης ἀπελαθῆναι. οἱ δὲ ὕπατοι τετρακισχιλίους ἀνθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς σαρδόνα τὴν νῆσον. πλείστους δὲ σκόλασαν μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι, διὰ φυλακὴν τῶν πατρίων νόμων. οἱ μὲν διὰ κακίαν τοιαύτην πονηρῶν ἀνδρῶν, ἠλαύνοντο τῆς πόλεως. οὐκ ἀπήλλακτο δὲ ταραχῆς καὶ τὸ σαμαρέων ἔθνος, συνεφέρετο γὰρ αὐτοῖς ἀνὴρ ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος πλήθοντα, καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῆς πολυθύλου τεχνάζων τὰ πάντα, κελεύων ἅπαντι τὸ σαμάρειαν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ ἁγιώτατον τε αὐτοῖς ἐρῶν ὑπάρχειν, ἰσχυρίζετό τε ὡδὶ γινομένοις δείξειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῇδε κατορωρυγμένα, μωυσέως τῇδε αὐτῶν ποιησαμένου κατάθεσιν. οἱ δὲ ἐν ὅπλοις τε ἦσαν, πιθανὸν ἡγούμενοι τὸν λόγον, καὶ καθίσαντες ἔν τινι κώμῃ, πρόσαντες λέγεται, παρελάμβανον τοὺς συλλεγομένους, ὡς μεγάλῳ πλήθει ἀνάβασιν εἰς τὸ ὄρος ποιησόμενοι. φθάνει δὲ πιλάτος τὴν ἄνοδον αὐτῶν προκαταλαβόμενος ἱππέων τε καὶ πεζῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπιτηδείων, οἳ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ

E pro Mosaicæ legis interprete, ascitis in societatem tribus aliis per omnia sui similibus. his cum se in disciplinam dedisset Fulvia mulier nobilis amplexa legem Judaicam, persvaserunt ei, ut purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios usus verterunt, qvo jam ante destinaverant. Id postqvam Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fulviæ marito de injuria conjugi facta qvesto cognovit, jussit universos Judæos ex urbe pelli. Ex qvibus Consules delectu habito, qvatuor millia militum miserunt in Sardiniam. plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis gravissimis. Ita propter qvatuor sceleratos omnes Judæi coacti sunt urbe cedere. Interea ne Samaritani qvidem tumultu caruere. Concitavit enim eos impostor qvidã pro nihilo ducens mendacium, & omnia cõminiscens ad plebis gratiam, jubens ut convenirent in montẽ Garizim apud eam gentẽ sanctissimum, asseverans se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, qvæ ibi Moyses deposuerit. Illi credulí sumptis armis Tirathabã vicum insederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, ut magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior clivum montis occupat eqvitibus suis & peditibus, qvi prælio congressi cum

Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam vivos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctavit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem, & Syriæ præsidem, Pilatumqve cædis accusant, negantes defectionem fuisse a Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Judææ misso, Pilatum jussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad objecta per Judæos crimina. Ita ille decem annis exactis in sua provincia, qvum necesse haberet parere Vitellio, ad urbem iter suscepit: quo prius quam perveniret, vita excessit Tiberius.

CAP. VI.

Vitellii adventus Hierosolyma, & quomodo a Tiberio mandata accepit, ut impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

VIII. Vitellius autem in Judæam profectus pervenit Hierosolyma, in ipsa festivitate quam Pascha dicimus: ubi exceptus honorificentissime, remisit civibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asservari a sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc jus habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex ejus nominis primus extructa prope templum turri, degebat in ea majorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum utebatur, recepturus privatum habitum, eo loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exædificatam denominavit ab amico Antonio, & stolam, ita ut ibi reperta est, detinuit, ratus eo magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius ejus, & successor, cujus regno in provinciam mutato, Romani simul & pontificiæ stolæ possessionē nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo pontificum atqve custodum sacri ærarii, præfecto castelli accēdente ibi lucernam qvotidie. Hanc septimo ante festum die præfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacrorum tempore, sequenti die rursum eam reponebat in cellam ubi antea condita fuerat. Id fiebat singulis annis ter jejunii tempore. Vitellius autem in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, jubens securum esse præfectum quonam illa reponatur, aut quando proferatur in usum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Josephi Caiaphæ pontificis subrogato Jonatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore a Tiberio literas accepit, mandante ut cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne

Κεφάλαιον ς'.

Οὐιτέλλιος ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, & ὡς πεῖσμα γράψεν αὐτῷ, ἀναβάλλει μὲν πέμψαι ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὸς δὲ πόλεμον ὁπλίζεται.

Οὐιτέλλιος δὲ, εἰς τὴν ἰουδαίων ἀφικόμενος, τὰ ἱεροσολύμων ἀνήει, & ἐν αὐτοῖς ἑορτὴ πάσχα καλεῖται. δεχθεὶς δὲ μεγαλοπρεπῶς οὐιτέλλιος, καὶ πάλιν τὴν ὠνουμένων καρπῶν ἀνίησιν εἰς τὸ πᾶν τὴν αὐτὴν κατοικοῦσιν, & τὴν στολὴν & ἀρχιερέως, & τὸν πάντα κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κειμήλιον εἶναι τῇ ἱερείᾳ ἔχειν τὴν ἐπιμέλειαν, καθάπερ & πρότερον ἐν τοῖς ἐξωσία. τότε δὲ, ἐν τῇ ἀντωνίᾳ, φρούριον δέ ἐστιν λεγόμενον, ἡ κατάθεσις αὐτῆς ἦν, ἀφ' ἑαυτοῦ αἰτίαν. τῶν ἱερέων τὴν ὑρκανὸν, πολλῶν δὲ ἄντων ὧν δὲ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐν ᾧ κατασκευάσας ἱερῷ βάρει κατασκευάσαμενος, ἐν ταύτῃ τὴν στολὴν διατηρεῖν ἔχειν & τὴν στολὴν, φύλαξ γὰρ ἦν αὐτῆς, ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ μόνῳ συγχωρηθὲν ἐσθῆτι τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔχειν κατοικεμένην, ὅπερ εἰς τὴν πάλαι κατῴκων, ἀναλαμβάνοι τὴν ἰδιωτικήν. καὶ οἱ τε ἐξ αὐτοῦ ταῦτα πράσσοντες ἐπετήδευον, καὶ τέκνα ἐκείνων. ἐπειδὴ δὲ βασιλεύσας, τὴν τε βάρει ταύτην ἐν ὑπαίθρῳ κειμένην, κατασκευάσας πολυτελῆς, ἀντωνία καλεῖ ὄνομα, τῷ ἀντωνίῳ φίλος ὢν, καὶ τὴν στολὴν ὥσπερ καταλαμβάνει τῆδε κειμένην κατέχει, πρὸς δὲ τοὺς ἰουδαίους ἐν ἑορτῇ, ὅδεν νεωτερισμὸν ἐπ' αὐτῷ τὸν λαόν. δηλώσας ἔπεισεν ὁμοίως τῷ πρώτῳ, καὶ ὁ ὑπακούσας ὡς αὐτῷ βασιλεὺς δεχέλαος ἦν, οὐ βουλόμενος ἐξαμβλοῦν τὴν δεχέλαον, σκεπάσας τῆς στολῆς & ἀρχιερωσύνης, ὑποκειμένης ἐν οἴκῳ οἰκοδομηθέντι τῷ σφετέρῳ δὲ τῶν τε ἱερέων καὶ τῶν φυλάκων, & φυλακὴν τοῦ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστην λύχνου ἄπτοντος. ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς τῆς ἑορτῆς, ἀπεδίδοτο αὐτῆς τῷ & φυλάρχῃ, & ἀγνισθείσης, χρησάμενος ὁ δὲ ἱερεὺς μέχρι τῆς ἑορτῆς ἡμέρας ἀπετίθετο αὐτῆς εἰς τὸν οἶκον, ἡνίκα ἐκέκτητο καὶ πρότερον. & τὸ ἔπεσε τρισὶν ἑορταῖς ἑκάστου ἔτους καὶ τὴν νηστείαν. οὐιτέλλιος δὲ ὅτι τῷ ἡμέρᾳ πρὸ τρίτου πυθέσθαι τὴν στολὴν, ἤτε κεῖται μὴ πάλιν πεπαλαιωμένην ὑποκήπας τῷ φρουραρχῷ, καὶ ὅπου δεῖ χρῆσθαι καὶ ταῦτα, πέμπας εὐσεβείας & ἔθνους; καὶ τὸν ἀρχιερέα, ἰώσηπον καϊάφαν ἐπικαλούμενον ἀπολλάσαι τῆς ἱερωσύνης, ἰωνάθῃ καθίστησιν ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' ἀντιοχείας δὲ αὐτὸς ἐπείγετο ὁδόν. πέμπει δὲ καὶ πρὸς ἀρέταν τὸν τῶν ἀράβων βασιλέα. ἐφόβῃ γὰρ αὐτὸν ἔχθρος ὢν, καὶ ἐκ

καὶ ἁρμένιαν παρεσκευάσμενος, μὴ ὅπλων πλέον κακὸν A occupata Armenia, majora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si ille obsides traderet, maxime si regium filium. His ad Vitellium scriptis, simul Hiberorum & Alanorum reges magnis præmiis solicitavit ad inferendum quamprimum bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieverunt, sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & patefactis portis Caspiis immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuo Parthi amiserunt, & pervadente totam eorum ditionem, bello, nobilissimi quique ejus gentis ceciderunt una cum regis filio & multis popularium millibus, regioque tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regiis ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inveniens remedium, quod ab optimatibus immineret periculum, habensque suspectos & eos qui in fide manebant, quasi benevolentiam fingerent prima quaque occasione transituri in partes adversas, fuga se ad satrapias superiores servavit incolumem. Ubi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu: & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petiit amicitiam Artabani, & assentiente illo, convenerunt ad Euphratem rex & Vitellius: ubi in medio pontis sibi occurrerunt, cum suo quisq; satellitio. Post quam autem de fœdere convenit, Herodes tetrarcha utrumque excepit convivio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis: nec multo post Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidentem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorum quinque genere Judæum, Eleazarum nomine: qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandum per consularem præsidem. quare supervenientibus Vitellii literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi jam ante esse cognita ex Herodis nuntiis. Quo ille gravius offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Cajum pervenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem suum obiit, anno Tiberii principatus vigesimo, quum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanææ, vir perpetuo modestus, & amator quietis ac otii. Degebat enim semper in sua ditione. Quoties domo progrederetur, iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella in qua sedens solitus est jura reddere: & si quis ex occursu opem ejus invocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut fontem damnaturus, aut absoluturus

IX.

Ggg

innoxium. Obiit autem Juliade, & illatus in monumentum quod jam ante sibi construxerat, magnifice ac sumptuose funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem ejus Tiberius provinciæ Syriæ attribuit, ita tamen, ut tributa in ea tetrarchia collecta, servarentur intra ipsius regionis terminos.

A ἡμῶν. τελευτᾷ δὲ ἐν Ἰουλιάδι, ἣ αὐτὴ κωμὴ τοῦ ὄρους τὸ μνημεῖον, ὃ ἔτι πρότερον ᾠκοδόμητο αὐτῇ, ταφὴν γένους τῆς πολυτελεῖς. τὰ δὲ ἐκείνου, ἐπεὶ κατέλιπε τὰ παιδας, πόλεμος ὑφ' Ἡρῴδου καὶ Ἀρέτου τοῦ Ἀραβων βασιλέως ἐπ' αὐτὰ ἐγένετο. τὰς μὲν γὰρ Φόρους, σκέλλα καὶ Βαταναίαν καὶ Τραχωνίτιν, μέρη ὄντα τῆς τετραρχίας ἐκείνου ἡγουμένης καθ' ἡμᾶς,

CAP. VII.

Herodis bellum quo ab Aretæ superatus est.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha uxorem habebat Aretæ filiam, cum qua jam multo tempore convixerat. Romam deinde iter faciens divertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Hujus uxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ majoris soror, ausus est de impetrando ejus conjugio mentionem facere. Qua assentiente, convenit inter eos, ut quam primum ille Roma reverteretur in patriam, mulier migraret in ejus domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, ut Aretæ filiam ejiciat. Post hæc Romam navigat. Ubi postquam expedivit negotia propter quæ venerat, domum reversum uxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, ut se mittat Machæruntem, castrum situm in confiniis regionis Aretæ subditæ, qvantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa qvæ jam ante curaverat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, a præfecto ejus excepta, deducentibus Arabibus, magna celebritate pervenit in ædes patris: eiqve indicavit Herodis animum. Unde simultates natæ seqvuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis utrinqve copiis bellum per legatos gestum est, commissoq; prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus a qvibusdam exulibus, qui pulsi e tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille vero indigne ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, ut ei bellum inferat, & aut vivum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat. Atqve hæc fuerunt mandata Tiberii. Apud Judæos autem fuit opinio, justa ultione numinis deletum Herodis exercitum, propter Joannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necavit virum optimum, Judæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac justitiæ, simulqve ad baptismi lavacrum: qvod ita demum Deo gratum ajebat fore, si non ab uno tantum alterove peccato abstineant, sed animis per justitiam prius mundatis, addant & puritatem corporis. Qvumqve magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ avida, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliqvam pararet, qvod viderentur

B

Κεφάλαιον ζ.

Πόλεμος Ἡρῴδῃ τετράρχῃ πρὸς Ἀρέταν βασιλέα.

ΕΝ τούτῳ δὲ συμβαίνουσιν Ἀρέτας τε ὁ πετραίων βασιλεὺς, καὶ Ἡρῴδης ὁ τετράρχης, γαμετὴ τοῦ Ἀρέτου θυγατέρα, ἣ συνοικοῦσα χρόνον ἤδη πολύν. στελλόμενος δὲ ὁδὸν ἐπὶ Ῥώμης, καταβαίνει εἰς Ἡρῴδου ἀδελφοῦ ὄντος οὐχ ὁμομητρίου. ἐστὶ δὲ τούτῳ Σίμωνος μὲν ἀρχιερέως θυγατὴρ, Ἡρῴδης ὁ ἐγγαμηθεὶς Ἡρῳδιάδος τῆς τότε γυναικὸς, θυγατρὸς μὲν Ἀριστοβούλου, καὶ ἔστι τούτου ἀδελφὸς αὐτῶν, ἀρχιερέως δὲ μεγάλου, πολλὰ λέγων ἄπιστος εἶναι μόνον, καὶ δεξαμένης, συνθήκας γενομένης πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τε δόμοις Ἡρῴδου. ἐν οἷς συνθήκαις ὡς τε καὶ ἡ Ἀρέτα τὴν θυγατέρα σκεδάσει καὶ ὁ μὲν, εἰς τὴν Ῥώμην ἐκπλεῖ· ταῦτα συνθεμένου ἐπανεχώρει Διαφεραμένου ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐξ ἧς ἐξέλιπε, ἡ γυνὴ πίστεως αὐτῇ τὸ πρὸς τὴν Ἡρῳδιάδα συνθηκῶν γνομένης, πρὶν ἔκπυστος αὐτοῦ γενέσθαι τὰ πρὸς Ἀρέτην, κελεύει πέμπειν αὐτὴν ὅτι μάλιστα· ἔρωτος, μεθ' ἑαυτοῦ δέ ἐστι τῆς τε Ἀρέτας καὶ Ἡρῴδου γνώμην σὺν σκοπεῖσθαι τὴν ἑαυτῆς. καὶ ὃς ἐξέπεμπεν μηδὲν ἠθηδηκὼς ἀνθρώπων πρόσθεν, προαπέστελλεν δὲ σκηνὴν εἰς τὸν Μαχαιροῦντα πρὸς ἐκεῖνον εἰς τὰ ἐσχατέλη, πάντων εἰς τὴν ἐδεσμαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ δ' στρατηγὸ Ἀρέτα περὶ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἀφορμᾶται εἰς τὴν Ἀραβίαν κομιδῇ τῇ στρατηγὸν Διαδοχῆς, παρὰ τε ὡς τὸν πατέρα ἡ τάχος καὶ παρὰ τὴν Ἡρῴδου Διάνοιαν ἔφραζε. ὁ δὲ Ἀρέτας ἐκπλήττεται τούτῳ πυνθανόμενος, πρός τε ἕρων ἐν τῇ γῇ τῇ Γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρου συλλεγείσης, εἰς πόλεμον καθίστανται, στρατηγοὺς ἀπεστελκότες αὐτῶν. καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ Ἡρῴδου στρατὸς, προδοσίας αὐτῷ γενομένης ὑπὸ ἀνδρῶν Φιλίππου οἱ ἔντες ἐκ τῆς Φιλίππου τετραρχίας ἦσαν συνεστράτευον. ταῦτα Ἡρῴδης γράφει πρὸς Τιβέριον· ὁ δὲ ὀργῇ φέρων τοῦ Ἀρέτα ἐπιχείρησιν, γράφει πρὸς Οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἢ ζῶντα ἀναλαγεῖν δεδεμένον, ἢ κτεινομένου πέμπειν τοῦ κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ πρέσβεις μὲν ταῦτα πρὸς στελλε τὴν κατ' ἐμοῦ στρατηγῶ. τοῖς δὲ τῶν Ἰουδαίων δοκεῖ ὀλωλέναι τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου κατὰ τοῦ Ἰωάννου τὸν ἐπικαλουμένου Βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς Ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, καὶ πρὸς θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένοις, βαπτισμῷ συιέναι. οὕτω γὰρ τοῦ βαπτίσιν ἀποδεκτὸν αὐτῷ φαινόμενον μὴ ἐπὶ τινων ἁμαρτάδων ἀπαιτήσει χρωμένου, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεόντων, καὶ γὰρ ἥδοντο ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, ἔδεισεν Ἡρῴδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πεῖσαι αὐτοῦ τοὺς ἀνθρώπους μὴ ἐπί τινα ἀποστάσιν τινὶ φέρειν, πάντα γὰρ ἐοίκει

ἐκέκρικε συμβουλῇ τῇ ἐκείνου πρᾶξαι τε, πολὺ κρεῖττον A nihil non facturi ex ejus consilio, judicavit satius
ἡγεῖτο πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γνῶναι, περιλαβὼν ἀνε- esse prius quam novi aliquid exoriretur, illum
λεῖν, ἢ μεταβολῆς γνομένης μὴ οὐ τὰ πράγματα ἐμπε- tollere, quam rebus turbatis feram pœnitentiam
σεῖν μεταγνοεῖν. καὶ ὁ μὲν Οὐιτέλλιος τῇ ἠρῴδου, δέσμιος agere. itaqve vinctum missum in Macheruntem
ὡς τὸν μαχαιροφόρον πεμφθείς, τὸ προειρημένον supra dictam, illic occidi imperat. quod factum
φρόνημα, ταύτῃ κτείνυται. τοῖς δ' Ἰουδαίοις δόξαν ὑπὸ seqvuta est Judæorum existimatio, ab irato Deo
τιμωρίας τῆς ἐκείνου τὸν ὅλεθρον ὑπὸ τοῦ στρατεύματος perditum esse Herodis exercitum.
γενέσθαι, ὃ δὴ καλῶς ἠρῴδῃ ἐδόκουν. Οὐιτέλλιος δ' Vitellius autem ad bellum paratus Arabicum, XI.
παρασκευασάμενος ὡς εἰς πόλεμον τὸν πρὸς Ἀρέταν B absumptis duabus legionibus, & levis armaturæ,
δυσὶ τάγμασιν ἑαυτοῦ, ὅσοι τε αὐτῷ φίλοι καὶ atqve eqvitum auxiliis missis a sociis regibus
ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τῶν βασιλέων properans versus Petram pervenit Ptolemaidem.
ἀγόμενοι ὑπὸ τῆς πέτρας ἠπείγετο, καὶ ἔσχε Πτολεμαΐδα. Qvumqve vellet per Judæam exercitum ducere,
ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ διὰ τῆς Ἰουδαίων ἄγειν τὸν occurrerunt ejus regionis principes, deprecan-
στρατὸν, προαπαντήσαντες ἄνδρες οἱ πρῶτοι, παρῄτηντο tes transitum. Neqve enim patrios ritus permit-
διὰ τῆς χώρας ὁδόν. οὐ γὰρ αὐτοῖς ἐᾶσθαι πάτριον, τοῦ tere, ut inferantur ullæ imagines, qvales Roma-
Ῥωμαίων εἰκόνας εἰς αὐτὴν φερομένας, πολλὰς δ' εἶναι na signa habebant pleraqve. Quorum precibus
σημείας ὑπεκειμένας. καὶ πειθεὶς μεταβαλέσθαι τῆς flexus mutavit sententiam de itinere proposito:
γνώμης τὸ ὑπὸ τοιούτοις C μεθηγεμόσιν, καὶ διὰ μεγά- C missoq; per magnum campum exercitu, ipse cum
λης πεδίας κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ Herode tetrarcha & amicis ascendit Hierosoly-
Ἡρῴδου τετράρχου, καὶ τῶν φίλων, εἰς Ἱεροσόλυμα ma, sacrificaturus Deo in festivitate quæ tum in-
ἀνῆκε, θύσων τῷ θεῷ ἑορτῆς πατρίου τοῖς Ἰουδαίοις ἐνεστη- stabat publica. Quo postquam ventum est, ho-
κούσης. εἰς ἣν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων nore summo exceptus a populo, hæsit ibi triduo:
πολὺ θυσιῶν ὄψεπώς, τρεῖς μὲν ἡμέρας ταύτῃ & interim a Jonatha in fratrem ejus Theophilum
διατρίβειν ποιεῖ, ἐν αἷς ἰωνάθην τὸν ἀρχιερωσύνῃ pontificatum transtulit. Quarta autem die literis
ἀφελόμενος, ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Θεοφίλῳ. acceptis de obitu Tiberii, populum sacramento
τῇ τετάρτῃ δ' καὶ γράμματα αὐτῷ Ῥωμαίων ἀφι- D adegit in fidem Caji novi principis: revocatas-
κόμενα εἰς τὸν Ὑβερίδα πόλεμον, ὥρκισεν τὸν πλῆθος ἐπ' que ex itinere copias in hyberna dimisit, omisso
εὐνοίᾳ τῇ Γαΐου. ἀνεκάλει δὲ καὶ τὸ στράτευμα, ὑπὸ τοῦ bello propter delatum in alium Imperium. Fe-
Οὐιτελλίου ἑκάστου χειμαδιοῦσθαι, πόλεμον οὐκ φέρειν runt Aretam accepto expeditionis Vitellii nun-
οἰκεῖον ὁμοίως διωκόμενον, διὰ τὸ εἰς Γαΐου μεταπε- tio collegisse ex auguriis, impossibile esse ad Pe-
πτωκέναι τὰ πράγματα. ἔλεγετο δὲ τὸν Ἀρέταν οἰω- tram pervenire illum exercitum. Unum enim e
νοσκοπησάμενον πρὸς τὴν ἀγέλειαν τῶν ἱππείων στρα- ducibus prius moriturum, vel qui bellum paret,
τιωτῶν φθάνειν, μηχανὴν οὐκ εἶναι τῷ στρατῷ τῆς ὑπὸ vel cujus jussu pararetur, vel eum contra qvem
πέτρας εἰσόδου. πεθυμένοις γὰρ τῶν ἡγεμόνων, ἢ τὸν πο- movendum sit. Vitellius Antiochiam repetiit.
λεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμην τῇ ἐκείνου ὡρμημέ- E Agrippa autem Aristobuli filius ante unum an-
νον διαχειρίζειν, ἢ ἐφ' ὃν ἤμελλε ἡ στρατιὰ ἄγεσθαι στρατεύ- num Romam venerat, ut propter negotia quæ-
ματος. καὶ Οὐιτέλλιος μὲν, ἐπ' ἀνθοχείας ἀνεχώ- dam conveniret Cæsarem. Sed prius quam de
ρησεν, ἀγρίππας δ' ὁ Ἀριστοβούλου υἱὸς ἐνιαυτῷ πρότερον hoc dicam, explicabo Herodis progeniem, vel
ἢ πολιτῆσαι πρέσβυν, ὑπὸ ῥώμης ἄνεσιν πράξων τῇ quod ad præsentem narrationem id pertineat,:
πρὸς τὸν αὐτοκράτορα δυνάμεως τινος αὐτῷ Ῥωμαίοις. vel quo magis appareat, quantum valeat divina
Βούλομαι οὖν εἰπεῖν ὑπὲρ μακρότερον περί τε providentia, quandoquidem absq; pietate nihil
Ἡρῴδου, καὶ γόνους αὐτοῦ ὡς ἐγένετο, ἅμα μὲν, καὶ prodest nec numerosa soboles, nec ulla humana,
διὰ τὸ ἀνῆκεν τῇ ἰσορροπίᾳ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, ἅμα potentia, ut licet videre in Herode, cujus intra
δὲ καὶ Ῥωμαίοις ἔχειν τι θεῖον, ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ πλη- F centum annos tam copiosa proles, exceptis paucis
θύος, οὐδ' ἄλλη τις ἀλκὴ τῶν ἀνθρώποις ὑπερτεθυ- periit: quod sane exemplo potest esse hominib. ad
μένων, δίκα τῶν πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβειῶν, εἴγε retundendam insolentiam: simulq; in primis vi-
ὄντως ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδῳ, σπανίᾳ πολλοῦ ὀλίγων, πολ- detur memorabile, quomodo Agrippa ex privata
λοὶ δ' ἦσαν, διαφθαρεῖσαι τὰς ἡρῴδου ἀπογόνους. fortuna, præter omnium quibus notus erat opi-
Φέροι δ' ἄν τι καὶ πρὸ σωφρονισμοῦ τοῦ ἀνθρωπείου nionem, ad tantam potentiam pervectus sit. Et
γνῶσις, τὸ τοῦ δυσυχῆσαι αὐτῶν μαθεῖν. ἅμα δὲ, καὶ quamvis jam ante de ea re facta sit mentio, dice-
τὴν ἀγρίππαν διηγήσασθαι θαύματος ἀξιώτατον γε- mus tamen hic qvoq; diligentius. Herodi magno
γενημένον, ἐκ πάνυ ἰδιώτου, καὶ ὑπὸ πάσαν δόξαν G ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ.
τῶν εἰδότων αὐτὸν, ὑπὸ τοσόνδε ηὐξῆσθαι δυνάμεως. harum altera Salampso nomine nupsit Phasaelo
ἤρξατο μὲν οὖν ἐκ πρώτου περὶ αὐτῶν, λεχθήσεται δέ regis ex fratre Phasaelo nepoti, idq; ex ipsius
μοι καὶ νῦν ἀκριβῶς. ἡρῴδῃ τῷ μεγάλῳ θυγατέρες patris autoritate: altera vero dicta Cypros Antipatro, &
ἐκ Μαριάμμης τῆς Ὑρκανοῦ θυγατρὸς, γόνοι δύο, σα- ipsi nepoti Herodis ex sorore Salome. Phasaelus
λαμψιὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖ Φασαήλῳ τῷ αὐτοῦ ἀνε- e Salampsone genuit quinq; liberos Antipatrum,
ψιῷ Φασαήλου παῖδι ὄντι, & Φασαήλου ἀδελφοῦ δεδωκότος αὐτῷ & πατρὸς υἱὸν ἀντιπάτρῳ τε αὐτῷ
ἀνεψιῷ, ἡρῴδου παῖδι τοῦ ἀδελφῆς σαλώμης. ᾗ Φασαήλῳ μὲν ἐκ σαλαμψιοῦς γόνοι ἦσαν παῖδες, ἀντίπατρος,

innoxium. Obiit autem Juliade, & illatus in monumentum quod jam ante sibi construxerat, magnifice ac sumptuose funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem ejus Tiberius provinciæ Syriæ attribuit, ita tamen, ut tributa in ea tetrarchia collecta, servarentur intra ipsius regionis terminos.

A ἡμωμένης. τελευτῇ δ' ἐν ἰουλιάδι, ἣ αὐτὴ κατεσκεύαστο πρότερον ἑαυτῇ τὸ μνημεῖον, ἐπὶ μεγίστου καὶ πολυτελοῦς κόσμου ἐκφορᾶς ἠξιώθη. ἐπεὶ δ' ἄπαις ἐτετελεύτητο τῶν παίδων, τὴν ἀρχὴν αὐτῆς Τιβέριος Συρίᾳ προσέθηκε, τοὺς μέντοι φόρους, ἐκέλευσε συλλεγομένους ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνῃ ἡμωμένῃ καταπέμπειν.

CAP. VII.

Herodis bellum quo ab Aretæ superatus est.

B

Κεφάλαιον ζ'.

Πόλεμος Ἡρῴδου τετράρχου πρὸς Ἀρέταν τὸν Πέτρα.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum talis de causa exoritur. Herodes tetrarcha uxorem habebat Aretæ filiam, cum qua jam multo tempore convixerat. Romam deinde iter faciens divertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Hujus uxoris Herodiadis amore captus, quæ erat C Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ majoris soror, ausus est de impetrando ejus conjugio mentionem facere. Qua assentiente, convenit inter eos, ut quam primum ille Roma reverteretur in patriam, mulier migraret in ejus domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, ut Aretæ filiam ejiciat. Post hæc Romam navigat. Ubi postquam expedivit negotia propter quæ venerat, domum reversum uxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, D ut se mittat Machæruntem, castrum situm in confiniis regionis Aretæ subditæ, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ jam ante curaverat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, a præfecto ejus excepta, deducentibus Arabibus, magna celebritate pervenit in ædes patris: eique indicavit Herodis animum. Unde simultates nata secuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis utrinque copiis bellum per legatos gestum est, commissoq; prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus a quibusdam exulibus, qui pulsi e tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille vero indigne ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, ut ei bellum inferat, & aut vivum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat. Atque hæc fuX. erunt mandata Tiberii. Apud Judæos autem fuit opinio, justa ultione numinis deletum Herodis exercitum, propter Joannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necavit virum optimum, Judæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac justitiæ, simulque ad baptismi lavacrum: quod ita demum Deo gratum ajebat fore, si non ab uno tantum alterove peccato abstineant, sed animis per justitiam prius mundatis, addant & puritatem corporis. Quumque magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ avida, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pararet, quod viderentur

Ἐν τούτῳ δὲ συμπάσχουσιν Ἀρέτας τε ὁ τετράρχης Φίλιππος βασιλεὺς, καὶ Ἡρῴδης διὰ τοιάνδε αἰτίαν. Ἡρῴδης ὁ τετράρχης, γαμεῖ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα, ἐπὶ συχνὸν χρόνον ἤδη πολιτευόμενος. στελλόμενος δ' εἰς Ῥώμην, κατέβη εἰς Ἡρῴδου ἀδελφὸν ὄντος οὐχ ὁμομητρίου. ἐκ μὲν γὰρ Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς, Ἡρῴδης ἐγεγόνει. ἐραστὴς δὲ Ἡρῳάδος τῆς τούτου γυναικὸς, θυγατρὸς δὲ Ἀριστοβούλου, καὶ ἀδελφῆς Ἀγρίππου τοῦ μεγάλου, τολμᾷ λόγων ἄρασθαι περὶ γάμου, καὶ δεξαμένης, συνθήκαι γίνονται μετοικίσεως πρὸς αὐτὸν ἐπειδὰν εἰς Ῥώμην ἀπέλθοι. ἦν δὲ ἐν ταῖς συνθήκαις ὡς τε καὶ ἡ Ἀρέτα τὴν θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν, εἰς τὴν Ῥώμην ἔπλει ταῦτα συνθέμενος· ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρει διαπραξάμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφ' οἷς ἔσταλτο, ἡ γυνὴ πίστεως αὐτῇ τὸ πρὸς τὴν Ἡρῳάδα συνθηκῶν γνωσθεισῶν, πρὶν ἐκπλεῦσαι αὐτὸν ἅπαντα σκηψαμένη, κελεύει πέμπειν αὐτὴν εἰς τὴν μαχαιροῦντα, μεθορίου δὲ οὔσης τῆς Ἀρέτα καὶ Ἡρῴδου ἀρχῆς, γνώμην οὐκ ἐκφαίνουσα τὴν ἑαυτῆς. καὶ Ἡρῴδης ἐξέπεμπεν μηδὲν ἠσθημένος ἀνθρώπων προσδοκίαν. ἡ δὲ προαπεστάλκει δὲ σκηνὴν εἰς τὸν μαχαιροῦντα, πάντα παρεσκεύασται αὐτῇ τὰ πρὸς τὴν ὁδοιπορίαν ἡτοιμασμένα· καὶ δὲ στρατιᾷ Ἀρέτα παρῆν, καὶ ἀφορμὰς εἰς τὴν ἀναβολὴν πομιδῇ τῶν στρατιωτῶν ἐν ἀδοκήτῳ, παρῆν τε ὡς τὸν πατέρα ἡ τάχος· καὶ αὐτῇ τὴν Ἡρῴδου γνώμην ἔφραζε. ὁ δὲ Ἀρχέλαος ἐχθρὸς ταύτῃ πεποιημένος, πόλεμόν τε ἔρριπτε ἐν τῇ γῇ τῇ Γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρωθεν συλλεγείσης, εἰς πόλεμον καθίστανται, στρατηγοὺς ἀπεστειλκότες ἀπ' ἐαυτῶν. καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ Ἡρῴδου στρατὸς, προδοσίας αὐτῷ γενομένης ὑπὸ ἀνδρῶν Φιλάδελφων οἱ ἦσαν ἐκ τῆς Φιλίππου τετραρχίας Ἡρῴδῃ συνεστράτευον. ταῦτα Ἡρῴδης γράφει πρὸς Τιβέριον. ὁ δὲ ὀργῇ φέρων τὴν ἀρέτα ἐπιχείρησιν, γράφει πρὸς Οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἢ τὸν ζῶντα ἐλόντα, ἀναγαγεῖν δεδεμένον, ἢ τεθνεῶτα πέμψαι τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ Τιβέριος μὲν ταῦτα πράσσειν ἐπέστελλε τῇ κατ' ἐκεῖνον στρατιᾷ. ποιοῦσι δὲ τῶν Ἰουδαίων ἔδοξε ὁλωλέναι τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου κατὰ τοῦτον Ἰωάννου τὸν ἐπικαλουμένου βαπτιστήν. κτείνει γὰρ ἀγαθὸν Ἡρῴδης ἄνδρα, καὶ τοῖς Ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, καὶ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ χρωμένοις, βαπτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ τὸν βάπτισιν ἀποδεκτὸν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπί τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεόντων, καὶ γὰρ ἥδοντο ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δείσας Ἡρῴδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πεῖσαν αὐτὸς τοῖς ἀνθρώποις μὴ ἐπί τινι φέρειν, πάντα γὰρ ἐῴκει

ἐξέκεισαι συμβολῇ τῇ ἐκείνου πράξαντες, πολὺ κρεῖττον ἡγηθῆναι πεῖράν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γενέσθαι, περιλαβόντα ἀνελεῖν, ἢ μεταβολῆς γενομένης μὴ οὐ τὰ πράγματα ἐμπεσεῖν μεταμελήσειν. καὶ ὁ μὲν Ἰωνάθης τῇ ἡρῴδου, δέσμιος εἰς τὴν μαχαιροπώτιδα πεμφθεὶς, τὸ προειρημένον φρέαρ, ταύτῃ κτείνυται. τοῖς δὲ Ἰουδαίοις δόξαν ἐπὶ πρόφασιν τῇ ἐκείνου τὸν ὄλεθρον ἐπὶ τῷ στρατεύματι γενέσθαι, ἢ διὰ κακῶς ἠρῴδην βούλονται. Οὐιτέλλιος δὲ ἀναλαβὼν τὰς εἰς πόλεμον τὸν πρὸς Ἀρέταν δυσὶ τάγμασιν ἐπιλίτων, ὅσοι τε πρὸ αὐτοῦ φίλοι καὶ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τῶν ὑπὸ βασιλεῦσιν ἀρόμενος ἐπὶ τῆς πέτρας ἠπείγετο, καὶ ἔχε πτολεμαΐδα. ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ διὰ τῆς Ἰουδαίων ἄγειν τὸν στρατὸν, προαπαντῶσιν ἄνδρες οἱ πρῶτοι, παρηιτοῦντο διὰ τῆς χώρας ὁδόν. οὐ γὰρ αὐτοῖς εἶναι πάτριον, προσόψεις εἰκόνας εἰς αὐτὴν φερομένας, πολλὰς δ' εἶναι σημείας ἐπικειμένας. καὶ πεισθεὶς μεταβαλέ τι τῆς γνώμης τὸ ἐπὶ τοιούτοις προσβαλεῖσθαι, καὶ διὰ μεγάλης πεδίου κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτὸς τε μετὰ ἡρῴδου καὶ τετράρχου, καὶ τῶν φίλων, εἰς ἱεροσόλυμα ἀνῆκε, θύσων τῷ θεῷ ἑορτῆς πατρίου τοῖς Ἰουδαίοις ἐνεστηκυίας. εἰς λόγους ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων πληθυος ὑπερφυοῦς, τρεῖς μὲν ἡμέρας ταύτῃ διατρῖψαι ποιεῖται, ἐν αἷς ἰωνάθην τὸν ἀρχιερωσύνῃ ἀφελόμενος, ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ θεοφίλῳ, τῇ τετάρτῃ δὲ καὶ γεγραμμάτων αὐτῷ ὠφθησομένων ἀπὸ ἑβδήλου τῷ πρεσβυτῇ πλησίον, ὥρισεν τὸν πληθυν ἐπ' ἀνοίαι τῇ ἰδίᾳ. ἀνεκάλει δὲ καὶ τὸ στράτευμα ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἑκάστου χειμαδιοῦσθαι, πόλεμον ἀποφέρειν οὐκέθ' ὁμοίως δυνάμενον, διὰ τὸ εἰς χεῖρον μεταπεπτωκέναι τὰ πράγματα. ἐλέγετο δὲ τὸν θρέαν οἰωνοσκοπούμενον πρὸς τὴν ἀγελείαν τὸ ἱππέων στρατιωτῶν φάναι, μηχανὴν οὐκ εἶναι τῷ στρατῷ τῆς ἐπὶ πέτρας εἰσόδου. πυθομένῳ γὰρ τῶν ἡγεμόνων, ἢ τὸν πολεμεῖν κελεύσοντα, ἢ τὸν γνώμην τῆς ἐκείνου ὠρμημένον διαχειρίσαι, ἢ ἐφ' ὃν ἤρχετο ἡ ὠφελησομένη στρατιά. καὶ ἱππέων μὲν, ἐπ' ἀντιοχείας ἀνεχώρησεν, ἀφεῖπασα δὲ ὁ δρίσβολος ἡμέρας ἐνιαυτῷ πρότερον ἢ πτολεμαΐδα πόλεμον, ἐπὶ ῥώμης ἄνεσιν πράξων τι ὠφελῷ τῷ αὐτοκράτορι δυνάμεως τινος αὐτῷ ὠφελημένης. βέλομαι οὖν εἰπεῖν ἐπὶ μακρότερον περί τε ἡρῴδου, καὶ ἧμους αὐτοῦ ὡς ἐγένετο, ἅμα μὲν, καὶ διὰ τὸ ἀνῆκεν τῇ ἰσορίᾳ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, ἅμα δὲ καὶ ὠφέλειαν ἔχειν τὸ θείου, ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ πλῆθυς, ἐὰν ἄλλη τις ἀλλὴ τῶν ἀνθρώποις ἐπιτετελεσμένων, δίχα τῶν πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβειῶν, ἔγνωσται ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδῳ, σπανίως πλείω ὀλίγων, πολλοὶ δὲ ἧσσον, διαφθαρεῖσαι τὰς ἡρῴδου ἀπογόνους. φέροι δ' ἄν τι καὶ σωφρονισμοῦ πρὸς ἀνθρωπείου ἧμους, τὸ τὴν δυσυχίαν αὐτῶν μαθεῖν. ἅμα δὲ, καὶ τὸν ἀγρίππαν διηγήσασθαι θαύματος ἀξιώτατον γεγενημένου, ἐς ἐκ πάνυ ἰδιώτου, ἢ ὠφελῆσαι πᾶσαν δέξαν τῶν εἰδότων αὐτὸν, ὅτι ποσόνδε ῥύμης δυνάμεως. ἤρξατο μὲν οὖν ἑτέρου θεῖ αὐτῶν, λεχθήσεται δέ μοι καὶ νῦν ἀκριβῶς. ἡρῴδης τῷ μεγάλῳ θυγατέρες ἐκ μαριάμμης τῆς ὑρκανοῦ θυγατρὸς, γίνονται δύο, σαλαμψιὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣν γαμεῖ φασηλῳ τῷ αὐτοῦ ἀνεψιῷ φασηλος παιδίονλα, καὶ φασηλος ἀδελφοῦ δεδωκότος αὐτῷ καὶ πατρὸς τὸν υἱὸν πάτρῳ ἑαυτῷ ἀνεψιῷ, ἡρῴδης παιδὶ τὸ ἀδελφῆς σαλώμης. ᾧ φασηλῳ μὲν ἐκ σαλαμψιοῦς γίνονται ἐπαῖδες, ἀντίπατρος,

A nihil non facturi ex ejus consilio, judicavit satius esse prius quam novi aliquid exoriretur, illum tollere, quam rebus turbatis seram pœnitentiam agere. itaqve vinctum missum in Macheruntem supra dictam, illic occidi imperat. quod factum seqvuta est Judæorum existimatio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum.

Vitellius autem ad bellum paratus Arabicum, XI.
B absumptis duabus legionibus,& levis armaturæ, atqve equitum auxiliis missis a sociis regibus properans versus Petram pervenit Ptolemaidem. Qvumqve vellet per Judæam exercitum ducere, occurrerunt ejus regionis principes, deprecantes transitum. Neqve enim patrios ritus permittere, ut inferantur ullæ imagines, qvales Romana signa habebant pleraqve. Quorum precibus
C flexus mutavit sententiam de itinere proposito: missoq; per magnum campum exercitu, ipse cum Herode tetrarcha & amicis ascendit Hierosolyma, sacrificaturus Deo in festivitate quæ tum instabat publica. Quo postquam ventum est, honore summo exceptus a populo, hæsit ibi triduo: & interim a Jonatha in fratrem ejus Theophilum pontificatum transtulit. Quarta autem die literis acceptis de obitu Tiberii, populum sacramento
D adegit in fidem Caji novi principis: revocatasqve ex itinere copias in hyberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium Imperium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellii nuntio collegisse ex auguriis, impossibile esse ad Petram pervenire illum exercitum. Unum enim e ducibus prius moriturum, vel qui bellum paret, vel cujus jussu pararetur, vel eum contra qvem movendum sit. Vitellius Antiochiam repetiit.
E Agrippa autem Aristobuli filius ante unum annum Romam venerat, ut propter negotia quædam conveniret Cæsarem. Sed prius quam de hoc dicam, explicabo Herodis progeniem, vel quod ad præsentem narrationem id pertineat: vel quo magis appareat, quantum valeat divina providentia, quandoquidem absq; pietate nihil
F prodest nec numerosa soboles, nec ulla humana potentia, ut licet videre in Herode, cujus intra centum annos tam copiosa proles, exceptis paucis periit: quod sane exemplo potest esse hominib. ad retundendam insolentiam: simulq; in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex privata fortuna, præter omnium quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam pervectus sit. Et quamvis jam ante de ea re facta sit mentio, dicemus tamen hic qvoq; diligentius. Herodi magno
G ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ. harum altera Salampso nomine nupsit Phasaelo regis ex fratre Phasaelo nepoti, idq; ex ipsius patris autoritate: altera vero dicta Cypros Antipatro, & ipsi nepoti Herodis ex sorore Salome. Phasaelus e Salampsone genuit quinq; liberos Antipatrum,

Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupſit Agrippæ Ariſtobuli filio. Alexandram vero duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio abſqve liberis defuncta eſt. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariamnen, Druſillam. filii vero Agrippa & Druſus dicti ſunt: quorum Druſus ante pubertatis annos obiit. Cum horum patre etiam reliqui germani educabantur apud avum, Herodes & Ariſtobulus, ſimulq; Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice vero neptis e Salome ſorore & Coſtobaro nata eſt. Orbati enim erant infantes adhuc patre Ariſtobulo, qvem una cum Alexandro ab Herode occiſum diximus. Poſtquam autem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariamnem filiam Olympiadis Herodis regis filiæ, prognatam ex Joſepho qui regis frater fuerat: & ex ea ſuſcepit Ariſtobulum. Tertio fratri Agrippæ Ariſtobulo nupſit Jotape Sampſigerami Emeſenorum regis filia, ex quibus nata eſt filia ſurda, & ipſa Jotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus ſunt progeniti. Herodias vero ſoror eorum nupſit Herodi magni Herodis filio, quem ſuſceperat a Mariamne filia Simonis pontificis, ex quibus prognata eſt Salome: poſt quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuo nupſit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc ſuperſtite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupſit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo ſine liberis defuncto Ariſtobulus eam duxit filius Herodis, ejus qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc poſteriore matrimonio nati ſunt filii tres, Herodes, Agrippa, Ariſtobulus, atqve hæc eſt Phaſaëli & Salampſonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypro peperit, quam duxit Alexas Selcius, Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, qvos dixi fuiſſe fratres Antipatri, ſine prole diſceſſerunt. Cæterum Alexander Herodis regis filius qui a patre necatus eſt, Alexandrum & Tigranem filios ſuſcepit e Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans cum apud Romanos delatus eſſet, ſine liberis obiit, Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem rex impoſitus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Jotapen, & Leſidis in Cilicia rex a Veſpaſiano conſtitutus eſt. Progenies autem Alexandri ab initio ab inſtitutis patriis ad religionem Græcorum deſcivit. Reliquæ autem Herodis regis filiæ nulla relicta prole e vita exceſſerunt. Percenſitis igitur Herodis poſteris qui ad Agrippæ regni tempora pertigerunt, ſupereſt ut narremus quibus ille fortunis jactatus, poſtremo ad maximam dignitatem ac potentiam evaſerit.

XII.

A ἡρώδης, ἀλέξανδρον, θυγατέρες ἥ ἀλεξάνδρα καὶ Κύπρος λεγομένη ἀγρίππου γαμεῖ, ὁ ἀριστοβούλου. ἀλεξάνδρα δὲ γαμεῖ μὲν τίμιος Κύπριος, ἀνὴρ ἐπιφανὴς, ἐν ᾧ δὴ καὶ ἄτεκνος τελευτᾷ. κύπρος δὲ ἐξ ἀγρίππου μὲν, ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες ἥ τρεῖς, βερνίκη, μαριάμμη, δρουσίλλα. ἀγρίππας ἥ καὶ δροῦσος ἄρσενες ὀνόμαζα, ὧν ὁ δρῦσος πρὶν ἡβῆσαι τελευτᾷ. τούτων δὲ παῖδες ἀγρίππας ἐτρέφετο μὲν καὶ ἐπὶ τοῦ ἀδελφῶν, ἡρώδης τε καὶ ἀριστόβουλος, ἥ βερνίκη, B οὗτοι παῖδες ἡρώδου, ὃς ἐκλήθη μέγας. ἦν δὲ βερνίκη ἀδελφιδῆ καὶ συνωμύμη παῖς τῆς ἡρώδου ἀδελφῆς. τούτους ἀριστόβουλος νηπίους θνήσκει λοιπὸν ὑπὸ πατρί. ὃν δὲ πατέρα αὐτῶν ἀλέξανδρον τὸν ἀδελφὸν καθάπερ ἐμνημονεύσαμεν ἀπέκτειναν. οἱ δὲ ἄγονται ἡρώδης μὲν ἔτος ὁ ἐξ ἀγρίππου μαρελάμμιον θυγατέρα ὀλυμπιάδος τοῦ ἡρώδου βασιλέως θυγατρὸς, καὶ ἰωσήπου, ἀδελφὸς δὲ ἦν τοῦ βασιλέως. ἴσχει δὲ ἐξ αὐτῆς υἱὸν ἀριστόβουλον. ὁ δὲ τέταρτος C ἐξ ἀγρίππου ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, γαμεῖ τὴν ἐκ τοῦ μεγάλου ψιγερήμου θυγατέρα ἐξ ἐμεσηνῶν βασιλέως θυγατέρα ἥ αὐτῆς γίνεται κωφὴ, ὄνομα καὶ τῇδε ἰωτάπη. ἐκ τοῦ μὲν τ' ἀρσένων τέκνα. ἡρωδιὰς ἥ αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ γίνεται ἡρώδῃ ἡρώδου ἐξ μεγάλου παιδὶ, ἐκ γυναικὸς μαριάμμης τ' ἐξ σίμωνος ἐξ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς λώμη γίνεται, μεθ' ἣν τὰς γονὰς ἡρωδιὰς ὅτι σωφρονήσασα τὸν πατέρων, ἡρώδῃ γαμεῖται ἐξ ἀνδρὸς τοῦ D μοπατέρων ἀδελφῷ ζῶντος, πλὴν ἦν τετραρχίαν ἔσχεν ἔτος. ἧς θυγατὴρ αὐτῆς τοῦ ὀνόματος, φιλίππου γαμεῖται, ἡρώδου παιδὶ τῷ τετράρχου τετραχωνίτιδος. καὶ ἄπαιδος τελευτήσαντος, ἀριστόβουλος αὐτῇ ἄγεται ἡρώδου παῖς ἐξ ἀγρίππου ἀδελφοῦ παῖδες ἦν ἐγγόνοι αὐτῆς, τρεῖς, ἡρώδης, ἀγρίππας, καὶ ἀριστόβουλος. ἔστω μὲν δὴ τὰ φασηλίδος, ἐκ σαμψιγεράμου θυγατρὸς γίνεται ἡμῖν. κύπρος δὲ ἐξ ἀντιπάτρου θυγατέρες, καὶ αὐτῇ ἀλεξᾶς σέλκιος γαμεῖ ἐξ ἀλεξᾶ. E αὐτῆς θυγατὴρ ἣν κύπρος. ἡρώδης ἥ ἐκ ἀλεξάνδρου ἀδελφὸς ἔφην ἀντιπάτρου, ἄτεκνοι τελευτῶσι. ἀλεξᾶς δρῶ ἥ τοῦ ἡρώδου παιδὸς ἐξ βασιλέως τοῦ ἀδελφοῦ τρὸς ἀνηρημένου ἀλέξανδρος. ἐκ τιγράνης γίνεται ἐξ κ' τ' ἀρχελάου ἐξ καππαδόκων βασιλέως θυγατρός. ἐκ τιγράνης μὲν βασιλεύων ἀρμενίων ὑπὸ νέρωνος σταλεὶς ἀπαίδων ὢν ὑπ' ἀνθρώπων ἡμῶν ἀπῆλθεν τελευτᾷ. ἀλέξανδρος ἥ τιγράνης ὁμώνυμος τῷ ἀδελφῷ γίνεται ἐκ βασιλεὺς ἀρμενίων ὑπὸ νέρωνος σταλείς, F τε ἀλέξανδρος αὐτῷ γίνεται. γαμεῖ δὲ ἔτος ἐκ θεμμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα ἰωτάπην, τε τ' ἐκ χιλικίαν ἐξαπατᾶσιν αὐτὴν ἴσχει βασιλέα. τὸ μὲν ἀλέξανδρε ἡμῶν, εὐθὺς ἅμα τῷ φυσᾶσθαι ἐξ γενειάδα ἐξέλιπεν τ' ἰουδαίοις ὀπίσω μέλλοντα ῥωμαίοις τὰ ἑλληνικὰ πάτρια. ταῖς ἥ λοιπαῖς θυγατράσιν ἡρώδου ἐξ βασιλέως ἀτέκνοις τελευτᾶσιν. τ' ἥ ἡμῶν ἡρώδου ἀπογόνων, ἐξ καταλειφθέντων, ἐκ ὧ χρόνῳ ἀγρίππας ὁ μέγας τὸν βασιλικὸν παρέλαβεν, τούτων τε μοι ἐξ ἡμῖν προδιηλεύσθω διέξιμι λοιπὸν ὅπως τε ἀγρίππα τύχαι συνέβησάν τε αὐτῶν ἀλόντα σιν ποιησόμενον, ὅτι μέγιστ' ἀνθρώπων τε ἅμα προκόψειεν καὶ δυνάμεως.

Κεφ.

Κεφάλαιον ή.

Ἀπόλλως ἀγρίππα ἐκ βασιλέως πρὸς πόρον, ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη, ὡς μὴ τ πόρου πλούτῳ τὸ γαῖον ἐκ Ἰδουμαίας ἐλύθη.

ΗΡώδου ἐκ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τ πλούτου, ἀγρίππας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, ὡς ὁμοτροφίας ὡς συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γνωρίμης πρὸς δρῦσον τὸν πόρου ἐκ αὐτοκράτορα ὄντα, καὶ ἀντωνίᾳ τῇ δρούσου ἐκ μεγάλης γυναικὶ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο βερενίκης τῆς μητρὸς πιμωμένης παρ' αὐτῆς, καὶ προσαγωγῶν ἠξιωμένας τ ἰόν. φύσει ἦ μέγας ὢν ἀγρίππας, καὶ δωρεῖσθαι πολυτελὴς, ζώσης μὲν τῆς μητρὸς, οὐκ ἐξεφαίνετο ἀκ ψυχῆς τὸ ἦθος, ἀλλὰ διέκρασεν αὐτ ἠξιωκὼς τῷ ὄντι τοιούτοις ἀνδρὶ ὀργήν. ἐπεὶ δ' ἡ βερενίκη πλούτου, μέμνηται ὄντι τοῦ αὐτοῦ τρόπου, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν τῆς εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης, τὰ ἦ, ἀκ τῶν δωρεῶν τὸ μὴ μέτριον προϊέμενον ἀναλῶσαι τῶν χρημάτων, τὰ πολλῆσι δ' εἰς τὰς καίσαρος ἀπελθεῖν ἔρως ἐπεπλέκετο ἐλπίδι πράξεως τῆς αὐτῶν. πενία τε ἐν ὀλίγῳ πρὸς αὐτὸν ἦν, καὶ ἔτ' ἦν κώλυμα τ ἐν ῥώμῃ διαίτης. ὡς δ' πόρου τοῖς φίλοις ἐμέμνητο πολλοστῶν φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτῷ διὰ τὸ ἀνερεθίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μνημονεύοντα ἦ παιδὸς χειρὸς τῆ ἐκείνων. διὰ μὴ δὴ πεῦσι ὄντι τ ἰουδαίας πόλεων, ὠχετο καθ' ἡδονῶν, καὶ τεταπεινωμένος ὀλεθρίως εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορίᾳ ἦ ἐκπίπτοντα τὰ χρέα πρὸς δανισταῖς, πολλοῖς πισὶ δ' ὡς ὠνὴ ἀλεωρίᾳ ἀδ' ἰδίᾳ τινα οἰωνὸν ἐνδιδόασιν. ὡς τε ἀπορία τ ποιητέων, καὶ αἰσχύνη τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ὑποχωρήσας εἴς τινα πύργον ἐν μαδαλαθοις τ ἰδίᾳ μιᾷ ἐν ὠδείνοις ἦ μεταχειρίσαντα αὐτὸν ἰδίᾳ. αἰδὼ ἀνέπαυ δ' αὐτῷ τ Ἡρωδιάδα κυρίαν ἡγεμονὶ, παντοία τε ἰδίᾳ ἀπεργάσασθαι τ ὄντι ῥιπτοῖς βαλλομάτων. Ἡρακλείτου ἦ καὶ ὡς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡρῳδιάδα ἡρῴδῃ τοῦ πετραίων ἀρχῃ συνοικοῦσαν γαμμάτα, δηλῶσαι τοῦτο ὄντι πῆς ταύτοις ἦ ἀγρίππᾳ παρεβάλευσαν, καὶ τ ἀνάγκαν ἦ ἐπ' αὐτὰ ἐζήλω. ἐκέλευέ τι συγχωρῆσαι ἦσαν βοηθεῖν, χωρεῖσαν ὡς αὐτῇ παντοίως κεφίζοντι ἄνδρα, ὡς παῦται ἐκ ἐξ ὁμοίων ἀφορμῶν. οἱ ἦ μεταπέμψαντες αὐτὸν οἰκητήριον ἀπέδειξαν πόρου λάδα, καὶ τι ὡ λόγου μέν ἐστιν εἰς τὸν δίαυλον, ἀγοραμονία τε τ πόρου λάδος ἐπίμηνον. ἀ μὲν ὄντι πλεῖον γε ἡρῴδης ἐνέμενε τοῖς δεδογμένοις, καὶ τοῦτο, ἀδὲ ὡς ἀρχαῖος λεώ. ἐν ἦ τύρῳ παρὰ σωσσίαν τὸ οἶνος τε ἡδομένων αὐτοῖς λοιδωρεῶν ἀνεκτὸν ἐκ ἡγησάμενος ἀγρίππας, ἦ ἡρῴδη τε ἐπενειδίσαντος εἰς ἀπορίαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας μεταδόσιν, ὡς φλάκκον τ ὑπάτικὸν ὄντα φίλον ὄντι ῥώμης τὰ μάλιστα αὐτῷ γενόμενα πρότερον, συείλεν ἦ ἐν τῷ τότε διέπειν. καὶ δεξάμενος φλάκκος ὧδε τότῳ δίαιταν ὧδε κατεσκηνοῦτο αὐτ ἐκεῖ ἀρισοβούλου, ὃς ἀδελφὸς ὢν ἀγρίππα μεφορός τε ἦν, ἀ μὲν ἐλάνθανε ἔχθρα τῇ ἀλλήλων, ὡς τε μὴ φιλία ἦ ὑπάτικὸν τὰ εἰκότα τι μὲν φέρειν. ἀ μὲν ὄγε ἀρισοβούλου ἀνίει τι ἦ πρὸς τ ἀγρίππαν δυσμένης, μέχρι καὶ εἰς ἔχθραν αὐτ φλάκκῳ καθίσησιν, αἰτίαν τοιαύτην ὄντι τῇ δυσμενείᾳ ὧδε λαβών. δαμασκηνοὶ σιδονίοις πρὸς ὅρων μεφόροι κατηγοροῦντες, μέλλοντες φλάκκῳ πρὸ τούτων ἀκροάσασθαι, μαθόντες τ ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτῷ μέγα δυνάμενον, ἠξίουν μεσίδου τῆς αὐτῶν ἡδέως, ἀγαγέσθαι τε

A

CAP. VIII.

Navigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, utque post excessum Tiberii a Cajo ejus successore solutus sit.

PAulo ante Herodis regis obitum Agrippa Romæ degens, & per convictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberii filii, nactus est etiam amicitiam Antoniæ Drusi majoris conjugis, commendatione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in prètio. Cumqve natura esset liberalis & magnanimus, quam diu mater vixit noluit ingenium suum exerere, ne in ejus indignationem incideret: sed postqvam Bernice defuncta est, factus jam sui arbitrii, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipue in libertos Cæsaris, quorum favorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ vivere: qvando & Tiberius amisso filio vetuit amicos ejus in conspectum suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Judæam abiit re male gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importune urgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere. Quod ejus propositum, ubi Cypros uxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque ejus Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decreverit, & qua necessitate adactus: hortataqve est eam ut pro jure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset sublevaret ejus miseriam, quamvis in longe minoribus facultatibus. Accersitus igitur a sorore, ejusqve conjuge, jussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia unde viveret, & magistratu ejus civitatis in eum collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, qvamvis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cum enim apud Tyrum in convivio largius indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quod suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consularem & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romæ amicitiam contraxerat. a quo receptus cum eo vivebat, jam ante habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo utrumqve complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quievit, quam & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione hujusmodi. Damasceni cum Sidoniis contendentes de finibus, disceptaturi apud Flaccum cognito, quod Agrippa multum apud eum posset, rogaverunt, ut adesset ipsorum partibus, polliciti

magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem qvia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inqvisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursumqve ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & qvod non haberet unde alias viveret, decrevit navigare in Italiam. Sed cum deesset pecunia, jussit Marsyam suum libertum ut qvavis arte a fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernices Agrippæ matris libertum, qvi defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat ut accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alter jam ante debere sibi nonnihil Agrippam asseverans, extorsit a Marsya syngraphan viginti millium drachmarum Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & qvingentis, eo facilius, qvod non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia, profectus Anthedonem, & ibi navem nactus, parabat se itineri. Id ubi comperit Herennius Capito procurator Jamniæ, misit eo milites exacturos argenti trecenta millia, qvorum debitor Cæsaris fisco factus est dum adhuc Romæ ageret: atqve ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem facturum se jussa simulat: sed qvamprimum nox terris incubuit, præcisis navis retinaculis navigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha poposcit mutuo ducenta argenti millia. Illē non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, conjugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras, fidejussit mulieri. & mox Alexander qvinqve talentis repræsentatis Alexandriæ, reliqvam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionem Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti navigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Judæam itinere pedestri reversa est. Cæterum Agrippa postqvam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venisse se officii causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans. Tiberius nil cunctatus humanissime rescripsit, gratulans ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Cæsar receptis literis ab Herennio, qvod Agrippa trecentis millibus mutuo sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se e subjectis ipsius procurationi locis proripiens, exigendi facultatem ademisset, ægre tulit: mandavitqve cubiculariis non prius admitti hominem qvam persoluto debito. Ille neqvaqvam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudii postea principis matre petiit mutuo trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris. qvæ memor Bernices hujus matris consvetudinis, familiariter enim ea fuerat usa, simulqve educatum fuisse ipsum cum suo Claudio,

A τελεῖσθαι ὡμολόγησε αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν πάντα ὅπη τῇ βασιλίσσῃ τῶν δαμασκηνῶν ὥρμησε πράσσειν. ἀριστοβούλῳ δὲ, οὐ γὰρ ἐλάνθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία, τῶν χρημάτων κατηγορεύσει πρὸς τὸν φλάκκον. καὶ βασανιζομένῳ πράγματος ἐπὶ φανερὰ λύσει, ἐξωθεῖ τὸν ἀγρίππαν φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ εἰς ὑστάτην ἀπορίαν τραπεὶς ἐλθὼν, εἰς πτολεμαΐδα παρῆν, καὶ κατὰ τὴν ἄπορον τῆς ἀλλαχόθεν διαίτης, γνώμην ἐποιεῖτο ὅπη τῆς ἰταλίας πλεῖν. ἐργόμενος δὲ ἐπὶ χρημάτων δανεισμῷ, ἦν μαρσύαν ὄντα, αὐτῷ ἀπελεύθερον, παρὰ τὴν ἀρχὴν ἐπὶ πιστοῖς μηχανῶν δανεισάμενον ἀφ' ὧν. καὶ ὁ μαρσύας πρῶτον κελεύει βερνίκης ὄντα, ἀπελεύθερον τῆς ἀγρίππα μητρὸς, ἀφορμὴν δὲ τῆς ἐκείνου δόσεως ἀποστολῶσι τῆς ἀντωνίας, αὐτῷ γοῦν παρασχεῖν ἐπιγράμματι, καὶ πίστει τῇ αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἐπικαλεῖ γὰρ τὴν ἀγρίππα χρημάτων τινῶν ἀποστέρησιν, ἀναγκάζει τὸν μαρσύαν δυοῖν μυριάδων ἀττικῶν συμβόλαιον ποιεῖσθαι μὲν πεντακοσίας δὲ χιλίους ἑλάσσονα λαμβάνοντα. συνεχώρει δὲ ἐκεῖνος καὶ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως πλεῖν. ὁ δὲ λημμένῳ δὲ χρήματος τούτῳ ἀγρίππας εἰς ἀλεξάνδρειαν παραγίνεται, καὶ λαβὼν ναῦν, ἐν ἀγωγαῖς καὶ γνῶσι ἐρεννίου καπίτωνος τοῦ τῆς ἰαμνίας ἐπιτρόπου πέμπει γράμματα, οἱ ἐπιστρέψαι δὲ αὐτὸν δέησιν, τριακοσίας μυριάδας ἡσυχῇ τῷ καίσαρος ἐφιλοτιμήσατο δὲ ἐκεῖνος ἐπὶ ῥώμης ἐπὶ αὐτῷ, ἀνάγκας τε ἐπιθεῖναι μενούσας. καὶ τότε μὲν πίστει τῆς κελευσθείσης ἀποστολῆς τοῖς λιμενοῦσι, νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης, κόψας τὰ ἀγκύρια, ὤχετο ἐπ' ἀλεξανδρείας πλέων. ἐνθα ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς δὲ ἀλαβάρχης μυριάδας ἔσχεν δανεισθῆναι δοῦναι. ὁ δὲ, ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἂν ἔφη παρασχεῖν, αὐτὸς δὲ οὐκ ἠρνεῖτο, τιμῶν τε φιλανδρίαν αὐτῆς καταπλαγεὶς, καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν ἀρετῇ, ἡ δὲ ἀποστολὴ, καὶ ἀλέξανδρος πέντε τάλαντα αὐτῇ ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ δοὺς, τὸ λοιπὸν ἐν δικαιοχρίᾳ γιγνόμενον παρέξειν ἐπαγγέλλεται, δεδιὼς δὲ ἀγρίππας τὸ μὴ τὰ παρὰ λώματα ἕτοιμον. καὶ κύπρος μὲν ἀποπλέουσα μετὰ ἄνδρα ὅπη τῆς ἰταλίας πλουσιώμενον, αὐτῇ μετὰ τέκνων ὅπη ἰουδαίας ἀνέζευξεν. ἀγρίππας δὲ εἰς πτολίους παραβαλὼν, ὅπισθεν ὡς πιθέριον καταμαθὼν γράφει διατιθέμενον ἐν καπρέαις, παρουσίαν τε αὐτοῦ δηλῶν ὅπη θεραπεία καὶ ὄψει τῇ σκύνῃ, ἐπὶ ἔφεσιν αὐτῷ γενέσθαι εἰς καπρέας παραβαλεῖν. ὡς δὲ ἐδόθη ἐποδοσίας, τά τε ἄλλα αὐτῷ χαρίζεσθαι λαμπρότητα χωρὶς ὧν, ἐπὶ χαίρειν ὑπομνημάτων τῷ σῶν ἐπαναγκὲς εἰς τὰς καπρέας. ἐτοῖ δὲ ἀφανὲς μηδὲν ὕφελον ἐν τοῖς γράμμασιν ποιούμενος, καὶ τὸ τε καὶ ἐξέτασε. τῇ δὲ ἑξῆς, καίσαρ γραμμάτων αὐτῷ ἐρενίου καπίτωνος ἀφικομένων, ὅπι ἀγρίππας μυριάδας τριακοντα δάνεισμα ποιησάμενος, καὶ τοῖς καθόλας σκληπῶν χρέον τ συγκείμενον ἀπαιτούσης ἡμένης, οἴχοιτο φυγὰς ἐκ τ ὑπ αὐτοῦ χωρὶς ἄκυρον αὐτ καθιστὰς τ ὅπι τῶν ἐσπεμπομένων ὑγιείας. ταύτῃ ἀναγνὺς τιβ ὅπισθεν, ἐκκλησίαν ὁ καίσαρ, καὶ διάκλεισιν ἡμέρᾳ τῷ ἀγρίππα κλισιὰς εἰσόδων τῶν πρὸς αὐτὸν ἄχρι δὴ καταβαλὴ τ χρόνον. ὁ δὲ μηδὲν τῇ ὀργῇ δὲ καίσαρ καταπλαγεὶς αὐτὸν ἀς δεῖ γερμανικοῦτε μητρὸς, καὶ κλαυδίῳ δ' ὑπομένῃ ἡμένῃ καίσαρ, δάνεισμα αὐτῷ δοθῆναι τ πρὸ χόντα μυριάδων, ἵνα φιλίας οἱ ἀμάρτοι τῆς πρὸς πιθέριον. ἦ δὲ βερνίκης τε μνήμη τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐδεδμηκὸς δὲ ἀλλήλους ἐξεῶντο αἵδε γυναῖκες, καὶ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τοὺς ἀμφὶ κλαυδίου γεγενημένης,

B

C

D

E

F

G

δόσει τὸ ἀργύριον, καὶ αὖτις ἀποτίσαντι τὸ χρεών, ἀνε- A præbuit ei pecuniam illam: & reddito debito,
πικώλυτος ἦν ἡ φιλία τοῦ νεανίου. αὐθις δ' αὖτις πει- nemine prohibente fruebatur amicitia principis:
σθεὶς ὁ καῖσαρ συνίησιν ἡνίων τὸν αὐτὸν, κελεύων τὰ adeoqve conciliatus est Cæsari, ut is nepotem
πρῶτα αὐτοῦ τῆς ἐξόδου φιλοτυγχάνειν. ἀγρίππας δ' suum commendaret Agrippæ, mandaretq; ut
φιλίᾳ δεχθεὶς ὑπὸ τῆς ἀντωνίας, καὶ θεράπαινα τρέ- progredientem semper comitaretur officii gra-
φει δ' τὸν γοῦν ἡνίοχον πεύθεται αὐτῆ, καὶ δύνοιά τε πατρὸς tia. hoc beneficio devinctus & deditus Antoniæ,
εἰς τὸ πρῶτα τετιμωμένου. καὶ δὴ καὶ τότε δά- cœpit Cajum nepotem ejus colere, gratiosum a-
νισμα μυριάδων ἑκατὸν εὑρόμενος, τῇ τε ἀντωνίᾳ B pud omnes & honoratum ob parentis memori-
καταβάλλει τὸ ὀφληθὲν χρεών, καὶ τῶν λειπῶν τὴν am. Erat ibi forte Allus Samarita libertus Cæsa-
ἀναλώματα θεραπεύων τὸν γαῖον, μειζόνως ἐν ἀξιώ- ris, ab eo mutuatus decies centena millia, debi-
ματι ἢ παρ' αὐτοῦ. σεσεισμένος δ' εἰς μέγα τὸ ἀγρίπ- tum Antoniæ reddidit: reliqvum materiam ha-
πα τῆς πρὸς γαῖον φιλίας, ἐώρτασμένος ποτὲ λόγου πε- buit demerendi Cajum officiosius. A quo rece- XIII.
ρὶ πύθεσθαι γένηται, καὶ δ' ἀγρίππαν κατ' εὐχὰς θεα- ptus in intimam amicitiam, quodam die dum
σάμενον, μόνω δὴ ἦσαν, ἠρέμα τὸν ἡνίοχον ἐκκινῆσαι τῆς una gestatur incidit in confabulationem de Ti-
ἁρχῆς γαΐῳ φθάσαντα ἀξιωτέρῳ τὰ πάντα ὄντι, τού- berio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, ut
των ἀκροασάμενος τῶν λόγων εὔτυχος, ἀγρίππᾳ δὲ μὲν ἀπε- quam primum principatus locum Gajo digniori
λεύθερος ἡνίοχος, καὶ φθάσμα μὲν στυγῆ παρεδί- C cederet. has voces excepit Eutychus, libertus
δου. κλοπῆς δ' ἱματίων αὐτῷ δ' ἀγρίππᾳ ὑπικαλου- Agrippæ, & auriga: ac tum quidem siluit. Insi-
μένης, καὶ ἀκεραίως ἀνεκλήφθη, φυγὼν δὲ ληφθεὶς mulatus deinde a patrono quasi vestem ei furto
ἀγωγῆς αὐτοῦ ὑπὸ πίσωνα ἡμουμένης, ὃς μὲν φύλαξ τῆς subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga
πόλεως, ἐρομένου τὸν αἰτίαν τῆς φυγῆς, καίσαρι φησὶν retractus, cum perductus esset ad Sisonem urbi
ὑποῤῥήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῆς σωτη- præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere
ρίας αὐτοῦ φέρουσας, ὥστ' δήσας αὐτὸν ἔστειλεν εἰς τὰς secreta quædam quæ cuperet indicare Cæsari,
καπρείας. καὶ πρῶτον τοῦ αὐτοῦ τρόπου χρώμενος, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vin-
εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μελλητὴς εἰ καί τις ἕτερος βασι- D ctus missus est Capreas. hunc Tiberius more
λέων ἢ τυράννων ἦν. ὅτε γὰρ πρεσβείων ὑποδοχὰς οὐκ suo detinebat in vinculis, quod esset cunctator, si
ἐδέξατο ἐπισίτους, ἡγεμόσιν τε ἢ ὑπατεύουσιν ὑπ' qvis unqvam alius aut rex aut tyrannus. nam
αὐτοῦ σπεύσειν ἀδεμιᾶ οὐ διαδοχῇ, ἕως μὴ φθάσειεν neqve legationes sine mora admittebat, & præ-
πεπλυτηκέναι. ἔγεν δὲ δεσμωτῶν ἀκροάσεως πρέσ- sidibus provinciarum vel procuratoribus suc-
βεις οὐ, ὡς τε καὶ τῶν φίλων ἐρομένων τὸν αἰτίαν αὐτὴν cessorem non mittebat, nisi mortuis. Proinde
δὴ τοιάδε ὁλκῇ χρώμενος, ἔφη, τοὺς μὲν πρεσβείας vinctos qvoqve negligebat audire, mox hanc
τρισὶν ὅπως μὴ ἀπέλαγῆς αὐτοῖς οὐδ' ὀξέως γιγνομέ- rationem reddens amicis scitantibus: legatos
νης, ἕτεροι πρέσβεις θᾶσσον γένοιντο ἐπιόντες, ὄχλος E qvidem ideo admitti tardius, ne illis cito dimissis
τε αὐτοῦ γένοιτο δὴ διοχλῆς αὐτῶν καὶ πομπαῖς παρεκπε- alii denuo creati redeant, atqve ita obruatur
μπόμενος. τὰς δ' ἀρχὰς συγχωρῶν τοῖς ἅπαξ εἰς αὐτὰς continuo excipiendis & dimittendis legationi-
ἐλθοῦσιν αὐτὸς κατασῴζειν, αἰδοῦς παρεληθείᾳ τῶν ὑπὸ πο- bus. Potestates autem semel constitutas ideo si-
λῶν. φύσει γὰρ εἶναι πᾶσαν ἡγεμονίαν δ' πλεονε- nere, ut parcatur subditis. cum enim natura o-
κτοῦσαν. τοὺς δ' μὴ πατρίδος, ἀλλ' εἰς ὀλίγον καὶ ἀδη- mnis magistratus ad avaritiam sit pronior, exter-
λον ὁπότε ἀφαιρεθεῖεν, καὶ μειζόνως ἐξοτρύνειν δὴ num cui nullus certus sit præstitutus terminus,
κλοπαῖς τοὺς ἔχοντας. εἰ μὲν οὖν ἐφεῖκασιν εἰς eo magis ad rapinam solicitare homines. itaq; si
πλέον αὐτοὺς, ἄδηλον τῶν κλοπῶν ἔχειν ὑπὸ δ' πολ- diutius eo fruantur, exatiatos lucris segniores ad
λῶν τῶν κεκερδημένων ἀμβλυτέρους τὸ λοιπὸν αὐτοὺς F rapiendum fieri. qvod si successor immineat, nō
χρωμένους. διαδοχῆς δ' ὑπαφθαρμένης οὐκ ἔστ' ὁπό- sufficturos eorum aviditati provinciales, dum
θεν, ἑδαμῶς ἂν ἀρκέσειν τὰς ἄνλας τοῖς ἄρχουσι decessor tanto magis spoliat, qvanto minus tem-
παρεκπεμπομένοις, ἀναστροφῆς αὐτοῖς διδομένης καιρῶν, poris ad hoc faciendum sibi putat reliqvum. Ute-
ἐν οἷς πλήρεις οἱ παρεληφότες ἡμοῦντο, ὑποδιδόναι baturq; hac similitudine: Consauciati cujusdam
τῆς ἀπουσίας τῆς ὑπὸ τοῦ λαμβάνειν δι' ὃ πρὶν ἐν καιρῷ vulnera muscæ agminatim ingruentes operue-
μὴ ἐνέδρᾳ μεταστῆναι. φιλοδεγμά τε αὐτοῖς φησὶ rant, eum qvidā forte fortuna præterlens misera-
τοιοῦτον ἔλεγεν. τραυματίᾳ τινὶ κειμένῳ μᾶλλον καὶ πλη- tus est, putans langvidiorem, qvam ut illas posset
θεῖ τὰς ὠτειλὰς παρέσεσθαι, καί τις τῶν φιλοτυχόντων G arcere, accedensq; propius parabat eas depellere.
οἰκτίσας αὐτὸν τὴν δυσκολίαν, καὶ νομίσας ἀδικεῖσθαι orante autem sancio ut sic eum sineret, qvæsivit
μὴ βοηθεῖν, οἷός τε ἦν ἀποσοβεῖν αὐτὰς φιλοτίμως. alter causam cur ita liberari ab hac molestia ne-
δεομένου παύσασθαι δὴ τοιοῦδε, ὑπολαβὼν ἔφετο gligeret. tum ille: imo his abactis majorem mole-
τὴν αἰτίαν δ' ἀπομηνύσειν τὴν φυγήν· καὶ δ' ἐφεσηκότος. stiam mihi faceres: nam hæ jam saturatæ sangvi-
μειζόνως δ' ἂν ἀδικοῖτο μὲ τὸν παύσας ne remiserunt nonnihil; qvod si recentes acce-
ἀπαγαγών. τὰς μὲν γε ἤδη πεπληθωρεούσας δ' αἵμα- derent, & famelicæ, me jam ante pessime affectum
τος οὐκ ἐσ' ἐμοῖος ἐπεῖσις, ὄχλον μοι φιλάσειν, ἀλ- facile perderent. qvare se qvoq; ajebat hac ratio-
λὰ τὰς νεοσσὸς ἀνίσχουσιν. αἱ δ' ἀκόρεστοι τοῦ καὶ αὐτὰς λιμῷ ne providere subditis, multorū rapacitate vexatis
σπουδῆσαι, καὶ πεπυσμένον ἤδη φιλαμβάνουσαι, καὶ ὀλεθρον φιλοῦσιν. διὰ τάδε οὖν καὶ αὐτὸς ὑπὸ πολ-
λῶν δ' κλοπῶν διεφθαρμένους πῖς ὑποπλέοντι, σπουδῆς εἶναι μὴ συνεχὲς ἐξαποστέλλειν τοὺς ἡγουμένους,

qvi more muſcarum eos infeſtarent, maxime ſi ad innatam cupiditatem metu cito deſinendi accederet. quod autem vera narrem de ingenio Tiberii, teſtatur mihi factum ipſius. nam cum duobus ſupra viginti annis obtinuerit imperium duos in univerſum Judæis miſit gubernatores, Gratum & ſucceſſorem ejus Pilatum. nec aliter ſe geſſit circa cæteros imperio ſubditos. Vinctorum quoqve cauſas ideo ſe ajebat ſerius cognoſcere, ne affecti ſupplicio cito leventur malis quæ meruerint anteactis ſceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multo gravius reddi illorum infortunium. Sane hæc fuit cauſa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, priusquam Cæſari aures ei præbere ſit collibitum. Procedente deinde tempore a Capreis venit Tuſculanum, ſtadiis fere centum ab urbe diſſitum, & Agrippa rogavit Antoniam, efficeret ut tandem audiretur Eutychus, cognoſcereturqve cujus accuſaret patronum criminis. nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quod Druſi fratris uxor fuerat: vel propter continentiam, quod florente etiam tum ætate vidua recuſarit alteras nuptias, licet hortante Auguſto ad iterandum conjugium, in eoq; vitæ genere omnem caverit infamiam. huc accedebat privatum beneficium, qvo maxime devinxerat hominem. Cum enim res novas contra eum moliretur Sejanus amicorum unus, vir valde potens propter præfecturam prætorianorum militum, conſpirantibus multis ſenatoribus & libertis Cæſaris, & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, ut minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illuſtris opera fuit Antoniæ, per quam occurſum Sejani malitiæ. quam primum enim intellexit inſidias compoſitas in principem, rem totam ei perſcripſit accuratiſſime: traditisq; literis Palanti ſervorum ſuorum fidiſſimo, miſit eum Capreas ad Tiberiũ, quibus ille cognitis Sejanum occidit, & ſocios conſilii; Antoniæq; jam ante habitæ in pretio, majorem etiam in poſterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiendum Eutychum, reſpondit Tiberius: Huic quidẽ ſi quid cõtra Agrippam mentitus ſit, præſentem pœnam ſufficere: ſed videndum illi eſſe, ne dum inconſultius a liberto pœnas expetit, inquiſitione facta, malum quod alteri molitur, ſibi ipſe conciliet. quod ubi Agrippa audivit ex Antonia, tanto magis urgebat inquiri de hoc negotio: & cum nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium a prandio lectica geſtari, præcedente ipſius nepote Cajo una cũ Agrippa acceſſit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutychum. ad quam ille: Deos teſtor Antonia, quod non ſponte, ſed tuis coactus precibus faciam quod facturus ſum. qvo dicto Macroni Sejani ſucceſſori imperat Eutychum adducere. qvo ſine mora veniente, rogat eũ

A οἱ ἐν τρόπῳ μιᾶς ἐκπολεμῶσιν αὐτὸς, φύσει τοῦ
δ῾ ὁρωρεγμένοις σύμμαχον ὠφελαμβάνοντες τὴν
ἐλπίδα ἐξ ταχέως ἀφαιρησομένῳ τὴν ὕστερον
μαρτυρήσῃ δέ μοι τὸ λόγῳ ὡς τῆς ὀλιγωρίας
ὡς, τιβέριος τὸ ἔργον αὐτ. ἔτη γὰρ δύο ἐπὶς τὰς
αὐτοκράτωρ γενόμενος, δύο τὰς πάσας ἰουδαίας
πεμψεν διοικήσοντας τὸ ἔθνος, ἡγάτον τε, καὶ πιλᾶτον
αὐτῷ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. καὶ οὐκ ὀλίγοι μὲν
ὧν τοιοῦτος λῷ, ἕτερος δ῾ ὀλίγος τῶν λοιπῶν ἀρχόντων
B λὰ καὶ τῶν δεσμωτῶν τὴν ἀνεξετασίαν τῆς ἀκρι-
σως ἀποκομένην αὐτοῖς δικαιωθῆναι μὲν ἀναβαλλό-
φισιν γενέσθαι τῶν ἐνεστηκότων κακῶν, ἀφ᾽ ὧν μὴ ἐκ
τῶν ὀλίγοις τοιούτοις τύχη συνελθεῖν. τρέσομένοις δ᾽,
δένι τῇ ὀλιγωρίᾳ μείζονα προσθήκην τὸν ὄνειδος
ἀφ᾽ μὲν δὴ ταῦτα καὶ εὐτυχὴς ἀκροάσεις τε
τύχαιε, καὶ τὰ δεσμὰ λύσειεν. χρόνῳ δ᾽ ἐγένε-
νε, τιβέριός τε ἐπὶ τῶν καρφαλίων εἰς τουσκλάνον
C γένεται, ὅσον ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν τῆς ῥώμης, καὶ
χρήσιμος ἀξιοῖ τὸν ἀντωνίαν ἀφαιρεθῆναι, ἵνα
τοῦ δ᾽ τύχῃ τὸν ἀκρόασιν ἐφ᾽ οἷς τιν τὸν κα-
ρείαν ποιοῖτο αὐτὸ. ἦμεν δ᾽ τὸν ἀντωνία, τιβερίῳ
τὰ πάντα συγγενείας τε ἀξιώματι, ὁρῶσα γὰρ
δελφοῦ ἐξ αὐτοῦ γυνὴ, καὶ ἀρετῇ ἐξ σώφρων
χηρεύειν παρέμεινεν, γάμῳ τε ἀπεῖπεν τὸν πρῶ-
τον, καὶ περ ἐξ σεβαστοῦ κελεύοντος τινι γαμεῖν
D λοιδωρεῶν ἀπηλλαγμένον διεσώζετο αὐτῆς τὸ
ἰδία τε εὐεργέτης λῷ εἰς τὰ μέγιστα ἐξ τιβερίου.
ἐκλῆς γὰρ μεγάλης συστάσης ἐπ᾽ αὐτὸν ὑπὸ σηϊανοῦ
λε τε ἀνδρὸς, καὶ δυνάμιν ἐν τοῦ τότε μεγίστῳ τῆς
ἀφ᾽ τὸ τ῾ στρατιωμάτων εἶναι ἡγεμονίαν αὐτῷ, ὑπὸ
ἐκλῆς οἱ πολλοὶ, καὶ τ῾ ἀπελευθέρων ὑποτρέσαντες,
σραλωλικὸν διέφθαρτο. πρὸς ὀλίγον τε ἡ ὑπόθε-
μέγα, κἂν ἐπέπρακτο σηϊανῷ τὸ ἔργον, μὴ τῆς αὐτῆς
τόλμης χρησαμένης σωφρονίᾳ ἐξ σηϊανοῦ κακίᾳ
E ἐπεὶ γὰρ μανθάνῃ τὰ ὑπὸ τοῦ τιβερίου συγκείμενα, πρὸς
φ῾ ὡς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ πάλαι ὑπόπτως
σα τὰ γράμματα τοῦ πρωτάτου τῶν ἄλλων αὐτῆς ἐκέ-
ωσι πρὸς τιβέριον εἰς τὰς καρφαίας. ὁ δ᾽ μανθάνει τὸ
σηϊανὸν κτείνει, ἐ τὰς συνεπιβάλλες, τὸν τε ἀντω-
καὶ πρὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμωρίαν τε ἐπὶ
ζανε κἀπὶ τοῖς πᾶσι πιθανοῖ. ὑπὸ δὴ ταύτης τῆς
τωνίας ὁ τιβέριος ὠφελαλέμενος ἐξετάσαι τὸν
χον, ἀλλ᾽ εἰ μὲν καταψεύσεσθαι φησὶν ὁ τιβέριος ὅτι
F γέλπαν τὰ εἰρημένα, εὐτυχὴς δρᾶσαι κομίζεται
αὐτῷ τιμωρίαν λῷ ὅπῃτε μηκα αὐτὸς. εἰ δ᾽ βα-
ζομένῳ ἀληθῆ φανῆναι τὰ εἰρημένα, μήπω καλῶς
παθῶν τὸν ἀπελεύθερον ἐπ᾽ αὐτὸν μᾶλλον καλεῖν τὸ
δικεῖν. καὶ ὁ ἀγρίππας ταῦτα φαμένης πρὸς αὐ-
αὐτωνίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο ἀξιῶν ἐξέτασιν
νέσθαι ἐξ πράγματος. καὶ ἡ αὐτωνία, οὐ δ᾽ αὐτὸς
λὺς ὢν ὁ ἀγρίππας ὅπῃ τοῖσδε δεῖσθαι, ἡμῶν ἐξ
G λαβοῦσα τοιοῦτον, ἐωρᾶτο μὲν τιβέριος ὅπῃ φανε-
χείμενος προϊόντων γαίῳ τε ἐξ σκέψης ἡνιοχῶν ἀγρί-
πα, ἀπ᾽ ἀρίστου ἦσαν, πρόσω προπεμπόμενα τὰ φανε-
παρεκάλει καλεῖσθαί τε τὸν εὐτυχῆ, καὶ ἐξετάσαι
ὁ δ᾽, ἀλλ᾽ ἴσων μὲν εἶπεν αὐτωνία, οἱ δεῖ ὅτι μηκέτι
τῇ ἐμαυτῷ, ἀνάγκη δ᾽ τῆς σῆς πρὸς ἀγρίππαν ἐκ-
μένῳ, πράξω τὰ πρασόμενα. ταῦτα εἰπὼν κελεύει
μάκρωνα ὃς σηϊανῷ ἀγαθὸν λῷ, τὸν εὐτυχῆ ἀγα-
γεῖν. ὁ μὲν, ὡδὲν εἰς ἀναβολὰς περιῶν, τιβέριος δ᾽ ὡ-

πυνθάνετο τι καὶ ἔχοι λέγειν κατ' ἀνδρὸς ἐλευθερίαν αὐτῷ A Cæsar quidnam contra eum afferat a qvo libertatem acceperit. qui respondit: Domine, vectabantur in curru Cajus iste & Agrippa, me sedente illis ad pedes: ubi post multos sermones ultro citroqve habitos, Agrippa his verbis ad Cajum usus est: O si jam tandem dies illa veniat, qua senex iste decedens te orbi relinquat principem: nihil enim huic voto obesse posset nepos ejus Tiberius, qvem tu facile opprimeres. Tum vero ad publicam orbis felicitatem mea quoque privatim accederet. His verbis Tiberius facile credens, nonnihil etiam veteri offensa motus, quod Agrippa jussus colere Tiberium ipsius ex Druso nepotem, neglecto hoc mandato totus in Cajum erat propensior: versus ad Macronem, huic, inquit, injice vincula. At Macro non satis intelligens quemnam ille diceret. neqve enim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cunctabatur donec exactius rem perciperet. interim Cæsar aliquantisper gestatus per circum, denuo Macronem appellans: An non, inquit, jussi ut huic vincula injicias? quo scitante cui tandem, Agrippæ inquam, ille respondit. Agrippa vero ad preces versus, per memoriam filii, cujus consvetudine simul educatus familiarissime usus fuerat, & per collata in adolescentem Tiberium officia rogabat veniam. sed frustra, prætorianis ita ut erat purpuratum in vincula trahentibus. cumq; æstus esset vehemens, & præ inopia vini sitis eum ureret, conspicatus qvendam e Caji servis nomine Thaumastum gerentem hydriam poposcit potum. & cum libenter oblatum hausisset, inquit, certe tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministerium: quam primum enim hanc necessitatem evasero, impetrabo tibi libertatem a Cajo, quandoquidem etiam vincto mihi non es gravatus ministrare, ut antea dum pristina mihi fortuna maneret integra. nec fefellit hominem, sed gratiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thaumastum a Cajo impetratum manumisit, & bonorum suorum dispensatorem constituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæq; filiæ reliquit eadem ministerii conditione, apud quos in pretio usqve ad extremum diem habitus consenuit. Sed id postea contigit. Tunc vero Agrippa vinctus ante regiam stabat inter alios quosdã æque vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem. cui cum insedisset bubo, unus e vinctis natione Germanus alitem conspicatus, scitatus est e milite quisnam esset ille purpuratus. & cognito Agrippam esse, Judæorum nobilissimum, rogavit militem ut liceret sibi propius ad eum accedere, cupere enim se quædam de ipsius patria cognoscere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô juvenis, inquit, contristat te quidem tam repentina & improvisa fortunæ mutatio: neq facile credes prope esse effugium, sic consulente rebus tuis divina providentia. sed testor patrios deos, & qui huic regioni præsident, & qui nos perduxerunt in hæc vincula, qvod nihil auribus tuis daturus sum, neqve te inani

ἤρετο τι καὶ ἔχοι λέγειν κατ' ἀνδρὸς ἐλευθερίαν αὐτῷ παρεσχηκότος. ὁ δὲ φησὶν, ὦ δέσποτα, ἐωρῶντο μὲν ἐπ' ἀμάξης, καίτοι τε ἅτ' ἐπ' ἀγχίπατρας σὺν αὐτῷ, ἐπ' ὀφῶν ἐγὼ μόνου τῶν ποδοῖν. λόγων τε πολλῶν ἀνακυκλουμένων, ἀγρίππας φησὶ πρὸς καίσονα, εἰ γὰρ ἀφίκοιτο ποτε ἡμέρα ἡ μέλλουσα ὁ γέρων ἅτ' ἐπ' χειροτονοίησε ἡμέτερα τῆς οἰκουμένης. ἀδὲν γὰρ ἡμῖν πρέσχοι ὁ ἐκείνου υἱωνὸς αὐτὸ γένοιτ' ἂν ἐμποδῶν ἐπὶ τὸ σὲ πλουτῶν. καὶ ἅτε οἰκουμένη ἦν ἂν μακαρία καὶ ἐγὼ πρὸς αὐτῆς. πρέσβεις ἦ πᾶσα ἡγησαμένου τὰ εἰρημένα. καὶ ἅμα μῆνιν ἀναφέρων τῷ ἀγρίππᾳ παλαιὰν, ὅτι κελεύσαντος αὐτὸ ἱεραπολεῖν πρέσβυν ἐκείνου γεγονότα, ἐπ' ὀρφανὰ παῖδα ὄντα, ὁ ἀγρίππας ἀτιμίως ἦγε ὠδάκρυσα μέντος τὰς ἐντολὰς, καὶ πᾶς ὡς ἅτ' καίσονα μετεκάθιζεν, ἅτ' μὲν δὴ φησὶν μάκρωνι δῆσον. μάκρων ἦ τὸ μὲν οὐ σαφῶς ὅντινα ἂν προσάξειεν ἐξεπίτασεν, τὸ ἦ σὺν ἂν προσδοκῶν τοῦτο τῷ ἀγρίππᾳ αὐτὸν βουλεύσαι. τι πιθὸν, ἐπανεῖχεν ἀκριβώσαι μὲν τὰ εἰρημένα ἐπεὶ ἦ κἀμοὶ προσιόντας τὸν ἱππόδρομον λαμβάνει τὸν ἀγρίππαν ἐσηκότα, καὶ μὲν δὴ φησὶν μάκρων ἅτ' ἐπανερομένου ἔν τινα ἔν, ἀγρίππαν γε εἶπεν. ὁ δὲ ἀγρίππας, τρέπεται μὲν καὶ δεησις, ἅτε παιδὸς ὢν σωτερῶ ζηλοτυπουμένου, καὶ ἅτε πρέσβεως τῆς ἀνατροφῆς. ἐμὲν ἤνυεν γέ τι, ἀλλ' ἦγον αὐτὸν ἐν προφυρίσι δέσμιον. καὶ καῦμά τε γὰρ σφοδρὸν ἦν. ὁ δὲ οἶνος ἅτ' ἀπιστία μὴ πολλὰ γεγονότος, δίψος ἐξέκαιεν αὐτὸν, καὶ τι καὶ ἡγωνία καὶ τὸ παρ' ἀξίαν καταλαμβάνειν. θεασάμενός τινα τῶν καίσονα παίδων θαυμασὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ κομίζοντα ἤτησε πιεῖν. καὶ ὀρεξάντος προθύμως πιὼν, ἀλλ' ἔπερ ἐπ' ἀγαθοῖς φησὶν ὦ παῖ τὰ τῆς δεξιᾶς Θαυμαστὸς γέγονεν, Θαυμαστῆς μοι γνωμένης τῶνδε τῶν δεσμῶν, οὐκ ἂν βραδύνοιμι ἐλευθερίαν ἐπιπρασάμενός σοι ὠδὰ παῖ, ὃς ἐ δεσμώτῃ μοι γνωμένῳ Θαυμαστὸς καθάπερ ἐν τῷ πρότερον καθεστηκότι ὀφθαλμῷ τῆς σῆς ἐμὲ ἀξιώσεως οὐκ ἐνέλιπες. ἐ οὐκ ἐψεύσατο ταῦτα εἰπών, ἀλλὰ δὴ ἠμείψατο. ἐν ὑστέρῳ γὰρ βασιλεύσας ἦ θαυμαστὸν μείζονος ἐλευθερότητος ἀφῆκεν παρὰ καίσαρος γενόμενος λαβών, καὶ ἦ ἀσίας ἐπίτροπον καθίστησιν. πλούτων τε τῷ ἰδίᾳ ἀγρίππᾳ ἐ βερνίκῃ τῇ γυναικὶ ὅπερ τοῖς ὁμοίοις Θαυμαστὸς μὲν κατέλιπεν, ἐν τιμῇ τε ὢν ταύτῃ, μέχρις πλούτου. καὶ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. ἀγρίππας ἦ τότε δεθεὶς εἰσήκει πρὸς ἅτ' βασιλείου πρός τινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας μετὰ πολλῶν οἱ ἐδέδεντο. καί τινος ὀρνέου καθίσαντος ἐπὶ ἅτ' δένδρου ὦ ἀγρίππας προσεκέκλιτο, βύβωνα ἦ οἱ ἑωμαῖοι τὸν ὄρνιν ἅτ' τὸν καλοῦσιν, ἦ δεσμωτῶν τις γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν στρατιώτην, ὅς τις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. καὶ μαθὼν μὲν ἀγρίππαν ὄνομα, αὐτῷ, ἰουδαῖον ἦ τὸ γένος, καὶ τῶν ἐκείνῃ ἀξιολογωτάτων, ἠξίωσεν τὸν σωδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην, πλησίον ἐλθεῖν Θαυμαστὸν λόγων, βέλεσι γάρ τινα ἀμφὶ ἦ πατρίων ἔρεσθαι αὐτόν. καὶ τυχὼν, ἐπεὶ πλησίον ἵστατο δι' ἑρμηνείας, ὦ νεανία φησὶ, καταχθεῖ μὲν σε τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλοῦ τε ἅτ' ὄντος καὶ ἀθρόαν ἐπαγαγὸν τὴν τύχην. ἀπίσασι δέ σοι ἦ λόγων, οἱ ὅπῃ φυγῇ κατοῦ ἐφεστηκότος δηρούτου ἦ θεὸς τὴν πρόνοιαν. ἴσθι γε μὲν θεοὺς τοὺς ἐμοὺς πατρῴους, καὶ τοὺς τῇδε ἐγχωρίους, οἳ τόνδε ἐπευπένδυσαν ἡμῖν τὸν σίδηρον, ἐπομνύμενός, λέγω τὰ πάντα, ἅτε ἡδονῇ γλωσσαργῷ διδοὺς τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον, ἅτε Θαυμαστῆς

consolatione lactaturus: non ignarus quod hujusmodi prædictiones si eventus frustretur, majorem afferant mœstitiæ cumulum, quam si nunquam omnino auditæ fuissent. itaqve æqvum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid dii portendant manifestis auspiciis. Fieri non poteſt quin confestim evadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atqve potentiam pervenias, usqve ad eorum invidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem qvoqve habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem qvando hanc alitem iterum videris, qvintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cælestes missa hac ave nunciant: cujus rei cum habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, qvo spe futuri commodi levius feras præsens infortunium. proinde rogo ut qvãprimum felicitatem istam repræsentari tibi senties, des operam ut nos qvoqve eripiamur ex his adversitatibus. hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, qvam postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia graviter ferens calamitatem juvenis, Tiberium qvidem pro eo deprecari putabat non solum difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit ut in custodia servaretur a militibus commodis moribus præditis, convictoremq; haberet centurionem ei curæ præpositum, & qvotidianis uteretur lavacris, & pateret ad eum libertis atqve amicis aditus, qvorum sublevaretur officiis. admittebanturq; ad eum, Silas amicus, & e libertis Marsyas atq; Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula qvasi venalia circumferentes, noctu substernebant permissu militum jam ante præmonitorum Macronis imperio. atqve in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterum Tiberius Capreas reversus primum langvore modice tentatus est: invalescente deinde morbo jam male de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersiit filios, qvasi ad extremum colloqviũ. erant autem ei non naturales, sed adoptivi. nam Drusum unicum filium amiserat. supererat hujus filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Cajus ex Germanico fratre natus, jam adultus & disciplinis liberalibus pulchre excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, qvod esset modestissimis moribus, comis in alloqviis, & nemini se præferens. qvibus artibus non senatus modo ac populi favorem sibi paravit, verum etiam qvotqvot ubiq; sunt provincialium, qvos partim affabilitate, partim officiis devinxerat. qvam ob rem defunctũ omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prosecuti, tãqvã in privata qvisq; mœstitia. adeo citra omnẽ omnium offensam vixerat: qvod & filio ejus

εὐθυμεῖν σε ἐκπαιδαγωγῶ. αἱ γὰρ ὧδε τοιῶσδε προαγορεύσεις ὑστερηκότως δ' ἐπιδείξαντος, ἔργῳ χαλεπωτέραν ποιοῦσιν τὴν ἀχθηδόνα, ἢ μηδ' ὅτιοῦν ἀκοαὶ γενόμεναι. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμὸν κινδύνοις ὑποβαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμενος σοι διασαφῆσαι τοῖς προαγορεύσεσιν τῶν θεῶν. σὺ δ' ἴσως οὐκ εὐθέως ἀπαλλαγήσῃ τῶνδε τῶν δεσμῶν παρέσῃ, καὶ ποδὸς ὀλίγου μείζονος ἀξιώματός τε καὶ δυνάμεως, ζηλωτὸς τοῖς ἀνὰ γένος πᾶσιν οἷς νῦν δι' οἶκτον τὰς τύχας σου λαμβάνουσιν. εὐδαίμων τε ἂν ποιοῖς τὸν τελευταῖον, παρὸν οἷς τὸ ὅλον κατάλειπε μέρος καὶ τὸν, μνημονεύων ὁπότε εἰς αὖθις τὸ ὄρνιν θεάσαιο δίς τον, πέντε ἡμέρους σοι τοῦ τελευταίου ἐσομένου. ταῦτα πεπραξάτω μὲν ἅπερ δέδοκται σοι τὸ θεῖον· τὸ ἐξαπορεῖλαν τούτοις τὸν ὄρνιν. προγνώσεώς τε αὐτῶν σωθεὶς τοῦ θεραπευομένου δοκοῦντος ἡγησάμενος, ὅπως ἐπισπέρῃ ἀγαθὰ μέλλοντος λυσιτελεῖν, ἐν ὀλίγῳ τοῦ ἀχθηδόνα δ' παρόντος πῆμα. μνήμην ποιεῖσθαι εἰς χεῖρας σε θεραπευομένου δ' εὐδαίμονος, καὶ δ' καθ' ἡμᾶς διαφθειρομένου δυσχέραν ἢ τὰ νῦν συνέσεσθαι. καὶ ὁ μὲν Γερμανικὸς τοιάδε πρὸς τῶν, εἰς τοῦνδε ὠφέλειαν τοῦ ἀγρίππα, ἐφ' ὅσον ἐν πῖς ὕστερον καταφάνη τεθαυμάσθαι ἄξιος. ἡ δ' ἀντωνία, χαλεπῶς φέρουσα τοῦ δυσχέραν, τὸ μὲν πρέσβυ ὡς αὐτὸν διαλέγεσθαι, ἐργοδέστερον ἐνόμιζε, καὶ ἄλλως ἐπ' ἀπράκτοις ὑμνούμενον. εὐρίσκετο δ' αὐτῷ θεραπεία μάκρωνος βαλιωτῶν τε μετρίων ἀνδρῶν, οἳ θεραφυλάξειαν αὐτὸν ἐν φρουτίσιν ἐκατοντάρχῃ ἐφεστηκότι τε ἐκείνοις καὶ σωφρονεῖν ἐσομένῳ, λουτρεῖά τε καθ' ἡμέραν συγχωρεῖσθαι καὶ ἀπελευθέρων καὶ φίλων εἴσοδος τοῦ τε ἄλλου βασιλικοῦ ἢ τῷ σώματι ὑφοιτ' ἂν. εἰσιέσαν τε οὖν αὐτὸν φίλος τε σίλας, καὶ τ' ἀπελευθέρων μαρσύας καὶ συχεὺς τροφὰς εἰς κομίζοντες αἷς ἔχαιρεν, ἐπὶ δὲ ἐπιμελείᾳ πάσῃ ἔχοντες, ἱματιά τε κομίζοντες ὅτι πρὸς τοιαύτῃ πράξεως, ὁπότε νύξ γένοιτο ὑποστρώννυσαν αὐτῷ συμπράξει τῶν βαλιωτῶν μάκρωνος στρατηγοῦ. καὶ ταῦτα ἐπράττετο ὅτι μείωσις ἐξ, καὶ τὰ μὲν καὶ ἀγρίππαν, ἐν τούτοις δύο. πρόελθὼν δ' ἐπὶ πελευθῶν εἰς τὰς καπρέας, ἐμαλακίζετο, τὰ μὲν πρῶτα μετρίως. ἐπιδόσης δ' εἰς τὸ μᾶλλον τῆ νόσῳ, πονηρὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας, ἐυοδον ὃς δύο αὐτῷ πρωτοτόκῳ τῶν ἀπελευθέρων, κελεύει τὰ τέκνα προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν. χρῆναι γὰρ ἀφικέσθαι φησὶ λόγων πρὸ τελευταίων. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν ἀκέτι, θρέπτος γὰρ δὴ ὁ μόνος αὐτῷ γεγονώς, ἐτύγχανε τεθνεώς. ὧν δ' τότε κατελείπετο Τιβέριος ἐπικαλούμενος γεμελλος, καΐος τε γερμανικὸς πρὸς ἀδελφῆς ὧν γεγονώς, νεανίας τε ἤδη καὶ παιδείαν σκηπτουχικὴν ἐπὶ πλείστον, εὐνοίᾳ τε δήμου διαφέρων, διὰ τοῦ γερμανικοῦ δ' πατρὸς ἀρετήν. ἐπὶ μέγιστον γὰρ δὴ δόξης ἦλθεν ὑπὸ πᾶσι τοῖς πολίταις τιμῆς, εὐσταθείᾳ τρόπου, καὶ δεξιότητι δ' ὁμιλεῖν ἀνεπαχθὴς ὤν, καὶ τοῦ ἀξιοῦν τι ὑπομένων δ' βουλεύσασθαι ἥκιστα πᾶσιν εἶναι. ἐξ ὧν οὐ μόνον ὁ δῆμος, καὶ ἡ βουλὴ, μείζονος ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑποτελῶν ἕκαστον ἐθνῶν. οἱ μὲν ὁμιλητότερον ἀλισκόμενοι τῇ χαρίτι τῆς ἐντεύξεως, οἱ δ' πίστει τῆς ἐκείνων ἀφηγήσεως ὑπολαμβάνοντες. πᾶσι δὲ τὰ αὐτὰ τελεσθησόμενα δι' ὑπῆρχε πᾶσιν, οὐ μεγαλοπρεπείας τῆς ἐρχῆς ἐπιφθονουμένου τοῦ συμφορᾶν, λύπη δ' ἀληθὴς οἰκείοις μένων, διὰ τὸ ἴδιον τυχεῖν ἑκάστοις τοῦ μετασχεῖν αὐτοῦ ὑπελήφθαι. οὕτως ἀνεπαχθῶς ὡμίλησε τοῖς ἀνθρώποις, ἐξ ὧν μέγα ὄφελος τῇ παιδὶ αὐτοῦ

ὑπ

ϖλὸ πάντα πλεῖστον, τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τὸ A plurimum profuit, cum apud cæteros, tum ma-
στρατιωτικὸν ἦρτο, αἱρετὸν ἀριθμοῦντες τὸ ϖρὸς τῆς ἀρ- xime apud militarem multitudinem, quæ pro
χῆς ἐκείνῳ ϖροκινδυνευομένης εἰ δεήσοι. τελευτᾶν. ὁ δὴ τι- ipsius dignitate tuenda nullum periculum non
βέριος δόξαν ϖροσταγμα ποιησάμενος τοῦ ὑστε- aditura videbatur. at Tiberius cum Euodum
ραίου τὸν εἰσαγαγεῖν τοὺς παῖδας, εὐχεται τοῖς jussisset in crastinum summo mane filios adduce-
πατρίοις θεοῖς σημεῖόν τι ϖροφανῆναι τὸν αὐτῷ δείξαι ϖρὸς re, precatus est deos patrios, ut manifesto aliquo
τὴν ἡγεμονίαν διαδεξόμενον, ἀπὸ δὲ ὧν μὲν τῆς ἡλι- indicio designarent futurum successorem in im-
κίας αὐτοῦ καταφανῶν, μεῖζον δὲ ὄντος τι καὶ βουλή- perio, cupiens quidem id nepoti ex filio relin-
σεως τῆς αὐτοῦ ϖεπεισμένως δὲ ϖρὸς τὸ ϖαρὸν αὐτοῖς ἀποφα- B qvere, sed non ausus rem tam arduam tentare
νόμενον. οἰωνισμὸν δ' οὖν αὐτῷ ϖοιοῦνται, ὡς ἐκεῖ- inconsultis numinibus. Itaqve augurium con-
νον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν, ὃς ἂν κατὰ τὴν ἕῳαν ϖρώτος cepit, eum sibi successurum, qui seqventi mane
ἀφίκηται ϖρὸς αὐτὸν ϖρωΐτερος. ταῦτα διανοηθεὶς, prior ad salutandum se venerit. quare pædago-
ϖέμϖει τάχιστα τὸν ϖαιδαγωγὸν, κελεύων ἅμα gum nepotis præmonuit, ut mox prima hora ado-
ϖρώτην ὥραν ἄγειν τὸν ϖαῖδα, ὡς αὐτὸν καταμελήσει- lescentem adduceret, ratus Deum huic principa-
ν ἀδυ ϖραγμάτων τὸν θεὸν ὑϖολαμβάνων. ὁ δ' ἀντι- tum annuere. sed aliter visum est cœlesti numi-
ψηφίζεται αὐτῷ τὴν χειροτονίαν. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἐν- ni. nam cum Imperator hæc volutans, diluculo
θυμούμενος ἐϖεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, κελεύει τὸν jussisset Euodum eum e filiis introvocare qui pri-
εὐοδον εἰς καλεῖν τῶν ϖαίδων τὸν ϖάροντα ϖρῶτον. C or advenisset, egressus ille Cajum offendit pro
ἐξελθὼν δ' ἐκεῖνος, καὶ τὸν ϖαῖδα ϖρὸ δόματίου κα- cubiculi foribus. nam Tiberius aviti propositi
τελαβών, ὁ δὲ τιβέριος ὑ ϖαρὰ μὲϖαρὸν μεϖαύρου τῆς τρο- ignarus jentaculo remoratus est. Tum Euodus,
φῆς αὐτῷ γιγομένης, ἤδει δ' ἤδὲν ὧν ἐβούλετο, ὁ δεσϖό- vocat te, inquit, pater: simulq; introducit juve-
της καλεῖσθαι φησὶν ὁ ϖατὴρ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτόν. nem. Quo viso Imperator cogitare cœpit divi-
τιβέριος δ' ὡς θεᾶται ϖαῖδα, τότε ϖρῶτον εἰς διάνοιαν nam providentiam, per quam sibi adempta sit
ἐλθὼν δ' θεῖα τῆς ἐξουσίας, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν ἡγεμο- potestas statuendi quæ decreverat: sentiensqve
νίαν ϖαντελῶς ἀφῃρημένην διακυρουμένης οἷς ψηφίσοιτο, diversum cordi esse superis, non tam suam vo-
δυνάμεως ἐκεῖθεν αὐτῷ μὴ ϖροσγιγομένης, ϖολλὰ δὴ D luntatem irritam doluit, quam vicem infelicis
κατωλοφυράμενος, αὐτὸν μὲν δ' ἐφ' οἷς ϖροβουλεύσε- nepotis, cui non satis esset principatum adimi,
ται κυρωθὲν ἀφῃρημένον τὸ κράτος, τιβέριον δὲ τὸν ἰώ- nisi etiam incolumitas in ultimum discrimen ve-
νου ὡς τῆς τε ῥωμαίων ἀρχῆς ἐμὲ διαμάρτοι καὶ τῆς niat: quandoquidem alio potentiore futuro, pa-
σωτηρίας κεχρημένον, διὰ τὸ ἐϖ' ἄλλων κρειττόνων rum eum tutatura videbatur sanguinis propin-
σῶν ἀνεκτὸν εἰσηγησαμένῳ τὸν σωναυαστροφὸν κίνδυ- quitas in æmulatione potentiæ, altero non ante
νον, τὸν σωτηρίαν αὐτῷ δ' μὴ συγγνῶς ὠφελῆσαν securum putante suum principatum, quam si in-
δυναμένῳ, φόβῳ τε καὶ μίσει δ' ἐφεῖναι χρησο- sidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathe-
μένῳ ϖρὸς αὐτὸν, τὰ μὲν ὡς ϖροστρεύονται τῇ ἀρχῇ, maticorum quoque disciplinis addictior, juxta
τὰ δ' ὡς ἀνατιβουλεύειν ἑαυτέρ τι τῆς σωτηρίας καὶ E quorum consilia in tota vita pleraqve agere es-
τῆς ἀνυλλήϕευτον τῶν ϖραγμάτων μὴ ἀφησόμενον. solitus. nam & Galbam olim venientem conspi-
ἰδοὺ δὴ καὶ γνεθλιαλογία τιβέριος τὰ μάλιστα ϖροσ- catus versus ad intimos quosdam amicos, En,
κείμενος, καὶ κατορθούμενα αὐτῇ μείζονως τῶν εἰς inquit, virum, futurum aliquando Romanorum
τόδε ἀνακειμένων ἐκόντων τὸν βίον ἐξηγμένος. γάλ- principem. In summa nemo Cæsarum unquam
βαν ϖοτὲ θεασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσιόντα, φησὶ ϖρὸς τοὺς tantam fidem habuit divinationibus, non vanas
ϖαρόντας αὐτῷ, ὡς ὠφελήσοιτο ἀνὴρ τῇ ῥωμαίων ϖοτὲ μηνόμενος ἡγεμονίᾳ. τά τε ϖάν- expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœ-
τα μαντειῶν ὅσα ἐχόμενα ϖάνυ ἡγούμενος ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ ἦν, F rore affectus est ob id quod acciderat, non secus
ἅτε δ' ἐϖαληθεύοντος αὐτῶν δὴ τοῖς ϖράγμασιν ἐχέϖτο αὐτοῖς. ac si nepotem jam extinctum cerneret: seqve
καὶ ϖότε ἐν χαλεϖοῖς ἰδοὺ σωτυχίαις γεγονότος, ὡς ἐϖ' ὀϖα- ipsum culpabat, qui confugisset ad hujusmodi
λωλότι τῷ υἱῷ δ' ϖαῖδες ἀχθυνῶς διατιθέμενος, ἐκ- omina. cum enim liceret ei securo e vita exce-
ϖλεμψιν αὐτοῦ ϖοιούμενος, τοιοῦτόν οἰώνισιν ϖρομη- dere, nunc corruptam sibi hanc felicitatem præ-
θοῦς. ϖαρὸν γὰρ ἂν αὐτῷ λύϖης ἀϖηλλαγμένῳ τελευ- scientia futuri carissimorum infortunii. Itaqve
τᾶν ἀμαθίᾳ τῶν ἐσομένων. διαφθείρεσθαι τοῦ ϖρογινώσκειν quamvis turbatus inopinata principatus sui suc-
τὸν ἐσομένου δυσχέρειαν τῶν φιλτάτων τελευ- cessione, invitus & reclamante animo sic Cajum
τᾶν. καὶ ϖερ ἦν σωτελεσθὲν τῇ ϖάλαι δόξαν τῆς G alloquitur: Fili, etiamsi Tiberius propiore
ἀρχῆς εἰς ἐς σὲ ἤθελεν ϖεῖσθαι, ἄκων τε καὶ μὴ βου- consanguinitate me contingat, tamen cum me-
λόμενος, φησὶ γοῦν ϖρὸς τὸν ϖαῖδα, ὦ ϖαῖ, καὶ ϖερ μοι um de te judicium, tum vero deorum immorta-
συγγνώσεσθε τιβέριός τε ὄντος, δόξητε τῇ ἐμαυτοῦ, lium suffragium secutus, tibi in manus trado
καὶ τοῦ ὁμοψήφου ἐϖ' αὐτῇ τῶν θεῶν, σὶ Φέρων ἐγχει- Romanum imperium. rogo autem ut hoc ad-
ρίζω τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ἀξιῶ δέ σε μηδὲν ἀμνη- eptus non sis immemor benevolentiæ nostræ, qvi
μονῆσαι, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε εὐνοίας τῆς ἐμῆς, ὃς tibi sum tantæ felicitatis autor: & quam poteris
εἰς τοσόνδε σε ἀξιώματος καθίστημι μέγεθος, μήτε τοῦ ϖρὸς τιβέριον συγγνοῦς, ἀλλ' ὑϖειμένου,

gratius pro hoc beneficio, qvod post Deos totum meum est, potest reponere, qvam si illi non desis qvem tibi natura voluit esse conjunctissimum. nam alioqvin etiam scire te oportet, illo superstite stabilius fore tuum imperium: extincto vero, infelicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qvi in consangvinitatis jura peccant, nunqvã divinam ultionem effugiunt. Hæc Cajo extrema mandata dedit Tiberius, omnia qvidem pollicenti, sed ficte. Qvamprimum enim principatum assecutus est, fratrem juxta illius præsagium sustulit: & ipse qvoqve aliqvanto post conjuratorum insidiis oppressus est. At Tiberius Cajo successore sibi designato post paucos dies obiit, cum vixisset in Imperio annis viginti duobus, mensibus qvinqve, diebus tredecim. post qvem Cajus reipub. præfuit, qvartus in imperatorum serie. Romani vero nuntiato ejus obitu vehementer qvidem gavisi sunt, non tamen audebãt credere: non qvod verum esse nuncium non cuperent, qvod jamdudum magno redemissent libenter: sed qvod vererentur ne tentati falsis nuntiis, si intempestive gaudium suum detegerent, delatorum opera in certissimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem gravius afflixerat, qvod esset iracundus & implacabilis, etiam sine causa odio plerosq; proseqvens, & pro innata sævitia mortem levissimam pœnam existimans. qvapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes qvantum subesset spei frustratæ periculum. Marsyas vero Agrippæ libertus cognita morte Tiberii, curriculo ad patronum properavit, lætissimum ei nuntium asferens. qvem cum offendisset petentem balneum, admoto capite sermone Hebraico, mortuus est, inqvit, leo. id ille satis intelligens, inopinatoqve perfusus gaudio, at tibi, inqvit, tum pro cæteris officiis, tum pro hoc nuncio qvam tandem dignã gratiam referam; si modo vera nuncias. tum centurio qvi custodiæ præerat, animadvertens tam Marsyæ festinum adventum, quam insecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, suspicatusq; accidisse novi aliquid, rogavit qua de re inter se conferrent. quibus primo cunctantibus, cum ille urgere non desineret, tandem Agrippa ut jam familiari aperuit omnia, ibi centurio gratulatus ei plurimum hanc felicitatem, cœnam lautam apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur & poculis, ecce tibi quidam superveniens affert incolumem esse Tiberium, & brevi in urbem reversurum; quibus verbis territus graviter centurio, capitalis culpæ sibi conscius, quod cũ vincto lætũ convivium iniuisset nuntiato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc insuper intonans: Tu me impune falles mentitus mortem Cæsaris & non capite lues hãc linguæ petulantiã? Et cum dicto vinciri jubet, solutum hactenus,

ὡς σαὐτὸ τῶν θεῶν, καὶ μετ' αὐτοὺς ἐμοὶ σὺ κτλ.
χρείαν ἀγαθῶν παρέξῃς, ἀμείψεσθαί μου τὸ ἐπ' αὐτῷ
προθύμιον, καὶ ἅμα πρέσβυν φρονίσειν Δία τὸν
συγγένειαν. ἄλλως τε γινώσκειν ὡς τέχνῃ σὺ κτλ.
ἐρχῆς ἐμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας θείων γίνοιτ' ἂν κτλ.
ρίῳ. Φροίμιον δ' ὑπὲρ δυσχερῶς μεθιστάμενος κτλ.
γὰρ μονώσεις ἐπικίνδυνοι τοῖς εἰς τηλικούτων πραγμάτων ὄγκον καταίσειν, καὶ θεοῖς σὺν ἀτιμωρήτῳ κτλ.
πρὸς δίκην πρασσόμενα. ἀφανεῖς δ' ὄντας τὸ ἐπὶ πρᾶσσ' προσκαλοῦ. ταῦτα μὲν ὁ Τιβέριος ἐλ-
ὁ μὲν πλείονος ἐν τοῦ χαίρειν καιρὸν ἐπιχειρήματα, σὺ
λὰ κατασχὼν εἰς τὸν ἔρχειν, τόν τε Τιβέριον μετὰ
αἱρεῖται τῆς ἐκείνῳ, καὐτὸς ἐπιβουλῶν ἐπ' αὐτὸν
τεθεισῶν, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ. Τιβέριος
χαίων ἀποδείξας Δία δοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας
δίους ἡμέρας, ἔθανεν, χρὼν αὐτὸς τὸν ἔρχειν ἐνι-
τρεῖς, καὶ πέντε μεῖναι, ὡς ἐκ τοῦ αὐτῶν δυοῖν καὶ
χαΐου δ' ὁ ἐν αὐτοκράτωρ πέμπτος. ἐφ' ᾧ
δὴ πίστει τῆς Τιβερίου τελευτῆς, ὑφ' ἡσθέντες μὲν
ἀγαθῷ τῆς ἀγγελίας, ἐν μέσῳ πίστευον γεγονέ-
αὐτοῖς, οὐ τῷ μὴ βούλεσθαι, ὡς πολλῶν γὰρ ἂν
μησαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσαν τῶν λόγων. ἐν
ἢ μὴ ψεύδους τῆς ἀγγελίας ἡδομένης προσίεν-
τες, ὑπόδηλοι ὧσι δ' αὐτῶν χάρματος, ἐπ' ἀπω-
τὸ Δία δολῆς αὐτῶν ἡδομένης. τελεῖται δ' αὐτὸ
ὅτος ἐφ' ὧν μὲν τοὺς εὐπατρίδας ἐργάσατο θεὸς, ἀεὶ
γητος ὑπὸ πάντων, ἐξ ἀνήκεστος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι κα-
τασχεῖς, εἰ καὶ χωρὶς λόγου τὸν αἰτίαν ἐπαιτίαν
μισῶν, καὶ ὑπὸ πάσι μὲν οἷς κρίνοιεν ἐξαχθεῖ-
σιν ἔχων, εἰς θάνατον τε καὶ τῶν κουφοτάτων αἰ-
θεὶς τὸν ζημίαν. ὡς τε ἡδονῇ δ' ἐπ' αὐτῷ λόγῳ
ροντες τὸν ἀκούσαντα, εἰς ὃν ἐβούλοντο δοκεῖν
χρῆσθαι σκεκωλῶσθαι δείματι κακῶν, ἀ προσ-
ψευδέσι τῆς ἐλπίδος. μαρσύας δ' ἀγείρας
πελεύθερος πυθόμενος Τιβερίου τὸν τελευτὴν,
δρομαίως τὸν ἀγρίππαν ἀγγελιάφορος. καὶ κα-
λαῶν ἐν ἐξέδοις ὄντα, εἰς τὸ βαλανεῖον, ἐπεσ-
ὡς αὐτὸν γλώσσῃ τῇ ἑβραΐων, τέθνηκεν ὁ λέων
ἐφ' σωτερίοις τε τοῦ λόγου ποιησάμενος, καὶ χάρμα
ἐπ' αὐτῷ προσενεχθείς, ἀλλά σοι τῶν ἀπάντων μα-
ὅτι τῶνδε εὐαγγελίας χάριτος ἐν ἐμοὶ πάντων
νοντα, μόνον ἀληθῆ τὰ λεγόμενα εἴη. καὶ ὁ ἐκ-
ταίρχης ὅς γε τῇ φυλακῇ ἐφεστήκει δ' ἀγρίππα,
μενος τοῦ τε σπουδῆς μεθ' οἵας ὁ μαρσύας αὐ-
το, καὶ τι ἐκ τῶν λόγων χάρμα ἀγρίππα, σαφε-
ἐστον πόσοις καινοῖσι πνα γεγονέναι τῶν λόγων,
τὸ σφᾶς ὠθεῖ δ' λόγου τοῦ ἐφεστηκότος. οἱ δ' πως μὲ
παρέτρεπον, ἐγκειμένου δ' δεσπομένου ὁ ἀγρίππας
ἤδη γὰρ φίλος ὢν, μηδὲν ἐνδοιάσας. ὁ δ', ἐκπεπλη-
τοῦ ἡδονῇ δ' λόγου, Δία τὸ εἰς ἀγαθὸν τοῦ ἀγρίππα
φέρειν. προϋτίθετε αὐτῷ δεῖπνον. εὐαγχιμένου
αὐτῷ, καὶ δ' πάντων προϊόντος, πυρρῶν τις λέγων,
τε τὸν Τιβέριον, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς
πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινῶς θορυβηθεὶς τοῦ λό-
γου, Δία τὸ εἰς θάνατον ἀνακείμενα πεπαχέναι, ὑπ-
σμώτητε καὶ ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτου καίσαρος
τῆδαι μὲ χάρματος, ἀπωθεῖ τὸν ἀγρίππαν δ' ὑπ-
νιδίου. καὶ ἤπου φησὶν λήσειν με ψευσάμενος θανάτ-
αὐτοκράτορος καὶ ψεύσασθαι, ἀλλ' ἀκέφαλ-
σὴ δ' τὸν ἀναμαξάμενος τὸν λόγον; πυθόμενος, κελεύει δῆσαι τὸν ἀγρίππαν, λελυκὼς πρότερον αὐτ-

φω-

φυλακίαν τε ἀκριβεστέραν αὐτοῦ, ἢ πρότερον καθῆκε. Ἐν νύκτα μὲν οὖν ἐκείνην ὁ ἀγρίππας, ἐν τοιούτοις ἐν κακοῖς. τῇ δ' ὑστεραίᾳ λόγος τε πολὺς ἦν καὶ τὸν πλείω ἰσχυρίζομένων ὅτι τῇ πλάστῃ δὴ τοῦτο ἔργον, ἐπικέρδειά τε οἱ ἀνθρωπίνη φανερῶς ἤδη θρυλεῖτο. καί τινες ἐθυσίας ἐπέπλων, ὅπως λάθοι τε ἀφίκοντο ὧδέ τε γαῖα, ἡ μὲν πρὸς σύγκλητον τὸν Τιβέριν ἀμφιφθεῖσα τὸ πλάστλιον, ἐν τ' αὐτῷ ὧδε γράψασα τὴν ἡγεμονίαν ἐμφανίζουσα, ἡ δὲ, πρὸς Πίσωνα τὸν φύλακα τῆς πόλεως δὲ τὸ τε ἀγοράζεσθαι, καὶ τὸν ἀγρίππαν ἐκλύσειν ἐκ δὲ στρατοπέδου μελαίνην εἰς τὸ οἰκεῖον ἐν ᾗ πρότερον ἢ δεσμὴν διαίταν εἶχεν. ὥστε ἐν ἥρεμά λοιπὸν ἦν τὰ πρὸς αὐτόν. φυλακὴ μὲν γὰρ τήρησις ἦν, μὴ μέν τι ἀνέσεως τοῦ εἰς τὸ δίαιταν. γαῖος δ' ὡς ὅτι ῥᾳθύμως παρῆν, ἄγων δὲ πρόοδον τὸ σῶμα, πομφάς τε αὐτοῦ πομπὴν πολυτελεῖς νόμοις τοῖς πατρίοις, ἀγρίππαν τ' αὖ ἡμερὸν λύειν ὄντα πρόθυμον, καὶ λύμα ἀντωνίᾳ ἦν, ἔτι μίσος τοῦ πρὸς τὸ δεδεμένον, προμηθείᾳ τ' δὲ γαῖος ἀνέσεως, μὴ δόξαν ἀπόρως τὸ ἡδονῇ δεχομένῳ τὸ πλεῖον μετάστασιν, ἄνδρα ὑπὸ σκηνῇ δεδεμένον λύων ἐκ δὲ ἐξέβη. διελθουσῶν μὲν τοι ἐ πολλῶν ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὖ τὸ εἰς τὸ οἶκον, ἀποκείρει τε αὐτὸν, καὶ μεταμφιέννυσι. εἶτα τὸ διάδημα περιτίθησι τῇ κεφαλῇ, καὶ βασιλέα καθίστησιν αὐτὸν τῆς Φιλίππου τετραρχίας, δωρησάμενος αὐτῷ καὶ τὴν λυσανίου τετραρχίαν, ἀλλάττει τε τὴν σιδηρᾶν ἁλύσεα χρυσῆν ἰσοσταθμον, ἐπὶ ἀρχῇ δὲ τῆς ἰουδαίας, σκέπτεται μάρυλλον. δεύτερον δὲ ἔτι τοῦτο καίσαρος ἡγεμονίας, ἀγρίππας ἤξιε συγχώρησιν αὐτῷ γενέσθαι πλεύσοντι, τῶν τε δεσμῶν καταλυσόντος, καὶ τἄλλα ἐς δέον οἰκονομησομένῳ ἐπαινέσας. ἐ συγχωροῦντος δ' αὐτοκράτορος παρεῖν, παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη πᾶσι βασιλεὺς, πολλοῦ τε τὸ τύχης ἐπεδείκνυεν ὅτι τοῖς ἀνθρώποις τὸν ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐκ λογισμῶν ἀπορίας τε τὸ πρότερον ἐ δ' ἐν τῷ παρόντι εὐδαίμονος. ἐ οἱ μὲν ἐμακάριζον δὲ μὴ ἁμαρτίᾳ ζημιωθῆναι τὸ ἐλπίδων. οἱ δ' ἐν ἀπιστίᾳ τοῦ τὸ γεγενότων ἦσαν.

A & accuratius in posterum custodiri eum imperat: totamqve eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera vero die rumor de Tiberii morte increbuit, palam id jactantibus hominibus, qvibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: moxqve allatæ sunt a Cajo binæ literæ, alteræ, qvibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem urbi præfectum, idem indicantes, mandantesqve ut B Agrippam e castris dimissum restitueret in id qvod ante habitaverat domicilium. qvapropter bono animo vixit postea: nam licet custodiretur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterum Cajus Romam reversus, Tiberii simul corpus referens, more solenni funus celebravit sumptuosissime: & cum vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ C supersedit: non qvod ea male vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Tiberii facere, si confestim solveret qvem ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestemqve mutare præcipit. impositio deinde in ejus caput diademate, tetrarchiæ qvæ Philippi fuerat, regem constituit, adjecta Lysaniæ qvoqve tetrarchia, & pro ferrea catena dedit auream D pari pondere. in Judæam autem Marullum misit præsidem. Altero deinde anno principatus Caji Cæsaris Agrippa petiit veniam navigandi in suum regnum ordinandi ejus gratia, reversurum se hoc peracto pollicitus. Qvod ubi imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo qvanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsentis E felicitatis & egestatis pristinæ. & alii qvidem beatum prædicabant, qvi spes suas secutus esset pertinaciter, alii vix credebant tantam felicitatem hominis.

Κεφάλαιον ιή.
Ὡς ἡρῴδης τετραρχης ἐξωρίσθη.

CAP. IX.
Qvomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

Ἡρῳδιὰς δὲ ἡ ἀδελφὴ δ' ἀγρίππα συνοικοῦσα ἡρῴδῃ, τετράρχῃ δ' ἔτι τοῦ γαλιλαίας, καὶ περαίας, φθόνῳ τὰ δ' ἀδελφῷ τὴν ἐξουσίαν ἐδέχετο. ὁρῶσα ἐν πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγενημένον ἀνδρὸς δ' αὐτῆς, ἀλλὰ τε φυγὴ μὲν τότε πεποιῆσθαι τὴν ἔξοδον, ἀλλὰ λῦσαι τὰ χρέα, μὴ δυναμένου, κάθοδον δ' μετ' ἀξιώματος, καὶ ἔτως πολλὰ δ' εὐδαίμονος. ἐλυπεῖτο δ' καὶ βαρέως ἔφερεν τῇ ὅπῃ ποτὲ μεταβολῇ, καὶ μάλιστα, ὁπότε θεάσαιτο μὴ τῶν ἐνδόξων ὀφθαλμῶν τῆς βασιλείας ὅπῃ φοιτῶντα, τῆς πολήσεσι, ὅπως κρύπτεσθαι οὐκ ἠνείχετο τὴν δυσχέραν δ' φθόνῳ, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα ἐξῆρεν, καὶ λόγοις ὅπῃ τ' ῥώμης πολὺν ὅπῃ μηχανίας τ' ἴσων. ἐ γὰρ ἀνεκτὸν εἶναι φησὶ τὸν ζῆν, εἰ ἀγρίππας ἀριστοβούλῳ μὲν υἱὸς ὢν, βασιλεῦσι δὲ πατρὸς κατεγνωσμένῳ, πενίᾳ δ' ἀπόρως σωθεὶς, ὡς τελέως αὖ ὅπλοις φίλοις πανδημεὶ δ' ἐφ' ἡμέρας, φυγὴ δ' τ' δεδανεισμένων τ' πλοῦτῳ πεπτωκὼς ἐπανελήλυθοι βασιλεὺς, αὐτὸς δέ γε ὢν παῖς βασιλέως, δ' συγγενὴς τ' ἀρχῆς καλεῖντος αὐτὸν ὅπῃ μεταπηδᾶν τ' ἴσων, καθέζοιτ' ἀγροῖς ἐν ἰδιωτείᾳ ἀμοιβαίῳ. ἀλλ' εἰ καὶ πρότερον γε,

F Herodias autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ atqve Perææ, invidebat fratri hanc potentiam, qvem in celsiore qvam maritum cerneret fastigio: urebat eam nimirum, qvod qvi profugerat non valens debita dissolvere, tum reversus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida: hancqve mutationem iniqvissimo ferebat animo, præsertim qvoties illum videret ornatum regiis insignibus per turbas invehi: adeoqve non poterat imperare suis affectionibus, ut maritum assiduis G hortatibus ad similia speranda, & suscepta transmarina peregrinatione apud urbem ambienda erigeret: negans sibi vitam ferendam diutius, si Agrippa Aristobuli a patre supplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorum profugus, reversus regno fruatur: ipse vero filius regis, & a cognatis ad regnum invitatus per desidiam nihil tale affectaret, privata vita contentus. Atqvi marite mi, inqvit, si tibi antehac

moleſtum non fuit, in minore quam olim pater dignitate agere, nunc ſaltem honorem familiæ debitum appete. neqve ferendum puta exiſtimatione cedere viro, qui tuis quondam ſuſtentatus ſit opibus: neq; per tuam patiaris ignaviam, ut illi videatur plus in paupertate ſuperfuiſſe ad quærendam ampliorem fortunam induſtriæ, quã tibi in tam opimis facultatibus: quaſi non pudendum ſit te nunc ab eo ſecundum cenſeri, qui paulo ante niſi ſua miſericordia non potuit vivere. Ergo Romam eamus non parcentes nec labori, nec auri argentive impendiis, quandoquidem non tam hæc ſervare ſit optabile, quam parando regno inſumere. at ille reſiſtebat aliquandiu quietis amore, & ſuſpecta habens Romana, negotia: conabaturq; eam in diverſam ſententiam traducere: mulier contra quanto magis eum tergiverſari videbat, tanto urgebat improbius, nihil non tentandum cenſens regni cupidine: nec prius deſitit quam mariti extorqveret conſenſum, non valentis alias ejus importunitatem excutere. itaq; ſine parſimonia facto apparatu exquiſitiſſimo, una cum Herodiade Romam proficiſcitur. Agrippa porro cognita eorum mente ac apparatu, ipſe quoque ſe accinxit ad reſiſtẽdum: & quamprimum eos e portu ſolviſſe didicit, etiam ipſe Romam miſit Fortunatum ſuum libertum ad imperatorem cum muneribus, & literis ſcriptis contra Herodem: ſimulq; mandavit, ut per occaſionem amplius cum principe ſuper hoc negotio diſſereret. Qui ſubſecutus Herodem, & ſecunda navigatione uſus, tantum modo a tergo relictus eſt, quod tum primum ad Cæſarem admiſſo ſupervenit, literasq; reddidit. uterq; enim Puteolos appulit, & Cajus tum forte apud Bajas repertus eſt: id oppidulum eſt Campaniæ, quinque ferme ſtadiis a Puteolis diſſitum: ubi palatia ſunt ſplendidiſſima, dum imperatorum quisque ſuperiorem vincere contendit magnificentia: invitantibus eo lavacris calidis ſponte e terra ſcaturientibus, tam ad ſartiendam corporum valetudinem, quam ad animos otio relaxandos commodis. Itaq; Cajus ſimul ab Herode ſalutatus eſt, priorem enim eum admiſerat: ſimul Agrippæ perlegit literas, accuſantes Herodem, qvod prius cum Sejano conſpiraſſet in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faveret contra Caji novum imperium. argumento erat ipſius tetrarchæ apparatus, qui in armamentariis ſuis haberet tantum armorum, quantum inſtruendis virorum ſeptuaginta millibus ſufficeret. Quare Cæſar commotus, percontatus eſt Herodem, verane eſſent quæ nuntiarentur de armorum numero. quo annuente, neq; enim vera negare poterat: ſatis approbatam putans defectionem, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnum adjecit, pecuniam qvoq; ejus donans Agrippæ indicit: Herodem vero perpetuo damnavit exilio apud Lugdunum urbem Galliæ. Cognito deinde ſororem Agrippæ eſſe Herodiadem, pecuniam propriam conceſſit: & ratus non libenter fore marito calamitatis ſociam, in Agrippæ gratiam

Ἀγρίππᾳ μηδὲν ἐλύπει σε τὸ ἐν ἐλάσσονι τιμῇ πατὴρ γέγονας ἄνωθεν, νῦν γοῦν ἐρέχθη συγγνώμης ἀξιωσον· μηδὲ τοῦτόμε ἡγεῖσθαι πρέσχοντα τιμῆς ἀνδρὶ, ὃς τε δι' ἐκείνου τὸν, μηδὲ πενίαν ἀποφαίνεσθαι ἀνδρὸς, τῆς ἡμετέρας εὐπορίας ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι μᾶλλον, μηδὲ δι' ἀστρεύειν ἀνεπαίσχυντον ἡγεῖσθαι πρὸς ἐλέῳ τοῦ σῴζειν δεδεικότων. ἀλλ' ὅπι ἐῶμεν, καὶ μήτε νῦν φειδώμεθα ἔτι, μήτε ἀργυρίου πάνυ καὶ χρυσίου, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἐδαμοῦς ἐν βίοις ἡμῖν ἀφίξεσθαι τοῦ τηρῆσαι, αὐτῶν ἀναλώσεως τῆς ὑπὲρ τῆς βασιλείας ἕνεκα μόνης. ὁ δ', πῶς μὴ ἀπεμάχετο πῶν τοῦ ἡσυχίαν, ἐπὶ δώμης τ' ὄχλου δι' ἐκείνου λαμβάνων, ἀναδιδάσκειν τε αὐτὸν ἐπειρᾶτο. ὅσον ἐξαναχωρεῖν τὰ ἐώρα, μείζονος ἐπεκαίετο πόθου, μὴ ἀνιέναι πάντα πρᾶσσειν ὅπι τῆ βασιλέα. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνῆκεν, ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ἐμογμένως τῆ ἀκαιρίᾳ ἡδονῆς, ἀλλὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως δοκεῖν αὐτῆς τὸ ὅπι τοιοῦτος ψηφισάμενον. ὡς δὲ πάνυ ἐρρώσθη τε ὡς ἐνδεῶς πολυτελῶς, καὶ φειδοῦς μηδεμιᾶς χρῆσθαι, ἀνήγετ' ὅπι τῆς δώμης, ἅμα ἢ καὶ τῶν ἀδελφῶν ἀγόμενος. ἀγεπίπτως ἢ τοῦ τε Ἀγρίππου καὶ τοῦ ὠδρισκόλου αἰσθανόμενος, καὶ αὐτὸς πανταχόθεν ἤζετο. ἐπεὶ τε σκηπτοῦχος ἀκούει, πέμπει καὶ ὅπι τῆς δώμης φερτιμάτων αὐτῷ τ' ἀπολαύσοντα δῶρά τε κομιζόντων τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἐπιγνοὺς ὁ Ἡρῴδης, τάδε καὶ αὐτὸν διδάσκοντα ἐκ χρόνου τοιαῦτα· ὁ δ' ἐπαναχθεὶς τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἡρῴδην, καὶ ἀφικόμενος τοῦ τοῦ, τοσόνδε ἀπελείφθη ὁ Ἡρῴδης τὸν μὲν, ἐντυχεῖν χαίρων, ὁ δ', ἐπιπαίζων, καὶ γελᾶς ἀποδιδούς. καὶ περιπαλλόμενοι ἀμφοτέροις χαρᾶς, καὶ τὸν χαῖρον ἐν βαΐοις λαμβάνεσθαι δρίον δ' ἐστὶ καὶ ἕτερον τῆς καμπανίας, ὅσον κατὰ πέντε τῆς δικαιαρχίας κεῖσθαι. βασιλεῖοι τε ἐν κήποις αὐτόθι πολυτελέσι κεχρημένοι καθαπερεὶ λοιπὴν ἔντ' αὐτοκρατόρων ἑκάστῳ σκηνὴν ὑφ' ἁλλεάς, λουτρά τε παρέχεσθαι τὸ χρῆσθαι πᾶσιν ἀφθόνως ἀπόντα, ἀγαθὸν ὅπι τε ἐν τοῖς μέσοις, καὶ ἄλλως τοῦ ἀνειμένως τῆς ἀλκίμου σωμάτων. καὶ ὁ ἅμα τε περιορεύων τὸν Ἡρῴδην, τοῦ ὁ αὐτοῦ ἐπετύγχανεν, ἅμα τε δ' ἀγρίππου τὰς ἐπιστολὰς ἐπιών, ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου σπουδὰς, κατηγόρει δὲ αὐτοῦ ὁμολογίαν τε πρὸς κατὰ τῆς τιβερίου ἀρχῆς, καὶ πρὸς ἀρτάβανον παρθον ἐπὶ δ' παρόντος κατὰ τῆς καίου ἀρχῆς. ἐξ δ' ἐγκαλέσαντα τε τοῦ αὐτοῦ δ' λόγου μεμφόμενον ἐπὶ τοῖς ἀρχέουσα, κατασκευὴ ἐν τοῖς Ἡρῴδου ὁπλοθήκαις ὑπερκειμένη. ἐκινεῖτο τε τῶν τῶν εἰρημένων, καὶ τὸν Ἡρῴδην, εἰ ἀληθὴς ὁ πρὸς τῶν ὅπλων λόγος δ' ἦ, οὐχ ἕτερα ὑπὲρ ἀλλὰ τὸ ἀντιφήσειν ἀληθείαν, εἶναι τὰ ὅπλα. πρὸς ἡγεμόνα εἶναι τὰ ὅπι τῇ ἀποστάσει κατηγορήματα, τὸν τοῦ χίαν ἀφελόμενον αὐτὸν, προσῆκεν τῇ ἀρχῇ Βασιλέα ποιῆσαι, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τῇ ἀρχῇ πᾶ διδῶσιν, αὐτόν τε φυγῇ αἰδίῳ ἐζημίωσεν, ἀποικητέον αὐτοῦ λούγδουνον πάλιν τῆς γαλλίας. ἀλλὰ ἢ μαθὼν ἀγρίππου ἀδελφὴν ἔσαν, ταῖς χρήμασι, ἐδίδου ὑπόσα, σκευὴ ἴδιος ἦν, καὶ τὰ μὲν νομίσας τῇ ἀνδρὶ τῆς συμφορᾶς, τοῦτο

τ ἀδελφὸν ἔλεγεν. ἡ δ', ἀλλὰ σὺ μὲν αὐτοκράτωρ εἶπεν μεγαλοφρόνως τε καὶ ἀξιώματος τοῦ σεαυτοῦ πεποίντως ταῦτα λέγεις, κώλυμα δέ μοι ἐστὶν χρηστὴ σὺν τῇ χάριτι τ δωρεᾶς εὔνοια ἣν ἔσχες τ γεγαμηκότα, καὶ κοινωνόν με τ εὐδαιμονίας ἡγουμένου, ἃ δίκαιον ἐγκαταλιπεῖν τὸν ὁμότυχον καθιστάμενον. ὁ δ' ὀργὴν καὶ μεγαλόφρονα αὐτὸν ποιησάμενος, σωφήλαινεν μὲν αὐτὸν τῇ ἡρῴδῃ, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τοῦ ἀγρίππα δίδωσιν. ἡρῴδῃ μὲν δὴ φθόνῳ δὲ πρὸς τ ἀδελφὸν, καὶ ἡρῴδῃ γυναικείων ἀκροασαμένῳ καὶ φλογιῶν, δίκην ταύτην ὑπέμεινεν ὁ θεός. καΐος δὲ τ μὲν πρῶτον ἐνιαυτὸν, καὶ τ ἑξῆς, πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασιν, καὶ μετρίου παρέχων αὐτὸν, εἰς εὔνοιαν προὐχώρει, ὥστε τε ῥωμαίοις αὐτοῖς καὶ τοῖς ὑπηκόοις. προϊὼν δ' ἐξέκλινε δὲ ἀνθρωπίνως φρονεῖν ὑπὸ μεγάθους τ ἀρχῆς σκληραίζων αὐτὸν, καὶ τὰ πάντα εἰς ὕβριν δὲ θεὸν πολυτρόπως ἦρτο.

A parsurum promisit. ad hæc illa: Tu quidem Imperator, ut tua majestate dignum est loqveris: sed mihi conjugalis amor impedimento est quo minus fruar hac indulgentia. non enim æqvum censeo, ut cui secundæ fortunæ fui socia, eum nunc in adversa deseram. at ille indigne ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona ejus Agrippæ largitus est. atqve hæc fuit vindicta quam Deus intulit tum Herodiadi fratris successus invide ferenti, tum Herodi ad obsequendum vaniloqventiæ uxoris nimis facili. Cajus porro primo ac seqventi sui principatus anno rempub. administravit egregie: moderateqve se gerens, & Romanorum sibi favorem conciliavit & provincialium, procedente vero tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumelioſus in superos, ad reliqvam insaniam divinos etiam honores usurpare ausus est.

Κεφάλαιον ί.
Στάσις τ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων καὶ ἑλλήνων.

CAP. X.
Judæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

XV.

Καὶ δὴ στάσεως ἐν ἀλεξανδρείᾳ γιγνομένης, ἰουδαίων τε οἱ ἐνοικοῦσι καὶ ἑλλήνων, τρεῖς ἀφ' ἑκατέρας στάσεως πρεσβεύσαντες αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς τ καίσαρα. καὶ ἦν γὰρ τῶν ἀλεξανδρέων πρέσβεων εἷς ἀπίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἄλλα τε λέγων, καὶ ὡς τ καίσαρα τιμῶν ἀφιοροῖεν. πάντων γὰρ ὅσοι τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἰσιν, βωμοὺς τοῦ καίσαρος καὶ νεὼς ἱδρυμένους, τά τε ἄλλα πάντ' αὐτοῖς ὥσπερ τοὺς θεοὺς δεχομένους, μόνους τούσδε ἀδόξους ἡγήσασθαι ἀνδριᾶσι πεμφθῆναι, καὶ ὅρκιον αὐτοῦ τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἀπίων καὶ εἰρηκότος, ὑφ' ὧν ὀργὴν ἤλπιζεν τὸν καίσαρα, καὶ εἰκὸς ἦν, φίλων ὁ πρεσβεύσας τ ἰουδαίων τ πρεσβείας ἀνὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος, ἀλεξάνδρου δ' ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὤν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἵ τε λόγοι ἐπ' ἀποτροπαῖα χωρῶν τ κατηγορημένων. παρεσκεύαστο δ' αὐτὸν καΐος κελεύσας σκηπτῶν ἀπελθεῖν, ὡς ἐργῆς τε ὤν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτούς. ὁ δὲ φίλων ἐξεισὶν ὑβριζόμενος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους, οἳ πρὶν αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρεῖν καὶ λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένος, ἔργῳ δὲ ἤδη τ θεὸν ἀντιπαρεξάγοντος.

Cumqve inter Judæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab utraqve parte legati delecti ad Cajum missi sunt. Apion vero Alexandrinorum legationis princeps multa in Judæos jactavit crimina, interqve cætera quod Cæsarem non proseqverentur debitis honoribus. nam cum quam late patet orbis Romanus Cajo extruantur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut jurare per nomen Cæsaris. Hic acerbe invecto Apione, multisqve aliis qvæ ad exasperandum Cajum facerent, Philo e Judæorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est a Cæsare jubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab injuria. quapropter ejectus convitio, versus ad Judæos assectatores, Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Cajus iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

Κεφάλαιον ια.
Ὡς καΐος πέμπει πετρώνιον εἰς συρίαν πολεμήσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τ ἀνδριάντα.

CAP. XI.
Cajus in Syriam mittit Petronium jussum Judæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.

Καΐος δὲ ἐνδεῶς φέρων εἰς τοσόνδε ὑπὸ ἰουδαίων περιῶφθαι μόνων πρεσβεύειν ὀφθέντων πετρώνιον, διαδοχὴν εἰληφὼς τ ἀρχῆς, κελεύων χειμὲ πολλῇ ἐσβάλλοντι εἰς τὴν ἰουδαίαν, εἰ μὲν ἑκόντες δέχονται, ἱστᾶν αὐτοῦ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ δ' θεοῦ. εἰ δ' ἀγνωμοσύνῃ χρῶντο, πολέμῳ κρατήσαντα δ' ποιεῖν. καὶ πετρώνιος συρίαν παραλαβών, ἠπείγετο διαχειμάσαι τοῖς στρατιώταις καὶ κρίσιμος ἦν πολεμεῖν ὅσην ἠδύνατο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῆς ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ἐπὶ πτολεμαΐδος παρῆν αὐτόθι χειμάζων, ὡς ἐκεῖθεν ἔαρ δ' πολεμεῖν ὁρμήσων. καὶ ὡς τὸν καΐον ἔγραφεν περὶ τῶν ἐπεγνωσμένων. ὁ δ' ἐπῄνει τῆς προθυμίας αὐτὸν, καὶ ἐπέλευε μὴ ἀνιέναι, πολεμεῖν δὲ μὴ πεισθέντους ἐπιτάλλων. ἰουδαίων δ'

Cajus porro indigne ferens a solis Judæis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: jubetq; ut cum valido exercitu invadat Judæam: & si sponte id admittant, statuam ejus in templo Dei collocet. quod si detrectent, bello devictos imperata facere adigat. is assumpta administratione rerum Syriæ, dedit operam, ut exeqverentur mandata Cæsaris: contractisq; quantum poterat auxiliis, cum duabus Roman. legionib. hybernavit apud Ptolemaidem, primo vere bellum illaturus: quod & Cajo significavit per literas. qvi collaudata ejus industria, hortatus est eum ad agendū gnaviter, & frāgendā bello gentis contumaciā. Interim Judæorū

multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quod si omnino decretum sit, statuam in fano ponere, ipsos primum interficeret, actum demum suo arbitratu rem perageret. nam qvantisper supererent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retro seculis observata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, forte valerent apud me aliqvid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subservire decretis Cæsaris, quibus contravenire impune non licet. Ad hæc Judæi, Si tibi Petronii certum est a præscripto Caji non discedere, neq; nos transgrediemur legis nostræ mandata, freti divina potentia, & majorum nostrorum virtutis æmuli. neqve enim sumus adeo pusillanimes, ut quæ nobis cœleste numen imperavit proposito felicitatis præmio, ea prævaricemur intempestiva vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, sperantes Deum nobis non defore, propter cujus honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quam tibi per ignaviam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simulqve ob neglectas leges indignationem numinis, cujus vel te judice potior quam Caji habenda est ratio. Ibi Petronius animadvertens eorum obstinatam pervicaciam, neqve se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properavit Tiberiadem, ut ex propinqvo melius res Judæorum dispiceret. Judæi vero magnum timentes e Romano bello periculum, sed majus ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, neve sacratam urbem polluere vetitis imaginibus. Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citius, quam discedamus a legibus. simulqve procumbentes ac nudantes jugulos, paratos se ajebant ad excipiendos gladios. atqve hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus cum maxime sementis essent tempora: quandoqvidem certissimum illis erat propositum, mortem potius quam statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris ejus familiæ, Judæorumqve primatibus accedunt Petronium, rogantes, ut consideraret obstinationem populi, neve illis desperandi ansam præberet, quin potius Cajo scribat quanta pervicacia reclametur dedicationi

πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν ὡς τὸν Πετρώνιον εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ δεήσεις, μή τινα ὅλως ποιεῖσθαι περὶ τῶν πατρίων ἐπαναγκάζων. εἰ δὲ ὅλως ἐκκριθείη τὸν ἀνδριάντα φέρειν, καὶ ἰσχύειν, ἡμᾶς αὐτοὺς πρότερον μεθαρμοσαμένους, πρᾶσσειν τὰ δεδογμένα· ἐπὶ δὲ ἂν δυνώμεθα πείσαντες συγχωρῆσαι πράγματα ἡμῖν ἀπηγορευμένα, ἀξιώσειν τε δὴ καὶ τοὺς πανταχόθεν τῶν ἡμετέρων, ὡς ἀρετὴν αὐτὴν αἱρεῖσθαι κεχειροτονηκότας. Πετρώνιος δὲ ὀργῇ λαβών, μὴ ἀλλ' ἐμοῦ γε αὐτοκράτορι ὄντι βουλεύματα χρῆσθαι ἐμαυτοῦ, τάδε πρᾶσσειν ἐπινοοῦσι, καὶ δίκην λήψεσθαι μὴ πειθομένων μοι λόγος ἔστι. νῦν δέ μοι παρεσκεύασται, πᾶσα, ἀνάγκη, μεταπείθειν τοὺς ἐμοὶ συμφέρουσι φρονοῦντας, μὴ τὸ τῆς ἀνηκεστίας ἐπιζημίαν τῷ θεῷ προφέρεσθαι αὐτῶν. ἐπεὶ τοίνυν καὶ φρενῶν ὦ Πετρώνιε, φασὶν οἱ Ἰουδαῖοι, οὐκ ἀπολείπεσθαι δοκοῦμεν, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς θεμένοις τὸν τῶν νόμων τῶν πατρίων, θεὸν πεποιθότες ἕξειν ἡμῶν ἕνεκα τῶν ἡμετέρων εἰς νῦν εὐμενῆ, μεμενηκότες, ἀλλ' ἐν τολμήσωμεν ὅπως ποτὲ τὸν καιρὸν ἡμῖν τε ὅπως σκεψώμεθα μὴ πρᾶσσόμενα ἀναλῶσαι ἡμῖν φέρειν, αὐτοῖς θεμένοις ποτ' ἂν ἴσχυσαν φοβηθέντες. ὑπομενοῦμεν γὰρ εἰς τύχας ἰόντες, ὅπλα φιλοῦντες πατρίῳ, καὶ κινδυνεύειν προθεμένους ἐλπίδες ἐξεπισταμένοις καὶ θεοῦ μάλα, ὅτι πρὸ τῆς σκεύης τὰ δίκαια χορηγέων, καὶ τῆς τύχης τὸ ἴσον ἀμφοτέροις φιλανθρώπως πράγμασι θεραπεύειν. ἐκ δὲ σοὶ πείθεσθαι, τὰ μὲν μὴ λοιδορεῖσθαι δ' ἀναιδῶς προσκαμμένοις, καὶ αὐτοὶ θεραπεύσειν δ' νόμοις προσαιωμένοις, ἢ ἀπολλεῖν ὀργῇ δ' θεῷ, ὃς κ' θεραπεύσοι δίκαιος ἡμῖν βελτίων γοῦν. ὁ Πετρώνιος ἐκ τῶν λόγων ἰσχυρὰν δυσκίνητον αὐτῶν τὸ φρονεῖν, κ' μὴ ἂν ἁμαχὶ δύνασθαι αὐτοὺς θεραπεύσειν διανοούμενος τοῦ χαίρειν τῷ ἀνδριάντι, πολλῶν ἔσεσθαι φόνων, τῶν τε ἐναλλαξόντων, κ' θεραπείαν ἢ τοῦ αὐτὸν τοῦ, ὅπλα δ' ἠπείγετο χρήζων κατανοῆσαι τ' Ἰουδαίων τὸ πρᾶγμα ὡς ἔχει. Ἰουδαῖοι μέγαν ἡγούμενοι τὸν δ' θεῶν πόλεμον κίνδυνον, πολὺ μείζονα ἢ κρατοῦντα ὑπ' ἀνθρώπων, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ἐπὶ τὸ Πετρώνιον εἰς τὸ πεδίον ἠθροίσθησαν, ἐκ χεῶν μὴ δαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς θῆσαι, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάντ· ἀναθήσοντες πολεμήσετε ἄρα καίσαρι, Πετρώνιος ἔφη, μετὰ ἐκείνου θεοσκλεῖ λογιζόμενοι, μήτε τῷ ἡμετέρῳ ἀσθένειαν; οἱ δ' ἀδαμῶς πολεμήσομεν ἔφασαν, τὰ δὲ χείμεθα δ' πρότερον ἢ θεοβλάπτους τοὺς νόμους. ὑπὲρ τοῦ σώματα κείμενοι, καὶ τοὺς σφαγὰς προδεικνύντες ἕτοιμοι κινδυνεύειν ἔλεγον εἶναι. ἐκ τοῦ τε ἑβδομηκοστὸν ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ δ' γεωργεῖν ἀσχόλητον ἦσαν, καὶ τοῦτο τῆς ὥρας σύσης πρὸς σπορὰν πολλὴ τοῦ θεοῦ αἵρεσις αὐτοῖς, καὶ δ' θησόμενος ὅπλα μίας θεοῦ θέσις, ἢ τοῦ ἀνάθησιν δ' ἀνδριάντ· ἔσεσθαι. ἐν τοιούτοις δ' ὄντων πραγμάτων, δημόσιος δ' ἀρχιτέκτων δ' Βασιλέως ἀδελφὸς, καὶ ἑλκίας μεγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῆς δὲ τῆς οἰκίας, καὶ οἱ πρῶτοι αὐτοῦ αὐτοὺς, ἐπίασιν ὡς τὸν Πετρώνιον παρακαλεῖσθαι αὐτὸν, ἐπειδὴ τοῦ θεοῦ μέλει ἐρᾶ τῆς πολιτείας

μηδὲν εἰς δόσιν αὐτῆς παρεκινῶν. ἀλλὰ χαίρειν θεὸς ἴσον τὸν ἀνήκεσεν αὐτῶν θεὸς τοῦ

δ' ἀνδριάντος, πῶς τε ἀποστάντες δ' γεωργῶν ἀνδρα-
ϑίζοιεν, πολεμεῖν μὲν ἀβουλόμενοι διὰ τὸ μηδ' ἐν δύ-
ναδι, ϑανεῖν δ' ἔχοντες ἡδονὴν, πρὶν ϖ̃ϱ ϑρέψαι τὰ νό-
μιμα αὐτοῖς, πῶς τε ἀστάϑμητα τῆς γῆς ϑωρυϑῆς, λῃστεί-
ας ἀναφύοιντο, ἀδυναμίᾳ καταβολῆς τ' φόρων. ἴσως
γὰ ἂν ἐπικλασθέντα τὸν γάϊον, μηδὲν ὠμὸν διανοηθῆ-
ναι, μηδὲ ἐπ' ἀναστάσει φρονῆσαι δ' ἔθνους. ἐμβρύοντες
γὰ τῇ τότε βουλῇ δ' πολεμεῖν, τότε δὴ καὶ τὸν ἀπὸ δ'
πράγματος. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τ' ἀριστόβουλον, ἐπὶ
τούτοις πετρώνιον παρεκάλουν. πετρώνιος δ' ἦν τὸ μὲν
τ' αὐτὸ τ' ἀριστοβούλου παντοίως ἐπικαμπῶν, διὰ τὸ
ἑτέρ μεγάλων πεῖσαι τὸν δέησιν, καὶ πάσῃ μηχανῇ
προχρησαμένων εἰς τὰς ἱκετείας, ὅτ' ἦ τῶν ἰουδαίων
ϑρόμβος τὸν ἀνάπαλιν τάξιν τῆς γνώμης, καὶ δεινὸν ἡγού-
μενος, τοσοῦσδε μυριάσιν ἀνθρώποις μανίαν τὴν
διὰ τὸν μακρὸν ἀμαρτεῖν, ἐπιμεγῶν ϑανάτου ἐν αἰτίᾳ τὸ
πρὸς ϑεὸν σεβάσμιον ἔχειν, καὶ μὴ πονηρὰς τὸν μὴ πεί-
σεσθαι βίαν ἐλπίδος διαπτοᾶς, πολὺ κρεῖττον ἡγεῖτο, ἐπι-
ξείλας τῷ γαΐῳ τὸ ἀνήκεστον αὐτὸ, ἐργῇ φέρειν μὴ
ἐκ δ' ἐξέως δι' ἀμαϑυμένου αὐτὸ τῆς ἐπιξηλάσεως, πεί-
ϑαι, καὶ πείσαν, καὶ τῇ τὸ πρῶτον μανίᾳ τῆς γνώμης
ϑαμβοῦντος, ἀψαδᾶς πολέμου δ' πρὸς αὐτούς. εἰ δ'
ἄϱαγε καὶ κατ' αὐτὸ τρέπει τῆς ὀργῆς, καλῶς ἔχειν τ'
ἀρετῆς μεταπιπτώμους, ὑπὲρ τοῖς δὲ ἀνθρώπων πλη-
ϑυντῶν, ἐκφυγεῖν πάντων ἡγεῖσϑαι τὸν δεομένων
τὸν λόγον. συγκαλέσας δ' εἰς τὸν τιβεριάδα τὰς ἰου-
δαίους, οἱ δ' ἀφίκοντο πολλαὶ μυριάδες, καταστὰς ἐπ'
αὐτῶν τῷ τε ἐν τῷ παρούσῃ φρατίαν ἀγνώμης ἀπέφηνε
τῆς αὐτοῦ, δ' ἦ αὐτοκράτωρ τ' προσταγμάτων τὸν ὀρ-
γὴν ἰδεῖν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ὀκνῶ ϖ̃ϱᾶγμα διαφέρειν
τοῖς πράγμασι τοῖς ϖ̃ϱοκρεμᾶσϑαι χρόνοις
ϖ̃ϱοφερομένοις, ᾧ καλῶς ἔχειν, τὸν γε πρὸς τοσοῦτος
ὑπερτέχοντα συγχωρήσει τῇ ἐκείνου, ἰδεῖν ἐναντίον
πάϑους. ἃ μὲν δίκαιον ἡγεῖσθαι, ἀσφάλειαν τε καὶ
πρὸς τὴν ἐμαυτοῦ μὴ ἧττον ὑμῶν ἀπολω-
μένων τοσούτων ὄντων ἀναλοῦν, διανοούμενον τῇ ἀρετῇ
δ' ὁμοῦ, ὃν πάτριον ὄντα ϖ̃ϱὸς ἐμαυτὸν ἡγοῦμαι δεῖν. καὶ τῇ
ϑεῷ πᾶσιν ἀξίως, καὶ δυναμεῖ δ' ἐμῇ, τὸν ναὸν ὃν ἂν
ϖ̃ϱοῖδεν ἐλαύνοντι ὕβρει πεῖσαι τῆς τ' ἡγεμονεύοντων
ἐξουσίας. ἐᾶσαι δ' ὡς γάϊον, γνώμας τε τὰς ὑμετέρας
διαφθεῖραι, καὶ τὴν εὐσεβείαν χϱόμενον ὑπὲρ δ'
καθ' ὑμᾶς τ' ἴδιον γνώμην πανοπλίᾳ, οἷς ϖ̃ϱοῦϑεσαν ἀ-
γαθοῖς. καὶ συμπράσσοι μὲν ὁ ϑεὸς, βελτίων γὰ ἀνθρω-
πίνης μηχανῆς καὶ δυνάμεως ἡ κατ' ἐκεῖνον ἐξουσία,
σπουδαίων ὑμῶν τε τὸν τήρησιν τῶν πατρίων, ὑπὲρ αὖτις τὸ
μηδὲν ἀνθρωπίοις ϖ̃ϱᾶγμα γνώμῃ βλάβος πιμῶν τ'
εἰς ϑεὸν ἁμαρτεῖν. εἰ δ' ἐκπλαγεὶς γαΐος εἰς ἐμὲ
τρέψει τὸ ἀνήκεστον τ' ὀργῆς, τλήσομαι πᾶν τὸ κίνδυνον,
ὑπὲρ πάσαις παλαιπωρίαις σωιῆναι τῷ σώματι ὑπὲρ τῇ ψυ-
χῇ, ἐπεὶ δ' μὴ ὑμᾶς ποιήσασθε ὑπ' ἄτως ἀγαθοῖς
πράξεσι διολλυμένους ϑεωρεῖν. ἄπιτε ἐν ἐπὶ ἔργα τε αὐτ'
ἕκαστοι, ὑπὲρ τῇ γῇ ὑπὲρ τε. πείϑω δ' αὐτὸς ἐπὶ ῥᾳστώνης,
ᾗ τὰ πάντα ὑπὲρ ὑμῶν διέμαυτ', ὑπὲρ τ' φίλων, οὐκ ἀπο-
λειφϑήσομαι ἀγαθοῦ. παῦσε δ' αὐτῶν ᾗ διαλύσας τ' ἰου-
δαίων τ' σύλλογον, ϖ̃ϱοτρεψάμενος τ' εἰς τὸν γεωργίαν ἠ-
ϑικὸς τοὺς ἑστίους, καὶ καϑομιλῶν τ' λαὸν, ἐλπίσι χρη-
σϑῆς. καὶ ὁ μὲν ϑυμῶν τε πλῆϑος ἐπαύδευ. ὁ δὲ
ϑεὸς δὲ, παρῄνεσιν ἐπιδεικνυται τῷ αὐτ' πετρωνίῳ,
pro ſua virili conſolatus eſt. DEUS autem manifeſte oſtendit Petronio ſuam providentiam,

ſtatuæ: utqve relicto agriculturæ ſtudio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitent: ſed parati ſint mori potius quam tantam religionis labem in ſe admittere. ad hæc ſemente omiſſa, inſtare latrocinia, dum non eſt unde poſſint perſolui vectigalia. forte enim flecti poſſe Cæſarem ne quid ſævius in eam gentem ſtatuat, neve illi rebellandi materiam præbeat. Quod ſi non moveatur ab inferendi belli propoſito, tum demum aggrediendum eſſe negotium. atqve hæ fuerunt preces Ariſtobuli. Petronius vero partim deprecatoris reſpectu enixe urgentis, & ipſius rei magnitudinis, partim contentioſi Judæorum propoſiti, ratus indignum tam multa hominum millia, in gratiam inſanientis Caji perdere, & cæleſte numen ſuamq; ipſius conſcientiam reveritus, maluit abſurditatem rei per literas docere imperatorem vel ſuo periculo: non ignarus quam ille eſſet iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, niſi quis quam primum furenti morem geſſerit. Sic enim exiſtimabat, etiamſi ille non decedat de ſententia, & fortaſſe indignationem in ipſum vertat cunctantius mandata exeqventem: eſſe tamen boni viri officium, pro incolumitate inſontis tam numeroſi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Judæis conventu ad Tiberiadem, poſtqvam adeſſe vidit multa millia, progreſſus in concionem ait expeditionem non a ſe ultro ſuſceptam, ſed mandato Cæſaris: cujus executionem differri periculoſum eſſe, propter indignationem ſummæ poteſtatis: & alioqui conveniens eſſe, ut ipſe ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis faſtigium evectus ſit. attamen veſtræ, inquit, ſaluti meam ſecuritatem aut exiſtimationem non præferam, quos ſcio merito pro patriis legibus contendere. imo ne mihi quidem probatur, ſummi Dei templum temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Cajum miſſurus ſum, per quos cognoſcat veſtram irrevocabilem ſententiam, quantumq; in me erit hortabor ut honeſtiſſimæ veſtræ voluntati aſſenſum ſuum præbeat. Deus cujus potentia ſuperior eſt omnibus humanis conatibus, faxit ut & religio veſtra integra ac inviolata maneat, & ille per immodicā honoris cupiditatem nullum ſibi contrahat piaculum. Quod ſi offenſus iram omnem in me verterit, patiar quodvis periculum, ſive in corpus ſive in vitam illi ſævire libeat, modo ne tam ingentem veſtram multitudinem propter conſtantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quo ſuum quemque vocat negotium, & terram labore veſtro colite. Legationem autem ipſe in urbem miſſurus ſum, & quicquid in rem veſtram potero, tam per me agam, quam per amicos meos & neceſſarios. His dictis concionem dimiſit, hortatus, ut agros colerent interim, & bono eſſent animo. & ille quidem ſic populum

qvodqve omnibus juste atqve honeste cœptis propitius faveat. Vix enim orationem fin̄ierat, cum repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam serena dignis præmonstratus, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cælitus pluviam pene desperantibus, etiam si nubes viderent, qvæ toties spem eorum frustratæ fuerant. Qvapropter terra tum præter solitum præterqve expectationem rigata largis imbribus, Judæis spes facta est non irritas fore preces Petronii. Qvin & ipse præses magis etiam obstupefactus est, evidenter cernens curæ esse Deo res Judaicas, attestante tam insigni prodigio, ut nemo nisi impudens posset contradicere. cumq; accurate super hoc negotio scripsisset ad Cajum, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atqve perniciem adduceret, neqve enim nisi bello compulsos discessuros a religione patria, neve seipse mulctaret luculentis ex ea gente proventibus, æternumqve apud eam sibi pararet invisum imperium: id qvoqve adjecit, qvam carus sit Deo populus, qvamqve manifestis signis declaret suam erga illos benevolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum forte Romæ degebat, indies Cajo reddebatur familiarior: qvando etiam convivium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitoqve omni exqvisitissimarum lauticiarum ac voluptatum genere, ut omnes a tergo relinqveret in hoc certamine, atqve ipsum etiam Cæsarem. tantum illi studium fuit demerendi principis per omne obseqvium: is demiratus ejus tam animum qvam magnificentiam, qvi etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volensq; cum eo certare mutuis officiis, jam vino qvoqve factus hilarior, Agrippam ad lætitiam provocantem sic allocutus est: Eqvidem & ante expertus sum tuam benevolentiam, qvando vivo etiam tum Tiberio ne periculis qvidem a me colendo deterritus es: & nunc video te, modo mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum qvidem tuarum ratione habita. qvare, cum turpe mihi sit a te vinci officiis, qvicqvid hactenus per me cessatum est jam pensabitur: tantumq; ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixe dabo operam, ut maximum ad futuram tuam felicitatem momentum allaturum sit. Sic ille benigne promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut urbium aliqvarum vectigalia. ille vero qvamvis jā pridē preces paraverat, tamen hactenus dissimulata tum demum per occasionem aperuit, dicens neq; olim propter privatū comodum præter mādatū Tiberii se illum coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam. nam & priorē munificentiam uberiorem fuisse qvam unqvam spe concipere potuisset, qvantumvis improba. etsi enim tu, inqvit, majora præstare valeas, meis tamē

A … ἀπὸ τῆς ἄλλης … ἁμαρτίδι … ἐ … ἐν … τὰς … μεγάλην παρ' ἐλπίδα … πεπαύσθαι τὴν ἡμέραν … ἀπροσδοκήτου … μεγάλην κατοχήν … ἐπ … θεώντας ὕδατος δ' ἀνωθεν … σαντο τὸ ἀρχαῖον. ὡς τε δὴ τότε …

B ωθὸς, καὶ ὡς δὴ τὸ ἑτεροδόξων … ἰουδαίοις ἐλπὶς ἦν ἀδάμαντος … αὐτῶν δεόμενον, ὁ πρεσβευτὴς … ζόντως, ὁρῶν σαφῶς τὸ θεῖον τῶν Ἰουδαίων … καὶ μᾶλλον ἀποσημαίνοντα τὴν θεὸν … ἐν τοῖς ἔργῳ προθυμουμένους παντὶ τρόπῳ … λέξεως καταμελεῖσθαι. ὡς δ' καὶ πρὸς … τῆς λοιπῆς ὕβρεως ἔσχεθεν, ἐπαγωγὴν δ' …

C ἐπιτρίψεις ὡς δικαλέοντα μὴ παντελῶς μι… θρώπων ἀπονοεῖν, ὡς σκετεινοι, ἡ γὰρ δὴ … ἀδιαχωρήτου δ' νομίμων τῆς θρησκείας, … ἀπ' αὐτῶν λαοστρεφῆς, καὶ πᾶσι τοῖς … πίδας τὸ μέλλοντα αἰῶνα, καὶ ἄλλως θε… κότερ αὐτῶν τὴν δυνάμιν, ὡς ἀκριβῶς … καὶ μηδὲν εὐδοίαζον ἀπὸ δυνάμιν τὴν … κινδυ κατιλιπεῖσθαι. ἡ πετρώνιος μὲν …

D ἀγρίππας δ' βασιλεὺς, ἐντυγχανεν γὰρ ἀπὸ … τῶμην, παρῆπεσεν φιλία τῇ πρὸς τὸν … νος. καί ποτε παρθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, ἡ πα… πάντας ὑπερβαλλόντως, πλεῖστα τε τοῖς ἐκ τῆς … ὠφελησόμενος δ' εἰς ἡδονὴν φέροντος, εἰς μηδὲν … τ' λοιπῶν, ἀλλὰ μηδ' αὐτὸν γοῦν ποτε ἀπολεῖν … σιν ἐχ ὅπως ὑπερβαλλόντως. τοσοῦτον ἀπὸ … ἐσπουδῆ πάντας ὑπερῆρεν, ὥστ' καὶ τὰ πάντα …

E … ἀνθρώπινος παρασχεῖν. ἡ γοῦν … τε … αὐτῷ καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν, ἐκ… σκευῇ τῇ αὐτῷ βιάζοιτο καὶ ὑπερ δύναμιν τ' … των εὐπορίαν ἐχούσης. βουλόμενος τε μι… ἀγρίππᾳ φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτ… νῶν, ἀναμιμνῄσκων τοῦ οἴνου, καὶ τὴν μεγίστου … ρότητον ἐκτετραμμένῃ ἐπιδείξειν ἐν συμπαντ… καλαιοῦτο εἰς τὸν ἀγρίππαν. καὶ ὃς τότε …

F … σι τιμὴν ὑπὲρ ὧν ἔχει τὰ πρὸς ἐμὲ ἐ πολ… νοιαν μὴ κινδύνων ὑποδεχθεῖσαν, οἷς ὑπὲρ σ… ελείσης δι' αὐτὸν, ἁπλῶς τε εἰπεῖν, ἐ ὑπὲρ … ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν αἰσχ… θαι με χρὴ τῆς σῆς ἀγωγῆς, ἀναλαβεῖν … ἐλλελειμμένα πρότερον. ὀλίγον γὰρ πᾶν … ρεῶν ἐχόμενον ἀπεμοιρασάμην τὰ πᾶν, … πλεῖν ἂν ἐμοὶ θείη δ' εὐδαίμονος, λέγοντος … σοι προθυμία τε καὶ ἰσχύι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἐ… οἱ δ' μὲν γὰρ τε πολλὰ αἰτήσασθαι, ἢ καὶ πᾶσι …

G δυς πόλεων. ἐν, καὶ πρὸ τὰ πάντα ἐφ' οἷς ἦν … σκε ἀσάμενος, ἐκ ἐφανέρου τὸ λῆμμα, ἀλλ' … ἀμύσσειν τὴν γαῖαν, ὅπ ὅτε πρότερον κέρδος … καραδοκῶν ὧν τὰς πρεσβείας ἐπιπλὰς ἦν … αὐτ', ὅτε νῦν πέμψαι τι τῶν εἰς χάριν τ' … οἰκείων ἐν τισι λήψεσι. μεγάλα γ' ἔσαν τὰ … μένα, καὶ περαιτέρω τοῦ θείου χεωμένου τ' ἐλ… καὶ δὴ καὶ τῆς σῆς ἐλαττόνα δυνάμεως, τῆς γε …

ἀληθῆ τὸν Ἀγρίππαν τῆς ἀξιώσεως μείζονα, καὶ ὁ
γάϊος ἐκπλαγεὶς τὴν Ἀγρίππου αὐτοῦ, πλείονος ἐνέ-
πιπτε λόγους, ὅπως χαρίζοιτο τ' ἂν αὐτῷ ὧν δεήσοιτο. ὁ
δ', ἐπὶ πλεῖον ἀναπτόμενος τῇ σῇ δωρεῶν ἀξίων
ὑποφαίνεις, φησὶν, καὶ τὸ μὲν ἐς ἔλεον φέροντων ἐδέη
Ἀγρίππου τὸ μεγάλως με ὑπ' Ἀγρίππου, οἷς ἤδη παρέχεις. ὅπερ
δ' ἂν καὶ δόξαν παρασκευῇ σοὶ θείαν, καὶ τὸ θεῖον σύμ-
μαχον ἐφ' οἷς βελήσῃ σοι βουλεύειν, καὶ μοι πρὸς ἀ-
πάσας ἥδιστα ὑπάρχοι τὰς παρ' ἡμῶν, οἷς μηδ' ἑνὸς ὢν
χρησιμώτερον τῆς σῆς ἐξουσίας αὐτὸν ποιήσῃ γνώμης.
ἀξιῶ γάρ σοι δι' ἀνδριάντων τὴν ἀναθήσειν εἰς πόλεις
πάσας ἀγάλματα ἐκείνου, μηκέτι πρόσωπα
Ἀγρίππου. καὶ ὁ μὲν, καίπερ ἀπεικότως τὸ ἡγεμο-
νικὸν, εἰ μὴ πάνυ ἐκέρανεν γάϊον, οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς
δέον ἐποίει, Ἀγρίππου τὸ μεγάλα νομίζειν τε καὶ εἶναι, κύ-
σαν ἀναρπάσειν τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἡγεῖτο. γάϊος δ' ἅμα τῇ
ἀναισθησίᾳ δ' ἀγρίππου ἐκπλαγείς, καὶ ἄλλως ἀπεχ-
θῶς ἐκπλαγέντων, ἅτε τοσῶνδε μαρτύρων ψευδοῦς
ἡδονῆς ὧν ἐπεθύμησε διαίρεσιν αἰτήσας τ' ἀγρίπ-
που, μὴ δ' ἐξέδου μεταμέλου χρώμενος, ἅμα δ' ἀ-
γρίππου τὴν ἀρετὴν θαυμάσας ἐν ἀλόγῳ αὔξειν τὴν οἰ-
κείαν ἀρχὴν, ἢ τὰ περισσοὺς χρημάτων, ἢ ἄλλη δυνά-
μει, δ' καινὰ τ' ἀθυμίας ἐπιμελῶς, πρεσβεύειν τὰς
νόμους, καὶ τὸ θεῖον, συγχωρᾷ. καὶ γράφει πρὸς τ' πε-
τρώνιον, ἐκεῖνόν τε τ' ἀθροίσεως δ' στρατεύματος ἐπαι-
νῶν, δ' πρὸς αὐτὸν πρὸ αὐτῶν ἀπεσταλκότος. νῦν
οὖν εἰ μὲν φθάνοις τ' ἀνδριάντα ἑστικώς, ἑστάτω, εἰ δὲ μή
πω πεποιησαι τὴν ἀνάθεσιν, μηδὲν περαιτέρω κακοπα-
θεῖν, ἀλλὰ τοῦτο στρατὸν Ἀγρίππου, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ
πρῶτον σε ἔστειλα, ἄπιθι. οὐδὲν γὰρ ὑπιδέομαι τ' ἀναστάσε-
ως δ' ἀνδριάντ, ἀγρίππα χαριζόμενον ἀνδρὶ παρ'
ἐμοὶ πολλῷ μείζονος, ἢ ὥστε μεγάλα τῇ σκέψει, δ'
οἷς κελεύσῃ ἀντιπρᾶξαι. γάϊος μὲν δὴ ταῦτα γράφει
πρὸς τ' πετρώνιον, πρότερον ἢ συντυχεῖν ὑπὸ λοιδορίας
αὐτοὺς καὶ δόξης ἐπιγραφῆς. μηδὲν γὰρ ἕτερον λοιδορή-
σειν τὴν Ἀγρίππου αὐτῶν, ἀλλὰ πόλεμον ἄνδρες ῥω-
μαίων ἀπειλῶν. δ' διαλογισάμενος ὡς ὑπὸ πείρᾳ τ' ἡγε-
μονίας αὐτοῦ πολυμηκότων, οὐκ ὀλίγα μὲν
ἀγρῇ καὶ βελτίω, καὶ ἐφ' οἷς πάνυ κρίνειν
ὀργῇ χρῆσθαι παρ' ὃν τι οὐ ἐπιγνώμων, παραδώσειν αὐ-
τὸν ἀδελφῷ τιν' οὐ προσθείς, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ πιθεὶς τῇ
σκέψεως τὸν κρίσιν δ' εὐδαίμονα, γράφει πρὸς τ' πε-
τρώνιον. ἐπειδὴ δῶρα ὑπάρχει σοι οἱ ἰουδαῖοι παρέχον, ἐν
μείζονι λόγῳ τ' ἐμῶν πεποίησαι ἐντολῶν Ἀγρίππου τὸ
πάντα ἡδονῇ τῇ σκέψεως ἀρθεὶς, ὅτι ὠφελάσθη τ' ἐμῶν
ἐντολῶν, κελεύσασ σαυτῷ κρίτιν γνωμῶν, λογι-
σάμενος πρὸς δ' σαυτοῦ σοι ὑποκείμενα, ἐργῇ τῇ ἐμῇ,
ἐπειπὼν ὠφελήσιμα ποιῶν τάδε, οἱ τε νῦν πάντες, καὶ
ὅσοι ὕστερον γένοιντ' ἄν, μηδαμῶς ἀκυρῶν αὐτ' κρά-
τιστος ἀνδρῶν ἐντολάς. ταῦτ' μὲν γράφει πετρωνίῳ τ'
βασιλεῖ, δ' μέλλοντ' φθάνειν ζῶντ' πετρώνιον δεξά-
μενον αὐτοῦ, βραδυνόντ' δ' πλὴν τοῖς φέρουσιν
πάνυ, ὡς τε πετρωνίῳ γράμματα πρὸ αὐτοῦ ἀφικέσθαι,
δι' ὧν μανθάνει τὸν γάϊον πλοῦτον. ἦσαν γὰρ οὐκ ἀ-
μνημονήσειν ἐμέλλεν πετρώνιος, κινδύνων ὃς ἀνεκήρυξε
ὑπὲρ τῆς τῶν ἰουδαίων χάριτος, καὶ τιμῆς τῇ αὐτοῦ. ἀλλὰ τ'
γάϊον ὀπτοῦσαι μῆνις ὀργῆς ὧν ὑπὲρ σέβασμα τὸ
αὐτοῦ πράσσειν ἐκώλυσαν, τὸν μισθὸν χρεωλυτῶν
συνεργᾶν τῷ πετρωνίῳ ἤτε ῥώμῃ, καὶ πᾶσα ἡ ἀρχὴ,

A non ſolum meritis, ſed cupiditatibus etiam abunde ſatisfactum eſt. ibi Cajus attonitus hominis modeſtia, magis urgere cœpit, ut vellet uti ſua beneficentia, nihil non polliceri perſeverans. Tum Agrippa: Qvandoqvidem domine liberalitatem tuam tam benigne mihi offers, eqvidem petam, ſed nihil qvod ad divitias attineat, qvibus jam per tuam gratiam abundo. illud potius poſtulabo, qvod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum favorem numinis tibi conciliet. Mihi qvoqve glorioſum erit, ſi poſt innumeras alias hanc unam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur, ut mandatum revoces, qvod Petronio dediſti, de ſtatua in Judæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam jaciens, non ignarus qvantum ſubeſſet periculum, qvodqve capitale eſſet placitis Caji contradicere. Imperator autem ſimul officioſa liberalitate delinitus, ſimul pudendam vanitatem ducens, ſi coram tot teſtibus ultro ad petendum provocato, repente mutatus denegaſſet gratiam: ſuſpiciens etiam virtutem hominis, qvi pluris faceret pietatem, ſuæq; gentis tranqvillitatem, qvam incrementum dominationis, aut redituum, fecit eum voti compotem. Scripſit igitur Petronio, collaudans ejus induſtriam in comparando exercitu, & in exeqvendis mandatis, qvæ acceperat. qvod autem ad ſtatuam attineat, ſi qvidem dedicata ſit & poſita, ſinendam eſſe. ſin minus, non eſſe cur in eo negotio plus laboris capiat: ſed debere eum ſoluto exercitu reverti ad intermiſſa officia. remiſſum enim eſſe hoc Judæis in Agrippæ gratiam, cui tantum honoris a ſe haberi, ut non poſſit voluntati ejus contradicere. In hunc modum Cajus ſcripſit Petronio, priusqvam ad defectionem ſpectare Judæos cogноſceret. allatis poſtea de rebellatione rumoribus: indigne ferens gentis audaciam, & contemptum imperii, homo omni dedecori obnoxius, nullamqve rationem honeſtatis habens, & impetu iracundiæ qvovis abripi ſolitus, qvem refrænare nunqvam ſtuduit, imo ad felicitatem ſuam pertinere putans, ſi qvam maxime affectioni huic indulgeret, denuo ſcribit eidem in hanc ſententiam: Qvoniam plus apud te valuerunt Judæorum munera, qvam mea mandata, qvibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet judicem facio qvid de teipſo ſtatuere debeas, ſemel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præſentibus & poſteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epiſtola miſſa qvidem eſt ad præſidem, non tamen Cæſare vivo reddita, qvi perferebant tardius navigantibus: ita ut prius ille alias acceperit literas, nunciantes de Caji exitio. Deus enim non fuit immemor Petronii, & periculorum qvæ propter ipſius honorem atqve Judæorum religionem ſubiit: ſed amoto a reipub. habenis Cajo propter impie affectatos divinos honores, tanto major habita eſt illi gratia tam a Romanis qvam a provincialibus,

maximo favore præcipuis ſenatoribus eum proſeqventibus, in quos potiſſimum Cajus debacchari eſt ſolitus. Is extinctus eſt non multo poſtqua[illegible]etronio ſcripſerat illam mortis denunciatricem epiſtolam. Cauſam autem propter quam Cajus ſublatus eſt, & quemadmodum comparatæ ſunt in eum inſidiæ, procedente ſtilo ſignificabimus. cæterum Petronio prius redditæ ſunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum ſupervenerunt illæ, quibus jubebatur mortem ſibi conſciſcere, quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus eſt Dei providentiam, qui ſine dilatione mercedem habiti ſibi honoris perſolverit, & Judæis præſentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo evaſit mortis periculum.

μάλιστα δ' ὁπόσοι τ' βελῆς πεῖχον ἀξιώματα ἀφ' ὧν ἐς ἐκεῖνος ἀκρᾶτῳ τῇ ὀργῇ χρῆϛ' τ' γαῖον. κ' πλάϊ μὴν ἐ μὴ πολὺν χρόνον, ἢ χαλεπὰ τὰ πετρωνίῳ τ' ὀπ τὸ ἦνεῦν ἀνακεκμένου Φλαύϊλλου. τ' δ' αἰτίαν ἐφ' ἣν λάστᾶ, ἐτ' Φλαύϊλλης τ' τρόπον ἀφηγησόμεθα τ' λόγῳ. πετρωνίῳ μὲν παρῆν ἀ αὐφῦσι δ' γαῖς τ' πλάστλιῳ Φλαύϊλλῃ, μετ' ὀλίγ πελεύσαι αὐτ' πλάστᾶν αὐτοχειρία. ἢ ἤδη πτ τυχὰ δ' ὀλεθρε, ὃς τ' γαῖον καπλαβεν, ἢ δ' ἰδὼν τ νοιαν ἐξεθαύμασεν, ἀδεᾶς ἐς ἀναβολᾶς, ἀλλ' εὐθ' μισθὸν αὐτῷ πμῆς τ τῆς ἐς τ' ναὸν, ἐ βοηθείας ἐκ ων σωτηρίας ὠφελχόμθν. ἢ πετρωνίῳ μὲν ὕτως μ αὐτοπαθὲς, διέφευχθη ῥᾳδίως ὁ κινδυνος δ' ἰδίου.

CAP. XII.

Quo in ſtatu res Judæorum apud Babylonem fuerint, & de Aſinæo ac Anilæo fratribus.

XVI. INciderunt in ea tempora graves motus Judæorum apud Meſopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædesq; & calamitates quales nusquam memorantur in ſuperioribus narrationibus, de quibus accurate tractaturus, cauſas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur urbs Babyloniæ, freqvens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem poſſit alere. ad hæc non patet hoſtium aſſultibus, cincta fluentis Euphratis & firmiſſimis. mœnibus eidem flumini eſt & Niſibis appoſita: quare Judæi freti locorum natura, ſacrum didrachma quod Deo ex more ſolent offerre, cæteramq; votivam pecuniam, in his urbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde ſuo tempore transmittendam Hieroſolyma: quæ deinde a multis hominum illo deducebatur, metuentium latrocinia Parthorum quorum ditioni tum ſuberat Babylonia. Ex his Judæis erant Aſinæus & Anilæus fratres, Neerdenſes patria, orbati patre, & a matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, ubi & viri exercent lanificium. hos officinæ magiſter, apud quem artem didicerant, quod ſerius aliquando ad operandum acceſſiſſent, caſtigavit verberibus. illi credentes ſe affectos injuria, detractis armis quæ ſervabantur in ejus domus pariete, contulerunt ſe in qvendam locum ubi fluvius ſcinditur, uberem paſcuis, & frugum fertilem, cæterorumqve fructuum, qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluxit juvenum quisq; egentiſſimus, quorum armis ſtipati pro ducibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. cũ enim facti eſſent inexpugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in alimenta eorum ſat erat, promittentes amicitiam morem ſibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim ſi qua ingrueret: contra occiſionem gregum ac paſtorum, ſi detrectarent

Κεφάλαιον ιβ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν Βαβυλῶνι ἰουδαίοις δι' ἀσιναῖον καὶ ἀνιλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

ΓΙνεται δ' κὰ τοὺς ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα τοὺς Βαβυλωνίαν οἰκοῦντας ἰουδαίους, συμφορὰ δεινὴ, καὶ ἀδεμιᾶς ἧς πρόσθεν ἐλάσσων, φησὶ αὐτῶν πόλις, καὶ ἐπόσῳ οὐχ ἑτερημένῳ τοπων, ὡς ἐν δὴ τοῖς πάντα, ἐπ' ἀκριβὲς διηγήσομαι, ἐκθήσομαι, καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτῆς τ πρώτου ἐκινήθη τυχεν. ναρδὰ τῆς Βαβυλωνίας ἐϛὶ πόλις, ἀλλὰ τε πολυανθρῶπος, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν χουσα, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ ἀνθρώπων πολεως. ἐϛὶ δ' καὶ πολεμίοις σὺν εὐέμβολος, ἐπὶ δ' τε δ' εὐφράτᾶ πᾶσαν ἐπὶς αὐτ' λὴν ἀκώλυτον τ, καὶ κατασκευᾶς τεχὼν. ἐϛὶ δ' καὶ νάπλους πλ κατὰ τὸν αὐτὸν δ' ποταμὸν πλεῖϛον, ὅθεν ἰουδαῖοι Φύσει τῶν χωρίων πεπιϛευκότες, τότε διέφθειραν τ γεω καπαβάλλειν ἑκάϛοις πότερον ταύτῃ κατεϛ τ, καὶ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα, ἔχοντ' δ' ὡς ἕκαϛον ἐπ' ἐκείνου τοῦ δὲ τῆς πόλεσιν. ἐντεῦθεν δ' δὴ ἱεροσόλυμα ἀνεπέμπετ' ἡ χωρὶς, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπ τὸν χαμιδὸν τ χρημάτων παρελαμβανον, ὑπὸ πὶς παρθυαίων ἁρπαγὰς, ὑπ' τελέσης ἐκείνους βα βυλωνίους. ἦσαν δ' ἀσιναῖος καὶ ἀνιλαῖος μεμ πᾶν μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δ' ἀδελφοί. καὶ αὐτὸς, πρεσβύτερος δ' ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μητὴρ ἐπεϛατίζει ἐϛὶν μὴ ϛει πειθοῦς σὺν ἔντ' ἀπειθεϛέρᾶς τοῖς ἡλικιώταις, τε τὰς ἄνδρας παλαιϛριγεῖν παρ' αὐτοῖς. τὰ δ' ἐν ἔργοις ἐφέσεως, καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτοῦ, βραδύτητα, πλαλέσας τῆς ἀφύξεως; ἐπολαϛαγωγεῖ οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τοῦ δικαίου λογιζόμενοι, καταφρονήσαντες τῶν ἄλλων πολλὰ ἐπόησαν τῆς οἰκείας φυλακῆς ὤμων, ὡς χόντες τὸ χωρίον διαφέρειν μὲν ποιμνίων, νομὰς δ' ἀγαθὰς ὠφελχειν πφυκὸς, καὶ χιλῶν ἐπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα δαπανᾶσθαι. φανερὰ τε ὡς αὐτὸς τῶν νεῶν οἱ ἀπορώτατοι, καὶ τοῦτο πᾶ ὅπλοις φραγμοῦσι, ϛρατιῶται τε ἦσαν, καὶ τῶν κῶν ἡγεμόνες σὺν ἐκωλύοντο εἶναι. προελθόντες δὲ τὸ ἄμαχον, καὶ κατασκευάσαντες ἀπροπτῶλιν, ἐπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καπαβάλλειν τῶν βοσκημάτων, ἢ ἐκ κοίσεως ἐπιτε φήσειεν ἄν, προσιόντες φιλίαν τε παιδομοὶ καὶ ἀμύναν τ' ἀλλαχόθεν πολέμου, σφᾶς

δὲ τῶν ποιμνίων ἀπειθοῦσιν. οἱ δ', οὐ γὰρ ἐν ἑτέρᾳ πρὸς ταῦτα ποιεῖν, ἠκροῶντο, ἐ τῶν πρὸς βαρβαρικὴν

ἐπὶ κακῷ ἀκούσειεν. ὅς τι δὴ καὶ πολεμίων αὐτοῖς συμβαίνοι ἰσχύς, κύριοί τι ἦσαν ἐφ' οἷς βουλεύσασθαι ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀμυνόντες κακουργεῖν. διαδραμόντος τι αὐτοὺς ἤρτο πρὸς τοῦ συγχάνων, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς παραμιμνομένοις. ὥστε ἤδη καὶ ὑπὸ λόγου καὶ αὐτῶν κατὰ τοῦ Πάρθων βασιλέως. ὁ δὲ τῆς Βαβυλωνίας σατράπης μαθὼν ταῦτα, καὶ βουληθεὶς ἐπιφυομένους κωλύσαι, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀναφῆναι, συλλέξας στρατὸν ὅσον ἐδύνατο πλεῖστον, καὶ παραλαβὼν καὶ τῶν Βαβυλωνίων, ἤλασεν ἐπὶ αὐτούς, φθῆναι θέλων πρὸς τοῦ ἐκείνων πρὶν ἐξαγγελθῆναι ἡμῖν καταστάσαν τὴν στρατιάν. ὑπερβαλόμενος δὲ τὸ ἕλος, ἡσύχαζεν. καὶ κατὰ τινα ἐπιτυχίαν, ἐπεὶ δὲ οὐδέπω ἐδύνατο πάντας χρήματος ἰουδαίους ἡμέρᾳ, οἰόμενος ἀτολμήσειν ἀντιστῆναι αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ἅμα καὶ λαβὼν ἄξειν δεδεμένους, κατὰ βραχὺ προῆγεν χρήζων ἀφνίδιον ἐπιπεσεῖν τοῖς ἐπιτηδείοις. ἀσιναῖος δὲ ἐτύγχανεν σὺν τοῖς ἑτέροις καθεζόμενος, καὶ τὰ ὅπλα παρέκειτο αὐτοῖς. ἄνδρες φησὶν, ψοφεμίσματός μοι ἵππων προσπίπτειν ἀφορβάδων, ἀλλ' οἷον ἡμιόνων, ἀνδρῶν αὐτοῖς ἐπιβεβηκότων, ἐπεὶ καὶ πυκνὸς ἀνακρούσεως αἰθάνομαι χαλινῶν. δέδια μὴ ἐλπὶς ἦν ὡς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι προϊόντες. ἀλλά τις προσίτω κατόπιν, ἀπαγγελίαν ἡμῖν σαφῆ τῶν ἐνεστηκότων ποιησόμενος. εἴη δὲ ἤδη ψυδέσιμα λελέχθαι τὰ εἰρημένα. καὶ ὁ μὲν, ταῦτ' ἔφη, καὶ ὡχοντο τινες προσκοπεῖσθαι τὸ γινόμενον. καὶ ἦ τάχος παρελθόντες, καὶ ἔτι αὐτοῖς ψόφου σαφῆ ἀκοὴν ἑκάστοις εἶναι τῶν πρασσομένων τοῖς πολεμίοις, οὔτε σκεύεσιν οὔτε ὅπλοις ἐπιτρέψειν ἤμελλεν ὑμῖν ὕβρεσιν. προβεβλήμεθα δόλῳ μηδὲν βοσκημάτων ἀφαιρούμενοι, τοῖς δὲ ἵπποις καὶ ἡδέως ἐπελαύνουσιν. ἡμῖν δὲ ἀσπίδα χειρὸς ἑκάστοις, ἀλλὰ τὸ καθαίρεσθαι ἀθρόους ἀναγορεύοντος τοὺς πατρίους εἰς τὸ δέον. ἀσιναῖος δὲ σὺν ἄρᾳ γνώμῃ ἐδόκει καλοσκόπου κρεῖττον ἔμελλεν ἥδεσθαι τοῖς παιγνίοις, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησάμενος ἐπὶ τοιούτοις πολλοῖς ἀφειδεῖν τοὺς πολεμίους, τὸ ἐλπὶς δραξάμενος ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης, εἰς ἣν ἐνεπεπώκει, παρεκομεῖν τιμωρίαν ἀπολαμβάνοντας, εἰ δέοι πολλοῖς, αὐτός τε ἀναλαμβάνει τὰ ὅπλα, ἔτ' εἰς σὺν αὐτῷ ἥρωας ἐνεπίμπλη, ἔτι τὸ ὄνομα ἀρετῆς, ἐμέσοι ἴασι τοῖς πολεμίοις. ἐπὶ πολλοὺς κτείναντας αὐτῶν διὰ τὸ καταφρονοῦντας ὡς ἔτι τὸ ἕτοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν τρέπουσι τὸ λοιπόν. ὁ δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, ἐκπλαγεὶς τῇ τολμήματι τῶν ἀδελφῶν, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθὼν διαλέξεως καὶ λόγων. καὶ πέμπει τῶν πιστοτάτων τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα, ἔτι βασιλεὺς Ἀρτάβανος κατηρημῶσθαι ὑφ' ὑμῶν ἐπιχειρήσεως αὐτῷ τῇ ἀρχῇ γνωσθείσης, ἐν ἐλάττονι τιμᾶν καθ' αὑτὸν ὀργὴν τὴν ὑμετέραν ἀρετῆς ποιησάμενον, ἀπεστειλέ με δεξιάς τε καὶ πίστιν δώσοντα, ἥν ἐθέλητε σὺν χάρισιν ἄδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρήζων ἐπὶ φιλίᾳ προσχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλου τε καὶ ἐπιβουλῆς χωρὶς, δῶρά τε δώσειν ἐπιτιμήσειν τε καὶ τιμᾶν, ἧσπερ ὑμᾶς, πρὸς τῇ νῦν ἴσῃ ἀρετῇ μελλήσειν ἐπαύξειν τὴν ἐκείνου ὠφέλειαν. ἀσινοῦς δὲ, αὐτὸς μὲν ὑπεξέβαλλε δόξας τοιαῦτ' ἐκεῖ, τὸν ἀδελφὸν δὲ ἀνίλαιον ἐκπέμπει μὲν δώροις ὁποῖα πρέποι ἦν. ἐς δὲ μόλις, ὡς ἔλεγε, ἐς ὁδὸς αὐτῷ γίνεται ἐς βασιλέα. ἀφίκανος δὲ ἐπὶ θεᾷ τὸν ἀνίλαιον καὶ ἀμύνας ἥκοντα, ἤρετο τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὸν ἀσιναῖον ἀφυστερηκότος.

imperata facere. qvaptopter neceſſitate coacti A
mittebant eis qvantumcunqve poſcerent. qvo
factum eſt, ut aucta eorum potentia, validi eſſent
ad incurſandum qvoslibet, nemoq; vicinorum
auderet eos offendere, aut armis cum illis con-
gredi: adeo ut ad Parthorum qvoqve regem ru-
mor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ
poſtqvam hæc audivit, volens creſcens adhuc
malum opprimere, priusqvam majus aliqvod B
inde proveniret incommodum, collecto qvan-
tum poterat e Parthis ac Babyloniis exercitu, pro-
peravit contra eos, cupiens ex improviſo opprí-
mere: obſeſſaq; palude ſuos juſſit aliqvantiſper
qvieſcere. poſtridie vero Judæis ſabbaticas fe-
rias otio publico celebrantibus, ratus non auſu-
rum hoſtem in certamen deſcendere, ſed nullo
negotio vinctos ſe abducturum, paulatim pro- C
cedebat, ut derepente in eos irrueret. Aſinæus
vero qvi tum forte poſitis prope ſe armis cum ſo-
ciis deſidebat in otio: Viri, inqvit, hinnitus e-
qvorum mihi aures perculit, non qualis eſt paſ-
ſim paſcentium, ſed qui ſeſſorem tergo vehant:
nam & frænorum ſonitum ſentio, vereor ne cir-
cumventi ſimus ab hoſtibus. ſed procurrat ali-
quis ſpeculatum, qui nobis quid immineat cer- D
to renunciet. optarim autem vana eſſe, quæ di-
ximus. moxqve quidam profecti viſum, celeriter
redeunt, non falſam ſuſpicionem fuiſſe referen-
tes: adeſſe ultores acceptæ injuriæ. ex inſidiis
ſe obrutos equitatu copioſo velut pecora: ne ad
repugnandum quidem paratos, vetante propter
ferias patria conſvetudine. at Aſinæus longe a-
liter quam ſpeculatori videbatur ſtatuit, non E
concedendam cenſens hanc voluptatem hoſti-
bus, ut per otium in ſe graſſarentur cædibus: qvin
potius virtutis & præſentis neceſſitatis memores
conniti debere, ut ſi ita fors ferat, non inulti per-
eant: primusq; correptis armis ſuo exemplo ad
ſimilem excivit audaciam, ad conſerendas cum
hoſte manus eos animans. & quia contemptim
veniebant rem factam ſe habere putantes, multis
cæſis reliquos coegit terga vertere. Ejus pugnæ F
poſtqvam ad Parthorum regem fama pervenit,
admiratus fratrum audaciam, concupivit eorum
aſpectum & colloqvium: confeſtimq; ad eos mi-
ſit fidiſſimum e ſatellitibus qui hæc verba illis re-
ferat: Regem Artabanum tametſi injuriam eo-
rum violentia in ſuo regno acceperit, indignati-
onem tamen virtuti ipſorum remittere, miſiſſeq;
ſe qui fide data impunitatem & ſecuritatem iti-
nerum eis offerret ipſius nomine, quod amicitiæ G
am eorum cuperet, ſine fraude omni & inſidiis,
paratam eſſe regis munificentiam, foreqve ut hac
ſua virtute poſthac rege favente utantur melius.
Tum Aſinæus ipſe quidem profectionem diſtu-
lit, fratrem vero Anilæum miſit cum quibus po-
tuit muneribus. Ivit ille ad regem, & facile admiſ-
ſus eſt. Artabanus autem videns Anilæum ſolum
veniſſe, rogavit curnam domi reliqviſſet Aſinæũ,

cognitoqve metu illum se continere intra paluſtria: per patrios deos dejeravit, nihil eos se læſurum in fidem venientes: idqve porrecta juveni dextra ſanciit, quod apud barbaros conventuros certiſſimum eſt argumentum fiduciæ. nam poſt datam dextram apud eos nec fallere fas eſt, nec diffidere, ceſſantibus omnino ſuſpicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remiſit Anilæum, perſvaſurum fratri, ut ſimul veniat. Hoc autem agebat rex volens conciliatis ſibi his fratribus per Judæorum virtutem illas ſatrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem ſpectare occupato rege alibi. Verebatur enim ne dum ipſe rebelles perdomat, Aſinæus auctis apud Babyloniam viribus, ſive volentibus provincialibus, ſive invitis non temperaret a maleficiis. Hoc igitur conſilio illum accerſiit. Aſinæus vero facile a fratre in eam ſententiam inductus eſt, præſertim commemorante quam luculenter erga ipſos rex affectus ſit, quodque ad firmandam fidem jusjurandum interpoſuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanum ambo perveniunt. ille perlibenter eos excepit, in primis miratus generoſum Aſinæi animum, quod videret brevi ſtatura hominem, & primo aſpectu contemnendæ ſpecie quaſi nullius pretii, apud amicos dictitans, nihil eſſe in tantillo corpore; qvod tam vaſto animo reſpondeat, & inter epulas oſtenſum magiſtro militum Abdagaſi prædicavit, denarrans qvanta fortitudine bella gerere ſoleat. Is cum rogaſſet, ut bona regis venia liceret illum interficere, pœnasqve tot maleficiorum de eo ſumere, quibus Parthos læſerat: negavit ſe hoc permiſſurum in hominem, qui ſe credidiſſet ſuæ fidei, data dextra confirmatæ & jurejurando adhibito. Quod ſi, inquit, vir bellicoſus haberi vis, nihil opus habes meo perjurio ad abolendam Parthorum ignóminiam: ſed redeuntem aggreſſus per vim absqve meo conſenſu opprime. Mane deinde accito Aſinæo: Tempus tibi eſt, inquit, juvenis domum reverti, ne diutius hic ducum in te odia provoces, qui te fortaſſis etiam me invito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, ut eam tua cura tutam a latrociniis & illæſam cuſtodias. mihi viciſſim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitaſti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Aſinæum dimittit. ille domum reverſus caſtella partim nova condidit, partim quæ prius habuerat firmavit munitionibus: breviqve in tantum auctus eſt, quantum ante eum nemo alius, a talibus exorſus initiis: nec contentus honoribus Babyloniorum, a Parthorum quoque obſervabatur ducibus, qui in vicinas provincias mittebantur cum imperio. Adeo crevit ejus autoritas una cum potentia,

A ἐπεὶ δ' ἤ πιωθάνεται αὐτὸν δείσαντα, ἐς τὴν ἴλυν συμέ-
νειν. ὁ δ', τὰς τε πατρῴους θεὰς ἐπόμνυτο, μηδὲν
κακὸν δράσειν αὐτὰς, πίστει τῇ αὐτοῦ προσεκχωρήσαντι
τῷ δεξιᾷ εἰδώς, ὅπερ μέγιστον ἐστὶ παρὰ τοῖς
βαρβάροις ὠφέλημα· δεξιᾶς γὰρ δοθείσης οὐ θέμις
ἐστὶν, οὐδ' ἀπιστεῖν, οὐδ' ὑποπτεύειν οὐδὲν ἐκείνοις
μέλλοντας· οὐδὲ πιστεύειν εὐδοκιμεῖν τοῖς τὰ ἐναντία
δόσεις ἠνέσαντο, ὡς ἀπὸ τῶν ἐν ἑκατέροις ἀδικημάτων κα-
κότων. καὶ ὁ μὲν Ἀρτάβανος μὴ τοῦτο πράξας, ἔπεμπε
πρὸς τὸν Ἀνίλαιον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἥκειν πρὸς
αὐτὸν· ὁ δὲ Ἀνίλαιος, πεισθεὶς τοῖς παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ
λεγομένοις, ἔπεμπε τὸν ἀδελφὸν ἥκειν πρὸς αὐτὸν· ἔπεισε δὲ
τοῦτο, ὁ βασιλεὺς, χρήσιμον, ἐπιδείξας
τῇ ἀρετῇ τῶν Ἰουδαίων ἀδελφῶν εἰς φιλίαν τὴν
ἐκείνου σατραπείαν, ἐν ὑποψίᾳ τε οὔσαν τοῖς
ἀποστησομένοις μέλλων ἐλάσσειν ἐπ' αὐτούς. ἐπεὶ δὲ
καὶ ἐπεῖχομεν πόλεμον τῷ ἐκείνου κατὰ χώραν
ἀφεστηκότων, αὐξηθῶσιν ὅτι μέγα οἱ ἐν τῇ
τῷ Βαβυλωνίᾳ, ἤρξατο συνήθειαν ἐπ' ἀνδρείᾳ
αὐτῶν, ἢ καὶ τότε γε αὐτυχοῦντες ἐκ κακίας
ἐξημάρτησαν. ὁ μὲν δὴ τοῦτο Ἀρτάβανος ἐποίησεν·
ὁ δ' Ἀνίλαιος, πεισθεὶς τῷ ἀδελφῷ, τὴν
προθυμίαν διηγεμόνευε καὶ βασιλέως, καὶ ἐπεμ-
πεμπόν. ὡς τε δὴ ἠπείγοντο ὡς τὸν Ἀρτάβανον
δονῆ αὐτὸς δέχεται ὑπερηφανούμενος, ἐθαύμασε
ἀσινάου ἐν τῇ πράξει εὐψυχίαν, ἀνδρα
λέως ὄντα ὀφθῆναι βραχύν τε καὶ τῇ τε τοῦ πρώ-
του ἐλθόντι δοκοῦντα καταφρονηθέντα ἀφ' ὧν
δὲν κρίνοιεν αὐτὸν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους
ναι παντὶ ὑπερηφανεῖ παρέχοιτο τῷ ψυχῇ ἐν
ὑπερηφανεῖ τε τὸν δεικνύς τὸν ἀσινάου ἀβδαγάσην τῶν
πεδαρχῶν, τότε ἔνομα Ἀβδαγάσης, καὶ τίνα
τῷ ἢ χρῶντο εἰς πόλεμον. ὁ δ' Ἀβδαγάσης πολ-
συγχώρημα αὐτῷ ἠνέσατο κτεῖναι αὐτὸν
λαβεῖν ὅτου ἂν ὕβριν εἰς τὸν παρῆμεν
ἀλλ' οὐκ ἀν εἶπεν ὁ βασιλεὺς συγχώρημα
ἀνδρὶ πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαῤῥηκότι, καὶ δεξιᾷ
τε πεμφθείς, καὶ θεῶν ὅρκοις πιστοῦ
εἰ δ' ἀπὸ τυγχάνεις τὸ πόλεμον ἀγαθὸς, μὴ
κίας χρῄζων τῆς ἐμῆς παῤῥησίας ἐπιδείκνυ τὴν
ὑπερεύβεσμένου, ἐπαναχωρούσῃ γοῦν ὅπλοις
ὑπεγίνα κράτει τῇ σῇ σε, καὶ μετ' ἀγαθίας
ὑπεν ὃ μεταπαλέσας τ' ἀσινάου, ὥρα σοι φεύ-
νία, χωρεῖν ὅπως τὰ σαυτοῦ, καὶ μὴ πολέσῃ τ' οἰκεῖ
τιγῶν τὸν ὀργὴν ἐρεθίσας, ὅπως ἐγὼ σὲ τὴν
γῆ, καὶ δίκα γνώμης τῆς ἐμῆς. ὡς καὶ
σοι δίδωμι τὴν Βαβυλωνίων γῆν, ἀλύπως
ἀπαθῆ κακῶν ἐσομένην ὑπὸ τῶν σῶν φρουρῶν
δέ μοι τυγχάνειν σὲ χρὴ ἃ ἀνεπίληπτον σε
μὸν τὴν ἐμαυτοῦ πίστιν, οὐκ ὅπως κούφως
τῆς εἰς σωτηρίαν ἀναχθέντος. τοιαῦτα εἰπὼν, ἐξέπεμ-
ἐπιλίκα σκηπτοῦχ τ' ἀσινάου. ὁ δ' εἰς τοίνυν
νόμον, φρέαμα κατασκάζει, καὶ ὅπως
χύρα, μέγας τε ἐν ὀλίγῳ ἐγένετο, ὥστε
τ' ὕστερον οὐ τοιαύτης ἀφορμῆς ἄψασθαι
των ἐν τολμῇ γενομένων, παῤῥυαμῶν τε αὐτὸν
πλον οἱ ταύτῃ καταπεμπόμενοι χρατεῖ. μᾶλ-
ἐδόκει καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἥσσον δεῆσθαι
νίων ὑποδοχῆς τιμῆ. διὸ δ' ἐν ἀξιώματι καὶ

πάντα τὰ ἤδη τὰ ἀπὸ τῆς μεσοποταμίας πρὸς αὐτὸν ἦρτο πράγματα. πρόκοπόν τι αὐτοῦ ἡ δύναμις ἀπὸ ἔτη πεντεκαίδεκα. ἀκμαζόντων δ' αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν, ἀρχὴ αὐτοὺς ἀπολαμβάνει κακῶν ἐκ τοιάσδε αἰτίας, ἐπειδὴ τῷ ἀρετῷ ἡ πρόνοια ἀπὸ μέγα δυνάμεως ἐκπίπτουσιν εἰς ὕβριν ἀπὸ εὐδαιμονίας τὸ παρεῖναι τρυφαῖς καὶ ἡδονῆς ἐμπιπόντες. τῶν Πάρθων τινὸς στρατηγὸς δ' ἀφίκετο τὸν αὐτὸν χρόνον, ᾧ δὴ καὶ ἔπεσε γαμετὴ, πάντα ἄλλα, ἐκ τοῦ ἐπαρκεῖν πρὸς εὐδαιμονίαν παῦσαν, καὶ μείζονα φροντὶν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσι θυμοῦ δ' ὑπερβάς. ταύτης ἔτι ἀκμὴ τῆς ὑπερβασίας ἐκμαθὼν, ὅτι ἐ ἄλλως αὐτοῖς ἠθύμησεν, ἀνιλαῖος ὁ δ' ἀσιναίου ἀδελφὸς ἐρασθεὶς τῆς γαμετῆς τολέμου. τὸ μὲν, ὡς δὲ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν ἐκπεσόντος τῷ σπάσαι δ' γυναικὸς μὴ τὸν ἔξοδον εἰς ἐπ' αὐτῇ κτησθείσῃ θάλαμον. τὸ δ' δυσωπλεκτὸν κρίνειν τὸν θυμὸν. ἅμα τε οὐ τολέμου ἐπ' αὐτοῖς ἀνὴρ ἐκεχειροτόνητο, ἐ μάχης ἐπάκτου ἡμῶν πάντων ἀνηρημένων ἀλλοῖα ἐγεγάμητο ἐξαίφνης. ὁ μὲν δίχα μεγάλων δυσχερῶν ἀνιλαίου τε ἅμα αὐτῷ, καὶ ἀσιναίῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν, ἀλλὰ σὺν πολλῷ κακῷ, ἅτε τοιαύτην αὐτοῦ. ἐπεὶ δὲ τάνδρὸς τεθνηκότος, αἰχμάλωτος ἦγετο, ἀφιδρύματα τῶν θεῶν ἅπερ τοῦ ἀνδρὸς καὶ αὐτὴ πατρῷα ἐῶ, ἐλαχόμην δ' τῶν ἐκείνῃ πάσιν ἐσομένων ἔτι τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἐδόκουν ἀπιζένης συνεπάγεσθαι, ἀθεμίτως. καὶ ταύτῃ δ' πατρίδι τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἐθος συναπέγετο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον λεληθότως αὐτῶν θρησκείαν ἐπιῶσ'. χαμευνὴ δ' καθεζομένη, ἤδη τρόπῳ τοῦ αὐτῆς εἰωθότι καὶ μεθ' οἷων νομίμων ἀπὸ δ' πρώτης ἀνδρὸς, ἐλεράπλουν αὐτός. καὶ τ' ἐπαύρων οἱ μάλιστα τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν πρῶτον ἐπίσκηπτον, ὡς ἐδαμῶς πρέποι ἐθέρειά, ἐ δὲ ἐπὶ τοῖσι νόμοις τοῖς αὐτῶν πρόσφορος, γυναῖκα ἠγημένος ἀλλόφυλον, καὶ πλημμούσους θυσιῶν καὶ σεβασμῶν τ' αὐτοῖς εἰωθότων τ' ἀπορρήτων. ὁρᾶν οὖν μὴ τε πολλὰ τῇ ἡδονῇ δ' σώματος συγχωρῶν ἀπολέσῃς τ' ἀρχὴν δ' ὑπερβάς, καὶ τῶν θεῶν ναῶν τοῦ δὲ θεῖ πρόσθεν ἐξουσίαν. ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἐπέραινον, ἀλλὰ καί τινα αὐτῶν τ' μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παρρησίᾳ πλέονι χρήσαιτο, ἀπέκτεινε, καὶ ὃς κτεινόμενος εὐρείας τε τ' νόμων, καὶ δ' κτείνοντος αὐτὸν, τιμωρίαν ἐπαράσατ' αἰεὶ τε ἀνιλαίῳ καὶ ἀσιναίῳ, καὶ πᾶσιν ἑτέροις, ὁμοίων τοῦ τ' ἐχθρῶν ἐπεχθέσιον γενέσθαι τιλάστιν, τοῖς μὲν, οἷς ἠγεμόσι πρόσθεν νομίων γεγονόσι, τοῖς δ', ὅτι μὴ βοηθῶεν αὐτῷ τοιάδε πάσχοντι διὰ τὸ σκιδνᾶν τοὺς νόμους. οἱ δ' ἐθαρσύνοντο μὲν, ἐνίσχοντο δ', μνησικακοῦντες οὐκ ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχύϊ τῇ σκύθων, τῇ εὐδαιμονίᾳ ἐπιελθόντες. ἐπεὶ δ' καὶ τῶν θεραπόντων ἀκροῶν δ' θεῶν τῶν παρθυαίοις τιμωμένων, οὐκ ἐπ' ἀνεκτὸν ἠγεμόνι δ' ἀνιλαίῳ τὸ θρᾴζειν ἐς τοὺς νόμους, ἀπὸ τ' ἀσιναίου ἐλθόντες τολέονες ἤδη κατεθέων δ' ἀνιλαίῳ φάσμοι καλοῦς ἔχειν, εἰ μὴ ἑτέρου κατ' αὐτὸν ἐμφανέστατα τὸ ὠφελῶν, ἀλλὰ νῦν γε, ἀπροφόλευ πάσας δ' γενόντος, πρὶν τῶν ἀμαρτίαν ἐκείνῳ τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἠθέως δ' ἐς ἄληθες ἀνακεκλῆσθαι. πάντε χαμευνοῦντ' ἀνθρώπῳ λέγοντες οὐ μετ' αὐτῶν, ἅτε αὐτοῖς εἰωθότων τε θεῶν δ' νόμων, καὶ τῶν θρησκείαν ἐπ' ἀπιστεύοι ἡ γυνὴ ἐπ' ἀπιμώσεσθαι δ' θεῶν δ' αὐτοῖς σεβασμίου πράσσεσθαι. ὁ δ' καὶ αὐτὸς ἤδει μὲν τῶν ἁμαρτάδα δ' ἀδελφῇ μεγάλων οἱ πάντα ἔσαν κακῶν, καὶ ἐσκῆλε, καὶ μᾶλλον, ἀλλὰ ἐ ἐνίσχετό γε ἐνοία δ' συγγνοὺς νικώμενος, καὶ συγγνώμην νέμων, ὡς τοῦ κρεῖττον κακοῦ τῆς ἐπιθυμίας νικωμένου. ἐπεὶ δὲ πλείους τε ἐσημαίνοντ', καὶ πλείους ἦσαν οἱ καταλογάδην, πλωκαῦτα, δὴ φησι πρὸς αὐτὸν

Aut Mesopotamia tota ab ipsius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos qvindecim: quæ non prius cœpit in deterius vergere, quam neglecto pristino virtutis studio, contemptisqve institutis patriis, voluptate victi dediderunt se externis libidinibus. Venerat forte in eas regiones Partherum quidam dux cum conjuge tam aliis dotibus quam insigni forma laudata usqve ad miraculum: hanc sive aspectu sive fama cognitam adamavit Asinæi frater Anilæus: & cum neqve suis imperare posset cupidinibus, neq; ulla alia spes esset potiendi muliere, bello maritum ejus petiit: primoqve conflictu cæso Partho, uxor in victoris potestatem & thalamum pervenit: quod quidem magnarum calamitatum tam ipsi quam fratri fuit principium. cum enim amisso priore marito captiva duceretur, simulacra patriorum numinum quæ gentilitio ritu & domi secum habere colebat & in itinere, clam inter cæteram supellectilem advexerat. ea primum colebat sine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacta fiduciam, propalam operabatur sacris quæ a defuncto acceperat. id factum objurgabatur amicis utriusqve fratris primariis, indignum facinus dictitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam uxorem barbaram, deditam impiis patriæ suæ superstitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, a principatu excidant, quem divino favore consecuti sint. Sed adeo nihil profectum est his admonitionibus, ut præcipuus quidam confossus sit dum liberius invehitur: qui moriens iratum numen imprecatus est fratribus eorumqve sociis, ulturum læsam & religionem & amicitiam, utq; similia & ipsi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidem quod autores injuriæ fuerint, hi quod patrocinatorem legum per summum nefas opprimi passi sint. quamvis enim moleste ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptæ ferebant præsentem felicitatem. sed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam sacra Parthica: factoqve concursu ad Asinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, si prius parum potuit quid utile sit dispicere, nunc certe erratum corrigere, priusquam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, ut parum conveniens patriis ritibus: & superstitiosum numinum cultum quem mulier sibi permittat, pertinere ad Dei veri injuriam. at ille quamvis agnosceret peccatum fratris allaturum sibi ac suis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facile ignoscebat succumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cum majores indies concursus ad eum & vociferationes fierent, tandem super ea fratrem

admonuit, anteacta objurgans, & jubens ut resipiscat in posterum, mulieremq; domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum est: qvia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, & verita ne Anilæo propter amorem sui durius aliqvid accideret, veneno Asinæum sustulit, secura qvod sub amatore judice impune auferret hoc facinus. Cæterum Anilæus ad se unum jam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qvi in Matrimonio habebat Artabani filiam: eosqve magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam & mancipia reperit: pecoraq; & res alias qvibus fortunæ possunt auctiores fieri. Mithridates vero qvi forte tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indigne ferens ultro se ab Anilæo lacessitum injuria, habitamqve ludibrio suam dignitatem judicans, excita juvenum manu, collectoq; eqvitatu qvam potuit maximo, obviam profectus est conflicturus cum Anilæo: & cum ad vicum qvendam ex suis perveniisset, ibi qvievit: qvod decrevisset postridie Judæos aggredi sabbato instante, qvod illis religioso otio colitur. qva de re præmonitus Anilæus a barbaro natione Syro alterius cujusdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus qvo loco Mithridates celebraturus esset cũ suis convivium: jusso curare corpus milite, noctu contra hostes properavit, ut inopinos opprimeret. qvo delatus circa qvartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim attonitos fuga coëgit salutem qværere. Mithridatem etiam vivum captum secum abduxit, nudum super asinum impositum, qvæ apud Parthos gravissima habetur contumelia. qvem cum sic ad sylvam qvandam perduxisset, hortantibus amicis ut illum interficeret, ipsi diversum visum est, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritarum enim injuriarum posse impetrare veniam. qvamvis enim offensus sit Mithridates, habiturum tamen pro concessa incolumitate gratiam: qvod si gravius in eum consulant, non qvieturum regem nisi magnis cædibus in Judæos Babylone degentes vindicet: qvibus parcendum esse propter conjunctionem sangvinis, & ut ad illos sibi pateat refugium, si qva clades accidat, ut sunt belli vicissitudines. eam sententiam approbavit multitudo cætera, atqve ita Mithridates dimittitur. qvi domum reversus ab uxore exceptus est convitio, qvod regis gener post acceptas a Judæis tot tam insignes injurias, nunc captivus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor, quibus curæ est regum dignitas, me tua conditione non usuram postea. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne divortium faceret, invitus quidem, coëgit tamen quantas potuit copias, indignum seipse vita existimans,

A πρὸς ἀνιλαῖον, τῆς τε πρῶτον γενούσιν ἁπτομῶν, καὶ πείσασα τὸ λοιπὸν κελεύων τὴν ἄνθρωπον δοκιμῶν ἀμέμπτον εἰς τὰς συγγνώσεις. ἐπέστειλε δ' ἀδύνατον τῶν λόγων, καὶ ἡ γυνὴ δ' αἰσθομένη μὴ θεοῦ τε καὶ κατέχοντος τὸν λαὸν δι' αὐτὴν, δεδοικυῖα, μὴ τοῦ ἀνιλαίου μηκέτι πάθοι ἕρωτι τοῦ πρὸς αὐτὴν, φάρμακον τοῦ ἀσιναίου δοῦσα, ἐν τοῖς στίφεσι, μεθῆκε τὸν ἄνθρωπον, ἀδείας τε λαβὸν ὅτι κρατῆ τῶν περὶ αὐτὸν πραχθησομένων τοῦ ἔρωτος ἡμερῶν. ἀνιλαῖος δ' καταμένας ἤδη τὴν ἡγεμονίαν ἀθρόαν λαβών, ἔλαγε σφᾶς ὅτι τὰς μιθριδάτου κώμας, ἀνδρὸς πρώτου ἐν τῇ παρθυαίᾳ, καὶ βασιλέως ἐπιβάντα τὴν θυγατέρα γεγαμηκότος, λείας τε ἦλθε αὐτάς. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα, καὶ ἀνδράποδα εὑρόντες, πολλά τε πρόβατα, ἄλλά τε πολλὰ ὅσα ἂν τις περιλήψει τὸ εὐδαίμονος ὠφελεῖ τοὺς ἔχοντας. μιθριδάτης δ', ἐπιτυχὼν τῆδε, ἐπεὶ ἀκμὴν τῶν κωμῶν τὴν ἄλωσιν, ἐς B δεινὸν φέρων ἐπὶ τε μὴ προαρέξαντος ἀδικῶν ἀνιλαίου ἄρξαι, καὶ παρόντος δ' ἀξιώματος ὑπερόπτου, ἱππέας σωματοφυλάκων τελείους ὅσους εἶχεν, ἐς τελείων τὰς ἐν ἡλικίᾳ παρῆν, ὡς προσμίξων τοῖς περὶ τὸν ἀνιλαῖον. καὶ ἐν τινι κώμῃ τῶν αὐτὸς καταλαχὼν, ἐτύγχανεν, ὡς τῇ ἑπομένῃ μαχησόμενος. διὰ τὸ εἶναι σάββατον ἡμέραν τοῖς ἰουδαίοις ἐν δεκάτῃ διαγομένην. ἀνιλαῖος δ' ταῦτα, πυθόμενος παρ' ἀνδρὸς οὐρὰς ἀλλεφύλης ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φράζοντος ἀκριβῶς, ἐς τὸ χωρίον ἐν ᾧ μιθριδάτης ἤμελλε δειπνοποιήσεσθαι, καθ' ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἀμαξῶν τὰ ποιμνίων χρήζων τοῖς παρθυαίοις ἁπτομένων. ἐς δὲ φυλακὴν τετάρτην ἁπτόμενος, τοὺς μὲν, ἐπὶ κοιμωμένους ἀναιρεῖ, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τρέπει. μιθριδάτης δ' ζωγρίᾳ λαβών, ἦλθ' ὡς αὐτὸν ὅτι ὄνον γυμνὸν ἀναβιβάσας, ἅπερ ἀπιμῶν μεγίστην νομίζουσι παρθυαίοις. καταγαγὼν δ' εἰς τὴν ὕλην μὴ τύχῃ ἑρέσματος, καὶ κελευόντων τῶν φίλων ἀναιρεῖν τὸν μιθριδάτην, ἀνεδίδασκεν αὐτὸς ἀσεβῶν αὐτὸς σεαυτόν. μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀναιρεῖν ἄνδρα, ἡγούμενος τε ἴσον τε πρώτου παρθυαίοις, καὶ ἐπιγαμίᾳ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα μειζόνως ἠμφίβολον νῦν μὲν γὰρ ἀνέκπλεον εἶναι τὰ πεπραγμένα. καὶ γὰρ ὑπερῦβρικέναι μιθριδάτην, ἀλλ' οὐ σωτηρίας τῆς ψυχῆς ἐνεργετήσαντος χάριτος μνήμασι τοῖς τε παιδὶ φράζουσι. πάντα δὲ τ' ἀπήνεσεν ὡς C ἀτρεμήσων βασιλέα, μὴ οὐ μεγάλῃ σφαγῇ ἰουδαίων τῶν ἐν βαβυλῶνι ποιησάμενον, ὧν φιλίας καλῶς ἔχειν, διά τε τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ μὴ ἀναστρεφὲς εἶναι ἂν αὐτοῖς πλάσματός τινος ἡγουμένου τὸ κατ' ἐκείνης ἀκμῆς πλῆθος χωρῆσαι. ἐς ὃ μὲν ταῦτα διανοηθεὶς, καὶ φράσας ἐν τῷ συλλόγῳ, πίστιν λαβ. ἀφῆκέ τε μιθριδάτην. ἐξελθόντα δ' αὐτὸν ἀνιδοῦσα ἡ γυνὴ οὐ μὴ προθυμηθῇ βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν, καὶ τύχῃ πιμωρήσεσθαι τοῖς ὑβρίσασιν εἰς αὐτὸ προφερόμενον, ἀγαπῶν τὸ σωτηρίαν μὴ αἰσχυνόμενος τοῦ ἰουδαίων ἀνδρῶν ἡγουμένης. ἐς νῦν ἐπανάδεσμε τὸ λοιπὸν ἢ ἥτις ἐπόμνυμι τοὺς βασιλέως, ἢ μᾶλλον προσλυπήσασθαι τὸ πρὸς σὲ ὅτι γάμου κοινωνίας. ὁ δ' αὖ, ἔτι μὲν τῶν ἐνεδρῶν τὸ καθημέραν ἀχθηδόνα, μὴ φέρων, ἔτ' δ' τῆς γυναικὸς τὸν μεγαλοφροσύνην δεδοικὼς μὴ προσλύσῃ αὐτὸν τῶν γάμων, ἄκων μὲν κ' ἐκλάμβανος, στρατιὰν γοῦν ἔσαν ἠθροισμένον πλείστην, κ' ἐλαύνει, οὐκ ἀναγκαίων ἐπιλαμβάνων ἐπὶ καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν, εἰ προ-

τὸ παρθυαῖον· ὧν ὑπὸ ἰουδαίων φεισωθὲντ ἀνίλαιος μέντοι. ἀνίλαιος δ ὡς μανθάνει προσελαύνοντα δυνάμει πολλῇ τὸν μιθριδάτην, ἄδοξον ἡγησάμενος τὸ μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπαναλάζειν τὰς πολεμίους, ὅτυχία τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ὁμοίᾳ πεζῶν τὰς πολεμίους, καὶ τῷ τε τάλμησιν καὶ εὐωδοῦσι θαρρῶν ὡς ῥᾳστοναχάνειν, ἐξῆγε τὴν δύναμιν. πολλοί τε πρὸς τὸ οἰκεῖον στρατὸς προσεγεγόνεσαν αὐτῷ καθ' ἁρπαγὴν τ ἀλλοτρίων τεραπησόμενοι, καὶ ὄψει πάλιν προεκπλήξοντες τὰς πολεμίους. προσιοῦσι δ αὐτοῖς εἰς ταδίους ἐνενήκοντα, καὶ διὰ τῆς ἀνύδρου τῆς πορείας καμόντας, καὶ μεσημβρίας, τότε πρὸς τὸ δίψος, καὶ μιθριδάτης ὑπεφάνης, προσέβαλλε πεπαλαιπωρημένοις ὑποφόροις πεῖν, διὰ αὐτὸ καὶ τὴν ὥραν φέρειν τὰ ὅπλα μὴ δυναμένοις. τροπὴ τε οὖν γίνεται τ πρὸς τ ἀνίλαιον ἀρχή, διὰ τὸ ἀπηρρωδηκότας ἀκραφνέστ προσφέρεσθαι, καὶ φόνος πολύς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον ἀνδρῶν. ἀνίλαος δ, καὶ ὅσον πρὸς αὐτὸν ἰδὼ σωφρονῶν ὑπὸ τῆς ὕλης ἐπανεχώρουν φυγῇ μεγάλῃ νίκης τῆς ἐπ' αὐτοῖς χαρὰν μιθριδάτῃ παρεχηκότες. ἀνίλαίῳ δ προσῆν πολὺ ἄπορον ἀνδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τῷ σωτηρίαν ποιουμένων, βᾳδίως χάριν τῆς εἰς τὸ παρὸν, ὡς τε ἀνταποίσωμεν τῷ τούτων προδοσίαν ἡμέας πολὺ θᾶττον τ ὑποπολεμίων. ἐμοὶ μὲν ἔμοιγέ τε ἦσαν τοῖς πεπλανημένοις διὰ τὸ ἀμελέτητον. ἐμοὶ μὲν ἀλλὰ καὶ ταύτας ὑπεφθειρε τῆς κώμης τ βαβυλωνίων, ἀναζητεῖ τε ἰδὼ πάντα ταῦτα τ ἀνίλαίᾳ ὕβρεως. οἱ βαβυλώνιοι, καὶ οἱ ἔντες ἐν τῷ πολέμῳ, πέμπουσιν εἰς τὰ νεωρδὰ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ ἰουδαίους ἀνίλαιον ἐξαιτήσομένοι. καὶ μὴ δεξαμένοις ἔτ τ λόγον, ἐδὲ γὰ βουλομένοις ἑκόντον ὑφέξειν δίκαιον ἰδὼ, τῷ εἰρήνην πεποιημένῳ. οἱ δ καὶ τοιαῦτα χρῆσθαι ἔλεγον τ ὑπὸ τῆς εἰρήνης συμβάσεων. καὶ πέμπουσι μετ τ βαβυλωνίων ἄνδρας, οἱ διελέγοντο πρὸς τ ἀνίλαιον. οἱ δ βαβυλώνιοι κατ' ἰδίας αὐτοῖς ὁμοφυλίης, μαθόντες τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος ἀνίλαος ἰδὼ, ὑπερβάντες κρύφα νυκτὸς μεθύουσι, καθ' ὕπνον τεθαμμένοις κτείνουσιν ἀδεῶς πάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, καὶ ἀνίλαον αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ βαβυλώνιοι δ ἀπαλλαγέντες τ ἀνίλαίου βαρύποτον, ὑπερόμισμα, γὰ ἰδὼ αὐτῶν μισῇ τῇ πρὸς ἰουδαίους, ἀεὶ γὰ ὡς ὑπὸ πολὺ διάφοροι καθεστήκεσαν αἰτίᾳ τ ἐναντιώσεως τ νόμων, ὁπότεροις θᾶττον θαρρήσουσι θρᾷειν πότερον ἀλλήλων ἦσσον τε. τότε οὖν ὑποπολεμεῖται τ πρὸς ἀνίλαῖον, ἐπιθέντο τοῖς ἰουδαίοις οἱ βαβυλώνιοι. οἱ δ ἐν δεινῷ τιθέμενοι τ ὕβριν τ ἐκ τ βαβυλωνίων, καὶ μήτε ἀνιστάζασθ μάχῃ δυναμένοι, μήτε ἀνεκτὸν ἡγούμενοι τ συνοικίαν, ὧχοντο εἰς σελεύκειαν τ ἐκείνη πόλιν ἀξιολογωτάτην, σελεύκου κτίσαντ αὐτῷ νικάνορ. οἰκοῦσι δ αὐτὴν, πολλοὶ τ μακεδόνων, πλεῖστοι δ ἕλληνες, ἔστι δ καὶ σύρων σὺν ὀλίγοι τὸ ἐμπολιτεύομενον. οἷς μὲν δὴ παύτῃ καταφεύγουσιν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ἔτη πέντε ἔτη ἀπαθεῖς κακῶν ἦσαν. τῷ δ ἕκτῳ ἔτει μὴ τὸ πρῶτον, φθορὰ ἐν βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῶν, καὶ καινὴ κτίσις ἐκ τῆς πόλεως καὶ δι' αὐτὸ ἄφιξιν εἰς τὴν σελεύκειαν, ἐκδέχεται δὴ μείζων αὐτοὺς συμφορὰ, δι' αἰτίαν ἣν ἀφηγήσομαι. σελευκέων τοῖς ἕλλησι πρὸς τοὺς σύρους ὡς ἔτι πολὺ ἐν ταύτῃ καὶ διχονοία ἐστὶν ὁ βίος, καὶ κρείττους οἱ ἕλληνες. τότε οὖν συνοικούντων αὐτοῖς ἰουδαίων ἠνώμενον ἐκκαίζον, καὶ οἱ σύροι καθυπέρτεροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς, φιλοκινδύνων τε ἀνδρῶν, καὶ πολεμικῶν προθύμως

A si homo Parthus Judæis victoriam cederet. Anilæus vero ubi cognovit adventare illum cum valido exercitu, turpe ducens continere se intra paluſtria, & ſperans fortunam contra hoſtes priori ſimilem, fretusqve milite jam aſſveto vincere, & ipſe contra eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine ſe adjunxerant, rati profligandum hoſtem quamprimum in conſpectum venerit. progreſſos autem meridiano tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboreq; itineris adeo feſſos, ut arma ægre fuſtinerent, ipſe recentibus viribus: confeſtimqve in fugam verſis tanta cædes ſecuta eſt, ut multa virorum millia caderent. Anilæus autem ſtipatus globo juvenum effuſiſſima fuga ſe in qvandam ſylvam recepit, relicta Mithridati lætiſſima victoria. Verum ad Anilæum brevi confluxit magna multitudo perditorum hominum, qui licentiam pluris quam propriam ſalutem facerent: itaqve detrimentum quod acceperat in prælio, ſuppletum eſt duntaxat numero. neqve enim conferendi erant cum his qui ceciderant, eo qvod eſſent rudes militiæ. Duxit tamen eos contra Babyloniorum caſtella, lateq; vaſtabat omnia. Tum Babylonii reliquiq; hoſtes miſerunt Neerdam ad Judæos qui Anilæum depoſcerent ad ſupplicium. quod cum non impetrarent: neq; enim illis integrum erat hominem dedere, ad pacem eos invitaverunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quam a Babyloniis legati ad Anilæū. tum Babylonii perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clam noctu irruunt in ſopitos & gravatos crapula: & impune quotqvot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum vero hoc metu exoneratus Babylonis populus, qvi antehac non auſus erat odium effundere in noſtros homines, cum qvibus illi propter diverſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis prævalentibus: ſublato inqvam Anilæi ſodalitio, in Judæos undiqve coortus eſt. Itaqve non ferentes eorum violentiam, & ſentientes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam urbem ejus regionis præcipuam, a Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune eſt Macedonum, Græcorum & Syrorum domicilium. eo poſtqvam confugerunt Judæi, per qvinqvennium nulla affecti ſunt injuria. ſexto autem anno peſte apud Babylonem graſſante, denuo inde migratum eſt: qvam multitudinem excipiente Seleucia, ſeqvuta eſt Judæos major calamitas ex hujusmodi cauſa. in hac urbe ſemper Græcis male cum Syris convenit, Græcorum tamen factione præponderante. qvo poſtqvam a Judæis migratum eſt, eorum favore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis, & periculorum

contemptoribus. quare Græci ſuccumbentes, & A videntes ſe non poſſe recuperare dignitatem priſtinam manente Judæorum & Syrorum conſenſu, ſuos quisque familiares Syros appellaverunt de pace & amicitia, id qvod facile impetratum eſt. nam cum utrinqve primatibus commiſſum eſſet negotium, ſecuta eſt reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, ſi utriqve Judæos communibus proſeqverentur odiis: eosqve ex improviſo aggreſſi, occiderunt ſupra quinqua- B ginta virorum millia: nec ullus evaſit, niſi ſi quem amici aut vicini ſervavit miſericordia. hi deinde receſſerunt Cteſiphontem urbem Græcanicam vicinam Seleuciæ, ubi quotannis rex hybernare eſt ſolitus, habens ibi majorem ſuppellectilis partem repoſitam, ibique ſedes fixerunt, tutos ſe rati regiæ majeſtatis reverentia. Cæterum Babyloniorum ac Seleucenſium terror o- C mnes ejus tractus Judæos pervagatus eſt: quando quicquid erat Syrorum in illis regionibus cum Seleucenſibus conſpiravit in eorum perniciem. quo factum eſt ut pleriqve Neerdam & Niſibim ſe receperint, ſecuritatem ſuam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur a viris bellicoſiſſimis. Atqve ita ſe tunc habuerunt res Judæorum per Babyloniam.

ἐπιπεσόντων. καὶ οἱ Ἕλληνες τοῦτο θέμενοι τὴν ἀρχὴν ἐ μίαν ὁρῶντες αὐτοῖς ἀφορμὴν ἀνασώσασθαι πρότερον ἀξίωμα, εἰ δυνηθεῖεν πᾶσιν τούτων λέγεσθαι Ἰουδαίους καὶ Σύρους, διελέγοντο ἕκαστος πρὸς τοὺς αὐτῶν συνήθεις περὶ φιλίας καὶ εἰρήνης, καὶ ταχὺ τυχόντες. οἱ δ' ἐπέσχον τὰς μάχας, ἐγένοντο δὲ ἑκατέρων λόγοι, καὶ πρῶτον παρ' ἑτέρους ἀνδρῶν πρεσβύτων ὅτι Ἀλεξάνδρας τὸ χρεὼν ἡ συμβασις ἔθετο. μονονοὺ συστάσεις τε, μέγα τεκμήριον ἑκάτεροι ἐποιοῦντο ἀλλήλοις φιλοφρονεῖσθαι τὸ πρὸς Ἰουδαίους ἔχθος, πάντες ἀφροντίδιον αὐτοῖς, κτείνοντες μυριάδας ἀνδρῶν. ἀπώλοντό τε πάντες, πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γειτόνων διεχωρήθησαν αὐτοῖς ἔφυγον. τότε πολλοὶ εἰς κτησιφῶντα ἀπεχώρησαν πόλιν ἑλληνίδα, καὶ στολικὴν παλησίου καμήλου, ἔνθα χειμάζει τὰ βασιλέως καὶ πᾶν ἔτος, καὶ πλείστη τῆς ἀποσκευῆς αὐτόθι ἀποκειμένης τυγχάνει. ἀσφαλείᾳ δὴ οὖν αὐτοὶ τῶν ἱδρυσιν πεποιημένοις, τιμῇ τῆς βασιλείας πολλῶν προνοηκότων. ἐφθάνθη δὲ καὶ πᾶν τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, τούς τε βαβυλωνίους, καὶ τοὺς πολλοὺς. ἐπειδὴ καὶ ὁπόσον ἦν σύριον ἐμπλεκτέον τοῖς πᾶσι ταυτὸν ἔλεγον τοῖς στολικέσιν ὅτι πολέμῳ πρὸς Ἰουδαίους, καὶ συνελέγησαν ὡς τὸ πολὺ ἐκ τε τῶν νομῶν καὶ τῶν νήσων, ὀχυρότητι τῶν πόλεων κτώμενοι τὴν ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως παλῃοὺς ἀπασα μαχίμων ἀνδρῶν κατοικία. καὶ τὰ μὲν κατ' Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ, τοιαῦτα ἦν.

TAS

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

Ως γαίος Καῖσαρ ὑπὸ Χαιρέου Κασσίου ἀνῃρέθη. Κεφ. α.
Ως κλαύδιος ὁ θεῖος αὐτοῦ βιασθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τὴν ἀρχὴν παρέλαβε. Κεφ. β.
Στάσις τῆς βουλῆς καὶ δήμου. Κεφ. γ.
Ως κλαύδιος κατὰ τὸ ἴδιον ἐπιτάγμα τὴν πατρῴαν αὐτοῦ βασιλείαν ἅπασαν, πρόσθεσιν αὐτῇ, καὶ λυσανίου τετραρχίαν, καὶ προγράμματα ὑπὲρ τῶν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ὑπὸ τὸ κράτος ἰουδαίων, καὶ ἐν πάσῃ αὐτοῦ ἀρχῇ. Κεφ. δ.
Ἀγρίππας ἀφίσταται τῆς βασιλείας τῶν ἰουδαίων. Κεφ. ε.
Ἡ ἐπιστολὴ πετρωνίου τοῦ συρίας ἡγεμόνος πρὸς δωρίτας ὑπὲρ ἰουδαίων. Κεφ. ϛ.
Περὶ τῶν ἀγρίππα πράξεων ἄχρι τῆς τελευτῆς. Κεφ. ζ.

HÆC IN JOSEPHI DECIMONONO HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Qvomodo Cajus Imperator a Cassio Chærea ex insidiis cæsus est. Cap. I.
Qvomodo Claudius Caji patruus coactus a militibus principatum acceperit. Cap. II.
Dissidium inter Senatum & plebem. Cap. III.
Qvomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit addita Lysaniæ Tetrarchia; & edicta ejus in Judæorum gratiam, qvi Alexandriæ aut alibi in imperii orbe habitabant. Cap. IV.
Agrippæ in Judæam reditus. Cap. V.
Epistola Pub. Petronii Syriæ præsidis ad Doritas pro Judæis scripta. Cap. VI.
Agrippæ gesta usqve ad ipsius obitum. Cap. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ
ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVI-
TATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUSNONUS.

CAP. I.
Qvomodo Cajus a Chærea cæsus est.

CAjus porro non in solos Judæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terra mariq; qvam late Romanum patet imperium, qvod majoribus replevit calamitatib. qvam qvæ unqvam veterum monumentis sunt proditæ. Sed maxime Roma ipsa ejus sævitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione qvam urbes cæteræ, præsertim senatores ac patricii, cæteraq; nobilitas: innumerisq; injuriis vexabantur qvi vocantur eqvites, opibus & dignitate senatoribus proximi, utpote ex qvorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominiis afficiebantur & exiliis cædibusqve & confiscationibus, qvæ tum fere cædis accedebant præmium. Se vero pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli a subditis, & Capitolium freqventans templorum omnium in urbe celeberrimum, Jovem ejus præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Aliis qvoqve operibus suam declarabat insaniam, qvando a Puteolis urbis Campaniæ ad Misenum alterum maritimum oppidum gravatus triremi trajicere, & alioqvi ad suam dominationem pertinere existimãs, si a mari eadem qvæ a terra obsequia exigeret, ab uno promontorio ad alterum ponte juncto medio sinus spatio, curru ultro citroqve vectatus est: id enim demum iter dignum esse majestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliqvit, & omnes insignis artificii tabulas atqve statuas edicto ad se comportari imperavit, qvicqvid ubiq; terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana urbe spectari debere dictitans. his spoliis palatium suum & hortos exornavit, aliosqve suos secessus per Italiam. ad hæc Jovem qvi a loco, in qvo universis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Athenicnsis statuarii,

A Κεφάλαιον ά.

Ως γάϊος ὑπὸ χαιρέου ἀνῃρέθη.

Γ. Αϊος μὲν οὖν ὁ καῖσαρ οὐ μόνοις τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ τοῖς ἐπὶ τῆδε οἰκοῦσι δείκνυτο τὸ ὕβρεως τὸ μανικὸν, ἀλλὰ καὶ πάσης ἠπείρου γῆς καὶ θαλάττης ἐφ' αὐτῶν, ὁπόση ῥωμαίοις ὑπήκοος, μυρίων τε αἰτίων ἐν αὐτῷ κακῶν, ὁπόσα μὴ ἰσόρροπα πεφύκασιν. μάλιστα δ' ἠδάνετο δεινῶς τὸ πάσχοντας ἡ ῥώμη κατ' ἐκεῖνο τοῦ τιμωτέρου τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγεμόνα, ἀλλὰ τοὺς τε ἄλλης ἄγοντας καὶ φέροντας, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν τέλει τῶν, καὶ ὁπόσοι τούτων ὑπατείας, καὶ στρατηγίας ἐπέχειν ἠξίουν. μυρία μὲν τὰ διώκοντο, καὶ κατ' ἐκεῖνα καλυμμένων, ἀξιωμάτων ἢ δωρεῶν χρημάτων ἕνεκα τῶν συγκλητικῶν ὑπὸ τοῦ πόλεως ἀγομένων, ἃ τούτων εἰς τὸ βαλεῖν ἔναγχος καθεκλήσεις, ὧν ἀπήμασι καὶ μελανάσεσι, κτεινομένων τε, καὶ τὰ χρήματα ἐκ μένων, ἃ τε τοὺς σφαγεῖς εἰς τὸ πλοῦτον ἀφικνεῖτο τῶν χρημάτων αὐτῆς συντυγχάνη. ἐξεθείαζε δὲ τὰς τιμὰς ὑπὲρ ἀνθρωπίνας. ἠξίει γὰρ ἑαυτῷ πηκόων αὐτῷ, ὃς τε ἐν θεοῖς φειτῶν τὸ ἱερεῖον, ὁ καπετώ ον μὲν καλεῖσι, τιμιώτερον δ' ἀφ' αὐτοῦς ἔσειν ἐμοὶ, δελφὸν ἐπόλυσε περσαιρόδων τὸ δία. καὶ πάλαι πέρσαι μανίας ὑδὲν ἀπολελειμμένος, ἐκ τῆς ἀρχῆς τὸ πόλεως ἐν καμπανίᾳ καιμένης ἐπέρων πόλιν Πτιόλλαόσιον, καὶ τὸ Μιζηνὸν ὄρος μένος τειήρη πρατῶν, καὶ ἄλλως Πτιόλλῳ ἡγεμὼν αὐτῷ θεσπότην ὄντι τὸ θαλάσσης ταυτὶ καὶ ἐπὶα ἐς γῆς ἀπαιτεῖν, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα φαίνεσι τρισχιλίων μέτρον τὸ θαλάσσης, ἐν ἑνὶ τὸ κόλπον ἀπλαδὸν πεπλεῦσαι ὅτι τῇ ζεφύρᾳ τὸ ἄρμα. ἰσχὺν δὲ οὐκ ἔπεσι πειθοῖς καλοῖς ἔχειν τὰς ὁδὸς. τὸ τε ἱερῶν τὸ ἑλλάνιον ἑδὲν ἐπ' εὐσύλητον κατέλιπεν ὁπόσα γραφῆς, ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, καὶ τὰς λοιπὰς καθοσιώσεις ἀνδριάντων καὶ ναημάτων ἀγάλμ κελεύσας πρὸ αὐτοῦ. καὶ δὲ ἐπρα καλὰ πέπαδε καλῶς ἔχειν, ἢ ἐν τῷ καλλίῳ, τυγχά ὃ ἔστο ἔσειν τὸ ῥωμαίων πόλιν. ἐκόσμει πὸς ἐμπρέ γομένοις, τῶν τε οἰκείων, καὶ τοὺς κήπους, ἐπεὶ πα καταγωγαὶ ἀφ' ἧς τῆς ἑπαλῶν. ἐπὶ καὶ τὸ ἐλυμπιον τιμώμενον διὰ τοῦ τῶν ἑλλήνων. καὶ ἔτος ἐν μασμένον ὀλύμπιον, φειδίου δ' ἀθηναίου πεποιημένος,

ἐπὶ

ἐθέλοντι καλεύσαι εἰς τὴν ῥώμην μεταφέρειν. ὁ μὲν A ausus est jubere in Urbem transferri: qvod tamen
ἐπιτρέψας τῶν ἀρχιτεκτόνων, Φαμμίων τινὸς μέμμιον factum non est, architectis apud Memmium Re-
ῥηγῖλλον, ὃς ἐπιτετάκτο τὴν κίνησιν αὐτῷ ὅλος, ἀπολιπὼν ἔργον gulum, cui demandatum erat hoc negotium, ne-
κινήσεως αὐτοῦ γεγυμνασμένης. λέγει γοῦν τὸ μέμμιον ἀφικό- gantibus loco moveri posse illæsum simulacrum,
μενον, καὶ αἰτιώμενον μείζονα γεγυμνασμένων ἢ ὡς ἂν τινα πρᾶ- & absqve vitio. ajunt etiam prodigiis fidem ex-
ξιν ἡγήσασθαι, ὑπερεκάλεσε τὴν ἀναίρεσιν. ἐκ γὰρ τούτου cedentibus Memmium vetitum, distulisse impe-
πρὸς τὸν γαΐον ἐπ' ἀπολογίᾳ τοῦ σκληροῦ ἀλλοκότου τὴν rata facere: qvæ ipse inserui excusantibus ces-
ἀπιστίαν. ἀπολέσας τε ἐκ τούτων αὐτὸς κινδύνων γενό- sationem suam literis. cumqve capite luendum
μενος, σώζεται θανάτου ἤδη καὶ τελευτήσαντος. ὡς δὲ τὸ B esset neglectum mandatum, interitus Caji homi-
πρῶτον τὸ μανικὸν αὐτοῦ, ὡς τε δὴ καὶ γυναικὸς αὐτῷ γενο- nem exemit periculo. Eo deniqve insaniæ pro-
μένης, ἀναπεμίσασε δῆτα τὸ καπετώλιον ἐπὶ τῶν γονάτων vectus est, ut natam sibi filiam in Capitolium de-
καταθεῖναι τοῦ ἀγάλματος, κοινὸν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ δὴ με- latam, in simulachri genua deponeret, qvasi com-
γονέναι τὸ τέκνον, καὶ δύο χειροτονῆσαι αὐτῆς πατέρας, ὁπό- munem sibi cum Iove prolem, in medio se relin-
τερον μείζονα φαίνοιτο ἐν μέσῳ ἑαυτοῦ καταλιμπάνων. καὶ qvere dicens judicium, utro majore parente sit
ταῦτα ἐμηχανᾶτο πρᾶσσοντα αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι. ἐπέτρεψε genita. atqve hæc agentem tolerabant tamen
δὲ καὶ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας ποιεῖσθαι τῶν δεσποτῶν ἐφ' οἷς homines. Permisit etiam servis licentiam defe-
ποιν ἐθελήσειεν ἐγκλήμασι. δεινὰ γὰρ πάντα ἐν ἐκείνῳ C rendi suos dominos qvalicunqve crimine: qvod
μέλοι γένεσθαι, ἀφ' ὧν τὸ κατηγορεῖσθαι τῇ ἀκοῇ τὰ πολλὰ γίνεσθαι, gravius erat, qvia ex ipsius Cæsaris autoritate,
ὥστε ἤδη καὶ κλαυδίῳ ἐτόλμα μήποτε παυσάμενος παλυδεύκης & in ejus gratiam gerebantur omnia: adeo ut
ὁ ὄβλιος κατηγορίαν, καὶ γοῦν ἐπεχείρησε καὶ πατρῴου δικῆς Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius re-
ἀκροασθῆναι συνελθών, ἐλπίδι δὲ ὠφελήσειν ὁπωσοῦν ἐπιμε- um facere: & Cajus sustinuit inter judices audi-
λῶς αὐτόν. ὁ μὲν ἐξεγένετό γε αὐτῷ. ἀναπεπλησμέ- re patruum dicentem causam capitis, sperans
νος δὲ αὐτὸς συκοφαντῶν, καὶ κακῶν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην sumpturum se de illo suppliciu̇m: qvod tamen
ἐπῆρχε, καὶ πολλοὶ τοῦ ὀλοκλήρου ἐπεμέμνηντο τοῖς ei non licuit. Itaqve cum totum suæ ditionis or-
δεσπόταις, ἐπιβουλαί τε πολλαὶ ἤδη συνίσταντο. τὸ μὲν D bem repleßet sycophantiis, & servos erexisset
ἐπ' ἀμυνῇ οὖν παθεῖν ὀργῇ πεισθέντων, τὸ δὲ πρὶν ἐμπεσόντες contra dominos, passim illi tendebantur insidiæ,
κακῶν τυχεῖν μεγάλων προμεμνημένων, τὸ μεταχειρίσασθαι alios ira stimulante ad vindictam acceptæ injuri-
τὸν ἄνθρωπον. ὅλεν δὴ τοῖς τε ἁπάντων νόμοις καὶ τῇ æ, aliis ipsius cæde imminentem sibi perniciem
ἀσφαλεῖ μεγάλῃ συνευεργετεῖ εὐδαιμονίας ῥοπὴν ὁ præcavere volentibus. Certe jus publicum, nisi
θάνατος αὐτοῦ, ἐθνός τε τοῦ ἡμετέρου ὀλίγου ἐξεγενόμενον illo sublato, salvum manere non potuit, præcipue
μὴ ὅλου ἀπολωλέναι, μὴ ταχείας αὐτοῦ τελευτῆς nostra gens ejus cæde erepta est ex ipsis interitus
ὠφελησάσης. βούλομαι δὲ ἀκριβείας τὸν πάντα περὶ faucibus. qvapropter libet mihi accurate de-
αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε ἐπιδεῖξαι καὶ πολλοῦ ἔχειν narrare totum negotium, vel ideo ut argumen-
πίστιν τοῦ θείου τῆς δυνάμεως, καὶ ὠφεληθῆναι τοῖς ἐν τύ- E tum sit divinæ potentiæ, qvod & in adversis so-
χαις κειμένοις, καὶ σωφρονισμὸν τοῖς οἰομένοις αἴλιον τὸ letur homines, & modestiæ fortunatos admone-
ἐντυχεῖν, ἀλλὰ μὴ δῆτα μήκιστον φέρειν κακὸν ἀρετῆς at, ne opinione diuturnæ felicitatis falsi, neglecta
αὐτῇ μὴ ὠφελουμένης. ὁδοὶ μὲν τρεῖς ἐπὶ θάνατον virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres
αὐτοῦ παρεσκευάζετο, καὶ τούτων ἑκάστης ἄνδρες ἀγαθοὶ τὴν in illius necem conspirationes factæ sunt, qva-
ἡγεμονίαν εἶχον. ἀμείλιός τε ῥήγλος ἐκ κορδύβης τῆς rum singulæ autores habebant viros fortissimos.
ἐν ἱσπανίᾳ γενόμενος συνῆκε πινὰς ἢ δι' ἑκείνων, ἢ δι' αὐτοῦ nam Æmilius Regulus e Corduba Hispaniæ ci-
πεπυσμένος ὧν ἤρασθε γαΐου. ἑτέρα δὲ αὐτοῖς συνεπρο- vitate oriundus manum conjuratorum circa se
τεῖτο τῆς χαιρέας κάσσιος χιλίαρχος ἡμῶν τοῦ μι- F habebat, qvorum opera illum tolleret: alterius
νυκιανοῦ δὲ ἄννιος ἐκ ὀλίγῃ μοίρᾳ τοῦ δῆτα τοῦ τυραννίδα παρεσκευασμένου τοῦ. αἰτία δὲ αὐτοῖς μίσους τοῦ Cassius Chærea tribunus erat caput: Annius
γαΐου συνελθεῖν, ῥήγλῳ μὲν τὸ δῆτα πᾶσιν ὀργίλον καὶ μισάν- qvoqve Minucianus non paucos ad opprimen-
θρωπον πρὸς τοὺς μὴ ἀδικίας ἐξηγούμενα. καὶ γὰρ εἶχεν τὴν dum tyrannum conciverat. His Cajus invisus
μεγαλόψυχον ἐν ᾗ διαίτῃ καὶ ἐλευθερίῳ, ὑφ' ἑαυτοῦ δὲ μηδὲν erat, Regulo qvidem qvod is natura omnem
ἀπόρρητον εἶναι βουλευμάτων. πολλοῖς γοῦν ἀνεκοινώσατο, iniqvitatem oderat. erat enim magnanimus,
καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις δοκοῦσιν αὐτῷ δραστηρίοις μι- & liberali ingenio præditus, ita ut non dissimu-
νουκιανὸς δὲ τὰ μὲν λεπίδου τε ἐπιθυμία, φίλον γὰρ αὐ- G laret sua consilia: qvæ cum multis communica-
τοῦ τὰ μάλιστα ὄντα ἔτυχεν, καὶ τῶν πολιτῶν σοὶ ἐλαχίστοις ἀνοσιουργοῦντα, καὶ ἄλλως φοβηθεὶς τὰ τοῦ αὐτοῦ vit, vel amicis, vel alioqvi viris strenuis. Mi-
μὲν τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν γαΐον δῆτα θανάτου ἀνακαλεσάμενον nucianus vero partim Lepidum ulciscendi cupi-
ἐπὶ φθορᾷ τοῦ ὀργίλου, δῆτα τοῦ ἐγχειρῆσαι ἐλθεῖν. dine, qvem illi amicissimum & civem cum pri-
χαιρέαν δὲ αἰσχύνῃ φέροντα ἐνιδόντες εἰς τὸν mis egregium Cajus occiderat: partim metu,
ἀναδρίαν ὑπὸ γαΐου ὑφορώμενον, καὶ ἄλλως qvod videret ejus odia semper esse exosis capita-
ὑπὸ ἡμέρᾳ καὶ δυσωπούμενον φιλίᾳ καὶ θεραπείᾳ τοῦ γαΐου lia, decrevit illum ferro invadere. Chærea
non ferebat exprobratam sibi a Cajo molliciem,
& alioqvi qvotidiana pericula, qvibus pro-
pter familiaritatem ejus erat expositus, optime

se putabat nece ipsius evasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti ejus dominationi finem imponere. spes enim erat, successurum negotium, & re bene gesta servandam ope sua rempublicam, cujus saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chærea fuit ferventior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum qvod propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, qvibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis ejus perlibenter indulgent, tum qvoq; contentione magna rogabant, ut tributorum ac vectigalium relevaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus jubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multiqve hoc pacto capite plexi sunt. idq; tulit populus, & cessavit a clamoribus, exemplo doctus majorem vitæ rationem habendam qvam pecuniæ, qvod viderent pro importuno ejus studio multis repræsentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitaverunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caji ferociam. Et sæpe qvidem epulantem invadere decreverat, certis tamen rationibus id distulit: non qvod dubius esset propositi, sed qvia captabatur occasio commodior, ut non irrito conatu rem ad effectum deduceret. jam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia, tum vero exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, qvorum qvædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exeqvitur mandata negligentius, concivit in se iram Cæsaris, non sine probro effœminati ac segnis animi. nec hoc contentus, qvoties ille redeuntibus vicibus signum a se peteret, fœmineum aliqvod & probrosum dabat vocabulum. atqve hæc faciebat, cum ipsum non puderet in qvibusdam a se institutis sacris uti amictu muliebri, cincinnisq; & alio ornatu qvo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qvi & qvoties talia signa acciperet, ferebat indignissime, & magis etiam cum rideretur tradens ea militibus, essetqve cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum a Cæsare, prædicabant fore ut afferret tale aliqvod ludicrum. qvapropter ausus est sibi aliqvot ascisere, justam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorii, omnibus fere perfunctus honoribus, alioqvin Epicureus & tum sectator otii. hunc detulerat inimicus ejus Timidius, qvod in Cajum jecisset convitia: & testem adhibebat Qvintiliam

Ἀτελῶ τὲν σὺν ἀνελεύθερον ὑπολαμβάνων. ἐ
πᾶσι κοινῇ προσεδήκατο τὲν ὅλη τῇ πράγματι σπ
τέν τε ὕβριν, ἡνιόμενος, καὶ ἐπιθυμῶν ἀκμὴ
ἀλλήλων ἀκμάζουσαν ἀφαιρεῖσθαι τὲν ἀρχήν τε
ἴσως μὲν ἂν κατορθώσειν, καλῶς ἂν καρδίαν
κάτων ἀγαθῶν χάριν ἐπὶ σωτηρίᾳ τὲ τέλους, κ
ἡγεμονίας πονῆσαι, καὶ μὴ ἐλεύθερα ἀπλοῦς ἐ πράγμ
πάντα ἂν χαιρέας ἐνομισε τε ἐπιθυμ
ζον, καὶ ἄλλως ὑπὸ δ' αἰδεστέρων προσπέσας τ
ἀφ' ἑτέρων χιλιάρχων βασιλικὴν αὐτῷ κτείνειν
σὺν τούτῳ ἂν ἐπαυθρωμοίαν ἦσαν, κ' παιδαζ ἂν
ἤδη ἡ ἡμέρα δεινῶς. συνίασιν ἂν προθύμως ἐς τ
δρομον, καὶ ἐφ' οἷς χρήζουσιν δέον ἂν τ' αὐτοκρατ
πληθος συνελθόντες. οἱ δ' ἀναβολέντας τὰς
κείνοντες, ἐδαμῶς ἀχαρίστους. ἐκέλευον δὴ
χαίειν ἐκλύμενοι τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι τ' τελῶν ἐπ
καὶ τῶν φόρων ἐπικουφίζειν τι δ' ἐπιχθὲς. ἐ
λυόμενοι, καὶ πλείονα τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλως
λῃ ἀφαπίμψας, κελεύει τοὺς βοῶντας λαβεῖν τ
μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀνελεῖν προσάγοντας. καὶ
ἐκέλευε ταῦτα, ἐ εἷς προστὰς πεκτο ἐπ ἀστῳ,
σί τε ἦσαν οἱ ἐπὶ τοιούτοις δοκιμαζόντες. καὶ ἐ
ἐώρα μὲν, λωίονα ἂν πᾶσαι μὲν τῆς βοῆς ἐ
τέλεν ἕνεκα τ' χρημάτων ἐφθονεμοῖς ἐρῶντες ἐπ
τοις φθάσησιν εἰς θάνατον αὐτῆς φέρουσι. π
χαιρέαν ἐπῆγαγε μειζόνως ἀπλοῦσθαι τε τῆς ἐπ
καὶ πάντων κ' τ' ἀνθρώπων ἐξηρκάσκετ τὸν χαίρ
πολλάκις μὲν, ἐ φθὰς τὰς ἑτέρας ἐμέλησεν ἐπιχ
ἐ μὲν ἀλλ' ἐπέσχε τὸ λογισμῷ, τὸ μὲν κτάνειν,
ἐνδοιασὸν κενεμνοῖς, τὸν δ' καιρὸν ἐπισκοπῶν, ἐπ
εἰς κενὸν, ἀλλ' ὅτι καθαρπάζει τ' βεβυλλμένω
χερσὶ χρῶτο. ἐρατευεν δ' πλεῖον ἤδη χρόνον
δονῆ φέρων χαίρε τέλεν συναναστροφέν. ἐπὶ
ἐστε χαίρων ἐκπεξιόμενον τὰς τε φρυς, ἐ
ὅσοι καταβαλλόμενοι εἰς τὸν καίσαρα ἡσυχῇ
ρήκει τοῖς καιροῖς, λέγ τὸ διαπλασιάσας τὸν ὄχλο
μεν αὐτῶν χρόνον ἐκεῖ ποιῶν τῇ ἐπαρχίᾳ τρέπ
αὐτὸ χρώμενον μᾶλλον, ἢ τῇ χαίρε προσχέν λέ
φιδοῖ χρῆσθαι τὰς τύχας οἷς τὸν λαμβάνειν τ' ἐπ
ἐπαρχίᾳν εἰς ὀργὲν προκαλέσῃ τὸν χαίσαρα, μαλλο
ἐπικαλεῖσθαι. αὐτὸ δ' σχολῇ συναίρεσθαι τε χρήμα
καὶ δὴ τάτε ἄλλα, ὕβριζεν εἰς αὐτὸν, καὶ ἐπεὶ π
μέσιν αὐτῷ τὸ τῆς ἡμέρας καθηκούσης εἰς αὐτὸν, χλ
τε εἰδέσθαι ποιήματα, καὶ ταῦτα, αἰσχύνης ἀπαθ
καὶ ταῦτα, ἐπέστατο αὐτὸς σὺν ἀπαλλαγμένῳ σ
νῶν τελεταῖς μυστηρίοις, ἃς αὐτὸς συνέστη, φ
ἐνδυόμενον γυναικίους καὶ πίνειν πρόθυσιν πλε
μίδων ἐπινεῶν, ἀλλά τε ἐπόσα ἐπικαπνίσαι
ἡλύσιτα, τῆς ὄψεως ἐμέλλεν, αὐτὸς τὸν ἐπ
τοις αἰσχίοις ἐπόλμα. χειρέας προσπαλῶν. χαιρ
ἂν, καὶ ὁπότε μὲν προλαμβάνοι τὸ σημεῖον, ἡ
παρέστατο, μειζόνως ἂν ὁπότε προδιδοῖ χλιμοῦ
ἐπὸ τῶν προλαμβανόντων, ὡς τε καὶ σιωγχλ
ἀρχοι, παρέλων ἐπιστῶτο αὐτόν. ὁπότε δ' αὐτὸς μέ
λοι τὸ σημεῖον παρ' αὐτῷ δ' καίσαρος πομίζειν, πρὸ
γόν τινα τῶν εἰωθότων φέρειν εἰς παρέλων. ἐπὶ τοῦτ
αὐτῷ, καὶ ἥρως παρέστατο κωμικὸς τοιας προλαμ
Gάιον, ὡς οὐκ ἐπ' ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενος. καὶ λοιδ γὰρ πομπικὸς συγκλητικὸς μὲν, τοῖς ἔργοις δ' ἀλ
λυθῶς κεδὸν ἁπάσας, ἐπικυρέσας δ' ἄλλως, καὶ δι' αὐτὸ ἀπεξαγόμενος ἐπιτηδείτης βίου. ἔτι ἐνδεικνυ
τιμιδ ἐχθρὸς ὤν, εἰς λοιδορίαν χρησόμενον ἀπεστερῆ κ' ἔ χαίᾳ, μάρτυρα προλαμβάνων κωμικὸν
γυναῖκα

γυναῖκα τ' ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐπιφανεῖσα δ' ὠργίσθη τῷ
αὐλάσαντι πολλοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῷ Πομπηδίῳ. καὶ τῆς
ἀνθρώπου, ψευδομένου δὴ λέγων, δεινὸν ἠγανακτηκότος μαρτυρίαν
ἐπὶ μοιχείᾳ δ' ἐργαστῆ ἐφαρμόττειν, βασάνων ἔχρηζεν ὁ τι-
μόθεος. καὶ γάϊος παροξυνόμενος, κελεύει τ' χαιρέαν
μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐπὶ τοῖς βασανίζειν τ' κυΐντι-
λιον, χρώμενος τῇ χαιρέᾳ πρὸς τὰ τοιαῦτα, καὶ
ὅπως ῥᾳδίως ἀπαλλάττοιτο, ὑπὸ δ' νομίζειν ὠμότερον δια-
κεῖσθαι τὸν λοιδορίαν φεύγοντα τῆς μαλακίας κυΐντι-
λίαν ἐπὶ τοῖς βάσανον ἐπιφερομένη τ' σανίδων τινὸς
ἔπεσεν τῷ ποδὶ, ὑποπαροιμιάσατο καὶ ἱλαρῶν, καὶ μὴ πάνυ
βασάνους αὐτῆς δεδιέναι. ἐπεὶ δὲ μὴ ἀνεφαλαιώσας
βασανίζεται τοῦτο ὡμῶς ὁ χαιρέας, ἄκων μὲν, κατα-
νάγκας ὑπὸ τοῦ κρείττονος αὐτοῦ. καὶ μηδὲν ἐνδόσεως, ἦλθ' εἰς
τὸν ὄψιν τοῦ γάϊου, Δημοσθένην οὐκ ἐν ἡδονῇ τοῖς θεω-
ροῦσι. καὶ ὁ γάϊος παῦσαι τε πρὸς τὸν ὄψιν τῆς κυΐντι-
λίας δεινῶς ἐπὶ τ' ἀληθόνων Δημοσθένην, ἐξεκλη-
μάτησε ἡφίει τ' αὐτὸν καὶ τὸν πομπήδιον. σκύλλων δὲ
χρημάτων δέσποτ τιμᾷ Φλαμινίας ἐπιμόνων λύσης, τοῦ
ἐλεεῖσθαι τοῖς τοῦ εὐπραγοῦντος δ' ἀφορητ τ' ἀληθόνων.
παῦσαι δεινῶς λοιδορεῖσθαι τὸν χαιρέαν, ὡς αὐτὸν ἀν-
θρώπους, καὶ ἐπὶ γάϊῳ παρηγορίας ἀξίους ἐν αἰτίᾳ κα-
κῶν τοσῶν ἐπ' αὐτοῖς γεγονότων. φησί τε πρὸς κλη-
μάτ τε καὶ παπλαίον, ὧν κλήμης μὲν ἐπὶ τ' στρατοπέ-
δων, παπλαῖος δ' οὐ καὶ αὐτὸς τοῦ χιλιάρχων, ἀλλ' ἐπὶ φυ-
λακῇ γε ὦ κλήμης τὰ πάντα δ' αὐτοκράτορος ἡμῖν
πρόσθεν οὐκ ἐλλέλειπε. τ' γὰρ σωφρονούντων αὐτὸς κοῦ
τῆς ἡγεμονίας πρόνοια καὶ πόνοις, τοὺς μὲν ἀπεκτεινάμεθ',
τοὺς δ' ἐστρεβλώκαμεν ἐπὶ πολλοῖς, ὡς ἐλεινοὺς καὶ κάκεῖνα
ἰδεῖν. μὴ πάνυ τι λέγεται ἡμῖν ἐξάγε τ' στρατιῶν; σι-
γήσεται δ' ὁ κλήμης τ', καὶ τὸ μὲν αἰσχυνὴ φέρεσ-
θαι τὸ πρόσωπον καὶ τοῦ βλέμματι κοῦ τοῦ ἐρυθήματι
δείκνυτο, λέγω δ' αὐτῷ τοῦ μανίαν δ' αὐτοκράτο-
ρος πρόσθεν ἀδίκων ἡγεμόνα πρόνοιαι δ' ἀσφα-
λοῦς, χαιρέας δ' ἤδη θαρσῶν χρώμενος ἐν λόγοις οὐ κιν-
δυνώδεσιν ἀνεμέμνητο πρὸς αὐτὸν, τὰ κατέχοντα δεινὰ τοῦ
πόλιν, δ' τοῦ ἀρχοῦ ἐπιόντων, καὶ ὅτι λόγῳ μὲν ἔστι γάϊος
ὁ τοῦ ὑπὸ τοιούτοις αἰτίαις πρόσθεν ἁλόντων, τοῖς δ' πόλη-
σιν ἐξεπύζων πειρωμένοις, ἐγώ τε ὦ κλήμης, καὶ ὑ ποτ'
ἐπιστολίου κοῦ πρὸ ἡμῶν σὺ, πάντας ῥωμαίους τε καὶ τοῦ
παντὶ ἀνθρώπῳ τοῖς σφάγας πρόσθεν φερόμενοι, δ' ὑπη-
κόμασι τοῖς γαΐου Δημοκλέμενοι. γνώμη τε τῇ αὐτῶν,
παρὸν παύσαι τοσαύτη ἤδη χρώμενον ὕβρει εἰς τε τοὺς
πόλιτας καὶ τοὺς ὑπηκόους, Δημοκλέμεθα δορυφόροι δ'
δήμιοι καὶ δεσπόται ἀντὶ σταλιωτῶν, κ' τὰ ὅπλα παντ
φέροντες οὐχ ὑπὲρ ἐλευθερίας, οὐ δεχῆς τ' ῥωμαίων,
ἀλλ' ὑπὲ σωτηρίᾳ δ' δελεμένου πάτε σώματα αὐτῶν δ'
τὰ φρονήματα, μιαινόμενοι τὸ καθ' ἡμέραν αἵματι
σφαγῆς δ' βασάνου τ' ἐκείνων, μέχρι δή τοι κ' καθ' ἡμῶν
Δημοκλῆς τοιαῦτα γαΐῳ. ὑ γὰρ εὐνοία τε πολιτεύῃ Δη-
μόδη πρὸς ἡμᾶς, δι' ὑφορᾶσθαι ὑ μᾶλλον, δ' ἄλλως δ'
πολλῷ τ' δοκούντων χρὴ δεδωκέναι. ὑ γὰρ δὴ ῥᾳστώ-
πατε γαΐῳ τὰ τῆς ὀργῆς, Δη τὸ μὴ δίκαιον, ἀλλ' ἡδονὴν
πέρας αὐτῆς τυγχάνειν. σκοπεῖν δ' προκειμένοις δ' αὐτοῖ,
θέαν καὶ τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπιβούλευτον τε καὶ ἐλεύθερον
βεβαιοῦν, καὶ ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαγὰς ψηφίσασθ.
κλήμης δ' τ μὲν Δημόνικον τ' χαιρέᾳ, φανερὸς ἦν ἐπαι-
νῶν, σπεῦδον δ' σπάνδα μὴ δ' φοιτῶντος εἰς πλείονας δ' λόγ-

mimam propter formam adamatam cum aliis multis, tum Popedio. qvæ cum nollet amatorem ſuum falſo, ut erat, teſtimonio gravare in cauſa capitis, Timidius urgebat tormentis eam ſubjici. Tum Cajus exaſperatus Chæream jubet ſine mora torqvere Qvintiliam, ideo potiſſimum ei ſolitus cædes & qvæſtiones injungere, qvod putaret hæc executurum inclementius, qvo mollitiæ notam effugeret. Qvintilia porro cum torqvenda ducetur, conſciorum cujusdam obiter pedem calcavit, innuens ut bono eſſet animo, neve ad tormenta ipſius expaveſceret: ſe enim ea perlaturam obſirmato animo. itaqve crudeliter eam examinavit Chærea, non ſponte, ſed neceſſitate coactus. Cumq; illa perduraret, duxit eam in Caji conſpectum, affectam modis miſerabilibus. Cujus miſeratione indigne laceratæ Imperator nonnihil flexus Popedium abſolvit, & pecuniis ſolatus eſt mulieris calamitatem, qvam fortiter æqve ac feliciter toleraverat. Id vero indigniſſime tulit Chærea, ſic traduci putans ſuam ſævitiam, qvaſi tam iminodicam, ut ipſum Cajum remedium ejus adhibere oporteat. qvamobrem ſic Clementem & Papinium alloqvitur, qvorum hic & ipſe tribunus erat, ille præfectus urbanarum cohortium. Nos qvidem Clemens in tuendo Imperatore nunqvam officio noſtro defuimus. nam noſtra opera & induſtria conjuratorum alii necati ſunt, alii tormentis intantum lacerati, ut ipſi viſi ſint miſerabiles. Sed hæccine ſunt noſtræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, ſed vultus rumore pudorem fatente miniſteriorum talium, cæterum verbis non auſo ſuggillare inſaniam Cæſaris, Chærea jam confidentius commemorare cœpit calamitates urbis & imperii. harum, inquit, cauſa vulgi ſermonibus in Cajum refertur: ſed ſi rei disqviratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romani, imo toti humano generi horum malorum cauſa ſumus, qvi mandata ejus exeqvimur: & cum finem imponere poſſimus ejus tum in cives, tum in reliqvos ſubditos debacchationibus, per tam fæda miniſteria facti ſumus ex militibus ſatellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum aut Imperio geſtantes arma, ſed pro ejus incolumitate, qvi eorum tam animos qvam corpora in ſervitutem redigit, contaminantesq; nos qvotidie cruore cæſorum & atrociſſimis qvæſtionibus, donec ipſius juſſu ab aliis pari modo tractabimur. non enim hoc modo cariores ei reddimur, ſed ſuſpectiores potius: & alioqvi aſſvetus cædibus, qvas libidine moderatur, non judicio, nequaqvam conqviesçet prius qvam nos qvoq; cæteris adjiciat: nimirum jam deſtinatos exitio, niſi mature proſpicimus & cõmuni libertati, & noſtrismet periculis. Clemens autem etſi approbaret Chæreæ ſententiam, tacere tamen eum juſſit, ne ſparſis in plures his ſermonibus,

& evulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandam esse optabilem occasionem, fortuito alicunde offerendam. sibi qvidem ob ingravescentem jam ætatem non satis esse animi: & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans quæ audierat, quæque ipse dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum qvod non contemnendum nosset libertatisqve amatorem eximium, & ferentem ægre præsentem statum reipublicæ, expeditum aliqvod ab eo expectans consilium, decrevit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negotio. hunc postqvam libenter id accipere intellexit, ut qvi jam ante pari modo animatus, ideo tantum hactenus silverat, qvod cum nemine auderet communicare suam sententiam: tunc vero operam etiam polliceri non modo sententium, magis etiam confirmatus est in proposito. itaqve rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsis similem, & eodem accensum virtutis studio. Cajo vero suspectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano conjunctissimi, & insuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Cajus erat terribilis; præ cæteris insolens sævire solitus: & jam ante significationem aliqvam inter se dederant, qvæ tum agebantur iniqvo se ferre animo. qvamvis enim metus periculi non sineret eos manifeste proferre odium qvo Cajum prosequerentur, tamen occultus qvidam ejus rei sensus mutuam inter illos benevolentiam conciliaverat. Et qvoniam Minucianus dignitate præstabat, homo cum primis civium nobilis, omnemq; laudem meritus, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo qvoqve congressu postulabant ut ipse initium sermonum faceret. ille rogavit Chæream, qvodnam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgatum enim jam erat per urbem, qvomodo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chærea cupidine arrepta occasione, fretusq; Minuciani fide: At tu mihi, inqvit, libertate signum da: cui gratias habeo, qvod me ultro properantem excitas. neq; mihi ampliori adhortatione opus est, si qvidem tibi qvoqve idem placere video, & priusqvam conveniremus jam ante consensimus. gladius hic qvo accinctus sum, ambobus sufficiet. qvare age, aggrediamur opus te autore, eqvidem volens ac libens sequar qvocunqve jusseris, adjutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus superet, a qvo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certe totus feror in hoc negotium, securus qvid mihi post eveniat: qvandoqvidem nec libet, nec vacat de me privatim dispicere in publica servitute patriæ,

A καὶ λεγομένων ὅπως κρύβδην καλῶς ἔχοι, κἀγὼ
χεῖν πρᾶξαντας σκῆψιν δ' ἀπιθανολόγητον φαί-
νεσθαι. χρόνῳ γὰρ τοῦ αὐθις, καὶ τῇ ἐπ' αὐτῷ
πόθῳ ὠφελοῦσαν τὸ πάντα, ὡς ἀφαιρεθησομένῳ τὰ
αὐτοῖς ὑπηρεσίας τυχεῖν. αὐτὸν μὲν γὰρ ὑπὸ γήρως
φεῖσθαι τῶν ὑπηκόων δεῖν τόλμαν. τὰ μὲν τῶν ὑπὸ
χαιρέα σωτηθέντων ἐφ' ἡσυχίαν, ἀσφαλέστερα ὡς
ὑποθεμένου, ἀπεπέμψατο· ἢ πῶς ἂν τις ἠδύνατο;
κλήσεως μὲν οὖν αὐτὸν ἀναλύσας λόγοις τῶν
κρεαθέντων, ὅπως αὐτὸς ἐρήμῳ τῷ φερομένῳ χα-
ρεὰς ἢ δέησις ὡς κρυπτάλιον συβῶναι ἥκοιεν, ἐπὶ μὲν
χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον ἢ ἄλλως ἐξεπεμψάμε-
θα, καὶ δι' ἐλάττονος ἐφάνη, καὶ διὰ τὴν καθεστη-
πραγμάτων πολυμιξίαν διακεκριμένῳ χρῆσθαι τῷ
ἔχειν τὰ ἐγκλήματα ἐγκρήσεως ὑπὸ αὐτοῦ καὶ τῶν
μίους εἶναι πεπεῖσθαι, καὶ δεῖν μὴ ὑπὸ κλήσεως
ἐκφοίτησις γίνοιτο αὐτῶν, ἄλλως τε τοὺς μελλήσ-
καιρῶν τὰς ἀναξόλας πρὸς τὸ ὑπερβαλλομένως
μένῳ. ἐπεὶ ἢ ἀσφαλῶς καὶ τοῦ σωθῆναι τὰ πάντα
καὶ αὐτῷ γνώμης μὲν ἂν ὑστερῶσι ἴσης, δόξης
πρέσον τινα εἶναι ἀσφαλῆ ἔχειν τὰ πρὸς ἑκάστη
πρᾶξιν διδόντα, ἐπεὶ τὰ ἀνδρὸς ὑπέρρητα, ἐμπει-
ὧν πύθοιτο πρᾶξιν ἐμοῦ, ἀλλὰ γνώμῃ φαί-
τῷ αὐτῷ, πολλῷ μᾶλλον ἢ πρὸ. καὶ μηδεὶς ἐπι-
λας ἐδόκει δ' χαιρέᾳ. τρέπονται τε ὡς μνησικακή-
μὲν ὑπηρεσίᾳ τῆς ἐμοῦ ζήλου δ' μεγα-
νου συγγνώμῃ, χαίρειν ἢ ὑπὲρ τοῦ τῆς λεπίδου τιμω-
νυ γὰρ δὴ φίλοι ἐγίνοντο, μνησικακεῖς τι, καὶ λέπι-
δεύματι κινδύνων τὸ καθ' αὑτόν. πᾶσι γὰρ τοῖς
φοβερὸς ἦν χαῖος, ὡς ἐπ' αὐτῶν ἔκαστον, καὶ ἐ-
πίνας τῇ μανίᾳ χρῆσθαι μὴ ἀφιεμένῳ. φανε-
ἀλλήλοις ἦσαν τὰ ὑπὸ τοῦ πράγματος ἀχθόμε-
σαφῶν μὲν ἀλλήλοις ἀνέκειτο τὸν Δία, ἐ-
τὸ πρὸς χαῖον φόβῳ τε καὶ οἴκτου ἀφέρμοι, ἀ-
αἰσθανόμενοι δ' ἀλλήλων μίσος πρὸς τὸν χαῖα,
αὐτὸ δύνοια χρῆσθαι πρὸς ἀλλήλους μὴ ἀπλο-
νοι. γνόντες δ' αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπιτήδειον εἶναι
ἐνοήσοντες δ' πότερον ὑπὸ συνέλθοιεν πίμνειν ἢ
μνησικακεῖν, ὑπερόχῃ τε ἀξιώματος, ἤρξατο
γὰρ ἐν τῶν πολιτῶν, καὶ τοῦ ὑπὸ πίστιν ἐπιμνησθῆναι
λον ὡς ἄπιστα τινες λέγοι φάσκοι, καὶ κεῖσθαι
φέαν, ὅτι ἢ σύνθημα δοίη σημεῖον τὴν ἡμέρας
μὲν γὰρ Διὸς τοῦ πολεως ἐν ἢ εἰς τὸ χαιρέου Διὸς τοῦ
ων τὸ δόσεως πρασσομένη ὕβρις. ὁ δὲ χαιρέας
μηδὲν μελλήσας, ἠμείψατο δ' μνησικακεῖν τὸ
πιστεύσειν, ἐμιλία χρήσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ
δως εἶπε σημεῖον ἐλευθερίας, χάρις δέ σοι δ' αὐ-
τός με μᾶλλον ὑπὲρ ἐμοῦ ἐμαυτὸν ὁρμᾶν. ἐ-
χρεία πλείονων ἔτι λέγων οἵ με θαρσύνειν εἰδὴ δ' ἐ-
δοκεῖ, γνώμης γε τῆς αὐτῆς κοινωνοὶ καὶ τὰ
σανελθὸν γενόμεθα. καὶ ἐν μὲν ὑπέζωσμαι ξί-
ἀμφοῖν δ' ἂν ἀρκέσει. ὥστε ἴδοι καὶ ἔργων ἐχεμυ-
γεμῶντ' ἴδοι εἰ βούλοιο αὐτὸς κελεύων με χωρεῖν,
προέσομαι ὑπηνεμίᾳ τῇ σῇ, συμπεσοῦσ-
πίστου. οὐδὲ ἀσφαλὲς, σιδήρου τῆς τῶν ξυλίνω
ἕτερα προφερομένους, οἷ δ' ὅπλῳ δ' ἀφαι-
ἑώθεν εἶναι. ὥρμηκά τε εἰς τὴν πρᾶξιν, ἐκ
τὸ πάθημι ἐλπὶ προφερόμενος, ἐ γὰρ χρὼς
δώκης μοι καταπνεῖν τὸν ἐμαυτῷ, δ' ἐλάσσ τε

ἐλθόντων παρὰ τοῦ Γαΐου, καὶ τὴν νόμων τε καὶ δικῶν ἀφ' ἡμῶν ἁρπάσαντος. τὸν τε πάντας ἀνθρώπους ἐλεύθερα ἀεὶ γεῖον κατηλλοτρίωκε. ἄξιος δ' ἂν εἶναι φαίη καὶ δικαστῆ πίστεως ὅτι πιστὸς τυγχάνει, ὅτι τε ὅμοια φρονεῖν αὐτῷ καὶ σὲ μὴ ἀπολλάχθαι. μανικώτερος ἢ τὸν ὁρμὴν τῶν λόγων βαδίσαι φθάνει, καὶ ἀσεύτο τε ἀσμένως, καὶ περαιτέρω ἐπὶ τὸν τόλμαν αὐτὸν ἐπαίρειν τε καὶ ἀπαλαμᾶν. μετ' ἰσχὺν ἢ κινητικὸς ἀπελύοντο, ἐκ ἰσχνεῖς τινες ὡς βεβαίως πεπραγμένα. εἰσιόντα γὰρ εἰς τὸ βαλανεῖον χαιρέαν φασὶν ἐκ τοῦ πλήθους φωνήν τινα ἐπ' ἐξορμῆσαι, κελεύοντα περαίνειν μὲν δὴ τὰ πρακτέον, ἐκ περιλαμβάνειν τὸ δαιμόνιον. ἐκ τε χαιρέαν τὸ μὲν πρῶτον ὑπεῖδε μὴ καὶ τινα τῶν συνωμοτῶν προδότην γενόμενον ἀλίσκοιτο, ἐπὶ πᾶσιν τε συνέτασσε ὅτι περιορᾶν φέρον, εἴτε ὑφειμένες τῶν συνεργούντων ἀλλοιμμένους τινάς, εἴτε δὴ καὶ ὑπὸ θεῶν ἐς ἐφορᾶν τὰ ἀνθρώπινα τρέποντα αὐτόν. διελήλυθεν ἢ πάλαι τὸ ἐπιβούλευμα, καὶ πάντες ἐν ὀλίγοις παρῆσαν. οἱ μὲν γὰρ βελτίστων ὄντες, οἱ ἢ ἐπαῖσαι, ἐκ ἄκοντι ὑπ' ἀναγκαίας συμφορᾶς. ὑδεὶς γὰρ ἐν ὃς μὴ ἐν εὐδαιμονίᾳ ἀνηρεθμεῖτο μεγάλῃ μεπίστευτο, καὶ δι' αὐτὸ πάντες ὑπῆγοντο ὅπως δύναιτο τὸν τρόπον μὴ ἢ ἐκὼν ἀναγκῆς ὅτι τυράννοις ὑστρεῶν δρετῆς, ἀλλ' ὡς ἔχοι πρόθυμίας ἢ δυνάμεως, καὶ λόγοις καὶ δι' ἔργων ἤρτο ὅτι τυραννικὸς εἴη. ἐπεὶ ἐ καλλιστος, ἀπελεύθερος ἢ ἐν γεῖον πολῆτο εἰνὴρ ὃς ἐστ. ὅτι μέγιστον δυνάμεως ἀφίκετο, καὶ ὑδὲν ἄλλο, ἢ ἰσχύειν ἔχει τὸν δύναμιν, φέρων τε τὰ πάντων, καὶ μεγάθη χρημάτων, ἅπερ ἐκ ἦρτο αὐτῷ, θαρσαλεώτατος γὰρ ἐν ἐνδεεστικότατος, πρόθυμα ἐν αὐτῷ ἐξουσία χρῆσθαι μᾶλλον τῷ εἰκὸς, καὶ ἄλλως τε ἐν γεῖον τὸν φύσιν ἐξεπεπαίδευτο ἀνὴ κέσον ἔσαν, καὶ ἐφ' οἷς τοῦ κείνων ἐδαμῶς ἀνιαθέσεσθαι χρωμένων, αὐτός τε πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας ἐκινδύνευσεν αἰτίας, ἐχ ἥκιστα ἢ τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων, ὡς τε δὴ καὶ κλαύδιον ἐξεπαίδευε πρυπλῶς μεταναθίζων πρὸς αὐτὸν, ἐλπίδ' ἔχων εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὸν ἡμοσίαν χρῆν μεταστήσ. ὑπό τὸν ὑπόθεσιν τῆς πίστεως τὸν ἐφ' ὁμοίοις ἰσχύω, πρόφασίν τὸν ὑπόθεσιν χάριν, ἐφιλανθρωπίας λόγον. ἐπόλμησε γὰρ εἰπεῖν ὡς κελευσθεὶς ὑπ' ἀγρίππης φαρμάσσω τὸν κλαύδιον, μυρίας ἔυρεσιπενὲς χρήματος τὰς ὑπερβολάς. ὁπόταν ἢ πεπιστεῦσθαι καλλιστος ὅτι ἔφη τῇ κλαυδίου τὸν λόγον ἔσαν, ἐπεὶ ἔτε γὰρ ὁρμητικὸς μεταχειρίσασθαι κλαύδιον ἐπεχείρει καλλίστου πεφράσαντος, ἔτε καλλιστος κελευσθεὶς πρὸ πρᾶξιν ἐσπᾶν ὑπελάμβανεν ἢ κακυργῶν εἰς ἐ δεσπότην ὑπιούλας, ἐκ ἂν ἐπ' ἐ φάρμακα τὸν ὑπόθεσιν ἐκομίζετο. ἀλλὰ δὴ κλαύδιος μανθάνων τὴν θείας δυνάμεως χρῆσιν ἢ μανιῶν τὸν γεῖον, καλλιστος πεφαντασιῶσθαι χάριν κατὰ θεῖον μηδαμῶς ὑπ' αὐτὸν ἥκουσιν. τὸν δ' ἀμφὶ τὸν χαιρέαν ὑπερβολὴν τὸν καθ' ἡμέραν ἦσαν ὀκνούντων πολλῶν. εἰ γὰρ χαιρέας ἐκεῖνος ἐ πεφάσθαι ἀναβολὴν ἐποιεῖτο, πάντα κίνδυνον ὑπεῖδεν τῇ πρόφασι νομίζων. ἐδὲ εἰς τὸ καπετώλιον ἀνιόντα, ἐ τὰς θυσίας ὑπὲρ τ' ἀγαθοῦ ὑπὲλαμβάνοντας ὑπὸ γεῖον, περὶ ὧν πολλάκις κέκραγε. ἐ ὑπὲρ τ' βασιλικὴς ἱερὰ μενον, ἐ δήμῳ χεύσιν ἐ ἀργυρίῳ χρήματα διαβρίπτοντα ὥσπερ κ' κεφαλῆς, ὑψηλὸν δέ ἐστι τὸ σῶμα ὡς τὴν ἀγορὰν φέρον, ὅτι τε τ' μυστηρίων τῆς ποιήσεως ἀ σωίσαντο. πάντων γὰρ αὐτὸν ἀνοσιώτατον ἄνεμ ὑπόνοια ἐ ἐν αὐτῆς ἐν πίστεως ἀνευρεθησόμενον, ἐ ἐπεγνώσει ἐ ἐν ὑπὲρχειρήσει πνὶ ψευδῆ πιστεύοντα. ὡ μηδὲν τίμιον, ὡς τ' ἰσχὺν αὐτῷ δύναμιν ἐ ἰσχύειν ὑπολαμβάνει.

sublatis legibus, & omnibus imminente a Cajo pernicie. & dignus sum opinor vel te judice cui credatur hoc ministerium, qvando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus sic animatum sentiens complexus hominem collaudatum hortatus est ut pergeret, apprecatus ut superi conatus ejus ratos habeant: atqve ita mutuum confirmati diversi abeunt. Ferunt hoc consilium qvodam omine fuisse firmatum. Nam ingrediente curiam Chærea, vox cujusdam e turba audita est, jubens eum, diis juvantibus, destinata perficere. & primo suspicatus est rem ab aliqvo e conjuratis proditam: deinde intellexit incitati se aut a qvopiam conscio, aut voce Dei, cujusque sunt res mortalium. jamqve multi participes insidiarum armati aderant & senatores & eqvites, simulqve militum qvotqvot erant conscii. nemo enim erat qvi non putaret necem Caji pertinere ad salutem publicam, & ideo pro se qvisqve dabant operam ne qvis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbisqvam opere in exitium tyranni conspirantibus. Nam & Callistus his se adjunxit Caji libertus: qvi unus plurimum apud eum poterat, socius qvodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundansq; pecuniis qvas ex munerum corruptelis paraverat: utebaturq; immodice hac potentia, suspectum nihilominus habens principem, cujus ingenium norat implacabile, & in femel destinatis pertinax. ipsi autem inter alias periculi causas hæc erat non postrema, qvod esset pecuniosus nimium. qvare ad Claudium clam desciscebat, colens eum qvod speraret successurum in imperium, & jam tum obsequiis captans ejus gratiam, qvo tandem apud illum qvoqve esset in pretio. nam & jactavit apud eum, jussum se ut veneno ipsum tolleret, & hactenus semper commentum differendi causas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxisse in gratiam Claudii. nec enim ille si patruum necare voluisset, tulisset excusationes Callisti: & liberto cessanti imperata facere mox repræsentatum fuisset meritum. præmium. Claudius tamen qvi divino qvodam favore Caji furorem evasit gratiam Callisto persvasus habuit pro nunqvam accepto beneficio: Cæterum Chæreæ conatus differebantur indies conciorum qvorundam segnitie. nam ipse invitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum judicans. etenim aggrediendi ascendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ salute victimas sæpe dabatur occasio vel præcipitandi in forum e fastigio basilicæ, numos inde aureos & argenteos spargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana sacra qvæ ipse instituerat. nam ipse Cajus incautus erat propter securitatem, licet versaretur inter continue præparatos ad insidias. Itaqve inter suos jactabat Chærea, si putarent illum a diis servari,

sibi uni & animum esse & facultatem, vel absqve ferro conficiendi hominem: adeo infensus erat conjuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate sollicitum, postulabant tamen paulisper differri negotium, ne si parum succederet, turbaretur tota civitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæsaris, qvi primus dominationem a populo in se transtulit. & extructa ante regiam scena, conveniunt eo spectatum Romanorum nobiles una cum uxoribus ac liberis, præsente etiam principe. ibi conclusis tam multis millibus intra modicum spatium, conatum facile successurum, non valentibus etiam si velint succurrere, protectoribus domesticis. Assensit Chærea, decretumqve est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quam consilium, ita ut vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies ultimus. tum Chærea sociis convocatis, Multum, inquit, elapsum est temporis, quod nobis segnitiem exprobrat in honestis consiliis: quæ verendum est ne prodita in nihilum recidant, & Cajus exasperatus magis, etiam sæviat. An non videtis quod ad hunc modum nihil aliud fit, quam libertatis detrimentum, & tyrannidis accessio? cum debeamus nobis primum securitatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, unde ad nos & gloria maxima redituraſit. illis vero tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per stuporem silentibus: quid, inquit, boni viri, differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem ultimum, post quæ peracta Cajum esse navigaturum? Decrevit enim navigare Alexandriam Ægypti visendæ gratia. pulchrum vero fuerit, si emittamus e manibus hoc propudium hominis, terra mariqve triumphaturum de Romanorum ignavia. An non ignominiosum sit, nos Ægyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere: ego certe deliberationes vestras non expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita ut fortem virum decet, quicquid fors ferat, libentius perpessurus, quam ut me vivo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, ut omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: moxqve palatium armatus gladio petiit, qvod ita mos sit accinctos tribunos signum ab Imperatore petere, & forte ea die vices petendi ad ipsum redierant. Et jam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu se invicem protrudendo, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionem spectante Cajo: qvod nec senatoribus assignata essent loca, nec eqvitibus, sed promiscue sede-

A αὐτῷ δ', ἂν ἰσχυὼ ἐγχειρεῖν, καὶ μὴ σι διηρθρωμένω
λογισμοῖς τ' χαῖον. τ' ἔτως δι' ὀργῆς ἦχε τὸν σωμ-
τας ὁ χαιρέας, δεδοικὼς τὰς ἡμέρας μὴ διαφύγοι. α
ἐώρων μὲν νομίμων τι χρῄζοντα καὶ ἐπ' ἀγαθῷ
αὐτῶν ἐπαγόμενον. ἐ μέσω δὲ ἠξίουν, εἰς ὀλίγον γα
ἐπιβουλὴ χρήσιμος μὴ ἐξαισθάνατο τ' πρ-
χειρήσεως ἐνεληλυθότ, παράξειεν τὸν πᾶν ζητησι
συνεγνωκότων τῷ πρᾶξιν γεγονέναι, καὶ τὰς αὐτ
μελλήσεσιν ἐπιχειρεῖν, ἄπορον τῷ ἀνδραγαθίᾳ
B ξαμένοις γαῖς πρὸς αὐτὰς μειζόνως. καλῶς οὖν ἔχ
ἡμερῶν ἐν τῷ παλατίῳ ἐπιτελουμένων ἀπάν
χρήματ. ἄγουσι γ' ὅτι τιμὴ ἐ πέντε μετεπ
μένοις τῷ ἀρχίᾳ ἐ δήμου κρίσις. εἰς αὐτὸ, μυρ
τι πρὸ ἐ βασιλείας καλέσης πηχὺ ἐ γυμνάμενος, πρ
μένων τε οἱ ὑπατικοὶ ἅπαντες ἐμὲ πᾶσι γνω
ἐ ὁ καὶ σαφέστατον τε αὐτοῖς ἐστὶ πολλῶν μυρι
ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον καθειργμένων, ὥστε
C σοῦ τῶν ἐπιχειρησόντων αὐτοῖς. δυναμένοις τοῖς ἐπ
αὐτοῖς εἰ καί τινες προθυμοῖντ μὴ ῥᾳδίως κω
αὐτῷ βοηθεῖν. ἔχετο γ' χαιρέας, καὶ τ' ἡγεμόνων ἐπι
σῶν τῇ πρώτῃ δεδογμένων ἀπράκτως τ' πράξεως. ἐ
ῥώτερον δ' ἐν δὲ κατ' ἐκείνους προσβουλεύετ, τ
τύχης αὐγχωροῦν ὑστερολαῖς, καὶ τοῖς τρισὶ ὑστάτ
λομένοις τῆς νομίμοις ἡμέραις, μέλις κ' τῶν πλέ
αὐ αὐτοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον. χαιρέας γὰ καλέσας τ
σωμότας, πολὺς μὲν ἐπὶ κ' ὁ παρελήλυθὼς χ
D ἐνεδίασεν τε τὸ διαμέλλον ἡμῶν ὅπι τοῖς ἔτω βουλ
μὴ αἱρετῆς, δεινὸν γ' ἐ καὶ μεμύσμ. ἡμεῖς
σοῦ γ' ἡ πρᾶξις, καὶ καὶ ὑμεῖς μειζόνως. ἐ ἐχ
μὲν ὡς τ' ἐλευθερίας αἰφνιδίως ἐπὶ τ' ἡμέρ
σεσθήκειν ἐ καὶ τυραννίδι χαιρόμενα; ὁπό
τοὺς παῖδας τὸ λοιπὸν γένος, καὶ τοὺς ἄλλους αἰτί
δαίμονος τῷ ἐμοχθήκασι δι' αὐτῶν. ἐ ἅπαντ τ
ἧς ἐν ἡσυχίᾳ μεγάλῳ καὶ τιμῇ καλεῖσθαι. τ
E αὐτεπαῖς αἰς ἐ πάνυ καλῶν ὑπομενόντων, ἵνα τὸν πά
ξιν ἀθίκτους δεχομένων, στυγῇ γ' καλεπεκλήσετε,
φησιν, ὦ γυναῖοι, ἀλγεῖν μέλομεν; ἢ ἐχ ὁρᾶτε τὸν
μερεῖν τ' ἡγεμόνων ὑστάτην ἡμέραν ἄσαν,
καὶ ἐπὶ μὲν; ἐδὲ ἡμεῖς ἀλεξανδρείας πρεσβύ
πολέων καὶ ἡγεμόνας τῆς αὐγούστου. καλὸν γ' ἡμῖν ἐκ
τῶν χαιρέων τὸ ὄνειδ τῇ ῥωμαίων μεγαλαυχ
πεῖσον, ἀλλ' τε γῆς καὶ θαλάττης. πῶς γ' οὐκ ἂν ἀπρ
F κείμεθ αὐτὰς αἰσχύνῃ τῶν ἡδομένων, ἵνα τὸν
τὰς αἰχμὰς κείνοις. τ' ὕβρεως ἐχ ἡσσόμεθ ἀπ
χαν τοῖς ἐλευθέροις γεγονόσιν; ἐγω μὲν ἐμ αὐτ
ἐς πλείονα ἀνέξομαι τὰς σκέψεις ἡμῶν, χωρὶς
τῆς κινδύνους ἐμὲ σήμερον. ἡδονῇ φέρων πᾶν ὅτι τ
γνοίτο ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἂν ὑστεροβαλοίμεθ ἡσυχ
γὰ δὴ καὶ γνοιτ' ἀνδρὶ φρονήμα. ἐχοντὶ τάτα φρον
G σύμορον, χαῖον ἀναιρεῖν ἐμὲ ζῶντ, ἢ μὲ τὸν σω
δρετῶν ἀφαιρημένον. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπών, αὐτ
ὥρμησε πρᾶξαι τὸ ἔργον, καὶ τῆς λοιπῆς ἐκπλ
σε γήσ. πάντ τε ἦν ἔρως ἅπασιν ἐ ἐγχειρεῖ
τ, μηδὲν ὑστεροβαλλομένους, ἕως δὲ τι ὀπ. ἐ πολυ
πὶ τὸ ξίφ ὑστερωσμένον ἱππικόν. ἐθ γὰ τῶ
χολιάρχους ὄντ, ἐζωσμένους αὐτῶν ξίφ ἐ αὐτομα
ρ τὸ σημεῖον, ἦν τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα, ἐς αὐτ
τῆς ὠφελήψεως τὸ σημεῖ. ἆρα τε συφεσταλ

εἰς τὸ παλάτιον ὅπι πρὸ καταλήψ θέας πολλῷ θορύβῳ καὶ ὠθισμῷ, χαρᾷ φέροντ χαῖ τ ὅπι τοσοῦτ
πολλῶν ἀνθρώπων, παρὸ καὶ ἀμηχάνησεν ἐδέν, ὅτε τῇ συγκλήτῳ χωρεῖν, οὔτε τοῖς ἱππεῦσι, φυρᾶν γ' ἐ-

π, καὶ

τ, Ϛ τῶς ἀνδράσιν ἐμῖξ αἰγενέσιν, κ τὰ δοῦλα ἀναμεμιγμένα τὸ ἐλεύθερον. γαΐου δ᾽ πεσόδων αὐτῷ γενομένων, ἔθυε τῷ σεβαστῷ κ ἐστιᾶτο, ὡ δὴ κ τὰ τῆς θεωρίας ἤγετο. Ϛ πίπτοντος τ ἱερείων τινὸς σανίδα αἵματι τῷ ἀστρηνᾶ τοῦ ἑνὸς τ συγκλητικῶν ἀνάπλεων γενίδος. ἐπιγελάσαντος μὲν πρέχεν, ἴσως δ᾽ ἄρα, εἰς αἰῶνον τῷ ἀστρηνᾶ φανερὸν, ἀπεκαταστάθη δὲ τὰ γαΐου. γαΐου δ᾽ ἰσχνοῦ ὄντος φύσιν τινὰ ἑαυτῷ, ὥ πεσομηρύσασθαι ἤθους κατ᾽ σκεύασιν τ ἡμέραν, κ δεξιότητα χρώμενον ὁμιλίας, παῦθ᾽ ὅταν οὕτω σκωλῆσαι τ πολιτευομένων. μ δ᾽ τ θυσίαν, ὅτι τῷ θεωρίῳ τελουμένῳ, ἐκαθίζετο, Ϛ πρὸς αὐτὸν τ ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. κατεσκάσατο δ᾽ τὸ θέατρον, πηκτὸν δ᾽ ἐγένετο κ ἕκαστον ἐνιαυτὸν, τοιόνδε τρόπον. θύρας ἔχει δύο φερούσας, τ μὲν, εἰς ἄθεμον, τῷ δ᾽, εἰς σκηνὴν εἴσοδος, κ δοκοχωρήσεσιν, ὅπως μὴ παράσταντ οἱ ἔνδον ἀπλημμύροι. ἐκ δ᾽ αὐτῆς τῆς καλύβης, ἐνδοτέρω διαφράγμασιν ἑτέρᾳ ἀπλῆ φύλαξ ἐπικατατροφεῖο τοῖς ἀνάγουσιν, Ϛ ἐπαυλαὶ ἀκροάματα. συγκαθημένης δὲ τ πολιτῶν, κ τοῦ χαιρέα πρὸ τοῖς χιλιάρχοις ὄντ ἄπωθεν τ γαΐου, δεξιὰν δ᾽ θεάτρου κέρας ὁ κῆσαρ εἶχε, βατίνιος πρὸς συγκλητικῶν ἀνὴρ ἐστρατηγηκὼς, ἤρετ κλαύδιον ψυλλαῖον ἐρόμενον αὐτῷ, κ εἴτ᾽ ἐπιστατικὸν, εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων πραγμάτων ἐπιφύσει πίστις, ὑπομηνύσ ἠνώμενος δ᾽ μὴ ἐξάπινα εἶναι τάδε λέγων. δ᾽ φαμένου μηδὲν πεπυσμένος. σήμερον τοιγαροῦν ὦ κλαύδιε τυραννοκτονίας ἀγὼν ἐπιτελεῖται Ϛ ὁ κλαύδιος, ὦ ἡνιᾶχε, φησὶ τίγα, μήτις ἄλλος ἀχαιῶν μεθ᾽ ἑαυτοῦ. πολλῆς δ᾽ ὀπώρας ἐπιχεομένης τοῖς θεωροῖς, Ϛ πολλῶν ὀρνέων ἐπὶ σκευὴ τῶν ἀπανίων τιμία τοῖς κτωμένοις, ἐ γαΐου ἡδονὴ πᾶς ἐπὶ αὐτ ἐθεώρει μάχας, Ϛ διαρπαγὰς οἰκέταις ἐμῶν αὐτοῦ τ θεωρῶν. ἐν δὲ κ σημεῖα μαθόντ᾽ δύο ἡνίοχ. Ϛ δ᾽ μῖμος εἰσιὼν δ᾽ καθ᾽ ἑαυτὸν δ᾽ λαφθεὶς ἡγεμόνων, ὅτε ἀρχησὰς δράματα εἰσιὼν κινύρεται, ἐν ᾧ αὐτὸς τε ἐκτείνετ, κ ἡ γυνὴ τὴρ μύρρα, αἱμά τι ἐπὶ τεχνητὸν πολὺ, κ τὸ ἐπὶ τ σκευῶν ἐνεγκαμένων, Ϛ τὸ ἐπὶ τ κινύραν. ὁμολογεῖται δ᾽ Ϛ τ ἡμέραν ἐκείνην ἡνίοχ ἐν ᾗ φίλιππον τ ἀμυντᾶ μακεδόνων βασιλέα κτεῖναι παιδικοῖς ἐπὶ τ ἑταίρων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. γαΐου δ᾽ ἐνδοιάζοντος εἴτε παραμένειν εἰς τέλος τῇ θεωρίᾳ ἀλλὰ τὸ πλάσταιαν εἶναι τ ἡμέραν, εἴτε λειτρῷ χρησομένου Ϛ σίτῳ, εἴτε ἐπανίοι καθ᾽ Ϛ πρότερον, μυνκιανὸς ὑπὲρ δ᾽ γαΐου καθεζόμενος, κ δεδιὼς μὴ διαχυθείη τὰ τ κυρῶν εἰς κενὸν, ἐξαναστὰς ἐπῆλθε κ χαιρέαν εὐθέως προσελθόντα, ἐπειγέτω θεραπεύειν αὐτ προελθών. λαμβάνει δ᾽ αὐτὸ τ κολὴς γαΐου κ φιλοφρονούμενον δὴ ἦεν, Ϛ πῦ δὴ φησιν ὦ μακάριε. Ϛ ὁ μὲν, αἰδοῦ δοκῶ δ᾽ κῆσαρ καθίζειν. κρείσσων δ᾽ ἐ φόβος λεών. ὀλίγον τε διαλιπὼν, εἶπε διανίσας. Ϛ ὁ γαΐος οὐδὲν ἐμποδὼν λεών, ἄξιόν τι δοκῶν εἶναι τινι τ ἀναπλήκτων πυθέσθαι τ ἔξοδον. ἀμπεχόνας δ᾽, κ αὐτὸς παρῆνε τῷ γαΐῳ καθ᾽ ὃ πρότερον ἐκτελεῖσθαι πρός τε λειτρὸν Ϛ δείσῃ ἡνίοχ, κ ἐπιβὰς δ᾽ εἰσελθεῖν, ζῆσον δὴ πέρας ἀχθῆναι τὰ ἐγκεκομμένα. κ οἱ σὺν τ χαιρέαν ἕκαστοι μὲν ἀλλήλοις ἦσαν κῆρος, κ ἐχέλεω ἕκαστον εἶναι τὰ προσηκόντα μὴ δόκησιν παύεσθαι δ᾽ πονοῦντας. ἤχθοντο δὲ τῇ διατριβῇ, κ τοῦ μέλλεσθαι τὰ ἐν χερσὶν, ἐπεὶ κ ὧδε τέλος ἐνεστᾶσι ἔργοις ἤδη τὰ τῆς ὁμέρας λοιπὰ, κ χαιρέας βαδιοῦντος γαΐου, πεσόμενος λεὼ ἐπεισελθὼν ἐν τῇ καθέδρᾳ πρᾶσσεσθαι. πεσόντα μὲν τε δ᾽ πολλῷ φόνῳ τ τε βελόντων, κ ὅπου τῶν ἱππέων παρῆσαν

A bant viri cum mulieribus, & ſervi confuſi cum ingenuis. progreſſus deinde imperator rem divinam fecit Auguſto Cæſari, ad cujus tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima, contigit reſpergi cruore togam Aſprenatis unius e ſenatorum numero, quod ominoſum ei fuit, licet tum riſu exceptum a Cæſare. nam & ipſe in eo tumultu occiſus eſt. Fertur Cajum ea die præter naturam ſuam fuiſſe affabilem, ita ut inſveta B comitate omnibus fuerit miraculo. Peracto ſacro conſedit inter amicos in theatro, quod compactile inſtaurabatur per ſingulos annos hoc modo. duas habebat januas, alteram verſus ſubdivalem aream, alteram verſus porticum, per qvã actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato ſpectatorum conſeſſu: qua parte erat cella quædam tabulatis interſepta, ubi mimi verC ſabantur, & muſici. Cumqve jam & multitudo cætera ſederet, & Chærea cum reliqvis tribunis non procul a Cæſare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir prætorius ſubmiſſa voce rogavit aſſidentem ſibi Cluvitum conſularem, ecquid novi audiſſet. quo negante, ergo, inquit, ſcito inſtare hodie certamen tyrannicidii. tum Cluvitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc D Achivorum exaudiat: alludens Homerico carmine. Sparſis deinde in ſpectatores miſſilibus, quæ pomis conſtabant & avibus propter raritatem gratis, Cajus delectabatur diripiente hæc certatim populo: moxque duo quædam ominoſa ſecuta ſunt. Nam mimus inductus eſt in quo judex deprehenſus in crucem ſuffigitur: & fabula acta eſt Cinyra, in qua & ipſe & ejus filia Myrrha occiditur, multumqve ficticii cruoris E fuſum eſt tam circa crucifixum, quam circa Cinyram. quin & eundem diem fuiſſe ajunt, quo olim Philippus Amynthæ filius rex Macedonum ab amico Pauſania cæſus eſt, dum theatrum introgreditur. Cæterum Cajo dubitante, permaneretne usqve finem ſpectaculi, præſertim cum dies eſſet ultimus: an lotus & cibo ſumpto reverteretur, ut erat ſolitus: Minucianus ſupra Cajum aſſidens, veritus ne periret occaſio, jam enim Chæream egreſſum viderat, ſurrexit iturus ad confirmandum hominem, eum Imperator comiter apprehendens lacinia, Qvonam, inquit, bone vir. qvem ille reveritus ſedit denuo. ſed vicit F timor: & paulo poſt rurſum ſurrexit, Cajo non amplius retinente, quod eum putaret abire ad aliquid neceſſarium. Tum Aſprenas etiam hortatus eſt Cæſarem, ut more ſolito lotus & pranſus tum demum reverteretur: cupiebat enim, ut conſcius, quod ſtatutum erat peragi. Et jam Chærea conjuratos diſpoſuerat, ut ſuo quisque loco G navaret operam: ægreqve moras ferebant, qvod jam eſſet hora nona diei: & Chærea volebat in theatrum reverti, atqve in ſedentem irruere. qvamvis enim intelligeret id ſine multa equitũ, qui aderant ac ſenatorum cæde non poſſe fieri,

existimabat tamen eam bene rependi libertate publica. jamqve tendebat in theatrum, cum subito strepitu significatur surrexisse Cæsarem. Tum conjurati turbam dimovent, qvasi Cajo hoc volente: re autem vera captantes solitudinem qvo facilius possent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus fororis ejus maritus, & Valerius Asiaticus: qvos dimoveri vetabat sua dignitas. eos ipse seqvebatur cum Paulo Aruntio. mox ubi regiam ingressi sunt, relicta recta via per qvam eum præstolabantur servorum ministeria, & qva Claudius cum aliis præcesserat, deflexit ad infreqventem qvandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco visurus, qvi venerant ex Asia, partim ad concinendos hymnos sacrorum domesticorum, partim ad saltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chærea signum postulat. & illo probrosum qviddam dante convitio simul ac ferro eum adortus ferit graviter, non tamen lætali vulnere: qvod qvidam data opera factum putant, ut multis ictibus consauciatus periret cruciabilius, mihi non fit verisimile, qvia tale facinus non admittit lenta consilia. qvod si hoc animo id fecit Chærea, videtur mihi fuisse omnium stultissimus, qvi maluerit indulgere iracundiæ, qvam celeriter se ac suos eximere periculo: maxime qvando non deerant, qvi Cajo possent succurrere, nisi qvamprimum exhalaret animam. alioqvi videbitur se & amicos potius qvam illum affligere voluisse, cum posset re bene gesta clam se ultoribus ejus subducere, non perdendo temere tempus, vel seipsũ potius. Verum hæc qvisqve, ut libuerit æstimet. Cajus porro præ dolore vulneris, qvod humerum inter & collum impactum ne ulterius procederet osse juguli retentum est, neqve exclamavit attonitus, neqve invocavit opem amici ullius, sive qvod nemini satis fideret, sive præ superbia: gemitu tantum edito, fuga se propipiebat ulterius. qvem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit, ut in genu procideret: moxq; circumsistentium una vox erat, repete, atq; ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autem inflixisse fertur Aqvila, qvi ultimum exitium illi attulit. author autem facinoris merito Chærea dicendus est. qvamvis enim adhibuerit socios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi invenit. primusqve ausus est consilium communicare cum aliis. qvod ubi probari sensit, conjuratos in unum contraxit usus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus, cumqve res operam poscceret, hic qvoqve primus in eum irruit, & sua virtute cædem exorsus trucidati cadaver proculcandum aliis præbuit. qvapropter merito qvicqvid

A κράτιστος διαλύειν, πεσόντος μὲν [illegible]
πάσην ἀσφάλειαν ἢ ἀναθαρσήσαι
πίστεως τὸ καὶ τοὺς ἀπαλλαγησομένους
τὸ θέατρον τ' ἔσοδον, σημαίνει
ρυθ. λαῶ. ἀνέστρεφον ἢ αὐτοκράτορα
πλήξων, λόγῳ μὲν ὡς τὸ
ἢ ἐπ' ἀδείας βουλόμενοι ἐν ἐρημίᾳ τ' ἀ
παίσαντες αὐτὸν, ἀπλέως τῆς φιλ
κλαύδ. μὲν ὁ πατρῶος αὐτοῦ, καὶ
B κιανὸς ὁ τῆς ἀδελφῆς ἀνὴρ, ἐπ' ἴ
πικὸς, οἷς δὲ βουλομένοις ἀ
δοῖ τῆς αἰδοῦς. ἔπειτ' ἢ αὐτὸς σὺν
ἐπὶ τὴν ἐντὸς αὐλὴν & βασιλέως, τοὺς μὲν ἀδ
καθ' ἁπλῆν ἐσήκεσαν τ' δρόμου οἱ ἡγεμ
παρήεσαν οἱ θεῖ τὸν κλαύδιον. πρέπουσ
ἠρεμηκότα, ἢ ὅτι τόπον παρὸς λατρεῖς
μα καὶ παῖδας οἱ ἥκειν ἐκ τῆς ἀσίας
C πομπῆς αὐτῶν ἐκεῖθεν ἠνυμένης ὅτι
ἀ ἐπεπίλει, ἔνιοι ἢ κ' πυρὶ χαμαὶ οἱ ἐ
ἔφυτο. ἐταυλίζετο ἢ αὐτὸν χειρὸς ἐ
τ' τὸ χλεύῃ ἀναπειμένων τοῦτ
τους λοιδορίας τε ἐχεῖτ' κ' χαῖρε, καὶ
τὸ ξίφ., ἐπὶ τὴν πληγὴν ὁ φοβερὸν. ἀ
ελ. καί τινα φασι τινες τὸν τ
μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσαιτ' τὸν γαῖον,
μιζόνως πληθεῖ τραυμάτων. ἐμοὶ ἢ δ
D ὁ λόχ., ἀλ' τὸ μὴ ὑπηκριβῶ ἐν τοῦτ
λογισμῷ χρήσαιτ' τὸν φόνον. χαίρειν
ἐφρόνει, πάντων ἠρημωμένων ἀλ' φόβ
ὀργῇ χαλιζόμενον μᾶλλον ἢ ἐν ὀξέ
αὐτῷ τε, καὶ τοῖς σωζομένοις κινδύνου
ἀλ' τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἐπ' ἡμέρ
μὴ φθάσαιεν τλῶν ψυχλῶν ἀφεῖναι. καὶ
λογον ἂν ἡμέρ' ὁ θεῖ τ' γαῖον τιμωρίας
E καὶ τ' φίλων, ὅτε ἢ καὶ πεδ' αὐλὴ καλῶς ἐ
χεωμένων ἀλαδιδράσκειν τοὺς ὁρᾶς τ' ἀμυ
ὅπως ἀδηλον εἰ τύχοι κατ' ἐμῶν ἐπ' ἀλλ
αὐτὸν τε ἀπολέσαι καὶ τὸν καιρόν. καὶ πάν
παρέσω τοῖς βουλομένοις, ἢ κ' θέλοιεν. ἐ
γηδόνι τῆς πληγῆς φερόμεν., μεσοπ
ἐδ' τραχήλ' φερομένων τὸ ξίφ.
F πρόσωπον χωρεῖν, ὅτε ἀνεβόησεν τοῖ ἑαυτ
ἐπικαλέσαιτο τινας τ' φίλων, ὅτε ἀπιστί
φρονήσ. ἔνιοι ἢ ζητοῦμεν πρὸς τ
τὸ βέλτιον εἰς τὸ πεσόντ' ἔτι φυγῇ, καὶ
αὐτὸν κορυήλ. σιβύν. τλῶν λοιπῶν
τειρασμέν., ὑβρὶ κλιθέντα, ὅτι
πεισάντες ἀφ' ἑνὸς ἐκκελεύσματ.
φεσι. πλακελύσμός τε τὸ πρὸς ἀλλήλ
ἐρις αὐτοῖς λῶ. τελοῦσιν ἢ ἡνίκ' λας
τῶν ἁπάντων πληγὴν ἐπαγαγών, ἢ μοῖρ
G ἀκριβῶς. ἀναθὴν δ' ἂν τις τῶν πάλαι χρ
γδέσιν πολλοῖς ἐπάχθη τὸ ἔργον αὐτ
πρῶτός τε ἐνεδυμήθη, ταῦτα, ὡς πρ
βῶν πολὺ τ' ἁπάντων, ἐ πρῶτ. μ
ἔπειτ' τοῖς λοιποῖς, δεχομένων ἢ τ' ἀλ
γον, αὐθράδας τε ἤθροισε, ἐ τοὺς πάντα. φ

προτήσας ἔνθα γνωμῶν εἰσηγήσεως ἐχρῆν, πολὺ χρείττων ἐγένετο, ἢ λόγοις καθυμίλησε
τοὺς ἀναγκαιοτάτους τὰς πάντας, ἐπείτε καιρὸς ἐλαμβάνε χειρὶ χρῆσθαι. φαίνε ἢ καὶ πρ
καὶ ἀψάμ. ἀρετῇ δ' φόνε, καὶ τοῖς ἄλλοις εὐσεβέστατον ἐδόκει ἀρχὴν ἐ πρότερον ἀνθ' ὧν αὐτ
ἢ ὑπὸ

καὶ ὑπὸ τῶν λοιπῶν ὧν πεπραγμένα τῇ χαρείᾳ γνώ- A & a ſociis perpetratum eſt, ipſius prudentiæ, induſtriæ atqve virtuti, acceptum ferendum eſt. Sic Cajus finiit multis confoſſus vulneribus. Qvo interfecto, Chærea cum ſociis recipere ſe qva venerant, videbat impoſſibile: ſive attoniti magnitudine facinoris, qvod non leve eſſet periculum occidiſſe imperatorem gratioſum apud inſanam multitudinem, paratis ad ultionem militibus: ſive qvod anguſtæ erant viæ ubi patrata eſt cædes, & refertæ famulis ac cuſtodibus, qvi omnes ea die præſto erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt ſe ad ædes Germanici, cujus filium Cajum tum necaverant. hæ fuerunt contiguæ palatio: qvod ita unum erat, ut tamen excultum eſſet ædificiis per partes a ſinguſis imperatoribus, qvorum appellationem retinebant. jamqve elapſi e turba ſatis tuti erant pro tempore, tantiſper dum in occulto eſſet caſus Cæſaris. primi autem Germani ſenſerunt ejus interitum, cohors ſatellitum ex ea gente lectorum ad principis cuſtodiam: homines natura iracundi, ut qvivis alii barbari, qvod plerumqve qvid fiat non intelligant, robuſti corpore & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in qvamcunqve partem intubuerint. hi cognita morte Caji vehementer indoluerunt, non ipſius virtutibus rem metientes, ſed ſuis commodis, qvod gratioſus apud illos fuerat crebris largitionibus benevolentiam eorum ſibi comparans: moxq; duce Sabino (is non ſua, aut majorum virtute, ut qvi gladiator fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatum provectus eſt) ſtrictis gladiis diſcurrebant per domos ſcrutabundi ubinam laterent interfectores Cæſaris: & primum forte oblatum Aſprenatem fruſtatim laceraverunt, eum cujus togam cruore victimæ reſperſam diximus, infauſto ſane auſpicio. poſt hunc Norbanum nacti ſunt civem nobiliſſimum, & genus ducentem a multis imperatoribus: qvi nihil apud furentes fieri ſuam dignitatem videns, homo validus extorſit gladium reluctanti ei, qvi primus ſe invaſerat: videbaturq; non inultus moriturus, ni circundatus multorum ſimul obrueretur ictibus. tertius e ſenatoribus Anteius cum paucis mala fortuna ſicut priores in Germanos incidit, pertractus eo cupidine viſendi Caji cadaveris, qvem vehementer oderat. ejus enim patrem eodem nomine appellatum non contentus egiſſe in exilium, occidit poſtremo miſſis illo militibus, paſcebat igitur oculos gratiſſimo ſpectaculo: verū audito tumultu latebras qværitans, non effugit Germanorum diligentem perqviſitionem, per iram ſontes juxta atq; inſontes trucidantium. & illi qvidem tali fato abſumpti ſunt. cæterum poſtqvam in theatrū rumor de morte Caji perlatus eſt, plus demirationis invenit qvā fidei. qvidam enim etſi perlibenter interitū ejus acciperent, qvē jamdudū optaverant, præ timore tamen credere non audebant,

μη τῇ ἀρετῇ τῇ σφετέρᾳ, ἀλλὰ παρὰ τὴν τύχην τοῦ B
πράγματος. ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ ἀφνω τὸ μὴ πιστεῦσαι
ἐκράτησε, καὶ ἐδόκει ἀληθῆ εἶναι, ἐθορυβήθησαν
ὡς ἐπὶ μεγάλῳ κακῷ. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐς τὰ ὅπλα
ἔθεον, ὡς καὶ ἐπὶ ἐχθροὺς ἐπιόντας· ἔπειτα δὲ ἐς
τὸ ἀνάκτορον ἐσπεσόντες, καὶ τὸν Κλαύδιον ἐκεῖ
ὄντα ἐκβαλόντες, ἐς τὸ στρατόπεδον ἐκόμισαν.
ἐκεῖ δὲ ἐπὶ πολὺ ἀπορήσαντες ὅ τι χρὴ ποιῆσαι,
ἐβουλεύσαντο μὲν καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναλαβεῖν τοῖς
Γερμανοῖς, ἐπειδὴ καὶ τὸν Γερμανικὸν ἐκ τοῦ C
γένους ἐκείνου ὄντα ἐτετιμήκεσαν· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος
ἀπέθανε, καὶ τὸν Κλαύδιον ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὄντα
ἐβασίλευσαν, ἐκεῖνον μὲν ἐπὶ τοσοῦτον ἐτίμησαν
ὅσον καὶ τὸν Γερμανικὸν, τὸν δὲ δὴ Γάιον ἐκ τῆς
μνήμης ἐξήλασαν. καὶ τὰ μὲν ἐκείνου ἔργα ἐς
ἀεὶ ἐκρύβη· τὰ δὲ δὴ τοῦ Γερμανικοῦ ἐπὶ πλεῖστον
ἐσεμνύνετο. καὶ τὸν μὲν Γάιον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς
ἐπὶ τὸ φανερὸν ἐκ τοῦ ἀνθρωπείου ἐς τὸ θεῖον
ἐξήγαγον· τὸν δὲ Γερμανικὸν ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐς
τὸ ἀφανὲς καὶ ἐκ τοῦ θείου ἐς τὸ ἀνθρώπινον D
μετέστησαν. καὶ ἐκ τούτου τὸν μὲν Γάιον ἐπὶ τῇ
ἀνοίᾳ τῇ ἑαυτοῦ, τὸν δὲ Γερμανικὸν ἐπὶ τῇ τύχῃ
τῇ ἐκείνου ἐλοιδόρουν. καὶ ἐπειδὴ ἐκ τοῦ θεάτρου
ἐξῆλθον, ἐς τὸν Παλατῖνον ἐσπεσόντες, καὶ τὸν
Σαβῖνον ἐκβαλόντες, ἐς τὸ στρατόπεδον ἐκόμισαν.
ἐκεῖ δὲ ἐπὶ πολὺ ἀπορήσαντες ὅ τι χρὴ ποιῆσαι,
ἐβουλεύσαντο μὲν καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναλαβεῖν τοῖς
Γερμανοῖς, ἐπειδὴ καὶ τὸν Γερμανικὸν ἐκ τοῦ E
γένους ἐκείνου ὄντα ἐτετιμήκεσαν· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος
ἀπέθανε, καὶ τὸν Κλαύδιον ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὄντα
ἐβασίλευσαν, ἐκεῖνον μὲν ἐπὶ τοσοῦτον ἐτίμησαν
ὅσον καὶ τὸν Γερμανικὸν, τὸν δὲ δὴ Γάιον ἐκ τῆς
μνήμης ἐξήλασαν. καὶ τὰ μὲν ἐκείνου ἔργα ἐς
ἀεὶ ἐκρύβη· τὰ δὲ δὴ τοῦ Γερμανικοῦ ἐπὶ πλεῖστον
ἐσεμνύνετο. καὶ τὸν μὲν Γάιον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς
ἐπὶ τὸ φανερὸν ἐκ τοῦ ἀνθρωπείου ἐς τὸ θεῖον
ἐξήγαγον· τὸν δὲ Γερμανικὸν ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐς
τὸ ἀφανὲς καὶ ἐκ τοῦ θείου ἐς τὸ ἀνθρώπινον F
μετέστησαν. καὶ ἐκ τούτου τὸν μὲν Γάιον ἐπὶ τῇ
ἀνοίᾳ τῇ ἑαυτοῦ, τὸν δὲ Γερμανικὸν ἐπὶ τῇ τύχῃ
τῇ ἐκείνου ἐλοιδόρουν. καὶ ἐπειδὴ ἐκ τοῦ θεάτρου
ἐξῆλθον, ἐς τὸν Παλατῖνον ἐσπεσόντες, καὶ τὸν
Σαβῖνον ἐκβαλόντες, ἐς τὸ στρατόπεδον ἐκόμισαν.
ἐκεῖ δὲ ἐπὶ πολὺ ἀπορήσαντες ὅ τι χρὴ ποιῆσαι,
ἐβουλεύσαντο μὲν καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναλαβεῖν τοῖς
Γερμανοῖς, ἐπειδὴ καὶ τὸν Γερμανικὸν ἐκ τοῦ
γένους ἐκείνου ὄντα ἐτετιμήκεσαν· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος
ἀπέθανε, καὶ τὸν Κλαύδιον ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὄντα
ἐβασίλευσαν, ἐκεῖνον μὲν ἐπὶ τοσοῦτον ἐτίμησαν
ὅσον καὶ τὸν Γερμανικὸν, τὸν δὲ δὴ Γάιον ἐκ τῆς
μνήμης ἐξήλασαν. καὶ τὰ μὲν ἐκείνου ἔργα ἐς
ἀεὶ ἐκρύβη· τὰ δὲ δὴ τοῦ Γερμανικοῦ ἐπὶ πλεῖστον
ἐσεμνύνετο. καὶ τὸν μὲν Γάιον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς
ἐπὶ τὸ φανερὸν ἐκ τοῦ ἀνθρωπείου ἐς τὸ θεῖον
ἐξήγαγον· τὸν δὲ Γερμανικὸν ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐς
τὸ ἀφανὲς καὶ ἐκ τοῦ θείου ἐς τὸ ἀνθρώπινον

aliis contra ideo non libebat credere, qvia verum esse nolebant, atqve etiam majus putabant qvam ut humana virtute posset effici. hi fere erant pueri ac fœminæ atqve mancipia: tum nonnulli ex militibus: qvod ejus stipendia merentes simul exercerent tyrannidem, ministri superbiæ, concutientes optimum qvemqve civiū, & prædarum partícipes. mulieres autem & juventus definiti, ut solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, visceratiónibus, oblectamentisq; id genus aliis: qvarum prætextus erat voluptas populi, re autem vera serviebant crudelitati & insaniæ principis. apud servos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra qvos in eo paratum habebant præsídium. Facile enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem solum assequi, sed & divitias, qvod delatoribus octava confiscatorum bonorū esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel qvod aliqvid præsenserant, vel qvod verum esse misere cupiebant, adeo non proferebant gaudium, ut ne audivisse qvidem se fingerent: alii ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alii consci, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne forte suspecti his qvibus expediebat tyrannum vivere, deposcerentur ad supplicium. nam & diversus rumor sparsus est, esse qvidem saucium, non tamen occisum, verum diligenter curari a medicis. qvo factum est, ut audientium nemo declararet suum animum: aut enim amici ejus erant, qvi nuncia bant, & hoc ipso suspecti qvasi fautores tyrannidis: aut contra infensi homini, & ideo nimis cupide etiam falsa pro veris credita communicare cum aliis putabantur. accessit & alius rumor, qvi maxime nobilitatis obscuravit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic ut erat cruentatum procurrisse in forum, atqve ibi concionari apud populum. ita illi in diversos affectus distrahebantur rumore incipiti: non tamen loco se movere ausi sunt metu calumniæ, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quam quo factum interpretarentur delatores & judices. Sed postqvam Germani strictis gladiis circumdedere theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum. & ad cujusvis ingressum expavescebant, quasi jamjam contrucidandi: hærebantqve inopes consilii, ut quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, sive insidiæ illæ fuerint, sive quid aliud. addebant & planctus, & lacrymas, deosq; innocentiæ testes invocabant, & alia faciebant ac dicebant, quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum, ne quid durius

A εἰσὶ δ' οἷς οὐ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐθέλειν πιστεύειν ὅτι γαῖῳ γεγονέναι, μήτε ἀληθεῖα πεφηνέναι, ἀλλὰ τὸ μὴ οἷόν τε ἀνθρώπῳ εἶναι τοιάδε δύνασθαι χειρί τε καὶ γνώμῃ τοῦτο καὶ πᾶσι δόξαι, ὅπερ τε ὄχλοι, καὶ τύραννοι καὶ στρατιωτικοί. οἱ μὲν ἀπὸ μισθοφορᾶς, καὶ ἅμα ἀεὶ ἐν συντυραννοῦντες, καὶ ἀφειδίᾳ τῆς κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως ἐπαναστόμενοι τοῖς κεκτῆσθαι τὰ πλούτων, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὀφελείων τυγχάνειν. ἡ δὲ αὖ γυναικωνῖτις, καὶ τὸ νεώτερον, ὅπερ ὄχλος φιλεῖ, θεωρίας τε, καὶ μονομαχιῶν δόσεσι καὶ τινων κρεανομίαις, ἡδονῆς ἀνεληλυθότι ἐπεφόρτισε, λόγῳ μὲν ὅτι θεωρίας τὸ πλῆθος, τὸ δ' ἀληθὲς, σκηπτοῦχον τὰ μανίας χάριν τῶν ὠμοτήτων. οἱ δὲ δοῦλοι ἀπὸ τοῦ ἐν θεσπεσίᾳ τὸ εἶναι καὶ καταφρονήσαι τὰ δεσποτῶν ὑποπτεύσαντες, τὰ ὑπ' ἐκείνου αὐτοὺς ὄντας τὰ καθ' ἑκάστην ἐπιτυχίας. ῥᾴδιον δὲ ψευσθῆναι τε καὶ τὰ κυρίων πιστεῦσαι, καὶ τὰ χρήματα ἐλπίζασιν αὐτῶν, ἅμα ἐλεύθεροί τε εἶναι καὶ πλουσίοις, μισθοῦ τὰ κατηγορεῖν, ἀπὸ τοῦ ἄθλα αὐτοῖς προκεῖσθαι τὰς οὐσίας τὰ ἀστῶν. τὰ δὲ εὐπατριδῶν εἰκῇ τισι πίστις ἐλέγετο φανῆναι, τοῖς μὲν ἐκ δεισιδαιμονίας τοῦ θεωρεῖν, τοῖς δὲ ὡσὰν δὴ θέλειν εὐκτὸν ἡγεμόνος, σιγῇ προειδότο, οὐ μόνον ὅτι τοῖς ἡγεμόνος χαρὰ ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τὰ ἀκροάσεως. οἱ μὲν δεδιότες, μὴ καὶ ψευσθῶσιν ἐλπίδος, τιμωρίαν συνέλθοιεν, ὡς προεξορμήσασιν ἀποφήνασθαι τὴν διάνοιαν τοῦ ἑαυτῶν. οἱ δὲ ἐξεπιστάμενοι διὰ τὸ τῆς ὑποβολῆς μεθοδείας, μείζονας ἔκφυσιν ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δεδιότες μὴ πρός τινα εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσῶσα ὠφέλημα τοῦ ζῶντος γαῖᾳ, κολασθεῖεν ἐνδείξεως γενομένης. ἐπὶ δὲ ἕτερος ἐπεφοίτηκε λόγος, ἐμιλημένην μὲν τραύμασιν, ἀμέλει δοκησάνων, ἀλλὰ ζῶντα, ἐν θεραπείαις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἶναι. τοῦ τε πίστις αὐθις ἄθεος, ὡς καὶ βαρυπείας γεγονέναι δοκοφαίνοιτο τοῦ αὐτοῦ. ἦ γὰρ φίλος ὢν, ὑποπτος ἐγίνετο εὐνοίας τῆς τυραννίδος, ἢ καὶ μίσους πρὸς ἐκεῖνον χεομένου, τῇ πρὸς αὐτὴν εὐδαιμονίᾳ εὐνοίᾳ χεομένῳ, διαφθείρειν τοῦ δὴ τοῖς λεγομένοις πίστιν, ἐλέγετο ὑπό τινων, οἱ καὶ μᾶλλον τοῖς εὐπατρίδαις ἠφάνιζον τὸ εὐγνωμὸν τὰ ἐλπίδος, ἐν ἀμελείᾳ κινδύνων γενόσθαι, καὶ ἄφρονι χρωμένῃ τὰ τραυμάτων ὥστε ἔχειν ῥηματωμένον δὴ τῆς ἀγορᾶς διεκπεσόν, καὶ δημηγορίας εἶναι, καὶ τάδε μὲν εἰκάζετο βουλῇ τῇ ἀλογίστῳ τὰ θροεῖν πεποιημένων, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρα δόξῃ τὰ ἀκουόντων λαμβανόμενα. ἀμοιβὴ τοῦ γε ἑτέρων ἐξέλειπεν, δεδιότες τοῦ ἐπενεχθησομένου πρὸς ἐκείνων αὐτοῖς. ἀπὸ δὲ ἧς αἰτιῶνται ἀλγεινὸς γνησίως ὡς αὐτὸς τοῦ κρίνειν, ἀλλὰ ἀφ' ἧς εἰκάζειν δεληστέαν τοὺς τε καταπροφέροντας, καὶ τοὺς δικάζοντας. ἐπεὶ δὲ καὶ πλῆθος τὰ γραμμένων πρὸς ἔχειν τὸ θέατρον ἐσπασμένων τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωροῖς ἐλπὶς ἦν ἀπολεῖσθαι, καὶ πρὸς πᾶσαν οὔ τινος ἔσοδον πλοῖα ἔχειν αὐτοὺς ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπήσοντος. ἐν ἀμηχάνοις δ' ἦσαν, ἔτε ἀπιέναι θαρσοῦς ἐσφερόμενοι, ἔτε ἀκινδύνων τοῦ ἀφαιρεῖσθαι τοῦ δὴ θεάτρου πεπισμένοι. ἐκπεπλεόντων δ' ἤδη, βοὴ δ' ἐθέατρον ῥήγνυται καθ' ἱκετείαν τρεπομένη τὰ στρατιωτῶν, ὡς πάντων ἀγνοίας αὐτῷ γνωμένης καὶ τὰ βουλομένων τὰ ἐπανάστασιν, οἰόμενοι δ' γενέσθαι ἐπανάστασις, καὶ τῶν γεγονότων. φοβεῖσθαι οὖν, καὶ μὴ τάλμης ἀλλοτρίας ὧν τῶν ἰδίαν ἐν αἰτίᾳ γνωμένων δοκοφαμβάνειν τιμωρίαν, παρέντας ἐν ἐρευνῇ τῶν πεπραγμένων ὅτι καὶ πεπραγμένον ἐπὶ καπνοῦ ἐῶσι. καὶ οἱ μὲν πυκνὰ τε καὶ περαιτέρω μὴ δακρύων καὶ τὸ ψεύσασθαι προσιόντες ἀληθεύοντες, καὶ πιστοὶ ἄνδρες, ὅπερ ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐσῶς πλησίον, καὶ ὡς ἕκαστος ἀγωνιζόμενος περὶ τῆς ψυχῆς ἐπαίτιον τι ἔλεγον. θεραπεύειν δὲ πρὸς πάντα τῶν στρατιωτῶν ἡ ὀργὴ, καὶ μετα-

μελη-

μελήσαντ@ αὐτοῖς ἔδει τοῖς θεωμένοις βουλεύματος, A in ſpectatores conſulerent: qvandoquidem hoc
ὅπου τε ἤδη ὅτε καὶ ἐκείνοις καίπερ ἐξημιωμένοις ἐ-
δόκει, τὰς κεφαλὰς τ@ δεῖν τὸν ἀπρηνᾶ ἐπὶ τὸν βωμὸν
ἀπερεισαμένους, πρὸς ὃς μείζονος ἔπασχον οἱ θεωροὶ,
λύπης μήτε ἀξιώσεως τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐλέου ἅμα πάθους,
ὅ τε παρ' ὀλίγον, καὶ αὐτοῖς ἤδη ἀμφιβόλως τὸ τ@
κατθανόντων ὁμιλήσαντα ἐπανασκοπεῖσθαι, ὧν ἄδηλον ἔναγ
πλέω συμφορᾶς, ἔπερ ἐς τέλ@ φθαρῆναι δυνατ'
ἂν. ὡς τε καὶ εἴ τινες τῶν πρόθυμα μισούντων καὶ B
μὴ δίκης τὸν Γαΐου, ἀφαιρεῖσθ τῶν ἐπ' αὐτῷ εὐφρο-
συνῶν τὴς χαρᾶς, ἀλλὰ τὸ ἐμφοβῆ μᾶλλ' ἅπαντα μᾶλλ' ἐκ
γενέσθαι, τὸ ἧττον ἐπὶ πλεῖστ' ἀμαθέπω καὶ τότε ἐχέγ-
γυον παρελθεῖν. ἐνῆν ἤ ἐναρέσ@ δρέντι@ τ@ κηρυ-
σόντων τὰ πωλήματα, καὶ δι' αὐτῆ φωνῆς τε μεγάθει
χρώμ@, καὶ χρήματα ἐπικεκλημέν@ ὁμοίως
τοῖς ἐωμένοις πλουσιωτάτοις, δυνάμεί τε αὐτῷ ἐφ'
οἷς ἐπλήσθη πεπόσεως τ@ πλῶ πόλιν, ἔντι τ@ τότε καὶ
τῶν ὕστερον. ἔτ@ διαθεὶς αὐτὸν ὡς ἐνδεῶς πανθημο- C
σύνην, καὶ τοι μέσ καὶ παρόν τινα ἐν ἐρρήτῳ πρὸς Γαΐον,
ἀλλὰ μᾶλ' κρείσσων ἡ δεδασκαλία ἔ φόβος, καὶ σφαγ-
γέα τε ἔ κεφαλοσφάγια τῶν ἐς τὸ παρὸν
ἡδονῆς, πάντα κόσμον ἐπιτηδεύοντες, ὡς ἂν τις ὅτι τοῖς
πλείστοις τῆς παρασκευάσεως δοκολωλόσιν, δοκοσκιάνει
ἔ Γαΐῳ τὸν θάνατον ὅτι τὸ θέατρον παρελθών, καὶ ἔ-
παυσε τὰς ἀνθρώπους ὅτι πλέον ἀγχοῖα συμπεφερε-
σθαι ἔ γενόντ@. ἤδη ἤ καὶ στέλλας δρέντι@ παρ- D
δὲν ἀναπαλᾶν τὰς γερμανὰς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐ-
τῷ κελεύοντες καταπαῦσαι τὸν σίδηρον, ἔ Γλαυφῶ-
τῆς Γαΐῳ τῷ πλάστῃ. ἔπαχ συνέφερε ἔσωσε τὰς ἐν
τῷ θεάτρῳ συνειλεγμένους, κ πάντες οἱ καὶ ὅπως οὐ
τῆς γερμανοῦς ἐτύγχοιεν. ἐλπίδ@ γὰρ αὐτῆς ἐξα-
γομένης, ἐμπόνω κεῖσθ τ Γαΐον, ὀκνεῖ ἔ τιν@ κα-
κῶν ἂν ἀπέχον. τοῦτ' ἤ ἐπεὶ ἐσθόνεν αὐτῆς ἔνοιας τῆς
ἐς αὐτὸν, ὡς καὶ μᾶ ἔ καθ' αὑτὸς δοκολωλόσ τῆς E
ψυχῆς κτησαμέν@ τὸ ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ κ ταυτῃ δυ-
σκόλ σωσόμενον. παύονται ἤ ἔ ὠμηκότ@ ἐς τὸν
πλείω χρόνον μεθήσεως ἀφεῖς ἐξαγομένης αὐτῆς ὅτι
τῇ πλάστῃ, ἀλλ' πὸ τοῖς ἀρχεῖοι ἐπιδιέξασθ τὸ ἐσθυ-
μοῦν τῆς ἐνοίας, ἐς ἀμέλειαν αὐτὸς δοκολωλότ@, κ
δέει μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει χρώμενοι ἐπιτρέψωσιν
τοῦτ' βουλῆς, ἔπερ ἐς ἐκείνου ἐσθείσῃ τὸ κρατ@
ἔ ἐπικαλ@ μέτ@ ἄρχοντ@. κ οἱ μὲν γερμανοὶ, ἀλλ'
ἐκεῖσε ἐπαύσαντ' λύσσης τῆς ὅτι Γαΐῳ τῷ θανάτῳ κατα- F
λαμβανομένης αὐτούς. χαιρέας ἤ, σφέδρα γὰρ ἐσθεῖ
μανικῶς ἔδοκει μὴ Γλαφυρᾶς μανίας τ γερμανῶν
ἐσθέσθαι, ἐκαλέσε τε τ@ γραλιστῶν μετὰ σπουδῆς
ἔ σωτηρίας αὐτῷ δεόμεν@, κ μὴ ἀπωλόλοτ πολλοὺς
ἐξέπεσεν πιέμεν@. καὶ μενεκλεὺς μὲν καὶ κλη-
μης, ἀναγκαῖ γὰρ ὅτι τοῦτον, μεθῆσι πολλῶν μετ' ἄλ-
λων ἀγχιλήπτων δικαιωσάντων τῇ πράξει συναμαρ-
τεῖν, κ ἀρετὰς τοῖς ἐντυγχάνουσι, κ πράσσειν μὴ G
ἀποθεδειλιακόσι. τυραννίδα γὰρ ἐς ὅλιγον μὲν ἐλθεῖν
ἡδονῆ ἔ ὕβρεσιν ἐπαρθεῖσιν, εὐτυχεῖς ἤ σὺν ἀρᾷ
παύσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς ἔ βίου, μίσει τῆς δρετῆς
πρὸς αὐτὰ χρώμενης, ἀλλὰ μᾶ τοιαύτης δυσχέ-
σας, ἐπεὶ δὴ Γαΐον σωελθεῖν, πρὸ τῶν ἐπανεστώντων
καὶ σωπήσαντων τὰ ἐπιθέσθαι αὐτὸν ἐπιβάλλον αὐτὰ
ἡγησάμενον, καὶ διδάξαντα ὃς ὕβρεσιν ἀφέρητ@ τὰ,
ἀφανίζων τὸ νόμου τὰ πρόσθεν, πολέμιον πρὸς αὐ-
τῶν χρήσθαι τὸν φιλόπατρις. καὶ νῦν λόγῳ μὲν ἐναγῆ τύτῃς οἱ ἀνηρήκασι Γαΐον, ἔργῳ Γαΐοις ἐφ' ἑαυτῶν κε-
κτῆσθαι δολοκλόται. ἤδη ἤ ἐς τὸ θέατρον ἐξανίσταντο τῶν φυλάκων, καὶ παραχαὶ πάνυ πικρὰ ἠγόρευτ' τῶν ἔσω.

ipſum qvamvis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum Aſprenate capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoq; ſolicitis, quod incerti eſſent etiamnum an omnino periculum evaſerint. itaqve etiam qui iuſtiſſimis odiis Cajum proſeqvebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium ejus cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Aruntius homo gratioſus, qui vocalis erat utpote præco rerum venalium, paraveratqve ſibi ex eo qvæſtu divitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quam maxime ad luctum compoſito. quamvis enim infenſiſſimus eſſet Cajo, tamen urgente præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia, quibus uti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, nuntiat ejus mortem, non paſſus multitudinem diutius ignorare qvæ acciderant. deinde cœpit revocare Germanorum impetum. ſimulq; tribuni jubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: qvæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatæ in theatro multitudini, & eorum qui quomodocunqve inciderent in Germanos: qvi ſi aliqvam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, a nullo abſtinuiſſent maleficio. adeo illum diligebant, ut ſuarum animarum jactura redemptã ſalutem ejus cuperent, nullo reſpectu calamitatis reipublicæ. itaqve tum demum cognita ejus morte, cohibuerunt impetum qvo in vindictam ruebant, vel qvod jam non amplius erat tempus declarandæ benevolentiæ, aut referendæ gratiæ, vel qvia timebant non impune ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animadverſuro ſi forte ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caji cædem paulo ante excita. Cæterum Chærea, qvi valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſabat, de eo rogitans, precibusqve commendans eis ſalutem hominis: qvo factum eſt, ut ille una cum Clemente ad eum perductus collaudaret tam egregium facinus, teſtatus id eſſe e republica, eiqve ſenatus nomine gratias egerit, qvod nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrannidis, ut elata brevi voluptate ex imipotentis & iniqvæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitæ exitum ut inviſa bonis omnibus: qvod & Cajo tunc accidiſſe, qvi jam tum ante conſpirationem imitam legum contemptu, & non ferendis injuriis etiam amiciſſimos ſe alienaverit, a qvibus nunc peremptus videatur, cum revera ipſe ſibi exitii cauſa fuerit. Jamq; & in theatro ſpectatores tumultuabũdi cõſurrexerãt,

hujusmodi occasione diffugiendi præbita. Artyon medicus correptus, ut curaret qvosdam saucios, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: re autem vera, ut sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam convenit, populusqve in comitium confluens trucidatores Caji qværebat, & is quidem serio, senatus vero tantum in speciem. cumqve Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset, ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæsaris, multis eum rogantibus qvisnam esset ejus cædis autor, Utinam ego, inqvit. Consules autem edictum proposuerunt, in qvo continebatur Caji accusatio, jubentes ut domum redirent tam populus qvam milites, populo qvidem magnam relaxationem pollicendo, militibus vero præmia, si modo nihil turbarent & abstinerent ab injuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqva civitatem afficerent, neve ad rapinas verterentur & sacrilegia. jam autem totus senatorum ordo convenerat, præcipue qvi cædis erant conscii: audebantqve sperare aliqvid, qvasi ad se devoluto rerum moderandarum arbitrio.

CAP. II.

Qvomodo Claudius principatum adeptus sit.

IN hoc rerum statu repente Claudius domi arripitur. Convenientes enim in unum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non sufficturum tot urgentibus negotiis, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi utilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & qvodammodo socii. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum, qvi tum in senatum coiverant non præferendum, sive natalium claritatis, sive liberalis eruditionis habenda esset ratio: qvi constitutus in rerum fastigio præmia cuiqve pro meritis decernat. hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus a militibus. In senatu autem Cn. Sentius Saturninus, non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, qvasi protrusus, nec tamen invitus, intrepide orationem dignam ingenuis, & generosis auditoribus exorsus est in hanc ferme sententiam: Etsi incredibile videtur, Qvirites, qvod præter omnē spem nobis offertur post tam longum temporis spatiū, tenemus tamen libertatē, incertum qvidem qvā diu mansuram, & in potestate deorum sitam, qvorum hoc munus est: sed qvæ in præsens certe exhilarare nos valeat, qvicunq; sequatur exitus, bonis enim viris jucundum est vel unam horam liberos in libera patria vivere, veterisqve illius & florentis reipub. aliqvem gustum capere. eqvidem priscæ illius libertatis non memini, ut post eam sublatam natus, præsentis sane sum cupidissimus, & felices existimo qvibus datum est in illa nasci atqve institui honestis studiis:

Κεφάλαιον β'.

Ως κλαύδιος τὴν ἀρχὴν ἔσχεν.

ΕΝ τούτῳ δὴ ὄντων τῶν πραγμάτων ἁρπάζεται κλαύδιος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν· συνόδου γὰρ γενομένης αὐτοῖς ἀλλήλους, δόντες τε καὶ λαβόντες λόγους, ἐώρων ὅμως τόν τε ὄχλον ἐγκρατῆ τοῦδε ἂν μὴ ἔχειν ἐξιόντα τε σχεδὸν ἐπ' ἀμφότερα τὰ αὐτῶν ἄρχειν, εἴτε μὴ τὴν ἀναρχίαν παύσειαν τῶν πάντα λυμαινομένων αὐτοῖς· ἀφαιρεῖσθαι τε τὸ κράτος οὐκ ἐπιτήδειον ἐδόκει. καλῶς οὖν ἔχειν αἱρεῖσθαι πραγμάτων, ἡμένοντα τὸν ἐκ τοῦ γένους κλαύδιον τὸν τοῦ θανόντος ἀδελφιδοῦν, καὶ τοῦ θεοῦ τοῦ γερμανικοῦ. ἐκείνου δὲ τὴν ἀξίωσιν τῶν τε ἄλλων ἀρετῶν, καὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ κατορθωμάτων, καὶ ἐξαιρέτως τῆς πρὸς τοὺς στρατιώτας εὐνοίας. ἐπὶ τούτοις ἐκεῖνον μὲν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐς τὸ φανερὸν ἀνενεγκεῖν, τοῦτον δὲ ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐς τὸ ἀφανὲς ἀπενεγκεῖν, καὶ τὸν μὲν ἐκ τοῦ ἀδόξου ἐς τὸ ἔνδοξον ἀγαγεῖν, τοῦτον δὲ ἐκ τοῦ ἐνδόξου ἐς τὸ ἄδοξον καταστῆσαι. ὅτι τὰ μὲν ἀγαθὰ ἀνέσεως ἐπιγελῶμεν ἀλγοῦμεν, τὰ δὲ κακὰ μείωσιν τῶν ἡμετέρων ἐχόμενα. δέον γὰρ μὴ ἔχειν ἀρχὴν κακῶν ἡ πόλις, καὶ ἀφαιρεῖσθαι αὐτὰ ρῶν τρεπόμενον. ἐφ' οἷς ὁ τοῦ θεοῦ γερμανικοῦ ἀπολελειμμένος, καὶ ἀπαλλαττόμενος ἐκ φόνου θεοῦ τε ἤδη γενόμενος καὶ ὢν, ἐκ λῴονος ὄντες ὡς ἐς αὐτὸν ἀφικνοῦνται.

Κεφάλαιον γ'.

Ὅπως κλαύδιος τὴν ἀρχὴν ἔσχεν.

ΕΝ τούτῳ δὴ ὄντων τῶν πραγμάτων ἁρπάζεται κλαύδιος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν· συνόδου γὰρ γενομένης αὐτοῖς ἀλλήλους, δόντες τε καὶ λαβόντες λόγους, ἐώρων ὅμως τόν τε ὄχλον ἐγκρατῆ τοῦδε ἂν μὴ ἔχειν ἐξιόντα τε σχεδὸν ἐπ' ἀμφότερα τὰ αὐτῶν ἄρχειν, εἴτε μὴ τὴν ἀναρχίαν παύσειαν τῶν πάντα λυμαινομένων αὐτοῖς· ἀφαιρεῖσθαι τε τὸ κράτος οὐκ ἐπιτήδειον ἐδόκει. καλῶς οὖν ἔχειν αἱρεῖσθαι πραγμάτων, ἡμένοντα τὸν ἐκ τοῦ γένους κλαύδιον τὸν τοῦ θανόντος ἀδελφιδοῦν, καὶ τοῦ θεοῦ τοῦ γερμανικοῦ. ἐκείνου δὲ τὴν ἀξίωσιν τῶν τε ἄλλων ἀρετῶν, καὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ κατορθωμάτων, καὶ ἐξαιρέτως τῆς πρὸς τοὺς στρατιώτας εὐνοίας. ἐπὶ τούτοις ἐκεῖνον μὲν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐς τὸ φανερὸν ἀνενεγκεῖν, τοῦτον δὲ ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐς τὸ ἀφανὲς ἀπενεγκεῖν, καὶ τὸν μὲν ἐκ τοῦ ἀδόξου ἐς τὸ ἔνδοξον ἀγαγεῖν, τοῦτον δὲ ἐκ τοῦ ἐνδόξου ἐς τὸ ἄδοξον καταστῆσαι. ὅτι τὰ μὲν ἀγαθὰ ἀνέσεως ἐπιγελῶμεν ἀλγοῦμεν, τὰ δὲ κακὰ μείωσιν τῶν ἡμετέρων ἐχόμενα. δέον γὰρ μὴ ἔχειν ἀρχὴν κακῶν ἡ πόλις, καὶ ἀφαιρεῖσθαι αὐτὰ ρῶν τρεπόμενον. ἐφ' οἷς ὁ τοῦ θεοῦ γερμανικοῦ ἀπολελειμμένος, καὶ ἀπαλλαττόμενος ἐκ φόνου θεοῦ τε ἤδη γενόμενος καὶ ὢν, ἐκ λῴονος ὄντες ὡς ἐς αὐτὸν ἀφικνοῦνται.

proximumque post deos immortales honorem his viris habendum censeo, qvorum virtute vel sero tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: qvæ felicius utinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hæc dies sufficit tum junioribus nostrum qvam senioribus: his qvia non omnino ignari bonorum libenter eis morientur libentius: illis qvia virtutis exemplum recens propositum est, qvod æmulari sit longe pulcherrimum, & non degenerare a claris majoribus. qvamobrem nihil nobis magis curandum est, qvam ut cum virtute vivamus, qvæ sola libertatem parit suis cultoribus. mihi res veterum auditu tantum sunt cognitæ, ex his vero, qvæ ipsi videre licuit, satis intellexi qvantum malorum civitates invehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingeniosos spiritus, metum contra atqve adulationem docentes, qvando non justa legum prudentiam, sed ad arbitratum principum administrantur omnia. Ex qvo enim Julius Cæsar potestatem populi diminuit, & proculcatis legibus subvertit rempublicam, oppresso jure serviens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est qvo non attrita sit civitas, dum inter successores ejus posterior qvisqve præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire urbem generosis civibus: qvod existimarent hoc ad suam pertinere securitatem, si rem habeant cum depravatis hominibus, & optimorum virorum non solum magnanimitatem premant, sed ipsos etiam perdant non uno mortis genere: idq; cum multi jam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferendis gravaminibus onerarint rempublicam. Qvorum unus Cajus qvi hodie fato suo functus est, graviora patravit qvã cæteri, non in cives solum, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracundiam, & injustas pœnas eis infligens, infensus diis simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neqve rapinæ & adulteria, sed præcipuum commodum ducunt si inimicorum totas excindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos nec ad placandos eos ulla injuriarum patientia est efficax. etenim consci sibi qvam multis malis oppleverint homines subditos, etiamsi illi contemptim ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficentiæ suæ memores, ita demum securitatem sibi polliceantur, si illos possint omnino tollere. His malis levati, & nemini nisi vobis invicem obnoxii, id qvod & præsentis concordiæ & futuræ securitatis certissimum pignus est, instaurate collapsum civitatis decus, & justa cura rempub. in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his qvæ displicent, qvando nullus dominus cervicibus imminet, cui potestas sit in earum authores animadvertere. qvid enim aliud nuper crescentem tyrannidem aluit, qvam istorum segnicies, qvi nulla in re libidinis ejus retinacula sunt? qvietis enim voluptate

victi, & asservitium impiorum more vivere, quam honeste morti turpem vitam præferunt, conjecerunt civitatem in calamitates non ferendas, quas partim audivimus, partim vidimus. Ante omnia vero tyranni interfectoribus honores quam maximos decernite, Chæreæ præcipue: qui vir diis inventibus tum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cujus rationem haberi decet, ut pro adito libertatis amore periculo, a liberatis digna præmia recipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est. Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Julii Cæsaris: & hac parte anteferendus, quod illorum opera bellis civilibus perturbatum est totum Romanum Imperium: hic vero casu tyranno omnibus malis civitatem eripuit. Hæc Sentius senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant, tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat inclusus insculptam habens Caji effigiem: quo dille tum intentus alio non animadverterat: statimq; ea confracta est. Et jam non processerat, cum Chærea signum a consulibus petiit: atque illi Libertatem dederunt. adeo autem mutatas res mirabantur, ut ipsis sibi vix satis crederent: tunc enim primum ex quo reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad Consules rediit, penes quos ante Cæsares Imperium fuit in milites. id acceptum Chærea militibus tradidit his, qui a senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperii legitimi quam tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, paulo que post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reversam in pristinum statum rempublicam, & Chæream nihil non tribuens. Is indigne ferens superesse uxorem Caji & filiam, mittit unum e tribunis Julium Lupum, qui utramq; interficiat: ideo potissimum illi demandato negotio, quod Clementis esset cognatus, & dignus, ut in partem veniret tyrannicidii, quasi totius consilii a principio conscius, non deerant tamen e conjuratis quidam, quibus crudele videretur sævire in mulierem, quando Cajus non ipsa incitante, sed suopte morem gerens ingenio civitatem afflixerat, & florem nobilitatis extinxerat: alii contra illam potissimum malorum omnium causam asseverabãt, a qua amatorio potionatus inciderat in insaniam, atq; ita unam veneficam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorũ sententia postremo vicit, & Lupus properavit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cumq; venisset

Ἀποφήναι, καὶ μεμψάμενοι τοὺς ἀνδρ[illegible] ἐπὶ [illegible] ἐπαίνοις συνεφόρησαν [illegible] τὰς πόλεις ἐπιτιθέντες. Φόβ[illegible] τῶν μὲ ἀφ' ὧν πάσχουσιν [illegible] πρὸς ἀρετὴν ὁ τῶν [illegible] τὰ κατ' ἐκείνους τὸν [illegible] πάντ' ἐπιτιμῶσι τοῖς [illegible] καὶ κακίαι. σωφρ[illegible] τοὺς ἄνδρας ὡς [illegible] μῶν καὶ χώρας καὶ χρεῶν [illegible] καὶ μὴ ἀμνημόνως. [illegible] ἐλευθερίας τῆς ἡμετέρας, [illegible] καὶ περικεκαυμένοι. [illegible] σωθῆ τοῖς τε τιμαῖς, πρῶτον τε ἀνεπιτιμήτους [illegible] φίλους ἀεὶ. ἄριστον δὲ καὶ κάλλιστον καὶ ἐλεύθερος ἀνὴρ [illegible] πρέπει ἀμείβεσθαι τοὺς εὐεργέτας, [illegible] ἐπ[illegible] ἡμᾶς πάντας χάριτος ἔσται [illegible] καστίου καὶ Βρούτου τοῦ χείρονος ἰούλιον [illegible] μὲν, σώσους καὶ πολίτων ἐμφυλίων [illegible] ἀνεῤῥίπτουν τὴν πόλιν, ὅτι δὲ μὴ τῆς τυραννίδος [illegible] τὸ σῶσαν ἀπήλλαξε τὴν πόλιν. [illegible] τοιαῦτ' ἐλεγον οἱ λόγοι, καὶ τὸν βωλίτων [illegible] μένων, καὶ ὑποσιτεῖ σπείραν στρατιώτου. [illegible] τῆς τριβέλλιου μαξίμου, ἀπεκρύπτετο τὸν ἀκινάκην [illegible] στενὰς, λίθος δὲ εἶχεν γαῖος ἐγκεγλυμμένος. [illegible] σμένος αὐτῷ, καὶ ἀπορῶν τί λεγομένου πρὸς [illegible] πράξειν ὅπερ ὤφελε καὶ λήθη γενέσθαι. καὶ τῷ μὲν γὰρ [illegible] καλοκἀγαθίαν, πεπεληλύθει ἡ τῆς ὕβρεως [illegible] ῥίας ἐμποιῶν αὐτῷ τὰς ἀφορμάς. οἱ δὲ [illegible] θασιν, ὡς ἰούλιαπ ἦν αὐτοῖς, καὶ ὁμοίως [illegible] δρώμενα. ἐπὶ δὲ ἔκας τοῦ μὲν ὁ τῶν ἐμπλη[illegible] ἐφ τὸ πρῶτον ἀφηρῆσθαι ὅπλα τοὺς στρατιώτας [illegible] φοβήσας. ἔπειτα δεύτερον ἡ τυραννοκτονία τῆς [illegible] λιν, κύριοι τῶν στρατιωτῶν ἦσαν. χαίρειός τε [illegible] λεῶν, παρεδίδου τοῖς στρατιώταις τὴν ὀργὴν τῶν συγ[illegible] τὴν ἀμελησίαν, ἣν οὐ δὲ ἀπῆσαν πρόσφατος, ὡς [illegible] σιλάβην πιμώτερον τῆς τυραννίδος. ἐκβοῦντες [illegible] οὐδὲ μὲν ἀπῆσαν μὴ τὸ χιλιαρχῶν αὐτοκράτωρ ἦν [illegible] ὁ δῆμος φερόμενος ἐλπίδι, καὶ φρονήματι [illegible] τὴν κτησαμένου τὴν ἐλευθερίαν αὐτῷ, ἤλπιζον [illegible] φρήσεσθαι. καὶ τὰ πάντα ἐν ἐκείνοις αὐτοῖς [illegible] ρείας δὲ ἐν δεινῷ πάθει, ἀφειναι τὴν γυναῖκα [illegible] γαίου, καὶ τὸν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ πάντων ἅμα [illegible] αὐτὸ συντυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πᾶν ὅτι ἐβούλετο αὐτὸ τὸ [illegible] ἐλθεῖν τὸ πλεῖστον λήθης καὶ τὸ νόμων, ἀλλὰ μὴ [illegible] ἦσαν ἐπιγνώμονας τελέσασθαι τὸ αὐτό, καὶ πάντ' [illegible] γμα μιᾷ τὸ σῶσαι γαίου, ἰούλιον ἐκπέμπει λεγεῶνα, [illegible] ἵνα τὸν χιλιαρχῶν κτείνωσι τὸν γυναῖκα γαίου, καὶ τὸν [illegible] ἦσαν. κελεύει δὲ ὅπη συγγενοῦ τοῦ λεπίδου τὸν [illegible] ὅπως τοιῶσδε σοφίσασθαι λειτουργεῖαν, ὅπως μεθ' [illegible] καὶ αὐτὸν τιμῆς τῆς τυραννοκτονίας ἀπαλλοτριωθῆ [illegible] σοῖς τῶν πολιτικῶν, ὡς καὶ δ' πάντες ὑπολαμβάνωσι [illegible] δοξεῖε κοινωνεῖν τῶν πρῶτον συμβεβηκότων. ἐσθῆτος δὲ τῶν [illegible] συνωμοτῶν, καὶ ὡμὸν ἐδόκει τὸ ὅπλ τῇ γυναικὶ φαίνεσθαι [illegible] κόμενον. ἀλλ' τὸ χείρον φύσει τῇ αὐτῇ κεκράσθαι, [illegible] ἡ συμβολὴ τῇ σκιᾷ τὰ πάντα πεφεύγει, ἐξ ὧν τὸ [illegible] λος ἀπαρεύκει τοῖς κατειληφόσι κακοῖς, καὶ τῶν πολιτῶν ὅτι καὶ αὐτῷ λεῶ ἀπώλετο. οἱ δὲ καὶ τὸ μὲν ὅλι [illegible] πρώτους ἐνεκάλει αὐτῇ γνώμῃ, τὸ δὲ πᾶν, καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ χείρους πεπραγμένων κακῶν, ὁπόσων τῶν αὐτίαν ἐπιφέρον, φάρμακον τοῦ χείρους δοῦναι ἐννοιῶν δούλων καὶ ἐρώτων ἐπαγωγὰς αὐτῇ ψηφιζόμενον εἰς μανίαν [illegible] τρεψαι τῷ πάντα αὐτὸ λεῶ ἐπου τῶν νεωστηγμένων ἐπὶ τῆς ξυμφορᾶς τύχης καὶ τῆς ἐπιτελούσης αὐτὸς οἰκειμένης. καὶ πάντας κυρωθὲν, ὡς τε αὐτὸ λεῶ τελεστὰν, ἐδόκει δὲ οἱ δοκιμασθέντες αὐτῶν τοῦ [illegible] λεσθαι ἐλευθερίου. ἐβεβαιώσατο δὲ οὐδὲν μᾶλλον τῇ κατ' αὐτὸν, ὡς τε μὴ σὺν εἰς κοινὸν [illegible] ἀπειλεῖσθαι τὰς ἀπειλεῖσθαι, ἡδέως ἐπευδαιμονεῖς μεμνῆσθαι ἐπὶ τῶν ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ δήμου ποιουμένων. παρελθὼν δὲ

Rut

ἐπὶ τὸ βασιλεῖον, καὶ καταλαμβάνει τὴν κεφαλὴν, γυναικὸς
ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ κειμένου, ἀθρόον ἀπορίᾳ πάντων, ἃ νομίζεται
τοῖς τεθνεῶσι, καὶ κατάπλεων αἵματος τὸν κόλπον καὶ τὰ
στέρνα τῆς θυγατρὸς ἔχουσαν. οὐδὲν ἄλλο φωνῆς ἐκείνης
ἠκούετο, ἢ κατηγορία τοῦ Γαΐου, ὡς πολλὰ καὶ ἀνοσιώτατα
τολμήσαντος εἰς τὴν ἐκείνου γυναῖκα. ἐν ἀμφιβόλῳ δὲ
ἦν τοῖς ἀκούουσι, πότερον ἐκέλευσε, καὶ τοῦτο ἐφ' ὑπο-
νοίᾳ τοῦ μὴ ἀποκρύψαι τὸν φόνον, ἢ καὶ μάλιστα ἐκεῖνος
ἐπεβούλευσε τὴν ἀλήθειαν ἐπιτιμήσας. ἐπὶ τοσοῦτον
δὲ ἐκείνου τὸ ἀνήμερον ἐξῆρτο, ὥστε καὶ τὸν Λοῦπον
ἐπιστάντα τῷ νεκρῷ, καὶ τὸν τράχηλον ἐκκαλύψαντα,
ἐρωτᾶν μετὰ δακρύων, ὅπως ἐγγύτερον προσέλθοι, καὶ
μὴ μόνον ἐκείνης ἀκούσειε τὴν αἰτίαν τοῦ φόνου, ἀλλὰ
καὶ τὸν Γάϊον ἐπιπλήξειε τῆς ὠμότητος. ἐπεὶ δὲ τὴν
ἀλήθειαν ἔμαθε, καὶ τὸν Γάϊον ἐπὶ τῷ ἔργῳ μεμφόμενος
ἐπεῖδε, τὸν μὲν ἐπὶ τοῖς ἐγκλήμασιν ἐκείνοις ἀπολέσθαι
παρεσκεύασε, τὸν δὲ ἐπὶ τῇ τοῦ Γαΐου τιμωρίᾳ τὴν ἀρχὴν
ἐπιτρέψας ἔσχεν. ὁ μὲν οὖν Γάϊος τοιούτοις ἔργοις τὴν
ἀρχὴν ἐπὶ τρία καὶ δέκα ἔτη διοικήσας, ἐβασίλευσε δὲ
ἔτη τέσσαρα καὶ δέκα μῆνας ὀκτὼ, ἡμέρας δὲ τρεῖς καὶ
εἴκοσι, τοιούτοις ἔργοις τὸν βίον ἐτελεύτησεν.

Ἡ δὲ Καισωνία ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ καὶ τῇ θυγατρὶ ἀθρόον
ἀπορίᾳ πάντων, ἃ νομίζεται τοῖς τεθνεῶσι, καὶ κατάπλεων
αἵματος τὸν κόλπον καὶ τὰ στέρνα τῆς θυγατρὸς ἔχουσαν.
οὐδὲν ἄλλο φωνῆς ἐκείνης ἠκούετο, ἢ κατηγορία τοῦ Γαΐου,
ὡς πολλὰ καὶ ἀνοσιώτατα τολμήσαντος εἰς τὴν ἐκείνου
γυναῖκα. ἐν ἀμφιβόλῳ δὲ ἦν τοῖς ἀκούουσι, πότερον
ἐκέλευσε, καὶ τοῦτο ἐφ' ὑπονοίᾳ τοῦ μὴ ἀποκρύψαι τὸν
φόνον, ἢ καὶ μάλιστα ἐκεῖνος ἐπεβούλευσε τὴν ἀλήθειαν
ἐπιτιμήσας. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἐκείνου τὸ ἀνήμερον ἐξῆρτο,
ὥστε καὶ τὸν Λοῦπον ἐπιστάντα τῷ νεκρῷ, καὶ τὸν τρά-
χηλον ἐκκαλύψαντα, ἐρωτᾶν μετὰ δακρύων, ὅπως ἐγγύ-
τερον προσέλθοι, καὶ μὴ μόνον ἐκείνης ἀκούσειε τὴν αἰτίαν
τοῦ φόνου, ἀλλὰ καὶ τὸν Γάϊον ἐπιπλήξειε τῆς ὠμότητος.
ἐπεὶ δὲ τὴν ἀλήθειαν ἔμαθε, καὶ τὸν Γάϊον ἐπὶ τῷ ἔργῳ
μεμφόμενος ἐπεῖδε, τὸν μὲν ἐπὶ τοῖς ἐγκλήμασιν ἐκείνοις
ἀπολέσθαι παρεσκεύασε, τὸν δὲ ἐπὶ τῇ τοῦ Γαΐου τιμωρίᾳ
τὴν ἀρχὴν ἐπιτρέψας ἔσχεν. ὁ μὲν οὖν Γάϊος τοιούτοις
ἔργοις τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τρία καὶ δέκα ἔτη διοικήσας, ἐβα-
σίλευσε δὲ ἔτη τέσσαρα καὶ δέκα μῆνας ὀκτὼ, ἡμέρας δὲ
τρεῖς καὶ εἴκοσι, τοιούτοις ἔργοις τὸν βίον ἐτελεύτησεν.

Ἡ δὲ Καισωνία ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ καὶ τῇ θυγατρὶ ἀθρόον

A in palatium, offendit Cesoniam filiam stratam juxta mariti cadaver, inopem omnium, qvæ solent exhiberi mortuis, & fœdatam cruore vulnerum, afflictantem se cum jacente simul filia. nec alia vox ejus audiebatur qvam Caji accusatio, qvod amantissimæ uxori non parcisset prænominenti toties. qvod qvidem tum ambiguum visum est, sicut nunc qvoqve duplicem interpretationem recipit: aliis sic intelligentibus, consuluisse eam, ut rediret ad saniorem mentem, & in cives sævire desineret, moderatumqve principem ageret, ne forte provocati ejus crudelitate, parem ei vicem reponerent: aliis contra, instigasse eam maritum, ut sine mora conjuratos plecteret, & qvamvis nihil comperti haberet qvod animadversione dignum sit, suæ tamen securitati prospiceret, idqve tum exprobratum illi qvod etiam admonitus segnior fuerit. adeo in diversum sensum trahebantur verba mulieris. qvæ dum advenientem Lupum animadverteret, offenso jacentis cadavere, cum lacrymis & lamentis rogabat, ut propius accederet: utqve sensit cædis causa eum venisse: non magni pendentem verba nihil ad suum propositum facientia, confestim nudatum jugulum præbuit, miserabiliter suam conditionem deplorans, & urgens: ne differret inceptæ a sociis fabulæ extremum actum addere. atqve ita magno animo necem pertulit, cujus comitem habuit etiam filiam infantulam: qvod mox ipse factum renuncivit Chæreæ. Ita Cajus qvarto sui principatus anno finiit, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus, & fautor delatorum, periculorumqve metuens, atqve ea de causa sanguinarius, unicum fructum potentiæ existimans fore, si aberraret ea contra immeritos, & prædas ex injustis cædibus ac rapinis ageret: attollens se supra humanum fastigium, & divinitatis opinionem affectans, popularique assentatione depravatissimus: legum cancellos non secus quam virtutis impedimenta abominans, & intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ira stimularetur ad vindictam ac supplicia: ofer bonorum virorum omnium, quicquid collibuisset citra omnem contradictionem licere sibi putulans. quare ne a seroris quidem germana stupro abstinuit, ex quo illi maxima apud cives exorta est invidia, propter incredibilem & multis retro seculis inauditam libidinis licentiam. opus autem ejus regale, aut magnificum nullum est memorabile, aut exegitatæ ad utilitatem hominū, præter receptacula extructa circa Rhegium & Siciliam navibus frumentariis ex Ægypto venientibus: hoc enim citra cōtroversiam maximum opus est, & utilissimū navigantibus: ne id quidē absolutum est, sed imperfectū mansit nemine contentione operantium. in cau-

la fuit ſtudium rerum inutilium, & qvod pecuniam in privatas ſuas voluptates inſumere maluit, qvam in publicam magnificentiam. alioqvin orator facundus, & peritus utriusqve literaturæ tam Græcanicæ qvam patriæ: facileqve intelligebat omnia, ad qvorum vis orationes reſpondens ex tempore: & vel in maximis negotiis ſvadendi facultate præditus ſi qvis alius, qvam vel ingenii felicitate, vel diuturna exercitatione ſibi paraverat. ad cujus laudis æmulationem magnos ſtimulos ei pater addiderat, Tiberii qvi ante hunc imperavit ex fratre nepos, eximius in hoc ſtudiorum genere, a qvo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros cives a tergo reliquerat. nec tamen ei bona inſtitutio profuit, qvominus licentiam adeptus perniciem ſibi accerſeret: in tantum ardua res eſt eos ſapere, quibus adeſt quidvis facientibus impunitas. Uſus enim honeſtiſſimis amicis a principio, quo facilius bonam opinionem ſibi pararet, tandem eos a ſe alienavit uſurpanda immodica licentia, quorum odiis indies gliſcentibus poſtremo per inſidias eorundem oppreſſus eſt. III. Cæterum Claudius, ut ſupra dixi, cognito Caji caſu, & hac de cauſa perturbatione totius palatii, de ſua ſalute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi cauſam habens præter claritatem natalium. nam privatam vitam agens permodeſte ſe geſſerat, vel mediocri ſtatu contentus, literisq; ſe oblectabat Græcis maxime, omnem negotiorum devitans ſtrepitum. tum vero attonita vulgi multitudine, regia referta diſcurſantibus cum furore ac conſternatione militibus, plebe quaſi metu dominationis ſoluta ultro citroqve ruente temere, prætoriani qvi potiores habentur inter reliquos milites, conſultare cœperunt quid agendum ſit, non tam ſoliciti de nece principis, quem jure cæſum exiſtimabat: quam quomodo rebus ſuis proſpicerent, Germanis in interfectores ſævientibus, ſuimet reſpectu magis quam utilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudii, maxime cum videret circumferri Aſprenatis & una cum eo cæſorum capita. ſtabat enim in quodam loco gradibus aliquot acceſſibili, obſcuritate ejus ſe occulens. ibi Gratus unus e palatinis militibus, non valens ſatis vultum ejus diſcernere pra tenebris, hominem tamen eſſe videns qui latere cupiat, propius acceſſit, licet rogatus ut diſcederet: & tandem protractum agnovit, inclamans alios ſequentes, profecto hunc eſſe Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos ut ſe rapiant, metuensque ne jubente Cajo plecteretur capite, rogabat ut ſibi parcerent, innocentiam ſuam commemorans, & excuſans ſe inſcium rerum omnium. ad quæ Gratus ſubridens dextra prehenſum ſic alloquitur, Deſine de incolumitate eſſe ſolicitus, cum potius debeas animum μεγάλως; ὅτι καὶ τὴν τῆς δεξιᾶς, καὶ πᾶσαν φησὶ μικροδοξοῦμεν τῆς σωτηρίας, δέον τε μεγαλοφρονεῖν

ἡ τοῦ τὰ ἀχρεῖα ἀσκεῖν, καὶ τὸ δαπανᾶσθαι εἰς ἡδονὰς αὐτοῦ μόνας ἐμέλλον ὠφελεῖν αὐτὸν, ὑφορᾶσθαί τε ἔτι τῆς κρείττονος ἀνωμολογημένους φιλοτιμίας. ἀλλὰ ῥήτωρ τε ἄριστος, καὶ γλῶσσαν τὴν ἑλλάδι, καὶ τὴν ἰδίαν εἰς πάντα σοφὸς ἠσκημένος, συνίστε καὶ ἕτοιμα ἔχῃμα, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων συντεθεῖσι τε καὶ ἐκπονουμένοις ἀντεπιὼν ἐκ δεξιᾶς, φαιδρότερος ἐν μείζονι πράγματι παρεφαίνετο· ἐκ δὲ ἐμπειρίας τοῦ φύσει ἐς ἕξιν αὐτὸ μελέτῃ δ' ἐπιτεῖνον. ἀδελφῷ γὰρ πρεσβυτέρῳ γενόμενος ἐς ἀλλοδοξίαν γένει, μέγα ἀνάγκασμα παιδείας ἀπέλειπε. διὸ τὸ ἐκ τῆς πάτρας ἐν αὐτῇ κατορθῶν διαπρέπειν, ἐς συνφιλοκαλίαν συγγνώστες τε ἀνδρὸς, καὶ ἡγεμόνος ἔσχον ὑπηλλάσσετό τε τοῦ καθ' αὑτὸ πολιτῶν, ἃ μὲν ἀνθρωπίνως ἐπιτηδεύσει αὐτῷ τὸ ἐκ τῆς παιδείας συλλεγόμενα ἀφελῆ καὶ ἐλεύθερα ὀλέθρου αὐτῷ τοῦ τῆς ἐξουσίας. ἔστιν ἀρετὴ μέσον ἡ ἀγροικίᾳ δ' σωφρονεῖν, οἷς ἀνυπεύθυνον πᾶσαν φαυλότητα πάρεστι. φίλοις μὲν κεχρημένος, καὶ τὰ πάντα ἀξιολόγοις συνεπαιδαγωγηθεὶς τὸ κατ' ἀπαρχὰς, ἐπὶ παιδείας ἐς δόξης ζῆλος τῶν κρειττόνων, μέχρι δὴ τοῦ δύνασθαι ὑφορᾶσθαι ἀπαμφιάσεως εὐνοίας ἢ πρὸς αὐτὸν σωτηρίας, μίσους ἐπιφυέντος τοῦ αὐτῶν δηλαδὴ τελευτᾷ κλαυσθέντος· ἢ καθάπερ ἀνώτερον ἐφ' ἁλισθέντος αὐτοῦ τοῖς ὁδῶν ὁμοίως, καὶ δ' οἰκήματος ἐνεχθέντος πάθει τῆς κρείσσονος τελευτῆς ἐν ἀμηχανίᾳ τοῦ τὰ σωτηρίας, ἐν τινι στενωπῷ κατειλημμένῳ ἔκφυγεν αὐτὸν, ἀδεμίαν κινδύνων αἰτίαν τῷ γνώσεσθαι ὑφορώμενον. μέτριον δ' ἰδιώτης ὢν, τῇ αὐτὸν, ἐς τοὺς πάσαν ἀρχὴν, παιδείᾳ τε σεμνὸν, ἐς μάλα τῇ ἑλληνίδι, καὶ πάντος δ' ἐς λόγους ἀνακειμένῳ πάντως ἀπαλλάσσων αὐτὸν. τότε δ' ἐν ἀποίᾳ κατειλημμένος ἔκλον, ἐς δ' βασιλείαν πάντες στρατιωτικῆς μανίας ἐπλεον γεγονότος ἐς δειλίαν, καὶ ἀταξίαν ἰδιωτῶν καὶ πληθύοντων σωματοφυλάκων, οἱ τὸ στρατιωτικὸν καλούμενον, ὅπερ ἐστὶ στρατιᾶς καθαρώτατον, ἐς βιαίους τοὺς πέλας ἦσαν. ἐπόσοι δὲ καὶ παρεσυγχωρήθησαν μὴ καὶ ἐς τιμωρίαν ἐν ὀλίγῳ πλήθους διὰ τὸ ἐξ ἐλεύθερον αὐτῷ τὰς τύχας φωνελθεῖν. τὰ δὲ τὸ αὐτὸς ἐπεσκεπτόμενον μᾶλλον, ὃν τρόπον ἔχῃ καλῶς, καὶ τὸ γερμανῶν τε ἐν τιμωρίας τὸ φαγεῖν ὄντων ὠμότητος χειρὸς ἑαυτῶν μᾶλλον, ἢ δ' συμφέροντος τοῦ πρὸς ὑφ' ὧν ἁπάντων ἐκλαύσθη· ἐφορώμενοι δεδιὼς τὸ σωτηρίας, ἄλλως τε ἐπὶ δὴ τὸ τὸ ἀπορίαν ἔχειν ἅμα τὰς κεφαλὰς φερομένας ἐφικνεῖσθαι τὰς κεφαλὰς ἐλήλυθε βαθμοῖς χωλεὸν, καὶ στελλόμενος κατ' αὐτὸν σκότῳ. κρεάτος τὸ τὸ βασίλειον τὸ στρατιωτῶν θεασάμενος, καὶ δ' μὲν ἀκρωτηριασμένου τινὸ ὄψιν ἀμαθῆ ὢν διὰ τὸν σκότον, τὸ δ' ἀνθρώπων εἶναι τὸ συλλοχῶντα κρεῖττον εἶναι μὴ ἀπολαγμένος. σεσαῖς τε ἐγίνετο ἔρευτερον, καὶ ἐπεχώρει ἐγκοτος ἐπέκειτο, καὶ καταλαλῶν, διηγεμένος. μαινικὸς μὲν ἔτος φησὶ τοὺς ἐπιμένους, καὶ σπουδὴν ἀσθενῆ φερόμενοι. κλαύδιος δ' ἀρπαγῇ παρεσκευασμένους ἐρεῖν, καὶ ὅπως μὴ καταφωνεῖν ἀποθάνοι τινὶ γαίᾳ, φεῦ ἐγὼ δ' κατ' αὐτὸν ἀνεπαχθὴς ἀνάμνησον αὐτὸς ἐπιθεὶς, καὶ δ' ἀπομνήσεως τὸ γεγονότων. ἐ δ' ὁ γάτος

φρονήσας περὶ τῆς ἡμετέρας, λαβὲ αἰ ἀρχαῖαι ἀφηνημόνευσι τῆ σῆ συνεχωρήσαι ἀρετῆ, πρόγονοι τῆς οἰκουμένης λαβόντες. ἀλλ' ἴθι, καὶ τῶν προγόνων ἀπολάμβανε τὸν θρόνον. ἀνεβάσαζε γὰρ αὐτὸν οὐ πάνυ βαίνειν τοῖς ποσὶ δυνάμενον, ὑπό τε φόβου καὶ χάρματος τῶν παρόντων. συνεπέφοντο γὰρ περὶ τὸν ἀρχαῖον ἤδη καὶ πολλοὶ τῶν σωματοφυλάκων, καὶ θεωροῦντες τὸ κλαύδιον ἀγόμενον δέει μὲν ὅτι κόλασιν ἕλκοι τοῦ ὅτι τοιοῦδε ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀπράγμονα. ἀλλὰ βίᾳ μὲν πάντες, καὶ κινδυνώδεις ἔτι μᾶλλον ὅτι τῆς χαίρε ἀρχῆς ἐμιλλῶντο. τινὲς γὰρ καὶ τῶν ὑπάτων ἐμπεσόντα κρύπτειν ἠξίουν τῷ περὶ αὐτῶν. καὶ πολλῶν μὲν σφαλερὸν συμφερομένων, φυγῇ πᾶσιν ἐμέλλε, καὶ περιόδων ἀπορία, καὶ κλαυδίῳ δι' ἀσθένειαν ἐμπόδιον σώματος. ἐπεὶ καὶ οἱ τὸ φόβερον αὐτοῦ φέροντες περὶ τὴν ἁρπαγὴν αὐτοῦ ἐδεδήλωντο φυγῆς ἔσωζον αὐτούς, ἀπ' ἐλπίδος ἡμῖν τὴν σωτηρίαν ἐμποιοῦντες. ἐν δὲ ταραχῇ ἤδη πάλαι ἠγόμενοι, πρῶτον μὲν οἰκήσεως τῆς ῥωμαίων πόλεως ἔτι ἐδεδίεσαν ὁ περὶ αὐτῆς λόγος, καὶ ἤδη δημοσίᾳ ἀνιλαμβανόμενοι, πολὺ πλείων ἡ ἐπιφοίτησις τῶν στρατιωτῶν, χαρᾷ τὸν ἔψιν δεχομένους τοῦ κλαυδίου. περιπλέον τι τῶν αἰτίας αὐτοκράτορα σπεύδειν τὸν ἄνδρωπον, εὐνοίᾳ τε γερμανικῇ, ἀδελφὸς ὢν τοῦ αὐτοῦ, ὅτι μέγα πᾶσι τῆς ὁμιλήσεως καταλελοιπότος κλέος τὸ αὐτοῦ. ἀναλογισμός τε αὐτοὺς εἰσῆει τῶν πλεονεξίας τῶν ἐν τῇ συγκλήτῳ δυναστευόντων, καὶ ὅσα, ὅτι τῆς πρὶν ἀρχῆς ἡμάρτητο αὐτῇ. πρὸς ὃ δὲ τὸ ἀμήχανον τοῦ πράγματος κατενόουν, καὶ πάλιν εἰς ἐνίους ἀρχεῖα μεθισταμένων τὰ ὅλων κινδυνώδες αὐτοῖς φέρειν λόγον κτησαμένοις τοῦ ἀρχεῖα μεθισταμένων τὰ ὅλων, παρὸν ὅτι χωρησάσῃ εὐνοίᾳ τῇ αὐτῶν λαβόντα κλαύδιον, μνημονεῦσαί τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόντα τιμάς, ἢ ὅτι τοιούτοις ἥδιστ' ἂν ἀρχθεῖεν. ταῦτα πρός τε ἀλλήλους, καὶ δι' ἑαυτῶν διεξήεσαν, καὶ τοῖς ἀεὶ περαπίπτουσι διηρώτων, οἱ δὲ πυθανόμενοι προθύμως ἐδέχοντο τοῦ κλῆσιν, συμφράξαντές τε καὶ πεκλείσαντες ἦγον ὅτι δ' ἁρπαστὸν φοράδην ἀναβαστάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτ' αὐτοῖς ἡ ἔπειξις. διεγίνεσθαι δὲ αἱ γνῶμαι δέ τε δήμου, καὶ τῆς βουλῆς. οἱ μὲν ἀξιώματος τε δὲ πρότερον ὀρεγόμενοι, καὶ δουλείαν ἐπακτὸν αὐτοῖς ὑπὸ τυράννων γιγνομένην φιλοτιμούμενοι διαδιδράσκειν χρόνῳ παρέχον. ὁ δὲ δῆμος φόνου τε πρὸς ἐκείνου καθιστάμενος, καὶ τῆς πλεονεξίας αὐτῆς ἐπιτίμησιν τοὺς αὐτοκράτορας ἰδὼν, ἐς αὐτὸ καταφυγὴν, ἔχειρε τῇ κλαυδίου ἁρπαγῇ, σῴειν τε ἐμφυλον, ἐπεὶ καὶ ὅτι παμπήδην γίνοιτο, ἀπαλλάξειν αὐτῶν τὸν λαμβανομένων τύραννον αὐτοκράτορα καθιστάμενον. γνῶσα δὲ ἡ βουλὴ τὸν κλαύδιον ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀφιγμένον εἰς τὸ στρατόπεδον, πέμπει πρὸς ἐκεῖνον ἄνδρας αἱρετοὺς ἐξ αὐτῆς, οἱ διδάξαιεν μὴ δεῖν ὅτι καθεκτῆς ἀρχῆς διαζεύξαι, ἀποχωρεῖν δὲ τῆς συγκλήτου, τοσῶνδε ἀνδρῶν ἕνα ἕνα, ἢ ἐσομένου τοῦ νόμου ἀποχωρεῖν δὲ ὅτι τοῖς κοινοῖς κόσμοις τοῦ πρόνοιαν μνημονεύοντα ὧν οἱ πρότεροι τύραννοι κακώσαιεν τοῦ πόλιν, καὶ ὧν ὑπὸ τοῦ γαΐου καὶ αὐτὸς κινδυνεύσαι αὐτοῖς, μηδὲ μιμήσαιντο τοῦ βαρύτητα τῆς τυραννίδος. ὑφ' ἑτέρων πεπονθυίας τῆς ὕβρεως, αὐτὸν ἐλευθερίως περὶ παρανοίας χαρτεῖν τῆς πατρίδος. καὶ πειθομένῳ μὲν καὶ δ' πρότερον ἀπράγμονος τὰ ἀρετὴν

ad principatum erigere, quem dū Cajo ſublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem reſpicientes feſſum calamitatibus. quare age majorum tuorum ſolium recipe. moxqve attollunt cum in humeros non valentem præmetu ſimul ac gaudio pedibus inſiſtere. jam enim complures prætoriani circa Gratum verſabantur, ita ut quidam putantes Claudium rapi ad ſupplicium, miſerarentur ut hominem innoxium, & qui totam ætatem exegiſſet in otio, ac ſæpe ſub Cajo adductus eſſet in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad Conſules pertinere de ejus cauſa judicium. Verum militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, qvando etiam ipſius lecticarii fugerant, deſperantes de ſalute domini qvem raptum viderant. itaqve cum hi ſoli remanerent palatium, partem urbis ut ferunt antiqviſſimam, & jam attentarent curam reipublicæ, major etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno ſtudio conantium eum ad principatum evehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cujus gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc ſuccurrebant præcipuorum ſenatorum cupiditates immodicæ, & qvantum per eas peccatum ſit ante mutatum ſtatum reipublicæ. qvem qvia in priſtinum reſtitui judicabant impoſſibile, rurſum non eſſe in rem ſuam videbant, ſi unus qvispiam citra ipſorum operam potiretur imperio, cum liceat profecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter ſe conferentes conſultationes, cum aliis qvoqve affluentibus communicabant. cumqve idem omnibus probaretur, armatis cinctum ſublimem in caſtra pertulerunt, ut ibi ſine impedimento reliqva peragerent. diſſidium autem inter ſenatum & plebem inciderat, dum illi ad priſtinam redire dignitatem, & inductam a tyrannis ſervitutem effugere cupiunt: plebs contra hanc felicitatem eis invidens, & frænum eorum cupiditatibus imperatoriam poteſtatem eſſe exiſtimans, ſibiq; adverſus potentiorum injurias præſidium, gaudet auditis qvæ Claudio contigerunt, ſperans hujus opera carituram ſe bellis civilibus, & aliis malis qvæ olim Pompejanis temporibus civitatem afflixerant: Senatus porro cognito qvod milites Claudium in caſtra transportaverint, lectos ſui ordinis viros illo miſerunt, qvi eum doceant non eſſe per violentiam affectandum imperium: præſtare ut ſenatui permittat curam reipublicæ, & unus ſit e ſenatoribus, juxta leges proviſurus cum aliis qvomodo res adminiſtrari debeant: memineritqve qvam miſere tractata ſit civitas vel a prioribus dominis, vel nuper Cajo principe, ſub qvo ipſe in communi fuiſſet periculo: neqve decere ut qui tyrannidem in alio deteſtatus ſit, qvapropter ſi ſenatui pareat, & cum laude

nunc patriam ſponte intemperiis ejus ſubjiciat.

ad priſtinum revertatur otium ſolitam virtutem retinens, fore ut maximis cumuletur honoribus a liberis civibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qvi non gravetur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc ſubjici. qvod ſi nihil motus Caji exitu pergat in propoſitis, ſe certe obnixuros ejus conatibus, nam & non contemnendam militum manum ſtare a ſuis partibus, & armorum ſupereſſe copiam ſervitiorumqve multitudinem, qvorum opera in promptu ſit. Sed præcipuam ſpem eſſe in deorum auxilio, qvi pro recto & honeſto certantes adjuvare ſoleant: nihil autem honeſtius qvam pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbentesqve ad ejus genua ſuppliciter orabant, ne civitatem in bellum civile conjiceret. Et cum viderent eum ſeptum magna freqventia militum, & nihil eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, ut ſi principatum ambiret, mallet eum a ſenatu accipere. hoc enim æqvius fore & felicius, ſi absqve violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperii capeſceret.

CAP. III.

Diſſidium inter ſenatum & plebem.

PORro Claudius ſciens ſenatus arrogantiam, modeſte legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium: incitante etiam Agrippa decrevit principatum ultro oblatum non dimittere e manibus. IV. Is enim poſtqvam ſuæ dignitatis autorem Cajum exanimem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſſet ut tum poterat, perfunctus hoc officio prodiit ad ejus ſatellites, nuncians vivere qvidem eum, ſed qvia crucietur vulneribus, nunc ſe medicos ea de cauſa petere. Cæterum ubi cognovit raptum eſſe a militibus Claudium, ægre dimota turba ad eum pervaſit, & nactus eum turbatum, pronumqve ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmavit hortatus ut magno animo in retinendo principatu pergeret. Jamqve unus erat e fautoribus Claudii, cum accerſitus a ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & ungventatus tanqvam a compotatione veniens, ex ſenatoribus qvæſivit qvid de Claudio factum ſit. qvibus id qvod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe qvidem ajebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſvadere tamen ut magis ſpectent utilitatem reipublicæ: qvam qvæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne imparatis in certamen deſcendentibus aliqvid adverſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſervitia vocata ad pileum: ſubjunxit rex: Utinam P. C. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen qvæ in rem veſtram puto promere. ſcitis qvia Claudio ſtant veteranos eſſe & rei militaris longo uſu peritiſſimos; pro nobis autem

Κεφάλαιον γ'.

Στάσις ἡ βουλῆς πρὸς τὸν δῆμον.

Κλαύδιος δέ, ἠπίστατο γὰρ μὴ οἵας [illegible] τὸ μετριώτερον τρεπόμενος, οὐ μὴν [illegible] ἀντιλογίαν μὴ περιϊδεῖν τῶν χειρῶν τὴν ἡγεμονίαν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου. πάλαι μὲν καὶ [illegible] ἀνδρὸς, ὑπὸ αὐτῷ Δία τιμὴν ἡγεμονίας τὸν νεκρὸν ἀφεῖπτο δὲ καὶ ὑ, καὶ ἀναχλίνης, καὶ φυσικὰς ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, σωματοφύλακας ἐπεχείρει, ζῶν μὲν τὰ παγγέλλων. καὶ τότε δὲ ἡ δόξα τοῦ [illegible] τοὺς μεθύοντας λέγων. πυθόμενος δὲ [illegible] τῶν στρατιωτῶν ἁρπαγὴν, ὑπὸ τοῦ [illegible] καταγλαΐσας τεταραγμένου, καὶ οὐκ ἐᾶν τὸ συγκλήτῳ, ἀνήρει ἀνπλαμβάνειν καὶ [illegible] γεμονίας. ταῦτα δὲ πρὸς τὴν κλαυ[illegible] χώρει πρὸς αὐτὸν, καὶ μεγαλαύχως [illegible] λῆς, ζητούμενος μύρους τῶν κεφαλ[illegible] συνουσίας γινομένης ἀναλύσεως αὐτ[illegible] ρετο τοὺς βουλομένους τι πεπρᾶχθαι κλαυ[illegible] πὸ ὄντα. φαμένων, καὶ προσυνομολογ[illegible] μᾶλλον ἔχοι πρὸς τοῖς ὅλοις, τελεῖν δὲ [illegible] σκευὴν εὐκλεᾶ, ἔτοιμος ἦν τοῖς λ[illegible] ἢ σκέλλειν πρὸς τὸ συμφέρον, ἂν ἔτι [illegible] νλαῦ φέροι παρεξελόμενος. χρόνου γὰ[illegible] χῆς μεταπιπτούσης, καὶ ὅπλων, [illegible] Φραξάντων αὐτοῖς, μὴ καὶ ἀσφαλῶς [illegible] εἰς πόδε σφαλεῖεν. δόξαν μὲν οὖν [illegible] ὅπλων τε εὐπορίαν, καὶ χρήματα [illegible] πας τὸ μέντοι αὐτῶν ἑνὰς ἀνεφκτος, [illegible] ἐλευθερώσεως δήλων γενομένης. ἐπὶ μὲν [illegible] ὁ ἀγρίππας ἐπιστυχὼν, πάσσυδ[illegible] λειπτον ἢ ἄδειν ἐνδοιάζοντι μοι, [illegible] φέρειν τὸ λόγον. ἴστε δὴ πάντες ὅτι [illegible] πολλῇ χρόνῳ ἀναλτευθῆ μεμελετημένοι. καὶ ἡμεῖς

ἐγκλύδων ἀνθρώπων πλῆθος ἔχειν, καὶ τὸ φῶς δόξαν τῆς δουλείας ἀπολλαγμένων, δυσπράγητον. πρὸς ἡμᾶς μαχίμους ἀναλογιζόντες ἄνδρας, μηδὲ ὅπως σπάσωσι τὸ ξίφος εἰδότας. ὥστε μοι δοκεῖ πέμπτον εἰς κλαύδιον πείσαντας καὶ τοῦτο τῷ ἀρχαίῳ, πρεσβεύειν τὸν ἐμόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔφη, καὶ συγκαταθεμένων πλείονες σὺν ἑτέροις, τίνα τε παρείη καὶ βουλῆς διηγεῖτο καὶ μόνας πρὸς τὸν κλαύδιον, εἰδὼς τὸ ἡγεμονικώτερον ἀποκρύπτεσθαι, καὶ τοῦ ἀξιώματος τῆς ἐξουσίας χρώμενον. ἔλεγεν οὖν κλαύδιος, ἃ θαυμάζειν τὴν βουλὴν ἡδονῇ μὴ φέρουσαν ἀρχάς, ἀλλὰ τὸ ὠμότητι φεύγειν τὸ ἀσώτων, ἢ τὸ ἡγεμονίαν καίουσιν. χαίρειν οὖν αὐτὸς ἐπιεικείᾳ τῇ καθ' αὑτόν, μετρίων ἡμερῶν, ὀνόματι μὲν μόνῳ τῆς δεχῆς ἀπολαύσης, ἔργῳ δὲ κοινῇ πᾶσι φερούσης εἰς μέσον. ἀλλὰ πολλῶν δὲ καὶ σμικρῶν ἀδοκήτων πραγμάτων ἐν ὄψει τῇ ἐμαυτοῦ καλῶς ἔχειν μὴ ἀπιστῶ. καὶ οἱ μὲν πρέσβεις τοιούτων ἀκροάσει λόγων καθομιληθέντες, ἐξεπέμποντο. κλαύδιος δὲ τὸ στρατιωτικὸν συλλεχθέν, διελέγετο, ὅρκους λαμβάνων, ἢ μὲν ἐμμενεῖν πίστει τῇ πρὸς αὐτόν, καὶ διωρίσατο τοῖς σωματοφύλαξι πεντακισχιλίους δραχμὰς κατ' ἄνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀναλόγως δεήσειν, καὶ τοῖς ὅσοι τῶν στρατοπέδου ἐπιεικῶς τὰ ἔμοια. συνεκάλουν δὲ οἱ ὑπατεύοντες τὴν βουλὴν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ νικηφόρου διός, ἔνθα δὴ καὶ νῦν ἐστί. τῶν δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει καθέζοντες ἑαυτοῖς, ἐνεδοίαζον πρὸς τὴν ἀκρόασιν. τοῖς δὲ καὶ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐγγύθεν ἐξοδοι, συνεφορμοῦσι ἢ χωρήσει τὸ πᾶν ἐν ἀπογνώσει δὲ ἑλόντες γενόμενοι, καὶ πολὺ κρείττω ἐν ἀκινδύνῳ δὲ ἑλέσθαι ἐπιβουλεύσεις. διαδιδοῦσι δὲ λόγια δὲ πυθόμενοι τὸ ἀξίωμα τῶν ἀπιστέρων τοῦτο τῆς σωτηρίας ἀμφίβολοι κατασταῖεν. συνελέγησαν δὲ ὅμως ἑκατὸν καὶ πλείους, καὶ διαβουλευομένων περὶ τῶν χαρᾶν, αἰφνίδιον αὔρεσις βοὴ δὲ συνεστῶσα αὐτοῖς στρατιωτικῇ, στρατηγὸν αὐτοκράτορα καλούντων τὸν βοῦλον ἑλέσθαι, καὶ μὴ φθόνῳ πολυαρχίαν τὴν ἡγεμονίαν. καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτοὺς, ἀπεφαίνοντο περὶ δὲ μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τὸν δεχθέντα ἐφέσιμον εἶναι. ὁρᾶν δὲ σκέψεις ἀπιστεῖτο, ὅς τις τοιούτης προσχρείας ἀξιοῖ, ὥστε ἐναντία τὰ τῶν συγκλητικῶν λαὶ πολὺ πλέον, δι' ἁμαρτίαν μὲν δὲ καὶ τὸν ἑλόθηκέναι αὐχήματος, φόβῳ δὲ κλαυδίου. ἃ μὲν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἀριέμενοι, γένους τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμου. καὶ μινουκιανὸς μάρκου, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν ζηλωτὴς ἀξιόλογος ὢν καὶ ἀδελφῷ γαΐου γαμηκὼς ἰουλίαν, προθυμές τε λεῖ ἀντιποιεῖσθαι τῶν πραγμάτων. ἐκατὸν δὲ οἱ ὕπατοι προφάσει ἐν προφάσεως ἀναστῶντας. ἀλλέξιον τε ἀσιατικὸν μινουκιανὸς ἐν τῷ γαΐου ὑφασμάτων ἀνέσχε τοιούτων ἀμφοτέρων. ἐγεγένητο δὲ ἐν φόβου τινὶ ἑλαίσωνι, διὰ χωρηθέντων τῶν διαβουλευμένων τῆς ἡγεμονίας ὡς τε ἀνατολὴν κλευδίου. ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι, πλῆθος δὲ λεῖ αὐτῶν ἀξιόλογον, καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ νυκτοφυλακοῦντες διὰ τῆς πόλεως, ἐρεπτή τε ὅπως συνέρρεον εἰς τὸ στρατόπεδον, ὥστε τῶν μενόντων τὴν δεχλεῖ, οἱ μὲν φυσεῖ τῆς πόλεως, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τοῦ ἴσου αὐτῶν ἀπιστεῖν. ἦν δὲ περὶ τὴν δεχλεῖ ἡμέρας, καὶ χαιρέας, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς παρελθόντες, ἐν βακχεύσῃ λόγων ἦσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας. τῶν δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾶν πιστεύοντας αὐτοὺς τῆς χαρᾶς, καὶ δὲ ἑκάτων ὅσους τε ἀρχαίους ἀνεθορύβησε, μὴ ἀφεῖς μὴν. ὡς τε ἑκάτων.

A erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluvies intractabilis, qvos ne gladium qvidem satis scientes stringere opponemus viris exercitatissimis. qvamobrem mihi, placet mitti ad Claudium qvi ei deponere principatum svadeant, & ad eam legationem meipsum offero. hæc ubi persvasit cum aliis aliqvot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: autorqve fuit, ut responderet sicut decet ad summam potestatem evectum principem. Respondit igitur, mirum non videri qvod senatus ægre ferat subesse unius arbitrio, expertus aliqvot principum sævitiam. nunc vero deguſtaturum eum etiam æqvam ac moderatam dominationem, qvæ nomen qvidem principatus habeat, sed revera omnia gerat de communi sententia. qvare non esse cur de ejus fide dubitent, qvem in varia temporum conditione nunqvam ab honesto discessisse suis ipsi oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: mox qve concionem apud prætorianos habuit, sacramento adactos ut in fide maneant, viritimqve divisit qvina drachmarum millia. sub diluculum autem Coss. senatum vocaverunt in Capitolini Jovis ædem: qvorum alii delituerunt in urbe, ne irent: alii rus mature sunt profecti, prævidentes qvonam res evasura esset, optantesqve tutam servitutem cum otio potius qvam ancipitem aleam reparandæ dignitatis pristinæ. convenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsenti negotio, repente clamor militum proforibus stantium tollitur, unum Imperatorem a senatu creari postulantium, ne qvod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & suam qvidem sententiam proferebant de uni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum ejus qvi videretur principatu dignior: qvod senatui valde incommodum accidit, in locum speratæ libertatis succedente metu a Claudio. nec tamen deerant qvi affectarent rerum fastigium, propter nobilitatem generis, affinitatemve conjunctam cum Cæsaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caji Juliam, seipsum offerebat, Consulibus aliam ex alia causationem nectentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caji cohibuit. fuitqve cædes qvanta vix unqvam alias edita, si qvis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere. præsto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum ultro confluentium. qvapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, qvod vel sibiipsis timerent, vel populo. Deinde appetente jam die Chærea cum sociis aderant allocuturi milites: qvos illi cum viderent manu silentium innuere, concionari non passi sunt, omnibus unum imperatorem, idqve sine dilatione poscentibus.

Tum vero minime senatus poterat expedire constitutionem reipublicæ, militibus autoritatem ejus contemnentibus, & interfectoribus Caji amplissimum ordinem militari insolentiæ cedere non patientibus. Tandem Chærea non continens iram qvod imperatorem peterent, daturum se ait, si qvis signum afferret ab Eutycho. is erat auriga Prasinus Cajo dilectissimus, cujus eqvitio stabulis extruendis ille viles operas exegerat a militibus: idqve tum eo dicto exprobrabat eis Chærea, multaqve alia, allaturum se Claudii caput minitans. indignum enim esse, si post insanum stultro principatum committant. At illi verbis ejus nihil moti, strictis gladiis, & sublatis signis tendebant ad Claudium, adjuncturi se his qvi jam sacramento ipsius se obligaverant. ita senatus destitutus est a suis propugnatoribus, & consules ferme in privatorum redacti ordinem, mœstitia stuporeq; occupatis omnibus, nec scientibus qvidnam agendum post irritatum in se Claudium. jamqve pœnitentes alius in alium jactabant convicia. Tum Sabinus e tyrannicidis unus in medium progressus, citius se eos omnes contrucidatum ait, qvam passurum ut se inspectante imperium committatur Claudio, & asciscatur ultronea servitus, simulqve Chæream objurgabat, qvod cum primus contempsisset Cajum, nunc metu mortis videatur publicam libertatem prodere, qvasi vero sine hac ulla voluptas vitæ possit esse viris fortibus. ille contra hac amissa sibi certum ait mortis propositum, velle tamen prius tentare mentem Claudii. Interim in castris multi senatorum per confertos milites enitebantur ad officium exhibendum Claudio: & inter cæteros alter Consul Q. Pompejus, eo magis invisus militibus, qvod senatum ad libertatem hortatus fuerat. qvamobrem strictis eum invadentes gladiis perpetrassent cædem, nisi fuissent a Claudio cohibiti, qvi ereptum periculo assidere jussit suo lateri. sed non idem honor habitus est reliqvis senatoribus qvi cum eo simul venerant: aliqvot enim etiam plagas acceperunt, repulsi dum illum salutare properant: Aponius vero discessit saucius, & eorum nemo non periclitatus est. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio ut mitius se erga senatores gereret: his enim sublatis non habiturum qvibus imperet. Cui ille libenter paruit, jussitq; eos convenire in palatium, qvo ipse per mediam urbem lectica delatus est, deducentibus militibus non sine vexatione plebejæ multitudinis. e tyrannicidis autem Chærea & Sabinus conspicui processerant in publicum contra edictum Pollionis, qvem Claudius paulo ante Prætorianis præfecerat. Ipse perlatus in palatium convocatis amicis capitalem sententiam in Chæream protulit. Quamvis enim facinus per se videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen objectum est, & exemplum erat statuendum securitati futurorum principum. ductus est igitur ad supplicium una cum Lupo

Ἀλλὰ τὸ μὲν μὴ δύνασθαι παῦλαν ὅλην τὸ μεταχθὲν, τὸ δὲ μέρος ἐκάλουν ὡς οὐκ ἀνεξόμενοι τῆς τῶν συγκλήτου δυναστείας, ἄρχειν τι, καὶ ὃν δεσπότην ἐπιτρόπων, ἔτι δεχομένων τὰς τῶν στρατιωτῶν, καὶ τοῦ παλαιοῦ φρονήματος συγχωρεῖν τῆς στρατιᾶς οὐκ ἐθελόντων. ἐν τοιούτοις δ' ὄντων, χαιρέας τῷ ἡγεμόνι τῶν ἀνακτόρων ὢν καὶ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα θαρσαλεώτατος, ἐπηγγείλατο στρατηγὸν, ἂν τις αὐτῷ σημεῖον δώσει τύχης κομίσαι. λαβὼν δ' ὁ εὐτυχὴς ἔτος, ἡνίκα καλλιμάχῳ πεισάνδρᾳ, δεκεμβρίοις καλανδαῖς, καὶ τὰς οἰκοδομὰς τῶν ἑώων καὶ τὸν ἐκεῖσε ἱππικὸν τοῦ παλατίου ἐτέθειτο, ἀπίμους ἐργασίας ἀπαιτήσων. ἐν τούτῳ ὁ χαιρέας ἐνοείδιζεν αὐτὸς, καὶ ἕτερος πολλοὺς τοιούτους τῷ κεφαλλῆνι κομίσων ἐκλαυδίῳ. δεινὸν γὰρ ἐφαίνετο μανίαν ὑποφρονοῦντι δώσειν τῷ ἡγεμόνι. καὶ διετέθησαν γὰρ ἐπὶ τῶν λόγων, ἀλλὰ σαπείσας τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ σημεῖα ἀραίρεμοι ἦκον ἐπὶ κλαύδιον κοινωνήσοντες τῆς ἐμούσου αὐτῷ. καὶ πάντα ἦν σύγκλητος ἐπ' ἐρημίας τῶν ἀμυνόντων, οἱ ὑπατικοὶ μηδὲν ἰδιωτῶν διαφέροντες. ἀναλήψεις καὶ καταφιλοῦσι, δῆθεν ὅτι χρήσιμοι αὐτοῖς τῶν θεώντων εἰσὶν διὰ τὸ ἀνηρεθῆσθαι τὸν κλαύδιον αὐτοῖς. ἀλλήλους τε ἐλοιδοροῦντο καὶ μετεμέλοντο τοῖς. καὶ σιβῖνος ἐκ τῶν χαιρέα φρονούντων, ἐβόα ζῆν αὐτοκράτορα αὐτὸν ἤδη λοιπὸν παρελθὼν εἰς μέσον κλαύδιον ἄρχοντα ἐπαινεθῆναι, καὶ ἀλλοκρατεῖσθαι ψεύδη καταλαβόντα. τὸν τε χαιρέαν εἰς φυλακὴν ἐπέλαβεν, εἰ καταφρονήσας χαῖρε πρὸς αὐτὸν ἐπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας ἀντιδοθείσης δωρουμένῳ τῇ πατρίδι. χαιρέας δ' εἰ μὲν ἐθνίσκων ἐνδυναστῶν οὐδὲν φρονεῖν ἔλεγε. λαβεῖν μὲν τὸ ἀμφωδωνίζειν ἀμφίαλον τὸν κλαύδιον. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. ὅτι δὲ στρατιὰ παντοχόθεν ὠθεῖτο κατὰ θεραπείαν τοῦ κλαυδίου καὶ τῶν ὑπάτων ὁ ἕτερος κοῦντος πομπῆς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου μᾶλλον εἰς ἐπ' ἐλευθερίᾳ τοῦ συγκλήτου φωνασκούντων, ἐρημήσαντες στρατόπεδοι ξίφη. καὶ ἐπέπαυτο αὐτοῖς μὴ κλαύδιον ἀμφεκωλυκότος φωνασκεῖσθαι ἤδη αὐτοῦ τοῦ ἐξαρπάσαι δ' ἀνδρίου. τῶν δὲ συγκλήτου ἐπιστώσαντο, ὁ μὲν ὁμοίως ἐδέχετο πιθῆς καὶ ἐλπίδας ἔλαβον αὐτῶν ἀνοιξόμενοι τῆς πρὸς ἐστόλεξεως. ἀπιὼν δὲ τραυματίας ἀνεχώρει, τοιαῦτα δ' ὑπὸ πάντας αὐτός. καὶ ἀγρίππας ἐδ σιλεὺς, προελθὼν τοῦ κλαυδίου, ἐξοῦ τῆς συγκλήτου ἀπαιτήσων. ἡμοιρὸν γὰρ τοῦ κοσμεῖσθαι τῷ βουλῇ, ἐκ ἔφη ὢν ἀρχεῖν ἑτέρων. τοιαῦτα δὲ κλαύδιος, καὶ συγκαλεῖ τὴν βουλὴν ἐπὶ παλατίου διὰ τῆς πόλεως φερόμενος, φρασσόμενος αὐτὸν δ' στρατιωτικοῦ σὺν πολλῇ πομπῇ καὶ τῆς πληθύος. προεξήεσαν δὲ τῶν χαιρέα φρονούντων τὸ φανερώτερον χαίρειν καὶ σιβῖνος ἀμφιάλου ἐπ' ἐδῶν κατ' ἀπίσθιας πλείονος, ἐν μικρῷ φοβούμενος κλαύδιος στρατηγὸν ἤρετο τὸ σωματοφυλάκων κλαυδίου δὲ ἐπεὶ περ εἰς τὸ παλάτιον ἀφίκετο, προσαγαγὼν τοὺς ἑαυτοῦ, ψῆφον ἀνεδίδου τοῖς χαιρέα δὲ, τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστία δὲ ἐπὶ καλὸν τοῦ πράγματος, καὶ αὐτῷ ἡμέρας ὀλίγας ἀνῆκεν ἡγοῦντο ἐπ' ὀλοτρόπῳ δὲ μέλλοντος χρόνου ἀπήγετο σὺν τοῖς ὅπλα ἔχουσι, καὶ σὺν αὐτῷ λέπιδος

τε τῷ

καὶ ἐν μόνον πλεῖστος. λέγεται δὲ Χαιρέαν μεγαλόφρο- A
νος ἐνεγκεῖν τὴν συμφοράν, ἐ μόνον τῇ κατ' αὐτὸν ἀ-
μεταβλήτῳ σχήματι, ἀλλὰ καὶ οἷς ἐνδιατρίβων λύπων
ἐν ἐκείνοις ἐκπεπαμένοις. ἀποπειρώμενός γέ τινος τῶν
φίλων ἐν λύπαις, εἰ τὸ ῥῖγος αὐτοῖς μόνον φήσιν, ὡς σὺν
ἀνέσεσιν ἐν λύπαις ποιήσαιτο πρώτην ῥῖγος. πληθύος
δὲ ἀνθρώπων ἐπομένων καὶ ἄγειν, ὡς ἦκεν ὅπλα τὸ χωρίον,
ἤρετο στρατιώτην, εἰ μέλοι μελέτης αὐτῷ γεγένηται αἱ
σφαγαί, ἢ πρῶτον ἔχοι τὸ ξίφος. καὶ σκέλος κομίζων
ὡς χαῖον μεταχρήσαιτο αὐτός. θνήσκει δὲ δαιμόνως B
μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γνομένης. λέπων δὲ πάνυ δειλῶς ὑπεξῆλθεν ἀθυμία, καὶ πληγῶν πλειόνων γνο-
μένων, διὰ τὸ μαλακῶς τὸ τραχήλου φέρειν. ὀλί-
γοις δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐναγισμῶν ἀνεσηκότων, ἐν οἷς
ἐν τῷ πάλαι τῆς αὐτῶν ὑπερόντες, καὶ χαίρεαν μοί-
ρας ἐπέμενον εἰς τὸ πῦρ πρεμόμενοι, πλεῖον δὲ ἀμηνίαν εἰ-
χεν ἐς αὐτὸν ἀχαριστίας φθέγγεσθαι. καὶ χαιρέα C
μὲν τοιαύτη πλάνη δὲ βίου συνέτυχε. σαβῖνον δὲ ὑ-
δίως μὴ μόνον τῆς αἰτίας φθαλύοντα αὐτὸ ἀλλὰ καὶ τῷ
δεχθῆναι ἔχειν ἐφιέντα, ἄδηλον ἡγεῖτο τῷ σκληπί-
ᾳ τὸ πρὸς τὰς συνωμοκοπίας πίστως, σφάξαι τε ἑαυτὸν
προπεσόντα τῷ ξίφει μέχρι δὴ καὶ τῷ κώπην τῇ χειρὶ
συνελθεῖν.

aliisqve compluribus. Fertur Chæream magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum, atqve etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cumqve is detracta veste qvereretur de frigore, ille cavillatus est, lupum nunqvam offendi frigore. Et inspectante corona eorum qvi deduxerant, rogavit militem, num exercitatus esset ad cædes, & num acutum haberet gladium: postulavitqve eum qvo ipse Cajum interfecerat. deniqve uno ictu feliciter periit. Lupus autem dejecto animo parum fortiter cervicem præbens pluribus ictibus demum confectus est. Paucis post diebus qvando solenne parentandi tempus rediit, populus Romanus dum suorum qvisqve manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ suam partem in ignem conjiciebant, apprecati ut propitius non irasceretur ipsorum ingratitudini, atqve hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non solum absolutus a Claudio, verumetiam permissus eandem qvam ante præfecturam gerere, iniqvum ratus, si a fide conjuratis data desciscere, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum qvæsivit interitum.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλαύδιος ἀποδίδωσιν ἀγρίππᾳ τὴν πατρῴαν βα-
σιλείαν καὶ πρεσβεύματα αὐτοῦ ὑπὲρ
τῶν ἰουδαίων.

CAP. IV.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta ejus in Judæorum gratiam.

Κλαύδιος δὲ στρατιωτικὸν πᾶν ὅτι καὶ ὕποπτον ἐκ τῆς ὀξέως ἀποστασάμενος, διαγράμματα προτίθη- V.
σι τῶν τε ἀρχικῶν ἀγρίππα βεβαιῶν, καὶ ὁ μὲν παρέσχε, καὶ δι' ἐγκωμίων ἄγων τὸν βασιλέα, προσθήκην
δὲ αὐτῷ ποιεῖται πάσαν τὴν ὑπὸ ἡρῴδῃ βασιλευθεῖσαν, E
οἷς καὶ πάππῳ αὐτοῦ, ἰουδαίαν, καὶ σαμάρειαν. καὶ ταῦτα
μὲν ὡς ὀφλόμενα τῇ οἰκείᾳ τιμῇ δίκης ἀπέδιδε, δεῖ-
λαιαν δὲ τὴν λυσανίᾳ, ἣ ὑπῆρχεν ἐν τοῖς λιβάνῳ ὄρεσι, σὺν τῶν
αὐτοῦ προσοδοῖς. ὁρκίᾳ τε αὐτῷ πίστεως πρὸς τὸ ἀγρίπ-
παν ὅπλα τῆς ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ ῥωμαίων πόλει. ἀντίο-
χον δὲ καὶ ἔσχεν βασιλείαν ἀφελόμενος, χιλιάσι μέρος
τινὶ, καὶ κομμαγηνῇ δωρεῖται. λύσιμαχον δὲ καὶ ἀλέξανδρον λυ-
σιμάχου τὸν ἀλαβάρχου φίλον ἀρχαῖον αὐτῷ γενόν-
τα, ἐ αὐτωνίαις αὐτοῦ ὑπηρετοῦντα τοῖς μητρὸς, ὀρ- F
γῇ τῇ γαμβρὸν δεδεμένον, ἐ αὐτοῦ ὑὸς βερνίκλει τοῦ ἀ-
γρίππα γαμετῇ θυγατρὸς. καὶ ταύτοις μὲν, πλάστα δὲ
μάρκος ὁ ἀλεξάνδρα υἱὸς, παρθένον λαβὼν ἀδελφῇ
τοῦ αὐτοῦ ἀγρίππας ἡρῴδῃ δίδωσι, χαλκίδος αὐτῷ
ἔχον βασιλείαν εἶναι αἰτησάμενον. ἀλλὰ κλαύδιος. συ-
στάζεται δὲ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον ἰουδαίοις, τὰ πρὸς
ἕλληνας, ὅπλα τῆς ἀλεξανδρέων πόλεως. πλάστησιν
δὲ ταῖς ἰουδαίων ἔθνος ὅπλα δεχῆς τὸ σκήνος πεπα- G
πηνομένον, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀλεξανδρέων διαζόμενον,
ἀνεθάρσησε, καὶ ἐν ὅλοις δήμοις ἐπὶ τὸ ἐπαρχοῦν καὶ αὔριον, ὥστε τὸν στάσιν
κείσασθαι πόλεμον. πεμφθὲν καὶ διάγραμμα ἀναγνεκληκό-
των αὐτῶν ἀγρίππα καὶ ἡρῴδου τοῦ βασιλέων, εἰς τε
τὸν ἀλεξανδρέων, καὶ συρίαν, γεγραμμένον δὲ τὸν
τρόπον. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμα-
νικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ὅπερ οὖν ἀνέκα-
θεν τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους ἀλεξανδρεῖς λεγομέ-

Laudius porro ablegatis militibus qvicunqve suspecti esse poterant, edictum proposuit, qvo Agrippam in regno per Cajum ante concessio confirmabat, collaudans simul ejus operam & industriam: addita insuper Judæa & Samaria, qvod olim ad ejus avi Herodis regnum pertinuissent. has igitur velut familiæ debitas restituit. Abilam autem & finitimam ejus ditionem in Libano, qvæ Lysaniæ fuerat, adjunxit de suo. Fœdus deinde regis cum Rom. pop. in æs incisum est in urbis foro medio. Antiochum autem suo regno privatum Comagena donavit & parte qvadam Ciliciæ. dimisit etiam Alexandrum Lysimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem suæ matris Antoniæ, qvem Cajus iratus vinxerat: cujus filio Marco Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: qvo defuncto ante nuptias, rex virginem Herodi suo fratri eam collocavit, impetrato illi regno Chalcidis a Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Judæos & Græcos exorta est seditio. Occiso enim Cajo gens Judæorum sub ejus imperio vehementer oppressa, & multis injuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere: moxqve ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Ægypti præsidi, ut seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis regum edictum Alexandriam & Syriam mittit scriptum in hanc sententiam: Tiberius Claudius Cæsar August. Germanicus, trib. pot. edicit. Qvoniam cognitum habemus, Alexandrinos Judæos jam inde ab initio jus ejus civitatis

ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos a regibus, sicut patet ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus regiis, post adjectamque imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua jura integra, conservata per missos illo diversis temporibus præsides, nullamque de eorum jure controversiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permissumque eis ab Augusto, ut in defuncti ethnarchæ locum alium suis suffragiis substituerent, utque quisque in suis ritibus maneat, neque cogatur religionem patriam deserere: cæterum Alexandrinos concitatos contra concives suos Judæos C. Cæsaris temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat: & recusantibus infensus est: volo inconcussa esse jura eorum a Caji insania: eisque jus esse perseverandi in patriis ritibus. jubeoque utramque partem quoad fieri potest dare operam ne quid turbarum commoveatur, idque proposito hoc edicto ita statuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus, Pontifex max. trib. pot. Cos. designatus II. edicit. Petentibus a me Agrippa & Herode regibus mihi amicissimis, ut permitterem Judæis in imperio nostro degentibus uti suo jure quemadmodum antea, sicut & Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantum causa, sed quia ipsos dignos judicamus hoc nostro beneficio, propter servatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquissimum igitur censeo, nullam ne Græcam quidem urbem negare illis jus suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conservatum eis fuit integrum: licebitque in posterum Judæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus uti majorum suorum moribus, quos jam nunc moneo ut hac nostra gratia contenti modestius se gerant, neque conspuant religiones externarum gentium: suis autem suo arbitratu vivant legibus. atque hoc meum edictum civitatibus, coloniis, & municipiis Italicis, ac provincialibus per magistratus publicari volo, ad reges quoque atque dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum ut ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

ἐξ ἴσου συγκατοικηθέντας τοῖς πρώτοις ἐν τῇ κατοικίᾳ ἀν-
ξανδρεῦσι, ἐ ἴσης πολιτείας ὤφ τ βασιλέων πεπό-
τας, καθὼς φανερὸν ἐγένετ ἐκ τ γραμμάτων τ πα-
αὐτοῖς, ἐ τ διαταγμάτων, ἐμὶ τὸ τῇ ἡμετέρᾳ ἡγεμο-
νία ἀλεξάνδρειαν ὡσαύτ ἔ τὸ πάσῃ ἐπαρχθείσῃ πρὸ-
λάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὡσαύτ ἔ τὸν μὴ φθόνῳ ἐπα-
χων κ ἀλεξάνδρου χρόνους, μηδεμίαν τ ἀρχῶν-
σιν ἐκ τούτων ἡμῶν ἔ δικαίων αὐτοῖς ἄμα κα-
καιρὸν ἀκύλας ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἐ πλείστους ἐ
ἰουδαίων ἐθνάρχης τ σεβασῶν μὴ κεκωλυκέναι ἐθνάρχ
γίνεσθ, βουλόμενον ἑκάστους ἐμμένειν
τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, ἐ μὴ ὤφ δεῖν ἀναγκάζεσθαι τὰ
πάτριον θρησκείαν. ἀλεξανδρεῖς ἢ ἐπαρθῆναι κ τ
αὐτοῖς ἰουδαίων διὰ τ χαῖ κόσμου χρόνων, ἔ ἀλ-
πολλῷ δόπνοιαν ἐ ὤφ φρονεῖν, ὅτι μὴ ὤφ ἐ-
ἠθέλησε τὰ ἰουδαίων ἐθν τ πάτριον θρησκείαν, ἐ
προστρορεύειν αὐτὸν πανδημεὶ σαντ αὐτούς. βέλ
μὴν ἀλλὰ τῷ καῖ ὤφ φρονεῖν τ δικαίων τ
δαίων ἔθνη ὤφ πεπλωκέναι. φυλάσσεσθ ἢ αὐτοὺς
τέρων δικαίωμα, ἐπαμῦναι τοῖς ἰουδαίων ἐθνά
φοτέροις ἢ ἀλλ ἐλευθερίᾳ τοῖς μέρεσιν, πολεῖς ἵν πανα
ἀθῇ προῖσασι, ὅπως μηδεμία παρακχῇ ὀχλ μ τ
πτοῦσαι μὲ τὸ ἀλλόφυλλον. τὸ μὲν ἐν εἰς ἀλεξάνδ
ὑπὲρ τ ἰουδαίων ἀλλαγμα ὅτ ἐν ἵν τ πρόσθεν χρ
μένων. τὸ ἢ εἰς τὸν ἅπαντα οἰκουμένην, ἔχει ὅτως. Τ
ΕΘ κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς, ἀρχιε
μέτρης, δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὑπατ ΘΣ χ τὸ
τὸ δεύτερον λέγ. αἰτησαμένων μὲ βασιλέων φ
κ ἡρῴδου τ φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσω τ ο
τὰ δίκαια, κ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ ῥωμαίους ἡγεμο
ἰουδαίοις φυλάσσεσθ, καθὰ ἔ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἐ
σας συνεχώρησα, ἐ μόνον ἔτ τοῖς ὑπαρχουσιν μόνοις μ
ε ζῶσιν, ἀλλὰ κ αὐτοῖς, ὑπὲρ ὧν πρεσβεύθη αὐ
τοὺς κρίνας, διὰ τὸν πρὸς ῥωμαίους πίστ κ φιλίαν μ
λιστα ἢ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ ἑλλάδα πό
τ δικαίων τούτων ἀποστυχάνειν ἐπιδὴ ἔ ὁδὸν ἔ δικαι
σας ἔ αὐτοῖς ὑπὸ πατρὸς μοι σεβαστοῦ καλῶς ἐσκ ἔχει κ ἐμοὶ
τοὺς ἐν παντὶ τῷ ἐφ ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη, ἀ
πικωλύτως φυλάσσειν, οἷς κ αὐτοῖς ἤδη νῦν ὤφ προσ
λω μὲ ταύτῃ τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑπερέκεινον χρῆσ
μὴ τοὺς τ ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξουθενίζειν, τοὺς δ
ἰδίους ἢ νόμους φυλάσσειν. ὅτ μὲ τὸ διάταγμα τοὺς ἀ
κοντας τ πόλεων, ἐ τ κωλωνιῶν, κ μητροπόλεων τ ἐν τ
ἰταλίᾳ, κ τ ἐκτὸς βασιλέων τι, ἐ δυνάμεως διὰ τ ἰδίων
πρεσβέων τ ἐξεράλαδ βούλομαι. ἐκπεπέμφθαι τι ἐχρ,
ἐδὲ ἐλάττων ἡμερῶν τριάκοντα; ὅθεν ἐξεπιπόδ καλῶς
ἀναγνωσθῆναι δύναται.

CAP. V.
Agrippa in Judæam redit.

HIs edictis Alexandriam & per totum imperium dimissis Claudius Cæsar declaravit, quomodo in Judæos animatus fuerit: moxque Agrippam ad curam sui regni misit auctum majoribus honoribus commendatumq; per literas præsidibus provinciarum simul & procuratoribus omnibus. at ille ut re bene gesta magna celeritate

Κεφάλαιον ε.
Ἀπόστολος ἀγρίππας εἰς ἰουδαίαν.

ΤΟύτοις μὲν δὴ τοῖς διατάγμασιν εἰς ἀλεξάνδρειάν τε, κ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν δοὺς ἐπιτελεῖσθαι τὸν ἐθν ἰουδαίων ἔχει γνώμην κλαύδιος καῖσαρ. αὐτίκα ἢ ἀγρίππαν κομιούμενον τὴν βασιλείαν, ὅτι πιστὸς λαμπρότερος ἐξέπεμψε τοῖς ὅτι τ ἐπιχωρίων ἡγεμόσι, καὶ τοῖς ὅτι τ ἐπιτρόπους διαγραμμάτων ὅτι τέλειος ἐράσμιον ἄγειν. ὁ ἢ ὡς ταχὺ ἐν τὸν ὅτι πρεῖθαι τύχαις ἐπερχόμενον μετὰ τάχους

ἐπὶ

A reversus est: & qvam primum pervenit Hierosolyma, votiva sacrificia persolvit, nihil omittens eorum qvæ lege præscripta sunt, inde & multos Nazareos tonderi mandavit: & catenam auream a Cajo donatam pondere parem illi ferreæ qvæ regius manus vinxerat, monumentum adversæ fortunæ mutatæ in prosperam suspendit in sacrario supra gazophylacium: qvæ dum aret spectatores & sublimia posse corruere & Deum valere illa erigere denuo. omnes n. admonebantur per hanc consecratam catenam, qvod Agrippa levi de causa privatus dignitate sit vinctus, paulo qve post compedibus solutus splendidiorem qvam ante principatum adeptus sit: eam esse naturam rerum humanarum omnium, ut celsissima quæque prolabantur facile, rursumqve inclinata restituantur in pristinum fastigium. Rite igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium submovit a summo sacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in ejus locum substituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cujus filiam Herodes rex uxorem duxerat, sicut diximus. idem igitur qvod fratres & pater sacerdotium Simon adeptus est: quemadmodum olim sub imperio Macedonum idem contigit tribus filiis Simonis pontificis, ejus qui Onia patre prognatus est, ut supra meminimus. Constituto deinde pontificatu rex Hierosolymitis benevolentiæ gratiam VI. retulit, remisso eis tributo quod soliti erant in singulas ædes pendere, decorum putans si non pateretur se vinci amore mutuo. Magistrum autem præfecit toti suæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum individuum socium habuerat. Paulo post Doritæ quidam juvenes natura temerarii religionis specie posuerunt in Judæorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commovit ad iracundiam, quod ea res perditum iret instituta patriæ. Qvare sine mora ad Petronium Syriæ præsidem profectus questus est de Doritarum audacia. qui & ipse non minus ægre ferens hoc facinus ut impium, novatoribus illis asperius scripsit in hanc ferme sententiam.

B C D E F

CAP. VI.

Epistola Petronii ad Doritas pro Judæis scripta.

PUblius Petronius, legatus Tiberii Claudii Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Doriensium. Qvoniam tam audax est quorundam vestrum insolentia, ut etiam contra edictum Claudii Cæsar. Aug. Germanici, quo Judæi permittuntur suis legibus vivere, synagogam eorum profanaverint, illata Cæsaris statua, qvod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc facto non Judæorum tantum pietas læsa est, sed numen etiam Cæsaris, cui rectius in proprio templo statua poneretur quam in alieno, maxime in synagoga, cum justum sit & imperatoris judicio comprobatum, ut sui quisque loci sit dominus: ne mea decreta commemorem post

G

contemptam autoritatem Cæsaris, qui Judæis non religionem tantum permisit, verumetiam æqvum civitatis jus cum Græcis cohabitantibus: his ergo de causis eos qui contra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam propriis magistratibus, hæc furore populi, non suo consensu facta asseverantibus, jubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem hortor, ut si videri volunt his consensum suum non accessisse, centurioni sontes indicent, dentqve operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare videntur: cum contra ego & mihi carissimus rex Agrippa nihil æqve curemus, quam ne ulla Judæis detur occasio excitandi tumultus defensionis prætextu. Quo autem melius cognoscatis, quænam sit super hoc negotio voluntas Augusti, adjunximus ejus edictum apud Alexandrinos propositum: quod jam ante satis notum omnibus, carissimus rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali recitavit, jus suum postulans, & ut suis beneficium Cæsaris maneat incolume. Quamobrem jubeo ut in posterum nullam quæratis seditionum materiam, & cæleste numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curavit, ut & admissum erratum corrigeretur, & in posterum caveretur ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu privavit, quem Jonathæ Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali sacerdotio existimans. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus est, etsi me Deus indignum judicavit summo pontificio, sed mihi sacrum illum amictum semel sumpsisse satis est: tunc enim sanctius illum accepi quam nunc reciperem. quod si quæris, ostendam qui honore hoc sit longe dignior. est mihi frater & apud Deum, & apud te rex innocentior, ab omni qve peccati labe mundior, quem ausim tibi commendare ut idoneum officio pontificis. qua hominis modestia delectatus rex, omisso Jonatha juxta ipsius consilium, fratri ejus Matthiæ sacerdotium id detulit: nec ita multo post Petronio Marsus in administranda provincia Syria successit.

CAP. VII.

Gesta Agrippæ usqve ipsius obitum.

VII. Silla autem magister militiæ regiæ, qui a per omnem fortunam ei fidus nullius unquam periculi socius esse detrectaverat, sed vel difficillimos labores pro eo sæpe susceperat, fretus amicitia postulabat etiam paris honoris esse particeps. quapropter gravabatur regi aliquo modo cedere. semperqve licentius agebat cum eo. & in familiaribus colloqviis molestus erat interdum extollens se immodice, & sæpe prioris fortunæ adversitates in memoriam revocans, ut ostentaret, quam studiosus ipsius cultor fuerit, nunqvā non labores in ejus gratiā

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τῆς ἀγριππα πταίσεων ἀχρι τελευτῆς.

Σιλας ὁ δὲ βασιλέως ὑπαρχος, ...σης αὐτῷ τύχης εγγενέσθαι ...τοῦ ποτε κινδυνεύειν ἀπεκαμνεν, ...σφαλερωτάτους ...πολλάκις ...ως ἐπ' ἀνάπλεως, ...μένην βεβαιότητι φιλίας ...κλήσεσθαι τοῦ βασιλέως, παρρησίαν ...ἠγε. καὶ ταῖς φιλοφρονήσεσιν ...νων ἑαυτὸν ἀμέτρως, καὶ ...συγνὰ τῆς τύχης ἄγων ἐς ...ωδείκνυη, ἰσυεχῶς ...

ὑμεῖς πολλὰ ἀκήκοεν. τούτων ἐν τὸ σκληρόν, ὑπὸ- A exhaustos memorans. qvæ cum sine modo repe-
μὸς ἐδοκεῖ, διὰ παντὸς τὸ βασιλέως ἐδέχετο τὸν ἀ- teret, opprobrare videbatur, ita ut rex tandem
χθόμενον παῤῥησίαν ἀνδρός. ἐχ ἡδέως γὰρ αὐτῷ τὰ δόξαν offenderetur immodica libertate hominis. in-
χρόνου ἀνεμνήσθη. ὕβρεως γὰρ ὑπερῴδησε τὸ στόμα τῶν jucunda enim est temporis ingloriæ acti memo-
βασιλέως τὸ ἡμῶν, καὶ κόνδυ ἀρχῆ σκλέον, ἢ λογισμῷ ria, & stultum est indesinenter exprobrare debi-
θυμὸς, ἀ τὸ ἐπιεικὲς χάριτος μόνον μνησθεὶς τὸ σίλα, ἀλλὰ cum. postremo in tantum exasperatus est regis
παρέδωκε δεθησόμενον εἰς τὰν ἑαυτῶν πατρίδα πέμ- animus, ut iræ plus qvam rationi tribuens non
ψας. χρόνῳ δὲ τὸ ἡμῶν ἠμβλύνθη, καὶ λογισμὸς εἰσ- contemnendus sit ademisse illi præfecturam, verum etiam vinctum in ipsius patriam asservandum mi-
ῆλθεν εἰς τὸν τοῦ ἀνδρὸς κρίσιν ἐφῆκεν, ὅτι καὶ λαμβάνειν, B serit. Elapso deinde aliqvanto tempore lenita
ὅσους ἔστερε ἑαυτῷ πόνους ἐκεῖνος ἀνέτλη. ἡμέρᾳ jam ira, & ratione defæcata in consilium adhibita, reputavit qvantum laborum vir ille pro se
δὲ ἑορτὴν ἄγων αὐτὸς γενέθλιον, ὅτε πάντων ὧν ἤρχεν ὑφ' pertulisset: eumqve natalem suum celebraret,
ἑαυτῷ καθίστατο βασιλεὺς, τὸ σίλαν ἀνεκάλει ἐξαπίνης omnibus occupatis circa hilaritates, ac epulas accersivit Silam, ut mox interesse vellet regio convivio. ille ut erat moribus ingenuis non dissimulavit indignationem cujus justam causam habere
ἐκ τῶν μεθυόντων αὐτὸν λέγων, ἦλθε πάλιν ὁ βασιλεὺς πάλιν ἀνακαλῶν με, ἕως μὴ μικρὸν ὑστεραίσω; C videbatur, vocantibus se respondens, ad qvem
ὑδὲ γὰρ τὰ πρῶτα μοι χάριτος τὰ εἰς αὐτὸν εὐνοϊ- honorem me rex revocat, paulo post eo privaturus? neqve enim prius benevolentiæ præmium
κὰς ἐτίμησεν, ἀπεστέρησε δὲ ἄδικος. ἢ πεπαῦσθαι νενόμι- mihi diuturnum esse passus est, sed spoliavit eo
κέ με τῆς παῤῥησίας, διὰ τὸν ἐκεῖνος ἔσχε τοσοῦτον me affectum contumelia. nisi forte putat lingvã
ἡσυχίαν πόνος, ὅσον ἐγὼ χαρᾶς ὑμῖν σωτηρίαν τε καὶ mihi posthac fore minus liberam: imo fretus
πάλιν, ὧν μοι χάρις λευκὰ μέλαν θεσμὰ, καὶ σιτίσιον ἐκ- conscientia nunqvam clamare desinam e qvantis
τέλει. σὺκ ἐγὼ ποτὲ τούτων λήσομαι. πάντα γὰρ ἐμοὶ τὰ eum eripuerim calamitatibus, qvantum laborum
δεινότατα συνεπίστηται μνήμη, καὶ μεγαλοφροσύνης tulerim, ut illi incolumitatem & honores pare-
σαρκὸς ἡ ψυχή. ταῦτα ἀνέβοα, καὶ διεπέλευε τοῖς βασι- D rem: pro qvibus officiis nunc præmium retuli
λεῦσιν. ἐν ᾧ ὡς ἀνιάτως ἐώρα ἔχοντα Ἱεροσολύμων, πάλιν vincula & obscurum carcerem. ego certe horum
ἔασεν ἐν Φρυγίᾳ. τὰ δ' ἱεροσολύμων τείχη, ὃν ἔστε nunqvam oblivisscar, sed etiam apud manes me-
τοῦ καινοῦ νεωτερίζειν πάλιν, δημοσίαις ὠχύρωσε δαπάναις, nebit mihi hujus injuriæ memoria. Hæc ille vo-
τοῦ μὲν, εὐρυτέρων εἰς πλάτος, τοῦ δ' εἰς ὕψος ἐξαίρων. ciferabatur, jubens, ut eadem regi referrent. qvi
καὶ ἂν ἐξεργάσατο ταῦτα πάσης ἀνθρωπίνης πρόσ- cum videret immedicabilem, reliqvit eum in
τασιν βίας, εἰ μὴ μάρσος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν κλεισθεὶς custodia. Conversus autem ad Hierosolymorum
κρύσιον Ἀβγάρου τοῦ χαλκοῦ τε πεζὸν ἐξέπεμψεν καὶ curam, muros novæ qvæ vocatur civitatis per-
νεωτερισμοῦ τινα κλαύδιος ἐπανάγους, ἐπεὶ κλεισ- E munit sumptu publico, latioresq; & altiores qvã
ἀγρίππα μὴ αὐτοῦ πεύσεως τῆς τειχῶν ἐγκοσμή- ante fuerant reddidit: & fecisset adversus omnẽ
σεως. ὁ δ' ἀπειθὴς σὺκ ἤνεγκε. πέφυκε δὲ ὁ βασι- humanam vim inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ
λεὺς ἔτως εὐεργετικὸς εἶναι ἐν δωρεαῖς, καὶ μεγαλοφρο- præses Claudio Cæs. significasset eam rem per li-
νήσει ἔθνη φιλοτιμῶν, καὶ πολλοῖς ἀθρόως δαπανήμασιν teras. qvi suspicatus molituros aliqvid novi, di-
ἀνιεὶς αὐτὸν εἰς ἐπιφάνειαν, ἡδόμενος τῇ χαρᾷ ἐν ligenter scripsit Agrippæ, ut a munienda urbe
τῷ βιοῦν ἐν εὐφημίᾳ χαίρων, κατ' ὀλίγον ἠρώησε τὸν desisteret: atqve ille mox paruit. Erat autem is
πρὸ αὐτοῦ βασιλέα τρόπον συμφερόμενος. σκαιὸν γὰρ rex adeo natus ad liberalitatem ac beneficiis de-
πάντῃ δὲ ἦθος ἐπὶ πᾶσιν ἀστοῦσιν, καὶ ξένων merendos populos, ut magnis sumptibus para-
ἀπηχθημένων αἰσχύνη τὸν ἔλεγχον ἔλαττον, ἢ εὐδαίμονος οἰκεί- F ret sibi celebritatem nominis, pro magna volu-
ου ἔχειν ὁμολογούμενον, ἀλλοφύλων γὰρ τοῖς πόλεσι κατ- ptate ducens qvæsitam munificentia gloriam,
ᾴμενος δώσει χρημάτων, βαλανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε longe aliud qvam Herodes, qvi ante eum regna-
καλλοποιῶν, ἔστιν οἷς ναοὺς ἀνέστησε, στοὰς ἄλλους. ἀλλ' verat. ille enim malitiosus erat ac proclivis ad
ἰουδαίων ἀδεμίαν πόλιν, οὐδὲ ὁλίγης θαυμαστὴν ἠξίωσεν, sævitiam: & propter mutuum odium manifeste
οὐδὲ δώσεως ἀξίας μνημονεύθηναι. πᾶσι γὰρ ὁ πρὸς præferens erga Græcos majorem qvam erga Ju-
ἕλληνας, καὶ πρὸς πάντας τὸ εὐεργετικὸν ὅμοιον. τοῖς daeos benevolentiam: ut qvi externas urbes or-
ἀλλοεθνέσι μὲν φιλάνθρωπος, καὶ κοινὸς ἐνδεικνύ- naret pecuniarum largitionibus, alias balnea &
μενος τὸ φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀναλόγως χρηστὸς, theatra, alias templa & porticus extruens: Ju-
ἢ συμπαθὴς μᾶλλον. ἠθεία γοῦν αὐτῷ θεραπεία, σὺ συνε- G daeorum autem nullum oppidum ornatu aliqvo
χὴς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἦν, καὶ τὰ πάτρια καθαρῶς dignatus est memorabili: nec ulla liberalitate
ἔτήρει. διὰ πάσης γοῦν αὐτὸν ἦλθ' ἀγνείας, ὑδὲ ἡμέ- prosecutus est. Agrippa contra mitissimo fuit
ρᾳ τις παρῴδησεν αὐτῷ τὰ νόμιμα χρησεύσασθαι θυ- ingenio, in exteros omnes ex æqvo beneficus, li-
σίας. καὶ δή τις ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνὴρ ἐπιχωρίος beralis & humanus, in suæ gentis homines benignus, & promptus ad juvandos præcæteris in
adversitatibus. quapropter libenter & continue degebat Hierosolymis, institutorum ac ri-
tuum patriæ servator religiosissimus. purus enim erat a contaminamentis omnibus, nec ulla
dies ei præteribat absqve sacrificio. Accidit aliqvando, ut quidam Hierosolymita legisperitus

nomine Sinnæ advocata concione per regis absentiam agentium simulatæ, criminaretur illum, ut iniquissimi contra templi aditu, quod non nisi dignis pateat. idubi præfectus urbis illi significavit per literas, extemplo accersivit hominem: & quum fortuna repentina in theatro, assidere sibi eum jussit. moxque sedata voce & placido, Dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus? qui cum nihil haberet quod dicere præter veniam, cum excitius quæ iniquis quam opinaretur reconciliatus est, clementiam magis quam iram decere reges existimans, & lenitatem animi magis quam celsitudinem. itaque illum dimisit non sine munere. inter alias autem multas exitalis ornamentis honoravit civitatem Berytum, magnis sumptibus extructo ibi theatro pulcherrimo, simulque æque magnifico amphitheatro, & adhæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendiis modo absolutam operibus pulchritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata est splendidissime, exhibitis in theatro spectaculis, & musicorum omne genus certaminibus, aliaque voluptatum varietate: in amphitheatrum vero ad ostentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus, volens deinde spectatores oblectare etiam catervatim commissis pugnatoribus, ex maleficis in hoc destinatis duas cohortes fecit septingentorum quamque hominum, ut illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret, atque ita omnes mutuis absumpti sunt vulneribus. Post hæc a-
VIII. pud Berytum peracta migravit in urbem Galilææ Tiberiada. suscipiebatur autem ab aliis regibus: venitque ad eum Antiochus Gomagenæ rex, Emesinorum Sampsigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemonque Ponti regulus: & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. hos omnes summa hospitalitate excipiebat, ostendens per hoc animi sui magnitudinem, ne videretur indignus, qui expeteretur a tot regibus, quibus adhuc apud eum morantibus Marsus Syriæ præses supervenit. Servans igitur debitam Romanis reverentiam usque ad septimum lapidem illi obviam processit: quod quidem simultatis cum Marso initium factum est, dum eodem cum hospitibus curru vectus, suspectam præsidi redderet, tantam regum concordiam ratus enim id non esse e republica, per idoneos nuncios mandavit singulis, ut sine mora discederent: qua re Agrippa vehementer offensus est. Marsum quidem hac de causa exosum habuit. Matthiæ vero adempto pontificatu successorem dedit Elioneum Cithæi filium. Jamq; tertium Judææ totius regni annum exegerat, cum pervenit in urbem Cæsaream, quæ prius Stratonis turris dicta est: ubi solennes ludos celebravit pro salute Cæsaris: ad quam festivitatem magna

καὶ παρ' αὐτῷ ἦσθοντο τῆς ἡμέρας ἐν πλήθει καὶ προσδεχομένων εἰς ἀξίωσιν κληθῆναι. δευτέρᾳ δὲ τῶν ἐπιουσῶν ἡμέρᾳ πρωΐ ἐπὶ τὸ θέατρον ἀφικομένης ἐσθῆτι τὸν πάντα χρόνον ἐκ ἀργύρου πεποικιλμένῳ παῦσαν, ὡς θαυμάσιον ὕφλειν εἶναι, παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα πρῶτον τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς, θαυμασίως ἀπέστιλβε μαρμαίρων τι φόβερὸν, καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἀπιδοῦσι φρικώδες. εὐθὺς ἤ οἰκίλακες τὰς ὕδε ἐπεύφημους πρὸς ἀγαθὰ, ἄλλος ἄλλοθεν ἀνεβόων, θεὸν προσαγορεύοντες, εὐμενῆ πεῖσθαι λέγοντες, εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ τοσοῦτον κρείττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν ἤδη. τοιαῦτα ἐπιβλήσαντος τοῦ βασιλέως, ὑπὸ τῶν κολακίων οὐκ ἐπεσχέθη ἀπόπτερύγματα. ἀνακύψας οὖν μετ' ὀλίγον τὸν βρόχον τῆς ἰδίας κεφαλῆς ὑπερκαθήμενον εἶδεν ὄπιν ἀγγελίας πρὸς ἄγγελον. ἔτον οὗ τὴν ἔνεσιν κακῶν εἶναι τε καὶ ποτὲ τὰ ἀγαθῶν ἡδόμενον, καὶ διὰ καιροῦ ἔσχεν ὀδύνας. ἄθρουν ἤ αὐτῷ τῆς κοιλίας προσέφυσεν ἄλγημα, μὴ σφοδρότητα δεξάμενον. ἀναθεωρῶν οὖν πρὸς τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῖν ἐγὼ φησὶν ἤδη καταλείπειν ἀπαίτουμαι τὸν βίον, ὧδε δεῆσαν τῆς ἡμεροδρόμης τοὺς ἄρτι μου κατεψευσμένους φωνὰς ἐλεγχούσης. ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη θνητῶν ἀπέρχομαι. δεκτέον ἤ τὰ πεπρωμένα ἢ θεὸς βούλεται. καὶ γὰρ βεβιώκαμεν εὐδαιμὴ φαύλως, ἀλλ' ὅτι τῆς παραιρουμένης λαμπρότητος. παύσατο λέγων ὑπὸ τῆς ὀδύνης κατισχνεῖτο. μὴ ἀναδηναι, εἰς τὸ βασίλειον διεκομίσθη, καὶ διήκε λόγος εἰς πάντας, ὡς ἔχοι τὸν θάνατον παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς ἤ αὐτίκα σὺν γυναιξὶ, καὶ παισὶν ὅτι σάκκον ἐνδεδυκυῖα τὸ πατρίῳ νόμῳ τὸν θεὸν ἱκέτευεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. οἰμωγῆς ἤ πάντα ἐν ἀναβοαῖς καὶ θρήνοις. ἐν ὑψηλῷ ἤ ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος, καὶ κάτω βλέπων αὐτοὺς πεζοὺς προσπίπτοντας, ἀδάκρυς οὐδὲ αὐτὸς ἦν. συνεχῶς ἤ ἐφ' ἡμέρας πέντε τὸ τῆς χαλεπῆς ἀλγήματι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέστρεψεν, ἀπὸ ἡμέρας ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον. τῆς βασιλείας ἤ ἕβδομον. τέτραρχος μὲν οὖν ὅτι ἡμίσου καὶ πέντε ἐβασίλευσεν ἐνιαυτούς, τῆς Φιλίππου μὲν τετραετίας εἰς τριετίαν ἄρξας, τῷ τετάρτῳ ἤ, καὶ τῷ ἡρῴδου προσληφθείς, τρεῖς ἤ ὅτι Καλιγούλα τῆς κλαυδίου καίσαρος αὐτοκρατορίας, ἐν οἷς τῶν τε προσηκόντων ἐβασίλευσε, καὶ τῶν ἰδιωτείαν προσέλαβε, συμμαρείαν τε καὶ ἡμισάρειαν. προσωδεύσατο ἤ ὑπὲρ πολλοὺς αὐτῶν προσόδους ἀμαχανίας ὅτι χιλιάδας μυριάδας. πολλὰ μὲν τι προσεδανείσατο. τῷ γὰρ Φιλοδώρῳ ἦναι δαψιλέστερα τῶν προσιόντων ἀνήλισκεν. ἰδοὺ ἤ ἀφειδὲς αὐτῷ τὸ φιλότιμον. ἀγανακτούσης γε μὴν τοῖς πλήθεσι τῆς ἐκπονῆς αὐτῷ, συμφρονήσαντες ἡρῴδης τε ὁ τῆς χαλκίδος διαστεύων, καὶ ἑλκίας ὁ ἔπαρχος, καὶ φίλιππος ὁ βασιλέως, δέσμωνα ἔπεμψαν ἐκ τῶν ἐρετῶν τὸ ὄνομα, καὶ σίλαν, ἐχθροὺς γὰρ ἰδοὺ αὐτοῖς, ἀπέφαζεν ὡς δὴ ὁ βασιλέως κελεύσαντος. ἀγρίππας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, τρόπῳ τοιούτῳ κατέστρεψε τὸν βίον. ἦν ἤ αὐτῷ καταλελειμμένοι, υἱὸς μὲν ἀγρίππας ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον, τρεῖς ἤ θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν ἡρῴδη ὁ πατρὸς ἀδελφῷ γαμηθεῖσα βερενίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγενῆσα. παρθένοι δὲ ἦσαν αἱ δύω, μαριάμμη τε καὶ δρουσίλλα, δεκαετὴς μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετὴς ἤ δρουσίλλα. καὶ ὡμολόγηντο ἤδη ὁ πατρὸς τοῖς γάμοις. ἰουλίῳ

A multitudo nobilium ac procerum convenerat ex tota provincia, ejus celebritatis die secunda processit mane in theatrum, amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exorientis solis perculsa & divinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incutiebat spectantibus. moxque adulatores pernicioſi aliunde acclamantes, Deum consultabant, B rogantes ut faveret propitius. hactenus enim, ut hominem reveritos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigavit, nec repulit: pauloque post suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: moxque, ut sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim a C principio vehementia. conversis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinqvere jubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium. & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior: Sed ferenda est voluntas cælestis numinis. neqve enim male viximus, imo tanta felicitate, ut omnes me beatum prædicent. hæc locutus cre- D scente dolore discruciabatur. propere igitur relato in regiam rumor sparsus est brevi esse moriturum. quamobrem confestim totus populus una cum uxoribus atqve liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute regis, omnia miscens lamentis & ejulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi a lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinq; E dies nihil se remittente confectus vitam finiit, annum natus quartum supra quinquagesimum, postqvam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Cajo Cæsare obtinuit regnum, primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare, præter jam dictam ditionem in Judæa qvoqve F regnavit & Samaria, simulq; Cæsarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum MCC. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cum enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quod liberalitatem exerceret sine parsimonia. Cæterum prius qvam evulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Arilonem miserunt, G qui Silam communem amborum inimicum interficeret: quasi hoc a rege mandatum accepe- IX. rit. Atqve hic fuit Agrippæ regis exitus. Superstites autem ei fuerant, filius quidem unus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ vero tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septennis a patre desponsata Julio

Archelao Chelcia filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum regis Antiochi. Postqvam autem cognitum est excessisse Agrippam, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum ejus obliti pessimam ei retulerunt gratiam, convitia non dicenda jactantes in defunctum: militum qvoqve vulgus, qvi tum forte aderant, protractas e palatio filiarum statuas unanimiter detulerunt in lupanaria, eisq; ut poterant illudebant modis qvos turpe sit eloqvi: instructisq; per loca publica epulis convivia celebrabant coronis redimiti & delibuti unguentis, libantes interim Charoni, & sibi invicem propinantes præ gaudio qvod ex obitu regis conceperant. Atqve hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, nec avus ejus Herodes urbium illarum conditor, qvas portubus & templis magnificentissime ornaverat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabaturq; apud Claudium Cæsarem. qvi audito Agrippæ obitu, & contumeliis qvibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius qvidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam juniorem mittere, simul ut jurejurando satisfaceret. Sed liberti & amici qvi multum apud eum poterant dissvaserunt: negantes tutum admodum adolescenti & vixdum egresso pueritia tantum regnum committere. cui administrando sit impar, qvodqve etiam viriles gravare possit humeros. cumqve visi essent æqvum dicere, Cæsar præsidem Judææ totiusqve regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum ejus induceret. Ante omnia autem Fado injunxit, ut Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret, propter inflictam mortuo injuriam contumeliasqve illatas adhuc juvenibus. alam vero Cæsariensium & Sebastenorum cum qvinqve illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militesqve e Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei jussioni satisfactum est. missa enim legatione flexerunt Claudium, ut manere eos in Judæa permitteret: qvi seqventibus temporibus maximarum calamitatum Judæis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro præside. qvamobrem Vespasianus victor, ut paulo post dicetur, eos ex illa regione alio transtulit.

A μὴν ἀρχελάου τοῦ Χελκίου παιδὸς ἐνιαυσίαν ἐπὶ
Ἐπιφανοῦς, τοῦ τῶν Κομμαγηνῶν βασιλέως Ἀντιόχου.
ἀλλὰ γὰρ ἐπεὶ ἐφάνη τὸν βίον ἐκλιπὼν Ἀγρίππας,
ῥῆς, καὶ οὐδενὸς τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ
μνησικάκων ἐπίπαν. βλασφη
εἰς τὸν κατηχθέντων ἀπρεπῆ
μνοι τότε ἔτυχον, συχνοὶ δ' ἦσαν
ἀνδριάντας τοῦ βασιλέως ἐγκαθ
B ἐγκαθ, ἐκόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, κ
γῶν εἰς δεῖπνα ἐν ἱμάτιον ἐφόρεσεν,
στεφανωθέντες ἐμύρισαν ἑαυτούς. ἐν τε τοῖς δημοσίοις κατακλιθέντες
πασι, παννύχιμος ἑστιάσεις ἐποιοῦντο φθονοῦντι μὲν
μενοι δὲ τὸν χάρον, ἐπὶ τῷ
βασιλέως ἐκπτῶσι ἀλλήλους ἐπαινοῦντες.
ἦσαν οὐκ ἀχρεῖοι, μόνον χρησάμενοι
C αὐτοῖς Φιλουμίαις, καὶ δ' πέπαυτο ἡ ἡρῴα, τὰς
λεις ἐκεῖνος αἰτίας ἔκτισε, λιμένας τε καὶ νεὼς κατ
τευάσας λαμπρῶς θαυμασίους. ἡ δὲ τοῦ
εἰς ἀχρεῖους, ὅτι ῥώμης ἐν τῷ χρόνῳ τότε,
μὲν ὁ κλαύδιος κρίσας. πολὺ μέρος γε μὴν κα
σαρ ἐπ' αὐτοῖς ἀχρεῖους, σεβασηνοὶ δὲ καισαρεῖς
ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἦλγησεν. ὅτι δὲ τοὺς
ἀχαριστήσαντας ὀργίσθη. πέμψας οὖν ὁ
τὸν νεώτερον ἀγρίππαν τὴν βασιλείαν
ἅμα βεδόμενος ἐμποδοῦν τοὺς νομιμοῦντας
D ἀλλὰ τ' ἐξελεύθερον, καὶ φίλων οἱ πλεῖ
μενοι αἰτίαν ἔφασαν, ὡς ἄλλως λέγοντες,
νέῳ μηδὲ τοὺς παῖδας ἐκδεδηκότι χρόνους
λικίας τηλικοῦτον μέγα, ὡ μὴ δυνατὸν
κήτεως φορτίδας ὑπηνέν, καὶ τέλος
βάσταγμα βασιλείαν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς
ὁ κρίσας. ἐπαρχον οὖν τ' ἰουδαίας καὶ τ' ἁπάσης βασι
λείας ἀπέστελε κάσπιον φάδον, τὸ κατισχυμένου διὰς
τιμὴν τὸ μὴ μάρσον ἐπαναγῶν εἰς βασίλειον κακὸν ἐκφορον. ἐγκλεῖσε δὲ πρὸ πάντων ὑπισχεῖσθαι τοῦ φάδου
κωμῳδοῦσι, καὶ σεβασηνοὺς ὑπαλλήξειν τ' εἰς τ' καταχυμένου ὕβρεως, καὶ παρανίας εἰς τοὺς ἐπ' ζώσους. τ' ὕλλου δ'
E τ' κρωμαίων, καὶ τ' σεβασηνῶν, καὶ τοὺς πέντε σπείρας εἰς
πόντου μεταγαγῶν, ἵνα ἐκεῖ στρατεύσωντ. τ' δ' ἐν τοῖς
ῥωμαϊκῶν τεγμάτων ἐπιλέξου στρατιώτας κατ' ἀνθ
μοὺς, καὶ τ' ἐκείνων ἀναπληρώσωσι τάπον. ὁ μὲν οἱ κελεύ
θέντες μετέστησαν. πρεσβεύσαντο μέντοι γε, κλαύδιον αἰτοῦ
μενοίζωντο, ἐ μὴν ὅλως τῆς ἰουδαίας ἐπίτροχον, οὐδ' τοὺς
ὑπὸσι χρόνους τ' μεγίστων ἰουδαίοις ἐγίνοντο ἀρχὴ δ' κ' φλῶρον πολέμου ἀπόρματα λαβόν. ὃ δὴ
ἀπαστασιανὸς κρατήσας ὡς μετ' ὀλίγον ἐρῶ μὲν, ἐξήγαγε
αὐτοὺς τῆς χώρας.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ ΒΙΒΛΩ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΚΩΝ

ἀρχαιολογιῶν τῶν ἐν τῇ περιτῆς ἱστορίας ἐκδόσει.

Κεφ. α.

Κεφ. β.

Κεφ. γ.

Κεφ. δ.

Κεφ. ε.

Κεφ. ϛ.

Κεφ. ζ.

Κεφ. η.

Κεφ. θ.

HÆC IN JOSEPHI VICESIMO HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Contentio Philadelphensium adversus Judæos trans amnem Jordanem habitantes. deqve sacra stola, sacerdotali. Cap. I.

Qvomodo Helena Adiabenorum regina, & ejus filii Monobazus & Isates, atqve horum cognati religionem Judaicam complexi sunt. Cap. II.

Quomodo Tiberius Alexander procurator Judææ filios Judæ Galilæi puniit. Cap. III.

Quomodo plurimi Judæorum circa templum oppressi sunt. Cap. IV.

De discordia inter Samaritas & Judæos orta. Cap. V.

De Felicis Judææ præsidis. Cap. VI.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis. Cap. VII.

De procuratore Albino. Cap. VIII.

Quomodo Florus Albini successor tantis Judæos affecerit injuriis, ut coacti sint arma sumere. Cap. IX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓ
ΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTI
TATUM JUDAICARUM.
LIBER VICESIMUS.

CAP. I.

Philadelphenſium & Judæorum diſſidium, deque ſtola ſacerdotali.

DEfuncto rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorem Marſo Caſſium Longinum, memoriæ regis amici hoc tribuens, a quo vivo adhuc per literas ſæpe rogatus fuerat, ut Marſum amoveret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris in Judæam venit, offendit Judæos trans amnem Jordanem habitantes contendere cum Philadelphenſibus de Miæ vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autem arma transamnenſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multoſq; Philadelphenſium interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quod non expectaſſent ſuum judicium, ſi putabant ſibi factam a Philadelphenſibus injuriam, ſed ita temere ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus vinciri eos mandavit. horum unum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multo poſt capitis damnavit Tholomeum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: deditq; operam, ut tota Judæa purgaretur a latrociniis. Accitis deinde pontificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, ut talarem tunicam, & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, ut eſſet in Romanorum poteſtate, quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copiis, timens ne ad Fadi poſtulata Judæi molirentur novi aliquid) primum, ut legatos ſibi ad Cæſarem liceat mittere,

A

B

C

D

E

τὰς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τ' ἱερὰν στολὴν καὶ τ' αἰτηθεῖσαν ἐξουσίαν ἔχῃ. ἐπὶ δὲ τούτοις ἀναμένειν, ἕως ἂν γνῶσι, τί περὶ τούτου κελεύσῃ Φάδος ἐπιστέλλων. οἱ δὲ, δόντες ἐνέχυρα αὐτοῖς ἃ ἔφασαν δοσοῦλλαν τοὺς παῖδας εἰ λάβοιεν τοὺς πατέρας ὑποστρέψοντες. καταμειναντων δὲ ἐπίμως ἐκείνων καὶ δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ παῖδες. ἀφιγμένων δὲ εἰς τὴν Ῥώμην αὐτῶν, γνοὺς ὁ νεώτερος Ἀγρίππας ὁ τοῦ τετελευτηκότος παῖς, καθ' ὃν ἦκεσαν αἰτίαν, ἐπύγχανε δὲ ἐν τῷ κλαυδίῳ κήπῳ, καθὼς ἡ πρόσθεν ἐδηλώσαμεν, B προσκαλεῖται κηδεμόνα συγχωρῆσαι τοῖς Ἰουδαίοις ἅπερ ἠξίουν περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς, καὶ Φάδῳ περὶ τούτων ἐπιστεῖλαι. καλέσας δὲ κλαύδιος τοὺς πρέσβεις, ἔφη τοῦτο συγχωρεῖν, καὶ ἐπέλευεν αὐτοὺς αἰχμάλωτα χάριν εἰδέναι, τοῦτο γὰρ ἐκείνου μόνου ἐξιώσαντος. ἔφη τε ἐπιστεῖλαι, τοιαύτην ἐπιστολὴν ἐδωκε. κλαύδιος καῖσαρ γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον ὕπατος ἀποδεδειγμένος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ δέκατον C πατὴρ πατρίδος, ἱεροσολυμιτῶν ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, ἰουδαίων πάντη ἐθνῇ χαίρειν. ἀγρίππας ὁ ἐμὸς, ὃν ἐγὼ ἐθρεψα, καὶ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ διοτρεφέντων ὑπὲρ, παρόντος μοι τοὺς ὑμετέρους πρέσβεις ἀσπαζομένους ἐφ' ᾗ πεποίημαι σπουδὴν ἔθνους ὑμῶν ἡδεμονίᾳ, καὶ αἰτησαμένων εὐσεβῶς Φιλοπάτριδος τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα, καὶ τὸ στέφανον σὺν τῇ ἐξουσίᾳ ὑμῶν, εἶναι συγχωρῶ, καθὼς ὁ πρόπαππος μοι τιμιώτατος βίτελλιος ἐπέτρεψε συγκατατιθεμένου τῇ γνώμῃ ταύτῃ πρῶτον ἀπὸ τὸ ἐμαυτὸν διοτρεφὲς, D καὶ τὸ βούλεσθαι εὐαρέστως καὶ τὰ πάτρια θρησκεύειν. ἐπεὶ καὶ ὁρῶ ὅτι, καὶ αὐτῷ βασιλεῖ ἡρῴδῃ, καὶ ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τὸ σπουδαῖον ἐμαυτὸν εὐσεβέσθαι, καὶ τὸ φίλους ἡμᾶς γνῶναι ἀγαθοὺς, πάνυ χαρᾶς μοι τούτοις, ὡς ἂν ἔτι μοι τελεῖται δίκαια φιλίας κρατοῦσιν ὄντας καὶ μοὶ πιμῶσι. ἔγραψα δὲ περὶ τούτων, καὶ κυρίῳ Φάδῳ τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ. οἱ τὰ χρήματα κομίζοντες κορνήλιος κέρων, τρύφων θαλλίου, δωρόθεος ναθαναήλου, ἰωάννης ἰωάννου. ἐγράφη δὲ πρὸ τριῶν καλανδῶν ἰουλίων ὑπατεύοντος ῥούφου, καὶ πομπηίου σιλουανοῦ. ἠτήσατο δὲ ἡρῴδης ὁ ἀδελφὸς μὲν ἀγρίππου τοῦ τετελευτηκότος, χαλκιδέως δὲ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ χρόνου ὃν ἐπῆρχεν τετραμμένου, κλαύδιον κελεῦσαι τὴν ἐξουσίαν δοῦναι, καὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων, καὶ τῆς τῶν ἀρχιερέων χειροτονίας. πάντων τε ἐπέτυχεν, ἃ ἐκεῖνός τε πᾶσι τοῖς διαγόνοις αὐτοῦ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία μέχρι τοῦ πολέμου τοῦ Ἰουδαϊκοῦ. καὶ δὴ ὁ ἡρῴδης, μεθίστησι δὲ χειροποίητος τὸ ὑπερῷον κατὰ τὴν ἀγοράν, ἵνα ποιήσῃ τοῦ δὲ παλαιοῦ μέρους κατὰ τὸν ἀναβαθμὸν τὸν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἐπὶ δεξιᾷ ἐστῶτος, ἐπὶ

fœtum, qvi ut non sine divina providentia inchoatus sit, ita finem habiturus esset fortunatissimum. Hac voce ille territus, mox ut excitatus est, rem uxori indicavit: & natum eo partu filium Izatem nominavit. susceperat autem jam ante Monobazum hoc seniorem ex Helena, & alios filios ex aliis uxoribus, manifeste tamen omnē caritatem in hunc unum contulit: unde exorta est germanorum invidia, indies magis ac magis crescentibus illorum odiis, Izatem sibi præferri dolentibus. Hæc pater licet intelligeret, ignoscebat tamen filiis, qvod is affectus non a malitia procederet, sed qvisqve cupiebat patri esse qvā carissimus. Izatem vero cui valde timebat a fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus misit ad Abemerigum, regnantem tunc apud castrum qvod Spasini vocant accolæ, commendans ei salutem filii. Is libenter accepit adolescentem, qvem complexus singulari benevolentia, filiam ei collocavit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis qvadam regione, unde luculentos reditus percipiebat. Porro Monobazus jam admodum senex, videns sibi superesse modicum vitæ spatium, concupivit videre ante suam mortem filium. Accersitum igitur filium magno affectu excepit, eiq; donavit regionem, qvæ dicitur Cæron amomi feracissimam. in ea servantur arcæ reliqviæ, qvā Noe fertur evasisse diluvium, ostenditurqve ibi hodie qvoqve videre volentibus. In hac regione Izates vixit usqve ad patris obitum. Qui postquam fato functus est, Helena regina accitis eadem die magnatibus suis & satrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, qvod maritus meus hæredem sui regni Izatem optavit, eumqve hoc honore judicavit dignissimum, attamen vestrum quoque super hac re judicium expecto. Beatus enim est non qui ab uno, sed qui plurium consensu principatum accipit. hæc illa, ut experiretur voluntatem concilii. quibus auditis proceres primum more suo reginam adoraverunt, deinde probari sibi sententiam reginæ dixerunt, libenterqve parituros Izatæ, quem scirent merito & ex communi popularium voto patris judicio prælatum cæteris fratribus. offerebantqve suam operam, ut primum fratres ejus atque cognatos occiderent, quo securius novo regi pararetur imperium. sic enim liberum fore a metu, in quo esse posset propter illorum invidiam & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta benevolentia differendam tamen fratrum ejus necem censuit in adventum filii, & expectandam ipsius sententiam. Tum proceres consuluerunt, ut saltem vinctos asservaret, donec ille veniat, quo magis intuto sit regnum Izatæ: interim aliqvem cui maxime regina fideret, procuratorem regni constituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit grandiorem filium Monobazum, impositō ei

A τὸν αὐτῇ βρέφος, θεῖ προνοίᾳ καὶ ἀρχῆς τυχὸν
πλεῖς εὐτυχεῖς τοῦ ζόμενον. παραχθεὶς οὖν
φωνῆς, εὐθὺς διεγερθεὶς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ
καὶ ᾠόμενον τὸν υἱὸν Ἰζάτην ἐπικαλεῖσθαι. ἦν
μονόβαζος· τοῦτο πρεσβύτερος ὢν τῆς ἐλένης
ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τῷ μὲν
εὔνοιαν ὡς εἰς μονογενῆ τὸν Ἰζάτην ἔχων φανε
φθόνος· δὴ τοίνυν ἦν παρὰ παισὶ φῦναι τὸ ἐμπεσ
δελφῶν ἐφύετο, καὶ τοῦτο μίσος ἠύξετο λυπο
B ἁπάντων, ὅτι τὸν Ἰζάτην αὐτῶν ὁ πατὴρ προμεν
πως καὶ πρὸ σαφῶς ἀγαπώμενος· ὁ πατὴρ, κἂν
συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ δι' κακίαν αὐτὸ πάσχοι, ε
ἦ τοῦ δὲ πατρὸς αὐτὸν ἕκαστον ἀξιῶν εὐνοι
νεν. τὸν οὖν Ἰζάτην, σφόδρα γὰρ ἐδεδοίκει περὶ αὐτ
σεμνος· ἐπὶ τοῦτο τοὺς ἀδελφῶν παῖδας τι, πολλὰ δωρε
κος, πρὸς Ἀβεννήριγον ἐκπέμπει τὸν αὐτοῦ χα
βασιλέα, φίλον καλούμενον· ἐκεῖνος τὸν δὲ πα
C τρίαν. ὁ δ' Ἀβεννήριγος, ἀσμένως δεξάμενος τὸν
καὶ δι' πολλῆς ἄγων εὐνοίας, γυναῖκα μὲν αὐ
θυγατέρα, σάμαχον οὖν ἐνόμα τοῦτον, δίδωσι
ἣ χώραν ἐξ ἧς μεγάλους λήψοιτο πρόσοδους. μετὰ
ἦδη γηραιὸς ὤν, ἐν δὲ ζῆν ἐλίγον αὐτῷ τὸν λοι
χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τοῦ παιδὸς πρὶ
λάβῃ. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀπε
φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι καρπῶν λαμπ
D φέρειν ἡ γῆ πλεῖστον τὸ ἄμωμον ἀναδίδωσι. ἔστι δὲ αὐτ
τὸ λίμναι τὸ λάρναξ, ἐν ἧ νῶε λέγεται
διαπεσῶσαν λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νῦν πολλοὶ τῶν
βουλομένοις ἐπιδείκνυται. διέτριβεν οὖν ὁ Ἰζάτης
χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τὸ τελευτῆσαι τὸν πατέρα.
πεν ἡμέρᾳ τὸν βίον ὁ μονόβαζος, ἡ βασιλὶς ἐλε
πέμπεται πάντας τοὺς μεγιστᾶνας, καὶ τῆς βασιλ
τρᾶπας, καὶ τοὺς τοὺς διωκήσεις πεπιστευμένους
E κομένοις, ὅτι μὲν ὁ ἐμὸς ἀνὴρ εἶπε, τὸν βασιλεα
δοχον Ἰζάτην ἡγεῖσθαι καὶ τὸν ἄρχο
νεν, ἀδεῖν ὑμᾶς λελῆσθαι δοκῶ, βεβαιοῦσθαι ὁμοί
ὑμετέραν κρίσιν. μακάριος γὰρ ὃς ἂν ὑπὸ ἑνὸς,
πλείονων καὶ ἡλικιῶν τὸν ἀρχὴν λαμβάνει. ἐ
ταῦτα εἶπεν, ὁπότε πίστιν τοῦ φρονεῖν οἱ συγκλη
οἱ δ' ἀκούσαντες, πρῶτον μὲν προσεκύνησαν τὴν
λίδα, καθὼς ἐθὸς ἐστὶν αὐτοῖς, εἶτα ἐφασαν τὴν
F σιλέως γνώμην βεβαιοῦν, καὶ παρακελεύεσθαι χαί
Ἰζάτην δικαίως τοῦ πατρὸς προκεκρίσθαι τὸν ἀδελ
κῆ τὰς εὐχὰς τῶν ἁπάντων. βάλλεσθαι τε φασι
κτεῖναι πρῶτον αὐτοῦ τοὺς ἀδελφοὺς συγκλη
δὲ τὴν ἀρχὴν Ἰζάτην μετ' ἀσφαλείας καθέζε
ρέντων γὰρ σκήνων καθαιρεθησομένων πολὺ τὸ φόβη
τοῦτο μίσους δι' παρ' αὐτὸ κίνδυνον γινόμενον. πρὸς τα
ἡ ἐλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγησε πρὸς αὐτῶν
Ἰζάτην εὐνοίας ἔχειν, θαρσαλέως δ' ὅμως ἐπέχειν τὰ
τὸν ἀναιρέσεως τῶν ἀδελφῶν γνώμην, μέχρι αὐτὸς
G θαρσήσῃ μὲν σωθοκιμάσῃ. οἱ δ' ἐπεὶ ἀνέλπιστα
λευσαντες οὐκ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτὸν
σμίως παρήνεσαν μέχρι τὸ σκῆνος παρασῶσαι ὑπερα
λείας τῆς ἑαυτῶν. συνεβούλευον δ' αὐτῇ μετ
πρεσβεύσασθαί τινα τῆς ἀρχῆς ἀδίκησιν, ὡς μᾶλλον
στεύσει. πιθομένη τοίνυν ἡ ἐλένη, καὶ καθὼ
πρεσβύτερον παῖδα μονόβαζον βασιλέα, τὸν δὲ

π 2

διάδημα καὶ δοῦσα τὸν σημαντῆρα τοῦ πατρὸς δα-
κτύλιον, τῷ τε συμψήφῳ ὀνομαζομένῳ παρ' αὐ-
τοῖς ἐπιτρέπει τὰ τῆς βασιλείας παρήνεσε μέχρι τῆς
ἀδελφῆς παρουσίας. ἦκε δ' ἐτοίμως ταχέως ἀκούσας
τὸν τοῦ πατρὸς τελευτῶν, καὶ παραδέχεται τὸν ἀδελφὸν
μονόζωον ἀπερισπάστως τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ. καθ'
ὃν χρόνον ὁ ἰζάτης ἐν τῇ ἀδιαβηνῇ χαράκωμα διέτριβεν,
ἰουδαῖός τις ἔμπορος ἀνανίας ὄνομα, πρὸς τὰς γυ-
ναῖκας εἰσιὼν τοῦ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τὸν θεὸν
σέβεσθαι, ὡς ἰουδαίους πάτριον ἦν. καὶ δὴ δι' αὐτῶν εἰς
γνῶσιν ἀφικνεῖται τοῦ ἰζάτου, καλόν τι ὁμοίως σεβα-
σμίσας. μεταπέμπεται καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ, ὡς τὸν ἀ-
δελφὸν συνεξέλθοι καὶ πολλὴν ἐπανάκασιν δέησιν.
συμβέβηκει δὲ καὶ τὸν ἐλένης ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς
ἰουδαίου διδαχθῆναι, εἰς τὰς ἐκείνων μεταβαλόμενος νό-
μους. ὁ δὲ ἰζάτης ὡς παρέλαβε τὸν βασιλέα ἀφικο-
μένου εἰς τὸν ἀδιαβηνὸν, καὶ ἀσπασάμενος τοὺς ἀ-
δελφοὺς, καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέ-
ρανε τῇ γνώμῃ. καὶ τὸ μὲν ἀνελεῖν ἢ φυλάττειν δε-
δεμένους αἰσχρὸν ἡγεῖτο, τὸ δὲ μηδεπακωθῆναι ἔχειν
πρὸς αὐτοὺς μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοὺς
μὲν ἀμφὶ σοσπιτὴν μετὰ τέκνων εἰς τὸν ῥωμαίων ἐξέπεμψε
βλανδίῳ καίσαρι, τοὺς δὲ, πρὸς ἀρταβάνην τὸν πάρθον
ὁμοίως προφάσεσιν ἀπέστειλε. πυθόμενος δὲ τὴν
μητέρα τῶν ἑαυτοῦ πάνυ χαίρειν τοῖς ἰουδαίων ἔθεσιν,
ἐπέδωκε καὶ αὐτὸς εἰς σπουδὴν μεγάλην. νομίζων τε
μὴ ἂν εἶναι βεβαίως ἰουδαῖος, εἰ μὴ περιτμηθείη, πρᾶτ-
τειν ἐπειγόμενος. μαθοῦσα δὲ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπει-
ρᾶτ', ἀπειρέσιον αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα. βασιλέα
γὰρ ἔσεσθαι, καὶ καταστήσειν εἰς πολλὴν δυσμένειαν τοὺς ἀπη-
κόους μαθόντας, ὅτι ξένων ἐπιθυμήσοι καὶ ἀλλοτρίων
αὐτοῖς ἐθῶν. σὲν ἀνέξεσθαί τε βασιλεύοντος αὐτῷ
ἰουδαίων. καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, καὶ πῶς σκώλυειν.
ὁ δὲ εἰς τὸν ἀνανίαν τοὺς λόγους ἀνέφερεν. ὃς δὴ τῇ μητρὶ
συμφασκόντος, καὶ σωματελήσαντος εἰ μὴ πεισθοι
καταλιπεῖν αὐτὸν ἄπαιδα. δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μή ἐ
πράγματος σκάνδαλα πᾶσι γενόμενα κινδυνεύσοιτε πα-
ραυτίκα παθεῖν, ὡς αὐτὸς οὐδενὸς τούτων, καὶ διδά-
σκαλος τοῦ βασιλέα ἀρρήτων ἔργων γεγόμενος. δυνά-
μενον δ' αὐτὸν, εἰ μὴ καὶ χωρὶς τῆς περιτμῆς τὸ θεῖον
σέβειν, ἔγνω πάντως κἀκεῖνο ζηλοῦν τὰ πάτρια τῶν ἰουδαί-
ων. ὅτι εἶναι κυριώτερον ἐδόκει περιτμνεσθαι. συγγνώμην
δ' ἔχειν αὐτῷ καὶ τὸν θεὸν φήσαντος, μὴ πρᾶξαι τὸ
ἔργον δι' ἀνάγκην, καὶ τὸν σὺν τοῖς πολεμίοις φόβον, ἐπεὶ
δὴ μὲν τούτοις πεῖσαι τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μὴ ταύτην
δ', τὴν γὰρ ἐπιθυμίαν σὺν ἐξεβεβλήκει παντὶ πάσῃ, ἰου-
δαίου τινὸς ἕτερος ἐκ γαλιλαίας ἀφικόμενος ἐλεά-
ζαρος ὄνομα, πάνυ δοκῶν τὰ πάτρια δοκῶν ἀκριβῶς εἰ-
δέναι, σφοδρότερόν πρᾶξαι τὸ ἔργον. ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν
εἰσιόντα αὐτὸν, ἐκ κατέλαβε τὸ μυστικῶς νόμον ἀνα-
γινώσκοντα, λαθὼν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τί μέγιστε τῶν
νόμων, ἐκ δι' αὐτὸ τὸν θεὸν ἀδικῶν. οὐ γὰρ γινώσκειν σε δὲ μό-
νον αὐτῶν, ἀλλὰ ἐκ σφόδρα τὸ σφοδρότερον πολλῶν
ἐπ' αὐτῶν. μέχρι τίνος ἀπέρατος μένῃς; ἀλλ' εἰ
μὴ τὸν σὸν τοῦτον νόμον ἀνάγνωθι, ἵν' εἰδῇς τίς ἐστιν ἡ ἀσέ-
βεια, νῦν ἀνάγνωθι. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, οὐκ
ἐπεσκάλεσε τὴν πρᾶξιν, μεταξὺ δὲ ἦν ἕτερον οἴκημα,

A diademate, & dato patris anulo ſignatorio, ſimulqve ſampſera, ut ipſi vocant: juſſitqve eum adminiſtrare rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & ultro cedenti Monobazo fratri in principatum ſucceſſit. Cæterum eo tempore qvo Izates apud Spaſini caſtrum agebat, Judæus qvidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eas veri Dei cultum ritu Judaico. per has deinde cum Izatæ innotuiſſet, ipſum qvoqve in eandem opinionem traducit: accitumq; a patre in Adiabenam comitatus eſt magnis precibus pertractus. forte autem acciderat, ut etiam Helena ab alio qvodam Judæo inſtituta leges divinitus traditas complecteretur. Izates porro novus rex poſtqvam in Adiabenam reverſus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrime. & cum occidere hos, aut vinctos ſervare vetaret pietas, contra affectos injuria dimittere parum tutum videretur, neqvando de vindicta cogitarent: partem eorum una cum propriis filiis Romam ad Claudium Cæſarem miſit, partem ad Artabanum Parthum, futuros utrobiqve obſides. cognito deinde qvod mater multum delectaretur Judæorum moribus, dedit operam, ut & ipſe ad eam religionem transiret. cumq: exiſtimaret ſe non eſſe perfectum Judæum, niſi circumcideretur, paratus erat, & hoc facere. qvod poſtqvam mater reſcivit, conabatur impedire, periculoſum eſſe dictitans, multum enim eam rem a rege alienaturam ſubditorum animos, ſi eum ad externos ritus deſciſcere cognoſcerent: neqve ullo pacto laturos Judæum in regio ſolio. ſic illa aliqvantiſper cupiditatem ejus retinuit. rex autem cum Anania contulit conſilium, qui matris ſententiam comprobans, minatus eſt ſe eum relicturum niſi ab hoc propoſito deſiſteret. timere enim ſe ne ſi occulta proferrentur in vulgus, ipſe arriperetur daturus pœnas, ut author omnium, qvi non docenda regem docuerit. Licere autem ei etiam absq; circumciſione Deum pie colere, ſi Judæorum inſtituta placeant. in hoc enim magis ſitam religionem qvam in circumciſione corporis: daturumqve Deum veniam, ſi neceſſitate coactus ſignaculum id omitteret, metu ne qva exoriatur ſubditorum defectio. his verbis tum regi perſvaſit qvod voluit. Aliqvanto autem poſt, nondum enim omnino hæc cupiditas exciderat, alius qvidam Judæus e Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad ſalutandum enim regem admiſſus, cum eum offendiſſet legentem ſacra Moyſis volumina: Neſcis, inqvit, ô rex, qvantam injuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim ſatis eſt decreta ejus noſſe, ſed præſtat imperata ejus facere. Qvam diu manebis incircumciſus? ſi nondum legiſti legem circumcidi jubentem, nunc certe lege, ut ſcias qvanta ſit impietas hanc omittere. His auditis rex non diſtulit negotium, ſed ſecedens in aliud cubiculum,

accito chirurgo fecit qvod jussus est: deinde accersita matre & præceptore Anania, indicavit eis qvid actum sit. qvos continuo stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res perveniret ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dedici. sibi qvoqve videbant imminere periculum, ut conscius & autoribus ejus consilii. Sed Deus provident ne eveniret qvod illi timuerant. nam ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit, & ejus liberos, in rebus dubiis & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quod ad se respicientibus, sibiq; uni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porro mater regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domesticorum qvam exterorum beatum divina favente providentia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templumq; illud apud omnes mortales famosissimum, ut ibi Deum adoraret, votivasq; victimas redderet. Et qvia facile commeatum impetravit a filio, postqvam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam urbem, deducente filio dierum aliqvot itinere. accidit autem peropportune ejus adventus civibus. Cum enim per id tempus civitas gravi fame premeretur, & multi perirent alimentorum inopia, regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qvi copiam ficuum passarum inde advehterent. qvibus omnibus brevi reversis, cibos egenis distribuit, atqve hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius qvoqve ejus Izates comperto qvanta fame laboraret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum regum beneficia qvibus nostram civitatem juverunt, dicentur postea.

III. Cæterum Parthorum rex Artabanus, cum sensisset structas sibi insidias a satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decrevit ad Izatem se conferre, ejus consilio qvæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. Assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatē in itinere, ex regio strepitu sibi cognitum, ipse non notus ei de facie. ad qvē propius accedens primum adoravit more patrio, deinde in hæc verba erupit: Ne despicias me rex tuum supplicem, neve contemnas opis indigū. Dejectus enim in privatam fortunā e regio fastigio, ad tuū auxilium cōfugi. Qvamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoq; rebus prospice, cum intelligas quibus omnes simus obnoxii casib. Si n. me inultū siveris, animabitur in cæteros qvoq; reges audacia incōditæ multitudinis. Hæc ille demisso vultu lacrymans. Izates autem audito ejus nomine, videnſq;

καὶ τὸν ἰατρὸν εἰσκαλεσάμενος τὰ δεόντα ἐπέτα-
ξεν· εἶτα μετὰ μητρὸς καὶ τοῦ τὰ πάτρια σφῶν
ἐκμεμαθηκότος Ἀνανίου, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐπὶ
τὴν ἀνατολὴν ἀποπέμψας τὸν τῆς
ἡλικίας ἕνεκα ἔλαθε καὶ φόβος ἦν μήπως,
μὴ τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἔλθοντος καὶ παύσωσιν
οἱ βασιλεῖς τὸν ἀρχεῖον ἀποστάλθαι, σὺν ἀναγκαίοις
ἰσχυρὰν ἀρχὴν αὐτῶν ἄνδρα. ἐπεὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ
τοῦ ἐθῶν. καὶ διωκόντων ἦ καὶ αὐτὸ τοῦτο τοὺς
αὐτοῦ ἐνεχθέντας. θεὸς ἦ ἐπὶ κωλύσαν ἐκ τῶν σφε-
ῶν φόβους ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ πλῆ. πολλῶν γὰρ καὶ
τὸν ἰζάτην ἐπιβουλευόντων καὶ πόθου τοὺς
ἐκείνῳ διδόντων, ἐξ ὑμνηχάνων πόρων εἰς σωτηρίαν
ἐμηχανῶ, διδάσκων ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν διατελοῦσι, καὶ
μόνῳ πίστις ἀλύτου ἐκπορεύσει ἐκ θεοῦ τὰ πρὸς
σέβας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν.
ἐλένη ἦ ἡ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν
βασιλέων εὐροοῦντα ὁρμήν, τὸν ἦθον αὐτῆς μεγάλην,
καὶ ὑπὸ πάσι ζήλωτον, καὶ τοῖς ἄλλοθεν ἀφ' ὧν τὸ
θεῖον σέβουσιν, ὀπηδοῦσαν ἔχοντα τοῖς τῶν ἱεροσολυμιτῶν
πόλιν ἀφικνεῖσθαι, τὸ πᾶσι ἀνθρώποις πελάζοντι ἱκανὸν ὑπὸ
θεῷ παρασκευῆσαι, καὶ χαρίσηται θυσίας ἀφθονωτέρας.
ἐβούλετο τε ὑπὸ παιδὸς θεραπεύεσθαι. ἐπὶ πολὺ
προθύμως τῇ μητρὶ ὑπηρετοῦντα κατανεύσαντα,
καὶ πολλῷ πλείω τῆς ἐκείνου ἐπιμελείᾳ τὸν τοῦ θεοῦ ἐπιμελεῖσθαι
μᾶλλον, καὶ χρήματα πολλὰ δόντα, καταβαίνει ἐς
τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖται. ἐπιπλεῖ δὲ
παιδὸς. γίνεται ἦ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα
τοῖς ἱεροσολυμίταις. λιμῷ γὰρ αὐτῶν τὴν πόλιν πᾶσαν
κατὰ κράτος ἐπόνουν πιεζομένων, καὶ πολλῶν ὑπὸ σπάνεως
ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ βασίλισσα, ἐλαίῳ μόνῳ
πρὸς τινὰς τῶν ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, πολὺ
σῖτον ὠνησομένους χρημάτων, τοὺς ἦ εἰς κύπρον
ἰσχάδων φόρτον ἐρουμένους. ὡς ἦ πάλιν ἦλθον ταχέως
κομίζοντες, τοῖς δεομένοις διένειμε τροφὰς, καὶ
μεγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς εὐποιΐας ταύτης, ἐν τοῖς
ἡμῶν ἔθνεσι κατέλειπε. παθόμενος ἦ καὶ πρὸς
αὐτῆς ἰζάτης τὰ αὐτὰ τὸν λιμὸν, ἔπεμψε πολλὰ χρήματα
τοῖς πρώτοις τῶν ἱεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ μὲν ἐπὶ τοῖς
βασιλέσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀφορμὴ πέπρωται, ταῦτα
ταῦτα δηλώσομεν. ἐπὶ τῶν παρθυαίων βασιλεύς ἀρτά-
βανης, ταῖς ὑφ' ἑαυτὸν τὰς ἑπτὰ σατραπείας ἀπὸ
σαυτεθνικότας, μόνον παρ' αὐτῆς διαφυλάξειν ἐκ ὁρῶν,
ἔγνω πρὸς ἰζάτην ἀπάρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βουλό-
μενος σωτηρίας εὑρέσθαι, καὶ καθόδου εἰς τὴν ἀρχὴν
ἐπιτυχεῖν. καὶ δὴ ἀφικνεῖται συγγενῶν τε καὶ οἰκείων
ὡσεὶ χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, σωτηρίαν
τε τὴν ἰζάτην καὶ ὁδὸν, αὐτῆς τε σαφῶς ἐσόμενον
ἐπιστάμενος καὶ τὸν ἰζάτην ἐπιγνωσόμενος. καὶ πλη-
σίον γενόμενος, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσεκύ-
νησεν αὐτῷ, εἶτα, βασιλεῦ φησὶ, μὴ περίδῃς με τὸν
ἱκέτην, μηδὲ καταφρονήσῃς δεομένου. πάντα
γὰρ ἐκ μεταβολῆς γίγνεται, καὶ ἐκ βασιλέως
ἰδιώτης, τῆς τῶν ὅλων ἀνθρωπίνης ἕνεκα. βλέψαντα εἰς
τὴν τῆς τύχης ἄστατον, καὶ πᾶσιν εἶναι νόμιμον καὶ τοῖς
σοῖς θεραπεύειν. ἐμοὶ γὰρ ἀνεπιδίκητον ἀφεῖται
ἔσονται θεραπευτέροι πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασι-
λέων. ὁ μὲν ταῦτα ἐλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ
κάτω νένευκε, ὁ ἦ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε τοῦνομα, καὶ εὐθὺς

ἐπὶ τὸν

αὐτῷ αὐτὸ παρεσῶσα τὸν ἀρταβάνου, καταπηδήσαν A
λαβὲ ἵππου, καὶ θαρσησον ἔφη ὦ βασιλεῦ, μηδὲ σε
συγχύτω τὸ παρὸν ὡς ἀνήκεστον. ταχεῖα γὰρ ἔσται τῆς
λύπης ἡ μεταβολή. φίλον γὰρ ἕξεις καὶ σύμμαχον ἀρήσῃς
κρείττω τῆς ἐλπίδος. ἥξει γὰρ εἰς τὴν παρθυαίων σε καλέσων
βασιλείαν πάλιν, ἢ τῆς ἐμῆς σκήψασθαι μοίρας. ταῦτα εἰ-
πὼν, ἀνεβίβαζεν ἤδη τὸν ἵππον ἀρταβάνου, παρέπεμπε τε
ἡ αὐτὸς πεζὸς, πρεσβυτέρου μὲν τοῦτον τιμῶν, ὡς ἂν μείζονι
βασιλεῖ. ἡσυχῇ μὲν οὖν ἡ ἀρταβάνης, βαρέως ἤνεγκε, B
ἐπὶ τῷ ἀφεστῶσιν αὐτὸ τύχῃ ἐπὶ πρὸς ἐπωμόσατο κα-
θαιρήσειν μὴ σκῆψιν πάλιν ἀναβάντα, ἢ μεταγνόντα.
ἦ γὰρ ἀπιστῶν, ἤδη τὸν ἵππον ἤλαυνε; καὶ ἀγαγὼν αὐ-
τὸν εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπενείματο ἔν τε συνε-
δρίοις καὶ ταῖς τῶν ἑστιάσεις μεγαλαυχήσων, οὐκ
εἰς τὸ παρὸν αὐτὸ τῆς τύχης ἀποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ μέλ-
λον ἀξιώμασι, καὶ τῷ λογισμῷ διδοὺς εἰς κοινὰ τοῖς ἀν-
θρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε πρὸς
τοὺς παρθυαίους, πείθων αὐτοὺς τὸν ἀρταβάνου ὑποδέξα- C
σθαι, πίστιν μεγίστην τ' ἐπαγόμενος ἀμνησίας δε-
ξιάν καὶ ὅρκους, καὶ μεσιτείαν τῷ αὐτῷ. τ' ἦ παρθυαίων
δέξασθαι μὲν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρνεῖτο, μὴ δυνασθαι δ'
λεγόντων ἅμα τὸ τῷ ἀρχῇ ἑτέρου πεπηδηκέναι. κιν-
νάμου δ' ἐπονομαζομένου τοῦ παρεληλυθότος, καὶ δεδοικέναι μὴ
ἔριδος αὖθις ἐκ τούτου καταλάβῃ. μαθὼν τῷ περὶ
αἵρεσιν αὐτῶν ὁ κίνναμος πρὸ τῷ, αὐτὸς γράφει τοῦ
ἀρταβάνου. πρόφασιν γὰρ τοῦ αὐτοῦ, καὶ φύσει δ' ἐπὶ κα- D
λὸς καὶ ἀγαθὸς; ὡς δὲ καλῶν αὐτὸ πιστεύσαντα ὡς ἀφι-
κόμενος τῷ ἀρχῇ ἀπολήψεσθαι τῷ αὐτοῦ. καὶ ὁ ἀρ-
ταβάνης πιστεύσας πείθεται. ἀπέστειλε δ' αὐτὸν ὁ κίννα-
μος, καὶ στρατιώτας, βασιλέα τε προσαγορεύσας
ἐπέθηκεν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τῆς
ἑαυτοῦ. καὶ ἀρταβάνης ἔστω δὴ ἰζάτου πάλιν εἰς τῷ
ἀρχῆς καθίσταται, δεύτερον αὐτῆς ἐκπεσὼν ὑπὸ τῶν
μεγιστάνων. οὐκ ἐμέμετο μὲν ἀμνημόνων τ' εἰς αὐτὸν E
διεργετῶν, ἀλλὰ θαρσεῖν τὸν ἰζάτου τοῖς μεγίστοις τι-
μῆς παρ' αὐτοῦ. τῷ τε γὰρ πάσαν ὀρθὴν ἐπίστευεν
αὐτὸ φρενῶν, καὶ ὅτι χρυσῆς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μό-
νοις ἐστὶ γαμεῖς καὶ σημείων τ' παρθυαίων βασιλέων. ἔδωκε δ'
ἐκ χώρων πολλὴν αὐτῷ ἀγαθὴν τ' ἀρμενίων βασιλέως
ἀποτιμόμενος. νισίβις δέ ἐστιν ὄνομα τῇ γῇ; καὶ ἐν αὐ-
τῇ πρότερον μακεδόνες ἐκτίσαντο πόλιν ἀντιόχειαν τὴν
μυγδονίαν προσαγορεύσαν. τούτων μὲν δὴ τῶν τιμῶν
ὁ ἰζάτης ἔτυχε τ' παρθυαίων βασιλέως ἐπιμήθη. μετ' F
ὀλίγον δ' ἀρταβάνης τελευτᾷ, τῷ βασιλείαν
παῖδι ἀρδουάνῃ καταλιπών. ἐτ' δὴ πρὸς ἰζάτην
ἀφικόμενος, ἐπῆγε αὐτὸν μέλλων πρὸς ῥωμαίους πό-
λεμον ἐκφέρειν, συστρατεύσασθαι καὶ συμμαχίαν ἐπιμάζων;
ὁ μὲν ἐπῆγεν. ὁ γὰρ ἰζάτης, τ' ῥωμαίων δυνάμεώς τε καὶ τύ-
χῃς ἀπειρότερος, ἀδυνάτοις αὐτὸ ἐπεχείρησεν. G
ἐπεὶ δ' πάσης μὲν τ' ἀριθμὸν ἦδει, τ' ἡλικίας νέους,
γλώττης τ' παρ' ἡμῖν πέρι, καὶ παιδείας ἀκριβῶς μα-
θησομένους, τὴν τε μητέρα προσκυνοῦντα τὸ ἱερὸν ὡς πρό-
σθεν, ἐπιμήνιόν τε τὸν, τ' ἀρδουάνου ἀπώλειαν, σωφρόνως
ἀνηγέρθη. τὰς ῥωμαίων δυνάμεις τε τ' πράξεις, ἅμα
τούτων εἰδέναι. αὐτὸν φοβηθὲν, καὶ πάσην ἀπηυτομένη-
τα τῆς ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. παροξυνθεὶς δ' ἐπὶ τούτοις
ὁ παρθυαίων, πόλεμον εὐθὺς πρὸς ἰζάτην κατήγγειλεν,

astare supplicem Artabanum, ab eqvo desiliit, &, Bono, inquit, animo esto rex, nec turberis præsenti calamitate quasi immedicabili. brevi enim finem habebit tua mœstitia: inveniesqve amicum & socium meliorem, quam forte speraſti hactenus. aut enim te in Parthorum regnum restituam, aut meum tibi cedam. Hæc loqvutus impositò in eqvum Artabano, ipse eum comitabatur pedibus, majori regi hunc honorem exhibens. Id Parthus rex tulit permoleste, juravitqve per futuram suam fortunam ac dignitatem, descensurum se, nisi ille rursum ascenderet, & præcederet. Tum alter morem ei gesturus in eqvum insiliit, & perducto in suam regiam omnem honorem habuit, in concessibus ac conviviis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præsentis ejus status, sed dignitatis pristinæ, reputansqve eadem posse cuivis mortalium accidere. Scripsit etiam ad Parthos svadens, ut suum regem reciperent, fidem suam interponens non fore eum injuriarum memorem. paratus & jurejurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recusabant eum recipere, sed posse se negabant, qvod jam principatum dedissent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim esse, ne altero revocato omnia flagrarent bellis civilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cum esset alumnus Artabani, & alioqvi honesto ingenio præditus, scribit ei, ut accepta a se fide reverteretur, recepturus amissum dignitatis fastigium: a qvo ille persvasus rediit. Cinnamus autem obviam profectus, adorato & regis appellatione salutato diadema suo capiti detractum imposuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum suum restitutus est, unde ejectus fuerat a magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, sed affecit Izatem maximis, qvi apud ipsos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei gestare permisit, & in aureo lecto cubare, qvæ honoris insignia concessa sunt solis Parthorum regibus. donavitq; ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui nomen est Nisibis: in ea olim Macedones condiderant urbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine: atqve hos honores Izates accepit a Parthorum rege præmium. Non multo post Artabanus moriens regnum reliqvit Vardani suo filio, hic ad Izatem profectus, svasit ei, ut vellet sibi belli adversus Romanos gerendi esse socius, qvod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta esset Romanorum fortuna ac potentia, censebat illum tentare impossibilia. Ad hæc qvia qvinqve adolescentes filios miserat, ut lingvam nostram & disciplinas diligenter discerent, simulqve matrem adoraturam in templo, sicut diximus, segnior erat; & Vardanem qvoqve conabatur dedùcere a proposito, continenter denarrans ei Romanorum gesta & potentiam, ratus se hoc modo absterriturum eum a lacessendi eos cupidine. Parthus autem his offensus continuo bellum indixit Izatæ,

ex quo tamen nullum retulit operæ præmium, A Deo frustrante spes ejus vanissimas. Parthi enim postquam cognoverunt mentem Vardanis, & quod Romanis bellum inferre statuerit, illo cæso principatum ejus fratri Gotarzæ commiserunt. huic quoque paulo post sublato per insidias, Vologesus frater successit, qui duobus germanis eodem secum patre genitis regna distribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. B Porro Monobazus regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res prospere succedere, prædicariq; eum passim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipsi cogitare de relinquenda religione patria, & assumendis Judaicis ritibus. id ubi olfecerunt ejus regni magnates, ægre ferentes dissimulaverunt tamen indignationem, opportunitatem expe- C ctantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum: magnam pecuniam ei pollicentes, si expeditionem contra suum regem susciperet: promittebantqve primo statim conflictu se eum deserturos. Esse enim sibi animum pœnas de eo sumere propter contemptum ritus patrii. ictoqve cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negotium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. D Cumqve jam hostes in conspectu essent inituri prælium, prlusquam ad manus veniretur, omnes sui ex composito eum deserunt: tergaq; vertentes hostibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: sed sentiens se a magnatibus proditum, ipse quoque intra castra sese recipit, ubi inquisitione facta in autores ignominiæ, postqvam deprehendit quosdam de fuga pactos cum Ara- E be, his supplicio deditis, postera die cum hoste conflixit: cæsisq; plurimis, reliquos veram fugam coegit capessere. ipsum regem acriter persequtus in castrum Arsamum compulit: impetuq; facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reversus est, quamvis Abiam vivum in suam potestatem redigere non valuerit, quia captivitatem voluntaria morte præveherat. Proceres F autem Adiabenorum primo conatu frustrati, & a Deo in manus sui regis traditi, ne sic quidem quiescebant: sed denuo scribunt Vologeso regi Parthorum, rogantes ut Izatem interficiat, & dynastã alium quempiam genere Parthum sibi præficiat. exosum enim suum regem ajebant, eo quod patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cum nullam ha- G beret justam occasionem, honores quos ipsius pater ei concesserat, repetiit: bellum interminatus, si imperatis contradiceret. Quo nuntio Izates supra modum est territus, turpe ducẽs honoris gratia sibi concessis per metum cedere: sciensqve quod etiamsi ipse imperata faceret, Parthus tamen non quiesceret, decrevit totam rem DEO committere: jacturus extremam de capite aleam.

οὐ μὴν ἔλαθεν οὐδὲ τῆς ὅλης τύχης ἐφετὸν ὄντα, ἐ θεοῦ τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πάσας διαπίπτοντος. μαθόντας γὰρ οἱ πάρθοι τὸν Ἀρσάκου σύναρδάκου, καὶ ὡς ὅπλα ῥωμαίοις ἐφιστάναι ἔκρινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τὸν ἀρχὸν ἢ τῷ ἀδελφῷ κατάρᾳ παρέδωκαν. καὶ ὃς ἦν ἢ μετ' ὀλίγον χρόνον ἐξ ἐπιβουλῆς πλαθέντα, Ἀρδάξητα σύνομόγαμον ἀδελφὸς, ὃς δὴ καὶ τῆς ὁμοπατρίους δυσὶν ἀδελφοῖς δυναστείας ἐπέδοσαν, πακόρῳ μὲν τῷ πρεσβυτέρῳ, τὸν μήδων, τιριδάτῃ ἢ τῷ νεωτέρῳ τὸν ἀρμενίων. ὁ ἢ βασιλεὺς ἀδελφὸς μονόβαζος, καὶ οἱ συγγενεῖς, θεωροῦντες τὸν ἰζάτην θεοῖς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ ζηλωτὸν ὄντα παῦ πᾶσιν ἀνθρώποις ὀνομαζόμενον, ἔχον ἐπιθυμίαν, καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἰουδαίων. γίνεται ἢ πρᾶξις αὐτῶν καταφορᾶ τοῖς ὑπηκόοις, καὶ τοῦτο χαλεπῶς φέροντες οἱ μεγιστάνες, ἃ φέρουσι μὲν τὴν ὀργὴν, χ̣ νοῦν ἢ ἔχοντες, κρυφῇ ἐπιτίθενται ἐλπίσιν δίκην ἐπιτρέψασθαι παρ' αὐτῶν. καὶ δὴ γράφουσι πρὸς ἀβίαν τὸν ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενοι στρατεύσαι ἐπ' αὐτὸν πρὶν ἢ παρ' αὐτοῖς βασιλέως, ἐπαγγέλλοντο ἢ καὶ πρὸ τῶν πρώτων συμβολῶν ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. ἤθελον γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, μισοῦντες τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη, καὶ ὅρκοις τῶν πρὸς ἀλλήλους ἐνδεσμοῖς πίστιν, ἀπεώθην παρεκάλουν. πείθεται δὲ ὁ ἀρέτης, καὶ πολλῶν ἐπαγόμενος δυνάμιν, ἦκεν ὅπι τὸν ἰζάτην. μελλόντων ἢ τῆς πρώτης συμβολῆς ἄρξειν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τὸν ἰζάτην ὅλῳ σὺν στόματος πάντες ὡς πανικῷ δείματι κατασχεθέντες, καὶ τὸν νῶτα τοῖς πολεμίοις ἐντρέψαντες, ἔφευγον. ὁ μὲν ἰζάτης καταπλαγὴς, νοήσας ἢ προδοσίαν ὑπὸ τῶν μεγιστάνων γεγονῆναι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρησε, καὶ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἐμάθε συντεταγμένους πρὸς τὸν ἄρεβα, τοὺς μὲν αἰτίους ἀναιρεῖ. τῇ ἢ ὑστεραίᾳ συμβαλὼν, πλείστους μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας ἢ φυγεῖν ἠνάγκασεν. αὐτὸν ἢ τὸν βασιλέα, δίκαιον εἶς τὸ φρέαρ ὃ μονωθὲν ἄρσιμον καλούμενον, καὶ πρόσμαχόμενον καρτερῶς, εἶλε τὸ φρέαρ. διαρπάσας ἢ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ ἢ ἦν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν τὸν ἀβίαν οὐ καταλαβὼν ζῶντα. ἐκπεκαταλαμβανόμενον ἢ ἑαυτὸν ἀνεῖλεν. ἀποτυχόντες ἢ οἱ τῶν ἀδιαβηνῶν μεγιστάνες τῆς πρώτης ὁρμῆς, ἀθυμοῦσιν αὐτοὺς ὁ θεὸς τῷ βασιλεῖ, ἐδ' εἰς ἠρέμουν, ἀλλὰ γράφουσιν πάλιν συνάλγησιν, βασιλεῦ ἢ πάρθων ὑπέρτατον ἦν, παρακαλοῦντες ἀποκτεῖναι μὲν τὸν ἰζάτην, καταστῆναι δὲ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, τῷ ὄντι πάρθον. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τὸν ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια, ξένων δὲ ἐθῶν ἐπόμενον. ταῦτα ἀκούσας ὁ πάρθος, ἐπῆρτο πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ προφάσιν δικαίαν μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, τὰς ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῷ δοθείσας τιμὰς ἔπεμπεν ἀπαιτῶν. ἀπειλησάντι δὲ, πόλεμον κατήγγειλεν. περάσας ἢ τὸν ψυχῶν ἐκ μετρίως ὁ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατέγνωσαν μὲν φέρειν αὐτῷ νομίσας τὸ τῶν δωρεῶν ἐξισοῦσθαι δοκεῖν ἀλλὰ φόβου ὕπο πεάξας, εἰδὼς δὲ ὅτι καὶ ἀπολαβὼν ὁ πάρθος τὰς τιμὰς, οὐκ ἂν ἡρεμήσειν, ἔκρινεν ὅλῃ τρέψαι τῷ κηδεμόνι θεῷ τὸν περὶ τῆς ψυχῆς κίνδυνον.

καὶ ἔτεν μάγων ἡγησάμενος ἔχων σύμμαχον, καταπίστας μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἰς τι τῶν φρουρίων ἀσφαλέστατον, σῖτον δὲ πολλὰ εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπρήσει τὸν τε χόρτον καὶ τὰς νομάς. παρεσκευάζετο πολεμήσων, ἐξεδέχετο τὰς πολεμίους. ὡς δὲ ἤγγελθη μὴ πολλῆς δυνάμεως πέζῃ τε καὶ ἱππεῖων θᾶττον ἐλπίσας, ὥδευσε γὰρ σπουδῇ, βαλλόμενος τε χάρακα πρὸς τῇ πεταμῷ τῇ τλεῖ ἀδιαβηνῇ, καὶ τῶν μηδίων ὀρίζοντι, τέθηπε καὶ ὁ ἰζάτης τὸ στράτευμα τὸν ἄπωθεν, ἔχων περὶ αὐτὸν ἱππεῖς τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς τὸν ἰζάτην ἄγγελος ὡς δὲ τάχιστα πεμφθεὶς, ὃς τῶν παρόδων δυνάμιν ἔσαι τις εἴη ἥγγειλεν, ὅσον ἀφράτα πάσαν μέχρι βάκτρων τὰς ὅρους αὐτῆς πλήθων, καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. ἠπείλει δ' ὤσσην αὐτὸν δίκας, ἀχαρίστων τε δεσπότας τοὺς ἑαυτὸν ἡγούμενον, καὶ ῥύεσθαι τὸ βασιλέως αὐτὸν χειρῶν, ἀδὲ τὸν θεὸν ὅσον δυνήσεσθαι. πυθόμενος δ' ἄγγελα φράσαντος. ὁ ἰζάτης εὐθέως μὲν τῶν παρόδων δυνάμιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ ἀποφέρεσθαι, γινώσκειν δ' ἑαυτὸν ἐπὶ μᾶλλον ἀνθρώπων πάντων ἐλαχὺ κρείσσω τὸν θεόν. καὶ τοιαῦτα δὲς τὴν δεήσεσιν, ἅτε τῷ ἱκετεύων ἐτρέπετο δὲ θεῷ, χαμαὶ πεσὼν αὐτὸν, καὶ ἀποδὺς τὸν καθαλλὲ καταιχμίας, μετὰ γυναικὸς καὶ τέκνων ἐνήστευεν, ἀναπαλῶν τὸν θεὸν καὶ λέγων, εἰ μὴ μάτην ὦ δέσποτα κύριε τῆς σῆς ἐγκρίσεως χρηστὸν, τῶν πάντων δὴ δικαίως μόνον καὶ πρώτον ἥγημαι κύριον, ἐλήλυθα σύμμαχος, οὐχ ὑπὲρ ἐμοῦ μόνον ἀμυνούμενος τὰς πολεμίους, ἀλλ' ὅπως τῆς σῆς δυνάμεως καταπτοήσωσιν, οἳ μεγαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπεφήναν ἐπὶ φέρουσιν. ὁ μὲν πυθόμενος ἐπὶ τοῖς δακρύοις, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος δὲ ὁ θεὸς ἐγένετο, καὶ κατ' ἐκείνην δὴ τὴν νύκτα δεξαμένου λογίοις ἐπιστολὰς ἐν αἷς ἐγέγραπτο δαχὼν καὶ σακῶν χεῖρα μεγάλην καταφρονήσασαν αὐτοῦ τῆς ἀποδημίας ἐπιστρατεύσαμένην διαρπάζειν τὴν περιοικουμένην, ἄπρακτος ἀνέζευξεν εἰς τὰπίσω. καὶ ὁ ἰζάτης ἔτω καὶ θεῷ σέβεσθαι τὰς ἀπειλὰς δὲ πάρθος ἀφεθείσῃ. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον πεντηκοστὸν μὲν καὶ πέμπτον ἀπὸ γενέας πληρώσας ἔτος, τέταρτον δὲ σὺν ἐκείνοις δυνάστας, καταλιπὼν παῖδας ἄρρενας ἐκ παλλακῆς, τῷ μὲν τὴν ἀρχὴν τὴν ἀδελφὴν μονόβαζον ἐκέλευε φυλάξειν αὐτῷ τὴν δυναστείαν. ἡ δὲ μήτηρ ἑλένη, τὸν δὲ παῖδος θάνατον ἀκούσασα βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς εἰκὸς μήτηρ τεθραμμένη εὐσεβέστατα παῖδος, ὡς δὲ μυθίαν δὲ ὅμως ἔσχεν τῷ ἀδιαβηνῷ ἀκούσασα ὡς τὸν πρεσβύτερον αὐτῆς υἱὸν ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔσπευδεν. ὡς δὲ ἐγγὺς μὴ δὲ ἐς τῷ ἀδιαβηνῷ, ἀ πολλῷ ἰζάτης τῷ παιδὶ χρόνον ἐπέβιωσεν. ὁ δὲ μονόβαζος τότε ἐκείνης ὀστᾶ, καὶ τὰ δὲ ἀδελφῆ πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα ἐν ταῖς πυραμίσιν, ἃς ἡ μήτηρ κατεσκεύασε τρεῖς τὸν ἀριθμὸν τρία στάδια τῆς τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς, ὅσα καὶ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον ἔπραξεν, ὕστερον ἐπαγγελῶμεν. φάδᾳ δὲ τῆς ἰουδαίας ἐπιτροπεύοντος γόης τις ἀνὴρ θευδᾶς ὀνόματι, πείθει τὰ πλῆθος ἔχλον ἀναλαβόντα τὰ κτήσεις ἕπεσθαι πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν αὐτῷ. προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι, καὶ

A fretusque hujus auxilio liberos & uxores in munitissimum quoddam castellum deposuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus expectabat adventum hostium. Cumque Parthus numerosas equitum atque peditum secum propere trahens copias opinione citius venisset, posuissetque castra ad fluvium qui Adiabenam a Media dirimit: Izates quoque non
B longe inde castra metatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesus præmisit nuntium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copiis, contractis e toto imperio quam late patet Bactra inter & Euphratem fluvium. minabaturque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem
C coleret, posse eum e suis manibus eripere. Hæc referente nuntio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum esse longe potentiorem universis mortalibus. atque ita dimisso nuntio supplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto sibi una cum uxore ac liberis jejunio, his precibus Deum invocans: Si non frustra me dominator domine tuæ
D bonitati dedidi, teque merito solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defensurus ab hostibus, quam illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingva immanes voces non horruerunt jactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentantem exaudivit Deus: illaque ipsa nocte Vologesus receptis literis, significantibus Daharum & Sacarum validam manum contempta regis absentia popolari regi-
E onem Parthicam, infecto negotio retrorsum cum exercitu abiit: ita ut evidenter appareret Izatem tum servatum divina providentia. Non multo autem post exacto ætatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vigesimo quarto, superstitibus quatuor liberis masculis, successionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide servati sibi absenti principatus olim post communis patris obitum.
F Mater porro Helena mortem ejus compertam tulit graviter, ut par erat orbatam amantissimo filio: magnam tamen consolationem habuit, cum audiret successisse suum majorem natu filium, ad quem conveniendum sine mora profecta est: reversaque; in Adiabenam, non multo tempore Izatæ supervixit. Monobazus autem ossa ejus & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in extructis
G ab ipsa pyramidibus tribus numero, tertio ab urbe Hierosolymitana stadio dissitis. Sed quæ Monobazus regni sui tempore gesserit, dicemus postea. Fado porro procuratore apud Judæam IV.
præstigiator quidam nomine Theudas persvasit magnæ vulgi multitudini, ut assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Jordanem fluvium. prophetam enim se jactabat, pollicens

fciſſurum ſe verbo fluvium & facilem præbiturum tranſitum, taliqve promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit ut nihil lucrifacerent ex ſua inſipientia, immiſſis in eos turmis eqvitum: qvi ex improviſo irruentes ex his multos interemerunt, multos vivos ceperunt, & in his ipſum Theudam, cujus caput abſciſſum reportarunt Hieroſolyma. atqve hæc ſunt qvæ Judæis contigerunt adminiſtrationis Cuſpii Fadi tempore.

A πρὸς τὸ γεμαλὲ τὸ παραὶ χίους, δόδον ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν, καὶ ταῦτα λέγων, πολλοὺς ἠπάτησεν. οἱ μὲν οὖν ἔπεισαν αὐτοὺς τῷ ἀφροσύνῃ ὄναδος Φάδου, ἀλλ' ὑπεμψεν ἐπ' αὐτοὺς, ἢ τοὺς ἀπροσδοκήτως ἐπιπεσόντας, πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε, πολλοὺς δὲ ζωγρήσαντες ἦγον, αὐτόν τε τὸν Θευδᾶν ζωγρήσαντες, ἀπεκεφάλισαν, καὶ κομίζουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς ἰουδαίοις ἐπὶ τῆς ἐπιτροπῆς Κούσπου Φάδου ἐγένετο.

B

CAP. III.

Qvomodo Tiberius Alexander procurator filios Judæ Galilæi puniit.

V. FAdo autem ſucceſſit Tiberius Alexander, ejus Alexandri filius qui Alabarchiæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea urbe ſuo tempore ditiſſimi, qvi etiam erga Deum pietate ſuperavit filium, deſertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Judæam tenuit, qvando regina Helena frumentum ingenti ſumptu ex Ægypto comparatum in egenos diſtribuit, ut jam dictum eſt. eodem tempore etiam filii Galilæi Judæ Jacobus & Simon ſublati ſunt de medio, ejus qvi agente Syriæ cenſum Qvirinio Judæos ſolicitabat ad defectionem a Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem rex Chalcidis Joſephum Camydæ filium privavit ſummo pontificio, eiqve ſuccedere juſſit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro ſucceſſit Cumanus, qvo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita exceſſit octavo anno principatus Claudii, ſuperſtitibus tribus filiis: qvorum Ariſtobulus ex priore uxore natus eſt: e Bernice vero fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. ejus principatum Claudius Cæſar Agrippæ

VI. juniori donavit. Sub eodem Cumano exorta ſeditione Hieroſolymis multi Judæorum deſiderati ſunt, cujus cauſam primum explicabimus.

C

D

E

CAP. IV.

Qvomodo plurimi Judæorum circa templum oppreſſi ſunt.

INſtante Paſchæ feſto per qvod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus undiqve ad ſolennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde naſceretur motus aliqvis, juſſit cohortem unam armatam ſtare ſupra templi porticus, cohibituram tumultum ſi qvis forte exiſteret. nam idem & alii ante illum præſides factitaverunt feſtivitatum temporibus. ejus feſti die qvarta miles qvidam oſtendit populo nudata genitalia: qva contumelia furentes vociferabantur non ſe affectos, ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas. & qvidam audaciores in Cumanum jactabant convitia, dicentes ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipſe non mediocriter irritatus eſt: rogabat tamen ut deſinerent movere ſeditionem feſto tempore. cumqve illi adeo non parerent, ut majoribus etiam impeterent eum convitiis, jubet totum exercitū

F

G

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς πρόκλος ἀλέξανδρος ἐπίτροπος τὸν υἱὸν ἰούδα τὸν γαλιλαίου ἐκόλασεν.

ΗΛθε δὲ φάδῳ πρόκλος ἀλέξανδρος ἀφ' οὗ ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ ἀλαβαρχήσας τῆς ἀλεξανδρείας, καὶ πλούτῳ πρωτεύσας τῶν καθ' αὐτὸν, ὃς οὐ μετέσχε τῆς πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀλέξανδρος. τοῖς γὰρ πατρίοις οὐκ ἐνέμενε νόμοις τοὺς ἐπιτυχόντας γὰρ, καὶ τὸ μέγαν λαμπρὸν καὶ τὸ ἰουδαϊκὸν σεμνὸν νέος, καθ' ὃν ἡ βασιλίσσα ἑλένη πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη σῖτον ἀπὸ τῆς αἰγύπτου, διένειμε τοῖς ἀπορουμένοις εἰς τροφὴν. πρὸς τούτοις δὲ οἱ παῖδες ἰούδα τοῦ γαλιλαίου ἀνῃρέθησαν, ἐπὶ τὸ λαὸν ἀπὸ ῥωμαίων ἀποστατοῦ κυρηνίου τὴν ἰουδαίας τιμὴν ἔντος, ὡς ἐπὶ τούτων ἐδηλώσαμεν, ἰακώβου καὶ σίμωνος, οὓς ἀνασταυρῶσαι προσέταξεν ὁ ἀλέξανδρος. ὁ δὲ τὸν χαλκίδος βασιλεύς ἡρῴδης, μεθιστᾷ τὸν ἀρχιερωσύνης ἰώσηπον τὸν καμύδου, τὸν ἀλεξάνδρου χαλκὶν τὸν τιμῆς ἀνανίαν τὸν νεβεδαίου διάδοχον δὲ ἀλεξάνδρῳ κέμαιος ἀφίκετο διάδοχος, καὶ πολὺν τὸν βίον ἡρῴδης ὁ μεγάλου βασιλέως ἀγρίππα ἀδελφὸς, ὀγδόῳ τὸν κλαυδίου καίσαρος ἄρχοντος ἔτει, καταλιπὼν τρεῖς υἱοὺς, ἀριστόβουλον μὲν, ὃν τὸν πρώτης αὐτῷ τεχθέντα γυναικὸς, ὃν βερνίκη ἡ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρὸς βερνικιανὸν, καὶ ὑρκανὸν. τὸν δὲ ἐγγὺς αὐτοῦ κλαύδιος καῖσαρ ἀγρίππᾳ τῷ νεωτέρῳ δίδωσι τὴν τετράρχειαν δὲ ἐμπεσούσης τῇ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλει, κινήσεως τὴν τῶν ἰουδαίων πρᾶγμα διοικοῦντος, ἐφ' ἅπερ καὶ τοῦτο πολλοὶ τῶν ἰουδαίων, καὶ δεύτερον ἀφηγήσομαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς πολλοὶ τῶν ἰουδαίων ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀπώλοντο.

ΤΗς πάσχα προσαγορευομένης ἑορτῆς ἐπιτελοῦσι κατὰ τοὺς ἐθνικοὺς ἔστιν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρειν πολλοῦ καὶ πανταχόθεν πληθους συνακτοῦντος ἐπὶ τὴν ἑορτὴν, δείσας ὁ κύμανος μὴ νεωτερίσει τι περὶ τὸν τοιοῦτον πρόσωπον, κελεύει τοῖς στρατιώταις μίαν τῶν συναλαβοῦσαν τὰ ὅπλα ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ στοὰν ἐπὶ τοῖς ἑορταῖς ἐπιτηρεῖν, ὅπως μὴ τι παρανομήσωσιν οἱ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ. ἐπεὶ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ τῆς ἰουδαίας ἐπιτροπεύσαντες εἰώθεσι ἑορταῖς ἐπέτασσον. τετάρτη δὲ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς, τῶν στρατιωτῶν τις ἀνακαλύψας ἐπεδείκνυε τοῖς πλήθεσι τὰ αἰδοῖα, καὶ πρὸς ὕβριν θεασαμένων, ὀργὴ καὶ θυμὸς ἐπὶ τούτῳ, ἐκ ἑαυτοὺς ὑβρίσθαι λεγόντων, ἀλλὰ τὸν θεὸν τιμᾶσθαι. τινὲς δὲ τῶν θρασυτέρων τὸν κύμανον ἐλοιδόρουν, ὡς αὐτὸν τὸν στρατιώτην καθιστάντα λέγοντες. κύμανος δὲ ἀκούσας, ἐξ αὐτοῦ τὸν στρατιώτην καθιστάντα λέγοντες. κύμανος δὲ ἀκούσας, ἐξ αὐτοῦ τὸν στρατιώτην ἐπὶ τοὺς βλασφημοῦντας. παρῆνει μὴ τοιαῦτα ποιεῖσθαι νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πραγμάτων, μηδὲ ἐπὶ ἐξάπτειν τὴν ἑορτήν. μὴ πειθῶν δὲ, μᾶλλον δὲ ἐπὶ πλεῖστον βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ στρατόπεδον παντὸς

ἀπὸ

ἀναλαβόντες, ἦκον εἰς τ ἀντωνίαν, φρούριον ὂν ἐπὶ κα-
θήκοντι καὶ πρὸς πρωΐ ἱερὸν ὑπερκείμενον τοῦ ἱεροῦ. ὡς δὲ
ἠθροίζοντο τ τῶν γαλιλαίων, θεασάμενον τὸ πλῆθος, ἐ
φοβήθη, φεύγειν ὥρμησε. τ δ ἐξόδων στενῶν ὄντων, διὰ
τάχος νομίζοντες ὄπισθεν τ πολεμίων, ἐ συνωθούμενοι καὶ τ
φυγὴν, πολλοὶ ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέ-
φθειρον. δύο γὰρ μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τ καὶ τὸν
φόβον συνόντες φθαρέντων. πένθος δὲ λοιπὸν ἀντὶ τ
ἑορτ, καὶ πάντες σκεδασθέντες τ δύχων καὶ τ θυσιῶν, ὅπλοις
θρήνοις, καὶ κλαυθμοῖς ἐτεράπησαν. τοιοῦτον μὲν ἐκ τοῦ ἀσελ-
γοῦς γαλιλαίοις πάθημα γλυκὺς ὠδύσκλασεν. ὕστερον δὲ
αὐτῶν τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο, ἐ κακὸν ἄλλο μεγαλο-
πρεπὲς τ δὲ ἐφεστώτων ὅπλοις νεωτερισμοῦ τινες καὶ τὸν δη-
μοσίαν ὁδὸν ὡς ἑκατοστὸν σταδίων ἄπωθεν τῆς πόλεως σέ-
βαστον καίσαρος δοῦλον ὁδοιπορεῖν λησεύσαντες, ἅπασαν
αὐτοῦ τ κτῆσιν διαρπάζουσιν. ἀκούσας δὲ τὸ πραχθὲν
ὁ κέστιος, ἐυθὺς πέμπει γαλιλαίους, κελεύσας αὐτοὺς
τοὺς πλησίον κώμους διαρπάσαι, τοὺς δὲ ὑποφανεστέρους
αὐτῶν δήσαντες, ἐπ' αὐτὸν ἄγειν. τ δὲ παρήσειος ὑμνούμενος,
τ γαλιλαίων τὸν τοὺς μωσέως νόμους, ἔν τινι κώμῃ λαβὼν
κρυπτόμενος, πεσκομίσας εἰς τ πάντων ὄψιν, διέρρηξεν, ὑπὸ
βλασφημιῶν, καὶ πολλὰ καὶ κερτομιῶν. εἰ δὲ ἰουδαῖοι παρὰ τὰ
ἀκέστιον, καὶ πολλοὶ συνδραμόντες καλοῦσιν εἰς
καισάρειαν, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ὁ κέστιος ὤν, ἱκετεύον-
τες μὴ αὐτοὺς, ἀλλὰ τ θεὸν ὑπὲρ οἱ νόμοι καθυβρίσθη-
σαν ἐκδικῆσαι. ζῶ γὰρ ἔχι τοσούτων, τ πατρίων αὐτοῖς
ἔτι πεπυθεσμένων. ὁ δὲ κέστιος δέησας μὴ πάλιν
νεωτερήσαι τὸ πλῆθος, συμβουλευσάντων καὶ τ φίλων, τὸν
ἐπυθόμενα τῆς νόμοις γαλιλαίοις πελεκίσαι, ἔπεμψε τ
σπεῖραν ἐκ δολίχης μέλλουσαν ἐξάπιδος.

A cum armis convenire in Antoniam caſtellum, templo imminens, ut ſupra docuimus. vulgaris autem multitudo viſo adventu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cum eſſent anguſti viarum exitus, rati a tergo hoſtem inſeqvi, comprimebant ſe invicem inter fugiendum, & conculcabant in anguſtiis, ita ut perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata ſunt: verſaqve in luctum feſta lætitia, omnes ſacrificiorum & precationum obliti, dediderunt ſe lamentis ac ejulatibus: tantam cladem intulit unius militis impudentia. Vix hic luctus deſierat, cum aliud malum accidit. Qvidam enim qvi ex illa turba fugientes evaſerant, in publica via centeſimo ab urbe ſtadio Stephanum Cæſaris ſervum iter facientem aggreſſi ſunt latrocinio, omnesqve ejus diripuerunt ſarcinas. qvo audito Cumanus confeſtim eo miſit milites, juſſos ut vicos loco propinqvos diriperent. in hac populatione miles qvidam libros Moſaicos in qvodam vico inventos protulit, eosqve laceravit in conſpectu omnium, multis debacchatus & in legem & in gentem totam convitiis. Hoc ubi ad Judæos perlatum eſt, facto concurſu agmine magno petunt Cæſaream, in qua tum Cumanus agebat, ſupplicantes ut non ſuam, ſed læſi numinis ulciſceretur injuriam. Tum præſes veritus defectionem populi, de amicorum conſilio militem illum violatorem legis ſecuri feriit, atqve hoc modo tumultum jam repullulantem ſedavit.

Κεφάλαιον ε.
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς.

Γίνεται δὲ καὶ σαμαρείταις πρὸς ἰουδαίους ἔχθρα, διὰ τοιαύτην τινὰ αἰτίαν. ἑορτὴν τοῖς γαλιλαίοις ἐν τοῖς ἑορταῖς εἰς τὸν ἱερὰν πόλιν προσκυνοῦσιν, ὁδεύειν διὰ τῆς σαμαρέων χώρας, καὶ τότε καθόδου αὐτοῖς κώμης τ ναὶς λεγομένης, σαμαρεῖται μὲν καὶ μεγάλῃ πεδίῳ τινὲς συνάψαντες μάχῃ, πολλοὺς αὐτῶν ἀνεῖλον πολεμοῦντες δὲ τοὺς πραχθέντα τ γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς κέστιον ἀφίκοντο, καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν μετεῖναι τῶν ἀνηρημένων τ φόνου. ὁ δὲ χρήμασι πεισθεὶς τοῦ τ σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. ἀγανακτήσαντες δὲ ἐπὶ τούτῳ γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τ ἰουδαίων ἔπεισον ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. δουλείαν γὰρ καθ' αὑτὸν μὲν πικρὰν ἔλεγον εἶναι, τὸν ἐφ' ὕβρει δὲ παντὶ πᾶσιν ἀφόρητον. τ δὲ ἐν τέλει καταπεφρόνηκε αὐτῶν πειρωμένων, καὶ τοῦτον τὸν κέστιον ἐπαγγελλομένων δίκας ἐπιτρέπεσθαι τῶν ἀνηρημένων, ἐκείνους μὲν ἐσώζετο. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα ὁ βοηθὸν ἐλεάζαρον τ δ ἀβναίου καλέσαντες. λῃστὴς δὲ τὸν ἐπὶ πολλὰ τὸν ἀφεστηκὼς ἐν ὄρει πετραίῳ, κώμας τινὰς τῶν σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι. κέστιον δὲ τῆς πράξεως εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλαβὼν τὸν τῶν σεβαστηνῶν τέλεσι, καὶ πεζῶν πολλὰ τάγματα, τοῦς τε σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους, καὶ συλλαβὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. οἱ δὲ πρῶτοι τ τιμὴν καὶ γένους τ ἱερεσπολιτῶν, ὡς εἶδον εἰς οὖν

CAP. V.
Seditio Samaritas inter & Judæos orta.

VII. POſt hæc inter Samaritas & Judæos oritur diſſidium initiis talibus. Mos erat Galilæis per dies feſtos Hieroſolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliqvando igitur cum tranſirent vicum Samaritarum ditionis, qvi Nais dicitur, in Magno campo ſitus, commiſſa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum deſiderati ſunt. Id indigne ferentes eorum primates Judæos ad arma conciverunt, hortantes ut ſe in libertatem aſſererent. Servitutem enim etiam per ſe moleſtam, tum vero fieri intolerabilem, ſi cum ſubditorum injuriis conjuncta ſit. Cumqve magiſtratus lenire eos conarentur, pollicerenturqve ſe Cumano perſvaſuros, ut pœnas de cædis autoribus ſumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, aſcito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex profeſſo latro multis jam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vaſtaverat. At Cumanus cognitis qvæ geſta fuerant, aſſumit Sebaſtenorum alam, & qvatuor cohortes peditum: armatisqve etiam Samaritanis contra Judæos proficiſcitur: qvos aſſecutus multos perimit, plures vivos captos abducit. Tum vero Hieroſolymitanorum primi genere atq; honoribus, ut viderunt ad qvantam

calamitatem ventum sit, induti saccos, & capita sparsi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberosq; cum uxoribus captivos abducendos ut profanis nationibus serviant: rogabantq; ut mutato consilio, & abjectis armis qviescerent in posterum, & suas qvisqve domos repeterent. His verbis tandem persvasi dilapsi sunt, latrones vero ad loca munita reversi sunt denuo. Atqve ex eo tempore universa Judæa repleta est latronum receptaculis.

VIII. Porro Samaritanorum primates Numidium Qvadratum Syriæ præsidem tunc Tyri degentem, conveniunt, & Judæos accusant, qvod vicos eorum diripuerint ac incenderint, addentes non tam se ægre ferre propriam injuriam, qvam contemptam Romanorum potestatem, ad qvorum cognitionem spectaret de injuriis provincialium decernere: nunc istos qvasi nulli usqvam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus. quamobrem nunc se venisse, ut vindictam impetrarent a præside. Hæ fuerunt qverelæ gentis Samariticæ. Judæi contra & seditionis & pugnæ causam in Samaritas referebãt, sed maxime in Cumanum, qui muneribus illorũ corruptus tantam cædem dissimulanter tulerit. His auditis, Qvadratus judicium distulit, dicens se prolaturum sententiam, postqvam præsens apud Judæam rei veritatem exactius cognoverit. Ita tum infecto negotio discessum est. Paulo vero post Qvadratus venit in Samariam, ubi cum justisset reos causam suam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde qvod & Judæorum qvidam res novas moliti sint, in crucem egit qvos Cumanus vivos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam insitar urbis amplum, sedens pro tribunali, & iterum Samaritanorum causam audiens, didicit e quodam Samarita, Dortum Judæorum primatem cum aliis qvatuor sociis Judæos ad defectionem solicitasse: qvos præses affecit supplicio. Ananiam vero summum pontificem, & Ananum ducem vinctos Romam misit, ut apud Claudium Cæsarem facti sui rationem redderent. Primores enim Samaritanorum atqve Judæorum, simulqve Cumanum procuratorem, & tribunum Celerem ire in Italiam jussit ad imperatorem, ut sub eo judice decerneretur de his qvas inter se habebant controversiis. Ipse veritus ne novum aliquid Judæi molirentur adiit Hierosolyma: ubi pacata invenit omnia, populumq; occupatum patrio festo, & operantem sacrificiis. Credens igitur nihil novaturos, reliqvit agentes festa, & Antiochiam repetiit. Cumanus porro & Samaritæ Romam missi statuta die jubentur causam suam dicere. Comparaverant autem sibi favorem libertorum & amicorum Cæsaris: qvorum opera vicissent adversarios Judæos, nisi Agrippa junior tum Romæ degens, & Judæorum primores premi favore potentum videns, multis precibus obtinuisset ab Agrippina uxore Claudii, ut marito

A κακῶν μέγεθ@ ἦκεσι, μετενδυσάμενοι σάκκους, καὶ
κατὰ τὰς κεφαλὰς ἀναπλήσαντες, παντοίοις τοὺς ἐφε-
σῶτας ἐδυσκολοῦντες ἦσαν, καὶ πείθοντες τὸ ὄφθαλ-
μῶν ἀπόμβρους, καταισκαφησομένην μὲν αὐτῶν τὴν
πατρίδα, τὸ δ' ἱερὸν πυρπληθησόμενον, αὐτῶν δὲ καὶ γυ-
ναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμὸς ἐσομένους, μετα-
θέσθαι τὸν λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας, ἠρεμεῖν ἐπὶ
τὸ λοιπὸν ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὑτῶν. ταῦτα δὲ
εἰπόντες, ἔπεισαν. καὶ οἱ μὲν διελύθησαν, οἱ λῃσταὶ δὲ
B πάλιν τὰς ἐχυρὰς τόπους πάλιν ἀπῆλθον. ἐξ ἐκείνου δὴ ἡ
σύμπασα Ἰουδαία λῃστηρίων ἐπλήσθη. σαμαρέων δὲ
οἱ πρῶτοι, πρὸς Νομίδιον τετράρχην τῆς συρίας πρεσβευ-
σάμενοι, καὶ τὸν ἡγεμόνα ἐκεῖνον ἐν τύρῳ τυγχάνοντα πα-
ραγενόμενοι, κατηγόρουν τῶν Ἰουδαίων, ὡς τὰς κώμας αὐ-
τῶν ἐμπρήσαντας καὶ διαρπάσαντας. καὶ ταῦτα μὲν ὧν αὐ-
τοὶ πεπόνθασιν, οὐκ ἔτους ἀγανακτεῖν ἔφασκον, ὡς ὅτι
C ῥωμαίων καταφρονήσαντας, ἐφ' οἷς κρίνας ἐκεῖνος αὐτοὺς
ἔπρηξάν τινα ἐδικαίωσεν ἀδικῆσαι, ἢ νῦν ὡς οὐκ ἔχοντων ἡγεμό-
νας ῥωμαίους καταφρονεῖν. ἥκειν οὖν ἐπ' αὐτὸν ἐκ-
δικίας τεύξόμενοι. ταῦτα μὲν οἱ σαμαρεῖς κατη-
γόρουν. Ἰουδαῖοι δὲ καὶ τῆς στάσεως καὶ τῆς μάχης αἴτι-
οι γεγονέναι σαμαρεῖς ἔφασαν, πεσόντων δὲ νεύμα-
τος δώροις ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα, καὶ ἀδικησάν-
τα τὸν τ' ἀνηρημένων φόνον. καὶ κυαδράτ@
ἀκούσας, ὑπερτίθεσθαι τὸν κρίσιν, ἐπὶ πλεῖον δυσφανεῖς
D ἐπειδὰν εἰς τὸν Ἰουδαίων ἔθνος ἔλθῃ μάλιστα ἀκριβέστερον
πυθόμενος τὸν ἀλήθειαν. καὶ οἱ μὲν ἀπήεσαν ἄπρακτοι,
μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον ὁ κυαδράτ@ ἦκεν εἰς σαμά-
ρειαν, ἔνθα διακούσας αὐτῶν τῆς παρανομίας ὑπέλαβε
γεγονέναι σαμαρεῖς. ὡς δὲ καὶ Ἰουδαίων τινὰς νεωτερίσαντ-
τας ἔμαθεν, ἀνεσταύρωσεν, οὓς νεύματ@ ἔλαβεν αἰχ-
μαλώτους. κἀκεῖθεν εἰς κώμην τινὰ ἔθνος ἡμέρας
λύδδαν, πόλεως τὸ μέγεθ@ οὐκ ἀποδέουσαν, καθί-
σας ἐπὶ βήματ@ καὶ αὐτὸς τῶν σαμαρέων διακ-
E κούσας, διδάσκεται ἔθν@ τιν@ σαμαρέως, ὄνομα δέτους, καὶ τινες σὺν αὐτῷ
νεωτερισταὶ τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, πεῖσαι τὸν ὄχλον
ἐπὶ τὴν ῥωμαίων ἀποστάσ. κἀκείνους μὲν ὁ κυαδράτ@
ἀνελεῖν προσέταξεν. τὸν δὲ ἀνανίαν τὸν ἀρχιερέα,
καὶ τὸν στρατηγὸν ἄνανον δήσας, εἰς ῥώμην ἀπέπεμψε,
περὶ τῶν πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας κλαυδίῳ
καίσαρι. κελεύει δὲ καὶ τοῖς τῶν σαμαρέων πρώτοις, καὶ
F τοῖς Ἰουδαίων, κυμάνῳ τὶ ἐπιτρέπω, καὶ κέλερι, χιλί-
αρχ@ ἔτ@, ἐπὶ τῆς ἕδρας ἀπόντας πρὸς τ' αὐτοκρά-
τορα κελῆσαι μένειν ἐπ' αὐτῷ περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους
ζητήσεων. αὐτὸς δὲ δείσας μὴ τὸ πλῆθ@ τ' Ἰουδαίων
νεωτερήσῃ, εἰς τὸν τ' ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖ-
ται. καταλαμβάνει δὲ αὐτὸν ἑορτάζοντα, καὶ πάτ-
ριον ἑορτὴν τῷ ἄζυμ τελοῦσαν. πιστεύσας οὖν μηδέν
νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν γίνεσθ, καταλιπὼν ἑορ-
τάζοντας, ἐπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν. οἱ δὲ κυμα-
G νοῦ δὲ, καὶ τοὺς πρώτους τῶν σαμαρέων ἀναπεμφθέντες
εἰς ῥώμην, λαμβάνουσι δίκ@ ἐπ' αὐτοκράτορ@ ἡμέ-
ρων καθ' ἑκάστ@ τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων
λέγειν ἔμελλεν. αὐτὸς δὲ μεγίστη τῇ κυμανῷ, καὶ τοῖς
σαμαρεῦσιν ἐχθ@, δίκ@ τῶν καίσαρ@ ἀπελευθέρων,
ἐ φίλων, κἀν πλείστοις ἐντυγχάνοντ' Ἰουδαίων, εἰ μή περ ἀγρίπ-
πας ὁ νεώτερος ἐν τῇ ῥώμῃ τυγχάνων, καταπεσόντας
ἰδὼν τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρώτους, ἐδεήθη πολλὰ τῆς
ἐ αὐτοκράτορ@ γυναικὸς ἀγριππίνης πεῖσαι τ' ἀνδρα

Δημή-

Δεηθέντος περὶ τούτων τῷ αὐτοκράτορι τὴν δικαιοσύνην τιμωρήσασθαι τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως, καὶ κλαύδιος τῇ δεήσει ταύτῃ μαλαχθεὶς, καὶ δεξάμενος ὡς εὗρε τὰ κακῶν ἀρχηγοὺς τοὺς συμμαχεῖς ἡμομένους, τοὺς μὲν ἀναβάντας πρὸς αὐτὸν, ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι, τῷ κεμαίρῳ δὲ φυγὴν ἐπέβαλε. κέλερα δὲ τὸν χιλίαρχον ἐκέλευσεν ἀγθέντα εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάντων ὁρώντων ἅπερ τὴν πόλιν πᾶσιν συρεῖσθαι, ἔπειτα ἀποκτεῖναι. πέμπει δὲ καὶ κλαύδιος φήλικα πάλλαντος ἀδελφὸν τοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν πρεσηνεγμένου πραγμάτων. τῆς δὲ ἀρχῆς δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς, δωρεῖται τὸν ἀγρίππαν τῇ φιλίππου τετραρχίᾳ, καὶ βατανέᾳ, προσθεὶς αὐτῷ τὴν τραχωνίτιν σὺν ἀβίλᾳ. λυσανίου δὲ αὕτη γεγόνει τετραρχία. τὴν χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται, δυνασεύσασαν τούτοις ἔτη τέσσαρα. λαβὼν δὲ τὴν δωρεὰν ὧδε καίσαρος ἀγρίππας, ἐκδίδωσι πρὸς γάμον ἀζίζῳ τῷ ἐμεσῶν βασιλεῖ προτιμήσαντι, δρουσίλλαν τὴν ἀδελφήν. ἐπιφανὴς γὰρ ὁ ἀντιόχου τοῦ βασιλέως παῖς, παρητήσατο τὸν γάμον μὴ βουληθεὶς εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη μεταλαβεῖν, καίπερ ἔτι πρὸς αὐτῆς προσποιούμενος τῆς πατρός. καὶ μαλάμμην δὲ ἐξέδωκεν ἀρχελάου τοῦ ἑλκίας παιδὶ, πρότερον ἀπὸ ἀγρίππα δ' πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ, καὶ γυναῖκα γεγονυῖαν βερνίκη. ἀλλύονται δὲ τῇ δρουσίλλῃ πρὸς τὸν ἄζιζον οἱ γάμοι, μετ' ὀλίγον χρόνον, τοιαύτης ἐμπεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν τῆς ἰουδαίας ἐπετρόπευε φήλιξ ἡσασάμενος τοῦτον, ὃς γὰρ ἦν κάλλει πασῶν ἀφερέστατα, λαμβάνει τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν, καὶ σίμωνα ὀνόματι τῶν ἑαυτοῦ φίλων ἰουδαίων κύπριον ὄντα, μάγον εἶναι σκηπτόμενον, πέμπων πρὸς αὐτὸν, ἔπειθε τὸν ἄνδρα καταλιπεῖν αὐτῷ γήμασθαι, μακαρίαν τιθεὶς ἐπαγγελλόμενος, μὴ ὑπερηφανήσασιν αὐτόν. ἡ δὲ κακῶς πεπεῖσθαι, καὶ φυγεῖν τὸν ὀκτῆς ἀδελφῆς βερνίκης βουλομένη φθόνον, ἀλλὰ γὰρ τὸ κάλλος παρ' ἐκείνην ἐν σὺν ὀλίγοις ἐλάττετο, ὠφελεῖσθαι τὰ πάτρια νόμιμα πείθεται, καὶ τοῦ φήλικος γήμασθαι. τεκοῦσα δὲ ἐξ αὐτοῦ παῖδα προσηγόρευσεν ἀγρίππαν. ἀλλ' ὃν μὲν τρόπον ἐνεώτερος, ἐκεῖνος σὺν τῇ γυναικὶ κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν τὴν βεσβίου ὄρους ἀπώλετο καίσαρος χρόνων ἠφανίσθη, μηδὲν ταῦτα δηλώσω. βερνίκη δὲ μετὰ τὸν ἡρῴδου τελευτὴν ὃς αὐτῆς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγεγόνει, πολὺν χρόνον ἐπιχηρεύσασα, φήμης ἐπισχούσης ὅτι τῷ ἀδελφῷ συνοικεῖ, πείθει πολέμωνα, κιλικίας δὲ τὸν ἔτος βασιλεύοντα, περιτέμνεσθαι ἀγαθὸν πρὸς γάμον αὐτῆς. ἔτως γὰρ ἐλέγχειν ὡς τὰ ψεύδη τὰς ἀγαθολάς. καὶ ὁ πολέμων ἐπείθη μᾶλλον, διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς, ἀ μὲν ἐπὶ πολὺ συνέμενεν ὁ γάμος, ἀλλὰ βερνίκη δι' ἀκολασίαν ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν πολέμωνα. ὁ δὲ ἅμα τῷ γάμῳ, καὶ τῆς ἕξεως τῶν ἰουδαίων ἐμμένειν ἀπήλλακτο. τῇ αὐτῇ δὲ ἡμέρᾳ καὶ μαλάμμην ὠμολόγησαμένην τὸν ἀρχέλαον, σωφρονεῖν δημητρίῳ τῷ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων πρωτεύοντι ἡβᾷ τε καὶ πλούτῳ, τότε δὲ καὶ τὴν ἀλαβαρχίαν αὐτὸς εἶχε. ἡβώμενον δὲ αὐτῇ παῖδιον ἐξ ἐκείνου ἀγρίππινον προσηγόρευσεν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἑκάστου τούτων, μετ' ὀλίγον ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. πλοῦτος δὲ καὶ καίσαρ βασιλεύσας, ἔτη δέκα τρία, μῆνας ὀκτὼ πρὸς ἡμέραις ἔκτον, καὶ λόγου τοῦ ὧδέ πῃ τινων, ὡς ἐπὶ τῆς γυναικὸς ἀγριππίνης φαρμάκοις ἀνῃρηται. τούτῳ

A persvaderet legitime causam cognoscere, & in deprehensos tumultus autores justam proferre sententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus ut comperit a Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad judicium venerant supplicio tradidit. Cumanum vero mulctavit exilio. Celerem vero tribunum jussit perductum Hierosolymam inspectante toto populo raptari per vias, atqve ita enecari

B hominem. Procuratorem deinde in Judæam misit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Post hæc anno imperii sui duodecimo Agrippam donavit Philippi tetrarchia & Batanæa, adjuncta his Trachonitide cum Abila, quæ tetrarchia Lysiæ fuerat. Chalcidem vero ei abstulit, cum jam dynasta illius fuisset quadriennio. His donationibus ornatus a Cæsare juvenis collocavit Azizo Emesenorum regi circumciso sororem Drusillam. Epi-

C phanes enim Antiochi regis filius recusavit ejus nuptias, quod mutata sententia Judæorum religionem amplecti nollet, ut erat pollicitus puellæ parentibus. Mariamnen quoque matrimonio conjunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre jam ante desponsata fuerat: ex quibus nata est filia Bernice nomine. Drusilla autem non multo post dimissa ab Azizo ex causa hujus-

D modi. Felix cum esset Judææ procurator, visa hac fœminarum omnium pulcherrima amore ejus captus, Simonem amicum suum, Judæum genere Cyprium, pro magno se gerentem ad eam misit, qui mulierem solicitaret ut relicto priore marito ipsi nuberet, beatam fore pollicens, si non fastidiret hominem. illa male consulta volens evadere molestationes sororis Bernices, invidentis sibi formæ præcellentiam, consensit calcata re-

E ligione patria Felici nubere: natoq; ex hoc marito filio nomen Agrippæ imposuit: qui jam adultus quomodo cum uxore perierit Vesuviani clade incendii tempore Titi Cæsaris, dicemus postea. Porro Bernice post Herodis obitum, qui idem maritus ejus & patruus fuerat, aliquanto tempore in viduitate acta, cum spargeretur rumor cum fratre eam congredi, svasit Polemoni

F regi Ciliciæ, ut circumcisus prius se duceret, rata sic se coarguturam mendacium. Nec recusavit Polemon inductus maxime mulieris divitiis: id tamen conjugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam ut fertur discedente ab eo Bernice: qui mox desertus ab uxore, & ipse Judaicæ religionis desertor factus est. Eodemqve tempore etiam Mariamne dedignata Archelaum migravit in thalamum Demetrii, primi

G inter Alexandrinos Judæos tam opibus quam genere, & tum Alabarchiæ magistratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum singulis post dicemus diligentius. Cæterum Claudius Cæsar exactis in imperio tredecim annis, & octo mensibus, die-

X. busqve viginti fato functus est, asseverantibus quibusdam sublatum esse uxoris veneficio, hujus

mulieris pater fuit Germanicus Imperatoris frater, maritus vero Domitius Ænobarbus unus ex Romanis illustrioribus: post cujus mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem uxorem Messalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octavii. nam Octaviam omnium suorum liberorum natu maximam ex Pætina prima uxore susceperat: qvam Neroni collocavit. sic enim nomen privigno adoptato mutaverat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus a patre acciperet successionem imperii, volensq; principatum suo filio qværere, procurata ut fertur morte Claudii, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem consalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum clam veneno sustulit, nec multo post Agrippinam matrem suam ferro propalam, hanc illi gratiam non pro nativitate solum referens, verumetiam qvod ejus artibus ad imperium provectus sit. Occidit & uxorem Octaviam, multosqve viros illustrissimos, qvasi conjuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim qvi res Neronis scripserunt: qvorum aliqvi in gratiam ejus ut bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alii indulgentes suis odiis, tam impudentibus mendaciis in ejus famam debacchati sunt, ut merito damnandi sint in historia. qvos equidem non miror de Nerone mentitos, qvando ne superiorum qvidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, qvos tanto post nati nulla justa de causa odisse poterant. sed istis veritatis contemptoribus liceat ut libet scribere, qvando delectari videntur hac licentia. nos vero qvibus propositum est a veritate nusqvam discedere, qvæ a nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: qvæ vero nobis Judæis acciderunt, ea non tanqvam obiter tractamus, ne calamitatum qvidem ac erratorum commemoratione vitata. Ergo ad XI. res nostras narrandas revertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius a Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ, donavit, jubens Tiberiada & Tarichæas parere ejus imperio: addita his & Juliade trans Jordanem sita, agroq; ejo habitato vicis qvatuordecim.

CAP. VI.

Gesta Felicis Judææ præsidis.

CÆterum Judææ res prolabebantur usqve in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitiqve vulgi seductoribus. qvorum multos, sicut & latrones, Felix

πατηρ μὲν ἦν γερμανικὸς καίσαρ ὁ ἀδελφὸς, ἀνὴρ δὲ δομέτιος ἀηνόβαρβος ὁ τῶν ἐπισημοτάτων ἕνα. ὃν πολλὴν σπουδὴν ποιησάμενος ἔγημε μετὰ ταῦτα τὴν μητέρα τῶν ἀδελφῶν νέρωνα κλαύδιος ἄγων ἐπὶ γάμον, ἐπαγόμενον καὶ παῖδα ἐκ τοῦ προτέρου ὁμώνυμον τῷ πατρί. προαπήρκει δὲ τῷ γυναικὶ μεσσαλίνα ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἦσαν νέρων βρεττανικὸς, καὶ ὀκταουία, καὶ ἰουλία, ἡ δὲ πρώτη τῶν ἀδελφῶν λαβοῦσα πατρὸς τὸν πρῶτον γαμετὴν εἶχε. καὶ δὴ τὴν ὀκταουίαν ἤρεσεν τῷ νέρωνι, ἅτε πρεσβύτερον αὐτοῦ ὄντα λέγειν εἰσποιησάμενον ἰδίαν ὁ κλαύδιος. ἐπεὶ δὲ ἡ ἀγριππῖνα μὴ ὁ βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς τῆς πατρὸς τὴν ἀρχὴν λάβοι, τῷ ἰδίῳ παιδὶ προαρπάσαι βουλομένη τὴν ἡγεμονίαν, τὸν μὲν θανάτου κλαυδίου, καθάπερ λόγος, διεπράξατο δὲ τῷ ἀρχῆς ἡμᾶς πέμπειν τῶν στρατιωτῶν ἐπάρχους, τόν τε ἀπελλῆν ἥρωτα τοὺς πολίτας διωκομένους ἀπὸ ἰουλίας εἰς τὸ παρεμβαλεῖν τὴν ῥώμην, καὶ προαγορεύσαντας αὐτὸν αὐτοκράτορα ἡμῖν τὴν ἀρχὴν ἔτω τῷ βρεττανικῷ μὲν αἰτίαν τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ δίκην φαρμάκων. φανερὰν δὲ ἐποιεῖτο μάχην τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ φονεύει, πάντων ἀμφιδοξοτάτους αὐτῇ, ἃ μόνον τὰ ἡδέως, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπιτυχίας μηχανᾶς τῶν ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἐδέξαλεσε τῷ ἢ τὸ ὀκταουίαν ἢ σενεκᾶ, πολλάς τε ἐπιφανεῖς ἀνδρῶν ὡς ἐπ' αὐτὸν ἐπιβουλὰς φωραθέντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, εἴ τῳ πλείων χρεία φθονῶν. πολλοὶ γὰρ τὰ περὶ νέρωνα πεπεχάσιν ἱστορίαν. ὧν οἱ μὲν, ὡς χάριν εἰσπραττόμενοι παρ' αὐτοῦ, τἀληθείας ἠμέλησαν, οἱ δὲ ὡς μισεῖν τὰ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς, ἅτως ἀναιδῶς ἐπεπαρῴνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίους αὐτοὺς ἐνίοις καταγνῶναι. θαυμάζω δὲ οὐκ ἔπαθόν μοι τοὺς περὶ νέρωνος ψεύσματος, ὅτε μηδὲ τὰ περὶ αὐτοῦ ἡμῶν ἀκριβῶς τὴν ἀλήθειαν τὰ ἱστορίας πεπεισμένοις, καὶ τοῖς ἐπὶ τοῖς ἐπὶ τοῖς ἐπ

καθ' ἑκάστην ἡμέραν σὺν τοῖς λῃσταῖς λαμβάνων, ἀνή- A qvotidie comprehensos affigiebat suppliciis: & ρει, καὶ ἐλεάζαρον τὸν Δειναίου παῖδα, τὸν συγκεκροτηκότα τῶν λῃστῶν τὸ σύστημα, δι' ἑτέρας ἐλπίδος ζῶντα. πίστιν γὰρ αὐτῷ παρεσκευάσας ὑπὲρ μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, πείθει πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι, καὶ δήσας, ἀνέπεμψεν εἰς Ῥώμην. ἔχων δ' ἀπεχθῶς πρὸς τὸν ἀρχιερέα τὸν Ἰωνάθην ὁ Φῆλιξ διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουθετεῖσθαι περὶ τὰ κρείττονα παρεῖσθαι τὰ κατὰ τὴν ἰουδαϊκὴν πραγμάτων, μὴ ἐπὶ μέμψιν αὐτὸς ὀφλοίη τοῖς ἀεὶ δεομένοις ἐπιτρέπων ὧν ἂν ἐκεῖνος παραιτήσηται τῶν Ἰουδαίων ἕνεκα. ἐπεμφθήκει τῆς Ἰουδαίας ἕτερον, πρᾶξαι ἐπιτάξων διὰ τῆς μεταστῆσαι τὸν συνεχῶς ἐνοχλοῦντα αὐτῷ γενόμενον. βαρὺ γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι, τὸ συνεχῶς νουθετεῖν. καὶ δὴ λαβὼν πεισάντης αἰτίας ὁ Φῆλιξ τὸν ἀρχιερέα τὸν Ἰωνάθην φίλον, ἱεροσολυμίτην τὸ γένος, δώρων ἐνόμισε, πείθει χρήματα δώσων ἐπαγγελλόμενος, ἐπιταγῶν τῆς Ἰωνάθου τοὺς λῃστὰς ἀνελεῖν. καὶ οἱ παρακούσαντες ἐμηχανήσαντο λαβόντες τὸν λῃστῶν πρωτοβλαβῆ τοιούτῳ τρόπῳ τὸν φόνον. ἀνέβη- C σαν τινες αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν θεὸν, ὑπὸ τὰς ἐσθῆτας ἔχοντες ξιφίδια, καὶ συναναμιχθέντες τῷ Ἰωνάθῃ, κτείνουσιν αὐτόν. ἀνεκδικήτως δ' ὁ φόνος μεμηχάνητο, μὴ πάσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαινούσης ἐν ταῖς ἑορταῖς οἱ λῃσταὶ, καὶ τὸν σίδηρον ὑπὸ μάλιστα κεκρυμμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς πλήθεσιν, ἀνῄρουν μὲν τινας ἑαυτῶν ἐχθρὸς, ὃς δ' ὑπὸ χρήμασιν ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, ἀ μόνον κατὰ τὴν ἄλ- D λην πόλιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἱερὸν ἐτόλμων. καὶ γὰρ ἐκεῖ σφάττειν ἐτόλμων, οὐδὲ ἐν τούτῳ δοκοῦντες ἀσεβεῖν. ἀλλὰ δὴ τὸ οἴκοθεν καὶ τὸν θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ὑποτραφλᾶσαι μὲν ἡμῶν τὴν πόλιν, τὸ δ' ἱερὸν, ὃν ἔτι καθαρὸν οἰκητήριον αὐτῷ κρίναντα, ῥωμαίους ἐπαγαγεῖν ἡμῖν, καὶ τῇ πόλει καθάρσιον πῦρ, καὶ δουλείαν ἐπιβαλεῖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, σωφρονῆσαι ταῖς συμφοραῖς βουλόμενον ἡμᾶς. τὰ μὲν οὖν τῶν λῃστῶν ἔργα, τοιαύτης ἀνοσιότητος ἐπλήρει τὴν πόλιν. οἱ E δὲ γόητες, καὶ ἀπατεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἐπῆλθον αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρημίαν ἕπεσθαι. δεῖξειν γὰρ ἐφασαν σαφῆ τέρατα καὶ σημεῖα, κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν γιγνόμενα, καὶ πολλοὶ πεισθέντες, τῆς ἀφροσύνης τιμωρίας ὑπέσχον. ἐνεχθέντας γὰρ αὐτοὺς Φῆλιξ, κατέλαβεν. ὁ Φοινικικὴν δέ τις ἐξ αἰγύπτου κατὰ τὸν καιρὸν εἰς τὴν ἱεροσόλυμα, προφήτης εἶναι λέγων, καὶ συμβαλλόντων τῷ δημοτικῷ πλήθει σὺν αὐτῷ πρὸς ὄρος τὸ προσαγορευόμενον ἐλαι- F ῶν ἔρκειν, ὁ κατὰ τῆς πόλεως ἄντικρυς κεῖμενον ἀπέχει σταδίῳ πέντε. ἔλεγεν γὰρ αὐτοῖς ἐνθένδε ἐπιδείξειν, ὡς πεσοῦνται κατ' αὐτοῦ, τείχη τὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν τείχη δι' ὧν τὴν ὁδὸν αὐτοῖς παρέξειν ἐπηγγέλλετο. Φῆλιξ δ' ὡς ἐπύθετο ταῦτα, κελεύει τοὺς στρατιώτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ μετὰ πολλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν ὁρμήσας ἐπὶ τοὺς ἱεροσολυμεῖς, προσβαλὼν τοῖς περὶ τὸν αἰγύπτιον, τετρακοσίους μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε. διακοσίους δ' ζῶντας ἔλαβεν, ὁ δ' αἰγύπτιος αὐτὸς διαδράσας ἐκ τῆς μάχης ἀφανὴς ἐγένετο. πάλιν δ' οἱ λῃσταὶ τὸ δῆμον εἰς τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ἠρέθιζον, μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς λέγοντες, καὶ τοὺς τῶν ἀπειθούντων κώμας ἐμπιπράντες διήρπαζον. γίνεται δὲ καὶ τῶν καισαρέων εἰκοντῶν ἰουδαίων, στάσις πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ συρους περὶ ἰσοπολιτείας. οἱ μὲν γὰρ ἰουδαῖοι, πρωτεύειν ἠξίουν· διὰ τὸν κτίσαντα τῆς καισαρείας ἡρῴδην αὐτῶν βασιλέα, γεγενῆσθαι τὸ γένος ἰουδαῖον. σύροι δὲ τὰ μὲν in his Eleazarum Dinæi filium, qvi non mediocrem latronum globum circa se habebat, dolo vivum in potestatem suam redegit: data enim ei fide qvod nihil mali esset passurus, persvasit ut ad se veniret: moxqve vinctum Romam transmisit. cumqve odio prosequeretur Jonatham summum pontificem, ut admonitus ab eo sæpe de administrandis melius rebus Judaicis, ne omnium erratorum invidia publica in ipsum recideret, ad cujus preces Cæsar hunc procuratorem miserat, rationem excogitavit qva liberaretur ab ejus molestis interpellationibus. Grave enim est nocendi cupidis, si admoneantur crebrius. Qva de causa Felix amicum Jonathæ fidissimum Doram Hierosolymitam genere induxit promissa pecunia, ut sicarios ipsi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præsidis perfecit his artibus. Qvidam qvasi religionis ergo in urbem ascenderunt sicis clam succincti sub vestibus, qvi permixti Jonathæ famulitio peremerunt hominem. cujus facinoris qvia nemo ultor extitit, invitati hac licentia sicarii per singula festa ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter privatas inimicitias, alios conducti pecunia, idqve non modo in reliqvis urbis partibus, sed in ipso templo etiam. nam & ibi interdum ausi sunt cædes patrare, ac si nihil hoc modo pietatem læderent. unde fas est credere Deum tanta impietate offensum aversatum esse Hierosolyma: temploqve ut non amplius puro domicilio Romanos induxisse purificaturos id flammis lustralibus: gentiqve cum liberis simul & uxoribus servitutis jugum imposuisse, qvo castigatiores redderentur hoc infortunio. Et urbs quidem talibus incestabatur latrociniis. Impostores autem & magi turbas illectas post se trahebant in solitudines, pollicentes se divinitus ostensuros eis clarissima signa & prodigia: persvasaq; multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit. Eodem tempore qvidam ex Ægypto venit Hierosolyma vatem se esse profitens & plebi svadens ut secuta se in montem Olivveti ascenderet, qui e regione urbis ad qvintum abest stadium: illic enim visuros suo jussu cadere Hierosolymorum mœnia, ita ut per eorum ruinas aditus in civitatem pateat. Qvo cognito Felix jubet milites arma sumere: stipatusq; multis eqvitibus ac peditibus erumpens invadit turbam seductam ab Ægyptio: qvorum qvadringentis occisis, ducentos vivos cepit: Ægyptius ipse pugna elapsus disparuit. Post hæc latrones rursum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non assentientium vicos direptos absumebant incendiis. Apud Cæsaream qvoqve inter Judæos habitatores & Syros de pari jure civitatis rixa exorta est. nam Judæi potiore conditione volebant esse, qvod urbis ejus conditor Herodes rex fuerit Judæus genere: id Syri non

XIX.

XIII.

inficiabantur qvidem, sed ajebant urbem turrim Stratonis dictam a principio, qvo tempore nullum Judæum habitasse inibi. Qvæ res post pervenit ad cognitionem præsidum, correptisqve ex utraqve parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atqve hoc modo seditionem compresserunt aliquandiu. rursum enim oppidani Judæi freti divitiis per contumeliam Syros lacessebant convitio. qui tametsi inferiores, qvod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo qvod plurimi Romanis per ea loca militantium Cæsarienses essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Judæos convitia. deinde ad lapides ventum est, ita ut multi utrinqve vel sauciarentur vel caderent. pænes Judæos tamen fuit victoria. Felix autem ut vidit contentionem progressam usqve ad belli speciem, prosiliens rogabat Judæos ut desinerent: quibus non parentibus immisit armatos milites: multisqve cæsis, plures captivos fecit: & multas eorum domos divitiis refertas in prædam concessit militibus. Judæorum vero honoratiores ac modestiores sibiipsis timentes rogaverunt Felicem ut militibus receptui caneret, parceretqve jam, & resipiscendi facultatem concederet: id quod præses indulsit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa rex summum sacerdotium Ismaeli contulit Phabæi filio: & ipsi summi pontifices dissidere cœperunt a sacerdotibus & primatibus Hierosolymitanorum civium, singuliq; incedebant stipati manu audacissimorum & seditiosorum hominum, conflictantesque inter se mutuis certabant convitiis & lapidationibus: nec erat qui compesceret, quasi vacante urbe magistratibus. In tantum autem exarsit summorum pontificum impudentia, ut auderent servos suos in areas mittere, qui auferrent debitas sacerdotibus decimas, aliquotque pauperiores e sacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia seditiosorum quam justitia.

CAP. VII.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis.

CÆterum postquam Felici successor Porcius Festus a Nerone missus est, primores Judæorum Cæsaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi: dedissetq; omnino pœnas injuriarum quibus Judæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, XIV. qui tum in pretio erat apud principem. Cæsariensium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc vero Græcis epistolis scribendis præerat, magna pecunia corruperunt ut impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Judæis ejus civitatis jus, hactenus commune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facile obtinuit. ex his literis postea calamitatum nostrarum omnium causæ ortæ sunt. Judæi enim Cæsarienses ubi cognoverũt qvę scripta sunt, magis etiam perstabãt in seditionib.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τῆς ἀρχῆς Φήστου Πορκίου, καὶ περὶ τῶν σικαρίων.

ΠΟρκίου δὲ Φήστου διαδόχου Φήλικι πεμφθέντος ὑπὸ Νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῶν Καισαρέων τῶν ἐν τῇ μητροπόλει Ἰουδαίων, εἰς τὸ ῥώμῃ ἀναβαίνουσι, κατηγορῆσαι Φήλικος. καὶ πάντως ἂν ἐδεδώκει τιμωρίαν τῶν εἰς Ἰουδαίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτοῦ ὁ ἀδελφὸς Πάλλας ὑπὲρ καλέσαιτο συνεχώρησε, μᾶλλον δὲ τότε διὰ τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. καὶ τὴν κατηγορίαν δὲ οἱ πρῶτοι δύο σύροι, Βήρυλλος, παιδαγωγὸς ὢν Νέρωνος, πάσχειν τὰ ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν ὑπηρετῶν πεφθόμενος, πείθουσιν πολλοῖς χρήμασιν αἰτησαμένους ὑπὲρ Νέρωνος αὐτοὺς ὑπηρετῆσαι ἀκυρῶσαι τὰ Ἰουδαίοις πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτείαν. καὶ Βήρυλλος τὰ αὐτοκράτορα παρακαλέσας ἐπέτυχε χάριτος τὰ ὑπηρετῆσαι τῇ ἐθνικῇ μοίρᾳ τῶν μὴ τὰ αὐτὰ κακῶν τοῖς ἀπὸ πρέχειν. πυθόμενοι δὲ οἱ τὰ ἡμισάρεια Ἰουδαῖοι παραφέντες πρὸς τοὺς σύρους, σπουδὴν μᾶλλον ἐποιοῦντο

μέχρι δὴ τοῦ πολέμου ἐξῆψαν. ἀφικομένῳ δ' εἰς τ' Ἰουδαίαν Φήστῳ, συνέβαινε τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τ' ληστῶν κακωθῆναι, τ' κωμῶν ἀπασῶν ἐμπιπραμένων τε καὶ διαρπαζομένων. καὶ οἱ σικάριοι δ' καλούμενοι, λῃστὴς δέ ἐστιν ἔπος, τότε μάλιστα ἐπανήνυον χρώμενοι ξιφιδίοις Περσικοῖς μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τ' παρ' αὐτῶν ἀκινάκαις, ὅπερ καμπτοὺς δ' καὶ ὡς ἁρπάλης ὑπὸ τῶν ῥωμαίων σίκας καλουμένους ἀφ' ὧν καὶ τ' προσαγορείαν οἱ λῃστεύοντες ἔλαβον πολλὰς ἀναιροῦντες. ἀναμιγνύμενοι γὰρ ἐν τ' ἑορτ', καὶ ταῖς ὁδοῖς καὶ τὸ πρόσπορον ἅπαν, τῷ πλήθει, παντα χόθεν εἰς τὴν πόλιν ὅτι τὴν δόσεσιν συρρεόντων, ἧς βουληθῶν ῥᾳδίως ἀπεστέρουν. πολλάκις δ' καὶ μεθ' ὅπλων, ὅτι τοὺς κώμους τ' ἐχθρῶν ἀφικόμενοι, διήρπαζον, καὶ ἐνεπίμπρασαν. πέμπει δ' Φῆστος δύναμιν ἱππικὴν τε καὶ πεζικὴν ὅτι τοὺς ἀπατηθέντας ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου γοητείᾳ, σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλομένῳ, καὶ παύσειν κακῶν εἰ βουληθεῖεν ἕπεσθαι μέχρι τ' ἐρημίας αὐτοῦ. καὶ αὐτόν τι ἐκεῖνον τ' ἀπατήσαντα, τ' τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμφθέντες. κατ' δ' τ' καιρὸν τοῦτον, ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας ὠκοδόμησατο μεγέθει διάφορον οἴκημα ἐν τῷ βασιλείῳ ἐν ἱεροσολύμοις, πλησίον δ' ξυστοῦ. ὅπερ βασίλειον ἐγεγόνει ὑπὸ τ' ἀσαμωναίᾳ παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ δ' κεῖτο κείμενον τοῖς κατ' ἐκεῖνα ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις τὴν πόλιν ὅτι περισκέπτεσθαι παρέχειν τ' θέαν, ἧς ἐφίεται ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφεώρα καταλυομένου τε κατ' τὸ ἱερὸν πρόστομα. τοῦτο δ' θεασάμενοι τ' ἱεροσολυμιτῶν οἱ πρέχοντες, δεινῶς ἐχαλέπηνον. οὐ γὰρ νεῦ πάτριον οὐδὲ νόμιμον ἡμῖν, τὰ κατ' τὸ ἱερὸν δρώμενα κατοπτεύειν, καὶ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. τοῖχον οὖν ἐγείρουσιν ὅτι τ' ἐξέδρας ὑψηλὸν, ἧπερ ἦν ἐν τῷ ἔσωθεν ἱερῷ τετραμμένῃ πρὸς δύσιν. ὁ μόνον δ' βασιλικὸν περιελόντες τὸν ἄνωθεν ἕτερον οἰκοδομηθεὶς ἀπετέμνετο, ἀλλὰ καὶ δυτικῆς στοᾶς τ' κατ' τὸ ἱερὸν ἔξωθεν ἧσαν, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ ῥωμαῖοι τ' ἑορτῆς ἐπιοῦσιν διὰ τὸ ἱερόν. ὅτι τούτοις ἠγανάκτησαν ὅτι βασιλεὺς ἀγρίππας, μάλιστα δ' Φῆστος ὁ ἔπαρχος, καὶ προσέταξεν αὐτοῖς καθελεῖν. οἱ δ' παρεκάλεσαν ἐξουσίαν αὐτοῖς δοῦναι πρεσβεύσασθαι περὶ τούτου πρὸς νέρωνα, ζῶν γὰρ ἂν μὴν καθαιρεθέντος τινὸς μέρους τ' ἱεροῦ. συγχωρήσαντος δ' Φήστου, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πρὸς νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα, καὶ ἰσμάηλον τ' τοῦ χιερέα, καὶ ἑλκίαν τ' γαζοφύλακα. νέρων δ' ἀγαπήσας αὐτοῖς, ἃ μέν συνέγνω αὐτοῖς δ' πεπραχθέντος, ἀλλὰ καὶ συνεχώρησεν ἕως ἐὰν τ' οἰκοδομίαν, τῇ γυναικὶ ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ ἦν, ἱκετεύσαντες παρ' ἐκείνου τὴν Ἰουδαίων δεηθεῖσαν χαριζόμενος, ἢ τοῖς μὲν δέκα, προσέταξεν ἀπιέναι, τ' δ' ἑλκίαν, καὶ τ' ἰσμάηλον ὁμηρεύσαντας παρ' ἑαυτῷ κατέσχεν. ὁ δ' βασιλεὺς τοῦτο, ὡς ἐπύθετο, δίδωσι τ' ἀρχιερωσύνην ἰωσήπῳ τῷ σίμωνος παιδὶ ἀρχιερέως, ὀνομαζομένῳ δ' καβῖ.

A donec initium belli conflatum eſt. Cum autem veniſſet in Judæam Feſtus, offendit totam afflictam a latronibus vicos paſſim populantibus, quorum ferociſſimi appellati ſicarii. tunc ad maximum numerum excreverant, utentes gladiolis inſtar acinacis Perſici, incurvis, qvales ſicas Romani nominant, unde latronibus ipſis cognomen eſt inditum, multorum cæde infamibus: B qui, ut jam dictum eſt, feſtis diebus admixti turbæ undiqve in urbem confluenti religionis gratia, nullo negotio qvotqvot collibuiſſet tollebant de medio. aliqvando etiam armati invadebant inimicorum vicos, direptosqve tradebant incendio. Feſtus autem eqveſtres & pedeſtres copias miſit contra qvendam impoſtorem magum, qvi homines poſt ſe trahebat in ſolitudinem, deceptos vanis promiſſis, qvaſi ope ejus incolumes e- C vaſuri eſſent a malis omnibus, hi univerſi una cum ſeductore ab immiſſis militibus oppreſſi ſunt. Eodem tempore Agrippa rex extruxit inſi- XV.
gni amplitudine domum prope porticum in regia Hieroſolymitana, qvæ Aſſamonæorum fuerat, ſitam in edito loco, unde amœniſſimus proſpectus patebat contemplari urbem volentibus, cujus voluptatis rex cupidus e cubiculo ſpectabat qvicqvid circa templum fieret. id ubi vide- D runt Hieroſolymitani proceres, tulerunt indigniſſime. neq; enim leges noſtræ concedunt ſpectari qvid agatur in templo, præſertim ſacrificia. qvamobrem altum parietem excitaverunt ſupra exhedram, qvæ erat in interiore templo verſa ad ſolem occiduum. hæc non ſolum regii triclinii proſpectum arcebat oppoſita, verumetiam occidentalis extra templum ſitæ porticus, ubi feſtis diebus Romani ſtationes habebant ad templi cuſtodiam. qvo facto tam rex offenſus eſt qvam Feſtus præſes provinciæ, qvi etiam juſſit parietem dirui. cives autem rogaverunt, ut liceret ſibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes ſe poſſe vivere, ſi qvid demoliretur de templi ædificiis. qvo impetrato miſerunt ad imperatorem decem cives eximios, & Iſmaëlem E ſummum pontificem, & Chelciam cuſtodem ſacri ærarii. Qvi audita legatione non ſolum ignovit, ſed permiſit etiam ſic manere parietem, gratificatus in hoc uxori ſuæ Poppeæ piæ fœminæ, qvæ pro Judæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permiſit, Chelciam vero & F Iſmaëlem apud ſe detinuit tanqvam obſides. Id poſtqvam Agrippa reſcivit, pontificatum detulit Joſepho cognomine Cabi, Simonis qvondam ſummi pontificis filio.

Κεφάλαιον ή.

Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου.

CAP. VIII.

De procuratore Albino.

Πέμπει δὲ καῖσαρ ἀλβῖνον εἰς τὴν ἰουδαίαν ἔπαρχον, Φήστου τὴν πλευτὴν πυθόμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀφέλετο μὲν τὸν ἰώσηπον τὴν ἱερωσύνην, τῷ δὲ ἀνάνου παιδὶ, καὶ αὐτῷ ἀνάνῳ λεγομένῳ τὴν ἀρχιδοχεῖν τῆς ἀρχῆς ἔδωκε, ἔτην δὲ φασὶ τὸν πρεσβύτατον ἀνανον, εὐτυχέστατον γενέσθαι

CÆſar autem de Feſti morte accepto nuncio Albinum in Judæam miſit præſidem. Rex vero Joſepho juſſo privatam vitam agere, ſacerdotium ejus dedit Anani filio, & ipſi vocato Anano eodem qvo pater nomine. Seniorem iſtum Ananum ajunt fuiſſe omnium feliciſſimum,

ut qvi filios habuerit qvinqve, omnes potitos summi Dei pontificio, cum prius ipse ad satietatem hac dignitate esset perfunctus: qvod ad eam ætatem nulli ante summorum pontificum contigerat. Junior autem Ananus, is qvem nunc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadducæus, qvod hominum genus apud Judæos in judicando est severissimum, ut ante docuimus. Talis igitur cum esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium judicum advocat: statutumqve coram eo fratrem Jesu Christi Jacobum nomine, & una qvosdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: qvod factum omnibus in ea civitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missisqve ad regem clam nuntiis rogaverunt, mandaret Anano, ne qvid tale posthac ageret. nam ne nunc qvidem recte egisse. Qvidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu advocare concilium. horum verbis ille persvasus iracunde scripsit pontifici, daturū sibi pœnas minitans: & Agrippa rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Jesu Damnæi filio concessit. Albinus porro, ut venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, ut pacaret provinciam, interfectis multis sicariis. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabaturqve ob liberalitatem ab omnibus: qvotidieq; Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat servos pessimos, qvi adjuncto sibi audacissimo qvoqve obeuntes areas, vi auferebant sacerdotum decimas, pulsantes eos, qvi cunctarentur reddere. alii qvoqve pontifices faciebant similia, nemine valente compescere: multiqve sacerdotum qvibus ante ex decimis alimenta fuerant, tunc absumebantur inedia. At sicarii die festo qvi tum supervenerat noctu urbem ingressi vivum ceperunt scribam ducis Eleazari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt Ananiam, qvi eorum nomine promitteret scribam dimittendum, si pater Albino persvaderet, ut ex eorum numero decem captivos solveret: tum Ananias urgente necessitate ab Albino impetravit, qvæ latrones illi postulaverant, id quod majorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliqvam artem comminiscebātur, qva ex Ananiæ cognatis qvempiam interciperent, nec prius dimittebāt, qvam e suis aliqvot reciperent auctiq; denuo magno numero, & recepta audacia, totam eam regionem vastabant. Hoc tempore Agrippa rex prolatis pomœriis Cæsareæ qvæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocavit eam Neroniada: & theatrū apud Berytios impendiis magnis exædificatum ornavit spectaculis annuis, assignata in eum usum ingenti vi pecuniæ. Frumentum n. donavit

XVI

πέντε δὲ ἔσχε παῖδας, ἓξ τὸν πάντας ἐπὶ τε-
τάρτου τοῦ Ἰεωσ. αὐτὸς γὰρ πρεσβύτερος τῆς μητρὸς ἔτι
ὢν ἀπολαύσας, ὅπερ ἐδεῖτο σωτῆρος τῶν παρ' ἡμῖν
ἱερέων. ὁ δὲ νεώτερος Ἄνανος, ὃν τὴν ἀρχιε-
ρωσύνην παρειλήφεναι, θρασὺς τὸ τρόπον ἐστὶ καὶ
διαφερόντως αἱρετὸς μετὰ τόλμης ἀναιδοῦς γε-
γονὼς· ἔτι τε τοὺς κατὰ τὸν ἑαυτοῦ χρόνον ὄντας
Σαδδουκαίους πάντας ἔχει τοὺς ἐπιεικεῖς
ὑπὲρ ἑαυτόν. ἐπεὶ οὖν τοιοῦτος ὁ Ἄνανος ἐπὶ τῆς
ἐξουσίας ὢν καιρὸν ἐπιτήδειον ἔχειν ἐνόμισε διὰ τὸ τεθνάναι
Φῆστον, Ἀλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθί-
σας συνέδριον κριτῶν. καὶ προσαγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν
ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου χριστοῦ, Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ,
καί τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιη-
σάμενος, παρέδωκε λευσθησομένους. ὅστις δὲ ἐδόκει τῶν
ἐπιεικεστάτων τῆς τε κατὰ τὴν πόλιν εἶναι, καὶ ἀκριβεῖς τὰ νόμι-
μα, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ, καὶ πέμψαντες πρὸς
βασιλέα κρύφα παρεκάλουν αὐτὸν ἐπιστεῖλαι
Ἀνάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν. μηδὲ γὰρ τὰ πρῶτα
ὀρθῶς αὐτὸν πεπραγηκέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὰ εἰς
παυλίαν ἀπὸ τῆς ἀλεξανδρείας ἐδοιπορηκότα, ἐμπο-
δίσαι φασὶν ὡς οὐκ ἔχον τὸν Ἄνανον, χωρὶς τοῦ συνε-
δρίου καθίσαι συνέδριον. ἀλβῖνος δὲ πεισθεὶς τοῖς
παρ' αὐτῶν γράμμασι θυμοῦται τῷ Ἀνάνῳ, καὶ πειλὰς ἐπ-
ἐστειλε δεινὰς ἀπειλῶν. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀγρίππας Ἰησοῦν
τὸν τοῦ Δαμναίου ἀφελόμενος αὐτὸν τὴν ἀρχιε-
ρωσύνην, ᾧπερ τὸν πατέρα κατέστησεν. ἐπεὶ δὲ
ἀλβῖνος εἰς τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν
κατασπουδὴν ἐποιήσατο, ὑπὲρ τοῦ χιλίαρχος
ἐᾶσαι, πολλοὺς τῶν σικαρίων διαφθείρας. ὁ δὲ ἀρχι-
ερεὺς Ἄνανος, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἐπὶ μέγα προύκο-
πτεν, καὶ τὴν δόξαν τῶν πολιτῶν εὐνοίας τε καὶ τιμῆς
ἐλαμπρύνετο, ὡς δὲ χρημάτων πορίσασθαι. καὶ τὸν
μὲν ἀλβῖνον, καὶ τὸν ἀρχιερέα, δώροις ἐθεράπευ-
εν· ἦν δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηρὸς, οἱ συνιόντες προσθέμενοι
θρασυτάτοις, ἁρπάζειν τοὺς ἀλωνας πρὸς ἑαυτοὺς τῶν
δεκάτων ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόν-
τας οὐκ ἀπέτυχον τύπτειν. οὕτε δὲ ἱερεῖς ὁμοίως τοῖς
ἄλλοις ἐπᾶσαν, μηδένας κωλύειν δυναμένων.
ἱερέων τοὺς πάλαι τῶν δεκάτων τρεφομένους, πολ-
λοὺς ἔλαυνε θνήσκειν, τροφῆς ἀπορίᾳ. πάλιν δὲ οἱ σικάριοι
τὴν ἑορτὴν, ἐνισταμένην αὐτοῖς, διὰ νυκτὸς εἰς τὴν
πόλιν παρελθόντες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα
στρατηγοῦντος Ἐλεαζάρου, παῖδα δὲ ἦν τοῦτο ἀνδρὸς
ἱερέως, καὶ δήσαντες, ἐξήγαγον, ὑπὲρ πρε-
σβεῖς τοῦ ἀνανίαν, ἀπολύσειν ἔφασαν τὸν γραμμα-
τέα αὐτῶν, εἰ πείσειε τὸν ἀλβῖνον δέκα δεσμώτας
αὐτῶν λῃστὰς, ἀπολύσαι. καὶ ὁ Ἀνανίας διὰ
ἀνάγκην πείσας τὸν ἀλβῖνον, τῆς τοιαύτης ἐπι-
βουλῆς μείζονων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ λῃσταὶ πάντως ἐπι-
χειρήσοντες τῶν Ἀνανίᾳ τινὰς συλλαβεῖν οἰκείων, ἀρ-
πάζουσι ζῶντας οὐκ ἀπέλυον, πρὶν ἢ τινὰς τῶν σφε-
τέρων ἀπολάβοιεν. ἠθροίσθησάν τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ὀλί-
γος ἀναθαῤῥήσαντες τὴν χώραν ἅπασαν ἐκάκου. τὸν
δὲ τὴν ἡγεμονίαν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας, μείζονα τὴν
λιπόντου καλλιμάχου καταστᾶσαν κατασπάσας,
τὴν τῶν νέρωνος τιμὴν, νερωνιάδα προσηγόρευ-
σε. θέατρόν δὲ ἤκουσεν ὑπὸ πολλῶν χρημάτων κα-
σκευασθέν, τοῖς κατ' ἔτος ἀγῶσι ἐθαύμασε, πο-
λὺν εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον δὲ

ἱμεῖο, καὶ ἔλαιον διένειμε, καὶ τῷ πάσαν τὴν πόλιν
ἁπάντων ἀναθήσεσι, καὶ τῶν ἀρχαίων ἀνατυπώσεις ἐ-
κόσμῃ, καὶ μικρὰ δεῖν πάντα τὸν τῆς βασιλείας
ον σκεῦη μετήνεγκεν. μῖσος δ' οὐκ αὐτῷ μόνῳ τοῦτ' ἐπη-
ὔξετο, ἀλλὰ τὸ θεῖα ῥέμβοντα τὰ σκεύων, ξένῳ
κοσμεῖν. λαμβάνει δὲ καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ γαμαλιὴλ,
ἀρχιερωσύνης, ὃν καὶ βασιλέως,
ἀφελομένου τὸν τοῦ δαμνέως, καὶ ἀλλὰ ὅτι φύσις
ν ἀνθρώπους ἀλλήλοις ἐγίνετο. συνήματα γὰρ τῶν θρα-
τῶν παιγνιώμενοι, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς
τῶν βλασφημιῶν ἐξέπιπτον. ὑπερεῖχε δὲ ἀνανί-
ωλέτῳ προσκρουόμενος τοὺς λαμβάνειν ἐτοίμους.
σαρος δὲ, καὶ σαλῶλος, αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μοχθη-
λῆ δὴ σωῆγον, ἡγοῦς μὲν ὄντες βασιλικῆς, ἐξ ἀλλοτ
ἀγορίας συγγενείαν, εὐνοίας τυγχάνοντες, βίαιοι
ἁρπάζειν τὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἕτοιμοι, ἐξ οὗ
κάλιστα δὲ ἡμῖν σύνεδη τὴν πόλιν ἡμῶν νοσεῖν,
κρατούντων πάντων ἤδη τὸ χεῖρον. ὡς δὲ ἤκουσεν
ῆνος δόξαν αὐτῷ θεοσεβῆ φλῶρον ἀφικνεῖσθαι,
λόμενος δοκεῖν τι τοῖς ἱεροσολυμίταις παρεχηᾶς,
ἀγαγὼν τοὺς δεσμώτας ὅσοι ἦσαν αὐτῶν σφοδη-
θανεῖν ἄξιοι, τούτους πρεσβεύειν ἀναιρεθέωας. τοὺς
μικροὺς καὶ τῆς τυχούσης αἰτίας εἰς τὴν εἱρκτὴν
κατεβέντας, χρήματα λαμβάνων αὐτοὺς ἀπέλυε.
ὥστε ἡ μὲν Φυλακὴ τῶν δεσμωτῶν ἐκλάθαρθη, ἡ
δὲ ἀγορὰ λῃστῶν ἐπληρώθη. τῶν λοιπῶν, Φυλὴ δέ ἐστι
ἡ, ὅσοι πρώην ὑμνῳδοὶ, πείθουσι τὸν βασιλέα κα-
πὶ σωτῆριον, Φορεῖν αὐτοὺς ἅπασιν τοῖς ἱερεῦσιν ἁπλ-
ψαμένην λινοῦν στολήν. πρέπειν γὰρ αὐτῷ πάσης ἀρχῆς χρό-
ἐφασκον, ἀφ' ὧν μνημονεύσεται, καὶ γνώμης
ἀξιώσεως ἀδιήμαρτον. ὁ μὲν βασιλεὺς μὴ γνώμης
τὸ σωτήριον ἐποιχομένων, ἐπιτρέπει τοῖς ὑμνῳ-
δοῦσι μένοις τῷ πρότερον ἐσθῆτα, Φορεῖν λινοῦν
ἠθέλησεν. μέρος δέ τινα τῆς Φυλῆς λειτουρ-
γοῦντα τοῦ ἱεροῦ, καὶ τούτοις ἐπέτρεψε τοὺς ὕμνους
ᾄδειν ὡς πρεσκάλουν. πάντα τοῦ ἐναντία τοῦτο
πατρίοις, ὧν οὐδὲν ἀλλάττοντες, οὐκ ἐνῆν μὴ κατὰ δίκην
ἐπιτρέπειν. ἤδη δέ ποτε, ὁ τὸ ἱερὸν τειχίσας. βλέ-
ων οὖν ὁ δῆμος ἐργάσαντας τοὺς τεχνίτας, ὑπὲρ
ρίους καὶ ἐπιτηδείους ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐνδεεῖς
μένους, ἀλλὰ τὸ τροφεῖον ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐργασίας πο-
σθαι, καὶ χρήματα μὲν δοτὸν ἀπὸ τῶν ἀναθημάτων
σον εἶχεν ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, προνοούμενος δὲ τῶν τεχνιτῶν, καὶ
τούτους ἀναλοῦν τοὺς ἡσσωμένους βαλόντα, ὁ χρόνος
ν τὴν ὥραν τῶν ἡμέρας ἐργασαμένοις, μισθὸν ὑπὲρ παν-
εὐθέως ἐλάμβανεν, ἐπὶ τὸν βασιλέα τὸν ἀναπλή-
σειν ἀνεγείραι. διὸ δὴ τὰ μὲν ἔξωθεν ἱερά, καὶ
νῦν δὲ ἐν φάραγγι βαθείᾳ, τετρακοσίων πηχῶν τοὺς
χους ἔχουσα, λίθων δὲ τετραγώνων κατεσκεύασε,
λοκοῦν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος ἑκάστου λίθου, πηχῶν
ρων· τὸ δὲ ὕψος ἓξ, ἔργον πολυμόχθου βασι-
ους πρώτου δειμαμένου τὸ σύμπαν ἱερόν· ὁ βασι-
ὺς δ' ἐπισκευὴν τοῦ κλαυδίου καίσαρος τοῦ
τημέλειαν δὲ ἱερᾶ, λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τὴν κα-
ίρεσιν εἶναι ῥᾳδίαν, δυσχερῆ δὲ τὴν ἐκ σκολιᾶς, ὀρθὴν ἐ-
ὰς ταύτης καὶ μᾶλλον, ἔξοντα τε δὴ καὶ πολλῶν χρη-
άτων εἰς τοῦργον δεήσειν, ἠγνόησε μὲν τὸν τοῦ
ομένους. καταστρέσαι δὲ λευκῷ λίθῳ τὴν πόλιν ὅλην
ιτεμ cujus curæ Claudius Cæſ. fabricam templi commiſerat; reputans; qvodcunqve opus de-
ioliri facile, reparari difficile; maxime talem porticum egentem & tempore longo & pecu-
iis plurimis; non annuit populi precibus: ſed urbem candido ſaxo conſternere ſi liberet non

ei populo, & oleum viritim tribuit: totamq; eam urbem ornavit ſtatuis paſſim diſpoſitis atq; expreſſis ad antiqva clarorum arcanum archetypa imaginibus: & omnia pene ſui principatus ornamenta in eam civitatem tranſtulit: unde magnã ſibi apud ſubditos paravit invidiam, qvod Aegyptias ſpolians externam urbem excoleret. eodem regnante jubente Jeſu Gamalielis filius in ſummo pontificatu ſucceſſit Jeſu Damnei filio non libenter ſibi cedenti, unde natum eſt inter utrumqve diſſidium. aſcitis enim globis audacium juvenum ſæpe a convitiis prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos ſibi concilians. Coſtobarus qvoqve & Saulus ſuam qvisque circa ſe manum habebat ſceleratorum hominum, ortigenere regio, & propter Agrippæ cognationem favorabiles, alioqvi violenti & ad ſpoliandos infirmiores promptiſſimi. atqve ex illo maxime tempore labare cœpit noſtra reſpublica & indies in deterius ruere. Porro Albinus audito Geſſium Florum ſibi ſucceſſurum venire; videri voluit gratificatus Hieroſolymitanis civibus; productis vinctis, qvotqvot erant in manifeſte capitali culpa juſſit interimi: reliqvos, qvi levioribus de cauſis conjecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium poſt alium. atq; in hunc modum vacuato vinctis carcere Judæa repleta eſt latronibus. Interea Leviticæ tribus homines qvorum erat ſacros hymnos in templo canere, adito rege induxerunt eum precibus, ut advocato concilio decerneret eis uſum ſtolæ lineæ, qvæ tum ſolis erat conceſſa ſacerdotibus. hanc enim novationem pertinere ad perpetuam ipſius regni memoriam. neqve fruſtra fuit eorum poſtulatio. Rex enim de concilii ſententia permiſit hymnorum cantoribus, ut depoſito priore habitu, lineum, ut voluerunt ſumerent. Aliam etiam ejusdem tribus partem addictam templi miniſteriis, ipſorum precibus motus permiſit ſacros hymnos canendos ediſcere: qvæ omnia fiebant contra inſtituta legis patriæ, nunqvam violatæ abſqve piaculo. Jam abſolutum erat & templi ædificium. Populus igitur cum videret eſſe in otio circiter octodecim opificum millia, ſolitorum hactenus in templo ex operarũ mercedibus victum qværere, nolensq; ſacram pecuniam repoſitam habere, neqvando præda Romanis fieret, ſimulq; opificibus inde proviſum cupiens: qvod vel una hora operato ſtatim merces repræſentaretur: ſvaſit regi, ut Orientalem inſtauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & anguſtæ imminens, ac proinde ſubnixa muro qvadringentos alto cubitos, ſaxis conſtructo qvadratis valde candidis: eratqve cujusqve ſaxi longitudo cubitorum viginti, ſex vero altitudo: opus Solominis regis, qvi primus integrum templum condidit. Rex

vetuit. Post hæc Iesu Gamalielis filio pontificatum abrogatur concedit Matthiæ Theophili filio, qvo pontifice Judaicum bellum habuit initium. Commodum videtur præsenti historiæ narrare de pontificibus, qvæ origo eorum, & qvi ad honorem admittantur, & qvot usqve ad hujus ejus belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moysis germanus Aaron pontifex: qvo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. unde consvetudo obtinuit accepta a majoribus, neminem Dei pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sangvine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur universi a primo Aarone usqve Phanasum, qvem belli tempore seditiosi declaravorunt pontificem, LXXXIII. numero. horum XIII. præfuerunt sacris ab eo tempore qvo primum in deserto Moyses erexit Deo tabernaculum, usqve dum in Judæam ventum est, ubi Deo templum ædificavit rex Solomon. nam a principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viventibus etiam subrogari cœperunt alii. Itaqve hi XIII. cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt, sub his primo penes optimates administratio fuit reipublicæ, post ad monarchas, postremo ad reges transiit. ex qvo autem die patres nostri ductu Moysis Agyptum sunt egressi, usqve ad templum a Solomone rege conditum, elapsi sunt anni DCXII. post XIII. illos pontifices alii XVIII. secuti sunt, a tempore Solomonis regis sibi succedentes, usqve dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex contra nostram urbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Josedecum quoque pontificem illo abduxit. horum pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex, dierum decem, rempub. Judæorum gubernantibus regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captivitatis annum Cyrus Persarum rex dimissis Babylone Judæis, & reversis in antiqvam patriam permisit templum denuo condere, quando Jesus Josedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & ejus posteri quindecim universi usq; ad regem Antiochum Eupatora statum reipublicæ popularem rexerunt per annos CCCCXIII. Cæterum jam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul privavit, & sacerdotio repulsoq; a successione ejus filio, Jacimum constituit summum pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ ejus conjugis amicitiam, persvasit eis, ut in Heliopolitica præfectura Deo templum instar Hierosolymitani extruerent. seq; illic pontificem

XVIII.

A

B

C

D

E

F

G

Α' σκώλυσεν. ἐπὶ τούτου Ἰωσὴφ ὁ Γαμαλιήλου, τὸν ἀρχιερατικὸν
νόμον ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὸν Ματθίᾳ τῷ Θεοφί-
λου, καθ' ὃν καιρὸς ἐφ' ἡμῶν πόλεμον Ἰουδαίοις
τὸν ἀρχὴν. ἀναγκαῖον δ' εἶναί μοι νομίζω, καὶ τὰ
ἐκ ταύτης περὶ ἱερωσύνης διηγήσασθαι τοῖς
πῶς τε λαμβάνει, καὶ πόσοι γεγόνασι μέχρι τοῦ
λάτης. πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν
τὸν Μωϋσέως ἀδελφὸν Ἀαρὼν ἀρχιερατεύσαι τοῦ Θεοῦ.
τήσαντα· δ' ἐκείνῳ Ἐλεάζαρ τοὺς παῖδας αὐτοῦ,
ἀπ' ἐκείνων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν διαμένειν τὴν τιμὴν
πᾶσιν. ὅθεν καὶ πάτριόν ἐστι μηδένα ἄλλον ἐπὶ τοῦ
ρωσύνῃ λαμβάνειν, ἢ τὸν ἐξ αἵματος ἀπὸ
πάρχειν· ἦν ἡμῖν ἀεὶ ἂν βασιλεὺς ὢν τύχῃ τυγχάνῃ τῆς
χιερωσύνης. ἐγένοντο οὖν πάντες τὸν ἀριθμὸν
ἀαρῶν· ὡς ἔφαμεν δ' πρώτοις ἡγεμόνας μέχρι
σε δ' ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐπὶ τὸν ἐνιαυσιῶν ἀναισχύ-
ἀρχιερέως τρεῖς καὶ ἐνδοήκοντα. ἐκ τούτου δὲ
ἔρημον ὅπου τὸ μωϋσέως χρεῶν τῆς σκηνῆς ἐσώσε,
μωϋσῆς τῷ Θεῷ κατεσκεύασε, μέχρι τῆς εἰς Ἰουδαίαν
Φίζεως, ἐν ᾗ Σολομὼν ὁ βασιλεὺς τῷ Θεῷ τὸν ναὸν
ρεν, ἀρχιεράτευσαν τρισκαίδεκα. τὸ γὰρ πάτριον
τῆς δ' βίᾳ τελευτῆς τοὺς ἀρχιερωσύνας ἔχειν, ὑπὸ
καὶ ὡδὶ ζώντων διεδέχοντο. οἱ πάντων τρισκαίδεκα
οὖσι τῶν δύο παίδων Ἀαρὼν ὄντες ἐγγονοι τῇ
δοχῇ τὴν τιμὴν παρελάμβανον. ἐγένετο δὲ ἡ
ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μέχρι Σαούλου τοῦ
ναρχία, βασιλέων δὲ τρίτη. γίνεται δὲ τῶν ἐν
ἐθμὸς ὢν ἤρξαν οἱ τρισκαίδεκα, ἀφ' ἧς ἐξῆλθον οἱ
πατέρες ἡμῶν ἐξ Αἰγύπτου, μωϋσέως ἀρχι-
μέχρι τῆς δ' ναὸν κατασκευῆς, ὃν Σολομὼν ὁ βασι-
ὃν ἱεροσολύμοις ἀνήγειρεν ἔτη δυοκαὶ δέκα καὶ τε-
ξακόσιοι. μετὰ δὲ τοὺς τρισκαίδεκα ἀρχιερεῖς ἐκεί-
δεκα καὶ ὀκτὼ τὰ ἀρχιερωσύνα ἔσχον, ἀπὸ Σολομῶν-
βασιλέως ἐν ἱεροσολύμοις αὐτὴν Ἰαδδέαμος, μ-
ὃ ναβουχοδονόσορ ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπο-
τεύσας τὴν πόλει, τὸ μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δὲ ἔθνος
εἰς Βαβυλῶνα μετῳκισε, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἰωσαδα-
αἰχμάλωτον ἔλαβε. τούτων χρόνος τῆς ἱερατεί-
τετρακοσίων ἑξήκοντα ἓξ ἐτῶν ἦσι, μεταξὺ ἓξ,
δέκα, ἡδὴ βασιλευομένων Ἰουδαίων. μετὰ δὲ χρόνον
ἀλώσεως ἑβδομήκοντα τῆς ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων
μῆς κύρου ὁ περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐκ Βα-
βυλῶνος Ἰουδαίους ὅπου τὴν οἰκείαν γῆν πάλιν, καὶ συνε-
ρησε τὸν ναὸν ἀνοικοδομῆσαι. πάντες δὴ τῶν ἐπιστρεψάντων
μαλωτῶν ἦσαν ἑξακόσιοι, τὰ ἀρχιερωσύνα λα-
βεν. ἔστ· δὲ καὶ οἱ ἔκγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἀπὸ
τες, μέχρι βασιλέως Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος
τευσαν δημοκρατικῶς ἔτη τετρακόσια δεκαπέντε.
πρῶτος δὲ Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς, καὶ ὃς ἔσχατος
αὐτοῦ Λυσίας, τὸν ὀνίαν ᾧ μενέλαος ἐπικλῆν, πα-
οἱ τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀνελόντες αὐτὸν ἐν Βερυτῷ
τὸν παῖδα τῆς Ἰαδδοχῆς ἀπελάσαντες καθιᾶσι
χιμον ἀρχιερέα ὄντως μὲν δ' ἀρετῶν, ἐκ γε τοῦ
οἰκίας πεύτης. Ἰησοῦς δὲ καὶ ὁ Ἀνανίας ὁ δ' τελευ-
τος ὀνίᾳ ἑξαδέλφος ὁμώνυμος τῷ πατρὶ ἐξῆλ-
μῳ εἰς Αἴγυπτον, ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλομήτορος καὶ Κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ,
πειθῆ τύχας τῇ ἡλιοπολίτην νόμον δημαρχίας τοῦ
ναὸν ᾠκοδομήσαν τῷ ἐν ἱεροσολύμοις αὐτὸν ἀρχιερεῖ-

καθιστῆσιν. ἀλλὰ τοῦτ μὲν ὕστερον ἐρῶ· ὁ δὲ Ἰάκιμος ἔτη τρία τὴν ἀρχιερωσύνην κατασχὼν, ἐτελεύτησεν. διαδεξαμένου δὲ οὐδεὶς αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλουσιν ἡ πόλις ἑαυτὴν ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἀρχιερέως κενή. πάλιν δὲ οἱ τοῦ Ἀσαμωναίου παῖδες ἐκγονοι, τῷ πρεσβυτάτῳ δὲ ἔθνους παραδόντες, καὶ πολεμήσαντες Μακεδόσιν, ἰωνάθην ἀρχιερέα καθιστῶσιν, ὃς ἦρξεν ἑαυτοῦ ἐπὶ ἑπτὰ. τελευτήσαντος δὲ ἐξ ὑπουλῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπέθρας τὸ τοῦ τρύφωνος μηχάνημα ὑπὸ ἀνωτέρω πρεσβεύσαμεν, λαμβάνει τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. καὶ δι' ὃν δόλῳ συμπεσὸν τοῦτο δι' ἀμφιβολίαν διεδέξατο παῖς ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταλαβόντα τὴν ἱερωσύνην πολὺν τὸν ἀδελφῷ χρόνον ἑαυτῶν τριάκοντα ἐνέτη τῆς ὑρκανοῦ ἀπολαύσας πλοῦτον ὑπαγαγὼν, ἐᾶσα τὸν καὶ ἀριστόβουλον κληθέντα τὴν Ἀλεξανδρείαν καταλιπών. κληρονομεῖ δὲ ἔτον, ἀδελφὸς, τοῦτον μὲν πλοῦτον, τὴν ἱερωσύνην δὲ καταλύσας. τὸν δὲ γαμβρὸν Ἀλφαρσάλα, διεδέξατο παῖς ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταλύσαντα τὴν ἱερωσύνην πολὺν τὸν ἀδελφῷ χρόνον ἑαυτῶν τριάκοντα ἐν ἐτῆ

& Archelao ejus filio: defunctis autem his penes optimates fuit respublica, collocatis in ejus fastigio pontificibus: de qvibus hactenus dixisse sufficit.

CAP. IX.

Qvomodo Florus Albini successor tantis Judæos affecerit injuriis, ut coacti sint arma sumere.

GEssius autem Florus Albino successor a Nerone missus plurimis Judæos replevit calamitatibus. is Clazomenius erat genere, adduxitq; secum Cleopatram conjugem non minus improbam, per qvam, ut Poppeæ Augustæ amicam, Judææ administrationem impetraverat: adeo vero potestate violenter abusus est, ut Albinum Judæi desiderarent qvasi beneficum. nam ille qvantum poterat clam erat malus & nocens: Florus contra qvasi ad ostentandam missus malitiam, publice traducebat nostræ gentis injurias, nihil sibi ad summam in rapinis & suppliciis iniqvitatem reliqvum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis unqvam lucris satiabilis, undecunqve parva æqve captans ac magna, ut etiam latronum esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant de incolumitate, qvam ab eo redimebant decisis prædarum partibus: adeoqve nullus erat injuriarum vel modus, vel finis, ut miseri Judæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogerētur laribus relictis & patriis cæremoniis, ad exteros fugere, judicantes ubivis etiam apud Barbaros se vivere posse commodius. Et qvid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit, malens semel universos qvam paulatim perdere. Itaqve secundo anno postqvam is venit procurator in provinciam, duodecimo vero Neronis imperii, bellum id cœptum est: qvo tempore qvanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, exacte cognoscere poterunt, qvi dignabuntur legere libros a nobis conscriptos de bello Judaico. atq; hic dicendi finem faciam de antiqvitatibus, qvas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum: quæque per tot secula Judæis, vel in Ægypto obvenerunt, vel in Palæstina cæteraq; Syria, tum qvas clades ab Assyriis & Babyloniis accepimus, qvove modo tractati simus a Persis & Macedonibus, & postremo a Romano populo. his enim omnibus accurate descriptis, etiam pontificum successiones recensuimus, continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum qvoqve res ordine tradidimus, & status reipublicæ monarcharumqve potentiam, per omnia secuti autoritatem sacrorum voluminum, ita ut a principio sumus polliciti. ausimqve addere qvod nemo alius scriptor Judæus, externusve potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribulium meorum confessione disciplinas egregie calleo,

Ὡς δὲ ἐχελαΐδ ὁ παῖδὸς αὐτὸς, μὴ ὢν τῶν τότων πολλῶν, ἀφισκρατία μὲν ἦν ἡ πολιτεία, τῶν ὄντων δὲ ἔθνος οἱ δ' ἱερεῖς πιστευτ. ἐπὶ μὲν οὖν τ δ' ἱερέων ἱκανὰ ταῦτα.

Κεφάλαιον ϑ'.

Ὡς Φλῶρος ὁ ἀλβίνε διάδοχος πολλὰ διέθηκε τὲς ἰουδαίες κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτὲς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

Γίνεται δὲ Φλῶρος ὁ μεμφθεὶς ἀλβίνε διάδοχος τῶν νέρωνος πολλὰν ἐνέπλησε κακῶν ἰουδαίες, κλαζομένιος ὢν μὲν τὸ γένος ἦν ἐπήγετο δὲ κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλην οὖσαν ποππαίας τῆς νέρωνος γνωρίζεις, καὶ πονηρὸν μηδὲν αὐτὴ διαφέρουσαν τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. οὕτω δὲ τὴν ἐξουσίαν ἐχρήσατο κακὸς, καὶ βίαιος, ὡς τ διὰ τέλε τῶν κακῶν, ἀλβῖνον ἐπήνουν ὡς δι' ἐκείνε ἰουδαῖοι. ἐκεῖνος δὲ ἐπεκέκρυπτο τὸν πονηρίαν· καὶ δ μὴ πανταπάσι κατάφωρος εἶναι ἐσπούδαζε. γίνεται δὲ Φλῶρος καθάπερ εἰς ἐπίδειξιν πονηρίας πεμφθεὶς, τὰς εἰς τὰ ἔθνη ἡμῶν ὠμότητας ἐπεμβάλε· μήτε ἁρπαγῆς ὑβρίσμασι μηδένα τρόπον, μήτε ἀδίκε κολάσεως. ἦν γὰρ ἄπεικτος πρὸς ἔλεον, πάντως δὲ κέρδεσ ἄπληστος, ὥστε μηδὲ τὰ τυχόντα τῶν ἐλαχίστων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ λῃστῶν συνεωνήσατο. ἀδεῶς γὰρ οἱ πολλοὶ ἔτο ἔπραττον, ἐξέσεσθαι παρ' ἐκείνε τὴν σωτηρίαν ὅτι τοῖς μέρεσιν ἔχων πιπτόντες. ἐ δ' τ μέτριον σὺν λύ, ἀλλ' οἱ δυσὶ χῆς ἰουδαῖοι, μὴ δυνάμενοι τὰς πρὸ τ λῃστῶν γινομένας ἁρπαγὰς φέρειν, καταλείποντ τὰ ἰδίων ἕκαστοι ἤθη φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον ὁπωσδήποτε πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους καταφυγόντες. καὶ τί δεῖ πολλὰ λέγειν; τὸν μὲν πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, Φλῶρος λύ, κρεῖττον ἠγούμενος ἅθρόως, ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ δὴ τὴν ἀρχὴν ἐλάβετο ὁ πόλεμος, δεκάτῳ μὲν ἔτει τῆς θεοπροπὴς Φλώρε, δωδεκάτῳ δὲ τ νέρωνος ἀρχῆς. ἀλλ' ὅσα μὲν ὁρᾶν ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ἐπεμείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι πάρεστι τοῖς βυλομένοις ἐντυχεῖν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τ πολέμου βιβλοις γεγραμμένοις. παύσομαι δὲ ἐπιλαβόμενος μόνων τ ἀρχαιολογίας μέν λύ τὸν πόλεμον ἠξάμην γράφειν. περιεχούσῃ δὲ αὐτῇ, τὴν ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀνθρώπε μέχρι ἐτῶν δωδεκάτε τ νέρωνος ἡγεμονίας, τ ἡμῶν συμβεβηκότων τοῖς ἰουδαίοις κατὰ τ αἴγυπτον, τ συρίαν, καὶ παλαιστίνην, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ ἀσυρίων τε, καὶ βαβυλωνίων, πάντα τε πεπονθόσι καὶ μακεδόσι διεπεπόνηκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνες ῥωμαίοις. πάντα γὰρ οἱ μοι, μὴ ἀκριβείας σωτηρίαν, πρῆσαι δ' ἐπιπόνημα, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων ἀναγραφὴν, τῶν ἐπὶ δισχιλίοις ἔτεσι γνωρισμένων. ἀπαλανθὴ δ' πεποίημαι, καὶ τὴν τῶν βασιλέων διαδοχὴν, τὰς πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μοναρχίαν δὲ γασίας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι τῶν πάντων ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν. ἔτ γὰρ πόσῳ ἐν δεκάτῃ ἐπηγγειλάμην τῆς ἱστορίας. λέγω δὲ περὶ τῶν προτεθέντων σωτηρίαν, ὅτι μηδεὶς ἂν ἕτερ ἠδυνήθη ἑλληνας, μήτε ἰουδαῖ, μήτε ἀλλόφυλ, τὴν πραγματείαν ταύτην οὕτως ἀκριβῶς εἰς ἕλληνας ἐξενεγκεῖν. ἐγὼ γὰρ ὁμολογουμένων τ ἐμοεθνῶν πλεῖσον αὐτῶν τὴν ὑπερχώριον παιδείαν διαφέρειν,

ἢ τ ἑλλαικῶν ᾗ γραμμάτων ἐπαύδασα μεταχεῖν, A
τὸ γραμματικὸν ἐμπειρίαν ἀναλαβών, τλὶ δὲ
ἐτλὸ προφορὰν ἀκριβείαν, πάτριθ· σκώλυσε
συήθεια. παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ εἰσίνυς ὑποδέχον ᾗ τὰς
ἄλλων ἐθνῶν ἀμέλεκτον σκμαθόντας, ἀλλὰ τὸ κοινὸν
αὐ νομίζειν τὸ ἐπιτήδευμα, ἔτ' ἐστὶ μόνον, οὐκ ἐλεύθε-
ιν τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τ οἰκετῶν ἥλεσιν, μόνοις
τοφίαν μαρτυροῦσι, τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισα-
ίνοις, καὶ τλὸ ἱερῶν γραμμάτων δυνάμιν ἑρμηνεύ-
ῃ δυναμένοις. ἀλλ' ἔτ' πολλῶν πονησάντων τοῦ B
ὸ ἄσκησιν ταύτλο, μόλις τινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατώρ-
ωσαν καὶ τῶν πόνων τλὸ ἐπικαμπίαν εὐδὺς ἔλαβεν.
ως ᾗ οὐκ ἂν ἐπίφθονον ἦροιτο, τοῦ καὶ ἥλιξ τὺμοῦ,
ὰ τοῦ τῶν κ' τὸν βίον πεπράξεων βεβαίαν διεξελθεῖν,
ις ἔχω ζῶντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσον-
ις. ἐπὶ τούτοις ᾗ καταπαύσω τλὸ ἀρχαιολογίαν,
βλοις μὲν ὀκτὼ τοῦ εἰλημμένον, ἓξ ᾗ μυριάσι στίχων.
ὰν τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ κ' τοῦ εὐδρομεῖν, ὑπομνήσω C
ἄλιν, ἔ τε πολέμων, καὶ τ συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι
ις νῦν ὑνεστώσης ἡμέρας, ἥ τις ἐστὶ τρισκαιδεκάτ μὲν
ους τῆς δομετιανοῦ ἡγεμονί θ· ἀρχῆς, ἐμοὶ ᾗ ἀπὸ γενέ-
ως πεντηκοστὸν καὶ ἕκτον. ὑπεμνημάτι ᾗ συγγράψας,
ᾗ τὰς ἡμετέρας δόξας τῶν ἰουδαίων, ἐν τετραρσὶ βίβ-
λοις τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ τῶν νό-
ων ἀμφὶ κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ
ἐκώλυται.

Græcanicæ qvoqve literaturæ non ſine profectu dedi operam, qvamvis exquiſitam pronuntiandi rationem aſſeqvi per patriam conſvetudinem non licuit. noſtri enim homines non ſuſpiciunt eos, qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſervis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronuntiant, qui legis & ſacrarum literarum tantam aſſecuti ſunt peritiam, ut eas etiam interpretari valeant. qua in re cum multi collocarint operam, vix uni ſucceſſit atqve alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortaſſis autem nulla invidia prohibet etiam de meo genere, geſtisqve per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt, qui vel atteſtari poſſunt, vel coarguere: atqve ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehenſa viginti voluminibus, verſuum vero ſexaginta millibus. Quod ſi Deus conceſſerit, compendio rurſum referam belli caſus, & quæ nobis in præſentem usqve diem evenerunt, quæ incidit in decimumtertium annum principatus Domitiani Cæſaris, ætatis vero meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Judæorum opinionibus, quas de Deo habent ejusq; eſſentia, & de legibus, qua re per eas liceat nobis facere alia, alia non liceat.